

Holy Bible

Aionian Edition®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
Uyghur Bible (latin script)

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as “ The Purple Bible ”

Holy Bible Aionian Edition ®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)

Uyghur Bible (latin script)

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 7/13/2024

Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0

Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee, 2010

Formatted by Speedata Publisher 4.19.18 (Pro) on 7/19/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Uyghur tili at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

History

Uyghur tili at AionianBible.org/History

- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 135 languages.
- 05/01/24 - 371 translations now available in 151 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Yaritilish	11
Misirdin chiqish	56
Lawiyalar	96
Chöl-bayawandiki seper	125
Qanun sherhi	164
Yeshua	198
Batur Hakimlar	221
Rut	244
Samuil 1	247
Samuil 2	275
Padishahlar 1	299
Padishahlar 2	328
Tarix-tezkire 1	356
Tarix-tezkire 2	382
Ezra	415
Nehemiya	425
Ester	439
Ayup	447
Zebur	472
Pend-nesihetler	532
Hékmet toplighuchi	551
Küylarning küyi	558
Yeshaya	562
Yeremiya	610
Yeremiyaning yigha-zarliri	664
Ezakiyal	669
Daniyal	715
Hoshiya	730
Yoél	737
Amos	740
Obadiya	746
Yunus	747
Mikah	749
Nahum	753
Habakkuk	755
Zefaniya	757
Hagay	760
Zekeriya	762
Malaki	770

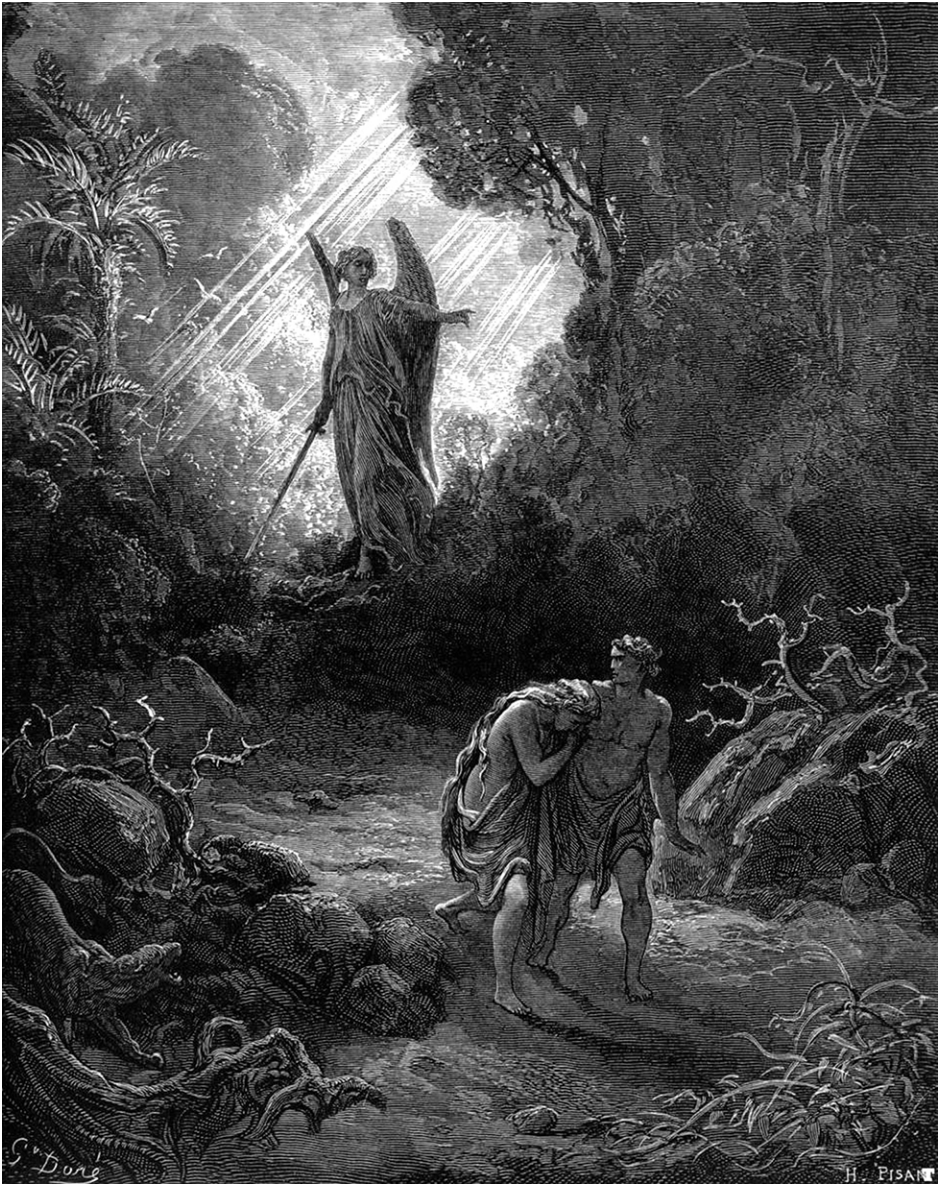
NEW TESTAMENT

Matta	775
Markus	806
Luqa	826
Yuhanna	859
Rosullarning paaliyetliri	884
Rimliqlargha	917
Korintliqlargha 1	932
Korintliqlargha 2	946
Galatiyaliglariga	955
Efesusluqlargha	960
Filippiliqlargha	965
Kolossiliklerge	969
Tésalonikaliqlargha 1	972
Tésalonikaliqlargha 2	975
Timotiygha 1	977
Timotiygha 2	981
Titusqa	984
Filémongha	986
Ibraniylargha	987
Yaqup	998
Pétrus 1	1002
Pétrus 2	1006
Yuhanna 1	1009
Yuhanna 2	1013
Yuhanna 3	1014
Yehuda	1015
Wehiy	1017

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

*Ademni qoghliwétip, hayatliq derixige baridighan yolni muhapizet qilish üçün, u Érem béghining meshriq teripige kérublarni we töt terepke pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup qoydi.
Yaritilish 3:24*

Yaritilish

1 Muqaddemde Xuda asmanlar bilan zéminni yaratti. **2** U chaghdá yer bolsa shekilsiz we qupquruq halette boldi; qarangghuluq chongqur sularning yuzini qaplidi; Xudaning Rohi chongqur sular üstide lerzan perwaz qilatti. **3** Xuda: «Yoruqluq bolsun!» déwidi, yoruqluq peyda boldi. **4** Xuda yoruqluqning yaxshi ikenlikini kórdi; Xuda yoruqluq bilan qarangghuluqni ayridi. **5** Xuda yoruqluqni «küdüz», qarangghuluqni «kéche» dep atidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu tunji kün boldi. **6** Andin Xuda: — Sularning ariliqida bir boshluq bolsun we sular [yuqiri-töwen] ikkige ayrilip tursun, dédi. **7** Shuning bilen Xuda bir boshluq hasil qilip, sularni boshluqning astigha we boshluqning üstige ayriwetti; ish ene shundaq boldi. **8** Xuda bu boshluqni «asman» dep atidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu ikkinchi kün boldi. **9** Andin Xuda: «Asmanning astidiki sular bir yerge yighilsun, quruq tupraq körünsun!» déwidi, del shundaq boldi. **10** Xuda quruq tupraqni «yer», yighilghan sularni bolsa «dégizlar» dep atidi. Xuda bularning yaxshi bolghanliqini kórdi. **11** Andin Xuda yene: «Yer herxil ösümlüklerni, uruqluq otyashlarni, méwe bérídighan derexlerni túrliri boyiche özide üdürsun! Méwilerning ichide uruqliri bolsun!» déwidi, del shundaq boldi; **12** yerdiki ösümlüklerni, yeni uruq chiqidighan otyashlarni öz túrliri boyiche, méwe bérídighan, yeni méwilirining ichide uruqliri bolghan derexlerni öz túrliri boyiche üdürdi. Xuda bularning yaxshi bolghanliqini kórdi. **13** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu üçinchi kün boldi. **14** Xuda yene: «Küdüz bilen kéchini ayrip bérish üçün asmanlarda yoruqluq jisimlar bolsun. Ular künler, pesillar we yillarni ayrip turushqa belge bolsun; **15** ular asmanlarda turup nur chiqarghuchi bolup, yer yüzige yoruqluq bersun!» déwidi, del shundaq boldi. **16** Xuda ikki chong nur chiqarghuchi jisimni yaratti; chong nur chiqarghuchini küdüzni bashquridighan, kichik nur chiqarghuchni kéchini bashquridighan qildi. Hemde yene yultuzlarnimu yaratti. **17** Xuda bularni yerge yoruqluq béríp, küdüz bilen kéchini bashqurup, yoruqluq bilen qarangghuluqni ayrisun dep asmanlarning gümbizige orunlashturdi. Xuda buning yaxshi bolghanliqini kórdi. **19** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu tötinchi kün boldi. **20** Xuda yene: «Sularda migh-migh janiwarlar bolsun, uchar-qanatlar

yerning üstide, asman boshluqida uchsun» dédi. **21** Shundaq qilip Xuda sudiki chong-chong mexluqlarni, shundaqla sularda migh-migh janiwarlarni öz túrliri boyiche we herxil uchar-qanatlarini öz túrliri boyiche yaratti. Xuda buning yaxshi bolghanliqini kórdi. **22** Xuda bu janliqlargha bext-beriket ata qilip: «Nesillinip, köpiyip, déngiz sulirini toldurunglar, uchar-qanatlarimu yer yüzide awusun» dédi. **23** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu beshinchi kün boldi. **24** Xuda yene: «Yer janiwarlarni öz túrliri boyiche chiqarsun — mal-charwilarni, ömilügüchi janiwarlarni we yawayi haywanlarni öz túrliri boyiche apiride qilsun» — déwidi, del shundaq boldi. **25** Shundaq qilip Xuda yerdiki yawayi haywanlarni öz túrliri boyiche, mal-charwilarni öz túrliri boyiche we yer yüzide ömilügüchi barliq janiwarlarni öz túrliri boyiche yaratti. Xuda buning yaxshi bolghanliqini kórdi. **26** Andin Xuda: «Öz süret-obrazimizda, Bizge oxshaydighan qilip insanni yaritayli. Ular déngizdiki béliqlargha, asmandiki uchar-qanatlarigha, barliq mal-charwilargha, pütkül yer yüzige we yer yüzidiki barliq ömilügüchi janiwarlargha igidarchiliq qilsun» dédi. **27** Shundaq qilip, Xuda insanni Öz süret-obrazida yaratti; Uni Özining sürítide yaratti; Ularini erkeq-chishi qilip yaratti. **28** Xuda ulargha bext-beriket ata qilip: «Siler nesillinip, köpiyip, yer yüzini toldurup boysundurunglar; déngizdiki béliqlar, asmandiki uchar-qanatlarigha, shuningdek yer yüzide yürídighan herbir haywanlargha igidarchiliq qilinglar» dédi. **29** Andin Xuda yene: «Mana, Men pütkül yer yüzidiki uruqluq otyashlar bilen uruqluq méwe bérídighan herbir derexlerni silerge ozuqluq bolsun dep berdim; **30** shundaqla yerdiki barliq janiwarlar bilen asmandiki barliq uchar-qanatlar we yer yüzide barliq ömilügüchilerge, yeni barliq jan-janiwarlargha ozuqluq bolsun dep barliq gülgiyahlarni berdim» déwidi, del shundaq boldi. **31** Xuda yaratqanlirining hemmisige sepsélip qaridi, we mana bularning hemmisi nahayiti yaxshi bolghanidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu altinchi kün boldi.

2 Shundaq qilip asman bilen zémin, pütkül mewjudatliiri bilen qoshulup yaritilip boldi. **2** Xuda yettinchi künigiche qilidighan ishini tamamlidi. U yettinchi küni barliq yaritish ishini toxtitip aram aldi. **3** Yettinchi küni Xuda barliq yaritish ishleridin aram alghan kün bolghanliq üçün, shu künni bextlik kün qilip, uni «muqaddes kün» dep békitti. **4** Perwerdigar

Xuda zémin bilan asmanni yaratqan künide, asman-zéminning yaritilish jeryanining tarixliri mundaq: — 5 Zéminda téxi héch gül-giyah, yerde héch otyash ünmigenidi; chünki Perwerdigar Xuda yer yüzige hölyéghin yaghdurmighanidi, shundaqla yer téryidighan ademmu yoq idi. 6 Lékin yerdin bulaq süyi chiqip, tamam yer yüzini sughardi. 7 Andin Perwerdigar Xuda ademni yerning topisidin yasap, hayatliq nepesini uning burnigha püwliidi; shuning bilen adem tirik bir jan boldi. 8 Andin kéyin Perwerdigar Xuda meshriq terepte Érem dégen jayda bir bagh bina qilip, yasighan ademni shu yerge orunlashturdi. 9 Perwerdigar Xuda yerdin közni qamlashturidighan chirayliq, [méwiliri] yéyishlik herxil derexni ündürdi; u yene baghning otturisida «hayatliq derixi» we «yaxshi bilen yamanni bilgüzgüchi derex»ni ündürdi. 10 Baghni sughirishqa Éremdin bir derya éqip chiqti; andin bölünüp, töt éqin boldi. 11 Birinchi éqinning nami Pishon bolup, altun chiqidighan pütkül Hawilah zéminini aylinip ötidu. 12 Bu yurtning altuni nahayiti ésil idi; shu yerde puraqliq déwirqay bilen aq héqiqmu chiqidu. 13 Ikkinchi deryaning nami Gihon bolup, pütkül Kush zéminini aylinip ötidu. 14 Üchinchi deryaning nami Dijle bolup, Ashurning sherqidin éqip ötidu, tötinchi deryaning nami Efrat idi. 15 Perwerdigar Xuda ademni élip Érem béghigha ishlep, perwish qilsun dep uni shu yerge qoyup qoydi. 16 Perwerdigar Xuda ademge emr qilip: baghdiki herbir derex méwiliridin xalighiningche ye; 17 emma «yaxshi bilen yamanni bilgüzgüchi derex»ning méwisidin yémigin; chünki uningdin yégen kününgde jezmen ölisen, — dédi. 18 Andin Perwerdigar Xuda yene söz qilip: — Ademning yalghuz turushi yaxshi emes; Men uninggha mas kélidighan bir yaremchi hemrahni yasap bérey, — dédi. 19 Perwerdigar Xuda tupraqtin daladiki barliq janiwarlar bilen asmandiki hemme uchar-qanatlarini yasighanidi; ulargha ademning néme dep at qoyidighanliqini bilish üçün, U ularni ademning aldigha keltürdi. Adem herbir janiwargha néme dep at qoyghan bolsa, uning éti shu bolup qaldi. 20 Bu teriqide adem hemme mal-charwilargha, asmandiki uchar-qanatlarigha we daladiki herbir janiwarlarigha at qoydi; wehalenki, adem özige mas kélidighan héchbir yaremchi hemrah uchratmidi. 21 Shuning bilen Perwerdigar Xuda ademge bir qattiq uyqu saldi; u uxlap qaldi. U uxlawatqanda, U uning biqinidin bir az élip, andin uning ornini et-gösh bilen étip qoydi. 22

Shuning bilen Perwerdigar Xuda ademning biqinidin alghan shu qisimdin bir ayalni yasap, uni ademning qéshigha ekeldi. 23 Adem'ata xushal bolup: — Mana bu söngeklirimdiki söngék, étimdiki et bolghach, «ayal» dep atalsun; chünki u erdin élin'ghandur, — dédi. 24 Shuning üçün er kishi ata-anisidin ayrilip, öz ayaligha baghlinip bir bolup, ikkisi bir ten bolidu. 25 Adem'ata bilen ayali her ikkisi yalingach bolsimu, héch uyalmaytti.

3 Yer yüzide yilan Reb Perwerdigar yaratqan daladiki haywanlarning hemmisidin hiyliger idi. U ayaldin: — Xuda rasttinla baghdiki derexlarning héchqaysisining méwisidin yémenglar, dédimu? — dep soridi. 2 Ayal yilan'gha jawab bérip: — Baghdiki derexlarning méwilirini yések bolidu. 3 Emma baghning otturisdiki derexning méwisi toghrisida Xuda: «Buningdin yémenglar, qolmu tegküzmenglar, bolmisa ölisiler» dégen, dédi. 4 Yilan ayalgha: — Undaq emes! Hergiz ölmeysiler! 5 Belki siler uni yégen kününglarda, Xuda közünglarning échilip, Xudagha oxshash yaxshi bilen yamanni bilidighan bolup qalidighanliqlarni bilidu, — dédi. 6 Ayal derexning [méwisining] yémeklik üçün yaxshiliqini, uning közni qamlashturidighanliqini körüp, hemde derexning ademni eqilliq qilidighan jelpkarliqini körüp, méwidin yédi we uningdin yénida turghan érigimu berdi; umu yédi. 7 Yéyishi bilenla her ikkisinin közliri échilip, özlirining yalingach ikenlikini bilip, enjür yopurmaqlirini élip bir-birige ulap tikip, özlirige yapquch qilip tartti. 8 Kün salqinlighanda, ular Perwerdigar Xudaning baghda mangghan shepisini anglap qélip, adem ayali bilen Perwerdigar Xudaning hazir bolghinidin qéchip baghdiki derexlarning arisigha yoshurunuwaldi. 9 Lékin Perwerdigar Xuda towap ademni chaqirip uninggha: Sen nede? — dédi. 10 Adem'ata jawab bérip: — Men baghda shepengni anglap, yalingach turghinim üçün qorqup kétép, yoshuruniwaldim, — dédi. 11 [Xuda] uninggha: — Yalingach ikenlikingni sanga kim éytti? Men sanga yéme, dep emr qilghan derexning méwisidin yédingmu-ya? — dédi. 12 Adem jawab bérip: — Sen manga hemrah bolushqa bergen ayal derexning méwisidin manga bergenidi, men yédim, — dédi. 13 Perwerdigar Xuda ayalgha: — Bu néme qilghining? — dédi. Ayal jawab bérip: — Yilan méni aldap azdursa, men yep saptimen, — dédi. 14 Perwerdigar Xuda yilan'gha mundaq

dédi: — «Bu qilghining üçün, Sen hemme malcharwilardin, Daladiki barliq haywanatlardin bekrekenetke qalisen; Qorsiqing bilen béghirlap méngip, Ömrüngning barliq künliride topa yeysen. 15 We men sen bilen ayalning arisigha, Séning nesling bilen ayalning neslining arisigha öchmenlik salimen; U séning béshingni dessep zeximlendüridu, Sen qopup uning tapinini [chéqip] zeximlendürisen». 16 Andin Xuda ayalgha: — «Séning hamilidarliqingning japamusheqqetlirini köpeytime; Sen qattiq tolghaq ichide boshinisen; Sen éringdin üstün turushqa hewes qilsangmu, U üstüngdin xojiliq qilidu» — dédi. 17 Andin U Adem atigha: — «Sen ayalningning sözige qulaq sélip, Men sanga yéme, dep emr qilghan derextin yégingning tüpeylidin, Séning tüpeydingdin yer-tupraq lenitimgé uchraydu; Ömrüngning barliq künliride peqet japaliq ishlep, andin uningdin ozuqlinisen. 18 Yer sanga tiken bilen qamghaq üdüridu; Shundaqtimu sen yerdiki ziraet-otyashlarni yeysen. 19 Taki sen tupraqqa qaytuche yüz-közüng terge chümgende, andin nan yéyelesen; Chünki sen esli tupraqtin élin'ghansen; Sen eslide topa bolghach, Yene topigha qaytisen» — dédi. 20 Uning ayali barliq jan igilirining anisi bolidighini üçün adem uninggha «Hawa» dep at qoydi. 21 Perwerdigar Xuda Adem'ata bilen uning ayaligha haywan tériliridin kiyim qilip kiydürüp qoydi. 22 Perwerdigar Xuda söz qilip: — Mana, adem Bizlerdin birige oxshap qaldi, yaxshi bilen yamanni bildi. Emdi qolini uzitip hayatliq derixidin élip yewélip, ta ebedgiche yashawermesliki üçün [uni tosushimiz kérek], dédi. 23 Shuning bilen Perwerdigar Xuda uni Érem baghdin qoghlap chiqiriwetti; shundaq qilip uni yerge ishleydighan, yeni özi esli apiride qilin'ghan tupraqqa ishleydighan qilip qoydi. 24 Ademni qoghliwétip, hayatliq derixige baridighan yolni muhapizet qilish üçün, u Érem béghining meshriq teripige kérublarni we töt terepke pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup qoydi.

4 Adem'ata ayali Hawa bilen bille boldi; Hawa hamilidar bolup Qabilni tughup: «Men bir ademge ige boldum — U Perwerdigardur!» — dédi. 2 Andin u yene Qabilning inisi Habilni tughdi. Habil padichi boldi, Qabil bolsa tériqchi boldi. 3 Békitilgen shundaq bir waqit-saette shundaq bir ish boldiki, Qabil tupraqning hosulidin Perwerdigargha hediye keltürdi. 4 Habilmu padisidin qoylirining tunjiliridin, yeni

ularning yéghidin hediye sundi. Perwerdigar Habilni we uning sun'ghan hediyesini qobul qildi. 5 Lékin Qabil we uning sun'ghinigha qarimidi. Shu wejдин Qabilning tolimu achchiqi kélip, chirayi tutuldi. 6 Shuning bilen Perwerdigar Qabilgha: Némishqa achchiqlinisen? Néme üçün chiraying tutulup kétidu? 7 Eger durus ish qilsang, sen kötürülmemsen? Lékin durus ish qilmisang, mana gunah ishiq aldida [séni paylap] béghirlap yatidu, u séni öz ilkige almaqchi bolidu; lékin sen uningdin ghalip kélishing kérek, dédi. 8 Qabil inisi Habilgha: «Daligha chiqip kéleyli!» dédi. Dalada shu weqe boldiki, Qabil inisi Habilgha qol sélip, uni öltürdi. 9 Perwerdigar Qabilgha: Ining Habil nede? — dep soridi. U jawab bérip: Bilmeymen, men inimning baqquchisimu? — dédi. 10 Xuda uninggha: — Sen néme qilding? Mana, iningning qéni yerdin manga peryad kötürüwatidu! 11 Emdi iningning qolungda tökülgen qénini qobul qilishqa aghzini achqan yerdin qoghlinip, lenetke uchraysen. 12 Sen yerge ishlisengmu u buningdin kéyin sanga quwwitini bermeydu; sen yer yüzide sersan bolup, sergerdan bolisen, — dédi. 13 Buni anglap Qabil Perwerdigargha jawab qilip: — Méning bu jazayimni adem kötürelmigidek! 14 Mana, Sen bügün méni yer yüzidin qoghliying, men emdi Séning yüzüngdin yoshurunup yürimen; yer yüzide sersan bolup sergerdanliqta yürimen; shundaq boliduki, kimla méni tépiwalsa, öltürüwétidu!, — dédi. 15 Lékin Perwerdigar uninggha jawab bérip: — Shundaq boliduki, kimki Qabilni öltürse, uningdin yette hesse intiqam élinidu, — dédi. Shularni dep Perwerdigar Qabilgha uchrighan birsi uni öltürüwetmisun dep uninggha bir belge qoyup qoydi. 16 Shuning bilen Qabil Perwerdigarning huzuridin chiqip, Éremning meshriq teripidiki Nod dégen yurtta olturaqliship qaldi. 17 Qabil ayali bilen bille bolup, ayali hamilidar bolup Hanoxni tughdi. U waqitta Qabil bir sheher bina qiliwatatti; u sheherning namini oghlining ismi bilen Hanox dep atidi. 18 Hanoxtin Irad törelidi, iradtin Mehuyail törelidi, Mehuyaildin Metushail törelidi, Metushaildin Lemex törelidi. 19 Lemex özige ikki xotun aldi. Birining ismi Adah, yene birining ismi Zillah idi. 20 Adah Yabalni tughdi. U chédirda olturidighan köchmen malchilarning bowisi idi, 21 uning inisining ismi Yubal idi. Bu chiltar bilen ney chalghuchilarning bowisi idi. 22 Zillah yene Tubal-qayin dégen bir oghulni tughdi. U mis-tömür eswablarni soqquchi idi. Tubal-qayinning Naamah isimlik bir singlisi bar idi.

23 Lemex bolsa ayallirigha söz qilip: — «Ey Adah bilen Zillah, sözümnü anglanglar! Ey Lemexning ayalliri, geping qulaq sélinglar! Méni zeximlendürğini üçün men adem öltürdüm, Ténimni zéde qilghanliqi üçün bir yigitni öltürdüm. 24 Eger Qabil üçün yette hesse intiqam élinisa, Lemex üçün yetmiş yette hesse intiqam élinidu!» — dédi. 25 Adem'ata yene ayali bilen bille boldi. Ayali bir oghul tughup, uninggha Shét dep at qoyup: Qabil Habilni öltürüwetkini üçün Xuda uning ornigha manga bashqa bir ewlad tiklep berdi, dédi. 26 Shétinmu bir oghul tughuldi; u uninggha Énosh dep at qoydi. Shu waqittin tartip ademler Perwerdigarning namigha nida qilishqa bashlidi.

5 Bu Adem'atining ewladlirining nesebnamisidir: — Xuda insanni yaratqan künide, uni Özige oxshash qilip yaratti. 2 U ularni er jinis we ayal jinis qilip yaritip, ulargha bext-beriket ata qilip, yaritilghan künide ularning namini «adem» dep atidi. 3 Adem'ata bir yüz ottuz yashqa kirgende uningdin özige oxshaydighan, öz süret-obrazidek bir oghul töreldi; u uninggha Shét dep at qoydi. 4 Shét tughulghandin kéyin Adem'ata sekkiz yüz yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. 5 Adem'atimiz jemiyy toqquz yüz ottuz yil kün körüp, alemdin ötti. 6 Shét bir yüz besh yashqa kirgende uningdin Énosh töreldi. 7 Énosh tughulghandin kéyin Shét sekkiz yüz yette yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. 8 Shét jemiyy toqquz yüz on ikki yil kün körüp, alemdin ötti. 9 Énosh toqsan yashqa kirgende uningdin Kénan töreldi. 10 Kénan tughulghandin kéyin, Énosh sekkiz yüz on besh yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. 11 Énosh jemiyy toqquz yüz besh yil kün körüp, alemdin ötti. 12 Kénan yetmiş yashqa kirgende uningdin Mahalalél töreldi. 13 Mahalalél tughulghandin kéyin Kénan sekkiz yüz qiriq yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. 14 Kénan jemiyy toqquz yüz on yil kün körüp, alemdin ötti. 15 Mahalalél atmish besh yashqa kirgende uningdin Yared töreldi. 16 Yared tughulghandin kéyin Mahalalél sekkiz yüz ottuz yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. 17 Mahalalél jemiyy sekkiz yüz toqsan besh yil kün körüp, alemdin ötti. 18 Yared bir yüz atmish ikki yashqa kirgende uningdin Hanox töreldi. 19 Hanox tughulghandin kéyin Yared sekkiz yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. 20 Yared jemiyy toqquz yüz atmish ikki yil kün körüp, alemdin ötti. 21 Hanox atmish besh yashqa

kirgende uningdin Metushelah töreldi. 22 Metushelah tughulghandin kéyin Hanox üç yüz yilghiche Xuda bilen bir yolda méngip, yene oghul-qizlarni tapti. 23 Hanoxning [yer yüzide] barliq körgen künliri üç yüz atmish besh yil boldi; 24 U Xuda bilen bir yolda méngip yashaytti; u [tuyusiz közdin] ghayib boldi; chünki Xuda uni Öz yénigha élip ketkenidi. 25 Metushelah bir yüz seksen yette yashqa kirgende uningdin Lemex töreldi. 26 Lemex tughulghandin kéyin Metushelah yette yüz seksen ikki yil ömür körüp, uningdin oghul-qizlar töreldi. 27 Metushelah jemiyy toqquz yüz atmish toqquz yil kün körüp, alemdin ötti. 28 Lemex bir yüz seksen ikki yashqa kirgende bir oghul tépip, uning ismini Nuh atap: — Perwerdigar tupraqqa lenet qildi; shunga biz [yerge] ishliginimizde hemde qollirimizning japaliq emgikide bu bala bizge teselli béridu, — dédi. 30 Nuh tughulghandin kéyin Lemex besh yüz toqsan besh yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. 31 Lemex jemiyy yette yüz yetmiş yette yil kün körüp, alemdin ötti. 32 Nuh besh yüz yashqa kirgendin kéyin, uningdin Shem, Ham we Yafet töreldi.

6 We shundaq boldiki, insanlar yer yüzide köpiyishke bashlighanda, shundaqla qizlarmu köplep tughulghanda, 2 Xudaning oghulliri insanlarning qizlirining chirayliqligini körüp, xalighanche tallap, özlirige xotun qilishqa bashlidi. 3 U waqitta Perwerdigar söz qilip: — — Méning Rohim insanlar bilen menggü küresh qiliwermeydu; chünki insan ettur, xalas. Kelgüside ularning ömri peqet bir yüz yigirme yashtin ashmisun! — dédi. 4 Shu künlerde (we shundaqla kéyinki künlerdimu), Xudaning oghulliri insanlarning qizlirining yénigha bérip, ulardin balilarni tapqinida, gigantlar yer yüzide peyda boldi. Bular bolsa qedimki zamanlardiki dangliq palwan-baturlar idi. 5 Perwerdigar insanning ötküzüwatqan rezilliki yer yüzide köpiyip ketkenlikini, ularning könglidiki niyetlirining herqachan yaman boluwatqinini kördi. 6 Shuning bilen Perwerdigar yer yüzide ademni apiride qilghinigha pushayman qilip, könglide azalandi. 7 Buning bilen Perwerdigar: — Özüm yaratqan insanni yer yüzidin yoqitimen — insandin tartip mal-charwilarghiche, ömiligüchi haywanlardin asmandiki qushlarghiche, hemmisini yoq qilimen; chünki Men ularni yaratqinimgha pushayman qildim, — dédi. 8 Lékin Nuh bolsa Perwerdigarning neziride shepset tapqanidi. 9 Nuh

we uning ish-izliri töwendikiche: — Nuh heqqaniy, öz dewridikiler arisida eyibsiz adem idi; Nuh Xuda bilen bir yolda méngip yashaytti. **10** Nuhtin Shem, Ham, Yafet dégen üç oghul töreldi. **11** Pütkül jahan Xudaning aldida rezilliship, hemme yer zorawanliqqa tolup ketkenidi. **12** Xuda yer yüzige nezer séliwidi, mana, jahan rezilleshkenidi; chünki barliq et igilirining yer yüzide qiliwatqini yuzuqchiliq idi. **13** Shuning bilen Xuda Nuhqa: — Mana, aldimgha barliq et igilirining zawalliqi yétip keldi; chünki pütkül yer-jahanni ularning sewebidin zorawanliq qaplıdı. Mana, Men ularni yer bilen qoshup halak qilimen. **14** Emdi sen özüngge gofer yaghichidin bir kéme yasap, kémining ichide bölme-xanilarni qilip, ichi-téshini qarimay bilen suwa. **15** Sen uni shundaq yasighin: — Uzunluqi üç yüz gez, kengliki ellik gez we égzizliki ottuz gez bolsun. **16** Kémining péshaywini astigha bir ochuqchiliq yasa, uning égzizliki bir gez bolsun; ishiqini kémining yénifa orunlashtur; kémini asti, ottura we üsti qilip üç qewet yasa. **17** Chünki mana, Men Özüm asmanning astidiki hayatliq tiniqi barliki herbir et igisini halak qilidighan su topanni yer yüzige keltürimen; buning bilen yer yüzidiki barliq mexluqlar tiniqidin toxtaydu. **18** Lékin sen bilen ehdemni tüzimen. Sen özüng, oghulliring, ayaling we kélinliringni élip birlikte kémige kiringlar. **19** Özüng bilen teng tirik saqlap qélish üçün, barliq jandarlaridin herqaysisidin bir jüp, yeni erkikidin birini, chishidin birini kémige élip kirgin; **20** Tirik qélish üçün qushlarning herbir túrliridin, mal-charwilarning herbir túrliridin we yerde ömiligüchi janiwarlarning herbir túrliridin bir jüpi qéshinggha kiridu. **21** Özüng we ularning ozuqluqi üçün herxil yémekliklerdin élip, yéninggha ghemligin, — dédi. **22** Nuh shundaq qildi; Xuda özige buyrughan hemme ishni u beja keltürdi.

7 Perwerdigar Nuhqa mundaq dédi: — «Sen pütün öydikiliring bilen kémige kirgin; chünki bu dewrde aldimda séni heqqaniy dep kördüm. **2** Hemme halal haywanlarning erkek-chishisidin yette jüptin, haram haywanlarning erkek-chishisidin bir jüptin élip, shuningdek asmandiki uchar-qanatlariningmu erkek-chishisidin yette jüptin élip, ularning neslini pütkül yer yüzide tirik saqlash üçün özüng bilen bille ekir. **4** Chünki yette kündin kéyin uda qiriq kéche-kündüz yer yüzige yamghur yaghdurimen; Özüm yasighan hemme janiwarlarni yer yüzidin yoqitimen». **5** Shuning

bilen Nuh Perwerdigar uninggha buyrughinining hemmisige emel qildi. **6** Yer yüzini topan basqanda Nuh alte yüz yashta idi. **7** Topandin [qutulup qélish] üçün Nuh bilen oghulliri, ayali we kélinliri bille kémige kirdi. **8** Halal haywanlar bolsun, haram haywanlar bolsun, qushlar bilen yerde ömiligüchi janiwarlar bolsun, [herbir türdin] bir jüp-bir jüptin erkek-chishi bolup, Xuda Nuhqa buyrughandek kémige, Nuhning qéshigha kirdi. **10** We shundaq boldiki, yette kündin kéyin, yer yüzini topan bésishqa bashlıdı. **11** Nuhning ömrining alte yüzinchi yili, ikkinchi éyining on yettinchi künide chongqur déngizlarning tegliridiki barliq bulaqlar yénilip, asmanning penjiriliri échilip ketti. **12** Yamghur uda qiriq kéche-kündüz yer yüzige toxtimay yaghdı. **13** Del yamghur bashlan'ghan küni, Nuh, Nuhning Shem, Ham, Yafet dégen oghulliri, Nuhning ayali bilen üç kélini kémige kirdi. **14** Ular bilen bille herxil yawa haywanlar tür-türı boyiche, herxil mal-charwilar tür-türı boyiche, yerde ömiligüchi herxil janiwarlar tür-türı boyiche we herxil uchar-qanatlar, yeni herxil qanatliq janiwarlar tür-türı boyiche kémige kirdi. **15** Et igiliridin, yeni barliq hayatliq tiniqi bolghan herxil jandarlaridin, bir jüp-bir jüp bolup, kémige nuhning qéshigha kirdi. **16** Kirgenler Xudaning nuhqa buyrughinidek et igilirining hertürining erkek-chishisi idi. Andin Perwerdigar ishiqni étiwetti. **17** Topan yer yüzini uda qiriq kün bésip, sular ulghiyip ketti. Kéme yer üstidin kötürülüp leylep qaldı. **18** Su ulghiyip, yer üstide téximu égzizlep ketti; kéme su üstide dawalghup turatti. **19** Sular yer yüzide tolimu ulghiyip, pütkül asmanning astidiki barliq égz taghlarnimu bésip ketti. **20** Sular [taghlardin] yene on besh gez örlep, tagh choqqilirimu su astida qaldı. **21** Buning bilen yer yüzide yürgüchi hemme et igiliri, uchar-qushlar, mal-charwilar, yawayi haywanlar, yerde ömiligüchi hemme janiwarlar, jümlidin pütkül ademler hemmisi öldi; **22** quruqluqta yashighuchi, burnida hayatliq tiniqi bar bolghanlarning hemmisi öldi. **23** Yer yüzidiki jéni barlarning hemmisi, insan bolsun, mal-charwilar bolsun, ömiligüchi haywanlar bolsun, asmandiki qushlar bolsun, hemmisi halak bolup yer yüzidin yoq qilindi; peqet Nuh we kémide uning bilen bille turghanlar qutulup qaldı. **24** Bir yüz ellik kün'giche yer yüzini su bésip turdı.

8 Xuda Nuhni, shundaqla kémide uning bilen bille bolghan barliq yawayi haywanlar bilen barliq mal-

charwilarni eslidi. Shuning bilan Xuda bir shamal chiqirip yer yuzini yelpütti we sular yénishqa bashlidi. 2 Chongqur déngizlarning tegliridiki bulaqlar we asmanning penjiriliri étilip, asmandin tökülgen yamghur toxtidi. 3 Sular barghanséri yer yuzidin yandi; bir yüz ellik kün ötkendin kéyin xéli azlidi. 4 Yettinchi ayning on yettinchi küni, kéme Ararat tagh tizmiliridiki birining üstide toxtap qaldi. 5 Sular oninchi ayghiche barghanséri aziyip, oninchi ayning birinchi küni tagh choqqiliri körünüşke bashlidi. 6 Qiriq künden kéyin Nuh kémige özi ornatqan derizini échip, 7 bir quzghunni sirtqa chiqardi. U yer yuzidiki sular tartilip bolghuche uyan-buyan uchup yürdi. 8 Uningdin kéyin Nuh sularning yer yuzidin tartilghan-tartilmighanliqini bilish üçün, bir kepterni chiqardi. 9 Lékin sular téxiche pütkül yer yuzini qaplap turghachqa, kepter putini qoyghudek jay tapalmay, Nuhning qéshigha kémige yénip keldi. Shuning bilan Nuh qolini sunup uni tutup, kémige ekiriwaldi. 10 U yette kün saqlap, bu kepterni kémidin yene sirtqa chiqardi. 11 Kepter kechte uning qéshigha yénip keldi; mana, uning tumshuqida yéngi üzüwalghan zeytun yopurmiqi bar idi. Buni körüp Nuh sularning yer yuzidin tartilghinini bildi. 12 U yene yette kün saqlap, kepterni yene sirtqa chiqardi, emma bu qétim kepter uning yénigha qaytip kelmidi. 13 Nuh alte yüz bir yashqa kirgen yili, birinchi ayning birinchi künide su yer yuzidin qurughanidi. Nuh kémining qapqiqini échip qariwidi, yerning qurughinini kördi. 14 Ikkinchi ayning yigirme yettinchi küni, yer yüzi pütünley qurup boldi. 15 U waqitta Xuda Nuhqa söz qilip: — Sen özüng, ayaling, oghulliring we kélirliring kémidin chiqinglar. 17 Özüng bilen bille bolghan barliq et igiliridin herbir türdiki janiwarlarni, yeni uchar-qanatlar ni hem mal-charwilarni, yerde ömiligüchi haywanlarning hemmisini özüng bilen qoshup kémidin élip chiqqin; shuning bilen ular yer yuzide tarilip-tarqilip, nesillinip zéminda köpeysun, — dédi. 18 Shuning bilen Nuh, ayali, oghulliri we kélirliri bilen bille sirtqa chiqti. 19 Janiwarlarning hemmisi, barliq ömiligüchi haywanlar, barliq uchar-qanatlar, yerde midirlap yüridighanlarning herqaysisi öz türleri boyiche kémidin chiqishti. 20 Shu chaghda Nuh Perwerdigargha atap bir qurban'gahni yasidi; u halal janiwarlar bilen halal qushlarning her türidin élip kélip, qurban'gahning üstide «köydürme qurbanliq» ötküzdü. 21 Shundaq qilip Perwerdigar xushbuy purap

[memnun boldi]; Perwerdigar könglide: — «Insanning köngül-niyiti yashliqidin tartip rezil bolsimu, Men insan tüpeylidin yerge yene lenet oqumaymen we emdi bu qétimqidek hemme jandarlar ni urup yoqitwetmeymen. 22 Bundin kéyin, yer mewjut künliride, Térish bilen orma, Soghuq bilen issiq, Yaz bilen qish, Kündüz bilen kéche üzülmey aylinip turidu» — dédi.

9 Xuda Nuh bilen uning oghullirigha bext-beriket ata qilip, ulargha mundaq dédi: — «Siler jüpliship köpiyip, yer yuzini toldurunglar. 2 Yer yuzidiki barliq janiwarlar, asmandiki barliq qushlar, barliq yer yuzide midirlap yürügüchiler we déngizdiki barliq béliqlarning hemmisi silerdin qorqup wehimide bolsun; bular qolunglarga tapshurulghandur. 3 Midirlap yüridighan herqandaq janiwarlar silerge ozuq bolidu; Men silerge kök otyashlarni bergendek, bularning hemmisini emdi silerge berdim. 4 Lékin siler göshni ichidiki jéni, yeni qéni bilen qoshup yémeslikinglar kérek. 5 Qéninglar, yeni jéninglardiki qan tökülse, Men berheq uning hésabini alimen; herqandaq haywanning ilkide qéninglar bar bolsa Men uninggha töletküzimen; insanning qolida bar bolsa, yeni birsining qolida öz qérindishining qéni bar bolsa, Men uninggha shu qanni töletküzimen. 6 Kimki insanning qénini tökse, Uning qénimu insan teripidin tökülidu; Chünki Xuda insanni Öz süret-obrazida yaratqandur. 7 Emdi siler, jüpliship köpiyip, yer yuzide tarilip-tarqilip köpiyinglar». 8 Andin Xuda Nuh bilen uning oghullirigha söz qilip mundaq dédi: — «Mana Özüm siler bilen we silerdin kéyin kélidighan ewladliringlar bilen, shundaqla siler bilen bille turghan herbir jan igisi, ucharqanatlar, mal-charwilar, siler bilen bille turghan yer yuzidiki herbir yawayi haywanlar, kémidin chiqqanlarning hemmisi bilen — yer yuzidiki héchbir haywanni qaldurmay, ular bilen Öz ehdemni tüzimen. 11 Men siler bilen shundaq ehde tüzimenki, ne barliq et igiliri topan bilen yoqitilmas, ne yerni weyran qilidighan héchbir topan yene kelmes». 12 Xuda yene: — «Men Özüm siler bilen we qéshinglardiki hemme jan igiliri bilen menggülik, yeni pütkül ewladliringlarghiche békitken mushu ehdemning belgisi shuki: — Mana, Men Özüm bilen yerning otturisida bolghan ehdingning belgisi bolsun dep hesen-hüsinimni bulutlar ichige qoyimen; 14 we shundaq boliduki, Men yerning üstige bulutlar ni chiqarghinimda, shundaqla hesen-hüsen bulutlar

ichide ayan bolghinida, Men siler bilen et igiliri bolghan barliq janiwarlar bilen tüzgen ehdemni yad étimen; buningdin kéyin sular hergiz hemme jandarlarini halak qilghuchi topan bolmas. **16** Hesenhüsen bulutlar arisida peyda bolidu; Men uninggha qaraymen we shuning bilen Menki Xuda yer yüzidiki et igiliri bolghan barliq janiwarlar bilen otturimizda békitken ehdemni yad étimen», — dédi. **17** Xuda Nuhqa yene: — «Mana bu Men Özüm bilen yer yüzidiki barliq et igiliri otturisasi békitken ehdemning nishan-belgisidir», — dédi. **18** Nuhning kémidin chiqqan oghulliri Shem, Ham we Yafet idi. Ham Qanaanning atisi boldi. **19** Bu üchi Nuhning oghulliri bolup, pütkül yer yüzige taralghan ahale shularning nesil-ewladliridur. **20** Nuh tériqchilik qilishqa bashlap, bir üzümzarliq berpa qildi. **21** U uning sharabidin ichip, mest bolup qélip, öz chédirini ichide kiyim-kécheklarini séliwétip, yalingach yétip qaldi. **22** Qanaanning atisi Ham kélip, atisining ewritini körüp, sirtqa chiqip ikki qérindishigha éytti. **23** Shem bilen Yafet qopup yépinjini élip, mürisige artip, keyniche méngip kirip, atisining yalingach bedinini yépip qoydi. Ular yüzini aldi terepke qilib, atisining yalingach ténige qarimidi. **24** Nuh sharabning keypidin oyghinip, kenji oghlining özige néme qilghinini bilip: — **25** Qanaan'gha lenet bolghay! U qérindashlirining qulining quli bolsun, — dep qarghidi. **26** U yene: — Shemning Xudasi bolghan Perwerdigargha teshekkür-medhiye keltürülgey! Qanaan Shemning quli bolsun. **27** Xuda Yafetni awutqay! U Shemning chédirilirida turghay, Qanaan bolsa uning quli bolghay! — dédi. **28** Nuh topandin kéyin üç yüz ellik yil ömür kördi. **29** Bu teriqide Nuh jemiyy toqquz yüz ellik yil kün körüp, alemdin ötti.

10 Töwöndikiler Nuhning oghullirining ewladliridur: — uning oghulliri Shem, Ham we Yafet bolup, topandin kéyin ulardin oghullar törelgen: — **2** Yafetning oghulliri bolsa, Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we Tiras idi. **3** Gomerning ewladliri: Ashkinaz, Rifat we Torgamah idi. **4** Yawanning ewladliri: Élishah, Tarshish, Kittiyalar we Dodaniylar idi. **5** Bularning ewladliri déngiz boylirida we aralarda ayrim-ayrim yashighan xelqler bolup, herqaysisi öz tili, öz aile-qebililiri boyiche öz zéminlirida tarqilip olturaqlashqan. **6** Hamning oghulliri Kush, Misir, Put we Qanaanlar idi. **7** Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah, Raamah

we Sabtika idi. Raamahning oghulliri Shéba we Dédan idi. **8** Kushtin yene Nimrod törelgen; u yer yüzide nahayiti küchtünggür adem bolup chiqti. **9** U Perwerdigarning aldida küchtünggür owchi boldi; shu sewebtin «palanchi bolsa Nimrodek, Perwerdigarning aldida küchtünggür owchi iken» dégen gep tarqalghan. **10** Uning padishahliqi Shinar zéminidiki Babil, Erek, Akkad we Kalneh dégen sheherlerde bashlan'ghanidi. **11** U bu zémindin Ashur zéminigha chiqip Ninewe, Rehobot-Ír, Kalah we Ninewe bilen Kalahning otturisiidiki Resen dégen sheherlernimu bina qildi (bular qoshulup «Katta Sheher» boldi). **13** Misirning ewladliri Ludiylar, Anamiylar, Lehabiylar, Naftuhiylar, **14** Patrosiylar, Kasluhiylar (Filistiylar Kasluhiylardin chiqqan) we Kaftoriylar idi. **15** Qanaandin tunji oghul Zidon törilip, kéyin yene Het törelgen. **16** uning ewladliri bolsa Yebusiylar, Amoriylar, Girgashiylar, **17** Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **18** Arwadiylar, Zemariylar we Hamatiylar idi. Shuningdin kéyin, Qanaaniylarning qebililiri her terepke tarqilip ketti. **19** Qanaaniylarning yurt chégrisi bolsa Zidondin tartip, Gerar teripige sozulup, Gazagha chiqip, andin Sodom, Gomorra, Admah bilen Zeboim teripige tutiship, Lëshaghiche yétip baratti. **20** Yuqiriqlar bolsa hamning oghulliri bolup, öz qebilisi we tilliri boyiche qowm bolup öz zéminlirida olturaqlashqanidi. **21** Shemmu oghul perzentlik boldi; Shem bolsa Yafetning akisi, Éberlerning ata-bowisi boldi. **22** Shemning oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud, Aram; **23** Aramning oghulliri Uz, Hul, Geter, Mash idi. **24** Arfaxshadtin Shélah törelidi, Shélahdin Éber törelidi. **25** Éberdin ikki oghul törelgen bolup, birining ismi Peleg idi, chunki u yashighan dewrde yer yüzide bölünüş boldi; Pelegning inisining ismi Yoqtan idi. **26** Yoqtandin Almodad, Shelef, Xazarmawet, Yérah, **27** Hadoram, Uzal, Diklah, **28** Obal, Abimael, Shéba, **29** Ofir, Hawilah we Yobab törelidi. Bularning hemmisi Yoqtanning oghulliri idi. **30** Ularning olturghan jayliri bolsa Méshadin tartip, Seffar dégen rayonning sherq teripidiki taghqiche sozulatti. **31** Yuqiriqlar bolsa Shemning oghulliri bolup, öz qebilisi we tilliri boyiche qowm bolup öz zéminlirida olturaqlashqanidi. **32** Yuqiridikiler Nuhning ewladliri bolup, ular öz nesebliri we qowmliri boyiche xatirilen'gen. Topandin kéyinki yer yüzidiki barliq qowmlar ularning ichidin tarqalghan.

11 U zamanda pütkül yer yuzidiki til hem söz birxil idi. **2** Lékin shundaq boldiki, ademler meshriq terepke seper qilip, Shinar yurtida bir tüzlenglikni uchritip, shu yerde olturaqlashti. **3** Ular bir-birige: — Kélinglar, biz xish quyup, otta pishurayli! — déyishti. Shundaq qilip, ular qurulushta tashning ornigha xish, layning ornigha qarimay ishletti. **4** Ular yene: — Kélinglar, emdi özimizge bir sheher bina qilip, sheherde uchi asmanlarga taqashqudek bir munar yasayli! Shundaq qilip özimizge bir nam tikliyeleymiz. Bolmisa, pütkül yer yuzige tarilip kétimiz, — déyishti. **5** U waqitta Perwerdigar adem baliliri bina qiliwatqan sheher bilen munarni körgili chüshti. **6** Perwerdigar: — «Mana, bularning hemmisi bir qowmdur, ularning hemmisining tilimu birdur; bu ularning ishining bashlinishidur! Bundin kéyin ularning niyet qilghan herqandaq ishini héch tosuwalghili bolmaydu. **7** Shunga Biz töwen'ge chüshüp ularning bir-birining geplirini uqalmasliqi üçün ularning tilini [bashqa-bashqa qilip] qalaymiqanlashturuwéteyli» — dédi. **8** Shundaq qilip Perwerdigar ularni u jaydin pütkül yer yuzige taritiwetti. Shuning bilen ular sheherni yasastin toxtap qaldi. **9** Shunga bu sheherning nami «Babil» dep ataldi; chünki u yerde Perwerdigar pütkül yer yuzidikilarning tilini qalaymiqanlashturuwetti. Shundaq qilip Perwerdigar ularni u jaydin pütkül yer yuzige taritiwetti. **10** Töwendikiler Shemning ewladliridur: — topan ötüp ikki yildin kéyin, Shem yüz yéshida, uningdin Arfakshad töreldi. **11** Arfakshad tughulghandin kéyin Shem besh yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **12** Arfakshad ottuz besh yashqa kirgende uningdin Shélah töreldi. **13** Shélah tughulghandin kéyin Arfakshad töt yüz üç yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **14** Shélah ottuz yashqa kirgende uningdin Éber töreldi. **15** Éber tughulghandin kéyin Shélah töt yüz üç yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **16** Éber ottuz töt yashqa kirgende uningdin Peleg töreldi. **17** Peleg tughulghandin kéyin Éber töt yüz ottuz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **18** Peleg ottuz yashqa kirgende uningdin Reu töreldi. **19** Reu tughulghandin kéyin Peleg ikki yüz toqquz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **20** Reu ottuz ikki yashqa kirgende uningdin Sérug töreldi. **21** Sérug tughulghandin kéyin Reu ikki yüz yette yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **22** Sérug ottuz yashqa kirgende uningdin

Nahor töreldi. **23** Nahor tughulghandin kéyin Sérug ikki yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **24** Nahor yigirme toqquz yashqa kirgende uningdin Terah töreldi. **25** Terah tughulghandin kéyin Nahor bir yüz on toqquz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **26** Terah yetmish yashqa kirgende uningdin Abram, Nahor we Haran töreldi. **27** Terahning ewladliri töwendikiche: — Terahtin Abram, Nahor we Haran töreldi; Harandin Lut töreldi. **28** Lékin Haran tughulghan yurti bolghan, kaldiyarning Ur shehiride atisi Terahning aldida, Terahtin ilgiri öldi. **29** Abram bilen Nahor ikkisi öylendi. Abramning ayalining ismi Saray, Nahorning ayalining ismi Milkah idi; Milkah Haranning qizi idi; Haran bolsa Milkah we Iskahning atisi idi. **30** Lékin Saray tughmas bolghachqa, uning balisi yoq idi. **31** Terah bolsa oghli Abramni, newrisi Lut (Haranning oghli)ni we kélini, yeni Abramning ayali Sarayni élip, Qanaan zéminigha bérish üçün kaldiyarning Ur shehiridin yolgha chiqti; biraq ular Haran dégen jaygha yétip kelgende, shu yerde olturaqliship qaldi. **32** Terahning körgen künliri ikki yüz besh yil bolup, Haranda alemdin ötti.

12 Perwerdigar [eslide] Abramgha mundaq dégenidi: — Sen öz yurtungdin, öz uruq-tughqanliringdin we öz ata jemetingdin ayrilip, Men sanga körsitidighan zémin'gha barghin. **2** Shundaq qilsang Men séni ulugh bir xelq qilip, sanga bext-beriket ata qilip, namingni ulugh qilimen; shuning bilen sen özüng bashqilargha bext-beriket bolisen; **3** kimler sanga bext-beriket tilise Men ularni beriketleymen, kimki séni xorlisa, Men choqum uni lenetke qaldurimen; sen arqiliq yer yuzidiki barliq aile-qebililerge bext-beriket ata qilinidu! — dédi. **4** Abram Perwerdigar uninggha éytqini boyiche [Harandin] ayrildi; Lutmu uning bilen bille mangdi. Abram Harandin chiqqinida yetmish besh yashta idi. **5** Abram ayali Saray bilen inisining oghli Lutni élip, ularning yighqan barliq mal-mülükini qoshup, Haranda igidarchiliq qilghan ademlerni bille qétip, Qanaan zéminigha bérish üçün yolgha chiqti; shundaq qilip ular Qanaan zéminigha yétip keldi. **6** Abram zéminni kézip, Shekem dégen jaydiki «Morehning dub derixi»ning yénigha keldi (u chaghda u zéminda Qanaaniylar turatti). **7** Perwerdigar Abramgha körünüp, uninggha: — Men bu zéminni séning neslingge ata qilimen, — dédi. Shuning bilen u shu yerde özige körün'gen Perwerdigargha atap bir

qurban'gah saldi. **8** Andin u bu yerdin yötakilip, Beyt-Elning sherqidiki taghqa bardi; gherb teripide Beyt-El, sherq teripide Ayi dégen jay bar idi; u shu yerde chédir tikti. U shu yerde Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasap, Perwerdigarning namini chaqirip ibadet qildi. **9** Andin kéyin Abram tedrijiy köchüp, jenubidiki Negew rayonigha qarap yötkeledi. **10** Zéminda acharchiliq bolghanidi; Abram Misirgha chüshti; u shu yerde waqtinche turmaqchi bolghanidi, chünki zéminda acharchiliq bek éghir idi. **11** Emma shundaq boldiki, u Misirgha yéqinlashqanda, ayali Saraygha: — Mana, men séning hösün-jamalingning güzelligini bilimen. **12** Shundaq boliduki, misirliqlar séni körse, «Bu uning ayali iken» dep, méni öltürüwétip, séni tirik qalduridu. **13** Shuning üçün séning: «Men uning singlisi» déyishingni ötinimen. Shundaq qilsang, men séningdin yaxshiliq tépip, sen arqiliq tirik qalimen, — dédi. **14** Abram Misirgha kirgende shundaq boldiki, misirliqlar derweqe ayalning güzel ikenlikini kördi. **15** Pirewnning emirlirimu uni körüp, Pirewn'ge uning teripini qildi; shuning bilen ayal Pirewnning ordisigha élip kirildi. **16** Pirewn Sarayning sewebidin Abramgha yaxshi muamile qildi; shuning bilen u qoy, kala, hangga éshekler, qul-dédekler, mada éshekler we tögilerge érishti. **17** Emma Perwerdigar Pirewn we öyidikilirini Abramning ayali Sarayning sewebidin tolimu éghir wabalargha muptila qildi. **18** Shuning üçün Pirewn Abramni chaqirip uninggha: — «Bu zadi séning manga néme qilghining? Némishqa uning öz ayaling ikenlikini manga éytming? **19** Némishqa uni «singlim» dep méning uni xotunluqqa élishimgha sewebkar bolghili tas qalisen! Mana bu ayaling! Uni élip ketkin! — dédi. **20** Pirewn öz ademlirige Abram toghrisida emr qildi; ular uni, ayalini we uning barliqini qoshup yolgha séliwetti.

13 Shuning bilen Abram ayali we uning barliq nersilirini hemde Lutni élip Misirdin chiqip, Qanaanning jenubidiki Negew yurtigha mangdi. **2** U chaghda Abramning mal-waran we altun-kümüshliri köp bolup, xélila bay idi. **3** U köchüp yürüp, jenubtiki Negewdin Beyt-Elge, yeni Beyt-El bilen Ayining otturisidiki eslide chédir tikken jaygha, **4** qurban'gah yasighan jaygha qaytip keldi. Abram shu yerde Perwerdigarning namini chaqirip ibadet qildi. **5** Abram bilen bille mangghan Lutningmu qoy-kala padiliri we chédirliri bar idi. **6** Emdi ular bille tursa, zémin ularni qamdiyalmaytti; **7** bu sewebtin Abramning

padichiliri bilen Lutning padichilirining arisida jédel chiqti (u waqitta Qanaaniylar bilen Perizziylar shu zéminda turatti). **8** Shunga Abram Lutqa: — «Biz bolsaq qérindashlarmiz, sen bilen méning aramda, méning padichilirim bilen séning padichiliring arisida talash-tartish peyda bolmisun. **9** Mana, aldingda pütkül zémin turmamdu? Emdi sen mendin ayrilghin; eger sen sol terepke barsang, men ong terepke baray; eger sen ong terepke barsang, men sol terepke baray», — dédi. **10** U waqitta Lut nezer sélip kördiki, Iordan wadisidiki barliq tüzlenglikning Zoar shehirigiche hemmila yerning süyi intayin mol idi; Perwerdigar Sodom bilen Gomorrani weyran qilishtin ilgiri bu yer beeyni Perwerdigarning béghi, Misir zéminidek idi. **11** Shuning bilen Lut özige Iordan wadisidiki pütkül tüzlenglikni talliwaldi; andin Lut meshriq terepke köchüp bardi. Shundaq qilip ikkiylen ayrildi. **12** Abram Qanaan zéminida olturaqlashti; Lut bolsa tüzlenglikteki sheherlarning arisida turdi; u bara-bara chédirlirini Sodom shehiri terepke yötkeledi. **13** Sodom xelqi rezil ademler bolup, Perwerdigarning neziride tolimu éghir gunahkarlar idi. **14** Lut Abramdin ayrilip ketkendin kéyin, Perwerdigar Abramgha: — Sen emdi béshingni kötürüp, özüng turghan jaydin shimal we jenubqa, meshriq we meghrip terepke qarighin; **15** chünki sen hazir körüwatqan bu barliq zéminni sanga we neslingge menggülük bérimen. **16** Séning neslingni yerdiki topidek köp qilimen; shundaqki, eger birsi yerdiki topini sanap chiqalisa, séning neslingnimu sanap chiqalishi mumkin bolidu. **17** Ornungdin tur, bu zéminni uzunluqi we kengliki boyiche aylinip chiqqin; chünki Men uni sanga ata qilimen, — dédi. **18** Shunga Abram chédirlirini yötkep, Hébron shehirige yéqin Mamrediki dubzarliqning yénigha bérup olturaqlashti; u shu yerde Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasidi.

14 Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning padishahi Arioq, Élamning padishahi Kédorlayomer we Goyimning padishahi Tidalning künliride shu weqe boldiki, **2** ular birliship Sodomning padishahi Béra, Gomorranning padishahi Birsha, Admahning padishahi Shinab, Zeboimning padishahi Shem'éber we Béla (yeni Zoar)ning padishahigha qarshi hujumgha atlandi. **3** Bu [beshining] hemmisi kéliship Siddim wadisigha, yeni «Shor Déngizi» wadisigha yighildi. **4** Ular on ikki yil Kédorlayomerge béqindi boldi, on üçinchi yilgha kelgende,

Kédorlayomerge qarshi isyan kôtürdi. **5** On tötinchi yili Kédorlayomer we uninggha ittapaqdash bolghan padishahlar hemmisi yighilip, Ashtarot-Karnaim dégen yerde Refayiylargha, shundaqla Ham dégen yerde Zuziylargha, Shaweh-Kiriatayimda Émiylargha hujum qilip ularni yengdi; **6** andin ular Horiylarni ularning Séir téghida meghlup qilip, chölning yénidiki El-Paran'ghiche sürüp-toqay qildi. **7** Arqidinla, ular En-Mishpatqa (yeni Qadeshke) yénip kélip, Amaleklarning pütkül yurtini bulang-talang qildi; Hazazon-Tamarda olturushluq Amoriylarnimu hujum qilip meghlup qildi. **8** Shuning bilen Sodomning padishahi, Gomorraning padishahi, Admahning padishahi, Zeboimning padishahi we Bélaning (yeni Zoarning) padishahi chiqip, Siddim wadisida ulargha qarshi jeng qilishqa sep tizdi; **9** mushu [besheylen] Élamning padishahi Kédorlayomer, Goyimning padishahi Tidal, Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning padishahi Arioq qatarliqlar bilen soqushti; yeni töt padishah bilen besh padishah özara soqushti. **10** Siddim wadisidiki hemmila yerde qarimay [orekliri] bar idi. Sodom we Gomorraning padishahliri qéchip, oreklerge chüshüp ketti. Emma qalghanlar bolsa taghqa qéchip ketti. **11** [Ghalib kelgen töt padishah bolsa] Sodom bilen Gomorraning hemme mal-mülkini we barliq ozuq-tülükini élip ketti. **12** Ular yene Abramning jiyeni Lutnimu malliri bilen qoshup élip ketti; chünki u Sodomda olturaqlashqanidi. **13** Halbuki, qutulup qalghan birsi bérip bu ishlarni ibraniy Abramgha éytti. Shu chaghda u Amoriy Mamrening dubzarliqining yénida turatti. Mamre bolsa Eshkol we Anerning akisi idi; bu üçheylen Abram bilen ittapaqdash idi. **14** Abram qérindishining esir bolup qalghanliqini anglap, öz öyide tughulghan, alahide terbiyilen'gen üç yüz on sekkiz ademni bashlap chiqip, [töt padishahni] qoghlap dan'ghiche bardidi. **15** Kéchisi u ademlerini guruppilargha bölüp, ular bilen birlikte hujum qilip ularni meghlup qilip, ularni Demeshqning shimal teripidiki Hobah dégen jayghiche qoghlap bérip, **16** pütkül [olja alghan] mal-mülükni qayturuwaldi; öz qérindishi Lutni, uning mal-mülki we xotun-qizlirini, shundaqla [barliq qalghan] ademlerni yandurup keldi. **17** Abram Kédorlayomer we uning bilen ittapaqdash padishahlarni meghlup qilip, qaytip kelgende, Sodomning padishahi Shaweh wadisi (yeni Xan wadisi)gha uning aldigha chiqti. **18** Salémning padishahi Melkizedekmu nan bilen

sharab élip aldigha chiqti. U zat bolsa, Hemmidin Aliy Tengrining kahini idi; **19** u [Abramni] bextberiketlep: — «Abram asman bilen zéminning Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri teripidin beriketlensun! **20** Shundaqla dühshenliringni öz qolunggha tapshurghan Hemmidin Aliy Tengrige Hemdusana oqulghay!» — dédi. Abram bolsa gheniyet alghan nersilerning ondin birini uninggha berdi. **21** Andin Sodomning padishahi Abramgha: — Ademlerni manga bergeyla, gheniyetlerni özlirige alghayla, — dédi. **22** Lékin Abram Sodomning padishahigha jawab bérip: — Men bolsam asman bilen zéminning Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri Perwerdigargha qol kôtürüp qesem qilghanmenki, **23** men sendin hetta bir tal yip ne bir tal boghquchinimu ne séning bashqa herqandaq nersengni almaymen; bolmisa, sen kéyin: «men Abramni bay qilip qoydom» déyishing mumkin. **24** Shunga yigitlirimning yégenichkini, shundaqla manga hemrah bolghanlar, yeni Aner, Eshkol we Mamrelerge tégishlik ülüshdin bashqa, men [gheniymettin] héchnerse almaymen; shular özlirige tégishlik ülüshini alsun, — dédi.

15 Bu ishlardin kéyin Perwerdigarning söz-kalami Abramgha alamet körünüshte kélip: «Ey Abram, qorqmighin; Men Özüm qalqining we zor in'amingdurmen» — dédi. **2** Lékin Abram: — Ey Reb Perwerdigar, manga néme bérisen? Mana, men balisiz tursam, öy-bisatlirimgha warisliq qilghuchi mushu Demeshqlik Eliézerla bardur, — dédi. **3** Abram yene: Mana, Sen manga héch nesil bermiding, mana öyümde turuwatqanlardin biri manga waris bolidu, dédi. **4** Shu haman Perwerdigarning söz-kalami uninggha kélip: «Bu kishi sanga waris bolmaydu, belki öz pushtungdin bolidighan kishi sanga waris bolidu», — dédi. **5** Shuning bilen Perwerdigar uni tashqirigha élip chiqip: — Emdi asman'gha qarap yultuzlarni sana — Qéni, ularni saniyalamsenkin?! — dédi. Andin uninggha: — Séning neslingmu shundaq bolidu, — dédi. **6** Abram Perwerdigargha ishendi; Perwerdigar uningdiki bu [ishenchni] uning heqqaniyliqi dep hésablidi. **7** Yene uninggha: Men bu zémin'gha ige qilishqa séni Kaldiyediki Ur shehiridin élip chiqqan Perwerdigardurmen, — dédi. **8** Lékin [Abram]: — I Reb Perwerdigar, men uninggha jezmen ige bolidighinimni qandaq bilimen? — dep soridi. **9** [Perwerdigar] uninggha: — Men üçün üç yashliq bir inek, üç yashliq bir chishi öchke, üç yashliq bir qochqar bilen

bir kepter we bir bajka élip kelgin, — dédi. **10** Shunga u bularning hemmisini élip, ularning herbirsini yérimdin ikki parche qilib, yérimini yene bir yérimigha udulmu'udul qilib qoyup qoydi; emma qushlarni parchilimidi. **11** Qagha-quzghunlar taplarning üstige chüshkende, Abram ularni úrkütüp heydiwetti. **12** Lékin kün patay dégende, Abramni éghir bir uyqu basti we mana, uning üstige dehshetlik bir wehime, tom qarangghuluq chüshti. **13** Andin Perwerdigar Abramgha: — Jezmen bilishing kérekki, séning nesling ózilirining bolmighan bir zéminda musapir bolup, shu yerdiki xelqning qulluqida bolidu we shundaqla, bu xelq ulargha töt yüz yilghiche jebir-zulum salidu. **14** Lékin Men ularni qulluqqa salghuchi shu taipining üstidin höküm chiqirimen. Kéyin ular nurghun bayliqlarni élip shu yerdin chiqidu. **15** Emma sen bolsang, aman-xatirjemlik ichide ata-bowiliringgha qoshulisen; uzun ömür körüp andin depne qilinisen. **16** Lékin shu yerde töt ewlad ötüp, [nesling] bu yerge yénip kélidu; chünki Amoriylarning qebihlikining zixi téxi toshmidi, dédi. **17** Shundaq boldiki, kün pétip qarangghu bolghanda, mana, göshlerning otturididin ötüp kétiwatqan, is-tütek chiqip turghan bir otdan bilen yalqunluq bir mesh'el köründi. **18** Del shu küni Perwerdigar Abram bilen ehde tüzüp uninggha: — «Men séning neslingge bu zéminni Misirning éqinidin tartip Ulugh derya, yeni Efrat deryasighiche bérimen; yeni Kéniylar, Kenizziylar, Kadmoniylar, **20** Hittiylar, Perizziylar, Refayiylar, **21** Amoriylar, Qanaaniylar, Girgashiylar we Yebusiylarning yurtini ularningki qilimen» dédi.

16 Emma Abramning ayali Saray uninggha héch bala tughup bermidi; lékin uning Hejer isimlik misirliq bir dédiki bar idi; **2** Saray Abramgha: — Mana, Perwerdigar méni tughushtin tosti. Emdi sen méning dédikimning qéshigha kirgin; belkim u arqiliq ana bolup tiklinishim mumkin, — dédi. Abram bolsa Sarayning sözini qobul kördi. **3** Shuning bilen Abramning ayali Saray dédiki misirliq Hejerni öz éri Abramgha toqalliqqa apirip berdi (u waqitta Abram Qanaan zéminida on yil olturghanidi). **4** Abram Hejerning qéshigha kirdi we u hamilidar boldi. Emma u özining hamilidar bolghinini bilginide, u ayal xojayinini közge ilmas bolup qaldi. **5** Saray Abramgha qéyidap: — Manga chüshken bu xorluq séning béshinggha chüshsun! Men öz dédikimni quchiqinggha sélip berdim; emdi u özining hamilidar

bolghinini körgende men uning neziride közge ilinmidim. Xeyr, Perwerdigar sen bilen méning otturimizda höküm chiqarsun! — dédi. **6** Abram Saraygha: — Mana, dédiking öz qolungdidur; sanga néme layiq körünse uninggha shuni qilghin, — dédi. Buning bilen Saray uninggha qattiliq qilishqa bashlidi; buning bilen u uning aldidin qéchip ketti. **7** Emma Perwerdigarning Perishtisi uni chöldiki bir bulaqning yénida, yeni Shur yolining boyidiki bulaqning yénidin tépip, uninggha: **8** Ey Sarayning dédiki Hejer, nedin kelding, nege barisen? — dep soridi. U jawab bérrip: — Men xojayinim Sarayning aldidin qéchip chiqtim, — dédi. **9** Perwerdigarning Perishtisi uninggha: — Ayal xojayiningning qéshigha qaytip bérrip, uning qol astida bol, — dédi. **10** Perwerdigarning Perishtisi uninggha yene: — Séning neslingni shundaq awutimenki, köplükidin uni sanap bolghili bolmaydu, — dédi. **11** Andin Perwerdigarning Perishtisi uninggha: Mana, sen hamilidarsen; sen bir oghul tughup, uninggha Ismail dep at qoyghin; chünki Perwerdigar séning jebir-japayingni anglidi. **12** U yawa éshek kebi bir adem bolidu; uning qoli her ademge qarshi uzitilidu, shuningdek her ademning qoli uninggha qarshi uzitilidu; u qérindashlirining udulida ayrim turidu, dédi. **13** Hejer öz-özige: «Men mushu yerde méni Körgüchini arqisidin kördüm» dep, özige söz qilghan Perwerdigarni: «Sen méni körgüchi Tengridursen» dep atidi. **14** Shuning bilen u quduq: «Beer-lahay-roy» dep ataldi. U Qadesh bilen Bered shehiring ariliqididur. **15** Hejer Abramgha bir oghul tughup berdi. Abram Hejer uninggha tughup bergen oghligha Ismail dep at qoydi. **16** Hejer Abramgha Ismailni tughup bergende Abram seksen alte yashta idi.

17 Abram toqsan toqquz yashqa kirgende, Perwerdigar Abramgha körünüp uninggha: — Men Qadir Tengridurmen. Sen Méning aldimda méngip, kamil bolghin. **2** Men Özüm bilen séning arangda ehdemni békitip, séni intayin zor köpeytime, — dédi. **3** Abram özini tashlap yüzini yerge yéqip yatti; Xuda uning bilen yene sözlishop mundaq dédi: — **4** Özümge kelsem, mana, Méning ehdem sen bilen tüzülgendur: — Sen nurghun el-milletlerning atisi bolisen. **5** Shuning üçün séning isming buningdin kéyin Abram atalmaydu, belki isming Ibrahim bolidu; chünki Men séni nurghun el-milletlerning atisi qildim. **6** Men séni intayin zor köpeytime; shuning bilen

sendin köp el-qowmlarni peyda qilimen, pushtungdin padishahlar chiqidu. **7** Men sen we sendin kényinki neslingning Xudasi bolush üçhün Özüm sen we sendin kényinki neslingning arisida ebediy ehde süpitide bu ehdemni tikleymen; **8** Men sanga we sendin kényinki neslingge sen hazir musapir bolup turghan bu zéminni, yeni pütkül Qanaan zémimini ebediy bir mülük süpitide ata qilimen; we Men ularning Xudasi bolimen, — dédi. **9** Andin Xuda Ibrahimgha yene: — Sen özüng Méning ehdemni tutqin, özüng we sendin kényinki neslingmu ewladtin-ewladqa buni tutushi kérek. **10** Men sen bilen we sendin kényinki nesling bilen tüzgen, silerning tutushunglar kérek bolghan ehdem shuki, aranglardiki herbir erke xetne qilinsun. **11** Shuning bilen siler xetniliklarni késiwétishunglar kérek; bu Men bilen silerning aranglardiki ehdining belgisi bolidu. **12** Barliq ewladliringlar, nesildin-nesilge aranglarda, meyli öyde tughulghanlar bolsun, yaki ewladinglardin bolmay yatlardin pulgha sétiwélin'ghanlar bolsun, hemme erke sekkiz künlük bolghanda xetne qilinsun. **13** Öyüngde tughulghanlar bilen pulunggha sétiwalghanlarning hemmisi xetne qilinishi kérek. Shundaq qilghanda, Méning ehdem tenliringlarda ornap, ebediy bir ehde bolidu. **14** Lékin xetniliki turup, téxi xetne qilinmighan herbir erke Méning ehdemni buzghan hésablinip, üzüp tashlinidu, — dédi. **15** Xuda Ibrahimgha yene söz qilip: — Ayaling Sarayni emdi Saray dep atimighin, belki ismi Sarah bolsun. **16** Men uninggha bext-beriket bérip, uningdinmu sanga bir oghul bérimen. Men derweqe uni beriketleymen; shuning bilen u el-milletlarning anisi bolidu; xelqlerning padishahlirimu uningdin chiqidu, — dédi. **17** Ibrahim [yene] özini yerge étip düm yétip külüp ketti we könglide: «Yüz yashqa kirgen ademmu baliliq bolalarmu? Toqsan yashqa kirgen Sarahmu bala tugharmu?!», — dédi. **18** Ibrahim Xudagha: — Ah, Ismail aldingda yashisa idi! dédi. **19** Xuda uninggha: — Yaq, ayaling Sarah jezmen sanga bir oghul tughup béridu. Sen uninggha «Ishaq» dep at qoyghin. Men uning bilen öz ehdemni tüzimen; bu uningdin kényin kélidighan nesli bilen baghligan ebediy bir ehde süpitide bolidu. **20** Ismailgha kelsek, uning toghrisidiki duayingni anglidim. Mana, Men uni beriketlep, neslini köpeytip, intayin zor awutimen. Uning pushtidin on ikki emir chiqidu; Men uni ulugh bir xelq qilimen. **21** Biraq ehdemni bolsa Men kéler yili del mushu waqitta Sarah sanga tughup béridighan

oghol — Ishaq bilen tüzimen, — dédi. **22** Xuda Ibrahim bilen sözlship bolup, uning yénidin yuqirigha chiqip ketti. **23** Shuning bilen shu künila Ibrahim öz oghli Ismailni, öz öyide tughulghanlar we pulgha sétiwalghanlarning hemmisini, yeni uning öyidiki barliq erkeklerni élip, Xuda uninggha éytqandek ularning xetnilikini késip xetne qildi. **24** Ibrahimning xetniliki késilip, xetne qilin'ghanda, toqsan toqquz yashqa kirgenidi. **25** Uning oghli Ismailning xetniliki késilip, xetne qilin'ghanda, on üç yashta idi. **26** Ibrahim bilen uning oghli Ismail del shu künning özide xetne qilindi we shundaqla uning öyidiki hemme er kishiler, meyli öyide tughulghan bolsun yaki yattin pulgha sétiwélin'ghanlar bolsun, hemmisi uning bilen bille xetne qilindi.

18 Perwerdigar Mamrediki dubzarliqning yénida Ibrahimgha köründi; bu kün eng issighan waqit bolup, u öz chédirining ishikide olturatti. **2** U béshini kötürüp nezer séliwidi, mana uning udulida üç kishi öre turatti. Ularni körüp u chédirining ishikidin qopup, ularning aldigha yügürüp bérip, yerge tegküdek tezim qilip: **3** — i Rebbim, eger péqir nezerliride iltipat tapqan bolsam, ötünimenki, qullirining yénidin ötüp ketmigeyla; **4** azghina su keltürülsun, siler putliringlarni yuyup derexning tégide aram éliwélinglar. **5** Siler öz qulunglarning yénidin ötkenikensiler, men bir chishlem nan élip chiqay, siler harduqunglarni chiqirip, andin ötüp ketkeysiler, dédi. Ular jawab bérip: — Éytqiningdek qilghin, déwidi, **6** Ibrahim chédirigha Sarahning qéshigha yügürüp kirip, uninggha: — Üch das ésil undin téz xémir yughurup toqach etkin, — dédi. **7** Andin Ibrahim kala padisigha yügürüp bérip, yumran obdan bir mozayni tallap, chakirigha tapshurdi; u buni tézla teyyar qildi. **8** Andin Ibrahim sériq may, süt we teyyarlatqan mozayni élip kélip, ularning aldigha tutup, özi derexning tégide ularning aldida öre turdi; ular ulardin yédi. Ular uningdin: ayaling Sarah nede, dep soriwidi, u jawab bérip: — Mana, chédirda, dédi. **10** Birsi: — Men kéler yili mushu waqitta qéshinggha jezmen qaytip kélimen, we mana u waqitta ayaling Sarahning bir oghli bolidu, — dédi. Sarah bolsa uning keynidiki chédirning ishikide turup, bularni anglawatatti. **11** Ibrahim bilen Sarah ikkisi yashinip, qérip qalghanidi; Sarahta ayal kishilerde bolidighan adet körüş toxtap qalghanidi. **12** Shunga Sarah öz ichide külüp: — Men shunche qérip ketken

tursam, rasttinla lezzet körelermenmu? Érimmu qérip ketken tursa? — dep xiyal qildi. **13** Perwerdigar Ibrahimgha: — Sarahning: «Men qérip ketken tursam, rasttinla bala tugharmanmu?» dep külgini némisi? **14** Perwerdigargha mumkin bolmaydighan tilsimat ish barmu? Békitken waqitta, yeni kéler yili del bu chaghda qaytip kélimen we u waqitta Sarahning bir oghli bolidu, — dédi. **15** Emma Sarah qorqup kétip: — Külmidim, dep inkar qildi. Lékin U: — Yaq, sen küldüng, — dédi. **16** Andin bu zatlar u yerdin qopup, Sodom terepke nezirini aghdurdı. Ibrahimmu ularni uzitip, ular bilen bille mangdı. **17** Perwerdigar: — Men qilidighan ishimni Ibrahimdin yoshursam bolamdu? **18** Chünki Ibrahimdin ulugh we küchlük bir el chiqidu we shuningdek yer yüzidiki barlıq el-milletler u arqiliq bext-beriketke muyeler bolidighan tursa? **19** Chünki Men uni bilip tallighanmen; u choqum öz balilirini we uning öyidikilerni özige egeshtürüp, ulargha Perwerdigarning yolini tutup, heqqaniyliqni we adaletni yürgüzüşni ögitidu. Buning bilen Menki Perwerdigar Ibrahim toghruluq qilghan wedemni emelge ashurimen, — dédi. **20** Andin Perwerdigar mundaq dédi: — «Sodom we Gomorra toghruluq kötürülgen dad-peryad nahayiti küchlük, ularning gunahi intayin éghir bolghini üçün, **21** Men hazirla chüshimen, qilmishliri rasttinla shu dad-peryadlardin Manga melum bolghandek shunche rezilimu, bilip baqay; unche rezil bolmighandimu, Men uni bilishim kérek». **22** Shuning bilen bu kishiler u yerdin qozghilip, Sodom terepke yol aldı. Lékin Ibrahim yenila Perwerdigarning aldida öre turatti. **23** Ibrahim yéqin bérip: — Sen rasttinla heqqaniylarni reziller bilen qoshup halak qilamsen? **24** Sheherde ellik heqqaniy kishi bar bolushi mumkin; Sen rasttinla shu jayni halak qilamsen, ellik heqqaniy kishi üçün u jayni kechürüm qilmamsen? **25** Yaq, yaq. Bu ish Sendin néri bolghay! Heqqaniylarni rezillerge qoshup öltürüp, heqqaniylargha rezillerge oxshash muamile qilish Sendin néri bolghay! Pütkül jahanning soraqchisi adalet yürgüzmemdu? — dédi. **26** Perwerdigar jawab bérip: — Eger Men Sodom shehiride ellik heqqaniyni tapsam, ular üçün pütkül jayni ayap qalimen, — dédi. **27** Andin Ibrahim jawab bérip: — Mana men peqet topa bilen küldin ibaret bolsammu, men Igem bilen sözleshkili yene pétinalidim. **28** Mubada shu ellik heqqaniydin besh kishi kem bolsa, Sen bu besh kishining kem bolghini üçün pütkül sheherni

yoqitamsen? — dédi. U: — Eger Men shu yerde qiriq beshni tapsammu, uni yoqatmaymen, dédi. **29** Ibrahim Uninggha sözini dawam qilip: — Shu yerde qiriq kishila tépilishi mumkin, déwidi, [Perwerdigar]: — Bu qiriq üçün uni yoqatmaymen, — dédi. **30** U yene söz qilip: I Igem, xapa bolmighaysen, men yene söz qilay. Shu yerde ottuzi tépilishi mumkin? — dédi. U: — Eger Men u yerde ottuzni tapsammu, yoqatmaymen, — dédi. **31** U yene söz qilip: — Mana emdi men Igem bilen sözleshkili jür'et qildim; shu yerde yigirmisi tépilishi mumkin, — dédi. Perwerdigar söz qilip: bu yigirmisi üçün u yerni yoqatmaymen, — dédi. **32** U sözlep: — I Igem, xapa bolmighay, men peqet mushu bir qétimla söz qilay! Shu yerde oni tépilishi mumkin, déwidi, u jawab bérip: — Men oni üçün uni yoqatmaymen, — dédi. **33** Perwerdigar Ibrahim bilen sözliship bolghandin kéyin ketti; Ibrahimmu öz jayigha qaytip ketti.

19 Ikki perishte kechte Sodomgha yétip keldi; shu chaghda Lut Sodomning derwazisida olturatti. Lut ularni körüpla ornidin turup, aldigha chiqip yüzi yerge tegküdek tezim qilip: **2** — Mana, ey xojilirim, keminilirining öyige chüshüp putliringlarni yuyup qonup qalghaysiler; andin ete seher qopup yolgha chiqsanglarmu bolidu, déwidi, bular jawaben: — Yaq, biz sheher meydanida kechleymiz, — dédi. **3** Emma u ularni ching tutuwidi, axir ular uning bilen bérip öyige kirdi. U ulargha dastixan sélip, pétir toqachlarni pishurup berdi, ular ghizalandi. **4** Ular téxi yatmighanidi, sheherdikiler, yeni Sodomning erkekliri, yash, qéri hemmisi herqaysi mehelligerdin kélip öyni qorshiwaldi; **5** ular Lutni chaqirip uninggha: — Bügün kechte séningkige kirgen ademler qéni? Ular ni bizge chiqirip ber, biz ular bilen yéqinchiliq qilimiz, — dédi. **6** Lut derwazining aldigha, ularning qéshigha chiqip, ishikni yépiwétip, **7** ulargha: — Ey buraderlirim, mundaq rezillikni qilmanglar! **8** Mana, téxi héch er bilen bille bolmighan ikki qizim bar; ularni silerge chiqirip bérey. Ular bilen xalighininglarni qilinglar. Emma bu ademler ögzemning sayisi astigha kirgeniken, siler ularni héchnéme qilmanglar! — dédi. **9** Lékin ular jawab bérip: «Néri tur!» déginiche, yene: — Bu yerde turushqa kelgen bu musapir hakim bolmaqchimiken? Emdı sanga ulargha qilghandinmu better yamanlıq qilimiz! — dep Lutni qistap, ishikni chéqishqa basturup keldi. **10** Emma u ikki kishi qollirini uzitip Lutni öyge öz qéshigha tartip ekiwélip,

ishikni taqiwaldi **11** we öyning derwazisining aldidiki ademlerni kichikidin tartip chongighiche korluqqa muptila qildi; shuning bilen ular derwazini izdep, halidin ketti. **12** Andin ikkeylen Lutqa: — Mushu yerde yene birer kiming barmu? Küy’oghul, oghul yaki qizliring we yaki sheherde bashqa ademliring bolsa ularni bu yerdin élip ketkin! **13** Chünki biz bu yerni yoqitimiz; chünki ular toghruluq kötürülgen dad-peryad Perwerdigarning aldida intayin küchlük bolghach, Perwerdigar bizni uni yoqitishqa ewetti, — dédi. **14** Shuning bilen Lut tashqirigha chiqip, qizlirini alidighan [bolghusi] küy’oghullirining qéshigha béríp: «Emdi qopup bu yerdin chiqip kétinglar; chünki Perwerdigar sheherni yoqitidu» — dédi. Emma u [bolghusi] küy’oghullirining nezirige chaqchaq qilghandek köründi. **15** Tang atqanda, perishtiler Lutni aldiritip: — Emdi qopup ayaling bilen qéshingdiki ikki qizingni alghin; bolmisa sheherning qebihlikige chétilip qélip, halak bolisen, — dédi. **16** Emma u téxiche arisaldi bolup turghanda, Perwerdigar uninggha rehím qilghanliqi üçün, u ikkiylen Lutning qolini, ayalining qolini we ikki qizingning qollirini tutup, ularni sheherning sirtigha echiqip, orunlashturup qoydi. **17** Ularни chiqarghandin kéyin shu ish boldiki, ularдин biri uninggha: — Jéningni élip qach, halak bolmasliqning üçün keyningge qarimay, tüzlengliktiki héch yerde toxtimay, taghqa qachqin! — dédi. **18** Lékin Lut ulargha: — Undaq bolmighay, ey xojam, ötünüp qalay! **19** Mana, kemineng közüngde iltipat tapti, jénimni qutquzdung, manga zor merhemet körsetting; emma men taghqa qachalmaymen; undaq qilsam, manga birer apet chüshüp, ölüp kétermenmikim. **20** Qara, awu sheherge qéchip barsa bolghudek nahayiti yéqin iken, shundaqla kichik sheher iken! Ötünüp qalay, méning shu yerge qéchishimgha yol qoyghaysen! U kichik [sheher] emesmu?! Jénim shu yerde aman qalidu! — dédi. **21** Perishte uninggha jawab béríp: — Xeyr, bu ishtimu sanga maqul bolay, sen éytqan shu sheherni weyran qilmay. **22** Emdi u yerge tézdin qéchip barghin; chünki sen shu yerge yétip barmighuche héch ish qilalmasmen, — dédi. Shunga u sheherning ismi «Zoar» dep atalghan. **23** Lut Zoargha yétip barghanda kün nuri yer yüzige chéchilghanidi. **24** Shu chaghda Perwerdigar ershtin, öz yénidin Sodom bilen Gomorraning üstige güngürtt we ot yaghdurup, **25** shu sheherlerni, pütkül tüzlenglikni hemde sheherlerdiki barliq ahaliler we yerdin ün’genlerni qoshup berbat

qildi. **26** Lékin Lutning arqisidin mangghan ayali keynige qariwidi, tuz tüwrükke aylinip qaldi. **27** Etisi tang seherde, Ibrahim qopup ilgiri Perwerdigarning aldida turghan jaygha chiqip, **28** Sodom bilen Gomorra terepke, shundaqla tüzlenglikning hemme yérige nezer séliwidi, mana, yer yüzidin xumdanning tütünidek tütün örlewatqinini kördi. **29** Emma shundaq boldiki, Xuda u tüzlengliktiki sheherlerni weyran qilghanda, U Ibrahimni ésige élip, Lut turghan sheherlerni berbat qilghanda uni balayi’apetning ichidin chiqirip qutquzdi. **30** Emma Lut Zoar shehiride turushtin qorqqachqa, Zoardin kétép, taghqa chiqip, ikki qizi bilen shu yerde makanlashti. U ikki qizi bilen bir öngkürde turdi. **31** Emdi chong qiz kichikige: — Atimiz bolsa qérip ketti; dunyaning qaide-yosuni boyiche bu yurtta bizge yéqinchilik qilidighan héch er kishi qalmidi. **32** Qéni, atimizni sharab bilen mest qilip qoyup, uning bilen bille yatayli; shundaq qilsaq, biz perzent körüp atimizning uruqini qalduralaymiz, — dédi. **33** Shuning bilen ular u kéchisi atisigha sharab ichküzüp [mest qilip] qoyup, chong qizi kirip atisi bilen yatti. Lékin Lut uning kirip yatqinimumu, qopup ketkinimumu héch sezmid. **34** Etisi shundaq boldiki, chongi kichikige: — Mana, men axsham atam bilen yattim; bügün kechtimu uninggha yene sharab ichküzeyli; shuning bilen sen kirip uning bilen yatqin; shundaq qilip, her ikkimiz perzent körüp atimizning neslini qalduralaymiz, — dédi. **35** Shuning bilen ular u kéchisi atisigha sharab ichküzüp [mest qilip] qoyup, kichik qizi ornidin turup uning bilen bille yatti. Emma Lut uning kirip yatqinimumu, qopup ketkinimumu héch sezmid. **36** Shundaq qilip, Lutning ikkila qizi öz atisidin hamilidar bolup qaldi. **37** Chongi bolsa oghul tughup, uning étini Moab qoydi; u bügünki Moabiylarning atisidur. **38** Kichikimu oghul tughup, uning étini Ben-Ammi qoydi. U bügünki Ammoniylarning atisidur.

20 Ibrahim u yerdin chiqip, jenub tereptiki Negewge köchüp kélip, Qadesh bilen Shurning ariliqida turup qaldi; bir mezgildin kéyin Gerarda olturaqlashti. **2** Shu yerde Ibrahim ayali Sarah toghrisida: «U méning singlimdur», dégenidi. Shuning bilen Gerarning padishahi Abimelek adem ewetip, Sarahni [özige] xotun bolushqa éliwaldi. **3** Lékin [bir küni] kéchisi chüshide Xuda Abimelekke kélip uninggha: — Mana, sen özüngge éliwalghan ayal sewebidin emdi ölgen ademdursen; chünki u bashqa birsining ayalidur —

dédi. **4** Emma Abimelek uninggha téxi yéqinchiliq qilmighanidi. U Xudagha: — I Reb, heqqaniy bir xelqnimu halak qilamsen? **5** U özimu manga: «U méning singlim» dep éytmidimu? Yene kélip, bu ayalmu «U méning akam», dep éytqanidi. Men bolsam sap könglüm we durus niyitim bilen bu ishni qildim, — dédi. **6** Xuda chüshide uninggha yene: — Bu ishni sap köngül bilen qilghiningni bilimen; shu sewebtin Men séni aldimda gunah qilishtin tosüp, uninggha tégishingge qoymidim. **7** Emdi u kishining ayalini özi qayturup ber; chünki u Peyghember, u séning heqqingde dua qilidu we sen tirik qalisen. Eger uni yandurup bermiseng shuni bilip qoyghinki, sen we hemme ademliring qoshulup jezmen ölisiler, — dédi. **8** Abimelek etigen tang seherde qopup, hemme xizmetkarlirini chaqirip, bu sözlerning hemmisini ularning qulaqlirigha saldi; bu ademler nahayiti qorqushup ketti. **9** Andin Abimelek Ibrahimni chaqirip uninggha: — Bu bizge néme qilghining? Men sanga zadi néme gunah qildim, sen men we padishahliqimgha éghir bir gunahni yüklep qoydung? Manga qilmaydighan ishlarni qilding! — dédi. **10** Abimelek Ibrahimgha yene: — Sen zadi bizning néme ishimizni körgining üçün mushu ishni qilding? — dédi. **11** Ibrahim jawab bérip: — «Bu yerde shübhisizki héchkim Xudadin qorqmaydiken, ular méni ayalim tüpeylidin öltürüwétidu», dep oylichanidim. **12** Emeliyette, uning méning singlim ikenliki rast, lékin u méning ata bir, ana bölek singlim; kéyin u méning ayalim boldi. **13** Lékin Xuda méni atamning öyidin chiqirip sergerdanliqqa yürgüzginide, men ayalimgha: — Biz qeyergila barsaq, sen manga shundaq shapaet körsetkeysenki, méning toghramda: «Bu méning akam bolidu», dégin, — dep éytqanidim — dédi. **14** Andin Abimelek qoy-kalilar, qullar we dédeklerni élip ularni Ibrahimgha berdi we ayali Sarahnimu uninggha qayturup berdi. **15** Abimelek: — Mana méning zéminim bolsa aldingda turuptu; közüngge qaysi yer yaqsa shu yerde turghin, — dédi. **16** U Sarahqa: «Mana, men akanggha ming kümüş tengge berdim; mana bular öz yéningdikiler, shundaqla hemme ademlerning köz aldida uyatni yapquchi bolidu; shuning bilen sen herqandaq dagh-eyibtin xalas bolisen». **17** Ibrahim Xudagha dua qildi, Xuda Abimelek, ayali we kénizeklirini saqaytti; andin ular [yene] bala tughalaydighan boldi; chünki Perwerdigar Ibrahimning ayali Sarah tüpeylidin Abimelekning

öyidiki hemme xotunlarning baliyatqulirini étip qoyghanidi.

21 Emdi Perwerdigar wede qilghinidek Sarahni yoqlidi; Perwerdigar Sarahqa déginidek qildi. **2** Sarah hamilidar bolup, Ibrahim qérighanda Xuda uninggha békitken waqitta bir oghul tughup berdi. **3** Ibrahim özi törelgen oghli, yeni Sarah uninggha tughup bergen oghlining ismini Ishaq qoydi. **4** Andin Ibrahim Xuda uninggha buyrughinidek öz oghli Ishaq tughulup sekkizinchi küni xetne qildi. **5** Oghli Ishaq tughulghan chaghda, Ibrahim yüz yashta idi. **6** Sarah: «Xuda méni küldürüwetti; herkim bu ishni anglisa, men bilen teng külüshidu», dédi. **7** U yene: — Kimmu Ibrahimgha: «Sarah bala émitidighan bolidu!» dep éytalaytti? Chünki u qérighanda uninggha bir oghul tughup berdim! — dédi. **8** Bala chong bolup, emchektin ayrildi. Ishaq emchektin ayrilghan küni Ibrahim chong ziyapet ötküzüp berdi. **9** Emma Sarah misirliq Hejerning Ibrahimgha tughup bergen oghulning [Ishaqni] mesxire qiliwatqinini körüp qaldi. **10** Shuning bilen u Ibrahimgha: — Bu dédek bilen oghlini heydiwet! Chünki bu dédekning oghli méning oghlum Ishaq bilen teng waris bolsa bolmaydu!, — dédi. **11** [Sarahning] bu sözi Ibrahimgha tolimu éghir keldi; chünki [Ismailmu] uning oghli-de! **12** Lékin Xuda Ibrahimgha: — Balang we dédiking wejedin bu söz sanga éghir kelmisun, belki Sarahning sanga dégenlirining hemmisige qulaq salghin; chünki Ishaqtin bolghini séning nesling hésablinidu. **13** Lékin dédekning oghlidinmu bir xelq-millet peyda qilimen, chünki umu séning nesling, — dédi. **14** Etisi tang seherde Ibrahim qopup, nan bilen bir tulum suni élip Hejerge bérip, öshnisige yüdküzüp, balini uninggha tapshurup, ikkisini yolgha sélip qoydi. Hejer kétép, Beer-Shébaning chölide kézip yürdi. **15** Emdi tulumdiki su tügep ketkenidi; Hejer balini bir chatqalning tüwige tashlap qoyup, öz-özi: «Balining ölüp kétishige qarap chidimaymen» dep, bir oq étimche yiraqqa bérip, udulida olturdi. U udulida olturup, peryad kötürüp yighlidi. **17** Xuda oghulning yigha awazini anglidi; shuning bilen Xudaning Perishtisi asmandin Hejerni chaqirip uninggha: — Ey Hejer, sanga néme boldi? Qorqmighin; chünki Xuda oghulning [yigha] awazini yatqan yeridin anglidi. **18** Emdi qopup, qolung bilen balini yölep turghuz; chünki Men uni ulugh bir el-millet qilimen, — dédi. **19** Shuan Xuda [Hejerning] közlrini achi, u bir quduqni kördi. U bérip tulumgha

su toldurup, oghulgha ichküzdi. **20** Xuda u bala bilen bille boldi; u östüp chong boldi. U chölde yashap, mergen bolup yétishti. **21** U Paran chölde turdi; shu waqitlarda anisi uninggha Misir zéminidin bir qizni xotunluqqa élip berdi. **22** U waqitlarda shundaq boldiki, Abimelek we uning leshkerbéshi Fikol kélip Ibrahimgha: — Qilghan hemme ishliringda, Xuda séning bilen billidur. **23** Emdi sen del mushu yerde manga, oghlumgha we newremge xiyanet qilmasliqqa Xudaning namida qesem qilip bergeysen; men sanga kórsitip kelgen méhribanliqimdek, senmu manga we sen hazir turuwatqan yurtqa méhribanliq qilghaysen, — dédi. **24** Ibrahim: Qesem qilip bérey, dédi. **25** Andin Ibrahim Abimelekning chakarleri tartiwalghan bir quduq toghrisida Abimelekni eyibledi. **26** Abimelek: — Bu ishni qilghan kishini bilmeymen; sen bu ishni mangimu éytmapsen; men bu ishni peqet bügünla anglishim, — dédi. **27** Ibrahim qoy-kala élip Abimelekke teqdim qildi; andin ular ikkilisi ehde qilishti. **28** Ibrahim yene padidin yette chishi qozini bir terepke ayrip qoydi. **29** Abimelek Ibrahimdin: — Sen bir terepke ayrip qoyghan bu yette chishi qozining néme menisi bar? — dep soriwidi, **30** u: — Méning bu quduqni kolighinimni étirap qilghininggha guwahliq süpitide bu yette chishi qozini qolumdin qobul qilghaysen, — dep jawab berdi. **31** Bu ikkisi shu yerde qesem qilishqanliqi üçün, u shu jayni «Beer-Shéba» dep atidi. **32** Shu teriqide ular Beer-Shébada ehde qilishti. Andin Abimelek we uning leshkerbéshi Fikol qozghilip, Filistiylerning zéminigha yénip ketti. **33** Ibrahim Beer-Shébada bir tüp yulghunni tikip, u yerde Ebediy Tengri bolghan Perwerdigarning namigha nida qilip ibadet qildi. **34** Ibrahim Filistiylerning zéminida uzun waqitqiche turup qaldi.

22 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Xuda Ibrahimni sinap uninggha: — Ey Ibrahim! dédi. U: mana men! — dep jawab berdi. **2** U: — Sen oghlungni, yeni sen söyidighan yalghuz oghlung Ishaqni élip, Moriya yurtigha bérip, shu yerde, Men sanga éytidighan taghlarning birining üstide uni köydürme qurbanliq süpitide sun'ghin, — dédi. **3** Etisi Ibrahim seher qopup, éshikini toqup, yigitliridin ikkiylen bilen Ishaqni bille élip, köydürme qurbanliq üçün otun yérip, Xuda uninggha éytqan yerge qarap mangdi. **4** Üchinchi küni Ibrahim béshini kótürüp qarap, yiraqtin u yerni kördi. **5** Ibrahim yigitlirige: — Siler éshek bilen mushu yerde turup turunglar.

Men balam bilen u yerge bérip, sejde qilip, andin qéshinglarga yénip kélimiz, — dédi. **6** Shuning bilen Ibrahim köydürme qurbanliqqa kéreklik otunni élip, oghli Ishaqqa yüdküzüp, özi qoligha pichaq bilen otni élip, ikkisi bille yürüp ketti. **7** Ishaq atisi Ibrahimgha: — Ey ata! déwidi, u uninggha jawab bérip: — Mana men, oghlum, dédi. U uningdin: — Mana ot bilen otun'ghu bar, emma köydürme qurbanliq bolidighan qoza qéni? — dep soriwidi, **8** Ibrahim jawab bérip: — Ey oghlum, Xuda Özi Özige köydürme qurbanliq qozini teminleydu, — dédi. Andin ikkisi birge yolini dawamlashturdi. **9** Axirida ular Xuda Ibrahimgha éytqan jaygha yétip keldi. Ibrahim u yerde qurban'gah yasap, üstige otunni tizip qoydi. Andin u oghli Ishaqni baghlap, uni qurban'gahdiki otunning üstide yatquzdi. **10** Andin Ibrahim qolini uzitip, oghlini boghuzlighili pichaqni aldi. **11** Shuan Perwerdigarning Perishtisi asmandin uni chaqirip uninggha: — Ibrahim, Ibrahim! — dep warqiridi. U: — Mana men, — dédi. **12** U uninggha: — Sen baligha qolungni tegküzmingin, uni héchnéme qilmighin; chünki Men séning Xudadin qorqqanliqingni bildim; chünki séning oghlungni, yeni yalghuz oghlungni Mendin ayimiding, — dédi. **13** Ibrahim béshini kótürüp qariwidi, mana, arqisida münggüzliri chatqalgha chirmiship qalghan bir qochqarni kördi. Ibrahim bérip qochqarni élip, uni oghlining ornida köydürme qurbanliq qilip sundi. **14** Shuning bilen Ibrahim shu jaygha «Yahweh-Yireh» dep at qoydi. Shunga kishiler: «Perwerdigarning téghida teminlinidu» dégen bu söz bügün'ge qeder éytilip kéliwatidu. **15** Perwerdigarning Perishtisi asmandin Ibrahimni ikkinchi qétim chaqirip uninggha: — **16** Sen öz oghlungni, yeni yalghuz oghlungni ayimay bu ishni qilghining üçün Men Özüm bilen qesem qilimenki, deydu Perwerdigar, **17** — Men séni zor beriketlep, neslingni asmandiki yultuzlardek nurghun köpeytip, déngiz sahilidiki qumdek gholditimen; nesling bolsa düshmenlirining derwazilirigha ige bolidu. **18** Sen Méning awazingha qulap salghining üçün yer yüzidiki barliq el-yurtlar neslingning nami bilen özliri üçün bext-beriket tileydu, — dédi. **19** Andin Ibrahim yigitlirining qéshigha yénip bardu. Ular hemmisi ormidin turushup Beer-Shébagha yol aldi. Ibrahim Beer-Shébada turup qaldi. **20** Bu ishlardin kéyin Ibrahimgha: «Mana Milkahmu ining Nahorgha birqanche oghul tughup bériptu», dégen xewer yetti. **21** Ular bolsa tunji oghli

uz, uning inisi Buz we Aramning atisi bolghan Kemuel, 22 andin Kesed, Xazo, Pildash, Yidlaf we Bétuel dégen oghullar idi. 23 (Bétueldin Riwwah töreldi). Bu sekkizini Milkah Ibrahimning inisi Nahorgha tughup berdi. 24 Shuningdek uning kéniziki Reumahmu Tébah, Gaham, Taxash we Maakah dégenlerni tughup berdi.

23 Sarah bir yüz yigirme yette yashqiche ömür kördi. Bu Sarahning ömrining yilliri idi. 2 Sarah Qanaan zéminidiki Kiriya-Arba, yeni Hébronda wapap boldi. Ibrahim bérip Sarah üçün matem tutup yigahzar qildi. 3 Ibrahim öz merhumesining yénidin qopup, Hittiyarlarga söz qilip: 4 — Men bolsam aranglarda musapir méhman, xalas; siler emdi aranglardan manga bir yerlik béringlar; shuning bilen men bu merhumemni aldinda körünüp turmisun üçün élip bérip depne qilay, — dédi. 5 Hittiyar Ibrahimgha jawab bérip: — I xojam, bizge qulaq salghayla! Sili arimizda Xudaning bir shahzadisi hésablinila! Arimizdiki eng ésil yerlikni tallap, shu yerde merhumelirini depne qilghayla! Merhumelirini depne qilishqa héchqaysimiz öz yerlikini silidin ayimaydu, — dédi. 7 Ibrahim ornidin turup, u zémindiki xelqge, yeni hittiyarlarga tezim qilip, 8 ulargha: — Eger merhumemning köz aldinda turiwermesliki üçün, uni élip bérip, depne qilishimni rawa körsenglar, undaqta sözümnü anglap méning üçün Zoharning oghli Efron'gha söz qilip, 9 uning étizining ayighida öziningki bolghan Makpélahning gharini manga bérishini iltimas qilinglar. U manga buni silerning aranglarda göristan bolushqa toluq nerxide bersun, — dédi. 10 Shu chaghda Efron Hittiyar arisida olturatti. Shuning bilen hittiyliq Efron hittiyarlarning aldida, yeni shehirining derwazisidin kirgüchilerning hemmisining aldida Ibrahimgha jawab bérip: — 11 Yoqsu, ey xojam, manga qulaq salghayla. Bu étizliqni, shundaqla uningdiki gharni silige bérey; uni öz xelqim bolghan ademlerning aldida silige berdim; öz méyitlirini depne qilghayla, — dédi. 12 Andin Ibrahim yene zémin xelqi aldida tezim qilip, 13 Shu zémindiki xelqning qulaqliri aldida Efron'gha: — Iltimasimgha qulaq salghayla; men bu étizliqning nerxi boyiche pul bérey, uni mendin qobul qilghayla, andin men méyitimni shu yerde depne qilay, — dédi. 14 Efron Ibrahimgha jawab bérip uninggha: 15 Ey xojam, manga qulaq salghayla; töt yüz shekel kümüshke yaraydighan bir étizliq, sili bilen méning aramda néme idi? Sili méyitlirini depne qilghayla — dédi. 16 Ibrahim Efronning sözi

qoshuldi; andin Efron Hittiyar aldida éytqan bahani, yeni shu chaghdiki soda ölchimi boyiche töt yüz shekel kümüshni tarazida tartip berdi. 17 Shundaqla qilip Mamrening udulidiki Makpélahqa jaylashqan Efronning étizliqi, yeni étizliqning özi, uningdiki ghar, shundaqla étizliqning ichi we etrapidiki barliq derexlerning hemmisi 18 Hittiyarlarning köz aldida Ibrahimgha tapshurulup, [yeni Efronning] shehirining derwazisidin barliq kirgüchilerning aldida uning mülki qilip békitildi. 19 Shuningdin kéyin Ibrahim ayali Sarahni Qanaan zéminidiki Mamre (yeni, Hébron)ning udulidiki Makpélahning étizliqining gharida depne qildi. 20 Shu teriqide u étizliq we uningdiki ghar hittiyar teripidin Ibrahimgha göristan bolushqa tayin qilindi.

24 Ibrahim qérip, yéshi bir yerge bérip qalghanidi; Perwerdigar Ibrahimgha her terepte bextberiket ata qilghanidi. 2 Ibrahim öyidiki eng mötiwer xizmetkari, özining pütün mal-mülkini bashquridighan ghoyidargha: — Qolungni yotamning astigha qoyghin; 3 Men séni asmanlarning Xudasi shundaqla yerning Xudasi bolghan Perwerdigarning nami bilen qesem qildurimenki, sen men hazir turuwatqan bu Qanaaniylarning arisidin oghlumgha qiz élip bermey, 4 Belki öz yurtumgha, shundaqla öz uruq-tughqanlirimning qéshigha bérip, oghlum Ishaqqa xotun élip bergeysen, — dédi. 5 Xizmetkari uninggha: — Mubada u qiz men bilen bu yurtqa kelgili unimisa, undaqta özliri chiqqan shu yurtqa oghullirini yandurup apiramdimen? — dédi. 6 Ibrahim uninggha jawab bérip: — Hézi bol, oghlumni hergiz shu yerge yandurup barmighin! 7 Méni atamning öyi bilen tughulghan yurtumdin yéteklep élip kelgüchi, yeni manga söz qilip: — «Séning neslingge bu yurtni bérimen», dep manga qesem qilghan, asmanning Xudasi bolghan Perwerdigar Öz Perishtisini aldinggha ewetidu; shuning bilen sen u yerdin oghlumgha qiz élip kéleleysen. 8 Shundaqtimu, eger qiz sen bilen bu yerge kelgili unimisa, men sanga qilduridighan qesemdin xalas bolisen; emma oghlumni u yerge hergiz yandurup barmighin, — dédi. 9 Shuning bilen xizmetkar qolini xojisi Ibrahimning yotisining astigha qoyup turup, bu toghrida uninggha qesem qildi. 10 Andin xizmetkar bu toghrida xojisining tögiliridin onni, shundaqla xojisining herxil ésil nersilirini élip yolgha chiqti; u Aram-Naharaim rayonigha seper qilip, Nahorning shehirige yétip keldi. 11 U

sheherning sirtidiki bir quduqning yénida tögilirini chökündurdi: bu kechqurun, qiz-ayallarning su tartqili chiqidighan chéghi idi. **12** U dua qilip: — Ey xojam Ibrahimning Xudasi bolghan Perwerdigar, ötünimenki, бүгүн méning ishimni ongggha tartqaysen, xojam Ibrahimgha shapaet körsetkeysen. **13** Mana men bu yerde quduqning béshida turuwatimen we sheher xelqining qizliri bu yerge su tartqili kéliwatidu. **14** Emdi shundaq bolsunki, men qaysi qizgha: «Komzikingni chüshürseng, men su ichiwalsam boptiken!» désem, u jawab bérrip: «Mana ichkin, men tögiliringnimu sughirip qoyay», dése, u qiz sen qulung Ishaqqa békitkininingning özi bolsun. Buningdin séning xojam Ibrahimgha shapaet qilghiningni bileymen, — dédi. **15** U téxi sözini tügetmeyla, mana Riwwah kozini müriside kötürüp chiqip keldi; u bolsa Ibrahimning inisi Nahorning ayali Milkaktin tughulghan oghli Bétuelning qizi idi; **16** Qiz intayin chirayliq bolup, héch er kishi tegmigen pak qiz idi. U quduqning boyigha chüshüp, komzikini toldurup andin chiqti. **17** Xizmetkar uning aldigha yügürüp bérrip: — Ötünüp qalay, komzikingtin azghina su otliwalay, dédi. **18** U jawab bérrip: — Ichkeyla, ey xojam! depla, komzekni derhal qoligha élip, uning su ichishi üçün sundi. **19** U süyidin uninggha qan'ghuche ichküzgendin kéyin: — Tögilirigimu qan'ghuche su ichküzüp qoyay, — dédi. **20** Shuning bilen u derhal komzektiki suni olaqqa töküwétip, yene quduqqa su tartqili yügürüp bard; u uning hemme tögilirige su tartip berdi. **21** U kishi uninggha közini tikkiniche jimjit turup, Perwerdigarning yolini ong qilghan, qilmighanliqini bilish üçün kütüwatatti. **22** Tögiler su ichip qan'ghanda, shundaq boldiki, héliqi kishi yérin shekellik bir altun burun halqısı bilen ikki qoligha on shekellik altun bilezükni chiqirip qizgha bérrip uninggha: **23** Sen kimning qizi bolisen? Manga dep berseng! Atangning öyide bizge qon'ghudek jay barmu? — dep soridi. **24** Qiz uninggha: — Men Milkahning Nahorgha tughup bergen oghli Bétuelning qizi bolimen, — dédi, **25** yene uninggha: — Bizningkide saman bilen boghuz kengri, [silerge] qon'ghili jaymu bar, — dédi. **26** Shuan bu adem éngiship Perwerdigarning aldida sejde qilip: **27** Öz shapaiti bilen hojamdin wapadarliqini ayimighan, xojam Ibrahimning Xudasi bolghan Perwerdigargha Hemdusana oqulghay! Perwerdigar bu sepirimde méni xojamning qérindashliri turghan öyge bashlap

keldi! — dédi. **28** Qiz yügürüp bérrip, bularning hemmisini anisining öydikilerge éytip berdi. **29** Emdi Riwwahning Laban dégen bir akisi bar idi. Laban quduqning béshigha, u ademning qéshigha yügürüp chiqti. **30** Chünki u singlisining burun halqısını we qolliridiki bilezüklerini körüp, hemde singlisining: u adem manga mundaq-mundaq dédi, déginini anglap, u ademning qéshigha bard. Mana, u kishi quduqning yénida tögilerning qéshida turatti. **31** Laban uninggha: — Ey Perwerdigarning bext-berikiti ata qilin'ghuchi, kirgeyla! Néme üçün tashqirida turdila? Men öyni teyyarlap qoydum, tögilergimu jay raslidim, — dédi. **32** U adem öyge kirdi; Laban tögilerdin yükni chüshürüp, tögilerge saman bilen boghuz bérrip, u kishining hem uning hemrahlirining putlirini yughili su élip keldi; **33** andin u kishining aldigha taam qoyuldi; lékin u: — Men gépimni démey turup taam yémeymen, — dédi. Laban jawab bérrip: — Éytqayla, dédi. **34** U: — Men bolsam Ibrahimning xizmetkarimen; **35** Perwerdigar xojamgha köp bext-beriket ata qilghachqa, u ulugh bir kishi boldi. U uninggha qoy bilen kala, kümüş bilen altun, qul bilen dédekleri, töge bilen ésheklerni berdi. **36** Xojamning ayali Sarah qérighanda xojamgha bir oghul tughup bergenidi. Xojam [oghligha] özining barliqini atidi. **37** Xojam méni qesem qildurup: «Sen men turuwatqan zémindiki Qanaaniylarning qizliridin oghlumgha xotun élip berme, **38** belki jezmen atamning öyige, öz tughqanlirimning qéshigha bérrip, oghlumgha xotun élip bergeysen», — dédi. **39** U waqıtta men xojamgha: «U qiz men bilen kelgili unimisichu?» — désem, **40** u manga jawab bérrip: «Tutqan yollirim uninggha ochuq bolghan Perwerdigarim Öz Perishtisini séning bilen ewetip, yolungni ong qilidu. Bu teriqide sen méning ailidikilirim arisidin, atamning jemeti ichidin oghlumgha xotun élip bérisen. **41** Shundaq qilip ailemdikilerning qéshigha yétip barghiningda, sen men qildurghan qesemdin xalas bolisen; ular sanga qizni bermisimu oxshashla qesemdin xalas bolisen», — dégenidi. **42** Shunga men бүгүн bu quduqning qéshigha kélip: — Ey, xojam Ibrahimning Xudasi bolghan Perwerdigar, eger sen bu sepirimni ong qilsang: — **43** mana men su quduqning yénida turuwatimen; we shundaq bolsunki, su tartqili kelgen qizgha: «Komzikingdin manga bir otlam su bergen bolsang», désem, **44** u manga: «Sen ichkin, tögiliringgimu su tartip bérey», dep jawab berse,

undaqta bu qiz del Perwerdigar Ōzi xojamning oggli
üchün békitken qiz bolsun, dep dua qilghanidim. **45** Könglümde téxi sözüüm tügimeyla, mana, Riwkah
komzekni müriside kötürüp chiqip, quduqning
boyigha chüshüp su tartti; men uninggha: — Iltpat
qilip, manga su ichkili qoysang, déwidim, **46** u
derhal komzikini mürisidin chüshürüp: «Ichkeyla,
tögilirinimu sughirip qoyay», dédi. Shuning bilen
men ichtim; u tögilirinimu sughirip qoydi. **47** Andin
men uningdin: — Kimning qizi bolisen, dep sorisam, u
jawab bérip: — Men Nahorning Milkahdin tughulghan
oggli Bétuelning qizi bolimen, — dédi. Shu chaghda
men uning burnigha halqa, qollirigha bilezüklerni
sélip qoydum; **48** andin éngiship Perwerdigargha sejde
qildim; xojamning qérindishining qizini uning oggli
üchün élip kétishke méning yolumni ong qilghini
üchün, xojamning Xudasi bolghan Perwerdigargha
hemdusana éyttim. **49** Emdi siler xojamgha ixlas qilip
shapaet körsiteyli désenglar, buni manga denglar.
Eger xalimisanglar, unimu manga éytinglar, men
ong terepke yaki sol terepke barimen, — dédi. **50**
Emdi Laban bilen Bétuel jawab bérip: — Bu ish
Perwerdigardin bolghach, silige ya undaq ya bundaq
déylmeymiz. **51** Mana, Riwkah aldilirida turidu;
uni élip ketkeyla. U Perwerdigarning déginidek
öz xojilirining oghligha xotun bolsun, — dédi. **52**
Ibrahimning xizmetkari ularning sözlirini anglap,
yerge éngiship, Perwerdigargha sejde qildi. **53** Andin,
xizmetkar kümüsh buyumlarni, altun buyumlarni
we kiyim-kéçeklerni chiqirip, bularni Riwkahqa
berdi; u yene qizning akisi we anisighimu qimmetlik
hediyelerni sundi. **54** Andin u we hemrahliiri bilen
bille yep-ichip, shu yerde qonup qaldi. Etisi seherde
qopup, u ulargha: méni xojamning qéshigha yolgha
sélip qoyunglar, déwidi, **55** Qizning akisi bilen anisi
uninggha: — Qiz birqanche kün yaki on kün yénimizda
tursun; andin barsun, — dédi. **56** Emma u ulargha:
— Perwerdigar méning sepirimni ong qilghaniken,
méni tosmanglar; xojamning qéshigha bérishim
üchün méni yolgha sélip qoyunglar, — dédi. **57** Ular
uninggha: — Qizni chaqirip, uning aghzidin anglap
baqayli, dep **58** Riwkahni chaqirip uningdin: — Bu
adem bilen baramsen? dep soriwidi, u: — Baray, dep
jawab berdi. **59** Shuning bilen ular singlisi Riwkahni,
uning inik'anisi, Ibrahimning xizmetkari we ademliiri
bilen qoshup yolgha sélip qoydi. **60** U waqitta ular
Riwkahqa bext tilep: — Ey singlimiz, minglighan on

minglighan ademlerning anisi bolghaysen! Nesling
düshmenlirining derwazilirigha ige bolghay! — dédi. **61**
Shuning bilen Riwkah bilen uning dédekliiri ornidin
turup, tögilerge minip, u kishige egiship mangdi.
Shundaq qilip xizmetkar Riwkahni élip yolgha chiqti. **62**
Ishaq Beer-lahay-roy dégen jaydin bayila qaytip
kelgenidi; chünki u jenubtiki Negewde turatti; **63**
Ishaq kechqurun istiqametke dalagha chiqqanidi;
u béshini kötürüp qarisa, mana tögiler kéliwatatti. **64**
Riwkah béshini kötürüp, Ishaqni kördi; u derhal
tögidin chüshüp, xizmetkardin: — Sehrada bizning
aldimizgha chiqiwatqan bu kishi kim bolidu? — dep
soridi. Xizmetkar: — Bu xojamdur! dédi. Riwkah derhal
chümbilini tartip yüzini yépiwaldi. **66** Xizmetkar emdi
qilghan hemme ishlirini Ishaqqa éytip berdi. **67** Ishaq
qizni anisi Sarahning chédirigha bashlap kirdi; u
Riwkahni öz emrige aldi; u uning xotuni boldi. U
uni yaxshi körip qaldi; bu teriqide Ishaq anisining
wapatidin kéyin teselli tapti.

25 Ibrahim Keturah isimlik yene bir ayalni alghanidi.

2 U Ibrahimgha Zimran, Yoqshan, Médan,
Midiyan, Ishbak we Shuahni tughup berdi. **3**
Yoqshandin Shéba bilen Dédan törelidi; Dédanning
ewladliiri Ashuriylar, Létushiylar we Léummiylar idi. **4**
Midiyanning oghulliri Efah, Éfer, Hanox, Abida we
Eldaah idi. Bular hemmisi Keturahning ewladliiri idi. **5**
Ibrahim barliqini Ishaqqa atiwetkenidi; **6** Ibrahim
téxi Hayat waqtida kichik xotunliridin bolghan
oghullirigha hediyelerni bérip, andin bularni oggli
Ishaqtin yiraq tursun dep, kün chiqish terepke,
sherqiy zémin'gha ewetiwetkenidi. **7** Ibrahimning
ömrining künliri bir yüz yetmish yil boldi; u
tolimu qérip, künliri toshup, nepestin toxtap wapat
boldi; u öz qowmining qéshigha bérip qoshuldi. **9**
Uning oghulliri Ishaq we Ismail uni Mamrening
uduligha jaylashqan, hittiy Zoharning oggli Efronning
étizliqidiki Makpélahning gharida depne qildi. **10** Bu
étizliqni Ibrahim hittiyarlardin sétiwalghanidi; mana
bu yerlikke Ibrahim depne qilindi, ayali Sarahmu
mushu yerge depne qilin'ghanidi. **11** Ibrahim wapat
bolghandin kéyin shundaq boldiki, Perwerdigar
uning oggli Ishaqni beriketliidi. Ishaq Beer-Lahay-
Royning yénida turatti. **12** Töwendikiler Sarahning
misirliq dédiki Hejerdin tughulghan, Ibrahimning
oggli bolghan Ismailning ewladliiri: — **13** Ismailning
oghullirining, ularning nesebnamiliri we qebililiri
boyiche ismi töwendikiche: — Ismailning tunji oggli

Nébayot; andin Kédar, Adbeel, Mibsam, **14** Mishma, Dumah, Massa, **15** Hadad bilen Téma, Yetur bilen Nafish we Qedemah idi. **16** Bular bolsa Ismailning oghullari bolup, ularning kent we chédirgahliri ularning nami bilen atalghan bolup, ular on ikki qebilige emir bolghanidi. **17** Ismailning ömrining yilliri bir yüz ottuz yette yil boldi; u axirqi nepsini tartip wapat bolup, öz qowmining qéshigha bérip qoshuldi. **18** [Uning ewladliri] Hawilah rayonidin tartip shurghiche olturaqlashti (Shur bolsa Misirning utturisida bolup, Ashurgha baridighan yolda idi). Ismail özining barliq qérindashlirining udulida olturaqlashti. **19** Ibrahimning oghli Ishaqning neslining bayani mundaqtur: — Ibrahimdin Ishaq töreldi. **20** Ishaq Padan-Aramda olturushluq aramiy Bétuelning qizi, aramiy Labanning singlisi bolghan Riwkahni xotunluqqa alghanda qiriq yashqa kirgenidi. **21** Emma Riwkah bolsa tughmas bolghachqa, Ishaq xotuni üçün Perwerdigargha dua-tilawet qildi; Perwerdigar uning duasini ijabet qildi; shuning bilen ayali Riwkah hamilidar boldi. **22** Emma uning qorsiqidiki ikki bala bir-biri bilen soqushqili turdi. Shuning bilen Riwkah: — Eger bundaqliqini bilsem, [hamilidar] bolup néme qilattim? — dep Perwerdigardin sewebini sorighili bard. **23** Perwerdigar uninggha: — «Séning qorsiqingda ikki el bardur, Ichingdin ikki xelq chiqip bir-biridin ayrilidu, Bir xelq yene bir xelqtin ghalib kélidu, Chongi kichikining xizmitini qilidu» — dédi. **24** Uning ay-küni toshqanda, mana uning qorsiqida derweqe bir jüp qoshkézek bar idi. **25** Awwal tughulghini qizghuch bolup, pütün bedini juwidek tüklük idi. Ular uning ismini Esaw dep qoydi. **26** Andin inisi qoli bilen Esawning tapinini tutqan halda chiqti. Bu sewebtin uning ismi Yaqup dep qoyuldi. Ular tughulghanda Ishaq atmish yashta idi. **27** Balilar ösüp chong boldi; Esaw mahir owchi bolup, dala-janggaldá yüridighan adem boldi. Yaqup bolsa durus adem bolup, chédirlarda turatti. **28** Ishaq Esawning owláp kelgen göshidin daim yep turghachqa, uninggha amraq idi. Lékin Riwkah Yaqupqa amraq idi. **29** Bir küni Yaqup [purchaq] shorpisi qaynitawatatti; Esaw daladin hérip-échip qaytip keldi. **30** Esaw Yaqupqa: — Men halimdin kettim! Ötünüp qalay, awu qizildin berseng! — Awu qizil nersidin méni ozuqlandursangchu! Men halimdin kettim, — dédi (shu sewebtin uning éti «Édom» depmu ataldi). **31** Yaqup uninggha: — Undaq bolsa, tunjiliq hoququngni manga sétip bergin, —

dédi. **32** Esaw: — Men öley dewatimen, bu tunjiliq hoquqining manga néme paydisi? — dédi. **33** Yaqup: — Emise hazir manga qesem qilghin, déwidi, u uninggha qesem qilip, tunjiliq hoquqini Yaqupqa sétip berdi. **34** Shuning bilen Yaqup Esawgha nan bilen qizil purchaq shorpisini berdi. U yep-ichip ornidin turup ketti. Shundaq qilip Esaw tunjiliq hoquqigha shunche étibarsiz qarighanidi.

26 [Qanaan] zéminida Ibrahimning waqtidiki acharchiliqtin bashqa yene bir qétimliq acharchiliq yüz berdi. Shuning bilen Ishaq Gerar shehirige, Filistiylerning padishahi Abimelekning qéshigha bardi. **2** Perwerdigar uninggha körünüp mundaq dédi: — Sen Misirgha chüshmey, belki Men sanga körsitip bérighan yurtta turghin. **3** Moshu zémindin chiqmay musapir bolup turghin; shuning bilen Men sen bilen bille bolup, sanga bext-beriket ata qilimen; chünki Men sen we neslingge bu zéminlarning hemmisini béríp, atang Ibrahimgha bergen qesimimni ada qilimen; **4** neslingni asmandiki yultuzlardek awutimen we neslingge bu zéminlarning hemmisini bérimen; yer yüzidiki barliq el-yurtlar neslingning [nami] bilen özlirige bext-beriket tileydu; **5** Chünki Ibrahim Méning awazimgha qulaq sélip, tapilighinim, emrlirim, belgilimilirim we qanunlirimni beja keltürdi, — dédi. **6** Shuning bilen Ishaq Gerarda turup qaldi. **7** Emma u yerlik kishiler uning ayali toghrisida sorisa u: — Bu méning singlim bolidu, — dédi; chünki Riwkah intayin chirayliq bolghachqa, Ishaq öz-özige: «Bu méning ayalim bolidu», désem, bu yerlik ademler Riwkahning sewebidin méni öltürüwétermikin, — dep qorqti. **8** Lékin u shu yerde uzaq waqit turghandin kéyin shundaq boldiki, Filistiylerning padishahi Abimelek derizidin qariwidi, mana Ishaq we ayali Riwkah bir-birige erkiliship turatti. **9** Andin Abimelek Ishaqni chaqirip: — Mana, u jezmen séning ayaling iken! Sen néme dep: «U méning singlim», déding? — déwidi, Ishaq uninggha: — Chünki men eslide uning sewebidin birsi méni öltürüwétermikin, dep ensirigenidim, — dédi. **10** Abimelek uninggha: Bu bizge néme qilghining? Tas qaptu xelq arisidin birersi ayaling bilen birge bolghili?! Undaq bolghan bolsa sen bizni gunahqa patquzghan bolatting! — dédi. **11** Andin Abimelek hemme xelqge buyrup: — Kimki bu kishige we yaki xotunigha qol tegküzse jezmen öltürülmey qalmaydu, — dep yarliq chüshürdi. **12** Ishaq u zéminda tériqchilik qildi: u shu yili yerdin

yüz hesse hosul aldi; Perwerdigar uni beriketligeni. **13** Bu kishi bash kötürüp, barghanséri rawaj tépik, tolimu katta kishilerdin bolup qaldi. **14** Uning qoy-kala padiliri we öyidiki qulliri intayin köpeydi; Filistiyler uninggha heset qilghili turdi. **15** Bu sewebtin uning atisi Ibrahimning künliride atisining qulliri kolighan quduqlarning hemmisini Filistiyler étip, topa bilen tinduruwetti. **16** Abimelek Ishaqqa: — Sen bizdin ziyade küchiyip ketting, emdi arimizdin chiqip ketkin, — dédi. **17** Ishaq u yerdin kétip, Gerar wadisigha chédir tikip, shu yerde turup qaldi. **18** Ibrahim hayat waqtida [qulliri] birmunche quduqlarni qazghanidi; biraq Ibrahim ölgendin kéyin, Filistiyler bularni topa bilen tinduruwetkenidi. Ishaq bu quduqlarni qaytidin kolitip, ulargha atisi ilgiri qoyghan isimlarni yene qoydi. **19** Ishaqning qulliri wadida quduq kolawatqanda suliri urghup chiqip aqidighan bir quduqni tépiwaldi. **20** Lékin Gerardiki padichilar Ishaqning padichiliridin uni taliship: — Bu su bizningkidur, — dédi. Ular Ishaq bilen jédellshkechke, u bu quduqni «Ések» dep atidi. **21** Ular yene bashqa bir quduqni kolidi, ular yene bu quduq toghrisida jédelleshti. Shuning bilen Ishaq buning ismini «Sitnah» dep atidi. **22** Andin u u yerdin kétip, bashqa yerge bérip, shu yerdimu yene bir quduq kolidi; emdi Gerardikiler bu quduqni talashmidi. Bu sewebtin u uning étini «Rehobot» qoyup: «Emdi Perwerdigar biz üçhün jay bergeniken, bu zéminda méwilik bolimiz», — dédi. **23** Andin u u yerdin chiqip Beer-Shébagha bardi. **24** Perwerdigar shu kéchisi uninggha körünüp: — Men bolsam atang Ibrahimning Xudasidurmen; qorqmighin, chünki Men sen bilen billimen, séni bext-beriketlep, neslingni qulum Ibrahimning sewebidin awutimen, — dédi. **25** U shu yerde bir qurban'gah yasap, Perwerdigarning namigha nida qilip ibadet qildi. U shu yerde chédirini tikti, Ishaqning qulliri shu yerde bir quduq kolidi. **26** Emdi Abimelek, aghinisi Ahuzzat bilen leshkerbéshi Fikol birge Gerardin chiqip, uning qéshigha bardi. **27** Ishaq ulargha: — Manga öchmenlik qilip, méni aranglardin qoghliwetkendin kéyin, néme üçhün méning qéshimgha keldinglar? — dédi. **28** Ular jawaben: — Biz Perwerdigarning sen bilen bille bolghinini roshen bayqiduq, shuning bilen biz séning toghrangda: «Otturimizda bir kélishim bolsun, yeni bizler bilen sen bir-birimizge qesem bérip ehde qilishayli» déduq; shu wejidin sen bizge héchqandaq ziyar-zexmet yetküzmigeysen; biz sanga

héch tegmiginimizdek, shundaqla sanga yaxshiliqtin bashqa héchbir néme qilmighinimizdek (belki séni aman-ésenlik ichide yolunggha ewetkeniduq) senmu shundaq qilghaysen. Mana hazir sen Perwerdigar teripidin bext-beriket körüwatisen! — déyishti. **30** Shuning bilen u ulargha bir ziyapet qilip berdi. Ular bolsa yep-ichti. **31** Etisi tang seherde ular qopup bir-birige qesem qilishti; andin Ishaq ularni yolgha sélip qoydi; ular uning qéshidin aman-ésen ketti. **32** U küni shundaq boldiki, Ishaqning qulliri kélip, uninggha özi kolighan quduq toghrisida xewer bérip: «Biz su taptuq!» dédi. **33** U uning namini «Shibah» qoydi. Bu sewebtin bu sheherning ismi бүгүн'giche «Beer-Shéba» dep atilip kelmekte. **34** Esaw qiriq yashqa kirgende, hittiyarlardin bolghan Beerining qizi Yehudit bilen hittiyarlardin bolghan Élonning qizi Basimatni xotunluqqa aldi. **35** Emma bular Ishaq bilen Riwkahning könglige azab élip keldi.

27 Ishaq qérip, közliri torliship, közi ghuwa köridighan bolup qalghanda shundaq boldiki, u chong oghli Esawni chaqirip uninggha: — Oghlum! — dédi. U: — Mana men! — dep jawab berdi. **2** U uninggha: — Mana men emdi qérip kettim, qanchilik kün köridighinimnimu bilmeymen. **3** Shunga sendin ötünimen, qoralliring, yeni sadaq we oqyayingni élip janggalgha chiqip, men üçhün bir ow owlap kel; **4** men yaxshi köridighan mezzilik tamaqtin birni étip, manga keltürgin. Men uni yep, ölüstün ilgiri könglümdin sanga bext-beriket tilep dua qilay, — dédi. **5** Ishaq oghli Esawgha söz qilghanda Riwkahmu anglidi. Esaw ow owlap kelgili janggalgha chiqip ketkende, **6** Riwkah oghli Yaqupqa: — Mana men atangning akang Esawgha: «Sen ow owlap kélip, manga mezzilik bir taamni etkin; men uni yep ölüp kétishtin burun Perwerdigar aldida sanga bext-beriket tilep dua qilay», — dep éytqinini anglap qaldim. **8** Emdi, i oghlum, sözümge qulaq sélip buyrughinimni qilghin. **9** Sen derhal padigha bérip, öchkilerning ichidin ésil ikki oghlaqni élip kelgin; men ulardin atang üçhün u yaxshi köridighan mezzilik bir taam teyyar qilay. **10** Sen uni atangning aldigha élip kirgin. Shuning bilen u yep, ölüp kétishtin burun sanga bext-beriket tilep dua qilidu, — dédi. **11** Lékin Yaqup anisi Riwkahgha: — Mana akam Esaw bolsa tüklük kishi, men bolsam tüksiz siliq tenlik ademmen. **12** Mubada atam méni silap qalsa, undaqta men uning neziride uni mazaq qilghuchi adem bolup qélip, béshimgha

beriket emes, belki lenet taparmenmikin, dédi. **13** Anisi uninggha: — Ey oghlum, sanga chüshidighan lenet manga chüshsun; emma sen peqet sözümgge qulaq sélip, bérip [oghlaqlarni] élip kel, — dédi. **14** U bérip ularni élip kélip, anisigha berdi. Anisi uning atisi yaxshi köridighan mezzilik bir taamni teyyar qildi. **15** Andin Riwkah tunji oghli Esawning öyde öz yénida saqlaqliq eng ésil kéyimlirini élip kichik oghli Yaqupqa kiydürüp, **16** oghlaqlarning térisini ikki qoli bilen boynining tüksiz jayigha yögep, **17** andin özi etken mezzilik taamlar bilen nanlarni oghli Yaqupning qoligha tutquzdi. **18** Yaqup atisining qéshigha kirip: — Ey ata! — dédi. U: — Mana men! Oghlum, sen kim bolisen? — déwidi, **19** Yaqup atisigha jawab bérip: — Men chong oghulliri Esawmen, manga éytqanliridek qildim; emdi orunliridin turup, olturup qilghan owumning göshige éghiz tégip, andin köngülliridin manga bext-beriket tilep dua qilghayla, — dédi. **20** Ishaq oghligha: — Ey oghlum, qandaqmu uni shunche téz tépip kelding? — déwidi, u jawab bérip: — Chünki Perwerdigar Xudaliri uni del yolumgha yoluqturdi, — dédi. **21** Ishaq Yaqupqa: — Ey oghlum, yéqinraq kel, sen rast oghlum Esawmu, emesmu, silap baqay, — dédi. **22** Shuning bilen Yaqup atisi Ishaqning qéshigha yéqin bardı; u uni silap turup: — Awaz Yaqupning awazi, lékin qol bolsa Esawning qolidur, — dédi. **23** Uning qolliri bolsa akisi Esawning qolliridek tüklük bolghini üçün uni toniyalmay, uninggha bext-beriket tilep dua qildi. **24** Andin u yene: — Sen rast oghlum Esawmusen? dep soriwidi, u jawab bérip: — Del men, — dédi. **25** Ishaq uninggha: — Taamni élip kelgin, men oghlumning ow göshidin yep, könglümdin sanga bext-beriket tilep dua qilay, — dédi. [Yaqup] uni uning aldigha qoydi; u yédi. U sharab keltürüwidi, unimu ichti. **26** Andin atisi Ishaq uninggha: — Ey oghlum, emdi yéqin kélip méni söygin, — dédi. **27** U uning qéshigha bérip uni söydi. Atisi uning kiyimining puriqini purap uninggha bext-beriket tilep dua qilip: — «Mana, oghlumning ténidiki puraq Perwerdigar beriketligen köklemzarning xush puriqigha oxshaydiken! **28** Xuda sanga asmanning shebnimi, Yerning munbet küchini ata qilip, Ashliq-tülük bilen sharabnimu köp bergey. **29** Xelqler séning qulluqungda bolghay, El-milletler aldingda tizlan'ghay; Qérindashliringgha xoja bolghaysen; Anangning oghulliri sanga tizlan'ghay; Sanga lenet qilghanlar lenetke qalghay; Sanga bext tiligenler bext

tapqay!» — dédi. **30** Shundaq boldiki, Ishaq Yaqupqa dua qilip bolup, Yaqup atisi Ishaqning qéshidin chiqip bolushigha, akisi Esaw owdin qaytip keldi. **31** Umu mezzilik taamlarni étip, atisining qéshigha élip kirip, atisigha: — Ata qopqayla, oghullirining ow göshidin yep, köngülliridin manga bext-beriket tilep dua qilghayla, — dédi. **32** Atisi Ishaq uninggha: — Sen kimsen? — dédi. U jawab bérip: — Men oghulliri, chong oghulliri Esawmen! — dédi. **33** Buni anglap Ishaq alaqqadilikke chüshüp, pütün bedini jalaqlap titrep: — Undaqa bayatin ow owlap élip kelgini kim? Sen kélishtin burun uning hemme nersisidin yep, uninggha bext-beriket tilep dua qildim; we berheq, u bext-beriket köridu! — dédi. **34** Esaw atisining sözlirini anglapla intayin échinarliq halda ün sélip achchiq peryad kötürüp atisigha: — Ménimu, i ata, ménimu bext-beriketligeyla! — dédi. **35** U jawab bérip: — Séning ining hiyle bilen kirip, sanga tégishlik bext-beriketni élip kėtiptu, dédi. **36** Esaw: — Rast uning éti Yaqup emesmu?! Chünki u ikki qétim méni putlap, ornumni tartiwaldi. Awwal tunjiliq hoququmni tartiwaldi we mana hazir u manga tégidighan bext-beriketni élip ketti, — dédi, Andin yene: — Méning üçün birer bext-beriket qaldurmidiimu? — dédi. **37** Ishaq Esawgha jawab bérip: — Mana, men uni üstümgge xoja qildim; hemme qérindashlirini uning qulluqida bolidighan qildim; ashliq we yéngi sharab bilen uni quwwetlidim; ey oghlum, emdi sanga yene némimu qilip béreleymen? — dédi. **38** Esaw atisigha yene: — Ey ata, silide peqet shu birla bext-beriket bar idimu? Manga, ey ata, mangimu bext-beriket tilep dua qilghayla! dédi. Andin u ün sélip yighlap ketti. **39** Atisi Ishaq uninggha jawab bérip: — «Mana, turalghu jaying yerning munbet küchidin néri, Égiz asmanning shebnimidin yiray bolur; **40** Sen qilichinggha tayinip jan baqisen, Iningning xizmitide bolisen; Lékin chégridin chiqip kezginingde, Sen boynungdin uning boyunturuqini chiqirip sunduruwétisen» — dédi. **41** Shunga Esaw atisi uninggha tiligen bext-beriket sewebidin Yaqupqa öchmenlik saqlap yürdi. Esaw könglide: — Atamning matem künliri yéqinliship qaldi; shu chaghda inim Yaqupni öltürüwétimen, dep xiyal qildi. **42** Lékin Riwkah chong oghli Esawning bu sözliridin xewer tapti. U kichik oghli Yaqupni chaqirip uninggha: — Mana akang Esaw séni öltürüwétimen dep öz-özidin teselli tépiwétiptu; **43** emdi ey oghlum, sözümgge qulaq

sélip, qopup Haran'gha, akam Labanning qéshigha qéchip ketkin; **44** akangning qehri yan'ghuche, uning qéshida birnechche waqit turghin. **45** Akang achchiqidin yénip, séning uninggha qilghiningni untup ketkúche shu yerde turup turghin; andin men adem ewetip, séni u yerdin aldurup kélimen. Néme üchün bir kündila her ikkinglardin mehrum bolup qalay? — dédi. **46** Emma Riwkah Ishaqqa: — Men mushu hittiy qizlar wejidin jénimdin jaq toydum. Eger Yaqupmu bu yurttiki qizlardin, mushundaq hittiy qizni xotunluqqa alsa yashighinimning manga néme paydisi? — dédi.

28 Shuning bilen Ishaq Yaqupni chaqirip, uninggha bext-beriket tilep, uninggha jékilep: — Sen Qanaaniylarning qizliridin xotun alma; **2** belki qopup, Padan-Aramgha, anangning atisi Bétuelning öyige bérip, u yerdin anangning akisi Labanning qizliridin xotun alghin. **3** Hemmige Qadir Tengri séni bext-beriketlep, awutup, sendin köp xelqlerni chiqirip köpeytkey, **4** Shundaqla Ibrahimning bext-berikitini sanga we séning bilen neslingge bergey; shundaq qilip sen hazir Musapir bolup turuwatqan yerni, yeni eslide Xuda Ibrahimgha bergen zéminni igileysen! — dédi. **5** Shuning bilen Ishaq Yaqupni yolgha saldi. U Padan-Aramgha, aramiy Bétuelning oghli, Yaqup bilen Esawning anisi Riwkahning akisi Labanning qéshigha qarap mangdi. **6** Esaw Ishaqning Yaqupqa bext-beriket tilep, uni Padan-Aramgha shu yerdin xotun élishqa ewetkenlikini, shundaqla uninggha bext-beriket tilep, uninga jékilep: Sen Qanaaniylarning qizliridin xotun almighin, dégenlirini uqup, Yaqupningmu öz ata-anisigha itaet qilip, Padan-Aramgha ketkinini körginide, **8** Esaw: — qanaaniylarning qizliri atam Ishaqning neziride yaman körünidiken, dep bilip yetti. **9** U Ismailning qéshigha bérip, hazirqi xotunlirining üstige Ibrahimning oghli Ismailning qizi, Nébayotning singlisi Mahalatni xotunluqqa aldi. **10** Yaqup bolsa Beer-Shébadin chiqip, Haran terepke méngip, **11** bir yerge yétip kelgende, kün olturup ketkechke shu yerde qonmaqchi boldi. U shu yerdiki tashlardin birini élip, béshigha yastuq qilip qoyup, uxlihlili yatti. **12** U bir chüsh kördi: — Mana, uchi asmanlarga taqishidighan bir pelempey yerde tikleklik turatti; Xudaning perishtiliri uningda chiqip-chüshüp turushatti. **13** Mana, Perwerdigar uning üstide turatti. U: — «Men bolsam atang Ibrahimning Xudasi we Ishaqning Xudasi bolghan Perwerdigardurmen; Men sen yatqan

bu zéminni séning bilen neslingge bérimen. **14** Nesling bolsa yerning topisidek köp bolup, sen meghrip bilen meshriqqe, shimal bilen jenubqa yéyilisen; sen we neslingning wasitisi bilen yer yüzidiki barliq aile-qebililer bext-beriket tapidu. **15** Mana, Men sen bilen billidurmen, qeyerge barsang séni aman-ésen saqlap, bu zémín'gha séni qayturup kélimen; chünki sanga éytqan sözümnü ada qilmay turup, séni tashlimaymen» — dédi. **16** Andin Yaqup oyghinip: — Berheq, Perwerdigar bu yerdidur, lékin men uni bilmeptimen, — dédi. **17** U qorqup kétip: Bu jay alamet dehshetlik bir jay iken! Bu Xudaning öyi bilen asmanning derwazisidin bashqa héch jay emestur, — dédi. **18** Yaqup etisi seher qopup, béshining astigha qoyghan tashni élip, [xatire] tüwrük süpitide tiklep, üstige zeytun méyi quyup qoydi. **19** U jayning ismini Beyt-El dep atidi; emma ilgiri u jayning éti Luz idi. **20** Andin Yaqup qesem bilen wede qilip: — Eger Xuda méning bilen bille bolup, bu sepirimde méni saqlap, yégili nan, kiygili kiyim bérip, **21** Men atamning öyige aman-ésen yénip barsam, undaqa Perwerdigar méning Xudayim bolidu; **22** Shuningdek men xatire tüwrük süpitide tiklep qoyghan bu tash Xudaning öyi bolidu; hem shundaqla sen manga béridighan barliq nersilerning ondin bir ülüshini sanga teqdim qilmay qalmaymen, — dédi.

29 Andin Yaqup sepirini dawamlashturup, meshriqtiki qowmlarning zéminigha yétip keldi. **2** U qariwidi, mana, yaylaqta bir quduq turatti, uning yénida üch top qoy padisi turatti; chünki xelq bu quduqtin padilarni sughiratti. Quduqning aghzigha yoghan bir tash qoyuqluq idi. **3** Qachaniki padilarning hemmisi u yerge yighilsa, padichilar birlikte quduqning aghzidiki tashni yumilitiwétip, qoylarni sughirip, andin tashni yene quduqning aghzigha öz ornigha qoyup qoyatti. **4** Yaqup [padichilardin]: Ey buraderler, siler qeyerlik? — dep soridi. Ular: — Biz haranliqimiz, dédi. **5** U ulardin: — Siler Nahorning oghli Labanni tonumsiler? — dep soridi. Ular: — Tonuymiz, dédi. **6** U ulardin: — U salametmu, dep soriwidi, ular jawab bérip: — U salamet turuwatidu. Mana ene uning qizi Rahile qoyliri bilen kéliwatidu, dédi. **7** U: — Mana, kün téxi égez tursa, hazir téxi malning yighilidighan waqti bolmidi; némishqa qoylarni sughirip, andin yene bérip otlatmaysiler? — dédi. **8** Ular jawab bérip: — Yaq, mundaq qilalmaymiz. Awwal padilarning hemmisi yighilip, padichilar tashni

quduqning aghzidin yumilitiwetkendir kéyin, andin qoylarni sughirimiz, dédi. **9** U ular bilan gepliship turghinida, Rahile atisining qoyliri bilan yétip keldi; chunki u qoy baqquchi idi. **10** Shundaq boldiki, Yaqup anisining akisi Labanning qizi Rahile bilan anisining akisi Labanning qoylirini körgende, u qopup béríp, quduqning aghzidin tashni yumilitiwétip, anisining akisi Labanning qoylirini sughardi. **11** Andin Yaqup Rahileni sóyüp, yuqiri awaz bilan yiglap tashlidi we Rahilege: — Men séning atangning tughqini, Riwkahning oghli bolimen, déwidi, u yügürüp béríp atisigha xewer berdi. **13** Shundaq boldiki, Laban öz singlisining oghli Yaqupning xewirini anglighanda, uning aldigha yügürüp béríp, uni quchaqlap sóyüp, öyige bashlap keldi. Andin Yaqup Laban'gha [kechürmishlirining] hemmisini dep berdi. **14** Laban uninggha: — Sen derweqe méning söngék bilen göshümdursen! — dédi. Buning bilen u uning qéshida bir ayché turup qaldi. **15** Andin Laban Yaqupqa: — Sen méning tughqinim bolghach, manga bikargha xizmet qilamsen? Éytqina, heqqingge néme alisen? — dédi. **16** Labanning ikki qizi bar idi; chongining éti Léyah, kichikining éti Rahile idi. **17** Léyahning közliri yéqimliq idi; emma Rahilening bolsa teqi-turqi kélisshen, hösni-jamali chirayliq qiz idi. **18** Yaqupning köngli Rahilege chüshken bolup Laban'gha: — Men séning kichik qizing Rahile üçün sanga yette yil xizmet qilay, dédi. **19** Laban jawab béríp: — Uni bashqa kishige berginimdin sanga berginim yaxshi. Emdi méningkide turghin, dédi. **20** Yaqup Rahileni élish üçün yette yil xizmet qildi. Emma u uni intayin yaxshi körgechke, bu yillar uninggha peqet birnechche kündecla bilindi. **21** Waqit toshqanda Yaqup Laban'gha: — Mana méning künlirim toshti. Emdi ayalimni manga bergin, men uning qéshigha kirey, dédi. **22** Laban shu yerdiki hemme kishilerni yighip, ziyapet qilip berdi. **23** Lékin shundaq boldiki, kech kirgende, u chong qizi Léyahni Yaqupning yénigha élip keldi; Yaqup uning qéshigha kirip bille boldi. **24** Laban öz dédiki Zilpahni qizi Léyahgha dédek qilip berdi. **25** Etisi shundaq boldiki, mana aldida Léyah turatti! U Laban'gha: — Bu zadi manga néme qilghining? Ejeba, men Rahile üçün sanga xizmet qilmidimmu? Méni némishqa shundaq aldiding?! — dédi. **26** Laban: Bizning yurtimizda kichikini chongidin ilgiri yatliq qilidighan resim-qaide yoq. **27** Emdi sen chongining

yette künlük toy murasimini ötküzüp bolghin; andin yene ikkinchisinimu sanga béreyli; u séning manga yene yette yil qilidighan xizmitingning heqqi bolidu, — dédi. **28** Yaqup maqul bolup, Léyahning yette künlük toy murasimini ötküzüp bolghanda, Laban qizi Rahilenimu uninggha xotunluqqa berdi. **29** Laban dédiki Bilhahni qizi Rahilege dédek qilip berdi. **30** Bu teriqide Yaqup Rahileningmu qéshigha kirdi; u Rahileni Léyahdin ziyade yaxshi kördi. Andin kéyin u yene yette yil Laban'gha xizmet qildi. **31** Emma Perwerdigar Léyahning etiwarlanmighanliqini körgende, uninggha tughushni nésip qildi. Lékin Rahile tughmas idi. **32** Léyah hamilidar bolup bir oghul tughup: — «Perwerdigar xarlan'ghinimni kördi; emdi érim méni yaxshi köridu» dep uning ismini «Ruben» qoydi. **33** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Perwerdigar etiwarlanmighanliqini anglap, buni hem manga berdi» dep, uning ismini Shiméon qoydi. **34** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim érim manga baghlinidu; chunki men uninggha üç oghul tughup berdim» dep uning ismini Lawiy qoydi. **35** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim men Perwerdigargha hemdusana oqu!» dep uning ismini Yehuda qoydi. Andin u tughuttin toxtap qaldi.

30 Emma Rahile özining Yaqupqa bala tughup bérelmiginini körgende, achisigha heset qilip Yaqupqa: — Manga bala bergin; bolmisa ölimen, — dédi. **2** Shuning bilen Yaqupning Rahilege ghezipi kélip: — Men baliyatquning méwisini sendin ayighan Xudaning ornidimu?! — dédi. **3** — Mana, dédikim Bilhah bu yerde turidu; sen uning qéshigha kirgin, u méning quchiqimgha tughsun; men u arqiliq baliliq bolay, — dédi Rahile. **4** Shuning bilen u dédiki Bilhahni uninggha xotun qilip berdi; Yaqup uning qéshigha kirdi. **5** Bilhah hamilidar bolup, Yaqupqa bir oghul tughup berdi. **6** Rahile: — «Xuda men üçün adalet yürgüzüp peryadimni anglap, manga bir oghul berdi», dep uning ismini Dan qoydi. **7** Rahilening dédiki Bilhah yene hamilidar bolup, Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi. **8** Rahile: — «Men acham bilen besliship qattiq tutushup, yengdim» dep uning ismini Naftali qoydi. **9** Léyah özining tughuttin toxtap qalghanini körüp, dédiki Zilpahni Yaqupqa xotun qilip berdi. **10** Léyahning dédiki Zilpah Yaqupqa bir oghul tughup berdi. **11** Léyah: — «Némidégen teyleylikhe!» dep uning ismini Gad qoydi. **12** Léyahning dédiki

Zilpah Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi. **13** Léyah: «Men bextlikturmen! Chünki xotun-qizlar méni bextlik déyishidu!» dep uning ismini Ashir qoydi. **14** Bughday ormisi künliride Ruben chiqip étizliqqa bardi we étizdin birqanche muhebbetgülini térip, bularni anisi Léyahning qéshigha ekeldi. Emdi Rahile Léyahqa: — Ötünüp qalay, oghlungning muhebbetgülidin birnechchini manga bergin! — dédi. **15** [Léyah] uninggha jawaben: — Érimni tartiwalghining yetmemdu? Emdi oghlumning muhebbetgülinimu tartiwalmaqchimusen? — dédi. Rahile jawab bérrip: — Undaq bolsa u oghlungning muhebbetgülliri üçün bügün kéche sen bilen yatsun, — dédi. **16** Yaqup kechqurun étizdin qaytip kelginide, Léyah uning aldigha chiqip: — Méning qéshimgha kirishing kérek; chünki men oghlumning muhebbetgülliri bilen séni ijarige aldim, — dédi. Shundaq déwidi, u bu kéche uning bilen yatti. **17** Xuda Léyahning duasini anglidi; u hamilidar bolup, Yaqupqa beshinchi oghlini tughup berdi. **18** Shuning bilen Léyah: «Dédikimni érimge berginimge Xuda emdi manga «ijare heqqim»ni ata qildi» dep uning ismini Issakar qoydi. **19** Léyah yene hamilidar bolup, Yaqupqa altinchi oghlini tughup berdi. **20** Léyah: — «Xuda manga yaxshi toyluq ata qildi; emdi érim méning bilen bille turidighan boldi; chünki men uninggha alte oghul tughup berdim» dep uning ismini Zebulun qoydi. **21** Shuningdin kéyin, u bir qiz tughup, uning ismini Dinah qoydi. **22** Emma Xuda Rahileni yad qilip, duasini anglap uni tughidighan qildi, **23** U hamilidar bolup, bir oghul tughdi. U: — «Xuda méni nomustin xalas qildi», dédi. **24** U: — «Perwerdigar manga yene bir bala berse» dep, uning ismini Yüsüp qoydi. **25** Rahile Yüsüpni tughqandin kéyin Yaqup Laban'gha: — Méni öz yurtumgha, öz wetinimge ketkili qoyghin. **26** Méning sanga ishlep érishken ish heqqim bolghan ayallirim bilen balilirimni manga bergin; men kétey; chünki méning sanga ishligen japaliq xizmitim özüngge ayan, — dédi. **27** Laban uninggha jawaben: Nezirinde iltipat tapqan bolsam, ötünüp qalay, [yénimdin ketme]. Chünki men Perwerdigarning séning sewebingdin manga beriket berginini tonup yettim, déwidi, [Yaqup] yene: — **28** Manga alidighan heqqingni toxtatqin; men sanga shuni bérey, dédi. **29** [Yaqup] uninggha jawab bérrip: — Men sanga qandaq xizmet qilip kelginim, méning qolumda malliringning qandaq bolghini özüngge ayan. **30** Chünki men kelmeste méling az idi; emdi

nahayiti zor bir top boldi. Méning qedimim qeyerge yetse, Perwerdigar sanga beriket ata qildi. Emdi men qachan öz ailem üçün igilik tikleymen? — dédi. **31** Shuning bilen Laban: — Men sanga néme bérey, déwidi, Yaqup: — Sen manga héchnéme bermigin; peqet méning shu ishimgha qoshulsangla, men yene padangni béqip, ulardin xewer alimen. **32** Men bügün pütkül padangni arilap, ala-chipar qoylarni, qara-qongur paxlanlarni, shundaqla öchkilerning ichidinmu ala-chiparlirini ayrip chiqimen. Bular méning ish heqqim bolsun. **33** Kéyin, méning heqqimni tekshürüp kelgen waqtingda, heqqaniy bolghinim köz aldingda ispatlinidu; öchkiler arisida ala-chipar bolmighanlirining hemmisi, paxlanlar arisida qara-qongur bolmighanlirining hemmisi oghrilap kélín'gen hésablansun, — dédi. **34** u waqitta Laban: — Maqul, dégingdek bolsun, — dédi. **35** Shu küni [Laban] taghil we ala-chipar tékilerni, ala-chipar chishi öchkilerni, shundaqla az-paz aq chikimi bolghan barliq öchkilerni, barliq qara-qongur qozilarni ayrip, öz oghullirining qoligha taphshurup, **36** özi bilen Yaqupning otturisida üç künlük ariliqni qoydi. Yaqup bolsa Labanning padilirining qalghinini baqti. **37** Lékin Yaqup térek, badam we chinar derexliridin yumran chiwiqlarni élip, qowziqini yolluq qilip shilip, aq siziqlarni chiqardi. **38** Andin mal küyligen waqitlirida su ichkili kelgende, u mushu shilghan chiwiqlarni padilar su ichidighan yerlerdiki ulaqlargha malning aldigha tiklep qoyatti. Mal bu [taghil] chiwiqlarning aldida jüpleshkendin kéyin ular taghil we ala-chipar qozilarni tughdi. **40** Andin Yaqup bu qozilarni Labanning padisidin ayrip chiqardi; andin u Labanning padisining yüzlirini taghil we qongur qoylirigha qaritip jüpleshtürdi; shundaq qilip, u öz mélini Labanning méligha qoshmay bölek qoyup, özi üçün ayrim badilarni qildi. **41** Saghlam küchlük mal jüpleshkinide, Yaqup chiwiqlarni padining köz aldigha ulaqlarda qoyatti; mallar shu chiwiqlarning yénida jüplishetti. **42** Lékin jüplishiwatqan mal ajiz bolsa, u chiwiqlarni qoymaytti. Bu teriqide ajizliri Laban'gha, küchlükliri Yaqupqa tewe boldi. **43** Shundaq qilip, bu kishi nahayiti bay bolup, malliri, dédekliri, qulliri, tögiliri we éshekliri xéli köp boldi.

31 Emma Yaqup Labanning oghullirining: — Yaqup atimizning pütün mal-mülkini élip ketti; uning érishken bu dölitni atimizning teelluqatidin kelgen, déginini anglap qaldi. **2** Yaqup Labanning chirayigha

qariwidi, mana, u öziye burunqidek xush péil bolmidi. **3** Bu chaghda, Perwerdigar Yaquppa: — Sen atabowiliringning zéminigha, öz uruq-tughqanliringning qéshigha qaytip ketkin. Men séning bilen bille bolimen, — dédi. **4** Shuning üçün Yaqup adem ewetip, Rahile we Léyahni öz padisi turghan köklemge chaqirip kélip **5** ulargha mundaq dédi: — Men atanglarning chirayigha qarizam manga burunqidek xush péil bolmidi; emma atamning Xudasi men bilen bille bolup keldi. **6** Küchümnung yétishiche atanglarga ishlep berginim silerge ayan; **7** halbuki, atanglar méni exmeq qilip, heqqimni on qétim özgertti; lékin Xuda uning manga ziyani yetküzishige yol qoymidi. **8** Eger u: «Ala-chipar qozilar heqqing bolidu», dése, barliq padilar ala-chipar qozilighili turdi. U: «Taghil qozilar heqqing bolsun», dése, barliq padilar taghil qozilighili turdi. **9** Bu teriqide Xuda atanglarning mallirini tartiwélip, manga berdi. **10** Padilar küyilgen waqitta men bir qétim chüshümde béshimni kütürüp shuni kördümki, mana, mallarning üstige jüplishishke étilghan qochqar-tékilerning hemmisi taghil yaki ala-chipar idi. **11** Andin Xudaning Perishtisi chüshümde manga: «Ey Yaqup», déwidi, men jawab bérrip: «Mana men», dédim. **12** U manga: — «Emdi béshingni kütürüp qarighin; mana mallarning üstige jüplishishke étilghan qochqar-tékilerning hemmisi taghil we ala-chipardur; chünki Men Labanning sanga qilghinining hemmisini kördüm. **13** Men Beyt-Elde [sanga körün'gen] Tengridurmen. Sen shu yerde tüwrükni mesihlep, Manga qesem ichting. Emdi sen orningdin turup, bu zémindin chiqip, uruq-tughqanliringning zéminigha yan'ghin» dédi. **14** Rahile we Léyah uninggha jawab bérrip: — Atimizning öyide bizge tégishlik nésiwe yaki miras qalmighanmu? **15** Biz derweqe uninggha yat adem hésablinip qalghanmu?! U bizni sétiwetti, toyluqimiznimu pütünley yep ketti! **16** Shundaq bolghandin kéyin, Xuda Atimizdin sanga élip bergen barliq dölet biz bilen balilirimizningkidur. Emdi Xuda sanga néme dégen bolsa, shuni qilghin, — dédi. **17** Shuning bilen Yaqup ornidin turup, baliliri we ayallarini tögilerge mindurup, érishken barliq malliri we barliq teelluqatini, yeni Padan-Aramda tapqan teelluqatirini élip, atisi Ishaqning yénigha bérishqa Qanaan zéminigha qarap yol aldi. **19** Laban bolsa qoylirini qiriqighili ketkenidi; Rahile öz atisigha tewé «öy butliri»ni oghrilap éliwaldi. **20** Yaqup aramiy Laban'gha öz qéshidin

oghriqliqche qéchip kétédighanliqini uqturmay uni aldap qoyghanidi. **21** U bar-yoqini élip qéchip ketti; u deryadin ötüp Giléad téghi terepke qarap yol aldi. **22** Üchinchi küni, Laban'gha Yaqupning qachqini toghrisida xewer yetti. **23** U öz tughqanlirini élip, yette künlük yolghiche keynidin qoghlap bérrip, Giléad téghida uninggha yétishti. **24** Lékin kéchisi Xuda aramiy Labanning chüshige kirip uninggha: «Sen hézi bol, Yaquppa ya aq ya kök déme!» dédi. **25** Laban Yaquppa yétiship barghanda, Yaqup chédirini taghning üstige tikgenidi. Labanmu tughqanliri bilen Giléad téghining üstide chédir tikti. **26** Laban Yaquppa: — Bu néme qilghining? Sen méni aldap, qizlirimni urushta alghan oljidek élip ketting? **27** Némishqa yoshurun qachisen, manga xewer bermey mendin oghriqliqche ketting? Manga dégen bolsang men xushal-xuramliq bilen ghezel oqup, dap we chang chélip, séni uzitip qoymamtim? **28** Shundaq qilip sen manga öz oghullirim we qizlirimni söyüp uzitip qoyush pursitinimu bermiding. Bu ishda exmeqliq qilding. **29** Silerge ziyani-zexmet yetküzish qolumdin kéletti; lékin tünügün kéche atangning Xudasi manga söz qilip: «Hézi bol, Yaquppa ya aq ya kök déme» dédi. **30** Xosh, sen atangning öyini tolimu séghin'ghining üçün ketmey qoymaysen; lékin némishqa yene méning butlirimni oghriliding? — dédi. **31** Yaqup Laban'gha jawab bérrip: — Men qorqup qachtim; chünki séni qizlirini mendin mejburiy tartiwalamdikim, dédim. **32** Emdi butliringgha kelsek, ular kimdin chiqsa shu tirik qalmaydu! Qérindashirimiz aldida mendin qandaqla némengni tonuwalsang, uni élip ket, — dédi. Halbuki, Yaqupning Rahilening butlarni oghrilap kelginidin xewiri yoq idi. **33** Laban aldi bilen Yaqupning chédirigha kirip, andin Léyahning chédiri hem ikki dédekning chédirlirigha kirip axturup héchnéme tapalmidi. Léyahning chédiridin chiqip, Rahilening chédirigha kirdi. **34** Rahile bolsa öy butlirini élip, bularni tögining chomining ichige tiqip qoyup, üstide olturuwalghanidi. Laban pütkül chédirini axturup, héchnéme tapalmidi. **35** Rahile atisigha: — Ey xojam, aldingda turalmighinim üçün xapa bolmighin; chünki men hazir ayallarning adet mezgilide turuwatimen, — dédi. Shundaq qilip, Laban hemme yerni qoymay axturupmu, öy butlirini tapalmidi. **36** Shuning bilen Yaqup achchiqlap Laban bilen jédelliship ketti. Yaqup Laban'gha: — Sen méni keynimdin munche aldirap-ténep qoghlap kelgüdek mende néme sewenlik,

néme gunah bar? **37** Sen hemme yük-taqlirimni axturup chiqting, öyüngning nersiliridin birer néme tapalidingmu? Birnéme tapqan bolsang, méning qérindashlirim bilen séning qérindashliringning aldida uni qoyghin, ular biz ikkimizning arisida höküm qilsun. **38** Men mushu yigirme yil qéshingda turdum; héchqachan saghliqing we chishi öchkiliring bala tashliwetmidi; padiliringdin qochqarliringni yéginim yoq. **39** Boghuwétilgenlirini qéshinggha élip kelmey, bu ziyanni özüm toldurdum; kéchisi oghrilan'ghan yaki kündüzi oghrilan'ghan bolsun sen uni mendin tölitip alding. **40** Méning künlirim shundaq öttiki, kündüzi issiqtin, kéchisi soghuqtin qiynilip, uyqu közümdin qachatti. **41** Méning künlirim mushu yigirme yilda öyüngde turup shundaq boldi; on töt yil ikki qizing üçün sanga xizmet qildim, alte yil padang üçün xizmet qildim; uning üstige sen ish heqqimni on qétim özgeretting. **42** Eger atamning Xudasi, yeni Ibrahimning Xudasi, yeni Ishaqning Qorqunchisi Bolghanning Özi men bilen bille bolmisa idi, sen jezmen méni quruq qol qilip qayturuwétetting. Lékin Xuda méning tartqan jebir-japalirimni, qollirimning musheqqitini körüp tünügün kéche sanga tenbih berdi, — dédi. **43** Laban Yaquppa jawab bérip: — Bu qizlar méning qizlirim, bu oghullar méning oghullirim, bu pada bolsa méning padam bolidu; shundaqla köz aldingdiki hemme nerse miningkidur; emma men bügün bu qizlirimni we ularning tughqan oghullirini néme qilay? **44** Qéni kel, sen bilen ikkimiz bir ehde tüzüsheyli, bu men bilen séning otturimizda guwah bolsun, — dédi. **45** Shuning bilen Yaqup bir tashni élip öre tiklep tüwrük qilip qoydi. **46** Andin Yaqup qérindashlirigha: — Tash yighinglar, — déwidi, tashlarni élip kélip döwilidi, shu yerde tash döwisining yénida ghizalinishti. **47** Laban bu döwini «Yegar-Sahaduta» dep atidi, Yaqup uninggha «Galéed» dep at qoydi. **48** Laban: — Bu döwe bügün sen bilen méning otturamda guwah bolsun, — dédi. Shunga bu sewebtin döwining nami «Galéed» ataldi. **49** U jay yene «Mizpah», depmu ataldi; chünki Laban yene: — Ikkimiz bir-birimiz bilen körüshmigen waqitlarda, Perwerdigar sen bilen méning otturamda qarawul bolup közitip tursun. **50** Eger sen qizlirimni bozek qilsang, yaki qizlirimning üstige bashqa xotunlarni alsang, bashqa héch kishi qéshimizda hazir bolmighan teqdirdimu, mana, Xuda men bilen séning arangda guwahchidur! **51** Laban Yaquppa yene: — Mana, bu

döwige qara, men bilen sen ikkimizning otturida men tiklep qoyghan bu tüwrükimu qara; **52** kelgüsida bu döwe we bu tüwrükmu men yaman niyet bilen bu döwidin séning teripingge ötmeslikim üçün, séningmu niyitingni yaman qilip bu döwe we bu tüwrüktin ötüp méning teripimge kelmeslikim üçün guwahchi bolsun. **53** Ibrahimning ilahi, Nahorning ilahi we bu ikkisining atisining ilahliri arimizda höküm chiqarsun, — dédi. Yaqup bolsa atisi Ishaqning Qorqunchisi Bolghuchi bilen qesem qildi. **54** Andin Yaqup tagh üstide bir qurbanliq sunup, qérindashlirini özi bilen tamaqlinishqa tekliq qildi. Ular hemdastixan olturdi we kéchisi taghda qondi. **55** Etisi tang seherde Laban ornidin turup, newriliri bilen qizlirini söyüp, ulargha bext-beriket tilep, öz öyige rawan boldi.

32 Yaqup öz yoligha kétip baratti; yolda Xudaning perishtiliri uninggha uchrildi. **2** Yaqup ularni körüp: — Bu jay Xudaning bargahi iken! — dep, bu jayning namini «Mahanaïm» dep qoydi. **3** Andin Yaqup Séir zéminidiki «Édom yayliqi»gha, akisi Esawning qéshigha aldın xewerchilerni ewetip, **4** ulargha jékilep: — Siler xojamgha, yeni Esawgha: «Keminiliri Yaqup mundaq dédi: — Men Labanning qéshida musapir bolup, ta mushu waqitqiche turdum. **5** Emdi mende kala, éshek we qoylar, qul-dédeklermu bar; men özlirining neziride iltipap taparmenmikin dep xojamgha xewer yetküzüshni layiq kördüm», denglar, — dédi. **6** Xewerchiler Yaqupning yénigha yénip kélip: — Biz akiliri Esawning qéshigha barduq; u töt yüz kishini élip, silining aldilirigha kéliwatidu, — dédi. **7** Yaqup nahayiti qorqup, ghem-ghussige chüshüp ademlirini qoy, kala we tögilirige qoshup, ikki topqa ayridi. **8** U: — «Eger Esaw kélip bir topimizgha hujum qilsa, yene bir top qéchip qutulup qalar» — dep oylidi. **9** Andin Yaqup mundaq dua qildi: — I atam Ibrahimning Xudasi we atam Ishaqning Xudasi! Manga: «Öz zémining we uruq-tughqanliringning qéshigha yénip ketkin, sanga yaxshiliq qilimen» dep wede qilghan Perwerdigar! **10** — Men Séning Öz qulunggha körsetken özgermes barliq méhribanliqing we barliq wapadarliqing aldida héchnéme emesmen; chünki men bu Iordan deryasidin ötkinimde yalghuz bir hasam bar idi. Emdi men ikki top adem bolup qaytiwatimen. **11** Ötünüp qalay, méni akam Esawning qolidin qutquzghaysen; chünki u kélip men bilen xotun-balilirimni öltürüwétemdikin, dep qorqimen. **12** Sen: «Men jezmen sanga zor yaxshiliq qilip, séning

neslingni déngizdiki qumdek heddi-hésabsiz köp qilimen», dégeniding, — dédi. **13** U shu kéchisi shu yerde qonup qaldi; andin u qol ilikidiki mallardin élip, akisi Esawgha ikki yüz öchke, yigirme téke, ikki yüz saghliq, yigirme qochqar, ottuz chishi tögini taylaqliri bilen, qiriq inek, on buqa, yigirme mada éshek, on hangga éshekni sowghat qilip teyyarlap, **16** Bularni ayrim-ayrim top qilip xizmetkarlirining qoligha tapshurup, ulargha jékilep: — Siler mendin burun méngip, her topning arisida ariliq qoyup heydep ménginglar, — dédi. **17** U eng aldidiki top bilen mangghan kishike emr qilip: — Akam Esaw sanga uchrighanda, eger u sendin: «Kimning adimisen? Qeyerge barisen? Aldingdiki janiwarlar kimning?» — dep sorisa, **18** Undaqta sen jawab bérip: «Bular keminiliri Yaqupning bolup, xojam Esawgha ewetken sowghattur. Mana, u özimu keynimizdin kéliwatidu» — dégin, dédi. **19** Shu teriqide u ikkinchi, üçinchi we ulardin kéyinki padilarni heydep mangghuchi kishilergimu oxshash emr qilip: — Esaw sizlerge uchrighanda, silermu uninggha shundaq denglar, andin: — Mana, keminiliri Yaqup özimu arqimizdin kéliwatidu, — denglar, dédi; chünki u: — Men aldinda barghan sowghat bilen uni méni kechürüm qildurup, andin yüzini körsem, méni qobul qilarmikin, — dep oylihanidi. **21** Shundaq qilip sowghat aldindin ewetildi; u shu kéchisi bargahda qonup qaldi. **22** U shu kéchide qopup, ikki ayali we ikki dédiki we on bir oghlini élip, Yabbok kéchikidin ötüp ketti. **23** U ularni éqindin ötküzdi, shundaqla hemme teelluqinimu u qarshi terepke ötküzdi. **24** Yaqup bolsa bu qatta yalghuz qaldi; bir zat kélip shu yerde uning bilen tang atquche chélishiti. **25** Lékin bu zat uni yéngelmeydighanliqini körüp, uning yotisining yiriqigha qolini tegküzüp qoydi; shuning bilen ular chélishiwatqanda Yaqupning yotisi qazandin chiqip ketti. **26** U zat: — Méni qoyup bergin, chünki tang atay dep qaldi, dédi. — Sen méni beriketlimigüche, séni qoyup bermeymen, dédi Yaqup. **27** U uningdin: — Éting néme? dep soridi. U: étim Yaqup, — dédi. **28** U uninggha: — Séning éting buningdin kéyin Yaqup bolmay, belki Israil bolidu; chünki sen Xuda bilenmu, insan bilenmu éliship ghalib kelding, — dédi. **29** Andin Yaqup uningdin: — Namingni manga dep bergin, déwidu, u: — Némishqa méning namimni soraysen? — dédi we shu yerde uninggha bext-beriket ata qildi. **30** Shuning bilen Yaqup: — Xudani yüzmu-yüz körüp,

jénim qutulup qaldi, dep u jayning namini «Peniel» dep atidi. **31** U Penieldin ötüp mangghanda, kün uning üstibéshini yorutti; emma u yotisi tüpeylidin aqsap mangatti. **32** Bu sewebtin Israillar bugün'giche yotining ügisidiki peyni yémeydu; chünki shu Zat Yaqupning yotisining yiriqigha, yeni uning péyige qolini tegküzüp qoyghanidi.

33 Yaqup béshini kötürüp qariwidi, mana Esaw töt yüz kishi bilen kéliwatatti. Shuning bilen u balilirini ayrip, Léyah, Rahile we ikki dédekke tapshurdi; **2** u ikki dédek we ularning balilirini hemming aldida mangdurdi, andin Léyah bilen uning balilirini, eng axirida Rahile bilen Yüsüpni mangdurdi. **3** Özi bolsa ularning aldigha ötüp mangdi, u akisining aldigha yétip barghuche yette qétim yerge bash urup tezim qildi. **4** Esaw uning aldigha yügürüp kélip, uni quchaqlap, boynigha gire sélip, uni söydi; her ikkisi yighliship ketti. **5** Andin Esaw béshini kötürüp qarap, ayallar we balilarni körüp: — Bu sen bilen bille kelgenler kimler? — dep soridi. Yaqup: — Bular Xuda shapaet qilip keminilirige bergin balilardur, — dédi. **6** Andin ikki dédek we ularning baliliri aldigha bérip, uninggha tezim qildi; **7** Andin Léyahmu uning baliliri bilen aldigha bérip, tezim qildi, axirida Yüsüp bilen Rahile aldigha bérip, tezim qildi. **8** Esaw: — Manga yolda uchrighan ashu topliringda néme meqsiting bar? — déwidu, Yaqup jawab bérip: — Bu xojamning aldida iltipat tépishim üçündür, dédi. **9** Lékin Esaw: — Ey qérindishim, mende yétip ashqudek bar. Séning öz nersiliring özünge qalsun, dédi. **10** Emma Yaqup: — Undaq qilmighin; eger men nezerliride iltipat tapqan bolsam, sowghitimni qolumdin qobul qilghayla; chünki silining méni xushalliq bilen qobul qilghanlirini körüp, didarilirini körginimde Xudaning didarini körgendek boldum! **11** Emdi sanga keltürülgen, [Xudadin körgen] bu beriketlirimni qobul qilghayla; chünki Xuda manga shapaet körsetti, hemme nersilirim bar boldi, — dep uningdin qayta-qayta ötüniwidu, u qobul qildi. **12** Andin Esaw: — Emdi biz qozghilip sepirimizni dawamlashturayli, men séning aldingda mangay, dédi. **13** U uninggha jawaben: — Xojam kördile, balilar kichik, qéshimda émidighan qoza we mozaylar bar; eger men bularni bir künla aldirtip qoghlap mangdursam, pütkül pada ölüp kétidu. **14** Shunga ötünimenki, xojam keminiliridin aldida mangghach tursun; men aldimdiki mal-charwilarning

méngishigha, shundaqla balilarning méngishigha qarap asta méngip, xojamning qéshigha Séirgha udul baray, dédi. **15** U waqitta Esaw: — Undaq bolsa, men özüüm bilen kelgen kishilerdin birnechchini qéshingda qoyup kétey, dédi. Lékin u jawab béríp: — Buning néme hajiti? Peqet xojamning neziride iltipat tapsamla shu kupaye, dédi. **16** Esaw u küni yolgha chiqip Séirgha yénip ketti. **17** Yaqup seper qilip, Sukkot dégen jaygha kelgende, u yerge bir öy sélip, mallirigha lapaslarni yasidi. Shunga bu yer «Sukkot» dep ataldi. **18** Shu teriqide Yaqup Padan-Aramdin qaytip, Qanaan zéminidiki Shekem shehirige aman-ésen keldi. U sheherning aldida chédír tikti. **19** Andin u chédír tikken yerning bir qisimini Shekemning atisi bolghan Hamorning oghulliridin bir yüz qesitige sétiwélip, **20** Shu yerde bir qurban'gah sélip, namini «El-Elohe-Israil» dep atidi.

34 Bir küni, Léyahning Yaqupqa tughup bergén qizi Dinah yurtning qizliri bilen körüşkili chiqti. **2** Shu yurtning emiri hiwi Hamorning oghli Shekem uni körüp qélip, uni tutuwélip, zorlap nomusigha tegdi. **3** Emma uning köngli Yaqupning qizi Dinahqa chühüp, uni yaxshi körüp qaldi we uninggha muhebbiti bilen köngül soridi. **4** Shuning bilen Shekem atisi Hamordin: — Bu qizni manga xotunluqqa élip bergin, dep telep qildi. **5** Yaqup [Shekemning] qizi Dinahning ippitige tegkenlikini anglap qaldi. Uning oghulliri malliri bilen dalalarda idi; shunga Yaqup ular kelgüche jim turup turdi. **6** Shekemning atisi Hamor Yaqupning aldigha uning bilen sözleshkili chiqti; **7** Yaqupning oghulliri xewerni anglapla dalalardin qaytip kelgenidi. Bular [Shekemning] qilmaydighan ishni qilip, Yaqupning qizining nomusigha tégip Israil qebiliside shermendilik qilghini üçün azablinip, intayin qattiq ghezeplendi. **8** Hamor ulargha söz qilip: — Oghlum Shekemning köngli qizinglarga chühüp qaptu. Iltipat qilip uni oghlumgha xotunluqqa bersenglar! **9** Biz bilen quda-baja bolup, qizliringlarni bizge béringlar, bizning qizlirimiznimu siler élinglar; **10** Biz bilen bille turunglar. Mana, yer aldinglarda turuptu; bu yerni makan qilip, soda qilip, özünglar üçün öy-mülük élinglar, — dédi. **11** Shekem qizning atisi bilen aka-ukilirigha: — Neziringlarda iltipat tapsam deymen; siler néme désenglar, shuni bérey. **12** Mendin qanchilik toyluq yaki sowghat telep qilsanglar, manga éytqininglarche bérey; peqet bu qizni manga xotunluqqa bersenglarla bolidu, dédi. **13**

Yaqupning oghulliri bolsa Shekem we atisi Hamorgha hiyle-mikir bilen jawab berdi, chünki u singlisi Dinahning ippitige tegkenidi; **14** ulargha: — Biz bundaq qilalmaymiz, singlimizni xetnisiz birsige bérishke maqul déyelmeymiz; chünki bu bizge nomus bolidu. **15** Peqet bir shertimizge könsenglarla silerge maqul bolimiz; silerning barliq erkekliringlar xetne qilinip bizdek bolsa, **16** Qizlirimizni silerge béríp, silerning qizliringlarni biz élip aranglarda olturup, bir qowm bolup qalimiz. **17** Emma bizge qulaq salmay xetne qilinishqa unimisanglar, undaqta biz qizimizni élip kétimiz, — dédi. **18** Ularning sözliri Hamor we oghli Shekemning nezirige yaqti. **19** Yigit bu ishni keynige sozmidi, chünki u Yaqupning qizigha éjil bolup qalghanidi; u atisining öyide hemmidin etiwarliq idi. **20** Shuning bilen Hamor oghli Shekem bilen sheherning derwazisigha béríp, sheherning ademlirige söz qilip: — **21** Bu ademlerning biz bilen inaq ötküsi bar. Shunga ular mushu yurtta turup soda-sétiq qilsun; mana, bu jayningikki teripi ulargha yetküdek kengridur. Biz ularning qizlirini xotunluqqa élip, öz qizlirimizni ulargha bérimiz. **22** Lékin peqet arimizdiki hemme erke ular xetne qilin'ghandek xetne qilinsa, u ademler arimizda turup biz bilen bir xelq bolushqa maqul deydu. **23** Shu teriqide ularning mal-teelluqati, hemme charpayliri bizningki bolmamdu? Biz peqet ulargha maqul désekle, ular arimizda turidu, — dédi. **24** Shuning bilen sheherning derwazisidin kirip-chiqidighanlarning hemmisi Hamor bilen oghli Shekemning sözige qulaq saldi. Sheherning derwazisidin kirip-chiqadighanlarning hemmisi xetne qilindi. **25** Emma üçinchi küni, ular téxiche aghriq yatqinida shundaq boldiki, Yaqupning ikki oghli, yeni Dinahning akiliri Shiméon bilen Lawiy herqaysisi öz qilichini élip, sheher xatirjemlik ichide turghinida bésip kirip, hemme erkekni öltürüwetti; **26** Ular Hamor bilen oghli Shekemnimu qilichlap, Dinahni Shekemning öyidin élip ketti. **27** Andin Yaqupning [barliq] oghulliri: «Ular singlimizning nomusigha tegdi» dep, öltürülgenlarning jayigha kélip, sheherni bulap-talang qildi. **28** Ularning qoy-kala, ésheklirini, sheherdiki hemmini, étizliqlardiki hemmini élip ketti, **29** Shundaqla ularning barliq mal-mülkini bulap-talap, barliq xotun-balilarni esir qilip, öy ichidiki barliq nersilernimu qoshup élip ketti. **30** Yaqup Shiméon we Lawiyi eyiblep: — Siler méni balagha tiqip, zémindikiler — Qanaaniylar bilen Perizziylerning

aldida sésittinglar. Bizning adimimiz az bir xelqurtimiz; ular manga qarshi chiqip yigilip hujum qilidu; shuning bilan men we jemetim weyran bolimiz, — dédi. 31 Emma ular jawab béríp: — Ejeba, singlimizg'ha bir pahishe ayalg'ha qilghandek muamile qilsa bolamdu? — dédi.

35 Andin Xuda Yaqupqa: — Sen hazir Beyt-Elge chiqip, shu yerni makan qil, özüng akang Esawdin qéchip mangghiningda sanga körün'gen [Men] Tengriye bir qurban'gah yasighin, — dédi. 2 Shuning bilan Yaqup öyidikiler we özi bilen bille bolghanlarning hemmisige mundaq dédi: — Aranglardiki yat ilah butlirini tashliwétip, özünglarni paklap éginliringlarni yenggüshlenglar. 3 Andin qopup Beyt-Elge chiqimiz. Men shu yerde qiyinchiliqta qalghanda duayimni ijabet qilip, yürgen yolumda méning bilen bille bolup kelgen Tengriye qurban'gah salay, — dédi. 4 Shuning bilen öz qolliridiki hemme yat ilah butlirini, shundaqla qulaqliridiki zirilerni chiqirip Yaqupqa berdi. Yaqup bularni Shekemdiki dub derixining tüwige kómüp qoydi. 5 Andin ular seperge atlandi; emma etrapidikil sheherlerni Xudadin bolghan bir wehime basqachqa, ular Yaqupning oghullirini qoghlimidi. 6 Bu teriqide Yaqup we uning bilen bille bolghanlarning hemmisi Qanaan zéminidiki Luz, yeni Beyt-Elge yétip keldi. 7 U shu yerde bir qurban'gah yasidi; akisidin qéchip mangghinida shu yerde Xuda uninggha körün'gini üçhün bu jayning ismini «El-Beyt-El» dep atidi. 8 Riwkahning inik'anisi Deborah bolsa shu yerde alemdin ötti. U Beyt-Elning ayighidiki dub derixining tüwide depne qilindi. Bu sewebtin shu derek «Yigha-Zarning dub derixi» dep ataldi. 9 Yaqup [shu yol bilen] Padan-Aramdin yénip kelgendin kéyin, Xuda uninggha yene bir qétim körünüp, uninggha bext-beriket ata qildi. 10 Andin Xuda uninggha: — Séning isming Yaquptur; emma mundin kéyin sen Yaqup atalmay, belki naming Israil bolidu, dep uning ismini Israil qoyup qoydi. 11 Andin Xuda yene uninggha: — Men Özüm Hemmige Qadir Tengridurmen; sen nesillinip, köpeyg'in; bir el, shundaqla bir türküim eller sendin peyda bolidu; padishahlarmu séning pushtungdin chiqidu. 12 Men Ibrahim we Ishaqqa bergén zéminni sanga bérimen, shundaqla sendin kéyinki neslinggimu shu zéminni bérimen, — dédi. 13 Andin Xuda uning bilen sözleshken jaydin, uning yénidin yuqirigha kötürüldi. 14 Yaqup Xuda özi bilen sözleshken jayda bir tash tüwrükni

tiklep, üstige bir sharab hediyesini tökti we zeytun méyi quyup qoydi. 15 Yaqup Xuda özi bilen sözleshken shu jayning namini «Beyt-El» dep atidi. 16 Andin ular Beyt-Eldin méngip, Efratqa azghina yol qalghanda, Rahileni tolghaq tutup kétip, qattiq tughut azabida qaldi. 17 Emma tolghiqi qattiq éghirlashqanda, tughut anisi uninggha: — Qorqmighin, bu qétim yene bir oghlung bolidighan boldi — dédi. 18 Shundaq boldiki, Rahile jéni chiqish aldida, axirqi nepisi bilen oghligha «Ben-Oni» dep isim qoydi; emma uning atisi uni «Ben-Yamin» dep atidi. 19 Rahile wapat boldi we Beyt-Lehem dep atilidighan Efratning yolining boyigha depne qilindi. 20 Yaqup uning qebrisining üstige bir xatire téshi tiklep qoydi. Bügün'ge qeder «Rahilening Qebre Téshi» shu yerde turmaqta. 21 Andin Israil seperni dawamlashturup Migdal-Édirning u teripide öz chédirini tikti. 22 Israil u zéminda turghan waqtida, Ruben béríp öz atisining kéniziki Bilhah bilen bir orunda yatti; Israil buni anglap qaldi. Yaqupning on ikki oghli bar idi: — 23 Léyahdin tughulghan oghulliri: — Yaqupning tunji oghli Ruben we Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar hem Zebulun idi. 24 Rahiledin tughulghan oghulliri: — Yüsüp we Binyamin idi. 25 Rahilening dédiki Bilhahdin tughulghan oghulliri: — Dan we Naftali idi. 26 Léyahning dédiki Zilpahdin tughulghan oghulliri: — Gad bilen Ashir idi. Bular bolsa Yaqupqa Padan-Aramda tughulghan oghulliri idi. 27 Emdi Yaqup atisi Ishaqning qéshigha, Ibrahim we Ishaq Musapir bolup turghan Kiriat-Arba, yeni Hébronning yénidiki Mamrege keldi. 28 Ishaqning körgén künliri bir yüz seksen yil boldi. 29 Ishaq tolimu qérip, künliri toshup, nepestin toxtap wapat boldi we öz qowmining qéshigha béríp qoshuldi. Uning oghulliri Esaw bilen Yaqup uni depne qildi.

36 Töwendikiler Esawning ewladliridur (Esaw yene Édom depmu atilidu): — 2 Esaw ayallirini Qanaaniylarning qizliridin aldi, yeni hittiyarlardin bolghan Élonning qizi Adah bilen hiwiylardin bolghan Zibéonning newrisi, Anahning qizi Oholibamahni aldi; 3 uningdin bashqa Ismailning qizi, Nébayotning singlisi Basimatnimu alghanidi. 4 Adah Esawgha Élifazni tughup berdi; Basimat bolsa Réuelni tughdi. 5 Oholibamah Yeush, Yaalam we Korahni tughdi; bular Qanaan zéminida Esawgha tughulghan oghullar idi. 6 Esaw ayalliri, oghul-qizliri, öyidiki hemme kishilirini we charpaylirini, barliq ulaghlirini, shundaqla Qanaan zéminida tapqan barliq teelluqatlirini élip, inisi

Yaquptin ayrilip, bashqa bir yurtqa köchüp ketti. 7 Chünki her ikkisining teelluqatliiri intayin köp bolghachqa, bir yerde bille turalmaytti; musapir bolup turghan zémin ularning mal-charwilirining köplükidin ularni baqalmaytti. 8 Buning bilen Esaw (Esaw Édom depmu atilidu) Séir téghigha bérrip, olturaqliship qaldi. 9 Töwendikiler taghliq rayon Séirdiki Édomiylarning ata-bowisi Esawning ewladliridur: — 10 Esawning oghulliri: — Esawning ayali adahning oggli Élifaz; Esawning ayali Basimatning oggli Réuel. Élifazning oghulliri: — Téman, Omar, Zefo, Gatam we Kenaz idi. Esawning oggli Élifazning kichik xotuni Timna idi; u Élifazgha Amalekni tughup berdi. Yuqirilar bolsa Esawning ayali adahning ewladliri idi. Réuelning oghulliri: — Nahat, Zerah, Shammah we Mizzah idi; bular Esawning ayali Basimatning ewladliri idi. 14 Esawning ayali, yeni Zibéonning chong qizi, Anahning qizi bolghan Oholibamahning oghulliri: u Esawgha Yeush, Yaalam we Korahni tughup berdi. 15 Esawning ewladlirining ichidin töwendiki emirler chiqqan: — Esawning tunji oggli Élifazning oghulliridin: — emir Téman, emir Omar, emir Zefo, emir Kénaz, 16 emir Korah, emir Gatam we emir Amalek chiqqan. Bular Édom zéminida Élifazning neslidin chiqqan emirler bolup, Adahning ewladliri idi. 17 Esawning oggli Réuelning oghulliridin emir Nahat, emir Zerah, emir Shammah we emir Mizzahlar chiqqan; bular Édom zéminida Réuelning neslidin chiqqan emirlerdur; bularning hemmisi Esawning ayali Basimatning ewladliri idi. 18 Esawning ayali Oholibamahning oghulliridin emir Yeush, emir Yaalam we emir Korahlar chiqqan. Bular Anahning qizi, Esawning ayali Oholibamahning neslidin chiqqan emirler idi. 19 Bular Esawning, yeni Édomning ewladliri bolup, [Édomiylarning] emirliri idi. 20 Horiylardin bolghan Séirning [Édom] zéminida olturghan ewladliri: — Lotan, Shobal, Zibéon, Anah, Dishon, Ézer we Dishan idi. Bular Séirning ewladliri bolup, Édom zéminida Horiylarning emirliri idi. 22 Lotanning oghulliri Hori bilen Héman idi; Lotanning singlisi Timna idi. 23 Shobalning oghulliri: Alwan, Manahat, Ébal, Shéfo we Onam idi. 24 Zibéonning oghulliri: — Ayah we Anah idi. Bu Anah chölde atisi Zibéonning éshklarini béqiwétip, arshanglarni tépiwalghan Anahning del özi shu idi. 25 Anahning perzentliri: oggli Dishon; Anahning qizi Oholibamah idi. 26 Dishonning oghulliri: Hemdan, Eshban, Itran we Kéran idi. 27 Ézerning oghulliri:

Bilhan, Zaawan we Akan idi. 28 Dishanning oghulliri: Uz we Aran idi. 29 Horiylarning özlirining emirliri: emir Lotan, emir Shobal, emir Zibéon, emir Anah, emir Dishon, emir Ézer we emir Dishan idi. Bular bolsa Horiylarning Séir zéminida öz namliri boyiche atalghan qebililarning emirliri idi. 31 Israillarning üstige héch padishah téxi seltenet qilmasta Édom zéminida seltenet qilghan padishahlar töwendikidek: — 32 Béorning oggli Béla Édomda seltenet qildi; uning shehirining ismi Dinhabah idi. 33 Béla ölgendin kéyin, bozrahliq Zerahning oggli Yobab uning ornida seltenet qildi. 34 Yobab ölgendin kéyin, témaniylarning zéminidin kelgen Husham uning ornida seltenet qildi. 35 Husham ölgendin kéyin, Bédadning oggli Hadad uning ornida seltenet qildi. U Moabning yaylaqlirida midiyaniylargha hujum qilip yenggenidi. Uning shehirining ismi Awit idi. 36 Hadad ölgendin kéyin, masrekahliq Samlah uning ornida seltenet qildi. 37 Samlah ölgendin kéyin, «Deryaning boyidiki Rehobot»tin kelgen Saul uning ornida seltenet qildi. 38 Saul ölgendin kéyin, Akborning oggli Baal-hanan uning ornida seltenet qildi. 39 Akborning oggli Baal-hanan ölgendin kéyin, Hadar uning ornida seltenet qildi. Uning shehirining ismi Pau idi. Uning ayalining ismi Mehétabel bolup, u Mey-Zahabning qizi bolghan Matredning qizi idi. 40 Esawning neslidin bolghan emirler ularning at-isimliri, jemetliri, nesebnamiliri we turghan jayliri boyiche: emir Timna, emir Alwah, emir Yehet, emir Oholibamah, emir Élah, emir Pinon, emir Kénaz, emir Téman we emir Mibzar, emir Magdiyel we emir Iramlar idi. Bular Édomiylarning emirliri bolup, özliri igilep olturaqlashqan jaylar öz namliri bilen atalghanidi. Mana shu teriqide Esaw Édomiylarning ata-bowisi boldi.

37 Yaqup bolsa atisi musapir bolup turghan yerde, yeni Qanaan zéminida olturaqlashti. 2 Töwendikiler Yaqup ewladlirining ish-izliridur. Yüsüp yigit bolup on yette yashqa kirgen chaghlirida, akiliri bilen bille qoylarni baqatti; u atisining kichik xotunliri Bilhah we Zilpahning oghulliri bilen bille ishleytti. Yüsüp atisigha ularning nachar qiliqlirini éytip qoyatti. 3 Yüsüp Israilning qérighan waqtida tapqan balisi bolghachqa, uni bashqa oghulliridin bekrek yaxshi köretti. Shunga u Yüsüpke uzun yenglik ton tiktürüp berdi. 4 Emma akiliri atisining uni özliridin yaxshi köridighinini körüp, uninggha öch bolup qalghanidi we uninggha chirayliq gep qilmatti. 5 Uning

üstige Yüsüp bir chüsh körgen bolup, uni akilirigha dep bériwidi, ular uninggha téximu öch bolup ketti. 6 Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Méning körgen shu chüshümni anglap béqinglar. 7 Mana, biz hemmimiz étizlarda ashliqlarni baghlawatqudekmiz. Qarisam méning önhem öre turuptidek; silerning önhenglar bolsa méning önhemning chörisige oliship tezim qilip turghudek! — dédi. 8 Akiliri uningdin: — Ejeba, sen bizge padishah bolamsen? Üstimizge hökümranlıq qilamsen? — dep soridi. Uning körgen chüshliri we gépidin akiliri uni téximu yaman kördi. 9 Kéyin u yene bir chüsh kördi we chüshini akilirigha dep: — Mana, men yene bir chüsh kördüm. Qarisam, quyash bilen ay we on bir yultuz manga tezim qilip turghudek! — dédi. 10 U bu chüshni atisi we akilirigha dep berdi. Atisi uninggha tenbih bérip: — Bu körgining zadi qandaq chüsh? Ejeba, men, anang we akukiliring aldinggha bérip, sanga yerge bash urup tezim qilimizmu? — dédi. 11 Shuning bilen akiliri uninggha heset qilghili turdi. Emma atisi shu gepni könglige püküp qoydi. 12 Emdi Yüsüpning qérindashliri atisining qoylirini baqqili Shekemge ketkenidi. 13 Israil Yüsüpke: — Akiliring Shekemde pada béqiwatidighu? Kel, men séni ularning qéshigha ewetey, déwidi, Yüsüp: — Mana men, dédi. 14 U uninggha: — Emdi bérip akiliring aman-ésenmu-emesmu, qoylar aman-ésenmu-emesmu, manga xewirini élip kelgin, dep uni Hébron jilghisidin yolgha saldi; u Shekemge bardı. 15 Shu yerde birsi uning dalada ténep yüriginini körtüp uningdin: — Néme izdewatisen, dep soridi. 16 U: — Men akilirimni izdewatimen. Ularning padilirini qeyerde béqiwatqanliqini éytip bersingiz, dédi. 17 U adem jawab bérip: — Ular bu yerdin kétip qaldi, chünki men ularning: «Yürünglar, Dotan'gha barayli» déginini anglidim, dédi. Shuning bilen Yüsüp akilirining arqisidin bérip, ularni Dotandin tapti. 18 Ular uni yiraqtin körüp, u téxi ularning qéshigha kelmeyla, uni öltürüwétishni meslihetleshti. 19 Ular bir-birige: — Mana héliqi chüsh körgüchi kéliwatidu. 20 Kélinglar, uni öltürüp mushu yerdiki oreklerden birige tashliwéteyli, andin: — Wehshiy bir haywan uni yep kétiptu, deyli. Shunda, biz uning chüshlirining néme bolidighinini körimiz! — dédi. 21 Emma Ruben buni anglap uni ularning qolliridin qutquzmaqchi bolup: — Uni öltürmeyli, dédi. 22 Ruben ulargha yene: — Qan tökmenglar! Belki uni chöldiki mushu orekke tashliwétinglar;

lékin uninggha qol tegküzmengler, dédi (emeliyette, u uni ularning qolidin qutquzup, atisining qéshigha qayturuwetmekchi idi). 23 Yüsüp akilirining qéshigha yétip kelgende ular uni tutup, uning alahide tonini, yeni kiyiklik uzun yenglik tonini salduruwélip, orekke tashliwetti. Lékin orek quruq bolup, ichide su yoq idi. 25 Andin ular tamaq yégili olturdi. Ular béshini kötürüp qariwidi, mana Ismaillarning bir karwini Giléad tereptin kéliwatatti. Tögilirige dora-dermek, tutiya we murmekkiler artilghan bolup, Misir terepke kétiwatatti. 26 Yehuda qérindashlirigha: — Bizning bir tughqan qérindashimizni öltürüp, qénini yoshurghinimizning néme paydisi bar? 27 Kélinglar, uni Ismaillargha sétiwéteyli; qandaqla bolmisun u bizning inimiz, bir tughqan qérindashimiz; shunga uninggha qol salmayli, déwidi, qérindashliri buninggha qulaq saldi. 28 Midiyanliq Sodigerler shu yerdin ötüp kétiwatqanda, ular Yüsüpni orektin tartip chiqirip, ulargha yigirme kümüş tenggige sétiwetti. Bular bolsa Yüsüpni Misirgha élip ketti. 29 Ruben orekning yénigha qaytip kélip, Yüsüpning orekte yoqluqini körüp, kiyimlirini yirtip, 30 inilirining qéshigha bérip: — Bala yoq turidu! Emdi men nege baray?! — dédi. 31 Emma ular Yüsüpning tonini élip, bir tékini boghuzlap tonni uning qénigha milep, 32 Andin uzun yenglik tonni atisining qéshigha ewetip, uninggha: — Buni biz tépiwalduq; bu oghlungning tonimu-emesmu, özüng körüp baqqin, dédi. 33 U uni tonup: — Bu derweqe méning oghlumning toni iken; bir wehshiy haywan uni yep ketken oxshaydu; shübhisziki, Yüsüp titma-titma qiliwétilip! — dédi. 34 Shuning bilen Yaqup kiyimlirini yirtip, bélige böz baghlap, nurghun künlergiche oghli üçün matem tutti. 35 Uning hemme oghul-qizliri yénigha kélip uninggha teselli bersimu, u tesellini qobul qilmay: «Men tehtisaragha chüshüp oghlumning qéshigha barghuche shundaq matem tutimen!» dédi. Yüsüpning atisi shu péti uninggha ah-zar kötürüp matem tutti. (Sheol h7585) 36 Emdi midiyaniylar [Yüsüpni] Misirgha élip bérip, Pirewning bir ghojidari, pasiban béshi Potifargha satti.

38 U waqitlarda shundaq boldiki, Yehuda akukilirining qéshidin kétip, Hirah isimlik Adullamliq bir kishiningkige chüshti. 2 Shu yerde Yehuda Shua isimlik bir Qanaaniyning qizini kördi; u uni xotunluqqa élip qéshigha kirip yatti. 3 U hamilidar bolup bir oghul tughdi; Yehuda uninggha

«Er» dep at qoydi. **4** U yene hamilidar bolup, bir oghul tug'hdı we uninggha Onan dep at qoydi. **5** Andin yene hamilidar bolup bir oghul tug'hdı we uninggha Shelah dep at qoydi. U tug'ulghanda Yehuda Kézibda idi. **6** Yehuda tunji oghli Erge Tamar isimlik bir qizni élip berdi. **7** Lékin Yehudaning tunji oghli Er Perwerdigarning neziride rezil bolghachqa, Perwerdigar uni óltürdi. **8** Bu chaghda Yehuda Onan'gha: — Akangning ayalining qéshigha kirip, uni xotunluqqa élip qérindashliq burchini Ada qilip, akang üçün nesil qaldurghin, dédi. **9** Emma Onan bu nesilning özige tewe bolmaydighanliqini bilip, akisigha nesil qaldurmasliq üçün her qétim akisining ayali bilen bille bolghanda meniysini yerge aqturuwétetti. **10** Uning bu qilmishi Perwerdigarning neziride rezil körün'gechke, unimu óltürüwetti. **11** Yehuda emdi kélini Tamargha: — Oghlum Shelah chong bolghuche atangning öyide tul olturup turghin, dédi. Chünki u ichide: — Bumu akilirigha oxshash ölüp kétermikin, dep qorqti. Shuning bilen Tamar bérıp atisining öyide turup qaldi. **12** Emdi köp künler ötüp, Shuaning qizi, Yehudagha tegken ayal öldi. Yehuda teselli tapqandin kéyin adullamliq dosti Hirah bilen bille özining qoy qirqighuchilirining ehwalini bilishke Timnahqa chiqti. **13** Tamargha: — Qéynatang qoylirini qirqighili Timnahqa yol aldi, dégen xewer yetti. **14** Shuning bilen Tamar Shelah chong bolghan bolsimu, men uninggha xotunluqqa élip bérilmidim, dep qarap, tulluq kiyimini séliwétip, chümbel tartip bedinini orap, Timnah yolining üstide Enaimgha kirish éghzigha bérıp olturdi. **15** Emdi Yehuda uni yüzi yépiqliq halda körgende: — Bu bir pahishe ayal oxshaydu, dep oylidi. **16** U yoldin burulup uning yénigha bérıp, öz kélini ikenlikini bilmey: — Kel, men sen bilen bille bolay, dédi. U jawab bérıp: — Men bilen bille bolsang, manga néme bérisen? dep soridi. **17** U uninggha: — Padamning ichidin bir oghlaqni sanga ewetip bérey, dédi. Ayal: — Sen uni ekélip bergüche, manga renige birer nerse béremsen? dep soriwidi, **18** U: — Sanga némini renige bérey? — dédi. U: — Öz möhürüng bilen uning shoynisini we qolungdiki hasangni renige bergin, déwidı, u bularnı bérıp, uning bilen birge boldı. Shuning bilen u uningdin hamilidar bolup qaldi. **19** Andin Tamar ornidin turup mangdi; u perenjini séliwétip, tulluq kiyimini kiyiwaldi. **20** Yehuda: — U xotunning qolidiki renini yandurup kelsun dep adullamliq dostining qoli

arqiliq oghlaqni ewetti, emma u uni tapalmıdı. **21** U shu jaydiki ademlerdin: — Enaimdiki yolning boyida olturghan butperes pahishe qéni, dep sorisa, ular: — Bu yerde héchbir butperes pahishe bolghan emes, dep jawab berdi. **22** Buning bilen u Yehudaning qéshigha yénip bérıp: — Men uni tapalmidim; üning üstige u jaydiki ademlermu: «Bu yerde héchbir butperes pahishe ayal bolghan emes» déyishti, dédi. **23** Yehuda: — Boptu, u nersilerni u élip ketse ketsun; bolmisa, bashqilarning mesxirisige qalimiz. Némila bolmisun, men uninggha oghlaq ewettim, lékin sen u xotunni tapalmiding, dédi. **24** Üch ayche ötkendin kéyin birsi Yehudagha: — Séning kélining Tamar buzuqchiliq qildi, uning üstige zinadin hamilidar bolup qaldi, dégen xewerni yetküzdi. Yehuda jawaben: — Uni élip chiqinglar, köydürüwétilsun! — dédi. **25** Lékin u élip chiqilghanda qéynatisigha xewer ewetip: — Bu nersilerning igisi bolghan ademdin hamilidar boldum! Emdi sen körüp baq, bu möhür, shoynisi we hasining kimning ikenlikini étirap qilghin, dédi. **26** Yehuda bu nersilerni étirap qilip: — U manga nisbeten heqliqtur; derweqe men uni oghlum Shelahqa élip bermidim, dédi. Bu ishtin kéyin Yehuda uninggha yene yéqinchiliq qilmıdı. **27** Uning tug'ut waqti yéqinlashti, mana qorsiqida qoshkézek bar idi. **28** U tug'han waqtida balilardin birsi qolini chiqiriwidi, tug'ut anisi derhal bir qizil yipni élip: «Bu awwal chiqti» dep uning qoligha chigip qoydi. **29** Lékin u qolini yene ichige tiqiwaldı, mana uning inisi chiqti. Shuning bilen tug'ut anisi: «Sen qandaq qilip bösüp chiqting!» dédi; shuning bilen uninggha «Perez» dégen at qoyuldi. **30** Andin qoligha qizil yip chigilgen akisi tug'uldi. Uning ismi Zerah dep ataldi.

39 Yüsüp bolsa Misirgha élip kélindi; uni Pirewnning ghoidari, pasiban béshi Potifar shu yerde élip kelgen Ismailarning qolidin sétiwaldı. **2** Lékin Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolghachqa, uning ishliri ongha tartti; u misirliq xojisining öyide turup qaldi. **3** Uning xojisi Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini, shundaqla u néme ish qilsa, Perwerdigarning uning qolida ronaq tapquzghanliqini bayqıdı. **4** Shuning bilen Yüsüp uning neziride iltipat tépıp, uning xas xizmetchisi boldı. Xojisi uni öyini bashqurushqa qoydı we barliq teelluqatini uning qoligha tapshurdi. **5** We shundaq boldiki, u uni öyi we barliq teelluqatini bashqurushqa qoyghandın tartıp, Perwerdigar bu misirliqning öyini Yüsüpnıng

sewebidin beriketlidi; Perwerdigarning berikiti uning pütün ailisi we barliq tériqchiliqigha keldi. **6** Shuning bilen [Potifar] barliq ishlirini Yüsüpning qoligha tapshurup, öz tamiqini yéyishtin bashqa héchqandaq ish bilen kari bolmide. Yüsüp bolsa qamiti kélishken, xushchiray yigit idi. **7** Birnechche waqit ötkendin kéyin shundaq boldiki, uning xojisining ayalining Yüsüpke közi chüshüp qélip: — Men bilen yatqin! — dédi. **8** Emma u unimay xojisining ayaligha mundaq dédi: — Mana xojam öydiki ishlarni, shundaqla barliq teelluqatini qolumgha tapshurdi, manga tolimu ishinip ishlirim bilen kari bolmaydu. **9** Bu öyde mendin chong adem yoq. Sendin bashqa u héchbir nersini mendin ayimidi — chünki sen uning ayalidursen! Shundaq turuqluq men qandaqmu bundaq rezillikni qilip Xuda aldida gunahkar bolay? — dédi. **10** Gerche her küni Yüsüpke shundaq désimu, shundaqla u uning bilen yétip uninggha yéqinchilik qilishni yaki uning bilen birge turushni ret qilghan bolsimu, **11** shundaq bir weqe boldiki, bir küni u öz ishi bilen öy ichige kirgenidi, öydikilerdin héchqaysisi öyning ichide emes idi; **12** bu ayal uning tonini tutuwélip: — Men bilen yatqin! dédi. U tonini uning qoligha tashlap qoyup, yügürgen péti qéchip tashqirigha chiqip ketti. **13** Ayal Yüsüpning tonini öz qoligha tashlap qéchip chiqip ketkinini körüp, **14** öyidiki xizmetchilirini chaqirip ulargha: — Qaranglar, érim bizge haqaret keltürsun dep bir ibraney ademni élip keptu! Bu adem yéninggha kirip: «Sen bilen yatay» déwidi, qattiq warqiridim! **15** U méning qattiq warqirighinimni anglap, tonini yéninggha tashlap, tashqirigha qéchip ketti, dédi. **16** Shuning bilen xojisi öyige yénip kelgüche u Yüsüpning tonini yénida saqlap qoydi. **17** Andin u érigimu shu gepni qilip: — Sen élip kelgen héliqi ibraney qul manga haqaret qilishqa qéshimgha kirdi. **18** Lékin men qattiq warqirap-jarqirdim, u tonini qéshimda tashlap, tashqirigha qéchip ketti, — dédi. **19** Uning xojisi ayalining: — Séning qulung méni undaq-mundaq qildi, dégen geplirini anglap ghezipi ottek tutashti. **20** Shuning bilen Yüsüpning xojisi uni tutup orda munarliq zindan'gha qamap qoydi. Shu yerge peqet padishahning mehbusliri solinatti. Buning bilen u shu yerde solaqta yétip qaldi. **21** Lékin Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolup, uninggha shapaet körsitip, uni zindan bégining neziride iltipat tapturdi. **22** Shuning bilen zindan bégi gundixanida yatqan hemme mehbuslarni Yüsüpning qoligha tapshurdi. Shu yerde

qilinidighan herqandaq ish uning qoli bilen bolatti. **23** Zindan bégi Yüsüpning qolidiki héchqandaq ishtin ghem qilmatti; chünki Perwerdigar uning bilen bille bolup, u hernéme qilsa Perwerdigar uni ongushluq qilatti.

40 Bu ishlardin kéyin Misir padishahining saqiysi we bash nawiysi Misir padishahining zitigha tégip gunahkar bolup qaldi. **2** Shuning bilen Pirewn uning bu ikki menseparigha, yeni bash saqiy we bash nawaygha ghezeplinip, **3** ularni pasiban béshining sariyigha, Yüsüp solaqliq munarliq zindan'gha solap qoydi. **4** Pasiban béshi Yüsüpni ularning xizmitide bolup ularni kütüshke teyinlidi. Ular solaqta birnechche kün yétip qaldi. **5** Ular ikkisi — Misir padishahining saqiysi we nawiysi gundixanida solaqliq turghan bir kéchide chüsh kördi. Herbirining chüshining özige xas tebiri bar idi. **6** Etisi etigende, Yüsüp ularning qéshigha kiriwidi, ularning ghemkin olturghinini kördi; **7** shunga u özi bilen bille xojisining sariyida solaqliq yatqan Pirewnning bu ikki menseparidin: — Némishqa chirayinglar бүгүн shunche solghun? — dep soridi. **8** Ular uninggha jawab bérip: — Ikkimiz bir chüsh kördüq; emma chüshimizning tebirini yéship béridighan kishi yoq, dédi. Yüsüp ulargha: — Chüshke tebir bérish Xudadin bolidu emesmu? Chüshünglarni manga éytip béringlar, — dédi. **9** Buning bilen bash saqiy Yüsüpke chüshini éytip: — Chüshümde aldinda bir üzüm téli turghudek; **10** bu üzüm télining üç shéxi bar iken. U bix urup chécheklep, saplirida uzum piship kétiptudek; **11** Pirewnning qedehi qolumda iken; men üzümlerni élip Pirewnning qedehige siqip, qedehni uning qoligha sunuptimen, dédi. **12** Yüsüp uninggha jawaben: Chüshning tebirini shudurki, bu üç shax üç künni körsitidu. **13** Üch kün ichide Pirewn qeddingni ruslitip, séni mensipingge qaytidin teyinleydu. Buning bilen sen burun uninggha saqiy bolghandek Pirewnning qedehini uning qoligha sunidighan bolisen. **14** Lékin ishliring ongushluq bolghanda méni yadinggha yetküzüp, manga shapaet körsitip Pirewnning aldida méning toghramda gep qilip, méni bu öydin chiqartqaysen. **15** Chünki men heqiqeten ibraneylarning zéminidin naheq tutup élip kélindim; bu yerdimu méni zindan'gha salghudek bir ish qilmidim, — dédi. **16** Bash naway Yüsüpning shundaq yaxshi tebir berginini körüp uninggha mundaq dédi: — Menmu özümni chüshümde kördüm; mana, béshimda aq nan bar üç séwet bar iken. **17** Eng

üstünki séwette nawaylar Pirewn'ge pishurghan herxil nazunémetler bar iken; lékin qushlar béshimdiki u séwettiki nersilerni yep kétiptudek, — dédi. **18** Yüsüp jawaben: — Chüshning tebiri shudurki: — Bu üç séwet üç künni körsitidu. **19** Üch kün ichide Pirewn séning béshingni késip, jesitingni derexke asidiken. Shuning bilen ucharqanatlar kélip göshüngni yeydiken, — dédi. **20** Üchinchi küni shundaq boldiki, Pirewnning tughulghan küni bolghachqa, u hemme xizmetkarliri üçün bir ziyapet qilip berdi, shundaqla derweqe xizmetkarlirining arisida bash saqiyning béshini kötürdi we bash nawayning béshini aldi; **21** u bash saqiyni qaytidin öz mensipige teyinlidi; shuning bilen u Pirewnning qedehini uning qoligha qaytidin sunidighan boldi. **22** Lékin bash nawayni bolsa Yüsüp ulargha tebir bergendek ésiwetti. **23** Emma bash saqiy Yüsüpnü héch eslimey, eksiche uni untup qaldi.

41 Toptoghra ikki yil ötüp, Pirewn bir chüsh kördi. Chüshide u [Nil] deryasining boyida turghudek. **2** Hem chirayliq hem séviz yette tuyaq inek deryadin chiqip, qumushluqta otlaptudek. **3** Andin yene yette tuyaq inek deryadin chiqiptu; ular set hem oruq bolup, aldinqi ineklarning yénida, deryaning boyida turuptu. **4** Bu set hem oruq inekler u yette chirayliq hem séviz ineklerni yewétiptu. Shu waqitta Pirewn oyghinip kétiptu. **5** U yene uxlap, ikkinchi qétim chüsh kördi: — Mana, bir tüp bughday shéxidind toq we chirayliq yette bashaq chiqiptu. **6** Ulardin kéyin yene yette bashaq chiqiptu; ular hem oruq we puchek bolup, sherq shamilida soliship qalghanidi. **7** Bu oruq bashaqlar u yette séviz, toq bashaqni yutup kétiptu. Andin Pirewn oyghinip kétiptu, bu uning chüshi iken. **8** Etisi uning köngli nahayiti biaram bolup, Misirdiki hemme palchi-jadugerler bilen barliq danishmenlerni chaqirtip keldi. Pirewn öz chüshini ulargha éytip berdi; lékin héchkim Pirewn'ge chüshlerning tebirini dep bérelmidi. **9** U chaghda bash saqiy Pirewn'ge: — Bügün méning ötküzgen xataliqlirim ésimge keldi. **10** Burun Pirewn janabliri qullirigha, yeni péqir we bash nawaygha achchiqlinip, bizni pasiban béshining sariyida solaqqa tashlighanidila; **11** Shu chaghlarda herbirimiz bir kéchide birdin chüsh kördüq; her qaysimiz körgen chüshning tebiri bashqa-bashqa idi. **12** Shu yerde biz bilen bille pasiban béshining quli bolghan bir ibranii yigit bar idi. Uninggha chüshlirimizni éytwiduq, u bizge chüshlirimizning tebirini bayan qildi; u herbirimizning körgen chüshige

qarap tebir bergenedi. **13** Shundaq boldiki, ishlar del uning bergen tebiride déyilgendek yüz berdi; janabliri péqirni öz mensipige qaytidin teyinlilide, bash nawayni dargha astila, — dédi. **14** Shuning bilen Pirewn adem ewetip, Yüsüpnü chaqirdi; ular derhal uni zindandin chiqardi. Yüsüp burut-saqilini chüshürüp, kiyimlirini yenggüshlep, Pirewnning aldigha kirdi. **15** Pirewn Yüsüpke: — Men bir chüsh kördüm, emma uning tebirini éytip béreleydighan héchkim chiqmide. Anglisam, sen chüshke tebir béreleydikensen, — dédi. **16** Yüsüp Pirewn'ge jawab bérir: — Tebir bérish özümündin emes; lékin Xuda Pirewn'ge xatirjemlik béridighan bir jawab béridu, — dédi. **17** Pirewn Yüsüpke: — Chüshümde men deryaning qirghiqida turuptimen. **18** Qarisam, deryadin hem séviz hem chirayliq yette tuyaq inek chiqip qumushluqta otlaptu. **19** Andin ulardin kéyin ajiz, tolimu set hem oruq yette tuyaq inek chiqiptu. Men Misir zéminida shundaq set ineklerni körgen emesmen. **20** Bu oruq, eski inekler bolsa awwalqi yette séviz inekni yewétiptu. **21** Ularni yewetken bolsimu, qorsiqigha bir némining kirgenliki héch ayan bolmaptu, ularning körünüshi belki burunqidek set imish. Andin men oyghinip kettim. **22** Andin yene bir chüsh kördüm, mana bir shaxtin yette hem toq hem chirayliq bashaq chiqiptu. **23** Andin yene yette puchek, oruq bashaq chiqiptu; ular sherq shamili bilen soliship qurup kétiptu. **24** Bu oruq bashaqlar yette chirayliq bashaqni yep kétiptu. Men bu ishni palchi-jadugerlerge dep bersem, manga tebirini éytip béridighan héch kishi chiqmide, dédi. **25** Yüsüp Pirewn'ge: — [Janabliri] Pirewnning chüshliri bir menididur. Xuda Özi qilmaqchi bolghan ishlerini Pirewn'ge aldind bildürdi. **26** Bu yette yaxshi inek yette yilni körsitidu; yette yaxshi bashaqmu yette yilni körsitidu. Bu chüshler oxshash bir chüshdur. **27** Ulardin kéyin chiqqan yette oruq, yaman set inek yette yilni körsitidu; sherq shamili bilen soliship qalghan yette quruq bashaqmu shundaq bolup, acharchiliq bolidighan yette yildur. **28** Men Pirewn'ge deyidighan sözüüm shuki, Xuda yéqinda qilmaqchi bolghan ishni Pirewn'ge ayan qildi. **29** Mana, pütkül Misir zéminida yette yilghiche memurchiliq bolidu; **30** andin yette yilghiche acharchiliq bolidu; shuning bilen Misir zéminida pütkül memurchiliqni unutupidighan acharchiliq zéminni weyran qilidu. **31** Kélidighan acharchiliqning sewebidin zéminda bolghan memurchiliq kishilerning ésidin kötürülüp

kétidu; chunki acharchiliq tolimu éghir bolidu. **22** Lékin chüshning yandurulup, Pirewn'ge ikki qétim körün'ginining ehmiyiti shuki, bu ish Xuda teripidin békitilgen bolup, Xuda uni pat arida emelge ashuridu. **33** Emdi Pirewn özi üçün pem-parasetlik hem dana bir kishini tépip, Misir zéminigha qoysun. **34** Pirewn shundaq qilsunki, memurchiliq bolghan yette yilda Misir zéminidin chiqqan ashliqning beshtin birini toplanglar dep zémin'gha nazarechilerni teyinlisun. **35** Bular shu kélidighan toqchiliq yillirida barliq ashliqni toplap, sheher-sheherlerde yémeklik bolsun dep bughday-qonaqlarni Pirewnning qol astigha jem qilip saqlitip qoysun. **36** [Yighilghan] shu ashliqlar Misir zéminida bolidighan yette yillik acharchiliqqa taqabil turush üçün saqlansun; shu teriqide zémin acharchiliqtin halak bolmaydu, — dédi. **37** Bu söz Pirewn we uning xizmetkarlirining nezirige taza yaqti. **38** Shuning bilen Pirewn xizmetkarlirigha: — Bu kishidek, ichide Xudaning rohi bar yene birisini tapalamduq?! — dédi. **39** Pirewn Yüsüpke: — Xuda sanga buning hemmisini ayan qilghaniken, sendek pemlik hem dana héchkim chiqmaydu. **40** Sen emdi méning öyümni bashqurushqa békitilding, barliq xelqim séning aghzinggha qarap özlirini tertipke tizsun. Peqet texttila men sendin üstün turimen, — dédi. **41** Axirida Pirewn Yüsüpke: — Mana, men séni pütkül Misir zéminining üstige teyinlidim, — dédi. **42** Buning bilen, Pirewn öz qolidin möhür üzükini chiqirip, Yüsüpning qoligha saldi; uninggha nepis kanap rexttin tikilgen libasni kiygüzüp, boynigha bir altun zenjir ésip qoydi. **43** Uni özining ikkinchi shahane harwisigha olturghuzup, uning aldida: «Tiz pükünglar!» — dep jar saldurdi. Shundaq qilip, Pirewn uni pütkül Misir zéminigha tiklep qoydi. **44** Andin Pirewn Yüsüpke yene: — Men dégen Pirewndurmen; pütkül Misir zéminida sensiz héchkim qol-putini midirlatmisun! — dédi. **45** Pirewn Yüsüpke Zafinat-Paanayah dégen namni berdi we on shehiridiki kahin Potifirahning qizi Asinatni uninggha xotunluqqa élip berdi. Shundaq qilip Yüsüp pütkül Misir zéminini bashqurush üçün chörgileshke chiqti. Yüsüp Misir padishahi Pirewnning xizmitide bolushqa békitilgende ottuz yashta idi; u Pirewnning aldidin chiqip, Misir zéminining herqaysi jaylirini közdin kechürdi. **47** Memurchiliq bolghan yette yil ichide zéminning hosuli dówe-dówe boldi. **48** Yette yilda u Misir zéminidin chiqqan ashliqni yighip, sheher-sheherge toplidi;

herqaysi sheherning etrapidiki étizliqning ashliqini u shu sheherning özige jughlap qoydi. **49** Shu teriqide Yüsüp déngizdiki qumdek nahayiti köp ashliq toplidi; ashliq heddi-hésabsiz bolghachqa, ular hésablashni toxtatti. **50** Acharchiliq yilliri yétip kélishtin burun Yüsüpke ikki oghul töreldi. Bularni Ondiki kahin Potifirahning qizi Asinat uninggha tughup berdi. **51** Yüsüp: «Xuda pütün japa-musheqitim we atamning pütün ailisini könglümdin kötürüwetti» dep tunji oghligha Manasseh dep at qoydi; **52** andin: «Men azab-oqubet chekken yurtta Xuda méni méwilik qildi» dep ikkinchisige Efraim dep at qoydi. **53** Misir zéminida memurchiliq bolghan yette yil ayaghlashiti. **54** Andin Yüsüpning éytqinidek acharchiliqning yette yili bashlandi. U chaghlarda bashqa barliq yurtlardimu acharchiliq boldi; lékin Misir zéminidiki her yerlerde nan bar idi. **55** Acharchiliq pütkül Misir zéminni basqanda, xelq ashliq sorap Pirewn'ge peryad qildi. Pirewn misirliqlarning hemmisige: — Yüsüpning qéshigha bérip, u silerge néme dése, shuni qilinglar, — dédi. **56** Acharchiliq pütkül yer yüzini bésip ketti. Yüsüp her yerdiki ambarlarni échip, misirliqlargha ashliq satatti; acharchiliq Misir zéminida intayin éghir bolghili turdi. **57** Acharchiliq pütkül yer yüzini basqan bolghachqa, barliq yurtlardiki xelqmu ashliq alghili Misirgha Yüsüpning qéshigha kéletti.

42 Emdi Yaqup Misirda ashliq barliqini bilginide oghullirigha: — Némishqa bir-biringlarga qariship turisiler? — dédi. **2** Andin yene: — Manga qaranglar, anglishimche Misirda ashliq bar iken. U yerge bérip, andin shu yerdin bizge ashliq élip kélinglar; buning bilen ölüp ketmey, tirik qalimiz, — dédi. **3** Buning bilen Yüsüpning on akisi ashliq sétiwalghili Misirgha yolgha chiqti. **4** Lékin Yaqup Yüsüpning inisi Binyaminning birer yamanliqqa uchrup qélisidin qorqup uni akiliri bilen bille ewetmid. **5** Shuningdek acharchiliq Qanaan zéminidimu yüz bergechke, Israilning oghulliri ashliq alghili kelgenler arisida bar idi. **6** Yüsüp zéminning waliysi bolup, yurtning barliq xelqige ashliq sétip bergüchi shu idi. Yüsüpning akiliri kélip uning aldida yüzlirini yerge tegküzüp tezim qildi. **7** Yüsüp akilirini körüpla ularni tonudi; lékin u tonushluq bermey, ulargha qopal teleppuzda gep qilip: — Qeyerdin keldinglar, dep soridi. Ular jawaben: — Qanaan zéminidin ashliq alghili kelduq, — dédi. **8** Yüsüp akilirini tonughan bolsimu, lékin ular uni

tonumidi. **9** Yüsüp emdi ular toghrisida körgen chüshlirini ésigé élip, ulargha: — Siler jasus, bu elning mudapiesiz jaylirini közetkili keldinglar, — dédi. **10** Emma ular uninggha jawab béríp: — Ey xojam, undaq emes! Belki keminihiri ashliq sétiwalghili keldi! **11** Biz hemmimiz bir ademning oghulliri, semimiy ademlermiz. Keminiliri jasus emes! — dédi. **12** U ulargha yene: — Undaq emes! Belki zéminning mudapiesiz jaylirini körgili keldinglar, — dédi. **13** Ular jawab béríp: — Keminiliri eslide on ikki qérindash iduq; biz hemmimiz Qanaan zéminidiki bir ademning oghulliridurmiz; lékin kenji inimiz atimizning qéshida qélip qaldi; yene bir inimiz yoqap ketti, — dédi. **14** Emma Yüsüp ulargha yene: — Mana men del silerge éytqinimdek, jasus ikensiler! **15** Pirewning hayati bilen qesem qilimenki, kichik ininglar bu yerge kelmigüche siler bu yerdin chiqip kételmeysiler; siler shuning bilen sinilisiler. **16** Ininglarni élip kelgili biringlarni ewetinglar, qalghanliringlar bolsa solap qoyulisiler. Buning bilen éytqininglarning rast-yalghanliqi ispatlinidu; bolmisa, Pirewning hayati bilen qesem qilimenki, siler jezmen jasus! — dédi. **17** Shuning bilen u ularni üç kün'giche solap qoydi. **18** Üchünchi küni Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Men Xudadin qorqidighan adammen; tirik qélishinglar üçün mushu ishni qilinglar: — **19** Eger semimiy ademler bolsanglar, qérindashliringlardin biri siler solan'ghan gundixanida solaqliq turiwersun, qalghininglar acharchiliqta qalghan ailenglar üçün ashliq élip kétinglar; **20** Andin kichik ininglarni qéshimgha élip kélinglar. Shuning bilen sözliringlar ispatlansa, ölmeysiler!, — dédi. Ular shundaq qilidighan boldi. **21** Andin ular özara: — Berheq, biz inimizgha qilghan ishimiz bilen gunahkar bolup qalduq; u bizge yalwursimu uning azabini körüp turup uninggha qulaq salmiduq. Shuning üçün bu azab-oqubet béshimizgha chüshiti, — déyishti. **22** Ruben ulargha jawaben: — Men silerge: baligha zulum qilmanglar, dégen emesmidim? Lékin unimidinglar. Mana emdi uning qan qerzi bizdin soriliwatidu, — dédi. **23** Emma Yüsüp ular bilen terjiman arqiliq sözleshkeche, ular Yüsüpning öz geplirini uqup turuwatqinini bilmidi. **24** U ulardin özini chetke élip, yighlap ketti. Andin ularning qéshigha yénip kélip, ulargha yene söz qilip, ularning arisidin Shiméonni tutup, ularning köz aldida baghlidi. **25** Andin Yüsüp emr chüshürüp, ularning tagharlirigha

ashliq toldurup, her birsining pulini qayturup taghirigha sélip qoyup, seper hazirliqlirimu bérilsun dep buyruwidi, ulargha shundaq qilindi. **26** Shuning bilen akiliri ésheklirige ashliqlirini artip, shu yerdin ketti. **27** Emma ötengge kelgende ulardin biri éshikige yem bergili taghirini échiwidi, mana, öz puli tagharning aghzida turatti. **28** U qérindashlirigha: — Méning pulumni qayturuwétiptu. Mana u taghirimda turidu, dédi. Buni anglap ularning yüriki su bolup, titriship bir-birige: — Bu Xudaning bizge zadi néme qilghinidu? — déyishti. **29** Ular Qanaan zéminigha, atisi Yaqupning qéshigha kélip, béshidin ötken hemme weqelerni uninggha sözlep béríp: **30** — Héliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizge qopal gep qildi, bizge zéminni paylighuchi jasustek muamile qildi; **31** emdi biz uninggha: «Biz bolsaq semimiy ademlermiz, jasus emesimiz. **32** Biz bir atidin bolghan oghullar bolup, on ikki aka-uka iduq; biri yoqap ketti, kichik inimiz hazir Qanaan zéminida atimizning yénida qaldi» dések, **33** Héliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizge mundaq dédi: «Méning silerning semimiy ikenlikinglarni bilishim üçün, qérindashliringlarning birini méning yénimda qaldurup qoyup, ach qalghan ailenglar üçün ashliq élip kétinglar; **34** andin kichik ininglarni qéshimgha élip kélinglar; shundaq qilsanglar, silerning jasus emes, belki semimiy ademler ikenlikinglarni bileleymen. Andin qérindashinglarni silerge qayturup bérimen we siler zéminda soda-sétiq qilsanglar bolidu» — dédi. **35** Emma shundaq boldiki, ular tagharlirini tökkende, mana herbirining puldini öz tagharlirida turatti! Ular we atisi özlirining chigiklik pullirini körgende, qorqup qélishiti. **36** Atisi Yaqup ulargha: — Méni oghlumdin juda qildinglar! Yüsüp yoq boldi, Shiméonmu yoq, emdi Binyaminnimu élip ketmekchi boluwatisiler! Mana bu ishlarning hemmisi méning béshimghila keldi! — dédi. **37** Ruben atisigha: — Eger men Binyaminni qéshinggha qayturup élip kelmisem, méning ikki oghlumni öltürüwetkin; uni méning qolumgha tapshurghin; men uni qéshinggha yandurup élip kélimen, — dédi. **38** Lékin Yaqup jawab béríp: — Oghlum siler bilen bille u yerge chüshmeydu; chünki uning akisi ölüp kétip, u özi yalghuz qaldi. Mubada yolda kétéwatqanda uninggha birer kélishmeslik kelse, siler mendek bir aq chachliq ademni derd-elem bilen textisaragha chüshüriwétisiler, — dédi. (Sheol h7585)

43 Acharchiliq zéminni intayin éghir basqanidi. **2** Bu sewebtin ular Misirdin élip kelgen ashliqni yep

tügetkende, atisi ulargha: — Yene bérip bizge azghina ashliq élip kélinglar, — dédi. **3** Lékin Yehuda uninggha jawaben: — Héliqi kishi bizni qattiq agahlandurup: «Ininglar siler bilen bille kelmise, yüzümni körimen dep xiyal qilmanglar» dégen. **4** Eger inimizni biz bilen bille ewetseng, biz bérip sanga ashliq élip kélimiz. **5** Emma ewetishke unimisang, biz barmaymiz; chünki héliqi kishi bizge: «Ininglar siler bilen bille kelmise, yüzümni körimen dep xiyal qilmanglar» dégen, — dédi. **6** Israil ulargha: — Siler némishqa manga shunche yamanliq qilip u kishige: «Yene bir inimizmu bar» dédinglar, — dédi. **7** Ular jawaben: — U kishi bizning we ailimizning ehwalini sürüştürüp kochilap: «Atanglar téxi Hayatmu? Yene bir ininglar barmu?» — dep soridi. Biz uning shu soaligha yarisha jawab berduq. Uning bizge: «Ininglarni élip kélinglar» deydighinini nedin bileyli? — dédi. **8** Yehuda atisi Israilgha: — Balini men bilen ewetkin; biz derhal qozghilip yolgha chiqayli; shundaqta biz we sen, bizler hem balilirimiz ölmey, tirik qalimiz. **9** Men uninggha képil bolimen; sen uning üçhün méning méningdin hésab alisen; eger men uni séning qéshinggha aman-ésen yandurup kélip, yüzüngning aldida turghuzmisam, pütkül ömrümde aldingda gunahkar bolay. **10** Chünki hayal bolmighan bolsaq, bu chaghqiche ikki qétim bérip kélettüq, — dédi. **11** Ularning atisi Israil ulargha: — Undaq bolsa, mundaq qilinglar: — U kishige qacha-quchanglarga zémindiki eng ésil méwilerdin sowghat alghach béringlar: yene azghina tutiya, azraq hesel, dora-dermanlar, murmekki, piste we badamlarni alghach béringlar. **12** Qolunglarda ikki hesse pul élip, tagharliringlarning aghzidiki özünglarga yandurulghan pulnimu alghach béringlar. Éhtimal, bu ishta sewenlik körülgen bolushi mumkin. **13** Ininglarnimu bille élip, qozghilip u kishining yénigha yene béringlar. **14** Hemmige Qadir Tengri Özi silerni u kishining aldida rehimgé érishtürgey. Buning bilen u silerning shu yerdiki qérindishinglarni we Binyaminni qoyup bérip, silerge qoshup qoyarmikin; özüm nawada balilirimdin juda bolsam bolay! — dédi. **15** Shuning bilen bu ademler shu sowghatni élip, qollirigha ikki hesse pulni tutup, Binyaminni élip qozghilip, Misirgha bérip Yüsüpning aldida hazir boldi. **16** Yüsüp Binyaminni ular bilen bille körginide, öz öyini bashquridighan ghojidarigha buyrup: — Bu ademlerni öyümge bashlap kirip, mal soyup taam teyyar qilghin; chünki bu

kishiler chüshlük ghizani men bilen yeydu, — dédi. **17** U kishi Yüsüpning buyrughinidek qilip, ademlerni Yüsüpning öyige bashlap kirdi. **18** Ular bolsa Yüsüpning öyige bashlap kélín'ginidin qorqushup: — Aldinqi qétim tagharlirimizgha yandurulghan pulning sewebidin biz uning öyige élip kélindüq; uning meqsiti bizge hujum qilip, üstimizdin bésip qul qilip, ésheklirimizni tartiwélish oxshaydu, — déyishti. **19** Ular Yüsüpning öyini bashquridighan ghojidarining yénigha kélip, öyning ishikining tüwide uninggha: — **20** Ey xojam, biz heqiqeten eslide mushu yerge ashliq alghili kelgenidüq; **21** Shundaq boldiki, biz ötengge kélip öz tagharlirimizni achsaq, mana herbirimizning puli, eyni éghirliqi boyiche tagharlirimizning aghzida turuptu; shunga biz buni yandurup qolimizda alghach keldüq. **22** Ashliq alghili qolimizda bashqa pulmu élip keldüq; emma tagharlirimizgha pulni kimning sélip qoyghanliqini bilmidüq, — dédi. **23** U ulargha: — Xatirjem bolunglar, qorqmanglar. Silerning Xudayinglar, atanglarning Xudasi tagharliringlarda silerge bayliq ata qilghan oxshaydu; silerning pulunglarni alliqachan tapshurup aldim, — dédi. Andin u Shiméonni ularning qéshigha élip chiqti. **24** U kishi ularni Yüsüpning öyige bashlap kirip, ularning putlirini yuyushigha su ekirip bérip, andin ésheklirige yem berdi. **25** Ular Yüsüpning chüshte kélishige ülgürtüp sowghatni teyyarlap qoydi; chünki ular özlirining shu yerde ghiza yeydighinini anglighanidi. **26** Yüsüp öyge kelgende ular qolliridiki sowghatni öyge uning aldigha élip kirip, béshini yerge tegküzüp uninggha tezim qildi. **27** U ulardin hal sorap, andin: — Siler gépini qilghan qéri atanglar salametmu? U hayatmu? — dédi. **28** Ular jawab bérip: — Silining qulliri bizning atimiz salamet turuwatidu, u téxi hayattur, — dep uning aldida égilip tezim qildi. **29** Yüsüp béshini kötürüp, öz inisi Binyaminni körüp: — Siler manga gépini qilghan kichik ininglar shumu? — dep sorap: — Ey oghlum, Xuda sanga shapaet körsetkey! — dédi. **30** Yüsüpning öz inisigha bolghan séghinish oti qattiq küchiyip, yighliwalghudek xaliy jay izdep, aldirap ichkiriki öyge kirip taza bir yighliwaldi. **31** Andin yüzini yuyup chiqip, özini bésiwélip: — Taamlarni qoyunglar, — dep buyrudi. **32** Xizmetkarlar Yüsüpke ayrim, ulargha ayrim we Yüsüp bilen bille tamaqqa kelgen misirliqlarhimu ayrim tamaq qoydi; chünki misirliqlar ibraniylar bilen bir dastixanda tamaq yéyishni yirginchlik dep

qarap, ular bilan bille tamaq yémeytti. **33** Yüsüpning qérindashliri uning udulida, herbiri chong-kichik tertipi boyiche olturghuzuldi; chongi chongluqigha yarisha, kichiki kichiklikige yarisha olturghuzuldi; ular bir-birige qarap heyran qélishti. **34** Yüsüp aldidiki dastixandiki tamaqlardin ulargha bölüp berdi. Emma Binyamin'gha bergini bashqilarningkige qarighanda besh hesse köp idi. Ular sharab ichip, uning bilan xush keyp qilishti.

44 Andin u öz öyini bashquridighan ghojidarigha buyrup: — Bu kishilarning tagharlirini élip kötüreligüdek ashliq qachilap, herbirining pulini taghirining aghzigha sélip qoyghin; **2** andin méning jamimni, yeni kümüş jamni ashliqning puli bilan bille eng kichikining taghirining aghzigha sélip qoyghin, — dédi. U adem Yüsüpning déginidek qildi. **3** Etisi tang yorighanda, ular éshekliri bilan bille yolgha sélip qoyuldi. **4** Lékin ular sheherdin chiqip anche uzun mangmayla, Yüsüp ghojidarigha: — Ornungdin tur, bu ademlerning keynidin qoghlighin; ulargha yétishkingde ulargha: «Némishqa yaxshiliqqa yamanliq qayturdunglar? **5** Xojam shu [jamda] sharab ichidu hemde uningda pal achidu emesmu?! Mundaq qilghininglar rezillik qilghininglar bolmamdu!» dégin, — dédi. **6** Bu adem ularning keynidin yétiship bérip, ulargha bu sözlerni qildi. **7** Ular uninggha jawaben: — Xojimiz némishqa mundaq gep qilidu? Mundaq ishni qilish keminiliridin néri bolsun! **8** Biz eslide tagharlirimizning aghzidin tapqan pulnimu Qanaan zéminidin silining qashlirigha qayturup bérishke ekelgenidüq. Shundaq turuqluq qandaqmu xojilirining öyidin altun-kümüshni oghrilaqli? **9** Keminiliringning arisida kimdin bu [jam] tépilsa, shu ölümge mehkum bolsun, bizmu xojimizning qulliri bolayli, — dédi. **10** Ghojidar jawaben: — Éytqan sözliringlardek bolsun; jam kimning yénidin tépilsa, shu kishi qulum bolup qélip qalsun, qalghanliringlar bigunah bolisiler, — dédi. **11** Shuning bilen ular aldirap-ténep, tagharlirini yerge chüshürüp, herbiri öz taghirini échip berdi. **12** Ghojidar chonginingkidin bashlap kichikiningkigiche axturdi, jam Binyaminning taghiridin tépildi. **13** Buni körüp ular kiyimlirini yirtiship, herbiri éshikige qaytidin yükni artip, sheherge qaytti. **14** Shundaq qilip Yehuda we qérindashliri Yüsüpning öyige keldi; u téxi shu yerde idi. Ular uning aldigha kélip özlirini yerge étishti. **15** Yüsüp ulargha: — Bu silerning zadi néme qilghininglar? Méningdek ademning

choqum pal achalaydighanliqini bilmemtinglar? — dédi. **16** Yehuda jawaben: — Biz xojimizgha némimu déyeleyimiz? Néme gep qilalaymiz, qandaq qilip özimizni aqliyalaymiz? Xuda keminlirining qebihlikini ashkara qildi. Mana, biz we qolidin jamliri tépilghan kishi hemmimiz xojimizgha qul bolidighan bolduq, — dédi. **17** Lékin Yüsüp: — Mundaq qilish mendin néri bolsun! Belki jam kimning qolidin tépilghan bolsa peqet shu kishi méning qulum bolidu. Lékin qalghanliringlar aman-ésen atanglarning qéshigha kétinglar, — dédi. **18** Andin Yehuda uninggha yéqin bérip mundaq dédi: — Ey xojam, keminilirige qulaq sélip xojamning quligigha bir éghiz gep qilishqa ijazet bergeyla. Ghezepliri keminilirige tutashmighay; chünki özliri Pirewn'ge oxshash ikenla. **19** Eslide xojam keminiliridin: «Atanglar ya ininglar barmu?» dep soriwidila, **20** biz xojimizgha jawaben: «Bizning bir qéri atimiz bar we u qérighanda tapqan, yash bir balisimu bar. Bu balining bir anisidin bolghan akisi ölüp kétip, u özi yalghuz qaldi; uning atisi uni intayin söyidu» dések, **21** Sili keminilirige: «Uning özini qéshimgha élip kélinglar, men uni öz közüm bilen körey» dédile. **22** Biz xojimizgha jawab bérip: «Yigit atisidin ayrilamaydu; eger atisidin ayrilsa, atisi ölüp kétidu» dések, **23** Sili yenila keminilirige: «Eger kichik ininglar siler bilen bille kelmise, yüzümni yene körimiz dep xiyal qilmanglar» dégenidila. **24** Shuning bilen biz keminiliri atimizning qéshigha barghanda xojamning sözlirini uninggha éyttuq; **25** andin atimiz yene: «Yene bérip, bizge azraq ashliq élip kélinglar» déwidi, **26** Biz jawaben: «Biz shu yerge qaytidin chüshelmeymiz; eger kichik inimiz biz bilen bille bolsa, undaqta barimiz; chünki kichik inimiz biz bilen bille bolmisa, u zatning yüzi aldida turalmaymiz», déduq. **27** Silining qulliri bizning atimiz bizge yene: «silerge melumki, ayalim manga ikki oghul tughup bergenidi. **28** Biri méning yénimdin chiqip, yoq bolup ketti; men: u jezmen titma-titma qiliwétiliptu, dep oyliydim, shundaqla uni bügün'giche körmidim. **29** Emdi siler bunimu méning qéshimdin élip kétip, uninggha bir kélimeslik kélip qalsa, siler mendek bir aq chachliq ademni derdelem bilen textisaragha chüshüriwétisiler», dégenidi. (Sheol h7585) **30** Emdi men silining qulliri méning atamning qéshigha barghanda, shu bala biz bilen bolmisa uning jéni balining jénigha baghlan'ghan bolghachqa, **31** shundaq boliduki, u balining yoqluqini körse, jezmen ölüp kétidu; shuning bilen silining

qulliri bizning atimiz bolghan bu aq chachni derdelem ichide tehtisaragha chüshürüwetken bolimiz. (Sheol h7585) 32 Chünki menki keminiliri atamgha bu yigit üçün képil bolup: «Eger men uni qéshinggha qayturup kelisem pütkül ömrümde atamning aldida gunahkar bolay» dégenidim. 33 Shunga hazir ötünüp qalay, menki keminiliri u yigitning ornida xojamning qéshida qul bolup tursam, u yigit qérindashliri bilen bille qaytip ketse! 34 Chünki yigit men bilen bolmisa, men qandaqmu atamning qéshigha baralaymen? Atamgha shundaq azab-oqubetning chüshüshini közüm körgüchi bolmisun! — dédi.

45 Yüsüp öz yénida turghanlarning aldida özini tutalmay: — Hemme adem aldindin chiqiriwétilsun! dep warqiridi. Shuning bilen Yüsüp özini qérindashlirigha ashkara qilghanda uning qéshida héchkim bolmidi. U qattiq yighlap ketti; misirliqlar uni anglidi, Pirewnning ordisikilermu buningdin [tézla] xewer tapti. 3 Yüsüp qérindashlirigha: — Men Yüsüp bolimen! Atam hazir hayatmu?! — dep soridi. Emma qérindashliri uninggha qarap hoduqup kétip, héch jawab bérelmey qaldi. 4 Lékin Yüsüp ularni: — Qéni, manga yéqin kélinglar, dep chaqiridi. Ular yéqin keldi, u yene: — Men silerning ininglar, yeni siler Misirgha sétiwetken Yüsüp bolimen. 5 Emdi méni mushu yerge sétiwetkinglar üçün azablanmanglar, özünglarni eyibke buyrumanglar; chünki Xuda ademlarning hayatini saqlap qélish üçün méni silerdin burun bu yerge ewetti. 6 Chünki hazir zémindiki acharchiliqqa ikki yil boldi; lékin téxi yene besh yilghiche héch térilghumu bolmaydu, ormimu bolmaydu. 7 Shuning üçün silerge dunyada bir qaldini saqlap qélish üçün, ulugh bir nijatliq körsitip, silerning tirik qutulushunglar üçün Xuda méni silerdin burun bu yerge ewetti. 8 Shundaq bolghaniken, méni mushu yerge ewetküchi siler emes, belki Xudadur. U méni Pirewn'ge atining ornida qilip, uning pütkül öyige xoja qilip tiklep, pütkül zémin'gha bash wezir qilip qoydi. 9 Emdi tézdin atamning qéshigha bérip, uninggha: — Séning oghlung Yüsüp: «Xuda méni pütkül Misirgha xoja qilip qoydi. Sen hayal qilmay, méning qéshimgha kelgin; 10 sen Goshen yurtida turisen; shuning bilen sen özüng, oghulliring, newriliring, qoyliring, kaliliring we hemme teelluqatliring bilen manga yéqin turisiler. 11 Özüng, aileng we hemme teelluqatignni namratliq bésiwalmisun dep men séni shu yerde baqimen;

chünki yene besh yil acharchiliq bardur», dédi, — denglar. 12 — Mana silerning közliringlar we inim Binyamning közliri silerge gep qiliwatqan méning öz aghzim ikenlikini köriwatidu. 13 Atamgha méning Misirdiki bu barliq shan-sheripim hemde silerning barliq körgininglar toghrisida éytip, atamni tézdin bu yerge élip kélinglar, — dédi. 14 Shuning bilen u özini Binyamin'gha étip uning boynigha gire sélip yighlap ketti; Binyaminmu uning boynigha yölinip yighlidi. 15 Andin Yüsüp barliq qérindashlirini söyüp, ularni bir-birlep quchaqlap yighlidi. Andin qérindashliri uning bilen paranglashti. 16 Yüsüpning qérindashliri keldi, dégen xewer Pirewnning ordisigha yetküzüldi; bu Pirewn we xizmetkarlirining neziride qutluq ish boldi. 17 Pirewn Yüsüpke: — Qérindashliringgha: — «Siler emdi mundaq qilinglar; ulaghliringlarga yük artip, Qanaan zéminigha bérip, 18 atanglar we jemetinglarni élip méning qéshimgha kélinglar; men Misir zéminidin eng ésil yerlerni silerge bérey; siler bu zémindin chiqqan nazu-németlerdin yeysiler» — dégin. 19 Sanga bolghan emrim shuki, sen ulargha: «Baliliringlar we ayalliringlarni élish üçün Misir zéminidin harwilarni élip béringlar. Shuningdek atanglarnimu bu yerge yetküzüp kélinglar. 20 Pütkül Misir zéminidin eng ésil aylar silerningki bolghachqa, öz seremjanliringlarga karinglar bolmisun» dep buyrughin, — dédi. 21 Shuning bilen Israilning oghulliri shundaq qildi; Yüsüp Pirewnning buyruqi boyiche ulargha harwilarni bérip, yoli üçünmu ozuq berdi. 22 Ularning herbirige bir qur kiyim berdi; lékin Binyamin'gha bolsa u üç yüz kümüş tengge, besh qur kiyim berdi. 23 U atisighimu shu hediyelemlerini, yeni Misirning ésil mehsulatliri artilghan on hangga éshek hemde ashliq, nan we atisigha yol teyarliqi artilghan on mada éshekni ewetti. 24 Andin u qérindashlirini yolgha sélip, ulargha: — Yolda jédelleshmenglar, dep jékilidi. Ular yolgha rawan boldi. 25 Ular Misirdin chiqip, Qanaan zéminigha atisi Yaqupning qéshigha bérip, 26 uninggha Yüsüp özlirige éytqan geplerni yetküzüp: «Yüsüp téxi hayat iken! U pütkül Misir zéminigha bash wezir iken!» dédi. Emma u ulargha ishenmey, yüriki qétip hoshidin kétey dep qaldi. 27 Lékin ular Yüsüpning özlirige éytqan barliq sözlirini uninggha dégende, shundaqla Yüsüpning özini élip kélishe ewetken harwilarnimu körgende, ularning atisi Yaqupning rohigha jan kirdi. 28 Israil shuning

bilen: — Emdi arminim yoq! Oghlum Yüsüp téxi hayattur! Men ölmeste bérip uni körüwalay, — dédi.

46 Shuning bilen Israil barliq teelluqatini élip yolgha chiqip, Beer-Shébagha keldi. U shu yerde atisi Ishaqning Xudasigha qurbanliqlarni sundi. **2** Kéchisi Xuda alamet körünüshlerde Israilgha: — Yaqup, Yaqup! déwidi, u jawab bérip: — Mana men! — dédi. **3** U: — Atangning Tengrisi bolghan Xuda Mendurmen. Sen Misirgha bérishtin qorqmighin, chünki Men séni shu yerde ulugh bir qowm qilimen. **4** Men séning bilen Misirgha bille barimen we Men Özüm jezmen yene séni shu yerdin yandurup kélimen. Yüsüp öz qoli bilen séning közüngni yumduridu, — dédi. **5** Andin Yaqup Beer-Shébadin yolgha chiqti; Israilning oghulliri atisi Yaqup we ularning bala-chaqilirini Pirewn uni épkelish üçhün ewetken harwilargha olturghuzup, **6** charpayliri bilen Qanaan zéminida tapqan teelluqatlarini élip mangdi. Bu teriqide Yaqup bilen barliq ewladliri Misirgha keldi; oghullirini, oghul newlirini, qizlirini, qiz newlirini yighip, nesillirining hemmisini özi bilen bille élip Misirgha keldi. **8** Israilning oghulliri, yeni Yaqupning Misirgha kelgen ewladliri töwendikiche: — Yaqupning tunji oghli Ruben; **9** Rubenning oghulliri Hanox, Pallu, Hezron bilen Karmi. **10** Shiméonning oghulliri: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar we Qanaaniy ayaldin bolghan Saul. **11** Lawiyning oghulliri: — Gershon, Kohat we Merari. **12** Yehudaning oghulliri: — Er, Onan, Shelah, Perez we Zerah. Emma Er we Onan Qanaanning zéminida ölüp ketkenidi. Perezning oghulliri Hezron bilen Hamullar idi. **13** Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yob we Shimron. **14** Zebulunning oghulliri: — Sered, Élon we Jahliyel. **15** Bular Léyahning Yaqupqa Padan-Aramda tughup bergén oghul-ewladliri idi; u yene qizi Dinahni tughup berdi. Buning bu oghul-qiz perzentliri jemi bolup ottuz üç jan idi. **16** Gadning oghulliri: — Zifion, Haggi, Shuni, Ezbon, Éri, Arodi we Areli. **17** Ashirning oghulliri: — Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah. Ularning singlisi Sérah idi; Bériyahning oghulliri Heber we Malkiel idi. **18** Bular bolsa Laban qizi Léyahqa dédek bolushqa bergén Zilpahning Yaqupqa tughup bergén oghulliri bolup, jemi on alte jan idi. **19** Yaqupning ayali Rahilening oghulliri Yüsüp we Binyamin. **20** Yüsüpke Misir zéminida törelgen oghulliri Manasseh we Efram; bularni Ondiki kahin Potifirahning qizi Asinat uninggha tughup berdi. **21** Binyaminning oghulliri: — Bélah, Beker, Ashbel,

Géra, Naaman, Éhi, Rosh, Muppm, Huppm we Ard. **22** Bular Rahilening Yaqupqa tughup bergén oghul-ewladliri bolup, jemi on töt jan idi. **23** Danning oghli: — Hushim. **24** Naftalining oghulliri: — Yahziel, Guni, Yezer we Shillem. **25** Bular Laban qizi Rahilege dédek bolushqa bergén Bilhahning Yaqupqa tughup bergén oghul-ewladliri bolup, jemi yette jan idi. **26** Yaqupning kélinliridin bashqa, Yaqupning pushtidin bolghan, uning bilen birge Misirgha kelgenler jemi atmiş alte jan idi. **27** Yüsüpning Misirda tughulghan oghulliri ikki idi. Yaqupning jemetidin bolup, Misirgha kelgenler jemi yetmiş jan idi. **28** Yaqup Yüsüptin körsetme élip, özlirini Goshen'ge bashlap bérishqa Yehudani Yüsüpning qéshigha ewetti. Shundaq qilip ular Goshen yurtigha kélip chüshti. **29** Yüsüp özining wezirlik harwisini qatquzup, atisi Israilning aldigha Goshen'ge chiqti. U özini uning aldigha hazir qilip atisigha özini étip boynigha gire sélip quchaqlap, uzundin uzun yighlidi. **30** Israil Yüsüpke: Men séning yüzüngni körüp, tirik ikenlikingni bildim; emdi ölsemu arminim yoq, — dédi. **31** Andin Yüsüp qérindashliri we atisining öydikilirige mundaq dédi: — Men hazir chiqip Pirewn'ge xewer bérip: «Qanaan zéminida olturghan qérindashlirim, shundaqla atamning öyidikiler qéshimgha keldi; **32** bu ademler padichilar bolup, mal béqish bilen shughullinip kelgen, qoy-kaliliri, shundaqla barliq mal-mülüklerini élip keldi» dep éytay. **33** Shundaq boliduki, Pirewn silerni chaqiridu; shu chaghda u silerdin: «Néme oqitinglar bar?» dep sorisa, **34** siler jawab bérip: — Keminiliri kichikimizdin tartip atabowilirimizgha oxshash pada béqip kelgenmiz, — denglar. Shundaq désenglar Goshen yurtida olturup qalisiler; chünki padichilarning hemmisi misirliqlar arisida közge ilinmaydu.

47 Yüsüp Pirewnning qéshigha kélip: — Atam bilen qérindashlirim qoy-kaliliri, shundaqla hemme mal-mülüklerini bille élip Qanaan zéminidin keldi. Mana, ular hazir Goshen yurtigha chüshti, dep xewer bérip, **2** qérindashlirining ichidin besheylenni élip, Pirewnning aldigha hazir qildi. **3** Pirewn uning qérindashliridin: — Néme oqitinglar bar, dep soriwidi, ular Pirewn'ge jawab bérip: — Keminiliri atabowilirimizgha oxshash mal baqquchilarmiz, — dédi. **4** Andin ular Pirewn'ge iltimas qilip: — Qanaan zéminida qattiq qehetchilik bolghachqa, keminilirining qoylirimizni baqidighan'gha yaylaqmu

yoq; shunga bu zéminda musapir bolup turushqa kelduq; janabiridin telep qilimizki, keminihirining Goshen yurtida turushigha ijazet bergeyla, — dédi. 5 Pirewn Yüsüpke: — Atang we qérindashliring qéshinggha keldi; 6 mana Misir zémini séning aldingda turuptu; atang we qérindashliringni zéminning eng ésil yéride olturghuzghin; ular Goshen yurtida makan qilsun. Shuningdek, eger sen ularning ichidiki qabil kishilerni bilseng, bularni méning charpaylirimgha nazaretchi qilghin, — dédi. 7 Kéyin, Yüsüp atisi Yaqupni élip, Pirewnning aldigha hazir qildi; Yaqup Pirewn'ge bext-beriket tilidi. 8 Andin Pirewn Yaquptin: — Ömrüingning yil-künliri nechchige yetti? — dep soridi. 9 Yaqup Pirewn'ge jawab béríp: — Musapirliq sepirimning künliri bir yüz ottuz yilgha yetti; ömrüingning künliri az hem japa-musheqqetlik bolup, ata-bowilirimning musapirliq ömür sepirining künlirige téxi yetmidi, — dédi. 10 Shuning bilen Yaqup Pirewn'ge bext-beriket tilep, aldidin chiqip ketti. 11 Shuning bilen Yüsüp atisi bilen qérindashlirini Misir zéminida olturaqlashturup qoydi; Pirewnning buyrughinidek ulargha zéminning eng ésil yéridin, yeni Ramses dégen yurttin tewelik berdi. 12 Yüsüp atisi, qérindashliri, shundaqla atisining hemme öydikilirini bala-chaqilirining sanlirigha qarap ashliq bilen teminlep baqti. 13 Emma acharchiliq qattiq éghir bolghachqa, zéminning héch yéride ozuq-tülük tépilmidi; Misir zémini bilen Qanaan zémini acharchiliqtin xarapliship ketti. 14 Yüsüp ashliq sétip Misir zémini bilen Qanaan zéminidiki barliq pulni yighiwalidi. Andin Yüsüp bu pulni Pirewnning ordisigha yetküzüp berdi. 15 Emma Misir zémini bilen Qanaan zéminidiki Pul tügep ketkende misirliqlarning hemmisi Yüsüpning aldigha kélip: — Bizge nan bergeyla! Pul tügep ketkini üçün silining aldilirida ölimizmu? — dédi. 16 Yüsüp jawaben: — Pulunglar qalmighan bolsa, charpayliringlarni élip kélip bersenglar, men malliringlarigha ozuq-tülük tégiship bérimen, — dédi. 17 Buning bilen ular charpaylirini Yüsüpning qéshigha élip kelgili turdi; Yüsüp ularning atliri, qoy padiliri, kala padiliri we ésheklirining ornigha ozuq-tülük berdi; shu yili mallirining ornigha ulargha ozuq-tülük béríp baqti. 18 U yil ayaghlisip, ular ikkinchi yili uning qéshigha kélip uninggha: — Biz xojimizdin héchnémini yoshurmamiz; pulimiz tügidi, charpay mal padilirimiz bolsa xojimizning ilkide, xojimizning aldida tenlirimiz bilen yérimizdin

bashqa héchnerse qalmidi. 19 Némishqa köz aldilirida biz hem yérimizmu ölüp ketsun? Emdi sili özimiz we yérimizni ozuq-tülükke tégiship éliwalghayla; özimiz we yérimiz Pirewnning bolup, uninggha qul bolayli. Biz ölüp ketmey, tirik turushimiz, yérimizmu weyran bolmasliqi üçün bizge uruq-tülük bergeyla, dédi. 20 Bu teriqide Yüsüp Misirning pütkül térilghu yérini Pirewn üçün sétiwaldi; chünki acharchiliq qattiq bolghachqa, misirliqlarning herbiri öz étizini sétip berdi. Shuning bilen yer-zémin Pirewnning bolup qaldi. 21 Yüsüp xelqni Misirning bu chétidin yene bir chétigiche herqaysi sheherlerge köchürdi. 22 Peqet kahinlarning yérini u almidi; chünki kahinlarga Pirewn teripidin alahide teminat bérilgechke, ular Pirewn teripidin teminlen'gen ülüshini yep, öz yerlirini satmighanidi. 23 Yüsüp xelqge: — Mana, men бүгүн özünglar bilen yerliringlarni Pirewn üçün sétiwaldim. Mana silerge uruq! Emdi yer téringlar. 24 Emdi shundaq qilisilerki, chiqqan hosuldin beshtin birini Pirewn'ge béríp, qalghan töt qismini özünglarga élip qélinglar; u uruqluq hemde özünglarga, jümlidin öyüngdikilerge we kichik baliliringlarga ozuq bolsun, — dédi. 25 Ular jawaben: — Sili jénimizni qutquzdila. Xojimizning neziride iltipat tapqan bolsaqla, Pirewnning qulliri bolup turayli, — dédi. 26 Shuning bilen Yüsüp: — «Hosulning beshtin biri Pirewn'ge bérilsun» dep bu ishni бүгүн'ge qeder Misir zémini üçün qanun-belgilime qildi. Peqet kahinlarning yérila buning sirtida bolup, Pirewn'ge tewe bolmidi. 27 Israillar Misir zéminida, Goshen ölkiside olturaqlashti; ular shu joyda yer-zéminlik bolup, awup, tolimu köpeydi. 28 Yaqup Misir zéminida on yette yil ömür kördi; buning bilen Yaqupning ömür künliri bir yüz qiriq yette yilgha yetti. 29 Israilning künliri sekretqa yéqinlashqanda, oghli Yüsüpni chaqirtip, uninggha: — Eger neziringde iltipat tapqan bolsam, qolungni yotamning astigha qoyup, manga shapaet we sadaqetlikni körsitip, méni Misirda depne qilma; 30 belki men ata-bowilirim bilen yatidighan waqtimda méni Misirdin élip kétip, ularning göristanigha depne qilghin, dédi. U jawab béríp: — Men éytqiningdek qilay, — dédi. 31 Yaqup uninggha: — Manga qesem qilip bergin, — dédi. U uninggha qesem qilip berdi; andin Israil karwatning bash teripide sejde qildi.

48 Bu ishlardin kéyin birsi Yüsüpke: — Mana atang késel bolup qaptu, dep xewer berdi. U ikki

oghli Manasseh bilen Efraimni bille élip bardi. 2 Birsi Yaqupqa: — Mana oghlung Yüsüp qéshinggha kéliwatidu, dep xewer bériwidi, Israil küchep qopup kariwatta olturdi. 3 Yaqup Yüsüpke: — Hemmige Qadir Tengri manga Qanaan zéminidiki Luz dégen jayda ayan bolup, méni beriketlep 4 manga: Mana, Men séning neslingni köpeytip, séni intayin zor awutimen, sendin bir türküm xelq chiqirimen; bu zéminni sendin kéyinki neslingge ebediy miras qilip bérimen, dep éytqanidi. 5 Emdi men Misirgha kélishтин ilgiri sanga Misir zéminida tughulghan ikki oghlung méning hésablinidu; Efraim bilen Manasseh bolsa, xuddi Ruben bilen Shiméon'gha oxshash, her ikkisi méning oghullirim bolidu. 6 Ulardin kéyin tapqan baliliring özüngning bolidu; ular kelgüside mirasqa érishkende akilirining nami astida bolidu. 7 Manga kelsek, Padandin kéliwatqinimda Rahile Qanaan zéminida yol üstide Efratqa az qalghanda méni tashlap ölüp ketti. Men uni shu yerde, yeni Efratqa (yeni Beyt-Lehemge) baridighan yolda depne qildim, — dédi. 8 Andin Israil Yüsüpning oghullirigha qarap: — Bular kimdur, — dep soridi. 9 Yüsüp atisigha jawaben: — Bular bolsa Xuda manga bu yerde bergen oghullirimdur, — dédi. U: — Ularni aldimgha yéqin keltürgin, men ulargha bext-beriket tiley, — dédi. 10 Emdi Israilning közliri qéрилиқidin ghualiship [yaxshi] körelmeytti. Shunga Yüsüp ularni uning aldigha yéqinraq keltürdi; u ularni söyüp quchaqlidi. 11 Andin Israil Yüsüpke: — Men séning yüzüngni körelymen dep héch oylimighanidim; lékin Xuda méni séning baliliringnimu körüshke nésip qildi, — dédi. 12 Yüsüp balilarni [Yaqupning] tizlirining ariliqidin élip, yüzini yerge tegküzüp tezim qildi. 13 Andin Yüsüp bu ikkiylenni Israilning aldigha yéqin élip kélip, Efraimni ong qoli bilen tutup Israilning sol qoligha udullap turghuzdi; Manassehni sol qoli bilen tutup Israilning ong qoligha udullap turghuzdi. 14 Lékin Israil ong qolini uzitip, kenji balisi Efraimning béshigha qoydi, sol qolini Manassehning béshigha qoydi. Manasseh tunjisi bolsimu, u ikki qolini qaychilap tutup shundaq qoydi. 15 U Yüsüpke bext-beriket tilep: — Atilirim Ibrahim bilen Ishaq Xuda dep bilip yüzi aldida mangghan, méni pütkül ömrümde bu kün'giche padichidek yéteklep béqip kelgen Xuda, 16 Manga hemjemet bolup méni hemme bala-qazadin qutghuzghan Perishte bu ikki oghulni beriketlisun; ular méning ismim we atilirim bolghan

Ibrahim we Ishaqning ismliri bilen atilip, yer yüzide köp awughay! — dédi. 17 Yüsüp atisining ong qolini Efraimning béshigha qoyghinini körüp könglide xapa boldi; shunga u atisining qolini tutup, Efraimning béshidin élip Manassehning béshigha yötkimekchi bolup, 18 atisigha: — Ey ata, bundaq qilmighin; chünki mana, tunjisi budur; ong qolungni uning béshigha qoyghin! — dédi. 19 Lékin atisi ret qilip: — Bilimen, i oghlum, bilimen; uningdinmu bir qowm chiqip, özimu ulugh bolidu, emma derheqiqet uning inisi uningdin téximu ulugh bolidu; uning neslidin nahayiti köp qowmlar peyda bolidu, — dédi. 20 Shuning bilen shu küni u bu ikkisini beriketlep: — Kelgüside Israillar bext-beriket tiligende: «Xuda séni Efraim bilen Manassehdek ulugh qilsun!» deydighan bolidu, dédi. Bu teriqide u Efraimni Manassehtin üstün qoydi. 21 Andin Israil Yüsüpke yene: — Mana, men ölimen; lékin Xuda siler bilen bille bolup, silerni ata-bowiliringlarning zéminigha qayturup baridu. 22 Men sanga qérindashliringningkidin bir ülush yerni artuq berdim; shu yerni özüm qilich we oqyayim bilen Amoriyning qolidin tartiwalghanidim.

49 Andin Yaqup oghullirini chaqirip ulargha mundaq dédi: — [Hemminglar] jem bolunglar, men silerge kéyinki künlerde siler yoluqidighan ishlarni éytip bérey: — 2 Yighilip kélip anglanglar, i Yaqupning oghulliri; Atanglar Israilgha qulaq sélinglar. 3 Ey Ruben, sen méning tunji oghlumsen, Küch-quдритimsen, Küchüm bar waqitning tunji méwisidursen, Salapet we quдрette aldi iding, 4 Lékin qaynap téship chüshken sudek, Emdi aldi bolalmassen; Chünki sen atangning körpisiq chiqting, Shuning bilen sen uni bulghiding! U méning körpemning üstige chiqti! 5 Shiméon bilen Lawiy qérindashlardur; Ularning qilichliri zorawanliqning qoralliridur! 6 Ah jénim, ularning meslihitiqe kirmigin! I izzitim, ularning jamaiti bilen chétilip qalmighay! Chünki ular achchiqida ademlerni öltürüp, Öz béshimchiliq qilip buqilarning péyini kesti. 7 Ularning achchiqi esheddiy bolghachqa lenetke qalsun! Ghezipimu rehimsiz bolghachqa lenetke qalsun! Men ularni Yaqupning ichide tarqitiwétimen, Israilning ichide ularni chéchiwétimen. 8 Ey Yehuda! Séni bolsa qérindashliring teripler, Qolung dühmenliringning gejisini basar. Atangning oghulliri sanga bash urar, 9 Yehuda yash bir shirdur; Ey oghlum, sen owni tutupla chiqting; U shirdek [owning yénida] chöküp sozulup

yatsa, Yaki chishi shirdek yétiwalsa, Kimmu uni qozghashqa pétinar? **10** Shahane hasa Yehudadin kétip qalmaydu, Yehudaning pushtidin qanun chiqarghuchi öksümeýdu, Taki shu hoquq Igisi kelgüche kütidu; Kelgende, jahan xelqliri uninggha itaet qilidu. **11** U texiyini üzüm téligha, Éshek balisini sortluq üzüm téligha baghlap qoyar. U libasini sharabta yuyup, Tonini üzüm sherbitide yuyar. **12** Uning közliri sharabtin qizirip kéter, Chishliri süt ichkinidin ap'aq turar. **13** Zebulun déngiz boyini makan qilar, Makani kémilerning panahgahi bolar, Yer-zémini Zidon'ghiche yétip barar. **14** Issakar bestlik berdem bir éshektur, U ikki qotan arisida yatqandur; **15** U aramgahning yaxshi ikenlikige qarap, Zéminning éstilliqini körüp, Yük kötürüshke mürisini éqip, Alwan'gha ishleydighan qul bolup qalar. **16** Dan Israil qebililiridin biri bolar, Öz xelqige höküm chiqirar. **17** Dan yol üstidiki yilan, Chighir yol üstide turghan zeherlik bir yilandur. U atning tuyiqini chéqip, At min'güchini arqigha mollaq atquzar. **18** I Perwerdigar, nijatinggha telmürüp kütüp keldim! **19** Gadqa bolsa, qaraqchilar qoshuni hujum qilar; Lékin u tapinini bésip zerbe bérer. **20** Ashirning tamiqida zeytun méyi mol bolar, U shahlar üçün nazu-németlerni teminler. **21** Naftalidin chirayliq gepler chiqar, U erkin qoyuwétilgen maraldur. **22** Yüsüp méwilik derexning shéxidur, Bulaqning yénidiki köp méwilik shaxtektur; Uning shaxchiliri tamdin halqip ketkendur. **23** Ya atquchilar uninggha azar qilip, Uninggha oq atti, uninggha nepretlendi. **24** Halbuki, uning oqyayi mezmur turar, Qol-bilekliri eplik turghuzular, Shu [küch] Yaquptiki qudrét Igisining qolliridindur — (Israilning Qoram Téshi, yeni uning Padichisi Uningdin chiqar!) **25** [Ashu küch] atangning Tengrisidindur — (U sanga medet bérer!) [Yeni] Hemmige Qadirdindur — U séni beriketler! Yuqirida asmanning beriketliri bilen, Töwende yatqan chongqur sularning beriketliri bilen, Emchek bilen baliyatquning berikiti bilen séni beriketler! **26** Séning atangning tiligen beriketliri atabowilirimning tiligen beriketliridin ziyade boldi, Ular menggülik tagh-édirlarning chetlirigiche yéter, Ular Yüsüpning béshigha chüsher, Yeni öz qérindashliridin ayrim turghuchining choqqisigha téger. **27** Binyamin yirtquch böridektur; Etigende u owni yer. Kechqurun u oljisini teqsim qilar» — dédi. **28** Bularning hemmisi Israilning on ikki qebilisi bolup, mezkur sözler bolsa atisining ulargha tiligen bext-beriket sözliridur. U

shuning bilen ularning herbirige mas kélidighan bir beriket bilen ulargha bext-beriket tilidi. **29** Andin Yaqup ulargha mundaq tapilidi: — «Men emdi öz qowmimning qéshigha qoshulimen. Siler méni ata-bowilirimning yénida, hittiylardin bolghan Efronning étizliqidiki ghargha depne qilinglar; **30** u ghar bolsa Qanaan zéminida Mamrening udulida, Makpélahning étizliqida. Gharni Ibrahim göristan bolsun dep shu étizliq bilen qoshup hitti Efrondin sétiwalghanidi. **31** Shu yerde Ibrahim ayali Sarah bilen depne qilin'ghan; shu yerde Ishaq ayali Riwkah bilenmu depne qilin'ghan; shu yerde menmu Léyahni depne qildim. **32** Bu étizliq hem ichidiki ghar Hetning ewladliridin sétiwélin'ghanidi». **33** Yaqup oghullirigha bu wesiyetni tapilap bolup, putlirini kariwatta tüzlep, nepes toxtap öz qowmigha qoshuldi.

50 Yüsüp atisining yüzige özini étip, uning üstide yighlap, uni söydi. **2** Andin Yüsüp öz xizmitide bolghan téwiplargha atisini mumiya qilishni buyrudi; shuning bilen téwiplar Israilni mumiya qildi. **3** Buni qilishqa qiriq kün ketti, chünki mumiya qilishqa shunchilik kün kététti. Misirliqlar uninggha yetmiş kün matem tutti. **4** Uninggha haza tutush künliri ötüp bolghanda, Yüsüp Pirewnning ordisidikilerge: — Men neziringlarda iltipat tapqan bolsam, Pirewnning qulaqlirigha söz qilinglarki: — Atam manga qesem qildurup: «Mana men ölimen; sen méni men Qanaan zéminida özüm üçün kolap qoyghan göрге depne qilghin» dégenidi. Emdi Pirewn manga ijazet bergey, men bérip atamni depne qilip bolup yénip kelsem, — dédi. **6** Pirewn jawaben: — Sen bérip özüngge atang qesem qildurghandek uni depne qilghin, dédi. **7** Shuning bilen Yüsüp atisini depne qilghili mangdi. Pirewnning barliq xizmetkarliri, ordining aqsaqalliri hem Misir zéminidiki aqsaqallar uning bilen hemrah bolup mangdi. **8** Yüsüpning öyidiki hemmisi, qérindashliri we atisining öyidikilermu bille bard; ular peqet kichik baliliri, qoy-kala padilirini Goshen yurtida qoyup ketti. **9** Uning bilen yene jeng harwiliri we atliqlarmu bille bard; shuning bilen ular nahayiti chong bir qoshun boldi. **10** Ular Jordan deryasining u teripidiki «Atadning xamini»gha yétip kelgende, shu yerde qattiq we hesretlik yigha-zar qilip matem tutup yighlashti. Yüsüp atisi üçün yette kün matem tutti. **11** Shu yurtta olturushluq Qanaaniylar Atadning xaminida bolghan bu matemni körüp: — Bu misirliqlarning intayin qattiq tutqan hazisi boldi,

déyishti. Bu sewebtin u jayning nomi «Abel-Mizraim» dep ataldi; u Iordan deryasining u teripididur. **12** Yaqupning oghulliri uning özlirige tapilighinidek qildi; **13** uning oghulliri uni Qanaan zéminigha élip bérip, Mamrening udulida, Makpélahning étizliqining ichidiki gharda depne qildi. Shu gharni Ibrahim qebristanliq qilay dep Makpélahning étizliqi bilen qoshup hitti Efrondin sétiwalghanidi. **14** Yüsüp atisini depne qilghandin kéyin, özi, qérindashliri, shundaqla atisini depne qilishqa uninggha hemrah bolup chiqqan hemme xelqler Misirgha yénip keldi. **15** Lékin Yüsüpning qérindashliri atisining ölüp ketkinini körgende: — Emdi Yüsüp bizge düshmen bolup bizning uninggha qilghan barliq yamanliqimizni üstimizge yandurarmikin, déyishti. **16** Ular Yüsüpning qéshigha adem ewetip: — Atiliri ölüshtin ilgiri bizge wesiyet qilip tapilap: — **17** «Siler Yüsüpke: — Akiliring sanga rezillik qilghanidi; emdi ularning asiyliqi hem gunahini kechürgin! — denglar» — dégenidi. Hazir silidin ötünümizki, atiliring Xudasining bendilirining asiyliqini kechürgeyla! — dédi. Yüsüp bu geplerni anglap yighlidi. **18** Andin akiliri kélip uning aldida özlirini yerge étip: — Mana, biz silining qulliridurmiz! — dédi. **19** Lékin Yüsüp ulargha jawaben: — Qorqmanglar! Men Xudaning ornida turuwatamdım? **20** Siler derweqe manga shu ishni yaman niyet bilen qildinglar; lékin Xuda bügünki kündikidek nurghunlighan xelqning jénini tirik saqlap qélish üçün shu ishni yaxshiliqqa békitkenidi. **21** Shunga emdi qorqmanglar; men hem silerni hem bala-chaqiliringlarni baqimen, — dédi we ularning könglini xatirjem qilip méhirlik gep qildi. **22** Yüsüp atisining jemeti bilen bille Misirda turup qaldi. Yüsüp bir yüz on yil ömür kördi. **23** Bu teriqide Yüsüp Eframning üçinchi ewladini kördi; Manassehning oghli Makirning balilirimu uning tizliri üstide tughuldi. **24** Yüsüp qérindashlirigha: — Men ölüp kétimen; lékin Xuda choqum silerni yoqlap silerni bu zémindin chiqirip, Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa bérishke qesem qilip wede qilghan zémin'gha yetküzidu, — dédi. **25** Andin Yüsüp yene qérindashlirigha qesem ichküzüp: «Xuda silerni choqum yoqlaydu; shu chaghda siler méning söngelirimni élip, bu yerdin chiqip kétishinglar kérek», — dédi. **26** Yüsüp bir yüz on yashqa kirgende wapat tapti. Ular uni mumiya qilip, Misirda bir méyit sanduqigha sélip qoydi.

Misirdin chiqish

1 We töwendikiler Israil [bilen bille] Misirgha barghan oghullirining isimliri (ular herqaysisi öz bala-chaqilirini élip, Yaqup bilen bille Misirgha barghanidi): — **2** Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda, **3** Issakar, Zebulun, Binyamin, **4** Dan, Naftali, Gad we Ashir. **5** Emdi Yaqupning pushtidin bolghanlar jemi bolup yetmish adem idi. Bu waqitta Yüsüp Misirda idi. **6** Kéyin Yüsüp, uning barliq qérindashliri hemde barliq zamandashliri ölüp tügidi. **7** Shundaqtimu, Israillar köp tughulup, téz awup, intayin kücheydi; ular zémin'gha bir keldi. **8** U waqitlarda Yüsüpni bilmeydighan yéngi bir padishah Misirda textke chiqti. **9** U xelqige: Mana, Israillarning xelqi bizdin ziyade awup hemde bizdinmu küchlinip ketti. **10** Emdi biz ulargha nisbeten aqilane ish tutayli; bolmisa, ular téximu awup kétidu, mubada urush partlap qalsa, shundaq boliduki, ular düshmenlirimiz terepke ötüp, bizge hujum qilip, yurttin chiqip kétishi mumkin, — dédi. **11** Shuning bilen ular ularni qattiq emgekler bilen xarlash üçün ish bashlirini teyinlep nazarethilikke qoydi. Shuning bilen Israillar Pirewn üçün Pitom bilen Raames dégen maddiy eshya saqlaydighan sheherlerni yasap berdi. **12** Lékin ularni [qanche] ezgenséri, bular shunche köpiyip hemme yerni qapli; buning bilen misirliqlar Israillargha öch bolup ketti. **13** Shuning bilen misirliqlar Israillargha zulum qilip, ularni téximu qattiq ishlitip éghir ishlargha saldi. **14** Misirliqlar ularni laychiliq, xish-késeq quyush we étizlarning herxil emgeklirige sélip, ishning qattiqliqi bilen ularning turmushigha qattiq éghirchilik saldi; ularni néme emgekke salmisun, intayin japaliq idi. **15** Misir padishahi ikki ibraney tughut anisigha söz qilip (ularning birining ismi Shifrah, yene birining ismi Puah idi): **16** — siler qachanliki ibraney xotunlarni tughdursanglar, tughqanda obdan qaranglar; bowaq oghul bolsa, öltürüwétinglar; qiz bolsa, tirik qoyunglar, — dédi. **17** Lékin tughut aniliri Xudadin qorqup, Misirning padishahi ulargha éytqandek qilmay, belki oghul bowaqlarni tirik qoydi. **18** Shunga Misirning padishahi tughut anilirini chaqirtip ulardin: — Bu néme qilghininglar?! Oghul balilarni némishqa tirik qoydunglar? — dep soridi. **19** Tughut aniliri Pirewn'ge jawab béríp: — Ibraniy ayallar misirliq ayallargha oxshimaydu. Ular küchlük, saghlam-timen bolghini üçün tughut aniliri ularning qéshigha

yétip barghuche, özliri tughup bolidu, — dédi. **20** Netijide, Xuda tughut anilirigha iltipat körsetti; Israil xelqi dawamliq köpiyip, téximu kücheydi. **21** Shundaq boldiki, tughut aniliri Xudadin qorqidighan ixlasmén bolghanliqi üçün Xuda ularni aililik bolushqa muýesser qildi. **22** Buning bilen Pirewn barliq puxralirigha: — Israillardin yéngi tughulghan oghul balilarning hemmisini deryagha tashlanglar, lékin qiz balilarning hemmisini tirik qaldurunglar, dep emr qildi.

2 Lawiyning jemetidin bolghan bir kishi béríp, Lawiyning neslidin bolghan bir qizni xotunluqqa aldi. **2** Bu ayal hamilidar bolup, bir oghul tughdi. Ana uning chirayliq ikenlikini körüp, uni üç ay yoshurup saqlidi. **3** Uni yene yoshurushqa amalsiz qalghanda, qomushtin bir séwet yasap, uninggha yaryélim we mom suwap, balini ichige sélip, deryaning qirghiqidiki qomushluq arisigha qoyup qoydi. **4** Andin balining hedisi uninggha néme bolarkin dep yiraqtin qarap turdi. **5** U waqitta Pirewnning qizi sugha chömülgili derya terepke keldi; uning chöriliri derya boyida aylinip yürdi. Pirewnning qizi qomushluqning arisida turghan séwetni körüp, xas chörisini uni élip chiqishqa ewetti. **6** U séwetni échip qariwidi, mana, bir oghul balini kördi we u bala yighlap ketti. Melike uninggha ich aghritip: — Bu shübhisizki ibraniylarning baliliridin biri iken, dédi. **7** U chaghda balining hedisi Pirewnning qizidin: — Men béríp, sili üçün balini émitip baqidighan bir ibraney inik ana tépíp kéleymu? — dep soridi. **8** Pirewnning qizi uninggha: — Barghin, dédi. Qiz béríp bowaqning anisini chaqirip keldi. **9** Pirewnning qizi uninggha: — Bu balini élip kétip men üçün émitip béqip ber; heqqingni bérimen, dédi. Shuning bilen ayal balini élip kétip, uni émitip baqti. **10** Bala chong bolghanda uni Pirewnning qizining qéshigha élip bard; u uninggha oghul boldi. U: «Men uni sudin chiqiriwalghan» dep uninggha Musa dégen isimni qoydi. **11** Musa chong bolghandin kéyinki künlerde shundaq boldiki, u öz qérindashlirining yénigha bard we ularning éghir emgekke séliniwatqanliqini öz közi bilen kördi. Arida, bir misirliqning ibraney qérindashliridin birini uruwatqanliqini kördi. **12** U töt etrapigha qarap, adem yoqluqini körüp, héliqi misirliqni urup öltürüp, qumgha kömüp yoshurup qoydi. **13** Etisi u yene chiqip qariwidi, mana ikki ibraney bir-biri bilen soqushuwatatti; u yolsizliq qiliwatqan

kishige: — Öz qérindishingni némishqa urisen? — dédi. **14** Héliqi kishi jawab béríp: — Kim séni bizge hakim we soraqchi qilip qoydi? Héliqi misirliqni óltürginingdek ménimu óltürmekchimusen? — dédi. Musa bu gepni anglap qorqup öz ichide: «Men qilghan ish jezmen ashkara bolup qaptu!» dep oylidi. **15** Pirewn hem bu ishtin xewer tépip, Musani óltürmekchi boldi; lékin Musa Pirewnning aldidin qéchip, Midiyan zémínigha béríp olturaqlashti. Bir küni, u quduqning yénigha kélip olturdi. **16** Midiyaning kahinining yette qizi bar idi; ular kélip, atisining qoylirini sughirishqa su tartip oqurlargha quyup toldurushqa bashlidi. **17** U waqitta [yerlik] padichilar kélip, ularni heydidi, Musa qopup qizlarga yadem béríp, qoylirini sughirish berdi. **18** Ular atisi Réuelning qéshigha yénip kelgende, ular din: — Némishqa бүгүн shunche téz yénip keldinglar? — dep soridi. **19** Ular jawab béríp: — Bir misirliq adem bizni padichilarning qolidin qutquzdi hemde biz üçün su tartip, qoy padimizni sughiripmu berdi! — dédi. **20** U qizlirigha: — Undaqta u kishi hazir nede?! Uni némishqa sirtta tashlap keldinglar? Uni tamaqqa chaqiringlar, — dédi. **21** Musa u kishi bilen bille turushqa maqul boldi. U qizi Zipporahni uninggha xotunluqqa berdi. **22** U ayal uninggha bir oghul tughup berdi; Musa «Men yaqa yurtta musapirdurmen» dep, uning ismini Gershom dep qoydi. **23** Nurghun künler ötüp, Misirning padishahi öldi. Israillar öz qulluq haliti tüpeylidin ah-zar urup, nale-peryad kötürdi; qulluqtin bolghan peryadi Xudaning huzurigha béríp yetti. **24** Xuda ularning ah-zarlirini anglap, Özining Ibrahim bilen, Ishaq bilen we Yaqup bilen tüzgen ehdisini ésiğe aldi. **25** Shuning bilen Xuda Israillarning hal-ehwalini kördi we Xuda ulargha köngül böldi.

3 Musa bolsa qéynatisi Midiyaning kahini Yetroning qoy padisini baqatti. U qoylarni bashlap chölning eng chétige Xudaning téghi, yeni Horeb téghining baghrigha keldi. **2** Shu yerde bir azghanliqtin örlep chiqiwatqan ot yalquni ichidin Perwerdigarning Perishtisi uninggha köründi. Mana, azghanliq otta köyüwatqan bolsimu, lékin azghan özi köyüp ketmigenidi. **3** Musa: — Men béríp, bu ajayip menzirini körüp baqay; azghanliq némishqa köyüp ketmeydighandu? — dep oylidi. **4** Perwerdigar uning buni körgili yoldin chetnep [azghanliqqa] kelginini kördi; Xuda azghanliq ichidin uni: — Musa! Musa! — dep chaqirdi. U: Mana men! — dep jawab berdi. **5** U uninggha: — Bu yerge yéqin

kelme; putliringdin keshingni salghin; chünki sen turghan bu yer muqeddes jaydur. **6** Men atangning Xudasi, Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasidurmen, — dédi. Buni anglap Musa Xudagha qarash tin qorqup, yüzini étiwaldi. **7** Perwerdigar uninggha mundaq dédi: — Berheq, Men Misirda turuwatqan qowmimning tartiwatqan azab-oqubetlirini kördüm, nazarethilerning ularni [xarlawatqanliqidin] qilghan peryadini anglidim; chünki Men ularning derdlirini bilimen. **8** Shunga Men ularni misirliqlarning qolidin qutquzup, shu zémindin chiqirip, yaxshi hem keng bir zémín'gha, süt bilen hesel éqip turidighan bir zémín'gha, yeni Qanaani, Hittiy, Amoriy, Perizziy, Hiwiy we Yebusiylarning yurtigha élip bérishqa chüshtüm. **9** Mana emdi Israillarning nale-peryadi Manga yetti, misirliqlarning ulargha qandaq zulum qilghanliqinimu kördüm. **10** Emdi sen kel, Men séni xelqim Israillarni Misirdin élip chiqirish üçün Pirewnning aldigha ewetimen, — dédi. **11** Lékin Musa Xudagha: — Men kim idim, Pirewnning aldigha béríp Israillarni Misirdin chiqirialighudek? — dédi. **12** U jawab béríp: — Berheq, Men sen bilen bille bolimen; sen qowmni Misirdin élip chiqqandin kéyin bu taghda Xudagha ibadet qilisiler; bu ish mana özüngge Méning séni ewetkinimning ispat-belgisi bolidu, — dédi. **13** Shuning bilen Musa Xudagha: — Men Israillarning qéshigha béríp ulargha: «Ata-bowiliringlarning Xudasi méni qéshinglarga ewetti» désem, ular mendin: «Uning nami néme?» — dep sorisa, ulargha néme dep jawab bérimen? — dédi. **14** Xuda Musagha: — Men «Ezeldin bar Bolghuchi»durmen — dédi. Andin U: — Béríp, Israillargha: ««Ezeldin bar Bolghuchi» méni qéshinglarga ewetti» dep éytqin, dédi. **15** Xuda Musagha yene: — Israillargha: — «Ata-bowiliringlarning Xudasi, Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi bolghan «Yahweh» méni qéshinglarga ewetti; U: [Yahweh dégen] bu nam ebedgiche Méning namim bolidu, dewrdin-dewrgiche Men shu nam bilen eske élinimen, deydu» — dégin. **16** — Béríp, Israilling aqsaqallirini yighip ulargha: — «Ata-bowiliringlarning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasi bolghan Perwerdigar manga körünüp: — Men silerni yoqlap keldim, Misirda silerge qandaq muamile qiliniwatqanliqini kördüm; **17** shuning üçün sözüüm shudurki, Men silerni Misirning zulumidin chiqirip,

Qanaaniylar, Hittiylar, Amoriylar, Perizziylar, Hiwiylar we Yebusiylarning zémini, yeni sût bilen hesel éqip turidighan zémin'gha élip barimen, dédi, — dégin, dédi. **18** — Shuning bilen ular séning sözüngge qulaq salidighan bolidu. U waqitta sen, özüng we Israilning aqsaqalliri bilen birge Misir padishahining aldigha bérip, uninggha: «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar biz bilen körüshti. Emdi sizdin ötünimizki, bizge üch künlük yolni bésip, chölge bérip, Xudayimiz Perwerdigargha qurbanliq qilishqa ijazet bergeysiz» — denglar. **19** Lékin Misir padishahining hetta qudretlik bir qolning astida turupmu, silerni yenila qoyup bermeydighinini bilimen. **20** Shunga qolumni uzitip, misirliqlarni Men öz zémini ichide körsetmekchi bolghan herxil karamet-möjizilirim bilen urimen; andin [Pirewn] silerni qoyup béridu. **21** Bu qowmni misirliqlarning aldida iltipat tapturimen we shuning bilen shundaq boliduki, siler shu yerdin chiqqininglarda, quruq qol chiqmaysiler. **22** Belki herbir ayal kishi öz qoshnisidin we öz öyide olturushluq yat ayaldin kümüş zinnet buyumliri, altun zinnet buyumliri we kiyim-kéçeklerni telep qilidu. Bu nersilerni oghul-qizliringlarga taqaysiler, kiydürisiler; shu तरीقىде misirliqlardin olja alghan bolisiler, — dédi.

4 Musa jawab bérip: — Mana, ular manga ishenmey turup, sözümgge qulaq salmaydu, belki: «Perwerdigar sanga körünmide», déyishi mumkin, dédi. **2** Perwerdigar uninggha: — Qolungdiki bu néme? — dep soridi. U: — Bu bir hasa, dep jawab berdi. **3** U: — Uni yerge tashla, dédi. Uni yerge tashliwidi, u bir yilan'gha aylandi; Musa uning aldidin qachti. **4** Andin Perwerdigar Musagha: — Qolungni uzitip, uni quyruqidin tut, déwidi, u qolini uzitip, uni tutti. U yene uning qolida hasigha aylandi. **5** [Perwerdigar yene]: — Buning bilen ular ata-bowilirining Xudasi, yeni Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi bolghan Perwerdigarning sanga körün'ginige ishinidu, — dédi. **6** Perwerdigar uninggha yene: — Qolungni qoyninggha salghin, déwidi, u qolini qoyninggha sélip chiqiriwidi, mana, qoli pése-maxaw késilige griptar bolup qardek aqirip ketti. **7** Andin uninggha: — Qolungni yene qoyninggha salghin, déwidi, qolini qoyninggha saldi. Uni yene qoynidin chiqiriwidi, mana, öz eksige kélip etlirining bashqa yerliridek boldi. **8** Perwerdigar yene: — Shundaq boliduki, eger ular sanga ishenmey, aldinqi möjizilik

alametke köngülshimise, ular ikkinchi möjizilik alametke ishinidu. **9** Halbuki, ular bu ikki möjizige yenila ishenmise we ya sözüngge qulaq salmisa, undaқта sen [Nil] deryasining süyidin élip, quruq yerge tökkin. Shuning bilen sen deryadin alghan su quruq yer üstide qan'gha aylinidu, dédi. **10** Andin Musa Perwerdigargha: — Ey Igem, men eslidinla gepke usta emestim, sen qulunggha söz qilghandin kéyinmu yenila shundaq; chünki men aghzim kalwa we tilim éghir adammen, — dédi. **11** Perwerdigar uninggha: — Kim insan'gha éghiz bergen? Kim ademni gacha yaki gas, körgüchi yaki kor qilghan? Shundaq qilghuchi Men Perwerdigar emesmu? **12** Emdi sen barghin, Men Özüm séning aghzing bilen bille bolimen, néme sözleydighiningni sanga ögitip turimen, — dédi. **13** Lékin u: — Ey Igem! Sendin ötünüp qalay, Sen [bu ishqa] xalighan [bashqa] birisini ewetip, shuning qoli bilen qilghin! — dédi. **14** Buni anglap Perwerdigarning ghezipi Musagha tutiship: — Lawiylardin bolghan akang Harun bar emesmu? Uning gepni obdan qilalaydighinini bilimen. Mana, u emdi séning aldinggha chiqishqa alliqachan yolgha chiqti; u séni körse, köngli tolimu xush bolidu. **15** Emdi deydighan geplerni uninggha éyt; Men Özüm séning aghzing bilen bille we uning aghzi bilen bille bolimen, néme qilish kéreklikinglarni silerge ögitimen. **16** Harun séning ornungda xelqge sözleydu; shundaq boliduki, u sanga éghiz bolidu, sen uninggha Xudadek bolisen. **17** Bu hasini qolunggha élip, uning bilen shu möjizilik alametlerni körsitisen, — dédi. **18** Shuning bilen Musa qéynatisi Yetroning qéshigha yénip bérip, uninggha: — Manga ijazet bergeyla, Misirdiki qérindashlirimning qéshigha baray, ular hayatmu, emesmu körüp kéley, dédi. Yetro Musagha: — Aman-ésen bérip kelgin, — dédi. **19** Musa téxi Midiyandiki waqtida, Perwerdigar uninggha yene: — Misirgha yénip barghin! Chünki séning jéningni istigen kishiler ölüp ketti, — dédi. **20** Shuning bilen Musa ayali we oghullirini élip, ularni bir éshekke mindürüp, Misir zéminigha bérishqa yolgha chiqti. Mangghanda Musa Xudaning hasisini alghach ketti. **21** Perwerdigar Musagha: — Misirgha yénip barghiningda sen agah bol, Men qolunggha tapshurghan barliq karametlerni Pirewnning aldida körsetkin. Lékin Men uning könglini xelqni qoyup bermigüdek qattiq qilimen. **22** Sen Pirewn'ge: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Israil Méning oghlum, Méning tunji oghlum

bolidu. **23** Shuning uchün Men sanga: Oghlumni Özümgə ibadet qilishqa qoyup ber, dédim. Uninggha yol qoyushni ret qilidighan bolsang, séning tunji oghlungni öltürimen» — dégin, — dédi. **24** Emma Musa seper qilip bir qonalghughə kelgende, Perwerdigar uningghə uchrəp, uni öltürüwetmekchi boldi. **25** Shuning bilen Zipporah bir chaqmaq tэшini élip, oghlining xetnilikini késip, uni érining ayighighə tashlap: — Sen derweqe aldimda qan tóker er ikensen! — dédi. **26** Shuning bilen Perwerdigar uni qoyup berdi (bu chaghda Zipporah uningghə: «Sen derweqe aldimda qan tóker bir er ikensen!» — dédi. Bu sözini u xetne tüpeylidin éytti). **27** Perwerdigar Harun'ghə: — Sen chöl-bayawan'ghə béríp, Musa bilen körüşkin, déwidi, u béríp Xudaning téghida uning bilen uchriship, uni söydi. **28** Musa özini ewetken Perwerdigarning hemme sözliri bilen qilishqa buyrugħan barliq möjizilik alametlerni Harun'ghə dep berdi. **29** Andin Musa bilen Harun béríp, Israillarning barliq aqsəqallirini yighdi. **30** Harun Perwerdigarning Musaghə éytqan hemme sözlirini bayan qildi we xelqning köz aldida shu möjizilik alametlerni körsetti. **31** Buni körüp, xelq ishendi; Perwerdigarning Israillarni yoqlap, ular uchrighan xarliqlarni körgenlikini anglighan haman, bashlirini égip sejde qilishti.

5 Andin Musa bilen Harun Pirewnning aldighə béríp, uningghə: — Israilning Xudasi Perwerdigar sanga: — «Ularning béríp chölde Manga ibadet qilip, héyt ötküzüşhigə qowmimghə yol qoysun» deydu, — dédi. **2** Lékin Pirewn jawab béríp: — Uning sözige qulaq sélip, méni Israilghə yol qoyghuzidighan qandaq Perwerdigar iken u? Men u Perwerdigarni tonumaymen hem Israilghimu yol qoymaymen, dédi. **3** Ular söz qilip: — Ibraniylarning Xudasi biz bilen körüshti. Shungə ötünimizki, bizgə Perwerdigar Xudayimizghə qurbanliq sunush üçün bizgə chölge bérishqa üç künlük yolghə ruxset bergeysiz. Bolmisa, U bizni waba yaki qilich bilen urushi mumkin, — dédi. **4** Lékin Misirning padishahi ulargə jawab béríp: — Ey Musa we Harun, némishqə ikkinglar xelqni ishloridin toxtitip qoymaqchi bolisiler? Béríp öz epkishinglarni kötüringlar! — dédi. **5** Pirewn yene: — Mana, xelq yurtta ziyade awup ketti. Siler bolsanglar, ularni epkeshloridin xalas qilmaqchisiler, dédi. **6** Shu küni Pirewn nazaretchilergə we nazaretchilerning qol astidiki ish bashlirighə buyruq chüshürüp:

— **7** Hazirdin bashlap xelqgə ilgirikidek kések quyushqa saman bermenglar! Ular samanni özliri yighsun. **8** Lékin ilgiri qanchilik kések quyup kelgen bolsa, hélihem kem qilmay shunchilik kések quydurunglar; chünki ular hurunliship: «Xudayimizghə qurbanliq ötküzüşhə bizni barghili qoy» dep ghelwe qilishiwatidu. **9** Emdi ularni öz ishigə toluq bend bolup, yalghan-yawidaq geplergə qulaq salmasliqı üçün, bu ademlerning üstigə téximu éghir emgeklerni yüklenglar, — dédi. **10** Shuning bilen xelqning üstidiki nazaretchiler bilen ish bashliri chiqip xelqgə: Pirewn shundaq dédiki, men emdi silergə saman bermeydighan boldum. **11** Özünglar béringlar, özünglar üçün qeyerdin saman tapalisanglar, shu yerdin élip kélinglar; lékin qilidighan ishiringlar bolsa qilchilikmu kémeytilmeydu, — dédi. **12** Buning bilen xelq pütkül Misir zéminighə tarilip, samanning ornighə paxal yighishqa bashlidi. **13** Nazaretchiler bolsa ularni qistap: Silergə saman bérilgen chaghdikidek hazir mu her künlük ishni shu küni qilinglar, dédi. **14** Israillarning üstigə Pirewnning nazaretchiliri teripidin qoyulghan Israilliq ish bashliri tayaq yédi we: — Tünügün we бүgün némishqə kések quyush wezipsini burunqidek toshquzup orunlimidinglar?! — dep til ishitti. **15** Andin Israilliq ish bashliri Pirewnning aldighə béríp: Némishqə öz qullirighə mundaq muamile qilidila? **16** Öz qullirighə héch saman bérilmidi. Lékin [nazaretchiler] yenila «kések quydurunglar» dep bizni buyruydu. Mana, öz qulliri tayaq yewatidu, emma eyib bolsa özlirining ademliride, dep peryad qildi. **17** Lékin u yene: — Siler hurun ikensiler! Hurun ikensiler! Shungə siler: «Béríp Perwerdigargə qurbanliq ötküzüşhimizgə ijazet ber dewatisiler. **18** Qaytip béríp ishingni qilish! Silergə saman bérilmeydu, biraq késeklerni belgilen'gen san boyiche [awwalqidek] toluq tapshurushisen, dédi. **19** Israilliq ish bashliri [Pirewnning]: «Siler herkünlik wezipenglarni, yeni telep qilghan késeklerni belgilen'gen sandin kémeytsenglar qet'iy bolmaydu» déginigə qarap, béshighə bala-qazaning chüshidighanliqini bilishti. **20** Ular Pirewnning aldidin chiqip kéliwatqinida, ular bilen körüşüşhə kélip shu yerde saqlap turghan Musa we Harun bilen uchriship qaldi. **21** Ular Musa bilen Harun'ghə: — Bizni Pirewnning neziride we uning emeldarlorining neziride sésitip, bizni öltürüşhə ularning qolighə qilich tutquzghininglar

üchün, Perwerdigar silerning üstünlargha höküm qilsun! — dédi. **22** Shuning bilen Musa Perwerdigarning aldigha yénip béríp uninggha: — Ey Igem, némishqa bu xelqni balagha tiqting? Sen néme üchün méni ewetting? **23** Chünki men Pirewnning aldigha kirip Séning naming bilen söz qilghinimdin tartip, u bu xelqning üstige téximu ziyade azab qilghili turdi. Emma Sen téxiche qowmingni héch qutquzmiding, — dédi.

6 Lékin Perwerdigar Musagha: — Emdi sen Méning Pirewn'ge qilidighanlirimni körisen; chünki u qudretlik bir qoldin mejburlinip, ularni qoyup béridu, qudretlik bir qolning sewebidin özining zéminidin ularni qoghlap chiqiriwétidu, — dédi. **2** Andin Xuda Musagha [yene] söz qilip mundaq dédi: — Men Perwerdigardurmen. **3** Men Ibrahimgha, Ishaqqa we Yaquppa Qadir-mutleq Tengri süpitide köründüm; lékin «Yahweh» dégen namim bilen ulargha ashkara tonulmidim. **4** Men ular bilen: — «Siler musapir bolup olturghan zéminni, yeni Qanaan zéminini silerge bérimen» dep, ular bilen ehde baghliship wede qilghanmen. **5** Emdi Men misirliqlar qul qilip zulum salghan Israillarning ah-zarilirini anglap, qilghan shu ehdemni ésimge aldim. **6** Shunga Israillargha mundaq dégin: — «Men Perwerdigardurmen; Men Özüm silerni misirliqlarning éghir yükliri astidin chiqirip, ularning qulluqidin azad qilip, qolumni uzitip ulargha chong balayi'apetlerni chüshürüp, silerge hemjemet bolup hörlükke érishtürimen. **7** Silerni Öz qowmim bolushqa qobul qilimen we Özüm Xudayinglar bolimen; shuning bilen siler özünglarni misirliqlarning yüklirining astidin qutquzup chiqarghuchining Men Xudayinglar Perwerdigar ikenlikini bilisiler. **8** Men shuning bilen silerni qol kötürüp Ibrahimgha, Ishaqqa we Yaquppa bérishke qesem qilghan zémin'gha élip barimen; Men u yerni silerge miras qilip zéminliqqa bérimen; Men Perwerdigardurmen». **9** Bularning hemmisini Musa Israillargha dep berdi; lékin ular éghir qulluq azabidin pighan'gha chüshken bolup, uninggha qulaq salmidi. **10** Andin Perwerdigar Musagha yene: — **11** Béríp Misirning padishahi Pirewn'ge: «Israillarning zéminingdin kétishige yol qoy», dep éytqin, dédi. **12** Lékin Musa Perwerdigarning aldida: Mana, Israillar manga qulaq salmighan yerde, Pirewn qandaqmu mendek kalpuki xetne qilinmighan bir ademge qulaq salsun? — dédi. **13** Emma Perwerdigar Musa we Harun'gha sözlep, ularning Israillargha we

Misirning padishahi Pirewn'ge Israillar toghruluq: — «Ular Misir zéminidin élip chiqirilsun» dégen emr yetküzüshini buyrudi. **14** Töwendikiler jemet bashliqliri: — Israilning tunji oghli bolghan Rubenning oghulliri Hanuq, Pallu, Hezron we Karmi. Bular bolsa Rubenning nesilliri idi. **15** Shiméonning oghulliri: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar we qanaanliq ayaldin bolghan Saullar idi; bular Shiméonning nesilliri idi. **16** Lawiyning oghullirining isimliri, nesebnamilirige asasen: Gershon, Kohat we Merari; Lawiyning ömrining yilliri bir yüz ottuz yette yil boldi. **17** Gershonning oghulliri aililiri boyiche: — Libni we Shimey. **18** Kohatning oghulliri: — Amram, Yizhar, Hébron bilen Uzziel. Kohat bir yüz ottuz üç yil ömür kördi. **19** Merarining oghulliri: — Mahli we Mushi. Bular nesebnamiliri boyiche Lawiyning nesilliri idi. **20** Amram öz hammisi Yokebedni xotunluqqa aldi, Yokebed uninggha Harun we Musani tughup berdi. Amram bir yüz ottuz yette yil ömür kördi. **21** Yizharning oghulliri: — Korah, Nefeg we Zikri idi. **22** Uzzielning oghulliri: — Mishael, Elzafan we Sitri idi. **23** Harun bolsa Nahshonning singlisini, yeni Amminadabning qizi Élishébani xotunluqqa aldi. U uninggha Nadab bilen Abihuni, we Eliazar bilen Itamarni tughup berdi. **24** Korahning oghulliri: — Assir, Elkanah we Abi'asaf; bular Korahlarning nesilliri idi. **25** Harunning oghli Eliazar Putielning qizlirining birini xotunluqqa aldi; u uninggha Finihasni tughup berdi; bular bolsa öz nesebi boyiche hemmisi Lawiyarning jemet bashliqliri idi. **26** Perwerdigarning: — Israillarni qoshunlardek top-topi bilen Misir zéminidin élip chiqinglar, dégen emrini tapshuriwalghuchilar del mushu Harun bilen Musa idi. **27** Israillar Misirdin chiqirilsun, dep Misirning padishahi Pirewn'ge söz qilghanlar del bu kishiler, yeni mushu Musa bilen Harun idi. **28** Perwerdigar Misirning zéminida Musagha söz qilghan waqtida **29** Musagha: «Men Perwerdigardurmen. Sanga éytqinimning hemmisini Misirning padishahi Pirewn'ge dégin», dep emr qildi. **30** Lékin Musa Perwerdigarning aldida: — Mendek kalpuki xetne qilinmighan bir kishige Pirewn qandaqmu qulaq salsun?» — dep jawap bergenidi.

7 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Mana, Men Pirewnning aldida séni Xudaning ornida qildim. Akang Harun bolsa séning peyghembiring bolidu. **2** Men sanga buyrughinimning hemmisini [uninggha] deysen; andin akang Harun Pirewn'ge uning öz

zémínidin Israillarni qoyup bérishi kérekliki toghrisida sóz qilidu. **3** Lékin Men Pirewnning könglini qattiq qilimen; buning bilen Men Misir zémínida möjizilik alametler we karametlirimni köplep körsitimen. **4** Shundaqtimu, Pirewn silerge qulaq salmaydu. Emma Men Misirning üstige höküm chiqirip qolumni uzitip, chong balayi'apetlerni chüshürüp, qoshunlirim bolghan Öz qowmim Israillarni Misir zémínidin chiqirimen. **5** Öz qolumni Misirning üstige sozghinimda, Israillarni ularning arisidin chiqarghinimda misirliqlar Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu, — dédi. **6** Musa bilen Harun shundaq qildi; Perwerdigar ulargha qandaq tapilighan bolsa, ularmu shundaq qildi. **7** Ular Pirewn'ge sóz qilghan waqitta Musa seksen yashqa, Harun seksen üç yashqa kirgenidi. **8** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha sóz qilib: — **9** Emdi Pirewn silerge: — Özünglarni testiqlap bir möjize körsitinglar, dése, sen Harun'gha: — Hasangni élip Pirewnning aldigha tashlighin, dep éytqin. Shundaq qilishi bilenla hasa yilan'gha aylinidu, dédi. **10** Shuning bilen, Musa bilen Harun Pirewnning aldigha bérrip, Perwerdigarning buyrughinidek qildi; Harun hasisini Pirewn bilen uning emeldarlarining aldigha tashliwidi, u yilan'gha aylandi. **11** U waqitta Pirewn danishmenliri we séhrigerlirini chaqirtip keldi; Misirning jadugirlirimu öz jadusi bilen oxshash ishni qildi. **12** Ularning herbiri öz hasisini tashlidi; ularmu yilan'gha aylandi. Lékin Harunning hasisi ularning hasilirini yutup ketti. **13** Biraq Perwerdigar éytqandek Pirewnning köngli qattiq bilén Perwerdigar éytqandek ulargha qulaq salmidi. **14** Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Pirewnning köngli qattiq; u qowmni qoyup bérishni ret qilidu. **15** Emdi sen ete seherde Pirewnning qéshigha barghin (shu waqitta u su boyigha chiqidu) — Sen uning bilen körüshüshke deryaning boyida saqlap turghin; yilan'gha aylan'ghan hasini qolunggha éliwal. **16** Sen uninggha mundaq dégin: — «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar méni aldinggha: «Chölde Manga ibadet qilishi üçün qowmimni qoyup ber» déyishke ewetkenidi; lékin mana, bu waqitqiche héch anglimiding. **17** Shunga Perwerdigar sanga: — «Sen shu [alamet] bilen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen», deydu — Mana, men qolumdiki hasa bilen deryaning süyini ursam, su qan'gha aylinidu, **18** deryaning béliqliri ölüp, deryaning süyi sésip kétidu; misirliqlar

sudin seskinip, ichelmeydighan bolup qalidu». **19** Perwerdigar Musagha yene: — Sen Harun'gha: — Hasangni élip misirliqlarning suliri qan'gha aylansun dep ularning üstige, yeni éqinliri, östengliri, kölliri we su ambarliri üstige qolungni uzatqin. Shuning bilen pütkül Misir zémínida, hetta yaghach we tash qachilardiki sularmu qan'gha aylinidu, dégin, dédi. **20** Musa bilen Harun Perwerdigarning buyrughinidek qildi; Harun Pirewn we emeldarlarining köz aldida hasini kötürüp, deryaning süyini uruwidi, pütün deryaning süyi qan'gha aylinip ketti. **21** Deryadiki béliqlar ölüp, deryaning süyi sésip ketti. Misirliqlar deryaning süyini ichelmeydighan bolup qaldi, pütkül Misir zémini qan'gha toldi. **22** Lékin Misirning jadugirlirimu öz jaduliri bilen hem shundaq qildi. Bu sewebtin Perwerdigar éytqandek Pirewnning köngli qattiq bolup, ulargha qulaq salmidi; **23** eksiche Pirewn öyige qaytip kétip, bu ishqa héch pisent qilmidi. **24** Deryaning süyini ichelmigini üçün barliq misirliqlar ichküdek su tépish üçün deryaning etraplirini kolidi. **25** Perwerdigar deryani urup, yene yette kün ötti.

8 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning aldigha bérrip uninggha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Manga ibadet qilishqa Öz qowmimni qoyup ber. **2** Lékin ularni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men dölitingning hemme yérini paqilar bilen basturup urimen. **3** Deryada top-top paqilar peyda bolup, [deryadin] chiqip ordanggha, hujranggha, orun-körpengge, emeldarlariningning öylirige kiriwalidu, shuningdek xelqingning uchisigha, tonur we tengniliringge yamiship chiqiwalidu. **4** Paqilar özüngning üstibéshigha, xelqingning üstibéshigha we hemme emeldarlariningning üstibéshigha yamiship chiqiwalidu» — dégin, — dédi. **5** Perwerdigar Musagha: — Sen Harun'gha: Paqilarning Misir zémínining üstige chiqishi üçün qolungni uzitip, hasangni éqinlar, östengler we köllerning üstige shiltighin, dégin — dédi. **6** Shuning bilen Harun qolini Misirning suliri üstige uzatti; shundaq qiliwidi, paqilar chiqip Misir zémínini qaplidi. **7** Lékin jadugirlermu öz jaduliri bilen oxshash ishni qilib, Misir zémini üstige paqilarni peyda qildi. **8** Pirewn Musa bilen Harunni chaqirtip: — Paqilarni mendin we xelqimdin néri qilish üçün Perwerdigardin ötününglar. Shundaq bolsa, men xelqingni Perwerdigargha qurbanliq qilsun dep qoyup bérimen, dédi. **9** Musa Pirewn'ge: — Boptu, men izzitingni qilay, peqet deryadiki paqilarla qélip,

bashqiliri özüngdin we öyliringdin ayrilsun dep, sen, emeldarliring we xelqing üçhün méning dua qilidighan waqtimni békitkin, dédi. **10** U jawab bérip: — Ete bolsun, dédi. Musa uninggha: — Xudayimiz Perwerdigargha oxshash héchbirining yoqluqini bilishing üçhün séning dégingingdek bolsun. **11** Paqilar sendin, öyliringdin, emeldarliring we xelqingdin chiqip kétidu; peqet deryadila qalidu, dédi. **12** Shuning bilen Musa we Harun Pirewnning aldidin chiqip ketti. Andin Musa Pirewnning üstige ewetilgen paqilar toghrisida Perwerdigargha nida qildi. **13** Perwerdigar Musaning tiliginidek qildi. Buning bilen öylerdiki, hoylilardiki we étizlardiki paqilar öldi. **14** Xelq ularni yighip döwe-döwe qildi, [pütkül] yurt-zémin sésiqchiliqqa toldi. **15** Lékin Pirewn apettin xalas bolghinini körgende, könglini qattiq qilip, Perwerdigar éytqinidek ulargha qulaq salmidi. **16** Andin Perwerdigar Musagha: — Sen Harun'gha: — Hasangni uzitip, yerning topisini urghin. Buning bilen u pashigha aylinip, pütkül Misir zéminini qaplaydu, dégin, — dédi. **17** Ular shundaq qildi; Harun qolini uzitip hasisi bilen yerning topisini uruwidi, ademler we haywanlarning üstibéshini pasha basti; pütkül Misir zéminidiki topa-changlar pashigha aylandi. **18** Jadugerlermu öz jaduliri bilen shundaq qilip pasha peyda qilishqa urun'ghan bolsimu, peyda qilalmidi. Pashilar bolsa hem ademlerning hem haywanlarning üstibéshini qaplap ketti. **19** Andin jadugerler Pirewn'ge: — Bu ish Xudaning barmiqining qilghini! — déyishti. Lékin Pirewn könglini qattiq qilip, Perwerdigar éytqinidek ulargha qulaq salmidi. **20** Perwerdigar Musagha: — Ete seher qopup Pirewnning aldigha bérip turghin — (shu waqitta u su boyigha chiqidu) uninggha: «Perwerdigar mundaq deydu: — Manga ibadet qilishi üçhün Öz qowmimni qoyup ber! **21** Chünki eger qowmimni qoyup bermiseng, mana Men séning we emeldarliring, xelqing üstige, öyliringge köküyünlerni ewetimen; shuning bilen misirliqlarning öyliri we hetta ular turuwatqan tupraqmu köküyünler bilen tolidu. **22** Lékin shu künide Öz qowmim turuwatqan Goshen yurtini bashqiche qilimen; shundaq boliduki, u yerde köküyünler tépilmaydu. Shuning bilen sen Men Perwerdigarning bu zéminda bolghanliqimni bilisen. **23** Shundaq qilip Men Öz qowmimni séning xelqingdin perqlendürimen; bu möjizilik alamet ete yüz béridu», dep éytqin, dédi. **24** Perwerdigar déginini qildi. Pirewnning

öylirige, emeldarlirining öylirige köküyünler top-top bolup kirdi; pütkül Misir zéminining hemme yéri köküyünler teripidin xarab bolushqa bashlidi. **25** Pirewn Musa bilen Harunni chaqirtip kélip ulargha: Bérip mushu zéminda Xudayinglarga qurbanliq ötküzünglar, — dédi. **26** Lékin Musa jawab bérip: — Bundaq qilish bizge taza muwapiq bolmaydu; chünki biz Perwerdigar Xudayimizgha sunmaqchi bolghan qurbanliq mal misirliqlargha nisbeten yirginchliktur. Emdi eger biz misirliqlarning köz aldida yaman körün'gen nersini qurbanliq qilsaq ular bizni chalmakéseq qiliwetmemdu? **27** Biz üç künlük yolni bésip, chölde Perwerdigar Xudayimiz bizge buyrughinidek uninggha qurbanliq sunushimiz kérek, dédi. **28** Pirewn: — Silerni Perwerdigar Xudayinglarga chölde qurbanliq ötküzüshke barghili qoyimen; peqet bek yiraq kétip qalmanglar, méning üçhün dua qilinglar, dédi. **29** Musa jawab bérip: — Mana, men séning aldingdin chiqip Perwerdigargha iltija qilimen we köküyünler sen Pirewndin, emeldarliringdin we xelqingdin ete chiqip kétidu; lékin Pirewn yene hiyle ishliitip, xelqni Perwerdigargha qurbanliq qilishqa bérishtin tosquchi bolmisun, dédi. **30** Musa Pirewnning aldidin chiqip, Perwerdigargha shundaq iltija qildi. **31** Perwerdigar Musa tiliginidek qildi; u köküyünlerni Pirewn, emeldarliri we xelqidin chiqiriwetti; hetta bir tal köküyünmu qalmidi. **32** Lékin Pirewn bu qétimmu könglini qattiq qilip, qowmni qoyup bermidi.

9 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning aldigha bérip uninggha: — «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Manga ibadet qilishigha Öz qowmimni qoyup ber. **2** Eger ularni qoyup bérishni ret qilip, yenila tutup turuwalidighan bolsang, **3** mana, Perwerdigarning qoli étizliqtiki charpayliringning üstige, at-éshyekler, tögiler, we qoykaliliringning üstige chüshüp intayin éghir bir waba keltüridu. **4** Lékin Perwerdigar Israilning charpaylirini misirliqlarning charpayliridin perqlendüridu. Netijide, Israilning charpayliridin héchbiri ölmeydu» — dégin, dédi. **5** Perwerdigar waqitni békitip: — Ete Perwerdigar zéminda bu ishni qilidu, dédi. **6** Etisi Perwerdigar shundaq qildi; misirliqlarning barliq charpayliri öldi; lékin Israilarning charpayliridin birimu ölmidi. **7** Pirewn adem ewetip tekshüriwidi, mana, Israilarning charpayliridin birimu ölmigenidi. Lékin Pirewnning köngli qattiq qilinip, u qowmni qoyup bermidi. **8** Andin Perwerdigar Musa we Harun'gha: — Xumdaning

küldin changgilinglarni toshquzup élinglar, andin Musa uni Pirewnning kóz aldida asman'gha qaritip chachsun. **9** Shundaq qilishi bilen kül pütkül Misir zéminini qaplaydighan chang-tozan bolidu we Misir zéminidiki hemme yerde ademler we haywanlarning bedinige chüshüshi bilen hürrek-hürrek chaqa chiqiridu, — dédi. **10** Shuning bilen ular xumdandin kül élip, Pirewnning aldigha béríp turdi we Musa uni asman'gha qaritip chacti; u ademler we haywanlarning bedinige chüshüshi bilen hürrek-hürrek chaqa chiqardi. **11** Jadugerler chaqilar destidin Musaning aldida turalmay qaldi; chünki jadugerning bedininimu, bashqa barliq misirliqlarnimu oxshash chaqa bésip ketkenidi. **12** Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildi; shunga Perwerdigar del Musagha éytqinidek u ulargha qulaq salmidi. **13** Andin Perwerdigar Musagha: — Ete tang seher qopup, Pirewnning aldida turup uninggha: «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Qowmimni Manga ibadet qilishqa qoyup ber; **14** chünki Men bu qétim hemme balayi'apetlirimni yürikingge, emeldarliring we puqraliringning üstige ewetimen. Buning bilen sen pütkül yer yüzide Mendek bashqa birining yoq ikenlikini bilisen. **15** Chünki Men qolumni uzitip, özüng we qowmingni waba bilen urghan bolsam'idi, bu waqitqiche sen yer yüzidin yoqilip kététing. **16** Halbuki, Méning séni ornunggha tiklishimdiki meqsitim shu idiki, del Öz qudritimni sanga körsitish, shundaqla namimning pütkül yer yüzide jakarlinishi üçün idi. **17** Sen yene qowmimgha chongchiliq qilip, ularni qoyup bérishni ret qiliwérensen? **18** Mana, ete mushu waqitlarda Misir döliti bina bolghandin buyan héch körülüp baqmighan qattiq möldürni yaghdurimen. **19** Shuning üçün adem ewetip, haywan we étizda bar-yoqungni yighip ichkiri solighin; chünki öyge qayturulmay sirtta qalghan adem we haywanlarning hemmisi möldürning astida qélip ölüp kétidu! — dégin, dédi. **20** Buni anglap Pirewnning emeldarlirining arisidin Perwerdigarning sözidin qorqqan herbir adem öz qulliri we charpaylirini yügürtüp öylirige élip keldi. **21** Lékin Perwerdigarning sözini étibargha almighanlar öz qul we mallirini tashqirida qaldurup qoydi. **22** Perwerdigar Musagha: — Misir zéminidiki her yerde, ademler üstige, mallarning üstige, shundaqla Misir zéminidiki dalalarning hemme ot-chöplirining üstige möldür yaghsun dep, asman'gha qarap

qolungni kötürgin, dédi. **23** Musa shuning bilen hasisini asman'gha qaritip kötürüwidi, Perwerdigar güldürmamini güldürлитip, möldür yaghdurdi, yer yüzide chaqmaq chéqindiliri chépip yüretti. Shundaq qilip Perwerdigar Misir zémini üstige möldür yaghdurdi. **24** Möldür yéghip, möldür bilen ot arilash chüshti; möldür shunche éghir boldiki, Misir döliti bina bolghandin tartip undaq qattiq möldür yéghip baqmighanidi. **25** Möldür pütkül Misir zéminining her yéride chüshüp, insan bolsun, haywan bolsun, hemmisini urdi; möldür étizdiki hemme ot-chöpni urup, yerdiki hemme del-derexlernimu sunduruwetti. **26** Peqet Israillar olturushluq Goshen zéminidila möldür yaghmidi. **27** Pirewn adem ewetip Musa bilen Harunni chaqirtip ulargha: — Men bu qétim gunah qildim! Perwerdigar heqqaniydur; Sewenlik bolsa men we xelqimdin ötti. **28** Yene béríp Perwerdigardin ötünüp iltiya qilinglar! Xudadin chiqqan bu qattiq güldürmamilar we möldür yétip ashti! Silerni qoyup bérey; siler emdi mushu yerde turuwersenglar bolmaydu, — dédi. **29** Musa uninggha jawab béríp: — Men sheherdin chiqqanda, Perwerdigar terepke qarap qollirimni yéyip kötürimen; güldürmamilar shu haman bésiqip möldür yene yaghsun. Yer yüzi Perwerdigarningkidur, dep bilishing üçün shundaq bolidu. **30** Lékin sen we séning emeldarliring, silerning Perwerdigar Xudadin téxiche qorqmaywatqiniglarni bilimen, dédi. **31** Shu chaghda arpa bash chiqirip, zighir ghunchilighan bolghachqa, zighir we arpa möldürdin weyran qilindi. **32** Lékin bughday bilen qara bughday kéyinrek bix chiqarghachqa, weyran qilinmidi. **33** Musa Pirewnning aldidin kétip, sheherdin chiqip Perwerdigar terepke qarap qollirini yéyip kötürdi. Shuning bilen güldürmama we möldür toxtap, yamghur yerge yene tökülmidi. **34** Emma Pirewn yamghur, möldür we güldürmamilarning toxtighinini körgende, yene gunah sadir qildi; umu, emeldalirimu könglini qattiq qilishti. **35** Bu teriqide Pirewnning köngli qattiq turuwérip, Perwerdigar Musaning wasitisi bilen éytqandek, Israillarni qoyup bérishni ret qildi.

10 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning aldigha barghin; chünki ularning arisida bu möjizilik alametlerni körsitishim üçün Pirewnning könglini we emeldarlirining könglini qattiq qilip qoydum. **2** Bu ish bilen Méning misirliqlarni qandaq reswa qilghanliqim we ularning arisida körsetken

möjzilik alametlirimni sen oghlungning andin newrengning quliqigha yetküzisen. Buning bilen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisiler, dédi. 3 Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha bérip, uninggha: — Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Özüngni aldında töwen tutushni qachan'ghiche ret qilisen? Manga ibadet qilish üçün qowmimni qoyup ber. 4 Chünki eger sen qowmimni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men ete séning yurtunggha chéketke ewetimen. 5 Ular siler zémin yüzini körmigüdek qilip yépiwétidu, silerning möldürdin aman qalghan nersiliringlarnimu, dalalarda ösken hemme del-derexliringlarnimu yep kétédu. 6 Ular orda-sarayliringgha, emeldarlingning sarayliri, shundaqla barliq misirliqlarning öylirige tolup kétédu; bundaq apetni ata-bowangliring we ata-bowiliringning ata-bowilirimu yer yüzide apiride bolghandin tartip körüp baqmighan» — dédi-de, burulup Pirewnning aldidin chiqip ketti. 7 Pirewnning emeldarliri uninggha: — Bu adem bizge qachan'ghiche tuzaq bolar? Öz Xudasi Perwerdigargha ibadet qilishqa bu ademlerni qoyup bergeyla! Misirning xarab bolghinini téxiche körmeywatamdila? — dédi. 8 Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha yene chaqiritip kélindi. U ulargha: — Perwerdigargha ibadet qilish üçün béringlar; lékin baridighanlar zadi kimler? — dédi. 9 Musa jawab bérip: — Yashlirimiz we qéri-chüriler bilen, oghullirimiz we qizlirimiz bilen, qoy we kala padilirimizni élip hemmimiz barimiz; chünki biz Perwerdigar üçün héyt ötküzüshimiz kérek, dédi. 10 U ulargha: — Silerni bala-chaqanglar bilen qoshup qoyup berginimde, Perwerdigar siler bilen bille bolghay! Mana, aldinglarda balayi'apet turuptu! 11 Yoqsu, bundaq qilishinglarga bolmaydu! Perwerdigargha ibadet qilishqa peqet aranglardin er kishilerla barsun! Chünki silerning telipinglar del shu emesmidil! — dédi-de, ular Pirewnning aldidin qoghlap chiqirildi. 12 Andin Perwerdigar Musagha: — Misir zéminining üstige qolungni uzatqin. Shundaq qilsang, chéketkiler Misir zéminini bésip, zémindiki herxil otyashlarni, yeni möldürdin aman qalghanning hemmisini yep kétédu, dédi. 13 Musa hasisini Misir zéminining üstige uzatti; Perwerdigar shu küni we kéchisi zémin üstige sherq shamili chiqardi. Seherde, sherq shamili chéketkilerni uchurup keldi. 14 Chéketkiler Misirning pütkül zéminigha yéyilip, Misirning pütün chégrisinimu basti. Apet intayin éghir

boldi; ilgiri bundaq chéketke apiti bolup baqmighan, mundin kéyinmu uningdek bolmaydu. 15 Ular pütkül zéminning yüzini qaplidi, yer qarangghuliship ketti; ular möldürdin aman qalghan zémindiki hemme otyashlarni we del-derexlerning barliq méwilirini yep ketti. Shuning bilen pütkül Misir zémini tewesidiki del-derexlerde yaki daladiki gül-giyahlarda héch yéshilliq qalmidi. 16 Andin Pirewn aldirap-ténep Musa bilen Harunni chaqirtip ulargha: — Men hem Xudayinglar Perwerdigar aldida hem silerning aldinglarda gunah qildim. 17 Emdi mushu bir qétim gunahimdin ötüp Perwerdigar Xudayinglardin bu ölümni mendin élip kétishini iltija qilishinglarni ötünimen, — dédi. 18 Shuning bilen Musa Pirewnning aldidin chiqip Perwerdigargha iltija qildi. 19 Shuning bilen Perwerdigar shamalni burap gherb tereptin intayin küchlük boran chiqirip, chéketkilerni uchurup, Qizil Déngizgha gherq qildi; Misirning pütkül teweside bir talmu chéketke qalmidi. 20 Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qilip qoyghini üçün u Israillarni qoyup bermidi. 21 Andin Perwerdigar Musagha: — Qolungni asman'gha qaritip uzatqin; shuning bilen qattiq bir qarangghuluq bolidu, hetta adem silisa qoligha tuyulghudek qoyuq qarangghuluq Misir zéminini qaplaydu, — dédi. 22 Andin Musa qolini asman'gha qaritip uzitiwidi, qoyuq bir qarangghuluq Misir zéminini üç kün'giche qaplap turdi. 23 Üch kün'giche biri yene birini körelmes we ya héchkim öz jayidin qozghilalmas boldi; lékin barliq Israillar olturghan jaylarda yoruqluq bar idi. 24 Pirewn Musani chaqirtip uninggha: — Bérip, Perwerdigargha ibadet qilinglar. Peqet qoy we kala padiliringlar qalsun; bala-chaqiliringlarnimu élip barsanglar bolidu, dédi. 25 Musa jawaben: — Undaqta Xudayimiz Perwerdigargha qurbanliq qilishqa [inaqliq] qurbanliqi we köydürme qurbanliqigha lazimliq charpaylarni sen bizge béremsen? 26 Özimizning charpaylirimiz biz bilen birge kétishi kérek, bir tuyuqimu keynide qalsa bolmaydu; chünki Xudayimiz Perwerdigargha ibadet qilishqa qurbanliq qilidighinimizni bulardin tallishimiz lazim. U yerge yétip barmighuche, Perwerdigargha qaysi qurbanliqlar bilen ibadet qilidighinimizni bilmeymiz, — dédi. 27 Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildi; u ularni yenila qoyup bermidi. 28 Pirewn Musagha: — Aldimdin yoqal! Hézi bol, ikkinchi manga körün'güchi bolma! Chünki yüzümni yene körgen küning jéningdin

ayrilisen, — dédi. 29 Musa uninggha: — Rast éyting! Men séning yüzüngni ikkinchi körgüchi bolmaymen, — dédi.

11 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Yene bir apetni Pirewnning üstige we Misirning üstige chüshürimen. Andin u silerni bu yerdin kétishke yol qoyidu we u silerni hemme nersiliringlar bilen qoshup qoyup bérip, bu yerdin mutleq qoghlap chiqiridu. 2 Emdi sen xelqqa tapilap: — Her biringlar, er kishilerning herbiri öz qoshnisidin, ayal kishilerning herbiri öz qoshnisidin kümüş buyumlarni, altun buyumlarni sorap alsun, dégin, — dédi 3 (Perwerdigar xelqini misirliqlarning aldida iltipat tapquzdi. Shuningdek Musa dégen bu adem Misir zéminida Pirewnning emeldarlirining neziride bolsun, puqralarning neziride bolsun, nahayiti ulugh zat boldi). 4 Andin Musa yene: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Men yérim kéchide chiqip Misirni kézip chiqimen. 5 Shu waqitta textte olturuwatqan Pirewnning tunji oghlidin tartip yarghunchaq tartidighan dédekning tunji oghlighiche, shundaqla barliq charpaylarning tunjiliri, yeni Misirdiki barliq tunji jan igiliri ölidu. 6 Bu sewebtin pütkül Misir zéminida qattiq bir peryad kütürüldü; uningdin ilgiri shundaq peryad bolup baqmighanidi, mundin kéyinmu bundaq peryad anglanmaydu. 7 Lékin Israillargha, meyli ademliri, meyli haywanatlirigha bolsun, hetta bir tal itmu qawap qoymaydu. Buningdin Perwerdigarning misirliqlar bilen Israilni perqlendüridighanliqini bilisiler». 8 — Shuning bilen bu emeldarliringning hemmisi aldimgha kélip, manga tezim qilip: «Sili özliri we silige egeshken barliq qowmliri chiqip kétishkeyla!» dep éytidu, andin chiqip kétimen» — dédi-de, qattiq ghezep bilen Pirewnning aldidin chiqip ketti. 9 Perwerdigar Musagha: — Misir zéminida Méning karamet möjjilirimning köplep körsitilishi üçhün Pirewn silerge qulaq salmaydu, — dégenidi. 10 Musa bilen Harun bu karamet möjjilerning hemmisini Pirewnning aldida körsitip boldi; lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qilip qoyghini üçhün u Israillarni uning zéminidin ketkili qoymidi.

12 Perwerdigar Misir yurtida Musa we Harun'gha mundaq dédi: — 2 Bu ay silerge aylarning ichide béshi, yilning tunji éyi bolidu. 3 Siler pütün Israil jamaitige söz qilip: — Bu aying oninchi küni

hemminglar atiliringlarning ailisi boyiche bir qozini élinglar; herbir ailige birdin qoza élinglar. 4 Eger melum bir aile bir qozini yep bolalmighudek bolsa, undaqta öy igisi yénidiki qoshnisi bilen birliship adem sanigha qarap bir qoza élinglar; herbir kishining ishtihasiqqa qarap hésablap muwapiq bir qoza hazirlanglar. 5 Herbiringlar tallaydighan qozanglar béjirim, bir yashliq erkeq bolsun; qoy yaki öchke padiliridin tallansimu bolidu. 6 Qozini bu aying on tötinchi küningiche yéninglarda turghuzunglar, — dégin. — Shu küni Israilning pütkül jamaiti tallighan mélini gugumda soysun. 7 Andin ular uning qénidin élip gösh yéyilgen öyning ishikning bash teripige hem ikki yan késhikige sürkep qoysun. 8 Ular shu kéchisi göshini otta kawap qilip yésun; uni pétir nan we achchiq-chüchük köktat bilen qoshup yésun. 9 qet'iy xam yaki suda pishurup yémenglar, belki uni bash, put we ich-qarinliri bilen otta kawap qilip yenglar. 10 Uning héchnémisini etige qaldurmanglar. Eger etige éship qalghanliri bolsa, uni otqa sélip köydürüwétinglar. 11 Siler uni mundaq halette yenglar: — Uni yégende belliringlarni ching baghlap, ayaghliringlarga kesh kiyip, qolliringlarda hasa tutqan halda téz yenglar. U bolsa Perwerdigarning «ötüp kétish» qozisidir. 12 Chünki Men u kéchisi Misir zéminini kézip ötimen; Men Misir zéminida meyli insan bolsun, meyli haywan bolsun ularning tunji tughulghan erkikining hemmisini öltürimen; shuning bilen Men Misirning barliq but-ilahlirining üstidin höküm chiqirimen; Men Perwerdigardurmen. 13 Shu qurbanliqning qéni siler olturghan öylerde silerge [nijat] belgisi bolidu; bu qanlarni körginimde silerge ötüp turimen. Shuning bilen Misir zéminini urghinimda halaket élip kélidighan waba-apet silerge tegmeydu. 14 Bu kün silerge xatire kün bolsun; uni Perwerdigarning héyti süpitide ötküzüp tebriklemlanglar; ebediy belgilime süpitide nesildin-nesilge menggü ötküzümlanglar. 15 Yette kün pétir nan yenglar; birinchi küni öyüglardin [barliq] xémirturuchlarni yoq qilinglar; chünki kimki birinchi kündin tartip yettinchi kün'giche boldurulghan nan yése, shu kishi Israil qataridin üzüp tashlinidu. 16 Birinchi küni siler muqeddes ibadet soruni tüzümlanglar; yettinchi künimu hem shundaq bir muqeddes ibadet soruni ötküzülsun. Bu ikki kün ichide héchqandaq ish-emgek qilinmisun; peqet her kishining yeydighinini teyyarlashqa munasiwetlik ishlarnila qilsanglar bolidu. 17 Men del shu küni silerni

qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqarghinim
üchün siler pétir nan héytini ötküzümlar; shu
künni nesildin-nesilge ebediy belgilime süpitide
héyt küni qilip békitinglar. **18** Birinchi ayning
on tötinchi küni, kechqurundin tartip shu ayning
yigirme birinchi küni kechqurun'ghiche, pétir nan
yenglar. **19** Yette kün ichide öyliringlarda héch
xémirturuch bolmisun; chünki musapir bolsun,
zéminda tughulghan bolsun, kimki boldurulghan
nersilerni yése shu kishi Israil jamaitidin üzüp
tashlinidu. **20** Siler héchqandaq boldurulghan nersini
yéme, qeyerdila tursanglar, pétir nan yenglar. **21** Musa
Israilning barliq aqsaqallirini chaqirip ulargha: — Bérip
herbiringlarning ailisi boyiche özünglarga bir qozini
tartip chiqirip pasxa qozisini soyunglar. **22** Andin bir
tutam zupa élip uni qachidiki qan'gha chilap, qachidiki
qanni ishiqning béshi we ikki késhikige sürkenglar.
Silerdin etigen'giche héchkim öyining ishiqidin qet'iy
chiqmisun. **23** Chünki Perwerdigar misirliqlarni
urup halak qilish üchün, zéminni kézip ötidu; U
ishiqning béshi we ikki késhikidiki qanni körgende,
Perwerdigar halak qilghuchining öyliringlarga kirip
silerni urushidin tosush üchün [muhapizet qilip]
ishiqning aldigha ötüp turidu. **24** Bu resim-qaidini
özünglar we baliliringlar üchün ebediy bir belgilime
süpitide tutunglar. **25** Siler Perwerdigar Öz wedisi
boyiche silerge béridighan zémin'gha kirgininglarda
bu héytliq ibadetni tutunglar. **26** Baliliringlar silerdin:
«bu ibaditiglarning menisi néme?» — dep sorisa, **27**
siler: «Bu misirliqlarni urghinida, Misirda Israillarning
öylirining aldigha ötüp turup, bizning öydikilirimizni
qutquzghan Perwerdigargha bolghan «ötüp kétish»
qurbanliq bolidu» — denglar. Shuni anglighanda, xelq
éngiship [Xudagha] sejde qildi. **28** Andin Israillar qaytip
bérip, Perwerdigar del Musa bilen Harun'gha emr
qilghandek ish kördi. **29** We shundaq boldiki, yérim
kéche bolghanda, Perwerdigar Pirewnning textide
olturuwatqan tunjisidin tartip zindanda yétiwatqan
mehbusning tunjisighiche, Misir zéminidiki tunji
oghullarning hemmisini urup öltürdi, shundaqla
u haywanatlarning tunji tughulghanliriningmu
hemmisini öltürdi. **30** Adem ölmigen birmu öy
qalmighachqa, shu kéchisi Pirewnning özi, uning
barliq emeldarliri we barliq misirliqlar kéchide ornidin
qopti; Misir zéminida intayin qattiq peryad kötürüldi.
31 Pirewn kéchide Musa bilen Harunni chaqirtip:
— Turunglar, siler we Israillar bilen bille méning

xelqimning arisidin chiqip kétinglar; éytqininglardek
bérip, Perwerdigargha ibadet qilinglar! **32** Silerning
dégininglar boyiche qoy, öchke, kala padilirimu élip
kétinglar; men üchünmu bext-beriket tilenglar, — dédi.
33 Misirliq puqralarmu «hemimiz ölüp ketküdekimiz»
déyiship, xelqni zémindin téz chiqiriwétish üchün
ularni kétishke aldiratti. **34** Xelq téxi bolmighan
xémirlirini élip, uni tengnilerge sélip, kiyim-kéchekliri
bilen yögep, mürilirige élip kötürüp méngishti.
35 Israillar Musaning tapilighini boyiche qilip,
misirliqlardin kümüş buyumlar, altun buyumlar we
kiyim-kécheklerni sorap élishti. **36** Perwerdigar xelqni
misirliqlarning köz aldida iltipat tapquzghini üchün
misirliqlar ularning özliridin sorighanlirini berdi;
shundaq qilip Israillar misirliqlardin gheniyetlerni
élip ketti. **37** Shuning bilen Israillar balilarni hésabqa
almighanda alte yüz mingche erkeq bolup, Ramsestin
chiqip, Sukkot shehirigiche piyade mangdi. **38** Ular
bilen bille chong bir top shalghut xelqmu ulargha
qoshulup mangdi, yene nurgun charwilar, köpligen
kala-qoy padiliri bilen bille chiqti. **39** Misirdin alghach
chiqqan xémirdin ular pétir nan-toqachlarni etti;
chünki ular Misirda birdem-yérim dem turghuzulmay
heydelgini üchün xémir bolmighanidi; ular özliri
üchün yémeklik teyyarliwélishqimu ülgürelmigenidi.
40 Israillarning Misirda turghan waqti jemiy töt yüz
ottuz yil boldi. **41** Shundaq boldiki, shu töt yüz
ottuz yil toshqanda, del shu künide Perwerdigarning
barliq qoshunliri Misir zéminidin chiqip ketti. **42**
Shu küni kéchide ular Misir zéminidin chiqirilghini
üchün, shu kéchini ular Perwerdigarning kéchisi dep
tutushi kérek; shu kéchini barliq Israillar ewladtin
ewladqiche Perwerdigargha atap tutup, tünishi
kérek. **43** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq
dégenidi: — Pasxa qozisi toghrisidiki belgilime shu
bolsunki: — Héchqandaq yat ellik adem uningdin
yémisun. **44** Lékin herkimning pulgha sétiwalghan
quli bolsa, u xetne qilinsun, andin uningdin yésun.
45 Emma öyünglarda waqitliq turuwatqan musapir
yaki medikar buningdin yése bolmaydu. **46** Göshni
bashqa bir öyge élip chiqmighin; birla öyde yéyilsun;
qozining héchbir söngiki sundurulmisun. **47** Pütkül
Israil jamaiti bu héytini ötküzsun. **48** Eger séning
bilen birge turghan musapir bolsa, Perwerdigargha
atap pasxa héytini ötküzmeqchi bolsa, undaqta aldi
bilen barliq erkekliri xetne qilinsun; andin kélip héyt
ötküzsun. U zéminda tughulghan kishidek sanalsun.

Lékin héchbir xetnisiz adem uningdin yémisun. **49** Zéminda tughulghan kishi hem aranglarda turghan musapir üçün oxshash qanun-belgilime bolsun. **50** Shuning bilen Israillarning hemmisi del Perwerdigar Musa bilen Harun'gha buyrughandek shu ishlarni ada qildi. **51** Shu künning özide Perwerdigar Israillarni qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqardi.

13 Perwerdigar Musagha: **2** — Israillar arisida baliyatquning barliq tunji erkek méwisini, meyli u insanning yaki haywanning bolsun, Manga atap muqeddes qilghin; u Manga mensuptur, dégenidi. **3** Musa xelqke mundaq dédi: — Siler Misirdin ibaret «qulluq makani»din chiqqan bu künni yad étinglar; chünki Perwerdigar silerni bu yerdin qudretlik qoli bilen chiqardi. Buning üçün héch boldurulghan nerse yéyilmisun. **4** Abib éyining бүгүнкү күни yolgha chiqqan kün. **5** Emdi Perwerdigar sanga bérishke ata-bowiliringgha qesem qilghan, süt bilen hesel éqip turidighan zémin'gha, yeni Qanaaniy, Hittiy, Amoriy, Hiwiy we Yebusiylarning zéminigha séni élip barghinida mushu [Abib] éyida shu ibadetni tutqin. **6** Yette kün'giche pétir nan yenglar; yettinchi künide Perwerdigargha alahide atighan héyt ötküzilsun. **7** Yette kün ichide pétir nan yéyilsun; silerning aranglarda héchqandaq boldurulghan nan tépilmisun we ya chégriliring ichide héch xémirturuchmu körünmisun. **8** Shu küni sen öz oghlunggha: «Misirdin chiqqinimda Perwerdigarning manga körsetken iltipatini yad qilip teshekkur bildürüş üçün, bu [héytni] ötküzimen», dep chüshendürgin. **9** Perwerdigarning qanun-telimining hemishe aghzingdin chüshmesliki üçün, bu belgilimini qolunggha belge qilip séliwal, péshanengge qashqidek esletme qilip ornitiwal; chünki Perwerdigar séni qudretlik qoli bilen Misirdin chiqardi. **10** Emdi bu belgilimini yilmuyil békitilgen waqtida tutqin. **11** Perwerdigar sen bilen ata-bowiliringgha qilghan qesimi boyiche séni Qanaaniylarning zéminigha élip béríp, uni sanga teqdim qilghandin kéyin, shundaq qilishing kérek: — **12** barliq baliyatquning tunji méwisini Perwerdigargha atap sunisen; shundaqla charpay mélingning hemme tunji erkeklirimu Perwerdigargha mensup bolsun. **13** Emma ésheklerning hemme tunjilirining ornigha birdin qoza bergin. Eger uning ornigha birnerse bermiseng, uning boynini sunduruwetkin. Oghulliringlar arisida barliq tunjilirining ornigha

hörlük bedili tölüşhüng kérek. **14** Kéyinki künlerde oghlung sendin: «buning menisi némidur», dep sorisa, sen uninggha jawab béríp: «Perwerdigar qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqirip, «qulluq makani»din azad qildi. **15** Shundaq boldiki, Pirewn boyni qattiliq qilip bizni qoyup bérishni ret qilghinida, Perwerdigar Misir zéminidiki barliq tunji tughulghanlarni, insanning bolsun, malning bolsun, hemmisini urup öltürdi; buning üçün men malning baliyatqusining tunji méwisini, yeni hemme tunji tughulghan erkeklirini Perwerdigargha atap qurbanliq qilip sunimen we oghullirimning herbir tunjiliri üçün hörlük bedili tölep bérimen», dep éytqin. **16** Bu belgilimini qolunggha [esletme-]belge qilip séliwal, péshanengge qashqidek esletme qilip ornitiwal, chünki Perwerdigar qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqardi» — dégin. **17** Emma Pirewn xelqni kétishke qoyghandin kéyin, Filistiylarning zéminidiki yol yéqin bolsimu, Xuda ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u: «xelqim jengge uchráp qalsa, qorqup pushayman qilip, Misirgha yénip kétishi mumkin» dep oylighanidi. **18** Shu sewebtin Xuda xelqni aylandurup, Qizil Dénghiz tereptiki chölning yoli bilen bashlap mangdi. Shundaq qilip Israillar Misirdin chiqqinida, qorallinip jengge teyyar bolup tertip bilen mangdi. **19** Musa Yüsüpnüng söngeklirinimu bille éliwaldi; chünki Yüsüp eslide Israilning oghulliri bolghan [qérindashlirini]: «Xuda choqum silerni yoqlap halinglardin xewer alidu; shu chaghda siler méning söngeklirimni mushu yerdin bille élip kétinglar» dep qesem qildurghanidi. **20** Andin ular Sukkottin chiqip, chölning chétidiki Étam dégen yerde chédirlirini tikti. **21** Emdi Perwerdigar ulargha yol körsitishke kündüzi bir bulut tüwrükide, kéchisi yoruqluq bérishke ot tüwrükide bolup ularning aldida yüretti. Shuning bilen ular kéche-kündüz yol yüreytytti. **22** Bulut tüwrüki kündüzi, ot tüwrüki kéchisi xelqtin ayrilmay, aldida yüretti.

14 Perwerdigar Musagha: **2** — Sen Israillargha: «Siler burulup Migdol bilen déngizning ariliqidiki Pi-Hahirotning aldigha béríp chédír tikinglar; Baal-Zéfonning udulidiki déngizning boyida chédír tikinglar», dégin. **3** Shuning bilen Pirewn: «Israillar zéminda ézip qaldi, chölning ichide qamiliq qaldi» dep oylaydu; **4** Israillarni qoghlisun dep Men Pirewnning könglini qattiq qilimen; shundaq qilip, Men Pirewn we uning pütkül qoshunliri arqiliq Öz ulughluqumni ayan qilimen; we misirliqlar Méning

Perwerdigar ikenlikimni bilidu, — dédi. Israillar Xudaning sözi boyiche qildi. 5 «U xelq qéchip ketti» dep Misirning padishahigha xewer bériliwidi, Pirewn bilen emeldarliri xelq toghrisidiki qararidin yénip: «Israillarni qulluqtin qoyuwetkinimiz, bu zadi néme qilghinimiz?!» — déyishti. 6 [Pirewn] derhal jeng harwisini qoshTURUP, öz xelqini bashlap yolgha chiqti. 7 U yene alte yüz xillan'ghan jeng harwisi, shundaqla Misirdiki barliq jeng harwilirini yighdurup, ularning herbirige leshker bashliqlirini olturghuzup élip mangdi. 8 Perwerdigar Misirning padishahi Pirewnning könglini qattiq qilghini üçün, u Israillarni qoghliidi. Bu chaghda Israillar qollirini égz kötürüşken halda Misirdin chiqip bolghanidi. 9 Misirliqlarning [hemmisi] yeni Pirewnning barliq atliri bilen jeng harwiliri, atliq leshkerliri bilen pütkül qoshuni ularni qoghlap, Israillar déngiz boyigha chédir tikken jayda, yeni Pi-Hahirotning yénida, Baal-Zéfonning udulida ulargha yétishti. 10 Pirewn yéqinlashqanda, Israillar béshini kötürüp qariwidi, mana, misirliqlar ularning arqisidin yürüş qilip qoghlap kéliwatatti! Shuni körgende Israillar tolimu qorqushup, Perwerdigargha nida-peryad kötürdi. 11 Ular Musagha: — Misirda göristan tépilmasmidi, sen bizni chölde ólsun dep mushu yerge élip keldingghu?! Bizni Misirdin élip chiqip, bizge mundaq qilghining némissi?! 12 Misirda turghan waqtimizda biz sangha: «Bizni misirliqlarning qulluqida bolushimizgha qoyghin, biz bilen karing bolmisun» dep éytmighanmiduq? Misirliqlarning qulluqida bolghinimiz chölge kélip ölginimizdin ewzel bolatti! — dédi. 13 Buning bilen Musa xelq: — Qorqmay, tik turunglar, Perwerdigarning бүгүн silerge yürüzidighan nijatini körisiler; chünki siler бүгүн körge misirliqlarni ikkinchi körmeysiler. 14 Perwerdigar siler üçün jeng qilidu, lékin siler bolsanglar jim tursanglarla boldi, dédi. 15 Andin Perwerdigar Musagha: — Némishqa sen Manga peryad kötürisen? Israillargha: «Aldigha ménginglar» dep buyrughin. 16 Lékin sen hasangni kötürüp qolungni déngizgha uzitip, uni ikkige bölgin; shundaqta, Israillar déngizning otturisidin quruq yer bilen ötüp kétidu. 17 Mana, Men ularni qoghliisun dep misirliqlarning köngüllirini qattiq qilimen, shuning bilen Men Pirewn we uning pütkül qoshuni, jeng harwiliri we atliqliri arqiliq Öz ulughluqimni ayan qilimen. 18 Shundaq qilip, Men Pirewn we uning jeng harwiliri we atliqliri

arqiliq Öz ulughluqimni ayan qilghinimda, misirliqlar Méning Perwerdigar ikenlikimni bilidu, dédi. 19 Israilning qoshunining aldida yürüwatqan Xudaning Perishtisi emdi ularning keynige ötti; shuningdek ularning aldida mangghan bulut tüwrükimu ularning keynige yöktilip, 20 misirliqlarning chédirgahi bilen Israilning chédirgahining ariliqida toxtidi; bu bulut bir terepte qarangguluq chüshürüp, yene bir terepte kéchini yorutti. Buning bilen pütün bir kéche bir qoshun yene bir qoshun'gha yéqin kélelmidi. 21 Musa qolini déngizning üstige uzatti; Perwerdigar pütün kéche sherqtin küchlük bir shamal chiqirip, déngizning süyini keynige yandurdi; U suni yandurup déngizni quruq yer qildi, sular ikkige bölündi. 22 Shu teriqide Israillar déngizning otturisidiki quruq yerdin méngip, ötüp ketti; sular bolsa ularning ong we sol yénida kötürülüp tamdek turatti. 23 Emma misirliqlar ularni qoghlap kéliwatatti — Pirewnning barliq atliri, jeng harwiliri we atliq leshkerliri ularning keynidin déngizning otturisighiche keldi. 24 Tang atqanda shundaq boldiki, Perwerdigar ot bilen bulut tüwrükide turup misirliqlarning qoshunigha qaridi we misirliqlarning qoshunigha parakendichilik chüshürdi. 25 U ularning harwilirining chaqlirini patquzup, heydep méngishini müshkül qildi. Misirliqlar: — Yürünglar, Israilning aldidin qachayli, chünki Perwerdigar ular üçün misirliqlargha qarshi jeng qiliwatidu, — déyishti. 26 Perwerdigar Musagha: — Sular yénip misirliqlarning üstige, ularning jeng harwilirining üstige we atliqlirining üstige éqip bérüp, ularni chöktürüwetsun dep qolungni déngizning üstige uzatqin, — dédi. 27 Musa qolini déngizning üstige uzitiwidi, tang atqanda déngizning süyi yene esliy halitige yénip keldi. Qéchiwatqan misirliqlar éqin'gha qarshi yügürüshti, Perwerdigar ularni déngizning otturisida mollaq atquzdi. 28 Su eslige yénip kélip, jeng harwiliri bilen atliqlarni, yeni Israillarning arqidin qoghlap déngizgha kirgen Pirewnning pütkül qoshunini gherq qiliwetti; ularin birimu saq qalmidi. 29 Lékin Israillar déngizning otturisidiki quruq yer bilen méngip ötüp ketti; sular ularning ong we sol yénida kötürülüp tamdek turatti. 30 Shu teriqide Perwerdigar u küni Israillarni misirliqlarning qolidin qutquzdi; Israillar misirliqlarning déngizning boyida ölük yatqinini kördi. 31 Israil xelqi Perwerdigarning misirliqlargha

ishletken zor qudritini körüp, Perwerdigardin qorqti; ular Perwerdigargha we uning quli Musagha ishendi.

15 Shu chagha Musa bilen Israillar Perwerdigargha medhiye oqup munu küyni éytti: — «Men Perwerdigarni medhiyilep küy éytay, Chünki U karamet ulughluqini körsetti; U at we min'güchini déngizga tashliwetti. **2** Méning küchüm hem méning küyüm Yah Özidur; U manga nijat boldi; U méning Tengrimdur, men Uni ulughlaymen; U méning atamning Xudasidur, men Uni aliy dep medhiyileymen. **3** Perwerdigar jengchidur, Yahweh Uning namidur. **4** Pirewning jeng harwilirini hem qoshunlirini déngizga tashliwetti; Uning aliy leshker bashliqliri Qizil Déngizda gherq qilindi. **5** Chongqur sular ularni kömwetti, Ular xuddi tashtek déngiz tégige chöküp ketti. **6** Séning ong qolung, ey Perwerdigar, Qudriti bilen shan-sherep tapti; Séning ong qolung, ey Perwerdigar, Düşmenni kukum-talqan qiliwetti. **7** Öz ulughluqungning heywisi bilen özüngge qarshi chiqqanlarni nabut qilding, Sen otluq ghezipingni ewetting, U samanni köydürgen ottek ularni yutuwetti. **8** Dimighingning nepisi bilen sular döng bolup örlidi, Jushqunlighan dolqunlar döng kebi tik turdi, Déngizning otturisidiki chongqur sular qaturup qoyuldi. **9** Düşmen dédi: «Men ularni qoghlaymen, yétishimen, olja élip üleshtürimen, Ulardin derdimni chiqirimen, Qilichimni sughurup, öz qolum bilen ularni nabut qilimen». **10** Lékin Sen nepising bilen püwlding, Déngiz ularni kömwetti; Ular jushqunluq sularda qoghushundek chöküp ketti. **11** Ilahlarning arisida, ey Perwerdigar, Kim Séning tengdishing bolsun? Pak-muqeddeslik ichide Öz heywitingni körsitidighan, Hemd-medhiyiler arisida dehshetlik turidighan, Möjize-karamet yaritidighan, Sendek kim bolsun? **12** Sen ong qolungni uzitishing bilen, Yer-zémin ularni yutuwetti. **13** Lékin Özüngge hemjemet qilip qutquzghan qowmni rehimdilliqing bilen bashlap chiqting; Sen ularni Öz muqeddes makaninggha qudriting bilen hidayet qilip yétekliding. **14** Yat xelqler buni anglap, titriship ketti; Filistiyede turuwatqanlarni tolghaqték azab tutti. **15** Andin Édomning emirliri dekke-dükkige chüshiti; Moabning palwanlirini bolsa, rasa titrek basti; Qanaan zéminidikilarning yürüki su bolup aqti; **16** Qorqunch we dehshet ularni basti; Bilikingning heywiti bilen ular xuddi tashtek midirliyalmay qaldi; Xelqing ötüp ketküche, i

Perwerdigar, Özüng rene tölep hör qilghan xelqing ötüp bolghuche. **17** Ularni bashlap kirip, Öz mirasing bolghan taghda köchettek tikisen, Öz makaning qilghan jaygha, i Perwerdigar, Öz qolliring teyyarlighan muqeddes jaygha, i Reb, ularni élip barisen. **18** Perwerdigar ebedil'ebedgiche padishah bolup höküm süridu! **19** Chünki Pirewning atliri, Jeng harwiliri atliqliri bilen bille déngizga kirip boldi; Perwerdigar déngizning sulirini ularning üstige yandurdi, Lékin Israillar bolsa déngizning otturisidin quruq yerdin méngip ötüp ketti». **20** Andin Harunning hedisi peyghember Meryem qoligha dapni aldi, barliq qiz-ayallarmu qoligha dap élip, ussul oyniship uninggha egeshti. **21** Meryem ulargha jawaben mundaq küyni oqudi: — «Perwerdigarni medhiyilep küy éytinglar, Chünki U zor ulughluqini körsetti; U at we min'güchini déngizga tashliwetti!». **22** Andin Musa Israillarni Qizil Déngizdin bashlap, Shur chölige élip bardu. Ular uda üç kün chölde yürüp, su tapalmidi. **23** Andin ular Marahqa yétip keldi; lékin u yerning süyi achchiq bolup, süyini ichkili bolmaytti; shunga u jayning nami «Marah» dep qoyulghan. **24** U waqitta xalayıq: — Biz néme ichimiz? — dep Musadin aghrinip ghotuldashqili turdi. **25** U Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar uninggha bir derexni körsetti; u derex yaghichini élip, sugha tashliwidi, su tatliq sugha aylandi. U yerde Perwerdigar ulargha höküm-belgilime békitip, ularni sinap, mundaq dédi: — **26** «Eger siler köngül qoyup Xudayinglar Perwerdigarning sözini anglap, Uning neziride durus bolghanni qilip, emrlirige qulaq sélip, barliq hökümlirini tutsanglar, undaqta, Men misirliqlarning üstige salghan késellerdin héchbirini üstüngge salmaymen; chünki Menki silerge shipaliq bergüchi Perwerdigardurmen». **27** Andin ular Élimgha yétip keldi. Shu yerde on ikki bulaq bilen yetmiş xorma derixi bar idi; ular shu yerde sularning boyida chédir tikti.

16 Andin Israillarning pütkül jamaiti Élimdin yolgha atlandi; Misir zéminidin chiqip, ikkinchi éyining on beshinchi künide Élim bilen Sinayning otturisidiki Sin chölige yétip keldi. **2** Emma Israillarning pütkül jamaiti chölde Musa bilen Harunning yaman gépini qilip ghotuldashqili turdi. **3** Israillar ulargha: — Perwerdigarning qoli bizni Misir yurtidila öltürüwetken bolsa bolmasmidi! Shu yerde biz gösh qaynawatqan qazanlarni chöridep olturup, toyghudek

nan yémigenmiduq? Lékin siler bu jamaetning hemmisini achliq bilen óltürmekchi bolup bizni bu chölge élip keldinglar! — déyishti. **4** Buning bilen Perwerdigar Musagha: — Mana, Men asmandin silerge nan yaghdurimen; shuning bilen xelq her küni chiqip, bir künlük lazimligini yighiwalsun. Bu teriqide Men ularning Méning qanun-emrlirimde mangidighan-mangmaydighanligini sinaymen. **5** Her heptining altinchi küni shundaq boliduki, ular yighiwalghanlirini teyyarlisun; u bashqa künlérde érishidighinidin bir hesse köp bolidu, — dédi. **6** Andin Musa bilen Harun barliq Israillargha: — Bügün axsham silerni Misir zéminidin élip chiqquchining Perwerdigar ikenlikini bilisiler we **7** ete siler Perwerdigarning shan-sheripini körisiler; chünki U silerning Uning yaman gépini qilip ghotuldashqininglarni anglidi; bizge kelsek, siler yaman gépimizni qilip ghotuldighudek biz kim iduq? — dédi. **8** Musa yene: Perwerdigar bügün axsham silerge yégili gösh bérip, ete etigende toyghudek nan bergende [buni bilisiler]; chünki Perwerdigar siler Uning yaman gépini qilip ghotuldighininglarni anglidi. Emdi biz néme iduq? Silerning ghotuldashqininglar bizlerge qaritilghan emes, belki Perwerdigargha qaritilghandur, — dédi. **9** Andin Musa Harun'gha: — Sen Israillarning pütkül jamaitige: «Perwerdigarning aldigha kélinglar; chünki U yaman gep bilen ghotuldashqininglarni anglidi», dep éytqin, — dédi. **10** Shundaq boldiki, Harun Israillarning pütkül jamaitige sözlep turghinida, ular chöl terepke qariwidi, mana, Perwerdigarning julasi bulutta ayan boldi. **11** Shuning bilen Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** — Men Israillarning yaman gep qilip ghotuldashqinini anglidim; emdi ulargha: «Gugumda siler gösh yeysiler we etigende nandin toyunisiler, shuning bilen siler Méning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilip yétisiler» — dep éytqin, dédi. **13** Kechqurunda shundaq boldiki, bödüniler uchup kélip, chédirgahni qaplap ketti; etisi etigende, chédirgahning etrapidiki yerlerge shebnem chüshkenidi. **14** Etrapta yatqan shebnem kötürülüp ketkendin kéyin, mana, chöllükning yer yüzide qirawdek népiz, kichik-kichik yumilmaq nersiler turatti. **15** Israillar uni körgende, uning néme ikenlikini bilmigini üçün: — Bu némidu? — dep sorashti. Musa ulargha jawaben: — Bu Perwerdigar silerge ata qilghan ozuq-tülüktur. **16** Perwerdigar shu ishni emr qilip dédiki, «Herbiringlar yeydighininglarga qarap uningdin yighiwélinglar; herbiringlar ailidiki adem

sanigha qarap, herbir ademge bir omer miqdarda yighinglar; her adem öz chédiridiki kishiler üçün yighinglar» — dédi. **17** Israillar shundaq qilip, bezisi köprek, bezisi azraq yighiwaldi. **18** Ular uni omer miqdari bilen ölçiwidi, köp yighqanlarningkidin éship ketmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi; herbir kishi öz yeydighinigha qarap yighqanidi. **19** Musa ulargha: — Héchqandaq adem bulardin héchnémini etige qaldurmisen, dédi. **20** Shundaq bolsimu, ular Musaning sözige qulaq salmidi; beziler uningdin bir qismini etige saqlap qoydi. Emma saqlap qoyghini qurtlap sésip ketti. Bu ish üçün Musa ulargha xapa bolup achchiqlandi. **21** Shu sewebtin ularning herbiri her etigini chiqip öz yeydighinigha qarap yighiwalatti; qalghanliri bolsa aptap chiqqanda érip kétetti. **22** Lékin altinchi küni shundaq boldiki, ular künlük ozuqning ikki hesisini yighdi; démek, herbir kishi üçün ikki omer miqdarda yighiwaldi; andin jamaet emirliri hemmisi kélip buni Musagha éytti. **23** Musa ulargha: — Mana Perwerdigarning dégini: — Ete aram küni, Perwerdigargha atalghan muqeddes shabat küni bolidu; pishuridighininglarni pishurup, qaynitidighininglarni qayinitip, éship qalghanning hemmisini etige saqlap qoyunglar, — dédi. **24** Ular Musa buyrughandek, éship qalghanni etisige saqlap qoyuwidi, ular sésip qalmidi, qurutlapmu ketmidi. **25** Musa ulargha: — Buni bügün yenglar; chünki bügün Perwerdigargha atalghan shabat küni bolghini üçün bügün daladin tapalmaysiler. **26** Alte kün siler yighsanglar bolidu; lékin yettinchi küni shabat bolghini üçün u künide héchnéme tépilmaydu, — dédi. **27** Halbuki, yettinchi küni xelqtin birnechchisi ozuq-tülük yighqili chiqiwidi, héchnéme tapalmidi. **28** Perwerdigar Musagha: «Siler qachan'ghiche Méning emrlirim we qanun-belgilimilirimni tutushni ret qilisiler? **29** Mana, Perwerdigar silerge shabat künini békitip berdi; shunga yettinchi küni herbiringlarni öz ornida turup, sirtlarga chiqmisun dep, altinchi küni ikki künlük ozuq béridu», — dédi. **30** Shuning bilen xelq yettinchi küni aram aldi. **31** Israillar bu ozuqni «manna» dep atidi; uning [shekli] yumghaqsüt uruqidek, renggi aq bolup, temi heselge milen'gen qoturmachqa oxshaytti. **32** Musa ulargha: — Perwerdigarning emri shuki, — Kéyinki ewladliringlarga Men silerni Misirdin élip chiqqanda, Men silerge chölde yéyishke ata qilghan nanni körsitish üçün, uningdin komzekke

bir omer toshquzup, ular üçhün saqlap qoyunglar, — dédi. **33** Musa Harun'gha: — Kelgüsi ewladliringlarga körsitishke saqlash üçhün bir komzekni élip, uninggha bir omer miqdarda manna sélip, Perwerdigarning huzurida qoyup qoyghin, — dédi. **34** [Kéyin,] Harun Perwerdigar Musagha buyrughandek komzekni saqlash üçhün uni höküm-guwahliq sanduqining aldida qoyup qoydi. **35** Shu teriqide Israillar adem olturaqlashqan bir zémin'gha yétip kelgüche qiriq yil «manna» yédi; ular Qanaan zéminining chégralirigha yetküche manna yédi. **36** Eyni chaghda bir «omer» «efah»ning ondin birige barawer idi.

17 Andin pütkül Israil jamaiti qopup, Sin chölidin chiqip, Perwerdigarning emri boyiche seper qilip, Refidim dégen yerge kélip chédirlirini tikti. Emma u yerde xelqge ichkili su yoq idi. **2** Shuning bilen xelq Musa bilen jédelliship: — Bizge ichkili su bergin! — dédi. Lékin Musa ulargha: — Némishqa méning bilen jédellishisiler? Némishqa Perwerdigarni sinaysiler? — dédi. **3** Lékin xelq changqap, su telep qilip, Musadin aghrinip ghotuldiship: — Sen némishqa bizni, balilirimizni we mélimizni usuzluq bilen öltürüşke Misirdin élip kelding? — dédi. **4** Shuning bilen Musa Perwerdigargha peryad kötürüp: — Bu xelqni qandaq qilsam bolar?! Ular hélila méni chalma-késeq qilishi mumkin! — dédi. **5** Perwerdigar Musagha jawaben: — Sen Israilning aqsaqalliridin birnechchisini özüng bilen bille élip chiqip, [Nil] deryasining süyini urghiningda ishletken hasangni qolunggha élip xelqning aldigha barghin; **6** Mana, Men shu yerde, Horeb téghidiki qoram tashning üstide séning aldingda turimen; sen qoram tashni urghin. Buning bilen uningdin xelqge ichkili su chiqidu, — dédi. Musa Israilning aqsaqallirining köz aldida shundaq qildi. **7** Musa Israillarning jédelleshkini we ularning «Perwerdigar arimizda zadi barmu-yoqmu?» déyiship Perwerdigarni sinighini üçhün, u yerni «Massah» we «Meribah» dep atidi. **8** Shu chaghda Amalekler kélip Refidimde Israilgha hujum qildi. **9** Musa Yeshuagha: Sen özimizdin Amalek bilen jeng qilishqa adem tallighin. Men ete Xudaning hasisini qolumgha élip döngning choqqisida turup turimen, dédi. **10** Yeshua Musa buyrughinidek qilip, Amalekler bilen jeng qildi. Musa, Harun we Xur döngning choqqisigha chiqti. **11** Shundaq boldiki, Musa qolini kötürüp tursa, Israil ghalib kéletti, lékin u qollirini peske chüshürüp tursa, Amalek ghalib kéletti. **12**

Musaning qolliri éghirliship ketti; ular bir tashni élip kélip uning astigha qoydi; u uning üstide olturdi; andin Harun bilen Xur biri bir teripide, biri yene bir teripide uning qollirini yölep turdi; bu teriqide uning qolliri taki kün patquche mezmur turdi. **13** Shundaq qilip, Yeshua Amalek we uning xelqini qilichlap nabut qildi. **14** Perwerdigar Musagha: — Bir eslime bolsun dep bu ishlarni bir kitabqa yézip qaldurghin, shundaqla shularni Yeshuaning qulaqlirigha oqup ber; chünki Men Amalekning namini asmanlarning astidin, hetta ademlerning ésidinmu mutleq öchürüwétimen, dédi. **15** Andin Musa bir qurban'gahni yasap, namini «Perwerdigar tughumdur» dep atidi **16** we Musa: — Yahning texti aldida bir qol kötürülüp: — «Perwerdigar ewladtin ewladqiche Amalekke qarshi jeng qilidu» déyilgenidi, — dédi.

18 Musaning qéynatisi, yeni Midiyanning kahini Yetro Xudaning Musa üçhün hemde Öz xelqi Israil üçhün barliq qilghanliri toghruluq anglidi, yeni Perwerdigarning Israilni Misirdin chiqarghanliqidin xewer tapti. **2** Shuning bilen Musaning qéynatisi Yetro Musaning eslide öz yénigha ewetiwetken ayali Zipporah we uning ikki oghlini élip yolgha chiqti (birinchi oghlining ismi Gershom dep qoyulghanidi; chünki Musa: «men yaqa yurtta musapir bolup turuwatimen» dégenidi. **4** Yene birining ismi Eliézer dep qoyulghanidi; chünki Musa: «Atamning Xudasi manga yardemde bolup, méni Pirewning qilichidin qutquzdi», dégenidi). **5** Shundaq qilip Musaning qéynatisi Yetro Musaning oghulliri bilen ayalini élip, Musaning chölde, Xudaning téghining yénida chédir tikgen yéрге yétip keldi. **6** U eslide Musagha: — «Mana, menki qéynatang Yetro séning ayalingni we uning ikki oghlini élip yéninggha kétiwatimen» dep xewer ewetkenidi. **7** Shuning bilen Musa öz qéynatisining aldigha chiqip, tezim qilip, uni söydi. Ular bir-biridin hal-ehwal soriship chédirgha kirdi; **8** Andin Musa qiynatisigha Israilning wejidin Perwerdigarning Pirewn we misirliqlargha qilghan hemme emellirini sözlep, ularning yol boyi béshigha chüshken jebir-japalarni bayan qilip, Perwerdigarning qandaq qilip ularni qutquzghinini éytip berdi. **9** Buni anglap Yetro Perwerdigarning Israilgha körsetken barliq yaxshiliqidin, ularni misirliqlarning qolidin qutquzghanliqidin shadlandi. **10** Yetro [shadlinip]: — Silerni misirliqlarning we Pirewning qolidin qutquzghan Perwerdigargha teshekkurler bolghay!

U bu qowmni misirliqlarning qolidin qutquzdi! **11** Men Perwerdigarning barliq ilahlardin üstün turidighanliqini emdi bildim; chunki U del ular yoghanchiliq qilghan ishta Özining ularidin üstün turidighanliqini namayan qildi — dédi. **12** Andin Musaning qéynatisi Yetro Xudagha atap bir köydürme qurbanliq we birnechche [teshekkur] qurbanliqlirini élip keldi; Harun bilen Israilning herbir aqsaqili Musaning qéynatisi bilen bille Xudaning huzurida taam yéyishke keldi. **13** Etisi Musa xelqning ish-dewaliri üstidin höküm chiqirishqa olturdi; xelq etigendin tartip kechkiche Musaning chöriside turushti. **14** Musaning qéynatisi uning xelqi üçün qilghan ishlirini körgende uningdin: — Séning xelqqa qiliwatqan bu ishing zadi néme ish? Némishqa sen [bu ishta] yalghuz olturisen, barliq xelq néme üçün etigendin kechkiche séning chörengde turidu? — dédi. **15** Musa qéynatisigha jawab bérrip: — Xelq Xudadin yol izdeshke méning qéshimgha kélidu. **16** Qachanki ularning bir ish-dewasi chiqsa ular yénimgha kélidu; shuning bilen men ularning otturisida höküm chiqirimen we shundaqla Xudaning qanun-belgilimilirini ulargha bildürimen, — dédi. **17** Musaning qéynatisi uninggha: — Bu qilghining yaxshi bolmaptu. **18** Sen jezmen özüngni hemde chörengde turghan xelqnimu charchitip qoyisen; chunki bu ish sanga bek éghir kélidu. Sen uni yalghuz qilip yétishelmeysen. **19** Emdi méning sözümgé qulaq salghin, men sanga bir meslihet bérey we [shundaq qilsang,] Xuda séning bilen bille bolidu: — Sen özüng Xudaning aldida xelqning wekili bolup, ularning ishlirini Xudagha melum qilghin; **20** sen xelqqa qanun-belgilimilerni ögitip, mangidighan yolni körsitip, ularning qandaq burchi barliqini uqturghin. **21** Shuning bilen bir waqitta sen pütkül xelqning arisidin Xudadin qorqidighan, nepsaniyetchilikni yaman köridighan hem qabiliyetlik hem diyanetlik ademlerni tépip, ularni xelqning üstige bash qilip, bezisini mingbéshi, bezisini yüzbéshi, bezisini ellikbéshi, bezisini onbéshi qilip teyinligin. **22** Shuning bilen bular herqandaq waqitta xelqning ish-dewalirini soraydu. Eger chong bir ish-dewa chiqip qalsa, buni sanga tapshursun; lékin hemme kichik ish-dewalarni ular özliri béjirisun. Shundaq qilip, ular séning wezipengni yénikitip, yüküngni kötürüshüp béridu. **23** Eger shundaq qilsang we Xuda sanga shundaq buyrusa, özüng [wezipengde] put tirep turalaysen

we xelqingmu xatirjemlik bilen öz jayigha qaytip kétidu, dédi. **24** Musa qéynatisining sözige qulaq sélip déginining hemmisini qildi. **25** Musa pütkül Israil arisidin qabiliyetlik ademlerni tallap, ularni xelqning üstige bash qilip, bezisini mingbéshi, bezisini yüzbéshi, bezisini ellikbéshi, bezisini onbéshi qilip qoydi. **26** Bular herqandaq waqitta xelqning ish-dewalirini sorap turdi; tesrek ish-dewalarni bolsa, Musagha yollaytti, kichik ish-dewalarni bolsa özliri soraytti. **27** Andin Musa qéynatisini yolgha sélip qoydi, u öz yurtigha qaytip ketti.

19 Israillar Misir zéminidin chiqip, del üçinchi éyining bashlan'ghan küni Sinay chölige yétip keldi. **2** Ular Refidimdin chiqip, Sinay chölige yétip kélip, chölde chédir tikti; Israil shu yerde, taghning udulida toxtap chédir tikti. **3** Musa Xudaning aldigha chiqiwidi, Perwerdigar taghdin uninggha xitab qilip mundaq dédi: — Sen Yaqupning jemetige söz qilip, Israillargha munu xewerni yetküzgin: — **4** «Méning misirliqlargha néme qilghinimni, shundaqla Men silerni xuddi Bürküt balilirini qanatlirigha mindürüp élip yürgendek, Öz qéshimgha élip kelginimni özünglar kördünglar. **5** Emdi siler derheqiqet Méning sözümnü anglap, ehdemni tutsanglar, undaqta barliq ellerning arisida Manga xas bir göher bolisiler — chunki pütkül yer Méningkidur — **6** we siler Manga kahinlardin terkiib tapqan xas bir padishahliq we muqeddes bir qowm bolisiler». Mana bu sen Israillargha déyishing kérek bolghan sözlerdur, — dédi. **7** Shuning bilen Musa yénip kélip, xelqning aqsaqallirini chaqirtip, Perwerdigar uninggha buyrughan shu sözlerning hemmisini ulargha yetküzdi. **8** Xelqning hemmisi bir éghizdin: — Perwerdigar buyrughanning hemmisige choqum emel qilimiz! — dep jawab berdi. Andin Musa xelqning jawab sözlirini Perwerdigarning qéshigha bérrip yetküzdi. **9** Perwerdigar Musagha: — Mana, Men sanga söz qilghinimda xelq awazimni anglisun, hemishe sanga ishensun dep, yéninggha qara bulutning qarangghuluqi ichide kélimen, dep éytti. Musamu xelqning dégenlirini Perwerdigargha anglatti. **10** Perwerdigar Musagha yene: — Sen xelqning qéshigha bérrip, бүгүн we ete ularni pakmuqeddes qilip, kiyim-kécheklarini yudurghin. **11** Ular üçinchi künige teyyar tursun; chunki üçinchi küni barliq xelqning köz aldida Perwerdigar Sinay téghigha chüshidu. **12** Sen xelq üçün [taghning] etrapigha bir pasil qilip, ulargha: «Siler éhtiyat

qilinglar, taghqa chiqmanglar yoki uning étikige tégip ketmenglar. Kimki taghqa tegse óltürülmey qalmaydu; **13** Uninggha hetta birer qoli tégip ketsimu, chalma-késeq qilip óltürülsun yoki oq étip óltürülsun. Meyli haywan yaki insan bolsun, shundaq qilsa, tirik qaldurulmisun» — dep éytqin. Lékin Kanay uzun chélinisa, ular taghning tüwige chiqsun, dédi. **14** Musa taghdin chüshüp xelqning qéshigha bérip, xelqni Xudagha atap muqeddes qildi; ular kiyim-kécheqlirini yudi. **15** Andin Musa xelqqe: — Üchinchi künige teyyar turunglar; héchkim ayali bilen yéqinchilik qilmisun, dédi. **16** Üchinchi küni bolghanda, tang yorushi bilen shundaq boldiki, güldürmamlar güdürlep, chaqmaq chéqip, tagh üstide qoyuq bir parche bulut peyda boldi, zor qattiq chélin'ghan kanayning awazi anglandi. Buni körüp chédirgahdiki pütkül xelq qorqunchidin titrep ketti. **17** Musa xelqni Xudaning aldida hazir bolushqa chédirgahdin élip chiqti. Ular kélip taghning tüwide öre turdi. **18** Perwerdigar Sinay téghigha otta chüshüp kelgini üçhün is-tütek pütkül taghni qaplidi; is-tütek xumdandin örli gen is-tütek tek üstige örlep chiqti. Pütkül tagh qattiq tewrinishke bashlidi. **19** Kanay awazi barghanséri küchiyip intayin qattiq chiqti. Musa söz qiliwidi, Xuda anglap ünlük awaz bilen jawab berdi. **20** Perwerdigar Özi Sinay téghigha, taghning choqqisigha chüshiti; andin Perwerdigar Musani taghning choqqisigha chaqiriwidi, Musa taghqa chiqti. **21** Perwerdigar Musagha: — Sen chüshüp xalayıqni agahlandurup: Ular «Perwerdigarni körimiz» dep pasildin bösüp ötmisun; undaq qilsa, ulardin köp adem halak bolidu, dep éytqin. **22** Perwerdigargha yéqin kéleleydighan kahinlarmu özlirini manga atap muqeddes qilsun; bolmisa, Perwerdigar [sépilni] böskendek ulargha halaket yetküzidu, — dédi. **23** Musa Perwerdigargha: — Xalayıqning Sinay téghigha chiqishi mumkin emes; chünki Sen Özüng bizge qattiq agahlandurdung: taghni «muqeddes» dep qarap, uning etrapigha pasillarni békitinglar, dep emr qilding, — dédi. **24** Perwerdigar Musagha: — Mang, sen chüshüp ketkin. Andin sen Harunni élip, bille chiqqin; lékin kahinlar we xelq bolsa Perwerdigarning qéshigha barayli dep pasildin bösüp ötmisun; bolmisa, [Perwerdigar sépilni] böskendek ularning üstige chüshidu, — dédi. **25** Shuning bilen Musa xelqning qéshigha chüshüp, ulargha bu sözni yetküzdi.

20 Xuda munu barliq sözlerni bayan qilip mundaq dédi: — **2** Men séni «qulluq makani» bolghan Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigar Xudayingdurmen. **3** Séning Mendin bashqa héchqandaq ilahing bolmaydu. **4** Sen özüng üçhün meyli yuqiridiki asmanda bolsun, meyli töwendiki zéminda bolsun, yaki yer astidiki sularda bolsun, herqandaq nersining qiyapitidiki héchqandaq oyma shekilni yasima. **5** Sen bundaq nersilerge bash urma yaki ularning qulluqigha kirme. Chünki Menki Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset qilghuchi Tengridurmen. Mendin nepretlen'genlarning qebihliklirini özlirige, oghullirigha, hetta newrechewrilirigiche chüshürimen, **6** Emma Méni söyidighan we emrlirimni tutidighanlarga ming ewladighiche özgermes méhribanliq körsitimen. **7** Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha alsa, Perwerdigar uni gunahkar hésablimay qalmaydu. **8** Shabat künnini muqeddes dep bilip tutqili yadingda saqlighin. **9** Alte kün ishlep barliq ishliringni tügetkin; **10** lékin yettinchi küni Perwerdigar Xudayinggha atalghan shabat künidur; sen shu küni héchqandaq ish qilmaysen; meyli sen yaki oghlung bolsun, meyli qizing, meyli qulung, meyli dédiking, meyli buqang yaki sen bilen bir yerde turuwatqan musapir bolsun, héchqandaq ish qilmisun. **11** Chünki alte kün ichide Perwerdigar asman bilen zéminni, déngiz bilen uning ichidiki barini yaratti andin yettinchi künde aram aldi. Buning üçhün Perwerdigar shabat künnini bext-beriketlik kün qilip, uni muqeddes kün dep békitti. **12** Ata-anangni hörmet qil. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata qilmaqchi bolghan zéminda uzun ömür körisen. **13** Qatilliq qilma. **14** Zina qilma. **15** Oghriliq qilma. **16** Qoshnang toghruluq yalghan guwahliq berme. **17** Sen qoshnangning öy-imaritige köz qiringni salma, ne qoshnangning ayali, ne uning quligha, ne uning dédiki, ne uning kalisi, ne uning ishiki yaki qoshnangning herqandaq bashqa nersisige köz qiringni salma. **18** Pütkül xelq güldürmamlarni, chéqin-yalqunlarni, kanayning awazi we taghdin örlep chiqqan is-tüteklerni kördi we anglidi; ular bularni körüp, titriship yiraq turushti **19** we Musagha: — Bizge senla söz qilghaysen, biz anglaymiz; lékin Xuda bizge Özi söz qilmisun; chünki undaq qilsa ölüp kétimiz, dédi. **20** Musa xalayıqqa jawaben: — Qorqmanglar; chünki Xudaning bu

yerge kélishi silerni sinash üçün, yeni silerning Uning dehshetlikini köz aldintlarga keltürüp, gunah qilmasliqlinglar üçündür, — dédi. **21** Shuning bilen xalayıq nérıda turdi; lékin Musa Xuda ichide turghan qoyuq bulutning qéshigha yéqin bardı. **22** Perwerdigar Musagha: — Sen bérıp Israilargha munu sözlerni yetküzgin: «Silerge ershtin söz qilghinimni kördünglar. **23** Siler Méning ornumda ilah dep kümüshstin butlar yasimanglar, yaki özünglar üçün altundin butlarnı yasimanglar. **24** — Sen Men üçün tupraqtin bir qurban'gah yasap, shu yerde köydürme qurbanlıq we inaqııq qurbanlıqliringni, qoy-öçke bilen kaliliringni sun'ghin. Omumen Men xelqge namimni [hörmet bilen] eslitidighan barlıq jaylarda, yéninggha kélip sanga bext-beriket ata qilimen. **25** — Eger Manga atap tashlardin qurban'gah yasimaqchi bolsang, yonulghan tashlardin yasimighin; çünkü tashlarga eswabingni tegküzseng, ular napak bolup qalidu. **26** Qurban'gahimgha chiqidighan pelempey bolmisun; undaq bolghanda, pelempeydin chiquche ewriting körünüp qélishi mumkin», — dédi.

21 — Sen ularning aldigha qoyidighan höküm-belgilimiler munulardur: — **2** Eger sen bir ibranıy qulni sétiwalghan bolsang, u alte yilghiche xizmitingde bolup, yettinchi yili tölemsiz hör qilinsun. **3** U qul qilinishqa tenha halette élip kélın'gen bolsa, tenha halette ketsun. Ayali bilen birge élip kélın'gen bolsa, ayalimu uning bilen bille ketsun. **4** Eger xojisi uninggha xotun élip bergen bolsa, shundaqla ayali uninggha oghul-qızlarnı tughup bergen bolsa, ayal baliliri bilen xojisigha qélip, er yalghuz ketsun. **5** Lékin eger qul élan qilip: «Men xojam, ayalim we balilirimgha muhebbitim bolghini üçün hör bolup ketmeymen» dése, **6** undaqta uning xojisi uni Xudaning [ibadet soruning] aldigha élip bérıp, uni ishikning aldida yaki ishikning keshikining aldida turghuzsun; andin xojisi bigiz bilen uning qulıqini teshsun. Shundaq qilip, u menggüge xojisining quli bolup qalidu. **7** Eger birkim qizini dédeklikke sétiwetken bolsa, u er qullar hör qilin'ghandek hör qilinmisun. **8** Eger özige xas sétiwalghan qız xojisigha yaqmisa, undaqta u qız terepning heq tölep uni hör qilishigha yol qoyushi kérek. Lékin xojisining uni yat xelqge sétish hoquqi bolmaydu; çünkü xojisi uninggha wapasızlıq qilghandur. **9** Eger u qizni oghligha xas békitken bolsa, undaqta u belgilimiler boyiche uninggha öz qizidek muamile qilsun. **10** Eger xojisi yene xotun alsa, eslide

emrige alghan dédikining yémek-ichmikini, kiyim-kéchikini we er-xotunchılıq burchini kémeymtisun. **11** Eger u shu üç ishni ada qilmisa, undaqta u bedel tölimey hör bolsun. **12** Kimki bir ademni urup öltürüp qoysa, umu choqum öltürülsun. **13** Lékin eger u kishi [ölgüchining] jénini paylap turup qesten öltürmigen, belki men Xuda uning qoli arqılıq shu kishining ölüshige yol qoyghan bolsam, undaq ehwalda Men uninggha qachidighan bir jayni orunlashturimen. **14** Lékin eger birsi öz qoshnisini hiyle bilen öltürimen dep, uninggha qesten hujum qilsa, u gerche [panah izdep] qurban'gahimgha qéchip kelsimu, u shu yerde tutulsun we ölümge mehkum qilinsun. **15** Kimki öz atisi yaki anisigha qol tegküzse, choqum öltürülsun. **16** Kimki bir ademni bulap satqan bolsa yaki uning qolida barlıqı melum bolsa, jezmen öltürülüshi kérek. **17** Kimki öz atisi yaki anisigha lenet qilip qarighan bolsa, jezmen öltürülüshi kérek. **18** Eger ikki kishi urushup qélip, biri yene birini tash ya moshti bilen ursa, urulghan kishi ölmey, orun tutup yétip qalghan bolsa, **19** u kishi qopup hasigha tayinip tashqirigha chiqudek bolsa, undaqta uni urghan kishi jazadin xalas qilinsun; peqet zeximlen'güchining yétip ishtin qalghan waqti üçün tölem bérıp, uni dawalitip sellimaza saqaytsun. **20** Eger birsi quli yaki dédikini tayaqta ursa, shundaqla qul yaki dédek neq meydanda ölüp ketse, uning üçün [igisi] choqum jazagha tartilsun. **21** Lékin eger tayaq yégüchi bir-ikki kün tirik tursa, undaqta qul xojayinining shexsi mal-mülki bolghini üçün, qulning jazasigha tartilmisun. **22** Eger kishiler bir-biri bilen urushup qélip, hamilidar bir ayalni urup salsa, hamilidar ayalda balisi baldur tughulushidin bashqa zeximlinish bolmisa, ayalning érinining tölem telipi boyiche hakimlarning testiqidin ötküzülüp jerimane tölisun. **23** Eger [ayal yaki bala] ziyan-zexetke uchrichan bolsa, undaqta jénigha jan, **24** közige köz, chishigha chish, qoligha qol, putigha put, **25** köyüкке köyük, zeximge zexim, kökke kök tölensun. **26** Eger birsi öz qul ya dédikining közini urup nakar qilip qoysa, közi wejidin uni azad qilsun. **27** Shuningdek birsi öz quli ya dédikining chishini urup chiqiriwetken bolsa, chishi wejidin uni azad qilsun». **28** Eger bir kala bir er yaki ayal kishini üsüp öltürüp qoysa, shu kala choqum chalma-késeк qilinishi kérek, uning göshi yéyilmisun. Lékin kalining igisige gunah kelmisun. **29** Lékin bu uyning ilgiridin üsüsh aditi bolup, igisige bu heqte agah bérilgen bolsa, lékin

yenila uni baghlimighini üçhün er-ayal kishilerni üsüp öltürüp qoyghan bolsa, undaқта kala chalma-késeк qilinsun, igisimu ölümge mehkum qilinsun. **30** Lékin uningdin xun heqqi telep qilinsa, öz jénining ornida uninggha qanchilik tölem qoyulghan bolsa shuni bersun. **31** Kalidin üsülgüchi oghul yaki qiz bala bolsa, kalining igisi oxshashla yuqiriqi hökümdekideк bir terep qilinsun. **32** Kala qul yaki dédekni üsken bolsa, kalining igisi üsülgüchining xojisigha ottuz shekel kümüsh bersun; andin kala chalma-késeк qilinsun. **33** Eger birsi bir orining aghzini ochuq qoyup yaki kolawatqan orining aghzini yapmay, kala yaki éshék uninggha chüshüp ketse, **34** Undaқта orining igisi mal igisining ziyinini toluq tölep bersun; ölgen mal uningki bolidu. **35** Eger birsining kalisi yene birsining kalisini üsüp öltürüp qoyghan bolsa, undaқта ular tirik qalghan kalini sétip, pulni barawer bölüşhsun hem ölüк kalini mu shundaқ bölüşhsun. **36** Lékin kalining ilgiridin üsüdighan aditi barliқ éniқ turup, igisi uni baghlimay qoyuwetken bolsa, undaқта üsküchi kalining igisi kaligha kala tölep bersun, ölüк kala uning bolsun.

22 Eger birsi bir kala yaki qoyini oghrilap, uni soysa ya sétiwetse, u bir kalining ornigha besh kala, bir qoyning ornigha töt qoy tölisun. **2** Oghri tam teshkende tutulup qélip, tayaq yep ölüp qalsa, öltürgüchige xun jazasi kelmisun. **3** Lékin shu weqe bolghan peyette күn chiqip qalghan bolsa, undaқта öltürgüchi xun jazasigha tartilsun. Oghri oghrilighinini tölep ziyanni toluqlap bérishi kérek; uningda bir néme bolmisa, qulluqqa sétilip, oghrilighan nersini tölishi kérek. **4** Oghri tutulghanda oghrilighan nerse, kala bolsun, éshék bolsun, qoy bolsun uning qolida tirik halette tépilsa, u ikki hesse qimmette tölep bersun. **5** Eger birsi öz mal-charwilirini étizliqqa yaki üzümzarliqqa otlashqa qoyuwétip, bashqilarning bagh-étizliqida otlashqa yol qoysa, undaқта u özining eng ésil mehsulatliridin yaki üzümzarliqining eng ésil méwisidin ziyanni tölep bersun. **6** Eger ot kétip, tikenlikke tutiship kétip, andin öñchilerni, bash tartip pishqan ziraetni köydürüp, pütkül étizliqni күl qiliwetse, undaқта ot qoyghuchi barliқ ziyanni tölep bersun. **7** Eger birsi qoshnisigha pul yaki mal-dunyasini amanet qilghan bolsa, bular öyidin oghrilinip ketse, shundaқla oghri kéyin tutulsa, u oghrilighinini ikki hesse qimmette tölep bersun. **8** Lékin oghri tépilmisa, öy igisining qoshnisining

méligha qol tegküzgen ya tegküzmegenliki melum bolsun dep, hakimlarning aldigha keltürülsun. **9** Herxil xiyanet, u meyli kala, éshék, qoy, kiyim-kéchéк bolsun, yittürüp qoyghan nerse bolsun, ular toghruluq bir qoshnisi: «emeliyette mundaқ idi» dep talashqan bolsa, her ikkisining dewasi hakimlarning aldigha keltürülsun; hakimlar qaysigha gunah békitse, shu qoshnisigha ikki hesse qimmette tölep bersun. **10** Eger birsi qoshnisigha éshék, kala, qoy yaki bashqa bir charpayni amanet qilsa, bu amanet méli kishi körmey ölüp ketse, yaki zeximlense, yaki heydep ekitilse, **11** undaқта qoshnisining méligha qol tegküzgen ya tegküzmegenliki melum bolsun dep, Perwerdigarning aldida ularning otturisida bir qesem ichürülsun. Mal igisi bu qesemni qobul qilsun; qoshnisi uninggha tölem tölep bermisun. **12** Lékin mal oghrilan'ghan bolsa, u igisige tölep bersun. **13** Eger uni wehshiy haywan boghup qoyghan bolsa, u malning qalduqini guwahliқ üçhün körsitip, uni tölep bermisimu bolidu. **14** Eger birsi qoshnisidin bir ulaghi ötne élip, ulagh igisi yoқ yerde zeximlense yaki ölüp qalsa, ötne alghuchi toluq tölep bersun. **15** Lékin igisi neq meydanda bolsa, ötne alghuchi tölep bermisun; ulagh ijarige élin'ghan bolsa, alghuchi tölem tölimisun; chünki uni ijare tölep ekelgen. **16** Eger bir adem téxi yatliқ bolmighan bir qizni azdurup, uning bilen bille yatsa, undaқта u uning toyluqini bérishi kérek, andin uni xotunluqqa alsun. **17** Lékin qizning atisi uni uninggha bergili unimisa, zina qilghuchi pak qizlarning toyluqigha barawer kélidighan күmüş pulni tarazida ölchep bersun. **18** Jaduger xotunni tirik qoymighin. **19** Haywan bilen jinsiy munasiwet ötküzgen herbiri jezmen ölümge mehkum qilinsun. **20** Kimdekim birdinbir Perwerdigardin bashqa herqandaқ ilahgha qurbanliқ sunsa, haram dep mutleq halaketke mehkum qilinsun. **21** Silermu Misirda musapir bolup turghanikensiler, musapir bolghan kishini héч xarlimanglar we yaki uninggha héч zulum qilmanglar. **22** Herqandaқ tul xotun yaki yétim balini xorlimanglar. **23** Sen ularni herqandaқ terepte xorlisang, ular manga peryad kötürse, Men ularning awazini choqum anglaymen; **24** shuning bilen ghezipim tutiship, silerni qilichlap öltürimen, silerning xotunliringlar tul qilinip, baliliringlar yétim bolup qalidu. **25** Eger sen Méning xelqimning ichidin sanga qoshna bolghan kembeghelge qerz bergen bolsang, uninggha jazanixorlardek muamile qilmighin; uningdin ösüm

almanglar. 26 Eger sen qoshnangning chapinini görüğe alghan bolsang, kün olturmasta uninggha yandurup ber. 27 Chünki chapini uning birdinbir yépinchisi bolup, bedinini yapidighan kiyim shudur. U bolmisa, u némini yépinip yatidu? Bu sewebtin Manga peryad qilsa, peryadini anglaymen; chünki Men shepquetlikurmen. 28 Xudagha kupurluq qilma, we xelqingning emirlirininimu qarghap tillima. 29 Xamingning hosulining ashqinidin we sharabzeytun méyi kölkichingdin tashqinidin Manga hediye sunushni hayal qilmighin. Sen oghulliringning tunjisini Manga atighin. 30 Kala bilen qoyliringning tunji balilirinimu hem shundaq atighin; tunji bala yette kün'giche anisi bilen bille tursun; emma sekkizinchi küni uni Manga atap sun'ghin. 31 Siler Manga atalghan muqeddes kishiler bolisiler; shunga dalada yirtquch haywan teripidin boghulghan haywanning göshini yémenglar, belki uni itlarga tashlap béringlar.

23 Yalghan gepni yaymighin we ya yalghan guwahliq bérip rezil ademege yan basmighin. 2 Topqa egiship rezil ishta bolma yaki dewadesturlarda guwahliq bergende topqa egiship heqiqetni burmilima. 3 Kembeghel dewa qilsa, uninggha yan basma. 4 Düşminingning kala ya éshiki ézip kétip, sanga uchrup qalsa, uni élip kélip, igisige choqum tapshurup ber. 5 Eger sanga öch bolghanning éshiki yükni kötürelmey yükning astida yatqinini körseng, uni yardemsiz tashlimay, belki uninggha yardemleship éshikini qopurushup bérishing zörür. 6 Arangdiki kembeghelning dewasida adaletni burmilima. 7 Herqandaq saxta ishtin özüngni néri tart; bigunah adem bilen heqqaniy ademni öltürmigün; chünki Men rezil ademni hergiz adil dep aqlimaymen. 8 Shuningdek héchqandaq para yéme; chünki para közi ochuqlarni kor qilip, heqqaniylarning sözlirini burmilaydu. 9 Musapir kishilerge zulum qilma; chünki özünglar Misir zéminida musapir bolup turghan bolghachqa, musapirning rohiy halini bilisiler. 10 Alte yil öz yéringni térip, hosullirini al. 11 Lékin yettinchi yili yerge aram bérip uni bosh qoy; xelqingning namratliri uningdin yighip yésun, ulardin ashqinini janggaldiki haywanlar yésun; shundaqla üzümzarliqing bilen zeytunzarliqingnimu shundaq qilghin. 12 Alte kün ichide öz ishingni ada qilip, yettinchi küni aram élishing zörür. Buning bilen kala-éshekliring aram tapidu, dédikingning oghli bilen musapir kishimu harduqini chiqiridu. 13 Men

sanga éytqinimning hemmisini köngül bölüp ada qil; bashqa ilahlarning namini tilinggha alma; bular hetta aghzingghimu chiqmisun. 14 Her yilda üç qétim méning üçhün héyt ötküzgin. 15 Aldi bilen «pétir nan héyti»ni ötküz; sanga emr qilghininimdek Abib éyidiki békitilgen künlerde yette kün pétir nan yégin; chünki shu ayda sen Misirdin chiqqaniding. Shu héytta héchkishi aldimgha quruq qol kelmisun. 16 Sen ejir qilip térighan étizdiki ziraitingning tunji hosulini orghanda «orma héyti»ni ötküz; shundaqla sen ejir singdürüp yerdin axirqi hosul-mehsulatliringni yil axirida yigheqanda «hosul yigheq héyti»ni ötküz. 17 Yilda üç qétim erkekliringning hemmisi Reb Perwerdigarning huzurigha hazir bolsun. 18 Sen manga atalghan qurbanliqingning qénini xémirturuch sélin'ghan nan bilen sunmighin; héyt qurbanliqingning yéghini bolsa kéchiche qondurup etigichige saqlima. 19 Zéminingdiki deslepki hosulning eng yaxshisini Perwerdigar Xudayingning öyige élip kel. Oghlaqni anisining sütide qaynitip pishurma. 20 Mana, Men bir Perishtini yolda séni qoghdap, Men sanga teyyarligan yerge élip barsun dep, aldingda yürüşke ewetimen. 21 Sen uning aldida özüngge agah bol, uning awazigha qulap sal. Uning zitigha tegme; bolmisa, u itaetsizlikliringni kechürmeydu; chünki Méning namim uningdidur. 22 Lékin eger sen uning awazigha qulap sélip, Méning barliq buyrughanlirimgha emel qilsang, Men düşmenliringge düşmen, küshendiliringge küshende bolimen. 23 Chünki Méning Perishtem aldingda yürüp, séni Amoriy, Hittiy, Perizziy, Qanaaniy, Hiwiy we Yebusiylarning zéminigha bashlap kiridu; Men ularni yoqitimen. 24 Sen ularning ilahlirigha bash urup ibadet qilma we yaki ular qilghandek qilma; belki ularning [butlirini] üzül-késil chéqiwet, but tüwrükilirini üzül-késil kukum-talghan qiliwet; 25 Lékin Xudayinglar Perwerdigarning ibaditide bolunglar. Shundaq qilsanglar U nan bilen süyüglarni beriketleydu; Men barliq késellikni aranglardin chiqirip tashlaymen. 26 Buning bilen zéminingda boyidin ajrap kétidighan yaki tughmas héchbir ayal yaki charpay bolmaydu; ömrüingning künlirini toluq qilimen. 27 Men séning aldingda wehimimni ewetimen, qaysi taipige yéqinlashsang shularni parakende qilimen; shuning bilen hemme düşmenliringni keynige yandurup qachurimen. 28 Hiwiylar, Qanaaniylar we hittiyarlarni aldingdin qoghlap chiqiriwétishke sériq herilerni

aldingda yürüşke ewetimen. **29** Emma zéminning Xarabiliship, dalada wehshiy haywanlar awup sanga xewp bolup qalmasliqi üçhün, shu ellerni aldingdin bir yilghiche heydiwetmeymen, **30** Belki sen awup, zéminni [pütünley] miras qilip bolghuche, az-azdin heydep turimen. **31** Séning zéminingning chégrilirini Qizil Déngizdin tartip Filistiylerning déngizighiche, shuningdek chöldin tartip [Efrat] deryasighiche békitimen; chünki zéminda turuwatqanlarni heydiwétip yérini igilishing üçhün, ularni qolunggha tapshurimen. **32** Sen ular bilen we yaki ilahliri bilen héchqandaq bir ehde tüzme. **33** Ularning séni aldimda gunahqa patquzmasliqi üçhün ularni zéminingda qet'y turghuzma. Chünki mubada sen ularning ilahlirining ibaditide bolsang, bu ish sanga tuzaq bolidu.

24 U Musagha yene: — «Sen bérip, özüng bilen bille Harun, Nadab, Abihuni we Israillarning aqsaqalliri arisidin yetmish ademni élip, Perwerdigarning huzurigha chiqip, yiraqta turup sejde qilinglar. **2** Peqet Musala Perwerdigarning aldigha yéqin kelsun; bashqilar yéqin kelmisun, xelq uning bilen bille üstige chiqmisun, — dédi. **3** Musa kélip Perwerdigarning barliq sözliri bilen hökümlirini xalayiqqa dep berdi; pütkül xalayiq bir awazda: — Perwerdigarning éytqan sözlirining hemmisige emel qilimiz! — dep jawab béréshti. **4** Andin Musa Perwerdigarning hemme sözini xatiriliwélip, etisi seher qopup taghning tüwide bir qurban'gahni yasap, shu yerde Israilning on ikki qebilisining sani boyiche on ikki tash tüwrükni tiklidi. **5** Yene Israillarning birnechche yigitlirini ewetti, ular bérip Perwerdigargha köydürme qurbanliqlar sundi, inaqliq qurbanliqi süpitide birnechche torpaqnimu soyup sundi. **6** Andin Musa qanning yérimini qachilargha qachilidi, yene yérimini qurban'gah üstige chachti. **7** Andin u ehdinamini qoligha élip, xelqqe oqup berdi. Ular jawaben: — Perwerdigarning éytqinining hemmisige qulaq sélip, itaet qilimiz! — déyishti. **8** Shuning bilen Musa qachilardiki qanni élip, xelqqe sépip: — Mana, bu Perwerdigar mushu sözlerning hemmisige asasen siler bilen baghlighan ehding qénidur, dédi. **9** Andin kéyin Musa we Harun, Nadab we Abihu Israillarning aqsaqalliridin yetmish adem bilen bille tagh üstige chiqishti. **10** Ular shu yerde Israilning Xudasini kördi; uning ayighining astida xuddi kök yaquttin yasalghan nepis payandazdek,

asman gümbizidek süpsüzük bir jisim bar idi. **11** Lékin u Israillarning mötiwerlirige qol tegküzmidi; ular Xudani körüp turdi hemde yep-ichishti. **12** Perwerdigar Musagha: — Tagh üstige, qéshimgha chiqip shu yerde turghin. Sanga ulargha ögitishke tash taxtaylarni, yeni Men yézip qoyghan qanun-emrni bérimen, dédi. **13** Shuning bilen Musa qopup, Yardemchisi Yeshuani élip mangdi. Musa Xudaning téghigha chiqti. **14** U awwal aqsaqallargha: Biz yéni kelgüche mushu yerde bizni saqlap turunglar. Mana, Harun bilen xur silerning yéninglarda qalidu; eger birsining ish-dewasi chiqsa, ularning aldigha barsun, — dédi. **15** Shuning bilen Musa taghning üstige chiqti we taghni bulut qaplidi. **16** Perwerdigarning julasi Sinay téghining üstide toxtidi; bulut uni alte kün'giche qaplap turdi; yettinchi küni, Perwerdigar bulut ichidin Musani chaqirdi; **17** Perwerdigarning julasining qiyapiti Israillarning köz aldida taghning choqqisida hemmini yutquchi ottek köründi. **18** Musa bulutning ichige kirip, taghning üstige chiqip ketti. Musa qiriq kéche-kündüz taghda turdi.

25 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha éytqin, ular Manga bir «kötürme hediye»ni keltürsun; kimning köngli hediye sunushqa xush bolsa, uningdin Manga sunulidighan «kötürme hediye»ni tapshuruwélinglar. **3** Siler ulardin tapshuruwalidighan kötürme hediye: — Altun, kümüş, mis, **4** kök, sösün we qizil renglik yip, kanap rext, tiwit, **5** qizil boyalghan qochqarning tériliri, délfinning tériliri, akatsiye yaghichi, **6** chiragh üçhün zeytun méyi, «mesihlesh méyi» we xushbuy üçhün xushbuy dora-dermekler, **7** efod bilen «qoshén»gha ornitilidighan aq héqiq we bashqa ésil tashlar bolsun. **8** Méning özliri arisida makan qilishim üçhün [shulardin] Manga bir muqeddes turalghuni yasisun. **9** Uni Men sanga barliq körsetmekchi bolghinimgha asasen, yeni ibadet chédirining nusxisi we barliq eswab-saymanlirining nusxisigha op'oxshash qilip yasanglar. **10** Ular akatsiye yaghichidin bir sanduq yasisun. Uning uzunluqi ikki yérim gez, kengliki bir yérim gez, égizliki bir yérim gez bolsun. **11** Sen uni sap altun bilen qaplighin; ichi we sirtini altun bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqar. **12** Uninggha altundin töt halqa quydurup, töt chétiqigha békitkin. Bir teripige ikki halqa, yene bir teripige ikki halqa bolsun. **13** Sen hem akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun bilen

qaplighin; **14** andin sanduq ular arqiliq k t r lsun dep, baldaqlarni sanduqning ikki y nidiki halqiliridin ötküzüp qoyghin. **15** Baldaqlar hemishe sanduqtki halqida tursun; ular uningdin chiqirilmisun. **16** Men sanga b ridighan h k m-guwahliqni sanduqqa qoyghin. **17** Sanduqning [yapquchi süpitide] sen altundin uzunluqi ikki y rim gez, kengliki bir y rim gez bolghan bir «kafaret texti» yasighin. **18** Ikki k r bni altundin soqup yasighin. Ularni kafaret textining ikki teripige ornatqin. **19** Bir k r bni bir teripige, yene bir k r bni yene bir teripige ornitish  ch n yasighin. Ikki teripidiki k r blarni kafaret texti bilen bir gewde qilinglar. **20** K r blar bir-birige y zlenusun, qanatlrini kafaret textining üstige körip, qanatlrini bilen uni yapsun; k r blarning yüzi kafaret textige qaritilsun. **21** Sen kafaret textini sanduqning üstige qoyup, Men sanga b ridighan h k m-guwahliqni sanduqning ichige qoyghin. **22** Men shu yerde sen bilen k r shimen; kafaret texti üstide, yeni h k m-guwahliq sanduqning üstidiki ikki k r bning otturisida turup sanga Israillargha yetküzüshke tapshuridighan barliq emrlirim toghrisida söz qilimen. **23** Hem akatsiye yaghichidin uzunluqi ikki gez, kengliki bir gez,  gziligi bir y rim gez bolghan bir shire yasighin. **24** Uni sap altun bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqar. **25** Sen shirening chörisige t t ilik  gzilikte bir lew yasighin; bu lewning ch risigimu altundin bir girwek chiqar. **26** Sen u shirege altundin t t halqa yasap, bu halqilarni shirening t t burjikidiki ch tiqqa ornatqin. **27** Shireni k t r shke baldaqlar ötküzülsun dep, halqilar shire l wige y qin b kitilsun. **28** Baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplighin; shire ular arqiliq k t rilidu. **29** Shirege yandap l gen, qacha-texse, piyale we «sharab hediyliri»ni chachidighan qedehlerni yasighin; ularni sap altundin yasighin. **30** M ning huzurumda turushqa sen shirege hemishe «teqdim nan»ni qoyghin. **31** Sen hem sap altundin bir chiraghdan yasighin. U chiraghdan soqup yasalsun; chiraghdanning puti, gholi, qedehliri, ghunche we ch chekliri pütün bir altundin soqulsun. **32** Chiraghdanning gholining ikki y nidin alte shaxche chiqirilsun — chiraghdanning bir y nidin  ch shaxche, chiraghdanning yene bir y nidin  ch shaxche chiqirilsun; **33** bir y nidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we ch chiki bolghan  ch qedeh chiqirilsun, yene bir y nidiki herbir shaxchide

badam güli sheklide ghunchisi we ch chiki bolghan  ch qedeh chiqirilsun. Chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining hemmisi shundaq yasalsun. **34** Chiraghdanning [gholidin] badam güli sheklide ghunchisi we ch chiki bolghan t t qedeh chiqirilsun. **35** Bulardin bashqa [birinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [ikkinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [ chinch] ikki shaxchining astida bir ghunche bolsun; chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining asti hemmisi shundaq bolsun. **36** Uning shu ghunchiliri hem shaxchiliri chiraghdan bilen bir gewde qilinsun — bir pütün sap altundin soqup yasalsun. **37** Sen chiraghdanning yette chirighini yasighin; chiraghlar udulgha yoruq ch sh relishi  ch n  sti terepke ornitilsun. **38** Uning pilik qaychiliri bilen k ldanliri sap altundin yasalsun. **39** Chiraghdan we uning barliq eswabliri bir talant sap altundin yasalsun. **40** Sanga taghda ayan qilin'ghan nusxa boyiche bularni  htiyat bilen yasighin.

26 Muqeddes ch dirni on parche yopuqtin yasatqin; yopuqlar n piz toqulghan aq kanap rextke kök, s s n we qizil yiqlar arilashturulup ishlensun; uninggha k r blarning süritini ch wer qollargha nepis qilip keshtilep chiqarghuzghin. **2** Herbir yopuqning uzunluqi yigirme sekkiz gez, kengliki t t gez bolup, herbir yopuq oxshash chong-kichiklikte bolsun. **3** Yopuqlarning beshi bir-birige ulansun, qalghan besh yopuqmu hem bir-birige ulansun. **4** Sen ulap chiqilghan birinchi chong parchining eng ch tidiki qismigha bir teripige renggi kök izme qadighin, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi chong parchining eng ch tidikisining bir teripigimu hem shundaq qilghin. **5** Birinchi chong parchining eng ch tidiki qismigha ellik izme qadighin, ikkinchi chong parchining eng ch tidikisigimu ellik izme qadighin. Izmiler bir-birige udulmuudul bolsun. **6** Muqeddes ch dir bir pütün bolsun  ch n altundin ellik ilghu yasap, ikki chong parche yopuqni shu ilghular bilen bir-birige tutashturghin. **7** Muqeddes ch dirni y pish  ch n  chke tiwitidin yopuqlarni yasighin; yopuqtin on bir parche yasighin. **8** Yopuqlarning herbirining uzunluqi ottuz gez, kengliki t t gez bolup, on bir yopuqning hemmisi oxshash chong-kichiklikte bolsun. **9** Yopuqlarning beshini ulap bir qilip, qalghan alte yopuqnimu ulap bir qilip, altinchi yopuqni ikki qat qilip, ch dirning aldi teripige sanggilitip qoyghin. **10** Sen birinchi ulap chiqilghan chong parchining

eng chétidiki qismigha ellik izme, ikkinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha ellik izme qadighin. **11** Sen hem mistin ellik ilghu yasap, chédir bir pütün bolsun üçün ularni izmlerge ötküzüp ikki chong parchini ulap qoyghin. **12** Lékin yopuqning chédirning keynidin éship qalghan qismi, yeni éship qalghan yérim parchisi chédirning keyni teripide sanggilap tursun. **13** Chédir yopuqlirining chédirning boyidin artuq qismi, yeni u teripidin bir gez, bu teripidin bir gez, chédirning ikki teripidin sanggilap, uni [toluq] yapsun. **14** Buningdin bashqa, chédirgha qizil boyalghan qochqar térisidin yopuq yasap yapqin, andin uning üstidinmu délfín térisidin yasalghan yene bir yopuqni qaplighin. **15** Muqeddes chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap tikligin. **16** Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki bir yérim gez bolsun. **17** Herbir taxtayning ikkidin turumi bolsun, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétilsun; chédirning barliq taxtaylirini shundaq yasighin. **18** Chédirning taxtaylirini shundaq yasighin; yigirmisini jenub terepke tikligin; **19** bu yigirme taxtayning tégige kümüshtin qiriq teglik yasighin; bir taxtayning [astidiki] ikki turumi üçün ikkidin teglik, yene bir taxtayning ikki turumi üçün ikkidin teglik yasighin. **20** Shuningdek chédirning udul teripide, yeni shimal teripide yigirme taxtay bolsun; **21** bularning qiriq tegliki kümüshtin bolsun; bir taxtayning tégige ikkidin teglik, yene bir taxtayning tégige ikkidin teglik orunlashturulsun. **22** Chédirning keyni teripige, yeni gherb terepke alte taxtay yasap tikligin. **23** Chédirning keyni teripidiki ikki bulunggha ikki taxtay yasap ornatqin. **24** Bu [bulung taxtayliri] astidin üstigiche ikki qat qilinip [taxtaylarni] özara chétishtursun, üsti bir halqigha békitilsun. Her ikkisi shundaq qilinip, ikki bulunggha tiklensun. **25** Arqa terepte sekkiz taxtay bolidu, ularning kümüshtin yasalghan on alte tegliki bolidu; bir taxtayning tégide ikki teglik, yene bir taxtayning tégide ikki teglik bolidu. **26** Buningdin bashqa sen akatsiye yaghichidin baldaq yasighin; chédirning bu teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, **27** chédirning u teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, chédirning arqa teripidiki taxtaylarga, yeni gherb teripidiki taxtaylarga besh baldaqni yasighin. **28** Taxtaylarning otturisdiki ottura baldaq bu tereptin u terepke yétidighan bolsun. **29** Taxtaylarni altun bilen qaplap, baldaqlar ötküzüldighan halqilarni altundin yasap, baldaqlarni altun bilen qaplighin. **30** Chédirni

sanga taghda ayan qilin'ghan nusxa boyiche yasap tikligin. **31** Sen népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiqlar arilashturulus ishlen'gen bir perde yasighin; uni chéwer qollar kérublarning süritini nepis qilip chühürüp keshtilep chiqsun. **32** Uni akatsiye yaghichidin yasalghan töt xadigha ésip qoyghin. Bu xadilar altun bilen qaplansun, herbirining altun ilmiki bolsun; xadilar kümüshtin yasalghan töt teglikke ornitilsun. **33** Perde chédir yopuqidiki ilmeklerge ésilip sanggilitip qoyulsun; andin höküm-guwahliq sanduqini shu yerge keltürüp, perding ichige élip kirgin. Shuning bilen perde siler üçün muqeddes jay bilen eng muqeddes jayning otturisdiki bir ayrima perde bolsun. **34** Andin sen «kafaret texti»ni eng muqeddes jaydiki höküm-guwahliq sanduqining üstige qoyghin. **35** Shire bolsa perding téshigha orunlashturulsun; chiraghdanni shirening uduligha, chédirning jenub teripige qoyghin; shireni shimal teripige qoyghin. **36** Buningdin bashqa sen chédirning kirish éghizigha népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiqlar arilashturulus ishlen'gen bir perde yasighin; u keshtichi teripidin keshtilensun. **37** Bu perde üçün akatsiye yaghichidin besh xada yasap, ularni altun bilen qaplighin; herbirining altun ilmiki bolsun; ularning tégige besh dane teglikni mistin quyup teyyarlatqin.

27 Sen qurban'gahni akatsiye yaghichidin yasighin. Qurban'gah töt chasa bolsun; uzunluqi besh gez, kengliki besh gez, égzilki üç gez qilinsun. **2** Uning töt burjkige qoyulidighan münggüzilirini yasighin; münggüziliri qurban'gah bilen bir gewde qilinsun. Qurban'gahni mis bilen qaplighin. **3** Qurban'gahning yagh [we külini] élishqa daslarni yasighin; uninggha xas bolghan gürjeklerni, korilarni, laxshigirlarni we odanlarnimu yasighin; uning barliq eswablrini yasashqa mis ishletkin. **4** Qurban'gah üçün mistin bir shala yasighin; shalaning töt burjkige töt mis halqa yasap békittip qoyghin. **5** Shalani qurban'gahning qap bélining astidiki girwektin töwenrek turidighan qilghin, shundaqta shala qurban'gahning del otturida bolidu. **6** Qurban'gahqa ikki baldaq yasighin; ular akatsiye yaghichidin bolsun, ularni mis bilen qaplighin. **7** Qurban'gahni kötürgende, baldaqlar uning ikki yénida bolushi üçün, ularni halqilargha ötküzüp qoyghin. **8** Qurban'gahni taxtaylardin yasighin, ichi bosh bolsun; u taghda sanga ayan qilin'ghan nusxa

boyiche [hünerwenler] teyyar qilsun. **9** Muqeddes chédirning hoylisinimu yasighin. Hoylining jenubigha, yeni jenubqa yüzlen'gen teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin perdilerni toqughin; shu teripining uzunluqi yüz gez bolsun. **10** Perdilerni éshishqa yigirme xada yasalsun; ularning tégige qoyushqa yigirme mis teglik yasalsun; xadilarning ilmiki bilen baldaqlar bolsa kümüshtin yasalsun. **11** Shuninggha oxshash shimal teripidimu uzunluqi yüz gez kélidighan perde bolsun. Perdilerni éshishqa yigirme xada yasalsun; ularning tégige qoyushqa yigirme mis teglik yasalsun; xadilarning ilmiki bilen baldaqlar bolsa kümüshtin yasalsun. **12** Hoylining gherb teripide uzunluqi ellik gez kélidighan perde bolsun; uning on xadisi we on tegliki bolsun. **13** Hoylining sherq teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining kengliki ellik gez bolsun. **14** Bir teripide on besh gez kélidighan perde bolsun; uning üç xadisi bilen üç tegliki bolsun. **15** Yene bir teripide on besh gez kélidighan perde bolsun; uning üç xadisi bilen üç tegliki bolsun. **16** Hoylining kirish éghizigha yigirme gez kélidighan bir perde qoyulsun; perde népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup, keshtichi teripidin keshtilensun. Uning töt xadisi bilen töt tegliki bolsun. **17** Hoylining chörisidiki hemme xadilar kümüshtin yasalghan baldaqlar bilen bir-birige chétilsun; ularning ilmekliri kümüshtin, teglikliri mistin yasalsun. **18** Hoylining uzunluqi yüz gez, kengliki her ikki teripi ellik gez bolsun; népiz toqulghan aq kanap rexttin ishlen'gen perdining égziligi besh gez qilinsun; xadilarning teglikliri mistin yasalsun. **19** Muqeddes chédirning ish-xizmitide ishilitilidighan barliq eswab-saymanliri hemde barliq miq-qozuqliri, shundaqla hoylining barliq miq-qozuqliri mistin bolsun. **20** — Chiraghning hemishe yéniq turushi üçün, chiraghqa ishilitishke zeytundin soqup chiqirilghan sap mayni qéshinggha keltürüşke Israillarni buyrughin. **21** Jamaet chédirining ichide, höküm-guwahliq sanduqining udulidiki perdining tashqirida Harun we oghulliri her kéchisi etigen'giche Perwerdigarning aldida chiraghlarning yéniq turghuzush ishida bolsun. Bu ish dewrdin-dewrgiche Israillargha ebediy bir qanun-belgilime bolsun.

28 Sen Israillarning ichidin akang Harun we uning oghullirini öz qéshinggha keltürgin; ularni, yeni Harun we oghulliri Nadab, Abihu, Eliazar we Itamarlarning Méning kahinliq xizmitimde bolushi

üchün yéninggha keltürgin. **2** Akang Harun'gha hem sherep hem güzellik üçün muqeddes kiyimlarni teyyarlighin. **3** Harunning Manga muqeddes qiliniq, Méning kahinliq xizmitimde bolushi üçün, Men eqil-parasetning rohi bilen qelblirini toldurghan chéwer kishilarning herbirige söz qilip, ularni alahide kiyimlarni tikishke buyrughin. **4** Ular tikidighan kiyimler munulardin ibaret: — bir qoshén, bir efod, bir ton, keshtilen'gen bir xalta könglek, bir selle we bir belwagh. Méning kahinliq xizmitimde bolushi üçün, ular akang Harun'gha we oghullirigha muqeddes kiyimlarni tiksun. **5** Uninggha altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rext ishilitilsun; **6** efodni ular altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rextlerni teyyarlap, chéwer qollargha nepis qilip [keshtilitip] ishletsun. **7** Efodning ikki béshini bir-birge tutashturush üçün ikki dolisida mürilik tasma bolsun. **8** Efodning üstidin baghlaidighan, keshtilen'gen belwagh efod bilen bir pütün qilinsun we uninggha oxshash sipta ishlinip, altun we kök, sösün, qizil yiplar we népiz toqulghan aq kanap rexttin yasalsun. **9** Ikki aq héqiqni tépip, ularning üstige Israilning oghullirining namrlirini oydurghin; **10** ularning namrlirining altisi bir yaqutqa oyulsun, qalghan altisi bolsa yene bir yaqutqa oyulsun, hemmisi tughulush tertipi boyiche pütülsun. **11** Xuddi yaqut neqishchiliri ishligendek, möhür oyulghandek Israilning oghullirining namrlirini ikki yaqutqa oydurghin; ular altundin yasalghan közlükke békitilsun. **12** Israilning oghullirigha esletme tash bolsun üçün, ikki yaqutni efodning ikki mürilik tasmisigha qadighuzghin; shundaq bolghanda, Harun Perwerdigarning aldida ularning namrlirini esletme süpitide müriliride kötürüp yürüdu. **13** Buningdin bashqa, sen altundin yene ikki közlük we sap altundin shoynidek éship étilgen ikki zenjir yasatqin; andin éshilme zenjirler közlüklerge békitilsun. **15** «Höküm qoshéni»ni chéwer qollargha nepis qilip keshtilitip yasatqin; uni hem efodni ishligen usulda yasighan, altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rexttin yasighin. **16** U ikki qat, töt chasa qilinsun; uzunluqi bir ghérich, kenglikimu bir ghérich bolsun. **17** Uning üstige töt qatar qilip göherlerni ornatqin: — birinchi qatargha qizil yaqut, sériq göher we zumret ornitilsun; **18** ikkinchi qatargha kök qashtéshi, kök yaqut we almas ornitilsun; **19** üçinchi qatargha

sösün yaqut, piroza we sösün kwarts ornitilsun; 20 tötinchi qatargha béiril yaqut, aq héqiq we anartash ornitilsun; bularning hemmisi altun közlük ichige ornitilsun. 21 Bu göherler Israilning oghullirining namlirigha wekil qilinip, ularning sanidek on ikki bolup, möhür oyghandek herbir göherge on ikki qebilining nami birdin-birdin pütülsun. 22 Qoshén'gha shoynidek éshilgen sap altundin [ikki] éshilme zenjir yasighin. 23 Qoshén'gha altundin ikki halqa étip, ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikige békitkin; 24 andin altundin éshilip yasalghan ikki zenjirni qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki halqidin ötküzüp, 25 éshilgen shu zenjirlarning ikki uchini ikki közlükke békitip, [közlüklerni] efodning ikki müriilik tasmisining aldi qismigha ornatqin. 26 Buningdin bashqa sen altundin ikki halqa yasap, ularni qoshénning [asti teripidiki] ikki burjikige békitkin; ular efodqa tégiship turidighan qilinip ichige qadalsun. 27 Mundin bashqa sen altundin [yene] ikki halqa yasap, ularni efodning ikki müriilik tasmisining aldi töwenki qismigha, yeni efodqa ulinidighan jaygha yéqin qilip, keshitilen'gen belwaghdin égizrek qilip békitkin. 28 Qoshénning efodning keshitilen'gen belwéghidin yuqiraraq turushi, qoshénning efodtin ajrap ketmesliki üçün qoshénning halqisini kök shoyna bilen efodning halqisigha chétip qoyghin. 29 Shundaq qilghanda, Harun muqeddes jaygha kirgende, höküm qoshénini taqighachqa, Israilning oghullirining namlirini esletme süpitide yürükingin üstide Perwerdigarning aldida daim kötürüp yürüging bolidu. 30 Harun Perwerdigarning aldigha kirgende, urim bilen tummim uning yürüki üstide bolushi üçün, bularni höküm qoshénining ichige alghin; mushundaq qilghanda, Harun Israilargha baghliq hökümlerni hemishe Perwerdigarning huzurida öz yürüki üstide kötürüp yürüging bolidu. 31 Efodning [ichidiki] tonni pütünley kök renglik qilghin. 32 Tonning bashqa kiyilidighan töshüki del otturisida bolsun; uning yirtilip ketmesliki üçün xuddi bapkar toqughandek, sawutning yaqisigha oxshash chörisige pewaz chiqirilsun. 33 Uning étikining chörisige kök, sösün we qizil yiptin anarlarni toqup asqin hemde altun qongghuraqlarni yasap, chörisidiki anarlarning ariliqigha birdin ésip qoyghin; tonning étikining pütkül chörisige bir altun qongghuraq, bir anar, yene bir altun qongghuraq, bir anar... békitilsun. 35 Harun xizmet qilghan waqtda shu tonni

kiysun; buning bilen Harun Perwerdigarning aldigha barghanda, yeni muqeddes jaygha, Perwerdigarning aldigha kirip-chiqqanda uning awazi anglinip turidu-de, u ölümdin aman qalidu. 36 Andin kéyin sen sap altundin nepis bir otughatni yasap, uning üstige möhürge neqishlen'gendek: «Perwerdigargha muqeddes qilindi» dep oyghin; 37 uni kök renglik yip bilen sellisige chigkin; u sellining aldi teripige taqalsun; 38 u Harunning péshaniside tursun. Buning bilen Harun Israilarning muqeddes qilip keltürgen barliq muqeddes hediyeleirige chaplashqan gunahlarni öz üstige élip kötüridu; hediyeleirige Perwerdigarning aldida qobul qilinishi üçün otughat hemishe uning péshanisige taqaqliq tursun. 39 Buningdin bashqa aq kanap rexttin bir könglek toqughin, shuningdek kanap rexttin toqulghan bir selle teyyarlighin; keshtilen'gen bir belwagh yasighin. 40 Harunning oghullirigha xalta köngleklerni tikkin; ularghimu belwaghlarni teyyarla, ulargha égjz böklernimu tikkin; bular ulargha hem sherep hem güzellik bolsun. 41 Bularning hemmisini sen akang Harun we uning oghullirigha kiydürügin; andin ularning Méning aldida kahinliq xizmitimde bolushi üçün ularni mesihlep, Manga muqeddes qilip ayrighin. 42 Ularning ewretlirining yépiq turushi üçün ulargha kanap rexttin tambal ettürügin; u bélidin yotisighiche yépip tursun. 43 Harun we oghulliri jamaet chédirigha kirgende yaki muqeddes jayda xizmette bolush üçün qurban'gahqa yéqinlashqanda, ular gunahkar bolup ölüp ketmesliki üçün [tambalni] kiyiwalsun. Bu uninggha we uningdin kéyinki nesilliri üçün ebediy bir belgilime bolsun.

29 Ularning Manga muqeddes qilinip, kahinliq xizmitimde bolushi üçün mundaq ishni ada qilishing kérek: — sen bir yash erke torpaq bilen ikki qochqarni talla (hemmisi béjirim bolsun) 2 hemde pétir nan, zeytun méyi ileshtürülgen pétir toqach we zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlarni teyyarla, bularning hemmisini bughday unidin qilghin; 3 nanlarning hemmisini bir séwetke sélip, séwetni, torpaqni we ikki qochqarni bille hediye qilip keltürügin. 4 Sen Harun we uning oghullirini jamaet chédirining kirish éghizigha yéqin élip kélip, ularni su bilen yughin; 5 andin kiyimlirini élip kélip, Harun'gha xalta könglek, efod toni we efodni kiydürügin, qoshénni taqighin; andin bélige efodning keshtilen'gen belwéghini baghlighin. 6

Béshigha sellini yögep, sellige muqeddes otughatni taqap qoyghin. **7** Andin mesihlesh méyini élip, béshigha quyup uni mesihligin. **8** Andin sen uning oghullirini élip kélip, ulargha xalta könglekleri kiydürgin; **9** ulargha, yeni Harun we uning oghullirigha belwaghlarni baghlap, égz böklerni kiydürgin. Shuning bilen ebediy belgilime boyiche, kahinliq xizmiti ularningki bolidu; shundaq qilip, sen Harun bilen uning oghullirini Xudagha muqeddes qilip ayrip teyinligin. **10** — Sen torpaqni jamaet chédirining aldigha élip kelgin; élip kelginingde Harun bilen uning oghulliri qollirini torpaqning béshigha qoysun. **11** Andin sen bu torpaqni Perwerdigarning aldida, jamaet chédirining kirish éghizining yénida boghuzlighin; **12** torpaqning qénidin élip barmiqlig bilén uni qurban'gahning münggüzlirige sürüp, qalghan qanning hemmisini qurban'gahning tüwige töküp quyghin. **13** Ich qarnini yögep turghan barliq mayni, shundaqla jigerning üstidiki chawa may, ikki börek we ularning üstidiki mayni ajritip bularni qurban'gahta köydürgin. **14** Torpaqning göshi, térisi we tézikini bolsa chédirgahning sirtigha élip chiqip, otta köydürüwetkin; bu gunah qurbanliqi bolidu. **15** Andin sen qochqarlarning birini élip kelgin; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoysun; **16** andin sen bu qochqarni boghuzlap, uning qénidin qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepkin. **17** Qochqarni parchilap, uning ich qarni bilen pachaqlirini yuyup, ularni gösh parchiliri we bashning üstige qoyup, **18** pütün qochqarni qurban'gahta köydürgin. Bu Perwerdigargha atalghan köydürme qurbanliq — ot arqliq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy yetküzidighan hediye bolidu. **19** Kéyin sen ikkinchi qochqarni élip kelgin; Harun we uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoysun. **20** Andin bu qochqarni boghuzlap qénidin élip, Harunning ong quliqining yumshiqigha, uning oghullirining ong quliqining yumshiqigha, ularning ong qollirining chong barmiqi bilen ong putlirining chong barmiqigha sürkep qoyghin, qalghan qanni qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepkin. **21** Andin qurban'gah üstidiki qandin we mesihlesh méyidin élip, Harunning üstige, uning kiyimlirige, shuningdek uning oghullirining üstige we ularning kiyimlirimu sepkin. Shundaq qilip u we uning kiyimliri, uning oghulliri we ularning kiyimlirimu uning bilen teng Xudagha atap muqeddes

qilin'ghan bolidu. **22** Andin sen qochqarning méyi, quyruq méyi, ich qarnini yögep turghan barliq may, jigerning üstidiki chawa may, ikki börek we ularning üstidiki mayni chiqar hemde ong arqa putini alghin — (chünki bu qochqar kahinliqqa tiklesh [qurbanliqigha atalghan] qochqardur) — **23** — buningdin bashqa sen Perwerdigarning aldida qoyulghan pétir nan séwitidin bir girdini, zeytun méyi ileshtürülen pétir toqachtin birni we pétir hemek nandin birni élip, **24** bularning hemmisini Harunning qollirigha we uning oghullirining qollirigha qoyup, ularni «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatquzghin. **25** Andin sen bularni ularning qolliridin tapshurup élip, Perwerdigarning aldida xushbuy chiqarsun dep, qurban'gahtiki köydürme qurbanliqning üstide qoyup köydürgin. Bu ot arqliq Perwerdigargha sunulghan hediye bolidu. **26** Sen Harunni kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha atalghan qochqarning töshini élip «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning huzurida pulanglatqin; bu séning ülüshüng bolidu. **27** Shuningdek, sen kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha atalghan qochqarning «pulanglatma hediye» süpitide pulanglitilghan töshi bilen «kötürme hediye» süpitide égz kötürüp pulanglitilghan arqa putini, yeni Harun we uning oghullirigha béghishlan'ghan shu ülüshlerni «muqeddes» dep ayrip békitkin. **28** Shuning bilen bu nersiler ebediy belgilime boyiche Israillar teripidin Harun we oghullirigha béghishlan'ghan nésiwe bolidu; chünki u kötürme hedyedur. Bular Israillar teripidin sunulidighan inaliq qurbanliqliridin ayrip chiqilip, ularning Perwerdigargha atap «égz kötürgen hediye»si hésablinip, «kötürme hediye» bolidu. **29** Harunning muqeddes kiyimlirige kéyin oghulliri warisliq qilidu. Ular mesihlinip, kahinliqqa teyinlen'gende shu kiyimlarni kiysun. **30** Oghullirining qaysisi uning ornini bésip kahin bolsa, jamaet chédirigha kirip muqeddes jayning ichide xizmetke kirishkende, bu kiyimlarni uda yette kün kiyip yürsun. **31** Sen kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha atalghan qochqarni élip, uning göshini muqeddes jayda pishurghin; **32** andin Harun we oghulliri qochqarning göshi bilen séwettiki nanlarni jamaet chédirining kirish éghizida yésun; **33** ular özlirining kahinliqqa teyinlinishide Xudagha atap muqeddes qilin'ghanda kafaretke ishli tilgen nersilerni yésun, lékin bular muqeddes

bolghachqa, yat kishi buningdin héchnémini yémisun. **34** Eger kahinliqqa tiklesh qurbanliq göshidin yaki nandin etige azraq éship qalsa, éship qalghanni otta köydürwet; bular muqeddes bolghachqa, héchkim uningdin yése bolmaydu. **35** Sen shu teriqide Harun we uning oghulliri toghrisida buyrughinimning hemmisini beja keltürüp, uda yette kün'giche ularni kahinliqqa tiklesh wezipisini ada qilghin. **36** Her küni kafaret qilinishqa gunah qurbanliqi süpitide bir torpaqni sun'ghin. Qurban'gahning özini gunahtin pak qilishqa uning üçünmu kafaret keltürgin, muqeddes qilinsun dep, uni zeytun méyi bilen mesihligin. **37** Yette kün'giche sen qurban'gah üçün kafaret keltürüp, uni muqeddes qilghin. Buning bilen u «eng muqeddes nersilerning biri» hésablinidu; uninggha tegken hemme nerse muqeddes hésablinidu. **38** Mana, qurban'gahta hemishe sunidighanliring munular: — her küni bir yashliq ikki qoza qurbanliq qilinsun. **39** Birini etigende, yene birini gugumda qurbanliq qilip sun'ghin. **40** Birinchi qoza bilen birge zeytun méyidin bir hinning töttin biri ilestürülgen bughday unidin [efahning] ondin biri we yene sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharab qushup sunulsun. **41** Ikkinchi qozini gugumda sun'ghin; uni etigenlik qurbanliqningkidek, xushbuy bolushi üçün ot arqiliq Perwerdigargha atalghan qurbanliq süpitide ashliq hediye we sharab hediye bilen qoshup sun'ghin. **42** Shu teriqide bu köydürme qurbanliq nesildin-nesilge jamaet chédirining kirish éghizida Perwerdigarning huzurida ötküzülüp daimliq qurbanliq bolsun; Men [Perwerdigar] shu yerde siler bilen körüshüp, sen bilen sözlshimen. **43** Shuningdek Men shu yerde Israillar bilen uchrishimen, shuning bilen u jay Méning shan-sheripim bilen muqeddes qilinidu. **44** Men jamaet chédiri bilen qurban'gahni Özümge atap muqeddes qilimen; Harun we uning oghullirininimu Özümge kahinliq xizmette bolushqa ayrip muqeddes qilimen. **45** Shundaq qilip Men Israillarning arisida makan qilip, ularning Xudasi bolimen. **46** U waqitta ular Méning ularning arisida makan qilishim üçün ularni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudasi Perwerdigar ikenlikimni bilidu; Men ularning Xudasi Perwerdigardurmen.

30 Sen yene xushbuy yandurush üçün bir xushbuygahni yasatqin; uni akatsiye yaghichidin teyyarlighin. **2** U töt chasa, uzunluqi bir gez, kengliki bir gez, égzizliki ikki gez bolsun. Uning

[töt burjikidiki] münggüzler uning bilen bir pütün qilip yasalsun. **3** Sen uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggüzilirini sap altun bilen qaplatqin; uning üsti qismining chörisige altundin girwek chiqarghin. **4** Uninggha altundin ikki halqa yasap, uning girwikining astigha békitkin; ularni ikki yénigha udulmu'udul békitkin. Xushbuygahni kötüridighan ikki baldaqni sélísh üçün bularni xushbuygahning ikki teripige orunlashturghin. **5** Baldaqirini akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplighin. **6** Xushbuygahni höküm-guwahliq sanduqining udulidiki perdining sirtigha, yeni Men sen bilen körishidighan jay bolghan höküm-guwahliq sanduqining üstidiki kafaret textining uduligha qoyghin. **7** Harun shuning üstide ésil xushbuy etirni yandursun; her küni etigenliki chiraghlarni perligili kelgende, xushbuylarni yandursun. **8** Shuningdek Harun gugumda chiraghlarni tizip yaqqanda, xushbuy yandursun. Shundaq qilip Perwerdigarning aldida nesildin-nesilge xushbuy hemishe öchürülmey yéniq bolidu. **9** Siler uning üstide ne héchqandaq gheyriy xushbuy yandurmanglar, ne köydürme qurbanliq ne ashliq hediye sunmanglar, shundaqla uning üstige héchqandaq sharab hediye tökmenglar. **10** Her yilda Harun bir qétim [xushbuygahning] münggüzlirige kafaret keltürsun; her qétim kafaret keltüridighan gunah qurbanliqining qéni bilen uning üçün kafaret keltürsun. Nesildin-nesilge shundaq qilinglar; bu [xushbuygah] Perwerdigargha «eng muqeddes» hésablinidighan nersilerning qataridundur. **11** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** Sen Israillarning sanini éniqlash üçün ularni sanighiningda, ularning sanilishi wejedin arisigha balayi'apet kelmesliki üçün, ularni sanighiningda herbir adem öz jéni üçün Perwerdigargha kafaret puli tapshursun. **13** Royxetke élinip, sanaqtin ötkenlerning hemmisi bérishi kérek bolghini shuki, herbiri muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche yérim shekel bersun (bir shekel yigirme gerahqa barawer kélidu). Bu yérim shekel Perwerdigargha «kötürme hediye» bolidu. **14** Royxetke élinip, sanaqtin ötkenler, yeni yigirme yash yaki uningdin chonglarning herbiri Perwerdigargha shu «kötürme hediye»ni bersun. **15** Öz jéninglarga kafaret keltürüsh üçün Perwerdigargha kötürme hediye bergininglarda bay kishi yérim shekeldin artuq bermisun, kembeghel kishimu yérim shekeldin kem bermisun. **16** Sen

Israillardin shu kafaret pulini tapshurup élip, jamaet chédirining xizmitige béghishlap ishletkin; u pul Israillargha Perwerdigarning huzurida esletme süpitide jéninglarga kafaret keltüridighan bolidu. **17** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **18** Sen yuyunushqa ishlitishke mistin [yoghan] bir das we uninggha mistin bir teglik yasatqin; uni jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisigha orunlashturup, ichige su toshturup qoyghin. **19** Harun bilen uning oghulliri uningdiki su bilen put-qollirini yusun. **20** Ular jamaet chédirigha kirgende ölmesliki üçün su bilen özini yuyushi kérek; ular xizmet qilish üçün, qurban'gahqa yéqin bérip Perwerdigargha ot arqiliq atilidighan qurbanliq sunmaqchi bolghinidimu, shundaq qilsun. **21** Ular ölmesliki üçün put-qollirini yusun; bu ish ulargha, yeni özi we uning nesilliri üçün ewladtin ewladqiche ebediy bir belgilime bolidu. **22** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **23** Sen hemmidin ésil xushbuy dora-dermeklerdin teyyarla, yeni murmekki suyuqluqidin besh yüz shekel, darchindin ikki yüz ellik shekel, égirdin ikki yüz ellik shekel, **24** qowzaqdarchindin besh yüz shekel élip (bu ölchemler muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche bolsun) we zeytun méyidinmu bir hin teyyarla; **25** bu dora-dermekler bilen mesih qilish üçün bir muqeddes may — etirchi chiqarghandek bir xushbuy may chiqarghuzghin. Bu «muqeddes mesihlesh méyi» bolidu. **26** Sen uning bilen jamaet chédirini, höküm-guwahliq sanduqini, **27** shire we uning barliq qacha-quchilirini, chiraghdan we uning eswablrini, xushbuygahni, **28** köydürme qurbanliq qurban'gahi we uning eswablrini, yuyunush dési we uning teglikini mesihligin; **29** sen shu terzde ularni «eng muqeddes nersiler» qatarida muqeddes qilghin. Ulargha tegken herqandaq nersimu «muqeddes» hésablinidu. **30** Harun bilen uning oghullirini bolsa Manga kahinliq xizmette bolushi üçün mesihlep muqeddes qilghin. **31** Israillargha söz qilip mundaq éytqin: — Bu may ewladtin ewladqiche Manga atalghan muqeddes mesihlesh méyi bolidu. **32** Uni ademning bedinige quysa bolmaydu; shuningdek uninggha oxshaydighan yaki terkibi oxshishidighan héchqandaq maylarni yasimanglar. U muqeddes bolghini üçün silergimu muqeddes bolushi kérek. **33** Kimki terkibi shuninggha oxshaydighan may tengshise, yaki uni élip yat birsige sürse, u öz xelqi arisidin üzüp tashlinidu. **34** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Sen xushbuy

dora-dermekler, yeni xushbuy yélim, déngiz qululisi méyi, aq déwirqay we sap mestiki teyyarlighin. Bularning hemmisi oxshash miqdarda bolsun; **35** Xuddi etirchi may chiqarghan'gha oxshash, ularni tengshep xushbuy yasighin; u tuzlan'ghan, sap we muqeddes puraqliq etir bolidu. **36** Sen uningdin azraq élip, talqandek obdan ézip, jamaet chédiridiki höküm-guwahliq [sanduqining] uduligha, yeni Men siler bilen körüshidighan jayning aldigha qoyghin. Bu silerge Perwerdigargha atalghan «eng muqeddes nersiler» qatarida hésablansun. **37** Siler yasighan bu xushbuyning rétsépi bilen özünglarchimu oxshash bir xushbuyni yasiwalsanglar bolmaydu. U sanga nisbeten éytqanda Perwerdigargha xas qilin'ghan muqeddes bolidu. **38** Kimki uning puriqini purap huzurlinish üçün uninggha oxshap kétédighan herqandaq bir xushbuyni yasisa, u öz xelqi arisidin üzüp tashlansun.

31 Perwerdigar Xuda Musagha mundaq dédi: — **2** Mana, Men Özüm Yehuda qebilisidin bolghan Xurning newrиси, urining ogli Bezelelni ismini atap chaqirdim; **3** uni Xudaning Rohi bilen toldurup, uninggha danaliq, eqil-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük ishni qilishqa qabiliyetlik qilip, **4** türlük-türlük hünerlerni qilalaydighan, yeni altun, kümüş we mis ishlinirini qilalaydighan, **5** yaqutlarni késip-oyalaydighan, ularni zinnet buyumlrigha ornitalaydighan, yaghachlarga neqish chiqiralaydighan, herxil hüner ishlinirini qamlashturalaydighan qildim. **6** Shuningdek mana, Men yene Dan qebilisidin Ahisamaqning ogli Oholiyabni uninggha yademchilikke teyinlidim, shundaqla Men sanga buyrughan hemme nersilerni yasisun dep, barliq pem-parasetlik kishikerning könglige téximu eqil-paraset ata qildim; **7** shuning bilen ular jamaet chédirini, höküm-guwahliq sanduqini, uning üstidiki kafaret textini, chédirining hemme eswablrini, **8** shire bilen uning qacha-quchilirini, sap altundin yasilidighan chiraghdan bilen uning barliq eswablrini, xushbuygahni, **9** köydürme qurbanliq qurban'gahi bilen uning barliq eswablrini, yuyush dési bilen uning teglikini yasiyalaydighan, **10** xizmet kiyimliri, yeni kahinliq xizmitide kiyilidighan, Harun kahinning muqeddes kiyimliri we uning oghullirining kahinliq kiyimlirini toquyalaydighan, **11** mesihlesh méyi we muqeddes jaygha teyyarlinidighan ésil dora-dermeklerdin xushbuyni yasiyalaydighan boldi. Men sanga emr qilghinim boyiche ular barliq

ishni beja keltüridu. **12** Perwerdigar Musagha emr qilib mundaq dédi: — **13** Sen Israillargha emr qilib ulargha: — «Siler Méning shabat künlirimni choqum tutunglar; chunki bular silerning özüglarni pak-muqeddes qilghuchining Men Perwerdigar ikenlikini bilishinglar üçün Men bilen silerning otturanglardiki bir nishane-belge bolidu. **14** Shabat küni silerge muqeddes qilib békitilgini üçün, uni tutunglar; kimki uni buzsa, ölüm jazasigha tartilmisa bolmaydu; berheq, kimki u künide herqandaq ishni qilsa, öz xelqi arisidin üzüp tashlansun. **15** Alte kün ichide ish qilinsun; lékin yettinchi küni Perwerdigargha atalghan muqeddes kün bolup, aram alidighan shabat küni bolidu; kimki shabat künide birer ish qilsa, ölüm jazasigha tartilmisa bolmaydu. **16** Israillar shabat küni tutushi kérek; ular ebediy ehde süpitide uni ewladtin ewladqiche tutsun. **17** Bu Men bilen Israillarning otturisasi ebediy bir nishane-belge bolidu; chunki Perwerdigar alte kün ichide asman bilen zéminni yaritip, yettinchi künide aram élip rahet tapqanidi», — dégin. **18** Xuda Sinay téghida Musagha bu sözlerni qilib bolghandin kéyin, ikki höküm-guwahliq taxtiyini uninggha tapshurdi. Taxtaylar tashtin bolup, [sözler] Xudaning barmiqi bilen ulargha pütülgenidi.

32 Xelq Musaning taghdin chüshmey hayal bolup qalghinini körüp, Harunning qéshigha yighilip uninggha: — Sen qopup, bizge aldimizda yol bashlap mangidighan bir ilah yasap bergin! Chunki bizni Misir zéminidin chiqirip kelgen Musa dégen héliqi kishige néme bolup ketkenlikini bilmeymiz, — déyishti. **2** Harun ulargha: — Xotunliringlar bilen oghul-qizliringlarning qulaqliridiki altun zire halqilarni chiqirip, méning qéshimgha élip kélinglar, dédi. **3** Shuning bilen pütkül xelq öz qulaqliridiki altun zire halqilarni chiqirip Harunning qéshigha élip keldi. **4** U bularni ularning qolidin élip, iskiné bilen quyma bir mozayni yasatquzdi. Shuning bilen ular: — Ey Israil, séni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudayinglar mana budur! — déyishti. **5** Harun uni körüp uning aldida bir qurban'gahni yasitip andin: «Ete Perwerdigar üçün bir héyt ötküzülüdu», dep élan qildi. **6** Etisi ular seher qopup, köydürme qurbanliqlarni sunup, inaqliq qurbanliqlirininimu keltürdi; andin xalayıq olturup yep-ichishti, qopup eysh-ishret qilishti. **7** Shu chaghda Perwerdigar Musagha: — Ornungdin tur, tézdin peske chüshkin! Chunki sen Misir zéminidin chiqirip kelgen xelqing buzuqchiliqqa bérilip ketti. **8** Men ulargha

buyrughan yoldin shunche tézla chetnep, özliri üçün bir quyma mozayni yasap, uninggha choqunup qurbanliq keltürishti hemde: «Ey Israil, séni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudaying mana shudur!», déyishti, — dédi. **9** Andin Perwerdigar Musagha: — Mana, bu xelqni körüp qoydum; mana, ular derweqe boyni qattiq bir xelqtur. **10** Emdi Méni tosmá, Men ghezep otumni ularning üstige chüshürüp, ularni yutuwétimen; andin séni ulugh bir el qilimen, — dédi. **11** Lékin Musa Xudasi Perwerdigardin ötünüp iltija qilib mundaq dédi: — Ey Perwerdigar, némishqa sen ghezep otungni Özüng zor qudret we küchlük qol bilen Misir zéminidin chiqirip kelgen xelqingning üstige chüshürisen? **12** Misirliqlar mazaq qilip: — Ularning béshigha bala chüshürüsh üçün, ularni taghlarning üstide öltürüp yer yüzidin yoqitish üçün, [ularning Xudasi] ularni élip ketti, — déyishsunmu? Öz otluq ghezipingdin yénip, Öz xelqingge balayı'apet keltürüsh niyitingdin yan'ghaysen! **13** Öz qulliring Ibrahim, Ishaq we Israilni yad qilghin; Sen ulargha qesem bilen wede qilip: «Neslinglarni asmandiki yultuzlardek awutimen, Özüm uning toghrisida sözligen mushu zéminning hemmisini neslinglarga bérimen, ular uninggha menggü igidarchilik qilidighan bolidu» dégenidingghu, — dédi. **14** Shuning bilen Perwerdigar Öz xelqining üstige: «Balayı'apet chüshürimen» dégen niyitidin yandi. **15** Musa keynige burulup, ikki höküm-guwahliq taxtiyini qoligha élip taghdin chüshti. Taxtaylarning ikki teripige sözler pütülgenidi; u yüzigimu, bu yüzigimu pütüklük idi. **16** Bu taxtaylar bolsa Xudaning Özining yasighini, pütülgenliri bolsa Xudaning Özining pütkini idi, u taxtaylarga oyulghanidi. **17** Yeshua xelqning kötürgen chuqansürenlirini, warqirashlirini anglap Musagha: — Chédirgahdin jengning xitabi chiqiwatidu, dédi. **18** Lékin u jawab bérıp: — Angliniwatqan awaz ne nusret tentenisi emes, ne meghlubiyetning peryadi emes, belki naxsha-küy sadasi! — dédi. **19** Musa chédirgahgha yéqin kélip, mozayni we jamaetning ussulgha chüshüp ketkenlikini körüp shundaq derghezep boldiki, taxtaylarni qolidin tashlap taghning tüwide chéqiwetti. **20** Andin ular yasighan mozayni otqa sélip köydürüp, uni yanjip kukum-talqan qilip, su üstige chéchip Israillarni ichishke mejburlidi. **21** Andin Musa Harun'gha: Sen ularni shunche éghir gunahqa patquzghudek, mushu xelq sanga néme qildi? — dédi. **22** Harun jawab bérıp: — Xojamning ghezep-achchiqi

tutashmighay! Bu xelqning qandaq ikenlikini, ularning zezillikke mayil ikenlikini obdan bilisen. **23** Ular manga: — «Bizge aldimizda yol boshlap mangidighan bir ilahni yasap bergin; chünki bizni Misir zéminidin chiqirip kelgen Musa dégen shu ademge néme bolghinini bilmeymiz», dédi. **24** Men ulargha: «Kimde altun bolsa shuni chiqirip bersun» désem, ular manga tapshurup berdi; men uni otqa tashliwidim, mana, bu mozay chiqti, — dédi. **25** Musa xelqning qandaqsige tizginsiz bolup ketkenlikini kördi; chünki Harun ularni dühmenlirining aldida mesxire obyékti bolushqa öz meylige qoyuwetkenidi. **26** Musa chédirgahning kirish éghizigha bérip, shu yerde turup: — Kimki Perwerdigarning teripide bolsa méning yéningha kelsun! — dédi. Shuni déwidi, Lawiylarning hemmisi uning qéshigha yighildi. **27** U ulargha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Herbir kishi öz qilichini yanpishigha ésip, chédirgahning ichige kirip, bu chétidin u chétigiche kézip yürüp, herbiri öz qérindishini, öz dost-buradirini, öz qoshnisini öltürsun!» — dédi. **28** Shuning bilen Lawiylar Musaning buyrughini boyiche ish kördi; shu küni xelqning ichidin üç ming kishi öltürüldi. **29** Andin Musa: — Herbiringlar bügün özünglarni Perwerdigargha xas bolushqa atidinglar; chünki herbiringlar hetta öz oghlunglar hem qérindishinglarnimu ayimidinglar; shuning bilen bügün bext-beriketni üstünglarga chüshürdunglar, dédi. **30** Etisi Musa xelqqa söz qilip: — Siler derweqe nahayiti éghir bir gunah sadir qildinglar. Emdi mana, men Perwerdigarning aldigha chiqimen; gunahinglar üçün kafaret keltüreleyemnikin, — dédi. **31** Shuning bilen Musa Perwerdigarning aldigha yénip bérip: — Hey...! Bu xelq derweqe éghir bir gunah sadir qilip, özlirige altundin ilahlarni yasaptu! **32** Lékin emdi Sen ularning gunahini epu qilishqa unighaysen..., unimisang, ismimni Özüng yazghan deptiringdin öchürüwetkin! — dédi. **33** Perwerdigar Musagha jawab bérip: — Kimki Méning aldimda gunah qilghan bolsa, uning étini Öz deptirimdin öchürüwétimen. **34** Emdi sen bérip, Men sanga éytqan jaygha xelqni boshlap barghin. Mana, Méning Perishtem aldingda mangidu. Lékin ulargha jaza bérédighan künüm kelgende, ulargha gunahi üçün jaza bérimen, dédi. **35** Bu sözdin kéyin Perwerdigar xelqning Harunning qoli bilen mozayni quydurup yasatqini üçün ularni waba bilen jazalidi.

33 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Sen ornungdin turup, özüng Misir zéminidin élip kelgen xelq bilen bille mushu yerdin kétip: «Men séning neslingge uni bérimen» dep qesem qilip Ibrahimgha, Ishaqqa we Yaqupqa wede qilghan zémin'gha barghin. **2** Shuning bilen séning aldingda bir Perishte ewetip, Qanaaniy, Amoriy, Hittiy, Perizziylerni, Hiwiylar bilen Yebusiylarni heydep chiqirip, **3** séni süt bilen hesel éqip turidighan zémin'gha keltürimen. Chünki siler boyni qattiq bir xelq bolghachqa, yolda silerni halak qiliwetmeslikim üçün, Özüm silerning aranglarda bolup, shu [zémin'gha] bille chiqmaymen, — dédi. **4** Xalayıq bu qattiq sözni anglap, qayghugha chömüp héchqaysisi öz zibu-zinnetlirini taqimidi. **5** Chünki Perwerdigar Musagha söz qilip: — Sen bérip Israilargha: «[Perwerdigar]: — Siler boyni qattiq bir xelq ikensiler; eger Men Perwerdigar aranglarga chiqip bir deqiqila tursam, silerni yoqitiwetken bolattim. Emdi siler özünglardiki zibu-zinnetlerni éliwétinglar; shu chaghda Men silerge néme qilidighinimni bilimen, dédi», dep éytqin, — dégenidi. **6** Shunga Israilar Horeb téghidin ayrilipla zibu-zinnetlirini özliridin éliwetti. **7** Shuning bilen Musa öz chédirini élip, uni chédirgahning sirtida, chédirgahdin nérirag bir jaygha tikip, uni «körüşüsh chédiri» dep atidi. Kimki Perwerdigarni izdep, yol sorimaqchi bolsa chédirgahning sirtidiki «körüşüsh chédiri»gha baratti. **8** Shundaq bolattiki, her qétim Musa chédirgha chiqsa, pütkül xalayıq qopup, herbiri öz chédirining ishikide öre turup, Musa chédirgha kirip bolghuche uning keynidin qariship turatti. **9** Andin Musa her qétim chédirgha kirip ketse shundaq bolattiki, bulut tüwrüki chüshüp, chédirning kirish éghizida toxtaytti; shuning bilen Perwerdigar Musa bilen sözlishetti. **10** Pütkül xalayıq bulut tüwrükining jamaet chédirining kirish éghizida toxtighinini köretti; uni körginide xelqning hemmisi qopup, herbiri öz chédirining ishikide turup sejde qilishatti. **11** Shu chaghlarda Perwerdigar Musa bilen kishiler öz dost-buradiri bilen sözleshkendek, yüzmuyüz sözlishetti. Andin Musa chédirgahgha yénip kéletti; lékin uning xizmetkari bolghan nunning oghli Yeshua dégen yash yigit chédirning ichidin chiqmaytti. **12** Musa Perwerdigargha mundaq dédi: — Mana, Sen daim manga: «Bu xelqni élip chiqqin» dep kelding; lékin Özüng manga: «Men séni ismingni bilip tonuymen»,

we shuningdek «Nezirim aldida iltipat taptimg» dégen bolsangmu, Sen méning bilen birge kimni ewetidighiningni manga ayan qilmiding. **13** Eger men rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, özümning Séni tonushum üçün, neziringde iltipat tépiwérishim üçün manga Öz yolungni ayan qilghaysen; mana, bu xelqning Öz xelqing bolghinini neziringde tutqaysen! — dédi. **14** U jawab bérip: Men Özüm [sen] bille bille bérip, sanga aram ata qilimen, — dédi. **15** Musa uninggha jawaben: — Eger Sen Özüng [biz] bilen bille mangmisang, bizni bu yerdin chiqarmighaysen; **16** chünki, men we xelqing neziringde iltipat tapqinimiz némidin bilinidu? Ejeba, Özüngning biz bilen bille mangghiningdin bilinmemdu? Shu sewebtin men we xelqing yer yüzidiki herbir taipilerdin alahide perqlenmemduq?! — dédi. **17** Perwerdigar Musagha: — Mushu iltijayingnimu ijabet qilimen; chünki sen nezirimde iltipat taptimg we Men séni ismingni bilip tonuymen, dédi. **18** Shuning bilen Musa: — Öz shan-sherpingni manga körsetkeysen, — dédi. **19** [Perwerdigar]: — Özümning pütkül méhribanliqimni séning köz aldingdin ötküzimen we aldingda «Yahweh» dégen namni jakarlaymen. Kimgé shapaet qilmaqchi bolsam shuninggha shapaet körsitimen, kimgé rehim-shepquet körsitmekchi bolsam, shuninggha rehim-shepquet körsitimen, dédi. **20** Perwerdigar uninggha: — Sen yüzümni körelmeysen; chünki héch ademzat Méni körse tirik qalmaydu, dédi. **21** Andin Perwerdigar: — Mana, yénimda bir jay bardur; sen shu yerdiki qoram tashning üstide turghin. **22** Méning shan-sheripim ötidighan waqitta, shundaq boliduki, Men séni shu qoram tashning yériqida turghuzup, Men ötüp bolghuche séni qolum bilen yépip turimen. **23** Andin qolumni tartwalimen; shuning bilen sen Méning arqa teripimni körisen, lékin yüzüm körünmeydu, — dédi.

34 Perwerdigar Musagha: — Sen awwalqigha oxshash özüng üçün tashtin ikki taxtayni yonup kel; Men bu taxtaylarga sen ilgiri chéqiwetken taxtaylardiki sözlerni yézip qoyimen. **2** Sen ete etigen'giche teyyar bolup, seherde Sinay téghigha chiqip, shu yerde taghning choqqisida Méning aldında hazir bolghin. **3** Lékin héch kishi sen bilen bille chiqmisun we yaki taghning héch yéride bashqa adem körünmisun, qoy-kalilarmu taghning tüwide otlimisun, — dédi. **4** Musa awwalqigha oxshash tashtin ikki taxtayni yonup, etisi tang seher qopup,

bu ikki tash taxtayni qolida élip, Perwerdigarning buyrughini boyiche Sinay téghigha chiqti. **5** Shuning bilen Perwerdigar bulutta chüshüp, shu yerde Musaning qéshida turup, «Yahweh» dégen namini jakarlidi. **6** Perwerdigar uning köz aldidin ötüp: — «Perwerdigar, Perwerdigar, rehimdil we méhirshepquetliktur, asan ghezeplenmeydighan, shapaet bilen wapasi keng Tengridur, **7** minglighan-on minglighanlarga rehim-shapaet körsitip, qebhlik, asiqliq we gunahni kechürgüchidur; lékin u gunahkarlarni hergiz gunahsiz dep qarimaydighan, belki atilarning qebhlikining jazasini baliliri we newrlirigiche, shundaqla üçinchi we tötinchi ewladighiche yükleydighan [Tengridur]» — dep jakarlidi. **8** Shuning bilen Musa derhal yerge bash qoyup sejde qilip: — **9** — Ey Reb, eger men rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, undaqta i Reb, arimizda biz bilen mangghaysen; chünki bu xelq derweqe boyni qattiq bir xelqtur; bizning qebhlikimizni we gunahimizni kechürgeysen, bizni Öz mirasing bolushqa qobul qilghaysen! — dédi. **10** Shuning bilen u Musagha: — Mana, Men bir ehde tüzimen; séning barliq xelqing aldida pütkül yer yüzining héchbir jayida yaki héchbir el arisida qilinip baqmighan möjizilerni yaritimen. Shuning bilen sen arisida bolghan xelqingning hemmisi Perwerdigarning [karamet] emelini köridu; chünki Méning silerge qilidighan emelim derweqe dehshetlik ish bolidu. **11** Men бүгүн sanga tapilaydighan emlirimni tutqin; mana, Men silerning aldinglardin Amoriy, Qanaaniy, Hittiy, Perizziy, Hiwiw we Yebusiylarni heydep chiqirimen. **12** Emdi hézi bolghinki, sen baridighan zéminda turuwatqanlar bilen héch ehde baghlashmighin; bolmisa, bu ish silerge tuzaq bolidu; **13** belki siler ularning qurban'gahlirini chöwüp, but tüwrüklirini sundurup, «asherah» butlirini késip tashlanglar. **14** Chünki sen héchqandaq bashqa ilahqa ibadet qilmasliqning kérek — chünki Menki Perwerdigarning nami «Wapasizliqqa Heset Qilghuchi» bolup, heset qilghuchi bir ilahdurmen. **15** Bolmisa, shu zéminda turuwatqanlar bilen ehde tüzüshüng mumkin; andin ular ilahlirining keynidin yürüp buzuqchiliq qilip, ilahlirigha qurbanliqlar ötküzginide, silerni chaqirsa ularning qurbanliqliridin yep kétishinglar mumkin; **16** sen shundaqla yene ularning qizlirini oghullirigha xotunluqqa élip bérishing mumkin; u qizlar öz ilahlirining keynidin

yürüp buzuqchilik qilghinida, ular oghulliringnimu öz ilahlirining arqisidin mangghuzup, buzuqchilik qildurushi mumkin. **17** Özüng üçhün héchqandaq quyma butlarni yasatmighin. **18** Pétir nan héytini tutunglar; Méning emr qilghinimdek Abib éyida, békitilgen waqitta yette kün pétir nan yenglar. Chünki siler Abib éyida Misirdin chiqqansiler. **19** Baliyatquning tunji méwisi Méningki bolidu; charpay malliringning ichidin deslep tughulghan erkekler, kala bolsun, qoy bolsun ularning tunjilirining hemmisi Méningki bolsun. **20** Lékin ésheklerning tunji texeylirining ornigha qoza bilen bedel tölising lazim bolidu. Eger ornigha [qoza] bermiseng, texeyning boynini sunduruwetkin. Tunji oghulliringni bolsa, ulargha bedel tölep qayturuwal. Héchkim Méning huzurumgha quruq qol kelmisun. **21** Sen alte kün ichide ish-emelingni qilip, yettinchi küni aram élishing zörür; yer heydesh waqti bolsun, orma waqti bolsun, aram élishing zörür. **22** Yéngi bughdayning tunji hosulini tebrikleydighan «heptiler héyti»ni ötküzünglar; yilning axirida «hosul yighish héyti»ni ötküzünglar. **23** Séning herbir erkek kishiliring yilda üç qétim Israilning Xudasi bolghan Reb Perwerdigarning aldigha hazir bolsun. **24** Chünki Men taipilerni aldingdin heydiwétip, chégraliringni kéngeytimen; shuningdek sen yilda üç qétim Perwerdigar Xudayingning aldigha hazir bolushqa chiqip barsang, héchkim yéringge köz qirini salmaydu. **25** Manga sunulidighan qurbanliqning qénini boldurulghan nan bilen bille sunmighin; yaki ötüp kétish héytining qurbanliqining göshini etige qaldurma. **26** Zéminingning deslepki hosulidin tunji mehsulatlarni Perwerdigar Xudayingning öyige keltürüp ata. Oghlaqni anisining sütide qaynitip pishurma. **27** Perwerdigar Musagha: — Bu sözlerni özüng üçhün yéziwalghin; chünki Men mushu sözlerni asas qilip sen bilen we Israil bilen ehde baghlidim, dédi. **28** U waqitta Musa shu yerde Perwerdigarning huzurida qiriq kéche-kündüz turdi; u héchnerse yémidi, héch su ichmidi. U yerde [Perwerdigar] taxtaylarga ehdingin sözliri bolghan on emrni pütti. **29** Musa Sinay téghidin chüshkende shundaq boldiki (u taghdin chüshkende ikki höküm-guwahliq taxtiyi uning qolida idi), özining [Perwerdigar] bilen sözleshkini üçhün yüzining parqirap ketkinini bilmeytti. **30** Emdi Harun we barliq Israillar Musani kördi, mana, uning yüz térisi parqirap turatti; ular uninggha

yéqin bérishtin qorqushti. **31** Lékin Musa ularni chaqiriwidi, Harun we jamaetning barliq bashliri yénip, uning qéshigha keldi; Musa ular bilen sözleshti. **32** Shuningdin kéyin, barliq Israillar uning yénigha keldi; u waqitta Musa Perwerdigar özige Sinay téghida söz qilghinida tapshurghan barliq emrlerni ulargha tapilidi. **33** Musa ulargha deydighinini dep tügetti. U [sözligen] yüzige bir chümperde tartiwalghanidi; **34** Qachanki Musa Perwerdigar bilen sözlishishke uning huzurigha kirse, chümperdini éliwétetti, taki u yénip chiqquche shundaq bolatti; yénip chiqqanda özige néme tapilan'ghan bolsa, shuni Israillargha éytip béretti. **35** Israillar Musaning yüz térisining parqirap turghinini köretti; shunga Musa yene taki Perwerdigar bilen sözleshkili uning huzurigha kirgüche yüzige chümperde tartiwalatti.

35 Musa Israillarning pütkül jamaitini yighip ulargha: — Perwerdigar silerge qilishqa buyrughan emrler munulardur: — **2** Alte kün ish-emgek küni bolsun; lékin yettinchi küni silerge nisbeten muqeddes bir kün bolup, Perwerdigargha atalghan aram alidighan shabat küni bolsun. Herkim shu künide ish-emgek qilsa ölümge mehikum qilinsun. **3** Shabat künide barliq turalghuliringlarda hergiz ot qalimanglar, — dédi. **4** Musa Israillarning pütkül jamaitige söz qilip mundaq dédi: — «Perwerdigar buyrughan emr mana shuki: — **5** Özünglarning aranglardin Perwerdigargha bir «kötürme hediye» keltürünglar; köngli xalighanlarning herbiri Perwerdigargha bir «kötürme hediye»sini keltürsun: yeni altun, kümüş, mis, **6** kök, sösün we qizil yip, aq kanap rext, öchke tiwiti, **7** qizil boyalghan qochqar térisi, délfín térisi, akatsiye yaghichi, **8** chiraghdan üçhün zeytun méyi, «mesihlesh méyi» bilen xushbuy üçhün ishilitidighan ésil dora-dermekler, **9** efodqa hem qoshén'gha ornitilidighan héqiq we bashqa yaqutlarni keltürünglar». **10** — «Aranglardiki barliq mahir ustilar kélip Perwerdigar buyrughanning hemmisini yasap bersun: **11** — [muqeddes] chédir bilen uning ichki we tashqi yopuqlirini, ilghulirini, taxtaylirini, baldaqirini, xadilirini we bularning tegliklirini, **12** ehde sanduqi we uning baldaqirini, «kafaret texti»ni, «ayrima perde-yopuq»ni, **13** shire we uning baldaqirini, uning barliq qachaqchilirini we «teqdim nanliri»ni, **14** yoruqluq üçhün yasalghan chiraghdan we uning eswablirini,

uning chiraghliri we chiragh méyini, 15 xushbuygah we uning baldaqirini, «Mesihlesh méyi»ni, dora-dermeklerdin ishlen'gen xushbuyini, muqeddes chédirining kirish éghizidiki «ishik perdisi»ni, 16 köydürme qurbanliq qurban'gahi we uning mis shalasi, baldaqirini we barliq eswabirini, yuyunush dési we uning teglikini, 17 hoylining perdiririni, uning xadiliri we ularning teglikirini, hoylining kirish éghizidiki perdini, 18 chédirning mix-qozuqlirini, hoylining mix-qozuqlirini, shundaqla barliq tanilirini, 19 toqulidighan kiyimler, yeni muqeddes jayning xizmitige kahinliq xizmitide kiyilidighan, Harun kahinning muqeddes kiyimlirini hem uning oghullirining kiyimlirini teyyar qilsun». 20 Shuning bilen pütkül Israil jamaiti Musaning yénidin chiqip kétishti. 21 Andin köngli tartqanlarning herbiri, rohi özlirige türkte bolghanlarning herbiri kélip, jamaet chédirini yasashqa, shundaqla chédirning xizmitide ishilitilidighan barliq seremjanlarni yasashqa we muqeddes kiyimlerni tikishke Perwerdigargha atalghan «pulanglatma hediye»ni keltürgili turdi. 22 Ular erlermu, ayallarmu kélip, sunushqa köngli xush bolghanlarning herbiri hediye keltürüp, bulapka, zire-halqa, üzük, zunnar-bilezük qatarliq herxil altun buyumlarni élip keldi; altunni «kötürme hediye» qilip bérey dégenlerning herbiri uni Perwerdigargha sundi. 23 Kimde kök, sösün, qizil yip bilen aq kanap rext, öchke tiwiti, qizil boyalghan qochqar térisi we délfín térisi bolsa, shularni élip kélishti. 24 Kümüş ya mistin kötürme hediye keltürey dégenlerning herbiri shuni Perwerdigargha hediye qilip sundi. Kimde chédirning xizmitide ishilitilidighan herxil seremjanlarga yarighudek akatsiye yaghichi bolsa, uni élip keldi. 25 Qoli chéwer ayallarning herbiri öz qolliri bilen égirip, shu égirgen yip we rextlerni, yeni kök, sösün we qizil yip bilen aq kanap rextlerni keltürdi, 26 Shuningdek köngli qozghalghan ayallarning hemmisi hünirini ishilitip öchke tiwitidin yip égrishti. 27 Emirler efod we qoshén'gha ornitilidighan héqiqlar we yaqutlarni, 28 dora-dermeklerni, chiraghqa we mesihlesh méyigha ishilitilidighan zeytun méyini, xushbuygha ishilitilidighan ésil dora-dermeklerni keltürdi. 29 Shu teriqide Israillar Perwerdigar Musaning wasitisi bilen buyrughan ishlarning herqaysigha bir nerse bérishke köngli tartqan bolsa, er bolsun ayal bolsun herbiri shuni élip kélip, Perwerdigargha atap ixtiyariy hediye berdi. 30

Andin Musa Israillargha mundaq dédi: — «Mana, Perwerdigar Yehuda qebilisidin xurning newrisi, Urining oghli Bezalelni ismini atap chaqirip, 31 uni Xudaning Rohi bilen toldurup, uninggha danaliq, eqil-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük ishni qilishqa qabiliyetlik qilip, 32 uni türlük-türlük hünerlerni qilalaydighan — altun, kümüş we mis ishlirini qilalaydighan, 33 yaqutlarni késip-oyalaydighan, zinnet buyumlrigha ornitalaydighan, yaghachlarga neqish chiqiralaydighan, herxil hüner ishlirini qamlashturalaydighan qildi. 34 U yene uning könglige, shuningdek hem Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyabning könglige [bashqilargha] hüner ögiting niyet-istikini sélip, 35 ularning köngüllirini danaliq-hékmet bilen toldurup, ularni herxil neqqashliq-oymichiliq ishlirigha mahir qilip, kök, sösün we qizil yip bilen aq kanap rext bilen keshtichilik qilishqa hemde bapkarliqqa iqtidarliq qildi. Shuning bilen ular herxil hüner ishlirining we herxil layihilesh ishlirining höddisidin chiqalaydighan boldi.

36 Shuning bilen Bezalel we Oholiyablar, shuningdek Perwerdigar muqeddes chédir yasashning herxil ishlirigha kérek bolghan danaliq-hékmet we eqil-parasetni ata qilghan mahir ustilarning herbiri ulargha qoshulup, shu ishni uning emr qilghini boyiche emelge ashuridu». 2 Shu waqitta Musa Bezalel we Oholiyabni, shundaqla Perwerdigar danaliq-hékmet bilen köngüllirini toldurghan, köngli özini shu ishni qilishqa qatnishishqa dalalet qilghan barliq hünerven-kasiplarni chaqirip yighdi. 3 Ular kélip muqeddes chédirni yasashqa, shundaqla uning ish-xizmetlirige kéreklik seremjanlarni yasashqa Israillar élip keltürgen barliq «kötürme hediye»lerni Musadin tapshuruwaldi. Israil xelqi yenila öz meyli bilen her küni etigini Musagha ixtiyariy hediye keltürüp turatti. 4 Andin muqeddes chédirning ishlirini qiliwatqan ustilarning hemmisi qolidiki ishini qoyup qoyup kélip, 5 Musagha: — Xelqning élip kelgini Perwerdigar bizge qilishqa buyrughan ishni pütküzüshke éhtiyaj bolghinidin köp éship ketti! — déyishti. 6 Andin Musa emr qilip, pütkül chédirgah boyiche: «Mana, er bolsun, ayal bolsun, héchkim muqeddes chédirni yasash üçün «kötürme hediye» süpitide yene héchqandaq nerse teyyarlap kelmisun!» dep jakarlatti. Buning bilen köpchilik hedieler keltürüshtin toxtitildi. 7 Chunki ular teyyarligan matéryallar pütkül quruluş

ishigha yétetti, hetta éship qalatti. **8** Muqeddes chédirning quruluş ishini qiliwatqan ustilarning herbiri népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiqlar arilashturulup ishlen'gen on parche yopuq yasap, kérublarning süritini yopuqlargha chéwerlik bilen layihilep nepis qilip keshtilep chiqti. **9** Herbir yopuqning uzunluqi yigirme sekkiz gez, kengliki töt gez bolup, herbir yopuq oxshash chong-kichiklikte qilindi. **10** [Bezalel] yopuqlarning beshini bir-birige ulidi, qalghan besh yopuqnimu hem bir-birige ulidi. **11** U ulap chiqilghan birinchi chong parchining eng chétidiki qismining bir teripige renggi kök izmilerni qadidi, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi chong parchining eng chétidikisining bir teripigimu shundaq qildi. **12** Birinchi chong parchining eng chétidiki qismigha ellik izme qadidi, ikkinchi chong parchining eng chétidikisigimu ellik izme qadidi. Izmler bir-birige udulmuudul qilindi. **13** Muqeddes chédir bir pütün bolsun üçhün u altundin ellik ilg'u yasap, ikki parche yopuqni shu ilg'hular bilen bir-birige tutashturdi. **14** U muqeddes chédirni yépish üçhün öchke tiwitidin yopuqlarni yasidi; yopuqtin on bir parche yasidi. **15** Yopuqlarning herbirining uzunluqi ottuz gez, kengliki töt gez bolup, on bir yopuqning hemmisi oxshash chong-kichiklikte qilindi. **16** Yopuqlarning beshini u ulap bir qilip, qalghan alte yopuqnimu ulap bir qildi. **17** U birinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha ellik izme, ikkinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha ellik izme qadidi. **18** U chédir bir pütün bolsun üçhün hem mistin ellik ilg'u yasap, ikki chong parchini ulap qoydi. **19** U buningdin bashqa chédirgha qizil boyalghan qochqar térisidin yopuq yasap yapti, andin uning üstidinmu délfín térisidin yasalghan yene bir yopuqni qaplidi. **20** U muqeddes chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap tiklidi. **21** Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki bir yérim gez qilindi. **22** Herbir taxtayning ikkidin turumi bar idi, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétildi; u chédirning barliq taxtaylirini shundaq yasidi. **23** U chédirning taxtaylirini shundaq yasidi; yigirmisi jenub terepke ornitildi; **24** u bu yigirme taxtayning tégige kümüshtin qiriq teglik yasidi; bir taxtayning [astidiki] ikki turumi üçhün ikkidin teglik, yene bir taxtayning ikki turumi üçhün ikkidin teglikni yasidi. **25** Shuningdek u chédirning udul teripige, yeni shimal teripige yigirme taxtay yasidi, **26** shundaqla bularning

qiriq teglikini kümüshtin yasidi; bir taxtayning tégige ikkidin teglik, yene bir taxtayning tégige ikkidin teglik orunlashturildi. **27** Chédirning keyni teripige, yeni gherb terepke alte taxtayni yasap ornatti. **28** U chédirning keyni teripidiki ikki bulunggha ikki taxtayni yasap ornatti. **29** Bu bulung taxtayliri astidin üstigiche ikki qat qilip [taxtaylarni] özara chétishturdi, üsti bir halqigha békitaldi. U her ikkisini shundaq yasap, ikki bulunggha ornatti. **30** Shunglashqimu u teripide sekkiz taxtay boldi, ularning kümüshtin yasalghan on alte tegliki bar idi; bir taxtayning tégide ikki teglik, yene bir taxtayning tégide ikki teglik bar idi. **31** Buningdin bashqa u akatsiye yaghichidin baldaq yasidi; chédirning bu teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, **32** chédirning u teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, chédirning arqa teripidiki taxtaylarga, yeni gherb teripidiki taxtaylarchimu besh baldaqni yasidi. **33** U taxtaylarning otturidiki ottura baldaqni bu tereptin u terepke yetküzüp yasidi. **34** U taxtaylarni altun bilen qaplap, baldaqlar ötküzüldighan halqilarni altundin yasap, baldaqlarni altun bilen qaplidi. **35** U népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiqlar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasidi; uni kérublarning süritini chéwerlik bilen layihilep nepis qilip chüshürüp, keshtilep chiqardi. **36** Uni éshisqa u akatsiye yaghichidin töt xada yasap, altun bilen qaplidi. Ularning ilmekliri altundin yasaldi; xadilargha u kümüshtin töt teglikni quyup yasidi. **37** U chédirning kirish éghizigha nepis toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiqlar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasidi, uni keshtichige keshtiletti. **38** U yene bu perdining besh xadisini ilmekliri bilen qoshup yasidi; ularning bashlirini we baldaqlirini altun bilen qaplidi; ularning besh tegliki mistin yasaldi.

37 Andin Bezalel ehde sanduqini akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki yérim gez, égzikli bir yérim gez, kengliki bir yérim gez idi. **2** U uning ichi we sirtini sap altun bilen qaplidi, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqardi. **3** U uning üçhün altundin töt halqa quyup, ularni uning töt chétiqigha békitti; bir teripige ikki halqa, yene bir teripige ikki halqa békitti. **4** U hem akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun bilen qaplidi; **5** andin sanduq ular arqiliq kötürülsun dep, baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki halqiliridin ötküzüp qoydi. **6** U [sanduqning yapquchi süpitide] altundin uzunluqi ikki yérim gez, kengliki

bir yérim gez bolghan bir «kafaret texti» yasidi. 7 U ikki kérubni altundin soqup yasidi; ularni kafaret textining ikki teripige ornatti; 8 bir kérubni bir teripige, yene bir kérubni yene bir teripige ornatti. U ikki teripidiki kérublarni kafaret texti bilen bir gewde qildi. 9 Kérublar bir-birige yüzlinip, qanatlarini kafaret textining üstige kérip, qanatliri bilen uni yéyip turatti; kérublarning yüzi kafaret textige qaritildi. 10 U hem shireni akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki gez, kengliki bir gez, égzikliki bir yérim gez idi. 11 U uni sap altun bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqardi. 12 U shirening chörisige töt ilik égzilikte bir lew yasidi; bu lewning chörisigimu altundin bir girwek chiqardi. 13 U shirege altundin töt halqa yasap, bu halqilarni shirening töt burjikidiki chétiqqa ornatti. 14 Shireni kütürüshke baldaqlar ötküzilsun dep, halqilar shire léwige yéqin békittildi. 15 Shire üçün u baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplidi; shire ular bilen kütürülettildi. 16 U shirening üstige qoyulidighan barliq buyumlarni, yeni légenlirini, qacha-qucha textsilirini, [«sharab hediyeiliri»ni] quyidighan qedeh we piyalilarning hemmisini sap altundin yasidi. 17 U hem chiraghdanni sap altundin yasidi; chiraghdanni soqup yasidi; chiraghdanning puti, gholi, qedehliri, ghunchiliri we gülliri bir pütün altundin soquldi. 18 Chiraghdanning gholining ikki yénidin alte shaxche chiqirildi — chiraghdanning bir yénidin üç shaxche, uning yene bir yénidin üç shaxche chiqirildi; 19 bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üç qedeh chiqirildi, yene bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üç qedeh chiqirildi. Chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining hemmisi shundaq yasaldi. 20 Chiraghdanning [gholidin] badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan töt qedeh chiqirildi. 21 Bulardin bashqa [birinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [ikkinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche yasalghanidi; chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining astining hemmisi shundaq idi. 22 Uning shu ghunchiliri hem shaxchiliri chiraghdan bilen bir gewde qilindi — bir pütün sap altundin soqup yasaldi. 23 U chiraghdanning yette chirighini, shundaqla uning pilik qaychiliri bilen küldanlirini sap altundin yasidi. 24 U chiraghdan we uning

barliq eswablirini bir talant sap altundin yasidi. 25 U yene xushbuygahni akatsiye yaghichidin yasidi. Uning uzunluqi bir gez, kengliki bir gez, égzikliki ikki gez bolup, töt chasa qilip yasaldi; [töt burjikidiki] münggüzler uning bilen bir pütün qilip yasaldi. 26 U uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggüzlerini sap altun bilen qaplidi; uning üsti qismining chörisige altundin girwek chiqardi. 27 Uninggha altundin ikki halqa yasap, uning girwikining astigha békitti; ularni ikki yénigha udulmu'udul békitti. Xushbuygahni kütüridighan ikki baldaqni sélish üçün bularni xushbuygahning ikki teripige orunlashturdi. 28 U baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplidi. 29 U hem muqeddes Mesihlesh méyini yasidi, andin etirchi chiqarghandek dora-dermeklerni tengshep sap xushbuyni yasidi.

38 U köydürme qurbanliq qurban'gahini akatsiye yaghichidin yasidi. Qurban'gah töt chasa bolup, uzunluqi besh gez, kengliki besh gez, égzikliki üç gez qilindi. 2 U uning töt burjikige qoyulidighan münggüzlerini yasidi; münggüzleri qurban'gah bilen bir gewde qilindi. Qurban'gahni mis bilen qaplidi. 3 U qurban'gahning barliq eswablirini — uninggha xas bolghan daslarni, gürjeklerni, korilarni, laxshigirlarni we otdanlarnimu yasidi; uning barliq eswablirini mistin yasidi. 4 Qurban'gah üçün mistin bir shala yasidi; shalani qurban'gahning qap bélining astidiki girwektin töwenrek turidighan qildi; shala qurban'gahning del otturisida idi. 5 U shalaning töt burjikige baldaqlar ötküzülidighan töt mis halqini quyup yasidi. 6 U baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, ularni mis bilen qaplidi. 7 Andin u qurban'gahni kütürüsh üçün baldaqlarni qurban'gahning ikki yénidiki halqilargha ötküzüp qoydi. U qurban'gahni taxtaylardin, ichini bosh qilip yasidi. 8 U yene yuyunush désini mistin, uning teglikinimu mistin yasidi; u bularni «körüshüsh chédiri»ning kirish éghzining aldida xizmette bolghan ayallarning mis eynekliridin yasidi. 9 Andin u chédirning hoylisinimu yasidi. Hoylining jenubigha, yeni jenubqa yüzlen'gen teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin perdilerni yasidi; uning uzunluqi yüz gez idi. 10 Perdilerni éshiqqa yigirme xada we xadilarning yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasalghanidi. 11 Shuninggha oxshash shimal teripidimu uzunluqi yüz gez kélidighan perde bar idi. Perdilerni éshiqqa yigirme xada we xadilarning

yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqhiri kümüshtin yasalganidi. **12** Shuninggha oxshash gherb teripide uzunluqi ellik gez kélidighan perde bar idi; perdilerni éshishqa on xada we xadilarning on teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqhiri kümüshtin yasaldi. **13** Hoylining sherq teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining kenglikli ellik gez idi. **14** Bir teripide on besh gez kélidighan perde bolup, uning üç xadisi bilen üç teglikli bar idi. **15** Yene bir teripidimu on besh gez kélidighan perde bolup, uning üç xadisi bilen üç teglikli bar idi. **16** Hoylining chörisidiki perdilerning hemmisi népiz toqulghan aq kanap rexttin tikilgenidi. **17** Hoylining chörisidiki hemme xadilarning teglikli mistin, ularning ilmekliri we baldaqhiri kümüshtin yasaldi; xadilarning bashlirimu kümüshtin qaplan'ghanidi. Hoylining chörisidiki hemme xadilar kümüshtin yasalgan baldaqlar bilen bir-birige chétildi. **18** Hoylining kirish éghizidiki perde népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashaturulup, keshtichiler teripidin keshtilendi; uning uzunluqi yigirme gez, égzilikli hoylidiki perdilerning égzilikige oxshash bolup besh gez idi. **19** Uning töt xadisi bilen mistin yasalgan töt teglikli bar idi; xadilarning ilmekliri kümüshtin yasaldi, ularning bashliri kümüş bilen qapladi we baldaqhiri kümüshtin yasaldi. **20** Muqeddes chédirning hem chörisidiki hoylining barliq miq-qozuqliri mistin yasaldi. **21** Muqeddes chédir, yeni «hökümguwahliqi chédiri» üçhün atalghan matériyallarning sani töwende xatirilen'gen (ular Musaning buyruqi bilen, kahin Harunning oghli Itamarning qol astidiki Lawiyalar mes'ul bolup sanaqtin ötküzülüp, [Xudagha] atalghanidi): — **22** Yehuda qebilisidin bolghan Xurning newrisi, Urining oghli Bezalel Perwerdigar Musagha buyrughanning hemmisini ada qildi; **23** Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyab uning yaremchisi idi; u bolsa neqqashliq-oymichiliq ustisi, layihiligüchi hemde kök, sösün, qizil yiptin aq kanap rextke keshte tikeleydighan usta idi. **24** Muqeddes chédirni yasashqa ishilitilgen altun, yeni «pulanglatma hediye» süpitide keltürilgen altunning hemmisi muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche yigirme toqquz talant yette yüz ottuz shekel idi. **25** Jamaet arisidin sanaqtin ötküzülgen ademler teripidin keltürilgen kümüş bolsa muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche bir yüz talant

bir ming yette yüz yetmish besh shekel idi. **26** Bu kümüş nopusi royxetke élin'ghan kishilerdin élin'ghanidi — démek, kimki yigirme yash ya uningdin chong, sanaqtin ötküzülgenlerning herbiri bir béka, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche yérim shekel kümüş berdi. Sanaqtin ötken kishi alte yüz üç ming besh yüz ellik kishi idi. **27** Muqeddes jayning tegliklirini hem otturisidiki perdining tegliklirini quyushqa yüz talant kümüş ketti; yüz talant kümüshtin yüz teglik yasilip, herbir teglik üçhün bir talant ishilitildi. **28** U qalghan bir ming yette yüz yetmish besh shekel kümüshtin xadilarning ilmeklirini yasidi, ularning bashlirini qapladi, shuningdek ularni bir-birige chatidighan baldaqlarni yasidi. **29** «Pulanglatma hediye» süpitide keltürilgen mis bolsa yetmish talant, ikki ming töt yüz shekel chiqti. **30** Buningdin u jamaet chédirining kirish éghizining tegliklirini, mis qurban'gahni, uning mis shalasi we qurban'gahning barliq eswablirini, **31** hoylining chörisidiki xada tegliklirini, hoylining kirish éghizidiki tegliklirini, chédirning barliq qozuqlirini we hoylining chörisidiki qozuqlarning hemmisini yasidi.

39 Perwerdigar Musagha buyrughinidek kök, sösün we qizil yiplar ishilitilip, muqeddes chédirning xizmitide kiyilidighan [kahinliq] kiyimler, shundaqla Harunning muqeddes kiyimliri teyyar qilindi. **2** [Bezalel] altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rextlerdin efodni yasap teyyarlidi. **3** Ular altunni soqup népiz qilip, uni késip yip qildi, andin bularni mahirliq bilen kök yiplar, sösün yiplar we qizil yiplardin aq kanap rextke lahayilen'gen nusxilar üstige toqudi. **4** Ular efodning [aldi we keyni] qismini bir-birge tutashturup turidighan ikki mürilik tasma yasidi; efodning ikki teripi bir-birige tutashturuldi. **5** Efodning üstige baghlaydighan belwagh efod bilen bir pütün qilin'ghan bolup, uninggha oxshash sipta ishlinip, altun we kök, sösün, qizil yiplar we népiz toqulghan aq kanap rexttin yasaldi; hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **6** Ular ikki aq héqiqni ikki altun közlükke ornitip, ularning üstige xuddi möhür oyghandek Israilning oghullirining namlirini oyup yasidi. **7** Israilning oghullirigha esletme tash bolsun üçhün, Perwerdigar Musagha buyrughandek ikki yaqutni efodning ikki mürilik tasmisigha békitip qoydi. **8** U qoshénni chéwer qollargha nepis qilip keshtilitip yasidi; uni efodni ishligen usulda altun we

kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rexttin yasidi. **9** Ular qoshénni ikki qat, töt chasa qilip yasidi; ikki qat qilin'ghanda uzunluqi bir ghérich, kenglikimu bir ghérich kéletti. **10** Uning üstige töt qatar qilip göherlerni ornatti: — bir qatardikisi qizil yaqut, sériq göher we zumretler idi; bu birinchi qatar idi. **11** Ikkinchi qatargha kök qashtéshi, kök yaqut we almas, **12** üçinchi qatargha sösün yaqut, piroza we sösün kwarts, **13** tötinchi qatargha béril yaqut, aq héqiq we anartash ornitildi; bularning hemmisi altun közlükke békitildi. **14** Bu göherler Israilling oghullirining namlirigha wekil qilinip, ularning sanidek on ikki bolup, möhür oyghandek herbir göherge on ikki qebilining nami birdin-birdin pütüldi. **15** Ular qoshén'gha shoynidek éshilgen sap altundin [ikki] éshilme zenjir yasidi; **16** ular qoshén'gha altundin ikki közlük we ikki halqa étip, ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikige békitti; **17** andin shu altundin éshilip yasalghan ikki zenjirni qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki halqidin ötküzüp, **18** éshilgen shu zenjirlarning ikki uchini ikki közlükke békitip, [közlüklerni] efodning ikki mürilik tasmisining aldi qismigha ornatti. **19** Buningdin bashqa ular altundin ikki halqa yasap, ularni qoshénning [asti teripidiki] ikki burjikige békitti; ular efodqa tégiship turidighan qilinip ichige qadaldi. **20** Mundin bashqa ular altundin [yene] ikki halqa yasap, ularni efodning ikki mürilik tasmisining aldi töwenki qismigha, efodqa ulinidighan jaygha yéqin, keshitilen'gen belwaghdin égzrek qilip békitti. **21** Ular qoshénning efodning belwéghidin yuqiraraq turushi, qoshénning efodtin ajrap ketmesliki üçün kök shoyna bilen qoshénning halqisini efodning halqisigha chétip qoydi. Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **22** [Bezalel] efodning [ichidiki] tonni pütünley kök renglik qildi. **23** Tonning [bashqa kiyilidighan] töshüki del otturisida, xuddi sawutning yaqisidek ishlen'genidi; yirtilip ketmesliki üçün uning chörisige pewaz ishlendi. **24** Ular tonning étikining chörisige kök, sösün we qizil yiptin anarlarni toqup ésip qoydi. **25** Ular hemde altun qongghuraqlarni yasap, qongghuraqlarni tonning étikining chörisige, anarlarning ariliqigha birdin ésip qoydi; her ikki anarning otturisigha bir qongghuraq ésip qoyuldi. **26** [Qahinliq] xizmitige ait [qongghuraqlar] tonning étikining chörisige békitildi; bir altun qongghuraq, bir anar, bir altun qongghuraq, bir anar qilip békitildi; hemmisi Perwerdigarning

Musagha buyrughinidek qilindi. **27** Ular Harun bilen uning oghullirigha népiz toqulghan aq kanap rexttin xalta köngleklerni tikti; **28** sellini aq kanap rextte yasidi, shundaqla chirayliq égiz böklerni aq kanap rextte, tamballarni népiz toqulghan aq kanap rextte teyyarlidi; **29** buningdin bashqa ular belwaghnimu kök, sösün we qizil yip arilashturulup keshtilen'gen, népiz toqulghan aq kanap rextte teyyarlidi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **30** Ular yene nepis taxtayni, yeni muqeddes otughatni sap altundin yasap, uning üstige möhür oyghandek: «Perwerdigargha muqeddes qilindi» dep oyup pütüti; **31** ular otughatqa kök renglik yipni baghlap, uning bilen otughatni sellige taqidi, bular Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **32** Shu teriqide jamaetning ibadet chédirining hemme qurulushi pütüküzüldi; Israillar Perwerdigarning Musagha buyrughinining hemmisini shu boyiche qildi; shu teriqide hemmisini pütütdi. **33** Ular chédirni Musaning yénigha élip keldi — chédir yopuqlirini, uning barliq eswablirini, ilmeklirini, taxtaylirini, baldaqlirini, xadiliri bilen tegliklirini, **34** shuningdek qizil boyalghan qochqar térisidin yasalghan yopuq bilen délfín térisidin yasalghan yopuqni, «ayrima perde»ni, **35** ehde sanduqi we uning baldaqlirini, «kafaret texti»ni, **36** shire we uning barliq eswablirini, shundaqla «teqdim nanlar»ni, **37** sap altundin yasalghan chiraghdan bilen uning chiraghlirini, yeni üstige tizilghan chiraghlarni, uning barliq eswabliri hem chiragh méyini, **38** altun xushbuygah, mesihlesh méyi, dora-dermeklerdin yasalghan xushbuyni, chédirning kirish éghizining perdisini, **39** mis qurban'gah bilen uning mis shalasin, uning baldaqliri bilen hemme eswablirini, yuyush dési bilen uning teglikini, **40** hoylining chörisidiki perdilerni, uning xadiliri we ularning tegliklirini, hoylining kirish éghizining perdisi bilen hoylining taniliri we qozuqlirini, muqeddes chédirning, yeni jamaet chédirigha ait xizmetke ishilitilidighan barliq eswablarni, **41** muqeddes jaygha ait xizmet üçün tikilgen kahinliq kiyimini, yeni Harun kahinning muqeddes kiyimliri bilen uning oghullirining kahinliq kiyimlirini bolsa, hemmisini élip keldi. **42** Bu ishlarning hemmisini Israillar Perwerdigarning Musagha barliq buyrughanliri boyiche ene shundaq ada qilghanidi. **43** Musa ishlarning hemmisige tepsiliy qaridi, mana, ular Perwerdigarning buyrughini boyiche bu ishlarni

pütküzgenidi; buyrulghandek, del shundaq qilghanidi; Musa bularni körüp, ulargha bext-beriket tilep dua qildi.

40 Andin Perwerdigar Musagha mundaq emr qildi: — **2** Birinchi aynning béshi, aynning birinchi küni sen jamaet chédirining muqeddesxanisini tikligin. **3** Höküm-guwahliq sanduqini uning ichige qoyup, ichki perde arqiliq ehde sanduqini tosüp qoyghin; **4** shireni chédirning ichige ekirip, üstige tizilidighan nersilerni tizghin; andin chiraghdanni ekirip, üstige chiraghlarni orunlashturghin. **5** Altun [bilen qaplan'ghan] xushbuy köydürgüchi qurban'gahni höküm-guwahliq sanduqining uduligha tiklep qoyghin; chédirning kirish éghzining perdisini ésip qoyghin. **6** Köydürme qurbanliq qurban'gahini muqeddesxanining, yeni jamaet chédirining kirish éghzining aldigha qoyghin; **7** andin yuyush désini jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisigha orunlashturup, su toshturup qoyghin. **8** Hoylining chörisige perdilerni békitip, hoylining kirish éghzining perdisini asqin; **9** andin «mesihlesh méyi»ni élip, ibadet chédiri we uning ichidiki barliq nersilerni mesihlep, uni we barliq hemme eswablrini Xudagha atap muqeddes qilghin. Shundaq qilip [pütkül chédir] muqeddes bolidu. **10** Sen köydürme qurbanliq qurban'gahini, shundaqla uning barliq eswablrini mesihlep, uni [Xudagha atap] muqeddes qilghin; buning bilen qurban'gah «eng muqeddes nersiler» qatarida bolidu. **11** Sen yene yuyunush dési we uning teglikini mesihlep muqeddes qilghin. **12** Andin Harun bilen uning oghullirini jamaet chédirining kirish éghizigha yéqin ekilip, ularni su bilen yughin; **13** Harun'gha muqeddes kiyimlerni kiydürüp, Manga kahinliq xizmette bolushi üçün uni mesihlep, [Manga ayrip] muqeddes qilghin. **14** Andin uning oghullirini élip kirip, ulargha xalta köngleklerni kiydürüp, **15** ularning atisini mesihliginingdek Manga kahinliq xizmitide bolushi üçün ularnimu mesihligin. Shuning bilen ularning bu mesihlinishi ular üçün ewladtin ewladqiche ebediy kahinliqning [belgisi] bolidu. **16** Musa shundaq qildi; Perwerdigar uninggha néme buyrughan bolsa, u shundaq beja keltürdi. **17** Shundaq boldiki, ikkinchi yilning birinchi éyida, aynning birinchi künide ibadet chédiri tiklendi. **18** Musa chédirni tikip, teglikirini orunlashturup, taxtaylrini tizip, ularning baldaqirini békitip, xadilirini tiklidi. **19** Muqeddes chédirning üstige [ichki] yopuqni

yapti, andin uning üstige tashqi yopuqni yépip qoydi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **20** Andin u höküm-guwahliqni élip, uni sanduq ichige qoydi; baldaqlarni ehde sanduqining [halqiliridin] ötküzüp, «kafaret texti»ni sanduqning üstige orunlashturdi. **21** Ehde sanduqini muqeddes chédir ichige élip kirip, otturigha «ayrima perde»ni tartti; shundaq qilip u höküm-guwahliq sanduqini perde arqiliq tosüp qoydi. Hemme ish Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **22** U shireni jamaet chédirigha élip kirip, muqeddes jayning shimal teripige, [«eng muqeddes jay»diki] perdining sirtigha qoydi. **23** «Teqdim nanlar»ni shirening üstige, Perwerdigarning aldigha tizip qoydi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **24** Andin u chiraghdanni jamaet chédirigha élip kirip, uni muqeddes jayning jenub teripige, shirening uduligha qoydi, **25** chiraghlarni Perwerdigarning aldigha orunlashturdi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **26** Andin u [xushbuyi köydürgüchi] altun qurban'gahni ichidiki perdining aldigha tiklidi; **27** Uning üstide ésil xushbuyi köydürdi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **28** U ibadet chédirining kirish éghizigha perde tartti. **29** Andin köydürme qurbanliq qurban'gahini jamaet chédiridiki muqeddes jayning kirish éghizigha yéqin qoydi; uning üstide köydürme qurbanliq we qoshumche ashliq hediyesini ötküzdi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **30** Yuyunush désini jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisigha qoyup, yuyushqa ishilitilidighan suni dasqa toshquzup quydi. **31** Musa we Harun bilen uning oghulliri qachanla jamaet chédirigha kirse yaki qurban'gahqa yéqin barsa, Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qollirini shu suda yuyatti. Bular Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **33** Andin u chédir hem qurban'gahning etrapigha hoyla perdisini tiklep, hoylining kirish éghzining perdisini tartti. Shu teriqide Musa pütkül ishni tamamlidi. **34** Shuning bilen bulut jamaet chédirini qaplap, Perwerdigarning julasi ibadet chédirini toldurdi. **35** Bulut saye chüshürüp, Perwerdigarning julasi chédirni toldurghini üçün, Musa jamaet chédirigha kirelmidi. **36** Qachanki bulut jamaet chédiridin kötürülse, Israillar seperge atlinatti. Herbir qétim seperde shundaq bolatti. **37** Bulut

kötürülmise ular qozghalmay, taki kötürülidighan kün'giche seperge chiqmaytti. 38 Chünki kündüzi Perwerdigarning buluti muqeddes chédir üstide turatti, kéchisi uning üstide ot körünetti; pütkül Israil jemetining köz aldida ularning barliq qilghan seperliride shular körünetti.

Lawiylar

1 We Perwerdigar Musani chaqirip jamaet chédiridin uninggha söz qilib mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha söz qilib ulargha mundaq dégin: — Eger silerdin biringlar Perwerdigarning aldigha bir qurbanliqni sunmaqchi bolsanglar, qurbanliqlinglarni charpaylardin, yeni kala yaki ushshaq mallardin sunushunglar kérek. **3** Eger uning sunidighini kalilardin köydürme qurbanliq bolsa, undaқта u béjirim erkeк haywanni keltürsun; uning Perwerdigarning aldida qobul bolushi üçhün uni jamaet chédirining kirish aghzining aldida sunsun. **4** U qolini köydürme qurbanliqning béshigha qoysun; shuning bilen qurbanliq uning ornigha kafaret bolushqa qobul qilinidu. **5** Andin u Perwerdigarning huzurida buqini boghuzlisun; kahinlar bolghan Harunning oghulliri qénini keltürüp, jamaet chédirining kirish aghzidiki qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **6** Andin [qurbanliq qilghuchi] köydürme qurbanliq qilin'ghan haywanning térisini soyup, ténini parchilisun **7** we Harun kahinning oghulliri qurban'gahta ot qalap otning üstige otunlarni tizsun. **8** Andin kahinlar bolghan Harunning oghulliri gösh parchilirini, béshi we méyi bilen qoshup, qurban'gahdiki otning üstidiki otunning üstige tertip bilen tizip qoysun. **9** Lékin uning ich-qarni bilen pachaqlirini [qurbanliq sun'ghuchi] suda yusun; andin kahin hemmisini élip kélip qurban'gahning üstide köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu. **10** Eger u köydürme qurbanliq qilish üçhün ushshaq mallardin qoy ya öchke qurbanliq qilay dése, undaқта u béjirim bolghan bir erkikini keltürsun. **11** U uni qurban'gahning shimal teripide Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan Harunning oghulliri qénini élip, qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **12** [qurbanliq qilghuchi] bolsa göshni parchilap, béshi bilen méyini késip ayrisun. Andin kahin bularni élip qurban'gahtiki otning üstidiki otunning üstide tertip boyiche tizip qoysun. **13** Lékin uning ich-qarni bilen pachaqlarni [qurbanliq sun'ghuchi] suda yusun; andin kahin hemmisini élip kélip qurban'gahning üstide köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha

xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu. **14** Eger [qurbanliq qilghuchi] Perwerdigargha atap uchar-qanatların köydürme qurbanliq qilay dése, undaқта u paxteklerdin yaki kepter bachkiliridin qurbanliq keltürsun. **15** Kahin uni qurban'gahning yénigha élip kélip, béshini tolghap üzüp uni qurban'gahning üstide köydürsun; uning qéni siqilip qurban'gahning témigha sürtülsun. **16** Lékin tashliqini peyliri bilen qoshup qurban'gahning sherq teripidiki küllükke tashliwetsun; **17** u qurbanliqni ikki qanitining otturisidin yarsun, biraq uni ikki parche qiliwetmisun. Andin kahin buni élip qurban'gahdiki otning üstidiki otunning üstige qoyup köydürsun; bu ot arqiliq sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu.

2 Eger birkim Perwerdigarning huzurigha ashliq hediye sunmaqchi bolsa hediyesi ésil undin bolushi kérek; u uninggha zeytun méyi quyup andin üstige mestiki salsun. **2** U uni élip kahinlar bolghan Harunning oghullirining aldigha keltürsun; andin [kahin hediye sun'ghuchining] yadlinishi üçhün zeytun méyi ileshtürülgen undin bir changgal élip, hemme mestiki bilen qoshup, bu hediye qurban'gahta köydürsun; bu ot arqiliq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan hediye bolidu. **3** Emma ashliq hediye qalghini bolsa, Harun bilen uning oghullirigha tewe bolsun. Bu Perwerdigargha ot arqiliq sunulghanlarning ichide «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **4** Eger sen tonurda pishurulghan nersilerdin ashliq hediye sunay déseng, ular zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin pishurulghan toqachlar yaki zeytun méyi sürtülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlardin bolsun. **5** Eger séning keltüridighan hediye tawida pishurulghan ashliq hediye bolsa u zeytun méyi ishleshtürülüp ésil undin pétir halda étilsun. **6** Sen uni oshtup üstige zeytun méyi quyghin; u ashliq hediye bolidu. **7** Séning keltüridighan hediye qazanda pishurulghan ashliq hediye bolsa undaқта u ésil un bilen zeytun méyida étilsun. **8** Shu yollarda teyyarlan'ghan ashliq hediye lerni Perwerdigarning huzurigha keltürgin; uni kahin'gha bergin, u uni qurban'gahqa élip baridu. **9** Kahin bolsa ashliq hediye «yadlinish ülüshi»ni élip qurban'gahning üstide köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan hediye bolidu. **10** Emma ashliq hediye qalghini bolsa,

Harun bilan uning oghullirigha tewe bolsun. Bu Perwerdigargha ot arqiliq sunulghanlarning ichide «eng muqaddeslarning biri» hésablinidu. **11** Siler Perwerdigarning huzurigha sunidighan herqandaq ashliq hediyele échitqu bilen teyyarlanmisun. Chünki silerning Perwerdigargha otta sunulidighan hediyeqlarning héchqaysisida échitqu yaki heselni köydürüşke bolmaydu. **12** Bularni Perwerdigarning aldigha «deslepki hosul» süpitide sunsanglar bolidu, lékin ular xushbuy süpitide qurban'gahning üstide köydürülüp sunulmisun. **13** Séning herbir ashliq hediye tuz bilen tuzlinishi kérek; ashliq hediye Xudayingning ehde tuzidin mehrum qilmay, hemme ashliq hediyele tuz bilen tuzlighin. **14** Eger sen Perwerdigargha «deslepki hosul»din ashliq hediye sunay déseng, undaqta ziraetning yéngi pishqan kök beshini élip, danlarni otta qorup, ézip talqan süpitide sun'ghin; bu «deslepki hosul» hediyesi bolidu; **15** sen uninggha zeytun méyi quyup üstige mestiki salghin; bu ashliq hediye bolidu. **16** Kahin bolsa uningdin, yeni qorup ézilgen danlar bilen zeytun méyidin bir qismini élip hemme mestiki bilen qoshup, bolarni «yadlinish ülüshi» süpitide köydürsun. Bu ot arqiliq Perwerdigargha sunulghan hediye bolidu.

3 Birsining sunidighini inaqliq qurbanliqi bolsa, shundaqla kalilardin sunsa, u Perwerdigarning huzurigha béjirim bir erkikini yaki chishisini keltürsun. **2** U sunidighan bu haywanning beshigha qolini qoyup, andin uni jamaet chédirining kirish éghizi aldida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan Harunning oghulliri qénini qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **3** Sun'ghuchi kishi bu inaqliq qurbanliqidin Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini élip béghishlisun, yeni ich qarnini yögep turghan mayni, shundaqla barliq ich méyini élip **4** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **5** Harunning oghulliri bolsa bularni qurban'gahning üstige keltürüp ot üstige qoyulghan otunning üstidiki köydürme qurbanliqqa qoshup köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan qurbanliq bolidu. **6** Birsining Perwerdigargha qilidighan inaqliq qurbanliqi üçhün sunidighini ushshaq maldin bolsa, undaqta u béjirim bir erkikini yaki chishisini keltürsun. **7** Eger uning qurbanliqi qoy bolsa uni Perwerdigarning

aldigha keltürüp, **8** qurbanliq qilidighan bu haywanning beshigha qolini qoyup, andin uni jamaet chédirining kirish aghzining aldida boghuzlisun. Andin Harunning oghulliri qénini élip qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **9** Sun'ghuchi kishi bu inaqliq qurbanliqidin Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini, yeni uning méyini élip béghishlisun, — pütün mayliq quyruqini uning omurtqisigha yéqin yerdin ajritip élip, ich qarnini yögep turghan mayni, shundaqla barliq ich méyini élip, **10** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **11** Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun; bu otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan taam hediyesi bolidu. **12** Uning sunidighini öchke bolsa, buni Perwerdigarning huzurigha keltürsun. **13** U qolini uning beshigha qoyup, andin uni jamaet chédirining aldida boghuzlisun. Andin Harunning oghulliri qénini élip qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **14** Andin sun'ghuchi kishi bu qurbanliqtin Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini élip béghishlisun, yeni ich qarnini yögep turghan mayni, shundaqla barliq ich méyini élip, **15** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **16** Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun; bu otta sunulidighan, xushbuy chiqiridighan taam hediyesi bolidu. Mayning hemmisi Perwerdigargha tewedur. **17** Bu herqandaq turar jayinglarda silerge ebediy belgilime bolidu; siler héchqandaq may yaki qan yemesliklinglar kérek.

4 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Israillargha söz qilip mundaq dégin: — «Birsi bilmey ézip, Perwerdigar «qilma» dep buyrughan herqandaq emrlerdin birige xilapliq qilip sélip, gunah qilsa, [töwendikidek qilsun]: — **3** — eger mesihlen'gen kahin xelqni gunahqa putlashturidighan bir gunahni qilsa, undaqta u bu qilghan gunahi üçhün bir béjirim yash torpaqni élip kélip, Perwerdigargha gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **4** U torpaqni jamaet chédirining kirish aghzining yénigha, Perwerdigarning aldigha keltürüp, qolini uning beshigha qoyup, andin torpaqni Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. **5** Andin mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin azghina élip, jamaet chédiri ichige kötürüp aparsun; **6** kahin shu

yerde barmiqini qan'gha chilap, qanni muqeddes jayning perdisining aldida, Perwerdigarning huzurida yette mertive sepsun. 7 Shundaqla kahin qandin élip, jamaet chédiri ichide Perwerdigarning aldida turghan xushbuygahning münggüzlirige sürsun. Torpaqning qalghan hemme qénini bolsa, jamaet chédirining kirish aghzining aldidiki köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun; 8 andin u gunah qurbanliqi bolghan torpaqning ichidin hemme méyini ajritip chiqarsun — yeni ich qarnini yögep turghan may bilen qalghan ich méyi, 9 ikki böreknı we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini ajratsun 10 (xuddi inaqliq qurbanliqi bolghan kalining ichidiki may ajritilghandek); andin kahin bularnı köydürme qurbanliq qurban'gahining üstide köydürsun. 11 Lékin torpaqning térisi bilen hemme göshi, bash bilen pachaqliri, ich qarni bilen zhinini, 12 yeni pütkül torpaqning qalghan qisimlirini chédirgahning sirtigha élip chiqip, pak bir yerge, yeni küller tökülidighan jaygha élip chiqip, otunning üstide otta köydürsun. Bular küller tökülidighan jayda köydürwétilsun. 13 Eger pütkül Israil jamaiti özi bilmigen halda ézip gunah qilghan bolsa, Perwerdigarning «qilma» dep buyrugghan herqandaq emrlirige xilapliq ishlarining birini qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, 14 shundaqla ularning sadir qilghan gunahi aydinglashqan bolsa, undaqla jamaet gunah qurbanliqi süpitide bir yash torpaqni sunup jamaet chédirining aldigha keltürsun. 15 Jamaetning aqsaqalliri Perwerdigarning aldida qollirini torpaqning béshigha qoyup, andin torpaqni Perwerdigarning aldida boghuzlisun. 16 Mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin azghina élip jamaet chédiri ichige élip kirsun; 17 shu yerde barmiqini qan'gha chilap, qanni [muqeddes jayning] perdisining aldida, Perwerdigarning huzurida yette mertive sepsun. 18 Shundaqla kahin qandin élip jamaet chédiri ichide Perwerdigarning aldida turghan xushbuygahning münggüzlirige sürsun. Torpaqning qalghan hemme qénini bolsa, jamaet chédirining kirish aghzining aldidiki köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun; 19 kahin [torpaqning] ichidin barliq méyini ajritip élip, qurban'gahning üstide köydürsun. 20 U gunah qurbanliqi bolghan ilgiriki torpaqni qilghinigha oxshash bu torpaqnimu shundaq qilsun; we del shundaq qilishi kérek; shu yol bilen kahin

ular üçün kafaret keltüridu; shu gunah ulardin kechürülidu. 21 Andin u torpaqni chédirgahning tashqirigha élip chiqip, ilgiriki torpaqni köydürgendek bu torpaqnimu köydürsun. Bu jamaet üçün gunah qurbanliqi bolidu. 22 Eger bir emir bilmey uning Xudasi Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq emrlirining birige xilapliq qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, 23 we qilghan gunahi özige melum qilin'ghan bolsa, undaqla u özi qurbanliq üçün béjirim bir tékini sunsun; 24 u qolini tékining béshigha qoyup, andin uni köydürme qurbanliq qilinidighan haywanlarnı boghuzlaydighan jaygha élip bérıp Perwerdigarning aldida boghuzlisun. Bu bir gunah qurbanliqi bolidu. 25 Kahin gunah qurbanliqining qénidin barmiqigha azghina élip, uni köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige sürüp qoysun; andin qalghan qénini köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun. 26 U inaqliq qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyini köydürgendek, uning barliq méyini qurban'gahta köydürsun. Bu yol bilen kahin uni gunahidin paklandurush üçün kafaret keltüridu we shu gunahi uningdin kechürülidu. 27 Eger puqralardin biri bilmey uning Xudasi Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq emrlirining birige xilapliq qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, 28 we qilghan gunahi özige melum qilin'ghan bolsa, undaqla u özining, yeni u sadir qilghan gunahi üçün qurbanliq qilishqa béjirim bir chishi öchkini sunsun; 29 u qolini gunah qurbanliqining béshigha qoyup, andin uni köydürme qurbanliqlarnı boghuzlaydighan jaygha élip bérıp boghuzlisun. 30 Andin kahin uning qénidin barmiqigha azghina élip uni köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige sürüp qoysun; qalghan barliq qénini qurban'gahning tüwige töküp qoysun. 31 Inaqliq qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyi ichidin ajritilghandek uningmu hemme méyini ajritip chiqarsun; kahin uni Perwerdigarning aldida xushbuy keltürsun dep qurban'gahning üstide köydürsun. Shu yol bilen kahin uning üçün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin kechürülidu. 32 Eger u kishi gunah qurbanliqi üçün qoza keltürüşni xalisa, béjirim bir chishi qozini sunsun. 33 U qolini gunah qurbanliqi [qozisining] béshigha qoyup, köydürme qurbanliqlar boghuzlinidighan jaygha élip bérıp, uni gunah qurbanliqi süpitide boghuzlisun. 34 Andin kahin gunah qurbanliqining qénidin barmiqigha

azghina élip uni köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige sürüp qoysun; uning qalghan barliq qénini u qurban'gahning tüwige töküp qoysun. **35** Inaqliq qurbanliqi qilin'ghan qozining méyi ichidin ajritilghandek, uningmu hemme méyini ajritip chiqarsun; kahin bularni Perwerdigargha atap otta sunulidighan barliq qurbanliqlargha qoshup, qurban'gahning üstide köydürsun. Shu yol bilen kahin uning sadir qilghan gunahi üçün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin kechürüliidu.

5 Eger birsi melum ishqa guwahchi bolup, shundaqla uninggha qesem buyrulghinida körgini yaki bilginidin melumat bermise, undaқта u qebihlikining jazasigha tartilidu. **2** Eger birsi özi bilmey napak bir nersige tégip ketse — meyli u napak bir haywanning jesiti bolsun, meyli napak bir charpayning jesiti bolsun, yaki napak bir ömiligüchi haywanning jesiti bolsun, mushundaq nersige tégip ketse umu napak sanilip gunahkar hésablinidu; **3** eger shuningdek birsi özi tuymay melum kishining ademni napak qilidighan herqandaq nijasitige tégip ketse, shundaqla u buni bilip yetse, undaқта u gunahkar hésablinidu. **4** Eger birsi angsez rewishte yaman yaki yaxshi bir ishni qilay dep qesem qilip salsa (kishiler hertürlük ish toghrisida angsez rewishte qesem qilishi mumkin), shundaqla u buni tonup yetse, u bu ishlar tüpeylidin gunahkar hésablinidu. **5** Birsi yuqiriqi herqaysi ishlarda men gunahkar boldum dep bilse, u öz gunahini «men mundaq gunah qildim» dep iqrar qilsun; **6** andin özi sadir qilghan gunahining kafariti üçün Perwerdigarning aldigha «itaetsizlikni tiligüchi qurbanliq» süpitide ushshaq maldin saghliq we ya bir chishi öchkini gunah qurbanliqi qilip keltürsun; andin kahin uni gunahidin paklandurushqa uning üçün kafaret keltürsun. **7** Eger u qoylardin [qurbanliq] qilishqa qurbi yetmise, u qilghan itaetsizlikni üçün ikki paxtek yaki ikki bachkini élip kélip, birini gunah qurbanliqi üçün, yene birini köydürme qurbanliq üçün Perwerdigarning aldigha sunsun. **8** U bularni kahinning qéshigha keltürgende, [kahin] awwal gunah qurbanliqigha teyyarlan'ghanni qurbanliq qilip boynini üzmei, béshigha yéqin jayidin tolghisun, lékin béshini boynidin üzüwetmisun; **9** andin gunah qurbanliqining qénidin azghina élip qurban'gahning témigha chachsun; qalghan qéni bolsa qurban'gahning tüwige siqip chiqirilsun. Buning özi gunah qurbanliqi bolidu. **10** Emma ikkinchisini bolsa békítelgen belgilime

boyiche köydürme qurbanliq qilip sunsun. Bu yol bilen kahin uning qilghan gunahi üçün kafaret keltüridu we shu gunah uningdin kechürüliidu. **11** Eger ikki paxtek yaki ikki bachkini keltürishke qurbi yetmise, undaқта gunah qilghan kishi gunah qurbanliqi üçün ésil undin bir efahning ondin birini keltürsun; bu gunah qurbanliqi bolghachqa u uning üstige zeytun méyi quymisun yaki üstige héchqandaq mestiki salmisun; chünki u gunah qurbanliqi bolidu. **12** U uni kahinning qéshigha keltürsun we kahin buningdin [sun'ghuchining] «yadlinish ülüshi» süpitide bir changgal élip, shuni Perwerdigargha atap otta sunulghan qurbanliqlargha qoshup, qurban'gahning üstide köydürsun. Buning özi gunah qurbanliqi bolidu. **13** Bu yol bilen u shu gunahlardin qaysisini qilghan bolsa, kahin uning üçün kafaret keltüridu. Ashliq hediyeledikige oxshash qalghan qismi kahin'gha tewe bolidu. **14** Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **15** Birsi bilmey Perwerdigargha atalghan muqeddes nersilerge nisbeten itaetsizlik qilip gunah ötküzse, undaқта u Perwerdigarning aldigha ushshaq maldin béjirim bir qochqarni itaetsizlik qurbanliqi qilip keltürsun; shu itaetsizlik qurbanliqi bolghan qochqarning bahasini sen muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche kümüş shekelge toxtatqin. **16** Andin shu kishi muqeddes nersilerge nisbeten ötküzgen xataliqidin bolghan ziyanni toldursun, shundaqla ziyanning beshtin biri boyiche qoshup kahin'gha tölem tölisun. Bu yol bilen kahin itaetsizlik qurbanliqi bolghan qochqarning wasitisi bilen uning üçün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin kechürüliidu. **17** Eger birsi bilmey Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq emrlirining birerisige xilapliq qilip, gunahkar bolghan bolsa u qebihlikining jazasigha tartilidu; **18** shundaq bolsa, u ushshaq maldin sen toxtatqan qimmette béjirim bir qochqarni itaetsizlik qurbanliqi qilip sunsun. Bu yol bilen kahin uning bilmey ötküzgen itaetsizlikni üçün kafaret keltüridu we shu itaetsizlik gunahi uningdin kechürüliidu. **19** Bu itaetsizlik qurbanliqi bolidu; chünki u derheqiqet Perwerdigarning aldida itaetsizlik qilghan.

6 Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Eger birsi gunah qilip Perwerdigarning aldida wapasizliq qilip, qoshnisi özige amanet yaki kapaletke bergen bir nerse yaki qoshnisidin zorawanliq bilen buluwalghan melum bir nerse toghrisida yalghan

gep qilghan bolsa yaki qoshnisidin naheqliq bilen melum nersini tartiwalghan bolsa, **3** yaki yitip ketken bir nersini tépiwélip uningdin tansa yaki kishilerning gunah sadir qilghan herqandaq bir Ishi toghrisida yalghan qesem ichse, **4** U gunah qilghan ishta özini gunahkar dep tonup yetse, undaqta u buliwalghan yaki naheq tartiwalghan nerse yaki uninggha amanetke bérilgen nerse bolsun, yaki yitip kétip tépiwalghan nerse bolsun, **5** yaki u herqandaq nerse toghrisida yalghan qesem ichken bolsun, uning hemmisini toluq bahasi boyiche tölisun, shundaqla shu bahaning beshtin bir qismi boyiche qoshup tölisun; u itaetsizlik qurbanliqini qilghan künide tölemni igisige tapshurup bersun. **6** Andin u Perwerdigarning aldigha itaetsizlik qurbanliqi süpitide ushshaq maldin sen toxtatqan qimmet boyiche béjirim bir qochqarni itaetsizlik qurbanliqi qilip kahinning qéshigha élip kelsun. **7** Kahin bu yol bilen uning üçhün Perwerdigarning aldida kafaret keltüridu we u herqaysi ishta itaetsizlik qilghan bolsimu u uningdin kechürülüdu. **8** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **9** Sen Harun bilen oghullirigha köydürme qurbanliq toghrisida emr qilip mundaq dégin: — Köydürme qurbanliq toghrisidiki qaide-nizam mundaq bolidu: — Köydürme qurbanliq pütün kéche tang atuche qurban'gahtiki ochaqning üstide köyüp tursun; we qurban'gahning otini öchürmey yéniq turghuzunglar. **10** Kahin kanap tonini kiyip, yalingachliqini yépip, saghrisighiche kanap ich tambal kiyip tursun; qurban'gahning üstidiki ot bilen köydürülgen köydürme qurbanliqning külini élip, qurban'gahning bir teripide qoysun; **11** andin kiyimlirini séliwétip bashqa kiyimlerni kiyip, külini chédirgahning sirtigha élip chiqip pakiz bir jayda qoysun. **12** Qurban'gahning oti bolsa hemishe yénip tursun; uni héch waqit öchürüshke bolmaydu, kahin özi her küni etigende uninggha otun sélip, üstige köydürme qurbanliqni tizsun we uning üstige inaqliq qurbanliqining méyini qoyup köydürsun. **13** Üzülmis bir ot qurban'gahning üstide hemishe köyüp tursun; u hergiz öchürülmisun. **14** Ashliq hediye toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — Harunning oghulliridin biri uni Perwerdigarning aldigha, qurban'gahning aldigha keltürsun. **15** U ashliq hediye bolghan ésil un'gha qolini sélip uningdin shundaqla uningdiki zeytun méyidin bir changgal élip we hediyeining üstidiki barliq mestikini qoshup, bularni qurban'gah

üstide köydürsun; bu hediyeining «yadlinish ülüshi» bolup, Perwerdigarning aldida xushbuy keltürüsh üçhün qilin'ghan bolidu. **16** Éship qalghanlirini bolsa Harun bilen oghulliri yésun; u échitqu sélinmay pishurulup muqeddes bir jayda yéyilsun; ular uni jamaet chédirining hoylisida yésun. **17** U mutleq échitqusiz pishurulsun. Men otta Manga sunulidighan qurbanliq-hediyele ichidin shuni ularning öz ülüshi bolsun dep ulargha heq qilip berdim; u gunah we itaetsizlikni tiligüchi qurbanliqlargha oxshash «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **18** Harunning ewladidin bolghan erkeklerning hemmisi buningdin yésun; bu dewrdin-dewrge aranglarda ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigargha atap otta sunulghanliridin bular ularning ülüshi bolsun. Uninggha qol tegküzgüchi jezmen muqeddes bolushi kérek. **19** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **20** Harun Mesihlinidighan künide u we oghullirining Perwerdigarning aldigha sunidighini mundaq bolushi kérek: — Ular üzülmes ashliq hediye süpitide ésil undin bir efahning ondin birini sunushi kérek; etigini yérimini, axshimi yene yérimini sunsun. **21** U tawida zeytun méyi bilen étilsun; u zeytun méyigha chilap pishurulghandin kéyin sen uni élip kir; ashliq hediyeining pishurulghan parchilirini xushbuy süpitide Perwerdigargha atap sun'ghin. **22** Harunning oghullirining qaysisi uning ornida turushqa Mesihlen'gen bolsa umu [hediyeini] shundaq teyyarlap sunsun; bu ebediy mutleq bir belgilime bolidu. Bu hediye Perwerdigargha atap toluq köydürülsun. **23** Kahinning herbir ashliq hediyesi bolsa pütünley köydürülsun; u hergiz yéyilmisun. **24** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **25** Harun bilen oghullirigha mundaq dégin: — Gunah qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — Gunah qurbanliqimu köydürme qurbanliq boghuzlinidighan jayda, Perwerdigarning aldida boghuzlansun; bu xil qurbanliq «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **26** Gunah qurbanliqini ötküzgüchi kahin özi uni yésun; qurbanliq muqeddes bir yerde, jamaet chédirining hoylisida yéyilsun. **27** Uning göshige qol tegküzgüchi herkim muqeddes bolmisa bolmaydu, shuningdek eger uning qéni birsining kiyimige chachrap ketse, undaqta qan chéchilghan jay muqeddes bir yerde yuyulsun. **28** Qaysi sapal qazanda qurbanliq qaynitilip pishurulghan bolsa, u sundurulsun. Eger u mis qazanda qaynitip pishurulghan bolsa, u qirip sürülsun hem su bilen

yuyulsun. **29** Kahinlardin bolghan barliq er kishiler uningdin yése bolidu. Bu «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **30** Halbuki, muqeddes jayda kafaret keltürish üçün qéni jamaet chédirigha kirgüzülgen herqandaq gunah qurbanliqi bolsa, hergiz yéyilmisun, belki [pütünley] köydürilsun.

7 Itaetsizlik qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mana mundaq: — Bu [qurbanliq] «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **2** Köydürme qurbanliq boghuzlinidighan jayda itaetsizlikni tilesh qurbanliqimu boghuzlinidu; [kahin] qénini qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **3** [Qurbanliq qilghuchi kishi] barliq méyini sunsun; yeni mayliq quyruqi bilen ich qarnini yögep turghan mayni, **4** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini ajritip sunsun. **5** Kahin bularni Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq süpitide qurban'gahta köydürsun. Bu itaetsizlik qurbanliqi bolidu. **6** Kahinlardin bolghan er kishilerning hemmisi buni yésun; u muqeddes yerde yéyilsun; u «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **7** Gunah qurbanliqi qandaq bolsa itaetsizlik qurbanliqimu shundaq bolidu; ular ikkisi toghrisidiki qaide-nizam oxshash; bu qurbanliq kafaret keltürishke qurbanliq ötküzgüchi kahinning özige tewe bolsun. **8** Kahin birsining sun'ghan köydürme qurbanliqini ötküzgen bolsa, köydürme qurbanliqning térisi shu kahinning bolidu. **9** Tonurda pishurulghan herbir ashliq hediye, shundaqla qazanda yaki tawida étilgen herbir ashliq hediye bolsa uni ötküzgen kahinning bolidu, yeni kahinning özige tewe bolidu. **10** Herbir ashliq hediye, meyli zeytun méyi arilashurulghan bolsun, yaki quruq keltürülgen bolsun, bular Harunning oghullirining herbirige barawer bölüp bérilidu. **11** Perwerdigargha atap keltürülgen inaqliq qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — **12** Sunmaqchi bolghan kishi uni teshekkür éytish üçün sunsa, undaqa u «teshekkür qurbanliqi» bilen bille zeytun méyi ileshtürülgen pétir toqachlar, zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlar we ésil undin zeytun méyigha chilap pishurulghan toqachlarnimu keltürsun. **13** Shu toqachlardin bashqa, yene teshekkür éytidighan inaqliq qurbanliqi bilen bille échitqu sélin'ghan nanlarnimu sunsun; **14** u shu sun'ghanlirining herbir türidin birni élip Perwerdigar üçün [qosh qollap]

sunidighan «kötürme hediye» qilip keltürsun; bu inaqliq qurbanliqining qénini [qurban'gahning üstige] sepken kahinning özige tegsun. **15** Teshekkür bildüridighan inaqliq qurbanliqining göshi bolsa qurbanliq qilin'ghan shu küni yéyilishi kérek; [qurbanliqni sun'ghuchi kishi] tang atquche uning héch némisini qaldurmisun. **16** Eger uning sun'ghan qurbanliqi qesimige xas qurbanliq yaki ixtiyariy keltürgen qurbanliq bolsa, undaqa haywanning göshi qurbanliq qilin'ghan künde yéyilsun; uningdin éship qalghinini bolsa, etisimu yéyishke bolidu; **17** lékin qurbanliqning göshidin üçinchi künigiche éship qalsa, u otta köydürülüshi kérek. **18** Inaqliq qurbanliqining göshidin üçinchi künide yéyilse, undaqa qurbanliq qobul bolmaydu, qurbanliq sun'ghuchining hésabighimu hésablanmaydu, belki mekruh bolidu; kimdekim uningdin yése öz qebihlikining jzasigha tartilidu. **19** Shundaqla napak nersige tégip qalghan göshmu yéyilmesliki kérek, belki otta köydürülüshi kérek. Herqandaq pak adem [napak nersige tegmigen] qurbanliqning göshini yése bolidu. **20** Lékin kimki napak halette turup Perwerdigargha atalghan inaqliq qurbanliqidin yése, undaqa u öz xelqidin üzüp tashlinidu. **21** Kimki napak bir nersige tégip ketse (meyli napak halettiki adem bolsun, napak bir haywan bolsun yaki herqandaq napak yirginchlik nerse bolsun) we shundaqla Perwerdigargha xas atalghan inaqliq qurbanliqining göshidin yése, undaqa u öz xelqidin üzüp tashlinidu. **22** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **23** Israillargha mundaq dégin: — Siler kala, qoy we öchkilerning méyini hergiz yémenglar. **24** Özlükidin ölgen yaki yirtquchlar boghup qoyghan haywanning jesitining méyini herqandaq ishqa ishletkili bolidu, lékin hergiz uningdin yémenglar. **25** Chünki kimki Perwerdigargha atap otta sunulidighan herqandaq haywanning méyini yése, shuni yégen kishi öz xelqliridin üzüp tashlinidu. **26** Siler herqandaq turar jayinglarda héchqandaq qanni, yeni uchar-qanatlar bolsun yaki charpaylarning bolsun qénini hergiz éstimal qilmanglar. **27** Kimdekim herqandaq qanni éstimal qilsa, shu kishi öz xelqliridin üzüp tashlinidu. **28** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **29** Israillargha mundaq dégin: — Kimki Perwerdigargha atap bir inaqliq qurbanliqi sunsa, undaqa u Perwerdigargha xas bolghan hediye shu inaqliq qurbanliqtin ayrip keltürsun.

30 Öz qoli bilan Perwerdigargha atighan, otta sunulidighan hediyeleini, yeni may bilen töshni qoshup élip kélip, töshni «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. **31** Kahin méyini qurban'gah üstide köydürüwetsun. Tösh bolsa Harun bilen uning oghullirigha xas bolsun. **32** Inaqliq qurbanliqlirining ong arqa putini siler «kötürme hediye» süpitide kahin'gha béringlar. **33** Harunning oghulliridin qaysisi inaqliq qurbanliqining qéni bilen méyini sun'ghan bolsa öz ülüshi üçün ong arqa putini özi alsun. **34** Chünki men Israillarning inaqliq qurbanliqliridin «pulanglatma hediye» bolghan tösh bilen «kötürme hediye» bolghan arqa putini ebediy bir belgilime bilen Israillardin élip, kahin Harun we uning oghullirining heqqi bolsun dep ulargha teqdim qildim. **35** [Musa] Harun bilen oghullirini Perwerdigarning qulluqida kahin bolushqa uning aldigha keltürgen künide, ulargha Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliqlardin teqdim qilinidighan kahinliq ülüshi mana shudur. **36** [Musa] ularni Mesihligen künide, Perwerdigar bu ülüshni Israillardin élip ulargha bérisun dep emr qilghan. Bu [Israillargha] dewrdin dewrgiche ebediy bir belgilime bolidu. **37** Köydürme qurbanliq bilen ashliq hediyesi, gunah qurbanliqi bilen itaetsizlik qurbanliqi, kahinliqqa tiklesh qurbanliqi bilen inaqliq qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mana shudur. **38** Perwerdigar Israillargha: «Siler bu Sinay bayawinida Perwerdigarning aldigha qurbanliqlirini sununglar» dep buyrugghan künide, u bularning hemmisini Sinay téghida Musagha tapshurghanidi.

8 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Harunni oghulliri bilen bille, we ularning mexsus kiyimlerini, «mesihlesh méyi»ni, gunah qurbanliqi bolidighan torpaq bilen ikki qochqarni, pétir nan sélin'ghan séwetni élip kélip, **3** [Israillning] pütün jamaitini jamaet chédirining kirish aghzining aldigha jem qilghin, — dédi. **4** Musa Perwerdigar uninggha buyrughinidek qildi, jamaet jamaet chédirining kirish aghzining aldigha yighildi. **5** Andin Musa jamaetke: — Perwerdigar buyrugghan ish mana mundaq, — dédi. **6** Shuning bilen Musa Harun bilen uning oghullirini aldigha keltürüp ularni su bilen yuyup, **7** [Harun'gha] könglek kiydürüp, belwagh baghlap, tonni kiydürdi we üstige efodni yapti; u efodning belwégini baghlap, efodni uninggha taqap qoydi. **8**

Andin Musa uninggha «qoshén»ni taqap, qoshénning ichige «urim bilen tummim»ni sélip, **9** Béshigha selle yögep Perwerdigar uninggha buyrughinidek sellining aldi teripige «altun taxtiliq muqeddes otughat»ni békitip qoydi. **10** Andin Musa mesihlesh méyini élip ibadet chédiri bilen ichidiki barliq nersilerning hemmisini mesihlep muqeddes qildi. **11** U maydin élip qurban'gahqa yette mertuwe chéchip, qurban'gah bilen uning barche qacha-quchilirini, yuyunush dési we teglikini Xudagha atap muqeddes qilishqa mesihlidi. **12** U yene mesihlesh méyidin azraq élip Harunning béshigha quyup uni Xudagha atap muqeddes qilishqa mesihlidi. **13** Andin Musa Harunning oghullirini aldigha keltürüp, Perwerdigar uninggha buyrughinidek ulargha könglek kiydürüp, bellirige belwagh baghlap, ulargha égiz böklernimu taqap qoydi. **14** Andin u gunah qurbanliqi qilinidighan torpaqni yétilep keldi; Harun bilen uning oghulliri gunah qurbanliqi qilinidighan torpaqning béshigha qollirini qoydi. **15** U uni boghuzlidi, andin Musa qénidin élip, öz barmiqi bilen qurban'gahning münggüzirige, chörisige sürüp qurban'gahni gunahtin paklidi; qalghan qanni bolsa u qurban'gahning töwige töküp, muqeddes bolushqa kafaret keltürdi. **16** Andin u ich qarnini yögep turghan mayning hemmisini, jigerning üstidiki chawa mayni, ikki börek we üstidiki maylirini qoshup aldi; andin Musa bularni qurban'gahning üstide köydürdi. **17** Biraq [Musa] torpaqning térisi bilen göshi we tézikini bolsa Perwerdigar özige buyrughinidek chédirgahning tashqirida otta köydürüwetti. **18** Andin u köydürme qurbanliq qilinidighan qochqarni keltürdi; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoydi. **19** [Harun qochqarni] boghuzlidi; andin Musa qénini élip qurban'gahning üsti qismining etrapigha septi; **20** [Harun] qochqarni parche-parche qilip parchilidi; andin Musa béshini, parchilan'ghan göshlirini barliq méyi bilen qoshup köydürdi. **21** Üchey-qérinliri bilen pachaqlirini suda yudi. Andin Musa qochqarni pütün péti qurban'gah üstide köydürdi. Bu Perwerdigar Musagha buyrugghan, «Perwerdigargha atap otta sunulidighan xushbuy chiqidighan qurbanliq» idi. **22** Andin u kahinliqqa tiklesh qurbanliqi qilinidighan qochqarni, ikkinchi qochqarni keltürdi; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoydi. **23** U uni boghuzlidi; we Musa uning qénidin élip Harunning ong quliqining yumshiqi bilen ong qolining

bash barmiqigha sürüp we ong putining chong barmiqighimu suwap qoydi. **24** Andin Musa Harunning oghullirini aldigha keltürüp, qandin élip ularning ong qulaqlirining yumshiqi bilen ong qollirining bash barmaqlirigha sürdi, ularning ong putlirining chong barmaqlirighimu suwap qoydi, qalghan qanni Musa qurban'gahning chörisige septi. **25** Shundaq qilip, u méyi bilen mayliq quyruqini, ich qarnini yögep turghan barliq may bilen jigerning üstidiki chawa méyini, ikki börek we üstidiki maylirini qoshup élip ong arqa putinimu késip élip, **26** Perwerdigarning aldidiki pétir nan sélin'ghan séwettin bir pétir toqach bilen bir zeytun may toqichi we bir dane hemek nanni élip bularni may bilen ong arqa putning üstide qoydi; **27** andin bularning hemmisini Harun bilen uning oghullirining qollirigha tutquzup, pulanglatma hediye bolsun dep Perwerdigarning aldida pulanglati. **28** Andin Musa bularni ularning qolliridin élip qurban'gahniki köydürme qurbanliqning üstide qoyup köydürdi. Bu «kahinliqqa tiklesh qurbanliqi» bolup, Perwerdigargha atap otta sunulidighan, xushbuy chiqidighan qurbanliq idi. **29** Andin Musa töshni élip pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida pulanglati; Perwerdigarning uninggha buyrughini boyiche, «kahinliqqa tiklesh qurbanliqi» bolghan qochqarning bu qismi Musaning ülüshi idi. **30** Andin Musa Mesihlesh méyidin we qurban'gahning üstidiki qandin bir'az élip, Harun bilen uning kiyimlirige we oghulliri bilen ularning kiyimlirige septi. Shundaq qilip, u Harun we kiyimlirini, oghulliri bilen ularning kiyimlirini muqeddes qildi. **31** Musa Harun bilen uning oghullirigha mundaq buyrudi: — «Bu göshni jamaet chédirining kirish aghzida qaynitip pishurup shu yerde olturup «kahinliqqa tiklesh qurbanliqi»gha tewe bolghan séwettiki nan bilen qoshup yenglar; bularni Harun bilen oghulliri yésun, dep buyrughinimdek uni yenglar; **32** lékin gösh bilen nandin éship qalghanlirining hemmisini otta köydürüwétinglar. **33** Siler yette kün'giche jamaet chédirining kirish aghzidin chiqmay, Xudagha atap kahinliqqa tiklesh künliringlar toshquche shu yerde turunglar; chünki silerni Xudagha atap kahinliqqa tiklesh üçün yette kün kétidu. **34** Bügün qilin'ghan ishlar Perwerdigarning buyrughini boyiche siler üçün kafaret keltürülsun dep qilindi. **35** Siler ölmeslikinglar üçün Perwerdigarning emrini tutup jamaet chédirining kirish aghzining

aldida kéche-kündüz yette kün turushunglar kérek; chünki manga shundaq buyruildi». **36** Harun bilen oghulliri Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen buyrughinining hemmisini beja keltürdi.

9 Sekkizinci küni Musa Harun bilen uning oghulliri we Israilning aqsaqallirini chaqirip, **2** Harun'gha mundaq dédi: — «Sen gunah qurbanliqigha béjirim bir mozayni, köydürme qurbanliqqa béjirim bir qochqarni özüng üçün élip, Perwerdigarning aldigha keltürgin, **3** andin Israillargha söz qilip: — Siler gunah qurbanliqi üçün bir téke élip kélinglar, köydürme qurbanliq üçün bir mozay we bir qoza élip kélinglar, her ikkisi béjirim, bir yashqa kirgen bolsun; **4** Perwerdigarning aldida sunushqa inaqliq qurbanliqi süpitide bir torpaq bilen bir qochqarni élip, zeytun méyi ileshtürülgen ashliq hediye bilen bille keltürünglar; chünki bügün Perwerdigar Özini silerge ayan qilidu, dégin». **5** Ular Musa buyrughan nersilerni jamaet chédirining aldigha élip keldi; pütkül jamaet yéqin kélip, Perwerdigarning aldida hazir bolup turdi. **6** Musa: — Mana, bu Perwerdigar buyrughan ishtur; buni qilsanglar Perwerdigarning shan-sheripi silerge ayan bolidu, dédi. **7** Shuning bilen Musa Harun'gha: — Sen qurban'gahqa yéqin bérip gunah qurbanliqing bilen köydürme qurbanliqingni sunup özüng we xelq üçün kafaret keltürgin; andin xelqning qurbanliqinimu sunup, Perwerdigar emr qilghandek ular heqqide kafaret keltürgin» — dédi. **8** Shuni déwidi, Harun qurban'gahqa yéqin bérip özi üçün gunah qurbanliqi bolidighan mozayni boghuzlidi. **9** Harunning oghulliri qanni uninggha sunup berdi; u barmiqini qan'gha tegküzüp, qurban'gahning münggüzlirige sürdi, qalghan qanni qurban'gahning tüwige quydi. **10** Gunah qurbanliqining méyi bilen ikki börek we jigerning üstidiki chawa mayni élip, Perwerdigar Musagha buyrughinidek ularni qurban'gah üstide köydürdi. **11** Gösh bilen térisini bolsa chédirgahning tashqirigha élip chiqip otta köydürdi. **12** Andin u köydürme qurbanliq qilidighan [qochqarni] boghozlidi; Harunning oghulliri uninggha qanni sunup berdi; u buni qurban'gahning üsti qismining etrapigha septi. **13** Andin ular parche-parche qilin'ghan köydürme qurbanliqni béshi bilen bille uninggha sunup berdi; u bularni qurban'gahta köydürdi. **14** U ich qarni bilen pachaqlirini yuyup, bularnimu qurban'gahning üstide, köydürme qurbanliqing üstige qoyup köydürdi. **15** Andin

u xelqning qurbanliqini keltürdi; xelqning gunah qurbanliqi bolghan tékini boghuzlap, ilgiri haywanni sun'ghandek unimu gunah qurbanliqi qilip sundi. **16** U köydürme qurbanliq qilidighan malni keltürüp bunimu belgilime boyiche sundi. **17** Andin u ashliq hediyeini keltürüp uningdin bir changgal élip etigenlik köydürme qurbanliqqa qoshup qurban'gah üstide köydürdi. **18** Andin xelqge bolidighan inaqliq qurbanliqi bolidighan torpaq bilen qochqarni boghuzlidi. Harunning oghulliri qénini uninggha sunup berdi; u buni qurban'gahning üsti qismining etrapigha septi. **19** Ular torpaq bilen qochqarning may qismini, yeni mayliq quyruqi, ich qarnini yögep turghan maylirini, ikki börek we jigerning chawa méyini élip, **20** Bu may parchilirini ikki töshning üstide qoydi, [Harun] bularni qurban'gahning üstide köydürdi. **21** Axirida Harun ikki tösh bilen ong arqa putini pulanglatma hediye süpitide Musaning buyrughinidek Perwerdigarning aldida pulanglattı. **22** Andin Harun qollarini xelqge qaritip kötürüp, ulargha bext tilidi; u gunah qurbanliqi, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqini sunup, [qurban'gahtin] chüshti. **23** Musa bilen Harun jamaet chédirigha kirip, yene yénip chiqip xelqge bext tilidi; shuning bilen Perwerdigarning shan-sheripi pütkül xelqge ayan boldi; **24** Perwerdigarning aldidin ot chiqip, qurban'gah üstidiki köydürme qurbanliq bilen maylarni yutup ketti. Pütkül xelq buni körüp, towlishop, düm yiqilishiti.

10 Harunning oghulliri Nadab bilen Abihu ikkisi öz xushbuydenini élip uninggha ot yéqip üstige xushbuyini sélip, Perwerdigar ulargha buyrup baqmighan gheyriy bir otni Perwerdigargha sundi; **2** shuning bilen Perwerdigarning aldidin ot chiqip ularni yewetti; shuan ular Perwerdigarning aldida öldi. **3** Musa Harun'gha: — Mana, bu Perwerdigarning: «Men Manga yéqin kelgen ademlerde Özümning muqeddes ikenlikimni körsitimen we barliq xelqning aldida ulughlinimen» dégen sözining özidur, dédi. Shuni déwidi, Harun jim turup qaldi. **4** Musa Harunning taghisi Uzzielning oghulliri bolghan Mishael bilen Elzafanni chaqirip ulargha: — Siler yéqin kélip öz qérindashliringlarni muqeddes jayning aldidin kötürüp, chédirgahning tashqirigha élip chiqinglar» — dédi. **5** Shuning bilen ular yéqin kélip, ularni kiyiklik könglekliri bilen kötürüp Musaning buyrughinidek chédirgahning tashqirigha élip chiqti. **6** Musa Harun we oghulliri Eliazar bilen Itamargha: — Siler

bashliringlarni ochuq qoymanglar, kiyimliringlarni yirtmanglar; bolmisa özünglar ölüp, pütkül jamaetke ghezep keltürisiler; lékin qérindashliringlar bolghan pütkül Israil jemeti Perwerdigar yaqqan ot tüpeylidin matem tutup yighlisun. **7** Emma siler bolsanglar Perwerdigarning Mesihlesh méyi üstünglarcha sürülgen bolghachqa, jamaet chédirining tashqirigha chiqmanglar; bolmisa ölisiler, dédi. Shuni déwidi, ular Musaning buyrughinidek qildi. **8** Perwerdigar Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **9** «Sen özüng we oghulliring sharab we ya bashqa küchlük haraqlarni ichip, jamaet chédirigha hergiz kirmenglar; bolmisa, ölüp kétisiler. Bu siler üçün dewrdin-dewrge ebediy bir belgilime bolidu. **10** Shundaq qilsanglar, muqeddes bilen adettikini, pak bilen napakni perq étip ajritalaydighan bolisiler; **11** shundaqla Perwerdigar Musaning wasitisi bilen Israillargha tapshurghan hemme belgilimilerni ulargha ögiteleysiler». **12** Musa Harun we uning tirik qalghan oghulliri Eliazar bilen Itamargha mundaq dédi: — «Siler Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq-hediyeledin éship qalghan ashliq hediyeini élip uni qurban'gahning yénida échitqu arilashturmighan halda yenglar; chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **13** Bu Perwerdigargha atap otta sunulidighan nersilerdin séning nésiweng we oghulliringning nésiwisi bolghachqa, uni muqeddes jayda yéyishinglar kérek; chünki manga shundaq buyrulghandur. **14** Uningdin bashqa pulanglatma hediye qilin'ghan tösh bilen kötürme hediye qilin'ghan arqa putni sen we oghul-qizliring bille pak bir jayda yenglar; chünki bular séning nésiweng bilen oghulliringning nésiwisi bolsun dep, Israillarning inaqliq qurbanliqliridin silerge bérilgen. **15** Ular kötürme hediye qilin'ghan arqa put bilen pulanglatma hediye qilin'ghan töshni otta sunulidighan mayliri bilen qoshup, Perwerdigarning aldida pulanglatma hediye süpitide pulanglitish üçün keltürsun; Perwerdigarning buyrughini boyiche bular séning we oghulliringning nésiwisi bolidu; bu ebediy bir belgilime bolidu». **16** Andin Musa gunah qurbanliqi qilidighan tékini izdiwidi, mana u alliqachan köydürülüp bolghanidi. Bu sewebtin u Harunning tirik qalghan ikki oghli Eliazar bilen Itamargha achchiqlinip: **17** — Némishqa siler gunah qurbanliqining göshini muqeddes jayda yémidinglar? Chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablinatti, Perwerdigar silerni jamaetning gunahini kötürüp

ular üçhün uning aldida kafaret keltürsun dep, shuni silerge teqsim qilghanidi. **18** Mana, uning qéni muqeddes jayning ichige keltürilmidi; siler eslide men buyrughandek uni muqeddes jayda yéyishinglar kérek idi, — dédi. **19** Lékin Harun Musagha: — Mana, bular бүgün [toghra ish qilip] özlirining gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqini Perwerdigarning aldida sundi; méning béshimgha shu ishlar keldi; eger men бүgün gunah qurbanliqining [göshini] yégen bolsam, Perwerdigarning neziride obdan bolattimu? — dédi. **20** Musa buni anglap jawabidin razi boldi.

11 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: — **2** Israillargha mundaq dégin: — Yer yüzidiki barliq haywanlarning ichidin silerge yéyishke bolidighan janiwarlar shuki: — **3** Haywanlar ichide hem tuyaqliri pütün achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) hem köshigüchi haywanlarning herbirini yésenglar bolidu. **4** Lékin köshigüchi yaki achimaq tuyaqliq haywanlardin töwendikilerni yémeslikinglar kérek: — Töge: chünki u köshigini bilen tuyiqi achimaq emes. Shunga u silerge haram bolidu. **5** Sughur bolsa köshigini bilen tuyiqi achimaq emes — u silerge haram bolidu. **6** Toshqan bolsa bumu köshigini bilen tuyiqi achimaq emes — u silerge haram bolidu. **7** Choshqa bolsa tuyaqliri achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) bolghini bilen köshimigini üçhün silerge haram bolidu. **8** Siler shu haywanlarning göshidin yémeslikinglar kérek we ularning ölükgimu tegmenglar. Ular bolsa silerge haram bolidu. **9** Suda yashaydighan janiwarlardin töwendikilerni yéyishke bolidu: — sudiki, yeni derya-déngizlardiki janiwarlardin qaniti we qasiraqliri bolghanlarni yéyishke bolidu; **10** lékin derya-déngizlarda yashaydighan, yeni sularda top-top üzidighan barliq janiwarlardin, qasiraqliri yaki qaniti bolmighanlirini yémeslikinglar kérek; ular silerge yirginchlik sanalsun. **11** Mezkur janiwarlar derweqe silerge yirginchlik sanalsun; siler ularning göshidin yémeslikinglar kérek; ularning ölükini yirginchlik dep qaranglar. **12** Sudiki janiwarlarning ichidin qaniti bilen qasiriqi bolmighan janiwarlarning hemmisi silerge yirginchlik sanalsun. **13** Uchar-qanatlardin töwendikiler silerge yirginchlikur; ular yéyilmesliki kérek we silerge yirginchlik bolsun: — yeni bürküt, qorultaz-tapqushlar, déngiz bürküti, **14** qarlighach quyruqluq sar, lachin we ularning xilliri, **15** hemme qagha-qozghunlar we ularning xilliri, **16** müshükyapilaq, tögüqush, chayka, sar we ularning

xilliri, **17** huwqush, qarna, ibis, **18** aqqu, saqiyqush, béliq'alguch, **19** leylek, turna we uning xilliri, hópüp we shepereng qatarliqlar silerge haram sanalsun. **20** Buningdin bashqa töt putlap mangidighan, uchidighan ushshaq janiwarlarning hemmisi silerge yirginchlik bolidu. **21** Halbuki, töt putlap mangidighan, uchidighan ushshaq janiwarlardin töwendikilerni yésenglar bolidu: — puti bilen ügilik pachiqi bolup, yer yüzide sekriyeleydighanlarni yésenglar bolidu; **22** bularning ichidin silerge yéyishke bolidighanliri: — chéketke we uning xilliri, qara chéketke we uning xilliri, tomuzgha we uning xilliri, chaqchiqiz we uning xilliri. **23** Lékin töt putluq bolghan ömiligüchi hem uchidighan hemme bashqa janiwarlar silerge yirginchlik sanalsun. **24** Bu janiwarlardinmu mundaq yol bilen napak bolisiler; birkim ularning ölük ténige tegse kech kirgüche napak hésablinidu. **25** Kimdekim bularning ölükining bir qismini kötürse öz kiyimlirini yuyushi kérek, u kishi kech kirgüche napak hésablinidu. **26** Tuyaqliri achimaq, biraq pütünley bölünmigen yaki köshimeydighan haywanlarning hemmisi silerge haramdur; herkim [ularning ölükgige] tegse napak sanalsun. **27** Töt puti bilen mangidighan haywanlarning ichidin tapini bilen mangidighanlarning hemmisi silerge napak bolup, herkim ularning ölük tenlirige tegse kech kirgüche napak sanilidu. **28** Kimki ularning ölükini kötürse öz kiyimlirini yuyushi kérek, u kishi kech kirgüche napak turidu. Bu haywanlar bolsa silerge haram bolidu. **29** Yer yüzide ömiligüchi ushshaq janiwarlarning ichidin silerge haram bolghanlar munular: — qarighu zokor, chashqan, keslenchük we ularning türleri, **30** salma, qizil keslenchük, tam keslenchüki, tügürük keslenchük we xaméléon qatarliqlar haram bolidu. **31** Bularning hemmisi yer yüzide ömiligüchi hemme ushshaq janiwarlarning ichide silerge haram bolidu; ularning ölükgige tegse, kech kirgüche napak sanilidu. **32** Bu janiwarlarning ölüki herqandaq némige chüshüp qalsa shu néme napak hésablinidu — herqandaq yaghach qacha-qucha bolsun, kiyim bolsun, tére bolsun, taghar bolsun, herqandaq ishqa ishlitilidighan eswab bolsun, sugha chilinishi kérek; ular kech kirgüche napak sanilip, kéyin pak bolidu. **33** Bularning biri sapaldin yasalghan herqandaq qacha ichige chüshüp qalsa, shu qacha ichidiki hemme nerse napak sanalsun we qacha özi sundurulsun. **34** Eger qachidiki sudin ash-taam üstige chachrap ketse, ash-taam napak sanalsun we

shundaqla qachidiki herqandaq ichimlikmu napak sanalsun. **35** Hernémige undaq ölükning birer qismi chüshüp qalsimu, napak sanalsun. Eger tonur we ochaq bolsa, napak boldi dep chéqiwétilsun; ular silerge haram bolsun. **36** Lékin shundaq ehwalda bulaq yaki su yighilidighan kölchek yenila pak sanilidu; emma birkim ularning ölük ténige tegse napak bolidu. **37** Eger undaq ölükning birer qismi térishqa teyyarlan'ghan danlarga chüshüp qalsa, bumu yenila pak sanilidu. **38** Lékin eger danning üstige su quyulghandin kéyin shundaq bir ölükning birer qismi chüshüp qalsa, undaqta bu danlar silerge napak sanalsun. **39** Eger silerge yéyishke bolidighan haywanlardin biri ölüp qalsa, uning ölükgige tegken kishi kech kirgüche napak sanalsun. **40** Kimki undaq ölükning göshidin yése, öz kiyimlerini yuyushi kérek we kech kirgüche napak sanalsun; shundaqla undaq bir ölüknü kötürgen kishimu kiyimlerini yuyushi kérek we u kishi kech kirgüche napak sanalsun. **41** Yer yüzide ömilügüchi hemme ushshaq janiwarlar yirginchlik sanilip, hergiz yéyilmisun. **42** Qorsiqi bilen béghirlap mangidighan janiwar bolsun, yer yüzide yürüp töt puti bilen yaki köp putliri bilen mangidighan ömilügüchi janiwarlarning hertürlükini bolsa, ularni hergiz yémenglar; chünki ular yirginchlikdur. **43** Siler bolsanglar mundaq ömilügüchi janiwarning sewebidin özünglarni yirginchlik qilmasliqinglar kérek. Özünglarni ular tüpeylidin napak qilmanglar, bolmisa ularning sewebidin bulghinip qalisiler; **44** chünki Men Xudayinglardurmen. Siler özünglarni [Özümgé] atap muqeddes qilishinglar kérek; Men Özüm muqeddes bolghach silermu özünglarni muqeddes tutushunglar kérek. Siler özünglarni yer yüzide ömilügüchi ushshaq herqandaq janiwarlarning sewebidin napak qilmanglar. **45** Chünki Men öz Xudayinglar bolushqa silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigardurmen; siler muqeddes bolunglar, chünki Men muqeddesturmen. **46** Shular bolsa charpay bilen uchar-qanatlar, suda yüridighan herbir janiwar bilen yer yüzide ömilügüchi herbir ushshaq janiwarlar toghrisidiki qanun-belgilimidur. **47** Bular bilen haram-halalni uqup, yéyishke bolidighan haywan bilen yéyishke bolmaydighan haywanlarni perq ételeysiler.

12 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Israilargha söz qilip mundaq dégin: — «Ayal kishi hamilidar bolup oghul tughsa, adet körüp aghriq bolghan künliridikidek yette kün'giche napak

sanalsun. **3** Sekkizinci küni oghli bolsa xetne qilinsun. **4** Ayal bolsa shuningdin kéyin ottuz üç kün'giche «qan paklinish»ta tursun; paklinish künliri tamam bolmighuche héchbir muqeddes nersige tegmisun, muqeddes jayghimu kirmisun. **5** Eger u qiz tughsa undaqta adet künliridikidek ikki heptigiche napak turup, andin atmish alte kün'giche «qan paklinish»ta tursun. **6** Meyli oghul yaki qiz tughsun, qan paklinish künliri tamam bolghandin kéyin u ayal köydürme qurbanliq üçün bir yashqa kirgen qozini, gunah qurbanliq üçün bir bachka yaki paxteknü élip jamaet chédirining kirish aghzigha, kahinning qéshigha keltürsun. **7** Kahin uni Perwerdigarning aldida sunup, shu ayal üçün kafaret keltüridu; shuning bilen u xunidin pak bolidu. Oghul yaki qiz tughqan ayal toghrisidiki qanun-belgilime mana shudur. **8** Eger uning qozigha qurbi yetmise, u ikki paxtek yaki ikki bachka keltürsun; ularning biri köydürme qurbanliq üçün, yene biri gunah qurbanliq üçün bolidu; shu yol bilen kahin uning üçün kafaret keltüridu; u ayal pak bolidu.

13 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **2** Birsining bedinining tériside bir chiqan, yaki temretke yaki parqiray tashma chiqip, uningdin bedinining tériside pése-maxaw késilining jarahiti peyda bolghan bolsa, u kishi Harun kahinning yaki uning kahin oghulliridin birining qéshigha keltürilsun. **3** Kahin uning bedinining jarahitige qaraydu; jarahet bolghan jayning tüki aqirip ketken hemde jarahetmu etrapidiki téridin qéniqraq körünse, bu pése-maxaw késellikidur. Shunga kahin uni körgendin kéyin shu kishini «napak» dep jakarlisun. **4** Lékin eger uning bedinining térisidiki peyda bolghan ashu yaltiray chiqan aq bolup, etrapidiki téridin qéniqraq körünmise we tükimu aqirip ketmigen bolsa, kahin bu jarahet bar kishini yette kün'giche ayrim solap qoysun. **5** Yettinchi küni kahin uninggha qarisan we eger jarahet oxshash turup, tériside kéngiyip ketmigen bolsa, kahin uni yene yette kün'giche ayrim solap qoysun. **6** Yettinchi küni kahin uninggha yene qarisan we jarahetning renggi suslashqan we kéngiyip ketmigen bolsa, undaqta kahin uni «pak» dep jakarlisun; jarahetning peqet bir chaqa ikenliki békitilip, késel kishi öz kiyimlerini yuyup pak sanalsun. **7** Lékin eger u kahin'gha körünüp «pak» dep jakarlan'ghandin kéyin shu chaqa tériside kéngiyip ketse, undaqta u yene bir qétim kahin'gha

körünsun. **8** Kahin uninggha yene qarison we eger chaqa uning tériside kéngiyip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; u jarahet pése-maxawdur. **9** Eger birkimde pése-maxaw jarahiti peyda bolup qalsa kahinning qéshigha keltürölsun. **10** Kahin uning jarahitige sepsélip qarison; we eger tériside aq bir chiqan peyda bolghan, tüki aqirip ketken bolsa we chiqan chiqqan jayda et-göshi körünüp qalghan bolsa, **11** bu uning bedinining térisige chüshken kona pése-maxaw jarahitining qaytidin qozghilishi bolup, kahin uni «napak» dep jakarlisun. U napak bolghini üçün uni solashning hajiti yoq. **12** Lékin eger pése-maxaw qozghilip, jarahiti bar kishining térisige yéyilip ketken bolsa, kahin negila qarisa shu yerde shu «pése-maxaw» bolsa, térisini béshidin putighiche qaplap ketken bolsa, **13** undaqa kahin uninggha sepsélip qarison; mana, shu pése-maxaw jarahiti pütün bedinini qaplap ketken bolsa, u jarahiti bar kishini «pak» dep jakarlisun; chünki uning pütün bedini aqirip ketken bolup, u «pak» dep sanalsun. **14** Lékin qachaniki uningda et-göshi körünüp qalsa, u kishi napak sanalsun. **15** Kahin mundaq körün'gen et-göshige qarap, u kishini «napak» dep jakarlisun; chünki shu et-gösh napak bolup, u pése-maxaw késilidur. **16** Halbuki, eger et-göshi qaytidin özgirip, aqarsa u kishi yene kahinning qéshigha kelsun. **17** Kahin uninggha sepsélip qarison; jarahet aqarghan bolsa, kahin jarahiti bar kishini «pak» dep jakarlisun; u pak sanilidu. **18** Eger birkimning bedinining térisige hürrek chiqip saqiyip, **19** hürrekning ornida aq chiqan yaki qizghuch dagh peyda bolghan bolsa, kahin'gha körsitilsun. **20** Kahin uninggha sepsélip qarison; eger dagh etrapidiki téridin qéniqraq körünse, shundaqa uningdiki tükler aqirip qalghan bolsa, undaqa kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu hürrektin qozghilip peyda bolghan pése-maxaw késili jarahitidur. **21** Lékin kahin uninggha sepsélip qarighanda, dagh chiqqan jayda aqirip qalghan tükler bolmisa, we daghmu etrapidiki téridin qéniqraq bolmisa, renggi sel susraq bolghan bolsa, undaqa kahin uni yette kün'giche ayrim solap qoysun. **22** Eger dagh derweqe térisige yéyilip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu [pése-maxaw] jarahitidur. **23** Emma eger dagh öz jayida toxtap yéyilmighan bolsa, bu peqet hürrekning zexmi, xalas; kahin uni «pak» dep jakarlisun. **24** Eger birsining bedinining térisining melum jayi köyüp qélip, köygen jay aq-qizghuch yaki pütünley aq dagh

bolup qalsa, **25** kahin uninggha sepsélip qarison; eger shu daghdiki tükler aqirip ketken, daghmu etrapidiki téridin qéniqraq bolup qalghan bolsa, undaqa bu köyuk yarisdin peyda bolghan pése-maxaw késilidur; kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u pése-maxaw jarahitidur. **26** Lékin eger kahin sepsélip qarighanda, daghning ornida héchqandaq aqirip ketken tük bolmisa, shundaqa daghmu etrapidiki téridin qéniq bolmisa, belki renggi sus bolsa, undaqa kahin uni yette kün'giche ayrim solap qoysun. **27** Yettinchi küni kahin uninggha yene qarison; dagh tériside kéngiyip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u pése-maxaw jarahitidur. **28** Emma eger dagh jayida toxtap, yéyilmighan bolsa, shundaqa renggi sus bolsa, bu peqet köyüktin bolghan chawartqu, xalas; kahin uni «pak» dep jakarlisun; chünki u köyüknung tatuqi, xalas. **29** Eger bir er yaki ayal kishining béshida yaki saqilida jarahet peyda bolsa, **30** kahin jarahetke sepsélip qarison; eger jarahet etrapidiki téridin qéniqraq körünse, üstide shalang sériq tük bolsa, undaqa kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu jarahet qaqach bolup, bash yaki saqaldiki pése-maxawning alamitidur. **31** Eger kahin qaqach jaygha sepsélip qarighanda, u etrapidiki téridin qéniq körünmise, shundaqa uning ichide héchqandaq qara tükmu bolmisa, undaqa kahin qaqichi bar kishini yette kün'giche ayrim solap qoysun. **32** Kahin yettinchi küni qaqachqa yene sepsélip qarison; qaqach kéngiyip ketmey, üstidimu héchqandaq sériq tük bolmisa, shundaqa qaqach etrapidiki téridin qéniq körünmise, **33** jarahiti bar kishi barliq chach-saqilini chüshürüwetsun; qaqachning özini ghirdimisun. Kahin qaqichi bar kishini yene yette kün'giche ayrim solap qoysun. **34** Yettinchi küni kahin qaqachqa sepsélip qarison; eger qaqach téride kéngiyip ketmigen bolsa, shundaqa etrapidiki téridin qéniq körünmise, kahin uni «pak» dep jakarlisun. Andin u kiyimlinini yusun; shuning bilen u pak sanilidu. **35** Lékin eger u «pak» dep jakarlan'ghandin keyin qaqach téride kéngiyip ketse, **36** kahin uninggha yene sepsélip qarison; eger qaqach téride kéngiyip ketken bolsa, sériq tükning bar-yoqluqini tekshürüshning hajiti yoq; chünki bu kishi napaktur. **37** Eger qaqach jayida shu péti qélip, üstidin qara tük ünüp chiqqan bolsa, qaqach saqayghan bolidu; shu kishi pak bolghachqa, kahin uni «pak» dep jakarlishi kérek. **38** Eger er yaki ayal kishining

bedinining tériside dagh peyda bolup, bu daghlar parqirag hem aq bolsa **39** kahin sepsélip qarisun; eger bedenning térisidiki shu daghlar susliship boz rengge yúzlen'gen bolsa, bu téridin chiqqan bir tashma, xalas; bu kishi pak sanalsun. **40** Eger birkimning bëshining tükliri chüshüp ketken bolsa, u peqet bir taqir bash, xalas; u pak sanalsun. **41** Eger uning bëshining tüki péshane teripidin chüshken bolsa, u peqet paynekbash, xalas; u yenila pak sanalsun. **42** Lékin eger uning taqir béshi yaki paynek bëshida qizghuch aq dagh körünse, undaqta shu jarahet uning taqir béshi yaki paynek bëshidiki pése-maxaw késilining bir alamitidir. **43** Kahin jarahitige sepsélip qarisun; eger uning taqir bëshida yaki paynek bëshida ishshiq jarahet bolsa hemde pése-maxaw késilining alamitidek qizghuch aq körünse, **44** undaqta u pése-maxaw késilige giriptar bolghan adem bolup, napak hésablinidu. Uning bëshigha shundaq jarahet chüshken bolghach, kahin uni mutleq «napak» dep jakarlisun. **45** Shundaq jarahiti bar pése-maxaw késili bolghan kishi kiyimliri yirtiq, chachliri chuwoq, burut-saqili yépiqliq halda: «Napak, napak!» dep towlap yürüshi kérek. **46** Shu jarahiti bolghan barliq künlerde u «napak» sanilidu; u napak bolghachqa, ayrim turushi kérek; uning turalghusi chédirgahning sirtida bolsun. **47** Eger bir kiyimde, meyli yungdin yaki kanaptin tikilgen bolsun uningda pése-maxaw iz-dégghi peyda bolsa, **48** yeni kanap yaki yungdin toqulghan rextte, örüş yipida yaki arqaq yiplirida bolsun, tére-xurumda yaki téridin étilgen herqandaq nersilerde pése-maxaw iz-dégghi bolsa, **49** shundaqla kiyim-kéчек yaki tére-xurumda, örüş yip yaki arqaq yiplirida, ya tére-xurumdin étilgen nersilerde peyda bolghan iz-dagh yéshilraq yaki qizghuch bolsa bu iz-dagh «pése-maxaw iz-dégghi» dep qarilip kahin'gha körsitilsun. **50** Kahin [daghqa] sepsélip qarisun, andin iz-dagh peyda bolghan nersini yette kün'giche ayrim saqlisun. **51** U yettinchi küni iz-daghga qarap baqsun; iz-dagh chüshken kiyim-kéчек, meyli arqaq yipta yaki örüş yipta bolsun, yaki tére-xurumda yaki tére-xurumdin étilgen nerside bolsun, u kéngiyip ketken bolsa, bu iz-dagh chiritküch pése-maxaw késili dep hésablinip, ular napak sanalsun. **52** Shuningdek kahin örüş yip yaki arqaq yipida iz-dagh bolsa kiyim-kéчек yaki tére-xurumdin étilgen nerside shundaq iz-dagh bolsa ularnimu köydürüwetsun; chünki bu chiritküch pése-maxaw késilidir. Mundaq

nersilerning hemmisini otta köydürüş kérektur. **53** Lékin kahin uninggha sepsélip qarighanda, iz-dagh kiyim-kéчекtiki örüş yipta bolsun, arqaq yipta bolsun, yaki tére-xurumdin étilgen nerside bolsun, iz-dagh kéngemigen bolsa, **54** undaqta kahin déghi bar nersini yuyulsun dep buyrup, ikkinchi qétim uni yette kün'giche saqlisun. **55** Bu nerse yuyulghandin kéyin kahin yene daghqa sepsélip qarisun; eger uning renggi özgermigen bolsa (gerche kéngiyip ketmigen bolsimu), u yenila napaktur; sen uni otta köydürgin. Chünki meyli uning iz-dégghi ich yüzide bolsun yaki tash yüzide bolsun u chiritküch iz-dagh hésablinidu. **56** Lékin eger kahin sepsélip qarighanda, mana, daghning renggi yuyulghandin kéyin susliship ketken bolsa, u shu qismini kiyim-kéчекtin, örüş yiptin yaki arqaq yiptin bolsun, yaki tére-xurumdin bolsun uni yirtip élip, tashliwetsun. **57** Eger bu iz-dagh kiyim-kéчекte, meyli arqaq yipta yaki örüş yipta bolsun, ya tére-xurumdin étilgen nerside körünsun, bu kéngiydighan birxil pése-maxaw iz-dégghi dep sanalsun; sen u chaplashqan kiyim-kéчекni köydürüwetkin. **58** Lékin eger iz-dagh kiyim-kéчекte bolsun (örüş yipida yaki arqaq yipida bolsun) yaki tére-xurumdin étilgen nerside bolsun, yuyulush bilen chiqip ketse, undaqta bu égin ikkinchi qétim yuyulsun, andin pak sanalsun. **59** Pése-maxaw késiliningkidek iz-dagh peyda bolghan yung yaki kanap rexttin toqulghan kiyim-kéчек (iz-dagh örüş yipta yaki arqaq yipta bolsun) yaki tére-xurumdin étilgen nersiler toghrisidiki qanun-belgilime mana shudur; buning bilen ularni pak yaki napak jakarlashqa bolidu.

14 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Pése-maxaw bolghan kishi pak qilinidighan künide beja qilish kérek bolghan qanun-belgilime mana töwendikidektur: — U kahinning aldigha keltürülsun. **3** Kahin chédirgahning tashqirigha chiqip, pése-maxaw bolghan kishige sepsélip qarisun; eger pése-maxaw bolghan kishi késilidin saqayghan bolsa, **4** Undaqta kahin pak qilinidighan kishige pak, tirik qushtin ikkini uninggha qoshup kédir yaghichi, qizil rext we zofa keltürüshke buyrusun. **5** Andin kahin qushlarning birini éqin su qachilan'ghan sapal kozining üstide boghuzlanglar dep buyrusun; **6** andin tirik qushni bolsa, kahin uni kédir yaghichi, qizil rext we zofa bilen élip kélip, bu nersilerning hemmisini tirik qush bilen birge éqin suning üstide boghuzlan'ghan qushning qénigha chilisun, **7** andin

pése-maxawdin pak qilnidighan kishige yette qétim sépishi bilen uni pak dep jakarlisun; we tirik qushni dalagha qoyup bersun. **8** Pése-maxawdin pak qilnidighan kishi kiyimlerini yuyup, bedinidiki barliq tüklerni chüshürüp, suda yuyun'ghandin kéyin pak hésablinidu. Andin uninggha chédirgahqa kirishke ijazet bolidu; peqet u yette kün'giche öz chédirining téshida turushi kérek. **9** Yettinchi küni u bedinidiki hemme tüklerni chüshürsun; bashning chach-saqalliri we qéshini, yeni barliq tüklirini chüshürsun; u kiyimlerini yuyup öz bedinini suda yusun, andin pak bolidu. **10** Sekkizinchi küni u ikki béjirim erkeq qoza bilen bir yashqa kirgen béjirim chishi qozidin birni, shuningdek bir [efahning] ondin üçhige barawer zeytun méyi ileshtürülgen ésil un «ashliq hediye»ni, bir log zeytun méyini keltürsun. **11** Uni «pak» dep jakarlaydighan bu resim-qaidini ötküzidighan kahin pak qilnidighan kishini we u nersilerni jamaet chédirining kirish aghzida, Perwerdigarning aldida hazir qilsun. **12** Andin kahin erkeq qozilarning birini élip itaetsizlik qurbanliqi qilip sunup, uning bilen bille shu bir log zeytun méyini keltürüp, pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. **13** Qoza bolsa muqeddes bir jayning ichide gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqlar boghuzlinidighan jayda boghuzlansun; chunki itaetsizlik qurbanliqi bolsa gunah qurbanliqigha oxshash, kahin'gha tewe bolup «eng muqeddeslerning biri» sanilidu. **14** Kahin itaetsizlik qurbanliqining qénidin élip pak qilnidighan kishining ong quliqining yumshiqigha we ong qolining chong barmiqi bilen ong putining chong barmiqighimu sürüp qoysun. **15** Andin kahin shu bir log zeytun méyidin élip, özining sol qolining aliqinigha azghina quysun. **16** Kahin ong barmiqini sol qolidiki zeytun méyigha chilap, Perwerdigarning aldida yette qétim barmiqi bilen sepsun. **17** Andin kahin qolidiki qalghan maydin élip, pak qilnidighan kishining ong quliqining yumshiqigha, ong qolining bash barmiqigha we ong putining bash barmiqigha sürülgen itaetsizlik qurbanliqining qénining üstige sürüp qoysun. **18** Sürüp bolup, kahin qolidiki éship qalghan mayni pak qilnidighan kishining béshigha quysun. Bu yol bilen kahin uning üçhün Perwerdigarning aldida kafaret keltüridu. **19** Andin kahin gunah qurbanliqini sunup, pak qilnidighan kishini napakliqidin pak qilishqa kafaret keltüridu; axirida u köydürme qurbanliqini

boghuzlisun. **20** Kahin köydürme qurbanliq bilen ashliq hediye qurban'gahta sunsun. Bu yol bilen kahin uning üçhün kafaret keltürüp, u kishi pak bolidu. **21** Lékin u kembeghelliktin shundaq qilishqa qurbi yetmise, özi kafaret keltürüş üçhün «pulanglatma hediye» süpitide yalghuz bir erkeq qozini itaetsizlik qurbanliqi qilip keltürsun, shuningdek ashliq hediye üçhün bir efahning ondin birige barawer zeytun méyi ileshtürülgen ésil un bilen bir log zeytun méyini keltürsun **22** we öz ehwaligha yarisha ikki paxtek yaki ikki bachka élip kelsun; biri gunah qurbanliqi üçhün, yene biri köydürme qurbanliq üçhün bolsun; **23** sekkizinchi küni bularni özining pak qilinishi üçhün jamaet chédirining kirish aghzigha élip kélip, Perwerdigarning aldida kahinning qéshigha keltürsun. **24** Kahin itaetsizlik qurbanliqi bolidighan erkeq qoza bilen shu bir log mayni élip, bularni pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. **25** Itaetsizlik qurbanliqi qilin'ghan erkeq qozini bolsa özi boghuzlisun; andin kahin itaetsizlik qurbanliqining qénidin azghina élip, pak qilnidighan kishining ong quliqining yumshiqigha, ong qolining bash barmiqigha we ong putining bash barmiqigha sürsun. **26** Andin kahin maydin élip, sol qolining aliqinigha azghina quysun. **27** Shundaq qilip, kahin ong barmiqi bilen sol qolidiki maydin Perwerdigarning aldida yette qétim sepsun. **28** Andin kahin özi qolidiki maydin élip, pak qilnidighan kishining ong quliqining yumshiqigha we ong qolining bash barmiqi bilen ong putining bash barmiqigha itaetsizlik qurbanliqining qénining üstige sürsun. **29** Shuning bilen Perwerdigarning aldida uninggha kafaret keltürüşke kahin qolidiki mayning qalghinini pak qilnidighan kishining béshigha quysun; **30** andin shu kishi öz qurbigha qarap paxtektin birni yaki bachkidin birni sunsun; **31** öz qurbigha qarap, birini gunah qurbanliqi, yene birini köydürme qurbanliq qilip ashliq hediye bilen bille sunsun. Bu yolda kahin Perwerdigarning aldida pak qilnidighan kishi üçhün kafaret keltüridu. **32** Özide pése-maxaw bolghan, pak qilinishi üçhün wajip bolidighan nersilerni keltürüşke qurbi yetmeydighan kishiler toghrisidiki qanun-belgilime mana shulardur. **33** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: — **34** — Siler Men özünglarga miras qilip bériddighan Qanaan zéminigha kirgendin kéyin, Men siler ige bolidighan shu zémindiki bir öyge birxil pése-maxaw yarisini

ewetsem, 35 öyning igisi kahinning qéshigha béríp, uninggha buni melum qilip: «Méning öyümge waba yuqqandek körünidu», dep melum qilishi kérek. 36 Kahin bolsa: — Öydiki hemme nersiler napak bolmisun üçün men béríp bu wabagha sepsélip qarashthin burun öyni bikarlanglar, dep buyrusun. Andin kahin kirip öyge sepsélip qarısun. 37 U shu wabagha sepsélip qarighinida, mana öyning tamlirigha waba daghliri yuqqan jaylar kawak bolsa, hem yéshilgha mayil yaki qizghuch bolup, tamning yüzidin qéniqraq bolsa, 38 kahin öyning ishikining aldigha chiqip, ishikni yette kün'giche taqap qoysun. 39 Andin kahin yettinchi küni yénip kélip, sepsélip qarighinida, öyning tamliridiki iz-dagh kényiyip ketken bolsa, 40 kahin: — Waba yuqqan tashlarni chiqirip sheherning sirtidiki napak bir jaygha tashliwétinglar, dep buyrusun. 41 Shuning bilen birge u öyning ichining töt etrapini qirdorsun we ular qirghan suwaqni bolsa sheherning téshidiki napak bir jaygha töküwetsun. 42 Andin ular bashqa tashlarni élip, ilgiriki tashlarning ornida qoysun we bashqa hak lay étip, uning bilen öyni qaytidin suwisun. 43 Eger u tashlarni chiqirip, öyni qirdurup qaytidin suwatqandin kéyin, öyde waba déghi yene peyda bolsa, 44 undaqta kahin yene kirip buninggha sepsélip qarısun. Sepsélip qarighinida, mana iz-dagh öyde kényiyip ketken bolsa, bu öyge yuqqini chiritküch waba bolidu; öy napak sanilidu. 45 Bu wejidin ular öyni, yeni yaghach-tash we barliq suwıqi bilen bille chüshürüp, hemmisini kötürüp sheherning sirtidiki napak bir jaygha tashliwetsun. 46 Kimdekim öy taqalghan mezgilde uninggha kirse, u kech kirgüche napak sanilidu. 47 Eger birkim öy ichide yatqan bolsa, kiyimlirini yusun; we eger birsi öyde ghizalan'ghan bolsa, umu öz kiyimlirini yusun. 48 Lékin kahin kirip, öyge sepsélip qarighinida öy suwalghandin kéyin waba uningda kényiyip ketmigen bolsa, undaqta kahin öyni «pak» dep jakarlisun; chünki uningdiki waba saqayghan bolidu. 49 Andin u öyning pak qilinishi üçün ikki qush, kédır yaghichi, qizil rext bilen zofa élip kélip, 50 qushlarning birini éqin su qachilan'ghan sapal kozining üstide boghuzlisun; 51 andin u kédır yaghichi, zofa, qizil rext we tirik qushni bille élip kélip, bu nersilerning hemmisini boghuzlan'ghan qushning qénigha, shundaqla éqin sugha chilap, öyge yette mertiwé sepsun; 52 bu yol bilen u öyni qushning qéni, éqin su, tirik qush, kédır yaghichi, zofa we qizil rext arqılıq napaklıqtin paklaydu. 53 Andin u tirik

qushni sheherning sirtida, dalada qoyup bersun. U shundaq qilip, öy üçün kafaret keltüridu; u öy pak sanilidu. 54 Bular bolsa herxil pése-maxaw jarahiti, qaqach, 55 kiyim-kécheq we öyge yuqqan pése-maxaw wabasi, 56 téridiki chiqanlar, temretke we parqıraq aq iz-daghlar toghrisidiki qanun-belgilimidur. 57 Shu belgılimiler bilen bir nersining qaysi ehwalda napak, qaysi ehwalda pak bolidighanlıqini perq étishke körsetme bérishke bolidu; mana bu pése-maxaw toghrisidiki qanun-belgilimidur.

15 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — 2 Israillargha mundaq denglar: — Herqandaq erkekning öz ténidin aqma chiqsa shu kishi shu aqma sewebidin napak sanalsun. 3 Aqma chiqishtin bolghan napaklıq toghrisidiki höküm shuki, aqmisi meyli ténidin éqip tursun yaki éqishtin toxtitilghan bolsun, shu kishi yenila napak sanalsun; 4 mundaq aqma bolghan kishi yatqan herbir orun-körpe napak sanilidu we u qaysi nersining üstide oltursa shu nersimu napak sanilidu. 5 Kimki u yatqan orun-körpige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, andin kech kirgüche napak sanalsun. 6 Shuningdek kimki mundaq aqma bolghan kishi olturghan nerside oltursa öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. 7 Kimki aqma bolghan kishining ténige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, we kech kirgüche napak sanalsun. 8 Eger aqma bolghan kishi pak birsige tükürse, shu kishi öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kech kirgüche napak sanalsun. 9 Qaysibir éger-toqumning üstige [aqma bolghan] kishi minse, shu nersé napak sanalsun. 10 Kimki uning tégide qoyulghan nersilerge tegse kech kirgüche napak sanilidu; we kimki shu nersilerni kötürse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, we kech kirgüche napak sanalsun. 11 Aqma bolghan kishi qolini yumastin birkimge tegküzse, shu kishi öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. 12 Aqma bolghan kishi sapal qachini tutup salsa, shu qacha chéqiwétilsun; yaghach qacha bolsa suda yuyulsun. 13 Qachaniki aqma bar kishi aqma halitidin qutulsa, özining pak qilinishi üçün yette künni hésablap ötküzüp, andin kiyimlirini yuyup, éqin suda yuyunsun; andin pak sanilidu. 14 Sekkizinchi küni ikki paxtek yaki ikki bachkini élip, jamaet chédirining kirish aghzigha, Perwerdigarning aldigha keltürüp, kahin'gha tapshursun. 15 Kahin ulardin birini gunah qurbanlıqı üçün, yene birini

köydürme qurbanliq üçün sunsun. Bu yol bilen kahin Perwerdigarning aldida uning aqma bolghanliqigha kafaret keltüridu. **16** Eger bir erkekning meniysi özlükidin chiqip ketken bolsa, u pütün bedinini suda yusun, u kech kirgüche napak sanalsun. **17** Shuningdek ademning meniysi qaysi kiyimige yaki térisige yuqup qalsa, suda yuyulsun we kech kirgüche napak sanalsun. **18** Er we ayal kishi bir-birige yéqinlishishi bilen meni y chiqsa, ikkisi yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **19** Eger ayal kishiler aqma kélísh halitide tursa we aqmisi xun bolsa, u yette kün'giche «ayrim» tursun; kimki uninggha tegse kech kirgüche napak sanalsun. **20** «Ayrim» turush mezgilide, qaysi nersining üstide yatsa, shu nerse napak sanilidu, shundaqla qaysi nersining üstide olturghan bolsa, shu nersimu napak sanalsun. **21** Herkim uning orun-körpisi qe tegse öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **22** Herkim u olturghan nersige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **23** We eger birkim u yatqan yaki olturghan jayda qoyulghan birer nersige tegse, kech kirgüche napak sanalsun. **24** Eger bir er kishi shu halettiki ayal bilen birge yatsa, shundaqla uning xun napakliqi shu erge yuqup qalsa, u yette kün'giche napak sanalsun; u yatqan herbir orun-körpimu napak sanalsun. **25** Eger ayal kishining adet waqtining sirtidimu birnechche kün'giche xuni kélip tursa, yaki xun aqmisi adet waqtidin éshíp ketken bolsa, undaqta bu napak qan éqip turghan künlirining hemmiside, u adet künliride turghandek sanalsun, yene napak sanalsun. **26** Qan kelgen herbir künde u qaysi orun-körpe üstide yatsa, bular u adet künliride yatqan orun-körpilerdek hésablinidu; u qaysi nersining üstide olturghan bolsa, shu nerse adet künlirining napakliqidek napak sanalsun. **27** Herkim bu nersilerge tegse napak bolidu; shu kishi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **28** Ayal kishi qachan xun kélishtin saqaysa, u yette künni hésablap, ötküzüp bolghanda pak sanilidu. **29** Sekkizinchi küni u ikki paxtek yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining kirish aghzigha, kahinning qéshigha keltürsun. **30** Kahin bularning birini gunah qurbanliqi üçün, yene birini köydürme qurbanliq üçün ötküzsun; bu yol bilen kahin uning napak aqma qénidin pak bolushigha uning üçün Perwerdigarning aldida kafaret keltüridu. **31** Siler mushu yol bilen Israillarni

napakliqidin üzünglar; bolmisa, ular napakliqida turiwérip, ularning arisida turghan méning turalghu chédirimni bulghishi tüpeylidin napak halitide ölüp kétédu. **32** Aqma kélísh halitide bolghan kishi we meni y kétish bilen napak bolghan kishi toghrisida, **33** Shuningdek xun kélísh künliridiki aghriq ayal kishi toghruluq, aqma halette bolghan er we ayal toghruluq, napak halettiki ayal bille yatqan er toghruluq kelgen qanun-belgilime mana shulardur.

16 Harunning ikki oghli Perwerdigarning aldigha yéqinlishishi bilen ölüp ketti. Ular ölüp ketkendin kéyin, Perwerdigar Musagha söz qildi. **2** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — «Sen öz qérindishing Harun'gha: «Sen ölüp ketmesliking üçün perdining ichidiki muqeddes jaygha qoyulghan ehde sanduqining üstidiki «kafaret texti»ning aldigha her waqit kelme», dégin. Chünki Men «kafaret texti»ning üstidiki bulutta ayan bolimen. **3** Harun [eng] muqeddes jaygha munu yol bilen kirsun: — Gunah qurbanliqi üçün bir yash torpaq, köydürme qurbanliq üçün bir qochqarni keltürsun; **4** özi muqeddes kanap xalta kõnglekni kiyip, etlirini yapidighan kanap ishtannimu kiyip, bélige bir kanap belwaghni baghlap, béshigha kanap sellini yögep kelsun. Bular muqeddes kiyimler bolghachqa, kiyishtin ilgiri bedinini suda yusun. **5** U Israillarning jamaitidin gunah qurbanliqi üçün ikki téke, köydürme qurbanliq üçün bir qochqarni tapshuruwalsun. **6** Shuning bilen Harun awwal gunah qurbanliqi bolidighan torpaqni sunup, özi we öz öyidikiler üçün kafaret keltürüshi kérek. **7** Andin u ikki tékini élip, ularni jamaet chédirining kirish aghzining aldigha keltürüp, Perwerdigarning aldida turghuzsun. **8** Andin Harun bu ikki téke toghrisida chek tashlisun; chekning birini «Perwerdigar üçün», yene birini «azazel üçün» tashlisun. **9** Harun Perwerdigargha chek chüshken tékini keltürüp, gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **10** Lékin «azazel»ge chek chüshken tékini bolsa, kafaret keltürüshi üçün chölge heydilishke, shundaqla «azazel»ge ewetilishke Perwerdigarning aldida tirik qaldurulsun. **11** Andin Harun gunah qurbanliqini, yeni özi üçün bolghan torpaqni keltürüp, özi we öz öyidikiler üçün kafaret keltürüshke özige gunah qurbanliqi bolidighan bu torpaqni boghuzlisun; **12** Andin u Perwerdigarning aldidiki qurban'gahtin élin'ghan chogh bilen tolghan bir xushbuydanni élip, ikki qollap yumshaq ézilgen ésil xushbuy

etir bilen toldurup, buni perdining ichige élip barsun; **13** andin xushbuy is-tütiki höküm-guwah sanduqining üstidiki kafaret textini qaplisun dep, xushbuyi Perwerdigarning huzuridiki otning üstige qoysun; shuning bilen u ölmeydu. **14** U torpaqning qénidin élip öz barmiqi bilen kafaret textining sherq teripige chéchip, kafaret textining aldighimu öz barmiqi bilen qandin élip, yette qétim sepsun. **15** Andin u xelq üçün gunah qurbanliqi qilinidighan tékini boghuzlisun; qénini perdining ichige keltürüp, torpaqning qénini qilghandek qilsun, yeni uning qénidin élip kafaret textige we kafaret textining aldigha chachsun. **16** U bu yol bilen muqeddes jay üçün kafaret keltürüp, uni Israillarning napakliqidin, hemme itaetsizliklerini élip baridighan gunahliridin paklaydu we shuningdek ularning napakliqi arisida turuwatqan jamaet chédiri üçünmu shundaq kafaret qilsun. **17** U kafaret keltürüş üçün eng muqeddes jaygha kirgandin tartip uningdin chiqquche héchbir adem jamaet chédiri ichide bolmisun; bu yol bilen u özi, öyidikiler we Israilning pütkül jamaiti üçün kafaret keltürüdu. **18** Andin u Perwerdigarning aldidiki qurban'gahqa chiqip, uning üçünmu kafaret keltürüdu; shuningdek torpaqning qéni bilen tékining qénidin élip qurban'gahning chörisidiki münggüzlerge sürsun; **19** u barmiqi bilen qandin élip qurban'gahning üstige yette qétim sepsun; shuning bilen u uni Israillarning napakliqliridin paklap [Xudagha atap] muqeddes qilidu. **20** — Muqeddes jay, jamaet chédiri we qurban'gah üçün kafaret keltürüp bolghandin kéyin, u tirik tékini keltürsun; **21** andin Harun ikki qolini tirik tékining béshigha qoyup turup, uning üstide turup, Israillarning barliq qebihlikliri we itaetsizliklerini élip baridighan gunahlirini iqrar qilip, ularni tékining béshigha artsun; andin uni yénida teyyar turidighan bir ademning qoli bilen chölge ewetiwetsun. **22** Bu yol bilen téke ularning hemme qebihliklerini öz üstige élip, ademzatsiz chölge kétidu. Shunga u tékini chölge qoyuwetsun. **23** — Andin Harun jamaet chédirigha kirip muqeddes jaygha kirgen waqitta kiygen kanap kiyimlirini sélip shu yerde ularni qoyup qoysun. **24** U muqeddes yerde öz bedinini suda yuyup, öz kiyimlirini kiyip tashqirigha chiqip, özining köydürme qurbanliqi bilen xelqning köydürme qurbanliqini sunup, shu yol bilen özi we xelq üçün kafaret keltürüdu. **25** Shundaqla u gunah qurbanliqining méyini qurban'gahta köydürsun. **26**

«Azazel»ge békitilgen tékini élip bérip qoyuwetken kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda yuyup, andin chédirgahqa kirishke bolidu. **27** Kafaret keltürüş üçün qéni [eng] muqeddes jaygha élip kirilip, gunah qurbanliqi qilin'ghan torpaq bilen gunah qurbanliqi qilin'ghan tékini birsi chédirgahning tashqirigha élip chiqip, ularning térisi, göshi we tézeklirini otta köydürsun. **28** Ularni köydürgen kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda yuyup, andin chédirgahqa kirishke bolidu. **29** — Mana bu silerge bir ebediy qanun-belgilime bolsun: — Her yettinchi aying oninchi künide siler öz nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutunglar we héchqandaq ish qilmanglar; meyli yerlikler bolsun yaki aranglarda turuwatqan Yaq. yurtluqlar bolsun shundaq qilishinglar kérek. **30** Chünki shu künide silerni paklashqa siler üçün kafaret keltürüldü; Perwerdigarning aldida siler hemme gunahliringlardin pak bolisiler. **31** Bu kün silerge pütünley aram alidighan shabat küni bolup, nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutisiler; bu ebediy bir belgilimidur. **32** Kimki atisining ornida kahinliq yürüzüsh üçün mesih qilinip, Xudagha atap tiklen'gen kahin bolsa shu yol bilen kafaret keltürüdu. U kanaptin étilgen muqeddes kiyimni kiyip turup, **33** Eng muqeddes jay üçün kafaret keltürüdu; jamaet chédiri bilen qurban'gah üçünmu kafaret keltürüdu; qalghan kahinlar bilen barliq xelqning jamaiti üçün hem kafaret keltürüdu. **34** Bu bolsa siler üçün ebediy bir belgilime bolidu; shuning bilen Israillarni barliq gunahliridin paklash üçün yilda bir qétim kafaret keltürüp béisiler». Shuning bilen [Harun] Perwerdigar Musagha buyrughinidek qildi.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Harun bilen oghulliri we barliq Israillargha mundaq dégin: — Perwerdigar silerge buyrughan höküm shuki: — **3** Israilning jemetliridin bolghan herqandaq kishi qurbanliq qilmaqchi bolup, kala yaki qoy yaki öchkini jamaet chédirining kirish aghzida, Perwerdigarning turalghu chédirining aldigha, Perwerdigargha atalghan qurbanliq süpitide yétilep epkelmey, belki chédirgahning ichide yaki tashqirida boghuzlisa, uningdin aqqan qan shu kishining gedinige artildu; bu adem «qan tökken» dep, öz xelqidin üzüp tashlinidu. **5** Bu hökümning meqsiti Israillarning hazirqidek dalada mal soyup qurbanliq qilishning ornigha, qurbanliqlirini jamaet chédirining kirish aghzida Perwerdigarning aldigha

keltürüp, kahin'gha tapshurup Perwerdigargha «inaqliq qurbanliqliri» süpitide sunup boghuzlishi üçündür. 6 Kahin qanni élip jamaet chédirining kirish aghzining yénidiki Perwerdigarning qurban'gahining üstige sépip, Perwerdigargha xushbuy keltürüsh üçün mayni köydürsun. 7 Shuning bilen ular emdi burunqidek buzuqluq qilip téke-jinlarning keynide yürüp, ulargha öz qurbanliqlirini ötküzüp yürmisun. Mana bu ular üçün dewrdin-dewrgiche ebediy bir belgilime bolsun. 8 Sen ulargha: — Israilning jemetidin yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlardin biri köydürme qurbanliq yaki [bashqa] qurbanliq ötküzmekchi bolsa, 9 uni Perwerdigargha atap sunush üçün jamaet chédirigha kirish aghzining aldigha keltürmise, u kishi öz xelqliridin üzüp tashlansun» — dégin. 10 Eger Israilning jemetidin bolghan herqandaq adem yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlar qan yése, Men yüzümni qanni yégen shu kishige qarshi qilimen, uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. 11 Chünki herbir janiwarning jéni bolsa uning qénididur; Men uni jéninglar üçün qurban'gah üstige kafaret keltürüshke bergenmen. Chünki qan özidiki janning wasitisi bilen kafaret keltüridu. 12 Shunga bu sewebtin Men Israillargha: — «Silerning héchbiringlar qan yémeslikinglar kérek, aranglarda turuwatqan yaqa yurtluqlarmu qan yémesliki kérek» — dégenidim. 13 Eger Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlarning biri yéyishke bolidighan bir charpay haywan yaki qushni owlap, qénini tökse, uni topa bilen yépip qoysun. 14 Chünki herbir janiwarning jéni bolsa, uning qénidin ibarettur. Uning jéni qénida bolghach men Israillargha: «Siler héchqandaq janiwarning qénini yémenglar, chünki herbir janiwarning jéni uning qénididur; kimki uni yése üzüp tashlinidu» — dédim. 15 Kimdekim ölüp qalghan yaki yirtquchlar boghup titma-titma qiliwetken bir haywanni yése, meyli u yerlik yaki yaqa yurtluq bolsun öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun; andin u pak bolidu. 16 Lékin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki suda bedinini yumisa, shu kishi öz qebihlikining jazasini tartidu.

18 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 2 Sen Israillargha mundaq dégin: — «Men bolsam Xudayinglar Perwerdigardurmen. 3 Siler ilgiri turghan Misir zéminidikidek ishlarni qilmanglar we yaki Men silerni élip baridighan Qanaan zéminidikidek ishlarni qilmanglar; ularning resim-adetliride yürmenglar,

4 belki Méning hökümlirime emel qilip, qanun belgilimilirimni tutup shu boyiche ménginglar. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. 5 Siler choqum Méning belgilimilirim bilen hökümlirimni tutushunglar kérek; insan ulargha emel qilidighan bolsa ularning sewebidin hayatta bolidu. Men Perwerdigardurmen. 6 — Héchkim özige yéqin tughqan bolghan ayalgha yéqinliq qilip ewritini achmisun. Men Perwerdigardurmen. 7 Anangning ewritige tegme, bu atangning ewritige tegking bolidu; u séning anang bolghachqa uning ewritige tegseng bolmaydu. 8 Atangning ayalining ewritigimu tegme, chünki shundaq qilsang atangning ewritige tegkende bolidu. 9 Sen acha-singlingning, bir atidin bolghan yaki bir anidin bolghan, yaki shu öyde tughulghan yaki bashqa yerde tughulghan bolsun, uning ewritige tegme. 10 Sen öz oghlungning qizi we yaki qizingning qizing ewritige tegme; chünki ularning ewriti sen özüngning ewritidur. 11 Sen atangning ayalining qizing ewritige tegme; u atangdin tughulghan, séning acha-singling, shunga uning ewritige tegme. 12 Sen atangning acha-singlisining ewritigimu tegme, chünki u atangning birtughqinidur. 13 Sen anangning acha-singillirining ewritigimu tegme, chünki u anangning birtughqinidur. 14 Atangning aka-inilirining ayalining ewritige tegme; ularning ayallirigha yéqinliq qilma; chünki ular séning hammandur. 15 Sen kéliningning ewritige tegme; u séning oghlungning ayali bolghachqa, uning ewritige tegseng bolmaydu. 16 Sen aka-iniliringning ayalining ewritige tegme; chünki bu öz aka-iniliringning ewritige tegkende bolidu. 17 Sen bir ayalgha we shuning bilen birge uning qizing ewritige tegme; shundaqla uning oghlining qizi we qizingning qizinimu [xotunluqqa élip] ewritige tegme. Ular bir-birige yéqin tughqan bolghachqa, mundaq ish pesendiliktur. 18 Sen ayaling hayat waqtida, uning acha-singlisini xotunluqqa élip ewritige tegme. Undaq qilsang xotununggha kündeshlik azabini keltürisen. 19 Sen bir ayaling adet körüp napak turghan waqtida yéqinliq qilip ewritige tegme. 20 Sen öz qoshnangning ayali bilen zina qilip özüngni uning bilen napak qilma. 21 Sen öz neslingdin héchbirini Molek mebudigha atap ottin ötküzseng qet'iy bolmaydu. Eger shundaq qilsang Xudayingning namini napak qilghan bolisen. Men Özüm Perwerdigardurmen. 22 Sen ayallar bilen birge bolghandek er kishi bilen birge bolma. Bu ish

yirginchlikur. **23** Sen héch haywan bilen munasiwet qilip özüngni napak qilma; shuningdek ayal kishimu munasiwet qildurush üçün bir haywanning aldigha barmisun. Bu ish nijisliqtur. **24** Siler bu ishlarni qilip özünglarni napak qilmanglar, chünki men silerning aldinglardin chiqiriwatqan taipiler bolsa shundaq ishlarni qilip özlirini napak qilghan **25** we zémিনিmu napak bolghandur. Buning üçün Men u zémінning qebihlikini öz béshigha chüshürimen, shuningdek u zémінmu özide turuwatqanlarni qusup chiqiriwétidu. **26** Lékin siler bolsanglar Méning belgilimilirim bilen hökümlirimni tutunglar; silerdin héchkim, meyli yerlik yaki aranglarda turuwatqan yaqa yurtluq bolsun bu yirginchlik ishlardin héchbirini qilmisun **27** (chünki bu barliq yirginchlik ishlarni silerdin ilgiri shu zémında turghan xelq qilip kelgechke, zémінning özi napak bolup qaldi). **28** Shundaq qilip zémінni napak qilsanglar, zémін özi silerdin ilgiri özide turghan ellerni qusup chiqarghandek, silernimu qusup chiqiriwétidu. **29** Chünki bu yirginchlik ishlarning herqandiqini qilghuchi, — mundaq qilmishlarni qilghan herqandaq kishi öz xelqi arisidin üzüp tashlinidu. **30** Siler Men silerge tapilighinimgha emel qilishinglar zörürdur; — démek, siler özünglardin ilgiri ötkenler tutqan shu yirginchlik resim-qaidilerni tutup, özünglarni napak qilmasliqinglar kérek. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen.

19 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Sen Israillarning pütkül jamaitige söz qilip ulargha mundaq dégin: — «Men Xudayinglar Perwerdigar muqeddes bolghachqa, silermu muqeddes bolushunglar kérek. **3** Siler herbiringlar ananglar bilen atanglarni izzetlenglar; Méning shabat künlirimni bolsa, ularni tutushunglar kérek. Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **4** Siler erzimes butlarga tayanmanglar, özünglar üçün quyma butlarni yasamanglar. Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **5** Siler Perwerdigargha inaqliq qurbanliqini keltürüşni xalisanglar, qobul qilin'ghudek yol bilen uni sununglar. **6** Siler uni sun'ghan küni we etisi u yéyilsun; üçinchi künige qalghini bolsa otta köydürülsun. **7** Eger uningdin bir qismi üçinchi küni yéyilse qurbanliq haram hésablinip qobul qilinmaydu. **8** Kimki uningdin yése öz gunahini öz üstige alidu, chünki u Perwerdigargha atap muqeddes qilin'ghan nersini napak qildi; undaq kishi öz xelqidin üzüp tashlinidu. **9** Siler

zémінninglardiki hosulni yighsanglar, sen étizingning bulung-pushqaqlirighiche tamam yighiwalma we hosulungdin qalghan wasangni tériwalmighin. **10** Üzüм talliringni pasangdiwatma we üzüм talliridin chüshken üzümlernimu tériwalma, belki bularni kembegheller bilen musapirlargha qoyghin. Men Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **11** Siler oghriliq qilmanglar, aldamchiliq qilmanglar, bir-biringlarga yalghan sözlimenglar. **12** Méning namim bilen yalghan qesem ichmenglar, undaq qilsang Xudayingning namini bulghaysen. Men Perwerdigardurmen. **13** Öz qoshnanggha zulum qilma, uningkini özüngning qiliwalma. Medikarning heqqini kéchiche yéningda qondurup qalma. **14** Gas kishini tillima, kor kishining aldida putlishangghu nersini qoyma; belki öz Xudayingdin qorqqin. Men Perwerdigardurmen. **15** Höküм qilghininglarda héch naheqliq qilmanglar; namratqimu yan basmay, bayghimu yüz-xatire qilmay, belki adilliq bilen öz qoshnang üstidin toghra höküм qilghin. **16** Öz xelqingning arisida gep toshughuchi bolup yürme; qoshnangning jénigha héchqandaq ziyanzexmet yetküzme. Men Perwerdigardurmen. **17** Sen könglüngde öz qérindishingdin nepretlenmigin; qoshnangda [gunah bolsa] sen uning sewebidin béshinggha gunah kélip qalmasliqi üçün uninggha tenbih-nesihet bergin. **18** Sen intiqam almighin we öz xelqingning neslige héch adawetmu saqlimighin, belki qoshnangni özüngni söygenek söygin. Men Perwerdigardurmen. **19** Siler Méning qanun-belgilimilirimni tutunglar. Sen öz charpayliringni bashqa nesiller bilen chépishturma, étizinggha ikki xil uruq salmighin, ikki xil yiptin toqolghan kiyimni kiyime. **20** Eger bir er kishi qiz-chokan bilen yétip munasiwet ötküzse, we u bashqa biri bilen wedileshken dédek bolsa, bu dédekning hörlük puli tapshurulmighan bolsa, yaki uninggha hörlük bérilmigen bolsa, muwapiq jaza bérilsun. Lékin qiz-chokan hör qilinmighachqa, her ikkisi öltürülmisun. **21** Er kishi bolsa özining itaetsizlik qurbanliqini jamaet chédirining kirish aghzining aldigha, Perwerdigarning aldigha keltürsun; itaetsizlik qurbanliqi bir qochqar bolsun. **22** Kahin u itaetsizlik qurbanliqi üçün keltürgen qochqarni élip uning sadir qilghan gunahi üçün Perwerdigarning aldida kafaret keltüridu; uning qilghan gunahi uningdin kechürüldü. **23** Siler zémін'gha kirip herxil yeydighan méwilik derexlerni

tikken bolsanglar, méwilirini «xetnisiz» dep qaranglar; üç yilgiche buni «xetnisiz» dep qarap uningdin yémenglar. **24** Tötinchi yili ularning hemme méwiliri Perwerdigargha medhiye süpitide muqeddes qilip béghishlansun. **25** Andin beshinchi yildin tartip siler ularning méwiliridin yéyishke bashlanglar. Shundaq qilsanglar [zémín] mehsulatirini silerge ziyade qilidu. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **26** Siler qan chiqmighan nersini yémenglar. Ne palchiliq ne jadugerlik qilmanglar. **27** Siler béshinglarning chéke-chörisidiki chachni chüshürüp dügilek qiliwalmanglar, saqalning uch-yanlirini buzmanglar. **28** Siler ölgenler üçün bedininglarni zexim yetküzüp tilmanglar, özünglarga héchqandaq gül-süret chekmenglar. Men Perwerdigardurmen. **29** Sen qizingni buzuqluq-pahishilikke sélip napak qilmighin. Bolmisa, zémindikiler buzuqluq-pahishilikke bérilip, pütkül zéminni eysh-ishret qaplap kétidu. **30** Siler Méning shabat künlirimni tutunglar, Méning muqeddes jayimni hörmetlenglar. Men Perwerdigardurmen. **31** Jinkeshler bilen séhirgerlerge tayanmanglar, ularning keynidin yürüp özünglarni napak qilmanglar. Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **32** Aq bash kishining aldidin ornungdin tur, qérlarni hörmet qilghin; Xudayingdin qorqqin. Men Perwerdigardurmen. **33** Bir musapir zéminda aranglarda turuwatqan bolsa siler uninggha zulum qilmanglar, **34** belki aranglarda turuwatqan musapir silerge yerlik kishidek bolsun; uni özüngni söygendek söygin; chünki silermu Misir zéminida musapir bolghansiler. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **35** Silerning höküm chiqirishinglarda, uzunluq, éghirliq we hejim ölcheshte héchqandaq naheqlik bolmisun; **36** silerde adil taraza, adil taraza tashliri, adil efah kemchini bilen adil hin kemchini bolsun. Men silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudayinglar Perwerdigardurmen. **37** Siler Méning barliq qanun-belgilimilirim we barliq hökümlirimni tutup, ulargha emel qilinglar; men Perwerdigardurmen.

20 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
 — 2 Sen Israillargha söz qilip mundaq dégin:
 — Eger Israillarning biri we yaki Israil zéminida turuwatqan musapirlarning biri Molek butigha neslining birini béghishlisa, uninggha ölüm jazasi bérilishi kérek; zémindikiler uni chalma-késeq qilsun.
3 We Men Öz yüzümni bu kishige qarshi qilimen, chünki özi öz ewladlirining birini Molek butigha

béghishlap muqeddes jayimni paskina qilip, Méning namimni bulghighini üçün uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **4** Eger zéminda turuwatqanlar öz neslidin birini Molekke béghishlighanda shu kishige közlirini yumup, uning bilen kari bolmisa, shundaqla uni öltürmise, **5** Men Özüm yüzümni u kishi bilen uning ailisige qarshi qilimen, uni we uninggha egiship buzuqchiliq qilghuchilar, yeni Molekning keynidin yürüp buzuqchiliq qilghuchilarning hemmisini öz xelqidin üzüp tashlaymen. **6** Jinkeshler bilen séhirgerlerge tayinip, ularning keynige kirip buzuqchiliq qilip yürüchiler bolsa, Men yüzümni shu kishilerge qarshi qilip, uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **7** Shunga özünglarni pak qilip muqeddes bolunglar, chünki Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **8** Qanun-belgilimilirimni tutup, ulargha emel qilinglar; Men bolsam silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigardurmen. **9** Eger birkim öz atisi yaki anisini qarghisa, ulargha ölüm jazasi bérilmise bolmaydu; chünki u öz ata-anisini qarighini üçün öz qéni öz béshigha chüshken bolidu. **10** Eger birkim bashqisining ayali bilen zina qilsa, yeni öz qoshnisining ayali bilen zina qilsa, zina qilghan er bilen ayal ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu. **11** Eger birsi atisining ayali bilen yatsa, öz atisining ewritige tegken bolidu; ular ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning qéni öz béshigha chüshken bolidu. **12** Birsi öz kéli bilén yatsa, ikkisi nijisliq qilghini üçün ölüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning qéni öz béshigha chüshken bolidu. **13** Birsi ayal kishi bilen yatqandek er kishi bilen yatsa ikkisi yirginchlik ish qilghan bolidu; ulargha ölüm jazasi bérilmise bolmaydu. Öz qéni öz béshigha chüshken bolidu. **14** Eger birsi qizi bilen anisini qoshup xotunluqqa alsa pesendilik qilghan bolidu. Er bilen ikki ayal otta köydürülsun. Shuning bilen aranglarda héch pesendilik ish bolmaydu. **15** Birsi bir haywan bilen munasiwet ötküzse, u ölüm jazasini tartsun, haywannimu öltürünglar. **16** Eger ayal kishi bir haywanning qéshigha bérilip munasiwet qildursa, ayal bilen haywanning ikkisini öltürünglar; öz qéni öz béshigha chüshken bolidu. **17** Birsi achasinglisini, yeni atisidin yaki anisidin bolghan qizni élip, ewritige tegse we bu qizmu uning ewritige tegse uyatliq ish bolidu; shuning üçün er-ayal ikkisi öz xelqining köz aldidin üzüp tashlansun; u öz acha yaki singlisining ewritige tegkechke, öz qebihlikli öz béshigha chüshken bolidu. **18** Birsi adet körgen

aghriq waqtida bir ayal bilen birge yétip, uning ewritige tegse, undaqa u uning qan menbesige tegken, ayalmu qan menbesini échip bergen bolup, ikkisi öz xelqidin üzüp tashlinidu. **19** Sen öz anangning acha-singlisi we atangning acha-singlisining ewritige tegme; chünki kimki shundaq qilsa yéqin tughqinining ewritige tegken bolidu; ular ikkilisining öz qebihlikli öz béshigha chüshken bolidu. **20** Birsî taghisining ayali bilen yatsa taghisining ewritige tegken bolidu; ikkilisi öz gunahini öz béshigha alidu; ular perzentsiz ölidu. **21** Birsî aka-inisining ayalini alsa paskina bir ish bolidu. U öz birtughqan aka-inisining ewritige tegken bolidu; ular ikkilisi perzentsiz qalidu. **22** Siler Méning barliq qanun belgilimilirim bilen barliq hökümlirimni tutup, buninggha muwapiq emel qilinglar; bolmisa, Men silerni élip bérîp turghuzidighan zémin silerni qusup chiqirîwétidu. **23** Siler Men aldinglardin heydiwétidighan ellerning resim-qaidiliri boyiche mangsanglar bolmaydu; chünki ular bu yirginchlik ishlarning hemmisini qilip keldi, we shuning üçün ular Manga yirginchlik boldi. **24** Shuning üçün Men silerge: «Siler ularning zéminini miras qilip alisiler; Men shu süt bilen hesel aqidighan zéminni silerge bérimen», dep éytqanidim; silerni bashqa xelqlerdin ayrim qilghan Xudayinglar Perwerdigardurmen. **25** Shunga siler pak we napak charpaylarni perq étip, pak we napak uchar-qanatlarini tonup, Men siler üçün ayrip, napak qilip békitip bergen janiwarlarning ichidin herqandiqi, charpay yaki uchar-qanat bolsun yaki yerde ömiligüchi janiwar bolsun, ularning héchbiri bilen özünglarni napak qilmanglar. **26** Siler Manga xas pak-muqeddes bolushunglar kérek; chünki Men Perwerdigar pak-muqeddesturmen, silerni Manga xas bolsun dep barliq ellerdin ayrim qilghanmen. **27** Jinkesh yaki séhirger bolghan herqandaq er yaki xotun kishige ölüm jazasi bérilmise bolmaydu; xelq ularni chalma-késeq qilsun; ularning géni öz béshigha chüshken bolidu.

21 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— Sen kahinlar bolghan Harunning oghullirigha mundaq dégin: — bir kahin öz xelqining arisidiki ölgenler wejedin özini napak qilmisun. **2** Peqet özining yéqin tughqanliri üçün — anisi bilen atisi, oghli bilen qizi we aka-inisining ölüki tüpeylidin özini napak qilsa bolidu; **3** shuningdek eger acha-singlisi erge tegmey pak qiz halette özi bilen bille turuwatqan bolsa, uning ölüki tüpeylidin özini

napak qilsa bolidu; **4** chünki [kahin] öz xelqining arisida mötiwer bolghachqa, özini napak qilip bulghimasliqi kérek. **5** Kahinlar béshini yérim-yata qilip chüshürmesliki, saqilining uch-yanlirini hem chüshürmesliki, bedinigimu zexim yetküzüp tilmasliqi kérek, **6** belki ular öz Xudasigha muqeddes turup, Xudasining namini bulghimasliqi kérek; chünki ular Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliqlarni, öz Xudasining nénini sunidu; shunga ular muqeddes bolushi kérek. **7** Ular bir ayalni öz emrige alghanda pahishe ayalnimu, buzuq ayalnimu almasliqi kérek we éri qoyuwetken ayalnimu almisun. Chünki kahin bolsa öz Xudasigha xas muqeddes qilin'ghan. **8** U Xudayingning nénini sun'ghini üçün u sanga nisbeten muqeddes dep sanilishi kérek; chünki silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özüm muqeddesturmen. **9** Eger bir kahinning qizi pahishilik qilip özini bulghighan qilsa, öz atisini bulghighan bolidu; u otta köydürülsun. **10** Béshigha mesihlesh zeytun méyi tökülgen, kahinliq kiyimlarni kiyishke tiklen'gen, öz qérindashlirining arisida bash kahin qilin'ghan kishi yalambash bolmisun, kiyimlirininimu yirtmisun; **11** U yene héch ölükke yéqinlashmasliqi kérek, hetta atisi we yaki anisining ölüklirining wejedin özini napak qilmasliqi kérek. **12** U [wezipside turuwatqanda] muqeddes jaydin hergiz ayrilmisun we shuningdek Xudasining muqeddes jayini bulghimasliqi kérek; chünki uning Xudasining uni Özige xas qilghan «mesihlesh méyi» uning béshida turidu. Men Perwerdigardurmen. **13** U xotun alsa pak qizni élishi kérek; **14** tul we yaki erdin qoyuwétilgen ayal we yaki buzuq we yaki pahishe ayal bolsa bularni almasliqi, belki öz xelqidin bolghan pak qizni xotunluqqa élishi kérek. **15** Bolmisa u öz xelqining arisida öz uruqini napak qilidu; chünki uni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Mendurmen. **16** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **17** Sen Harun'gha mundaq dégin: — «Ewladtin-ewladqiche séning neslingdin bolghan birsi méyip bolsa, Xudaning nénini sunush üçün yéqin kelmisun; **18** méyip bolghan herqandaq kishi hergiz yéqin kelmisun — yaki kor bolsun, tokur bolsun, panaq bolsun yaki bir ezasi yene bir jüpidin uzun bolghan adem bolsun, **19** puti yaki qoli sunuq bolsun, **20** dok bolsun, parpa bolsun, közide aq bolsun, qichishqaq bolghan bolsun, temretke basqan bolsun yaki uruqdéni ézilgen herkim bolsun, **21** Harun kahinning

neslidan bolghan undaq méyip kishilarning héchbiri Perwerdigargha atap otta sunulidighan nersilerni keltürüshke yéqin barmisun; undaq kishi méyiptur; u öz Xudasining nénini sunushqa yéqin kelmisun. 22 Halbuki, u öz Xudasining nénini, yeni «eng muqeddes» we «muqeddes» hésablan'ghan nersilarning her ikkisidin yésun. 23 Peqet u perdidin ötüp ichkirisige kirmesliki yaki qurban'gahqimu yéqin barmasliqi kérek; chünki u méyiptur; bolmisa, u Méning muqeddes jaylirimni bulghighan bolidu; chünki ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen». 24 Bu sözlarning hemmisini Musa Harun bilen uning oghulliri we Israillarning hemmisige éytip berdi.

22 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 2 Sen Harun bilen uning oghullirigha mundaq dégin: — «Siler Israillarning Manga atighan muqeddes hediyelerni éhtiyatchanliq bilen bir terep qilinglar, bolmisa ular namimni bulghishi mumkin. Men Perwerdigardurmen». 3 Ulargha mundaq dégin: — «Siler herbir dewrlerde, barliq nesillingardin herqaysisi Israillar Perwerdigargha atighan pak nersilerge napak halette yéqinlashsa, undaq kishi Méning aldimdin üzüp tashlinidu. Men Perwerdigardurmen. 4 Harunning neslidan biri pése-maxaw yaki aqma késili bolghan bolsa, pak bolmighuche muqeddes nersilerdin yémisun. Birkim ölükning sewebidin napak bolghan birkimge we yaki meniysi éqip ketken kishige tégip ketse, 5 yaki ademni napak qilidighan ömiligüchi janiwargha tegse yaki herqandaq yuqup qalidighan napakliqi bar bir ademge tégip ketse, (napakliqi némidin bolushidin qet'iynezer) 6 mundaq nersilerge tegken kishi kech kirgüche napak bolup, muqeddes nersilerdin yémisun. U bedinini suda yusun 7 andin kün olturghanda pak sanilip, muqeddes nersilerdin yéyishke bolidu; chünki bular uning ozuqidur. 8 U [özlükidin] ölgen we yaki yirtquchlar boghup qoyghan haywanni yéyish bilen özini napak qilmisun. Men Perwerdigardurmen. 9 Ular Méning bu tapilighanlirimni tutushi kérek; bolmisa, buninggha ixllassizliq qilsa, [shu ölük] tüpeylidin gunahkar bolup ölidu; ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen. 10 Kahinlarga yat bolghan héchqandaq kishi muqeddes nersilerdin yémisun. Kahinning yénidiki musapir-méhman we yaki medikari bolsun ularmu muqeddes nersilerdin yémisun. 11 Halbuki, kahin özi pul chiqirip sétiwalghan qul uningdin yéyishke bolidu; shuningdek uning

öyide tughulghan kishimu uningdin yése bolidu. 12 Kahinning qizi yat kishige tegken bolsa umu «kötürme hediye» süpitide atalghan muqeddes nersilerdin yémisun. 13 Lékin eger kahinning qizi tul bolup qélip, yaki qoyup bérilip perzentsiz halette atisining öyige yénip kélip, yash waqtidikidek olturghan bolsa, undaqta atisining taamidin yéyeleydu; lékin héchbir yat kishi uningdin yémesliki kérek. 14 Eger birkim bilmey, muqeddes nersilerdin yep salsa, undaqta u uninggha shuning beshtin birini qoshup, muqeddes nersining özi bilen kahin'gha qayturup bersun. 15 [Kahinlar] Israillarning Perwerdigargha atighan nersilirini bulghimasliqi kérek; 16 bolmisa, xelq muqeddes hediyelerdin yéyishi bilen, kahinlar xelqning gedinige itaetsizlik gunahini yüklep qoyghan bolidu; chünki ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen». 17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 18 Sen Harun bilen uning oghulliri we Israillarning hemmisige mundaq dégin: — Eger Israil jemetidin biri we yaki Israil zéminida turuwatqan musapirlarning biri öz qesemlirige baghliq qurbanliq yaki ixtiyariy qurbanliqni sunup, Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq qilmaqchi bolsa, 19 undaqta u qobul qilinishi üçün béjirim erkek kala, qoy yaki öchkilerdin keltürünglar. 20 Eyibi bolmighan bir janiwarni sunushunglar kérek; chünki shundaq bolghini siler üçün qobul qilinmas. 21 Birsi kalilardin yaki ushshaq maldin öz qesemlirige baghliq qurbanliq yaki ixtiyariy qurbanliqni sunup, Perwerdigargha atap inaqliq qurbanliq qilmaqchi bolsa, sunulghan haywan qobul qilinishi üçün béjirim bolushi kérek; uning héchqandaq eyibi bolmisun. 22 Kor yaki aqsaq-cholaq, chonaq yaki yarisi yiringdap ketken, temretke basqan yaki qotur-chaqa bésip qalghan haywanlar bolsa — bularni Perwerdigargha atap sunsanglar yaki bularni Perwerdigargha atap qurbanliq süpitide qurban'gahta otta köydürsenglar bolmaydu. 23 Torpaq yaki qoyning melum jüp ezasidin biri uzunraq ya qisqa bolsa, mundaqlarni ixtiyariy qurbanliq süpitide ötküzseng bolidu, lékin qesemge baghliq bolsa qurbanliq üçün qobul qilinmas. 24 Uruqdini zeximlen'gen, ézilip ketken, yérilghan yaki pichilghan haywanni Perwerdigargha atap qurbanliq qilmanglar. Mundaq ishni öz zémininglardimu hergiz qilmanglar. 25 Xudayinglarning néni süpitide yaqa yurtluq kishining qolidin shundaq haywanlardin héchqaysisini élip sunmanglar; chünki ular méyip bolghachqa, siler

üchün qobul qilinmaydu. **26** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **27** Bir mozay, qoza yaki oghlaq tughulsa yette kün'giche anisini emsun; sekkizinchi künidin bashlap Perwerdigargha atap otta sunidighan qurbanliq süpitide qobul bolushqa yaraydu. **28** Meyli kala bolsun, qoy bolsun, siler anisi bilen balisini bir künde boghuzlimanglar. **29** Siler Perwerdigargha atap bir teshekkür qurbanliqi sunmaqchi bolsanglar, qobul qilinishqa layiq bolghan yol bilen sununglar. **30** U sunulghan künide yéyilishi kérek; uningdin héchnémini etisige qaldurmasliqinglar kérek. Men Perwerdigardurmen. **31** Siler Méning emlirimni ching tutup, ulargha emel qilinglar. Men Perwerdigardurmen. **32** Méning muqeddes namimni bulghimanglar, Men emdi Israillarning arisida muqeddes dep bilinimen. Men silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigar bolup, **33** Xudayinglar bolushqa silerni Misir zéminidin chiqirip keldim. Men Perwerdigardurmen.

23 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Perwerdigar békitken héytlar, siler muqeddes sorunlar bolsun dep chaqirip jakarlaydighan héytlirim mana munulardur: — **3** (alte kün ish-emgek qilinsun; lékin yettinchi küni «xas shabat küni», muqeddes sorunlar küni bolidu; u küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar. Qeyerdila tursanglar bu kün Perwerdigargha atalghan shabat küni bolidu). **4** Siler békitilgen künliri muqeddes sorunlar bolsun dep chaqirip jakarlaydighan, Perwerdigarning héytliri mana munulardur: — **5** Birinchi aying on tötinchi küni gugumda Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish héyti» bolidu. **6** Shu aying on beshinchi küni Perwerdigargha atalghan «pétir nan» héyti bolidu; siler yette kün'giche pétir nan yeysiler. **7** Birinchi künide siler muqeddes yighilish qilip, héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **8** Siler yette kün'giche Perwerdigargha atap otta sunidighan qurbanliqlarni sunup turunglar. Yettinchi künide muqeddes yighilish bolidu; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **9** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **10** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler Men özünglarga teqdim qilidighan zémin'gha kirip, uningdin hosul yighqininglarda, hosulunglarning deslepki pishqinidin bir baghlamni kahinning qéshigha élip béringlar. **11** Kahin siler üchün qobul bolushqa uni Perwerdigarning aldida

pulanglatsun; uni pulanglatqan waqit bolsa shabatning etisi bolidu. **12** Siler uni pulanglatqan künde siler bir yashqa kirgen béjirim bir qozini Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq süpitide sununglar; **13** shuninggha qoshup ashliq hediye süpitide zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bir efahning ondin birini Perwerdigargha xushbuy keltürsun dep otta sununglar; buninggha qoshup sharab hediye süpitide sharabtin bir hinning töttin birini sununglar. **14** Siler Xudayinglarga xas bolghan bu hediye sunidighan kündin ilgiri [yéngi hosuldin] héchnémini, ne nan ne qomach ne kök bash bolsun yémenglar. Bu dewrdin-dewrgiche siler üchün qeyerde tursanglar ebediy bir belgilime bolsun. **15** Andin siler shu shabat küning etisidin, yeni shu bir baghlamni pulanglatma hediye süpitide sun'ghan küning etisidin tartip, yette hepte sananglar (ular toluq hepte bolushi kérek); **16** yettinchi shabatning ikkinchi künigiche ellik künni sananglar; andin Perwerdigargha atap yéngi [hosuldin] bir ashliq hediye sununglar. **17** Özünglar turuwatqan jaylardin pulanglatma hediye süpitide ésil undin bir efahning ondin ikkisinde étilgen ikki nanni élip keltürünglar; ular échitqu sélip étilgen bolsun; bular Perwerdigargha atalghan deslepki hosul hediyesi dep hésablinidu. **18** Nandin bashqa yene bir yashliq yette béjirim qoza, yash bir torpaq we ikki qochqarni köydürme qurbanliq süpitide Perwerdigargha atap sununglar; ulargha xas ashliq hediyliri we sharab hediylirini qoshup, hemmisi Perwerdigargha xushbuy keltürüshke sunulsun. **19** Buningdin bashqa siler gunah qurbanliqi üchün bir tékini, inaqliq qurbanliqi üchün bir yashliq ikki qozini keltürünglar; **20** kahin bularni, yeni shu ikki qozini deslepki hosul nanlirigha qoshup pulanglatma hediye süpitide Perwerdigar aldida pulanglatsun. Bular bolsa Perwerdigargha atalghan muqeddes sanilip, kahin'gha tegsun. **21** Shu küni siler «bügün bizlerge muqeddes yighilish bolidu» dep jakarlanglar; shu küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar. Bu siler üchün qeyerdila tursanglar ebediy bir belgilime bolidu. **22** Étizingning bulung-puchqaqlirighiche tamam yighiwalmanglar, we hosulungdin qalghan wasangni tériwalmighin, belki bularni kembegheller bilen musapirlargha qoyghin. Men Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **23** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **24** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler yettinchi aying birinchi küni toluq aram élip,

kanaylar chélinish bilan esletme yosunda héyt qilib, muqeddes sorunlarni tüzünglar. **25** U künde héchqandaq ish-emgek qilmanglar; Perwerdigargha atap otta sunulidighan bir qurbanliq sununglar. **26** Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **27** Yettinchi ayning oninchi küni bolsa kafaret küni bolidu; u kün siler üçün muqeddes yighilish küni bolidu; shu küni nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutup, Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliqni sununglar; **28** U künde héchqandaq ish-emgek qilmanglar; chünki u bir kafaret küni bolup, shu kün özünglar üçün Xudayinglar Perwerdigar aldida kafaret qilinishqa békitilgendur. **29** Herkim shu küni nepsini tartmay özini töwen tutmisa öz xelqidin üzüp tashlinidu. **30** Kimdekim shu kündimu herqandaq bir ish qilsa, Men shu ademni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **31** Shu küni héchqandaq ish qilmanglar; bu dewrdin-dewrgiche siler üçün qeyerde tursanglar bir ebediy belgilime bolidu. **32** U kün siler üçün toluq aram alidighan shabat küni bolidu; nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutunglar. Shu ayning toqquzinchi küni gugumdin tartip etisi gugumghiche shabat küniye riaye qilib aram élinglar. **33** Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **34** Sen Israillargha mundaq dégin: — Yettinchi ayning on beshinchi künidin bashlap, yette kün'giche Perwerdigarning «kepiler héyti» bolidu. **35** Birinchi künde muqeddes yighilish bolidu; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **36** Yette kün'giche Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq sununglar; sekkizinchi künde silerge muqeddes yighilish bolidu; Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq sununglar. Bu özi tentenilik yighilish bolghach, u küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **37** Siler «muqeddes sorunlar bolsun» dep jakarlaydighan, yeni Perwerdigar békitken héytlar mana shulardur. Shu sorunlarda siler herqaysi kün'ge békitilgini boyiche, Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye-qurbanliq, yeni köydürme qurbanliq, ashliq hediye, bashqa herxil qurbanliqlar we sharab hediyeleini sunisiler; **38** bulardin bashqa, Perwerdigarning shabat künlirini tutisiler we Perwerdigargha atap qalghan hediyeleirlinglarni bérip, qesem qurbanliqliringlarning hemmisini ada qilib, ixtiyariy qurbanliqliringlarning hemmisini sunisiler. **39** Siler emdi zémindin hosul-mehsulatirini yighip bolup, yettinchi ayning on beshinchi künidin bashlap yette kün Perwerdigarning héytini ötküzünglar.

Birinchi küni toluq aram élish bolidu, sekkizinchi konidimu toluq aram élish bolidu. **40** Birinchi küni siler ésil derexlerdin shax-putaqlarni chatap, yeni xorma derexliri bilen qoyuq yopurmaqliq derexlarning shaxlirini késip, ériq boyidiki söget chiwiqlirini qirqip Xudayinglar Perwerdigar aldida yette künni shundaq shad-xuram ötküzisiler. **41** Siler her yili bu yette künni Perwerdigargha atighan bir héyt süpitide ötküzünglar; dewrdin-dewrgiche bu siler üçün ebediy bir belgilime bolidu. Silér héytni yettinchi ayda ötküzünglar. **42** Yette kün'giche kepilerde turunglar. Israilda tughulghanlarning hemmisi kepide tursun. **43** Buning bilen Men Israillarni Misir zéminidin chiqarghinimda, ularni kepilerde turghuzghinimni ewladliringlar bilidu. Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **44** Shundaq qilib Musa Perwerdigarning békitken shu héytlirini Israillargha bayan qildi.

24 Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **2** Israillargha chiragh hemishe yéniq turushi üçün zeytundin soqup chiqirilghan sap mayni sanga élip kélishe buyrughin. **3** Harun jamaet chédiringning ichide, höküm-guwahliq sanduqining udulidiki perdining sirtida her kéchisi etigen'giche Perwerdigarning aldida chiraghlarni shundaq perlep tursun. Bu dewrdin-dewrgiche siler üçün ebediy bir belgilime bolidu. **4** Harun hemishe Perwerdigarning aldida bu chiraghlarni pak chiraghdanning üstige tizip qoysun. **5** Sen yene ésil bughday unidin on ikki toqachni etkin. Herbir toqach bir efahning ondin ikkisige barawer bolsun. **6** Andin sen Perwerdigarning aldidiki pak shirening üstige altidin ikki qatar qilib tizghin. **7** Herbir qatarning üstige sap mestiki qoyghin; shuning bilen ular Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye, esletme nan bolidu. **8** Bularni u Israillargha wakaliten herbir shabat küni Perwerdigarning aldida tizsun; bu ebediy bir ehdidur. **9** Nanlar Harun bilen uning oghullirigha tewe bolidu; ular ularni muqeddes jayda yésun; chünki u nersiler Perwerdigargha atap otta sunulghan nersiler ichide «eng muqeddeslerning biri» dep sanilip, Harun'gha tewe bolidu; bu ebediy bir belgilimidur. **10** Anisi Israiliy, atisi Misirliq bir oghul bar idi. U Israillarning arisigha bardi; u chédirgahta bir Israiliy bilen urushup qaldi. **11** Ular soqushqanda Israiliy ayalning oghli kupurluq qilib, [Perwerdigarning] namini bulghap qarghidi. Xelq uni Musaning aldigha élip bardi. U kishining anisining ismi Shélotim bolup,

u Dan qebilisidin bolghan Dibrining qizi idi. 12 Shuning bilen ular Perwerdigarning höküm buyruqi chiqquche u kishini solap qoydi. 13 Andin Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — 14 Qarghighuchini chédirgahning tashqirigha élip chiqinglar. Uning éytqinini anglighanlarning hemmisi qollirini uning béshigha qoysun, andin pütkül jamaet bir bolup uni chalma-késeq qilsun. 15 Hemde sen Israillargha mundaq dégin: — Eger birkim öz Xudasini haqaretlep qarghisa öz gunahini tartidu. 16 Perwerdigarning namigha kupurluq qilghan herqandaq kishi ölümge mehikum qilinsun; pütkül jamaet choqum bir bolup uni chalma-késeq qilsun; meyli u musapir bolsun yaki yerlik bolsun, [muqeddes] namgha kupurluq qilsa öltürölsun. 17 Eger birsi bashqa birsini urup öltürse, u ölümge mehikum qilinsun. 18 Birsi bir charpayni öltürse, uning üçhün haywanni tölep, jan'gha-jan tölep bersun. 19 Birkim öz qoshnisini méyip qilsa, u özgige qandaq qilghan bolsa, uning özigimu shundaq qilinsun. 20 Birer ezasi sunduruwétilgen bolsa, uningmu sundurulsun; közige-köz, chishigha-chish nakar qilinsun; bashqa kishini qandaq zeximlendürgen bolsa umu hem shundaq qilinsun. 21 Kimdekim bir charpayni öltürse, charpay tölep bersun; ademni urup öltürgen kishi bolsa, ölüm jazasigha mehikum qilinsun. 22 Silerde birla qanun bolsun, musapir yaki yerlik bolsun, barawer muamile qilinsun; chünki Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. 23 Musa Israillargha shularni dédi; shuning bilen ular shu qarghighuchini chédirgahning tashqirigha élip chiqip, chalma-késeq qildi. Shundaq qilib, Israillar Perwerdigarning Musagha emr qilghinidek qildi.

25 Perwerdigar Sinay téghida Musagha söz qilib mundaq dédi: — 2 Sen Israillargha mundaq dégin: — Men silerge béridighan zémin'gha kirgininglarda u zéminning özimu Perwerdigargha atap bir shabat aramini alsun. 3 Sen alte yil étizingni térip, alte yil talliq béghingni chatap, ulardin hosullarni yighqin; 4 emma yettinchi yili zéminning özi üçhün bir «shabatliq aram» bolsun; u Perwerdigargha atalghan bir «shabat» hésablinidu. Shu yili sen étizingni térimaysen we talliqingni chatimaysen. 5 Özlükidin ünüp chiqqan hosulni ormaysen; we chatalmighan talliringningüzümlirini üzmeysen; chünki shu yil zémin aram alidighan yildur. 6 Halbuki, zémin shabat yilida chiqarghan hosul hemminglarga ozuq bolidu, yeni özüng üçhün, qul-dédiking üçhün,

medikaring üçhün we séningkide turuwatqan musapir üçhün, shuningdek mal-waranliring üçhün 7 We zéminingdiki yawayi haywanlar üçhünmu ozuq bolidu; zéminning hemme hosuli ozuq bolidu. 8 Shuningdek sen yette qétimlik shabat yilini, yeni yette hesse yette yilni sanighin; yette shabat yil künliri qiriq toqquz yil bolidu. 9 Shunchilik waqit ötüp, yettinchi ayda, ayning oninchi küni, kafaret künide burgha chélip sadasini yuqiri chiqirisiler; kafaret künining özide siler pütkül zémininglarda burghining sadasini anglitisiler. 10 Shu ellikinchi yilini siler muqeddes dep bilip, pütkül zéminda uningda barliq turuwatqanlarning hemmisige azadliqni jakarlishinglar kérek. Shu yil silerge «azadliq yili» bolidu, herbiringlar öz yer-mülüklinglarga qaytisiler, herbiringlar öz aile-jemetinglarga qaytip barisiler. 11 Bu ellikinchi yili silerge bir azadliq yili bolsun; u yili héch néme térimaysiler, özlükidin ünüp chiqqan hosulnimu ormaysiler we chatalmighan talliringlarningüzümlirini yighmaysiler. 12 Chünki bu azadliq yili bolup, silerge muqeddes hésablansun; uning hosulini bolsa, étiz-dalilardin tépip [hemminglar] yeysiler. 13 Azadliq yili aranglardiki herbir adem öz yer-mülükige qaytsun. 14 Siler qoshnanglarga birnéme sétip bersenglar, yaki qoshnanglardin birnéme sétiwalsanglar, bir-biringlarni bozek qilmanglar. 15 Qoshnangdin [yerni] sétiwalsang, undaqta «azadliq yili»din kéyin ötken yillarning sanini hésablap uningdin sétiwélising kérek; umu qalghan yillarning sanigha qarap, yerning kéyinki hosullirigha asasen sanga sétip bersun. 16 «[Azadliq yili]ghiche» bolghan yillar köprek bolsa, bahasini shuninggha muwapiq yuqiri kötürisen; qalghan yillar azraq bolsa, bahasini shuninggha muwapiq kémeysun. Chünki qalghan yillarning hosulliri qanche bolsa, u shu boyiche sanga sétip béridu. 17 Siler bir-biringlarni bozek qilmanglar, belki Xudayinglardin qorqunglar; chünki Men bolsam Xudayinglar Perwerdigardurmen. 18 Siler Méning belgilimilirimni tutup, hökümlirimde turup, shulargha emel qilinglar; siler shundaq qilsanglar, zémininglarda tinch-aman turisiler. 19 Shuning bilen zémin silerge öz méwisini béridu, siler toyghudek yep, uningda tinch-aman turisiler. 20 Eger siler: — Mana, bizge térip hosulni yighishqa ijazet bérimise, yettinchi yili néme yeymiz, dep sorisanglar, 21 [silerge melum bolsunki], altinchi yilida üç yilning hosulini

bersun dep, Men üstünlargha berikitimni «chüsh» dep buyruymen. 22 We shundaq boliduki, siler sekkizinchi yili tériysiler, emma toqquzinchi yilighiche éship qalghan kona hosuldin téxiche yeysiler; shu toqquzinchi yilighiche siler kona ashliqtin yeysiler. 23 Yer-zémin sétilsa, menggülük sétilmisun, chünki zéminning özi Méningkidur, siler bolsanglar Méning yénimdiki musapir we méhman, xalas. 24 Siler ige bolidighan pütkül zéminda yer-zéminning igilirige uni «qayturuwélsh hoquqi»ni yaritip bérishinglar kérek. 25 Eger qérindashliringlardin biri kembeghelliship, öz miras yérini sétiwetken bolsa, uning yéqin tughqini, yeni «hemjemet shapaetchi»si kélip öz qérindishi satqan yerni qayturup sétiwalsun. 26 Eger uning héch shapaetchi tughqini bolmisa, lékin u yanduruwélshqa kéreklik pulni tapalisa, 27 Undaqa satqinigha qanche yil bolghanliqini hésablap, [azadliq yilighiche] qalghan yillar üçün sétiwalghan kishige muwapiq pul béríp, öz yérige qaytsun. 28 Lékin eger u yanduruwélshqa kéreklik pulni tapalmisa, özi sétip bergén yer azadliq yilighiche alghuchining qolida tursun; azadliq yili kelgende yer yer sétiwalghuchining qolidin chiqsun, öz igisi öz yer-mülkige qaytsun. 29 Eger birsi sépilliq sheherning ichidiki bir turalghu öyni satqan bolsa, sétip bir yil ichide uni yanduruwélsh hoquqi bardur. Toluq bir yil tügep bolghuche, yanduruwélsh hoquqi bardur. 30 Lékin pütün yil ichide yanduruwélinmisa, sépilliq sheherning ichidiki bu öy nesildin-nesilge alghan kishining qolida bolup, azadliq yili kelsimu yandurulmas. 31 Lékin sépilsiz kentlerning öyliri bolsa zéminning étizliridek hésablinidu; ularni yandurup sétiwalghili bolidu; azadliq yili kelgende esli igisining qoligha yandurulidu. 32 Lékin Lawiy sheherliride bolsa, Lawiylar öz mirasi bolghan sheherlerdiki öylirini xalisa herqachan qayturuwélsh hoquqi bardur. 33 Lawiylardin biri öylirini, yeni öz mirasi bolghan sheherdiki bir öyni qayturuwélsh hoquqi bar bolsimu, [lékin qayturup almighan bolsa], undaq ehwalda u azadliq yili kelgende yandurulidu; chünki Lawiy sheherlirining öyliri bolsa Lawiylarning Israillarning arisidiki mirasi bolidu. 34 Shundaq hem bularning sheherlirining chörisidiki étiz-yerliri bolsa, ularning ebediy mirasi bolghachqa, sétilsa bolmaydu. 35 Sanga qoshna bolghan, qérindashliringlardin biri kembeghelliship, öz jénini baqalmay qalsa, sen uni musapir yaki yaqa yurtluq méhmandek yéningda turghuzup, uningdin xewer alghin. 36 Sen uningdin

ösüm we yaki payda almighin; sen Xudayingdin qorqup, qérindishingni qéshingda turushqa qoyghin. 37 Pulungni uninggha ösümge berme, ashliqingnimu payda élish meqsitide uninggha örne bermigin. 38 Xudayinglar bolushqa, Qanaan zéminini silerge bérishke silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudayinglar Perwerdigar Özümdurmen. 39 Eger sanga qoshna bolghan qérindishing kembeghelliship, özini sanga satsa, uni quldek qulluq xizmitige salmighin; 40 belki u qéshingda medikar yaki musapirdek tursun; azadliq yilighiche séning xizmitingde bolsun; 41 andin azad bolup özi bilen baliliri qéshingdin chiqip, öz jemetige yénip béríp, ata-bowilirining yer-mülkige qaytsun. 42 Chünki ular Men Özüm Misir zéminidin chiqirip élip kelgen qul-bendilirim bolghachqa, ularni quldek sétishqa yol qoymanglar. 43 Sen ulargha qattiq qolluq bilen xojiliq qilmaysen, belki Xudayingdin qorqqin. 44 Lékin özüingge qul yaki dédek almaqchi bolsang, ularni etraptiki yat ellerdin shundaq qul ya dédek sétiwalsang bolidu. 45 Bulardin bashqa, aranglarda olturaqlashqan musapirlarning perzentlirini we shularning jemetidin, yeni siler bilen bille turuwatqan, zémininglarda tughulghanlardin qullar sétiwalsanglar bolidu; shuning bilen ular silerning mülkünglar bolup qalidu. 46 Siler mushularni özüinglardin kéyinki baliliringlarga miras qilip, ulargha mülük bolushqa qaldursanglar bolidu; mushularni ebedigiche qul qilsanglar bolidu; lékin öz qérindashliringlar bolghan Israillar arisida bolsa, bir-biringlarga qattiq qolluq bilen xojiliq qilmasliqinglar kérek. 47 Eger aranglarda olturushluq bir musapir yaki yaqa yurtluq béyighan we uninggha qoshna qérindishing kembeghelliship, özini shu qoshna musapirgha we yaki shu musapirning melum bir ewladigha satsa, 48 u sétilghandin kéyin uningda pul tölep hörlükke chiqish hoquqi qalidu; uning aka-ukilirining herqaysisi uni hörlükke sétiwalsa bolidu. 49 Shuningdek uning taghisi yaki taghisining ogli we yaki jemetidin bolghan herqaysi yéqin tughqini uni hörlükke sétiwalsa bolidu; yaki özining qurbi yetse, pul béríp öz-özini hörlükke sétiwalsa bolidu. 50 Uni sétiwalidighan kishi uning xojisi bilen gepliship sétilghan yildin tartip azadliq yilighiche qanchilik bolghanliqini hésablap, sétiwélsh bahasini yillarning sanigha qarap hésablisun; [hörlük puli hésablashta qulning xojisigha] ishleshke kérek bolghan qalghan künlirining heqqi «medikarning ishligén künliri»dek

hésablansun. **51** Azadliq yiligha yene xéli yillar bolsa, shuni hésablap, sétilghan pulning nisbiti boyiche hörlük pulini hésablap bersun; **52** eger azadliq yiligha az yillar qalghan bolsa, uni hésab qilip, qalghan qulluq yillirigha muwapiq pulni yandurup bersun. **53** Bolmisa, qul shu xojisining yénida yilliq medikardek turushi kérek; uning xojisi séning köz aldingda uninggha qattiq qolluq bilen xojiliq qilmisun. **54** Eger qul yuqiriq yollar bilen hörlükke chiqalmisa, azadliq yili kelgende qoyup bérisun — u baliliri bilen qoshulup azad bolidu. **55** Chünki Israillarning özi Manga qul-bendilerdur; ular Men Özüm Misir zéminidin chiqirip kelgen qul-bendilirimdur. Xudayinglar Perwerdigar Özümdurmen.

26 Siler özünglar üçün héchqandaq but yasimanglar yaki özünglarga héch oyma mebud yaki heykel-tüwrükni turghuzmanglar yaki ulargha bash urushqa oyulghan neqishlik tashlarni zémininglarda hergiz tiklimenglar; chünki Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **2** Méning shabat künlirimni tutup, muqeddes jayimgha ixlasmen bolunglar. Men Perwerdigardurmen. **3** Eger siler méning belgilimilirimde méngip, emrlirimni tutup ulargha emel qilsanglar, **4** Men yéringlarning öz hosulini bérip turushigha, daladiki derexlarning méwisini chiqirishigha waqtida yamghurliringlarni yaghdurup turimen. **5** Shuning bilen xaman tépish waqti üzüm yighish pesligiche bolidu, üzüm yighish waqti térilghu waqtighiche bolidu; siler néninglarni toyun'ghuche yep, öz zémininglarda tinch-aman turisiler. **6** Men zémin'gha aram-tinchliq ata qilimen, shuning bilen héchkim silerni qorqitalmaydu, aramxuda yétip uxlaysiler; wehshiy haywanlarni zémindin yoqitimen, qilichmu zémininglardin ötmeydu; **7** siler düshmenliringlarni qoghlaysiler, ular aldinglarda qilichlinip yiqilidu. **8** Silerdin besh kishi yüz kishini qoghlaydu, yüz kishi on mingni qachuridu; düshmenliringlar bolsa aldinglarda qilichlinip yiqilidu. **9** Men silerge yüzümni qaritip, silerni perzent körgüzüp köpeytimen, siler bilen baghligan ehdemni mezmur turghuzimen. **10** Siler téxiche uzun saqlan'ghan kona ashliqni yewatqininglarda, yéngi ashliq chiqidu; yéngisi wejidin konisini chiqiriwétisiler. **11** Men Öz makanimni aranglarda turghuzimen we qelbim silerdin nepretlenmeydu. **12** Men aranglarda méngip silerning Xudayinglar bolimen we siler Méning xelqim bolisiler. **13**

Men silerni Misirda ularning qulliri bolushtin hör qilishqa shu zéminidin chiqarghan Xudayinglar Perwerdigardurmen; Men boyunturuqunglarning asaretlirini sundurup, qeddinglarni tik qilip mangghuzdum. **14** Halbuki, eger siler Manga qulaq salmay, bu emrlerning hemmisige emel qilmay, **15** belgilimilirimni tashlap, qelbinglardin hökümlirimni yaman körüp, barliq emrlirimni tutmay, ehdemni buzsanglar, **16** Menmu béshinglarga shu ishlarni chüshürimenki, — Men silerge wehime sélip, közünglarni kor qilidighan, jéninglarni zeipleshtüridighan sil-waba késili, kézik késilini béshinglarga chüshürimen. Siler uruqunglarni bikar chéchip-tériysiler, chünki düshmenliringlar uni yep kétidu. **17** Men yüzümni silerge qarshi qilimen, shuning bilen siler düshmenliringlardin urulup qachidighan bolisiler; silerni öch körgüchiler üstünglardin hökümraniq qilidu; héchkim silerni qoghlimisimu, qachisiler. **18** Bulardin héch ibret almay, belki Manga yene qulaq salmisanglar, Men gunahliringlar tüpeylidin silerge bolghan jazani yette hesse éghirlitimen, **19** küch-heywenglardin bolghan hakawurluqinglarni sundurimen; asmininglarni tömürdek qilip, yéringlarni mistek qiliwétimen; **20** ejir-japayinglar bikargha kétidu, yéringlar hosul bermeydu, daladiki derexlerge méwe chüshmeydu. **21** Eger yenila Men bilen qarshi mangsanglar, shundaqla Manga qulaq salmisanglar, Men gunahliringlarga layiq béshinglarga chüshidighan waba-külpetlerni yene yette hesse éghirlitimen. **22** Aranglarga silerni baliliringlardin juda qilidighan, charpayliringlarni yoqitidighan, silerni azlitidighan yawayi haywanlarni ewetimen; yol-kochiliringlar ademzatsiz chöldek bolup qalidu. **23** Siler bu ishlar arqiliq ibret-terbiye almay, belki yenila Manga qarshi mangsanglar, **24** Menmu silerge qarshi méngip, gunahinglar tüpeylidin bolghan jazani yene yette hesse éghirlitip, Men Özüm silerni urimen; **25** üstünglarga ehdemni buzghanliqning intiqamini alidighan qilich chüshürimen; shuning bilen siler sheherlerge yighiliwalisiler, Men aranglarga waba chüshürimen; shuning bilen siler düshmenlarning qoligha chüshisiler. **26** Silerge yölenchük bolghan ashliqni qurutiwétimen; on ayal bir bolup bir tonurda nan yéqip, nanlarni silerge tarazida tartip béridu, emma buni yéginginglar bilen toymaysiler. **27** Eger bulardin héch ibret almay, manga qulaq

salmisanglar, belki manga qarshi mangsanglar, **28** Menmu qehr bilen silerge qarshi mangimen; Men, yeni Men Özüm gunahliringlar tüpeylidin jazaterbiyini yene yette hesse éghirlitip chüshürimen. **29** Shuning bilen siler oghulliringlarning göshi we qizliringlarning göshini yeysiler; **30** shundaqla Men qurbanliq «yuqiri jay»liringlani weyran qilip, «kün tüwrük»liringlarni sundurup, ölükliringlarni sunuq butliringlarning üstige tashliwétimen; Méning qelbim silerdin nepretlinidu. **31** Men sheherliringlarni weyran qilip, muqeddes jayliringlarni xarab qilip, [qurbanliqinglarning] xushbuylirini yene purimaymen; **32** zéminni halaketke élip barimen; uningda olturaqlashqan dühmenliringlar bu ehwalgha heyranuhes qalidu. **33** Silerni ellerning arisigha taritip, keyninglardin qilichni sughurup qoghlaymen; shuning bilen zémininglar weyran bolup sheherliringlar xarab qilinidu. **34** U waqitta, siler dühmenliringlarning zéminida turuwatqininglarda, zémin weyrane bolghan barliq künlerde, zémin öz shabat künliridin söyünidu; u zamanda zémin derweqe aram élip öz shabatliridin söyünidu. **35** Özi weyrane bolup turghan barliq künliride u aram alidu, yeni siler uningda turuwatqan waqittiki shabat künliringlarda héch almighan aramni emdi alidu. **36** Aranglardin qutulup qalghanlar bolsa, ular dühmenlarning zéminlirida turghinida köngüllirige yürezadilik salimen, shuning bilen ular chüshken bir yopurmaqning shepisini anglisa qilichtin qachqandek qachidu; héchkim qoghlimisimu yiqilip chüshidu. **37** Gerche héchkim ularni qoghlimisimu, derweqe qilichtin yiqitilghandek ular bir-birining üstige putliship yiqilidu; silerde dühmenliringlarga qarshi turghudek küch qalmaydu. **38** Ellerning arisida halak bolisiler, dühmenliringlarning zémini silerni yep kétidu. **39** Aranglardin qutulup qalghanliri bolsa öz rezilliki tüpeylidin dühmenliringlarning zéminida zeiplishidu; we ata-bowiliringning rezillikidimu yürüp, shular zeipleshkandek ularmu zeiplishidu. **40** Halbuki, ular özi qilghan rezilliki bilen ata-bowiliringning sadir qilghan rezillikini, Manga yüz örüp asyiliq qilghinini, shundaqla ularning Manga qarshi turup mangghinini boynigha alidu, **41** shuningdek Méning ulargha qarshi mangghinimgha, shuningdek ularni dühmenliringning qoligha tapshurghinimgha iqrar bolidu. Shunga eger u waqitta ularning xetnisiz köngli töwen qilinip, öz qebihlikining jazasini qobul qilsa, **42** undaqla Men

Yaqup bilen baghlighan ehdemni yad qilip, Ishaq bilen baghlighan ehdemnimu we Ibrahim bilen baghlighan ehdemnimu ésimge keltürimen, zéminnimu yad qilimen. **43** Chünki zémin ulardin tashlinip, ularsiz bolup xarabe turghan waqitta, shabat künliridin söyünidu; ular bolsa öz qebihlikining jazasini qobul qilidu; sewebi del shuki, ular Méning hökümlirimni tashlidi, belgilimilirimni qelbidin yaman körgenidi. **44** Halbuki, shundaqla bolsimu, ular öz dühmenliringning zéminida turghinida Men ularni tashlimaymen yaki ulargha öchlük qilmaymen, shuningdek ular bilen baghlighan ehdemni buzmaymen, ularni yoqatmaymen; chünki Men Özüm ularning Xudasi Perwerdigardurmen. **45** Men belki ularni dep, ularning Xudasi bolushqa ellerning közi aldida Misir zéminidin chiqirip kelgen ata-bowiliri bilen baghlashqan ehdemni ésimde tutimen. Men Perwerdigardurmen. **46** Perwerdigar Musani wasite qilip, Sinay téghida özi bilen Israillarning otturida békitken hökümler, belgilimiler we qanunlar mana shular idi.

27 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Eger birsi pewqul'adde bir qesem qilip melum kishining jénini Perwerdigargha atighan bolsa, undaqla shu kishige sen békitken jénining qimmitining nerxi töwendikidek bolidu; **3** Yéshi yigirme bilen atmishning ariliqida bolghan er kishi bolsa, sen toxtitidighan qimmiti muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche bolsun; uning qimmiti ellik shekel kümüşke toxtitilsun. **4** Ayal kishi bolsa, aranglarda toxtitilghan qimmiti ottuz shekel bolsun. **5** Eger yéshi besh bilen yigirmening ariliqida bolsa, erkek üçün toxtitilidighan qimmiti yigirme shekel bolup, ayal kishi üçün on shekel bolsun. **6** Eger yéshi bir ay bilen besh yashning ariliqida bolsa, toxtitilidighan qimmiti oghul bala üçün besh shekel, qiz bala üçün üç shekel kümüş bolsun. **7** Eger atmish ya uningdin chongraq yashtiki kishi bolsa, toxtitilidighan qimmiti er kishi üçün on besh shekel, xotun kishi üçün on shekel bolsun. **8** Eger birsi toxtitilghan qimmitini töleshke qurbi yetmise, u özini kahinning aldida teq qilsun; kahin uning qimmitini békitsun. Kahin qesem qilghuchining ehwaligha qarap uning qimmitini toxtitip bersun. **9** Eger birsi [qesem qilip] Perwerdigargha qurbanliq bolushqa layiq bolidighan bir haywanni uninggha atighan bolsa, undaqla shundaqla haywanlar Perwerdigargha atap mutleq

muqeddes sanalsun; **10** haywan nachar bolsa uning ornigha yaxshini yaki yaxshining ornigha nachirini tégishishke yaki ornigha bashqisini almashturushqa hergiz bolmaydu. Mubada atighuchi u haywanning ornigha yene bir haywanni yenggushlimekchi bolsa, Awwalqisi bilen ornigha ekelginining her ikkisi muqeddes sanalsun. **11** Eger haywan Perwerdigargha atalghan qurbanliqqa layiq bolmaydighan bir «napak» haywan bolsa, undaqa u haywanni kahinning aldigha élip kelsun; **12** andin kahin özi uning yaxshiyamanliqigha qarap qimmitini toxtatsun; kahin qimmitini qanche toxtatqan bolsa shundaq bolsun. **13** Eger igisi pul tölep haywanni qayturuwmaqchi bolsa, toxtitilghan qimmitige yene uning beshtin birini qoshup bersun. **14** Eger birsi Perwerdigargha muqeddes bolsun dep öyini uninggha atap muqeddes qilsa, kahin uning yaxshiyamanliqigha qarap qimmitini toxtatsun; kahin uning qimmitini qanche toxtatqan bolsa, shu qimmiti inawetlik bolidu. **15** Kéyin eger öyni atighuchi kishi uni qayturuwmaqchi bolsa, u toxtitilghan qimmitige uning beshtin birini qoshup bersun; andin öy yene uning bolidu. **16** Eger birsi öz mal-mülki bolghan étizliqning bir qismini Perwerdigargha atap muqeddes qilsa, qimmiti uninggha qanchilik uruq térilidighanliqigha qarap toxtitilsun; bir xomir arpa uruqi kétédighan yer bolsa, qimmiti ellik shekel kömüshke toxtitilsun. **17** Eger birsi «azadliq yili»din tartip öz étizliqini muqeddes qilsa, sen qanche toxtatsang shu bolsun. **18** Lékin eger birsi «azadliq yili»din kéyin öz étizliqini muqeddes qilghan bolsa, kahin kélidighan azadliq yilighiche qanchilik yillar qalghanliqini hésablap qimmitini toxtatsun. Ötüp ketken yillargha qarap toluq bahadin muwapiq pul kémeytilsun. **19** Eger birsi öz étizliqini muqeddes qilghandin kéyin pul tölep uni qayturuwmaqchi bolsa, u sen toxtatqan qimmitige yene uning beshtin birini qoshup bersun; shuning bilen étizliq uning öz qoligha qaytidu. **20** Eger u pul béríp étizliqni qayturuwalmighan bolsa yaki bashqa birsige sétip bergen bolsa, kéyin shu étizliqni qayturuwélishqa bolmaydu, **21** Belki azadliq yili kelgende étizliq «igisige qayturulidighanda» u mutleq béghishlan'ghan yerge oxshash, Perwerdigargha atap muqeddes qilinip, miras hoquqi kahin'gha ötidu. **22** Eger birsi sétiwalghan emma öz mirasi bolmighan bir parche yer-étizni Perwerdigargha atap muqeddes qilghan bolsa, **23** kahin azadliq yilighiche qalghan

yilni hésablap, qimmitini toxtatsun. Andin u küni shu kishi toxtitilghan qimmitini Perwerdigargha muqeddes qilghan nerse süpitide keltürsun. **24** Lékin azadliq yili kelgende, étizliq kimdin élin'ghan bolsa, shu kishige, yeni eslidiki igisige qayturup bérilsun. **25** Sen toxtitidighan barliq qimmetler bolsa hemishe muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlik bochiche hésablansun; bir shekel yigirme gerahqa barawer bolidu. **26** Lékin charpayning tunji balisi tunji bala bolghanliqi sewebidin eslidinla Perwerdigargha atilidighan bolghachqa, kala bolsun, qoy-öchke bolsun héchkim uni «Xudagha atap» muqeddes qilmisun; chünki u eslide Perwerdigarning idi. **27** Eger u napak bir haywandin tughulghan bolsa, igisi sen toxtatqan qimmetke yene uning beshtin birini qoshup béríp, andin özige qayturuwalsun; lékin eger igisi uni özige qayturuwalmaymen dése, bu haywan sen toxtatqan qimmetke sétilsun. **28** Eger birsi Perwerdigargha öz mélidin, adem bolsun, haywan bolsun yaki miras yéri bolsun, Perwerdigargha mutleq atighan bolsa, undaq nerse hergiz sétilmisun yaki bedel tölesh bilenmu qayturulmisun. Perwerdigargha mutleq atalghan hernerse bolsa «eng muqeddeslerning biri» hésablinip, uninggha xas bolidu. **29** Eger bir adem Xudagha mutleq xas atalghan bolsa, undaqa uning üçhün bedel bérilip, qayturuwélinishqa hergiz bolmaydu; u choqum öltürülüşhi kérek. **30** Yer-zémindin chiqqan hemme hosulning ondin biri bolghan öshre bolsa, yerning danliq ziraetliri bolsun yaki derexlarning méwisi bolsun, Perwerdigarningki bolidu; u Perwerdigargha muqeddes qilin'ghandur. **31** Birsi öz öshriliridin melum birnersini bedel béríp qayturuwalmaqchi bolsa, u shuninggha yene uning qimmitining beshtin birini qoshup béríp, qayturuwalsun. **32** Kala yaki qoy-öchke padisidin élinidighan öshre bolsa padichining tayiqi astidin ötküzülgen haywanlardin her oninchisi bolsun; Perwerdigargha atilip muqeddes qilin'ghini shu bolsun. **33** Héchkim uning yaxshiyamanliqigha qarimisun we yaki uni almashturmisun; eger uni almashturimen dése, Awwalqisi bilen ornigha almashturulghan her ikkisi muqeddes sanalsun; u hergiz bedel tölöp qayturuwélinmisun. **34** Perwerdigar Sinay téghida Musagha tapilghan, Israillargha tapshurush kérek bolghan emrlar mana shular idi.

Chöl-bayawandiki seper

1 We Israillar Misirdin chiqqandin kéyin ikkinchi yili ikkinchi ayning birinchi küni Perwerdigar Sinay chölide, jamaet chédirida turup Musagha mundaq dédi: — **2** Siler pütkül Israil jamaitini qebilisi, ata jemeti boyiche sanini élip chiqinglar; ademlarning ismi asas qilinip, barliq erkeklar tizimlansun. **3** Israillar ichide omumen yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarni Harun bilen ikkinglar ularning qoshun-qismiliri boyiche sanaqtin ötküzüglar. **4** Herbir qebilidin silerge yardemlishidighan birdin kishi bolsun; ularning herbiri ularning ata jemetining béshi bolidu. **5** Töwendikiler silerge yardemlishidighanlarning isimliki: — Ruben qebilisidin Shidörning oghli Elizur; **6** Shiméon qebilisidin Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel; **7** Yehuda qebilisidin Amminadabning oghli Nahshon; **8** Issakar qebilisidin Zuarning oghli Netanel; **9** Zebulun qebilisidin Hélonning oghli Éliab; **10** Yüsüp ewladliri ichide Efraim qebilisidin Ammihudning oghli Elishama; Manasseh qebilisidin Pidahzurning oghli Gamaliyel; **11** Binyamin qebilisidin Gidéonining oghli Abidan; **12** Dan qebilisidin Ammishaddayning oghli Ahiezer; **13** Ashir qebilisidin Okranning oghli Pagiyel; **14** Gad qebilisidin Déuelning oghli Eliasaf; **15** Naftali qebilisidin Énanning oghli Ahira». **16** Bular jamaet ichidin chaqirilghanlar, yeni ata jemet-qebililirining bashliqliri, minglighan Israillarning bash serdarliri idi. **17** Shuning bilen Musa bilen Harun ismi atalghan bu kishilerni bashlap, **18** ikkinchi ayning birinchi küni pütkül jamaetni yighdi; ular xelqning herbirining qebile-nesebi, ata jemeti boyiche ismini asas qilip, yigirme yashtin yuqirilarning hemmisini bir-birlep tizimlidi. **19** Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Musa Sinay chölide ularni shundaq sanaqtin ötküzdi. **20** Israilning tunji oghli Rubenning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **21** Ruben qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y qiriq alte ming besh yüz kishi boldi. **22** Shiméonning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-

birlep tizimlandi; **23** Shiméon qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y ellik toqquz ming üç yüz kishi boldi. **24** Gadning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **25** Gad qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y qiriq besh ming alte yüz ellik kishi boldi. **26** Yehudaning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **27** Yehuda qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y yetmiş töt ming alte yüz kishi boldi. **28** Issakarning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **29** Issakar qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y ellik töt ming töt yüz kishi boldi. **30** Zebulunning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **31** Zebulun qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y ellik yette ming töt yüz kishi boldi. **32** Yüsüpning ewladliri: — uning oghli Efraimning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **33** Efraim qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y qiriq ming besh yüz kishi boldi. **34** [Yüsüpning ikkinchi oghli] Manassehning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **35** Manasseh qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y ottuz ikki ming ikki yüz kishi boldi. **36** Binyaminning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **37** Binyamin qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y ottuz besh ming töt yüz kishi boldi. **38** Danning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **39** Dan qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y atmiş ikki ming yette yüz kishi boldi. **40** Ashirning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **41** Ashir qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemi y qiriq bir ming besh yüz kishi boldi. **42** Naftalining ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin

ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **43** Naftali qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ellik üç ming töt yüz kishi boldi. **44** Yuqiriqlar bolsa sanaqtin ötküzülgenler bolup, Musa bilen Harun hem Israillarning on ikki emiri (herbiri öz ata jemetige wekil boldi) ularni sanaqtin ötközgen. **45** Shundaq qilip, Israillarning hemmisi, yeni Israilda yigirme yashtin ashqanlardin, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi ata jemetliri boyiche tizimlandi; **46** Sanaqtin ötküzülgenler jemiyy alte yüz üç ming besh yüz ellik kishi boldi. **47** Biraq Lawiylar ata jemet-qebilisi boyiche sanaqning ichige kirgüzülmidi. **48** Chünki Perwerdigar Musagha söz qilip: — **49** «Sen peqet Lawiy qebilisinila shu hésabqa kirgüzülmigin, ularning omumiy saninimu Israillarning qatarigha kirgüzülmigin. **50** Lékin sen Lawiylarni [Xudaning] höküm-guwahliqi saqlaqliq chédir we uning ichidiki barliq qacha-qucha eswaplarni hem uninggha dair barliq nersilerni bashqurushqa teyinligin; ular [ibadet] chédirini we uning ichidiki barliq qacha-qucha eswaplarni kötüridu; ibadet chédirining xizmitini qilghuchilar shular bolsun, ular chédirning töt etrapida öz chédirlirini tiksun. **51** Chédirmi köchüridighan chaghda uni Lawiylar söksun; chédirmi tikidighan chaghda uni Lawiylar tiksun; [Lawiylargha] yat bolghan herqandaq adem uninggha yéqinlashsa ölümge mehkum qilinsun. **52** Israillar bargah qurghanda her adem öz qismida, özige xas tugh astigha chédir tiksun. **53** Biraq [Xudaning] ghezipi Israil jamaitining üstige chüshmesliki üçün, Lawiylar Xudaning höküm-guwahliqi saqlaqliq chédirning töt etrapigha bargah qursun; Lawiylar Xudaning höküm-guwahliqi saqlaqliq chédirmi muhapizet qilishqa mes'ul bolidu» — dégenidi. **54** Israillar ene shundaq qildi; Perwerdigar Musagha qandaq buyrugan bolsa, ular shundaq qildi.

2 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: — **2** Israillar herbiri özlirining tugh astigha, özlirining ata jemetining bayriqi astida chédir tiksun; jamaet chédirining töt etrapidin sel yiraqraq bargah qursun. **3** Kün chiqish terepke, sherq terepke qaritip öz tugh astida qoshun-qismi boyiche bargah quridighini Yehuda bolsun; Yehudalarning emiri Amminadabning oghli Nahshon bolsun. **4** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy yetmiş töt ming alte yüz kishi. **5** Uning yénida bargah quridighini Issakar qebilisi bolsun; Issakarlarning

emiri Zuarning oghli Netanel bolsun. **6** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ellik töt ming töt yüz kishi. **7** Ularning yénida yene Zebulun qebilisi bolsun; Zebulunlarning emiri Hélonning oghli Éliab bolsun. **8** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ellik yette ming töt yüz kishi. **9** Omumen Yehuda bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiyy bir yüz seksen alte ming töt yüz kishi; ular aldi bilen yolgha chiqsun. **10** — Jenub terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Ruben qebilisi bolsun; Rubenlarning emiri Shidörning oghli Elizur bolsun. **11** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy qiriq alte ming besh yüz kishi. **12** Uning yénida bargah quridighini Shiméon qebilisi bolsun; Shiméonlarning emiri Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel bolsun. **13** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ellik toqquz ming üç yüz kishi. **14** Ularning yénida Gad qebilisi bolsun; Gadlarning emiri Déuelning oghli Eliasaf bolsun. **15** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy qiriq besh ming alte yüz ellik kishi. **16** Ruben bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshuni boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiyy bir yüz ellik bir ming töt yüz ellik kishi; ular ikkinchi sep bolup yolgha chiqsun. **17** Andin jamaet chédiri bilen Lawiylarning bargahi bashqa bargahlarning otturisida mangsun; ular qandaq bargah qurghan bolsa, shundaq yolgha chiqsun; her qaysisi öz ornida öz tugh astida bolsun. **18** — Kün pétish terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Efraim qebilisi bolsun; Efraimlarning emiri Ammihudning oghli Elishama bolsun. **19** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy qiriq ming besh yüz kishi. **20** Uning yénida bargah quridighini Manasseh qebilisi bolsun; Manassehlarning emiri Pidahzurning oghli Gamaliyel bolsun. **21** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ottuz ikki ming ikki yüz kishi. **22** Ularning yénida Binyamin qebilisi bolsun; Binyaminlarning emiri Gidéonning oghli Abidan bolsun. **23** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ottuz besh ming töt yüz kishi. **24** Omumen Efraim bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiyy bir yüz sekkiz ming bir yüz kishi; ular üçinchi sep bolup yolgha chiqsun. **25** — Shimal terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Dan

qebilisi bolsun. Danlarning emiri Ammishaddayning oghli Ahiezer bolsun. **26** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiym atmiş ikki ming yette yüz kishi. **27** Uning yénida bargah quridighini Ashir qebilisi bolsun; Ashirlarning emiri Okraning oghli Pagiyel bolsun. **28** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiym qiriq bir ming besh yüz kishi. **29** Ularning yénida Naftali qebilisi bolsun; Naftalilarning emiri Énanning oghli ahira bolsun. **30** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiym ellik üç ming töt yüz kishi. **31** Dan bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiym bir yüz ellik yette ming alte yüz kishi; ular öz tughliri astida hemming keynide yolgha chiqsun. **32** Yuqiridikiler öz ata jemeti boyiche sanaqtin ötküzülgen Israillardur; qoshun-qisimliri boyiche bargahlarda sanaqtin ötküzülgenler jemiym alte yüz üç ming besh yüz ellik kishi boldi. **33** Biraq Lawiyarla, Perwerdigarning Musagha qilghan emri boyiche, Israillar qatarida sanaqtin ötküzülmidi. **34** Israillar Perwerdigarning Musagha qilghan barliq emri boyiche ish tutup, özlirining tughli boyiche bargah quratti; ular öz qebilisi we ata jemeti tertipi boyiche yolgha chiqatti.

3 Perwerdigar Sinay téghida Musa bilen sözleshken künlerde, Harun bilen Musaning ewladliri töwendikilerdin ibaret idi. **2** Harunning oghullirining ismi mundaq: tunji oghlining ismi Nadab idi, uning yene Abihu, Eliazar, Itamar dégen oghulliri bar idi. **3** Harunning oghullirining ismi ene shundaq idi, ular mesihlen'gen kahinlar idi; [Musa] ularni kahinliq wezipisini öteshke Xudagha atap ayrighanidi. **4** Lékin Nadab bilen Abihu Sinay chölide gheyriy bir otni Perwerdigarning aldigha sun'ghini tüpeylidin Perwerdigar aldida öldi we ularning héch nesli qaldurulmidi; Eliazar bilen Itamar öz atisi Harun aldida kahinliq wezipisini ötididi. **5** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **6** Sen Lawiy qebilisini aldinggha keltürüp, ularni kahin Harunning xizmitide bolushqa uning aldigha hazir qil. **7** Ular Harunning hajiti we pütkül jamaetning hajitidin chiqip jamaet chédirining aldida wezipe ötep, ibadet chédirining xizmitini béjirsun. **8** Ular yene jamaet chédiridiki barliq qacha-qucha eswablarni bashqurush bilen Israillarning xizmitide bolup wezipe ötep, ibadet chédirining ishlinini béjirsun. **9** Sen Lawiyarlarni Harun bilen uning oghullirigha teqsimlep bergin; ular

Israillar ichidin mexsus uninggha tallap bérilgen. **10** Harun bilen oghullirini bolsa sen özining kahinliq wezipisini öteshke békitkin; herqandaq yat kishi yéqinlashsa öltürülsun, — dédi. **11** Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** — Qara, Men Israillar ichidin Lawiyarlarni tallidim, ularni Israil ichide baliyatquning barliq tunji méwisining ornigha, yeni chong oghullirining ornigha qoyimen, shunga Lawiyar Méning bolidu. **13** Chünki tunji oghullarning hemmisi Méningkidur; Men Misir zéminida tunji tughulghanlarning hemmisini qetl qilghan künide Israillarning ichidiki tunjilarning hemmisini, meyli adem bolsun yaki haywan bolsun, muqeddes hésablap Méningki qilghanidim. Ular Méningkidur; Men Perwerdigardurmen. **14** Andin Perwerdigar Sinay chöl-bayawanida Musagha: — **15** — Sen Lawiyarlarni ata jemeti, ailisi boyiche sanaqtin ötküz; barliq erkeklerni, yeni bir ayliqtin ashqanlarning hemmisini sanaqtin ötküz, — dédi. **16** Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche, özige déyilgendek Lawiyarlarni sanaqtin ötküzdi. **17** Lawiyning oghullirining ismi mundaq: — Gershon, Kohat, Merari. **18** Gershoning oghullirining ismi aililiri boyiche Libni we Shimey idi. **19** Kohatning oghulliri aililiri boyiche Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **20** Merarining oghulliri aililiri boyiche Mahli we Mushi idi. Bularning hemmisi ata jemeti boyiche Lawiyarlarning jemeti boldi. **21** Gershondin Libnilarning jemeti bilen Shimeylarning jemeti wujudqa keldi; bular Gershonlarning jemetliri idi. **22** Barliq erlarning sanigha asasen, bir ayliqtin ashqanlirining sanaqtin ötküzülgenliri jemiym yette ming besh yüz kishi boldi. **23** Gershoning jemeti ibadet chédirining arqa teripide, yeni gherb terepte bargah qurdi; **24** Gershon jemetining emiri Laelning oghli Eliasaf idi. **25** Gershonlarning jamaet chédiridiki wezipisi ibadet chédirining özidiki astinqi ikki yapquch-perde, uning üstidiki yopuq we jamaet chédirining ishiq perdisige, **26** shundaqla hoyla etrapidiki perdiler, hoyla derwazisining perdisi (hoyla perdiliri ibadet chédiri bilen qurban'gahni chöridep turatti) we hoylida ishilitilidighan munasiwetlik barliq tanilargha qarash idi. **27** Kohattin Amramlarning jemeti, Izharlarning jemeti, Hébronlarning jemeti we Uzziellarning jemeti wujudqa keldi; bu Kohatlarning jemetliri idi. **28** Barliq erkeklarning sani boyiche, bir ayliqtin ashqanlar jemiym sekkiz ming alte yüz adem bolup chiqti; ular muqeddes jaygha qarash wezipisini öteydighan

boldi. **29** Kohat ewladlirining jemetliri jamaet chédirining jenub teripide bargah tiktí. **30** Kohat jemetining emiri Uzzielning oghli Elizafan idi. **31** Ularning wezipisi ehde sanduqi, shire, chiraghdan, ikki qurban'gah, shuningdek muqeddes jayning ichide ishlitidighan qacha-qucha, perde we ibadet chédirining ichide ishlitidighan barliq nersilerge qarash idi. **32** Lawiylarning emirlirining emiri bolsa kahin Harunning oghli Eliazar idi; u muqeddesxanigha qarash wezipisini öteydighanlar üstidin nazaret qilidighan boldi. **33** Meraridin Mahli jemeti bilen Mushi jemeti wujudqa keldi; bular Merarining jemetliri boldi. **34** Barliq erkeklerning sanigha asasen, bir ayliqtin yuqiri bolghanlar sanaqtin ötküzülgende jemiye alte ming ikki yüz kishi chiqti. **35** Merarining jemetining emiri Abihayilning oghli Zuriyel boldi; ular ibadet chédirining shimal teripige bargah qurdi. **36** Merari ewladlirining wezipisi ibadet chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadilirigha, teglikliri barliq eswab-jabduqlirigha qarash, shuningdek bulargha munasiwetlik ishlitidighan barliq nersilerge, **37** shundaqla hoylining töt etrapidiki xadilargha we ularning teglikliri, qozuq we tanilargha mes'ul bolushqa belgilenidi. **38** Ibadet chédirining aldigha, sherq teripige, yeni jamaet chédirining künchiqish teripige bargah qurghanlar Musa, Harun we Harunning oghulliri idi; ular Israillarning xizmitide bolush wezipisini ötep, muqeddes jaygha qaraydighan boldi; ulargha yat bolghan herqandaq adem [muqeddes] jaygha yéqinlashsa, öltürülettí. **39** Musa bilen Harun Perwerdigarning emri boyiche, sanaqtin ötküzgen barliq Lawiylar, jemetliri boyiche, yeni bir ayliqtin yuqiri sanaqtin ötküzülgen erkeklér jemiye yigirme ikki ming chiqti. **40** Perwerdigar Musagha: — Sen Israillar ichide bir ayliqtin ashqan tunji oghullarni sanaqtin ötküzüp, isim-familisi boyiche tizimlap chiq. **41** Sen Lawiylarni Israillarning barliq tunjilirining ornida Manga xas qil (Men Perwerdigardurmen); Lawiylarning mal-charwilirininimu Israillarning barliq tunji mal-charwilirining ornida Manga xas qil, — dédi. **42** Musa Perwerdigarning emri boyiche, Israillarning tunjilirini qoymay sanaqtin ötküzdi. **43** Bir ayliqtin yuqiri tunji oghul balilirini isim-familisi bilen sanaqtin ötküzgende, ular jemiye yigirme ikki ming ikki yüz yetmish üç kishi chiqti. **44** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **45** Sen Lawiylarni Israillarning tunjilirining ornida Manga

talla, shundaqla Lawiylarning mal-charwilirininimu Israillarning mal-charwilirining ornida Manga tallá; shuning bilen Lawiylar Méningki bolidu; Men Perwerdigardurmen. **46** We Lawiylarning sanidin artuq chiqqan Israillarning tunjiliri, yeni shu ikki yüz yetmish üçü üçün hörlük heqqini qobul qilghin; **47** shularning herbiri üçün besh shekel kümüş al, kishi sanigha qarap bolsun; muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ulardin alghin (bir shekel yigirme gerahdur). **48** Artuq chiqqan ademlerning, yeni hörlük heqqini tölishi kérek bolghanlarning kümüşhini Harun bilen uning oghullirigha ber. **49** Emdi Lawiylar teripidin «hörlükke chiqirilghan» dep hésablan'ghan tunji oghullardin artuq chiqqanlardin bolsa, Musa ulardin shu hörlük heqqini aldi; **50** u Israillarning tunjiliridin shu kümüşni, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche jemiye bir ming üç yüz atmish besh shekel aldi. **51** Musa Perwerdigarning emri boyiche «hörlükke chiqirilghan»larning kümüşhini del Perwerdigar buyrughinidek, Harun bilen uning oghullirigha berdi.

4 Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Lawiylar ichidin ata jemeti boyiche Kohat ewladlirining omumiye sanini tizimlighin, **3** ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida ish-xizmet qilishqa kéleleydighanlarning hemmisini tizimlap chiq. **4** Kohat ewladlirining jamaet chédiri ichidiki wezipisi eng muqeddes buyumlarni bashqurush bolidu. **5** Bargah köchürüldighan chaghda, Harun bilen uning oghulliri kirip «[eng muqeddes jay]»diki «ayrima perde-yopuq»ni chüshürüp, uning bilen höküm-guwahliq sanduqini yögisun; **6** andin uning üstini délfinning térisidin étilgen yopuq bilen orap, üstige kök bir rextni yépip, andin kötüridighan baldaqlarni ötküzsun. **7** Teqdim nan [tizilghan] shirege kök bir rext sélinip, üstige légen, texse, piyale we sharab hediyeleirini chachidighan qedehler tizip qoyulsun; shiredimu «daimiy nan» tizilip turiwersun; **8** bu nersilerning üsti qizil rext bilen, uning üsti yene délfín tériside étilgen bir yopuq bilen yépip, andin kötiridighan baldaqlar ötküzüp qoyulsun. **9** Ular kök rext élip, uning bilen chiraghdan bilen üstidiki chiraghlarni, pilik qisquchlarni, küldanlarni we chiraghdan'gha ishlitidighan, barliq may qachilaydighan qachilarni yépip qoysun. **10** Ular yene chiraghdan bilen chiraghdan'gha ishlitidighan hemme qacha-qucha

eswablarni délfín térisidin étilgen yopuq bilen yögep, andin epkeshke sélip qoysun. **11** Altun xushbuygahqa kök bir rext sélip, yene délfín tériside étilgen yopuq bilen yépip, andin kötürgüchke qosh baldaqlarni ötküzüp qoysun. **12** Muqeddes jayning ichide ishlitidighan barliq qacha-quchilarni kök bir rext bilen yögep, andin üstige délfín tériside étilgen yopuqni yépip, andin bir epkeshke sélip qoysun. **13** Ular qurban'gahni külidin tazilap, üstige sösün renglik bir rextni yéyip qoysun. **14** Andin yene qurban'gahta ishilitidighan eswablar — küldan, ilmek, belgürjek, chiniler, shundaqla barliq eswablarni qurban'gah üstige tizip, andin délfín tériside étilgen bir yopuq bilen yépip, andin kötüridighan baldaqlarni ötküzüp qoysun. **15** Pütün bargahdikiler yolgha chiqidighan chaghda, Harun bilen uning oghulliri muqeddes jay we muqeddes jaydiki barliq qacha-qucha eswablarni yépip bolghandin kéyin, Kohatning ewladliri kélip kötürsun; lékin ölüp ketmeslik üçün muqeddes buyumlargha qol tegküzmisun. Jamaet chédiri ichidiki nersilerdin shularni Kohatning ewladliri kötürüshi kérek. **16** Harunning oghli Eliazarning wezipisi chiragh méyi, xushbuy etir, daimiy teqdim qilinidighan ashliq hediye bilen mesihlesh méyigha qarash, shundaqla pütkül ibadet chédiri bilen uning ichidiki barliq nersiler, muqeddes jay hem muqeddes jaydiki qacha-qucha eswablargha qarash tin ibaret. **17** Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **18** Siler Kohat jemetidikilerni Lawiyalar arisidin qet'iy yoqitip qoymanglar; **19** belki ularning ölmey, hayat qélishi üçün ular «eng muqeddes» buyumlargha yéqinlashqan chaghda, Harun bilen uning oghulliri kirip ularning herbirige qilidighan we kötüridighan ishlarni körsitip qoysun; **20** ular peqet muqeddes jaygha kirgende muqeddes buyumlargha bir deqiqu muqarimisun, undaq qilip qoysa ölüp kétidu. **21** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **22** Gershon ewladliri ichide ata jemeti we aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp umumiy sanini al. **24** Gershon aililirining qilidighan xizmiti we ular kötüridighan nersiler töwendikiche: **25** — ular jamaet chédirining özini, yeni astidiki ichki perdiliri we sirtqi perdilirini, uning yapquchini, shundaqla üstige yapqan délfín tériside étilgen yopuqni we jamaet chédirining kirish ishikining

perdisini, **26** ibadet chédiri bilen qurban'gahni chöridep tartilghan hoylidiki perdiler bilen kirish derwazisining perdisini, shulargha xas tanilirini we ishlitidighan barliq qacha-qucha eswablarni kötürsun; bu eswab-üskünilerge munasiwetlik kérek bolghan ishlarni qilsun. **27** Gershon ewladlirining pütün wezipisi, yeni ular kötüridighan we béjiridighan barliq ishlar Harun we uning oghullirining körsetmiliri boyiche bolsun; ularning néme kötüridighanliqini siler belgilep béringlar. **28** Gershon ewladlirining jemetlirining jamaet chédirining ichide qilidighan xizmiti shular; ular kahin Harunning oghli Itamarning qol astida turup ishlisun. **29** Merarining ewladlirininimu, ularni ata jemeti, aililiri boyiche, sanaqtin ötküz; **30** ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp umumiy sanini al. **31** Ularning jamaet chédiri ichidiki barliq xizmiti, yeni kötürüsh wezipisi mundaq: — Ular jamaet chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadiliri we ularning teglikliri, **32** hoynining töt etrapidiki xadilar, ularning teglikliri, qozuqliri, tanaliri, barliq eswab-üsküne hem shulargha kéreklik bolghan barliq nersilerni kötürüsh bolsun; ular kötüridighan eswab-üskünilerni namini atap bir-birlep her ademge körsitip béringlar. **33** Merari jemet-aillirining jamaet chédiri ichide qilidighan barliq ishliri ene shular; ular kahin Harunning oghli Itamarning qol astida turup ishlisun. **34** Musa bilen Harun we jamaetning emirliri Kohatning ewladlirining ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish sépige kireleydighanlarning hemmisini ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzdi. **36** Ulardin jemeti boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ikki ming yette yüz ellik kishi bolup chiqti. **37** Mushular Kohat jemetidin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzgenler idi. **38** Gershonlarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisi sanaqtin ötküzüldi; **40** ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ikki ming alte yüz ottuz kishi bolup chiqti. **41** Mushular Gershon jemetidin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin

ötküzgenler idi. **42** Merarilarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashdin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisi sanaqtin ötküzüldi; **44** ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiý üç ming ikki yüz kishi bolup chiqti. **45** Mushular Merari jemetidin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzgenler idi. **46** Sanaqtin ötküzülgen Lawiylar mana shular idi; Musa bilen Harun hem Israillarning emirliri ulardin ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashdin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish we yük kütürüş wezipisige kireleydighanlarni sanaqtin ötküzgen. **48** Ularning sani jemiý sekkiz ming besh yüz seksen adem bolup chiqti. **49** Perwerdigarning emri boyiche, ular Musa teripidin sanaqtin ötküzüldi; herkim özi qilidighan Ishi we kütüridighan yükige asasen sanaqtin ötküzüldi. Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha emr qilghinidek boldi.

5 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Sen Israillargha emr qilip: «Siler pise-maxaw késili bilen aqma késilige giriptar bolghanlarni, shundaqla ölükke tégishi bilen napak bolup qalghan hemmisini er-ayal démey bargahntin chiqiriwétinglar. Bargahlarni bulghiwetmesliki üçün ularni bargahntin chiqiriwétinglar; chünki Men bargah otturisasi makan qildim» — dégin, — dédi. **4** Israillar shundaq qilip ularni bargahntin chiqiriwetti; Perwerdigar Musagha qandaq emr qilghan bolsa, Israillar shundaq qildi. **5** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **6** Sen Israillargha éytqin: — Meyli er yaki ayal bolsun, eger u insanlarning Perwerdigargha wapasizliq qilidighan herqandaq gunahliridin birini sadir qilip, shuning bilen gunahkar dep békitilse, **7** undaqa u özi ötküzgen gunahigha iqrar qilip, itaetsizliki keltürüp chiqarghan, ziyatlan'ghuchining ziyinini toluq tölep bérishi kérek we uning sirtida u kishige yene beshtin bir ülüşni qoshup tölep bersun. **8** Ziyatlan'ghuchining mubada itaetsizlik keltürüp chiqarghan ziyán'gha bérilgen tölem pulini alghudek tughqini bolmisa, tölem puli gunahkar bolghan kishining kafaritige sunulidighan qoshqargha qoshulup, Perwerdigargha atilip, kahin'gha bérilsun. **9** Shuningdek Israillarning Xudagha atighan barliq muqeddes hediyliri, yeni kahin'gha keltürgen

nersilerdin barliq «kötürme qurbanliq-hediye»ler kahin'gha hésab bolsun. **10** Herkim Xudagha atighan hediyeler muqeddes dep hésablansun, shundaqla kahinning bolsun; kishiler kahin'gha néme hediye qilsa, uning hemmisi kahinning bolsun. **11** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **12** Sen Israillargha söz qilip mundaq dégin: — Eger birsining xotuni öz éridin yüz örügen, sadaqetsizlik qilghan bolsa, **13** — démek, bashqa birsi bilen yéqinlashqan, shundaqla uning bulghan'ghanliqi éringning közlidiridin yoshurun bolghan bolsa, héch guwahchi bolmighan hem gunah qilghan chéghida tutulupmu qalmighan bolsa, **14** shundaq ehwalda, éri öz xotunidin guman qilip künlise, xotuni rastla zina qilip bulghan'ghan bolsa (yaki öz xotunigha guman qilip künlisimu, xotuni zina qilmighan we bulghanmighan bolsa) **15** ehwalini ispatlash üçün bu adem xotunini kahinning yénigha ekelsun hem xotuni üçün zörür ashliq hediyesi, yeni arpa undin ondin bir efahni alghach kelsun; shu hediyesining üstige u héch zeytun méyi quymisun yaki héch mestiki qoshup qoymisun; chünki bu kündashliq hediyesi, esletme ashliq hediyesi bolup, ularning qebihlikige bolghan esletmidur. **16** Kahin u xotunni aldigha keltürüp, Perwerdigarning huzurida turghuzsun. **17** Kahin komzekke muqeddes sudin quyup, ibadet chédirining yer topisidin bir chimdim élip sugha chéchip qoysun. **18** Kahin u xotunni Perwerdigarning huzurida turghuzup, béshini échip, esletme ashliq hediyesi, yeni kündashliq hediyesini uning qoligha tutquzsun, andin kahin qoligha qarqghish keltürgüchi elem süyini alsun. **19** Kahin u xotun'gha qesem ichküzüp, uninggha «Derweqe sen héchqandaq adem bilen bille yatmighan, éringning ornida bashqa birsi bilen bille bolushqa ézip buzuqluq qilmighan bolsang, undaqa sen bu qarqghish keltürgüchi elem süyidin xalas bolghaysen. **20** Lékin sen éringning ornida bashqa birsigé yéqinliship özüngni bulghighan bolsang, éringdin bashqa bir er sen bilen bille yatqan bolsa, —» désun; **21** andin kahin u xotun'gha qarqghish qesimini ichküzgendin kéyin, yene uninggha: «— Perwerdigar yotangni yigitlip, qorsiqingni ishshitiwetsun, shuningdek Perwerdigar séni öz xelqing ichide qarqghish we qesem ichish destikige aylandursun; bu qarqghish süyi ich-qarninggha kirip, qorsiqingni ishshitiwetsun, yotangni yigilitiwetsun» dégende, u xotun: «Amin, amin» désun. **23** Shuningdek kahin bu qarqghish sözlirini

depterge pütüp qoysun, shundaqla yazghan sözlerni elem süyige chilisun, **24** andin u xotun'gha bu qarqghish keltürgüchi elem süyini ichküzsun, bu qarqghish keltürgüchi su uning ichige kirishi bilenla uninggha azab-elem bolidu. **25** Kahin u xotunning qolidin kündashliq ashliq hediyesini élip, uni Perwerdigarning huzurida pulanglitip bolghandin kéyin, qurban'gahqa élip kelsun. **26** Kahin hediyeidin bir siqim un élip, xatire hésabida qurban'gahqa qoyup köydürsun; andin u xotun'gha bu suni ichküzsun. **27** Kahin emdi u xotun'gha suni ichküzgendin kéyin, eger u heqiqiy bulghan'ghan bolup, öz érige sadaqetsizlik qilghan bolsa, choqum shundaq boliduki, bu qarqghish süyi uning ichige kirgendin kéyin uninggha azab-elem keltüridu; uning qorsiqi ishship, yotisi yigilep kétidu; shuning bilen u xotun öz xelqi ichide qarqghishqa kétidu. **28** Lékin eger u xotun bulghanmighan pak bolsa, shu ishtin xalas bolidu we eksiche hamilidar bolup perzentlik bolidu. **29** Mana bu kündashliq toghrisidiki qanundur; xotun öz érinin ornida bashqa birsi bilen bille bolushi bilen ézip bulghan'ghan bolsa **30** we yaki birsi xotunidin guman qilip künlise, undaqta u xotunini Perwerdigarning aldida turghuzsun, kahin uninggha shu qanun boyiche hemmini ijra qilsun. **31** Ene shundaq qilghanda, er gunahtin xalas bolup, xotun öz gunahini kötiridu.

6 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillargha éytqin: «Meyli er yaki ayal bolsun, «Özümnü Perwerdigargha atap, nazariylardin bolimen» dégen alahide bir qesemni ichken bolsa, **3** undaqta u özini haraq-sharabtin ayrip perhiz tutsun; haraq-sharab bilen ishlen'gen sirkinimu ichmisun yaki herqandaq üzüm sherbitini ichmisun we höl-quruq üzümlernimu yémisun. **4** Özini Perwerdigargha atighan barliq künlerde, üzüm télidin chiqqan herqandaq nersini, meyli üzüm uruqi bolsun, posti bolsun, ularni yéyishke bolmaydu. **5** Özümnü Perwerdigargha atidim dep qesem qilghan künliride, ularning béshigha ustira tegküzüshke bolmaydu; özini Perwerdigargha atighan künler ötüp bolmighuche, u muqeddes bolushi kérek; ular chachlirini uzun qoyushi kérek. **6** U qesem ichken barliq künliride héchqandaq ölüklerge yéqinlishishqa bolmaydu. **7** Uning öz atisi, anisi, qérindishi yaki hede-singilliri ölüp qalghan bolsa, ularni dep özini napak qilmasliqi kérek; chünki béshida Perwerdigarghila xas bolimen dep bergen wedisingin belgisi bolidu. **8** Özini Xudagha

atiwetken barliq künlerde u Perwerdigar aldida muqeddes bolup tursun. **9** Mubada bir kishi uning yénida tuyuqsiz ölüp qélip, özini Perwerdigargha atighanliqning belgisi bolghan béshi bulghan'ghan bolsa, u özini paklash küni we kéyinki yettinchi künimu chéchini aldursun. **10** Sekkizinchi küni u ikki paxteknü yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining derwazisi aldida kahin'gha tapshursun. **11** Kahin birini gunah qurbanliqi, yene birini köydürme qurbanliq süpitide sunup, ölük sewebidin napak bolup qalghan gunahini tilep kafaret qilsun; nazariy shu küning özide öz béshini qaytidin muqeddes-pak qilsun, **12** u özini Perwerdigargha atighan künlirini yéngiwashdin bashlisun, shuning bilen bir yashliq bir erkek qozini itaetsizlik qurbanliqi qilip sunsun; ilgiriki künliri bolsa inawetsiz hésablansun; chünki uning özini [Perwerdigargha] atighan haliti bulghan'ghan. **13** Nazariylardin biri özini [Perwerdigarghila] atighan künler toshqan künde u toghruluq qanun-belgilime mundaq: — Kishiler uni jamaet chédirining derwazisi aldigha ekelsun; **14** u özi Perwerdigargha sunulidighan köydürme qurbanliq üçün bir yashliq béjirim erkek qozini, gunah qurbanliqi üçün bir yashliq chishi béjirim bir qozini, inaqliq qurbanliqi üçün béjirim bir qoshqarni keltürsun, **15** shundaqla bir séwet pétir nan, zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin pishurulghan toqachlar hemde zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlar we shu qurbanliqlarning qoshumche ashliq hediyeleiri we sharab hediyeleirini keltürsun. **16** Kahin bularni Perwerdigarning huzurigha keltürüp, Nazariyning shu gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqini sunsun; **17** u Perwerdigargha atalghan inaqliq qurbanliqi süpitide qoshqarni sunsun, uninggha qoshup bir séwet pétir nanni sunsun; kahin shular bilen teng Nazariy qoshup teqdim qilghan ashliq hediye bilen sharab hediyeleiri keltürüp sunsun. **18** Nazariy jamaet chédirining derwazisi aldida özini Perwerdigargha atighanliqigha belge qilip qoyuwetken chéchini chüshürüp, chéchini élip inaqliq qurbanliqi astidiki otqa qoysun. **19** Nazariy shu teriqide özini Perwerdigarghila atighanliq chéchini chüshürüp bolghandin kéyin, kahin qaynap pishirilghan qoshqarning bir aldi qolini hem séwettin bir pétir nan bilen bir pétir hemek nanni élip kélip Nazariyning qoligha tutquzsun. **20** Kahin bularni Perwerdigarning aldida pulanglatma qurbanliq

süpitide örüsün; bular pulanglatma qurbanliq süpitide sun'ghan tösh bilen kötürme hediye qilin'ghan aldi qol bilen qoshulup, muqeddes dep hésablinip kahin'gha bériksun; andin kéyin Nazariy sharab ichse bolidu. **21** Shular bolsa qesem ichken Nazariy toghrisida, özini Perwerdigargha atashta sunush zörür bolghan qurbanliq-hediyeler toghrisida békitilgen qanun-belgilimidur; shuningdek uning qoli némige yetse shuni sunsimu bolidu; u ichken qesimi boyiche, yeni özini Xudagha atash wedisi toghruluq shu nizambelgilime boyiche hemme ishni ada qilsun; wedisige emel qilsun. **22** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **23** Sen Harun bilen uning oghullirigha söz qilip mundaq dégin: — Siler Israillargha mundaq bextberiket tilenglar: — **24** «Perwerdigar silerge bextberiket ata qilghay, silerni Öz panahida saqlighay; **25** Perwerdigar yüzini silerning üstünglerde yorutup, silerge shapaet qilghay; **26** Perwerdigar yüzini üstünlargha qaritip kötürüp, silerge xatirjemlik bergey!» — dep tilenglar. **27** Ular shundaq qilip namimni Israillarning üstige qonduridu we Men ulargha bextberiket ata qilimen.

7 Musa ibadet chédirini tikligen küni, u chédirni mesih qilip maylap muqeddes qildi, shundaqla uning ichidiki barliq eswab-jabduqlar, qurban'gah we uning barliq qacha-qucha eswablarini mesih qilip maylap muqeddes qildi; shü küni shundaq boldiki, Israilling emirliri, yeni ularning ata jemetining bashliqliri bolghan, qebile emirliri kélip hediyelerni sundi; shu qebililerning emirliri sanaqtin ötküzüsh ishigha nazaret qilghuchilar idi. **3** Ular özlirining hediyeirini Perwerdigarning huzurigha hazir qilishti, keltürülgen bu hedieler jemi bolup alte harwa, on ikki öküzdin ibaret idi; her ikki emir birliship birdin sayiwenlik harwa, herbir emir birdin öküz élip keldi; ular bu hediylerni chédirining aldigha ekilishti. **4** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **5** Jamaet chédirining ishliirigha ishlitish üçün sen bu nersilerni qobul qilip, Lawiylarning herbirining béjiridighan ishliiri boyiche ularning ishlitishige bergin, — dédi. **6** Shuning bilen Musa harwa bilen öküzlerni qobul qilip Lawiylargha tapshurup berdi. **7** U Gershon ewladlirining qilidighan ishliirigha asasen, ulargha ikki harwa bilen töt öküz berdi. **8** Merari ewladlirining qilidighan ishliirigha asasen, ulargha töt harwa bilen sekkiz öküz berdi; ularning hemmisi kahin Harunning oghli Itamargha qaraytti; **9** Lékin u Kohatning ewladlirigha héchnéme

bermidi; chünki ular muqeddes nersilerni kötürüshke mes'ul idi; démek, ular mes'ul bolghan nersilerni öz müriside kötüretti. **10** Qurban'gah maylinip mesihlen'gen küni, uni Xudagha béghishlash yolida emirler sunidighan hediyeirini élip kélip, qurban'gah aldigha qoyushti. **11** Perwerdigar Musagha: — Ular qurban'gahni béghishlash yolida hediyeirini sunsun; herbir emir öz künde sunsun, — dédi. **12** Birinchi küni hediye sun'ghuchi Yehuda qebilisidin Amminadabning oghli Nahshon boldi. **13** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **14** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **15** köydürme qurbanliq üçün bir erkeq torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; **16** gunah qurbanliqi üçün bir téke; **17** inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Amminadabning oghli Nahshon sun'ghan hediylere idi. **18** Ikkinchi küni hediye sun'ghuchi Issakarning emiri Zuarning oghli Netanel boldi. **19** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **20** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **21** köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; **22** gunah qurbanliqi üçün bir téke; **23** inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Zuarning oghli Netanel sun'ghan hediylere idi. **24** Üchinchi küni hediye sun'ghuchi Zebulun ewladlirining emiri Hélonning oghli Éliab boldi. **25** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **26** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **27** köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; **28** gunah qurbanliqi üçün bir téke; **29** inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa,

besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Hélonning oghli Éliab sun'ghan hediyeleler idi. 30 Tötinchi küni hediye sun'ghuchi Ruben ewladirining emiri Shidörning oghli Elizur boldi. 31 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 32 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; 33 köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; 34 gunah qurbanliqi üçün bir téke; 35 inaliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Shidörning oghli Elizur sun'ghan hediyeleler idi. 36 Beshinchi küni hediye sun'ghuchi Shiméon ewladirining emiri Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel boldi. 37 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 38 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; 39 köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; 40 gunah qurbanliqi üçün bir téke; 41 inaliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel sun'ghan hediyeleler idi. 42 Altinchi küni hediye sun'ghuchi Gad ewladirining emiri Déuelning oghli Eliasaf boldi. 43 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 44 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; 45 köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; 46 gunah qurbanliqi üçün bir téke; 47 inaliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Déuelning oghli Eliasaf sun'ghan hediyeleler idi. 48 Yettinchi küni hediye sun'ghuchi Efraim ewladirining emiri Ammihudning oghli Elishama boldi. 49 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir

kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 50 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; 51 köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; 52 gunah qurbanliqi üçün bir téke; 53 inaliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Ammihudning oghli Elishama sun'ghan hediyeleler idi. 54 Sekkizinchi küni hediye sun'ghuchi Manasseh ewladirining emiri Pidahzurning oghli Gamaliyel boldi. 55 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 56 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; 57 köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; 58 gunah qurbanliqi üçün bir téke; 59 inaliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Pidahzurning oghli Gamaliyel sun'ghan hediyeleler idi. 60 Toqquzinchi küni hediye sun'ghuchi Bényamin ewladirining emiri Gidéonining oghli Abidan boldi. 61 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 62 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; 63 köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; 64 gunah qurbanliqi üçün bir téke; 65 inaliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Gidéonining oghli Abidan sun'ghan hediyeleler idi. 66 Oninchi küni hediye sun'ghuchi Dan ewladirining emiri Ammishaddayning oghli Ahiezer boldi. 67 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 68 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir

altun piyale; **69** köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; **70** gunah qurbanliqi üçün bir téke; **71** inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Ammishaddayning oghli Ahiezer sun'ghan hediyeleler idi. **72** On birinchi küni hediye sun'ghuchi Ashir ewladlirining emiri Okranning oghli Pagiyel boldi. **73** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **74** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **75** köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; **76** gunah qurbanliqi üçün bir téke; **77** inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Okranning oghli Pagiyel sun'ghan hediyeleler idi. **78** On ikkinchi küni hediye sun'ghuchi Naftali ewladlirining emiri Énanning oghli Ahira boldi. **79** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **80** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **81** köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza; **82** gunah qurbanliqi üçün bir téke; **83** inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Énanning oghli Ahira sun'ghan hediyeleler idi. **84** Qurban'gah maylinip mesihlen'gen künide, Israil emirliri qurban'gahqa sun'ghan hediyeleler: — jemiý on ikki kümüsh légen, on ikki kümüsh das, on ikki altun piyale boldi, **85** herbir kümüsh légenning éghirliqi bir yüz ottuz shekel, herbir kümüsh dasning éghirliqi yetmish shekel idi; mushu qacha-quchigha ketken kümüsh muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchen'gende, jemiý ikki ming töt yüz shekel chiqti; **86** xushbuy bilen toldurulghan altun piyale on ikki bolup, muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchen'gende, herbir altun pialining éghirliqi on shekel chiqti; bu altun pialilerning altuni jemiý bir yüz yigirme shekel chiqti; **87** köydürme qurbanliqlar üçün bolghan mallar: — jemiý on ikki

torpaq, on ikki qochqar, on ikki bir yashliq erkeq qoza idi, herbiri tégishlik ashliq hediyeleler bilen bille sunuldi; on ikki téke gunah qurbanliqi üçün sunuldi; **88** inaqliq qurbanliqliri üçün sunulghini jemiý yigirme töt buqa, atmish qochqar, atmish téke, bir yashliq atmish erkeq qoza idi. Qurban'gah maylinip mesihlinip, uni Xudagha béghishlash yolida sunulghan hediyeleler mana mushular. **89** Musa [Perwerdigar] bilen sözleshkili jamaet chédirigha kirgen chéghida, u «hökü-m-guwahliq sanduqi»ning üstidiki «kafaret texti»ning ikki teripidiki kérubning otturisidin uning özige gep qilghan awazini anglap turdi; Perwerdigar shu yolda uninggha söz qilatti.

8 Perwerdigar Musagha söz qilib: — **2** Sen Harun'gha: «Sen chiraghtar yaqidighan chaghada yette chiraghtning hemmisi chiraghdanning aldini yorutidighan bolsun» dep éytip qoy, — dédi. **3** Harun shundaq qildi; u chiraghdan üstidiki chiraghtarning hemmisini yandurup, xuddi Perwerdigarning Musagha éytqinidek, chiraght nurini chiraghdanning aldini yorutidighan qilib qoydi. **4** Chiraghdanning yasilishi mundaq: u altundin bolqa bilen soqup yasalgan, putidin güllirigiche bolqa bilen soqup chiqirilghan. Perwerdigar Musagha körsetken nusxidek, u chiraghdanni shundaq yasatti. **5** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **6** Sen Israillarning ichidin Lawiylarni tallap chiqip paklighin. **7** Ularni paklash üçün ulargha mundaq qil: «kafaret süyi»ni ularning bedinige chachqin; andin ular özliri pütün bedinini ustura bilen chüshürsun, kiyimlirini yuyup özini pak qilsun. **8** Andin kéyin ular bir torpaq bilen shuninggha qoshup ashliq hediyesini, yeni zeytun méyi ileshtürülgen ésil unni keltürsun; sen gunah qurbanliqi üçün yene bir torpaqni keltür. **9** Sen Lawiylarni jamaet chédirining aldigha keltür we pütün Israil jamaitini yighip kel; **10** Lawiylarni Perwerdigarning huzurigha hazir qilghin; andin Israillar kélip qollirini ularning üstige qoysun. **11** Harun Lawiylarni Israillarning «pulanglatma qurbanliqi» süpitide Perwerdigarning xizmitini qilsun dep, Perwerdigargha hediye qilsun. **12** Lawiylar qollirini héliqi ikki torpaqning béshigha qoysun; sen birini gunah qurbanliqi bolsun, birini köydürme qurbanliq bolsun, Lawiylar üçün kafaret keltürsun dep Perwerdigargha sun'ghin. **13** Sen andin Lawiylarni Harun bilen uning oghullirining aldida turghuzup, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigargha hediye qil. **14** Lawiylar

Méningki bolsun dep, sen Lawiylarni ene shu teriqide Israillardin ayrip chiq. **15** Andin Lawiylar kirip jamaet chédirining ishlirini qilsa bolidu; sen ularni paklandur, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide hediye qil. **16** Chünki ular Israillar ichide pütünley Manga atalghan; Méning ularni Méningki bolsun dep tallishim ularni Israillarning arisida baliyatquning tunji méwisi ornida qoyghanliqimdur. **17** Chünki Israillarning tunjisi, meyli u insan yaki haywan bolsun, pütünley Manga tewedur; Men Misir zéminida barliq tunjilarni öltürgen küni ularni Özümgé muqeddes qilib éliwalghanidim. **18** Méning Lawiylarni u yol bilen tallishim ularni Israillarning ichidiki tunjilirining ornida qoyushum üçündür. **19** We jamaet chédirida Israillarning xizmitide bolsun we Israillarning [gunahini tilep] kafaret keltürsun, shuningdek Israillar muqeddes jaygha yéqinlashqanda ular arisida bala-qaza chiqmisun dep, Men Israillar ichidin Lawiylarni Harun bilen uning oghullirigha berdim. **20** Musa, Harun we pütkül Israil jamaiti Lawiylarni shundaq qildi; Perwerdigarning Lawiylar toghruluq Musagha buyrughinidek Israillar hemmisini beja keltürdi. **21** Lawiylar shundaq qilib özlirini [gunahtin] paklap, kiyim-kécheklarini yuyup pakizlidi; Harun ularni pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigargha hediye qildi; Harun yene ularni paklashqa [gunahini tilep] kafaret qildi. **22** Andin kéyin Lawiylar kirip Harunning aldida, shundaqla uning oghullirining aldida, jamaet chédiri ichidiki ishlarni qilishqa kirishti; Perwerdigar Lawiylar toghruluq Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar uni shu boyiche beja keltürdi. **23** Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **24** Lawiylarning wezipisi mundaq bolsun: — Yigirme besh yashdin yuqiriliri kirip jamaet chédiri ichidiki ishlarni qilishqa sepke kirsun; **25** ellik yashqa yetkenden kéyin septin chékinip shu xizmetni qilmisun; **26** lékin ular jamaet chédiri ichide qérindashlirigha yardemliship, ularning hajetliridin chiqishqa bolidu, emma chédiridiki resmий wezipide bolmisun. Lawiylarning wezipiliri heqqide ulargha ene shundaq qil.

9 Misir zéminidin chiqqandin kéyinki ikkinchi yili birinchi ayda, Perwerdigar Sinay chölde Musagha buyrup: — **2** Israillar békitilgen waqitta ötüp kétish héytini ötküzsun; **3** yeni mushu ayning on tötinchi küni gugumda, békitilgen waqitta, barliq belgilime we qaide-tertip boyiche héytini ötküzünglar, — dédi.

4 Shuning bilen Musa Israillargha söz qilib ötüp kétish héytini ötküzüshni buyrudi. **5** Ular birinchi ayning on tötinchi küni gugumda, Sinay chölde ötüp kétish héytini ötküzdi; Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq qildi. **6** Bir nechcheylen bir ölükke tégip kétip napak bolup qalghanliq üçün, ular shu küni ötüp kétish héytini ötküzelmidi-de, ular shu küni Musa bilen Harunning aldigha kélip Musagha: — **7** Biz ölüp qalghan ademge tégip kétip napak bolup qalghan bolsaqmu, lékin némishqa Israillarning qatarida, békitilgen waqitta Perwerdigargha sunushqa kérek bolghinini élip kélishtin ret qilinimiz? — déyishti. **8** — Toxtap turunglar, men béríp Perwerdigar siler toghranglarda néme buyruydikin, anglap baqay, — dédi Musa ulargha. **9** Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **10** Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler we silerning ewladliringlar ichide beziler ölüklerge tégip kétip napak bolup qalghan bolsa yaki uzaq seper üstide bolsa, ular yenila Perwerdigar üçün ötüp kétish héytini ötküzüshke bolidu. **11** Undaq kishiler ikkinchi ayning on tötinchi küni gugumda héytini ötküzsun; [héyt taamini] pétir nan we achchiq köktatlar bilen bille yésun; **12** ulardin etige azraqmu qaldurmisun we [qozisining] ustixanliridin birersinimu sundurghuchi bolmisun; ular héytini ötüp kétish héytining barliq belgilimiliri boyiche ötküzsun. **13** Halbuki, pak bolghan, seper üstidimu bolmighan emma ötüp kétish héytini ötküzüshke étibar bermigen kishi bolsa öz xelqidin üzüp tashlinidu; chünki békitilgen waqitta Perwerdigargha sunush kérek bolghinini sunmighanliq üçün, u öz gunahini öz üstige alidu. **14** Eger aranglarda turuwatqan yat ellik bir musapir Perwerdigar üçün ötüp kétish héytini ötküzüshni xalisa, u ötüp kétish héyti toghrisidiki belgilime we qaide-tertip boyiche ötküzsun; yat ellik musapirlar üçün we zéminda tughulghanlar üçünmu aranglarda shu birla nizam bolsun. **15** Ibadet chédiri tiklen'gen küni, bulut ibadet chédirini, yeni höküm-guwahliq chédirini qaplap turdi; kechtin taki etigen'giche, bulut xuddi ottek ibadet chédirining üstide turdi. **16** Daim shundaq bolatti; [küdüzi] bulut ibadet chédirini qaplap turatti, kéchisi u otqa oxshaytti. **17** Qachaniki bulut jamaet chédirining üstidin kötürülse, Israillar yolgha chiqatti; bulut qeyerde toxtisa, Israillar shu yerde bargah tiketti. **18** Israillar Perwerdigarning buyruqi boyiche

mangatti, Perwerdigarning buyruqi boyiche bargah tiketti; bulut ibadet chédirining üstide qanche uzaq toxtisa, ular bargahda shunche uzaq turatti. **19** Bulut ibadet chédirining üstide xéli künlergiche toxtap tursa, Israillarmu Perwerdigarning körsitmisini tutup seperge chiqmaytti; **20** mubada bulut ibadet chédirining üstide peqet birnechche künla toxtisa, ular Perwerdigarning buyruqi boyiche shu waqitta bargah qurup yatatti, andin yene Perwerdigarning buyruqi boyiche seperge atlinatti. **21** We mubada bulut peqetla kechtin etigen'giche toxtap, ettigende bulut yene kötürülse, ular yene yolgha chiqatti; meyli kündüzi yaki kéchisi bulut kötürülsila, ular seperge chiqatti. **22** Bulut ibadet chédirining üstide uzunraq tursa, meyli ikki kün, bir ay, bir yil tursimu, Israillar yolgha chiqmay bargahda turuwéretti; lékin bulut kötürülüp mangsila ular sepirini dawamlashturatti. **23** Perwerdigarning buyruqi bilen ular bargah quratti, Perwerdigarning buyruqi bilen ular seperni dawamlashturatti; ular Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen emri boyiche, Perwerdigarning körsitmisini tutatti.

10 Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi:

— **2** Sen özüngge ikki kanay yasatqin; ularni kümüshdin soqtur. Ular jamaetni yigishqa, shundaqla jamaetni bargahlirini yigishturup yolgha chiqishqa chaqirish üçün ishilitilidu. **3** Ikki kanay chélin'ghanda pütkül jamaet séning yéninggha jamaet chédiri derwazisining aldigha yighilidighan bolsun. **4** Eger yalghuz biri chélinisa, emirliri, yeni minglighan Israillarning mingbéshilirini séning yéninggha kélip yighilsun. **5** Siler qattiq yuqiri awaz bilen chalgghanda kün chiqish tereptiki bargahlar yolgha chiqsun. **6** Andin siler ikkinchi qétim qattiq, yuqiri awaz bilen chalgghanda jenub tereptiki bargahlar yolgha chiqsun; ular yolgha chiqqan chaghda kanay qattiq, yuqiri awaz bilen chélinishi kérektur. **7** Jamaetni yighilishqa chaqiridighan chaghda, kanay chélinglar, emma qattiq, yuqiri awaz bilen chalmanglar; **8** Harunning ewladliri, kahin bolghanlar kanaylarni chalsun; bular silerge ewladmu-ewlad bir ebediy belgilime bolsun. **9** Eger siler öz zémininglarda silerge zulum salghan dühmininglar bilen jeng qilishqa chiqsanglar, qattiq, yuqiri awaz bilen chélinglar. Shuning bilen özünglarning Xudasi bolghan Perwerdigarning aldida yad étilip, dühmininglardin qutulisiler. **10** Buningdin bashqa, xushal künliringlarda, békitilgen héytlinglarda we aynig birinchi künliride, siler

köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqlirini sun'ghininglarda, qurbanliqlarning aldida turup kanay chélinglar; shuning bilen [kanaylar] silerni Xudayinglarga esletküchi bolidu; Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **11** Ikkinchi yili, ikkinchi aynig yigirminch küni bulut höküm-guwahliq chédirining üstidin kötürüldi; **12** shuning bilen Israillar Sinay chölidin chiqip, yol élip seperlirini bashlidi; bulut Paran chölide toxtidi. **13** Bu ularning birinchi qétim Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche yolgha chiqishi boldi. **14** Yehuda bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup aldi bilen yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Amminadabning oghli Nahshon idi. **15** Issakar qebilisi qoshuning bashliqi Zuarning oghli Netanel idi. **16** Zebulun qebilisi qoshuning bashliqi Hélonning oghli Éliab idi. **17** Andin ibadet chédiri chuwulup, Gershoning ewladliri bilen Merarining ewladliri uni kötürüp yolgha chiqti. **18** Ruben bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Shidörning oghli Elizur idi. **19** Shiméon qebilisi qoshuning bashliqi Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel idi. **20** Gad qebilisi qoshuning bashliqi Déuelning oghli Eliasaf idi. **21** Andin Kohatlar muqeddes buyumlarni kötürüp yolgha chiqti; ular yétip kélishtin burun ibadet chédirini [kötürgüchiler] kélip uni tiklep qoyushqanidi. **22** Efraim bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Ammihudning oghli Elishama idi. **23** Manasseh qebilisi qoshuning bashliqi Pidahzurning oghli Gamaliyel idi. **24** Binyamin qebilisi qoshuning bashliqi Gidéonning oghli Abidan idi. **25** Dan bargahi hemme bargahlarning arqa muhapizetchisi bolup, özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Ammishaddayning oghli Ahiezer idi. **26** Ashir qebilisi qoshuning bashliqi Okranning oghli Pagiyel idi. **27** Naftali qebilisi qoshuning bashliqi Énanning oghli Ahira idi. **28** Bular Israillar yolgha chiqqanda qoshun-qoshun bolup méngish tertipi idi; ular shu teriqide yolgha chiqti. **29** Musa özining qéynatisi, Midiyanliq Réuelning oghli Hobabqa: — Biz Perwerdigar wede qilghan yerge qarap seper qiliwatimiz, U: «Men u yerni silerge miras qilip bérimen» dégen; özlirining biz bilen bille méngishlirini ötünimen, biz silige yaxshi qaraymiz, chünki Perwerdigar Israil toghruluq bextsaadet ata qilimen dep wede bergen, — dédi. **30**

Lékin Hobab Musagha: — Yaq, men öz yurtum, öz uruq-tughqanlirimgha kétimen, — dédi. **31** Musa uninggha: Bizdin ayrilip ketmisile; chünki sili chölde qandaq bargah qurishimiz kéreklikini bilila, sili bizge köz bolup bersile. **32** Shundaq boliduki, biz bilen bille barsila, kelgüside Perwerdigar bizge qandaq yaxshiliq qilsa, bizmu silige shundaq qilimiz! — dédi. **33** Israillar Perwerdigar téghidin yolgha chiqip üç kün yol mangdi; Perwerdigarning ehde sanduqi ulargha aram alidighan yer izdep ularning aldida üç kün yol bashlap mangdi. **34** Ular chédirlirini yighishturup yolgha chiqidighan chaghlarda, Perwerdigarning buluti haman ularning üstide bolatti. **35** Ehde sanduqi yolgha chiqidighan chaghda Musa: «Ornungdin turghaysen, i Perwerdigar; düshmenliring tiripiren bolsun; Sanga öchler yüzüingning aldidin qachsun!» — deytti. **36** Ehde sanduqi toxtighan chaghda u: «Qaytip kelgeysen, i Perwerdigar, minglighan-tümenligen Israil xelqi arisigha qaytip kelgeysen!» — deytti.

11 We shundaq boldiki, xelq ghotuldishatti, ularning ghotuldashliri Perwerdigarning quliqigha yétip intayin rezil anglandi; U bu sözlerni anglidi we Uning ghezipi qozghaldi; Perwerdigarning ot-yalquni ularning arisida tutiship, bargahning chétidiki bezilerni köydürüshke bashlidi. **2** Xelq bu chaghda Musagha yalwuriwidi, Musa Perwerdigardin tilidi; shuning bilen ot pesiyip öchti. **3** Perwerdigarning oti ularning otturisida tutashqanliqi üçhün u u yerge «Taberah» dep at qoydi. **4** Ularining arisidiki shalghut kishilerning nepsi taqildap ketti, Israillarmu yene yiglashqa bashlidi: «Emdi bizge kim gösh béridu? **5** Hélimu ésimizdiki, biz Misirdiki chaghlarda pul xejlimey turupmu béliq yéyeleyttuq, yene terxemek, tawuz, piyaz we küde piyaz bilen samsaqmu bar idi. **6** Mana bu yerde hazir köz aldimizda mannadin bashqa héchnéme yoq, emdi bizning jénimizmu qurup kétéwatidu» déyishti. **7** Manna goya yumghaqsüt uruqigha, körünüshi goya kehriwagha oxshaytti. **8** Kishiler uyan-buyan chépip uni yighip, bezide yarghunchaқта ézip, bezide hawanchida soqup, ya bezide qazanda pishurup nan qilip yeytti; temi zeytun mayliq toqachlarga oxshaytti. **9** Kéchide bargahqa shebnem chüshkende, mannamu shuning üstige chüshetti. **10** Musa xelqning ailimu-aile herbiri öz chédirining ishiki aldida yigha-zar qilishiwatqinini anglidi; buninggha Perwerdigarning ghezipi qattiq qozghaldi, bu ish Musaning neziridimu yaman

köründi. **11** Musa Perwerdigargha: — Sen bu barliq xelqning éghir yükini manga artip qoyup, men qulungni némishqa bundaq qiynaysen; némishqa men Séning aldingda iltipat tapmaymen? **12** Ya men bu pütün xelqge hamilidar bolup, ularni tughdummu? Sen téxi manga: «Sen ularni Men qesem ichip ularning ata-bowilirigha miras qilghan shu yerge yetküzgüche, xuddi baqqan atisi emchektiki bowaqni baghrigha alghandek baghringgha élip kütürüp mang» dewatisen? **13** Men bu xelqge nedin gösh tépip béreleymen? Chünki ular manga yiglap: «Sen bizge yégüdek gösh tépip ber!» déyishmekte. **14** Men bu xelqni kütürüshni yalghuz üstümge élip kételmeydikenmen, bu ish manga bek éghir kéliwatidu. **15** Eger Sen manga mushundaq muamile qilmaqchi bolsang, men ötünüp qalay, bu xarab halitimni manga körsetmey, iltipat qilip méni öltürüwet! — dédi. **16** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Israil aqsaqalliri ichidin, sen yénimgha tonuydighan xelq aqsaqalliri we beglerdin yetmishni tallap yighqin, ularni jamaet chédirining aldigha ekel. Ular séning bilen bille shu yerde tursun. **17** Men shu yerde chüshüp séning bilen sözlshimen; we séning üstüingde turuwatqan Rohni élip ularning üstigimu bölüp qoyimen. Shuning bilen ular sen bilen bille xelqni kütürüsh mes'uliyitini üstige alidu, andin sen uni özüing yalghuz kütürmeydighan bolisen. **18** Sen xelqge mundaq dégin: «Ete gösh yiyishke teyyarlinip özenlerni [Xudagha] atap paklanglar; chünki siler Perwerdigarning quliqini aghritip yiglap: «Emdi kim bizge gösh béridu? Ah, Misirdiki halimiz bek yaxshi idi!» dégenidinglar emesmu? Perwerdigar derweqe silerge gösh béridu, siler uningdin yeysiler. **19** Siler bir kün, ikki kün emes, besh kün, on kün emes, yigirme künmu emes, **20** belki pütün bir ay yeysiler, taki burninglardin étilep chiqip hö bolghuche yeysiler; chünki siler aranglarda turuwatqan Perwerdigarni mensitmey, uning aldida yiglap turup: «Biz néme üçhün Misirdin chiqtuq?» — dédinglar». **21** Musa: — Men ularning arisida turuwatqan bu xelqtin yolgha chiqalaydighan erkekler alte yüz ming tursa, Sen téxi: «Men ularni gösh yeydighan, hetta pütün bir ay gösh yeydighan qilimen» deysen; **22** emise qoy, kala padilirining hemmisi soyulsa ulargha yétemdu? Yaki déngizdiki hemme béliq ulargha tutup bérilse, ularning yiyishige yitermu? — dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Perwerdigarning qoli qisqa

bolup qaptimu? Emdi körüp baqqine, Méning sanga dégen sözüme emelge ashurulamdu-yoq? — dédi. **24** Shuning bilen Musa chiqip Perwerdigarning sözini xelqge yetküzdi we xelq ichidiki aqsaqallardin yetmiş ademni tallap yighip ularni jamaet chédirining etrapida turghuzdi. **25** Andin Perwerdigar bulut ichidin chüshüp, Musa bilen sözlishop, uningdiki Rohtin élip yetmiş aqsaqalgha qoydi; Roh ularning üstige qonushi bilen ular bésharet bérishke kirishti. Lékin shu waqittin kéyin ular undaq qilmidi. **26** Lékin u chaghda ulardin ikki adem bargahta qaldi; birsining ismi Eldad, ikkinchisi Médad idi (ular eslide aqsaqallarning arisida tizimlan'ghanidi, lékin ibadet chédirigha chiqmay qalghanidi). Roh ularning üstidimu qondi we ular bargah ichide bésharet bérishke bashlidi. **27** Yash bir yigit yügürüp kélip Musagha: — Eldad bilen Médad bargahta bésharet bériwatidu, — dédi. **28** Musaning xizmetkari, Musa tallighan serxil yigitliridin biri, Nunning ogli Yeshua qopup: — I xojam Musa, ularni tosughayla, — dédi. **29** Lékin Musa uninggha: — Sen méning sewebimdin heset qiliwatamsen? Perwerdigarning pütün xelqi peyghember bolup ketse idi, Perwerdigar Özining Rohini ularning üstige qoysa idi! — dédi. **30** Shuning bilen Musa bilen Israil aqsaqallirining hemmisi bargahqa qaytip kétishti. **31** Emdi Perwerdigar aldidin bir shamal chiqip, u déngiz tereptin bödünilerni uchurtup kélip, bargahning etrapigha yéyiwetti; bödüniler bargahning u teripidimu bir künlük yol, bu teripidimu bir künlük yol kelgüdek yer yüzini ikki gez égzilikte kelgüdek qapli. **32** Xelq ornidin turup pütkül shu küni, shu kéchisi we etisi pütün kün bödüne tutup yighdi, eng az dégenlirimu alahazel ikki xomir yighdi; ular bularni bargahning töt etrapigha özliri üçün yéyishti. **33** Ular göshni chaynap ézip bolmay, gösh téxi chishliri arisida turghanda, Perwerdigarning ghezipi ulargha qozghilip, xelqni intayin éghir bir waba bilen urdi. **34** Shunga kishiler shu yerni «Qibrot-Hattawah» dep atidi; chünki ular shu yerde nepsi taqildighan kishilerni yerlikke qoyghanidi. **35** Kéyin xelq Qibrot-Hattawahtin yolgha chiqip Hazirotqa kélip, Hazirotta toxtidi.

12 Meriyem bilen Harun Musaning hebeshlik qizni xotunluqqa alghini üçün uninggha qarshi söz qildi (chünki u hebeshlik bir qizni alghanidi). **2** Ular: — Perwerdigar peqet Musa bilenla sözlishop, biz bilen sözleshmeptimu? — déyishti. Bu gepni Perwerdigar

anglidi. **3** Musa dégen bu adem intayin kemtermömin adem bolup, bu terepte yer yüzidikiler arisida uning aldigha ötidighini yoq idi. **4** Perwerdigar Musa, Harun we Meriyemge tuyuqsiz: — Siler üçünglar jamaet chédirigha kélinglar, — dédi. Üchilisi chiqip keldi. **5** Andin Perwerdigar [ershtin] bulut tüwrüki ichide chüshüp, jamaet chédirining aldida toxtap, Harun bilen Meryemni qichqiriwidi, ular aldigha keldi. **6** U ulargha: — Emdi siler gépimni anglanglar, eger silerning aranglarda peyghember bolsa, Men Perwerdigar alamet körünüshte uninggha Özümni ayan qilimen, chüshide uning bilen sözlishimen. **7** Lékin qulum Musagha nisbeten undaq emes; u barliq ailem ichide tolimu sadiqtur; **8** Men uning bilen tépishmaq éytip olturmay, yüzmu yüz turup biwasite sözlishimen; u Men Perwerdigarning qiyapitini köreleydu. Emdi siler némishqa qulum Musa toghruluq yaman gep qilishtin qorqminglar? — dédi. **9** Perwerdigarning otluq ghezipi ulargha qozghaldi we u kétép qaldi. **10** Shuning bilen bulut jamaet chédiri üstidin ketti, we mana, Meryem xuddi ap'aq qardek pése-maxaw bolup ketti; Harun burulup Meryemge qariwidi, mana, u pése-maxaw bolup qalghanidi. **11** Harun Musagha: — Way xojam! Nadanliq qilip gunah ötküzüp qoyghanliqimiz sewebidin bu gunahni bizning üstimizge artmighaysen. **12** U xuddi anisining qorsiqidin chiqqandila bedini yérim chirik, ölük tughulghan balidek bolup qalmighay! — dédi. **13** Shuning bilen Musa Perwerdigargha: — I Tengri, uning késilini saqaytiwetken bolsang, — dep nida qildi. **14** Perwerdigar Musagha: — Eger atisi uning yüzige tükürgen bolsa, u yette kün xijilchilik ichide turghan bolatti emesmu? Emdi u bargahning sirtigha yette kün qamap qoyulsun, andin u qaytip kelsun, — dédi. **15** Shuning bilen Meryem bargah sirtigha yette kün qamap qoyuldi, taki Meryem qaytip kelgüche xelq yolgha chiqmay turup turdi. **16** Andin kéyin xelq Hazirottin yolgha chiqip, Paran chölde bargah qurdi.

13 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Men Israillargha miras qilip bergén Qanaan zéminini charlap kélishe ademlerni ewetkin; herbir ata jemetke tewe qebilidin birdin adem chiqirilsun, ular öz qebilisidiki emir bolsun, — dédi. **3** Musa Perwerdigarning emri boyiche, ularni Paran chölidin yolgha saldi; ularning hemmisi Israillarning bashliri idi. **4** Töwendikiler ularning isimliri: — Ruben qebilisidin Zakkurning ogli Shammuya, **5** Shiméon

qebilisidin Xorining oghli Shafat, 6 Yehuda qebilisidin Yefunnehning oghli Kaleb, 7 Issakar qebilisidin Yüsüpning oghli Igal, 8 Efraim qebilisidin Nunning oghli Hoshiya, 9 Binyamin qebilisidin Rafuning oghli Palti, 10 Zebulun qebilisidin Sodining oghli Gaddiyel, 11 Yüsüp qebilisidin, yeni Manasseh qebilisidin Susining oghli Gaddi, 12 Dan qebilisidin Gimallining oghli Ammiyel, 13 Ashir qebilisidin Mikailning oghli Setur, 14 Naftali qebilisidin Wofsining oghli Nahbi, 15 Gad qebilisidin Makining oghli Géuel. 16 Mana bular Musa charlap kélinglar dep Qanaan zéminigha ewetken ademlarning ismi. Musa Nunning oghli Hoshiyani Yehoshuya dep atidi. 17 Musa ularni charlap kélishe Qanaan'gha seperwer qilip: — Siler mushu yerdin Negew chöli terepke qarap ménginglar, andin taghliq rayon'gha chiqinglar. 18 U yerning qandaq ikenlikini, u yerdikilerning küchlik-ajizliqini, az yaki köplükini körüp béqinglar; 19 ular turuwatqan yerning qandaq ikenlikini, yaxshiyamanliqini körünglar; ular turuwatqan sheherlarning qandaq ikenlikini, bargahliq sheher yaki sépil-qelelik sheher ikenlikini; 20 u yerning munbet yaki munbetsiz ikenlikini, del-derexlirining bar-yoqluqini körüp kélinglar. Yüreklikek bolup, méwe-chiwiliridin alghach kélinglar, — dédi. Bu chagh del üzüm piship qalghan waqit idi. 21 Ular shu tereplerge chiqip, zéminni Zin chölidin tartip taki Hamat éghizining yénidiki Rehobqiche bérip charlashti. 22 Ular jenub terepte Hébron'gha bardi, u yerlerde Anaqiylarning ewladliridin Ahiman, Shishay, Talmay dégenler olturushluq idi. Eslide Hébron shehiri Misirdiki Zoan shehiridin yette yil ilgiri yasalghanidi. 23 Ular «Eshkol jilghisi»gha keldi, u yerde bir sap üzümü bar bir üzüm shéxini késip, bir baldaqqa ésip ikki ademge kötürüzüp mangdi; ular azraq anar bilen enjürmu élip qaytip keldi. 24 Israillar shu yerde késiwalghan eshu üzüm sewebidin u yer «Eshkol jilghisi» («[üzüm sapiqi jilghisi]») dep ataldi. 25 Ular qiriq künden kéyin u yerlerni charlap tügitip, qaytip keldi. 26 Ular kélip, Paran chöllükidiki Qadeshte Musa, Harun we pütün Israil jamaiti bilen körüshti. Ular ikkiylen'ge hem pütkül Israil jamaitige melumat berdi hem zémninging méwilirini ulargha körsetti. 27 Ular Musagha melumat bérip: — Biz özliri béringlar dégen yerlerge barduq, rasttinla süt bilen hesel éqip turidighan yer iken, mana bular shu yerning méwiliri. 28 Biraq u yerdikiler bek küchtünggür

iken, sheherler sépilliq bolup hem puxta-heywetlik iken. Uning üstige, biz u yerde Anaqiylarning ewladlirininu körduq. 29 Amalekler jenub terepte turidiken; Hittiylar, Yebusiylar, Amoriylar taghlarda turidiken; Qanaaniylar déngiz boylirida we Iordan deryasi boylirida turidiken, — dédi. 30 Kaleb Musaning aldida köpchilikni tinchitip: — Biz derhal atlinip bérip u yerni igileyli! Chünki biz choqum ghalip kélimiz — dédi. 31 Lékin uning bilen bille chiqqan bashqilar bolsa: — Ular bizdin küchlük iken, shunga ulargha hujum qilsaq bolmaydu, — déyishti. 32 Andin charlighuchilar özliri charlap kelgen zémninging ehwalidin Israillargha yaman melumat bérip: — Biz kirip charlap ötken zémin bolsa öz ahalisini yeydighan zémin iken; biz u yerde körgenlarning hemmisi yoghan ademler iken. 33 Biz u yerlerde «Nefiliylar» dégen [gigant] ademlerni körduq (derweqe Anaqiylarning ewladliri Nefiliylerdin chiqqandur); biz özimizge qarisaq chéketkidek turidikenmiz, biz ularghimu shundaq körinidikenmiz, — dédi.

14 Shuning bilen barliq jamaet dad-peryad kötürüp yighlidi; ular kéchiche yigha-zar qiliship chiqti. 2 Israillar Musa bilen Harun'gha tapa-tene qilip: — Biz baldurla Misirda ölüp ketsek boptiken! Mushu chöl-jeziride ölüp ketsek boptiken! 3 Perwerdigar némishqa bizni qilich astida ölsun, xotun bala-chaqilirimiz bulinip, [düşmenning] oljisi bolsun dep bizni bu yerge bashlap kelgendu? Ungdin köre, Misirgha qaytip ketkinimiz yaxshi emesmu? — dep ghotuldashdi. 4 Shuning bilen ular bir-birige: — Bashqidin bir bashliq tiklep Misirgha qaytip kéteyli, — déyishti. 5 Musa bilen Harun pütün Israil jamaiti aldida yiqilip düm yatti. 6 Shu yerni charlap kelgenler ichidiki Nunning oghli Yeshua bilen Yefunnehning oghli Kaleb kiyimlirini yirtip, 7 pütün Israil jamaetchilikige: — Biz charlap kélishe ötüp barghan zémin intayin bek yaxshi zémin iken. 8 Eger Perwerdigar bizdin söyünse, bizni shu zémin'gha, yeni hesel bilen süt éqip turidighan shu zémin'gha bashlap bérip, uni bizge béridu. 9 Siler peqet Perwerdigargha asiqliq qilmanglar! U zéminidikilerdin qorqmanglar, chünki ular bizge nisbeten bir ghizadur; ularning panahdarliri ulardin ketti, Perwerdigar bolsa biz bilen bille; ulardin qorqmanglar, — dédi. 10 Halbuki, pütkül jamaet terep-tereptin: — U ikkisini chalma-késeq qilip öltürüwéteyli, déyishti. Lékin Perwerdigarning julasi jamaet chédirida Israillargha ayan boldi. 11

Perwerdigar Musagha: — Bu xelq Méni qachan'ghiche mensitmeydu? Gerche ularning otturisida shunche möjizilik alametlerni yaratqan bolsammu, lékin ular Manga qachan'ghiche ishinishmeydiken? **12** Men ularni waba bilen urup yoqitimen, shuning bilan séni ulardin téximu chong we qudretlik bir el qilimen, — dédi. **13** Musa bolsa Perwerdigargha mundaq dédi: — «Bundaq bolidighan bolsa bu ishni misirliqlar anglap qalidu, chünki Sen ulugh qudriting bilan bu xelqni ularning arisidin élip chiqqaniding; **14** we Misirliqlar bu ishni shu zémindiki xelqlergimu éytidu. U zémindiki ahalimu Sen Perwerdigarning bu xelqning arisida ikenlikingni, Sen Perwerdigarning ularning aldida yüzmuyüz körün'genlikingni, Séning buluting daim ulargha saye chüshürüp kelgenlikini, shundaqla Séning kündüzi bulut tüwrükide, kéchisi ot tüwrükide ularning aldida mangghanliqingni anglighanidi. **15** Emdi Sen bu xelqni xuddi bir ademni öltürgendek öltürüwetseng, Séning namshöhritingni anglighan ellerning hemmisi: **16** «Perwerdigar bu xelqni Özi ulargha bérishke qesem qilghan zémin'gha bashlap baralmaydighanliqi üçün, shunga ularni eshu chöl-jeziride öltürüwétiptu» dep qalidu. **17** Emdi ötünimenki, Rebbim qudritingni jari qildurghaysen, Özüngning: **18** «Perwerdigar asanliqche achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbiti téship turidu; U gunah we itaetsizlikni kechüridu, lékin gunahkarlarni hergiz gunahsiz dep qarimaydu, atilarning qebihlikini atisidin balisighiche, hetta newre-chewrilirigiche ularning üstige yükleydu» dégingendek qilghaysen. **19** Méhriy-shepqitingning kengriliki boyiche, Misirdiki chaghdin taki hazirghiche daim kechürüp kelgingendek, bu xelqning qebihlikini kechürgeysen!». **20** Perwerdigar: — «Boptu, sen dégendek ularni kechürdüm. **21** Lékin Öz hayatim bilen qesem qilimenki, pütkül yer yüzi Men Perwerdigarning shan-sheripi bilen tolidu. **22** Halbuki, Méning julayimni, Misirda we chöl-jeziride körsetken möjizilik alametlirimni körüp turupmu Méni mushundaq on qétimlap sinap yene awazimgha qulaq salmighanlar, **23** Men qesem ichip ularning ata-bowilirigha miras qilip bérimen dégen u zéminni hergiz körelmeydu; Méni mensitmigenlerdin birimu u yurtni körelmeydu. **24** Lékin özide bashqiche bir rohning bolghini, pütün qelbi bilen Manga egeshkini üçün qulum Kalebni u kirgen yerge bashlap kirimen; uning ewladlirimu u yerge mirasxor bolidu. **25** (shu chaghda

Amalekler bilen Qanaaniylar [taghliq] jilghilarda turuwatatti) — Ete siler yolunglardin burulup, Qizil Déngizgha baridighan yol bilen méngip chölge seper qilinglar» — dédi. **26** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: **27** — Men Méning yaman gépimni qilip ghotuldishidighan bu rezil jamaetke qachan'ghiche chidishim kérek? Israillarning Méning yaman gépimni qilghanliri, shu [toxtawsiz] ghotuldashlirining hemmisini anglidim. **28** Sen ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, xep, Men silerge quliqimgha kirgen sözliringlar boyiche muamile qilmaydighan bolsam! **29** Silerning ölükünglar mushu chölde yatidu; silerning ichinglarda sanaqtin ötküzülgenler, yeni yéshi yigirmidin ashqan, Méning yaman gépimni qilip ghotuldighanlarning hemmisi pütün sani boyiche **30** Silerge qol kötürüp [qesem qilip], turalghunglar qilip bérimen dégen zémin'gha héch kirelmeydu; peqet Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuala kiridu. **31** Silerning kichik baliliringlar, yeni «Bulinip, düshmenning oljisi bolup qalidu» déyilgenlerni Men bashlap kirimen, ular siler kemsitken u zémindin behrimen bolidu. **32** Biraq siler bolsanglar, siler yiqilip, ölükünglar bu chölde qalidu. **33** Silerning baliliringlar buzuqluq-wapasizliqinglarning elimini tartip, ölükünglar chölde yoqalghuche, bu chölde qiriq yil sergerdan bolup yürüdu. **34** Silerning shu zéminni charlighan künliringlarning sani boyiche, qiriq künning herbir künini bir yil hésablap, qebihlikliringlarni qiriq yil öz üstünglarga élip yürüsilەر; shu chaghda Méning özünglardin yatlashqinimning néme ikenlikini bilip yétüsilەر» — dégin. **35** Men Perwerdigar shundaq dégenikenmen, yighilip Manga qarshi chiqqan bu rezil xelq jamaitige Men choqum shundaq qilimen; ular mushu chöl-jeziride yewétilidu, shu yerde ölidu. **36** Musa u zéminni charlap kélishke ewetkenler qaytip kelgende, u zémin toghruluq yaman xewer élip kélish bilen pütün jamaetni ghotulditip, Musaning yaman gépini qilghuzghanlar, **37** yeni u zémin toghruluq yaman xewer ekelgen bu kishilerning hemmisi waba késili tégip Perwerdigarning aldida öldi. **38** Zéminni charlap kélishke barghan ademler ichidin peqet Nunning oghli Yeshua bilen Yefunnehning oghli Kalebla hayat qaldi. **39** Musa bu geplerni pütkül Israil jamaitige éytiwidi, hemmisi bek hesret chekti. **40** Ular etigen tang atqanda turup taghqa chiqip: — Mana biz kelduq! Perwerdigar

éytqan yurtqa chiqip hujum qilayli; chünki biz gunah qilduq, — déyishti. **41** — Siler yene némishqa Perwerdigarning emrige xilapliq qilisiler? — dédi Musa, — Bu ish ghelibilik bolmaydu! **42** Perwerdigar aranglarda bolmighachqa, düshmenning qilichi astida ölüp, meghlup bolmasliqlar üçün hujumgha chiqmanglar. **43** Chünki Amalekler bilen Qanaaniylar u yurtta, silerning aldinglarda turidu; siler qilich astida ölüp kétisiler; chünki siler Perwerdigardin ténip kettinglar, Perwerdigar siler bilen bille bolmaydu. **44** Lékin, gerche Perwerdigarning ehde sanduqi we Musa bargahatin qozghalmighan bolsimu, ular yenila öz meyliche taghqa chiqip hujumgha ötti. **45** Shuning bilen Amalekler bilen shu taghda turushluq Qanaaniylar chüshüp ularni taki Xormahghiche qoghlap, bitchit qilip qirghin qildi.

15 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler makanlishishinglar üçün silerge teqdim qilip bérédighan zémin'gha kirgen chéghinglarda, **3** eger Perwerdigargha atap otta sunulidighan, uninggha xushbuy bolsun dep birer hediye-qurbanliq qilmaqchi bolsanglar, qurbanliq kala yaki qoy-öchke padisidin bolsun. U köydürme qurbanliq bolsun, qesemni ada qilish qurbanliqi bolsun, ixtiyariy qurbanliq yaki silerge békitilgen héytlardiki zörür qurbanliq bolsun, **4** qurbanliq sun'ghuchi kishi Perwerdigargha atighinigha bir ashliq hediyesini qoshup keltürsun. Köydürme qurbanliq yaki bashqa qurbanliq qoza bolsa, undaqa ashliq hediyesi zeytun méyidin bir hinning töttin biri ileshtürülgen ésil undin efahning ondin biri bolsun; uninggha yene sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun. **6** Qurbanliqing qochqar bolsa, sen uninggha ashliq hediyesi süpitide üçtin bir hin zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi bolsun **7** we sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun; bular Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep sunulsun. **8** Eger sen Perwerdigargha köydürme qurbanliq, yaki qesem ada qilish qurbanliqi yaki inaqliq qurbanliqi süpitide torpaq atighan bolsang, **9** undaqa torpaqqa ashliq hediye süpitide yérim hin zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin üçini, **10** sharab hediye süpitide yérim hin sharabni qoshup sun'ghin; bular Perwerdigargha atilip otta sunulup, xushbuy chiqarsun dep keltürülsun. **11** Herbir sunulghan

torpaq, qochqar, qoza yaki oghlaqqa nisbeten mushundaq qilinsun. **12** Siler sunidighininglarning sani boyiche, herxil qurbanliqning sanigha qarap shundaq qilisiler. **13** Shu zéminda tughulghanlarning hemmisi Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep, otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa ene shundaq qilsun. **14** Shuningdek siler bilen bille turuwatqan musapir yaki ewladmu-ewlad siler bilen bille turuwatqanlar bolsa, xushbuy chiqarsun dep otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa, siler qandaq qilghan bolsanglar, ularmu shundaq qilsun. **15** Pütkül jamaetke, meyli siler bolunglar yaki siler bilen bille turuwatqan musapir bolsun, hemminglar üçün oxshash bir belgilime bolidu; siler üçün dewrmu-dewr ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigar aldida siler qandaq bolsanglar, musapirlarmu shundaqtur. **16** Silergimu, aranglarda turuwatqan musapirlarghimu oxshash bir qanun-belgilime, oxshash bir höküm bolsun. **17** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **18** Sen Israillargha söz qilip ulargha mundaq dégin: — «Siler Men silerni ekiridighan zémin'gha yétip barghanda, **19** shu yerdin chiqqan ashliqni yeydighan chéghinglarda, Perwerdigargha bir «kötürme hediye» teqdim qilinglar. **20** Siler herbir yéngi xémirdin pishqan nanlardin birini «kötürme hediye» qilip teqdim qilinglar; siler uni teqdim qilghanda xuddi xamanning «kötürme hediye»sige oxshash bolsun. **21** Dewrdin-dewrge siler deslepki hosuldin chiqqan xémirdin bir nanni «kötürme hediye» süpitide Perwerdigargha sununglar. **22** Eger siler özünglar bilmey ézip gunah qilip, Perwerdigarning Musagha buyrughan bu barliq emirlirige emel qilmighan bolsanglar, **23** yeni Perwerdigar buyrughan kündin étibaren barliq ewladliringlarchiche Perwerdigarning Musaning wastisi bilen silerge buyrughan barliq ishlorigha emel qilmighan bolsanglar, **24** jamaet shundaq birer gunahning bilmey ötküzülgenlikidin xewersiz bolsa, undaqa pütkül jamaet Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep yash bir torpaqni köydürme qurbanliq süpitide sunsun hemde qaide-nizam boyiche uninggha munasiwetlik ashliq hediye bilen sharab hediyesi qoshup sunsun, we uning üstige bir tékini gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **25** Shu yol bilen kahin pütkül Israil jamaiti üçün kafaret keltürüp, bu gunah ulardin kechürüm qilinidu; chünki bu bilmey ötküzüp qoyghan gunah we ular özlirining bilmey ötküzüp qoyghan gunahi üçün

qurbanliq, yeni Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq we gunah qurbanliqini birlikte Perwerdigar aldigha sun'ghan. **26** Bu gunah pütkül Israil jamaiti bilen ularning arisida turuwatqan musapirlarning hemmisidin kechürüm qilinidu, chünki bu pütkül xelq bilmey turup ötküzüp qoyghan gunahtur. **27** Eger bir kishi bilmestin gunah qilib qoyghan bolsa, u bir yashliq bir chishi oghlaqni gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **28** Kahin shu yol bilen bilmey gunah qilib qoyghan adem üçün kafaret keltüridu; uning üçün kafaret keltürse uning Perwerdigar aldida bilmey ötküzgen gunahi uningdin kechürüm qilinidu. **29** Bilmey birer sewenlik ötküzüp qoyghan barliq kishilerge, meyli shu zéminda tughulghan Israillar bolsun yaki ularning arisida turuwatqan musapirlargha bolsun, — silerning hemminglargha oxshash bir qanun-belgilime tetbiqlinidu. **30** Lékin yürükini qaptek qilib ish körgen kishi, meyli u zéminda tughulghan bolsun yaki musapir bolsun, Perwerdigargha haqaret keltürgen bolidu; u hamam öz xelqidin üzüp tashlinidu. **31** U Perwerdigarning sözini mensitmigeniken, Perwerdigarning emrige xilapliq qilghaniken; shuning üçün u choqum üzüp tashlinidu; gunahi özining béshigha chüshidu. **32** Israillar chöl-jeziridiki waqitlirida, bir kishining shabat künide otun tergenliki bayqaldi. **33** Otun tériwatqanliqini bayqap qalghanlar uni Musa, Harun we pütkül jamaetning aldigha élip keldi. **34** Uni qandaq bir terep qilish kérekliki téxi körsitilmigechke, ular uni qamap qoydi. **35** Perwerdigar Musagha: — U adem öltürülmise bolmaydu; pütün jamaet uni bargahning téshigha epchiqip chalma-késeq qilib öltürsun, — dédi. **36** Andin pütün jamaet u ademni bargah sirtigha epchiqip, xuddi Perwerdigar Musagha buyrughandek, chalma-késeq qilib öltürdi. **37** Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **38** Sen Israillargha mundaq dégin, ular ewladmu-ewlad kiyim-kécheqlirining chörisige chuchilarni tutsun hem burjikidiki chuchilirining herbirige kök shoyna tikip qoysun; **39** bu xil chuchilar silerning uni tikip turushunglar üçün bolidu; uni körgende Perwerdigarning barliq emrlirini ésinglarda tutup, ulargha emel qilishinglar üçün bu silerge bir esletme bolidu; shuningdek silerning hazirqidek özünglarning könglünglar we közünglarning keynige kirip, qatirap buzuqluq qilib ketmeslikinglar, **40** Méning barliq emrlirimni este tutushunglar hem

uninggha emel qilib, Xudayinglarga atap pakmuqeddes bolushunglar üçün bolsun. **41** Men Xudayinglar bolush üçün silerni Misir zémimidin élip chiqqan Perwerdigardurmen; Men Perwerdigar Xudayinglardurmen.

16 Lawiyning ewrisi, Kohatning newrisi, Izharning oghli Korah we Rubenning ewladliridin Éliabning oghulliri Datan bilen Abiram we Peletning oghli On **2** Israillar ichidiki jamaet emirliri bolghan, jamaet ichidin saylap chiqilghan mötiwerlerdin ikki yüz ellik kishini bashlap kélip Musagha qarshi chiqti. **3** Ular yighilip Musagha qarshi hem Harun'gha qarshi chiqip: — Siler heddinglardin bek ashtinglar, pütkül jamaetning hemmisi pakmuqeddes, Perwerdigarmu ularning arisida, shundaq turughluq siler néme dep özünglerni Perwerdigarning jamaitidin üstün qoyusiler? — dédi. **4** Musa ularning gépini anglap düm yiqilip, Korah bilen uning guruhidikilerge söz qilib: — Ete etigende Perwerdigar kimlarning Özige mensup ikenlikini, kimlarning pak-muqeddes ikenlikini ayan qilidu; shu kishini Özige yéqinlashturidu; kimni tallighan bolsa, uni Özige yéqinlashturidu. **6** Siler mundaq qilinglar: — Sen Korah we séning guruhingdikiler hemmisi xushbuydanlarni epkélinglar; **7** ete Perwerdigarning aldida xushbuydanlarga ot yéqip, xushbuyini uning üstige qoyunglar; Perwerdigar kimni tallisa, shu muqeddes-pak bolghan bolsun! Ey siler Lawiylar, heddinglardin bek ashtinglar! — dédi. **8** Musa yene Korahqa: — I Lawiylar, gépimge qulaq sélinglar. **9** Israilning Xudasi Perwerdigar silerni Özining chédirining ishlirini qilsun dep hemde jamaetning aldida ularning xizmitide bolsun dep Özige yéqinlashturush üçün silerni Israil jamaitidin ayrip chiqqan — yeni Perwerdigar séni we séning hemme qérindashliring bolghan Lawiyning ewladlirini birdek Özige yéqinlashturghanliqi silerche kichik ishmu? Siler yene téxi kahinliq wezipisini tama qiliwatamsiler? **11** Shu wejedin sen we séning guruhingdikiler hemmisi yighilip Perwerdigargha qarshi chiqiwétipisiler-de; Harun némidi, siler uning üstidin shunchilik aghrinip ghotuldiship ketküdek? — dédi. **12** Musa Éliabning oghli Datan bilen Abiramni qichqirip kélishe adem ewetiwidi, ular: — Barmaymiz! **13** Séning bizni süt bilen hesel aqidighan zémindin bashlap chiqip bu chöl-jeziride öltermekchi bolghanliqingning özi

kichik ishmu? Sen téxi özüngni padishah hésablap bizning üstimizdin hökümranliq qilmaqchimu? **14** Halbuki, sen bizni süt bilan hesel aqidighan yurtqa bashlap kelmiding, étiz we üzümarliqlarnimu bizge miras qilib bermiding. Sen bu xeqning közinimu oyuwalmaqchimu? Biz barmaymiz! — dédi. **15** Buni anglap Musa qattiq ghezpliniy Perwerdigargha: — Ularning sowghat-hediyesige étibar qilmighaysen; men ularning hetta birer éshikinimu tartiwalmidim, birer adimigimu héch ziyar-zexmet yetküzmidim, — dédi. **16** Musa Korahqa: — Ete sen we séning guruhingdikiler — sen, ular we Harun Perwerdigarning aldigha kélinglar. **17** Herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarni ekilip uning üstige xushbuyni sélinglar; herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarni, yeni jemiý ikki yüz ellik xushbuydanni élip uni Perwerdigarning huzurida tutup turunglar; senmu, Harunmu herbiringlar öz xushbuydanliringlarni élip kélinglar, — dédi. **18** Shuning bilen herbir adem özining xushbuydanini élip, otni yéqip, xushbuy sélip, Musa we Harun bilen birlikte jamaet chédirining derwazisi aldida turushti. **19** Korah Musa bilen Harun'gha hujum qilghili pütün jamaetni yighip jamaet chédirining derwazisi aldigha kéliwidi, Perwerdigarning julasi pütkül jamaetke ayan boldi. **20** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip: — **21** Siler bu xelqning arisidin néri turunglar, men köz yumup achquche ularni yutuwétimen, — déwidi, **22** Musa bilen Harun düm yiqilip: — I Tengrim, barliq et igilirining rohlirining Xudasi, bir adem gunah qilsa, ghezippingni pütün jamaetke chachamsen? — dédi. **23** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **24** Sen jamaetke: «Siler Korah, Datan we Abiramning turar jayliridin ayrilip ulardin néri kétinglar» — dep buyruq ber, — dédi. **25** Shuning bilen Musa ornidin turup Datan bilen Abiram terepke qarap mangdi; Israil aqsqaqallirimu uninggha egiship mangdi. **26** Musa jamaetke: — Silerdin ötünimen, bu rezil ademlarning chédiriliridin yiray kétinglar, ularning barliq gunahliri sewebidin ular bilen bille weyran bolmasliqinglar üçün ularning héchnersisige qol tegküzmenglar, — dédi. **27** Shuning bilen jamaet Korah, Datan, Abiramning chédirilirining töt etrapidin néri ketti; Datan bilen Abiram bolsa öz ayallirini, oghul-qizlirini we bowaqlirini élip chiqip öz chédirining ishiki aldida turdi. **28** Musa: — Buningdin siler shuni bilisilerki, bu ishlarning hemmisi méning könglümdin chiqqan emes, belki

Perwerdigar méni ularni ada qilishqa ewetken: **29** — eger bu ademlarning ölümi adettiki ademlarning ölümige oxshash bolidighan yaki ularning béshigha chüshidighan qismetler adettiki ademler duchar bolidighan qismetlerge oxshash bolidighan bolsa, Perwerdigar méni ewetmigen bolatti. **30** Eger Perwerdigar yéngi bir ishni qilip, yer aghzini échip ularni we ularning pütün nersisini yutup kétishi bilen, ular tirikla tehtisaragha chüshüp ketse, u chaghda siler bu ademlarning Perwerdigarni mensitmigenlikini bilip qalisiler, — dédi. (Sheol h7585) **31** Musaning bu gépi axirlishishi bilenla ularning puti astidiki yer yérildi. **32** Yer aghzini échip ularni barliq ailisidikiler bilen, shuningdek Korahqa tewe hemme ademlerni qoymay teelluqatliiri bilen qoshup yutup ketti. **33** Shundaq qilip, ular we ularning tewesidikilerning hemmisi tirikla tehtisaragha chüshüp ketti, yer ularning üstide yépildi. Ular shu yol bilen jamaetning arisidin yoqaldi. (Sheol h7585) **34** Ularning etrapida turghan Israillarning hemmisi ularning nalisini anglap: «Yer biznimu yutup kétermikin!» déyiship qéchishti. **35** Andin Perwerdigarning aldidin bir ot chiqip, xushbuy sunuwatqan héliqi ikki yüz ellik ademnimu yutup ketti. **36** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **37** Sen kahin Harunning oghli Eliazargha buyrughin, u xushbuydanlarni ot arisidin tériwélip, choghilirini yiraqlargha chéchiwetsun, chünki u xushbuydanlar Xudagha atalghandur; **38** shunga özining jénigha özi zamin bolghan gunahkarlarning xushbuydanlirini tériwalghin; ular qurban'gahni qaplash üçün soqup népiz tünike qilinsun, chünki bu xushbuydanlar eslide Perwerdigarning huzurigha sunulup uninggha atalip muqeddes qilin'ghan. Shundaq qilip ular kéyin Israillargha ibret bolidighan isharet-belge bolidu. **39** Shuning bilen kahin Eliazar otta köydürüwétilgenler sun'ghan mis xushbuydanlarni tériwaldi; ular qurban'gahni qaplitishqa népiz tünike qilip soquldi. **40** Shuning bilen [qurban'gahning bu qaplimisi] Harunning ewladlirigha yat ademlarning xuddi Korah bilen uning guruhidikilerge oxshash qismetke qalmasliqi üçün, Perwerdigarning huzurida xushbuy köydürüshke yéqinlashmasliqigha Israillar üçün bir esletme boldi. Bu Perwerdigarning Musaning wastisi bilen Eliazargha buyrughanliridur. **41** Etisi pütkül Israil jamaiti Musa bilen Harunning yaman gépini qilip: — Siler Perwerdigarning xelqini öltürdünglar, — dep ghotuldasthi. **42** We shundaq boldiki, jamaet Musa

bilen Harun'gha hujum qilishqa yigiliwatqanda, jamaet burulup jamaet chédirigha qariwidi, we mana, bulut chédirni qapliwaldi hem Perwerdigarning julasi ayan boldi. **43** Shuning bilen Musa bilen Harun jamaet chédirining aldigha béríp turdi. **44** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **45** Men közni yumup achquche ularni yoqitip tashlishim üçün ikkinglar bu jamaettin chiqip néri kétinglar, — dep buyruwidi, ikkiylen yiqilip yerde düm yatti. **46** Musa Harun'gha: — Sen xushbuydanni élip uninggha qurban'gahtiki ottin sal, uninggha xushbuy qoyup, ular üçün kafaret keltürüşke tézlikte jamaetning arisigha apar; chünki qehr-ghezep Perwerdigarning aldidin chiqti, waba basqili turdi, — dédi. **47** Harun Musaning déginidek qilip, xushbuydanni élip jamaetning arisigha yügürüp kirdi; we mana, waba kishilerning arisida bashlan'ghanidi; u xushbuyni xushbuydan'gha sélip, xelq üçün kafaret keltürdi. **48** U ölüklar bilen tirikler otturısında turuwidi, waba toxtidi. **49** Korahning weqesi munasiwiti bilen ölgenlerdin bashqa, waba sewebidin ölgenler on töt ming yette yüz kishi boldi. **50** Harun jamaet chédirining derwazisi yénida turghan Musaning yénigha yénip keldi; waba toxtidi.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** «Sen Israillargha söz qilip, ulardin ata jemeti boyiche, her qebilining emiridin birdin on ikki hasa alghin; sen ularning herbirining ismini özining hasisigha yézip qoyghin. **3** Lawiy qebilisining hasisigha Harunning ismini yazghin, chünki herbir ata jemet qebile bashliq üçün bir hasa wekil bolidu. **4** Sen bu hasilarni jamaet chédiridiki höküm-guwahliq [sanduqining] aldigha, yeni Men séning bilen körüshidighan yerge qoyghin. **5** We shundaq boliduki, Men tallighan kishining bolsa, uning hasisi bix sürüdu; shundaq qilip Israillarning silerge ghudurashqan geplirini toxtitip Manga anglanmaydighan qiliwétimen». **6** Shuning bilen Musa Israillargha shundaq söz qildi; ularning hemme emirliri uninggha birdin hasini, jemi bolup on ikki hasini berdi; herbir ata jemetke bir hasa wekil boldi, Harunning hasisimu shularning ichide idi. **7** Musa hasilarni höküm-guwahliq chédirigha ekirip Perwerdigarning huzurigha qoydi. **8** We shundaq boldiki, Musa etisi höküm-guwahliq chédirigha kiriwidi, mana, Lawiy jemetige wekil bolghan Harunning hasisi bix sürüp, ghunchilap, chécheklep,

badam chüshkenidi. **9** Musa hasilarning hemmisini Perwerdigarning aldidin élip chiqip, Israil xelqige körsetti; ular körgendin kéyin herkim öz hasilirini élip kétishti. **10** Perwerdigar Musagha: — Shu asiylig qilghuchi balilargha bir agah belgisi bolsun dep Harunning hasisini höküm-guwahning aldigha ekirip qoyghin. Shundaq qilsang sen ularning ghudurashqan geplirini toxtitip, Manga anglanmaydighan qilisen; ularmu shuning bilen ölüp ketmeydu, — dédi. **11** Musa shundaq qildi; Perwerdigar özige qandaq buyrugan bolsa u shundaq qildi. **12** Israillar Musagha söz qilip: — Biz nepestin qalay dewatimiz, biz tügeshtuq, biz hemmimiz tügeshtuq! **13** Perwerdigarning ibadet chédirigha yéqinlashqanlar ölmey qalmaydu, shundaq iken, biz hemmimiz mutleq nepestin qélishimiz kérekmu? — déyishti.

18 Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — Sen, oghulliring we ata jemetingdikiler séning bilen birlikte muqeddes jaygha munasiwetlik bolghan gunahni, shuningdek sen we oghulliring birlikte kahinliq wezipisige munasiwetlik bolghan gunahni üstünglerge alisiler. **2** Sen qérindashliring bolghan Lawiy qebilisidikilerni, yeni ata-bowiliringning qebilisidikilerni özüng bilen birleshtür hem ularni xizmitingni qilishi üçün bashlap élip kel; biraq sen bilen oghulliring séning bilen birlikte höküm-guwahliq chédiri aldida xizmetlerni qilsun. **3** Ular séning buyruqliringgha teyyar turup, shundaqla chédirdiki barliq xizmet-wezipisini öteydu; peqet muqeddes jaydiki qacha-qucha eswablargha we qurban'gahqa yéqinlashmisun; undaq qilsa, ularmu, silermu ölüp kétisiler. **4** Ular séning bilen birlisip, jamaet chédiridiki wezipini ötep, qilidighan herbir ishini qilsun; peqetla héch yat kishiler silerge yéqinlashmisun. **5** Qehr-ghezep yene Israillarning béshigha chüshmisun üçün, siler muqeddes jaydiki wezipe bilen qurban'gahdiki wezipini öteshke mes'ul bolunglar. **6** Mana, Men Özüm silerning qérindashliringlar bolghan Lawiy larni Israillar ichidin tallap chiqtim; ular jamaet chédirining ishlirini qilishqa Perwerdigargha teqdim qilin'ghan bolup, silerge sowgha süptide ata qilin'ghan. **7** Lékin sen we oghulliring séning bilen birlikte kahinliq wezipenglerde turup, qurban'gahtiki barliq ishlarni hem perde ichidiki ishlarni béjiringlar; silerning wezipengler shundaq bolsun. Kahinliq wezipisini, xizmitimde bolushunglar üçün silerge sowgha qilip

berdim; yat ademler yéqinlashsa, öltürüwétilsun. **8** Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — Men Manga sunulghan kötürme hediyeleini, yeni Israillar Manga muqeddes dep atighan barliq nersilerni ülüshünglar bolsun dep, mana menggülik belgilime bilen sanga we séning ewladliringgha teqdim qildim. **9** Israillar otta sunidighan, «eng muqeddes» nersilerdin silerge munular qaldurup béridu: — ularning Manga atap sun'ghan barliq nersiliri, yeni barliq ashliq hediyeleerdin, barliq gunah qurbanliqliridin, barliq itaetsizlik qurbanliqliridin «eng muqeddes» hésablan'ghanliri, sanga we ewladliringgha ata qilinidu. **10** Sen shu [ülüshüngni] «eng muqeddes» süpitide yégin, silerdin bolghan herbir er kishi uni yésun; u sanga «eng muqeddes» dep bilinsun. **11** Munularmu séning bolidu: — Israillarning sowghatliiri ichidin kötürme hediyeleer, barliq pulanglatma hediyeleer séning; Men ularni sanga, shundaqla oghulliring bilen qizliringgha menggülik belgilime bilen teqdim qildim; séning öyüngdiki herbir pak adem uningdin yése bolidu. **12** Zeytun méyidin eng ésilini, yéngi sharabtin eng ésilini, shundaqla ashliqtin eng ésilini, yeni Israillar Perwerdigargha atap sun'ghan deslepki pishqan mehsulatlarning hemmisini Men sanga teqdim qilip berdim. **13** Ular yerdin élip Perwerdigargha atap ekelgen deslepki pishqan nersilerning hemmisi séning bolsun; öyüngdiki herbir pak adem uningdin yése bolidu. **14** Israilda Xudagha mutleq atilidighan herbir nerse séning bolidu. **15** Ular Perwerdigargha atap keltüridighan barliq janiwarlarning tunjiliri, meyli insan yaki ulagh-charpay bolsun séning bolidu; halbuki, insanlarning tunjilirini bolsa ularni tölem tölep yanduruwalsun we napak haywanlarning tunjilirini tölem tölep yanduruwalsun. **16** Tölem tölesh kérek bolghanlar üçün yéshi bir ayliqtin ashqanda tölem puli tölensun; ulargha sen toxtatqan baha boyiche, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche (bir shekel yigirme gerahdur) baha qoyup, besh kümüsh shekel al. **17** Peqet tunji kala, tunji qoy yaki tunji oghlaqqa tölem alsang bolmaydu; ularning hemmisi muqeddestur. Sen ularning qénini qurban'gahqa chéchip, méyini Perwerdigargha atap otta sunulidighan, Uninggha xushbuy keltüridighan qurbanliq süpitide köydürgin. **18** Ularning göshi séning bolidu; xuddi «kötürme hediye» qilin'ghan tösh we ong arqa putigha oxshash, sanga tewe bolidu. **19** Israillar

Perwerdigargha atap sun'ghan muqeddes nersiler ichidiki kötürme hediye-qurbanliqning hemmisini Men sanga we séning bilen bille turuwatqan oghul-qizliringgha menggülik belgilime bilen teqdim qildim. Bu Perwerdigar aldida sanga we séning bilen bille turuwatqan ewladliring üçün menggülik tuzluq ehde bolidu. **20** Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — [Israil] zéminida séning héchqandaq mirasing bolmaydu, ularning arisidimu héchqandaq nésiweng bolmaydu; Israillar arisida mana Men Özüm séning nésiweng, séning mirasingdurmen. **21** Lawiylargha bolsa, ularning öteyidighan xizmetliiri, yeni jamaet chédiridiki xizmiti üçün, mana Men Israilda teqdim qilin'ghan barliq «ondin bir ülüsh»ning hemmisini ulargha miras qilip bergenmen. **22** Buningdin kéyin, gunahkar bolup ölüp ketmesliki üçün, Israillar jamaet chédirigha yéqinlashmisun. **23** Jamaet chédiridiki xizmetni bolsa, uni ötigüchiler peqet Lawiylarla bolidu we shu ishta bolghan gunahini özliri üstige alidu, bu siler üçün ewladmu-ewlad menggülik bir belgilime bolidu; ularning Israillarning ichide héchqandaq mirasi bolmaydu. **24** Chünki Israillarning Perwerdigargha atap kötürme hediye süpitide sun'ghan «ondin bir ülüsh»ni Lawiylargha miras qilip teqdim qilidighan boldum; shunga Men ular toghruluq: Israillar ichide héchqandaq mirasi bolsa bolmaydu, — dédim. **25** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **26** Sen Lawiylargha éytqin: «Siler Israillarning qolidin Men silerge miras bolsun dep teqdim qilghan «ondin bir ülüsh»ni alghan ikensiler, siler shu ondin bir ülüshning yene ondin bir ülüshini ayrip, uni Perwerdigargha atap kötürme hediye süpitide sununglar. **27** Bu yol bilen silerning shu «kötürme hediye»nglar silerge «xamandiki ashliqinglar»din hem «sharab kölchikidiki tolup tashqan sharabinglar»din atalghanlar hésablinidu. **28** Bundaq bolghanda, siler Israillarning qolidin alghan ondin bir ülüshning hemmisidin Perwerdigargha atap kötürme hediye sunisiler; siler Perwerdigargha atighan shu «kötürme hediye»ni kahin Harun'gha béringlar. **29** Silerge teqdim qilin'ghan barliq nersilerdin eng ésilini élip shularni muqeddes hésablap «Perwerdigargha atalghan toluq kötürme hediye» süpitide sununglar». **30** Shunga sen Lawiylargha éytqinki, «Siler shulardin eng ésilini kötürüp sunsanglar, bu siler Lawiylarning xamandiki ashliqinglar we sharab kölchikidiki sharabinglarga oxshash hésablinidu. **31** Shundaq qilghandin kéyin

siler we öydikiliringlar shu «ondin bir ülush»larni xalighan yerde yésenglar bolidu, chünki bu silerning jamaet chédiridiki xizmitinglarning in'ami bolidu; **32** Siler [shu ülushlerdin] eng ésilini kótürüp sunsanglar, mushu ishinglar sewebidin gunahkar bolmaysiler. Undaq qilsanglar siler Israillar atighan muqeddes nersilerni bulghimaysiler, shuning bilen ölmeysiler».

19 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilib mundaq dédi: — **2** Men Perwerdigar emr qilghan qanun-belgilime shuki: — Sen Israillargha buyrughin, ular béjirim, nuqsansiz, boyunturuq sélinmighan qizil yash siyirdin birni séning yéninggha ekelsun. **3** Sen siyirni kahin Eliazargha tapshur, u uni chédirgahning sirtigha epchiqsun, andin birsi siyirni uning aldida boghuzlisun. **4** Kahin Eliazar barmiqini qan'gha milep, jamaet chédirining aldigha qaritip yette mertem chachsun. **5** Andin birsi Eliazarning kóz aldida pütkül siyirni köydürsun, yeni uning térisi, göshi, qéni we tézeklirini köydürsun. **6** Kahin kédir yaghichi, zofa ösümlüki we qizil rextni siyir köydürülidighan otqa tashlisun. **7** Andin kahin öz kiyimini yusun we bedinini suda yusun, andin kéyin bargahqa kirishke bolidu; lékin kahin kech kirgüche napak sanalsun. **8** Siyirni köydürgen kishimu kiyimlirini su bilen yuyup, öz bedinini suda yusun, andin u kech kirgüche napak sanalsun. **9** Pak bir adem siyirning külini yighip bargahning sirtidiki pak bir yerge qoysun; u Israil jamaiti üçün «napakliqni chiqarghuchi su»ni yasashqa shu yerde saqlansun, u bir «gunahni paklighuchi»dur. **10** Siyirning külini yighishturghan adem özining kiyimlirini yusun we kech kirgüche napak sanalsun. Bu Israillargha we ularning arisida turuwatqan musapirlargha menggülük qanun-belgilime bolidu. **11** — Ölükke, yeni herqandaq ölgen kishining jesitige tégip ketken herbir kishi yette kün napak sanilidu. **12** U adem üçinchi küni [ashu su] bilen özini paklisun, hemde yettinchi künimu paklisun, andin u pak sanilidu; eger u üçinchi küni hemde yettinchi küni özini paklimisa, pak sanalmaydu. **13** Herqandaq adem ölükke, yeni herqandaq ölgen kishining jesitige tégip ketse, hemde özini paklimisa, Perwerdigarning chédirini bulghighan bolidu; shu kishi Israil arisidin üzüp tashlinidu; chünki «napakliqni chiqarghuchi su» uninggha sépilmigeche, u napak sanilidu; uning napakliqi téxiche üstide turidu. **14** Eger birer kishi bir chédir ichide ölüp qalghan bolsa, u toghruluq qanun-

belgilime mundaq bolidu: — shu chédirgha kirgen herbirsi we chédirda turup qalghanlarning herbiri yette kün napak sanilidu. **15** Herbir ochuq turghan, aghzi yépilmighan qacha-quchilarning hemmisi napak sanilidu. **16** Shuningdek dalada qilich-shemsher bilen öltürülgenlerge, yaki özi ölüp qalghanning ölükige, yaki ademning ustixininigha yaki qebrisige tegken herbir kishi yette kün'giche napak sanilidu. **17** Kishiler bu napak kishi üçün «paklandurghuchi qurbanliq»ning külidin azraq élip komzekke sélip, ularning üstige éqin su quysun. **18** Andin pak bir kishi zofa ösümlükini élip shu sugha tegküzüp uni chédirgha we ichidiki barliq qacha-quchilargha hem shu yerde turghan barliq kishilarning üstige sépip qoysun, we yene uni ustixan'gha, öltürülgüchige yaki qebrige tegken kishining üstige sépip qoysun. **19** Üchinchi küni we yettinchi küni héliqi pak adem [pak bolmighan ademlarning] üstige shu suni sépip qoysun; shundaq qilghanda, yettinchi künige kelgende u kishi paklan'ghan bolidu; andin u kishi kiyimlirini yuyup, bedinini suda yusun, kech kirgende u pak sanilidu. **20** Lékin napak bolup qélip, özini paklimighan kishi Perwerdigarning muqeddes jayini bulghighini üçün, jamaet arisidin üzüp tashlinidu; «napakliqni chiqarghuchi su» uning üstige sépilmigen, shunga u napak sanilidu. **21** Bu Israillargha menggülük belgilime bolidu, «napakliqni chiqarghuchi su»ni sepken kishi bolsa özining kiyimlirini yusun we «napakliqni chiqarghuchi su»gha tegken kishi kech kirgüche napak sanalsun. **22** Napak kishi tegken herqandaq nersimu napak sanilidu; bu nersilerge tegken kishilermu kech kirgüche napak sanalsun.

20 Birinchi aying ichide Israillar, yeni pütkül Israil jamaiti Zin chölige yétip kélip, Qadeshte turup qaldi; Meryem shu yerde wapat boldi we shu yerge depne qilindi. **2** Jamaetke ichidighan'gha su yoq idi, ular yighilip Musa bilen Harun'gha hujum qilghili turdi. **3** Xelq Musa bilen tegiship: — Qérindashlirimiz Perwerdigarning aldida ölgen chaghda bizmu bille ölsek boptiken! **4** Siler néme üçün biz we charpaylirimizni bu yerde ölüp ketsun dep, Perwerdigarning jamaitini bu chöl-jezirige bashlap keldinglar? **5** Siler néme üçün bizni Misirdin élip chiqip bundaq dehshetlik yerge ekeldinglar? Bu yerde ya tériqchiliq qilghili yer bolmisa, ya enjür, üzüm, anar bolmisa, ichidighan'gha sumu bolmisa, — déyishti. **6** Shuning bilen Musa bilen Harun jamaettin

ayrilip jamaet chédirining derwazisi aldigha kélip düm yiqiliwidi, Perwerdigarning julasi u ikkisige ayan boldi. 7 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 8 Hasini qolunggha al, andin sen akang Harun bilen birlikte jamaetni yighip, ularning köz aldidila qoram tashqa buyruq qil; shundaq qilsang qoram tash öz süyini chiqiridu; shu yol bilen sen ulargha su chiqirip, jamaet we charpayliri ichidighan'gha su bérissen. 9 Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche Perwerdigarning huzuridin hasini aldi. 10 Musa bilen Harun ikkisi jamaetni qoram tashning aldigha yigildi we Musa ulargha: — Gépimge qulaq sélinglar, i asiylar! Biz silerge bu qoram tashtin su chiqirip béreylimu?! — dédi. 11 Andin Musa hasisi bilen qoram tashni ikki qétim uruwidi, nahayiti köp su éqip chiqti, sudin jamaetmu, charpaylarmu ichishti. 12 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha: — Siler Manga ishenmey, Israillar aldida Méni muqeddes dep hórmetlimigininglar üçün, ikkinglarning bu jamaetni Men ulargha teqdim qilip bergen zémin'gha bashlap kirishinglarga yol qoymaymen, — dédi. 13 Su chiqirilghan jay «Meribah suliri» dep atalghan; Israillar shu yerde Perwerdigar bilen takallashqanliqi üçün, U ularning otturisida Özining muqeddes ikenlikini körsetti. 14 Musa Qadeshtin Édom padishahi bilen körüshüshke elchi ewetip uninggha: «Qérindashliri Israil mundaq deydu: — Biz tartiwatqan jibr-japalarning qandaqliqi özlirige melum, 15 bizning ata-bowilirimiz Misirgha chüshken bolup, biz Misirda uzaq zaman turup kettuq; misirliqlar bizgimu, bizning ata-bowilirimizghimu yaman muamile qildi; 16 biz Perwerdigargha yéliniwéduq, U bizning zarimizgha qulaq sélip, Perishte ewetip bizni Misirdin élip chiqti. Hazir mana, biz özlirining chégrisigha jaylashqan Qadesh dégen bir sheherde turuwatimiz. 17 Emdi bizning zéminliridin ötüshimizge ruxset qilghan bolsila, biz étiz-ériq we üüzmarliqlardin ötmeymiz, quduqliringlardin sumu ichmeymiz; «Xan yoli» bilen méngip chégriliridin ötüp ketküche ong-solgha burulmaymiz» — dédi. 18 Lékin Édomlar uninggha: «Silerning bizning zéminimizdin ötüshüngerde bolmaydu, ötimen désenglar qilich kötürüp silerge jengge chiqimiz» — dédi. 19 Israillar uninggha: «Biz «kötürülgen yol» bilen mangimiz, özimiz we mallirimiz süyünlarni ichsek, nerxi boyiche heqqini bérimiz; biz peqet piyade ötüp kétimiz, bashqa héch telipimiz yoq» déwidi, 20 Édom padishahi: «Yaq. Ötmeysiler!» dédi.

Édom [padishahi] nahayiti köp adimini bashlap chiqip Israillargha zor heywe körsetti. 21 Shundaq qilip Édomlar Israillarning ularning tewelikidin ötüshige ene shu yosunda yol qoymidi; shuning bilen Israillar Édomlarning aldidin burulup ketti. 22 Ular Qadeshtin yolgha chiqti; pütkül Israil xelqi Hor téghigha keldi. 23 Perwerdigar Édomning chégrisidiki Hor téghida Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — 24 Harun öz xelqlirige qoshulup kétidu; ikkinglar Meribah suliri dégen jayda Méning emrimge xilapliq qilghininglar üçün, uning Men Israillargha teqdim qilip bergen zémin'gha kirishige bolmaydu. 25 Sen Harun bilen oghli Eliazarni élip Hor téghigha chiqqin; 26 Harunning kiyimlirini saldurup, oghli Eliazargha kiydürüp qoy; Harun shu yerde ölüp, öz xelqlirige qoshulidu. 27 Musa Perwerdigarning déginidek qildi, üçeylen pütkül jamaetning köz aldida Hor téghigha chiqti. 28 Musa Harunning kiyimlirini saldurup uning oghli Eliazargha kiydürüp qoydi; Harun taghning choqqisida öldi. Andin Musa bilen Eliazar taghdin chüshüp keldi. 29 Pütkül jamaet Harunning ölgenlikini bildi; shuning bilen pütün Israil jemeti Harun üçün ottuz kün matem tutti.

21 Jenubta turushluq Arad memlikitining Qanaaniylardin bolghan padishahi Israillarning Atarim yoli bilen kéliwatqanliqini anglap, chiqip ular bilen soqushup, nechcheylenni tutqun qilip ketti. 2 Andin Israillar Perwerdigargha qesem ichip: «Eger bu xelqni bizning qolimizgha pütünley tapshuridighan bolsang, ularning sheherlirini weyran qilip tashlaymiz» — dédi. 3 Perwerdigar Israillarning peryadini anglap, Qanaaniylarni ularning qoligha tapshurdi, shuning bilen ular Qanaaniylarni ularning sheherliri bilen qoshup weyran qildi; shu sewebtin ular shu yerni «Xormah» dep atidi. 4 Ular Hor téghidin yolgha chiqip, Édom zéminini aylinip ötüsh üçün, Qizil déngiz boyidiki yolni boylap mangdi; xelq mushu yol sewebidin könglide tolimu taqetsiz bolup, 5 Xudagha we Musagha qarshi chiqip: — Siler néme üçün bizni chöl-jeziride ölsun dep Misir zéminidin bashlap chiqqansiler? Bu yerde ya ashliq, ya su yoq, könglimiz bu erzimes nanlardin bizar boldi, déyishti. 6 Shu sewebtin Perwerdigar ularning arisigha zeherlik yılanlarni ewetti; yılanlar ularni chaqti, shu sewebtin Israillardin nurghun adem ölüp ketti. 7 Xelq Musaning aldigha kélip uninggha: — Biz aghzimizni buzup, Perwerdigargha hem sanga hujum

qilip, yaman gep qilip gunah qilduq; Perwerdigargha tilawet qilsang, u bu yilanlarni arimizdin élip ketkey, — déwidi, Musa xelq üçhün dua qildi. **8** Perwerdigar Musagha: — Sen bir zeherlik yilanning sheklini yasap xadigha ésip qoyghin; yilan chéqiwalghan herbiri uninggha qarisila qayta hayatqa érishidu, — dédi. **9** Musa mistin bir yilan yasitip xadigha ésip qoydi; we shundaq boldiki, yilan birkimni chéqiwalghan bolsa, u bu mis yilan'gha qarisila, ular hayat qaldi. **10** Israillar yene yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tikti. **11** Yene Obottin yolgha chiqip, Moab zéminining udulida kün chiqish tereptiki Iye-Ibarimgha kélip chédir tikti. **12** Ular yene u yerdin yolgha chiqip Zered jilghisida chédir tikti. **13** Yene u yerdin méngip Amoriylarning zéminining chétidin chiqip chöl-bayawandin ötüp, éqip turghan Arnon deryasining u qétida chédir tikti (chünki Arnon deryasi Moabiylarning chégrisi bolup, Moabiylar bilen Amoriylarning otturisida idi. **14** Shunga «Perwerdigarning jengnamisi» dégen kitabta: — «Sufahdiki Waheb we derya-wadiliri, Arnon deryasi we jilghilirining yanbaghirliri, Arning turalghusighiche yétip, Moabning chégrisigha chüshidu» dep pütülgenidi). **16** [Israillar] yene u yerdin méngip Beerge keldi; «[Beer]» quduq dégen menide bolup, ilgiri Perwerdigar Musagha: «Sen xelqni yigh, Men ulargha ichidighan su bérey» dégende shu quduqni közde tutqan. **17** Shu chaghda Israillar munu naxshini éytishqan: — «Ah quduq, chiqsun süyüing bulduqlap, Naxsha éytinglar, quduqqa béghishlap: **18** Bu quduqni emirler, Xelqning kattiliri qazghan, Qanun chiqarghuchining sözi bilen, Hasiliri bilen qazghan». Israillar chöl-bayawandin yene Mattanahqa, **19** Mattanahtin Nahaliyelge, Nahaliyeldin Bamotqa, **20** Bamottin Moab dalasidiki jilghigha, yene chöl-bayawan terepke qarap turghan Pisgah téghining choqqisigha yétip bardı. **21** Israillar Amoriylarning padishahi Sihonning aldigha elchilerni ewetip: **22** — Bizning öz zéminliridin ötüwélisimizge ijazet bergeyla; biz silining étizliqlirigha we üzümzarliqlirigha kirmeymiz, quduqliridin sumu ichmeymiz; teweliridin ötüp ketküche «Xan yoli»din chiqmaymiz, — dédi. **23** Sihon Israillarni öz chégrisidin ötkili qoymayla qalmastin, eksiche u Israillar bilen soqushimen dep, özining barliq xelqini yighip chölge qarap atlandi. U Yahazgha kélip Israilgha hujum qildi. **24** Israillar uni qilich bilen chépip öltürüp, uning yurtini Arnon deryasidin Yabbok

deryasighiche, yeni Ammoniylarning chégrisighiche igilidi; Ammoniylarning chégrisi bolsa bek mustehkem idi. **25** Israillar bu yerdiki hemme sheherni igilidi hem Amoriylarning sheherlirige, yeni Heshbon'gha we uninggha tewe barliq yéza-qishlaqlarhimu kirip orunlashti. **26** Chünki Heshbon eslide Amoriylarning padishahi Sihonning merkiziy shehiri idi; Sihon eslide Moabning ilgiriki padishahi bilen soqushqan, uning Arnon deryasighiche bolghan hemme zéminini tartiwalghanidi. **27** Shu sewebtin shairlar: — «Heshbon'gha kélinglar! Mana Sihonning shehiri yéngiwashtin qurulsun, Sihonning shehiri mehkem qilinsun. **28** Chünki Heshbonning özidin chiqti bir ot, Sihonning shehiridin bir yalqun yalqunlap, Yutuwetti Moabtiki Ar shehirini, Arnondiki égiz jaylarning emirlirini. **29** Way sanga ey Moab! Hey Kémoshning ümmiti, tügeshtinglar! Chünki [Kémosh] öz oghullirini qachqun'gha aylandurdi, Qizlirini esirlikke bérıp, Amoriylarning padishahi Sihon'gha tutup berdi! **30** Biz ularni yiqitiwettuq, Heshbon taki Dibon'ghiche halak boldi; Biz hetta Nofahqiche (Nofahntin Medebagha yétidu) ularning yurtini weyran qiliwettuq!» — dep shér yézishqanidi. **31** Shuning bilen Israillar ene shu teriqide Amoriylarning yurtigha orunlashti. **32** Musa Yaazerni charlap kélishe charlighuchilarni ewetti; andin Israillar Yaazerning yéza-qishlaqlirini ishghal qilip, u yerlerdiki Amoriylarni yéridin qoghliwetti. **33** Shuningdin kéyin Israillar burulup, Bashanning yolini boylap mangdi; Bashanning padishahi Og we uning barliq xelqi chiqip Edreyde Israillar bilen jeng qilishqa sep tüzdi. **34** Perwerdigar Musagha: — Qorqma, Men uni, uning barliq xelqi hem zéminini qolunggha tapshurimen; sen uni ilgiri Heshbonda turushluq Amoriylarning padishahi Sihonni qilghandek qilisen, — dédi. **35** Shuning bilen ular Og bilen uning oghullirini hem barliq xelqining birini qoymay qirip tashlidi we uning zéminini igilidi.

22 Israillar yene yolgha chiqip Moab tüzlenglikliride, yeni Iordan deryasining sherq teripide, Yérixoning udulida chédir tikti. **2** Israillarning Amoriylargha qilghan ishlirining hemmisini Zipporning oghli Balaq körüp turghanidi. **3** Moablar xelqtin intayin qorqushti, chünki ular bek köp idi; Moabiylar Israillarning sewebidin bek alaqqade bolup kétishti. **4** Moabiylar Midiyan aqsqaqallirigha: «Bu bir top adem etrapimizdiki hemme nersini, xuddi kala étizdiki otni yalmighandek yalmap yep

kétidighan boldi» — déyishti. U chaghda Zipporning oghli Balaq Moabning padishahi idi. **5** U elchilerni Béorning oghli Balaamning aldigha, Balaamning ana yurtidiki ulugh derya boyidiki Pétor shehirige bérip, Balaamni chaqirip kélishke ewetip: padishahimiz: — «Qarisila, bir xelq Misirdin chiqqanidi; mana, ular pütün zémin'gha yamrap ketti, mana ular bizning udulimizgha kélip chüshiti. **6** Ular méningdin küchlük bolghachqa, emdi özliri kélip bu xelqni men üçün bir qarghap bergen bolsila; belkim men ularni yéngip, bu zémindin qoghlap chiqirishim mumkin; chünki özliri kimgé bext tilisile shuning bext quchidighanliqini, kimni qarghisila, shuning qarghishqa qalidighanliqini bilimen» deydu, denglar, — dédi. **7** Moabning aqsaqalliri bilen Midiyanning aqsaqalliri qollirida pal sélish in'amirini élip mangdi; ular Balaamning aldigha kélip Balaqning geplirini yetküzdi. **8** Balaam ulargha: — Bügün axsham mushu yerde qonup qélinglar, men Perwerdigarning manga qilghan sözi boyiche silerge jawap yetküzimen, — dédi. Shuning bilen Moabning shu emirliri Balaamningkide qonup qaldi. **9** Xuda Balaamningkige kélip: — Séning bilen bille turghan bu ademler kim? — déwidi, **10** Balaam Xudagha: — Moab padishahi Zipporning oghli Balaq elchilerni ewetip manga: **11** «Qarisila, Misirdin bir xelq chiqqanidi, ular pütün zémin'gha yamrap ketti; bu yerde kélip méning üçün ularni qarghap bersile, shundaq qilsila belkim ularni yéngip, bu yerdin qoghlivélishim mumkin» — dédi, — dédi. **12** Xuda Balaamgha: Sen ular bilen bille barsang bolmaydu, u xelqni qarghisangmu bolmaydu, chünki ulargha bextberiket ata qilin'ghan, — dédi. **13** Balaam etigen turup Balaqning emeldarlarigha: — Siler öz yurtunglarga qaytip kétinglar, chünki Perwerdigar méning siler bilen bille bérishimgha ruxset qilmidi, — dédi. **14** Moabning emeldarliri qopup Balaqning yénigha kélip uninggha: — Balaam biz bilen bille kélishke unimidi, — dédi. **15** Shuning bilen Balaq téximu köp we téximu mötiwer emeldarlarni ewetti, **16** Ular Balaamning aldigha kélip uninggha: — «Zipporning oghli Balaq mundaq deydu: — «Héchnéme silining yénimgha kélishlirini tosุมighay; **17** chünki men özlirini zor shan-shöhretke ige qilimen; néme désile maqul deymen; shunga manga eshu xelqni qarghap bersilila bolidu», — dédi. **18** Balaam Balaqning xizmetkarlarigha jawaben: — Balaq manga özining altun-kümüşke liq tolghan öz öyini

bersimu, meyli chong yaki kichik ish qilay, Xudayim Perwerdigarning manga buyrughanliridin halqip kétélmeymen. **19** Silermu bügün axsham mushu yerde qonup qélinglar, Perwerdigar yene shu ishlar toghrisida manga néme deydikin, shuni biley, — dédi. **20** Shu kéchisi Xuda Balaamningkige kélip uninggha: — U kishiler séni tekliq qilip kelgen bolsa, ular bilen bille barghin, lékin sen Méning sanga éytidighanlirim boyiche ish qilishing kérek, — dédi. **21** Balaam etigen turup éshikini toqup Moabning emirliri bilen bille mangdi. **22** Xuda Balaamning mangghanliqidin ghezeplendi; Perwerdigarning Perishtisi uni tosushqa yolda turatti. U shu chaghda éshikige minip ikki ghulami bilen bille kétéwatatti. **23** Mada éshek Perwerdigarning Perishtisining qoligha qilich alghan halda yolda turghanliqini körüp, yoldin chiqip étizliq bilen méngiwidi, Balaam éshekni yolgha chiqip méngishqa dumbalap urdi. **24** Perwerdigarning Perishtisi ikki teripi toasma tam bilen tosalghan üzümzarliqtiki tar bir yolda turuwaldi. **25** Éshek Perwerdigarning Perishtisini körüp, tamgha qistilip méngip, Balaamning putini tamgha qistap yarilandurup qoydi; Balaam éshekni yene dumbaladi. **26** Perwerdigarning Perishtisi bolsa yene aldighiraq bérip, ong ya solgha burulushqa bolmaydighan téximu tar bir yerde kütüp turdi. **27** Éshek Perwerdigarning Perishtisini körüp mangmay, Balaamning astida yétiwaldi; Balaam qattiq xapa bolup, éshekni hasisi bilen qattiq dumbalap ketti. **28** Bu chaghda Perwerdigar éshekke zuwan kirgüzüwidi, éshek Balaamgha: — Méni üç qétim dumbalaydighan'gha sanga néme yamanliq qiptimen? — déwidi, **29** Balaam éshekke: — Sen méni setleshtürdüng, qolumda qilich bolghan bolsa idi, séni chépip óltürüwétettim! — dédi. **30** Éshek Balaamgha: — Men séningki bolghinimdin tartip minip kelgen éshiking men emesmu? Ilgiri men sanga mushundaq qilish aditim bolup baqqanmu? — déwidi, — Yaq, — dédi [Balaam]. **31** Ene shu chaghda Perwerdigar Balaamning közlirini achi, Balaam Perwerdigarning Perishtisining qilichini ghilipidin chiqirip, yolda turghanliqini kördi; u yerde béshini qoyup sejde qildi. **32** Perwerdigarning Perishtisi uninggha: — Sen éshikingni néme üçün üç qétim dumbalaysen? Qarighina, mangghan yolung Méning nezirimde tetür bolghachqa, séni tosushqa chiqquchi Men Özüm idim. **33** Éshek Méni körüp üç qétim Méning aldindin burulup ketti; eger éshek Méning

aldimdin burulup ketmigen bolsa, Men alliqachan séni öltürtüp éshেকni tirik qaldurghan bolattim, — dédi. **34** Balaam Perwerdigarning Perishtisige: — Men gunahkarmen, Özlirining yolda méni tosуп turghanliqlirini körmeptimen; mubada emdi méning bérishim nezerliride rezil körünse, men qaytip kétey, — dédi. **35** Perwerdigarning Perishtisi Balaamgha yene: — Boptu, bu kishiler bilen bille barghin, biraq peqet Men sanga dégen sóznila dégin, — dédi. Shuning bilen Balaam Balaqning emeldarliri bilen bille mangdi. **36** Balaq Balaamni kéliwétiptu dep anglap, qarshi élish üçün Moabning Arnon deryasining boyidiki, chégrining eng béshidiki shehirige keldi: **37** — Men silini chaqirishqa shunche jiddiy elchi ewetkenidim, néme üçün kélishke unimidila? Men silini shan-shöhretke ige qilalmayttimmu? — dédi Balaq Balaamgha. **38** — Qarisila, mana keldimghu, emdi men öz aldimgha birnéme déyeleyttimmu? — dédi Balaam, — Xuda aghzimgha néme gepni salsa, men shunila deymen. **39** Balaam Balaq bilen bille yolgha chiqip Kiriya-Xuzotqa keldi. **40** Balaq kala, qoylarni soyup qurbanliq qilip, ularning göshidin Balaam we uning bilen bille bolghan emirlerge ewetip berdi. **41** Andin Balaq etisi seherde Balaamni Baalning égiz jaylirigha élip chiqti; u shu yerdin Israil xelqining eng chettiki bir qismini kördi.

23 Balaam Balaqqa: — Sili mushu yerge manga yette qurban'gah yasitip bersile, mushu yerge yene yette buqa bilen yette qoshqarmu hazirlap bersile, — dédi. **2** Balaq Balaamning déginidek qilip berdi; Balaq bilen Balaam ikkisi herbir qurban'gahqa qurbanliq qilishqa birdin buqa bilen birdin qoshqar sundi. **3** Balaam Balaqqa: — Sili öz köydürme qurbanliqlirining yénida tursila, men aldigha barimen, Perwerdigar méning bilen körüshüshke kélemdikin? U manga néme dep körsetme berse, men özlirige shuni dep bérimen, — dédi we bir döngge chiqti. **4** Xuda Balaam bilen körüshti; Balaam Xudagha: — Men yette qurban'gah hazirlattim, herbir qurban'gahqa qurbanliq süpitide birdin buqa bilen birdin qoshqar sundum, — dédi. **5** Perwerdigar Balaamning aghzigha bir sözni sélip: — Balaqning yénigha qaytip bérup uninggha mundaq, mundaq dégin, — dédi. **6** Shuning bilen u Balaqning yénigha qaytip bardu. Mana, u we Moabning barliq emirliri uning köydürme qurbanliqining yénida turatti. **7** Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — Balaq méni Aram

dégen yurttin, Moab shahi Balaq méni meshriq taghliridin élip kélip, Mundaq dédi: — Kel, méning üçün Yaqupni qarqighin. Kel, Israilni rasa bir söküp eyibligin. **8** Tengri Özi qarqhimighan birawni men qandaq qarqhay? Perwerdigar Özi söküp eyiblimigen birawni men qandaq söküp eyibley? **9** Men qoram tashlarning choqqilirida turup uni körmektimen, Dönglerde turup uninggha nezer salmaqtimen; Mana, ular yekke yashaydighan bir qowm, Ular bashqa qowmlarning qatarida sanalmaydu. **10** Yaqupning topilirini kim hésablap chiqalaydu? Hetta Israilning töttin birinimu kim sanap chiqalaydu? Méning jénim heqqaniyning ölümidek ölsun, Méning axirim uningkidek bolghay! **11** Balaq Balaamgha qarap: — Sen manga néme qiliwatisen?! Men séni dühmenlirimni qarqhap bérishke chaqiritqan tursam, mana sen eksiche pütünley ulargha amet tiliding! — dédi. **12** — Perwerdigarning aghzimgha salghinini yetküzüshke köngül qoymisam bolamti? — dep jawap berdi Balaam. **13** Balaq Balaamgha: — Méning bilen bille bashqa bir yerge barsila, ularni shu yerdin köreyley; biraq ularning hemmisini emes, ularning chégridiki bir qisminila köreyley; sili shu yerde turup ularni men üçün qarqhap bersile, — dédi. **14** Shuning bilen Balaq Balaamni «Zofimning dalasi»gha, Pisgah téghining choqqisigha bashlap bérup, shu yerde yette qurban'gah saldurup, herbir qurban'gahqa qurbanliq süpitide birdin buqa, birdin qoshqar sundi. **15** Balaam Balaqqa: — Sili mushu yerde özlirining köydürme qurbanliqlirining yénida turup tursila, men awu yaqqa bérup körüshüp kéley, — dédi. **16** Perwerdigar Balaam bilen körüshüp, uning aghzigha bir sözni sélip: — Sen Balaqning yénigha qaytip uninggha mundaq, mundaq dégin, — dédi. **17** Balaam Balaqning yénigha qaytip kelgende, mana, u we Moabning barliq emirliri uning köydürme qurbanliqining yénida turatti. — Perwerdigar néme dédi? — dep soridi Balaq. **18** Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — «Hey Balaq, sen qopup anglighin, Ah, Zipporning oghli, manga qulaq salghin. **19** Tengri insan emestur, U yalghan éytmaydu, Yaki adem balisimu emestur, U pushayman qilmaydu. U dégeniken, ishqa ashurmay qalamdu? U söz qilghaniken, wujudqa chiqarmay qalamdu? **20** Mana, manga «beriketle» dep tapshuruldu, U beriketligeniken, buni men yanduralmaymen. **21** U Yaqupta héch gunah körmigen, Israilda naheqliqni uchratmighan. Xudasi Perwerdigar uning bilen bille,

Padishahning tentene awazi uning arisididur. **22** Tengri uni Misirdin élip chiqqan; Uningda yawa kaliningkidek kúch bardur. **23** Chünki Yaquplarga epsun kargha kelmeydu, Israillarghimu pal kargha kelmeydu. Waqtisaiti kelgende, Yaqup bilen Israil toghrisida: — «Tengri neqeder karamet ish qilip bergen-he!» Dep jakarlanmay qalmaydu! **24** Mana, bu qowm chishi shirdek qopidu, Erkek shirdek qeddini ruslaydu; Özi owlighan owni yémigüche, Öltürgenlarning qénini ichmigüche, Hergiz yatmaydu!». **25** Balaq Balaamgha: — Boldi, sili ularni azraqmu qarghimisila, ulargha ametmu tilimisile! — dédi. **26** Balaam Balaqqa jawab qilip: — Men silige: — «Perwerdigarning manga éytqanlirining hemmisige emel qilmisam bolmaydu» dégen emesmidim? — dédi. **27** Balaq Balaamgha: — Kelsile, men silini bashqa bir yerge apiray, Xudaning neziride sili shu yerde turup ularni qarghashliri muwapiq tépilmikin? — dédi. **28** Shuning bilen Balaq Balaamni bashlap, chöl-bayawan'gha qaraydighan Péor téghining choqqisigha keldi. **29** Balaam Balaqqa: — Sili bu yerde manga yette qurban'gah saldurup bersile, yette buqa bilen yette qoshqarmu teyyarlap bersile, — dédi. **30** Balaq Balaamning déginidek qildi, herbir qurban'gahqa birdin buqa bilen birdin qochqar sundi.

24 Balaam Perwerdigarning Israillargha bext-beriket ata qilishni muwapiq körgenlikini körüp yétip, aldinqi [ikki] qétimqidikidek séhir ishлитishke barmidi, belki yüzini chöl-bayawan terepke qaratti. **2** Balaam béshini kótürüp Israillarning qebile boyiche chédirlarda olturaqlashqanliqini kördi, Xudaning Rohi uning üstige chüshti. **3** Shuning bilen u aghzigha kalam sözini élip mundaq dédi: — «Béorning oggli Balaam yetküzidighan kalam sözi, Közi échilmighan ademning éytidighan kalam sözi, **4** Yeni Tengrining sözlirini anglighuchi, Hemmige Qadirning alamet körünüşhini körgüchi, Mana emdi közi échilip düm yiqilghan kishi yetküzgen kalam sözi: — **5** Ah Yaqup, chédirliring neqeder güzel, Turalghuliring neqeder güzel, ah Israil! **6** Goya kéngeygen derya wadiliridek, Xuddi derya boyidiki baghlardek, Goya Perwerdigar tikip östürgen ud derexliridek, Derya boyidiki kédir derexliridek; **7** Sular uning soghiliridin éqip chiqidu, Ewladliri süyi mol jaylarda bolidu; Padishahi Agagdin éship kétidu, Uning padishahliqi üstün qilinip güllinidu. **8** Tengri uni Misirdin élip chiqqan, Uningda yawa buqining küchi bardur; Düşmen

ellerni u yep kétidu, Ustixanlirini ézip tashlaydu, Oqya étip ularni téship tashlaydu. **9** U baghirlap yatsa, erkek shirdek, Yatsa hem chishi shirdek, Kim uni qozghitishqa pétinar? Kim sanga bext-beriket tilise, bext-beriket tapidu. Kim séni qarghisa, qarghishqa kétidu». **10** Balaq Balaamgha achchiqlinip, qolini qoligha urup ketti; Balaq Balaamgha: — Men silini düshminimni qarghap bérishke qichqirtqanidim we mana, sili üç qétim pütünley ulargha amet tilidile! **11** Emdi tézdin yurtlirigha qéchip ketsile; men eslide silining izzet-hörmetlirini katta qilay dégenidim, mana Perwerdigar silini bu katta izzet-hörmetke nail bolushtin tosüp qoydi, — dédi. **12** Balaam Balaqqa: — Men eslide özlirining elchilirige: **13** «Balaq manga özining altun-kümüşke liq tolghan öz öyini bersimu, Perwerdigarning buyrughinidin halqip, öz meylimche yaxshi-yaman ish qilalmaymen; Perwerdigar manga néme dése, men shuni deymen» dégen emesmidim? **14** Emdi men öz xelqimgé qaytimen; kelsile, men özlirige bu xelqning künlerning axirida silining xelqlirige qandaq muamile qilidighanliqini éytip bérey, — dédi. **15** U kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — Béorning oggli Balaam yetküzidighan kalam sözi, Közliri échilmighan kishi éytqan kalam sözi, **16** Tengrining sözlirini anglighuchi, Hemmidin Aliyning wehyilirini bilgüchi, Hemmige Qadirning alamet körünüşhini körgüchi, Mana emdi közi échilghan düm yiqilghan kishi yetküzidighan kalam sözi: — **17** Men Uni körimen, lékin hazir emes; Men Uninggha qaraymen, lékin yéqin yerdin emes; Yaquptin chiqar bir yultuz, Kötürüler Israildin bir shahane hasa; Chéqiwéter u Moabning chékisini, Barliq Shétlerning béshini yanjiydu. **18** Édom uninggha tewe bolidu, Yene téxi düshmini Séirlar uninggha tewe bolidu; Israil bolsa baturluq qilidu. **19** Yaquptin chiqqan biri seltenet süridu, Sheherde qalghan hemmeylenni yoqitidu». **20** Andin Balaam Amalekni körüp, mundaq kalam sözini éytti: — «Amalek idi esli eller arisida bash, Emdi halakettur teqdir-qismiti». **21** Andin Balaam Kéniylerni körüp mundaq kalam sözini éytti: — «Séning makaning mustehkem bolup, Changgang qoram tash ichide bolsimu, **22** Lékin siler Kéniyeler halak qilinip turisiler; Taki Ashur silerni tutqun qilip ketküche». **23** Balaam yene kalam sözini dawam qilip mundaq dédi: — «Ah, Tengri bu ishlarni qilghan chéghida, Kim tirik qélishqa qadir bolar? **24** Kittim terepliridin kémiler kélip, Zulum-zexmet salidu Ashurgha, Zulum-zexmet salidu

Éberge; Lékin [Kittimdin kelgüchi] özimu halaketke yuzliner. **25** Shuning bilan Balaam ornidin qopup öz yurtigha qaytti; Balaqmu öz yoligha mangdi.

25 Israillar Shittimda turghan mezgilde, xelq Moab qizliri bilen buzuqluq qilishqa bérilip ketti. **2** U qizlar Israillarni öz ilahlirigha atalghan qurbanliqlargha qatnishishqa chaqirdi; [Israillarmu] qurbanliqlardin yeydighan, ularning ilahlirigha birlikte choqunidighan boldi. **3** Israillar Baal-Péor bilen ene shu teriqide baghlinip ketkenliki üçün, Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghaldi. **4** Perwerdigar Musagha: — Perwerdigarning qattiq ghezipi Israillargha chüshmisun üçün, xelqning emirlirining hemmisini tutup, ularni Méning aldında aptapta ésp qoyghin, — dédi. **5** Shuning bilen Musa Israilling soraqchilirigha: — Siler bérilip herbiringlar özünglarning Baal-Péor bilen baghlinip ketken ademlirini öltürüwétinglar, — dédi. **6** We Musa pütkül Israil jamaiti bilen jamaet chédirining derwazisi aldida yigha-zar qilip turuwatqanda, mana Israillardin bireylen kélip ularning köz aldidila Midiyaniy bir qizni öz qérindashlirining yénigha élip mangdi. **7** Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas buni körüp, jamaet ichidin qopti-de, qoligha neyze élip, **8** héliqi Israil ademning arqisidin chédirning ichkirige kirip, qiz bilen ikkisining qarnigha neyze tiqiwetti. Israillar arisida tarqalghan waba ene shu chaghdila toxtidi. **9** Shu chaghda waba tégip ölgenler jemi yigirme töt ming ademge yetkenidi. **10** Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **11** — «Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas Méni dep waspasizliqqa bolghan hesitimni öz hesiti bilip, Méning Israillargha bolghan ghezipimni yandurdi. Shunga gerche Men waspasizliqqa bolghan hesitimdin ghezeplen'gen bolsammu, Israillarni yoqitiwetmidim. **12** Shunga sen: — «Mana, Men uninggha öz aman-xatirjemlik ehdemni teqdim qilimen! **13** Bu [ehde] uninggha we uning ewladlirigha tewe bolidighan menggülik kahinliq ehdisi bolidu, chünki u öz Xudasini dep waspasizliqqa heset qilip, Israillar üçün kafaret keltürdi» — dep jakarlighin». **14** Öltürülgen yeni héliqi Midiyaniy qiz bilen bille öltürülgen Israil ademning ismi Zimri bolup, Saluning oghli, Shiméon qebilisidiki bir jemetning emiri idi. **15** Öltürülgen Midiyaniy qizning ismi Kozbi bolup, Zurning qizi idi; Zur bolsa Midiyaniy bir qebilining bashliqi idi. **16** Perwerdigar Musagha: — **17** Sen Midiyaniylargha

aram bermey zerbe bergin; **18** Chünki ular hiyle-mikir ishlitip silerge aram bermigen; Péordiki ishta, shundaqla ularning singlisi bolghan Midiyanning bir emirining qizi Kozbining ishidimu hiyle-mikir ishlitip silerni azdurghan, — dédi. Kozbi waba tarqalghan künide Péordiki ish sewebidin öltürüldi.

26 Wabadin kéyin Perwerdigar Musa bilen Harunning oghli Eliazargha söz qilip: — **2** Siler pütkül Israillarning jamaiti ichide yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarni ata jemeti boyiche hésablap sanaqtin ötküzünglar, — dédi. **3** Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar Moab tüzlenglikliride, yeni Yérixoning yénidiki Iordan deryasining boyida Israillar bilen sözlishop ulargha: **4** «Perwerdigarning Musa we Misirdin chiqqan Israillargha buyrughini boyiche, silerdin yigirme yashtin ashqanlarning hemmisi [tizimlinip] sanaqtin ötküzülüshi kérek» dep uqturdi. [tizimlitiqlan sanlar mundaq boldi]: — **5** Israilling tunji oghli Ruben idi. Rubenning ewladliri, yeni Hanuqning neslidin bolghan Hanuq jemeti; Palluning neslidin bolghan Pallu jemeti; **6** Hezron neslidin bolghan Hezron jemeti; Karmi neslidin bolghan Karmi jemeti. **7** Bular Rubenning jemetliri bolup, ulardin sanaqtin ötküzülgini jemi qiriq üç ming yette yüz ottuz kishi boldi. **8** Palluning oghli Éliab; **9** Éliabning oghulliri Nimuel, Datan, Abiram idi. Datan bilen Abiram eslide jamaet ichidin chaqirilghan mötiwerler bolsimu, Korah guruhidikiler Perwerdigar bilen takallashqanda, ular bilen birlishop Musa we Harun bilen takallashqanidi. **10** Yer aghzini échip ularni Korah bilen birge yutup ketken; shu chaghda Korah guruhidikilerning hemmisi ölgen; bashqilargha ibret bolsun dep, ot uning ikki yüz ellik adimini yutup ketken. **11** Lékin Korahning ewladliri ölüp ketmigen. **12** Shiméonning ewladliri, jemet boyiche, Nemuelning neslidin bolghan Nemuel jemeti; Yamin neslidin bolghan Yamin jemeti; Yaqin neslidin bolghan Yaqin jemeti; **13** Zerah neslidin bolghan Zerah jemeti; Saul neslidin bolghan Saul jemeti. **14** Bular Shiméonning jemetliri bolup, jemi yigirme ikki ming ikki yüz adem chiqti. **15** Gad qebilisidin, jemet boyiche, Zefon neslidin bolghan Zefon jemeti; Haggi neslidin bolghan Haggi jemeti; shuni neslidin bolghan shuni jemeti; **16** Ozni neslidin bolghan Ozni jemeti; éri neslidin bolghan éri jemeti; **17** Arod neslidin bolghan Arod jemeti; Areli neslidin bolghan Areli jemeti. **18** Bular Gad ewladlirining jemetliri bolup, ular jemetliri

boyiche sanaqtin ötküzülgende jemi y qiriq ming besh yüz adem chiqti. **19** Yehudaning oghulliri É r bilen Onan idi; bu ikkisi Qanaan zéminida ölüp ketken. **20** Yehudaning ewladliri, jemeti boyiche, Shilahning neslidin bolghan Shilah jemeti; Perezning neslidin bolghan Perez jemeti; Zerahning neslidin bolghan Zerah jemeti. **21** Perezning ewladliri Hezronning neslidin bolghan Hezron jemeti; Hamulning neslidin bolghan Hamul jemeti. **22** Bular Yehudaning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemi yetmish alte ming besh yüz adem chiqti. **23** Issakarning ewladliri, jemet boyiche, Tolaning neslidin bolghan Tola jemeti; Puahning neslidin bolghan Puah jemeti; **24** Yashubning neslidin bolghan Yashub jemeti; Shimronning neslidin bolghan Shimron jemeti. **25** Bular Issakarning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemi atmish töt ming üç yüz adem chiqti. **26** Zebulunning ewladliri, jemeti boyiche, Seredning neslidin bolghan Sered jemeti; Élon neslidin bolghan Élon jemeti; Jahliyelning neslidin bolghan Jahliyel jemeti. **27** Bular Zebulunning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemi atmish ming besh yüz adem chiqti. **28** Yüsüpning oghulliri: — jemet boyiche, Manasseh bilen Efraim idi. **29** Manassehning ewladliri: — Makirning neslidin bolghan Makir jemeti (Makirdin Giléad törelgen), Giléadning neslidin bolghan Giléad jemeti idi. **30** Töwendikiler Giléadning ewladliri: — Yeezerning neslidin bolghan Yeezer jemeti; Helekning neslidin bolghan Helek jemeti; **31** Asriyelning neslidin bolghan Asriyel jemeti; Shekemning neslidin bolghan Shekem jemeti; **32** Shemidaning neslidin bolghan Shemida jemeti; Heferning neslidin bolghan Hefer jemeti. **33** Heferning oghli Zelofihad oghul perzent körme y qiz perzent körgen; Zelofihadning qizlirining ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, Tirzah idi. **34** Bular Manassehning jemetliri bolup, sanaqtin ötküzülgende jemi ellik ikki ming yette yüz adem chiqti. **35** Töwendikiler Efraimning ewladliri, jemeti boyiche: — Shutilahning neslidin bolghan Shutilah jemeti; Bekerning neslidin bolghan Beker jemeti; Tahanning neslidin bolghan Tahan jemeti. **36** Shutilaning ewladliri É ranning neslidin bolghan É ran jemeti. **37** Mana bular Efraim ewladlirining jemetliri bolup, herqaysi jemetler boyiche sanaqtin ötküzülgende jemi ottuz ikki ming besh yüz adem chiqti. Jemetliri boyiche, ularning hemmisi Yüsüpning ewladliri idi. **38** Binyaminning

ewladliri, jemeti boyiche, Bélaning neslidin bolghan Béla jemeti; Ashbelning neslidin bolghan Ashbel jemeti; Ahiramning neslidin bolghan Ahiram jemeti; **39** Shefufamning neslidin bolghan Shufam jemeti; Hufamning neslidin bolghan Hufam jemeti. **40** Ard bilen Naaman Bélaning oghulliri idi; Ardning neslidin bolghan Ard jemeti; Naamanning neslidin bolghan Naaman jemeti. **41** Bular Binyaminning ewladliri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemi y qiriq besh ming alte yüz adem chiqti. **42** Töwendikiler Danning ewladliri bolup, jemet boyiche, Shuhanning neslidin bolghan Shuham jemeti; jemet boyiche bular Danning jemetliri idi. **43** Shuhanning hemme jemeti sanaqtin ötküzülgende jemi atmish töt ming töt yüz adem chiqti. **44** Ashirning ewladliri, jemet boyiche, Yimnahning neslidin bolghan Yimnah jemeti; Yéshwining neslidin bolghan Yéshwi jemeti; Bériyahning neslidin bolghan Bériyah jemeti. **45** Bériyahning ewladliri, jemet boyiche, Heberning neslidin bolghan Heber jemeti; Malkielning neslidin bolghan Malkiel jemeti. **46** Ashirning qizining ismi Sérah idi. **47** Bular Ashir ewladlirining jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemi ellik üç ming töt yüz adem chiqti. **48** Naftalining ewladliri, jemet boyiche, Yahzielning neslidin bolghan Yahziel jemeti; Gunining neslidin bolghan Guni jemeti; **49** Yezerning neslidin bolghan Yezer jemeti; Shillemning neslidin bolghan Shillem jemeti. **50** Bular Naftalining jemetliri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemi y qiriq besh ming töt yüz adem chiqti. **51** Yuqiriqlar Israillardin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jemi alte yüz bir ming yette yüz ottuz adem chiqti. **52** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **53** Zémin mushulargha royxetke élin'ghan san boyiche miras qilip teqsim qilinsun. **54** Mirasni adem sani köp qebililerge köprek, adem sani az qebililerge azraq böl; miras royxettin ötküzülgen adem sanigha qarap herbir ademge bölüp bérlinsun. **55** Halbuki, zémin chek tashlinish yoli bilen bölünsun; ular mirasqa özlirining ata jemet-qebilisining nami boyiche warisliq qilsun. **56** Miras ulargha chek tashlash yoli bilen adem sanining az-köplükige qarap herbir [aile-jemetke] bölüp bérlinsun. **57** Töwendikiler ata jemet boyiche sanaqtin ötküzülgen Lawiyar: — Gershonning neslidin bolghan Gershon jemeti; Kohatning neslidin bolghan Kohat jemeti; Merarining neslidin bolghan Merari jemeti. **58** Bular Lawiyarlarning jemetliri: — Libni jemeti,

Hébron jemeti, Mahli jemeti, Mushi jemeti, Korah jemeti. Kohattin Amram törelgen. **59** Amramning ayalining ismi Yokebed bolup, Lawiying Misirda tughulghan qizi idi; u Amramgha Harun, Musa we ularning achisi Meryemni tughup bergen. **60** Harundin Nadab, Abihu, Eliazar, Itamar törelgen. **61** Lékin Nadab bilen Abihu Perwerdigarning aldigha gheyriy bir otni sun'ghanda ölüp ketken. **62** Lawiylar ichide bir ayliqtin ashqan barliq erkekler sanaqtin ötküzülgende jemi yigirme üç ming adem chiqti. Ular Israillar ichide sanaqtin ötküzülmigen, chünki ulargha Israillar ichide héchqandaq miras [zémin] bölüp bérilmigen. **63** Yuqirida éytilghan ademler Moab tüzlenglikliride, Yérixoning udulidiki Iordan deryasi boyida Musa bilen kahin Eliazar teripidin sanaqtin ötküzülgen Israillardur. **64** Biraq bu ademler ichide Musa bilen kahin Harun ilgiri Sinay chölide sanaqtin ötküzgende sanaqtin ötküzülgen birmu adem yoq idi. **65** Chünki Perwerdigar ular toghrisida: «Ular chölde ölmey qalmaydu» dep éytqanidi. Shunga, Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuadin bashqa birimu qalmighan.

27 Yüsüpling oghli Manassehning neslidin bolghan jemetler ichide Manassehning chewrisi, Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning qizliri bolup, ularning ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, we Tirzah idi. **2** Ular jamaet chédirining derwazisi aldigha kélip, Musa bilen kahin Eliazar we emirler bilen pütkül jamaetning aldida turup: **3** — Bizning atimiz chölde ölüp ketken; u u yerde Perwerdigargha hujum qilghili yighilghanlardin emes, yeni Korah guruhidikilerdin emes; u belki öz gunahi ichide ölgen, we uning oghul perzenti yoq idi. **4** Néme üçün atimizning oghli yoqluqi seweblik uning nami uning jemetidin öchürüwétiledi? Özlirining bizge atimizning qérindashliri qatarida miras bölüp bérishlirini ötünimiz, — dédi. **5** Musa ularning bu ishini Perwerdigarning aldigha qoydi. **6** Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **7** Zelofihadning qizlirining éytqini durus, sen choqum ulargha atisining qérindashliri qatarida miras ber; ularning atisining mirasini ulargha ötküzüp bergin. **8** Sen Israillargha éytqin: «Bir adem ölüp ketken chaghda uning oghli bolmisa, undaqta siler uning mirasini qizigha ötküzüp beringlar. **9** Qizi bolmisa, mirasini qérindashlirigha beringlar. **10** Qérindashliri bolmisa, mirasini ata jemet taghilirigha beringlar. **11**

Eger uning atisining qérindashliri bolmisa, undaqta uning mirasini uning jemetidiki eng yéqin bir tughqinigha beringlar; u adem uning mirasigha ige bolsun. Bu Perwerdigar Musagha buyrughandek, Israillargha chüshürülgen höküm, qanun-belgilime bolup qalsun». **12** Perwerdigar Musagha: — Sen mawu Abarim téghigha chiqip, Men Israillargha teqdim qilghan zémin'gha qarap baq. **13** Körüp bolghandin kéyin senmu akang Harun'gha oxshash öz xelqliringge qoshulisen. **14** Chünki Zin chölide, jamaet jédel chiqarghan chaghda, ikkinglar Méning buyruqimgha asiqliq qilip, suning ishida (Zin chölide, Qadeshtiki «Meribah suliri» dégen jayda) Méni jamaetning aldida muqeddes dep hörmetimidinglar, — dédi. **15** Musa Perwerdigargha söz qilip: **16** — I Perwerdigar, barliq et igilirining rohlirining Xudasi, Öz jamaitining padichisiz padidek bolup qélishining aldini élish üçün jamaetni idare qilidighan, ularning aldigha kirip chiqalaydighan, ularni bashlap mangalaydighan bir ademni tiklep bérishingni tileymen, — dédi. **18** Sen Nunning oghli Yeshuani tallighin, — dédi Perwerdigar Musagha, — Uningda Rohim bar, sen qolungni uning béshigha qoy, **19** uni kahin Eliazar we barliq jamaetning aldida turghuzup wezipige qoy. **20** Sen pütkül Israil jamaiti uning gépige kirishi üçün özüngning izzet-shöhritingdin bir qismini uninggha bergin. **21** U kahin Eliazarning aldida tursun, [Eliazar] urimning hökümuni wasite qilip turup, Perwerdigarning huzurida uning üçün yol sorisun; Israil xelqi, yeni pütkül jamaet uning buyruqi bilen chiqidu, uning buyruqi bilen kirishi kérek. **22** Shuning bilen Musa Perwerdigarning buyruqi boyiche ish körüp, Yeshuani bashlap kélip, kahin Eliazarning we barliq jamaetning aldida turghuzdi; **23** [Eliazar] qolini uning béshigha qoyup, uni Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen buyrughinidek wezipige qoydi.

28 Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha buyrup: — «Manga sunulghan hediye-qurbanliqlarni, yeni Manga ozuq bolidighan, xushbuy keltüridighan otta sunulidighan hediye-qurbanliqlarni bolsa, siler herbirini békitilgen qerelide sunushqa köngül qoyunglar» — dégin. **3** Sen ulargha yene: «Silerning Perwerdigargha atap otta sunidighan köydürme qurbanliqinglar mundaq bolidu: — her küni béjirim bir yashliq erkek qozidin ikkini daimiy köydürme qurbanliq qilinglar. **4** Etigini birni, gugumda birni sununglar; **5** yene töttin bir hindin soqup

chiqirilgan zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin undin bir efahni ashliq hediye süpitide sununglar. **6** Sinay téghida belgilen'gen, Perwerdigargha atap xushbuy chiqarsun dep, otta sunulidighan daimiy köydürme qurbanliq mana shudur. **7** Herbir qoza üçün uninggha qoshulidighan sharab hediyesi töttin bir hin sharab bolidu; échtima ichimlik bolghan sharab hediyesi muqeddes jayda Perwerdigargha sunup tökülsun. **8** Sen ikkinchi bir qozini gugumda sun'ghin; uni etigenkidek ashliq hediyesi we sharab hediyesi bilen qoshup sun'ghin; u xushbuy keltürüsh üçün Perwerdigargha atap otta sunulidighan köydürme qurbanliq bolidu. **9** — Shabat küni béjirim bir yashliq ikki erkeq qoza sunulsun; uninggha qoshup zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi ashliq hediye süpitide sunulsun we sharab hediyesi sunulsun; **10** bu herbir shabat künide sunulidighan shabat künidiki qurbanliqtur; uning bilen daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche sunulidighan sharab hediyesi bille sunulsun. **11** — Her ayniq birinchi küni Perwerdigargha atilidighan köydürme qurbanliq sununglar; yeni ikki yash torpaq, bir qochqar, bir yashliq béjirim yette erkeq qozini sununglar. **12** Her torpaq béshigha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin üçü ashliq hediye süpitide, qoshqargha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi ashliq hediye süpitide, **13** herbir qoza béshigha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin biri ashliq hediye süpitide sunulsun; bu Perwerdigargha otta sunulidighan, xushbuy chiqiridighan bir köydürme qurbanliqtur. **14** Ularning sharab hediyliri bolsa: — herbir torpaq béshigha sharabtin yérim hin, qochqar béshigha hinning üçtin biri, herbir qoza béshigha hinning töttin biri sunulsun. Bu her ayda sunulidighan aylıq köydürme qurbanliq bolup, yilning her éyida shundaq qilinsun. **15** Bularning üstige Perwerdigargha atilidighan gunah qurbanliq süpitide bir téke sunulsun; shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche sharab hediyesi bilen bille sunulsun. **16** Birinchi ayniq on töttinchi küni Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish» [qozisi sunulsun]. **17** Shu ayniq on beshinchi küni héyt bashlinidu; yette kün pétir nan yéyilsun. **18** Birinchi küni muqeddes yighilish ötküzilsun, héchqandaq ish-emgek qilmasliqinglar kérek, **19** shu küni otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan

köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin ikkini, bir qochqar we yette bir yashliq erkeq qoza sununglar; ular aldinglarda béjirim körünsun; **20** shulargha qoshulidighan ashliq hediyliri zeytun méyi ileshtürülgen ésil un bolup, herbir torpaq béshigha efahning ondin üçü, qochqar béshigha efahning ondin ikkisi, **21** shu yette qoza béshigha efahning ondin biri sunulsun; **22** shuningdek [gunahinglar] üçün kafaret keltürüshke gunah qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun. **23** Bularning hemmisini etigenlik köydürme qurbanliq, yeni daimiy köydürme qurbanliqtin ayrim sununglar. **24** Siler bu teriqide uda yette kün Perwerdigargha atap otta sunulidighan, xushbuy keltüridighan ashundaq hediye-qurbanliqlarni sununglar; shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we qoshup sunulidighan sharab hediyesining sirtida sunulidu. **25** Yettinchi küni muqeddes yighilish ötküzünglar, shu küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. **26** «Deslepki orma» küni, yeni «heptiler héyti»nglarda siler yéngi ashliq hediye Perwerdigargha sun'ghan chaghda muqeddes yighilish ötküzünglar; héchqandaq ish-emgek qilminglar. **27** Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin ikkini, qochqardin birni, bir yashliq erkeq qozidin yettini sununglar. **28** Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, herbir torpaq béshigha efahning ondin üçü, qochqar béshigha efahning ondin ikkisi, **29** shu yette qoza béshigha efahning ondin biri sunulsun; **30** shuningdek silerning [gunahinglar üçün] kafaret keltürüshke [gunah qurbanliqi süpitide] bir téke sunulsun. **31** Shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we uning ashliq hediyesige qoshup (bularning hemmisi aldinglarda béjirim körünsun), sharab hediyliri bilen bille sunulsun.

29 Yettinchi ayniq birinchi küni siler muqeddes yighilish ötküzünglar; [u küni] héchqandaq ish-emgek qilmasliqinglar kérek. Bu siler üçün kanaylar chélinidighan küni bolidu. **2** Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, yette bir yashliq béjirim erkeq qozini sununglar. **3** Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, herbir torpaq béshigha efahning ondin üçü, qochqar béshigha efahning

ondin ikkisi, 4 shu yette qoza béshigha efahning ondin biri sunulsun; 5 shuningdek silerning [gunahinglar üçhün] kafaret keltürüşke gunah qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun. 6 Shularni ayning birinchi künidiki köydürme qurbanliq we uninggha qoshumche bolghan ashliq hediyesi, daimiy köydürme qurbanliq, uninggha qoshumche bolghan ashliq hediyesi we bulargha qoshulidighan sharab hediyelirining sirtida sununglar; bularning hemmisi herbiri belgilime boyiche Perwerdigargha atap otta xushbuy keltürsun dep sunulsun. 7 Yettinchi ayning oninchi küni siler muqeddes yighilish ötküzünglar; nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutunglar. U küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. 8 Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq erkeq qozidin yettini sununglar (bularning hemmisi aldinglarda béjirim körünsun). 9 Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediyey zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, herbir torpaq béshigha efahning ondin üçi, qochqar béshigha efahning ondin ikkisi, 10 shu yette qoza béshigha efahning ondin birini, 11 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; ularning hemmisi kafaret künidiki gunah qurbanliqi, daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we bularning sharab hediyeliri bille sunulsun. 12 Yettinchi ayning on beshinchi küni muqeddes yighilish ötküzünglar; u küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. Perwerdigargha atap yette kün héyt qilinglar; 13 siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin on üçni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun). 14 Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediyey zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, on üç torpaq béshigha efahning ondin üçi, ikki qochqar béshigha efahning ondin ikkisi, 15 on töt qoza béshigha efahning ondin birini, 16 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 17 Ikkinchi küni yash torpaqtin on ikkini, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun) 18 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri

bilen sharab hediyelirini sununglar. 19 Shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we shularning sharab hediyeliri bille sunulsun. 20 Üchinchi küni bir yash torpaqtin on birni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun) 21 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 22 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 23 Tötinchi küni yash torpaqtin onni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun) 24 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 25 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 26 Beshinchi küni yash torpaqtin toqquzni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun) 27 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 28 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 29 Altinchi küni yash torpaqtin sekkizni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun) 30 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 31 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 32 Yettinchi küni yash torpaqtin yettini, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun) 33 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche

qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; **34** shuningdek gunah qurbanliq süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **35** Sekkizinchi küni siler muqeddes yighilish ötküzünglar; u küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **36** Siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide bir torpaq, bir qochqar we bir yashliq erkek qozidin on tötni (shular hemmisi béjirim bolsun) **37** hemde torpaq, qochqar we erkek qozilarning sanigha qarap, belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; **38** shuningdek gunah qurbanliq süpitidimu bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **39** Belgilen'gen héytliringlarda Perwerdigargha atap sunulidighan qurbanliq-hediyeler ene shulardur; silerning qesemge baghliq yaki ixtiyaren sunidighanliringlar, köydürme qurbanliqliringlar, ashliq hediyeliringlar, sharab hediyeliringlar we inaqliq qurbanliqliringlar bolsa, ularning sirtidur. **40** Shundaq qilip, Musa Perwerdigarning özige buyrughanlirining hemmisini qaldurmay Israillargha uqturdi.

30 Musa Israillarning qebile bashliqlirigha söz qilip mundaq dédi: — Perwerdigarning buyrughanliri mundaq: — **2** Eger biraw Perwerdigargha qesem ichken bolsa yaki öz özini cheklimekchi bolup qesem ichken bolsa, lewzidin qaytishqa bolmaydu, haman aghzidin chiqqan hemme gep boyiche ish tutushi kérek. **3** Qiz bala yash bolup, téxi atisining öyidiki chaghda, öz-özini cheklesh toghruluq Perwerdigargha qesem bergen bolsa, **4** emma atisi qizining qesimini yaki öz-özini cheklesh toghrisida bergen wedisini anglighan we qizining aldida ündimey shük turghan bolsa, undaqa uning barliq qesemliri we öz-özini cheklesh toghrisida qilghan hemme wedisi inawetlik bolidu. **5** Lékin qizning atisi anglighan chaghda uni tosqa bolsa, uning qilghan qesemliri yaki öz-özini cheklesh toghrisida qilghan wedilirdin héchbiri inawetlik bolmaydu; atisi uni tosqa bolghachqa, Perwerdigarmu uni kechüridu. **6** — Eger u qesem qilghan yaki öz-özini chekleshke aghzida tenteklik bilen wede qilghan halette erge tegken bolsa, **7** éri shuni anglighan bolsa, lékin anglighan küni

ündimey shük turghan bolsa, undaqa uning qilghan qesemliri yaki öz-özini chekleshke qilghan gepliri inawetlik bolidu. **8** Eger éri anglighan küni uni tosqa bolsa, uning qilghan qesimini we öz-özini cheklesh toghruluq aghzidin chiqqan tentek geplirini bikar qilsa, undaqa ular inawetsiz bolidu; Perwerdigar uni kechüridu. **9** Lékin tul xotun yaki éridin ajriship ketken xotunlar qilghan qesem, yeni uning özini cheklesh toghruluq qilghan barliq wediliri bolsa inawetlik bolidu. **10** Eger u érinin öyide qesem qilghan yaki öz-özini cheklesh toghruluq qesem-wede ichken, **11** éri anglap turuqluq shük turuwélip tosmighan bolsa, undaqa uning barliq qilghan qesemliri we öz-özini cheklesh toghruluq qilghan barliq wediliri inawetlik bolidu. **12** Lékin uning éri anglap turghan chaghda uning qesem-wedilirini éniq ret qilghan bolsa, ayal aghzidin chiqqan wede bérish we öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan barliq wedilirining héchqaysisi inawetlik bolmaydu; uning éri bularni ret qilghan bolghachqa, Perwerdigar uni kechüridu. **13** Ayalning bergen wedisini we uning chidap turup özümni chekleymen dep qilghan qesem-wedisini uning éri inawetlikmu qilalaydu, inawetsizmu qilalaydu. **14** Eger uning éri herküni uning bergen barliq qilghan qesemlirini we öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan hemme wedilirini inawetlik qilghanliqi hésablinidu; chünki érinin anglap turghan künde gep qilmay shük turghanliqi uning ayalining qesem-wedilirini küchke ige qilghanliqidur. **15** Lékin éri ayalining qesem-wedilirini anglap nahayiti uzaq waqitlardin kéyin andin uning qesem-wedilirini inawetsiz qilsa, undaqa u ayalining gunahini öz üstige alghan bolidu. **16** Yuqiriqilar Perwerdigarning Musagha buyrughanliri, yeni éri bilen ayali, ata bilen öz öyide turuwatqan, téxi yashliqida bolghan qizi otturisidiki nizam-belgimilerdur.

31 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Sen Midiyanlardin Israillarning intiqamini al, andin öz xelqliringge qoshulisen, — dédi. **3** Musa xelqge mundaq dédi: — Aranglardin jengge chiqishqa bir türkümlerni qorallandurunglar; andin ular Midiyanlardin Perwerdigar üçün intiqam élishqa atlansun. **4** Siler Israillarning herbir qebilisidin jeng qilishqa mingdin adem mangdurunglar. **5** Shuning bilen tümenligen Israil xelqining her qebilisidin mingdin, jemiý on ikki ming adem jeng qilishqa

qorallandurildi. **6** Musa her qebildin mingdin ademni jeng qilishqa mangdurdy hemde Eliazarning oghli Finihasni ular bilen bille mangdurdy, Finihasning qolida muqeddes eswablar we agah kanay bar idi. **7** Ular Perwerdigarning Musagha buyrughini boyiche Midiyanlar bilan soqushqili chiqip, erkekning hemmisini öltürüwetti; **8** mushu öltürülgenlerdin bashqa, yene Midiyanning Ewi, Rekem, Zur, Xur we Reba dégen besh padishahini öltürdi; yene Béorning oghli Balaamni qilich bilen chépip tashlidi. **9** Israillar Midiyanlarning xotun-qizliri we balilirini tutqun qilib ketti, yene ularning pütün charwa malliri, qoy padiliri we mal-mülükilirini olja qildi; **10** ular turuwatqan yerlerdiki barliq sheher we barliq bargahlirigha ot qoyuwetti; **11** ular adem bolsun mal bolsun barliq gheniyemet, barliq oljini élip ketti; **12** ular tutqan esirlerni hem olja-gheniyemetni Moab tüzlengliklirige, Iordan deryasi boyigha jaylashqan Yérixoning udulidiki bargahqa ekilip, Musa bilen kahin Eliazargha, shundaqla Israillarning jamaitige tapshurdi. **13** Musa, kahin Eliazar we jamaetning barliq emirliri bargahning sirtigha chiqip ularni qarshi aldi. **14** Lékin Musa jengdin qaytqan herbiy serdarlarga, yeni mingbéshi, yüzbéshilargha xapa bolup: — **15** Siler ayallarning hemmisini tirik qaldurdunglarmu? **16** Qaranglar, del shular Balaamning hiyle-mesliheti bilen Péordiki ishta Israillarni Perwerdigar aldida gunahqa patquzushi bilen, Perwerdigarning jamaitige waba yaghdurulghan emesmu? **17** Emdi siler barliq oghul balilarni öltürüwétinglar, erler bilen munasiwet ötküzgen ayallarni qoymay öltürüwétinglar. **18** Biraq yash qizlar, yeni erler bilen munasiwet ötküzmegenlerni bolsa, özliringlarga tirik qaldurunglar. **19** Siler bargah sirtida yette kün chédir tikip turunglar; adem öltürgen we ölükke tegken herkim üçinchi küni we yettinchi küni özi ni paklisun; siler we siler esir qilghan kishilerning hemmisi shundaq qilsun. **20** Barliq kiyim-kéчек, tére eswab üsküniler, tiwitta toqulghan barliq nersiler hem yaghach eswab-üskünilerning hemmisini paklanglar, — dédi. **21** Kahin Eliazar jengge chiqip qaytqan leshkerlerge: — Mana Perwerdigar Musagha buyrughan qanun-belgilime: **22** altun, kümüş, mis, tömür, qeley, qoghushun qatarliq **23** otqa chidamliq nersilerning hemmisini ottin ötküzüinglar, shundaq qilsanglar pak hésablinidu; shundaqtimu, yenila «napakliqni chiqarghuchi su» bilen pakizlanglar;

otqa chidamsiz nersilerni shu sudin ötküzüinglar. **24** Yettinchi küni kiyimliringlarni yuyunglar, andin siler pak hésablinisiler; andin kéyin bargahqa kirsenglar bolidu, — dédi. **25** Perwerdigar Musagha söz qilib mundaq dédi: — **26** Sen kahin Eliazar we jamaet ichidiki qebile kattiliri bilen birlikte élin'ghan olja-gheniyemetning, adem bolsun, charpay bolsun, shularning umumiy sanini hésablap chiqqin; **27** olja-gheniyemetni ikkige böl, yérimini jengge chiqqanlarga ber, qalghan yérimini barliq jamaetke ber. **28** Sen yene chiqip jengge qatnashqan leshkerler alidighan adem, kala, éshek yaki qoy padiliridin besh yüzdin birini Perwerdigargha atalghan ülüsh bolsun dep ayrighin; **29** siler shuni leshkerlerge tewe bolghan yérimidin élip Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide kahin Eliazargha tapshurunglar. **30** Israillargha tewe bolghan yérimining adem, kala, éshek, qoy padiliri, shundaqla herxil haywanlardin elliktin birini Perwerdigarning jamaet chédirigha qarashqa mes'ul bolghan Lawiylargha béringlar. **31** Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qildi. **32** Emdi olja-gheniyemet, yeni jengge chiqqan leshkerler éliwalghan nersilerdin qalghini qoy jemiyye alte yüz yetmiş besh ming, **33** kala yetmiş ikki ming, **34** éshek atmish bir ming, **35** erkekler bilen munasiwet ötküzügen qizlar ottuz ikki ming chiqti. **36** Jengge chiqqanlarning ülüshi, yeni ulargha tewe yérimi, qoy jemiyye üç yüz ottuz yette ming besh yüz; **37** bu qoy padiliridin Perwerdigargha atalghini alte yüz yetmiş besh boldi; **38** kala ottuz alte ming, buningdin Perwerdigargha atalghini yetmiş ikki boldi. **39** Éshek ottuz ming besh yüz chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini atmish bir boldi. **40** Adem on alte ming chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini ottuz ikki adem boldi. **41** Musa Perwerdigar özi ge buyrughini boyiche Perwerdigargha sunulidighan «kötürme hediye» bolghan ülüshni kahin Eliazargha tapshurup berdi. **42** Israillargha tewe bolghan yérimi, yeni Musa jengge chiqip kelgenlerdin élip bölüp bergini — **43** jamaetke tewe bolghan shu yérimi — qoy üç yüz ottuz yette ming besh yüz, **44** kala ottuz alte ming, **45** éshek ottuz ming besh yüz, **46** adem on alte ming idi. **47** Musa Perwerdigar özi ge buyrughini boyiche, Israillargha tewe bolghan shu yérimining, meyli adem yaki haywan bolsun, elliktin birini ayrip élip Perwerdigarning ibadet chédirigha qarashqa mes'ul

bolghan Lawiylargha tapshurdi. **48** Pütkül qoshunning serdarliri, ming béshi, yüz béshiliri Musa bilen körüshkili kélip, **49** Musagha: — Xizmetkarlirining qol astida jeng qilghan leshkerlarning omumiy sanini sanaqtin ötküzsek birimu kem chiqmidi. **50** Shunga, mana Perwerdigarning huzurida özimizning gunahining kafariti üçhün herqaysimiz érishkenlerni Perwerdigargha atalghan hediye qilimiz — altun buyumlar, put-qol zenjirliri, bilezük, möhür üzük, zire-halqa, marjanlarning hemmisini élip kelduq, — dédi. **51** Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar ular ekelgen altunlarni, yeni altunda yasalghan herxil buyumlarni aldi. **52** Ularning ming béshi we yüz béshiliridin alghini Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide sunuldi; barliq altun jemi on alte ming yette yüz ellik shekel chiqti **53** (leshkerlarning herbiri özliri üçhün mal-mülükni bulang-talang qilishqanidi). **54** Musa bilen kahin Eliazar ming béshi we yüz béshilirining qolidin altunni élip, jamaet chédirining ichige ekirip, uni Perwerdigarning huzurida Israillar üçhün yadname qildi.

32 Rubenning ewladliri bilen Gadning ewladlirining kala padiliri tolimu köpeygenidi; ularning Yaazerning zémini bilen Giléadning zéminigha közi chüshti; we mana, shu zémin charwa béqishqa mas kélidighan yer idi. **2** Shunga ular Musa, kahin Eliazar we jamaetning emirlirining aldigha kélip ulargha: — **3** Atarot, Dibon, Yaazer, Nimrah, Heshbon, Elealeh, Sebam, Nébo, Beon dégen yerler, **4** yeni Israil jamaiti aldida Perwerdigar meghlup qilip bergen yerler bolup, charwa béqishqa bap yerler iken, qulliriningmu charwa méli bar, — dédi **5** we yene: — Eger silining aldilirida iltipatlirigha érishken bolsaq, bizni Iordan deryasidin öt démey, bu yerni bizge miras qilip bersile, — dédi. **6** Musa Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladlirigha: — Qérindashliringlar jengge chiqqan waqtida siler mushu yerde turamtinglar? **7** Siler néme üçhün Israillarning [deryadin] ötüp Perwerdigar ulargha ata qilip bergen zémin'gha kirishige köngullirini sowutisiler? **8** Ilgiri men Qadesh-Barnéadin ata-bowiliringlarni shu zéminni charlap kélishke ewetkinimde ularmu shundaq qilishqanidi. **9** Ular Eshkol jilghisigha chiqip, u zéminni körüp, Israillarning könglini Perwerdigar ata qilip bergen zémin'gha kirishtin sowutqan. **10** Shu chaghda Perwerdigarning achchiqi kélip qesem qilip: **11** «Misirdin chiqqan yigirme yashtin

yuqirilar chin könglidin Manga egeshmigechke, ular Men Ibrahim, Ishaq, Yaquplarga «Silerge ata qilimen» dep qesem qilghan zéminni körse, [Men Perwerdigar bolmay kétey!] **12** Peqet kenizziylerdin bolghan Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuala Manga chin könglidin egeshken bolghachqa, zéminni köreleydu», dégenidi. **13** Shuning bilen Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghalghachqa, Perwerdigarning aldida rezil bolghanni qilghan eshu bir ewlad ölüp tüggüche, u ularni chöl-bayawanda qiriq yil sergerdanliqta yürgüzdü. **14** Emdi mana, gunahkarlarning ewladliri bolghan silermu ata-bowanglarning izini bésip Perwerdigarning Israillargha bolghan qattiq ghezipini téximu qozghimaqchi bopsiler-de! **15** Eger siler uninggha egishishtin burulup ketsenglar, undaqa U [Israillarni] yene chöl-bayawan'gha tashliwétidu, bu halda siler bu barliq xelqni xarab qilghan bolisiler, — dédi. **16** Ikki qebilining ademliri Musaning aldigha kélip uninggha: — Biz bu yerde mallirimizgha qotan, balilirimizgha qel'e-sheher salayli. **17** Biz bolsaq qorallinip, Israillarni özige tewe jaylirigha bashlap barghuche sepning aldida mangimiz; bu zémindiki yat xelqler seweblik, bizning kichik balilirimiz mustehkem sheherlerde turushi kérek. **18** Israillar öz miraslirigha ige bolmighuche biz öyimizge hergiz qaytmaymiz. **19** Chünki biz ular bilen Iordan deryasining kün pétish teripidiki zémin'gha yaki uningdinmu yiraqtiki zémin'gha teng igidar bolmaymiz, chünki mirasimiz Iordan deryasining bu teripide, yeni kün chiqishtidur, — dédi. **20** Musa ulargha: — Eger shundaq qilsanglar, yeni Perwerdigarning aldida qorallinip jengge chiqip, **21** silerdin qorallan'ghanlarning hemmisi Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Öz dushmanlirini ularning zéminidin qoghlap chiqirip bolghanda, **22** shu zémin Perwerdigar aldida boysundurulup bolghanda andin qaytsanglar, siler Perwerdigar we Israillar aldida gunahsiz hésablinisiler; bu zéminmu Perwerdigar aldida silerge miras qilip bérilidu. **23** Lékin bundaq qilmisanglar, mana, Perwerdigar aldida gunahkar bolisiler; shuni obdan bilishinglar kérekki, gunahinglar özünglarni qoghlap béshinglarga chüshidu. **24** Emdi siler aghzinglardin chiqqan gépinglar boyiche ish tutunglar, baliliringlar üçhün sheher, qoy padiliringlar üçhün qotan sélinglar, — dédi. **25** Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri Musagha: — Qulliri ghojam éytqinidek qilidu. **26** Xotun-bala chaqilirimiz,

kalilar we barliq charpaylirimiz Giléadning herqaysi sheherliride qalidu; 27 Lékin qulliri, jengge teyyarlinip qorallan'ghanlarning herbiri ghojam éytqandek [deryadin] ötüp Perwerdigarning aldida jeng qilidu, — dédi. 28 Shuning bilen Musa ular toghruluq kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yesuagha we Israilning barliq qebile bashliqlirigha tapilap, 29 ulargha: — Eger Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri qorallinip Perwerdigarning aldida jengge chiqishqa siler bilen birlikte Iordan deryasidin ötse, u zémin silerning aldinglarda boy sundurulsa, undaqta siler Giléad zéminini ulargha miras qilip béringlar. 30 Eger ular qorallinip siler bilen bille ötmeymiz dése, undaqta ularning mirasi aranglarda, yeni Qanaan zéminida bolsun, — dédi. 31 Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri: — Perwerdigar qullirigha qandaq buyrughan bolsa, biz shundaq qilimiz. 32 Biz qorallinip Perwerdigarning aldida deryadin ötüp Qanaan zéminigha kirimiz, andin Iordan deryasining bu yéqidiki zémin bizge miras qilip béridighan bolidu, — déyishti. 33 Shuning bilen Musa Amoriylarning padishahi Sihonning padishahliqi bilen Bashanning padishahi Ogning padishahliqini, zémin we tewesidiki sheherlerni, etrapidiki sheherler bilen qoshup, hemmisini Gadning ewladlirigha, Rubenning ewladlirigha we Yüsüpning oghli Manassehning yérim qebilisige berdi. 34 Gadning ewladliri Dibon, Atarat, Aroer, 35 Atrot-Shofan, Yaazer, Yogbixah, 36 Beyt-Nimrah, Beyt-Haran qatarliq mustehkem sheherlerni saldi we shundaqla qotanlarni saldi. 37 Rubenning ewladliri [yéngidin] Heshbon, Elealeh, Kiriatayim, 38 Nébo, Baal-Méon (yuqiriqi isimlar özgirtilgen) we Sibmahni saldi; hem ular salghan sheherlerge yéngidin nam berdi. 39 Manassehning oghli Makirning ewladliri Giléadqa yürüş qilip, u yerni élip, shu yerde turushluq Amoriylarni qoghliwetti. 40 Shuning bilen Musa Giléadni Manassehning oghli Makirgha bériwidi, u shu yerde turup qaldi. 41 Manassehning oghli Yair Amoriylarning yéza-qishlaqlirini hujum qilip élip, bu yéza-qishlaqlarni Hawot-Yair dep atidi. 42 Nobah Kinat we uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarni hujum qilip élip Kinatni öz ismi bilen Nobah dep atidi.

33 Töwendikiler öz qoshunliri boyiche, Musa bilen Harunning yétekchilikli astida Misir zéminidin chiqqan Israillarning mangghan yolliridur; 2 Musa Perwerdigarning emri boyiche, özlirining seper qilghan yollirini pütüp qoydi, ularning seper qilghan

yolliri mundaq: — 3 Birinchi ayning on beshinchi küni [Israillar] Ramses shehiridin seperge chiqti; ötüp kétish héytining etisi ular barliq Misirliqlarning köz aldida merdanilik bilen yolgha chiqti. 4 Bu chaghda Misirliqlar ularning arisidiki Perwerdigar teripidin öltürülgenlerni, yeni barliq tunji oghullirini depne qiliwatqanidi; Perwerdigar Misirliqlarning mebudlirining üstidin höküm chüshürdi. 5 Israillar Ramsesdin yolgha chiqip Sukkotqa bérip chédir tikti. 6 Ular Sukkottin yolgha chiqip chöl-bayawanning ayighidiki Étamgha bérip chédir tikti. 7 Étamdin yolgha chiqip, aylinip Baal-Zéfonning udulidiki Pi-Xaxirotqa bérip Migdolning aldida chédir tikti. 8 Pi-xaxirottin yolgha chiqip, déngizning otturisdin ötüp, Étam chölide üç kün yol yürüp Marahda chédir tikti. 9 Marahdin yolgha chiqip Élimge keldi; Élimde on ikki bulaq bilen yetmish xorma derixi bar idi; ular shu yerde chédir tikti. 10 Élimdin yolgha chiqip Qizil Déngiz boyida chédir tikti. 11 Qizil Déngizdin yolgha chiqip Sin chölide chédir tikti. 12 Sin chölidin yolgha chiqip Dofqahqa kélip chédir tikti. 13 Dofqahdin yolgha chiqip Alushqa bérip chédir tikti. 14 Andin kéyin Alushtin yolgha chiqip Rifidimgha kélip chédir tikti, u yerde xelqge ichidighan su tépilmay qaldi. 15 Rifidimdin yolgha chiqip, Sinay chölige bérip chédir tikti. 16 Sinay chölidin yolgha chiqip Qibrot-Hattawahqa kélip chédir tikti. 17 Qibrot-hattawahdin yolgha chiqip Hazirotta chédir tikti. 18 Hazirottin yolgha chiqip Ritmahda chédir tikti. 19 Ritmahdin yolgha chiqip Rimmon-Perezde chédir tikti. 20 Rimmon-Perezdin yolgha chiqip Libnahda chédir tikti. 21 Libnahdin yolgha chiqip Rissahda chédir tikti. 22 Rissahdin yolgha chiqip Kehelatahda chédir tikti. 23 Kehelatahdin yolgha chiqip Shafir téghida chédir tikti. 24 Shafir téghidin yolgha chiqip Haradahta chédir tikti. 25 Haradahdin yolgha chiqip Makhilotta chédir tikti. 26 Makhilottin yolgha chiqip Tahatta chédir tikti. 27 Tahattin yolgha chiqip Terahda chédir tikti. 28 Terahdin yolgha chiqip Mitqahda chédir tikti. 29 Mitqahdin yolgha chiqip Hashmonahta chédir tikti. 30 Hashmonahtin yolgha chiqip Mosherotta chédir tikti. 31 Mosherottin yolgha chiqip Bene-Yaakanda chédir tikti. 32 Bene-Yaakandin yolgha chiqip Xor-Hagidgadqa bérip chédir tikti. 33 Xor-Hagidgadtin yolgha chiqip Yotbatahqa kélip chédir tikti. 34 Yotbatahtin yolgha chiqip Abrohaqa kélip chédir tikti. 35 Abrohahtin yolgha chiqip Ezion-Geberge kélip chédir tikti. 36 Ezion-Geberdin yolgha

chiqip Zin chölide, yeni Qadeshte chédir tikti. **37** Qadeshtin yolgha chiqip Édom zéminining chégrisidiki Hor téghida chédir tikti. **38** Israillar Misir zéminidin chiqqandin kéyinki qiriqinchi yili beshinchi ayning birinchi küni, kahin Harun Perwerdigarning emri boyiche Hor téghigha chiqip shu yerde öldi. **39** Harun Hor téghida ölgen chéghida bir yüz yigirme üç yashta idi. **40** U chaghda, Qanaan zéminining jenubida turushluq Qanaaniylarning padishahi Arad Israillar kéliwétiptu dep anglighanidi. **41** Israillar Hor téghidin yolgha chiqip Zalmonahda chédir tikti. **42** Zalmonahdin yolgha chiqip Punon'gha kélip chédir tikti. **43** Punondin yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tikti. **44** Obottin yolgha chiqip Moabning chégrisidiki Iye-Abarimgha kélip chédir tikti. **45** Iyimdin yolgha chiqip Dibon-Gadqa kélip chédir tikti. **46** Dibon-Gadtin yolgha chiqip Almon-Diblatayimgha kélip chédir tikti. **47** Almon-Diblatayimdin yolgha chiqip Néboning aldidiki Abarim taghliqigha kélip chédir tikti. **48** Abarim taghliqidin yolgha chiqip Yérixoning udulida Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride chédir tikti. **49** Moab tüzlenglikliride Iordan deryasini boylap tikken chédiriliri Beyt-Yeshimottin tartip Abel-Shittimghiche bardi. **50** Perwerdigar Moab tüzlenglikliridiki Iordan deryasi boyida Yérixoning udulida Musagha söz qilip mundaq dédi: — **51** Sen Israillargha söz qilip mundaq buyrughin: — «Siler Iordan deryasidin ötüp Qanaan zéminigha kelgen chéghinglarda, **52** zémindiki barliq turuwatqanlarni aldinglardin heydiwétinglar, ularning barliq oyma, quyma butlirini chéqip tashlanglar hem barliq «yuqiri jay»lirini weyran qilip tashlanglar. **53** Siler shu zéminni igilep makanlishinglar, chünki Men u zéminni silerge miras qilip bergenmen. **54** Siler jemet boyiche chek tashlap, zéminni özünglerge miras qilip élinglar; adimi köpreklerge köprek miras bölüp béringlar; adimi azraqlargha azraq miras bölüp béringlar; chek tashlan'ghanda kimlerge qeyer chiqqan bolsa, shu yer uning mirasi bolsun; siler mirasqa ata qebile-jemet boyiche warisliq qilinglar. **55** Halbuki, eger u zéminda turuwatqanlarni aldinglardin heydiwetmisenglar, ulardin qélip qalghanlar choqum közünglerge tiken, biqininglarga yantaq bolup sanjilidu, turghan zémininglarda silerni parakende qilidu; **56** we shundaq boliduki, Men eslide ulargha qandaq muamile qilmaqchi bolghan bolsam, silerge shundaq muamilde bolimen».

34 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha söz qilip mundaq buyrughin: «Siler Qanaan zéminigha kirgen chaghda, silerge miras bolushqa teqsim qiliniyidighan zémin Qanaan zémini bolidu; zéminning békitilgen jay-chégraliri mundaq bolidu: — **3** Silerning jenub teripingler Zin chölidin bashlap Édom chégrisigha taqalsun; andin jenub tereptiki chégranglar «Shor déngizi»ning jenub teripining eng ayighigha yetsun; **4** shu yerdin chégranglar «Sériq Éshek dawini»ning jenub teripidin burulup zin'gha ötsun; uning ayighi toptoghra Qadesh-Barnéaning jenubida bolidu; andin u yerdin yene Hazar-Addargha bérip, Azmon'gha tutishidu; **5** andin chégra Azmondin burulup méngip, Misir éqinigha baridu we déngizghiche tutishidu. **6** Kün pétish terepte chégranglar «Ulugh déngiz»ning özi bolidu, yeni uning boyliri bolidu; mana bu silerning kün pétish tereptiki chégranglar bolidu. **7** Shimal tereptiki chégranglar mundaq bolidu: — «Ulugh déngiz»din bashlap hor téghighiche pasil sizilsun; **8** pasil siziqi Hor téghidin bashlap Xamat éghizigha sozulup, andin chégra Zedadgha tutashsun; **9** chégra yene Zifron'gha ötüp Hazar-Énanda axirlashsun; mana bu silerning shimaliy chégranglar bolidu. **10** Andin sherqiy chégrayinglarning pasil siziqi Hazar-Énandin Shéfamghiche sizilsun. **11** Bu chégra Shéfamdin Ayinning kün chiqish teripidiki Riblahqa chüshidu; andin chégra shu yerdin chüshüp Kinneret déngizining dawinidin ötüp kün chiqish terepke tutishidu. **12** Andin chégra töwenlep Iordan deryasini boylap chüshüp, Shor Déngizighiche yetsun. Mana bu chégralar bilen békitilgen zémininglar bolidu». **13** Musa Israillargha söz qilip mundaq dep buyrudi: — «Mana bu Perwerdigar toqquz qebile we yérim qebilege teqdim qilinsun dep buyrughan, chek tashlinish arqiliq özünglar warisliq qilidighan zémininglar bolidu; **14** chünki Ruben qebilisidikiler ata jemeti boyiche we Gad qebilisidikiler ata jemeti boyiche öz mirasigha alliqachan warisliq qilip uni igiligen, Manassehning yérim qebilisimu öz mirasigha warisliq qilip uni igiligen; **15** Bu ikki qebile we yérim qebile Yérixoning udulida, Iordan deryasining sherqiy qirghiqidiki kün chiqish terepte öz miraslirini élip bolghan». **16** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **17** Töwendikiler zéminni silerge teqsim qilip bergüchilerning isimliki: — Kahin Eliazar we Nunning oghli Yeshua. **18** Silermu yene zémin teqsim qilishqa

yardemlashish uchün her qebilidin birdin emir tallap béringlar. **19** Bularning ismi mundaq: — Yehuda qebilisidin Yefunnehning oghli Kaleb. **20** Shiméon qebilisidikilerdin Ammihudning oghli Shemuel. **21** Binyamin qebilisidin Kislonning oghli Elidad. **22** Dan qebilisidikilerdin Yoglining oghli, emir Bukki idi. **23** Yüsüpning ewladliridin: — Manasseh qebilisidikilerdin Efodning oghli emir Hanniyel **24** hem Efraim qebilisidikilerdin Shiftanning oghli emir Kemuel. **25** Zebulun qebilisidikilerdin Parnaqning oghli emir Elizafan; **26** Issakar qebilisidikilerdin Azzanning oghli emir Paltiyel; **27** Ashir qebilisidikilerdin Shéloining oghli emir Axihud; **28** Naftali qebilisidikilerdin Ammihudning oghli emir Pedahel idi. **29** Mana bular Perwerdigar emr qilip Israillargha Qanaan zéminidiki miraslrini teqsim qilishqa békitkenler idi.

35 Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlemliride Musagha sóz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq emr qil, ular miras qilip érishken zémindiki bezi sheherlerni Lawiylarning olturushigha bersun; u sheherlerning öpchörisidiki yaylaqlarnimu Lawiylargha bersun. **3** Shundaq qilip ularning turidighan sheherliri bolidu we shu sheherlerge tewe yaylaqlargha ularning charpayliri, bashqa mal-mülükliri hemde barliq haywanliri orunlashturulidu. **4** Siler Lawiylargha béridighan sheherlerdiki yaylaqlar sépilidin bashlap hésablighanda ming gez bolsun. **5** Siler yene sheher sirtidin kün chiqish terepke qarap ikki ming gez, jenub terepke qarap ikki ming gez, kün pétish terepke qarap ikki ming gez, shimal terepke qarap ikki ming gez ölchenglar, sheher otturida bolsun; sheherler etrapidiki mushu yerler ular üçhün yaylaqlar bolsun. **6** Siler Lawiylargha bergen sheherler ichide alte sheher «panahliq shehiri» bolsun; siler shularni adem öltürüp qoyghan kishilerning shu sheherlerge qéchip bériwélisigha bikitinglar; bulardin bashqa ulargha yene qiriq ikki sheher béringlar. **7** Siler Lawiylargha béridighan sheherler jemiy qiriq sekkiz bolup, shu sheherler bilen ulargha tewe yaylaqlar ulargha bériwsun. **8** Siler ulargha béridighan shu sheherler Israillar miras qilghan teweliklerdin bolsun; adimi köprek bolghanlardin köprek, adimi azraq bolghanlardin azraq élinglar; herbir qebile özige teqsim qilin'ghan mirasqa asasen sheherlerdin bezilirini élip Lawiylargha teqsim qilip bersun. **9** Perwerdigar Musagha sóz qilip mundaq dédi:

— **10** Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler Iordan deryasidin ötüp Qanaan zéminigha kirgininglarda, **11** tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghanlarning panahlinishi üçhün qéchip bériwélisigha birnechche sheher tallap békitinglar. **12** Shundaq qilghanda bu sheherler adem öltürgüchi taki jamaet aldida soraqqa tartilghuche, qisaskarning öltürüp qoyushidin panahlinidighan sheherler bolidu. **13** Siler békitken bu sheherler silerge panahlinidighan alte sheher bolidu. **14** Panahliq shehiri üçhün Iordan deryasining kün chiqish teripide üç sheher, Qanaan zéminidimu üç sheherni ayrip qoyunglar. **15** Bu alte sheher Israillar, yat eldikiler we ularning arisida ariliship olturghan musapirlar üçhün panahliq sheherliri bolsun; tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan herbir kishi shu yerlerge qéchishqa bolidu. **16** — Eger biraw tömür eswab bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **17** Eger biraw qol kötürüp adem öltürgüdek tash bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **18** Eger biraw adem öltürgüdek kaltek bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **19** Qan qisas alghuchi kishi shu qatilni öltürsun; u qatilni uchratqan yéride öltürsun. **20** Eger biraw öchmenlik bilen birsini ittirip yiqitiwétip yaki möküp turup birer nerse étip öltürüp qoyghan bolsa, **21** yaki öchekiship musht bilen urup öltürüp qoyghan bolsa, adem urghuchi jezmen öltürülüshi kérek, chünki u qatil bolidu; qan qisas alghuchi kishi qatilni uchrighan yerde öltürüwetsun. **22** Lékin u ademning öchi yoq, tasadipiy ittiriwétish yaki meqsetsizla birer nerse étip, **23** yaki adem öltürgüdek herqandaq bir tashni ademni körmey étip sélip, adem öltürüp qoyghan bolsa, uning eslide uninggha héchqandaq öchi bolmisa, uninggha ziyankeshlik qilish niyitimu bolmisa; **24** bundaq ehwalda, jamaet shu qanun-hökümlerge asasen adem öltürgüchi bilen qan qisas alghuchi otturida késim qilsun. **25** Jamaet tasadipiy adem öltürüp qoyghuchini qan qisas alghuchi kishining qolidin jezmen qutquzulsun; ular uni qéchip bériwalghan panahliq shehirige [aman-ésen] qayturup bersun; andin muqeddes may bilen mesihlen'gen bash kahin ölüp ketküche u shu sheherde tursun. **26** Lékin tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan

kishi eger qéchip bériwalghan panahliq shehirining tewesidin chiqip ketken bolsa, 27 shundaqla qan qisas alghuchi kishi uni panahliq shehirining pasillirining sirtida uchritip qélip óltürüwetken bolsa, undaqla qan qisas alghuchi qan töküsh gunahini tartmaydu; 28 chünki tasadipiyliqtin adem óltürüp qoyghan kishi eslide bash kahin ólöp ketküche panahliq shehiride turushi kérek idi; bash kahin ólöp ketkendin kéyin óz teweliki bolghan zémin'gha qaytip barsa bolidu. 29 — Bular siler turushluq hemme yerde ewladmu-ewlad qanun-belgilimiler bolsun. 30 Bashqa birsini óltürgen qatilni bolsa, birnechche guwahchining guwahliqidin kéyin andin óltürüshke bolidu; lékin peqet birla guwahchining guwahliqi bolsa, u uni óltürüshning sewebi bolmaydu. 31 Ólümge layiq gunah ötküzgenlerge, yeni qesten adem óltürgenler üçün siler héchqandaq tölem pulini qet'iy qobul qilmanglar; undaq kishi jezmen óltürülüshi kérek. 32 Shuningdek panahliq sheherge qéchip bériwalghan kishi üçün bash kahin ólöp kétishtin ilgiri óz yérige qaytip kéliwélishigha héchqandaq tölem pulini qet'iy qobul qilmanglar. 33 Shundaq qilsanglar, özünglar turghan zéminni bulghighan bolmaysiler, chünki qan zéminni bulghaydu; zéminda tökülgen qan'gha del shu qanni tökken kishining óz qénidin bashqa héchqandaq kafaret keltürüshke bolmaydu. 34 Özünglar olturghan zéminni, yeni Men Özüm makan qilghan zéminni bulghimanglar; chünki Men Perwerdigar Israillar arisida makan tutquchidurmen.

36 Yüsüp ewladlirining jemetliridin Manassehning newrisi, Makirning oghli Giléadning ewladlirining jemet bashliqliri Musa we Israillarning kattiliri bolghan emirlerning aldigha kélip mundaq dédi: — 2 «Perwerdigar ilgiri ghojamgha chek tashlap zéminni Israil xelqige miras qilip teqsim qilip bérishni buyrughan; ghojammu Perwerdigarning qérindishimiz ZELOFIHADNING mirasini uning qizlirigha teqsim qilip bérish toghrisidiki buyruqinimu alghan. 3 Lékin, ular Israillarning bashqa qebilisidikilergé yatliq bolup ketse, ularning mirasimu ata-bowilirimizning mirasidin chiqip ularning erlirining qebilisining mirasigha qoshulup kétidu; undaq bolghanda biz chek tashlap érishken miras tügeydu. 4 Israillarning «azadliq yili» kelgende ularning mirasi ularning erlirining qebilisining mirasigha qoshulup kétidu; bundaq bolghanda ularning mirasi bizning ata-bowilirimizning mirasidin élip kétildu». 5 Musa

Perwerdigarning sözi boyiche Israillargha söz qilip mundaq emr qilip: — Yüsüp qebilisidikiler toghra éytidu. 6 ZELOFIHADNING qizliri toghrisida Perwerdigarning buyrughini mundaq: «Ular ózliri xalighan erge yatliq bolsa boluwéridu, lékin óz jemeti, óz ata qebilisidin bolghan birige yatliq bolushi kérek. 7 Shundaq bolghanda Israillarning mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yöktilip ketmeydu; Israillarning herbiri óz ata-bowilirining qebilisining mirasini ching tutup qoyup bermesliki kérek. 8 Israillarning herbiri óz ata-bowilirining mirasini igilesh üçün Israil qebililiridin mirasqa warisliq qilghan herbir qiz-ayal óz ata-bowilirining qebilisidin bolghan birsige yatliq bolushi kérek. 9 Mushundaq bolghanda, Israillarning mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yöktilip ketmeydu; chünki Israil qebililiri óz mirasini qolidin bermesliki kérek, — dédi. 10 Perwerdigar Musagha qandaq emr qilghan bolsa, ZELOFIHADNING qizlirimu shundaq qildi. 11 ZELOFIHADNING qizliridin Mahlah, Tirzah, Hoglah, Milkah we Noahlar óz taghilirining oghullirigha yatliq boldi. 12 Ular Yüsüpnung oghli Manassehning ewladlirining jemetidikilergé yatliq boldi; ularning mirasi yenila atisining qebilisi ichide qaldi. 13 Bular Perwerdigar Yérixoning udulida, Jordan deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride Musaning wasitisi bilen Israillargha buyrughan emrler we hökümlerdu.

Qanun sherhi

1 Töwende xatirilen'gini Musaning Iordan deryasining sherqiy teripidiki Paran bilen Tofel, Laban, Hazirot, Di-Zahabning otturida, yeni Sufning udulidiki chöl-tüzlenglikte, pütkül Israilgha éytqan sözliridur: — **2** Horeb téghidin chiqip, Séir téghining yoli bilen Qadesh-barnéagha barghuche jemiyyon bir künlük yol idi. **3** Halbuki, Musa bu barliq sözlerni Perwerdigarning ularni dep özige tapilighini boyiche Israillargha éytqan waqti qiriqinchi yili, on birinchi aynning birinchi küni boldi; **4** bu waqit Musa Heshbonni paytext qilghan Amoriylarning padishahi Sihonni we Ashtarot we Edreyini paytext qilghan Bashanning padishahi Ogni meghlup qilghandin kéyinki mezzil idi. **5** Shuning bilen Iordan deryasining sherqiy teripidiki Moab zéminida Musa [peyghember] bu qanun-telimni sherhleshke bashlap, mundaq dédi: — **6** «Perwerdigar Xudayimiz Horeb téghida bizge söz qilip: — «Silerning mushu tagh etrapida turghan waqtinglar yéterlik boldi; **7** emdi burulup seperge atlinip, Amoriylar turuwatqan égzilikke we uninggha yéqin bolghan barliq jaylarga, jümlidin Arabah tüzlenglikige, taghliqlargha, oymanliqqa, jenubqa, déngiz boylirigha, ulugh derya, yeni Efrat deryasighiche Qanaaniylarning zéminigha hem Liwan zéminigha béringlar. **8** Mana, Men shu zéminni silerning aldinglarga qoydum; kiringlar, Perwerdigar ata-bowiliringlarga, yeni Ibrahim, Ishaq, Yaqup we ularning ewladlirigha: «Silerge bérimen» dep qesem qilghan zéminni igilenglar» — dégenidi. **9** Shunga Men shu chaghda silerge: — «Men yökünglarni yalghuz kötürelmeymen. **10** Perwerdigar Xudayinglar silerni köpeytti; mana, bugün siler asmandiki yultuzlardek nurghunsiler. **11** Ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar derweqe silerni hazirqidin yene ming hesse köpeytkay, shundaqla wede qilghinidek silerge bext-beriket ata qilghay! **12** Lékin men özüm yalghuz qandaqmu silerning japaliringlarni, yökünglarni we talash-tartishinglarni kötüreleymen? **13** Özünglar üçhün herqaysi qebililiringlardin danishmen, yorutulghan mötiwerlerni tallanglar, men ularni üstünglerge yobashchi qilimen» — dédim. **14** Siler bolsanglar manga: — «Séning éytqining yaxshi gep boldi», dédinglar. **15** Shuning bilen men qebililiringlardin munewwer ademlerni, yeni danishmen hem mötiwer

ademlerni tallap, üstünglerge yobashchi qilip, mingbéshi, yüzbéshi, ellikbéshi we onbéshi qilip teyinlep, qebililiringlar üçhün herxil emellerni tutushqa tiklidim. **16** Shu chaghda men aranglardiki soraqchilargha: «Qérindashliringlar arisidiki erzdewalarni soranglar, qérindash bilen qérindashning otturida we puqraying bilen qoshna olturghan yaqa yurtluqlar otturida adil höküm chiqiringlar; **17** höküm chiqarghanda héchqandaq kishining yüxatirisini qilmanglar; meyli kichik bolsun, chong bolsun siler hemmisiningla ishlirini soranglar. Siler insanlarning sölitidin qorqmasliqinglar kérek, chünki mushu höküm chiqirish ishi Xudagha tewe ishtur. Silerge tes chüshidighan ish bolsa, méning aldinggha élip kélinglar, men uni anglaymen» — dédim. **18** Eyni chaghda men qilishqa kérek bolghan barliq ishlar toghruluq tapilighanmen. **19** Biz Perwerdigar Xudayimiz bizge buyrughandek Horebtin chiqip, Amoriylarning taghliqigha barduq we siler shu yoldiki bipayan, dehshtlik chölni kördunglar; biz uning hemmisidin ötüp, Qadesh-Barnéagha kelduq. **20** We men silerge: — «Siler Perwerdigar Xudayimiz bizge ata qilidighan, Amoriylarning téghigha yétip kelduq. **21** Mana, Perwerdigar Xudayinglar bu zéminni aldinglarga qoydi; ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigar silerge éytqandek, shu yerge chiqip uni igilenglar; qorqmanglar, héch hoduqmanglar» — dédim. **22** Shuning bilen siler hemminglar yéninggha kélip manga: — «Biz zémin'gha kirishtin ilgiri aldin ademlerni eweteyli; ular biz üçhün u yerni közitip, chiqishimiz kérek bolghan yol we biz uchraydighan sheherler toghruluq xewer yetküzsün» — dédinglar. **23** Bu ish nezirimge muwapiq körünüp, men aranglardin on ikki ademni, yeni herqaysi qebilidin birdin ademni tallidim. **24** Ular yolgha atlinip taghqa bérup, Eshkol jilghisigha chüshüp u yerni tekshürüp körüshti. **25** Ular qollirigha shu zémindiki méwilerdin élip bizge keltürdi we melumat bérup: «Perwerdigar Xudayimiz bizge teqdim qilghan bu zémin yaxshidur» — dédi. **26** Halbuki, siler zémin'gha chiqishqa unimidinglar, Perwerdigar Xudayinglarning emrige qarshi chiqip Uninggha asiqliq qildinglar **27** we öz chédiringlarda qaqshap: «Perwerdigar bizge öch bolghanliqidin bizni Amoriylarning qoligha tapshurup halak qilish üçhün Misir zéminidin chiqarghan. **28** Emdi biz nege bararmiz? Chünki qérindashlirimiz: «Shu yerdiki ademler bizdin chong hem égz bir xelq iken;

ularning sheherliri intayin chong, sépilliri asman'gha taqishidiken; uning üstige biz shu yerde Anakiylarni bayquduq», dep könglimizni parakende qiluwetti» — dédinglar. **29** Shunga men silerge: «Qorqmanglar, ularning aldida dekke-dükkiye chüshmenglar; **30** silerning aldinglarda mangidighan Perwerdigar Xudayinglar Misir zéminida köz aldinglarda barliq qilghanliridek siler üçün jeng qilidu; **31** siler yene chöl-bayawandimu barliq mangghan yolliringlarda mushu yerge yétip kelgüche insan öz oghlini quchiqida kötürginidek Perwerdigar Xudayinglarningmu silerni kötürginini kördunglar. **32** Shuningdek gerche U yene kéchide otta, kündüzde bulut ichide silerning aldinglarda méngip, bargah tikküdek yerlerni izdep tépish üçün yürgen bolsimu, bu ishta Perwerdigar Xudayinglarga ishenmidinglar. **34** Perwerdigar bu sözlerni qilghan awazinglarni anglap ghezeplinip: **35** «Bu rezil dewrdikilerdin héchbir adem herqandaq yol bilen Men ata-bowilirigha teqdim qilishni qesem qilghan bu yaxshi zéminni körgüchi bolmaydu! **36** Peqet Yefunnehning oghli Kaleb pütün qelbi bilen Perwerdigargha egeshkechke, shula zéminni köridu we u öz puti bilen kézip chiqqan barliq yerni uninggha we uning balilirigha bérimen» — dep qesem qildi. **37** Shu chaghda Perwerdigar silerning sewebinglardin mendinmu achchiqlandi we: «Senmu shu yerge kirgüchi bolmaysen. **38** lékin aldingda xizmette turuwatqan Nunning oghli Yeshua kireleydu. Uni küchlendürgin, chünki u Israillarni uninggha miras qilduridu. **39** Shuningdek silerning: «Ular [düşmenlarning] oljisi bolup qalidu» dégen kichik baliliringlar, yeni бүgünki künde yaxshi-yamanni perq ételmeydighan baliliringlar bolsa, kiridu; Men u yerni ulargha ata qilimen we ular uni igileydu. **40** Lékin siler bolsanglar, burulup Qizil Déngizgha baridighan yol bilen chöl-bayawan'gha qayttinglar» — dédi. **41** Shu chaghda siler manga jawab béríp: «Biz derweqe Perwerdigar aldida gunah sadir qilduq. Shuning üçün biz hazir Perwerdigar Xudayimiz bizge qilghan barliq emri boyiche jeng qilghili chiqimiz» — dédinglar. Shuning bilen silerning herbiringlar öz béshimchiliq qilip qoral-yaraqliringlarni ésip, taghqa chiqmaqchi boldunglar. **42** Lékin Perwerdigar manga: Ulargha: — «Chiqmanglar, jeng qilmanglar, chünki Men aranglarda emesmen; siler choqum düşmenliringlar aldida meghlup bolisiler», dégin, dédi. **43** Men silerge söz qildim, lékin siler qulaq

salmidinglar, belki Perwerdigarning sözige qarshi chiqip asiqliq qilip, öz béshimchiliq qilip taghqa chiqtinglar. **44** Lékin taghda turghan Amoriylar silerge qarshi atlinip, bir top herilerdek silerni taki Xormahghiche qoghlap, Séirda silerni qilichlap öltürdi. **45** Siler qaytip kélip Perwerdigar aldida yighazar kötürdünglar, emma Perwerdigar peryadinglarni anglimidi, ya uninggha qulaq salmidi. **46** Shuning bilen siler Qadeshte nurghun künler turup qaldinglar — siler qanche künler shu yerde turdunglar!

2 Andin biz burulup, Perwerdigar manga éytqandek Qizil déngizgha baridighan yol bilen seperge atlanduq; biz nurghun künler Séir téghi etrapida aylinip yürduq. **2** Perwerdigar manga söz qilip: — **3** «Silerning mushu taghni aylinip turghan waqtinglar yéterlik boldi; emdi shimal terepke burulunglar. **4** Xelqqe: — Siler Séirda turuwatqan qérindishinglar Esawlarning chégrisidin ötidighan boldunglar; ular silerdin qorqudu, shunga bek éhtiyat qilip, **5** ulargha jeng qozghimanglar; chünki men silerge ularning zéminidin hetta tapanchiliq yernimu bermeymen; chünki Séir téghini Esawgha miras qilip berdim. **6** Siler ulargha pul tölep ozuq-tülük sétiwélinglar, pul tölep su sétiwélinglar. **7** Chünki Perwerdigar Xudayinglar qolunglardiki barliq ejirni beriketlep kelgen; U silerning bu bipayan chöl-bayawandin méngip ötüwatqininglarda hemmini bildi; Perwerdigar Xudayinglar bu qiriq yil siler bilen bille boldi; héch nersidin kem bolmidinglar» — dédi. **8** Shuning bilen biz Séirda turuwatqan qérindashlirimiz Esawlarning zéminidin we Arabah tüzlenglikidin, shundaqla Élat we Ézion-Geberdin ötüp, burulup Moabdiki chöl-bayawan yoli bilen mangduq. **9** Perwerdigar manga: «Moabiylarni aware qilmanglar yaki ulargha jeng qozghimanglar; chünki Men ularning zéminini silerge miras qilip bermeymen; chünki Men Ar sheher-zéminini Lutning ewladlirigha miras qilip berdim» — dédi **10** (Emiylar eslide shu yerde turatti; ular Anakiylargha oxshash küchlük, sani köp, ézig boyluq bir xelq idi. **11** Ular Anakiylardek «gigantlar» dep hésablinidu; lékin Moabiylar ularni «Emiylar» dep ataydu. **12** Séirda eslide Horiylar turatti; lékin Esawlar Horiylarni zéminidin heydiwétip, ularni yoqitip ornigha olturaqlashti — xuddi Israillar Menki Perwerdigar ulargha teqdim qilghan, ularning teweliki bolghan zémin'gha qilghinigha oxshash). **13** [Perwerdigar:] «Emdi hazir ornunglardin turup

Zered éqinidin ötünglar» dédi. Buni anglap biz Zered éqinidin öttuq. **14** Qadesh-Barnéadin ayrilip Zered éqinidin ötküche bolghan künler ottuz sekkiz yil boldi; bu del xuddi Perwerdigar ulargha qesem qilghinidek, u dewrdiki jengchiler bargahatin pütünley yoqitilghuche bolghan ariliqtiki waqit idi. **15** Derweqe Perwerdigarning qoli ularni bargahatin yoqitip tügetküche ularni halak qilishqa qarshi chiqqanidi. **16** We shundaq boldiki, shu jengchiler ölüp xelq arisidin pütünley tügigendin kéyin, **17** Perwerdigar manga söz qilip: — **18** «Siler бүгүн Moabning, yeni Arning chégrisidin ötisiler. **19** Shuning bilen siler Ammoniylargha yéqin kélisiler; emma ularni aware qilmanglar yaki ulargha jeng qozghimanglar; chünki Men Ammoniylarning zéminini silerge miras qilip bermeymen; chünki Men uni Lutning ewladlirigha miras qilip berdim» — dédi. **20** (bu zéminmu «gigantlarning zémini» hésablinidu; chünki ilgiri gigantlar shu yerde turghanidi; Ammoniylar ularni «Zamzumlar» dep ataydu. **21** Ular Anakiylargha oxshash küchlük, sani köp, égiz boyluq bir xelq idi. Perwerdigar ularni [Ammoniylarning] aldidida yoqitishi bilen [Ammoniylar] ularni zéminidin mehrum qilip, ularning ornigha olturaqlashqanidi. **22** Perwerdigar Séirda turghan Esawlar üçünmu oxshash ish qildi, ularning aldidin Horiylarni yoqatti; shuning bilen Esawlar ularni zéminidin mehrum qilip, бүгүн'ge qeder ularning ornigha olturaqlashqanidi. **23** We Gaza shehirigiche kent-qishlaqlarda olturaqlashqan awwiylarni bolsa, Kaftordin chiqqan Kaftoriylar yoqitip, ularning ornigha olturaqlashti). **24** — «Emdi ornunglardin qozghilinglar, sepiringlarga chiqinglar; Arnon deryasidin ötünglar; mana, Men Heshbonning padishahi Amoriy Sihonni we uning zémininimu qolunglarga tapshurdum; ishni bashlanglar, zéminni igileshke, uning bilen jeng qilishqa chiqinglar; **25** Men бүгүндin bashlap silerning qorqunchunglar we wehshitinglarni pütkül asman astidiki xelqler üstige chüshürimen; ular silerning xewiringlarni anglap silerning tüpeyinglardin titrep dekke-dükkige chüshidu». **26** Shu chaghda men Heshbonning padishahi Sihon'gha Kedemot chölidin elchilerni ewetip, tinchliq salimi yollap: — **27** «Bizning zéminingdin ötüshimizge yol qoyghaysen; onggha, solgha burulmay, peqetla yoldin chiqmay mangimiz. **28** Sen manga ozuq-tülükni pulgha sétip bérisen, suni pulgha sétip bérisen; biz peqetla piyade méngip

ötimiz, xalas. **29** Séirda turuwatqan Esawlar, Arda turuwatqan Moabiylar bizge muamile qilghandek senmu biz Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Xudayimiz bizge teqdim qilidighan zémin'gha kirgüche shundaq muamile qilghaysen» — dédim. **30** Lékin Heshbonning padishahi Sihonning bizning u yerdin ötüshimizge yol qoyghusi yoq idi; chünki Perwerdigar Xudayinglar uni silerning qolunglarga tapshurush üçün uning roh-qelbini qattiq, könglini jahil qiliwetken (bүgүnki ehwal derweqe shundaq). **31** Perwerdigar manga: «Mana, Men aldinglarda Sihonni we uning zéminini silerge tapshurushqa bashlidim; ishni bashlanglar, uning zéminini igilesh üçün uni ishghal qilishqa kirishinglar» — dédi. **32** Sihon derweqe özi we barliq xelqi biz bilen qarshilishish üçün jeng qilishqa Yahazgha chiqti. **33** Lékin Perwerdigar Xudayimiz uni bizning aldimizda qolimizgha tapshurdi; biz uning özini, oghullirini we barliq xelqini urup meghlup qilduq. **34** Shu chaghda biz uning barliq sheherlirini ishghal qilip ularni pütünley halak qilduq; ulardiki barliq erkek, qiz-ayal we balilarni birinimu qoymay yoqattuq; ulardin héchqaysisini tirik qoymiduq. **35** Biz peqet özlirimiz üçün charwa mallirini we ishghal qilghan sheherlerdin olja gheniyet alduq. **36** Arnon deryasi boyidiki Aroerdin we shu yerdiki jilghidiki sheherdin tartip Giléadqiche héchqandaq sheher bizge teng kélelmidi; Perwerdigar Xudayimiz bizning aldimizda hemmisini meghlubiyetke uchratti. **37** Halbuki, siler Ammoniylarning zéminigha, chégrisi bolghan pütkül Yabbok wadisigha, taghdiki sheherlerge yaki Perwerdigar Xudayimiz bizge men'i qilghan herqaysi yerge yéqinlashmidinglar.

3 Andin biz burulup, Bashan'gha baridighan yol bilen chiqip mangduq; Bashanning padishahi Og we barliq xelqi bizge qarshi jeng qilishqa Edreyge chiqti. **2** Perwerdigar manga: «Uningdin qorqmighin; chünki Men uni, uning xelqi we zéminini qolunggha tapshurdum; Heshbonda turghan Amoriylarning padishahi Sihonni néme qilghan bolsa, unimu shundaq qilisen» — dédi. **3** Perwerdigar Xudayimiz derweqe Bashanning padishahi Ognni we barliq xelqini qolimizgha tapshurdi; biz uninggha hujum qilip ulardin héchkimni qaldurmay qirduq. **4** Shu waqitta biz uning barliq sheherlirini ishghal qilduq; biz uning sheherliridin igilimigen birsimu qalmidi. Bular Bashandiki Ogning padishahlıqı, yeni

pütkül Argob rayoni bolup, jemiymish sheher idi. **5** Bu sheherlarning hemmisi éviz sépillar we baldaqliq qowuqliri bilen mustehkem qilin'ghanidi; ulargha qarashliq yéza-kentler intayin köp idi. **6** Biz ularni Heshbonning padishahi Sihonni qilghinimizdek teltöküs yoqattuq — Barliq sheherler, erler, ayalbalilarni qoymay hemmisini teltöküs yoqattuq. **7** Biz peqet özlirimiz üçün barliq charwa-mallarni we sheherlerdin olja gheniyet alduq. **8** Shu chaghda biz Iordan deryasining sherq teripide turushluq Amoriylarning ikki padishahining qolidin zémimini, yeni Arnon deryasidin Hermon téghighiche bolghan zémimini tartiwalduq **9** (Hermon téghini Zidoniylar «Sirion», Amoriylar «Sénir» dep ataydu); **10** Biz yene tüzlengliktiki barliq sheherler, pütkül Giléad we Bashan padishahi ogning padishahliqidiki Salikah we Edrey sheherlirigiche, Bashanning barliq zémimini igiliduq **11** (shu chaghda gigantlarning qalduqidin peqet Bashanning padishahi Og qalghanidi; uning kariwiti tömürdin yasalghanidi; mana, u Ammoniylarning Rabbah shehiride saqliniwatmamdu? Uning uzunluqi toqquz gez, kengliki töt gez. «Gez» — adettiki ademning jeyniki ölchem qilin'ghan). **12** Biz shu chaghda igiligen zémin mundaq: — Arnon deryasi yénidiki Aroer shehiridin tartip, Giléad taghliqining yérimini we uningdiki sheherlerni Ruben we Gad qebilisidikilerge teqdim qildim; **13** Giléadning qalghan zémimini we Og padishahning zémimini bolghan pütkül Bashanni men Manassehning yérim qebilisige teqdim qildim (pütkül Argob rayoni, yeni pütkül Bashan «gigantlarning zémimini» déyilidu. **14** Manassehning oghli Yair pütkül Argob rayonini, yeni Bashanni Geshuriylar we Maakatiylarning chégrisighiche igiligen we uni öz ismi bilen «Hawwot-Yair» dep atighan. Bügün'ge qeder u shundaq atalmaqta). **15** Giléadni bolsa men Makirgha teqdim qildim. **16** Rubendikiler we Gadtikilerge men Giléadting Arnon deryasighiche (wadining otturisi chégra idi), shundaqla Ammoniylarning chégrasi bolghan Yabbok deryasighiche bolghan zéminni teqdim qildim; **17** yene Pisgah taghliqi astida yatqan Arabah tüzlengliki (taghliq tüzlenglikning sherqiy teripide) we Iordan deryasining Kinneret kölidin tartip Tuz déngizghiche bolghan qismini ulargha chégra qilip berdum. **18** Men shu chaghda silerge: — Perwerdigar Xudayinglar özünlarning teelluqatinglar bolsun dep igilishinglar üçün bu zéminni silerge ata

qilghan; aranglardiki jengchiler jengge teyyarlinip qorallan'ghan halda qérindashliringlar bolghan Israillarning aldida deryadin ötünglar; **19** Peqet bala-chaqiliringlar we mal-charwiliringlar (mal-charwiliringlarning köplikini bilimen) men silerge teqsim qilghan sheherlerde qalsun; **20** Perwerdigar qérindashliringlarga silerning aram alghininglardek aram bergüche, ular Perwerdigar Xudayinglar Iordan deryasining u teripide ulargha teqdim qilghan zéminni igiligüche ular bilen birge [jeng qilinglar]; andin siler herbiringlar men silerge teqsim qilghan öz teelluqatinglarga qaytisiler» — dep tapilighanmen. **21** Shu chaghdimu men Yeshuagha: «Sen Perwerdigar Xudayinglarning mushu ikki padishahqa qilghanlirining hemmisini öz közüng bilen kördüng; Perwerdigar sen baridighan yerdiki padishahliqlarimu shuninggha oxshash qilidu. **22** Siler ulardin qorqmanglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar özi siler üçün jeng qilidu» — dep tapilighanmen. **23** Shu chaghda men Perwerdigardin ötüüp: — **24** «I Reb Perwerdigar, Sen Öz qulunggha Öz ulughluqung we küchlük qolungni ayan qilishqa kirishting; chünki meyli asmanlarda yaki zéminda bolsun Séning qilghanliringgha we küch-qudritingge teng kelgüdek shundaq ilah barmu? **25** Sendin ötüümenki, méni Iordan deryasidin ötüp, shu yerdiki yaxshi zéminni — Shu yaxshi taghliqni we Liwanni körüshke nésip qilghaysen», — dédim. **26** Lékin Perwerdigar silerning sewebinglar tüpeylidin manga ghezeplinip iltijayimgha qulaq salmidi, belki manga: «Boldi, bes! Bu ishni aldumda ikkinchi tilgha alghuchi bolma. **27** Sen Pisgahning choqqisigha chiqip béshingni kötürüp, öz közüng bilen meghribke, shimalgha, jenubqa we meshriqqe tikilip qara; chünki sen mushu Iordan deryasidin ötmeysen. **28** Yeshuagha wezipini tapilighin, uni righbetlendürüp yüreklik qil; chünki u bu xelqning aldidin ötüp sen köridighan shu zémin'gha ularni ige qilghuzidu» — dédi. **29** Shuning bilen biz Beyt-Péorning udulidiki wadida turup qalduq.

4 — Emdi, i Israil, men silerge ögitidighan mushu belgilimilerge hem hökümlerge qulaq sélinglar; ulargha emel qilsanglar hayatliq tapisiler we shundaqla ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge teqsim qilidighan zémin'gha kirip uni igileysiler. **2** Men silerge tapshuridighan Perwerdigar Xudayinglarning mushu emrlirige emel qilishinglar üçün, men

silerge emr qilghan sözge héchnémini qoshmanglar hemde uningdin héchnémini chiqiriwetmenglar. **3** Siler öz közlińgilar bilen Perwerdigarning Baal-Péorning tüpeylidin qilghan ishlirini körgensiler; chünki Baal-Péorgha egeshkenlarning hemmisini Perwerdigar Xudayinglar aranglardin yoqatti; **4** Lékin Perwerdigar Xudayinglarga ching baghlan'ghanlardin herbiringlar bügün'ge qeder hayat turuwatisiler. **5** Mana, men Perwerdigar Xudayim manga emr qilghandek, kirip igileydighan zéminda turghanda ulargha emel qilsun dep silerge belgilime hem hökümlerni ögettim. **6** Siler ularni ching tutup emel qilinglar; chünki shundaq qilsanglar bu hökümlarning hemmisini anglighan xelqlerning köz aldida silerning dana we yorutulghan bir xelq ikenlikinglar ispatlinidu; ular derweqe: «Bu ulugh el derheqiqet dana hem yorutulghan bir xelq iken» — deydu. **7** Chünki Perwerdigar Xudayimizning bizning Uninggha nida qilghan herbir tilekirimizde bizge yéqin turghinidek, öziye yéqin turghan bir Xudasi bolghan bizge oxshash bashqa bir ulugh el barmu? **8** Men aldinglarga qoyghan mushu pütkül qanundikidek adil belgilimiler hem hökümlerge ige bolghan silerde bashqa bir ulugh el barmu? **9** Öz közüńgilar bilen körgen ishlarni untumasliqinglar, hetta ömrüńgilarning barliq künliride qelbinglardin chiqarmasliqinglar üçün özüńgilargha éhtiyat qilinglar we ixlasliq bilen qelbinglarni [ézishtin] saqlanglar; shuningdek siler körginigha baliliringlarga we baliliringlarning balilirigha yetküzüńgilar; **10** Siler Horeb téghida Perwerdigar Xudayinglarning aldida turghan küni Perwerdigar manga: «Xelqni Méning sözlirimni anglishi üçün yéningha yighqin; shuning bilen ular sözlirimni öginip, yer yüzidiki barliq künliride Mendin eyminidu we balilirigha ögitidu» — dégenidi. **11** Siler yéqin kélip taghning tüwide turdunglar; bu taghning oti asmanlarning baghrighiche köyüp yetti, hemde qaranghuluq, bulutlar we sür taghni qapliidi; **12** Perwerdigar otning otturisdin silerge söz qildi; siler sözlerning sadasini anglidinglar, lékin héch shekilni körmidinglar; siler peqet bir awazni anglidinglar. **13** We U shu chaghda silerge emr qilghan ehdisini, yeni «on emr»ni ayan qildi we ularni ikki tash taxtay üstige pütüti. **14** We shu chaghda Perwerdigar manga emr qilib, siler deryadin ötüp igileydighan zéminda ularni ulargha emel qilishinglar üçün

silerge belgilimiler hem hökümlerni ögitishni tapilidi. **15** Özüńgilargha nahayiti éhtiyat qilinglarki (chünki Perwerdigar Horeb téghida ot otturisdin silerge söz qilghanda héchqandaq shekilni körmigensiler), **16** özüńgilar bulghap, meyli erkeq yaki ayal süritide, meyli yer yüzidiki herqandaq haywan yaki asmanda uchidighan herqandaq qush bolsun, meyli yer yüzide herqandaq ömiligüchi haywan yaki yer astidiki sulardiki herqandaq béliq bolsun, ularning süritide héchqandaq shekil-qiyapettiki oyma butni özüńgilar üçün yasimanglar, **19** yaki shuningdek, béshinglarni kötürüp asmanlarga qarap, quyash, ay, yultuzlar, yeni pütkül samawi qoshunni körüp, könglüńgilar mayil bolup ulargha bash éqip qulluqigha kirmenglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar bularni pütkül asman astidiki barliq xelqler üçün orunlashturghan. **20** Lékin silerni bolsa Perwerdigar Öz mirasi bolghan bir xelq bolushunglar üçün «tömür tawlash xumdani»din, yeni Misirdin élip chiqti. **21** Lékin Perwerdigar silerning wejenglardin manga ghezeplinip, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras bolush üçün ata qilidighan yaxshi zémin toghrisida: — «Sen shu yerge kirishke Iordan deryasidin ötmeysen» dep qesem qildi. **22** Shunga men mushu zéminda ölüshüm muqerrer; Iordan deryasidin ötmeymen; biraq siler bolsanglar uningdin ötüp shu yaxshi zéminni igileysiler. **23** Perwerdigar Xudayinglarning siler bilen tüzgen ehdisini untumasliqinglar, shundaqla özüńgilar üçün Perwerdigar Xudayinglar silerge men'i qilghan oyma butni yaki herqandaq nersining shekil-qiyapitini yasimasliqinglar üçün özüńgilargha hézi bolunglar. **24** Chünki Perwerdigar Xudayinglar hemmini yutquchi bir ot, wapasizliqqa heset qilghuchi bir Xudatur. **25** Siler perzentler, perzentinglarning perzentlirini körüp, zéminda uzaq waqit turghandin kéyin, birxil shekil-qiyapette bolghan oyma butni yasighan, shuningdek Perwerdigar Xudayinglarni renjitip uning neziride rezil bolghanni qilib özüńgilar bulghighan bolsanglar, **26** men asman-zéminni üstüńgilargha guwahchi bolushqa chaqirimen, siler Iordan deryasidin ötüp, igileydighan shu zémindin tézla pütünley yoq qilinisiler; silerning uningda yashighan künliringlar uzun bolmaydu, siler belki uningdin pütünley yoq qilinisiler. **27** Perwerdigar silerni barliq xelqler arisigha tarqitidu, Perwerdigarning silerni heydishini bilen siler shu

eller arisida kichik bir qalduq bolisiler. **28** Siler shu yerlerde turup yaghachtin yaki tashtin yasalghan, ne körelmeydighan, ne angliyalmaydighan, ne yémeydighan, ne puralmaydighan, peqet insanning qolining yasighini bolghan ilahlarning qulluqida bolisiler. **29** Siler shu yerlerde Perwerdigar Xudayinglarni izdeysiler; pütün qelbinglar we pütün jéninglar bilen uni izdisenglar, uni tapisiler. **30** Siler éghir azab-oqubet tartqininglarda, bu ishlarning hemmisi béshinglarga chüshkende, siler Perwerdigar Xudayinglarga yénip kélisiler we uning awazigha qulaq salisiler. **31** Chüнки Perwerdigar Xudayinglar rehimdil bir Xudadur; U silerni tashliwetmeydu, ne halak qilmaydu, ne ata-bowiliringlar bilen qesem ichip tüzgen ehdisini héch untumaydu. **32** Emdi, silerdin ilgiri, Xuda insanni yer yüzide yaratqan künidin tartip ötken künler toghruluq sürüshte qilinglar, shundaqla asmanlarning bir chétidin yene bir chétigiche sürüshte qilinglarki, mushuninggha oxshash ulugh bir ish bolup baqqanmu? Uninggha oxshash bir ishni anglap baqqanmu? **33** Silerge oxshash, Xudaning ot ichidin chiqqan awazini anglap tirik qalghan bashqa bir xelq barmu? **34** Perwerdigar Xudayinglar köz aldinglarda siler üçhün Misir zéminida qilghanliridek, qiyin sinaqlar bilen, möjizilik alametler bilen, karametler bilen, urush bilen, küchlük qol hem uzitilghan bilek bilen we dehshetlik wehimiler bilen silerdin bashqa bir xelqni yat bir elning arisidin chiqirip Özige xas qilish üçhün kélip urunup baqqanmu? **35** Perwerdigarla Xudadur, uningdin bashqa birsi yoqtur, dep bilishinglar üçhün siler bu [ulugh] ishlarni körüshke muyeler qilin'ghansiler. **36** Silerge telim bérish üçhün U asmanlardin silerge Öz awazini anglatti; U yer yüzide Özining ulugh otini körsetti; siler shu otning otturisdinmu uning awazini anglidinglar. **37** Uning üstige, ata-bowiliringlarga baghligghan muhebbiti tüpeylidin hemde ularning kéyinki ewladlirini tallighanliqi üçhün, U silerni Misirdin shexsen Özi zor qudriti bilen qutquzup chiqardi; **38** U shuningdek silerning aldinglardin özünglardin köp we küchlük bolghan ellerni zéminidin heydep, silerni uninggha kirgüzüp, uni бүгүнкү күндикidek silerge miras qilish üçhünmu shundaq qilghandur. **39** Shunga бүгүнкү shuni bilip qoyunglarki we könglüglarni shuninggha bölünglarki, Perwerdigar yuqiridiki asmanlarda bolsun, astidiki yer-zéminda bolsun Xudadur;

Uningdin bashqa héchbiri yoqtur. **40** Shuningdek silerning we kéyinki balilar-ewladliringlarning ehwali yaxshi bolush üçhün, Perwerdigar Xudayinglar silerge ata qilidighan zéminda künliringlarni uzun, hetta menggülük qilish üçhün men бүгүнкү күnde silerge tapilawatqan Uning belgilimiliri we emlirini tutunglar». **41** Andin Musa Iordan deryasining sherqiy teripide üç sheherni ayrip békitti; **42** meqsiti, héchqandaq öch-adawiti bolmay, tasadipiy qoshnisini öltürüp qoysa, öltürgen kishi shu yerlerge, yeni shu sheherlerdin birige qéchip bérüp aman-ésen qélishtin ibaret idi. **43** Bu sheherler bolsa: — Rubenlarning zéminidin chöl-bayawandiki Bezer, Gadlarning zéminidin Giléadtiki Ramot, Manassehlarning zéminidin Bashandiki Golandin ibaret idi. **44** Musa Israillarning aldigha qoyghan qanun mana töwendikidek: — **45** (bular bolsa Israillar Misirdin chiqqanda Musa [peyghember] ulargha jakarlighan agah-guwahlar, belgilimiler hem hökümlerdur; **46** Musa we Israillar Misirdin chiqqanda Amoriylarning Heshbon shehiride turushluq padishahi Sihonni öltürgenidi; Musa bu emrlerni Sihonning zéminida, Iordan deryasining sherq teripide, Beyt-Péorning udulidiki wadida Israillargha jakarlighan. **47** Shu chaghda Israillar [Sihonning] we Bashanning padishahi Ogning zéminini, yeni Iordan deryasining kün pétish teripidiki Amoriylarning ikki padishahining zémininimu igiligenidi; **48** ularning zémini Arnon deryasining qirghiqidiki Aroerdin tartip Sion (yeni Hermon) téghighiche, **49** shundaqla Iordan deryasining sherq teripidiki pütkül Arabah tüzlengliki we Pisgah téghining baghrigha jaylashqan «Tüzlengliktiki déngiz»ghiche idi).

5 Shuning bilen Musa pütkül Israilni chaqirip ulargha mundaq dédi: — «I Israil, men бүгүнкү qulaqliringlarga angliwatiqan bu belgilimilerge hem hökümlerge qulaq sélinglar, ularni ögininglar, ulargha emel qilishqa köngül bölünglar! **2** Perwerdigar Xudayimiz biz bilen Horeb téghida ehde tüzdi. **3** Bu ehдини Perwerdigar ata-bowilirimiz bilen tüzgen emes, belki biz bilen, yeni бүгүнкү күnde tirik qalghan bizler bilen tüzdi. **4** Taghda ot ichide turup Perwerdigar siler bilen yüz turane sözlëshkenidi **5** (shu chaghda silerge Perwerdigarning söz-kalamini jakarlash üçhün men siler we Perwerdigarning otturida turghanidim; siler otning aldida qorqup, taghqa chiqishni xalimidinglar). **6** U mundaq dédi: —

«Men séni Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqarghan Perwerdigaring Xudadurmen. 7 Séning Mendin bashqa héchqandaq ilahing bolmaydu. 8 Sen özüng üçhün meyli yuqiridiki asmanda bolsun, meyli töwendiki zéminda bolsun, yaki yer astidiki sularda bolsun, herqandaq nersining qiyapitidiki héchqandaq oyma shekilni yasima; 9 Sen bundaq nersilerge bash urma yaki ularning qulluqigha kirme. Chünki Menki Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset qilghuchi Xudadurmen. Mendin nepretlen'genlarning qebihlikirini özlirige, oghullirigha, hetta newrechewrilirigiche chüshürimen. 10 Emma Méni söyidighan we emrlirimni tutidighanlarga ming ewladighiche özgermes méhribanliq körsitimen. 11 Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha alsa, Perwerdigar uni gunahkar hésablimalay qalmaydu. 12 Perwerdigar Xudaying sanga emr qilghandek shabat küni muqeddes dep bilip tut, uninggha emel qil. 13 Alte kün ishlep barliq ishliringni tügetkin; 14 lékin yettinchi küni Perwerdigar Xudayinggha atalghan shabat künidur. Sen shu küni héchqandaq ish qilmaysen; meyli sen yaki oghlung bolsun, meyli qizing, meyli qulung, meyli dédiking, meyli buqang, meyli éshiking, meyli herqandaq bashqa ulighing, yaki sen bilen bir yerde turuwatqan musapir bolsun, héchqandaq ish qilmisun; shuning bilen qulung we dédiking sendek aram alalaydu. 15 Sen özüngning eslide Misir zéminida qul bolghanliqingni, Perwerdigar Xudaying küchlük qoli we uzatqan biliki bilen séni shu yerdin chiqarghanliqini ésingde tut; shu sewebtin Perwerdigar Xudaying sanga shabat küni tutushni emr qilghan. 16 Perwerdigar Xudaying sanga emr qilghandek ata-anangni hörmét qil. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata qilmaqchi bolghan zéminda uzun ömür körisen, haling yaxshi bolidu. 17 Qatilliq qilma. 18 Hem zina qilma. 19 Hem oghriliq qilma. 20 Hem qoshnang toghruluq yalghan guwahliq berme. 21 Hem qoshnangning ayalini teme qilma we ne uning öyi, uning étizi, uning quli, ne uning dédiki, ne uning kalisi, ne uning éshikige yaki qoshnangning herqandaq bashqa nersisige köz qiringni salma». 22 — bu sözlerni Perwerdigar taghda, ot, bulut we sürlük qarangghuluq ichidin küchlük awazi bilen silerning pütkül jamaitinglarga éytqan we ulargha héch bashqa [sözlerni] qoshmighan; u ularni ikki tash taxtaygha pütüp manga tapshurdi.

23 We shundaq boldiki, qarangghuluqtin chiqqan awazni anglighininglarda we otluq tagh köyginide siler, yeni qebile bashliqliringlar we aqsaqalliringlar yéningha kélip: — 24 «Mana, Perwerdigar Xudayimiz öz shan-sheripi we ulughluqini ayan qildi we biz uning awazini ot otturisdin angliduq, shuning bilen biz bügünki künde Xuda insanlar bilen sözleshken bolsimu, ularning tirik qalghanliqini kördüq. 25 Emdi biz jénimizgha tewekkül qilishimizning néme hajiti? Chünki mushu dehshetlik ot bizni yutuwétidu. Eger biz Perwerdigar Xudayimizning awazini anglawersek ölüp kétimiz. 26 Chünki et igiliridin hayat igisi Xudaning otning otturisdin sözligen awazini anglap, bizdek tirik turuwatqanlardin kim bar? 27 Sen özüng Perwerdigar Xudayimizgha yéqinlaship, uning sözligenlirining hemmisini anglighin; andin Perwerdigar Xudayimiz sanga sözligenlirining hemmisini bizge éytip bérisen; shuning bilen biz uni anglap emel qilimiz» — dédinglar. 28 Perwerdigar silerning bu manga éytqan sözliringlarni anglap manga: «Bu xelqning sanga éytqan sözlirini anglidim; ularning barliq éytqan sözliri durustur. 29 Kashki ularda Mendin qorqup, emrlirimni izchil tutidighan bir qelb bolsidi, ularning hali we baliliringning hali menggüge yaxshi bolattil! 30 Sen béríp ulargha: «Chédiringlarga qaytinglar» — dégin. 31 Sen bolsang yénimda turghin; Men séning ulargha ögitishing kérek bolghan emrler, belgilimiler we hökümlerning hemmisini sanga éytip bérimen; shuning bilen ular Men ulargha tewelik qilip béridighan zéminda turup bulargha emel qilidighan bolidu. 32 Emdi Perwerdigar Xudayinglar silerge emr qilghandek qilishqa köngül bölünglar; uningdin ong we solgha taymanglar! 33 Perwerdigar Xudayinglar silerge emr qilghan barliq yollirida ménginglar; shundaq qilsanglar hayatliq tépip, halinglar yaxshi bolidu we siler igidarchiliq qilidighan zéminda turup künliringlar uzun bolidu».

6 «Mana, bular Perwerdigar manga siler [deryadin] ötüp igileydighan zéminda turghininglarda ulargha emel qilishinglar üçhün silerge ögitishni tapilighan emrler, belgilimiler hem hökümlerdur: — 2 (shuning bilen siler, yeni sen özüng, oghlung we newreng barliq tirik künliringlarda Perwerdigar Xudayinglardin qorqup, men silerge tapilawatqan uning barliq belgilime we emrlirini tutisiler, shundaqla uzun künlerni körisiler. 3 Sen, i Israil, ularni anglap emel qilishqa köngül qoyunglar; shuning bilen

ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge déginidek, sût bilen hesel éqip turidighan munbet zéminda turup, halinglar yaxshi bolidu we saninglar intayin köpiyidu): — 4 — Anglanglar, ey Israil: — Perwerdigar Xudayimiz, Perwerdigar bir birliktur; 5 sen Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing bilen, pütün jéning bilen we pütün küchüng bilen söygin. 6 Men sanga bügün tapilighan bu sözler qelbingde bolsun; 7 Sen ularni baliliringgha singdürüp öget, meyl öyde olturghanda, yolda mangghanda, ornungda yatqanda we ornungdin turuwatqanda her waqit ular toghruluq sözligin; 8 ularni qolunggha [esletme]-belge qilip téngiwal, péshanengge qashqidek simwol qilip ornitiwal; 9 Sen ularni öyüngdiki késheklingge we derwaziliringgha pütüküzgin. 10 We Perwerdigar Xudaying séni qesem qilip ata-bowiliringgha, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa wede qilghan zéminni sanga ata qilish üçün séni uninggha bashlighanda, — özüng qurmighan ulugh we ésil sheherlerge, 11 özüng bisatliq qilmighan alliqachan ésil bisatliq qilin'ghan öylerge, özüng kolimighan, alliqachan kolan'ghan quduqlargha, özüng tikmigen üzümzarlar we zeytunzarlarga muyesser qilinishing bilen sen yep toyun'ghandin kéyin, 12 — eyni chaghda séni Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqarghan Perwerdigarni untushtin hézi bol. 13 Sen Perwerdigar Xudayingdin qorqqin, ibaditide bolghin we qesem qilsang uning nami bilenla qesem ichkin. 14 Siler bashqa ilahlar, yeni etrapingdiki ellerning ilahlarini qet'iy izdimenglar; 15 Chünki aranglarda turuwatqan Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset qilghuchi Tengridur. [Eger shundaq qilsang] Perwerdigar Xudayingning ghezipi sanga qozghilip, U séni yer yüzidin yoqatmay qalmaydu. 16 Siler Perwerdigar Xudayinglarni Massahta sinighandek Uni sinimanglar. 17 Perwerdigar Xudayinglarning emrlirini, silerge tapilighan guwah-hökümliri we belgimilirini köngül qoyup tutunglar. 18 Perwerdigar Xudayinglarning neziride durus we yaxshi bolghanni qilinglar; shundaq qilghanda halinglar yaxshi bolidu we Perwerdigar ata-bowiliringlarga bérishke qesem qilghan zémin'gha kirip uni igileysiler, 19 shundaqla Perwerdigar wede qilghandek barliq düshmenliringlarni aldinglardan heydep chiqiriwétisiler. 20 Kelgüsude oghlung sendin: — «Perwerdigar Xudayimiz silerge tapilighan agah-guwah, belgilime hem hökümler néme?» dep sorisa, 21 sen oghlunggha mundaq deysen:

«Biz eslide Misirda Pirewnning qulliri ikenmiz; biraq Perwerdigar bizni Misirdin küchlük bir qol bilen chiqarghan. 22 Perwerdigar köz aldimizda ulugh hem dehshetlik möjizilik alametler we karametlerni körsitip, Pirewnning üstige hem uning barliq ailisidikilerning üstige chüshürdi; 23 U ata-bowilirimizgha qesem ichip wede qilghan zéminni bizge ata qilip, uninggha bizni bashlap kirishke shu yerdin yéteklep chiqarghan. 24 Perwerdigar bizge bu barliq belgilimilerni tutushni, Perwerdigar Xudayimizdin qorqushni tapilighan; U halimizning daim yaxshi bolushi we bizning bügünkidek tirik saqlan'ghandek, Uning panahida bolushimiz üçün shundaq tapilighandur; 25 we Perwerdigar Xudayimizning aldida u bizge tapilighandek bu barliq emrlerge emel qilishqa köngül bölsek bu biz üçün heqqaniylik bolidu».

7 Perwerdigar Xudaying séni hazir igileshke kétiwatqan zémin'gha bashlap kirgüzgendin kéyin, aldingdin köp yat el-milletlerni, yeni Hittiylar, Girgashiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar, Hiwiylar, Yebusiylarni — sendin küchlük el-milletlerni heydiwétidu. 2 Emdi Perwerdigar Xudaying aldingda ularni qolunggha tapshurushi bilen sen ulargha hujum qilghiningda, sen ularni teltöküs yoqitishing kérek; ular bilen héch ehde tüzishingge we ulargha héch rehim qilishinggha bolmaydu. 3 Séning ular bilen nikahlisishinggha bolmaydu; sen qizingni ularning oghullirigha bérishinggimu we ularning qizini oghlunggha élip bérishinggimu bolmaydu; 4 chünki ular oghlungni Manga egishishtin éziqturidu we shuning bilen oghulliring bashqa ilahlargha choqunidu; u chaghda Perwerdigarning ghezipi silerge qozghilip, silerni tézla yoqitidu. 5 Sen ulargha shundaq muamile qilghinki, ularning qurban'gahlirini buzuwétinglar, but tüwrükilirini chéqiwétinglar, asherah butlirini késiwétinglar we oyma butlirini ot bilen köydürüwétinglar; 6 chünki siler Perwerdigar Xudayinglarga pak-muqeddes bir xelqtursiler; Perwerdigar Xudayinglar silerni yer yüzidiki barliq bashqa xelqlerdin üstün qilip, Özige xas bir xelq bolushqa talliwalghan. 7 Perwerdigarning silerge méhir chüshüp silerni talliwalghini silerning bashqa xelqlerdin köp bolghanliqning üçün emes, emeliyette siler barliq xelqler arisida eng az idinglar, 8 Perwerdigarning silerni söygini sewebidin we ata-bowiliringlar aldida bergen qesimige sadiq

bolghanliqi üçün Perwerdigar silerni küchlük qol bilen qutquzup, hörlük bedili tölep «qulluq makani»din, yeni Misir padishahi Pirewning qolidin chiqarghan. **9** Shunga siler Perwerdigar Xudayinglarning berheq Xuda, wediside turghuchi Tengri ikenlikini bilishinglar kérek; U Özini söyüp, emrlirini tutqanlarga ming dewrgiche özgermes méhir körsitip ehdiside turghuchidir; **10** lékin Özige öchmenlarning ishlirini öz béshigha ochuq-ashkare chüshürüp, ularni yoqitidu; Özige öchmenlarning herbirige özi qilghan ishlirini ularning béshigha ochuq-ashkare qayturushqa hayal qilmaydu. **11** Siler Men bugün silerge tapilghan emr, belgilimiler hem hökümlerge emel qilish üçün ularni ching tutunglar. **12** Choqum shundaq boliduki, bu belgilimilerge qulaq sélip, köngül qoyup emel qilisanglar, Perwerdigar Xudayinglar ata-bowiliringlarga qesem bilen wede qilghan ehde we méhirni silerge körsitip turidu; **13** Séni söyüp beriketlep, ata-bowiliringgha qesem bilen sanga bérishke wede qilghan zéminda turghuzup köpeytidu; shu yerde perzentliringni, yertupriqingdiki mehsulatlarni, bughdiyningni, yéngi sharabingni, zeytun méyingni, kaliliringning neslini we qoyliringning qozilirini beriketlep köpeytidu. **14** Sen barliq ellerdin ziyade bext-beriket körisen; arangda, er-ayal yaki mal-charwang arisida héch tughmasliq bolmaydu; **15** Perwerdigar sendin barliq késellerni néri qilidu we sen özüng körgen Misirdiki dehshetlik wabalardin héchqaysisini üstüngge salmaydu, belki sanga öch bolghanlarga salidu. **16** Sen Perwerdigar sanga tapshurghan barliq xelqlerni yoqitishing kérek; sen ularni körgende, ulargha héch rehim qilmasliqing kérek, sen ularning ilahlirining qulluqigha kirmesliking kérek; eger shundaq qilsang, bu ish sanga qiltaq bolidu. **17** Eger sen könglüngde: «Bu eller mendin küchlük; men qandaq qilib ularni zéminidin qoghliwételeyen?» — déseng, **18** ulardin qorqma; Perwerdigar Xudayingning Pirewn hem barliq Misirliqlarni qandaq qilghanliqini esligin, **19** — yeni Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin chiqirish üçün wasite qilghan, öz közüng bilen körgen dehshetlik höküm-sinaqlar, möjzilik alametler we karametler, küchlük qol we sozulghan bilekni mehkem ésingde tut; Perwerdigar sen qorquwatqan barliq xelqimu shundaq qilidu. **20** Uning üstige Perwerdigar Xudaying taki ularning sendin yoshurun'ghan qalduqliri yoqitilghuche ularning arisigha sériq

herilerni ewetidu; **21** Sen ulardin qorqmasliqing kérek; chünki Perwerdigar Xudaying arangdidur; U ulugh we dehshetlik bir ilahdur. **22** Perwerdigar Xudaying shu ellerni aldingdin peydinpey heydeydu; sen ularni biraqla yoqitiwételmeysen; biraqla yoqitiwetken teqdirdimu, daladiki haywanlar köpiyip, üstüngge basturup kélishi mumkin. **23** Lékin aldinggha ilgirilep mangghiningda Perwerdigar Xudaying ularni qolunggha tapshuridu we ularni parakende qilib, yoqitilghuche dekke-dükkige salidu. **24** U ularning padishahlirini qolunggha tapshuridu, sen ularning namlirininimu asman astidin yoq qilisen; ularni yoqatquche héchbir adem aldingda turalmaydu. **25** Siler ularning oyma butini ot bilen köydürüwétinlar; köz qiringlarni shularning üstidiki altun-kümüşhke salmanglar, ularni almanglar; bolmisa u silerge qiltaq bolidu; chünki u Perwerdigar Xudaying aldida yirginchlik bir nersidur. **26** Sen héchqandaq yirginchlik nersini öyüngge élip kelme; bolmisa sen uninggha oxshash lenetlik nerse bolup qalisen; sen uningdin qattiq yirgen, uninggha mutleq nepretlen; chünki u lenetlik bir nersidur.

8 Men silerge bugün tapilghan bu barliq emrlerge emel qilishqa köngül qoyunglar; shundaq qilghanda siler hayat bolisiler, köpiyisiler we Perwerdigar ata-bowiliringlarga qesem qilib wede qilghan zémin'gha kirip uni igileysiler. **2** Perwerdigar Xudaying séni töwen qilib, könglüngde néme barliqini, uning emrlirini tutidighan-tutmaydighanliqingni biley dep séni sinash üçün bu qiriq yil chöl-bayawanda yétekligen yolni esligin. **3** Derweqe u séni töwen qilib, séni ach qoyup, sen eslide bilmeydighan, shundaqla ata-bowiliring körüp baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan; U sanga insan peqet yémeklik bilenla emes, belki Perwerdigar Xudayingning aghzidin chiqqan barliq sözliri bilenmu yashaydighanliqini bildürüş üçün shundaq qildi. **4** Bu qiriq yilda kiyim-kéchiking konirimidi, putung ishship ketmidi. **5** Sen shuni bilip qoyghinki, adem öz oghlini terbiyiligendek, Perwerdigar Xudaying séni terbiyileydu; **6** Shunga sen Uning yollirida méngip we Uningdin qorqup, Perwerdigar Xudayingning emrlirini tutqin. **7** Chünki Perwerdigar Xudaying séni yaxshi bir zémin'gha — ériq-éqinliri, bulaqliri we jilgha-dönglerde urghup chiqidighan ulugh suliri bar bir zémin'gha — **8** bughday we arpa, üzüm talliri, enjür derexliri we anarliri bar bir zémin'gha, zeytun derexliri we

hesel bar bir zémin'gha, **9** — sen héchnémidin kemlik tartmay ozuqluq yeydighan bir zémin'gha — tashliri tömür, taghliridin mis kolaydighan bir zémin'gha yéteklep kiridu; **10** sen shu yerde yep toyunisén we Perwerdigar Xudaying sanga ata qilghan shu yaxshi zémin üçün uninggha teshekkür-medhiye éytisen. **11** Men sanga bügün tapilighan Perwerdigar Xudayingning emrliri, belgilimiliri hem hökümlirini tutmasliqtin, Uni untup qélishтин hézi bol; **12** bolmisa, sen yep toyun'ghandin kéyin, ésil öylerni qurup ularda olturaqlashqandin kéyin, **13** kala-qoy padiliring köpiyip, altun-kümüşhüing, shundaqla séning barliqing köpeygendin kéyin, **14** könglüing meghrurlinip séni Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqirip qutquzghan Perwerdigar Xudayingni untuysén; **15** (U séni bipayan we dehshetlik chöl-bayawandin, yeni zeherlik yilanlar we chayanlar qaplap ketken, susirap qaghjirap ketken bir chöl-bayawandin yéteklep chiqqan, shu yerde sanga chaqmaq téshidin su chiqirip bergen, **16** séni özini töwen tutsun dep sinap, sanga axir rahet-beriket körsitish üçün chöl-bayawanda ata-bowiliring körüp baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan) **17** — eger uni untusang, könglüingde: «Öz küchüm, öz qolumning qudriti méni mushu döletke érishtürgen» déyishing mumkin. **18** Shunga Perwerdigar Xudayingning Özi séni döletke érishtürgüchi qudretni bergüchi ikenlikini eslep, Uni ésingde tut; shuning bilen u ata-bowiliringgha qesem qilip wede qilghan ehдини bügünki kündikidek mehkem qilidu. **19** Eger sen Perwerdigar Xudayingni qachaniki untusang, bashqa ilahlargha egeshsang, ularning qulluqida bolup ulargha bash ursang, men silerge bügün shu agahni béreyki, shundaq boliduki, siler teltöküs halak bolisiler. **20** Perwerdigar köz aldinglarda yoqitawatqan ellerdek silermu yoqitilisiler; chünki siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmighansiler.

9 Angla, i Israil! Sen bügün özüngdin chong we küchlük ellerge ige bolush üçün, sépilliri asman'gha taqishidighan chong sheherlerni igilesh üçün, Anakiylarni qoghlap chiqirish üçün Iordan deryasidin ötisen (sen ularni bilisen, ular toghruluq «kim Anakiylar aldida turalisun!» dep anglighansen). **3** Sen bügünki künde shuni bilip qoyghinki, séning aldingda mangghuchi Perwerdigar Xudayingning Özidur, U yalmap yutquchi ottur; u mushu ellerni halak qilidu, aldingda ularni tézdin yiqitidu;

sen ularning tewelikini igilep, Perwerdigar sanga éytqandek ularni tézdin yoqitisen. **4** Perwerdigar ularni aldingdin heydigende sen könglüingde: «Heqqaniyliqim sewebidin Perwerdigar méni zéminni igilesh üçün uninggha yéteklep kirdi» démigin; belki shu ellerning rezilliki tüpeylidin Perwerdigar séning aldingda ularni teelluqatidin mehrum qilidu. **5** Sen ularning zéminigha kirip uni igilishing séning heqqaniy bolghanliqingdin yaki könglüingning durusluqidin emes, belki bu ellerning rezillikidin we Perwerdigar ata-bowiliring Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa qesem qilghan sözige emel qilish üçünmu Perwerdigar Xudaying ularni séning aldingda teelluqatidin mehrum qilidu. **6** Emdi shuni bilip qoyghinki, Perwerdigar Xudaying bu yaxshi zéminni sanga miras qilghini séning heqqaniyliqingdin emes, chünki sen esli boyni qattiq bir xelqsen. **7** Emdi séning chöl-bayawanda Perwerdigar Xudayingni qandaq ghezeplendürgenlikingni ésingde tutqin — Uni untuma. Sen Misir zéminidin chiqqan kündin béri taki bu yerge kelgüche Perwerdigargha asiyliq qilip kelding. **8** Siler Horeb téghida Perwerdigarni ghezeplendürgen we Perwerdigar silerge achchiqlinip, silerni halak qilmaqchi boldi. **9** Shu chaghda men tash taxtaylarni, yeni Perwerdigar siler bilen tüzgen ehde taxtaylirini tapshuruwélisish üçün taghqa chiqqanidim; men taghda qiriq kéche-kündüz turdum (men ne tamaq yémidim, ne su ichmidim); **10** Shuning bilen Perwerdigar manga Öz barmiqi bilen pütken ikki taxtayni tapshurdi; ularda Perwerdigar taghda ot ichide silerge sözligen chaghda, jamaet yighilghan küni éytqan barliq sözler pütülgenidi. **11** We shundaq boldiki, qiriq kéche-kündüz ötüp, Perwerdigar manga ikki tash taxtay, yeni ehde taxtaylirini berdi. **12** We Perwerdigar manga: «Ornungdin turghin, mushu yerdin chüshkin; chünki sen Misirdin chiqarghan xelqing özlirini bulghidi; ular tézla Men ulargha tapilighan yoldin chetnep özlirige quyma bir butni yasidi» dédi. **13** Perwerdigar manga söz qilip: «Men bu xelqni körüp yettim; mana, u boyni qattiq bir xelqtur. **14** Méni toasma, Men ularni yoqitimen, ularning namini asmanning tégidin öchürüwétimen we shundaq qilip, séni ulardin chong we ulugh bir xelq qilimen» — dédi. **15** Men burulup, taghdin chüshtüim; tagh bolsa ot bilen yalqunlawatatti; ikki ehde taxtiyi ikki qolumda idi. **16** Men kördüm, mana siler Perwerdigar Xudayinglar aldida gunah

qilipsiler; siler özünglar üçhün quyma bir mozayni yasapsiler; siler tézla Perwerdigar silerge tapilighan yoldin chetnep kétipsiler. **17** Men ikki taxtayni ikki qolumgha élip, chörüp tashlap, ularni kóz aldinglarda chéqiwettim. **18** Siler Perwerdigarni ghezeplendürüp barliq ötküzgen gunahinglar, yeni Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilghininglar üçhün, yene awwalqidek Perwerdigar aldida yiqilip, qiriq kéche-kündüz düm yattim (men héch nerse yémidim, su ichmidim) **19** chünki men Perwerdigarning silerni yoqitidighan qattiq ghezipi hem qehridin qorqtum. Perwerdigar shu chaghdimu méning tilikimni anglidi. **20** Perwerdigar Harundin ghezeplinip, unimu yoqatmaqchi boldi; men Harun üçhünmu dua qildim. **21** Men silerning gunahinglarni, yeni yasighan mozayni élip uni otta köydürdüm we uni yanjip kukum-talqan qilip éziwettim; uning topisini élip taghdin chüshidighan ériq süyige chéchiwettim **22** (siler yene Taberah, Massah, Kibrot-Hattawahdimu Perwerdigarni ghezeplendürdünghar. **23** Perwerdigar silerni Qadesh-Barnéadin [Qanaan'gha] mangdurmaqchi bolup silerge: «Chiqip, Men silerge teqdim qilghan zéminni igilenglar» — dégendimu, siler Uning sözige qarshi chiqip asiyliq qildinglar, ne Uninggha ishenmidinglar, ne awazigha héch qulaq salmidinglar. **24** Men silerni tonughan kündin tartip siler Perwerdigar Xudayinglarga asiyliq qilip keldinglar). **25** Shuning bilen men ashu chaghdá Perwerdigar aldida özümni yerge étip yene qiriq kéche-kündüz düm yattim; derweqe düm yattim; chünki Perwerdigar silerge qarap «ularni yoqitimen» dégenidi. **26** Shunga men Perwerdigargha dua qilip: «I Reb Perwerdigar, Sen Öz ulughluqung arqiliq Özüng üçhün hörlük bedili tölep sétiwalghan, Misirdin küchlük qolung bilen chiqarghan Öz xelqing bolghan mirasingni yoqatmighaysen; **27** Öz qulliring Ibrahim, Ishaq we Yaqupni ésingde tutqaysen; bu xelqing bashbashtaqliqigha, ularning rezilliki yaki gunahigha qarimighaysen; **28** bolmisa, sen bizni élip chiqqan shu zémindikiler: «Perwerdigar bu xelqni ulargha wede qilghan zéminni igileshke élip kirelmeydighanliqi üçhün we ulargha nepretlen'gini tüpeylidin ularni chöl-bayawanda yoqitishqa [Misirdin] chiqardi» — deydu. **29** Qandaqla bolmisun, ular zor küchüng we uzartilghan biliking bilen [Misirdin] chiqarghan xelqing we séning mirasingdur» — dédim.

10 Shu chaghdá Perwerdigar manga: «Özüng üçhün awwalqidek ikki tash taxtayni oyup chiqip, taghqa yéningha kel. Özüngge yaghachtin bir sanduq yasighin. **2** Men bu taxtaylarga sen chéqiwetken awwalqi taxtaylardiki sözlerni yazimen; sen ularni sanduqqa qoyisen» — dédi. **3** Shuning bilen men akatsiye yaghichidin bir sanduq yasidim, awwalqidek ikki tash taxtay oyup chiqtim; ikki taxtayni qolunda kótürüp taghqa chiqtim. **4** Perwerdigar eslide ot ichidin taghdá jamaet yighilghan künde silerge éytqan shu on emrni awwalqi pütüktek taxtaylarga yazdi; Perwerdigar ularni manga tapshurdi. **5** Men burulup taghdin chüshüp taxtaylarni özüm yasighan sanduqqa qoydum; Perwerdigar manga tapilighinidek ular téxi uningda turmaqta. **6** Shu chaghdá Israillar Beerot-Bene-Yaakandin Moserahqa yol élip mangdi; Harun shu yerde öldi we shu yerde depne qilindi; uning oghli Eliazar uning ornini bésip kahinliq qildi. **7** Israillar shu yerdin Gudgodahqa, andin Gudgodahdin Yotbatahqa seper qildi (Yotbatah ériq-éqini mol yerdur). **8** Shu chaghdá Perwerdigar ehde sanduqini kótürüshke, Perwerdigarning aldida xizmitide turup uning namida bext-beriket tileshe Lawiy qebilisini özige tallap ayridi. We bügün'ge qeder shundaq boluwatidu. **9** Shunga Lawiy qebilisining [Israil] qérindashliri ichide nésiwisi yaki mirasi yoqtur; Perwerdigar uninggha éytqandek, Perwerdigar Özi uning mirasidur. **10** Men emdi awwalqi künlerdikidek qiriq kéche-kündüz Perwerdigar aldida taghdá turdum; Perwerdigar shu chaghdimu tilikimge qulaq saldi; u silerni yoqatmidi. **11** Perwerdigar manga: «Ornungdin tur, xelqni bashlap aldida yol alghin; shuning bilen ular Men ulargha teqdim qilishqa ata-bowilirigha qesem qilip wede qilghan zéminni igilesh üçhün uninggha kirsun» — dédi. **12** Emdi, i Israil, Perwerdigar Xudaying sendin néme telep qilidu? — Haling yaxshi bolsun dep méning bügün silerge mushu tapilighanlirimdin bashqa nersini telep qilarmu? — Uning telep qilghini bolsa Perwerdigar Xudayingdin qorqup, Uning körsetken barliq yollirida méngip, Uni söyüp, pütkül qelbing we pütkül jéning bilen Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolup, Perwerdigarning emrliri we belgimilirini tutushtin ibaret emesmu? **14** Mana, asmanlar we asmanlarning asmini Perwerdigar Xudayinggha mensuptur; yer yüzi we uningdiki hemme nersilermu Uninggha mensuptur. **15** Halbuki, Perwerdigar peqet ata-bowiliringlardin söyünüp,

ularni söydi we shuning bilen bugünkidek barliq eller arisidin ata-bowiliringlarning keyinki neslini, yeni silerni tallidi. **16** Shunga konglunqlarni xetnilik qilinglar, boynunglarni yene qattiq qilmanglar. **17** Chunki Perwerdigar Xudayinglar xudalarning Xudasi, reblarning Rebbi, ulugh Ilah, Qudretlik we Dehshetlik Bolghuchi, insnlarning yuz-xatirisini qilmighuchi, hechqandaq parini almighuchidir; **18** U yetim-yesir we tul xotunlarning dewasini soraydu, musapirni soyup uninggha yemek-ichmek we kiyim-kechekni berguchidir. **19** Shunga silermu musapirni soyushunglar kerek; chunki silermu Misir zeminida musapir idinglar. **20** Sen Perwerdigar Xudayingdin qorqqin; sen Uning ibaditide bolghin, Uninggha baghlan'ghin we [peqet] Uning namidila qesem ichkin. **21** U sen uchun oz kozung bilen korgen bu ulugh we dehshetlik ishlarni qilghan; U sen medhiyileydighan, sening Xudayingdur; **22** ata-bowiliring jemi yetmiş jan Misirgha chushkenidi; we hazir Perwerdigar Xudaying seni asmandiki yultuzlardek kop qildi.

11 Emdi sen Perwerdigar Xudayingni soygin, Uning tapilighini, belgilimilirini, hokumlrini hem emrlirini izchil tutqin. **2** Shu ishlarni bugun esinglarda tutunglar, chunki men Perwerdigar Xudayingning jaza-terbiyisi, ulughluqi, kuchluk qoli we uzartilghan bilikini, Misir zeminida Misir padishahi Pirewn'ge hem uning putkul zemini ustige korsetken mozijilik alametliri we qilganlirini kormigen baliliringlarga sozlimeymen **4** (chunki ular [Perwerdigarning] Misirning qoshuni, ularning atliri, ularning jeng harwilirigha qilghan ishliri, yeni Qizil Dengizning suliri bilen ularni gherq qilip, uzul-kesil halak qilghanliqi, **5** Uning siler mushu yerge kelguche silerge neme qilghanliqi, **6** Uning Rubenning ewladi, Eliabning oghulliri Datan we Abiramgha neme qilghanliqi, yeni putun Israillar arisida yer yuzining aghzini qandaq echip ularni ailisidikiliri we chedirliri bilen qoshup barliq teelluqatliri bilen yutuwetkenlikini kormigenidi); **7** [men belki silerge soz qilimen]; chunki silerning kozliringlar Perwerdigar qilghan barliq ulugh ishlarni kordi. **8** Emdi, men silerge bugun tapilghan barliq emrlerni tutunglar; shundaq qilsanglar kuchlinip, hazir otup igilimekchi bolghan zemin'gha kirip uni igileysiler **9** we Perwerdigar ata-bowiliringlarga qesem qilip ulargha hem ewladlirigha berishke wede qilghan zeminida, yeni sut bilen hesel eqip

turidighan munbet bir zeminida turup uzun omur korisiler. **10** Chunki siler igileshke kiridighan shu zemin siler chiqqan Misir zeminidek emes; u yer bolsa, siler uninggha uruq chachqandin keyin putunglar bilen sughiridighan koktatliqtek zemin idi; **11** biraq siler igileshke otidighan shu zemin bolsa tagh-jilghiliri bolghan bir zeminur; u asmandiki yamghurdin su ichidu, **12** u Perwerdigar Xudaying Ozi ezizleydighan bir zeminur; chunki Perwerdigar Xudayingning kozliri yilning beshidin yilning axirighiche uzluksiz uninggha tikilidu. **13** Shundaq boliduki, siler Perwerdigar Xudayinglarni soyup, putkul qelbinglar we putkul jeninglar bilen uning ibaditide bolush uchun men silerge bugun tapilghan emrlerge kongul qoyup qulaq salsanglar, **14** U: «Men zeminirlargha oz peslide yamghur, yeni deslepki we keyinki yamghurlarni ata qilimen; shuning bilen ashliqliringlar, yengi sharabinglar we zeytun meyinglarni yighalaysiler; **15** Men shundaq mal-waranliring uchun ot-chop berimen; sen yep-ichip toyunisen» — deydu. **16** Qelbinglar aldinip, bashqa ilahlarning qulluqigha kirip, ulargha choqunup ketmeslikinglar uchun ozunglarga hezi bolunglar; **17** bolmisa, Perwerdigarning ghezipi silerge qozghilip, yamghur yaghasliqi uchun asmanlarni etiwetip yamghur yaghdurmaydu, tupraq mehsulatlrini bermeydu we Perwerdigar silerge ata qilidighan munbet zeminidin yoqitilsiler. **18** Siler mening bu sozlrimni qelbinglarga pukup jeninglarda saqlanglar, qolunglarga [esletme]-belge qilip tengiwelinglar, peshanenglerge qashqidek simwol qilip ornitwelinglar; **19** Siler ularni baliliringlarga ogitilsiler; oyde olturghininglarda, yolda mengiwatqininglarda, yatqininglarda we orundin qopqininglarda ular toghruluq sozlenglar; **20** Ular ni oyunglerdiki kesheklerge we derwaziliringlarga putup qoyunglar. **21** Shuning bilen silerning Perwerdigar ata-bowiliringlarga berishke qesem qilip wede qilghan zeminida turidighan kunliringlar we baliliringlarning kunliri uzun bolidu, yer yuzidiki kunliringlar asmanning kunliridek bolidu. **22** Men bugunki künde silerge tapilghan bu putkul emrni ixlas bilen tutsanglar, yeni Perwerdigar Xudayinglarni soyup, uning barliq yollirida mengishinglar bilen uninggha baghlanglar, **23** undaqa Perwerdigar silerning koz aldinglarda bu barliq ellerni zeminidin mehrum qilip

heydeydu we siler özünglardin chong we küchlük ellerning teelluqatini igileysiler. **24** Tapininglar dessigen herbir jay silerningki bolidu; chégranglar chöl-bayawandin tartip, Liwan'ghiche we [Efrat] deryasidin Ottura Déngizghiche bolidu. **25** Héchkim aldinglarda turalmaydu; Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqinidek, silerdin bolghan qorqunch we dehshetni siler dessigen barliq joylar üstige salidu. **26** Mana, men bügün aldinglarga bext-beriket we lenetni qoyimen; **27** Men silerge bügün tapilighan Perwerdigar Xudayinglarning emrlirige itaet qilsanglar, bext-beriket bolidu; **28** Perwerdigar Xudayinglarning emrlirige itaet qilmisanglar, belki siler tonumighan bashqa ilahlargha egiship, men bügün tapilighan yoldin chetnep ketsenglar, silerge lenet chüshidu. **29** Shundaq qilishinglar kérekki, Perwerdigar Xudayinglar silerni siler igileshke kiridighan zémin'gha élip kirgendin kéyin, bext-beriketni Gerizim téghi üstide we lenetni Ebal téghi üstide turup jakarlaysiler. **30** Bu [taghtar] Iordan deryasining qarshi teripide, Gilgalning udulidiki Arabah tüzlenglikide turuwatqan Qanaaniylarning zéminida, meghrib yolining arqisida, Morehtiki dub derexlirige yéqin yerde emesmu? **31** Chünki siler Perwerdigar Xudayinglar silerge teqdim qiliwatqan zéminni igilesh üçün uninggha kirishke Iordan deryasidin ötisiler; siler derweqe uni igileysiler we uningda olturaqlishisiler. **32** Siler men aldinglarga qoyghan bu barliq hökümler we belgilimilerge emel qilishqa köngül qoyunglar.

12 Ata-bowiliringlarning Xudasi bolghan Perwerdigar silerning igilishinglarga béridighan zéminda turghanda, yer yüzidiki barliq künliringlarda köngül qoyup tutushunglar kérek bolghan belgilimiler hem hökümler mana munulardur: — **2** Siler heydep chiqarghan ellerning égiz taghtar, döngler we herbir yéshil derek astidiki öz ilahlirining qulluqida bolghan ibadetgahlirini teltöküs yoqitishinglar kérek; **3** Ularning qurban'gahlirini buzunglar, but tüwrükirini chéqinglar we asherahlirini ot bilen köydürüwétinglar; ilahlirining oyma mebudlirini késip tashlanglar; ularning isim-namlirininimu shu yerdin yoqitishinglar kérek. **4** Siler Perwerdigar Xudayinglarning xizmitide ulardek qilmanglar, **5** belki Perwerdigar Xudayinglar Öz namini tiklesh üçün barliq qebililiringlarning zéminliri arisidin tallighan, Öz turalghusi bolghan

jayni izdenglar, shu yerge kélinglar; **6** shu yerge siler köydürme we inaqliq qatarliq qurbanliqinglarni, mehsulatliringlardin ondin biri bolghan öshrilerni, qolunglardiki kötürme hediyeleini, qesemge baghliq hediyeleini, ixtiyariy hediyeleini we qoy-kala padiliringlarning tunji balilirini ekilisiler; **7** Siler ailengdikiler bilen qoshulup shu yerde Perwerdigar Xudayinglarning aldida ziyapet qilinglar, siler Perwerdigar Xudayinglar silerni beriketligen qol emgikinglarning méwisidin shadlinisiler. **8** Siler biz bügün qilghinimizdek, yeni herbiringlar öz bilgininglarche qilghininglardek qilmasliqinglar kérek; **9** Chünki Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan aramliq hem mirasqa téxi yétip kelmidinglar. **10** Biraq siler Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip béridighan zémin'gha olturaqlashqandin kéyin, shundaqla u silerni etrapinglardiki barliq düshmenliringlardin qutquzup aram bergendin kéyin, siler tinch-aman turghanda, **11** shu chaghda Perwerdigar Xudayinglar Öz namini qoyidighan bir jay bolidu; siler shu yerge köydürme we inaqliq qatarliq qurbanliqinglarni, mehsulatliringlardin ondin biri bolghan öshrilerni, qolunglardiki kötürme hediyeleini we Perwerdigargha atap qesem qilghan ésil hediyeleini ekilisiler; **12** we Perwerdigar Xudayinglar aldida shadlinisiler, yeni siler, ughul-qizliringlar, qul-dédekliringlar we siler bilen bir yerde turuwatqan Lawiyalar (chünki ularning aranglarda héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoqtur) hemminglar shadlinisiler. **13** Sen köydürme qurbanliqliringni udul kelgen jaylarda qilmasliq üçün köngül qoyghin; **14** Peqet Perwerdigar hemme qebililiringning zéminliri arisidin tallighan jayda köydürme qurbanliqliringni qil we shu jayda méning sanga barliq tapilighinimgha emel qil. **15** Halbuki, sen könglüng tartqiniche Perwerdigar Xudaying séni beriketligini boyiche sheher-yéziliringda halal haywanlarni soyup (xuddi jeren yaki kéyik göshidin yégen'ge oxshash), gösh yéseng bolidu; meyli pak, meyli napak kishiler bolsun ularning göshini yése bolidu. **16** Siler peqet uni qéni bilen qoshup yemeslikinglar kérek; siler qénini su tökkendek yerge töküwétishinglar kérek. **17** Sen ashliqtin, yéngi sharabtin, zeytun méyidin ondin biri bolghan öshriliringni yaki kala-qoy padiliringning tunji balilirini, yaki qesemge baghliq hediyeleiringni, ixtiyariy hediyeleiringni yaki qolungdiki kötürme

hediyeliringni sheher-yéziliringda yémesliking kérek; **18** belki bularni Perwerdigar Xudaying aldida, Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda yéyishing kérek, yeni sen, oghlung, qizing, qul-dédiking we sen bilen bir yerde turuwatqan Lawiylar birge yéseng bolidu; we sen Perwerdigar Xudaying aldida emgikingning barliq méwisidin shadlinisen. **19** Özüngge hézi bolghinki, sen zéminda turghan barliq künliringde Lawiylardin waz kechmesliking kérek. **20** Perwerdigar Xudaying sanga wede qilghandek chégraliringni kéngeytkende, sen könglüng tartip: «gösh yeymen» déseng, sen könglüngning tartqiniche gösh yéseng bolidu. **21** Eger Perwerdigar Xudayinglar Öz namini qoyushqa tallaydighan jay sendin bek yiraq bolsa, sen Perwerdigar sanga teqdim qilghan kala-qoylardin élip soyisen; men sanga tapilighandek ularni soyisen we sheher-yéziliring ichide könglüng tartqiniche boghuzlap yeysen. **22** Jeren yaki kéyik yégendek ularni yeysen; meyli pak meyli napak kishiler bolsun uning göshidin yése bolidu. **23** Peqet shuningdin hézi bolghinki, ularning qénini yéme; chünki jan dégen qandidur; sen göshni jan bilen qoshup yémesliking kérek. **24** Sen qanni yémesliking kérek; belki uni suni yerge tökkendek yerge töküwet. **25** Sen uni yémesliking kérek; shundaq qilsang haling we sendin kéyinki baliliringning hali yaxshi bolidu; chünki sen Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilghan bolisen. **26** Biraq sendiki Perwerdigargha atighan we qesemge baghliq nersilerni bolsa, sen ularni élip Perwerdigar tallaydighan jaygha apirisen; **27** sen [shu yerde] Perwerdigar Xudayingning qurban'gahi üstide köydürme qurbanliqliringni, gösh bilen qénini sun'ghin; bashqa qurbanliqliringning qéninimu Perwerdigar Xudayingning qurban'gahi üstide quyghin we göshini yégin. **28** Men sanga tapilighan bu barliq sözlerge qulaq sélip köngül bölgin. Shundaq qilsang, Perwerdigar Xudayinglarning neziride yaxshi we durus bolghanni qilghan bolisen we öz haling we sendin kéyinki ewladliringning hali yaxshi bolidu. **29** Perwerdigar Xudaying sen baridighan yerdiki ellerning zéminini igilishing üçün ularni séning aldingda yoqitidu. Shu chaghda, sen ularning zéminini igilep shu yerde turghiningda, **30** Shu eller aldingda yoqitilghandin kéyin, ularning izidin méngishqa éziqturulmasliqning üçün özüngge hézi bol we: — «Bu eller öz ilahlirining ibaditini qandaq tutqan bolghiydi? Menmu shundaq qilip

baqaychu!» dep ularning ilahlirini héch izdime. **31** Sen Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolghiningda qet'iy ularning yoli boyiche ish tutmasliqning kérek; chünki néme ish Perwerdigargha yirginchlik bolsa, néme ish Uninggha nepretlik bolsa, ular öz ilahliri üçün shu ishlarni qilghan; ular hetta öz oghullirini we qizlirini ilahlirigha atap otta köydürüp kelgen. **32** Men silerge tapilighanliki emellerge emel qilishqa köngül bölümlar; uninggha héch néme qoshmanglar, uningdin héch nersini chiqiriwemnglar.

13 Eger aranglardin peyghember yaki chüsh körgüchi chiqip, silerge melum bir möjizilik alamet yaki karametni körsitip bérey dése **2** we u silerge aldin'ala dégen möjizilik alamet yaki karamet emelge ashurursa, emma shuning bilen munasiwetlik «bashqa ilahlargha (yeni siler tonumighan ilahlargha) egisheyli» we «ularning qulluqida bolayli» dése, **3** shu peyghember yaki chüsh körgüchining sözlirige qulaq salmanglar; chünki shu tapta Perwerdigar Xudayinglar silerning uni, yeni Perwerdigar Xudayinglarni pütün qelbinglar we pütün jéninglar bilen söyidighan-söymeydighiniglarni bilish üçün sinawatqan bolidu. **4** Siler Perwerdigar Xudayinglarga egiship méngishinglar kérek; siler Uningdin qorqunglar, emrlirini tutunglar, Uning awazigha qulaq sélinglar; siler Uning xizmitide bolup Uninggha baghlininglar. **5** Shu peyghember yaki chüsh körgüchi bolsa ölümgé mehkum qilinishi kérek; chünki u silerni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan, yeni «qulluq makani»din hörlük bedili tölep qutquzghan Perwerdigar Xudayinglarga asiyliq qilishni qutratti, shundaqla Perwerdigar Xudayinglar séni méngishqa emr qilghan yoldin éziqturushqa urundi; siler mushundaq rezillikni aranglardin yoqitishinglar kérek. **6** Qérindishing, meyli anangning oghli yaki öz oghlung yaki qizing, jan-jigiring bolghan ayaling yaki jan dostung astirtin séni azdurmaqchi bolup: «Barayli, bashqa ilahlarning qulluqigha kireyli» dése, yeni özüng yaki ata-bowiliring héch tonumaydighan, etrapingdiki ellerning ilahliri bolsun, yéqin bolsun, yiraq bolsun, hetta yer yüzining bu chétida yaki u chétida bolsun, shularning qulluqigha kireyli dése, **8** undaqta sen uninggha qoshulma yaki uninggha qulaq salma; sen uni héch ayima, uninggha rehim qilma we uning gunahini héch yoshurma; **9** qandaqla bolmisun, uni öltürgin; uni öltürüşke tunji qol salghuchi sen bol, andin barliq xelqning qolliri egiship shundaq qilsun. **10**

U séni Misir zéminidin, «qulluq makani»din qutquzup chiqarghan Perwerdigar Xudayingni tashlashqa éziqturmaqchi boldi, shunga sen uni óltürüshüng, chalma-kések qilishing kérek; **11** Shuning bilen pütkül Israil anglaydu, qorqidu, shuningdin kéyin yene shundaq rezil ishni aranglarda qilmaydu. **12** Eger Perwerdigar Xudaying olturaqlishishqa sanga teqdim qilghan melum bir sheherde: «Arimizdin bezi rezil ademler chiqip: «Barayli, bashqa ilahlarning qulluqida bolayli» dep siler héch tonumaydighan ilahlargha egishishke öz shehiridikilerni éziqturdi» dégen xewerni anglisang, **14** shu haman tekshürüp sürüshte qil; rast bolsa, derweqe bu yirginchlik ish aranglarda yüz bergenliki ispatlan'ghan bolsa, **15** undaqa sen shu sheherdikilerni qilich bilen óltürüp, bu sheherni we uning ichidiki barliq nersilerni, jümlidin mal-waranlirini teltöküs halak qiliwet. **16** Uningdiki barliq oljini otturidiki chong meydan'gha yighip, shu sheherni barliq oljisi bilen qoshup Perwerdigar Xudayinggha atalghan köydürme qurbanliqtek ot bilen köydürüwet; u menggüge xarabilik bolidu — qaytidin qurulmasliqi kérek. **17** Teltöküs halaketke békitilgen héchbir nerse qolunggha chaplashmisun; shundaq qilsang Perwerdigar ghezipidin yénip sanga rehim körsitidu; U sanga ichini aghritip, ata-bowiliringgha qesem qilghandek séni köpeytidu. **18** Sen men bügün tapilghan Perwerdigar Xudayingning barliq emrlirini tutup, uning neziride durus bolghanni qilish üçün awazigha qulaaq salsang, haling shundaq yaxshi bolidu.

14 Siler Perwerdigar Xudayinglarning perzentliridursiler; ölgenler üçün bedininglarni héch kesmeslikinglar kérek we yaki manglay chéchinglarni qirip taqir qilmasliqinglar kérek; **2** chünki sen Perwerdigar Xudayinggha atalghan muqeddes bir xelqtursen; Perwerdigar yer yüzidiki barliq xelqler arisidin Özining alahide göhiri bolghan bir xelq bolushi üçün séni tallighandur. **3** Sen héchqandaq yirginchlik nersini yémesliking kérek. **4** Töwendikiler siler yéyishke bolidighan haywanlar: — kala, qoy, öchke; **5** kéyik, jeren, bugha, yawa öchke, ahu, böken, yawa qoy, **6** shundaqla haywanlar ichide tuyaqliri pütünley achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) hem köshigüchi haywanlarning herxilini yésenglar bolidu. **7** Lékin, köshigüchi yaki achimaq tuyaqliq haywanlardin töwendikilerni yémeslikinglar kérek: — Töge, toshqan

we sughur (chünki ular köshigüchi bolghini bilen tuyiqi achimaq emestur. Shunga ular silerge haram bolidu). **8** Choshqa bolsa tuyaqliri achimaq bolghini bilen köshimigini üçün silerge haram bolidu. Shundaq haywanlarning göshini yémeslikinglar kérek we hem ölüklirige tegmeslikinglar kérek. **9** Suda yashaydighan janiwarlardin töwendikilerni yéyishke bolidu: — sudiki janiwarlardin qaniti we qasiraqliri bolghanlarni yéyishke bolidu, **10** lékin qaniti we qasiraqliri bolmighanlarni yémeslikinglar kérek; ular silerge nisbeten haram bolidu. **11** Barliq halal qushlarni yésenglar bolidu; **12** biraq töwendiki uchar-qanatlarni yémeslikinglar kérek: yeni bürküt, tapqush-ghéchirlar, déngiz bürküti, **13** qarlighach quyruqluq sar, lachin, qorultaz-tapqushlar we ularning xilliri, **14** hemme qagha-qozghunlar we ularning xilliri, **15** müshükyapilaq, tögüqush, chayka, sar we ularning xilliri, **16** huwqush, ibis, aq qu, **17** saqiyqush, béliq'alghuch, qarna, **18** leylek, turna we uning xilliri, höpüp bilen shepereng dégenler silerge haram sanalsun. **19** Herbir qanatliq ömüligüchi hasharetler bolsa silerge nisbeten haram bolidu; ularni yémeslikinglar kérek. **20** Siler barliq halal qushlarni yésenglar bolidu. **21** Siler héchqandaq ölük janwarni yémeslikinglar kérek; siler undaq nersini sheher-yézanglar ichide turuwatqan musapirlargha béringlar; ular uningdin yése bolidu yaki uni yat elliklerke sétiwetsimu bolidu; chünki sen Perwerdigar Xudayinggha atalghan muqeddes bir xelqtursen. Sen oghlaqni anisining sütide qaynitip pishursang bolmaydu. **22** Sen jezmen her yili étizdiki hemme tériqchiliq mehsulatliringning ondin birini ayrishing kérek; **23** sen shularni, yeni ashliqing, yéngi sharabing, zeytun méyingning ondin birini Perwerdigar Xudayingning aldida, yeni U Öz namini qaldurushqa tallaydighan jayda ye, shundaqla kala-qoy padiliridin ayrilghan tunji balilirini shu yerde ye; shundaq qilsang Perwerdigar Xudayingdin daim qorqushni öginisen. **24** We Perwerdigar Xudaying séni beriketligende, U Öz namini qaldurushqa tallighan shu jay sendin intayin yiraq bolup, mehsulatliringni shu yerge apiralmighudek bolsang, **25** sen shu chaghda uni pulgha sétip, pulni qolunggha téngip, Perwerdigar Xudaying tallighan jaygha barghin we **26** we könglüng néme tartsa, meyli kala, qoy, mey-sharab, muselles bolsun, yaki shuningdek könglüng tartqan herqandaq nersini shu pulgha alsang bolidu;

andin sen we öyüngdikiler shu yerde uningdin yep-ichip, Perwerdigar Xudaying aldida shad-xuram bolisiler. 27 Sheher-yéziliringda turuwatqan Lawiylarni untumasliqning kérek, chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoq. 28 Her üç yilning axirida sen shu yildiki mehsulatliringdin ondin birini öshre qilip chiqar; sen uni sheher-yéziliring ichide topla; 29 shuning bilen Lawiylar (chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoq), musapir, yétim-yésirler we tul xotunlar kélip uningdin yep toyunsun; shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying qolungdiki barliq méwini beriketleydu.

15 Herbir yette yilning axirida sen bir «xalas qilish»ni jakarlighin. 2 Bu «xalas qilish» mundaq bolidu: — barliq qerz igiliri qoshnisigha bergen qerzni kechürüm qilishi kérek; uni qoshnisidin yaki qérindishidin telep qilmasliq kérek; chünki Perwerdigar aldida bir «xalas qilish» jakarlandi. 3 Chetelliktin bolsa telep qilishqa bolidu; lékin qérindishingda bolghan qerzni kechürüm qilishing kérek. 4 Halbuki, aranglarda hajetmenler bolmaydu; chünki Perwerdigar Xudaying silerge miras bolush üçün igilishinglarga bérédighan shu zéminda turghiningda séni ziyade beriketleydu; 5 Peqet siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, men silerge bügün tapilighan bu pütün emrge emel qilishqa köngül bölsenglar shundaq bolidu. 6 Chünki Perwerdigar Xudaying sanga wede qilghandek u séni beriketleydu; sen köp ellerge kapaletlik élip qerz bérisen, lékin ulardin qerz almaysen; sen köp eller üstige höküm sürisen, lékin ular üstüngdin höküm sürmeydu. 7 Perwerdigar Xudaying sanga bérédighan zéminda sheher-yélanglar ichide turuwatqan qérindashliring arisidin kembeghel bir adem bolsa, sen uninggha könglüngni qattiq qilma yaki hajiti chüshken qérindishinggha qolungni yumuwalma; 8 sen belki séxiylik bilen uninggha qolungni ochuq qil we uningda néme kem bolsa choqum hajitidin chiqip uninggha ötne béríp tur. 9 Könglüngde namrat qérindishingdin aghrinip: Yettinchi yil, yeni «xalas yili» yéqinlashti, dep rezil oyda bolushtin, uninggha héch nerse bermesliktin hézi bol; shundaq bolup qalsa u séning toghrangda Perwerdigargha peryad kötürüshi bilen bu ish sanga gunah hésablinidu. 10 Sen choqum uninggha séxiylik bilen bergin; uninggha berginingde könglüngde

narazi bolma; chünki bu ish üçün Perwerdigar Xudaying séni barliq ishliringda we qolungdiki barliq emgikingde beriketleydu. 11 Chünki kembegheller zémindin yoqap ketmeydu; shunga men sanga: «Sen séxiylik bilen zémindiki qérindishinggha, yeni séning namratliringgha we hajetmenliringge qolungni achqin» — dep tapilidim. 12 Séning qérindishing, meyli ibraniy er yaki ibraniy ayal bolsun sanga sétilghan bolsa, u alte yil qulluqungda bolidu, andin yettinchi yilida sen uni özüngdin xalas qilip qoyuwet. 13 Uni qoyuwetkende quruq qol qoyuwetseng bolmaydu; 14 sen choqum qoyliringdin, xamingdin we sharab kölchikingdin teqdim qilishing kérek; Perwerdigar Xudaying séni beriketligini boyiche sen uninggha ber. 15 Séning eslide Misir zéminda qul bolghanliqningni, shuningdek Perwerdigar Xudaying séni hörlük bedili tölep qutquzghanliqini yadingda tut; shunga men bügün bu ishni sanga tapilidim. 16 Halbuki, shu qulung sanga: «men sendin ketmeymen» dése (chünki u séni we ailengdikilerni söyidu, séning bilen hali yaxshi bolidu) 17 — shu chaghda sen bigizni élip uning quligini ishikte tesh. Shuning bilen u menggiüge séning qulung bolidu. Shuningdek dédikinggimu shundaq muamile qilghin. 18 [Qulungni] yéningdin qoyuwétish sanga éghir kelmisun; chünki u qulluqungda alte yil bolghachqa, qimmiti medikarningkidin ikki hesse artuq bolidu; [uni qoyuwetseng] Perwerdigar Xudaying barliq ishliringda séni beriketleydu. 19 Kaliliring we qoyliring arisida tughulghan barliq tunji erkek mozay-qoziliringni Perwerdigar Xudayinggha ata; kaliliringning tunjisini héchqandaq emgekke salma, qoyliringning tunjisini qirqqima. 20 Sen we öyüngdikiler her yili shu mélingni Perwerdigar Xudaying aldida, Perwerdigar tallaydighan jayda yenglar. 21 Biraq [shu] haywanlarning bir yéri méyip bolsa, meyli u mejruh, kor yaki uningda herqandaq nuqsan bolsa, uni Perwerdigar Xudayinggha qurbanliq qilmasliqning kérek. 22 Belki uni sheher-yélanglar ichide yéseng bolidu; kishiler meyli pak yaki napak bolsun, uni jeren yaki keyikni yégendek yése bolidu. 23 Peqet sen uning qénini yéme; qénini suni yerge tökkendek töküwet.

16 Abib éyini alahide ésingde tut we ötüp kétésh héytini Perwerdigar Xudayinggha atap tebrikligin; chünki Perwerdigar Xudaying séni Abib éyida Misirdin kéchide chiqarghan. 2 Sen «ötüp kétésh héyti»ning mélini (meyli qoy yaki kala padisidin

bolsun) Perwerdigar Xudaying tallap békitidighan jayda uningha atap qurbanliq qilghin; 3 shundaqla sen héchqandaq boldurulghan nanni yémesliking kérek; sen uning bilen yette kün pétir nan, yeni «külpet néni»ni yéyishing kérek; chünki sen Misir zéminidin aldirashliqta chiqting; shuning bilen sen ömrüingning barliq künliride Misir zéminidin chiqqan shu künni yadingda tutqaysen. 4 Yette kün chégraliring ichide, öyüingde héchqandaq échtiqu tépilmisun; sen birinchi küni kechte qilghan qurbanliq göshlerni etigen'ge qaldurmasliqing kérek. 5 Sen ötüp kétish héyti qurbanliqini Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan sheher-yéziliringning herqandiqa qilsang bolmaydu; 6 belki ötüp kétish héyti qurbanliqini sen Perwerdigar Xudaying Öz namini turghuzush üçün tallaydighan jaydila qil; uni kechqurun, kün pétish waqtida, yeni Misirdin chiqqandiki waqitqa oxshash waqitta qilisen. 7 Uni Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda pishurup yégin; andin etigende chédirliringgha qaysang bolidu. 8 Sen alte kün pétir nan yeysen; yettinchi küni Perwerdigar Xudaying aldida tentenilik sorun küni bolidu; sen héchqandaq ish-emgek qilmaysen. 9 Andin yette heptini sanaysen; ashliqqa orghaq salghandin bashlap yette heptini sanashqa bashlaysen; 10 andin sen «heptiler héyti»ni Perwerdigar Xudaying aldida qolungdiki ixtiyariy hediye bilen ötküzisen; Perwerdigar Xudaying sanga beriketliginige qarap uni ixtiyaren sunisen. 11 Shuning bilen sen Perwerdigar Xudaying aldida, U Öz namini turghuzushqa tallaydighan jayda shadlinisen; sen özüing, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sen bilen bir yerde turuwatqan Lawiylar, aranglardiki musapirlar, yétim-yésirler we tul xotunlar shadlinisiler. 12 Sen shuning bilen eslide Misirda qul bolghanliqingni ésingge keltürüp, bu barliq belgilimilerni tutup emel qilghin. 13 Sen «kepiler héyti»ni yette kün ötküzisen; sen xaman we sharab kölchikingni yighqan chéghingda, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sheher derwazisi ichide turidighan Lawiylar, musapirlar, yétim-yésirler we tul xotunlar shu héytta shadlinisiler. 15 Perwerdigar tallaydighan jayda sen yette kün Perwerdigar Xudaying aldida héyt ötküzisen; chünki Perwerdigar Xudaying barliq mehsulatliringda, qolung qilghan ishlarda séni beriketleydu we sen derweqe pütünley shadlinisen. 16 Yilda üç qétim, pétir nan héyti, heptiler héyti we kepiler héytida séning barliq erkekliring Perwerdigar Xudaying aldida,

u tallaydighan jayda hazir bolushi kérek; ular Perwerdigar aldida quruq qol hazir bolsa bolmaydu; 17 belki Perwerdigar Xudayingning sanga teqdim qilghan berikiti boyiche herbiri qolidin kélisiche sunsun. 18 Xelqing üstidin adalet yürüzüp adil höküm chiqirish üçün, sen Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan barliq sheher-yéziliring ichide herbir qebilide soraqchi we emeldarlarni békitishing kérek. 19 Adaletni burmilisang bolmaydu; ademlerge yüz-xatire qilsang bolmaydu; para alsang bolmaydu; para bolsa aqilanilerning közlirini kor qilidu hem adillarning sözlirini burmilaydu. 20 Sen mutleq adaletni izdishing kérek; shundaq qilsang hayat körisen hemde Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan zéminni igileysen. 21 Sen özüing üçün yasaydighan Perwerdigar Xudayingning qurban'gahining etrapigha «asherah» buti qilinidighan héchqandaq derek tikmesliking kérek 22 we özüing üçün héchqandaq but tüwrüki tiklimesliking kérek; undaq nersiler Perwerdigar Xudayinggha yirginchliktur.

17 Perwerdigar Xudayinggha herqandaq nuqsani yaki bashqa kemchiliki bolghan kala yaki qoyni qurbanliq süpitide sunmasliqing kérek; chünki undaq qilish Perwerdigar Xudayinggha yirginchliktur. 2 Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan sheher-yézang ichide er bolsun, ayal bolsun, birsining Perwerdigar Xudayingning aldida birer rezil ishni qilghanliqi — Uning ehdisige xilapliq qilghanliqi, bashqa ilahlargha (mesilen, Men sanga ibadet qilishqa men'i qilghan quyash, ay yaki pütkül samawi qoshun bolghan yultuzlarga), ibadet qilip ulargha bash urghanliqi bayqalsa, 4 — shundaq bir ishtin xewer tapqan yaki uni anglighan bolsang, undaqta sen estayidilliq bilen sürüshdürgin; bu ish ispatlinip rast chiqsa, derweqe Israilda shundaq yirginchlik ish qilin'ghan bolsa, 5 sen shu rezil ishni qilghan er yaki ayalni derwaziliringgha élip chiqip, shu er yaki ayalni ölümge mehkum qilip chalma-kések qilishing kérek. 6 Birsini ölümge mehkum qilish üçün ikki-üch guwahchining sözliri bolushi kérek. Birsini birla guwahchining sözi bilen öltürüshke bolmaydu. 7 Öltürülidighanda awwal guwahchilar qol salsun, andin barliq xelq qol salsun; shundaq qilsanglar siler rezillikni aranglardin heydiwétisiler. 8 Sheher-yézanglarda höküm chiqirishqa sanga tes kélidighan bir ish chiqsa, meyli xun dewasi, heq-telep dewasi yaki zorawanliq dewasida, herqandaq

talash-tartish bolsa ornunglardin turup Perwerdigar Xudaying tallaydighan jaygha béringlar. **9** Siler Lawiy kahinlarning we shu chaghda bolidighan soraqchi begning yénigha barisiler we ulardin höküm soraysiler; ular siler üçün höküm chiqiridu. **10** Siler Perwerdigar tallaydighan ashu yerde turghanlarning silerge tapshuridighan höküm sözi boyiche ijra qilisiler; ularning silerge körsetkinining hemmisige emel qilip köngül bölüshünglar kérek. **11** Siler ularning silerge körsetken qanun hökümi boyiche, chiqiridighan qarari boyiche qilisiler; ular silerge tapshuridighan sözdin ong ya solgha chetnep ketmenglar. **12** We bashbashtaqliq qilip, Perwerdigar Xudayingning xizmiti üçün shu yerde turidighan kahin'gha yaki soraqchi begke qulaq salmighan kishi bolsa, shu adem ölümge mehkum bolidu; shuning bilen siler rezillikni Israildin heydep chiqirisiler. **13** Shundaqla, barliq xelq bularni anglap qorquidu we yene bashbashtaqliq qilmaydu. **14** Sen Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan zémin'gha kirip uni igiligende, shundaqla uningda turghanda: «Men etrapimdiki ellerngikidek özümge bir padishah tiklimekchimen» déseng, **15** shu chaghda sen özüngge peqet Perwerdigar Xudaying tallaydighinini tikleysen; üstüngge qérindash bolmighan chetellikni békitmesliking kérek. **16** [Padishah] bolsa özi üçün atlarni köpeytmesliki yaki atlarni köpeytimen dep xelqni Misirgha qayturmasliqi kérek; chunki Perwerdigar silerge: «Siler shu yol bilen hergiz qaytmasliqinglar kérek» dégenidi. **17** Padishah köp ayallarni öz emrige almasliqi kérek; bolmisa uning köngli ézip kétishi mumkin. U özi üçün altun-kümüşni köpeytmesliki kérek. **18** Padishahliq textige olturghinida u özi üçün Lawiy kahinlarning aldida mushu qanunni bir depterge köchürüp pütüshi kérek. **19** Shu depter uning yénida daim bolushi we uni ömrining barliq künliride oqushi kérek; shundaq qilsa u Perwerdigar Xudasidin qorqup, mushu qanunning sözliri we belgilimilirini tutup ulargha emel qilishni öginidu. **20** Shundaqla uning köngli qérindashliri aldida hakawurliship ketmeydu, bu emrlerdin ong ya solgha chetnep ketmeydu we shuningdek Israil arisida uning we oghullirining padishahliq künliri köp bolidu.

18 Lawiy kahinlar we shuningdek barliq Lawiylar qebilisining Israilda héchqandaq nésiwisi yaki mirasi bolmaydu; ular Perwerdigargha atap otta

sunulidighan qurbanliqlardin we [Perwerdigarning] mirasidin yéyishke bolidu, **2** Biraq ularning qérindashliri arisida héchqandaq mirasi bolmaydu; Perwerdigar éytqandek, U Özi ularning mirasidur. **3** Kahinlarning qurbanliq qilidighan xelqtin alidighan ülüshi mundaq: — (meyli kala yaki qoy bolsun) qol, éngék göshi we üçhey-qérini kahinlarga bérilidu. **4** Silerning ashliqinglardin, yéngi sharabinglardin we zeytun méyinglardin deslepki pishqan hosulni we qoyliringlardin deslepki qir qilghan yungni uninggha bérésiler; **5** chunki Perwerdigar Xudaying uni we uning ewladirini Öz namida xizmitide daim turushqa barliq qebililiringlar ichidin talliwalghan. **6** Eger Lawiy bolghan bir adem pütkül Israildiki herqandaq sheher-yézidin, yeni özi makanlashqan jaydin chiqip, Perwerdigar tallaydighan jaygha kelse **7** we shu yerde Perwerdigar aldida turghuchi barliq qérindashlirigha oxshash Perwerdigar Xudasining namida xizmette turghan bolsa, **8** undaqa (meyli u atisidin qalghan mirasini sétiwetken yaki sétiwetmigen bolsun) uning yeydighan ülüshi qérindashliriningkidek bolushi kérek. **9** Sen Perwerdigar Xudaying sanga béridighan zémin'gha kirgen chaghda, sen shu yerdiki ellerning yirginchlik adetlirini ögenmesliking kérek. **10** Aranglarda öz oghli yaki qizini ottin ötküzidighan, palchiliq, remchilik, epsaniylik, jadugerlik **11** yaki demidichilik qilghuchi yaki jinkesh, séhirger yaki ölgenlardin yol sorighuchi héchqandaq kishi bolmisun; **12** chunki bundaq ishlarni qilidighan herqandaq kishi Perwerdigargha nepretlik bolidu; bu yirginchlik ishlar tüpeylidin Perwerdigar Xudaying shu ellerni aldinglardin heydep chiqiridu. **13** Sen Perwerdigar Xudaying aldida eyibsiz mukemmel bolushung kérek; **14** chunki sen zémindin heydeydighan bu eller remchiler we palchilargha qulaq salidu; biraq Perwerdigar Xudaying séni undaq qilishqa yol qoymaydu. **15** Perwerdigar Xudaying siler üçün aranglardin, qérindashliringlar arisidin manga oxshaydighan bir peyghember turghuzidu; siler uninggha qulaq sélinglar. **16** Bu siler Horeb téghida yighilghan künde Perwerdigar Xudayinglardin: «Perwerdigar Xudayingning awazini yene anglimayli, bu dehshetlik otni körmeyli, bolmisa ölüp kétimiz» dep telep qilghininglarga pütünley mas kélidu. **17** Shu chaghda Perwerdigar manga: «Ularning manga dégen sözi yaxshi boldi. **18** Men ulargha qérindashliri arisidin sanga oxshaydighan bir peyghemberni

turghuzimen, Men Öz sözlirimni uning aghzigha salimen we u Men uninggha barliq tapilighinimni ulargha sözleydu. **19** We shundaq boliduki, u Méning namimda deydighan sözlirimge qulaq salmaydighan herqandaq kishi bolsa, Men uningdin hésab alimen. **20** Emma Méning namimda bashbashtaqliq qilip Men uninggha tapilimighan birer sözni sözlise yaki bashqa ilahlarning namida söz qilidighan peyghember bolsa, shu peyghember öltürilsun. **21** Eger sen könglüngde: «Perwerdigar qilmighan sözni qandaq perq étimiz» déseng, **22** bir peyghember Perwerdigarning namida söz qilghan bolsa we u bésharet qilghan ish toghra chiqmisa yaki emelge ashurulmisa, undaқта bu söz Perwerdigardin chiqmighan; shu peyghember bashbashtaqliq bilen sözligen dep, uningdin qorqma.

19 Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan zémindiki taipilerni silerning aldinglardin üzüp tashlighan waqtida we siler shundaqla ularning sheherliri we öyliride turghininglarda, **2** siler shu chaghda Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan zéminda üç sheherni ayrim qilishinglar kérek; **3** shundaqla, adem öltürgen herbir kishi shu yerlerge, shu sheherlerning birige qéchip bériwalsun dep yol hazirlap, Perwerdigar Xudayinglar miras bolushqa silerge béridighan zéminni üç rayon'gha bölisiler. **4** Tirik qélish üçün shu yerlerge qéchip bériwalghan, adem öltürgen kishi toghruluq belgilime mundaq: — u qoshnisini tasadipiyliqtin urup öltürüp qoyghan, shundaqla eslide uninggha öch-adawiti bolmighan bolsa, shu yerge qéchip bériwalsa bolidu. **5** Mesilen, u qoshnisi bilen otun késishke orman'gha kirgen bolup, derexni késishke paltini kütürgende palta béshi sépidin ajrap kétip qoshnisigha tégip kétip uni öltürüp qoysa, undaқта jawabkar kishi bu sheherlerdin birige qéchip bériwélip hayat qalidu; **6** bolmisa, qan qisasi alghuchi ghezipi qaynighanda adem öltürgen kishini qoghlaydu we yol uzun bolghachqa, uninggha yétishiwélip öltürüwétishi mumkin; emeliyette, u kishi ölümge layiq emes, chünki uning eslide qoshnisigha héchqandaq öch-adawiti yoq idi. **7** Shunga men silerge: «Özünglar shundaq üç sheherni ayrishinglar kérek» dep emr qilimen. **8** Perwerdigar Xudayinglar ata-bowiliringlarga qesem qilghinidek chégrayinglarni kéngeytishni, ata-bowiliringlarga wede qilghan barliq zéminni silerge teqdim qilishni xalaydu; **9** siler Perwerdigar Xudayinglarni söyüş we uning yollirida daim méngish üçün men silerge бүгүн tapilighan

bu emrni tutsanglarla U shundaq qilidu, undaқта silermu özünglar üçün bu üç sheherdin bashqa yene üç sheherni qoshisiler. **10** We shundaq qilsanglar Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip teqdim qilidighan zémnin arisida naheq qan tökülmeydu we shuningdek gedininglarga xun gunahi chüshmeydu. **11** Lékin birsi qoshnisigha öch-adawet tutqan bolsa, paylap turup uninggha hujum qilip, urup öltürüwetsе we shu sheherlerdin birige qéchip bériwalghan bolsa, **12** undaқта uning öz shehiridiki aqsqaqallar adem ewetip uni shu yerdin yandurup kélishi kérek, andin uni öltürilsun dep «qan qisasi alghuchi»ning qoligha tapshurushi kérek. **13** Sen uni héch ayimighin, shundaq qilghanda Israildin tökülgen gunahsiz qanning déghini tazilighan bolisiler; andin halinglar yaxshi bolidu. **14** Perwerdigar Xudaying sanga igilesh üçün teqdim qilidighan zéminda burunqilar miras yéringde békitken, qoshnangning pasil téshini yökimesliking kérek. **15** Melum jinayet yaki gunah toghrisida birsigе «U gunah qilghan» dep erz-shikayet qilishta yalghuz birla guwahchi bolsa kupaye qilmaydu, belki hemme ish ikki yaki üç guwahchining sözi bilen békitilsun. **16** Birsi toghruluq «palanchi-pokunchi gunah qilghan» dep erz qilidighan qara niyetlik bir guwahchi chiqsa, **17** dewaliship qalghan ikki adem Perwerdigarning aldida, shu күnlerde bolidighan kahinlar we soraqchi begler aldida hazir bolsun; **18** soraqchi begler estayidilliq bilen tekshürsun; eger héliqi guwahchi yalghan guwahchi bolup, öz qérindishi toghruluq yalghan guwahliq bergen bolsa, **19** undaқта, siler del u qérindishigha qilmaqchi bolghinidek uningghimu shundaq qilinglar. Shundaq qilsanglar rezillikni aranglardin yoqitisiler. **20** Qalghan xelqmu bu ishni anglaydu we qorqidu we shundaqla, aranglarda undaq rezil ishni yene qilmaydu. **21** Siler héch rehim qilmanglar; jan'gha jan, közge köz, chishqa chish, qolgha qol, putqa put élinsun.

20 Eger sen dүshmenliringge jeng qilghili chiqip, at we jeng harwilirini, shundaqla özүngdin köp bolghan bir elni körseng, ulardin héch qorqma. Chünki séni Misir zémnidin chiqirip kelgen Perwerdigar Xudaying Özi sen bilen billidur. **2** Siler jengge chiqish aldida kahin özi aldigha chiqip xelqе söz qilip **3** ulargha: Ey Israil, anglanglar! Siler бүгүн dүshmenliringlar bilen soqushush aldida turuwatisiler. Köngülliringlar jür'etsiz bolmisun; qorqmanglar, titrimenglar, ularning sewebidin dekke-

dükkige chüshmenglar; 4 chunki Perwerdigar Xudaying Özi dühmenliringlar üstidin ghelibe qilishinglar üçhün siler bilen bille jengge chiqidu» — dep éytsun. 5 Shu chaghda emeldarlar xelqqe mundaq désun: — «Aranglarda bir yéngi öy sélip, uni [Xudagha] atimighan birsi barmu? Undaқта u öz öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp kétip, bashqa kishi kélip uni [Xudagha] atishi mumkin. 6 Tek sélip üzümzar berpa qilip, téxi uning méwisini yémigen birkim barmu? Bar bolsa öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélip uning méwisini yéyishi mumkin. 7 Bir qiz bilen wedileshken bolup, téxi uni öz emrige almighan birkim bolsa, u öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélip uni özige xotunluqqa élishi mumkin». 8 Andin menseparlar xelqqe yene sözlep: «Qorqup ketken, jür'etsiz birkim barmu? U öyige yénip ketsun. Bolmisa qérindashlirining yürikimu uningkidek jasaretsiz bolup qélishi mumkin» dep éytsun. 9 Emeldarlar xelqqe shularni éytqandin kéyin ular xelqning aldida yétékchilik qilishqa qoshunlarga serdarlarni tiklisun. 10 Silér hujum qilishqa melum bir sheherge yéqinlashqininglarda awwal uninggha sülhsi toghrisida söz qilinglar. 11 Eger ular sülhsini xalaymiz, dep jawab bérip öz derwazilirini silerge achsa, undaқта uningda turuwatqan hemme xelq silerge béqinip qulluq hasharda bolidu. 12 Lékin siler bilen sülhsi qilishqa unimay, belki siler bilen jeng qilmaqchi bolsa siler uni qorshanglar. 13 Perwerdigar Xudayinglar uni qolunglarga tapshurghanda uningdiki herbir erkeknı qilichlap öltürünglar; 14 lékin ayallar bilen baliliri, kala bilen sheherdiki hemme nersini, yeni barliq gheniyetni özünglarga olja qilip élinglar; Perwerdigar Xudayinglar öz dühmenliringlardın silerge élip bergen oljidin yep sóyünisiler. 15 Silerdin yiraқта bolghan, [zémín'gha tewe bolmighan] ellerning sheherlirige shundaq qilinglar. 16 Lékin Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip béridighan zémindiki ellerning sheherlirini bolsa, ularning ichidiki tiniqi bar héch nersini tirik qoymay, 17 belki Perwerdigar Xudayinglar silerge buyrughandek hittiylar bilen Amoriylar, Qanaaniylar bilen Perizziylar, Hiwiylar bilen Yebusiylarning hemmisini teltöküs yoqitishinglar kérek. 18 Bolmisa, ular öz ilahlrigha choqunushtiki hemme yirginchlik ishlorini silerge ögitip, Perwerdigar Xudayinglarga gunah qilidighan bolisiler. 19 Bir sheherni igilesh

üchün uzun waqit jeng qilip qorshap turushqa toghra kelse, uning etrapidiki derexlerni palta bilen késip weyran qilmanglar; chunki ularning méwisini yésenglar bolidu. Shunga ularni kesmenglar; chunki daladiki derexler qorshiwélish kérek bolghan ademmi? 20 Lékin siler méwilik derex emes dep bilgen derexlerni késip yoqitip, siler bilen soqushqan sheherni hujum qilip ghulitishqa shu derexlerdin istihkam-poteylerni yasisanglar bolidu.

21 Eger Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip igileshke béridighan zéminda, dalada öltürülgen bir jeset tépilsa, emma uni öltürgen adem melum bolmisa, 2 aqsaqalliringlar bilen soraqchi begliringlar chiqip ölük tépilghan yer bilen etrapidiki sheherlerning ariliqini ölçhisun; 3 öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherning aqsaqalliri bolsa ishqa sélinmighan, boyuntoroqmu sélinmighan inek tépip kelsun; 4 shu sheherning aqsaqalliri inekni süyi toxtimay aqidighan, heydilip térimighan bir jilghigha élip bérip, shu jilghining özide inekning boynini sunduruwetsun; 5 shu chaghda Lawiyning ewladliri bolghan kahinlar ularning qéshigha kelsun; chunki Perwerdigar Xudayinglar ularni Özining aldida xizmette bolup, Perwerdigarning namida bext-beriket tileshke tallighandur. Herbir dewa we herbir tayaq jazasi ularning sözi boyiche késilsun. 6 Öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherdiki aqsaqallarning hemmisi shu jilghigha kélip, boyni sundurulghan inekning üstide turup, qollarini yuyup 7 guwahliq bérip: «Qollirimiz bolsa bu qanni tökmidi, közlimiz bu ishni körmidi; 8 ey Perwerdigar, Sen Özüng hörlük bedili tölep qutquzghan xelqing Israilni kechürgeysen we naheq aqqan qanning gunahini Israil xelqingge artmighaysen» — désun; shundaq qilip bu qan gunahigha kafaret keltürülgen bolidu. 9 Silér shundaq qilip Perwerdigarning neziride toghra bolghanni qilip naheq tökülgen qanning gunahini özünglardın chiqiriwetken bolisiler. 10 Eger siler dühmenliringlar bilen jeng qilghili chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglar ularni qolunglarga bergech, uların esir alghan bolsanglar, 11 bu esirlerning arisida chirayliq bir ayalni körüp, könglüng uninggha chüshüp, uni emringge élishni xalisang, 12 undaқта uni öyüngge élip barghin; u chéchini chüshürüp, tirnaqlirini yasap, 13 esirlikte kiygen kiyimlirini sélip, öyüngde olturup toluq bir ay ata-anisi üçhün matem totsun; andin sen uning

qéshigha kirip uni özüngge ayal qilip uninggha er bolsang bolidu. **14** Kéyin, egerde könglüng uningdin söyünmise, u qeyerni xalisa, barghili qoyushung kérek; uni pulgha satmighin we uninggha dédektek muamile qilmighin, chünki sen uninggha yéqinliq qilip uyat qilghansen. **15** Eger birsining ikki ayali bolup ularning birige amraqliq, yene birige öchlük qilghan bolsa we amraq we öch bolghan her ikkisidin oghul tughulghan bolsa, tunjisini öch ayalidin tapqan bolsa **16** undaқта u kishi oghullirigha barini miras üçün üleshtürüp bergen künide öch ayalining oghli, yeni uning tunji oghlining ornigha amraq ayalining oghlini tunji oghulluqqa qoyushqa bolmaydu. **17** U belki öch ayalining oghlini tunji oghlum dep étirap qilsun; chünki bu uning küch-quwwiti bar waqtidiki deslepki méwisidur; tunji oghulluq hoquqi uningki bolghachqa, atisi barliq mal-mülükting uninggha ikki ülüsh miras bersun. **18** Eger birsining bashbashtaқ we itaetsiz oghli bolsa, u ne atisining söziǵe, ne anisining söziǵe qulaq salmay, hetta tayaq-terbiyimu kar qilmay, ularning gépini yenila anglimisa, **19** Uning atanisi uni tutup, sheherning derwazisigha élip bérip, sheherning aqsqaqallirining qéshigha keltürsun; **20** ular sheherning aqsqaqallirigha erz qilip: — «Bu oghlimiz bashbashtaқliq we itaetsizlik qilip, sözimizni anglimay yürüdu; u nepsi yaman, sharabxor bolup qaldi» dep éytsun. **21** Shuning bilen sheherning hemme xelqi bir bolup uni chalma-késeк qilip öltürsun. Siler bu yol bilen özünglardin rezillikni chiqiriwétisiler; pütkül Israil bu ishni anglap qorqidighan bolidu. **22** Eger birsi ölüm jazasigha layiq gunah sadir qilip, öltürülgen bolsa we jesitini bir derexke ésip qoyghan bolsanglar, **23** ölüki kéchiche derexke qalmisun; qandaqla bolmisun, siler derexke ésilghuchini shu künde kömwétinglar (chünki kimdekim [derexke] ésilghan bolsa, Xuda teripidin lenetke qaldurulghan kishi hésablinidu). Shundaқ qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip bergen zéminni bulghimighan bolisiler.

22 Sen qérindishingning kalisi ya qoyi ézip ketkinini körseng, chatiqing bolmay yürme; qandaqla bolmisun, uni qérindishingning qéshigha yetküzüp ber. **2** Egerde qérindishing sanga yéqin olturmisa we yaki igisini tonumisang, shu haywanni öz öyüngge élip kélip, qérindishing uni izdep kelgüche özüng saqlap andin uninggha tapshurup bergin. **3** Sen oxshashla uning yitken éshiki yaki kiyimlirininimu shundaқ qil; shundaqla qérindishingning herqandaқ

yitken nersisini tépiwalsang, unimu shundaқ qilghin; sen özüngni bu ishtin qachurmighin. **4** Eger qérindishingning éshiki yaki kalisining yolda yiqilip chüshkinini körseng, sen bu ehwaldin özüngni qachurmighin; qérindishinggha yardemliship ulighini tartip turghuzghin. **5** Ayal kishi bolsa erlarning kiyimini kiymisun; shuninggha oxshashla er kishi ayal kishining kiyimini kiymisun; chünki kimki shundaқ qilsa, Perwerdigar Xudayingning aldida yirginchlik bolidu. **6** Eger sen yolda kétéwétip, bir derexke yaki yerde baliliri yaki tuxumliri bolghan qushning uwisigha uchrisang, anisi tuxum yaki balilirini bésip yatqan bolsa, ana-balilirini biraqla almighin; **7** héч болmighanda sen anisini qoyuwétip, balilirinila alsang bolidu; shundaқ qilsang sanga yaxshi bolup uzun ömür körisen. **8** Yéngi bir öy salsang, ögzengge bir tosmama yasighin; bolmisa birsi uningdin yiqilip chüshse, özüngge qan tökülüsh gunahini keltürüshüng mumkin. **9** Öz üzümzarliqinggha ikki xil uruq chachmighin; bolmisa tériǵiningning hemmisi we üzümzarliqing mehsulatlıri bulghan'ghan hésablinidu. **10** Sen kala bilen éshekni birge qoshup yer heydimigin. **11** Yung we kanaptin ibaret ikki xil yiptin toqolghan kiyimni kiyimigin. **12** Sen yépin'ghan tonungning töt burjikige pöpük qoyghin. **13** Eger biri xotun élip uninggha yéqinchiliq qilghandin kéyin uninggha öч болup, **14** Uning yaman gépini qilip, uninggha betnam chaplap, erz qilip: «Men bu xotunni aldim, lékin uninggha yéqinchiliq qilsam uning qiz emeslikini bildim» dése, **15** undaқта qizning ata-anisi qizning pakliq ispatini élip sheher derwazisida olturghan sheherning aqsqaqallirigha keltürsun, **16** andin qizning atisi aqsqaqallargha söz qilip: «Men qizimni bu kishige xotunluqqa berdim, lékin u uninggha öч болup qaldi; **17** we mana, u uning yaman gépini qilip, betnam chaplap erz qilip: «Qizingning qiz emeslikini bildim» deydu. Biraq mana qizimning pakliq ispatı!» dep, ispat rextni aqsqaqallarning aldida yéyip qoysun. **18** U waqıtta sheherning aqsqaqalliri érinini tutup uninggha tayaq-terbiye bérip, **19** Israildiki bir pak qizning yaman gépini qilip, uninggha betnam chapliding dep, yüz shekel kümüş töletsun; andin ular pulni qizning atisigha bersun dep békitsun. Emma qiz bolsa shu kishining xotuni bolup turıwérishi kérek; er pütün ömrıde uni qoyup berse bolmaydu. **20** Lékin bu söz rast chiqip, qizning pakliq ispatı bolmisa, **21**

qizni atisining öyining derwazisi aldigha aparsun we atisining öyide buzuqluq qilip Israilning ichide shermendilik qilghanliqi üçün uning shehirining adamliri shu yerde uni chalma-késeek qilip öltürsun. Shundaq qilghininglarda siler özünglardin rezillikni chiqiriwétisiler. **22** Eger birsi éri bar xotun bilen zina qilip tutulup qalsa, zina qilishqan er-xotun ikkilisi öltürölsun. Shundaq qilghanda Israilning ichidin rezillikni chiqiriwétisiler. **23** Eger birsi sheherde biraw bilen wediliship qoyghan bir qizni uchritip, uning bilen bille bolsa, **24** ikkilisini sheherning derwazisigha élip chiqip chalma-késeek qilip öltürönglar; qiz bolsa sheherde turup warqirimighini üçün, er bolsa bashqisining wedileshken qizi bilen yatqini üçün öltürölsun. Shundaq qilip, siler özünglardin rezillikni chiqiriwétisiler. **25** Eger er kishi bashqisi bilen wedileshken qizni dalada uchritip, uni tutuwélip uning bilen yatsa, peqet qiz bilen yatqan er kishi öltürölsun. **26** Qizgha bolsa, héchnéme qilmanglar, chünki qizning özide ölümge layiq héch gunah yoq. Bu ish bolsa birsi qoshnisigha hujum qilip uni öltürwetken'ge oxshash ishtur. **27** Chünki u bashqisigha wedileshken qizni dalada tutuwalganda, qiz towlighan bolsimu uni qutquzghudek kishi tépilmighan. **28** Eger birsi birer er bilen wedileshmigen qizni tutuwélip, uning bilen yétip her ikkisi tutulsa, **29** qiz bilen yatqan adem qizgha yéqinchiliq qilip xar qilghini üçün qizning atisigha ellik shekel kümüsh bérishi kérek; andin qizni özige xotun qilip élishi kérek; u pütkül ömride uni qoyup berse bolmaydu. **30** Héchkim atisining xotunini almasliqi kérek, atisining yotqinini achmasliqi kérek.

23 Kimki soqulush yaki késilish tüpeylidin axta qiliwétilgen bolsa, Perwerdigarning jamaitige kirmisun. **2** Kimki haramdin tughulghan bolsa Perwerdigarning jamaitige kirelmes; oninchi ewladighiche mundaqlardin héchkim Perwerdigarning jamaitige kirmisun. **3** Héchbir Ammoniy we ya héchbir Moabiy Perwerdigarning jamaitige kirmisun; oninchi ewladighiche ulardin héchkim Perwerdigarning jamaitige hergiz kirmisun. **4** Seweb shuki, siler Misirdin chiqqininglarda ular aldintlargha yémeklik, su élip chiqmidi we silerge ziyankeshlik qilishqa silerni qarghisun dep, Aram-Naharaimdiki Pétorluq Béorning oghli Balaamni yallidi. **5** Lékin Perwerdigar Xudayinglar bolsa Balaamning sözini anglimay, belki siler üçün qarghishni beriketke aylanduruwetti;

chünki Perwerdigar Xudayinglar silerge muhebbet baghlighan. **6** Siler hemme künliringlarda [Ammoniyar we Moabiyar]ning aman-ésenliki we bextini hergiz istimenglar. **7** Lékin Édomiyar qérindishinglar bolghach, ulargha nepret bilen qarimanglar. Misirliqlarhimu nepret bilen qarimanglar, chünki siler ularning zéminda musapir bolup turghanidinglar. **8** Bularning üçinchi ewladidin tughulghan balilar Perwerdigarning ibadet jamaitige kirse bolidu. **9** Düşmenliringge qarshi jengge chiqip chédir tikseng, herxil napakliqtin éhtiyat qilghin. **10** Eger aranglarda kéchisi birsi chüshide Sheytan atlap napak bolghan bolsa, u chédirgahdin chiqip ketsun; chédirgahqa udulla kirmisun; **11** kechqurun kirgende u sugha chüshüp, kün patqanda chédirgahgha yénip kirsun. **12** [Hajitinglar] üçün chédirgahning sirtida bir jayinglar bolsun; teretke shu yerde béringlar. **13** Saymanliring ichide bir gürjek bolsun; sen sirtta teretke oltursang, uning bilen örek kolap teritingni kómüwet. **14** Chünki Perwerdigar Xudaying séni qutquzushqa, düşmenliringni aldintlargha tapshurushqa chédirgahing otturida yüridu; shunga séning chédirgahing pak bolsun. Bolmisa U séningkide birer paskiniliq körse sendin ayrilip kétishi mumkin. **15** Öz xojisidin qéchip yéninggha kelgen qulni öz xojisigha tutup bermigin. **16** U aranglarda siler bilen bille turup, qaysi sheherning derwazisi ichide qaysi yerni tallisa, shu yerde tursun. Siler uninggha zulum qilmanglar. **17** Israilning qizlirining arisida héchbir pahishe bolmisen, Israilning oghullirining arisida héchbir pahishe hezilek bolmisen. **18** Bir qesemni beja keltürmek üçün Perwerdigar Xudayinglarning öyige pahishining pulini yaki hezilekning pulini keltürmigin; chünki bu ikkisi Perwerdigar Xudayingning aldida yirginchliktur. **19** Siler öz qérindishinglardin ösüm almanglar; pulning ösümi bolsun, ashliqning ösümi bolsun yaki herqandaq ösüm alghudek bashqa nersining ösümünü alsanglar bolmaydu. **20** Emma chetelliktin ösüm alsanglar bolidu, lékin qérindishinglardin héch ösüm almanglar. Shundaq qilsanglar Perwerdigar Xudayinglar siler uni igileshke kiridighan zéminda, qolliringlarning barliq emgikide silerge beriket béridu. **21** Sen Perwerdigar Xudaying aldida bir nersini atashqa qesem qilghan bolsang, uninggha emel qilishqa hayal qilma. Bolmisa, Perwerdigar Xudaying uni sendin telep qilghinida gunahkar bolisen. **22**

Lékin eger sen bir nersini atashqa qesem qilmisang, u sanga héch gunah bolmaydu. **23** Aghzingdin chiqqan'gha emel qilghin; Perwerdigar Xudayinggha qesem qilip atighiningni, yeni aghzingning sözi boyiche ixtiyariy hediyingni sunushung kérek. **24** Sen qoshnangning talliqigha kirseng xalighiningche yep toyun, emma qacha-quchanggha élip mangmighin. **25** Qoshnangning pishqan ziraetlikige kirseng, qolung bilen ziraetning béshini üzüp alsang bolidu; emma qoshnangning ziraetlirige orghaq salghuchi bolma.

24 Eger birsi bir ayalni emrige alghandin kéyin uningda birer set ishni bilip, uningdin söyünmise, undaqta u talaq xétini pütüp, uning qoligha bérishi kérek; andin uni öz öyidin chiqiriwetse bolidu. **2** Ayal uning öyidin chiqqandin kéyin bashqa erge tegse bolidu. **3** Bu ikkinchi ermu uni yaman körüp, talaq xétini yézip qoligha bérüp uni öz öyidin chiqiriwetse yaki uni alghan ikkinchi éri ölüp ketse **4** uni qoyup bergen awwalqi éri uni napak hésablap, ikkinchi qétim xotunluqqa almisan; chünki undaq qilsa, Perwerdigarning aldida yirginchlik ish bolidu. Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qilip bérédighan zéminning üstige gunah yüklimigin. **5** Eger birkim yéngidin xotun alghan bolsa uninggha ne jengge chiqish, ne bashqa birer ishqa buyrulmisun; u belki alghan xotunini xush qilish üçün bir yilgiche erkin-azad bolup öyide oltursun. **6** Héchkim yarghunchaq yaki tügmenning üsti téshini kapaletke almisan; chünki bu ish birsining hayatini kapaletke alghandek bolidu. **7** Eger birkim Israillardin bolghan qérindishining birini bulap kélip, uni quldek ishletse we yaki uni sétiwetse shu bulangchi öltürilsun; siler shundaq qilsanglar aranglardin rezillikni chiqiriwétisiler. **8** Pése-maxaw wabasi peyda bolsa, özünglarcha pexes bolunglar, Lawiy kahinlarning silerge barliq körsetkinini qilinglar; men ulargha qandaq emr qilghan bolsam shuninggha köngül qoyup emel qilinglar. **9** Misirdin chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglarning yolda Meryemge qandaq qilghinini eske élinglar. **10** Eger sen öz burader-qoshnanggha qerz berseng, kapalet élish üçün öyige kirmigin; **11** belki tashqirida turup tur; sanga qerzdar kishi özi sanga bérédighan kapaletni tashqirigha élip chiqsun. **12** Shu kishi yoqsul bolsa sen uningdin kapaletke alghan [kiyimni] yépinip uxlimighaysen; **13** Héch bolmighanda sen belki kapaletni kün patqanda uninggha qayturup bergin;

shundaq qilsang u öz tonini yépinip uxlighanda, sanga bext-beriket tileydu. Shundaq qilsang bu ish sanga Perwerdigar Xudayingning aldida heqqaniylik sanilidu. **14** Ajiz, namrat medikargha naheqliq qilma, meyli u qérindashliringlardin bolsun yaki yéza-sheherliringlarda turghan musapirlardin bolsun. **15** U namratliqtin öz heqqige intizar bolghachqa, u ishligen shu küni kün pétishtin burun heqqini choqum bergin; bolmisa, u séning toghrangda Perwerdigargha peryad kötüridu, bu ish gunah bolup béshinggha chüshidu. **16** Balilirining jinayiti üçün ata öltürülmisun, balilarmu atining jinayiti üçün öltürülmisun; belki jinayiti bar bolghan herbir kishi öz gunahi üçün ölüm jazasini tartsun. **17** Sen musapir yaki yétim toghrisidiki hökümni burmilima; tul ayalning kiyim-kécheklirinimu kapaletke alma, **18** belki özüngning Misirda qul bolup Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin hör qilip qutquzup kelginini yadinggha keltürgin. Shunga men sanga buninggha emel qilghin dep buyruymen. **19** Sen étizliqingning hosulini yighqiningda bir bagh önchini untup qalghan bolsang, uni élip kélish üçün yénip barmighin; u önche musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. Shundaq qilghanda Perwerdigar Xudaying séning qolliringning barliq emgikini beriketleydu. **20** Zeytun derixingni qaqqiningdin kéyin shaxlirida qalghanlirini qayta qaqlama; qalduqliri musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. **21** Üzümlarliqingning üzümlirini yighip bolghandin kéyin washang qilmighin. Qalduqliri musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. **22** Özüngning Misir zéminida qul bolghiningni yadinggha keltürgin; shunga men sanga buninggha emel qilghin dep buyruymen.

25 Eger ikki kishi birnersini taliship qélip, höküm bérishni telep qilip sot aldigha kelse, undaqta soraqchilar dewagha höküm chiqirip heqdarni heq, gunahi bar ademni gunahkar dep jakarlisun. **2** Eger gunahkar adem derrige layiq bolsa, soraqchi uni özining aldida yerge yatquzup, uning qilghan gunahigha layiq sanap derrilisun. **3** Lékin peqet qiriq derrila urulsun; shuningdin ziyade urulmisun, köp urulsa shu qérindishing köz aldingda kemsitilgen bolidu. **4** Sen xaman tépiwatqan kalining aghzini boghmighin. **5** Eger bir yerde turidighan qérindash aka-inilarning biri bala yüzi körmey ölüp ketse, ölgen kishining ayali yat bir kishige tegmisun; belki

uning érining birtughqan qérindishi uning qéshigha kirip uni xotunluqqa élip, birtughqan qérindashliq burchini ada qilsun; **6** ölgen qérindishining ismi Israildin öchürülmesliki üçhün ayalning tunji balisigha uning ismi qoyulsun. **7** Lékin eger bu kishi yenggisini élishni xalimisa, yenggisi [sheher] derwazisidiki aqsaqallarning qéshigha bérip: «Érimning birtughqan qérindishi öz qérindishining ismini Israilda qaldurushqa unimidi; u men üçhün birtughqan qérindashliq burchini ada qilishqa unimidi», dep éytsun. **8** Andin uning shehiridiki aqsaqallar uni chaqirtip uninggha nesihet qilsun; eger u: «Men uni xotunluqqa élishni xalimaymen», dep ching turuwalsa, **9** yenggisi aqsaqallarning köz aldida uning qéshigha bérip, uning putidin keshini saldurup, yüzige tökörüp: «Bir tughqan qérindishi üçhün aile qurushqa unimighan kishige shundaq qilinsun!» dep jakarlisun. **10** Shu kishining nami Israilning ichide: «Keshi sélin'ghuchining öyi» dep atalsun. **11** Eger ikki adem bir-biri bilen urushup qalghinida birining ayali öz érige yardemliship érini urghuchining qolidin ajratmaqchi bolup, qolini uzitip urghuchining jan yérini tutuwalsa, **12** undaqa sen uninggha héch rehim qilmay qolini késiwet. **13** Séning xaltangda chong-kichik ikki xil taraza téshi bolmisun. **14** Öyüngde chong-kichik ikki xil efah saqlima. **15** Taraza téshing toptoghra, durus bolsun; efahingmu toptoghra, durus bolsun. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga béridighan zéminda ömrüing uzun bolidu. **16** Chünki kimki shundaq ishlar qilsa, kimki naheq ish qilsa, Xudaying Perwerdigarning aldida yirginchlik sanilidu. **17** Misirdin chiqip kéliwatqininglarda Amaleklarning silerge néme qilghinini ésinglarda tutunglar; **18** ular Xudadin qorqmay, yolda silerge uchap, siler hérip-charchap halinglar qalmighan chaghda, keyninglarda qalghan ajiz kishilerni urup yoqatmidimu? U Xudadin héch qorqmidi. **19** Shunga, Perwerdigar Xudaying mirasing bolsun dep sanga igileshke béridighan zéminda, Perwerdigar Xudaying etrapingdiki barliq düshmenliringdin amaniq berginide, Amaleklarning namini asmanning tégide eslenmigüdek derijide öchürüwet; bu ishni unutm.

26 Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qilip béridighan zémín'gha kirip uni özünghing qilip igilep olturaqlashqanda, **2** Perwerdigar Xudaying sanga béridighan zémínning hosulini alghanda, sen yerning deslepki pishqan méwisini élip, séwetke

sélip Perwerdigar Xudaying Öz namini qoyushqa tallaydighan jaygha élip bérishing kérek; **3** andin shu waqittiki kahinning qéshigha keltürüp, uninggha: «Perwerdigar Özi bizge bérishke atabowilirimizgha qesem qilghan zémín'gha kirdim, bügün men Perwerdigar Xudayingning aldida shundaq bolghinigha guwahmen», dep éytisen. **4** Kahin séwetni qolungdin élip uni Perwerdigar Xudayingning qurban'gahining aldida qoyidu; **5** andin sen Perwerdigar Xudayingning aldida söz qilip mundaq deysen: — «Méning atam esli ghérib bir aramiy idi; Misirgha chüshüp olturaqlashti; ular shu yerde sani az musapir bolsimu, barghanséri köpiyip ulugh, küchlük, chong bir xelq boldi. **6** Lékin Misirliqlar bizge qattiq qolluq qilip, zulum sélip bizni éghir emgekke saldi. **7** Emma biz atabowilirimizning Xudasi Perwerdigargha peryad qiliwiduq, Perwerdigar awazimizni anglap biz tartiwatqan xarliq, japa we zulumgha nezirini saldi. **8** Shuning bilen Perwerdigar küchlük qol we uzartqan bilek, dehshetler we möjizilik alametler we karametler bilen bizni Misirdin chiqirip **9** bizni bu yerge élip kélip bu zémín'gha, yeni süt bilen hesel éqip turidighan bir zémín'gha ige qildi! **10** Emdi mana, ey Perwerdigar, sen Manga bergen bu zémínning méwisining deslepki pishqinini séning qéshinggha ekeldim», deysen. Shularni dep, séwetni Perwerdigar Xudayingning huzurida qoyup, Perwerdigar Xudayingning aldida sejde qilisen; **11** shundaq qilip sen we öyüngdikiler Perwerdigar Xudayingning silerge ata qilghan hemme németliridin xush bolunglar; özüng, Lawiyalar we aranglarda turidighan musapirlar qoshulup shadlininglar. **12** Sen her üçinchi yilida, yeni ondin biri bolghan öshre yilida hemme hosulungning ondin birini öshre ayrip bolghandin kéyin, sen Lawiy bilen musapirgha, yétim-yésir, tul xotunlarga derwaziliringning ichide shulardin yep toyunsun dep bérisen; **13** we sen Perwerdigar Xudayingning aldida söz qilip shundaq deysen: «Men öyümdin [Xudagha] muqeddes qilin'ghan nersilerni ayrip élip chiqip, sen Manga tapilighan emr boyiche bularni Lawiy bilen musapirgha, yétim-yésir, tul xotunlarga berdim; men Séning emrliringning héchbirini ne buzmidim, ne héchqachan unutmimidim; **14** matem tutqanlirimda shulardin héchnémini yémidim, napak halette turup buningdin birnémini almidim; ölgen kishige atap buningdin héchnéme bermidim, belki

Perwerdigar Xudayimning awazini anglap her ishta Sen manga emr qilghining boyiche qildim. **15** Emdi Sen muqeddes makaning bolghan asmanlardin nezer sélip Öz xelqing Israilni, shundaqla ata-bowilirimizgha qesem bilen qilghan wedeng boyiche, hesel bilen süt aqidighan, bizge bergen bu zéminni beriketligeysen». **16** Bügün Perwerdigar Xudaying bu belgilimilerge hem hökümlerge emel qilishqa emr qildi; pütün qelbing, pütün jéning bilen ularni tutup ulargha emel qil. **17** Sen bügün Perwerdigarni özüngning Xudaying bolushqa, shundaqla Uning yollirida méngishqa, Uning belgilimilirige, Uning emrlirige, Uning hökümlirige emel qilip Uning awazigha qulaq sélishqa qobul qilding; **18** we Perwerdigar bolsa bügün silerni Özining xas xelqi bolushqa, Uning barliq emrlirini tutushqa (U silerge wede qilghandek) silerni qobul qildi. **19** Shundaq bolsa, U silerge izzet, nam-shöhret we shan-sherep bérrip, Özi yaratqan barliq ellerdin silerni üstün qilidu. Buning bilen siler Uning éytqinidek, Perwerdigar Xudayinglar üçün muqeddes bir xelq bolisiler.

27 Musa we Israilning aqsaqalliri xelqqa buyrup mundaq dédi: — «Men bügün silerge tapilighan bu barliq emrni tutunglar. **2** Iordan deryasidin ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge bérighan zémin'gha kirgen künde, siler chong-chong tashlarni tiklep ularni hak bilen aqartinglar; **3** andin ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge wede qilghinidek, Perwerdigar Xudayinglar silerge bérighan, süt bilen hesel éqip turidighan zémin'gha kirishinglar üçün deryadin ötkiningerde, bu qanunning hemme sözlirini shu tashlarga pütüp qoyunglar. **4** Siler Iordan deryasidin ötüp, méning bügünki emrim boyiche shu tashlarni Ébal téghida tiklep, ularni hak bilen aqartinglar. **5** Siler shu yerde Perwerdigar Xudayinglar üçün tömür eswab tegmigen tashlardin qurban'gah yasanglar; **6** Perwerdigar Xudayinglarning bu qurban'gahi yonulmighan, pütün tashlardin yasalsun; uning üstide köydürme qurbanliqlarni Xudayinglar Perwerdigargha atap sununglar, **7** we shu yerde inaqliq qurbanliqlirininimu sununglar, ulardin yep Perwerdigar Xudayinglarning huzurida shadlininglar. **8** Siler shu tashlar üstige bu qanunning hemme sözlirini éniq pütüp qoyunglar». **9** Andin Musa bilen Lawiy kahinlar pütkül Israilgha söz qilip: «Ey Israil, shük turup anglanglar! Siler bügün

Perwerdigar Xudayinglarning xelqi boldunglar. **10** Emdi Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, men bügün silerge tapilighan uning emrliri we belgilimilirige emel qilinglar» — déyishti. **11** Shu küni Musa xelqqa emr qilip mundaq dédi: — **12** Siler Iordan deryasidin ötkendin kéyin, bular, yeni Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar, Yüsüp bilen Binyaminlar Gerizim téghining üstide turup, xelqqa bext-beriket tilisun. **13** Bular, yeni Ruben, Gad, Ashir, Zebulun, Dan bilen Naftali Ébal téghining üstide lenet oqushqa tursun. **14** U waqitta Lawiyler Israilning hemmisige yuqiri awaz bilen: — **15** «Kimki hünerwenning qoli bilen birer oyma yaki quyma mebudni yasap chiqsa (Perwerdigar aldida yirginchlik ishtur!), uni yoshurunche tiklep qoysa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **16** «Kimki atanisini közge ilmisa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **17** «Kimki qoshnisining pasil téshini yötkise lenetke qalsun», dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **18** «Kimki bir korni yoldin azdursa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **19** «Kimki musapir, yétim-yésir we tul xotun toghrisidiki hökümnü burmilisa, lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **20** «Kimki atisining xotuni bilen yatsa, atisining yotqinini achqan bolghachqa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **21** «Kimki haywan bilen munasiwet qilsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **22** «Kimki atisining qizi yaki anisining qizi bolghan öz hemshirisi bilen yatsa lenetke qalsun» — dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **23** «Kimki qéyanisi bilen yatsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **24** «Kimki qoshnisini paylap turup yoshurun öltürse lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **25** «Kimki gunahsiz ademni öltürüp uning qéni üçün heq alsan lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **26** «Kimki bu qanunning sözlirige köngül bölmey, uninggha emel qilishta ching turmisa, lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun.

28 Eger sen Perwerdigar Xudayingning sözini anglap, Uning men bugün sanga tapshuridighan emrlirige emel qilishqa köngül bölseng, Xudaying Perwerdigar séni yer yüzidiki hemme ellerning üstige chong qilidu; **2** Perwerdigar Xudayingning sözini anglisang bu hemme bext-beriketler sanga egiship üstüנגge chüshidu: — **3** Sen sheherde bext-beriketlik bolisen, sehradimu bext-beriketlik bolisen. **4** Baliyatqungning méwisi bilen yéringning méwisi, charpayliringning méwisi, yeni kalangning nesilliri we qoy padiliring tughqini bolsa, bext-beriketlik bolidu. **5** Séwiting bext-beriketlik bolidu, tengnengmu bext-beriketlik bolidu. **6** Sen kirsengmu bext-beriketlik bolisen, chiqsangmu bext-beriketlik bolisen. **7** Sanga qarshi chiqqan düshmenliringni Perwerdigar aldingda meghlup qilidu; ular bir yol bilen sanga hujumgha kélip, yette yol bilen aldingdin qachidu. **8** Séning ambarliringda we qolung bilen qilidighan barliq ishliringda Perwerdigar üstüנגge bext-beriket buyruydu; Perwerdigar Xudaying sanga béridighan zéminda U séni beriketleydu. **9** Eger sen Perwerdigar Xudayingning emrlirini tutup yollirida mangsang, Özi qesem bilen sanga wede qilghandek Perwerdigar séni tiklep Özige muqeddes bir xelq qilidu. **10** Shuning bilen yer yüzidiki hemme xelqler séning Perwerdigarning nami bilen atalghiningni körüp sendin qorqidu. **11** Perwerdigar séni yashnitidu; sanga bérishke atabowiliringgha qesem bilen wede qilghan zéminda séni öz bediningning méwisi bilen charpayliringning méwisi we yéringning méwisini mol we berketlik qilidu. **12** Perwerdigar séning zémininggha öz waqtida yamghur béríp qolliringning hemme ishlirini beriketlesh üçhün öz xezinisi bolghan asmanni sanga achidu; özüng héch kimdin qerz almaysen, belki köp ellerge qerz bérisen. **13** Perwerdigar séni quyruq emes, bash qilidu; sen peqet üsti bolup, asti bolmaysen. Eger men silerge bugün tapilighan Perwerdigar Xudayingning emrlirige qulaq sélip, ularni tutup emel qilsang, **14** shundaqla men bugün silerge buyrugghan hemme sözlerning héch biridin ong yaki solgha chetnep ketmiseng, bashqa ilahlargha egiship qulluqigha kirmiseng, shundaq bolidu. **15** Lékin shundaq boliduki, eger Perwerdigar Xudayingning awazigha qulaq salmay, men bugün silerge tapilighan uning barliq emrliri bilen belgilimilirini tutmisanglar hem ulargha emel qilmisanglar, bu lenetlerning hemmisi sanga egiship üstüנגge chüshidu: — **16**

Sen sheherde lenetke qalisen, sehradimu lenetke qalisen. **17** Séwiting lenetke qalidu, tengnengmu lenetke qalidu. **18** Baliyatqungning méwisi, yéringning méwisi, kalangning nesilliri we qoy padiliringning tughqini lenetke qalidu. **19** Sen kirsengmu lenetke qalisen, chiqsangmu lenetke qalisen. **20** Séning Perwerdigarni tashlighan rezil qilmishliring üçhün u sen yoq qilin'ghuche, tézdin halak qilin'ghuche, qolung qilghan barliq ishliringda séning üstüנגge lenet, parakendilik we deshnem chüshüridu. **21** Perwerdigar sen igileshke kiridighan zémindin séni yoqatquche sanga waba chaplashturidu. **22** Perwerdigar séni sil-waba késili, kékik késili, yallughluq késili we bezgek késilige giriptar qilip, qurghaqchiliq, chawirish apiti we hal apitige muptila qilidu. Bu apetler sen yoq qilin'ghuche séni qoghlaydu. **23** Béshingning üstidiki asman mistek, ayighingning astidiki yer tömürdek bolidu. **24** Perwerdigar séning zéminingda yaghidighan yamghurni topa-chang we qum qilidu; ular taki sen halak bolghuche asmandin üstüנגge chüshidu. **25** Perwerdigar Özi séni düshmenliringning aldida meghlup qilidu. Sen ulargha qarshi bir yol bilen béríp, ularning aldidin yette yol bilen qachisen; yer yüzidiki hemme ellerni dekke-dükkige salidighan obyekt bolup qalisiler. **26** Ölükliringlar asmandiki barliq uchar-qanatlar bilen yer yüzidiki haywanlarga yem bolidu; ularni heydiwétidighan héchkim chiqmaydu. **27** Perwerdigar séni Misirdiki saqaymas yara-chaqiliri, chiqan-hürrekler, temretke, qichishqaq bilen uridu. **28** Perwerdigar séni sarangliq, korluq we parakendilik bilen uridu. **29** Sen küpkündüzde kor kishi qarangghuda temtiligendek temtilep yürisen, barliq yolliring aqmaydu; sen kündin-kün'ge peqet zulum bilen bulangchiliqqa uchrighuchi bolisen, séni qutquzidighan héchkim chiqmaydu. **30** Sen bir xotun bilen wedilehseng bashqa bir adem uning bilen yatidu; öyni salsang uningda olaturalmaysen, tek tikken bolsang méwisini yéyelmeysen. **31** Kalang közliringning aldida soyulidu, lékin göshidin yéyelmeysen; qarap turup éshiking sendin bulap kétilidu, sanga yénip kelmeydu. Qoyliring düshmenliringning qoligha chüshüp kétidu, ularni yandurup kélishke yardemge héchkim chiqmaydu. **32** Oghul bilen qizliring bashqa bir elning qoligha chüshüp, közliring pütün kün ulargha telmürüsh bilen charchaydu; lékin qolung ularni qutquzushqa amalsiz qalidu. **33** Yéringning mehsulatliri bilen

emgikingning barliq méwisini sen tonumaydighan bir el yep kétédu; sen barliq künliringde ézilip zulum tartisen; **34** Közliring körgen ishlardin sen sarang bolup kétésen. **35** Perwerdigar séni tapiningdin choqqangghiche, tizing bilen pachaq-putliringghiche saqaymas dehshetlik yara-chaqilar bilen uridu. **36** Perwerdigar séni öz üstüנגge tikligen padishahinggha qoshup özüנג we ata-bowiliring tonumighan bir elge tutup béridu. Sen shu yerde turup yaghach we tashtin yasalgan bashqa ilahlargha choqunisen. **37** Sen Perwerdigar séni élip baridighan hemme eller arisida wehime, söz-chöchek we tapa-tenining obyékti bolup qalisen. **38** Sen étizliqqa bérip köp uruq chachisen, lékin chéketkiler ularni yep kétép, uningdin az yighip kélisen. **39** Tallarni tikip perwish qilsangmu, ularni qurtlar yep kétép, ne méwisini yighalmaysen, ne sharab ichelmeysen. **40** Zéminingning her yéride zeytun baghliring bolsimu, uning méyi bilen bediningni mesihlep mayliyalmaysen; chünki derexlardiki méwiler pishmayla chüshüp kétédu. **41** Oghul we qiz perzent körsengmu, lékin ular yéningda turmaydu; chünki ular sürgün bolup kétédu. **42** Séning herbir derixing bilen yéringning barliq mehsulatirini chéketkiler özining qilidu. **43** Aranglarda turuwatqan musapir sendin barghanséri üstün bolup, sen barghanséri töwen bolup qalisen. **44** U sanga qerz bergüchi bolidu, emma sen uninggha qerz bérelmeysen. U bash bolidu, sen quyruq bolisen. **45** Sen Perwerdigar Xudayingning awazigha qulaq salmay, U sanga tapilighan emr we belgilimilerni tutmighining üçün bu lenetlerning hemmisi sen halak qilin'ghuche séni qoghlap yétip, üstüנגge chüshidu. **46** Bu lenetler özüנג we neslingning üstige menggülik chüshidighan möjizilik alamet we karamet bolup qalidu. **47** Sen kengrichilikte shadliq we köngül xushluqi bilen Perwerdigar Xudayingning qulluqida bolmighachqa, **48** buning ornigha sen achliq we usuzluq, yalingachliq we her nersining kemchilikide bolup Perwerdigar sanga qarshi ewetidighan dushmanliringning qulluqida bolup qalisen; U séni halak qilghuche boynunggha tömür boyunturuqni salidu. **49** Perwerdigar yiraqtin, yeni yer yüzining chétidin sen tilini bilmeydighan, bürküttek shungghup kélidighan bir elni sanga qarshi ewetidu. **50** U elpazi esheddiy, qérilargha yüz-xatire qilmaydighan we yashlarga méhir körsetmeydighan bir el bolidu. **51** U sen halak

bolghuche, charwiliringning nesli bilen yéringning mehsulatirini yep kétédu; chünki u séni yoqitip bolmighuche sanga ne ashliq, ne yéngi sharab, ne zeytun méyi, ne kalangning mozayliri ne qoy padiliringning qoziliridin bir némini qoymaydu. **52** Sen tayan'ghan pütkül zéminingdiki hemme égiz, mehkem sépilliring örülüp chüshküche, u pütkül zéminingdiki barliq derwaziliring aldigha kélip, séni qorshwalidu; u Perwerdigar Xudaying sanga bergen zéminingning her yéridiki hemme derwaziliring aldigha kélip, séni qorshwalidu. **53** Shu waqitta dushmanliringning qistap kélishliri bilen bolghan qamal-qistangning azab-oqubetliri ichide, Perwerdigar Xudaying sanga ata qilghan, öz téningning méwisi bolghan oghulliringning göshini we qizliringning göshini yeysen. **54** We shundaq boliduki, aranglardiki nazuk, intayin siliq-sipaye bir adem qérindishi, quchiqidiki ayali, shundaqla téxi tirik baliliridin qizghinip, ulargha yaman közi bilen qaraydu; **55** shunga, dushmanliringning qamal-iskenjisi sen öz derwaziliring ichide qiynalghiningda héchnéme qalmighanliqi üçün, u özi yewatqan baliliringning göshidin ularning héchqaysisigha azraqmu bermeydu. **56** Aranglardiki eslide nazuk we siliq-sipaye bolghan, siliq-sipayiligi we nazukluqidin puti bilen yerge desseshnimu xalimaydighan ayal quchiqidiki éri, oghul-qiz perzentliridin qizghinip, ulargha yaman közi bilen qaraydu; chünki dushmanliringning qamal-iskenjisi bilen sen öz derwaziliring ichide qiynalghiningda héchnerse qalmighachqa, u öz puti ariliqidin chiqqan bala hemrahi bilen özi tughqan balilirini yoshurunche yeydu. **58** Sen bu kitabta pütülgen bu qanunning barliq sözlirige emel qilishqa köngül bölmiseng, Perwerdigar Xudayingning ulugh we heywetlik namidin qorqmisang, **59** Perwerdigar séning üstüנגge chüshüridighan wabalar hem neslingning üstige chüshüridighan wabalarni ajayib qilidu; U dehshetlik, uzaqqa sozulidighan wabalarni we éghir, uzaqqa sozulidighan késellerni üstüנגge we neslingge chüshüridu; **60** Perwerdigar sen qorqidighan, Misirdiki barliq késellerni üstüנגge chüshürüp, sanga chaplashturidu. **61** Shuningdek bu qanuniy kitabta pütülmigen hemme késel we hemme wabanimu Perwerdigar taki sen halak bolghuche üstüנגge chüshüridu. **62** Shuning bilen eslide asmandiki yultuzlardek nurhun bolsanglarmu, emdilikte az bir türküm kishiler bolup qalisiler; chünki

siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmidinglar. **63** We shundaq boliduki, Perwerdigar ilgiri silerge yaxshiliq qilib, silerni awutqinidin söyün'gendek, U emdi silerni yoqitip halak qilidighinidin söyünüdu; shuning bilen siler igileshke kiridighan zémindin yulup tashlinsiler. **64** Perwerdigar silerni yer yüzining bu chétidin u chétigiche bolghan hemme ellerning arisigha tarqitidu; siler özünglar yaki ata-bowiliringlar tonumighan yaghach bilen tashtin yasalghan ilahlarning qulluqida bolisiler; **65** Siler u ellerning arisida ne aram tapalmaysiler, ne tapininglar tirep turghudek héch mezmur jay bolmaydu; Perwerdigar belki shu yerde silerning könglünglarni ghuwalashturup titritip, közünglarni qarangghulashturup jéninglarni solashturidu. **66** Siler qarap turup jéninglar qilda ésiqliqtek turidu; siler kéche-kündüz dekke-dükkide bolup jénimdin ayrilip qalarmenmu? — dep qorqsiler; **67** könglüngni basqan wehime we parakendichilik we közliring körgen körünüşler tüpeylidin etigini: «Kashki kech bolsidi!», kechte bolsa: «Kashki etigen bolsidi!» deysen. **68** Perwerdigar silerge wede qilib: «Siler bu yolni ikkinchi yene körmeysiler» dégen shu yol bilen silerni kémige chüshürüp Misirgha yanduridu. Siler shu yerde dühmenliringlarga qul-dédek bolushqa özünglarni satisiler, lékin silerni alghili adem chiqmaydu.

29 Töwendikiler Perwerdigar Israillar bilen ehde baghlash üçün Moab zéminida Musagha tapilighan sözlerdur. Bu ehde Perwerdigar ular bilen Horebde qilghan ehdidin bashqa bir ehde idi. **2** Musa pütkül Israilni chaqirip ulargha mundaq dédi: «Siler Perwerdigarning Misir zéminida Pirewn'ge, uning barliq xizmetkarliri we zéminning hemme yéride köz aldinglarda néme ish qilghinini kördünglar, **3** yeni shu chong apetler bilen ulugh möjizilik alamet we karametlerni öz közünglar bilen kördünglar. **4** Lékin Perwerdigar silerge bügün'giche chüshen'güdek köngül, körgüdek köz we anglighudek qulaq bermidi. **5** Men qiriq yil silerni bayawanda yéteklep yürdüm; shu waqitlarda üstünglardiki kiyimliringlar konirimidi, putunglardiki keshinglarmu konirap ketmidi. **6** Xuda Özining silerning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikini bilsun dep, silerge yéyishke nan, ichishke sharab yaki küchlük ichimlik nésip qilmidi. **7** Siler bu jaygha yétip kelgininglarda Heshbonning padishahi Sihon bilen Bashanning padishahi Og biz bilen jeng qilghili chiqti; emma biz ularni urup meghlup qilduq; **8** biz

ularning zéminlirini élip Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim qebilisige miras qilib berduk. **9** Emdi siler hemme ishlinglarda rawaj tépish üçün bu ehdingin sözlirini tutup, ulargha emel qilinglar. **10** Bügün hemminglar — kebile bashliqliringlar, aqsqalliringlar, emeldarliringlar, shuningdek Israilning hemme erliri, **11** kichik baliliringlar, ayalliringlar, chédirgahinglarda turuwatqan musapirlar, shundaqla otun kesküchiliringlar we su toshughuchiliringlarmu, hemminglar Perwerdigarning aldida hazir turuwatisiler; **12** meqset shuki, Perwerdigar Xudayinglarning ehdisige, yeni Perwerdigar Xudayinglar bügün silerge bergen qesimi bilen baghligan ehdigé daxil bolushunglar üçündür, **13** We shuning bilen teng U silerni bügün Özige xas bir xelq qilib silerge wede qilghinidek, ata-bowiliringlarga, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa qilghan qesimi boyiche özi silerge Xuda bolushtur. **14** Lékin men bu ehde we qesemni yalghuz siler bilenla emes, **15** belki bügün biz bilen bu yerde Perwerdigar Xudayimizning aldida turuwatqanlar, shundaqla bügün bu yerde biz bilen birge bolmighan kishilerning hemmisi bilenmu tüzüshimen. **16** (chünki siler bizning Misir zéminida qandaq turghanliqimiz we sepirimizde ellerning otturisdin qandaq ötüp kelginimizni obdan bilisiler; **17** Siler ularning arisidiki yirginchlik nersilerni, ularning arisidiki yaghach, tash, altun we kümüshin yasalghan butlarni kördünglar). **18** Ehdingin meqsiti bolsa, silerning aranglardiki herbir er, herbir ayal, herbir aile we herbir qebililiringlardin bügün köngli Perwerdigar Xudayimizdin yénip, shu ellerning ilahlirining qulluqigha kirip kétidighan héch kishi bolmisun, shundaqla aranglarda öt süyi we emen chiqiridighan yiltiz peyda bolup qalmisun üçündür. **19** Derweqe shundaq boliduki, shu lenet sözlirini anglighanda öz könglide öz-özini bext-beriketlik sanap: «Men qanche bashbashtaliq bilen mangsamu, tinch-amanliqta turiwérimen», dégüchi shundaq bir kishi bolidu; netijide, nem yermu changqaq yerge oxshashla weyran qilinidu. **20** Perwerdigar mundaq kishini epu qilmaydu, belki Perwerdigarning ghezipi bilen otluq qehri tütündek shu kishige chüshidu; bu kitabta pütülgen hemme lenetler uning béshigha chüshidu; Perwerdigar uning ismini asmanning tégidin öchüridu. **21** Perwerdigar bu qanun kitabida pütülgen ehdingin hemme lenetliri boyiche Israilning barliq qebililiridin uni ayrip chiqip,

apetke muftila qilidu. **22** Kelgusi dewr bolsa, yeni silerdin keyin chiqidighan baliliringlar we shundaqla yiraq yurttin kelgen musapirlar Perwerdigar shu zeminning ustige ewetken balayi'apetler bilen kesellerni koridu; **23** Perwerdigar ghezipi we qehri bilen weyran qilghan Sodom, Gomorra, Admah we Zeboimlarning weyranchiliqidek zeminning hemme yeri gunggurtliship, shorliship, koyup ketkinini, teriqchiliqmu, hosulmu bolmighinini, ot-chopmu unimiginini koridu; **24** buni korgenler, hetta hemme el-yurt: «Nemishqa Perwerdigar bu zemin'gha mundaq qilghandu? Nemishqa Uning ghezipi shunche qattiq, esheddiy bolghandu?» dep soraydu; **25** andin ulargha jawab berilip: «Ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning ularni Misir zeminidin qutquzup chiqarighinida ular bilen bekitten ehдини tashlap, **26** berip ularning nesiwisi bolmighan, ozimu tonumighan ilahlarning qulluqigha kirip, ulargha choqun'ghini uchun shundaq boldi. **27** Mana bu sewebtin Perwerdigarning ghezipi bu zemin'gha tutiship, bu kitabta putulgen hemme lenetni uning ustige kelturdi. **28** Shuning uchun Perwerdigar ghezep, achchiq we zor qehr bilen ularni yurtidin yulup, bashqa bir yurtqa tashlidi» — deyilidu. **29** Herbir yoshurun sirlar bolsa Perwerdigar Xudayimizningkidur; lekin herqandaq ashkarilan'ghan wehiyler bolsa bu qanunning sozlrige emel qilishimiz uchun ebedgiche biz we balilirimizningkidur.

30 We shundaq boliduki, bu barliq ishlar, yeni men sening aldingda qoyghan bu beriket bilen lenet beshinggha chushkinide, Perwerdigar Xudaying seni heydiwetken ellerning arisida turup bularni esingge elip kongul bolup, **2** ozung we baliliring Perwerdigar Xudayingning yenigha yenip Uning awazigha qulaq selip, men bugun sanga emr qilghan barliq ishlargha putun qelbing we putun jening bilen itaet qilsang, **3** shu chaghda Perwerdigar Xudaying seni surgunluktin qayturup, sanga ichini aghritip, Perwerdigar Xudaying Ozi heydiwetken ellerdin yighip kelidu. **4** Gerche aranglardin hetta asmanlarning chetigichimu heydilip ketkenler bolsimu, Perwerdigar Xudaying seni shu yerdin yighip jem qilip kelidu. **5** Perwerdigar Xudaying seni ata-bowiliringning teweliki bolghan zemin'gha kelturidu we sen uni igileysen; U sanga yaxshiliq qilip ata-bowiliringning sanidin ziyade kop qilidu; **6** Perwerdigar Xudayingni

putun qelbing, putun jening bilen soyushke Perwerdigar Xudaying qelbingni we nesilliringning qelbini xetne qilidu; shuning bilen siler hayat yashaysiler. **7** Shundaqla Perwerdigar Xudayinglar bu hemme lenetlerni dushmenliringlarning ustige, silerge nepretlinidighanlarning ustige, silerge ziyankeshlik qilghanlarning ustige chushuridu. **8** Siler bolsanglar yenip kelip Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq selip, men bugun silerge tapilighan hemme emrlirige emel qilisiler. **9** Shundaq qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar qolliringlarning hemme ishida, bedininglarning mewisini, charpay malliringlarning mewisini we yeringning mewisinimu awutup silerni zor yashnitidu. Chunki Perwerdigar silerning ata-bowiliringlarga yaxshiliq qilishtin soyunidu. **10** Siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq selip, bu qanun kitabida putulgen emrlar bilen belgilimilerni tutup, putun qelbinglar, putun jeninglar bilen Perwerdigar Xudayinglarning teripige burulsanglarla, shundaq bolidu. **11** Chunki men bugun sanga tapilighan bu emr sen uchun karamet ish emes yaki sendin yiraqmu emes. **12** Bu emr asmanning ustide emes, sening: «Bizning uninggha emel qilmiqimiz uchun kim asman'gha chiqip uni elip chushup bizge anglitidu?» deyishingning hajiti bolmaydu. **13** We shuningdek bu emr dengizning u teripidimu emestur, sening: «Bizning uninggha emel qilmiqimiz uchun kim dengizdin otup, uni elip kelip bizge anglitidu» deyishingning hajiti bolmaydu. **14** Chunki bu soz bolsa uninggha emel qilmiqing uchun sanga bek yeqin, yeni aghzingda we konglungde bardur. **15** Mana, men bugun aldinglarda hayat bilen yaxshiliq, olum bilen yamanliqni qoydum; **16** chunki ozum sanga hokum berip: — Siler Perwerdigar Xudayinglarni soyup, Uning yollirida mengip, emrliri, belgilimiliri hem hokumlrige emel qilinglar, dep bugun silerge tapilidim; shundaq qilsanglar siler yashap awup, uni igileshke kiridighan zemin'gha barghininglarda Perwerdigar Xudayinglar silerni beriketleydu. **17** Lekin eger konglungni tetur qilip, qulaq salmay azdurulup, bashqa ilahlargha bash urup choqun'ghili tursang, **18** men shuni bugun silerge agahlandurup eytip qoyayki, siler halak bolmay qalmaysiler; siler uni igileshke Iordan deryasidin otup baridighan zemin'gha kirgininglarda uzun omur koelmeysiler. **19** Men bugun hayat bilen olumni,

beriket bilen lenetni aldingda qoyghinimgha asman bilen zéminni üstüingge guwah bolushqa chaqirimen; emdi özüing we nesling yashay désenglar, hayatni talliwal; 20 Perwerdigar Xudayingni söyüp, Uning awazigha qulaq sélip, Uninggha baghlan'ghin; chünki U Özi séning hayating we ömrüingning uzunluqidur; chünki shundaq qilsang Perwerdigar ata-bowiliring bolghan Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa: «Men silerge uni bérimen» dep qesem qilip wede qilghan zéminda turisen».

31 Andin Musa béríp hemme Israilgha söz qildi; 2 u mundaq dédi: «Men bügün bir yüz yigirme yashqa kirdim; emdi silerge serdar yaki bashlighuchi bolalmaymen. Perwerdigar manga: Sen bu Jordan deryasidin ötmeysen, dégenidi. 3 Lékin Perwerdigar Xudayinglar Özi silerni yéteklep [deryadin] ötüp, bu ellerni aldinglarda weyran qilidu; shuning bilen ularning mal-mülkini igileysiler; Perwerdigarning éytqinidek, Yeshua silerning aldinglarda bashlap [deryadin] ötidu. 4 Perwerdigar Sihon bilen Og dégen ikki Amoriy padishahi we ularning zémimini halak qilghandek, u bu ellergimu shundaq qilidu. 5 Emma Perwerdigar ularni qolunglarga tapshurghinida, men silerge tapilighan pütkül emr boyiche ulargha muamile qilisiler. 6 Jür'etlik we qeyser bolunglar, ularning aldida titrimenglar, ulardin héch qorqmanglar; chünki siler bilen birge barghuchi Perwerdigar Xudayinglar Özidur; U silerdin waz kechmeydu, silerni hergiz tashliwetmeydu!». 7 Andin Musa Yeshuani chaqirip pütkül Israilning köz aldida uninggha söz qilip: «Sen jür'etlik we qeyser bolghin; chünki bu xelq Perwerdigar ularning ata-bowilirigha qesem qilip bérishke wede qilghan zémin'gha kirgende sen ular bilen bille bérishing kérek; sen ulargha uni igilitip miras qildurisen. 8 Mana, séning aldingda mangghuchi Perwerdigar Özidur; U sen bilen bille bolup sendin waz kechmeydu, séni hergiz tashliwetmeydu! Sen qorqmighin, parakende bolma!» — dédi. 9 Musa bu qanunni yézip bolup, uni Perwerdigarning ehde sanduqini kütüridighan Lawiyning ewladi bolghan kahinlar bilen Israilning barliq aqsaqallirigha tapshurup berdi. 10 Musa ulargha mundaq buyrudi: — «Her yette yilning axirqi yilida, yeni azadliq yili dep békitilgen waqitta, «kepiler héyti» bashlan'ghanda, 11 Israilning hemmisi kélip Perwerdigar Xudayingning huzurida jem bolush üçün u tallaydighan jaygha yighilghanda, uni anglisun dep

pütkül Israilning aldida bu qanunni oqup bérisen. 12 Shuning üçün [shu chaghda] barliq xelqni, er bolsun, ayal bolsun, bala bolsun, qowuqliringning ichide turuwatqan musapir bolsun, ularning hemmisi anglap, öginip, Perwerdigar Xudayinglardin qorqup, bu qanunning barliq sözlirini tutup uninggha emel qilsun, dep ularni yighqin. 13 Shundaq bolsa, ularning bu qanunni tonumighan balilirimu uni anglap öginip, siler igileshke Jordan deryasidin ötüp baridighan zéminda yashighan barliq künliride Perwerdigar Xudayinglardin qorqidighan bolidu». 14 Andin Perwerdigar Musagha söz qilip: «Mana séning ölidighan waqting yéqinliship qaldi. Emdi Yeshuani chaqirghin, ikkinglar jamaet chédirigha béríp shu yerde hazir bolunglar. Men uninggha wezipe tapshurimen» dédi. Shuning bilen Musa bilen Yeshua ikkisi béríp, jamaet chédirida hazir boldi. 15 Perwerdigar bulut tüwrükining ichide köründi; bulut tüwrüki chédirning derwazisining üstide toxtidi. 16 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: «Mana, sen ata-bowiliringning qéshida uxlash aldida turisen; andin bu xelq qozghilip, baridighan zémindiki yat ilahlargha egiship buzuqchilik qilip, Méni tashlap, Men ular bilen baghlighan ehдини buzidu. 17 Shu waqitta Méning ghezipim ulargha tutiship, Men ularnimu tashlap, ulardin yüzümni yoshurimen. Ular yutuwétilidu, köp balayi'apet we külpetler béshigha chüshidu we ular shu waqitta: «Shühhisizki, Xudayimiz arimizda bolmighini üçün, bu balalar béshimizgha chüshti» — deydu. 18 Lékin Men ularning bashqa ilahlargha mayil bolup egiship, qilghan hemme rezillikliri üçün shu küni yüzümni pütünley yoshurimen. 19 Emdi siler özüinglar üçün bu ghezelnı pütüp, uni Israillargha ögitinglar; bu ghezelnıng keyin Israillarning eyibige Men üçün guwahchi bolushi üçün uni ularning aghzigha salghin. 20 Chünki Men ularni Men ata-bowilirigha qesem bilen wede qilghan, süt bilen hesel éqip turidighan yurtqa kirgüzimen; andin ular yep toyup, semrigende bashqa ilahlargha egiship, ularning qulluqigha kiridu we Méni közge ilmay ehedmeni buzidu. 21 Emma shundaq boliduki, köp balayi'apetler bilen külpetler ularning béshigha chüshkinide, bu ghezel ularni eyiblep guwah béridu; chünki bu ghezel ularning ewladirining aghzida untulmaydu. Chünki Men ularni ulargha qesem bilen wede qilghan zémin'gha téxi kirgüzimeyla ularning néme xiyal qiliwatqinini obdan bilimen».

22 Shularni dep, Musa shu küni bu ghezelnı yézıp, Israillargha ögetti. 23 Andin [Perwerdigar] Nunning ogħli Yeshuagħa: «Jür'etlik we qeyser bolghin, chünki sen Men Israillargha qesem bilen wede qilghan zémın'gha ularni bashlap kirisen we Men sen bilen bille bolimen» dep emr qildi. 24 Musa bu qanunning sözlirini bir kitabqa pütünley yézıp bolghandin kéyin 25 u Perwerdigarning ehde sanduqını kótürüp mangghan Lawiylargha buyrup mundaq dédi: 26 — Bu qanun kitabını silerning eyibinglerge guwahchi bolup turushi üçün Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqining yénigħa qoyunglar. 27 Chünki men silerning asiy we boynunglar qattiq ikenliklarnı bilimen. Mana, men téxi aranglarda tirik tursam Perwerdigargħa asiyliq qilip keldinglar; ölümdin kéyin siler téximu shundaq qilisiler! 28 Men ularning qulaqlirigħa bu sözlerning hemmisini anglitishim üçün, shundaqla yer bilen asmannı ularning eyibige guwahchi bolushqa chaqirishim üçün emdi méning aldimgha qebililirlarning hemme aqsaqalliri we emeldarlırını yighinglar. 29 Chünki ölümdin kéyin silerning tüptin buzulup, men silerge emr qilghan yoldin chetnep kétidighinglarnı bilimen. Shuning bilen künlerning axirida külpetler béshinglargħa chüshidu; chünki siler Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, qolliringlarning ishliri bilen uning ghezipini qozghaysiler». 30 Andin Musa Israillarning pütkül jamaiti aldida bu ghezelnıng tékistini bashtin-axirghiche oqup berdi: —

32 «Qulaq sélinglar, ey asmanlar, men sözley; Aghzımning sözlirini angla, i yer-zémın! 2 Telimim bolsa yamghurdek yaghidu, Sözlirim shebnemdek tamidu, Yumran ot-chöp üstige chüshken sim-sim yamghurdek, Kökzarlıqning üstige chüshken xasiyetlik yamghurdek bolidu. 3 Chünki men Perwerdigarning namini bayan qilimen; Emdi Xudayimizni ulugh dep jakarlanglar! 4 U qoram tashtur, Uning emelliri mukemmeldur; Uning barlıq yolliri heqqaniydir. U naheqliq yoq, wapadar bir Xuda, Adil we diyanetliktur. 5 Emma [Öz xelq] uninggha buzuqluq qildi; Ularning qilmishliri Uning Öz baliliriningkidek bolmıdı — mana bu ularning eyibidur! Ular egri we iplas bir nesildur! 6 Ey exmeq we nadan xelq, Perwerdigarning yaxshılıqını shundaq yanduramsen? U séni bedel tölep hör qilghan atang emesmu? U séni yaritip, séni tikligen emesmu? 7 Ötken künlerni ésingge alghin, Dewrdin-dewrgiche ötken

yıllarnı oylighin; Atangdin sora, u sanga dep béridu; Aqsaqalliringgha soal qoy, ular séni xewerlendüridu. 8 Hemmidin aliy bolghuchi ellerning ülüşhini ulargħa üleshtürgende, Adem'atining perzentlırını bir-biridin bölginide, U xelqlerning chégrilirini Israil balilirining sanigħa qarap békitken. 9 Chünki Perwerdigarning nésiwisi bolsa uninggha xas bolghan xelqidur; Yaqup xuddi chek tashlinip chiqqandek, Uning mirasidur. 10 U uni chöl bir zémında, Shamal huwlaydighan dehshetlik bir bayawanda uni tapti; Uni orap etrapida qoghdap turdı, Uni köz qarichuqidek saqlidi; 11 Xuddi bürküt öz changgisini tewritip, Balilirining üstide perwaz qilip, Qanatlırını yéyip ularni peylirining üstige élip kótürginidek, 12 Perwerdigarmu uninggha shundaq yalghuz yétekchilik qildi; Héchqandaq yat ilah uning bilen bille emes idi. 13 U uni yer yüzining éviz jaylırigha mindürdi, We u étizliqning mehsulatidin yédi, U uninggha qiya tashtin hesel shoritip, Chaqmaq téshidin zeytun méyi shoratti; 14 Sanga kala qaymiqi bilen qoy sütini ichküzüp, Qozılarning yéghini, Bashandiki qochqarlar we tékilerning göshini yégüzüp, Ésil bughdayning ésil danlıridin yégüzdi, Sen bolsang üzüm qéni bolghan sap sharabni ichting. 15 Lékin Yeshurun semrip tepkek bolup qaldi; Berheq, sen semrip ketting, Bordilip ketting, Toyunup ketting! U özini yaratqan Tengrini tashlap, Öz nijatining Qoram Téshini közge ilmıdı. 16 Ular bolsa yat ilahlargħa egiship Uning wapasızlıqqa bolghan hesitini qozghıdı, Yirginchlik ishlar bilen Uning ghezipini keltürdi. 17 Ular Ige-Tengrisi emes jinlargħa, Özi bilmeydighan ilahlargħa, Ata-bowilirimu qorqmaydighan, Yéngi peyda bolup qalghan ilahlargħa qurbanlıq qildi. 18 Sen özünгни töreldürgen Qoram Tashni könglüngdin chiqarding, Séni apiride qilghan Tengrini untudung. 19 Perwerdigar buni körüp, Oghul-qizlırining Uning achchiqını keltürginidin, ulardin bizar bolup mundaq dédi: — 20 «Men ulardin yüzümni yoshurimen, Ularning aqiwitini körüp baqay; Chünki ular iplas bir nesildur, Qelbide wapadarlıq yoq balılardur. 21 Ige-tengrisi emesler bilen hesitimni keltürdi, Erzimes mebudlırını bilen qehrimni qozghıdı; Shunga «héch xelq emes» bolghan bir xelq arqılıq ularning hesitini qozghaymen, Nadan bir el arqılıq ularning achchiqını keltürimen. 22 Chünki Méning ghezipimdın bir ot tutashti; U tehtisaraning tégigiche köyüp barıdu, U yer bilen uning mehsulatını yep kétıdu, We tagħlarning ullirınımu tutashturıdu. (Sheol h7585) 23 Men ularning

üstige balayi'apetlerni döwileymen; Ya-oqlirimni birni qoymay ulargha atimen. **24** Ular acharchiliqtin yégilep kétidu, Tomuz issiq we wabaning neshterliri teripidin yep kétilidu; Ulargha qarshi yirtquch haywanlarning chishlirini, Topida ömiligüchilerning zehirini ewetimen. **25** Tashqirida qilich ularni musibetke salidu, Ichkiride wehime basidu; U yigit bilen qizni, Emchektiki bala bilen aq chachliqni hemmisini yoqitidu. **26** Men: «Ularni chépiwétimen, Insanlarning arisidin ularning namini öchürimen» — deyttim, **27** Biraq düshmenning mesxire qilishidin qorqum; Israilning reqibliri bu ishni xata chüshinip: — Bu ish bizning qolimizning küchlüklükidin bolghan bolsa kérek, Perwerdigar buni héch qilmidi» démisun dep, [bu ishni qilmidim]. **28** Israil nesihettin mehrum bolghan bir el, Ularning héch eqil-pemi yoqtur. **29** Ah, ular dana bolsidi! Shundaq bolsa buni chüshinip, Öz aqiwiti qandaq bolidighinini oylaytti! **30** Eger ularning Qoram Téshi ularni sétiwetmigen bolsa, Perwerdigar ularni [düshmenlirige] tashlap bermigen bolsa, Bir kishi qandaqmu ming kishini öz aldidin heydiyeleytti?, Ikki kishi qandaqmu on ming kishini qachuralaytti? **31** Chünki bashqilarning qoram téshi bolsa bizning Qoram Téshimizdek emestur. Buninggha düshmenlirimiz özliri guwahliq bersun! **32** Chünki ularning üzüm téli Sodomning üzüm télidin, Gomorraning étizliqliridin chiqqandur; Üzümliri zeherlik üzümlerdur, Ularning herbir sapiqi achchiqtur, **33** Sharabi bolsa ejdihalarning zehiridur, Kobralarning ejellik zehiridur. **34** [Perwerdigar]: «Bularning [hemmisi] Méningkide saqlaqliq emesmu? Öz xezinilirimde möhürlen'gen emesmu? **35** Intiqam Méningkidur, Yamanliqni qayturushmu shundaq, Bular ular putlishidighan waqitqiche saqlaqliq turidu, Chünki ularning balayi'apetlik küni yéqinlashmaqta, Ularning béshigha chüshidighan ishlar bolsa téz kéliwatidu. **36** Chünki Perwerdigar ularning küchi tügep ketkenlikini, ularning [aziyp], hetta ajiz yaki méyiplerningmu qalmighinini körgende, U Öz xelqining üstige höküm chiqiridu, Öz bendilirige méhir-shepquet körsitidu. **37** U waqitta U mundaq deydu: «Qéni, ularning ilahliri? Özige tayanch qilghan qoram téshi emdi qeyerdidur? **38** Ularning ötküzgen qurbanliqlirining yéghini yégen, Ularning sharab hediyliridiki sharabini ichkenler qeyerge ketti? Emdi ular ornidin turup silerge yardem bérip, panahinglar bolsun! **39** Emdi Men Özüm, peqet

Menla «Shu»durmen, Manga hemrah héchqandaq ilahning yoqluqini körüp bilinglar. Men öltürüp tirildürimen, Zeximlendürüp saqaytimen; We héchkim Méning qolumdin qutquzalmaydu. **40** Chünki Men qolumni asmanlarga kötürüp: — «Ebedgiche hayatturmen» dep éytip, **41** Chaqnap turidighan qilichimni ittik qilimen, Méning qolum adaletni qoral qilip tutidu, Düşmenlirimdin intiqam alimen, Mendin nepretlen'güchilerning qilghanlirini ulargha yandurimen! **42** Men ya oqlirimni qan ichküzüp mest qilimen, Méning qilichim gösh yeydu, Men ularni öltürülgenler bilen esirlerning qénini, Düşmenning serdarlirining bashlirini yep-ichidighan qilimen». **43** Ey eller, Uning xelqi bilen bille shadlininglar, Chünki U Öz bendilirining qénining intiqamini alidu, Öz düşmenlirige qisas yanduridu, Öz zémimi bilen xelqi üçün kechürüm-kafaret keltürüp béridu». **44** Emdi Musa bilen Nunning ogli Yeshua kélip bu ghezelnig barliq sözlirini xelqning aldida oqup berdi. **45** Andin Musa bu hemme sözlerni barliq Israil aldida axirlashturup **46** ulargha söz qilip: «Men bügün otturanglarda silerni agahlandurup guwahliq bergen bu barliq sözlerge köngül bölünglar; siler bularni baliliringlarga tapilap: «Bu qanunning hemme sözlirige emel qilishqa köngül qoyunglar» dep buyrushunglar kérek. **47** Chünki bu söz silerge munasiwetsiz, quruq söz emes, belki silerning hayatinglardur! Siler u zéminni igileshke Iordan deryasidin ötisiler; ötkendin kéyin u zéminda bu söz arqiliq uzun ömür körisiler» — dédi. **48** Yene shu küni Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **49** Sen ushbu Abarim téghigha, yeni Yérixoning utturidiki, Moabning zéminidiki Nébo téghigha chiqqin we shu yerde Men Israillargha öz teweliki bolush üçün béridighan Qanaan zéminini körgin. **50** Andin akang Harun Hor téghida ölüp öz xelqlirige qoshulghandek, senmu chiqidighan shu taghda ölüp xelqliringge qoshulghin; **51** chünki siler Zin chölidiki Meribah-Qadeshning sulirining yénigha barghanda, ikkinglar Israillarning arisida Manga wapaszliq körsitip, Israillarning arisida Méni «muqeddes» dep hörmetlimidinglar. **52** Shunga sen Israillargha béridighan shu zéminni udulungda körisen, lékin uninggha kirelmeysen.

33 Xudaning adimi bolghan Musaning ölümidin ilgiri Israillarni beriketleshke tiligen bext-tilekliri munular: — **2** U mundaq dédi: — «Perwerdigar

Özi Sinay téghidin kélip, Séirdin chiqip [Israil] üstige parlidi; Paran téghidin peyda bolup chaqnidi, U tümenligen muqeddeslerning otturisdin chiqip keldi; Ong qolidin Israilgha atalghan otluq bir qanun chiqti. **3** Derheqiqet, U xelqni söyidu; Séning barliq muqeddes bendiliring qolungdidur; Ularning herbiri ayighing aldida olturup, Sözliringge muyesser bolidu. **4** Musa bizge bir qanun buyrup, Buni Yaqupning jamaitige miras qilip berdi; **5** Xelqning serdarliri jem bolup, Israilning qebililiri bir yerge yighilghanda, U Yeshuruning otturisdida padishahdek boldi. **6** «Ruben bolsa, ademliri ölüp ketmey, hayat tursun; Uning ademliri az bolmisun». **7** [Musa]ning Yehuda toghrisida tiligen bexti mundaq: — «Yehudaning awazini anglighaysen, i Perwerdigar; Uni öz xelqige qobul qildurghaysen; Uning qolliri ular üçhün küresh qilsun; Emdi özini ezgüchilerge qarshi turushqa uninggha medet bolghaysen». **8** U Lawiy toghrisida mundaq dédi: — «Séning urim we tummim tashliring Séning bu muqeddes bendengge tapshurulghan; Sen uni Massahda siniding, Meribahning sulirining yénida uning bilen talashting. **9** U öz ata-anisi toghrisida: «Ulargha yüz-xatire qilmaymen», dep éytti, Öz qérindashlirining héch yüzini qilmay, Öz balilirinimu tonushni xalimay, Belki Séning sözüngge emel qilip, ehdengni ching tutti. **10** Mana, [Lawiyalar] Yaqupqa hökümliringni uqturidu, Ular Israilgha qanununгни ögitidu; Ular dimighinggha xushbuyni sunidu, Qurban'gahinggha pütün köydürme qurbanliqlarni keltüridu. **11** I Perwerdigar, uning teelluqatini beriketligeysen, Uning qollirining ejri Séni xush qilghudek bolghay, Uninggha qarshi chiqqanlar we uningdin nepretlen'genler bolsa, Ularni qopalmighudek halda bellirini sundurghaysen!» **12** U Binyamin toghrisida mundaq dédi: — «Perwerdigarning söygini bolsa, U Uning yénida bixeter makan qilidu, Perwerdigar saye bolup pütün kün uni saqlaydu, U uni mürisi otturisdida makanlashturidu» **13** Yüsüp toghrisida u mundaq dédi: — «Uning zémini Perwerdigar teripidin beriketlik bolghay! Asmanlarning ésil németliri bilen, Shebnem bilen, Yer tégidiki németliri bilen, **14** Kündin hasil bolidighan ésil mehsulatliri bilen, Aydin hasil bolidighan ésil németliri bilen, **15** Qedimki taghlarning aliy németliri bilen, Menggülik dönglerning ésil németliri bilen, **16** Yerning ésil németliri we uninggha tolghan hemme mewjudatliri bilen, Azghanliqta

turghuchi Zatning shapaiti bilen beriketlensun! Bularning hemmisi Yüsüpning béshigha, Yeni öz qérindashliridin ayrilghanning choqqisigha chüshsun. **17** Uning heywisi öz buqisining tunjisidektur; Uning münggüzliri yawa kalining münggüzliridektur, Ular bilen u el-yurtlarning hemmisini biraqla yer yüzining chetlirigiche üsüdu. Mana Efraimning tümenligen ademliri, Manassehning minglighan ademliri shundaq bolidu». **18** Zebulun toghrisida u mundaq dédi: — «Ey Zebulun, sen chiqqiningda shadlan'ghin; Ey sen Issakar, öz chédirliringda xush bolghin! **19** Mana ular xelqlerni taghqa chaqiridu, Shu yerde ular heqqaniyliqning qurbanliqlirini sunidu, Chünki ular déngizdiki mol döletlerni, Qumgha kömülgen göherlerni sümürüp ulargha muyesser bolidu». **20** Gad toghrisida u mundaq dédi: — «Gadning zéminini kényeytküchige bext-beriket bolghay; Gad bolsa chishi shirdek olturaqlashti; U bilek hem bash térisini titma-titma qiliwétidu; **21** Shu yerde u eng ésil nésiwini talliwaldi; Chünki shu yerdimu u höküm békitküchining ülüshi bolghan jay saqlaqligtur; U xelqning serdarliri bilen kélip, Israil bilen birge Perwerdigarning adaliti bilen hökümlirini yürgüzdi». **22** Dan toghrisida u mundaq dédi: — «Dan bolsa yash bir shirdur; U Bashandin taqlap ötidu». **23** Naftali toghrisida u mundaq dédi: — «Ey Naftali, iltipatqa toyun'ghansen, Perwerdigar teripidin kelgen bext-beriketke tolup, Meghrip bilen jenubni özünge mülük qilip igileysen». **24** Ashir toghrisida u mundaq dédi: — «Ashir oghullar bilen beriketlinidu; U qérindashliri arisida iltipat körsun; Puti maygha chilansun. **25** Derwaza baldaqliring tömür bilen mistin bolidu; Künliring qandaq bolsa, küchüngmu shuninggha muwapiq teng bolidu». **26** «— Ey Yeshurun, Tengringdek bashqa héchkim yoqtur; U sanga yardemge asmanlar üstige, Zor heywisi bilen bulutlarning üstige minip kélidu. **27** Ezeliy Xuda séning bashpanahingdur, Astingda ebediy bilekler turidu. U séning aldingdin düshmenni heydep: — «Ularni halak qilghin!» dep [sanga] buyruydu. **28** Shuning bilen Israil ashliq bilen yéngi sharab mol bolghan bir zéminda turup, Yalghuz aman-ésen makan tutidu, Yaqupning buliq oxshashla aman-ésen bolidu; Uning asmanlirimu shebnem témitip turidu. **29** Bextliksen, i Israil! Sendek Perwerdigarning Özi qutquzghan xelqtin yene kim bar? U bolsa séning medetkar qalqining, Heywetlik qilichingdur! Séning düshmenliring sanga

zeipliship boysunidu; Sen ularning égiz jaylirida dessep mangisen».

34 Andin Musa Moabning tüzlemliridini chiqip Nébo téghining üstige, yeni Yérixoning utturisidiki Pisgah téghining choqqisigha chiqti. Shu yerde Perwerdigar uninggha pütkül zéminni körsetti; Giléadti Dan'ghiche, 2 pütkül Naftali bilen Efraim we Manassehning zéminini, Yehudaning pütkül zémini bilen qoshup meghribtki déngizghiche, 3 jenubtiki Negew zéminini, «Xorma shehiri» dep atalghan Yérixo wadisidiki tüzlemlikni Zoar shehirige qeder, hemmini uninggha körsetti. **4** Andin Perwerdigar uninggha söz qilip: «Men qesem qilip: «Bu zéminni séning neslingge bérimen» dep Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa wede qilghan zémin mana mushudur. Emdi sanga uni öz közüng bilen körüşke nésip qildim, lékin sen shu yerge ötüp kirelmeysen» dédi. **5** Andin Perwerdigarning éytqinidek, Perwerdigarning quli Musa shu yerde, yeni Moabning zéminida wapat boldi. **6** U uni Moabning zéminidiki tagh jilghisida, Beyt-Péorning utturisida depne qildi; uning qebrisining qeyerde ikenlikini bügün'giche héchkim bilmeydu. **7** Musa wapat bolghan waqitta bir yüz yigirme yashqa kirgenidi, lékin közliri héch torlashmighan we maghduridin héch ketmigenidi. **8** Israillar Musa üçün Moabdiki tüzlemlikte ottuz kün'giche matem tutti. Shuning bilen Musa üçün matem tutup yighlaydighan künler tügigenidi. **9** Musa qollarini uning üstige qoyghachqa, Nunning oghli Yeshua danaliq bergüchi Roh bilen tolghanidi. Shuning bilen Israillar uninggha itaet qilip, Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qildi. **10** Musadin kéyin uningdek Perwerdigar bilen yüz turane sözleshken ikkinchi bir peyghember Israil ichide chiqmidi; **11** Perwerdigarning uni Misir zéminigha ewetishi bilen u shu yerde Pirewn'ge, uning xizmetkarliri we pütkül zéminidikiler aldida körsetken hemme möjizilik alamet we karametlerge, **12** ayan qilin'ghan shu barliq ulugh qudretke we Musaning pütkül Israilning köz aldida körsetken barliq dehshetlik heywisige teng turghudek héchqandaq adem chiqmidi.

Yeshua

1 We Perwerdigarning quli bolghan Musa wapat bolghandin keyin shundaq boldiki, Perwerdigar Musaning xizmetkari, Nunning oghli Yeshuagha söz qilip mundaq dedi: — **2** Méning qulum Musa wapat boldi. Emdi sen qozghilip, bu xelqning hemmisini bashlap Iordan deryasidin ötüp, Men ulargha, yeni Israillargha teqdim qilidighan zemin'gha kirgin. **3** Men Musagha éytqinimdek, putunglarning tapini qeyerge tegken bolsa, shu jayni silerge berdim; **4** chégranglar chöl-bayawandin tartip Liwan'ghiche, Hittiyarning zeminini öz ichige élip, Efrat deryasidin kün pétishtiki Ottura Déngizghiche bolidu. **5** Séning barliq hayat künliringde héchkim sanga qarshi turalmaydu. Men Özüm Musa bilen bille bolghandek séning bilen bille bolup, séni hergiz tashliwetmeymen. **6** Sen jür'etlik we qeyser bolghin; chünki sen bu xelqni Men ata-bowilirigha bérishke qesem bilen wede qilghan zemin'gha mirasxor qilip igilitisen. **7** Méning qulum Musa sanga buyrughan barliq qanun'gha emel qilishqa köngül bölüp, qet'iy jür'etlik we tolimu qeyser bolghin; sen qeyergila barsang ishliring ghelibilik bolushi üçün uningdin ya ong ya solgha chetnep ketme; **8** bu qanun kitabini öz aghzindingin néri qilmay, uning ichide pütülgenning hemmisini tutup, uni kéche-kündüz zikir kilip oyla; shundaq qilsang yolliringda ghelibilik bolup, özüng ronaq tapisen. **9** Mana sanga: — Jür'etlik we qeyser bol, dep buyrughanidimghu? Shunga héch wehimige chüshme, yüresiz bolma; chünki qeyerge barsang Perwerdigar Xudaying sen bilen birgidur. **10** Shuning bilen Yeshua xelqning bashlirigha buyrup: — **11** Siler chédirgahtin ötüp xelqqe: — Özünglar üçün ozuq-tülük teyyar qilinglar, chünki üç kün toshqanda siler Iordan deryasidin ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge bérighan zeminni igilesh üçün kirisiler, — denglar, dedi. **12** Yeshua Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim qebilisige söz qilip: — **13** Xudaning quli bolghan Musaning silerge buyrup: — Perwerdigar Xudayinglar silerge aramlıq ata qilip bu zeminni silerge bergen, dep éytqinini ésinglarda tutunglar. **14** Xotun bala-chaqanglar we charpayliringlar Musa özi silerge teqsim qilghan, Iordan deryasining bu teripidiki zéminda qalsun, lékin aranglarda qanchilik batur palwan bolsanglar, siler öz qérindashliringlarning aldida septe turup ulargha yadrem bérıp jeng qilinglar;

taki Perwerdigar Xudayinglar qérindashliringlarga silerge ata qilghinigha oxshash aram ata qilip, qérindashliringlarga u ulargha miras qilip bérighan zeminni igiletgüche shundaq qilinglar. Andin siler tewelikinglar bolghan zeminni, yeni Xudaning quli bolghan Musa silerge teqsim qilghan, Iordan deryasining kün chiqish teripidiki bu zeminni igilesh üçün qaytip béringlar, — dedi. **16** Ular Yeshuagha jawab bérıp: — Sen bizge emr qilghanning hemmisige emel qilimiz, sen bizni qeyerge ewetseng, shu yerge barimiz. **17** Biz hemme ishta Musaning sözige qulaq salghinimizdek sanga qulaq salimiz; birdinbir tilikimiz, Perwerdigar Xudaying Musa bilen bille bolghandek séning bilenmu bille bolghay! **18** Kimki séning emringge itaetsizlik qilip, sen bizge buyrughan herqandaq sözliringge qulaq salmisa, öltürüldü! Sen peqetla jür'etlik we qeyser bolghin, — dedi.

2 Andin keyin Nunning oghli Yeshua ikki charlighuchini Shittimdin ewetip ulargha: — Siler bérıp u zeminni, bolupmu Yérixo shehirini charlap kélinglar, dedi. Shuning bilen ular u yerge bérıp, Rahab atliq bir pahishining öyige kirip qondi. **2** Lékin birsi kélip Yérixo padishahigha: — Bügün kéche Israillardin birnechche kishi bu zeminni charlighili keptu, dep xewer yetküzdü. **3** Shuning bilen Yérixo padishahi Rahabning qéshigha adem ewetip: — Séning qéshinggha kélip, öyüngge kirgen shu kishilerni bizge tapshurup bergin, chünki ular bu zeminning her yérini paylighili keptu, — dedi. **4** Lékin u ayal u ikki kishini élip chiqip yoshurup qoyghanidi; u jawab bérıp: — Derweqe bu kishiler méning qéshimgha keldi, lékin men ularning nedin kelgenlikini bilmidim; **5** qarangghu chüshüp, qowuqni étidighan waqit kelgende shundaq boldiki, bu ademler chiqip ketti. Men ularning qeyerge ketkinini bilmeymen. Ularni tézdin qoghliasanglar, choqum yétishiwalisiler, — dedi. **6** Lékin u ayal ularni ögzige élip chiqip, ögzining üstide retlep yéyip qoyghan zighir paxallirining astigha yoshurup qoyghanidi. **7** U waqitta ularning keynidin izdep qoghlighuchilar Iordan deryasining yoli bilen chiqip derya kéchiklirigiche qoghap bardi. Ularni qoghlighuchilar sheherdin chiqishi bilenla, sheherning qowuqi taqaldi. **8** Shu waqitta, u ikkiylen téxi uxlashqa yatmighanidi, Rahab ögzige chiqip ularning qéshigha bérıp **9** ulargha: — Perwerdigarning bu zeminni silerge miras qilip bergenlikini, shundaqla silerdin bolghan wehimenglar bizlerge chüshüp,

bu zémindikilerning hemmisi aldinglarda halidin kétey déginini bilimen; **10** chünki biz siler Misirdin chiqqininglarda Perwerdigarning aldinglarda Qizil Déngizni qorutqanliqini, shundaqla silerning Iordan deryasining u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi Sihon bilen Ogni qandaq qilghanliqinglarni, ularni mutleq yoqatqanliqinglarni angliduq. **11** Buni anglap yürükimiz su bolup, silerning sewebinglardin herqaysimizning rohi chiqip ketti. Chünki Perwerdigar Xudayinglar bolsa yuqirida, asmanlarning hemde töwende yerning Xudasidur. **12** Emdi silerdin ötünimenki, men silerge körsetken himmitim üçün silermu méning atamning jemetige himmet qilishqa Perwerdigarning nami bilen manga qesem qilinglar, shundaqla ata-anamni, aka-uka, achasingil qérindashlirimni we ulargha tewe barliqigha chéqilmasliqinglar, jénimizni tirik qaldurup, ölümdin qutquzushunglar toghrisida manga bir kapalet belgisini béringlar, — dédi. **14** Ikkiylen uninggha: — Eger sen bu ishimizni ashkarilap qoymisang, siler jéninglardin ayrilsanglar, bizmu jénimizdin ayrilghaymiz! Shuningdek shundaq boliduki, Perwerdigar bizge bu zéminni ige qilghuzghanda, biz jezmen silerge méhribanlarche we semimiy muamilide bolimiz, dédi. **15** Shuning bilen ayal ularni penjiridin bir tana bilen chüshürüp qoydi (chünki uning öyi sheherning sépilida bolup, u sépilning üstide olturatti). **16** Ayal u ikkisige: — Qoghlighuchilar silerge uchrup qalmasliqi üçün, taghqa chiqip, u yerde üç kün yoshurunup turunglar; qoghlighuchilar sheherge qaytip kelgendin kéyin, andin siler öz yolunglarga mangsanglar bolidu, — dédi. **17** Ikki ayalgha: — Eger sen bizning déginimizdek qilmisang, sen bizge qilghuzghan qesemdin xalas bolimiz: — **18** Mana, biz zémin'gha kirgen chaghda, sen bizni chüshürüshke ishletken bu qizil tanini penjirige baghlap qoyghin; andin ata-anangni, aka-uka qérindashliringni, shundaqla atangning barliq jemetidikilerni öyüngge, özüngge yighip jem qilghin. **19** Shundaq boliduki, öyüngning ishlikliridin tashqirigha chiqqan herkimining qéni öz béshida bolidu; biz uninggha mes'ul emesimiz; lékin biraw öyüngde sen bilen bille bolghan birsining üstige qol salsa, undaqta uning qéni bizning béshimizgha chüshkey! **20** Eger sen bu ishimizni ashkarilap qoysang, sen bizge qilghuzghan bu qesemdin xalas bolimiz, — dédi. **21** Rahab jawab bérip: — Silerning

déginginlerde bolsun dep, ularni yolgha sélip qoydi. Ular ketkendin kéyin, ayal penjirige u qizil tanini baghlap qoydi. **22** U ikkisi u yerdin ayrilip, taghqa chiqip, qoghlighuchilar [sheherge] qaytip ketküche u yerde üç kün turdi. Qoghlighuchilar yol boyidiki hemme yerni izdepmu ularni tapalmidi. **23** Andin bu ikkisi taghdin chüshüp, qaytip mangdi; ular deryadin ötüp, Nunning oggli Yeshuaning qéshigha kélip, béshidin kechürgenlirining hemmisini uninggha dep berdi. **24** Ular Yeshuagha: — Perwerdigar derweqe barliq zéminni qolimizgha tapshurdi; zéminda turuwatqanlarning hemmisi bizning tüpeylimizdin rohi chiqip ketti, — dédi.

3 Yeshua etisi tang seherde turup, pütkül Israil bilen Shittimdin ayrilip Iordan deryasigha keldi; ular deryadin ötküche shu yerde bargah tikip turdi. **2** Üch kün toshup, serdarlar chédirgahtin ötüp, **3** xelqge emr qilip: — Siler Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqini, yeni Lawiylarning uni kötürüp mangghinini körgen haman, turghan ornunglardin qozghilip, ehde sanduqining keynidin egiship ménginglar. **4** Lékin uning bilen silerning ariliqinglarda ikki ming gez ariliq qalsun; qaysi yol bilen mangidighininglarni bilishinglar üçün, uninggha yéqinlashmanglar; chünki siler ilgiri mushu yol bilen méngip baqmighansiler, — dédi. **5** Yeshua xelqge: — Özünglarni pak-muqeddes qilinglar, chünki ete Perwerdigar aranglarda möjize-karametlerni körsitidu, — dédi. **6** Andin Yeshua kahinlarga: — Ehde sanduqini kötürüp xelqning aldida deryadin ötünglar, dep buyruwidi, ular ehde sanduqini élip xelqning aldida mangdi. **7** Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — Hemme Israilning Méning Musa bilen bille bolghinimdek, séning bilenmu bille bolidighanliqimni bilishi üçün bügüdin étibaren séni ularning neziride chong qilimen. **8** Emdi sen ehde sanduqini kötürgen kahinlarga: — Siler Iordan deryasining süyining boyigha yétip kelgende, Iordan deryasi ichide turunglar, — dégin, — dédi. **9** Yeshua Israilargha: — Bu yaqqa kélinglar, Perwerdigar Xudayinglarning sözini anglanglar, dédi. **10** Andin Yeshua: — Mana, siler shu ish arqiliq menggülük hayat Tengrining aranglarda ikenlikini, shundaqla Uning silerning aldinglardin Hittiylar, Girgashiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar, Hiwiylar, Yebusiylarni heydiwétidighanliqini bilisiler — pütkül yer-zémanning igisining ehde sanduqi

silerning aldinglarda Iordan deryasi ichidin ötküzüldi. **12** emdi Israilning qebililiridin on ikki ademni tallanglar, herqaysi qebilidin birdin bolsun; **13** shundaq boliduki, pütkül yer-zéminning Igisi bolghan Perwerdigarning ehde sanduqini kütürgen kahinlarning tapini Iordan deryasining süyige tegkende, Iordan deryasining süyi, yeni bash éqinidin éqip kelgen sular üzüp tashlinip, derya kütürülüp döng bolidu, — dédi. **14** Emdi shundaq boldiki, xelq chédirliridin chiqip Iordan deryasidin ötmekchi bolghanda, ehde sanduqini kütürgen kahinlar xelqning aldida mangdi; **15** ehde sanduqini kütürgüchiler Iordan deryasigha yétip kélip, putliri sugha tégishi bilenla (orma waqtida Iordan deryasining süyi deryaning ikki qirghiqidin téship chiqidu), **16** yuqiri éqindiki sular xéli yiraqtila, Zaretanning yénidiki Adem shehirining yénida toxtap, döng boldi; Arabah tüzlengliki boyidiki déngizgha, yeni «Shor Déngizi»gha éqip chüshüwatqan kényinki éqimi üzülüp qaldi; xelq bolsa Yérixo shehirining udulidin [deryadin] ötüp mangdi. **17** Pütkül Israil quruq yerni dessep, barliq xelq Iordan deryasidin pütünley ötüp bolghuchilik, Perwerdigarning ehde sanduqini kütürgen kahinlar Iordan deryasining otturida quruq yerde mezmur turdi.

4 Pütkül xelq Iordan deryasidin tamamen ötüp bolghanda, Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — **2** Xelqning arisidin on ikki ademni tallighin, her qebilidin birdin adem bolsun, **3** ulargha: — Siler Iordan deryasining otturisidin, kahinlarning putliri mezmur turghan jaydin on ikki tashni élip, ularni kütürüp kélip özünglar bügün kéche bargah tikidighan yerge qoyunglar, dégin, dédi. **4** Shuning bilen Yeshua her qebilidin birdin ademni, yeni Israillar arisidin tallighan on ikki kishini chaqirdi; **5** andin Yeshua ulargha: — Siler Iordan deryasining otturisigha chüshüp Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqining aldigha béríp, Israilning on ikki qebilisining sanigha mas halda birdin tashni élip mürenglerge qoyunglar. **6** Chünki bu aranglarda bir esletme-belge bolidu; kelgüsida baliliringlar: — Bu tashlarning silerge néme ehmiyiti bar? — dep sorap qalsa, siler ulargha: — **7** Iordan deryasining suliri Perwerdigarning ehde sanduqining aldida üzüp qoyuldi; [ehde sanduqi] Iordan deryasidin ötküzülgende Iordan deryasining suliri üzüp qoyuldi; shunga bu tashlar Israillargha menggülik bir esletme-belge bolidu, — dep jawap bérésiler. **8** Shuning

bilen Israillar Yeshua ulargha buyrughandek qildi. Perwerdigarning Yeshuagha qilghan emri boyiche Israilning qebililirining sanigha muwapiq Iordan deryasining otturisidin on ikki tashni élip, qonidighan jaygha kütürüp béríp, shu yerde qoyup qoydi. **9** Buningdin bashqa Yeshua Iordan deryasining otturida ehde sanduqini kütürgen kahinlarning putliri musthekem turghan jayda on ikki tashni tiklep qoydi. Bu tashlar bolsa bügün'giche shu yerde turidu. **10** Perwerdigar Yeshuagha xelqqe éytishqa tapilighan barliq ishlar orunlan'ghuchilik, yeni Musa eslide Yeshuagha buyrughanlirining hemmisi beja keltürülgüche, ehde sanduqini kütürgen kahinlar Iordan deryasining otturida toxtap turdi. Xelq shu yerdin tézdin ötüwatatti. **11** Shundaq boldiki, barliq xelq tamamen ötüp bolghanda, Perwerdigarning [ehde] sanduqi bilen kahinlar xelqning aldidin ötti. **12** Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim qebilisidikilermu Musaning ulargha buyrughindek septe tüzüp Israillarning aldida deryadin ötti. **13** Jemiy bolup qiriq mingche qorallan'ghan kishi Perwerdigarning aldidin ötüp, Yérixo tüzlengliklirige kélip, jeng qilishqa teyyar turdi. **14** U küni Perwerdigar Yeshuani pütkül Israilning neziride chong qildi; ular uning pütün ömrude Musadin qorqqandek uningdinmu qorqti. **15** Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — **16** Höküm-guwahliq sanduqini kütürgen kahinlarga: — Iordan deryasidin chiqinglar, dep buyrughin, dédi. **17** Shunga Yeshua kahinlarga: — Iordan deryasidin chiqinglar, dep buyrudi. **18** Shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqini kütürgen kahinlar Iordan deryasining otturisidin chiqip, putlirining tapini quruqluqni dessishi bilenla, Iordan deryasining süyi yene öz jayigha qaytip kélip, awwalqidek ikki qirghiqighiche téship éqishqa bashlidi. **19** Xelq bolsa birinchi aynning oninchi küni Iordan deryasidin ötüp, Yérixoning sherqining eng chet teripidiki Gilgalgha kélip chédirgah tikti. **20** Ular Iordan deryasidin alghach kelgen on ikki tashni bolsa, Yeshua ularni Gilgaldá tiklep qoydi; **21** andin Israillargha: — Kéyin baliliringlar öz atiliridin: — Bu tashlarning ehmiyiti néme, dep sorisa, **22** siler baliliringlarga mundaq uqturup qoyunglar: — «Israil ilgiri quruq yerni dessep Iordan deryasidin ötkenidi; **23** chünki Perwerdigar Xudayinglar biz Qizil Déngizdin ötküche aldimizda uning sulirini qurutup bergendek, Perwerdigar Xudayinglar siler ötküche

aldinglarda Iordan deryasining süyini qurutup berdi; 24 yer yuzidiki barliq eller Perwerdigarning qolining qanchilik kuchluklukini bilsun, shundaqla silerning Perwerdigar Xudayinglardin hemishe qorqushunglar uchün U shundaq qildi» — dédi.

5 Shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb teripidiki Amoriylarning hemme padishahliri bilen dengizning yénidiki Qanaaniylarning hemme padishahliri Perwerdigarning Israillar ötüp ketküche ularning aldidin Iordan sulirini qandaq qurutup berginini anglighanda, yürekliri su bolup, Israillarning sewebidin ularning rohi chiqay dep qaldi. **2** U waqitta Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — Sen chaqmaq tashliridin pichaqlarni yasap, Israillarni ikkinchi qétim xetne qilghin, dédi. **3** Shuning bilen Yeshua chaqmaq tashliridin pichaqlarni yasap, Israillarni «Xetnilik dönglükü»de xetne qildi. **4** Yeshuaning ularni xetne qilishining sewebi shu idiki, Misirdin chiqqan jengge yarighudek hemme erkekler Misirdin chiqqandin kéyin chöllükning yolida ölüp tügigenidi. **5** Chünki Misirdin chiqqan barliq xelq xetne qilin'ghan bolsimu, lékin Misirdin chiqip chöllükning yolida yürgen waqitta Israil arisida tughulghanlarning hemmisi xetnisiz qalghanidi; **6** Chünki eslide Perwerdigarning awazigha qulaq salmighan, Misirdin chiqqan xelq ichidiki jengge yarighudek barliq erkekler ölüp tügigüche Israillar qiriq yil chölde yürgenidi; Perwerdigar ulargha: — Silerni Men ata-bowiliringlarga bérishke qesem bilen wede qilghan zéminni, yeni süt bilen hesel aqidighan yurtni körgüchiler qilmaymen, dep qesem qilghanidi. **7** Lékin Perwerdigar ularning ornini basturghan ewladliri bolsa, yolda xetne qilinmighachqa, Yeshua özi ularni xetne qildi. **8** Barliq xelq xetne qilinip, saqayghuchilik chédirlirida, öz orunliridin chiqmay turdi. **9** U waqitta Perwerdigar Yeshuagha: — Bügün Men Misirning ar-nomusini üstünglardin yumilitiwettim, dédi. Shuning bilen u jaygha «Gilgal» dep nam qoyulup, taki bügün'giche shundaq atalmaqta. **10** Shuning bilen Israillar Gilgald chédir tikip turdi. Birinchi aying on tötinchi küni axshimi Yérixo diyarining tüzlenglikliride «ötüp kétish héyti»ni ötküzdi. **11** «Ötüp kétish héyti»ning etisi ular shu yerning ashliq mehsulatliridin yédi, jümlidin shu küni pétir nanlarni we qomachlarni yédi. **12** Ular shu zéminning ashliq mehsulatliridin yégendin kéyin, etisi «manna»ning chüshüshi toxtidi. Shu waqittin

tartip Israillargha héch manna bolmidi; shu yilda ular Qanaan zémнининг mehsulatliridin yédi. **13** Emma Yeshua Yérixogha yéqin kelgende, bëshini kötürüp qariwidi, mana uning aldida sughurulghan qilichni tutup turghan bir adem turatti. Yeshua uning qéshigha béríp uningdin: — Sen biz tereptimu, yaki düshmenlirimiz tereptimu? — dep soridi. **14** U jawab béríp: — Yaq, undaq emes, belki Men Perwerdigarning qoshunlirining Serdari bolup keldim» — dédi. Yeshua yerge düm yiqilip sejde qilip uninggha: — Rebbimning qiligha néme tapshuruqliri barkin? dep soridi. **15** Perwerdigarning qoshunining Serdari Yeshuagha: — Putungdiki keshingni salghin, chünki sen turghan yer muqeddes jaydur, déwidi, Yeshua shundaq qildi.

6 Yérixo sépilining qowuq-derwaziliri Israillarning sewebidin mehkem étilip, héchkim chiqalmaytti, héchkim kirelmeytti. **2** Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — Mana, Men Yérixo shehirini, padishahini hemde batur jengchilirini qolunggha tapshurdum. **3** Emdi siler, yeni barliq jengchiler sheherni bir qétim aylinip ménginglar; alte kün'giche her küni shundaq qilinglar. **4** Hemde yette kahin ehde sanduqining aldida qochqar münggüzidin étilgen yette burghini kötürüp mangsun; yettinchi künige kelgende siler sheherni yette qétim aylinisiler; kahinlar burghilarni chalsun. **5** Shundaq boliduki, ular qochqar burghiliri bilen sozup bir awaz chiqarghinida, barliq kishiler burghining awazini anglap, qattiq tentene qilip towlisun; buning bilen sheherning sépilliri tégidin örülüp chüshidu, herbir adem aldigha qarap étilip kiridu, — dédi. **6** Shuning bilen Nunning oghli Yeshua kahinlarni chaqirip ulargha: — Siler ehde sanduqini kötürüp ménginglar; yette kahin Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette qochqar burghisini kötürüp mangsun, dédi **7** U xelq: — Chiqip sheherni aylininglar; qoralliq leshkerler Perwerdigarning ehde sanduqining aldida mangsun, dédi. **8** Yeshua buni xelqge buyrughandin kéyin, Perwerdigarning aldida yette qochqar burghisini kötürgen yette kahin aldigha méngip burghilarni chaldi; Perwerdigarning ehde sanduqi bolsa ularning keynidin élip méngildi. **9** Qoralliq leshkerler burgha chéliwatqan kahinlarning aldida mangdi; ehde sanduqining arqidin qoghdighuchi qoshun egiship mangdi. Kahinlar mangghach burgha chalatti. **10** Yeshua xelqge buyrup: — Men silerge: «Towlanglar» démigüche ne towlimanglar, ne awazinglarni

chiqarmanglar, ne aghzinglardin héchbir sözmu chiqmisun; lékin silerge «Towlanglar» dégen künide, shu chaghda towanglar, — dégenidi. **11** Shu teriqide ular Perwerdigarning ehde sanduqini kôtürüp sheherni bir aylandi. Xalayıq chédirgahqa qaytip kélip, chédirgahda qondi. **12** Etisi Yeshua tang seherde qopti, kahinlarmu Perwerdigarning ehde sanduqini yene kôtürdi; **13** Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette qochqar burghisini kôtürgen yette kahin aldigha méngip toxtimay chélip mangatti; [kahinlar] mangghach burgha chalghanda, qoralliq leshkerler ularning aldida mangdi, arqidin qoghdighuchi qoshun egiship mangdi. **14** Ikkinchi künimu ular sheherning etrapini bir qétim aylinip, yene chédirgahqa yénip keldi. Ular alte kün'giche shundaq qilip turdi. **15** Yettinchi kuni ular tang seherde qopup, oxshash halette yette qétim sheherning etrapini aylandi; peqet shu künila ular sheherning etrapini yette qétim aylandi. **16** Yettinchi qétim aylinip bolup, kahinlar burgha chalghanda Yeshua xelqge: — Emdi towanglar! Chünki Perwerdigar sheherni silerge tapshurup berdi! **17** Lékin sheher we uning ichidiki barliq nersiler Perwerdigargha mutleq atalghanliqi üçhün [silerge] «haram»dur; peqet pahishe ayal Rahab bilen uning pütün öyidikilerla aman qalsun; chünki u biz ewetken elchilirimizni yoshurup qoyghanidi. **18** Lékin siler qandaqla bolmisun «haram» dep békitilgen nersilerdin özünglarni tartinglar; bolmisa, «haram» qilin'ghan nersilerdin élishinglar bilen özünglarni haram qilip, Israilning chédirgahinimu haram qilip uning üstige apet chühürisiler. **19** Emma barliq altun-kümüş, mis we tömürdin bolghan nersiler bolsa Perwerdigargha muqeddes qilinsun; ular Perwerdigarning xezinisige kirgüzulsun, — dédi. **20** Shuning bilen xelq towlishop, kahinlar burgha chaldi. Shundaq boldiki, xelq burgha awazini anglighinida intayin qattiq toliwidi, sépil tégidin örülüp chüshti; xelq uning üstidin ötüp, herbiri öz aldigha atlinip kirip, sheherni ishghal qildi. **21** Ular er-ayal bolsun, qéri-yash bolsun, qoy-kala we éshekler bolsun sheher ichidiki hemmini qilichlap yoqatti. **22** Yeshua u zéminni charlap kelgen ikki adamge: — Siler u pahishe xotunning öyige kirip, uninggha bergen qesimnglar boyiche uni we uninggha tewe bolghanlarning hemmisini élip chiqinglar, dédi. **23** Shuning bilen ikki charlighuchi yash yigit kirip, Rahabni ata-anisi bilen qérindashlirigha qoshup hemme nersiliri bilen

élip chiqti; ular uning barliq uruq-tughqanlirini élip kélip, ularni Israilning chédirgahining sirtigha orunlashturup qoydi. **24** Xalayıq sheherni we sheher ichidiki hemme nersilerni ot yéqip köydürüwetti. Peqet altun-kümüş, mis we tömürdin bolghan qacha-qucha eswablarni yighip, Perwerdigarning öyining xezinisige ekirip qoydi. **25** Lékin Yeshua pahishe ayal Rahabni, ata jemetidikilerni we uninggha tewe bolghanlirining hemmisini tirik saqlap qaldi; u бүгүн'giche Israil arisida turuwatidu; chünki u Yeshua Yérixoni charlashqa ewetken elchilerni yoshurup qoyghanidi. **26** U chaghda Yeshua agah-bésharet bérıp: — Bu Yérixo shehirini qaytidin yashashqa qopqan kishi Perwerdigarning aldida qarghish astida bolidu; u sheherning ulini salghanda tunji oghlidin ayrilidu, sheherning qowuqlirini orunlashturidighan chaghda kichik oghlidinmu ayrilidu, — dédi. **27** Perwerdigar Yeshua bilen bille idi; uning nam-shöhriti pütkül zémin'gha keng tarqaldi.

7 Lékin Israil «haram» nersiler üstide itaetsizlik qildi; chünki Yehuda qebilisidin bolghan Zerahning ewrisi, Zabdining newrisi, Karmining oghli Aqan dégen kishi haram dep békitilgen nersilerdin alghanidi. Buning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghaldi. **2** Yeshua Yérixodin Beyt-Elning sherq teripidiki Beyt-Awenning yénida bolghan Ayi shehirige birnechche adem ewetip ulargha: — U yerge chiqip u zéminni charlap kélinglar, dep buyrudi. Shuning bilen u ademler chiqip Ayi zéminini charlap keldi. **3** Ular qaytip kélip, Yeshuagha: — Hemme xelqning u yerge bérishining hajiti yoq iken, ikki-üch mingche adem bolsila ayigha hujum qilip [uni igiliyeleydu;] u yerde olturushluq kishiler az bolghachqa, pütkül xelqni aware qilip u yerge ewetmigin, — dédi. **4** Shuning bilen xelqtin üç mingche kishi u yerge chiqti; lékin bular Ayining ademliri aldidin qéchip kétishti. **5** Ayining ademliri ulardin ottuz altiche kishini urup öltürdi; qalghanlarni sépil qowuqining aldidin Shébarimghiche qoghlap bérıp, u yerdiki dawanda ularni urup meghlup qildi. Andin xelqning yüriki su bolup, qattiq sarasimge chüshti. **6** Yeshua kiyimlirini yirtip, Israilning aqsqaqalliri Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yerge düm yiqilip, bashlirigha topilarni chéchip, u yerde kech kirgüche yétip qaldi. **7** Yeshua: — Ah, Reb Perwerdigar, sen bizni Amoriylarning qoligha tapshurup halak qilish üçhün, bu xelqni némishqa Iordan deryasining bu teripige

ötküzgensen? Biz Jordan deryasining u teripide turuwergen bolsaq boptiken! **8** Ey Rebbim! Israil öz dushmanlirining aldidin burulup qachqan yerde men némimu déyeleymen? **9** Qanaaniylar, shundaqla zéminda barliq turuwatqanlar buni anglisa bizni qapsiwélip yer yüzidin namimizni üzüp tashlaydu; shu chaghda Sen ulugh nam-shöhriting üçhün némilerni qilisen?! — dédi. **10** Lékin Perwerdigar Yeshuagha jawab béríp mundaq dédi: — «Ornungdin qop! Némishqa shundaq düm yatisen? **11** Israil gunah qildi! Ular yene Men ulargha tapilighan ehdemge xilapliq qilip, haram dep békitilgen nersilerdin élip, oghriliq qilip, aldanchiliq qilip hem haram békitilgeni öz mallirining arisigha tiqip qoydi. **12** Shunga Israillar dushmanlirining aldida tik turalmaydu; ular özlirini «haram» qilip békitip, mutleq yoqitilishqa yüzlen'gechke, dushmanlirining aldidin burulup arqisigha qachidu. Eger siler «haram» dep békitilgeni aranglardin tamamen yoq qilmisanglar, mundin kéyin men siler bilen bille bolmaymen. **13** Emdi sen turup xelqni pak-muqeddes qilip ulargha: — «Ete üçhün özünqlarni pak qilinglar; chünki Israilning Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: — Ey Israil, sende «haram» dep békitilgen nerse bardur; bu haram nersini aranglardin yoq qilmighuchilik dushmanlirningaldida tik turalmaysiler. **14** Ete seherde siler qebile boyiche hazir qilinisiler; shundaq boliduki, Perwerdigar békitken qebile jemet-jemeti boyiche birdin-birdin aldigha kelsun; Perwerdigar békitken jemet aile-aile boyiche birdin-birdin hazir bolup aldigha kelsun; andin Perwerdigar békitken ailidiki erkeklar birdin-birdin aldigha kélip hazir bolsun. **15** Shundaq boliduki, haram dep békitilgen nersini öz yénida saqlighan kishi tépilghanda, Perwerdigarning ehdisige xilapliq qilghanliqi üçhün hem shundaqla Israil ichide rezillik sadir qilghini üçhün u we uninggha barliq tewe bolghanlar otta köydürülsun, — deydu», dep éytqin». **16** Yeshua etisi tang seherde turup Israilni aldigha yighip, qebile-qebilini hazir qiliwidi, Yehuda qebilisi békitildi; **17** u Yehudaning jemetlirini hazir qiliwidi, Zarhiylar jemeti békitildi. U Zarhiylar jemetini aile-aile boyiche aldigha keltürüwidi, Zabdi dégen kishi békitildi. **18** Zabdi öz ailisidiki erkeklerni birdin-birdin hazir qiliwidi, Yehuda qebilisidin Zerahnig ewladi, Zabdining newrisi, Karminig oghli Aqan békitildi. **19** Shuning bilen Yeshua Aqan'gha: — Ey oghlum, Israilning Xudasi

Perwerdigargha shan-sherepni qayturup béríp, [Uning hörmiti üçhün] qilghanlirningni iqrar qilghin; mendin héchnémimi yoshurmay, qilghiningning hemmisini manga éytqin, dédi. **20** Aqan Yeshuagha jawab béríp: — Men derweqe Israilning Xudasi Perwerdigar aldida gunah qilip, mundaq-mundaq qildim: **21** men oljining arisidin Shinarda chiqqan chirayliq bir ton'gha, ikki yüz shekel kümüş, ellik shekel éghirliqtiki altun taxtigha közum qizirip ularni éliwaldim. Mana, bu nersilerni chédirimning otturisidiki yerge kömüp qoydum, kümüş ularning astida, — dédi. **22** Shularni déwidi, Yeshua elchilerni ewetti, ular chédirgha yügürüp bardi we mana, nersiler derweqe chédirde yoshuruqluq bolup, kümüş bularning astida idi. **23** Ular bu nersilerni chédirin élip chiqip Yeshuagha, shundaqla barliq Israillarning qéshigha keltürüp, Perwerdigarning aldigha qoydi. **24** Andin Yeshua bilen pütkül Israil jamaiti qopup Zerahnig oghli Aqanni, kümüş, ton we altun taxa bilen qoshup, uning oghulliri bilen qizlirini, uyliri bilen éshekliri, qoyliri, chédiri bilen barliq teweliklirini élip Aqor jilghisigha keltürdi. **25** Yeshua Aqan'gha: — Sen béshimizgha qanchilik apet keltürdüng! Mana, bügün Perwerdigar séning üstüngge apet keltüridu, — dédi. Andin pütkül Israil jamaiti uni chalma-késeq qilip öltürdi. Ular ailisidikilernimu chalma-késeq qilip öltürgendin kéyin, hemmini otta köydürüwetti. **26** Andin xalayıq bir chong döwe tashni uning üstige döwilep qoydi. Bügün'ge qeder u u yerde turmaqta. Buning bilen Perwerdigarning ghezipi yandi. Shuning bilen shu yerge «Apet jilghisi» [«(Aqor jilghisi)»] dep nam qoyuldi we bu kün'giche shundaq atalmaqta.

8 Perwerdigar Yeshuagha: — Sen héch qorqma, hem hodumighin. Turup, barliq jengchilerni özüng bilen élip, Ayi shehirige chiqqin. Mana, Men Ayining padishahi, xelqi, shehiri we zéminini qoshup séning qolunggha tapshurdum. **2** Sen Yérixo bilen uning padishahigha qandaq qilghan bolsang Ayi shehiri bilen uning padishahighimu shundaq qilisen. Peqet siler bu qétim sheherdin olja we charpaylarni alsanglar bolidu. Emdi sen shehernig keyni teripige hujum qilishqa pistirma qoyghin, — dédi. **3** Shuning bilen, Yeshua bilen hemme jengchiler qozghilip, ayigha hujum qilishqa chiqti. Yeshua ottuz ming batur jengchini ilghap kéchide ularni mangdurdi **4** we ulargha mundaq tapilidi: — «Siler agah bolup, sheherdin bek néri ketmey shehernig keynide mökünüp turup,

hemminglar böktürme hujumgha teyyar turunglar. **5** Men özüm bilen qalghan hemme kishilerni élip sheherge yéqin barimen; shundaq boliduki, ular baldurqidek aldimizgha chiqip hujum qilghanda, biz ularning aldidin qachimiz; **6** ular jezmen bizning keynimizdin qoghlaydu; ular: «Israilar baldurqidek aldimizdin qéchip ketti» dep oylaydu, biz ularni azdurup sheherdin yiraq élip chiqimiz. Shuning üçün biz ularning aldidin qachimiz. **7** U waqitta siler böktürmidin qopup chiqip, sheherni ishghal qilinglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar bu sheherni silerning qolunglarga tapshuridu. **8** Sheherni ishghal qilghandin kéyin Perwerdigarning tapilighini boyiche u sheherni ot yéqip köydürüwétinglar. Mana, men silerge emr berdim». **9** Yeshua ularni yolgha saldi, ular béríp Beyt-El bilen Ayining otturısında, Ayining gherb teripide böktürme sélip marap olturdi. Yeshua bolsa u kéchisi xelqning arısında qondi. **10** Etisi seher Yeshua qopup, xelqni yighip tekshürdi; andin u Israilning aqsaqalliri bilen bille xelqning aldida Ayigha qarshi mangdi. **11** Uning bilen bille bolghan hemme jengchilermu uning bilen chiqip, sheherning aldigha yéqin béríp, Ayining shimal teripide chédir tikti. Ular chüshken jay bilen Ayining otturısında bir jilgha bar idi. **12** Yeshua besh mingche ademni tallap élip béríp, Beyt-El bilen Ayining otturısında, sheherning gherb teripide böktürme turghuzghanidi. **13** Shundaq qilip, barliq xelq, yeni sheherning shimal teripidiki bargahitiki qoshun bilen gherb teripidiki pistirma qoshun orunlashturup bölündi. Shu kéchisi Yeshua özi jilghining otturısigha chüshti. **14** Ayining padishahi shu ehwalni kórdi we sheherdikiler aldirap seher qopushti; padishah bilen barliq xelqi Israil bilen soqushush üçün belgilen'gen waqitta Arabah tüzlenglikige chiqti. Lékin padishahning sheherning keynidiki pistirma qoshundin xewiri yoq idi. **15** Yeshua bilen barliq Israil bolsa özlirini ularin yéngilgen'ge sélip, chöl terepke qachti. **16** Sheherde bar xelqning hemmisi ularni qoghlashqa chaqirildi; ular kélip Yeshuani qoghlighanda, ular azdurulup sheherdin yiraq qilindi. **17** Ayi bilen Beyt-Elning ichide Israilni qoghlashqa chiqmighan héchbir er kishi qalmidi; ular sheherni ochuq qoyup, hemmisi Israilni qoghlap chiqip ketti. **18** U waqitta Perwerdigar Yeshuagha: — Qolungdiki neyzini ayigha qaritip uzatqin; chünki Men uni séning qolunggha tapshurdum, — déwidi, Yeshua qolidiki neyzini sheherge qaritip uzatti. **19** U

qolidiki neyzini uzatqan haman pistirmida yatqanlar jayidin tézla chiqip, yügürginiche sheherge étilip kirip, uni ishghal qilip shuan ot yéqip köydürüwetti. **20** Ayining ademliri burulup qariwidi, mana sheherdin asman-pelek örlewatqan tütünni kórdi, ya u yaqqa ya bu yaqqa qachayli dése, héch hali qalmighanidi; chöl terepke qachqan Israilar burulup özlirini qoghlap kéliwatqanlarga hujum qildi. **21** Yeshua bilen barliq Israil pistirma qoshunning sheherni élip bolghanliqini, shundaqla sheherdin tütünning örlep chiqqinini körüp, yénip kélip, Ayining ademlirini öltürgili turdi. **22** Shuning bilen bir waqitta sheherni alghanlarmu sheherdin chiqip ulargha hujum qildi. Shuning bilen ular Israilarning otturısında, beziliri bu tereptin, beziliri u tereptin qapsilip qaldi. Israilar ularning héchbirini qoymay, hemmisini öltürüwetti. **23** Ular Ayining padishahini tirik tutup, Yeshuaning aldigha élip bardi. **24** Israil dalada uchriqan barliq ayiliqlarni, yeni özlirini chölgiche qoghlap kelgenlerni qirip yoqatqandin kéyin (ularning hemmisi qilichlinip yoqitilghanidi), barliq Israil Ayigha yénip kélip, u yerdikilerni qilichlap öltürdi. **25** Shundaq boldiki, shu künide öltürülgen er-ayallar, yeni ayiliqlarning hemmisi on ikki ming adem idi. **26** Chünki Yeshua Ayida turuwatqan hemme adem yoqitilmighuche qolidiki uzutup turghan neyzisini yighmighanidi. **27** Halbuki, Perwerdigarning Yeshuagha buyrugan sözi boyiche Israilar sheherdiki charpay bilen oljini özliri üçün aldi. **28** Andin Yeshua Ayi shehirini köydürüp, uni ebedgiche Xarabilik döwisige aylاندuruwetti; taki bügün'giche u shundaq turmaqta. **29** Ayining padishahini bolsa, u bir derexqe asturup, u yerde kechkiche turghuzdi. Kün patqanda Yeshua emr qiliwidi, kishiler uning ölükini derextin chüshürüp, uni sheherning qowuqining aldigha tashlap, üstige chong bir döwe tashni döwiliwetti; bu tash döwisi bügün'giche turmaqta. **30** Andin Yeshua Ébal téghida Israilning Xudasi Perwerdigargha qurban'gah yasidi. **31** Perwerdigarning quli Musaning Israilgha buyrughini boyiche, Musagha nazil qilin'ghan qanun kitabida pütülgendek, qurban'gah héchbir tömür eswab tegküzmigen pütün tashlardin yasalghanidi. Uning üstide xelq Perwerdigargha atap köydürme qurbanliqlar we inaqliq qurbanliqliri sunup turdi. **32** Shu yerde Yeshua uning tashlirining üstige pütkül Israilning aldida Musa pütken qanunni köchürüp pütüp qoydi. **33** Andin pütkül Israil xelqi,

ularning aqsaqalliri, emeldarliri bilan hakimliri, meyli musapirlar bolsun yaki ularning arisida tughulghanlar bolsun, hemmisi Perwerdigarning ehde sanduqining ikki teripide, ehde sanduqini kötürgen kahinlar bolghan Lawiylarning aldida öre turdi; Perwerdigarning quli Musaning deslepte buyrughini boyiche, Israillarning bext-berikitini tileshe xelqning yérimi Gerizim téghi aldida, yene bir yérimi Ébal téghi aldida turdi. **34** Andin Yeshua qanun kitabida pütülgenning hemmisige muwapiq qanundiki hemme sözlerni, jümlidin bext-beriket sözliri we lenet sözlirini oqup berdi. **35** Yeshua bularni pütkül Israil jamaitige, jümlidin ayallar, balilar we ularning arisida turuwatqan musapirlargha oqup berdi; Musaning barliq buyrughanliridin héchbir sözni qaldurmidi.

9 Emdi shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb teripidiki, yeni taghliq rayondiki, Shefelah oymanliqidiki, Ulugh Déngiz boyidiki, Liwanning udulighiche sozulghan barliq yurtlardiki padishahlar we shuningdek Hittiyalar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar, Hiwiylar, Yebusiylarning padishahliri bu ishtin xewer tapqanda, **2** hemmisi bir bolup Yeshua bilen Israilgha qarshi jeng qilghili ittapaqlashti. **3** Emma Gibéon ahiliri Yeshuaning Yérixo bilen Ayigha néme qilghinini anglighanda, **4** ular hiyle-mikir ishlitip, özlirini [uzun] seperde bolghandek körsitip, ésheklerge kona taghar-xurjun bilen kona, yirtiq-yamaq sharab tulumlirini artip, **5** putlirigha yamaq chüshken kona keshlerni kiyip, kona jul-jul éginlerni üstige orighan idi; ular seperge alghan nanlarning hemmisi paxtiliship qurup ketkenidi. **6** Ular Gilgal chédirgahigha béríp Yeshuaning qéshigha kirip uning bilen Israillargha: — Biz yiraq yurttin kelduq; biz bilen ehde tüzsenglar, dédi. **7** Lékin Israillar Hiwiylargha jawab béríp: — Siler bizning arimizda turuwatqan mushu yerlikler bolushunglar mumkin; undaqa biz siler bilen qandaqmu ehde tüzimiz? — dédi. **8** Ular Yeshuagha: — Biz séning qulliringimiz, dédi. Yeshua ulardin: — Siler kim, qeyerdin keldinglar? — dep soridi. **9** Ular uninggha jawab béríp: — Séning qulliring bolsa Perwerdigar Xudayingning namini anglighanliqi üçhün nahayiti yiraq yurttin keldi. Chünki biz Uning nam-shöhritini we Uning Misirda qilghan hemme ishlorini, **10** shundaqla Uning Iordanning u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi, yeni Heshbonning padishahi Sihon bilen Ashtarotta turuqluq Bashanning padishahi Ogqa néme qilghinini angliduq. **11** Shunga

aqsaqallirimiz bilen yurtta turghuchi hemme xelq bizge söz qilip: — Qolunglarga seperge lazimlik ozuqtülük élip, béríp Israillar bilen körtüshüp ulargha: «Biz silerning qulluqunglarda bolimiz; shunga biz bilen ehde tüzünglar», denglar, dep bizni ewetti. **12** Silerning qéshinglarga qarap yolgha chiqqan künide biz sepirimiz üçhün öyimizdin alghan nan issiq idi, mana hazir u qurup, paxtiliship kétiptu. **13** Bu sharab tulumliri bolsa sharab qachilighanda yéngi idi, mana emdi yirtilip kétiptu. Biz kiygen bu kiyimler we keshler seperning intayin uzunluqidin konirap ketti, — dédi. **14** Shuning bilen Israillar ularning ozuq-tülükidin azraq aldi, lékin Perwerdigardin yol sorimidi. **15** Shundaq qilip, Yeshua ular bilen sülhi tüzüp, ularni tirik qoyushqa ular bilen ehd baghldi; jamaet emirlirimu ulargha qesem qilip berdi. **16** Ular ehde baghliship üç kündin kéyin, bu xelqning özlirige qoshna ikenlikini, özlirining arisida olturushluq ikenliki ulargha melum boldi. **17** Israillar sepirini dawamlashturup üçinchi küni ularning sheherlirige yétip keldi; ularning sheherliri Gibéon, Kefirah, Beerot bilen Kiriati-yéarim idi. **18** Jamaetning emirliri ilgiri Israilning Xudasi Perwerdigarning nami bilen ulargha qesem qilghan bolghachqa, Israillar ulargha hujum qilmidi. Buning bilen pütkül jamaet emirler üstidin ghotuldashqili turdi. **19** Lékin emirlerning hemmisi pütkül jamaetke: — Biz ulargha Israilning Xudasi Perwerdigarning [nami] bilen qesem qilip bergechke, ulargha qol tegküzelmeymiz. **20** Biz ulargha qilghan qesemimiz tüpeylidin, üstimizge ghezep chüshmesliki üçhün ularni tirik qaldurushimiz kérek; ulargha shundaq qilmisqa bolmaydu, dédi. **21** Andin emirler jamaetke yene: — Ular ni tirik qoyunglar; halbuki, ular pütkül jamaet üçhün otun yarghuchi we su toshughuchilar bolidu, dédi. Bu ish emirler jamaetke dégendek boldi. **22** U waqitta Yeshua ularni chaqirip ulargha: — Siler arimizdiki yerlikler turup, némishqa biz yiraqtin kelduq, dep bizni aldinglar? **23** Buning üçhün siler emdi lenetke qélip, aranglarda Xudayimning öyi üçhün otun yaridighan we su toshuydighan qul bolushtin birer ademmu mustesna bolmaydu, — dédi. **24** Shuning bilen ular Yeshuagha jawab béríp: — Perwerdigar Xudayingning Öz quli bolghan Musagha emr qilip, barliq zéminni silerge bérishke, shundaqla zéminda turuwatqanlarning hemmisini aldinglardin yoqitishqa wede qilghanliqi qulliring bolghan péqirlargha éniq melum qilindi; shunga biz

silerning tüpeylinglardin jénimizdin jezmen ayrilip qalimiz dep wehimige chüshüp, bu ishni qilip salduq. **25** Emdi biz qolunggha chüshtuq; neziringge néme yaxshi we durus körünse shuni qilghin, — dédi. **26** Yeshua ene shundaq qilish bilen ularni Israilning qolidin qutquzdi; Israillar ularni öltürmidi. **27** Lékin shu küni Yeshua Perwerdigar tallaydighan jayda jamaet üçün we Perwerdigarning qurban'gahi üçün ularni otun yarghuchilar we su toshughuchilar dep békitti. Ular bügün'ge qeder shundaq qilip kelmekte.

10 Shundaq boldiki, Yérusalémning padishahi Adoni-zedek Yeshuaning Ayi shehirini ishghal qilip, uni mutleq yoqatqanliqini, Yérixo bilen uning padishahigha qilghinidek, Ayi bilen uning padishahighimu shundaq qilghinini, Gibéonda olturghuchilarning Israil bilen sülh tüzüp, ularning arisida turuwatqanliqini anglap, **2** u we xelqi qattiq qorqti; chünki Gibéon bolsa Ayidin chong sheher bolup, paytext sheherliridek idi; uning hemme ademliri tolimu batur palwanlar idi. **3** Shuning bilen Yérusalémning padishahi Adoni-zedek Hébronning padishahi Hoham, Yarmutning padishahi Piram, Laqishning padishahi Yafiya we Eglonning padishahi Debirge xewer ewetip: — **4** Méning yéningha kélip Gibéonlarga hujum qilishimiz üçün manga medet béringlar; chünki ular bolsa Yeshua we Israillar bilen sülh tüzüwaldi, — dédi. **5** Shundaq qilip Amoriylarning besh padishahi, yeni Yérusalémning padishahi, Hébronning padishahi, Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi we Eglonning padishahi — ular özliri barliq qoshunliri bilen bille chiqip, Gibéonning udulida bargah tikip, uninggha hujum qildi. **6** Buning bilen Gibéonliqlar Gilgaldiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha adem ewetip: — Sen öz qulliringni tashliwetmey, derhal qéshimizgha kélip medet bérip, bizni qutquzghin; chünki taghliq rayonda olturushluq Amoriylarning barliq padishahliri birliship bizge hujum qildi, — dédi. **7** Buni anglap Yeshua barliq jengchilerni, jümlidin hemme batur palwanlarni élip Gilgaldin yolgha chiqti. **8** Perwerdigar Yeshuagha: — Ulardin qorqmighin; chünki Men ularni séning qolunggha tapshurdum, ularning héchbiri aldingda put tirep turalmaydu, — dédi. **9** Yeshua Gilgaldin chiqip pütün kéche méngip ularning üstige tuyuqsiz chüshti. **10** Perwerdigar ularni Israilning aldida tiripiren qildi, Yeshua ularni Gibéonda qattiq

meghlup qilip qirip, Beyt-Horon'gha chiqidighan dawan yolida qoghlap, Azikah bilen Makkedahqiche sürüp-toqay qildi. **11** Ular Israildin qéchip, Beyt-Horonning dawanidin chüshüwatqanda, Perwerdigar taki ular Azikahqa yetküche asmandin ularning üstige chong-chong möldür-tashlarni yaghdurdi. Ular öldi; mushu möldürler bilen öltürülgenler Israillar qilichlap öltürgenlerdin köp idi. **12** Andin Yeshua Perwerdigargha söz qildi, — yeni Perwerdigar Amoriylarni Israilning aldigha tapshurghan künde u Israilning köz aldida Perwerdigargha mundaq dédi: — «Ey quyash, Gibéon üstide toxtap tur! Ey ay, Ayjalon jilghisi üstide toxtap tur!» **13** Shuni déwidi, xelq düshmenlerdin intiqam élip bolghuchilik quyash mangmay toxtap turdi, aymu toxtap turdi. Bu weqe Yasharning kitabida pütülgen emesmidi? Quyash texminen pütün bir kün asmanning otturisida toxtap olturushqa aldirimidi. **14** Perwerdigar bir insanning nidasigha qulaq salghan shundaq bir kün ilgiri bolup baqmighan we kéyinmu bolup baqmidi; chünki Perwerdigar Israil üçün jeng qildi. **15** Andin Yeshua bilen pütkül Israil Gilgaldiki chédirgahqa yénip keldi. **16** Emma u besh padishah bolsa qéchip Makkedahtiki ghargha yoshuruniwaldi. **17** Shuning bilen birsi Yeshuagha melum qilip: — U besh padishah tépildi; ular Makkedahtiki ghargha yoshuruniwaptu, dédi. **18** Yeshua: — Undaq bolsa gharning aghzigha chong-chong tashlarni yumilitip qoyunglar, andin uning aldida ademlerni közetke qoyunglar. **19** Lékin siler toxtap qalмай düshmenliringlarni qoghlap keynide qalghanlarni qiringlar; ularni öz sheherlirige kirgüzmenklar, chunki Perwerdigar Xudayinglar ularni qolunglarga tapshurup berdi, — dédi. **20** Andin shundaq boldiki, Yeshua bilen Israillar bularni qirip qattiq meghlup qilip yoqatti; lékin qéchip qutulghan bir qalduq mustehkem sheherlirige kiriwaldi. **21** Andin barliq xelq Makkedahtiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha tinch-salamet yénip keldi. Héchkim Israillargha qarshi éghiz échishqa jür'et qilalmidi. **22** Yeshua: — Gharning aghzini échip, u besh padishahni ghardin chiqirip méning qéshimgha élip kélinglar, — dédi. **23** Ular shundaq qilip besh padishahni, yeni Yérusalémning padishahi, Hébronning padishahi, Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi we Eglonning padishahini ghardin chiqirip uning qéshigha élip keldi. **24** U padishahlar Yeshuaning

qéshigha keltürülgende, Yeshua Israilning hemme ademlirini chaqirip, özi bilen jengge chiqqan leshker serdarlirigha: — Kélip putliringlarni bu padishahlarning gedinige qoyunglar, — dédi. Shundaq déwidi, ular kélip putlirini ularning gedenlirige qoydi. **25** Andin Yeshua ulargha: — Qorqmanglar we héch hoduqmanlgar, qeyser we gheyretlik bolunglar; chünki Perwerdigar siler hujum qilghan barliq düshmenliringlarga shundaq ishni qilidu, — dédi. **26** Andin Yeshua padishahlarni qilichlap öltürüp, jesetlirini besh derexke ésip qoydi; ular derexlarning üstide kechkiche ésiqliq turdi. **27** Kün patqanda Yeshuaning buyruqi bilen kishiler ölüklerni derexlerdin chüshürüp, ular ilgiri yoshurun'ghan ghargha tashlap, gharning aghzigha chong-chong tashlarni qoyup qoydi. Bu tashlar taki bükün'ge qeder shu yerde turmaqta. **28** U küni Yeshua Makkedahni ishghal qilip, uning padishahi bilen shehiridiki hemme xelqning birinimu qoymay qilichlap mutleq yoqatti; u Yérixoning padishahigha qilghinidek Makkedahning padishahighimu shundaq qildi. **29** Andin Yeshua bilen barliq Israillar Makkedahtin chiqip, Libnahqa béríp Libnah shehirige hujum qildi. **30** Perwerdigar unimu padishahi bilen qoshup Israilning qoligha tapshurup berdi; Yeshua uni qilich bilen urup, shehiridiki hemme xelqning birinimu qoymay qilichlap öltürdi; u Yérixoning padishahigha qilghinidek uning padishahighimu shundaq qildi. **31** Andin Yeshua bilen barliq Israil Libnahdin chiqip, Laqishqa béríp, uni qamal qilip uninggha hujum qildi. **32** Perwerdigar Laqishni Israilning qoligha tapshurdi; ular ikkinchi künila uni qilich bilen élip, del Libnahqa qilghinidek, shehiridiki xelqning birinimu qoymay qilichlap öltürdi. **33** U waqitta Gezerning padishahi Horam Laqish shehirige medet bérish üçün chiqip keldi; lékin Yeshua uni barliq ademliri bilen qoshup urup, ulardin héchkimni tirik qoymay öltürdi. **34** Andin Yeshua bilen barliq Israil Laqishtin chiqip, Eglon'gha béríp uni qamal qilip, u sheherge hujum qildi. **35** Ular shu küni sheherni élip, uningdiki ademlerni qilichlidi; shu küni Yeshua sheherdiki barliq kishilerni teltöküs yoqatti; u del Laqishqa qilghinidek, ularghimu shundaq qildi. **36** Andin Yeshua bilen Israilning hemmisi Eglondin chiqip Hébron'gha béríp, u sheherge hujum qildi. **37** Ular uni élip, del Eglonda qilghandek uning padishahini qilichlap, uninggha qarashliq hemme

yéza-kentlirini élip, ularning ichide olturushluq hemme ademning héchbirini qoymay qilichlap yoqatti. Yeshua sheherni we ichidiki barliq ademlerni mutleq yoqatti. **38** Andin Yeshua bilen barliq Israillar Debirge béríp, u sheherge hujum qildi. **39** U sheherni élip we uninggha qarashliq hemme yéza-kentlirini qilich bilen urup, padishahini tutup, bulardiki barliq ademlerning héchbirini qoymay teltöküs yoqatti. Yeshua Hébron'gha qilghinidek, Libnahqa we uning padishahigha qilghinidek, Debir bilen uning padishahighimu shundaq qildi. **40** Bu teriqide Yeshua shu pütün yurtni, yeni taghliq rayonni, jenubiy Negew yurtini, Shefelah oymanliqini, dawandiki yurtlarni hujum qilip élip, hemme yurtni ishghal qilip barliq padishahliri bilen meghlup qildi. Israilning Xudasi Perwerdigar buyrughinidek, u héchkimni qoymay, belki nepesi barlarning hemmisini mutleq yoqatti. **41** Yeshua Qadesh-Barnéadin tartip Gazaghiche bolghan yurtlarni, shuningdek Goshenning pütkül yurtini taki Gibéon'ghichimu hujum bilen aldi. **42** Bu qétimqi urushta Yeshua bu padishahlarni meghlup qilip, ularning zéminini igilidi. Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar Israil terepte turup jeng qildi. **43** Andin Yeshua bilen barliq Israil Gilgaldiki chédirgahqa yénip keldi.

11 Emma Hazorning padishahi Yabin bularni anglap Madonning padishahi Yobab bilen Shimronning padishahi we Aqsafning padishahigha adem ewetti, **2** shundaqla shimaldiki taghliq rayondiki padishahlargha, Kinnerotning jenubidiki tüzleqlik, oymanliq we gherbtiki Dor égzilikidiki hemme padishahlargha elchi ewetti; **3** U yene sherq bilen gherb tereptiki Qanaaniylar, Amoriylar, Hittiylar, Perizziylar bilen taghliq rayondiki Yebusiylar we Hermon téghining étikidiki Mizpah yurtida turuwatqan Hiwiylarni chaqirdi. **4** Ular, yeni padishahliri we barliq qoshunliri chiqti; ularning sani déngiz sahilidiki qumdek köp idi, ularning nurghun at we jeng harwiliri bar idi. **5** Bu hemme padishahlar bir bolup yighilip, Israil bilen jeng qilish üçün Merom sulirining boyida chédirlarni tikti. **6** Lékin Perwerdigar Yeshuagha: — Sen ulardin héch qorqmighin; chünki Men ete mushu waqitlarda ularning hemmisini Israilning aldida halaketke tapshurimen. Sen ularning atlirining peylirini késip, harwilirini otta köydürüwétisen, — dédi. **7** Buni anglap Yeshua bilen uning hemme jengchiliri Merom

sulirining yénigha bérip, ularning üstige tuyuqsiz chüshüp hujum qildi. **8** Perwerdigar ularni Israilning qoligha tapshurdi; ularni urup Chong Zidon we Misrefot-Mayimgliche, shundaqla sherq tereptiki Mizpah wadisighiche sürüp bérip, ulardin héchbirini qoymay qilichlap öltürdi. **9** Yeshua Perwerdigarning özige buyrughinidek qilip, ularning atlirining peylirini késip, harwilirini otta köydürüwetti. **10** Shu chaghda Yeshua qaytip bérip, Hazorni ishghal qilip, uning padishahini qilichlap öltürdi. Hazor bolsa shu dewrlerde ashu barliq ellerning béshi idi. **11** [Israilar] sheher ichide olturushluq hemmisini qilichlap öltürüp, héch nepes igisini qoymay hemmisini üzül-késil yoqatti; Hazorni Yeshua otta köydürüwetti, **12** Shu padishahlarining barliq paytext sheherlirini élip, ularning padishahlarini meghlup qildi; Perwerdigarning quli bolghan Musa buyrughinidek, u ularni qilichlap üzül-késil yoqatti. **13** Lékin égzilikke sélin'ghan sheherlerni bolsa, Israil köydürmide; Yeshua ulardin peqet Hazornila köydürüwetti. **14** Israilar bu sheherlerdiki gheniyetlerni we charpaylarni özlirige olja qilip aldi, lékin ichidiki hemme ademlerni qilichlap yoqatti; ular birmu nepes igisini tirik qoymidi. **15** Perwerdigar Öz quli bolghan Musagha néme buyrughan bolsa, Musamu Yeshuagha shuni buyrughanidi we Yeshuamu shundaq qildi. U Perwerdigarning Musagha buyrughinidin héchnémini qaldurmay hemmini shu boyiche ada qildi. **16** Shu teriqide Yeshua shu zéminning hemmisini, yeni taghliq rayondiki zéminlarni, barliq jenubiy Negew zéminini, barliq Goshen zéminini, oymanliqtiki zéminlarni, tüzlengliktiki zéminlarni we Israilning taghliq rayonlirini we Shefelah oymanliqini, **17** Séir dawinighiche sozulghan Halak téghidin taki Hermon téghining étikidiki Liwan jilghisigha jaylashqan Baal-Gadqiche bolghan zéminni igilidi; u ularning hemme padishahlarini tutup ularni ölümge mehkum qildi. **18** Shu teriqide Yeshua bu hemme padishahlar bilen uzun waqit jeng qildi. **19** Gibéonda olturaqlashqan Hiwiylardin bashqa, héchbir sheher Israil bilen sulh tüzmide. Israil ularning hemmisini jeng arqiliqla aldi. **20** Chünki ularning könglining qattiq qilinishi, Israil bilen jeng qilish niyitide bolushi Perwerdigardin idi; buning meqsiti, ularning üzül-késil yoqitilishi; yeni, ulargha héch rehim qilinmay, eksiche Perwerdigar Musagha buyrughinidek ularning yoqitilishi üçhün

idi. **21** U waqitta Yeshua kélip Anakiylargha hujum qilip ularni taghliq rayondin, Hébrondin, Debirdin, Anabdin, Yehudaning hemme taghliq rayoni bilen Israilning hemme taghliq rayonidin yoqatti; Yeshua ularni sheherliri bilen qoshup üzül-késil yoqatti. **22** Shuning bilen Israillarning zéminida Anakiylardin héchbirimu qaldurulmide; peqet Gaza, Gat we Ashdodta birnechchisila qaldi. **23** Shu teriqide Yeshua Perwerdigar Musagha wede qilghandek pütkül zéminni aldi; Yeshua uni Israilgha ularning qoshun-qebilisi boyiche miras qilip teqsim qildi. Andin zémin jengdin aram tapti.

12 Israil Iordan deryasining u teripide, yeni kün chiqish teripide [ikki] padishahni öltürdi. Ular ularning zéminini, yeni Arnon deryasidin tartip Hermon taghliqigha tutashqan zémin bilen sherq tereptiki barliq Arabah tüzlenglikini igilidi. Shu [ikki] padishahlar bolsa: — **2** [birs] Heshbonda turushluq Amoriylarning padishahi Sihon; u Aroer (Aroer Arnon deryasining boyida) we Arnon jilghisidiki sheherdin tartip, Giléadning yérimini öz ichige alghan Yabbok deryasighiche (bu Ammoniylarning chégrisi idi) bolghan yerlerde seltenet qilatti; **3** u seltenet qilghan zémin yene sherq tereptiki Kinnerot déngizidin tartip Arabah déngizighiche, yeni Shor déngizighiche sozulghan Arabah tüzlenglikini, shundaqla sherq tereptiki Beyt-Yeshimotqa baridighan yolni we jenub teripide Pisgah téghining dawanlirining chétigiche sozulghan zéminni öz ichige alatti. **4** Uningdin bashqa Israil Bashan padishahi Ogning zéminini aldi; u Refayiylar [déyilidighan gigantlarning] qalduqidin biri idi (ular Ashtarot we Edreyde turatti). **5** U Hermon téghidiki yurtlarga, Salkah we pütkül Bashan zéminigha, yeni Geshuriylar bilen Maakatiylarning chégrisighiche, shuningdek Giléadning yérimigha, taki Heshbonning padishahi Sihonning chégrisighiche seltenet qilatti. **6** Perwerdigarning quli bolghan Musa bilen Israillar bulargha hujum qilip meghlup qilghanidi we Perwerdigarning quli Musa shu zéminni Rubenlerge, Gadlarga we Manassehning yérim qebilisige miras qilip bergenidi. **7** Töwendikiler Yeshua bilen Israilar Iordan deryasining gherb teripide hujum qilip meghlup qilghan padishahlardur; ularning zéminliri Liwan jilghisidiki Baal-Gadtin tartip, Séirning dawanlirining yénidiki Halak téghighiche bolghan zéminlardin ibaret idi. Yeshua bu zéminlarni Israilning qoshun-qebililiri boyiche ulargha miras qilip berdi,

8 jümlidin taghliq yurtni, Shefelah oymanliqini, Arabah tüzlenglikini, égzliktiki dawanlarni, chöllükni we jenubtiki Negew zéminini, hittiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar, Hiwiylar we Yebusiylarning zéminirini bölüp berdi: — 9 Ularning padishahlrining biri Yérixoning padishahi, biri Beyt-Elning yénidiki Ayining padishahi, 10 biri Yérusalémning padishahi, biri Hébronning padishahi, 11 biri Yarmutning padishahi, biri Laqishning padishahi, 12 biri Eglonning padishahi, biri Gezerning padishahi, 13 biri Debirning padishahi, biri Gederning padishahi, 14 biri Xormahning padishahi, biri Aradning padishahi, 15 biri Libnahning padishahi, biri Adullamning padishahi, 16 biri Makkedahning padishahi, biri Beyt-Elning padishahi, 17 biri Tappuahning padishahi, biri Heferning padishahi, 18 biri Afekning padishahi, biri Lasharonning padishahi, 19 biri Madonning padishahi, biri Hazorning padishahi, 20 biri Shimron-Meronning padishahi, biri Aqsafning padishahi, 21 biri Taanaqning padishahi, biri Megiddoning padishahi, 22 biri Kedeshning padishahi, biri Karmelning yénidiki Yoknéamning padishahi, 23 biri Dor égzlikidiki Dorning padishahi, biri Goyimning padishahi, 24 biri Tirzahning padishahi bolup, jemiý ottuz bir padishah idi.

13 Emma Yeshua yashinip, yéshi xéli bir yerge bérip qalghanidi. Perwerdigar uninggha mundaq dédi: — «Sen emdi qérip qalding, yéshingmu chongiyip qaldi, lékin yene igilinishi kérek bolghan nurghun zémin bar. 2 Bu zéminlar bolsa munular: — Filistiylarning we Geshuriylarning barliq yurtliri, 3 yeni Misirning sherq teripidiki Shihor deryasidin tartip, shimal teripidiki Ekron shehirining chégralirighiche sozulghan yerler (shu yurt Qanaaniylarning zémini hésablinatti), jümlidin Gaza, Ashdod, Ashkélon, Gat we Ekronidiki besh Filistiy emir bashquridighan yurtlar bilen Awwiylarning jenub tereptiki yurtliri; Zidoniylargha tewe bolghan Mearahdin tartip Afek bilen Amoriylarning chégrasighiche bolghan Qanaaniylarning barliq zémini; 5 Gebaliylarning zémini we barliq Liwan zémini, yeni kün chiqish tereptiki Hermon téghining étikidiki Baal-gadtin tartip, Xamat rayonigha kirish éghizighiche bolghan zéminlar; 6 Liwandin tartip Misrepot-Mayimghiche sozulghan taghliqta barliq olturuwatqanlarning, yeni Zidoniylarning zémini qatarliqlardin ibarettur. Bu zémindiki xelqing

hemmisini Men Israil aldidin qoghliwétimen. Shunga sen choqum Méning sanga buyrughinim boyiche buni chek tashlap Israilliqlarga miras qilip teqsim qilip bérishing kérek. 7 Sen emdi bu zéminlarni toqquz qebile bilen Manassehning yérim qebilisige miras qilip bölgin». 8 Rubenler bilen Gadlar bolsa, [Manassehning yérim qebilisige] bilen birlikte Iordan deryasining u qéti, yeni sherq teripide Musaning ulargha bergen mirasigha ige boldi; buni Perwerdigarning quli bolghan Musa ulargha miras qilip bergenidi: — 9 Ularning zéminliri Arnon jilghisining boyidiki Aroerdin tartip, jümlidin jilghining otturisdiki sheher we Dibon'ghiche sozulghan Medeba tüzlengliki, 10 Heshbonda seltenet qilghan, Amoriylarning padishahi Sihonning Ammoniylarning chégrisighiche bolghan hemme sheherliri; 11 Giléad bilen Geshuriylar we Maakatiylarning chet yurtliri, Hermon téghining hemmisi we Salkahghiche sozulghan barliq Bashan zémini; 12 [gigantlar bolghan] Refayiylarning qalduq neslidin bolghan Ashtarot bilen Edreyde seltenet qilghan Ogning Bashediki pütkül padishahliq zéminidin ibaret idi; mushu zémindikilerni Musa meghlup qilip, zéminlirigha ige boldi. 13 Lékin Israillar Geshuriylar bilen Maakatiylarni öz yurtliridin qoghliwetmidi; shunga Geshuriylar bilen Maakatiylar bügün'giche Israil arisida turmaqta. 14 Lékin [Musa] Lawiy qebilisige héch miras zéminni bermigen; Israilning Xudasi Perwerdigar ulargha éytqinidek, Perwerdigargha atap otta sunulghan qurbanliqlar ularning mirasidur. 15 Musa Rubenler qebilisige, jemet-ailliri boyiche yurtlarni miras qilip berdi. 16 Ularning zémini bolsa Arnon jilghisining yénidiki Aroerdin tartip, jilghining otturisdiki sheher we Medebaning yénidiki pütkül tüzlenglik, 17 Heshbon we uninggha qarashliq tüzlengliktiki hemme sheherler, Dibon, Bamot-Baal, Beyt-Baal-Méon, 18 Yahaz, Kedemot, Mefaat, 19 Kiriatayim, Sibmah, we «Jilgha téghi»diki Zeret-Shahar, 20 Beyt-Péor, Pisgah téghidiki dawanlar, Beyt-Yeshimot, 21 tüzlengliktiki barliq sheherler we Heshbonda seltenet qilghan, Amoriylarning padishahi bolghan Sihonning pütkül seltenitining zéminini öz ichige aldi. Bu padishah we uning bilen shu yurttta olturushluq, [Sihon'gha] béqin'ghan serdarlar Ewi, Rekem, Zur, Xur we Reba qatarliq Midiyan emirliri bolsa Musa teripidin öltürülgenidi. 22 Shu waqitta Israillar öltürgenler ichide Béorning oghli palchi Balaammu bar idi; unimu ular qilichlap

öltürgenidi. **23** Rubenlarning zéminining chégrasi Iordan deryasining özi idi. Rubenlarning jemet-aililiri boyiche ulargha bölün'gen mirasi mana bu sheherler bilen kent-qishlaqliri idi. **24** Musa yene Gad qebilisige, yeni Gadlarning jemet-aililiri boyiche ulargha miras bölup bergeni. **25** Ularning zéminliri bolsa Yaazer bilen Giléadning barliq sheherliri, Ammoniylarning zéminining yérimi taki Rabbah aldidiki Aroergiche, **26** Heshbondin tartip Ramat-Mizpeh we Betonimghiche, Mahanayimdin tartip Debirning chégrisighiche, **27** jilghigha jaylashqan Beyt-Haram, Beyt-Nimrah, Sukkot we Zafonlar, Heshbonning padishahi Sihonning seltenitining Iordan deryasining sherqiy qétidiki qalghan qismi, deryani yaqilap Kinneret Déngizining u béshighiche idi. **28** Gadlarning jemet-aililiri boyiche ulargha bölün'gen mirasi mana bu sheherler bilen kent-qishlaqliri idi. **29** Musa Manassehning yérim qebilisigimu miras bergeni; Manassehning yérim qebilisige jemet-aililiri boyiche bu miras bölup bérilgenidi: — **30** zéminliri Mahanayimdin tartip, pütkül Bashan zémini, Bashanning padishahi Ogning pütkül seltenitining zémini we Yairning barliq yéza-kentliri (bu yéza-kentler Bashanning özige jaylashqan bolup, jemi atmish idi), **31** Giléadning yérimi bilen Bashan padishahi Ogning seltenitidiki Ashtarot we Edrey sheherliri Manassehning oghli Makirning ewladigha tewe qilin'ghan bolup, Makirlarning yérim qismigha jemet-aililiri boyiche miras qilip bölup bérilgenidi. **32** Musa Iordan deryasining sherq qétida, Yérixoning udulida, Moabning tüzlenglikliride bolghan waqtida bölup bergen miraslar mana bu zéminlar idi. **33** Lékin Musa Lawiy qebilisige héch miras zéminni teqdim qilmidi; Israilning Xudasi Perwerdigar ulargha éytqinidek, U Özi ularning mirasidir.

14 Israillarning Qanaan zéminidin alghan mirasliri töwendikidek; Eliazar kahin bilen Nunning oghli Yeshua we Israil qebililiridiki jemet-aile bashliqliri mushu miraslarni ulargha bölup bergen. **2** Perwerdigar Musaning wasitisi bilen toqquz yérim qebile toghrisida buyrughinidek, ularning herbirining ülüshi chek tashlash bilen bölup bérildi. **3** Chünki qalghan ikki qebile bilen Manassehning yérim qebilisining mirasini bolsa Musa Iordan deryasining u teripide ulargha teqsim qilghanidi; lékin u Lawiyulargha ularning arisida héch miras bermigenidi **4** (Yüsüpnung ewladliri Manasseh we Efraim dégen ikki qebilige bölün'genidi. Lawiyulargha bolsa, turushqa bolidighan

sheherler békitilip, shundaqla shu sheherlerge tewe yaylaqlardin charpaylirini baqidighan we mal-mülükliirini orunlashturidighan yerlardin bashqa ulargha héch ülüshlerni bermigenidi). **5** Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq qilip zéminni bölüshüwaldi. **6** Yehudalar Gilgalgha, Yeshuaning qéshigha keldi, Kenizziy Yefunnehning oghli Kaleb Yeshuagha mundaq dédi: — «Perwerdigar Öz adimi bolghan Musagha men bilen séning toghrangda Qadesh-Barnéada néme dégenlikini bilisen'ghu; **7** Perwerdigarning adimi Musa méni Qadesh-Barnéadin zéminni charlap kélishe ewetkende, men qiriq yashta idim; chin [étiqadliq] könglüm bilen uninggha xewer yetküzgenidim. **8** Emma men bilen chiqqan qérindashlirim xelqning könglini su qiliwetkenidi. Lékin men bolsam pütün qelbim bilen Perwerdigar Xudayinggha egeshdim. **9** U küni Musa qesem qilip: — «Sen pütün qelbing bilen Perwerdigar Xudayinggha egeshkining üçün, séning putung dessigen zémin jezmen ebedgiche séning bilen neslingning mirasi bolidu» — dégenidi. **10** — Mana Israil chölde sergerdan bolup yürgende, Perwerdigar Musagha shu sözlerni dégen künidin kéyinki qiriq besh yil ichide Özi éytqinidek méni tirik saqlidi. Mana men bugün seksen besh yashqa kirdim. **11** Men mushu kündimu Musa méni charlashqa ewetken kündikidek küchlükmen, meyli jeng qilish bolsun yaki bir yerge bérip-kélishe bolsun, méning yenila baldurqidek küch-dermanim bardur. **12** Emdi Perwerdigar shu künde wede qilghan bu taghliq yurtni manga miras qilip bergin; chünki u küni senmu u yerde Anakiylar turidighanliqini, shundaqla chong hem mustehkem sheherler barliqini anglidingghu. Lékin Perwerdigar men bilen bille bolsila, Perwerdigar éytqinidek men ularni qoghliwétimen». **13** Buni anglap Yeshua Yefunnehning oghli Kalebke bext-beriket tilep, Hébronni uninggha miras qilip berdi. **14** Shunga Hébron taki bugün'giche Kenizziy Yefunnehning oghli Kalebning mirasi bolup turmaqta; chünki u pütün qelbi bilen Israilning Xudasi Perwerdigargha egeshken **15** (ilgiri Hébron bolsa Kiriya-Arba dep atilatti. Arba dégen adem Anakiylar arisida eng dangqi chiqqan adem idi). Shundaq qilip zémin jengdin aram tapti.

15 Yehudalar qebilisining mirasi bolsa jemet-aililiri boyiche chek tashlinip érishken zémin bolup, jenubiy terepning uchi Édomning chégrisigha we Zin chölige tutashti; **2** jenubiy chégrisi «Shor déngizi»ning

ayighidin, yeni jenubiy terepke choqchiyip chiqqan qoltuqtin bashlinip, **3** «Sériq Éshek dawini»ning jenub teripidin ötüp, Zin'gha tutashti; andin Qadesh-Barnéaning jenubini yaqilap Hezron'gha ötüp, Addargha bérip, Karkaahqa burulup, **4** Azmon'gha ötüp Misir éqini bilen chiqip, uchi déngizgha taqishatti. Bu ularning jenubiy chégrisi idi. **5** Sherqiy chégrisi bolsa Shor déngizidin Iordan deryasining déngizgha quyulidighan éghizighiche idi; shimaliy chégrisi bolsa déngizning Iordan deryasining déngizgha quyulidighan éghizidin bashlinip, **6** andin Beyt-Hoglahgha bérip, Beyt-Arabahning shimalidin ötüp, Rubenning oghli Bohanning téshining qéshighiche idi; **7** andin chégra Aqor jilghisidin Debirge qarap ötüp, u yerdin shimal teripige burulup, jilghining jenub teripidiki Adummingha chiqidighan dawanning udulidiki Gilgalgha yétip bérip, andin En-Shemesh suliridin ötüp, En-Rogel buliqigha tutishatti; **8** u yerdin «Ben-Hinnomning jilghisi»gha chiqip, Yebusiylar égzlikidin, yeni Yérusalémning jenub teripidiki dawandin ötüp, andin Hinnom jilghisining aldigha, yeni gherb terepke, Refayiylarning jilghisining shimaliy béshidiki taghning choqqisigha chiqti; **9** chégra bu taghning choqqisidin Neftoah süyining buliqigha bérip, andin Efron téghidiki sheherlirining yéni bilen chiqip, u yerdin Baalah (yeni Kiriati-Yéarim)gha yétip bérip, **10** andin Baalahtin ötüp, gherb teripige qayrilip Séir téghigha bérip, Yéarim téghi (yeni Késalon)ning shimaliy baghridin ötüp, Beyt-Shemeshke chüshüp, Timnahtin ötti; **11** andin shimalgha qarap Ekronning dawini bilen chiqip Shikron'gha ötüp, Baalah téghining yénigha tutiship, Yabneelge yétip, andin uchi déngizgha taqashqanidi. **12** Gherb teripidiki chégrisi bolsa déngiz boyliri idi. Yehudalarning jemet-ailliri boyiche ulargha toxtitilghan töt teripidiki chégra mana shu idi. **13** Yefunehning oghli Kalebge bolsa, Perwerdigarning Yeshuagha bergen emri boyiche, uninggha Yehudalarning arisida bir ülush, yeni Anakning atisi Arbaning shehiri bolghan Hébron ata qilindi. **14** Kaleb shu yerdin Shéshay, Ahiman we Talmay dégen üç Anakiyni qoghliwetti; ular üçü Anakning ewladi idi. **15** Andin shu yerdin chiqip, Debirde turuwatqanlarga hujum qildi (ilgiri Debirning nami Kiriati-Sefer idi). **16** Kaleb: — Kimki Kiriati-Seferge hujum qilip uni alsa, uninggha qizim Aksahni xotunluqqa bérimen, dégenidi. **17** Kalebning

ukisi Kénazning oghli Otniyel uni ishghal qildi, Kaleb uninggha qizi Aksahni xotunluqqa berdi. **18** Shundaq boldiki, qiz yatliq bolup uning qéshigha barar chaghda, érini atisidin bir parche yer sorashqa ündidi. Aksah éshektin chüshüshige Kaleb uningdin: — Séning néme teliping bar? — dep soridi. **19** U jawab bérip: — Méni alahide bir beriketligeysen; sen manga Negewdin [qaghjiraq] yer bergenikensen, manga birnechche bulaqnimu bergeysen, — dédi. Shuni déwidi, Kaleb uninggha üstün bulaqlar bilen astin bulaqlarni berdi. **20** Töwendikiler Yehuda qebilisige ularning jemet-ailliri boyiche tegken miras ülushlerdur: — **21** Yehuda qebilisining eng jenubigha jaylashqan, Édom chégrisi tereptiki sheherler: — Kabzeel, Éder, Yagur, **22** Kinah, Dimonah, Adadah, **23** Kedesh, Hazor, Yitnan, **24** Zif, Telem, Béalot, **25** Hazor-hadattah, Kériot-Hezron (yeni Hazor), **26** Amam, Séma, Moladah, **27** Hazar-Gaddah, Heshmon, Beyt-Pelet, **28** Hazar-Shual, Beer-Shéba, Biziotiya, **29** Baalah, Ijim, Ézem, **30** Eltolad, Késil, Xormah, **31** Ziklag, Madmannah, Sansannah, **32** Libaot, Shilhim, Ayin we Rimmon qatarliqlar jemi yigirme toqquz sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **33** Shefelah oymanliqidiki sheherler bolsa Eshtaol, Zoréah, Ashnah, **34** Zanoah, En-Gannim, Tappuah, Enam, **35** Yarmut, Adullam, Sokoh, Azikah, **36** Shaarayim, Aditaim, Gederah we Gederotaim bolup, jemi on töt sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **37** Bulardin bashqa yene Zinan, Hadashah, Migdal-Gad, **38** Diléan, Mizpah, Yoqteel, **39** Laqish, Bozkah, Eglon, **40** Kabbon, Lahmas, Qitlish, **41** Gederot, Beyt-Dagon, Naamah we Makkedah bolup, jemi on alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **42** Buningdin bashqa yene Libnah, Éter, Ashan, **43** Yeftah, Ashnah, Nezib, **44** Kéilah, Aqzib we Mareshah bolup, jemi toqquz sheher we yene ulargha qarashliq kent-qishlaqlarmu bar idi; **45** yene Ekron bilen uninggha qarashliq yézakentler, **46** shundaqla Ekronning gherb teripidin tartip Ashdodning yénidiki hemme sheherler bilen ularning kent-qishlaqliri qoshulup, **47** Ashdod we uninggha qarashliq yézilar we kent-qishlaqlar, Gaza shehiri we shundaqla Misir éqinighiche we Ulugh Déngizning qirghiqighiche, uninggha qarashliq yézilar we kent-qishlaqlar bar idi. **48** Taghliq rayondiki sheherler: — Shamir, Yattir, Sokoh, **49** Dannah, Kiriati-Sannah (yeni Debir), **50** Anab, Eshtemoh, Anim, **51** Goshen, Holon we Giloh bolup, jemi on bir sheher we ulargha

qarashliq kent-qishlaqlar idi. **52** Buningdin bashqa yene Arab, Dumah, Éshan, **53** Yanim, Beyt-Tappuah, Afikah, **54** Humtah, Kiriati-Arba (yeni Hébron) we Zior bolup, jemiy toqquz sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **55** Buningdin bashqa yene Maon, Karmel, Zif, Yuttah, **56** Yizreel, Yokdéam, Zanoah, **57** Kayin, Gibéah we Timnah bolup, jemiy on sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **58** Buningdin bashqa yene Halhul, Beyt-Zur, Gedor, **59** Maarat, Beyt-Anot we Eltekon bolup, jemiy alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **60** Buningdin bashqa yene Kiriati-Baal (yeni Kiriati-Yéarim) we Rabbah dégen ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **61** Chöldiki sheherler bolsa: — Beyt-Arabah, Middin, Sekakah, **62** Nibshan, «Shor Shehiri» we En-Gedi, jemiy alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **63** Lékin Yérusalémدا olturuqluq Yebusiylarni bolsa Yehudalar qoghliwételmigen; shunga ta бүгүн'giche Yebusiylar Yehudalar bilen Yérusalémда биле турмақта.

16 Yüsüpning ewladlirigha chek tashlinip chiqqan miras zémin bolsa Yérixogha tutash bolghan Iordan deryasidin tartip, Yérixoning sherq teripidiki köllergiche bolghan yurtlar we Yérixodin chiqip, chöldin ötüp Beyt-Elning taghliq rayonigha sozulghan yurtlar idi. **2** Chégrisi Beyt-Eldin tartip Luzgha, andin Arkiylarning chégrisidiki Atarotqa yétip, **3** andin gherb teripige bérip, Yafletiyelning chégrisigha tutishup, Astin Beyt-Horonning chétige chüshüp, Gezerge bérip déngizda axirlishatti. **4** Yüsüpning ewladliri, yeni Manasseh bilen Efraimlar érishken miras ülüshi mana shu idi. **5** Efraimlarning jemet-ailirini boyiche alghan zéminining chégrisi töwendikidek: — miras zéminning sherq tereptiki chégrisi Atarot-Addardin tartip üstün Beyt-Horon'ghiche yétip, **6** andin déngizgha bérip shimalgha qarap Mikmitatqa chiqti; andin yene sherq teripidiki Taanat-Shilohqa qayrilip, uningdin ötüp sherq terepke qarap Yanoahqa, **7** Yanoahdin chüshüp Atarot bilen Naaratqa yétip, Yérixogha tutiship Iordan deryasigha chiqti. **8** Chégra Tappuahdin gherb terepke chiqip Kanah éqinighiche bérip, déngizgha yétip ayaghlashiti. Efraimning qebilisige, yeni ularning jemet-ailirige tegken miras ülüshi shu idi. **9** Buningdin bashqa Efraimlar üçün Manassehning mirasining otturisida birnechche sheherler ayrilghanidi; bu ayrilghan sheherlerning hemmisi qarashliq kent-qishlaqliri

bilen qoshulghanidi. **10** Emma [Efraimlar] Gezerde olturushluq Qanaaniylarni qoghliwetmigenidi; shunga Qanaaniylar ta бүгүн'giche Efraimning arisida turup, mexsus hasharchi medikarlar bolup turmaқта.

17 Manasseh Yüsüpning tunji oghli bolghachqa, uning qebilisigimu chek tashlinip miras bérilgen. Manassehning tunji oghli Makirning [ewladliri] (Makir Giléadning atisi idi) batur palwan bolghachqa, ulargha Giléad bilen Bashan miras qilip béildi. **2** Manassehning qalghan ewladlirimu, jümlidin Abiézerler, Helekler, Asrieller, Shekemler, Heferler bilen Shémidalar öz jemet-ailirini boyiche miras ülüshini aldi. Bular bolsa Yüsüpning oghli Manassehning er jemet ailirini idi. **3** Emdi Manassehning chewrisi, Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning oghul perzentliri yoq bolup, peqet qizlirila bar idi. Uning qizlirining isimliri Mahlah, Noah, Hogleh, Milkah we Tirzah idi. **4** Ular kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yeshua we emirlerning qéshigha bérip ulargha: — Perwerdigar Musagha biz toghruluq qérindashlirimiz qatarida miras bérishke emr qilghanidi, dédi. Shuni déwidi, [Yeshua] Perwerdigarning emri boyiche ularning atisining qérindashliri qatarida ulargha miras berdi. **5** Buning bilen Iordan deryasining u teripidiki Giléad bilen Bashan zéminliridin bashqa, Manassehke yene on ülüsh yer béildi. **6** Chünki Manassehning qizliri uning oghullirining qatarida mirasqa ige bolghanidi; Giléad zémini Manassehning qalghan ewladlirigha tegkenidi. **7** Manassehning zéminining chégrisi bolsa Ashirdin tartip Shekemning utturidiki Mikmitatqa bérip, andin jenub teripige qayrilip, En-Tappuahda turghuchilarning jayighiche tutishatti. **8** Chünki Tappuahning zémini bolsa Manassehge tegkenidi; lékin Manassehning chégrisidiki Tappuah shehiri Efraimgha tewe idi. **9** Chégrisi u yerdin Kanah éqinigha chüshüp, jilghining jenub teripi bilen chiqti. U yerdiki sheherler bolsa Manassehning sheherlirining arisida bolsimu, Efraimgha tegdi. Manassehning chégrisi jilghining shimal teripi bilen bérip déngizgha yétip axirlishatti. **10** Jilghining jenub teripidiki zémin Efraimgha, shimal teripidiki zémin Manassehke tewe idi; gherb teripining chégrisi déngiz idi. Ular zémini shimal teripide Ashirning ülüshigiche yétip, sherq teripi Issakarning ülüshige tutashqanidi. **11** Manassehkimu Issakar bilen Ashirning ülüshliri ichidin Beyt-Shéan we uninggha qarashliq kentler,

Ibléam bilen uninggha qarashliq kentler, Dor ahalisi bilen Dorgha qarashliq kentler, En-Dor ahalisi bilen En-Dorgha qarashliq kentler, Taanaq ahalisi bilen Taanaqqa qarashliq kentler we Mégiddo ahalisi bilen Mégiddogha qarashliq kentler, yeni «Üch Égzilik» dégen yurt tegdi. **12** Lékin Manasseh bu sheherdikilerni qoghliwitelmidi; Qanaaniylar shu yurtlarda turuwérishke niyet baghliganidi. **13** Israillar barghanséri kücheygechke Qanaaniylarni ózlidirige hasharchi qilip béqindurdi, lékin ularni óz yerliridin mutleq qoghliwételmidi. **14** Yüsüpler bolsa Yeshuagha: — Bizler Perwerdigar hazirghiche shundaq beriketlep kelgen, chong bir xelq tursaq, sen némishqa chek tashlash bilen bizge peqet bir ülush miras, bir parche yerla berding? — dédi. **15** Yeshua ulargha jawab bérip: — Eger siler chong bir xelq bolsanglar, Efraimning taghliq yurti silerge tar kelgen bolsa, orman'gha bérip u yerdiki Perizziylar bilen [gigant] Refayiylar yurtida derexlerni késip, özünglar üçün bir jayni chiqiriwélinglar, dédi. **16** Lékin Yüsüpler: — Taghliq yurt bizge yetmeydu; shuning bilen bir waqitta jilghida turuwatqanlar, meyli Beyt-Shéanda we uninggha qarashliq kentlerde bolsun yaki Yizreel jilghisida turuwatqan Qanaaniylar bolsun, hemmisining tömürdin jeng harwiliri bar iken, dédi. **17** Shundaq déwidi, Yeshua Yüsüp jemeti bolghan Efraim bilen Manassehge söz qilip: — Siler derweqe chong bir xelqsiler we zor küchünglar bardur; shunga silerge peqet bir ülushla miras bérilse bolmaydu; **18** ashu pütkül taghliq yurtmu silerge béridu; gerche u ormanliq bolsimu, siler uni késip boshitisiler we uning etraplirighimu ige bolisiler; Qanaaniylarning tömür jeng harwiliri bar, shundaqla küchlük bolsimu, siler ularni heydep chiqiriwiteleysiler, — dédi.

18 Pütkül Israillar jamaiti Shilohqa yighilip, u yerde ibadet chédiri tikti. Gerche zémin ularning aldida boysundurulghan bolsimu, **2** lékin Israillar arisida öz miras ülushi téxi teqsim qilinmighan yette qebile qalghanidi. **3** Shunga Yeshua Israillargha mundaq dédi: — «Ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge bergén bu zéminni qolunglarga élishqa susluq qilip qachan'ghiche keynige sürisiler? **4** Silér özünglar üçün her qebilidin üç ademni tallanglar; men ularni qozghilip bu pütkül zéminni aylinip chiqip, uni herbir qebile öz miras ülushige muwapiq sizip-xatirileshke, andin qéshimgha yénip kélishke ewetimen. **5** Ular zéminni yette ülushke

bölsun; lékin Yehuda qebilisi bolsa jenubtiki öz ülush zéminida turiwersun, Yüsüpning jemetimu shimal tereptiki öz ülush zéminida turiwersun. **6** Silér zéminni yette ülushke bölüp, pasilini xatirilep sizip yénimgha kélinglar; andin men Perwerdigar Xudayimizning aldida bu yerde siler üçün chek tashlaymen. **7** Emma Lawiylarning bolsa, aranglarda ülushi bolmaydu, chünki Perwerdigarning kahinliqi ularning mirasidur. Gad bilen Ruben we Manasseh yérim qebilisi bolsa Iordan deryasining u qéti, sherq teripide Perwerdigarning quli bolghan Musa ulargha miras qilip bergén yerlerni alliqachan alghandur». **8** [Zéminni xatirileshke békitken] kishiler qozghilip yolgha chiqqanda, Yeshua ulargha qattiq jékilep: — Silér bérip zéminni aylinip, uni sizip-xatirilep méning qéshimgha yénip kélinglar; andin men mushu yerde, Shilohning özide Perwerdigarning aldida siler üçün chek tashlaymen, dédi. **9** Shundaq déwidi, bu ademler bérip zéminni aylinip, uni sizip-xatirilep, sheherler boyiche yette ülushke bölüp, xatirige sizip, Shilohdiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha yénip keldi. **10** Andin Yeshua Shilohda Perwerdigarning aldida ular üçün chek tashlidi we shu yerde qebile-jemeti boyiche zéminni Israillargha teqsim qilip berdi. **11** Binyaminlar qebilisige jemet-ailliri boyiche chek tartildi; ular chek arqiliq érishken zémin Yehudalar bilen Yüsüplerning zémini otturisdiki yurt boldi. **12** Ularning shimaliy chégrisi Iordan deryasidin bashlap, Yérixoning shimal teripidiki dawanni yandap, gherb teripige qarap taghliq yurtqa chiqip we Beyt-Awenning chölige tutishatti; **13** andin Luzgha chiqip, luz, yeni Beyt-Elning jenub teripini yandap ötüp, astin Beyt-Horonning jenubidiki taghqa yéqin Atarot-Addargha chüshti; **14** chégra shu yerdin ötüp gherbtin jenubqa qayrilip, Beyt-Horonning jenubining udulidiki taghdin Yehudalarning sheherliridin biri bolghan Kiriya-Baal (yeni Kiriya-Yéarim)gha tutashti. Bu gherb terepning chégrisi idi. **15** Jenub terepning chégrisi Kiriya-Yéarimning chétidin bashlap gherb teripige méngip, Neftohtiki su menbesige tutashti; **16** chégra andin Refayiylarning jilghisining shimal teripige jaylashqan Ben-Hinnomning jilghisining udulidiki taghning béshigha chüshüp, andin Hinnomning jilghisi bilen yene chüshüp, Yebusiylarning égzilikining jenub teripi bilen méngip, andin En-Rogel buliqigha yetti; **17** andin shimal teripige qayrilip En-Shemesh buliqidin ötüp, Adullam dawinining udulidiki Gelilotqa bérip,

Rubening ogʻli Bohanning téshigha chüshüp, **18** we Arabah tüzlenglikining shimal teripidiki égziliktin ötüp, Arabah tüzlenglikige chüshiti. **19** Andin chégra shimal teripige chiqip Beyt-Hoglahning dawinigha tutiship, Iordan deryasining jenubiy éghizida, yeni Shor déngizining shimaliy qoltuqida axirlashti. Bu jenub terepning chégrisi idi. **20** Sherq chégrisi bolsa Iordan deryasining özi idi. Bu Binyaminlarning ülüshi bolup, ulargha jemet-ailir boyiche toxtitilghan miras zéminining chégrisi shu idi. **21** Binyaminlar qebilisige jemet-ailir boyiche tegken sheherler bolsa töwendikilerdur: — Yérixo, Beyt-Hoglah, Émek-Keziz, **22** Beyt-Arabah, Zemarayim, Beyt-El, **23** Awvim, Parah, Ofrah, **24** Kefar-Haamonay, Ofni we Géba bolup, jemi on ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi; **25** Buningdin bashqa Gibéon, Ramah, Beerot, **26** Mizpah, Kefirah, Mozah, **27** Rekem, Irpeel, Taralah, **28** Zelah, Ha-Elef, Yebusi (yeni Yérusalém), Gibéah we Kiriya bolup, jemi on töt sheher we uninggha qarashliq kent-qishlaqlarmu bar idi. Bu bolsa Binyaminlarning miras ülüshi bolup, jemet-ailir boyiche ulargha bérilgenidi.

19 Ikkinchi chek Shiméon'gha chiqti, yeni Shiméonlar qebilisige jemet-ailir boyiche tartildi; ularning mirasi bolsa Yehudalarning miras ülüshining arisida idi. **2** Ularning érishken mirasi ichide Beer-Shéba, Shéba, Moladah, **3** Hazar-Shual, Balah, Ézem, **4** Eltolad, Bitul, Xormah, **5** Ziklag, Beyt-Markabot, Hazar-Susah, **6** Beyt-Libaot we Sharuhen bolup, jemi on üç sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **7** Buningdin bashqa yene Ayin, Rimmon, Éter, Ashan bolup, jemi töt sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar **8** Hemde jenub tereptiki Baalat-Beer (yeni jenubdiki Ramah)ghiche bolghan bu [töt] sheherning etrapidiki hemme kent-qishlaqlarmu bar idi. Bular Shiméonlar qebilisining ülüshi bolup, jemet-ailir boyiche érishken mirasi idi. **9** Shiméonlarning miras ülüshi Yehudalarning ülüshining ichidin élip béildi; chunki Yehudalarning miras ülüshi özlerine köplük qilghanidi, shunga Shiméonlarning miras ülüshi ularning miras ülüshining ichidin béildi. **10** Üchinchi chek Zebulunlar qebilisige jemet-ailir boyiche tartildi; ularning miras chégrisi Saridqa baratti, **11** chégrisi gherb terepte Maréalahqa bérip Dabbeshetke yétip Yoknéamning udulidiki éqin'gha tutishatti; **12** U Saridtin sherq teripige qayrilip, kün chiqishqa burulup Kislot-Tabor

yurtigha tutiship, Dabiratqa ötüp, Yafiyagha bardi; **13** andin shu yerdin u sherq teripige kün chiqishqa [yene] burulup, Gat-Hefer we Et-Kazin'gha kélip Néahqa sozulghan Rimmon yurtigha yétip bardi. **14** Andin u yerdin shimal terepke qayrilip, Hannaton'gha yétip bérip, Yiftah-Elning jilghisida axirlashti. **15** Ularning ülüshi yene Kattat, Nahalal, Shimron, Yidalah we Beyt-Lehemnimu orap, jemi on ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlarnimu öz ichige alatti. **16** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Zebulunlarning miras ülüshi bolup, jemet-ailir boyiche ulargha bérilgenidi. **17** Tötinchi chek Issakargha chiqti, yeni Issakarlar qebilisige jemet-ailir boyiche tartildi; **18** ulargha bérilgen yurtlar Yizreelgiche bolup, Kesullot, Shunem, **19** Hafarayim, Shion, Anaharat, **20** Rabbit, Kishion, Ébez, **21** Remet, En-Gannim, En-Haddah we Beyt-Pazzezni öz ichige aldi; **22** andin chégrisi Tabor, Shahazimah we Beyt-Shemeshke yétip, Iordan deryasida axirlashti; ularning ülüshi jemi on alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **23** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Issakarlarning miras ülüshi bolup, jemet-ailir boyiche ulargha bérilgenidi. **24** Beshinchi chek Ashirlar qebilisige jemet-ailir boyiche tartildi; **25** ularning zémini Helkat, Hali, Beten, Aqsaf, **26** Allammelek, Améad we Mishalni öz ichige aldi; chégrisi gherb terepte Karmel bilen Shihor-Libnatqa tutiship, **27** andin sherq terepke qayrilip Beyt-Dagon'gha bérip, Zebulun [zémini] bilen Yiftah-El jilghisining shimal teripidin ötüp, Beyt-Émek bilen Néielge yétip bérip Kabulning shimal teripige chiqti; **28** Ébron, Rehob, Hammon we Kanahni öz ichige élip Chong Zidon'gha yétip bardi. **29** andin chégrisi Ramah teripige qayrilip, Tur dégen musthekem shehirge bérip, Xosahqa qayrilip, Aqzib bilen Hebelge tutash bolghan déngizda axirlashti; **30** zémini Ummah, Afek we Rehobnimu öz ichige alghan; jemi yigirme ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlarni öz ichige alghanidi. **31** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Ashirlarning miras ülüshi bolup, jemet-ailir boyiche ulargha bérilgenidi. **32** Altinchi chek Naftaligha chiqti, yeni Naftalilar qebilisige jemet-ailir boyiche tartildi; **33** ularning chégrisi bolsa Heleftin chiqip, Zaanannimdiki dub derixidin ötüp, Adami-Nekeb we Yabneeldin chiqip, Lakkumgha yétip Iordan deryasigha bérip axirlashti. **34** Andin gherb terepke

qayrilip Aznot-Taborgha béríp, shu yerdin Hukkokqa chiqip, jenubta Zebulunning ülüş zéminigha tutiship, shimalda Ashirning ülüş zéminigha yétip, kün chiqish teripide Iordan deryasining yénida, Yehudaning ülüş zéminigha ulashti. **35** Naftalining mustehkem sheherliri Ziddim, Zer, Hammat, Rakkat, Kinneret, **36** Adamah, Ramah, Hazor, **37** Kedesh, Edrey, En-Hazor, **38** Yiron, Migdal-El, Horem, Beyt-Anat we Beyt-Shemeshler bolup, jemiý on toqquz sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **39** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Naftalilar qebilisining miras ülüşli bolup, jemet-aíliliri boyiche ulargha bérilgenidi. **40** Yettinchi chek Danlarning qebilisige chiqti; u ularning jemet-aíliliri boyiche tartildi. **41** Ularning miras zémini bolsa Zoréah, Eshtaol, Ir-Shemesh, **42** Shaalabbin, Ayjalon, Yitlah, **43** Élon, Timnatah, Ekron, **44** El-tekeh, Gibbéton, Baalat, **45** Yehud, Bene-Barak, Gat-Rimmon, **46** Me-Yarkon, Rakkon we Yafoning udulidiki yurtni öz ichige aldi. **47** Lékin Danlarning zémini öz qolidin ketken bolghachqa, Danlar chiqip Leshemge hujum qilip uni ishghal qildi; ahalisini qilichlap yoqitip, u yerni özining qilip makanlashti; andin ular Leshemge atisi Danning ismini qoyup, uni Dan dep atidi. **48** Mana bular, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Danlar qebilisige, ularning jemet-aíliliri boyiche miras qilip bérilgenidi. **49** Bu teriqide [Israillar] zéminni chégra-chégra boyiche bölüp boldi; andin ular Nunning oghli Yeshuagha öz arisidin miras bölüp berdi. **50** Perwerdigarning buyruqi boyiche Yeshua tiliginidek uninggha Efraim taghliq yurtidiki Timnat-Sérah dégen sheherni berdi; buning bilen u sheherni qurup chiqip, uningda turdi. **51** Mana bular Eliazar kahin bilen Nunning oghli Yeshua we Israilning qebile-jemetlirining katabashliri bir bolup Shilohda, jamaet chédirining derwazisining aldida turup, Perwerdigarning aldida chek tashlap bölüp teqsim qilghan miraslardur. Bu teriqide ular zéminning teqsimatini tügetti.

20 Perwerdigar Yeshuagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — «Özüm Musaning wasitisi bilen silerge buyrughandek, özünglar üçün «panahliq sheherler»ni tallap békitinglar; **3** bilmey, tasadipiyliqtin adem urup öltürüp qoyghan herqandaq kishi u sheherlerge qéchip ketsun. Buning bilen bu sheherler silerge qan intiqamini alghuchidin panahgah bolidu. **4**

[Ademni shundaq öltürgen] kishi bu sheherlarning birige qéchip béríp, sheherning qowuqigha kélip, shu yerde sheherning aqsqaqallirigha öz ehwalini éytsun; ular uni özige qobul qilip sheherge kirgüzüp, uning özliri bilen bille turushigha uninggha jay bersun. **5** Emdi qan qisasini alghuchi uni qoghlap kelse, ular adem öltürgen kishini qisaskarning qoligha tapshurup bermisun; chünki shu kishining burundin öz qoshnisigha héch öch-adawiti bolmighan, belki tasadipiy urup öltürüp qoyghan. **6** [Adem öltürgen] kishi jamaet aldida soraq qilin'ghuche shu sheherde tursun; andin shu waqittiki bash kahin ölüp ketkende, u shu sheherdin ayrilip, öz shehirige, yeni qéchip chiqqan sheherdiki öyige yénip kelsun. **7** Shuning bilen ular Naftali taghliq yurtidiki Kedeshni, Efraimning taghliq yurtidiki Kiriati-Arba, yeni Hébronni, **8** Yérixoning sherq teripidiki, Iordan deryasining u qétidiki Ruben qebilisining zéminidin tüzlenglikning chölidiki Bezerni, Gad qebilisining zéminidin Giléadtiki Ramotni we Manasseh qebilisining zéminidin Bashandiki Golanni tallap békitti. **9** Mana bu sheherler barliq Israillar we ularning arisida turuwatqan musapirlar üçün panahgah bolushqa békitilgen sheherlerdur; kimki bilmey, tasadipiyliqtin adem öltürgen bolsa, uning jamaet aldida soraq qilinishidin burun, qan qisaskarning qolida ölmesliki üçün shu sheherlerge qéchip kétishke bu sheherler békitilgen.

21 U waqitta Lawiy jemetlirining kattiwashliri kahin Eliazar, Nunning oghli Yeshua we Israil qebililirining kattiwashlirining qéshigha béríp, **2** Qanaan zéminidiki Shilohda ulargha: — Musaning wasitisi arqiliq Perwerdigar biz toghruluq: «Ulargha turushqa sheherlerni, malliri üçün yaylaqlarni qoshup bergin», dep éytqan, dédi. **3** Shuni déwidi, Israillar Perwerdigarning emri boyiche öz miras ülüşliridin munu sheherler bilen yaylaqlarni qoshup Lawiylargha berdi: — **4** birinchi tashlan'ghan chek Kohat jemetlirige chiqti; chek tashlinip, Lawiyar ichidiki kahin Harunning ewladlirigha Yehuda qebilisi, Shiméon qebilisi we Binyamin qebilisining zéminliridin on üç sheher békitildi; **5** Andin Kohatning qalghan ewladlirigha chek tashlinip, Efraim qebile-jemetlirining zéminidin, Dan qebilisining zéminidin we Manasseh yérim qebilisining zéminliridin on sheher békitildi. **6** Gershoning ewladlirigha chek

tashlinip, Issakar qebile-jemetlirining zéminidin, Ashir qebilisining zéminidin, Naftali qebilisining zéminidin we Manassehning yene bir yérim qebilisining zéminidin on üç sheher békitildi. **7** Merarining ewladlirigha, jemet-aililiri boyiche chek tashlinip, Ruben qebilisining zéminidin, Gad qebilisining zéminidin we Zebulun qebilisining zéminidin on ikki sheher békitildi. **8** Bu teriqide Perwerdigar Musaning wasitisi bilen buyrughinidek Israillar chek tashlap bu sheherler bilen yaylaqlirini qoshup, Lawiylargha berdi. **9** Ular Yehudaning qebilisi bilen Shiméonning qebilisining zéminidin töwende tizimlan'ghan munu sheherlerni berdi; — **10** (chek tashlan'ghanda, Lawiylarning nesli bolghan Kohatlar jemetidiki Harunning ewladlirigha birinchi chek chiqqachqa munu sheherler béridi): — **11** ulargha Yehudaning taghliq rayonidiki Kiriya-Arba (Arba Anakning atisi idi), yeni Hébron bilen etrapidiki yaylaqlarni qoshup berdi. **12** Lékin sheherge tewe étizlar bilen kent-qishlaqlarni Yefunehning oghli Kalebke miras qilip berdi. **13** Shundaq qilip ular Harun kahinning ewladlirigha adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Hébron we yaylaqlirini, yene ulargha Libnah bilen yaylaqlirini, **14** Yattir bilen yaylaqlirini, Eshtemoa bilen yaylaqlirini, **15** Holon bilen yaylaqlirini, Debir bilen yaylaqlirini, **16** Ayin bilen yaylaqlirini, Yuttah bilen yaylaqlirini, Beyt-Shemesh bilen yaylaqlirini berdi; bu ikki qebilining zéminliridin jemi toqquz sheherni berdi. **17** Mundin bashqa ulargha Binyamin qebilisining zéminidin Gibéon bilen yaylaqlirini, Géba bilen yaylaqlirini, **18** Anatot bilen yaylaqlirini, Almon bilen yaylaqlirini qoshup jemi toq sheher berdi. **19** Bu teriqide kahinlar, yeni Harunning ewladlirigha bérilgen sheherler on üç boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen béridi. **20** Ular yene Lawiylarning neslidin bolghan Kohatning qalghan jemetlirigimu sheherlerni berdi. Chek tashlash bilen ulargha békitilgen sheherler munular: — ulargha Efraim qebilisining zéminidin **21** Efraimning taghliq rayonidiki adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Shekem bilen yaylaqlirini, yene Gezer bilen yaylaqliri, **22** Kibzaim bilen yaylaqliri we Beyt-Horon bilen yaylaqliri bolup, jemi toq sheherni berdi; **23** buningdin bashqa Dan qebilisining zéminidin Eltekeh bilen yaylaqliri, Gibbéton bilen yaylaqliri, **24** Ayjalon bilen yaylaqliri we Gat-Rimmon bilen yaylaqliri bolup, jemi toq sheherni berdi. **25** Buningdin

bashqa Manasseh yérim qebilisining zéminidin Taanaq bilen yaylaqliri, Gat-Rimmon bilen yaylaqliri bolup, jemi ikki sheherni berdi. **26** Bu teriqide Kohatlarning qalghan jemetlirige bérilgen sheherler on boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen béridi. **27** Lawiylarning jemetliridin bolghan Gershonlarga bolsa ular Manassehning yérim qebilisining zéminidin adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Bashandiki Golan bilen yaylaqlirini, shundaq Beeshtérah bilen yaylaqlirini, jemi ikki sheherni berdi; **28** yene Issakar qebilisining zéminidin Kishion bilen yaylaqliri, Dabirat bilen yaylaqliri, **29** Yarmut bilen yaylaqliri we En-Gannim bilen yaylaqliri bolup, jemi toq sheherni berdi; **30** buningdin bashqa Ashir qebilisining zéminidin Mishal bilen yaylaqliri, Abdon bilen yaylaqliri, **31** Helkat bilen yaylaqliri we Rehob bilen yaylaqliri bolup, jemi toq sheherni berdi; **32** buningdin bashqa Naftali qebilisining zéminidin adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Galilyediki Kedesh bilen yaylaqlirini, yene Hammot-Dor bilen yaylaqliri we Kartan bilen etrapidiki yaylaqliri bolup, jemi üç sheherni berdi. **33** Bu teriqide Gershonlarga bérilgen sheherler on üç boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen béridi. **34** Qalghan Lawiylargha, yeni Merarilar jemetlirige Zebulun qebilisining zéminidin Yoknéam bilen yaylaqliri, Kartah bilen yaylaqliri, **35** Dimnah bilen yaylaqliri we Nahalal bilen yaylaqliri bolup, jemi toq sheherni berdi. **36** Buningdin bashqa Ruben qebilisining zéminidin Bezer bilen yaylaqliri, Yahaz bilen yaylaqliri, **37** Kedemot bilen yaylaqliri we Mefaat bilen yaylaqliri bolup, jemi toq sheherni berdi. **38** Buningdin bashqa Gad qebilisining zéminidin adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Giléadtiki Ramot bilen yaylaqlirini, yene Mahanayim bilen yaylaqliri, **39** Heshbon bilen yaylaqliri we Jaazer bilen yaylaqliri bolup, jemi toq sheherni berdi. **40** Bular bolsa qalghan Lawiylarning jemetlirige, yeni Merarilar jemetlirige bérilgen barliq sheherlerdur; ulargha chek tashlinish bilen bérilgen ülüshi on ikki sheher idi. **41** Israillarning zémini ichidin Lawiylargha békitip bérilgen sheherler jemi qiriq sekkiz idi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen béridi. **42** Bu sheherlerning herbirining etrapida yaylaqliri bar idi; sheherlerning hemmisi shundaq idi. **43** Perwerdigar shu teriqide Israillarning ata-bowilirigha bérishke qesem bilen wede qilghan pütkül zéminni ulargha berdi; ular

kélip uni igilep, u yerde olturdi. **44** U waqitta Perwerdigar ilgiri ularning ata-bowilorigha qesem bilen wede qilghinidek, ulargha her etrapida tinch-aramliq berdi; ularning dushmanliridin héchqandiqi ularning aldida qeddini ruslap tik turalmaytti; belki Perwerdigar hemme dushmanlirini ularning qoligha tapshurdi. **45** Perwerdigarning Israilning jemetige wede qilghan himmetliridin héchbiri qaldurulmay emelge ashuruldi.

22 U waqitta Yeshua Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisidikilerni chaqirip ulargha: — **2** Siler bolsanglar Perwerdigarning quli Musaning silerge buyrughinining hemmisige emel qildinglar, méning silerge emr qilghan barliq sözliringimu qulaq saldinglar; **3** siler bu nurghun künlerde taki bügün'ge qeder qérindashliringlarni tashliwetmey, belki Perwerdigar Xudayinglar [silerge] emr qilghan wezipini tutup keldinglar; **4** emdi Perwerdigar Xudayinglar wede qilghinidek, qérindashliringlarga aramliq berdi; shunga siler Perwerdigarning quli Musa Iordan deryasining u teripide silerge bergen miras zémininglarga, öz chédirliringlarga qaytip béringlar. **5** Peqetla Perwerdigarning quli Musa silerge buyrup tapshurghan qanun-emrlerge emel qilishqa, yeni Perwerdigar Xudayinglarni sóyüp, Uning barliq yollirida méngip, emrlirini tutup uninggha baghlinip, pütün qelbinglar we pütün jan-dilinglar bilen Uning xizmitide bolushqa ixlas bilen köngül bölünglar, — dédi. **6** Shuning bilen Yeshua ularni bext-beriket tilep, yolgha saldi; ular öz chédirlirigha qaytip kétishti. **7** Manasseh yérim qebilisige bolsa Musa ulargha Bashanni miras qilip bergenidi; yene bir yérim qebilige Yeshua Iordan deryasining bu qéti, yeni gherb teripide ularning qérindashlirining arisida miras berdi. Yeshua ularni öz chédirlirigha qaytish yoligha salghan waqtida, u ularghimu bext-beriket tilep, **8** ulargha: — Intayin köp bayliqlar, intayin köp charpaylarni, shundaqla köp miqdarda kümüş, altun, mis, tömür we kiyim-kécheklerni élip, öz chédiringlarga qaytip béringlar; dushmanliringlardin alghan oljini qérindashliringlarga üleshtürüp béringlar, dédi. **9** U waqitta Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan zéminidiki Shilohdin chiqip Israilardin ayrilip, Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen qilghan emri boyiche ularning teelluqati bolghan öz miras zémini Giléad yurtigha qarap qaytip mangdi. **10** Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan

zéminidiki Iordan deryasining boyidiki Gelilotqa yétip kelgende, u yerde Iordan deryasining boyida bir qurban'gahni yasidi; qurban'gah nahayiti chong we heywetlik yasalganidi. **11** Israilargha: «Mana Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan zéminidiki Iordan deryasining u qétidiki Gelilotta, yeni Israilarning udulida bir qurban'gahni yasaptu» dégen xewer anglandi. **12** Israilar bu xewerni anglighan haman, ularning pütkül jamaiti ular bilen urushush üçün Shilohqa toplandi. **13** U waqitta Israilar kahin Eliazarning oghli Finihasni Giléad zéminidiki Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisige mangdurdurdi **14** we shundaqla uning bilen on emirni, Israilning herbir qebilisidin jemet bashliqi bolghan birdin emirni uninggha hemrah qilip ewetti; herbir emir herqaysi ata jemettiki minglighan Israilarning kattiwéshi idi. **15** Bular emdi Giléad zéminigha, Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisige kélip ulargha: — **16** Mana Perwerdigarning pütkül jamaiti silerge mundaq deydu: «Silerning Perwerdigargha egishishtin yénip, özünglarga qurban'gahni yasap, Israilning Xudasidin yüz örüp, Perwerdigargha asiyliq qilip ötküzgen bu rezillikinglar zadi qandaq ish? **17** Péorda burun ötküzgen qebihlikimiz bizge yétip ashmasmu? Gerche Perwerdigarning jamaitining béshigha waba chüshken bolsimu, biz téxi bügün'ge qeder bu ishtin özimizni paklandurmuduq. **18** Siler bügün Perwerdigargha egishishtin yandinglar; shundaq boliduki, siler bügün Perwerdigargha asiyliq qilghan bolghachqa, u jezmen ete Israilning pütkül jamaitige ghezeplinidu. **19** Halbuki, mubada siler miras qilip alghan zémin napak bolup qalghan bolsa, Perwerdigarning teweliki bolghan zémin'gha, Uning chédiri tiklen'gen yurtqa yénip kélip, arimizda miras élinglar. Peqet Perwerdigar Xudayimizning qurban'gahidin bashqa özünglar üçün qurban'gah yasash bilen Perwerdigargha we bizlerge asiyliq qilmanglar. **20** Zerahning oghli Aqan haram békitilgen nersilerdin élip, itaetsizlik qilghan emesmu? Shu sewebtin qebihliki üçün yalghuz ular öltürülüp qalmay, Perwerdigarning ghezipi yene pütkül Israil jamaitining üstige chüshken emesmu?». **21** Shuning bilen Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi minglighan Israilarning kattiwashlirigha jawab bérip mundaq dédi: — **22** «Ilahlarning ilahi Perwerdigardur! Ilahlarning ilahi bolghan Perwerdigar Özi buni bilidu, Israilmu uni bilgey! Eger bu ish asiyliq bolsa yaki Perwerdigargha itaetsizlik bolsa,

emdi bizlarni bugun ölumdin ayimanglar! **23** Eger bizning özimiz üçün qurban'gahni yasishimiz Perwerdigargha egishishtin yénish üçün bolghan bolsa, shundaqla qurban'gahning üstide köydürme qurbanliq sunush, ashliq hediyeirini sunush, inaqliq qurbanliqlirini sunush üçün bolghan bolsa, undaqla Perwerdigar Özi bu ish toghruluq bizdin hésab alsun; **24** eksiche bu ishni qilishimizning sewebi heqiqeten shuki, kelgüsida silerning baliliringlar bizning balilirimizgha: «Silerning Israilning Xudasi Perwerdigar bilen qandaq munasiwitinglar bar? **25** Ey Rubenler we Gadlar, Perwerdigar biz bilen silerning otturimizda Iordan deryasini chégra qilip qoyghan emesmu? Shunga silerning Perwerdigardin héchqandaq nésiwenglar yoqtur!» déyishidin endishe qilduq. **26** Shunga biz: «Qopup bir qurban'gah yasayli; lékin bu köydürme qurbanliqlar üçünmu emes, bashqa xil qurbanliqlar üçünmu emes, **27** belki kelgüsida Perwerdigarning aldida köydürme qurbanliqlirimiz bilen bashqa xil qurbanliqlirimiz we inaqliq qurbanliqlirimiz bilen uning ibaditide bolushimiz üçün, siler we bizning otturimizda, shundaqla kéyinki dewrlirimizde bir esletme guwahliq bolsun üçün uni yasiduq; baliliringlarning kelgüsida balilirimizgha «Perwerdigardin héchqandaq nésiwenglar yoq» démesliki üçün shundaq qilduq. **28** Eger ular kelgüsida biz bilen ewladlirimizgha shundaq dése, biz jawab béríp: «Mana, köydürme qurbanliq sunush üçün yaki bashqa xil qurbanliqlarni sunush üçün yasalghan emes, belki siler bilen bizning otturimizda bir guwahliq bolsun dep yasalghan, bu Perwerdigarning ata-bowilirimiz yasighan qurban'gahining endizisidir!» déyeleymiz. **29** Perwerdigargha asiqliq qilip, Perwerdigargha egishishtin yénip, Perwerdigar Xudayimizning chédirining aldida turghan qurban'gahtin bashqa ikkinchi bir qurban'gahni yasap, uning üstide köydürme qurbanliq, ashliq hediyeeler we bashqa xil qurbanliqlarni ötküzüsh niyiti bizdin néri bolghay!». **30** Kahin Finihas we uning bilen bille kelgen jamaet emirliri, yeni minglighan Israilning kattiwashliri Rubenler, Gadlar we Manassehlarning éytqan sözlirini anglighanda ular shuningdin xush boldi. **31** Eliazarning oghli kahin Finihas Rubenler, Gadlar we Manassehlerge: — Siler Perwerdigargha bu itaetsizlikni qilmighininglar üçün Perwerdigarning otturimizda turuwatqanliqini emdi bilduq; siler

bu ish bilen Israilarni Perwerdigarning qolidin qutquzdunglar, dédi. **32** Andin Eliazar kahinning oghli Finihas bilen emirler Rubenler we Gadlarning yénidin, Giléad zéminidin chiqip Qanaan zéminigha Israilarning yénigha yénip kélip bu xewerni ulargha dep berdi. **33** Bu ish Israilarning neziride yaxshi köründi; Israilar Xudagha hemdusana éytip, Rubenler bilen Gadlarga hujum qilip, ular bilen urushup ularning turuwatqan zéminini weyran qilayli, dégen gepni ikkinchi tilgha almidi. **34** Rubenler bilen Gadlar bu qurban'gahqa «Guwahliq» dep at qoydi; chünki ular: — «U arimizda Perwerdigarning Xuda ikenlikige guwahtur» dédi.

23 Perwerdigar Israilgha etrapidiki dushmanliridin aram béríp uzun zamanlar ötüp, shundaqla Yeshua qérip, yéshimu chongiyip qalghanda, **2** Yeshua pütkül Israilni, ularning aqsaqallirini, bashliqliri, hakim-soraqchiliri bilen beg-emeldarlirini chaqirip ulargha mundaq dédi: — «Men qérip qaldim, yéshimmu chongiyip qaldi. **3** Perwerdigar Xudayinglarning siler üçün mushu yerdiki barliq taipilerge qandaq ishlarni qilghinini özünglar kördünglar; chünki siler terepte turup jeng qilghuchi Perwerdigar Xudayinglar Özidur. **4** Mana, men özüm yoqatqan hemme ellerning zéminliri bilen qalghan bu taipilerning zéminlirini qoshup qebile-jemetinglar boyiche chek tashlap Iordan deryasidin tartip kün pétish tereptiki Ulugh Déngizghiche, silerge miras qilip teqsim qilip berdim. **5** Perwerdigar Xudayinglar Özi ularni aldinglardin qoghlap chiqirip, közünglardin néri qilip, Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqinidek siler ularning zéminigha ige bolisiler. **6** Shunga siler tolimu qeyser bolup Musaning qanun kitabida pütülgenning hemmisini tutup, ong ya solgha chetnep ketmey, uninggha emel qilishqa köngül bölünglar; **7** shundaq qilip, aranglarda qélip qalghan bu taipiler bilen bardikeldi qilmanglar; shuningdek ularning ilahlirining namlirini tilgha almanglar yaki ularning nami bilen qesem qilmanglar; ulargha ibadet qilmanglar, ulargha bash urmanglar; **8** belki bugün'giche qilghininglardek, Perwerdigar Xudayinglarga baghlinip turunglar. **9** Chünki Perwerdigar aldinglardin chong-chong we küchlük ellerni qoghlap chiqiriwetkendur; bugün'giche héchqandaq adem aldinglarda put tirep turalmidi. **10** Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqini boyiche siler terepte turup jeng qilghini üçün silerdin

bir adimlar ularning ming adimini tiripiren qilidu. **11** Shunga Perwerdigar Xudayinglarni söyüsh üçün öz könglünglarga qattiq segek bolunglar! **12** Chünki eger siler Uningdin yüz örüp aranglarda qalghan bu eller bilen ariliship-baghlinip, ular bilen qoda-baja bolup, ular bilen bérish-kélish qilsanglar, **13** undaqa silerge shu ish ayan bolsunki, Perwerdigar Xudayinglar aldinglardin bu ellerni ikkinchi qoghap chiqarmaydu, belki bular silerge qapqan we qiltaq bolup, biqininglarga qamcha bolup chüshüp, közünglerge tiken bolup sanjilidu; axirda Perwerdigar Xudayinglar silerge bergin bu yaxshi zémindin mehrum bolup yoqilisiler. **14** Mana, men bügün barliq ademler muqerrer bésip ötidighan yolni mangimen; silerning pütün dilinglar we wujudunglarga shu roshenki, Perwerdigar Xudayinglarning siler toghruluq qilghan mubarek wedilirining héchbiri emelge ashurulmay qalmidi; hemmisi siler üçün beja keltürülüp, héchqaysisi yerde qalmidi. **15** Lékin siler Perwerdigar Xudayinglarning silerge emr qilip toxtatqan ehdisini buzghanda, Perwerdigar Xudayinglar silerge wede qilghan hemme beriket üstünglerge chüshürülgendek, shundaq boliduki, Perwerdigar Xudayinglar silerni Özi silerge bergin zémindin yoqatquche barliq agah qilghan ishni chüshüridu; siler béríp, [uning ehdisini buzup] bashqa ilahlarga ibadet qilip bash ursanglar, Perwerdigarning ghezipi silerge tutiship, silerni Özi silerge bergin yaxshi zémindin tézla yoq qilidu».

24 Andin Yeshua Israilning hemme qebilirini Shekemge yighip, Israilning aqsqaqalliri, bashliqliri, hakim-sotchiliri bilen beg-emeldarlarini chaqirdi; ular özlirini Xudaning huzurigha hazir qilghanda **2** Yeshua pütkül xelqge: Israilning Xudasi Perwerdigar: — «Qedimki zamanda ata-bowiliringlar, jümlidin Ibrahim bilen Nahorning atisi Terah deryaning u teripide olturatti; ular bashqa ilahlarning qulluqida bolatti. **3** Lékin Men atanglar Ibrahimni deryaning u teripidin élip kélip, uni bashlap pütkül Qanaan zémimini aylandurup, uning neslini awutup uninggha Ishaqni berdim. **4** Andin Men Ishaqqa Yaqup bilen Esawni berdim; Esawgha Séir taghliq rayonini tewelik qilip berdim, Yaqup bilen oghulliri bolsa Misirgha chüshüp bardı. **5** Kéyinrek Men Musa bilen Harunni ewetip, Misirliqlar arisida emellirim bilen ulargha dehshetlik wabalarni chüshürdüm; andin silerni shu yerdin élip chiqtim. **6** Men bu teriqide ata-bowiliringlarni Misirdin élip chiqip, ular [Qizil]

Déngizgha yétip kelginide, misirliqlar jeng harwiliri we atliq eskerliri bilen ata-bowiliringlarni qoghap déngizghiche keldi. **7** Israillar shuan Perwerdigargha nida qiliwidi, U siler bilen Misirliqlarning arisigha tum qarangghuluq chüshürdi; andin déngizni ularning üstige basturup yapti. Siler Öz közliringlar bilen Méning Misirda néme qilghinimni kördünglar; andin siler uzun waqitqiche chölde turdünglar. **8** Kéyinrek Men silerni Iordan deryasining u teripide turghan Amoriylarning zémingha bashlap keldim; ular siler bilen soqushqanda men ularni qolunglarga béríp, siler ularning zémimini igilidinglar. Men ularni aldinglardin yoqitiwettim. **9** U waqitta Moabning padishahi, Zipporning oghli Balaq qopup, Israil bilen jengge chüshti we silerni qarghash üçün Béorning oghli Balaamni chaqirip keldi; **10** lékin Men Balaamning sözige qulaq salmidim; shuning bilen u silerge qayta-qayta bext-beriket tilidi we Men silerni [Balaqning] qolidin qutquzdum. **11** Kéyinrek siler Iordan deryasidin ötüp Yérixogha barghanda Yérixoning ademleri Amoriylar, Perizziylar, Qanaaniylar, Hittiylar, Girgashiylar, Hiwiylar we Yebusiylar siler bilen urushqa qopqini bilen Men ularni qolunglarga tapshurup berdim; **12** Men aldinglarga sériq herini ewettim, sériq here Amoriylarning ikkila padishahini heydiwetkendek ularnimu heydiwetti; bu ish silerning qilichinglar yaki oqyayinglar bilen bolmıdi. **13** Men silerge öz qolunglar bilen emgek singdürmigen bir zéminni, özünglar yasimighan sheherlerni berdim, we siler shularda makan qildinglar; özünglar tikmigenüzümzarliqlar bilen zeytunzarliqlardin méwilirini yewatisiler» deydu, — dédi. **14** — Shunga emdi siler Perwerdigardin qorqup ixlasmenlik we heqiqet ichide uning ibaditide bolunglar; ata-bowiliringlar deryaning u teripide we Misirda choqun'ghan ilahlarni tashlap, peqet Perwerdigarning qulluqida bolunglar. **15** Lékin eger Perwerdigarning ibaditi silerge yaman körünse, kimgé ibadet qilidighiniglarni talliwélinglar — meyli ata-bowiliringlar deryaning u teripide turghanda choqun'ghan ilahlar bolsun yaki siler turuwatqan zémindiki Amoriylarning ilahliri bolsun, ularni tallanglar; lékin men bilen öyümdikiler bolsaq Perwerdigarning ibaditide bolimiz, — dédi. **16** Xelq jawab béríp: — Perwerdigarni terk étip bashqa ilahlarning ibaditide bolush bizdin néri bolsun! **17** Chünki biz bilen ata-bowilirimizni «qulluq makani»

bolghan Misir zéminidin chiqirip, közimizning aldida bu chong möjizilik alametlerni körsitip, qaysi yolda mangmayli, qaysi xelqning arisidin ötmeyli, bizni saqlighuchi Perwerdigar Xudayimiz Özidur! **18** Perwerdigar bu zéminda turgan barliq taipilerni, jümlidin Amoriylarni aldimizdin qoghliwetti; shunga bizmu Perwerdigarning ibaditide bolimiz; chünki U bizning Tengrimizdur! — dédi. **19** Yeshua xelqçe: — Siler Perwerdigarning ibaditide bolalmaysiler, chünki U muqeddes bir Xudadur; U wapasizliqqa heset qilghuchi bir Tengri bolghachqa, itaetsizlikliringlar bilen gunahliringlarni kechürelmeydu. **20** Eger siler Perwerdigarni tashlap, yat ilahlargha choqun'ghan bolsanglar Umu silerdin yüz örüp, silerge yaxshiliq qilip kelgenning ornida silerge bala keltürüp yoqitidu, — dédi. **21** Lékin xelq Yeshuagha jawab bérip: — Hergiz undaq bolmaydu! Biz Perwerdigarning ibaditide bolimiz, — dédi. **22** Buni anglap Yeshua xelqçe: — Özüinglarning Perwerdigarni, Uning ibaditide bolushni tallighanliqinglarga öz-özüinglarga guwahchi boldunglar, déwidi, ular: — Özimiz guwah! — dep jawab bérishti. **23** U: — Undaq bolsa emdi aranglardiki yat ilahlarni chiqirip tashliwétip, könglünglarni Israilning Xudasi Perwerdigargha intilidighan qilinglar, dédi. **24** Xelq Yeshuagha jawab bérip: — Biz Perwerdigar Xudayimizning ibaditide bolup, uning awazighila qulaq salidighan bolimiz, dédi. **25** Shuning bilen Yeshua u küni xelq bilen ehde baghliship, Shekemde ular üçün höküm-belgilimilerni toxtitip berdi. **26** Andin Yeshua bu hemme sözlerni Perwerdigarning qanun kitabigha pütüp, yoghan bir tashni élip kélip, uni Perwerdigarning muqeddes jayining yénidiki dub derixining astigha tiklep qoydi. **27** Andin Yeshua xelqçe: — Mana bu tash bolsa bizge guwah bolup turidu; chünki u Perwerdigarning bizge qilghan hemme sözlirini anglap turdi; u Perwerdigar Xudayinglardin tanmasliqinglar üçün üstüinglarda guwahchi bolup turidu, — dédi. **28** Yeshua shularni dep xelqni yolgha sélip, herbirini öz miras yérige yandurdi. **29** Bu ishlardin kéyin Nunning oghli, Perwerdigarning quli Yeshua bir yüz on yéshida wapat boldi. **30** Ular uni élip bérip, Efraim taghliq rayonida, Gaash téghining shimal teripidiki öz miras ülüshi bolghan Timnat-Sérah dégen jayda depne qildi. **31** Yeshuaning pütkül hayat künliride, shundaqla Yeshuadin kéyin qalghan, Perwerdigarning Israil üçün qilghan hemme möjizilik emellirini obdan

bilidighan aqsaqallarning pütkül hayat künliridimu Israil Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. **32** Yüsüpning söngelklerini bolsa, Israillar ularni Misirdin élip kelgenidi. Ular bularni Shekemge élip bérip, Yaqup Shekemning atisi Hamorning oghulliridin yüz kesitah kümüşhke sétiwalghan yerde depne qildi. Shu yer Yüsüplerning miras ülüshi bolup qaldi. **33** Harunning oghli Eliazarmu wapat boldi; ular uni oghli Finihasqa miras qilip béirilgen Efraimning taghliq rayonidiki Gibéah dégen jayda depne qildi.

Batur Hakimlar

1 We Yeshua wapat bolghandin kéyin shundaq boldiki, Israillar Perwerdigardin: — Bizdin kim awwal chiqip Qanaaniylar bilen soqushsun? — dep soridi. **2** Perwerdigar söz qilib: — Yehuda chiqsun; mana, Men zéminni uning qoligha tapshurdum, — dédi. **3** U waqitta Yehuda akisi Shiméon'gha: — Sen méning bilen bille Qanaaniylar bilen soqushushqa, manga chek tashlinip miras qilin'ghan zémin'gha chiqsang, menmu sanga chek tashlinip miras qilin'ghan zémin'gha sen bilen bille chiqip [soqushimen], déwidi, Shiméon uning bilen bille chiqti. **4** Yehuda u yerge chiqqanda, Perwerdigar Qanaaniylar we Perizziylerni ularning qoligha tapshurdi. Shuning bilen ular Bézek dégen jayda ularni urup qirip, on ming adimini öltürdi. **5** Ular Bézekte Adoni-Bézek dégen padishah bilen uchriship qélip, uning bilen soqushup Qanaaniylar bilen Perizziylerni urup qirdi. **6** Adoni-bézek qachti, ular qoghlap béríp, uni tutuwélip, qollirining chong barmiqi bilen putlirining chong barmiqini késiwetti. **7** Shuning bilen Adoni-Bézek: — Eyni chaghda qollirining chong barmiqi bilen putlirining chong barmiqi késiwétilgen yetmish padishah dastixinimning tégidiki uwaqlarni térip yégenidi. Mana emdi Xuda méning qilghanlirimni özümge yandurdi, dédi. Andin ular uni Yérusalémgha élip bardí, kéyin u shu yerde öldi. **8** Yehudalar Yérusalémgha hujum qilib sheherni ishghal qildi; ular u yerde olturghuchilarni qilichlap qirip, sheherge ot qoyuwetti. **9** Andin Yehudalar chüshüp, taghliq rayon, jenubdiki Negew we Shefelah oymanliqida turuwatqan Qanaaniylar bilen soqushdi. **10** Andin Yehudalar Hébrondiki Qanaaniylargha hujum qilib, Shéshay, Ahiman we Talmaylarni urup qirdi (ilgiri Hébron «Kiriát-Arba» dep atilatti). **11** Andin ular u yerdin chiqip, Debirdé turuwatqanlarga hujum qildi (ilgiri Debir «Kiriát-Sefer» dep atilatti). **12** Kaleb: — Kimki Kiriát-Seferge hujum qilib uni alsa, uninggha qizim Aksahni xotunluqqa bérimen, dégenidi. **13** Kalebning ukisi Kénazning oghli Otniyel uni ishghal qildi, Kaleb uninggha qizi Aksahni xotunluqqa berdi. **14** We shundaq boldiki, qiz [yatliq bolup] uning qéshigha barar chaghda, érimi atisidin bir parche yer sorashqa ündidi. Aksah éshektin chüshüshige Kaleb uningdin: — Séning néme teliping bar? — dep soridi. **15** U jawab béríp: — Méni alahide bir

beriketligeysen; sen manga Negewdin [qaghjiraq] yer bergenikensen, manga birnechche bulaqnimu bergeysen, dédi. Shuni déwidi, Kaleb uninggha üstün bulaqlar bilen astin bulaqlarni berdi. **16** Musaning qéynatisining ewladliri bolghan Kényiler Yehudagha qoshulup «Hormiliq Sheher»din chiqip Aradning jenub teripidiki Yehuda chölige béríp, shu yerdiki xelq bilen bille turghanidi. **17** Yehuda bolsa akisi Shiméon bilen bille béríp, Zefat shehiride turuwatqan Qanaaniylarni urup qirip, sheherni mutleq weyran qildi; shuning bilen sheherning ismi «Xormah» dep atalghan. **18** Andin Yehudalar Gaza bilen uning etrapini, Ashkélon bilen uning etrapini, Ekron bilen uning etrapini igilidi. **19** Perwerdigar Yehuda bilen bille bolghach, ular taghliq yurtni meghlup qilib aldi; lékin jilghidikilerni bolsa, ularning tömür jeng harwiliri bolghachqa, ularni zéminidin qoghliwételmidi. **20** Ular Musaning buyrughinide Hébronni Kalebke berdi. Shuning bilen Kaleb Anakning üç oghlini u yerdin qoghliwetti. **21** Lékin Binyaminlar bolsa Yérusalémda olturuwatqan Yebusiylarni qoghlap chiqiriwételmidi; shunga ta бүгүн'giche Yebusiylar Binyaminlar bilen Yérusalémda bille turmaqta. **22** Yüsüpning jemeti Beyt-Elge hujum qildi; Perwerdigar ular bilen bille idi. **23** Yüsüpning jemeti Beyt-Elning ehwalini bilip kélíshke charlighuchilarni ewetti (ilgiri sheherning nami Luz idi). **24** Charlighuchilar sheherdin bir kishining chiqip kéliwatqinini bayqap uninggha: — Sheherge kiridighan yolni bizge körsitip qoysang, sanga shapaet körsitimiz, — dédi. **25** Shuning bilen shu kishi sheherge kiridighan yolni ulargha körsitip qoydi. Ular béríp sheherdikilerni urup qilichlidi; lékin u adem bilen ailisidikilerni aman qoydi. **26** U adem kéyin Hittiyarlarning zéminigha béríp, shu yerde bir sheher berpa qilib, namini Luz dep atidi. Ta бүгүн'giche uning nami shundaq atalmaqta. **27** Lékin Manassehler bolsa Beyt-Shéanni we uninggha qarashliq kentlerni, Taanaqni we uninggha qarashliq kentlerni ishghal qilmidi; ular Dor we uninggha qarashliq kentlerdiki xelqni, Ibléam we uninggha qarashliq kentlerdiki xelqni, Mégiddo we uninggha qarashliq kentlerdiki xelqni qoghliwétmidi, zéminni almidi; Qanaaniylar shu zéminda turuwérishke bel baghlihanidi. **28** Israil barghanséri kücheygechke Qanaaniylarni özlirige hasharchi qilib béqindurdi, lékin ularni öz yerliridin pütünley qoghliwétmidi. **29** Efraimlarmu Gezerde turuwatqan Qanaaniylarni

qoghliwetmidi; shuning bilan Qanaaniylar Gezerde ular bilan bille turiwerdi. **30** Zebulun ne Qitronda turuwatqanlarni ne Nahalolda turuwatqanlarni qoghliwetmidi; shuning bilan Qanaaniylar ularning arisida olturaqliship, ulargha hasharchi medikar boldi. **31** Ashir bolsa ne Akkoda turuwatqanlarni ne Zidonda turuwatqanlarni qoghliwetmidi, shundaqla Ahlab, Aqzib, Helbah, Afek Rehoblarda turuwatqanlarnimu qoghliwetmidi. **32** Shuning bilan Ashirlar shu zéminda turuwatqanlarning arisida, yeni Qanaaniylarning arisida olturaqliship qaldi; ular Qanaaniylarni öz yéridin qoghliwetmidi. **33** Naftalilar ne Beyt-Shemeshte turuwatqanlarni ne Beyt-Anatta turuwatqanlarni qoghliwetmidi; shuning bilan ular shu zéminda turuwatqanlarning arisida, yeni Qanaaniylarning arisida olturaqliship qaldi; Beyt-Shemesh we Beyt-Anattiki xelq ulargha hasharchi medikar boldi. **34** Amoriylar Danlarni taghliq rayon'gha mejburiy heydep chiqiriwétip, ularni jilghatüzlenglikke chüshüshke yol qoymidi. **35** Amoriylar Heres téghi, Ayjalon we Shaalbirimda turuwérishke niyet baghlighanidi; lékin Yüsüp jemetining qoli kücheygende, Qanaaniylar ulargha hasharchi medikar boldi. **36** Amoriylarning chégrisi bolsa «Sériq Éshek dawini»din qoram téshigha ötüp yuqiri teripige baratti.

2 Perwerdigarning Perishtisi Gilgaldin Bokimgha kélip: — Men silerni Misirdin chiqirip, ata-bowiliringlarga qesem qilip bergen zémín'gha élip kélip: «Men siler bilen qilghan ehdemni ebedgiche bikar qilmaymen; **2** Lékin siler bu zémínning xelqi bilen héchqandaq ehde baghlimanglar, belki ularning qurban'gahlirini buzup tashlishinglar kérek» — dégenidim; lékin siler Méning awazimgha qulaq salmidinglar. Bu silerning néme qilghininglar?! **3** Shunga Men [shu chaghda] silerge: «[Shundaq qilsanglar] ularni silerning aldindin qoghliwetmeymen; ular biqininglarga yantaq bolup sanjilidu, ularning ilahliri silerge tor-tuzaq bolidu» — dep agahlandurdum, — dédi. **4** Perwerdigarning Perishtisi barliq Israillargha bularni dégende, ular ün sélip yighlap kétishti. **5** Shuning bilen bu jayning nami «Bokim» dep qoyuldi; ular shu yerde Perwerdigargha atap qurbanliqlarni sundi. **6** Yeshua xelqni tarqitiwétiwidi, Israillar herqaysisi özlirige miras qilin'ghan zéminni igilesh üçün qaytip kétishti. **7** Yeshuaning pütkül hayat künliride, shundaqla

Yeshuadin kéyin qalghan, Perwerdigarning Israil üçün qilghan hemme karamet emellirini obdan bilgen aqsaqallarning pütkül hayat künliridimu [Israil] xelqi Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. **8** Emdi Nunning oghli, Perwerdigarning quli Yeshua bir yüz on yéshida wapat boldi. **9** Ular uni élip béríp, Efraim taghliq rayonida, Gaash téghining shimal teripidiki öz miras ülüshi bolghan Timnat-Sérah dégen jayda depne qildi. **10** Bu dewrdikilerning hemmisi [ölüp] öz ata-bowilirigha qoshulup ketti; ulardin kéyin Perwerdigarnimu tonumaydighan, shundaqla uning Israil üçün qilghan emellirini bilmigen bir dewr peyda boldi. **11** Shuningdin tartip Israil Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip Baal-butlarning ibaditige kirishti. **12** Ular özlirini Misir zémínidin chiqirip élip kelgen ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni tashlap, etrapidiki taipilerning ilahliridin bolghan yat ilahlargha egiship, ulargha bash urup, Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **13** Ular Perwerdigarni tashlap, Baal we Asherahlarning qulluqigha kirishti. **14** Buning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha tutiship, xarab qilinsun dep, u ularni talan-taraj qilghuchilarning qoligha tashlap berdi, yene etrapidiki düshmenlirining qoligha tapshurup berdi; shuning bilen ular düshmenlirining aldida bash kötürelmidi. **15** Ular qeyerge barmisun, Perwerdigarning qoli ularni apet bilen urdi, xuddi Perwerdigarning déginidek, we Perwerdigarning ulargha qesem qilghinidek, ular tolimu azabliq haletke chüshüp qaldi. **16** Andin Perwerdigar [ularning arisidin] batur hakimlarni turghuzdi, ular [Israillarni] talan-taraj qilghuchilarning qolidin qutquzup chiqti. **17** Shundaqtimu, ular öz hakimlirigha qulaq salmidi; eksiche ular yat ilahlargha egiship buzuqluq qilip, ulargha bash urup choqundi; ata-bowilirining mangghan yolidin, yeni Perwerdigarning emrlirige itaet qilish yolidin tézla chiqip ketti; ular héch itaet qilmidi. **18** Perwerdigar qachaniki ular üçün batur hakimlarni turghuzsa, Perwerdigar haman shu batur hakim bilen bille bolatti, batur hakimning hayat künliride ularni düshmenlirining qolidin qutquzup chiqatti; chünki ularni xarlap ezgenler tüpeylidin kötürülgen ah-zarlarni anglighan Perwerdigar ulargha ichini aghritatti. **19** Lékin batur hakim ölüp kétishi bilenla, ular arqisigha yénip, yat ilahlargha egiship, ularning qulluqigha kirip, ulargha bash urushup, özlirini ata-bowiliridinmu ziyade

bulghaytti; ular ne shu qilmishliridin toxtimaytti, ne öz jahil yolidin héch yanmaytti. **20** Shuning bilan Perwerdigarning ghezipi Israilga qattiq tutashti, U: — «Bu xelq Men ularning ata-bowilirigha tapilighan ehademni buzup, awazimgha qulaq salmighini üçhün, **21** buningdin kéyin Men Yeshua ölgende bu yurtta qaldurghan taipilerdin héchbirini ularning aldidin qoghliwemeymen; **22** buningdiki meqset, Men shular arqiliq Israilning ularning ata-bowiliri tutqandek, Men Perwerdigarning yolini tutup mangidighan-mangmaydighanliqini sinaymen» — dédi. **23** Shuning bilan Perwerdigar shu taipilerni qaldurup, ularni ne derhalla zéminidin mehrum qilip qoghliwetmidi ne Yeshuaning qolighimu tapshurup bermigenidi.

3 Töwendikiler Perwerdigar Qanaaniylar bilan bolghan jengni béshidin ötküzimigen Israilning [ewladlirini] sinash üçhün qaldurup qoyghan taipiler **2** (U Israillarning ewladlirini, bolupmu jeng-urushlarni körüp baqmighanlarni peqet jengni ögünsun dep qaldurghanidi): — **3** — ular Filistiylerning besh emirliki, barliq Qanaaniylar, Zidonluqlar we Baal-Hermon téghidin tartip Xamat éghizighiche Liwan taghliqida turuwatqan Hiwiylar idi; **4** Ularni qaldurup qoyushtiki meqsiti Israilni sinash, yeni ularning Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen ata-bowilirigha buyrughan emrlirini tutidighan-tutmaydighanliqini bilish üçhün idi. **5** Shuning bilan Israillar Qanaaniylar, yeni Hittiylar, Amoriylar, Perizziylar, Hiwiylar we Yebusiylar arisida turdi; **6** Israillar ularning qizlirigha öylinip, öz qizlirini ularning oghullirigha bérip, ularning ilahlirining qulluqigha kirdi. **7** Israillar Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, öz Xudasi Perwerdigarni untup, Baallar we Asherahlarning qulluqigha kirdi. **8** Shuning bilan Perwerdigarning ghezipi Israilga tutiship, ularni Aram-Naharaimning padishahi Qushan-Rishataimning qoligha tapshurdi. Bu teriqide Israillar sekkiz yilghiche Qushan-Rishataimgha béqindi boldi. **9** Israillar Perwerdigargha peryad kötürgende, Perwerdigar ular üçhün bir qutquzghuchini turghuzup, u ularni qutquzdi. U kishi Kalebning inisi Kénazning oghli Otniyel idi. **10** Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp, u Israilgha hakimliq qildi; u jengge chiqiwidi, Perwerdigar Aramning padishahi Qushan-Rishataimni uning qoligha tapshurdi; buning bilen u Qushan-Rishataimning üstidin ghalib keldi. **11** Shuningdin

kéyin zéminda qiriq yilghiche amaniq boldi; Kénazning oghli Otniyel alemdin ötti. **12** Andin Israillar yene Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; ular Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilghachqa, u Moabning padishahi Eglonni Israil bilen qarishilishishqa küchlendürdi. **13** U Ammoniyar we Amalekiylerni özige tartip, jengge chiqip Israilni urup qirip, «Hormiliq Sheher»ni ishghal qildi. **14** Buning bilen Israillar on sekkiz yilghiche Moabning padishahi Eglon'gha béqindi boldi. **15** Shuning bilan Israillar Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar ular üçhün bir qutquzghuchi, yeni Binyamin qebilisidin bolghan Geraning oghli Ehudni turghuzdi; u solxay idi. Israil uning qoli bilen Moabning padishahi Eglon'gha sowghat ewetti. **16** Emdi Ehud özige bir gez uzunluqta ikki bisliq bir shemsher yasatqanidi; uni kiyimining ichige, ong yotisinin üstige qisturuwaldi; **17** U shu halette sowghatni Moabning padishahi Eglonning aldigha élip keldi. Eglon tolimu sémez bir adem idi. **18** Ehud sowghatni teqdim qilip bolghandin kéyin, sowghatni kötürüp kelgen kishilerni ketküzewetti; **19** andin özi Gilgalning yénidiki tash oymilar bar jaydin yénip, padishahning qéshigha kélip: — Ey padishah, mende özlirige deydighan bir mexpiyetlik bar idi, — déwidi, padishah: — Jim tur! — dédi. Shuning bilen etrapidiki xizmetkarlarning hemmisi sirtqa chiqip ketti. **20** Andin Ehud padishahning aldigha keldi; padishah yalghuz salqin balixanida olturatti. Ehud: — Mende sili üçhün Xudadin kelgen bir söz bar, déwidi, padishah orunduqtin qopup öre turdi. **21** Shuning bilen Ehud sol qolini uzitip ong yotisidin shemsherni sughurup élip, uning qorsiqigha tiqti. **22** Shundaq qilip shemsherning destisimu tighi bilen qoshulup kirip ketti, sémez éti shemsherni qisiwalghachqa, Ehud shemsherni qorsiqidin tartip chiqiriwalmidi; üçheypoqi arqidin chiqti. **23** Andin Ehud dalan'gha chiqip, balixanining ishiklirini ichidin étip quluplap qoydi. **24** U chiqip ketkende, padishahning xizmetchiliri kélip qarisa, balixanining ishikliri quluplaqliq idi. Ular: — Padishah salqin öyde chong teretke olturghan bolsa kérek, dep oylidi. **25** Ular uzun saqlap kirmisek set bolarmu dep oylashti; u yenila balixanining ishiklirini achmighandin kéyin, achquchni élip ishiklerni échiwidi, mana, xojisining yerde ölük yatqinini kördi. **26** Emdi ular ikkilinip qarap turghan waqtida, Ehud qéchip chiqqanidi; u tash oymilar bar jaydin ötüp, Séirahqa qéchip kelgenidi. **27** Shu

yerge yetkende, u Efraim taghliq rayonida kanay chéliwidi, Israillar uning bilen birge taghliq rayondin chüshti, u aldida yol bashlap mangdi. **28** U ulargha: — Manga egiship yürüinglar, chünki Perwerdigar dühmininglar Moabiylarni qolunglarga tapshurdi, — déwidi, ular uninggha egiship chüshüp, lordan deryasining kéchiklirini tosup, héchkimni ötküzmedi. **29** U waqitta ular Moabiylardin on mingche eskerni öltürdi; bularning hemmisi tembel palwanlar idi; ulardin héchbir adem qéchip qutulalmidi. **30** Shu küni Moab Israilning qolida bésiqturildi. Zémin seksen yilghiche aman-tinchliqta turdi. **31** Ehuddin kéyin Anatning oghli Shamgar hakim boldi; u alte yüz Filistiyelikni biraqla kala sanjighuch bilen öltürdi; umu Israilni qutquzdi.

4 Emdi Ehud wapat bolghandin kéyin Israillar Perwerdigarning neziride yene rezil bolghanni qilghili turdi. **2** Shuning bilen Perwerdigar ularni Qanaaniylarning padishahi Yabinning qoligha tashlap berdi. Yabin Hazor shehiride seltenet qilatti; uning qoshun serdarining ismi Siséra bolup, u Haroshet-Goyim dégen sheherde turatti. **3** Israillar Perwerdigargha nale-peryad kôtürdi, chünki Yabinning toqquz yüz tömür jeng harwisi bolup, Israillargha yigirme yildin buyan tolimu zulum qilip kelgenidi. **4** U waqitta Lapidotning xotuni Deborah dégen ayal peyghember Israilgha hakim idi. **5** U Efraim taghliqidiki Ramah bilen Beyt-Elning otturisdiki «Deborahning xorma derixi»ning tüwide olturatti; barliq Israillar dewaliri toghrisida höküm sorighili uning qéshigha kéletti. **6** U adem ewetip Naftali yurtidiki Kedeshtin Abinoamning oghli Baraqli chaqirtip kélip, uninggha: — Mana, Israilning Xudasi Perwerdigar [mundaq] emr qilghan emesmu?! U: — Sen bérip Naftalilar qebilisi hem Zebulun qebilisidin on ming ademni özüng bilen bille élip Tabor téghigha chiqqin; **7** shuning bilen Men Yabinning qoshun serdari Sisérani jeng harwiliri we qoshunliri bilen qoshup Kishon éqinining boyigha, séning qéshinggha barghusi niyetke sélip, uni qolunggha tapshurimen dégen, — dédi. **8** Baraq uninggha: — Eger sen men bilen bille barsang, menmu barimen. Sen men bilen barmisang, menmu barmaymen! — dédi. **9** Deborah jawaben: — Maqul, men sen bilen barsam baray; halbuki, sepiring sanga héch shan-sherep keltürmeydu; chünki Perwerdigar Sisérani bir ayal kishining qoligha tapshuridu, — dédi. Shuning bilen

Deborah qopup Baraq bilen bille Kedeshe mangdi. **10** Baraq Zebulunlar we Naftalilarni Kedeshe chaqirtti; shuning bilen on ming adem uninggha egeshiti; Deborahmu uning bilen chiqti **11** (shu chaghda kényilerdin bolghan Heber özini Musaning qéynatisi Hobabning neslidin bolghan kényilerdin ayrip chiqip, Kedeshtning yénidiki Zaanaimning dub derixining yénida chédir tikkenidi). **12** Emdi Sisérage: — Abinoamning oghli Baraq Tabor téghigha chiqiptu, dégen xewer yetküzüldi. **13** Shuni anglap Siséra barliq jeng harwilirini, yeni toqquz yüz tömür jeng harwisini we barliq eskerlirini yighip, Haroshet-Goyimdin chiqip, Kishon éqinining yénida toplidi. **14** Deborah Baraqa: — Qopqin; бүгүн Perwerdigar Sisérani séning qolunggha tapshuridighan kündür. Mana, Perwerdigar aldingda yol bashlighili chiqti emesmu?! — dédi. Shuni déwidi, Baraq we on ming adem uninggha egiship Tabor téghidin chüshti. **15** Perwerdigar Sisérani, uning hemme jeng harwiliri we barliq qoshunini qoshup Baraqling qilichi aldida tiripren qildi; Siséra özi jeng harwisidin chüshüp, piyade qéchip ketti. **16** Baraq jeng harwilirini we qoshunni Haroshet-Goyimigiche qoghlap bard; Siséraning barliq qoshuni qilich astida yiqildi, birimu qalmidi. **17** Lékin Siséra piyade qéchip, Kényilerdin bolghan Heberning ayali Yaelning chédirigha bard; chünki Hazorning padishahi Yabin bilen Kényilerdin bolghan Heberning jemeti otturisida dostluq alaqsisi bar idi. **18** Yael Sisérani qarshi élishqa chiqip uninggha: — Ey xojam, kirgine! Qorqma, méningkige kirgin, dédi. Shuning bilen Siséra uning chédirigha kirdi, u uning üstige yotqan yépip qoydi. **19** U uninggha: — Men ussap kettim, manga bir otlam su bergine, déwidi, ayal bérip süt tulumini échip, uninggha ichküzüp, andin yene uni yépip qoydi. **20** Andin Siséra uninggha: — Sen chédirning ishidide saqlap turghin. Birkim kélip sendin: — Bu yerde birersi barmu, dep sorisa, yoq dep jawab bergin, — dédi. **21** Emdi Heberning ayali Yael qopup, bir chédir qozuqini élip, qolida bolqini tutqiniche shepe chiqarmay uning qéshigha bard; u hérip ketkechke, qattiq uxlap ketkenidi. Yael uning chékisige qozuqni shundaq qaqtiki, qozuq chékisidin ötüp yerge kirip ketti. Buning bilen u öldi. **22** Shu chaghda, Baraq Sisérani qoghlap keldi, Yael aldigha chiqip uninggha: — Kelgin, sen izdep kelgen ademni sanga körsitey, — dédi. U uning chédirigha kirip qariwidi, mana Siséra ölük yatatti, qozuq téxiche

chékisige qéqiqliq turatti. **23** Shundaq qilip, Xuda shu küni Qanaan padishahi Yabinni Israillarning aldida töwen qildi. **24** Shu waqittin tartip Israillar barghanséri küchiyip, Qanaan padishahi Yabindin üstünlükni igilidi; axirda ular Qanaan padishahi Yabinni yoqatti.

5 Shu küni Deborah we Abinoamning oghli Baraq mundaq nezme oqudi: — **2** Israilda yétekchiler yol bashlighini üçhün, Xelq ixtiyaren özlirini pida qilghini üçhün, Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqunglar! **3** Ey padishahlar, anglanglar, Ey emirler, qulqa sélinglar! Men, men Perwerdigargha atap nezme oquymen, Men Israilning Xudasi Perwerdigargha küy éytimen. **4** I Perwerdigar, sen Séirdin chiqqiningda, Édomning yayliqidin chiqip yürüş qilghiningda, Yer titrep, asmanlardin sular tamchidi, Shundaq, bulutlar yamghurlirini yaghdurdi; **5** Taghlar Perwerdigarning aldida tewrendi, Ene Sinay téghimu tewrinip ketti, Israilning Xudasi Perwerdigarning aldida. **6** Anatning oghli Shamgarning künliride, Hem Yaelning künliride, Chong yollar tashlinip qélip, Yoluchilar egri-toqay chighir yollar bilen mangatti; **7** Israilda ezimetler yoqap ketti, Taki menki Deborah qozghilip, Israilda bir ana süpitide peyda bolghinimghiche. **8** [Israillar] yéngi ilahlarni tallidi; Urush derwazilirigha yétip keldi. Qiriq mingche Israilliqning arisida, Ya bir qalqan ya bir neyze tépilisichu?! **9** Qelbim Israilning emirlirige qayildur, Ular xelq arisida özlirini ixtiyaren pida qildi; Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqunglar! **10** I aq ésheklerge min'genler, I nepis zilchilerning üstide olturghanlar, I yolda yürüenler, köngül bölüenlar! **11** Su ekilidighan jaylarda olja bölüşüwatqanlarning jushqun awazilirini anglanglar! Ular shu yerlerde Perwerdigarning heqqaniy emellirini medhiyilep, Uning Israildiki ezimetlirining heqqaniy emellirini teriplishidu. Shu waqitta Perwerdigarning xelqi chüshüp derwazilargha yétip kélip: — **12** «I Deborah, oyghan, oyghan! Oyghan, oyghan, ghezel éytqin! Ornungdin tur, i Baraq, Esirliringni yalap mang, i Abinoamning oghli!» — déyishidu. **13** Mana xelqning az bir qaldisi aliyjanablargha egishish üçhün chüshti, Perwerdigarning xelqi yéningha palwan kebi chüshüp keldi. **14** Mana, Efraimlardin Amalekte yiltiz tartip qalghanlar keldi; Mana, Binyaminlarmu qowmliringha qoshulup egiship keldi; Makirdin emirler chüshüp keldi, Zebulundin serdarliq hasisini tutqanlar yétip keldi. **15** Issakarning

emirliri Deborahgha qoshuldi; Baraq néme qilghan bolsa Issakarmu shundaq qilip, Uning keynidin jilghigha tap basturup étilip chüshti! Rubenning aile-jemetliridikilerning arisida shunche ulugh niyetler qelblirige pükülgenidi! **16** Sen némishqa qotanlarning ichide turup, Qoylargha chélin'ghan neyning awazini anglashni xalap qalding? Rubenning aile-jemetliridikilerning arisida shunche ulugh niyetler qelblirige pükülgenidi! **17** Giléadlar bolsa Iordan deryasining u teripide turup qaldi; Danlarmu némishqa kémilerning yénida toxtap qaldi? Ashirlar bolsa déngiz boyida [jim] olturuwalidi, Déngiz qoltuqlirida turup qaldi. **18** Zebulunlar janlirini ölümge tewekkül qildi; Naftalilarmu jeng meydanidiki yuqiri jaylarda hem shundaq qildi! **19** Padishahlar hemmisi kélip, soqushti, Qanaaniylarning padishahlirimu urushqa chiqti; Taanaqta, Mégiddoning su boylirida urushti. Lékin bir'azmu kümüş olja alalmidi! **20** Asmanlarda yultuzlarmu jeng qildi, Orbitiliridin Sisérargha qarshi jengge atlandi. **21** Kishon deryasining éqini [düshmenni] éqitip ketti; Shu qedimiy derya, u Kishon deryasidur! Ey méning jénim, pütün küchüing bilen algha basqin! **22** Ularning atlirining tuwaqliri takirang-takirang qilmaqta, Tolparliri chapmaqta, chapmaqta. **23** Merozgha lenet oqunglar, deydu Perwerdigarning Perishtisi, U yerde olturghuchilargha lenet oqunglar, Qattiq lenet oqunglar; Chunki ular Perwerdigargha yademege kelmidi, Zalimlargha qarshi Perwerdigargha yademege kelmidi. **24** Ayallar ichide keniylik Heberning ayali Yael bext-beriketlensun, Chédirda turghan ayallar ichide u bext-beriket tapsun! **25** Siséra su soriwidi, u uninggha süt berdi, Ésilzadilerge layiq bir qachida qaymaq tutti; **26** U sol qolini chédir qozuqigha, Ong qolini tömürchining bolqisigha uzatti; Sisérani urup, Bash söngükini chéqip, Chékisidin yanjip ötküzüwetti. **27** Siséra uning ikki putining ariliqigha qiysaydi, U yiqildi, u [ölüktek] yatti, U uning ikki putining ariliqigha qiysaydi, u yiqildi, Qiysayghan yerde u yiqilip, jan berdi. **28** Siséraning anisi penjiridin sirtqa sep saldi, U penjirining rujikidin towlap: — «Uning jeng harwisi némishqa shunche uzaqqiche kelmeydu? Jeng harwilirining atlirining tuyaq sadasi némishqa shunche hayal bolidu? — dédi. **29** Uning dédekliri arisida danalar jawab béridu, Shundaqla, u derweqe öz-özige jawab béridu: — **30** «Ular oljilirini yighip bölüşüwatqan bolmisun yene?! Herbir erkekke [ayagh asti qilishqa] bir-ikkidin qiz tegkendu,

Sisérageha rengdar kiyimlar, Gül keshtilen'gen rengdar kiyimlardin olja tegkendu, Bulangchining boynigha aldi-keyni keshtilen'gen rengdar kiyimler tegken bolsa kérek! **31** I Perwerdigar, Séning barliq dühshenliring ene shundaq yoqutulghay! Lékin Séni söygenler quyashning örlewatqandiki qudritidek küchlük bolghay!». Shuning bilen zémin qiriq yilghiche tinch-amanliq tapti.

6 Israillar Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; shuning bilen Perwerdigar ularni yette yilghiche Midiyaniylarning qoligha tapshurup berdi. **2** U waqitta Midiyaniylar Israilning üstidin ghalib kélip, Israil Midiyaniylarning sewebidin özliri üçün taghlardin, öngkürlerdin we qoram tashlardin panah jaylarni yasidi. **3** Her qétim Israillar uruq térighanda shundaq bolattiki, Midiyaniylar, Amalekiylar we meshriqtikiler kélip ulargha hujum qilatti. **4** Ulargha hujum qilishqa bargahlarni tikip, zémindiki hosulni weyran qilib, Gazaghiche Israilgha héchqandaq ashliq qaldurmay, ularning qoy, kala, éshyklirininimu élip kététti. **5** Chünki ular chéketkilerdek köp bolup, öz mal-charwiliri we chédirlirini élip kéletti; ularning ademliro we tögiliri san-sanaqsiz bolup, zéminni weyran qilish üçün tajawuz qilatti. **6** Shuning bilen Israil Midiyaniylarning aldida tolimu xar haletke chüshüp qaldi; andin Israillar Perwerdigargha naleperiyad kótürdi. **7** Midiyaniylarning destidin Israil Perwerdigargha periyad kótüriginde shundaq boldiki, **8** Perwerdigar Israilgha bir peyghembarni ewetti. U kélip ulargha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men silerni Misirdin chiqirip, «qulluq makani»din élip chiqqanidim; **9** silerni misirliqlarning qolidin, shundaqla silerge barliq zulum qilghuchilarning qolidin qutquzup, ularni aldinglardin qoghliwétip, ularning zéminini silerge berdim **10** we silerge: «Mana, Men Perwerdigar silerning Xudayinglardurmen; siler Amoriylarning zéminida turghininglar bilen ularning ilahiridin qorqmanglar» dégenidim. Lékin siler Méning awazimgha qulaq salmidinglar», — dédi. **11** Andin Perwerdigarning Perishtisi kélip Ofrah dégen jayda Abiézer jemetidiki Yoashqa tewe bolghan dub derixining tüwide olturdi. U waqitta [Yoashning] oghli Gidéon Midiyaniylarning [bulangchiliqidin] saqlinish üçün sharab kölchiki ichide bughday tépiwatatti. **12** Perwerdigarning Perishtisi uninggha körünüp: — Ey jasaretlik palwan, Perwerdigar sen bilen billidur! — dédi. **13** Gidéon

uninggha jawab bérrip: — I xojam, eger Perwerdigar biz bilen bille bolghan bolsa, bu körgülükler némishqa üstimizge keldi? Ata-bowilirimiz bizge sözlep bergen uning barliq möjiziliri qéni? Bular toghrisida ata-bowilirimiz: «Mana, Perwerdigar bizni Misirdin chiqirip kelmigenmidi?» — dédi. Lékin бүгүнкү күнде Perwerdigar bizni tashlap, Midiyaning qoligha tapshurup berdi! — dédi. **14** Perwerdigar uninggha qarap: — Sen mushu küchünge tayinip, bérrip Israilni Midiyaning qolidin qutquzghin! Mana, Men séni ewetken emesmu? — dédi. **15** Gidéon Uninggha: — I Reb, men Israilni qandaq qutquzalaymen? Méning ailem bolsa Manasseh qebilisi ichide eng namriti, özüm atamning jemetide eng kichikidurmen, — dédi. **16** Perwerdigar uninggha: — Men jezmen sen bilen bille bolimen; shunga sen Midiyanlarni bir ademni urghandek urup qirisen, — dédi. **17** Gidéon Uninggha iltija qilib: — Men neziringde iltipap tapqan bolsam, men bilen sözleshkükichining heqiqeten Sen Özüng ikenlikige bir alamet körsetkeysen; **18** ötünimen, men yénip kélip öz hediye-qurbanliqimni aldinggha qoyghuche bu yerdin ketmigeysen, — dédi. U jawab bérrip: — Sen yénip kelgüche kütimen, dédi. **19** Gidéon bérrip [öyge] kirip bir oghlaqni teyyarlap, bir efah ésil undin pétir nan pishurup, göshni séwetke sélip, shorpisini korigha usup bularni uning qéshigha élip kélip, uninggha sundi (U téxiche dub derixining tüwide olturatti). **20** Andin Xudaning Perishtisi uninggha: — Bu gösh bilen pétir nanlarni élip bérrip, mushu yerdiki [qoram] tashning üstige qoyup, shorpini tökkin, — déwidi, u shundaq qildi. **21** Perwerdigarning Perishtisi qolidiki hasini uzitip uchini gösh bilen pétir nanlarga tekküziwidi, [qoram] tashdin ot chiqip, gösh bilen pétir nanlarni yep ketti. Shu haman Perwerdigarning Perishtisimu uning közidin ghayib boldi. **22** Shuning bilen Gidéon uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilip: — Apla, i Reb Perwerdigar! Chataq boldi, chünki men Perwerdigarning Perishtisi bilen yüzmüyüz körüshüp qaldim...! — dédi. **23** Lékin Perwerdigar uninggha: — Xatirjem bolghin! Qorqmighin, ölmeysen, — dédi. **24** Shuning bilen Gidéon Perwerdigargha atap u yerde bir qurban'gah yasap, uning ismini «Yahweh-shalom» dep atidi. Bu qurban'gah ta бүгүн'giche Abiézer jemetining Ofrah dégen jayida bar. **25** U kéchisi Perwerdigar uninggha: — Sen atangning [chong] buqisi we yette yashliq ikkinchi buqisini élip atanggha tewe bolghan Baal

qurban'gahini örüp, uning yénidiki Asherah butini késiwetkin. **26** Andin mushu qorghanning üstige Perwerdigar Xudayinggha atalghan, belgilen'gen resim boyiche bir qurban'gah yasap, ikkinchi bir buqini élip, özüng késiwetken Asherahning parchilirini otun qilip qalap, uni köydürme qurbanliq qilghin, — dédi. **27** Shuning bilen Gidéon öz xizmetchiliridin on ademni élip bérip, Perwerdigarning özige éytqinidek qildi; lékin u atisining öyidikilerdin we sheher ademliridin qorqqini üçün, u bu ishni kündüzi qilmay, kéchisi qildi. **28** Etisi seherde sheher xelqi qopup qarisa, mana, Baal qurban'gahi örüwétilgen, uning yénidiki Asherah buti késiwétilgenidi we yéngi yasalghan qurban'gahning üstide ikkinchi buqa qurbanliq qilin'ghanidi. **29** Buni körtüp ular bir-birige: — Bu ishni kim qilghandu? — déyishti. Ular sürüshtüriwidi, buni Yoashning oghli Gidéonning qilghanliqi melum boldi. **30** Shuning üçün sheherning ademli Yoashqa: — Oghlungni chiqirip bergin! U Baal qurban'gahini örüp, uning yénidiki Asherahni késiwetkini üçün öltürölsun! — dédi. **31** Biraq Yoash özige qarshilishishqa turghan köpchilikke jawab bérip: — Siler Baal üçün dewalashmaqchimusiler? Siler uni qutquzmaqchimu? Kimki uning toghrisida dewalashsa etige qalmay ölümge mehikum qilinsun! Eger Baal derweqe bir xuda bolsa, undaқта uning qurban'gahini birsı örüwetkini üçün, u shu adem bilen özi dewalashsun! — dédi. **32** Bu sewebtin [atisi] Gidéonni «Yerubbaal» dep atidi, chünki [atisi]: «U Baalning qurban'gahini örüwetkini üçün, Baal özi uning bilen dewalashsun!» dégenidi. **33** Emma Midiyan, Amalekler we meshriqtikilerning hemmisi yighilip, [Jordan] deryasidin ötüp Yizreel jilghisida chédirlirini tikishti. **34** U waqitta Perwerdigarning Rohi Gidéonning üstige chüshti; u kanay chéliwidi, Abiézer jemetidikiler yighilip uning keynidin egiship mangdi. **35** Andin u elchilerni Manassehning zéminigha bérip, u yerni aylinip kélishe ewetiwidi, Manassehler yighilip uninggha egiship keldi. U Ashirlargha, Zebulunlarga we Naftalilargha elchi ewetiwidi, ularmu uning aldigha chiqishti. **36** Gidéon Xudagha: — Eger Sen heqiqeten éytqiningdek méning qolum bilen Israilni qutquzidighan bolsang, **37** Undaқта mana, men xaman'gha bir parche qoy térisi qoyup qoyimen; eger peqet térinig üstigila shebnem chüshüp, chörisidiki yerlarning hemmisi quruq tursa, men Özüng éytqiningdek méning qolum arqiliq Israilni

qutquzmaqchi bolghiningni bilimen, — dédi. **38** Ish derweqe shundaq boldi. Etisi seherde Gidéon qopup, yungni siqiwidi, liq bir piyale shebnem süyi chiqti. **39** Andin Gidéon Xudagha yene: Ghezippingni manga qozghimighaysen, men peqet mushu bir qétimla deymen! Sendin ötüney, men peqet yene bu qétim bu tére bilen sinap baqay; iltija qilimenki, emdi bu qétim peqet tére quruq bolup, chörisidiki yernig hemmisige shebnem chüshkey, — dédi. **40** Bu kéchisimu Xuda shundaq qildi; derweqe peqet téri-la quruq bolup, chörisidiki yernig hemmisige shebnem chüshkenidi.

7 Yerubbaal (yeni Gidéon) we özige qoshulghan hemme xelq etisi seher qopup, Harod dégen bulaqning yénigha bérip chédir tikti. Midiyanilarning leshkergahi bolsa uning shimal teripide, Moreh égizlikining yénidiki jilghida idi. **2** Emdi Perwerdigar Gidéon'gha: — Sanga egeshken xelqning sani intayin köp, shunga Men Midiyanilarni ularning qoligha tapshuralmaymen. Bolmisa Israil: «Özimizni özimizning qoli qutquzdi» dep maxtinip kétishi mumkin. **3** Shuning üçün sen emdi xelqqe: «Kimler qorqup titrek basqan bolsa, ular Giléad téghidin yénip ketsun» dep jakarlighin — dédi. Shuning bilen xelqning arisidin yigirme ikki ming kishi qaytip kétép, peqet on mingila qélip qaldi. **4** Perwerdigar Gidéon'gha yene: — Xelqning sani yenila intayin köp; emdi sen bularni suning léwige élip kelgin. U yerde Men ularni sen üçün sinaqtin ötküzey; Men kimni körsitip: «U sen bilen barsun désem», u sen bilen barsun; lékin Men kimni körsitip: «U sen bilen barmisun» désem, u sen bilen barmisun, — dédi. **5** Shuning bilen Gidéon xelqni suning léwige élip keldi. Perwerdigar uninggha: — Kimki it su ichkendek tili bilen yalap su ichse, ularni ayrim bir terepte turghuzghin; hem kimki tizlinip turup su ichse, ularnimu ayrim bir terepte turghuzghin, — dédi. **6** Shundaq boldiki, ochumini aghzigha tegküzüp yalap su ichkenlerdin üç yüzi chiqti. Qalghanlarning hemmisi tizlinip turup su ichti. **7** Andin Perwerdigar Gidéon'gha: — Men mushu suni yalap ichken üç yüz ademning qoli bilen silerni qutquzup, Midiyanni séning qolunggha tapshurimen; lékin qalghan xelq bolsa hemmisi öz jayigha yénip ketsun, — dédi. **8** Shuning bilen bu [üch yüz adem] ozuq-tülük we kanaylirini qoligha élishti; Gidéon Israilning qalghan barliq ademlirini öz chédirigha qayturuwétip, peqet shu üç yüz ademni élip qaldi. Emdi Midiyanilarning

leshkergahi bolsa ularning töwen teripidiki jilghida idi. **9** Shu kéchisi shundaq boldiki, Perwerdigar uninggha: — Sen qopup leshkergahqa chüshkin, chünki Men uni séning qolunggha tapshurdum; **10** eger sen chüshüshdin qorqsang, öz xizmetkaring Purahni bille élip leshkergahqa chüshkin. **11** Sen ularning néme déyishiwatqinini anglaysen, andin sen leshkergahqa [hujum qilip] chüshüshke jür'et qilalaysen, dédi. Buni anglap u xizmetkari Purahni élip leshkergahning chétidiki eskerlerning yénigha bardi. **12** Mana Midiyan, Amalek we barliq meshriqtikiler chéketkilerdek köp bolup, jilghining boyigha yéyilghanidi; ularning tögiliri köplikidin déngiz sahilidiki qumdek heddi-hésabsiz idi. **13** Gidéon barghanda, mana, u yerde birsi hemrahigha körgen chüshini sözlep bériwatatti: — Mana, men bir chüsh kördüm, chüshümde mana, bir arpa toqichi Midiyaning leshkergahigha domulap chüshüptüde; u chédirgha kélip soquluptidek, shuning bilen chédir örülüp, düm kömtürülüp kétéptu — dewatatti. **14** Uning hemrahi jawaben tebir bérip: — Buning menisi shuki, u toqach Yoashning oghli, Israilliq adem Gidéonning qilichidin bashqa nerse emestur; Xuda Midiyan we uning barliq qoshunini uning qoligha tapshuruptu, dédi. **15** Shundaq boldiki, Gidéon bu chüshni we uning bérilgen tebirini anglap, sejde qildi. Andin u Israilning leshkergahigha yénip kélip: — Qopunglar, Perwerdigar Midiyaning leshkergahini qolunglarga tapshurdi, — dédi. **16** Shuning bilen u bu üç yüz ademni üç guruppigha bölüp, hemmisining qoligha birdin kanay bilen birdin quruq komzekni berdi; herbir komzek ichide birdin mesh'el qoyuldi. **17** U ulargha: — Siler manga qarap, méning qilghinimdek qilinglar. Mana, men leshkergahning qéshigha barghanda, néme qilsam, silermu shuni qilinglar; **18** men we men bilen hemrah bolup mangghan barliq ademler kanay chalsaq, silermu leshkergahning chöriside turup kanay chélinglar we: «Perwerdigar üçün hem Gidéon üçün!» dep towanglar, — dédi. **19** Kéyinki yérin kéchilik közetning bashlinishida, közetchiler yéngidin almashqanda, Gidéon we uning bilen bille bolghan yüz adem leshkergahning qéshigha keldi; andin ular kanay chélip qolliridiki komzeklerni chaqti. **20** Shu haman üç guruppidikilerning hemmisi kanay chélip, komzeklerni chéqip, sol qollirida mesh'ellerni tutup, ong qollirida kanaylarni élip: — Perwerdigargha we Gidéon'gha atalghan qilich! — dep

towlashqiniche, **21** ularning herbiri leshkergahning etrapida, öz jayida turushti; yaw qoshuni terep-terepke pétirap, warqirap-jarqirighan péti qachqili turdi. **22** Bu üç yüz adem kanay chalghanda, Perwerdigar pütkül leshkergahtiki yaw leshkerlirini bir-birini qilichlashqa sélip qoydi, shuning bilen yaw qoshuni Zérahqa baridighan yoldiki Beyt-Shittah terepke qachti; ular Tabbatning yénidiki Abel-Meholahning chégrisighiche qachti. **23** Andin Naftali, Ashir we pütkül Manassehning qebililiridin Israillar chaqirip kélindi we ular Midiyaniylarni qoghliidi. **24** Shuning bilen Gidéon Efraim pütkül taghliqini arilap kélishke elchilerni ewetip Efraimlarga: — «Siler chüshüp Midiyaniylargha hujum qilinglar, Beyt-Barahqiche, shundaqla Iordan deryasighiche barliq éqin kéchiklirini igilep, ularni tosuwélinglar», dédi. Shuning bilen Efraimning hemme ademleri yighilip, Beyt-Barahqiche we Iordan deryasighiche barliq éqin kéchiklirini igilidi. **25** Ular Midiyaning Oreb we Zeeb dégen ikki emirini tutuwaldi; Orebni ular «Oreb qoram téshi» üstide, Zeebni «Zeeb sharab kölchiki»de öltürdi, Midiyaniylarni qoghlap bérip, Oreb we Zeebning bashlirini élip, Iordan deryasining u teripige Gidéonning qéshigha keldi.

8 (Kéyin, Efraimlar uninggha: — Sen némishqa bizge shundaq muamile qilisen, Midiyaniylar bilen soqushqa chiqqanda, bizni chaqirmidighghu, dep uning bilen qattiq déyiship ketti. **2** U ulargha jawaben: — Méning qilghanlirimni qandaqmu silerning qilghininglarga tengleshtürgili bolsun? Efraimning üzümlerni pasangdighini, Abiézerlerning üzüm üzginidin artuq emesmu? **3** Xuda Midiyaning emirliri Oreb bilen Zeebni qolunglarga tapshurghan yerde, méning qolumdin kelginini qandaqmu silerning qilghininglarga tengleshtürgili bolsun? — dédi. Shundaq déwidi, ularning uninggha bolghan achchiqi yandi). **4** Emdi Gidéon Iordan deryasining boyigha yétip keldi. U we özige hemrah bolghan üç yüz adem hérip ketken bolsimu, ular yenila Midiyaniylarni qoghlap deryadin ötti. **5** Gidéon Sukkot shehiridikilerge: — Manga hemrah bolup kelgen kishilerge nan bersenglar, chünki ular hérip-charchap ketti. Biz Midiyaning ikki padishahi Zebah we Zalmunnani qoghlap kétép barimiz, — dédi. **6** Lékin Sukkotning chongliri jawab bérip: — Zebah we Zalmunna hazir séning qolunggha chüshtimu?! Biz séning mushu leshkerliringge nan béremduq?!

— dédi. 7 Gidéon: — Xep! Shundaq bolghini üchün Perwerdigar Zebah we Zalmunnani méning qolumgha tapshurghanda, etliringlarni chöldiki yantaq we shoxa bilen xamanda tépimen, — dédi. 8 Gidéon u yerdin Penuelge bérip, u yerdiki ademlergimu shundaq déwidi, Penueldiki kishilermu uninggha Sukkottikilerdek jawab berdi. 9 U Penueldikilerge: — Men ghelibe bilen yénip kelginimde, bu munaringlarni örüwétimen, — dédi. 10 U chaghda Zebah we Zalmunna Karkor dégen jayda idi; ular bilen mangghan qoshunda on besh mingche leshker bar idi. Bular bolsa meshriqliqlarning pütkül qoshunidin qélip qalghanliri idi, chünki ularin qilich tutqanliridin bir yüz yigirme mingi öltürülgenidi. 11 Gidéon bolsa Nobah we Yogbixahning sherqidiki köchmenler yoli bilen chiqip Midiyaning leshkergahigha hujum qilip, ularni tarmar qildi; chünki leshkergahtikiler tolimu endishsiz turghanidi. 12 Zebah we Zalmunna qéchip ketti; Gidéon keynidin qoghlap bérip, Midiyaning bu ikki padishahi Zebah we Zalmunnani tutuwaldi; u pütkül leshkergahtikilerni alaqqade qilip tiripiren qiliwetti. 13 Andin Yoashning oghli Gidéon Heres dawinidin ötüp, jengdin qaytip keldi. 14 U Sukkotluq bir yash yigitni tutuwélip, uningdin sürüshte qiliwidi, yigit uninggha Sukkotning chongliri we aqsqaqallirining isimlirini yézip berdi. Ular jemi bolup yetmish yette adem idi. 15 Andin Gidéon Sukkotning ademlirining qéshigha yétip barghanda: — Siler méni zangliq qilip: «Zebah we Zalmunna hazir séning qolunggha chüshtimu? Biz séning bilen bille mangghan mushu harghin ademliringge nan béremduq?» dégenidinglar! Mana, u Zebah we Zalmunna dégenler! — dédi. 16 Shuni dep u shehning aqsqaqallirini tutup kélip, chöldiki yantaq bilen shoxilarni élip kélip, ular bilen Sukkotning ademlirini urup edipini berdi. 17 Andin u Penuelning munarini örüp, sheherdiki ademlerni öltürdi. 18 Gidéon Zebah we Zalmunnani soraq qilip: — Siler ikkinglar Taborda öltürgen ademler qandaq ademler idi? — dep soriwidi, ular jawab bérip: — Ular sanga intayin oxshaytti; ularning herbiri shahzadidek idi, — dédi. 19 U buni anglap: — Ular méning bir tughqanlirimdur, biz bir anining oghullirimiz. Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, siler eyni waqitta ularni tirik qoyghan bolsanglar, men silerni hergiz öltürmeyttim, — dédi; 20 shuning bilen u chong oghli Yeterge: — Sen qopup bularni öltürgin, — dédi. Lékin oghul kichik bolghachqa qorqup, qilichini

sughurmidi. 21 Shuning bilen Zebah we Zalmunna: — Sen özüng qopup bizni öltürgin; chünki adem qandaq bolsa küchimu shundaq bolidu, — dédi. Shundaq déwidi, Gidéon qopup Zebah we Zalmunnani öltürdi. U tögilirining boynidiki hilal ay shekillik bézeklerni éliwaldi. 22 Andin Israillar Gidéon'gha: — Sen bizni Midiyaning qolidin qutquzghanikensen, özüng bizge padishah bolghin; oghlung we oghlungning oghlimu bizning üstimizge höküm sürsun, — dédi. 23 Emma Gidéon ulargha jawab bérip: — Men üstünglerge seltenet qilmaymen, oghlummu üstünglerge seltenet qilmaydu; belki Perwerdigar Özi üstünglerge seltenet qilidu, dédi. 24 Andin Gidéon ulargha yene: — Silerge peqet birla iltimasim bar: — Her biringlar öz oljanglardin halqa-zénilerni manga béringlar, dédi (Midiyanlar Ismaillardin bolghachqa, herbiri altun zire-halqilarni taqaytti). 25 Ular jawaben: — Bérishe razimiz, dep yerge bir yépinchini sélip, herbiri uning üstige oljisidin zire-halqilarni élip tashlidi. 26 U sorap yiqhgan altun zirilerning éghirliqi bir ming yette yüz shekel altun idi, buningdin bashqa Midiyan padishahliri özige asqan hilal ay shekillik buyumlar, zunnar, uchisigha kiygen sösün éginler we tögilerning boynigha asqan altun zenjirlermu bar idi. 27 Gidéon bu nersilerdin bir efod yasitip, öz shehiri Ofrahta qoyup qoydi. Netijide, pütkül Israil uni izdep buzuqchiliq qildi. Buning bilen bu nerse Gidéon we uning pütün ailisige bir tor-tuzaq boldi. 28 Midiyaniylar shu teriqide Israillarning aldida boysundurulup, ikkinchi bash kötürelmidi; zémin Gidéonning künliride qiriq yilghiche tinch-aramliq tapti. 29 Yoashning oghli Yerubbaal qaytip bérip, öz öyide olturdi. 30 Gidéonning ayalliri köp bolghachqa, uning pushtidin yetmish oghul töreldi. 31 Shekemde uning bir kénizikimu bar idi; u uninggha bir oghul tughup berdi, Gidéon uning ismini «Abimelek» dep qoydi. 32 Yoashning oghli Gidéon uzun ömür körüp, qérip alemdin ötti. U Abiézerlerge tewe bolghan Ofrahda, öz atisi Yoashning qebrisige depne qilindi. 33 Gidéon ölgendin kéyin Israillar keynige yénip, Baal butlirigha egiship buzuqchiliq qildi we «Baal-Bérit»ni özlirining ilahi qilip békitti. 34 Shundaq qilip Israillar özlirini etrapidiki barliq dühmenlirining qolidin qutquzghan öz Xudasi Perwerdigarni untudi 35 we shuningdek Gidéonning Israilgha qilghan hemme yaxshiliqlirini héch eslimey, Yerubbaal (yeni Gidéon)ning jemetige héchbir méhribanliq körsetmidi.

9 Emdi Yerubbaalning oghli Abimelek Shekemdiki anisining aka-ukilirining qéshigha béríp, ular we anisining atisining pütkül jemetidikilergé: — **2** Siler Shekemdiki barliq ademlarning quliqigha sóz qilip ulargha: «Siler üçün yetmish kishi, yeni Yerubbaalning oghulliri üstünglerge höküm sürgini yaxshimu yaki birla ademning üstünglerdin höküm sürgini yaxshimu? Ésinglarda bolsunki, men silerning qan-qérindishinglarmen» — dégen gépimni yetküzünglar, — dédi. **3** Shuning bilen uning anisining aka-ukiliri u toghruluq bu geplerning hemmisini Shekemdikilerning qulaqlirigha éytti. Ularning köngli Abimelekke mayil bolup: — U bizning qérindishimiz iken'ghu, diyiship, **4** Baal-Béritning butxanisidin yetmish shekel kümüşni élip, uninggha berdi. Bu pul bilen Abimelek birmunche bikar telep lükcheklerni yallap, ulargha bash boldi. **5** Andin u Ofrahqa, atisining öyige béríp özining aka-ukiliri, yeni Yerubbaalning oghulliri bolup jemi yetmish ademni bir tashning üstide öltürüwetti. Lékin Yerubbaalning kichik oghli Yotam yoshuruniwalghachqa, qutulup qaldi. **6** Andin pütkül Shekemdikiler we Beyt-Millodikilerning hemmisi yighiliship béríp Abimelekni Shekemdiki dub derixining tüwide padishah qilip tiklidi. **7** Bu xewer Yotamgha yetküzüldi; u béríp Gerizim téghining choqqisigha chiqip, u yerde turup yuqiri awazda köpchilikke towlap: — Ey Shekem chongliri, méning sözümgé qulaq sélinglar, andin Xudamu silerge qulaq salidu. **8** Künlerdin bir küni derexler özlirining üstige höküm süridighan bir derexni mesihlep padishah tikleshke izdep chiqip, zeytun derixige: — Üstimizge padishah bolup bergin, deptiken. **9** Zeytun derixi ulargha jawab béríp: — Xudagha we insanlargha bolghan hörmetni ipadileydighan méyimni tashlap, bashqa derexlarning üstide turup pulanglashqa kétémdim? — deptu. **10** Buni anglap derexler enjür derixining qéshigha béríp: — Sen kélip üstimizge padishah bolghin, dep iltija qiliptu; **11** Enjür derixi ulargha jawab béríp: — Men öz shirnem bilen yaxshi méwemni tashlap, bashqa derexlarning üstide turup pulanglashqa kétémdim? — deptu. **12** Shuning bilen derexler üzüm talliqining qéshigha béríp: — Sen kélip bizning üstimizge padishah bolghin, deptu, **13** üzüm téli ulargha jawab béríp: — Men Xuda bilen ademlerni xush qilidighan yéngi sharabni tashlap, bashqa derexlarning üstide turup pulanglashqa kétémdim? — deptu. **14** Andin derexlarning hemmisi

azghanning qéshigha béríp: — Sen kélip bizning üstimizge padishah bolghin, deptu; **15** azghan ulargha jawab béríp: — Eger siler méni semimiy niyitinglar bilen üstünglerge padishah qilishni xalisanglar, kélip méning sayemning astida panahlininglar; bolmisa, azghandin bir ot chiqidu we Liwanning kédir derexlirini yep kétidu! — deptu. **16** Eger silerning Abimelekni padishah qilghininglar rast semimiy we durus niyet bilen bolghan bolsa, Yerubbaal we uning ailisidikilergé yaxshiliq qilghan, uning qilghan emelliri boyiche uninggha qayturghan bolsanglar — **17** (chünki atam siler üçün jeng qilip, öz jénini xeterge tewekkul qilip silerni Midiyanning qolidin qutquzdi! **18** Lékin siler бүgün atamning jemetige qarshi qozghilip, uning oghullirini, jemi yetmish ademni bir tashning üstide öltürüp, uning dédikining oghli Abimelekni tughqininglar bolghini üçün Shekem xelqining üstige padishah qilip tiklepsiler!) **19** — emdi eger siler Yerubbaal we jemetige semimiy we durus muamile qilghan bolsanglar, siler Abimelektin xushalliq tapqaysiler, umu silerdin xushalliq tapqay! **20** Lékin bolmisa, Abimelektin ot chiqip, Shekemdikiler we Beyt-Milloning xelqini yep ketsun; shundaqla, Shekemdikiler we Beyt-Milloning xelqidin ot chiqip, Abimelekni yep ketsun! — dédi. **21** Yotam qérindishi Abimelektin qorqup, qéchip Beer dégen jaygha béríp, u yerde olturaqliship qaldi. **22** Abimelek Israilgha üç yil seltenet qildi. **23** Xuda Abimelek bilen Shekemning ademliri otturisigha bir yaman roh ewetti; shuning bilen Shekemdikiler Abimelekke asiyliq qilishqa qozghaldi. **24** Buning meqsiti, Yerubbaalning yetmish oghligha qilin'ghan zorawanliq we qan qerzni ularni öltürgen qérindishi Abimelekning boynigha chüshürüş, shundaqla öz aka-ukilirini öltürüşke uni qollap-quwwetligen Shekemdiki kishilerning béshigha chüshürüştin ibaret idi. **25** Shekemdiki kishiler Abimelekni tutmaqchi bolup, taghlarning choqqilirigha paylaqchilarni böktürme qilip turghuzdi; ular u yerdin ötken yoluchilarning hemmisini bulang-talang qildi. Bu ish Abimelekke yetküzüldi. **26** Ebedning oghli Gaal öz aka-ukiliri bilen Shekemge köchüp kéliwidi, Shekemdiki kishiler uninggha ishench baghlap uni öz yar-yöliki qildi. **27** Shundaq qilip ular sheherdin étizliqqa chiqip, üzümzarlarning üzümilirini üzüp siqip, sharab yasap, shadliq qilip öz butining ibadetxanisigha kirip, yep-ichiship Abimelekning üstidin lenet oqughili turdi.

28 Ebedning oghli Gaal: — Abimelek dégen kim idi? Shekem dégen néme idi, biz néme dep uninggha xizmet qilghudekmiz?! U Yerubbaalning oghli emesmu? Zebul uning nazatetchisi emesmu? Siler Shekemning atisi Hamorning ademlirining xizmitide bolsanglar bolidu! Biz némishqa Abimelekning xizmitide bolidikenmiz? 29 Kashki bu xelq méning qol astimda bolsa idi! U chaghda men Abimelekni heydiwtettim! Men Abimelekke: — Öz qoshuningni köpeytip, jengge chiqqin! — dégen bolattim. 30 Emdi sheher bashliqi Zebul Ebedning oghli Gaalning bu sözlirini anglighinida, achchiqi kélip, 31 elchilerni Abimelekning qéshigha yoshurunche ewetip: «Mana, Gaalning oghli qérindashliri bilen Shekemge kéliwatidu; mana, sheherni silige qarshi chiqishqa qutritiwatidu. 32 Shunga sili ademlirini élip bügün kéche [sheher] etrapidiki étizliqqa béríp marap olturghayla; 33 ete kün chiqqan haman qozghilip sheherge hujum qilghayla; u we uning ademliri silige qarshi chiqqanda, sili ehwalgha qarap uninggha taqabil turghayla, — dédi. 34 Buni anglap, Abimelek hemme ademlirini élip, kéchisi chiqip, töt topqa bölünüp, yoshurunup Shekemge hujum qilishqa marap olturdi. 35 Ebedning oghli Gaal sirtqa chiqip sheherning derwazisida öre turghanda, Abimelek öz ademliri bilen yoshurun'ghan jaydin chiqti. 36 Gaal xelqni körüp Zebulgha: — Mana tagh choqqiliridin ademler chüshüwatidu, dédi. Lékin Zebul uninggha jawaben: — Taghlarning kölenggisi sanga ademlerdek körünidu, — dédi. 37 Gaal yene söz qilip: Mana, bir top ademler dönglerdin chüshüp kéliwatidu, yene bir top ademler «Palchilarning dub derixi»ning yoli bilen kéliwatidu, — dédi. 38 Andin Zebul uninggha: — Séning: «Abimelek dégen kim idi, biz uning xizmitide bolattuqmu?» dep chong gep qilghan aghzing hazir qéni? Mana bular sen közge ilmighan xelq emesmu? Emdi chiqip ular bilen soqushup baqqin! — dédi. 39 Shuning bilen Gaal Shekemdikiler bilen chiqip Abimelek bilen soqushushqa bashlidi. 40 Lékin Abimelek uni meghlup qilip qoghli; u uning aldidin qachti, shundaqla nurghun yarilan'ghan ademler sheherning derwazisighiche yétiship ketkenidi. 41 Andin Abimelek Arumahda turup qaldi. Zebul bolsa Gaal we uning qérindashlirini qoghlap, ularning Shekemde turushigha yol qoymidi. 42 Etisi [Gaaldikiler] dalagha chiqti; bu xewer Abimelekke yetkende 43 u xelqini élip,

ularni üç topqa bölüp, dalada yoshurunup marap turdi; u qarap turuwidi, Shekem xelqi sheherdin chiqti. U qopup ulargha hujum qildi. 44 Abimelek we uning bilen bolghan birinchi top atlinip sheherning derwazisining aldigha bésip béríp, u yerde turdi; qalghan ikki top étilip béríp dalada turghan ademlerge hujum qilip ularni qiriwetti. 45 Shu teriqide Abimelek pütün bir kün sheherge hujum qilip, uni élip, uningda turuwatqan xelqni óltürüp, sheherni xaniweyran qilip üstige tuzlarni chéchiwetti. 46 Shekem munaridiki ademlarning hemmisi buni anglap, Bérít dégen butning ibadetxanisidiki qorghan'gha kiriwaldi. 47 Shekem munaridiki ademler bir yerge yighiliwaptu, dégen xewer Abimelekke yetti. 48 Shuning bilen Abimelek ademlirini élip Zalmon téghigha chiqti; u qoligha paltini élip derexning bir shéxini késip élip, óshnisige qoyup, andin özi bilen bolghan xelqqe: — Méning néme qilghinimni kördünglar, emdi silermu tézdin shundaq qilinglar, — dédi. 49 Buni anglap xelqning herbiri Abimelektek birdin shaxni késip élip, uninggha egiship béríp, shaxlarni qorghanning yénigha döwilep, ot qoyup qorghan we uningda bolghanlarni köydürüwetti. Buning bilen Shekemning munaridiki hemme ademler, jemi mingche er-ayal öldi. 50 Andin Abimelek Tebezge béríp, u yerde bargah qurup Tebezge qorshap, hujum qilip uni ishghal qildi. 51 Lékin sheherning otturisida mustehkem bir minar bar idi; barliq er-ayal, jümlidin sheherning hemme chongliri u yerde qéchip béríp, derwazini ichidin taqap, munarning üstige chiqiwaldi. 52 Abimelek munargha hujum qilip, uninggha ot qoyushqa munarning derwazisigha yéqinlashqanda, 53 bir ayal yarghunchaqqning üstünki téshini Abimelekning béshigha étip uning bash süngikini sunduriwetti. 54 Andin Abimelek derhal öz yarighini kötürgüchi yigitni chaqirip uninggha: — Qilichingni sughurup méni óltürüwetkin; bolmisa, xelq méning toghramda: «Bir ayal kishi uni óltürüwétiptu» déyishidu, — dédi. Buni anglap yigit uni sanjip óltürüwetti. 55 Andin Israilning ademliri Abimelekning ölgini körüp, ularning hemmisi öz jaylirigha qaytip kétishti. 56 Shundaq qilip Xuda Abimelekning özining yetmish aka-ukisini óltürüp, atisigha qilghan rezillikini uning öz béshigha yandurdi; 57 shuningdek Xuda Shekemning ademliri qilghan barliq yamanliqlirininimu ularning béshigha yandurup chüshürdi. Buning bilen Yerubbaalning oghli Yotam éytqan lenet ularning üstige keldi.

10 Abimelektin kéyin Issakar qebilisidin bolghan Dodoning newrisi, Puakning oghli Tola dégen kishi Israilni qutquzushqa turdi; u Efraimning taghliridiki Shamir dégen jayda turatti; **2** u Israilgha yigirme üç yil hakim bolup alemdin ötti we Shamirda depne qilindi. **3** Uningdin kéyin Giléadliq Yair turdi; u Israilgha yigirme ikki yil hakim boldi. **4** Uning ottuz oghli bolup, ular ottuz texeyge minip yüretti. Ular ottuz sheherge igidarchiliq qilatti; bu sheherler Giléad yurtida bolup, ta bügün'giche «Yairning kentliri» dep atalmaqta. **5** Yair wapatt bolup, Kamonda depne qilindi. **6** Lékin Israillar yene Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Baal bilen Asherah butlirigha bash urup, shundaqla Suriyening ilahliri, Zidondikilerning ilahliri, Moabning ilahliri, Ammoniylarning ilahliri we Filistiylerning ilahlirining ibaditige kirip, Perwerdigarni tashlap, uninggha ibadette bolmide. **7** Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghilip, ularni Filistiylerning we Ammoniylarning qoligha tashlap berdi. **8** Bular bolsa shu yili Israillarni qattiq bésip ezdi; andin ular Iordan deryasining meshriq teripide Amoriylarning zéminidiki Giléadta olturushluq barliq Israil xelqige on sekkiz yilgiche zulum qildi. **9** Ammoniylar yene Iordan deryasidin ötüp, Yehuda, Binyamin we Efraim jemetige qarshi hujum qildi: shuning bilen pütkül Israil qattiq azablandi. **10** Shuning bilen Israillar Perwerdigargha peryad qilip: — Biz sanga gunah qilduq, öz Xudayimizni tashlap, Baal butlirining qulluqigha kirip kettuq, dédi. **11** Perwerdigar Israillargha: — Men silerni misirliqlardin, Amoriylardin, Ammoniylardin we Filistiylerdin qutquzghan emesmidim? **12** Zidoniylar, Amalekler we Maonlar kélip silerge zulum qilghinida, Manga peryad qilghininglarda silerni ularning qolidin qutquzghan emesmidim? **13** Shundaqtimu, siler yene Méni tashlap, yat ilahlarning qulluqigha kirdinglar. Men silerni emdi qutquzmaymen! **14** Emdi béríp özünglar tallighan ilahlargha peryad qilinglar, qiyinchiliqqa qalghan chéghinglarda shular silerni qutquzsun, — dédi. **15** Emma Israillar Perwerdigargha yalwurunup: — Biz gunah qilduq! Emdi neziringge néme yaxshi körünse bizge shundaq qilghin, bizni peqet mushu bir qétimla qutquzuwalghaysen! — dédi. **16** Shuning bilen Israil yat ilahlarni öz arisidin chiqirip tashlap, Perwerdigarning ibaditige kirishti; [Perwerdigar] Israilning tartiwatqan azab-oqubetlirini körüp, köngli yérím boldi. **17** Shu

waqitta Ammoniylar toplinip Giléadta chédirgha tikti; Israillarmu yighilip kélip Mizpahgha chüshüp chédirgha tikti. **18** Giléadtiki xelqning chongliri özara: — Kim Ammoniylar bilen soqushushqa bashlamchi bolsa, u barliq Giléadttikilerge bash bolidu, dédi.

11 Shu chaghda Giléadliq Yeftah dégen kishi batur palwan idi. U bir pahishe ayalning oghli bolup, Giléadtin törelgenidi. **2** Lékin Giléadning öz ayali uninggha birnechche oghul bala tughup bergenidi; bu ayaldin tughulghan oghulliri chong bolghanda Yeftahni öydin qoghlap: — Sen bashqa xotundin bolghan oghul bolghachqa, atimizning öyidin mirasqa ige bolmaysen, — dédi. **3** Shuning bilen Yeftah qérindashliridin qéchip, Tob dégen zéminda turup qaldi. Shu yerde birmunche bikar telepler Yeftahning etrapigha bir-birlep yighildi. Ular uning bilen kirip-chiqip yüretti. **4** Emma birnechche waqit ötkende Ammoniylar Israil bilen soqushqa chiqti. **5** Ammoniylar Israilgha hujum qilghanda Giléadning aqsqaalliri Yeftahni Tob zéminidin élip kelmekchi bolup uning yénigha bardi. **6** Ular béríp Yeftahqa iltija qilip: — Bizning Ammoniylar bilen urush qilishimiz üçün sen kélip bizge serdar bolup bergin, — dédi. **7** Yeftah Giléadning aqsqaallirigha jawaben: — Siler méni öch körüp atamning jemetidin heydiwetkenidinglarchu, emdi béshinglarcha balayi'apet chüshkende qandaqsige méning qéshimgha kélip qaldinglar, — dédi. **8** Giléadning aqsqaalliri Yeftahqa: — Durus, lékin séni biz bilen bille béríp Ammoniylargha qarshi jeng qilip, Giléadta hemme olturuwatqanlarcha bash bolsun dep, qéshinggha kelduq, — dédi. **9** Yeftah Giléadning aqsqaalliridin: — Eger siler méni Ammoniylar bilen soqushushqa yandurup barghininglarda, Perwerdigar ularni méning qolumgha tapshursa, men silerge bash bolamdimen? — dep soridi. **10** Giléadning aqsqaalliri Yeftahqa jawab béríp: —Éytqiningdek qilmisAQ, Perwerdigar Özi arimizda guwah bolup hóküm chiqarsun! — dédi. **11** Buni anglap Yeftah Giléadning aqsqaalliri bilen bardi; xelq uni özlirige hem bash hem serdar qilip tiklidi. Yeftah Mizpahgha barghanda hemme sözlirini Perwerdigarning aldida bayan qildi. **12** Andin Yeftah Ammoniylarning padishahigha elchilerni ewetip, uningdin: — Méning zéminimgha bésip kirip, men bilen soqushushqa mende néme heqqing bar idi? — dep soridi. **13** Ammoniylarning padishahi Yeftahning elchilirige jawab béríp: —

Chünki Israillar Misirdin chiqip kelgende ular Arnon deryasidin tartip [shimaldiki] Yabbok éqinighiche we [gherbte] Jordan deryasighiche méning zéminimni bulap igiliwalghanidi. Emdi sen bu yerlerni tinchliq bilen manga yandurup ber! — dédi. **14** Yeftah elchilerni Ammoniylarning padishahining qéshigha yene ewetip **15** uninggha: — Yeftah söz qilip mundaq deydu: «Israïl ne Moabning zéminini ne Ammonning zéminini igilimidi, **16** belki ular Misirdin chiqip kelgende chöl-bayawanda méngip Qizil déngizdin ötüp, andin Qadesh dégen jaygha yétip kelgenidi; **17** shu chaghda Israilliqar Édom padishahining qéshigha elchiler ewetip: «Zéminliridin késip ötüwélishqa ijazet bergeyla» dep soriwidi, Édom padishahi unimighanidi. Shuning bilen ular Moab padishahining qéshigha [iltija bilen] elchilerni ewetse, umu qoshulmighanidi. Shu sewebtin Israillar Qadeshte turup qalghan; **18** andin ular chöl-bayawan bilen méngip Édom zémini bilen Moab zéminini aylinip ötüp, Moab zéminining sherq teripidin kélip, axirida Arnon deryasining shu qétida chédir tikti. Ular Moabning chégrisi ichige kirmidi; chünki Arnon deryasi Moabning chégrasidur. **19** Andin Israïl Amoriylarning padishahi Sihon'gha, yeni Heshbonning padishahining qéshigha elchilerni ewetip: «Bizning zéminlirining ichidin ötüp öz jayimizgha bériwélishimizgha ijazet bergeyla» — dédi. **20** Lékin Sihon Israïlgha ishench qilalmay, yurtidin ötkili qoymidi; u belki xelqlirining hemmisini yighip, Jahzah dégen jaygha chüshüp chédirgah tikip, Israïl bilen urushti. **21** Emma Israïlning Xudasi Perwerdigar Sihonni barliq xelqi bilen qoshup Israïlning qoligha tapshurdi, Israillar ularni urup qirdi. Andin Israïl shu yerde olturushluq Amoriylarning hemme zéminini igilidi. **22** Arnon deryasidin tartip Yabbok éqinighiche, chöl-bayawandin tartip Jordan deryasighiche Amoriylarning pütkül zéminini igilidi. **23** Israïlning Xudasi Perwerdigar Amoriylarni Öz xelqi bolghan Israïlning aldidin qoghlap chiqardi, emdi sen shu yurtqa ige bolmaqchimusen? **24** Séning ilahing Qémosh sanga igiletken yerge özüng ige boldungghu? Shuninggha oxshash Perwerdigar Xudayimiz aldimizdin heydep chiqiriwetken xelqning yérige bolsa, bizmu shuninggha ige bolimiz. **25** Emdi sen derweqe Moabning padishahi bolghan Zipporning oghli Balaqtinmu küchlükmu? U qachan Israïl bilen tirkesken yaki Israïl bilen jeng qilishqa jür'et qilghan? **26** Yene kélip, Israïl Heshbon we

uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarda, Aroer we uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarda hemde Arnon deryasining boyidiki barliq sheherlerde üç yüz yil makan tutup olturghan waqitlarda, némishqa siler shu yerlerni qayturuwalmidinglar? **27** Shunga men sanga gunah qilmidim, belki manga tajawuz qilip, yamanliq qilghuchi sen özüngdursen. Birdinbir adalet chiqarghuchi Perwerdigar Özi бүгүн Israillar bilen Ammoniylarning otturisasida höküm chiqarsun!» — dédi. **28** Lékin Ammoniylarning padishahi Yeftahning elchi ewetip éytqan sözlirini tingshimidi. **29** Shu waqitta Perwerdigarning Rohi Yeftahning üstige chüshüp, u [quwwetlinip] Giléad bilen Manassehlarning yurtidin ötüp Giléadtiki Mizpahqa bérip, andin Giléadtiki Mizpahdin Ammoniylar terepke mangdi. **30** Shu chaghda Yeftah Perwerdigargha qesem ichip: — Eger Sen derweqe Ammoniylarni qolumgha tutup berseng, **31** undaқта men Ammoniylarning qéshidin tinch-aman yénip kelginimde, öyümning ishikidin chiqip manga tunji yoluqqini Perwerdigargha atalghan bolidu, men uni köydürme qurbanliq qilimen, — dédi. **32** Shuning bilen Yeftah chiqip Ammoniylar bilen soqushqili ular terepke ötti; Perwerdigar ularni uning qoligha tapshurdi. **33** Shuning bilen u Aroerdin tartip Minnitqiche ularni qattiқ urup qirip, yigirme sheherni élip, Abel-Qéraminghichimu yétip bardı. Buning bilen Ammoniylar Israïlgha boysunduruldi. **34** Andin Yeftah Mizpahqa qaytip öyige kelgende öz qizi dap chélip ussul oynap uning aldigha körüşkili chiqti. Bu uning yalghuz qizi bolup, uningdin bashqa héch oghul-qizi yoқ idi. **35** U uni körgende öz iginlirini yirtip: — Ah, ah, méning qizim! Sen méni intayin yaman halgha chüshürdung, méni derdke chüshürgüchilerdin biri bolup qalding; chünki men Perwerdigargha aghzimni échip, éytqan gépimdin yéniwalalmaymen, — dédi. **36** Qizi uninggha: — Ey ata, Perwerdigargha aghzingni échip wede qilghan bolsang, aghzingdin chiqqini boyiche, manga shuni qilghin; chünki Perwerdigar séning düshmenliring bolghan Ammoniylardin intiqamingni élip berdi, — dédi. **37** Andin u atisigha yene: — Méning shu iltimasimni qobul körginki, manga ikki aylıq möhlet berseng; men qiz dostlirim bilen bérip taghlarda yürüp, qizliqim üçün matem tutuwalay, — dédi. **38** Atisi jawab bérip: — Barghin, dédi. Uninggha ikki aylıq möhlet bérip dalagha ewetti. U bérip, qiz dostlirini élip taghlargha chiqip, ikki ayghiche

özining qiz péti qalghinigha ah-zar kötürüp yiglap yürdi. **39** Shundaq boldiki, u ikki aydin kéyin atisining qéshigha yéni kelgende, atisi uning üstige qilghan qesimini beja keltürdi. Bu qiz bolsa héch er kishige yéqinlashmighanidi. Shuning bilen Israilda shundaq bir örp-adet peyda boldiki, **40** her yili Israilning qizliri öydin chiqip Yeftahning qizini töt kün eslep xatirleydighan boldi.

12 Lékin Efraimiylar bolsa topliship Zafon terepke ötüp Yeftahqa soal qoyup: — Sen Ammoniylar bilen jeng qilghili barghiningda némishqa bizni bille bérishqa chaqirmaysen? Emdi biz öyüngni özüng bilen qoshup otta köydürüwétimiz, — dédi. **2** Yeftah ulargha jawab béríp: — Men bilen xelqim Ammoniylargha qarshi qattiq jeng qiliwatqanda, silerni chaqirsam, méni ularning qolidin qutquzmidinglar. **3** Silerning kélip méni qutquzmaydighanliqinglarni körüp, jénimni alqinimgha élip qoyup, Ammoniylargha hujum qilishqa atlandim, Perwerdigar ularni qolumgha tapshurdi. Emdi siler némishqa bügün kélip manga hujum qilmaqchisiler? — dédi. **4** Lékin Efraimlar Giléadlarni [haqaretlep]: — Siler i Giléadlar, Efraimning arisida we Manassehning arisida turuwatqan musapirlar, Efraimda turuwatqan qachqunsiler, xalas! — dédi. Shuning bilen Yeftah barliq Giléadtikilerni yighip Efraim bilen soqushti. Ular Efraimlarni urup qirip meghlup qildi. **5** Andin Giléadtikiler Iordan deryasining kéchiklirini tosup, Efraimlarni ötküzmididi. Shundaq boldiki, Efraimlik birer qachqon kéchikke kélip: — Méni ötkili qoyghin, dése Giléadtikiler uningdin: — Sen Efraimiymu? — dep soraytti. U kishi «yaq» dése, **6** ular uninggha: — «Shibolet» dégin! — deytti. Eger u kishi natoghra teleppuz qilip «sibolet» dep jawab béríp qalsa, ular uni tutup Iordan deryasining kéchikining yénida öltürüwétetti. Shu तरीقىде shu waqıtta qiriq ikki mingche Efraimiy öltürüldi. **7** Yeftah alte yil Israilgha hakim boldi. Andin Giléadliq Yeftah alemdin ötüp, Giléad sheherlirining biride depne qilindi. **8** Uningdin kéyin Beyt-Lehemlik Ibsan Israilgha hakim boldi. **9** Uning ottuz oghli, ottuz qizi bolup, ottuz qizini sirtqa erge béríp, sirttin ottuz qizni oghullirigha élip berdi. U yette yilghiche Israilgha hakim boldi. **10** Andin Ibsan ölüp, Beyt-Lehemde depne qilindi. **11** Uningdin kéyin Zebulun qebilisidin bolghan Élon Israilgha hakim bolup, on yil Israilda höküm sürdi. **12** Andin Zebulun qebilisidin bolghan Élon ölüp, Zebulun zéminidiki

Ayjalon dégen jayda depne qilindi. **13** Uningdin kéyin Piratonluq Hillelning oghli Abdon Israilgha hakim boldi. **14** Uning qiriq oghli we ottuz newrisi bar idi. Ular yetmiş éshেকে minip mangatti. U Israilgha sekkiz yil hakim boldi. **15** Andin Piratonluq Hillelning oghli Abdon ölüp, Efraim zéminida, Amaleklarning taghliq rayonidiki Piraton dégen jayda depne qilindi.

13 Lékin Israillar Perwerdigarning neziride yene rezil bolghanni qildi; shuning bilen Perwerdigar ularni qiriq yilghiche Filistiylarning qoligha tashlap qoydi. **2** Shu chaghda Zoréah dégen jayda, Dan jemetidin bolghan, Manoah isimlik bir kishi bar idi. Uning ayali tughmas bolup, héch balisi yoq idi. **3** Perwerdigarning Perishtisi bu ayalgha ayan bolup uninggha: — Mana, sen tughmas bolghining üçhün bala tughmiding; lékin emdi sen hamilidar bolup bir oghul tughisen. **4** Emma sen segek bolup, sharab yaki küchlük haraq ichme, héch napak nersinimu yémigin. **5** Chünki mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen. Bu bala anisining qorsiqidiki chaghdin tartip Xudagha atalghan «nazariy» bolidighini üçhün, uning béshigha hergiz ustira sélinmisun. U Israilni Filistiylarning qolidin qutquzush ishini bashlaydu, — dédi. **6** Ayal érinining qéshigha béríp, uninggha: — Mana, Xudaning bir adimi yénimgha keldi; uning turqi Xudaning Perishtisidek, intayin dehshetlik iken; lékin men uningdin: «Nedin kelding» dep sorimidim, umu öz nam-sheripini manga dep bermidi. **7** U manga: — «Mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen; u bala anisining qorsiqidiki chaghdin tartip ölidighan künigiche Xudagha atalghan bir nazariy bolidighan bolghachqa, emdi sen sharab yaki küchlük haraq ichme we héch napak nersinimu yémigin» dédi, — dédi. **8** Buni anglap Manoah Perwerdigargha dua qilip: — Ah Rebbim, Sen bu yerge ewetken Xudaning adimi bizge yene kélip, tughulidighan baligha néme qilishimiz kéreklikini ögitip qoysun, dep iltija qildi. **9** Xuda Manoahning duasini anglidi; ayal étizliqta oltughinida, Xudaning Perishtisi yene uning qéshigha keldi. Emma uning éri Manoah uning qéshida yoq idi. **10** Andin ayal derhal yügürüp béríp, érige xewer béríp: — Mana, héliqi küni yénimgha kelgen adem manga yene köründi, déwidi, **11** Manoah derhal qopup ayalining keynidin méngip, u ademning qéshigha kélip: — Bu ayalgha kélip söz qilghan adem senmu? — dep soriwidi, u jawaben: — Shundaq, mendurmen, dédi. **12** Manoah uninggha: — Éytqan sözliring beja keltürülgende, bala

qaysi teriqide chong qilinishi kérek, u néme ishlarni qilidu? — dep soridi. **13** Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa jawab bérip: — Men bu ayalgha éytqan nersilerning hemmisidin u hézi bolup özini tartsun; **14** u üzüm télidin chiqqan héchqandaq nersidin yémisun, sharab yaki küchlük haraq ichmisun, héch napak nersilerdin yémisun; men uninggha barliq emr qilghinimni tutsun, dédi. **15** Manoah Perwerdigarning Perishtisige: — Iltipat qilip, ketmey tursila, özlirige bir oghlaq teyyarlayli, déwidi, **16** Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa jawab bérip: — Sen Méni tutup qalsangmu, Men néningdin yémeymen; eger sen birer köydürme qurbanliq sunmaqchi bolsang, uni Perwerdigargha atap sunushung kérek, dédi (uning shundaq déyishining sewebi, Manoah uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilmigenidi). **17** Andin Manoah Perwerdigarning Perishtisidin: — Özlirining nam-sheripi némidu? Éytip bergen bolsila, sözliri emelge ashurulghinida, silige hörmitimizni bildürettuq, — dédi. **18** Perwerdigarning Perishtisi uninggha jawaben: — Namimni sorap qaldingghu? Méning namim karamet tilsimattur, — dédi. **19** Shuning bilen Manoah oghlaq bilen ashliq hediyesini élip bérip uni qoram tashning üstide Perwerdigargha atap sundi. Perwerdigarning Perishtisi ularning köz aldida ajayip karamet bir ishni qilip körsetti; Manoah we ayali qarap turdi. **20** Shundaq boldiki, ot yalquni qurban'gahtin asman'gha kötürülgende, Perwerdigarning Perishtisimu qurban'gahtin chiqqan ot yalquni ichide yuqirigha chiqip ketti. Manoah bilen ayali buni körüp, özlirini yerge tashlap yüzlirini yerge yéqip düm yatti. **21** Shuningdin kéyin Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa we uning ayalgha qayta körünmide. Manoah shu waqitta uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bildi. **22** Andin Manoah ayaligha: — Mana, biz choqum ölimiz, chünki biz Xudani körduq! — dédi. **23** Lékin ayali uninggha jawab bérip: — Eger Perwerdigar bizni öltürüşke layiq körgen bolsa, undaqtu u köydürme qurbanliq bilen ashliq hediyesi qolimizdin qobul qilmighan bolatti, bu ishnimu körsetmigen bolatti we shundaqla bundaq sözlerni bizge éytmighan bolatti, — dédi. **24** Shu ishtin kéyin ayal bir oghul tughdi, uning ismini Shimshon qoydi. Bu bala ösüp, chong boldi we Perwerdigar uni beriketlidi. **25** Zoréah bilen Eshtaolning otturisidiki Mahaneh-Danda Perwerdigarning Rohi uninggha öz tesirini körsitishke bashlidi.

14 Bir waqitta, Shimshon Timnahqa chüshüp, u yerde bir qizni kördi; u Filistiy qizliridin biri idi. **2** U shu yerdin chiqip ata-anisining yénigha qaytip: — Men Timnahda Filistiy qizliridin birini kördüm, uni manga xotunluqqa élip béringlar, — dédi. **3** Biraq ata-anisi uninggha: — Qérindashliringning qizlirining ichide yaki bizning pütkül qowmimizning arisidin sanga bir qiz chiqmasmu? Némishqa xetnisiz bolghan Filistiylerning qéshigha bérip, ulardin xotun almaqchi bolisen? — dédi; emma Shimshon atisigha: — Uni manga élip bergin, chünki u manga bek yaqti, — dédi. **4** Uning ata-anisi bu ishning Perwerdigar teripidin bolghinini bilmidi. Chünki Filistiylar shu chaghda Israil üstidin höküm sürüp turghan bolghachqa, U Filistiylerge taqabil turushqa purset yaratmaqchi idi. **5** Emdi Shimshon ata-anisi bilen Timnahqa chüshti; ular Timnahdiki üzümzarliqlargha yétip kelgende, mana bir yash shir hörkirigen péti uninggha étildi. **6** Shuan Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp, u qolida héchnéme bolmighan halette shirni tutup, uni oghlaqni yirtqandek yirtip titma-titma qiliwetti. Lékin u bu ishni ata-anisigha démidi. **7** Andin u [Timnahqa] chüshüp, u qiz bilen paranglashti, u qiz Shimshon'gha bek yarap ketti. **8** Birmezgildin kéyin u qizni élip kélish üçün qayta barghanda, shirning ölükini körüp baqay dep yoldin burulup qariwidi, mana shirning iskilitining ichide bir top hesel heriliri bilen hesel turatti. **9** U heseldin ochumigha élip yep mangdi; ata-anisining yénigha kelgende, ularghimu berdi, ularmu yédi, lékin özining heselni shirning iskilitining ichidin élip kelginini ulargha démidi. **10** Uning atisi [uninggha hemrah bolup] chüshüp qizning öyige keldi, u yerde Shimshon bir ziyapet berdi, chünki burundinla toy qilidighan yigitler shundaq qilidighan resm-qaide bar idi. **11** Ular Shimshonni körüp, uninggha hemrah bolushqa ottuz yigitni tépip keldi; ular uninggha hemrah boldi. **12** Shimshon ulargha: — Men silerdin bir tépishmaq soray, eger siler ziyaret qilidighan yette kün ichide uning menisini manga dep bérelisenglar, men silerge ottuz dane kanap köynek bilen ottuz yürüş égin bérimen; **13** eger uni yéship bérelmisenglar, siler manga ottuz dane kanap köynek bilen ottuz yürüş égin béringlar, — dédi. Ular uninggha: — Maqul, undaq bolsa tépishmiqingni éytqin, qéni anglayli, — dédi. **14** U ulargha: — Yéyilidighini yégüchining ichidin chiqti; tatliq küchtünggürning ichidin chiqti, [bu néme]? —

dédi. Ular üç kün'giche bu tépishmaqni tapalmidi. **15** Yettinchi küni shundaq boldiki, ular Shimshonning ayalining qéshigha béríp: — Sen éringni aldap-siylap, tépishmaqning menisini bizge éytip bérishke maqul qilghin; bolmisa séni atangning öyi bilen qoshup köydürüwétimiz. Siler bizni yoqsul qilishqa bu yerge chaqirghanmu?! — dédi. **16** Shimshonning ayali uning aldida yighlap turup: — Sen manga öch, méni peqet sóymeysen; sen méning qowmimning baliliridin bir tépishmaqni soriding, emma manga menisini éytip bermiding, dep yighlighili turdi. Shimshon uninggha jawaben: — Mana, men uni ata-anamghimu dep bermigen tursam, sanga dep béremdim? — dédi. **17** Ziyapet ötküzülgen yette künide u éringning aldida yighlapla yürdi. Shundaq boldiki, yettinchi küni bolghanda ayali uni qistap turuwalghachqa, uninggha tépishmaqning menisini éytip berdi. Andin ayal béríp öz xelqining ademlirige tépishmaqning menisini dep berdi. **18** Shuning bilen yettinchi küni kün patmasta, sheherning ademliri uninggha jawab béríp: — Heseldinmu tatliqi barmu? Shirdinmu küchtünggüri barmu? — dédi. U ulargha jawab béríp: — Eger siler méning inikim bilen yer aghdurmighan bolsanglar, tépishmiqimni hergiz tapalmayttinglar! — dédi. **19** U waqitta Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshti; u Ashkélon'gha chüshüp, Ashkélondikilerdin ottuz kishini öltürüp, ulardin olja élip, oljidin iginlerni élip kélip, tépishmaqning menisini yéship bergenlerge berdi. Shuningdek Shimshonning ghezipi kélip, atanisining öyige yénip ketti. **20** Andin Shimshonning ayali Shimshonning hemrahiliridin qoldash bolghan yigitke tewe qilindi.

15 Emma birnechche waqit ötüp bughday orush mezgili kelgende shundaq boldiki, Shimshon bir oghlaqni élip öz ayalining öyige béríp: «Men xotununning qéshigha uning hujrisigha kirimen» dédi. Lékin ayalining atisi uni ichkirige kirishige yol qoymidi. **2** Qéynatisi uninggha: — Men heqiqeten sizni uninggha mutleq öch bolup ketti, dep oyldim; shunga men uni sizning qoldishingizgha bériwetkenidim. Halbuki, uning kichik singlisi uningdin téximü chirayliqqu? Uning ornigha shuni alghan bolsingiz! — dédi. **3** Emma Shimshon ulargha: — Emdi men bu qétim Filistiylerge ziyani yetküzsem, manga gunah bolmaydu! — dédi. **4** Shuni dep Shimshon béríp üç yüz chilbörini tutup kélip, otqashlarni teyyarlap, chilbörilerni jüplep quyuqlirini bir-birige chétip, ikki quyriqining

otturisigha birdin otqashni asti; **5** otqashlarga ot yéqip chilbörilerni élip béríp, Filistiylerning étizdiki ormighan ziraetlirige qoyup berdi. Shuning bilen u döwe-döwe öñchilerni, orulmighan ziraetlerni, shundaqla zeytun baghlirininu köydürüwetti. **6** Filistiylar buni körip: Buni kim qildi, — dep sorisa, xelq jawab béríp: — Timnahliq ademning küy'oghli Shimshon qildi; qéynatisi uning ayalini uning qoldishigha bériwetkini üçün shundaq qildi, — dédi. Shuning bilen Filistiylar chiqip, u ayal bilen atisini otta köydürüwetti. **7** Shimshon ulargha: — Siler shundaq qilghininglar üçün, men silerdin intiqam almay boldi qilmaymen, — dédi. **8** Shuning bilen Shimshon ularni qir-chap qilip qetl qiliwetti; andin u béríp Étam qoram téshining öngkiride turdi. **9** U waqitta Filistiylar chiqip, Yehuda yurtida chédir tikip, Léhi dégen jayda yéyildi. **10** Yehudalar bolsa: — Némishqa bizge hujum qilmaqchi bolisiler? — déwidi, ular jawab béríp: — Biz Shimshonni tutup baghlap, u bizge qandaq qilghan bolsa, bizmu uninggha shundaq qilimiz, dep chiqtuq, — dédi. **11** Shuning bilen Yehuda yurtidiki üç ming kishi Étam qoram téshining öngkirige chüshüp, Shimshon'gha: — Sen Filistiylerning üstimizdin höküm sürüwatqinini bilmemen? Shuni bilip turup, sen némishqa bizge shundaq qilding? — dédi. U ulargha: — Ular manga qilghandek, menmu ulargha qildim, dep jawab berdi. **12** Ular uninggha: — Biz séni baghlap Filistiylerning qoligha tapshurup bérish üçün kelduq, déwidi, Shimshon ulargha: — «Biz özimiz sanga hujum qilip öltürmeymiz», dep manga qesem qilinglar, dédi. **13** Ular uninggha: — Séni öltürmeymiz; peqet séni ching baghlap, ularning qoligha tapshurup bérimiz; hergiz ölümge mehkum qilmaymiz, dep jawab berdi. Shuni dep ular ikki yéngi arghamcha bilen uni baghlap, qoram tashning üstidin élip mangdi. **14** U Léhige kelgende, Filistiylar warqirashqiniche uning aldigha yügürüshüp keldi. Emma Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp, qollirini baghligan arghamchilar ot tutashqan kendir yiptek üzülüp, tügüchler qolliridin yéshilip ketti. **15** Andin u éshekning yéngi bir éngek söngikini körip, qolini uzitipla élip, uning bilen ming ademni urup öltürdi. **16** Shimshon: — «Éshekning bir éngek söngiki bilen ademlerni öltürüp, Ularni döwe-döwe qiliwettim, Éshekning bir éngek söngiki bilen ming ademni öltürdüm!» — dédi. **17** Bularni dep éshekning éngek söngikini tashliwetti. Shuningdek

u shu jaygha «Ramot-Léhi» dep nam qoydi. **18** U intayin ussap Perwerdigargha peryad qilip: — Sen Öz qulungning qoli bilan bunche chong nusretni barliqqa keltürdüng, emdi men hazir ussuzluqtin ölüp, xetnisizlarning qoligha chüshüp qalarmenmu? — dédi. **19** Shuning bilen Xuda Léhidiki azgalni yardi, su uningdin urghup chiqti. Shimshon ichip, rohi urghup jan kirdi. Bu sewebtin bu [bulaqqa] «En-Hakkore» dep nam qoyuldi; ta bügün'giche u Léhida bar. **20** Shimshon Filistiyelarning dewride yigirme yilghiche Israilgha hakim boldi.

16 Andin Shimshon Gazagha bardi, u u yerde bir pahishe ayalni körüp, kirip uning bilen yéqinchilik qildi. **2** Lékin Gazaliqlar birsining: — Shimshon bu yerge keldi, déginini anglap, [sheherni] qorshap, kéchiche sheherning qowuqida ün chiqarmay marap turdi we: Ete tang yorughanda uni öltürimiz, — déyishti. **3** Shimshon yérim kéchigiche yatti; andin ornidin turup sheher qowuqining ikki qanitini tutup, uni ikki késhiki we baldaq-taqiqi bilen qoshup, biraqla qomurup, öshnisige artip Hébronning udulidiki taghqa élip chiqip ketti. **4** Kéyin u Sorek jilghisida olturushluq Dililah isimlik bir ayalni körüp, uninggha ashiiq bolup qaldi. **5** Buni bilip Filistiyelarning emirliri u ayalning qéshigha bérip uninggha: — Sen uni aldap, uning küchtünggürlükining zadi nedin bolghanliqini kolap sorap, bizning qandaq qilsaq uni yéngeleydighanliqimizni, uni baghlap boysunduralaydighanliqimizni éytip berseng, biz herbirimiz sanga bir ming bir yüz kümüsh tengge bérimiz, — dédi. **6** Shuning bilen Dililah Shimshondin: — Sen küchtünggürlüküngning zadi nedin bolghanliqini, shundaqla qandaq qilghanda séni baghlap boysundurghili bolidighanliqini éytip bergin! — dédi. **7** Shimshon uninggha jawaben: — Ademler méni yette tal qurutulmighan yéngi ya kirichi bilen baghlisha, men ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. **8** Shuning bilen Filistiyelarning emirliri yette tal qurutulmighan yéngi ya kirichini élip kélip, bu ayalgha bériwidi, u bu kirichler bilen uni baghlap qoydi **9** (Dililah birnechche ademni hujrida paylap turushqa yoshurup qoyghanidi). U Shimshon'gha: — Ey Shimshon, Filistiyer séni tutqili keldi! — dédi. U qopup kirichlerni chige shoyna otta köyüp üzülip ketkendek üzüwetti. Shuning bilen uning küchtünggürlükining siri ashkarilanmidi. **10** Buni körüp Dililah Shimshon'gha: — Mana, sen méni

aldap, manga yalghan éytipsen! Emdi manga séni néme bilen baghlisha bolidighanliqini éytip bergin, — dédi. **11** U jawap bérip: — Ademler méni héch ishletmigen yéngi arghamcha bilen baghlisha, men ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. **12** Shuning bilen Dililah yéngi arghamcha élip kélip, uni baghlap: — Ey Shimshon, Filistiyer séni tutqili keldi! — dédi (eslide birnechche adem hujrida yoshurunup, uni paylap turushqanidi). Lékin Shimshon öz qolidiki arghamchilarni yipni üzgendek üzüp tashlidi. **13** Buni körüp Dililah Shimshon'gha: — Sen hazirghiche méni aldapsen, manga yalghan éytipsen; emdi manga séni néme bilen baghlisha bolidighanliqini éytip bergin, — dédi. U jawap bérip: — Sen méning béshimdiki yette örüm chachni dukandiki örüş yip bilen qoshup örüp qoysangla bolidu, — dédi. **14** Shuning bilen [Shimshon uxlighanda u uning béshidiki yette tal chachni örüş yip bilen qoshup örüp], qozuqqa baghlap qoyup uninggha: — Ey Shimshon, Filistiyer séni tutqili keldi! — dédi. Shimshon uyqudin oyghinip, örüş yip bilen qozuqni biraqla tartip yuliwetti. **15** Andin ayal uninggha: — Manga könglüng yoq turup, qandaqsige sanga ashiiq boldum, deysen? Sen méni üç qétim aldap, küchtünggürlüküngning nedin bolghanliqini manga éytip bermidingghu, — dédi. **16** Uning herkünü sözliri bilen uni qistashliri we yalwurusliri bilen Shimshonning ölgüdek ichi pushti we shundaq boldiki, **17** u könglidiki sirini qoymay uninggha ashkara qilip: — Men anamning qorsiqidiki chaghdin tartip Xudagha atilip nazariy bolghinim üçün, béshimgha hergiz ustira sélinip baqmighan; eger méning chéchim chüshürüwétilse, küchüm mendin kétép, men ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. **18** Dililah uning özige könglidiki hemme sirini dep berginini körüp, Filistiyelarning emirlirini charqirip kélishe adem mangdurup: — «Bu qétim siler yene bir chiqinglar, chünki Shimshon könglidiki hemme sirni manga ashkara qildi» dédi. Shuning bilen Filistiyelarning emirliri qollirigha kümüshlerni élip, uning qéshigha chiqti. **19** Andin Dililah uni öz yotisigha yatquzup, uxlitip qoyup, bir ademni chaqirip kirip uning béshidiki yette örüm chachni chüshürüwetti; shundaq qilip u Shimshonning bozek qilinishini bashlighuchi boldi. Shimshon küchidin ketkenidi. **20** U: — Ey Shimshon, Filistiyer séni tutqili keldi! — déwidi, u uyqudin oyghinip: — Men ornumdin turup, ilgiriki birqanche qétimqidek, boshinip kétimen,

dep oylidi. Lékin u Perwerdigarning özidin ketkinini bilmeytti. **21** Shuning bilen, Filistiyler uni tutuwélip, közlirini oyup, Gazagha élip chüshüp, uni mis zenjirler bilen baghlap, zindanda un tartishqa saldi. **22** Lékin béshidiki chüshürüwétilgen chéchi yene ösüshke bashlidi. **23** Kéyin, Filistiylerning emirliri öz ilahi bolghan Dagon üçün chong bir qurbanliq ötküzüshke hem tebriklep shadlinishqa yighildi. Chünki ular: — Mana, ilahimiz dühminimiz bolghan Shimshonni qolimizgha tapshurup berdi, — déyishti. **24** Xelq Shimshonni körgende, öz ilahini danglap: — Ilahimiz bolsa, yurtimizni weyran qilghuchini, ademlirimizni köp öltürgen dühminimizni qolimizgha chüshürüp berdi! — déyishti. **25** Ular taza shad-xuramliq keypige chömüp: — Shimshon keltürilsun, u bizge bir oyun körsitip bersun, déyishti; ular Shimshonni zindandin élip chiqti. U ularning aldida oyun körsetti. Emdi ular uni ikki tüwrükning otturida toxtitip qoyghanidi. **26** Shuning bilen Shimshon qolini tutup turghan yigitke: — Méni qoyuwet, öyni kötürüp turghan tüwrüklerni silap, ulargha yölinialghili qoyghaysen, — dédi. **27** U chaghdá öy er-ayallar bilen liq tolghanidi, Filistiylerning emirlirining hemmisimu shu yerde idi; ögzidimu Shimshonning körsitiwatqan oyunini körüwatqan texminen üç mingche er-ayal bar idi. **28** Shimshon Perwerdigargha nida qilip: — Ey Reb Perwerdigar, méni yad qilip peqet mushu bir qétim manga küch ata qilghaysen; i Xuda, shuning bilen ikki közümning intiqamini Filistiylerdin bir yolila alghuzghaysen! — dédi. **29** Shimshon shularni dep öyni kötürüp turghan otturidiki ikki tüwrükni tutuwaldi; birini ong qoli bilen, yene birini sol qoli bilen tutup, ulargha tayinip turdi. **30** Andin: «Filistiyler bilen birlikte ölüp ketsem!» dep bedinini éqip küchini yighip [ittiriwidi], öy örülüp, u yerdiki emirler bilen barliq xelqning üstige chüshti. Buning bilen öz ölümü bilen öltürgen ademler uning tirik waqtida öltürgenliridin köp boldi. **31** Andin kéyin uning qérindashliri we atisining barliq jemeti chüshüp, uni kötürüp, Zoréah bilen Eshtaolning otturisigha élip bérip, atisi Manoahning qebriside depne qildi. U yigirme yil Israilgha hakim bolghanidi.

17 Efraimning taghlirida Mikah isimlik bir kishi bar idi. **2** U anisigha: — Séning héliqi bir ming bir yüz kümüsh tenggeng oghrilap kétilgenidi; sen tenggilerni qarghiding we buni manga dep berding. Mana, kümüsh mende, uni men alghandim, déwidi,

anisi: — Ey oghlum, Perwerdigar séni beriketligeyl, — dédi. **3** Mikah bu bir ming bir yüz kümüsh tenggini anisigha yandurup berdi. Anisi: — Men eslide bu pulni sen oghlumni dep Perwerdigargha béghishlap, uning bilen oyma but we quyma but yasashqa atiwetkenidim; emdi yenila sanga bérey, dédi. **4** Lékin Mikah kümüshni anisigha qayturup berdi; anisi uningdin ikki yüz kümüsh tenggini élip bir zergege bérip, bir oyma but bilen bir quyma but yasatti; ular Mikahning öyige qoyup qoyuldi. **5** Mikah dégen bu kishi eslide bir butxana peyda qilghan, shuningdek özige bir efod bilen birnechche «terafim»ni yasighanidi; andin öz oghulliridin birini kahinliqqa mexsus teyinlep, uni özige kahin qildi. **6** Shu künlerde Israilda héch padishah bolmide; herkim öz neziride yaxshi körün'genni qilatti. **7** Yehuda jemetining tewesidiki Beyt-Lehemde Lawiy qebilisidin bolghan bir yigit bar idi; u shu yerde musapir bolup turup qalghanidi. **8** Bu yigit bir jay tépip turay dep, Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehem shehiridin chiqti. U seper qilip, Efraim taghliqigha, Mikahning öyige kélip chüshti. **9** Mikah uningdin: — Qeyerdin kelding, dep soriwidi, u uninggha jawaben: — Men Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehemlik bir Lawiyman, bir jay tépip turay dep chiqtim, — dédi. **10** Mikah uninggha: — Undaq bolsa men bilen turup, manga hem ata hem kahin bolup bergin; men sanga her yili on kümüsh tengge, bir yürüsh égin we kündilik yémek-ichmikingni bérey, — dédi. Buni anglap Lawiy kishi uningkige kirdi. **11** Lawiy u kishi bilen turushqa razi boldi; yigit shu kishige öz oghulliridin biridek bolup qaldi. **12** Andin Mikah bu Lawiy kishini [kahinliqqa] mexsus teyinlidi. Shuning bilen [Lawiy] yigit uninggha kahin bolup, Mikahning öyide turup qaldi. **13** Andin Mikah: — Bir Lawiy kishi manga kahin bolghini üçün, Perwerdigarning manga yaxshiliq qilidighini bilimen, — dédi.

18 Shu künlerde Israilda héch padishah bolmide; shundaqla shu künlerde Danlarning qebilisi özlirige olturaqlishish üçün jay izdewatqanidi, chünki shu kün'giche ular Israil qebililiri arisida chek tashlinip békitilgen miras zémin'gha érishmigenidi. **2** Shuning bilen Danlar pütkül jemetidin Zoréah we Eshtaolda olturushluq besh palwanni zéminni charlap kélishe ewetti we ulargha tapilap: — Siler bérip zéminni charlap kélinglar, dédi. Ular seper qilip Efraim taghliq yurtigha kélip Mikahning öyige

chüshüp u yerde qondi. **3** Ular Mikahning öyining yénida turghinida Lawiy yigitning awazini tonup, uning qéshigha kirip uningdin: — Séni kim bu jaygha élip keldi? Bu yerde néme ish qilisen? Bu jayda némige érishting? — dep soridi. **4** U ulargha jawaben: — Mikah manga mundaq-mundaq qilip, méni yallap özige kahin qildi, dédi. **5** Buni anglap ular uninggha: — Undaq bolsa bizning mangghan sepirimizning ongushluq bolidighan-bolmaydighanliqini bilmikimiz üçün, Xudadin sorap bergin, — dédi. **6** Kahin ulargha: — Xatirjem bériwéringlar. Mangghan yolunglar Perwerdigarning aldidur, — dédi. **7** Shuning bilen bu besh adem chiqip, Laish dégen jaygha yétip keldi. Ular u yerdiki xelqning tinch-aman yashawatqinini, turmushining Zidoniylarning örp-adetliri boyiche ikenlikini, xatirjemlik we rahet ichide turuwatqinini kórdi; shu zéminda ularni xar qilghuchi héchqandaq hoquqdar yoq idi; ular Zidoniylardin yiraqta turatti, shundaqla bashqilar bilenmu héchqandaq bardi-keldi qilishmaytti. **8** [Besh palwan] Zoréah we Eshtaolgha öz qérindashlirining qéshigha qaytip keldi. Qérindashliri ulardin: — Néme xewer élip keldinglar? — dep soridi. **9** Ular jawaben: — Biz qopup ulargha hujum qilayli! Chünki biz shu zéminni charlap kelduq, mana, u intayin yaxshi bir yurt iken. Emdi némishqa qimir qilmay jim olturisiler? Emdi derhal bérip, u yurtni élishqa ezmenglerni ezmenglar, bérip hujum qilip zéminni igilenglar. **10** U yerge barghininglarda siler tinch-aman turuwatqan bir xelqni, her etrapigha sozulghan keng-azade bir zéminni körisiler! Xuda u yerni silerning qolunglarga tapshurghandur. U yurttta yer yüzide tépolidighan barliq nersilerdin héchbiri kem emes, dédi. **11** Shuning bilen Danlarning jemetidin alte yüz adem jengge qorallinip, Zoréah we Eshtaoldin chiqip mangdi. **12** Ular Yehuda yurtidiki Kiriati-Yéarim dégen jaygha bérip, chédir tikti (shunga bu jay taki бүгүн'giche «Danning leshkergahi» dep atalmaqta; u Kiriati-Yéarimning arqa teripige jaylashqanidi). **13** Andin ular u yerdin Efraim taghliq rayonigha bérip, Mikahning öyige yétip keldi. **14** Laish yurtigha charlash üçün barghan besh kishi öz qérindashlirigha: — Bilemsiler? Bu öyde bir efod toni, birnechche terafim butliri, bir oyma mebud we quyma mebud bardur! Emdi qandaq qilishinglar kéreklikini oylishinglar! — dédi. **15** Ular burulup Lawiy yigitning öyige (Mikahqa tewe öyge) kirip uningdin hal soridi. **16** Dan qebilisidin bolghan

jeng qorallirini kütürgen alte yüz kishi derwaza aldida turup turdi. **17** U zéminni charlashqa barghan besh adem [butxanigha] kirip, oyma but, efod toni, terafim butliri we quyma butni élip chiqti. Kahin jeng qorallirini kütürgen alte yüz kishi bilen bille derwazida turatti. **18** Bu besh adem Mikahning öyige kirip oyma but, efod tonini, terafim butliri we quyma butni élip chiqqanda kahin ulardin: — Bu néme qilghininglar?! — dep soridi. **19** Ular uninggha: — Ün chiqarmay, aghzingni qolung bilen étip, biz bilen méngip, bizge hem ata hem kahin bolup bergin. Séning peqet bir ademning öyidikilerge kahin bolghining yaxshimu, yaki Israilning bir jemeti bolghan pütün bir qebilige kahin bolghining yaxshimu? — dédi. **20** Shundaq déwidi, kahinning köngli xush bolup, efod, terafim butliri we oyma mebudni élip xelqning arisigha kirip turdi. **21** Andin ular burulup, u yerdin ketti; ular baliliri we charpaylarni we yük-taqlirining hemmisini aldida mangduruwetkenidi. **22** Mikahning öyidin xéli yiraqlighanda Mikahning öyining etrapidiki xelqler yighilip, Danlarga qoghlap yétishti. **23** Ular Danlarni towlap chaqirdi, Danlar burulup Mikahqa: — Sanga néme boldi, bunchiwila köp xelqni yighip kélip néme qilmaqchisen?! — dédi. **24** U jawab bérip: — Silermen yasatqan mebudlarni kahinim bilen qoshup aldinglar, andin kettinglar! Manga yene néme qaldi?! Shundaq turuqluq siler téxi: «Sanga néme boldi?» — dewatisilerghu! — dédi. **25** Danlar uninggha: — Ünüingni chiqarma, bolmisa achchiqi yaman kishiler séni tutuwélip, séni we ailengdikilerni janliridin juda qilmisun, yene, — dédi. **26** Bularni dep Danlar öz yoligha mangdi; Mikah ularning özidin küchlük ikenlikini körüp, yéniq öz öyige ketti. **27** Ular Mikah yasatquzghan nersiler we uning kahinini élip, Laishqa hujum qildi; u yerdiki xelq tinch-aman we xatirjem turuwatqanidi; ular ularni qilichlap qirip, sheherni otta köydürüwetti. **28** Sheherni qutquzghudek héch adem chiqimidi; chünki bu sheher Zidondin yiraqta idi, xelqi héchkim bilen bardi-keldi qilishmaytti. Sheher Beyt-Rehobning yénidiki jilghida idi. Danlar sheherni qaytidin qurup, olturaqlashti. **29** Ular bu sheherge Israilning oghulliridin bolghan, öz atisi Danning ismini qoyup Dan dep atidi. Ilgiri u sheherning nami Laish idi. **30** Danlar shu yerde bu oyma butni özlirige tiklidi; Musaning oghli Gershomning ewladi Yonatan we uning oghulliri bolsa shu zéminning xelqi sürgün bolushqa élip kétélgén kün'giche Danlarning

qebilisige kahin bolup turghanidi. **31** Xudaning öyi Shilohda turghan barliq waqitlarda, Danlar özliri üçün tikligen, Mikah yasatquzghan oyma mebud [Danda] turghuzildi.

19 Israilda téxi padishah tiklenmigen shu künlerde, Efraim taghliq rayonining chet teripide olturushluq bir Lawiy kishi bar idi; u Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemlik bir qizni kénizelikke aldi. **2** Lékin u kénizek érigé wapasizliq qilip, uning yénidin chiqip, Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemge atisining öyige béríp, töt ayche turdi. **3** U waqitta uning éri qopup kénizikige yaxshi geplerni qilip, könglini élip yandurup kélishke kénizikining yénigha keldi. U bir xizmetkarini we ikki éshেকni élip bardí. Kénizek ériní atisining öyige élip kirdi; atisi uni kórúp xush bolup qarshi aldi. **4** Uning qéynatisi, yeni qizning atisi uni tutup qaldi, u u yerde üç kün'giche yep-ichip, uning bilen yétip qopti. **5** Tötinchi küni Lawiy kishi seher qopup mangghili teyyarliniwidi, kénizikining atisi küy'oghligha: — Bir toghram nan yep yürikingni quwwetlendirüp andin mangghin, — dédi. **6** Shuning bilen ular ikkisi olturup bille yep-ichip tamaqlandi. Qizning atisi u kishige: — Sendin ötüney, bu kéchimú qon'ghin, könglüng échilsun, dédi. **7** Bu kishi mangghili qopuwidi, lékin qéynatisi uni zorlap, yene élip qaldi, u yene bir kün qondi. **8** Beshinchi küni u seher qopup mangghili teyyarlandi, lékin qizning atisi uninggha: — [Awwal] yürikingni quwwetlendirgin, dédi. Shuning bilen ular ikkisi kün égilgüche olturup, bille tamaqlandi. **9** Andin bu kishi kéniziki we xizmetkarini élip mangghili teyyarliniwidi, qéynatisi, yeni qizning dadasi uninggha: — Mana, kech kirey dewatidu, sendin ötüney, bu yerde yene bir kéchini ötküzünglar; mana, kün meghriqqe égiliptu, bu yerde qon'ghin, könglüng échilsun; andin ete seherde yolgha chiqip, öyünglerge kétinglar, — dédi. **10** Lékin u kishi emdi yene bir kéche qonushqa unimay, qopup yolgha chiqip Yebusning, yeni Yérusalémning uduligha keldi. Uning bilen bille ikki toquqluq éshék we kéniziki bar idi. **11** Ular Yebusqa yéqin kelgende kün olturay dep qalghachqa, xizmetkari ghojisigha: — Yebusiylarning bu shehirige kirip, shu yerde qonayli, dédi. **12** Lékin ghojisi uninggha jawab béríp: — Biz Israillar turmaydighan, yat eller turidighan sheherge kirmeyli, belki Gibéahqa ötüp kéteyli, dédi. **13** Andin u yene xizmetkarigha: — Kelgin, biz yéqindiki jaylardin birige barayli, Gibéahda yaki Ramahda qonayli, dédi. **14** Shuning

bilen ular méngip, Binyamin yurtidiki Gibéahning yénigha yétip barghanda kün olturghanidi. **15** Ular Gibéahqa kirip, u yerde qonnaqchi boldi; sheherning chong meydanigha kirip olturushti; lékin héchkim ularni qondurushqa öyige tekliq qilmidi. **16** Halbuki, u kéchisi qéri bir adem ishini tügitip, étizliqtin yénip kéliwatqanidi. U eslide Efraim taghliq rayoniliq adem idi, u Gibéahda musapir bolup, olturaqliship qalghanidi; lékin u yerdiki xelqler Binyaminlardin idi. **17** U béshini kótürüp qarap, bu yoluchining sheherning meydanida olturghinini kórúp uningdin: — Qeyerdin kelding? Qeyerge barisen? — dep soridi. **18** U jawab béríp: — Biz Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemdin Efraim taghliqining chet yaqilirigha kétip barimiz; men esli shu jaydin bolup, Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemge barghanidim; ishlirim Perwerdigarning öyige munasiwetlik idi; lékin bu yerde héch kim méni öyige tekliq qilmidi. **19** Bizning éshékirimizge bérídighan saman we boghuzimiz bar, özüm, dédekliri, shundaqla keminiliring bilen bolghan yigitkimu nan we sharablar bar, bizge héch néme kem emes, — dédi. **20** Buni anglap qéri kishi: — Tinch-aman bolghaysen; silering mohtajliringlarning hemmisi méning üstümge bolsun, emma kochida yatmanglar! — dep, **21** uni öz öyige élip béríp, éshéklerige yem berdi. Méhmanlar putlirini uyup, yep-ichip ghizalandi. **22** Ular könglide xush bolup turghinida, mana, sheherning ademliridin birnechcheylen, yeni birqanche lükchek kélip öyni qarshiwélip, ishikni urup-qéqip, öyning igisi bolghan qéri kishige: — Séning öyüngge kelgen shu kishini bizge chiqirip bergin, uning bilen yéqinchiliq qilimiz, — dédi. **23** Buni anglap öy igisi ularning qéshigha chiqip ulargha: — Bolmaydu, ey buraderlirim, silerdin ötüñüp qalay, mundaq rezillikni qilmanglar; bu kishi méning öyümge méhman bolup kelgeniken, siler bundaq iplasliq qilmanglar. **24** Mana, méning pak bir qizim bar, yene u kishining kéniziki bar. Men ularni qéshinglarga chiqirip bérey, siler ularni ayagh asti qilsanglar meyli, neziringlarga néme xush yaqsa ularni shundaq qilinglar, lékin bu kishige mushundaq iplasliq ishni qilmanglar, — dédi. **25** Lékin u ademler uninggha qulaaq salmidi; yoluchi kénizikini ularning aldigha sörep chiqirip berdi. Ular uning bilen bille bolup kechtin etigen'giche ayagh asti qildi; ular tang yorughanda andin uni qoyup berdi. **26** Chokan tang seherde qaytip kélip, uning ghojisi qon'ghan öyning derwazisining bosughisigha kelgende yiqilip qélip,

tang atquche shu yerde yétip qaldi. **27** Etigende uning ghojis qopup öyning ishqini échip, yolgha chiqmaqchi bolup téshigha chiqiwidi, mana, uning kéniziki bolghan chokan öyning derwazisi aldida qolliri bosughining üstige qoyuqluq halda yatatti. **28** U uninggha: — Qopqin, biz mangayli, dédi. Lékin chokan héchbir jawab bermidi. Shuning bilen u chokanni éshekke artip, qozghilip öz öyige yürüp ketti. **29** Öz öyige kelgende, pichaqni élip kénizikining jesitini söngekliri boyiche on ikki parche qilip, pütkül Israil yurtining chet-yaqilirighiche ewetti. **30** Shundaq boldiki, buni körgenlerning hemmisi: «Israil Misirdin chiqqan kündin tartip bügün'giche bundaq ish bolup baqmighanidi yaki körülüp baqmighanidi. Emdi bu ishni obdan oyliship, qandaq qilish kéreklikini meslihetlisheyli» — déyishti.

20 Shuning bilen Israillarning hemmisi chiqip, jamaet Dandin tartip Beer-Shébaghiche yighilip Giléad zéminining xelqi bilen qoshulup Mizpahda, Perwerdigarning aldigha kélip bir ademdek boldi. **2** Pütkül qowmning chongliri, yeni Israilning hemme qebilisining bashliqliri Xudaning xelqining jamaiti arisida hazir boldi. Jamaet jemi bolup töt yüz ming qilich tutqan piyade esker idi **3** (Binyaminlar Israilning Mizpahda jem bolghinidin emdi xewer tapqanidi). Israillar sürüshte qilip: «Bu rezil ish qandaq yüz berdi?» — dep soridi. **4** Öltürülgen chokanning éri Lawiy kishi jawab béríp mundaq dédi: — «Men bolsam öz kénizikimni élip, Binyaminning Gibéah shehirige qon'ghili barghanidim; **5** Gibéahning ademliiri kéchide manga hujum qilmaqchi bolup, méni dep öyni qorshiwaldi. Ular méni öltürüshni qestlidi, kénizikimni bolsa ular ayagh asti qilip öltürüwetti. **6** Shuning bilen men kénizikimning jesitini parche-parche qilip, kishilerge kótürtküzüp Israilning mirasi bolghan zéminning herbir yurtigha ewettim. Chünki ular Israil ichide pasliqlik we iplasilik qildi. **7** Mana, ey barliq Israillar, siler hemminglar oylinip, meslihet kórsitinglar». **8** Shuning bilen hemme xelq bir ademdek qopup: — Arimizdin ne héchkim öz chédirige barmisun ne héchkim öz öyige qaytmisun, **9** belki biz Gibéahqa shundaq qilayliki: — Biz chek tashlap uninggha hujum qilayli; **10** biz Israilning hemme qebilisidikilerdin yüzning ichidin onni, mingdin yüzni, on mingdin mingni tallap chiqip, ularni xelq üçün ozuq-talqan yetküzüshke teyinleyli. Shundaq qilip xelq Binyamin yurtidiki

Gibéah shehirige béríp, ularning Israil ichide qilghan barliq iplasiligini ularning öz béshigha yandursun, — déyishti. **11** Shuning bilen Israilning hemme ademliiri bir ademdek bolup, u sheherge hujum qilishqa toplandi. **12** Andin Israil qebililiri Binyaminning barliq jemetlirige elchi ewetip: — Aranglarda yüz bergen bu rezillik zadi néme ish? **13** Emdi Gibéahdiki bu lükcheklerni bizge tutup béringlar. Shuning bilen biz ularni ölümgé mehkum qilip, Israildin rezillikni yoq qilayli, — dédi. Lékin Binyaminlar öz qérindashliri bolghan Israillarning sözini tingshimidi, **14** belki Binyaminlar Israilgha qarshi jeng qilish üçün sheher-sheherlerdin kélip Gibéahda yighildi. **15** U waqitta Binyaminlardin sheher-sheherlerdin tizimlan'ghanlar yigirme alte ming qilich tutqan erkek idi. Uningdin bashqa Gibéahdin xillan'ghan yette yüz esker bar idi. **16** Bu pütkül qoshun arisida xillan'ghan yette yüz solxay esker bolup, salghughu tashni sélip nishan'gha atsa, qilchimu qéyip ketmeytti. **17** Binyamin qebilisidin bashqa, Israilning ademliiri sanaqtin ötküzülüwidi, qilich tutqanlar töt yüz ming erkek chiqti; bularning hemmisi jengchiler idi. **18** Israil qopup Beyt-Elge chiqip Xudadin: — Bizning arimizdin kim awwal chiqip Binyaminlar bilen soqushsun, dep soriwidi, Perwerdigar jawab béríp: — Yehuda [awwal] chiqsun, dédi. **19** Shuning bilen Israillar etisi seher qopup Gibéahning udulida chédirgah tikti. **20** Andin Israilning ademliiri Binyamin bilen urushushqa chiqip, Gibéahning yénida raslinip ulargha qarshi sep tüzdi. **21** Shu küni Binyaminlar Gibéahdin chiqip, Israildin yigirme ikki ming kishini öltürüp, yerge yeksan qiliwetti. **22** Lékin Israilning ademliiri jasaretke kélip, awwalqi küni sep tüzgen jayda ikkinchi küni yene sep tüzdi. **23** [sep tüzüshdin awwalqi axshimi] Israil Perwerdigarning aldigha béríp, kech kirgüche peryad qilip yighlap, Perwerdigardin yol sorap: — Biz öz qérindashimiz bolghan Binyamin nesilliri bilen yene urushushqa chiqsaq bolamdu, bolmamdu? — dep soriwidi, Perwerdigar jawab béríp: — Ulargha hujum qilinglar, dédi. **24** Shuning bilen Israillar ikkinchi küni Binyaminlarga yéqin kélip hujum qildi. **25** Binyaminmu ikkinchi küni Gibéahdin chiqip Israillar bilen soqushup, ularning on sekkiz ming adimini öltürüp, yerge yeksan qiliwetti; bularning hemmisi qilich tutqanlardin idi. **26** Andin Israillarning hemmisi, yeni pütün qoshun qopup Beyt-Elge chiqip yighlap, shu küni Perwerdigarning aldida kechkiche roza

tutup, Perwerdigarning aldida köydürme qurbanliq bilan inaqliq qurbanliqi ötküzdü. 27 Shu künlerde Xudaning ehde sanduqi shu yerde bolup, Harunning ewladi, Eliazarning oghli Finihas uning aldida xizmet qilatti; shuning bilan Israillar Perwerdigardin yol sorap: — Biz öz qérindishimiz bolghan Binyaminning nesilliri bilen yene urushushqa chiqamduq yaki toxtap qalamduq? — dep soridi; Perwerdigar jawaben: — Chiqinglar, chünki ete Men ularni séning qolunggha tapshurimen, dédi. 29 Buni anglap Israil xelqi Gibéahning etrapigha eskerlerni pistirma qoydi; 30 üçinchi küni Israillar ilgiriki ikki qétimqidek Binyaminlarga hujum qilishqa Gibéahning uduligha kélip sep tüzdi. 31 Binyamin [Israil] xelqige qarshi jengge chiqiwidi, xelq ularni sheherdin azdurup chiqti. Ular Beyt-Elge chiqidighan yol we Gibéahqa baridighan yolning üstide hem dalada xelqni ilgiriki ikki qétimqidek urup qirghili turdi. Israilning ademliridin ottuzche kishini öltürdi. 32 Binyaminlar: — Ular yenila awwalqidek meghlup boldi, — déyishti. Emma Israil: — Bizler qéchip ularni sheherdin egeshürüp chiqip, yollargha élip chiqayli, dep meslihetlishiwalghanidi. 33 Shuning bilen Israilning hemme ademliri öz jayidin qopup Baal-Tamargha béríp sep tüzdi, pistirmida turghan Israillarmu öz jayidin, yeni Gébadiki chimendin chiqip keldi. 34 Israilning arisidin serxil on ming kishi Gibéahning udulidin uninggha hujum qildi, jeng qattiq boldi. Lékin Binyaminlar özlirining üstige bala yéqinlashqinini bilmey qaldi. 35 Perwerdigar Binyaminlarni Israilning aldida meghlup qilghachqa, ular u küni Binyaminlardin yigirme besh ming bir yüz qilich tutqan ademni öltürdi. 36 Emdi Binyaminlar özlirining meghlup bolghinini kördi. Israilning ademliri eslide Gibéahqa qoyghan pistirmidiki kishilirige ishench qilip, Binyaminlarni aldap, aldida chékin'genidi. 37 U waqitta pistirmidikiler tézdin atlinip Gibéahqa hujum qilip bésíp kirip, sheherdikilerning hemmisini qilichlap qirdi. 38 Israillar eslide pistirmidikiler bilen aldin'ala nishan üçün belge békítkenidi, yeni sheherge ot quyup, qélin tütün tüwrükining asman'gha kötürülüşini belge qilishqa kélisihwalghanidi. 39 Shunga Israilning ademliri urushtin waqtinche chékin'gende, Binyaminlar Israilning ademlirini urup soqup, ottuzche kishini öltürüp: — Mana, Israil awwalqi jengdikidek aldimizda sheksiz tarmar bolidu, — déyishti. 40 Lékin sheherning ichidin

tütün tüwrük örlep chiqqanda, Binyaminlar keynige burulup qariwidi, mana, pütkül sheher is-tütek bolup asmanlarga kötürülüp kétiwatatti. 41 Shu haman Israilning ademliri burulup yénip keldi, Binyaminning ademliri bolsa: Bizge bala yéqinlashti dep, wehimige chüshti. 42 Ular Israillarning aldin burulup chöllükke mangidighan yol bilen qéchip ketti; lékin jeng ularning keynidin iz bésíp mangdi; etrapidiki herqaysi sheherlerdin ademler chiqip ularni arigha élip halak qildi. 43 Shu teriqide ular Binyaminlarni qorshiwaldi, ularni kün chiqish teripidiki Gébaning udulighiche toxtimay qoghlap béríp, cheylep öltürdi. 44 Buning bilen Binyaminlardin on sekkiz ming kishi öldi, ularning hemmisi batur palwanlar idi. 45 Bashqiliri burulup chöl terepke qéchip, Rimmon qoram téshigha bardı; emma Israillar yollarda xuddi bashaq tergendek ulardin besh ming ademni öltürdi; andin ularning keynidin Gidomghiche qoghlap béríp, yene ikki ming ademni öltürdi. 46 U küni Binyaminlardin öltürülgenler yigirme besh ming adem idi. Bularning hemmisi palwanlar bolup, qilich tutqanlar idi. 47 Halbuki, ulardin peqet alte yüz adem qalghanidi, ular burulup chöl terepke qéchip, Rimmondiki tik yargha bardı. Ular Rimmondiki tik yarda töt ay turdi. 48 Israillar yene Binyaminlarning zéminigha yénip kélip, hemme sheherlerdiki ademlerni, charpaylarni hem uchrighanlarning hemmisini qilich bilen qiriwetti, shundaqla ot quyup, udul kelgen sheherlirining hemmisini köydürüwetti.

21 Eslide Israilning ademliri Mizpahda qesem qiliship: — Bizning ichimizdin héchkim öz qizini Binyaminlarga xotunluqqa bermisun, — déyishkenidi. 2 Shuning üçün xelq Beyt-Elge kélip, u yerde kech kirküche Xudaning aldida peryad kötürüp qattiq yighliship: — 3 Ey Israilning Xudasi Perwerdigar, Israilda némishqa shundaq ish yüz béridu, némishqa Israilning qebililiridin biri yoqap ketsun? — déyishti. 4 Etisi xelq seher qopup, u yerde qurban'gah yasap, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqliri sundi. 5 Israillar özara: — Israilning herqaysi qebililiridin jamaetke qoshulup Perwerdigarning aldida hazir bolushqa kelmigen kimler bar? — dep sorashti, chünki ular kimki Mizpahqa Perwerdigarning aldida hazir bolmisa, u sheksiz ölümgé mehkum qilinsun, dep qattiq qesem qilishqanidi. 6 Israil öz qérindishi bolghan Binyamin toghruluq pushayman qilip: — Mana, emdi Israil

arisidin bir qebile üzüwétildi. **7** Biz Perwerdigarning namida bizning ichimizdin héchqaysimiz öz qizimizni Binyaminlarga xotunluqqa bermeymiz, — dep qesem qilghanidug; emdi qandaq qilsaq ular din qalghanlirini xotunluq qilalaymiz — déyishti. **8** Ular yene özara: — Israil qebililiridin qaysisi Mizpahqa, Perwerdigarning aldigha chiqmidi? — dep sorashti. Mana, Yabesh-Giléadliqlardin héchqaysisi chédirgahqa, jamaetke qoshulushqa kelmigenidi. **9** Chünki xelqni sanap körgende Yabesh-Giléadning ademliridin u yerde héchkim yoq idi. **10** Shuning bilen jamaet on ikki ming palwanni u yerge ewetip, ulargha tapilap: — Yabesh-Giléadta turuwatqanlarni, jümlidin ayallar we balilarni urup-qirip qilichlap öltürüwétinglar; **11** shundaq qilinglarki, barliq erkeklerni we erler bilen bille bolghan barliq ayallarni öltürüwétinglar, dédi. **12** Ular shundaq qilip Yabesh-Giléadtiki xelqining ichide téxi erler bilen bille bolup baqmighan töt yüz qizni tépip, ularni tutup Qanaan zéminidiki Shilohqa, chédirgahga élip keldi. **13** Andin pütkül jamaet Rimmondiki tik yardiki Binyaminlarga adem ewetip, ulargha tinchliq salimini jakarlidi. **14** Shuning bilen Binyaminlar qaytip keldi; Israillar Yabesh-Giléadtiki hayat qalghan qizlarni ulargha xotunluqqa berdi, lékin bular ulargha yétishmidi. **15** We xelq Binyamin toghruluq pushayman qildi; chünki Perwerdigar Israilning qebililirining arisida kemtük peyda qilip qoyghanidi. **16** Bu waqitta jamaetning aqsaqalliri: — Binyaminning qiz-ayalliri yoqutiwétildi, emdi biz qandaq qilsaq qalghanlirini xotunluq qilalaymiz, — dédi. **17** Andin yene: — Binyamin din qéchip qutulghan qaldisigha miras saqlinishi kérekki, Israilning bir qebilisimu öchüp ketmesliki kérek. **18** Peqet bizla qizlirimizni ulargha xotunluqqa bersek bolmaydu, chünki Israillar: «Öz qizini Binyaminlarga xotunluqqa bergén kishi lenetke qalsun!» dep qesem qilishqan, — déyishti. **19** Ular yene: — Mana, Beyt-Elning shimal teripidiki, Beyt-Eldin Shekemge chiqidighan yolning sherq teripidiki, Libonahning jenub teripidiki Shilohda her yili Perwerdigarning bir héyti bolup turidu, — dédi. **20** Andin Israillar Binyaminlarga buyrup: — Siler bérip, [shu yerdiki] üzümzarliqlargha yoshuruniwélinglar. **21** Közitip turunglar, qachaniki Shilohdiki qizlarning ussul oynighili chiqqinini körsenglar, üzümzarliqlardin chiqip herbiringlar Shilohning qizliridin birini özünglarga xotunluqqa élip qéchinglar, andin Binyaminning zéminigha

kétinglar. **22** Shundaq boliduki, eger ularning atiliri ya aka-ukiliri kélip bizge peryad kôtürse, biz ulargha: «Bizge yüz-xatire qilip, ulargha yol qoyunglar, chünki biz jengde ularning hemmisige xotunluqqa toluq birdin qiz alalmidug; uning üstige siler bu qétim qizliringlarni öz ixtiyarliqinglar bilen ulargha bermidinglar; ixtiyaren bergén bolsanglar, gunahqa tartilattinglar», deymiz, — dédi. **23** Binyaminlar shundaq qilip sani boyiche ussul oynaydighan qizlardin özliorige xotunluqqa élip qéchip, öz miras zéminigha qaytip bérip, sheherlerni yene yasap u yerde turdi. **24** U waqitta Israil u yerdin ayrilip, herbiri öz qebililiri we jemetige yénip bardı, andin herbiri öz miras zéminigha ketti. **25** Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi; herkim öz neziride yaxshi körün'genni qilatti.

Rut

1 [Batur] Hakimlar hokim surgen mezigilde shundaq boldiki, zéminda acharchiliq yuz berdi. Shu waqitta bir adem ayali we ikki oghlini élip Yehuda zéminidiki Beyt-Lehemdin chiqip, Moabning sehralirida bir mezigil turup kélishe bardi. **2** U kishining ismi Elimelek, ayalining ismi Naomi, ikki oghlining ismi Mahlon bilen Kilyon idi. Ular Beyt-Lehemde olturuqluq, Efrat jemetidin idi. Ular Moabning sehrasigha kélip shu yerde olturaqlashti. **3** Kéyin Naomining éri Elimelek öldi; ayali ikki oghli bilen qaldi. **4** Ular Moab qizliridin ózlrige xotun aldi. Birining éti Orpah, yene birining éti Rut idi. Ular shu yerde on yildek turdi. **5** Mahlon bilen Kilyon her ikkisi öldi; shuning bilen apisi éri hem oghulliridin ayrilip yalghuz qaldi. **6** Shuning bilen ayal ikki kélini bilen qopup Moabning sehrasidin qaytip ketmekchi boldi; chünki u Perwerdigarning Öz xelqini yoqlap, ashliq bergenliki toghrisidiki xewerni Moabning sehrasida turup anglighanidi. **7** Shuning bilen u ikki kélini bilen bille turghan yéridin chiqip, Yehuda zéminigha qaytishqa yolgha chiqti. **8** Naomi ikki kélinige: — her ikkinglar qaytip öz ananglarning öyige béringlar. Silerning merhumlargha we manga méhribanliq körsetkinglardek Perwerdigarmu silerge méhribanliq körsetkey! **9** Perwerdigar siler ikkinglarni öz éringlarning öyide aram tapquzghay! — dep, ularni söyüp qoydi. Ular hörkirep yighliship **10** uninggha: — Yaq, biz choqum séning bilen teng öz xelqingning yénigha qaytimiz, — déyishti. **11** Lékin Naomi: — Yénip kétinglar, ey qizlirim! Némishqa méning bilen barmaqchisiler? Qorsiqimda silerge er bolghudek oghullar barmu? **12** Yénip kétinglar, ey qizlirim! Chünki men qérip ketkechke, erge tégishke yarimaymen. Derheqiqeten бүгүн kéche bir erlik bolushqa, shundaqla oghulluq bolushqa ümid bar dégendimu, **13** ular yigit bolghuche sewr qilip turattinglarmu? Ularni dep bashqa erge tegmey saqlap turattinglarmu? Yaq, bolmaydu, qizlirim! Chünki Perwerdigarning qoli manga qarshi bolup méni azablaydighini üçün, men tartidighan derd-elem silerningkidin téximu éghir bolidu, — dédi. **14** Ular yene hörkirep yighlashti. Orpah qéyanisini söyüp xoshlashti, lékin Rut uni ching quchaqlap turuwaldi. **15** Naomi uninggha: — Mana, kélín singling öz xelqi bilen ilahlirining yénigha yénip ketti! Senmu kélín

singlingning keynidin yénip ketkin! — dédi. **16** Lékin Rut jawaben: — Méning séning yéningdin kétishimni we sanga egishish niyitimdin yénishni ótünme; chünki sen nege barsang menmu shu yerge barimen; sen nede qonsang menmu shu yerde qonimen; séning xelqing méningmu xelqimdur we séning Xudaying méningmu Xudayimdur. **17** Sen nede ólseng menmu shu yerde ölimen we shu yerde yatimen; ölümdin bashqisi méni sendin ayriwetse Perwerdigar méni ursun hem uningdin ashurup jazalisun! — dédi. **18** Naomi uning özige egiship bérishqa qet'iy niyet qilghinini körüp, uninggha yene éghiz achmidi. **19** Ikkisi méngip Beyt-Lehemge yétip keldi. Shundaq boldiki, ular Beyt-Lehemge yétip kelginide pütkül sheherdikiler ularni körüp zilzilige keldi. Ayallar bolsa: — Bu rasttinla Naomimidu? — déyishti. **20** U ulargha jawaben: — Méni Naomi démey, belki «Mara» denglar; chünki Hemmige Qadir manga zerdab yutquzdi. **21** Toqquzum tel halette bu yerdin chiqtim; lékin Perwerdigar méni quruq qaytquzdi. Perwerdigar méni eyiblep guwahliq berdi, Hemmige Qadir méni xarlighaniken, némishqa méni Naomi deysiler? — dédi. **22** Shundaq qilip Naomi bilen kélini Moab qizi Rut Moabning sehrasidin qaytip keldi; ular ikkisi Beyt-Lehemge yétip kélishi bilen teng arpa ormisni bashlan'ghanidi.

2 Naomining érige tughqan kélidighan Boaz isimlik bir adem bar idi. U Elimelekning jemetidin bolup, intayin bay adem idi. **2** Moab qizi Rut Naomigha: — Men étizliqqa baray, birerkimning neziride iltipat tépip, uning keynidin méngip arpa bashaqlirini tersem? — dédi. U uninggha: — Barghin, ey qizim, dédi. **3** Shuning bilen u chiqip étizliqlargha kélip, u yerde ormichilarning keynidin bashaq terdi. Bextige yarisha, del u kelgen étizliq Elimelekning jemeti bolghan Boazning étizliqliri idi. **4** Mana, u waqitta Boaz Beyt-Lehemdin chiqip kélip, ormichilar bilen salamlaship: — Perwerdigar siler bilen bille bolghay! — dédi. Ular uninggha jawaben: — Perwerdigar sanga bext-beriket ata qilghay! — dédi. **5** Boaz ormichilarning üstige nazaretke qoyulghan xizmetkaridin: — Bu yash chokan kimning qizi bolidu? — dep soridi. **6** Ormichilarning üstige qoyulghan xizmetkar jawab béríp: — Bu Naomi bilen bille Moabning sehrasidin qaytip kelgen Moabiy chokan bolidu. **7** U: «Ormichilarning keynidin ónchilerning arisidiki chéchilip ketken bashaqlarni tériwalaymu?» dep telep qildi. Andin u kélip etigendin hazirghiche ishlewatidu; u peqet

kevide bir'az dem aldi, — dédi. **8** Boaz Rutqa: — Ey qizim, anglawatamsen?! Sen bashaq tergili bashqa bir kimning étizliqigha barmighin, bu yerdinmu ketme, méning dédeklirim bilen birge mushu yerde turghin. **9** Diqqet qilghin, qaysi étizda orma orghan bolsa, [dédeklerge] egiship barghin. Men yigitlerge: Uninggha chéqilmanglar, dep tapilap qoydum! Eger ussap qalsang béríp, idishlardin yigitlirim [quduqtin] tartqan sudin ichkin, — dédi. **10** Rut özini yerge étip tizlinip, béshini yerge tegküzüp tezim qilip, uninggha: — Men bir bigane tursam, némishqa manga shunche ghemxorluq qilghudek neziringde shunchilik iltipap tapqanmen? — dédi. **11** Boaz uninggha jawaben: — Éring ölüp ketkendin kéyin qéyananggha qilghanliringning hemmisi, shundaqla séning atanangni we öz wetiningdin qandaq ayrilip, sen burun tonumaydighan bir xelqning arisigha kelgining manga pütünley ayan boldi; **12** Perwerdigar qilghininggha muwapiq sanga yandurghay, sen qanatlirining tégide panah izdigen Israilning Xudasi Perwerdigar teripidin sanga uning toluq in'ami bérilgey, dédi. **13** Rut jawaben: — Ey xojam, neziringde iltipap tapqaymen; men séning dédiking bolushqimu yarimisammu, sen manga teselli béríp, dédikingge méhribane sözlerni qilding, — dédi. **14** Tamaq waqtida Boaz uninggha: — Qéni, buyaqq kelgin, nandin ye, nanni sirkige tögürgin! — dédi. Rut ormichilarning yénigha kélip olturdi; Boaz qomachtin élip uninggha tutti. U uningdin toyghuche yédi we yene azraq ashurup qoydi. **15** U bashaq tergili qopqanda, Boaz yigitlirige buyrup: — Uni hetta öñchilerning arisida bashaq tergili qoyunglar, uni héch xijalette qaldurmanglar. **16** Hetta hem uning üçün azraq bashaqlarni öñchilerdin etey ayrip, uninggha tergili chüshürüp qoyunglar, uni héch eyiblimenglar, dédi. **17** Shundaq qilip u kechkiche étizliqta bashaq terdi, tériwalghanlirini soqqanda, texminen bir efah arpa chiqti. **18** Andin u arpisini élip, sheherge kirdi, qéyanansi uning tergen [arpisini] kördi; u yene u yep toyun'ghandin kéyin saqlap qoyghinini chiqirip uninggha berdi. **19** Qéyanansi uninggha: — Sen bügün nede bashaq terding, nede ishliding? Sanga ghemxorluq qilghan shu kishige bext-beriket ata qilin'ghay! — dédi. U qéyanansigha kimningkide ish qilghinini éytip: — Men bügün ishligen étizning igisining ismi Boaz iken, dédi. **20** Naomi kelinige: — Triklergimu, ölgenlergimu méhribanliq qilishtin bash tartmighan kishi Perwerdigardin bext-beriket körgel!

— dédi. Andin Naomi uninggha yene: — U adem bizning yéqin tughqinimizdur, u bizni qutquzalaydighan hemjemetlerdin biridir, — dédi. **21** Moab qizi Rut yene: — U manga yene: «Méning yigitlirim pütün hosulumni yighip bolghuche ular bilen birge bolghin» dédi, — dédi. **22** Naomi kélini Rutqa: — Ey qizim, birsining sanga yamanliq qilmasliqi üçün bashqisining étizliqigha barmay, uning dédekliri bilen bille chiqip ishliiseng yaxshidur, dédi. **23** Shuning bilen arpa we bughday hosuli yighilip bolghuche, Rut Boazning dédekliri bilen yürüp bashaq terdi. U qéyanansi bilen bille turuwerdi.

3 Shu küñlerde, qéyanansi Naomi uninggha: — Ey qizim, hal-ehwalingning yaxshi bolushi üçün, séning aram-bextingni izdimeymenmu? **2** Sen dédekliri bilen ishligen Boaz bizge tughqan kélidu emesmu? Mana, bügün axsham u xamanda arpa soruydu. **3** Emdi sen yuyunup-tarinip, özünge etirlik may sürüp, [ésil] kiyimliringni kiyip, xaman'gha chüshkin; lékin u er kishi yep-ichip bolmighuche, özünгни uninggha körsetmigin. **4** U yatqanda uning uxlaydighan yérini körüwal. Andin sen kirip, ayagh teripini échip, shu yerde yétiwalghin. Andin u sanga néme qilish kéreklikini éytidu, — dédi. **5** Rut uninggha: — Sen néme déseng men shuni qilimen, — dédi. **6** U xaman'gha chüshüp, qéyanansi uninggha tapilighandek qildi. **7** Boaz yep-ichip, könglini xush qilip cheshning ayighigha béríp yatti. Andin Rut shepe chiqarmay kélip, ayagh teripini échip, shu yerde yatti. **8** Yérim kéchide Boaz chöchüp, aldigha éngishkende, mana bir ayal ayighida yatatti! **9** Kim sen?! — dep soridi u. Rut jawaben: — Men xizmetkaring Rut bolimen. Sen méning hemjemet-nijatkarim bolghining üçün xizmetkaringning üstige tonungning étikini yéyip qoyghaysen, — dédi. **10** U jawaben: — Ey qizim, Perwerdigardin bext-beriket tapqaysen! Séning kéyin körsetken sadaqet-méhribanliqning ilgiri körsetkingdinmu artuqtur; chünki [séni izdigen] yigitler, meyli kembeghel bolsun, bay bolsun, ularning keynidin ketmidig. **11** I qizim, emdi qorqmighin! Dégingning hemmisini orundap bérimen; chünki pütkül shehirimizdiki mötiwerler séni peziletlik ayal dep bilidu. **12** Durus, sanga hemjemet-nijatkar bolghinim rast; lékin séning mendin yéqinraq yene bir hemjemetig bar. **13** Emdi kéchiche bu yerde qalghin; ete seherde eger u hemjemetlik hoquqini ishliitip séni élishni xalisa, u alsun; lékin hemjemetlik

hoquqi boyiche séni almisa, Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, men sanga hemjemetlik qilip séni alay. Tang atquche bu yerde yétip turghin! — dédi. **14** U uning ayighida tang atquche yétip, kishiler bir-birini tonughudek bolushtin burun qopti. Chünki Boaz: — bir ayalning xaman'gha kelginini héchkim bilmisun, dep éytqanidi. **15** U yene [Rutqa]: — Sen kiygen yépinchini échip turghin, dédi. U uni échip turuwidi, Boaz arpidin alte kemchen kemlep bérip, uning óshnisige artip qoydi. Andin u sheherge kirdi. **16** Rut qéyanisining yénigha keldi. U: — Ey qizim, sen hazir kim?! — dep soridi. Shuning bilen u qéyanisigha u kishining qilghanlirining hemmisini dep berdi. **17** U: — U bu alte kemchen arpini manga berdi, chünki u: «qéyanangning yénigha quruq qol qaytip barmighin» dédi, — dédi. **18** Naomi: — Ey qizim, bu ishning axirining qandaq bolidighinini bilgüche mushu yerde texir qilghin; chünki u adem бүgün mushu ishni pütküzmey aram almaydu, dédi.

4 Boaz sheher derwazisigha chiqip, shu yerde olturdi. Mana, u waqitta Boaz éytqan héliqi hemjemetlik hoquqigha ige kishi kéliwatatti. Boaz uninggha: — Ey burader, kélip bu yerde olturghin, déwidi, u kélip olturdi. **2** Andin Boaz sheherning aqsqaqalliridin on ademni chaqirip, ularghimu: — Bu yerde olturunglar, dédi. Ular olturghanda **3** u hemjemetlik hoquqigha ige kishige: — Moabning sehrasidin yénip kelgen Naomi qérindishimiz Elimelekke tewe shu zéminni satmaqchi boluwatidu. **4** Shunga men mushu ishni sanga xewerlendürmekchi idim, shundaqla mushu yerde olturghanlarning aldida we xelqimning aqsqaqallirining aldida «Buni sétiwalghin» démekchimen. Sen eger hemjemetlik hoquqigha asasen alay déseng, alghin; hemjemetlik qilmay, almaymen déseng, manga éytqin, men buni biley; chünki sendin [awwal] bashqisining hemjemetlik hoquqi bolmaydu; andin sendin kéyin méning hoququm bar, dédi. U kishi: — Hemjemetlik qilip uni alimen, dédi. **5** Boaz uninggha: — Undaqa yerni Naomining qolidin alghan künide merhumning mirasigha uning nami bilen atalghan birer ewladi qaldurulushi üçün merhumning ayali, Moab qizi Rutnimu élishing kérek, — dédi. **6** Hemjemet kishi: — Undaq bolsa hemjemetlik hoququmni ishlitip [étizni] alsam bolmighudek; alsam öz mirasimgha ziyan yetküzgüdekmen. Hemjemetlik hoquqini sen özüng ishlitip, yerni sétiwalghin; men ishlielmeymen, dédi. **7** Qedimki waqitlarda Israilda hemjemetlik hoquqigha

yaki almashturush-tégishish ishgha munasiwetlik mundaq bir resim-qaide bar idi: — ishni kesmek üçün bir terep öz keshini sélip, ikkinchi terepke béretti. Israilda soda-sétiqni békitishte mana mushundaq bir usul bar idi. **8** Shunga hemjemet hoquqigha ige kishi Boazgha: — Sen uni alghin, dep, öz keshini séliwetti. **9** Boaz aqsqaqallargha we köpchilikke: — Siler бүgün méning Elimelek ke tewe bolghan hemmini, shundaqla Kilyon bilen Mahlon'gha tewe bolghan hemmini Naomining qolidin alghinimgha guwahtursiler. **10** Uning üstige merhumning nami qérindashliri arisidin we shehiring derwazisidin öchürülmesliki üçün merhumning mirasigha uning nami bolghan [birer ewladi] qaldurulsun üçün Mahlonning ayali, Moab qizi Rutni xotunluqqa aldim. Siler бүgün buninggha guwahtursiler, dédi. **11** Derwazida turghan hemme xelq bilen aqsqaqallar: — Biz guwahturmiz. Perwerdigar séning öyüngge kirgen ayalni Israilning jemetini berpa qilghan Rahile bilen Léyah ikkisindek qilghay; sen özüng Efratah jemeti ichide bayashat bolup, Beyt-Lehemde nam-izziting ziyade bolghay; **12** Perwerdigar sanga bu yash chokandin tapquzidighan nesling tüpeylidin séning jemeting Tamar Yehudagha tughup bergen Perezning jemetidek bolghay! — dédi. **13** Andin Boaz Rutni emrige élip, uninggha yéqinliq qildi. Perwerdigar uninggha shapaet qilip, u hamilidar bolup bir oghul tughdi. **14** Qiz-ayallar Naomigha: — Israilning arisida sanga hemjemet-nijatkar neslini üzüp qoymighan Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulsun! Shu neslingning nami Israilda izzet-abruyluq bolghay! **15** U sanga jéningni yéngilighuchi hem qérighiningda séni ezizlighuchi bolidu; chünki séni söyidighan, sanga yette oghuldin ewzel bolghan kélining uni tughdi, — dédi. **16** Naomi balini élip, baghrigha basti we uninggha baqquchi ana boldi. **17** Uninggha qoshna bolghan ayallar «Naomigha bir bala tughuldi» dep, uninggha isim qoydi. Ular uninggha «Obed» dep at qoydi. U Yessening atisi boldi, Yesse Dawutning atisi boldi. **18** Perezning nesebnamisi töwendikidektur: — Perezdin Hezron töreldi, **19** Hezrondin Ram töreldi, Ramdin Amminadab töreldi, **20** Amminadabtin Nahshon töreldi, Nahshondin Salmon töreldi, **21** Salmondin Boaz töreldi, Boazdin Obed töreldi, **22** Obedtin Yesse töreldi we Yessedin Dawut töreldi.

Samuil 1

1 Efraim taghliqidiki Ramataim-Zofimda Elkanah isimlik bir kishi bar idi. U Efraimlik bolup, Yerohamning oghli, Yeroham Élixuning oghli, Élixu Toxuning oghli, Toxu Zufning oghli idi. **2** Uning ikki ayali bar idi. Birsining ismi Hannah, yene birsining ismi Peninnah idi. Peninnahning baliliri bar idi, lékin Hannahning balisi yoq idi. **3** Bu adem her yili öz shehiridin samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha sejde qilib qurbanliq sun'ghili Shilohgha baratti. U yerde Elining Xofniy we Finihas dégen ikki oghli Perwerdigarning kahinliri bolup ishleytti. **4** Her qétim Elkanah qurbanliq qilghan künide u [qurbanliqtin] ayali Peninnah we uning herbir oghul-qizlirigha öz ülüshini béretti. **5** Emma Hannahgha bolsa u ikki hessilik ülüsh béretti; chünki u Hannahni tolimu sóyetti. Lékin Perwerdigar uni tughmas qilghanidi. **6** Perwerdigarning uni tughmas qilghanliqidin uning kündesh reqibi [Peninnah Hannahni] azablash üçün uning bilen qattiq qérishatti. **7** We her yili, Hannah her qétim Perwerdigarning öyige chiqqanda, [Peninnah] uninggha azar béretti. Peninnah shundaq qilghachqa, u yighlap héch néme yémeytti. **8** Axiri uning éri Elkanah uninggha: — I Hannah, némishqa yighlaysen? Némishqa birnerse yémeysen? Némishqa könglüng azar yeydu? Men özüm sanga on oghuldin ewzel emesmu?! — dédi. **9** Ular Shilohda yep-ichkendin kéyin (Eli dégen kahin shu chaghda Perwerdigarning ibadetxanisining ishiki yénidiki orunduqta olturatti) Hannah dastixandin turdi; **10** u qattiq azab ichide Perwerdigargha dua qilib zar-zar yighlaytti. **11** U qesem ichip: — I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, eger dédikingning derdige yétip, méni yad étip dédikingni untumay, belki dédikingge bir oghul bala ata qilsang, uni pütün ömrining künliride Sen Perwerdigargha béghishlaymen; uning béshigha ustira héchqachan sélinmaydu, dédi. **12** U Perwerdigarning aldida duasini dawam qiliwatqanda, Eli uning aghzigha qarap turdi; **13** chünki Hannah duani ichide qilghachqa lewliri midirlawatqini bilen awazi anglanmaytti. Shunga Eli uni mest bolup qaptu, dep oylidi. **14** Eli uninggha: — Qachan'ghiche mest yürisen? Sharabingni özüngdin néri qil, dédi. **15** Lékin Hannah jawaben: — Undaq emes, i ghojam! Köngli sunuq bir mezlummen. Men sharabmu, haraqmu ichmidim,

belki jénim derdini Perwerdigarning aldida töktüm; **16** dédeklirini yaman xotun dep bilmigeyla. Chünki méning zor derdim we azablimdin bu kün'giche shundaq nida qiliwatimen, dédi. **17** Eli uninggha jawab bérip: — Tinch-aman qaytqin; Israilning Xudasi Özidin tiligen iltijayingni ijabet qilghay, dédi. **18** Hannah: — Dédekliri köz aldilirida iltipap tapqay, dédi. U shularni dep chiqip, ghiza yédi we shuningdin kéyin chirayida ilgirikidek ghemkinlik körünmide. **19** Ular etisi tang seherde ornidin turup Perwerdigarning huzurida sejde qilib bolup, Ramahdiki öyige yénip keldi. Elkanah ayali Hannahgha yéqinchiliq qildi; Perwerdigar uni esligenidi. **20** Hannah hamilidar bolup, waqti-saiti toshup, bir oghul tughdi. U: «Men uni Perwerdigardin tilep aldim» dep, ismini Samuil qoydi. **21** Uning éri Elkanah öyidiki hemmisi bilen Perwerdigargha atidighan her yilliq qurbanliqni qilghili we qilghan qesimini ada qilish üçün Shilohgha chiqti. **22** Lékin Hannah bille barmay érige: — Bala emchektin ayrilghandila andin men uning Perwerdigarning aldida hazir bolushi üçün uni élip barimen; shuning bilen u u yerde menggü turidu, dédi. **23** Éri Elkanah uninggha: — Özüngge néme yaxshi körünse, shuni qilghin. Uni emchektin ayrighuche turup turghin. Perwerdigar Öz söz-kalamigha emel qilghay, dédi. Ayali öyde qélip balisi emchektin ayrilghuche émitti. **24** Balisi emchektin ayrilghandin kéyin u uni élip, shundaqla üç buqa, bir efah un we bir tulum sharabni élip Perwerdigarning Shilohdiki öyige apardi. Bala bolsa téxi kichik idi. **25** Ular bir buqini soyup balini elining qéshigha élip keldi. **26** Shuning bilen Hannah [uninggha]: — I ghojam, özliride hayat rast bolghinidek, bu yerde silining qashlirida turup Perwerdigargha nida qilghan mezlum men bolimen, dédi. **27** Men mushu oghul bala üçün dua qildim we mana, Perwerdigar méning tiligen iltijayimni ijabet qildi. **28** Emdi hazir men uni Perwerdigargha tapshurup berdim. Ömrining hemme künliride u Perwerdigargha béghishlan'ghan bolidu, dédi. Shuning bilen ular u yerde Perwerdigargha sejde qildi.

2 Hannah dua qilib mundaq dédi: — «Méning qelbim Perwerdigar bilen yayraydu, Méning müngüzüm Perwerdigar bilen égiz kötürüldi; Aghzim düshmenlirimning aldida tentenilikte échildi; Chünki Séning nijatingdin shadlinimen. **2** Perwerdigardek muqeddes bolghuchi yoqtur; Chünki Sendin bashqa héch kim yoq, Xudayimizdek héch uyultash yoqtur. **3**

I insanlar, kibirlik sözliringlarni köpeytiwremenglar, Yoghan geplerni aghzinglardin chiqarmanglar; Chünki Perwerdigar bilim-hidayetke ige Xudadir. Insanlarning emelliri Uning teripidin tarazida tartilidu. **4** Palwanlarning oq-yaliri sundurildi; Lékin putlishop yiqilghanlarning béli bolsa qudret bilen baghlendi. **5** Qorsiqi toq bolghanlar nan tépish üçün özini yallanmiliqqa berdi; Lékin ach qalghanlar hazir ach qalmidi; Hetta tughmas ayal yettini tughidu; Lékin köp baliliq bolghan solishop kétidu. **6** Perwerdigar hem öltüridu, hem hayat béridu; U ademni tehtisaragha chüshüridu, u yerdin yene turghuzidu; (Sheol h7585) **7** Perwerdigar ademni hem namrat qiliwétidu, hem bay qilidu; U kishini hem pes qilidu, hem éviz kötüridu. **8** U özi miskinni topidin qopuridu, Qighliqtin yoqsulni kötüridu; Ularni ésilzadiler arisida teng olturghuzidu; Ularni shan-shereplik textige miras qilduridu; Chünki yerning tüwrükliri Perwerdigarningkidur; U Özi dunyani ularning üstige salghanidi. **9** Öz muqeddes bendilirining putlirini U mezmüt qilidu; Emma reziller bolsa, qaranggghuda shük qilinidu; Chünki héchkim öz qudriti bilen nusret tapmaydu. **10** Perwerdigar bilen qarshilashqanlar parepare qiliwétilidu; U Özi asmanlardin ulargha qarshi güldürleydu. Perwerdigar yer yüzining chetlirigiche hüküm chiqiridu; U Özi tikligen padishahqa qudret béridu, U Özi mesihliginining münggüzini éviz kötüridu!». **11** Elkanah bolsa Ramahdiki öz öyige yénip bardi. Bala bolsa elining qéshida Perwerdigargha xizmet qilip qaldi. **12** Emma Elining oghulliri intayin yaman kishilerdin bolup, Perwerdigarni tonumaytti. **13** Kahinlarning xelqlerge mundaq aditi bolghan: — Birs qurbanliq qilip, gösh qaynap pishiwatqanda kahinning xizmetkari kélip üç tilliq changgakni qolida tutup **14** dash, qazan, dangqan yaki korining ichige sanjip, changgakqa néme élin'ghan bolsa kahin shuni özige alatti. Ularning Shilohgha [qurbanliq qilghili] kelgen hemme Israilargha shundaq aditi bolghan. **15** Shundaqla hetta yaghn köydürmeste kahinning xizmetkari kélip qurbanliq qiliwatqan ademege: — Kahin'gha kawap üçün gösh bergin, chünki u sendin qaynap pishqan gösh qobul qilmaydu, belki xam gösh lazim, deytti. **16** Eger qurbanliq qilghuchi uninggha: — Awwal yéghi köydürülüp bolsun, andin némini xalisang shuni alghin, dése, u: — Bolmaydu, manga derhal ber! Bolmisa mejburiy alimen, deytti; **17** Shundaq qilip

bu ikki yashning gunahi Perwerdigarning aldida tolimu éghir bolghanidi; chünki uning sewebidin xeq Perwerdigargha atighan qurbanliqlar közge ilinmaywatatti. **18** Emma Samuil nareside bala bolup kanaptin toqulghan bir efodni kiyip Perwerdigarning aldida xizmet qilatti. **19** Buningdin bashqa uning anisi her yilda uninggha bir kichik ton tikip, her yilliq qurbanliqni qilghili éri bilen barghanda alghach kéletti. **20** Eli Elkanah we ayaligha bext tilep dua qilip: — «Ayalingning Perwerdigargha béghishlighinining ornigha sanga uningdin bashqa nesil bergey, dédi. Andin bu ikkisi öz öyige yandi. **21** Shuning bilen Perwerdigar Hannahnı yoqlap beriketlep, u hamilidar bolup jemiý üç oghul we ikki qiz tughdi. Kichik Samuil bolsa Perwerdigarning aldida turup ösüwatatti. **22** Eli bek qérip ketkenidi. U oghullirining pütkül Israilgha hemme qilghanlirini anglidi hem jamaet chédirining ishidide xizmet qilidighan ayallar bilen yatqinimu anglidi. **23** U ulargha: — Siler néme üçün shundaq ishlarni qilisiler? Chünki bu xelqning hemmisidin silerning yamanliqlinglarni anglawatimen, dédi. **24** Bolmaydu, i oghullirim! Men anglighan bu xewer yaxshi emes, Perwerdigarning xelqini azdurupsiler. **25** Eger bir adem yene bir ademege gunah qilsa, bashqa birsi uning üçün Xudadin rehım sorisa bolidu; lékin eger birsi Perwerdigargha gunah qilsa, kim uning gunahini tiliyeydu? — dédi. Lékin ular atisining sözige qulaq salmidi; chünki Perwerdigar ularni öltürüşni niyet qilghanidi. **26** Emma Samuil dégen bala ösüwatatti, Perwerdigar hem ademlerning aldida iltipat tapqanidi. **27** Xudaning bir adimi Elining yénigha kélip mundaq dédi: — Perwerdigar shundaq deydu: «Misirda, Pirewnningkide turghanda Özümni atangning jemetige ochuq ayan qilmidimmu? **28** Men uni kahinim bolush, Öz qurban'gahimda qurbanliq qilish, xushbuy yéqish we Méning aldimda efod tonini kéyip xizmet qilishqa Israilning hemme qebililiridin tallimighanidimmu? Shuningdek Men Israilning otta köydüridighan hemme qurbanliqlirini atanggha tapshurup teqdim qilghan emesmu? **29** Némishqa Men buyrughan, turalghu jayimdiki qurbanliqim bilen ashliq hediyelelarni depsende qilisiler? Némishqa xelqim Israilar keltürgen hemme hediyelelarning ésilidin özliringlarni semritip, öz oghulliringlarning hórmitini Méningkidin üstün qilisen?» **30** Uning üçün Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men derheqiqet séning we atangning jemetidikiler

Méning aldimda xizmitimde menggü mangidu, dep éytqanidim; lékin emdi Men Perwerdigar shuni deymenki, bu ish hazir Mendin néri bolsun! Méni hörmət qilghanlarni Men hörmət qilimen, lékin Méni kemsitkenler pes qarilidu. **31** Mana shundaq künler kéliduki, séning bilikingni we atangning jemetining bilikini teng késiwétimen; shuning bilen jemetingde birmu qérighan adem tépilmaydu! **32** Sen turalghu jayimda derd-qayghu körisen; Israillar herqandaq huzur-bextni körgini bilen, séning jemetingde ebedgiche birmu qérighan adem tépilmaydu. **33** We Men qurban'gahimning xizmitidin üzüp tashlimighan adiming bar bolsa, u közliringning xirelishishi bilen jéningning azablinishigha seweb bolidu. Jemetingde tughulghanlarning hemmisi balaghetтин ötmey ölidu. **34** Sanga bu ishlarni ispatlashqa, ikki oghlung Xofniy bilen Finihasning béshigha chüshidighan mundaq bir alamet bésharet bolidu: — ularning ikkilisi bir künde ölidu. **35** Emma Özümge Rohim we dilimdiki niyitim boyiche ish köridighan sadıq bir kahinni tikleymen; Men uninggha mezmüt bir jemet qurimen; u Méning mesih qilghinimning aldida menggü méngip xizmet qilidu. **36** Shundaq boliduki, séning jemetingdikilerdin herbir tirik qalghanlar bir ser kümüş we bir chishlem nan tileshke uning aldigha kélip uninggha tezım qilip: «Qahinliq xizmetliridin manga bir orun bersile, yégili bir chishlem nan tapay dep éytidighan bolidu» deydu.

3 Samuil dégen bala bolsa elining aldida Perwerdigarning xizmitide bolatti. Emdi Perwerdigarning sözi u künlerde kem idi; wehiylik körünüşlermu köp emes idi. **2** We shundaq boldiki, bir küni Eli ornida yatqanidi (uning közliri torlishop körmes bolup qalay dégenidi) **3** Xudaning chirighi téxi öchmigen bolup, Samuil Perwerdigarning ibadetxanisida, Xudaning ehde sanduqigha yéqinla yerde yatatti. **4** Perwerdigar Samuilni chaqirdi. U: — Mana men bu yerde, dédi. **5** U Elining qéshigha yügürüp bérıp: — Mana men, méni chaqirdingghu, dédi. Lékin u jawab bérıp: — Men chaqirmidim; qaytip bérıp yatqın, dédi. Shuning bilen u bérıp yatti. **6** Perwerdigar yene: «Samuil!» dep chaqirdi. Samuil qopup elining qéshigha bérıp: Mana men, méni chaqirdingghu, dédi. Lékin u jawab bérıp: — Men chaqirmidim i oghlum, yene bérıp yatqın, dédi. **7** Samuil Perwerdigarni téxi tonumighanidi; Perwerdigarning sözi uninggha téxi ayan qilinmighanidi. **8** Lékin Perwerdigar yene

üchınchi qétim: «Samuil!» dep chaqirdi; u qopup elining qéshigha bérıp: — Mana men; sen méni chaqirding, dédi. U waqıtta Eli Perwerdigar balini chaqirıptu, dep bilip yetti. **9** Shuning bilen Eli Samuilgha: — Bérıp yatqın. U eger séni chaqırsa, sen: — I Perwerdigar, söz qilghin, chünki qulung anglaydu, dep éytqın, déwıdi, Samuil bérıp ornida yatti. **10** We Perwerdigar kélip yéqın turup ilgirikidek: — «Samuil, Samuil!» dep chaqirdi. Samuil: — Söz qilghin, chünki qulung anglaydu, dep jawab berdi. **11** Perwerdigar Samuilgha: — Mana Men anglighanlarning ikki qulıqını zingildatqudek bir ishni Israilning arisida qilmaqchimen. **12** Shu künide Men burun Elining jemetidikiler toghrisida éytqınimning hemmisini uning üstige chüshürimen; bashtin axirghiche ada qilimen! **13** Chünki özige ayan bolghan qebihlik tüpeylidin Men uninggha, séning jemetingdin menggülik höküm chiqarmaqchimen, dep éytqanmen: chünki u oghullirining iplaslıqını bilip turup ularni tosmidi. **14** Uning üçhün Elining jemetidikilerge qesem qilghanmenki, Elining jemetidikilerning qebihlikı meyli qurbanlıq bilen bolsun, meyli hediye bilen bolsun kafaret qilinmay, ebedgiche kechürüm qilinmaydu, dédi. **15** Samuil etisi tang atquche yétip, andin Perwerdigarning öyining ishiklirini achi. Emma Samuil wehiylik körünüşni Elige éytishtin qorqti. **16** Lékin Eli Samuilni chaqirıp: — I Samuil oghlum, dédi. U: — Mana men, dep jawab berdi. **17** U: — U sanga néme söz qildi? Sendin ötüney, uni mendin yoshurmighin. Eger Uning sanga éytqanlirining birini manga éytmay qoysang, Xuda déginini séning béshinggha chüshürsun we uningdin artuq chüshürsun! — dédi. **18** Shuning bilen Samuil uninggha héchnémını qaldurmay hemmini dep berdi. Eli: — Mana, U Perwerdigardur; U némini layıq tapsa, shuni qilsun, dédi. **19** Samuil ösüp chong boluwatatti we Perwerdigar uning bilen bille bolup, uning éytqan bésharetlik sözliridin héchqaysisini yerde qaldurmaytti. **20** Shuning bilen pütkül Israil Dandin tartıp Beer-Shébaghiche Samuilning Perwerdigarning peyghembiri qilip tiklen'genlikini bilip yetti. **21** Shu waqıtta Perwerdigar Shilohda Özini yene ayan qildi. Chünki Perwerdigar Shilohda Öz söz-kalami arqiliq Samuilgha Özini ayan qildi; we Samuil Uning sözini pütkül Israilgha yetküzdi.

4 U waqıtta Israil Filistiyler bilen jeng qilghili chiqıp Eben-Ezerge yéqın jayda bargah-chédirlarni

tikti. Filistiyler bolsa Afek dégen jayda bargah-chédirlarni tikti. 2 Filistiyler Israillar bilen soqushqili sep tizip turdi. Jeng kéngéygende Israil Filistiyler aldida tarmar boldi; Filistiyler ularning jeng sepliridin töt mingche ademni óltürdi. 3 Xalayıq bargahqa yéni kelgende, Israilning aqsqaalliri: — Némishqa Perwerdigar bugün bizni Filistiyler teripidin tarmar qildurdi? Biz Shilohdin Perwerdigarning ehde sanduqini qéshimizgha élip kéyley; u arimizda bolsa, bizni dúshminimizning qolidin qutquzidu, dédi. 4 Shu geptin kéyin xalayıq Shilohgha adem mangdurup, shu yerdin kérublarning otturısında olturghan samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigarning ehde sanduqini élip kótürüp keldi. Shuningdek Elining ikki oghli Xofniy bilen Finihasmu Xudaning ehde sanduqi bilen bille keldi. 5 We shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqi leshkergahqa élip kélín'gende pütkül Israil yerni tewretküdek küchlük bir chuqan kótürishti. 6 Filistiyler küchlük tentene awazini anglap: — Ibraniylarning leshkergahidin anglan'ghan bu küchlük chuqan néme wejidin chiqqandu, dep éytishti. Arqidinla ular Perwerdigarning ehde sanduqining ularning leshkergahigha keltürülginini bilip yetti. 7 Shuning bilen Filistiyler qorqup: — Ilahlar ularning leshkergahigha keptu, halimizgha way! Mundaq ish bu waqitqiche héch bolghan emes, déyishti. 8 Halimizgha way! Bizni bu qudretlik ilahlarning qolidin kim qutquzidu? Mana bayawanda misirliqlarni túrlük bala-wabalar bilen urghan ilahlar del shulardur! 9 I Filistiyler, ózliringlarni jesur körsitip erkektek turunglar. Bolmisa, ibraniylar bizge qul bolghandek biz ulargha qul bolimiz; erkektek bolup jeng qilinglar! — dédi. 10 Shuning bilen Filistiyler Israillar bilen jeng qildi. Israil tarmar qilinip, herbiri terep-terepke öz chédirige beder qachti. Jengde qattiq qirghinchilik bolup, Israildin ottuz ming piyade esker óltürüldi. 11 Perwerdigarning ehde sanduqi olja bolup ketti we Elining ikki oghli Xofniy bilen Finihasmu óltürüldi. 12 Shu küni bir Binyaminliq jeng meydanidin qéchip kiyim-kéçekliri yirtiq, üstibéshi topa-chang halda Shilohgha yügürüp keldi. 13 U yétip kelgende, mana Eli yolning chétide öz orundugida olturup taqiti-taq bolup kütüwatatti; uning köngli Perwerdigarning ehde sanduqining ghémide perishan idi. U kishi xewerni yetküzgili sheherge kirgende, pütkül sheher peryad-chuqan kótürdi. 14 Eli peryad sadasini anglap: — Bu

zadi néme warang-churung? dep soridi. U kishi aldirap kélip elige xewer berdi 15 (Eli toqsan sekkiz yashqa kirgen, közliri qétip qalghan bolup, körmeytti). 16 U kishi Elige: — Men jengdin qaytip kelgen kishimen, bugün jeng meydanidin qéchip keldim, dédi. Eli: — I oghlum, néme ish yüz berdi? — dep soridi. 17 Xewerchi jawab bérıp: — Israil Filistiylerning aldidin beder qachti. Xelq arisida qattiq qirghinchilik boldi! Séning ikki oghlung, Xofniy bilen Finihasmu óldi hemde Xudaning ehde sanduqimu olja bolup ketti, dédi. 18 We shundaq boldiki, xewerchi Xudaning ehde sanduqini tilgha alghanda, Eli derwazining yénidiki orundugtin keynige yiqilip chüshüp, boyni sunup óldi; chünki u qérip, bedinimu éghirliship ketkenidi. U qiriq yil Israilning hakimi bolghanidi. 19 Uning kélini, yeni Finihasning ayali hamilidar bolup tughushqa az qalghanidi. U Xudaning ehde sanduqining olja bolup ketkenliki we qiyinatisi bilen érinigmu ölgenlik xewirini anglighanda, birdinla qattiq tolghaq tutup, pükülüp balini tughdi. 20 U öley dep qalghanda, chöriside turghan ayallar: — Qorqmighin, sen oghul bala tughdung, dédi. Lékin u buninggha jawabmu bermidi hem köngül bölmidi. 21 U: «Shan-sherep Israildin ketti» dep baligha «Ixabod» dep isim qoydi; chünki Xudaning ehde sanduqi olja bolup ketken hem qéyinatisi bilen érimu ölgenidi. 22 U yene: — Shan-sherep Israildin ketti; chünki Xudaning ehde sanduqi olja bolup ketti! — dédi.

5 Filistiyler Xudaning ehde sanduqini olja élip, uni Eben-Ezerdin élip Ashdodqa bardı. 2 U yerde Filistiyler Xudaning ehde sanduqini élip Dagon butxanisigha ekirip, Dagon dégen butnig yénigha qoydi. 3 Ashdoddikiler etisi seher qopup kelse, mana Dagon buti Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yiqilghiniche düm yatatti. Shunga ular Dagon butni élip yene öz ornida turghuzup qoydi. 4 Lékin etisi seher qopup kelse, mana, Dagon Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yiqilghiniche düm yatatti; Dagonning béshi hem qolliri bosughida chéqilghanidi; Dagonning peqet béliqsiman téni qalghanidi. 5 Shunga bugün'ge qeder Ashdodta ya Dagonning kahinliri bolsun ya Dagonning butxanisigha kirgüchiler bolsun, Dagonning bosughisigha dessimeydu. 6 Andin Perwerdigarning qoli Ashdoddikilerning üstige qattiq chüshüp, ularni weyran qilip, Ashdod bilen etrapidikilerni hürrek késilili bilen urdi. 7 Ashdoddikiler bularni körüp: — Israilning Xudasining ehde sanduqi

bizlerde turmisun! Chünki uning qoli bizni we ilahimiz Dagonni qattiq bésiwaldi, déyishti. **8** Shuning bilen ular adem mangdurup Filistiylarning hemme ghojilirini chaqirtip jem qilib ulardin: — Israilning Xudasining ehde sanduqini qandaq bir terep qilimiz? dep soridi. Ular: — Israilning Xudasining ehde sanduqi Gatqa chet yol bilen yótkelsun, dep jawab bérishdi. Shuning bilen ular Israilning Xudasining ehde sanduqini u yerge chet yol bilen yótkidi. **9** We shundaq boldiki, ular uni chet yol bilen yótkigendin kéyin Perwerdigarning qoli u sheherge chüshüp kishilerni qattiq sarasimige chüshürdi. U kichiklerdin tartip chonglarchiche sheherdikilerni urdi, ular hürrek késilige griptar boldi. **10** Shuning bilen ular Xudaning ehde sanduqini Ekron'gha ewetti. Lékin Xudaning ehde sanduqi Ekron'gha yétip kelgende, Ekrondikiler peryad qilib: — Biz bilen xelqimizni óltürüsh üçhün ular Israilning Xudasining ehde sanduqini bizge yótkidi! — dédi. **11** Ular adem mangdurup Filistiylarning ghojilirini qichqartip jem qilib ulargha: — Biz bilen xelqimizni óltürmesliki üçhün Israilning Xudasining ehde sanduqini bu yerdin öz jayigha ketküzunglar, dédi; chünki qattiq wehime sheherni basqanidi; Xudaning qoli ularning üstige tolimu éghir chüshkenidi. **12** Ólmigen ademler bolsa hürrek késili bilen urulup, sheherning peryadi asman'gha kótürüldi.

6 Perwerdigarning ehde sanduqi Filistiylarning yurtida yette ay turdi. **2** Filistiylar kahnlar bilen palchilarni chaqirip ulargha: — Perwerdigarning ehde sanduqini qandaq qilimiz? Uni qandaq qilib öz jayigha eweteleymiz? Yol körsitinglar, dédi. **3** Ular: — Eger Israilning Xudasining ehde sanduqini qayturup ewetsenglar, quruq ewetmenglar, héch bolmighanda uning bilen bir «itaetsizlik qurbanliqi»ni birge ewetishinglar zörürdur, dédi. Shundaq qilghanda shipa tapisiler, shundaqla Uning qolining néme üçhün silerdin ayrilmighanliqini bilisiler, dédi. **4** Ular: — Biz némini itaetsizlik qurbanliqi qilib ewetimiz? — dep soridi. Ular: — Filistiylarning ghojilirining sani besh; shunga besh altun hürrek we besh altun chashqan yasap ewetinglar; chünki silerge we ghojanglarga oxshashla bala-qaza chüshdi. **5** Hürreklirninglarning sheklini we zémininglarni weyran qilidighan chashqanlarning sheklini neqish qilib yasap, Israilning Xudasigha shan-sherep keltürünglar. Shuning bilen u belkim silerning, ilahirimizning we

zémininglarning üstini basqan qolini yéniklitemikin: — **6** Misirliqlar bilen Pirewn öz köngüllirini qattiq qilghandek silermu némishqa öz könglünglarni qattiq qilisiler? U misirliqlargha zor qattiq qolluq körsetkendin kéyin, ular Israillarni qoyup bermidimu, ular shuning bilen qaytip kelmidimu? **7** Emdi yéngi bir harwa yasap, téxi boyunturuqqa köndürülmigen mozayliq ikki inekni harwigha qoshunglar; ulardin mozaylirini ayrip, öyde élip qélinglar; **8** andin Perwerdigarning ehde sanduqini kótürüp harwigha sélinglar; we uninggha ewetidighan itaetsizlik qurbanliqi qilidighan altun buyumlarni bir qapqa sélip sanduqqa yandap qoyunglar we sanduqni shu péti mangdurunglar; **9** andin qarap turunglar. Eger harwa Israil chégrisidiki yol bilen Beyt-Shemeshke mangsa, bizge kelgen shu chong bala-qazani chüshürgüchining özi Perwerdigar bolidu. Undaq bolmisa, bizni urghan Uning qoli emes, belki bizge chüshken tasadipiliq bolidu, xalas, déyishti. **10** Shuning bilen Filistiylar shundaq qildi. Ular Mozayliq ikki inekni harwigha qoshup, mozaylirini öyde solap qoyup, **11** Perwerdigarning ehde sanduqini harwigha sélip, altun chashqan we quyma hürrekler qachilan'ghan qapni uninggha yandap qoydi. **12** Inekler Beyt-Shemeshke baridighan yol bilen udul yürüp ketti. Ular kótürülgen yol bilen mangghach möreytti, ya ong terepke ya sol terepke qéyip ketmidi. Filistiylarning ghojiliri ularning arqisidin Beyt-Shemeshning chégrisighiche bardi. **13** Beyt-Shemeshtikiler jilghida bughday oruwatatti, ular bashlirini kótürüp ehde sanduqini körüp xush bolushti. **14** Harwa Beyt-Shemeshlik Yeshuaning étizliqigha kélip, u yerdiki bir chong tashning yénida toxtap qaldi. Ular harwini chéqip, ikki inekni Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq qildi. **15** Lawiylar Perwerdigarning ehde sanduqi bilen altun buyumlar bar qapni chüshürüp chong tashning üstige qoydi. Shu küni Beyt-Shemeshtikiler Perwerdigargha köydürme qurbanliqlar we bashqa qurbanliqlarni qildi. **16** Filistiylarning besh ghojis bularni körüp shu küni Ekron'gha qaytip ketti. **17** Filistiylarning Perwerdigargha itaetsizlik qurbanliqi qilib bergen altun hürriki: — Ashdod üçhün bir, Gaza üçhün bir, Ashkélon üçhün bir, Gat üçhün bir we Ekron üçhün bir idi. **18** Altun chashqanlarning sani bolsa Filistiylarning besh ghojisigha tewe barliq sheherning sani bilen barawer idi. Bu sheherler sépilliq sheherler we ulargha qarashliq sehra-

kentlerni, shundaqla ular Perwerdigarning ehde sanduqini qoyghan chong chimenzarghiche hemme jayni öz ichige alatti. Bu chimenzar hazir mu Beyt-Shemeshlik Yeshuaning étizliqida bar. **19** Emma Beyt-Shemeshlikler öz meyliche ehde sanduqining ichige qarighini üçün Perwerdigar ularin yetmish ademni, jümlidin chonglardin ellikni urdi. Perwerdigar xelqni mundaq qattiq urghanliqi üçün pütün xelq matem tutti. **20** Beyt-Shemeshlikler: — Bu muqeddes Xuda Perwerdigarning aldida kim öre turalaydu? Ehde sanduqi bizning bu yerdin kimning qéshigha apirilishi kérek? — dédi. **21** Andin ular Kiriya-Yéarimdikilerge elchilerni ewitip: — Filistiylar Perwerdigarning ehde sanduqini qayturup berdi. Bu yerge kélip uni özünglarga élip kétinglar, dédi.

7 Shuning bilen Kiriya-Yéarimdiki ademler kélip Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqip, döngning üstidiki Abinadabning öyide qoydi we uning oghli Eliazar ni ehde sanduqigha qarashqa Perwerdigargha atap békitti. **2** Ehde sanduqi Kiriya-Yéarimda qoyulghandin tartip uzun waqit, yeni yigirme yil ötti. Israilning pütkül jemeti Perwerdigarni séghindi. **3** We Samuil Israilning pütkül jemetige: — Eger pütün qelbinglar bilen Perwerdigarning yénigha qaytip, yatlarining ilahliri bilen Ashtarotlarni öz aranglardin yoqitip, könglünglarni Perwerdigargha baghlap, xas Uning ibaditidila bolsanglar U silerni Filistiylarning qolidin qutquzidu, dédi. **4** Shuning bilen Israil Baallar bilen Ashtarotlarni tashlap xas Perwerdigarning ibaditidila boldi. **5** Andin Samuil: — Pütkül Israilni Mizpah shehirige jem qilsanglar, men siler üçün Perwerdigarning aldida dua qilay, dédi. **6** Emdi ular Mizpahqa jem bolup, u yerde su tartip uni Perwerdigar aldigha quydi we u küni roza tutup: — Biz Perwerdigarning aldida gunah sadir qilduq, dédi. Shuning bilen Samuil Mizpahta Israillarning erz-dewaliri üstidin höküm chiqardi. **7** Filistiylar Israillarning Mizpahda jem bolghinini anglidi; Filistiylarning ghojiliri Israil bilen jeng qilghili chiqti. Israillar buni anglap Filistiylardin qorqti. **8** Israillar Samuilgha: — Biz üçün Perwerdigar Xudayimiz bizni Filistiylarning qolidin qutquzushi üçün uninggha nida qilishtin toxtimighin, dédi. **9** Samuil anisini émiwatqan bir qozini élip toluq bir köydürme qurbanliq qilib Perwerdigargha sundi; Samuil Israilning heqqide Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar duasini

anglidi. **10** Samuil köydürme qurbanliq qiliwatqanda Filistiylar Israil bilen soqushqili yéqinlap keldi. Lékin Perwerdigar shu küni Filistiylarning üstige qattiq güldürmama güldürilip ularni alaqzade qiliwetti; shuning bilen ular Israil aldida tarmar boldi. **11** Israillar Mizpahtin chiqip ularni Beyt-Karning tüwigiche qoghlap qirdi. **12** U waqitta Samuil bir tashni élip, uni Mizpah bilen shenning otturisida tiklep: — «Perwerdigar bizge hazirghiche yadrem bériwatidu» — dep uni Eben-Ezer dep atidi. **13** Shuning bilen Filistiylar bésiqip Israilning zéminigha yene tajawuz qilmidi; Samuil [hakim] bolghan barliq künlerde Perwerdigarning qoli Filistiylarning üstige qarshi boldi; **14** shundaq qilib Ekron din tartip Gatqiche Filistiylar Israildin éliwalghan sheherlarning hemmisi Israilgha yanduruldi; sheherlerge tewe zéminlarnimu Israil Filistiylarning qolidin yandurup aldi. Buningdin bashqa Israil bilen Amoriylar otturisida tinchliq boldi. **15** Samuil bolsa pütün ömrige Israilni soridi. **16** Her yili u Beyt-El, Gilgal we Mizpah larni aylinip, mushu yerlerde Israil üstidin höküm yürgüzetti. **17** Andin u Ramahqa yénip baratti; chünki uning öyi shu yerde idi hem u u yerdimu Israil üstidin höküm yürgüzetti. U u yerdimu Perwerdigargha bir qurban'gha yasighanidi.

8 Shundaq boldiki, Samuil qérighanda oghullirini Israilgha hakim qilib qoydi. **2** Uning tunjisining ismi Yoél bolup, ikkinchisining ismi Abiyah idi. Bular Beer-Shebada hakimliq qildi. **3** Lékin oghulliri uning yollirida yürmeytti, belki menpeetni közlep ézip, parilarni yep, heq-naheqni astin-üstün qildi. **4** U waqitta Israilning hemme aqsqaqaliri Ramahda jem bolup Samuilning qéshigha kélip **5** uninggha: — Mana sen qériding, oghulliring bolsa séning yolliringda yürmeydu. Barliq ellerde bolghandek üstimizge höküm süridighan bir padishah békittin, dédi. **6** Ularning «Üstimizge höküm süridighan bir padishah békittin» dégini Samuilning könglige éghir keldi. Samuil Perwerdigargha dua qiliwidi, **7** Perwerdigar Samuilgha jawaben: — Xelq sanga hernéme éytsa ulargha qulaq salghin; chünki ular séni emes, belki «Üstimizge padishah bolmisun» dep Méni tashlidi. **8** Men ularni Misirdin chiqarghan künden tartip bügünki kün'giche ular shundaq ishlarni qilib, Méni tashlap bashqa ilahlargha ibadet qilib kelgen. Emdi ular sanga hem shundaq qilidu. **9** Shuning üçün ularning sözige unighin. Lékin ularni qattiq agahlandurup kelgüsida ularning üstide seltenet qilidighan padishahning

ularni qandaq bashquridighanliqini bildürgin, dédi. **10** Samuil özidin bir padishah sorighan xelqqa, Perwerdigarning éytqinining hemmisini dep berdi. **11** U: — Üstünglarda seltenet qilidighan padishahning tutidighan yoli mundaq bolidu: — U oghullirninglarni öz ishigha qoyup, jeng harwilirini heydeshke, atliq eskerliri bolushqa salidu; ular uning harwilirining aldida yügüridu; **12** ularni özi üçün ming béshi we ellik béshi bolushqa, yérini heydeshke, hosulini orushqa, jeng qoralliri bilen harwa eswablrini yasashqa salidu. **13** Qizliringlarni etir yasashqa, tamaq étishke we nan yéqishqa salidu. **14** Eng ésil zéminliringlar, üzümzarliringlar bilen zeytunluqliringlarni tartiwélip öz xizmetkarlirigha béridu. **15** U uruqunglardin, üzümzarliringlarning hosulidin ondin bir ülüşini özining ghojidarliri we xizmetkarlirigha bölüp béridu. **16** U qulliringlar, dédekliringlar, eng kélishken yigitliringlarni we éshekliringlarni öz ishigha salidu. **17** U qoyliringlardin ondin bir ülüşini alidu; siler uning qul-xizmetkarliri bolisiler. **18** Siler u künde özünglarga tallighan padishah tüpeylidin peryad kötürisiler; lékin Perwerdigar u künide silerge qulaq salmaydu, dédi. **19** Xelq bolsa Samuilning sözige qulaq salmay: — Yaq, belki üstimizge seltenet qilidighan bir padishah bolsun, dédi. **20** — Shundaq qilip biz bashqa herbir ellerge oxshash bolimiz; bizning padishahimiz üstimizdin höküm chiqirip, bizni bashlaydu we biz üçün jeng qilidu, dédi. **21** Samuil xelqning hemme sözlirini anglap, ularni Perwerdigargha yetküzdi. **22** Perwerdigar emdi Samuilgha: — Sen ularning sözige qulaq sélip, ulargha bir padishah békitkin, dédi. Samuil Israillargha: — Herbiringlar öz shehiringlarga qaytinglar, dédi.

9 Binyamin qebilisidin Kish atliq bir kishi bar idi. U Abielning oghli, Abiel Zérorning oghli, Zéror Bikoratning oghli, Bikorat Afyaning oghli idi; Afia bolsa Binyaminliq idi. U özi batur we döletmen kishi idi. **2** Kishning Saul isimlik, ésil we xushxuy bir oghli bar idi. Israillar arisida uningdin chirayliq adem yoq idi; u shundaq égz boyluq er idiki, xelqning herqandiqi uning mürisigimu kelmeytti. **3** Saulning atisi kishning éshekliri yitip ketkenidi. Buning bilen Kish oghli Saulgha: — Sen xizmetkarlardin birini özüng bilen bille élip, ésheklerni tépip kelgin, dédi. **4** Ular béríp Efraim édirliqidin ötüp, Shalishah zéminini kézip, ularni izdep tapalmidi; ular Shaalim zéminidinmu ötti, éshekler u yerdimu yoq idi.

Andin Binyamin zéminini kézip ötti, ularni yene tapalmidi. **5** Ular Zuf zéminigha yetkende Saul özi bilen kelgen xizmetkarigha: — Bole, öyge yanayli; bolmisa atam ésheklerden ensirmey, eksiche bizning ghémimizni yep kétermiki, dédi. **6** Lékin u uninggha: — Mana, bu sheherde Xudaning bir adimi bar. U möhterem bir adem, her néme dése emelge ashmay qalmaydu. Emdi u yerge barayli; u bizge baridighan yolimizni körsitip qoyarmikin, dédi. **7** Shunga Saul xizmetkarigha: — Lékin uning yénigha barsaq u kishige néme bérimiz? Chünki xurjunlirimizda nan tügep qaldi, qolimizda Xudaning adimige bergüdek sowghitimiz yoq. Yénimizda yene néme bar? — dédi. **8** Xizmetkar Saulgha jawab béríp: — Mana qolumda charek shekel kümüş bar. Mangidighan yolimizni dep bersun, Xudaning adimige shuni bérey, dédi **9** (burun Israilda bir adem Xudadin yol sorimaqchi bolsa: — Kélinglar, aldin körgüchining qéshigha barayli, deytti. Hazir «peyghember» dégenmi ötkén zamanda «aldin körgüchi» deytti). **10** Saul xizmetkarigha: — Mesliheting yaxshi boldi. Biz mangayli, dédi. Shuning bilen ular Xudaning adimi turghan sheherge bardı. **11** Ular sheherge chiqidighan yolda kétiwatqanda, su tartqili chiqqan birnechche qizgha uchrıdı we ulardı: — Aldin körgüchi mushu yerdimu? — dep sorıdı. **12** Ular jawab bérıp: — Shundaq. Mana u aldinglarda turıdu; téz bérınglar, chünki xalayıq бүgün [sheherning] yuqiri jayida qurbanlıq qılmaqchi, shunga u бүgün sheherge kirdi. **13** U [qurbanlıqtin] yéyishke téxi yuqiri jaygha chiqmay turupla, siler uning bilen sheherde uchrishisiler. Xelq u kelmigüche taam yémeydu, chünki u awwal qurbanlıqni beriketleydu; andin chaqırılghan méhmanlar taamgha éghiz tégidu. Hazir chiqinglar, chünki bu del uni tapqili bolidighan waqıt, dédi. **14** Ular sheherge chiqip sheher merkizige kelgende, mana Samuil yuqiri jaygha chiqishqa ulargha qarap kéliwatatti. **15** Perwerdigar Saul kélishtin bir kün ilgiri Samuilgha: **16** — Ete mushu waqıtlarda Men yéninggha Binyamin zéminidin bir ademni ewetimen. Sen uni Méning xelqim Israilling üstige emir bolushqa mesih qilghin. U Méning xelqimni Filistiylerning qolidin qutquzıdu. Chünki Méning xelqimning peryadı Manga yetkini üçün ulargha iltıpat bilen qarıdim, — dédi. **17** Samuil Saulni körgende Perwerdigar uninggha: — Mana, Men sanga söz qilghan adem mushudur. Bu adem Méning xelqimning üstide seltenet qilıdu, dep izhar qıldı. **18**

Saul derwazida turghan Samuilning qéshigha béríp: Silidin soray, aldin körgüchining öyi nede, dep soridi. **19** Samuil Saulgha: — Aldin körgüchi men özüm shu. Mendin awwal yuqiri jaygha chiqqin. Bügün siler men bilen taam yeysiler; ete séni uzutup chiqqanda, könglüngdiki herbir ishlarni sanga dep bérey, — dep jawab berdi. **20** Emma üç kün burun yitip ketken ésheklerdin bolsa, endishe qilmighin; ular tépildi. Emdi Israilning hemme arzusi kimgé mayil? Sanga we atangning pütkül jemetige emesmu? — dédi. **21** Saul jawab béríp: — Men Israil qebililiri ichidiki eng kichik qebile bolghan Binyaminin, jemetimmu Binyamin qebilisi ichidiki eng kichiki tursa? Néme üçün bu sözlerni manga deyla? — dédi. **22** Samuil bolsa Saulni we xizmetkarini bashlap, méhmanxana öyige kirdi we ularni chaqirilghanlarning arisida törde olturghuzdi. Ular ottuzche adem idi. **23** Samuil ashpezge: — Men saqlap qoyghin dep, sanga tapshurghan héliqi taamni élip kelgin, dédi. **24** Shuning bilen ashpez saqlap qoyghan chong ajritilghan qolni élip Saulning aldigha qoydi. Samuil: — Mana, [sanga] saqlap qoyulghini shudur! Uni aldinggha élip yégin; chünki u men xelqni chaqirghan chéghimda atayin sanga atap élip qoyghandin tartip bu békitilgen waqitqiche saqlandi, dédi. Shuning bilen u küni Saul bilen Samuil tamaqta bille boldi. **25** Ular yuqiri jaydin chüshüp sheherge kirdi, [Samuil] ögzide Saul bilen sözleshti. **26** Etisi tang sheherde orundin turghanda Samuil Saulni ögzidin chaqirip: — Ornungdin tur, men séni uzutup qoyay, dédi. Saul orundin turdi we ikkisi bille chiqti, — hem u Samuil bilen bille kochigha chiqti. **27** Ular sheherning ayighigha kétiwatqanda, Samuil Saulgha: Xizmetkargha aldimizda mangghach turghin, dep buyrughin, dédi. U shundaq qildi. Andin Samuil: — Sen turup tur, Perwerdigarning söz-kalamini sanga yetküzey, dédi.

10 Samuil bir may komzikini élip uning béshigha töküp uni söyüp mundaq dédi: — «Mana bu, Perwerdigarning séni Öz mirasigha emir bolushqa mesih qilghini emesmu? **2** Sen bügün mendin ayrilghandin kéyin Binyamin zéminining chégrisidiki Zelzahgha yétip barghiningda Rahilening qebresining yénida sanga ikki kishi uchraydu; ular sanga: «Sen izdep barghan éshekler tépildi, we mana, atang ésheklerdin ghem qilmay, belki siler üçün: Oghlumni qandaq qilip taparmen, dep ensirimekte» dep éytidu. **3** Sen u yerdin méngip, Tabordiki dub derixige yetkende

Perwerdigarning aldigha bérish üçün Beyt-Elge chiqip kétiwatqan üç kishige uchraysen. Ulardin biri üç oghlaq, biri üç nan we yene biri bir tulum sharabni kötürüp kélidu. **4** — Ular sanga salam qilip ikki nanni sunidu; sen berginini qolliridin alghin. **5** Andin sen «Xudagha [atalghan] Gibéah sheherige barisen (u yerde Filistiylerning bir leshkergahi bar); sen shu sheherge kelseng chiltar, tembur, ney we lirilarni kötürüp yuqiri jayidin chüshken bir bölek peyghemberler sanga uchraydu. Ular bésharetlik sözlerni qilidu. **6** Shuning bilen Perwerdigarning Rohi séning wujudunggha chüshidu, sen ular bilen birlikte bésharetlik sözlerni qilisen we yéngi bir adem bolisen. **7** Mushu alametler sanga kelgende, qolungdin néme kelse shuni qilghin. Chünki Xuda sen bilen billidur. **8** Andin mendin ilgiri Gilgalgha chüshüp barisen. Mana, men hem yéninggha chüshüp köydürme qurbanliqlar sunush we inaq qurbanliqlar qilish üçün kélimen. Men yéninggha béríp, néme qilishing kéreklikini uqurmighuche, méni yette kün saqlap turghin». **9** We shundaq boldiki, u burulup Samuildin ayrilghanda Xuda uninggha yéngi bir qelb ata qildi; we bu alametlerning hemmisi ashu küni emelde körsitildi. **10** Ular Gibéahgha yétip kelgende mana, bir bölek peyghemberler uninggha uchridi; Xudaning Rohi uning wujudigha chüshti, buning bilen u ularning arisida bésharet qilishqa bashlidi. **11** Uni ilgiri tonuydighanlarning hemmisi uning peyghemberlerning arisida bésharet qilghinini körgende ular bir-birige: — Kishning oghligha néme boptu? Saulmu peyghemberlerdin biri boldimu néme? — déyishti. **12** Emma yerlik bir adem: — Bularning atiliri kimler? — dédi. Shuning bilen: «Saulmu peyghemberlerning birimidu?» deydighan gep peyda boldi. **13** Emdi Saul bésharetlik sözlerni qilip bolup, yuqiri jaygha chiqip ketti. **14** Saulning taghisi uningdin we uning xizmetkaridin: — Nege béríp keldinglar? dep soridi. U: — Ésheklerni izdigili chiqtuq; lékin ularni tapalmay Samuilning qéshigha barduq, dédi. **15** Saulning taghisi: — Samuilning silerge néme déginini manga éytip bergine, dédi. **16** Saul taghisigha: — U jezm bilen bizge éshekler tépildi, dep xewer berdi, dédi. Lékin Samuilning padishahliq ishi toghruluq éytqan sözini uninggha dep bermidi. **17** Samuil emdi xelqni Perwerdigarning aldigha jem bolunglar dep, Mizpahqa chaqirdi. **18** U Israilgha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —

«Men siler Israilni Misirdin chiqirip misirliqlarning qolidin azad qilib, silerge zulum qilgan hemme padishahliqlarning qolidin qutquzdum. **19** Lékin bügünki künde silerni béshinglarga chüshken barliq balay'apetlerdin we barliq musheqqetlerdin qutquzghuchi Xudayinglardin waz kéchip uninggha: «Yaq. Üstimizge bir padishah békitip bergeysen» — dédinglar. Emdi özünglarni qebilenglar boyiche, jemetinglar boyiche Perwerdigarning aldigha hazir qilinglar» — dédi. **20** Shuning bilen Samuil Israilning hemme qebililirini aldigha jem qilib, chek tashliwidi, chek Binyamin qebilisige chiqti. **21** U Binyamin qebilisini jemet-jemetliri boyiche öz aldigha keltürüp chek tashliwidi, chek Matrining jemetige chiqti. Andin kéyin yene chek tashliwidi, Kishning oghli Saulgha chiqti. Ular uni izdiwidi, emma uni tapalmidi. **22** Shunga ular Perwerdigardin yene: — U kishi bu yerge kélemdu? — dep soridi. Perwerdigar jawaben: — Mana, u yük-taqlarning arisigha yoshuruniwaldi, dédi. **23** Shunga ular yügürüp bérip uni shu yerdin élip keldi. U xelqning otturisida turghanda xalayıqning boyi uning mürisigimu kelmidi. **24** Samuil barliq xelqge: — Emdi Perwerdigar tallighan kishige qaranglar! Derweqe barliq xelqning ichide uninggha yétidighan birsi yoqtur, dédi. We xelqning hemmisi: — Padishah yashisun! — dep towlashti. **25** Samuil xelqge padishahliq hoquq-qanunlirini uqturdi we uni oram yazma qilib yézip chiqip, Perwerdigarning aldigha qoydi. Andin Samuil hemme xelqni, herqaysisini öz öylirige qayturdi. **26** Saulmu hem Gibéahdiki öyige qaytti; köngülliri Xuda teripidin tesirlendürülgen bir türküm batur kishi uning bilen bille bardı. **27** Lékin birnechche rezil kishi: — Bu kishi qandaqmu bizni qutquzalisun? — dep uni kemsitip uninggha héch sowghat bermidi; emma u anglimasliqqa saldı.

11 Shu waqıtta Ammoniy Nahash chiqip Yabesh-Giléadni muhasirige aldı. Yabeshning hemme ademliri Nahashqa: — Eger biz bilen ehde tüzseng, sanga boysunimiz, dédi. **2** Lékin Ammoniy Nahash ulargha: — Pütkül Israilgha deshnem qilish üçün her biringlarning ong közini oyup andin siler bilen ehde qilay, dédi. **3** Yabeshning aqsqaqliri uninggha: — Bizge yette kün möhlet bergin; biz Israilning pütkül yurtigha elchilerni mangdurup andin kéyin bizni qutquzidighan adem chiqmisa, özimiz chiqip sanga teslim bolimiz, dédi. **4** Emdi elchiler Saulning shehiri Gibéahgha kélip mushu sözlerni xelqning quliqigha yetküzdı;

hemme xelq peryad kütürüp yighildi. **5** We mana, Saul étizliqidin chiqip kalilarni heydep kéliwatatti, u: — Xelq néme dep yighlaydu, dep soridi. Ular Yabeshdin kelgen kishilerning sözlirini uninggha dep berdi. **6** Saul bu sözlerni anglighanda Xudaning Rohi uning üstige kélip, uning ghezipi qattiq qozghaldi. **7** U bir jüp uyni chépip parchilap, parchilirini elchilerning qoli arqiliq pütkül Israil zéminigha tarqıtıp: — Her kim kélip Saul bilen Samuilgha egeshmise, ularning uylirimu mushuninggha oxshash qilinidu, dédi. Shuning bilen Perwerdigarning qorqunchi xelqning üstige chüshti; shundaq boldiki, ular ittapaqliship bir ademdek jengge chiqti. **8** Saul ularni Bézek [dégen jayda] sanighanda Israilar üç yüz ming, Yehudaning ademliri bolsa ottuz ming chiqti. **9** Ular kelgen elchilerge: — Giléadtiki Yabeshning ademlirige shundaq éytinglarki, ete kün chüsh bolghanda nijat silerge kélidu, dédi. Elchiler bérip shuni Giléadtiki Yabeshliqlargha yetküzdı; ular intayin xushal bolushti. **10** Shuning bilen Yabeshdikiler: — Ete biz qéshinglargha chiqip [teslim bolimiz], siler bizni qandaq qilishqa layiq körsenglar, shundaq qilinglar, dédi. **11** Etisi shundaq boldiki, Saul xelqni üç bölek qildi; ular kéche tötinchi jésekte leshkergahgha kirip Ammoniylarni kün chüsh bolghuche urup qirdi. Tirik qalghanlar bolsa shundaq parakende boldiki, ulardin ikki ademu bir yerge kélelmidi. **12** Xelq emdi Samuilgha: — Bizning üstimizge Saul padishah bolmisun dep éytqanlar kimler? Bu kishilerni keltürüp, ularni öltüreyli, dédi. **13** Lékin Saul: — Bügün héchkim öltürülmisun. Chünki bügün Perwerdigar Israilgha nusret berdi, dédi. **14** Samuil xelqge: — Qéni, Giléadqa bérip u yerde padishahliqni yéngibashtin tikleyli, dep éytti. **15** Shuni déwidi, hemme xelq Giléadqa bérip Giléadta Perwerdigarning aldida Saulni padishah qildi; ular u yerde Perwerdigarning aldida inaqliq qurbanliqlirini keltürdi. Saul hem shuningdek barliq Israil shu yerde zor xushalliqa chömüdi.

12 Samuil pütkül Israilgha: — Mana, men silerning barliq éytqan sözliringlarni anglap üstünglargha bir padishah qoydum; **2** Mana emdi padishah silerning aldinglarda yürmekte, men bolsam qérip béshim aqardi; mana, méning oghullirimmu aranglarda turidu. Yashliqimdin tartıp bu kün'giche silerning aldinglarda méngip keldim. **3** Mana bu yerde turuptimen. Perwerdigarning aldida we uning mesih qilin'ghinining aldida manga erzinglar bolsa dewéringlar; kimning uyini tartiwaldim? Kimning

éshikini tartiwaldim? Kimning heqqini yédim? Kimge zulum qildim? Yaki men közümni kor qilish üçhün kimdin para aldim? Shundaq bolsa denglar, we men uni silerge tölep bérimen, dédi.

4 Ular jawab béríp: — Sen bizning heqqimizni yémiding, héchkimge zulum qilmiding we héch kishining qolidin birer nersinimu éliwalmiding, dédi.

5 U ulargha: — Mende héch heqqinglar qalmighanliqigha Perwerdigar silerge guwah bolup we uning mesih qilghini hem bügün guwahchi bolsun, déwidi, ular: — U guwahtur, dédi.

6 Samuil xelqge mundaq dédi: «Musa bilen Harunni tiklep ata-bowiliringlarni Misir zéminidin chiqarghuchi bolsa Perwerdigardur.

7 Emdi ornunglardin turunglar, men Perwerdigarning aldida Perwerdigarning silerge we ata-bowiliringlarga yürgüzgen heqqaniy emellirini silerning aldinglegha qoyushqa söz qilay.

8 Yaqup Misirgha kirgendin kéyin ata-bowiliringlar Perwerdigargha peryad qilghanda, Perwerdigar Musa bilen Harunni ewetti. Ular ata-bowiliringlarni Misirdin chiqirip bu yerde olturaqlashturdi.

9 Emma ular öz Xudasi Perwerdigarni untudi; shunga u ularni Hazorning qoshunidiki serdar Siséraning qoligha, Filistiylerning qoligha hem Moabning padishahining qoligha tapshurup berdi; bular ular bilen jeng qilishti.

10 Shuning bilen ular Perwerdigargha peryad qilip: «Biz gunah qilip Perwerdigarni tashlap Baallar we Ashtarotlarning ibaditide bolduq; emma emdi bizni dushmanlirimizning qolidin qutquzghin, biz sanga ibadet qilimiz» dédi.

11 We Perwerdigar Yerubbaal, Bédan, Yeftah we Samuilni ewetip, etrapinglardiki dushmanliringlarning qolidin silerni qutquzdi, shuning bilen tinch-aman turuwatqanidinglar.

12 Lékin Xudayinglar Perwerdigar Özi padishahinglar bolsimu, Ammonning padishahi Nahashning silerge qarshi qopqinini körgininglarda siler: Yaq! Bir padishah üstimizge seltenet qilsun dep manga éyttinglar.

13 Emdi siler xalap tallighan, siler tiligen padishahqa qaranglar; mana, Perwerdigar silerning üstünglarga bir padishah qoydi.

14 Eger siler Perwerdigardin qorqup, uning qulluqida bolup, Uning awazigha qulaqliringlarni sélip, Uning emrige asiqliq qilmisanglar, siler hem üstünglarda seltenet qilghan padishah Xudayinglar Perwerdigargha egeshsenglar, emdi silerge yaxshi bolidu.

15 Lékin Perwerdigarning sözige qulaq salmay, belki Perwerdigarning emrige asiqliq qilsanglar,

Perwerdigarning qoli ata-bowiliringlarga qarshi bolghandek silergimu qarshi bolidu.

16 Emdi turunglar, Perwerdigar közliringlarning aldida qilidighan ulugh karametni körünglar!

17 Bügün bughday oridighan waqit emesmu? Men Perwerdigargha nida qilay, U güldürmama bilen yamghur yaghduridu. Shuning bilen silerning bir padishah tiligininglarning Perwerdigarning neziride zor rezillik ikenlikini körüp yétisiler».

18 Andin Samuil Perwerdigargha nida qildi; shuning bilen Perwerdigar shu küni güldürmama bilen yamghur yaghdurdi. Xelq Perwerdigardin we Samuuldin bek qorqti.

19 Xelqning hemmisi Samuilgha: — Xudaying Perwerdigargha bizni ölmisun dep keminiliring üçhün dua qilghin; chünki hemme gunahlirimizning üstige yene yamanliq ashurup özimizge bir padishah tiliduq, dédi.

20 Samuil xelqge mundaq dédi: — Qorqmanglar; siler derweqe bu hemme rezillikni qilghansiler, lékin emdi Perwerdigargha egishishtin chetnimey, pütkül köngülliringlar bilen Perwerdigarning ibaditide bolunglar;

21 ademge payda yetküzmeydighan yaki ademni qutquzalmaydighan bihude ishlarni izdep, yoldin ézip ketmenglar; chünki ularning tayini yoqtur.

22 Chünki Perwerdigar Öz ulugh nami üçhün Öz xelqini tashlimaydu; chünki Perwerdigar silerni Öz xelqi qilishni layiq körgendur.

23 Manga nisbeten, siler üçhün dua qilishtin toxtash bilen Perwerdigargha gunah qilish mendin néri bolsun; belki men silerge yaxshi we durus yolni ögitimen.

24 Peqet siler Perwerdigardin qorqup pütkül köngülliringlar we heqiqet bilen uning ibaditide bolunglar; chünki siler üçhün qilghan ulugh karametlerge qaranglar!

25 Lékin yamanliq qilsanglar, hem özünglar hem padishahinglar halak qilinisiler».

13 Saul [ottuz] yashta padishah bolup Israilning üstide ikki yil seltenet qilghandin kéyin 2 Özige Israildin üç ming ademni ilghap aldi. Ikki mingi Mikmashta we Beyt-El taghlirida Saulning qéshida, bir mingi Binyamin zéminidiki Gibéahda Yonatanning qéshida idi. Emma u qalghan xelqning herbirini öz öylirige ketküziwetti.

3 Yonatan bolsa Filistiylerning Gébadiki leshkergahigha hujum qildi, Filistiylar buningdin xewer tapti. Saul bolsa: — Pütkül zéminidiki ibraniylar anglap oyghansun dep, kanay chaldurdi.

4 Pütkül Israil Saulning Filistiylerning leshkergahigha hujum qilghanliqidin hemde Israilning Filistiylerge nepretlinidighanlikidin xewer tapti. Xelq Saulning

keynidin Gilgalga bérip yigildi. **5** Filistiylerdin Israil bilen jeng qilghili üç ming jeng harwisi, alte ming atliq leshker we déngiz sahilidiki qumdek köp piyade leshker yigildi. Ular kélip Beyt-Awenning sherq teripidiki Mikmashta bargah tikti. **6** Israilning ademleri özlirining qattiq xiyim-xeterde qalghanliqini körüp gharlarga, chatqalliqarlarga, qiya tashliqlargha, yuqiri jaylarga we azgallargha yoshuruniwélishiti; **7** [bezi] Ibraniylar Iordan deryasidin ötüp, Gad we Giléadning zéminigha qéchip bardí. Lékin Saul Gilgaldá qaldí, ademlerining hemmisi uninggha titrigen halda egeshti. **8** Emdi Saul Samuil uninggha békitken waqitqiche yette kün kütüp turdi; lékin Samuil Gilgalga kelmidi, xelq uningdin tarilip ketkili turdi. **9** Saul: — Köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini bu yerge — yénigha élip kélinglar, dédi. Andin u özi köydürme qurbanliq ötküzdí. **10** We shundaq boldiki, u köydürme qurbanliqni tügitishi bilenla, mana Samuil keldi. Saul uninggha salam qilghili aldigha chiqti. **11** Lékin Samuil: — Néme ishlarni qilding?! — dep soridi. Saul: — Xelq mendin tarilip ketkenlikini, silining békitken waqitta kelmigenlikirini, Filistiylerning Mikmashta yigilghinini kördüm, **12** men ichimde: Emdi Filistiyler Gilgalga chüshüp manga hujum qilmaqchi, men bolsam téxi Perwerdigargha iltija qilmidim, dédim. Shunga köydürme qurbanliq qilishqa özümni mejburlidim, dédi. **13** Samuil Saulgha: — Sen exmeqliq qilding; sen Xudaying Perwerdigar sanga buyrughan emrni tutmiding; shundaq qilghan bolsang Perwerdigar Israilning üstidiki seltenitingni menggü mustehkem qilatti, dédi. **14** Lékin emdi selteniting mustehkem turmaydu. Perwerdigar Öz könglidikidek muwapiq bir ademni izdep tapti. Perwerdigar uni Öz xelqining bashlamchisi qildi, chünki sen Perwerdigar sanga buyrughani tutmiding, dédi. **15** Andin Samuil ornidin turup Gilgaldin kétip Binyamin zéminidiki Gibéahgha bardí. Saul bolsa öz yénidiki ademlerni sanidi; ular alte yüzche chiqti. **16** Saul bilen oghli Yonatan we ularning qéshida qalghan xelq Binyamin zéminidiki Gébada qélip qaldí, Filistiyler bolsa Mikmashta bargah tikkenidi. **17** Qaraqchilar daim Filistiylerning bargahidin chiqip üç böleкке bölünetti. Bir bölek Shual zéminidiki Ofrahgha baridighan yolgha atlinatti, **18** bir bölek Beyt-Horon'gha baridighan yol bilen mangatti, yene bir bölek chölning chétidiki Zeboim jilghisigha qaraydighan zémindiki yolgha mangatti. **19** Emma

pütkül Israil zéminida héchbir tömürchi tépilmaytti; chünki Filistiyler: — Ibraniylar özlirige qilich yaki neyze yasiyalmisun, dep oylaytti. **20** Bu sewebtin Israillar hemmisi sapan chishliri, ketmenlirini, paltilirini we orghaqlirini bishlash üçün Filistiylerning qéshigha baratti. **21** Ular sapan chishliri we ketmenler üçün üçtin ikki shekel, jotu, palta we zixlarni bishlash üçün üçtin bir shekelni töleytti. **22** Shunga urush bolghanda Saul we Yonataning qéshidiki xelqning héchbiride qilich ya neyze yoq idi; peqet Saul bilen oghli Yonatanila bar idi. **23** U waqitta Filistiylerning bir qarawullar etriti Mikmashtiki dawan'gha chiqqanidi.

14 Bir küni Saulning oghli Yonatan yaragh kötürgüchisige: — Kelgin, udulimizdiki Filistiylerning qarawullar etritining yénigha chiqayli, dédi. Emma u atisigha héchnéme démidi. **2** Saul bolsa Gibéahning chétidiki Migrondiki anar derixining tégide qaldí. Uning qéshidiki xelq alte yüzche idi **3** (u waqitta efodni Axitubning oghli, Ixabodning akisi Axiyah kiyetti; u Shilohda turuwatqan, Perwerdigarning kahini idi. Axitub Finihasning oghli, Finihas Elining oghli idi). Xelq bolsa Yonataning ketkinlikini bilmigenidi. **4** Yonatan Filistiylerning qarawullar etriti terepke ötmekchi bolghan dawanning ikki teripide tüwrüktek tik qiya tashlar bar idi. Birining nami Bozez, yene birining nami Seneh idi. **5** Bir qiya tash shimaliy teripide bolup, Mixmash bilen qariship turatti, yene biri jebub teripide Gébaning udulida idi. **6** Yonatan yaragh kötürgüchisige: — Kel, bu xetnisizlarning qarawullar etritige chiqayli; Perwerdigar biz üçün bir ish qilsa eheb emes, chünki Perwerdigarning qutquzushi üçün ademlerning köp yaki az bolushi héch tosalghu bolmaydu, dédi. **7** Uning yaragh kötürgüchisi uninggha: — Könglüngde her néme bolsa shuni qilgin; barghin, mana, könglüng némini xalisa men sen bilen billimen, dédi. **8** Yonatan: — Mana, biz u ademler terepke chiqip özimizni ulargha körsiteyli; **9** eger ular bizge: — Biz silerning qéshinglarga barghuche turup turunglar, dése ularning qéshigha chiqmay öz jayimizda turup turayli; **10** lékin ular: — Bizning qéshimizgha chiqinglar, dése, chiqayli. Chünki shundaq bolsa Perwerdigar ularni qolimizgha bériptu, dep bilimiz; mushundaq ish bizge bir bésharet bolidu, dédi. **11** Ikkiylen özini Filistiylerning qarawullar etritige körsetti. Filistiyler: — Mana, Ibraniylar

özini yoshurghan azgallardin chiqwatidu, dédi. 12 Etrettikiler Yonatan bilen yaragh kötürgüchisige: — Bizge chiqinglar, biz silerge bir nersini körsitip qoyimiz, dédi. Yonatan yaragh kötürgüchisige: — Manga egiship chiqqin; chünki Perwerdigar ularni Israilning qoligha berdi, dédi. 13 Yonatan qolputliri bilen ömülep chiqti, yaragh kötürgüchisi keynidin uninggha egeshti. Filistiylar Yonatanning aldida yiqilishti; yaragh kötürgüchisi keynidin kélip ularni qetl qildi. 14 Shu tunji hujumda Yonatan bilen yaragh kötürgüchisi texminen yérim qoshluq yerde öltürgenler yigirmidek adem idi. 15 Andin leshkergahdikikerni, dalada turuwatqanlarni, barliq etretlerdikilerni we bulang-talang qilghuchilarni titrek basti. Ular hem titrep qorqti, yermu tewrinip ketti; chünki bu chong qorqunch Xuda teripidin kelgenidi. 16 Emdi Binyamin zéminidiki Gibéahda turuwatqan paylaqchilar kördiki, mana, leshker topliri tarmar bolup uyan-buyan yügürüshüp ketti. 17 Saul qéshidiki xelq: Ademlirimizni sanap kimning bu yerdin ketkenlikini éniqlanglar, dédi. Ular saniwidi, mana, Yonatan bilen yaragh kötürgüchisi yoq chiqti. 18 Saul Axiyahqa: — Xudaning ehde sanduqini élip kelgin, dédi. Chünki u waqitta Xudaning ehde sanduqi Israilning arisida idi. 19 Saul kahin'gha söz qiliwatqanda Filistiylarning leshkergahida bolghan ghelwe barghanséri küchiyip ketti. Saul kahin'gha: — Qolungni yighqin, dédi. 20 Andin Saul we uning bilen bolghan hemme xelq yighilip jengge chiqti; we mana, Filistiylarning herbiri öz sepdishigha qarshi qilich kötürüp zor parakendilik boldi. 21 U waqittin ilgiri Filistiylarning arisida bolghan, ular bilen bille leshkergahning etrapigha chiqqan Ibraniylar bar idi; ularmu Saul we Yonatan bilen bille bolghan Israillargha qoshuldi. 22 Shuningdek Efraim taghlirida özini yoshurghan Israillar Filistiylarning qachqinini anglighanda soqushqa chiqip ularni qoghliidi. 23 Shuning bilen Perwerdigar u küni Israilgha nusret berdi. Soqush Beyt-Awenning u teripige ötti. 24 Lékin Israilning ademliri u küni zor bésim astida qaldi. Chünki Saul ulargha qesem ichküzüp: — Men düshmenlirimdin intiqam almighuche kech bolushtin ilgiri taam yégen kishige lenet bolsun, dep éytqanidi. Shuning üçün xelqtin héchkim taam yémidi. 25 Emma barliq zémindiki qoshun bir ormanliqqa kirgende yer yüzide hesel bar idi. 26 Xelq ormanliqqa kirgende, mana bu hesel éqip turatti;

lékin héchkim qolini aghzigha kötürmidi, chünki xelq qesemdin qorqatti. 27 Lékin Yonatan atising xelq qesem ichküzgenlikini anglimighanidi. Shunga u qolidiki hasini sunup uchini hesel könikige tiqip qoli bilen aghzigha saldi. Shundaq qilip közliri nurlandi. 28 Emma xelqtin biri: Séning atang xelq qesem ichküzüp: — Bügün taam yégen kishige lenet bolsun! dep éytqanidi. Shuning üçün xelq halsizlinip ketti, dédi. 29 Yonatan: — Méning atam zémin'gha azar berdi; qaranglar, bu heseldin kichikkine tétishim bilenla közlimning shunche nurlan'ghinini körmidinglarmu? 30 Xelq bügün düshmenlardin tartiwalghan oljidin xalighinini yégen bolsa Filistiylarning arisidiki qirghinchiliq téximu zor bolmasmidi? — dédi. 31 Ashu küni ular Mikmashtin tartip Filistiylarni qoghlap Ayjalon'ghiche urup qirishti; xelq tola hérip ketkenidi. 32 Shuning bilen xelq olja üstige étilyp bérip, qoy, kala we mozaylarni tutup shu yerdila soydi. Andin xelq göshni qanni adaliwetmeyla yédi. 33 Saulgha xewer kélip: Mana, xelq qanni adaliwetmeyla göshni yep Perwerdigargha gunah qiliwatidu, dep éytildi. U: Siler Perwerdigargha asiqliq qildinglar! Emdi bu yerge yénimgha chong bir tashni domilitip kélinglar, dédi. 34 Saul yene: Siler xelqning arisigha chiqip ulargha: Herbiri öz kalisini, öz qoyini qéshimgha élip kélip bu yerde soyup yésun; lékin göshni qanni adaliwetmey yep, Perwerdigargha gunah qilmanglar, denglar, dédi. Bu kéche xelqning hemmisi herbiri öz kalisini élip kélip u yerde soydi. 35 Saul bolsa Perwerdigargha bir qurban'gah yasidi. Bu uning Perwerdigargha yasighan tunji qurban'gahi idi. 36 Saul: — Bu kéchide Filistiylarning péyige chüshüp, ete tang atquche ularni talap héch birini tirik qoymayli, dédi. Xelq: — Néme sanga yaxshi körünse shuni qilghin, dep jawab berdi. Lékin kahin söz qilip: — Perwerdigarning yénimgha kirip [yolyoruq sorap] chiqayli, dédi. 37 Saul Xudadin: — Ya Filistiylarning keynidin chüshüymu? Sen ularni Israilning qoligha tapshuramsen? — dep soridi. Lékin u küni U uninggha héch jawab bermidi. 38 Saul: — I xelqning hemme chongliri, bu yerge chiqinglar. Bügün kim gunah qilghanliqini éniqlap béqinglar. 39 Chünki Israilgha nusret bergen Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, bu gunah hetta oghlum Yonatanda tépilsimu u jezmen öltürülsun, dédi. Lékin pütkül xelqtin héchkim uninggha jawab bermidi. 40 Andin u pütkül Israilgha:

— Siler bir terepte turunglar, men oghlum Yonatan yene bir terepte turayli, dédi. Xelq uninggha: — Néme sanga yaxshi körünse, shuni qilghin, dédi. **41** Saul Israilning Xudasi Perwerdigargha: — Bu chek bilen eyni ehwalni ashkara qilghaysen, dédi. Chek bolsa Saul bilen Yonatanni körsetti, xelq qutuldi. **42** Saul: — Méning bilen oghlum Yonatanning otturisigha chek tashlanglar, dédi. Shundaq qiliwidi, chek Yonatan'gha chiqti. **43** Saul Yonatan'gha: — Qilghiningni manga éytqin, dédi. Yonatan uninggha: — Qolumdiki hasa bilen kichikkine hesel élip tétip baqtim we mana, shuning üçün men ölümge mehkum boldum! — dep jawab berdi. **44** Saul: — Sen choqum ölüshüing kérek, i Yonatan; undaq qilmisam, Xuda manga séning béshinggha chüshkendenmu artuq chüshürsun! — dédi. **45** Lékin xelq Saulgha: — Israilda bu ulugh nusretni qazan'ghan Yonatan öltürülemdu? Bundaq ish bizdin néri bolghay! Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimizki, uning béshidin bir tal chach yerge chüshmeydu; chünki bügünki ishni u Xudaning yardimi bilen emelge ashurdi, dédi. Shundaq qilip xelq Yonatanni ölümdin xalas qildi. **46** Andin Saul Filistiylerni qoghashtin toxtidi; Filistiylerni öz jayigha qaytip ketti. **47** Shundaq qilip Saul Israilning seltenitini özining qildi; andin u chörisidiki düshmenlirige, yeni Moablar, Ammoniyalar, Édomiyalar, Zobahdiki padishahlar we Filistiylerge hujum qildi. U qaysi terepke yüzlense ghalip kéletti. **48** U zor jasaret körsitip Amaleklerni urup Israilni bulang-talang qilghuchilardin qutquzdi. **49** Saulning oghulliri Yonatan, Yishwi we Malqi-Shua idi; uning ikki qizining ismi bolsa — chongining Mérab, kichikining Miqal idi. **50** Saulning ayalining ismi Ahinoam bolup, u Aximaazning qizi idi. Saulning qoshuning serdari Abner idi; u Saulning taghisi Nerning oghli idi. **51** Saulning atisi Kish we Abnerning atisi Ner bolsa, ikkisi Abielning oghulliri idi. **52** Saul pütkül ömride Filistiylar bilen qattiq jengde bolup turdi. Saul özi herqachan batur ya palwanlarni körse, uni öz xizmitige salatti.

15 Emdi Samuil Saulgha: — Perwerdigar séni Öz xelqi Israil üstige padishah bolush üçün mesih qilghili méni ewetkenidi; emdi Perwerdigarning sözini anglighin. **2** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Men Amaleklarning Israilgha qilghan muamilisini, yeni Israil Misirdin chiqqanda ularning yolda ulargha qandaq qarshilik

körsetkenlikini könglümge pükkenmen. **3** Emdi bérip Amaleklerni urup ularning hemmisini weyran qilip ularni héch ayimayla, er bolsun, ayal bolsun, ösmür bolsun, bowaq bolsun, kala-qoy, töge we ishek hemmisini yoqatqin, dédi. **4** Saul xelqni jem qilip ularni Telaim shehiride saniwidi, ikki yüz ming piyade esker, Yehuda qebilisidin on ming adem chiqti. **5** Saul Amaleklarning shehirige kelgende shu yerdiki wadida böktürme qoydi. **6** Andin Saul Kéniylerge: — Chiqip kétinglar, silerni ular bilen qoshup yoqatmasliqim üçün Amaleklarning arisidin chiqip kétinglar; chünki Israil Misirdin chiqqanda siler ularning hemmisige méhribanliq körsetkensiler, dédi. Shuning bilen Kéniylar Amaleklernin chiqip ketti. **7** Emdi Saul Amaleklerni Hawilahdin tartip Misirning udulidiki Shurghiche qoghap urdi. **8** U Amaleklarning padishahi Agagni tirik tutti, emma barliq xelqni qilich bisi bilen pütünley yoqatti. **9** Lékin Saul bilen xelq Agagni ayidi we qoy-kala, bordalghan mal we qozilardin eng éskillerning hemmisini, jümlidin néme yaxshi bolsa shuni ayap ularni halak qilishqa qoli barmidi; lékin néme yarimas we zeip bolsa shularning hemmisini ular yoqatti. **10** Shuning bilen Perwerdigarning sözi Samuilgha kélip mundaq déyildi: — **11** «Saulni padishah qilghinimgha pushayman qildim, chünki u manga egishishtin yénip Méning sözümgé emel qilmidi». Samuil azar chékip pütkül bir kéche Perwerdigargha peryad kötürdi. **12** Etisi Samuil Saulning aldigha chiqish üçün tang seherdila ornidin turdi. Samuilgha: — Saul Karmelge bardi we mana, u özi bir abide turghuzup andin yénip Gilgalgha chüshüptu, dégen xewer bérildi. **13** Samuil Saulning qéshigha kelgende Saul uninggha: — Perwerdigar séni mubareklige! Perwerdigarning sözlirige emel qildim, dédi. **14** Lékin Samuil: — Undaq bolsa quliyimgha anglan'ghan qoyning merishi bilen men anglawatqan kalining mörishi zadi nedin keldi? — dédi. **15** Saul jawab bérip: — Ular Amaleklernin élip kélindi; chünki xelq Xudaying Perwerdigargha qurbanliq qilish üçün qoy-kalining éskillirini ayap qaldurup qoydi; qalghinini bolsa pütünley yoqattuq, dédi. **16** Samuil Saulgha: — Qoy, bu gépingni! Men Perwerdigarning bu kéche manga néme déginini sanga éytip bérey, dédi. U uninggha: — Éytqin, dédi. **17** Samuil mundaq dédi: — Öz nezirigde kichik hésablan'ghan waqtingdila Perwerdigar séni Israilning üstige padishah bolsun dep, mesih qilishi bilen sen

Israil qebililirining béshi bolghan emesmiding? **18** Andin Perwerdigar séni: — Sen bérip gunahkar Amaleklerni halak qilghin; ularni yoqatquche ular bilen soqushqin, dep ewetkenidi. **19** Emdi némishqa Perwerdigarning sözige qulaq salmay, belki olja üstige düm chühshüp, Perwerdigarning neziride yaman bolghanni qilding? **20** Saul Samuilgha: — Men heqiqeten Perwerdigarning sözige qulaq saldimghul Perwerdigar méni ewetken yol bilen mangdim we Amaleklerning padishahi Agagni élip kélip Amaleklerning özini pütünley yoqattim. **21** Emma xelq bolsa oljidan qoy bilen kala, yeni yoqitishqa békitilgen nersilerdin eng ésilini élip Xudaying Perwerdigargha Gilgaldá qurbanliq qilish üçün élip keldi, dédi. **22** Samuil: — Perwerdigar köydürme qurbanliqlar bilen teshekkür qurbanliqlirini keltürüshtin söyünemdu, ya Perwerdigarning sözige itaet qilishtin süyünemdu? Mana itaet qilmaqliq qurbanliq qilmaqliqtin ewzel, köngül qoyush qochqar yéghini sunushtin ewzeldur. **23** Chünki asiyliq bolsa jadugerlik gunahi bilen oxshastur, Bashpashtaqliq qebihlik we butpereslikke barawerdur. Sen Perwerdigarning sözini tashlighining üçün, Perwerdigar séni tashlap padishahliqtin mehrum qildi, — dédi. **24** Saul Samuilgha: — Men gunah sadir qildim, chünki men Perwerdigarning emridin we séning sözüngdinmu chiqtim; chünki men xelqtin qorqup ularning sözige kirdim. **25** Emdi gunahimni epu qilghin; méning Perwerdigargha sejde qilishim üçün méning bilen qaytip barghin, dédi. **26** Samuil Saulgha: — Men séning bilen qaytip barmaymen; chünki sen Perwerdigarning sözini tashlighansen, we Perwerdigar séni tashlap padishahliqtin mehrum qildi, dédi. **27** Samuil kétishke burulghinida Saul uning tonining péshini tutuwaldi, u yirtilip ketti. **28** Samuil uninggha: — Perwerdigar bügün Israilning padishahliqini sendin yirtip élip sendin ewzel bolghan bir yéqininggha tapshurdi. **29** Israilning Janabiy Aliyisi Bolghuchi yalghan sözlimeydu yaki niyitidin yanmaydu; chünki u adem balisidek niyitidin yan'ghuchi emestur, dédi. **30** Saul: — Men gunah sadir qildim. Lékin xelqimning aqsqaqallirining we Israilning aldida manga izzet qilip méning bilen yénip barghin; shuning bilen Xudaying Perwerdigargha sejde qilalaymen, dédi. **31** Shuning bilen Samuil Saul bilen yénip bardi we Saul Perwerdigargha sejde qildi. **32** Andin Samuil: — Amaleklerning padishahi Agagni méning aldimgha élip kélinglar, dédi. Agag bolsa xushluq bilen

uning qéshigha bardi. Agag könglide: — Shühhisizki, ölüm dehshiti ötüp ketti, dédi. **33** Emma Samuil: — Séning qiliching xotunlarni balisiz qilghandek séning anangmu xotunlarning arisida balisiz bolidu, déwidi, Samuil Agagni Gilgaldá Perwerdigarning aldida chanap pare-pare qildi. **34** Andin Samuil Ramahqa bardi. Saul bolsa «Saulning yurti Gibéah» dégen jaydiki öyige chiqip ketti. **35** Samuil ölgen künigiche Saul bilen qayta körüshmidi. Emma Samuil Saul üçün qayghurdi. Perwerdigar Saulni Israilning üstige padishah qilghanliqidin epsuslandi.

16 Perwerdigar Samuilgha: — Sen qachan'ghiche Saul üçün qayghurup yürisen? Men uni Israilgha seltenet qilishtin mehrum qilip tashlighan emesmu? Münggüzüingni zeytun méyi bilen toldurup barghin. Men séni Beyt-Lehemlik Yessening qéshigha ewetimen. Uning oghulliridin padishah bolushqa özümge birni békittim, dédi. **2** Samuil bolsa: — Men qandaq barimen? Saul bu ishni anglisa méni öltürüwétidu! — dédi. Perwerdigar: — Özüng bilen bir inekni alghach bérip Perwerdigargha qurbanliq qilish üçün keldim, dégin. **3** Yesseni qurbanliqqa chaqirghin, andin Men sanga qilidighiningni ayan qilimen; we Men sanga dégen birsini Özüm üçün mesih qilghin, dédi. **4** Samuil Perwerdigarning déginini ada qilip Beyt-Lehemge bardi. Yétip kelgende sheharning aqsqaqalliri titrigen halda chiqip: — Bizge tinch-amanliq élip keldingmu? — dep soridi. **5** U: — Tinch-amanliq élip keldim; Perwerdigargha qurbanliq sunushqa keldim. Siler özüinglarni haramdin paklap men bilen bille qurbanliqqa kélinglar, dédi. Shuning bilen u Yesse bilen oghullirini halal qilip qurbanliqqa chaqirdi. **6** Ular kelgende Samuil Éliabni körüp ichide: — Perwerdigarning mesih qilidighini shühhisizki Özüing aldida turidu, dédi. **7** Lékin Perwerdigar Samuilgha: — Uning teqi-turqigha yaki boyigha qarimighin. Men uni shalliwettim, chünki Xuda insan körgendek körmeydu; insan bolsa sirtqi qiyapitige qaraydu, lékin Perwerdigar qelbge qaraydu, dédi. **8** Andin Yesse Abinadabni chaqirip Samuilning aldidin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni hem tallimidi, dédi. **9** Andin Yesse Shammahni uning aldidin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni hem tallimidi, dédi. **10** Shuninggha oxshash Yesse oghullirining yettisini Samuilning aldidin ötküzdi. Lékin Samuil Yessege: — Perwerdigar bularni hem tallimidi, dédi. **11** Samuil Yessedin: — Barliq yigitler

mushularmu? dep soridi. U: — Hemmidin kichiki qaldi. Lékin mana, u qoy béqiwatidu, dédi. Samuil Yessege: — Uni chaqirtip élip kelgin, chünki u kelmigüche dastixanda olturmamiz, dédi. **12** [Yesse] adem mangdurup uni keltürdi. U chirayida qan yügürüp turidighan, közliri chirayliq we kélishken yigit idi. Perwerdigar: — Qopup uni mesih qilghin, chünki [Méning tallighinim] shudur! dédi. **13** Samuil may münggüzini élip uni qérindashlirining arisida mesih qildi. U kündin tartip Perwerdigarning Rohi Dawutning wujudigha chüshti. Samuil bolsa qopup Ramahgha ketti. **14** Emdi Perwerdigarning Rohi Sauldin ketkenidi, we Perwerdigar teripidin bir yaman roh uni perishan qildi. **15** Saulning xizmetkarliri uninggha: — Mana Xuda teripidin bir yaman roh séni perishan qilidu. **16** Emdi ghojimiz özliri aldiliridiki xizmetkarlirini derhal buyrughayliki, ular chiltar chélishqa usta ademni tapsun; we shundaq boliduki, Xuda teripidin yaman roh üstlirige kelse u chiltar chalsun, uning bilen halliri obdan bolidu, dédi. **17** Saul xizmetkarlirigha: — Méning üçhün chiltar chélishqa usta bir ademni tépip qéshimgha élip kélinglar, dédi. **18** Ghulamlardin biri uninggha: — Mana Beyt-Lehemlik Yessening chiltargha usta bir oghlini kördüm. U özi batur bir jengchi, gepte hoshiyar we kélishken adem iken, shundaqla Perwerdigar uning bilen bille iken, dédi. **19** Shuning bilen Saul Yessege elchilerni mangdurup: — Qoy baqidighan oghlung Dawutni manga ewetkin, dep éytti. **20** Yesse bir éshekni teyyarlap uninggha nan bilen bir tulum sharab we bir oghlaqni artip, bularni oghli Dawutning qoli bilen Saulgha ewetti. **21** Shuning bilen Dawut Saulning qéshigha kélip uning aldida turdi. Saul uninggha tolimu amraq idi; u Saulning yaragh kötürgüchisi boldi. **22** Andin Saul Yessege xewer ewetip: — Dawut méning aldimda tursun; chünki u nezirimge yaqti, dep éytti. **23** Emdi shundaq boliduki, u [yaman] roh Xuda teripidin Saulning üstige kelgende Dawut chiltarni élip qoli bilen chaldi. Buning bilen Saul aram tépip hali obdan bolup yaman roh uningdin chiqip ketti.

17 Emma Filistiyler jeng qilish üçhün qoshunlirini yighdi. Ular Yehudagha tewe Sokohda jem bolup, Sokoh bilen Azikah otturisdiki Efes-Damminda chédirlarni tikti. **2** Saul bilen Israillarmu jem bolup Élah jilghisida chédirlirini tikip Filistiyler bilen jeng qilghili sep tüzdi. **3** Filistiyler bir tereptiki taghda, Israillar yene bir tereptiki taghda turatti;

otturisida jilgha bar idi. **4** Shu waqitta Filistiylerning leshkerghaidin Gatliq Goliat isimlik bir chémpiyon palwan chiqip keldi. Uning égziligi alte gez bir ghérich idi. **5** Béshigha mis dubulgha, uchisigha qasiraqliq sawut kiygenidi. Uning bu mis sawuti bolsa besh ming shekel kéletti. **6** Pachaqlirigha mistin tizliq baghlighan, öshnisige mis atma neyze qisturiwalghanidi. **7** Uning neyzisining sépi bolsa bapkarning xadisidek idi; neyzisining béshi alte ming shekel kéletti; qalqan kötürgüchisi uning aldida mangatti. **8** U ornida turup Israilning qoshunlirigha mundaq towlaytti: — «Siler némishqa jeng qilish üçhün sep tüzgensiler? Men Filistiy emesmu? Siler bolsanglar Saulning qullirighu? Aranglardin bir ademni tallap chiqinglar, u men bilen élishishqa chüshsun! **9** U men bilen éliship méni urup öltürse, biz silerning qulliringlar bolimiz. Lékin men uni meghlup qilip öltürsem, siler bizning qullirimiz bolup bizning xizmitimizde bolusiler». **10** Shu Filistiy yene söz qilip: — Men bugün Israilning qoshunigha haqaret qildimghu? Siler bir ademni chiqiringlar, biz élishayli! — dédi. **11** Saul bilen hemme Israil bu Filistiyning sözlirini anglap, alaqzade bolup bek qorqti. **12** Dawut Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemde olturuqluq Yesse dégen Efratliq ademning oghli idi. Yessening sekkiz oghli bar idi. Saulning künliride u xéli yashinip qalghanidi. **13** Yessening üç chong oghli Saul bilen jengge chiqqanidi. Jengge chiqqan üç oghulning tunjisining ismi Éliab, ikkinchisining ismi Abinadab we üçinchisining Shammah idi. **14** Dawut hemmidin kichiki idi. Üch chong oghli Saulgha egiship chiqqanidi. **15** Bezide Dawut Saulning qéshidin öz atisining qoylirini béqish üçhün qaytip kéletti. **16** Ashu Filistiy bolsa qiriq kün'gichilik her etigen we kechte chiqip turdi. **17** Yesse oghli Dawutqa: — Bu efah qomachni we bu on nanni élip leshkerghagha téz béríp akiliringgha bergin, **18** bu on parche qurutni ularning mingbéshigha béríp akiliringning ehwalini sorap ularning képil xétini élip kelgin, dédi. **19** Saul, shu [üch oghul] we Israilning hemme ademliri Élah jilghisida turup Filistiylerge qarshi jeng qilatti. **20** Dawut bolsa etisi seher qopup qoylarni bir baqquchining qoligha tapshurup, ashliq-tülükni élip Yesse uninggha tapilighandek, qoshun istihkamigha yetkende, jengge chiqidighan leshkerler sören kötürüwatqanidi. **21** Israil we Filistiyler bir-birige udulmu'udul turup soqushqa sep tüzdi. **22** Dawut bolsa élip kelgen nersilerni yüktaqarlarga qarighuchining qoligha tapshurup sep

arisigha yügürüp bérip akiliridin tinchliq soridi. **23** U ular bilen sözlishop turghanda, Filistiylernin bolghan Goliat dégen chémpion palwan Filistiylerning sépidin chiqip yene héliqi gepni qildi; Dawut uni anglidi. **24** Israilning hemme ademleri bu ademni körgende qéchiq kétéshiti we bek qorqti. **25** Israilning ademleri bir-birige: — Chiqiwatqan bu ademni kördünglarmu? U Israilgha haqaret qilish üçün chiqidu. Shundaq boliduki, uni öltürgen ademege padishah köp mal-mülük in'am qilidu, öz qizini uninggha xotunluqqa béridu hem atisining jemetini Israil teweside baj-alwandin xalas qilidu, dédi. **26** Dawut öz yénida turghan ademlerdin: — Bu Filistiyni öltürüp Israilgha qilin'ghan shu haqaretni yoqatqan kishige néme qilidun? Chünki bu xetnisiz Filistiy zadi kim? U qandaqsige menggü hayat bolghuchi Xudaning qoshunlirigha haqaret qilishqa pétinidu? — dédi. **27** Xalayıq uninggha aldinqilarning dégen sözi boyiche jawab bérip: — Uni öltürgen kishige mundaq-mundaq qilidun, dédi. **28** Lékin uning chong akisi Éliab uning u ademler bilen sözlëshkinini anglap qaldi; Éliabning Dawutqa achchiqi kélip: — Némishqa bu yerge kelding? Chöldiki u azghine qoyni kimgé tashlap qoydung? Men kibirlikingni we könglüngning yamanliqini bilimen. Sen alayiten jengni körgili kelding, dédi. **29** Dawut: — Men néme qildim? Peqet bir söz qilsam bolmamdiken? — dédi. **30** Dawut burulup bashqisidin aldinqidek soridi, xelq aldida éytqandek uninggha jawab berdi. **31** Emma birsi Dawutning éytqan sözlirini anglap qélip Saulgha yetküzdi; u Dawutni chaqirtip keldi. **32** Dawut Saulgha: — Bu kishining sewebidin héchkimning yüriki su bolmisun. Silining qulliri bu Filistiy bilen soqushqili chiqidu, dédi. **33** Saul Dawutqa: — Sen bu Filistiy bilen soqushqili barsang bolmaydu! Sen téxi yash, emma u yashliqidin tartipla jengchi idi, dédi. **34** Dawut Saulgha: — Qulliri öz atisining qoylirini béqip keldim. Bir shir yaki éyiq kélip padidin bir qozini élip ketse, **35** men uning keynidin qoghlap uni urup qozini aghzidin qutquzup alattim. Eger qopup manga hujum qilsa men uni yaylidan tutuwélip urup öltürettim. **36** Qulliri hem shir hem éyiqni öltürgen; bu xetnisiz Filistiymu ulargha oxshash bolidu. Chünki u menggü hayat bolghuchi Xudaning qoshunigha haqaret keltürdi — dédi. **37** Dawut sözini dawam qilip: — Méni shirning changgilidin we éyiqning changgilidin qutquzghan Perwerdigar oxshashla bu Filistiyning qolidin qutquzidu, dédi. Saul Dawutqa: —

Barghin, Perwerdigar séning bilen bille bolghay, dédi. **38** Andin Saul Dawutqa öz jeng kiyimlirini kiygüzüp, béshigha mis dubulghini taqap we uninggha bir jeng sawutini kiygüzdi. **39** Dawut bolsa Saulning qilichini kiyimning üstige ésip, méngip baqti; chünki u bularni kiyip baqmighanidi. Shuning bilen Dawut Saulgha: — Men bularni kiyip mangalmaydikenmen; chünki burun kiyip baqmighan, dep ularni séliwetti. **40** U qoligha hasisini élip, ériqtin besh siliq tash ilghap padichi xaltisining yanchuqigha saldi; u salghusini qoligha élip Filistiye yéqin bardı. **41** Filistiy bolsa chiqip Dawutqa yéqinlashti, qalqan kötürgüchisimu uning aldida mangdi. **42** Filistiy Dawutqa birqur sepsélip qarap mesxire qildi. Chünki u téxi yash, bughday önglük we kélishken yigit idi. **43** Filistiy Dawutqa: — Sen hasa kötürüp aldımgha kepsen? Sen méni it dep oylap qaldingmu? — dep öz butlirining namlirini tilgha élip Dawutni qarghidi. **44** Filistiy Dawutqa yene: — Bu yaqqa kel, men göshüingni asmandiki uchar-qanatlargha we dalalardiki yirtquchlargha yem qilimen, dédi. **45** Dawut Filistiye: — Sen qilich, neyze we atma neyzini kötürüp manga hujum qilghili kelding; lékin men sen haqaret qilghan, Israilning qoshunlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning nami bilen aldinggha hujumgha chiqtim — dédi. **46** «Del бүгүн Perwerdigar séni méning qolumgha tapshuridu. Men séni öltürüp béshingni késip alimen; men leshkerghadiki Filistiylerning jesetlirininimu asmandiki uchar-qanatlargha we dalalardiki yirtquchlirigha yem qilimen. Buning bilen pütkül jahan Israilda bir Xudaning bar ikenlikini bilidu **47** we bu pütkül jamaat Perwerdigarning nusret bérishining qilich, neyze bilen emes ikenlikini bilidu; chünki bu jeng bolsa Perwerdigarningkidur, U séni qolimizgha tapshuridu». **48** Filistiy Dawutqa hujum qilghili qopup yéqin kelgende Dawut uninggha hujum qilghili Filistiy qoshunining sépige qarap yügürdi. **49** Dawut qolini xaltisigha tiqip bir tashni chiqirip salghughu sélip Filistiye qaritip atti; tash Filistiyning péshanisige tegdi. Tash uning péshanisige pétip ketti, u düm chüshüp yerge yiqildi. **50** Shundaq qilip Dawut Filistiyni salghu we tash bilen meghlup qilip uni urup öltürdi; Dawutning qolida héch qilich yoq idi. **51** Dawut yügürüp bérip, Filistiyning üstide turup, qilichini qinidin tartip élip uni öltürüp, uning béshini aldi. Filistiylar öz baturining ölginini körüpla, beder qachti. **52** Israilar bilen Yehudalar bolsa ornidin qopup

sören sélishop Filistiylerni jilghighiche we Ekron derwazilirighiche keynidin qoghap keldi; öltürülgen Filistiylar Shaaraingha baridighan yolda Gat we Ekron'ghiche yétip ketkenidi. **53** Israil Filistiylerni qoghlashtin yénip kélip ularning leshkerghahini bulang-talang qildi. **54** Dawut Filistiynig béshini Yérusalémgha élip bard; uning yarighini bolsa öz chédirigha qoydi. **55** Saul Dawutning Filistiynig aldigha chiqqinini körgende qoshunning serdari Abnerdin: — I Abner, bu yigit kimning oghli? — dep soridi. Abner: — I padishah, hayating bilen qesem qilimenki, bilmeymen, dédi. **56** Padishah: — Bu yigit kimning oghli iken dep sorap baqqin, dédi. **57** Dawut Filistiyni qirip qaytip kelgende Abner uni padishahning qéshigha élip bard; Filistiynig béshi téxiche uning qolida turatti. **58** Saul uningdin: — I yigit, kimning oghlisen? dep soridi. Dawut: — Men silining qulliri Beyt-Lehemlik Yessening oghlimen, dep jawab berdi.

18 Dawut bilen Saulning söhbiti ayaghlashqanda, Yonataning köngli Dawutning könglige shundaq baghländiki, uni öz jénidek söydi. **2** Saul bolsa u küni uni öz yénida élip qélip, uni atisining öyige qaytqili qoymidi. **3** Yonatan Dawut bilen ehde qilishti; chünki u uni öz jénidek söyetti. **4** Yonatan uchisidiki tonni sélip Dawutqa berdi, yene jeng kiyimlirini, jümlidin hetta qilichi, oqyasi we kemirininimu uninggha berdi. **5** Saul Dawutni negila ewetse u shu yerge baratti, shundaqla ishlarni jayida qilatti. Shuning üçün Saul uni leshkerlerning üstige qoydi. Bu ish barliq xelqqe we hem Saulning xizmetkarlirighimu yaqti. **6** Dawut Filistiyni öltürüp köpchilik bilen yan'ghanda Israilning hemme sheherliridiki qiz-ayallar Saulni naxsha éytip ussul oynap qarshi alghili chiqti; ular xushluq ichide dap we ühtar bilen neghme chélishti. **7** Qiz-ayallar neghme chalgghanda: — Saul minglap öltürdi, we Dawut on minglap öltürdi, dep oqushatti. **8** Buni anglap Saul nahayiti xapa boldi; bu söz uning könglige tegdi. U: — Dawutqa on minglap hésablandi, emma manga peqet minglap hésablandi; emdi padishahliqtin bashqa uninggha héchnerse kem emes, dédi. **9** Shu kündin tartip Saul Dawutni közlep yürdi. **10** Etisi Xuda teripidin qabahetlik bir roh Saulning üstige chüshti we u öyide qalaymiqan jöyligili turdi. Emdi Dawut bashqa waqittikidek qoli bilen chiltar chaldi; Saulning qolida neyze bar idi. **11** Saul: — Dawutni tamgha neyze bilen qadiwétimen dep, neyzini atti; lékin Dawut ikki qétim

özini daldigha aldi. **12** Perwerdigarning Dawut bilenla bolup, özidin yiraqlap ketkini üçün Saul Dawuttin qorqatti. **13** Shuning üçün Saul Dawutni öz yénidin ayrip, uni leshkerlerge mingbéshi qilip qoydi; u leshkerlerni élip jengge chiqip turatti. **14** Dawut bolsa hemme ishlarni pem bilen qilatti; chünki Perwerdigar uning bilen bille idi. **15** Saul uning pemlik ikenlikini körüp uningdin bek qorqatti. **16** Emma pütkül Israil bilen Yehuda xelqi Dawutni söyetti; chünki u ularni yéteklep jengge chiqatti. **17** Saul Dawutqa: — Mana, chong qizim Mérab — men uni sanga xotunluqqa bergüm bar. Sen peqet xizmitimge jan-pida bolup, Perwerdigarning jengliride küresh qilghin, dédi. Chünki Saul ichide: — U méning qolum bilen emes, belki Filistiylerning qoli bilen yoqitilsun, dep xiyal qilghanidi. **18** Emma Dawut Saulgha: — Men kim idim, méning atamning jemeti Israil arisida néme idi, men qandaqmu padishahning küy'oghli bolay? — dédi. **19** Lékin Saulning qizi Mérab Dawutqa bérilidighan waqitta, u Meholatliq Adriolge xotunluqqa bérildi. **20** Emma Saulning qizi Miqalning köngli Dawutqa chüshkenidi. Bashqilar buni Saulgha éytti, bu ishtin Saul xush boldi. **21** Saul: — Qizimni Dawutqa bérey, u uninggha bir sirtmaq bolup, Filistiylerning qolida yoqitilsun, dep oyli. Shuning bilen Saul Dawutqa: — Bügün ikkinchi qétim küy'oghlim bolisen, dédi. **22** Saul öz ghulamliirigha: — Dawutqa astirtin: — Mana, padishah sendin söyünidu, we hemme ghulamliiri sanga amraq. Shuning üçün padishahning küy'oghli bolghin, dep éytinglar, dep tapilidi. **23** Saulning ghulamliiri bu sözlerni Dawutning quliqigha yetküzdi. Lékin Dawut: — Neziringlarda padishahning küy'oghli bolush kichik ishmu? Men bolsam bir kembeghel we etiwarsiz adammen — dédi. **24** Saulning ghulamliiri Saulgha Dawutning dégenlirini öz eyni yetküzdi. **25** Saul: — Siler Dawutqa: — Padishah sanga bashqa toyluq alghuzmaydu, peqet padishah dushmanliridin intiqam élish üçün yüz Filistiynig xetnilikinila alidu, dep éytinglar, dédi (Saulning meqsiti bolsa Dawutni Filistiylerning qolida yoqitish idi). **26** Ghulamlar bu sözlerni Dawutqa yetküzdi; padishahning küy'oghli bolush Dawutqa yéqip qaldi. Emdi békitilgen möhlet toshmayla, **27** Dawut turup öz adamliri bilen chiqip ikki yüz Filistiyni öltürdi. Dawut ularning xetnilikini késip élip padishahning küy'oghli bolush üçün bularning hemmisini padishahqa tapshurdi. Saul qizi Miqalni uninggha xotunluqqa berdi. **28** Saul Perwerdigarning

Dawut bilen bille ikenlikini we öz qizi Miqalning uni söyidighanliqini körüp **29** Dawuttin téximu qorqti. Shuning bilen Saul üzlüksiz Dawutqa dühmen boldi. **30** Filistiylerning emirliri daim soqushqa chiqatti; emma her qétim chiqsila Dawutning ishliri Saulning hemme xizmetkarliriningkidin muweppeqiyetlik bolatti; shuning bilen uning nami [xalayıq] teripidin tolimu hörmetke sazawer bolatti.

19 Saul öz oghli Yonatan we hemme xizmetkarlirige Dawutni öltürüşke buyruq qildi. Lékin Saulning oghli Yonatan Dawutqa bek amraq idi. **2** Yonatan Dawutqa: — Atam Saul séni öltürmekchi; emdi ete etigen qattiq éhtiyat qilghin, bir mexpiy jayni tépíp özüingni yoshurghin; **3** men özüm chiqip sen yoshurun'ghan étizliqqa bérip atamning yénida turup atam bilen séning toghrangda sözlishop baqay; ehwalni éniq bilgendin kéyin sanga xewer qilay, dédi. **4** Yonatan atisi Saulgha Dawutning yaxshi gépini qilip: — Padishah öz xizmetkarigha, yeni Dawutqa yamanliq qilmighay! Chünki u sanga gunah qilmighan; belki uning emelliri özüingge köp yaxshiliqlarni élip kelgen: — **5** u öz jénini alqinigha élip qopup héliqi Filistiyni öltürdi we shuning bilen Perwerdigar pütkül Israil üçün chong nusret berdi. Shu chaghda sen özüing körüp xush bolghan emesmu? Emdilikte némishqa Dawutni sewebsiz öltürüp naheq qan töküp gunahkar bolmaqchi bolisen? — dédi. **6** Saul Yonataning sözige kirdi. U: — Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, u ölümge mehkum qilinmaydu, dédi. **7** Andin Yonatan Dawutni chaqirip, Dawutqa bolghan ishlarning hemmisini dep berdi. Andin kéyin Yonatan Dawutni Saulning qéshigha élip keldi we u ilgirikidek uning xizmitide boldi. **8** Emma yene jeng boldi; Dawut chiqip Filistiylar bilen jeng qilip, ularni qattiq qirip meghlup qildi; ular uning aldidin beder qéchisti. **9** Emdi Perwerdigar teripidin qabahetlik bir roh yene Saulni basti. U öz öyide qolida neyzisini tutup olturatti; Dawut bolsa qoli bilen saz chélip turatti. **10** Saul neyze bilen Dawutni sanjip tamgha qadap qoymaqchi boliwidi, lékin Dawut özini qachuruwaldi, neyze tamgha qadilip qaldi. Dawut shu kéchisi qéchip qutuldi. **11** Saul birnechche chaparmenlerni Dawutning öyige ewetip uni paylap turup etisi tang yorughanda uni öltürüşke mangdurdı. Emma Dawutning ayali Miqal uninggha: — Eger bu kéche jéningni élip qachmisang, ete öltürülisen, dédi. **12** Shunga Miqal Dawutni penjirdin chüshürüp qoydi. Shundaq qilip u

qéchip qutuldi. **13** Andin Miqal bir «terafim» butni élip kariwatqa yatquzup, béshigha öchke yungidin qilin'ghan bir yastuqni qoyup, ediyal bilen yépip qoydi. **14** Saul Dawutni tutush üçün chaparmenlerni ewetkende Miqal: — U aghrip qaldi, dédi. **15** Saul chaparmenlerni [qaytidin] ewetip: — Uni kariwat bilen qoshup élip kélinglar, uni öltürimen, dep buyrudi. **16** Chaparmenler kirgende, mana kariwatta bu but yatatti, béshigha öchke yungidin qilin'ghan yastuq qoyulghanidi. **17** Saul Miqalgha: — Némishqa méni bundaq aldap, dühminimni qachuruwétisen? — dédi. Miqal Saulgha jawab bérip: — U: «Méni qoyuwetkin; bolmisa séni öltürüwétimen» dédi, dédi. **18** Dawut qéchip qutulup, Ramahqa Samuilning qéshigha bérip, Saulning uninggha qilghanlirining hemmisini dep berdi. Andin u Samuil bilen Nayotqa bérip olturaqlashti. **19** Birs Saulgha: — Dawut Ramahdiki Nayotta bar iken, dep xewer berdi. **20** Saul Dawutni tutup kélishke chaparmenlerni mangdurdı. Emma ular yétip barghanda peyghemberlerning bir jamaiti bésharet bériwatqanliqini we Samuilningmu ularning arisida turup ulargha nazaretchilik qiliwatqanliqini kórdi; shundaq boldiki, Xudaning Rohi Saulning chaparmenlirining wujudighimu chüshüp, ularmu hem bésharet bérishke bashlidi. **21** Bu xewer Saulgha éytildi; u yene bashqa chaparmenlerni ewetti, lékin ularmu bésharet bérishke chüshiti. Andin Saul üçinchi qétim yene chaparmenlerni mangdurdı. Ular mu hem bésharet bérishke chüshiti. **22** Andin Saul özi Ramahqa bérip, Sequdiki chong quduqqa yétip kelgende, «Samuil bilen Dawut nede?» — dep soridi. Birs: — Ular Ramahdiki Nayotta bar iken, dep jawab berdi. **23** Shunga u Ramahdiki Nayotqa yétip keldi; Xudaning Rohi uning wujudighimu chüshiti; shuning bilen umu piyade méngip Ramahdiki Nayotqa barghuche bésharet bérıp mangdi. **24** U hetta kiyimlirini séliwétip Samuilning aldida bésharet berdi; pütün bir kéche we pütün bir kündüz u yerde yalingach yatti. Buning bilen: — «Saulmu peyghemberlerdinmu?» deydighan gep peyda boldi.

20 Dawut Ramahdiki Nayottin qéchip Yonataning qéshigha bérip uninggha: — Men néme qiliptimen? Néme qebihlik qiliptimen? Atang aldida néme gunah qiliptimen, u méning jénimni almaqchi boluwatidu? — dédi. **2** U uninggha: — Yoqsu, bundaq ish néri bolsun! Sen ölmeysen. Chong ish bolsun, kichik ish bolsun atam manga démey qoymaydu.

Némishqa atam bu ishni mendin yoshuridikine? Hergiz undaq bolmaydu, dédi. **3** Lékin Dawut yene qesem qilip: — Atang séning neziringde iltipat tapqinimni jezmen bildi. Shunga u könglide: — Yonatan buni bilip qalmisun; bolmisa uninggha azar bolidu, dégendu. Lékin Perwerdigarning hayati bilen, jéning we hayating bilen aldingda qesem qilimenki, manga ölümnig ariliqi bir qedemla qaldi, dédi. **4** Yonatan Dawutqa: — Könglüng némini xalisa shuni qilay, dédi. **5** Dawut Yonatan'gha mundaq dédi: — Mana ete «yéngi ay» bolidu; men adettikidek padishah bilen hemdastixan bolmisam bolmaydu. Lékin méni qoyup bergin, men üçinchi küni axshimighiche dalada mökünüwalay. **6** Atang méning sorunda yoqluqimni körtüp sorisa, sen uninggha: «Dawut mendin öz shehiri Beyt-Lehemge tézraq béríp kélishke jiddiy ruxset soridi, chünki u yerde pütkül ailisi üçün bir yilliq qurbanliq ötküzidiken», dégin, dédi. **7** Eger u: — Obdan boptu, dése, qulung tinch-aman bolidu: — Lékin u achchiqlansa, uning manga yamanliq qilishni niyet qilghanliqidin guman qilmighin. **8** Sen qulunggha iltipat körsetkin; chünki sen özüng bilen Perwerdigarning aldida qulungni ehdileshürtürgensen. Lékin eger mende bir yamanliq bolsa sen özüngla méni öltürgin; méni élip béríp atanggha tapshurushning néme hajiti? — dédi. **9** Yonatan: — Undaq xiyal sendin néri bolsun! Eger atamning sanga yamanliq qilidighan niyiti barliqini bilip qalsam, sanga deyttim emesmu? — dédi. **10** Dawut Yonatan'gha: — Eger atang sanga qattiq gep bilen jawab berse, kim manga xewer béridu? — dédi. **11** Yonatan Dawutqa: — Kelgin, dalagha chiqayli, dédi. Shuning bilen ikkisi dalagha chiqti. **12** Yonatan Dawutqa mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar manga [guwahki], men ete yaki ögünlükke mushu waqitta atamning niyitini bilip, sanga iltipatliq bolsa, men adem mangdurup sanga melum qilmamdim? **13** Eger atam sanga yamanliq qilmaqchi bolsa, men séni tinch-aman yolgha sélish üçün sanga adem ewetip xewer bermisem, Perwerdigar manga séning béshinggha chüshkendinmu artuq chüshürsun; emdi Perwerdigar atam bilen bille bolghandek séning bilen bille bolsun. **14** Hayatla bolsam méni ölmisun dep Perwerdigarning méhribanliqini manga körsetkeysen. **15** Men ölüp ketken teqdirdimu, öydikilirimdin hem héch waqit méhribanliqingni üzmigeysen; Perwerdigar sen Dawutning hemme düshmenlirini yer

yüzidin yoqatqandin kéyinmu shundaq qilghaysen». **16** Shuning bilen Yonatan Dawutning jemeti bilen ehde qiliship: — Perwerdigar Dawutning düshmenliridin hésab alsun, dédi. **17** Andin Yonatan yene özining Dawutqa bolghan muhebbiti bilen uninggha qesem qildurdi; chünki u uni öz jénidek söyetti. **18** Yonatan Dawutqa mundaq dédi: — Ete yéngi ay bolidu. Mana séning ornung bosh qalidu, kishiler séning yoqluqinggha diqqet qilidu. **19** Üchinchi küni sen chüshüp aldinqi qétim bu ishqa yoluqiningda özüngni yoshurghan jaygha béríp «Ézel» dégen tashning yénida turup turghin. **20** Nen tashning yénidiki bir jaygha xuddi nishanni qaralighandek üç pay ya oqi atay. **21** Andin ghulamni mangdurup: — «Ya oqlirini tépíp kelgin» — deymen. Eger men ghulamgha: — Ene, oqlar arqa terepte turidu, ularni élip kel, désem, sen chiqip yénimgha kelgin; shundaq bolghanda, Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, sen üçün tinch-amanliq bolidu, héch ish bolmaydu. **22** Lékin ghulamgha: — Ene, oqlar aldingda turidu, désem, sen ketkin, chünki undaq bolsa, Perwerdigar séni ketküzüwetken bolidu. **23** Emdilikte men bilen sen sözleshken ish toghruluq, Perwerdigar sen bilen méning otturimda guwahchidur. **24** Shuning bilen Dawut dalada mökünüwalidi. Yéngi ay kelgende, padishah taam yégili dastixanda olturdi. **25** Padishah bolsa burunqidekla öz ornida tamning yénidiki törde olturdi. Yonatan ornidin turdi, Abner Saulning yénida olturdi. Lékin Dawutning orni bosh qaldi. **26** Emma Saul u küni héchnéme démidi. Chünki u: — Dawutqa bir ish boldi, u napak bolup qaldi. U jezmen napak bolup qaptu, dep oylidi. **27** Lékin Dawutning orni yéngi aynig etisimu, yeni aynig ikkinchi künimu bosh idi. Saul oghli Yonatandin: — Némishqa Yessening oghli yaki tünügün yaki bügün tamaqqa kelmeydu, dep soridi. **28** Yonatan Saulgha jawab béríp: — Dawut Beyt-Lehemge barghili mendin jiddiy ruxset sorap: — **29** Méning bérishimgha ruxset qilghin, ailimizning sheherde bir qurbanliq ishi bolghach akam méning bérishimni éytiptu; eger séning neziringde iltipat tapqan bolsam qérindashlirim bilen körüshüp kélishke ruxset bergin, dédi. Shunga u padishahning dastixinigha kelmidi, dédi. **30** Saulning Yonatan'gha qattiq ghezipi kélip: — I buzuq, kaj xotunning oghli, némishqa Yessening oghlini özüngge tallap, özüngni shermende qilip we anangni nomusqa qoyghiningni bilmemdimen? **31** Eger Yessening oghli yer yüzide tirik

bolsila, sen hem séning padishahliqning mustehkem bolmaydu. Shunga emdi adem ewetip uni méning qéshimga élip kelgin, chünki u ölümgé mehkendur! — dédi. **32** Yonatan atisi Saulgha jawab bérip: — U némishqa ölümgé mehkum qilinishi kérek? U néme qiptu? — dédi. **33** Andin Saul Yonatan'gha sanjish üçün uninggha neyzini atti; buning bilen Yonatan atisining Dawutni öltürmekchi bolghanliqini éniq bilip yetti. **34** Yonatan bolsa qattiq achchiqlap dastixandin qopup ketti we yéngi ayning ikkinchi küni héch taam yémidi. Chünki atisining Dawutni shundaq haqaretlishi uninggha qattiq azar bolghanidi. **35** Etisi Yonatan dalagha chiqip Dawut bilen kélishken jaygha bardi. Uning bilen bir kichik ghulam bille bardi. **36** U ghulamgha: — Sen yügür, men atqan ya oqlirini tépip kelgin, dédi. Ghulam yügürdi, u bir oqni uning aldi teripige atti. **37** Ghulam Yonatan atqan oq chüshken jaygha kelgende Yonatan ghulamni chaqirip: — Oq séning aldi teripingde turmamdu? — dédi. **38** Andin Yonatan ghulamni yene chaqirip: — Bol, ittik bol, hayal bolmighin! — dédi. Yonataning ghulami ya oqini yighip ghojisigha élip keldi. **39** Lékin ghulamning bolghan ishtin xewiri uq idi. Buni yalghuz Yonatan bilen Dawutla biletti. **40** Andin Yonatan ghulamigha yaraghlirini bérip uninggha: — Ularni sheherge élip ketkin, dédi. **41** Ghulam ketkenden kéyin Dawut [tashning] jenub teripidin chiqip yerge yiqilip üç qétim tezim qildi. Ular bir-birini söyüshti, bir-birige ésiliship yiglashti, bolupmu Dawut qattiq yighlidi. **42** Yonatan Dawutqa: — Sepiring tinch-aman bolsun; chünki biz ikkimiz: — Perwerdigar méning bilen séning otturungda we méning neslim bilen séning nesling otturida menggüge guwah bolsun, dep Perwerdigarning nami bilen qesem ichishken, dédi. Dawut ornidin qopup mangdi, Yonatanmu sheherge kirip ketti.

21 Dawut emdi Nobqa kélip Aximelek kahinning qéshigha bardi. Lékin Aximelek Dawutni körgende titrep qorqup uninggha: — Némishqa birimu sen bilen kelmey yalghuz kelding? — dédi. **2** Dawut Aximelek kahin'gha: — Padishah manga melum bir ishni buyrup: — Men sanga buyrughan ish yaki sanga tapilghan yolyoruq toghrisidin héchkim birnéme bilmisun, dégenidi. Öz ghulamirimni bolsa melum bir jaygha bérishqa békitip qoydum. **3** Emdi qolungda néme bar? Besh nan, yaki néme bolsa, shuni manga bergin, dédi. **4** Kahin Dawutqa jawab

bérip: — Qolunda adettiki nan yoq, peqet muqeddes nan bar. Eger ghulamlar ayallargha yéqinlashmighan bolsa yése rawa bolidu, dédi. **5** Dawut kahin'gha jawab bérip: — Berheq, men bashqa waqitlarda chiqqinimgha oxshash, ayallar bizdin yiraq bolghili üç kün boldi. Men [herqétim] chiqqanda, gerche adettiki seper bolsimu, ghulamlarning qachiliri pak bolidighan yerde, бүгүн ular we qachiliri téximu pak bolmamdu, dédi. **6** Shuning bilen kahin uninggha muqeddes nandin berdi, chünki bu yerde «teqdim nan»din bashqa héchqandaq nan yoq idi. Bu nan Perwerdigarning huzurigha yéngi issiq nan qoyulghan küni almashturulghan nanlar idi **7** (lékin u küni Saulning xizmetkarliridin melum birsi u yerde Perwerdigarning huzurida qaldurulghanidi. Uning ismi Doeg bolup Saulning padichilirining chongi idi). **8** Dawut Aximeleкке: — Qolungda neyze yaki qilich yoqmu? Padishah tapshurghan ish jiddiy bolghach yaki qilich yaki bashqa yaraghlirimni élip kélelmimid, dédi. **9** Kahin: — Sen Élah jilghisida öltürgen Filistiy Goliatning qilichi bu yerde bar, u efodning keynide, bir parche rextke oraqliq halda turidu. Xalisang alghin, uningdin bashqisi yoq, dédi. Dawut: — Bu tengdishi yoq qilichtur, shuni manga bergin, dédi. **10** Dawut u küni qopup Sauldin qéchip Gatning padishahi Aqishning qéshigha bardi. **11** Lékin Aqishning xizmetkarliri uninggha: — Bu zéminning padishahi Dawut emesmu? Uning toghrisida qiz-ayallar bir-birige: — Saul minglap öltürdi, We Dawut on minglap öltürdi, — dep naxshaghezel oqushup ussul oynighan emesmu, dédi. **12** Dawut bu sözlerni könglige püküp Gatning padishahi Aqishtin bek qorqti. **13** Shuning üçün ularning köz aldida özining yürüş-turushlirini özgertip, ularning qolida turghan waqtida özini sarangdek körsetti; u derwazilarning ishiklirige jijip, tükürükini saqiligha aqturatti. **14** Aqish xizmetkarlirigha: — Mana bu ademning sarangliqini körmemsiler? Uni némishqa méning aldimgha élip keldinglar? **15** Mende saranglar kemchilmidi? Siler bu kishini aldimgha sarangliq qilghili élip keldinglarmu? Bu adem méning öyümge kirishi kérekmu? — dédi.

22 Dawut u yerdin kétép Adullamdiki ghargha qachti. Uning qérindashliri bilen atisining pütkül jemeti buni anglap uning qéshigha bardi. **2** Ézilgen, qerzdar bolghan we derdmenlarning hemmisi yighilip uning yénigha keldi we u ularning serdari boldi. Uninggha qoshulghan ademler bolsa töt yüzche idi.

3 Dawut u yerdin chiqip Moabdiki Mizpahqa béríp Moabning padishahidin: — Xudaning méni néme qilidighinini bilgüche, ata-anamning bu yerge kélip aranglarda turushigha yol qoyghayla, dep telep qildi. 4 Dawut atisi we anisini Moabning padishahining qéshigha élip keldi. Dawut qorghanda turghan pütkül künlérde ata-anisi uning bilen bille turdi. 5 Emma Gad peyghember Dawutqa: — Qorghanda turmay, bu yerdin chiqip, Yehuda zéminigha barghin, dédi. Shuning bilen Dawut u yerdin ayrilip, Heret ormanliqigha bardí. 6 Saul Dawutning nede turuwatqanliqidin xewer tapti. Saul bu waqitta Ramahdiki Gibéahda éviz bir joyda yulghun derixining tüwide olturatti. Uning qolida neyzisi bar idi, barliq xizmetkarliri chöriside turatti. 7 Saul chöriside turghan xizmetkarlirigha: — I Binyaminliqlar, qulaq sélinglar! Yessening oghli her biringlarga étizlar bilen üzümzarlarni teqsim qilip béremdu? Hemminglarni ming béshi we yüz béshi qilamdu? 8 Siler hemminglar manga qest qildinglar, öz oghlumning Yessening oghli bilen ehde qilishqinini héchkim manga uqurmidi. Héch qaysinglar manga ich aghritmidinglar yaki öz oghlumning méning xizmetkarimni manga yoshurun hujum qilishqa qutratqinidin manga xewer bermidinglar, dédi. 9 Andin Saulning xizmetkarlirining ichige kiriwalghan Doeg: — «Men Yessening oghlining Nobqa Axitubning oghli Aximelekning qéshigha kelginini kördüm, 10 — Aximelek uning üçün Perwerdigardin yol soridi we uninggha ozuq-tülük bilen Filistiy Goliatning qilichini berdi» — dédi. 11 Padishah adem ewetip Axitubning oghli kahin Aximelekni, shundaqla uning atisining pütkül jemetini, yeni Nobdiki kahinlarnimu chaqirtip keldi. Ularning hemmisi padishahning qéshigha keldi. 12 Saul: — I Axitubning oghli anglighin, dédi. U: — I ghojam, mana men, dédi. 13 Saul uninggha: — Némishqa siler, sen bilen Yessening oghli, manga qest qilisiler? Sen uninggha nan we qilich béríp, uning üçün Xudadin yol soridingghu? Mana emdi u bügünkidek manga hujum qilmaqchi bolup paylap yürmekte! — dédi. 14 Aximelek padishahqa jawab béríp: — Silining barliq xizmetkarlirining arisida Dawutdek sadiq kim bar? U padishahning küy'oghli, silining mexpiy meslihetlirige ishtirak qilghuchi we ordiliri ichide izzetlik emesmidi? 15 Men peqet uning üçün Xudadin yol sorashni bügünla bashlidimmu? [Asiyliq] qilish mendin néri bolsun! Padishah öz qulini we atamning pütkül jemetini eyibke buyrumighayla,

chünki qullirining bu ishtin qilche xewiri yoq, dédi. 16 Lékin padishah: — I Aximelek, sen ölisen, sen we atangning pütkül jemeti choqum ölisiler, dédi. 17 Padishah öz chörisidiki chaparmenlirige: — Mang, Perwerdigarning kahinlirini öltüringlar! Chünki ular hem Dawutqa hemdem boldi hem uning qachqinini bilip turup manga xewer bermidi, dédi. Lékin padishahning qol astidikiliri Perwerdigarning kahinlirini öltürüshke qol kötürgili unimidi. 18 Emdi padishah Doegke: — Sen béríp kahinlarni öltürüwetkin, dédi. Édomluq Doeg béríp kahinlarni öltürdi; bu küni u kanaptin toqulghan efod kiygen seksen besh ademni öltürdi. 19 Andin u kahinlarning shehiri Nobda olturghuchilarni qirdi, yeni er we ayallar, balilar we bowaqlar, kala, éshek, qoylar — hemmisini qilichlidi. 20 Emma Axitubning oghli Aximelekning Abiyatar dégen bir oghli qutulup Dawutning qéshigha qéchip keldi. 21 Abiyatar Dawutqa Saul Perwerdigarning kahinlirini öltürdi, dep xewer berdi. 22 Dawut Abiyatargha: — U küni Doegning u yerde ikenlikini körüp, uning jezmen Saulgha xewer bérídighinini bilgenidim. Men atangning pütkül jemetining öltürülüshige zamin boldum, dédi. 23 Men bilen bille turghin, héch qorqmighin. Chünki méning jénimni almaqchi bolghanlar séning jéningnimu hem almaqchi. Méning qéshimda bixeter turisen, dédi.

23 Birsí Dawutqa xewer béríp: — Mana Filistiyler Kéilahgha hujum qilip xamanlarni bulap-talimaqta, dédi. 2 Dawut Perwerdigardin: — Men béríp bu Filistiylerge zerbe bérimenmu? — dep soridi. Perwerdigar Dawutqa: — Béríp Filistiylerge zerbe béríp Kéilahni azad qilghin, dédi. 3 Lékin Dawutning adamliri uninggha: — Mana biz Yehuda zéminida turupmu qorqiwatqan yerde, Kéilahgha béríp Filistiylerning qoshunlirigha hujum qilsaq qandaq bolar? — dédi. 4 Shunga Dawut yene bir qétim Perwerdigardin soriwidi, Perwerdigar uninggha jawab béríp: — Sen ornungdin turup Kéilahgha barghin; chünki Men Filistiylerni qolunggha tapshurimen, dédi. 5 Buning bilen Dawut öz adamliri bilen Kéilahgha béríp Filistiyler bilen soqushup, mallirini olja qilip, ularni qattiq qirdi. Dawut shundaq qilip Kéilahda turuwatqanlarni qutquzdi. 6 Emdi Aximelekning oghli Abiyatar Kéilahgha qéchip kélip Dawutning qéshigha kelgende, uning qolida efod bar idi. 7 Birsí Saulgha, Dawut Kéilahgha keptu, dep xewer berdi. Saul: — Emdi Xuda uni méning qolunggha tashlap tapshurdi. Chünki

u derwaziliri we taqaqliri bar sheherge kirgechke solunup qaldi, dédi. **8** Emdi Saul Dawut bilen ademlirini muhasirige élish üçhün hemme xelqni Kéilahgha bérip jeng qilishqa chaqirdi. **9** Dawut Saulning özini qestleydighanliqini bilip, Abiyatar kahin'gha: — Efdoni élip kelgin, dédi. **10** Andin Dawut: — I Israilning Xudasi Perwerdigar, menki Séning qulung Saulning bu sheherni méning sewebimdin xarab qilish üçhün Kéilahgha kélishe qestlewatqanliqini éniq anglidi. **11** Kéilahdikiler méni uning qoligha tutup béermu? Saul öz bendeng anghlandek bu yerge kélermu? I Israilning Xudasi Perwerdigar, Sendin ötünimenki, öz bendengge bildürgeysen, dédi. Perwerdigar: — U bu yerge kélidu, dédi. **12** Dawut yene: — Kéilahtikiler méni we ademlirimni Saulning qoligha tutup béermu, dédi. Perwerdigar: — Ular silerni tutup béridu, dédi. **13** Emdi Dawut ademliri bilen (texminen alte yüzche) ornidin turup Kéilahdin chiqip, özliri baralaydighan terepke qarap ketti. Saulgha, Dawut Kéilahtin qéchiptu dep xewer bérilgende u uni qoghlashqa chiqmidi. **14** Dawut bolsa chöldiki qorgha-qiyalarda hemde Zif chölining taghlirida turdi. Saul uni her küni izdeytti; lékin Xuda uni uning qoligha tapshurmidi. **15** Emdi Dawut Saulning özini öltürgili chiqidighanliqini bayqap qaldi. Shu chaghda u Zif chölidiki bir ormanliqta turatti. **16** Saulning oghli Yonatan bolsa ormanliqqa chiqip Dawutning qéshigha bérip, uni Xuda arqiliq righbetlendürüp uninggha: — **17** Qorqmighin; chünki atam Saulning qoli séni tapalmaydu. Sen belki Israilning üstide padishah bolisen, men bolsam séning weziring bolimen, buni atam Saulmu bilidu, dédi. **18** Andin ular ikkiylen Perwerdigarning aldida ehde qilishti; Dawut bolsa, ormanliqta turup qaldi, Yonatan öz öyige yénip ketti. **19** Shuningdin kéyin Ziftikiler Gibéahta turuwatqan Saulning qéshigha kélip: — Mana, Dawut Xaqilahning égzilikidiki Yeshimonning jenubi teripige jaylashqan ormanliqtiki qorgharlarda yoshuruniwaldi, bilmemdila? **20** Shunga, i padishah, qachan köngülliri tartsa shu chaghda kelsile; bizning burchimiz uni padishahning qoligha tutup bérishtur, dédi. **21** Saul: Manga ich aghritqininglar üçhün Perwerdigar silerge bext ata qilghay. **22** Emdi silerdin ötünimenki, bérip zadi qaysi yerde turidighinini jezmleshtüringlar, uning iz-dérikini éniqlap, we kimning uni körgenlikini bilip kélinglar; chünki kishiler éytishiche u intayin hiyliger iken, dédi. **23** Shunga bérip, uning yoshurun'ghan barliq mexpiy

jaylirini éniq körüp kélinglar, yénimgha yénip kélip manga eynini éytinglar. Andin men siler bilen bille barimen; we shundaq boliduki, eger u zéminda bolsila, men Yehudiylarning minglighanlarning arisidin uni izdep tapimen, dédi. **24** Ular qopup Sauldin ilgiri Zifqa bard; lékin Dawut öz ademliri bilen Maon chöllükidiki Yeshimonning jenub teripidiki Arabah tüzlenglikide turuwatatti. **25** Saul ademliri bilen Dawutni izdep bard. Kishiler bu xewerni Dawutqa éytti; shuning bilen u chüshüp, qiyagha bérip Maon chölde turdi. Saul buni anglap Dawutning keynidin qoghlap Maonning chölige chiqti. **26** Saul taghning bu teripide mangdi, emma Dawut ademliri bilen taghning u teripide mangdi. Dawut Sauldin qéchish üçhün aldiriwatqanidi; lékin Saul ademliri bilen Dawut we uning ademlirini tutimiz dep ularni qorshighili turdi. **27** Emma bir xewerchi Saulning qéshigha kélip uninggha: — Filistiyler zéminimizning jenub teripige kirip bulang-talang qiliwatidu, tézdin qaytsila, dédi. **28** Shuning bilen Saul yénip Dawutni qoghlashdin toxtap Filistiyler bilen soqushqili chiqti. Shunga u yer Séla-Hammahlékot dep ataldi. **29** Dawut bolsa u yerdin chiqip En-Gedining tagh-qorghanliqida turdi.

24 Saul Filistiylerni qoghlap chiqirip yan'ghanda uninggha: — Mana, Dawut En-Gedidiki chölde turuwétiptu, dégen xewer béridi. **2** Saul emdi pütkül Israildin xillan'ghan üç ming ademni élip Dawut bilen ademlirini izdigili «Yawa tékiler» qoram tashliqigha chiqti. **3** U yolning yénidiki qoy qotanlirigha kelgende, shu yerde bir ghar bar idi. U teret qilish üçhün ghargha kirdi; Dawut bilen ademliri gharning ichkiriside olturatti. **4** Dawutning ademliri uninggha: — Mana Perwerdigarning sanga: — Öz dushmaningni séning qolunggha bérimen, néme sanga layiq körünse shuni qilghin, dégen küni del mushu kün iken, dédi. Dawut qopup Saulning tonining péshini tuydurmay késiwaldi. **5** Lékin Saulning tonining péshini keskini üçhün Dawut könglide qattiq epsuslandi. **6** U öz ademlirige: — Perwerdigar méni Perwerdigar Özi mesih qilghan ghoyamgha bundaq qolumni uzartishtin saqlisun, chünki u Perwerdigarning mesihliginidur, dédi. **7** Shu söz bilen Dawut öz ademlirini tusup Saulgha chéqilghili qoymidi. Saul bolsa qopup ghardin chiqip öz yoligha ketti. **8** Andin Dawutmu turup ghardin chiqip Saulning keynidin: — I ghoyam padishah! — dep chaqirdi. Saul keynige qarawidi, Dawut égilip yüzini yerge yaqqan halda tezim qildi. **9**

Dawut Saulgha mundaq dédi: — «Mana, Dawut séni qestleshke purset izdewatidu, deydighan kishilarning sözige némishqa qulaq salila? **10** Mana bugün öz közliri bilen kördiliki, Perwerdigar bugün gharda silini öz qolunggha bergeni. Beziler manga uni öltürüwetkin, dédi; lékin men silini ayap: — Ghojamgha qolumni uzartmaymen, chünki u Perwerdigarning mesihliginidur, dédim. **11** Qarisila, i ata, qolumdiki tonlirining péshige. Silini öltürmey tonlirining péshini keskenlikimdin shuni bilsileki, könglümde silige ya yamanliq ya asiqliq yoq, silige gunah qilghinim yoq, lékin sili jénimni alghili paylimaqtıla. **12** Perwerdigar men bilen silining otturimizda höküm qilsun, méning hésabimni silidin Perwerdigar alsun; lékin méning qolum silige kötürülmeydu. **13** Konilar: — «Rezillik rezillerdin chiqidu» dep éytqaniken, lékin öz qolum silige kötürülmeydu. **14** Israilning padishahi kimni tutqili chiqti? Kimni qoghlap yürüdu? Bir ölük itni, xalas! Yalghuz bir bürgini, xalas! **15** Perwerdigar soraqchi bolup men bilen silining otturimizda höküm chiqarsun! U heq-naheqni ayrip, dewayimni sorap méni silining qolliridin xalas qilip, adalet yürürgey!» — dédi. **16** Dawut Saulgha bu sözlerni éytqanda Saul: — Bu séning awazingmu, i oghlum Dawut? — dédi. Andin Saul yuqiri awaz bilen yiglap ketti. **17** U Dawutqa: — «Sen mendin adilsen, chünki sen manga yaxshiliq qayturdu, lékin men sanga yamanliq qayturdu. **18** Sen bugün manga yaxshiliq qilghanliqingni obdan körsitip berding; Perwerdigar méni qolunggha tapshurghan bolsimu, sen méni öltürmiding. **19** Birsiz öz düshminini tapsa, uni aman-ésen ketkili qoyamdu? Perwerdigar séning manga bugün qilghan yaxshiliqing üçün sanga yaxshiliq yandurghay. **20** Emdi mana, shuni bildimki, sen jezmen padishah bolisen, Israilning padishahliqi séning qolungda tiklinidu. **21** Lékin hazir Perwerdigar bilen manga qesem qilghinki, mendin kéyin méning neslimni yoqatmay, namimni atamning jemetidin öchürmigeysen», dédi. **22** Shuning bilen Dawut Saulgha qesem qildi. Saul öz öyige yénip ketti; Dawut ademliri bilen qorghhan-qiyagha chiqip shu yerde turdi.

25 Samuil öldi. Pütkül Israil yighilip uning üçün matem tutti; ular uni uning Ramahdiki öyide depne qildi. Dawut bolsa qopup Paran chölige bardı. **2** Emdi tirikchilik Karmelde bolghan, Maonda olturuqluq bir adem bar idi. Bu kishi bek bay bolup üç ming qoy, bir ming öchkisi bar idi. U

öz qoylirini Karmelde qirqiwatatti. **3** U ademning ismi Nabal bolup, ayalining ismi Abigail idi; ayali hem pem-parasetlik hem ept-turqi chirayliq, lékin éri qattiq qol we rezil idi; u Kalebning ewladidin idi. **4** Dawut chölde turup Nabalning öz qoylirini qirqiydighanliqini anglap **5** On yash yigitni u yerge mangdurup ulargha: — Siler Karmelge chiqip Nabalning qéshigha bérıp, mendin uninggha salam éytinglar. **6** Uninggha: — «Yashighaysen; sizge tinch-amanliq bolghay, öyingizge tinch-amanliq bolghay, hemme barliqingizgha tinch-amanliq bolghay! **7** Men qirqighuchilarning sizde ish bashlighanliqini anglidim. Sizning padichiliringiz biz tereplerde turghanda ulargha héch zexme yetküzmiduq; biz Karmelde turghan waqitta ularning héch tersisi yitip ketmidi. **8** Öz yigitliringizdin sorisingiz ular sizge dep bérıdu. Shunga biz qutluq bir künide kelduq, shunga yigitlirimiz neziringizde iltipat tapsun; öz qolingizgha néme chiqsa shuni keminiilingizge we oghlingiz Dawutqa néme chiqsa shuni bergeysiz», denglar, — dédi. **9** Dawutning yigitliri u yerge bérıp bu geplerning hemmisini Dawutning namida uninggha éytip andin jim turup saqlıdı. **10** Nabal Dawutning xizmetkarlirigha jawab bérıp: — Dawut dégen kim? Yessening oghli dégen kim? Bu künlerde öz ghoylirini tashlap kétiwatqan xizmetkarlar tola. **11** Men özümning yémek-ichmeklirimni we yung qirqughuchilirimgha soyghan göshni kelgen jayi namelum bolghan kishilerge béremdim? — dédi. **12** Dawutning yigitliri kelgen yoligha yénip ketti. Yénip kélip ular Dawutqa hemme gepni dep berdi. **13** Dawut öz ademlirige: — Her biringlar öz qilichinglarni ésinglar, dédi. Shuning bilen herbiri öz qilichini [tasmisigha] asti, Dawutmu öz qilichini asti. Andin töt yüzche adem Dawut bilen chiqti, we ikki yüz kishi jabduqlar bilen qaldi. **14** Emma Nabalning xizmetkarliridin biri uning ayali Abigailgha: — Dawut elchilerni chöldin ghoyimizgha salam bérishke ewetkeniken; lékin u ularni tillap kayip ketti. **15** Bu ademler bolsa, bizge köp yaxshiliq qilghan. Biz dalada ularning yénida yürgen waqitlirimizda bizge héch yamanliq kelmidi, bizning héch nersimizmu yitip ketmigenidi. **16** Biz ulargha yéqin jayda qoy baqqan waqitta ular kéche-kündüz bizge sépildek bolghanıdı. **17** Emdi bu ishtin xewerdar boldıla, qandaq qilish kéreklikini oyliship baqqayla. Bolmisa, ghoyimizgha we pütkül öydikilirige bir bala-qaza kelmey qalmaydu.

U shunche kaj bir ademki, héchkim uninggha söz qilishqa péttinalmaydu, dédi. **18** Abigail derhal ikki yüz nan, ikki tulum sharab, besh pishurulghan qoy, besh séah qomach, bir yüz kishmish poshkili, ikki yüz enjür poshkili élip ésheklerge artip **19** öz yigitlirige: — Méning aldımda béringlar; mana, men keyninglardin baray, dédi. Lékin u öz éri Nabalgha bu ishni démidi. **20** U öz éshikige minip taghning étikidin chüshkende, mana Dawut ademliri bilen uning uduligha chüshüp uning bilen uchrashti. **21** Dawut eslide: — Men bu kishining mélini chölde bikardin bikar qoghdap, uning barliqidin héchnémini yittürgüzmegenidim; lékin u yaxshiliqning ornida manga yamanliq qildi. **22** Uning ademliridin etigiche birer erkeknı qaldurup qoysam, Xuda men Dawutni uningdinmu artuq jazalighay, dégenidi. **23** Abigail Dawutni körüp, aldirap éshektin chüshüp, Dawutning aldida yiqilip yüzini yerge yéqıp tezım qildi; **24** uning putlirigha ésilip mundaq dédi: — «I ghojam, bu qebihlik manga hésablansun; emdi shuni ötünimenki, dédeklirining silige söz qilishigha ijazet qilip, dédiklirining sözige qulaq salghayla: — **25** ötünimenki, ghojam bu rezil adem Nabalgha pisent qilmighayla; chünki uning mijezi xuddi ismigha oxshashtur; uning ismi «kaj», derweqe uningda kajliq tolimu éghirdur. Lékin men dédekliri bolsa ghojam ewetken yigitlerni körmidim. **26** Emdi i ghojam, Perwerdigarning hayati bilen we séning jéning bilen qesem ichimenki, Perwerdigar silini öz qolliri bilen qan töküp intiqam élishtin saqlidi. Emdi düshmenlirimu, sili ghojamgha yamanliq qilmaqchi bolghanlarmu Nabalgha oxshash bolsun. **27** Emdi dédekliri ghojamgha élip kelgen bu sowghat bolsa ghojamgha egeshken yigitlerge teqsim qilinsun. **28** Silidin ötünimenki, dédeklirining sewenlikini kechürgeyla; chünki sili, i ghojam Perwerdigarning jenglirini qilip kelgenliri üçün, barliq künliride silide yamanliq tépilmighini üçün Perwerdigar jezmen jemetlirini mezmüt qilidu. **29** Birsı qopup silini qoghlap janlirini izdise, sili ghojamning jéni Perwerdigar Xudalirining qéshidiki tirikler xaltisi ichide orilip saqlinidu, lékin düshmenlirining janlirini bolsa, u salghughu sélip chörüp tashlaydu. **30** Emdi Perwerdigar sili ghojam toghrisida éytqan barliq yaxshi wedilirige emel qilip, silini Israilgha bash qilghanda shundaq boliduki, **31** sili ghojamning naheq qan tökmigenlikliri yaki öz intiqamlirini almighanliqliri üçün köngüllirige putlikashang yaki

derd bolmaydu. We Perwerdigar ghojamgha nusret berginide sili öz dédeklirini yad qilghayla». **32** Dawut Abigailgha: — Séni бүгүн méning bilen uchrishishqa ewetken Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulghay! **33** Emdi eqil-parasitingge barikalla, sangimu barikalla! Chünki sen бүгүн méni öz qolum bilen qan töküp intiqam élishtin tostung. **34** Lékin méni sanga ziyax-zexmet yetküzüshtin saqlighan Israilning Xudasi Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, sen méning aldımgha tézlinip kelmigen bolsang, Nabalning ademliridin héch erkeketigiche tirik qalmas idi, dédi. **35** Andin Dawut uning özige keltürgen nersilirini qolidin tapshurup élip uninggha: — Tinch-aman öyüingge barghin, mana sözliringge qulaq sélip, könglüingni qobul qildim, dédi. **36** Abigail Nabalning qéshigha keldi; mana, u öyide shahane ziyapettek bir ziyapet ötküzüwatatti. Nabal könglide xushal idi we intayin mest bolup ketkenidi. Shunga Abigail etisi tang atquche uninggha héch néme démidi. **37** Lékin etisi Nabal mestliktin yéshilgende ayali uninggha bolghan weqelerni dep bériwidi, uning yürüki ölgendek bolup, özi tashtek bolup qaldi. **38** We shundaq boldiki, texminen on kündin kéyin Nabalni Perwerdigar urdi we u öldi. **39** Dawut Nabalning ölginini anglap: — Perwerdigar mubarektur. Chünki U men Nabalın tartqan haqaret üçün dewayimni sorap Öz qulini yamanliqtin saqlidi; eksiche Perwerdigar Nabalning yamanliqini öz béshigha yandurdi, dédi. Andin Abigailni öz emrime alay dep, uninggha söz qilghili elchi mangdurdi. **40** Dawutning xizmetkarliri Karmelge Abigailning qéshigha kélip uninggha: — Séni emrime alay dep Dawut sanga söz qilghili bizni ewetti, dédi. **41** Abigail bolsa qopup yüzini yerge tegküdek tezım qilip: — Mana, dédiking ghojamning xizmetkarlirining putlirini yuyushqa qul bolsun, dédi. **42** Andin Abigail shu haman özige hemrah bolghan besh chörisi bilen éshekke minip Dawutning elchilirining keynidin bérip, uning ayali boldi. **43** Dawut Yizreellik Ahinoamni hem xotunluqqa alghanidi. Shuning bilen bu ikkisi uninggha xotun boldi. **44** Lékin Saul Dawutqa xotun qilip bergen qizi Miqalni Gallimdiki Laishning oghli Faltigha xotunluqqa bergenidi.

26 Emdi Zifliqlar Gibéahgha Saulning qéshigha kélip: — Dawut Yeshimon'gha yéqın Haqilah égzilikige yoshurunuwaptu emesmu? — dédi. **2** Saul qopup Israildin xillan'ghan üç ming ademni élip, Zif chölde Dawutni izdigili u yerge bardı. **3** Saul bolsa

yol boyida, Yeshimon'gha yéqin Haqilah égzilikide chédir tikti. Dawut chölde turuwatatti; u Saulning chölge öz keynidin chiqqinidin xewer tapqanda **4** Dawut paylaqchilarni mangdurup Saulning rastla kelgenlikini bildi. **5** Dawut qopup Saul chédir tikken jaygha bard; u Saul bilen qoshun serdari, Nerning oghli Abner yatqan yerni kördi. Saul bolsa qoshun istihkami ichide uxlap yatqanidi, ademliri chédirilirini uning etrapigha tikkenidi. **6** Dawut emdi Hittiyarlardin bolghan Aximelek we Yoabning inisi Zeruiyaning oghli Abishaygha: — Kim men bilen leshkergahgha chüshüp, Saulning yénigha baridu? — dep soridi. Abishay: — Men séning bilen baray, dédi. **7** Shuning bilen Dawut we Abishay kéchide qoshun bar yerge bériwidi, mana Saul qoshun istihkami ichide uxlap yatqanidi; uning neyzisi tekiyisining yénida yerge qadaqliq turatti; Abner bilen ademliri uning etrapida yatatti. **8** Abishay Dawutqa: — Xuda бүgün düshminingni qolunggha tapshurdi. Sendin ötünimenki, manga neyze bilen birla sanjip uni yerge qadap qoyushqa ijazet bergeysen! Ikki qétim sanjishimning lazimi yoqtur, dédi. **9** Dawut Abishaygha: — Uni yoqatmighin. Kim Perwerdigarning mesih qilghinigha qol uzitip gunahgha tartilmighan? — dédi. **10** Dawut yene: — Perwerdigarning hayati bilen [qesem qilimenki], Perwerdigar jezmen uni uridu; ya uning ölidighan küni kélidu ya u jengge chüshüp halak bolidu. **11** Perwerdigar méni Perwerdigarning mesihliginige qol uzitishidin saqlighay! Emma uning béshidiki neyze bilen su idishini alghin, andin kéteyli, dédi. **12** Shuning bilen Dawut neyze bilen idishni Saulning béshining yénidin élip, ikkisi chiqip ketti. Emma héchkim körmidi, tuyupmu qalmidi hem oyghinip ketmidi, belki hemmisi uxlawardi; chünki Perwerdigar bir qattiq uyquni ularning üstige chüshürgenidi. **13** Dawut uduldiki terepke ötüp yiraqraq bir döngning töpisiye turdi; ularning ariliqi yiraq idi. **14** Dawut qoshun bilen nerning oghli Abnerge towlap: — Jawab bermemsen, i Abner! — dédi. Abner: — Padishahqa towlighuchi kim sen? — dédi. **15** Dawut Abnerge: — Sen batur emesmu? Israilda sanga kim teng kéleleydu? Némishqa ghojang padishahni qoghdimiding? Chünki xelqtin bir kishi ghojang padishahni halak qilghili kiriptu. **16** Séning bundaq qilghining yaxshi emes! Perwerdigarning hayati bilen [qesem qilimenki], Perwerdigar mesih qilghan ghojanglarni qoghdimighanliqninglar üçhün ölümge layiq boldunglar. Emdi padishahning neyzisi

we béshining yénidiki su idishining qeyerdilikige qarap béqinglar, dédi. **17** Saul Dawutning awazini tonup: — Bu séning awazingmu, i oghlum Dawut! — dédi. Dawut: — I ghojam padishah, bu méning awazimdur, dédi. **18** U yene: — Némishqa ghojam öz qulini mundaq qoghlaydu? Men néme qiliptimen? Qolumda néme yamanliq bar? **19** Emdi ghojam padishah öz qulining sözige qulaq salghay. Perwerdigar silini manga qarshi qozghatqan bolsa bir hediye-qurbanliq uning könglini razi qilghay; lékin insan baliliri bolsa, ular Perwerdigarning aldida lenetke qalsun, chünki ularning emdi méni Perwerdigarning mirasidin behrimen bolushtin mehrum qilip, méni bashqa ilahlargha ibadet qil, dégini bolidu. **20** Emdi méning qénim Perwerdigarning huzuridin yiraq yerge tökülmissun; chünki taghlarda bir keklikni owlighandek Israilning padishahi bir yalghuz bürgini izdigili chiqiptu, dédi. **21** Saul: — Men gunah qildim; yénip kelgin i oghlum Dawut; méning jénim бүgün közliringde eziz sanalghini üçhün men sanga bundin kéyin héch ziyan-zexmet yetküzmeymen; mana, exmeqliq qildim, bek éziptimen, dédi. **22** Dawut jawab bérip: — Mana padishahning neyzisi, ghulamlargin biri kélip uni yandurup alsun. **23** Perwerdigar her ademning heqqaniyliqi bilen sadiqliqigha qarap yandurghay. Chünki бүgün Perwerdigar silini méning qolumgha tapshurdi, lékin men Perwerdigarning mesihliginige qol uzitishni xalimidim. **24** Mana, бүgün silining janliri méning közlirimde eziz bolghandek méning jénim Perwerdigarning közide eziz bolghay, u méni hemme awarichiliktin qutquzghay, dédi. **25** Saul Dawutqa: — Ey oghlum Dawut, beriketlen'geysen. Sen jezmen ulugh ishlarni qilisen, ishliring jezmen rawajliq bolidu, dédi. Andin Dawut öz yoligha ketti, Saulmu öz jayigha yénip bard.

27 Dawut könglide: — Haman bir küni Saulning qolida halak bolidighan oxshaymen. Shunga Filistiyerning zéminigha tézdin qéchip kétishimdin bashqa amal yoq. Shundaq qilsam Saul Israil zémini ichide méni tépishtin ümidsizlinip, izdeshtin qol üzidu, we men uning qolidin qutulimen, dep oyildi. **2** Shuning bilen Dawut qopup uninggha egeshken alte yüz ademni élip Gatning padishahi Maoqning oghli Aqishning qéshigha bard. **3** Emdi Dawut we ademliri, yeni herbiri öz ailisidikiler bilen bille Gatta Aqish bilen turdi. Dawut ikki ayali, yeni Yizreellik Ahinoam we Nabalning tul xotuni Karmellik Abigail bilen bille shu

yerde turdi. **4** Saul: — Dawut Gatqa qéchiptu, dégen xewerni anglighanda, uni yene izdep yürmidi. **5** Dawut Aqishqa: — Eger közlrining aldida iltipat tapqan bolsam, olturushum üçün sehradiki bir sheherdin bizge bir jay bergeyla; qulung qandaqmu shahane sheherde silining qashlirida tursun, dédi. **6** U küni Aqish uninggha Ziklag shehirini berdi. Shuning üçün Ziklag бүгünki күн'giche Yehuda padishahlirigha tewe bolup kelmekte. **7** Dawut Filistiyelarning zéminida turghan waqit bir yil töt ay boldi. **8** Dawut bolsa öz ademliiri bilen chiqip Geshuriylargha, Gezriylerge we Amaleklerge hujum qilip, ularni bulang-talang qilip turatti (chünki ular qedimdin tartip Shurigha kirish yolidin tartip Misir zéminighiche bolghan shu yurtta turatti). **9** Dawut [herqétim] zémindikilerni qirip er yaki ayal bolsun, birnimu tirik qaldurmaytti we qoy, kala, éshek, töge we kiyim-kécheklerni élip Aqishning yénigha yénip kéletti. **10** Aqish: — Bүgün qaysi jaylarni bulang-talang qildinglar, dep soraytti; Dawut: — Yehuda zéminining jenub teripini, Yerahmeelliklarning jenub teripini we Kéniylarning jenub teripini bulang-talang qilduq, deytti. **11** Dawut er yaki ayallarning birinimu Gatqa tirik élip kelmeytti; chünki u: — Ular bizning toghrimizdin, «Dawut undaq-mundaq qildi» dep gep qilishi mumkin, deytti. Dawut Filistiyelarning zéminida turghan waqtida u daim shundaq qilatti. **12** Shunga Aqish Dawutqa ishendi: — «Emdi u xelqi Israilni özidin seskendürüwetti; méning xizmitimde menggü qul bolidu», dep oyildi.

28 U күnlerde Filistiyler Israilgha qarshi jeng qilish üçün öz qoshunlirini yighdi. Aqish Dawutqa: — Bilishing kérekki, ademliringni élip méning bilen jezmen jengge chiqishing lazim, dédi. **2** Dawut Aqishqa: — Undaqta sili qullirining néme qilalaydighanliqini bilip qalila — dédi. Aqish Dawutqa: — Mana, séni özümge menggülik pasiban qilay, dédi. **3** (Samuil ölgenidi we pütkül Israil uning üçün matem tutup uni öz shehiri bolghan Ramahda depne qilghanidi. Saul bolsa jinkeshler bilen palchilarni zémindin qoghlap chiqardi). **4** Filistiyler topliship chiqip Shunemde chédir tikti. Saulmu hem pütkül Israilni yighip, Gilboahda chédir tikti. **5** Saul emdi Filistiyelarning qoshun bargahini körgende qorqup, yüriki su bolup ketti. **6** Saul Perwerdigardin yol soridi; lékin Perwerdigar ya chüsh bilen ya «urim» bilen ya peyghemberler arqiliq uninggha jawab bermidi. **7** Shuning bilen Saul xizmetkarlirigha: — Manga

palchi jinkesh bir xotunni tépip béringlar, men bérip uningdin yol soray, dédi. Xizmetkarliri uninggha: — En-Dorda jinkesh bir xotun bar iken, dédi. **8** Saul niqablinip, bashqa kiyimlerni kiyip ikki ademni hemrah qilip bardu. Ular kéchisi bérip xotunning qéshigha keldi. U xotun'gha: — Manga jin chaqirip pal échip, men dégen birsini qéshimgha keltürgin, dédi. **9** Xotun uninggha: — Mana, Saulning qilghanlirini, yeni zémindin jinkeshlerni we palchilarni yoqatqanliqini özüng bilisen; némishqa méni öltürüşke jénimgha tuzaq qoyisen, dédi. **10** Saul uninggha Perwerdigar bilen qesem qilip: — Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, bu ish üçün sanga jaza bolmaydu, dédi. **11** Xotun: — Sanga kimni chiqirimen? — dep soridi. U: — Manga Samuilni chiqarghin, dédi. **12** Xotun Samuilni körgende qattiq awaz bilen chirqiridi, andin Saulgha: — Némishqa méni gollaysen? Sen özüng Saulghu! — dédi. **13** Padishah uninggha: — Qorqmighin! Némini kördüng? — dédi. U Saulgha: — Men bir ilahning yerdin chiqqinini kördüm, dédi. **14** U: — Uning qiyapiti qandaq iken? dédi. Xotun: — Qéri bir boway chiqiwatidu; u yépincha kiygeniken, dédi. Saul: — U Samuil iken, dep bilip, yüzini yerge yéqip tezim qildi. **15** Samuil Saulgha: — Némishqa méni aware qilip chiqarding? — dédi. Saul: — Men tolimu perishan boldum; chünki Filistiyler manga qarshi jeng qiliwatidu, we Xuda mendin yiraqlap, manga yaki peyghemberler arqiliq yaki chüshler arqiliq héch jawab bermeywatidu. Shunga méning néme qilishim kéreklikini manga bildürgeysen dep, séni chaqirdim, dédi. **16** Samuil: — Perwerdigar sendin yiraqlap, düshmining bolghandin kéyin némishqa mendin meslihet soraysen? — dédi. **17** —Perwerdigar Özi üçün men arqiliq éytqinini qildi; Perwerdigar padishahliqni qolungdin yirtip élip, qoshnanggha, yeni Dawutqa berdi. **18** Sen Perwerdigarning sözige qulaq salmay, uning Amaleklerge qaratqan qattiq ghezipini yürgüzmingining üçün Perwerdigar бүгün sanga shu ishni qildi. **19** Perwerdigar özüng bilen Israilnimu Filistiyelarning qoligha tapshuridu; ete sen we oghulliring méning bilen bille bolisiler; we Perwerdigar Israilning qoshuninimu Filistiyelarning qoligha tapshuridu, dédi. **20** Saul shuan yerge düm yiqildi, Samuilning sözliridin qattiq qorqup ketti; bir kéche-kündüz tamaqmu yémigechke, maghdurimu qalmidi. **21** Ayal emdi Saulning qéshigha bérip uning tolimu perishan bolghinini körüp, uninggha: — Mana,

dédekleri jénini alqinigha élip qoyup tapilighanlirigha binaen qildim. **22** Emdi silidin ötünimen, dédiklirining sözige kirgeyla; méni silining aldilirigha bir chishlem nan keltürüşke unighayla; shuning bilen sili yep quwwet tépip andin öz yollirigha kéteyleyla, dédi. **23** Lékin u ret qilip: — Yémeymen, dep unimidi. Uning xizmetkarliri hem ayalmu yéyishni uninggha dewet qilishti; u yerdin qopup kariwatta olturdi. **24** Ayalning öyide bir bordaq mozay bar idi. U derhal uni soydi; hem xémir yughurup pétir nan pishürüp berdi. **25** U uni Saul bilen xizmetkarlirining aldigha qoydi. Ular yep bolup, shu kéchisi ketti.

29 Filistiyler hemme qoshunlirini yighip Afekte jem qildi; Israillar Yizreeldiki bulaqning yénida chédir tikti. **2** Filistiylerning serdarliri yüz yaki mingdin eskerni bashlap, sep tizip keldi; ularning keynidin Dawut öz ademlirini bashlap Aqish bilen chiqip sep tüzdi. **3** Filistiylerning emirliri: — Bu Ibraniylar bu yerde néme ish qilidu? — dédi. Aqish Filistiylerning emirlirige: — Bu Israilning padishahi Saulning xizmetkari Dawut emesmu? U bu yerde birnechche kün, birnechche yillardin béri men bilen turghan emesmu? U manga kelgen kündin tartip bu kün'giche uningdin héch eyib bayqimidim, dédi. **4** Emma Filistiylerning emirliri uninggha achchiqlandi. Filistiylerning emirliri uninggha: — Uni qayturuwet! Bu kishi sen özüng uninggha orunlashturghan jaygha ketsun; biz bilen bille soqushqa chüshmisun, bolmisa, u soqushta bizge reqib bolup qélishi mumkin. Bu adem öz ghojisi bilen némisi arqiliq yarishidu? Bu ademlarning bashlirini élish bilen bolmamdu? **5** Bu qiz-ayallar burun uning toghrisida ussul oynap qoshaq qétip: — Saul minglap öltürdi, we Dawut on minglap öltürdi, dégen Dawut emesmu? — dédi. **6** Aqish Dawutni chaqirip uninggha: — Perwerdigarning hayati bilen [qesem qilip éytimeyki], sen durus adamsen, séning méning bilen leshkerghada xizmette bolushung közlirimde yaxshi ishtur; chünki manga kelgen künidin tartip bu kün'giche sendin héch yamanliq bayqimidim. Lékin sen emirlerge yaqmapsen. **7** Shunga tinch-aman yénip ketkin, bolmisa Filistiylerning emirlirini narazi qilip qoyisen, dédi. **8** Dawut Aqishqa: — Men néme qildim? Silining qashlirigha kelgen kündin tartip bu kün'giche qilghan qaysi [yamanliqim] üçün méni ghojam padishahning düshmenliri bilen soqushqili barghuzmayla? — dédi. **9** Aqish Dawutqa jawab béríp: — Közlirimde Xudaning bir perishtisidek manga

yaxshi ikenlikingni bilimen. Lékin Filistiylerning emirliri séni biz bilen bille jengge chiqmisun dewatidu, dédi. **10** Shunga ete seherde qopunglar, özüng we bille kelgenler, yeni men xojangning xizmetkarliri; seherde qopunglar, tang yorushi bilenla chiqip kétinglar, dédi. **11** Shunga Dawut öz ademliri bilen seherde turup Filistiylerning zéminigha mangdi. Filistiyler bolsa Yizreelge chiqti.

30 Shundaq boldiki, Dawut we ademliri üçinchi küni Ziklagqa yétip keldi; mana, Amalekler jenub terepke we Ziklagqa hujum qilip, Ziklagni weyran qilip ot qoyup köydürgenidi. **2** Ular sheherdiki qiz-ayallarni, chong bolsun, kichik bolsun, ularning hemmisini esirge aldi. Ulardin héchkimni öltürmey, hemmisini élip, yoligha chiqqanidi. **3** Dawut öz ademliri bilen sheherge kelgende, mana, sheher alliqachan köyüp tügigenidi; ularning ayalliri we oghul-qizliri esirge élin'ghanidi. **4** Emdi Dawut we uning bilen bille bolghan xelq qattiq yigha-zar kötürüshti, taki maghduri qalmighuche yighlashti. **5** Dawutning ikki ayali, Yizreellik Ahinoam bilen Karmellik Nabaldin tul qalghan Abigailmu esirge élin'ghanidi. **6** Dawut qattiq azablandi; chünki barliq xalayıq, herbiri öz oghul-qizliri üçün qayghurup ghezeplinip uni chalma-késeki qilip öltüreyl, déyishiwatatti. Emma Dawut özini Xudasi Perwerdigardin küch-quwwetlendürdi. **7** Dawut Aximelekning oghli kahin Abiyatargha: — Efodni yénimgha élip kelgin, dédi. **8** Dawut Perwerdigardin: — Bu qoshunni qoghlaymu? Ulargha yétishelermenmu? — dep soridi. U: — Qoghla; sen jezmen ulargha yétishiwalisen hem hemmisini qayturup kéleleysen, dédi. **9** Dawut we uning bilen bille bolghan alte yüz adem béríp Bésor wadisigha yétip kelgende, keynide sörülüp qalghanlar shu yerde qaldi. **10** Dawut özi töt yüz adem bilen dawamliq qoghlap mangdi; ikki yüz adem halsirap ketkechke, Bésor wadisidin ötelmey keynide qalghanidi. **11** Ular dalada Misirliq bir ademni uchratti. Ular uni Dawutning qéshigha élip kélip, uninggha nan béríp yégüzdi, su ichküzdi; **12** uninggha bir parche enjür poshkili bilen ikki kishmish poshkilini berdi. U bularni yep, uninggha qaytidin jan kirdi; chünki u üç kéche-kündüz nan yémigen, sumu ichmigenidi. **13** Dawut uningdin: — Sen kimgé tewe? Sen qeyerliksen? — dep soridi. U: — Men Misirliq yigit bolup, bir Amalekning qulimen. Lékin men üç kün ilgiri késel bolup qalghachqa, ghojam

méni tashliwetti. **14** Biz esli Keretiylarning yurtining jenub teripige we Yehuda zéminigha we Kalebning zéminining jenub teripige hujum qilip bulang-talang qilduq; shundaqla Ziklagni köydürüwetkeniduq, dédi. **15** Dawut uningdin: — Bizni u [düşmen] qoshuni terepke bashlap baralamsen, dédi. U: — Xudaning nami bilen men séni öltürmeymen, séni ghojangning qolighimu tutup bermeymen dep qesem qilsila, silini u qoshunning qéshigha bashlap baray, dédi. **16** Uni u yerge bashlap barghanda, mana ular pütkül yerge yéyilip, yep-ichip Filistiylarning zéminidin hem Yehuda zéminidin alghan chong oljiliridin xush bolup ussul oynishiwatatti. **17** Emma Dawut shu küni gugumdin tartip ikkinchi küni kechkiche ularni urup qirdi. Tögige minip beder qachqan töt yüz yigittin bashqa héchbir adem qéchip qutulmidi; **18** we Dawut Amalekler buluwalghan hemme nersini yandurup aldi; özining ikki ayalinimu qutquzuwaldi. **19** Amalekler élip ketken oghul-qiz, mal-mülükler we bashqa hemme nersini Dawut ulardin qayturuwaldi. Héchnéme, chong bolsun kichik bolsun chüshüp qalmighanidi. **20** [Dawutning ademlidi] qayturuwalghan mallirining aldigha [olja alghan] bashqa qoy we kala padilarni sélip heydep kétiwatatti. [Uning ademliri] kétiwétip: — Bular Dawutning oljisi, déyishti; Dawut ularning hemmisini özi ald. **21** Dawut halsizlinip özi bilen bille baralmighan Bésor wadisining boyida qaldurup ketken ikki yüz ademning qéshigha yétip keldi; ular Dawut we uning bilen kelgen ademlarning aldigha chiqti, Dawut xelqning qéshigha bérup ulargha salam qildi. **22** Lékin Dawut bilen barghanlarning arisidiki rezil ademler we erzimeslarning hemmisi qopup: — Bular biz bilen barmighandin kéyin biz yandurup alghan oljidin ulargha héch néme bermeyli. Ular peqet herbiri öz xotun-balilirini élip ketsun, dédi. **23** Emma Dawut: — Yaq, i buraderlirim; Perwerdigar bizge teqsim qilghanni [ularghimu teqsim] qilmisaq bolmaydu. Chünki U bizni qoghdap bizningkige tajawuz qilghanlarni qolimizgha tapshurdi. **24** Bu ishta kim silerge maqul deydu? Chünki soqushqa chüshkenning ülüshi qandaq bolsa yük-taqlargha qarighuchilarningmu ülüshi shundaq bolidu; hemme adem teng bölüşsun — dédi. **25** Shu kündin tartip bu Israil üçün höküm-belgilime qilip békitildi. Bügün'giche hem shundaq. **26** Dawut Ziklagqa yétip kelgende, oljidin dostliri bolghan Yehuda

aqsaqallirigha ewetip: — Mana, Perwerdigarning düşmenliridin alghan olja silerge bir sowghat bolsun, dédi. **27** U oljidin hem Beyt-Eldikilerge, jenubiy Ramottikilerge, Yattirdikilerge, **28** Aroerdikilerge, Sifmottikilerge, Eshtemoadikilerge, **29** Raqaldikilerge, Yerahmeelliklarning sheherliridikilerge we Kényilarning sheherliridikilerge, **30** Xormahtikilerge, Qorashandikilerge, Ataqtikilerge, **31** Hébrondikilerge we Dawut we ademliri bille yürgen hemme yerdikilerge sowghat ewetti.

31 Emdi Filistiylar Israil bilen jeng qildi. Israilning ademliri Filistiylarning aldidin géchip, Gilboa téghida qirip yiqitildi. **2** Filistiylar Saul we uning oghullirini tap bésip qoghlawatatti. Filistiylar bolsa Saulning oghulliri Yonatan, Abinadab, Melkishuani urup öltürdi. **3** Saulning etrapini urush qaplidi; oqyachilar Saulgha yétisht; u ya oqi bilen éghir yarilandurildi. **4** Andin Saul yaragh kötürgüchisige: — Qilichingni sughurup méni sanjip öltürüwetkin; bolmisa bu xetnisizler kélip méni sanjip, méni xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh kötürgüchisi intayin qorqup kétép, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip üstige özini tashlidi. **5** Yaragh kötürgüchisi Saulning ölginini körüp, umu oxshashla özini qilichning üstige tashlap uning bilen teng öldi. **6** Shuning bilen Saul, üç oghli, yaragh kötürgüchisi we uning hemme ademliri shu künde biraqla öldi. **7** Emdi wading u teripidiki hemde Iordan deryasining bu yéqidiki Israillar eskerlirining qachqanliqini we Saul bilen oghullirining ölginini körginide, sheherlerni tashlap qachti, Filistiylar kélip u jaylarda orunlashti. **8** Emdi shundaq boldiki, etisi Filistiylar öltürülgenlarning kiyim-kécheklarini salduwalghili kelgende Gilboa téghida Saul bilen oghullirining ölüük yatqanliqini kördi. **9** Ular uning béshini késip sawut-yaraghlirini saldurup bularni Filistiylarning zéminining hemme yerlirige apirip butxanilirida we xelqning arisida bu xush xewerni tarqatti. **10** Ular uning sawut-yaraghlirini Ashtarot butxanisisida qoyup ölüükini Beyt-Shan shehiridiki sépilgha ésip qoydi. **11** Emdi Yabesh-Giléadta olturghuchilar Filistiylarning Saulgha néme qilghinini anglighanda **12** ularning ichidiki hemme baturlar atlinip kéchiche méngip, Saul bilen oghullirining ölüüklerini Beyt-Shandiki sépildin chüshürüp, ularni Yabeshke élip bérup u yerde köydürdi. **13** Andin ularning söngeklarini Yabeshniki yulghunning tüwige depne qilip yette kün roza tutti.

Samuil 2

1 Saul ölgendin kéyin, Dawut Amaleklerni qirghin qilib yénip kelgende, u Ziklagda ikki kün turdi. **2** Üchinchi küni shundaq boldiki, mana Saulning leshkergahidin kiyimi yirtiq we béshigha topa-chang chachqan bir adem keldi. U Dawutning qéshigha kelgende, yerge yiqilip bash urdi. **3** Dawut uningdin: Nedin kelding? dep soridi. U jawap béríp: Israilning leshkergahidin qéchip keldim — dédi. **4** Dawut uningdin: Ish qandaq boldi? Manga dep bergin, dédi. U: Xelq jengdin qachti, xelqtin bek jiq kishi soqushta öldi. Saul bilen oghli Yonatanmu öldi, — dédi. **5** Dawut xewer élip kelgen yigittin: Saul bilen oghli Yonataning ölginini qandaq bilding? — dep soridi. **6** Uninggha xewer bergen yigit: Men tasadipiy Gilboa téghigha chiqqanidim, mana Saul neyzige yölinip turuptu; jeng harwiliri we atliqlar uninggha hujum qilib uni qoghlawatatti. **7** U keynige qarap méni körüp chaqirdi. Men «Mana men», dédim. **8** U: Özüng kim bolisen, dep mendin soriwidi, men Amaleklerdenmen, dédim. **9** U yene manga: Üstümde turup méni öltürüwetkin; gerche jénim mende bolsimu, men bek azaplinip kétéwatimen — dédi. **10** Shunga men uning üstide turup, uni öltürdüm, chünki, u shu halda yiqilsila, tirik qalmaydighanliqini bilettim. Andin béshidiki tajni we bilikidiki bilezükini élip mushu yerge ghojamgha élip keldim, — dédi. **11** Shuan Dawut öz kiyimlirini yirtip, tilma-tilma qiliwetti; uning bilen bolghan barliq ademlermu hem shundaq qildi. **12** Ular Saul bilen oghli Yonatan üçün, Perwerdigarning xelqi üçün, shundaqla Israilning jemeti üçün matem tutup ahzar kötürüp kechkeche roza tutti; chünki ular qilich astida yiqilip qaza qilghanidi. **13** Dawut uning öziye xewer bergen yigittin: Qeyerdin sen? — dep soridi. U: Men bir Amalek musapirning oghlimen — dédi. **14** Dawut uninggha: Sen qandaqmu Perwerdigarning mesih qilghinini halak qilishqa qolungni sozushtin qorqmiding? — dédi. **15** Andin Dawut öz ghulamiridin birini chaqirip uninggha: Buyaqq kel, uninggha étilip béríp, uni öltürgin — dep buyrudi. Shuning bilen u uni uruwidi, [Amalek] öldi. **16** Dawut uninggha: Qan qerzing béshinggha chüshsun! Chünki öz aghzing Perwerdigarning mesih qilghinini öltürginingge guwahliq béríp eyibliidi, — dédi. **17** Shuning bilen Dawut Saul bilen oghli Yonatan üçün matem tutup mundaq bir nezme oqudi **18** (u «Oqya» dep

atalghan bu nezmini pütkül Yehuda xelqige ögitinglar, dep buyrudi. Derweqe u «Yashar» dégen kitabta pütülgenidi): — **19** — I Israil, séning güzel ezizing yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu! Palwanlar shundaq dehshetlik yiqildighu!? **20** Gat shehiride bu xewerni bermenglar, Ashkélonning kochilirida uni élan qilmanglar, Filistiyining qizliri shadlanmisun, Xetnisizlerning qizliri tentene qilmisun! **21** I Gilboa taghliri, üstünglarcha ne shebnem bolmisun, ne yamghur chüshmisun, Ne silerde kötürülme hediyeleler üçün hosul bérédighan étizlar yene körünmisun! Chünki u yerde palwanlarning qalqini bulghandi; Saulning qalqini yagh bilen sürülmeydighan boldi. **22** Qirilidighanlarning qénini tökmey, Palwanlarning ténidiki yéghini chapmay, Yonataning oqyasi héchqachan [jengdin] yan'ghan emes, Saulning qilichi héchqachan qinigha qaytqan emes. **23** Saul bilen Yonatan hayat waqtida söyümlük hem yéqimlik idi, Ular ölümidimu bir-biridin ayrilmidi; Ular bürkütlerdin chaqqan, shirlardin küchlük idi. **24** I Israil qizliri, Saul üçün yighlanglar, U silerni bézep qizghuch kiyimlerni kiydürüp, Kiyimliringlarni altun zibu-zinnet bilen zinnetligenidi. **25** Palwanlar keskin jengde shundaq dehshetlik yiqildighu!? Yonatan yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu! **26** Sen üçün hesrette qaldim, i inim Yonatan! Manga shunche söyümlük iding! Manga bolghan muhebbiting qaltis idi, Hetta qiz-ayallarning muhebbitidin artuq idi. **27** Palwanlar shundaq dehshetlik yiqildighu! Jeng qoralliri shundaq dehshetlik weyran qilindighu!»

2 Andin kéyin Dawut Perwerdigardin yol sorap: Yehuda sheherlirining birige chiqaymu? dédi; Perwerdigar uninggha: — Chiqqin, dédi. Dawut, nege chiqay? — dep soriwidi, U: Hébron'gha chiqqin — dédi. **2** Shuning bilen Dawut ikki ayali bilen, yeni Yizreellik Ahinoam we esli Karmellik Nabalning ayali bolghan Abigail bilen u yerge chiqti. **3** Dawut uning bilen birge bolghan ademlerning herbirini hem ularning herbiri öz öyidikilerni u yerge élip chiqti; ular Hébronning sheherliride olturaqlashti. **4** Yehudaning ademlirimu u yerge kélip Dawutni Yehuda jemetige padishah bolushqa mesih qildi. Dawutqa Saulni depne qilghanlar Yabesh-Giléadtikiler, dep xewer bérildi; **5** Dawut Yabesh-Giléadtikilerge elchiler ewetip ulargha: — «Ghojanglar bolghan Saulgha shundaq yaxshiliq qilib, uni depne qilghininglar üçün Perwerdigar silerge bext-beriket ata qilghay. **6**

Perwerdigar silergimu méhribanliq we öz wapaliqini kórsetkey; siler bundaq qilghininglar üçhün menmu bu yaxshiliqlinglarni silerge qayturimen. **7** Emdi hazir gheyretlik bolunglar; chünki ghojanglar Saul öldi, Yehuda jemeti méni mesih qilip, özlirige padishah qildi» — dep xewer yetküzdi. **8** Emma Saulning qoshunining serdari Nerning oghli Abner Saulning ughli Ishboshetni Mahanaimgha élip béríp, **9** uni Giléadqa, Geshuriylargha, Yizreelge, Efraimgha, Binyamin'gha we shundaqla pütkül Israilgha padishah qildi. **10** Saulning oghli Ishboshet padishah bolghanda qiriq yashqa kirgenidi. U Israilning üstide ikki yil seltenet qildi. Halbuki, Yehuda jemeti Dawutqa egishetti. **11** Dawutning Hébronda Yehuda jemeti üstide seltenet qilghan waqti yette yil alte ay boldi. **12** [Bir küni] Nerning oghli Abner Saulning oghli Ishboshetning ademliri bilen Mahanaimdin chiqip Gibéon'gha bardi. **13** Shu chaghda Zeruiyaning oghli Yoab bilen Dawutning ademliri chiqip ular bilen Gibéondiki kölning yénida uchrashti. Ulardin bir terep kölning u yéqida, yene bir terep kölning bu yéqida olturdi. **14** Abner Yoabqa: Yigitler qopup aldimizda éliship oynisun — dédi. Yoab: Qopsun — dédi. **15** Ular békitilgen san boyiche Binyamin bilen Saulning oghli Ishboshet tereptin on ikki kishi we Dawutning ademliridin on ikki kishi chiqip otturigha ötti. **16** Ular bir-birining béshini qamallap tutup herbiri reqibining biqinigha qilichi bilen sanjishti, hemmisi yiqilip öldi. Shuning bilen u yer «Qilich bislirining étizi» dep ataldi; u Gibéondidur. **17** U kündiki bolghan soqushush intayin esheddiy boldi; Abner bilen Israilning ademliri Dawutning ademliri teripidin meghlup qilindi. **18** Shu yerde Zeruiyaning oghulliri Yoab, Abishay we Asahel dégen üçeylen bar idi. Asahel xuddi daladiki jerendek chaqqan idi. **19** Asahel Abnerning keyidin qoghlap yügürdi; Abnerge egiship onggha yaki solgha burulmay tap bésip qoghli. **20** Abner keynige qarap: Sen Asahelmusen? — dep soridi. U: — Shundaq, men shu, dep jawab berdi. **21** Abner uninggha: Ya onggha ya solgha burulup yigitlarning birige hujum qilip uning yarighini özüngge tartiwalghin, dédi. Lékin Asahel uni qoghlashstin burulushqa unimidi. **22** Abner Asahelge yene: Méni emdi qoghlimay burulup ketkin; men séni néme dep urup yiqitqudekmen? Undaq qilsam akang Yoabning aldida qandaqmu yüzümni kötürüleymen? — dédi. **23** Lékin Asahel yenila qoghlashstin toxtimidi; shuning bilen Abner

neyzisining tutquchini uning qorsiqigha tiqiwetti. Neyze dümbisini tiship chiqti; u shu yerde yiqilip öldi. Shundaq boldiki, Asahel yiqilip ölgen yerge hazir kélidighan herbir kishiler u yerde toxtap qalidu. **24** Shuning bilen Yoab bilen Abishay Abnerni qoghlashsti. Kün patqanda ular Gibéonning chölige mangidighan yolning boyigha, Giah yézisining udulidiki Ammah édirliqigha yétip keldi; **25** Binyaminlar bolsa Abnerning keynide qoshundek sep bolup, bir döng töpisiye chiqip turdi. **26** Abner Yoabni chaqirip: Qilich daim ademlerni yep turushi kérekmu? Bu ishlarning aqiwiti peqet öch-adawettin ibaret bolidighanliqini bilmemsen? Sen qachan'ghiche xelqlerge: «Qérindashliringlarni qoghlashstin toxtanglar» dep buyrumay turiwérisen? **27** Yoab: Xudaning hayati bilen qesem qilimenki, eger sen mushu sözni qilmighan bolsang, köpchilikning héchbiri qérindashlirini qoghlashstin etigen'gichimu yanmaytti — dédi. **28** Buning bilen Yoab kanay chaldi; hemme [Yehudalar] shuan toxtidi we qayta Israilni qoghlimidi, ular bilen qayta jeng qilishmidi. **29** Abner bilen ademliri bolsa kéchiche méngip, Arabah tüzleqlikidin chiqip, Iordan deryasidin ötüp Bitron dégen pütkül yurtni kézip ötüp, Mahanayimgha yétip keldi. **30** Yoab Abnerni qoghlashstin yénip barliq ademlerni jem qildi. Asaheldin bashqa Dawutning ghulamiridin on toqquz adem yoq chiqti; **31** Lékin Dawutning ademliri Binyaminlardin we Abnerning ademliridin üç yüz atmish kishini urup öltürgenidi. **32** Ular Asahelni élip Beyt-Lehemde öz atisining qebriside depne qildi; andin Yoab bilen ademliri kéchiche méngip, tang atqanda Hébron'gha yétip keldi.

3 Halbuki, Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti ottursidiki jeng uzun waqitqiche dawamlashsti; Dawutning jemeti barghanséri kücheydi, lékin Saulning jemeti barghanséri ajizlashmaqta idi. **2** Hébronda Dawut bir qanche oghulluq boldi, uning tunjisi Amnon bolup, Yizreellik Ahinoamdin tughuldi; **3** ikkinchisi Kiléab bolup Karmellik Nabalning ayali bolghan Abigaildin tughuldi. Üchinchisi Abshalom idi. U Geshorning padishahi Talmayning qizi Maakahdin tughulghanidi, **4** tötinchisi Adoniya bolup Haggittin tughulghan idi. Beshinchisi Shefatiya bolup Abitaldin tughulghan idi. **5** Altinchisi Yitriam bolup Dawutning ayali Eglahdin tughuldi. Dawutning bu alte oghlining hemmisi Hébronda tughuldi. **6** Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti ottursidiki jeng dawamida,

Abner Saulning jemetide öz hoquqini kücheytti. 7 Emdi Saulning bir kiniziki bar idi; u Ayahning qizi bolup, ismi Rizpah idi. Bir küni Ishboshet Abnerge: Némishqa atamning kéniziki bilen bille boldung? — dédi. 8 Abner Ishboshetning bu sözlirige intayin achchiqlinip mundaq dédi: — «Men bügünki kündimu atang Saulning jemetige, uning uruqtughqanlirigha we dostlirigha méhribanliq körsitip, séni Dawutning qoligha tapshurmighan tursam, méni Yehudagha tewe bir itining béshidek körüp, bügün bu xotun üçün méni gunahqa buyrumaqchimusen? 9 Men Perwerdigarning Dawutqa qesem bilen wede qilghinidek qilmisam Xuda menki Abnerni qattiq ursun we uningdin artuq ursun! 10 — yeni, padishahliqni Saulning jemetidin yökkep, Dawutning textini Dandin Beer-Shébaghiche pütkül Israil bilen Yehudaning üstige tiklimisem!». 11 Ishboshet Abnerdin qorqup, uninggha jawaben bir éghiz söz qilishqimu jür'et qilalmidi. 12 Abner bolsa özi üçün elchilerni Dawutning qéshigha mangdurup uninggha: Zémin kimningki? Men bilen ehde tüzgin, méning qolum séning teripingde bolup, pütkül Israilni sanga mayil qilimen — dédi. 13 Dawut jawab bérir: — Bolidu, men sen bilen ehde qilay. Peqet birla ishni telep qilay; méning qéshimgha kelgende Saulning qizi Míqalni élip kelmiseng, yüzümni körelmeysen, dédi. 14 Andin Dawut Ishboshetning qéshigha elchilerni mangdurup: Men bir yüz Filistiyning xetniliki bedili bilen alghan ayalim Míqalni manga qayturup bergin — dédi. 15 Ishboshet adem ewetip Míqalni uning éridin, yeni Laishning oghli Paltiyeldin élip keldi. 16 Lékin uning éri Baxurimghiche uning keynidin yighlighan péti egiship mangdi. Axir bérir Abner uninggha: — Yénip ketkin, déwidi, u qaytip ketti. 17 Emdi Abner Israilning aqsaqallirigha: Siler burun Dawut üstimizge padishah bolsun, dégen arzu-istekte boldunglar. 18 Emdi hazir heriket qilinglar; chünki Perwerdigar Dawut toghrisida: — Qul-bendem Dawutning qoli bilen Israil xelqimni Filistiyning qolidin, shundaqla barliq dushmanlirining qolidin qutquzimen, — dégenidi. 19 Abner yene Binyaminlarning quliqighimu mushu sözlerni éytti. Andin Israil bilen Binyaminning pütkül jemetining arzu-isteklirini Dawutning quliqigha éytishqa Hébron'gha bardı. 20 shundaq qilip Abner yigirme ademning hemrahliqida Hébron'gha Dawutning qéshigha kelgende Dawut Abner we uning ademlirige bir ziyapet teyyarlidi. 21 Abner Dawutqa:

Men qozghilip pütkül Israilni ghojam padishahning aldigha jem qilay, ular séning bilen ehde qilishsun, andin sen öz könglüng xalighanning barliqi üstidin seltenet qilalaydighan bolisen, dédi. Shuning bilen Dawut Abnerni yolgha sélip qoydi, u aman-ésen qaytip ketti. 22 Mana, shu esnada Dawutning ademliri bilen Yoab bir yerge hujum qilip nurghun olja élip qaytip keldi. Lékin Abner shu chaghda Hébronda Dawutning qéshida yoq idi; chünki Dawutning uzitip qoyushi bilen aman-ésen qaytip ketkenidi. 23 Yoab we uning bilen bolghan pütkül qoshun yétip kelgende, xelq uninggha: Nerning oghli Abner padishahning qéshigha keldi, padishah uni yolgha sélip qoyushi bilen u aman-ésen qaytip ketti — dédi. 24 Andin Yoab padishahning qéshigha bérir: Bu séning néme qilghining?! Mana, Abner qéshinggha keptu! Némishqa uni yolgha sélip qoydung? U hazir kétéptu! 25 Sen Nerning oghli Abnerni bilisen'ghu! Uning kélishi jezmen séni aldash üçün, séning chiqip-kiridighan yolungni, shundaqla barliq ish-paaliyitngni biliwélishe üçündür, — dédi. 26 Yoab Dawutning qéshidin chiqishi bilen u xewerchilerni Abnerning keynidin mangdurdi. Ular uni Sirah quduqining yénidin yandurup élip keldi; lékin Dawut bu ishtin bixewer idi. 27 Abner Hébron'gha yénip kelgende Yoab uni sheher qowuqida uchritip, «Sanga deydighan mexpiy sözüm bar idi» dep uni bir chetke ekilip u yerde inisi Asahelning qan qisasini élish üçün qorsiqigha pichaq saldi, shuning bilen u öldi. 28 Kéyin, Dawut bu ishni anglap: Men we padishahliqim Perwerdigarning aldida Nerning oghli Abnerning aqqan qéni üçün menggü bigunahdurmuz; 29 [uning qénini aqquzush] gunahi Yoabning béshigha we atisining jemetining béshigha qaynam bolup chüshsun; Yoabning ailisidin aqma yara késili, yaki maxaw késili, yaki hasigha tayan'ghuchi, qilichtin ölgüchi yaki ash-tülüksizler öksümisun! — dédi. 30 Shundaq qilip, Abner Gibéondiki jengde ularning inisi Asahelni öltürgini üçün, Yoab bilen inisi Abishay uni öltürdi. 31 Dawut Yoabqa we uninggha egeshken barliq xelqge: Kiyimliringlarni yirtinglar! Böz kiyim kiyinglar! Abnerning [méyiti] aldida matem tutunglar! dédi. Dawut padishah [Abnerning] jinazisining keynidin mangdi. 32 Ular Abnerni Hébronda depne qildi, padishah Abnerning qebresining yénida awazini kötürüp yighlidi; xelqning hemmisimu yighlashti. 33 Padishah Abner üçün mersiye oqup: — «Abnerning exmeqtek ölgini toghrimu? 34 Qolliring baghlaghliq

bolmisimu, Putlurung ishkellik bolmisimu, Lékin sen kishilarning rezillarning qolida yiqilgħinidek, yiqilip ölgensen!» — dédi. Shuning bilan xelqning hemmisi uning üçün yene yigħlashti. **35** Andin barliq xelq Dawutning yénigha kélip, uninggha kün patquche tamaq yéyishni ötümdi. Emma Dawut qesem ichip: Men kün patmasta ya nan ya bashqa herqandaq nersini tétisam, Xuda méni ursun yaki uningdin artuq jazalisun, — dédi. **36** Barliq xelq buni bayqap, bu ishtin razi boldi; emeliyette padishah qilghan herbir ish barliq xelqni razi qilatti. **37** Shuning bilan barliq xelq, shundaqla pütkül Israil shu küni Nerning oghli Abnerning öltürülüşining padishahning körsetmisi emelikini bilip yetti. **38** Padishah öz xizmetkarlirigha: Bilemsiler? Bügün Israilda bir serdar, ulugh bir zat yiqildi! **39** Gerche men Mesih qilinip padishah tiklen'gen bolsammu, men ajiz bir bendimen. Bu ademler, yeni Zeruiyaning oghullirining wehshiyilikini men kötürelmigüdekmen; Perwerdigar rezillik qilghuchining rezillikini öz béshigha qaytursun! — dédi.

4 Saulning oghli Abnerning Hébronda ölgini anglighanda qoli boshiship ketti, barliq Israil dekküdkige chüshti. **2** Saulning oghlining qoshunining aldin yürer qismida ikki serdari bolup, birining ismi Baanah, yene birining ismi Rekab idi. Ular Binyamin qebilisidin bolghan Beerotluq Rimmonning oghulliri idi (chünki Beerot Binyamin qebilisige tewe hésablinatti; **3** lékin Beerotluqlar Gittaimgha qéchip béríp u yerde bu kün'giche musapirdek yashawatidu). **4** Saulning oghli Yonatanning bir oghli bolup, puti aqsaq idi. Saul bilen Yonatanning ögenliki toghruluq xewer Yizreelge yetkende, u besh yashqa kirgen idi. Inik anisi uni élip qachti; lékin shundaq boldiki, u aldirap yügürgechke, bala chüshup kétip, aqsaq bolup qalghanidi. Uning ismi Mefiboshet idi. **5** Emdi bir küni Beerotluq Rimmonning oghulliri Rekab bilen Baanah chingqi chüsh waqtida Ishboshetning öyige bardi. Ishboshet chüshlük uyquda uxlawatqanidi. **6** Ular bugħday alimiz dégeni bahane qilip, öyining ichkirige kirip, Ishboshetning qorsiqigha [pichaq] sanjidi. Andin Rekab we Baanah qéchip ketti **7** (ular Ishboshet hujrisida kariwatta yatqinida, öyge kirip, uni öltürgenidi). Ular uning kallisini késip, andin kallisini élip kéchiche Arabah tüzlenglikidin méngip ötti. **8** Ular Ishboshetning kallisini Hébron'gha, Dawutning qéshigha élip béríp,

padishahqa: Mana, bu janablirining jénini izdigen düshmenliri Saulning oghli Ishboshetning kallisi! Bügün Perwerdigar għojam padishahni Saul bilen neslidin intiqam élishqa muyesser qildi — dédi. **9** Dawut Beerotluq Rimmonning oghulliri Rekab bilen inisi Baanahgha: Méni barliq qiyinchiliqlardin qutquzghan Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, **10** burun birsi Dawutqa xush xewer élip keldim, dep oylap, manga: — Mana, Saul öldi, dep kelgende, men uni élip Ziklagta öltürüwettim. Berheq, mana bu uning yetküzgen xewirining mukapati bolghanidi! **11** Emdi men shundaq qilghan yerde, rezil ademler öz öyide orunda yatqan bir heqqaniy kishini öltürgen bolsa, men néme qilay?! Uning aqqan qan qerzini silerning qolunglardin élip, silerni yer yüzidin yoqatmamdim? — dédi. **12** Dawut ghulamirigha buyruq qiliwidi, ular bularni qetl qildi. Ularning qolputlirini késip, ularni Hébrondiki kölning yénida ésip qoydi; lékin ular Ishboshetning béshini élip Hébronda Abnerning qebriside depne qildi.

5 Andin kéyin Israilning barliq qebililiri Hébron'gha Dawutning qéshigha kélip: Qarisila, biz özlirining et-söngelkiridurmiz! **2** Burun Saul bizning üstimizde seltenet qilghandimu Israil xelqige jengge chiqip-kirishke yobashchi bolghan özliri idila; Perwerdigar silige: Sen Méning xelqim Israilning padichisi bolup, ularni baqisen, Israilning emiri bolisen, dégenidi — dédi. **3** Shuning bilan Israilning hemme aqsaqalliri Hébron'gha padishahning qéshigha keldi; Dawut padishah Hébronda, Perwerdigarning aldida ular bilen ehde tüzüshti. Andin ular Dawutni Israilgha padishah bolushqa mesih qildi. **4** Dawut padishah bolghanda ottuz yashqa kirgen bolup, qiriq yil seltenet qildi. **5** U Hébronda Yehudaning üstide yette yil alte ay seltenet qilip, Yérusalémnda pütkül Israil bilen Yehudaning üstide ottuz üç yil seltenet qildi. **6** Padishah öz ademliri bilen Yérusalémgha chiqip, shu zéminda turghan Yebusiylar bilen jeng qilghili bardi. Ular Dawutqa: Sen bu yerge kirelmeysen, belki hetta korlar bilen aqsaqlar séni chékindüridu! — dédi. Chünki ular: «Dawut bu yerge qet'y kirelmeydu», dep oylaytti. **7** Lékin Dawut Zion qorghinini aldi (bu yer Dawutning shehiri dep atilidu). **8** Dawut u küni: Kimki Yebusiylarni uray dése sünggüch bilen chiqishi kérek, andin u Dawut qin-qinidin öch köridighan bu kor, aqsaqlar bilen [hésablashalaydu], dédi. Shuning bilan «Qorlar ya aqsaqlar öyge kirmisun» deydighan

maqal payda boldi. **9** Shundaq qilib Dawut qorghanda turdi we u yerni «Dawutning shehiri» dep atidi. Dawut sheherning etrapigha Millodin tartip ich terepkiche imaret saldi. **10** Dawut barghanséri qudret tapti; samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar uning bilen bille idi. **11** Turning padishahi Hiram Dawutning qéshigha elchilerni ewetti we ular bilen qoshup, kédir yaghachliri, yaghachchilar we tashchilarni ewetti; ular Dawut üçün bir orda yasap berdi. **12** Dawut Perwerdigarning özini Israilgha padishah tiklep, öz xelqi Israil üçün özining padishahliqini güllendürgenlikini bilip yetti. **13** Dawut Hébrondin kelgendi keyin Yérusalémdin yene ayallarni we kénizeklerni aldi; shuning bilen Dawutqa yene köp oghul-qizlar tughuldi. **14** Yérusalémda uningdin tughulghanlarning isimliri mana mundaq idi: Shammua, Shobab, Natan, Sulayman, **15** Ibhar, Élishua, Nefeg, Yafiya, **16** Élishama, Éliada we Élifelet. **17** Filistiylar Dawutning Israilgha padishah bolushqa mesihlen'ginini anglighanda, ular hemmisi Dawutni tutqili chiqti, Dawut buni anglapla, qorghan'gha chüshti. **18** Filistiylar kélip «Refayim jilghisi»da yéyilip turdi; **19** Dawut Perwerdigardin yol sorap: Filistiylerge qarshi atlinaymu? Ularni qolunggha tapshurarsenmu? — dédi. Perwerdigar Dawutqa: Chiqqin! Chünki, Men Filistiylerni jezmen qolunggha tapshurimen — dédi. **20** U waqitta Dawut Baal-Perazingha bardu. U yerde Dawut ularni tarmar qildi. U: — «Perwerdigar méning aldında dühshenlirim üstige xuddi kelkün yarni élip ketkendek bösüp kirdi» — dédi. Shuning bilen u yerni «Baal-Perazim» dep atidi. **21** Filistiylar u yerde öz mebudlirini tashlap ketti; Dawut bilen ademliri ularni élip ketti. **22** Emdi Filistiylar yene chiqip «Refayim jilghisi»da yéyilip turdi. **23** Dawut Perwerdigardin yol soridi. Perwerdigar: Sen u yerge chiqmay, belki ularning keynidin aylinip ötüp üjme derexlirining udulidin hujum qilghin — dédi, **24** Shundaq boliduki, sen üjme derexlikining üstidin ayagh tiwishini anglishing bilenla derhal atlan; chünki shu tapta Perwerdigar Filistiylarning qoshunigha hujumgha chiqqan bolidu, — dédi. **25** Dawut Perwerdigarning uninggha emr qilghinidek qilib, Filistiylerni Gibéondin Gezergiche qoghlap qirdi.

6 Dawut Israilning arisidin barliq serxil ademlerni yighiwidi, bular ottuz ming chiqti. **2** Andin Dawut we uninggha egeshkenlerning hemmisi Xudaning

ehde sanduqini yötkep kélish üçün Yehudadiki Baalahgha chiqti; sanduq [muqeddes] nam bilen, yeni kérublarning otturisida olturghuchi samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning nami bilen atalghanidi. **3** Ular Xudaning ehde sanduqini döngde olturushluq Abinadabning öyide yéngi bir harwigha sélip, uni shu yerdin élip chiqti. Abinadabning oghulliri Uzzah bilen Ahiyo u yéngi harwini heydidi. **4** Ular harwini Xudaning ehde sanduqi bilen döngde olturushluq Abinadabning öyidin élip chiqti; Ahiyo ehde sanduqining aldida mangdi. **5** Dawut bilen pütkül Israil jemetidikiler Perwerdigarning aldida tentene qilib küy oqup chiltar, tembur, dap, daqa-dumbaq we changlar chélip ussul oynidi. **6** Lékin ular Nakonning xaminigha kelgende, kalilar aldigha müdürep ketkenliki üçün, Uzzah qolini sozup Xudaning ehde sanduqini tutiwaldi. **7** Perwerdigarning ghezipi Uzzahqa qozghaldi; u xata qilghini üçün, uni Xuda shu yerde urdi. Shuning bilen Uzzah Xudaning ehde sanduqining yénigha yiqilip öldi. **8** Lékin Dawut bolsa Perwerdigarning Uzzahning ténini böskenlikige achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u yer bügünki kün'giche shundaq atilidu. **9** U küni Dawut Perwerdigardin qorqup: Perwerdigarning ehde sanduqini özümningkige qaysi yol bilen ekélermen? — dédi. **10** Shuning üçün Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut shehiri»ge, öziningkige yökeshni xalimidi; Dawut uni élip bérip, Gatliq Obed-Édomning öyide qaldurdi. **11** Perwerdigarning ehde sanduqi Gatliq Obed-Édomning öyide üç ay turdi; Perwerdigar Obed-Édom we uning pütkül öyidikilerni beriketlidi. **12** Dawut padishahqa: — «Perwerdigar Öz ehde sanduqi wejedin Obed-Édom we uning barini beriketlidi» dep éytildi. Shunga Dawut Xudaning ehde sanduqini Obed-Édomning öyidin élip chiqip, xushluq bilen Dawutning shehirige élip keldi. **13** Perwerdigarning sanduqini kütürgenler alte qedem méngip, shundaq boldiki, u bir buqa bilen bir bordaq mozayni qurbanliq qildi. **14** Dawut bolsa kanap efodni kiyip Perwerdigarning aldida küchining bariche ussul oynaytti; **15** Dawut bilen Israilning pütkül jemeti tentene qilib warqiriship, kanay chéliship Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqiwatatti. **16** Perwerdigarning ehde sanduqi Dawutning shehirige élip kirilginide, Saulning qizi Miqal dérizidin qarap, Dawut padishahning sekrep Perwerdigarning aldida ussul oynawatqanliqini körüp, uni öz könglide

mensitmidi. **17** Ular Perwerdigarning ehde sanduqini élip kirip, Dawut uning üçün tiktürgen chédirning ottursida qoydi. Andin Dawut Perwerdigarning aldida köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini sundi. **18** Dawut köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini keltürüp bolup, xalayıqqa samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning namida bext-beriket tilidi. **19** U pütkül Israil jamaitige, er bilen ayallarning herbirige birdin qoturmach, birdin xorma poshkili we birdin üzüm poshkilini teqsim qilip berdi. Andin xelqning herbiri öz öyige yénip ketti. **20** Dawut öz ailisidikilerni mubareklesh üçün yénip kelgende, Saulning qizi Miqal uning aldigha chiqip: Bügün Israilning padishahi özini shunche shereplik körsettimu, qandaq? U xuddi pes bir ademning nomussizlache özini yalingachlighinigha oxshash, xizmetkarlirining dédeklirining köz aldida özini yalingachliidi! **21** Dawut Miqalgha: Undaq [shadlan'ghinim] Perwerdigar aldida idi. U atang we uning pütkül jemetini örüp, méni Perwerdigarning xelqi bolghan Israil üstige bashlamchi qilip tiklidi. Shunga men Perwerdigarning aldida ussul oynaymen! **22** Emeliyette men özümni téximu erzimes qilip, öz nezirimde özüm töwen bolushqa razimen. Lékin sen éytqan u dédeklerning neziride bolsa, hörmetke sazawer bolimen — dédi. **23** Saulning qizi Miqal bolsa, ölidighan künigiche bala tughmidi.

7 Padishah öz ordisida turatti, Perwerdigar uninggha etrapidiki barliq dühmenliridin aram bergendin keyin, **2** padishah Natan peyghemberge: Mana qara, men kédir yaghichidin yasalghan öyde olturimen, lékin Xudaning ehde sanduqi bir chidirning ichide turuwatidu — dédi. **3** Natan padishahqa jawap bérıp: Könglüngde néme oylighining bolsa, shuni qilghin; chünki Perwerdigar séning bilen billidur — dédi. **4** Lékin kéchide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi Natan'gha kélip mundaq déyildi: **5** — Bérıp qulum Dawutqa dégin: «Perwerdigar: — «Sen derweqe Manga turidighan'gha öy salmaqchimusen?» — deydu. **6** — «Men Israillarni Misirdin chiqarghandin tartip, bu kün'giche bir öyde olturmidim, belki bir chédirni makan qilip, kézip yürdüm. **7** Men Özüm barliq Israillar bilen yürgen hemme yerlerde, xelqim Israilni padichi bolup béqishqa emr qilghanlarga, yeni Israilning herqandaq qebilisining bir [yétekchisige]: Némishqa Manga kédir yaghachtin bir öy yasimaysiler? — dep baqqanmu? **8** Emdi qulum Dawutqa mundaq

dégin: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — Séni xelqim Israilgha bashlamchi qilip tiklesh üçün séni yaylaqlardin, qoy béqishtin élip keldim, — deydu, **9** — we meyli qeyerge barmighin, Men haman séning bilen bille boldum we séning aldingdin barliq dühmenliringni yoqitip keldim; yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke ige bolghandek séni ulugh nam-shöhretke sazawer qildim. **10** Men xelqim bolghan Israilgha bir jayni békitip, ularni shu yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz zéminida turidighan, parakendichilikke uchrımaydighan bolidu. Reziller desleptidikidek, shundaqla Men xelqim Israil üstige hökümraniq qilishqa hakimlarni teyinligen künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu. Men hazir sanga hemme dühmenliringdin aram berdim. Emdi Menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki, Men séning üçün bir öyni qurup bérimen!» — deydu. **12** «Künliring toshup, ata-bowiliring bilen [ölümde] uxlighiningda, Men öz pushtingdin bolghan neslingni séning ornungda turghuzup, padishahliqini mezmüt qilimen. **13** Méning namim üçün bir öyni yasighuchi u bolidu, we Men uning padishahliq textini ebedgiche musthekem qilimen. **14** Men uninggha ata bolimen, u Manga oghul bolidu. Eger u qebihlik qilsa, uninggha insannarning tayiqi bilen we adem balilirining sawa-qumbalashliri bilen terbiye bérimen. **15** Emma Men séning aldingda örüwetken Sauldin méhir-shepquitimni juda qilghinimdek, uningdin méhir-shepquitimni juda qilmaymen. **16** Shuning bilen séning öyüing we séning padishahliqing aldingda hemishe mezmüt qilınidu; texting ebedgiche mezmüt turghuzulidu». **17** Natan bu barliq sözler we barliq wehiyni héchnéme qaldurmay, Dawutqa éytip berdi. **18** Andin Dawut padishah kirip, Perwerdigarning aldida olturup mundaq dédi: «I, Reb Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme idi, Sen méni mushu derijige kötürgüdek? **19** Lékin, i Reb Perwerdigar, [méning bu mertiwem] Séning neziringde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen men qulungning öyining yiraq kelgüsi toghruluq sözliding; bu hemmila ademge daim bolidighan ishmu, i, Reb Perwerdigar? **20** Emdi Dawut Sanga yene néme désun? Sen Öz qulungni tonuysen, i, Reb Perwerdigar! **21** Sen söz-wedeng wejedin, Öz könglüngdikige asasen bu ulugh ishning hemmisini qulung bilsun dep békitip qilghansen. **22** Shunga Sen ulughsen, i Perwerdigar; qulaqlirimiz barliq anglighinidek, Séning tengdishing yoq, Sendin bashqa

héchqandaq ilah yoqtur. **23** Xelqing Israildek yene bashqa bir el barmu, ular jahanda alahide turidu? — Chünki [Sen] Xuda ularni Misirdin qutquzup Özüngge xas bir xelq qilish üçün, shundaqla nam-shöhretke ige bolush üçün, Özüng barding; Sen Özüng üçün Misirdin, ellerdin we ularning ilahliridin qutquzup chiqqan xelqing aldida zémining üçün ulugh we dehshetlik ishlarni qilding. **24** Sen xelqing Israilni Özüng üçün ebedgiche bir xelq bolushqa békitting; Sen, i Perwerdigar, ularning Xudasi boldung. **25** Emdi hazir, i Perwerdigar Xuda, Öz qulung we uning öyi toghrisida éytqan wedengge ebedgiche mezmüt emel qilghin; Sen dégenliring boyiche ishni ada qilghaysen! **26** Séning naming ebedgiche ulughlinip: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Israilning üstide turidighan Xudadur, dep éytilsun, shundaqla Öz qulungning öy-sulalisi séning aldingda mezmüt turghuzulsun. **27** Chünki Sen, i samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi Öz qulunggha: Men sanga bir öy-sulale qurup bérimen, dep wehiy qilding; shunga qulung bu duani séning aldingda qilishqa jür'et qildi. **28** Emdi sen, i Reb Perwerdigar, birdinbir Xudadursen, Séning sözliring heqiqettur we Sen bu bext-iltipatni Öz qulunggha wede qilding; **29** shunga qulungning öy-jemetini Séning aldingda menggü turushqa nésip qilip beriketligeysen; chünki Sen, i Reb Perwerdigar, buni wede qilghaysen; bu bext-iltipating bilen Öz qulungning öy-jemeti ebedgiche bext-iltipatqa nésip bolidu».

8 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Dawut Filistiylerge hujum qilip, ularni boysundurdi. Shundaq qilip, Dawut Filistiyelarning qolidin merkiziy sheharning hoquqini aldi. **2** U hem Moabiylargha hujum qilip, ularnimu meghlup qildi. U ularni yerge yatquzup, tana bilen ölchep, ikki tana kelgenlerni öltürdi, bir tana kelgenlerni tirik qaldurdi. Moabiylar bolsa Dawutqa béqinip, uninggha séliq tapshurdi. **3** Andin Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézer Efrat deryasigha chiqip, shu yerdiki hakimiyetni özige qaytidin tartiwalmaqchi bolghanda, Dawut uninggha hujum qilip, meghlup qildi. **4** Dawut uning qoshunidin bir ming yette yüz atliq eskerni we yigirme ming piyade eskerni esir qildi; Dawut harwa atlirining piyini kestürdi, lékin özige yüz harwiliq atni qaldurup qoydi. **5** Demeshqtiki Suriyler Zobahning padishahi Hadad'ézerge yardem bérish

üchün chiqti, lékin Dawut Suriyelerdin yigirme ikki ming ademni öltürdi. **6** Andin Dawut birnechche bargah eskerlerni Demeshqtiki Suriyelarning zéminda turghuzdi; shuning bilen Suriyeler Dawutqa béqinip uninggha séliq tapshurdi. Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uninggha nusret béretti. **7** Dawut Hadad'ézerning ghulamirigha teminlen'gen altun qalqanni tartiwélip, Yérusalémgha keltürdi **8** we Hadad'ézerning sheherliri bolghan Bitah bilen Birotay sheherliridinmu intayin köp misni qolgha chüshürdi. **9** Xamatning padishahi Toy Dawutning Hadad'ézerning pütün qoshunini meghlup qilghinini anglap, **10** öz oghli Yoramni Dawutning halini sorashqa we Dawutning Hadad'ézer bilen jeng qilip uni meghlup qilghinigha uni tebrikleshke ewetti. Chünki Hadad'ézer daim Toy bilen jeng qilip kéliwatatti. Yoram bolsa kümüsh, altun we mis qacha-buyumlarni élip keldi. **11** Dawut padishah mushularni we özi béqindurghan hemme ellerdin, jümlidin Suriyelerdin, Moabiylardin, Ammoniylardin, Filistiyelerdin we Amaleklerdin olja alghan altun-kümüshlerni Perwerdigargha atap béghishlidi. Bular Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézerdin alghan oljini öz ichige alidu. **13** Dawut Suriyelerni meghlup qilip, yeni on sekkiz ming ademni «Shor wadisi»da öltürüp yan'ghanda, uning nam-dangqi xéli chiqqanidi. **14** U Édomda esker bargahlirini turghuzdi; pütün Édomda bargahlarni qurdi. Shuning bilen Édomiylarning hemmisi Dawutqa béqindi. Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uninggha nusret béretti. **15** Dawut pütkül Israil üstige seltenet qildi; u pütkül xelqini sorap, adil hökümler chiqirip adalet yürgüzetti. **16** Zeruiyaning oghli Yoab qoshunning serdari boldi; Ahiludning oghli Yehoshafat mirza boldi; **17** Axitubning oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Aximelek kahin boldi; Séraya diwan bégi boldi. **18** Yehoyadaning oghli Binaya Keretiylar bilen Peletiyelarning yobashchisi boldi; Dawutning oghullirimu kahin boldi.

9 Dawut: Saulning öyidin tirik qalghan birersi barmikin, bar bolsa men Yonatanning hörmitide uninggha shapaet körsitey? — dédi. **2** Emdi Saulning ailisidiki Ziba dégen bir xizmetkar qalghanidi. Ular uni Dawutning qéshigha chaqirdi. Kelgende, padishah uningdin: Sen Zibamu? dep soridi. U: Péqir men shu! — dédi. **3** Padishah: Saulning ailisidin birersi tirik qaldimu? Men uninggha Xudaning shapaitini körsitey dewatimen, — dédi. Ziba padishahqa: Yonatanning

bir oghli tirik qaldi; uning ikki puti aqsaydu — dédi. **4** Padishah uningdin: U qeyerde, dep soridi. Ziba padishahqa: U Lo-Dibarda, Ammielning oghli Makirning öyide turidu — dédi. **5** Shunga Dawut padishah kishi ewetip uni Lo-Dibardin, Ammielning oghli Makirning öyidin élip keldi. **6** Saulning newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshet Dawutning aldigha kelgende, yuzini yerge yiqip, tezim qildi. Dawut: [Sen] Mefiboshetmu? — dep chaqiriwidi, u: Péqir shul — dep jawap qayturdi. **7** Dawut uninggha: Qorqmighin, atang Yonatan üçün, sanga shapaet qilmay qalmaymen; bowang Saulning hemme yer-zéminlirini sanga qayturup bérey, sen hemishe méning dastixinimdin ghizalinisen — dédi. **8** Mefiboshet tezim qilip: Qulung néme idi, mendek bir ölük it aliyliri qedirligüdek néme idim? — dédi. **9** Andin padishah Saulning xizmetkari Zibani chaqirip uninggha: Saulning we pütkül ailisining hemme teelluqatini mana men gholangning oghlining qoligha berdim. **10** Sen bilen oghulliring we xizmetkarliring uning üçün shu zéminda tériqchiliq qilip, chiqqan mehsulatlirini gholangning oghligha yéyishke tapshurunglar. Gholangning oghli Mefiboshet men bilen hemishe hemdastixan bolup ghizalinidu, — dédi (Zibaning on besh oghli we yigirme xizmetkari bar idi). **11** Ziba padishahqa: Ghojam padishah qullirigha buyrughanning hemmisige keminiliri emel qilidu, — dédi. Padishah Dawut [yene]: Mefiboshet bolsa padishahning bir oghlidek dastixinimdin taam yésun — [dédi]. **12** Mefiboshetning Mika dégen kichik bir oghli bar idi. Zibaning öyide turuwatqanlarning hemmisi Mefiboshetning xizmetkarliri boldi. **13** Emdi Mefiboshet Yérusalémدا turatti; chünki u hemishe padishahning dastixinidin taam yep turatti. Uning ikki puti aqsaq idi.

10 Kéyin shundaq ish boldiki, Ammoniylarning padishahi öldi we uning Hanun dégen oghli ornida padishah boldi. **2** Dawut bolsa: Uning atisi manga iltipat körsetkendek men Nahashning oghli Hanun'gha iltipat körsitey, — dédi. Andin Dawut atisining petisige [Hanunning] könglini sorashqa öz xizmetkarliridin birnechchini mangdurdi. Dawutning xizmetkarliri Ammoniylarning zémínigha kelgende, **3** Ammoniylarning emeldarliri ghojis Hanun'gha: Sili Dawutni rastla atilirining hörmiti üçün qashlirigha köngül sorap adem ewetiptu, dep qaramla? Dawutning xizmetkarlirini qashlirigha ewetkini sheherni paylap uningdin melumat élish,

andin bu sheherni aghdurush üçün emesmu? — dédi. **4** Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlirini tutup, saqallirining yérimini chüshürüp, kiyimlirining beldin töwinini kestürüp, kötini échip ketküziwetti. **5** Bu xewer Dawutqa yetküziydi; u ularni kütüwélisshaq aldigha adem mangdurdi; chünki ular intayin nomus hés qilghanidi. Padishah ulargha: Saqal-burutunglar öskichilik Yérixo shehiride turup, andin yénip kélinglar, — dédi. **6** Ammoniylar özlirining Dawutning nepritige uchrighanliqini bilip, adem ewetip Beyt-Rehobdiki Suriylar bilen Zobahdiki Suriylardin yigirme ming piyade esker, Maakahning padishahidin bir ming adem we Tobdiki ademlerdin on ikki ming ademni yallap keldi. **7** Dawut buni anglap, Yoabning pütkül jenggiwar qoshunini [ularning aldigha] mangdurdi. **8** Ammoniylar chiqip sheherning derwazisining aldida sep tüzidi; Zobah bilen Rehobdiki Suriylar we Tob bilen Maakahning ademliri dalada sep tüzidi; **9** Yoab jengning aldi hem keynidin bolidighanliqigha közi yétip, Israildin bir qisim serxil ademlerni ilghap, Suriyelerge qarshi sep tüzidi; **10** qalghanlarni Ammoniylargha qarshi sep tizghin dep inisi Abishayning qoligha tapshurp, uninggha: **11** — Eger Suriylar manga küchlük kelse, sen manga yardem bergeysen; emma Ammoniylar sanga küchlük kelse, men bérip sanga yardem bérey. **12** Jür'etlik bolghin! Öz xelqimiz üçün we Xudayimizning sheherliri üçün baturluq qilayli. Perwerdigar Özige layiq körün'ginini qilghay! — dédi. **13** Emdi Yoab we uning bilen bolghan ademler Suriyelerge hujum qilghili chiqti; Suriylar uning aldida qachti. **14** Ammoniylar Suriylarning qachqinini körgende, ularmu Abishaydin qéchip, sheherge kiriwaldi. Yoab bolsa Ammoniylar bilen jeng qilishtin chékinip, Yérusalémgha yénip keldi. **15** Suriylar bolsa özlirining Israillarning aldida meghlup bolghinini körgende, yene jem bolushti. **16** Hadad'ézer ademlerni ewetip, [Efrat] deryasining néri teripidiki Suriylarni [yardemge] chaqirip, ularni yötkep keldi; ular Xélam shehirige kelgende, Hadad'ézerning qoshunining serdari Shobak ulargha bashchiliq qildi. **17** Bu xewer Dawutqa yetkende, u pütkül Israilni yighdurup, Iordan deryasidin ötüp, Xélam shehirige bardı. Suriylar Dawutqa qarshi sep tizip, uninggha hujum qildi. **18** Suriylar yene Israildin qachti. Dawut bolsa yette yüz jeng harwiliqni, qiriq ming atliq eskerni qirdi hem qoshunining serdari Shobakni u yerde öltürdi. **19** Hadad'ézerge béqin'ghan hemme

padishahlar özlirining Israil aldida yéngilginini körgende, Israil bilen süllh qiliship ulargha béqindi. Shuningdin kéyin Suriyler Ammoniylargha yene yarem birishke jür'et qilalmidi.

11 Shundaq boldiki, yéngi yilning béshida, padishahlar jengge atlan'ghan waqitta Dawut Yoabni ademliri bilen hemde hemme Israilni jengge mangdurdi; ular Ammoniylarning zéminini weyran qilib, Rabbah shehirini muhasirige aldi. Lékin Dawut Yérusalémda qaldi. **2** Bir küni kechte Dawut kariwattin qopup, padishah ordisinining ögiziside aylinip yüretti; ögzidin u munchida yuyuniwatqan bir ayalni kórdi. Bu ayal bek chirayliq idi. **3** Dawut adem ewetip, ayalning xewirini soridi; birsi uninggha: — Bu Éliamning qizi, Hittiy Uriyaning ayali Bat-Shéba emesmu? — dédi. **4** Dawut kishi ewetip, uni qéshigha ekeltürdi (u waqitta u adettin pakliniwatqanidi). U uning qéshigha kelgende, Dawut uning bilen bille boldi; andin u öz öyige yénip ketti. **5** Shuning bilen u ayal hamilidar boldi, hem Dawutqa: Méning boyumda qaptu, dep xewer ewetti. **6** Shuning bilen Dawut Yoabqa xewer yetküzüp: Hittiy Uriyani méning qéshimgha ewetinglar, dédi. Yoab Uriyani Dawutning qéshigha mangdurdi. **7** Uriya Dawutning qéshigha kelgende, u Yoabning halini, xelqning halini we jeng ehwalini soridi. **8** Andin Dawut Uriyagha: Öz öyüngge bérip putliringni yughin, dédi. Uriya padishahning ordisidin chiqqanda, padishah keynidin uninggha bir sowgha ewetti. **9** Lékin Uriya öz öyige barmay, padishahning ordisinining derwazisida, ghojisining bashqa qul-xizmetkarlirining arisida yatti. **10** Ular Dawutqa: Uriya öz öyige barmidi, dep xewer berdi. Dawut Uriyadin: Sen yiraq seperdin kelding emesmu? Némishqa öz öyüngge ketmiding? — dep soridi. **11** Uriya Dawutqa: Mana, ehde sanduqi, Israillar we Yehudalar bolsa kepelerde turup, ghojam Yoab bilen ghojamning xizmetkarliri ochuq dalada chédir tikip yétiwatsa, men yep-ichip, ayalim bilen yétishqa öyümge baraymu? Séning jéning bilen we hayating bilen qesem qilimenki, men undaq ishni qilmaymen — dédi. **12** Dawut Uriyagha: Bügün bu yerde qalghin, ete séni ketküzwétimen, — dédi. Uriya u küni we etisi Yérusalémda qaldi. **13** Dawut uni chaqirip hemdastixan qilib, yep-ichküzüp mest qildi. Lékin shu kéchisi Uriya öz öyige barmay, chiqip ghojisining qul-xizmetkarlirining arisida öz kariwitida uxlidi. **14** Etisi Dawut Yoabqa xet yézip, Uriyaning alghach kétishige berdi. **15** Xette u:

Uriyani soqush eng keskin bolidighan aldinqi septe turghuzghin, andin uning öltürülüshi üçün uningdin chékinip turunglar, dep yazghanidi. **16** Shuning bilen Yoab sheherni közitip, Uriyani palwanlar [keskin soqushqan] yerge mangdurdi. **17** Sheherdiki ademler chiqip, Yoab bilen soqushqanda xelqtin, yeni Dawutning ademliridin birnechchisi yiqildi; Uriyamu öldi. **18** Yoab adem ewetip jengning hemme weqeliridin Dawutqa xewer berdi. **19** U xewerchige mundaq tapilidi: Padishahqa jengning hemme weqelirini dep bolghiningda, **20** eger padishah ghezeplinip séningdin: Soqushqanda némishqa sheher sépiligha shundaq yéqin bardinglar? Ularning sépilidin ya atidighanliqini bilmemtinglar? **21** Yerubbeshetning oghli Abimelekni kim öltürginini bilmemsen? Bir xotun sépildin uninggha bir parche yarghunchoq téshini étip, u Tebez shehiride ölmidimu? Némishqa sépilgha undaq yéqin bardinglar? — Dése, sen: Silining qulliri Hittiy Uriyamu öldi, dep éytqin — dédi. **22** Xewerchi bérip Yoab uninggha tapshurup ewetken xewerning hemmisini Dawutqa dep berdi. **23** Xewerchi Dawutqa: Düşmenler bizdin küchlük kélip, dalada bizge hujum qildi; lékin biz ulargha zerbe bérip chékindürüp, sheherning derwazisighiche qoghliuq. **24** Andin ya atquchilar sépildin qul-xizmetkarliringgha ya étip, padishahning qul-xizmetkarliridin birnechchini öltürdi. Qulliri Uriyamu öldi — dédi. **25** Dawut xewerchige: Yoabqa mundaq dégin: — Bu ish neziringde éghir bolmisun, qilich ya uni ya buni yeydu; sheherge bolghan hujuminglarni qattiq qilib, uni ghulitinglar, dep éytip uni jür'etlendürgin — dédi. **26** Uriyaning ayali éri Uriyaning ölginini anglap, éri üçün matem tutti. **27** Matem künliri ötkende Dawut adem ewetip uni ordisigha keltürdi. Shuning bilen u Dawutning ayali bolup, uninggha bir oghul tughdi. Lékin Dawutning qilghan ishi Perwerdigarning neziride rezil idi.

12 Perwerdigar Natanni Dawutning qéshigha mangdurdi. U Dawutning qéshigha kélip uninggha mundaq dédi: «Bir sheherde ikki adem bar bolup, birsi bay, yene birsi kembeghel idi. **2** Bayning intayin tola qoy we kala padiliri bar idi. **3** Lékin kembeghelning özi sétiwélip baqqan kichik bir saghliq qozidin bashqa bir nersisi yoq idi. Qoza kembeghelning öyide baliliri bilen teng ösüp chong boldi. Qoza uning yéginidin yep, uning ichkinidin ichip, uning quchiqida uxlidi; uning neziride u öz qizidek idi. **4** Bir küni bir yoluchi bayningkige keldi.

Emma u özige kelgen méhman üçhün özining qoy yaki kala padiliridin birini yégüzüshke teyyarlashqa közi qiymay, belki kembeghelning qozisini tartiwélp soyup, kelgen méhman üçhün teyyarlidi». 5 Dawut buni anglap u kishige qattiq ghezeplendi. U Natan'gha: Perwerdigarning hayati bilen [qesem qilimenki], shuni qilghan adem ölümgé layiqtur! 6 U héch rehimdilliq körsetmey bu ishni qilghini üçhün qozigha töt hesse tölem tölisun — dédi. 7 Natan Dawutqa: Sen del shu kishidursen! Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men séni Israilning üstide padishah bolghili mesih qildim we Saulning qolidin qutquzdum; 8 Men ghोजangning jemetini sanga bérip, ghोजangning ayallirini quchiqlinggha yatquzup, Israilning jemeti bilen Yehudaning jemetini sanga berdim. Eger sen buni az körgen bolsang, Men sanga yene hessilep bérettim; 9 Némishqa Perwerdigarning sözini közge ilmay, uning neziride rezil bolghanni qilding? Sen Hittiy Uriyani qilich bilen öltürgüzüp, uning ayalini özüingge ayal qilding, sen uni Ammoniylarning qilichi bilen qetl qilding. 10 Emdi sen Méni közge ilmay, Hittiy Uriyaning ayalini özüingge ayal qilghining üçhün, qilich séning öyüingdin ayrilmaydu». 11 Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana öz öyüingdin sanga yamanliq keltürüp, közliringning aldida ayalliringni élip, sanga yéqin birsige bérimen, u bolsa küpkündüzde ayalliring bilen yatidu. 12 Sen bolsang u ishni mexpiy qilding, lékin Men bu ishni pütkül Israilning aldida kündüzde qilimen» — dédi. 13 Dawut Natan'gha: — Men Perwerdigarning aldida gunah qildim — dédi. Natan Dawutqa: Perwerdigar hem gunahingdin ötti; sen ölmeysen. 14 Halbuki, bu ish bilen Perwerdigarning dühmenlirige kupurluq qilishqa purset bergining üçhün, séningdin tughulghan oghul bala choqum ölidu, — dédi. 15 Shuning bilen Natan öz öyige qaytip ketti. Perwerdigar Uriyaning ayalidin Dawutqa tughulghan balini shundaq urdiki, u qattiq késel boldi. 16 Dawut bala heqqide Xudagha yélindi. U roza tutup, kéchilerde ichkirige kirip yerde düm yatatti. 17 Uning jemetining aqsqaqalliri qopup uning qéshigha bérip, uni yerdin qopurmaqchi boldi; lékin u unimidi we ular bilen tamaq yéyishni ret qildi. 18 Yettinchi küni bala öldi. Dawutning xizmetkarliri bala öldi, dégen xewerni uninggha bérishtin qorqup: «Bala tirik waqitida padishah bizning sözlirimizge qulaq salmidi, emdi biz qandaqmu uninggha bala öldi, dep xewer bérimiz? U özini zeximlendürüshi mumkin!» — déyishti. 19

Lékin Dawut xizmetkarlirining pichirlashqinini körüp, balining ölginini uqti. Shunga Dawut xizmetkarliridin: Bala öldimu? dep soridi. Ular: Öldi, — dep jawab berdi. 20 Shuning bilen Dawut yerdin qopup, yuyunup, [xushbuy] may bilen mesihlinip, kiyimlirini yenggüshlep, Perwerdigarning öyige kirip ibadet qildi; andin öz öyige qaytip özige tamaq ekeltürüp yédi. 21 Xizmetkarliri uninggha: Silining bu néme qilghanliri? Bala tirik chaghda roza tutup yighlidila, lékin bala ölgendin kéyin qopup tamaq yédila, — dédi. 22 U: Men: «Kim bilsun, Perwerdigar manga shapaet körsitip, balini tirik qaldurarmikin» dep oylap, bala tirik waqitta roza tutup yighlidim. 23 Lékin emdi u ölgendin kéyin némishqa roza tutay? Men uni yandurup alalaymenmu? Men uning yénigha barimen, lékin u yénimgha yénip kélelmeydu, — dédi 24 Dawut ayali Bat-Shébagha teselli berdi. U uning qéshigha kirip uning bilen yatti; u bir oghul tughiwidi, Dawut uni Sulayman dep atidi. Perwerdigar uni söydi, 25 we Natan peyghember arqiliq wehiy yetküzüp, uninggha Perwerdigar üçhün «Yedidiya» dep isim qoydi. 26 Yoab Ammoniylarning shahane paytexti Rabbahqa hujum qilip uni aldi. 27 Andin Yoab xewerchilerni Dawutning qéshigha mangdurup: Men Rabbahqa hujum qilip, sheherning su bar qismini aldim. 28 Hazir sen qalghan eskerlerni yighip, sheherni qamal qilip, uni ishghal qilghin; bolmisa men sheherni alsam, méning ismim bilen atilishi mumkin — dédi. 29 Shunga Dawut hemme xelqni jem qilip, Rabbahqa hujum qilip uni aldi. 30 U ularning padishahining tajini uning béshidin aldi. Uning üstidiki altunning éghirlighi bir talant idi, we uning közide bir göher bar idi. Kishiler bu tajni Dawutning béshigha kiygüzdi, Dawut bolsa u sheherdin nurghun olja aldi. 31 Emma u yerdiki xelqni sheherdin chiqirip ularni here, xaman tépidighan tirnilar we tömür paltilar bilen ishletti yaki xumdanda qattiq emgekke saldi; Dawut Ammoniylarning hemme sheherliride shundaq qildi; andin Dawut barliq xelq bilen Yérusalémgha yénip keldi.

13 Dawutning oghli Abshalomning Tamar dégen chirayliq bir singlisi bar idi. Bu ishlardin kéyin, Dawutning oghli Amnon uninggha ashiq bolup qaldi. 2 Amnon singlisi Tamarning ishqida shunche derd tarttiki, u késel bolup qaldi. Emma Tamar téxi qiz idi; shuning bilen Amnon'gha uni bir ish qilish mumkin bolmaydighandek köründi. 3 Lékin Amnonning Yonadab isimlik bir dosti bar idi. U

Dawutning akisi Shiméahning oghli idi. Bu Yonadab tolimu hiyliger bir kishi idi. **4** U Amnon'gha: Sen padishahning oghli turup, némishqa künden kün'ge bundaq jüdep kétisen? Qéni, manga éytip ber, dédi. Amnon uninggha: Men inim Abshalomning singlisi Tamargha ashıq boldum, dédi. **5** Yonadab uninggha: Sen aghrip orun tutup, yétip qalghan boluwal; atang séni körgili kelgende uninggha: Singlim Tamar kélip manga tamaq bersun; uning tamaq etkinini körüşüm üçün, aldında tamaq étip bersun, men uning qolidin tamaq yey, dep éytqın, dédi. **6** Shuning bilen Amnon yétiwélip özi késel körsetti. Padishah uni körgili kelgende, Amnon padishahqa: Ötünimen, singlim Tamar bu yerge kélip, manga ikki qoturmach teyyar qilip bersun, andin men uning qolidin élip yey, dédi. **7** Shuning bilen Dawut ordısıgha adem ewetip Tamargha: Sendin ötünimenki, akang Amnonning öyige bérıp, uninggha yégüdek bir néme teyyarlap bergin, dep éytti. **8** Tamar Amnonning öyige bardı; u yatqanıdı. U un élip yughurup, qoturmachlarnı köz aldıda etti. **9** Andin u qoturmachni qazandin élip, uning aldıgha qoydı. Lékin u yigili unimidi; u: — Hemme adem méning qéshimdin chiqıp ketsun, dédi. Shuning bilen hemme kishiler uning qéshidin chiqıp ketti. **10** Andin Amnon Tamargha: Taamni ichkiriki hujrıgha élip kirgin, andin qolungdin élip yeymen, — dédi. Tamar özi etken qoturmachni ichkiriki hujrıgha, akisi Amnonning qéshıgha élip kirdi. **11** Tamar ularni uninggha yégüzüp qoymaqchi boluwıdı, u uni tutuwélip: I singlim, kel! Men bilen yatqın! dédi. **12** Lékin u uninggha jawab bérıp: Yaq, i aka, méni nomusqa qoymıghın! Israılda bundaq ish yoq! Sen bundaq peskeshlik qılmıghın! **13** Men bu shermendichilikni qandaqmu kötürüp yürelymen?! Sen bolsang Israılning arısidiki exmeqlerdin bolup qalisen. Ötünüp qalay, peqet padishahqa désengla, u méni sanga tewe bolushtin tosımaydu, — dédi. **14** Lékin u uning sözıge qulaq salmıdı. U uningdin küchlük kélip, uni zorlap ayagh astı qilip uning bilen yattı. **15** Andin Amnon uninggha intayın qattıq nepretlendi; uning uninggha bolghan nepriti uninggha bolghan eslıdiki muhebbıtın ziyade boldı. Amnon uninggha: Qopup, yoqal! — dédi. **16** Tamar uninggha: Yaq! Méni heydigen gunahıng sen héli manga qilghan shu ishtin betterdur, dédi. Lékin Amnon uninggha qulaq salmıdı, **17** belki xızmitıdiki yash yigitni chaqırıp: Bu [xotunni] manga chaplashturmay, sirtqa chiqırıwet,

andin ishikni taqap qoy, dédi. **18** Tamar tolimu rengdar bir könglek kiygenidi; chünki padishahning téxi yatlıq bolmıghan qızlırı shundaq kiyim kiyetti. Amnonning xızmetkari uni qoghlap chiqırıp, ishikni taqıwaldı. **19** Tamar béshıgha kül chéchip, kiygen rengdar könglikini yırtıp, qolını béshıgha qoyup yıghlıghan péti kétiwatattı. **20** Akisi Abshalom uninggha: Akang Amnon sen bilen yattımu? Hazırche jim turghın, singlim. U séning akang emesmu? Bu ishni könglügge almıghın, — dédi. Tamar akisi Abshalomning öyide köngli sunuq halda turup qaldı. **21** Dawut padishahmu bolghan barlıq ishlarnı anglap intayın achchiqlandı. **22** Abshalom bolsa Amnon'gha ya yaxshi, ya yaman héch gep qılmıdı. Chünki Abshalom singlisi Tamarnı Amnonning xorlıghanlıqıdın uni öch köretti. **23** Toluq ikki yıl ötüp, Efraimgha yéqın Baal-Hazorda Abshalomning qırqıghuchiliri qoylırını qırqıwatattı; u padishahning hemme oghullırını teklip qıldı. **24** Abshalom padishahning qéshıgha kélip: Mana qullırı qoylırını qırqıtıwatıdı, padishah we xızmetkarlırınıng silining qullırı bilen bille bérishini ötünimen, — dédi. **25** Padishah Abshalomgha: Yaq, oghlum, biz hemmimiz barmaylı, sanga éghırchılıq chüshüp qalmısın, — dédi. Abshalom shunche désimu, u barghılı unimidi, belki uninggha amet tilıdı. **26** Lékin Abshalom: Eger bérishqa unimisila, akam Amnonni biz bilen barghılı qoysıla, — dédi. Padishah uningdin: Némishqa u séning bilen barıdu? — dep sorıdı. **27** Emma Abshalom uni köp zorlıghını üçün u Amnonning, shundaqla padishahning hemme oghullırınıng uning bilen bille bérishıgha qoshuldı. **28** Abshalom öz ghulamlırıgha buyrup: Segek turunglar, Amnon sharab ichip xush keyp bolghanda, men silerge Amnonni urunglar désem, uni derhal öltürunglar. Qorqmanglar! Bularnı silerge buyrughuchi men emesmu? Jür'etlik bolup baturluq körsitinglar — dédi. **29** Shuning bilen Abshalomning ghulamlırı Amnon'gha Abshalom özi buyrughandek qıldı. Shuan padishahning hemme oghullırı qopup, her biri öz qéchirıgha minip qachtı. **30** Shundaq boldiki, ular téxi yolda qéchip kétiwatqanda, «Abshalom padishahning hemme oghullırını öltürdi. Ularning héch biri qalmıdı» dégen xewer Dawutqa yetküzıldı. **31** Padishah qopup kiyimlırını yırtıp yerde düm yattı; uning hemme qul-xızmetkarlırı bolsa kiyimlırı yırtıq halda yénida turattı. **32** Emma Dawutning akisi Shiméahning oghli Yonadab uninggha: —

Ghojam, ular padishahning oghulliri bolghan hemme yigitlerni öltürdi, dep xiyal qilmisila. Chünki peqet Amnon öldi; u ish Amnonning Abshalomning singlisi Tamarni xar qilghan kündin bashlap Abshalomning aghzidin chiqarmighan niyiti idi. **33** Emdi ghojam padishah «Padishahning hemme oghulliri öldi» dégen oyda bolup köngüllirini biaram qilmisila. Chünki peqet Amnonla öldi — dédi. **34** Abshalom bolsa qéchip ketkenidi. [Yérusalémdiki] közetchi ghulam qariwidi, mana, gherb teripidin taghning yénidiki yol bilen nurghun ademler kéliwatatti. **35** Yonadab padishahqa: Mana, padishahning oghulliri keldi. Del qulliri dégendek boldi — dédi. **36** Sözini tügitip turiwidi, padishahning oghulliri kélip qattiq yighazar qildi. Padishah bilen xizmetkarlirimu qattiq yighlashti. **37** Lékin Abshalom bolsa Geshurning padishahi, Ammihudning oghli Talmayning qéshigha bardi. Dawut oghli üçün her küni haza tutup qayghurdi. **38** Abshalom qéchip, Geshurgha bérrip u yerde üç yil turdi. **39** Dawut padishahning qelbi Abshalomning yénigha bérishqa intizar boldi; chünki u Amnon'gha nisbeten teselli tapqanidi, chünki u ölgenidi.

14 Emdi Zeruiyaning oghli Yoab padishah qelbining Abshalomgha telmüriwatqanliqini bayqidi. **2** Shuning üçün Yoab Tekoagha adem ewetip u yerdin danishmen bir xotunni ekeldürüp uninggha: Sendin ötüney, özüngni matem tutqan kishidek körsitip qariliq kiyimi kiyip, özüngni etirlik may bilen yaghlamay, belki özüngni ölgüchi üçün uzun waqit hazidar bolghan ayaldek qilip **3** [Dawut] padishahning qéshigha bérrip uninggha mundaq dégin, — dédi. Shundaq qilip, Yoab démekchi bolghanlirini u ayalgha ögetti. **4** Shuning bilen Tekoaliq bu ayal padishahning aldigha bérrip, tezim qilip, bash urup: I padishahim, méni qutquziwalghayla, — dédi. **5** Padishah uningdin: Néme derding bar? dep soridi. U jawap bérrip: Men derweqe bir tul xotunmen! Érim ölüp ketti; **6** Dédeklarining ikki oghli bar idi. Ikkisi étizliqta urushup qélip, arigha chüshidighan adem bolmighachqa, biri yene birini urup öltürüp qoydi. **7** Mana, hazir pütün öydikiler dédeklarige qarshi qopup, inisini öltürginini bizge tutup bergin; inisinin jénini élip, qetl qilghini üçün biz jan'gha jan alimiz. Shuning bilenmu miras alghuchini yoqitimiz, dewatidu. Ular shundaq qilip yalghuz qalghan choghumni öchürüp, érimge ne nam ne yer yüzide ewladmu qaldurghili qoymaydu, — dédi.

8 Padishah ayalgha: Öyüngge barghin, men ehwalgha qarap sen toghruluq höküm chiqirimen, — dédi. **9** Tekoaliq ayal padishahqa: I, ghojam padishah, bu ishta gunah bolsa, hemmisi méning bilen atamning jemeti üstide bolsun, padishah we uning texti bilen munasiwetsiz bolsun, — dédi. **10** Padishah: Birer kim sanga [bu toghruluq] gep qilsa, uni méning qéshimgha élip kelgin, u séni yene aware qilmaydighan bolidu, — dédi. **11** Ayal jawab bérrip: Undaqta padishah Perwerdigar Xudalirini yad qilghayla, qan'gha qan intiqam alghuchilarning oghlumni yoqatmasliqi üçün, ularning halak qilishigha yol qoymighayla, — dédi. Padishah: Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, Séning oghlungning bir tal chéchi yerge chüshmeydu, — dédi. **12** Lékin ayal: Dédekliri ghojam padishahqa yene bir sözni dégili qoyghayla, déwidi, u: Éytqin — dédi. **13** Ayal yene mundaq dédi: Emdi sili némishqa Xudaning xelqige shuninggha oxshash ziyarliq bir ishni niyet qildila? Padishah shu gépi bilen özini gunahkar qilip békitiwatidu, chünki u özi palighan kishini qayturup ekelmidi. **14** Derweqe hemmimiz choqum ölüp, yerge tökülgen, qaytidin yighiwalghili bolmaydighan sudek bolimiz. Lékin Xuda ademning jénini élishqa emes, belki Öz palan'ghinini Özige qayturup ekilishke ilaj qilidu. **15** Emeliyette, méning ghojam padishahqa shu ish toghrisidin söz qilghili kélishimning sewebi, xelq méni qorqatti. Lékin dédekliri: Bu gepni padishahqa éytay! Padishah belkim öz chörisining iltimasini beja keltürer, dégen oyda boldi. **16** Chünki padishah anglishi mumkin, chörisini hem oghlumni Xudaning mirasidin teng yoqatmaqchi bolghan kishining qolidin qutquzup qalar. **17** Shunga dédekliri, ghojam padishahning sözi manga aramliq bérer, dep oylidim. Chünki ghojam padishah Xudaning bir perishtisidek yaxshiyamanni perq etküchidur. Perwerdigar Xudaliri sili bilen bille bolghay! **18** Padishah ayalgha jawab bérrip: Sendin ötünimenki, men sendin sorimaqchi bolghan ishni mendin yoshurmighaysen, dédi. Ayal: Ghojam padishah söz qilsila, dédi. **19** Padishah: Bu gepliringning hemmisi Yoabning körsetmisimu, qandaq? — dédi. Ayal jawab bérrip: I, ghojam padishah, silining janliri bilen qesem qilimenki, ghojam padishah éytqanliri ongghimu, solghimu qaymaydighan heqiqettur. Derweqe silining qulliri Yoab manga shuni tapilap, bu sözlerni dédeklarining aghzigha saldi. **20** Yoabning bundaq qilishi bu ishni

hel qilish üçhün idi. Ghojamning danaliqi Xudaning bir perishtisiningkidek iken, zéminda yüz bériwatqan hemme ishlarni bilidiken, — dédi. **21** Shuning bilen padishah Yoabqa: Maqul! Mana, bu ishqa ijazet berdim. Bérip u yigit Abshalomni élip kelgin, dédi. **22** Yoab yerge yiqilip bash urup, padishahqa bext-beriket tilidi. Andin Yoab: I ghojam padishah, öz qulungning telipige ijazet berginingdin, öz qulungning séning aldingda iltipat tapqinini bügün bildim, — dédi. **23** Andin Yoab qozghilip, Geshurgha bérip Abshalomni Yérusalémgha élip keldi. **24** Emma padishah: — U méning yüzümni körmey, öz öyige barsun, dégenidi. Shunga Abshalom padishahning yüzini körmey, öz öyige ketti. **25** Emdi pütkül Israil teweside Abshalomdek chirayliq dep maxtalghan adem yoq idi. Tapinidin tartip choqqusighiche uningda héch eyib yoq idi. **26** Uning chéchini chüshürgende (u her yilning axirida chéchini chüshüretti; chéchi éghirliship ketkechke, shunga uni chüshüretti), chéchini padishahning «ölchem taraza»si bilen tartsa ikki yüz shekel chiqatti. **27** Abshalomdin üç oghul we Tamar isimlik bir qiz tughuldi. Qizi tolimu chirayliq idi. **28** Abshalom padishahning yüzini körmey, Yérusalémda toptoghra ikki yil toshquche turdi; **29** Abshalom Yoabqa adem mangdurup, özini padishahning qéshigha ewetishini ötündi, emma u kelgili unimidi. Abshalom ikkinchi qétim uning yénigha adem ewetti, lékin Yoab kélisni xalimidi. **30** Shuning bilen Abshalom öz xizmetkarlirigha: — Yoabning méningkige yandash arpa tériqliq bir parche étizliqi bar. Bérip uninggha ot qoyunglar, dep buyrudi. Shundaq qilip, Abshalomning xizmetkarliri Yoabning bu bir parche étizliqigha ot qoydi. **31** Andin Yoab qozghilip Abshalomning öyige kirip uningdin: Némishqa xizmetkarliring étizliqimgha ot qoydi! — dep soridi. **32** Abshalom Yoabqa jawab bérip: Mana, men sanga adem ewetip: Qéshimgha kelsun, andin padishahning qéshigha manga wakaliten barghuzup uninggha: Men némishqa Geshurdin yénip kelgendimen? U yerde qalsam, yaxshi bolattiken, dep éytquzmaqchi idim. Emdi padishah bilen didarlashsam deymen; mende qebihlik bolsa, u méni öltürsun, — dédi. **33** Shuning bilen Yoab padishahning qéshigha bérip, uninggha bu xewerni yetküzdi. Padishah Abshalomni chaqirdi; u padishahning qéshigha kélip, padishahning aldida tezim qilip bash urdi; padishah Abshalomni söydi.

15 Bu ishlardin kéyin Abshalom özige jeng harwisi bilen atlarni teyyarlatti hem öz aldida yügüridighan ellik eskerni békitti. **2** Abshalom tang seherde qopup, derwazigha baridighan yolning yénida turatti. Qachan birsi dewayimni kessun dep, padishahqa erz tutqili kelse, Abshalom uni chaqirip: Sen qaysi sheherdin kelding, — dep soraytti. U kishi: Qulung Israilning palanchi qebilisidin keldi, dése, **3** Abshalom uninggha: Mana, dewayinglar durus we heq iken, lékin padishah teripidin özige wakaliten erzingni anglashqa qoyulghan adem yoq, deytti. **4** Andin Abshalom yene: Kashki, men zéminda soraqchi qilinsam'idi, her kimning erzi yaki dewayi bolup, méning qéshimgha kelse, uninggha adalet körsitettim! — deytti. **5** Birkim uninggha tezim qilghili aldigha barsa, Abshalom qolini uzutup, uni tutup söyetti. **6** Abshalom shundaq qilip padishahning höküm chiqirishigha kelgen Israilning herbir ademlirining köngüllirini utuwalatti. **7** Töt yil ötkende, Abshalom padishahqa: Méning Hébronda Perwerdigargha ichken qesimimni ada qilishim üçhün, shu yerge bérishqa ijazet berseng; **8** chünki qulung Suriyediki Geshurda turghinimda qesem ichip: Eger Perwerdigar méni Yérusalémgha qaytursa, men Perwerdigargha ibadet qilimen, dep éytqanidi, — dédi. **9** Padishah uninggha: Tinch-aman bérip kelgin, déwidi, u qozghilip Hébron'gha ketti. **10** Lékin Abshalom Israilning hemme qebililirige mexpiy elchilerni mangdurup: Burgha awazini anglighininglarda: «Abshalom Hébronda padishah boldi!» dep élan qilinglar, dédi. **11** Emdi ikki yüz adem teklip bilen Abshalom bilen birge Yérusalémdin barghanidi. Ular heqiqiy ehwaldin bixewer bolghachqa, saddiliq bilen barghanidi. **12** Abshalom qurbanliq ötküzgende, u adem ewetip Dawutning meslihetchisi bolghan Gilohluq Ahitofelni öz shehiri Gilohdin élip keldi. Shuning bilen qest barghanséri kücheydi, Abshalomgha egeshenler barghanséri köpüywattatti. **13** Dawutqa bir xewerchi kélip: Israilning ademlirining köngülliri Abshalomgha mayil boldi, — dédi. **14** Shuning bilen Dawut Yérusalémda uning bilen bolghan hemme qul-xizmetkarlirigha: Qopup qachayli! Bolmisa, Abshalomdin qutulalmaymiz. Ittik kéteyli; bolmisa, u tuyuqsiz üstimizge bésip kélip, bizge bala keltürüp sheher xelqini qilich bisi bilen uridu, dédi. **15** Padishahning qul-xizmetkarliri padishahqa: Ghojam padishah néme békitse, shuni qilimiz, dédi. **16**

Shuning bilan padishah pütün ailisidikilerni élip, chiqip ketti; emma padishah kénizekliridin onni ordigha qarashqa qoydi. **17** Padishah chiqip ketkende hemme xelq uninggha egeshiti; ular Beyt-Merhakta turup qaldi. **18** Hemme xizmetkarliri uning bilen bille [Kidron éqinidin] ötüwatatti; barliq Keretiyler, barliq Peletiyler, barliq Gatliqlar, yeni Gat shehiridin chiqip uninggha egeshken alte yüz adem padishahning aldida mangatti. **19** Padishah Gatliq Ittaygha: Sen némishqa biz bilen barisen? Yénip bérip padishahning qéshida turghin; chünki sen öz yurtungdin musapir bolup palan'ghansen. **20** Sen peqet tünügünla kelding, men bugün qandaqsige séni özüüm bilen bille sersan qilay? Men bolsam, nege baralisam, shu yerge barimen. Qérindashliringni élip yénip ketkin; Xudaning rehimshेषqiti we heqiqiti sanga yar bolghay! — dédi. **21** Lékin Ittay padishahqa jawab bérip: Perwerdigarning hayati bilen we ghojam padishahning hayati bilen qesem qilimenki, meyl hayat yaki mamat bolsun, ghojam padishah qeyerde bolsa, qulung shu yerdimu bolidu! — dédi. **22** Dawut Ittaygha: Emdi senmu bérip [éqindin] ötkin, dédi. Shuning bilen Gatliq Ittay hemme ademliri we uning bilen mangghan barliq bala-chaqiliri ötüp ketti. **23** Hemme xelq ötüwatqanda, pütkül shu yurttikiler qattiq awaz bilen yighlidi. Padishah özimu Kidron éqinidin ötkende, barliq xelq chöllük teripige qarap yol aldi. **24** We mana, Zadok bilen Lawiyarmu Xudaning ehde sanduqini kütürüp bille keldi; ular Xudaning ehde sanduqini yerde qoydi. Barliq xelq sheherdin chiqip ötküche Abiyatar bolsa, qurbanliqlarni sunup turatti. **25** Padishah Zadokqa: Xudaning ehde sanduqini sheherge yandurup élip kirgin. Men eger Perwerdigarning közliride iltipat tapsam, U choqum méni yandurup kélidu we U manga ehde sanduqini we Öz makanini yene körgüzidu; **26** lékin U méning toghramda: Sendin xursenlikim yoq, dése, mana men; U méni qandaq qilishni layiq körse, shundaq qilsun, — dédi. **27** Padishah kahin Zadokqa: Sen aldin körgüchi emesmu? Sen we öz oghlung Aximaaz we Abiyatarning oghli Yonatan, yeni ikkinglarning ikki oghlunglar sanga hemrah bolup tinch-aman sheherge qaytqin. **28** Mana, men silerdin xewer kelgüche chöldiki ötkellerde kütüp turay, — dédi. **29** Shuning bilen Zadok bilen Abiyatar Xudaning ehde sanduqini Yérusalémgha qayturup bérip, u yerde qaldi. **30** Lékin Dawut Zeytun téghigha chiqqanda, béshini yépip yalang ayagh bolup

yighlawatatti; uning bilen bolghan hemme xelqning herbiri béshini yépip yighlap chiqiwatatti. **31** Birsi kélip Dawutqa: Ahitofelmu Abshalomning qestige qatnashqanlar ichide iken, dédi. Shuning bilen Dawut dua qilip: I Perwerdigar, Ahitofelning meslihetini exmeqanilikke aylandurghaysen, dédi. **32** Dawut taghning choqisigha, yeni adette u mexsus Xudagha ibadet qilidighan jaygha yetkende, Arkiliq Hushay toni yirtiq, béshigha topa-chang chéchilghan halda uning aldigha keldi. **33** Dawut uninggha: Méning bilen barsang, manga yük bolup qalisen; **34** lékin sheherge qaytip bérip Abshalomgha: I padishah, men bugün'ge qeder atangning qul-xizmetkari bolghandek, emdi séning qul-xizmetkaring bolay, diseng, sen men üçün Ahitofelning meslihetini bikar qiliwételeysen. **35** Mana Zadok we Abiyatar dégen kahinlarmu shu yerde sen bilen bille bolidu emesmu? Padishahning ordisidin néme anglisang, Zadok bilen Abiyatar kahinlargha éytqin. **36** mana, ularning ikki oghli, yeni Zadokning oghli Aximaaz bilen Abiyatarning oghli Yonatanmu shu yerde ularning yénida turidu. Hernéme anglisang, ular arqiliq manga xewer yetküzgin — dédi. **37** Shuning bilen Dawutning dosti Hushay sheherge bardi; Abshalommu del shu chaghda Yérusalémgha kirdi.

16 Dawut taghning choqqisidin emdila ötüshige Mefiboshetning xizmetkari Ziba ikki yüz nan, bir yüz kishmish poshkili, yüz yazliq méwe poshkili we bir tulum sharabni ikki éshekke artip uning aldigha chiqti. **2** Padishah Zibagha: Bularni néme üçün ekelding? dédi. Ziba: Ésheklerni padishahning ailisidikiler ménishi üçün, nanlar bilen yazliq miwilerni ghulamnlarning yéyishi üçün, sharabni chölde hérip ketkenlerning ichishi üçün ekeldim — dédi. **3** Padishah: Ghojangning oghli nede? — dep soridi. Ziba padishahqa jawab bérip: U yenila Yérusalémda qaldi, chünki u: Bugün Israil jemetidikiler atamning padishahliqini manga yandurup béridu, dep olturidu — dédi. **4** Padishah Zibagha: Mana Mefiboshetning hemmisi sanga tewe bolsun, déwidu, Ziba: Men silige tezim qilimen; silining aldilirida iltipat tapsam, i ghojam padishah, — dédi. **5** Dawut padishah Bahuringha kelgende, mana Saulning jemetidin bolghan, Géraning oghli Shiméy isimlik bir adem shu yerdin uning aldigha chiqti; u bu yaqqa kelgech kimdu birini qarghawattatti. **6** U Dawutning özige we Dawut padishahning barliq xizmetkarlirigha qarap tashlarni

atti; hemme xelq bilen barliq palwanlar padishahning ong teripide we sol teripide turatti. 7 Shimey qarghap: Yoqal, yoqal, hey sen qanxor, iplas! 8 Sen Saulning ornida padishah boldung, lékin Perwerdigar uning jemetining qénini séning béshinggha qayturdi; emdi Perwerdigar padishahliqni oghlung Abshalomning qoligha berdi; mana, özüngning rezilliking séning üstüngge chüshti, chünki sen bir qanxorsen! — dédi. 9 Zeruiyaning oghli Abishay padishahqa: Némishqa bu ölük it ghoham padishahni qarghisun? U yerge béríp uning béshini keskili manga ijazet bergeysen! — dédi. 10 Lékin padishah: I Zeruiyaning oghulliri, méning bilen néme karinglar? U qarghisa qarghisun! Eger Perwerdigar uninggha, Dawutni qarghighin, dep éytqan bolsa, undaqta kim uninggha: Némishqa bundaq qilisen? — déyelisen? 11 Dawut Abishaygha we barliq xizmetkarlirigha: Mana öz pushtumdin bolghan oghlum méning jénimni izdigen yerde, bu Binyamin kishi uningdin artuqraq qilmamdu? Uni qarghighili qoyghin, chünki Perwerdigar uninggha shundaq buyruptu. 12 Perwerdigar belkim méning derdlirimni nezirige élip, bu ademning bügün méni qarghighanlirining ornida manga yaxshiliq yandurar, dédi. 13 Shuning bilen Dawut öz ademliri bilen yolda méngiwérdi. Shimey bolsa Dawutning uduldiki tagh baghrida mangghach qarghaytti hem tash étip topa-chang chachatti. 14 Padishah we uning bilen bolghan xelqning hemmisi hérip, menzilge barghanda u yerde aram aldi. 15 Emdi Abshalom barliq Israillar bilen Yérusalémgha keldi; Ahitofel uning bilen bille idi. 16 Dawutning dosti arkiliq Hushay Abshalomning qéshigha kelgende, u Abshalomgha: Padishah yashisun! Padishah yashisun! — dédi. 17 Abshalom Hushaygha: Bu séning dostunggha körsitidighan himmitingmu? Némishqa dostung bilen barmiding? — dédi. 18 Hushay Abshalomgha: Yaq, undaq emes, belki Perwerdigar we bu xelq hemde Israillarning hemmisi kimni tallisa, men uninggha tewe bolay we uning yénida turimen. 19 Shuningdin bashqa kimning xizmitide bolay? Uning oghlining qéshida xizmet qilmamdim? Séning atangning qéshida xizmet qilghandek, emdi séning qéshingda xizmet qilay, — dédi. 20 Andin Abshalom Ahitofelge: Meslihetliship yol körsitinglar; qandaq qilsaq bolar? — dédi. 21 Ahitofel Abshalomgha: Atangning ordisigha qarighili qoyghan kénizekliri bilen bille yatqin; shuning bilen pütkül Israil séning özüngni atanggha

nepretlik qilghanliqingni anglaydu; shundaq qilip sanga egeshkenlarning qolliri küchlendürüldü, dédi. 22 Shuning bilen ular Abshalom üçün ordining ögziside bir chédir tikti; Abshalom hemme Israilning közliri aldida öz atisining kénizekliri bilen bille boldi. 23 U künlerde Ahitofelning bergén mesliheti xuddi kishi Xudadin sorap érishken söz-kalamdek hésablinatti. Uning Dawutqa we Abshalomgha bergén hemme meslihetimu hem shundaq qarilatti.

17 Ahitofel Abshalomgha: Manga on ikki ming ademni talliwélishqa ruxset berseng, men bügün kéche qozghilip, Dawutni qoghlay; 2 Men uning üstige chüshkinimde u hérip, qolliri ajiz bolidu; men uni alaqzade qiliwétimen, shundaqla uning bilen bolghan barliq xelq qachidu. Men peqet padishahnila urup öltürimen, 3 andin hemme xelqni sanga béqindurup qayturimen. Sen izdigen adem yoqalsa, hemme xelq séning qéshinggha qaytidu; shuning bilen hemme xelq aman-ésen qalidu, dédi. 4 Bu meslihet Abshalomgha we Israilning barliq aqsqaqallirigha yaqti, 5 lékin Abshalom: Arkiliq Hushaynimu chaqiringlar; uning sözinimu anglayli, — dédi. 6 Hushay Abshalomning qéshigha kelgende, Abshalom uninggha: Ahitofel mundaq-mundaq éytti; u dégendek qilaylimu? Bolmisa, sen bir meslihet bergin, — dédi. 7 Hushay Abshalomgha: Ahitofelning bu waqitta bergén mesliheti yaxshi emes, — dédi. 8 Hushay yene mundaq dédi: «Sen atang bilen ademlirini bilisen'ghu — ular palwanlardur, hazir daladiki baliliridin juda qilin'ghan chishi éyiqtek peyli yaman. Atang bolsa heqiqiy jengchidur, öz ademliri bilen birge qonmaydu. 9 Mana u hazir bir gharda ya bashqa bir yerde mökünüwalghan bolsa kérek. Mubada u awwal xelqimiz üstige chüshse shuni anglighan herkim: Abshalomgha egeshkenler qirghinchiliqqa uchraptu, — deydu. 10 U waqitta hetta shir yürek palwanlarning yüreklirimu su bolup kétidu; chünki pütkül Israil atangning batur ikenlikini, shundaqla uninggha egeshkenlerningmu palwan ikenlikini bilidu. 11 Shunga meslihetim shuki, pütkül Israil Dandin tartip Beer-Shébaghiche séning qéshinggha téz yighilsun (ular déngizdiki qumlardek köptur!). Sen özüng ularni bashlap jengge chiqqin. 12 Biz uni qeyerde tapsaq, shebnem yerge chüshkendek uning üstige chüsheyli. Shuning bilen uning özi we uning bilen bolghan kishilerdin héch kimmu qalmaydu. 13 Eger u bir sheherge kiriwalsimu, pütkül Israil shu yerge arghamchilarni élip kélip, sheherni hetta uningdiki

kichik shéghil-tashlarnimu qaldurmay sörep ekilip, derya jilghisigha tashliwétimiz». **14** Abshalom bilen Israilning hemme ademliri: Arkiliq Hushayning mesliheti Ahitofelning meslihetidin yaxshi iken, déyishti. Chünki Perwerdigar Abshalomning béshigha bala kelsun dep, Ahitofelning yaxshi meslihetining bikar qilinishini békitkenidi. **15** Hushay Zadok bilen Abiyatar kahinlarga: Ahitofelning Abshalom bilen Israilning aqsqaallirigha bergén mesliheti mundaq-mundaq, emma méning meslihetim bolsa mundaq-mundaq; **16** hazir siler derhal adem ewetip Dawutqa: Bu kéchide chölning kéchikliride qonmay, belki téz ötüp kétinglar, bolmisa padishah we uning bilen bolghan hemme xelq halak bolushi mumkin, dep yetküzinglar — dédi. **17** U waqitta Yonatan bilen Aximaaz En-Rogelde kütüp turatti; ular bashqilarning körüp qalmasliqi üçün sheherge kirmidi; bir dédekning chiqip ulargha xewer bérishi békitildi. Ular béríp Dawut padishahqa xewerni yetküzdi. **18** Lékin bir yash yigit ularni körüp qélip, Abshalomgha dep qoydi. Emma bu ikkiylen ittik béríp, Bahurimdiki bir ademning öyige kirdi. Bu ademning hoylisida quduq bar idi; ular shuninggha chüshüp yoshurundi. **19** Uning ayali quduqning aghzigha yapquchini yépip üstige soqulghan bughdayni tóküp qoydi; shuning bilen héch ish ashkarilanmidi. **20** Abshalomning xizmetkarliri öyge kirip ayalning qéshigha kélip: Aximaaz bilen Yonatan qeyerde? — dep soridi. Ayal: Ular ériqtin ötüp ketti, dédi. Kelgenler ularni izdep tapalmay, Yérusalémgha qaytip ketti. **21** Ular ketkendin kéyin, bu ikkiylen quduqtin chiqip, béríp Dawut padishahqa xewer berdi. Ular Dawutqa: Qopup, sudin ötkin; chünki Ahitofel séni tutush üçün shundaq meslihet bériptu, — dédi. **22** Shuning bilen Dawut we uning bilen bolghan barliq xelq qozghilip Iordan deryasidin ötti; tang atquche Iordan deryasidin ötmigen héchkim qalmidi. **23** Ahitofel öz meslihetini qobul qilmighanliqini körüp éshikini toqup, öz shehiridiki öyige béríp, öyidikilerge wesiyet tapshurghandin kéyin, ésilip öliwaldi. U öz atisining qebriside depne qilindi. **24** Shu ariliqta Dawut Mahanaimga yétip kelgenidi, Abshalom we uning bilen bolghan Israilning hemme ademlirimu Iordan deryasidin ötüp bolghanidi. **25** Abshalom Yoabning ornida Amasani qoshunning üstige serdar qilip qoydi. Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israilliq kishining oghli idi. U kishi Nahashning qizi Abigail bilen yéqinchiliq qilghanidi. Nahash Yoabning anisi Zeruiya bilen

acha-singil idi. **26** Israil bilen Abshalom Giléadning zéminida bargah tikti. **27** Dawut Mahanaimga yétip kelgende, Ammoniylarning Rabbah shehiridin bolghan Nahashning oghli Shobi bilen Lo-Dibarliq Ammielning oghli Makir we Rogélimdin bolghan Giléadliq Barzillay dégenler **28** yotqan-körpe, das, qacha-qucha, bughday, arpa, un, qomach, purchaq, qizil mash, qurughan purchaqlar, **29** hesel, qaymaq we qoylarni keltürüp, kala sütide qilin'ghan qurut-irimchik qatarliqlarni Dawut bilen xelqge yéyish üçün élip keldi, chünki ular: Shühbisizki, xelq chölde hérip-échip, ussap ketkendu, dep oylighanidi.

18 Dawut özi bilen bolghan xelqni yighip éditlidi we ularning üstige mingbéshi bilen yüzbéshi qoydi. **2** Andin Dawut xelqni üç böleкке bölüp jengge chiqardi; birinchi böleknü Yoabning qol astida, ikkinchi böleknü Zeruiyaning oghli, Yoabning inisi Abishayning qol astida we üçinchi böleknü Gatliq Ittayning qol astida qoydi. Padishah xelqge: Berheq, menmu siler bilen jengge chiqimen, dédi. **3** Lékin xelq: Sili chiqmisila, eger biz qachsaq düshmen bizge perwa qilmaydu; hetta yérimimiz ölüp ketsekmu bizge perwa qilmaydu. Chünki özliri bizning on mingimizge barawer bolila. Yaxshisi sili sheherde turup bizge hemdem bolushqa teyyar turghayla, dédi. **4** Padishah ulargha: Silerge néme layiq körünse, shuni qilimen, — dédi. Shuning bilen xelq yüzdin, mingdin bolup sheherdin chiqiwatqanda, padishah derwazining yénida turdi. **5** Padishah Yoab bilen Abshay we Ittaygha: Men üçün Abshalomgha yaxshi muamilide bolup ayanglar, dédi. Padishahning [hemme serdarlirigha] Abshalom toghrisida shundaq tapilighinida, barliq xelq tapilighinini anglidi. **6** Andin xelq Israil bilen soqushqili meydan'gha chiqti; soqush Efraimning ormanliqida boldi. **7** U yerde Israil Dawutning ademliridin meglup boldi. U küni ular qattiq qirghin qilindi — yigirme mingi öldi. **8** Soqush shu zémin'gha yéyildi; ormanliq yewetkenler qilichta ölgenlerdin köp boldi. **9** Abshalom Dawutning ghulamliiri bilen tuyuqsiz uchriship qaldi; Abshalom öz qéchirigha minip, chong dub derixining qoyuq shaxlirining tégidin ötkende, uning béshi derek shéxigha kepliship qélip, u ésilip qaldi; u min'gen qéchir bolsa aldigha kétip qaldi. **10** Birsu buni körüp Yoabqa xewer béríp: Mana, men Abshalomning bir dub derixide sanggilap turghinini kördüm, dédi. **11** Yoab xewer bergén ademge: Néme! Sen uni

körüp turup, némishqa uni urup öltürüp yerge chüshürmiding? Shundaq qilghan bolsang, sanga on kümüş tengge we bir kemer bérettim, — dédi. **12** U adem Yoabqa: Qolumgha ming kümüş tengge tegsimu, qolumni padishahning oghligha uzatmayttim! Chünki padishahning hemmimiz aldida sanga, Abishaygha we Ittaygha: Méning üçün her biringlar Abshalomni ayanglar, dep buyrughinini angliduq. **13** Eger men öz jénimni tewekkul qilip, shundaq qilghan bolsam (herqandaq ish padishahtin yoshurun qalmaydu!) sen méni tashlap, düshmining qatarida köretting, — dédi. **14** Yoab: Séning bilen bundaq déyishishke cholam yoq! — dédi-de, qoligha üç neyzini élip derexete sanggilaqliq halda tirik turghan Abshalomning yürükige sanjidi. **15** Andin Yoabning yaragh kötürgüchisi bolghan on ghulam Abshalomning chörisige yighilip, uni urup öltürdi. **16** Andin Yoab kanay chaldi; xelq Israilni qoghlashtin yandi; chünki Yoab qoshunni chékinishke chaqirdi. **17** Ular Abshalomni ormanliqtiki chong bir azgalgha tashlap üstige nurghun tashlarni döwilep qoydi. Israillar bolsa qéchip herbiri öz makanigha ketti. **18** Abshalom tirik waqtida padishah wadisida özige bir abide turghuzghanidi. Chünki u: Méning namimni qaldurdighan'gha oghlum yoq dep, u tash abidini öz nami bilen atighanidi. Shuning bilen bu tash бүгүн'ge qeder «Abshalomning yadikari» dep atilidu. **19** Zadokning oghli Aximaaz [Yoabqa]: Perwerdigar séni düshmenliringdin qutquzup sen üçün intiqam aldi, dep padishahqa xewer bérishke méni derhal mangghuzghin, — dédi. **20** Lékin Yoab uninggha: Sen бүгүн xewer bermeyesen, belki bashqa bir küni xewer bérisen; padishahning oghli ölgini tüpeylidin, бүгүн xewer bermeyesen, dédi. **21** Shuning bilen Yoab Kushiygha: Bérip padishahqa körginingni dep bergin, dédi. Kushiyliq Yoabqa tezim qilip yügürüp ketti. **22** Lékin Zadokning oghli Aximaaz Yoabqa yene: Qandaqla bolmisun bu Kushiyning keynidin yügürüshke manga ijazet bergin, — dédi. Yoab: I oghlum, sanga héchqandaq söyünchi bergüdek xewer bolmisa, némishqa yügürüshni xalaysen? — dédi. **23** U yene: Qandaqla bolmisun, méni yügürgüzgin, dédi. Yoab uninggha: Mang, yügür, déwidi, Aximaaz Iordan deryasidiki tüzlenglik bilen yügürüp Kushiyge yétiship uningdin ötüp ketti. **24** Dawut ichki-tashqi derwazining otturisida olturatti. Közetchi derwazining ögzisidin sépilning üstige chiqip, béshini kötürüp qariwidi,

mana bir ademning yügürüp kéliwatqinini kördi. **25** Közetchi warqirap padishahqa xewer berdi. Padishah: Eger u yalghuz bolsa uningda choqum xewer bar, dédi. Xewerchi bolsa yéqinliship kéliwatatti. **26** Andin közetchi yene bir ademning yügürüp kelginini kördi. Közetchi derwaziwen'ge: Mana yene bir adem yalghuz yügürüp kéliwatidu, — dédi. Padishah: Bumu xewerchi iken, dédi. **27** Közetchi: Awwalqisining yügürüshi manga Zadokning oghli Aximaazning yügürüshidek köründi, — dédi. Padishah: U yaxshi adem, xush xewer yetküzidu, — dédi. **28** Aximaaz padishahqa towlap: Salam! dep padishahqa yüzini yerge tegküzüp tezim qilip: Ghojam padishahqa ziyani yetkürüshke qollirini kötürgen ademlerni meghlubiyetke muptila qilghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! — dédi. **29** Padishah: Abshalom salametmu? — dep soridi. Aximaaz jawab bérrip: Yoab padishahning quli we péqirlirini mangdurghanda, péqir kishilerning chong qalaymiqanchiliqini kördüm, lékin néme ish bolghanliqini bilmidim, — dédi. **30** Padishah: Boldi, buyaqta turup turghin, dédi. U bir terepke bérrip turdi. **31** We mana, Kushiy yétip keldi; Kushiy: Ghojam padishah xush xewerni anglighayla. Perwerdigar бүгүн asiqliq qilip qozghalghan hemmisidin silini qutquzup, ulardin intiqam aldi, dédi. **32** Padishah Kushiygha: Yigit Abshalom salametmu? dep soridi. Kushiy: Ghojam padishahning düshmenliri we silini qestleshke qozghalghanlarning hemmisi u yigitke oxshash bolsun! — dédi. **33** Padishah tolimu azablinip, derwazining töpesisidiki balixanigha yighlighan péti chiqti; u mangghach: I oghlum Abshalom! I oghlum, oghlum Abshalom! Kashki, men séning ornungda ölse bolmasmidi! I Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! dédi.

19 Birsi Yoabqa: Padishah Abshalom üçün yighlap matem tutmaqta, dep xewer berdi. **2** Shuning bilen shu kündiki nusret xelq üçün musibetke aylandi; chünki xelq shu künide: Padishah öz oghli üçün qayghu-hesret tartiwatidu, dep anglidi. **3** U küni xelq soqushtin qéchip xijalette qalghan ademlerdek, oghriliqche sheherge kirdi. **4** Padishah yüzini yépip: I, oghlum Abshalom, i Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! — dep qattiq awaz bilen peryad kötürdi. **5** Lékin Yoab padishahning öyige kirip, uning qéshigha kélip: Öz jéningni, oghulliring bilen qizliringning jénini, ayalliringning jéni bilen kénizekliringning

jénini qutquzghan hemme xizmetkarlarning yüzini sen bügün xijalette qaldurdung! 6 Sen özüngge nepretlinidighanlarni söyisen, séni söyidighanlarga nepretlinidighandek qilisen! Chünki sen bügün serdarliringni yaki xizmetkarliringni neziringde héchnerse emes dégendek qilding! Chünki bügün Abshalom tirik qélip, biz hemmimiz ölgen bolsaq, neziringde yaxshi bolattiken, dep bilip yettim. 7 Emdi chiqip xizmetkarliringning könglige teselliy bergin; chünki men Perwerdigar bilen qesem qilimenki, eger chiqmisang, bügün kéche héch adem séning bilen qalmaydu. Bu bala yashliqingdin tartip bügünki kün'giche üstüngge chüshken herqandaq baladin éghir bolidu, — dédi. 8 Shuning bilen padishah chiqip derwazida olturdi, hemme xelq: Mana, padishah derwazida olturidu, dégen xewer yetküzülgende, ularning hemmisi padishahning qéshigha keldi. Emma Israillar bolsa hemmisi qéchip, öz öyige qaytip ketti. 9 Emdi Israil qebilisidiki hemme xelq ghulghula qiliship: Padishah bizni dushmanlirimizning qolidin azad qilghan, bizni Filistiyerning qolidin qutquzghanidi. Emma, u hazir Abshalom tüpeylidin zémindin özini qachuruwatidu. 10 Lékin biz üstimizge padishah bolushqa mesih qilghan Abshalom bolsa jengde öldi. Emdi némishqa padishahni yandurup élip kélishe gep qilmaysiler? déyishti. 11 Dawut padishah Zadok bilen Abiyatar kahinlarga adem ewetip: Siler Yehudaning aqsaqallirigha: [Padishah mundaq deydu]: — Hemme Israillarning padishahni ordisigha qayturup kéyleyli, déyishken teliplirining hemmisi padishahning quliqigha yetken yerde, némishqa siler bu ishta ulardin kéyin qalisiler? 12 Siler méning qérindashlirim, méning et-ustixanlirim turup, némishqa padishahni élip kélishte hemmisiyin kéyin qalisiler?! — denglar. 13 We shundaqla yene Amasaghimu: Padishah mundaq deydu: — Sen méning et-ustixanlirim emesmusen? Eger séni Yoabning ornida méning qéshimda daim turidighan qoshunning serdari qilmisam, Xuda méni ursun hem uningdin artuq jazalisun — denglar, — dédi. 14 Buning bilen u Yehudadiki ademlerning köngüllirini bir ademning könglidek öziye mayil qildi. Ular padishahqa adem mangdurup: Sen özüng bilen hemme xizmetkarliring birge yénip kélinglar, dep xewer yetküzdi. 15 Shuning bilen padishah yénip Iordan deryasighiche keldi. Yehudadiki ademler padishahni Iordan deryasidin ötküzimiz dep, padishahning aldigha Gilgalgha barghanidi. 16 Bahurimdin chiqqan

Binyaminliq Géraning oghli Shimey aldirap kélip, Yehudadiki ademler bilen chüshüp, padishahning aldigha chiqti. 17 Shimeyge Binyamin qebilisidin ming adem egeshti; ular bilen Saulning jemetide xizmetkar bolghan Ziba, uning on besh oghli we yigirme xizmetkarimu uninggha qoshulup keldi; bularning hemmisi Iordan deryasidin ötüp padishahning aldigha chiqti. 18 Bir kéme padishahning ixtiyarigha qoyulup, aile tawabiatlirini ötküzüsh üçün uyan-buyan ötüp yüretti. Padishah Iordan deryasidin ötkende, Géraning oghli Shimey kélip uning aldida yiqilip turup 19 padishahqa: Ghojam qullirigha qebhlik sanimighayla; ghojam padishah Yérusalémdin chiqqan künde qullirining qilghan qebhlikini eslirige keltürmigeyla; u padishahning könglige kelmisun. 20 Chünki qulliri özining gunah qilghinimni obdan bilidu; shunga mana, men Yüstüpnung jemetidin hemmidin awwal bügün ghojam padishahni qarshi élishqa chiqtimmen, — dédi. 21 Zeruiyaning oghli Abishay buni anglap: Shimey Perwerdigarning mesih qilghinini qarqighan tursa, ölümge mehkum qilinish lazim bolmamdu? — dédi. 22 Lékin Dawut: I Zeruiyaning oghulliri, silerning méning bilen néme karinglar? Bügün siler manga qarshi chiqmaqchimusiler? Bügünki künde Israilda ademler ölümge mehkum qilinishi kérekmu? Bügün Israilgha padishah ikenlikimni bilmeymenmu? — dédi. 23 Andin padishah Shimeyge: Sen ölmeysen, — dédi. Padishah uninggha qesem qildi. 24 Emdi Saulning newrisi Mefiboshet padishahni qarshi alghili keldi. Padishah ketken kündin tartip saq-salamet qaytip kelgen kün'giche, u ya putlirining tirniqini almighan ya saqilini yasimighan we yaki kiyimlirini yumighanidi. 25 U padishahni qarshi alghili Yérusalémdin kelgende, padishah uningdin: I Mefiboshet, némishqa méning bilen barmiding? — dep soridi. 26 U: I, ghojam padishah, qulliri aqsaq bolghachqa, éshikimni toqup, minip padishah bilen bille baray, dédim. Emma xizmetkarim méni aldap qoyuvtu; 27 u yene ghojam padishahning aldida qullirining gheywitini qildi. Lékin ghojam padishah Xudaning bir perishtisidektur; shuning üçün silige néme layiq körünse, shuni qilghayla. 28 Chünki atamning jemetining hemmisi ghojam padishahning aldida ölgen ademlerdek idi; lékin sili öz qullirini özliri bilen hemdastixan bolghanlar arisida qoydila; méning padishahning aldida peryad qilghili néme heqqim bar? — dédi. 29 Padishah uninggha: Némishqa ishliring

toghrisida sözliwérisen? Méning hökümüm, sen bilen Ziba yerlerni bölüshiwélinglar, — dédi. **30** Mefiboshet padishahqa: Ghojam padishah aman-ésen öz öyige kelgendin kéyin, Ziba hemmisini alsimu razimen! — dédi. **31** Giléadliq Barzillaymu Rogélimdin chüshüp padishahni Iordan deryasidin ötküzüp qoyushqa kélip, padishah bilen bille Iordan deryasidin ötti. **32** Emdi Barzillay xéli yashan'ghan bir adem bolup, seksen yashqa kirgenidi. Padishah Mahanaimda turghan waqıtta, uni qamdighan del mushu adem idi; chünki u xéli katta bir kishi idi. **33** Padishah Barzillaygha: Méning bilen barghin, men sendin Yérusalémda özümningkide xewer alimen, dédi. **34** Lékin Barzillay padishahqa: Méning birnechche künlük ömrüm qalghandu, padishah bilen birge Yérusalémgha baramdim? **35** Qulliri seksen yashqa kirdim. Yaxshiyamanni yene perq ételeyemmu? Yep-ichkinimning temini tétalamdim? Yigit neghmichiler bilen qiz neghmichilerning awazini angliyalamdim? Némishqa qulliri ghojam padishahga yene yük bolimen? **36** Qulliri peqet padishahni Iordan deryasidin ötküzüp andin azraq uzitip qoyay dégen; padishah buning üçhün némishqa manga shunche shapaet körsitidila? **37** Qullirining ölgende öz shehirimde, atam bilen anamning qebrisining yénida yétishim üçhün qaytip kétishige ijazet bergeyla. Emdi mana, bu yerde öz qulliri Kimham bar emesmu? U ghojam padishah bilen ötüp barsun, uninggha özlirige néme layiq körünse shuni qilghayla, — dédi. **38** Padishah: Kimham méning bilen ötüp barsun; sanga néme layiq körünse uninggha shuni qilay, shundaqla sen mendin her néme sorisang, sanga qilimen, — dédi. **39** Andin xelqning hemmisi Iordan deryasidin ötti, padishahmu ötti. Andin padishah Barzillayni söyüp uninggha bext tilidi; Barzillay öz yurtigha yénip ketti. **40** Padishah Gilgalgha chiqti, Kimham uning bilen bardı. Yehudadiki barliq ademler bilen Israilning xelqining yérimi padishahni deryadin ötküzüp uzitip qoyghanidi. **41** Andin mana, Israilning barliq ademleri padishahning qéshigha kélip: Némishqa qérindashlirimiz Yehudaning ademleri oghriliqche padishahni we padishahning aile-tawabiatlirini, shundaqla Dawutqa egeshken hemme ademlerni Iordan deryasidin ötküzüshke muyesser bolidu? — dédi. **42** Yehudaning hemme ademleri Israilning ademlirige jawab bérip: Chünki padishah bilen bizning tughqanchiliqimiz bar, némishqa bu ish üçhün bizdin

xapa bolisiler? Biz padishahningkidin bir némini yiduqmu, yaki u bizge bir in'am berdimu? — dédi. **43** Israilning ademleri Yehudaning ademlirige jawab bérip: Qebile boyiche alghanda, padishahning [on ikki] ülüshtin oni bizge tewedur, silerge nisbeten bizning Dawut bilen téximu chongraq buraderchilikimiz bar. Némishqa bizni közge ilmayisiler? Padishahimizni yandurup élip kélishe awwal teshebbus qilghanlar biz emesmiduq? — dédi. Emma Yehudaning ademlirining sözliri Israilning ademlirining sözliridin téximu qattiq idi.

20 We shundaq boldiki, shu yerde Binyamin qebilisidin, Bikrining oghli Shéba isimlik bir iplas bar idi. U kanay chélip: — Bizning Dawutta héchqandaq ortaq nésiwimiz yoq; Yessening oghlidin héchqandaq mirasimiz yoq! I Israil, herbirdirlirighlar öz öyüngerige yénip kétinglar, — dédi. **2** Shuning bilen Israilning hemme ademleri Dawuttin yénip Bikrining oghli Shébagha egeshti. Lékin Yehudaning ademleri Iordan deryasidin tartip Yérusalémghiche öz padishahigha ching baghlinip, uninggha egeshti. **3** Dawut Yérusalémgha kélip ordisigha kirdi. Padishah ordigha qarashqa qoyup ketken ashu on kénizekni bir öyge qamap qoydi. U ularni baqti, lékin ulargha yéqinchiliq qilmidi. Shuning bilen ular u yerde tul ayallardek ölgüche qamalghan péti turdi. **4** Andin padishah Amasagha: Üch kün ichide Yehudaning ademlirini chaqirip, yighip kelgin; özüngmu bu yerde hazir bolghin, dédi. **5** Shuning bilen Amasa Yehudaning ademlirini chaqirip yiqhili bardı. Lékin uning undaq qilishi padishah békitken waqittin kéyin qaldı, **6** u waqıtta Dawut Abishaygha: Emdi Bikrining oghli Shéba bizge chüshüridighan apet Abshalomning chüshüriginidin téximu yaman bolidu. Emdi ghojangning xizmetkarlirini élip ularni qoghlap barghin. Bolmisa, u mustehkem sheherlerni igiliwélip, bizdin özini qachurushi mumkin, — dédi. **7** Shuning bilen Yoabning ademleri we Keretiylar, Peletiylar, shundaqla barliq palwanlar uninggha egiship chiqti; ular Yérusalémdin chiqip, Bikrining oghli Shébani qoghlighili bardı. **8** Ular Gibéondiki qoram tashqa yéqin kelgende Amasa ularning aldigha chiqti. Yoab üstibéshigha jeng libasini kiyip, bélige ghilapliq bir qilichini asqan kemer baghligghanidi. U aldigha méngiwidi, qilich ghilaptin chüshüp ketti. **9** Yoab Amasadin: Tinchliqmu, inim? — dep soridi. Yoab Amasani söymekchi bolghandek ong qoli bilen uni

saqilidin tutti. **10** Amasa Yoabning yene bir qolida qilich barlighigha diqqet qilmidi. Yoab uning qorsiqigha shundaq tiqtiki, üçheyliri chiqip yerge chüshiti. Ikkinchi qétim sélisning hajiti qalmighanidi; chunki u öldi. Andin Yoab bilen inisi Abishay Bikrining ogli Shébanı qoghlighili ketti. **11** Yoabning ghulamiridin biri Amasaning yénida turup: Kim Yoab terepte turup Dawutni qollisa, Yoabqa egeshsun, deytti. **12** Emma Amasa öz qénida yumilinip, yolning ottursida yatatti; uni körgen xelqning herbiri toxtaytti. U kishi hemme xelqning toxtighinini körüp, Amasaning jesitini yoldin étizliqqa tartip qoydi hem bir kiyimni uning üstige tashlidi. **13** Jeset yoldin yötkelgendin keyin xelqning hemmisi Bikrining ogli Shébanı qoghlighili Yoabqa egeshti. **14** Shéba bolsa Beyt-Maakahdiki Abelgiche we Bériyliklarning yurtining hemme yerlirini kézip Israilning hemme qebiliridin ötti. [Bériyliklermu] jem bolup uninggha egiship bardı. **15** Shuning bilen Yoab we ademliri kélip, Beyt-Maakahdiki Abelde uni muhasirige aldi. Ular sheherning chörisidiki sépilning udulida bir istihkam saldi; Yoabqa egeshenlarning hemmisi kélip, sépilni örüşke bazghanlawatqanda, **16** Danishmen bir xotun sheherdin towlap: Qulaq sélinglar! Qulaq sélinglar! Yoabni bu yerge chaqirip kélinglar, méning uning bilen sözleshmekchi bolghinimni uninggha éytinglar, — dédi. **17** U yéqin kelgende xotun uningdin: Sili Yoabmu? — dep soridi. U: Shundaq, men shu, dédi. Xotun uninggha: Dédeklirining sözini anglighayla, dédi. U: Anglawatimen, dédi. **18** Xotun: Konilarda Abelde meslihet tapqın, andin mesililer hel qilinidu, dégen gep bar; **19** Israilning tinch we mömin bendiliridin birimen; sili hazir Israildiki ana kebi chong bir sheherni xarap qiliwatidila; némishqa Perwerdigarning mirasini yoqatmaqchi bolila? — dédi. **20** Yoab jawap bérıp: Undaq ish mendin néri bolsun! Mendin néri bolsun! Méning héchnémını yutuwalghum yaki yoqatqum yoqtur; **21** ish undaq emes, belki Efraimdiki édirliqtin Bikrining ogli Shéba dégen bir adem Dawut padishahqa qarshi qolini kütürüptu. Peqet uni tapshursanglar, andin sheherdin kétimen, dédi. Xotun Yoabqa: Mana uning béshi sépildin silige tashlinidu, — dédi. **22** Andin xotun öz danalığı bilen hemme xelqqa meslihet saldi; ular Bikrining ogli Shébaning béshini késip, Yoabqa tashlap berdi. Yoab kanay chaldi, uning ademliri shuni anglap, sheherdin kétip, herbiri öz öyige qaytti.

Yoab Yérusalémgha padishahning qéshigha bardı. **23** Emdi Yoab pütkül Israilning qoshunining serdari idi; Yehoyadaning ogli Binaya bolsa Keretiylar bilen Peletiyelarning üstige serdar boldı. **24** Adoniram baj-alwan'gha bash boldı, Ahiludning ogli Yehoshafat bolsa diwan bégi boldı; **25** Shéwa katip, Zadok bilen Abiyatar kahin idi; **26** Yairliq Ira bolsa Dawutqa xas kahin boldı.

21 Emma Dawutning künliride uda üç yıl acharchiliq boldı. Dawut uning toghruluq Perwerdigardin soridi. Perwerdigar uninggha: Acharchiliq Saul we uning qanxor jemetidikiler sewebidin, yeni uning Gibéonluqlarnı qirghin qilghinidin boldı, dédi. **2** Padishah Gibéonluqlarnı chaqirip, ular bilen sözleshti (Gibéonluqlar Israilardin emes idi, belki Amoriylarning bir qaldisi idi. Israil eslide ular bilen ehde qilip qesem ichkenidi; lékin Saul Israil we Yehudalargha bolghan qizghinliqı bilen ularni öltürüşke intilgenidi). **3** Dawut Gibéonluqlargha: Silerge néme qilip bérey? Men qandaq qilip bu gunahni kafaret qilip yapsam, andin siler Perwerdigarning mirasigha bext-beriket tiliyeleysiler? — dédi. **4** Gibéonluqlar uninggha: Bizning Saul we uning jemetidikilerdin altun-kümüsh sorash heqqimiz yoq, we bizning sewebimizdin Israildin bir ademnımu ölümge mehkum qildurush heqqimiz yoq, dédi. Dawut: Siler néme désenglar, men shundaq qilay, dédi. **5** Ular padishahqa: Burun bizni yoqatmaqchi bolghan, bizni Israilning barliq pasilliri ichide turghudek yéri qalmisun dep, bizni halak qilishqa qestligen héliqı kishining, **6** hazir uning erkek neslidin yettisi bizge tapshurup bérilsun, biz Perwerdigarning tallighini bolghan Saulning Gibéah shehiride, Perwerdigarning aldida ularni öltürüp, ésip qoyayli, dédi. Padishah: — Men silerge choqum tapshurup bérimen, dédi. **7** Lékin Dawut bilen Saulning ogli Yonatanning Perwerdigar aldida ichishken qesimi wejedin padishah Saulning newrisi, Yonatanning ogli Mefiboshetni ayidi. **8** Padishah Ayahning qizi Rizpahning Saulgha tughup bergen ikki ogli Armoni we Mefiboshetni we Saulning qizi Miqal Meholatliq Barzillayning ogli Adriel üçün béqiwalghan besh oghulni tutup, **9** Gibéonluqlarning qoligha tapshurdi. Bular ularni döngde Perwerdigarning aldida ésip qoydi. Bu yetteylen bir künde öltürüldi; ular öltürülgende arpa ormisi aldidiki künlér idi. **10** Andin Ayahning qizi Rizpah böz rextni élip, qoram üstige yéyip saldi.

U orma bashlan'ghandin tartip asmandin yamghur chüshken waqitqiche, u yerde olturup kündüzi qushlarning jesetlarning üstige qonushigha, kéchisi yirtquchlarning ularni dessep cheylishige yol qoymidi. **11** Birsi Saulning kéniziki, Ayahning qizi Rizpahning qilghanlirini Dawutqa éytti. **12** Shuning bilen Dawut Yabesh-Giléadtikilerning qéshigha bérip, u yerdin Saulning we uning oghli Yonatanning söngeklirini élip keldi (Filistiylér Gilboada Saulni óltürgen künide ularning jesetlirini Beyt-Shandiki meydanda ésip qoyghanidi; Yabesh-Giléadtikiler eslide bularni shu yerdin oghriliqche élip ketkenidi). **13** Dawut Saul bilen uning oghli Yonatanning söngeklirini shu yerdin élip keldi; ular ésip óltürülgen yetteylenning söngeklirini yighip qoydi, **14** andin shularni Saul bilen oghli Yonatanning söngekliri bilen Binyamin zéminidiki Zélada, atisi kishning qebriside depne qildi. Ular padishah emr qilghandek qildi. Andin Xuda [xelqning] zémin toghruluq dualirini ijabet qildi. **15** Filistiylér bilen Israilning ottursida yene jeng boldi, Dawut öz ademliri bilen chüshüp, Filistiylér bilen soqushti. Emma Dawut tolimu charchap ketti; **16** Rafahning ewladliridin bolghan Ishbi-Binob Dawutni óltürmekchi idi; uning mis neyzisining éghirliqi üç yüz shekel idi; uninggha yene yéngi sawut baghlaqliq idi. **17** Lékin Zeruiyaning oghli Abishay uninggha yademege kélip Filistiyni qilichlap óltürdi. Shu küni Dawutning ademliri uninggha qesem qilip: Sen yene biz bilen jengge chiqmighin! Bolmisa Israilning chirighi öchüp qalidu, — dédi. **18** Bu ishtin kéyin shundaq boldiki, Gobta Filistiylér bilen yene jeng boldi; u waqitta Hushatliq Sibbikay Rafahning ewladidin bolghan Safni óltürdi. **19** Gobta yene bir qétim Filistiylér bilen jeng boldi; u chaghda Beyt-Lehemlik Yairning oghli El-Hanan Gatliq Goliyatning inisini óltürdi. Uning neyzisining sépi bapkarning xadisidek idi. **20** Yene bir jeng Gatta boldi; u yerde égiz boyluq bir adem bar idi, qollarining altidin barmaqliri, putlirining altidin barmaqliri bolup jemi yigirme töt barmiqi bar idi. U hem Rafahning ewladi idi. **21** U Israillarning aldida turup ularni mazaq qildi; lékin Dawutning akisi Shimiyanning oghli Yonatan uni óltürdi. **22** Bu töt kishi Gatliq Rafahning ewladi bolup, hemmisi Dawutning qolida yaki uning xizmetkarlirining qolida óltürüldi.

22 Perwerdigar uni barliq dühmenliridin hem Saul padishahning qolidin qutquzghan küni, u Perwerdigargha bu küyni éytti: — **2** U

mundaq dédi: — Perwerdigar méning xada téghim, méning qorghinim, méning nijatkarimdur! **3** Xuda méning qoram téshimdur, men Uninggha tayinimen — U méning qalqinim, méning qutquzghuchi münggüzüm, Méning égiz munarim we bashpanahim, méning qutquzghuchimdur; Sen méni zorawanlardin qutquzisen! **4** Medhiyilerge layiq Perwerdigargha men nida qilimen, Shundaq qilip, men dühmenlirimdin qutquzulimen; **5** Chünki ölümning asaretliri méni qorshiwaldi, Ixlassizlarning yamrap kétishi méni qorqitiwetti; **6** Tehtisaraning taniliri méni chirmiwaldi, Ölüm sirtmaqliri aldimgha keldi. (Sheol h7585) **7** Qiynalghinimda men Perwerdigargha nida qildim, Xudayimgha peryad kötürdüm; U ibadetxanisidin awazimni anglidi, Méning peryadim Uning quliqigha kirdi. **8** Andin yer-zémin tewrep silkinip ketti, Asmanlarning ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip ketti; Chünki U ghezeplendi. **9** Uning dimighidin is örlep turatti, Aghzidin chiqqan ot hemmisini yutuwetti; Uningdin kömür choghli chiqti; **10** U asmanlarni éngishtürüp égip chüshiti, Puti astida tum qaranghuluq idi. **11** U bir kérub üstide perwaz qildi, U shamalning qanatlirida körüندی. **12** U qaranghuluqni, shundaqla yighilghan sularni, Asmanlarning qoyuq bulutlirini, Öz etrapida chédiri qildi. **13** Uning aldida turghan yoruqluqtin, Otluq choghlar chiqip ötti; **14** Perwerdigar asmanda güdürlidi; Hemmidin ali Bolghuchi awazini yangratti; **15** Berheq, U oqlirini étip, [dühmenlirimni] tarqitiwetti; Chaqmaqlarni chaqturup, ularni qiyqas-süren'ge saldi; **16** Shuning bilen déngizning tekti körünüp qaldi, Alemning ulliri ashkarilandi, Perwerdigarning tenbihi bilen, Dimighining nepisining zerbisi bilen. **17** U yuqiridin qolini uzitip, méni tutti; Méni ulugh sulardin tartip aldi. **18** U méni küchlük dühminimdin, Manga öchmenlerdin qutquzdi; Chünki ular mendin küchlük idi. **19** Külpetke uchrighan künümde, ular manga qarshi hujumgha ötti; Biraq Perwerdigar méning tayanchim idi. **20** U méni kengri-azade bir jaygha élip chiqardi; U méni qutquzdi, chünki U mendin xursen boldi. **21** Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini U manga qayturdi; **22** Chünki Perwerdigarning yollirini tutup keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayrilip ketmidim; **23** Chünki uning barliq hökümliri aldimdidur; Men Uning belgilimliridin chetnep ketmidim; **24** Men Uning bilen ghubarsiz yürdüm, Özümni gunahtin néri qildim. **25**

We Perwerdigar heqqaniylikimgha qarap, Köz aldida bolghan halalliqim boyiche qilghanlirimni qayturdi. **26** Wapadar-méhribanlarga Özüngni wapadar-méhriban körsitisen; Ghubarsizlarga Özüngni ghubarsiz körsitisen; **27** Sap dilliqlargha Özüngni sap dilliq körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür körsitisen; **28** Chünki Sen ajiz mömin xelqni qutquzisen; Biraq közliringni tekebbur üstige tikip, Ularni shermende qilisen; **29** Chünki Sen Perwerdigar méning chiraghimdursen; Perwerdigar méni basqan qarangghuluqni nurlanduridu; **30** Chünki Sen arqiliq düshmen qoshuni arisidin yügürüp öttüm; Sen Xudayim arqiliq men sépildin atlap öttüm. **31** Tengrim — Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning sözi sinap ispatlan'ghandur; U Özige tayan'ghanlarning hemmisige qalqandur. **32** Chünki Perwerdigardin bashqa yene kim ilahtur? Bizning Xudayimizdin bashqa kim qoram tashtur? **33** Tengri méning mustehkem qorghinimdur; U yolumni mukommel, tüp-tüz qilidu; **34** U méning putlirimni kéyikningkidek qilidu; U méni yuqiri jaylirimgha turghuzidu; **35** Qollirimni urush qilishqa ögitidu, Shunglashqa bileklirim mis kamanni kéreleydu; **36** Sen manga nijatingdiki qalqanni berding, Séning mulayim kemterliking méni ulugh qildi. **37** Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Méning putlirim téyilip ketmidi. **38** Men düshmenlirimni qoghlap yoqattim, Ular halak bolmighuche héch yanmidim. **39** Qayta turalmighudek qilip, Ularni halak qilip yanjidim, Ular putlirim astida yiqildi. **40** Sen jeng qilishqa küch bilen bélimni baghliding; Sen manga hujum qilghanlarni putum astida égildürdüng; **41** Düshmenlirimni manga arqini qilip qachquzdung, Shuning bilen men manga öchmenlerni yoqattim. **42** Ular telmürdi, biraq qutquzidighan héchkim yoq idi; Hetta Perwerdigargha qariwidi, Umu ulargha jawab bermidi. **43** Men ularni soqup yerdiki topidek qiliwettim; Kochidiki patqaqtek men ularni cheyliwettim; Ularning üstidin pétiqdiwettim. **44** Sen méni xelqimning nizaliridin qutquzghansen; Sen méni ellerning béshi bolushqa saqliding; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde bolmaqta. **45** Yat eldikiler manga zeipliship teslim bolidu; Anglishi bilenla ular manga itaet qilidu; **46** Yat eldikiler chüshkünliship kétidu; Ular öz istihkamliridin titrigen halda chiqip kélidu; **47** Perwerdigar hayattur! Méning Qoram Téshim mubareklensun; Nijatim bolghan qoram tash Xuda aliydur, dep medhiyilensun!

48 U, yeni men üçün toluq qisas alghuchi Tengri, Xelqlarni manga boysundurghuchidur; **49** U méni düshmenlirim arisidin chiqarghan; Berheq, Sen méni manga hujum qilghanlardin yuqiri kötürdüng; Zorawan ademdin Sen méni qutuldurdung. **50** Mushu seweblik men eller arisida sanga teshekkür éytime, i Perwerdigar; Namingni ulughlap küylerni éytime; **51** U bolsa Özi tikligen padishahqa zor qutquzushlarni béghishlaydu; Özi mesih qilghinigha, Yeni Dawutqa hem uning neslige menggüge özgermes muhebbetni körsitidu.

23 Töwendikiler Dawutning axirqi sözliridur: — Yessening oghli Dawutning béshariti, Yuqiri mertiwige kötürülgen, Yaqupning Xudasi terepidin mesihlen'gen, Israilning söyümlük küychisining bésharet sözliri mana: — **2** Perwerdigarning Rohi men arqiliq söz qildi, Uning sözliri tilimidur. **3** Israilning Xudasi söz qildi, Israilning Qoram Téshi manga shundaq dédi: — Kimki ademlerning arisida adalet bilen seltenet qilsa, Kimki Xudadin qorqush bilen seltenet qilsa, **4** U quyash chiqqandiki tang nuridek, Bulutsiz seherdek bolidu, Yamghurdin kéyin asman süzük bolushi bilen, Yumran maysilar tupraqtin chiqidu, mana u shundaq bolidu. **5** Berheq, méning öyüm Tengri aldida shundaq emesmu? Chünki U men bilen menggülik ehde tüzdi, Bu ehde hemme ishlarda mupessel hem mustehkemdur; Chünki méning barliq nijatliq ishlimni, Hemme intizarliqimni, U berq urghuzmamdu? **6** Lékin iplaslarning hemmisi tikenlerde, Héchkim qolida tutalmighachqa, chöriwétildi. **7** Ulargha qol uzatquchi özini tömür qoral we neyze sépi bilen qorallandurmisa bolmaydu; Ular haman turghan yéride otta köydürüwétildi! **8** Dawutning palwanlirining isimliri töwendikidek xatirilen'gendur: — Taxkimonluq Yosheb-Bashsebet serdarlarning béshi idi. U bir qétimliq jengde neyze oynitip, sekkiz yüz ademni öltürgenidi. **9** Kéyinkisi Axoxiy Dodoning oghli Eliazar idi; Filistiylar yighilip jeng qilmaqchi boldi; shu waqitta Dawut we uninggha hemrah bolup chiqqan üç palwan ularni jengge chaqirdi; Eliazar shu üçtin biri idi. Lékin Israillar chékindi; **10** u qozghilip, taki béliki télip, qoli qilichqa chapliship qalghuche Filistiylarni qirdi. U küni Perwerdigar Israillarni chong nusretke érishtürdi. Xelq uning qéshigha qaytqanda peqet olja yighish ishila qalghanidi. **11** We uningdin kéyinkisi Hararliq Agiyning oghli Shammah idi. Bir küni Filistiylar

qoshun bolup yig'ilganidi; yéqin etrapta qoyuq öskén bir qizil mashliq bar idi. Kishiler Filistilerning aldidin qachqanidi, **12** Shammah bolsa qizil mashliq otturisida mezmút turup, uni qoghdap Filistiylerni qirdi; shuning bilen Perwerdigar [Israilargha] ghayet zor nusret ata qildi. **13** Orma waqtida ottuz yobashchi ichidin yene üchi Adullamning gharigha chüshüp, Dawutning yénigha keldi. Filistiylerning qoshuni Refayim wadisigha bargah qurghanidi; **14** u chaghda Dawut qorghanda idi, Filistiylerning qarawulgahi bolsa Beyt-Lehemde idi. **15** Dawut ussap: Ah, birsi manga Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su ekilip bergén bolsa yaxshi bolatti! — déwidi, **16** bu üç palwan Filistiylerning leshkergahidin bösüp ötüp, Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi, belki suni Perwerdigargha atap töküp: **17** — I Perwerdigar, bundaq ish mendin néri bolsun! Bu üç adémning öz hayatigha tewekkul qilip béríp ekelgen bu su ularning qénigha oxshash emesmu! — dédi. Shuning üçhün u ichishke unimidi. Bu üç palwan qilghan ishlar del shular idi. **18** Zeruiyaning oghli Yoabning inisi Abishay bu üçining béshi idi. U üç yüz adém bilen qarshiliship neyzisini piqiritip ularni öltürgen. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide nami chiqqanidi. **19** U bu üçeylenning ichide eng hörmetliki idi, shunga ularning béshi idi; lékin u awwalqi üçeylen'ge yetmeytti. **20** Yehoyadaning oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltis ishlarni qilghan. U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir küni azgalgha chüshüp, bir shirni öltürgenidi. **21** U hem küchtünggür bir misirliqni öltürgenidi. Misirliqning qolida bir neyze bar idi, lékin Binayaning qolida bir hasila bar idi. U misirliqning qolidin neyzisini tartiwélip, öz neyzisi bilen uni öltürdi. **22** Bu ishlarni Yehoyadaning oghli Binaya qilghan bolup, u üç palwan arisida nam chiqqarghanidi. **23** U ottuz yobashchi ichide hörmetlik idi. Lékin u awwalqi üç palwan'gha yetmeytti. Dawut uni özining pasiban bégi qildi. **24** Ottuz yobashchi ichide Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning oghli El-Hanan bar idi. **25** [Buningdin bashqa]: Harodluq Shammah, Harodluq Élika, **26** Patliliq Helez, Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira, **27** Anatotluq Abiézer, Hushatliq Mibonnay, **28** Axohluq Zalmon, Nitofatliq Maharay, **29** Nitofatliq Baanahning oghli Xeleb, Binyaminlardin Gibéahliq

Ribayning oghli Ittay, **30** Piratonluq Binaya, Gaash wadiliridin Hidday, **31** Arbatliq Abi-Albon, Barhumluq Azmawet, **32** Shaalbonluq Eliyahba, Yashenning oghulliri, Hararliq Shammahning [oghli] Yonatan, Hararliq Shararning oghli Ahiyam, **34** Maakatiy Axasbayning oghli Elifelet, Gilonluq Ahitofelning oghli Éliyam, **35** Karmellik Hezray, Arbiliq Paaray, **36** Zobahdin bolghan Natanning oghli Igal, Gadliq Banni, **37** Ammoniy Zelek, Beerotluq Naharay (u Zeruiyaning oghli Yoabning yaragh kötürgüchisi idi), **38** Yitriqliq Ira, Yitriqliq Gareb **39** we Hittiy Uriya qatarliqlar bolup, ularning hemmisi ottuz yette kishi idi.

24 Perwerdigarning ghezipi Israilgha yene qozghaldi. Shuning bilen U ularni jazalash üçhün Dawutni qozghiwidi, u adém chiqirip, ulargha: — Israilar bilen Yehudaliqlarning sanini al, dédi. **2** Padishah öz yénida turghan qoshun serdari Yoabqa: Barghin, Dandin tartip Beer-Shébaghiche Israilning hemme qebililirining yurtlirini kézip, xelqni sanap chiqqin, men xelqning sanini biley, dédi. **3** Yoab padishahqa: Bu xelq hazir meyli qanchilik bolsun, Perwerdigar Xudaying ularning sanini yüz hesse ashurghay. Buni ghojam padishah öz közi bilen körgey! Lékin ghojam padishah némishqa bu ishtin xush bolidikin? — dédi. **4** Emma Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri unimisimu, padishahning yarliqi ulardin küchlük idi; shuning bilen Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri Israilning xelqini sanighili padishahning qéshidin chiqti. **5** Ular Iordan deryasidin ötüp Yaazerge yéqin Gad wadisida Aroerde, yeni sheherning jénub teripide bargah tikti. **6** Andin ular Giléadqa we Taxtim-Hodshining yurtigha keldi. Andin Dan-Yaan'gha kélip aylinip Zidon'gha bardi. **7** Andin ular Tur dégen qorghanlıq sheherge, shundaqla Hiwiylar bilen Qanaaniylarning hemme sheherlirige keldi; andin ular Yehuda yurtining jénub teripige, shu yerdiki Beer-Shébaghiche bardi. **8** Shundaq qilip ular pütkül zéminni kézip, toqquz ay yigirme kün ötkendin kéyin, Yérusalémgha yénip keldi. **9** Yoab padishahqa xelqning sanini melum qilip: Israilda qilich kötüreydighan baturdin sekkiz yüz mingi, Yehudada besh yüz mingi bar iken, dédi. **10** Dawut xelqning sanini alghandin kéyin, wijdani azablandi we Perwerdigargha: Bu qilghinim éghir gunah boluptu. I Perwerdigar, qulungning qebihlikini kötürüwetkeysen; chünki men tolimu

exmeqanilik qiptimen, dédi. **11** Dawut etigende turghanda Perwerdigarning sözi Dawutning aldin körgüchisi bolghan Gad peyghemberge kélip: **12** — «Bérip Dawutqa éytqin, Perwerdigar: — Men üç [bala-qazani] aldinggha qoyimen, ularning birini talliwalghin, men shuni üstüngge chüshürimen, deydu — dégin» — déyildi. **13** Shuning bilen Gad Dawutning qéshigha kélip buni uninggha dédi. U uninggha: «Yette yilghiche zéminingda acharchiliq sanga bolsunmu? Yaki dühmenliring üç ayghiche séni qoghlap, sen ulardin qachamsen? We yaki üç kün'giche zéminingda waba tarqalsunmu? Emdi sen obdan oylap, bir néme dégin, men méni Ewetküchige néme dep jawap bérey?» — dédi. **14** Dawut Gadqa: Men tolimu tenglikte qaldim! Sendin ötüneyki, biz Perwerdigarning qoligha chüsheyli; chünki Uning rehimdilliqi zordur; insanning qoligha peqet chüshüp qalmighaymen! — dédi. **15** Shuning bilen Perwerdigar etigendin tartip békitilgen waqitqiche waba chüshürdi. Dandin tartip Beer-Shébaghiche yetmish ming adem öldi. **16** Emdi perishte qolini Yérusalémgha uzutup sheherni halak qilay dégende, Perwerdigar éghir hökümidin pushayman qilip, xelqni halak qiliwatqan Perishtige: Emdi boldi qilghin; qolungni yiqhın, — dédi. U waqitta Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy Arawnahning xaminining yénida idi. **17** Dawut xelqni yoqitiwatqan perishtini körgende Perwerdigargha: Mana, gunah qilghan men, qebihlik qilghuchi mendurmen. Lékin bu qoylar bolsa néme qildi? Séning qolung méning üstümge we atamning jemetining üstige chüshsun! — dédi. **18** Shu küni Gad Dawutning qéshigha kélip uninggha: Bérip Yebusiy Arawnahning xaminigha Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasighin, dédi. **19** Dawut Gadning sözi boyiche Perwerdigar buyrughandek qildi. **20** Arawnah qarap padishah bilen xizmetkarlarning öz teripige kéliwatqinini körüp, aldigha chiqip padishahning aldida yüzini yerge tekküzüp, tezim qildi. **21** Arawnah: Ghojam padishah néme ish bilen qullirining aldigha keldilikin? — dep soridi. Dawut: Xelqning arisida wabani toxtitish üçün, bu xamanni sendin sétiwélip, bu yerde Perwerdigargha bir qurban'gah yasighili keldim, — dédi. **22** Arawnah Dawutqa: Ghojam padishah özliri némini xalisila shuni élip qurbanliq qilsila. Mana bu yerde köydürme qurbanliq üçün kalilar bar, otun qilishqa xaman tépidighan tirnilar bilen

kalilarning boyunturuqliri bar. **23** I padishah, buning hemmisini menki [Arawnah] padishahqa teqdim qilay, dédi. U yene padishahqa: Perwerdigar Xudaliri silini qobul qilip shepqet körsetkey, dédi. **24** Padishah Arawnahgha: Yaq, qandaqla bolmisun bularni sendin öz nerxide sétiwalmisam bolmaydu. Men bedel tölimey Perwerdigar Xudayimgha köydürme qurbanliqlarni hergiz sunmaymen, — dédi. Andin Dawut xaman bilen kalilarni ellik shekel kümüşhke sétiwaldi. **25** Andin Dawut u yerde Perwerdigargha bir qurban'gah yasap, köydürme qurbanliqlar bilen inaqliq qurbanliqliri qildi. Perwerdigar zémin üçün qilghan dualarni qobul qilip, waba Israilning arisida toxtidi.

Padishahlar 1

1 Dawut padishah xéli yashinip qalghanidi; uni yotqan-ediya bilan yapsimu, u issimaytti. **2** Xizmetkarliri uninggha: — Ghojam padishah özliri üçün, aldilirida turidighan bir pak qiz tapquzayli; u padishahtin xewer élip, silining quchaqlirida yatsun; shuning bilen ghojam padishah issiyla — dédi. **3** Ular pütkül Israil zéminini kézip güzel bir qizni izdep yürüp, axiri Shunamliq Abishagni téyip padishahning aldigha élip keldi. **4** Qiz intayin güzel idi; u padishahtin xewer élip uning xizmitide bolatti, emma padishah uninggha yéqinchiliq qilmaytti. **5** Emma Haggitning oghli Adoniya mertiwisini kötürmekchi bolup: «Men padishah bolimen» dédi. U özige jeng harwiliri bilen atliqlarni we aldida yüridighan ellik eskerni teyyar qildi. **6** (uning atisi héchqachan: «Némishqa bundaq qilisen?») dep, uninggha tenbih-terbiye béripmu baqmighanidi hem u nahayiti kélishken yigit bolup, anisi uni Abshalomdin kéyin tughqanidi). **7** U Zeruiyaning oghli Yoab we kahin Abiyatar bilen meslihet qiliship turdi. Ular bolsa Adoniyagha egiship uninggha yadem béretti. **8** Lékin kahin Zadok we Yehoyadaning oghli Binaya, Natan peyghember, Shimey, Rey we Dawutning öz palwanliri Adoniyagha egeshmidi. **9** Adoniya qoy, kala we bordighan torpaqlarni En-Rogelning yénidiki Zohélet dégen tashta soydurup, hemme aka-ukilirini, yeni padishahning oghulliri bilen padishahning xizmitide bolghan hemme Yehudalarni chaqirdi. **10** Lékin Natan peyghember, Binaya, palwanlar we öz inisi Sulaymanni u chaqirmidi. **11** Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Shébagha: — «Anglimidingmu? Haggitning oghli Adoniya padishah boldi, lékin ghojimiz Dawut uningdin xewersiz. **12** Emdi mana, öz jéning we oghlung Sulaymanning jénini qutquzushqa méning sanga bir meslihet bérishimke ijazet bergeysen. **13** Dawut padishahning aldigha béríp uninggha: — Ghojam padishah özliri qesem qilip öz kemirilirige wede qilip: «Séning oghlung Sulayman mendin kéyin padishah bolup textimde olturidu» dégen emesmidile? Shundaq turuqluq némishqa Adoniya padishah bolidu? — dégin. **14** Mana, padishah bilen sözliship turghiningda, menmu séning keyningdin kirip sözüngni ispatlaymen, — dédi. **15** Bat-Shéba ichkiri öyge padishahning qéshigha kirdi (padishah tolimu qérip ketkenidi, Shunamliq

Abishag padishahning xizmitide boluwatatti). **16** Bat-Shéba padishahqa éngiship tezim qildi. Padishah: — Néme teliping bar? — dep soridi. **17** U uninggha: — I ghojam, sili Perwerdigar Xudaliri bilen öz dédeklirige: «Séning oghlung Sulayman mendin kéyin padishah bolup textimde olturidu» dep qesem qilghanidila. **18** Emdi mana, Adoniya padishah boldi! Lékin i ghojam padishah, silining uningdin xewerliri yoq. **19** U köp kalilarni, bordaq torpaqlar bilen qoylarni soydurup, padishahning hemme oghullirini, Abiyatar kahinni we qoshunning serdari Yoabni chaqirdi. Lékin qulliri Sulaymanni u chaqirmidi. **20** Emdi, i ghojam padishah, pütkül Israilning közliri silige tikilmekte, ular ghojam padishahning özliridin kéyin textliride kimning olturidighanliqi toghrisida ulargha xewer bérishlirini kütishiwatidu; **21** bir qarargha kelmisile, ghojam padishah öz ata-bowiliri bilen bille uxlashqa ketkendin kéyin, men bilen oghlum Sulayman gunahkar sanilip qalarmizmikim, — dédi. **22** Mana, u téxi padishah bilen sözliship turghinida Natan peyghembermu kirip keldi. **23** Ular padishahqa: — Natan peyghember keldi, dep xewer berdi. U padishahning aldigha kiripla, yüzini yerge yéqip turup padishahqa tezim qildi. **24** Natan: — I ghojam padishah, sili Adoniya mendin kéyin padishah bolup méning textimde olturidu, dep éytqanidilimu? **25** Chünki u бүгүн chüshüp, köp buqa, bordighan torpaqlar bilen qoylarni soydurup, padishahning hemme oghullirini, qoshunning serdarlirini, Abiyatar kahinni chaqirdi; we mana, ular uning aldida yep-ichip: «Yashisun padishah Adoniya!» — dep tovlashmaqta. **26** Lékin qulliri bolghan méni, Zadok kahinni, Yehoyadaning oghli Binayani we qulliri bolghan Sulaymanni u chaqirmidi. **27** Ghojam padishah kimning özliridin kéyin ghojam padishahning textide olturidighanliqini öz qullirigha uqturmay u ishni buyrudilimu? — dédi. **28** Dawut padishah: — Bat-Shébani aldimgha qichqiringlar, dédi. U padishahning aldigha kirip, uning aldida turdi. **29** Padishah bolsa: — Jénimni hemme qiyinchiliqtin qutquzghan Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, **30** men eslide Israilning Xudasi Perwerdigar bilen sanga qesem qilip: «Séning oghlung Sulayman mendin kéyin padishah bolup ornumda méning textimde olturidu» dep éytqinimdek, бүгүнki künde men bu ishni choqum wujudqa chiqirimen, — dédi. **31** We Bat-Shéba yüzini yerge yéqip turup padishahqa tezim qilip: — Ghojam Dawut

padishah ebediy yashisun! — dédi. **32** Dawut padishah: — Zadok kahinni, Natan peyghemberni, Yehoyadaning oghli Binayani aldimgha chaqiringlar, dédi. Ular padishahning aldigha keldi. **33** Padishah ulargha: — Ghojaglarning xizmetkarlarini özünglarga qoshup, Sulaymanni öz qéchirimgé mindürüp, Gihon'gha élip béringlar; **34** u yerde Zadok kahin bilen Natan peyghember uni Israilning üstige padishah bolushqa mesih qilsun. Andin kanay chélip: — Sulayman padishah yashisun! dep towanglar. **35** Andin u textimde olturushqa bu yerge kelgende, uninggha egiship ménginglar; u méning ornumda padishah bolidu; chünki men uni Israil bilen Yehudaning üstige padishah bolushqa teyinlidim, — dédi. **36** Yehoyadaning oghli Binaya padishahqa jawab bérip: — Amin! Ghojam padishahning Xudasi Perwerdigarmu shundaq buyrusun! **37** Perwerdigar ghojam padishah bilen bille bolghandek, Sulayman bilen bille bolup, uning textini ghojam Dawut padishahningkidin téximu ulugh qilghay! — dédi. **38** Zadok kahin, Natan peyghember, Yehoyadaning oghli Binaya we Keretiylér bilen Peletiyler chüshüp, Sulaymanni Dawut padishahning qéchirigha mindürüp, Gihon'gha élip bardí. **39** Zadok kahin ibadet chédiridin may bilen tolghan bir münggüzni élip, Sulaymanni mesih qildi. Andin ular kanay chaldi. Xelqning hemmisi: — Sulayman padishah yashisun! — dep towashtí. **40** Xelqning hemmisi uning keynidin egiship, sunay chélip zor shadliq bilen yer yérilghudek tentene qilishtí. **41** Emdi Adoniya we uning bilen jem bolghan méhmanlar ghazalinip chiqqanda, shuni anglidi. Yoab kanay awazini anglighanda: — Némishqa sheherde shunche qiyqas-süren sélinidu? — dep soridi. **42** U téxi sözini tügetmeyla, mana Abiyatar kahinning oghli Yonatan keldi. Adoniya uninggha: — Kirgin, qeyser ademsen, choqum bizge xush xewer élip kelding, — dédi. **43** Yonatan Adoniyagha jawab bérip: — Undaq emes! Ghojimiz Dawut padishah Sulaymanni padishah qildi! **44** We padishah özi uninggha Zadok kahinni, Natan peyghemberni, Yehoyadaning oghli Binayani we Keretiylér bilen Peletiylerni hemrah qilip ewitip, uni padishahning qéchirigha mindürdi; **45** andin Zadok kahin bilen Natan peyghember uni padishah bolushqa Gihonda mesih qildi. Ular u yerdin chiqip shadliq qilip, pütkül sheherni qiyqas-süren bilen lerzige saldi. Siz anglawatqan sada del shudur. **46** Uning üstige Sulayman hazir padishahliq textide olturiwatidu. **47**

Yene kélip padishahning xizmetkarliri kélip ghojimiz Dawut padishahqa: «Xudaliri Sulaymanning namini siliningkidin ewzel qilip, textini siliningkidin ulugh qilghay!» dep bext tilep mubarekleshke kélishtí. Padishah özi yatqan orunda sejde qildi **48** we padishah: — «Bügün méning textimgé olturghuchi birsini teyinligen, öz közlirimge shuni körgüzgen Israilning Xudasi Perwerdigar mubareklensun!» — dédi — dédi. **49** Shuni anglap Adoniyaning barliq méhmanliri hoduqup, ornidin qopup herbiri öz yoligha ketti. **50** Adoniya bolsa Sulaymandin qorqup, ornidin qopup, [ibadet chédirigha] bérip qurban'gahning münggüzlirini tutti. **51** Sulayman'gha shundaq xewer bérip: — «Adoniya Sulayman padishahtin qorqudu; chünki mana, u qurban'gahning münggüzlirini tutup turup: — «Sulayman padishah бүгүн manga shuni qesem qilsunki, u öz qulini qilich bilen öltürmeslikke wede qilghay» dédi», — déyildi. **52** Sulayman: — U durus adem bolsa béshidin bir tal chach yerge chüshmeydu. Lékin uningda rezillik tépilsa, ölidu, dédi. **53** Sulayman padishah adem ewitip uni qurban'gahdin élip keldi. U kélip Sulayman padishahning aldida éngiship tezim qildi. Sulayman uninggha: — Öz öyüngge ketkin, — dédi.

2 Dawutning ölidighan waqti yéqinlashqanda, oghli Sulayman'gha tapilap mundaq dédi: — **2** «Emdi yer yuzidikilerning hemmisi baridighan yol bilen kétimen. Yüreklik bolup, erkektek bolghin! **3** Sen barliq qiliwatqan ishliringda hemde barliq niyet qilghan ishliringda rawaj tépishing üçün Musagha chüshürülgen qanunda pütülgendek, Perwerdigar Xudayingning yollirida méngip, Uning belgilimiliri, Uning emrliri, Uning hökümliri we agah-guwahliqlirida ching turup, Uning tapshuruqini ching tutqin. **4** Shundaq qilghanda Perwerdigar manga: «Eger ewladliring öz yoligha köngül bölüp, Méning aldimda pütün qelbi we pütün jéni bilen heqiqette mangsa, sanga ewladingdin Israilning textide olturushqa bir zat kem bolmaydu» dep éytqan sözige emel qilidu. **5** Emma Zeruiyaning oghli Yoabning manga qilghinini, yeni uning özi qandaq qilip Israilning qoshunidiki ikki serdarni, yeni Nériyaning oghli Abner bilen Yeterning oghli Amasani urup öltürüp, tinch mezgilde jengde tökülgendek qan töküp, bélige baghligghan kemerge we putigha kiygen keshige jengde tökülgendek qan chéchip, dagh qilghanliqini bilisen. **6** Sen uni danaliqinggha

muwapiq bir terep qilib, uning aq bëshining görge salamet chüshühige yol qoymighaysen. (Sheol h7585) 7 Lékin Giléadliq Barzillayning oghullirigha méhribanliq körsitip, dastixiningdin nan yégüzgin; chünki men akang Abshalomdin qachqinimda, ular yénimgha kélip manga shundaq qilghan. 8 We mana Bahurimdin kelgen Binyamin qebilisidin Géraning oghli Shimey yéningda turidu. U men Mahanaimgha baridighanda, esheddiy lenet bilen méni qarqhidi. Kéyin u Jordan deryasigha bérip méning aldimga kelgende, men Perwerdigarning [nami] bilen uninggha: «Séni qilich bilen öltürmeymen» dep qesem qildim. 9 Emma hazir uni gunahsiz dep sanimighin. Özüng dana kishi bolghandin kéyin uninggha qandaq qilishni bilisen; herhalda uning aq bëshini qanitip görge chüshürgin». (Sheol h7585) 10 Dawut öz ata-bowliri bilen bir yerde uxlidi. U «Dawutning shehiri» [dégen jayda] depne qilindi. 11 Dawutning Israilgha seltenet qilghan waqti qiriq yil idi; u Hébronda yette yil seltenet qilib, Yérusalémda ottuz üç yil seltenet qildi. 12 Sulayman atisi Dawutning textide olturdi; uning selteniti xéli mustehkemplendi. 13 Emma Haggitning oghli Adoniya Sulaymanning anisi Bat-Shébaning qéshigha bardi. U uningdin: — Tinchliq meqsitide keldingmu? — dep soridi. U: — Shundaq, tinchliq meqsitide, dédi. 14 U yene: — Sanga bir sözüim bar idi, dédi. U: — Sözüngni éytqin, dédi. 15 U: — Bilisenki, padishahliq eslide méningki idi, we pütün Israil méni padishah bolidu dep, manga qaraytti. Lékin padishahliq mendin kétip, inimning ilkige ötti; chünki Perwerdigarning iradisi bilen u uningki boldi. 16 Emdi sanga bir iltimasim bar. Méni yandurmighin, dédi. U: — Éytqin, dédi. 17 U: — Sendin ötünimen, Sulayman padishahqa men üçün éytqinki — chünki u sanga yaq démeydu! — U Shunamliq Abishagni manga xotunluqqa bersun, dédi. 18 Bat-Shéba: — Maqul; sen üçün padishahqa söz qilay, dédi. 19 Bat-Shéba Adoniya üçün söz qilghili Sulayman padishahning aldigha bardi. Padishah qopup aldigha bérip, anisigha tezim qildi. Andin textige bérip olturup padishahning anisigha bir textni keltürdi. Shuning bilen u uning ong yénida olturup, uninggha: — 20 Sanga kichikkine bir iltimasim bar. Méni yandurmighin, dédi. Padishah uninggha: — I ana, sorawergin, men séni yandurmaymen, dédi. 21 U: — Akang Adoniyagha Shunamliq Abishagni xotunluqqa bergüzgin, dédi. 22 Sulayman padishah jawab bérip anisigha: — Némishqa Adoniya üçün

Shunamliq Abishagni soraysen? U akam bolghaniken, uning üçün, Abiyatar kahin üçün we Zeruiyaning oghli Yoab üçün padishahliqnimu sorimamsen! — dédi. 23 Sulayman padishah Perwerdigar bilen qesem qilib mundaq dédi: — Adoniya shu sözni qilghini üçün ölmise, Xuda méni ursun yaki uningdin artuq jazalisun! 24 Méning ornumni mustehkem qilghan, atamning textide olturghuzghan, Öz wedisi boyiche manga bir öyni qurghan Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, Adoniya bügiün ölümge mehküm qilini, dédi. 25 Shuning bilen Sulayman padishah Yehoyadaning oghli Binayani bu ishqqa ewetti; u uni chépip öltürdi. 26 Padishah Abiyatar kahin'gha: — Mang, Anatottiki öz étizliqinggha barghin. Sen ölümge layiqsen, lékin sen Reb Perwerdigarning ehde sanduqini atam Dawutning aldida kötürgenliking tüpeylidin, we atamning tartqan hemme azab-oqubetliride uninggha hemderd bolghining üçün, men hazir séni ölümge mehküm qilmaymen, dédi. 27 Andin Sulayman Abiyatarni Perwerdigargha kahin bolushtin juda qilip heydidi. Shuning bilen Perwerdigarning Elining jemeti toghruluq Shilohda éytqan sözi emelge ashuruldi. 28 Buning xewiri Yoabqa yetkende (chünki Yoab Abshalomgha egeshmigen bolsimu, Adoniyagha egeshkenidi) Yoab Perwerdigarning chédirigha qéchip qurban'gahning münggüzilirini tutti. 29 Sulayman padishahqa: «Mana, Yoab Perwerdigarning chédirigha qéchip bérip, qurban'gahning yénida turidu» dégen xewer yetküzüldi. Sulayman Yehoyadaning oghli Binayani shu yerge ewetip: — Mang, uni öltürüwetkin, dédi. 30 Binaya Perwerdigarning chédirigha bérip uninggha: — «Padishah séni buyaqqa chiqsun!» dédi, dédi. U: — Yaq, mushu yerde ölimen, dédi. Binaya padishahning yénigha qaytip uninggha xewer bérip: — Yoab mundaq-mundaq dédi, manga shundaq jawab berdi, dédi. 31 Padishah uninggha: — U özi dégendek qilib, uni chépip öltürgin we uni depne qilghin. Shuning bilen Yoab tökken naheq qan mendin we atamning jemetidin kötürülüp ketkey. 32 Shundaq qilib atam Dawut bixewer ehwalda u özidin adil we ésil ikki ademni, yeni Israilning qoshunining serdari nering oghli Abner bilen Yehudaning qoshunining serdari Yeterning oghli Amasani qilichlighini üçün, Perwerdigar u tökken qanni öz bëshigha yanduridu. 33 Ularning qéni Yoabning bëshu we neslining bëshigha menggü

yan'ghay; lékin Dawut, uning nesli, jemeti we textige ebedil'ebedgiche Perwerdigardin tinch-xatirjemlik bolghay, dédi. **34** Yehoyadaning oghli Binaya chiqip uni chépip, ölümge mehku qildi. Andin u chöldiki öz öyide depne qilindi. **35** Padishah Yehoyadaning oghli Binayani uning ornigha qoshunning serdari qildi; padishah Abiyatarning ornigha Zadokni kahin qilip teyinlidi. **36** Andin kéyin padishah Shimeyni chaqirip uninggha: — Yérusalémda özüngge bir öy sélip u yerde olturghin. Bashqa héch yerge chiqma. **37** Eger sen chiqip Kidron jilghisidin ötseng, shuni éniq bilip qoyki, shu künde sen sheksiz ölisen. Séning qéning öz béshinggha chüshidu, dédi. **38** Shimey padishahqa: — Ghojamning sözi berheqtur. Ghojam padishah éytqandek qulliri shundaq qilidu, dédi. Shuning bilen Shimey uzun waqtqiche Yérusalémda turdi. **39** Üch yildin kéyin shundaq boldiki, Shimeyning qulliridin ikkisi qéchip Maakahning oghli, Gatning padishahi Aqishning qéshigha bardi. Shimeyge: — Mana qulliring Gat shehiride turidu, dégen xewer yetküzüldi. **40** Shimey éshikini toqup qullirini izdigili Gatqa, Aqishning yénigha bardi. Andin u yéniq öz qullirini Gattin élip keldi. **41** Sulayman'gha: — Shimey Yérusalémdin Gatqa béríp keldi, dep xewer yetküzüldi. **42** Padishah Shimeyni chaqirtip uninggha: — Men séni Perwerdigar bilen qesem qildurup: — Shuni éniq bilip qoyki, sen qaysi küni chiqip birer yerge barghan bolsang, sen shu künide sheksiz ölisen, dep agahlandurup éytmighanmidim? Özüngmu, men anglighan söz berheq, dégenidingghu? **43** Shundaq bolghaniken, némishqa özüng Perwerdigar aldida qilghan qesimingni buzup, men sanga buyrughan buyruqumnu tutmidig? — dédi. **44** Padishah Shimeyge yene: Sen atam Dawutqa qilghan hemme rezillikni obdan bilisen, u könglüngge ayandur. Mana Perwerdigar rezillikingni öz béshinggha yanduridu. **45** Lékin Sulayman padishah bolsa beriketlinip, Dawutning texti Perwerdigarning aldida ebedil'ebed mustehkem qilinidu, dédi. **46** Andin padishahning buyruqi bilen Yehoyadaning oghli Binaya chiqip uni chépip öltürdi. Padishahliq bolsa Sulaymanning qolida mustehkem qilindi.

3 Sulayman Misirning padishahi Pirewn bilen ittitaq tüzüp Pirewnning qizini xotunluqqa aldi. Öz ordisi, Perwerdigarning öyi we Yérusalémning chörisidiki sépilni yasap pütüzgüchilik u uni «Dawutning shehiri»ge apirip turghuzdi. **2** Shu

waqitlarda Perwerdigarning nami üçün bir ibadetxana yasalmighini üçün xelq «yuqiri jaylar»da qurbanliqlirini qilatti. **3** Sulayman Perwerdigarni söyüp, atisi Dawutning belgiligenliride mangatti. Peqet «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. **4** Padishah qurbanliq qilghili Gibéon'gha bardi; chünki u yer «ulugh yuqiri jay» idi. Sulayman u yerdiki qurban'gha bir ming köydürme qurbanliq sundi. **5** Perwerdigar Gibéonda Sulayman'gha kéchisi chüshide körüdi. Xuda uninggha: — Méning sanga néme bérishimni layiq tapsang, shuni tiligin, dédi. **6** Sulayman jawaben mundaq dédi: — Qulung atam Dawut Séning aldingda heqiqet, heqqaniylik we könglining semimiylikni bilen mangghanliqi bilen Sen uninggha zor méhribanliqni körsetkeniding; we Sen shu zor méhribanliqni dawam qilip, bügünki kündikidek öz textide olturghili uninggha bir oghul berding. **7** Emdi i Perwerdigar Xudayim, qulungni atam Dawutning ornida padishah qilding. Emma men peqet bir gödek bala xalas, chiqish-kirishnimu bilmeymen. **8** Öz qulung Sen tallighan xelqing, köplükidin sanap bolmaydighan hésabsiz ulugh bir xelq arisida turidu. **9** Shunga Öz qulunggha xelqingning üstide höküm qilishqa yaxshi-yamanni perq étidighan oyghaq bir qelbni bergeysen; bolmisa, kim bu ulugh xelqing üstige höküm qilalisen? — dédi. **10** Sulaymanning shuni tilikini Rebni xush qildi. **11** Xuda uninggha: — Sen shuni tiligining üçün — Ya özüng üçün uzun ömür tilimey, ya özüng üçün dölet-bayliq tilimey, ya düshmenliringning janlirini tilimey, belki toghra höküm qilghili oyghaq bolushqa özüng üçün eqil-parasetni tiligining üçün, **12** mana, sözüng boyiche shundaq qildim. Mana sanga shundaq dana we yorutulghan qelbni berdimki, sendin ilgiri sanga oxshaydighini bolmighan, sendin kéyinmu sanga oxshaydighini bolmaydu. **13** Men sen tilimigen nersinimu, yeni dölet-bayliq we shan-shöhretni sanga berdim. Shuning bilen barliq künliringde padishahlarning arisida sanga oxshash bolidighini chiqmaydu. **14** Eger atang Dawut mangghandek Méning yollirimda méngip, belgilimilirim we emrlirimni tutsang künliringni uzartimen, dédi. **15** Sulayman oyghan'ghanda, mana bu bir chüsh idi. U Yérusalémgha kélip Perwerdigarning ehde sanduqining aldigha kélip, öre turup köydürme qurbanliqlarni qilip, teshekkür qurbanliqlirini ötküzüp, hemme xizmetkarlirigha

ziyapet qilib berdi. **16** Shuningdin keyin ikki pahishe ayal padishahning qeshigha kelip uning aldida turdi. **17** Birinchi ayal: — I ghoham! Men we bu xotun bir oyde olturimiz; u men bilen oyde turghinida bir balini tughdum. **18** Men balini tughup uch kundin keyin u xotunmu bir bala tughdi. Biz ikkiylen u yerde olturduq; oyde bizdin bashqa hech yat adem yoq idi, yalghuz biz ikkiylen oyde iduq. **19** Shu kechide bu xotunning balisi oldi; chunki u balisini besip olturup qoyghanidi. **20** U yerim kechide qopup dedekliri uxlap qalghanda, yeminin oghlumni elip oz quchiqigha selip, ozining olgen oghlini mening quchiqimgha selip qoyuptu. **21** Etisi qopup balamni emitey desem mana oluk turidu. Lekin etigende qarizam, u men tughqan bala emes idi, dedi. **22** Ikkinchi ayal: — Yaq, undaq emes. Tirik qalghini mening oghlum, olgini sening oghlung, dedi. Lekin birinchi ayal: — Yaq, olgini sening oghlung, tirik qalghini mening oghlum, dedi. Ular shu halette padishahning aldida taliship turatti. **23** Padishah: — Biri: «Tirik qalghini mening oghlum, olgini sening oghlung» deydu. Emma yene biri: «Yaq, olgini sening oghlung, tirik qalghini mening oghlum» deydu, dedi. **24** Padishah: Manga bir qilich elip kelinglar, dedi. Ular qilichni padishahqa elip kelgende **25** padishah: Tirik balini otturidin kesip ikki parche qilib yerimini birige, yene bir yerimni ikkinchisige beringlar, dedi. **26** U waqitta tirik balining anisi oz balisigha ichini aghritip padishahqa: — Ah ghoham! Tirik balini uninggha bersile, hergiz uni olturmigeyle! — dep yalwurdi. Lekin ikkinchisi: — Uni ne meningki ne seningki qilmay, otturidin kesinglar, dedi. **27** Padishah jawaben: — Tirik balini uninggha beringlar, uni hech olturmenglar; chunki bu balining anisi shudur, dedi. **28** Pütkül Israil padishahning qilghan hokumi toghrisida anglidi we ular padishahtin qorqti, chunki ular Xudaning adil hokümlerni chiqirish danaligining uningda barliqini kordi.

4 Sulayman padishah pütkül Israilgha padishah boldi.

2 Uning chong emeldarliri munular: — Zadokning oghli Azariya kahin idi; **3** Shishaning oghulliri Elixoref we Axyah katiplar idi; Ahiludning oghli Yehoshafat diwanbegi idi; **4** Yehoyadaning oghli Binaya qoshunning bash serdari idi. Zadok bilen Abiyatar kahinlar idi; **5** Natanning oghli Azariya nazaret begi, Natanning yene bir oghli Zabud hem kahin we padishahning meslihetchisi idi. **6** Axishar ordining hojodari, Abdaning oghli Adoniram baj-alwan begi

idi. **7** Pütkül Israil zeminida Sulayman padishahning ozi uchun we ordidikiliri uchun yemek-ichmek teminleydighan, on ikki nazaretchi teyinlen'genidi; ularning herbiri yilda bir aydin yemek-ichmek teminleshke mes'ul idi. **8** Ularning ismi towende xatirilen'gen: Efraim taghliq rayonigha Ben-Xur; **9** Makaz, Shaalbim, Beyt-Shemesh we Elon-Beyt-Hanan'gha Ben-Deker; **10** Arubotqa Ben-Xesed; u yene Sokoh we Xefer degen barliq yurtqimu mes'ul idi; **11** yene Nafat-Dorgha Ben-Abinadab (u Sulaymanning qizi Tafatni xotunluqqa alghan); **12** Taanaq, Megiddo we Yizreelning towenki teripidiki Zaretanning yenida bolghan pütkül Beyt-Shan'gha, shundaqla Beyt-Shandin tartip Abel-Meholahghiche, Jokneamdin otkuche bolghan zeminlarga Ahiludning oghli Baana; **13** Ramot-Gileadqa Ben-Geber; u yene Gilead yurtigha jaylashqan, Manassehning oghli Yairgha tewe bolghan kentler we hem Bashandiki yurt Argob, jumlidin u yerdiki sepili, mis baldaqliq qowuqliri bolghan atmish chong shehergimu mes'ul idi. **14** Mahanaimga Iddoning oghli Ahinadab; **15** Naftaligha Aximaaz (u Sulaymanning qizi Basimatni xotunluqqa alghanidi). **16** Ashir we Alotqa Hushayning oghli Baanah; **17** Issakargha Paruahning oghli Yehoshafat; **18** Binyamin zeminigha Elaning oghli Shimey; **19** Gilead zeminigha (eslide Amoriylarning padishahi Sihon we Bashanning padishahi Ogning zemini idi) Urining oghli Geber. U shu yurtqa birdinbir nazaretchi idi. **20** Yehuda bilen Israilning ademliri dengiz sahilidiki qumdek nurgun idi. Ular yep-ichip, xushalliq qilatti. **21** We Sulayman bolsa [Efrat] deryasidin tartip Filistiyerning zeminigha we Misirning chegralirighiche bolghan hemme padishahliqlarning ustide seltenet qilatti. Ular ulpan kelturup Sulaymanning putun omride uning xizmitide bolatti. **22** Sulaymanning ordisigha ketidighan kunluk teminat uchun ottuz kor tasqighan aq un, atmish kor qara un, **23** on bordighan uy, yaylaqtin kelturulgen yigirme uy, yuz qoy ketetti; buningdin bashqa bughilar, jerenler, kiyikler we bordighan toxular lazim idi. **24** Chunki u Tifsahdin tartip Gazaghiche, [Efrat] deryasining bu teripidiki hemme yurtlarning ustide, yeni [Efrat] deryasining bu teripidiki barliq padishahlarning ustide hokum suretti; uning tot etrapini tinch idi. **25** Sulaymanning pütkül kunliride Dandin tartip Beer-Shébaghiche Yehuda bilen Israil ademlirining herbiri oz uzum teli we oz enjur derixining tegide aman-esen olturatti.

26 Sulaymanning jeng harwilirining atliri üçhün töt ming atxanisi, on ikki ming chewendizi bar idi. 27 Mezkur nazaretilarning herbiri özige békitilgen ayda Sulayman padishahqa we uning dastixinigha kelgenlarning hemmisining yémek-ichmeklirini kémeymey teminleytti. 28 Xelq bolsa herbiri özige békitilgen norma boyiche at-qéchirlar üçhün arpa bilen samanlarni [nazaretilicher bar] yerge élip kéletti. 29 Xuda Sulayman'gha déngiz sahilidiki qumdek danaliq, intayin mol pem-paraset ata qilip, uning qelbini keng qilip zor yorutti. 30 Shuning bilen Sulaymanning danaliqi barliq sherqtikilarning danaliqidin we Misirdiki barliq danaliqtin ashti. 31 Chünki u barliq ademlerdin, jümlidin ezrahliq Étan bilen Maxolning oghulliri Héman, Kalkol we Darda dégenlerdin dana idi; we uning shöhriti etrapidiki hemme eller arisida yéyildi. 32 U éytqan pendesihet üç ming idi; uning shéir-küyliri bir ming besh idi. 33 U Liwandiki kédir derixidin tartip tamda ösidighan lépekgülgiche derek-giyahlarning hemmisini bayan qilip xatiriligenidi; u yene mal we haywanlar, qushlar, hasharet-ömiligüchiler we béliqlar toghrisida bayan qilip xatiriligenidi. 34 Sulaymanning danaliqini anglighili kishiler barliq ellerdin kéletti, shundaqla uning danaliqi toghruluq xewer tapqan yer yüzidiki hemme padishahlardin kishiler kelmekte idi.

5 Turning padishahi Hiram Sulaymanni atisining ornigha padishah bolushqa mesih qilin'ghan dep anglap, öz xizmetkarlirini uning qéshigha ewetti; chünki Hiram Dawutni izchil söygüchi idi. 2 Sulayman Hiramgha adem ewitip mundaq uchurni yetküzdü: — 3 «Özüng bilisenki, atam Dawutning düshmenlirini Perwerdigar uning puti astigha qoyghuche, u etrapida her terepte jeng qilghanliqi tüpeylidin Perwerdigar Xudasning namigha bir ibadetxana yasiyalmidi. 4 Emdi hazir Perwerdigar Xudayim manga hemme tereptin aram berdi; héchbir düshminim yoq, héchbir bala-qaza yoq. 5 Mana, Perwerdigarning atam Dawutqa: «Men séning ornunggha öz textingge olturghuzghan oghlung bolsa, u méning namingha bir ibadetxana yasaydu» dep éytqinidek, men Perwerdigar Xudayimning namigha bir ibadetxana yasay dep niyet qildim; 6 emdi men üçhün [adamliringge] Liwandin kédir derexlirini késinglar, dep yarliq chüshürgin; méning xizmetkarlirim séning xizmetkarliringgha hemdemde bolidu. Séning békitkining boyiche

xizmetkarliringgha bérilidighan ish heqqini sanga töleymen; chünki özüngge ayanki, derek késishte arimizda héchkim Zidondikilerdek usta emes». 7 Hiram Sulaymanning sözini anglighanda intayin xushal bolup: — Bügün bu ulugh xelq üstige höküm sürüşke Dawutqa shundaq dana bir oghul bergen Perwerdigargha teshekkür étylsun! — dédi. 8 Hiram Sulayman'gha adem ewitip: — Sen manga qoyghan telepliringni anglap qobul qildim. Men séning kédir yaghichi we archa yaghichi toghruluq arzu qilghanliringning hemmisini ada qilimen; 9 Méning xizmetkarlirim shularni Liwandin déngizgha apiridu; men ularni sal qilip baghlap, déngiz bilen sen manga békitken yerge yetküzimen, andin shu yerde ularni yeshküzimen. Shuning bilen sen ularni tapshuruwélip, élip kétsen. Buning hésabigha sen teleplirim boyiche ordidikilirim üçhün yémek-ichmek teminligeysen, — dédi. 10 Shundaq qilip, Hiram Sulayman'gha barliq telipi boyiche kédir yaghachliri we archa yaghachlirini berdi. 11 Sulayman Hiramgha ordidikilirining yémek-ichmikige yigirme ming kor bughday we yigirme bat sap zeytun méyini ewetip berdi. Her yili Sulayman Hiramgha shundaq béretti. 12 Perwerdigar Sulayman'gha wede qilghandek uninggha danaliq bergenidi. Hiram bilen Sulaymanning arisida inaliq bolup, ikkisi ehde tüzüshti. 13 Sulayman padishah pütün Israildin hashargha ishlemchilerni békitti, ularning sani ottuz ming idi. 14 U bularni nöwet bilen her ayda on mingdin Liwan'gha ewetetti; shundaq qilip, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay öyide turdi. Adoniram hasharchilaning üstide turatti. 15 Sulaymanning yetmish ming hammili, taghlarda ishleydighan seksen ming tashchisi bar idi. 16 Uningdin bashqa Sulaymanning menseparlaridin ish üstige qoyulghan üç ming üç yüz ish béshi bar idi; ular ishlemchilerni bashquratti. 17 Padishah yarliq chüshürüshi bilen ular ibadetxanining ulini sélishqa yonulghan, chong we qimmatlik tashlarni késip keltürdi. 18 We Sulaymanning tamchiliri bilen Hiramning tamchiliri we Geballiqlar qoshulup tashlarni oyup, öyni yasash üçhün yaghach hem tashlarni teyyarlap qoydi.

6 Israillar Misirdin chiqqandin keyinki töt yüz seksininchi yili, Sulaymanning Israilling üstidiki seltenitining tötinchi yilining ikkinchi éyida, yeni Zif éyida u Perwerdigarning öyni yasashqa bashlidi. 2 Sulayman padishah Perwerdigargha yasighan

ibadetxanining uzunluqi atmish gez, kengliki yigirme gez we égzilki ottuz gez idi. **3** Ibadetxanidiki «muqeddes jay»ning aldidiki aywanning uzunluqi ibadetxanining kengliki bilan barawer bolup, yigirme gez idi. Ibadetxanining aldidiki aywanning kengliki on gez idi. **4** U ibadetxanigha rojeklik dérizepenjirilerni ornatti. **5** Ibadetxana témigha, yeni muqeddes jay we «kalamxana»ning témigha yandash [üch qewetlik] bir imaretni saldi we uning ichige hujrilarini yasidi. **6** [Tashqiriqi imaretning] töwenki qewitining kengliki besh gez, ottura qewitining kengliki alte gez, üçinchi qewitining kengliki yette gez idi. Chünki ibadetxanining tashqi témida limlarni ornatqan töshükler bolmasliqi üçhün u tamgha tekche chiqirilghanidi. **7** Ibadetxana pütünley teyyar qilip élip kélín'gen tashlardin bina qilin'ghanidi. Shundaq qilghanda, uni yasighan waqitta ne bolqa ne palta ne bashqa tömür eswablarning awazi u yerde héch anglanmaytti. **8** Töwenki qewetning hujrilirining kirish ishiki ibadetxanining ong teripide idi; bir aylanma pelempey ottura qewetke andin ottura qewettin üçinchi qewetke chiqatti. **9** Shundaq qilip [Sulayman] ibadetxanini yasap pütürdi. Ibadetxanining üstige xar-limlarni békitip, uni kédír taxtaylar bilen qaplidi. **10** U ibadetxanigha yandash imaretning qewetlirining égzilikini besh gezdin qildi. Shu imaretning qewetliri ibadetxanigha kédír limliri arqiliq tutushuqluq idi. **11** Perwerdigarning sözi Sulayman'gha kélip mundaq déyildiki: — **12** «Sen Manga yasawatqan bu ibadetxanigha kelsek, eger sen belgilimilirimde méngip, hökümlirimge riaye qilip, barliq emlirimni tutup ularda mangsang, Men atang Dawutqa sen toghruluq éytqan sözümgé emel qilimen; **13** Men Israillarning arisida makan qilip öz xelqim Israilni esla tashlimaymen». **14** Sulayman ibadetxanini yasap pütürdi. **15** Ibadetxanining tamlirining ich teripini u kédír taxtayliri bilen yasap, ibadetxanining tégidin tartip torusning limlirighiche yaghach bilen qaplidi; we archa taxtayliri bilen ibadetxanigha pol yatquzdi. **16** U ibadetxanining arqa témidin yigirme gez ölchep ara tam yasap, ichkiriki xanini hasil qildi; u tégidin tartip torus limlirighiche kédír taxtayliri bilen qaplidi. Bu eng ichkiriki xana bolup, yeni «kalamxana», «eng muqeddes jay» idi. **17** Uning aldidiki öy, yeni muqeddes xanining uzunluqi qiriq gez idi. **18** Ibadetxanining ichki tamlirigha qapaq we chéchékning nusxiliri neqish qilin'ghanidi. Ibadetxana

pütünley kédír taxtaylar bilen qaplan'ghanidi. Héch tash körünmeytti. **19** Perwerdigarning ehde sanduqini u yerde qoyush üçhün, u ibadetxanining ichkiridiki kalamxanini yasidi. **20** Kalamxanining uzunluqi yigirme gez, toghrisi yigirme gez, égzilki yigirme gez idi; u uni sap altundin qaplidi, shundaqla uning aldidiki kédír yaghachliq qurban'gahnimu shundaq qaplidi. **21** Sulayman ibadetxanining ichini sap altun bilen qaplidi; u ichki kalamxanining aldini altun zenjirler bilen tosidi; kalamxanini altun bilen qaplidi. **22** Shu teriqide u pütkül ibadetxanini, yeni pütkül ibadetxanining ichini altun bilen toluq qaplighanidi. Kalamxanigha teulluq bolghan qurban'gahnimu pütünley altun bilen qaplighanidi. **23** Kalamxanigha u zeytun yaghichidin ikki kérubning sheklini yasidi. Herbirining égzilki on gez idi. **24** Bir kérubning bir qanitining uzunluqi besh gez we yene bir qanitining uzunluqi hem besh gez bolup, bir qanitining uchidin yene bir qanitining uchighiche on gez idi. **25** Ikkinchi kérubning ikki qaniti qoshulup on gez idi. Ikki kérubning chong-kichiklikli we shekli oxshash idi. **26** Bir kérubning égzilki on gez bolup, ikkinchi kérubningkimu hem shundaq idi. **27** U kérublarni ichkiriki xanida qoydi. Kérublarning qanatliri yéyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamgha tégip, ikkinchisining qaniti udulidiki tamgha tégip turatti; ikkisining ichidiki qanatliri xanining otturisida bir-birige tégiship turatti. **28** U kérublarni altun bilen qaplidi. **29** U ibadetxanining tamlirining pütkül ich chörsini, yeni ichkiriki xanining we hem tashqiriqi xanining chörsini kérub bilen xorma derexlirining shekilliri we chéchék nusxiliri bilen neqish qildi. **30** Ibadetxanining polini, yeni ichkiriki xanining hem tashqiriqi xaniningkini altun bilen qaplidi. **31** Kalamxanining kirish éghizigha u zeytun yaghichidin étilgen qosh ishiklerni yasidi. Ishiklerning késhekliri we béshi öyning toghrisining beshtin bir qismi idi. **32** Bu qosh ishikler zeytun yaghichidin étilgenidi; u ishiklerning üstige kérublar, xorma derexliri we chéchék nusxiliri neqish qilinip zinnetlen'genidi; u ishiklerni, jümlidin kérub bilen xorma derexlirining neqishlirini altun bilen qaplidi. **33** Ibadetxanining tashqi xanisining ishikining késheklirini zeytun yaghichidin yasidi; ular öyning toghrisining töttin bir qismi idi; **34** qosh qanatliq ishik bolsa archa yaghichidin yasaldi. Bir qaniti yéyilip qatlinatti, ikkinchi qanitimu yéyilip qatlinatti. **35** U ularning üstige kérublar,

xorma derexliri we chéчек nusxilirini neqish qildi; andin ularning üstige, jümlidin neqishler üstige altun qaplidi. 36 Ichkiriki hoylining témini bolsa u üç qewet yonulghan tash bilen bir qewet kédír yaghichidin yasidi. 37 [Sulaymanning seltenitining] tötinchi yilining Zif éyida Perwerdigarning ibadetxanisining uli sélinidi. 38 We on birinchi yilining Bul éyida, yeni sekkizinchi ayda ibadetxanining héchyéri qaldurulmay, layihe boyiche pütünley tamam boldi. Shundaq qilip uning öyni yasishigha yette yil ketti.

7 Sulayman öz ordisini bolsa, on üç yilda yasap püttürdi. 2 U yasighan bu «Liwan ormini sariyi»ning uzunluqini yüz gez, kenglikini ellik gez we égzlikini ottuz gez qildi. Kédír yaghichi tüwrükidin töt qatar we tüwrüklerning üstige kédír limliri qoyulghanidi. 3 Tüwrüklerning üstidiki lim kötürüp turghan ögzisimu kédír yaghichidin idi. Limlar jemi y qiri q besh bolup her qatarda on beshtin idi. 4 Uning üç qewet dérizisi bar idi, üç qewettiki dériziler bir-birige udulmu'udul idi. 5 Barliq ishikler we késheklar töt chasiliq qilin'ghandi; ishikler üç közneklilik bolup, ishikler bir-birige udulmu'udul idi. 6 U uzunluqini ellik gez, toghrisini ottuz gez qilip, tüwrüklük bir dehliz yasidi; uning aldida yene bir dehliz bar idi, we uning aldida yene tüwrüklük aywan bar idi. 7 Andin kéyin u soraq soraydighan texti üçün «Soraq dehlizi» dep atalghan yene bir dehlizni yasidi. U dehlizning tégidin tartip torusning limlirighiche kédír yaghichi bilen qaplan'ghanidi. 8 [Sulayman] özi olturidighan saray, yeni dehlizning arqa hoylisigha jaylashaqa sarayning layihisi [«soraq» öyi]ningkige oxshash idi. Sulayman öz emrige alghan Pirewning qizi üçün shu dehlizge oxshash bir sarayni yasatti. 9 Bu imaretlerning hemmisi ichkiriki tamliridin tartip chong hoylining tamlirighiche, ulidin tartip ögzining pewazighiche qimmet tashlardin, yeni ölchem boyiche oyulup andin ich-téshi here bilen késilgen tashlardin yasalghanidi. 10 Ulliri bolsa chong we qimmet tashlardin, uzunluqi on gez we sekkiz gez bolghan tashlardin qilin'ghanidi. 11 Ullarning üstige yene békitilgen ölchem boyiche oyulghan qimmet ésil tashlar we kédír limliri qoyulghanidi. 12 Chong hoylining chörisidiki tam üç qewet oyulghan tash we bir qewet yonulghan kédír limliridin yasalghanidi. Perwerdigarning ibadetxanisining ichkiriki hoylisining témi we yene ordidiki dehlizining témimu shundaq yasalghanidi. 13 Sulayman padishah

adem ewetip Hiramni turdin keltürdi. 14 U kishi Naftali qebilisidin bolghan bir tul xotunning oghli bolup, atisi turluq bir misker idi. Hiram miskerschilikte türlük ishlarni qilishqa tolimu usta, pem-parasetlik we bilimlik idi. U Sulayman padishahning qéshigha kélip, uning hemme ishini qildi. 15 U özi ikki tüwrükni mistin yasidi. Herbir tüwrükning égzlikli on sekkiz gez bolup, aylanmisi on ikki gez idi. 16 Bu tüwrüklerning üstige qoyush üçün mistin ikki tajni quyup yasap, uning üstige qoydi. Bir tajning égzlikli besh gez, ikkinchi tajning égzlikimu besh gez idi. 17 Tüwrüklerning töpisdiki tajlar torlarga oxshash zinnelinip, zenjirler we torlan'ghan halqilar bilen toquqluq idi. Bir tajning shundaq yette qatar tor halqiliri bar idi, ikkinchi tajningmu hem shundaq yette qur tor halqiliri bar idi. 18 U yene anarlarni, yeni tüwrüklerning üstidiki herbir tajni yépip turidighan tor halqilarning üstige ikki qatar anarni yasidi. U birinchi we ikkinchi tajghimu oxshashla shundaq qildi. 19 Aywandiki tüwrüklerning üstidiki tajliri niluper shekillik bolup, égzlikli töt gezdin idi. 20 Ikki tüwrükning tajliridiki tor halqilirigha yéqin tompiyip chiqqan jayning üstide qewetmu-qewet chöridigen ikki yüz anar nusxisi bar idi. Ikkinchi tajning chörisimu oxshash idi. 21 U tüwrüklerni ibadetxanining aldidiki aywan'gha tiklidi. Ong teripige birni tiklep namini «Yaqin», sol teripige birni tiklep, namini «Boaz» atidi. 22 Tüwrüklerning üsti niluper sheklide yasalghanidi. Buning bilen tüwrüklerning ishliri pütkenidi. 23 U mistin «déngiz» dep atalghan yoghan das yasidi. Uning bir girwikidin yene bir girwikigiche on gez kéletti. Uning aylamisi ottuz gez idi. 24 Dasning girwiki asti chöridep qapaq nusxiliri bilen zinnetlen'genidi. Bular dasning chörisining herbir gézige undin, ikki qatar qoyulghan idi. Ular das bilen bir waqitta quyup chiqirilghanidi. 25 Das on ikki buqa shekli üstide turghuzulghanidi. Bularning üchi shimal terepke, üchi gherb terepke, üchi jenub terepke, üchi sherq terepke yüzlen'genidi. «déngiz» bularning üstide idi; ularning arqisi ich teripide idi. 26 Dasning qélinliqi aliqanning kenglikidek bolup, uning girwiki piyalining girwikidek, shekli échilghan niluperdek idi. Uninggha ikki ming bat su sighatti. 27 Uningdin bashqa u mistin on teglikni yasidi. Herbir teglikning uzunluqi töt gez, kenglikli töt gez bolup, égzlikli üç gez idi. 28 Bu teglikler shundaq yasalghanidiki, ularning [resimlik] taxtiliri bar idi; taxtiliri ramkilar

ichige ornitilganidi. **29** Ramkilarning otturisidiki resim taxtaylirida we ramkilarning özidimu shirlar, buqilar we kërublarning sûretlik zinnetliri bar idi; shirlar we buqilarning asti we üsti zenjirsiman gül chembirek sheklide zinnetlen'genidi. **30** Herbir teglikning mis oqliri bilen töt chaqi bar idi; teglikning dasni kôtürüp turidighan töt burjikide jazisi bar idi; das astidiki putlirining her teripide torlan'ghan quyma gül shaxliri ornitilganidi. **31** Her teglikning ichide chongqurluqi bir gez kélidighan «kichik teglik» bolup, aghzi dügilek idi; kichik teglikning uzunluqi bir yérim gez idi; aghzining etrapida neqishler bar idi; ularning ramkiliri dügilek emes, belki töt chasiliq idi. **32** Töt chaqi resimlik taxtayliri astida bolup, ularning oqliri teglikke békitilgenidi. Herbir chaqning égziligi bir yérim gez idi. **33** Chaqlarning qurulmisi jeng harwilirining chaqliridek idi. Ularining qazanliri, qasqanliri, chétiqliri we oqlirining hemmisi mistin quyulghanidi. **34** Herbir teglikning töt burjikide birdin töt tutquchi bar idi; ular tegliktin chiqip turatti we ular teglik bilen teng quyulghan. **35** Herbir teglikning töpisi égziligi yérim gez kélidighan bir yumilajaza bar idi. Herbir teglikning töpisi tirek we resimlik taxtaylar bar idi. Ular teglik bilen teng quyulghan. **36** U mushu tirek we resim taxtayliridiki bosh orunlarga kërüb, shir we xorma derexlirining nusxilirini we chörisige torlan'ghan gül shaxlirini neqish qildi. **37** Shu teriqide u mushu on teglikni yasap boldi. Hemmisi bir nusxida quyulup, oxshash chongluqta we shekilde idi. **38** U mistin on das yasighan bolup, herbir dasqa qiriq bat su sighthati; herbir dasning toghrisi töt gez idi. On teglikning herbirining töpisi birdin das bar idi. **39** U besh dasni ibadetxanining ong yénida we beshni ibadetxanining sol yénida qoydi; mis déngizni ibadetxanining ong teripige, yeni sherqiy jenub teripige qoydi. **40** Hiram shulargha teelluq das, kürek we qacha-quchilarnimu yasap teyyar qildi. Shundaq qilip Hiram Sulayman padishah üçün Perwerdigarning öyining barliq quruluş xizmitini pütüküzdü: — **41** ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apqursiman ikki bash we bu ikki bashni yépip turidighan ikki torni yasitip püttürdi, **42** shu ikki tor üstige qaychilashturulghan töt yüz anarni yasatti. Bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki; apqursiman ikki bashni yépip turatti. **43** U on das tegliki we das teglikige qoyulidighan on «yuyush dési»ni, **44** «mis déngiz» we uning astidiki on ikki mis

buqini yasatquzdi, **45** qazanlarni, küreklarni we qacha-quchilarnimu teyyar qildi. Hiram Perwerdigarning öyi üçün Sulayman padishahning emri bilen yasighan bu hemme nersiler parqiraydighan mistin idi. **46** Padishah ularni Iordan tüzlenglikide, Sukkot bilen Zaretanning otturisida, [shu yerdiki] séghizlayda qélip yasap, quydurup chiqti. **47** Bu nersiler shunche köp bolghachqa, Sulayman ularning éghirliqini ölçimidi. Shuning bilen misning éghirliqi melum bolmide. **48** Sulayman yene Perwerdigarning öyi ichidiki barliq eswablarni yasatti: — yeni altun xushbuygahni, «teqdim nan» qoyulidighan altun shireni, **49** Kalamxana aldida turidighan sap altun chiraghdanlarni (beshni ong yénida, beshni sol yénida) yasatti; we shularning gülsiman zinnetlirini, chiraghlirini, chiragh qisquchlirini altundin yasatti; **50** das-piyalilirini, pichaqlirini, qachilirini, texpilirini we küldanlarning hemmisini sap altundin yasatti; u ichkiriki xanining, yeni eng muqeddes jayning qatlinidighan, qosh qanatliq ishiklarning girelirini we öydiki muqeddes jayning [ishiklirining] girelirini altundin yasatti. **51** Sulayman padishah Perwerdigarning öyi üçün qilduridighan hemme quruluşlar tamam bolghanda, u atisi Dawut [Xudagha] atighan nersilerni (yeni kümüş, altun we türlük bashqa buyumlarni) ekeltürüp Perwerdigarning öyining xezinilirige qoydurdi.

8 Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut shehiri»din, yeni Ziondin yökkep kélish üçün Israil aqsqaqallirini, qebile beglirini we Israil jemetlirining beglirini Yérusalémgha öz yénigha yighilishqa chaqirdi. **2** Buning üçün Israilning hemme ademliri Étanim éyida, yeni yettinchi aydiki békitilgen héytta Sulayman padishahning qéshigha yighildi. **3** Israilning hemme aqsqaqalliri yétip kelgende Lawiylar ehde sanduqini kôtürüp [mangdi]. **4** Ular Perwerdigarning ehde sanduqini, jamaet chédiri bilen uning ichidiki barliq muqeddes buyumlarni kôtürüp élip chiqti. Kahinlar bilen Lawiylar mushularni élip chiqti. **5** Sulayman padishah we uning aldigha yighilghan barliq Israil jamaiti ehde sanduqining aldida méngip, köplikidin sanini élip bolmaydighan san-sanaqsiz qoy bilen kalilarni qurbanliq qilishatti. **6** Kahinlar Perwerdigarning ehde sanduqini öz jayigha, ibadetxanining ichki «kalamxana»sigha, yeni eng muqeddes jaygha élip kirip, kërublarning qanatlirining astigha qoydi. **7**

Chünki kërublarning yéyilip turghan qaniti ehde sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi bilen uni kötürüp turidighan baldaqlarni yéyip turatti. **8** Bu baldaqlar nahayiti uzun bolghachqa, kalamxanining aldidiki muqeddes jayda turup, ehde sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini körgili bolatti, biraq öyning sirtida ularni körgili bolmaytti; bu baldaqlar taki bügün'ge qeder shu yerde turmaqta. **9** Ehde sanduqining ichide Musa peyghember Horeb téghida turghanda ichige salghan ikki tash taxtidin bashqa héchnerse yoq idi (Israilar Misir zéminidin chiqqandin kéyin Perwerdigar ular bilen horebde ehde tüzgenidi). **10** We shundaq boldiki, kahinlar muqeddes jaydin chiqishighila, bir bulut Perwerdigarning ibadetxanisini qapliwaldi. **11** Kahinlar bulut tüpeylidin öz wezipilirini öteshke öre turalmaytti; chünki Perwerdigarning julasi Perwerdigarning öyini toldurghanidi. **12** Bu peyette Sulayman: — Perwerdigar tum qaranghuluq ichide turimen, dep éytqanidi; **13** lékin, [i Perwerdigar], men derweqe Séning üçün bir heywetlik makan bolsun dep, Sen menggü turidighan bir öyni yasidim, dédi. **14** Andin padishah burulup barliq Israil jamaitige bext tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti. **15** U mundaq dédi: — «Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! U Öz aghzi bilen atam Dawutqa wede qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge ashurdi. U Dawutqa yene: — **16** «Men Öz xelqim Israilni Misir zéminidin élip chiqqan künden buyan namim üçün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi qebililirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim; biraq xelqim bolghan Israilgha hökümrانliq qilsun dep Dawutni tallidim» dégenidi. **17** Emdi atam Dawutning Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bir öy sélish arzu-niyiti bar idi. **18** Biraq Perwerdigar atam Dawutqa: «Könglüngde Méning namimgha bir öy yasashqa qilghan niyiting yaxshidur; **19** emma shu öyni sen yasimaysen, belki séning pushtungdin bolidighan oghlung, u Méning namimgha atap shu öyni salidu», dégenidi. **20** Mana emdi Perwerdigar Öz sözige emel qildi. Men Perwerdigar wede qilghinidek, atamning ornini bésip, Israilning textige olturdum; Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bu öyni saldım. **21** Öyde ehde sanduqi üçün bir jayni rastlidim; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning ata-bowilirimizni Misir zéminidin élip chiqqanda, ular bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur». **22**

Andin Sulayman Israilning barliq jamaitige yüzlinip, Perwerdigarning qurban'gahining aldida turup, qollirini asman'gha qaritip kötürüp **23** mundaq dua qildi: — «I Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne yuqiriqi asmanda ne töwenki yerde sendek Xuda yoqtur; aldingda pütün qelbi bilen mangidighan qulliring üçün ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsetkúchisen. **24** Chünki Sen Öz qulung atam Dawutqa bergen wedide turdung; Sen Öz aghzing bilen éytqan sözüngge mana bügünkidek Öz qulung bilen emel qilding. **25** Emdi hazir, i Israilning Xudasi Perwerdigar, Öz qulung atam Dawutqa: — «Eger séning ewladliring öz yollirigha segek bolup sen Méning aldimda mangghandek mangidighan bolsa, sanga ewladingdin Israilning textide olturidighan bir zat kem bolmaydu» dep bergen wedengde turghaysen. **26** Emdi hazir, i Israilning Xudasi, Sen qulung Dawutqa éytqan sözliring emelge ashurulghay, dep ötünimen! **27** Lékin Xuda Özi rastla yer yüzide makan qilamdu? Mana, asmanlar bilen asmanlarning asmini séni sighduralmighan yerde, men yasighan bu öy qandaqmu Séning makanining bolalisun?! **28** Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning duasi bilen iltijasigha qulaq sélip, qulungning bügün Sanga kötürgen nidasi we tilikini anglighaysen; **29** shuning bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge, yeni Sen: «Méning namim u yerde ayan bolsun» dep éytqan jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning u jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghaysen. **30** qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua qilghan chaghda, ularning iltijisigha qulaq sélip, Öz makaning qilghan asmanlardin turup anglighaysen, anglighiningda ularni kechürgeysen. **31** Eger birsı öz qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-yalghanliqini békitish üçün qesem ichküzülse, bu qesem bu öydiki qurban'gahingning aldigha kelse, **32** Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip öz bendiliring otturısında höküm chiqarghaysen; gunahi bar ademni gunahqa tartip, öz yolini öz béshigha yandurup, gunahsiz ademni aqlap, öz adilliqigha qarap uninggha heqqini bergeysen. **33** Öz xelqing Israil Séning aldingda gunah qilghini üçün düshmendin yéngilse, Sanga qaytip bu öyde turup, namingni étirap qilip, Sanga dua bilen iltija qilsa, **34** Sen asmanda anglap, Öz xelqing Israilning gunahini kechürüp, ularni Sen ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'gha qayturup kelgeysen. **35** Ular Sanga gunah

qilgini üçün asman étilip yamghur yagmaydighan qiliwétilgen bolsa, lékin ular bu jaygha qarap Sanga dua qilip namingni étirap qilip, Séning ularni qiyinchiliqqa salghining tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, **36** Sen asmanda turup qulaq sélip, qulliringning we xelqing Israilning gunahini kechürgeysen; chünki Sen ulargha méngish kérek bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz xelqingge miras qilip bergen zémanning üstige yamghur yaghdurisen! **37** Eger zéminda acharchiliq ya waba bolsa, ya ziraetler Dan almisa ya hal chüshse ya uni chéketkiler yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa, ya dühmenler ularning zémindiki sheherlirining qowuqlirigha hujum qilip qorshiwalsa, ya herqandaq apet ya késellik bolsa, **38** Séning xelqing bolghan Israildiki herqandaq kishi öz könglidiki wabani bilip, ulardin herqaysi kishi qollirini bu öyge sunup, herqandaq dua yaki iltija qilghan bolsa, **39** emdi Sen turuwatqan makaning asmanda turup anglap, kechürüm qilghaysen; Sen herbir ademning qelbini bilgechke, amal qilip özining yollirini özige yandurghaysen (chünki Senla, yalghuz Senla hemme insan balilirining qelblirini bilgüchidursen); **40** shundaq qilip, ular Sen ata-bowilirimizgha teqdim qilghan zéminda olturup ömrining hemme künliride sendin qorqidighan bolidu. **41** Öz xelqing Israildin bolmighan, Séning ulugh naming tüpeylidin yiraq-yiraqlardin kelgen musapir bolsa **42** (chünki ular Séning ulugh naming, qudretlik qolung we sozghan biliking toghrisida angliylaydu), — undaq birsi kélip bu öy terepke qarap dua qilsa, **43** Sen turuwatqan makaning bolghan asmanlarda uninggha qulaq sélip, u musapir Sanga nida qilip tiliginining hemmisige muwapiq qilghaysen; shuning bilen yer yüzidiki barliq eller namingni tonup yétip, Öz xelqing Israildek Sendin qorqidighan bolup, men yasighan bu öyning Séning naming bilen atalghinini bilidu. **44** Eger Séning xelqing Séning tapshuruqung bilen dühmini bilen jeng qilishqa chiqqanda, Sen tallighan bu sheherge, shundaqla men naminggha atap yasighan bu öy terepke qarap Sen Perwerdigargha dua qilsa, **45** Sen asmanlarda turup ularning duasi bilen iltijasigha qulaq sélip, ularni nusretke érishtürgeysen. **46** Eger ular sanga gunah sadir qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan héchkishi yoqtur) Sen ulargha ghezeplinip, ularni dühmenlirining qoligha tapshurghan bolsang, bular ularni yiraq-yéqin'gha, özlirining zémingha sürgün

qilip élip barghan bolsa, **47** lékin ular sürgün qilin'ghan yurtta es-hoshini tépip towa qilip, özi sürgün bolghan yurtta Sanga: — Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip Sendin yüz örtüp kettuq, dep yélinsa, **48** — eger ularni sürgün qilghan dühmenlirining zéminda pütün qelbi we pütün jénidin Séning teripingge yénip, Sen ularning ata-bowilirigha teqdim qilghan zémín'gha, Sen tallighan sheher terepke we men naminggha atap yasighan bu öy terepke yüzini qilip, Sanga qarap dua qilsa, **49** Sen turuwatqan makaning bolghan asmanlarda turup ularning duasi we iltijasini anglap ular üçün höküm chiqirip, **50** Öz xelqingning Sanga sadir qilghan gunahini, Sanga ötküzgen hemme itaetsizliklerini kechürüm qilghaysen we ularni sürgün qilghanlarning aldida ulargha rehim tapquzghaysenki, shular ulargha rehim qilsun **51** (chünki ular Özüng Misirdin, yeni tömür tawlash péchidin chiqarghan Öz xelqing we Öz mirasingdur); **52** Séning közliring Öz qulungning iltijasigha we Öz xelqingning iltijasigha ochuq bolghay, ular her ishta sanga nida qilip tiliginide ulargha qulaq salghaysen; **53** chünki Sen ata-bowilirimizni Misirdin chiqarghiningda Öz qulung Musa arqiliq éytqiningdek, Sen xelqingni Özüngge xas mirasing bolsun dep, yer yüzidiki hemme eller arisidin ularni ayrim élip talliding, i Reb Perwerdigar!». **54** Sulayman Perwerdigargha shu barliq dua we iltijalirini qilip bolghanda, qollirini asman'gha qarap kötürüp Perwerdigarning qurban'gahining aldida tizlinip turghan yerdin qopup, **55** öre turup Israilning barliq jamaitige yuqiri awazda bext tilep mundaq dédi: — **56** «Uning barliq wede qilgini boyiche Öz xelqi Israilgha aram bergen Perwerdigar mubarektur! U Öz quli Musaning wasitisi bilen qilghan hemme méhribane wedilerning héchbiri yerde qalmidi! **57** Perwerdigar Xudayimiz ata-bowilirimiz bilen bolghandek biz bilen bille bolghay; U ne bizdin waz kechmisun ne bizni tashlimisun; **58** buning bilen U qelbimizni Uning yollirida méngishqa, Özi ata-bowilirimizgha buyrughan emrler, belgilimiler we hökümlerni tutushqa Özige mayil qilghay; **59** méning Perwerdigarning aldida iltija qilghan bu sözlirim kéche-kündüz Perwerdigar Xudayimizning yénida tursun; shuning bilen Öz qulung üçün toghra höküm qilip, xelqing Israil üçün toghra höküm qilip, her kündiki derdige yetkeysen; **60** shuning bilen yer yüzidiki hemme eller Perwerdigar Özi Xudadur, Uningdin bashqisi héchqaysisi yoqtur dep bilgey, **61**

shundaqla b \ddot{u} g \ddot{u} n qilghininglarga oxshash Uning belgilimiliride m \acute{e} ngishqa we emrlirini tutushqa qelbinglar Perwerdigar Xudayimizga mukemmel bolghay!». 62 We padishah p \ddot{u} t \ddot{u} n Israil bilen bille Perwerdigarning aldida qurbanliqlarni qildi. 63 Sulayman Perwerdigargha inaqliq qurbanliqi s \ddot{u} pitide yigirme ikki ming kala we bir y \ddot{u} z yigirme ming qoy qurbanliq qildi. Padishah bilen barliq Israillar shundaq qilib Perwerdigarning \ddot{u} yini uninggha b \acute{e} ghishlidi. 64 Shu k \ddot{u} ni padishah Perwerdigarning \ddot{u} yining aldidiki hoylisining otturisini ayrip muq \acute{e} ddes qilib, u yerde k \ddot{u} y \ddot{u} rme qurbanliqlar, ashliq hediyliri we inaqliq qurbanliqilirining yaghlirini sundi; ch \ddot{u} nk \ddot{u} i Perwerdigarning aldida turghan mis qurban'gah k \ddot{u} y \ddot{u} rme qurbanliqlar, ashliq hediyliri we inaqliq qurbanliqilirining yaghlirini qobul qilishqa kichik keldi. 65 Shuning bilen u waq \acute{u} tta Sulayman we uning bilen bolghan p \ddot{u} t \ddot{u} n Israil, yeni Xamat rayonigha kirish \acute{e} ghizidin tartip Misir \acute{e} qinighiche hemme yerlerdin kelgen zor bir jamaet Perwerdigar Xudayimizning aldida yette k \ddot{u} n we yene yette k \ddot{u} n, jemi on t \ddot{u} t k \ddot{u} n'gichilik h \acute{e} y \acute{t} \ddot{u} tk \ddot{u} zdi. 66 Sekkizinchi k \ddot{u} nide u xelqni qayturdi; ular padishahning bextini tilidi; andin ular Perwerdigarning \ddot{O} z quli Dawutqa we xelqi Israilgha qilghan yaxshililiri \ddot{u} ch \ddot{u} n qelbide shad-xuram bolup \ddot{u} z \ddot{u} y-ch \acute{e} dirlirige qaytip ketti.

9 Sulayman Perwerdigarning \ddot{u} y \acute{u} i, padishah ordisi we shundaqla qurushni arzu qilghan bashqa quruluslarni k \ddot{u} nglidikidek p \ddot{u} tk \ddot{u} z \ddot{u} p bolghanda, 2 Perwerdigar Sulayman'gha Gib \acute{e} onda k \ddot{u} r \ddot{u} n'gendek emdi ikkinchi q \acute{e} tim uninggha k \ddot{u} r \ddot{u} ndi. 3 Perwerdigar uninggha mundaq d \acute{e} di: — «Sen M \acute{e} ning aldimda qilghan dua we iltijayingni anglidim; M \acute{e} ning namim uningda ebedgiche ayan qilinishi \ddot{u} ch \ddot{u} n, sen yasighan bu \ddot{u} y \acute{u} i \ddot{O} z \ddot{u} mge muq \acute{e} ddes qildim. M \acute{e} ning k \ddot{u} z \ddot{u} lim we k \ddot{u} ngl \ddot{u} m shu yerde hemishe bolidu. 4 Sen bolsang, atang Dawutning aldimda mangghinidek, senmu sanga buyrughinimning hemmisige muwapiq emel qilish \ddot{u} ch \ddot{u} n, belgilimilirim we h \ddot{u} k \ddot{u} mlirimni tutup, pak k \ddot{u} ng \ddot{u} l we durusluq bilen aldimda mangsang, 5 Men emdi atang Dawutqa: «Israilning textide sanga ewladingdin olturushqa bir zat kem bolmaydu» dep wede qilghinimdek, Men padishahliq textingni Israilning \ddot{u} stide ebedgiche mehkem qilimen. 6 L \acute{e} kin \ddot{u} z \ddot{u} ng ya oghulliring Manga egishishtin waz k \acute{e} chip Men aldinglarda qoyghan emlirim bilen belgilimilirimni tutmay,

belki bashqa ilahlarning qulluqigha kirip ulargha sejde qilsanglar, 7 shu chaghda Men Israilni ulargha teqdim qilghan z \acute{e} minidin \ddot{u} z \ddot{u} p chiqirimen; we \ddot{O} z namimni k \ddot{u} r \ddot{u} sitishke \ddot{O} z \ddot{u} mge muq \acute{e} ddes qilghan bu \ddot{u} y \acute{u} i nezirimdin tashlaymen we Israil hemme xelqler arisida s \ddot{u} z-ch \ddot{u} chek we tapa-tenining oby \acute{e} kti bolidu; 8 Bu \ddot{u} y gerche hazir k \ddot{u} r \ddot{u} sem k \ddot{u} r \ddot{u} simu, shu zamanda uningdin \ddot{u} tkenlarning hemmisi zor heyran q \acute{e} liship \ddot{u} shqirtip: «Perwerdigar bu z \acute{e} min'gha we bu \ddot{u} yge n \acute{e} mishqa shundaq qildi?» dep soraydu. 9 Kishiler: — Ch \ddot{u} nk \ddot{u} i [z \acute{e} mindiki xelqler] \ddot{u} z ata-bowilirini Misir z \acute{e} minidin chiqarghan Perwerdigar Xudasini tashlap, \ddot{u} z \ddot{u} lrini bashqa ilahlargha baghlap, ulargha sejde qilib qulluqida bolghanliqi \ddot{u} ch \ddot{u} n, Perwerdigar bu p \ddot{u} tk \ddot{u} l k \ddot{u} lpetni ularning b \acute{e} shigha ch \ddot{u} sh \ddot{u} r \ddot{u} ptu, dep jawab b \acute{e} ridu. 10 Shundaq boldiki, yigirme yil \ddot{u} tp \ddot{u} , Sulayman u ikki \ddot{u} y \acute{u} i, yeni Perwerdigarning \ddot{u} y \acute{u} i bilen padishah \ddot{u} y \acute{u} i yasap bolghandin k \acute{e} y \acute{u} n, 11 Turning padishahi Hiram Sulayman'gha barliq telepliri boyiche k \acute{e} d \acute{u} r derexliri, archa derexliri we altun teminligini \ddot{u} ch \ddot{u} n Sulayman padishah uninggha Galiliye \ddot{u} lkisidin yigirme sheherni berdi. 12 Hiram Sulayman uninggha bergen sheherlerni k \ddot{u} r \ddot{u} shke Turdin chiqip keldi; l \acute{e} kin ular uninggha h \acute{e} ch yaqmidi. 13 U: — Hey buradirim, sen mushu manga bergining zadi qandaq sheherler?! — d \acute{e} di. U ularni «Kabulning yurti» dep atidi, we ular b \ddot{u} g \ddot{u} nk \ddot{u} i k \ddot{u} n'giche shundaq atilidu. 14 Hiram bolsa padishahqa bir y \ddot{u} z yigirme talant altun ewetkenidi. 15 Sulayman padishah Perwerdigarning \ddot{u} y \acute{u} i, \ddot{u} z \ddot{u} y \acute{u} i, Milloni, Y \acute{e} rusal \acute{e} mning s \acute{e} pilini, Hazorni, Megiddoni we Gezer sheherlirini yasash \ddot{u} ch \ddot{u} n hashargha tutqan ishlig \ddot{u} chilerning ishliri mundaq: — 16 (Misirning padishahi Pirewn chiqip Gezerge hujum qilib \acute{e} lip, uni otta k \ddot{u} y \ddot{u} r \ddot{u} p, sheherde turuwatqan Qanaaniylarni qirip, sheherni toy sowghisi s \ddot{u} pitide Sulaymanning xotuni bolghan \ddot{u} z qizigha bergenidi) 17 Sulayman Gezer bilen t \ddot{u} wenki Beyt-Horonni bina qildi; 18 u Baalat bilen \ddot{u} z z \acute{e} minidiki ch \ddot{u} lge jaylashqan Tadmornimu y \acute{e} ngidin yasidi, 19 shundaqla \ddot{u} zige xas hemme ambar sheherlirini, «jeng harwisi sheherliri»ni, «atliqlar sheherliri»ni we Y \acute{e} rusal \acute{e} m \ddot{u} nda, Liwanda we \ddot{u} zi soraydighan barliq z \acute{e} minida xalighinini bina qildi. 20 Israillardin bolmighan Amoriylar, Hittiylar, Perizziylar, Hiwiylar we Yebusiylardin [Israil] z \acute{e} minida q \acute{e} lip qalghanlarning hemmisini bolsa, 21 Sulayman bularni, yeni Israillar p \ddot{u} t \ddot{u} nley yoqitalmighan ellerning qalduq ewladlirini qulluq

hashargha tutti. Ular bugünkü kün'giche shundaq bolup keldi. **22** Lékin Sulayman Israillardin héchkimni qul qilmay, belki ularni leshker, xizmetkar, hökümdar-emeldar, harwa bilen atliqlarning serdarliri qildi. **23** Bulardin Sulaymanning ishlirini bashquridighan, yeni ishligüchilerning üstige qoyulghan chong nazaretchiler besh yüz ellik idi. **24** Pirewnning qizi Dawutning shehiridin köchüp Sulayman uning üçün yasighan öyde olturghinida, u Millo qel'esini yasidi. **25** Sulayman Perwerdigargha yasighan qurban'gahda yilda üç qétim köydürme qurbanliqlar bilen inaqliq qurbanliqlirini sunatti we Perwerdigarning aldidiki [xushbuygahta] xushbuy yaqatti. Shu teriqide u ibadetxanining ishlirini pütküzdü. **26** Sulayman padishah Ézion-Geberde bir türküm kémilerni yasidi. U yer bolsa Édom zéminida, Qizil déngiz boyidiki Élatning yénida idi. **27** Hiram öz xizmetkarliri, yeni déngizchiliqni obdan bilidighan nechche kémichilerni Sulaymanning xizmetkarlirigha qoshulup kémilerde ishleshke ewetti. **28** Ular Ofirgha bérip, u yerdin töt yüz yigirme talant altunni élip kélip, Sulayman padishahqa apardi.

10 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning Perwerdigarning nami bilen baghlinishliq bolghan dangq-shöhritini anglap, uni qiyin chigish-soallar bilen sinighili keldi. **2** U xushbuy buyumlar, intayin tola altun we yaqut-göherler artilghan tögilerni élip, chong debdebe bilen Yérusalémgha keldi. Sulaymanning qéshigha kelgende öz könglige pükken hemme ish toghruluq uning bilen sözleshti. **3** Sulayman uning hemme sorighanlirigha jawab berdi. Héchnéme padishahqa qarangghu emes idi, belki hemmisi de uninggha jawab berdi. **4** Shébaning ayal padishahi Sulaymanning danaliqigha, yasighan ordasaraygha, **5** dastixandiki taamlargha, emeldarlarning qatar-qatar olturushlirigha, xizmetkarlirining qatar-qatar turushlirigha, ularning kiygen kiyimlirige, uning saqiylirigha we uning Perwerdigarning öyide atap sun'ghan köydürme qurbanliqlirigha qarap, üni ichige chüshüp ketti. **6** U padishahqa: — Men öz yurtumda silining ishliri we danaliqliri toghrisida anglighan xewer rast iken; **7** Emma men kélip öz közlimir bilen körmigüche bu sözlerge ishenmigenidim; we mana, men yériminimu anglimighan ikenmen; silining danaliqliri bilen beriket-bayashatliqliri men anglighan xewerdin ziyade iken. **8** Silining ademliri némidégen bextlik-he! Hemishe silining aldilirida

turup danaliqlirini anglaydighan bu xizmetkarlar neqeder bextliktur! **9** Silidin söyün'gen, silini Israilning textige olturghuzghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! Perwerdigar Israilgha menggülik baghlighan muhebbiti üçün, U silini toghra höküm we adalet sürgili padishah qildi, dédi. **10** U padishahqa bir yüz yigirme talant altun, intayin köp xushbuy buyumlar we yaqut-göherlerni sowgha qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar uningdin kéyin héch körün'gen emes **11** (Hiramning Ofirdin altun epkélidighan kémilirimu Ofirdin yene intayin zor miqdardiki sendel yaghichi we yaqut-göherlerni élip keldi. **12** Padishah sendel yaghichidin Perwerdigarning öyi üçün we padishahning ordisi üçün pelempey-salasanlar yasatti hem neghmenawachilar üçün chiltarlar we sazlar shuningdin yasatti. Shu waqittin kéyin shundaq zor miqdardiki ésil sendel yaghichi bu waqitqiche héch keltürülmidi ya körülüp baqmidi). **13** Sulayman padishah Shébaning ayal padishahigha öz shahane saxawitidin bergendin bashqa, ayal padishahning köngli tartqan hemmini — néme sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarliri bilen yolgha chiqip öz yurtigha qaytip ketti. **14** Sulayman'gha her yili keltürülgen altunning özi alte yüz atmish alte talant idi. **15** Bu kirimdin bashqa, tijaretchilerdin, oqetchilerning sodisidin, barliq Erebiye padishahliridin we öz zéminidiki emeldarlardin hem altun keltürüldi. **16** Sulayman padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we her sipargha alte yüz shekel altun ketti; **17** shundaqla üç yüz qalqanni yapilaqlan'ghan altundin yasidi; herbir qalqanni yasashqa üç mina altun ishilitildi; padishah ularni «Liwan ormini sariyi»gha ésip qoydi. **18** Padishah pil chishliridin chong bir textni yasap, uni tawlan'ghan altun bilen qaplatti. **19** Textning alte qewetlik pelempeyi bar idi. Textning bash yölenchüki yumilaq bolup, orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi, herbir tayan'ghuchning yénida birdin öre turghan shirning heykili bar idi. **20** Alte qewetlik pelempeyning üstide, ong we sol teripide öre turghan on ikki shirning heykili bolup, herbir basquchning ong-sol teripide birdin bar idi; bashqa héchqandaq elde uninggha oxshash yasalghini yoq idi. **21** Sulayman padishahning barliq jam-piyaliliri altundin yasalghan; «Liwan ormini sariyi»diki barliq qacha-

quchilar tawlan'ghan altundin yasalgan; ularning héchqaysisi kúmishtin yasalmighan; Sulaymanning kúnlorida kúmiş héchnémige erzimeytti. **22** Chünki padishahqa qarashliq déngizda yüridighan, Hiramning kémilirige qoshulup «Tarshish kéme» etritimu bar idi; «Tarshish kéme etriti» üç yilda bir qétim kélip altun-kúmiş, pil chishliri, maymunlar we tozlarni ekéletti. **23** Sulayman padishah yer yüzidiki barliq padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. **24** Xuda Sulaymanning könglige salghan danaliqni anglash üçün yer yüzidikiler hemmisi uning bilen didarlishish arzusi bilen kéletti. **25** Kelgenlarning hemmisi öz sowghitini élip kéletti; yeni kúmiş qacha-quchilar, altun qacha-quchilar, kiyim-kéчекler, dubulgha-sawutlar, tétitqular, atlar we qéchirlarni élip kéletti. Ular her yili belgilik miqdarda shundaq qilatti. **26** We Sulayman jeng harwiliri we atliq eskerlerni yighdi; uning bir ming töt yüz jeng harwisi, on ikki ming atliq eskiri bar idi; u ularni «jeng harwisi sheherliri»ge we özi turuwatqan Yérusalémgha orunlashturdi. **27** Padishah Yérusalémda kúmişni tashtek köp, kédir derexlirini jenubiy tüzlengliktiki üjme derexlirige oxshash nurghun qildi. **28** Sulayman alghan atlar Misirdin we Kuwedini idi; padishahning tijaretchiliri ularni Kuwedini békitilgen bahada alatti. **29** Misirdin élip kelgen bir jeng harwisining bahasi alte yüz kúmiş tengge, her at bolsa yüz ellik tengge idi; we ular yene Hittiyarlarning padishahliri hem Suriye padishahliri üçünmu oxshash bahada élip chiqti.

11 Lékin Sulayman padishahning köngli Pirewning qizidin bashqa köp chetellik ayallargha, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Édomiy, Zidoni, Hittiy ayallirigha chüshkenidi. **2** Perwerdigar eslide mushu eller toghruluq Israillargha: «Ularning qizlirini izdep barmanglar, we ularni silerningkilerge kirgüzmenglar; chünki ular köngülliringerlarni choqum öz mebudlirigha azduridu» dep agahlandurghan. Biraq Sulaymanning köngli del shulargha baghlendi. **3** Uning yette yüz ayali, yeni xanishi we üç yüz kéniziki bar idi; ayalliri uning könglini azdurup buriwetkenidi. **4** Shundaq boldiki, Sulayman yashan'ghanda, uning ayalliri uning könglini bashqa ilahlargha azdurup buruwetti; shuning üçün uning köngli atisi Dawutningkidek Perwerdigar Xudasigha mutleq sadıq bolmıdı. **5** Shunga Sulayman Zidoniylarning mebudı Ashtarotni, Ammoniylarning yirginchlik mebudı Milkomni izdidi; **6** Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning

neziride rezillik qildi; u atisi Dawut Perwerdigargha egeshkendek izchilliq bilen egeshmidi. **7** Andin Sulayman Yérusalém aldiki édirliqta Moabiylarning yirginchlik mebudı Kémosh hem Ammoniylarning yirginchlik mebudı Milkom üçün bir «yuqiri jay»ni yasıdı; **8** shuningdek özining mebudlirigha xushbuy yaqidighan we qurbanliq qilidighan herbir yat ellik ayali üçünmu u shundaq qildi; **9** Shunga Perwerdigar Sulaymandin renjidi; gerche U uninggha ikki qétim körün'gen bolsimu, shundaqla uninggha del mushu ish toghruluq, yeni bashqa ilahlarni izdimeslikini tapilighan bolsimu, uning köngli Israilning Xudasi Perwerdigardin aynip ketti; u Perwerdigarning tapilighinigha emel qilmidi. **11** Shuning üçün Perwerdigar Sulayman'gha mundaq dédi: — «Sen shundaq qiliwérip, Méning sanga buyrugghan ehdem bilen belgilirimni tutmighining üçün, Men jezmen padishahliqni sendin yirtiwétip xizmetkaringgha bérimen. **12** Lékin atang Dawutning wejidin séning öz künliringde Men shundaq qilmaymen, belki oghlungning qolidin uni yirtiwétimen. **13** Lékin pütün padishahliqni uningdin yirtiwetmeymen, belki qulum Dawutning wejidin we Özüm tallighan Yérusalém üçün oghlunggha bir qebilini qaldurup qoyimen». **14** Emma Perwerdigar Sulayman'gha bir düşmen, yeni Édomluq Hadadni qozghıdı, u kishi Édomning padishahining neslidin idi. **15** Eslide Dawut Édom bilen [jeng qilghan] waqıtta, qoshunning serdari Yoab Édomning hemme erlirini yoqatqanıdı (chünki Édomdiki hemme erlerni yoqatquche, Yoab bilen barliq Israillar u yerde alte ay turghanıdı); u öltürülgenlerni kömgili chiqqanda **17** Hadad atisining birnecheche Édomiy xizmetchiliri bilen Misirgha qéchip ketkenidi. Hadad u chaghda kichik bala idi. **18** Ular Midiyan zéminidin chiqip Paran'gha keldi. Ular Parandin birnecheche ademni élip özlirige qoshup Misirgha, yeni Misirning padishahi Pirewning qéshigha keldi. Pirewn uninggha bir öy teqsim qilip, ozuq-tülükmu teminlidi hemde bir parche yernimu uninggha teqdim qildi. **19** Hadad Pirewning neziride köp iltipat tapqan bolup, u öz xotunining singlisini, yeni Tahpenes xanishning singlisini uninggha xotun qilip berdi. **20** Tahpenesning singlisi uninggha bir oghul, Génubatni tughup berdi. Tahpenes Pirewning ordisida uni özi chong qildi. Andin Génubat Pirewning ailisi, yeni Pirewning oghulliri arisida turdi. **21** Hadad Misirda: «Dawut ata-bowilirining

arisida uxlap qaldi» we «Qoshunning serdari Yoabmu öldi» dep anglighanda Pirewn'ge: — Méning öz yurtumgha bérishimgha ijazet qilghayla, dédi. 22 Pirewn uninggha: — Séning öz yurtumgha baray déginging néme déginging, méning qéshimda sanga néme kemlik qilidu? — dédi. U jawaben: — Hécherse kem emes, emma némila bolmisun méni ketkili qoyghayla, dédi. 23 Xuda Sulayman'gha yene bir dühminini qozghidi; u bolsa ghojis, yeni Zobahning padishahi Hadad'ézerning yénidin qéchip ketken Éliadaning oghli Rezon idi. 24 Dawut [Zobahliqlarni] qetl qilghanda Rezon ulardin bir top ademni özige toplan ularning serdari boldi. Andin kéyin bular Demeshqge bérup u yerde turup, Demeshq üstidin höküm sürdi. 25 Shuning bilen Hadad Israilgha awarichilik tughdurghandin bashqa, Rezon Sulaymanning barliq künliride Israilning dühmini idi; u Israilni öch köretti, özi Suriye üstide padishah idi. 26 Sulaymanning Yeroboam dégen bir xizmetkari bar idi. U Zeredahdin kelgen Efraimiy Nibatning oghli bolup, anisi Zeruah isimlik bir tul ayal idi. Yeroboammu padishahqa qarshi chiqti. 27 Uning padishahqa qarshi chiqishtiki sewebi mundaq idi: Sulayman Millo qel'esini yasighanda, atisi Dawutning shehiridiki sépilning bir bösükini yasawatatti; 28 Yeroboam qawul qeyser yigit idi; Sulayman yigitning ishchan we chaqqan ikenlikini körüp, uni Yüsüpning jemetige buyrulghan ishning üstige qoydi. 29 Shu künliride Yeroboam Yérusalémdin chiqiwatqanda, uni izdewatqan Shilohluq Axiyah peyghember uni yolda uchratti. Axiyah yipyéngi bir tonni kiywalghanidi. Ikkisi dalada yalghuz qalghanda 30 Axiyah üstidiki tonni qoligha élip, uni yirtip on ikki parche qilip 31 Yeroboamgha mundaq dédi: — «Özüngge on parchini alghin; chünki Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, padishahliqni Sulaymanning qolidin yirtiwétip on qebilini sanga bérimen. 32 Biraq Qulum Dawutning wejidin we Yérusalém, yeni Israilning hemme qebililiridin tallighan sheher üçün bir qebile uninggha qalidu. 33 — Chünki ular Méni tashlap Zidoniylarning ayal mebudi Ashtarotqa, Moabiylarning mebudi Kémoshqa we Ammoniylarning mebudi Milkomgha sejde qilip, uning atisi Dawutning qilin'ghinidek qilmay, Méning belgilimilirim bilen hökümlirimge emel qilmay, nezirimde durus bolghanni qilmidi, Méning yollirimda mangmidi; 34 lékin pütkül padishahliqni uning qolidin

tartiwalmaymen; chünki Men tallighan, Öz emrlirim we belgilimilirimni tutqan qulum Dawutni dep, uning ömrining barliq künliride uni höküm sürgüchi qilip qaldurimen. 35 Emma padishahliqni uning oghlining qolidin tartip élip, sanga bérimen, yeni on qebilini bérimen. 36 Lékin Méning namimning shu yerde bolushigha Özüm tallighan sheher Yérusalémde, Méning aldında qulum Dawut üçün hemishe yoruq bir chiragh bolsun dep, uning oghligha bir qebilini bérey. 37 Men séni tallap, séni barliq xalighan yerler üstide höküm sürgüzimen, sen Israilgha padishah bolisen. 38 We shundaq boliduki, eger sen hemme buyrughanlirimni anglap, Méning yollirimda méngip, nezirimde durus bolghanni qilip, qulum Dawut qilghandek Méning belgilirim bilen emlirimni tutsang, emdi Men sen bilen bille bolimen we Dawutqa bir jemet tikliginimdek, sangimu mustehkem bir jemet tikleymen we Israilni sanga teqdim qilimen. 39 Dawutning neslini shu ishlar tüpeylidin xarlap pes qilimen, lékin menggülük emes»». 40 Shuning üçün Sulayman Yeroboamni öltürüşke purset izdeytti. Lékin Yeroboam qéchip Misirning padishahi Shishakning qéshigha bard; Sulayman ölgüche u Misirda turdi. 41 Sulaymanning bashqa ishliri, uning hemme qilghan emelliri we uning danaligi bolsa «Sulaymanning Emelliri» dégen kitabqa pütülgen emesmidi? 42 Sulaymanning Yérusalémde Israilning üstide höküm sürgen waqti qiriq yil boldi. 43 Sulayman ata-bowilirining arisida uxliidi we atisi Dawutning shehiride depne qilindi. Andin oghli Rehoboam ornida padishah boldi.

12 Rehoboam Sheqemge bard; chünki pütkül Israil uni padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. 2 Nibatning oghli Yeroboam shu ishni anglighanda, shundaq boldiki, u téxi Misirda idi (chünki Yeroboam Sulayman padishahtin qéchip Misirda turuwatatti). 3 Emdi ular adem ewetip uni chaqirtip keldi. Shuning bilen Yeroboam we pütkül Israil jamaiti kélip Rehoboamgha söz qilip: 4 — Silining atiliri boynimizgha salghan boyunturuqini éghir qildi. Sili emdi atilirining bizge qoyghan qattiq telepliri bilen éghir boyunturuqini yénikitip bersile, silining xizmetliride bolimiz, déyishti. 5 U ulargha: — Hazirche qaytip üç künden kéyin andin qéshimgha yene kélinglar, dédi. Shuning bilen xelq tarilip ketti. 6 Rehoboam padishah öz atisi Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan moysipitlardin

meslihet sorap: — Bu xelqqa bérédighan jawabim toghrisida néme meslihet körsitisiler? — dédi. **7** Ular uninggha: — Eger sili raziliq bilen бүгүн bu xelqning xizmitide bolimen désile, (we derweqe ularning xizmitide bolsila) ulargha yaxshi sözler bilen jawab qilsila, ular silining barliq künliride xizmetliride bolidu, dédi. **8** Lékin u moysipitlarning körsetken meslihetini qayrip qoyup, özi bilen chong bolghan, aldida xizmitide boluwatqan yashlardin meslihet sorap **9** ulargha: — Manga «Silining atiliri bizge salghan boyunturuqni yénikletkeyla» dep tiligen bu xelqqa jawab bérishimiz toghruluq qandaq meslihet bérísiler? — dédi. **10** Uning bilen chong bolghan bu yashlar uninggha: — «Silining atiliri boyunturuqimizni éghir qildi, emdi sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan bu xelqqa söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim atamning bélidin tomraqtur. **11** Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa, men silerge «chayanliq qamchilar» bilen tenbih bérimen», dégeyla, — dédi. **12** Rehoboam padishah ulargha: «Üch kündin kéyin andin qéshimgha yene kélinglar» déginidek, Yeroboam we barliq xelq üçinchi küni uning qéshigha keldi. **13** Padishah moysipitlarning uninggha bergen meslihetini tashlap, xelqqa qattiqliq bilen jawab berdi. **14** U yashlarning mesliheti boyiche ulargha: — Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanliq qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérimen, dédi. **15** Shuning bilen padishah xelqning sözini anglimidi. Bu ish Perwerdigar teripidin bolghan; chünki buning bilen Perwerdigarning Shilohluq Axiyahning wasiticide Nibatning oghli Yeroboamgha éytqan sözi emelge ashurulidighan boldi. **16** Pütkül Israil padishahning ularning sözige qulaq salmighinini körgende xelq padishahqa jawab béríp: — Dawuttin bizge néme nésiwe bar? Yessening oghlida bizning héch mirasimiz yoqtur! Öz öy-chédirlirlinglarga qaytinglar, i Israil! I Dawut, sen öz jemetinggila ige bol, — dédi. Shuning bilen Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip kétishti. **17** Emma Yehuda sheherliride olturghan Israillargha bolsa, Yeroboam ularning üstige höküm sürdi. **18** Rehoboam padishah baj-alwan bégi Adoramni Israillargha ewetti, lékin pütkül Israil uni chalma-

késeq qilip öltürdi. U chaghda Rehoboam padishah aldipap, özining jeng harwisigha chiqip, Yérusalémgha tikiwetti. **19** Shu teriqide Israil Dawutning jemetidin yüz örüp, бүгүн'ge qeder uninggha qarshi chiqip keldi. **20** Israilning hemmisi Yeroboamning yéni kelgenlikini anglighanda, adem ewetip uni xelqning jamaitige chaqirdi. Ular uni pütkül Israilning üstige resmий padishah qildi. Yehuda qebilisidin bashqa héchkim Dawutning jemetige egeshmide. **21** Rehoboam Yérusalémgha qaytip kélip, Israilning jemeti bilen jeng qilip, padishahliqni Sulaymanning oghli bolghan özige qayturup ekilish üçün Yehudaning pütkül jemetidin we Binyamin qebilisidin bir yüz seksen ming xillan'ghan jenggiwar eskerni toplidi. **22** Lékin Xudaning sözi Xudaning adimi Shémayagha kélip: — **23** «Yehudaning padishahi, Sulaymanning oghli Rehoboamgha, pütün Yehuda bilen Binyaminning jemetige we xelqning qalghanlirigha söz qilip: — **24** «Perwerdigar mundaq deydu: — Hujumgha chiqmanglar, qérindashliringlar Israillar bilen jeng qilmanglar; herbiringlar öz öyünglarga qaytip kétinglar; chünki bu ish Mendindur», dégin» — déyildi. Ular Perwerdigarning sözige qulaq saldi. Perwerdigarning sözi boyiche ular öylirige qaytip ketti. **25** Yeroboam bolsa Efraim taghliqidiki Sheqem shehirini yasap shu yerde turdi; kéyin u yerdin chiqip Penuelni yasidi. **26** Rehoboam könglide öz-özige: — Emdi padishahliq Dawutning jemetige yénishi mumkin. **27** Eger bu xelq Perwerdigarning öyide qurbanliq qilishqa Yérusalémgha chiqsa, bu xelqning qelbi öz ghojis, yeni Yehuda padishahi Rehoboamgha yene mayil bolidu, andin ular méni öltürüp yene Yehuda padishahi Rehoboamning teripige yanarmikin, dédi. **28** Padishah meslihet sorap, altundin ikki mozay heykilini yasitip xelqqa: — Yérusalémgha chiqish silerge éghir kélidu. I Israil, mana silerni Misir zéminidin chiqarghan ilahlar! — dédi. **29** Birini u Beyt-Elde, yene birini Danda turghuzup qoydi. **30** Bu ish gunahqa seweb boldi, chünki xelq mozaylirining birining aldida bash urghili hetta Dan'ghiche baratti. **31** U hem «égiz jaylar»da [ibadet] öylirini yasidi we hem Lawiydin bolmighan ademlerni kahin qilip teyinlep qoydi. **32** Yeroboam yene sekkizinchi ayning on beshinchi künini xuddi Yehudaning zéminidiki héytke oxshash bir héyt qilip békitti. U özi qurban'gah üstige qurbanliq qilghili chiqti. Shundaq qilip u Beyt-Elde özi etküzgen

mozay mebudlirige qurbanliq ötküzdi. U yene Beyt-Elde saldurgan shu «égiz jaylar» üçhün kahinlarni teyinli. **33** U Beyt-Elde yasighan qurban'gah üstige sekkizinchi ayning on beshinchi küni (bu ay-künni u öz meyliche tallighanidi) qurbanliqlarni sunushqa chiqti; shu teriqide u Israilargha bir héyt yaratti; u özi qurban'gah üstige qurbanliqlarni sundi we xushbuy yaqti.

13 We mana, Perwerdigarning buyruqi bilen Xudaning bir adimi Yehudadin chiqip Beyt-Elge keldi; shu peyitte Yeroboam xushbuy yéqishqa qurban'gahning yénida turatti; **2** shu adem qurban'gahgha qarap Perwerdigarning emri bilen chaqirip: — I qurban'gah, i qurban'gah! Perwerdigar mundaq deydu: — Mana Dawutning jemetide Yosiya isimlik bir oghul tugulidu. U bolsa séning üstüngde xushbuy yaqqan «yuqiri jaylar»diki kahinlarni soyup qurbanliq qilidu; shundaqa séning üstüngde adem söngekliri köydürülidu! — dédi. **3** U küni u bir bésharetlik alametni jakarlap: Perwerdigarning mushu sözini ispatlaydighan alamet shu boliduki: — Mana, qurban'gah yérilip, üstidiki küller tökülüp kétidu, — dédi. **4** We shundaq boldiki, Yeroboam padishah Xudaning adimining Beyt-Eldiki qurban'gahqa qarap jakarlighan sözini anglighanda, u qurban'gahta turup qolini sozup: — Uni tutunglar, dédi. Lékin uninggha qaritip sozghan qoli shuning bilen shu péti qurup ketti, uni özige yene yighalmidi. **5** Andin Xudaning adimi Perwerdigarning sözi bilen éytqan möjizilik alamet yüz bérip, qurban'gah hem yérilip üstidiki küller tökülüp ketti. **6** Padishah Xudaning adimidin: — Perwerdigar Xudayingdin méning heqqimde ötün'geysenki, qolumni eslige keltürgey, dep yalwurd. Xudaning adimi perwerdigarning iltipatini ötün'ginide, padishahning qoli yene özige yighilip eslige keltürüldi. **7** Padishah Xudaning adimige: — Méning bilen öyümge bérip özüngni qutlandurghin, men sanga in'am bérey, dédi. **8** Lékin Xudaning adimi padishahqa jawab bérip: — Sen manga ordangning yérimini bersengmu, séning bilen barmaymen yaki bu yerde nan yep su ichmeymen. **9** Chünki Perwerdigar Öz sözini yetküzüp manga buyrup: «Sen ne nan yéme ne su ichme, barghan yolung bilen qaytip kelme» dégen, dédi. **10** Shuning bilen u Beyt-Elge kelgen yol bilen emes, belki bashqa bir yol bilen qaytip ketti. **11** Lékin Beyt-Elde yashan'ghan bir peyghember turatti. Uning

oghulliri kélip Xudaning adimining u küni Beyt-Elde qilghan barliq emellirini uninggha dep berdi, shundaqa uning padishahqa qilghan sözlirininimu atisigha éytip berdi. **12** Atisi ulardin, u qaysi yol bilen ketti, dep soridi; chünki oghulliri Yehudadin kelgen Xudaning adimining qaysi yol bilen ketkinini körgenidi. **13** U oghullirigha: — Manga éshekni toqup béringlar, dep tapilidi. Ular uninggha éshekni toqup bergende u uninggha minip **14** Xudaning adimining keynidin qoghlap ketti. U uni bir dub derixining astida olturghan yéridin tépip uningdin: — Yehudadin kelgen Xudaning adimi senmu? — dep soridi. U: — Men shu, dep jawab berdi. **15** U uninggha: — Méning bilen öyümge bérip nan yégin, dédi. **16** U jawaben: — Men ne séning bilen qaytalmaymen, ne séningkige kirelmeymen; men ne bu yerde séning bilen nan yep su ichelmeymen; **17** chünki Perwerdigar öz sözi bilen manga tapilap: «U yerde nan yéme, su ichmigün; barghan yolung bilen qaytip kelmigün» dégen, dédi. **18** [Qéri peyghember] uninggha: — Men hem sendek bir peyghemberdurmen; we bir perishte Perwerdigarning sözini manga yetküzüp: — «Uninggha nan yégürüp, su ichküzgili özüng bilen öyümge yandurup kel» dédi, dep éytti. Lékin u shuni dep uninggha yalghan éytiwatatti. **19** Shuning bilen [Xudaning adimi] uning bilen yénip öyde nan yep su ichti. **20** Lékin ular dastixanda olturghinida, Perwerdigarning sözi uni yandurup ekelgen qéri peyghemberge keldi. **21** U Yehudadin kelgen Xudaning adimini chaqirip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen Perwerdigarning sözige itaetsizlik qilip, Perwerdigar Xudayingning buyrugan emrini tutmay, **22** belki yénip, U sanga: — Nan yéme, su ichme, dep men'i qilghan yerde nan yep su ichkining tüpeylidin, jesiting ata-bowiliringning qebreside kömülmeydu», dep tovlidi. **23** We shundaq boldiki, Xudaning adimi nan yep su ichip bolghanda, uninggha, yeni özi yandurup ekelgen peyghemberge éshekni toqup berdi. **24** U yolgha chiqti. Kétiwatqinida, yolda uninggha bir shir uchrup, uni öltürüwetti. Shuning bilen uning ölüki yolda tashlinip qaldi, éshiki bolsa uning yénida turatti; shirmu jesetning yénida turatti. **25** Mana birnechche adem ötüp kétiwétip, yolda tashlinip qalghan jeset bilen jesetning yénida turghan shirni kördi; ular qéri peyghember turghan sheherge kélip u yerde shu xewerni yetküzdi. **26** Uni yoldin yandurghan peyghember buni anglap: — U del Perwerdigarning sözige itaetsizlik qilghan Xudaning

adimidur. Shunga Perwerdigar uni shirgha tapshurdi; Perwerdigar uninggha qilghan sözi boyiche shir uni titma-titma qilip öltürdi, dédi. **27** U oghullirigha: — Manga éshেকni toqup béringlar, dédi; ular uni toqup berdi. **28** U yolda tashlaqlıq jeset bilen jesetning yénida turghan éshек we shirni taptı. Shir bolsa ne jesetni yémigenidi ne éshекnimu talimighanidi. **29** Peyghember Xudaning adimining jesitini élip éshেকে artıp yandı. Qéri peyghember uning üçün matem tutup uni depne qilghili sheherge kirdi. **30** U jesetni öz qebristanlıqıda qoydı. Ular uning üçün matem tutup: — Ah buradirim! — dep peryad kötürdi. **31** Uni depne qilghandin kéyin u öz oghullirigha: — Men ölgende méni Xudaning adimi depne qilin'ghan görge depne qilinglar; méning söngelirimni uning söngelirining yénida qoyunglar; **32** chünki u Perwerdigarning buyruqı bilen Beyt-Eldiki qurban'gahqa qarıghan we Samariyediki sheherlerning «yuqırı jay»liridiki [ibadet] öylirige qarıghan, uning jar qilghan sözi emelge ashurulmay qalmaydu, — dédi. **33** Lékin Yeroboam bu weqedin kéyinmu öz rezil yolıdın yanmay, belki «yuqırı jaylar»gha herxil xelqtin kahinlarnı teyinlıdı; kim xalısı, u shuni «muqeddes qilip» [kahinlıq mensipige] béghishlayttı; shuning bilen ular «yuqırı jaylar»da [qurbanlıq qilishqa] kahin bolattı. **34** Shu ish tüpeylidin Yeroboam jemetining hésabigha gunah bolup, ularning yer yüzidin üzüp élinip halak bolushigha seweb boldı.

14 U waqıtta Yeroboamning oghlı Abiyah késel bolup qaldı. **2** Yeroboam ayaligha: — Ornungdın qopup, héchkim séning Yeroboamning ayalı ikenlikingni tonumighudek qilip öz qiyapitingni özgertip, Shilohqa barghin. Mana manga: «Bu xelqning üstide padishah bolısın» dep éytqan Axiyah peyghember u yerde olturıdu. **3** Qolunggha on nan, birnecheche poshkal, bir quta heselni élip uning qéshigha barghin. U yigitimizning néme bolidighanlıqını sanga dep béridu, dédi. **4** Yeroboamning ayalı shundaq qilip, Shilohqa bérip Axiyahning öyige keldi. Axiyahning közliri qérilıqtin kor bolup körelmeytti. **5** Lékin Perwerdigar Axiyahqa: — Mana, Yeroboamning ayalı öz oghlı toghrisida sendin sorıghılı kélidu, chünki u késeldur. Uninggha mundaq-mundaq dégin; chünki u kelgende bashqa qiyapetke kiriwalghan bolıdu, dep éytqanıdı. **6** U ishiktin kirgende Axiyah ayagh tiwishini anglap mundaq dédi: — «Hey, Yeroboamning ayalı, kirgin; némishqa bashqa qiyapetke kiriwaldıg? Sanga bir

shum xewerni bérish manga buyruldı. **7** Bérip Yeroboamgha mundaq dégin: — «Israilning Xudası Perwerdigar mundaq deydu: — «Men séni xelqning arısıdın élip kötürüp, öz xelqim Israilgha hökümran qilip **8** Padishahlıqını Dawutning jemetidin yirtiwétip, sanga berdim; lékin sen Méning emrlirimni tutup, nezirimde peqet durus bolghannıla qilishta pütün qelbidin manga egeshken qulum Dawutqa oxshash bolmıdın, **9** Belki özüngdın ilgiri kelgenlerning hemmisidin artuq rezillik qilip, méning ghezipimni qozghap, Méni arqanggha tashlap, bérip özüngge gheyriy ilahlarnı, quyma mebudlarnı yasattıg. **10** Shuning üçün Men Yeroboamning jemetige bala chüshürüp, Yeroboamning Israildiki xandanidin hemme erkekni, hetta ajiz yaki méyip bolsimu hemmisini üzüp tashlaymen, ademler poq-tézeklerni süpürgendek Yeroboamning jemetidin qalghinını yoq bolghuche süpürimen. **11** Yeroboamdin bolghanlardın sheherde ölginini itlar yeydu; sehrada ölginini asmandiki qushlar yeydu. Chünki Perwerdigar shundaq söz qilghandur. **12** Emdi sen bolsang, qopup öz öyüngge barghin; ayıghing sheherge kirgen haman, bala ölidu. **13** Pütün Israil uning üçün matem tutup uni depne qilıdu. Chünki Yeroboamning jemetidin qebrige qoyulıdighan yalghuz shula bolıdu; chünki Yeroboamning jemetining arısıda Israilning Xudası Perwerdigarning aldıda peqet shuningda pezilet tépildi. **14** Emdi Perwerdigar Özige Yeroboamning jemetini üzüp tashlaydighan, Israilning üstige höküm sürıdighan bir padishahni tikleydu. Derheqiqet, u pat arıda bolıdu! **15** Perwerdigar Israilni urup, xuddı suda lingship qalghan qumushtek qilip qoyıdu, ata-bowilirigha teqdim qilghan bu yaxshi zémindın qomurup, ularni [Efrat] deryasınıng u teripige tarqıtıdu; chünki ular özige «Asherah butlar»ni yasap Perwerdigarning ghezipini qozıghıdı. **16** Yeroboamning sadır qilghan gunahliri tüpeylidin, uning Israilni gunah qıldurghını tüpeylidin, Xuda Israilni tashlap béridu!»». **17** Shuning bilen Yeroboamning ayalı qopup, yolgha chiqıp Tirzahqa qayıtp keldi. U öyining bosughısıdın atlıshigha bala öldi. **18** Ular uni depne qıldı. Perwerdigarning Öz qulı Axiyah peyghember arqılıq éytqan sözidek, pütün Israil uning üçün matem tutti. **19** Emdi Yeroboamning bashqa ishliri, yeni jengliri we qandaq seltenet qilghanlırı toghrisıda mana, «Israil padishahlırining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta

pütülgendur. 20 Yeroboamning seltenet qilghan waqti yigirme ikki yil bolup, u öz ata-bowilirining arisida uxliidi. Oghli Nadab uning ornida höküm sürdi. 21 We Sulaymanning oghli Rehoboam bolsa Yehudaning üstige höküm sürdi. Rehoboam padishah bolghanda qiriq bir yashqa kirgenidi; u Perwerdigarning Öz namini ayan qilish üçün, Israilning hemme qebililiri arisidin tallighan Yérusalém shehiride on yette yil höküm sürdi; uning anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy idi. 22 Yehudalar bolsa Perwerdigarning neziride yamanliq qildi; ular öz ata-bowiliri sadir qilghanliridin ziyade gunahlarni qilip, uning hesetlik ghezipini qozghighanidi. 23 Chünki ular «yuqiri jaylar»ni, «but tüwrük»lerni we hem herbir égiz dönglar üstide, herbir kök derexlerning astida «Asherah» butlarni yasidi. 24 We zéminda kespiy bechchiwazlarmu bar idi. Ular Perwerdigar eslide Israillarning aldidin heydep chiqarghan ellerning barliq yirginchlik haram ishlirini qilatti. 25 Rehoboam padishahning seltenitining beshinchi yilida shundaq boldiki, Misirning padishahi Shishak Yérusalémgha hujum qildi. 26 U Perwerdigarning öyidiki göher-bayliqlarni hem padishahning ordisidiki göher-bayliqlarni élip ketti; u hemmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun siparlarnimu élip ketti. 27 Ularning ornida Rehoboam padishah mistin birmunche sipar-qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish yolini saqlaydighan pasiban beglirining qoligha tapshurdi. 28 Shundaq qilip, padishah her qétim Perwerdigarning öyige kiridighan chaghda, pasibanlar u sipar-qalqanlarni kütürüp chiqatti, andin ularni yene pasibanxanigha ekirip qoyushatti. 29 Emma Rehoboamning bashqa ishliri we qilghinining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 30 Rehoboam bilen Yeroboam barliq künliride bir-biri bilen jeng qiliship turghanidi. 31 Rehoboam öz ata-bowilirining arisida uxliidi we «Dawutning shehiri»de depne qilindi. Uning anisining ismi Naamah bolup, bir Ammoniy idi. Rehoboamning oghli Abiyam atisining ornida padishah boldi.

15 Nibatning oghli Yeroboam padishahning seltenitining on sekkizinchi yilida Abiyam Yehudaning üstige padishah bolup 2 Yérusalémda üç yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Maakah bolup, Abishalomning qizi idi. 3 Abiyamning qelbi bowisi Dawutning könglidek Xudasi Perwerdigargha

pütünley béghishlan'ghan emes idi, belki atisi Rehoboamning uningdin ilgiri qilghan barliq gunahlirida mangatti. 4 Shundaqtimu Dawutning sewebidin Xudasi Perwerdigar Yérusalémda uninggha [yoruq] bir chiraggni qaldurush üçün, Dawutning ewladini uningdin keyinmu tiklep turghuzdi we Yérusalémni qoghdidi. 5 Chünki Dawut Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, Hittiy Uriyagha qilghanliridin bashqa ömrining hemme künliride Perwerdigar uninggha emr qilghanliridin chiqmide. 6 Emdi [Abiyamning] pütün ömrude Rehoboam bilen Yeroboam bir-biri bilen jeng qiliship turdi. 7 Abiyamning bashqa ishliri we qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? Abiyam bilen Yeroboam bir-biri bilen jeng qiliship turatti. 8 Abiyam öz ata-bowilirining arisida uxliidi; ular uni «Dawutning shehiri»de depne qildi. Andin oghli Asa ornida padishah boldi. 9 Israilning padishahi Yeroboam seltenitining yigirminch yilida Asa Yehudaning üstige padishah bolup 10 Yérusalémda qiriq bir yil seltenet qildi. Uning chong anisining ismi Maaqah bolup, Abishalomning qizi idi. 11 Asa atisi Dawut qilghandek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi. 12 U kespiy bechchiwazlarni zémindin heydep, ata-bowiliri yasatqan hemme yirginchlik mebudlarni yoqitiwetti. 13 U yene chong anisi Maaqahni yirginchlik bir «Asherah» tüwrükni yasighini üçün xanishliq mertiwisidin chüshürüwetti. Asa bu yirginchlik butni késip Kidron jilghisida köydürüwetti. 14 «Yuqiri jaylar» yoqitilmisimu, Asaning qelbi ömrining barliq künliride Perwerdigargha pütünley béghishlan'ghanidi. 15 Hem atisi hem u özi [Perwerdigargha] atap yasighan nersilerni, jümlidin kümüş bilen altunni we türlük qacha-quchilarni Perwerdigarning öyige keltürdi. 16 Emdi Asa we Israilning padishahi Baasha barliq künliride bir-biri bilen jeng qiliship turdi. 17 Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarshi hujum qildi; héchkim Yehudaning padishahi Asa bilen bardi-keldi qilmisun dep, Ramah shehirini mehkem qilip yasidi. 18 U waqitta Asa Perwerdigarning öyidiki xezinilerde qalghan barliq altun-kümüşni élip xizmetkarlirining qoligha tapshurdi; andin Asa padishah ularni Demeshqte turushluq Suriye padishahi Hézionning newrisi, Tabrimmonning oghli Ben-Hadadqa ewetti we shular bilen bu xewerni

yetküzüp: — **19** «Méning atam bilan silining atilirining arisida bolghandek men bilan silining arilirida bir ehde bolsun. Mana, silige kümüsh bilan altundin hediye ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha bilan bolghan ehdliridin qollirini üzsile; shuning bilan u méni qamal qilishtin qol üzsun» — dédi. **20** Ben-Hadad Asa padishahning sözige kirip, öz qoshunining serdarlarini Israilning sheherlirige hujum qilishqa ewetip, Ijon, Dan, Beyt-Maaqahdiki Abel, pütkül Kinneret yurti bilan Naftalining pütkül zéminini béqindurdi. **21** Baasha bu xewerni anglap, Ramah istihkamini yasantin qolini yighip, Tirzahqa béríp turdi. **22** Asa padishah bolsa pütkül Yehudaning ademlirini héchbirini qoymay chaqirip yigildi; ular Baasha Ramah shehirini yasashqa ishletken tashlar bilan yaghachlarni Ramahtin toshup élip ketti. Asa padishah mushularni ishlitip Binyamin zéminidiki Gébani we Mizpahni mehkem qilip yasidi. **23** Emdi Asaning bashqa ishliri, uning zor qudriti, uning qilghinining hemmisi, shundaqla yasighan sheherler toghrisida «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? Lékin qérighanda, uning putida bir késel peyda boldi. **24** Asa öz atabowiliri arisida uxliidi we Dawutning shehiride depne qilindi. Andin uning oghli Yehoshafat ornida padishah boldi. **25** Yehudaning padishahi Asaning seltenitining ikkinchi yilida Yeroboamning oghli Nadab Israil üstige höküm sürüshke bashlidi; u Israilgha ikki yil padishah boldi. **26** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip atisining yolida méngip, atisining Israilni gunahqa putlashturghan gunahlirida mangdi. **27** Lékin Issakar jemetidin bolghan Axiyahning oghli Baasha uninggha qest qilip, uni Filistiylarning tewesidiki Gibbétonda öltürdi. Shu chaghda Nadab pütün Israilar bilan birlikte Gibbéton'gha qorshap hujum qiliwatatti. **28** Yehuda padishahi Asaning seltenitining üçinchi yilida Baasha Nadabni öltürüp, özi uning ornida padishah boldi. **29** We shundaq boldiki, u padishah bolghanda Yeroboamning pütkül jemetini chépip öltürdi; Perwerdigarning quli Shilohluq Axiyahning wasitisi bilan éytqan sözi emelge ashurulup, u Yeroboamning jemetidin nepisi barlarni birinimu qoymay pütünley yoqatti. **30** Bu ish Yeroboamning sadir qilghan gunahliri hem uning Israilni gunahqa putlashturghan gunahliri tüpeylidin boldi; u shular bilan Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qattiq qozghighanidi. **31** Nadabning bashqa ishliri bilan

qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **32** Asa we Israilning padishahi Baasha barliq künliride bir-biri bilan jeng qiliship turdi. **33** Yehudaning padishahi Asaning seltenitining üçinchi yilida Axiyahning oghli Baasha pütün Israil üstige Tirzahta höküm sürüshke bashlidi; u yigirme töt yil seltenet qildi. **34** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; u Yeroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa patquzghan gunahida mangdi.

16 Perwerdigarning sözi Hananining oghli Yehugha kélip Baashani eyiblep mundaq déyildi: — **2** «Mana, Men séni topa-chang ichidin chiqirip, xelqim Israilgha hökümran qilip qoydum. Lékin sen Yeroboamning yolida yürüp xelqim Israilni gunahqa putlashturdung, ular gunahliri bilan ghezipimni qozghidi. **3** Mana, Men Baashani öz jemeti bilan süpürüp yoqitip, jemetingni Nibatning oghli Yeroboamning jemetige oxshash qilimen. **4** Baashadin bolghanlardin sheherde ölginini itlar yeydu; sehrada ölginini asmandiki qushlar yeydu». **5** Baashaning bashqa ishliri we uning qilghanliri bilan qudriti toghrisida «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **6** Baasha öz atabowiliri arisida uxliidi we Tirzahta depne qilindi; andin uning oghli Élah ornida padishah boldi. **7** Baashaning Perwerdigarning neziride qilghan barliq rezilliki tüpeylidin, Perwerdigarning Baashaning béshigha we uning jemetining béshigha chüshürgini toghruluq sözi Hananining oghli Yehu peyghember arqiliq bérilgenidi. Chünki u Yeroboamning jemeti qilghinigha oxshash qilip öz qollirining ishliri (jümlidin Yeroboamning jemetini chépip öltürgenliki) bilan Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **8** Yehuda padishahi Asaning seltenitining yigirme altinchi yilida, Baashaning oghli Élah Tirzahta Israilgha padishah bolup, ikki yil seltenet qildi. **9** Lékin uning jeng harwilirining yérimigha serdar bolghan xizmetkari Zimri uninggha qest qildi; [Élah] Tirzahta Tirzhtiki ordisdiki ghojidar Arzaning öyide sharab ichip mest bolghanda **10** Zimri kirip uni chépip öltürdi. Bu waqt Yehudaning padishahi Asaning seltenitining yigirme yettinchi yili idi. Zimri Élahning ornida padishah boldi. **11** U padishah bolup öz textide olturushi bilenla u Baashaning barliq jemetini chépip öltürdi; u uning uruq-tughqanliri we dostliridin bir erkeknimu tirik qaldurmidi. **12** Shundaq qilip

Zimri Perwerdigarning Yehu peyghember arqiliq Baashani eyibligen sözini emelge ashurup, Baashaning pütkül jemetini yoqatti. **13** Bu ish Baashaning barliq gunahliri bilen uning oghli Élahning gunahliri, jümlidin ularning Israilni gunahqa putlashturghan gunahliri, erzimes butliri bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghap, shundaq boldi. **14** Élahning bashqa ishliri we qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **15** Yehudaning padishahi Asaning seltenitining yigirme yettinchi yilida Zimri Tirzahta yette kün seltenet qildi. Xelq Filistiylerge tewe bolghan Gibbétonni qorshiwélip bargah tikkenidi. **16** Bargahda turghan xalayıq: — «Zimri qest qilip padishahni öltürdi» dep anglidi. Shuning bilen pütkül Israil shu küni bargahda qoshunning serdari Omrini Israilgha padishah qildi. **17** Andin Omri Israilning hemmisini yéteklep, Gibbétondin chiqip, Tirzahni qorshidi. **18** We shundaq boldiki, Zimri sheherning élin'ghanliqini körüp, padishah ordisdiki qorghani'gha kirip, ordigha ot qoyuwetti, özi köyüp öldi. **19** Bu ish özining gunahliri üçün, yeni Perwerdigarning neziride rezillik qilip, Yeroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa putlashturghan gunahqa mangghini üçün shundaq boldi. **20** Zimrining bashqa ishliri we qest qilghini toghrisida «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **21** Emma Israil xelqi ikkige bölünüp, ularning yérimi Ginatning oghli Tibnini padishah qilishqa uninggha egeshti; bashqa yérimi bolsa Omrige egeshti. **22** Emdi Omrige egeshken xelq Ginatning oghli Tibnige egeshken xelqtin küchlük chiqti. Tibni öldi; Omri padishah boldi. **23** Yehudaning padishahi asaning ottuz birinchi yilida Omri Israilgha padishah bolup on ikki yil seltenet qildi. U Tirzahta alte yil seltenet qildi. **24** U Shemerdin Samariye égzilikini ikki talant kümüşke sétiwélip, shu égzilik üstige quruluşlarni sélip bir sheher bina qilip, uni égzilikning esliy igisi Shemerning nami bilen «Samariye» dep atidi. **25** Omri Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi, özidin ilgiriki padishahlarning hemmisidin better bolup yamanliq qildi. **26** U Nibatning oghli Yeroboamning hemme yollirida, shundaqla jümlidin uning Israilni gunahqa putlashturghan gunahni ichide mangdi; ular erzimes butliri bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **27** Omrining bashqa ishliri, uning qilghanlirining hemmisi,

körsetken qudriti toghrisida «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **28** Omri ata-bowiliri arisida uxlidi we Samariyede depne qilindi. Andin uning oghli Ahab ornida padishah boldi. **29** Yehuda padishahi Asaning seltenitining ottuz sekkizinchi yilida Omrining oghli Ahab Israilgha padishah boldi. Omrining oghli Ahab Samariyede yigirme ikki yil Israilning üstide seltenet qildi. **30** Emma Omrining oghli Ahab Perwerdigarning neziride özidin ilgirikilerning hemmisidin ashurup yamanliq qildi. **31** We shundaq boldiki, u Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirida yürüş anche éghir gunah emestek, u Zidoniylarning padishahi Etbaalning qizi Yizebelni xotunluqqa aldi we shuning bilen u Baal dégen butning qulluqida bolup, uninggha sejde qildi. **32** U Samariyede yasighan Baalning butxanisi ichige Baalgha bir qurban'gha yasidi. **33** Ahab hem bir «Asherah but»nimu yasatti; Ahab shundaq qilip uningdin burun ötkén Israilning hemme padishahlirining Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghighan ishliridin ashurup yamanliq qildi. **34** Uning künliride Beyt-Ellik Xiel Yérixo shehirini yasidi; lékin u uning ulini salghanda tunji oghli Abiram öldi; we derwazilirini salghanda uning kenji oghli Segub öldi; shuning bilen Perwerdigarning nunning oghli Yeshua arqiliq [Yérixo toghruluq] éytqan sözi emelge ashuruldi.

17 Emdi Giléadta turuwatqanlardin bolghan Tishbiliq Iliyas Ahabqa: — Men xizmitide turuwatqan Israilning Xudasi Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, méning sözümsiz bu yillarda ne shebnem ne yamghur chüshmeydu, dédi. **2** Andin Perwerdigarning sözi uninggha kélip: — **3** Bu yerdin kétép, meshriq terepke bérip, Iordan deryasining u teripidiki qérit éqinining boyida özüngni yoshurghin; **4** we shundaq boliduki, sen éqinning süyidin ichisen; mana, sanga u yerde ozuq yetküzüp bérishke qagha-quzghunlarni buyrudum, déyildi. **5** Shuning bilen u Perwerdigar buyrughandek qilip, Iordan deryasining u teripidiki qérit éqinigha bérip, u yerde turdi. **6** Qagha-quzghunlar etigende nan bilen gösh, her kechte yene nan bilen gösh yetküzüp béretti. U özi éqinning süyidin ichetti. **7** Lékin zéminda yamghur yaghmighini üçün birmezgildin kéyin éqin su qurup ketti. **8** U waqitta Perwerdigarning sözi uninggha kélip: — **9** Ornungdin turup Zidondiki Zarefatqa bérip, u yerde turghin; mana, Men u yerdiki bir tul xotunni

séni béqishqa buyrudum, déyildi. **10** U ornidin turup Zarefatqa bérip, sheharning derwazisigha kelgende, mana u yerde bir tul xotun otun térip turatti. U tul xotunni chaqirip: — Ötünimen, qachida manga ichkili azraq su élip kelgeysen, dédi. **11** U su alghili mangghanda, u yene: — Ötünimen, manga qolungda bir chishlem nanmu alghach kelgeysen, dédi. **12** Emma u: — Perwerdigar Xudayingning hayati bilen, sanga qesem qilimenki, mende héch nan yoq, peqet idishta bir changgal un, kozida azghine may bar, mana ikki tal otun tériwatimen; andin bérip özüm bilen oghlumgha nan étip, uni yep ölimiz, dédi. **13** Iliyas uninggha: — Qorqmighin; bérip éytqiningdek qilghin; lékin awwal bir kichik toqach étip, manga élip kelgin; andin özüng bilen oghlunggha nan etkin. **14** Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Perwerdigar yer yüzige yamghur yaghduridighan kün'gichilik idishtiki un tügimeydu we kozidiki may kémeymeydu», dédi. **15** Shuning bilen u bérip, Iliyasning éytqinidek qildi we u, Iliyas we ayalning öyidikiler xéli künlergiche yédi. **16** Perwerdigarning Iliyas arqiliq éytqan sözi boyiche, idishtiki un tügimidi we kozidiki maymu kémeymidi. **17** Shu ishlardin kéyin shundaq boldiki, öyning igisi bolghan bu ayalning oghli késel boldi. Uning késili shundaq éghirliship kettiki, uningda nepes qalmidi. **18** Ayal Iliyasqa: — I Xudaning adimi, méning sen bilen néme alaqem bar idi? Sen gunahimni yadqa keltürüp, oghlumning jénigha zamin bolushqa keldingmu? — dédi. **19** U uninggha: — Oghlungni qolumgha bergin, dep uni uning quchiqidin élip özi olturghan balixanigha élip chiqip öz ornigha qoyup, **20** Perwerdigargha peryad qilip: — I Xudayim Perwerdigar, men méhman bolghan bu tul xotunning oghlini öltürüsh bilen uning béshighimu bala chüshürdungmu? — dep nida qildi. **21** U balining üstige üç qétim özini chaplap, Perwerdigargha peryad qilip: — I Perwerdigar Xudayim, bu balining jéni özige yene yénip kirsun! — dep nida qildi. **22** Perwerdigar Iliyasning peryadini anglidi; balining jéni uninggha yénip kirishi bilen u tirildi. **23** Iliyas balini balixanidin élip chüshüp, öyge kirip, anisigha tapshurup berdi. Iliyas: — Mana oghlung tiriktur, dédi. **24** Ayal Iliyasqa: — Men shu ish arqiliq emdi séning Xudaning adimi ikenlikingni, aghzingdin chiqqan Perwerdigarning sözi heqiqet ikenlikini bildim, dédi.

18 Uzun waqit ötüp, Perwerdigarning sözi [qurghaqchiliqning] üçinchi yilida Iliyasqa kélip: — Sen bérip özüngni Ahabning aldida ayan qilghin, we Men yer yüzige yamghur yaghdurimen, déyildi. **2** Shuning bilen Iliyas özini Ahabning aldida ayan qilghili chiqip ketti. Acharchiliq bolsa Samariyede qattiq idi. **3** Ahab ordisidiki ghojidar Obadiyani chaqirdi (Obadiya tolimu teqwadar kishi bolup Perwerdigardin intayin qorqatti. **4** Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürüp yoqitiwatqanda Obadiya yüz peyghemberni élip elliktin-elliktin ayrim-ayrim ikki ghargha yoshurup, ularni nan we su bilen baqqanidi). **5** Ahab Obadiyagha: — Zéminni kézip hemme bulaq we hemme jilghilargha bérip baqqin; u yerlerde at-qéchirlarni tirik saqlighudek ot-chöp tépilmikin? Shundaq bolsa bizning ulaghlirimizning bir qismini soymay turalarmiz, dédi. **6** Ular herbiri jaylargha bölünüp mangdi; Ahab öz aldigha mangdi, Obadiyamu öz aldigha mangdi. **7** Obadiya öz yolida kétip barghanda, mana, uninggha Iliyas uchridi. U uni tonup yerge yiqilip düm yétip: Bu rast sen, ghojam Iliyasmu? — dep soridi. **8** U uninggha: — Bu men. Bérip öz ghojanggha: — Iliyas qaytip keldi! dep éytqin, dédi. **9** U Iliyasqa mundaq dédi: — «Sen qandaqsige keminengni öltürgili Ahabning qoligha tapshurmaqchi bolisen, men zadi néme gunah qildim? **10** Öz Xudaying Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, ghojam adem ewetip séni izdimigen héch el we memliket qalmidi. Shu el, memliketler: «U bu yerde yoq» dése, padishah ulargha séni tapalmighan'gha qesem ichküzdü. **11** Lékin sen manga hazir: — «Bérip ghojanggha: — Iliyas qaytip keldi! dégin» — deysen! **12** Men qéshingdin ketkendin kéyin, Perwerdigarning Rohi séni men bilmigen yerge élip baridu; shundaqta men Ahabqa xewer yetküzüp, lékin u séni tapalmisa, méni öltüridu. Emeliyette, kemineng yashliqimdin tartip Perwerdigardin qorqup kelgenmen. **13** Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürgende méning qandaq qilghinim, yeni men Perwerdigarning peyghemberliridin yüzni elliktin-elliktin ayrim-ayrim ikki ghargha yoshurup, ularni nan we su bilen teminlep baqqanliqim sen ghojamgha melum qilin'ghan emesmu? **14** Emdi sen hazir manga: — «Bérip ghojanggha: — Mana Iliyas keldi dégin», — déding. Shundaq qilsam u méni öltüridu!». **15** Lékin Iliyas: — Men xizmitide turuwatqan samawi qoshunlarning

Serdari bolghan Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, men jezmen bügün uning aldida ayan bolimen, dédi. 16 Shuning bilen Obadiya Ahabning qéshigha bérip uninggha xewer berdi. Ahab Iliyas bilen körüshkili bardı. 17 Ahab Iliyasni körgende uninggha: — Bu senmu, i Israilgha bala keltürgüchi?! — dédi. 18 U jawab bérip: — Israilgha bala keltürgüchi men emes, belki sen bilen atangning jemetidikiler! Chünki siler Perwerdigarning emrlirini tashlap Baal dégen butlarga tayinip egeshkensiler. 19 Emdi adem ewetip Karmel téghida pütkül Israilni yéninggha jem qil, shundaqla Yizebelning dastixinidin ghizalinidighan Baalning töt yüz ellik peyghembiri bilen Asherahning töt yüz peyghembirini yighdur, — dédi. 20 Shuning bilen Ahab Israillarning hemmisige ademlerni ewetip, peyghemberlerni Karmel téghigha yighdurdı. 21 Iliyas barlıq xelqge yéqin kélip: — Qachan'ghiche ikki pikir arisida arisaldi turisiler? Eger Perwerdigar Xuda bolsa, uninggha egishinglar; Baal Xuda bolsa, uninggha egishinglar, dédi. Emma xelq uninggha jawab bermey, ün-tin chiqarmidi. 22 Iliyas xelqge: — Perwerdigarning peyghemberliridin peqet men yalghuz qaldim. Emma Baalning peyghemberliri töt yüz ellik kishidur. 23 Emdi bizge ikki buqa bérisun. Ular özlirige bir buqini tallap, soyup parchilap otunning üstige qoysun, emma ot yaqmısun. Menmu bashqa bir buqini teyyar qilip ot yaqmay otunning üstige qoyay. 24 Siler bolsanglar, öz ilahliringlarning namini chaqirip nida qilinglar. Men bolsam, Perwerdigarning namini chaqirip nida qilimen. Qaysi Xuda ot bilen jawab berse, shu Xuda bolsun, dédi. Hemme xelq: — Bu obdan gep, dep jawab berdi. 25 Iliyas Baalning peyghemberlirige: Siler köp bolghach awwal özünglar üçhün bir buqini tallap teyyar qilinglar; andin héch ot yaqmay öz ilahinglarning namini qichqirip nida qilinglar, dédi. 26 Ular uning dégini boyiche özlirige bérilgen buqini élip uni teyyar qildi. Etigendin chüshkiche ular Baalning namini qichqirip: — I Baal, bizge jawab bergin! dep nida qildi. Lékin héch awaz yaki héch jawab bolmıdı. Ular raslan'ghan qurban'gah chöriside toxtimay sekreytti. 27 Chüsh kirgende Iliyas ularni zanglıq qilip: — Ünlükrek qichqiringlar; chünki u bir ilah emesmu? Belkim u chongqur xiyalgha chömüp ketkendu, yaki ish bilen chiqip ketkendu, yaki bir seperge chiqip ketkendu? Yaki bolmısa u uxlawatqan bolushi mumkin, uni oyghitishinglar kérek?! — dédi. 28 Ular téximu ünlük chaqirip öz

qaidisi boyiche qan'gha milinip kettükiche özlirini qilich we neyze bilen tilatti. 29 Chüshtin kéyin ular «bésharet bériwatqan» haletke chüshüp kechlik qurbanlıq waqtighiche shu halette turdı. Lékin héch awaz anglanmıdı, yaki jawab bergüchi yaki ijabet qilghuchi melum bolmıdı. 30 Iliyas hemme xelqge: — Yéninggha yéqin kélinglar, dédi. Hemme xelq uninggha yéqin kelgendin kéyin u Perwerdigarning shu yerdiki yiqitilghan qurban'gahini qaytidin qurup chiqti. 31 Iliyas on ikki tashni aldi. Bu tashlarning sani Perwerdigarning «Naming Israil bolsun» dégen sözini tapshuruwalghan Yaqupning oghulliridin chiqqan qebililarning sani bilen oxshash idi. 32 Shu tashlardan u Perwerdigarning nami bilen bir qurban'gahni yasıdı. U qurban'gahning chöriside ikki séah dan patqudek azgal kolıdı. 33 Andin u otunni rastlap, buqini parchilap otunning töpısige qoydı. 34 U: — Töt idishni sugha toshquzup uni köydürme qurbanlıq we otunning üstige tökünglar, — dédi. Andin: Yene bir qétim qilinglar» — déwidı, ular shundaq qildi. U yene: — Üchinchi mertiwé shundaq qilinglar, dédi. Ular üçhinchi mertiwé shundaq qilghanda 35 su qurban'gahning chörisidin éqip chüshüp, kolan'ghan azgalnimu su bilen toldurdı. 36 Kechlik qurbanlıqning waqti kelgende Iliyas peyghember qurbanlıqqa yéqin kélip mundaq dua qildi: — Ey Perwerdigar, Ibrahim bilen Ishaq we Israilning Xudasi, Özüngning Israilda Xuda bolghiningni ashkara qilghaysen, shundaqla méning Séning qulung bolup bularning hemmisini buyruqung bilen qilghanliqimni bügün bildürgeysen. 37 Manga ijabet qilghaysen, ey Perwerdigar, ijabet qilghaysen; shuning bilen bu xelqge sen Perwerdigarning Xuda ikenlikingni hemde ularning qelblirini toghra yolgha yandurghuchi özüng ikenlikingni bildürgeysen, dédi. 38 Shuning bilen Perwerdigarning oti chüshüp köydürme qurbanlıqni, otunni, tashlarnı we topini köydürüp azgaldiki sunimu yoqitiwetti. 39 Xelqlarning hemmisi buni körüpla, ular düm yiqilip: — Perwerdigar, u Xudadur, Perwerdigar, u Xudadur, déyishti. 40 Iliyas xelqge buyrup: — Baalning peyghemberlirini tutunglar, héchqaysini qoyup bermenglar, — dédi. Ular ularni tutqanda Iliyas ularni kishun jilghisigha élip bérip, u yerde qetl qildurdı. 41 Iliyas Ahabqa bolsa: — Chiqip yep-ichkin. Chünki qattiq yamghurning shaldirlighan awazi anglanmaqta, — dédi. 42 Ahab qopup yep-ichish üçhün chiqti. Emma Iliyas Karmelning choqqisigha chiqip

yerge éngiship, béshini tizining otturisigha qoyup tizlinip **43** xizmetkarigha: — Chiqip déngiz terepke qarighin, dédi. U chiqip sepsélip qarap: — Héchnerse körünmeydu, dédi. U jemiyyette qétim: — Bérip qarap baqqin, dep buyrudi. **44** Yettinchi qétim kelgende u: — Mana, déngizdin chiqiwatqan, adem aliqinidek kichik bir bulutni kördüm — dédi. Iliyas uninggha: — Chiqip Ahabqa: — «Harwini qétip töwen'ge chüshkin, bolmisa yamghur séni tosuwalidu», dep éytqin, — dédi. **45** Angghuche asman bulut bilen tutulup, boran chiqip qattiq bir yamghur yaghdı. Ahab harwigha chiqip Yizreelge ketti. **46** Perwerdigarning qoli Iliyasning wujudida turghach, u bélini baghlap Ahabning aldida Yizreelning kirish éghizighiche yügürüp mangdi.

19 Lékin Ahab Iliyasning hemme qilghinini, jümlidin hemme peyghemberlerni qilichlap öltürginini Yizebelge éytip berdi. **2** Yizebel bolsa Iliyasqa bir xewerchi ewetip: — Eger ete mushu waqitqiche sen shularning janlirigha qilghiningdek men séning jéningni oxshash qilmisam, ilahlar mangimu shundaq qilsun hemde uningdinmu ziyade qilsun! — dep éyqtuzdi. **3** U buni bilgende, öz jénini qutquzmaq üçün qéchip Yehuda tewesidiki Beer-Shébagha bardı. U u yerde öz xizmetkarini qaldurup qoyup, **4** Özi chölning ichige qarap bir kün yol mangdi. U u yerdiki bir shiwaqning qéshigha kélip uning astida olturup, özining ölümige tilek tilep: — I Perwerdigar emdi boldı, jénimni alghin; némila dégenbilen men ata-bowilirimdin artuq emesmen, — dédi. **5** U shu shiwaq astida yétip uxlap qaldı. Mana bir perishte uni noqup uninggha: — Qopup, nan yégin, dédi. **6** U qarisa béshida qiziq choghlarda pishiwatqan bir poshkal we bir koza su turatti. U yep-ichip yene uxlighili yatti. **7** Andin Perwerdigarning perishtisi yene kélip ikkinchi qétim uni noqup uninggha: — Qopup nan yégin. Bolmisa yolungning éghirini kötürelmeysen, dédi. **8** U qopup yep-ichti. Shu taamdin alghan quwwet bilen u qiriq kéche-kündüz méngip Xudaning téghi Horebge yétip bardı. **9** U u yerdiki ghargha kirip qondi. We mana, Perwerdigarning sözi uninggha kélip mundaq déyildi: — I Iliyas, bu yerde néme qiliwatisen? **10** U jawab bérıp: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar üçün zor otluq muhebbet bilen heset qildim. Chünki Israillar Séning ehdengni tashlap qurban'gahliringni yiqitip, Séning peyghemberliringni qilich bilen öltürdi. Men, yalghuz menla qaldim we ular méning jénimni

alghili qestlewatidu, dédi. **11** U uninggha: — Chiqip, Perwerdigarning aldida taghda turghin, dédi. Mana, Perwerdigar ötüp kétéwatatti; [uning aldida] zor küchlük bir shamal chiqip, taghlarnı sundurup, qoram tashlarnı parchilap chéqiwetti. Lékin Perwerdigar shamalda emes idi. Shamaldin kéyin bir yer tewresh boldı. Lékin Perwerdigar yer tewreshte emes idi. **12** Yer tewreshdin kéyin bir lawuldighan ot kötürüldi. Lékin Perwerdigar otta emes idi. Ottin kéyin boshqina, mulayim bir awaz anglandi. **13** We shundaq boldiki, Iliyas shuni anglap, yüzini yépinchisi bilen orap gharning aghzigha bérıp turdi. Mana, bir awaz chiqip uninggha: — I Iliyas, sen bu yerde néme qiliwatisen? — dédi. **14** U jawab bérıp: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar üçün zor otluq muhebbet bilen heset qildim. Chünki Israillar Séning ehdengni tashlap qurban'gahliringni yiqitip, Séning peyghemberliringni qilich bilen öltürdi. Men yalghuz menla qaldim we ular méning jénimni alghili qestlewatidu, dédi. **15** Perwerdigar uninggha mundaq dédi: — Barghin, kelgen yolung bilen qaytip, andin Demeshqning chölige barghin. U yerge barghanda Hazaelni Suriye üstige padishah bolushqa mesih qilghin. **16** Andin Nimshining oghli Yehuni Israilning üstige padishah bolushqa mesih qilghin; öz ornunggha peyghember bolushqa Abel-Meholahliq Shafatning oghli Élishanimu mesih qilghin. **17** We shundaq boliduki, Hazaelning qilichidin qéchip qutulghan herbirini Yehu öltüridu; Yehuning qilichidin qéchip qutulghan herbirini Élisha öltüridu. **18** Lékin Israilda yette ming kishini, yeni Baalning aldida tizlirini pükmiyen we uninggha aghzini söyüzmigen herbirini özümge saqlap qaldurdum, — dédi. **19** U u yerdin chiqip, Shafatning oghli Élishani taptı. U chaghda u yer heydewatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi, u on ikkinchisi bilen qosh heydewatatti. Iliyas kélip uning üstige öz yépinchisini tashlap artip qoydı. **20** U uylarnı tashlap Iliyasning keynidin yügürüp kélip: — Méni bérıp atam bilen anamni söygili qoyghin, andin men kélip sanga egishey, — dédi. U uninggha: — Qaytqin; men sanga néme qildim? — dédi. **21** U uningdin ayrılıp, özi ishletken bir jüp uynı soyup, ularning jabduqını otun qilip, göshini pishurup xelqqe bériwidi, ular yédi. Andin u ornidin qopup Iliyasning keynidin egiship, uning xizmitide boldı.

20 Suriyening padishahi Ben-Hadad pütkül qoshunini jem qildi; u ottuz ikki padishahni

at we jeng harwiliri bilen élip chiqip, Samariyege qorshap hujum qildi. **2** U elchilerni sheherge kirgüzüp Israilning padishahi Ahabning qéshigha ewetip uninggha: — **3** «Ben-Hadad mundaq deydu: — Séning kümüş bilen altunung, séning eng chirayliq xotunliring bilen baliliringmu méningkidur» dep yetküzdi. **4** Israilning padishahi uninggha: — I ghojam padishah, sili éytqanliridek men özüm we barliqim siliningkidur, dep jawab berdi. **5** Elchiler yene kélip: — «Ben-Hadad söz qilip mundaq deydu: — Sanga derweqe: — Séning kümüş bilen altunungni, séning xotunliring bilen baliliringni manga tapshurup bérisen, dégen xewerni ewettim. **6** Lékin ete mushu waqitlarda xizmetkarlirimni yéninggha ewetimen; ular ordang bilen xizmetkarliringning öylirini axturup, séning közliringde néme eziz bolsa, ular shuni qoligha élip kélidu» — dédi. **7** U waqitta Israilning padishahi zémindiki hemme aqsaqallarni chaqirip ulargha: — Bu kishining qandaq awarichilik chiqarmaqchi bolghanliqini bilip qélinglar. U manga xewer ewetip mendin xotunlirim bilen balilirim, kümüş bilen altunlirimni telep qilghinida men uninggha yaq démidim, dédi. **8** Barliq aqsaqallar bilen xelqning hemmisi uninggha: — Qulaq salmighin, uninggha maqul démigim, dédi. **9** Buning bilen u Ben-Hadadning elchilirige: — Ghojam padishahqa, sili adem ewetip, öz keminiliridin deslepte sorighanning hemmisini ada qilimen; lékin kényinkisige maqul déyelmeymen, dep beringlar, — dédi. Elchiler yénip béríp shu sözni yetküzdi. **10** Ben-Hadad uninggha yene xewer ewetip: — «Pütkül Samariye shehiride manga egeshenlarning qollirigha ochumlighudek topa qélip qalsa, ilahlar mangimu shundaq qilsun we uningdin ashurup qilsun!» — dédi. **11** Lékin Israilning padishahi jawab béríp: — «Sawut-qorallar bilen jabdun'ghuchi sawut-qorallardin yéshin'güchidek maxtinip ketmisun!» dep éytinglar, — dédi. **12** Ben-Hadad bu sözni anglighanda herqaysi padishahlar bilen chédirlirida sharab ichishiwatatti. U xizmetkarlirigha: — Sepke tizilinglar, dédi. Shuni déwidu, ular sheherge hujum qilishqa tizilishti. **13** U waqitta bir peyghember Israilning padishahi Ahabning qéshigha kélip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu zor bir top ademni kördüngmu? Mana, Men bu küni ularni séning qolunggha tapshurimen; shuning bilen sen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen», dédi. **14**

Ahab: — Kimning wasitisi bilen bolidu? dep soridi. U: — Perwerdigar mundaq deydu: «Waliylarning ghulamliiri bilen bolidu», dédi. U yene: — Kim hujumni bashlaydu? — dep soridi. U: — Sen özüng, dédi. **15** U waqitta waliylarning ghulamliirini saniwidi, ularning sani ikki yüz ottuz ikki neper chiqti. Andin kényin u hemme xelqni, yeni barliq Israillarni saniwidi, ularning sani yette ming neper chiqti. **16** Israillar sheherdin chüsh waqtida chiqti. Ben-Hadad bilen shu padishahlar, yeni yademege kelgen ottuz ikki padishah bolsa chédirlirida sharab ichip mest bolushqanidi. **17** Waliylarning ghulamliiri yürüshte awwal mangdi. Ben-hadad adem ewetiwidi, ular uninggha xewer béríp: — «Samariyedin ademler kéliwatidu» — dédi. **18** U: — Eger sülli tüzüshke chiqqan bolsa ularni tirik tutunglar, eger soqushqili chiqqan bolsimu ularni tirik tutunglar, dédi. **19** Emdi waliylarning bu ghulamliiri we ularning keynidiki qoshun sheherdin chiqip, **20** herbiri özige uchrighan ademni chépip öltürdi. Suriyler qachtii; Israil ularni qoghliidi. Suriyening padishahi Ben-Hadad bolsa atqa minip atliqlar bilen qéchip qutuldi. **21** Israilning padishahi chiqip hem atliqlarni hem jeng harwilirini bitchit qilip Suriylerni qattiq qir-chap qildi. **22** Peyghember yene Israilning padishahining qéshigha kélip uninggha: — Özüngni mustehkemlep, özüngni obdan dengsep, néme qilishing kéreklikini oylap baqqin. Chünki kéler yili etiyazda Suriyening padishahi sen bilen jeng qilghili yene chiqidu, dédi. **23** Suriyening padishahining xizmetkarliiri uninggha mundaq dédi: — «Ularining ilahi tagh ilahi bolghachqa, ular bizge küchlük keldi. Lékin biz tüzlenglikte ular bilen soqushsaq, jezmen ulargha küchlük kelimiz. **24** Emdi shundaq qilghayliki, padishahlarning herbirini öz mensipidin chüshürüp, ularning ornida waliylarni tikligeyla. **25** Andin sili mehrum bolghan qoshunlirigha barawer bolghan yene bir qoshunni, yeni atning ornigha at, harwining ornigha harwa teyyar qildurup özlirige yighqayla; biz tüzlenglikte ular bilen soqushayli; shuning bilen ulargha küchlük kelmemduq?». U ularning sözige qulaq sélip shundaq qildi. **26** Kényinki yili etiyazda Ben-Hadad Suriylerni éditlap toluq yighip, Israil bilen jeng qilghili Afek shehirige chiqti. **27** Israillarmu özlirini éditlap, ozuqtülük teyyarlap, ular bilen jeng qilishqa chiqti. Israillar ularning udulida bargah tikliwidi, Suriylarning aldida xuddi ikki top kichik oghlaq padisidek köründi. Lékin Suriyler pütkül zéminni qaplighanidi. **28** Emma

Xudaning adimi Israilning padishahining qéshigha kélip uninggha: — Perwerdigar mundaq deydü: — «Suriylar: Perwerdigar tagh ilahidur, jilghilarning ilahi emes, dep éytqini üçün, Men bu zor bir top ademning hemmisini séning qolunggha tapshurimen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler», dédi. **29** Ikki terep yette kün bir-birining udulida bargahlirida turdi. Yettinchi küni soqush bashlandi. Israillar bir künde Suriylerdin yüz ming piyade eskerni öltürdi. **30** Qalghanlar Afek shehirige qéchip kiriwaldi; lékin sépili örülüp ulardin yigirme yette ming ademning üstige chüshüp bésip öltürdi. Ben-Hadad özi beder qéchip sheherge kirip ichkiridiki bir öyge möküwaldi. **31** Xizmetkarliri uninggha: — Mana biz Israilning padishahliniri rehimlik padishahlar dep angliduq; shuning üçün bellirimizge böz baghlap bashlirimizgha kula yögep Israilning padishahigha teslimge chiqayli. U silining janlirini ayarmikin? — dédi. **32** Shuning bilen ular bellirige böz baghlap bashlirigha kula yögep Israilning padishahining qéshigha béríp uninggha: — Keminiliri Ben-Hadad: «Jénimni ayighayla», dep iltija qildi, dédi. U bolsa: — U téxi hayatmu? U méning buradirim, dédi. **33** Bu ademler bu sözni yaxshiliqning alamiti, dep oylap, derhalla uning bu sözini ching tutuwélip: — Ben-Hadad silining buraderliridur! — dédi. U: — Uni élip kélinglar, dep buyrudi. Shuning bilen Ben-Hadad uning qéshigha chiqti; shuning bilen u uni qolidin tartip jeng harwisigha chiqardi. **34** Ben-Hadad uninggha: — Méning atam silining atiliridin alghan sheherlerni silige qayturup bérey. Atam Samariyede reste-bazarlirini tikligendek sili özliri üçün Demeshqte reste-bazarlarni tikleyla, — dédi. Ahab: — Bu shert bilen séni qoyup bérey, dédi. Shuning bilen ikkisi ehde qilishtı we u uni qoyup berdi. **35** Peyghemberlerning shagirtlirining biri Perwerdigarning buyruqi bilen yene birige: — Sendin ötünimen, méni urghin, dédi. Lékin u adem uni urghili unimidi. **36** Shuning bilen u uninggha: — Sen Perwerdigarning sözini anglimighining üçün mana bu yerdin ketkiningde bir shir séni boghup öltüridu, — dédi. U uning yénidin chiqqanda, uninggha bir shir uchrıp uni öltürdi. **37** Andin kéyin u yene bir ademni tépip uninggha: — Sendin ötünimen, méni urghin, dédi. U adem uni qattiq urup zeximlendürdi. **38** Andin peyghember béríp öz qiyapitini özgertip, közlirini téngiq bilen téngip yol boyida padishahni kütüp turdi.

39 Padishah shu yerdin ötkende u padishahni chaqirip: — Keminiliri keskin jeng meydanigha chiqqanidim, we mana, bir adem manga burulup, bir kishini tapshurup: «Bu kishige ching qarighin, herqandaq sewebtin u yoqap ketse, sen öz jéningni uning jéning ornigha töleysen; bolmisa bir talant kümüş töleysen», dédi. **40** Lékin men keminiliri u-bu ish bilen bend bolup kétip, uni yoqitip qoydum, dédi. Israilning padishahi uninggha: — Özüng békittiningdek sanga höküm qilinidu! — dédi. **41** U derhal közliridin téngiqni éliwetti; Israilning padishahi uni tonup uning peyghemberlerdin biri ikenlikini kördi. **42** Peyghember uninggha: — Perwerdigar mundaq deydü: — «Men halaketke békitten ademni qolungdin qutulghili qoyghining üçün séning jéning uning jéning ornida élinidu; séning xelqing uning xelqining ornida élinidu», dédi. **43** Shuning bilen Israilning padishahi xapa bolup, gheshlikke chömgen halda Samariyege qaytip ordisigha kirdi.

21 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Yizreellik Nabotning Yizreelde, Samariyening padishahi Ahabning ordisining yénida bir üzümzarliqi bar idi. **2** Ahab Nabotqa söz qilip: — Öz üzümzarliqingni manga bergin, méning öyümge yéqin bolghach, uni bir seyköktatliq bagh qilay. Uning ornida sanga obdanraq bir üzümzarliq bérey yaki layiq körseng bahasini neq bérimen, dédi. **3** Emma Nabot Ahabqa: — Perwerdigar méni ata-bowilirimning mirasini sanga sétishni mendin néri qilsun, dédi. **4** Ahab Yizreellik Nabotning: «Ata-bowilirimning mirasini sanga bermeymen» dep éytqan sözidin xapa bolup gheshlikke chömgen halda ordisigha qaytti; u kariwatta yétip yüzini [tam] terepke örüp nanmu yémidi. **5** Xotuni Yizebel uning qéshigha kélip: Rohiy keypiyating némishqa shunche töwen, némishqa nan yémeysen? — dédi. **6** U uninggha: — Men Yizreellik Nabotqa söz qilip: «Üzümzarliqingni manga pulgha berseng, yaki layiq körseng uning ornigha bashqa üzümzarliq bérey» dédim. Lékin u: «Sanga üzümzarliqimni bermeymen» dédi, — dédi. **7** Xotuni Yizebel uninggha: — Sen hazir Israilning üstige seltenet qilghuchi emesmu? Qopup nan yep, könglüngni xush qilghin; men sanga Yizreellik Nabotning üzümzarliqini érishtürimen, dédi. **8** Andin u Ahabning namida bir xet yézıp, üstige uning möhürini bésip, xetni Nabotning shehiride uning bilen turuwatqan aqsqaqallar we mötiwerlerge ewetti. **9** Xette u mundaq yazghanidi: — «Roza tutush

kérek dep buyrup, xelqning arisida Nabotni törde olturghuzhin; 10 ikki ademni, yeni Béliyalning balisini uning udulida olturghuzup, ularni Nabotning üstidin erz qilghuzup: «Sen Xudagha we padishahqa lenet oqudung» dep guwahliq bergüzünglar. Andin uni élip chiqip chalma-késeq qilip óltürünglar». 11 Sheherning ademliri, yeni uning shehiride turuwatqan aqsaqalar bilen mótiwerler Yizebelning ulargha ewetken xétide pütülgendek qildi; 12 ular rozini buyrup, xelqning arisida Nabotni törde olturghuzdi. 13 Andin u ikki adem, yeni Béliyalning baliliri xelqning aldida Nabot üstidin erz qilip: «Nabot Xudagha we padishahqa deshnem qildi» dep guwahliq berdi. Shuning bilen ular Nabotni sheherning tashqirigha sörep élip chiqip, tashlar bilen chalma-késeq qilip óltürdi. 14 Andin ular Yizebelge adem ewetip: «Nabot chalma-késeq qilip óltürüldi» dep xewer berdi. 15 Yizebel Nabotning chalma-késeq qilinip óltürülgenlikini anglighanda Ahabqa: Qopup, Yizreellik Nabotning sanga pulgha bergili unimighan üzümzarliqini tapshurup alghin; chünki Nabot hayat emes, belki öldi, dédi. 16 Shundaq boldiki, Ahab Nabotning ölgenlikini anglap, Yizreellik Nabotning üzümzarliqini igilesh üçün shu yerge bardı. 17 Lékin Perwerdigarning sözi Tishbiliq Iliyasqa kélip mundaq déyildi: — 18 «Qopup bérıp, Samariyede olturushluq Israil padishahi Ahab bilen uchrashqin; mana u Nabotning üzümzarliqida turidu; chünki uni igiliwélish üçün u yerge bardı. 19 Uninggha: — «Adem óltürdüngmu, yérini igiliwaldingmu?» — dégin. Andin uninggha yene söz qilip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Nabotning qénini itlar yalighan jayda séning qéningnimu itlar yalaydu» — dégin». 20 Ahab Iliyasqa: — I düshminim, méni taptingmu? — dédi. U jawaben mundaq dédi: — Rast, men séni taptim; chünki sen Perwerdigarning neziride rezillik qilish üçün özüngni sétiwetting. 21 Perwerdigar: «Mana, Men üstüngge bala chüshürüp neslingni yoqitip, sen Ahabning Israilda qalghan jemetidiki hemme erkeknı, hetta ajiz yaki méyip bolsun, hemmisini üzüp yoqitimen; 22 we sen Méning ghezipimni qozghap Israilni gunahqa azdurghining üçün séning jemetingni Nibatning oghli Yeroboamning jemeti we Axiyahning oghli Baashaning jemetige oxshash qilimen» — deydu, — dédi. 23 — Yizebel toghrisidimu Perwerdigar söz qilip: «Yizreelning sépilining téshida itlar Yizebelni yeydu. 24 Ahabning jemetidikilerdin sheherde ölgenlerni itlar yeydu; sehrada ölgenlerni

bolsa asmandiki qushlar yeydu» dédi 25 (Berheq, xotuni Yizebelning qutritishliri bilen Perwerdigarning neziride rezillik qilghili özini satqan Ahabdek héchkim yoq idi. 26 U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep qoghliwetken Amoriylarning qilghinidek qilip, yirginchlik butlarga tayinip egiship, lenetlik ishlarnı qilatti). 27 Lékin Ahab bu sözlerni anglighanda öz kiyimlirini yirtip bedinige böz yögep, roza tutti. U böz rextte yatatti, jimjit mangatti. 28 U waqitta Perwerdigarning sözi Tishbiliq Iliyasqa kélip: — 29 «Ahabning Méning aldında özini qandaq töwen tutuwatqanliqini kördüngmu? U özini Méning aldında töwen tutuwatqanliqı tüpeylidin, bu balani uning künliride keltürmeymen, belki uning oghlining künliride uning jemetige keltürimen» — déyildi.

22 Üch yilghiche Suriye bilen Israilning otturısında jeng bolmighachqa, ular tinchliqta ötti. 2 Üchinchi yilda bolsa Yehudaning padishahi Yehoshafat Israilning padishahini yoqlap bardı. 3 Israilning padishahi öz xizmetkarlırigha: — Giléadtiki Ramot bizningki ikenlikini bilisilerghu? Shundaq iken, némishqa biz jim olturup, téxiche Suriyening padishahining qolidin uni almaymiz? — dédi. 4 U Yehoshafatqa: — Jeng qilghili méning bilen Giléadtiki Ramotqa bérishqa maqul bolamdila? — dep soridi. Yehoshafat Israilning padishahigha jawab bérıp: — Biz silining-méning dep ayrimaymiz; méning xelqim ózlrining xelqidur, méning atlırim silining atlıridur, dédi. 5 Lékin Yehoshafat Israilning padishahigha: — Ötünimenki, бүгүн awwal Perwerdigarning sözini sorap körgeyla, dédi. 6 Shuning bilen Israilning padishahi peyghemberlerni, yeni töt yüzche ademni yighdurup ulardın: — Soqushqili Giléadtiki Ramotqa chiqsam bolamdu, yoq? — dep soriwidi, ular: — Chiqqin, Reb uni padishahning qoligha béridu, déyishti. 7 Lékin Yehoshafat bolsa: — Bulardin bashqa, yol sorighudek Perwerdigarning birer peyghembiri yoqmu? — dep soridi. 8 Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab bérıp: — Perwerdigardin yol soraydighan yene bir adem bar; lékin u méning toghramda qutluqni emes, belki balayi'apetni körsitip bésharet bergechke, men uni öch körimen. U bolsa Imlahning oghli Mikayadur, dédi. Yehoshafat: — I aliyliri, sili undaq démigeyla, dédi. 9 Andin Israilning padishahi bir chakirini chaqirıp uninggha: — Chaqqan bérıp, Imlahning oghli Mikayani chaqirtip kel, dep buyrudi. 10 Emdi Israilning padishahi

bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat shahane kiyimlirini kiyiship, Samariyening derwazisining aldidiki xamanda herbiri öz textide olturushti. Ularning aldida peyghemberlarning hemmisi bésharet bermekte idi. **11** Kenanahning oghli Zedekiya bolsa özi tòmürdin münggüzlerni yasap chiqip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Mushu münggüzler bilen Suriylerni yoqatquche üsüp ursila», dédi. **12** Hemme peyghemberler shuninggha oxshash bésharet béríp: «Giléadtiki Ramotqa chiqip sözsiz muweppeqiyet qazinila; chüнки Perwerdigar uni padishahning qoligha tapshuridiken», déyishti. **13** Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uninggha: — Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa yaxshi xewer bermekte; emdi ötünimen, séning sözüngmu ularning sözi bilen birdek bolup, yaxshi bir xewerni bergin, dédi. **14** Emma Mikaya: — Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, Perwerdigar manga néme éytsa, men shuni éytimen, dédi. **15** U padishahning aldigha kelgende padishah uningdin: I Mikaya, jeng qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq? — dep soriwidi, u uninggha jawab béríp: — Chiqip muweppeqiyet qazinisen; chüнки Perwerdigar sheherni padishahning qoligha bérídu, dédi. **16** Lékin padishah uninggha: — Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida rast geptin bashqisini manga éytmasliqqa qesem ichküüzüshüm kérek?! — dédi. **17** Mikaya: — Men pütkül Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsun», dédi, — dédi. **18** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni emes, belki haman balayi’apetni körsitip bésharet bérídu», démigenmidim? — dédi. **19** Mikaya yene: — Shunga Perwerdigarning sözini anglighin; men Perwerdigarning öz textide olturghanliqini, asmaning pütkül qoshunliri uning yénida, ong we sol teripide turghanliqini kördüm. **20** Perwerdigar: «Kim Ahabni Giléadtiki Ramotqa chiqip, shu yerde halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsí undaq, birsi mundaq déyishti; **21** shu waqitta bir roh chiqip Perwerdigarning aldida turup: «Men béríp alday», dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen aldaysen?» — dep soriwidi, **22** u: — «Men chiqip uning hemme peyghemberlirining aghzida yalghanchi bir roh bolimen», dédi. Perwerdigar: — «Uni aldap ilkingge

alalaysen; béríp shundaq qil» — dédi. **23** Mana emdi Perwerdigar séning bu hemme peyghemberlirining aghzigha yalghanchi bir rohni saldi; Perwerdigar séning toghrangda balayi’apet körsitip sözlidi» — dédi. **24** Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélip Mikayaning kachitigha birni sélip: — Perwerdigarning Rohi qaysi yol bilen mendin ötüp, sanga söz qilishqa bardí?! — dédi. **25** Mikaya jawab béríp: — Özüngni yoshurush üçün ichkiridiki öyge yügürgen künide shuni körisen, dédi. **26** Israilning padishahi emdi: — Mikayani élip qayturup béríp, sheher hakimi Amon bilen padishahning oghli Yoashqa tapshurup, **27** ulargha tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uni zindan’gha solap men tinch-aman yénip kelgüchilik qiynap nan bilen suni az-az béríp turunglar» — dégin, dep buyrudi. **28** Mikaya: — Eger sen heqiqeten tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar méning wasitem bilen söz qilmighan bolídu, dédi. Andin u yene: — Ey jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi. **29** Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat Giléadtiki Ramotqa chiqti. **30** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapetke kirip jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqqayla, dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen jengge chiqti. **31** Suriyening padishahi jeng harwiliri üstidiki ottuz ikki serdargha: — Chongliri yaki kichikliri bilen emes, peqet Israilning padishahi bilen soqushunglar, dep buyrudi. **32** we shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri Yehoshafatni körgende: — Uni choqum Israilning padishahi dep, uninggha hujum qilghili buruldi. Lékin Yehoshafat peryad kötürdi. **33** jeng harwilirining serdarliri uning Israilning padishahi emeslikini körgende uni qoghlimay, burulup kétip qélishti. **34** Emma bireylen qarishighila bir oqya étiwidi, oq Israilning padishahining sawutining mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige: Harwini yandurup méni septin chiqarghin; chüнки men yaridar boldum, dédi. **35** U küni jeng barghanséri qattiq boldi. Padishah bolsa Suriylerning udulida öz jeng harwisigha yölinip öre turdi. Zexmidin qéni harwining tégigiche éqip, kech kirgende u öldi. **36** Kün patarda qoshun arisida bir qattiq sada anglinip: — Her adem öz shehirige yansun! Herbiri öz yurtigha yénip ketsun! — déyildi. **37** Padishah öldi, kishiler uni Samariyege élip keldi; ular padishahni Samariyede depne qildi. **38** Birsí padishahning harwisini Samariyening kölide [yughanda] (bu köl pahishe ayallar yuyunidighan jay

idi), Perwerdigarning éytqan sözi emelge ashurulup, itlar uning qénini yalidi. **39** Ahabning bashqa ishliri, qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning yasighan «pil chish sariyi» we bina qilghan hemme sheherler toghruluq «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitapta pütülgen emesmidi? **40** Ahab ata-bowiliri arisida uxlidi. Andin uning oghli Ahaziya ornida padishah boldi. **41** Asaning oghli Yehoshafat Israilning padishahi Ahabning seltenitining tötinchi yilida Yehudagha padishah boldi. **42** Yehoshafat padishah bolghanda ottuz besh yashta idi, u Yérusalémda yigirme besh yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. **43** U her ishta atisi Asaning barliq yollirida yürüp, ulardin chiqmay Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmighanidi; xalayıq yenila «yuqiri jaylar»da qurbanlıq qilip xushbuy yaqatti. **44** We Yehoshafat bilen Israilning padishahi otturisida tinchlıq boldi. **45** Yehoshafatning bashqa ishliri, uning körsetken qudriti, qandaq jeng qilghanliri toghrisida «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitapta pütülgen emesmidi? **46** U atisi asaning künliride zémindin qoghliwétilmigen kespıy bechchiwazlarni zémindin heydep chiqardi. **47** U waqıtta Édomning padishahi yoq idi, belki bir waliy höküm süretti. **48** Yehoshafat Ofirdin altun élip kélısh üçün bir «Tarshish kéme» etritini qurdi. Lékin kémiler héchyerge baralmidi; chünki ular Ezion-Geberde urulup weyran bolghanidi. **49** U waqıtta Ahabning oghli Ahaziya Yehoshafatqa: — Méning xizmetkarlırim séning xizmetkarlırining bilen kémilerde barsun, dédi. Lékin Yehoshafat unimidi. **50** Yehoshafat öz ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawutning shehiri»de ata-bowilirining qebriside depne qilindi. Andin oghli Yehoram ornida padishah boldi. **51** Ahabning oghli Ahaziya Yehudaning padishahi Yehoshafatning seltenitining on yettinchi yilida Samariyede Israilning üstide padishah bolup ikki yil seltenet qildi. **52** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip atisining yolida we anisining yolida yürüp, shundaqla Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning yolida mangdi; **53** u atisi qilghanning hemmisini qilip, Baalning qulluqida bolup, uninggha sejde qilip, Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghidi.

Padishahlar 2

1 Ahab ölgendin keyin Moab Israilga isyan kötürdi.
2 Ahaziya Samariyede turghanda [ordisidiki] balixanining penjirisidin yiqilip chüshüp, késel bolup qaldi. U xewerchilerni ewetip ulargha: — Ekron shehiridiki ilah Baal-Zebubdin méning toghramda, késilidin saqiyamdu, dep soranglar, dédi. **3** Lékin Perwerdigarning Perishtisi bolsa Tishbiliq Ilyasqa: — Ornungdin tur, Samariye padishahining elchilirining aldigha bérip, ulargha: — Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili mangdinglarmu? **4** Shuning üçhün Perwerdigar hazir mundaq dédiki: «Sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen» dégin, — dédi. Shuning bilen Ilyas yolgha chiqti. **5** Xewerchiler padishahning yénigha qaytip keldi; u ulardin: Némishqa yénip keldinglar, dep soridi. **6** Ular uninggha: — Bir adem bizge uchrup bizge: — Silerni ewetken padishahning yénigha qaytip bérip uninggha: «Perwerdigar mundaq deydu: — Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili ademlerni ewettingmu? Shuning üçhün sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen!» denglar, — dédi. **7** Padishah ulardin: Silerge uchrup bu sözlerni qilghan adem qandaq adem iken? — dep soridi. **8** Ular uninggha: U tüklük, bélige tasma baghlighan adem iken, dédi. Padishah: U Tishbiliq Ilyas iken, dédi. **9** Andin padishah bir ellikbéshini qol astidiki ellik adimi bilen Ilyasning qéshigha mangdurdi; bu kishi Ilyasning qéshigha barghanda, mana u bir döngning üstide olturatti. U uninggha: I Xudaning adimi, padishah séni chüshüp kelsun! deydu, dédi. **10** Lékin Ilyas ellikbéshigha: Eger men Xudaning adimi bolsam, asmandin ot chüshüp sen bilen ellik adimingni köydürsun, dep jawab berdi. Shuan asmandin ot chüshüp, uning özi bilen ellik adimini köydürüwetti. **11** Shuning bilen padishah yene bir ellikbéshini uning qol astidiki ellik adimi bilen uning qéshigha mangdurdi. U uninggha: I Xudaning adimi, padishah éytти: Séni derhal chüshüp kelsun! — dédi. **12** Lékin Ilyas ellikbéshigha: Eger men Xudaning adimi bolsam, asmandin ot chüshüp sen bilen ellik adimingni köydürsun, dep jawab berdi. Shuan Xudaning oti asmandin chüshüp uning özi bilen ellik adimini köydürüwetti. **13** Padishah emdi üçinchi bir ellikbéshini qol astidiki ellik adimi bilen

uning qéshigha mangdurdi; ellikbéshi bérip Ilyasning aldigha chiqip, tizlinip uninggha yalwurup: I Xudaning adimi, méning jénim bilen séning bu ellik qulungning janliri neziringde eziz bolsun! **14** Derweqe, asmandin ot chüshüp, ilgiriki ikki ellikbéshini ularning qol astidiki ellik adimi bilen köydürüwetti. Lékin hazir méning jénim séning neziringde eziz bolsun, dédi. **15** Perwerdigarning Perishtisi Ilyasqa: Sen chüshüp uning bilen barghin; uningdin qorqmighin, dédi. U ornidin turup uning bilen chüshüp padishahning qéshigha bérip **16** padishahqa: Perwerdigar söz qilip: «Israilda wehiy sorighili bolidighan Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili elchilerni ewettingghu? Shuning üçhün sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen!» deydu, — dédi. **17** Shuning bilen Ilyas dégendek, Perwerdigarning sözi boyiche Ahaziya öldi. Uning oghli bolmighachqa, Yehoram uning ornida padishah boldi. Bu Yehoshafatning oghli, Yehuda padishahi Yehoramning ikkinchi yili idi. **18** Emdi Ahaziyaning bashqa ishliri, uning qilghan emelliri bolsa, ular «Israil padishahlirining tarix-tezkirilirisi» dégen kitapta pütülgen emesmidi?

2 Perwerdigar Ilyasni qara quyunda asman'gha kötürmekchi bolghan waqitta Ilyas bilen Élisha Gilgaldin chiqip kétiwatatti. **2** Ilyas Élishagha: — Sendin ötünimen, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar méni Beyt-Elge mangghuzdi. Élisha: Perwerdigarning hayati bilen, we séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrilmaymen! dédi. Shuning bilen ular Beyt-Elge chüshüp keldi. **3** U waqitta Beyt-Eldiki peyghember shagirtliri Élishaning qéshigha kélip uninggha: Bilemsen, Perwerdigar бүгүн ghojangni sendin élip kétidu? — dédi. U: Bilimen; shük turunglar, dédi. **4** Ilyas Élishagha: — Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar méni Yérixogha mangghuzdi. Élisha: Perwerdigarning hayati bilen, we séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrilmaymen, dédi. Shuning bilen ular ikkisi Yérixogha bardı. **5** U waqitta Yérixodiki peyghember shagirtliri Élishaning qéshigha kélip uninggha: Bilemsen, Perwerdigar бүгүн ghojangni sendin élip kétidu? — dédi. U: Bilimen; shük turunglar, dédi. **6** Ilyas Élishagha: — Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar méni Iordan deryasigha mangghuzdi, dédi. Élisha: Perwerdigarning hayati bilen, we

séning hayating bilan qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrilmaymen, dédi, shuning bilan ular ikkisi méngiwerdi. 7 Emdi peyghember shagirtliridin ellik kishi bérip, ularning udulida yiraqtin qarap turatti. Emma u ikkiylen Iordan deryasining boyida toxtap turdi. 8 Iliyas yépinchisini qatlap, uning bilan suni uriwidi, su ikkige bölünüp turdi; ular ikkisi quruq yoldin ötti. 9 Ötüp bolghandin kéyin Iliyas Élishagha: Men sendin ayrilmasta, séning özüng üçün mendin néme tiliking bolsa, dewergin, dédi. Élisha: Séning üstüngde turghan Rohning ikki hessisi üstümge qonsun, — dédi. 10 U: Bu tilikingge érishmek qiyindur; men sendin élip kétilgen waqtimda, méni körüp tursang, sanga shundaq bérilidu; bolmisa, bérimeydu, — dédi. 11 We shundaq boldiki, ular sözlishop mangghanda, mana, otluq bir jeng harwisi bilan otluq atlar namayan boldi; ular ikkisini ayriwetti we Iliyas qara quyunda asman'gha kötürülüp ketti. 12 Élisha buni körüp: I atam, i atam, Israilning jeng harwisi we atliq eskerliri! — dep warqiridi. Andin u uni yene körelmidi. U öz kiyimini tutup, ularni yirtip ikki parche qiliwetti. 13 Andin u Iliyasning uchisidin chüshüp qalghan yépinchisini yerdin élip, Iordan deryasining qirghiqigha qaytip keldi. 14 U Iliyasning üstidin chüshüp qalghan yépinchisi bilan suni urup: «Iliyasning Xudasi Perwerdigar nedidur?», dédi. Élisha suni shundaq urghanda su ikkige bölündi; Élisha sudin ötüp ketti. 15 Yérixodiki peyghember Shagirtliri qarshi qirghaqtta turup uni kördi we: «Iliyasning rohi Élishaning üstididur» dep uning aldigha bérip, bash urup tezim qildi. 16 Ular uninggha: Mana séning keminiliring arisida ellik ezimet bar; ötünimiz, bular ghojangni izdigili barsun. Perwerdigarning Rohi belkim uni kötürüp taghlarning bir yéride yaki jilghilarning bir teripide tashlap qoydimiki, dédi. Lékin u: Siler héch ademni ewetmenglar, dédi. 17 Emma ularning uni qistawérisi bilan u xijalet bolup: Adem ewetinglar, dédi. Shunga ular ellik kishini ewetti; bular üç kün uni izdidi, lékin héch tapalmidi. 18 Ular Élishaning yénigha qaytip kelgende (u Yérixoda turuwatatti) u ulargha: Men derweqe silerge «Izdep barmanglar!» démidimmu? — dédi. 19 Sheherdiki ademler Élishagha: Ghojam körgendek, sheher özi obdan jaydidur, lékin su nachar we tupraq tughmastur, dédi. 20 U: Yéngi bir koza élip kélip, ichige tuz qoyup, manga béringlar, dédi. Ular uni élip kélip uninggha berdi. 21 U bulaqning béshigha bérip uninggha tuzni

tökti we: Perwerdigar mundaq deydu: — «Men bu sularni saqayttim; emdi ulardin qayta ölüm bolmaydu we yerning tughmasliqi bolmaydu» — dédi. 22 Xuddi Élishaning éytqan bu sözidek, u su taki bugün'ge qeder pak bolup keldi. 23 Élisha Yérixodin chiqip Beyt-Elge bardi. U yolda kétip barghanda, bezi balilar sheherdin chiqip uni zangliq qilip: Chiqip ket, i taqir bash! Chiqip ket, i taqir bash! — dep warqirashti. 24 U burulup ulargha qarap Perwerdigarning nami bilan ulargha lenet oqudi; shuning bilan ormanliqtin ikki chishi éyiq chiqip, balilardin qiriq ikkini yirti wetti. 25 U u yerdin kétip, Karmel téghigha bérip, u yerdin Samariyege yénip bardi.

3 Yehuda padishahi Yehoshafatning seltenitining on sekkizinchi yili, Ahabning oghli Yehoram Samariyede Israilgha padishah bolup, on ikki yil seltenet qildi. 2 U özi Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti, lékin atisi bilen anisi qilghan derijide emes idi. U atisi yasatqan «Baal tüwrüki»ni élip tashlidi. 3 Lékin u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirida ching turup, ulardin héch yanmidi. 4 Moabning padishahi Mésha nahayiti chong qoychi idi; u Israilning padishahigha yüz ming qoza hem yüz ming qochqarning yungini olpan qilatti. 5 Emdi shundaq boldiki, Ahab ölüp ketkendin kéyin Moabning padishahi Israilning padishahigha yüz örüdi. 6 U waqitta Yehoram padishah Samariyedin chiqip hemme Israilni [jeng üçün] éditlidi. 7 U yene adem ewitip Yehudaning padishahi Yehoshafatqa xewer bérip: Moabning padishahi mendin yüz öridi; Moab bilen soqushqili chiqamsen? — dédi. U: Chiqimen; bizde méning-séning deydighan gep yoqtur, méning xelqim séning xelqingdur, méning atlirim séning atliringdur, dédi. 8 U yene: Qaysi yol bilen chiqayli, dep soridi. Yehoram: Biz Édom chölining yoli bilen chiqayli, dep jawab berdi. 9 Andin Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Édomning padishahigha qoshulup mangdi. Ular yette kün aylinip yürüş qilghandin kéyin, qoshun we ular élip kelgen at-ulaghlargha su qalmidi. 10 Israilning padishahi: Apl! Perwerdigar biz üç padishahni Moabning qoligha chüshsun dep, bir yerge jem qilghan oxshaydu, dédi. 11 Lékin Yehoshafat: Perwerdigardin yol sorishimiz üçün bu yerde Perwerdigarning bir peyghembiri yoqmu? — dédi. Israilning padishahining chakarliridin biri: Iliyasning qoligha su quyup bergen

Shafatning oghli Élisha bu yerde bar, dédi. 12 Yehoshafat: Perwerdigarning söz-kalami uningda bar, dédi. Shuning bilan Israilning padishahi bilan Yehoshafat we Édomning padishahi uning qéshigha chüshüp bardi. 13 Élisha Israilning padishahigha: — Méning séning bilen néme karim! Öz atangning peyghemberliri bilen anangning peyghemberlirining qéshigha barghin, dédi. Israilning padishahi: Undaq démigin; chünki Perwerdigar bu üç padishahni Moabning qoligha tapshurush üçün jem qilghan oxshaydu, — dédi. 14 Élisha: Men xizmitide turuwatqan Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, eger Yehudaning padishahi Yehoshafatning hörmitini qilmighan bolsam, séni közge ilmighan yaki sanga qarimighan bolattim. 15 Lékin emdi bérip bir sazchini manga élip kélinglar, — dédi. Sazchi saz chalghanda, Perwerdigarning qoli uning üstige chüshüti. 16 U: Perwerdigar söz qilip: «Bu wadining hemme yérite ora kolanglar» dédi, — dédi andin yene: 17 — Chünki Perwerdigar mundaq deydu: «Siler ya shamal ya yamghur körmisenglarmu, bu wadi sugha tolup, özünglar bilen at-ulaghliringlar hemmisi su ichisiler». 18 Lékin bu Perwerdigarning neziride kichik ish bolup, u Moabnimu silerning qolliringlarga tapshuridu. 19 Siler barliq mustehkem sheherlerni we barliq ésil sheherlerni bösüp ötüp, barliq yaxshi derexlerni késip tashlap, hemme bulaqlarni tindurup, hemme munbet ékinzarliqni tashlar bilen qaplap xarab qilisiler» — dédi. 20 We etisi etigenlik qurbanliq sunulghan waqtda, mana, su Édom zémini tereptin éqip kélip, hemme yerni sugha toshquzdi. 21 Emma Moablarning hemmisi: Padishahlar biz bilen jeng qilghili chiqiptu, dep anglighan bolup, sawut-qalqan kötüreligüdek chong-kichik hemmisi chégrada tizilip septe turdi. 22 Ular etisi seherde qopup qarisa, kün nuri ularning udulidiki su üstige chüshkenidi; küning sholisida su ulargha qandek köründi. Ular: — 23 Bu qan iken! Padishahlar urushup bir-birini qirghan oxshaydu. I Moablar! Derhal oljining üstige chüshüp bölisihwalayli! dédi. 24 Lékin ular Israilning leshkergahigha yetkende, Israillar ornidin qopup Moablargha hujum qilishi bilen ular beder qacti. Israillar ularni sürüp-toqay qiliwetti. 25 Ular sheherlerni weyran qilip, herbir adem tash élip, hemme munbet ékinzarliqni tolduruwetküche tash tashlidi. Ular hemme bulaq-quduqlarni tindurup, hemme yaxshi derexlerni késiwetti. Ular Kir-Hareset

shehiridiki tashlardin bashqa héch némini qaldurmidi. Shu sheherge bolsa, salgha atquchilar uninggha chörgilep hujum qildi. 26 Moabning padishahi jengning özige ziyade qattiq kelginini körüp özi bilen yette yüz qilichwazni élip Édomning padishahigha hujum qilip bösüp ötüshke atlandi; lékin ular bösüp ötelmide. 27 Shuning bilen textige warisliq qilghuchi tunji oghlini élip, sépilning töpisi uni köydürme qurbanliq qildi. U waqitta Israil Perwerdigarning qattiq qehrige uchrighanidi. Shuning bilen bu üç padishah Moab padishahtin ayrilip, herqaysisi öz yurtigha kétishti.

4 Peyghember shagirtliridin birining tul qalghan xotuni Élishahga peryad qilip: Séning qulung bolghan méning érim ölüptu. Bilisenki, séning qulung Perwerdigardin qorqqan adem idi. Emdi qerz igisi méning ikki oghlumni qulluqqa alghili keldi. 2 Élisha uningdin: Séning üçün néme qilay? Déginge, öyüngde némeng bar? — dep soridi. U: Dédikingning öyide kichik bir koza maydin bashqa héchnerse yoq, — dédi. 3 U: Bérip hemme qoshniliringdin chögün-koza, yeni bosh chögün-kozilarni ötne alghin, ular az bolmisun. 4 Andin özüng bilen oghulliring öyge kirgin, ishikni yépip hemme chögün-kozilargha may qachilighin. Toshqanlirini bir chetke élip qoyghin, — dédi. 5 Shuning bilen u u yerdin ayrilip oghulliri bilen öyge kirip ishikni yapti. Oghulliri chögün-kozilarni uning aldigha élip kelgende, u may quydi. 6 We shundaq boldiki, chögün-kozilarning hemmisi tolghanda u oghligha: Yene bir koza élip kel, dédi. Emma oghli: Emdi koza qalmidi, dédi. U waqitta may toxtap qaldi. 7 Emdi u bérip Xudaning adimige xewer yetküzdi. U: Bérip mayni sétiwet, qerzingni tügetkin; andin qalghan pul bilen özüng we oghulliringning jénini béqinglar, dédi. 8 Bir küni Élisha Shunem shehirige bardi. U yerde bir bay ayal bar idi we u uni öz öyide tamaqqa tutup qaldi. Shuningdin kéyin herqachan u yerdin ötüp mangsa, u uning öyige kirip ghizalinatti. 9 Bir küni u öz érite: Bu yerdin daim ötidighan kishi Xudaning bir muqeddes adimi ikenlikini bilip yettim. 10 Biz ögzide uninggha bir kichikrek öy salayli. Uninggha öyde kariwat, shire, orunduq we chiraghdan teyyarlap béreyli; we shundaq bolsunki, u qachanla yénimizgha kelse shu öyde tursun, — dédi. 11 Emdi peyghember bir küni u yerge kelgende, shu balixanigha kirip yétip qaldi. 12 U öz xizmetkari Gehazigha: Sen u Shunemlik ayalni chaqirghin, dédi. U uni chaqirghanda, ayal uning qéshigha keldi.

13 Peyghember xizmetkarigha: Sen uninggha: «Sili bizning ghémimizni yep mushundaq özlirini köp aware qildila; men sili üçün néme qilip bérey? Padishahqa yaki qoshun serdarigha birer teleplirini yetküzeymu?» — dégin, dédi. Ayal buninggha jawab bérip: — Men öz xelqim arisida yashawatimen, boldi! dédi. **14** Emdi Élisha Gehazidin, uninggha néme qilip bérish kérek? — dep soridi. Gehazi: Uning oghul balisi yoq iken, we érimu qéri iken, dédi. **15** U: Uni chaqirghin, dédi. Ayalni chaqiriwidi, ayal ishikke kélip turdi. **16** Peyghember uninggha: Kéler yili texminen mushu waqitta quchaqlirida bir oghulliri bolidu, dédi. U: Yaq, i ghojam! I Xudaning adimi, dédikingge yalghan éytimighin, dédi. **17** Emdi Élisha uninggha dégendek u ayal hamilidar bolup, ikkinchi yili békitilgen waqitta oghul tughdi. **18** Bala ösüp chong boldi. Bir küni shundaq boldiki, u atisi bar yerge, ormichilarning qéshigha chiqip ketti. **19** U atisigha: Way béshim, way béshim, dep waysidi. U xizmetkarigha, uni anisining qéshigha élip barghin, dédi. **20** U uni kötürüp anisining yénigha apirip qoydi. Bala anisining étikide chüshkiche olturdi, andin ölüp qaldi. **21** Andin anisi chiqip, uni Xudaning adimining öyidiki kariwatqa yatquzup qoyup, ishikni yépip chiqip ketti. **22** U éri chiqirip uninggha: Ghulamardin birini mangdurghin, u bir éshekni élip kelsun; men uni chapturup, Xudaning adimining qéshigha derhal bérup kéley, dédi. **23** Éri uninggha: Némishqa uning qéshigha bügün barisen? Bügün ya yéngi ay ya shabat küni bolmisa, dédi. Ayal uninggha, Hemme ish tinchliq — dédi. **24** U éshekni toqtutup ghulamigha: Ittik heydep mang; men démigüche toxtimighin, dédi. **25** Shuning bilen u Karmel téghigha bérup Xudaning adimi aldigha keldi. We shundaq boldiki, Xudaning adimi uni yiraqtinla körüp öz xizmetkari Gehazigha: Mana Shunemlik ayal kéliwatidu; **26** Sen uning aldigha yügürüp bérup uningdin: Sili tinchliqmu? Erliri tinchliqmu? Baliliri tinchliqmu?» — dep sorighin, dédi. — Hemme ish tinchliq, dep éytti ayal. **27** Emdi taghqa chiqip Xudaning adimining qéshigha kelgende, u uning putlirini quchaqlidi. Gehazi uning yénigha bérup uni ittiriwetmekchi boldi; lékin Xudaning adimi: — Uni öz ixtiyarigha qoyghin; chünki uning köngli intayin sunuq we Perwerdigar bu ishni manga démey yoshuruptu, dédi. **28** Ayal: Men ghojamdin bir oghul tilidimmu? Manga yalghan söz qilmighin, dep sendin ötünmidimmu? — dédi. **29** Peyghember

Gehazigha: — Bélingni ching baghlap, méning hasamni élip mangghin. Birsige uchrising, uninggha salam qilmighin, birsi sanga salam qilsa, sen uninggha jawab bermigin. Méning hasamni balining yüzige qoyghin, dédi. **30** Balining anisi: Perwerdigarning hayati bilen we séning hayating bilen qesem qilimenki, sendin ayrilmaymen, dédi. Élisha ornidin turup uning keynidin egeshti. **31** Gehazi ulardin burun bérup hasisini balining yüzige qoyghanidi. Emma héch awaz yaki tiwish chiqmidi. Shuning bilen u yénip Élishaning aldigha bérup uninggha: Bala oyghanmidi, dédi. **32** Élisha öyge kélip qarisa, mana, bala uning kariwitida ölük yatatti. **33** U bala bilen özini ayrim qaldurup, ishikni yépiwétip Perwerdigargha dua qildi. **34** Andin u kariwatqa chiqip balining üstige özini qoyup aghzini uning aghzigha, közlirni uning közlige, qollirini uning qollirigha yéqip yatti. Shuning bilen balining bedini issishqa bashlidi. **35** U chüshüp öyde u yaq-bu yaqqa méngip andin yene kariwatqa chiqip yene balining üstige égildi. U waqitta bala yette qétim chüshkürdi, andin közlidirini achi. **36** Peyghember Gehazini chaqirip uninggha: Shunemlik ayalni chaqirghin, dédi. U uni chaqirip qoydi. U Élishaning yénigha kelgende. U uninggha: Oghullirini kötürüp alsila, dédi. **37** U öyige kiripla uning ayighi aldigha yiqilip düm yatti, béshi yerge tegküdek tezim qildi. Andin öz oghlini kötürüp chiqip ketti. **38** Élisha Gilgalgha yénip bardu. Shu chaghda yurtta acharchiliq bolghanidi. Peyghemberlarning shagirtliri Élishaning yénida olturghanda u öz xizmetkarigha: Sen chong qazanni ésip peyghemberlarning shagirtlirigha shorpa pishurup bergin, dédi. **39** Ulardin birsi otyash tergili dalagha chiqip yawa qapaq pélikini tépip, uningdin yawa qapaq üzüp étikini toldurup kélip, toghrap qazan'gha saldi; chünki ular bularning ziyarliq ikenlikini bilmeytti. **40** Andin ular yenglar dep ademlerge usup berdi. Lékin ular tamaqni yégili bashlighanda: I Xudaning adimi, qazanda ölüm bar, dep warqirashti. Héchkim uningdin yéyelmedi. **41** Élisha: Azraqqine un élip kélinglar, dédi. U shuni qazan'gha tashlap: Xelqqe usup bergin, yésun, dédi. We mana, qazanda héch zeher qalmidi. **42** Emdi Baal-Shalishahdin bir adem kélip, Xudaning adimige arpa hosulining tunji méwisidin ash-nan, yeni yigirme arpa nanni we bir xalta kök bashni élip kéliwidi, u: Xelqqe yégili aldigha qoyghin, dédi. **43** Uning xizmetkari: Shuni bir yüz ademning aldida qandaq qoyalaymen?

dédi. Élisha: Xelqqa yégili bergin; chünki Perwerdigar mundaq deydu: Ular yeydu we uningdin éship qalidu, dédi. **44** Shuning bilen u shuni ularning aldida qoydi; ular yédi we del Perwerdigarning déginidek, uningdin éship qaldi.

5 Suriye padishahining qoshun serdari Naaman óz ghojisining aldida tolimu qedirlendi we izzetlendi, chünki Perwerdigar uning qoli arqiliq Suriyege nusretler bergenidi. U batur jengchi bolghini bilen, lékin maxaw késilige griptar bolup qalghanidi. **2** Emdi Suriyler top-top bolup, bulangchiliqqa chiqip Israildin bir kichik qizni tutup kelgenidi; bu qiz Naamanning ayalining xizmitini qilatti. **3** U xanimgha: Kashki, méning ghojam Samariyediki peyghemberning qéshida bolsidi! U uni maxaw késilidin saqaytatti, dédi. **4** Naaman béríp xojisigha: — Israilning yurtidin bolghan kichik qiz mundaq-mundaq éytti, dédi. **5** Suriye padishahi: Yaxshi! Sen barghin, men Israilning padishahigha bir mektup ewetimen, dédi. Naaman on talant kümüş bilen alte ming shekel altun we hem on kishilik kiyimni élip Israilgha bardi. **6** U mektupni Israilning padishahigha apirip tapshurup berdi. Mektupta: — «Bu mektup sanga yetkende bilgeysenki, men óz xizmetkarim Naamanni séning qéshinggha mangdurdum. Sen uni maxaw késilidin saqaytqaysen», dep pütülgenidi. **7** Israilning padishahi xetni oqup bolup, óz kiyimlirini yirtip-yirtiwetti we: — Men Xudamu? Kishini óltürüp hem tirildüreymenmu? Némishqa u kishi: — Bu ademni maxaw késilidin saqaytqin, dep hawale qilidu? Qéni, oylinip körünglar, u derweqe men bilen jeng qilghili bahane izdeydu, dédi. **8** We shundaq boldiki, Xudaning adimi Élisha Israilning padishahining óz kiyimlirini yirtqinini anglighanda, padishahqa adem ewitip: Némishqa óz kiyimliringni yirtting? U kishi hazir bu yerge kelsun, andin u Israilda bir peyghember bar iken dep bilidu, dédi. **9** Naaman atliri we jeng harwisi bilen kélip, Élishaning öyining ishiki aldida toxtidi. **10** Élisha bir xewerchini mangdurup Naaman'gha: — Béríp Jordan deryasida yette qétim yuyunup kelgin; shundaq qilsang etliring eslige kélip pakiz bolisen, dédi. **11** Lékin Naaman achchiqlinip yénip kélip: — Mana, u choqum chiqip, méning bilen körishidu, öre turup Xudasi Perwerdigarning namigha nida qilip, [yara] jayning üstide qolini silkip, maxaw késilini saqaytidu, dep oylap kelgenidim. **12** Demeshqning deryaliri, yeni Abarna bilen Farpar [deryasining

suliri] Israilning hemme suliridin yaxshi emesmu? Men ularda yuyunsam pakiz bolmamdim? — dédi. U qattiq ghezeplinip burulup yolgha chiqti. **13** Lékin uning xizmetkarliri uning qéshigha béríp: — I atam, eger peyghember silige éghir bir ishni tapilghan bolsa, qilmasmidila? Undaq bolghan yerde, u silige sugha chüshüp yuyunup, pakiz bolisila, dégen bolsa shundaq qilmamla? — déyishti. **14** Shunga u chüshüp, Xudaning adimining sözige binaen Jordan deryasida yette qétim chömüldi. Shuning bilen uning éti paklinip, kichik balining étidek bolup saqaydi. **15** Shuning bilen u barliq hemrahliri bilen Xudaning adimining qéshigha qaytip kélip, uning aldida turup: — Mana emdi pütkül yer yüzide Israildin bashqa yerde Xuda yoq iken, dep bilip yettim; emdi hazir, óz keminengdin bir sowghatni qobul qilghin, dédi. **16** Lékin Élisha: Men xizmitide turuwatqan Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, héch némini qobul qilmasmen, dédi. [Naaman] tola ching turuwalsimu, héch qobul qilmidi. **17** Andin Naaman mundaq dédi: — Eger qobul qilmisang, keminengge topidin ikki qéchir yük bérilsun; chünki kemineng bundin kéyin Perwerdigardin bashqa héchqandaq ilahlargha ködürme qurbanliq yaki inaqliq qurbanliqini keltümeydi. **18** Lékin Perwerdigar keminengning shu bir ishini kechürüm qilghay: ghojamning özi Rimmonning butxanisigha sejde qilmaq üçün kirgende, méning qolumgha yölense men Rimmonning butxanisida tiz püksem, mushu amalsiz tiz pükkinim üçün Perwerdigar men keminengni kechürgey, dédi. **19** Élisha uninggha: — Sen aman-xatirjemlitke ketkin, dédi. U uningdin ayrilip azghine yol mangdi. **20** Lékin Xudaning adimi Élishaning xizmetkari Gehazi könglide: — Mana, u Suriyelik Naaman élip kelgen nersiliridin ghojam héchnémini almay, uni bikar ketküzüwétiptu. Lékin Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, men uning keynidin yügürüp béríp, uningdin azraq bir nerse alay, dep oylidi. **21** Shuni dep Gehazi Naamanning keynidin bardi. Naaman bir kimning keynidin yügürüp kéliwatqinini körüp, harwisidin chüshüp uning aldigha béríp: Hemme ish tinchliqmu? — dep soridi. **22** U: — Tinchliq, — dédi, — emma ghojam méni mangdurup: Mana emdi Efraim taghliqidin peyghemberlarning shagirtliridin ikki yigit qéshinggha keldi. Bulargha bir talant kümüş bilen ikki kishilik kiyim bersile, dep éytti, — dédi. **23** Naaman: — Ikki talant kümüşni

qobul qilg'in, dep uni zorlap ikki talant k'üm'üshni ikki xaltig'ha ch'égip, ikki kishilik kiyimni chiqirip berdi. Bularni Naaman ghulamiridin ikki yigitke y'üdküzdi; ular Gehazining aldida bularni k'ötürüp mangdi. **24** U turghan döngge yetkende bularni ularning qolliridin élip öyige tiqip qoydi; andin bu ademlerni ketküzüwetti. **25** Andin u ghojisining aldigha kirip turdi. Élisha uningdin: — I Gehazi, nege b'érip kelding? — dep soridi. U jawab b'érip: Qulung héchyerge barmidi, — dédi. **26** Élisha uninggha: — Melum bir kishi harwisidin ch'üshüp, keynige y'énip, séning aldinggha kelgende, méning rohim shu chaghda séning bilen birge barghan emesmu? Bu kishiler k'üm'üsh bilen kiyim, zeytun baghliri bilen üzümzarlar, qoy bilen kala, malaylar bilen kénizeklerni qobul qilidighan waqitmu? **27** Lékin hazir Naamanning maxaw késili sanga hem neslingge menggüge chaplishidu, — dédi. Shuning bilen u Élishaning qéshidin chiqqanda qardek aq bolup qaldi.

6 Peyghemberlerning shagirtliri Élishagha: — Mana bizge séning aldingda turuwatqan y'érimiz tar keldi. **2** Iordan deryasining boyigha b'érip, herbirimiz birdin yaghach élip, shu yerde turidighan'gha bir turalghu öy yasayli, — dédi. — B'éringlar, dep jawab berdi u. **3** Ularning biri yene: — Iltipat qilip qeminiliring bilen birge barghin, dédi. U: — Bille baray, dédi. **4** U ular bilen mangdi. Ular Iordan deryasigha b'érip, derex k'ésishke bashlidi. **5** Lékin ularning biri derex k'ésiwatqanda paltining b'éshi sug'ha ch'üshüp ketti. U warqirap: — Way ghojam, bu ötne alghan palta idi, dédi. **6** Xudaning adimi: Nege ch'üshti, dep soridi. U ch'üshken yerni k'örsitip berdi. U bir shaxni k'ésip, uni sug'ha tashliwidi, Paltining b'éshi leylep chiqti. **7** U: Uni qolunggha alghin, déwidu, u kishi qolini uzutup uni tutuwaldi. **8** Suriyening padishahi Israil bilen jeng qiliwatatti. U öz xizmetkarliri bilen meslihetliship, palanchi-pokunchi yerde bargah tikimen, dep b'ékittetti. **9** Xudaning adimi Israilning padishahigha xewer ewitip: — Sen palanchi-pokunchi yerge b'érishstin éhtiyat qilghin, ch'ünki Suriyler u yerge ch'üshmekchi, dédi. **10** U waqitlarda Israilning padishahi Xudaning adimi özige k'örsetken jaygha adem ewetip u yerdiki ademlirige éhtiyat qilishni agahlاندurdi. Bundaq ish birqanche q'étim boldi. **11** Buning sewebidin Suriyening padishahi k'önglide qattiq achchiqlinip, öz xizmetkarlirini chaqirip ulardin: — Arimizdin kimning Israilning padishahi teripide turidighanliqini manga k'örsitip

bermeksiler?! — dep soridi. **12** Lékin xizmetkarlirining biri: — I ghojam padishah undaq emes; belki Israilda turidighan Élisha dégen peyghember sen yatqan hujrangda qilghan sözliringni Israil padishahigha éytip b'éridu, — dédi. **13** U: B'érip uning nede ikenlikini paylap k'élinglar, men adem mangdurup uni tutup k'éley, dédi. Ular: — U Dotan shehiride iken, dep xewer qildi. **14** Shuning bilen u shu yerge atliqlar, jeng harwiliri we zor bir qoshunni mangdurdi. Ular k'échisi y'étip k'élip sheherni qorshiwaldi. **15** Xudaning adimining maliyi seherde turup chiqsa, mana, bir atliqlar we jeng harwiliri qoshuni sheherni qorshiwalg'hanidi. Malay uninggha: Apla, i ghojam, qandaq qilarmiz? — dédi. **16** Lékin u: Qorqmighin; mana biz bilen birge bolghanlar ular bilen birge bolghanlardin k'öptur, dédi. **17** Emdi Élisha dua qilip: I Perwerdigar, malayimning k'özlirini k'öreleydighan qilip achqaysen, dédi. U waqitta Perwerdigar yigitning k'özlirini achi we u eyni ehwalni k'ördi; mana, p'ütkül tagh Élishani ch'öridep turghan yalqunluq at we jeng harwiliri bilen tolghanidi. **18** Suriyler ch'üshüp u terepke kelgende, Élisha Perwerdigargha dua qilip: Bu xelqni korluq bilen urghin, dédi. Shuning bilen U Élishaning tiliki boyiche ularni korluq bilen urdi. **19** Élisha ulargha: Bu [siler izdigen] yol emes we [siler izdigen] sheher emes; méning keynimdin egishinglar, silerni siler izdigen ademning q'éshigha bashlap baray, dep ularni Samariyege bashlap bardu. **20** We shundaq boldiki, ular Samariyege kirgende Élisha: I Perwerdigar, ularning k'özlirini k'öreleydighan qilip achqaysen, dédi. Perwerdigar ularning k'özlirini achi; we mana, ular Samariyening otturisida turatti. **21** Israilning padishahi ularni k'örgende Élishadin: I atam, ularni öltürüw'éteymu? Ularni öltürüw'éteymu? dep soridi. **22** U: — Sen ularni öltürme; hetta özüng qilich we oqyaying bilen esir qilghanliringni öltürmeydighan yerde, bularni öltür'üshke bolamti? Eksiche, ularning aldigha nan, su qoyghin; shuning bilen ular yep-ichip öz ghojisigha y'énip ketsun, dédi. **23** Shundaq qilip, u ulargha chong ziyapet berdi; ular yep-ichip bolghandin k'éyin, andin ularni yolgha saldi. Ular ghojisining y'énigha qaytti. Shuningdin k'éyin Suriyedin bulangchilar shaykiliri Israilning z'éminigha qayta bésip kirmidi. **24** K'éyin shundaq boldiki, Suriyening padishahi Ben-Hadad p'ütkül qoshunini yighip Samariyeni muhasirige aldi. **25** Shuning bilen Samariyede zor acharchiliq boldi. Ular

uni shunche uzun qamal qildiki, bir éshek béshi seksen shekel kúmúshke, we kepter mayiqining bir chinisining töttin biri besh shekel kúmúshke yaraytti. 26 Israilning padishahi sépilning üstidin ötkende, bir ayal uninggha: I ghojam padishah, yarem bergine! dep peryad kötürdi. 27 U: Eger Perwerdigar sanga yarem bermise, men sanga qandaq yarem qilay? Ya xamandin ya üzüm kölkikidin yarem tépilamdu?, — dédi. 28 Padishah emdi uningdin yene: Néme derding bar? dep soridi. U: Mana bu xotun manga: Oghlungni bergin, biz uni бүгүн yeyli. Ete bolsa méning oghlumni yeymiz, dédi. 29 U waqitta biz méning oghlumni qaynitip pishurup yéduq. Etisi men uninggha: Emdi sen oghlungni bergin, uni yeyli désem, u öz oghlini yoshurup qoydi, — dédi. 30 Padishah ayalning sözini anglap kiyimlirini yirtip-yirtiwetti. U sépilda kétiwatqanda, xelq uning kiyimining ichige, yeni étige böz kiygenlikini körüp qaldi. 31 [Padishah]: — Eger Shafatning oghli Élishaning béshi бүгүн ténide qalsa, Xuda méning béshimni alsun we uningdinmu artuq jazalisun! — dédi. 32 Emma Élisha öz öyide olturatti; aqsaqallarmu uning bilen bille olturghanidi. Padishah uning aldigha bir ademni mangdurghanidi. Lékin u xewerchi u yerge yétip barmayla, Élisha aqsaqallargha: — Mana bu jallatning balisining béshimni alghili adem mangdurghanliqini kördünglarmu? Emdi xewerchi kelgende ishikni ching taqap ichidin tiriwélinglar. Mana uning keynidin kelgen ghojisining qedimining awazi angliniwatmamdu? — dédi. 33 U ular bilen sözlishiwatqanda, mana xewerchi uning qéshigha chüshüp kélip: «Padishah: «Mana bu balayı'apetning özi Perwerdigar teripidin keldi; men zadi néme dep Perwerdigargha yene ümid baghliyalarmen?» deydu, dédi.

7 Élisha: Perwerdigarning sözini anglanglar! Perwerdigar mundaq deydu: — Ete mushu waqitlarda Samariyening derwazisida bir xalta aq un bir shekelge we ikki xalta arpa bir shekelge sétilidu, — dédi. 2 Emma padishah bélikini tutup mangghan qoshun emeldari bolsa, Xudaning adimige: Mana, hetta Perwerdigar asman'gha tünglük achsimu, undaq ishning bolushi mumkinmu?! dédi. U: — Sen öz közüng bilen körisen, lékin shuningdin yémeysen, dédi. 3 Emdi derwazining tüwide töt maxaw késili bar adem olturatti. Ular bir-birige: Néme üçün mushu yerde ölümnü kütüp olturimiz? 4 Sheherge kireyli dések, sheherde acharchiliq bolghachqa, u

yerde ölimiz; bu yerde olturraqmu ölimiz. Qopup Suriylarning leshkergahigha kéteyli. Ular bizni ayisa tirik qalimiz; bizni öltüreyli dése ölimiz, xalas, — déyishti. 5 Shuni dep ular kechqurun Suriylarning leshkergahigha barghili qopti. Leshkergahining qéshigha yétip kelgende, mana héch kishi yoq idi. 6 Chünki Perwerdigar Suriylarning leshkergahigha jeng harwiliri, atlar we zor chong qoshunning sadasini anglatqanidi. Shuni anglap ular bir-birige: Mana, Israilning padishahi bishek Hittiylarning padishahlarini we Misirliqlarning padishahlarini üstimizge hujum qilghili yalliwaptu, déyishti; 7 kechqurun qozghilip chédirlirini, at bilen ésheklirini tashlap leshkergahni shu péti qoyup, öz janlirini qutquzush üçün beder qachqanidi. 8 Maxaw késili bar ademler leshkergahning yénigha kélip, bir chédirgha kirip, yep-ichip uningdin kúmúsh bilen altunni we kiyimlerni élip yoshurup qoyushti. Andin ular yénip kélip, yene bir chédirgha kirip u yerdiki oljinimu élip yoshurup qoyushti. 9 Andin ular bir-birige: Bizning bundaq qilghinimiz durus emes. Bүгүн qutluq xewer bar kündur, lékin biz tinmay turuwatimiz. Sehergiche qalsaq bu yamanliq béshimizgha chüshidu. Uning üçün emdi bérip padishahning ordisidikilerge bu xewerni yetküzeyli, dédi. 10 Shuning bilen ular bérip sheherning derwazisidiki pasibanlarni chaqirip ulargha: Biz Suriylarning leshkergahigha chiqsaq, mana héchkim yoq iken, hetta ademning shepesimu yoqtur; belki atlar baghlaqliq, éshekler baghlaqliq bolup, chédirlar eyni péti turidu, dédi. 11 Derwazidiki pasibanlar shu xewerni towlap élan qilip, padishahning ordisigha xewer yetküzdi. 12 Padishah kéchisi qopup xizmetkarlirigha: — Men Suriylarning bizge néme qilmaqchi bolghinini silerge dep bérey. Ular bizning acharchiliqta qalghinimizni bilip, leshkergahdin chiqip dalada mökünüwélip: — Israillar sheherdin chiqsa, biz ularni tirik tutup, andin sheherge kireyleymiz, déyishken gep, dédi. 13 Xizmetkarliridin biri jawab bérip: — Birnechche kishini sheherde qalghan atlardin beshni élip (ularning aqiwiti bu yerde qalghan Israilning barliq kishiliriningkidin, hetta halak bolghanlarningkidin better bolmaydu!), ularni körip kélishe eweteyli, dédi. 14 Shuning bilen ular ikki jeng harwisi bilen ulargha qatidighan atlarni teyyar qildi. Padishah ularni Suriylarning qoshunining keynidin ewetip: — Bérip ehwalni körip kélinglar, dep buyrudi. 15

Bular ularning izidin Iordan deryasighiche qoghlap bardi; we mana, pütkül yol boyi Suriyler aldirap qachqanda tashliwetken kiyim-kéchek we herxil eswab-üsküniler bilen tolghanidi. Elchiler yénip kélip padishahqa shuni xewer qildi. **16** U waqitta xelq chiqip Suriylarning leshkergahidin oljilarni talidi; shuning bilen Perwerdigarning éytqan sözidek, bir xalta aq un bir shekelge, ikki xalta arpa bir shekelge sétildi. **17** Emdi padishah bilikini tutup mangghan héliqi emeldarni derwazini bashqurushqa teyinlep qoyghanidi. Emdi xalayıq derwazidin [étılıp chiqqanda] uni dessep-cheyliwetti we shuning bilen u öldi. Bu ish padishah Xudaning adimini tutmaqchi bolup, uning aldigha barghanda, del Élisha éytqandek boldi. **18** Shuning bilen Xudaning adimi padishahqa éytqan shu söz emelge ashuruldi: «Ete mushu waqıtlarda Samariyening derwazisida ikki xalta arpa bir shekelge we bir xalta aq un bir shekelge sétılıdu». **19** Emma héliqi emeldar Xudaning adimige: — «Mana, hetta Perwerdigar asman'gha tünglük achsimu, undaq bir ishning bolushi mumkinmu?!» dégenidi. U: — «Sen öz közüng bilen körisen, lékin shuningdin yémeysen», dégenidi. **20** Uninggha hem del shundaq boldi; chünki xelq uni derwazida dessep öltürgenidi.

8 Élisha özi oghlini tirildürgen ayalgha nesihet qilip: — Sen we öz öydikiliring bilen bérıp, qeyerde olturghudek jay tapsang, u yerde turghin; chünki Perwerdigar: — Acharchiliq bolsun, dep békitti. Bu acharchiliq zémında yette yilghiche tügimeydu, dédi. **2** Shuning bilen u ayal Xudaning adimi éytqandek öz öydikiliri bilen bérıp, Filistiylarning yurtida yette yilghiche turdi. **3** We shundaq boldiki, yette yil ötkende, ayal Filistiylarning yurtidin yénip keldi; u padishahtin öyi bilen zéminini özige qayturup bérishni iltimas qilghili bardi. **4** Shu waqıtta padishah Xudaning adimining xizmetkari Gehazi bilen sözlishop uninggha: — Élisha qilghan hemme ulugh emellerni manga bayan qilip bergin, dewatatti. **5** We shundaq boldiki, u padishahqa Élishaning qandaq qilip bir ölükni tirildürgenlikini dep bériwatqanda, Élisha oghlini tirildürgen shu ayal padishahtin öz öyi we zéminini qayturup bérishni iltimas qilghili keldi. Gehazi: — I padishah ghojam, mana, bular men éytqan ayal we Élisha ölümün tirildürgen oghli del shu, dédi. **6** Padishah ayaldin sorıwıdı, u shu weqeni uninggha dep berdi. Shuning bilen padishah bir aghwatni belgilep: — Uning hemme teelluqatlırını yandurup bergin

we shuningdek öz yurtidin ketken kúndin tartıp bu waqıtqiche yéridin chiqqan hosulning barlıq kirimini uninggha bergin, dédi. **7** Emdi Élisha Suriyening padishahi Ben-Hadad késel yatqınida Demeshqke keldi. Padishahqa: Xudaning adimi bu yerge keldi, dep xewer bérildi. **8** Padishah Hazaelge: — Özüng bir sowgha élip, Xudaning adimining aldigha bérıp uning bilen körüşhüp, u arqılıq Perwerdigardin méning toghramda: «U bu késeldin saqıyamdu, saqaymaydu» dep sorıghın, — dédi. **9** Shuning bilen Hazael uning bilen körüşhüşke bardi. U özi bilen Demeshqtiki herxil ésil mallardin qiriq töge sowgha élip, uning aldigha bérıp: «Oghlung Suriyening padishahi Ben-Hadad méni ewetip, bu késeldin saqıyimenmu, saqaymaymenmu?» dep soraydu, — dédi. **10** Élisha uninggha: — Bérıp uninggha: — Choqum saqıyisen, dep éytqın. Lékin Perwerdigar manga qandaqla bolmisun u choqum ölıdu, dep wehiy qildi, dédi. **11** Xudaning adimi taki Hazael xijil bolup ketküche uninggha tikilip qarap turdi, andin Xudaning adimi yighlashqa bashlıdı. **12** Hazael: — Ghojam némishqa yighlayla! dep sorıdı. U: — Men séning Israillargha qilidighan yaman ishliringni bilimen; chünki sen ularning qorghanlırını köydürüp, yigitlırını qilich bilen öltürüp, ushshaq balilirini chörüp tashlap, hamilidar ayallirining qarnını yériwétisen, dédi. **13** Hazael: — Menki ittek bir qulung néme idim, undaq ulugh ishlarnı qılalamtim? Élisha: — Perwerdigar manga séning Suriyening padishahi bolidighanlıqingni melum qildi, dédi. **14** U Élishaning qéshidin chiqıp ghojisining yénigha bardi. Ben-hadad uningdin: — Élisha sanga néme dédi, dep sorıdı. U: — U manga silining toghrılırida, choqum saqıydu, dep éytti, dédi. **15** Etisi Hazael bir parche bözni élip, sugha chilap padishahning yüzini etti. Shuning bilen u öldi; we Hazael uning ornında padishah boldi. **16** Israilning padishahi, Ahabning oghli Yoramning seltenitining beshinchi yilida, Yehoshafat téxi Yehudaning padishahi waqtida, Yehoshafatning oghli Yehoram Yehudaning padishahi boldi. **17** U padishah bolghanda ottuz ikki yashta bolup, Yérusalémda sekkiz yil seltenet qildi. **18** U Ahabning jemeti qilghandek Israil padishahlirining yolida yürdi (chünki uning ayalı Ahabning qızı idi); u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **19** Lékin Perwerdigar Dawutqa: — Séning bilen oghulliringgha «menggü öchmeydighan chiragh» bérimen dégen wedisi tüpeylidin u Yehudani xarab

qilishni xalimidi. **20** Uning künliride Édom Yehudaning idare qilishigha isyan kötürüp, azad bolup öz aldigha bir padishahliq tiklidi. **21** Shuning bilen Yoram hemme jeng harwiliri bilen yolgha chiqip Zair shehirige ötti. U kéchisi ornidin turup, özini we jeng harwilirining serdarlarini qorshivalghan Édomlarga hujum qilip, ularni meghlup qildi; lékin axirida [Yehuda] leshkerliri öz öylirige qéchip ketti. **22** Shuning bilen Édomlar Yehudaning hökümlariniqidin bugün'giche azad boldi. U waqitta Libnahmu isyan kötürüp azad boldi. **23** Emdi Yoramning bashqa ishliri hem qilganlirining hemmisi bolsa «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **24** Yoram öz ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawutning shehiri»de ata-bowilirining yénida depne qilindi. Oghli Ahaziya uning ornida padishah boldi. **25** Israilning padishahi, Ahabning oghli Yoramning seltenitining on ikkinchi yili, Yehuda padishahi Yehoramning oghli Ahaziya Yehudagha padishah boldi. **26** Ahaziya padishah bolghanda yigirme ikki yashta bolup, Yérusalémde bir yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padishahi Omrining qizi idi. **27** [Ahaziya] Ahabning jemetining yolida yürüp Ahabning jemeti qilghandek, Xudaning neziride rezil bolghanni qildi; chünki u Ahabning küy'oghli bolup uninggha hemjemet idi. **28** Ahabning oghli Yoram Suriyening padishahi Hazael bilen Giléadtiki Ramotta soqushqanda Ahaziya uninggha hemdemliship soqushqa chiqqanidi. Suriyler Yoramni zeximlendürdi. **29** Yoram padishah Ramahda Suriye padishahi Hazael bilen soqushqanda Suriylerdin yégen zexmini dawalitish üçün, Yizreelge yénip keldi. Ahabning oghli Yoram késel bolghachqa, Yehudaning padishahi, Yehoramning oghli Ahaziya uni yoqlighili Yizreelgimu bardi.

9 Élisha peyghember peyghemberlarning shagirtliridin birini chaqirip, uninggha: — «Bélingni baghlap bu may qachisini qolunggha élip, Giléadtiki Ramotqa barghin. **2** U yerge barghanda Nimshining newrisi, Yehoshafatning oghli Yehuni tépip, öyige kirip, uni öz buraderliri arisidin ornidin turghuzup, ichkiriki öyge bashlap kir. **3** Andin qachidiki mayni béshigha quyup: Perwerdigar mundaq deydu: — Men séni Israilgha padishah bolushqa mesih qildim, dégin; shuni dep bolupla ishikni échip, qéchip chiqqin, hayal bolma» — dédi. **4** Shuning bilen shu yash peyghember yigit

Giléadtiki Ramotqa bardi. **5** U yerge kelgende, mana, qoshunning serdarliri u yerde olturatti. U: — I serdar, sanga bir sözüüm bar, dédi. Yehu: — Qaysimizgha? — dep soridi. U: — Sanga, i serdar, dédi. **6** U qopup öyge kirdi. Yigit béshigha mayni quyup uninggha mundaq dédi: Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men séni Perwerdigarning xelqige, yeni Israilgha padishah bolushqa mesih qildim. **7** Sen öz ghojang Ahabning jemetini yoqitisen; chünki öz qullirim peyghemberlarning qéni üçün we Perwerdigarning hemme qullirining qéni üçün Yizebeldin intiqam alay. **8** Ahabning pütkül jemeti yoqilidu; Ahabning jemetidin Israildiki hemme erkeklerni hetta ajiz yaki méyip bolsun hemmisini halak qilimen. **9** Men Ahabning jemetini Nibatning oghli Yeroboamning jemetidek we Axiyahning oghli Baashaning jemetidek yoq qilimen. **10** Imlar Yizebelni Yizreeldiki shu parche yerde yeydu. Héchkim uni depne qilmaydu». Shuni dep bolupla yigit ishikni échip qéchip ketti. **11** Yehu öz ghojisining xizmetkarlirining qéshigha yénip chiqqanda, ular uningdin: — Hemme ish tinchliqmu? Bu telwe séni néme ish bilen izdep keptu? — dep soridi. U ulargha: Siler shu kishi we uning sepsetelirini bilisiler, — dédi. **12** Ular: Yalghan éytmal Bizge dep bergine! déwidi, u: — U manga mundaq-mundaq dep, Perwerdigar mundaq deydu: — «Séni Israilning üstide padishah bolushqa mesih qildim» dep éytti — dédi. **13** Shuning bilen ularning hemmisi tonlirini sélip, pelempeyde yéyip uninggha payandaz qildi. Ular kanay chélip: «Yehu padishah boldi!» dep jakarlashti. **14** Shuning bilen Nimshining newrisi, Yehoshafatning oghli Yehu Yoramni qestlimekchi boldi. U waqitta Yoram bilen barliq Israilar Giléadtiki Ramotta turup, u jayni Suriyening padishahi Hazaelning hujumidin muhapizet qiliwatatti. **15** Emdi Yoram padishah Suriyening padishahi Hazael bilen soqushqanda Suriyelerdin yégen zexmidin saqiyyish üçün Yizreelge yénip kelgenidi. Yehu bolsa [özige egeshkenlerge]: Silerge layiq körünse, Yizreelge bérip xewer bergüdek héchkimni sheherdin qachurmanglar, dégenidi. **16** Yehu bir jeng harwisini heydep Yizreelge bardi, chünki Yoram u yerde késel bilen yatqanidi (Yehudaning padishahi Ahaziya Yoramni yoqlighili chüshüp kelgenidi). **17** Emdi közetchi Yizreelning munarida turup, Yehu qatarliq bir top ademlerni kördi. U: «Bir top ademlerni kördüm» dédi. Yoram: Bir atliq kishini ularning aldigha ewetinglar, u ulardin:

— Hemme ish tinchliqmu? — dep sorisun, dédi. **18** Shuning bilan atliq bir kishi ularning aldigha bérip: — Padishah, hemme ish tinchliqmu, dep soridi, dédi. Yehu: — Tinchliqmu, emesmu, buning bilan néme karing? Burulup méning keynimdin mang, — dédi. Kózetchi [padishahqa] xewer bérip: — Xewerchi ularning qéshigha bardi, lékin qaytip kelmidi — dédi. **19** Shuning bilan u yene bir atliq kishini mangdurdi. U ularning aldigha bérip: — Padishah, hemme ish tinchliqmu, dep soridi, dédi. Yehu: — Tinchliqmu, emesmu, buning bilan néme karing? Burulup méning keynimdin mang, dédi. **20** Kózetchi [padishahqa] xewer bérip: — Xewerchi ularning qéshigha bardi, lékin qaytip kelmidi. Emdi ularning harwa heydishi Nimshining oghli Yehuning heydishidek iken, chünki u telwilerche heydeydu, dédi. **21** Yoram: — Harwini qétinglar, dep buyruwidi, uning jeng harwisini qétip teyyarlidi. Andin Israilning padishahi Yoram bilan Yehudaning padishahi Ahaziya, herbiri öz jeng harwisigha olturup, Yehuning aldigha bérishqa chiqti; ular uning bilan Yizreellik Nabotning étizliqida uchrashti. **22** Yoram Yehuni körgende, «I Yehu, hemme ish tinchliqmu? dep soridi. U: — Anang Yizebelning qilghan buzuqchililiri we jadugerliki shunche jiq tursa, qandaqmu tinchliq bolidu?! — dédi. **23** Shuning bilan Yoram harwini yandurup Ahaziyagha: «I Ahaziya, asyiliq!» dep warqirap beder qachti. **24** Yehu oqyasini qoligha élip, oq sélip Yoramning [keyni teripidin] uning ikki mürisining ariliqidin atti. Ya oqi uning yurikidin téship chiqti we u öz harwisigha yiqilip chüshti. **25** Yehu öz yénidiki emeldari Bidkargha: Uni élip Yizreellik Nabotning étizliqigha tashlighin. Yadingda bolsunki, men bilan sen uning atisi Ahabning keynidin bille mangghanda, Perwerdigar uning toghrisida mundaq bir höküm-wehiyni éytqan: — **26** «Men tünügün Nabotning qéni bilan uning oghullirining qénini kördüm, deydu Perwerdigar: Mana bu [qan qerzini] del bu étizliqta sanga yandurimen, deydu Perwerdigar». Emdi Perwerdigarning shu sözi boyiche, uni élip shu yerge tashlighin, — dédi. **27** Yehudaning padishahi Ahaziya buni körgende «Baghdiki rawaq yoli» bilan qachti. Lékin Yehu uning keynidin qoghlap: «Uni étinglar!» dep buyruwidi, ular uni Ibléamning yénida, Gur égzizlikige chiqqan yolda atti. U Megiddoghiche qéchip u yerde öldi. **28** Shuning bilan uning xizmetkarliri uning jesitini jeng harwisigha sélip, Yérusalémgha

élip bérip, «Dawutning shehiri»de ata-bowilirining yénigha öz qebreside depne qildi **29** (Ahabning oghli Yoramning seltenitining on birinchi yilida Ahaziya Yehudagha padishah bolghanidi). **30** Yehu emdi Yizreelge keldi, Yizebel shuni anglap közlorige sürme sürüp, chachlirini tarap, dérizidin qarap turatti. **31** Yehu derwazidin kirgende u uninggha: I Zimri, öz ghojangning qatili, hemme ish tinchliqmu? — dep soridi. **32** Yehu bëshini kötürüp, dérizige qarap turup: — Men terepte turidighan kim bar? dep soriwidi, ikki-üch aghwat dérizidin uninggha qaridi. **33** U: Shu ayalni töwen'ge tashlanglar, déyishigila, ular uni töwen'ge tashlidi. Shuning bilan uning qéni hem tamgha hem atlargha chéchildi. U uni atlirigha dessitip üstidin ötüp ketti. **34** Andin u öyge kirip yep-ichkendin kéyin: Bu leniti ayalning jesitini tekshürüp, uni depne qilinglar. Chünki némila bolmisun u padishahning melikisidur, dédi. **35** Lékin ular uni depne qiliwéteyli dep bériwidi, uning bash söngiki, ayaghliri we qolining alqinidin bashqa héch yérini tapalmidi. **36** Ular yénip kélip bu xewerni uninggha dégende u: — Bu ish Perwerdigar Öz quli Tishbilib Iliyas arqiliq éytqan munu sözining emelge ashurulushidur: — «Itlar Yizreeldiki shu parche yerde Yizebelning göshini yeydu. **37** Yizebelning ölüki sirtta, Yizreeldiki shu parche yerde qighdek yéyilip kétidu we shuning bilan héchkim: «U Yizebel iken» déyelmeydu» — dédi.

10 Emdi Samariyede Ahabning yetmish oghli bar idi. Yehu xetlerni yézip Samariyege, yeni Yizreeldiki emeldar-aqsaqaqallargha we Ahabning jemetidiki pasibanlarga ewetti. Xetlerde mundaq déyildi: — **2** «Siler bilen bille ghojanglarning oghulliri, jeng harwiliri bilen atlar, qorghanlıq sheher we sawut-qorallarmu bardur; shundaq bolghandin kéyin bu xet silerge tegkende, **3** öz ghojanglarning oghulliridin eng yaxshisini tallap, öz atisining textige olturghuzup, ghojanglarning jemeti üçün soqushqa chiqinglar!». **4** Lékin ular dekke-dükkige chüshüp intayin qorqushup: Mana ikki padishah uning aldida put tirep turalmighan yerde, biz qandaqmu put tirep turalaymiz? — déyishti. **5** Shuning bilan orda béshi, sheher bashliqi, aqsaqallar bilen pasibanlar Yehugha xewer yetküzüp: Biz séning qulliringimiz; sen hernéme buyrusang shuni qilimiz; héchkimni padishah qilmaymiz. Sanga néme muwapiq körünse shuni qilghin, dep éytti. **6** Yehu ikkinchi xetni yézip, zette: — «Eger men terepte bolup, méning

sözlirimge kirishke razi bolsanglar öz ghojanglarning oghullirining bashlirini élip, ete mushu waqitta Yizreelge, méning qéshimga ularni keltürünglar. Emdi padishahning oghulliri yetmish kishi bolup, özlirini baqqan sheherning ulughlirining qéshida turatti. 7 Xet ulargha tegkende ular shahzadilerni, yetmisheylenning hemmisini öltürüp, bashlirini séwetlerge sélip, Yizreelge Yehugha ewetti. 8 Bir xewerchi kélip Yehugha: Ular shahzadilerning bashlirini élip keldi, dep xewer bergende, u: Ularni ikki döwe qilip, derwazining aldida ete etigen'giche qoyunglar, dédi. 9 Etigende u chiqip, u yerde turup pütkül xalayiqa: Siler bigunahsiler; mana, men özüim ghojamgha qest qilip uni öltürdüm; lékin bularning hemmisini kim chépip öltürdi? 10 Emdi shuni bilinglarki, Perwerdigarning héch sözi, yeni Perwerdigar Ahabning jemeti toghrisida éytqinidin héchbir söz yerde qalmaydu. Chünki Perwerdigar Öz quli Iliyas arqiliq éytqinigha emel qildi, — dédi. 11 Andin kéyin Yehu Yizreelde Ahabning jemetidin qalghanlarning hemmisi, uning teripidiki barliq erbablar, dost-aghiniliri we kahinlirini héch kimni qaldurmay öltürdi. 12 Andin u ornidin turup, Samariyege bardı. Yolda kétiwétip «padichilargha tewe Beyt-Eked»ke yetkende 13 Yehu Yehuda padishahi Ahaziyaning qérindashliri bilen uchrashtı. U ulardin: Siler kim? — dep sorıdı. «Ahaziyaning qérindashliri, padishahning oghulliri we xanishning oghulliridin hal sorighili barimiz, dédi. 14 U: Ularni tirik tutunglar! dep buyrudi. Andin ademliri ularni tirik tutti, andin hemmisini Beyt-Ekedning quduqining yénida öltürüp, ularning héch birini qoymidi. Ular jemi qiriq ikki adem idi. 15 U u yerdin kétip barghanda uning aldigha chiqqan Rekabning oggli Yehonadabqa yoluqti. U uninggha salam qilip: Méning könglüm sanga sadiq bolghandek, séning könglüngmu manga sadiqmu? — dédi. Sadiq, dédi Yehonadab. Yehu: — Undaq bolsa qolungni manga bergin, dédi. U qolini bériwidi, Yehu uni jeng harwisigha élip chiqip, öz yénida jay bérip 16 uninggha: Men bilen bérip, Perwerdigargha bolghan qizghinliqimni körgin, dédi. Shuning bilen u uni jeng harwisigha olturghuzup heydep mangdi. 17 U Samariyege kelgende Ahabning jemetidin Samariyede qalghanlarning hemmisini qirip tügetküche öltürdi. Bu ish Perwerdigarning Iliyasqa éytqan sözining emelge ashurulushi idi. 18 Andin Yehu hemme xalayiqli yighdurup, ulargha mundaq

dédi: — Ahab Baalning xizmitini az qilghan, lékin Yehu uning xizmitini köp qilidu. 19 Buning üçhün Baalning barliq peyghemberlirini, uning qulluqida bolghanlarning hemmisi bilen barliq kahinlirini manga chaqiringlar; héchkim qalmisun, chünki Baalgha chong qurbanliq sun'ghum bar; herkim hazir bolmisa jénidin mehrum bolidu, dédi. Lékin Yehu bu ishni baalpereslerni yoqitish üçhün hiyligerlik bilen qildi. 20 Shuning bilen Yehu: Baalgha xas bir héyt békitinglar, déwidi, ular shundaq élan qildi. 21 Yehu pütkül Israilgha teklipe ewetkende, barliq baalperesler keldi; ulardin héchbiri kem qalmay keldi. Ular Baalning butxanisigha kirdi; shuning bilen Baalning butxanisi bu béshidin yene bir béshighiche liq toldi. 22 U [murasim] kiyimi bégige: Hemme Baalpereslerge [ibadet] kiyimlirini echiqip ber, déwidi, u kiyimlerni ulargha echiqip berdi. 23 Yehu bilen Rekabning oggli Yehonadab Baalning butxanisigha kirip baalpereslerge: Tekshürüp béqinglar, bu yerde Perwerdigarning bendiliridin héchbiri bolmisun, belki peqet baalperesler bolsun, dédi. 24 Ular teshekkür qurbanliqliri bilen köydürme qurbanliqlarni ötküzgili kirdi. Yehu seksen adimini téshida qoyup ulargha: Men silerning ilkinglarga tapshurghan bu ademlerdin birsi qolunglardin qéchip ketse, jénining ornida jan bérisiler, dédi. 25 Ular köydürme qurbanliqni ötküzüp bolushighila, Yehu orda pasibanliri we serdarlarga: Kirip ularni qetl qilip, héchkimni chiqqili qoymanglar, dep buyrudi. Shuning bilen orda pasibanliri bilen serdarlar ularni qilich bisi bilen qetl qilip, ölüklerni shu yerge tashliwetti. Andin Baalning butxanisining ichkirige kirip 26 but tüwrüklerni Baalning butxanisidin élip chiqip köydürüwetti. 27 Ular yene Baalning tüwrük-heykilini chéqip, Baalning butxanisini yiqitip uni bügün'ge qeder hajetxanigha aylandurdi. 28 Yehu shu yol bilen Baalni Israil ichidin yoq qildi. 29 Yehu Nibatning oggli Yeroboamning Israilni gunahqa putlashturghan gunahliridin, yeni Beyt-El bilen Dandiki altun mozay butliridin özini yighmıdi. 30 Perwerdigar Yehugha: Sen obdan qilding; Méning nezirimge muwapiq körün'ginini ada qilip, Ahabning jemetige könglümdiki hemme niyetni beja qilip pütüzgining üçhün, séning oghulliring tötinchi nesligiche Israilning textide olturidu, dédi. 31 Lékin Yehu pütün qelbidin Israilning Xudasi Perwerdigarning muqeddes qanunida méngishqa köngül bölmidi; u Israilni gunahqa putlashturghan

Yeroboamning gunahliridin néri turmidi. **32** Shu künlerde Perwerdigar Israilning zéminini késip-késip azaytishqa boshlidi. Chünki Hazael Iordan deryasining meshriq teripidin boshlap Israilning chégraliridin bösüp ötüp ulargha hujum qildi; u barliq Giléad yurtini, Arnon jilghisining yénidiki Aroerdin tartip Giléadtin ötüp Bashan'ghiche, Gad, Ruben we Manassehning barliq yurtlirini ishghal qildi. **34** Emdi Yehuning bashqa emelliri hem qilganlirining hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **35** Yehu öz ata-bowiliri arisida uxlidi we Samariyede depne qilindi. Andin oghli Yehoahaz uning ornida padishah boldi. **36** Yehuning Israilning üstide Samariyede seltenet qilghan waqti yigirme sekkiz yil idi.

11 Emdi Ahaziyaning anisi Ataliya oghlining ölginini körgende, barliq shah neslini öltürüşke qozghaldi. **2** Lékin Yoram padishahning qizi, yeni Ahaziyaning singlisi Yehoshéba öltürülüş aldida turghan padishahning oghullirining arisidin Ahaziyaning oghli Yoashni oghriliqche élip chiqip, uni we inik anisini yastuq-kirlik ambirigha yoshurup qoydi. Yoash shu yol bilen Ataliyadin yoshurup qélinip öltürülmidi. **3** Andin kéyin [inik anisi] bilen Perwerdigarning öyide alte yilghiche yoshurunup turdi. Shu waqitlarda Ataliya zéminda seltenet qildi. **4** Yettinchi yili Yehoyada adem ewetip Kariylar hem orda pasibanlirining yüzbéshilirini Perwerdigarning öyige chaqirtip kélip, ular bilen ehde qilishti. U ulargha Perwerdigarning öyide qesem ichküzüp, padishahning oghlini körsetti. **5** Andin ulargha buyrup: Mana siler qilishinglar kérek bolghan ish shuki: — Shabat künide pasibanliq nöwiti kelgen üchtin biri padishahning ordisida pasibanliq köziti qilsun. **6** Üchtin biri Sür dégen derwazida tursun we üchtin biri orda pasibanlar hoylisining keynidiki derwazida tursun; shundaq qilip siler orda üçhün pasibanliq qilisiler. **7** Shabat künide pasibanliq nöwitini qilip bolghan üchtin ikki qismi Perwerdigarning öyide padishahning qéshida pasibanliq qilsun. **8** Siler padishahning etrapida turup, herbinglar qolunglarga öz qoralinglarni élip, kimdekim sépinglardin ötkili urunsa uni öltürünglar; padishah chiqip-kirse uning bilen bille yürünglar, dédi. **9** Yüzbéshilar kahin Yehoyada barliq tapilighanlirini beja keltürüshti; herbir yüzbéshi öz ademlirini, hem shabat künide pasibanliq nöwitige kelgenlerni

hem pasibanliq nöwitidin yan'ghanlarni qaldurup qaldi; andin Yehoyada kahinning qéshigha keldi. **10** Kahin bolsa Dawut padishahning Perwerdigarning öyide saqlaqliq neyze we qalqanlirini yüzbéshilargha tarqitip berdi. **11** Orda pasibanliri tizilip, herbiri öz qolida qoralini tutup, ibadetxanining ong teripidin tartip sol teripigiche qurban'gah bilen ibadetxanini boylap padishahning etrapida turdi. **12** Yehoyada shahzadini otturigha chiqirip uning béshigha tajni kiygüzüp, uninggha guwahnamilerni bérip, padishah bolushqa [xushbuy may bilen] mesih qildi. Hemmeylen chawak chélip: — «Padishah yashisun!» dep towlashti. **13** Ataliya orda pasibanliri bilen xelqning towlashlirini anglighanda, Perwerdigarning öyige kirip, köpchilikning arisigha keldi. **14** U qariwidi, mana padishah qaide-resim boyiche tüwrükning yénida turatti. Padishahning yénida emeldarlar bilen kanaychilar tizilghanidi; barliq yurt xelqi shadlinip, kanay chélishatti. Buni körgen Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep warqirdi. **15** Emma Yehoyada kahin qoshun'gha mes'ul bolghan yüzbéshilargha: Uni sepliringlar otturisdin sirtqa chiqiriwétinglar; kimdekim uninggha egeshse qilichlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — U Perwerdigarning öyide öltürülmisun, dep éytqanidi. **16** Shuning bilen ular uninggha yol boshitip berdi; we u padishah ordisigha kiridighan at yoligha yétip kelgende, ular u yerde uni öltürdi. **17** Yehoyada: — «Perwerdigarning xelqi bolayli» dep Perwerdigarning we padishah bilen xelqning otturisida bir ehde toxtatti; padishah bilen xelqning otturisida hem bir ehde baghlendi. **18** Andin barliq zémindiki xelq Baalning butxanisigha bérip uni buzup tashlidi; uning qurban'gahliri bilen mebudlirini chéqip pare-pare qilip, Baalning kahini Mattanni qurban'gahlarning aldida öltürdi. Andin kéyin [Yehoyada] kahin Perwerdigarning öyige pasibanlarni teyinlidi. **19** Andin u yüzbéshilar, Kariylar, orda pasibanliri we yurtning hemme xelqini özi bilen élip kélip, padishahni Perwerdigarning öyidin boshlap chüshüp, ordidiki «Pasibanlarning derwazisi»din padishahning ordisigha kirgüzdi; Yoash padishahliq textige olturdi. **20** Yurtning barliq xelqi shadlinatti; ular Ataliyani padishahning ordisining yénida qilichlap öltürgendin kéyin, sheher tinch bolup qaldi. **21** Yehoash yette yashqa kirgende padishah boldi.

12 Yehuning seltenitining yettinchi yilida Yehoash padishah boldi; u qiriq yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisi Beer-Shébalıq Zıbiyah idi. **2** Yehoash Yehoyada kahin uninggha nesihet qilib turghan barlıq künlerde, Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi. **3** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanlıq qilib xushbuy yaqatti. **4** Yehoash kahinlarga: — Perwerdigarning öyige Xudagha atalghan hemme pul, jümlidin royxettin ötküzülgen her kishining baj puli, qesem ichkenlarning puli we herkim ixtiyari bilen Perwerdigarning öyige béghishlap ekelgen hemme pulni **5** kahinlar xezinichilerdin tapshuruwélp Perwerdigarning öyining qaysi yéri buzulghan bolsa, shu pulni ishlitip shularni ongshisun, dédi. **6** Lékin Yehoash padishahning seltenitining yigirme üçinchi yilighiche, kahinlar ibadetxanining buzulghan yerlirini téxiche onglimighanidi. **7** Andin Yehoash padishah Yehoyada kahin we bashqa kahinlarni chaqirip ulargha: — Némishqa ibadetxanining buzulghan yerlirini ongshimidinglar? Mundin kéyin xezinichilerdin pul almanglar we özünglar ibadetxanining buzulghan yerlirini onglatmanglar, dédi. **8** Shuning bilen kahinlar maqul bolushup: Biz buningdin kéyin xelqtin pul almaymiz hem özimiz ibadetxanining buzulghan yerlirinimu ongshimaymiz, dédi. **9** Emdi Yehoyada kahin bir sanduqni élip chiqip, yapquchidin bir töshük téship uni qurban'gahning yénigha qoydi; kishiler Perwerdigarning öyige kirgende, u ong terepte turatti. Derwazigha qaraydighan kahinlar Perwerdigarning öyige keltürülgen barlıq pulni uninggha salatti. **10** We shundaq bolattiki, ular sanduqta köp pul chüshkenlikini körse, padishahning katipi bilen bash kahin ibadetxanigha chiqip, Perwerdigarning öyidiki pulni xaltigha chigip, sanap qoyatti. **11** Andin ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ish bashlirigha ölchep-hésablap béretti. Ular bolsa uni Perwerdigarning öyini ongshaydighan yaghachchi bilen tamchilar, **12** tashchilar bilen tashtirashlarga béretti. Ular mushu pulni Perwerdigarning öyining buzulghan yerlirini ongshashqa lazim bolghan yaghach bilen oyulghan tashlarni sétiwélissha, shuningdek ibadetxanini ongshashqa we hemme bashqa chiqimgha ishlettetti. **13** Lékin Perwerdigarning öyige keltürülgen pul ibadetxanigha atilidighan kümüş qacha-quchilar, pichaqlar, piyaliler, kanaylar,

ya altundin yaki kümüştin yasalghan bashqa herqandaq nersilerni yasitishqa ishilitilmeytti. **14** Ular belki shu pulni ish béshilirigha bérip, Perwerdigarning öyini ongshittatti. **15** Ular pulni ish béjirgüchilerning ishlemchilerge teqsim qilib bérisi üçün tapshuratti; lékin uning hésawatini qilmaytti; chünki bular insap bilen ish qilatti. **16** Lékin itaetsizlik qurbanlıq puli bilen gunah qurbanlıqigha munasiwetlik pullar Perwerdigarning öyige élip kélilmeytti; u kahinlarga tewe idi. **17** U waqıtta Suriye padishahi Hazael Gat shehirige hujum qilib, uni ishghal qildi. Andin Hazael Yérusalémgha hujum qilishqa yüzlendi. **18** Shuning bilen Yehudaning padishahi Yehoash öz ata-bowiliri bolghan Yehuda padishahliri Yehoshafat, Yoram we Ahaziya Perwerdigargha teqdim qilghan hemme muqeddes buyumlarni, we özi teqdim qilghanlirini Perwerdigarning öyi hem padishahning ordising xeziniliridin izdep tapqan barlıq altun'gha qoshup, hemmisini Suriyening padishahi Hazaelge ewetti; andin Hazael Yérusalémdin chékindi. **19** Yoashning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkirilir» dégen kitapta pütülgen emesmidi? **20** Emdi [Yehoashning] xizmetkarliri uninggha qest qilib Silla dawini teripidiki Millo qel'eside uni öltürdi. **21** Uning xizmetkarliridin Shiméatning oghli Yozaqar we Shomerning oghli Yehozabad uni zeximlendürdi, shuning bilen u öldi. U öz ata-bowilirining arisida «Dawutning shehiri»de depne qilindi. Oghli Amaziya uning ornida padishah boldi.

13 Ahaziyaning oghli, Yehudaning padishahi Yoashning seltenitining yigirme üçinchi yili, Yehuning oghli Yehoahaz Samariyede Israilgha padishah bolup, Samariyede on yette yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilib, Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirigha egiship mangdi; u ulardan héch chiqmidi. **3** Buning üçün Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghaldi; u ularni Suriyening padishahi Hazaelning we Hazaelning oghli Ben-Hadadning qoligha tapshurup berdi. **4** Yehoahaz Perwerdigardin rehim tilidi; we Perwerdigar Israilning qisilip qalghanlıqini körüp duasigha qulaq saldi. Chünki Suriyening padishahi ulargha zulum qiliwatatti. **5** Perwerdigar Israilgha bir qutquzghuchi teyinlidi; shuning bilen ular Suriylarning qolidin azad bolup qutuldi. Kéyin Israil yene burunqidek

öz öy-chédirliride makanlashti. **6** Lékin ular Israilni gunahqa putlashturghan Yeroboam jemetining gunahliridin chiqmidi; ular yenila shu yolda mangatti. Hetta Samariyede bir «Asherah» butmu qalghanidi. **7** [Suriyening padishahi] Yehoahazgha peqet ellik atliq leshkerni, on jeng harwisi bilen on ming piyade eskirinila qaldurghanidi. Chünki u Yehoahazning [qoshunini] yoqitip xamandiki topa-changdek qiliwetkenidi. **8** Emdi Yehoahazning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **9** Yehoahaz ata-bowilirining arisida uxlidi we Samariyede depne qilindi. Andin oghli Yoash ornida padishah boldi. **10** Yehudaning padishahi Yoashning seltenitining ottuz yettinchi yilida Yehoahazning oghli Yehoash Samariyede Israilgha padishah bolup, on alte yil seltenet qildi. **11** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; u Israilni gunahqa putlashturghan, Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirining héchqaysisini tashlimidi; u shu yolda mangatti. **12** Emdi Yoashning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudriti «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **13** Yoash ata-bowilirining arisida uxlidi we Yeroboam uning textige olturdi. Yoash Samariyede Israilning padishahliri arisida depne qilindi. **14** Élisha öz ejilini yetküzidighan késel bilen yatti. Israilning padishahi Yoash uning qéshigha kélip uning yüzige éngiship yighlap: I atam, i atam, Israilning jeng harwisi hem atliq eskerliri!» dep peryard kötürdi. **15** Élisha uninggha: Bir ya bilen ya oqlirini keltürgin, dédi. U ya bilen ya oqlirini keltürgende **16** Élisha Israilning padishahigha: Qolungni yagha sélip tutqin, dédi. U qolini qoyghanda Élishamu qollirini padishahning qollirining üstige qoyup, uninggha: **17** — Meshriq tereptiki dérizini achqin, dédi. U uni achqanda Élisha: Atqin, dédi. U étiwidi, Élisha uninggha: Mana bu Perwerdigarning nusret ya oqi, yeni Suriyening üstidin nusret qazinidighan ya oqidur. Sen Suriylerni yoqatquche Afeqte ular bilen jeng qilisen, dédi. **18** Andin u: — Ya oqlirini qolunggha alghin, dédi. Ularni alghanda, Élisha Israilning padishahigha: Ular bilen yerge urghin, dédi. U üç qétim urup toxtidi. **19** Xudaning adimi uninggha achchiqlinip: Sen besh-alte qétim urushunggha toghra kéletti.

Shundaq qilghan bolsang, sen Suriylerni urup yoqitip üzül-késil meghlup qilattig; lékin emdi Suriylerni urup, peqet üç qétimla meghlup qilalaysen, dédi. **20** Élisha ölüp depne qilindi. Emdi her yili, yil béshida Moablardin top-top bulangchilar yurtqa parakendichilik salatti. **21** Bir küni shundaq boldiki, xelq bir ölgen ademni yerlikige qoyuwatqanda, mana, ular bir top bulangchilarni körüp qaldi, ular jesetni Élishaning görige tashlidi. Jeset Élishaning ustixinigha tegkende, u tirilip, qopup tik turdi. **22** Emma Suriyening padishahi Hazael bolsa Yehoahazning hemme künliride Israilgha zalimlik qilatti. **23** Lékin Perwerdigar ulargha méhriban bolup ich aghritatti; Ibrahim bilen Ishaq we Yaqupqa baghligan ehdisi tüpeylidin U ulargha iltipat qilip, ularni бүгүн'ge qeder halak qilmay, Öz huzuridin chiqiriwétishni xalimighanidi. **24** Suriyening padishahi Hazael öldi we oghli Ben-Hadad uning ornida padishah boldi. **25** Andin keyin Yehoahazning oghli Yehoash Hazaelning oghli Ben-Hadadning qolidin Hazael öz atisi Yehoahazdin jengde tartiwalghan sheherlerni yanduruwaldi. Yehoash uni urup, üç qétim meghlup qilip, shuning bilen Israilning sheherlirini yandurwaldi.

14 Israilning padishahi Yehoahazning oghli Yoashning seltenitining ikkinchi yilida [Yehudadiki] Yoashning oghli Amaziya Yehudagha padishah boldi. **2** Padishah bolghanda u yigirme besh yashqa kirgenidi; u Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisi Yérusalémliq Yehoaddan idi. **3** Amaziya Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti, lékin ejdadi Dawut qilghandek emes, belki atisi Yoashning barliq qilghanliri boyiche ish köretti. **4** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. **5** We shundaq boldiki, selteniti uning qolida muqim bolghanda, u padishah atisini öltürgen xizmetkarlirini tutup öltürdi. **6** Lékin Musagha chüshürülgen qanun kitabida Perwerdigarning: «Atilarni oghulliri üçün ölümge mehkum qilishqa bolmaydu ya oghullirini atiliri üçün ölümge mehkum qilishqa bolmaydu, belki herbiri öz gunahi üçün ölümge mehkum qilinsun» dep pütülgen emri boyiche, u öltürgüchilerning balilirini ölümge mehkum qilmidi. **7** U «Shor wadisi»da Édomiyarlardin on ming eskerni öltürdi we jeng qilip Sélanı ishghal qilip uni Yoqteel dep atidi; бүгүн'giche u shundaq atilip kelmekte. **8** Andin keyin Amaziya Israilning

padishahi Yehuning newrisi, Yehoahazning oghli Yehoashning aldigha elchilerni mangdurup: «Qéni, [jeng meydanida] yüz turane körüşeyli» dédi. **9** Israilning padishahi Yehoash Yehudaning padishahi Amaziyağa elchi ewetip mundaq sözlerni yetküzdi: — «Liwandiki tiken Liwandiki kédır derixige söz ewetip: Öz qizingni oghlumğa xotunluqqa bergin, dédi. Lékin Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwétip, tikenni dessiwetti. **10** Sen derweqe Édomning üstidin ghelibe qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrurlinip ketting. Emdi yayrap pexirlen, biraq öyde qalghin; némishqa béshingğa külpet keltürüp, özüngni we özüng bilen Yehudani balagha yiqitisen?». **11** Emma Amaziya qulaq salmidi. Israilning padishahi Yehoash jengge chiqti; shuning bilen u Yehudaning padishahi Amaziya bilen Yehudadiki Beyt-Shemeshte uchriship soqushti. **12** Yehudaning ademliri Israilning ademliri teripidin tiripiren qilinip, herbiri öz öyige qéchip ketti. **13** We Israilning padishahi Yehoash Beyt-Shemeshte Ahaziyaning newrisi, Yehoashning oghli, Yehudaning padishahi Amaziyanı esir qilip, Yérusalémğa élip bardı; u Yérusalémning sépilining Efraim derwazisidin tartip burjek derwazisighiche bolghan töt yüz gezlik bir bölükini örüwetti. **14** U Perwerdigarning öyidin hemde padishahning ordısıdiki xezinidin tépilghan barlıq altun-kümüş, hemme qacha-quchılarnı bulıwaldi we képillik süpitide birnechche tutqunni élip Samariyege yénip ketti. **15** Emma Yehoashning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudriti «Israil padishahlirining Tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **16** Yehoash öz ata-bowilirining arisida uxlıdı we Samariyede Israilning padishahlirining arisida depne qilindi. Oghli Yeroboam uning ornigha padishah boldı. **17** Israilning padishahi Yehoahazning oghli Yehoash ölgendin kéyin, Yehoashning oghli, Yehudaning padishahi Amaziya on besh yıl ömür kördi. **18** Emdi Amaziyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **19** U Yérusalémda beziler uni qestleshke kirishkenidi, Laqish shehirige qéchip ketti; lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa adem ewetip u yerde uni öltürdi. **20** Andin ular uni atlargha artip Yérusalémğa élip bardı. U Yérusalémda ata-bowilirining arisida «Dawutning

shehiri»de depne qilindi. **21** Yehudaning barlıq xelqi uning on alte yashqa kirgen oghli Azariyanı tiklep, uni atısı Amaziyaning ornida padishah qıldı. **22** (padishah atısı ata-bowilirining arisida uxlıghandin kéyin, Élat shehirini qaytidin yasap, Yehudagha yene tewe qilghuchi del Azariya idi). **23** Yehudaning padishahi Yoashning oghli Amaziyaning seltenitining on beshinchi yilida, Israilning padishahi Yehoashning oghli Yeroboam höküm sürüşke bashlap, Samariyede qiriq bir yıl seltenet qıldı. **24** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qıldı; u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirining héchbirini tashlimidi. **25** Israilning Xudası Perwerdigarning öz quli Gat-Heferlik Amittayning oghli Yunus [peyghember] arqiliq éytqan sözi emelge ashurulup, u [shimalda] Xamat rayonigha kirish éghizidin tartip [Jenubta] «Arabah déngizi»ghiche Israilning chégralirini kéngeytip eslige keltürdi. **26** Chünki Perwerdigar Israilning tartqan azablırining intayın qattiq ikenlikini kördi; ajızlar hem méyiplardin bashqa héchkim qalmıdı, Israilgha medetkar yoq idi. **27** Perwerdigar: «Israilning namını asmanning astidin yoqitimen» dégen emes idi; shunga U Yehoashning oghli Yeroboamning qoli bilen ularni qutquzdi. **28** Emdi Yeroboamning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning seltenitining qudriti we qandaq jeng qilip, esli Yehudagha tewe bolghan Demeshq bilen Xamatni yanduruwalghanlıqi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **29** Yeroboam ata-bowiliri, yeni Israilning padishahlirining arisida uxlıdı we oghli Zekeriya uning ornida padishah boldı.

15 Israilning padishahi Yeroboamning seltenitining yigirme yettinchi yilida Amaziyaning oghli Azariya Yehudaning padishahi boldı. **2** On alte yashqa kirgende padishah bolup Yérusalémda ellik ikki yıl seltenet qıldı. Uning anisining ismi Yekoliya bolup, u Yérusalémliq idi. **3** U atısı Amaziyaning barlıq qilghanlıridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. **4** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmıdı; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanlıq qilip xushbuy yaqatti. **5** Emma Perwerdigar padishahni urup, uning ölümigiche uni maxaw késilige muptila qilghach, u ayrim öyde turatti we padishahning oghli Yotam ordını bashqurup yurtning xelqining üstige höküm süretti. **6** Azariyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining

hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 7 Azariya atabowilirining arisida uxldi; kishiler uni «Dawutning shehiri»de atabowilirining arisida depne qildi. Oghli Yotam uning ornida padishah boldi. 8 Yehuda padishahi Azariyaning seltenitining ottuz sekkizinchi yilida, Yeroboamning oghli Zekeriya Samariyede Israilgha padishah bolup, alte ay seltenet qildi. 9 U atabowiliri qilghandek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti; u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 10 Yabeshning oghli Shallum uninggha qest qilip, uni xelqning aldida urup öltürdi we uning ornida padishah boldi. 11 Zekeriyaning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 12 [Uning öltürülüşhi] Perwerdigarning Yehugha: — Séning oghulliring tötinchi nesligiche Israilning textide olturidu, dégen sözini emelge ashurdi. Derweqe shundaq boldi. 13 Yabeshning oghli Shallum Yehuda padishahi Azariyaning seltenitining ottuz toqquzinchi yilida padishah bolup, Samariyede toluq bir ay seltenet qildi. 14 Gadingning oghli Menahem Tirzahdin chiqip, Samariyege kélip, Yabeshning oghli Shallumni shu yerde urup öltürdi we uning ornida padishah boldi. 15 Shallumning bashqa ishliri, jümlidin uning qest qilishliri, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. 16 Shu chaghda Menahem Tipsah shehirige hujum qilip, u yerde turuwatqanlarning hemmisini öltürdi; u yene Tirzahdin tartip uninggha tewe barliq zéminlirini weyran qildi. Ular ten béríp derwazini achmighini üçhün sheherge shundaq hujum qildiki, hetta uningdiki jimi hamilidar ayallarning qarnini yirtip öltürdi. 17 Yehuda padishahi Azariya seltenitining ottuz toqquzinchi yilida, Gadingning oghli Menahem Israilgha padishah bolup, Samariyede on yil seltenet qildi. 18 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, pütün ömride Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 19 Asuriyening padishahi Pul Israil zéminigha tajawuz qildi; u waqitta Menahem: «Padishahliqimning mustehkemliki üçhün manga yarem qilghayla» dep uninggha ming talant kümüş berdi. 20 Menahem Asuriyening padishahigha bérídighan shu pulni Israilning hemme bay ademlirige baj sélish bilen aldi; u herbiridin ellik shekel

kümüş aldi. Shuning bilen Asuriyening padishahi qaytip ketti we bu zéminda turup qalmidi. 21 Menahemning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 22 Menahem atabowilirining arisida uxldi we oghli Pekahiya ornida padishah boldi. 23 Yehuda padishahi Azariyaning seltenitining ellikinchi yilida, Menahemning oghli Pekahiya Samariyede Israilgha padishah bolup, ikki yil seltenet qildi. 24 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 25 We uning serdari Remaliyaning oghli Pikah uninggha qest qilip uni Samariyede, padishah ordisidiki qel'ede öltürdi; shu ishta Argob bilen Ariye we ellik Giléadliq kishi Pikah terepte turdi; u Pekahiyanı öltürüp uning ornida padishah boldi. 26 Pekahiyaning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. 27 Yehudaning padishahi Azariyaning seltenitining ellik ikkinchi yilida, Remaliyaning oghli Pikah Samariyede Israilgha padishah bolup, yigirme yil seltenet qildi. 28 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 29 Israilning padishahi Pikahning künliride Asuriyening padishahi Tiglat-Pileser kélip Iyon, Abel-Beyt-Maakah, Yanoah, Kedes, Hazor, Giléad, Galiliye, jümlidin Naftalining pütkül zéminini ishghal qilip, shu yerdiki xelqni tutqun qilip, Asuriyege élip bardı. 30 Elahning oghli Hoshiya Remaliyaning oghli Pikahgha qest qilip uni öltürdi. Uzziyaning oghli Yotamning seltenitining yigirminchi yilida, u Pikahning ornida padishah boldi. 31 Pikahning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. 32 Israilning padishahi Remaliyaning oghli Pikahning seltenitining ikkinchi yilida, Uzziyaning oghli Yotam Yehudagha padishah boldi. 33 U padishah bolghanda yigirme besh yashqa kirgen bolup, Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Yerusha idi; u Zadokning qızı idi. 34 Yotam atisi Uzziyaning barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. 35 Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. Perwerdigarning öyining «Yuqiriqi derwaza»sini

yasighuchi shu idi. **36** Yotamning bashqa ishliri hem qilganlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **37** Shu chaghlarda Perwerdigar Suriyening padishahi Rezin bilen Remaliyaning oghli Pikahni Yehudagha hujum qilishqa qozghidi. **38** Yotam ata-bowiliri arisida uxldi we ata-bowilirining arisida atisi Dawutning shehiride depne qilindi. Oghli Ahaz ornida padishah boldi.

16 Remaliyaning oghli Pikahning on yettinchi yilida, Yotamning oghli Ahaz Yehudagha padishah boldi. **2** Ahaz padishah bolghanda yigirme yashqa kirgen bolup, Yérusalémda on alte yil seltenet qilghanidi. U atisi Dawut qilghandek emes, eksiche Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilmidi. **3** U Israilning padishahlirining yolida mangatti, hetta Perwerdigar Israilning aldidin heydep chiqarghan ellerning yirginchlik gunahlirigha egiship, öz oghlini ottin ötküzüp köydürdi. **4** U «yuqiri jaylar»da, dönglerde we herbir kök derexlerning astida qurbanliq qilip, küje köydüretti. **5** Shu waqitta Suriyening padishahi Rezin bilen Israilning padishahi, Remaliyaning oghli Pikah Yérusalémgha hujum qilip, [padishah] Ahazni muhasirige élip qorshiwalghini bilen, lékin uni meghlup qilalmidi. **6** Ashu waqitta Suriyening padishahi Rezin Élat shehirini Suriyege qayturuwaldi we shu yerde turuwatqan Yehudalarni heydiwetti. Andin Suriyler kélip u yerde olturaqlashti; ular bügün'giche shu yerde turmaqta. **7** Ahaz Asuriyening padishahi Tiglat-Pileserge elchilerni ewetip: Men silining qulliri, silining oghulliri bolimen; manga hujum qiliwatqan Suriyening padishahining qolidin we Israilning padishahining qolidin qutquzushqa chiqqayla, dédi. **8** Shuni éytip Ahaz Perwerdigarning öyi we padishahning ordisidiki xezinilerdiki kümüş bilen altunni sowgha qilip, Asuriyening padishahigha ewetti. **9** Asuriyening padishahi uning telipige qoshuldi; shuning bilen Asuriyening padishahi Demeshqqe hujum qilip uni ishghal qildi; uningdiki ahalini tutqun qilip Kir shehirige élip bardi we Rezinni öltürdi. **10** Ahaz padishah emdi Asuriyening padishahi Tiglat-Pileser bilen körüshkili Demeshqqe bardi we shundaqla Demeshqtiki qurban'gahni kördi. Andin Ahaz padishah shu qurban'gahning resimini, uning barliq yasilish tepsilatlrining layihisini sizip, uni Uriya kahin'gha yetküzdi. **11** Shuning bilen Uriya kahin Ahaz padishah Demeshqtin ewetken barliq tepsilatlar boyiche bir qurban'gah yasidi.

Ahaz padishah Demeshqtin yénip kelmeste, Uriya kahin uni shundaq teyyar qilghanidi. **12** Padishah Demeshqtin yénip kélip, qurban'gahni körüp, qurban'gahqa bérrip, uning üstige qurbanliq sundi; **13** u qurban'gahning üstige köydürme qurbanliq we ashliq hediyesini köydürüp, «sharab hediye»sini töküp, «inaqliq qurbanliq»ning qénini chachti. **14** Shundaq qilip u Perwerdigarning huzurining aldidiki mis qurban'gahni élip uni Perwerdigarning öyi bilen özining qurban'gahining otturisdin ötküzüp, öz qurban'gahining shimal teripige qoydurdi. **15** Ahaz padishah Uriya kahin'gha buyruq qilip: Mushu chong qurban'gah üstige etigenlik köydürme qurbanliq bilen kechlik ashliq hediyesini, padishahning köydürme qurbanliq bilen ashliq hediyesini, hemme yurtning pütün xelqining köydürme qurbanliq, ashliq hediye we sharab hediylirini köydürüp sunisen. Köydürme qurbanliqlarning barliq qanliri we bashqa qurbanliqlarning barliq qanlirini ushbu qurbanliqning üstige tökisen. Mis qurban'gah bolsa méning yol sorishim üçün bolsun, dédi. **16** Shuning bilen Uriya kahin Ahaz padishah buyrughanning hemmisini ada qildi. **17** Ahaz padishah das tegliklirige békitilgen taxtaylarni késip ajritip, daslarni teglikliridin éliwetti; u mis «dégiz»ni tégidiki mis uylarning üstidin kötürüp élip, uni tash taxtayliq bir meydan'gha qoydurdi. **18** U Asuriye padishahini razi qilish üçün Perwerdigarning öyige tutishidighan «Shabat künidiki aywanliq yol» bilen padishah tashqiridin kiridighan yolni étiwetti. **19** Ahazning bashqa ishliri hem qilganlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **20** Ahaz öz ata-bowiliri arisida uxldi; u ata-bowilirining arisida «Dawutning shehiri»de depne qilindi; oghli Hezekiya ornida padishah boldi.

17 Yehudaning padishahi Ahazning seltenitining on ikkinchi yilida, Élahning oghli Hoshiya Samariyede Israilgha padishah bolup, toqquz yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti; lékin uningdin ilgiri ötkén Israilning padishahliridek undaq rezillik qilmaytti. **3** Asuriyening padishahi Shalmanezér uninggha hujum qilghili chiqqanda, Hoshiya uninggha béqinip sowgha-salam berdi. **4** Emma Asuriyening padishahi Hoshiyaning asiyliq qilmaqchi bolghinini bayqidi; chünki Hoshiya burunqidek Asuriyening padishahigha yilliq sowgha-salam yollimay, belki Misirning padishahi sogha

elchilarni mangdurghanidi. Uning üçün Asuriyening padishahi uni tutup, baghlap zindan'gha soliwetti. 5 Andin Asuriyening padishahi chiqip pütkül [Israil] zéminini talan-taraj qilip, Samariyeni üç yilghiche qamal qildi. 6 Hoshiyaning seltenitining toqquzinchi yilida, Asuriyening padishahi Samariyeni ishghal qilip, Israillarni Asuriyege sürgün qilip, ularni Xalah shehiri, Gozandiki Xabor deryasining boyliri we Médialarning sheherlirige orunlashturdi. 7 Mana, shundaq ishlar boldi; chünki Israillar özlirini Misirning padishahi Pirewning qolidin qutquzup, Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigar Xudasigha gunah qilip bashqa ilahlardin qorqup 8 Perwerdigar Israillarning aldidin heydiwetken yat elliklarning qaide-belgilimiliride, shundaqla Israilning padishahliri özliri chiqarghan qaide-belgilimiliride mangghanidi. 9 We Israillar öz Perwerdigar Xudasigha qarshi chiqip, yoshurunlarche toghra bolmighan ishlarni qildi; ular barliq sheherliride közet munaridin mustehkem qorghan'ghiche «yuqiri jaylar»ni yasidi. 10 Ular hemme égez dönglerde we hemme kök derexlarning astida «but tüwrük» we «Asherah» buti turghuzdi. 11 Perwerdigar ularning aldidin heydep chiqarghan [yat] ellikler qilghandek, ular hemme «yuqiri jaylar»da xushbuy yaqatti we Perwerdigarning ghezipini keltüridighan herxil rezil ishlarni qilatti. 12 Gerche Perwerdigar ulargha: — «Bu ishni qilmanglar!» dégen bolsimu, ular butlarning qulluqigha bérilip ketkenidi. 13 Perwerdigar hemme peyghemberler bilen hemme aldin körgüchilarning wasitisi bilen hem Israilni hem Yehudani agahlandurup: Rezil yolliringlardin yénip, ata-bowiliringlarga tapilan'ghan we qullirim bolghan peyghemberler arqiliq silerge testiqlighan pütün qanun'gha boysunup, Méning emrlirim we Méning belgilimilirimni tutunglar, dégenidi. 14 Lékin ular qulaq salmay, Perwerdigar Xudasigha ishenmigen ata-bowiliri qilghandek, boyunlirini qattiq qildi. 15 Ular Uning belgilimilirini, shundaqla U ularning ata-bowiliri bilen tüzgen ehdini we ulargha tapshurghan agah-guwahlarni chetke qaqqan; ular erzimes nersilerge egiship, özliri erzimes bolup chiqti; Perwerdigar ulargha: — Etrapinglardiki elliklarning qilghinidek qilmanglar, dégen del shu ellerge egiship, rezillik qilatti. 16 Ular Xudasi bolghan Perwerdigarning barliq emrlirini tashlap, özliri üçün quyma mebudlarni, yeni ikki mozayni quydurdi, bir

«Asherah but» qildurdi, asmandiki nurghunlighan ay-yultuzlarga bash urdi we Baalning qulluqigha kirdi. 17 Ular öz oghulliri bilen qizlirini ottin ötküzdi, palchiliq we jadugerlik ishletti, shundaqla Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilish üçün, özlirini sétip Uning ghezipini qozghidi. 18 Shuning üçün Perwerdigar Israilgha intayin achchiqlinip, ularni Öz neziridin néri qildi; Yehudaning qebilisidin bashqa héchqaysisi öz [zéminida] qaldurulmide. 19 Lékin Yehudamu öz Xudasi Perwerdigarning emrlirini tutmide, belki Israil chiqarghan qaide-belgilimiler ichide mangdi. 20 Uning üçün Perwerdigar Israilning barliq neslini chetke qaqt; ularni Öz neziridin tashlighan künigiche [zéminida] xarliqqa qaldurup, bulangchilarning qoligha tapshurup berdi. 21 U Israilni Dawutning jemetidin tartiwalganidi. Ular Nibatning oghli Yeroboamni padishah qildi we Yeroboam bolsa Israilni Perwerdigarning yolidin yandurup, ularni éghir bir gunahqa patquzup azdurdi. 22 Israillar Yeroboamning qilghan hemme gunahlirida yürüp, ulardin chiqmide. 23 Axir bérip Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlarning wasitisi bilen éytqandek, Israilni Öz neziridin néri qildi; Israillar öz yurtidin Asuriyege élip kétilip, u yerde bugün'ge qeder turup keldi. 24 Emma Asuriyening padishahi Babil, Kuttah, Awwa, Xamat we Sefarwaimdin xelqni yökkep Israilning ornigha Samariyening sheherlirige makanlashturdi. Ular shuning bilen Samariyege igidarchiliq qilip sheherlerde olturdi. 25 We shundaq boldiki, ular u yerde deslepte olturghinida Perwerdigardin qorqmighanidi; Perwerdigar ularni qiyma-jiyma qilidighan birnechche shirlarni ularning arisigha ewetti. 26 Shuning bilen Asuriyening padishahigha xewer yetküzülüp: — Sili yökkep Samariyening sheherliride makanlashturghan xelqler shu yurtning ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu; shunga U ularning arisigha shirlarni ewetti; mana bular ularni öltürmekte, chünki xelq yurtning ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu, déyildi. 27 Shuning bilen Asuriyening padishahi emr qilip: — Siler u yerdin élip kelgen kahinlarning birini yene u yerge apiringlar; u u yerde turup, ulargha u yurtning ilahining qaide-yosunlirini ögetsun, — dédi. 28 Uning buyruqi bilen ular Samariyedini yökügen kahinlarning biri kélip, Beyt-Elde turup Perwerdigarning qorqunchini ulargha ögetti. 29 Lékin shu xelqlarning herbiri öz ilahlirining butlirini

yasap, Samariyelikler salghan «yuqiri joylar»diki ibadetgahlar ichige turghuzdi; herbir xelq özi turghan sheherde shundaq qildi. **30** Babilin kelgenler Sukkot-Binot dégen mebudni yasidi, Kuttin kelgenler Nergal butni, Xamattin kelgenler Ashima butni, **31** Awwiyalar Nibhaz bilen Tartak butlarni yasidi; Sefarwiylar Sefarwaimdiki butliri bolghan Adrammelek bilen Anammelekke öz balilirini atap otta köydürdi. **32** Ular emdi mushundaq halette Perwerdigardin qorqup, öz arisidiki her türlü ademlerni özliri üçün «yuqiri joylar»diki butxanilarda qurbanliqlarni sunidighan kahin qilib békitken. **33** Ular Perwerdigardin qorqatti we shuning bilen teng qaysi eldin kelgen bolsa, shu elning qaide-yosunlirida öz ilahlrining qulluqidimu bolatti. **34** Bügün'ge qeder ular ilgiriki adetler boyiche méngip kelmekte; ular Perwerdigardin qorqmay, Perwerdigar Israil dep atighan Yaqupning ewladlirigha tapilighan belgilimiler we hökümler, qanun we emrlerge muwapiq ish körmeydu. **35** Perwerdigar ular bilen bir ehde qiliship ulargha buyrup: — «Bashqa ilahlardin qorqmay, ulargha sejde qilmay yaki ulargha bash urmay we ulargha qurbanliq qilmanglar — **36** peqet zor qudret we uzatqan biliki bilen silerni Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigardinla qorqunglar, uninggha sejde qilinglar we uninggha qurbanliq sununglar. **37** U siler üçün pütüküzgen belgilimiler, hökümler, qanun we emrni bolsa, ularni ebedgiche köngül bölüp tutunglar; bashqa ilahlardin qorqmanglar. **38** Men siler bilen qilghan ehдини untumanglar ya bashqa ilahlardin qorqmanglar, **39** belki Xudayinglar Perwerdigardin qorqunglar; we U silerni hemme dushmanliringlarning qolidin qutquzidu» — dégenidi. **40** Lékin ular qulaq salmay, ilgiriki qaide-yosunlarni yürgüzetti. **41** Mushu eller shu teriqide Perwerdigardin qorqatti hem oyma mebudlarning qulluqida bolatti; ularning baliliri bilen balilirining balilirimu shundaq qilatti; öz ata-bowiliri qandaq qilghan bolsa, ularmu bügünki kün'giche shundaq qilib keldi.

18 Élahning oghli, Israilning padishahi Hoshiyaning seltenitining üçinchi yilida, Yehudaning [sabiq] padishahi Ahazning oghli Hezekiya Yehudagha padishah boldi. **2** U padishah bolghanda yigirme besh yashta bolup, Yérusalémدا yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Abi idi; u Zekeriyaning qizi idi. **3** Hezekiya bolsa atisi Dawutning barliq qilghinidek, Perwerdigarning neziride durus

bolghanni qilatti. **4** U «yuqiri joylar»ni yoqitip, «but tüwrükler»ni chéqip «Asherah»larni késip tashlap, Musa yasatqan mis yilanni chéqip parepare qilib (chünki u chaghqiche Israilar uninggha xushbuy yaqatti), uninggha «Nehushtan!» dep isim qoydi. **5** Hezekiya Israilning Xudasi Perwerdigargha tayandi. Bu jehette ne uningdin kéyin kelgen ne uningdin ilgiri ötkén Yehuda padishahlirining arisidiki héchbiri uninggha yetmeytti. **6** U Perwerdigargha ching baghlinip uninggha egishishtin chiqmay, belki Perwerdigar Musagha buyrughan emrlerni tutatti. **7** Perwerdigar uning bilen bille idi; u qaysila ishqa chiqsa shuningda rawajliq bolatti. U Asuriye padishahning hakimiyitige qarshi chiqip uninggha béqindi bolushtin yandi. **8** U Filistiylerge hujum qilib ularni Gaza shehiri we uning etrapidiki zéminlirighiche, közet munaridin mustehkem qorghán'ghiche bésip meghlup qildi. **9** We shundaq boldiki, Hezekiya padishahning seltenitining tötinchi yilida, yeni Israilning [sabiq] padishahi Élahning oghli Hoshiyaning seltenitining yettinchi yilida, Asuriyening padishahi Shalmanezér Samariyege hujum qilib uni qamal qildi. **10** Üch yildin kéyin ular sheherni aldi; Hezekiyanning seltenitining toqquzinchi yili, yeni Israil padishahi Hoshiyaning seltenitining toqquzinchi yilida, Samariye ishghal qilindi. **11** Andin Asuriyening padishahi Israilarni Asuriyege élip kétip, ularni Xalahda, Gozandiki Xabor deryasining boylirida we Médialarning sheherliride makanlashturdi. **12** Chünki ular öz Xudasi Perwerdigarning awazigha itaet qilmidi, belki Uning ehdisige, yeni Perwerdigarning quli Musa buyrughaning hemmisige xilapliq qildi; ular yaki qulaq salmidi, yaki emel qilmidi. **13** Hezekiya padishahning seltenitining on tötinchi yili, Asuriyening padishahi Sennaxérib Yehudaning barliq qorghanlıq sheherlirige hujum qilib chiqip, ularni ishghal qildi. **14** U waqitta Yehudaning padishahi Hezekiya Laqishqa adem ewetip, Asuriyening padishahigha: Men gunahkar! Mendin chékin'geyla, üstümge hernéme chüshürsile shuni [töleymen], — dédi. Asuriyening padishahi Hezekiyagha üç yüz talant kümüsh bilen ottuz talant altun toxtitip qoydi. **15** Hezekiya Perwerdigarning öyidiki we padishahning ordisining xezinisidiki barliq kümüshni élip berdi. **16** Shuning bilen bir waqitta Yehudaning padishahi Hezekiya Perwerdigarning öyining ishikliridin we özi eslide qaplatqan ishik késhekliridin altunni

ajritip élip, Asuriyening padishahigha berdi. 17 Shu chaghda Asuriye padishahi Sennaxérib Tartan, Rab-Saris we Rab-Shakehlirini chong qoshun bilen Laqish shehiridin Yérusalémgha, Hezekiyaning yénigha ewetti. Ular Yérusalémgha chiqip keldi. Chiqqanda, ular kir yughuchilarning étizining boyidiki yolda, yuqiri kölchekning norining béshigha kélip turdi. 18 Ular padishahni chaqirghanda, Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégi Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar ularning yénigha keldi. 19 We Rab-Shakeh ulargha mundaq dédi: — «Siler Hezekiyagha: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahi sanga mundaq dédi, denglar: — Séning mushu ishen'gen tayanching zadi némid? 20 Sen: «Urush qilishqa tedbir-meslihetimiz hem küchimiz bar, deysen — bu peqet bir quruq gep, xalas! — Sen zadi kimgé tayinip manga qarshi ökte qopisen? 21 Mana emdi sen yériqi bar ashu qomush hasa, yeni Misirgha tayinisen. Birsu uninggha yölense, uning qoligha sanjip kiridu; Misir padishahi Pirewn'ge tayan'ghanlarning hemmisi shundaq bolidu! 22 Eger siler manga: «Biz Xudayimiz bolghan Perwerdigargha tayinimiz» — désenglar, Hezekiya özi Yehudadikilerge we Yérusalémdikilerge: «Siler peqet Yérusalémdiki mushu ibadetgah aldila ibadet qilishinglar kérek» dep, uninggha atalghan «yuqiri jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Ular ashu Perwerdigarning yuqiri jayliri emesmidi? 23 Emdi hazir xojayinim Asuriye padishahi bilen bir toxtamgha kélinglar: — «Eger silerde ulargha mineligüdek eskerliringlar bolsa, men silerge ikki ming atni bikargha bérey!» 24 Silerde undaqlar bolmisa, xojayinimning emeldarlirining eng kichiki bolghan bir leshker béshini qandaqmu chékindüreylesiler?! Gerche siler jeng harwiliri we atlarni élish üçün Misirgha tayinilers! 25 Men mushu yerni halak qilish üçün Perwerdigarsiz keldimmu? Chünki Perwerdigar manga: «Mushu zéminni halak qilishqa chiqqin» — dédi!». 26 Éliakim, Shebna we Yoah Rab-Shakehge: — Péqirlirigha aramiy tilida sözlisile; biz buni chüshinimiz. Bizge ibraniy tilida sözlimisile, gepliri sépilda turghanlarning quliqigha kirmisun! — dédi. 27 Biraq Rab-Shakeh: — Xojayinim méni mushu gepni xojayinighalargha we silergila éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen birlikte sépilda olturghanlargha déyishke ewetken emesmu? Chünki ular öz poqini yéğüchi hem öz

süydükini ichküchi bolidu!» — dédi. 28 Andin Rab-Shakeh ibraniy tilida yuqiri awaz bilen: «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahining sözlirini anglap qoyunglar!» — dep warqiridi. 29 — «Padishah mundaq deydu: — Hezekiya silerni aldap qoymisun! Chünki u silerni [padishahning] qolidin qutquzalmaydu. 30 Uning silerni: — «Perwerdigar bizni jezmen qutquzidu; mushu sheher Asuriye padishahining qoligha chüshüp ketmeydu» dep Perwerdigargha tayandurushigha yol qoymanglar! 31 Hezekiyagha qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi mundaq deydu: — Men bilen sülhiliship, men terepke ötünglar; shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning üzüm baringidin hem özünglarning enjür derixidin méwe yeysiler, herbiringlar öz su kölchikinglardin su ichisiler; 32 ta men kélip silerni bughdayliq hem sharabliq bir zémin'gha, néni, üzümzarliri we zeytun derexliri bar, hesel chiqiridighan bir zémin'gha, yeni zéminighalargha oxshash bir zémin'gha apirip qoyghuche yep-ichiwéringlar! Shuning bilen siler tirik qélip, ölmeysiler! Hezekiya silerge: — «Perwerdigar bizni qutquzidu» dése uninggha qulaq salmanglar! 33 El-yurtlarning ilah-butlirining biri öz zéminini Asuriye padishahining qolidin qutquzghanmu? 34 Xamat we Arpad dégen yurtlarning ilah-butliri qéni? Sefarwaim, Xéna we Iwwah sheherlirining ilah-butliri qéni? Ular Samariyeni méning qolumdin qutquzghanmu?! 35 Mushu el-yurtlarning ilah-butliridin öz zéminini qutquzghan zadi kim bar? Shundaq iken, Perwerdigar Yérusalémni méning qolumdin qutquzalamdu?» — dédi. 36 Emma xelq süküti qilip uninggha jawaben héchqandaq bir söz qilmidi; chünki padishahning buyruqi shuki: — «Uninggha jawab bermenglar». 37 Andin Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-kécheklarini yirtiship, Hezekiyaning yénigha kélip, Rab-Shakehning geplirini uninggha uqturdi.

19 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda, kiyim-kécheklarini yirtip, özini böz bilen qaplap Perwerdigarning ibadetxanisigha kirdi. 2 U Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna we kahinlarning aqsqaqallirini böz qaplan'ghan péti Amozning oghli Yeshaya peyghemberge ewetti. 3 Ular uninggha: — Hezekiya mundaq deydu: — «Balilar tughulay dep qalghanda aning tughqudek hali qalmighandek, mushu kün

awarichilik, reswa qilnidighan, mazaq qilnidighan bir künidur. 4 Öz xojayini bolghan Asuriye padishahi tirik Xudani mazaq qilishqa ewetken Rab-Shakehning mushu barliq geplirini Perwerdigar Xudaying nezirige élip tingshisa, bularni anglighan Perwerdigar Xudaying shu gepler üçhün uning dekkisini béermikin? Shunga qélip qalghan qaldisi üçhün awazingni kótürüp, bir duayingni berseng» — dédi. 5 Shu gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarliri Yeshayaning aldigha keldi. 6 Yeshaya ulargha: — «Xojayinglarga: — Perwerdigar mundaq dédi: — «Asuriye padishahining chaparmenlirining sen anglighan ashu Manga kupurluq qilghuchi gepliridin qorqma; 7 Mana, Men uninggha bir rohni kirgüzimen; shuning bilen u bir ighwani anglap, öz yurtigha qaytidu. Men uni öz zéminida turghuzup qilich bilen öltürgüzimen» — denglar» — dédi. 8 Rab-Shakeh özi kelgen yoli bilen qaytip mangghanda, Asuriye padishahining Laqish shehiridin chékin'genlikini anglap, Libnah shehirige qarshi jeng qiliwatqan padishahning yénigha keldi. 9 Chünki padishah: «Mana, Éfiopiye padishahi Tirhakah sizge qarshi jeng qilmaqchi bolup yolgha chiqti» dégen xewerni anglighanidi. Lékin u yene Hezekiyagha elchilerni mundaq xet bilen ewetti: — 10 «Siler Yehuda padishahi Hezekiyagha mundaq dengarisdilar: — «Sen taynidighan Xudayingning sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qoligha tapshurulmaydu» déginige aldanma; 11 mana, sen Asuriye padishahlirining hemme el-yurtlarni néme qilghanlirini, ularni öz ilah-butlirigha atap halak qilghanliqini anglighansen; emdi özüng qutquzulamsen? 12 Ata-bowilirim halak qilghan ellerning öz ilah-butliri ularni qutquzghanmu? Gozan, Haran, Rezuf shehiridikilernichu, Télassarda turghan Édenlernichu? 13 Xamat padishahi, Arpad padishahi, Sefarwaim, Xéna hem Iwwah sheherlirining padishahliri qéni?». 14 Shuning bilen Hezekiya xetni ekelgüchilerning qolidin élip oqup chiqti. Andin u Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning aldigha xetni yéyip qoydi. 15 We Hezekiya Perwerdigargha dua qilip mundaq dédi: — «I kérublar otturisida turghan Perwerdigar, Israilning Xudasi: — Sen Özüngdursen, jahandiki barliq el-yurtlarning üstidiki Xuda peqet Özüngdursen; asman-zéminni Yaratquchisen. 16 I Perwerdigar, quliqingni töwen qilip anglighaysen; közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgeysen;

Sennaxéribning adem ewetip menggü hayat Xudani haqaretlep éytqan geplirini anglighaysen! 17 I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme yurtlarni, shulargha béqindi bolghan yurtlarnimu xarabe qilip, 18 ularning ilah-butlirini otqa tashliwetken; chünki ularning ilahliri ilah emes, belki insan qoli bilen yasalganliri, yaghach we tash, xalas; shunga asuriylar ularni halak qildi. 19 Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barliq el-yurtlarga Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürüş üçhün, bizni uning qolidin qutquzghaysen!». 20 Shuning bilen Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq dédi: — — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning Manga Sennaxérib toghruluq qilghan duayingni anglidim. 21 Perwerdigarning uninggha qarita dégen sözi shudurki: — «Pak qiz, yeni Zionning qizi séni kemsitidu, Séni mazaq qilip külidu; Yérusalémning qizi keyningge qarap béshini chayqaydu; 22 sen kimni mazaq qilip kupurluq qilding? Sen kimgé qarshi awazingni kótürüp, Neziringni üstün qilding? Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi! 23 Elchiliring arqiliq sen Rebni mazaq qilip; — «Men nurghunlighan jeng harwilirim bilen tagh choqqisigha, Liwan tagh baghrilirigha yétip keldimki, Uning égiz kédir derexlirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men uning eng chet turalghusigha, Uning eng bük-baraqsan ormanzarliqigha kirip yétimen. 24 Özüm quduq kolap yaqa yurtning süyini ichtim; Putumning uchidila men Misirning barliq derya-östenglirini qurutiwettim — déding. 25 — Sen shuni anglap baqmighanmidig? Uzundin buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanliq sheherlerni xarabilerge aylandurdung; 26 Shuning bilen u yerde turuwatqanlar küchsizlinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi; Ular ösiwatqan ot-chöptek, Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmey qurup ketkendek boldi. 27 Biraq séning olturghiningni, ornungdin turghiningni, chiqip-kirginingni we Manga qarshi ghaljirliship ketkingningni bilimen; 28 Séning Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikingning, hakawurliship ketkenlikingning quliqimgha yetkenliki tüpeylidin, Men qarmiqimni burningdin ötküzimen, Yüginimni aghzinggha salimen, We özüng kelgen yol bilen séni qayturimen. 29 I [Hezekiya], shu ish sanga alamet bésharet boliduki, Mushu yili özlükidin

ösken, Ikkinchi yili shulardin chiqqanlarmu silerning rizqinglar bolidu; Üchinchi yili bolsa tériysiler, orisiler, üzüm köchetlirini tikisiler; Ulardin chiqqan méwilerni yeysiler. **30** Yehuda jemetining qéchip qutulghan qaldisi bolsa yene töwen'ge qarap yiltiz tartidu, Yuqirigha qarap méwe béridu; **31** Chünki Yérusalémdin bir qaldisi, Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushuni ada qilidu. **32** Shunga, Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq deydu: — U ne mushu sheherge yétip kelmeydu, Ne uninggha bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqanni kötürüp aldigha kelmeydu, Ne uninggha qarita qashalarnimu yasamaydu. **33** U qaysi yol bilen kelgen bolsa, U yol bilen qaytidu we mushu sheherge kelmeydu — deydu Perwerdigar, **34** — Chünki Özüm üçün we Méning qulum Dawut üçün uni etrapidiki sépildek qoghdap qutquzimen». **35** Shu kéche shundaq boldiki, Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklarning bargahida bir yüz seksen besh ming eskerni urdi; mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning hemmisining ölgenlikini kördi! **36** Shunga Asuriye padishahi Sennaxérib chékinip, yolgha chiqip, Ninewe shehirige qaytip turdi. **37** We shundaq boldiki, u öz buti Nisroqning butxanisida uninggha choqunuwatqanda, oghulliri Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap öltürüwetti; andin ular bolsa Ararat dégen yurtqa qéchip ketti. Uning oghli Ésarhaddon uning ornida padishah boldi.

20 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüchi bir késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya peyghember uning qéshigha béríp, uninggha: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Öyüing toghruluq wesiyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen» — dédi. **2** [Hezekiya] bolsa yüzini tam terepke qilip Perwerdigargha dua qilip: — **3** I Perwerdigar, Séning aldingda méning heqiqet we pak dil bilen méngip yürgenlikimni, neziring aldingda durus bolghan ishlarni qilghanliqimni eslep qoyghaysen, — dédi. We Hezekiya yiglap éqip ketti. **4** Yeshaya chiqip ordidiki ottura hoyligha yetmeste, Perwerdigarning sözi uninggha yétip mundaq déyildi: — **5** Yénip béríp xelqimning bashlamchisi Hezekiyagha mundaq dégin: — «Perwerdigar, atang Dawutning Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni anglidim, köz yashliringni kördüm; mana, Men séni saqaytimen. Üchinchi künide Perwerdigarning öyige chiqisen. **6** Künliringge Men

yene on besh yil qoshimen; shuning bilen Men séni we bu sheherni Asuriye padishahining qolidin qutquzimen; Özüm üçün we qulum Dawut üçün Men bu sheherni etrapidiki sépildek qoghdaymen. **7** (Yeshaya bolsa: — «Enjür poshkili teyyarlanglar, dédi. Ular uni élip kélip, yarisigha chapliwidi, u saqaydi. **8** Hezekiya Yeshayadin: Perwerdigar méni saqaytip, üçinchi küni uning öyige chiqidighanliqimni ispatlaydighan'gha qandaq bésharetlik alamet bolidu? — dep sorighanidi. **9** Yeshaya: — Perwerdigarning Özi éytqan ishini jezman qilidighanliqini sanga ispatlash üçün Perwerdigardin shundaq bésharetlik alamet boliduki, sen quyashning pelempey üstige chüshken sayisining on basquch aldigha méngishi yaki on basquch keynige yénishini xalamsen? — dédi. **10** Hezekiya: Quyash sayisining on basquch aldigha méngishi asan; saye on bashquch keynige yansun, dégenidi. **11** Shuning bilen Yeshaya peyghember Perwerdigargha nida qildi we U quyashning Ahaz padishah qurghan pelempey basquchiliri üstige chüshken sayisini yandurup, on basquch keynige mangdurdi). **12** Shu peyitte Baladanning oghli Babil padishahi Mérodaq-Baladan, Hezekiyani késsel bolup yétip qaptu, dep anglap, xetler hediye bilen ewetti. **13** Hezekiya bolsa elchilarning gépini tingshap, ulargha barliq xezine-ambarlirini, kümüşhni, altunni, dora-dermanlarni, serxil maylarni, sawut-qorallar ambiridiki hemmini we bayliqlirining barliqini körsetti; ordisi we pütkül padishahlıqı ichidiki nersilerdin Hezekiya ulargha körsetmigen birimu qalmidi. **14** Andin Yeshaya peyghember Hezekiyaning aldigha béríp, uningdin: — «Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa nedin kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq bir yurttin, yeni Babildin kelgen» dédi. **15** Yeshaya yene: — «Ular ordangda némini kördi?» dep soridi. Hezekiya: — «Ordamda bar nersilerni ular kördi; bayliqlirinning arisidin men ulargha körsetmigen birimu qalmidi» — dédi. **16** Yeshaya Hezekiyagha: Perwerdigarning sözini anglap qoyghin: — **17** — Mana shundaq künler kéliduki, ordangda bar nersiler we bügün'ge qeder ata-bowiliring toplap, saqlap qoyghan hemme Babilgha élip kétilidu; héchnerse qalmaydu — deydu Perwerdigar. **18** — Hemde Babilliqlar oghulliringni, yeni özüngdin bolghan ewladliringni élip kétidu; shuning bilen ular Babil padishahining ordisida aghwat bolidu. **19** Hezekiya emdi öz-özige «Öz

künlirimde bolsa aman-tinchliq, Xudaning heqiqet-wapaligi bolmamdu?», dep Yeshayagha: — «Siz éytqan Perwerdigarning mushu sözi yaxshi iken» — dédi. **20** Hezekiyaning bashqa emelliri, jümlidin uning seltenitining qudriti, uning qandaq qilip sheherge su teminlesh üçün köl, shundaqla su apiridighan nor yasighanliq «Yehuda padishahlrining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **21** Hezekiya ata-bowilirining arisida uxliidi; oghli Manasseh ornida padishah boldi.

21 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta bolup, Yérusalémnda ellik besh yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Hefzibah idi. **2** U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep chiqiriwetken yat elliklarning yirginchlik adetlirige oxshash ishlar bilen Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **3** U atisi Hezekiya buzup yoqatqan «yuqiri jaylar»ni qaytidin yasatti; u Baalgha atap qurban'gahlarni saldurup, Israilning padishahi Ahab qilghandek bir Asherah mebud yasidi; u asmandiki nurghunlighan ay-yultuzlarga bash urdi we ularning qulluqigha kirdi. **4** U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni yasatti. Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: Men Yérusalémnda Méning namimni qoyimen, dégenidi. **5** U Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. **6** Öz oghlini ottin ötküzdi; jadugerchilik bilen palchiliq ishletti, özi jinkeshler bilen epsunchilarni békitti; u Perwerdigarning neziride san-sanaqsiz rezillikni qilip uning ghezipini qozghidi. **7** U yasatqan «Asherah» oyma mebudni [Xudaning] öyige qoydi. Shu öy toghruluq Perwerdigar Dawutqa we uning oghli Sulayman'gha: — «Bu öyde, shundaqla Israilning hemme qebililirining zéminliri arisidin Men tallighan Yérusalémnda Öz namimni ebedgiche qaldurimen; **8** eger Israil peqet Men ulargha tapilighan barliq emrlerge, yeni Öz qulum Musa ulargha buyrughan barliq qanun'gha muwapiq emel qilishqa köngül qoysila, Men ularning putlirini ata-bowilirigha teqsim qilghan bu zémindin qaytidin néri qilmaymen», dégenidi. **9** Lékin ular qulaq salmaytti; shunglashqimu, Manasseh ularni shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar Israillarning aldidin halak qilghan yat elliklerdin ashurup rezillik qilatti. **10** Shunga Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlerning wasitisi arqiliq mundaq dédi: — **11** Yehudaning padishahi Manasseh bu yirginchlik ishlarni qilip, hetta uningdin ilgiri

ötken Amoriylar qilghan barliq rezilliktin ziyade rezillik qilip, uning butliri bilen Yehudanimu gunahqa azdurghini üçün **12** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Yérusalém bilen Yehudaning üstige shundaq balayi'apet keltürimenki, kimki uni anglisila qulaqliri zingildap kétidu. **13** Men Samariyeni ölchigen tana we Ahabning jemetini tekshürgen tik ölchigüch yip bilen Yérusalémni tekshürtimen; kishi qachini chayqap sürtkendin kéyin düm kömtürüp qoyghandek, Yérusalémni chayqap örüymen. **14** Men mirasimning qalghanliridinmu waz kéchip, düshmenlirining qoligha tapshurimen; ularni hemme düshmenlirige bulang-talang obyékti we olja qilip bérimen; **15** Chünki ular Méning nezirimde rezil bolghanni qilip, ularning ata-bowiliri Misirdin chiqqan kündin tartip бүгүн'giche ghezipimni qozghap keldi». **16** Manasseh emdi pütkül Yérusalémni bir chétidin yene bir chétigiche qan'gha toldurup, köp naheq qan tökküzdi we oxshashla özi qiliwatqan gunahi bilen Yehudalarni azdurup, ularning Perwerdigarning neziridiki rezillikni qilishigha seweb boldi. **17** Manassehning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin u sadir qilghan gunah «Yehuda padishahlrining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **18** Manasseh ata-bowilirining arisida uxliidi we öz öyining béghida, yeni Uzzahning béghida depne qilindi. Andin oghli Amon uning ornida padishah boldi. **19** Amon padishah bolghanda yigirme ikki yashta bolup, Yérusalémnda ikki yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Meshullemet idi; u Yotbahliq Haruzning qizi idi. **20** Amon atisi Manasseh qilghandek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti. **21** U atisi mangghan barliq yollarda mangatti; u atisi qulluqida bolghan butlarning qulluqida bolup, ulargha sejde qilip, **22** Perwerdigarning yolida yürmey, öz ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni terk qildi. **23** Emdi Amonning xizmetkarliri padishahni qestlep, uni öz ordisida öltürdi. **24** Lékin yurt xelqi Amon padishahni qestligenlerning hemmisini öltürdi; andin yurt xelqi uning ornida oghli Yosiyani padishah qildi. **25** Amonning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlrining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **26** U Uzzahning béghida öz qebreside depne qilindi. Andin oghli Yosiya uning ornida padishah boldi.

22 Yosiya padishah bolghanda sekkiz yashta bolup, Yérusalémnda ottuz bir yil seltenet qildi.

Uning anisining ismi Yedidah idi; u Bozkatliq Adayaning qizi idi. 2 Yosiya Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, her ishta atisi Dawutning barliq yolida yürüp, ne onggaha ne solgha chetnep ketmidi. 3 Padishah Yosiya seltenitining on sekkizinchi yilida, padishah Meshullarning newrisi, Azaliyaning oghli katip Shafanni Perwerdigarning öyige ewetip: 4 «Bash kahin Hilqiyaning qéshigha chiqip shuni buyrughinki, u Perwerdigarning öyige élip kélín'gen, derwaziwenler xelqtin yighqan pulni sanisun. 5 Andin ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ishlarni nazaret qilghuchi ishchilargha tapshurup bersun. Bular hem Perwerdigarning öyidiki buzulghan yerlerni ongshashqa öyde ishligüchilerge, yeni yaghachchilar, tamchilar we tashtirashlarga bersun. Ular mushu pul bilen öyni ongshashqa lazim bolghan yaghach bilen oyulghan tashlarni sétiwalsun, dégin» — dédi. 7 Lékin ularning qoligha tapshurulghan pulning hésabi qilinmidi. Chünki ular insap bilen ish qilatti. 8 Bash kahin Hilqiya katip Shafan'gha: — Men Perwerdigarning öyide bir Tewrat kitabini taptim, dédi. Shuni éytip Hilqiya kitabni Shafan'gha berdi. U uni oqudi. 9 Andin kéyin katip Shafan padishahning qéshigha bérip padishahqa xewer bérip: — Xizmetkarliri ibadetxanidiki pulni yighip Perwerdigarning öyini ongshaydighan ish béshilirining qollirigha tapshurup berdi, dédi. 10 Andin katip Shafan padishahqa: Hilqiya manga bir kitabni berdi, dédi. Andin Shafan padishahqa uni oqup berdi. 11 We shundaq boldiki, padishah Tewrat kitabining sözlirini anglighanda, öz kiyimlirini yirtti. 12 Padishah Hilqiya kahin bilen Shafanning oghli Ahikamgha, Mikayaning oghli Akbor bilen Shafan katipqa we padishahning xizmetkari Asayagha buyrup: — 13 Bérip men üçün we xelq üçün, yeni pütkül Yehudadikiler üçün bu tépilghan kitabning sözliri toghrisida Perwerdigardin yol soranglar. Chünki ata-bowilirimiz bu kitabning sözlirige, uningdiki bizlerge pütülgenlirige emel qilishqa qulaq salmighanliqi tüpeylidin Perwerdigarning bizge qozghalghan ghezipi intayin dehshetlik, dédi. 14 Shuning bilen Hilqiya kahin, Ahikam, Akbor, Shafan we Asayalar Xarxasning newrisi, Tikwahning oghli kiyim-kéчек bégi Shallumning ayali ayal peyghember Huldahning qéshigha bérip, uning bilen sözleshti. U Yérusalém shehirining ikkinchi mehelliside olturatti. 15 U ulargha mundaq dédi:

— Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken kishige mundaq denglar: — 16 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana Men Yehudaning padishahi oqughan kitabning hemme sözlirini emelge ashurup, bu jaygha we bu yerde turghuchilargha balayi'apet chüshürimen. 17 Chünki ular Méni tashlap, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, qollirining hemme ishliri bilen Méning achchiqimni keltürdi. Uning üçün Méning qehrim bu yerge qarap yandi hem öchürülmeydu. 18 Lékin silerni Perwerdigardin yol sorighili ewetken Yehudaning padishahigha bolsa shundaq denglar: Sen anglighan sözler toghrisida Israilning Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: — 19 Chünki könglüng yumshaq bolup, mushu jay we uningda turghuchilarning weyrane we lenetke aylandurulidighanliqi toghrisida ularni eyiblep éytqan sözlirimni anglighiningda, Perwerdigarning aldida özüngni töwen qilip, kiyimliringni yirtip, Méning aldinda yighlighining üçün, Menmu duayingni anglidim, deydu Perwerdigar. 20 Buning üçün séni ata-bowiliring bilen yighilishqa, öz qebrenge aman-xatirjemlik ichide bérishqa nésip qilimen; séning közliring Men bu jay üstige chüshüridighan barliq külpetlerni körmeydu». Ular yénip bérip, bu xewerni padishahqa yetküzdi.

23 Padishah ademlerni ewetip, Yehuda bilen Yérusalémning hemme aqsqaqallirini öz qéshigha chaqirtip keldi. 2 Padishah Perwerdigarning öyige chiqti; barliq Yehudadiki er kishiler we Yérusalémda turuwatqanlarning hemmisi, kahinlar bilen peyghemberler, yeni barliq xelq, eng kichikidin tartip chongighiche hemmisi uning bilen bille chiqti. Andin u Perwerdigarning öyide tépilghan ehde kitabining hemme sözlirini ulargha oqup berdi. 3 Padishah tüwrükning yénida turup Perwerdigarning aldida: — Perwerdigargha egiship pütün qelbim we pütkül jénim bilen Uning emrlirini, höküm-guwahliqliri we belgilimilirini tutup, ushbu kitabta pütülgen ehdigé emel qilimen dep ehdigé özini baghlidi. Shuning bilen xelqning hemmisimu ehde aldida turup uninggha özini baghlidi. 4 Andin kéyin padishah bash kahin Hilqiya bilen orun basar kahinlarga we hem derwaziwenlerge: — Baalgha, Asherah butigha we asmanning barliq qoshunigha atap yasalghan barliq eswab-üskünilerni Perwerdigarning öyidin chiqiriwétinglar, dep emr qildi; u bularni Yérusalémning sirtida, Kidron

étizliqida köydürdi we küllirini Beyt-Elge élip bardi. **5** U Yehuda padishahlirining Yehuda sheherliridiki «yuqiri jaylar»da hemde Yérusalémning etrapliridiki «yuqiri jaylar»da xushbuy yandurushqa tikligen but kahinlirini, shuningdek Baalgha, quyashqa, aygha, yultuz türkümlirige hemde asmanning barliq qoshunigha xushbuy yaqquchilarni ishtin heydiwetti. **6** U Perwerdigarning öyidin Asherah butni élip chiqip Yérusalémning sirtigha élip bérip, Kidron jilghisigha apirip shu yerde köydürüp kukum-talqan qilip ézip, topisini addiy puqralarning qebriliri üstige chéchiwetti. **7** Andin u Perwerdigarning öyige jaylashqan bechchiwazlarning turalghulirini chéqip ghulatti; bu öylerde yene ayallar Asherah butqa chédir toquytti. **8** U Yehuda sheherliridin barliq kahinlarni chaqirtip, özige yighdi. Andin u Gebadin tartip Beer-Shébaghiche kahinlar xushbuy yaqidighan «yuqiri jaylar»ni buzup bulghiwetti; u «derwazilardiki yuqiri jaylar»ni chéqip buzdi; bular «Sheher bashliqi Yeshuaning quwiqi»ning yénida, yeni sheher quwiqigha kirish yolining sol teripide idi **9** (emdi «yuqiri jaylar»diki kahinlarning Yérusalémda Perwerdigarning qurban'gahigha chiqishi cheklen'genidi; lékin ular dawamliq öz qérindashliri bilen birge pitir nanlardin yéyishige muesser idi). **10** Yosiya héchkim öz oghli yaki qizini Molekke atap ottin ötküzmisun dep, Hinnomning oghlining jilghisidiki Tofetnimu buzup bulghiwetti. **11** Perwerdigarning öyige kiridighan yolning éghizida Yehuda padishahliri quyashqa teqdim qilip qoyghan atlarni shu yerdin yökkep, «quyash harwiliri»ni otta köydürdi (ular [ibadetxanining] hoylilirigha jaylashqan, Natan-Melek dégen aghwatning öyining yénida turatti). **12** Padishah yene Yehuda padishahliri Ahazning balixanisining ögziside saldurghan qurban'gahlarni we Manasseh Perwerdigarning öyining ikki hoylisigha yasatqan qurban'gahlarni chéqip kukum-talqan qiliwetti; u ularning topisini u yerdin élip, Kidron jilghisigha chéchiwetti. **13** Israilning padishahi Sulayman Yérusalémning meshriq teripige we «Halak téghi»ning jenubigha Zidoniylarning yirginchlik buti Ashtarot, Moabiylarning yirginchlik buti Kémosh we Ammonlarning yirginchlik buti Milkomgha atap yasatqan «yuqiri jaylar»nimu padishah buzup bulghiwetti. **14** U but tüwrüklerni parchilap, Asherah butlirini késip yiqitip, ular turghan

yerlerni adem söngekliri bilen toldurdi. **15** U yene Israilni gunahqa putlashturghan, Nibatning oghli Yeroboam Beyt-Elde saldurghan qurban'gah bilen «yuqiri jay»ni, ularni buzup chaqti, andin kéyin «yuqiri jay»ni köydürüp kukum-talqan qiliwetti, Asherah butinimu köydürüwetti. **16** Yosiya burulup qarap, taghdiki qebrilerni körüp, adem ewetip qebrilerdiki söngeklerni kolap chiqirip, qurban'gah üstide köydürdi, shu yol bilen uni bulghiwetti. Bu ishlar Perwerdigarning kalamini yetküzüp, del ularni aldin'ala bésharet qilip jakarlighan Xudaning adimining sözining emelge ashurulushi idi. **17** Andin Yosiya: Köz aldimdiki bu qebre téshi kimning? — dep soridi. Sheherdikiler uninggha: Bu Yehudadin kelgen, silining Beyt-Eldiki qurban'gahni buzghan mushu ishlerini bésharet qilghan Xudaning adimining qebrisi iken, dédi. **18** Yosiya: — Uni qoyunglar, héchkim uning söngeklirini midirlatmisun, dep buyrudi. Shuning bilen ular uning söngekliri bilen Samariyedinde kelgen peyghemberning söngeklirige héchkimni tegküzmidi. **19** Andin Yosiya Israilning padishahliri Perwerdigarning ghezipini qozghighan, Samariyening sheherliride yasatqan «yuqiri jaylar»diki barliq öylerni chaqti; u ularni Beyt-Elde qilghandek qilip, yoqatti. **20** U u yerlerdiki «yuqiri jaylar»gha xas bolghan hemme kahinlarni qurban'gahning üstide öltürüp, qurbanliq qildi, andin ularning üstige adem söngeklirini köydürdi; u axirda Yérusalémgha yénip bardi. **21** Padishah barliq xelqge yarliq chüshürüp: — Bu ehde kitabida pütülgendek, Xudayinglar Perwerdigargha «ötüp kétish héyti»ni ötküzünglar, dep buyrudi. **22** «Batur hakimlar» Israilning üstidin höküm sürgen künlerdin tartip, ne Israil padishahlirining waqitlirida ne Yehuda padishahlirining waqitlirida undaq bir «ötüp kétish héyti» ötküzülüp baqmighanidi; **23** Yosiya padishahning seltenitining on sekkizinchi yilida, Perwerdigargha atap bu «ötüp kétish héyti» Yérusalémda ötküzüldi. **24** Shuningdek Yosiya Yehuda yurtida we Yérusalémda peyda bolghan jinkeshler we palchilarni, terafim mebudliri, herqandaq butlar we barliq bashqa lenetlik nersilerni zémindin yoqatti. Uning shundaq qilishining meqsiti, Hilqiya kahin Perwerdigarning öyidin tapqan kitabta xatirilen'gen Tewrattiki sözlerge emel qilishtin ibaret idi. **25** Uningdek Musagha chüshürülgen qanun'gha intilip pütün qelbi, pütün jéni we pütün küchi bilen Perwerdigargha qaytip, özini béghishlighan bir

padishah uningdin ilgiri bolmighanidi we uningdin keyinmu uninggha oxshash birsi bolup baqmidi. **26** Lékin Perwerdigarning achchiqi Manassehning Özini renjitken barliq rezillikliri tüpeylidin Yehudagha tutashqandin keyin, Özining shiddetlik ghezipidin yanmidi. **27** Perwerdigar: — Israilni tashlighandek Yehudanimu Öz közümdin néri qilimen we Özüm tallighan bu sheher Yérusalémni we Men: — «Méning namim shu yerde bolidu» dégen shu ibadetxanini terk qilimen, dédi. **28** Yosiyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **29** Uning künliride Misirning padishahi Pirewn-Neko Asuriyaning padishahigha hujum qilghili Efrat deryasigha bardi. U chaghda Yosiya padishah Pirewn bilen soqushushqa chiqti; lékin Pirewn uni körtüp Megiddoda uni öltürdi. **30** Xizmetkarliri uning ölükinu jeng harwisigha sélip Megiddodin Yérusalémgha élip kélip, uni öz qebrisinde depne qildi. Yurt xelqi Yosiyaning ogli Yehoahazni mesih qilip, atisining ornida padishah qildi. **31** Yehoahaz padishah bolghanda yigirme üç yashta bolup, üç ay Yérusalémnda seltenet qildi. Uning anisining ismi Hamutal idi; u Libnahliq Yeremiyaning qizi idi. **32** Yehoahaz bowiliri barliq qilghanliridek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **33** Emdi Pirewn-Neko uning Yérusalémnda seltenet qilmasliqi üçhün, uni Xamat yurtidiki Riblahda solap qoydi we [Yehuda] zéminigha yüz talant kümüsh bilen bir talant altun séliq chüshürdi. **34** Andin Pirewn-Neko Yosiyaning ogli Éliakimni atisining ornida padishah qilip, ismini Yehoakimgha özgeretti. U Yehoahazni özi bilen Misirgha élip ketti; Yehoahaz Misirgha kélip shu yerde öldi. **35** Yehoakim kümüsh bilen altunni Pirewn'ge berdi; lékin Pirewnning shu buyruqini ijra qilip pulni tapshurush üçhün yurtqa herbir ademning chamigha qarap baj-alwan qoyghanidi; altun we kümüshni u yurtning xelqidin, herbirige salghan ölchem boyiche Pirewn-Nekogha bérishke yighqanidi. **36** Yehoakim padishah bolghanda yigirme besh yashta bolup, on bir yil Yérusalémnda seltenet qildi. Uning anisining ismi Zibidah idi; u Rumahliq Pedayaning qizi idi. **37** Yehoakim bowiliri barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti.

24 Uning künliride Babilning padishahi Néboqadnesar [Yehudagha] hujum qilishqa chiqti; Yehoakim uninggha üç yilghiche béqindi

boldi, andin uningdin ténip uning hökümranliqigha qarshi chiqti. **2** Shu waqitlarda Perwerdigar uninggha hujum qilishqa Kaldiylar bulangchilar shaykisi, Suriylar bulangchilar shaykisi, Moabiylar bulangchilar shaykisi, we Ammoniyar bulangchilar shaykilirini qozghidi; u ularni Yehudani halak qilish üçhün qozghidi. Bu ishlar Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberler arqiliq agah qilghan söz-kalamining emelge ashurulushi idi. **3** Derweqe Perwerdigarning éytqinidek, Manassehning gunahliri tüpeylidin Yehudani Öz közlidiridin néri qilish üçhün, bu ishlar ularning béshigha chüshüti. **4** Chünki [Manassehning] naheq qan töküp, Yérusalémni naheq qanlar bilen toldurghini tüpeylidin, Perwerdigar [Yehudalarni] epu qilishqa köngli unimaytti. **5** Yehoakimning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **6** Yehoakim ata-bowilirining arisida uxildi; ogli Yehoakin uning ornida padishah boldi. **7** Misirning padishahi bolsa öz yurtidin ikkinchi chiqmidi. Chünki Babilning padishahi «Misir éqini»din tartip Efrat deryasighiche bolghan Misir padishahigha tewe zéminni tartiwalghanidi. **8** Yehoakin padishah bolghanda on sekkiz yashta bolup, üç ay Yérusalémnda seltenet qildi. Uning anisining ismi Nehushta idi; u Yérusalémiq Elnatanning qizi idi. **9** Yehoakin atisining barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **10** Babilning padishahi Néboqadnesarning serdarliri Yérusalémgha jeng qilghili chiqip, sheherni qamal qildi. **11** Uning serdarliri sheherni qamal qilip turghanda Néboqadnesar özimu sheherning sirtigha chiqti. **12** Andin Yehudaning padishahi Yehoakin bilen anisi, barliq xizmetkarliri, emeldarliri we aghwatliri Babil padishahining aldigha chiqip uninggha ten berdi. Shundaq qilip Babilning padishahi öz seltenitining sekkizinchi yilida uni esir qilip tutti. **13** Néboqadnesar Perwerdigarning öyidiki barliq xeziniler bilen padishahning ordisidiki xezinilerni élip ketti; Perwerdigar agah berginidek, u Israilning padishahi Sulayman Perwerdigarning ibadetxanisi üçhün yasatqan hemme altun qachasewablarni késip sökti. **14** Yérusalémning barliq ahalisini, jümlidin hemme emeldarlar, hemme batur palwanlar, jemiyy bolup on ming esirni we barliq hünerwenler we tömürchilernimu élip ketti; yurttiki xelqtin eng namratlardin bashqa héchkim

qalmidi. **15** U Yehoakinni Babilgha élip ketti we shuningdek padishahning anisini, padishahning ayallirini, uning aghwatliri we yurttiki mötiwerlerni esir qilib Yérusalémdin Babilgha élip bard. **16** U batur-palwanlarning hemmisini (yette ming idi), hünerven we tömürchilerni (jemi bir ming idi) — bularning hemmisi jenggiwar ademler bolup, Babilning padishahi ularni esir qilib, Babilgha élip ketti. **17** Andin Babilning padishahi Yehoakinning taghisi Mattaniyani uning ornida padishah qilib, uning ismini Zedekiyagha özgeretti. **18** Zedekiya padishah bolghanda yigirme bir yashta bolup, on bir yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisi Libnahliq Yeremiyaning qizi bolup, ismi Hamutal idi. **19** Zedekiya Yehoakimning barliq qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti. **20** Perwerdigarning Yérusalémgha hem Yehudagha qaratqan ghezipi tüpeylidin, Perwerdigar ularni Öz huzuridin heydiwetküche bolghan ariliqta, töwendiki ishlar yüz berdi: — awwal, Zedekiya Babil padishahigha isyan kötürdi.

25 Andin shundaq boldiki, uning seltenitining toqquzinchi yili, oninchi ayning oninchi künide Babil padishahi Néboqednesar pütkül qoshunigha yétékchilik qilib Yérusalémgha hujum qilishqa keldi; hemde uni qorshiwélip bargah qurup, uning etrapida qasha-poteylerni qurushti. **2** Shuning bilen sheher Zedekiyaning on birinchi yilighiche muhasiride turdi. **3** Shu yili tötinchi ayning toqquzinchi kuni sheherde éghir qehetchilik hemmini basqan we zémindikiler üçünmu héch ash-ozuq qalmighanidi. **4** Sheher sépili bösüldi; barliq jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup, tün kéchide beder tikiwétishti. Ular padishahning baghchisigha yéqin «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin kétishti (kaldiylar bolsa sheherning heryénida turatti). Ular [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ni boylap qéchishti. **5** Lékin kaldiyarning qoshuni padishahni qoghapl Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha yétishti; uning pütün qoshuni uningdin tarqilip ketkenidi. **6** We ular padishahni tutup, Riblah shehirige, Babil padishahining aldigha apardi; ular shu yerde uning üstige höküm chiqardi. **7** [Babil padishahi] Zedekiyaning oghullirini uning kóz aldida qetl qildi; andin Zedekiyaning közlirini oyuwetti; u uni mis kishenler bilen baghlap, Babilgha élip bard. **8** We beshinchi ayning yettinchi künide (bu Babil padishahi Néboqednesarning on toqquzinchi

yili idi) Babil padishahining xizmetkari, pasiban bégi Nébozar-Adan Yérusalémgha yétip keldi. **9** U Perwerdigarning öyini, padishahning ordisini we sheherdiki barliq öylerni köydüriwetti; barliq beheywet imaretlerge u ot qoyup köydüriwetti. **10** We pasiban bégi yétékchilikidiki kaldiyarning pütkül qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül sépilini örüwetti. **11** Pasiban bégi Nébozar-Adan sheherde qalghan bashqa kishilerni, Babil padishahi terepke qéchip teslim bolghanlarni we qalghan hünervenlerni esir qilib ularni élip ketti. **12** Lékin pasiban bégi zémindiki eng namratlarning bir qismini üzümzarliqlarni perwish qilishqa we tériqchilik qilishqa qaldurdi. **13** Kaldiylar Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan ikki tüwrükni, das tegliklirini we Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan «dégiz»ni chéqip, barliq mislirini Babilgha élip ketti. **14** Ular yene [ibadette ishilitidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler, laxshigirlar, piyale-texsiler hem mistin yasalghan barliq eswablarni élip ketti; **15** xushbuydanlar we qachilarni bolsa, altundin yasalghan bolsimu, kümüshtin yasalghan bolsimu, ularning hemmisini pasiban bégi élip ketti. **16** We Sulayman [padishah] Perwerdigarning öyi üçün mistin yasatqan ikki tüwrük we «dégiz»ni, shundaqla das tegliklirini élip ketti; bu mis saymanlarning éghirliqini ölchesh mumkin emes idi. **17** Birinchi tüwrükning égzikliki on sekkiz gez, uning üstidiki taji bolsa mis bolup, égzikliki üç gez idi; uning pütün aylanmisi tor sheklide hem anar nusxisida bézelgenidi, hemmisi mistin idi; ikkinchi tüwrükmu uninggha oxshash bolup, umu anar nusxisida bézelgenidi. **18** Pasiban bégi Nébozar-Adan bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we ibadetxanidiki üç neper ishikbaqarnimu esirge aldi. **19** U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat emeldarni, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin beshini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish neper yerlik kishini tutti. **20** Pasiban bégi Nébozar-Adan bularni Babil padishahining aldigha, Riblahgha élip bard. **21** Babil padishahi Xamat zéminidiki Riblahda bu kishilerni qilichlap öltürüwetti. Shu yol bilen Yehuda öz zéminidin sürgün qilindi. **22** Yehuda zéminida qalghan kishilerni, yeni Babil padishahi Néboqednesar qaldurghan kishilerni bolsa, u ularni idare qilish üçün, ularning üstige Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani teyinliidi.

23 Dalada qalghan Yehudaning leshker bashliqliri hem leshkerliri Babil padishahining Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani zémin üstige hökümraniq qilishqa belgiligenlikini anglap qaldi; shuning bilen [bu leshker bashliqliri ademliri bilen] Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi; bashliqlar bolsa Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahning oghli Yohanan, Netofatliq Tanxumetning oghli Séraya we Maakat jemetidin birsining oghli Jaazaniya idi. 24 Gedaliya ular we ademlirige: «Kaldiylerge béqinishtin qorqmanglar; zéminda olturaqliship Babil padishahigha béqininglar, shundaq qilsanglar silerge yaxshi bolidu» dep qesem qildi. 25 Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade Elishamaning newrisi, Netaniyaning oghli Ishmail on adem élip kélip, Gedaliyani hem Mizpahda uning yénida turghan Yehudiylar we Kaldiylerni urup öltürdi. 26 Shuning bilen barliq xelq, kichik bolsun, chong bolsun, we leshker bashliqliri ornidin turup Misirgha kirdi; chünki ular Kaldiylerdin qorqatti. 27 We shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin sürgün bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi ayning yigirme yettinchi küni munu ish yüz berdi; Ewil-Mérodaq Babilgha padishah bolghan birinchi yili, Yehuda padishahi Yehoakinning qeddini kütürüp, uni zindandin chiqardi; 28 U uninggha mulayim söz qilip, uning ornini özi bilen birge Babilda turghan bashqa padishahlarning ornidin yuqiri qildi; 29 Shuning bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwétip, ömrining qalghan herbir künide herdaim padishah bilen bille hemdastixan bolushqa muyesser boldi. 30 Uning nésiwisi bolsa, [Babil] padishahining uninggha béghishlighan daimliq iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yeni uninggha ömrining herbir küni muyesser qilin'ghan.

Tarix-tezkire 1

1 Adem'ata, Shét, Énosh, **2** Kénan, Mahalalél, Yared, **3** Hanox, Metushelah, Lemex, **4** Nuh. Nuhtin Shem, Ham, Yafetler törelgen. **5** Yafetning oghulliri Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we Tiras idi. **6** Gomerning oghulliri Ashkinaz, Difat we Togarmah idi. **7** Yawanning oghulliri Élishah, Tarshish idi, Kittiylar bilen Rodaniylar uning ewladliri idi. **8** Hamning oghulliri kush, Misir, Put we Qanaan idi. **9** Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah, Raamah we Sabtika idi. Raamaning oggli Shéba we Dédan idi. **10** Kushtin yene Nimrod törelgen; u yer yüzide nahayiti zeberdes bir adem bolup chiqti. **11** Misirning ewladliri Ludiylar, Anamiylar, Lehabiylar, Naftuhiylar, **12** Patrosiylar, Kasluhiylar (Filistiylar Kasluhiylardindin chiqqan) we Kaftoriylar idi. **13** Qanaandindin tunji oggul Zidon törilip, kéyin yene Het törelgen. **14** Uning ewladliri yene yebusiylar, amoriylar, girgashiylar, **15** Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **16** Arwadiylar, Zemariylar we Xamatiylar idi. **17** Shemning oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud, Aram; [Aramning oghulliri] Uz, Hul, Geter, Meshek idi. **18** Arfaxshadtin Shélah töreldi, Shélahdin Éber töreldi. **19** Éberdin ikki oggul törelgen bolup, birining ismi Peleg idi, chünki u yashighan dewrde yer yüzi bölünüp ketkenidi; Pelegning inisining ismi Yoqtan idi. **20** Yoqtandindin Almodad, Shelef, Xazarmawet, Yérah, **21** Hadoram, Uzal, Diklah, **22** Ébal, Abimael, Shéba, **23** Ofir, Hawilah, Yobab töreldi. Bularning hemmisi Yoqtanning oghulliri idi. **24** Shem, Arfaxshat, Shélah, **25** Éber, Peleg, Reu, **26** Sérug, Nahor, Terah, **27** andin Abram dunyagha keldi (Abram bolsa Ibrahimning özi). **28** Ibrahimning oghulliri Ishaq bilen Ismail idi. **29** Töwendikiler ularning ewladliri: Ismailning tunji oggli Nébayot bolup, qalghanliri Kédar, Adbeel, Mibsam, **30** Mishma, Dumah, Massa, Hadad, Téma, **31** Yetur, Nafish, Qedemah; bularning hemmisi Ismailning oghulliri idi. **32** Ibrahimning toqili Keturahdin törelgen oghullar Zimran, Yoqshan, Médan, Midiyan, Ishbak we Shuah idi. Yoqshanning oghulliri Shéba bilen Dédan idi. **33** Midiyaning oghulliri Efah, Éfer, Hanox, Abida, Eldaah idi. Bularning hemmisi Keturahning ewladliri. **34** Ibrahimdin Ishaq töreldi. Ishaqning oghulliri Esaw bilen Israil idi. **35** Esawning oghulliri Élifazning Réuel, Yeush, Yaalam we Korah idi. **36** Élifazning oghulliri Téman, Omar, Zefi, Gatam, Kénaz, Timna

we Amalek idi. **37** Réuelning oghulliri Nahat, Zerah, Shammah bilen Mizzah idi. **38** Séirning oghulliri Lotan, Shobal, Zibion, Anah, Dishon, Ézer we Dishan idi. **39** Hori bilen Homam Lotanning oghulliri idi (Timna Lotanning singlisi idi). **40** Shobalning oghulliri Alyan, Manahat, Ebal, Shefi bilen Onam idi. Zibionning oghulliri Ayah bilen Anah idi. **41** Anahning oggli Dishon idi. Dishonning oghulliri Hamran, Eshban, Itran bilen Kéran idi. **42** Ézerning oghulliri Bilhan, Zaawan, Yaakan idi. Dishanning oghulliri uz bilen Arran idi. **43** Israillargha hökümranchilik qilidighan padishah bolmighan zamanlarda, Édom zéminigha padishah bolghanlar munu kishiler: Béorning oggli Béla; uning paytexti Dinhabah dep atilatti. **44** Béla ölgendindin kéyin Bozrahliq Zerahning oggli Yobab uning ornigha padishah boldi. **45** Yobab ölgendindin kéyin Temanlarning yurtidindin bolghan Husham uning ornigha padishah boldi. **46** Husham ölgendindin kéyin Bédadning oggli Hadad uning ornigha padishah boldi; Hadad dégen bu adem Moab dalasida Midiyanlarni tarmar qilghan, uning paytextining ismi Awit idi. **47** Hadad ölgendindin kéyin Masrekahliq Samlah uning ornigha padishah boldi. **48** Samlah ölgendindin kéyin derya boyidiki Rehobottin kelgen Saul uning ornigha padishah boldi. **49** Saul ölgendindin kéyin Akborning oggli Baal-Hanan uning ornigha padishah boldi. **50** Baal-Hanan ölgendindin kéyin Hadad uning ornigha padishah boldi. Uning paytextining ismi Pay idi. Uning ayalining ismi Mehétabel bolup, Mey-Zahabning newrisi, Matredning qizi idi. **51** Andin Hadad öldi. **52** Édomluqlarning qebile bashliqliri: Qebile bashliqi Timna, qebile bashliqi Aliya, qebile bashliqi Yetet, qebile bashliqi Oholibamah, qebile bashliqi Elah, qebile bashliqi Pinon, **53** Qebile bashliqi Kénaz, qebile bashliqi Téman, qebile bashliqi Mibzar, **54** Qebile bashliqi Magdiyel, qebile bashliqi Iram; bularning hemmisi Édomdiki qebile bashliqliridur.

2 Israilning oghulliri Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar, Zebulun, **2** Dan, Yüsüp, Binyamin, Naftali, Gad we Ashirdin ibaret. **3** Yehudaning oggli Ér, Onan we Shilah idi. Bu üçeylen Qanaanliq Shuyaning qizidindin bolghan. Yehudaning tunji oggli Ér Perwerdigarning neziride rezil bolghanliqidin Perwerdigar uning jénini alghan. **4** Yehudagha kélini Tamardin Perez bilen Zerah törelgen. Yehudaning jemi besh oggli bolghan. **5** Perezning oghulliri Hezron bilen Hamul idi. **6** Zerahning oghulliri Zimri, Étan, Héman, Kalkol bilen

Dara qatarliq besh idi. 7 Karmining oghli Akar idi. Akar bolsa Xuda lenet qilgan nersini élip, «Israilgha bala-qaza keltürgüchi» bolup chiqti. 8 Étanning oghli Azariya idi. 9 Hezrondin törelgen oghullar Yerahmiyel, Ram we Kaleb idi. 10 Amminadab Ramdin törelgen; Nahshon Amminadabtin törelgen; Nahshon Yehuda qebilisining bashliqi bolghan. 11 Salmon Nahshondin törelgen; Boaz Salmondin törelgen. 12 Obed Boazdin törelgen; Yesse Obeddin törelgen. 13 Yessening oghullirining tunjisi Éliab, ikkinchisi Abinadab, üçinchisi Shimiy, 14 tötinchisi Netanel, beshinchisi Radday, 15 altinchisi Ozem, yettinchisi Dawut idi. 16 Zeruiya bilen Abigail ularning singlisi idi. Zeruiyaning Abishay, Yoab we Asahel dégen üç oghli bar idi. 17 Amasa Abigaildin töreldi; Amasaning atisi Ismaillardin bolghan Yeter idi. 18 Kaleb Azubah (Yériot depmu atilidu)tin oghul kördi; [Azubahtin] bolghan oghulliri Yesher, Shobab we Ardon idi. 19 Azubah ölgendin kéyin Kaleb yene Efratni aldi; Efrat uninggha Xurni tughup berdi. 20 Xuridin Uri töreldi; Uridin Bezalel töreldi. 21 Kéyin Hezron Giléadning atisi Makirning qizini élip bir yastuqqa bash qoyuwidi (u atmish yashqa kirgende uni alghan), uningdin Segub töreldi. 22 Segubtin Yair töreldi; Yairning Giléad zéminida yigirme üç shehiri bar idi. 23 Geshur bilen Aram shu yurttikilerdin «Yairning yéza-qishlaqliri»ni, Kinatni we uninggha qarashliq yézilar bolup jemiym atmish yéza-sheherni tartiwaldi. Yuqiriqilarning hemmisi Giléadning atisi Makirning ewladliridur. 24 Hezron Kaleb-Efratahdá ölgendin kéyin, ayali Abiyah uninggha Ashxorni tughdi; Ashxor Tekoaning atisi idi. 25 Hezronning tunji oghli Yerahmiyelning oghulliri Ram, Bunah, Oren, Ozem we Axiyah idi. 26 Yerahmiyelning Atarah dégen yene bir ayali bar idi, u Onamning anisi idi. 27 Yerahmiyelning tunji oghli Ramning oghulliri Maaz, Yamin we Éker idi. 28 Onamning oghulliri Shammay bilen Yada idi; Shammayning oghulliri Nadab bilen Abishur idi. 29 Abishurning ayalining ismi Abihayil bolup, Abihayildin uninggha Ahban bilen Molid töreldi. 30 Nadabning oghulliri Seled bilen Appayim idi; Seled ta ölgüche oghul perzent körmigen. 31 Yishi Appayimning oghli; Shéshan Yishining oghli; Axlay Shéshanning oghli idi. 32 Shammayning inisi Yadaning oghulliri Yeter bilen Yonatan idi; Yeter taki ölgüche oghul perzent körmigen. 33 Pelet bilen Zaza Yonatanning oghulliri idi. Yuqiriqilarning hemmisi Yerahmiyelning

ewladliridur. 34 Shéshan qiz perzent körip, oghul perzent körmigenidi; Shéshanning Misirliq Yarxa deydighan bir maliyi bar idi. 35 Shéshan qizini maliyi Yarxagha xotunluqqa bergen, uningdin Yarxagha Attay törelgen. 36 Attaydin Natan; Natandin Zabad törelgen. 37 Zabadtin Iflal; Iflaldin Obed törelgen. 38 Obedtin Yehu; Yehudin Azariya törelgen. 39 Azariyadin Helez; Helezdin Elasa törelgen. 40 Elasahtin Sismay; Sismaydin Shallum törelgen. 41 Shallumdin Yekamiya; Yekamiyadin Elishama törelgen. 42 Yerahmiyelning inisi Kalebning oghulliri töwendikiler: Misha uning tunji oghli bolup, Zifning atisi idi; Marishahmu uning oghli bolup, Hébronning atisi idi. 43 Hébronning oghulliri Korah, Tappuah, Rekem we Shéma idi. 44 Shémadin Raham törelgen; u Yorkéamning atisi idi; Shammay Rekemdin törelgen. 45 Maon Shammayning oghli; Maon Beyt-Zurning atisi idi. 46 Kalebning toqili Efadhin Haran, Moza we Gazez törelgen. Harandin Gazez törelgen. 47 Yaxdayning oghulliri Regem, Yotam, Geshan, Pelet, Efa we Shaafar idi. 48 Kalebning toqili Maakahdin Shéber bilen Tirxanah törelgen; 49 Uningdin yene Madmannahning atisi Shaaf, Makbinaning atisi we Gibéahning atisi Shiwa törelgen. Aksah Kalebning qizi idi. 50 Yuqiriqilarning hemmisi Kalebning ewladliri. Efratahning tunji oghli Xurning oghulliri: Kiriati-Yéarimning atisi Shobal, 51 Beyt-Lehemning atisi Salma, Beyt-Gaderning atisi Xaref idi. 52 Kiriati-Yéarimning atisi Shobalning ewladliri: Xaroeh hemde Manaxatlarning yérimi idi. 53 Kiriati-Yéarim jemetliridikiler itriyler, putiylar, shumatiylar, mishraiylar bolup, bu jemetlerdin yene zoratiylar bilen eshtayoliylar ayrilip chiqqan. 54 Salmaning ewladliri Beyt-Lehem bilen Nitofatlar, Atrot-Beyt-Yoablar, Manahatlarning yérim qismi, zoriylar, 55 Yabezde olturaqliship qalghan Tewrat xettatli, yeni tiratiylar, shimiatiylar bilen sukatiylar idi. Bularning hemmisi kéniylar bolup, Rekab jemetining bowisi Xamatning ewladliridin idi.

3 Dawutning Hébronda tughulghan oghulliri: tunji oghli Amnon bolup, Yizreellik Axinoamdin bolghan; ikkinchi oghli Daniyal Karmellik Abigaildin bolghan; 2 üçinchi oghli Abshalom Geshurning padishahi Talmayning qizi Maakahdin bolghan; tötinchi oghli Adoniya bolup, Haggittin bolghanidi; 3 beshinchi oghli Shefatiya bolup, Abitaldin bolghanidi; altinchi oghli Itriyam bolup, uning ayali Eglahdin bolghanidi. 4 Bu alte oghul Dawuttin Hébronda törelgen; u

Hébronda yette yil alte ay, Yérusalémda bolsa ottuz üç yil seltenet qilghan. 5 Yérusalémda uninggha Ammiyelning qizi Bat-Shuadin bu töteylen törelgen: ular Shimiya, Shobab, Natan we Sulayman idi. 6 Yene Ibhar, Elishama, Elifelet, 7 Nogah, Nefeg, Yafiya, 8 Elishama, Eliyada, Elifelet qatarliq toqquz oghul bolghan. 9 Bularning hemmisi Dawutning oghulliri idi; uningdin bashqa toqalliridin bolghan oghullar bar idi; Tamar ularning singlisi idi. 10 Sulaymanning oghli Rehoboam, Rehoboamning oghli Abiya, Abiyaning oghli Asa, Asaning oghli Yehoshafat, 11 Yehoshafatning oghli Yoram, Yoramning oghli Ahaziya, Ahaziyaning oghli Yoash, 12 Yoashning oghli Amaziya, Amaziyaning oghli Azariya, Azariyaning oghli Yotam, 13 Yotamning oghli Ahaz, Ahazning oghli Hezekiya, Hezekiyaning oghli Manasseh, 14 Manassehning oghli Amon, Amonning oghli Yosiyah idi. 15 Yosiyaning oghulliri: tunji oghli Yohanan, ikkinchi oghli Yehoakim, üçinchi oghli Zedekiya, tötinchi oghli Shallum idi. 16 Yehoakimning oghulliri: oghli Yekoniyah bilen oghli Zedekiya. 17 Sürgün qilin'ghan Yekoniyahning oghulliri: — Shéaltiel uning oghli idi; 18 yene Malqiram, Pedayah, Shenazzar, Yekamiya, Hoshama we Nebadiya idi. 19 Pedayahning oghulliri Zerubbabel bilen Shimey idi; Zerubbabelning perzentliri: — Meshullam bilen Hananiya we ularning singlisi Shélotmit idi; 20 Uning yene Hashubah, Ohel, Berekiya, Hasadiya, Yushab-Hesed qatarliq besh oghli bar idi. 21 Hananiyaning oghulliri Pilatiya we Yeshaya idi; uning ewladliri yene Réfayaning oghulliri, Arnanning oghulliri, Obadiyaning oghulliri we Shékaniyaning oghulliri idi. 22 Shékaniyaning ewladliri munular: uning oghli Shémaya; Shémayaning oghulliri Hattush, Yigéal, Bariya, Néariya, Shafat bolup jemiyye alti idi. 23 Néariyaning oghulliri Elyoyinay, Hezekiya, Azrikam bolup jemiyye üç idi. 24 Elyoyinayning oghulliri Xodawiya, Eliyashib, Pelaya, Akkub, Yohanan, Délaya, Anani bolup jemiyye yette idi.

4 Yehudaning oghulliri Perez, Hezron, Karmi, Xur we Shobal idi. 2 Shobalning oghli Réayadin Jahat törelidi; Jahattin Axumay bilen Laxad törelidi. Bular Zoratiy jemetidin idi. 3 Étamning oghulliri Yizreel, Ishma, Idbash idi; ularning singlisining ismi Hazililponi idi. 4 Gedorning atisi Penuel; Xushahning atisi Ézer idi; bularning hemmisi Beyt-Lehemning atisi bolghan Efratahning tunji oghli Xuridin törelgen. 5 Tekoaning atisi Ashxurning Hélah we Naarah dégen

ikki ayali bar idi. 6 Naarah Ashxurgha Axuzzam, Hefer, Temeni, Axashtarini tughup berdi; bularning hemmisi Naarahning oghulliri. 7 Hélahning oghulliri Zeret, Zohar bilen Etnan we 8 Koz idi; Kozdin Anob, Hazzibiba bilen Xarumning oghli Axarhelning jemetliri törelidi. 9 Yabez öz qérindashliri ichide hemmidin bek hörmetlik idi, anisi: «Tughuti üstide bek azaplandim» dep uninggha Yabez dégen isimni qoyghan. 10 Yabez Israilning Xudasigha nida qilip: «Méni nahayiti köp beriketligen bolsang, zéminimni kéngeytseng, qolung bilen méni yölep, bala-qazadin saqlap, manga azab-oqubetni körsetmigeysen!» — dep tilidi. Xuda uning tiligini ijabet eyledi. 11 Shuxahning inisi Kélubtin Méxir törelgen; Méxir Éshtonning atisi idi. 12 Éshtondin Beyt-Rafa, Paséah we Ir-Nahashning atisi Téxinnah törelidi; bularning hemmisi Rikahliqlar idi. 13 Kénazning oghli Otniyel bilen Séraya idi; Otniyelning oghli Xatat bilen Méonotay idi. 14 Méonotaydin Ofrah törelidi. Sérayadin «Hünerwenler jilghisi»dikilerning ejdadi bolghan Yoab törelidi (ular eslide hünerwenler idi). 15 Yefunnehning oghli Kalebning oghulliri Iru, Élah bilen Naam idi; Élahning oghli Kénaz idi. 16 Yehallilelning oghulliri Zif bilen Zifah, Tiriya bilen Asariyel idi. 17 Ezraning oghulliri: — Yeter, Méred, Éfer we Yalonlar; Méred Pirewnning qizi Bitiyani aldi; u hamilidar bolup Meriyem, Shammay bilen Éshtémoaning atisi Ishbahni tughdi. Bular Bitiyadin bolghan oghullar. Méredning Yehudalardin bolghan ayali bolsa Gedorning atisi Yeredni, Sokohning atisi Heber bilen Zanoahning atisi Yekutiyeini tughdi. 19 Nahamning singlisi Xodiyanning ayalidin Garmiliq Kéilahning atisi bilen Maakat jemetidin bolghan Éshtémoaning atisi törelgen. 20 Shimonning oghulliri Amnon we Rinnah, Ben-Hanan bilen Tilon idi. Yishining oghulliri Zohet bilen Bin-Zohet idi. 21 Shélah Yehudaning oghli idi; uningdin törelgen Lékahning atisi Ér, Mareshahning atisi Laadah we Beyt-Ashbiyada olturaqlashqan chekmen toqughuchilarning jemetliri 22 we yene Yokim, Kozibaliqlar, Yoash bilen Saraf (bular ikkisi Moab yurtigha hökümraniq qilghan) we Yashubi-Lehemlermu bar idi (bularning hemmisi qedimki xatirilerdur). 23 Bular Nétayim we Gederahda olturaqlashqan bolup, kulalchilar idi; ular shu yerde turup padishahning xizmitide bolatti. 24 Nemuel we Yamin, Yarib, Zerah bilen Saul Shiméonning oghulliri idi. 25 Shallom Saulning oghli; Mibsam Shallomning oghli, Mishma Mibsamning oghli

idi. **26** Mishmaning ewladliri töwendikiler: — Mishmaning oghli Xammuil; Xammuilning oghli Zakkur; Zakkurning oghli Shimey idi. **27** Shimeyning on alte oghli, alte qizi bar idi; uning aka-inilirining perzenti köp bolmighachqa, ularning herqaysisining jemetining perzentliri Yehuda jemetiningkidek undaq köp bolmighan. **28** Ular Beer-shéba, Moladah, Hazar-Shual, **29** Bilxah, Ézem, Tolad, **30** Bétuel, Xormah, Ziklag, **31** Beyt-Markabot, Hazar-Susim, Beyt-Biri we Shaaraimgha makanlashqanidi. Taki Dawut padishahning dewrigiche bularning hemmisi ularning sheherliri idi. **32** Ular olturaqlashqan joylar Étam, Ayin, Rimmon, Token we Ashan qatarliq besh shehernimu öz ichige alghan. **33** We bu sheherlarning öpchürisidiki barliq yéza-kentler taki Baalgha qeder shulargha qaraytti. Bular bolsa ular makanlashqan joylar bolup, ularning öz nesebnamilirimu bar idi. **34** [Ularning jemet bashliri] Méshobab, Yamlek, Amaziyaning oghli Yoshah, **35** Yoél, Yosibiyanning oghli Yehu (Yosibiya Sérayaning oghli, Séraya Asielning oghli idi), **36** Elyoyinay, Yaakobah, Yeshohaya, Asaya, Adiel, Yesimiel, Binaya **37** we Shifining oghli Zizalar idi (Shifi Allonning oghli, Allon Yedayaning oghli, Yedaya Shimrining oghli, Shimri Shémayaning oghli idi). **38** Yuqirida xatirilep ötülgän isimlarning hemmisi herqaysi jemet bashliri idi; bularning jemetlirining hemmisi nahayiti güllen'genidi. **39** Ular qoy padilirigha otlaq izlep taki Gedor éghizighiche, yeni jilghining kün chiqish teripigiche barghanidi. **40** Ular shu yerde yapyéshil, nahayiti munbet bir otlaq tapqan; u yer tolimu keng, hem taza hem tinch idi. Ilgiri shu yerde olturaqlashqanlar Hamdikilerdin iken. **41** Yuqirida tilgha élip ötülgän kishiler Yehudaning padishahi Hezekiyaning zamanida shu [Hamdikilerning] chédirlirigha we u yerlerde olturushluq Mionluqlargha hujum qilip ularni tamamen yoqatqanidi, taki bugün'ge qeder; ular shularning yerlirige makanlashti, chünki u yerlerde padilirini baqqudek otlaq bar idi. **42** Shu chaghlarda Shiméonlardin yene besh yüz kishi Séir téghigha qarap mangdi, ularning yobashchiliri Yishining oghulliri Pilatiya, Néariya, Réfaya bilen Uzriel idi; **43** ular qéchip tirik qalghan Amaleklernimu öltürüp, bugün'ge qeder shu yerde makanliship ötüwatidu.

5 Israilning tunji oghli Rubenning oghulliri munular:
— (Ruben gerche tunji oghul bolghini bilen, lékin [atisining toqili bilen] zina qilghanliqi üçün, uning

chong oghulluq hoquqi Israilning oghli bolghan Yüsüpning oghullirigha ötküzüwétilgen. Shunga nesebname boyiche u chong oghul hésablanmaydu. **2** Yehuda qérindashliri ichide üstünlükke ige bolghan bolsimu we idare qilghuchi uningdin chiqqan bolsimu, lékin chong oghulluq hoquqi Yüsüpke tewe bolup ketken): — **3** Israilning tunjisi Rubenning oghulliri munular: — Hanox we Pallu, Hezron we Karmi. **4** Yoélning ewladliri munular: — [Yoélning] oghli Shémaya, Shémayaning oghli Gog, Gogning oghli Shimey, **5** Shimeyning oghli Mikah, Mikahning oghli Réaya, Réayaning oghli Baal, **6** Baalning oghli Beerah; Beerah Asuriye padishahi Tilgat-Pilneser teripidin tutqun qilip kétélgän. U chaghdä u Ruben qebilisining bashliqi idi. **7** Uning iniliri nesebnamiside xatirilen'gendek, jemetlirining tarixi boyiche yobashchi bolghan Jeiyel, Zekeriya we Béla dep pütülgenidi **8** (Béla Azazning oghli, Azaz Shémaning oghli, Shéma Yoélning oghli idi). Yoéllar Aroerde, Nébo we Baal-Méon'ghiche sozulghan joylarda turatti. **9** Ular yene kün chiqishqa qarap taki Efrat deryasining bu teripidiki chölning kirish éghizigha qeder olturaqlashti; chünki ularning Giléad yurtidiki charwa malliri köpiyip ketkenidi. **10** Saulning seltenitining künliride ular Hagariylar bilen urush qilishti; Hagariylar ularning qolida meghlup bolghandin kéyin ular Giléadning kün chiqish teripidiki pütün zéminda Hagariylarning chédirlirida makanlashti. **11** Ularning udulida Gadning ewladliri taki Salikahgha qeder Bashan zéminigha makanlashqanidi. **12** Bashanda makanlashqanlardin qebile bashliqi Yoél, muawin qebile bashliqi Shafam bar idi; yene Yanay bilen Shafatmu bar idi. **13** Ularning uruq-tughqanliri jemetnamiler boyiche Mikail, Meshullam, Shéba, Yoray, Yakan, Ziya we Éber bolup, jemi yette idi. **14** Yuqiridikilerning hemmisi Abihayilning oghulliri idi. Abihayil Xurining oghli, Xuri Yaroyahning oghli, Yaroyah Giléadning oghli, Giléad Mikailning oghli, Mikail Yeshishayning oghli, Yeshishay Yahdoning oghli, Yahdo buzning oghli idi; **15** Gunining newrisi, Abdielning oghli Axi ularning jemet béshi idi. **16** Ular Giléadqa, Bashan'gha we Bashan'gha tewe yéza-kentlerge, shundaqla pütkül Sharon yayliqigha, taki töt chétigiche makanlashqanidi. **17** Bularning hemmisi Yehuda padishahi Yotam we Israil padishahi Yeroboamning seltenitining künliride nesebnamilerge pütülgenidi. **18** Ruben,

Gad qebililirining we Manasseh yérim qebilisining batur, qalqan-qilich tutalaydighan, oqya atalaydighan hem jengge mahir qiriq töt ming yette yüz atmish jenggiwar adimi bar idi. **19** Ular Hagariylar, Yeturlar, Nafishlar we Nodablar bilen jeng qilghan. **20** Ular jeng qilghanda medet tépip, Hagariylar we ular bilen ittapaqdashlarning hemmisi ularning qoligha tapshurulghan; chünki ular jeng üstide Xudagha nida qilghan; ular Uninggha tayan'ghachqa, Xuda ularning tiligini ijabet qilghan. **21** Ular yene düshmenning charwa-mallirini, jümlidin ellik ming töge, ikki yüz ellik ming qoy, ikki ming éshikini olja alghan we yüz ming janni esir alghan. **22** Bu urush Xudaning niyitidin bolghachqa, düshmendin ölgenler nahayiti köp bolghan; sürgün qilin'ghuche ular shularning yérini ishghal qilip turghan. **23** Manassehning yérim qebilisidikiler Bashandin Baal-hermon, Sénir, Hermon téghigha qeder bolghan zéminda yéyilip makanlashti. Ular zor köpeygen. **24** Ularning jemet bashliqliri Éfer, Ishi, Eliyel, Azriel, Yerimiya, Xodawiya we Yahdiyel idi; ularning hemmisi nahayiti batur jengchiler, meshhur mötiwerler, shundaqla herqaysisi öz jemetige jemet béshi idi. **25** Ular ata-bowilirining Xudasidin yüz örüp, buzuqluq qilip Xuda eslide özliri aldida yoqatqan shu yerdiki taipilerning ilahlirigha egiship ketti. **26** Shuning bilen Israilning Xudasi Asuriye padishahi Pul (yeni Asuriye padishahi Tilgat-Pilneser)ning rohini qozghishi bilen, u ularni, yeni Ruben qebilisidikilerni, Gad qebilisidikilerni we Manasseh yérim qebilisidikilerni Xalah, Xabor we Xaragha hem Gozan deryasi boyigha sürgün qilip élip ketti; ularning ewladliri taki bugün'ge qeder téxiche shu yerde makanliship turmaqta.

6 Lawiyning oghulliri Gershon, Kohat we Merari. **2** Kohatning oghli Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **3** Amramning perzentliri Harun, Musa we Meryem idi. Harunning oghli Nadab, Abihu, Eliazar we Itamar idi. **4** Eliazardin Finihäs, Finihastin Abishua, **5** Abishuadin Bukki, Bukkidin Uzzi, **6** Uzzidin Zerahiya, Zerahiyadin Mérayot, **7** Mérayottin Amariya, Amariyadin Axitub, **8** Axitubtin Zadok, Zadoktin Aximaaz, **9** Aximaazdin Azariya, Azariyadin Yohanan, **10** Yohanandin Azariya (bu Azariya Yérusalémda Sulayman salghuzghan muqeddes öyde kahinliq xizmitide bolghan), **11** Azariyadin Amariya, Amariyadin Axitub, **12** Axitubtin Zadok, Zadoktin Shallum, **13** Shallumdin Hilqiya,

Hilqiyadin Azariya, **14** Azariyadin Séraya, Sérayadin Yehozadak töreldi; **15** Perwerdigar Néboqadnesarning wastisi bilen Yehudadikiler bilen Yérusalémdikilerni sürgün qilidighan chaghda, bu Yehozadakmu sürgün qilin'ghan. **16** Lawiyning oghli Gershon, Kohat we Merari. **17** Gershomning oghullirining ismi Libni we Shimey idi. **18** Kohatning oghulliri Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **19** Merarining oghulliri Mahli we Mushi idi. Bular Lawiylargha mensup herqaysi jemetler ichidiki aililer idi. **20** Gershomning ewladliri töwendikiche: Gershomning oghli Libni, Libnining oghli Jahat, Jahatning oghli Zimmah, **21** Zimmahning oghli Yoah, Yoahning oghli Iddo, Iddoning oghli Zerah, Zerahning oghli Yiyatiray idi. **22** Gohatning ewladliri töwendikiche: Gohatning oghli Amminadab, Amminadabning oghli Korah, Korahning oghli Assir, **23** Assirning oghli Elkanah, Elkanahning oghli Ébiasaf, Ébiasafning oghli Assir, **24** Assirning oghli Tahat, Tahatning oghli Uriel, Urielning oghli Uzziya, Uzziyaning oghli Shaul idi. **25** Elkanahning oghulliri Amasay we Aximot, **26** Aximotning oghli Elkanah, Elkanahning oghli Zofay, Zofayning oghli Nahat, **27** Nahatning oghli Éliab, Éliabning oghli Yeroham, Yerohamning oghli Elkanah idi. **28** Samuilning oghulliri töwendikiche: tunji oghli Yoél, ikkinchi oghli Abiya idi. **29** Merarining ewladliri töwendikiche: Merarining oghli Mahli, Mahlining oghli Libni, Libnining oghli Shimey, Shimeyning oghli Uzza, **30** Uzzaning oghli Shimiya, Shimiyaning oghli Haggiya, Haggiyaning oghli Asaya idi. **31** Dawut ehde sanduqi obdan orunlashturulghandin keyin Perwerdigarning öyide neghmichilik ishlirigha mes'ul bolushqa töwendiki kishilerni qoydi. **32** Ular taki Sulayman Yérusalémda Perwerdigarning öyini yasatqan'gha qeder, «jamaet chédiri»ning aldida küy éytish xizmitini ötep keldi. Ular wezipsisini belgilen'gen tertipi bilen ötigenidi. **33** Töwendikiler wezipe ötigen ademler we ularning ewladliri: — Kohatning ewladliri ichide: — neghmichi Héman bar idi. Héman Yoélning oghli, Yoél Samuilning oghli idi. **34** Samuil Elkanahning oghli, Elkanah Yerohamning oghli, Yeroham Eliyelning oghli, Eliyel Toahning oghli, **35** Toah Zufning oghli, Zuf Elkanahning oghli, Elkanah Mahatning oghli, Mahat Amasayning oghli, **36** Amasay Elkanahning oghli, Elkanah Yoélning oghli, Yoél Azariyaning oghli, Azariya Zefaniyaning oghli, **37** Zefaniya Tahatning oghli, Tahat Assirning oghli, Assir Ébiasafning oghli,

Ébiasaf Korahning oghli, **38** Korah Izharning oghli, Izhar Kohatning oghli, Kohat Lawiyning oghli, Lawiy Israilning oghli idi. **39** [Hémaning] ong teripide xizmette turghan qérindishi Asaf idi. Asaf bolsa Berekiyaning oghli, Berekiya Shimiyanning oghli, **40** Shimiya Mikailning oghli, Mikail Baasiyaning oghli, Baasiya Malkiyaning oghli, **41** Malkiya Étnining oghli, Étni Zerahning oghli, Zerah Adayaning oghli, **42** Adaya Étanning oghli, Étan Zimmahning oghli, Zimmah Shimeyning oghli, **43** Shimey Jahatning oghli, Jahat Gershomning oghli, Gershom Lawiyning oghli idi. **44** [Héman bilen Asafning] sol teripide xizmette turghan qérindashliri Merarining ewladliridin Étanlar idi. Étan bolsa Kishining oghli idi, Kishi Abdining oghli, Abdi Malluqning oghli, **45** Malluq Hashabiyaning oghli, Hashabiya Amaziyaning oghli, Amaziya Hilqiyanning oghli, **46** Hilqiya Amzining oghli, Amzi Banining oghli, Bani Shémerning oghli, **47** Shémer Mahlining oghli, Mahli Mushining oghli, Mushi Merarining oghli, Merari Lawiyning oghli idi. **48** Ularning qalghan Lawiy qérindashliri bolsa hemmisi Xudaning öyi, yeni ibadet chédiridiki [bashqa] xizmetlerni béjirishke atalghanidi. **49** Harun we uning ewladliri bolsa Xudaning xizmetkari Musaning tapilighinidek köydürme qurbanliq sunulidighan qurban'gahta qurbanliqlar sunup, xushbuygahda xushbuy yéqip, muqeddesgahdiki barliq xizmetlerni ada qilatti, shundaqla Israillar üçün kechürüm-kafaret ishlirini qilatti. **50** Harunning ewladliri töwendikiche: Harunning oghli Eliazar, Eliazarning oghli Finihas, Finihasning oghli Abishuya, **51** Abishuyanning oghli Bukki, Bukkining oghli Uzzi, Uzzining oghli Zerahiya, **52** Zerahiyaning oghli Mérayot, Mérayotning oghli Amariya, Amariyaning oghli Axitub, **53** Axitubning oghli Zadok, Zadokning oghli Aximaaz idi. **54** Töwendikiler Harunning ewladlirining öz zémini ichide makan tutup olturghan yerliri: — Kohat jemetining yerliri bolsa (mushu yerler chek tashlash arqiliq ulargha teqsim qilin'ghan): — **55** Yehuda zéminidiki Hébron we Hébronning töt etrapidiki étizliqliri ulargha teqsim qilin'ghan **56** (lékin bu sheherning etrapidiki otluqlar we sheherge qarashliq yéza-kentler bolsa Yefunnehning oghli Kalebke bérildi). **57** Harunning ewladlirigha «panahliq shehiri» Hébron bérildi; buningdin bashqa Libnah bilen uninggha tewe étizliqlar, Yattir, Éshtémoa we uninggha tewe étizliqlar, **58** Hilan we uninggha tewe

étizliqlar, Debir we uninggha tewe étizliqlar, **59** Ashan we uninggha tewe étizliqlar, Beyt-Shemesh we uninggha tewe étizliqlarmu teqsim qilin'ghan; **60** Yene Binyamin qebilisidiki zéminidin Géba we uninggha tewe étizliqlar, Allemet we uninggha tewe étizliqlar, Anatot we uninggha tewe étizliqlar bölüp bérilgen. Ular jemetliri boyiche érishken sheher jemi on üç boldi. **61** Kohatning bashqa ewladlirigha bolsa tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche, Manasseh yérim qebilisining zéminidin on sheher bölüp bérildi. **62** Gershomning ewladlirigha, jemetige qarap, Issakar qebilisi, Ashir qebilisi, Naftali qebilisi we Bashan yurtidiki Manasseh yérim qebilisining zéminidin on üç sheher bölüp bérildi. **63** Merarining ewladlirigha, jemetige qarap, tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche, Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Zebulun qebilisidin on ikki sheher bölüp bérildi. **64** Israillar shundaq qilip bu sheherlerni we ulargha tewe étizliqlarning hemmisini Lawiylargha bölüp berdi. **65** Ular tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche, yene yuqirida nami atalghan sheherlerni Yehuda qebilisidin, Shiméon qebilisidin we Binyamin qebilisidin élip ulargha berdi. **66** Kohatning ewladliridin bolghan bezi jemetlerge Efraim qebilisining zémini tewesidiki sheherlerdin bölüp bérilgenlirimu boldi. **67** Israillar ulargha [yene ikki] «panahliq shehiri», yeni Efraim taghliqigha jaylashqan Shekem we uninggha tewe étizliqlarni we Gezer we uninggha tewe étizliqlarni berdi; **68** Yene Yokmiyam we uninggha tewe étizliqlarni, Beyt-Horon we uninggha tewe étizliqlarni, **69** Ayjalon we uninggha tewe étizliqlarni, Gat-Rimmon we uninggha tewe étizliqlarni ulargha berdi. **70** [Israillar yene] Manasseh yérim qebilisidin Anér we uninggha tewe étizliqlarni, Biléam we uninggha tewe étizliqlarni Kohatning qalghan jemetlirige berdi. **71** Gershomning ewladlirigha Manasseh yérim qebilisidiki jemetlerning zéminidin Bashandiki Golan we Golan'gha tewe étizliqlar, Ashtarot we uninggha tewe étizliqlar bérildi; **72** Issakar qebilisidin Kedesh we uninggha tewe étizliqlar, Dabirat we uninggha tewe étizliqlar, **73** Ramot we uninggha tewe étizliqlar, Anem we uninggha tewe étizliqlar bérildi; **74** Ashir qebilisidin ulargha Mashal we uninggha tewe étizliqlar, Abdon we uninggha tewe étizliqlar, **75** Xukok we uninggha tewe étizliqlar, Rehob we uninggha tewe étizliqlar bérildi; **76** Naftali qebilisidin Galiliyediki Kedesh we uninggha tewe étizliqlar, Hammon we uninggha tewe

étizliqlar, Kiriatayim we uninggha tewe étizliqlarmu béridi. **77** Merarining qalghan ewladlirigha bolsa Zebulun qebilisidin Rimmono we uninggha tewe étizliqlar, Tabor we uninggha tewe étizliqlar béridi; **78** Yene Ruben qebilisiningkidin, Iordan deryasining u teripidin, Yérixoning sherqiy udulidiki, yeni Iordan deryasining künchiqish boyidiki yerlerdin chöldiki Bezer we uninggha tewe étizliqlar, Yahzah we uninggha tewe étizliqlar, **79** Kedemot we uninggha tewe étizliqlar, Méfaat we uninggha tewe étizliqlar béridi; **80** Gad qebilisidinmu bolsa ulargha Giléadtiki Ramot we uninggha tewe étizliqlar, Mahanaim we uninggha tewe étizliqlar, **81** Heshbon we uninggha tewe étizliqlar, Yaazer we uninggha tewe étizliqlar béridi.

7 Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yashub we Shimron dégen töteylen idi. **2** Tolaning oghulliri: — Uzzi, Réfaya, Yériyel, Yahmay, Yibsam we Samuildin ibaret, bularning hemmisi jemet béshi idi. Dawutning zamanida Tolaning adem sani nesebnamilerde yigirme ikki ming alte yüz batur jengchi dep xatirilen'gen. **3** Uzzining oghli Izraqiya idi, Izraqiyaning oghulliri Mikail, Obadiya, Yoél we Ishiya idi. Bu besheylenning hemmisi jemet béshi idi. **4** Nesebnamiler boyiche ular bilen bille hésablan'ghanlardan jenggiwar ottuz alte ming adem bar idi; chünki ularning xotun, bala-chaqiliri nahayiti köp idi. **5** Bularning Issakarning barliq jemetliri ichidiki batur jengchi qérindashliri bilen qoshulup, neseb boyiche tizimgha élin'ghan jemiý seksen yette ming adimi bar idi. **6** Binyaminning Béla, Beker we Yediyayel dégen üç oghli bar idi. **7** Bélaning Ézbon, Uzzi, Uzziel, Yerimot we Iri dégen besh oghli bolup, hemmisi jemet béshi idi; ularning nesebnamilirige tizimgha élin'ghan jemiý yigirme ikki ming ottuz töt batur jengchi bar idi. **8** Bekerning oghulliri Zémirah, Yoash, Eliézer, Elyoyinay, Omri, Yeremot, Abiya, Anatot we Alamet idi. Bularning hemmisi Bekerning oghulliri bolup, **9** Jemet bashliri idi; ularning nesebnamilirige tizimgha élin'ghan jemiý yigirme ming ikki yüz batur jengchi bar idi. **10** Yediyayelning oghli Bilhan idi; Bilhanning oghulliri Yeush, Binyamin, Exud, Kenaanah, Zétan, Tarshish we Axishahar idi; **11** Bularning hemmisi Yediyayelning ewladliri, jemet bashliri we batur jengchiler idi. Ularining nesebnamilirige tizimlan'ghanlarning jengge chiqilaydighanliri jemiý on yette ming ikki yüz idi. **12** Shuppiylar we Xuppiylar bolsa yene Irning

ewladliri idi; Xushiylar Axerning ewladliri idi. **13** Naftalining oghulliri: Yahziel, Guni, Yezer, Shallom; bularning hemmisi Bilhanning oghulliri idi. **14** Manassehning oghulliri: — Uning Suriyelik toqilidin Asriel törelgen; uningdin yene Giléadning atisi Makir tughulghan. **15** Makir Shuppiylar we Xuppiylar arisidinmu ayal alghan (Makirning singlisining ismi Maakah idi). Makirning yene bir ewladining ismi Zelofihad idi, Zelofihadning peqet birnechche qizila bolghan. **16** Makirning ayali Maakah oghul tughup, uninggha Peresh dep at qoyghan; Pereshning inisining ismi Sheresh idi; Shereshning oghli Ulam we Rakem idi. **17** Ulamning oghli Bédan idi. Bularning hemmisi Giléadning ewladliri; Giléad Makirning oghli, Makir Manassehning oghli idi. **18** Giléadning singlisi Hammolekettin Ishhod, Abiézer we Mahalah tughulghan. **19** Shémidaning oghulliri Axiyan, Shekem, Likxi we Aniam idi. **20** Efraimning ewladliri: Uning oghli Shutilah, Shutilahning oghli Bered, Beredning oghli Tahat, Tahatning oghli Éliadah, Éliadahning oghli Tahat, **21** Tahatning oghli Zabad, Zabadning oghli Shutilah idi (Ézer bilen Éliad Gatliqlarning charwa mallirini bulang-talang qilghili chüshkende, shu yerlik Gatliqlar teripidin öltürülgen. **22** Ularining atisi Efraim bu baliliri üçün xéli künlergiche matem tutqachqa, uning buraderliri uninggha teselli bergili kelgen. **23** Efraim ayali bilen bille qayta bir yastuqqa bash qoyghan. Ayali hamilidar bolup, bir oghul tughqan; Efraim uninggha ailem bala-qazagha yoluqti dep, Bériyah dep isim qoyghan. **24** Uning qizi Üstün Beyt-Horon bilen Töwen Beyt-Horonnı we Uzzen-Sheerahni bina qilghan). **25** Bériyahning oghli Réfah bilen Reshef idi; Reshefning oghli Télah, Télahning oghli Tahán, **26** Tahanning oghli Ladan, Ladanning oghli Ammihud, Ammihudning oghli Elishama, **27** Elishamaning oghli Nun, Nunning oghli Yeshua idi. **28** Efraimlarning zémini we makanlashqan yerliri Beyt-El we uninggha tewe yéza-kentler bolup, künchiqish teripide Naraan, künpétish teripide Gezer bilen uninggha tewe yéza-kentler; Shekem we uninggha tewe yéza-kentler, taki Gaza we uninggha tewe yéza-kentlergiche sozulatti. **29** Manasseh qebilisining zéminigha tutashqan yene Beyt-Shéan we uninggha tewe yéza-kentler; Taanaq we uninggha tewe yéza-kentler; Megiddo we uninggha tewe yéza-kentler; Dor we uninggha tewe yéza-kentlermu bar idi. Israilning oghli Yüsüpnıng ewladliri mana mushu

yerlerge makanlashqanidi. **30** Ashirning oghulliri: — Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah; ularning Sérah dégen singlisimu bar idi. **31** Bériyahning oggli Xeber bilen Malkiel bolup, Malkiel Birzawitning atisi idi. **32** Xéberdin Yaflet, Shomer, Xotam we ularning singlisi Shuya törelgen. **33** Yafletning oghulliri Pasaq, Bimhal we Ashwat; bular Yafletning oghulliri idi. **34** Shemerning oghulliri Axi, Rohgah, Xubbah we Aram idi. **35** [Shemerning] inisi Helemning oggli Zofah, Yimna, Shelesh we Amal idi; **36** Zofahning oggli Suah, Harnefer, Shual, Béri, Imrah, **37** Bézer, Xod, Shamma, Shilshah, Itran we Beerah idi. **38** Yeterning oghulliri Yefunneh, Pispah we Ara idi. **39** Ullaning oghulliri Arah, Xanniél we Riziya idi. **40** Bularning hemmisi Ashirning ewladliri bolup, her qaysisi jemet bashliri, alamet batur jengchiler, yobashchilar idi; ularning jemetliri boyiche nesebnamige tizimlan'ghanda, jengge chiqilaydighanliri jemi yigirme alte ming idi.

8 Binyaminning tunji oggli Béla, ikkinchi oggli Ashbel, üçinchi oggli Axarah, **2** tötinchi oggli Noxah, beshinchi oggli Rafa idi. **3** Bélaning oghulliri Addar, Géra, Abihud, **4** Abishua, Naaman, Axoah, **5** Géra, Shéfufan we Huram idi. **6** Töwendikiler Exudning ewladliri: — Naaman, Axiyah we Géra (eslide ular Gébaliqlarning jemet béshi idi. Gébaliqlar Manahatqa köchürüwétilgenidi. Bularni köchürüwetküchi bolsa Géra idi; uningdin Uzza bilen Axihud törelgen). **8** Shaharaim Hushim bilen Baara dégen ikki ayalini qoyuwetkendin kéyin Moab diyarida oggul perzent körgen. **9** Uning Xodesh dégen ayalidin Yobab, Zibiya, Mésha, Malkam, **10** Yeuz, Shaqiya, Mirmah dégen oghullar törelgen; uning bu oghullirining hemmisi jemet béshi bolghanidi. **11** Hushimdinmu uninggha Abitub, Elpaal dégen oghullar törelgen. **12** Elpaalning oghulliri Éber, Misham we Shémed (Shémed Ono bilen Lod dégen ikki sheherni we ulargha tewe yéza-kentlerni bina qilghan), **13** Bériyah we Shéma idi. U ikkisi Ayjalondikiler ichide jemet bashliri bolup, Gat ahalisini qoghliwetkenidi. **14** Axiyo, Shashaq, Yeremot, **15** Zebadiya, Arad, Éder, **16** Mikail, Ishpah we Yoxa bolsa Bériyahning oghulliri idi. **17** Zebadiya, Meshullam, Hizki, Xéber, **18** Ishméray, Yézliya we Yobablarning hemmisi Elpaalning oghulliri idi. **19** Yakim, Zikri, Zabdi, **20** Eliyenay, Ziltay, Eliyel, **21** Adaya, Béraya we Shimratlar Shimeyning oghulliri idi. **22** Ishpan, Éber, Eliyel, **23** Abdon, Zikri, Hanan, **24** Hananiya, Élam, Antotiya, **25**

Éfdéah we Penueller Shashaqning oghulliri idi. **26** Shamshiray, Shéxariya, Ataliya, **27** Yaaréshiya, Eliya we Zikrilar Yerohamning oghulliri idi. **28** Yuqiriqlarning hemmisi nesebnamilerde xatirilen'gen jemet béshi idi; bular hemmisi mötiwerler bolup, Yérusalémgha makanlashqanidi. **29** Gibéonning atisi Jeyel Gibéon'gha makanlashqanidi; uning ayalining ismi Maakah idi. **30** Uning tunji oggli Abdon, qalghan oghulliri Zur, Kish, Baal, Nadab, **31** Gédor, Axiyo, Zéker we Miklot idi; **32** Miklottin Shiméya törelgen. Bularmu qérindashliri bilen Yérusalémda qoshna olturushatti. **33** Nerdin Kish törelgen; Kishtin Saul törelgen; Sauldin Yonatan, Malkishua, Abinadab we Ésh-Baal törelgen. **34** Mérib-Baal Yonatanning oggli idi; Mikah Mérib-Baaldin törelgen. **35** Mikahning oghulliri Piton, Melek, Tariya we Ahaz idi. **36** Ahazdin Yehoaddah törelgen; Yehoaddahdin Alemet, Azmawet we Zimri törelgen; Zimridin Moza törelgen; **37** Mozadin Binéa törelgen; Binéaning oggli Rafa, Rafaning oggli Éliasah, Éliasahning oggli Azel idi. **38** Azelning alte oggli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya, Obadiya we Hanan idi; bularning hemmisi Azelning oghulliri idi. **39** Azelning inisi Yéshekning tunji ogghining ismi Ulam, ikkinchi ogghining ismi Yéush, üçinchi ogghining ismi Elifelet idi. **40** Ulamning oghullirining hemmisi batur jengchi, oqyachi idi; ularning oghulliri we newriliri nahayiti köp bolup, jemi bir yüz ellik idi. Yuqiriqlarning hemmisi Binyamin ewladliridin idi.

9 Pütkül Israillar neseb boyiche tizimgha élin'ghanidi. Mana, ular «Israil padishahlirining xatirisi» dégen kitabgha pütülgendur. **2** Yehudalar bolsa asiqliq qilghanliqidin Babilgha sürgün qilin'ghan. Hemmidin awwal qaytip kélip öz zémini we öz sheherlirige makanlashqanlar bolsa bir qisim Israillar, kahinlar, Lawiyar we ibadetxana xizmetkarliri idi. **3** Yérusalémgha makanlashqanlar bolsa Yehuda qebilisi, Binyamin qebilisi, Efraim qebilisi we Manasseh qebilisidin bir qisimliri idi. **4** Ularning ichide Yehudaning oggli Perezning ewladliridin Utay bar idi; Utay Ammihudning oggli, Ammihud Omrining oggli, Omri Imrining oggli, Imri Banining oggli idi. **5** Shilohning ewladliri ichide uning tunji oggli Asaya we uning oghulliri bar idi. **6** Zerahning ewladliridin Yeuél we ularning uruq-tughqanliri bolup jemi alte yüz toqsan adem bar idi. **7** Binyaminning ewladliri ichide Hassinuahning ewrisi, Hodawiyaning

newrisi, Meshullamning oghli Sallu bar idi; **8** yene Yerohamning oghli Yibniya, Mikrining newrisi, Uzzining oghli Élah we Ibiniyaning ewrisi, Réuelning newrisi, Shefatiyaning oghli Meshullam **9** hemde ularning uruq-tughqanliri bar idi; ular nesebnamisi boyiche tizimlan'ghanda jemiyy toqquz yüz ellik alte adem idi. Yuqirida tilgha élin'ghanlar öz jemetige jemet béshi idi. **10** Kahinlar ichide Yedaya, Yehoyarib, Yaqin we **11** Azariya bar idi. Azariya Xudaning öyini bashqurghuchi bolup, Hilqiyaning oghli, Hilqiya Meshullamning oghli, Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning oghli, Mérayot Axitubning oghli idi. **12** Yene Malkiyaning ewrisi, Pashxurning newrisi, Yerohamning oghli Adaya hemde Adiyelning oghli Maasay bar idi; Adiyel Yahzerahning oghli, Yahzerah Meshullamning oghli, Meshullam Meshillémitning oghli, Meshillémit Immerning oghli idi. **13** Ularning qérindashliri hemmisi jemet bashliri bolup, jemiyy bir ming yette yüz atmish adem idi; ularning hemmisi Xudaning öyidiki xizmetlerni qilishqa békitilgen iqtidarliq kishiler idi. **14** Lawiy qebilisidin Merarining ewladliri ichide Hashabiyaning ewrisi, Azrikamning newrisi, Hashshubning oghli Shémaya bar idi; **15** Yene Baqbaqqar, Heresh, Galal we Asafning ewrisi, Zikrining newrisi, Mikaning oghli Mattaniya; **16** yene Yedutunning ewrisi, Galalning newrisi, Shémayaning oghli Obadiya hemde Elkanahning newrisi, Asaning oghli Berekiya bar idi; bularning hemmisi Nitofatliqlarning yéza-kentlirige makanlashqanidi. **17** Derwaziwenler Shallum, Aqqub, Talmon, Aximan we ularning qérindashliri idi; Shallum ularning béshi idi. **18** Ular taki hazirghiche sherq tereptiki «padishahning derwazisi»da [derwaziwenlik] qilip kelmekte; ular ilgiri Lawiylarning chédirgahida derwaziwenlik qilghanidi. **19** Korening ewrisi, Ébiasafning newrisi, Korahning oghli Shallum hemde uning atisining jemetidiki qérindashliri bolghan Korahiyalar [Xudaning öyining] xizmitini bashquratti, chédirning ishiklirini baqatti; ularning ata-bowiliri eslide Perwerdigarning chédirgahini bashqurushqa qoyulghan, [ibadet] chédirining ishikini baqqanidi. **20** Ilgiri Eliazarning oghli Finihas ularning yobashchisi bolghan; Perwerdigar uning bilen bille bolghan. **21** Meshelemiyaning oghli Zekeriya bolsa jamaet chédirining derwaziweni bolghanidi. **22** Derwaziwenlikke tallan'ghan bu kishiler jemiyy ikki yüz on ikki kishi idi; ular öz yéza-kentliride,

nesebliri boyiche tizimlan'ghan (eslide Dawut we aldin körgüchi Samuil ularni amanet qilin'ghan wezipilirige békitkenidi. **23** Ular we ularning ewladliri Perwerdigarning öyi, yeni muqeddes chédirning ishik-derwazilirini béqishqa békitilgenidi). **24** Sherqiy, gherbiy, shimaliy we jenubiy ishik-derwazilirida derwaziwenler békitilgenidi. **25** Ularning yéza-kentlerde olturushluq qérindashliri bolsa her yette künde nöwet boyiche kélip ular bilen birge xizmette bolatti. **26** Töt derwaziwen bégi Lawiylardin idi; ulargha tapshurulghini Perwerdigarning öyidiki ambar-xezinilerni béqish idi. **27** Béqish mes'uliyiti ularning üstide bolghachqa, ular kéchide Perwerdigarning öyining etrapidiki orunlirida turatti hemde her küni etigende ishik-derwazilarni échishqa mes'ul idi. **28** Ulardin bir qismi [ibadetxana] xizmitide ishlitilidighan eswab-üskünilerge mes'ul idi; ular sanap epchiqip, sanap epkirip qoyatti. **29** Ularning yene bir qismi tapshurulghini boyiche qacha-quchilar we muqeddes jaydiki barliq eswab-üsküniler, shundaqla aq un, sharab, zeytun méyi, mestiki we xushbuy buyumlargha mes'ul idi. **30** Kahinlarning oghulliridin beziler xushbuy buyumlardin etir yasaytti. **31** Lawiylardin Mattitiyah, yeni Korahiyalardin Shallumning tunji oghlining wezipisi qazan néni étishke mes'ul idi. **32** Ularning qérindashliri, Kohatning ewladliri ichide «teqdim nan»gha mes'ul bolup, her shabat küni tizidighan'gha nanlarni teyyarlaytti. **33** Lawiylarning jemet bashliri bolghan neghmichiler ibadetxanidiki öylerde turup, bashqa xizmetlerni qilmay, kéche-kündüz öz ishliri bilenla bolatti. **34** Yuqiridiki kishilerning hemmisi Lawiylar ichidiki yobashchilar bolup, hemmisi öz nesebi boyiche jemet béshi idi; bularning hemmisi Yérusalémda turatti. **35** Gibéonning atisi Jeiyel Gibéon'gha makanlashqanidi. Uning ayalining ismi Maakah idi. **36** Uning tunji oghli Abdon, qalghan oghulliri Zur, Kish, Baal, Ner, Nadab, **37** Gédor, Axiyo, Zekeriya we Miklot idi. **38** Miklottin Shiméyam törelgen. Bularmu özlirining qérindashlirining yénida Yérusalémda qoshna olturushatti. **39** Nerdin Kish törelgen, Kishtin Saul törelgen, Sauldin Yonatan, Malkishuya, Abinadab we Ésh-Baal törelgen. **40** Mérib-Baal Yonatanning oghli idi; Mérib-Baaldin Mikah törelgen. **41** Mikahning oghulliri Piton, Melek, Tahriya we Ahaz idi. **42** Ahazdin Yarah törelidi; Yarahdin Alemet, Azmawet we Zimri törelgen. Zimridin Moza törelgen; **43** Mozadin Binéa törelgen; Binéaning oghli

Réfaya, Réfayaning oghli Éliasah, Éliasahning oghli Azel idi. **44** Azelning alte oghli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya, Obadiya we Hanan idi; bularning hemmisi Azelning oghullari.

10 Filistiyler Israillargha hujum qiliwidi, Israillar Filistiyerning aldidin qachti, ular Gilboa téghida qirip yoqitildi. **2** Filistiyler Saul bilen uning oghullirini tap bésip qoghlidi; ular axiri Saulning oghulliridin Yonatan, Abinadab, malki-shualarni urup óltürdi. **3** Saulgha qarshi jeng intayin shiddetlik boldi; oqyachilar Saulgha yétiship oqya étip uni yarilandurdi. **4** Andin Saul yaragh kötürgüchisige: Qilichingni sughurup méni sanjip óltürüwetkin; bolmisa bu xetnisizler kélip méni sanjip, méni xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh kötürgüchisi intayin qorqup kétép, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip üstige özini tashlidi. **5** Yaragh kötürgüchisi Saulning ólgini körüp, umu oxshashla özini qilichning üstige tashlap uning bilen teng öldi. **6** Shuning bilen Saul, üç oghli hem pütün ailisidikiler shu künde biraqla öldi. **7** Emdi wadida turghan Israillar eskerlirining qachqanliqini we Saul bilen oghullirining ólgini körginide, ular sheherlirini tashlap qachti, Filistiyler kélip u joylarda orunlashti. **8** Emdi shundaq boldiki, etisi Filistiyler óltürülgenlarning kiyim-kécheklarini salduruwalghili kelgende Gilboa téghida Saul bilen oghullirining ölük yatqanliqini kördi-de, **9** kiyimlirini saldurup, kallisini we sawut-yaraghlirini élip ketti hemde bularni Filistiyerning zéminining hemme yerlirige apirip, öz butlirigha we xelqqa xush xewer yetküzdi. **10** Ular Saulning sawut-yaraghlirini ularning butxanisida qoyup, kallisini Dagon butxanisigha ésip qoydi. **11** Emdi Yabesh-Giléadda olturghuchilar Filistiyerning Saulgha barliq qilghanlirini anglighanda **12** ularning ichidiki hemme baturlar atlinip, Saul bilen oghullirining jesetlirini élip, ularni Yabeshke qayturup kélip, Yabeshniki dub derixining tüwige depne qildi we yette kün roza tutti. **13** Shuning bilen Saul Perwerdigargha qilghan wapasizliqi üçün öldi; u Perwerdigarning söz-kalamigha kirmey we hetta Perwerdigardin yol sorimay, belki palchi jinkeshning yénigha bérup uningdin yol sorighanidi. Shunga Perwerdigar uni óltürüp, padishahliqini Yessening oghli Dawutqa ötküzüp berdi.

11 U chaghda barliq Israil jamaiti Hébron'gha kélip Dawutning qéshigha yighiliship: «Qarisila, biz ózlrining et-söngekliridurmiz! **2** Burun Saul bizning üstimizde seltenet qilghandimu Israil xelqige jengge chiqip-kirishke yolbashchi bolghan ózliri idila. Ózlrining Xudaliri bolghan Perwerdigarmu ózlrige: — Sen Méning xelqim Israilning padichisi bolup ularni baqisen we Israilning emiri bolisen, dégenidi» — dédi. **3** Shuning bilen Israil aqsqaqallirining hemmisi Hébron'gha kélip padishah Dawutning qéshigha kélishti; Dawut Hébronda Perwerdigarning aldida ular bilen bir ehde tüzüshti. Andin ular Perwerdigarning Samuilning wastisi bilen éytqini boyiche, Dawutni Mesih qilip, Israilni idare qilishqa padishah qilip tiklidi. **4** Dawut bilen barliq Israil xelqi Yérusalémgha keldi (Yérusalém shu chaghda «Yebus» dep atilatti, zémindiki ahale bolghan Yebusiylar shu yerde turatti). **5** Yebus ahali Dawutqa: «Sen bu yerge héchqachan kirelmeysen!» dédi. Biraq Dawut Zion dégen qorghanni aldi (shu yer «Dawutning shehiri» depmu atilidu). **6** Dawut: «Kim aldi bilen Yebusiylargha hujum qilsa, shu kishi yolbashchi we serdar bolidu» dédi. Zeruiyaning oghli Yoab aldi bilen atlinip chiqip, yolbashchi boldi. **7** Dawut qorghanda turatti, shunga kishiler u qorghanni «Dawut shehiri» dep atashti. **8** Dawut sheherni Millodin bashlap töt etrapidiki sépilighiche yéngiwashtin yasatti; sheherning qalghan qismini Yoab yasatti. **9** Dawut kündin kün'ge qudret tapti, chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar uning bilen bille idi. **10** Töwendikiler Dawutning palwanliri ichide yolbashchilar idi; ular Perwerdigarning Israilgha éytqan sözi boyiche pütkül Israil bilen birliship, Dawutning padishahliqini mustehkem qilip, birlikte uni padishah qilishqa küchidi. **11** Töwendikiler Dawutning palwanlirining tizimlik boyiche xatirilen'gendur: — Hakmoniylardin bolghan Yashobiam yolbashchilar ichide béshi idi; u neyzisini piqiritip bir qétimdila üç yüz ademni óltürgen. **12** Uningdin qalsa Axoxiy Dodoning oghli Eliazar bolup, u «üch palwan»ning biri idi; **13** Ilgiri Filistiyler Pas-Dammimda jeng qilishqa yigilghanda, u Dawut bilen u yerde idi. U yerde arpa ösüp ketken bir étizliq bolup, xelq Filistiyerning aldidin beder qachqanidi; **14** ular bolsa étizliqning otturisida turuwélip, hem étizliqni qoghdighan, hem Filistiyerni tarmar qilghan; Perwerdigar ene shu yol bilen ularni ghayet zor ghelibige érishtürgen.

15 Ottuz yoblashchi ichidin [yene] üçeylen Qoram tashliqtiki Adullamning gharigha chüshüp Dawutning yénigha keldi. Filistiyerning qoshuni bolsa «Refayim jilghisi»da bargah qurghanidi. 16 Bu chaghda Dawut qorghanda, Filistiyerning qarawulgahi Beyt-Lehemde idi. 17 Dawut ussap: «Ah, birsi manga Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su ekilip bergen bolsa yaxshi bolattli!» déwidi, 18 bu üç palwan Filistiyerning leshkergahidin bösüp ötüp, Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi, belki suni Perwerdigargha atap töküp: 19 «Xudayim bu ishni mendin néri qilsun! Men hayatining xewpte qélishigha qarimighan bu kishilerning qénini ichsem qandaq bolidu? Chünki buni ular hayatining xewpte qélishigha qarimay élip kelgen!» dédi. Shunga Dawut bu suni ichkili unimidi. Bu üç palwan qilghan ishlar del shular idi. 20 Yoabning inisi Abishay üçining béshi idi; u üç yüz adem bilen qarshiliship neyzisini piqiritip ularni öltürdi. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide nami chiqqanidi. 21 U mushu «üch palwan» ichide hemmidin bek hörmetke sazawer bolghan bolsimu, lékin yenila awwalqi üçeylen'ge yetmeytti. 22 Yehoyadaning oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltis ishlarni qilghan. U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir küni azgalgha chüshüp, bir shirni öltürgenidi. 23 U yene qolida bapkarning oqidek bir neyzisi bar, boyining égziligi besh gez kélidighan bir Misirliqni qetl qildi; u bir hasa bilen uninggha hujum qilip, uning neyzisini qolidin tartiwélip öz neyzisi bilen öltürdi. 24 Yehoyadaning oghli Binaya mana bu ishlarni qilghan. Shuning bilen üç palwan ichide nam chiqqarghanidi. 25 Mana, u héliqi ottuz palwandinmu bekrek shöhret qazan'ghan bolsimu, lékin aldinqi üç palwan'gha yetmeytti. Dawut uni özining pasiban bégi qilip teyinligen. 26 Qoshundiki palwanlar bolsa: — Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning oghli Elhanan, 27 Harorluq Shammot, Pilonluq Helez, 28 Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira, Anatotluq Abiézer, 29 Xushatliq Sibbekay, Axohluk Ilay, 30 Nitofatliq Maharay, Nitofatliq Baanahning oghli Xeleb, 31 Binyamin ewladiridin Gibéahliq Ribayning oghli Ittay, Piratonluq Binaya, 32 Gaash wadiliridin kelgen Xuray, Arbatliq Abiyel, 33 Baharumluk Azmawet, Shalbonluq Élyahba, 34 Gizonluq Hashemning oghulliri, Hararliq Shagining oghli Yonatan, 35 Hararliq Sakarning oghli

Ahiyam, Urning oghli Élifal, 36 Mekeratliq Hefer, Pilonluq Axiyah, 37 Karmellik Hezro, Ezbayning oghli Naaray, 38 Natanning inisi Yoél, Hagrining oghli Mibhar, 39 Ammonluq Zelek, Zeruiyaning oghli Yoabning yaragh kötürgüchisi bolghan Beerotluq Naharay, 40 Itriliq Ira, Itriliq Gareb, 41 Hittiy Uriya, Ahlayning oghli Zabad, 42 Ruben qebilisidin Shizaning oghli, Rubenler ichide yoblashchi bolghan Adina we uninggha egeshken ottuz adem, 43 Maakahning oghli Hanan, Mitniliq Yoshafat, 44 Ashtaratliq Uzziya, Aroerlik Xotamning oghli Shama bilen Jeiyel, 45 Shimrining oghli Yédiyayel bilen uning inisi tiziliq Yoxa, 46 Mahawiliq Eliyel, Elnaamning oghulliri Yeribay bilen Yoshawiya, Moabliq Yitma, 47 Eliyel, Obed we Mezobaliq Yaasiyelerdin ibaret idi.

12 Dawut kishning oghli Saulning bésimi sewebidin Ziklagda yoshurunup yatqan chaghda munu kishiler Dawutning yénigha kélishti (ularning hemmisi Dawutqa jeng qilishda yadrem bergen baturlardin idi; 2 oqya bilen qorallan'ghan bolup, ong qoli bilenmu, sol qoli bilenmu oqya we salgha atalaytti; ular Saulning Binyamin qebilisidin bolghan tughqanliri idi): 3 — ularning yoblashchisi Axiézer, andin qalsa Yoash bolup, ikkisi Gibéahliq Shémaahning oghli idi; yene Azmawetning oghli Yeziyel bilen Peletmu; yene Berakah bilen Anatotluq Yehu, 4 Gibéonluq Yishmayamu bar idi. Yishmaya «ottuz palwan» ichide batur bolup shu ottuzigha yétekchilik qilghuchi idi; yene Yeremiya, Yahaziyel, Yohanan we Gederatliq Yozabad, 5 Eluzay, Yerimot, Bialiya, Shemariya, Xarufliq Shefatiya, 6 Korahliqlardin bolghan Elkanah, Yishiya, Azarel, Yoézer we Yashobiamlar; 7 yene Gedorluq Yerohamning oghli Yoélah bilen Zebadiya bar idi. 8 Gad qebilisidin beziler chöldiki qorghana'gha bérip Dawutqa béqindi. Ularining hemmisi jengge mahir, qalqan we neyze bilen qorallan'ghan batur jengchiler idi; ularning turqi beeyni shirgha, chaqqanliqi beeyni taghdiki böken'ge oxshaytti. 9 Ularining birinchisi Ézer, ikkinchisi Obadiya, üçinchisi Éliab, 10 tötinchisi Mishmannah, beshinchisi Yeremiya, 11 altinchisi Attay, yettinchisi Eliyel, 12 sekkizinchisi Yohanan, toqquzinchisi Elzabad, 13 oninchisi Yeremiya, on birinchisi Makbannay idi. 14 Bularning hemmisi Gad qebilisidin, qoshun ichide serdarlar idi; eng kichiki yüz leshkerge, eng chongi ming leshkerge yétekchi idi. 15 Birinchi ayda, Iordan deryasi téship

qirghaqtin ashqan chaghda, deryadin ötüp, sherqqa we gherbke qaraydighan barliq jilghilardikilerni tiripiren qilip qachurghanlar del mushu ademler idi. **16** Binyamin qebilisi bilen Yehuda qebilisidinmu kishiler qorgha'n'gha kélip Dawutqa béqin'ghan. **17** Dawut chiqip ularni qarshi élip: «Eger siler tinchliq niyitide manga yardem bérishke kelgen bolsanglar, siler bilen bir jan bir dil bolimen, lékin qollirimda héch naheqliq bolmighan méni düshmenlirimge sétiwetmekchi bolsanglar, ata-bowilirimning Xudasi buni nezirige élip höküm chiqarghay!» — dédi. **18** Bu chaghda Xudaning Rohi héliqi ottuz palwanning yobashchisi Amasaygha chüshiwidi, u: «Ah Dawut, biz sanga béqindumiz; Ah Yessening oghli, biz sen bilen billidurmiz; Özüngge aman-tinchliq, aman-tinchliq bolghay! Sanga yardem bergüchilergimu aman-tinchliq bolghay! Chünki séning Xudaying sanga medetkardur» Shuning bilen Dawut ularni élip qélip, «zerbidar etret bashliqliri» qildi. **19** Dawut ilgiri Filistiylar bilen birlikte Saulgha qarshi urushqa atlan'ghanda, Manasseh qebilisidiki beziler Dawut terepke ötti (lékin ular [Filistiylerge] yardem bermidi, chünki Filistiylarning emirliri: «Dawut öz ghojisi Saul terepke ötüp kétishi mumkin, undaqa béshimiz ketmey qalmaydu!» dep meslihetliship ularni qayturup ketmekchi bolghanidi). **20** Dawut Ziklagga qaytip barghanda, Manasseh qebilisidiki Adnah, Yozabad, Yediyayel, Mikail, Yozabad, Élixu, Ziltaylar kélip uninggha qoshuldi. Bularning hemmisi Manasseh qebilisining mingbéshiliri idi. **21** Ular Dawut qaraqchilargha qarshi jeng qilghanda uninggha yardemleshti; ularning hemmisi batur palwanlar, qoshundiki yobashchilar idi. **22** Chünki shu künlerde Dawutqa yardem bérish üçün her küni ademler kélip qoshulup, xuddi Xudaning qoshunidek zor bir qoshun bolup ketkenidi. **23** Perwerdigarning söz-kalami emelge ashurulup, Saulning padishahliqini Dawutqa élip bermekchi bolghan qorallan'ghan jengchiler yobashchiliri bilen Hébron'gha, uning yénigha keldi. Ularining sani töwendikiche: — **24** Yehudalardin qalqan we neyze bilen qorallan'ghanlar jemiyye alte ming sekkiz yüz kishi bolup, hemmisi jengge teyyarlan'ghanidi. **25** Shiméonlardin jengge teyyarlan'ghan batur jengchiler jemiyye yette ming bir yüz kishi, **26** Lawiylardin jemiyye töt ming alte yüz kishi; **27** Yehoyada Harunlarning jemet béshi bolup, uninggha egeshkenler jemiyye üç ming yette yüz kishi idi. **28** Yene yash bir batur jengchi Zadok

we uning jemetidin yigirme ikki yobashchi bar idi. **29** Binyaminlardin, Saulning uruq-tughqanliridinmu üç ming kishi bar idi; shu chaghqa qeder bularning köpinchisi Saul jemetini qollap kelmekte idi. **30** Efraimlardin, öz jemetliride yüz-abroy tapqan batur ezimetler jemiyye yigirme ming sekkiz yüz kishi idi. **31** Manasseh yérim qebilisi ichide nami pütülgen, Dawutni padishah qilip tikleshke kelgenler jemiyye on sekkiz ming kishi idi. **32** Issakarlardin zaman-weziyetni chüshinidighan, Israilning qandaq qilishi kéreklikini bilidighan yobashchilar jemiyye ikki yüz kishi idi; ularning hemme qérindashliri ularning emrige boysunatti. **33** Zebulunlardin jengge teyyarlan'ghan, herxil qoral-yaraghlari bilen qorallan'ghan, ala köngüllük qilmaydighan, Dawutning yardimige kelgen jemiyye ellik ming kishi idi. **34** Naftalilardin yobashchi bolghan ming kishi bar idi; ulargha egiship qoligha qalqan we neyze alghanlar jemiyye ottuz yette ming kishige yétetti. **35** Danlardin jengge teyyarlan'ghan jemiyye yigirme sekkiz ming alte yüz kishi idi. **36** Ashirlardin jengge chiqip qoshun sépige atlinishqa teyyar bolghan jemiyye qiriq ming kishi idi. **37** Jordan deryasining sherq teripidiki Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh yérim qebilisidin qoligha herxil qoral-yaraghlari élip jengge teyyarlan'ghan jemiyye bir yüz yigirme ming kishi idi. **38** Yuqirida tilgha élin'ghan bu ezimetlerning herbiyy yürüshi tekshi bolup, Dawutni pütkül Israil üstige padishah qilip tiklesh üçün bir jan bir dil bolup, Hébron'gha kéliskenidi; qalghan Israilarmu bir niyet bir meqsette Dawutni padishah qilip tiklimekchi bolushqanidi. **39** Ular shu yerde Dawut bilen üç kün bille yep-ichip ghizalandi, chünki ularning qérindashliri ulargha teyyarlap qoyushqanidi. **40** Ularining öpçürisidiki xelqler, hetta Issakar, Zebulun we Naftalilarning zéminidikiler éshek, töge, qéchir we kalilargha artip ulargha nahayiti köp ozuqluq élip kelgen; ular zor miqdarda un, enjür poshkili, üzüm poshkili, sharab, zeytun méyi we nurghun qoy-kalilarni yetküzüp bérishkenidi; pütkül Israil shad-xuramliqqa chömgenidi.

13 Dawut mingbéshi, yüzbéshi we barliq yobashchilar bilen meslihetleshti; **2** andin pütün Israil ammisigha: «Eger siler maqul körsenglar, shundaqla bu ishni Xudayimiz Perwerdigardin dep bilsenglar, biz Israilning zéminlirining herqaysi jaylirigha shu yerde qalghan qérindashlirimizgha hemde ular bilen bille sheherlerde we étizliqlirida

turuwatqan kahin hem Lawiylarğa mushu yerge yïghilish toghruluq adem eweteyli. **3** Biz Xudayimizning ehde sanduqini meshege yôtkep kéleyli; chünki Saulning künliride héchqaysimiz [ehde sanduqi] aldida Xudadin yol sorap baqmiduq» dédi. **4** Bu ishni pütün amma toghra tapqachqa, hemmeylen maqul bolushti. **5** Shunga Dawut Misirning Shihor deryasidin tartip Xamat éghizighiche bolghan pütkül Israil xelqini chaqirtip kélip, Xudaning ehde sanduqini Kiriati-Yéarimdin yôtkep kelmekchi boldi. **6** Andin Dawut bilen pütkül Israil Xudaning ehde sanduqini yôtkep kélish üçün Baalahqa, yeni Yehudagha tewe bolghan Kiriati-Yéarimgha keldi; ikki kérubning otturısında olturghuchi Perwerdigar bu ehde sanduqi üstige Öz namini qoyghanidi. **7** Ular Xudaning ehde sanduqini Abinadabning öyidin élin'ghan yéngi bir harwigha qoydi; Uzzah bilen Axiyo harwini heydidi. **8** Dawut bilen barliq Israil jamaiti Xudaning aldida he dep neghme-nawa qilip, chiltar, tembur, dap, changlar we kanay-sunaylar chalatti. **9** Lékin ular Kidon xaminigha kelgende kalilar aldigha müdürep kétip yiqilghanda Uzzah ehde sanduqini yöliwalay dep qolini uninggha sozdi. **10** Uzzahning ehde sanduqigha qoli tegkenlikni üçün, Xuda uninggha ghezeplinip uni urup öltürdi. Shuning bilen Uzzah shu yerde Xudaning aldida öldi. **11** Lékin Dawut Perwerdigarning Uzzahning ténini böskenlikige achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u yer taki hazirghiche shu nam bilen atilip kelmekte. **12** Shu küni Dawut Xudadin qorqup: «Men zadi qandaq qilip Xudaning ehde sanduqini bu yerge yôtkep kéleymen?» dédi. **13** Shunga Dawut ehde sanduqini özi turuwatqan «Dawut shehiri»ge yôtkep kelmey, Gatliq Obed-Édomning öyige apirip qoydi. **14** Xudaning ehde sanduqi Obed-Édomning öyide üç ay turdi; Perwerdigar Obed-Édomning ailisini we uning barliq teelluqatirini beriketlidi.

14 Tur padishahi Hiram Dawut bilen körüshüshke elchilerni, shundaqla uning üçün orda sélisshqa kédir yaghichi, tashchi we yaghachchilarni ewetti. **2** Bu chaghda Dawut Perwerdigarning özini Israil üstige hökümraniq qilidighan padishah bolushqa jezmen tikleydighanliqini körüp yetti; chünki Perwerdigar Öz xelqi Israil üçün uning padishahliqini güllendürgenidi. **3** Dawut Yérusalémda yene birmunche xotun aldi hemde yene oghul-qizlarni kördi. **4** Töwendikiler uning Yérusalémda körgen

perzentlirining isimliri: Shammuya, Shobab, Natan, Sulayman, **5** Ibhbar, Elishuya, Elpelet, **6** Nogah, Nefeg, Yafiya, **7** Elishama, Beeliyada we Elifelet. **8** Dawutning mesih qilinip pütkül Israilning üstige padishah qilin'ghanliqini anglighan Filistiylerning hemmisi Dawut bilen qarshilishish pursitini izlep keldi; Dawut buni anglap ulargha qarshi jengge atlandi. **9** Filistiylar «Refayim jilghisi»gha bulang-talang qilghili kirdi. **10** Dawut Xudadin: «Men Filistiylerge qarshi jengge chiqsam bolamdu? Ularni méning qolumgha tapshuramsen?» dep soriwidi, Perwerdigar uninggha: «Jengge chiq, Men ularni sözsiz qolunggha tapshurimen» dédi. **11** Filistiylar Baal-Perazimgha hujum qilghili kelgende, Dawut ularni shu yerde meghlup qildi we: «Xuda méning qolum arqiliq düshmenlirim üstige xuddi kelkün yarni élip ketkendek bösüp kirdi» dédi. Shunga u yer «Baal-Perazim» dep atalghan. **12** Filistiylar özlirining butlirini shu yerge tashlap qachqanliqtin, Dawut ademlirige ularni köydürüwétishni tapilidi. **13** Filistiylar yene héliqi jilghigha bulang-talang qilghili keriwidi, **14** Dawut yene Xudadin yol soridi. Xuda uninggha: «Ularni arqisidin qoghlimay, egip ötüp, ulargha üjmilikning udulidin hujum qilghin. **15** Sen üjme derexlirining üstidin ayagh tiwishini anglishing bilenla jengge atan; chünki u chaghda Xuda séning aldingda Filistiylerning qoshunigha hujumgha chiqqan bolidu» dédi. **16** Shuning bilen Dawut Xudaning dégini boyiche ish tutup, Filistiylerning qoshunigha Gibéondin Gezergiche qoghlap zerbe berdi. **17** Shu sewebtin Dawutning shöhriti barliq yurt-zéminlarga pur ketti, Perwerdigar uning qorqunchini barliq ellerning üstige saldi.

15 Dawut Dawut shehiride öziye öy-ordilar saldurdi, hem Xudaning ehde sanduqigha jay hazirlidi we uninggha chédir tiktürdi. **2** U chaghda Dawut: «Xudaning ehde sanduqini Lawiylardin bölek kishilerning kötürüshige bolmaydu, chünki Perwerdigar uni kötürüshke we menggü özining xizmitide bolushqa shularni tallighanidi» dédi. **3** Andin Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini hazirlap qoyghan yerge yôtkeş üçün pütkül Israilarni Yérusalémgha yighdi. **4** Dawut yene Harunning ewladlirini we Lawiylarni yighdi: **5** Kohatning ewladliri jemet béshi bolghan Uriyel we uning qérindashliri bir yüz yigirme kishi; **6** Merari ewladliridin jemet béshi bolghan Asaya we uning qérindashliridin

ikki yüz yigirme kishi; 7 Gershomning ewladliridin jemet béshi bolghan Yoél we uning qérindashliri bir yüz ottuz kishi; 8 Elizafanning ewladliridin jemet béshi bolghan Shémaya we uning qérindashliri ikki yüz kishi; 9 Hébronning ewladliridin jemet béshi bolghan Eliyel we uning qérindashliri seksen kishi; 10 Uzziyelning ewladliridin jemet béshi bolghan Amminadab we uning qérindashliri bir yüz on ikki kishi idi. 11 Dawut kahinlardin Zadok bilen Abiyatarni, shuningdek lawiliylardin Uriyel, Asaya, Yoél, Shémaya, Eliyel we Amminadabni chaqirtip kélip ulargha: 12 «Siler Lawiy jemetining bashlirisiler; özünglarni we silerning qérindashlirlinglarni Israilning Xudasi Perwerdigarning ehde sanduqini men teyyarlap qoyghan yerge kótürüp kélish üçün pak qilinglar. 13 Chünki ilgiri siler shundaq qilmay, belgilen'gen tertip boyiche uningdin yol sorimighinimizdin Xudayimiz Perwerdigar bizge zerbe bergen» dédi. 14 Shuning bilen kahinlar bilen Lawiylar Israilning Xudasi Perwerdigarning ehde sanduqini kótürüp méngish üçün özlirini pak qildi. 15 Lawiylar emdi Musaning Perwerdigarning söz-kalami bilen tapilighini boyiche, Xudaning ehde sanduqini baldaq bilen mürisige élip kótürdi. 16 Dawut yene Lawiylarning yobashchilirigha özlirining qérindashliridin neghmichilerni teyinleshni buyrudi; ular jümlidin tembur, chiltar, janglar qatarliq herxil sazlar chélip awazini yuqiri kótürüp shad-xuramliq ichide küy éytishqa teyinlendi. 17 Shunglashqa, Lawiylar Yoélning oghli Hémanni we uning jemetidiki Berekiyaning oghli Asafni hem ularning qérindashliridin bolghan Merarilardin Kushayahning oghli Étanni belgilidi. 18 Ular bilen birlikte yene qérindashliridin Zekeriya, Bin, Yaaziyel, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab, Binayah, Maaséyah, Mattitiyah, Elifeleh, Mékniya hem derwaziwen Obed-Édom bilen Jeiyelni ikkinchi derijilik etret qilip teshkillidi. 19 Neghmichi Héman, Asaf we Étanlar mis changlar chélip, yangraq awaz chiqiratti; 20 Zekeriya, Yaaziyel, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab, Maaséyah we Binayalar tembur chélip «Alamot uslubi»da tengkesh qilatti; 21 Mattitiyah, Elifeleh, Mékniya, Obed-Édom, Jeiyel we Azaziyalar chiltar chélip bashlamchiliq qilip, «Sheminit uslubi»da tengkesh bolatti. 22 Lawiylarning yobashchisi Kenaniya muzikigha nahayiti pishshiq bolghachqa, mexsus neghme-nawachiliqqa mes'ul bolup muzika ögitetti. 23 Berekiya bilen Elkanah ehde sanduqigha mes'ul

ishikbaqarlar idi. 24 Shebaniya, Yehoshafat, Netanel, Amasay, Zekeriya, Binaya we Eliézer qatarliq kahinlar Xudaning ehde sanduqi aldida kanay chalatti; Obed-Édom bilen Yehiyahmu ehde sanduqigha mes'ul ishikbaqar qilinip qoyulghanidi. 25 Shuning bilen Dawut Israil aqsaqalliri we mingbéshi qatarliqlar bilen birge Obed-Édomning öyidin xushalliqqa chömgen halda Perwerdigarning ehde sanduqini kótürüp chiqqili bard. 26 We shundaq boldiki, [Dawutlar] Xuda Perwerdigarning ehde sanduqini kótürüp mangghan Lawiylargha yadem bergenlikini körüp, yette buqa we yette qochqar qurbanliq qildi. 27 Dawut we shundaqla ehde sanduqini kótüridighan Lawiylar hemde neghmichiler hem neghme-nawa béshi bolghan Kenaniyalarning hemmisi kanap libas kiyishkenidi; Dawut uning üstige yene kanap efod kiygenidi. 28 Pütkül Israil xelqi emdi shu teriqide tentene qilip, burgha, kanay, jangjang, tembur, chiltar qatarliq türlük sazlar bilen yuqiri awazda muzika chélip, Perwerdigarning ehde sanduqini kótürüp kélishti. 29 Perwerdigarning ehde sanduqi Dawut shehirige yétip kelgende Saulning qizi Miqal penjirdin töwen'ge qarap turatti; u Dawutning sekrep oynap-chélip tentene qiliwatqinini körüp ichide uni zangliq qildi.

16 Ular Xudaning ehde sanduqini kótürüp kirip Dawut uninggha hazirlap qoyghan chédirning otturisiqha qoyup, andin Xudaning aldida köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqi sundi. 2 Dawut köydürme qurbanliqi bilen inaqliq qurbanliqi sunup bolghandin kéyin Perwerdigarning namida xelqqa bext tilidi. 3 U yene er-ayal démey Israillarning her birige birdin nan, birdin xorma poshkili, birdin üzüm poshkili üleshtürüp berdi. 4 Dawut bir qisim Lawiylargha Perwerdigarning ehde sanduqi aldida xizmette bolush, yeni dua-tilawet oqush, Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytish we küy-munajat oqushni buyrudi. 5 Ularning yobashchisi bolsa Asaf, andin Zekeriya idi; bashqiliri bolsa Jeiyel, Shémiramot, Yehiyel, Mattitiyah, Éliab, Binaya, Obed-Édom we Jeiyeller idi. Ular tembur-chiltar chélishqa qoyuldi; Asaf bolsa changlarni chalatti. 6 Binaya bilen Yahaziyeldin ibaret ikki kahin Xudaning ehde sanduqi aldida herdaim kanay chélishqa qoyuldi. 7 Shu küni Dawut Asaf we qérindashlirini Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytishqa belgilep ulargha birinchidin munu küyni tapshurdi: — 8

«Perwerdigargha teshekkür qilinglar, Uning namini chaqirip nida qilinglar, Uning qilghanlarini eller arisida ayan qilinglar! 9 Uninggha naxshilar éytip, Uni küylenglar, Uning pütkül karamet möjiziliri üstide séghinip oylininglar. 10 Muqeddes namidin pexirlinip danglanglar, Perwerdigarni izdigüchilerning köngli shadlansun! 11 Perwerdigarni we Uning qudrisini izdenglar, Uning yüz-huzurini toxtimay izdenglar. 12 Uning yaratqan möjizilirini, Karamet alametlirini hem aghzidin chiqqan hökümlirini este tutunglar, 13 I uning quli Israilning nesli, Özi tallighanliri, Yaqupning oghulliri! 14 U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning hökümliri pütkül yer yüzidur. 15 U Özi tüzgen ehдини ebediy yadinglarda tutunglar — — Bu uning ming ewladqiche wedileshken sözidur — 16 Ibrahim bilen tüzgen ehdisi, Yeni Ishaqqa ichken qesimidur. 17 U buni Yaqupqimu nizam dep jezmlishtürdi, Israilgha ebediy ehde qilip béríp: — 18 «Sanga Qanaan zéminini bérimen, Uni mirasing bolghan nésiweng qilimen» — dédi. 19 U chaghda siler ajiz idinglar, adiminglar az hem u yerde musapir idinglar; 20 Bu eldin u elge, bir qebilidin yene bir qebilige köchüp yürgen. 21 Perwerdigar herqandaq ademning ularni bozek qilishgha yol qoymidi, Ularni dep padishahlarghimu tenbih béríp: — 22 «Men mesih qilghanlarga tegme, Peyghemberlirimge yaman ish qilma!» — dédi. 23 Pütün jahan, Perwerdigarni küylenglar, Nijatini her küni élan qilinglar! 24 Uning julasini ellerde bayan qilinglar, Uning möjizilirini barliq xelqler arisida jakarlanglar. 25 Chünki Perwerdigarimiz ulughdur, Zor hemdusanagha layiqtur; U barliq ilahlardin üstün, Uningdin qorqush kérektur; 26 Chünki barliq ellerning ilahliri — butlar xalas, Biraq Perwerdigar asman-pelekni yaratqandur. 27 Shanushewket we heywet Uning aldida, Qudret we xushluq Uning jayidur. 28 Perwerdigargha teelluqini bergeysiler, i el-qebililer, Perwerdigargha shan-sherep we qudretni bergeysiler! 29 Perwerdigarning namigha layiq bolghan shan-shöhretni Uninggha bergeysiler; Sowgha-salam élip Uning aldigha kiringlar, Perwerdigargha pak-muqeddeslikning güzellikide sejde qilinglar; 30 Pütkül yer-yüzi, Uning aldida titrenglar! Dunya mezmüt qilin'ghan, u tewrenmes esla. 31 Asmanlar shadlansun, we yer-jahan xush bolsun, Eller arisida élan qilinsun: — «Perwerdigar höküm süridu!». 32 Déngiz-okyan we uninggha tolghan hemme chuqan sélip jush ursun! Dalilar hem ulardiki hemme

yayrisun! 33 U chaghda ormandiki pütkül derexler Perwerdigar aldida yangritip naxsha éytidu; Chünki mana, U pütün jahanni soraq qilishqa kélidu! 34 Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U méhribandur, Ebediydur Uning méhir-muhebbiti. 35 We: Bizni qutquzghin, i nijatimiz bolghan Xuda! Bizni [yéninggha] yighiwalghaysen, Muqeddes naminggha teshekkür qilishqa, Yayrap Séni medhiyileshke, Bizni ellerdin qutquzup chiqqaysen! — denglar! 36 Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha, Ezeldin ta ebedgiche teshekkür-medhiye qayturulsun! Pütkül xelq «Amin!» dédi hemde Perwerdigargha hemdusana oquшти. 37 [Dawut] shu yerde, yeni Perwerdigarning ehde sanduqi aldida her kündiki wezipige muwapiq, ehde sanduqi aldidiki xizmette dawamlıq bolushqa Asaf bilen uning qérindashlirini qaldurup qoydi; 38 Ularning ichide Obed-Édom bilen uning qérindashliridin atmish sekkiz kishi bar idi; shuningdek Yedutunning oghli Obed-Édom bilen Xosah derwaziwenlikke qoyuldi. 39 Kahin Zadok bilen uning kahin qérindashliri Gibéon égzilikidiki Perwerdigarning chédiri aldida, 40 Perwerdigarning Israilgha tapilghan qanun-ehkamirida barliq yézilghini boyiche, herküni etisaxshimi köydürme qurbanlıq qurban'gahi üstide Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıqlarni sunushqa qoyuldi. 41 Ular bilen bille bolghanlar, yeni Héman, Yedutun we qalghan tallan'ghanlar, shundaqla barliq ismi tizilghanlar Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytishqa qoyuldi (chünki Uning özgermes muhebbiti ebedgichidur!). 42 Héman we Yedutun bolsa neghmichilikke, jümlidin kanay, jang-jang we barliq medhiye sazlrini chélishqa mes'ul qilindi. Yedutunning oghulliri derwazigha qarashqa qoyuldi. 43 Bu ishlardin kéyin barliq xelq öz öylirige qaytışti; Dawutmu öz öyidikilerge bext tileshke qaytti.

17 Dawut öz öyide turuwatqan chéghida, Natan peyghemberge: «Qara, men kédır yaghichidin yasalghan öyde turuwatimen, Perwerdigarning ehde sanduqi bolsa chédır perdiliri astida turuwatidu» dédi. 2 Natan Dawutqa: «Könglünde pükkenliringge emel qilghin; chünki Xuda sen bilen billidur» — dédi. 3 Shu küni kéchide Xudaning sözi Natan'gha kélip yetti: 4 «Sen béríp qulum Dawutqa mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: Sen Men üçün turalghu öy salsang bolmaydu. 5 Chünki men Israillarni bashlap chiqqan kündin tartip бүгүн'ge qeder bir öyde turup

baqmighanmen, peqet bu chédirdin u chédirgha, bir chédirghahdin bashqa birige yótkilip yúrdüm, xalas. **6** Men Israil xelqi bilen bille meyli qeyerge barmay, héchqachan Israilning birer hakimigha, yeni Méning xelqimni béqishni tapilighan birersige: Némishqa siler Manga kédir yaghighidin öy sélip bermeyisiler? — dédimmu? **7** Emdi sen qulum Dawutqa mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar éytiduki, Men séni emdi yaylaqlardin, qoylarning arqisidin élip, xelqim Israilning üstige emir bolush üçün chaqirtip chiqtim. **8** Meyli qeyerge barmighin, Men haman séning bilen bille boldum we séning aldingdin barliq dushmanliringni yoqitip keldim; yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke ige bolghandek séni nam-shöhretke sazawer qildim. **9** Men xelqim bolghan Israilgha bir jayni békitip, ularni shu yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz zéminida turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan bolidu. Reziller desleptidikidek we men xelqim Israil üstige hökümraniq qilishqa hakimlarni teyinligen künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu. Men barliq dushmanliringni sanga béqindürdimen. We menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki, men séning üçün bir öyni yasap bérimen! **11** Séning künliring toshup, ata-bowiliringning yénigha qaytqan waqtingda séning neslingdin, yeni oghulliringdin birini séning ornungni basidighan qilimen; Men uning padishahliqini mustehkem qilimen. **12** U Manga bir öy yasaydu, Men uning padishahliq textini menggü mustehkem qilimen. **13** Men uninggha ata bolimen, u Manga oghul bolidu; méhri-shepquitimni séningdin awwal ötken [idare qilghuchidin] juda qilghinimdek uningdin hergiz juda qilmaymen; **14** uni Méning öyümde we Méning padishahliqimda menggü turghuzimen; uning texti menggü mezmüt bolup turghuzulidu». **15** Natan bu barliq sözler we barliq wehiyni héchnéme qaldurmay, Dawutqa éytip berdi. **16** Shuning bilen Dawut kirip Perwerdigarning aldida olturup mundaq dédi: «I Xuda Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme idi, Sen méni mushu derijige kötürügdek? **17** Lékin i Xuda Perwerdigar, [bu mertiwige kötürüning] séning neziringde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen men qulungning öyining yiraq kelgüsi toghruluq sözliding we méni ulugh mertiwilik zat dep qariding, i Xuda Perwerdigar! **18** Sen kemineng üstige chüshürgen shundaq shan-sherep toghruluq Dawut Sanga néme diyelisun?

Chünki Sen derweqe Öz qulungni Özüng bilisen. **19** Ah Perwerdigar, péqir qulung üçün hemde Öz könglüngdiki niyiting boyiche bu barliq ulughluqni körsitip, bu chong ishlarning hemmisini ayan qilding. **20** Ah Perwerdigar, quliqimiz toluq anglighini boyiche Sanga teng kelgüdek héchkim yoq; Séningdin bölek héchbir ilah yoqtur. **21** Dunyada qaysi bir el xelqing Israilgha teng kélelisun? Ular ni Özüngge xas birdinbir xelq bolush üçün qutuldurushqa barding hemde Misirdin qutuldurup chiqqan xelqing aldidin yat ellerni qoghlap chiqirip, ulughwar we beheywet ishlar arqiliq Öz namingni tikliding! **22** Sen xelqing Israilni menggü Özüngning xelqing qilding; ah Perwerdigar, Senmu ularning Xudasi boldung. **23** Ah Perwerdigar, emdi péqir qulung we uning öyi toghruluq qilghan wedeng menggüge emel qilinsun; Sen dégenliring boyiche ishni ada qilghaysen! **24** Amin, wedeng emel qilinsun, shundaqla naming menggü ulughlansun, kishiler: «Samawi qoshunning Serdari Perwerdigar Israilning Xudasi, heqiqeten Israilgha Xudadur!» désun; we shundaq bolup, péqir qulung Dawutning öy-jemeti Séning aldingda mezmüt turghuzulsun. **25** Ah Xudayim, Sen péqir qulunggha sanga öy yasaymen, dégen wehiy keltürdüng; shunga qulung Séning aldingda mushundaq dua qilishqa jür'et qildi. **26** Ah Perwerdigar, Sen birdinbir Xudadursen, Sen péqir qulunggha mushundaq ametni bérishni wede qilding; **27** Emdi péqir qulungning öy-jemetige iltipat qilip, uning Séning aldingda menggü turushigha saqlighaysen. Chünki Sen, ah Perwerdigar, [péqirning öy-jemetige] iltipat qilding we shuning bilen u menggüge bext-iltipatqa nésip bolidu».

18 Shu ishtin kéyin shundaq boldiki, Dawut Filistiylerge hujum qilip ularni boysundurup, ularning qolidin Gatni we uninggha tewe yézakentlerni tartiwaldi. **2** U yene Moabiylargha hujum qildi; Moabiylar uninggha béqinip, olpan töleydighan boldi. **3** Zobahning padishahi Hadad'ézer öz tewesini Efrat deryasighiche kéngeytishke atlinip chiqqanda, Dawut taki Xamatqa qeder uninggha hujum qildi. **4** Dawut uning ming jeng harwisini olja aldi, yette ming atliq leshkirini, yigirme ming piyade leshkirini esir aldi. Dawut barliq jeng harwilirining atlirining péyini qirqitiwétip, peqet yüz harwiggha qoshqidek atnila élip qaldi. **5** Demeshqtiki Suriylar Zobahning padishahi Hadad'ézerge yadem bérishke keldi; Dawut Suriylardin yigirme ikki ming eskerni öltürdi. **6** Dawut

Suriyediki Demeshq rayonigha qarawul etretlirini turghuzuwidi, Suriyler Dawutqa béqinip, uninggha olpan töleydighan boldi. Dawut qeyerge [jengge] chiqmisun, Perwerdigar uni qoghdap turdi. 7 Dawut Hadad'ézerning xizmetkarliri ishlitidighan altun qalqanlarning hemmisini Yérusalémgha élip qaytti. 8 U yene Hadad'ézerge tewe Tibhat bilen kundin ibaret ikki sheherdin nurgun mis olja aldi; kéyinki zamanlarda Sulayman mushu mislarni ishlitip mis köl, mis tüwrükler we bashqa barliq mis eswablarni yasatqan. 9 Xamat padishahi Tow Dawutning Zobah padishahi Hadad'ézerning pütün qoshunini meghlup qighanliqini anglap, 10 Öz oghli Hadoramni Dawutqa salam bérip, uning Hadad'ézer bilen jeng qilip, uni meghlup qilghan ghelibisini tebrikleshke ewetti. Chünki Tow eslide Hadad'ézer bilen daim urushup turatti. Hadoram herxil altun, kümüsh, mis eswab-jabduqlarni sowgha qilip ekeldi. 11 Dawut padishah bu eswab-jabduqlarni herqaysi ellerdin, jümlidin Édom, Moab, Ammonlardin, Filistiylerdin we Amaleklerden olja alghan altun-kümüshler bilen qoshup hemmisini Perwerdigargha béghishlidi. 12 Zeruiyaning oghli Abishay «Shor wadisi»da Édomiyıldin on sekkiz ming ademni öltürdi. 13 Dawut Édomda qarawul etretlirini turghuzdi; Édomlarning hemmisi Dawutqa béqindi. Dawut qeyerge jengge chiqmisun, Perwerdigar uni qoghdap turdi. 14 Dawut padishah bolup pütün Israil üstige hökümranliq qilip, barliq xelqige adalet we heqqaniylik bilen muamile qildi. 15 Zeruiyaning oghli Yoab qoshun'gha serdar, Ahiludning oghli Yehoshafat mirza, 16 Axitubning oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Abimelek [bash] kahin, Shawsha katip, 17 Yehoyadaning oghli Binaya Keretiylar bilen Peletiyelarning yoblashchisi idi; Dawutning oghulliri uning yénidiki emeldarlar boldi.

19 Kéyinki waqitlarda shundaq boldiki, Ammonlarning padishahi Nahash öldi; oghli Hanun ornigha padishah boldi. 2 Dawut: «Nahash manga iltipat körsetkini üçün, uning oghli Hanun'gha iltipat körsitimen» dep, atisining petisige uning könglini sorashqa Hanunning yénigha elchilerni ewetti. Dawutning elchiliri Ammonlarning zémin'gha yétip kélip, könglini sorighili Hanun bilen körüşmekchi boldi. 3 Lékin Ammonlarning emeldarliri Hanun'gha: «Dawutni rastla atilirining izzet-hörmitini qilip silige köngül sorighili adem ewetipty, dep qaramla? Uning xizmetkarlirining

özlirining aldilirigha kélishi bu yerni kütitish, aghdurmichilik qilish, charlash üçün emesmidu?» — dédi. 4 Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlirini tutup, ularning saqal-burutlirini chüshürgüzüwétip hem kiyimlirining beldin töwinini kestürüwétip andin ularni qoyuwetti. 5 Beziler kélip Dawutqa elchilerning ehwalini uqturdi; u ularni kütüwélishqa aldigha adem ewetti, chünki ular tolimu iza-ahanette qalghanidi. Shunga padishah ulargha: «Saqal-burutinglar öskichilik Yérixo shehiride turup andin yénip kélinglar» dédi. 6 Ammonlar özlirining Dawutning nepritige uchrighanliqini bildi, Hanun we Ammonlar Aram-Naharaim, Aram-Maakah we Zobahdin jeng harwisi we atliq leshker yallashqa adem ewetip ming talant kümüsh berdi. 7 Ular ottuz ikki ming jeng harwisi, shundaqla Maakah padishahi bilen uning qoshunini yalliwaldi; ular Medebaning aldigha kélip bargah qurdi. Ammonlarmu jeng qilish üçün herqaysi sheherliridin kélip jem bolushti. 8 Dawut buni anglap Yoab bilen barliq esker qoshunini [ularning aldigha] chiqardi. 9 Ammonlar chiqip sheher derwazisining aldida sep tüzüp turdi; jengge atlinip chiqqan padishahlarmu dalada ayrim sep tüzüp turushti. 10 Yoab özining aldi-keynidin hujumgha uchraydighanliqini körüp, pütün Israildin bir qisim serxil ademlerni tallap, Suriyler bilen jeng qilishqa ularni septe turghuzdi; 11 u qalghan ademlirini inisi Abishaygha tapshurdi, shuningdek ular özlirini Ammonlar bilen jeng qilishqa sep qilip teyyarlidi. 12 Yoab Abishaygha: «Eger Suriyler manga küchlük kelse, sen manga yadrem bergeysen; emma Ammonlar sanga küchlük kelse, men bérip sanga yadrem bérey. 13 Jür'etlik bolghin! Öz xelqimiz üçün we Xudayimizning sheherliri üçün baturluq qilayli. Perwerdigar Özige layiq körün'ginini qilghay! — dédi. 14 Emdi Yoab we uning bilen bolghan ademler Suriylerge hujum qilghili chiqti; Suriyler uning aldidin qachti. 15 Suriylerning qachqanliqini körgen Ammonlarmu Yoabning inisi Abishayning aldidin qéchip, sheherge kiriwaldi. Andin Yoab Yérusalémgha qaytip keldi. 16 Suriyler bolsa özlirining Israillarning aldida meghlup bolghinini körgende, elchi ewetip, [Efrat] deryasining u teripidiki Suriylerni chaqirtip keldi. Hadad'ézerning qoshunining serdari bolghan Shofaq ulargha yétekchi idi. 17 Buningdin xewer tapqan Dawut pütükül Israil xelqini yighip Jordan deryasidin

ötüp, Suriylarning yénigha kélip ulargha qarshi sep tüzüp turdi. Dawutning sep tüzgenlikini körgen Suriyler jengge atlandi. **18** Suriyler Israillarning aldidin qachti; Dawut Suriylerdin yette ming jeng harwiliqni we qiriq ming piyade leshkerni öltürdi we yene Suriylarning serdari Shofaqni öltürdi. **19** Hadad'ézerning emeldarliri Israil aldida yéngiliginini körgende, Dawut bilen sülh qilip uninggha béqindi; shuningdin kéyin Suriyler ikkinchi Ammoniylargha yarem bérishni xalimaydighan boldi.

20 Shundaq boldiki, yéngi yilning béshida, padishahlar jengge atlan'ghan waqitta, Yoab küchlük qisimni bashlap kélip, Ammonlarning yerlirini weyran qilip, andin Rabbahni muhasirige aldi. U chaghda Dawut Yérusalémde turuwatatti. Yoab Rabbahgha hujum qilip sheherni weyran qilip tashlidi. **2** Dawut ularning padishahining béshidin tajni éliwidi (altunining éghirliqi bir talant chiqti, uninggha yaqutlar qondurulghanidi), kishiler bu tajni Dawutning béshigha kiydürüp qoydi. Dawut sheherdin yene nurghun jeng gheniyetlirini élip ketti. **3** U yene sheherdiki xelqni élip chiqip here, jotu we palta bilen ishleshke saldi; Dawut Ammonning herqaysi sheherliridiki xelqlernimu shundaq ishletti; andin Dawut köpchilik bilen Yérusalémgha qaytti. **4** Shu weqedin kéyin [Israillar] Gezerde Filistiylar bilen soqushti; u chaghda Xushatliq Sibbikay Refayiylardin bolghan Sippay isimlik birini öltürüwetti, Filistiylar tiz pükti. **5** Kéyinche [Israillar] bilen Filistiylar yene soqushti; Yairning oghli Elhanen Gatliq Goliyatning inisi Laxmini öltürdi; bu ademning neyzisining destisi bapkarning oqidek tom idi. **6** Kéyinki waqitlarda Gatta yene soqush boldi; u yerde nahayiti bestlik bir adem bar idi, uning qolidimu, putidimu aldidin barmaq bolup, jemi yigirme töt barmiqi bar idi; umu Refayiylardin idi. **7** Bu adem Israillarni tillighili turuwidi, Dawutning akisi Shimiyaning oghli Yonatan chiqip uni öltürüwetti. **8** Bular Gatliq Rafaning ewladliri bolup, hemmisi Dawut we uning xizmetkarlirining qolida öldi.

21 Sheytan Israillargha zerbe bérish üçün, Dawutni Israillarni sanaqtin ötküzüshke éziqturdi. **2** Shunga Dawut Yoabqa we xelqning yobashchilirigha: «Siler Beer-Shébadin Dan'ghiche arilap Israillarni sanaqtin ötküzüp kélip méning bilen körüshünglar, ularning sanini biley» dédi. **3** Lékin Yoab jawaben:

—«Perwerdigar Öz xelqini hazir meyli qanchilik bolsun, yüz hesse ashuruwetkey. Lékin i xojam padishahim, ularning hemmisi özüngning xizmitingde turuwatqanlar emesmu? Xojam bu ishni zadi néme dep telep qilidu? Xojam Israilni némishqa gunahqa muptila qilidila?» — dédi. **4** Lékin padishahning sözi Yoabning sözini bésip chüshitti; shunga Yoab chiqip pütün Israil zéminini arilap Yérusalémgha qaytip keldi. **5** Yoab sanaqtin ötküzülgen xelqning sanini Dawutqa melum qildi; pütün Israilda qolida qilich kötüreleydighan ademler bir milyon bir yüz ming; Yehudalardin qolida qilich kötüreleydighan ademler töt yüz yetmish ming bolup chiqti. **6** Biraq Lawiylar bilen Binyaminlarla sanaqqa kirmidi; chünki padishahning bu buyruqi Yoabning neziride yirginchlik idi. **7** Xuda bu ishni yaman körgechke, Israillargha zerbe berdi. **8** Dawut Xudagha: «Men bu ishni qilip chong gunah ötküzüptimen; emdi menki qulungning bu qebihlikini kechürüshingni tileymen, chünki men tolimu exmiqane ish qiptimen» — dédi. **9** Perwerdigar Dawutning aldin körgüchisi bolghan Gadqa: **10** Sen bérip Dawutqa éytip: «Perwerdigar mundaq deyduki, Men sanga üç bala-qazani aldingda qoyimen; shuningdin birini talliwal, Men shuni béshinglarga chüshürimen» dégin, — dédi. **11** Shuning bilen Gad Dawutning yénigha kélip: «Perwerdigar mundaq deydu: **12** «Qéni tallighin: Ya üç yil acharchiliqta qélishin, ya üç ay düshmenlarning aldidin qéchip, yawliring teripidin qoghap qilichlinishidin we yaki üç kün Perwerdigarning qilichining urushi — yeni waba késilining zéminda tarqilishi, Perwerdigarning Perishtisining Israilning pütün chégrisini xarab qilishidin birini tallighin». Emdi oylinip kör, bir néme dégin; men méni ewetküchige néme dep jawap bérey?» dédi. **13** Dawut Gadqa: «Men bek qattiq tenglikte qaldim; emdi Perwerdigarning qoligha chüshey deymen, chünki U tolimu shepquetliktur. Peqet insanlarning qoligha chüshmisem, deymen» dédi. **14** Shu seweblik Perwerdigar Israilgha waba tarqatti; Israillardin yetmish ming adem öldi. **15** Xuda Yérusalémni weyran qilip tashlash üçün bir Perishtini ewetti; u weyran qiliwatqanda, Perwerdigar ehwalni körüp özi chüshürgen bu bala-qazadin pushayman qilip qaldi-de, weyran qilghuchi Perishtige: «Bes! Emdi qolungni tart!» dédi. U chaghda Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy Ornanning xaminining yénida turatti. **16** Dawut béshini

kötürüp, Perwerdigarning Perishtisining asman bilen yerning ariliqida, qolidiki ghilaptin sughurghan qilichini Yérusalémgha tenglep turghanliqini kórdi. Dawut bilen aqsaqallarning hemmisi böz rextke oralghan halda yerge düm yiqildi. **17** Dawut Xudagha: «Xelqning sanini élip chiqishni buyrughuchi men emesmu? Gunah qilip bu rezillik ötküzgüchi mendurmen; bu bir pada qoylar bolsa, zadi néme qildi? Ah, Perwerdigar Xudayim, qolung Öz xelqingge emes, belki manga we méning jemetimge chüshkey, wabani Öz xelqingning üstige chüshürmigeysen!» dédi. **18** Perwerdigarning Perishtisi Gadqa: Sen béríp Dawutqa éytqin, u Yebusiy Ornanning xaminigha chiqip Perwerdigargha bir qurban'gah salsun, déwidi, **19** Dawut Gadning Perwerdigarning namida éytqini boyiche shu yerge chiqti. **20** U chaghda Ornan bughday tépiwatatti; Ornan burulup Perishtini körüp, özi töt oghli bilen möküwalghanidi. **21** Dawut Ornanning yénigha kelgende, u béshini kötürüp Dawutni körüp, xamandin chiqip keldi-de, béshini yerge tegküdek éyip Dawutqa tezim qildi. **22** Dawut Ornan'gha: «Xelq ichide taralghan wabani tosup qélish üçtün, mushu xamanni we etrapidiki yerni manga sétip berseng, bu yerde Perwerdigargha atap bir qurban'gah salay deymen. Sen toluq baha qoyup bu yéringni manga sétip berseng» dédi. **23** — Alsila, ghojam padishahimning qandaq qilghusi kelse shundaq qilghay; qarisila, qurbanliq qilishqa kalilarni bérey, xaman tépidighan tirnilarni otun qilip qalisila, bughdayni ash hediyesige ishletsile; bularning hemmisini men özlirige tuttum, dédi Ornan Dawutqa. **24** «Yaq», — dédi Dawut Ornan'gha, — «qandaqla bolmisun men toluq bahasi boyiche sétiwalimen; chünki men séningkini éliwélip Perwerdigargha atisam bolmaydu, bedel tölimey köydürme qurbanliqni hergiz sunmaymen». **25** Shuning bilen Dawut alte yüz shekel altunni ölchep Ornan'gha béríp u yerni sétiwaldi. **26** Dawut u yerge Perwerdigargha atap bir qurban'gah saldi we köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqi sunup, Perwerdigargha nida qildi; Perwerdigar uning tiligini qobul körüp, jawaben asmandin köydürme qurbanliq qurban'gahigha ot chüshürdi. **27** Perwerdigar Perishtisini buyruwidi, U qilichini qaytidin ghilipigha saldi. **28** U chaghda, Dawut Perwerdigarning Yebusiyarlardin bolghan Ornanning xaminida uning tilikige jawab bergenlikini körüp, shu yerde qurbanliq sunushqa bashlidi. **29** U chaghda,

Musa chölde yosatqan Perwerdigarning chédiri we köydürme qurbanliq qurban'gahi Gibéonning égzilikide idi; **30** lékin Dawut Perwerdigarning Perishtisining qilichidin qorqup, u yerning aldigha béríp Xudadin yol sorashqa jür'et qilamaytti.

22 Shunga Dawut: «Mana bu Perwerdigar Xudaning öyi bolidighan jay, mana bu Israil üçtün köydürme qurbanliq sunidighan qurban'gah bolidu» — dédi. **2** Dawut Perwerdigarning öyini saldurusu üçtün Israil zéminidiki yat eldikilerni yighishni buyrudi hem tashlarni oyushqa tashchilarni teyinlidi. **3** Ishik-derwazilargha ishlitishke miq we gire-baldaq yasash üçtün nurghun tömür teyyarlidi; yene nurghun mis teyyarlidiki, uning éghirliqini tarazilap bolmaytti; **4** u yene san-sanaqsiz kédir yaghichi teyyarlidi, chünki Zidonluqlar bilen Turluqlar Dawutqa nurghun kédir yaghichi yetküzüp bergenidi. **5** Dawut könglide: «Oghlum Sulayman téxi yash, bir yumran köchet xalas, Perwerdigargha sélinidighan öy nahayiti behewet we katta bolushi, shan-shöhriti barliq yurtlarga yéyilishi kérek; shuning bilen bu öyge kétidighan matéryallarni hazirlap qoyushum kérek» dep oyildi. Shunga Dawut ölüstün ilgiri nurghun matéryal hazirlap qoydi. **6** Dawut oghli Sulaymanni qichqirip uninggha Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha öy sélishni tapilidi. **7** Dawut Sulayman'gha mundaq dédi: «I oghlum, men eslide Perwerdigar Xudayimning namigha atap bir öy sélishni oylighan, **8** lékin Perwerdigarning manga: «Sen nurghun ademning qénini töktüng, nurghun chong jenglerni qilding; séning Méning namingha atap öy sélishinggha bolmaydu, chünki sen Méning aldimda nurghun ademning qénini yerge töktüng. **9** Qara, séningdin bir oghul törüldi; u aram-tinchliq adimi bolidu, Men uni her tereptiki dushmanliridin aram tapquzimen; uning ismi derweqe Sulayman atilidu, u texttiki künliride Men Israilgha aram-tinchliq we asayishliq ata qilimen. **10** U Méning namingha atap öy salidu; u Manga oghul bolidu, Men uninggha ata bolimen; Men uning Israil üstidiki padishahliq textini menggü mezmüt qilimen» dégen söz-kalami manga yetti. **11** I oghlum, emdi Perwerdigar séning bilen bille bolghay! Shuning bilen yolung rawan bolup, Uning séning toghruluq bergen wedisi boyiche Perwerdigar Xudayingning öyini salisen. **12** Perwerdigar sanga pem we eqil bergey we Israilni idare qilishqa kórsetme bergey, séni Perwerdigar Xudayingning

muqaddes qanunigha emel qilidighan qilghay. **13** Shu waqitta, Perwerdigar Israillar üçün Musagha tapshurghan belgilime-hökümlerge emel qilsang, yolung rawan bolidu. Qeyser, batur bol! Qorqma, hoduqupmu ketme. **14** Qara, men Perwerdigarning öyi üçün japa-müsheqetlirim arqiliq yüz ming talant altun, ming ming talant kümüş we intayin köp, san-sanaqsiz mis, tömür teyyarlidim; yene yaghach we tash teyyarlidim; buninggha yene sen qoshsang bolidu. **15** Buningdin bashqa séningde yene tash kesküchi, tamchi, yaghachchi hem herxil xizmetlerni qilalaydighan nurghun ustilar bar; **16** altun-kümüş, mis, tömür bolsa san-sanaqsiz; sen ishqa tutushushqa ornungdin tur, Perwerdigarim séning bilen bille bolghay!» **17** Dawut yene Israildiki emeldarlargha oghli Sulayman'gha yardem bérishni tapilap: **18** «Xudayinglar bolghan Perwerdigar siler bilen bille emesmu? Her etrapinglarda silerge tinch-aramliq bergen emesmu? Chünki U bu zémindiki ahalini qolumgha tapshurdi; zémin Perwerdigarning aldida we xelqining aldida tizginlendi. **19** Emdi siler pütün qelbinglar, pütün jéninglar bilen qet'iy niyetke kélip, Xudayinglar bolghan Perwerdigarni izlenglar; Perwerdigarning ehde sanduqini we Xudaning muqaddesxanisidiki qacha-eswablrini Uning namigha atap sélin'ghan öyige apirip qoyush üçün, Perwerdigar Xudaning muqaddesxanisini sélishqa ornunglardin qopunglar!» dédi.

23 Dawut qérip künliri toshay dep qalghanda, oghli Sulaymanni Israil üstige padishah qilip tiklidi. **2** Dawut Israildiki emeldarlarni, kahinlarni we Lawiylarni yighdi. **3** Lawiylardin ottuz yashtin ashqanlarning hemmisi sanaqtin ötküzüldi; tizimlan'ghini boyiche, ulardin erler jemiyy ottuz sekkiz ming kishi idi. **4** Dawut: «Bularning ichide yigirme töt ming kishi Perwerdigarning öyini bashqurush xizmitige, alte ming kishi emeldar we sotchiliqqa, **5** töt ming kishi derwaziwenlikke we yene töt ming kishi men yasighan sazlar bilen Perwerdigargha hemdusana oqush ishigha qoyulsun» — dédi. **6** Dawut ularni Lawiyning oghli Gershon, Kohat we Merari jemetliri boyiche guruppilargha böldi: — **7** Gershoniylardin Ladan bilen Shimey bar idi; **8** Ladanning oghli: tunji oghli Yehiyel, yene Zitam bilen Yoéldin ibaret üç kishi idi; **9** Shimeyning oghlidin Shélotim, Haziyele we Harandin ibaret üç kishi idi; yuqiriqlar Ladanning jemet bashliqliri idi.

10 Shimeyning oghulliri Jahat, Zina, Yeush we Bériyah, bu töteylenning hemmisi Shimeyning oghli idi. **11** Jahat tunji oghul, Ziza ikkinchi oghul idi; Yeush bilen Bériyahning ewladliri köp bolmighachqa, bir [jemet guruppisi] dep hésablan'ghan. **12** Kohatning oghulliri Amram, Izhar, Hébron we Uzziyeldin ibaret töt kishi idi. **13** Amramning oghli Harun bilen Musa idi. Harun bilen uning ewladliri eng muqaddes buyumlarni paklash, Perwerdigarning aldida menggüge [qurbanliqlarni] sunush, uning xizmitini qilish, menggü uning namidin bext tilep dua bérishke ayrilghanidi. **14** Xudaning adimi Musagha kelsek, uning ewladliri Lawiy qebilisidin dep hésablinip pütülgen. **15** Musaning oghli Gershon bilen Eliézer idi. **16** Gershomning oghulliridin Shebuyel chong oghli idi. **17** Eliézerning oghli Rehabiya idi; Eliézerning bashqa oghli bolmighan, lékin Rehabiyaning oghulliri nahayiti köp idi. **18** Izharning tunji oghli Shélotim idi. **19** Hébronning oghulliri: tunji oghli Yériya, ikkinchi oghli Amariya, üçinchi oghli Yahaziyele, tötinchi oghli Jekamiyam idi. **20** Uzziyelning oghulliri: tunji oghli Mikah, ikkinchi oghli Yishiya idi. **21** Merarining oghli Mahli bilen Mushi idi; Mahlining oghli Eliazar bilen Kish idi. **22** Eliazar ölgende oghli yoq, qizlirila bar idi; ularning tughqanliri, yeni Kishning oghulliri u qizlarni emrige aldi. **23** Mushining Mahli, Éder we Yeremot dégen üçla oghli bar idi. **24** Yuqiriqlarning hemmisi Lawiyning ewladliri bolup, jemetliri boyiche, yeni jemet bashliri boyiche yigirme yashtin ashqan erkekler royxetke élin'ghan; ular Perwerdigarning öyidiki wezipilerni öteshe ismiliri boyiche tizimlan'ghanidi. **25** Chünki Dawut: «Israilning Xudasi Perwerdigar Öz xelqige aram bérrip, Özi menggü Yérusalémda makan qilidu; **26** shuning bilen Lawiylarning muqaddes chédirni we uning ichidiki herqaysi qacha-eswablarni kütürüp yürüshning hajiti yoq» dégenidi. **27** Shunga Dawutning jan üzüsh aldidiki wesiyiti boyiche, Lawiylarning yigirme yashtin yuqirilirining hemmisi sanaqtin ötküzülgenidi. **28** Ularning wezipisi bolsa Harunning ewladlirining yénida turup, Perwerdigarning öyining ishliniri qilish idi; ular hoyla-aramlarni bashqurush, barliq muqaddes buyumlarni pakiz tutush, qisqisi, Perwerdigarning öyining xizmet wezipilirini béjirishke mes'ul idi; **29** yene «tizilghan teqdim nan», ash hediye unliri, pétir qoturmachlar, qazan nanliri we mayliq nanlargha, shundaqla herxil ölchesh eswablrigha

mes'ul idi; **30** ular yene herküni etigende öre turup Perwerdigargha teshekkür éytip hemdusana oquytti, herküni kechlikimu shundaq qilatti. **31** Yene shabat küni, her yéngi ayda, shuningdek békitilgen héyt-bayramlarda sunulidighan barliq köydürme qurbanliqlargha mes'ul idi. Özlirige qaritilghan belgilime boyiche, ular daim Perwerdigarning aldigha békitilgen sani we nöwiti bilen xizmette turatti. **32** Ular jamaet chédirini hem muqeddes jayni baqatti, shundaqla özlirining Perwerdigarning öyidiki xizmette boluwatqan qérindashliri, yeni Harunning ewladlirigha qaraytti.

24 Harun ewladlirining nöwetchilikke bölünüshi töwendikiche: Harunning oghli Nadab, Abihu, Eliazar we Itamar. **2** Nadab bilen Abihu atisidin burun ölüp ketken hem perzent körmigenidi; shunga Eliazar bilen Itamar kahinliqni tutatti. **3** Dawut we Eliazarning ewladliridin Zadok we Itamarning ewladliridin Aximelek ularning qérindashlirini guruppilargha bölüp, wezipisi boyiche ishqa qoydi; **4** Eliazarning ewladliridin jemet béshi bolghanlar Itamarning ewladliridin jemet béshi bolghanlardin köp ikenlikini bilip, ularni shuninggha asasen ayrip nöwet-guruppilargha bölüdi. Eliazarning ewladliridin jemet béshi bolghanlar on alte kishi idi, Itamarning ewladliridin jemet béshi bolghanlar sekkiz kishi idi; **5** ular chek tashlash yoli bilen tengshep nöwet-guruppilargha bölündi. Shundaq qilip muqeddesxanidiki ishlargha mes'ul bolghanlar we Xudaning aldidiki ishlargha mes'ul bolghanlar hem Eliazarning ewladliridinmu hem Itamarning ewladliridinmu boldi. **6** Lawiy Netanelning oghli Shémaya katip bolsa padishah, emeldarlar, kahin Zadok, Abiyatarning oghli Aximelek, shundaqla kahinlarning we Lawiylarning jemet bashliqliri aldida ularning ismini pütüp qoydi. Eliazarning ewladliri ichidin bir jemet tallandi, andin Itamarning ewladliri ichidinmu bir jemet tallandi. **7** Birinchi chek Yehoyaribqa, ikkinchi chek Yedayagha, **8** üçinchi chek Harimgha, tötinchi chek Séoringha, **9** beshinchi chek Malkiyagha, altinchi chek Miyamin'gha, **10** yettinchi chek Hakkozgha, sekkizinchi chek Abiyagha, **11** toqquzinchi chek Yeshuagha, oninchi chek Shékaniyagha, **12** on birinchi chek Eliyashibqa, on ikkinchi chek Yakimgha, **13** on üçinchi chek Huppagha, on tötinchi chek Yeshebiabqa, **14** on beshinchi chek Bilgahqa, on altinchi chek Immerge,

15 on yettinchi chek Hézirgha, on sekkizinchi chek Happizezge, **16** on toqquzinchi chek Pitahiyagha, yigirmnchi chek Yehezkelge, **17** yigirme birinchi chek Yaqin'gha, yigirme ikkinchi chek Gamulgha, **18** yigirme üçinchi chek Délayagha, yigirme tötinchi chek Maaziyaqha chiqti. **19** Mana bu ularning xizmet tertipi; bu Israilning Xudasi Perwerdigar ularning atisi Harunning wastisi bilen buyrughan nizam boyiche, Perwerdigarning öyige kirish nöwiti idi. **20** Lawiyning qalghan ewladliri munular: Amramning ewladliridin Shubayel; Shubayelning ewladliri ichide Yehdéya bar idi. **21** Rehabiyagha kelsek, uning oghulliri, jümlidin tunji oghli Yishiya bar idi. **22** Izharning oghulliri ichide Shélotom; Shélotomning oghulliri ichide Jahat bar idi. **23** Hébronning oghulliri: tunji oghli Yeriya, ikkinchisi Amariya, üçinchisi Yahaziyel, tötinchi Jekamiyam idi. **24** Uzziyelning oghulliri: Mikah; Mikahning oghulliridin Shamir bar idi. **25** Mikahning inisi Isshiya idi; Yisshiyanning oghulliri ichide Zekeriya bar idi. **26** Merarining oghulliri: Mahli we Mushi; Yaaziyaning oghli Béno idi. **27** Merarining oghli Yaaziyaadin bolghan ewladliri Béno, Shoham, Zakkur we Ibr bar idi. **28** Mahlining oghli Eliazar idi; Eliazarning oghli yoq idi. **29** Kishke kelsek, uning oghulliri ichide Yerahmiyel bar idi. **30** Mushining oghulliri Mahli, Éder we Yerimot idi. Yuqiriqlarning hemmisi Lawiyning ewladliri bolup, jemetliri boyiche pütülgenidi. **31** Ularmu ularning qérindashliri Harunning ewladlirigha oxshash, Dawut padishah, Zadok, Aximelek we shuningdek kahinlar we Lawiylarning jemet bashliqlirining aldida chek tartti; herqaysi jemet bashliri we ularning tughqanliridin eng kichiklirimu oxshashla chek tartti.

25 Dawut bilen qoshunning serdarliri Asaf, Héman we Yedutunlarning oghullirighimu wezipe yüklep, ularni chiltar, tembur we jang-janglar chélip, bésharet bérish xizmitige qoydi. Ulardin wezipige qoyulghanlarning sani töwendikiche: **2** Asafning oghulliridin Zakkur, Yüsüp, Nitaniya we Asharilah bar idi; Asafning oghullirining hemmisi Asafning körsetmisige qaraytti; Asaf padishahning körsetmisi boyiche bésharet bérüp sözleytti. **3** Yedutun'gha kelgende, uning Gedaliya, Zéri, Yeshaya, Shimey, Hashabiya we Mattitiyah dégen alte oghli bolup, atisi Yedutunning körsetmisige qaraytti. Yedutun Perwerdigargha teshekkür éytip medhiye oqush üçün chiltar chélip bésharet béretti. **4** Hémaning bolsa, uning Bukkiya, Mattaniya, Uzziyel,

Shebuyel, Yerimot, Hananiya, Hanani, Eliyata, Giddalti we Romamti-Ézer, Yoshbikasha, Malloti, Hotir we Maxaziot dégen oghulliri bar idi. **5** Bularning hemmisi Hémanning oghulliri bolup, Xudagha bolghan medhiyisini yangritish üçün qoyulghan (Héman bolsa padishahqa Xudaning söz-kalamini yetküzidighan aldin körgüchi idi); Xuda Héman'gha on töt oghul, üç qiz ata qilghanidi. **6** Bularning hemmisi atilirining bashlamchiliqida bolup, Perwerdigarning öyide neghme-nawa qilish üçün, jang-jang, tembur we chiltar chélip Xudaning öyidiki wezipisini öteytti. Asaf, Yedutun we Héman [bu ishlarda] padishahning körsetmisige qaraytti. **7** Ular we ularning qérindashlirining sani jemiyy ikki yüz seksen sekkiz idi (ular hemmisi Perwerdigarni medhiyilesh neghme-nawaliqida alahide terbiye körgen, küy éytishqa usta idi). **8** Bular chong-kichikige, ustaz-shagirtliqigha qarimay hemmisi birdek chek tartip guruppilargha bölün'genidi. **9** Birinchi chek Asafning oghli Yüsüpké, ikkinchi chek Gedaliyagha chiqti; u, uning iniliri we oghulliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **10** üçinchi chek Zakkurgha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **11** tötinchi chek Izrigha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **12** beshinchi chek Netaniyagha chiqti; u uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **13** altinchi chek Bukkiyagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup on ikki kishi idi; **14** yettinchi chek Yesharilahqa chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **15** sekkizinchi chek Yeshayagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **16** toqquzinchi chek Mattaniyagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **17** oninchi chek Shimeyge chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **18** on birinchi chek Azarelge chiqti; u we uning oghulliri, iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **19** on ikkinchi chek Hasabiyaqha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **20** on üçinchi chek Shubayelge chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **21** on tötinchi chek Mattitiahqa chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **22** on beshinchi chek Yerimotqa chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **23** on altinchi chek Hananiyagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **24** on yettinchi chek Yoshbikashagha chiqti; u,

uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **25** on sekkizinchi chek Hananigha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **26** on toqquzinchi chek Mallotigha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **27** yigirminchi chek Eliyatagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **28** yigirme birinchi chek Hotirgha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **29** yigirme ikkinchi chek Giddaltigha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **30** yigirme üçinchi chek Maxaziotqa chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi; **31** yigirme tötinchi chek Romamti-Ézerge chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiyy on ikki kishi idi.

26 Derwaziwenlerning guruppilinishi töwendikidek boldi: Korah jemetidikilerdin Asafning ewladliri ichide Korening oghli Meshelemiya bar idi. **2** Meshelemiyaning birnechche oghli bolup, tunjisi Zekeriya, ikkinchisi Yediyayel, üçinchisi Zebadiya, tötinchisi Yatniyel, **3** beshinchisi Élam, altinchisi Yehohanan, yettinchisi Elyoyinay idi. **4** Obed-Édomning oghulliri: tunji oghli Shémaya, ikkinchisi Yehozabad, üçinchisi Yoah, tötinchisi Sakar, beshinchisi Netanel, **5** altinchisi Ammiyel, yettinchisi Issakar, sekkizinchi Péultay; derweqe Xuda Obed-Édomgha bext-saadet ata qilghanidi. **6** Uning oghli Shémayamu birnechche oghul perzent körgen bolup, hemmisi ata jemeti ichide yobashchi idi, chünki ular batur ezimetler idi. **7** Shémayaning oghulliri: Otni, Réfayel, Obed we Elzabad idi. Elzabadning iniliri Élixu bilen Semakiyaning ikkisi batur idi. **8** Bularning hemmisi Obed-Édomning ewladliri bolup, ular we ularning oghulliri, qérindashlirining hemmisi [Xudaning] xizmitide qolidin ish kélidighan ademler idi. Obed-Édomning ewladi jemiyy atmish ikki adem idi. **9** Meshelemiyaning oghulliri we qérindashliri bar idi; hemmisi batur bolup, jemiyy on sekkiz adem idi. **10** Merarining ewladi bolghan Xosahning birnechche oghli bar idi, chong oghli Shimri (Shimri eslide tunji oghul bolmisimu, atisi uni chong oghul qilip tikligen), **11** ikkinchi oghli Hilqiya, üçinchisi Tebaliya, tötinchi Zekeriya idi. Xosahning oghulliri we qérindashliri jemiyy bolup on üç adem idi. **12** Yuqiriqilarning hemmisi jemet bashliri boyiche derwaziwenlerning guruppilargha bölünüshi idi; ularning hemmisige qérindashliri bilen bille Perwerdigarning öyidiki

xizmet wezipisi tapshurulganidi. **13** Ular, meyli chong bolsun yaki kichik bolsun, öz jemeti boyiche chek tartip herbir derwazigha belgilendi. **14** Sherqiy derwazida derwaziwenlik qilishqa chek chiqqini Shelemiya boldi; andin ular uning oghli Zekeriya (aqilane meslihetchi idi) üçün chek tartti; uninggha shimaliy derwazining derwaziwenlik chéki chiqti. **15** Jenubiy derwazining chéki Obed-Édomgha chiqti. Uning oghulliri ambar-xezinilerge mes'ul boldi. **16** Shupim bilen Xosahqa gherbiy derwazining we shuningdek dawan yolidiki Shalleket derwazisining chéki chiqti; derwaziwenler yandiship turatti. **17** Sherqiy derwazigha herküni alte Lawiy derwaziwen mes'ul idi; shimaliy derwazigha herküni töt adem, jenubiy derwazigha herküni töt adem mes'ul idi; ambar-xezinilerning herbirige ikki adem bir guruppa bolup qaraytti. **18** Gherb tereptiki dehlizning aldidiki yolda töt kishi, dehlizning özide ikki kishi pasibanliq qilatti. **19** Yoquridiki kishiler derwaziwenlarning guruppilinishi bolup, Korahning we Merarining ewladliridin idi. **20** Ularning [bashqa] Lawiy qérindashliridin Xudaning öyidiki xezinilerni we muqeddes dep béghishlan'ghan buyumlar xezinisini bashqurushqa Axiyah qoyuldi. **21** Gershon jemetidiki Ladanning ewladliridin, Gershoniyy Ladan jemetige yolbashchi bolghini: Jehiyeli idi; **22** Jehiyelining oghulliri Zétam bilen uning inisi Yoél idi; ular Perwerdigarning öyidiki xezinilerge mes'ul idi. **23** Amram jemeti, Izhar jemeti, Hébron jemeti we Uzziyel jemetidikilermu [wezipige qoyuldi]: **24** Musaning newrisi, Gershomning oghli Shibuel bash xezinichi boldi. **25** Uning Eliézerdin bolghan qérindashliri: Eliézerning oghli Rehabiya, Rehabiyaning oghli Yeshaya, Yeshayaning oghli Yoram, Yoramning oghli Zikri, Zikrining oghli Shéломit idi. **26** Mushu Shéломit bilen uning qérindashliri muqeddes dep béghishlan'ghan buyumlar saqlinidighan barliq xezinilerni bashquratti; bu buyumlarni eslide Dawut padishah, jemet bashliqliri, mingbéshilar, yüzbéshilar we qoshun serdarliri béghishlighanidi. **27** Ular jengghalarda bulang-talang qilip kelgen mal-mülüklerdin we oljadin Perwerdigarning öyini puxta qilishqa béghishlighanidi. **28** [Bularning ichidimu] aldin körgüchi Samuil, Kishning oghli Saul, Nerning oghli Abner we Zeruiyaning oghli Yoablar muqeddes dep ayrighan nersiler bar idi; barliq muqeddes dep ayrilghan nersilerni Shéломit bilen uning qérindashliri bashquratti. **29** Izhar jemetidin Kénaniya

we uning oghulliri [muqeddes öyning] sirtida Israilda mensepdar we sotchilar qilip qoyuldi. **30** Hébron jemetidin Hashabiya we uning qérindashliri, hemmisi batur bolup, Iordan deryasining gherbiy teripide Israilda mensep tutup, Perwerdigarning xizmitige we padishahning ishlirigha mes'ul bolushqa qoyulghan. Ular jemiyy birming yette yüz kishi idi. **31** Hébron jemeti ichide, jemetning nesebnamisi boyiche Yeriya jemet béshi idi. Dawutning seltenitining qiriqinchi yili [nesebnamilerni] tekshürüş arqiliq Giléadning Yaazer dégen yéride bu jemetinmu batur ezimetler tépildi. **32** Yeriyaning qérindashliridin yene jemiyy bolup ikki ming yette yüz kishi bar idi; ularning hemmisi batur bolup, shu jemet bashliri idi; padishah Dawut ularni Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh yérim qebilisidiki Xudagha we padishahning xizmitige dair barliq ishlarni bashqurushqa qoydi.

27 Töwendikiler Israillar ichide padishahning xizmitide herbiy qisimlarga mes'ul bolghan herqaysi jemet bashliri, mingbéshi, yüzbéshi we barliq mensepdarlar idi. Ular sanigha qarap qisimlarga bölün'genidi. Ular her yili ay boyiche nöwetliship turatti, her qisimda yigirme töt ming adem bar idi. **2** Birinchi aydiki birinchi nöwetchi qoshun'gha Zabdiyelning oghli Yashobiam mes'ul bolghan, uning ashu qismida yigirme töt ming adem bar idi. **3** U Perez ewladliridin bolup, birinchi aydiki ashu qoshun qismining serdarlirini bashquratti. **4** Ikkinchi aydiki nöwetchi qoshun'gha mes'ul kishi Ahohluq Doday bolup, uning qoshunining orunbasar serdari Miklot bar idi; bu qisimda yigirme töt ming adem bar idi. **5** Üchinchi aydiki üçinchi nöwetchi qoshunning serdari kahin Yehoyadaning oghli Binaya idi; u uning ashu qoshunigha bash bolup, uningda yigirme töt ming adem bar idi. **6** Bu Binaya «ottuz palwan»ning biri bolup, ashu ottuz ademni bashquratti; uning qismida yene uning oghli Ammizabad bar idi. **7** Tötinchi aydiki tötinchi nöwetchi qoshunning serdari Yoabning inisi Asahel idi; uningdin kéyin oghli Zebadiya uning ornini basti. Uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **8** Beshinchi aydiki beshinchi nöwetchi qoshunning serdari Izrahliq Shamxut idi, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **9** Altinchi aydiki altinchi nöwetchi qoshunning serdari Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira idi, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **10** Yettinchi aydiki yettinchi nöwetchi qoshunning serdari Efraim ewladliri ichidiki Pilonluq Helez bolup,

uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **11** Sekkizinchida aydiki sekkizinchida nöwetchi qoshunning serdari Zerah jemetidiki Xushatliq Sibbikay bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **12** Toqquzinchida aydiki toqquzinchida nöwetchi qoshunning serdari Binyamin qebilisidiki Anatotluq Abiezer bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **13** Oninchi aydiki oninchi nöwetchi qoshunning serdari Zerah jemetidiki Nitofatliq Maharay bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **14** On birinchi aydiki on birinchi nöwetchi qoshunning serdari Efraim qebilisidiki Piratonluq Binaya bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **15** On ikkinchi aydiki on ikkinchi nöwetchi qoshunning serdari Otniyel jemetidiki Nitofatliq Helay bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **16** Israilning herqaysi qebililirini idare qilip kelgenler töwendikiler: Rubeniylar üçhün Zikrining oghli Eliézer qebile bashliq idi; Shiméoniylar üçhün qebile bashliq Maakahning oghli Shefatiya; **17** Lawiy qebilisi üçhün Kemuelning oghli Hasabiya qebile bashliq idi; Haruniylar üçhün jemet béshi Zadok; **18** Yehuda qebilisi üçhün Dawutning akisi Élixu qebile bashliq idi; Issakariylar üçhün Mikailning oghli Omri qebile bashliq idi; **19** Zebuluniylar üçhün Obadiyaning oghli Yishmaya qebile bashliq idi; Naftali qebilisi üçhün Azriyelning oghli Yerimot qebile bashliq idi; **20** Efraimiylar üçhün Azaziyaning oghli Hoshiya qebile bashliq idi; Manasseh yérim qebilisi üçhün Pidayaning oghli Yoél qebile bashliq idi; **21** Giléadta makanlashqan Manasseh yérim qebilisi üçhün Zekeriyaning oghli Iddo qebile bashliq idi; Binyamin qebilisi üçhün Abnerning oghli Yaasiyel qebile bashliq idi; **22** Dan qebilisi üçhün Yerohamning oghli Azarel qebile bashliq idi. Yuqiridikiler Israil qebililiri üçhün qebile bashliq idi. **23** Dawut Israillar ichide yigirme yashtin töwenlerni tizimlimighan; chünki Perwerdigar Israillarning sanini asmandiki yultuzdek köp qilimen dégenidi. **24** Zeruiyaning oghli Yoab sanini élishqa kirishken, lékin tügimigen; chünki mushu ish wejedin [Xudaning] ghezipi Israillarning béshigha yaghdurulghan; shu sewebtin Israillarning sani «Dawut padishahning yilnamiliri» dégen xatirige kirgüzülmigen. **25** Padishahning ambar-xezinilirini bashqurghuchi Adiyelning oghli Azmawet idi; dala, sheher, yéza-kent we munarlardiki ambar-xezinilerni bashqurghuchi Uzziyaning oghli

Yonatan idi. **26** Étiz-ériqlarda tériqchilik qilghuchilarni bashqurghuchi Kélubning oghli Ezri idi; **27** Üzümlarliklarni bashqurghuchi Ramahliq Shimey; üzümlarliklardiki sharab ambarlirini bashqurghuchi Shifmiliq Zabdi; **28** Shefelah tüzlenglikidiki zeytun we üjme derexlirini bashqurghuchi Gederlik Baal-Hanan idi; may ambarlirini bashqurghuchi Yoash; **29** Sharonda béqilidighan kala padilirini bashqurghuchi Sharonluq Sitray; jilghilardiki kala padilirini bashqurghuchi Adlayning oghli Shafat; **30** tögilerni bashqurghuchi Ismaillardin Obil; ésheklerni bashqurghuchi Mironotluq Yehdiya; **31** qoy padilirini bashqurghuchi Xagarliq Yaziz idi. Bularning hemmisi Dawut padishahning mal-mülkini bashqurghuchi emeldarlar idi. **32** Dawutning taghisi Yonatan meslihetchi bolup, danishmen hem Tewrat xettatchisi idi; Xaqmonining oghli Yehiyel padishahning oghullirining ustazi idi. **33** Ahitofelmu padishahning meslihetchisi idi; Arkliq Hushay padishahning jan dosti idi. **34** Ahitofeldin kéyin Binayaning oghli Yehoyada bilen Abiyatar uning ornigha meslihetchi boldi; Yoab padishahning qoshun serdari idi.

28 Dawut Israildiki barliq emeldarlarni, herqaysi qebile bashliqliri, nöwetliship padishahning xizmitini qilidighan qoshun béshi, mingbéshi, yüzbéshi, padishah we shahzadilerning barliq mal-mülük, charwa mallirini bashquridighan emeldarlarni, shuningdek mehrem-ghojidarlar, palwanlar we barliq batur jengchilerni Yérusalémgha chaqirtip keldi. **2** Padishah Dawut ornidin turup mundaq dédi: — I buraderlirim we xelqim, gépimge qulaq sélinglar: Könglümde Perwerdigarning ehde sanduqi üçhün bir aramgah, Xudayimizning textiperisi bolidighan bir öy sélish arzuyum bar idi hemde uni sélishqa teyyarliqmu körüp qoyghanidim. **3** Lékin Xuda manga: «Sen Méning namimgha atap öy salsang bolmaydu, chünki Sen jengchi, adem öltürüp qan tökkensen» dédi. **4** Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar atamning pütün jemetidin méni ebedil'ebed Israilgha padishah bolushqa tallidi; chünki U Yehudani yobashchi bolushqa tallighan; U Yehuda jemeti ichide atamning jemetini tallighan, atamning oghulliri ichide mendin razi bolup, méni pütün Israilgha padishah qilip tikligen; **5** méning oghullirim ichidin (Perwerdigar derweqe manga köp oghul ata qilghan) U yene oghlum Sulaymanni Perwerdigarning padishahliqining textige olturup, Israilgha hökümran bolushqa tallidi. **6** U

manga: «Séning oghlung Sulayman bolsa Méning öyüm we hoylilirimni salghuchi bolidu; chünki Men uni Özümge oghul bolushqa tallidim, Menmu uninggha ata bolimen. 7 U Méning emr-belgilimilirimge bügünkidek ching turup riaye qilidighan bolsa, uning padishahliqini menggü musthekem qilimen» dégenidi. 8 Shunga bügün Perwerdigarning jamaiti pütkül Israil xelqining, shundaqla Xudayimizning aldida [shuni éytimen]: — Bu yaxshi yurtqa igidarchiliq qilish üçün we kelgüside baliliringlarga menggülik miras qilip qaldurush üçün, siler Xudayinglar Perwerdigarning barliq emrlirini izdep tutunglar. 9 — I, sen oghlum Sulayman, atangning Xudasi bolghan Perwerdigarni bil, sap dil we pidakarliq bilen Uning xizmitide bolghin. Chünki Perwerdigar jimi ademning könglini közitip turidu, barliq oyniyetlirini perq étidu. Sen Uni izdiseng, U Özini sanga tapquzidu; Uningdin ténip ketseng, séni menggü üzüp tashlaydu. 10 Emdi sen köngül qoyghin, Perwerdigar muqeddesxana qilish üçün bir öyni sélisshqa séni tallidi; batur bol, uni ada qil!». 11 Dawut [muqeddesgahning] dehlizi, xaniliri, xeziniliri, balixaniliri, ichki öyliri we kafaret textidiki öyining layihisining hemmisini oghli Sulayman'gha tapshurdi; 12 [Xudaning] Rohidin tapshuruwalghini boyiche u Perwerdigarning öyining hoyliliri, töt etrapidiki kichik öyler, muqeddesxanidiki xezinler, muqeddes dep béghishlan'ghan buyumlar qoyulidighan xezinilerning layihilirini qaldurmay uninggha körsetti. 13 Yene kahinlar bilen Lawiylarning guruppilinishi, Perwerdigarning öyidiki herxil wezipiler, shuningdek Perwerdigarning öyige éhtiyajliq barliq eswablar toghrisidiki belgilimilerni körsetti; 14 we herxil ishlargha kéreklik altun eswablarni yasitishqa kétédighan altun, herxil ishlargha kéreklik kümüsh eswablarni yasitishqa kétédighan kümüsh, 15 altun chiraghdanlarga, ulargha tewe altun chiraghlargha, yeni herbir chiraghdan we chiraghlargha kétédighan altun; kümüsh chiraghdanlarga, yeni herbir chiraghdan we shuninggha tewe chiraghlar üçün kétédighan kümüshni tapshurup berdi. U herbir chiraghdan'gha ishliitish ornigha qarap kéreklikini berdi; 16 nan tizidighan altun shirelerni yasitishqa, yeni herbir shire üçün kéreklik altun berdi; kümüsh shirelerni yasitishqa kéreklik kümüsh berdi; 17 wilka-ilmekler, texse-piyale we chögünlerni yasashqa, altun chiniler, yeni herxil chinini yasashqa kéreklik

bolghan sap altun berdi; kümüsh chinilerni yasashqa, yeni herbir chine üçün kéreklik kümüsh berdi; 18 xushbuygah yasashqa kéreklik ésil altun berdi. U yene qanatlirini kérip Perwerdigarning ehde sanduqini yépip turidighan altun kérublar qaraydighan [kafaret] textining nusxisini tapshurup berdi. 19 «Bularning hemmisi, Perwerdigar Öz qolini üstümge qoyghanda manga körsetken barliq nusxa-endiziler bolghachqa, men yézip qoydum» dédi Dawut. 20 Dawut yene oghli Sulayman'gha: «Sen batur we jasaretlik bol, buni ada qil; qorqma, alaqadimu bolup ketme; chünki Perwerdigar Xuda, méning Xudayim séning bilen bille bolidu; taki Perwerdigarning öyidiki kéyinki ibadet xizmiti üçün teyyarliq ishliri tügigen'ge qeder U sendin héch ayrilmaydu yaki tashlapmu qoymaydu. 21 Qara, Xudaning öyidiki barliq xizmitini béjiridighan kahinlar we Lawiylarning guruppiliri teyyar turidu; séning yéningda herxil hünerge usta, herbir xizmetke teyyar turghan hünervenlermu raziliq bilen turidu; uning üstige emeldarlar we barliq xelq séning emringni kütidu» dédi.

29 Dawut pütkül jamaetke söz qilip mundaq dédi: — Xuda Özi tallighan oghlum Sulayman téxi yash, bir yumran köchet, xalas, bu quruluş bolsa tolimu chong; chünki bu muqeddes orda insan üçün emes, belki Perwerdigar Xuda üçün yasilidu. 2 Men Xudayimning öyi üçün pütün küchümni chiqirip, altun bilen yasilidighanlirigha altun, kümüsh bilen yasilidighanlirigha kümüsh, mis bilen yasilidighanlirigha mis, tömür bilen yasilidighanlirigha tömür, yaghach bilen yasilidighanlirigha yaghach teyyarlap qoydum; yene aq héqiq, közlük yaqut, renglik tash we herxil ésil tashlarni, yene nahayiti köp mermerni yighip qoydum. 3 Men Xudayimning öyidin söyünidighanliqim üçün Xudayimning öyini sélisshqa teyyarlighan barliq nersilerdin bashqa, özümning teelluqatidin altun-kümüshlerni Xudayimning öyige atidim; 4 yeni öyning tamlirini qaplash üçün Ofir altunidin üç ming talant, sap kümüshstin yette ming talant teqdim qildim; 5 altundin yasilidighanlirigha altun, kümüshstin yasilidighanlirigha kümüsh we hünervenlerning qoli bilen herxil yasilidighanlirigha kérek bolghinini teqdim qildim. Bügün yene kimlerning Perwerdigargha birnéme atighusi bar?». 6 Shuning bilen Israil qebililiridiki herqaysi jemet bashliri, qebile bashliqliri, mingbéshi, yüzbéshi we

padishahning ishliriga mes'ul bolghan ghojidarlarmu béghishlashqa kirishti. 7 Ular Xudaning öyidiki ibadet xizmetliri üçhün besh ming talant altun we on ming darik altun, on ming talant kümüş, on sekkiz ming talant mis we bir yüz ming talant tòmür teqdim qildi. 8 Yaquti barlar yaqutni Perwerdigarning öyining xezinisige, yeni Gershoniy Yehiyelning qoligha tapshurdi. 9 Xalayıq kishilerning mundaq öz ixtiyarlıqi bilen teqdim qilghanlıqliridin xushal bolup kétishtı; chünki ular chin qelbidin Perwerdigargha teqdim qilishqanidi. Dawutmu alamet xush boldi. 10 Shunga Dawut pütkül jamaet aldida Perwerdigargha teshekkür-medhiye éytip mundaq dédi: — «Ah Perwerdigar, bowimiz Israilning Xudasi, Sen ebedil'ebedgiche hemdusanagha layiqsen. 11 I Perwerdigar, ulughluq, küch-qudret, shan-sherep, shanu-shewket we heywet Sanga mensuptur; asmandiki we yerdiki bar-yoqi Séningkidur; i Perwerdigar, padishahlıq Séningkidur, hemmidin üstün bolghan idare qilghuchisen. 12 Dölet bilen izzet Séningdinla kélidu, Sen hemmige hökümdarsen. Küch bilen qudret Séning qolungda; herkimni ulugh we qudretlik qilish peqet qolungdındur. 13 Emdi, ah Xudayimiz, biz Sanga teshekkür oquymiz, shan-shereplik naminggħa medhiye oquymiz! 14 Mana mushundaq özlükümüzdin teqdim qilalaydighan bolghan men kim idim, xelqim néme idi? Chünki barlıq nerse Sendin kélidu, biz peqet Öz qolungdin kelginidin Özüngge qayturduq, xalas! 15 Biz Séning aldingda yaqa yurtluqlar, barlıq ata-bowilirimizgħa oxshash musapirmiz, xalas; yer yüzidiki künlirimiz goya bir saye, ümidsiz ötküzüldü. 16 I Xudayimiz Perwerdigar, biz Séning naminggħa atap öy sélishqa teyyarlap yighqan bu baylıq-dunyaning hemmisi Séning qolungdin kelgen, esli Séningkidur. 17 I Xudayim, shuni bilimenki, Sen insanning qelbini sinap, durusluqtin xursen bolisen; men bolsam durus qelbimdin bularni ixtiyaren teqdim qildim; we bu yerde hazir turghan xelqingningmu Sanga teqdim qilghinini xushal-xuramliq bilen kördüm. 18 I Perwerdigar, ata-bowilirimiz bolghan Ibrahim, Ishaq we Israilning Xudasi, Öz xelqingning könglidiki bundaq oy-niyetni menggü mustehkem qilghaysen, könglini Özüngge tartquzghaysen! 19 Oghlum Sulayman'gha Séning emrliring, agah-guwahlıqliring we belgilimiliringni tutup, hemmini ada qilip, men hazirlap qoyghanlirimni ishlitip ordini yasashqa

durus bir qelb bergeysen». 20 Dawut pütün jamaetke: «Siler Xudayinglar bolghan Perwerdigargha teshekkür-hemdusana oqup medhiyilenglar!» déwidi, pütün jamaet ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqup sejde qildi; ular Perwerdigar hem padishah aldida bash urdi. 21 Etisi ular Perwerdigargha atap qurbanlıqlar we köydürme qurbanlıqlarni keltürdi; shu küni ular ming buqa, ming qochqar, ming qozini sharab hediyliri bilen qoshup teqdim qildi, shundaqla yene pütün Israil üçhün nurgħun qurbanlıqlarni teqdim qildi. 22 Ular shu küni Perwerdigarning aldida alamet xushal bolup ghizalandi. Ular Dawutning oghli Sulaymanni ikkinchi qétim padishah tiklesh murasimi ötküzdi; uni Perwerdigarning aldida shah bolushqa, Zadokni kahin bolushqa mesih qildi. 23 Shuningdin kéyin Sulayman Perwerdigargha tewe textke olturup, atisi Dawutning ornigha padishah boldi we intayin rawaj tapti; pütkül Israil xelqi uninggha itaet qildi. 24 Barlıq emeldarlar, palwanlar we shundaqla padishah Dawutning oghullirining hemmisi Sulayman'gha béqinip boysundi. 25 Perwerdigar Sulaymanni Israil xelqi aldida nahayiti ulugh qildi; U uninggha ata qilghan shahane heywet shundaq yuqiriki, uningdin ilgiri ötken herqandaq Israil padishahlirida héch bolup baqqan emes. 26 Yessening oghli Dawut pütün Israilgħa shundaq padishah bolghanidi. 27 Uning Israilgħa hökümranlıq qilghan waqti jemi yil boldi; u Hébronda yette yil, Yérusalémde ottuz üç yil seltenet qildi. 28 U uzun ömür, dölet-baylıq we izzet-hörmet körüp, xéli köp yashap, alemdin ötti; ornigha uning oghli Sulayman padishah boldi. 29 Padishah Dawutning barlıq ishliri, bashtin axirighiche mana aldın körgüchi Samuilning xatiriliri, Natan peyghemberning xatiriliri we aldın körgüchi Gadning xatiriliride pütülgendur. 30 Uning selteniti, körsetken küch-quwwiti, shundaqla uning, Israil we herqaysi dölet-memliketlerning béshidin ötken weqelermu shu xatirilerde pütülgendur.

Tarix-tezkire 2

1 Dawutning oghli Sulaymanning hokumranliq mustehkamlendi; chunki uning Xudasi Perwerdigar uning bilen bille bolup, uni bek buyuk qildi. **2** Sulayman putkul Israillarni, mingbeshi, yuzbeshi, soraqchi we putkul Israilning qebile-jemet bashliqliri bolghan emeldarlarni chaqirtip ulargha soz qildi. **3** Sulayman barliq jamaet bilen birlikte Gibéonning egizlikige bard; chunki u yerde Xudaning «jamaet chédiri», yeni Perwerdigarning quli Musa bayawanda yasatqan chédir bar idi. **4** Xudaning ehde sanduqini bolsa Dawut Kiriat-Yéarimdin élip chiqip, ozi uninggha teyyarlighan yerge ekelenidi; chunki u Yérusalémda ehde sanduqi uchun bir chédir tikturgenidi. **5** Xurning newrisi, Urining oghli Bezalel yasighan mis qurban'gha bolsa [Gibéonda], yeni Perwerdigarning jamaet chédiri aldida idi; Sulayman jamaet bilen birlikte berip, shu yerde [Perwerdigardin] tilek tilidi. **6** Sulayman jamaet chédirining aldidiki mis qurban'ghaning yénigha, Perwerdigarning aldigha kélip, qurban'gahta ming malni koydurme qurbanliq qildi. **7** Shu kéchisi Xuda Sulayman'gha ayan bolup, uninggha: — Sen némini tiliseng, shuni bérimen, dédi. **8** Sulayman Xudagha: — Sen atam Dawutqa zor méhir-muhebbet ata qilghan, méni uning ornigha padishah qilding. **9** I Perwerdigar Xuda, emdi Sen atam Dawutqa bergen wedengni puxta orunlighaysen; chunki Sen méni yerdiki topidek nurghun xelqge hokumranliq qilidighan padishah qilding. **10** Emdi Sen manga bu xelqge yetekchilik qilghudek danaliq we bilim bergeysen; undaq bolmisa Séning munchiwala chong bu xelqingge kim hokum surelisun? — dédi. **11** Xuda Sulayman'gha: — Men séni xelqimge padishah qilip tiklidim. Emdi sen mushundaq niyetke kélip, ne bayliq, mal-mülük, ne izzet-hörmet we dushmenliringning janlirini tilimey, ne uzun ömür körtushni tilimey, belki bu xelqimge hokum sürushke danaliq we bilim tiligen ikensen, **12** Danaliq we bilim sanga teqdim qilindi; we Men sanga bayliq, mal-mülük we izzet-hörmetmu bérey; shundaq boliduki, séningdin ilgiri ötkén padishahlarning héchbiride undaq bolmighan, séningdin kéyin bolghusi padishahlardimu undaq bolmaydu, dédi. **13** Bu ishtin kéyin Sulayman Gibéon egizlikidiki «jamaet chédiri»din Yérusalémgha qaytip kélip, Israil üstide seltenet qildi. **14** Sulayman jeng harwiliri bilen atliq leshkerlerni toplidi: —

uning bir ming töt yuz jeng harwisi, on ikki ming atliq leshkiri bar idi; u bularni «jeng harwisi sheherliri»ge hem padishahning yénida turush uchun Yérusalémgha orunlashturdi. **15** Padishah Yérusalémda altun-kümüshlerni tashlardek köp, kédir derexlirini tuzlengliktiki üjme derexliridek köp qildi. **16** Sulaymanning atliri Misirdin hem kuwedín keltürülett; padishahning sodigerliri kuwedín toxtitilghan bahasi boyiche sétiwalatti. **17** Ular Misirdin sétiwalghan herbir harwining bahasi alte yuz kümüş tengge, herbir atning bahasi bir yuz ellik kümüş tengge idi; at-harwilar yene Hittiylarning padishahliri we Suriye padishahlirighimu ene shu [sodigerlerning wastisi] bilen sétiwélinatti.

2 Sulayman Perwerdigarning namigha atap bir öy hem padishahliqi uchun bir orda sélish niyitige keldi. **2** Shuningdin kéyin Sulayman yetmish ming ademni hammalliqqa, seksen ming ademni taghda tash késishke, uch ming alte yuz kishini nazaretchilikke teyinlidi. **3** Sulayman Tur padishahi Huramgha adem ewetip: «Özliri atam Dawutning turalghusi bolsun dep orda sélishigha kédir yaghichi yetküzüp bergen idilighu, mangimu shundaq qilghayla. **4** Mana, men emdi Perwerdigar Xudayimning namigha atap bir öy salmaqchimen; öy uning aldida xushbuy yéqish, «teqdim nanlar»ning üzümey qoyulushi, herküni ete-axshamlirida, shabat künliride, yéngi aying birinchi künde we Perwerdigar Xudayimiz békitip bergen héyt-ayemlerde koydurme qurbanliqlarning sunulushi uchun bolidu. Bu ishlar Israil xelqige menggülük bir belgilime bolidu. **5** Men salmaqchi bolghan öy ajayip heywetlik bolidu; chunki bizning Xudayimiz hemme ilahlardin üstündür. **6** Lékin asmanlar we asmanlarning üstidiki asmanmu Uni sighduralmaydighan tursa, kim Uninggha öy salalisun? Men kim idim, qandaqmu Uninggha öy saldurghudek qudretke ige bolay? Men peqet Uning aldida qurbanliqlarni koydürgüdeklá adammen, xalás! **7** Emdi özliri manga atam Dawut Yehudada we Yérusalémda teyyarlap qoyghan ustilar bilen bille ishlesh uchun, altun-kümüşte, mis we tömürde ishleshke pishshiq, sösin, toq qizil we kök renglik yip ishleshke puxta hem neqqashliqni bilidighan bir ustamni ewetkeyla. **8** Hem manga Liwandin kédir, archa-qarighay we sendel derexlirini yetküzüp bergen bolsila; chunki özlirining xizmetkarlirining Liwanda yaghachni késishke ustiliqini bilimen; mana, manga

köplep yaghachlarni teyyarlap bérish üçhün méning xizmetkarlirim özlirining xizmetkarliri bilen bille ishlisun; chünki men salidighan öy intayin heywetlik we ajayib karamet bolidu. **10** Mana, men özlirining yaghach késidighan xizmetkarlirigha yigirme ming kor bughday, yigirme ming kor arpa, yigirme ming bat sharab, yigirme ming bat zeytun méyi bérimen» — dédi. **11** Turning padishahi Huram Sulayman'gha jawaben mektup yollap: «Perwerdigar Öz xelqini söygechke U özlirini ularning üstige padishah qildi» — dédi. **12** Huram yene: «Asman-pelek bilen yer-zéminni yaratqan Israilning Xudasi Perwerdigargha Hemdusana bolghay! Chünki U padishah Dawutqa yorutulghan, pem-parasetlik, Perwerdigar üçhün bir öy, uning padishahliq üçhün bir orda salalaydighan bir danishmen oghul berdi. **13** Mana men hazir özlirige hünerde kamaletke yetken, eqil-paraset bilen yorutulghan, Huram-Abi dégen bir ademni ewetey. **14** Uning anisi Dan qebilisilik bir ayal, atisi Turluq iken. U altun, kümüş, mis, tömür, tashlar, yaghachchiliq ishlirigha mahir, sösün, toq qizil, aq we kök renglik yip ishleshke puxta, herxil neqqashliq ishlirighimu usta, tapshurulghan herqandaq layihige amalini qilalaydu. Bu kishi özlirining hünerwenliri bilen we atiliri bolghan xojam Dawutning hünerwenliri bilen bille ishlisun. **15** Emdi xojam tilgha alghan bughday, arpa, may we sharab bolsa, bularni öz xizmetkarlirigha yetküzüp bergeyla. **16** Biz bolsaq silige qanche kérek bolsa Liwanda shunche yaghach késip, sal qilip baghlap, déngiz arqiliq Yoppagha yetküzüp bérimiz; andin sili u yerdin Yérusalémgha toshup ketsile bolidu» dédi. **17** Atisi Dawut Israil zéminida turushluq yaqa yurtluqlarni sanaqtin ötküzgendek, Sulaymanmu ularni sanaqtin ötküzdi. Ular jemiyy bir yüz ellik üç ming alte yüz adem chiqti. **18** U ulardin yetmish ming kishini hammalliqqa, seksen ming kishini taghda tash késishke we ish qiliwatqanlar üstidin nazaret qilip turushqa üç ming alte yüz kishini teyinliidi.

3 Sulayman Yérusalémda Perwerdigar atisi Dawutqa ayan bolghan Moriya téghida, yeni Yebusiy Ornanning xaminida, Dawut teyyar qilip qoyghan yerde, Perwerdigarning öyini sélish ishini bashliidi. **2** Sulaymanning seltenitining tötinchi yili, ikkinchi ayning ikkinchi küni u qurulusni bashliidi. **3** Sulayman salghan Xudaning öyining uli mundaq: — uzunluqi (qedimki zamanda qollan'ghan ölchem boyiche) atmish gez, kenglik yigirme gez idi. **4** Öyning aldidiki

aywanning uzunluqi yigirme gez bolup, öyning kenglikige toghra kéletti; égzikliki yigirme gez idi; u ichini sap altun bilen qaplatti. **5** U öyning chong zélining tamlirini archa-qarighay taxtayliri bilen qaplatti, andin kéyin sap altun qaplatti we üstige xorma derixining shekli bilen zenjir neqishlirini oyduurdi. **6** U öyni alamet chirayliq qilip tamlirini yene ésil tash-yaqutlar bilen zinnettetti. U ishletken altunlar pütünley parwayim altuni idi. **7** U pütün öyni, öyning limliri, ishik bosugha-késhekliri, barliq tamliri we ishliklirini altun bilen qaplidi; u tamgha kérublarning neqishlirini oyduurdi. **8** Sulayman yene eng muqeddes jayni yasatti; uning uzunluqi yigirme gez bolup (öyning kenglik bilén teng idi), kenglikimu yigirme gez idi; u uning ichini pütünley sap altun bilen qaplatti; altun jemiyy bolup alte yüz talalnt idi. **9** Altun miqning éghirliqi jemiyy ellik shekel boldi. Balixanilirining ichimu altun bilen qaplidi. **10** Eng muqeddes jay ichide u ikki kérubning heykilini yasap, ularni pütünley altun bilen qaplidi. **11** Ikki kérubning qanitining uzunluqi jemiyy yigirme gez idi; bir kérubning bir qanitining uzunluqi besh gez bolup, öyning témigha tégip turatti; ikkinchi tereptiki qanitining uzunluqimu besh gez bolup, ikkinchi bir kérubning qanitigha yétetti. **12** Yene bir kérubning qanitining uzunluqimu besh gez bolup, umu öy témigha tégip turatti; ikkinchi bir qanitining uzunluqimu besh gez bolup, aldinqi bir kérubning qanitigha yétetti. **13** Bu ikki kérubning qanatliri yéyilghan halda bolup, uzunluqi jemiyy yigirme gez kéletti; ikkila kérub öre turghuzulghan bolup, yüzliri öyning ichige qaraytti. **14** Sulayman yene kök renglik, sösün renglik, toq qizil we aq renglik yip toqulmiliridin we nepis kanaptin [öyning ichidiki] perdisini yasatti, uning üstige kérublarni keshte qilip toqutti. **15** Öyning aldigha yene égzikliki ottuz besh gez kélidighan ikki tüwrük yasap qoyduurdi; her tüwrükning bëshining égzikliki besh gez kéletti. **16** U yene (ichki kalamxanidikidek) marjansiman zenjir yasitip, tüwrük bashliri üstige ornatti; u yüz dane anar yasitip ularni zenjirlerge ornatti. **17** U bu ikki tüwrükni öyning aldigha, birsini ong teripide, birsini sol teripide turghuzdi; u ong tereptikisini Yaqin, sol tereptikisini Boaz dep atidi.

4 Uzunluqi yigirme gez, kenglik yigirme gez, égzikliki on gez kélidighan bir mis qurban'gah yasatti. **2** U mistin «déngiz» yasatti; uning shekli dügilek bolup, u

girwikidin bu girwikigiche on gez kéletti; égzikli besh gez, aylanmisi ottuz gez idi. **3** «Déngiz»ning sirtqi asta qismi buqining shekli bilen chörüldürüp bézelgen bolup, buqilar herbir gezge ondin, ikki qatar qilinip, mis «déngiz» bilen teng quyup chiqilghanidi. **4** Mis «déngiz»ni on ikki mis buqa kötürüp turatti; uning üchi shimalgha, üchi gherbke, üchi jenubqa, üchi sherqqe qarap turatti. «déngiz» buqining dümbisige yatquzulghan bolup, buqilarning quyuqi ichi terepte idi. **5** Mis déngizning qélinliqi bir alqan bolup, chörisi chinining girwikidek niluper sheklide qilin'ghan, uninggha üç ming bat su patatti. **6** U yene on «yuyush dési» yasitip, beshini mis déngizning ong teripige, beshini sol teripige qoyghuzdi; köydürme qurbanliqlargha ishlitidighan buyum-eswablirining hemmisi shu daslarda yuyulatti; «déngiz» bolsa kahinlarning yuyunushi üçün ishliyletti. **7** U yene belgilen'gen shekilde on altun chiraghdan yasitip muqeddes jayning ichige ornatti; uning beshini ong terepke, beshini sol terepke qoydurdi. **8** Yene on shire yasitip muqeddes jayning ichige qoyghuzdi; uning beshini ong terepke, beshini sol terepke qoyghuzdi. U yene yüz dane altun chine yasatti. **9** U yene «kahinlar hoylisi», chong hoyla we chong hoylining derwazilirini yasatti we derwazilarning hemmisini mis bilen qaplatti. **10** U mis «déngiz»ni ibadexanining ong teripige, yeni sherqiy jenub teripige qoyghuzdi. **11** Huram yene qazan, kürek we qacha-quchilarni etküzdü. Huram shu teriqide Sulayman padishah üçün Xudaning öyining barliq quruluş xizmitini püttürdi, **12** Yeni ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apqursiman ikki bash we bu ikki bashni yépip turidighan ikki torni yasitip püttürdi. **13** Shu ikki tor üstige qaychilashturulghan töt yüz anarni yasatti; bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki apqursiman ikki bashni yépip turatti. **14** U on das tegliki we das teglikige qoyulidighan on «yuyush dési»ni, **15** «mis déngiz» we uning astidiki on ikki mis buqini yasatquzdi. **16** Qazan, kürek, wilka-ilmekler, we munasiwetlik barliq eswablarni Huram-Abi Perwerdigarning öyini dep Sulayman padishahqa parqiraydighan mista yasitip berdi. **17** Padishah bularni Iordan tüzlenglikide, Sukkot bilen Zeredatah otturisida, [shu yerdiki] séghiz layda qélip yasap, quydurup chiqti. **18** Sulayman yasatquzghan bu eswablarning sani intayin köp idi; ketken misning éghirliqini ölchep bolmaytti. **19** Sulayman yene

Xudaning öyi ichidiki barliq eswablarni yasatti — yeni altun xushbuygahni, «teqdim nan» qoyulidighan shirelerni **20** we sap altunda qilin'ghan chiraghdanlar bilen chiraghlirini yasatquzdi; bu chiraghlar belgilime boyiche ichki «kalamxana» aldida yandurush üçün boldi. **21** U yene chiraghdanning gülliri, chiragh we pilik qaychilirining hemmisini altundin qildurdi (ular sap altundin idi). **22** U yene péchaqlar, tawaqlar, piyale-qacha we küldanlarning hemmisini sap altundin qildurdi. U öyning ishiklirini, yeni ichidiki eng muqeddes jaygha kiridighan ichki qatlima ishikler we öyning «muqeddes jay»ning tashqiriqi ishiklirini altundin qildurdi.

5 Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning öyi üçün qilidighan barliq quruluşlar tamam bolghanda, u atisi Dawut [Xudagha] atap béghishlighan nersilerni (yeni kümüş, altun we hemme bashqa buyumlarni) élip kélip, Perwerdigarning öyining xezinilirige qoydurdi. **2** Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut shehiri»din, yeni Ziondin yötkep kélish üçün Israil aqsqaqallirini, qebile beglirini we Israil jemetlirining beglirini Yérusalémgha yighilishqa chaqirdi. **3** Buning üçün Israilning hemme ademliri Étanim éyida, yeni yettinchi ayda, békitilgen héytta padishahning qéshigha yighildi **4** Israilning hemme aqsqaqalliri yétip kelgende Lawiylar ehde sanduqini kötürüp [mangdi]. **5** Ular ehde sanduqini, jamaet chédiri bilen uning ichidiki barliq muqeddes buyumlarni kötürüp élip chiqti. Kahinlar bolghan Lawiylar mushularni élip chiqti. **6** Sulayman padishah we barliq Israil jamaiti ehde sanduqining aldida méngip, köplikidin sanini élip bolmaydighan san-sanaqsiz qoy bilen kalini qurbanliq qiliwatatti. **7** Kahinlar Perwerdigarning ehde sanduqini öz jayigha, ibadexanining ichki «kalamxana»sigha, yeni eng muqeddes jaygha élip kirip kérublarning qanatlirining astigha qoydi. **8** Kérublarning yéyilip turghan qaniti ehde sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi bilen uni kötürüp turidighan baldaqlarni yépip turatti. **9** Bu baldaqlar sanduqning tutquchliridin nahayiti uzun chiqip turghachqa, kalamxanining aldida turup ehde sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini körgili bolatti, biraq öyning sirtida ularni körgili bolmaytti; bu baldaqlar taki бүгүн'ge qeder shu yerde turmaqta. **10** Ehde sanduqining ichide Musa

peyghember Horeb téghida turghanda ichige salghan ikki taxtaydin bashqa héchnerse yoq idi (Israillar Misir zéminidin chiqqandin kéyin Perwerdigar ular bilen Horebde ehde tüzgenidi). **11** Kahinlar muqeddes jaydin chiqishti (shu yerde hazir bolghan barliq kahinlar, öz nöwitige qarimay özlirini Xudagha atap pakizlighanidi; **12** neghme-nawachi barliq Lawiylar, jümlidin Asaf, Héman, Yedutun we ularning oghulliri hem qérindashliri chekmen tonlirini kiyiship, qurban'gahning sherqide turup chang, tembur we chiltarlar chélishiwatqanidi; ular bilen bille kanay chéliwattan yene bir yüz yigirme kahin bar idi) **13** we shundaq bolduki, kanaychilar bilen neghme-nawachilar hemmisi birdek chélip, bir awaz bilen Perwerdigargha teshekkür-hemodusana éytiwattanda, yeni kanaylar, janglar we herxil sazlarini chélip, yuqiri awaz bilen «Perwerdigar méhribandur, özgermes muhebbiti ebedil'ebedgichidur» dep Perwerdigarni medhiyewattanda — shu haman ibadexana, yeni Perwerdigarning öyi bir bulut bilen toldurildi; **14** kahinlar eshu bulut tüpeylidin wezipilirini ötüshke turalmaytti, chünki Perwerdigarning julasi Xudaning öyini toldurghanidi.

6 Bu peyitte Sulayman: — Perwerdigar tum qarangghuluq ichide turimen, dep éytqanidi; **2** Lékin, [i Perwerdigar], men Séning üçhün bir heywetlik makan bolsun dep, Sen menggü turidighan bir öyni yasidim, dédi. **3** Andin padishah burulup barliq Israil jamaitige bext tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti. **4** U mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! U Öz aghzi bilen atam Dawutqa wede qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge ashurdi. U eslide Dawutqa: — **5** «Men Öz xelqim Israilni Misir zéminidin élip chiqqan kündin buyan namim üçhün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi qebililirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim, yaki xelqim Israilgha hökümran bolushqa héchqaysi ademni tallimidim; **6** halbuki, Men namim shu yerde bolsun dep Yérusalémni tallidim we xelqim bolghan Israilgha hökümranliq qilsun dep Dawutni tallidim» dégenidi. **7** Emdi atam Dawutning Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bir öy sélish arzu-niyiti bar idi. **8** Biraq Perwerdigar atam Dawutqa: «Könglünde Méning namimgha bir öy yasashqa qilghan niyiting yaxshidur; **9** emma shu öyni sen yasimaysen, belki pushtungdin bolidighan oghlung, u

Méning namimgha atap shu öyni salidu», dégenidi. **10** Mana emdi Perwerdigar Öz sözige emel qildi. Men Perwerdigar wede qilghinidek, atamning ornini bésip, Israilning textige olturdum; Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bu öyni saldim. **11** Men bu öyde ehde sanduqini qoydum; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning Israillar bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur» dédi. **12** Andin Sulayman Israilning barliq jamaitige yüzlinip, Perwerdigarning qurban'gahining aldida turup qollarini kötürüp: — **13** (chünki baya Sulayman mistin uzunluqi besh gez, kengliki besh gez, égzikliki üç gez kélidighan bir peshtaq yasitip, tashqiriqi hoylining otturisigha jaylashturghanidi. U ene shu peshtaq üstige chiqip turup, pütkül Israil jamaiti aldida yükünüp olturup, asman'gha qarap ghulichini yayghanidi) **14** — u mundaq dua qildi: — I Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne asmanda ne zéminda Sendek Xuda yoqtur; Séning aldingda pütün qelbi bilen mangidighan Öz qulliring üçhün ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsitisen. **15** Chünki Sen Öz qulung atam Dawutqa bergen wedide turdung; Sen Öz aghzing bilen éytqan sözüngni mana bügünkidek Öz qolung bilen wujudqa chiqarding. **16** Emdi hazir, i Israilning Xudasi Perwerdigar, Öz qulung atam Dawutqa: — «Eger séning ewladliring öz yollirigha segek bolup sen Méning aldinda mangghandek, qanunumgha emel qilip mangsila, sanga ewladingdin Israilning textide olturidighan bir zat kem bolmaydu» dep bergen wedengde turghaysen. **17** Emdi hazir, i Israilning Xudasi, Sen qulung Dawutqa éytqan sözliring emelge ashurulghay, dep ötünimen! **18** Lékin Xuda Özi rastla yer yüzide insanlar bilen makan qilamdu? Mana, asmanlar bilen asmanlarning asmini Séni sighduralmaydighan yerde, men yasighan bu öy qandaqmu Séning makaning bolalisun?! **19** Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning dua we iltijasigha qulaq sélip, qulungning Sanga kötürgen nidasi we tilikini anglighaysen. **20** Shuning bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge, yeni Sen: «Méning namimni u yerde ayan qilimen» dep éytqan jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning u jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghaysen. **21** Qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua qilghan chaghda, ularning iltijalirigha qulaq sélip, Öz makaning qilghan asmanlardin turup anglighaysen, anglighiningda ularni kechürgeysen. **22** Eger birsi öz qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-

yalghanliqini békitish üçün qesem ichküzülse, bu qesem bu öydiki qurban'gahingning aldigha kelse, 23 Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip Öz bendiliring otturida höküm chiqarghaysen; gunahi bar ademning gunahini özige qayturup, öz yolini öz béshigha yandurup, gunahsiz ademni aqlap öz adilliqigha qarap uninggha heqqini bergeysen. 24 Öz xelqing Israil Séning aldingda gunah qilghini üçün düshmendin yéngilse, yamanliqidin qaytip bu öyde turup, namingni étirap qilip sanga dua bilen iltija qilsa, 25 Sen asmanda anglap, Öz xelqing Israilning gunahini kechürüp, ularni Sen ata-bowilirigha we özlirige teqdim qilghan zémin'gha qayturup kelgeysen. 26 Ular Sanga gunah qilghini üçün asman étilip yamghur yagmaydighan qiliwétilgen bolsa, lékin ular bu jaygha qarap Sanga dua qilip namingni étirap qilip, Séning ularni qiyinchiliqqa salghining tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, 27 Sen asmanda turup qulqaq sélip, qulliringning we xelqing Israilning gunahini kechürgeysen; chünki Sen ulargha méngish kérek bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz xelqingge miras qilip bergen zéminning üstige yamghur yaghdurisen! 28 Eger zéminda acharchiliq ya waba bolsa, ya ziraetler dan almisa ya hal chüshse ya uni chéketkiler yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa, ya düshmenler ularning zémindiki sheherlirining qowuqlirigha hujum qilip qorshiwalsa, ya herqandaq apet ya késellik bolsa, 29 undaqaq barliq xelqing Israil bolsun, herqandaq kishi bolsun, özige kelgen apetni we öz derdini bilip, qollirini bu öyge sunup, meyli qandaq dua yaki iltija qilsun, 30 emdi Sen turuwatqan makaning asmanda turup anglap, kechürüm qilghaysen, Sen herbir ademning qelbini bilgechke, özining yollirini özige yandurghaysen (chünki Senla, peqet Senla hemme insan balilirining qelblirini bilgüchidursen); 31 shundaq qilip, ular Sen ata-bowilirimizgha teqdim qilghan zéminda olturup ömrining hemme künliride Sendin qorqup yolliringda mangidighan bolidu. 32 Öz xelqing Israildin bolmighan, Séning ulugh naming, qudretlik qolung we sozghan biliking tüpeylidin yiraq-yiraqlardin kelgen musapir bolsa, u kélip bu öy terepke qarap dua qilsa, 33 Sen turuwatqan makaning bolghan asmanlarda uninggha qulqaq sélip, u musapir Sanga nida qilip tiliginining hemmisige muwapiq qilghaysen; shuning bilen yer yüzidiki barliq eller namingni tonup yétip, Öz xelqing Israildek Sendin qorqidighan

bolup, men yasighan bu öyning Séning naming bilen atalghinini bilidu. 34 Eger Séning xelqing Séning tapshuruqung bilen düshmini bilen jeng qilishqa chiqqanda, Sen tallighan bu sheherge, shundaqla men naminggha atap yasighan bu öy terepke qarap Sen Perwerdigargha dua qilsa, 35 Sen asmanlarda turup ularning duasi bilen iltijasigha qulqaq sélip, ularni nusretke érishtürgeysen. 36 Eger ular Sanga gunah sadir qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan héchkishi yoqtur) Sen ulargha ghezeplinip, ularni düshmenlirining qoligha tapshurghan bolsang, bular ularni yiraq-yéqin'gha, öz zéminigha sürgün qilip élip barghan bolsa, 37 lékin ular sürgün qilin'ghan yurtta es-hoshini tépüp towa qilip, özi sürgün bolghan yurtta Sanga: — Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip Sendin yüz örüp kettuq, dep yélinisa, 38 — eger ularni sürgün qilghanlarning zéminida pütün qelbi we pütün jénidin Séning teripingge yénip, Sen ularning ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'gha, Sen tallighan sheher terepke we men naminggha atap yasighan bu öy terepke yüzini qilip dua qilsa, 39 Sen turuwatqan makaning bolghan asmanlarda turup ularning duasi we iltijalirini anglap ular üçün höküm chiqirip, Öz xelqingning Sanga sadir qilghan gunahini kechürüm qilghaysen; 40 emdi i Xudayim, Sendin ötünimen, bu yerde qilghan dualargha közüng ochuq, quliqing ding bolghay! 41 Emdi ornungdin turghin, i Perwerdigar Xuda, Sen qudritingning ipadisi bolghan ehde sanduqung bilen, Öz aramgahinggha kirgeysen! Kahinliring heqqaniylik bilen kiydürülsun, Mömin bendiliring yaxshiliqingdin shadlansun! 42 I Perwerdigar Xuda, Özüing mesih qilghiningning yüzini yandurmighaysen; Qulung Dawutqa körsetken özgermes muhebbitingni ésingde tutqaysen!».

7 Sulayman duasini tügitishigila, asmandin ot chüshüp köydürme qurbanliq hemde bashqa qurbanliqlarni qoymay köydürüwetti; Perwerdigarning shan-sheripi öyni toldurdi. 2 Perwerdigarning shan-sheripi öyni tolduruwetkechke, kahinlar Perwerdigarning öyige kirelmidi. 3 Ot chüshkenlikini we Perwerdigarning shan-sheripi öyning üstide toxtighanliqini körüp, Israilarning hemmisi tash yatquzulghan meydanda yükünüp bash urup: «Perwerdigar méhribandur, Uning özgermes muhebbiti menggügiche turidu!» dep Perwerdigargha ibadet qilip teshekkür-medhiye oqushti. 4 Padishah we pütkül xelq Perwerdigarning aldida qurbanliqlirini

sundi. 5 Sulayman padishah yigirme ikki ming kala, bir yuz yigirme ming qoyni qurbanliq qilib sundi. Shundaq qilib padishah we pütkül xelq Xudaning öyini [Xudagha] béghishlidi. 6 Kahinlar we shundaqla Perwerdigargha atighan sazlarni tutqan Lawiylar öz orunlirida turatti (padishah Dawut bu sazlarni Perwerdigarning medhiyiside ishletkili yasighanidi, [u Perwerdigargha]: «Uning özgermes muhebbiti ebedgichidur» dep medhiye oqughinida ularni ishletti); kahinlar Lawiylarning udulida turup kanay chélishatti; Israillarning hemmisi shu yerde öre turushqanidi. 7 Sulayman Perwerdigarning öyining aldidiki hoylisining otturisini ayrip muqeddes qilib, u yerde köydürme qurbanliqlar we inaqliq qurbanliqilirining yaghlirini sundi; chünki Sulayman yasatqan mis qurban'gah köydürme qurbanliqlar, ash hediyliri we qurbanliqlarning yaghlirini qobul qilishqa kichik keldi. 8 Shuning bilen u waqitta Sulayman we uning bilen bolghan pütün Israil, yeni Xamat rayonigha kirish éghizidin tartip Misir éqinighiche hemme yerlerdin kelgen zor bir jamaet héyt ötküzdi. 9 Sekkizinci küni ular tentenilik bir ibadet yighilishi ötküzdi; ular yette kün qurban'gahni Xudagha atap béghishlighanidi andin ular yene yette kün héyt ötküzdi. 10 Yettinchi aying yigirme üçinchi küni padishah xelqni öz öy-chédirlirige qayturdi; ular Perwerdigarning Dawutqa, Sulayman'gha we Öz xelqi Israilgha qilghan yaxshiliqliri üçün qelbide shad-xuram bolup qaytip ketti. 11 Shundaq qilib Sulayman Perwerdigarning öyini we padishahning ordisini yasap püttürdi. Sulaymanning könglige Perwerdigarning öyide we özining ordisida néme qilish kelgen bolsa, shu ishlarning hemmisi ongushluq pütti. 12 Andin Perwerdigar kéchide Sulayman'gha ayan bolup uninggha: «Men séning duayingni anglidim we Özümгимu bu jayni «qurbanliq öyi» bolushqa tallidim. 13 Eger Men asmanni yamghur yaghmaidighan qilib étiwetsem yaki chéketkilerge zémindiki mehsulatlarni yep tashlashni buyrusam we yaki xelqim arisigha waba tarqitiwetsem, 14 [shu chaghda] namim bilen atalghan bu xelqim özini kemter tutup, dua qilib yüzümni izlep, rezil yolliridin yansa, Men asmanda turup anglap, ularning gunahini kechürimen we zéminini saqaytimen. 15 Emdi bu yerde qilin'ghan dualargha Méning közlim ochuq we qulaqlirim ding bolidu. 16 Men emdi namim menggü bu yerde ayan qilinsun dep bu öyni tallap,

uni Özümge muqeddes qildim; közümmu, qelbimmu hemishe shu yerde bolidu. 17 Sen bolsang, atang Dawutning aldimda mangghinidek senmu sanga buyrughinimning hemmisige muwapiq emel qilish üçün belgilimilirim we hökümlirimni tutup aldimda mangsang, 18 Men emdi atang Dawutqa: «Israilning textide sanga ewladingdin olturushqa bir zat kem bolmaydu» dep ehde qilghnimdek, Men séning padishahliq textingni Israilning üstide mehkem qilimen. 19 Biraq eger siler Méningdin yüz örüp, Men silerning aldinglarda jakarlighan belgilimilirim we emrlirimni tashlap, bashqa ilahlarning qulluqigha kirip choqunsanglar, 20 shu chaghda Men Israilni ulargha teqdim qilghan zéminidin yulup tashlaymen; we Öz namimni körsitishke Özümge muqeddes qilghan bu öyni nezirimdin tashlaymen we Israilni hemme xelqler arisida söz-chöçek we tapa-tenining obyékti qilimen; 21 bu öy gerche hazir ulugh bolsimu, shu zamanda uningdin ötkenlerning hemmisi qattiq heyran qiliship: «Perwerdigar bu zémin'gha we bu öyge némishqa shundaq qilghandu?» dep soraydu. 22 Kishiler: — Chünki [zémindiki xelqler] ata-bowilirining Xudasi, yeni ularni Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigarni tashlap, özlirini bashqa ilarhlargha baghlap, ulargha sejde qilib qulluqida bolghanliqi üçün, U bu pütkül külpetni ularning béshigha chüshürüptu, dep jawab béridu.

8 Shundaq boldiki, yigirme yil ötüp, Sulayman Perwerdigarning öyi bilen padishahning öyini yasap bolghandin kéyin, 2 u Hiram özige sowgha qilghan sheherlerni qaytidin qurup chiqti; Israillar shu yerde olturaqlashti. 3 Sulayman Xamat-Zobah shehirige bérüp uni ishghal qildi. 4 U yene chöldiki Tadmorni we özining Xamatta qurghan barliq xezine sheherlirini yene ongshitip qurdi. 5 U yene Üstünki Beyt-Horon bilen Astinqi Beyt-Horonni sépil, baldaqliq qowuqliri bolghan qorghanlıq sheherlerge aylandurdi; 6 Baalatni, shundaqla özige xas hemme xezine sheherlirini, «jeng harwisi sheherliri»ni, atliqlarni orunlashturghan sheherlerni we Yérusalémnda, Liwanda we özi soraydighan barliq zéminda xalighinini bina qildi. 7 Israildin bolmighan Hittiylar, Amoriylar, Perizziylar, Hiwiylar we Yebusiylardin [Israil] zéminida qélip qalghanlarning hemmisini bolsa, 8 Sulayman bularni, yeni Israillar pütünley yoqatmighan ellerning qalghan ewladirini qulluq hashagha tutti. Ular бүgünki kün'giche shundaq bolup keldi. 9 Lékin

Israillardin Sulayman öz ishliri üçhün héchkimni qul qilmay, belki ularni leshker, hökümdar-emeldar, harwa bilen atliqlarning serdarliri qildi. **10** Bular din padishah Sulaymanning ishligüchilarning üstige qoyghan chong nazaretchiliri bolup, ikki yüz ellik idi. **11** Sulayman Pirewnning qizini «Dawutning shehiri»din özi uninggha saldurghan ordigha ekeltürdi; chünki u: «Ayalimning Israil padishahi Dawutning ordısında turushi muwapiq emes; chünki Perwerdigarning ehde sanduqi barghanliki jaylarning hemmisi muqeddestur», — dédi. **12** Sulayman bu chaghda Perwerdigarning qurban'gahida, yeni [muqeddes jayning] aywanining aldigha saldurghan qurban'gahta Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq teqdim qilatti; **13** — yeni Musa peyghemberning tapshuruqi boyiche, her küni, shabat künliride, aying birinchi künliride we her yilda üç qétim ötküzülidighan alahide héyt künliride — «pétir nan héyti», «heptiler héyti» we «kepiler héyti»diki künlerde békitilgen burchluq qurbanliqlarni qilatti. **14** Sulayman yene atisi Dawutning belgilep bergini boyiche kahinlarning xizmetlirining we Lawiylarning burchlirining ada qilinishi üçhün nöwet-guruppilarni békitti; Lawiylarning her küni medhiye oqush we kahinlarning aldidä xizmetlerni ada qilish burchi bar idi. Sulayman yene derwaziwenlerni nöwiti boyiche her derwazining xizmitini qilishqa békitti; chünki Xudaning adimi Dawutning buyruqi shundaq idi. **15** [Kahin-lawiylar] padishahning kahinlarga we Lawiylargha buyrughanliridin, meyli qandaq ish bolsun yaki xezinilerge dair ish bolsun héch bash tartmaytti. **16** Perwerdigarning öyini sélishta, öy uli sélin'ghan kündin tartip pütüküche Sulaymanning barliq qurulush ishliri puxta tamamlandi. Shundaq qilip Perwerdigarning öyi pütüti. **17** Andin Sulayman Édom zéminida [Qizil] déngiz boyidiki Ezion-Geberge we Élatqa qarap mangdi. **18** Huram [padishah] öz xizmetkarliri arqiliq kémiler we déngiz yollirigha pishshiq ademlirini Sulaymanning yénigha ewetti. Ular Sulaymanning xizmetkarliri bilen bille Ofirgha bérip, u yerdin töt yüz ellik talant altun élip, uni padishah Sulaymanning qéshigha yetküzüp keldi.

9 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning dangq-shöhritini anglap, uni qiyin chigish-soallar bilen sinighili Yérusalémgha keldi. U xushbuy buyumlar, intayin tola altun we yaqut-göherler artilghan tögilerni élip, chong debdebe bilen keldi.

Sulaymanning qéshigha kelgende öz könglige pükken hemme ish toghruluq uning bilen sözleshti. **2** Sulayman uning hemme sorighanlirigha jawab berdi. Héchnéme Sulayman'gha qarangghu emes idi, belki hemmisi uninggha jawab berdi. **3** Shébaning ayal padishahi Sulaymanning danaliqigha, yasighan ordasaraygha, **4** dastixandiki taamlargha, emeldarlarning qatar-qatar olturushlirigha, xizmetkarlirining qatar-qatar turushlirigha, ularning kiygen kiyimlirige, uning saqiyliri we ularning kiygen kiyimlirige we uning Perwerdigarning öyide atap sun'ghan köydürme qurbanliqlirigha qarap, üni ichige chüshüp ketti. **5** U padishahqa: — Men öz yurtumda silining ishliri we danaliqliri toghrisida anglighan xewer rast iken; **6** emma men kélip öz közlim bilen körmigüche bu sözlerge ishenmigenidim; we mana, men hetta yériminimu anglimighan ikenmen; silining danaliqliri bilen beriket-bayashatliqliri men anglighan xewerdin ziyade iken. **7** Silining ademliri némidégen bextlikhe! Hemishe silining aldirida turup danaliqlirini anglaydighan bu xizmetkarliri neqeder bextliktur! **8** Silidin söyün'gen, silini özi üçhün Israilning textige olturghuzghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! Xudaliri Israilgha baghlighan muhebbiti üçhün, ularni menggü mezmüt tursun dep U silini toghra höküm we adalet sürgili ular üstige padishah qildi, dédi. **9** U padishahqa bir yüz yigirme talant altun, intayin köp xushbuy buyumlar we yaqut-göherlerni sowgha qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar shuningdin kéyin héch körün'gen emes. **10** (Ofirdin altunlarni epkélidighan Huramning xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkarliri yene intayin zor miqdardiki sendel yaghichini we yaqut-göherlernimu élip keldi. **11** Padishah sendel yaghichidin Perwerdigarning öyi üçhün we padishahning ordisi üçhün pelempeyler yasap hem neghme-nawachilar üçhün chiltarlar we sazlar shuningdin yasatti. Shundaq ésil sendel yaghichi Yehuda zéminida bu waqitqiche héch körülüp baqmighanidi). **12** Sulayman padishah Shébaning ayal padishahigha uning özige qilghan sowghiliridin ashurup sowgha tutti, ayal padishahning köngli tartqan hemmini — néme sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarliri bilen yolgha chiqip öz yurtigha qaytip ketti. **13** Sulayman'gha her yili keltürülgen altunning özi alte yüz atmish alte talant idi. **14** Bu kirimdin bashqa, oqetchi-

tijarechiler, barliq erab padishahlar we öz zéminidiki emeldarlarmu altun-kümüşlerni élip Sulayman'gha tapshuratti. **15** Sulayman padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we her sipargha alte yüz shekel altun ketti. **16** Shundaqla üç yüz qalqanni yapilaqlan'ghan altundin yasidi; herbir qalqanni yasashqa üç yüz shekel altun ishlitildi; padishah ularni «Liwan ormini sariyi»gha ésip qoydi. **17** Padishah pil chishliridin chong bir text yasap, uni sap altun bilen qaplatti. **18** Textning alte qewetlik pelempeyi bar idi, uning bir altun putperisi text bilen tutiship turatti; orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi, herbir tayan'ghuchning yénida birdin öre turghan shirning heykili bar idi. **19** Alte qewetlik pelempeyning üstide, ong we sol teripide öre turghan on ikki shirning heykili bolup, herbir basquchning ong-sol teripide birdin bar idi; bashqa héchqandaq elde uninggha oxshash yasalghini yoq idi. **20** Sulayman padishahning barliq jam-piyaliliri altundin yasalghan; «Liwan ormini Sarayi»diki barliq qacha-quchilar tawlan'ghan altundin yasalghan; Sulaymanning künliride kümüş héchnéme hésablinatti. **21** Chünki padishahning kémiliri Huramning xizmetkarliri bilen bille Tarshishqa béríp turatti; «Tarshish kéme»ler her üç yilda bir qétim kélip altun-kümüş, pil chishliri, maymunlar we tozlarni ekéletti. **22** Sulayman padishah yer yüzidiki barliq padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. **23** Xudaning Sulaymanning könglige salghan danaliqini anglash üçün yer yüzidiki barliq padishahlar uning bilen didarlishish arzusi bilen kéletti; **24** kelgenlarning hemmisi öz sowghitini élip kéletti; yeni kümüş qacha-quchilar, altun qacha-quchilar, kiyim-kéчекler, dubulgha-sawutlar, tétitqular, atlar we qéchirlarni élip kéletti. Her yili ular belgilik miqdarda shundaq qilatti. **25** We Sulaymanning jeng harwisigha qatidighan atliri üçün töt ming éghili bar idi, shuningdek on ikki ming atliq eskiri bar idi; u ularni «jeng harwisi sheherliri»ge we özi turidighan Yérusalémgha orunlashturdi. **26** Sulayman [Efrat] deryasidin Filistiye zéminighiche taki Misirning chégrisigha qeder bolghan barliq padishahliqlar üstidin hökümanliq qildi. **27** Padishah Yérusalémda kümüşni tashtek köp, kédír derexlirini jenubiy tüzlengliktiki üjme derexlirige oxshash nurghun qildi. **28** Kishiler atlarni Misirdin we herqaysi yurtlardin Sulayman'gha yetküzüp béríp turatti. **29** Sulaymanning bashqa emelliri bashtin axirighiche

«Natan peyghemberning bayanliri», «Shilohluq Axiyahning bishariti», shundaqla Nibatning oghli Yeroboam toghruluq «Aldin körgüchi Iddo körgün alamet körünüşler» dégen kitablargha pütülgen emesmi? **30** Sulayman Yérusalémda turup pütün Israilning üstidin qiriq yil seltenet qildi. **31** Sulayman ata-bowiliri arisida uxliidi; xalayıq uni atisi Dawutning shehiride depne qildi; uning oghli Rehoboam uning ornigha padishah boldi.

10 Rehoboam Sheqemge bardı; chünki pütkül Israil uni padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. **2** Nibatning oghli Yeroboam shu ishni anglighanda shundaq boldiki, Misirdin qaytip keldi (chünki u Sulayman padishahtin qéchip Misirda turuwatatti). **3** Emdi xalayıq adem ewetip uni chaqirtip keldi. Shuning bilen Yeroboam we pütkül Israil kélip Rehoboamgha: — **4** Silining atiliri boynimizgha salghan boyunturuqini éghir qildi. Sili emdi atilirining bizge qoyghan qattiq telepliri bilen éghir boyunturuqini yéniklitip bersile, silining xizmetliride bolimiz, déyishti. **5** U ulargha: — Hazirche qaytip üç kündin kéyin andin qéshimgha yene kélinglar, dédi. Shuning bilen xelq tarilip ketti. **6** Rehoboam padishah öz atisi Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan moysipitlardin meslihet sorap: — Bu xelqge bérédighan jawabim toghrisida néme meslihet körsitisiler? — dédi. **7** Ular uninggha: — Eger sili raziliq bilen bugün bu xelqni xush qilip ulargha méhriban muamile körsitip, ulargha yaxshi sözler bilen jawab qilsila, ular silining barliq künliride xizmetliride bolidu, dédi. **8** Lékin u moysipitlarning körssetken meslihetini qayrip qoyup, özi bilen chong bolghan, aldida xizmitide boluwatqan yashlardin meslihet sorap **9** ulargha: — Manga «Silining atiliri bizge salghan boyunturuqni yénikletkeyla» dep tiligen bu xelqge jawab bérishimiz toghruluq qandaq meslihet bérísiler? — dédi. **10** Uning bilen chong bolghan bu yashlar uninggha: — «Silining atiliri boyunturuqimizni éghir qildi, emdi sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan bu xelqge söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim atamning belidin tomraqtur. **11** Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqlarni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanliq qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérimen», dégeyla, — dédi. **12** Rehoboam padishah ulargha: «Üch kündin kéyin andin qéshimgha yene kélinglar»

déginidek, Yeroboam we barliq xelq üçinchi küni uning qéshigha keldi. **13** Rehoboam padishah moysipitlarning meslihetini tashlap köpchilikke qattiliq bilan jawab berdi. **14** U yashlarning mesliheti boyiche ulargha: — Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men uni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilan tenbih bergen bolsa men silerge «chayanliq qamchilar» bilan tenbih-terbiye bérimen, dédi. **15** Shuning bilan padishah xelqning sözini anglimidi. Bu ish Xuda teripidin bolghan; chünki buning bilan Perwerdigarning Shilohluq Axiyahning wasitiside Nibatning ogli Yeroboamgha éytqan sözi emelge ashurulidighan boldi. **16** Pütkül Israil padishahning ularning sözige qulaq salmighinini körgende xelq padishahqa jawab béríp: — Dawuttin bizge néme nésiwe bar? Yessening oghlida bizning héch mirasimiz yoqtur! Herbiringlar öz öy-chédirlirlargha qaytinglar, i Israil! I Dawut, sen öz jemetinggila ige bol — dédi. Shuning bilan Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip kétishti. **17** Emma Yehuda sheherliride olturghan Israillargha bolsa, Yeroboam ularning üstige höküm sürdi. **18** Rehoboam padishah baj-alwan bégi Adoramni Israillargha ewetti, lékin pütkül Israil uni chalma-késeek qilip öltürdi. U chaghda Rehoboam padishah aldirap, özining jeng harwisigha chiqip, Yérusalémgha tikiwetti. **19** Shu teriqide Israil Dawutning jemetidin yüz örüp, bügün'ge qeder uninggha qarshi chiqip keldi.

11 Rehoboam Yérusalémgha kélip, Israil bilen jeng qilip padishahliqni özige qayturup ekilish üçün Yehuda bilen Binyamin jemetidin bir yüz seksen ming xillan'ghan jenggiwar eskerni toplidi. **2** Lékin Xudaning sözi Xudaning adimi Shémayagha kélip: — **3** «Yehudaning padishahi, Sulaymanning ogli Rehoboamgha, Yehuda bilen Binyamindiki Israillargha söz qilip: — **4** «Perwerdigar mundaq deydu: — Hujumgha chiqmanglar, qérindashliringlar bilen jeng qilmanglar; herbiringlar öz öyünglarga qaytip kétinglar; chünki bu ish Mendindur», dégin» — déyildi. We ular Perwerdigarning sözlirige qulaq saldi, Yeroboamgha hujum qilishtin yandi. **5** Rehoboam Yérusalémda turatti, we Yehudada qorghanlıq sheherlerni salghuzghanidi. **6** U Beyt-Lehem, Étam, Tekoa, **7** Beyt-Zur, Sokoh, Adullam, **8** Gat, Mareshah, Zif, **9** Adorayim, Laqish, Azikah, **10** Zorah, Ayjalon, Hébronni yasatti; bularning hemmisi qorghanlıq sheherler bolup, Yehuda we Binyaminning zéminida

idi. **11** U barliq qel'e-qorghanlarni mustehkemli di we ularda serdarlarni teyinli di, zapas ashliq, may we sharablarni teyyarlidi. **12** U yene herqaysi sheherlerni köpligen qalqan we neyziler bilen qorallandurup, alamet mustehkemliwetti. Yehuda bilen Binyamin uning teripide turatti. **13** Pütkül Israilda turuwatqan kahinlar bilen Lawiylar qaysi yurtta bolmisun uning teripide turatti. **14** Chünki Yeroboam bilen uning oghullari Lawiylarni chetke qéqip, ularning Perwerdigarning xizmitide bolup kahinliq ötküzüshini chekligenliki üçün, ular özlirining otlaqliri we mal-mülkini tashlap Yehuda zémin'gha we Yérusalémgha kéliskenidi **15** (chünki Yeroboam «yuqiri jaylar»diki xizmet üçün «téke ilahliri» we özi yasighan mozay mebudlirining qulluqida bolushqa özi üçün kahinlarni teyinligenidi). **16** We bu [Lawiylargha] egiship, Israilning hemme qebililiridin könglide Israilning Xudasi Perwerdigarni séghinip-izdesheke irade tikligenler ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigargha qurbanliq qilish üçün Yérusalémgha kélishti. **17** Shundaq qilip ular Yehuda padishahliqining küchini ashurup, Sulaymanning ogli Rehoboamni üç yil küchlendürdi; chünki [Yehudadikiler] üç yil Dawutning we Sulaymanning yolida mangghanidi. **18** Rehoboam Mahalatni emrige aldi. Mahalat Dawutning ogli Yerimotning qizi; uning anisi Yessening ogli Éliabning qizi Abihayil idi. **19** Mahalattin Rehoboamgha Yeush, Shémariya we Zaham dégen oghullar töreldi. **20** Kéyinki waqitlarda Rehoboam yene Abshalomning [newre] qizi Maakahni emrige aldi; u uninggha Abiya, Attay, Ziza we Shélotimlarni tughup berdi. **21** Rehoboam Abshalomning [newre] qizi Maakahni emrige alghan barliq ayalliri we kénizekliridin bekrek söyetti; chünki u jemi y on sekkiz ayal we atmish kénizekni emrige alghan; u jemi yigirme sekkiz ogul, atmish qiz perzent körgen. **22** Rehoboam Maakahdin bolghan ogli Abiyani qérindashliri ichide hemmidin chong shahzade qilip tiklidi, chünki u uni padishahliqqa waris qilmaqchi idi. **23** Rehoboam aqilanilik bilen ish körüp, oghullirini Yehudaning barliq zéminliri we Binyaminning barliq zéminliridiki barliq qorghanlıq sheherlerge orunlashturup, ularni nahayiti köp zapas ozuq-tülük bilen teminli di; u yene ulargha nurghun xotun élip berdi.

12 Rehoboamning padishahliqi mustehkem bolghanda, shundaqla kücheygende, shundaq boldiki, u Perwerdigarning qanun-ehkamli rini

terk qildi we pütkül Israillarmu uninggha egiship ketti. **2** We ularning Perwerdigargha wapaszliq qilghini tüpeylidin, Rehoboam seltenitining beshinchi yilida shundaq boldiki, Misirning padishahi Shishak Yérusalémgha hujum qozghidi. **3** Shishak bir ming ikki yüz jeng harwisi, atmish ming atliq eskerni bashlap keldi; u özi bilen bille Misirdin élip chiqqan leshkerler, jümlidin Liwiyelikler, Sukkiyler we Éfiopiylar sanasanaqsiz idi. **4** U Yehudagha tewe bolghan qorghanlıq sheherlerni ishghal qildi, andin Yérusalémgha hujum qilishqa keldi. **5** Bu chaghda Shishak sewebidin Yehuda emeldarliri Yérusalémgha yighilishqanidi; Shimaya peyghember Rehoboam we emeldarlarning yénigha kélip ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler méningdin waz kechkiniglar üçün, Menmu silerdin waz kéchip Shishakning qoligha tapshurdum» deydu, dédi. **6** Shuni anglap, Israil emeldarliri bilen padishah özlirini töwen qilip: — Perwerdigar adildur, déyishti. **7** Perwerdigar ularning özlirini töwen qilghanliqini körüp Perwerdigarning sözi Shimayagha yétip kélip: — «Ular özlirini töwen qilghaniken, Men ularni halak qilmay, belki ulargha azghine nijat körsitimen we Méning qaynap turghan ghezipim Shishakning qoli bilen Yérusalémgha tökülmeydu. **8** Halbuki, ularning Manga béqinish bilen dunyadiki padishahliqlargha béqinishning qandaq perqi barliqini bilip yétishi üçün, ular Shishakqa béqindi bolidu» — déyildi. **9** Shuning bilen Misir padishahi Shishak Yérusalémgha hujum qilip, Perwerdigarning öyidiki xezine-bayliqlar bilen padishahning ordisidiki xezine-bayliqlarni élip ketti. U hemmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun sipar-qalqanlarni qoymay élip ketti. **10** Ularning ornida Rehoboam padishah mistin birmunche sipar-qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish yolini saqlaydighan pasiban beglirining qoligha tapshurdi. **11** Padishah her qétim Perwerdigarning öyige kiridighan chaghda, pasibanlar u qalqanlarni élip tutup turatti, andin ularni yene pasibanxanigha ekélip qoyushatti. **12** Shuning bilen padishah özi töwen qilghandin kéyin, Perwerdigarning ghezipi uningdin yénip, uni tamamen yoqitiwetmedi; Yehudadikiler ichidimu az-tola yaxshi ishlar tépildi. **13** Padishah Rehoboam Yérusalémgha asta-asta qudret tépip, öz seltenitini süretti. Rehoboam textke chiqqan chéghida qiriq bir yashta idi; u Yérusalémgha, yeni Perwerdigar Öz namini tiklesh üçün pütkül Israil qebililiri ichidin tallighan sheherde on yette yil

seltenet qildi; Rehoboamning anisining ismi Naamah bolup, u Ammoniy idi. **14** Rehoboam könglide Perwerdigarni izdeshni niyet qilmighanliq tüpeylidin rezillik qildi. **15** Rehoboamning barliq qilghan ishliri bashtin-axirighiche neseb xatiriliridiki «Shimaya peyghemberning sözliri» we «Aldin körgüchi Iddoning sözliri»de pütülgen emesmidi? Rehoboam bilen Yeroboam otturida urushlar toxtimay bolup turatti. **16** Rehoboam ata-bowiliri arisida uxlidi, «Dawutning shehiri»ge depne qilindi. Oghli Abiya uning ornigha padishah boldi.

13 Padishah Yeroboamning seltenitining on sekkizinchi yili Abiya Yehudaning üstige padishah boldi. **2** U Yérusalémgha üç yil seltenet qildi; uning anisining ismi Mikaya bolup, u Gibéahliq Uriyelning qizi idi. Abiya bilen Yeroboam otturida urush boldi. **3** Abiya jeng qilish üçün xillan'ghan jengchilerdin töt yüz mingni bashlap chiqti; Yeroboammu xillan'ghan batur jengchilerdin sekkiz yüz mingni bashlap chiqip, Abiyagha qarshi sep tüzüp turdi. **4** Abiya Efraim taghliq rayonidiki Zemarayim téghigha chiqip mundaq dédi: — «I Yeroboam we Israil xelqi, gépimge qulaq sélinglar! **5** Bilmemsiler, Israilning Xudasi Perwerdigar «tuzluq ehde» qilip, Israilning üstidiki padishahliqni Dawutqa we uning ewladlirigha menggüge teqdim qilghan'ghu? **6** Lékin Dawutning oghli Sulaymanning quli, Nibatning oghli Yeroboam qozghilip öz ghojisidin yüz öridi. **7** Shuning bilen bezi muttehemler, «Béliyaling baliliri» uning yénigha yighilip, Sulaymanning oghli Rehoboam bilen qarshilishishqa özlirini küchlendürdi; Rehoboam u chaghda téxi yash, sebiy balidek bolghachqa, ulargha teng kélelmidi. **8** Emdi siler Perwerdigarning Dawutning ewladlirining qoligha tapshurghan padishahliqigha qarshi chiqip «özimizni körsitimiz» deysiler; silerning adiminglar derweqe köptur; silerde yene Yeroboam silerge yasap bergen, ilahlar dep qarilidighan altun mozaylar bar. **9** Siler Perwerdigarning kahinliri bolghan Harunning ewladliri bilen Lawiyarlarni qoghliwétip, yer yüzidiki bashqa eller qilghinidek özliringlarga [xalighanche] kahin tikliwalghan emesmidinglar? Kimdekim bir torpaq we yette qozini élip kélip özümni [kahinliqqa] béghishlaymen dése, u Xuda bolmighan butlarga kahin bolalaydu! **10** Lékin biz bolsaq, Perwerdigar bizning Xudayimizdur, biz uningdin waz kechmiduq; Perwerdigarning xizmitide

bolghan kahinlar bolsa Harunning ewladliridur, Lawiylar ularning xizmitide turmaqta. **11** Ular her küni etisi-axshimi Perwerdigargha köydürme qurbanliqlarni sunup, ésil xushbuy yaqidu. Pakiz shirege «teqdim nanlar»mu tizip qoyulidu, her küni kechte ular altun chiraghdan üstidiki chiraghlarni yandurulidu; chünki biz Xudayimiz Perwerdigarning tapshuruqigha emel qilip kéliwatimiz. Biraq siler bolsanglar uningdin waz kechtinglar. **12** Qaranglar, Xuda bizni Bashlighuchi bolup biz bilen billidur; qollirigha kanay alghan, silerge hujum qilishqa signal chilishqa teyyar turidighan uning kahinlirimu biz bilen billidur. I Israil baliliri, ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar bilen jeng qilmanglar; chünki siler hergiz ghelibe qazinalmaysiler». **13** Lékin Yeroboam ularning arqisidin hujum qilmaq üçhün böktürme qoyghanidi. Shundaqki, Israillar Yehudalarning aldi teripide idi we böktürme qoshun ularning arqa teripide saqlap turatti. **14** Yehudalar burulup qarisa, mana özliri aldi-arqidin hujumgha uchrawatatti; ular Perwerdigargha peryad kötürdi, kahinlarmu kanaylarni chaldi. **15** Buning bilen Yehudalar qattiq chuqan kötürüshti; we shundaq boldiki, Yehudalar qattiq chuqan kötürüshüwatqanda, Xuda Yeroboam bilen barliq Israillarni Abiya bilen Yehudalarning aldidin urup tére-pereng qildi. **16** Israillar Yehudalarning aldidin qachti; Xuda ularni Yehudalarning qoligha tapshurdi. **17** Abiya bilen uning ademliri Israillarni qattiq qirghin qildi; Israillardin xillan'ghan besh yüz ming esker qetl qilindi. **18** Bu chaghda Israillar töwen qilindi; Yehudadikiler ata-bowilirining Xudasi Perwerdigargha tayan'ghanliqi üçhün ghelibe qazandi. **19** Abiya Yeroboamning keynidin qoghlap mangdi; u uning ilkidin birqanche shehirini, yeni Beyt-El we uninggha qarashliq yéza-bazarlarni, Yéshanah we uninggha qarashliq yéza-bazarlarni, Efron we uninggha qarashliq yéza-bazarlarni tartiwaldi. **20** Yeroboam Abiyaning künliride qaytidin küchlinelmidi. Perwerdigarning uni urushi bilen u öldi. **21** Abiya bolsa özini qudret tapquzdi; u on töt xotun élip, yigirme ikki oghul, on alte qiz perzent kördi. **22** Abiyaning bashqa ishliri, uning mangghan yolliri we éytqan sözliri «Iddo peyghemberning tehlili»de pütülgendur.

14 Abiya ata-bowiliri arisida uxliidi, kishiler uni «Dawut shehiri»ge depne qildi. Oghli Asa uning ornigha padishah boldi. Asa padishah

bolghan künlerde on yil tinch ötti. **2** Asa Xudasi Perwerdigarning neziride durus we toghra bolghanni qildi. **3** U yat ellerdin kelgen but qurban'gahlirini we «yuqiri jaylar»ni yoqitip, «but tüwruk»lerni örüp chéqip, Asherah butlirini kisip tashlidi, **4** Yehudalargha ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigarni izdeshni, muqeddes qanun-emrlerni tutushni emr qildi. **5** U yene Yehuda zéminidiki herbir sheherlerdin «yuqiri jaylar»ni we «kün tüwrukli»ni yoqatti. U chaghda pütün padishahliq uning hökümranliqida tinch-asayishliqta ötti. **6** U yene Yehuda zéminida birnechche qorghanlıq sheherlerni saldurdi, chünki yurt-zémin aramliqta boldi; Perwerdigar uninggha aramliq bergechke, shu yillarda héch urush bolmidi. **7** U Yehudalargha: — Zémin aldimizda tinch turghanda, bu sheherlerni sépil bilen qorshalghan, munarliq, baldaqliq qowuqliri bolghan sheherler qilip qurayli; chünki biz Xudayimiz Perwerdigarni izdiginimiz üçhün U tinchlik berdi; biz Uni izdep kelduq we U bizning töt etrapimizda bizge aramliq berdi, dédi. Shuning bilen ular qurulusni bashlidi we ishliri ongushluq boldi. **8** Asaning qoshuni bar idi; Yehuda qebilisidin qalqan we neyze bilen qorallan'ghan üç yüz ming eskiri, Binyamin qebilisidin sipar we oqya bilen qorallan'ghan ikki yüz seksen ming kishilik; ularning hemmisi batur ezimetler idi. **9** U chaghda Zerah isimlik bir Éfiopiya milyon kishilik qoshuni bilen üç yüz jeng harwisini bashlap, [Asagha] hujum qozghap Mareshahga keldi. **10** Asa uning bilen qarshilishishqa atlandi; ular Mareshahqa yéqin Zefatah jilghisigha kélip, bir-birige qarshi sep tüzüp turushti. **11** Asa Xudasi Perwerdigargha nida qilip: — I Perwerdigar, Öz bendengge yarem berseng, u küchlük bolsun, ajiz bolsun Sen üçhün héchqanche ish emes. I Perwerdigar Xudayimiz, bizge yarem qilghaysen; chünki biz Sanga tayinimiz we Séning namingda bu zor qoshun'gha qarshi atlinip chiqtuq. I Perwerdigar, Sen bizning Xudayimizdursen, insanlar Séningdin ghalip kelmisun! — dédi. **12** Shuning bilen Perwerdigar Asa we Yehudalar aldida Éfiopiyelarni urup tiripiren qiliwetti, Éfiopiyeler qachti. **13** Asa öz ademliri bilen birlikte ularni taki Gerarghiche qoghlidi; Éfiopiyeler shundaq yiqitildiki, ulardin bir ademmü tirik qalmidi; chünki ular Perwerdigarning aldida we uning qoshuni aldida kukum-talqan qilindi. Yehudalar ghayet zor jeng ghenimetlirini qoligha élip ketti. **14** Ular yene Gerar etrapidiki barliq sheherlerge hujum qilip ishghal

qildi; chunki Perwerdigardin zor bir qorqunch mushu sheherlerdikilerni basqanidi. Yehudalar yene hemme sheherni birnimu qoymay bulang-talang qildi, chunki ularda tolimu köp mal-mülük bar idi. **15** Ular yene mal baqqan charwichilarning chédir-qotanlirighimu zerb qilip, nahayiti köp qoy we tögilerni élip Yérusalémgha qaytti.

15 Xudaning Rohi Odedning oghli Azariyaning üstige chüshti. **2** Shuning bilen u Asa bilen körühühshke chiqip uninggha: — I Asa, pütkül Yehudalar we Binyaminlar, manga qulaq sélinglar! Siler Perwerdigar bilen bille bolghininglarda, Umu siler bilen bille bolidu. Siler Uni izlisenglar U silerge tapquzulidu; lékin siler Uningdin waz kechsenglar U silerdin waz kéchidu. **3** Israillar uzun künlergiche heqiqiy Xuda, telim béridighan kahin we qanun-ehkamlardin juda bolup yürdi; **4** Lékin ular qiyinchiliqta qalghan waqitlarda Israilning Xudasi Perwerdigargha qaytip, Uni izdidi we U ulargha özini tapquzdi. **5** U waqitlarda chiqip-kirip turghanlarga héch aramliq bolmighan, chunki herqaysi el-yurtlar malimanchiliq ichide turatti. **6** Xuda ularni herxil qiyinchiliq-malimanchiliq ichide qaldurghachqa, memliket bilen memliket, sheher bilen sheher özara soqushup weyran boldi. **7** Lékin siler bolsanglar, qeyser bolunglar, mezmüt turup qolliringlarni boshatmanglar, chunki emelliringlarning ejir-inami bardur, dédi. **8** Asa bu geplerni we Oded peyghember bergen bésharetni anglighanda u dadilliship, pütün Yehuda we Binyamin zéminlirida, shundaqla Efraimning taghliq rayonlirida qolgha chühürgen herqaysi sheherlerdiki yirginchlik butlarni yoqatti we yene Perwerdigarning öyidiki aywan aldida turghan Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin yasatti. **9** U barliq Yehudalar we Binyaminlarni, shuningdek ularning arisida olturaqlashqan barliq Efraimiy, Manassehiy, Shiméoniy musapirlirini yighdi (chunki nurghun Israillar Asaning Xudasi Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini körgen bolup, Israildin chiqip Asa terepke ötkenidi). **10** Asaning seltenitining on beshinchi yili üçinchi ayda ular Yérusalémgha yighildi. **11** Shu küni ular élip kelgen jeng ghenimetliridin yette yüz buqa we yette ming qoyni Perwerdigargha atap qurbanliq qildi. **12** Ular yene ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigarni pütün qelbi we бүtün jéni bilen izdeshke bir ehde tüzüshti; **13** ehdi,

Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni izdimigen qéri-yash, er-ayal démey hemmisi öltürilsun, déyildi. **14** Ular yuqiri awaz bilen warqirash we kanay hem burgha chélish bilen Perwerdigargha qesem bérishti. **15** Pütkül Yehuda jamaiti ichken qesimidin shadlandi; chunki ular pütün qelbi bilen qesem ichken bolup, Perwerdigarni tolimu telmürüp izdidi; we U ulargha Özini tapquzdi. Perwerdigar ulargha töt etrapida aramliq ata qildi. **16** Asa padishah yene chong anisi Maaqahni yirginchlik bir «ashérah» tüwrüknü yasighini üçün xanishliq mertiwisidin chühürüwetti. Asa bu yirginchlik butni késip, ayagh astida cheylidi we Kidron jilghisida köydürüwetti. **17** «Yuqiri jaylar» yoqitilmisimu, Asaning qelbi [Perwerdigargha] pütünley béghishlan'ghanidi. **18** Hem atisi hem u özi Perwerdigargha atap yasighan nersilerni, jümlidin kümüş bilen altunni we түrlük qacha-quchilarni Xudaning öyige keltürdi. **19** Shu waqittin tartip taki Asaning seltenitining ottuz beshinchi yilighiche urush bolup baqmidi.

16 Asaning seltenitining ottuz altinchi yili, Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarshi hujum qildi; héchkim Yehudaning padishahi Asa bilen bardi-keldi qilmisun dep, Ramah shehirini mehkem qilip yasidi. **2** U waqitta Asa Perwerdigarning öyidiki xezinilerdin we padishahning ordisidiki xezinilerdin altun-kümüşni élip ularni Demeshqte turushluq Suriye padishahi Ben-Hadadqa ewetip we bu xewerni yetküzüp: — **3** «Méning atam bilen silining atilirining arisida bolghandek men bilen silining arilirida bir ehde bolsun. Mana, silige kümüş bilen altun ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha bilen bolghan ehdiliridin qollirini üzsile; shuning bilen u méni qamal qilishtin qol üzsun» — dédi. **4** Ben-hadad Asa padishahning sözige kirip, öz qoshunining serdarlirini Israilning sheherlirige hujum qilishqa ewetip, Ijon, Dan, Abel-mayim, Naftalidiki barliq ambar sheherlirini béqindurdi. **5** Baasha bu xewerni anglap, Ramah istihkamini yasashtin qolini yighip, quruluslarning hemmisini toxtatti. **6** Asa padishah bolsa pütkül Yehudaning ademlirini bashlap, Baasha Ramah shehirini yasashqa ishletken tashlar bilen yaghachlarni Ramahtin toshup élip ketti. U mushularni ishlitip Gébani we Mizpahni mehkem qilip yasidi. **7** U chaghda, aldin körgüchi Hanani Yehuda padishahi asaning yénigha kélip uninggha: — Özüng Perwerdigar Xudayinggha emes,

belki Suriye padishahigha tayan'ghanliqning üçhün Suriye padishahining qoshuni öz qolungdin qutuldi. **8** Éfiopiylar bilan Liwiyelikler chong bir qoshun emesmidi? Jeng harwiliri we atliq eskerliri intayin köp emesmidi? Lékin sen peqet Perwerdigargha tayan'ghanda, u ularni qolunggha tapshurghanidi. **9** Chünki Perwerdigar köngli Manga tamamen sadiq bolghanlarga yardemde bolup, Özümni qudretlik körsitey dep, közlirini pütün yer yüzide uyan-buyan yügürtidu. Sen bu ishda bek exmeqliq qilding. Emdi buningdin keyin urushlardin xalas bolalmaysen, dédi. **10** Buni anglapla Asa aldın körgüchige intayin ghezeplinip, uni zindan'gha solap qoydi; uning bu sözige qehri qaynap ketti. U shu waqitlarda xelqtin bezilirige zulüm sélishe bashlighanidi. **11** Mana, Asaning qilghan ishliri bashtin axirighiche «Yehuda we Israil padishahirining tarixnamisi»da pütülgendur. **12** Asaning seltenitining ottuz toqquzinchi yilida putida bir késel peyda boldi; we késili barghanséri éghirlishe ketti; lékin u aghrighandimu Perwerdigarni izdimidi, belki peqet téwiplardinla yardem izdidi. **13** Asa seltenitining qiriq birinchi yilida öldi, ata-bowiliri arisida uxliidi. **14** Xelqler uni «Dawut shehiri»de özige atap teyyarlitip kolighan qebrige depne qildi. Ular uni ettarlarning usuli bilan tengshelgen hertürlük dora-dermandin bolghan bir arilashma pürkelgen jinazigha yatquzdi hemde uninggha atap nurghun xushbuy yandurdi.

17 Oghli Yehoshafat Asaning ornigha padishah boldi; u Israil padishahliqigha taqabil turush üçhün özini kücheytti. **2** U herbiy küchlrini Yehudaning hemme qorghanlıq sheherlirige orunlashturdi hemde Yehuda zéminigha we atisi Asa ishghal qilghan Efraimdeki herqaysi sheherlerge mudapie küchlrini turghuzdi. **3** Perwerdigar Yehoshafat bilen bille boldi, chünki u atisi Dawutning bashta yürgüzgen yollirida méngip Baal butlirini izdimidi, **4** belki atisining Xudasinila izdep, Uning emrliride méngip, Israillarning qilmishlrini dorimidi. **5** Shunga, Perwerdigar uning padishahliqtiki hökümranlıqini mustehkemliidi; pütkül Yehudadikiler uninggha salam-sowghilarni sunup turdi; shuning bilen uning mal-mülki nahayiti köp, shan-shöhriti nahayiti yuqiri boldi. **6** U Perwerdigarning yollirida mangghachqa, gheyretlik boldi; uning üstige u Yehuda zéminidin «yuqiri jaylar»ni we Asherah butlirini yoqatti. **7** Uning seltenitining üçinchi yili

özining emeldarliridin Ben-Hayil, Obadiya, Zekeriya, Netanel, Mikayalarni Yehudaning sheherliride xelqqa telim bérishke ewetti. **8** Ular bilen bille barghanlardin yene Shémaya, Netaniya, Zebadiya, Asahel, Shemiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya, Tob-Adoniya qatarliq birqanche Lawiylar, shundaqla yene Elishama bilen Yehoram dégen ikki kahinmu bar idi. **9** Ular Perwerdigarning Tewrat qanuni kitabini alghach bérrip, Yehuda zéminidiki barliq sheherlerni arilap yürüp xelq arisida telim bérretti. **10** Yehudaning etrapidiki memliketlerning hemmisini Perwerdigarning qorqunchi basti we ular Yehoshafat bilen urush qilishqa pétinalmaytti. **11** Filistiylardin beziliri Yehoshafatqa sowgha-salamlar we kümüş olpanlirini tapshurdi; Ereblermu padiliridin uninggha yette ming yette yüz qochqar, yette ming yette yüz téke sowgha qildi. **12** Yehoshafat barghanséri karamet qudret tépip, Yehudada birnechche qorghun we ambar shehiri bina qildi. **13** U Yehudaning herqaysi sheherliride nurghun maddiy eshya zapisi teyyarlidi; Yérusalémdimu uning zeberdes batur jengchiliri bar idi. **14** Jemetliri boyiche ularning sani töwendikiche: — Yehuda qebilisidiki mingbashliri ichide Adnah serdar bolup, batur jengchilerdin üç yüz minggha bashlamchiliq qilatti; **15** Adnahning qol astida Yehohanan serdar bolup, ikki yüz seksen ming ademge bashlamchiliq qilatti; **16** Yehohananing qol astida Zikrining oghli Amasiya bar idi; u Perwerdigargha özini atiwetken adem bolup, ikki yüz ming batur jengchige bashlamchiliq qilatti. **17** Binyamin qebilisi ichide Éliyada dégen batur bir jengchi bolup, oqya we qalqan bilen qorallan'ghan ikki yüz ming batur jengchige bashlamchiliq qilatti; **18** Éliyadaning qol astida Yehozabad bolup, jengge teyyar qoshundin bir yüz seksen ming ademge bashlamchiliq qilatti. **19** Bularning hemmisi padishahning xizmitide hazir turatti; padishahning yene pütün Yehuda zéminidiki qorghanlıq sheherlerge orunlashturulghan ademliri bolsa, ularning sirtida idi.

18 Yehoshafatning mal-mülki nahayiti köp, shan-shöhriti nahayiti yuqiri boldi; u Ahab bilen qudiliship ittapaqlashti. **2** Birnechche yildin keyin u Ahab bilen körüshüshke Samariyege bardı. Ahab bolsa uninggha we uning hemrahlarigha atap nurghun kala, qoy soydi; andin u uni Giléadtiki Ramotqa bille hujum qilishqa unatti. **3** Israil padishahi Ahab Yehuda padishahi Yehoshafattin: — Özliri

méning bilen bille Giléadtiki Ramotqa bérishqa maqul bolamdila? — dep soriwidi, u: — Biz silining-méning dep ayrimaymiz; méning xelqim ózlrining xelqidur. Men ózliri bilen bille jeng qilishqa barmay turmaymen, dep jawab berdi. **4** Lékin Yehoshafat Israilning padishahigha: — Ötünimenki, bugün awwal Perwerdigarning sözini sorap körgeyla, dédi. **5** Shuning bilen Israilning padishahi peyghemberlerni, yeni töt yüz ademni yighdurup ulardin: — Biz jeng qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq?» dep soriwidi, ular: «Chiqqin, Xuda uni padishahning qoligha béridu, déyishti. **6** Lékin Yehoshafat bolsa: — Bulardin bashqa yol sorighudek, Perwerdigarning birer peyghembiri yoqmidu? — dep soridi. **7** Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab béríp: — Perwerdigardin yol soraydighan yene bir adem bar; lékin u méning toghramda qutluqni emes, belki daim balayi'apetni körsitip bésharet bergechke, men uni öch körimen. U bolsa Imlahning oghli Mikayadur, dédi. Yehoshafat: — I aliyliri, sili undaq démigeyla, dédi. **8** Andin Israilning padishahi bir chakirini qichqirip uninggha: — Chaqqan béríp, Imlahning oghli Mikayani chaqirtip kel, dep buyrudi. **9** Emdi Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat shahane kiyimlirini kiyiship, Samariyening derwazisining aldidiki xamanda herbiri öz textide olturushti; ularning aldida peyghemberlerning hemmisi bésharet bermekte idi. **10** Kenanahning oghli Zedekiya bolsa özi tömürdin münggüzlerni yasap: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Mushu münggüzler bilen Suriylerni yoqatquche üsüp ursila», dédi. **11** Hemme peyghemberler shuninggha oxshash bésharet béríp: «Giléadtiki Ramotqa chiqip sözsiz muweppeqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni padishahning qoligha tapshuridiken», déyishti. **12** Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uninggha: — Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa yaxshi xewer bermekte; emdi ötünimen, séning sözüngmu ularningki bilen birdek bolup, yaxshi bir xewerni bergin, dédi. **13** Emma Mikaya: — Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, Xudayim manga néme éytisa, men shuni éytimen, dédi. **14** U padishahning aldigha kelgende padishah uningdin: — I Mikaya, jeng qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq? — dep soriwidi, u uninggha jawab béríp: — Chiqip muweppeqiyet qazinisiler; chünki [düşmininglar] qolliringlarcha

tapshurulidu, dédi. **15** Lékin padishah uninggha: — Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida rast geptin bashqisini manga éytmasliqqa qesem ichküzüshüm kérek?! — dédi. **16** Mikaya: — Men pütkül Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsun» dédi, — dédi. **17** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni emes, belki haman balayi'apetni körsitip bésharet béridu», démigenmidim? — dédi. **18** Mikaya yene: — Shunga Perwerdigarning sözini anglighin; men Perwerdigarning Öz textide olturghanliqini, asmanning pütkül qoshunliri uning yénida, ong we sol teripide turghanliqini kördüm. **19** Perwerdigar: «Kim Ahabni Giléadtiki Ramotqa chiqip, shu yerde halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsi undaq, birsi mundaq déyishti; **20** shu waqitta bir roh chiqip Perwerdigarning aldida turup: «Men béríp alday» dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen aldaysen?» dep soriwidi, **21** u: «Men chiqip uning hemme peyghemberlirining aghzida yalghanchi bir roh bolimen», dédi. Perwerdigar: «Uni aldap ilkingge alalaysen; béríp shundaq qil» — dédi. **22** Mana emdi Perwerdigar séning bu hemme peyghemberliringning aghzigha bir yalghanchi rohni saldi; Perwerdigar séning toghrangda balayi'apet körsitip sözlidi» — dédi. **23** Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélip Mikayaning kachitigha birni sélip: — Perwerdigarning Rohi qaysi yol bilen mendin ötüp sanga söz qilishqa bard?! — dédi. **24** Mikaya jawab béríp: Özüngni yoshurush üçün ichkiridiki öyge yügürgen künide shuni körisen, dédi. **25** Israilning padishahi emdi: — Mikayani élip qayturup béríp, sheher hakimi Amon bilen padishahning oghli Yoashqa tapshurup, **26** Ulargha tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uni zindan'gha solap men tinch-aman yénip kelgüchilik qiynap, nan bilen suni az-az béríp turunglar» — denglar, dep buyrudi. **27** Mikaya: — Eger sen heqiqeten tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar méning wasitem bilen söz qilmighan bolidu, dédi. Andin u yene: — Ey jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi. **28** Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat Giléadtiki Ramotqa chiqti. **29** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapetke kirip jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqsila, dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen

jengge chiqti. **30** chunki shundaq boldiki, Suriyening padishahi jeng harwisi serdarlirigha: — Chongliri yaki kichikliri bilen emes, peqet Israilning padishahi bilen soqushunglar, dep buyrudi. **31** We shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri Yehoshafatni körgende: — Uni choqum Israilning padishahi dep, uninggha oliship hujum qilmaqchi boldi; lékin Yehoshafat peryard kötürdi, Perwerdigar uninggha yarem berdi. Xuda ularni uningdin yiraqlashturdi; **32** chunki shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri uning Israilning padishahi emeslikini körgende uni qoghlimay, burulup kétip qélishti. **33** Emma bireylen qarisighila bir oqya étiwidi, oq Israilning padishahining sawutining mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige: Harwini yandurup méni septin chiqarghin; chunki men yaridar boldum, dédi. **34** U küni jeng barghanséri qattiq boldi. Padishah kechkiche Suriylarning udulida öz jeng harwisigha yölinip öre turdi. Kün pétishi bilen u öldi.

19 Yehuda padishahi Yehoshafat aman-ésen Yérusalémdiki ordisigha qaytip keldi. **2** Aldin körgüchi Hananining oghli Yehu padishah Yehoshafatning aldigha chiqip: — Séning rezillerning yardimide bolup, Perwerdigargha öch bolghanlarni söygining durusmu? Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi béshinggha chüshidighan boldi. **3** Halbuki, sen asherah butlirini zémindin yoqitip tashlighining we Xudani izdeshke niyet qilghining üçün sendimu yaxshiliq tépildi, dédi. **4** Yehoshafat Yérusalémda olturatti; kéyinki waqitlarda u xelq arisigha chiqip, Beer-Shébadin tartip Efraim taghlirighiche seper qilip, xelqni towa qildurup ata-bowilirining Xudasi Perwerdigargha yandurdi. **5** U yene Yehuda tewesidiki barliq qorghanlıq sheherlerde soraqchilarni teyinli; **6** u soraqchilargha: — Öz qilghanliringlarga éhtiyatchan bolunglar; chunki silerning höküm chiqirishinglar insan üçün emes, belki Perwerdigar üçündür; siler höküm chiqarghininglarda u choqum siler bilen bille bolidu. **7** Emdi Perwerdigarning wehimisi köz aldinglarda bolsun; öz qilghanliringlarga éhtiyatchan bolunglar; chunki Perwerdigar Xudayimizda naheqliq yoq, yüz-xatir qilish yoq, para yéyishmu yoqtur, dédi. **8** Yehoshafat Lawiylardin, kahinlardin we Israil jemetlirining bashliridin bezilerni Yérusalémgha qayturup kélip, ularni Yérusalémdimu Perwerdigarning hökümlirini chiqirish we xelqning erz-dewalirini bir terep

qilishqa teyinli. **9** Yehoshafat ulargha: — Siler bu ishlarni Perwerdigarning qorqunchida bolup sadaqetlik bilen chin könglünglardin béjiringlar. **10** Herqaysi sheherlerde turidighan qérindashliringlarning aldinglarga élip kelgen barliq erz-dewasi, meyli u xun dewasi bolsun, qanun-emr we höküm-belgilimiler toghrisidiki erz-dewa bolsun, ularning Perwerdigar aldida gunahkar bolup qalmasliq üçün, shundaqla Perwerdigarning ghezipi öz béshinglarga we qérindashliringlarning béshigha kélip qalmasliq üçün, ularni haman agahlandurup turunglar; shundaq qilsanglar, gunahkar bolmaysiler. **11** Perwerdigargha teelluq ishlarda silerni bash kahin Amariya bashquridu; padishahqa dair ishlarda, silerni Yehuda jemetining yobashchisi Ismailning oghli Zebadiya bashquridu; silerning xizmitinglarda turidighan Lawiylar bar. Jasaretlik bolup ishliringlarni qilinglar we Perwerdigar ishni durus qilghuchilar bilen bille bolidu! — dédi.

20 Kéyinki waqitlarda shundaq boldiki, Moabiylar, Ammoniylar we Maoniylardin beziliri birliship kélip Yehoshafatqa hujum qilishqa chiqti. **2** [Chaparmenler] kélip Yehoshafatqa: — [Ölük] déngizning u qétidin, yeni Édomdin silige hujum qilghili zor bir qoshun chiqip keldi; mana, ular Hazazon-Tamarda, dédi (Hazazon-Tamar yene «Engedi» depmu atilidu). **3** Buni anglighan Yehoshafat qorqup, Perwerdigarni izdeshke niyet baghlap, pütün Yehuda teweside «roza tutushimiz kérek» dep jakarlidi. **4** Yehudalar emdi Perwerdigardin yarem tiligili yighildi; xelq Yehudaning herqaysi sheherliridin chiqip Perwerdigardin yarem tilishke kélishti. **5** Yehoshafat Yehuda we Yérusalémdiki jamaet arisigha chiqip, Perwerdigar öyining yéngi hoylisining aldida öre turup **6** mundaq dua qilip: — «I Perwerdigar, ata-bowilirimizning Xudasi, Sen ershte turghuchi Xuda, barliq el-memliketlerning üstidin höküm sürgüchi emesmiding? Séning qolung küch-qudretke tolghandur, héchkim Séni tosalmaydu. **7** I Xudayimiz, Sen bu zémindiki ahali ni Öz xelqing Israillar aldidin qoghlap, uni Öz dostung Ibrahimning neslige menggülik miras qilip bergen emesmiding? **8** Ular shu yerde turdi hem shu yerde Séning naminggha atap bir muqeddesxana sélip: **9** «Mubada béshimizgha birer balayi'apet kelse, meyli u qilich, jaza, waba, acharchiliq bolsun, qiyinchiliqta qalghan waqtimizda, mushu öy, yeni Séning aldingda turup,

Sanga murajiet qilsaq (chünki Séning naming mushu öydudur), Sen anglaysen we qutquzisen» dégenidi. **10** Emdi mana, bu yerge Ammoniylar, Moabiylar we Séir téghidikiler bésip kéliwatidu! Ilgiri Israillar Misir zéminidin chiqqan chaghda Sen Israillarning ulargha tajawuz qilishigha yol qoymighaniding; u chaghda Israillar ularni yoqatmay u yerdin aylinip ötken. **11** Emdi qara, hazir ularning yaxshiliqimizni qandaq yol bilen qayturmaqchi boluwatqinigha! Ular bizni Sen bizge miras qilip bergen bu zémindin qoghlap chiqarmaqchi boluwatidu. **12** I Xudayimiz, Sen ularning üstidin höküm chiqarmaysen? Chünki bizning bizge hujum qilishqa kéliwatqan bu zor qoshun bilen qarshilashqudek küchimiz yoq; néme qilishimizni bilmey qalduq; lékin bizning közimiz Sanga tikilip turmaqta» — dédi. **13** Bu chaghda pütün Yehuda xelqi, ularning quchaqtiki baliliri, xotun bala-chaqilirining hemmisi Perwerdigarning aldida turatti. **14** We shu peyitte Perwerdigarning Rohi jamaetning otturısında turghan Lawiylardin Asafning ewladi bolghan Mattaniyaning chewrisi, Jeyelning ewrisi, Binayaning newrisi, Zekerianing oghli Yahaziyelge chüshti; **15** U: — I pütün Yehuda xelqi, siler Yérusalémda turuwatqanlar we padishah Yehoshafat, qulaq sélinglar! Perwerdigar silerge mundaq deydu: — «Siler bu zor qoshundin qorqup ketmenglar we alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu jeng silerningki emes, belki Xudaning Öziningkidur. **16** Ete ulargha hujum qilishqa chiqinglar; mana, ular Ziz dawanidin chiqip kélidu we siler ularni Yeruel chölining aldidiki jilgha éghizida uchritisiler. **17** Siler bu dörem jengde urushushunglarning hajiti bolmaydu; peqet sepke tizilip turunglar, siler bilen bille bolghan Perwerdigarning nijat-nusritini körünglar! I Yehuda, i Yérusalémdikiler, qorqmanglar, alaqzadimu bolup ketmenglar; ete ulargha hujum qilishqa chiqinglar, Perwerdigar choqum siler bilen bille bolidu!» — dédi. **18** Bu gepni anglap Yehoshafat béshini yerge tegküzüp tizlandi we barliq Yehuda xelqi hem Yérusalémdikiler Perwerdigar aldida düm yiqilip Perwerdigargha sejde qildi. **19** Kohat ewladi we Korah ewladi ichidiki Lawiylardin bolghanlar orunliridin turushup intayin küchlük awaz bilen Israilning Xudasi Perwerdigarni medhiyileshti. **20** Pütün xelq etisi qaq seherde turup Tekoa chöligé qarap atlandi; ular atlinip kétiwatqanda, Yehoshafat ornidin turup ulargha: — I Yehuda xelqi, i Yérusalémdikiler,

gépimge qulaq sélinglar! Xudayinglar Perwerdigargha tayininglar, choqum mezmüt turghuzulisiler; Uning peyghemberlirige ishininglar, yolunglar choqum rawan bolidu! — dédi. **21** Andin u xelq bilen obdan meslihetliship, Perwerdigarning muqeddes beheywetlikini medhiyilep, Uninggha atap ghezel-küy éytidighanlarni: «Siler Perwerdigargha rehmet-teshekkür éytinglar, chünki Uning özgermes muhebbiti menggüllüktur!» dep oqushqa teyinlep, qoshunning aldida mangdurdurdi. **22** Ular tentene qilip hemdusana oqushi bilen, Perwerdigar Yehuda xelqige hujum qilishqa chiqqan Ammoniylar, Moabiylar we Séir téghidikilerge pistirma qoshunni ewetip, ularni tarmar qildurdurdi. **23** Shuning bilen Ammoniylar bilen Moabiylar Séir téghidikilerge hujum qilishqa ötti, ularni birini qoymay qiriwetti; ular Séir téghidikilerni qirip tügetkendin kéyin yene özliri bir-birini qirghin qilishqa chüshkenidi. **24** Yehudalar chöldiki közetgahqa kélip shu zor qoshun terepke qarisa, mana qéchip qutulghan birmu adem yoq bolup, hemme yerni ölük qaplap ketkenidi. **25** Yehoshafat özining ademliri bilen düshmendin olja bulang-talang qilishqa kelgende, ular ölüklér bilen bille nurghun mal-mülük we köp qimmetlik buyumlarni tapti. Ular salduruwalghanlirining toliliqidin élip kitelmey qaldi; olja shunche köp bolghachqa, uni yigihiwélishqa üç kün ketti. **26** Ular tötinchi küni Berakah jilghisigha yighilip, Perwerdigargha hemdusana oqup mubareklidi; shunga u yer taki bügün'ge qeder «Berakah jilghisi» dep atilip kelmekte. **27** Andin barliq Yehudadikiler we Yérusalémdikiler Yehoshafatning bashlamchiliqida xushal-xuram bolup Yérusalémgha qaytti; chünki Perwerdigar ularni düshmenliri üstidin ghalib qilip xushalliqqa chömdürgenidi. **28** Ular Yérusalémgha tembur, chiltar we kanaylar chélip kélip, Perwerdigarning öyige kirdi. **29** Barliq el-memliketler Perwerdigarning Israilning düshmenlirige qarshi chiqip jeng qilghanliqini anglighanda, Xudaning wehimisi ularning üstige basti. **30** Shuning bilen Yehoshafatning padishahliqi tinch-asayishliqta boldi; uning Xudasi uning töt etrapini tinch qilghanidi. **31** Shundaq qilip Yehoshafat Yehuda üstige höküm sürdi. U textke chiqqan chaghda ottuz besh yashta idi; u Yérusalémda yigirme besh yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. **32** Yehoshafat qaymay atisi Asaning yolida méngip, Perwerdigarning

neziride durus bolghanni qildi. **33** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmighanidi; xelq téxiche köngüllirini ata-bowilirining Xudasigha mayil qilmighanidi. **34** Yehoshafatning qalghan ishlari bolsa, mana bashtin axirighiche «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»gha kirgüzülgen «Hananing oghli Yehuning bayan sözliri»de pütülgendur. **35** Bu ishlardin keyin Yehuda padishahi Yehoshafat tola rezil ishlarni qilghan Israil padishahi Ahaziya bilen ittipaq tüzdi. **36** Yehoshafat Tarshishqa baridighan kémilerni yasashqa uning bilen shirikleshti; shu kémilerni ular Ezion-Geberde yasatti. **37** U chaghda Mareshahliq Dodawahuning oghli Eliézer Yehoshafatni eyiblep uninggha bésharet bérip: — Ahaziya bilen ittipaq tüzgining üçün Perwerdigar séning yasighanliringni buzuwétidu» dédi. Derweqe, keyinki waqitlarda u kémiler buzghunchiliqqa uchrup Tarshishqa mangalmidi.

21 Yehoshafat ata-bowiliri arisida uxliidi we «Dawut shehiri»de depne qilindi; oghli Yehoram uning ornigha padishah boldi. **2** [Yehoramning] birnecheche inisi, yeni Yehoshafatning Azariya, Yehiyel, Zekeriya, Azariyahu, Mikail we Shefatiya dégen oghulliri bar idi; ularning hemmisi Israil padishahi Yehoshafatning oghulliri idi. **3** Ularning atisi ulargha nurghun altun, kümüş we qimmatlik buyumlarni, shundaqla Yehuda zéminidiki birqanche qorghanlıq sheherni sowgha qildi; peqet padishahliqni bolsa, Yehoram chong oghli bolghachqa, uninggha berdi. **4** Yehoram atisining padishahliq textige chiqip hoquqini mustehkemliidi. Andin u barliq inilirini, shundaqla Yehudadiki birqanche emeldarlarni qilichlap qetl qildi. **5** Yehoram textke olturghinida ottuz ikki yashta idi; u Yérusalémda sekkiz yil seltenet qildi. **6** U Ahab jemetidikilerge oxshash, Israilning padishahliri mangghan yolda mangdi, chünki u Ahabning qizini emrige alghanidi; u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **7** Biraq Perwerdigar Dawut bilen tüzgen ehdisi seweblik, Dawutqa we uning ewladlirigha menggü öchmeydighan bir chiragh qalduray dep, wede qilghini boyiche Dawutning jemetini yoq qilip tashlashni xalimidi. **8** [Yehoramning] seltenitidiki künlérde Édomlar Yehudadin ayrilip chiqip, öz aldigha özlirige hökümranliq qilidighan bir padishah tikliidi. **9** Yehoram, serdarliri we barliq jeng harwiliri [Jordan deryasidin] ötüp, kéchide qozghilip chiqip, özlirini qorshawalghan Édomiyarlarga

we jeng harwisi serdarlirigha hujum qilip ghalib keldi. **10** Halbuki, Édomiyar shuningdin étiwaren Yehudagha qarshi chiqip, taki bügün'ge qeder Yehudaning hökümranliqidin ayrilip turdi. Yehoram ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni tashlighini üçün Libnahliqlarmu shu chaghda uninggha qarshi chiqip uning qolidin ayrilip chiqti. **11** Uning üstige, Yehoram yene Yehudaning taghlirida «yuqiri jaylar»ni yasitip, Yérusalémda turuwatqanlarni buzuqchiliqqa putlashturdi, Yehudalarnimu shundaq azdurdi. **12** Shu waqitlarda Iliyas peyghember teripidin yézilghan bir mektup Yehoramgha tegdi, uningda mundaq déyildi: «Séning bowang Dawutning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Sen atang Yehoshafatning yollirida mangmay, shuningdek Yehuda padishahi Asaningmu yollirini tutmay, **13** belki Israil padishahlirining yollirida méngip, Yehudalarni we Yérusalémda turuwatqanlarni xuddi Ahab jemetidikiler buzuqchiliqlar qilghandek buzuqchiliqlargha putlashturghanliqning üçün, shundaqla atangning jemetidikilerni, yeni özüngdin yaxshi bolghan iniliringni qetl qilghining üçün, **14** Perwerdigar séning xelqingni, xotun bala-chaqiliringni we barliq mal-mülküngge alamet zor zerb bilen uridu. **15** U sénimu éghir wabalar bilen urup, üçey-baghringni éghir késelge muptila qiliduki, késiling kündin kün'ge éghirliship, üçeyliring éqip chiqidu»» déyilgenidi. **16** Keyinki waqitlarda Perwerdigar Filistiyelning we Éfiopiylarning yénidiki Ereblarning rohini Yehoramgha qarshi qozghatti. **17** Shuning bilen ular Yehuda zéminigha zerb qilip bésip ötti we padishah ordisidiki barliq mal-mülükni bulang-talang qilip, oghulliri bilen xotunlirini tutqun qilip élip ketti; ular kenji oghli Yehoahazdin bölek oghulliridin birinimu qaldurmidi. **18** Bu weqedin keyin Perwerdigar Yehoramni urup, üçeylirini saqaymas éghir késelge giriptar qildi. **19** We shundaq boldiki, uning késili künden-kün'ge éghirliship, ikki yil waqit ötüşke az qalghanda, késellik tüpeylidin üçeyliri téshilip chüshti, u tolimu azablinip öldi; uning xelqi ata-bowilirini izzetlep ulargha xushbuy yaqqandek, uninggha héchqandaq xushbuy yéqip olturmidi. **20** Yehoram textke chiqqan chéghida ottuz ikki yashta idi; u Yérusalémda sekkiz yil seltenet qildi we u dunyadin ketkende héchkim uninggha qayghu-hesret chekmidi. Xalayıq uni «Dawut shehiri»ge depne qildi, lékin padishahlar qebistanliqigha depne qilmidi.

22 Yérusalémدا turuwtqanlar Yehoramning kenji oghli Ahaziyani uning ornigha padishah qilib tiklidi; chünki Erebler bilen bille bargahqa bésip kirgen qaraqchilar Ahaziyaning akilirini qoymay öltürüwetkenidi. Shuning bilen Yehuda padishahi Yehoramning oghli Ahaziya seltenet qildi. **2** Ahaziya textke chiqqan chéghida yigirme ikki yashta idi; u Yérusalémدا bir yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Ataliya bolup, Omrining [newre] qizi idi. **3** Ahaziyamu Ahab jemetining yollirigha mangdi; chünki uning anisi uni rezillikke ündeytti. **4** U Ahab jemeti qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; chünki uning atisi ölgendin kéyin Ahab jemetidikiler uni halaketke élip baridighan rezil nesihetlerni béretti. **5** U ularning nesihitige egiship, Israil padishahi Ahabning oghli Yehoram bilen birlikte Giléadtiki Ramotqa béríp Suriye padishahi Hazael bilen soqushti; shu chaghda Suriyeler Yehoramni zeximlendürdi. **6** Andin Yehoram Ramahda Suriye padishahi bilen soqushqan chaghdaki jarahetlirini dawalitish üçhün Yizreelge qaytti. Andin Yehoramning oghli Yehuda padishahi Azariya Ahabning oghli Yehoramning késel bolup qalghanliqi sewebidin uni yoqlighili Yizreelge bardı. **7** Halbuki, Ahaziyaning Yehoramni yoqlighili barghini del özini halaketke élip baridighan, Xuda békitken ish idi. Chünki u barghandin kéyin Yehoram bilen birlikte Nimshining oghli Yehugha qarshi soqushushqa chiqti. Mushu Yehu eslide Perwerdigar teripidin Ahabning jemetini yoqitish üçhün mesih qilin'ghanidi. **8** We shundaq boldiki, Yehu Xuda békitken hökümi Ahab jemetining üstige yürgüzgen waqtida, u Yehudadiki emeldarlarni we Ahaziyaning xizmitide bolghan qérindashlirining oghullirini uchritip, ularni qoymay öltürüwetti. **9** Yehu Ahaziyanimu izdidi; kishiler uni tutuwaldi (u Samariyege yoshuruwalghanidi). Ular uni Yehuning aldigha apirip öltürdi. Ular uni depne qildi, chünki kishiler: «Bu dégen Perwerdigarni chin könglidin izdigen Yehoshafatning newrisidur» dégenidi. Ahaziyaning jemetide padishahliqni qoligha alghudek birer adem qalmidi. **10** Emdi Ahaziyaning anisi Ataliya oghlining ölginini körgende, Yehuda jemetidiki barliq shah neslini öltürüşke qozghaldi. **11** Lékin padishahning qizi Yehoshébiyat öltürülüş aldida turghan padishahning oghullirining arisidin Ahaziyaning oghli Yoashni oghriliqche élip chiqip, uni we inik anisini yastuq-kirik ambirigha yoshurup qoydi. Shundaq qilib padishah Yehoramning qizi, (yeni

Ahaziyaning singlisi), [bash] kahin Yehuyadaning xotuni Yehoshébiyat Yoashni Ataliya öltürüwetmisun dep Ataliyadin yoshurup qoydi. **12** Andin kéyin Yoash ular bilen Perwerdigarning öyide alte yil yoshurunup turdi; u chaghda Ataliya Yehuda zéminida seltenet qilatti.

23 Yettinchi yili, Yehoyada jasaretke kélip, Yerohamning oghli Azariya, Yehohananning oghli Ismail, Obedning oghli Azariya, Adayaning oghli Maaséyah we Zikrining oghli Elishafat qatarliq birqanche yüzbéshini chaqirip ular bilen ehde tüzdi. **2** Ular Yehuda zéminini arilap, Yehudadiki herqaysi sheherlerdin Lawiylarni we Israildiki chong yolbashchilarni yighdi; ular Yérusalémgha kélishti. **3** Pütkül jamaet Xudaning öyide padishah bilen ehduleshti. Yehoyada ulargha: — Padishahning oghli Perwerdigarning Dawutning ewladliri toghruluq wede qilghinidek choqum seltenet qilidu. **4** Mana siler qilishinglar kérek bolghan ish shuki: — Shabat künide pasibanliq nöwiti kelgen kahinlar bilen Lawiylarning üçtin biri herqaysi derwazilarni muhapizet qilsun; **5** üçtin biri padishah ordisini, üçtin biri «Ul derwazisi»ni muhapizet qilsun; bashqilarning hemmisi Perwerdigar öyining hoylilirida bolsun. **6** Lékin kahinlar hem wezipe öteyidighan Lawiylardin bölek héchkimni Perwerdigarning öyige kirgüzmisun (kahin-lawiylar pak-muqeddes dep hésablan'ghachqa kirishige bolidu). Bashqa xelqning herbiri Perwerdigar özi békitken jaylarni közet qilsun. **7** Lawiylarning herbiri qoligha qorallirini élip padishahni orap tursun; öz meyliche muqeddes öyge kirishke urun'ghan herkim öltürülsun; siler padishah kirip-chiqip yürginide uning yénidin ayrilmanglar, — dédi. **8** Lawiylar bilen Yehudalarning hemmisi kahin Yehoyadaning barliq tapilghanlirini beja keltürüshti. Lawiylarning herbiri shabat küni nöwetchilikke kirgen we nöwetchiliktin chüshkenlerni öz yénida qaldurup qaldi; chünki kahin Yehoyada héchkimni nöwetchiliktin chüshüşke qoymidi. **9** Andin Yehoyada kahin Dawut padishahning Perwerdigarning öyide saqlaqliq neyze we qalqan-siparlirini yüzbéshilargha tarqitip berdi. **10** U yene köpchilikni, herbiri qoligha öz neyziyini tutqan halda, ibadetxanining ong teripidin tartip sol teripigiche, qurban'gah bilen ibadetxanini boylap padishahning etrapida turghuzdi. **11** Andin ular shahzadini élip chiqip, uning béshigha tajni kiygüzüp, uninggha guwahnamilerni

bérip, uni padishah qildi; Yehoyada we uning oghulliri [xushbuy may bilen] uni mesih qildi we «Padishah yashisun!» dep towlashti. **12** Ataliya xelqlarning chépipshir yürgenlikini we padishahni teriplewatqanliqini anglap, Perwerdigarning öyige kirip, köpchilikning arisigha keldi. **13** U qarisa, mana padishah öyning derwazisida, tüwrükning yénida turatti; padishahning yénida emeldarlar bilen kanaychilar tizilghanidi, barliq yurtning xelqi shadlinip kanay chélishatti, neghmichiler herxil sazarlarni chélip, jamaetni bashlap medhiye oqutuwatatti. Buni körge Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep warqirdi. **14** Emma Yehoyada kahin qoshun'gha mes'ul bolghan yüzbéshilarni chaqirtip ulargha: — Uni sepliringlar otturisidin sirtqa chiqiriwétinglar; kimdekim uninggha egeshe qilichlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — Uni Perwerdigarning öyi ichide öltürmenglar, dep éytqanidi. **15** Shuning bilen ular uninggha yol boshitip berdi; u ordining «At derwazisi» bilen padishahning ordisigha kirgende [leshkerler] uni shu yerde öltürdi. **16** Yehoyada, pütkül jamaet we padishah birlikte: «Perwerdigarning xelqi bolayli» dégen bir ehдини түzüshti. **17** Andin barliq xelq Baalning butxanisigha bérip uni buzup tashlidi; uning qurban'gahliri bilen mebudlirini chéqip pare-pare qilip, Baalning kahini Mattanni qurban'gahlarning aldida öltürdi. **18** Andin kéyin Yehoyada kahin Perwerdigarning öyidiki barliq mes'uliyetlerni Lawiy qebilisining kahinlirining qoligha tapshurdi. Kahinlarni bolsa, eslide Perwerdigarning öy ishlerigha nöwet bilen qarashqa, Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq sunushqa Dawut teyinligenidi. Ular qurbanliqlarni Dawutning körsetmiliri boyiche, xushal-xuramliq ichide neghme-nawa oqughan halda Musagha tapshurulghan Tewrat-qanunida pütülginidek sunushqa mes'ul idi. **19** [Yehoyada] yene Perwerdigar öyining herqaysi derwazilirigha derwaziwenlerni teyinlidiki, herqandaq ishlardin napak qilin'ghan ademler kirgüzülmeytti. **20** U yene yüzbéshiliri, aqsöngékler, xelq ichidiki yolbashchilar we yurtning hemme xelqini bashlap kélip, padishahni Perwerdigar öyidin élip chüshüp, «Yuqiriq derwaza» arqiliq ordigha ekirip, padishahliq textige olturghuzdi. **21** Yurtning barliq xelqi shadlinatti; ular Ataliyani qilichlap öltürgendin kéyin, sheher tinch bolup qaldi.

24 Yoash textke chiqqan chéghida yette yashta idi, u Yérusalémde qiriq yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Zibiyah bolup, Beer-Shébalig idi. **2** Yehoyada kahin hayat künliride Yoash Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. **3** Yehoyada uninggha ikki xotun élip berdi, u birqanche oghul-qiz perzent kördi. **4** Shuningdin kéyin Yoash Perwerdigarning öyini qayta yasitish niyitige keldi, **5** u kahinlarni we Lawiylarni yighip ulargha: — Xudayinglarning öyini onglitip turush üçün Yehuda sheherlirige bérip, barliq Israillardin yilliq iane toplanglar; bu ishni tézdin béjiringlar! — dédi. Lékin Lawiylar bu ishni béjirishke anche aldirap ketmidi. **6** Buni uqqan padishah bash kahin Yehoyadani chaqirtip uninggha: — Özliri némishqa Lawiylargha Perwerdigarning quli Musa Israil jamaitige Xudaning guwahliq saqlaqliq chédir üçün belgiligen bajni Yehuda we Yérusalémdin élip kélishke buyrumidila? — dédi **7** (chünki eslide rezil xotun Ataliya we uning oghulliri Xudaning öyige bösüp kirip, Perwerdigarning öyidiki barliq muqeddes buyumlarni élip Baal butlirigha atap teqdim qiliwetkenidi). **8** Shuning bilen padishah buyruq chüshürüp, bir sanduq yasitip Perwerdigar öyining derwazisining sirtigha qoyghuzdi; **9** andin: «Xudaning quli Musa chölde Israillarning üstige békitken bajni yighip ekilip Perwerdigargha tapshurunglar» dégen bir uqturush Yehuda bilen Yérusalém teweside chiqirildi. **10** Barliq emeldarlar we barliq xelq xushal halda bajni ekilip sanduq tolghuche uninggha tashlidi. **11** Lawiylar pul sanduqini padishah bu ishqa mes'ul qilghan kishining aldigha ekelgende, ular baj pulining köp chüshkenlikini körse, andin padishahning katipi bilen Bash kahinning adimi kélip pul sanduqini öngtürüp quruqdighandin kéyin, yene esli ornigha apirip qoyatti. Herküni shundaq bolup turdi; nahayiti köp pul yighildi. **12** Padishah bilen Yehoyada pulni Perwerdigar öyidiki ish béjirgüchilerge tapshurdi; ular [buning bilen] Perwerdigarning öyini ongshash we eslige keltürüş üçün tashchilar bilen yaghachchilarni, tömürchiler bilen miskerlerni yallidi. **13** Ishlemchiler toxtimay ishlidi, ongshash ishi ularning qolida ongushluq élip béridi; shundaq qilip ular Perwerdigarning öyini eslidiki ölchem-lahiyesi boyiche yasidi, shundaqla uni tolimu puxta qilip yasap chiqti. **14** Ular ishni pütürgendin kéyin éship qalghan pulni padishah

bilen Yehoyadaning aldigha ekilip tapshurdi. Ular buning bilen Perwerdigarning öyi üçün herxil eswab-buyumlarni, jümlidin ibadet xizmitidiki herxil buyumlar, köydürme qurbanliqlargha munasiwetlik qacha-qucha, qazan-texsiler we herxil altun-kümüş bashqa buyumlarni yasatti. Yehoyadaning barliq künliride, ular Perwerdigarning öyide köydürme qurbanliqni daim sunup turdi. **15** Yehoyada qérip, yashaydighan yéshi toshup öldi; u ölgen chaghda bir yüz ottuz yashta idi. **16** Ular uni «Dawut shehiri»de padishahlar qatarida depne qildi, chünki u Israilgha hem Xudagha we uning öyige nisbeten nahayiti chong töhpe körsetkenidi. **17** Yehoyada ölgendin kéyin Yehudadiki yolbashchilar padishahning aldigha kélip uninggha bash urdi; padishah ular körsetken meslihetni maqul kördi. **18** Ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning öyidin waz kéchip, Asherah we butlarning qulluqigha kirishti. Ularning bu gunahi seweblik Xudaning ghezipi Yehuda bilen Yérusalémdikilerning béshigha keldi. **19** Shundaq bolsimu, Perwerdigar ularni Özige yandurush üçün yenila ularning arisigha peyghemberlerni ewetti; bu peyghemberler gerche ularni agahlandurghan bolsimu, lékin ular yenila qulaq salmidi. **20** U chaghda Xudaning Rohi bash kahin Yehoyadaning oghli Zekeriyaqha chüshti, u xelqning aldida öre turup ulargha: — Xuda mundaq deydu: «Siler némishqa Perwerdigarning emirlirige xilapliq qilisiler? Siler héch rawajliq körmeyisiler, chünki siler Perwerdigardin waz kechtinglar we Umu silerdin waz kechti», — dédi. **21** Xalayiq [Zekeriyan] öltürüshke qestlidi; axir ular uni padishahning emri boyiche Perwerdigar öyining hoylisida chalma-késeq qilip öltürüwetti. **22** Padishah Yoash Zekeriyaning atisi Yehoyadaning özige körsetken shepquitini yad etmek tügöl, eksiche uning oghlini öltürüwetti. Zekeriya jan üzüsh aldida: — Perwerdigar bu ishni nezirige élip, uning hésabini alsun! — dédi. **23** Shu yilning axirida Suriyening qoshuni Yoashqa hujum qilip keldi; ular Yehudagha we Yérusalémgha tajawuz qilip kirip, xelq ichidiki yolbashchilarni öltürüp, ulardin alghan pütün urush gheniyetlirini Demeshq padishahining aldigha élip bardı. **24** Derweqe Suriye qoshunidin peqet az bir qisim eskerler kelgen bolsimu, lékin Yehudalar ata-bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz kechkenliki üçün Perwerdigar chong bir qoshunni ularning qoligha tapshurdi; ular Yoashqa jaza ijra qildi. **25**

Suriyeler Yoashni tashlap ketken chaghda (chünki u qattiq aghrip qalghanidi) uning öz xizmetkarliri bash kahin Yehoyadaning oghlining qéni üçün intiqam élish kérek dep uni qestlidi; ular uni kariwitidila öltürüwetti. U shu yol bilen öldi; kishiler uni Dawut shehiride depne qilghini bilen, biraq padishahlarning qebristanliqigha depne qilmidi. **26** Uni qestligenler munular: — Ammoniy ayal Shimiyatning oghli Zabad bilen Moabiy ayal Simritning oghli Yehozabad idi. **27** Yoashning oghulliri, uninggha qaritilghan qattiq we nurghun agah bésharetler, shundaqla uning Xudaning öyini yéngibashtin sélishqa dair ishliri «padishahlarning tezkirilir» dégen kitabning izahlirigha pütülgendur. Yoashning oghli Amaziya uning ornigha padishah boldi.

25 Amaziya textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi, u Yérusalémde yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Yehoaddan bolup, Yérusalémliq idi. **2** Amaziya Perwerdigarning neziride toghra bolghan ishlarni qildi, lékin pütün köngli bilen qilmidi. **3** We shundaq boldiki, u padishahliqini musthekmiwalghandin kéyin padishah atisini öltürgen xizmetkarlirini tutup öltürdi. **4** Lékin Musagha chüshürülgen qanun kitabida Perwerdigarning: «Ne atilarni oghulliri üçün ölümge mehkum qilishqa bolmaydu ne oghullirini atiliri üçün ölümge mehkum qilishqa bolmaydu, belki herbiri öz gunahi üçün ölümge mehkum qilinsun» dep pütülgen emri boyiche, u öltürgichilerning balilirini ölümge mehkum qilmidi. **5** Amaziya Yehudalarni yighip, jemetlirige qarap pütün Yehudalarni we Binyaminlarni mingbéshi we yüzbéshilar astigha békitti; u ulardin yigirme yashtin ashqanlarning sanini éliwidi, jengge chiqalaydighan, qoligha neyze we qalqan alalaydighan xil leshkerdin üç yüz ming adem chiqti. **6** U yene bir yüz talant kümüş serp qilip Israildin yüz ming batur jengchi yalliwalı. **7** Lékin Xudaning bir adimi uning aldigha kélip: — I padishahim, Israil qoshunini özliri bilen bille barghuzmighayla; chünki Perwerdigar Israillar yaki Efraimiylarning héchqaysisi bilen bille emes. **8** Hetta sili choqum shundaq qilimen, baturane küresh qilimen désilimu, Xuda özlirini düshmen aldida yiqitidu, chünki Xuda insan'gha yarem bérishkimu qadirdur, insanni yiqitishqimu qadirdur, dédi. **9** Amaziya Xudaning adimige: — Emise men Israilning yallanma qoshunigha bergen yüz talant kümüşni qandaq qilsam bolıdu? — dep sorıwıdı,

Xudaning adimi uninggha: — Perwerdigar özlirige buningdinmu ziyade köp bérishke qadirdur, dep jawab berdi. **10** Shuning bilen Amaziya Efraimdin öziye keltürilgen yallanma qoshunni ayrip chiqip, öylirige qayturuwetti; shu sewebtin ular Yehudalargha bek ghezeplini, qattiq qehr ichide öylirige qaytip kétishti. **11** Amaziya jasaratini urghutup, özining xelqini bashlap «Shor wadisi»gha bérrip Séirlardin on ming ademni yoqatti. **12** Yehudalar yene on ming ademni tirik tutuwélip, tik yarning léwigha apirip, yardin ittiriwidi, ularning hemmisi pare-pare qilinip tashlandi. **13** Halbuki, Amaziya özi bilen bille jeng qilishqa ruxset qilmay qayturuwetken yallanma eskerler Samariyedín Beyt-Horun'ghiche bolghan Yehudaning herqaysi sheherlirige hujum qilip kirip üç ming ademni qirip tashlidi hem nurghun mal-mülükni bulap ketti. **14** Lékin shundaq boldiki, Amaziya Édomiyarlarni meghlup qilip qaytip kelgen chaghda u Séirlarning butlirinimu élip kélip, ularni özi üçün mebud qilip, ulargha bash urdi we ulargha xushbuy yaqti. **15** Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi Amaziyaqha qozghaldi, U uning aldigha bir peyghemberni ewetti. Peyghember uninggha: — Öz xelqini séning qolungdin qutquzalmighan bu xelqning ilahlirini zadi néme dep izdeysen? — dédi. **16** We shundaq boldiki, u padishahqa téxi söz qiliwatqanda, padishah uninggha: — Biz séni padishahning meslihetchisi qilip tikligenmu? Qoy, bu gépingni! Ölgüng keldimu néme? — dédi. Shuning bilen peyghember geptin toxtidi-de, yene: — Bu ishni qilghining hem nesihitimgе qulaq salmighining üçün Perwerdigar séni yoqitishni qarar qildi, dep bilimen, — dédi. **17** Shuningdin kéyin Amaziya meslihetliship, Israilning padishahi Yehuning newrisi, Yehoahazning oghli Yoashning aldigha elchilerni mangdurup: «Qéni, [jeng meydanida] yüz turane körüşheyli» dédi. **18** Israilning padishahi Yoash Yehudaning padishahi Amaziyaqha elchi ewetip mundaq sözlerni yetküzdi: «Liwandiki tiken Liwandiki kédir derixige söz ewetip: «Öz qizingni oghlumgha xotunluqqa bergin!» — dédi. Lékin Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwétip, tikenni dessiwetti. **19** Sen derweqe Édomning üstidin ghelibe qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrurlinip yayrap ketting. Emdi öyüngde qalghining yaxshi; némishqa béshinggha külpet keltürüp, özüngni we özüng bilen Yehudani balagha yiqitisen?». **20** Emma Amaziya qulaq salmidi. Bu ish Xudadin keldi; chünki ular Édomning

ilahlirini izdigenidi, Xuda ularni [Yoashning] qoligha chüshsun dep ene shundaq orunlashturghanidi. **21** Shuning bilen Israil padishahi Yoash jengge atlinip chiqti; ikki terep, yeni u Yehuda padishahi Amaziya bilen Beyt-Shemeshte, jeng meydanida yüz turane uchrashti. **22** Yehudaning ademliri Israilning ademliri teripidin tiripiren qilinip, herbiri öz öyige qéchip ketti. **23** Israil padishahi Yoash Beyt-Shemeshte Yehoahazning newrisi, Yoashning oghli Yehuda padishahi Amaziyanı esir qilip Yérusalémgha élip bardı; we u Yérusalémning sépilining Efraim derwazisidin tartip burjek derwazisighiche bolghan töt yüz gezlik bir bölükini örüwetti. **24** U Xudaning öyide, Obed-Édom mes'ul bolup saqlawatqan we padishahning ordisidiki xezinidin tépilghan barliq altun-kümüsh, qacha-quchilarni buliwaldi we képillik süpitide birnechche tutqunni élip Samariyege yéniп ketti. **25** Israil padishahi Yehoahazning oghli Yoash ölgendin kéyin, Yoashning oghli, Yehudaning padishahi Amaziya on besh yil ömür kördi. **26** Amaziyaning qalghan emelliri bolsa, mana ularning hemmisi bashtin axirighiche «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütülgen emesmidi? **27** Amaziya Perwerdigardin waz kechkendin bashlapla Yérusalémde beziler uni qestleshke kirishkenidi; shuning bilen u Laqish shehirige qéchip ketti; lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa adem ewetip, u yerde uni öltürdi. **28** Andin ular uni atlargha artip Yérusalémgha élip bardı. U Yérusalémde ata-bowilirining arisida «Yehudaning shehiri»de depne qilindi.

26 Yehudaning barliq xelqi uning on alte yashqa kirken oghli Uzziyani tiklep, uni atisi Amaziyaning ornida padishah qildi **2** (padishah atisi ata-bowilirining arisida uxligandın kéyin, Élat shehirini qaytidin yasap, Yehudagha yene tewe qilghuchi del Uzziya idi). **3** Uzziya textke chiqqan chéghida on alte yash idi; u Yérusalémde jemiý ellik ikki yil padishahliq qildi. Uning anisining ismi Yekoliya bolup, Yérusalémiq idi. **4** U atisi Amaziyaning barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi. **5** Xuda bergen alamet körünüşler bilen yorutulghan Zekeriya Uzziyaqha telim bergechke, u hayat waqtida Uzziya Xudani izdidi; we u Perwerdigarni izdigen künlerde Xuda uning ishlirini rawan qildi. **6** U chiqip Filistiylerge hujum qildi we Gatning sépilini, Jabnehning sépilini

we Ashdodning sépilini chaqturuwetti. Yene Ashdod etrapida, shundaqla Filistiylar arisida birnechche sheher berpa qildi. **7** Xuda uning Filistiylar we Gurbalda turuwatqan Ereblar bilen Maonlarga qarshi urushigha yordam berdi. **8** Ammoniyalar Uzziyagha olpan tölidi; Uzziya tolimu qudretlik bolup, namshöhriti taki Misirning chégrisighiche tarqaldi. **9** Uzziya Yérusalémdiki «Burjek derwazisi»da, «Jilgha derwazisi»da we sépilning qayrilidighan yéride munarlar saldi we ularni ajayip mustehkem qildi. **10** U yene chöllerde birmunche közet munarlarini salghuzdi we köp quduqlarni kolatti; chünki uning Shefelah tüzlenglikide we égzilikte nurghun charwisi bar idi; u yene tériqchiliqqa amraq bolghachqa, taghlarda we étiz-baghlarda [nurghun] baghwenlerni we üzümchilerni yallap ishletti. **11** Uzziyaning yene urushqa mahir qoshuni bar idi. Qoshun katip Jeiyel we emeldar Maaséyah éniqlighan san'gha asasen qisim-qisimlar boyiche bölünüp, padishahning serdarlaridin biri bolghan Hananiyaning yétekchilik astida sep bolup jengge chiqatti. **12** Bu batur jengchiler ichidiki herqaysi jemet bashliri jemiý ikki ming alte yüz kishi idi. **13** Ularning yétekchilik astidiki qoshun jemiý üç yüz yetmiş yette ming besh yüz bolup, hemmisi ishqa qabil, jengde mahir idi, ular padishahqa yordemleship dushman'ge hujum qilalaytti. **14** Uzziya pütkül qoshunidiki leshkerlarini qalqan, neyze, dobulgha, sawut, oqya we salghilar bilenmu qorallandurghanidi. **15** U yene Yérusalémda ustilar ijad qilghan oq béshi we yoghan tashlarni atquchi üskünilerni yasitip, ularni sépil munarlarigha we burjeklarigha orunlashturghanidi. Uning nam-shöhriti yiraq-yiraqlargha ketkenidi, chünki u alamet yordemlerge érishkechke, karamet qudret tapqanidi. **16** Lékin u kücheygendin kéyin, meghrurlinip ketti we bu ish uni halaketke élip bardi. U Xudasi Perwerdigargha itaetsizlik qilib, xushbuygah üstide xushbuy yaqimen dep Perwerdigarning öyige kirdi. **17** Kahin Azariya bilen Perwerdigarning bashqa kahinlaridin seksen ezimet uning arqidin kirdi; **18** Ular padishah Uzziyani tosüp: — I Uzziya, Perwerdigargha xushbuy yéqish sanga tewe ish emes, belki xushbuy yéqishqa muqeddes xizmetke atalghan kahinlar bolghan, Harunning ewladlarigha mensuptur; muqeddesxanidin chiqqin, chünki itaetsizlik qilib qoydung; sen Xuda Perwerdigardin izzet tapalmaydighan bolup qalisen, dédi. **19** Uzziya qattiq ghezeplendi; u xushbuy yaqqili

turghan halette, qolida bir xushbuydanni tutup turatti; u Perwerdigarning öyidiki xushbuygahning yénida turup kahinlarga ghezepliniwatqan chaghda, kahinlarning aldidila uning pishanisigha maxaw örlep chiqti. **20** Bash kahin Azariya bilen bashqa kahinlar qarisa, mana, birdinla uning pishanisigha maxaw örlep chiqqanidi; ular derhal uni chiqiriwétishke itterdi; u özimu chiqip kétishke aldiridi, chünki Perwerdigar uni urghanidi. **21** Padishah Uzziyani taki ölgüche maxaw késili chirmiwaldi; u maxaw késili bolghachqa, ayrim bir öyde turdi; shuning bilen u Perwerdigarning öyige kirishtin mehrum qilindi. Uning oghli Yotam ordining ishlirini bashqurup, yurt soridi. **22** Uzziyaning bashqa emelliri bolsa bashtin axirighiche Amozning oghli Yeshaya peyghember teripidin yézip qaldurulghandur. **23** Uzziya özining ata-bowiliri arisida uxlidi; beziler: — «U maxaw bolghan adem» dégechke, u ata-bowiliri qatarida yatquzulghan bolsimu, padishahlar qebristanliqigha tewe [chetrek] bir yerlikke depne qilindi. Andin oghli Yotam uning ornigha padishah boldi.

27 Yotam textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet qildi; uning anisining ismi Yerusha bolup, Zadokning qizi idi. **2** U atisi Uzziyaning barliq qilghanlaridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi (lékin u Perwerdigarning muqeddesxanisigha kirmidi). Lékin xelq yenila buzuq ishlarni qiliwerdi. **3** Perwerdigar öyining yuqiriqi derwazisini yasatquchi Yotam idi; u yene Ofeldiki sépildimu nurghun quruluslarni qildi. **4** U Yehudaning taghliq rayonida sheherlerni bina qildi, ormanliqlardimu qel'e-qorghanlar we közet munarlarini yasatti. **5** U Ammoniylarning padishahi bilen urush qilib ularni yengdi; shu yili Ammoniyalar uninggha üç talant kümüş, ming tonna bughday, ming tonna arpa olpan berdi; Ammoniyalar ikkinchi we üçinchi yilimu uninggha oxshash olpan élip keldi. **6** Yotam Xudasi Perwerdigar aldida yollirini toghra qilghini üçün qudret tapti. **7** Yotamning qalghan ishliri, jümlidin qilghan jengliri we tutqan yollirining hemmisi mana «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütülgendur. **8** U textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. **9** Yotam ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawutning shehiri»ge depne qilindi; oghli Ahaz uning ornigha padishah boldi.

28 Ahaz textke chiqqan chéghida yigirme yashta idi; u Yérusalémda on alte yil seltene qildi. U atisi Dawutqa oxshash Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilmay, **2** Belki Israilning padishahlining yoligha kirip mangdi; u hetta Baallargha atap mebudlarni quydurdi; **3** Perwerdigar Israillar zéminidin heydep chiqarghan ellerning yirginchlik gunahlarini dorap, Hinnom jilghisida küje köydürdi, özining perzentlarini ottin ötküzüp köydürdi; **4** Yene «yuqiri jaylar»da, dönglerde we herqaysi kökergen derex astida köydürme qurbanliq qildi we küje köydürdi. **5** Shunga, uning Xudasi Perwerdigar uni Suriye padishahining qoligha tapshurdi; Suriyler uni tarmar keltürüp, Yehudadin nurghun xelqni tutqun qilib Demeshqqa élip ketti. Xuda yene uni Israil padishahining qoligha tapshurdi, Israil padishahi [Yehudada] chong qirghinchiliq élip bardi. **6** Remaliyaning oghli Pikaq Yehudada bir kün ichide bir yüz yigirme ming ademni öltürdi, ularning hemmisi ezimetler idi; buning sewebi, ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz kechkenidi. **7** Zikri isimlik bir Efraimiy ezimet bar idi; u padishahning oghli Maasiyahani, ordining bash ghoidari Azrikam we padishahning bash weziri Elkanahni qetl qildi. **8** Israillar öz qérindashlaridindin ikki yüz ming ayal, oghul-qiz balilarni tutqun qilib élip ketti; ular yene Yehudadin nurghun urush gheniyetlarini bulang-talang qilib Samariyege eketti. **9** Lékin u yerde Perwerdigarning Oded isimlik bir peyghembiri bar idi; u Samariyege qaytip kelgen qoshunning aldigha chiqip ulargha: — Qaranglar, ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigar Yehudalarni achchiqida silerning qolunglarga tapshurdi we siler pelekke yetken qehri-ghezep bilen ularni öltürdünglar. **10** Emdi siler yene Yehudalar bilen Yérusalémlilarni mejburiy özünglarga qul-didek qilmaqchi boluwatisiler. Lékin siler özünglarmu Xudayinglar Perwerdigar aldida gunah-itaetsizlikler ötküzdünglarmu? **11** Emdi gépimge qulaq sélinglar! Qérindashliringlardin tutqun qilib kelgenlerni qayturuwétinglar, chünki Perwerdigarning qattiq ghezepi béshinglarga chüshey dep qaldi, dédi. **12** Shuning bilen Efraimlarning birqanche yobashchiliri, yeni Yohananning oghli Azariya, Meshillimotning oghli Berekiya, Shallumning oghli Hezekiya we Hadlayning oghli Amasa qozghilip chiqip jengdin qaytip kelgen qoshunni tosuwélip **13** ulargha: — Bu

tutqunlarni bu yerge élip kirsenglar bolmaydu; bizning Perwerdigarning aldida gunahimiz turup, yene téximu köp gunahlar we itaetsizliklarni aynitmaqchimusiler? Chünki bizning itaetsizlikimiz hélimu intayin éghirdur, Israilning béshigha otluq qehr-ghezep chüshey dep qaldi, dédi. **14** Shuning bilenleshkerler tutqunlar bilen urush gheniyetlarini yobashchilar we pütkül jamaet aldida qaldurup qoydi. **15** Yuqirida ismi tilgha élin'ghan kishiler qozghilip, tutqunlarni bashlap chiqti, urush gheniyetliri ichidin kiyim-kéчек we ayaghlarni ularning arisidiki barliq yalingach, yalang ayagh turghanlarga kiygüzüp, hemmisini yémek-ichmek bilen ghizalandurdi, üstibashlarini maylidi, barliq ajizlarni ésheklerge mindürüp, hemmisini «Xorma derexliri shehiri» dep atilidighan Yérixogha, öz qérindashlarining qéshigha apirip qoydi, andin Samariyege qaytti. **16** Bu chaghda Ahaz padishah Asuriyening padishahlarigha yadrem tilep adem ewetti, **17** chünki Édomiyalar yene Yehudagha hujum qilib nurghun ademni tutqun qilib ketkenidi. **18** Filistiylermu Shefelah tüzlenglikidiki we Yehudaning jenubidiki sheherlerge tajawuz qilib kirip, Beyt-Shemesh, Ayjalon, Gederot, Sokoh we Sokohqa tewe yéza-qishlaqlarni, Timnah we Timnahqa tewe yéza-qishlaqlarni, Gimzo we Gimzogha tewe yéza-qishlaqlarni ishghal qilib, shu yerlerge jaylashqanidi. **19** Perwerdigar Yehudaning padishahi Ahaz tüpeylidin Yehudani xorluqqa qaldurdi; chünki Ahaz Yehudani itaetsilikke éziqturdi we özi Perwerdigargha éghir asiqliq qildi. **20** Asuriyening padishahi Tiglat-Pilneser derweqe uning yénigha keldi, lékin yadrem bérishning ornigha, uninggha köp awarichiliklarni keltürdi. **21** Chünki Ahaz Perwerdigarning öyidin, padishahning ordidindin, shundaqla emeldarlarning öyliridin köp mal-dunyani chiqirip, Asuriye padishahigha bergen bolsimu, lékin uninggha héch paydisi bolmide. **22** Mushundaq intayin müshkül peytte bu padishah Ahaz Perwerdigar aldida téximu éghir qebihlikke chöküp ketti. **23** U özini meghlup qilghan Demeshqning ilahlirigha qurbanliq sundi, chünki u: «Suriyening padishahlarining ilahliri ulargha yadrem qildi, shunga menmu ulargha qurbanliq sunup, ularni mangimu yadrem béridighan qilimen» dédi. Lékin eksiche bu butlar uning özini, shundaqla barliq Israillarni halaketke élip bardi. **24** Ahaz Perwerdigarning öyidiki eswab-buyumlarni yighip élip chiqip, ularni késip-ézip pare-pare qiliwetti; we Perwerdigarning

öyining derwazilirini péchetliwetti. Hem özi üçhün Yérusalémning herbir doqmushida qurban'gahlarni salghuzdi. **25** U yene Yehudaning herqaysi sheherliride bashqa ilahlargha xushbuy yéqish üçhün «yuqiri jaylar»ni salghuzdi, shundaq qilip ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning ghezipi qozghaldi. **26** Mana, uning qalghan ishliri, jümlidin barliq tutqan yolliri bashtin-axirighiche «Yehuda we Israil padishahlrining tarixnamisi»da pütülgendur. **27** Ahaz ata-bowiliri arisida uxlidi; kishiler uni Yérusalém shehirige depne qildi, lékin uni Israil padishahlrining qebristanliqigha depne qilmidi. Oghli Hezekiya uning ornigha padishah boldi.

29 Hezekiya textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Abiya bolup, Zekeriyaning qizi idi. **2** [Hezekiya] atisi Dawut barliq qilghanliridek, Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi. **3** U textke chiqqan birinchi yilining birinchi éyida Perwerdigar öyining derwazilirini achturup, yéngibashtin yasatti. **4** U kahinlar bilen Lawiylarni [Xudaning öyige] chaqirip kélip, [aldinqi] hoylisining meydanining sherq teripige yighip, **5** ulargha: — I Lawiylar, gépimge qulaq sélinglar; özünglarni Xudagha atap pakizlanglar we ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigarning öyini uninggha muqeddes qilip pakizlanglar, muqeddesxanidin barliq paskina nersilerni chiqirip tashlanglar. **6** Chünki bizning ata-bowilirimiz asiqliq qilip, Xudayimiz Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Uningdin waz kechti, Perwerdigarning turalghusidin yüzini örüp, Uninggha arqini qildi. **7** Ular aywanning ishiklirini étiwetken, chiraglarni öchüriwetken, xushbuy yaqmighanidi we muqeddesxanida Israilning Xudasigha héch köydürme qurbanliqlarni sunmaydighan bolup ketkenidi; **8** Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi Yehuda bilen Yérusalémdikilerning üstige chüshüp, xuddi öz közünglar bilen körüp turghininglardek, ularni dehshetke sélip, wehime bolushqa hem zangliq qilip ush-ush qilindighan obyéktké aylandurup qoydi. **9** Shu sewebtin ata-bowilirimiz qilich astida qaldi; oghul-qizlirimiz we xotunlirimizmu tutqun qilindi. **10** Emdi men Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarning ghezipining bizdin yandurulushi üçhün, Uning bilen ehdilishish niyitige keldim. **11** I balilirim, ghapil bolmanglar; chünki Perwerdigar silerni Öz aldida

turup xizmitide bolushqa, Uning xizmetkari bolup xushbuy yéqishqa tallighan, dédi. **12** Shuning bilen Lawiylardin töwendikiler ornidin turup otturigha chiqti: — Kohatlardin bolghan Amasayning oghli Mahat we Azariyaning oghli Yoél, Merarilardin Abdining oghli Kish, Yehallelelning oghli Azariya, Gershonlardin Zimmahning oghli Yoah, Yoahning oghli Éden, **13** Elizafanning ewladliridin Shimri bilen Jeiyel, Asafning ewladliridin Zekeriya bilen Mattaniya; **14** Hémaning ewladliridin Yehiyel bilen Shimey, Yedutunning ewladliridin Shémaya bilen Uzziyeller. **15** Ular qérindashlirini yighip, özlirini [Xudagha] atap paklidi, padishahning tapshuruqi, Perwerdigarning emri boyiche Perwerdigarning öyini pakizlashqa kirdi. **16** Kahinlar Perwerdigarning öyining ichkirisige pakizlashqa kirdi; ular Perwerdigarning muqeddes jayidin tapqan barliq napak-nijis nersilerni Perwerdigar öyining hoylisigha toshup chiqti; andin ularni Lawiylar élip chiqip, [sheher sirtidiki] Kidron jilghisigha apirip tökti. **17** Ular birinchi aying birinchi künidin bashlap, öyni qaytidin Xudagha atap pakizlashqa kiriship, sekkizinchi küni Perwerdigar öyining aywinigha chiqti; ular [yene] sekkiz kün waqit serp qilip Perwerdigar öyini pakizlap, birinchi aying on altinchi künige kelgende ishni tügetti. **18** Andin ular Hezekiya padishahning aldigha kirip: — Biz Perwerdigarning pütkül öyini, jümlidin köydürme qurbanliq qurban'gahini we uningdiki barliq qacha-qucha, eswablarni, «teqdim nan» tizilidighan shireni we shire üstidiki barliq qacha-qucha, eswablarni pakizliwettuq; **19** Ahaz padishah texttiki chéghida asiqliq qilip tashliweten barliq qacha-qucha, eswablarni teyyarlap tex qilip, pakizlap qoyduq; mana, ular hazir Perwerdigarning qurban'gahi aldigha qoyuldi, dédi. **20** Hezekiya padishah etigende tang seher ornidin turup sheherdiki emeldarlarni yighip Perwerdigarning öyige chiqti. **21** Ular padishahliq üçhün, muqeddesxana we pütün Yehudalar üçhün gunah qurbanliqi qilishqa yette buqa, yette qochqar, yette qoza we yette téke élip keldi; [padishah] Harun ewladliri bolghan kahinlarga bularni Perwerdigarning qurban'gahigha sunushni buyrudi. **22** Ular buqilarni boghuzlidi, kahinlar qénini élip, qurban'gahqa septi; andin ular qochqarlarnimu boghuzlap, qénini qurban'gahqa septi; qozilarnimu boghuzlap, ularning qéninimu qurban'gahqa septi. **23** Axirida gunah qurbanliqi

qilinidighan tékilerni padishah we jamaet aldigha yételep kéliwidi, [padishah we jamaet] qollirini tékiler üstige qoyushti. **24** Kahinlar tékilerni boghuzlap, qénini barliq Israillarning gunahi üçhün kechürüm-kafaret süpitide qurban'gahqa septi; chünki padishah: «Köydürme qurbanliq we gunah qurbanliqi barliq Israillar üçhün sunulsun» dégenidi. **25** Padishah yene Lawiylarni Perwerdigar öyide Dawutning, [Dawut] padishahning aldin körgüchisi gadning we Natan peyghemberning buyrughinidek jangjang, tembur we chiltar qatarliq sazarni tutup, sep bolup turushqa teyinlidi (chünki eslide bu emr Perwerdigardin, öz peyghemberlirining wastisi bilen tapilan'ghanidi). **26** Shuning bilen Lawiylar Dawutning sazlrini, kahinlar kanaylarni tutqan halda turushti. **27** Hezekiya köydürme qurbanliq qurban'gah üstige sunulsun, dep buyrudi. Köydürme qurbanliq sunulghan haman, Perwerdigargha atalghan neghme-nawa qilinishqa, kanaylar chélinishqa we Israilning padishahi Dawutning sazlrini tengkesh qilinishqa bashlidi. **28** Pütkül köydürme qurbanliq ötküzülüp bolghuche, pütkül jamaet sejdige olturushti, neghme-nawachilar neghme-nawa qilishiti, kanaychilar kanay chélip turdi. **29** Köydürme qurbanliq ötküzülüp bolghanda, padishah we uning bilen hazir bolghanlarning hemmisi tizlinip sejde qilishiti. **30** Hezekiya padishah we emeldarlar yene Lawiylargha Dawutning we aldin körgüchi Asafning shéirliri bilen Perwerdigargha Hemdusana oqushni buyrudi; shuning bilen ular xushal-xuramliq bilen Perwerdigargha hemdusana oqushup, bash éqip sejde qilishiti. **31** Hezekiya: — Siler emdi özünglarni Perwerdigargha muqeddes bolushqa béghishlighanikensiler, aldigha kélinglar, qurbanliqlar, teshekkür qurbanliqlirini Rebning öyige keltürüp sununglar, déwidi, jamaet qurbanliqlar we teshekkür qurbanliqlirini keltürüshti; xalighanlar köydürme qurbanliqini keltürüshti. **32** Jamaet élip kelgen köydürme qurbanliqlar töwendikiche: — yetmish buqa, yüz qochqar, ikki yüz qoza; bularning hemmisi Perwerdigargha atap köydürme qurbanliqqa ekilin'genidi. **33** Bulardin bashqa Perwerdigargha atalghan alte yüz buqa, üç ming qoyu bar idi. **34** Kahinlar bek az bolghachqa, köydürme qurbanliq mallirining térisini soyushqa ülgürelmeytti; shunga Lawiy qérindashlriri taki mallar soyulup bolghuche hem bashqa kahinlar özlirini [Xudagha] atap paklap bolghuche yardemeshti (chünki Lawiylar özlirini

[Xudagha] atap paklash ishida kahinlarga nisbeten bekrekl xlasmen idi). **35** Uning üstige köydürme qurbanliqlar nahayiti köp idi, shundaqla inaqliq qurbanliqlirining méyi we köydürme qurbanliqlargha qoshulghan sharab hediylirimu nahayiti köp idi. Shundaq qilip Perwerdigar öyidiki ibadet xizmetliri yéngibashtin eslige keltürüldi. **36** Xuda Öz xelqige bu ishlarni orunlashturghanliqi üçhün Hezekiya we pütkül xelq tolimu xushal bolushti; chünki bu ishlar bek tézla béjirilip bolghanidi.

30 Hezekiya pütün Israilgha we Yehudagha adem ewetip hemde Efraimlar bilen Manassehlerge xet yézip, ularni Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni séghinip «ötüp kétish héyti»ni ötküzüsh üçhün Yérusalémgha, Perwerdigarning öyige yighilishni chaqirdi **2** (Padishah, emeldarliri we Yérusalémdeki barliq jamaet bilen bille meslihetliship, ikkinchi ayda ötüp kétish héytini ötküzeyli dep qarargha kélishti. **3** Lékin paklan'ghan kahinlar yétishmigeche, xelqmu Yérusalémgha yighilip bolmighachqa, héytini waqtida ötküzelmidi). **4** Padishah we pütkül jamaet bu pilanni nahayiti yaxshi boptu, dep qaridi. **5** Shuning bilen ular pütkül Israilning Beer-Shébadin Dan'ghiche barliq xelqini Yérusalémgha kélip, Israilning Xudasi Perwerdigarni séghinip ötüp kétish héytini ötküzüshke chaqiriqname eweteyli, dep békitti; chünki ular héytini uzun waqitlardin buyan pütülgen belgilime boyiche ötküzülmigenidi. **6** Chaparmenler padishah bilen emeldarlarning xetlirini élip, pütün Israil we Yehuda yurtini kézip, padishahning yarliqi boyiche mundaq xewerni jakarlid: «I Israillar, Ibrahim, Ishaq we Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha yénip kélinglar, shundaq qilsanglar U Asuriye padishahlirining changgilidin qutulghan qaldinglarning yénigha yénip kélidu. **7** Ata-bowanglar we qérindishinglarga oxshash bolmanglar; ular öz ata-bowilirining Xudasi Perwerdigargha asiqliq qilghachqa, U xuddi siler körgendek ularni xarabichilikke tapshurghan. **8** Ata-bowanglarga oxshash boynunglarni qattiq qilmanglar; Perwerdigarning otluq ghezipping silerdin kütürülüp kétishi üçhün, emdi siler Perwerdigargha béqininglar, U menggüge Özige xas dep atighan muqeddesxanigha kélip, Xudayinglar bolghan Perwerdigarning xizmitide bolunglar. **9** Eger siler Perwerdigargha qaytsanglar, qérindashliringlar we bala-chaqiliringlar özlirini tutqun qilghanlarning

aldida rehim-iltipatqa ériship, bu yurtqa qaytip kélidu; chunki Xudayinglar bolghan Perwerdigar shapaetlik we rehimliktur; siler Uning teripige ótsenglar, U silerdin yüz örümeýdu». 10 Chaparmentler shehermushsheher béríp, taki Zebulun'ghiche Efraim we Manassehning yurtlirini kézíp chiqti; lékin u yerdikiler ularni zangliq qilip mesxire qilatti. 11 Halbuki, Ashir, Manasseh we Zebulunlardin beziliri ózlrini töwen tutup Yérusalémgha keldi. 12 Uning üstige, Xudaning qoli Yehudalarning üstide bolup, ularni bir niyette padishahning we emeldarlarning Perwerdigarning sózige asasen chiqarghan emrini ishqa ashurushqa bir jan bir dil qildi. 13 Shuning bilen ikkinchi ayda nurghun kishiler pétir nan héytini ötküzüsh üçün Yérusalémgha yigilghanidi; toplan'ghan xelq zor bir türküm adem idi. 14 Ular qozghilip Yérusalém shehiridiki qurban'gahlarni buzup yoqitip, isriqgahlarnimu élip chiqip, Kidron jilghisigha apirip tashlidi. 15 Ular ikkinchi aying on tötinchi küni ötüp kétish héytigha atalghan [qozilarni] soydi. Kahinlar bilen Lawiylar buninggha qarap xijil bolup, ózlrini [Xudagha] muqeddes bolushqa paklap, köydürme qurbanliqlarni Perwerdigarning öyige élip kélishti. 16 Ular Xudaning adimi bolghan Musagha chüshürülgen Tewrat qanunigha asasen, belgilime boyiche öz orunlirigha kélip turushti. Kahinlar Lawiylarning qolidin qanni élip [qurban'gahqa] septi. 17 Jamaet ichide paklinip bolmighanlar xéli bolghachqa, Lawiylar paklanmighan barliq kishilerning ornida ötüp kétish héytigha béghishlan'ghan qozilarni Perwerdigargha atash üçün soyushqa mes'ul idi. 18 Chunki Efraim we Manasseh, Issakar we Zebulundin kelgen köpinchisi, xéli köp bir türküm kishiler paklanmay turupla, Tewrat belgilimisige xilap halda ötüp kétish héytigha atap soyulghan qoza göshlirini yéyishke kirishti; biraq Hezekiya ular heqqide dua qilip: — Kimki öz ata-bowisining Xudasi bolghan Perwerdigarni chin könglidin izlesh niyitige kelgen bolsa, gerche ular muqeddesxanigha ait paklinish belgilimisige muwapiq pak qilinmisimu, méhriban Perwerdigar ularni epu qilghay, dédi. 20 Perwerdigar Hezekiyaning duasigha qulaq sélip xelqni epu qildi. 21 Yérusalémde turuwatqan Israillar pétir nan héytini yette kün shundaq xushalliq ichide ötküzdi; Lawiylar bilen kahinlar her küni Perwerdigargha atalghan medhiye saziri bilen Perwerdigargha hemdusana oqushti. 22 Hezekiya Perwerdigarning wehiylirini

chüshendürüshke mahir Lawiylargha ilham béríp turdi; xelq yette kün héyt qurbanliqlirini yédi; ular inaqliq qurbanliqlirini sunup, ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigarni medhiyilidi. 23 Barliq jamaet yene yette kün héyt ötküzüsh toghruluq meslihetliship, yene xushal-xuramliqqa chömgen halda yette kün héyt ötküzdi. 24 Chunki Yehudaning padishahi Hezekiya jamaetke ming buqa we yette ming qoy hediye qildi; emeldarlarmu jamaetke ming buqa, on ming qoy hediye qildi. Nurghun kahinlar ózlrini [Xudagha] atap paklidi. 25 Pütkül Yehuda jamaiti, kahinlar, Lawiylar, Israildin chiqqan barliq jamaet, jümlidin Israilda turuwatqan musapirlar hemde Yehudada turuwatqan musapirlarning hemmisi alamet xushal bolushti. 26 Yérusalémni ghayet zor xushalliq keypiyat qaplidi; chunki Israilning padishahi Dawutning oghli Sulaymanning zamanidin buyan, Yérusalémde mundaq tentene bolup baqmighanidi. 27 Axirida Lawiylardin bolghan kahinlar ornidin qopup, xelqge bext-beriket tilidi; ularning sadasi Xudagha anglandi, duasi asmanlargha, Uning muqeddes turalghusigha yetti.

31 Bu ishlarning hemmisi tügigendin kéyin, bu yerde hazir bolghan Israillarning hemmisi Yehudaning herqaysi sheherlirige béríp, u yerlerdiki «but tüwrük»lerni chéqip, Asherah butlirini késip tashliwetti; yene Yehuda we Binyamin zéminda, shundaqla Efraim we Manasseh zéminining herqaysi yerliridiki «yuqiri jaylar» we qurban'gahlarni, hemmisini buzup yoqatquche söküp tashlidi. Shuningdin kéyin Israil xelqining herqaysisi öz tewelikige, öz sheherlirige qaytip kétishti. 2 Hezekiya kahinlar bilen Lawiylarni nöwet-guruppilargha bölüp, kahinlar bilen Lawiylarning herqaysisini özige xas xizmitige békitip, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqliri sunup, Perwerdigar öyining hoylilirida, ishik-derwaziliri ichide wezipe ötep, Perwerdigargha teshekkür-medhiye oquydighan qildi. 3 Padishah yene öz mélidin bir ülüshni élip köydürme qurbanliqlar üçün ishlitishke buyrudi; bular Perwerdigarning Tewrat qanunida pütülgini boyiche etigenlik we kechlik köydürme qurbanliqlar, shabat küni, yéngi ay we héyt-bayram künliridiki köydürme qurbanliqlar üçün ayrildi. 4 Padishah yene kahinlar bilen Lawiylarning Perwerdigarning Tewrat qanunini ching ijra qilishi üçün, teqdim qilishqa tégishlik ülüshini ulargha

béringlar, dep Yérusalémda turushluq xelqqa buyrudi. **5** Bu buyruq chiqirilishi bilenla, Israillar hosul-mehsulatlirining deslepki élin'ghan qismi ashliq, yéngi sharab, [zeytun] méyi we hesellerni hemde étizliqtin chiqqan herxil mehsulatlarning hosulliridin ekilishti, yene herxil nersilirining ondin birini óshriga türkümlep ekilishti. **6** Yehudaning herqaysi sheherliride turuwatqan Israillar bilen Yehudalarmu qoy-kalilirining ondin birini óshriga we Perwerdigar Xudasigha atalghan muqeddes buyumlarning ondin birini óshriga ekilip, döwe-döwe döwiliwetti. **7** Üchinchi aydin bashlap döwilinip, yettinchi aygha kelgende toxtidi. **8** Hezekiya emeldarlar bilen bille kélip, döwe-döwe bolghan bu mehsulatlarni körüp Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqudi we Uning xelqi bolghan Israillargha bext-saadet tilidi. **9** Hezekiya kahinlar bilen Lawiylardin bu döwe-döwe mehsulatlari toghruluq soriwidi, **10** Zadok jemetidini bolghan bash kahin Azariya uninggha jawap béríp: — Xelq Perwerdigarning öyige hediye keltürgili bashlighandin buyan toygudek yéduq, yene nurghun éship qaldi. Chünki Perwerdigar Öz xelqini beriketligen, shunga éship qalghinimu shunche köp, dédi. **11** Hezekiya Perwerdigarning öyide ambarlarni teyyarlashni buyruwidi, ular shundaq qildi. **12** Ular semimiy-sadaqetlik bilen hediyelemleri, ondin bir óshre we Xudagha alahide atalghan nersilerni ambarlarga ekirdi. Lawiylardin bolghan Kononiya bash ambarchi, inisi Shimey muawin bash ambarchi boldi. **13** Kononiya we inisi Shimeyning qol astida Yehiyel, Azariya, Naxat, Asahel, Yerimot, Yozabad, Eliyel, Yismaqiya, Mahat we Binayalar nazaret qilish xizmitige mes'ul boldi; bularning hemmisini Hezekiya padishah bilen Xudaning öyining bashqurghuchisi Azariyaning körsetmisi bilen ishleytti. **14** Sherqiy derwazining derwaziwini Lawiy Yimnahning oghli Kore Xudagha xalis qilin'ghan hediye-sowghatlarga mes'ul idi; u Perwerdigargha sunulghan we «eng muqeddes» bolghan nersilerni teqsim qilatti. **15** Éden, Minyamin, Yeshua, Shémaya, Amariya we Shékaniyalar uning qol astida bolup, ular kahinlarning herqaysi sheherliride, chong-kichiklikige qaralmay, nöwet boyiche öz qérindashlirigha bularni üleshtürüp bérishke teyinlendi; **16** Buningdin bashqa, ular nesebnamige tizimlan'ghan üç yashtin yuqiri erkeklerdin, her küni nöwiti boyiche Perwerdigarning öyige kirip, yüklen'gen wezipisini

orunlaydighanlarning hemmisigimu teqsim qilip béretti. **17** Ular nesebi tizimlan'ghan jemettirli boyiche kahinlarchimu hemde yigirme yashtin ashqan Lawiylargha nöwiti we wezipisige qarap teqsim qilip béretti; **18** nesebnamide «[Lawiy jamaiti]» [dep], pütülginige qarap bularning barliq kichik balilirigha, xotunliri we oghul-qiz perzentlirigimu teqsim qilip béretti; chünki ular sadaqetlik bilen özlirini Xudagha atap paklinip, muqeddes bolushqa béghishlighanidi. **19** Herqaysi sheherlerning etraplirida olturaqlashqan, Harunning ewladliri bolghan kahinlarga bolsa, herbir sheherde mexsus tizimlan'ghan adem qoyulghanidi; ular kahinlar ichidiki barliq erkeklerge we shundaqla nesebnamide pütülgan barliq Lawiylargha téghishlik ülüshlirini béretti. **20** Hezekiya pütün Yehuda zéminida shundaq qildi; u öz Xudasi bolghan Perwerdigar aldida yaxshi, durus we heq bolghanni qildi. **21** Meyli Perwerdigarning öyidiki xizmetlerge ait ishta bolsun, meyli Tewrat qanunigha hem emrlirige emel qilish niyitide Xudasini izdeshte bolsun, u pütün qelbi bilen qildi we ronaq tapti.

32 Bu barliq ishlarni we sadaqetlik emellerni béjirgendin kéyin, Asuriye padishahi Sennaxérib Yehudagha tajawuz qilip, qorghanlıq sheherlirige hujum qilip bösüp kirip, ularni ishghal qilish üçün ularni qorshiwaldi. **2** Hezekiya Sennaxéribning kelgenlikini körüp, uning Yérusalémgha hujum qilish niyitining barliqini bilgende, **3** emeldarliri we batur ezimetliri bilen sheher sirtidiki bulaq-ériqlarni tosuwétish toghruluq meslihetleshti; ular uni qollidi. **4** Shuning bilen nurghun kishiler yighilip: «Néme üçün Asuriye padishahlirigha mol su menbesini tépiwélisigha qalduridikenimiz?» dep barliq bulaq közlirini étiwetti we u yurt otturisdin éqip ötidighan ériqni tosuwetti. **5** Hezekiya özini gheyretlendürüp, buzulup ketken sépillarni yéngibashtin onglatti, üstige qarawulxanilarni saldurdı, yene bir tashqi sépilmu yasatti hemde Dawut shehiridiki «Millo» qel'esini mustehkemlidi; u yene nurghun qoral-yaragh we qalqanlarni yasatti. **6** U xelqning üstige serdarlarni teyinlidi andin ularni sheher derwazisidiki meydan'gha, öz aldigha yighdurup, ulargha ilham-righbet béríp: **7** — Iradenglarni ching qilip batur bolunglar, Asuriye padishahidin we uninggha egeshken zor qoshundin qorqmanglar yaki alaqzade bolup ketmenglar; chünki biz bilen birge bolghuchilar ular bilen birge bolghuchilardin köptur.

8 Uning bilen birge bolghini nahayiti bir insaniy etlik bilek, xalas; lékin biz bilen bille bolghuchi bolsa bizge medetkar bolup, biz üçün jeng qilghuchi Xudayimiz Perwerdigar bardur! — dédi. Xelq Yehudaning padishahi Hezekiyaning sözlirige ishinip tayandi. 9 Shuningdin kéyin Asuriye padishahi Sennaxérib pütkül küch-qoshuni bilen Laqish shehirini muhasirige aldi; shu chaghda u xizmetkarlirini Yérusalémgha, Yehudaning padishahi Hezekiyagha, shundaqla Yérusalémda turuwatqan barliq Yehudalargha ewetip, ulargha mundaq sözlerni yetküzüp: — 10 «Asuriye padishahi Sennaxérib: «Yérusalém muhasire ichide turuqluq, siler zadi némige tayinip uningda téxiche turuwatisiler? 11 Hezekiya silerge: «Perwerdigar Xudayimiz bizni Asuriye padishahining changgilidin qutulduridu», dep ishendürüp, silerni achliq we ussuzluqtin ölümge tapshurmaqchi boluwatmamdu? 12 Shu Hezekiya Perwerdigargha atalghan «yuqiri jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Andin Yehudadiki we Yérusalémdikilerge: — «Siler birla qurban'gah aldida sejde qilisiler we shuning üstigila xushbuy yaqisiler» dep emr qilghan emesmidi? 13 Méning we méning ata-bowilirimning barliq el xelqlirige néme qilghanliqini bilmemsiler? El-yurtlarning ilah-butliri öz zéminini méning qolumdin qutquzushqa birer amal qilalighanmu? 14 Méning ata-bowilirim üzül-késil yoqatqan eshu el-yurtlarning but-ilahlirining qaysibiri öz xelqini méning qolumdin qutquzalighan? Undaqla silerning Xudayinglar silerni méning qolumdin qutquzalanti? 15 Siler emdi Hezekiyagha aldanmanglar, silerni shundaq qayil qilishigha yol qoymanglar yaki uninggha ishinipmu olturmanglar; chünki meyli qaysi elning, qaysi padishahliqning ilahi bolsun, héchqaysisi öz xelqini méning qolumdin yaki méning ata-bowilirimning qolidin héch qutquzup chiqalmidi; silerning Xudayinglar silerni méning changgilimdin téximu qutulduwalalmaydu emesmu? — deydu» — dédi. 16 [Sennaxéribning] xizmetkarliri dawamlıq yene Perwerdigar Xudani we Uning xizmetkari Hezekiyani haqaretleydighan geplernimu qildi. 17 Andin Sennaxérib téxi xet yézıp, Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni haqaretlep, zangliq qilip: «Xuddi herqaysi el-yurtlarning ilahliri öz xelqini méning changgilimdin qutquzalmighandek, Hezekiyaning Xudasimu Uning xelqini méning changgilimdin qutquzalmaydu» dédi. 18 Ular sheherni élish gherizide

Yérusalém sépilide turuwatqan xelqni qorqutup, patiparaqchiliqqa chömdürüş üçün Yehudiy tilida ünlük towlap turdi. 19 Ular Yérusalémning Xudasini xuddi yer yüzidiki yat xelqlerning insanning qolida yasalghan ilahlirigha oxshitiپ sözlidi. 20 Shuning tüpeylidin Hezekiya padishah we Amozning oghli Yeshaya peyghember dua qilip asman'gha qarap nida qiliwidi, 21 Perwerdigar bir Perishte ewetti, u Asuriye padishahi qoshunining leshkerghaigha kirip, pütkül batur jengchilerni, emeldalar we serdarlarni qoymay qiriwetti. Shuning bilen Asuriye padishahi shermende bolup öz yurtigha qaytip ketti. Özining butxanisigha kirgen chéghida öz pushtidin bolghan oghulliri uni qilich bilen chépip öltürdi. 22 Ene shu teriqide, Perwerdigar Hezekiyani we Yérusalém ahalisini Asuriye padishahi Sennaxéribning we bashqa barliq dushmanlarning changgilidin qutquzup qaldi we ularni her terepte qoghdidi. 23 Nurghun kishiler hediyelelarni Perwerdigargha atash üçün Yérusalémgha ekeldi, shundaqla nurghun ésil nersilerni ekilip Yehuda padishahi Hezekiyagha sundi; shuningdin étiwaren Hezekiya barliq el-yurtlarning izzet-hörmitige sazawer boldi. 24 Shu künlerde Hezekiya késel bolup sakratqa chüshüp qaldi; u Perwerdigargha tilawet qildi we Perwerdigar söz qilip, uninggha bir möjjizilik alamet körsetti. 25 Lékin Hezekiya özige körsitilgen iltipatqa muwapiq teshekkür éytmidi; u könglide tekebburliship ketti. Shunga Xudaning ghezipi uninggha we shuningdek Yehuda we Yérusalémdikilerge qozghaldi. 26 Lékin Hezekiya we Yérusalémdikiler tekebburliqidin yéniپ özlirini töwen tutup yürgechke, Perwerdigarning ghezipi Hezekiyaning künliride ulargha chüshmidi. 27 Hezekiyaning dunyasi tolimu köp, izzet-hörmiti qewetla yuqiri idi; u özige altun, kümüş, göher-yaqut, xushbuy dora-dermek, qalqan we herxil qimmatlik buyumlarni saqlaydighan xezinilerni saldurdi; 28 u yene ashliq, yéngi sharab we zeytun méyi saqlaydighan ambarlarni, yene her türlü mallar we padiliri üçün éghil-qotanlarni saldurdi. 29 U özige sheherler bina qildurdi we nurghun qoy-kalilargha ige boldi, chünki Xuda uninggha ghayet köp depine-dunya ata qilghanidi. 30 Hezekiyadin ibaret bu kishi Gihon éqinining yuqiri éqimidiki suni tosüp, suni toptoghra Dawut shehiring künpétish teripige éqip kélidighan qilghanidi. Hezekiya barliq qilghan emelliride ronaq tapti. 31 Halbuki, Babil emirlirining elchiliri kélip

Hezekiya bilan körüşhüp, Yehuda zéminida yüz bergen bu möjizilik alamet toghruluq gep sorighan chaghda, uning könglide néme barliqini melum qilishqa sinimaqchi, Xuda uni yalghuz qaldurup, uningdin ketti. **32** Hezekiyaning qalghan ishliri we yaxshi emelliri bolsa, mana ular «Yehuda we Israil padishahlrining tarixnamisi»da, Amozning oghli Yeshaya peyghemberning körgen wehiylik xatiriside pütülgendur. **33** Hezekiya ata-bowiliri arisida uxli; ular uni Dawut ewladliri qebistanliqi égzilikide depne qildi; u ölgen chaghda barliq Yehuda xelqi bilen Yérusalémdikiler uninggha hörmét bildürdi. Uning ornigha oghli Manasseh padishah boldi.

33 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta bolup, Yérusalémda ellik besh yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep chiqiriwetken yat elliklarning yirginchlik adetlirige oxshash ishlar bilen Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **3** U atisi Hezekiya chéqip tashlighan «yuqiri jaylar»ni qaytidin yasatti; u Baallargha atap qurban'gahlarni saldurup, asherah mebudlarni yasidi; u asmandiki nurgunlighan ay-yultuzlargha bash urdi we ularning qulluqigha kirdi. **4** U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni yasatti. Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: «Yérusalémda Méning namim menggü qalidu» dégenidi. **5** U Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. **6** U Ben-Hinnomning jilghisida öz balilirini ottin ötküzdi; jadugerchilik, palchiliq we demidichilik ishletti, öziye jinkeshler bilen epsunchilarni békitti; u Perwerdigarning neziride san-sanaqsiz rezillikni qilip Uning ghezipini qozghidi. **7** U yosatqan oyma mebudni Xudaning öyige tiklidi. Shu öy toghruluq Perwerdigar Dawutqa we uning oghli Sulayman'gha: — «Bu öyde, shundaqla Israilning hemme qebililirining zéminliri arisidin Men tallighan Yérusalémda Öz namimni ebedgiche qaldurimen; **8** Eger Israil peqet Men Musaning wasitisi bilen ulargha tapilighan barliq emrlerge, yeni barliq qanun, belgilimiler we hökümlerge muwapiq emel qilishqa köngül qoysila, Men ularning putlirini ata-bowilirigha békitten bu zémindin qaytidin néri qilmaymen» — dégenidi. **9** Lékin Manasseh Yehudalarni we Yérusalémdikilerni shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar Israillarning aldidin halak qilghan yat elliklarning qilghininmu ashurup rezillik qilatti. **10** Perwerdigar Manasseh

we uning xelqige agahlandurup sözligen bolsimu, lékin ular qulaq salmide. **11** Shu sewebtin Perwerdigar Asuriye padishahining qoshunidiki serdarlarni ularning üstige hujumgha saldurdi. Ular Manassehni ilmek bilen élip, mis zenjir bilen baghlap Babilgha ekeldi. **12** Manasseh mushundaq azabqa chüshkende Xudasi Perwerdigargha yalwurup, ata-bowilirining Xudasi aldida özini bek töwen tutti. **13** U dua qiliwidi, [Perwerdigar] uning duasigha qulaq sélip, tilikini qobul qilip, uni Yérusalémgha qayturup, padishahliqigha qaytidin ige qildi. Manasseh shu chaghdila Perwerdigarningla Xuda ikenlikini bilip yetti. **14** Bu ishlardin kéyin Manasseh «Dawut shehiri»ning sirtigha, jilgha otturisdiki Gihonning künpétish teripidin taki Béliq derwazisi aghzighiche, Ofelni chöredep sépil yasatti we uni nahayiti égz qildi; Yehudaning herqaysi qorghanlıq sheherliride qoshun serdarlirini teyinlidi. **15** U yene Perwerdigar öyidin yat elliklarning mebudliri bilen [özi qoyghan] butni, özi Perwerdigar öyining téghi bilen Yérusalémda yosatquzghan barliq qurban'gahlarni éliwétip, sheher sirtigha tashlatquziwetti. **16** [Manasseh] Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin tiklitip, qurban'gahqa inaqliq qurbanliqi bilen teshekkür qurbanliqlirini sundi we Yehudalargha Israilning Xudasi Perwerdigarning xizmitige kirishni buyrudi. **17** Shundaqtimu, xelq qurbanliqni yenila «yuqiri jaylar»da ötküzetti; lékin ularning qurbanliqliri özlirining Xudasi Perwerdigarghila sunulatti. **18** Manassehning qalghan ishliri, jümlidin uning Xudasigha qilghan duasi we aldin körgüchilerning Israilning Xudasi Perwerdigarning namida uninggha éytqan gepliri bolsa, mana ular «Israilning padishahlrining xatirilirini» dégen kitabta pütülgendur. **19** Uning duasi, Xudaning uning tileklirini qandaq ijabet qilghanliqi, uning özini töwen qilishidin ilgiri qilghan barliq gunahi we wapasizliqi, shundaqla uning qeyerde «yuqiri jaylar» saldurganliqi, Asherah mebudliri hem oyma mebudlarni tikligenliki bolsa, mana hemmisi «Aldin körgüchilerning xatiriliride» pütülgendur. **20** Manasseh ata-bowiliri arisida uxli; kishiler uni öz ordisigha depne qildi; oghli Amon ornigha padishah boldi. **21** Amon textke chiqqan chéghida yigirme ikki yashta idi; u Yérusalémda ikki yil seltenet qildi. **22** U atisi Manasseh qilghinidek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. U atisi Manasseh yosatqan barliq oyma mebudlargha

qurbanliq sundi we ularning qulluqigha kirdi. **23** U özini Perwerdigar aldida atisi Manasseh özini töwen tutqandek töwen tutmidi; bu Amonning bolsa gunah-qebihlikliri barghanséri éship bard. **24** Kéyin uning xizmetkarliri uni qestlep öz ordisisida öltürüwetti. **25** Lékin Yehuda zéminidikiler Amon padishahni qestligenlarning hemmisini öltürdi; andin yurt xelqi uning ornida oghli Yosiyani padishah qildi.

34 Yosiya padishah bolghanda sekkiz yashta bolup, Yérusalémnda ottuz bir yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, her ishta atisi Dawutning yollirida yürüp, ne onggaha ne solgha chetnep ketmidi. **3** Uning seltenitining sekkizinchi yili, u téxi güdek chéghidila, atisi Dawutning Xudasini izleshke bashlidi; seltenitining on ikkinchi yilgha kelgende Yehuda bilen Yérusalémdiki «yuqiri jaylar», asherah mebudliri, oyma butlar we quyma butlarni yoqitip, zéminni pakizlashqa kirishdi. **4** Xelq uning köz aldidila «Baallar»ning qurban'gahlirini chéqip tashlidi; u qurban'gahlarning üstige égz qilip orunlashturulghan «kün tüwrükliri»larni késip tashlidi; u yene Asherah mebudliri, oyma-quyma butlarni chéqip, uning topisini bu mebudlarga qurbanliq sun'ghanlarning qebrilirige chéchiwetti. **5** [But] kahinlirining ustixanlirini qurban'gahlirining üstide köydürüwetti; shundaq qilip, u Yehuda bilen Yérusalémni pakizlidi. **6** U Manasseh, Efraim, Shiméon hetta Naftalighiche ularning herqaysi sheherliride we etrapidiki xarabilerde shundaq qildi; **7** U qurban'gahlarni chéqip, asherah mebudliri we oyma butlarni kokum-talqan qiliwetti, pütün Israildiki «kün tüwrükliri»ning hemmisini késip tashlap, Yérusalémgha qaytti. **8** Uning seltenitining on sekkizinchi yili Yehuda zéminini we muqeddesxanini pakizlap bolghandin kéyin, Azaliyaning oghli Shafan, sheher bashliqi Maaséyah we Yoahazning oghli tezkirichi Yoahni Xudasi bolghan Perwerdigarning öyini onglashqa ewetti. **9** Shuning bilen ular bash kahin Hilqiyaning aldigha kélip, uninggha Perwerdigarning öyige béghishlap ekelgen pulni tapshurdi. Bu pulni eslide derwaziwen Lawiylar Manasseh, Efraim we Israilning qaldisidin, shuningdek Yehuda we Binyamin zéminidikiler we Yérusalémdikilerdin yighqanidi. **10** Ular Perwerdigarning öyini onghaydighan ishlarni nazaret qilghuchi ishchilargha tapshurup berdi. Bular hem pulni Perwerdigarning öyini onghash we mustehkemleshke ishligüchilerge

berdi; **11** ular bolsa pulni Yehuda padishahliri xarabileshtürgen öy-imaretlerge lazimliq késip-oyulghan tashlarni we tüwrük-limlarga yaghach sétiwalishqa yaghachchilar bilen tamchilargha tapshurup berdi. **12** Bu ademler sadaqetlik bilen ishlidi. Ularni bashquridighan, nazaretke mes'ul Lawiy Merarining ewladliridin Jahat bilen Obadiya, Kohatning ewladliridin Zekeriya bilen Meshullam bar idi; bu Lawiylarning hemmisi herxil sazlarghimu mahir idi; **13** ular yene hammallar we herxil ishlar üstidiki nazarechilerni bashquratti; Lawiylardin pütükchilermu, emeldarlarmu, derwaziwenlermu bar idi. **14** Ular Perwerdigar öyige béghishlap ekelgen pullarni élip chiqidighan chaghda, Hilqiya kahin Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen Tewrat qanuni kitabini tépiwaldi. **15** Hilqiya katip Shafan'gha: — Men Perwerdigarning öyide Tewrat-qanuni kitabini tépiwaldim, dédi. Shuni éytip, Hilqiya kitabni Shafan'gha berdi. **16** Shafan uni padishahning yénigha apardi we uninggha: «Xizmetkarliri tapshurulghan ishlarni bolsa, hemmisini ada qiliwatidu. **17** Ular Perwerdigar öyige [béghishlan'ghan] pullarni töküp, uni nazarechiler we ishchilarning qoligha tapshurup berdi» dep melumat berdi. **18** Shafan katip yene padishahqa: — Hilqiya kahin yene manga bir oram kitab berdi dep uni padishah aldida oqudi. **19** We shundaq boldiki, padishah Tewrat qanunidiki sözlerni anglap, öz kiyimlirini yirtti. **20** Padishah Hilqiya bilen Shafanning oghli Ahikamgha, Mikahning oghli Abdon bilen Shafan katipqa we padishahning xizmetkari Asayagha buyrup: — **21** Bérip men üçün we Israilda hem Yehudada qaldurulghan xelq üçün bu tépilghan kitabning sözliri toghrisida Perwerdigardin yol soranglar. Chünki ata-bowilirimiz bu kitabta barliq pütülgenlerge emel qilmay, Perwerdigarning sözini tutmighanliqi tüpeylidin, Perwerdigarning bizge tökülidighan ghezipi intayin dehshetlik boldi, dédi. **22** Shuning bilen Hilqiya we padishah teyinligen kishiler ayal peyghember Huldahning qéshigha bard; Huldah Xasrahning newrisi, Tokihatning oghli kiyim-kéчек bégi Shallumning ayali idi; u özi Yérusalém shehirining ikkinchi mehelligide olturatti. Ular uning bilen bu ishlar toghruluq sözleshti. **23** U ulargha mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken kishige mundaq denglar: — **24** Perwerdigar mundaq

deydu: — Mana Men Yehudaning padishahi aldida oqulghan bu kitabtiki barliq lenetlerni emelge ashurup, bu jayga we bu yerde turghuchilargha balayi'apet chüshürimen. **25** Chünki ular Méni tashlap, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, qollirining hemme ishliri bilen Méning achchiqimni keltürdi. Uning üçün Méning qehrim bu yerge tökülidu, öchürülmeydu. **26** Lékin silerni Perwerdigardin yol sorighili ewetken Yehudaning padishahigha bolsa, mundaq denglar: — Sen anglighan sözler toghrisida Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — **27** Chünki könglüng yumshaq bolup, Xudaning mushu jay we uningda turghuchilarni eyiblep éytqan sözlirini anglighiningda, Uning aldida özüngni töwen qilding, shuningdek özüngni shundaq töwen qilghiningda, kiyimliringni yirtip, Méning aldinda yighlighining üçün, Menmu duayingni anglidim, deydu Perwerdigar. **28** Mana, séni ata-bowiliring bilen yighilishqa, öz qebrenge aman-xatirjemlik ichide bérishqa nésip qilimen; séning közliring Men bu jay üstige chüshüridighan barliq külpetlerni körmeydu». Ular yénip bérup, bu xewerni padishahqa yetküzdi. **29** Padishah adem ewetip, Yehuda bilen Yérusalémning hemme aqsqaqallirini chaqirtip keldi. **30** Padishah Perwerdigarning öyige chiqti; barliq Yehudadiki er kishiler we Yérusalémدا turuwatqanlarning hemmisi, kahinlar bilen Lawiylar, shundaqla barliq xelq, eng kichikidin tartip chongighiche hemmisi uning bilen bille chiqti. Andin Perwerdigarning öyide tépilghan ehde kitabining hemme sözlirini ulargha oqup berdi. **31** Padishah öz ornida turup Perwerdigarning aldida: — Perwerdigargha egiship pütün qelbim we pütkül jénim bilen Uning emrlirini, höküm-guwahliqliri we belgilimilirini tutup, ushbu kitabta pütülgen ehdigé emel qilimen dep özini ehdigé baghlidi. **32** Shuning bilen xelqning hemmisimu ehde aldida turup uninggha özini baghlidi. U yene Yérusalémда turuwatqanlarning hemmisini we Binyamindiki xelqnimu bu ehde aldida turghuzup uninggha özini baghlatti. Shuning bilen Yérusalémда turuwatqanlar Xudaning, yeni ata-bowilirining Xudasining ehdisi boyiche ish qilidighan boldi. **33** Yosiya Israillargha qarashliq yurtlardin barliq yirginchlik nersilerni chiqirip tashlap, Israilda turuwatqanlarning hemmisini Perwerdigar Xudasining xizmitige kiridighan qildi. [Yosiyaning] barliq künliride xelq ata-bowilirining

Xudasi bolghan Perwerdigargha egishishtin héch yanmidi.

35 Yosiya Perwerdigarni séghinip ötüp kétish héytini Yérusalémда ötküzmekechi boldi; birinchi ayning on tötinchi küni ular ötüp kétish héytigha atalghan qozilarni soydi. **2** Padishah kahinlarning wezipilirini belgilidi, ularni Perwerdigarning öyidiki xizmetni qilishqa righbetlendürdi. **3** U yene pütkül Israil xelqige özlirini Perwerdigargha atap pakmuqeddes bolushqa telim bergüchi Lawiylargha: — Siler muqeddes ehde sanduqini Israil padishahi Dawutning oghli Sulayman saldurghan öyge ekirip orunlashturunglar; emdi uni mürenglerde kötürüp yürüsh wezipisi qalmidi. Emdi siler Xudayinglar Perwerdigarning xizmitide, shundaqla Uning xelqi Israilning xizmitide bolunglar. **4** Shuning üçün jemitinglar we nöwet-guruppanglar boyiche, Israilning padishahi Dawutning yazghini we uning oghli Sulaymanning yazghinigha asasen, özünglarni obdan teyyarlanglar. **5** Siler öz ata jemetliringlarning nöwet-guruppa tertipi boyiche qérindashliringlardin ibaret shu addiy xelq-puqralar jemet-jemetlirige wekil bolup, muqeddesgahta turisiler; herbir guruppida Lawiy jemetidin birnechche adem bolsun. **6** Siler ötüp kétish héytigha atalghan qozilarni soyusiler, özünglarni paklanglar, [Israiddiki] qérindashliringlar üçün, yeni ularning Perwerdigar Musaning wastisi bilen tapilghan söz-kalamigha béqinishi üçün, hemme ishni teyyar qilinglar, dédi. **7** Yosiya shu yerde hazir bolghan barliq xelq-puqralarning ötüp kétish héytigha atighan qurbanliqi bolsun dep, jemi ottuz ming qoza we oghlaq, we yene üç ming buqa hediye qildi; bu mallarning hemmisi padishahning mélidin chiqirilghanidi. **8** Uning emeldaririmu öz ixtiyarliqi bilen xelqge we kahinlar bilen Lawiylargha qurbanliq méli «kötürme hediye» qildi; Perwerdigarning öyini bashqurghuchilardin Hilqiya, Zekeriya we Yehiyelmu ikki ming alte yüz qoza-öchke bilen üç yüz buqini kahinlarga ötüp kétish héytigha atap qurbanliq qilish üçün hediye qilip tapshurdi. **9** Lawiylarning yolbashchiliri bolghan Konaniya we uning qérindashliridin Shémaya bilen Netanel, shundaqla Hashabiya, Jeiyel we Yozabadmu besh ming qoza bilen besh yüz buqini Lawiylarning héytqa atap qurbanliq qilishigha «kötürme hediye» qildi. **10** Shundaq qilip, ötilidighan wezipiler orunlashturup bolun'ghandin kéyin, padishahning

tapilighini boyiche, kahinlar öz ornida turdi, Lawiylarmu özlirining nöwet-guruppa tertipi boyiche turushti. **11** Lawiylar ötüp kêtish héytigha atalghan qozilarni boghuzlidi; kahinlar ularning qolidin qanni élip qurban'gahqa septi we shuning bilen bir waqitta Lawiylar qurbanliq malning térisini soydi. **12** Köydürme qurbanliqqa sunulidighan mallarni bolsa, ular xelq-puqralargha wekil bolghan jemetler boyiche xelqge bölüp bérip, ularni Musaning kitabida yézilghinigha muwapiq, Perwerdigargha sunushqa teyyarlidi. Sunulidighan buqilarnimu shundaq qildi. **13** Andin belgilime boyiche ular ötüp kêtish héytigha atalghan qoza-öchkilerni otqa qaqlap kawap qildi; bashqa qurbanliqlardin qalghan, yeni Xudagha atalghan qisimlarni qazanda, dangqanda yaki dasta pishurup tézdin xelq-puqralargha üleshtürüp berdi; **14** shuningdin kéyin özlirige we kahinlarga qurbanliqlardin teyyarlidi, chünki kahinlar, yeni Harunning ewladliri kech kirgüche köydürme qurbanliq qilish we maylarni köydürüsh bilen aldirash bolup ketkenidi; shunga Lawiylar özlirige we kahinlar bolghan Harunning ewladlirighimu qurbanliqlardin [gösh] teyyarlap qoyushti. **15** Nawa-neghmichiler, yeni Asafning ewladliri Dawut, Asaf, Héman we [Dawut] padishahning aldin körgüchisi Yedutunning tapshuruqi boyiche öz orunlirida turushti; derwaziwenler herqaysisi öz derwazisi aldida turdi; ularning ish ornidin ajrishining hajiti bolmidi, chünki ularning qérindashliri bolghan Lawiylar qurbanliqlardin teyyarlap qoyatti. **16** Shundaq qilip, shu bir kün ichide Yosiya padishahning tapshuruqi boyiche, ötüp kêtish héyti ötküzülüp, Perwerdigarning qurban'gahigha köydürme qurbanliqlar sunulushi bilen Perwerdigargha béghishlap ötküzülgen ibadet toluq orunlandi. **17** Shu chaghda hazir bolghan Israillar ötüp kêtish héytini ötküzüp bolghandin kéyin, yette kün pétir nan héytini ötküzdi. **18** Samuil peyghemberning zamanidin buyan Israilda ötüp kêtish héyti mundaq ötküzülüp baqmighanidi; Israil padishahlirining héchqaysisimu Yosiya, kahinlar, Lawiylar we shu yerde hazir bolghan Yehudalar bilen Israillar we Yérusalémدا turuwatqanlar ötküzgendek mundaq ötüp kêtish héyti ötküzüp baqmighanidi. **19** Bu qétimqi ötüp kêtish héyti Yosiyaning seltenitining on sekkizinchi yili ötküzüldi. **20** Yosiya [muqeddes] öyning hemme ishini mushundaq tertipke sélip bolghandin kéyin, Misir padishahi Neqo Efrat deryasining boyidiki

Karkémish shehiride urushqa chiqti, Yosiya uning aldini tosqli chiqti. **21** Neqo Yosiyaning aldigha elchilerni ewetip uninggha: «I Yehuda padishahi, özlirining méning bilen néme karliri bar? Bügün men sili bilen urushqili emes, belki méning bilen urush qiliwatqan jemet bilen urushqili chiqqanmen; yene kélip, Xuda méni téz hujum qil, dédi; Xudaning silini halak qiliwetmesliki üçün, Uning ishigha kashila qilmisila, chünki U méning bilen billidur» dédi. **22** Lékin Yosiya uning bilen qarshilishishtin yanmide, eksiche özi niqablap uninggha jeng qilghili chiqti; u Xudaning Neqoning wastisi bilen éytqan gépige qulaq salmay, Megiddo tüzlenglikige kélip Neqo bilen tutushti. **23** Oqyachilar Yosiya padishahqa oq étip uninggha [tegzüdi]; padishah xizmetkarlirigha: — Men éghir yarilandim, méni élip kétinglar, dédi. **24** Uning xizmetkarliri uni jeng harwisidin yölep chüshürüp, uning ikkinchi jeng harwisigha yatquzup Yérusalémgha élip méngiwidi, u shu yerde öldi. U ata-bowilirining qebristanliqigha depne qilindi; barliq Yehuda we Yérusalémdikiler Yosiyağa teziye tutushti. **25** Yerimiya [peyghember] Yosiya üçün mersiye oqudi; neghme-nawachi er-ayallarning hemmisi taki bügün'giche Yosiyanı teriplep mersiye oqup kelmekte; u ish Israilda belgilimige aylandi. Mana bular «mersiyeler» dégen kitabqa pütülgendur. **26** Yosiyaning qalghan ishliri, uning Perwerdigarning Tewrat kitabida yézilghanlirigha egeshken yaxshi emelliri, **27** qilghanliri bashtin-axirighiche hemmisi «Yehuda we Israil padishahlirining Tarix-Tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur.

36 [Yehuda] zéminidiki xelq Yosiyaning oghli Yehoahazni tallap, Yérusalémда atisining ornigha padishah qilip tiklidi. **2** Yehoahaz textke chiqqan chéghida yigirme üç yashta idi; u Yérusalémда üç ay seltenet qildi. **3** Misir padishahi uni Yérusalémда padishahlıqtin bikar qildi we Yehuda zéminigha bir yüz talant kümüş, bir talant altun jerimane qoydi. **4** Andin Misir padishahi Yehoahazning ornigha uning inisi Éliakimni Yehuda bilen Yérusalém üstige padishah qilip, uning ismini Yehoakimgha özgertti; andin Neqo inisi Yehoahazni Misirgha élip ketti. **5** Yehoakim textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta bolup, u Yérusalémда on bir yil seltenet qildi; u Perwerdigar Xudasining neziride rezil bolghanni qildi. **6** Babil padishahi Néboqadnesar uninggha hujum qilghili chiqip, uni

mis zanjir bilan baghlap Babilgha élip ketti. 7 Nébuqadnesar yene Perwerdigar öyidiki bir qisim eswab-buyumlarni Babilgha apirip, özining Babildiki butxanisigha qoydi. 8 Yehoakimning qalghan ishliri, uningdiki eyibler bolsa mana, «Israil we Yehuda padishahlining tarix-tezkiriliri» dégen kitapta pütülgendur. Uning oghli Yehoakin uning ornigha padishah boldi. 9 Yehoakin textke chiqqan chéghida on sekkiz yashta bolup, u Yérusalémda üç ay on kün seltenet qildi; u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. 10 Yéngi yil ötkende, Nébuqadnesar adem ewetip Yehoakinni Perwerdigar öyidiki ésil buyumlar bilan birlikte Babilgha ekeldürüp, Yehoakinning taghisi Zedekiyani Yehuda we Yérusalém üstige padishah qilip tiklidi. 11 Zedekiya textke chiqqan chéghida yigirme bir yashta bolup, Yérusalémda on bir yil seltenet qildi; 12 u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; Yereimiya peyghember uninggha Perwerdigarning sözlirini yetküzgen bolsimu, u Yereimiyaning aldidada özi töwen qilmidi; 13 u özi Xudaning namida [béqinish] qesimini ichküzgen Nébuqadnesardin yüz öridi; boynini qattiq qilip, Israilning Xudasi Perwerdigargha towa qilip yénishqa könglini jahil qildi. 14 Uning üstige, kahinlarning barliq bashliri bilen xelqning hemmisi yat elliklarning hemme yirginchlik ishlirini dorap, asiylirini ashurdi; ular Perwerdigar Yérusalémda Özige atap muqeddes qilghan öyni bulghiwetti. 15 Ularning ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigar Öz xelqige we turalghusigha ichini aghritqachqa, tang seherde ornidin turup elchilirini ewetip ularni izchil agahlandurup turdi. 16 Biraq ular Xudaning elchilirini mazaq qilip, söz-kalamlirini mensitmeytti, peyghemberlirini zangliq qilatti; axir bérip Perwerdigarning qehri örlap, qutquzghili bolmaydighan derijide xelqining üstige chüshti. 17 Perwerdigar shuning bilen kaldiyerning padishahini ulargha hujumgha séliwidi, padishah ularning muqeddes öyide yashlirini qilichlidi; qiz-yigitler, qérilar, béshi aqarghanlarga héch ich aghritip olturmay, hemmini öltürüwetti; [Xuda] bularning hemmisini [Kaldiye] padishahining qoligha tapshurdi. 18 Kaldiye padishahi Xudaning öyidiki chong-kichik démey, barliq qacha-buyumlarni, shundaqla Perwerdigar öyidiki xezinilerni, shuningdek padishahning we emeldarlirining xezinilirini qoymay, Babilgha élip

ketti. 19 Kaldiylar Xudaning öyini köydürüwetti, Yérusalémning sépilini chéqiwetti, sheherdiki hemme orda-qorghlanlarga ot qoyup köydürüp, Yérusalémdiki barliq qimmatlik qacha-buyumlarni chéqip kukum-talqan qildi. 20 Qilichtin aman qalghanlarning hemmisini [Kaldiye padishahi] Babilgha tutqun qilip eketti; ular taki Pars padishahliqining seltenitikiche Babil padishahi we ewladlirining qulluqida bolup turdi. 21 Bularning hemmisi Perwerdigarning Yereimiyaning wastisi bilen [aldin] éytqan [agah] sözi ishqash ashurulush üçün boldi. Shuning bilen zémin özige tégishlik shabat künlirige muyesser boldi; chünki zémin yetmiş yil toshquche xarabilikte turup «shabat tutup» dem élip rahatlendi.

Ezra

1 Pars padishahi Qoreshning birinchi yili, Perwerdigarning Yeremiyaning aghzi arqiliq éytqan sözi emelge ashurulup, Perwerdigarning Pars padishahi Qoreshning rohini qozghishi bilen pütün padishahliqi teweside u mundaq bir jakarname chiqardi, shundaqla uni yazma qilib püküp: — **2** «Pars padishahi Qoresh mundaq deydu: — Asmanlarning Xudasi Perwerdigar yer yuzidiki barliq padishahliqlarning igidarchiliqini manga berdi; u shundaqla méni Yehuda zéminigha jaylashqan Yérusalémda Özige bir öy sélisqqa buyrudi. **3** Shuning üçün aranglarda Xudaning xelqi bolghanlardin herqaysinglarga bolsa, uning Xudasi [Perwerdigar] uning bilen bille bolghay, u Yehuda zéminidiki Yérusalémgha chiqsun, Israilning Xudasi Perwerdigarning öyini salsun! U bolsa Xudatur, makani Yérusalémidur! **4** [Sürgünlükte] qalghan xelq qeyerlerde makanlashqan bolsa, [u Yérusalémgha chiqsun]; shu yerdiki ademler ulargha altun, kümüş, mal-mülük, charpaylarni teminlep yadem bersun we shuningdek Yérusalémda jaylashqan Xudaning shu öyi üçün xalis hediyelemini teqdim qilsun» — dédi. **5** Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki qebile bashliqliri, kahinlar, Lawiylar, shundaqla Xuda teripidin rohi qozghitilghan barliq xelq orunliridin qopup Yérusalémdiki Perwerdigarning öyini [yéngiwashatin] sélisqqa bérishqa teyyarlandi. **6** Etraptiki kishilerning hemmisi kümüş qacha-qucha, altun, mal-mülük, charpaylar we qimmat bahaliq buyumlar bilen ularni qollap quwwetlidi, buningdin bashqa sunulidighan herxil ixtiyariy hediye-qurbanliq süpitide herxil sowghatlarni teqdim qildi. **7** Padishah Qoresh Perwerdigarning öyidiki qacha-quchilirinimu, yeni ilgiri Néboqadnesar Yérusalémdin ekilip öz ilahining butxanisigha qoyup qoyghan qacha-quchilarnimu élip chiqti. **8** Pars padishahi Qoresh xezine bégi Mitredatni buyrup bu qacha-quchilarni aldurup chiqti; Mitredat shularni Yehudaning emiri Sheshbazargha sani boyiche sanap tapshurup berdi. **9** Qacha-quchilarning sani mundaq: — altun das ottuz, kümüş das ming, pichaq yigirme toqquz, **10** altun piyale ottuz, bir-birige oxshash bolghan kümüş piyale töt yüz on; bashqa qacha-quchilar bir ming. **11** Barliq altun-kümüş qacha-qucha, besh ming töt yüz. Sürgün qilin'ghan xelq Babildin Yérusalémgha élip

kélin'gen chaghda, Sheshbazar bu qacha-quchilarning hemmisini élip kelgenidi.

2 Töwendikiler Néboqadnesar teripidin Babilgha sürgün qilin'ghan [Yehudiye] ölkisidikilerdin, ularning ewladliri qaytip kélip, Yérusalém we Yehudiyege chiqip, herbiri öz shehirlirige ketkenler: — **2** — ular Zerubbabel, Yeshua, Nehemiya, Séraya, Reilaya, Mordikay, Bilshan, Mispar, Bigway, Rehum we Baanahlar bilen bille qaytip keldi. Emdi Israil xelqining ichidiki erkeklerning sani töwendikiche: — **3** Paroshning ewladliri ikki ming bir yüz yetmish ikki kishi; **4** Shefatiyaning ewladliri üç yüz yetmish ikki kishi; **5** Arahning ewladliri yette yüz yetmish besh kishi; **6** Pahat-Moabning ewladliri, yeni Yeshua bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz on ikki kishi; **7** Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **8** Zattuning ewladliri toqquz yüz qiriq besh kishi; **9** Zakkayning ewladliri yette yüz atmish kishi; **10** Banining ewladliri alte yüz qiriq ikki kishi; **11** Bibayning ewladliri alte yüz yigirme üç kishi; **12** Azgadning ewladliri bir ming ikki yüz yigirme ikki kishi; **13** Adonikamning ewladliri alte yüz atmish alte kishi; **14** Bigwayning ewladliri ikki ming ellik alte kishi; **15** Adinning ewladliri töt yüz ellik töt kishi; **16** Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning ewladliri toqsan sekkiz kishi; **17** Bizayning ewladliri üç yüz yigirme üç kishi; **18** Yorahning ewladliri bir yüz on ikki kishi; **19** Hashumning ewladliri ikki yüz yigirme üç kishi; **20** Gibbarning ewladliri toqsan besh kishi; **21** Beyt-Lehemlikler bir yüz yigirme üç kishi; **22** Nitofaliqlar ellik alte kishi; **23** Anatotluqlar bir yüz yigirme sekkiz kishi; **24** Azmawetlikler qiriq ikki kishi; **25** Kiriya-Arimliqlar, Kefirahliqlar we Beerotluqlar bolup jemi yette yüz qiriq üç kishi; **26** Ramahliqlar bilen Gébaliqlar jemi alte yüz yigirme bir kishi; **27** Mikdashliqlar bir yüz yigirme ikki kishi; **28** Beyt-Ellikler bilen ayiliqlar jemi ikki yüz yigirme üç kishi; **29** Néboliqlar ellik ikki kishi; **30** Magbishning ewladliri bir yüz ellik alte kishi; **31** ikkinchi bir Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **32** Harimning ewladliri üç yüz yigirme kishi; **33** Lod, Hadid we Ononing ewladliri jemi yette yüz yigirme besh kishi; **34** Yérixoluqlar üç yüz qiriq besh kishi; **35** Sinaahning ewladliri üç ming alte yüz ottuz kishi. **36** Kahinlarning sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning ewladliri toqquz yüz yetmish üç kishi; **37** Immerning ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **38**

Pashxurning ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette kishi; **39** Harimning ewladliri bir ming on yette kishi. **40** Lawiylarning sani töwendikiche: — Xodawiyaning ewladliridin, yeni Yeshua bilen Kadmiyelning ewladliri yetmish töt kishi; **41** Ghezelkeshlerdin: — Asafning ewladliri bir yüz yigirme sekkiz kishi. **42** Derwaziwenlarning neslidin: — Shallunning ewladliri, Atérning ewladliri, Talmonning ewladliri, Akkubning ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen Shobayning ewladliri jemiý bir yüz ottuz toqquz kishi. **43** Ibadetxana xizmetkarliri töwendikiche: — Zixaning ewladliri, Xasufaning ewladliri, Tabbaoatning ewladliri, **44** Kirostning ewladliri, Siyahaning ewladliri, Padonning ewladliri, **45** Libanahning ewladliri, Hagabahning ewladliri, Akkubning ewladliri, **46** Hagabning ewladliri, Shamlayning ewladliri, Hananning ewladliri, **47** Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, Réayahning ewladliri, **48** Rezinning ewladliri, Nikodaning ewladliri, Gazzamning ewladliri, **49** Uzzaning ewladliri, Pasiyaning ewladliri, Bisayning ewladliri, **50** Asnahning ewladliri, Meunimning ewladliri, Nefussimning ewladliri, **51** Bakbukning ewladliri, Xakufaning ewladliri, Xarxurning ewladliri, **52** Bazlutning ewladliri, Mehidaning ewladliri, Xarshaning ewladliri, **53** Barkosning ewladliri, Siséraning ewladliri, Témahning ewladliri, **54** Neziyaning ewladliri bilen Xatifaning ewladliri. **55** Sulaymanning xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche: — Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri, Pirudaning ewladliri, **56** Yaalahning ewladliri, Darkonning ewladliri, Giddelning ewladliri, **57** Shefetiyaning ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqeret-Hazzibaimning ewladliri bilen amining ewladliri. **58** Ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkari bolghanlarning ewladliri jemiý üç yüz toqsan ikki kishi. **59** Töwendiki kishiler Tel-Mélah, Tel-Xarsha, Kérub, Addan we Immerdin kelgen bolsimu, lékin ular özlirining ata jemetining yaki nesebining Israil adimi ikenlikini ispatlap bérelmidi. **60** Bular Délayaning ewladliri, Tobiyaning ewladliri we Nikodaning ewladliri bolup, jemiý alte yüz ellik ikki kishi; **61** kahinlarning ewladliri ichide Xabayaning ewladliri, Kozning ewladliri bilen Barzillayning ewladliri bar idi; Barzillay Giléadliq Barzillayning bir qizini alghachqa ularning éti bilen atalghanidi. **62** Bular jemetining nesebnamisini izdep tapalmidi; shunga ular «napak» hésablinip kahinliqtin qalduruldi. **63** Waliy ulargha:

— Urim we tummimni kötürgüchi kahin arimizda xizmette bolghuche «eng muqeddes yimeklkler»ge éghiz tegküzmeysiler, dédi. **64** Pütün jamaet jemiý qiriq ikki ming üç yüz atmish kishi; **65** buningdin bashqa ularning yene yette ming üç yüz ottuz yette qul-dédiki bar idi; yene ikki yüz er-ayal ghezelchisi bar idi. **66** Ularning yette yüz ottuz alte éti, ikki yüz qiriq besh qéchiri, **67** töt yüz ottuz besh tögisi we alte ming yette yüz yigirme éshiki bar idi. **68** Jemet kattiwashliridin beziliri Yérusalémgha we Perwerdigarning öyige kelgen chaghda, Xudaning shu öyi esli ornigha yéngiwashtin sélinishi üçün chin könglidin sowghatlarni teqdim qildi. **69** Ular özlirining qurbigha qarap quruluş xezinisige atmish bir ming darik altun, besh ming mina kümüş we yüz qur kahin toni teqdim qildi. **70** Shuningdin kéyin kahinlar, Lawiylar we bir qisim xelq qoshulup, ghezelkeshler, derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarliri öz sheherlirige makanlashti; qalghan Israil xelqining hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

3 Israil xelqi herqaysisi öz sheherliride makanlashqanidi; yettinchi aygha kelgende, xelq bir ademdek bolup Yérusalémgha yighildi. **2** Yozadakning oghli Yeshua bilen uning kahin qérindashliri, Shéaltielning oghli Zerubbabel we uning qérindashlirining hemmisi orunliridin qopup, Xudaning adimi Musa pütken qanun kitabida pütülginidek Perwerdigargha köydürme qurbanliq sunush üçün Israilning Xudasining qurban'gahini sélishqa kirishti. **3** Gerche ular shu yerlik xelqlerdin qorqsimu, lékin qurban'gahni eslidiki uli üstige sélip, uningda Perwerdigargha atap etigenlik we kechlik köydürme qurbanliq ötküzüshke kirishti. **4** Ular yene [muqeddes qanunda] pütülgini boyiche «kepiler héyti»ni ötküzüp, her küni belgilen'gen telepke muwapiq san boyiche künlük köydürme qurbanliqni sunushatti. **5** Shuningdin kéyin ular yene her künlük köydürme qurbanliqlar, yéngi ay qurbanliqi we Perwerdigarning barliq muqeddes dep békitilgen héytliüri üçün teqdim qilidighan köydürme qurbanliqlarni, shuningdek herbir kishining könglidin Perwerdigargha atap sunidighan ixtiyariy qurbanliqlirini sunup turatti. **6** Shundaq qilip ular yettinchi aying birinchi künidin bashlap, köydürme qurbanliqlarni Perwerdigargha atap sunushqa bashlidi; lékin Perwerdigarning öyining uli téxi sélinmidi. **7** Ular tashchilar bilen

yaghachchilargha pul tapshurdi we shundaqla Pars padishahi Qoreshning ijaziti bilen Zidonluqlar bilen Turluqlargha kédír yaghichini Liwandin [Ottura] déngiz arqliq Yoppagha ekeldürüş üçün ulargha yimek-ichmek we zeytun méyini teminlidi. **8** Jamaat Yérusalémdiki Xudaning öyige kelgandin kéyin ikkinchi yili ikkinchi ayda Shéaltiyelning oghli Zerubbabel, Yozadakning oghli Yeshua we ularning kahin we Lawiy qérindashlirining qaldisi, shuningdek sürgünlüktin qaytip Yérusalémgha kelgenlarning hemmisi qurulushta ish bashlidi; ular yene yigirme yashtin ashqan Lawiylarni Perwerdigarning öyini sélish qurulusgha nazaretchilikke qoydi. **9** Yeshua we uning oghulliri hem qérindashliri, Kadmiyel bilen uning oghulliri, yeni Yehudaning ewladliri Xudaning öyide ishleydighan ishchilarni nazaret qilishqa bir niyette atlandi; Hénadadning oghulliri, ularning oghullirimu we qérindash Lawiylar ulargha yardemeshti. **10** Tamchilar Perwerdigarning öyige ul salidighan chaghda kahinlar xas kiyimlirini kiyip, kanaylirini chélip, Asafning ewladliri bolghan Lawiylar jangjang chélip, hemmisi qatar-qatar sep bolup turghuzuldi; ular Dawut belgiligen kórsetmiler boyiche Perwerdigargha Hemdusana oqushti. **11** Ular Perwerdigargha atap özara: — «Perwerdigar méhribandur, uning Israilgha bolghan méhir-muhebbiti menggülüktur» dep hemdusana we rehmet-teshekkür éytishti. Bu chaghda Perwerdigarning öyining uli sélinip bolghachqa, xalayıq Perwerdigarni medhiyilep towlap tentene qilishti. **12** Lékin kahinlardin, Lawiylardin we jemet bashliqliridin nurghunliri, yeni eslide ilgiriki öyni körgen nurghun qéri ademler kóz aldida sélin'ghan bu öyning uligha qarap, ün sélip yighlap kétishti; nurghun bashqa kishiler xushal bolup tentene qilip towlashti; **13** we xelq hetta kimlarning tentene qilishiwatqanliqi bilen kimlarning yighlawatqanliqini ayriwalalmay qaldi; chünki jamaet tentene qilip qattiq towlishatti; we bu awaz yiraq-yiraqlargha anglinatti.

4 Yehuda we Binyamindiki reqibler sürgünlüktin qaytip kelgenler Israilning Xudasi Perwerdigargha atap öyni yéngiwashtin salmaqchiken, dégen gepni anglap, **2** Zerubbabel we jemet bashliqliri bilen kórüshüp: — Biz siler bilen bille salayli; chünki bizmu silerge oxshashla silerning Xudayinglarni izlep, bizni bu yerge ekelgen Asuriye padishahi Ésar-Haddonning künliridin tartip uninggha qurbanliq

sunup kéliwatimiz, déyishti. **3** Lékin Zerubbabel, Yeshua bilen Israilning bashqa jemet bashliqliri ulargha: — Xudayimizgha öy sélishta silerning biz bilen héchqandaq alaqenglar yoq; belki Pars padishahi Qoresh bizge buyrughandek, peqet biz özimizla Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha öy salimiz, déyishti. **4** Shuningdin kéyin shu yerdiki ahale Yehudalarning qolini ajiz qilip, ularning qurulus qilishigha kashila tughdurup turdi. **5** Ular yene Pars padishahi Qoreshning barliq künliridin taki Pars padishahi Darius textke olturghan waqitqiche, daim meslihetchilerni sétiwélip, Yehudalar bilen qériship, qurulus nishanini buzushqa urunup turdi. **6** Ahashwérosh textke chiqqan deslepki waqitlarda ular uninggha Yehudiye we Yérusalém ahalisi üstidin bir erzname yazdi. **7** Shuningdek Artaxshashta künliride Bishlam, Mitridat, Tabeel we ularning qalghan shérikirimu Pars padishahi Artaxshashtagha aramiy tilida bir erz xétini yazdi; xet aramiy tilidin terjime qilindi. **8** Waliy Rehum bilen diwan bégi Shimshay padishah Artaxshashtagha Yérusalém üstidin töwendikidek erzname yazdi: — **9** «Mezkur mektupni yazghanlardin, waliy Rehum, katip bégi Shimshay we ularning bashqa hemrahli bolghan soraqchilar, mupettishler, menseparlar, katiplar, arqiwiliqlar, Babilliqlar, Shushanliqlar, yeni Élamiylar **10** we ulugh janabiy Osnappar Samariye shehirige we [Efrat] deryaning mushu teripidiki bashqa yerlerge orunlashturghan ahalimu bar **11** (mana bu ularning padishahqa yazghan xétining köchürülmisi) — özlirining deryaning mushu teripidiki xizmetkarliridin padishah aliliri Artaxshashtagha salam! **12** Padishah aliylirige melum bolsunki, özliri tereptin biz terepke kelgen Yehudiylar Yérusalémgha kélishti; ular ashu asiy we sésiq sheherni quruwatidu, ulini yasap püttürdi, sépilni yasap chiqti we sépilning ullirini bir-birige ulap yasawatidu. **13** Emdi ulugh padishah aliylirige shu melum bolghayki, mubada bu sheher onglansa, sépil pütüküzülse, ular baj tapshurmaydighan, olpan tölimeydighan we paraq tapshurmaydighan boluwalidu, bundaq kétiwerse padishahlarning xezinisige sözsiz ziyan bolidu. **14** Biz ordining tuzini yep turup, padishahimizning bundaq bihörmet qilinishigha qarap turushimizgha qet'iy toghra kelmeydu, shu sewebtin padishahimizgha melum qilishqa jür'et qilduq. **15** Shuning üçün [aliylirining] ata-bowilirining tarixnamisini sürüshte

qilishlarini teshebbus qilimiz; sili tarixnamidin bu sheharning ehwalini bilip, uning padishahlarghimu, herqaysi ölkilergimu ziyan yetküzüp kelgen asiylar bir sheher ikenlikini, qedimdin tartip bu sheherdikiler aghdurmichilik térganliqini bilgeyla; del shu sewebtin bu sheher weyran qilin'ghanidi. **16** Shunga biz aliylirigha shuni uqturmaqchimizki, eger bu sheher qurulsa, sépilliri pütüküzülse, undaqa silining deryaning mushu teripidiki yerlerge héchqandaq igidarchililiri bolmay qalidu». **17** Padishah mundaq jawab yollidi: — «Waliy Rehum, diwan bégi Shimshaygha we Samariye hem Deryaning shu teripidiki bashqa yerlerde turushluq hemrahlinglarga salam! **18** Silerning bizge yazghan erz xétinglar méning aldimda éniq qilip oqup béridi. **19** Tekshürüp körüshni buyruwidim, bu sheharning derweqe qedimdin tartip padishahlargha qarshi chiqip isyan qozghighan, sheherde daim asiylar-qozghilang kötürüsh tek ishlarining bolup kelgenliki melum boldi. **20** Ilgiriki waqitlarda qudratlik padishahlar Yérusalémgha hökümraniq qilip, Deryaning shu teripidiki pütün yerlerni idare qilip kelgen, ular shulargha béqinip baj, olpan we pariqini tapshurup kelgeniken. **21** Emdi siler buyruq chüshürüp u xelqni ishtin toxtitenglar, mendin bashqa yarliq chüshürülmigüche, bu sheherni yéngiwashtin qurup chiqishqa bolmaydighanliq uqturunglar. **22** Bu ishni ada qilmay qélish tin pexes bolunglar; padishahlargha ziyan keltüridighan apet némishqa küchiyweridiken?». **23** Padishah Artaxshashtaning yarliqining köchürülmisi Rehumgha, diwan bégi Shimshay hem ularning hemrahlarigha oqup bérilishi bilenla, ular alman-talman Yérusalémdeki Yehudalarning qéshigha chiqip, herbiy küch ishlitip, ularni ishni toxtitishqa mejbur qildi. **24** Shuning bilen Yérusalémdeki Xudaning öyidiki ishlar toxtidi; ish taki Pars padishahi Darius textke chiqip ikkinchi yilighiche toxtaghliq qaldi.

5 Bu chaghda peyghemberler, yeni Hagay peyghember bilen Iddoning oghli Zekeriya peyghember Yehudiye we Yérusalémdeki Yehudiylargha bésharet bérishke bashlidil; ular Israilning Xudasining namida ulargha bésharet bérish ti. **2** Shuning bilen Shéaltiyelning oghli Zerubbabel we Yozadakning oghli Yeshua qopup Yérusalémdeki Xudaning öyini yéngiwashtin sélishqa bashlidil; Xudaning peyghemberliri ular bilen

bille bolup ulargha yadrem berdi. **3** Shu chaghda Deryaning gherb teripining bash waliysi Tattinay bilen Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri ularning yéniqgha kélip: «Kim silerge bu öyni yéngiwashtin sélishqa, bu qurulusni pütürüshke buyruq berdi?» dep soridi. **4** Ular yene: «Bu qurulusqa mes'ul bolghuchilarning ismi néme?» dep soridi. **5** Lékin Xudaning neziri Yehuda aqsaqallirining üstide idi, shunga bash waliy qatarliqlar padishah Dariusqa melum qilghuche, shundaqa uningdin bu heqte birer jawab yarliq kelgüche ularning qurulus ishini tosmidi. **6** Deryaning gherb teripining waliysi Tattinay bilen Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri, yeni Deryaning gherb teripidiki afarsaqliqlar padishah Dariusqa xet ewetti; xetning köchürülmisi mana töwendikidek: **7** Ular padishahqa ewetken melumatta mundaq déyilgen: «Darius aliylirigha chongqur aman-ésenlik bolghay! **8** Padishahimizgha shu ish yétip melum bolsunki, biz Yehudiyege, ulugh Xudaning öyige bérüp kördüqki, shu öy yoghan tashlar bilen yasiliwatidu, tamirigha limlar ötküzülüp sélinmaqta; bu qurulus téz sür'ette ongushluq élip bériliwétiptu. **9** Andin biz u yerdiki aqsaqallardin: — Kim silerge bu öyni sélishqa, bu qurulusni pütürüshke buyruq berdi? — dep soriduq. **10** We aliylirigha melum bolsun üçün ularning isimlerini soriduq, shuningdek ularning bashliqlirining isimlerini pütüp xatirilemekchi iduq. **11** Ular bizge: «Biz asman-zéminning Xudasining qulliri, biz hazir buningdin uzun yillar ilgiri sélin'ghan öyni yéngiwashtin séliwatimiz. Mushu öyni eslide Israilning ulugh bir padishahi saldurghanidi. **12** Lékin ata-bowilirimiz asmandiki Xudaning ghezipini keltürüp qoyghachqa, Xuda ularni Kaldiyelik Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurghan; u bu öyni chaqturuwétip, xelqni Babilgha tutqun qilip eketken. **13** Lékin Babil padishahi Qoreshning birinchi yili padishah Qoresh Xudaning bu öyini yéngiwashtin sélishqa yarliq chüshürgen. **14** We Néboqadnesar Yérusalémdeki bu ibadetxanidin élip Babil butxanisigha apirip qoyghan Xudaning öyidiki altun-kümüsh qacha-quchilarnimu padishah Qoresh ularni Babil butxanisidin epchiqturup, Sheshbazar isimlik bir kishige tapshurghan; u uni bash waliy qilip teyinligenidi **15** hem uninggha: — Bu qacha-quchilarni élip ularni Yérusalémdeki ibadetxanigha apirip qoyghin; Xudaning öyi esli jayigha yéngiwashtin

sélinson, dep buyrughan. 16 Andin shu Sheshbazar dégen kishi kélip, Yérusalémdiki Xudaning öyige ul salghan; ene shu waqittin bashlap hazirghiche yasiliwatidu, téxi pütmedi» dep jawap berdi. 17 Emdi aliylirigha layiq körünse, padishahimizning shu yerde, yeni Babildiki xezinini axturup béqishini, u yerde padishah Qoreshning Yérusalémdiki Xudaning öyini yéngiwastin sélish toghrisida chüshürgen yarliqining bar-yoqluqini tekshürüp béqishini soraymiz hem padishahimizning bu ish toghrisida öz iradisini bizge bildürüp qoyushini ötünimiz».

6 Andin padishah Darius Babildiki dölet-bayliqlar saqlan'ghan «Arxiplar öyi»ni tekshürüp chiqishqa yarliqlarni chüshürdi. 2 Média ölkisidiki Axméta qel'esidin bir oram qeghez tépildi, uningda mundaq bir xatire pütülgen: 3 «Padishah Qoreshning birinchi yili, padishah Qoresh Yérusalémdiki Xudaning öyige dair mundaq bir yarliq chüshüridu: — «Qurbanliq sunulidighan orun bolush üçün bu öy yéngiwastin sélinson; uli puxta sélinson, öyning igizliki atmish gez, kengliki atmish gez bolsun. 4 Üch qewet yoghan tash, bir qewet yéngi yaghach bilen sélinson, barliq xirajet padishahliq xezinisidin chiqim qilinson. 5 Eslide Néboqadnesar Yérusalémdiki ibadetxanidin élip Babilgha apirip qoyghan, Xudaning öyidiki altun-kümüsh qacha-quchilarning hemmisi qayturup kelinip, Yérusalémdiki ibadetxanigha qaytidin yetküzülp, herbiri öz jayigha qoyulsun; ular Xudaning öyige quyulsun!». 6 [Dariustin yarliq chüshürülüp]: «— Shunga, i deryaning shu teripining bash waliysi Tattinay we Shétar-Boznay hem silerning hemrahlinglar, yeni Deryaning shu teripidiki afarsaqliqlar, emdi siler u yerdin néri kétinglar! 7 Xudaning öyining qurulusi bilen karinglar bolmison; Yehudiylarning bash waliysi bilen Yehudiylarning aqsaqallirining Xudaning bu öyini eslidiki ornigha sélishigha yol qoyunglar. 8 Shuningdek men Xudaning bu öyining sélinishi üçün Yehudalarning aqsaqalliri toghruluq silerge buyruq chüshürdumki: — Deryaning gherb teripidin, padishahliq xezinisige tapshurulghan baj kirimidin siler kéchiktürmey shu ademlerge toluq xirajet ajritip béringlar, qurulus héch toxtap qalmison. 9 Ulargha néme kérek bolsa, jümlidin asmandiki Xudagha köydürme qurbanliq sunushqa, meyli erkeq torpaq bolsun, qochqar yaki qozilar bolsimu, shular bérisun; yene Yérusalémdiki kahinlarning belgiligini boyiche

bughday, tuz, sharab yaki zeytun maylar bolsun shularning birimu kem qilinmay, her küni temin étip turulsun. 10 Shuning bilen ular asmandiki Xudagha xushbuy qurbanliqlarni keltürüp, padishahqa we padishahning ewladlirigha uzun ömür tilisun. 11 Men yene buyruymenki, kimki bu yarliqni özgertse, shu kishining öyining bir tal limi sughuruwélinip tiklen'gendin kéyin, shu kishi uninggha ésip mixlap qoyulsun, öyi exletxanigha aylanduruwétilsun! 12 We Özining namini shu yerde qaldurghan Xuda mushu Yérusalémdiki öyini özgertishke yaki buzushqa qol uzartqan herqandaq padishah yaki xelqni halak qilsun! Men Darius mushu yarliqni chüshürdum, estayidilliq bilen beja keltürülsun!» déyildi. 13 Andin Deryaning gherb teripining bash waliysi Tattinay, Shétar-Boznay we ularning hemrahleri padishah Dariusning ewetken yolyoruqi boyiche estayidilliq bilen shu ishni beja keltürdi. 14 Yehudiylarning aqsaqalliri qurulusni dawamlashturup, Hagay peyghember we Iddoning oghli Zekeriyaning bésharet bérishliri bilen shu ishta ronaq tapti. Ular Israilning Xudasining emri boyiche, shundaqla Qoresh, Darius we Artaxshashta qatarliq Pars padishahlrining emri boyiche ishlep, öyni yéngiwastin qurup chiqish ishini püttürdi. 15 Bu öy Darius padishahi seltenitining altinchi yili, Adar éyining üçinchi küni pütküzüldi. 16 Israillar — kahinlar, Lawiylar we qalghan sürgünlükten qaytip kelgen xelqlerning hemmisi Xudaning bu öyini uninggha atash murasimini xushal-xuramliq bilen ötküzdi. 17 Öyni Xudaning Özige atash murasimida ular yüz torpaq, ikki yüz qochqar we töt yüz qoza sundi hem Israil qebililirining sani boyiche barliq Israil üçün gunah qurbanliqi süpitide on ikki tékini sundi. 18 Ular yene Yérusalémdiki Xudaning ibadet-xizmitini öteshke, Musaning kitabida yézilghini boyiche, kahinlarni öz nöwiti boyiche, Lawiylarni guruppiliri boyiche turghuzdi. 19 Birinchi aying on tötinchi küni sürgünlükten qaytip kelgenler «ötüp kétish héyti»ni ötküzdi. 20 Chünki kahinlar we Lawiylar bir niyet bilen birlikte paklinish resimlirini ötküzüp, hemmisi paklandi; andin ular barliq sürgünlükten qaytip kelgenler we ularning qérindishi bolghan kahinlar we hem özliri üçün ötüp kétish héytigha atighan [qozilirini] soydi. 21 Sürgünlükten [yéngila] qaytip kelgen Israillar we shuningdek Israilning Xudasi Perwerdigarni izdep, özlirini zémindiki yat elliklarning bulghashliridin ayrip chiqqan barliq

kishiler qoza göshlirini birlikte yéyishti. **22** Ular pétir nan héytini xushal-xuramliq ichide yette kün ötküzdi; chunki Perwerdigar ularni xushalliqqa chömdürdi hem Asuriye padishahining könglini ulargha mayil qilip, Özining öyini — Israilning Xudasining öyini qurushqa ularning qolini mustehkemli.

7 Shu ishlardin kéyin Pars padishahi Artaxshashta seltenet sürgen mezgilde Ezra dégen kishi [Babildin Yérusalémgha chiqti]. U Sérayaning oghli, Séraya Azariyaning oghli, Azariya Hilqiyaning oghli, **2** Hilqiya Shallumning oghli, Shallum Zadokning oghli, Zadok Axitubning oghli, **3** Axitub Amariyaning oghli, Amariya Azariyaning oghli, Azariya Mérayotning oghli, **4** Mérayot Zerahiyahning oghli, Zerahiyah Uzzining oghli, Uzzi Bukking oghli, **5** Bukki Abishuaning oghli, Abishua Finihasning oghli, Finihas Eliazarning oghli, Eliazar bolsa bash kahin Harunning oghli idi; **6** — Ezra dégen bu kishi Babildin qaytip chiqti. U Israilning Xudasi Perwerdigar Musagha nazil qilghan Tewrat qanunigha pishqan tewratshunas idi; uning Xudasi bolghan Perwerdigarning qoli uningda bolghachqa, u némini telep qilsa padishah shuni bergenidi. **7** Padishah Artaxshashtaning yettinchi yili bir qisim Israillar, kahinlar, Lawiyalar, ghezelkeshler, derwaziwenler we ibadetxana xizmetkarliri uning bilen birlikte Yérusalémgha qaytip chiqti. **8** [Ezra] emdi padishahning seltenitining yettinchi yili beshinchi ayda Yérusalémgha yétip keldi. **9** Birinchi aying birinchi küni u Babildin chiqishqa teyyarlandi; Xudaning shepquetlik qoli uningda bolghachqa, u beshinchi aying birinchi küni Yérusalémgha yétip keldi. **10** Chunki Ezra köngül qoyup Perwerdigarning Tewrat-qanunini chüshinip tehsil qilishqa hem uninggha emel qilishqa we shuningdek Israil ichide uningdiki höküm-belgilimilerni ögitishke niyet qilghanidi. **11** Mana bu padishah Artaxshashta kahin hem Tewratshunas Ezragha tapshurghan yarliq xéting köchürülmisi: — (Ezra Perwerdigarning emrlirige ait ishlargha hem Uning Israillargha tapshurghan belgilimilirige pishqan tewratshunas idi): — **12** «Menki padishahlarning padishahi Artaxshashtadin asmanlardiki Xudaning mukemmel Tewrat-qanunigha pishqan tewratshunas kahin Ezragha salam! **13** Emdi men shundaq yarliq chüshürimenki, padishahliqimda turuwatqan Israillardin, shundaqla ularning kahin we Lawiyliridin kimler Yérusalémgha bérishni xalisa, hemmisi séning

bilen bille barsa bolidu. **14** Chunki sen padishah we uning yette meslihetchisi teripidin teyinlen'gen ikensen, qolungdiki Xudaning qanun kitabida éytilghanliri boyiche, Yehudiye we Yérusalémgha tekshürüsh-hal sorashqa ewetilgensen. **15** Sen padishah we uning meslihetchiliri öz ixtiyari bilen Israilning Xudasigha sun'ghan altun-kümüshlerni kötürüp bérüp uninggha teqdim qil (uning makani Yérusalémdidur); **16** Shuningdek qolung pütkül Babil ölkiside qanchilik altun-kümüshlerni tapalisa, shuni xelq we kahinlar Yérusalémdiki Xudaning öyige teqdim qilishqa öz ixtiyari bilen bergen sowghatlargha qoshup aparghin. **17** Sen bu pullargha éhtiyatchanliq bilen qurbanliqlar üçün torpaq, qochqar, qoza we qoshumche ashliq hediyeliri hem sharab hediyeliri sétiwélip, bularni Yérusalémdiki Xudayinglarning öyidiki qurban'gahqa sun'ghin. **18** Qalghan altun-kümüshlerni sen we jemetingdikilerge qandaq qilish muwapiq körünse, Xudayinglarning iradisi boyiche shundaq qilinglar. **19** Séning Xudayingning öyidiki ishlargha ishlitishke sanga bergen qacha-quchilarni Yérusalémdiki Xudaning aldigha qoy. **20** Eger shuningdek sanga Xudayingning öyidiki qalghan ishlargha chiqim qilidighan'gha néme xirajet kérek bolsa, sen padishah xezinisidin élip ishletkin. **21** Shuning bilen menki padishah Artaxshashtadin deryaning shu gherb teripidiki barliq xezine beglirige shundaq buyruq chüshürimenki, asmandiki Xudaning Tewrat-qanunining alimi bolghan kahin Ezra silerdin némini telep qilsa, siler estayidilliq bilen uning déginidek béjiringlar. **22** Uning alidighini kümüsh yüz talantqiche, bughday yüz korghiche, sharab yüz batqiche, zeytun méyi yüz batqiche bolsun, tuzgha chek qoyulmisun. **23** Asmanlardiki Xuda némini emr qilsa, shu asmanlardiki Xudaning öyi üçün estayidilliq bilen béjirilsun; némishqa [Xudaning] ghezipini padishah we oghullirining padishahliqigha chüshürgüdekmiz? **24** Biz shunimu silerge melum qilimizki, omumen kahinlar, Lawiyalar, ghezelkeshler, derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarliri we Xudaning bu öyide xizmet qilidighanlarning héchqaysisidin baj, olpan we paraq élishqa bolmaydu. **25** Emdi sen ey Ezra, Xudayingning sende bolghan hékmitige asasen, Deryaning shu gherb teripide Xudayingning Tewrat-qanunini bilgen, barliq xelqning dewasini soraydighan, ularni idare qilidighan soraqchi we hakimlarni teyinligin; we Tewrat-qanunini

bilmeydighanlarga bolsa, ularga bularni o'gitinglar. **26** Xudayingning qanunigha we padishahliqning qanunigha riaye qilmaydighanlar bolsa, uning ustidin adaletlik bilen hokum chiqirilsun; u olumge, yaki surgun'ge yaki mal-mulkini musadire qilishqa we yaki zindan'gha tashlashqa hokum qilinsun». **27** [Ezra mundaq dedi] — Ata-bowilirimizning Xudasi bolghan Perwerdigargha Hemdusana bolghay! Chunki U padishahning konglige, Yerusalemdiki Perwerdigarning oyini shundaq kirkem bezesh niyitini saldi, **28** yene meni padishah we meslihetchiliri aldida hem padishahning mohterem emirliri aldida iltipatqa erishturdi. Perwerdigar Xudayimning qoli mende bolup, U meni gheyretlendurgechke, ozum bilen bille [Yerusalemg'ha] chiqishqa Israillar ichidin birnechche motiwerlerni yighdim.

8 Padishah Artaxshashta seltenet surup turghan waqitta, Babildin mening bilen bille qaytqanlarning ata jemet bashliqliri we ularning nesebnamiliri towendikiche: — **2** Finihasning ewladliridin Gershon, Itamarning ewladliridin Daniyal, Dawutning ewladliridin Hattush, **3** Shekaniyaning ewladliridin, yeni Paroshning ewladliridin Zekeriya we uning bilen nesebnamide tizimlan'ghan erkeklar jemi bir yuz ellik kishi; **4** Pahat-Moabning ewladliridin Zerahiyahning oghli Elyoyinay we uning bilen bille qaytqan erkeklar ikki yuz kishi; **5** Shekaniyaning ewladliridin bolghan Yahaziyelning oghli we uning bilen bille qaytqan erkeklar uch yuz kishi; **6** Adinning ewladliridin Yonatanning oghli Ebed we uning bilen bille qaytqan erkeklar ellik kishi; **7** Elamning ewladliridin Ataliyaning oghli Yeshaya we uning bilen bille qaytqan erkeklar yetmish kishi; **8** Shefatyaning ewladliridin Mikailning oghli Zebadiya we uning bilen bille qaytqan erkeklar seksen kishi; **9** Yoabning ewladliridin Yehiyelning oghli Obadiya we uning bilen bille qaytqan erkeklar ikki yuz on sekkiz kishi; **10** Shelomitning ewladliridin Yosifiyaning oghli we uning bilen bille qaytqan erkeklar bir yuz atmish kishi; **11** Bibayning ewladliridin Bibayning oghli Zekeriya we uning bilen bille qaytqan erkeklar yigirme sekkiz kishi; **12** Azgadning ewladliridin Hakkatanning oghli Yohanan we uning bilen bille qaytqan erkeklar bir yuz on kishi; **13** Adonikamning ewladliridin eng axirida qaytqanlarning ismliri Elifelet, Jeiyel we Shemaya bolup, ular bilen bille qaytqan erkeklar atmish kishi; **14** Bigwayning ewladliridin Utay

bilen Zabbud we ular bilen bille qaytqan erkeklar yetmish kishi. **15** — Men ularni Axawagha aqidighan Deryaning boyigha yighdim; biz u yerde chedir tikip uch kun turduq. Xelqni we kahinlarni arilap qariram u yerde Lawiylar yoq iken. **16** Shunga men bashliqlardin Eliézer, Ariyel, Shemaya, Elnatan, Yarib, Elnatan, Natan, Zekeriya bilen Meshullamlarni we ulargha qoshup oqumushluq alimlardin Yoarib bilen Elnatanni chaqirtip kelip, **17** ulargha hawale qilip Kasifiya deggen yerge, Iddo deggen Ataman bilen korushushke ewettim. Men Kasifiya deggen yerde Iddogha we uning ibadetxana xizmetkarliri bolghan qerindashlirigha deydighan geplerni aghzigha selip, ularning bu yerge Xudayimizning oyi uchun xizmet qilidighan xizmetchilerni bizge ekelishni otundum. **18** Xudayimizning shapaetlik qoli bizde bolghachqa, ular bizge Israilning ewrisi, Lawiyning ewrisi Mahlining ewladliri ichidin oqumushluq bir ademni, yeni Sherebiyani we uning oghulliri hem qerindashliri bolup jemi on sekkiz kishini bashlap keldi. **19** Ular yene Hashabiya we uning bilen bille Merarining ewladliridin Yeshaya hem uning qerindashliri hem ularning oghulliri bolup, jemi yigirme kishini, **20** Yene ilgiri Dawut we uning emirliri Lawiylarning xizmitide bolushqa teyinligen «Netiniylar»din ikki yuz yigirme kishini bashlap keldi, bularning hemmisi ismliri bilen tizimlandi. **21** Shu chaghda Axawa deryasi boyida men Xudayimizning aldida ozumizni towen qilip, ozimiz we kichik balilirimiz hem barliq mal-mulkimiz uchun Xudayimizdin aq yol tileshke roza tutayli, dep jakarlidim. **22** Chunki biz eslide padishahqa: «Xudayimizning qoli Uni barliq izdigenlerning ustige iltipat korsitishke qoyulidu; lekin Uning qudriti bilen ghezipi Ozini tashlighanlarga zerbe berishke teyyardur» deggeniduq, emdi yene uningdin yoldiki dusmenlerge taqabil turushqa piyade we atliq leshkerler teyinlep berishni telep qilghanliqimdin xijil bolup qaldim. **23** Shuning bilen biz roza tutup Xudayimizdin shu ish toghruluq otunduq, u duayimizni ijabet qildi. **24** Men kahin bashliri ichidin on ikki ademni we Sherebiya, Hashabiya we ular bilen bille bolghan aka-ukiliridin on ademni tallap, **25** ulargha altun, kumush we qachaqchilarni, yeni padishah, uning meslihetchiliri, emirliri we shuningdek shu yerde turuwatqan barliq Israillar «koydurme hediye» supitide Xudayimizning oyige hediye qilghan sowghatlarni tapshurdum.

26 Men kúmishtin alte yüz ellik talant, yüz talant éghirliqtiki kúmiş qacha-qucha, yüz talant altunni ularning qoligha ölchep tapshurdum. 27 Ulargha tapshurghanlirimdin yene altun das yigirme bolup, qimmiti ming darik, süpetlik we walildap parqiraydighan mis chong das ikki bolup, altundek qimmetlik idi. 28 Men ulargha: — Siler Perwerdigargha muqeddestursiler, qacha-quchilarmu muqeddestur, altun-kúmişler ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigargha ixtiyariy hediye qilin'ghan sowghattur. 29 Taki Yérusalémdiki Perwerdigarning öyidiki ambar-xezinilerge yetküzüp, kahinlar we Lawiylarning bashliri we Israillarning qebile-jemet bashliqlirining aldida tarazidin ötküzgüche bularni obdan qarap qoghdanglar, dédim. 30 Shuning bilen kahinlar bilen Lawiylar Yérusalémdiki Xudayimizning öyige apiridighan, tarazidin ötküzülgen shu altun-kúmiş we qacha-quchilarni tapshuruwaldi. 31 Shuning bilen birinchi ayning on ikkinchi küni biz Axawa deryasining boyidin qozghilip Yérusalémgha chiqishqa mangduq. Xudayimizning qoli üstimizde bolghachqa, u bizni düshmenlirimizdin we yolda paylap turghan qaraqchilardinmu qutquzdi. 32 Biz Yérusalémgha kélip u yerde üç kün turduq; 33 tötinchi küni Xudayimizning öyide altun-kúmiş we qacha-quchilar tarazida ölchinip kahin Uriyaning oghli Meremotning qoligha tapshuruldi; uning yénida Finihasning oghli Eliazar, yene Lawiylardin Yeshuaning oghli Yozabad bilen Binnuiyning oghli Noadiyahlar bar idi. 34 Hemme nerse sani boyiche we éghirliqi boyiche ölchendi we shuning bilen bille herbirining éghirliqi pütüp qoyuldi. 35 Shu chaghda esli élip kételgenlarning ewladliri, yeni sürgünlüktin qaytqanlar Israillarning Xudasigha «köydürme qurbanliq» süpitide pütkül Israil üçün on ikki torpaq, toqsan alte qochqar, yetmiş yette qoza sundi, yene gunah qurbanliqi süpitide on ikki téke sundi; bularning hemmisi Perwerdigargha atalghan köydürme qurbanliq idi. 36 Ular padishahning yarliq xetlirini padishahning waliylirigha we Deryaning bu gherb teripidiki hökümdarlargha tapshuruwidi, ular xelqge we Xudaning öyining ishliirigha izchil yardem berdi.

9 Bu ishlar pütkendin kéyin emirler méning bilen körüshkili yénimgha kélip: — Israillar, kahinlar we Lawiylar özlirini mushu zéminlardiki taipilerdin, yeni ularning yirginchlik adetliridin ayrip turmidi,

— démek, ular Qanaaniylar, Hittiylar, Perizziylar, Yebusiylar, Ammoniyilar, Moabiylar, Misirliqlar we Amoriylargha egiship mangdi. 2 Chünki ular bu yat taipilerdin özlirige we oghullirigha xotun élip béríp, [Xudagha] xas muqeddes nesilni mushu zéminlardiki taipiler bilen arilashтуруwetti; uning üstige, emirler bilen emeldarlar bu sadaqetsizlikning bashlamchiliridur, — déyishti. 3 Men bu ishni anglapla könglek bilen tonumni yirtip, chachsaqallirimni yulup ghem-qayghugha chüshüp olturup kettim. 4 We Israilning Xudasining sözliridin qorqup titrigenlarning herbiri sürgünlüktin qaytip kelgenlarning sadaqetsizliki tüpeylidin yénimgha keldi. Men taki kechlik qurbanliq sunulghuche ghem-qayghugha chömüp olturdum. 5 Kechlik qurbanliq waqtida men özümni töwen qilghan halettin turup, könglek we tonum yirtiq halda Xudayim Perwerdigargha yüzlinip tizlinip olturup, qollirimni yéyip, 6 dua qilip: — «Ah Xudayim, shermendilikte yüzümni sanga qaritishtin iza tartmaqtimen, i Xudayim; chünki qebihliklirimiz toliliqidin bashlirimizdin ashti, asiqliq-itaetsizlikimiz asmanlargha taqashti. 7 Ata-bowilirimizning künliridin tartip bugün'ge qeder zor itaetsizlikte yürüp kelduq, shunga qebihliklirimiz tüpeylidin biz, bizning padishahlirimiz we kahinlirimiz xuddi bugünki kündikidek herqaysi yurtlardiki padishahlarning qoligha chüshüp, qilichqa, sürgünlükke, bulangtalanggha, nomusqa tapshurulduq. 8 Emdi hazir azghine waqt Xudayimiz közlirimizni nurlandurup, qulluqimizda bizge azghina aram bérilsun dep, qéchip qutulghan bir qaldini saqlap qélip, bizge özining muqeddes jayidin xuddi qaqqan qozuqtek muqim orun béríp, bizge Xudayimiz Perwerdigardin iltipat körsitildi. 9 Chünki biz hazir qullarmiz; halbuki, Xudayimiz mushu qulluqimizda yenila bizni tashliwetsmey, belki Pars padishahlirining aldida rehimgé érishtürüp, Xudayimizning öyini sélip, xarabileshken jaylirini yéngiwashtin onglashqa bizni rohlandurdi, shundaqla bizni Yehudiye we Yérusalémda sépilliq qildi. 10 I Xuda, biz bu [iltipatlar] aldida yene néme déyeleymiz? Chünki biz yenila Séning mömin bendiliring bolghan peyghemberler arqiliq tapilghan emrliringni tashliwettuq; Sen [ular arqiliq]: «Siler kirip miras qilip igileydighan zémin bolsa, shu zémindiki taipilerning nijisliqi bilen bulghan'ghan bir zémin;

chünki ular türlük napakliqlarni qilib, yirginchlik adetliri bilen bu zéminni bu chettin u chétighiche tolduruwetti. **12** Shunga siler qizliringlarni ularning oghullirigha bermenglar, oghulliringlarga ularning qizlrini élip bermenglar; siler küchiyip, zémanning nazu-németliridin yéyishke, zéminni ebedil'ebed ewladliringlarga miras qilib qaldurush üçün menggü ularning aman-tinchliqi yaqi menpeitini hergiz izdimenglar» — dégeniding. **13** Bizning rezil qilmishlirimiz we nahayiti éghir itaetsizlikimiz tüpeylidin bu hemme bala-qaza béshimizgha kelgenidi we Sen, i Xudayimiz, qebihliklirimizge tégishlik bolghan jazayimizni yéniklitip, bizge bügünkidek nijatliq iltapatni körsetken turuqluq, **14** biz qandaqmu yene emrliringge xilapliq qilib, bundaq yirginchlik qaidilerni tutqan bu taipiler bilen nikahliniwérimiz? Mubada shundaq qilidighan bolsaq, Sen bizge ghezepelinip, bizge bir qaldi yaqi qutulghudek birsinimu qaldurmay yoqatmay qalamsen? **15** I Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar, Sen heqqaniydursen! Shu sewebtin biz bügünkidek qutulup qalghan bir qaldimiz. Qara, biz Séning aldingda itaetsizliklirimizde turuwatimiz, shunga Séning aldingda héchqaysimiz tik turalmay qalduq» — dédim.

10 Ezra dua qilib, gunahini tonup yighlap Xudaning öyi aldida yiqilip düm yatqan chaghda, Israillardin nahayiti chong bir jamaet, er-ayallar we balilar uning yénigha kélip yighildi; köpchilikmu qattiq yighlap kétishti. **2** Élamning ewladliridin, Yehiyelning oghli Shékaniya ezragha: — Biz Xudayimizgha sadaqetsizlik qilib bu zémindikiyat taipilerdin xotun aptuq. Halbuki, Israil üçün yenila ümid bar; **3** biz emdi Xudayimiz bilen ehdilisheyli, xojamning we Xudayimizning emliridin qorqup titrigenlarning nesihitige asasen bu xotunlarni we ulardin törelgen perzentlerni yolgha sélip qoyayli. Hemme ish Tewrat qanuni boyiche qilinsun. **4** Tur! Bu ish sanga baghliqtur, biz séni qollaymiz; jür'etlik bolup ishni ada qilghin, — dédi. **5** Shuning bilen Ezra ornidin qopup, kahinlarning Lawiylarning we pütkül Israil jamaitining bashliqlirini shu söz boyiche ish qilimiz, dep qesem ichishke ündidi, ular qesem ichti. **6** Andin Ezra Xudaning öyi aldidin qopup Eliyashibning oghli Yehohananning öyige kirdi; u u yerge kelgende ghizamu yémidi, sumu ichmidi, chünki u sürgünlükting qaytip kelgenlarning sadaqetsizlikli

üchün échinatti. **7** Shuning bilen Yehudiye we Yérusalémda sürgünlükting qaytip kelgenlarning hemmisige jakarlinip, Yérusalémgha yighilinglar, **8** emirler we aqsaqallarning nesihiti boyiche, kimki üç kün ichide yétip kelmise, uning pütün mal-mülki musadire qilinidu, sürgündin qaytip kelgenlarning jamaitidinmu ayrilidu, dep, jakarname chiqirildi. **9** Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki barliq erler üç kün'giche Yérusalémgha yighilip boldi. U toqquzinchi aying yigirminchiki küni idi; barliq xelq Xudaning öyining hoylisidiki meydan'gha kélip olturdi, köpchilik bu ishtin qorqachqa, shuningdek qattiq yaghqan yamghur tüpeylidin, titrep kétishti. **10** Kahin Ezra ornidin qopup ulargha: — Siler Xudagha sadaqetsizlik qilib yat taipilarning qizlrini xotunluqqa élip Israillarning itaetsizlikini ashurdunglar. **11** Emdi siler ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar aldida gunahinglarni tonup, uning neziride durus bolghanni qilib, özünglarni bu zémindikiyat taipilerdin we bu yat ellik xotunliringlardin arini ochuq qilinglar, dédi. **12** Pütün jamaet yuqiri awazda jawap béríp: — Maqul, biz özlirining shu gepliri boyiche ish körimiz. **13** Biraq ademler bek köp, yene kélip yamghur pesli bolghachqa talada turalmaymiz; uning üstige bu dégen bir-ikki künde pütidighan ish emes, chünki bizde bu ishta itaetsizlik qilghanlar nahayiti köptur! **14** Xudaning mushu ish tüpeyli kelgen qattiq ghezipining bizdin ketküche, bashliqlirimiz pütkül jamaetke wekil bolup Perwerdigarning aldida tursun; bizning herqaysi sheherlirimizde yat ellerdin xotun alghanlarmu belgilen'gen waqitta shu sheherning aqsaqal we hakimliri bilen birlikte kélip bu ishni bir terep qilsun, — dédi. **15** Bu ishqa peqet Asahelning oghli Yonatan bilen Tiqwahning oghli Yahziya qarshi chiqti, Meshullam bilen Lawiy Shabbitay ularni qollidi. **16** Shuning bilen sürgündin qaytip kelgenler ene shundaq qildi. Kahin Ezra we ata jemetlirining bashliqliri bolghanlar jemeti boyiche bu ishqa ayrildi; ularning hemmisi ismiliri boyiche tizimlandi. Ular oninchi aying birinchi küni bu ishni tekshürüp bir terep qilishqa kirishti. **17** Ular yat ellik xotunlarni alghan erlarning soriqini birinchi aying birinchi küni tügetti. **18** Kahinlarning ewladliri ichide yat ellik xotunlarni alghanlardin mushular chiqti: — Yozadakning oghli Yeshuaning we uning qérindashlirining ewladliridin: — Maaséyah, Eliézer, Yarib, Gedaliya. **19** Ular xotunlirimizni yolgha sélip

qoyimiz dep [qesem qilip] qol bérishdi we gunahi üçhün itaetsizlik qurbanliqi süpitide qoy padisidin bir qochqarni sundi. **20** Immerning ewladliridin Hanani bilen Zebadiya; **21** Harimning ewladliri ichide Maaséyah, Éliyah, Shémaya, Yehiyel we Uzziya; **22** Pashxurning ewladliridin Elyoyinay, Maaséyah, Ismail, Netanel, Yozabad we Elasah. **23** Lawiylar ichide Yozabad, Shimey, Kélaya («Kélita»mu déyilidu), Pitahiya, Yehuda bilen Eliézer; **24** ghezelkeshler ichide Eliyashib; derwaziwenler ichide Shallum, Telem, Uri. **25** Israillardin: — Paroshning ewladliridin Ramiya, Yizziya, Malkiya, Miyamin, Eliazar, Malkiya, Binaya; **26** Élamning ewladliridin Mattaniya, Zekeriya, Yehiyel, Abdi, Yerimot bilen Éliyah; **27** Zattuning ewladliridin Elyoyinay, Eliyashib, Mattaniya, Yerimot, Zabad bilen Aziza; **28** Bibayning ewladliridin Yohohanan, Hananiya, Zabbay bilen Atlay; **29** Banining ewladliridin Meshullam, Malluq, Adaya, Yashub, Shéal bilen Ramot; **30** Pahat-Moabning ewladliridin Adna, Jilal, Binaya, Maaséyah, Mattaniya, Bezalel, Binnuiy bilen Manasseh; **31** Harimning ewladliridin Eliézer, Yishiya, Malkiya, Shémaya, Shiméon, **32** Binyamin, Malluq we Shemariya; **33** Xashumning ewladliridin Mattinay, Mattatah, Zabad, Elifelet, Yeremay, Manasseh we Shimey; **34** Banining ewladliridin Maday, Amram, Uel, **35** Binaya, Bediya, Kéluhay, **36** Waniya, Meremot, Eliyashib, **37** Mattaniyah, Mattinay, Yaasu, **38** Bani, Binnuiy, Shimey, **39** Shelemiya, Natan, Adaya, **40** Maknadibay, Shashay, Sharay, **41** Azarel, Shelemiya, Shemariya, **42** Shallum, Amariya, Yüsüp; **43** Néboning ewladliridin Jeiyel, Mattitiyah, Zabad, Zébina, Yadday, Yoél we Binaya. **44** Bularning hemmisi yat ellik xotunlarni alghanlar idi, we shuningdek ulardin bezilerning xotunliri perzentmu kórgenidi.

Nehemiya

1 Haqaliyaning oghli Nehemiya shundaq bayan qildiki: — Yigirmnchi yili Kislew éyida, men Shushan qel'eside turattim, **2** Öz qérindashlirimdin biri bolghan Hanani bilen birnechche kishi Yehudiyedin chiqip keldi; men ulardin sürgünlüktin qutulup qalghan Yehudalar we Yérusalém toghrisida soridim. **3** Ular manga: — Sürgünlüktin qutulghan xelqning qaldisi [Yehudiye] ölkiside qattiq japa-musheqqet astida we ahanet ichide qaldi. Yérusalémning sépili bolsa örüwétildi, qowuqlirimu köydürüwétildi, dep éytip berdi. **4** Men bu geplerni anglap olturup yigrlap kettim, birnechche kün'giche nale-peryad kötürüp, asmanlardiki Xuda aldida roza tutup, dua qilip **5** mundaq dédim: — «I asmandiki Xuda Perwerdigar, Özini söyüp, emrlirini tutqanlarga özgermes méhir körsitip ehdiside turghuchi ulugh we dehshetlik Tengri, **6** emdi Séning aldingda mushu peyette qulliring Israillar üçün péqir qulungning kéche-kündüz qiliwatqan bu duasigha quliqing sélin'ghay, közüng ochuq bolghay! Men biz Israillarning Séning aldingda sadir qilghan gunahirimizni étirap qilimen; menmu, atamning jemetimu gunah qilduq! **7** Biz Séning yolunggha tetür ish qilip, Sen qulung Musagha tapilighan emrliring, belgilimiliring we hökümliringni héch tutmiduq. **8** Séning Öz qulung Musagha tapilap: «Eger siler wapaszliq qilsanglar, silerni pütün taipilerning arisigha tarqitiwétimen; lékin Manga yénip kélip, Méning emrlirimni tutup emel qilsanglar, gerche aranglardin hetta asmanlarning eng chétige qoghliwétilgenler bolsimu, Men ularni shu yerdin yighip, Méning namimni tikleshke tallighan jaygha élip kélimen» dégen sözüngni yad qilghaysen, dep ötünimen. **10** Bularning hemmisi Séning qulliring we Séning xelqing, Özüngning zor qudriring we küchlük qolung bilen hörlükke qutquzdung. **11** I Rebbim, qulungning duasigha hem Séning namingdin eyminishtin söyün'gen qulliringningmu duasini quliqing tingshighay; bügün qulungning ishlirini ongushluq qilghaysen, uni shu kishining aldida iltipatqa érishtürgeysen». Shu waqitta men padishahning saqiysi idim.

2 We shundaq boldiki, padishah Artaxshashtaning yigirmnchi yili Nisan éyi, padishahning aldigha sharab keltürülgenidi; men sharabni élip padishahqa

sundum. Buningdin ilgiri men padishahning aldida héchqachan ghemkin körün'gen emes idim. **2** Shuning bilen padishah méningdin: — Birer késiling bolmisa, chiraying némishqa shunche ghemkin körünidu? Könglüngde choqum bir derd bar, déwidi, men intayin qorqup kettim. **3** Men padishahqa: — Padishahim menggü yashighayla! Ata-bowilirimning qebriliri jaylashqan sheher xarabilikke aylan'ghan, derwaza-qowuqliri köydürüwétilgen tursa, men qandaqmu ghemkin körünmey? — dédim. **4** Padishah méningdin: — Séning néme teliping bar? — dep soriwidi, men asmandiki Xudagha dua qilip, **5** andin padishahqa: — Eger padishahimning könglige muwapiq körünse, qulliri özlirining aldida iltipatqa érishken bolsa, méni Yehudiyege ewetken bolsila, ata-bowilirimning qebriliri jaylashqan sheherge bérip, uni yéngiwashdin qurup chiqsam, dédim. **6** Padishah (shu chaghdaxanish padishahning yénida olturatti) mendin: — Sepiringge qanchilik waqit kétidu? Qachan qaytip kélishen? — dep soridi. Shuning bilen padishah méni ewetishni muwapiq kördi; menmu uninggha qaytip kélidighan bir waqitni békittim. **7** Men yene padishahtin: — Aliylirigha muwapiq körünse, manga [Efrat] deryasining u qétidiki waliylargha méni taki Yehudiyege barghuche ötkili qoyush toghruluq yarliq xetlirini pütüp bergen bolsila; **8** We yene padishahliq ormanliqigha qaraydighan Asafqa muqeddes öyge tewe bolghan qel'ening derwaziliri, shuningdek sheherning sépili we özüm turidighan öyge kétidighan limlarni yasashqa kéreklik yaghachlarni manga bérish toghruluqmu bir yarliqni pütüp bergen bolsila, dédim. Xudayimning shepzetlik qoli üstimde bolghachqa, padishah iltipat qilip bularning hemmisini manga berdi. **9** Shuning bilen men deryaning u qétidiki waliylarning yénigha bérip padishahning yarliqlirini tapshurdum. Padishah yene birnechche qoshun serdarliri bilen atliq leshkerlernimu manga hemrah bolushqa orunlashturghanidi. **10** Horonluq Sanballat bilen Ammoniy Tobiya dégen emeldar Israillarning menpeetini izdep adem keptu, dégen xewerni anglap intayin narazi boldi. **11** Men Yérusalémgha kélip üç kün turdum. **12** Andin kéchisi men we manga hemrah bolghan birnechche adem ornimizdin turduq (men Xudayimning könglümge Yérusalém üçün néme ishlarni qilishni salghanliqi toghrisida héchkimge birer néme démigenidim). Özüm min'gen ulaghdin bashqa héchqandaq ulaghamu

almay, **13** kéchisi «Jilgha qowuqi»din chiqip «Ejdiha buliqi»gha qarap méngip, «Tézek qowuqi»gha kélip, Yérusalémning buzuwétilgen sépillirini we köydürüwétilgen qowuq-derwazilirini közdin kechürdüm. **14** Yene aldigha méngip «Bulaq qowuqi» bilen «Shahane köl»ge keldim; lékin shu yerde men min'gen ulaghning ötüşhike yol bek tar kelgechke, **15** kéchide men jilgha bilen chiqip sépilni közdin kechürüp chiqtim. Andin yénip «Jilgha qowuqi»din sheherge kirip, öyge qayttim. **16** Emeldarlarning héchqaysisi méning nege barghanliqimni we néme qilghanliqimni bilmey qélishiti, chünki men ya Yehudiylargha, kahinlargha, ya emir-hakimlargha we yaki bashqa xizmet qilidighanlarga héchnéme éytmişanidim. **17** Kéyin men ulargha: — Siler béshimizgha kelgen balayi'apetni, Yérusalémning xarabige aylan'ghanliqini, sépil qowuqlirining köydürüwétilgenlikini kördünglar; kélinglar, hemmimiz haqaretke qéliwermeslikimiz üçün Yérusalémning sépilini qaytidin yasap chiqayli, — dédim. **18** Men yene ulargha Xudayimning shepqaetlik qolining méning üstümde bolghanliqini we padishahning manga qilghan geplirini éytiwidim, ular: — Ornumuzdin turup uni yasayli! — déyiship, bu yaxshi ishni qilishqa öz qollirini quwwetlendürdi. **19** Lékin Horonluq Sanballat, xizmetkar Ammoniy Tobiya hem ereb bolghan Geshem bu ishni anglap bizni zangliq qilip mensitmey: — Silerning bu qilghininglar néme ish? Siler padishahqa asiqliq qilmaqchimusiler? — déyishti. **20** Men ulargha jawab bérip: — Asmanlardiki Xuda bolsa bizni ghelibige érishtüridu we Uning qulliri bolghan bizler qopup qurimiz. Lékin silerning Yérusalémda héchqandaq nésiwenglar, hoququnglar yaki yadnamenglar yoq, — dédim.

3 Shu chaghda bash kahin Eliyashib we uning kahin qérindashliri qopup «Qoy qowuqi»ni yéngiwashtin yasap chiqti; ular qowuqning qanatilirini ornitip, uni [Xudagha] atap muqeddes dep békitti; ular «Yüzning munari» bilen «Hananiyelning munari»ghiche bolghan ariliqtiki sépilni ongshap, uni muqeddes dep békitti; **2** Uninggha tutash qismini Yérixoluqlar yasidi; yene uninggha tutash qismini Imrining oghli Zakkur yasidi. **3** «Béliq qowuqi»ni Senaahning oghulliri yasidi; ular uning lim-késheklirini sélip, qanatli, taqaqliri we baldaqilirini ornatti. **4** Uninggha tutash qismini Hakozning newrisi, Uriyaning oghli Meremet yasidi;

uninggha tutash qismini Meshezabelning newrisi, Berekiyaning oghli Meshullam yasidi. Uninggha tutash qismini Baanahning oghli Zadok yasidi. **5** Uninggha tutash qismini Tekoaliqlar yasidi; lékin ularning chongliri öz xojisining ishini zimmesige ilishqa unimidi. **6** «Kona qowuqi»ni Pasiyaning oghli Yehoda bilen Bésodiyanning oghli Meshullam yasidi; ular uning lim-késheklirini sélip, qanatli, taqaqliri we baldaqilirini ornatti. **7** Ularning yénidiki tutash qismini Gibéonluq Melatiya, Méronotluq Yadon hemde Deryaning bu gherbiy teripidiki waliylarning bashqurushi astidiki Gibéonluqlar bilen Mizpahliqlar yasidi. **8** Ularning yénidiki tutash qismini zergerlerdin bolghan Xarhayaning oghli Uzziyel yasidi. Uninggha tutash qismini xushbuy buyum yasaydighan etirchilerdin Hananiya yasidi. Ular Yérusalém [sépilini] taki «Qélin tam»ghiche ongshap yasidi. **9** Ularning yénidiki tutash qismini Yérusalémning yérimining hakimi bolghan Xurning oghli Réfaya yasidi. **10** Ularning yénida, Xarumafning oghli Yedaya özining öyining udulidiki qismini yasidi. Ularning yénidiki qismini Xashabniyaning oghli Hattush yasidi. **11** Harimning oghli Malkiya bilen Pahat-Moabning oghli Hashshub sépilning bashqa bir bölüki bilen «Xumdanlar munari»ni yasidi. **12** Ularning yénidiki tutash qismini Yérusalémning yérimining hakimi Xalloheshning oghli Shallom özi we uning qizliri yasidi. **13** «Jilgha qowuqi»ni Hanun bilen Zanoah shehirining ahali yasidi. Ular uni yasap, uning qanatli, taqaqliri we baldaqilirini ornatti we yene «Tézek qowuqi»ghiche ming gez sépilnimu yasidi. **14** «Tézek qowuqi»ni Beyt-Hakkerem yurtining bashliqi Rekabning oghli Malkiya yasidi; ular uni yasap, uning qanatli, taqaqliri we baldaqilirini ornatti. **15** «Bulaq qowuqi»ni Mizpah yurtining bashliqi Kol-Hozehning oghli Shallum yasidi. U uni yasap, ögzisini yépip, uning qanatli, taqaqliri we baldaqilirini ornatti we yene shahane baghning yénidiki Siloam kölining sépilini «Dawutning shehiri»din chüshidighan pelempeygiche yéngiwashtin yasidi. **16** Uningdin kéyinki tutash qismini Dawutning qebrilirining udulidiki we uningdin kéyinki sün'iy kölge hem uning keynidiki «Palwanlarning öyi»ge qeder Beyt-Zur yurtining yérimining hakimi, Azbukning oghli Nehemiya yasidi. **17** Uningdin kéyinki tutash qismini Lawiylar — Yeni Banining oghli Rehum yasidi, uning yénidiki tutash qismini Kéilahning yérim yurtining hakimi Hashabiya

öz yurtigha wakaliten yasap chiqti. **18** Uning yénidiki tutash qismini ularning qérindashliri — Kéilahning ikkinchi yérining hakimi, Hénadadning oghli Baway yasidi. **19** Uning yénida, Mizpahning hakimi Yeshuyaning oghli Ézer qoral-yaragh ambirigha chiqish yolining udulida, sépilning doqmushidiki yene bir bölükini yasidi. **20** Zabbayning oghli Baruq uningdin kéyinki yene bir bölükini, yeni sépilning doqmushidin taki bash kahin Eliyashibning öyining derwazisighiche bolghan bölükini köngül qoyup yasidi. **21** Uning yénida Hakozning newrisi, Uriyaning oghli Meremot sépilning Eliyashibning öyining derwazisidin taki Eliyashibning hoylisining axirighiche bolghan yene bir bölükini yasidi. **22** Bulardin kéyinki bir qismini Iordan tüzlenglikidikiler, kahinlar yasidi. **23** Bularning yénida, Binyamin bilen Hashshub öz öyining udulidiki bölükini yasidi. Ulardin kéyin Ananiyaning newrisi, Maaséyahning oghli Azariya öz öyining yénidiki qisimni yasidi. **24** Uning yénida, Azariyaning öyidin taki sépilning doqmushighiche bolghan yene bir bölükini Hénadadning oghli Binnuy yasidi. **25** [Uning yénida], Uzayning oghli Palal padishah ordisining doqmushi, shuningdek ordidiki choqchiyip turghan, zindan hoylisining yénidiki égez munarning udulidiki bölükini yasidi. Uningdin kéyinki bir bölükini Paroshning oghli Pidaya yasidi. **26** Emdi Ofelde turidighan ibadetxana xizmetkarliri künchiqish tereptiki «Su qowuqi»ning udulidiki we choqchiyip turghan munarning udulidiki sépilni yasidi. **27** Choqchiyip turghan chong munarning udulida Tekoaliqlar taki Ofel sépilighiche bolghan ikkinchi bir bölükini yasidi. **28** «At qowuqi»ning yuqiri bir bölükini kahinlar herbiri öz öyining udulidiki qismini yasidi. **29** Immerning oghli Zadok ularning yénida, kéyinki qismini, öz öyining udulidiki bir bölükini yasidi. Uning yénidiki tutash qismini «sherqiy derwaza»ning derwaziweni Shékaniyaning oghli Shémaya yasidi. **30** Uning yénida, Shelemiyaning oghli Hananiya bilen Zalafning altinchi oghli Hanun ikkinchi bir bölükini yasidi; ularning yénida, Berekiyaning oghli Meshullam öz qorusining udulidiki bir bölükini yasidi. **31** Uning yénida, shu yerdin tartip ibadetxana xizmetkarliri bilen sodigerlerning qoruliridin ötüp, «Tekshürüş qowuqi»ning udulidiki sépil doqmushining balixanisighiche bolghan bölükini zergerlerdin bolghan Malkiya yasidi. **32** Doqmushning

balixanisi bilen «Qoy qowuqi»ning ariliqidiki bölükni zergerler bilen sodigerler yasidi.

4 Shundaq boldiki, Sanballat bizning sépilni yéngiwashtin ongshawatqanliqimizni anglap ghezeplinip, qehri bilen Yehudalarni mesxire qildi. **2** U öz qérindashliri we Samariye qoshuni aldida: — Bu zeip Yehudalar néme qiliwatidu? Ular özlrini shundaq mustehkemeklimeximu? Ular qurbanliqlarni sunmaqchimu? Ular bir kün ichide püttürüshmekchimu? Topa döwiliri ichidin köyüp ketken tashlarni kolap chiqirip ulargha jan kirküzemdiken? — dédi. **3** Uning yénida turuwatqan Ammoniy Tobiya: — Ular herqanche yasisimu, bir tülke sépilning üstige yamiship chiqsa, ularning tash témini örüwétidu! — dédi. **4** — I Xudayimiz, qulaq sélip anglighaysen, kemsitilmektimiz, ularning qilghan haqaretlirini öz béshigha yandurghaysun; ularni tutqun qilip élip bérilghan yaqa yurtta xeqning oljisigha aylandurghaysun! **5** Ularning qebihlikini yapmighaysen, gunahliri aldingdinmu öchürüwétilmisun; chünki ular sépilni ongshawatqanlarning könglige azar berdi! **6** Shundaqtimu sépilni yéngiwashtin ongshawerduq; uni ulap, égzilikini yérimigha yetküzduq; chünki köpchilik köngül qoyup ishlidi. **7** Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, Erebler, Ammoniyar, Ashdodluqlar Yérusalém sépillirini yéngiwashtin ongshash qurulusining yenila élip bériliwatqanliqini, sépil bösüklirining étiwétilgenlikini anglap qattiq ghezepke kélishtide, **8** birlikte Yérusalémgha hujum qilip uningda qalaymiqanchiliq tughdurushni qestleshti. **9** Shunga biz Xudayimizgha iltiya qilduq hem ularning sewebidin kéche-kündüz közetchi qoyup, özlirimiz ulardin mudapielenduq. **10** Bu chaghda Yehudiyedikiler: — Ishchi-hammallar halidin ketti, shuningdek chalma-kések exletler yenila nahayiti köp, biz sépilni ongshashqa hetta sépilghimu yéqinlishalmiduq! — déyishti. **11** Shuning bilen bir waqitta düshmenlirimiz: — Ular sezmete, ular körmeste, ularning arisigha kiriwélip ularni öltürüp, qurulusni toxtitwétimiz! — déyishti. **12** We shundaq boldiki, ularning etrapida turuwatqan Yehudalarnu yénimizgha on qétim kélip: — Qaysi terepke qarisanglar, ular shu tereptin kélip silerge hujum qilmaqchi! — dep xewer yetküzüshti. **13** Shunga men xelqni jemet-jemet boyiche, qoligha qilich, neyze we oqyalirini élip, sépili pes bolghan yaki hujumgha ochuq turghan yerlerde sépilning

arqisida qarawulluqta turushqa qoydum. **14** Közdin kechürüp chiqqandin kéyin ornumdin qopup mötiwerler bilen emeldarlar we bashqa xelqçe: — Ulardin qorqmanglar; ulugh we dehshetlik Rebni ésinglarda tutunglar, öz qérindashliringlar, oghul-qizliringlar, ayalliringlar we öy-makaninglar üçün jeng qilinglar, dédim. **15** Shundaq boldiki, özlirining suyiquestini bilip qalghanliqimiz düshmenlarning quliqigha yétip barghach, shuningdek Xuda ularning suyiquestini bitchit qilghach, biz hemmimiz sépilgha qaytip, herbirimiz esli ish ornimizda ishni dawamlashturiwerduq. **16** Ene shu chaghdin bashlap xizmetkarlirimning yérimi ish bilen boldi, yérimi qoligha neyze, qalqan, oqya tutqan, dobulgha-sawut kiygen halda yürüshti. Serdar-emeldarlar sépilni onghawatqan barliq Yehuda jemetidikilerning arqisida turdi. Hem yüklerni toshuwatqanlar hem ulargha yük artiwatqanlarmu bir qolida ishlep, bir qolida yaraghlirini ching tutushqanidi. **18** Tamchilarning herbiri bellirige qilich-xenjerlirini asqan halda [sépilni] yasawatatti; kanaychi bolsa yénimda turatti. **19** Men mötiwerler, emeldarlar we bashqa xelqçe: — Bu qurulus nahayiti chong, dairisi keng; biz hemmimiz sépilda bölek-bölekler boyiche tarqilip ishlep, bir-birimizdin yiraq turuwatimiz. **20** Shunga meyli qeyerde bolunglar, kanay awazini anglisanglarla, biz bar shu yerge kélip yighilinglar; Xudayimiz biz üçün jeng qilidu, — dédim. **21** Biz ene shu teriqide ishliuq; xelqning yérimi tang atqandin tartip yultuz chiqquche neyzilirini ching tutup turushti. **22** U chaghda men yene xelqçe: — Hemmeylen öz xizmetkari bilen kéchini Yérusalémgha kirip ötküzsün, shundaq bolsa ular kéchisi bizning muhapizetchilikimizni qilidu, kündüzi ishleydu, dédim. **23** Shundaq qilip ya men, ne qérindashlirim, ya xizmetkarlirim yaki manga egeshken muhapizetchilerning héchqaysisi kiyimlirini sélishmidi; herbiri hetta sugha barghandimu özining yaraghlirini éliwalatti.

5 U chaghda xalayıq we ularning xotunliri öz qérindashliri bolghan Yehudalar üstidin shikayet qilip qattiq dad-peryad kötürüshti. **2** Beziler: — Biz we oghul-qizlirimizning jan sanimiz köp, kün kechürishimiz üçün toyghudek ashliq almisaq bolmaydu, déyishti. **3** Yene beziler: — Biz acharchiliqta qalghan waqtimizda ashliq élip yeymiz dep étizlirimiz, üzümzarliqlirimizni we öylirimizni renige bérishke

mejbur bolduq, déyishti. **4** We yene beziler: — Padishahning étizlirimiz we üzümzarliqlirimiz üstige salghan baj-séliqni tapshurushqa pul qerz alduq. **5** Gerche bedenlirimiz qérindashlirimizning bedenlirige, perzentlirimiz ularning perzentlirige oxshash bolsimu, lékin oghul-qizlirimizni qul-dédek bolushqa tapshurmay amalimiz bolmidi; emeliyette qizlirimizdin beziliri alliqachan dédek bolupmu ketti; ularni bedel tölep hörlükke chiqirishqa qurbimiz yetmidi, chünki bizning étizlar we üzümzarliqlirimiz hazir bashqilarning qolididur, — déyishti. **6** Men ularning dad-peryadlirini we éytqan bu geplirini anglighandin kéyin qattiq ghezeplendim. **7** Könglümde birer qur oyliniwalghandin kéyin, mötiwerler bilen emeldarlarni eyiblep: — Siler öz qérindashliringlarga qerz bérıp ulardin ösüm alidikensiler-he! — dep tenbih berdim. Andin ularning sewebidin chong bir yighin échip **8** ularni: — Biz küchimizning yétishiche yat taipilerge sétiwétilgen qérindashimiz Yehudalarni qayturup sétiwalduq, lékin siler bizni ularni qayturup sétiwalsun dep qérindashliringlarni yene sétiwetmekchi boluwatamsiler? — dep eyibliwidim, ular deydighan gep tapalmay, shük turup qaldi. **9** Andin men ulargha yene: — Silerning bu qilghininglar qamlashmaptu. Siler düshmenlirimiz bolghan taipiler aldida bizni ahanetke qaldurmay, Xudayimizning qorqunchida mangsanglar bolmasmidi? **10** Menmu, qérindashlirim we xizmetkarlirim ulargha pul we ashliq örne bérıp turup ösüm alsaq alattuq! Silerdin ötünimen, mundaq ösüm élishtin waz kécheyli! **11** Ötünüp qalay, siler del bugün ularning étizlirini, üzümzarliq, zeytunzarliq we öylirini qayturup béringlar, we shuningdek siler ulardin ündürüwalghan pul, ashliq, yéngi mey-sharab we yéngi zeytun maylirining ösümünü ulargha qayturup béringlar, dédim. **12** Ular: — Qayturup bérimiz, emdi ulardin héch ösüm almaymiz; sili néme désile, biz shundaq qilimiz, déyishti. Men kahinlarni chaqirtip kélip, ularni bu wede boyiche shundaq ijra qilishqa qesem ichküzdüm. **13** Men tonunning péshini qéqip turup: — Kim mushu wedini ada qilmisa, Xuda shu yol bilen uning özi öz öyidin we mal-mülkidin mehrum qilip qéqiwetsun! Shu yol bilen uning hemme némissi quruqnilip qalghuche qéqiwétsun! — dédim. Pütkül jamaet birdek: «Amin!» déyishti hem Perwerdigargha Hemdusana oqushti. Andin köpchilik shu wedisi boyiche déginidek qilishdi. **14** Shuningdek, Yehudiye

zémínida ulargha waliy bolushqa tiklen'gen kúndin buyan, yeni padishah Artaxshashtaning yigirmínchi yilidin ottuz ikkinchi yilighiche bolghan on ikki yil ichide ne men, ne méning uruq-tughqanlirim waliyliq néhini héch yémiduq. **15** Mendin ilgiri waliy bolghanlar xelqge éghirchilik sélip, ulardin [kúndilik] ashliq, mey-sharab we shuningdek qiriq shekel kúmüş élip kelgeniken; hetta ularning xizmetkarlirimu xelqning ústidin hoquqwazliq qilip kelgeniken. Lékin men Xudadin qorqidighinim úchün undaq qilmidim. **16** Men derweqe sépilning qurulushighila bérilgechke, biz hetta birer étiznimu sétiwalmiduq; méning barliq xizmetkarlirimu qurulushta ishleshke shu yerge yigihilatti. **17** Etrapimizdiki yat ellerdin bizning yénimizgha kelgenlerdin bölek, méning bilen bir dastixanda ghiza yeydighanlar Yehudiylar we emeldarlardin bir yüz ellik kishi idi. **18** Herküni bir kala, xillan'ghan alte qoy teyyarlinatti, yene manga bezi uchar qushlar teyyarlinatti; her on künde bir qétim herxil mol mey-sharab bilen teminlinetti. Shundaq bolsimu men yenila «waliy néni»ni telep qilmidim; chünki qurulus Ishi xelqning ústidiki éghir yük idi. **19** — Ah Xudayim, men mushu xelq úchün qilghan barliq ishinni yad etkeysen, manga shapaet körsetkeysen!

6 Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, ereb bolghan Geshem we düshmenlirimizning qalghan qismi méning sépilni yéngiwashtin onghshap chiqqanliqimni, sépilning emdi bösüklirining qalmighanliqini anglap (lékin u chaghda men téxi sépil qowuqlirining qanatlirini ornatmighanidim), **2** Sanballat bilen Geshem manga: — Kelsila, biz Ono tüzlenglikidiki Kefirim kentide körüsheyli! — dep adem ewetiptu. Emeliyette ular manga qest qilmaqchi iken. **3** Shunglashqa men elchilerni ewetip: — Men ulugh bir ish bilen shughulliniwatqanliqimdin siler terepke chüshmeymen. Men qandaqmu silerning qéshinglarga barimen dep, ishni tashlap uni toxtitip qoyay? — dédim. **4** Ular uda töt qétim mushu teriqide adem ewetti, men her qétim shundaq jawap berdim. **5** Andin Sanballat beshinchi qétim shu teriqide öz xizmetkarigha péchetlenmigen xetni qoligha tutquzup ewetiptu. **6** Xette: «Herqaysi eller arisida mundaq bir gep tarqilip yürüdu, we Geshemmu shundaq deydu: — Sen we Yehudalar birge isyan kötürmekchi ikensiler; shunga sen sépilnimu yéngiwashtin onghshashqa kirishipsen; éytishlarga qarighanda sen özüngni

ulargha padishah qilmaqchikensen. **7** Sen yene Yérusalémde özüng toghruluq: «Mana, Yehudiyede özimizning bir padishahimiz bar!» dep jar sélip teshwiq qilishqa birnechche peyghember qoyupsen. Emdi bu gepler sözsiz padishahning quliqigha yétip bayan qilinidu. Shunga, kelgin, biz birlikte meslihetlishiwalayli» déyilgeniken. **8** Men uninggha: «Sen éytqan ishlar héchqachan qilin'ghan emes; bular belki öz könglüngdin oydurup chiqarghining, xalas» dep jawap qayturdu. **9** Emeliyette, ular: «Mushundaq qilsaq ularning qoli maghdursizlinip, qurulus ishi ada qilinmay qalidu!» dep oylap bizni qorqatmaqchi idi. — «Emdi méning qolumni ishta téximu küchlendürgeysen!». **10** Mehetabelning newrisi, Délayaning oghli Shémaya özi öz öyige qamiwalghanidi; men uning öyige kelsem u: — Biz Xudaning öyide, ibadetxanining ichide körüsheyli we ibadetxanining derwaza qanatlirini étip qoyayli; chünki ular séni öltürgili kélidu; shübhisizki, kéchisi kélip séni öltürmekchi boldi! — dédi. **11** Men: — Manga oxshash bir adem qandaqmu qéchip ketsun? Mendek bir adem jénimni qutquzimen dep qandaqmu ibadetxanigha kiriwalghudekmen? Men hergiz u yerge kiriwalmaymen! — dep jawap berdim. **12** Chünki men qarisam, uning Xuda teripidin ewetilgen emes, belki Tobiya bilen Sanballat teripidin sétiwélinip, manga zéyan yetküzmekchi bolup bu bésharet bergenlikige közüüm yetti. **13** Uni sétiwélishidiki meqset, méni qorqutup, shularning déginidek qilghuzup gunah qildurushtin ibaret idi. Shundaq qilghan bolsam, namimni bulghap méni qarilashqa shikayet qilalaydighan bolatti. **14** — «Ah Xuda, Tobiya bilen Sanballatni ésingda tutup, ularning qilghanlirigha yarisha öz béshigha yandurghaysen, shundaqla méni qorqatmaqchi bolghan ayal peyghember Noadiya bilen bashqa peyghemberlerningmu qilghanlirini öz béshigha yandurghaysen!». **15** Élul éyining yigirme beshinchi küni sépil pütüti, pütün qurulusqa ellik ikki kün waqit ketti. **16** Shundaq boldiki, düshmenlirimiz buningdin xewer tapti we etrapimizdiki barliq eller qorqup kétishti; öz neziride heywiti bek chüshüp ketti we bu [qurulusni] Xudayimizning Özi élip barghan ish ikenlikini bilip yetti. **17** Shu künlerde Yehudiyediki mötiwerler Tobiyagha nurghun xet yazdi, Tobiyamu ulargha jawaben daim xet yézip turdi. **18** Chünki Yehudiyede Tobiyagha baghlinip qélip, qesem ichken

nurghun kishiler bar idi; chünki u Arahning oghli, Shékaniyaning küy'oghli idi, hemde uning oghli Yohanan Berekiyaning oghli Meshullamning qizini xotunluqqa alghanidi. **19** Shuningdek ular yene méning aldinda pat-pat Tobiyanning yaxshi ishlirini tilgha élip qoyushatti hem méning geplirimnimo uninggha yetküzüp turushatti; Tobiya bolsa manga pat-pat tehdit sélip xet yézip turatti.

7 Sépil ongshilip bolup, men derwazilarni ornitip, derwaziwenlerni, ghezelkeshlerni we Lawiylarni békitip teyinligendin kéyin shundaq boldiki, **2** Men inim Hanani bilen qel'e serdari Hananiyani Yérusalémni bashqurushqa qoydum; chünki Hananiya ishenchlik adem bolup, Xudadin qorqushta köp ademlerdin éship kétetti. **3** Men ulargha: — Kün issighuche Yérusalémning qowuqliri échilmisun; qowuqlarning qanatliiri étilgende, baldaqlar taqalghan waqitliridimu derwaziwenler yénida turup közet qilisun; shuningdek Yérusalémدا turuwatqanlardin qarawullar közet nöwetlirige qoyulup békitilsun; herbir adem özining bir közitige mes'ul bolsun, shundaqla herbirining köziti öz öyining udulida bolsun, dep tapilidim. **4** Sheher chong hem kengri bolghini bilen ahale az, öyler téxi sélinmighanidi. **5** Xudayim könglümge mötiwerler, emeldarlar we xelqning herbirini nesebnamisi boyiche royxetke élishqa ularni yighish niyitini saldi. Men awwal birinchi qétim qaytip kelgen ademlerning nesebnamisini taptim, uningda mundaq pütülgenidi: — **6** Töwendikiler Yehudiye ölkisidikilerdin, esli Babil padishahi Néboqadnesar teripidin sürgün qilin'ghanlardin, Yérusalém we Yehudiyege chiqip, herbiri öz shehirlirige ketti: — **7** Ular Zerubbabel, Yeshua, Nehemiya, Azariya, Raamiya, Nahamani, Mordikay, Bilshan, Misperet, Bigway, Nehum we Baanahlar bille qaytip keldi. Emdi Israil xelqining ichidiki erkeklerning sani töwendikiche: — **8** Paroshning ewladliri ikki ming bir yüz yetmish ikki kishi; **9** Shefatiyanning ewladliri üç yüz yetmish ikki kishi; **10** Arahning ewladliri alte yüz yetmish besh kishi; **11** Pahat-Moabning ewladliri, yeni Yeshua bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz on sekkiz kishi; **12** Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **13** Zattuning ewladliri sekkiz yüz qiriq besh kishi; **14** Zakkayning ewladliri yette yüz atmish kishi; **15** Binnuiyning ewladliri alte yüz qiriq sekkiz kishi; **16** Bibayning ewladliri alte yüz yigirme sekkiz kishi;

17 Azgadning ewladliri ikki ming üç yüz yigirme ikki kishi; **18** Adonikamning ewladliri alte yüz atmish yette kishi; **19** Bigwayning ewladliri ikki ming atmish yette kishi; **20** Adinning ewladliri alte yüz ellik besh kishi; **21** Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning ewladliri toqsan sekkiz kishi; **22** Hashumning ewladliri üç yüz yigirme sekkiz kishi; **23** Bizayning ewladliri üç yüz yigirme töt kishi; **24** Harifning ewladliri bir yüz on ikki kishi; **25** Gibéonning ewladliri toqsan besh kishi; **26** Beyt-Lehemlikler bilen Nitofaliqlar jemi bir yüz seksen sekkiz kishi; **27** Anatotluqlar bir yüz yigirme sekkiz kishi; **28** Beyt-Azmawetlikler qiriq ikki kishi. **29** Kiriat-yéarimliqlar, Kefirahliqlar we Beerotluqlar bolup jemi yette yüz qiriq üç kishi; **30** Ramahliqlar bilen Gébaliqlar jemi alte yüz yigirme bir kishi; **31** Mikmashliqlar bir yüz yigirme ikki kishi; **32** Beyt-Ellikler bilen ayiliqlar jemi bir yüz yigirme üç kishi; **33** ikkinchi bir Nébodikiler ellik ikki kishi; **34** ikkinchi bir Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **35** Harimning ewladliri üç yüz yigirme kishi; **36** Yérixoluqlar üç yüz qiriq besh kishi; **37** Lod, Hadid we Ononing ewladliri jemi yette yüz yigirme bir kishi; **38** Sinaahning ewladliri üç ming toqquz yüz ottuz kishi. **39** Kahinlarning sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning ewladliri toqquz yüz yetmish üç kishi; **40** Immerning ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **41** Pashxurning ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette kishi; **42** Harimning ewladliri bir ming on yette kishi. **43** Lawiylarning sani töwendikiche: — Xodwahning ewladliridin, yeni Yeshua bilen Kadmiyelning ewladliri yetmish töt kishi. **44** Ghezelkeshlerdin: — Asafning ewladliri bir yüz qiriq sekkiz kishi. **45** Derwaziwenlerning neslidin: — Shallumning ewladliri, Atérning ewladliri, Talmonning ewladliri, Akkubning ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen Shobayning ewladliri jemi bir yüz ottuz sekkiz kishi. **46** Ibadetxana xizmetkarliri töwendikiche: — Zixaning ewladliri, Xasufaning ewladliri, Tabbaotning ewladliri. **47** Kirostning ewladliri, Siyaning ewladliri, Padonning ewladliri, **48** Libanahning ewladliri, Hagabahning ewladliri, Shalmayning ewladliri, **49** Hananning ewladliri, Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, **50** Réayahning ewladliri, Rezinning ewladliri, Nikodaning ewladliri, **51** Gazzamning ewladliri, Uzzaning ewladliri, Pasiyaning ewladliri, **52** Bisayning ewladliri, Meunimning ewladliri, Nefussesimning

ewladliri, **53** Bakbukning ewladliri, Xakufaning ewladliri, Xarxurning ewladliri, **54** Bazlitning ewladliri, Mehidaning ewladliri, Xarshaning ewladliri, **55** Barkosning ewladliri, Siséraning ewladliri, Témahning ewladliri, **56** Neziyaning ewladliri bilan Xatifaning ewladliridin ibaret. **57** Sulaymanning xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche: — Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri, Péridaning ewladliri, **58** Yaalaning ewladliri, Darkonning ewladliri, Giddelning ewladliri, **59** Shefetiyaning ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqeret-Hazzibaimning ewladliri bilan Amonning ewladliridin ibaret. **60** Ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkari bolghanlarning ewladliri jemiý üç yüz toqsan ikki kishi. **61** Töwendiki kishiler Tel-Mélah, Tel-Xarsha, Kérub, Addon, Immerdin kelgen bolsimu, lékin ular özlirining ata jemetining yaki nesebining Israil adimi ikenlikini ispatlap bérelmidi. **62** Bular Délayaning ewladliri, Tobiyaning ewladliri we Nikodaning ewladliri bolup, jemiý alte yüz qiriq ikki kishi; **63** Kahinlardin Xabayaning ewladliri, kozning ewladliri bilan Barzillayning ewladliri bar idi; Barzillay Giléadliq Barzillayning bir qizini alghachqa ularning éti bilen atalghanidi. **64** Bular jemetining nesebnamisini izdep tapalmidi; shunga ular «napak» hésablinip kahinliqtin qalduruldi. **65** Waliy ulargha: — Urim we tummimni kötürgüchi kahin arimizda xizmette bolghuche «eng muqeddes yimeklkler»ge éghiz tegküzmeysiler, dédi. **66** Pütün jamaet jemiý qiriq ikki ming üç yüz atmish kishi; **67** Buningdin bashqa ularning yene yette ming üç yüz ottuz yette qul-dédiki bar idi; yene ikki yüz qiriq besh er-ayal ghezlechi bar idi. Ularning yette yüz ottuz alte éti, ikki yüz qiriq besh qéchiri, **68** töt yüz ottuz besh tögisi we alte ming yette yüz yigirme éshiki bar idi. **70** Jemet kattiwashliridin beziliri [ibadetxana] qurulushi üçün hediylirini teqdim qildi; waliy xezinige ming darik altun, ellik das we besh yüz ottuz qur kahin toni teqdim qildi; **71** jemet kattiwashliridin beziliri quruluş xezinisige yigirme ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüş; **72** xelqning qalghini yigirme ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüş, atmish yette qur kahin tonini teqdim qildi. **73** Shuningdin kéyin kahinlar, Lawiylar, derwaziwenler, ghezlekshler we bir qisim xelq qoshulup, ibadetxana xizmetkarliri, shundaqla qalghan Israil xelqining hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

8 Yettinchi aygha kelgende, Israillarning hemmisi öz sheherlirige kélip orunliship boldi. Bu chaghda pütün xalayıq xuddi bir ademdek bolup «Su qowuqi» aldidiki meydan'gha yighilip, tewratshunas Ezzadin Perwerdigarning Musaning wastisi bilen Israilgha tapilghan Tewrat-qanun kitabini keltürüşni telep qildi. **2** Yettinchi aynıng birinchi küni kahin Ezra Tewrat-qanun kitabini jamaetke, yeni er-ayallar, shundaqla anglap chüshineleydighan barliq kishilerning aldigha élip chiqti; **3** «Su qowuqi»ning aldidiki meydanda, etigendin chüshkiche, er-ayallargha, shundaqla anglap chüshineleydighan kishilerge oqup berdi. Pütkül jamaetning qulaqliri Tewrat-qanun kitabidiki sözlerde idi. **4** Tewratshunas Ezra mexsus mushu ishqa hazirlan'ghan yaghach munberge chiqip turdi; uning ong teripide turghini Mattitiya, Shéma, Anayah, Uriya, Hilqiya bilen Maaséyahlar idi; sol teripide turghini Pidaya, Mishael, Malkiya, Hashom, Hashbaddana, Zekeriya bilen Meshullam idi. **5** Ezra pütkül xalayıqning köz aldida kitabni achi, chünki u pütün xalayıqtin égzide turatti; u kitabni achqanda, barliq xalayıq ornidin qopti. **6** Ezra ulugh Xuda bolghan Perwerdigargha medhiyeler oquwidi, barliq xalayıq qollirini kötürip jawaben: «Amin! Amin!» déyishti; andin tizlinip, pishanisini yerge yéqip, Perwerdigargha sejde qildi. **7** Andin kéyin Lawiylardin Yeshuya, Bani, Sherebiya, Yamin, Akkub, Shabbıtay, Xodiya, Maaséyah, Kélita, Azariya, Yozabad, Hanan we Pélayalar xalayıqqa Tewrat qanunini chüshendürdi; jamaet öre turatti. **8** Ular jamaetke kitabtin Xudaning Tewrat-qanunini jarangliq oqup berdi we oqulghanni chüshiniwélisshi üçün uning menisi we ehmiyiti toghrisida éniq tebir berdi. **9** Waliy Nehemiya bilen tewratshunas kahin Ezra we xelq qanunning menisini ögitidighan Lawiylar pütkül jamaetke: — Bügün Xudayinglar bolghan Perwerdigargha atalghan muqeddes kündür, yigha-zar qilmanglar! — dédi. Chünki xalayıqning hemmisi Tewrat qanunidiki sözlerni anglap yigha-zar qilip kétishkenidi. **10** Andin [Nehemiya] ulargha: — Siler bérip nazunémetlerni yep, sherbetlerni ichinglar, özige [yimek-ichmek] teyyarliymighanlargha yémek-ichmek bölüp béringlar; chünki bügün Rebbimizge atalghan muqeddes bir kündür. Ghemkin bolmanglar; chünki Perwerdigarning shadliqi silerning küchünglardur, dédi. **11** Lawiylarmu: — Bügün muqeddes kün

bolghachqa, tinchlininglar, ghemkin bolmanglar! — dep jamaetni tinchlandurdi. **12** Jamaet qaytip béríp, yep-ichishtí, bashqilarghimu yimek-ichmek üleshtürüp berdi, shad-xuramliqqa chömdi; chünki ular bérilgen telim sözlirini chüshen'genidi. **13** Etisi xalayıq ichidiki qebile kattiwashliri, kahnlar we Lawiylar tewratshunas Ezraning yénigha yighilip, Tewrat qanunidiki sözlerni téximu chüshinip pempasetke érishmekchi boldi. **14** Ular Tewrat qanunida Perwerdigar Musaning wastisi bilen Israillargha yettinchi aydiki héytta kepelerde turushi kéreklikli pütülgenlikini uqti, **15** shundaqla özliri turuwatqan barlıq sheherlerde we Yérusalémda: «Siler taghqa chiqip, zeytun shéxi bilen yawa zeytun shaxlirini, xadas öjme shaxlirini, xorma derexlirining shaxlirini we yopurmaqliri baraqsan derex shaxlirini ekilip, Tewratqa yézilghinidek kepilerni yasanglar» dégenlikini tarqitip jarkalashni buyrughanliqini uqti. **16** Shuning bilen xalayıq chiqip shax ekilip özliri üçhün, herbiri öylirining ögziliride, hoylilirida, Xudaning öyidiki hoylilarda, «Su qowuqi»ning chong meydanida we «Efraim derwazisi»ning chong meydanida kepilerni yasap tikti. **17** Sürgünlüktin qaytip kelgen pütkül jamaet kepilerni yasap tikti we shundaqla kepilerge jaylashti; Nunning oghli Yeshuaning künliridin tartip shu kün'giche Israillar undaq qilip baqmighanidi. Hemmeylen qattiq xushal bolushti. **18** Birinchi kúndin axirqi kün'giche [Ezra] herküni Xudaning Tewrat-qanun kitabini oqudi. Ular yette kün héyt ötküzdi; sekkizinchi küni belgilime boyiche tentenilik ibadet yighilishi ötküzildi.

9 Shu ayning yigirme tötinchi küni Israillar roza tutup, boz kiyip, üsti-béshigha topa chachqan halda yighildi; **2** Israil nesli özlirini barlıq yat taipilerdin ayrip chiqti, andin öre turup özlirining gunahlirini we ata-bowilirining ötküzgen qebihliklirini étirap qildi. **3** Ular shu künning töttin biride öz yéride turup özlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning Tewrat-qanun kitabini oqudi; künning yene töttin biride özlirining gunahlirini tonudi we Xudasi bolghan Perwerdigargha sejde qildi. **4** Lawiylardin Yeshua, Bani, Kadmiyel, Shebaniya, Bunni, Sherebiya, Bani we Kénanilar pelempeylerde turup özlirining Xudasi bolghan Perwerdigargha ünlük awaz bilen nida qildi. **5** Lawiy Yeshua, Kadmiyel, Bani, Hashabiniya, Sherebiya, Xodiya, Shebaniya we Pitahiyalar: «Ornunglardin qopup Xudayinglar

bolghan Perwerdigargha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturunglar» — dédi we mundaq [dua-hemdusana uqudi]: — «[I Xuda], insanlar Séning shanu-shewketlik namingni ulughlisun! Berheq, barlıq teshekkür-medhiyeler naminggha yétishmeydu! **6** Sen, peqet Senla Perwerdigardursen; asmanlarni, asmanlarning asminini we ularning barlıq qoshunlirini, yer we yer üstidiki hemmini, déngizlar we ular ichidiki hemmini yaratquchidursen; Sen bularning hemmisige hayatlıq bergüchisen, asmanlarning barlıq qoshunliri Sanga sejde qilghuchidur. **7** Sen berheq Perwerdigar Xudadursen, Sen Abramni talliding, uni Kaldiyening Ur shehiridin élip chiqting, uninggha Ibrahim dégen namni ata qilding. **8** Sen uning qelbining Özüngge sadiq-ishenchilik ikenlikini körüp, uning bilen ehde tüzüp Qanaaniylarning, Hittiylarning, Amoriylarning, Perizziylarning, Yebusiylarning we Girgashiylarning zéminini uning ewladlirigha teqdim qilip bérishni wede qilding; Sen heqqaniy bolghanliqingdin, sözliringni ishqa ashurdung. **9** Sen ata-bowilirimizning Misirda jebir-zulum chékiwatqanliqini körüp, ularning Qizil déngiz boyidiki nalisigha qulaq salding. **10** Sen Misirliqlarning ulargha qandaq yoghanchiliq bilen muamile qilghanliqini bilgingindin kéyin Pirewn, uning barlıq xizmetchiliri we uning zéminidiki barlıq xelqge möjizilik alamet we karametlerni körsitip, Özüng üçhün bögün'ge qeder saqlinip kéliwatqan ulugh bir nam-shöhretni tikliding. **11** Sen yene [ata-bowilirimiz] aldida déngizni bölüp, ular déngizning otturisidin quruq yer üstidin méngip ötti; ularni qoghlap kelgenlerni chongqur déngiz tégige tashlap gherq qiliwetting, xuddi jushqunluq déngizgha tashlan'ghan tashtek gherq qilding. **12** Sen ularni kündüzi bulut tüwrüki bilen, kéchisi ot tüwrüki bilen yétekliding, bular arqiliq ularning mangidighan yolini yorutup berding. **13** Sen Sinay téghigha chüshüp, asmanda turup ular bilen sözlishop, ulargha toghra höküm, heqiqiy ishenchlik qanunlar, yaxshi belgilimiler we emrlerni ata qilding. **14** Sen ulargha Özüngning muqeddes shabat küningni tonuttung, qulung Musaning wastisi bilen ulargha emrler, belgilimiler we Tewrat qanunini tapiliding. **15** Sen ulargha ach qalghanda yésun dep asmandin nan, ussighanda ichsun dep qoram tashtin su chiqirip berding; Sen ulargha bérishke qolungni kötürüp qesem qilghan eshu zéminni kirip igilenglar, déding. **16** Lékin

ular, yeni ata-bowilirimiz meghrulinip, boyni qattqliq qilip emrliringge qulaq salmidi. **17** Ular itaet qilishni ret qildi, Séning ularning otturida yaratqan karamet möjziliringni yad etmidi, belki boyni qattqliq qildi, asiqliq qilip, qul qilin'ghan jaygha ketmekchi bolup, öz aldigha yobashchi tiklidi. Lékin Sen epuchan, méhir-shepchetlik hem rehimdil, asan ghezeplenmeydighan, zor méhir-muhebbetlik Tengridursen; shunga Sen ularni tashliwetmidig. **18** Ular hetta téxi özlirige bir quyma mozayni yasap: «Mana bu silerni Misirdin élip chiqqan ilah!» dégen waqtida hem qattiq kupurluq qilghinida, **19** Sen tolimu rehimdil bolghanliqing üçün ularni yenila bayawanda tashlap qoymidig; kündüzi bulut tüwrüki ularning üstidin néri ketmey, ulargha yol bashlidi; kéchisi ot tüwrükimu ulardin néri ketmey, ulargha nur béríp, mangidighan yolini körsetti. **20** Sen Özüngning méhribane Rohingni chüshürüp ulargha telim berding; Sen ularning yéyishi üçün «manna»ni ayimiding, ussuzluqini qandurush üçün suni berding. **21** Sen ularni bayawanda qiriq yil qamdap keldig; héchnémisi kem bolmidi, kiyimliri konirimidi, putlirimu ishshimidi. **22** Sen padishahliqlar we taipilerni ularning qoligha berding, bularni ularning zéminigha chégralar qilip berding. Shuning bilen ular Sihon padishahning zéminini, Heshbonning padishahining zéminini we Bashan padishahi Ogning zéminini igilidi. **23** Sen ularning perzent-ewladirini asmandiki yultuzlardek awuttung; Sen ularni ata-bowilirigha: «Siler bu zéminni igileshke uninggha kiringlar» dep teqdim qilghan zémin'gha bashlap kirdig. **24** Ularning ewladliri kirip u zéminni igilidi; Sen u zéminda turuwatqan Qanaan ahalisini ulargha béqindurdung hem zémindiki padishahlarni we ularning qebile-qowmlirini: «Siler ulargha xalighanche muamile qilinglar» dep ularning qoligha tapshurdung. **25** Ular mustehkem sheherlerni, munbet yerlerni ishghal qilip, herxil ésil buyumlargha tolghan öylerge, kolap qoyulghan quduqlargha, üzümzarliqlar, zeytunluqlar we intayin köp méwilik derexlerge ige boldi; yep-ichip semrip, Séning zor méhribanliqingdin söyünüshti! **26** Lékin ular gedenkeshlik qilip Séningdin yüz örüp, Tewrat qanunungni arqisigha tashlidi, ularni yéninggha yandurmaq üçün agah-guwahliq yetküzgen peyghemberliringni öltürüp esheddiy kupurluq qildi. **27** Shunga Sen ularni jebir-zulum salghuchilarning qoligha tapshurdung,

derweqe ular ularni qiynidi; ular qiynalghan waqitlirida Sanga yalwurushqanidi, Sen asmanlarda turup ulargha qulaq salding, zor rehimdilliqing boyiche ulargha qutquzghuchilarni ewetetting, ular bularni ezgüchilarning qolidin qutquzatti. **28** Lékin ular aramliqqa érishkendin kéyin yene Séning aldingda rezillik qilishqa bashliwidi, Sen ularni yene düshmenlirining qoligha tapshurdung, ular ularning üstidin hökümraniq qildi; ular yene Séning aldingda nale-peryat qilishiwidi, Sen asmanlarda turup qulaq sélip, rehimdilliqing boyiche ularni yénish-yénishlap qutquzdung. **29** Sen ularni Özüngning Tewrat-qanununggha qaytishqa agahlandurdung; lékin ular meghrulinip, emrliringge qulaq salmidi, hökümliring aldida gunah qildi (insan hökümliringge emel qilsa, ular shu sewebtin hayatta bolidu). Ular jahilliq bilen boynini tolghap, gedenkeshlik qilip sanga qulaq sélishni ret qildi. **30** Ulargha uzun yil sewr-taqet qilding, Rohing peyghemberliringning wastisi bilen agah-guwahliq bergen bolsimu, ular yenila qulaq salmidi; shunga Sen ularni herqaysi el-yurtlardiki taipilerning qoligha tapshurdung. **31** Halbuki, Sen zor rehimdilliqing tüpeylidin ularning neslini pütünley qurutuwetmidig hem ularni tashliwetmidig; chünki Sen méhir-shepchetlik hem rehimdil Tengridursen. **32** Emdi ah Xudayimiz, ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsitidighan ulugh, qudretlik we dehshetlik Tengri, emdi Séningdin bizning, padishahlirimizning we emirlirimizning, kahinlirimizning, peyghemberlirimizning, ata-bowilirimizning shundaqla Özüngning barliq xelqingning Asuriye padishahining zamanidin buyan bügün'giche béshimizgha chüshken barliq azab-oqubetlerni kichik ish dep qarimasliqingni ötünimiz. **33** Béshimizgha kelgen barliq ishta Sen adilsen; chünki Séning qilghining heqiqet boyiche boldi, bizning qilghinimiz rezilliktur. **34** Padishahlirimiz, emirlirimiz, kahinlirimiz bilen ata-bowilirimizning hemmisi Séning Tewrat qanununggha emel qilmay, emrliringge we Séning ulargha ispatlap bergen agah-guwahliqliringgha héch qulaq salmidi. **35** Ular Sen ulargha muyesser qilghan padishahliqta turushtin, ulargha ata qilghan zor memurchiliqtin we shuningdek ularning aldigha yayghan bu keng munbet zémindiki turmushtin behrimen boluwatqan bolsimu, lékin ular Séning ibadet-xizmitingde bolmidi yaki özlirining rezil qilmishliridin yanmidi. **36** Mana, biz

bügün qullarmiz! Sen méwisi bilen nazu-németliridin yéyishke ata-bowilirimizgha teqdim qilib bergen zéminda tursaqmu, biz mana uningda qul bolup qalduq! **37** [Zémin] Sen bizning gunahlirimiz üçün bizni idare qilishqa békitken padishahlargha mol mehsulatlrini béríp turidu; ular bedenlirimizni hem charwa mallirimizni öz meyliche bashqurup kéliwatidu; biz zor derd-elemde bolduq». **38** «— Biz mana mushu barliq ishlar tüpeyli muqim bir ehдини tüzüp yézíp chiqtuq; emirlirimiz, Lawiylirimiz bilen kahinlirimiz buninggha öz möhürlirini basti».

10 Buninggha birinchi bolup möhür basqanlar Haqaliyaning oghli, waliy Nehemiya bilen Zedekiya idi; **2** Andin [kahinlardin] Séraya, Azariya, Yeremiya, **3** Pashxur, Amariya, Malkiya, **4** Hattush, Shebaniya, Malluq, **5** Harim, Meremot, Obadiya, **6** Daniyal, Ginniton, Baruq, **7** Meshullam, Abiya, Miyamin, **8** Maaziyah, Bilgay, Shémayalar; ular kahinlar idi. **9** Lawiylardin: — Azaniyaning oghli Yeshua, Hénadadning ewladliridin Binnui bilen Kadmiyel **10** we ularning qérindashliridin Shebaniya, Xodiya, Kélita, Pélaya, Hanan, **11** Mika, Rexob, Hashabiya, **12** Zakkor, Sherebiya, Shebaniya, **13** Xodiya, Bani, Béninu idi. **14** Jamaet bashliqliridin: Parosh, Pahat-Moab, Élam, Zattu, Bani, **15** Bunni, Azgad, Bibay, **16** Adoniya, Bigway, Adin, **17** Atér, Hezekiya, Azzur, **18** Xodiya, Hashum, Bizay, **19** Harif, Anatot, Nébay, **20** Magpiyash, Meshullam, Hézir, **21** Meshezabel, Zadok, Yaddua, **22** Pilatiya, Hanan, Anaya, **23** Hoshiya, Hananiya, Hashshub, **24** Halloxesh, Pilxa, Shobek, **25** Rehun, Hashabnah, Maaséyah, **26** Axiyah, Hanan, Anan, **27** Malluq, Harim, Baanahlar idi. **28** Qalghan xelq: — Kahinlar, Lawiylar, derwaziwenler, ghezkelshler, ibadetxanining xizmetkarliri we shuningdek özlirini zéminlardiki taipilerdin ayrip chiqip, Xudaning Tewrat qanunigha qaytqanlarning herbiri we ularning ayalliri we oghul-qiz perzentliri qatarliq hidayet tépip yorutulghanlarning hemmisi **29** öz qérindashliri bolghan mötiwerler bilen qoshulup: «Özimizni qarqish qesimi bilen ehdige baghlap, Xudaning quli Musa arqiliq jakarlighan Tewrat qanunida méngip, Rebbimiz Perwerdigarning barliq emirliri, höküm-belgilimilirini tutup emel qilimiz; **30** qizlirimizni bu yurttki yat elliklerge yatliq qilmaymiz hem oghullirimizghimu ularning qizlirini élip bermeymiz; **31** bu yurttki yat ellikler shabat künide mal-tawar we ashliqlirini ekilip satmaqchi bolsa, shabat künliri

yaki herqaysi bashqa muqeddes künlerdimu ularin qet'iy héchnéme sétiwalmaymiz; her yettinchi yili yerni tériqsiz aq qaldurimiz hem barliq qerzlerni kechürüm qilimiz» — déyishti. **32** Biz yene özimizge herbir adem her yili Xudayimizning öyining xizmet xirajiti üçün üçtin bir shekel kümüş bérishke belgilimilerni békittuq; **33** bu pul «tizilidighan teqdim nan»lar, daimiy ashliq hediye, daimiy köydürme qurbanliqlar, shabat küni bilen yéngi aylardiki köydürme qurbanliqlar, qereli békitilgen héytlarda qilinidighan köydürme qurbanliqlar üçün, herxil muqeddes buyumlar üçün, Israilgha kafaret keltüridighan gunah qurbanliqliri üçün, shuningdek Xudayimizning öyidiki barliq xizmetlerning xirajiti üçün ishlitilsun dep belgilendi. **34** Biz yene ata jemetlirimiz boyiche kahinlar, Lawiylar we xelq arisida chek tashlap, her yili belgilen'gen qerelde Xudayimizning öyige Tewrat qanunida pütülginidek Perwerdigar Xudayimizning qurban'gahida qalash üçün otun yetküzüp bérish nöwetlirini békittuq; **35** yene her yili étimizdiki tunji pishqan hosulni, hemme méwilik derexlarning tunji pishqan méwilirini Perwerdigarning öyige yetküzüp bérishni, **36** shundaqla Tewrat qanunida pütülginidek, tunji oghlimizni we kala, qoy-oghlaq padiliridin tunji charpiyimizni Xudaning öyige apirip, u öyde wezipe ötewatqan kahinlarga epkélshni, **37** herbir yéngi xémirning deslep pishqan nanliridin birni, shundaqla barliq «kötürme hediye»lirimizni teqdim qilishni, herxil derexlerdin deslepki pishqan méwilerni, yéngi sharab, yéngi zeytun méyini Xudayimizning öyining xezine-ambarlirigha apirip bérishni, yeni kahinlarga yetküzüp bérishni, shuningdek étizlirimizdin chiqqan hosulning ondin biri bolghan öshrini Lawiylargha bérishni békittuq; Lawiylar bizning tériqchiliqqa tayinidighan sheherlirimizdin chiqqan hosulning ondin biri bolghan öshrini tapshuruwalsun dep békittuq; **38** shuningdek, Lawiylar chiqqan hosulning ondin birini tapshuruwalghan chaghda Harunning ewladliridin kahin bolghan birsi ular bilen bille bolsun, Lawiylar eshu ondin bir ülüshning yene ondin bir ülüshini ayrip Xudaning öyige, uning xezine-ambarlirigha saqlashqa tapshursun dep belgiliduq. **39** Israillar bilen Lawiylar ashliqtin, yéngi sharabtin, yéngi zeytun méyidin «kötürme hediye» qilip muqeddes jaydiki eswab-üsküniler saqlinidighan xezine-ambarlarga, yeni wezipe öteydighan kahin,

derwaziwen we ghezelkeshler turidighan jaygha tapshurushi kérek. Biz Xudayminizning öyining hajetliridin hergiz özimizni tartmaymiz!

11 U chaghda xelq ichidiki emirler Yérusalémدا turatti; qalghan puqralar chek tashlinish bilen ondin biri muqeddes sheher Yérusalémدا olturaqliship, qalghan ondin toqquzi bashqa sheherlerde olturaqlashti. **2** Öz ixtiyari bilen Yérusalémدا olturaqlishishqa otturigha chiqqanlarga bolsa, jamaet ulargha bext-beriket tilidi. **3** Yehudiye ölkisidin, Yérusalémgha makanliship qalghan beg-emirler töwendikidek (Israillar, kahinlar, Lawiylar, ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkarlirining ewladliri Yehudiye sheherliride, herbiri öz tewelikide makanlashqan bolsimu, Yehudalardin we Binyaminlardin beziliri Yérusalémدا makanlashti): — Bularning ichide, Yehudalardin: — Perezning ewladidin bolghan Uzziyaning oghli Ataya; Uzziya Zekeriyanning oghli, Zekeriya Amariyaning oghli, Amariya Shefatiyaning oghli, Shefatiya Mahalalélning oghli idi. **5** Yene Baruqning oghli Maaséyah; Baruq Kol-Hozehning oghli, Kol-Hozeh Hazayaning oghli, Hazaya Adayaning oghli, Adaya Yoaribning oghli, Yoarib Zekeriyanning oghli, Zekeriya Shilonining oghli. **6** Yérusalémgha makanlashqan barliq Perez jemetidikiler jemiyyet töwüt yüz atmiş sekkiz kishi bolup, hemmisi ezimetler idi. **7** Binyaminning ewladliridin: — Meshullamning oghli Sallu; Meshullam Yoedning oghli, Yoed Pidayaning oghli, Pidaya Kolayaning oghli, Kolaya Maaséyahning oghli, Maaséyah Itiyelning oghli, Itiyel Yeshayaning oghli. **8** Uninggha egeshkenler, Gabbay we Sallay idi; shulargha munasiwetlik jemiyyet toqquz yüz yigirme sekkiz kishi idi. **9** Zikrining oghli Yoél ularni bashquridighan emeldar idi; Sinuahning oghli Yehuda sheherning muawin hakimi idi. **10** Kahinlardin: — Yoaribning oghli Yedaya bilen Yaqin, **11** shundaqla Xudaning öyining bash ghoidari Séraya; Séraya Hilqiyanning oghli, Hilqiya Meshullamning oghli, Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning oghli, Mérayot Axitubning oghli idi; **12** yene uning qérindashliridin ibadetxanidiki xizmette bolghanlardin jemiyyet sekkiz yüz yigirme ikki kishi bar idi; yene Yerohamning oghli Adaya bar idi; Yeroham Pélaliyaning oghli, Pélaliya Amzining oghli, Amzi Zekeriyanning oghli, Zekeriya Pashxurning oghli, Pashxur Malkiyaning oghli idi; **13** uning

qérindashlirining hemmisi jemet bashliqi bolup, jemiyyet ikki yüz qiriq ikki kishi idi; yene Azarelning oghli Amashsay bar idi; Azarel Axzayning oghli, Axzay Meshillimotning oghli, Meshillimot Immerning oghli idi; **14** yene ularning qérindashliridin, palwan-ezimetlerdin, jemiyyet bir yüz yigirme sekkiz kishi bar idi; Gédolimning oghli Zabdiyel ularni bashquridighan emeldar idi. **15** Lawiylardin: — Hashshubning oghli Shémaya bar idi; Hashshub Azrikamning oghli, Azrikam Hashabiyaning oghli, Hashabiya Bunnining oghli idi; **16** yene Lawiylarning qebile bashliqliri bolghan Shabbitay bilen Yozabad bolup, Xudaning öyining téshidiki ishlargha mes'ul idi. **17** Yene Mikaning oghli Mattaniya dua waqitlirida teshekkür-rehmetler éytishqa yétekchilik qilatti; Mika Zabdingning oghli, Zabdi Asafning oghli idi; Bakbukiya qérindashliri ichide muawinliq wezipisini öteytti; yene Shammuaning oghli Abda bar idi; Shammua Galalning oghli, Galal Yedutunning oghli idi. **18** Muqeddes sheherde turuwatqan Lawiylarning hemmisi ikki yüz seksen töwüt kishi idi. **19** Derwaziwenlerdin: — derwazilarda közette turidighan Akkub bilen Talmon we ularning qérindashliri bar idi; ular jemiyyet bir yüz yetmiş ikki kishi idi. **20** Qalghan Israillar, kahinlar, Lawiylar Yehudiye sheherliride, herbiri öz mirasida makanlashti. **21** Ibadetxanining xizmetkarliri bolsa Ofel döngige makanlashti; ibadetxanining xizmetkarlirini Zixa bilen Gishpa bashqurdi. **22** Yérusalémدا Lawiylarni bashqurghuchi Banining oghli Uzzi idi; Bani Hashabiyaning oghli, Hashabiya Mattaniyaning oghli, Mattaniya Mikaning oghli idi — démek, Uzza Asafning ewladliridin, yeni Xudaning öyidiki xizmetke mes'ul bolghan ghezelkeshlerdin idi. **23** Chünki padishah ular toghruluq yarliq chüshürgen bolup, ghezelkeshlerning her künlük ozuq-tülükini, shundaqla öteydighan wezipisini békitkenidi. **24** Yehudaning oghli Zerahnning ewladliridin Meshezabelning oghli Pitahiya puqralarning barliq ishlerida padishahning meslihetchisi idi. **25** Yéza-qishlarqlar we ulargha tewe etrapidiki jaylarda Yehudalardin beziliri turatti; Kiriya-Arba we uning tewesidiki yéza-kentlerde, Dibon we uning tewesidiki yéza-kentlerde, Yekabziyel we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **26** shundaqla Yeshua, Moladah, Beyt-Pelet, **27** Hazar-Shual, Beer-Shéba we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **28** Ziklag, Mikona we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **29** En-Rimmon, Zorah, Yarmut, **30** Zanoah,

Adullam we bu ikki yerge tewe qishlaqlarda, Laqish we uninggha tewe yerlerde, Azikah we uninggha tewe yéza-kentlerde makanlashti; ular makanlashqan yerler Beer-Shébadin taki Hinnom jilghisigha qeder sozildi. **31** Binyaminlar bolsa Géba, Mikmash, Ayja, Beyt-El we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **32** beziliri Anatot, Nob, Ananiya, **33** Hazor, Ramah, Gittaim, **34** Hadid, Zeboim, Niballat, **35** Lod, Ono, shundaqla Hünerwenler jilghisida makanlashqanidi. **36** Eslide Yehudiyege teyinlen'gen Lawiylar qisimliridin beziliri Binyamin qebilisining zéminigha makanlashti.

12 Shéaltiyelning oghli Zerubbabel we Yeshua bilen birlikte [sürgünlüktin] chiqqan kahin we Lawiylar töwendikiler: — [kahinlar] Séraya, Yeremiya, Ezra, **2** Amariya, Malluq, Hattush, **3** Shékaniya, Rehum, Meremot, **4** Iddo, Ginnitoy, Abiya, **5** Miyamin, Maadiya, Bilgah, **6** Shémaya, Yoarib, Yedaya, **7** Sallo, Amok, Hilqiya we Yedaya. Bular bolsa Yeshuaning künliride kahin bolghanlar we ularning qérindashlirining jemet bashliqliri idi. **8** Lawiylardin bolsa Yeshua, Binnuiy, Kadmiyel, Sherebiya, Yehuda, Mattaniyalar; Mattaniya we uning qérindashliri teshekkür-rehmetler éytishqa mes'ul boldi. **9** Ularning qérindashliri Bakbukiya bilen Unni nöwiti boyiche ular bilen udulmu'udul xizmette turatti. **10** Yeshuadin Yoyakim töreldi, Yoyakimdin Eliyashib töreldi, Eliyashibtin Yoyada töreldi, **11** Yoyadadin Yonatan töreldi, Yonatanidin Yaddua töreldi. **12** Yoyakimning künliride kahinlardin jemet bashliqi bolghanlar munular: — Séraya jemetige Méraya; Yeremiya jemetige Hananiya; **13** Ezra jemetige Meshullam; Amariya jemetige Yehohanani; **14** Méliku jemetige Yonatan; Shebaniya jemetige Yüsüp; **15** Harim jemetige Adna; Mérayot jemetige Helkay; **16** Iddo jemetige Zekeriya; Ginniton jemetige Meshullam; **17** Abiya jemetige Zikri; Minyamin bilen Moadiyalarning jemetige Piltay; **18** Bilgah jemetige Shammua; Shémaya jemetige Yehonatan; **19** Yoarib jemetige Mattinay; Yedaya jemetige Uzzi; **20** Sallay jemetige Kallay; Amok jemetige Éber; **21** Hilqiya jemetige Hasabiya; Yedaya jemetige Netanel. **22** Eliyashib, Yoyada, Yohanan we Yadduaning künliride Lawiylarning jemet bashliqliri tizimlan'ghan we oxshashla, Pars padishahi Darius texttiki chaghlarghiche kahinlarmu tizimlinip kelgen. **23** Jemet bashliqi bolghan Lawiylar taki Eliyashibning newrisi Yohananning waqtighiche tezkirinamide tizimlinip kelgen. **24** Lawiylarning jemet bashliqi bolghan Hasabiya, Sherebiya, Kadmiyelning

oghli Yeshualar qérindashliri bilen udulmu'udul turup, Xudaning adimi Dawutning emri boyiche nöwetliship medhiye-munajat, teshekkür-rehmetler éytip turatti. **25** Mattaniya, Bakbukiya, Obadiya, Meshullam, Talmon bilen Akkublar derwaziwenler bolup, sépil qowuqlirining ambarlirigha qaraytti. **26** Bu kishiler Yozadakning newrisi, Yeshuaning oghli Yoyakimning künliride, shuningdek waliy Nehemiya bilen tewratshunas kahin Ezraning künliride wezipige teyinlen'gen. **27** Yérusalém sépilini [Xudagha] atap tapshurush murasimi ötküzüldighan chaghda, jamaet Lawiylarni turghan herqaysi jaylardin izdep tépip, ularni teshekkür-rehmetler éytish, ghezel oqush, chang, tembur we chiltarlarni chélishtqa, xushal-xuramliq bilen atap tapshurulush murasimi ötküzüshke Yérusalémgha élip keldi. **28** Ghezelkeshlar Yérusalémning etrapidiki tüzlengliktin, Nitofatliqlarning yéza-kentliridin, **29** Beyt-Gilgaldin, Géba bilen Azmawet étizliqliridin yighilghanidi; chünki ghezelkeshlar Yérusalémning töt etrapigha özlirige mehelle-qishlaqlar quruwalghanidi. **30** Kahinlar bilen Lawiylar özlirini paklidi, andin xelqni we sépil derwazilirini hem sépilning özinimu paklidi. **31** Men [Nehemiya] Yehudaning emirlirini bashlap sépilgha chiqip, teshekkür-hemodusana oquydighan ikki chong etret ademni uyushturdum, bir etret sépilning ong teripide «Tézek qowuqi»gha qarap mangdi, **32** ularning arqisidin Hoshaya bilen Yehudaning emirlirining yérimi mangdi; **33** yene Azariya, Ezra, Meshullam, **34** Yehuda, Binyamin, Shémaya, Yeremiyamu mangdi; **35** shuningdek kahinlarning oghulliridin beziliri qollirigha kanay alghan halda mangdi: — Ulardin Yonataning oghli Zekeriya bar idi (Yonatan Shémayaning oghli, Shémaya Mattaniyaning oghli, Mattaniya Mikayaning oghli, Mikaya Zakkurning oghli, Zakkur Asafning oghli idi). **36** Uning qérindashliridin Shémaya, Azarel, Milalay, Jilalay, Maayi, Netanel, Yehuda, Hananiyalar bar idi; ular qollirigha Xudaning adimi Dawutning sazilirini élishqanidi; tewratshunas Ezra ularning béshida mangghanidi. **37** Ular «Bulaq qowuqi»gha kélip «Dawutning shehiri»ning pelempiyige chiqip, «Dawutning ordisi»din ötüp, künchiqish tereptiki «Su qowuqi»gha keldi. **38** Teshekkür-hemodusana oquydighan ikkinchi etret sol terep bilen mangdi, men we jamaetning yérimi ularning arqidin méngip, sépil üstide «Xumdanlar munari»din ötüp, udul «Keng

sépil»ghiche méngip, **39** «Efraim qowuqi», «Kona qowuq», «Béliq qowuqi» üstidin ötüp, «Hananiyel munari» we «Yüzning munari»din ötüp, udul «Qoy qowuqi»gha kélip, andin «Qarawullar qowuqi»da toxtiduq. **40** Andin teshekkür-hemodusana oquydighan ikki etret adem Xudaning öyide öz orunlirida turdi; men bilen emeldarlarning yérimimu shu yerde turduq; **41** kahinlardin Éliakim, Maaséyah, Minyamin, Migaya, Elyoyinay, Zekeriya bilen Hananiyalar karnaylirini élip turushti; **42** yene Maaséyah, Shémaya, Eliazar, Uzzi, Yehohanan, Malkiya, Élam bilen Ézermu turushti; ghezelkeshler Yizraqiyaning yétekchilikide jarangliq ghezel oqushti. **43** Shu küni jamaet nahayiti chong kölemlik qurbanliqlarni sundi hem bek xushal bolup kétishti, chünki Xuda ularni zor shadliq bilen shadlandurghanidi; ayallar bilen balilarmu shundaq shadlandi; Yérusalémdiki bu xushalliq sadaliri yiraq-yiraqlargha anglandi. **44** U chaghda bir qisim kishiler kötürme qurbanliqlar, deslepki pishqan hosullar we öshirlerni saqlaydighan xezine-ambarlarga mes'ul bolushqa teyinlendi; herqaysi sheherlerdiki étizliqlardin, Tewrat qanunida kahinlarga we Lawiylargha bérishke belgilen'gen ülüshler shu yerde saqlinatti. Chünki Yehuda xelqi öz xizmitide turuwatqan kahinlar bilen Lawiylardin xushal idi. **45** [Kahinlar bilen Lawiylar], ghezelkeshler bilen derwaziwenlermu, öz Xudasining tapilighan wezipisini we shuningdek paklash wezipisini hemmisini Dawutning we uning oghli Sulaymanning emri boyiche öteytti. **46** Chünki qedimde, Dawutning we Asafning künliride, ghezelkeshlerge yétekchilik qilishqa hem Xudagha teshekkür-hemodusana küylirini oqushqa yétekchiler bolghanidi. **47** Zerubabelning künliride we Nehemiyaning künliride ghezelkeshlerning we derwaziwenlerning ülüshlirini, her künlük teminatini pütkül Israil xelqi béretti; ular yene Lawiylar üçün muqeddes hésablan'ghan nersilerni üleshtürüp béretti; Lawiylarmu muqeddes hisablan'ghan nersilerdin Harunning ewladlirigha bérp turatti.

13 Shu künde Musaning kitabi jamaet aldida oqup bérildi, kitabta: Ammoniylar bilen Moabiylar menggü Xudaning jamaitige kirmisun, **2** Chünki ular Israillarni ozuqluq we su ekilip qarshi almay, eksiche ularni qarghashqa Balaamni yalliwalghan; halbuki, Xudayimiz u qarghashlarni bext-beriketke aylanduriwetken, dep yézilghan sözler chiqti. **3**

Shundaq boldiki, jamaet bu qanun sözlirini anglap barliq shalghut kishilerni ilghap chiqiriwetti. **4** Bu ishtin awwal, Xudayimizning öyining xezinisini bashqurushqa mes'ul kahin Eliyashib Tobiyanning tughqini bolup, **5** uninggha kengri bir öyni teyyarlap bergeni. Shu öyde ilgiri ashliq hedieler, mestiki, qacha-qucha, shuningdek Lawiylar, ghezelkeshler we derwaziwenlerge bérishke buyrulghan ashliq öshriler, yéngi sharab we yéngi zeytun méyi, shundaqla kahinlarga atalghan «kötürme qurbanliq»lar saqlinatti. **6** Bu waqitlarda men Yérusalémda emes idim; chünki Babil padishahi Artaxshashtaning ottuz ikkinchi yili men padishahning yénigha qaytip ketkenidim; bir mezgildin kéyin men yene padishahtin ruxset élip **7** Yérusalémgha qaytip barsam, Eliyashibning Xudaning öyidiki hoylilarda Tobiyagha öy hazirlap bergenlikide rezil ishni uqtum. **8** Bu ish méni qattiq azablidi, men Tobiyanning öyidiki barliq öy jahazlirini qoymay talagha tashlatquziwettim. **9** Men yene emr qilip, u öylerni paklatquzup, andin Xudaning öyidiki qacha-qucha, ashliq hedieler bilen mestikni u yerge ekirgüzüp qoydum. **10** Men yene xeqlerning Lawiylarning élishqa tégishlik ülüshlirini bermigenlikini, hetta wezipige qoyulghan Lawiylar bilen ghezelkeshlerning herbirining öz yer-étizliqigha qéchip ketkenlikini bayqidim; **11** shunga men emeldarlar bilen soqushup, ularni eyiblep: — Némishqa Xudaning öyi shundaq tashliwétildi?! — dep, [Lawiylarni] yighip ularni ilgiriki ornigha yéngiwashtin turghuzdum. **12** Andin barliq Yehudiye xelqi ashliq öshrisini, yéngi sharab we yéngi zeytun méyini xezine-ambarlirigha élip kélip tapshurdi. **13** Men xezine-ambarlarga mes'ul bolushqa xezinichi-ambarchilarni teyinlidim; ular kahin Shelemya, tewratshunas Zadok bilen Lawiylardin bolghan Pidaya idi; ularning qol astida Mattaniyaning newrisi, Zakkurning oghli Hanan bar idi; chünki bularning hemmisi sadiq, ishenchlik dep hésablinatti; ularning wezipisi qérindashlirigha tégishlik ülüshlarni üleshtürüp bérish idi. **14** — «Ah Xudayim, mushu ish yüzisidin méni yad eyligeysen, Xudayimning öyi we uninggha ait xizmetler üçün körsetken méhrimni öchürüwetmigeysen!» **15** Shu künlerdimu men Yehudiye bezilerning shabat künliride sharab kölcéklerini cheylewatqinini, önichilerni baghlap, bularni we shuningdek sharab, üzüm, enjür we herxil yüklerni ésheklerge artip, toshup yürgenlikini

kördüm; ular bularni Yérusalémgha shabat künide élip kirdi; ularning mushu ash-tülüklerini sétip yürgen küni men ularni guwahliq bérip agahlandurup qoydum. 16 Yene Yehudiyede turuwatqan bezi Turluqlar béliq we herxil mal-tawarlarni toshup kélip shabat küni Yehudiyeliklerge satidiken, yene kélip bularni Yérusalémda satidiken! 17 Shu sewebtin men Yehudiye emirliri bilen soqushup, ularni eyiblep: — Silerning shabat künini bulghap, rezil ish qilghininglar némissi? 18 Ilgiri ata-bowanglar oxshash ishni qilghan emesmu, shuning bilen Xudayimiz bizning béshimizgha we bu sheherge hazirqi bu balayi'apetni yaghdurghan emesmu? Emdi siler shabat künini bulghap, Israilning béshigha Xudaning ghezipini téximu yaghduridighan boldunglar, dédim. 19 Shunga, shundaq boldiki, shabat künidin ilgiri, gugum sayisi Yérusalém qowuqlirigha chüshken waqtida, men sheher qowuqlirini étishni buyrudum we shuningdek shabat küni ötüp ketküche qowuqlarni achmasliq toghrisida buyruq chüshürdum. Men yene héchqandaq yükning toshulup qowuqlardin kirgüzülmesliki üçün xizmetkarlirimning bezilirini sheher qowuqlirigha közetchi qilip turghuzup qoydum. 20 Shundaq bolsimu sodigerler we herxil mal-tawar satidighanlar bir-ikki qétim Yérusalémning sirtida tünidi. 21 Men ularni agahlandurup: — Siler némishqa sépilning aldida tüneysiler? Yene shundaq qilidighan bolsanglar, men üstünglarga qol salimen, déwidim, ular shuningdin bashlap shabat künide kelmidi. 22 Andin shabat künining muqeddeslikini saqlash üçün, men Lawiylargha: — Özünglarni paklanglar; andin kélip sépil derwazilirini béqinglar, dédim. — «I Xudayim, mushu ish yüzisidinmu méni yad eyligeysen, Özüngning zor özgermes muhebbiting bilen méni ayighaysen!» 23 Shu künlerde men yene Ashdod, Ammon we Moab qizlirini xotunluqqa alghan bezi Yehudalarni bayqidim. 24 Ularning perzentlirining yérimi Ashdodche sözleydiken (we yaki yuqiriqi ellerning birining tilida sözleydighan) we Yehudiy tilida shözliyelmeydiken. 25 Men ularni [soqushup] eyiblidim, ularni qarghidim, bir nechchisini urup chach-saqallirini yuldum, Xudaning nami bilen qesem ichküzüp: — Silerning qizliringlarni ularning oghullirigha bermeyilers, oghulliringlarchimu, özünglarchimu ulardin qiz almaysiler! 26 Israil padishahi Sulayman mushundaq ishlarda gunah sadir qilghan emesmu? Nurghun eller arisida uninggha oxshash héchqandaq padishah

yoq idi; u öz Xudasi teripidin söyülgen, Xuda uni pütkül Israil üstige padishah qilip tikligen bolsimu, lékin hetta unimu yat ellik ayallar azdurup gunahqa patquzghan. 27 Emdi silerning gépinglarga kirip bundaq chong rezillik qilip, yat ellik qizlarni élip Xudayimizgha wapasizliq qilimizmu? — dédim. 28 Bash kahin Eliyashibning newrisi, Yoyadaning oghulliridin biri Horonluq Sanballatning küy'oghli idi; men uni yénimdin qoghliwettim. 29 — «I Xudayim, Sen ularni yadingda tutqaysen, chünki ular kahinliqqa dagh tegkügüchiler, kahinliq hem Lawiylargha tewe ehdimu bulghighuchilardur!». 30 Shuning bilen men ularni yat elliklarning bulghashliridin néri qilip paklandurdum we kahinlar bilen Lawiylarning wezipilirinimu [yéngiwashtin] belgilep, herkimni özining ishigha ige qildim. 31 Men yene öz waqtida otun-yaghach élip kelinishi we deslepki hosulni yetküzüp turushqimu adem orunlashturdum. «Ah Xudayim, méni yadingda tutup, manga shapaet körsetkeysen!».

Ester

1 Ahashwérosh (Hindistandin Hebeshistan'ghiche bir yüz yigirme yette ölkige hökümraniq qilghan Ahashwérosh)ning texttiki künliride shundaq bir weqe boldi: — **2** Shu künlerde, u padishah Ahashwérosh Shushan qel'esidiki shahane textide olturghinida, **3** u selenet sürüp üçinchi yili barliq emirliri we beg-hakimlirigha ziyapet berdi; Pars we Médianning qoshuni, shuningdek herqaysi ölkilerning ésilzadiliri we beglirining hemmisi uning huzurigha hazir boldi. **4** U selenitining bayliqining shanu-shewkiti we heywitining katta julasini köp künler, yeni bir yüz seksen kün körgezme qildi. **5** Bu künler ötüp ketkendin kéyin padishah yene Shushan qel'esidiki barliq xelqge chong-kichik démey, ordining charbéghidiki hoylida yette kün ziyapet berdi. **6** U yer aq we kök kendir yiptin toqulghan perdiler bilen bézelgen bolup, bu perdiler mermer tash tüwrüklerge békitilgen kümüş halqilargha aq renglik kendir yip we sösün yungluq shoynilar bilen ésilghanidi; aq qashtash we aq mermer tashlar, sedep we qara mermer tashlar yatquzulghan meydan üstige altun-kümüshtin yasalghan diwanlar qoyulghanidi. **7** Ichimlikler altun jamlarda tutup ichiletti; jamlar bir-birige oxshimaytti; shahane mey-sharablar padishahning selenitige yarisha mol idi. **8** Sharab ichish qaidisi boyiche, zorlashqa ruxset qilinmaytti; chünki padishah ordidiki barliq ghojidarlargha, herkimning ichishi öz xahishi boyiche bolsun, dep békitip bergeni. **9** Xanish Washtimu padishah Ahashwéroshning ordisida ayallar üçün ziyapet berdi. **10** Yettinchi küni Ahashwérosh padishah sharabtin keypi chagh bolghinida, aldida xizmitide turghan Mehuman, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta, Zétar, Karkas dégen yette heremaghisini **11** xanish Washtining puqralar we emirlerning aldida güzelligini körsetsun dep, uni xanishliq tajini kiyip kélisque charqirghili ewetti; chünki u tolimu chirayliq idi. **12** Lékin heremaghiliri xanish Washtigha padishahning emrini yetküzgende, u kélishni ret qildi; shuning bilen padishah intayin ghezeplinip, uning qehri örlidi. **13** Shu waqitlarda padishahning ishliri toghruluq qanun-ehtamlarni pishshiq bilgenlerdin meslihet sorash aditi bar idi; shunga padishah weziyetni pishshiq chüshinidighan danishmenlerdin soridi **14** (u chaghda danishmenlerdin uning yénida Karshina, Shétar, Admata, Tarshish, Meres, Marséna, Memukan qatarliq

yette Pars bilen Médianning emirliri bar idi; ular daim padishah bilen körüşüp turatti, padishahliqta ular aldinqi qatarda turatti). **15** Padishah ularidin: — Xanish Washti menki padishah Ahashwéroshning heremaghilar arqiliq yetküzgen emrim boyiche ish qilmighini üçün uni qanun boyiche qandaq bir terep qilish kérek? — dep soridi. **16** Memukan padishah we emirlerning aldida jawab bérip: — Xanish Washti aliylirining zitigha tégipla qalmay, belki padishahimiz Ahashwéroshning herqaysi ölkiliridiki barliq emirler we barliq puqralarningmu zitigha tegdi. **17** Chünki xanishning shu qilghini barliq ayallarning quligigha yetse, ular «Padishah Ahashwérosh: «Xanishi Washtini yénimgha élip kélinglar» dep emr qilsa, u kelmeptul!» dep öz erlirini mensitmeydighan qilip qoyidu. **18** Pars we Médiadiki melike-xanimlar xanishning bu ishini anglap, bügünla padishahning barliq beg-emirlirige shuninggha oxshash deydighan bolidu, shuning bilen mensitmeslik we xapiliq üzülmeydu. **19** Padishahimgha muwapiq körünse, aliyliridin mundaq bir yarliq chüshürülsun, shuningdek u Parslar we Médialarning menggü özgertilmeydighan qanun-belgilimiliri ichige pütülgeyki, Washti ikkinchi padishah Ahashwéroshning huzurigha kelmige; uning xanishliq mertiwisi uningdin yaxshi birsige bérilgey. **20** Aliylirining jakarlighan yarliqi pütün selenitige yétip anglan'ghan hamana (uning selenitining zémimi bipayan bolsimu), ayallarning herbiri öz érige, meyli chong bolsun kichik bolsun ulargha hörmet qilidighan bolidu, — dédi. **21** Memukanning bu gépi padishah bilen emirlirini xush qildi; padishah uning gépi boyiche ish kördi. **22** U padishahning barliq ölkilirige, herbir ölgige öz yéziqi bilen, herqaysi el-milletke öz tili bilen xetlerni ewetip: «Herbir er kishi öz ailisi ichide xojayin bolsun, shundaqla öz ana tili bilen sözlisun» dégen emrni chüshürdi.

2 Bu ishlar ötüp, padishah Ahashwéroshning ghezipi bésilghanda, u Washtini séghinip, uning qilghinini hem uning üstidin chiqirilghan yarliqi heqqide eslep oylinip qaldi. **2** Shu sewebtin padishahning xizmitide turghan ghojidarlar uninggha: — Aliyliri üçün sahibjamal yash qizlarni izdep tépip keltürgeyla; **3** aliyliri padishahliqidiki herqaysi ölkilerde barliq güzel qizlarni yighip, Shushan qel'esidiki heremsaraygha keltürüşke emeldarlarni teyin'geyla; qizlar ordidiki qiz-ayallargha mes'ul bolghan heremaghisini Hégayning

qoligha tapshurulghay; ulargha kéreklik upa-englikler teminlen'gey. 4 Aliylirini sóyündürgen qiz Washtining ornini bésip xanish bolsun, dédi. Bu gep padishahni xush qildi we u shundaq qildi. 5 Shushan qel'eside Binyamin qebilisidin, Kishning ewrisi, Shimeyning newrisi, Yairning oghli Mordikay isimlik bir Yehudiy bar idi 6 (Kish bolsa Babil padishahi Néboqadnesar Yehuda padishahi Yekoniyah bilen bir top kishilerni tutqun qilip Yérusalémdin eketkende, ular bilen bille esir qilinip kétilgenidi). 7 Mordikay özining taghisining qizi Hadassahni (yeni Ester) béqip chong qilghanidi, chünki uning ata-anisi yoq idi. Bu qiz güzel, teqi-turqi kélisken idi; ata-anisi ölüp ketken bolghachqa Mordikay uni öz qizi qatarida béqip chong qilghanidi. 8 Padishahning emri we yarliqi jakarlan'ghandin kéyin nurgun qizlar Shushan qel'esige keltürülüp Hégayning qoligha tapshuruldi; shundaq boldiki, Estermu ordigha keltürülüp ordidiki qiz-ayallargha mes'ul bolghan Hégayning qoligha tapshuruldi. 9 Ester Hégaygha yaqqan bolup, u uninggha iltipat körsetti; u tézla uninggha upa-englik we tégishlik yémekliklerni teminlidi hem ordidin uninggha tallan'ghan yette kénizekni berdi; andin uni kénizekliri bilen heremsarayning eng ésil jayidin orun berdi. 10 Ester özining milliti we tégi-tektini héchkimge éytmidi, chünki Mordikay uninggha buni ashkarilimasliqni tapilighanidi. 11 Mordikay Esterning hal-ehwalidin xewer tépish we uninggha qandaq muamile qilinidighanliqini bilish üçhün, herküni heremsarayning hoylisi aldida aylinip yüretti. 12 Qizlarga ait resmiyet boyiche, herbir qizning ordigha kirip padishah Ahashwérosh bilen bille bolush nöwitidin awwal, on ikki ay bedinini tazilishi kérek idi, chünki qizlarning «tazilinish künliri» mundaq yol bilen ada qilinatti: — alte ay murmekki méyi bilen, alte ay etir-englik we shundaq qizlarning bedinini pakizlaydighan bashqa buyumlar bilen perdez qilinishi kérek idi. 13 Qiz padishahning huzurigha kiridighan chaghda mundaq qaide bar idi: — Ordigha kirgende uning néme telipi bolsa, shular heremsaraydin uninggha bériletti. 14 Qiz axshimi kirip kétip, etisi etigende qaytip chiqqanda heremsarayning «ikkinchi bölüm»ige qayturulup, toqal-kénizeklerge mes'ul bolghan padishahning heremaghisi Shaashghazning qoligha tapshurulatti; padishah u qizgha amraq bolup qélip, ismini atap chaqirmighuche, u ikkinchi ordigha kirip padishah

bilen bille bolmaytti. 15 Mordikayning taghisi Abixailning qizi Ester, yeni Mordikay öz qizi qilip béqiwalghan qizning padishah bilen bille bolushqa kirish nöwiti kelgende, u qizlarga mes'ul bolghan padishahning heremaghisi Hégay özige teyyarlap bergen nersilerdin bashqa héchnersini telep qilmidi. Esterni körgenlerning hemmisi uni yaqturup qalatti. 16 Padishah Ahashwérosh seltenet sürüp yettinchi yilining oninchi éyigha, yeni Tebet éyigha kelgende, Ester uning bilen bille bolushqa shahane ordigha bashlap kirildi. 17 Padishah Esterni bashqa barliq qizlardin yaxshi körüp qalghachqa, shundaqqa Ester uning iltipati hem amraqliqigha érishken bolghachqa, padishah xanish tajini uning béshigha kiydürüp, uni Washtining ornigha xanish qilip tiklidi. 18 Andin padishah özining barliq emirliri we beg-hakimlirigha Esterning izzet-hörmiti üçhün katta ziyapet berdi; u yene herqaysi ölkilerge baj-alwandin azad mezigil bolsun dep élan chiqardi hemde shahane bayliqliridin séxiyliq bilen in'amlarni berdi. 19 Ikkinchi qétim qizlar shundaq yighilghan waqitta Mordikayning orda derwazisida olturidighan orni bar bolghanidi 20 (Ester Mordikayning tapilighini boyiche, özining milliti we tégi-tektini yenila bashqilargha éytmighanidi; chünki Ester Mordikayning gépini ilgiri baqqan waqtida anglighandek anglaytti). 21 U künlerde, Mordikay orda derwazisidiki ornida olturghan waqtida, padishahning Bigtan we Teresh dégen ikki derwaziwen heremaghisi padishah Ahashwéroshqa ghezeplinip, uninggha qol sélishni qestlewattanidi. 22 Bu suyiqestni Mordikay sézip qélip, uni xanish Esterge éytti; Ester bu ishni Mordikayning namida padishahqa sözlep berdi. 23 Bu ish sürüshte qiliniwidi, rast bolup chiqti we u ikkisi dargha ésildi. Bu weqe padishahning köz aldida tarix-tezkire kitabida pütüldi.

3 Bu ishlardin kéyin padishah Ahashwérosh Agagiylardin bolghan Hammidataning oghli Hamanning mensipini östürdi; padishah uning ornini östürüp, özi bilen bille ishleydighan barliq emirlerningkidin yuqiri qildi. 2 Padishah uning heqqide emr qilghachqa, orda derwazisida turghan padishahning barliq emeldarliri Hamanning aldida tezim qilip bash uratti; lékin Mordikay bolsa Haman'gha ne tezim qilmidi, ne bash urmidi. 3 Orda derwazisida turghan padishahning xizmetkarliri Mordikaydin: — Sili némishqa padishahning emrige xilapliq qilidila? — dep soraytti. 4 Shundaq boldiki,

ular her küni nesihet qilishqan bolsimu, u qulaq salmighandin kéyin, ular: — Qéni, Mordikayning qilghan bu ishigha yol qoyulamdu-yoq, bir köreylichu, dep buni Haman'gha éytti; chünki u ulargha özining Yehudiy ikenlikini éytqanidi. **5** Haman Mordikayning öziye bash urup tezim qilmighanliqini körüp qattiq ghezplendi. **6** Lékin u «Mordikayning üstige qol sélishni kichikkine bir ish» dep hésabliidi; chünki ular Mordikayning millitini uninggha dep qoyghanidi; shunga Haman Ahashwérosning pütkül padishahliqidiki Yehudiylarni, yeni Mordikayning xelqini biraqla yoqitish yolini izdep yürdi. **7** Padishah Ahashwérosning on ikkinchi yili birinchi ayda, yeni Nisan éyida, birsi Hamanning aldida [qutluq] ay-künni békitish üçün her kün, her ay boyiche «pur», yeni chek tashliwidi, on ikkinchi aygha, yeni «Adar éyi»gha chiqti. **8** Haman padishah Ahashwérosqa: — Padishahliqlirining herqaysi ölkiliridiki el-milletler arisida chéchilip yashawatqan bir xelq bar; ularning qanun-belgilimiliri bashqa xelqlerningkiye oxshimaydu, ular aliylirining qanun-belgilimilirigimu boysunmaydu; shunga ularning yashishigha yol qoyush aliylirigha héch payda yetküzmeydu. **9** Eger padishahimgha layiq körünse, ularni yoqitish toghruluq yarliq pütüp chühürgeyla; mana men öz yénimdin on ming talant kümüshni aliylirining xezinilirige sélish üçün padishahliqning ishlirini bashquridighan xadimlarning qoligha tapshurimen, dédi. **10** Shuning bilen padishah özining barmiqidin üzükni siyrip chiqirip, Yehudiylarning reqibi, Agagiy Hammidataning oghli Haman'gha bérip: **11** — Shu kümüshlerni özüngge in'am qildim, u xelqimu sanga tapshurdum, ularni qandaq qilishni xalisang, shundaq qill! — dédi. **12** Andin birinchi ayning on üçinchi küni padishahning mirziliri chaqirilib, yarliq Hamanning barliq tapilighini boyiche pütüldi; u herqaysi ölkilerge öz yéziqida, herqaysi el-milletke öz tilida yazdurulup, herbir ölkilerning waliylirigha, herbir el-milletning emirlirige ewetildi; yarliq padishah Ahashwérosning namida pütülgen bolup, uning üzük möhüri bilen péchetlendi. **13** Yarliq mektupliri chaparmenlerning qoli bilen padishahliqning herqaysi ölkilirige yetküzüldi; uningda bir kün ichide — On ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on üçinchi küni qéri-yash, balilar we ayallar démey, barliq Yehudiylarni qoymay qirip, öltürüp, nesli qurutuwétilsun, ularning mal-mülki olja qilinsun,

déyilgenidi. **14** Shu yarliq herbir ölkide jakarlinish üçün, shundaqla shu küni herbir xelq shundaq qilishqa teyyar bolup turushi üçün, mektupning köchürme nusxiliri herbir el-milletke élan qilinmaqchi boldi. **15** Chaparmenler padishahning emri boyiche derhal yolgha chiqti; yarliq Shushan qel'esining özidimu élan qilindi. Bu chaghda padishah Haman bilen sharab ichishke olturghanidi. Lékin Shushan shehiridikiler dekke-dükkige chömüp kétishti.

4 Mordikay boluwatqan ishlardin xewer tapqandin kéyin éginlirini yirtip, üstige böz artip, we ustibéshigha kül chéchip, sheherning otturisigha chiqip nahayiti qattiq we elemlik peryad kötürdi. **2** U orda derwazisi aldigha kélip toxtap qaldi; chünki boz yépin'ghan herqandaq ademning orda derwazisidin kirishige ruxset yoq idi. **3** Padishahning emri we yarliqi yetküzüngen herqaysi ölkilerde Yehudiylar arisida qattiq nale-peryad kötürüldi; ular roza tutup, köz yéshi qilip, yigha-zar qildi; nurghun kishiler boz yépinip küldé éghinap yétishti. **4** Esterning xizmitide bolghan dédekliri we heremaghiliri bu ishni uninggha éytiwidi, xanishning köngli intayin éghir boldi; Mordikayning bozni tashlap, kiyiwélishigha kiyim-kéчек chiqartip berdi, lékin Mordikay qobul qilmidi. **5** Shuning bilen Ester özining xizmitide bolushqa padishah teyinlep ewetken heremaghiliridin Hataq isimlik birini chaqirip, uni Mordikayning qéshigha bérip, bu ishning zadi qandaq ish ikenlikini, néme sewebtin boluwatqanliqini ting-tinglap kélishe ewetti. **6** Shuning bilen Hataq orda derwazisi aldidiki meydan'gha kélip Mordikay bilen körüshti. **7** Mordikay béshigha kelgen hemme ishni, Haman Yehudiylarning neslini qurutuwétish üçün padishahning xezinilirige tapshurushqa wede qilghan kümüshning sanini qaldurmay éytip berdi. **8** Mordikay yene Hataqqa Shushanda jakarlan'ghan, Yehudiylarni yoqitish toghrisidiki yarliqning köchürmisini Esterning körüp béqishigha yetküzüp bérishke tapshurdi hemde uninggha Esterge ehwalni chühendürüp, ordigha kirip padishah bilen körüshüp öz xelqi üçün padishahtin ötünüp iltija qilip béqishqa ündeshni tapilidi. **9** Hataq qaytip kélip Mordikayning geplirini Esterge yetküzdü. **10** Ester Hataqqa Mordikaygha éytidighan geplerni tapshurup, uni Mordikayning yénigha yene ewetti: — **11** «Padishahning barliq xizmetkarliri we herqaysi öлке xelqliri, meyli er bolsun ayal bolsun, chaqirtilmay turup ichki hoyligha,

padishahning huzuriga öz meyliche kirse, padishah uninggha iltipat körsitip altun hasisini tenglep ölümdim kechürüm qilmisa, undaқта u kishige nisbeten béshigha chüshidighan birla qanun-belgilime bardur: — u ölüm jazasını tartidu. Hazir méning padishah bilen körtüshüshke chaqirtilmighinimgha ottuz kün boldi». **12** Esterning sözliri Mordikaygha yetküzülüwidi, **13** Mordikay munu geplerni Esterge yetküzüshni hawale qildi: — «Sen könglünde men ordida yashawatimen, shunga barliq bashqa Yehudiyardin bixeter bolup qutulimen, dep xiyal eylime. **14** Eger bu chaghda sen jim turuwalsang, Yehudiyarlgha bashqa tereptin medet we nijat chiqishi mumkin; lékin u chaghda sen öz ata jemeting bilen qoshulup yoqitilisen. Kim bilsun, séning xanishliq mertiwisige érishkining del бүgünki mushundaq peyt üçün bolghanmu?». **15** Ester Mordikaygha mundaq dep jawab qayturdi: — **16** «Sen bérip, Shushandiki barliq Yehudiyarlarni yighqin; méning üçün roza tutup, üç kéche-kündüz héch yémenglar, héch ichmenglar; men hem dédeklirimmu shundaq roza tutimiz. Andin kéyin men qanun'gha xilapliq qilip padishahning huzurigha kirimen, manga ölüm kelse, öley!». **17** Shuning bilen Mordikay u yerdin kétip, Esterning tapilghinidek qildi.

5 Üchinchi күni Ester shahane kiyimlirini kiyip, ordining ichkiriki hoylisigha kirip, padishahning öylirining udulida turdi; padishah bolsa öz shahane öyidiki textide, öydin derwazigha qarap olturatti. **2** Padishah xanish Esterning hoylida turghinini kördi; xanish uning neziride iltipat tapqach, u qolidiki altun hasisini uninggha tenglidi. Ester aldigha kélip shahane hasining uchigha qolini tegküzdü. **3** Padishah uningdin: — I xanishim Ester, birer ishing barmidi? Néme teliping bar? Hetta padishahliqimning yérimini telep qilsangmu shu sanga bérilidu, dédi. **4** — Eger aliylirigha layiq körünse, padishahimning Hamanni élip özlirige teyyarlighan ziyapitimge daxil bolup qedem teshrip qilishlirini ötünimen, — dédi Ester. **5** Padishah: — Téz bérip Hamanni qichqirip kélinglar, Esterning déginidek qilinsun, — dédi. Shuning bilen padishah Hamanni élip Ester teyyarlighan ziyapetke bardü. **6** Dastixan üstide sharab ichiliwatqanda padishah Esterge: — Néme teliping bar? U sanga bérilidu; néme iltijaying bar? Hetta padishahliqimning yérimini telep qilsangmu shundaq qilinidu, dédi. **7** Ester uninggha jawab bérip: — Méning telipim we

iltijayim bolsa, — **8** Mubada men aliylirining neziride iltipatqa érishken bolsam, shundaqla padishahimgha méning telimni ijabet qilish hem iltijayimni orundash muwapiq körünse, aliylirining Hamanni birge élip ete silerge teyyarlaydighan ziyapitimge yene bir qétim daxil bolushlirini ötünimen; ete men choqum padishahimning emri boyiche ish qilimen, — dédi. **9** Shu күni Haman könglide yayrap, xushal-xuram qaytip chiqti; lékin Mordikayning orda derwazisida uning aldida ne ornidin qopmay ne midirlimay olturghanliqini körgende, köngli uninggha qattiq qehr-ghezepke toldi. **10** Lékin Haman ghezipini bésiwélip, öyige keldi-de, dost-aghinilirini we xotuni Zereshni chaqirtip, **11** özining bayliqlirining shan-sheripi, perzentlirining köplüki, shundaqla padishahning özini qandaq östürüp barliq hörmet-izzetke sazawer qilghanliqi, özini qandaq qilip padishahning hemme emirliri we emeldarliridin üstün mertiwige ige qilghanliqi toghrisida bir-birlep sözlep ketti. **12** Haman yene: — Silerge désem, xanish Ester méningdin bashqa méhman chillimay, peqet padishah bilen ikkimiznila özi teyyarlighan ziyapetke chillighanidi, etimu méni padishah bilen bille özi [teyyarleydighan ziyapetke] chillidi. **13** Shughinisi, orda derwazisida olturghan héliqi Mordikay dégen Yehudiyini körginimde, bularning hemmisi manga tolimu menisiz tuyulidu, dédi. **14** Andin ayali Zeresh we barliq dost-aghiniliri uninggha jawab bérip: — Ellik gez égziliktiki dardin birni teyyarlap, ete etigende padishahtin Mordikayni dargha ésisishni telep qilsila bolmidimu, shuningdin kéyin xushal yayrighan halda padishah bilen bille ziyapetke baridila, déyishti. Bu gep Hamanni xush qiliwetti, shuning bilen u dar yasitip qoydi.

6 Shu күni kéchisi padishahning uyqusi qéchip, tarix-tezkirinamini ekeldürdi we bular uning aldida oqup bérlidi. **2** Bir yerde: «Padishahning Bigtana, Teresh deydighan orda derwazisini baqidighan ikki heremaghisi bar idi, ular padishah Ahashwéroshqa qol selishqa qestligende, Mordikay bu ishni pash qilip xewer yetküzgen, dep pütülgenidi. **3** Padishah: — Bu ish üçün Mordikaygha qandaq nam-shöhret we izzet-ikram nail qilindi? — dep soridi. — U héch némige érishmidi, — dep jawab bérishti padishahning yénidiki xizmette bolghan ghulamliiri. **4** — Orda hoylisida kim bar? — dep soridi padishah. Bu chaghda Haman padishahtin Mordikayni özi teyyarlap qoyghan

dargha éshini telep qilgihili kélip, ordining tashqiriqi hoylisigha kirgenidi. 5 — Mana, Haman hoylida turidu, — déyishti padishahning ghulamirini uninggha. — Kirsun, — dédi padishah. 6 Haman kiriwidi, padishah uningdin: — Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige néme ishlarni qilishi kérek? — dep soriwidi, Haman könglide: «Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishi méningdin bashqa yene kim bolatti?» — dep oylidi-de 7 padishahqa: — Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige 8 padishahim daim kiyidighan shahane kiyim-kéчек we daim minidighan arghimaq, yeni béshigha shahane taj-belge taqalghan arghimaq élip kélinip, 9 shahane kiyim bilen arghimaqni padishahning eng muhterem emirliridin birige tutquzsun, u kiyimni padishahim izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige kiygüzüp we uni arghimaqqa mindürüp sheher meydan-kochilirini aylandursun we uning aldida: «Qaranglar! Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap mangsun, — dédi. 10 Shuning bilen padishah Haman'gha: — Téз бérip dégingindek shahane kiyim bilen arghimaqni epkel, orda derwazisining aldida olturghan awu Yehudiy Mordikaygha del sözüngdek qilghin; séning dégenliringning birersimu kem bolup qalmisun! — dédi. 11 Shundaq qilip Haman shahane kiyim bilen arghimaqni ekélip, aldi bilen Mordikaygha shahane kiyimni kiygüzdi, andin uni arghimaqqa mindürüp, sheher meydan-kochilirini aylandurdi we uning aldida: — «Mana, padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap mangdi. 12 Mordikay yenila orda derwazisining aldigha qaytip bard; Haman bolsa ghem-qayghugha pétip, béshini chümkiyen halda aldirap-téneп öz öyige qaytip ketti. 13 Haman xotuni Zereshke we barliq dost-aghinilirige béshigha kelgenlirining hemmisini éytip berdi. Andin uning danishmenliri bilen xotuni Zeresh buni anglap uninggha: — Mordikayning aldida yéngilishqa bashlaptila; u eger Yehudiylarning neslidin bolsa, uni yéngelmeyla, eksiche sözsiz uning aldida meghlup bolidila, déyishti. 14 Ular téxi Haman bilen sözlishiwatqan chéghida, padishahning heremaghiliri kélip Hamanni Ester teyyarlighan ziyapetke bérishqa aldiratti.

7 Shuning bilen padishah bilen Haman xanish Esterning ziyapitige daxil bolushqa keldi. 2

Padishah ikkinchi qétimliq ziyapet üstide sharab ichiliwatqanda Esterdin: — I xanish Ester, néme teliping bar? U sanga ijabet qilinidu. Néme iltimas bar? Hetta padishahliqimning yérimini iltimas qilsangmu shundaq qilinidu, — dédi. 3 — Eger nezerliride iltipatqa érishken bolsam, i aliyliri, we padishahimgha muwapiq körünse, méning iltimasim öz jénimni ayighayla, shuningdek méning telipim öz xelqimni saqlighayla; 4 chünki biz, yeni men we méning xelqim birge yoqitilip, qirilip, neslimizdin qurutulushqa sétiwétilduq. Eger biz qul we dédeklikke sétiwétilgen bolsaq, süküт qilghan bolattim; lékin padishahimning tartidighan ziyininimu düshmen tölep bérelmeytti, — dep jawap berdi Ester. 5 Padishah Ahashwérosh xanish Esterdin: — Bundaq qilishqa pétin'ghan kishi kim iken? U qeyerde?! — dep soridi. Ester jawaben: — 6 Bu düshmen we zeherxende mana mushu rezil Haman! — déwidi, Haman padishah bilen xanish aldida shu zamatla dekke-dükkige chüshti. 7 Shuning bilen padishah qehri-ghezepke kélip ziyapet-sharab üstidin turdi-de, charibaghqa chiqip ketti; Haman bolsa xanish Esterdin jénini tilesheke qaldi; chünki u padishahning özige jaza bermey qoymaydighan niyetke kelgenlikini körüp yetkenidi. 8 Padishah charibaghdin ziyapet-sharab dastixinigha qaytip kelginide Hamanning özini Ester yölen'gen diwan'gha tashlighiniche turghinini kördi-de: — — Qara, uning ordida méning aldimdila xanishqa zorluq qilghiliwatqini?! — déwidi, bu söz padishahning aghzidin chiqishi bilenla ademler Hamanning bash-közini chümkep qoydi. 9 Padishahning aldida turuwatqan heremaghiliridin Harbona isimlik birsi: — Yene bir ish bar, mana, Haman aliylirining hayati üçün gep qilghan Mordikayni éshis üçün, ellik gez igizlikte yasatqan dar teyyar turidu, u dar hazir mushu Hamanning hoylisida, déwidi, padishah: — Hamanni uninggha ésinglar! — dédi. 10 Shuning bilen ular Hamanni u Mordikaygha teyyarlap qoyghan dargha asti; shuning bilen padishahning ghezipi bésildi.

8 Padishah Ahashwérosh shu küni Yehudiylarning düshmini Hamanning öy-zéminini iltipat qilip xanish Esterge berdi; Mordikaymu padishahning huzurigha keltürüldi, chünki Ester özining Mordikay bilen tughqan ikenlikini padishahqa dep bergenidi. 2 Padishah özining Hamandin qayturuwalghan üzükini chiqirip Mordikaygha berdi, Estermu Mordikayni Hamanning öy-jayini bashqurushqa qoydi. 3 Ester

yene padishahning aldigha kélip ayighigha yiqilip, kóziye yash alghan halda padishahtin Agagiylardin bolghan Haman keltürüp chiqqan balayi'apetni hem uning Yehudiylarni yoqitish suyiqestini bikar qilishni yélinip ötümdi. 4 Padishah altun hasisini Esterge tengliwidi, Ester ornidin qopup padishahning aldida turdi. 5 — Eger aliyli maqul körse, eger men padishahning aldida iltipatqa érishken bolsam, eger padishahim bu ishni toghra dep qarisa, shuningdek mendin memnun bolsa, yarliq chüshürüp Agagiylardin Hammidataning oghli Haman yazghan mektuplarni, yeni padishahning herqaysi ölkisidiki Yehudiylarni yoqitish toghrisidiki mektuplarni bikar qilidighan bir yarliq yézilishini tileymen. 6 Chünki men öz xelqimge chüshidighan bu balayi'apetke qandaqmu chidap qarap turalaymen? Öz tughqanlirimning yoqitilishigha qandaqmu chidap qarap turalaymen? — dédi Ester padishahqa. 7 Padishah Ahashwérosch xanish Ester bilen Yehudiy Mordikaygha: — Mana, Haman Yehudiylargha ziyankeshlik qilmaqchi bolghachqa, men uning öy-zéminini Esterge berdim we uning özini ular dargha asti. 8 Emdi siler özünqlarning toghra tapqini boyiche méning namimda Yehudiylar üçün bir yarliq yézip, méning üzük möhürümni bésinglar; chünki padishahning namida yézilghan, padishahning üzük möhüri bésilghan yarliqni héchkim bikar qilalmaydu, dédi. 9 Shu chaghda, üçinchi ayda, yeni Siwan éyining yigirme üçinchi küni, padishahning mirzilirining hemmisi chaqirip kélindi. Ular Mordikayning barliq buyrughini boyiche yarliq yazdi; yarliq Yehudalarning ishi toghruluq Hindistandin Hebeshtan'ghiche bir yüz yigirme yette ölkining waliylirigha, ölke bashliqi we beglirige yézilghan bolup, mektuplar herqaysi ölkige öz yéziqi bilen, herqaysi el-milletlerge öz tili bilen, shundaqla Yehudiylargha öz yéziqi bilen, öz tilida pütülgenidi. 10 Mordikay yarliqni padishah Ahashwéroschning namida yézip, uninggha padishahning üzük möhürini basti; yarliq mektuplirini padishahliqning atliqliri bilen, yeni tolparlarga, at qéchirlargha we tögilerge min'gen chewendazlar arqiliq herqaysi jaylarga yollidi. 11 Yarliqta: «Padishah herqaysi sheherlerdiki Yehudiylarning uyushup, öz hayatini qoghdishigha, shundaqla özlirige düshmenlik qilidighan her millet we her qaysi ölkilerdiki küchlerni, jümlidin ularning bala-chaqilirini qoymay yoqitishigha, qirishigha, neslini qurutushigha, shundaqla mal-mülkini olja

qilishigha ijazet bérildi; 12 bu ish bir künde, yeni on ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on üçinchi küni padishah Ahashwéroschning herqaysi ölkiliride ijra qilinsun» dep pütülgenidi. 13 Yarliq herqaysi ölkige ewetilip, perman süpitide élan qilinsun, Yehudiylarning eshu küni düshmenliridin intiqam élishqa teyyarlinip qoyushi üçün yarliqning köchürülmisi herqaysi el-milletlerge uqturulsun, dep békitildi. 14 Shuning bilen chewendazlar tolparlarga we qéchirlargha minip padishahning buyruqi boyiche jiddiy yolgha atlandi; yarliq Shushan qel'esidimu jakarlandi. 15 Mordikay kök we aq renglik shahane kiyim kiyip, béshigha katta altun tajni taqap, sösun reng kendir yépinchini yépinip, padishahning huzuridin chiqti; Shushan sheherdiki xelq xushalliqqa chömüp tentene qilishti. 16 Yehudiylar yoruqluq, shad-xuramliq we izzet-ikramgha muyesser boldi. 17 Herqaysi ölke, herqaysi sheherlerde, padishahning emr-yarliqi yétip barghanliki yerlerde, Yehudiylar shad-xuramliqqa chömüp, ziyapet qilip mubarek bir künni ötküzüshti; nurgun yerlik ahaliler özlirini Yehudiy déyishiwaldi; chünki Yehudiylardin qorqush wehimisi ularni bésiwalghanidi.

9 On ikkinchi ay, yeni Adar éyining on üçinchi küni, padishahning emri bilen yarliqi ijra qilinishqa az qalghan chaghda, yeni Yehudiylarning düshmenliri ularning üstidin ghalib kélishke ümid qilip kütken küni, eksiche Yehudiylarning öz düshmenlirining üstidin ghalib kélidighan künige aylinip ketti. 2 Yehudiylar padishah Ahashwéroschning herqaysi ölkiliridiki özliri turushluq sheherlerde ulargha qest qilmaqchi bolghanlarga hujum qilish üçün yighilishqa bashlidi; héchkim ularning aldida turalmaytti; ulardin bolghan qorqunch herbir el-milletni basqanidi. 3 Herqaysi ölkilerdiki begler, waliylar, ölke bashliqliri, shundaqla padishahning ishlorini ijra qilghuchilarning hemmisi Yehudiylarni qollidi; chünki Mordikaydin bolghan qorqunch ularni basqanidi. 4 Chünki Mordikay dégen kishi ordida intayin nopuzluq bolup, nam-shöhriti hemme ölkilerge tarqalghanidi; uning hoquqi barghanséri chongiyip kétiwatatti. 5 Shuning bilen Yehudiylar özlirining hemme düshmenlirini qilichlap, qirghin qilip yoqatti; özlirige och bolghanlarga qandaq qilishni xalisa shundaq qildi. 6 Shushan qel'esidila Yehudiylar besh yüz ademni qetl qilip yoqatti. 7 Ular yine Parshandata, Dalfon, Aspata, 8 Porata, Adaliya,

Aridata, 9 Parmashta, Arisay, Ariday we Wayizatani qetl qildi; 10 bu on adem Hammidataning newrisi, Yehudiylarning dushmini bolghan Hamanning oghli idi; lékin ular ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmidi. 11 Shu küni Shushan qel'eside qetl qilin'ghan adem sani padishahqa melum qilindi. 12 Padishah xanish Esterge: — Yehudiylar Shushan qel'eside besh yüz ademni qetl qilip yoqiptu, yene Hamanning on oghlini qetl qiptu; ular padishahning bashqa ölkiliride néme qildikin? Emdi néme iltimasing bar? U sanga bérilidu. Yene néme teliping bar? Umu beja eylinidu, — dédi. 13 — Aliylirigha muwapiq körünse, Shushandiki Yehudiylarning etimu bügünki yarliqta déyilgendek ish qilishigha hemde Hamanning on oghlining [jesetlirini] dargha ésip qoyushqa ijazet bergeyla, dédi Ester. 14 Padishah shundaq qilishqa buyruq chüshürdi; yarliq Shushan qel'eside chiqirilghanda, kishiler Hamanning on oghlini dargha ésip qoyushti. 15 Adar éyining on tötinchi küni Shushandiki Yehudiylar yene yighilip üç yüz ademni öltürdi; lékin ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmidi. 16 Padishahning herqaysi bashqa ölkiliridiki qalghan Yehudiylar yighilip öz janlirini saqlashqa septe turup özlirige öch bolghanlardin jemi yetmiş besh ming ademni öltürdi, emma ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmidi. Shuning bilen ular dushmanliridin qutulup aramliqqa muesser boldi. 17 Bu Adar éyining on üçinchi künidiki ish idi; on tötinchi küni ular aram aldi, shu künni ziyapet bérip shadlinidighan kün qilip békitti. 18 Lékin Shushandiki Yehudiylar bolsa on üçinchi, on tötinchi künliri topliship jeng qildi; on beshinchi küni ular aram aldi, shu künni ziyapet bérip shadlinidighan kün qilip békitti. 19 Shu sewebtin sehradiki Yehudiylar, yeni yéza-qishlaqlarda turuwatqan Yehudiylar Adar éyining on tötinchi künni ziyapet bérip shadlinidighan mubarek kün békitip, bir-birige sowgha-salam bérishidighan boldi. 20 Mordikay bu weqelerni xatirilep hemde Ahashwéroshning herqaysi ölkilirining yiraq-yéqin jaylirida turuwatqan barliq Yehudiylargha mektuplarni yollidi. 21 Shundaq qilip u ularning arisida heryili Adar éyining on töt, on beshinchi künni bayram qilip ötküzülsun dep békitti; 22 u bu ikki künni Yehudiylarning dushmendin qutulup aramliqqa érishken küni süpitide, shu ayni ularning qayghu-hesriti shadliqqa, yigha-zarliri mubarek kün'ge aylan'ghan ay süpitide eslep, bu

ikki künni ziyapet qilip shadlinidighan, köpchilik bir-birige salam-sowgha béridighan, kembeghellerge xeyr-éhsan qilidighan kün qilishqa buyrudi. 23 Shu sewebtin Yehudiylar deslep bashlighan shu [héytini] dawamlashturushqa we shuningdek Mordikayning ulargha yazghanlirininimu orunlaydighan'gha wede bérishti. 24 Chünki eslide barliq Yehudiylarning küshendisi bolghan Agagiy Hammidataning oghli Haman Yehudiylarni halak qilishni qestligen, shundaqla ularni neslidin qurutup yoqatmaqchi bolup «pur», yeni chek tashlighanidi. 25 Lékin bu ish padishahning quliqigha yetkende, padishah mektuplarni yézip, Haman qestligen rezil ish, yeni uning Yehudiylarni qest qilghan ishi uning öz béshigha yansun, dep yarliq chüshürdi; hem kishiler uni we uning oghullirini dargha asti. 26 Shunglashqa, kishiler «pur» (chek) dégen isim boyiche bu ikki künni «Purim bayrimi» dep atidi; shunga Yehudiylar eshu xette pütülgenliri boyiche, hem körgen, hem bashtin ötküzgenlirige asasen, 27 özliri, ewladliri hemde özliri bilen birleshken barliq kishilerning pütülgen ehkamni tutup, belgilen'gen waqitta eshu ikki künni her yili menggü üzüldürmey bayram qilishini qarar qildi, 28 shundaqla bu ikki kün herbir dewrde, herbir jemet-ailide, herqaysi ölke, herqaysi sheherde xatirilinip tebrikliñip tursun we «Purim bayrimi» bolidighan mushu künlerning tebrikliñishi Yehudiy xelqi ichide menggü üzülp qalmisun, xatirilesh paaliyetliri ularning uruq-nesli arisidinmu yoqap ketmisun, dep qarar qildi. 29 Andin Abixailning qizi, xanish Ester we Yehudiy Mordikay Yehudiylargha yazghan «Purim bayrimi» toghrisidiki shu ikkinchi xetni toluq hoquqi bilen tekitlep, yene bir xetni yollidi. 30 Mordikay xatirjemlik we heqiqetning sözlirini yetküzidighan mektuplarni Ahashwéroshning padishahliqidiki bir yüz yigirme yette ölkidiki barliq Yehudiylargha ewetip, 31 Shu «Purim» künliri belgilen'gen waqitlirida ötküzülsun, shuningdek Yehudiy Mordikay we xanish Esterning tapilighanliri boyiche, shundaqla ularning öz-özige we neslige békitkenliri boyiche eyni waqittiki tutulghan rozilar we kötürülgen nida-peryadlar eslep xatirilensun, dep tekitlidi. 32 Esterning yarliqi «Purim bayrimi»diki shu ishlarni békitip berdi; bu ish tarixnamighimu pütüldi.

10 Padishah Ahashwérosh quruqluq we déngiz aralliridiki ahalilerning hemmisige alwan tölügüzetti. 2 Uning nopuz-heywiti we qudrisini

ayan qilgan barliq qilgan-etkenliri, shundaqla Mordikayning padishahning östürüshi bilen érishken katta shöhriti toghrisidiki tepsilatlar Média we Pars padishahlirining tarix-tezkiriliride pütülgen emesmu? 3 Chünki Yehudiy Mordikayning mertiwisi padishah Ahashwéroshtin kéyinla ikkinchi orunda turatti; u daim öz xelq-millitining bextini közlep, barliq neslidikilerge aman-ésenlik tilek sözlirini qilatti, Yehudiylarning arisida zor izzet-hörmet tépip, qérindashlirining qedirlishige érishkenidi.

Ayup

1 «Uz» dégen yurtta, Ayup isimlik bir adem yashighanidi. Bu adem bolsa qusursiz, durus, Xudadin qorqidighan, yamanliqtin özini yiraq tutidighan adem idi. **2** Uningdin yette oghul we üç qiz tughuldi. **3** Uning yette ming qoy, üç ming töge, besh yüz jüp kala, besh yüz mada éshék qatarliq mal-mülki bar idi. Uning malayliri bek köp idi; u sherqliqler ichide hemmidin ulugh idi. **4** Uning oghulliri nöwet boyiche békitken künde öz öyide bashqilar üçhün dastixan sélip ziyapet qilatti. Bu künlerde ular adem ewetip üç singlisini ular bilen bille tamaqlinishqa chaqiritatti. **5** Ularning shu ziyapet künliri ayaghlishi bilen Ayup adem ewetip ularni Xuda aldida paklinishqa orunlashturatti. U tang seherde ornidin turup ularning sanigha asasen köydürme qurbanliqlarni qilatti. Chünki Ayup: «Balilirim gunah qilib qoyup, könglide Xudagha bihörmetlik qilib qoyamdikin» dep oylaytti. Ayup herdaim ene shundaq qilib turatti. **6** Bir küni, Xudaning oghulliri Perwerdigarning huzurigha hazir boldi. Sheytanmu ularning arisigha kiriwaldi. **7** Perwerdigar Sheytandin: — Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzini kézip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip chörgilep keldim, dédi. **8** Perwerdigar uninggha: — Méning qulum Ayupqa diqqet qilghansen? Yer yüzide uningdek mukemmel, durus, Xudadin qorqidighan hem yamanliqtin yiraq turidighan adem yoq, — dédi. **9** Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Ayup Xudadin bikardin bikar qorqmighandu? **10** Özüning özi, ailisidikiliri hem uning hemme nersisining etrapigha qasha qoyghan emesmu? Sen uning qoligha beriket ata qilding, shuning bilen uning teelluqati tereptereptin güllinip awumaqta. **11** Eger Sen qolungni sozup, uning hemme nersilirige tégip qoysang, u Sendin yüz örüp, Séni tillimisa [Sheytan bolmay kétey]! — dédi. **12** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana, uning hemme nersisini séning qolunggha tutquzdum! Biraq uning özige tegküchi bolma! — dédi. Shundaq qilib Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip ketti. **13** Bir küni, Ayupning oghul-qizliri chong akisining öyide tamaq yep, sharab ichip olturatti. **14** Bir xewerchi Ayupning yénigha kélip uninggha: — Kalilar bilen yer heydewatattuq, éshékler etrapta otlawatatti; **15** Shébalighlar hujum qilib kala-éshékleri bulap ketti. Ishlewatqan yashlarni qilichlap öltüriwetti. Yalghuz

menla qutulup qélip, silige xewer yetküzüshke nésip boldi, — dédi. **16** Bu ademning gépi téxi tügimey turupla, yene birsi yügürüp kélip Ayupqa: — Asmandin Xudaning oti chüshüp qoylar we ishlewatqan yashlarni köydüriwetti; yalghuz menla qutulup qaldim, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **17** Bu ademning gépi téxi tügimey turupla, yene birsi yügürüp kélip Ayupqa: — Kaldiyler üç tereptin hujum qilib tögilerni bulap élip ketti, ishlewatqan yashlarni qilichlap öltüriwetti; yalghuz menla qutulup qaldim, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **18** Bu ademning gépi téxi tügimey turupla, yene birsi yügürüp kélip Ayupqa: — Oghulliri we qizliri chong akisining öyide tamaq yep, sharab ichip olturghinida, **19** tuyuqsiz, chöldin qattiq bir boran chiqip öyning töt bulungini qattiq soqup, öy ghulap chüshüp yashlarni öltüriwetti; yalghuz menla qutulup qaldim, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **20** Ayup bolsa buni anglap ornidin des turup, tonini yirtip, chéchini chüshüriwétip, özini yerge tashlap Xudagha ibadet qildi: — **21** Men apamning qorsiqidin yalingach chüshken, u yergimu yalingach qaytimen; hemmini Perwerdigar [manga] bergen, emdi Perwerdigar [mendin] élip ketti; Perwerdigarning namigha teshekkür-medhiye qayturulsun! — dédi. **22** Bularning hemmiside Ayup gunah qilmidi we yaki Xudani héchqandaq nalayliqliq bilen eyblimidi.

2 Yene bir küni, Xudaning oghulliri Perwerdigarning huzurigha hazir bolushqa keldi. Sheytanmu ularning arisigha kiriwaldi. **2** Perwerdigar Sheytandin: — Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzini kézip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip chörgilep keldim, — dédi. **3** Perwerdigar uninggha: — Méning qulum Ayupqa diqqet qilghansen? Yer yüzide uningdek mukemmel, durus, Xudadin qorqidighan hem yamanliqtin yiraq turidighan adem yoq. Meyli sen Méni uni bikardin-bikar yutuwétishke dewet qilghan bolsangmu, u yenila sadaqetlikide ching turuwatidu, — dédi. **4** Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Her adem öz jénini dep térisini bérishkimu razi bolidu, hetta hemme némisinimu bérishke teyyardur; **5** Biraq Sen hazir qolungni sozup uning söngék-etlirige tegseng, u Sendin yüz örüp tillimisa [Sheytan bolmay kétey]! — dédi. **6** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana, u hazir séning qolungda turuwatidu! Biraq uning

jénigha tegme! — dédi. 7 Shundaq qilib Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip, Ayupning bedinini tapinidin béshighiche intayin azabliq hürrek-hürrek yarilar bilen toshquziwetti. 8 Ayup bolsa bedinini tatilash-ghirdash üçün bir sapal parchisini qoligha élip, küllükke kirip olturdi. 9 Ayali uninggha: — Ejeba sen téxiche öz sadaqetlikingde ching turuwatamsen? Xudani qarqha, ölüpla tügesh! — dédi. 10 Lékin Ayup uninggha: — Sen hamaqet ayallardek gep qiliwatisen. Biz Xudaning yaxshiliqini qobul qilghanikenmiz, ejeba uningdin kelgen külpetnimu qobul qilishimiz kérek emesmu? — dédi. Ishlarda Ayup éghizda héchqandaq gunah ötküzmedi. 11 Ayupning dostliridin üçeylen uninggha chüshken külpettin xewerdar boldi. Ular, yeni Témanliq Élifaz, Shuxaliq Bildad we Naamatliq Zofar dégen kishiler bolup, öz yurtliridin chiqip, Ayupqa hésdashliq bildürüş hem teselli bérish üçün uning yénigha bérishqa bille kélishkenidi. 12 Ular kélip yiraqtinla uninggha qariwidi, uni toniyalmay qalidide, awazlirini kötürüp yiglap tashlidi. Herbiri öz tonlirini yirtiwétip, topa-changlarni asman'gha étip öz bashlirigha chéchishti. 13 Ular uning bilen bille daq yerde yette kéche-kündüz olturdi, uninggha héchkim gep qilmidi; chünki ular uning derd-elimining intayin azabliq ikenlikini körüp yetkenidi.

3 [Yette kündin] kéyin, Ayup éghiz échip [ehwaligha qarita] özining körüwatqan künige lenet oqup mundaq dédi: — 3 «Men tughulghan ashu kün bolmighan bolsa boptiken! «Oghul bala apiride boldi» déyilgen shu kéche bolmighan bolsa boptiken! 4 Shu künni zulmet qaplighan bolsa boptiken! Ershte turghan Tengri kóz aldidin shu künni yoqitiwetken bolsa boptiken, Quyash nuri uning üstige chüshürülmise boptiken! 5 Shu künni qarangghuluq hem ölümnig kölenggisi öz qoynigha alsa boptiken! Bulutlar uni yutup ketse boptiken, Shu künni kün qarangghulatquchilar qorqitip ketküziwetken bolsa boptiken! 6 Shu kechni — Zulmet tutup ketse boptiken; Shu kün yil ichidiki [bashqa] künler bilen bille shatlanmisa boptiken! Shu kün aynig bir küni bolup sanalmisa boptiken! 7 Mana, shu kéchide tughut bolmisa boptiken! U kéchide héchqandaq shad-xuramliq awaz yangrimisa boptiken! 8 Künlerge lenet qilghuchilar shu kün'ge lenet qilsa boptiken! Léwiatanni qozghashqa pétinalaydighanlar shu kün'ge lenet qilsa boptiken! 9 Shu kün tang seherdiki yultuzlar qarangghulashsa boptiken! U kün quyash

nurini bihude kütse boptiken! Shu kün sübhining qapaqlirining échilishini bihude kütse boptiken! 10 Chünki shu kün méni kötürgen baliyatquning ishiklirini etmigen, Méning közlirimni derd-elemni körelmes qilmighan. 11 Ah, némishqa anamning qorsiqidin chüshüpla ölüp ketmigendimen?! Némishqa qorsaqtin chiqqandila nepestin qalmighandimen? 12 Némishqa méni qobul qilidighan étekler bolghandu? Némishqa méni émitidighan emchekler bolghandu? 13 Mushular bolmighan bolsa, undaqta men menggü tinch yétip qalattim, Menggülik uyqugha ketken bolattim, shu chaghda aram tapqan bolattim. 14 Shu chaghda özliri üçünla xilwet jaylarga mazar salghan yer yüzidiki padishahlar hem meslihetchiler bilen, 15 Yaki altun yigheqan, Öyliri kümüşke tolghan beg-shahzadiler bilen bolattim; 16 Qorsaqtin mezgilsiz chüshüp ketken yoshurun balidek, Nurni körmey chachrap ketken balidek hayat kechürmigen bolattim. 17 Ashu yerde reziller awarichilikdin xaliy bolidu, Ashu yerde halidin ketkenler aram tapidu; 18 Ashu yerde esirler rahette jem bolidu, Ular ezgüchilerning awazini anglimaydu; 19 Ghériblarmu hem ulughlarmu ashu yerde turidu, Qul bolsa xojayinidin azad bolidu. 20 Japa tartquchigha néme dep nur bérilidu? Némishqa derd-elemge chömgenlerge hayat bérilidu? 21 Ular teshnaliq bilen ölümnü kütidu, Biraq u kelmeydu; Ular ölümnü yoshurun göherni kézip izdigendinmu ewzel bilidu, 22 Ular görni tapqanda zor xushal bolup, Shad-xuramliqqa chömidu. 23 Öz yoli éniqsiz ademge, Yeni Tengrining tosiqi sélin'ghan ademge némishqa [nur we hayat] bérilidu? 24 Shunga tamiqimning ornigha nalilirim kélidu; Méning qattiq peryadlirim sharqiratmidek sharqiraydu. 25 Chünki men del qorqqan wehshet öz béshimgha chüshiti; Men del qorqidighan ish manga keldi. 26 Mende héch aramliq yoqtur! Hem héch xatirjem emesmen! Héch tinch-amanliqim yoqtur! Biraq parakendichilik haman üstümge chüshmekte!».

4 Témanliq Élifaz jawaben mundaq dédi: — 2 «Birsi sen bilen sözleshmekchi bolsa, éghir alamsen? Biraq kim aghzigha kelgen gepni yutuwatalaydu? 3 Qara, sen köp ademlerge telim-terbiye bergen ademsen, Sen jansiz qollargha küch bergensen, 4 Sözliring deldengship aran mangidighanlarni righbetlendürgen, Tizliri pükülgenlerni yöligensen. 5 Biraq hazir nöwet sanga keldi, Shuningliq bilen halingdin ketting, Balayi'apet sanga tégishi bilen,

Sen alaqzade bolup ketting. **6** Ixlasmenliking tayanching bolup kelmigenmu? Yolliringdiki durusluq ümidningning asasi emesmidi? **7** Ésingge al, kim bigunah turup weyran bolup baqqan? Duruslarning hayati nede üzülp qalghan? **8** Men körginimdek, gunah bilen yer aghdurup awarichilik térganlar, Oxshashla hosul alidu. **9** Tengrining bir nepisi bilenla ular gumran bolidu, Uning ghezipping partlishi bilen ular yoqilip kétidu. **10** Shirning hörkireshliri, Hem esheddiy shirning awazi [bar bolsimu], Shir arslanlirining chishliri sundurulidu; **11** Batur shir bolsa ow tapalmay yoqilishqa yüzlinidu, Chishi shirning küchükli chéchilip kétidu. **12** — Mana, manga bir söz ghayibane keldi, Quliqimgha bir shiwirlighan awaz kirdi, **13** Tün kéchidiki ghayibane körünüşlerdin chiqqan oylarda, Ademlerni chongqur uyqu basqanda, **14** Qorqunch we titrekmu méni basti, Söngék-söngékirimni titritiwetti; **15** Köz aldimdin bir roh ötüp ketti; Bedinimdiki tüklirim hürpiyip ketti. **16** U roh ornida midirlimay turdi, biraq turqini körelmidim; Köz aldimda bir gewde turuptu; Shiwirlighan bir awaz anglandi: — **17** «Insan balisi Tengridin heqqaniy bolalamdu? Adem öz Yaratquchisidin pak bolalamdu? **18** Mana, U Öz qullirigha ishenmigen, Hetta perishtilirimimu «Nadanliq qilghan!» dep eyibligen yerde, **19** Uli topilardin bolghan insanlar, Laydin yasalghan öylerde turghuchilar qandaq bolar!? Ular perwanidinmu asanla yanjilidu! **20** Ular tang bilen kech ariliqida kukum-talqan bolidu; Ular héchkim nezirige almighan halda menggüge yoqilidu. **21** Ularning chédir tanisi yulup tashlan'ghan'ghu? Ular héch danaliqqa téxi érishmeyla ölüp kétidu!».

5 Qéni, iltija qilip baq, sanga jawab qilghuchi barmikin? Muqeddeslerning qaysisidin panah tileysen? **2** Chünki exmeqning achchiqu özini öltüridu, Qehri nadanning jénigha zamin bolidu. **3** Men öz közüm bilen exmeqning yiltiz tartqanliqini körgenmen; Lékin shu haman uning makanini «Lenetke uchraydu!» dep bildim, **4** Uning baliliri amanliqtin yiraqtur; Ular sheher derwazisida sot qilin'ghanda basturuldi; Ulargha héchkim himayichi bolmaydu. **5** Uning hosulini achlar yep tügitidu; Ular hetta tiken arisida qalghanlirimimu élip tügitidu; Qiltaqchimu uning mal-mülüklerini yutuwélishqa teyyar turidu. **6** Chünki awarichilik ezeldin topidin ünüp chiqmaydu, Külpetmu yerdin ösüp chiqqanmu

emes. **7** Biraq uchqun yuqirigha uchidighandek, Insan külpet tartishqa tughulghandur. **8** Ornungda men bolsam, Tengrighila murajiet qilattim, Men ishinni Xudayimghila tapshurivétettim. **9** U hésabsiz karametlerni, San-sanaqsiz möjizilerni yaritidu. **10** U yerge yanghur teqdim qilidu; U dala üstige su ewetip béridu. **11** U pes orunda turidighanlarning mertiwisini üstün qilidu; Matem tutqanlar amanliqqa kötürüldü. **12** U hiyligerlerning niyetlirini bikar qiliwétidu, Netijide ular ishini püttürelmeydu. **13** U mekkarlarni öz hiyligerlikidin tuzaqqa alidu; Egrilerning neyrenqliri éqitip kétilidu. **14** Kündüzde ular qarangghuluqqa uchraydu; Chüshte tün kéchidek silashturup mangidu. **15** Biraq u miskinlerni mekkarlarning qilichi we aghzidin qutquzidu, Ularni küchlüklerning changgilidin qudretlik qoli bilen qutquzidu. **16** Shunga, ajizlar üçün ümid tughulidu, Qebihlik aghzini yumidu. **17** Qara, Tengri ibret bergen adem bextliktur, Shunga, Hemmige Qadirning terbiyisige sel qarima jum! **18** Chünki U ademni yarilanduridu, andin yarini tangidu; U sanjiydu, biraq Uning qolliri yene saqaytidu. **19** U séni alte qiyinchiliqtin qutquzidu; Hetta yette külpette héchqandaq yamanliq sanga tegmeydu. **20** Acharchiliqta U séning ülümingge, Urushta U sanga urulghan qilich zerbisige nijatkar bolidu. **21** Sen zeherlik tillarning zerbisidimu bashpanahliq ichige yoshurunisen, Weyranchiliq kelgende uningdin héch qorqmaydighan bolisen. **22** Weyranchiliq we qehetchilik aldida külüpla qoyisen; Yer yüzidiki haywanlardinmu héch qorqmaysen. **23** Sen daladiki tashlar bilen ehdidash bolisen; Yawayi haywanlarmu sen bilen inaq ötidu. **24** Sen chédiringning tinch-amanliqta bolidighanliqini bilip yétisen; Mal-mülküngni éditliseng, hemme némengning tel ikenlikini bayqaysen. **25** Nesling köp bolidighanliqini, Perzentliringning ot-chöptek köp ikenlikini bilisen. **26** Sen öz waqtidila yétilip yighilghan bir bagh bughdaydek, Peqet waqit-saiting piship yétilgendila yerlikingge kirisen. **27** Biz özimiz buni tekshürüp körgenimiz — ular heqiqeten shundaqtur. Shunga özüng anglap bil, bularni özüngge tetbiqlap oylap baq.

6 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Ah, méning derdlik zarlirim tarazida ölçense! Ah, béshimgha chüshken barliq balayi'qaza bular bilen bille tarazilansa! **3** Shundaq qilinsa u hazir déngizdiki qumdin éghir bolup chiqidu; Shuning üçün sözlirim

telwilerche boluwatidu. 4 Chünki Hemmige Qadirning oqliri manga sanjilip ichimde turuwatidu, Ularning zehirini rohim ichmekte, Tengrining wehimiliri manga qarshi sep tüzüp hujum qiliwatidu. 5 Yawa éshek ot-chöp tapqanda hangramdu? Kala bolsa yem-xeshek üstide möremdu? 6 Tuz bolmisa temsiz nersini yégili bolamdu? Xam tuxumning éqining temi barmu? 7 Jénim ulargha tegsimu seskinip kétidu, Ular manga yirginchlik tamaq bolup tuyulidu. 8 Ah, méning teshna bolghinin kelsidi! Tengri intizarimni ijabet qilsidi! 9 Ah, Tengri méni yanjip tashlisun! U qolini qoyuwétip jénimni üzüp tashlashqa muwapiq kórsidi! 10 Shundaq bolsa, manga teselli bolatti, Hetta rehimsiz aghriqlarda qiynalsammu, shadlinattim; Chünki Muqeddes Bolghuchining sózlidirid tanmighan bolattim! 11 Mende ölümni kütüküdek yene qanchilik maghdur qaldi? Méning sewr-taqetlik bolup hayatimni uzartishimning néme netijisi bolar? 12 Méning küchüm tashtek chingmu? Méning etlimir mistin yasalghanmidi? 13 Özümge yarem bergüdek maghdurum qalmidi emesmu? Herqandaq eqil-tedbir mendin qoghliwétilgen emesmu? 14 Ümidsizlinip kétéwatqan kishige dosti méhribanliq körsetmiki zórürdur; Bolmisa u Hemmige qadirdin qorqushtin waz kéchishi mumkin. 15 Biraq buraderlimir waqitliq «aldamchi ériq» süyidek, Manga héligerlik bilen muamile qilmaqta; Ular suliri éqip tügigen ériqqa oxshaydu. 16 Érigen muz suliri ériqqa kirgende ular qaridap kétidu, Qarlar ularning ichide yoqilip kétidu, 17 Ular pesilning illishi bilen qurup kétidu; Hawa issip ketkende, izidin yoqilip kétidu. 18 Seperdashlar mangghan yolidin chiqip, ériqqa burulidu; Ular ériqni boylap méngip, chölde ézip ölidu. 19 Témalıq karwanlarmu ériq izdep mangdi; Shébalıq sodigerlermu ulargha ümid bilen qaridi; 20 Biraq ular ishen'ginidin ümidsizlinip nomusta qaldi; Ular ashu yerge kélishi bilen parakendichilikke uchridi. 21 Mana siler ulargha oxshash [manga tayini] yoq bolup qaldinglar; Siler qorqunchluq bir wehimini körüpla qorqup kétéwatisiler. 22 Men silerge: «Manga béringlar», Yaki: «Manga mal-mülükliringlardin hediye qilinglar?» — dégenni qachan dep baqqan? 23 Yaki: «Méni ézitquchining qolidin qutquzunglar!» Yaki «Zorawanlarning qolidin görüge pul bersenglar!» dep baqqanmu? 24 Manga ögitip qoyunglar, süküt qilimen; Nede yoldin chiqqanliqimni manga kórsitip béringlar. 25 Toghra

sözler némidégen ötkür-he! Biraq eyiblinglar zadi némini ispatliyalaydu?! 26 Ümidsizlen'gen kishining gepliri ötüp kétédighan shamaldek tursa, Peqet sózlernila eyiblimekchimusiler? 27 Siler yétim-yésirlarning üstide chek tashlisisiler! Dost-buradiringlar üstide sodilishisiler! 28 Emdi manga yüz turane qarap béqinglar; Aldinglardila yalghan söz qilalamdim? 29 Ötünimen, boldi qilinglar, gunah bolmisun; Rast, qaytidin oylap béqinglar, Chünki özümning toghriliqim [tarazida] turidu. 30 Tilimda xatalıq barmu? Tilim yamanliqni zadi tétéyalmasmu?

7 Insan'gha zémında jewre-japa chékidighan turmush békitilgen emesmu? Uning künliri bir medikarningkige oxshash emesmu? 2 Qul kechqurunning sayisige teshna bolghandek, Medikar öz emgikining heqqini kütkendek, 3 Mana bihude aylar manga békitilgen, Gheshlikke tolghan kéchiler manga nésip qilin'ghan. 4 Men yatqinimda: «Qachan qoparmen?» dep oylaymen, Biraq kech uzundin uzun bolidu, Tang atquche pütün bir kéche men tolghinip yatimen. 5 Etlirim qurtlar hem topachanglar bilen qapladi, Térilirim yérilip, yiringlap ketti. 6 Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik ötidu, Ular ümidsizlik bilen ayaghlıshay dep qaldi. 7 [Ah Xuda], méning jénim bir nepesla xalas. Közüm yaxshiliqni qaytidin kórmeydighanliqı ésingde bolsun; 8 Méni Körgüchining közi ikkinchi qétim manga qarimaydu, Sen neziringni üstümge chüshürginingde, men yoqalghan bolimen. 9 Bulut ghayib bolup, qayta kórtünmigendek, Oxshashla tehtisaragha chüshken adem qaytidin chiqmaydu. (Sheol h7585) 10 U yene öz öyige qaytmaydu, Öz yurti uni qayta tonumaydu. 11 Shunga men aghzimni yummay, Rohimning derdelimi bilen söz qilay, Jénimning azabidin zarlaymen. 12 Némishqa Sen üstümdin közet qilisen? Men [xeterlik] bir déngizmu-ya? Yaki déngizdiki bir ejdihamumen? 13 Men: «Ah, yatqan ornum manga rahet béridu, Körpem nale-peryadimgha derman bolidu» — désem, 14 Emdi Sen chüshler bilen méni qorqutiwatisen, Ghayibane alametler bilen manga wehime salisen. 15 Shuning üçhün boghulushumni, ölümni, Bu söngelkirimge qarap olturushtin artuq bilimen. 16 Men öz jénimdin toydum; Méning menggüge yashighum yoq, Méni meylimgé qoyiwetkin, Méning künlirim bihudidir. 17 Insan balisi némidı? Sen némishqa uni chong bilisen, Néme dep uninggha köngül bérisen? 18 Her etigende uni sürüshdürüp kélisen, Her nepes uni

sinaysen! **19** Qachan'ghiche méningdin neziringni almaysen, Manga qachan'ghiche aghzimdiki sériq suni yutuwalghudek aram bermaysen? **20** Men gunah qilghan bolsammu, i insaniyetni Közetküchi, Sanga néme qiliptimen?! Men Sanga yük bolup qaldimmu? Buning bilen méni Özüngge zerbe nishani qilghansenmu? **21** Sen némishqa méning itaetsizlikimni kechürüm qilip, Gunahimni saqit qilmaysen? Chünki men pat arida topining ichide uxlaymen; Sen méni izdep kélisten, lékin men mewjut bolmaymen».

8 Andin Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2** «Sen qachan'ghiche mushularni sözleysen? Aghzingdiki sözler küchlük shamaldek qachan'ghiche chiqidu? **3** Tengri adaletni burmilighuchimu? Hemmige Qadir adilliqni burmilamdu? **4** Séning baliliring Uning aldida gunah qilghan bolsa, U ularnimu itaetsizlikining jazasigha tapshurghan, xalas. **5** Biraq eger özüng hazir chin könglüngdin Tengrini izdisengla, Hemmige Qadirgha iltija qilsangla, **6** Eger sen sap dil hem durus bolghan bolsang, Shühbisizki, U sen üçün oyghinidu, Choqum séning heqqaniyliqinggha tolghan turalghungni güllendüridu. **7** Sen deslepte étibarsiz qaralghan bolsangmu, Biraq sen axirida choqum téximu güllinisen. **8** Shunga sendin ötüneyki, ötkenki dewrlerdin sorap baqqin, Ularning ata-bowilirining izdinisshirigimu köngül qoyghin **9** (Chünki biz bolsaq tünügünla tughulghanmiz; Künlirimiz peqet bir saye bolghachqa, héchnémini bilmeymiz). **10** Sanga körsetme bérip ögeteleydighan ular emesmu? Ular öz könglidikini sanga sözlimemdu? **11** Latqa bolmisa yékenler égez öselemdu? Qomushluqtiki ot-chöpler susiz öselemdu? **12** Ular yéshil péti bolup, téxiche orulmighan bolsimu, Herqandaq ot-chöptin téz tozup kétidu. **13** Tengrini untughan kishilarning hemmisining aqiwetliri mana shundaqtur; Iplaslarning ümidi mana shundaq yoqqa kéter. **14** Chünki uning tayan'ghini chürük bir nerse, xalas; Uning ishen'gini bolsa ömüchükning toridur, xalas. **15** U öz uwisigha yölinidu, biraq u mezmur turmaydu; U uni ching tutuwalghan bolsimu, biraq u berdashliq bérelmeydu. **16** U quyash astida kökligen bolsimu, Uning pilekliri öz béghini qaplighan bolsimu, **17** Uning yiltizliri tash döwisige chirmiship ketken bolsimu, U tashlar arisida orun izdigen bolsimu, **18** Lékin [Xuda] uni

ornidin yuliwetse, Ashu yer uningdin ténip: «Men séni körmigen!» — deydu. **19** Mana uning yolining shadliqi! Uningdin kéyin ornigha bashqiliri tupraqtin ünidu. **20** Qara, Xuda durus ademni tashlimaydu, Yaki yamanliq qilghuchilarning qolini tutup ularni yölimeydu. **21** U yene séning aghzingni küлке bilen, Lewliringni shadliq awazliri bilen tolduridu, **22** Sanga nepretlen'genlerge shermendilik chaplinidu, Eskilerning chédiri yoqtilidu».

9 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** Way, séningla toghra, [dunyani] heqiqeten sen dégendek dep bilimen! Biraq insan balisi qandaq qilip Tengri aldida heqqaniy bolalisun? **3** Hetta eger birsi uning bilen dewalishishqa pétinalisa, Shu [kishi] mesililerning mingdin birigimu jawab bérelmeydu. **4** Uning qelbide chongqur danaliq bardur, U zor küch-qudretke igidur; Kimmu Uninggha qarshi chiqip, yürükini tom qilip, Kéyin tinch-aman qalghan? **5** U taghlarni ghezipe ghumatqanda, Ulargha héch bildürmeyle ularni yulup tashlaydu. **6** U yer-zéminni tewritip öz ornidin qozghitidu, Shuning bilen uning tüwrükliri titrep kétidu. **7** U quyashqa kötürülme dep söz qilsila, u qopmaydu; U [xalis] yultuzlarningmu nurini péchetlep qoyalaydu. **8** Asmanlarni keng yayghuchi peqet udur, U déngiz dolqunliri üstige dessep yürüdu. **9** U yette qaraqchi yultuz, Orion yultuz türkümi we qelb yultuz topini, Jenubiy yultuz türkümlirininimu yaratqan. **10** U hésablihusiz ulugh ishlarni, Sanap tügitelmeydighan karamet ishlarni qilidu. **11** Qara, U yénimdin ötüdu, biraq men Uni körmeymen; U ötüp kétidu, biraq Uni bayqiyalmaymen. **12** Mana, U élip kétidu, kim Uni Öz yolidin yanduralisun? Kim Uningdin: «Néme qiliwatisen» dep sorashqa pétinalisun? **13** Tengri ghezipini qayturuwalmaydu; Rahabning yaremchiliri Uning ayighigha bash égidu. **14** Shundaq turuqluq, men qandaqmu uninggha jawab béreleyttim. Men munazire qilghudek qandaq sözlerni talliyalayttim? **15** Mubada men heqqaniy bolsammu, Men yenila Uninggha jawab bérelmeyttim; Men peqet sotchimgha iltijala qilalayttim. **16** Men Uninggha iltija qilghan we U manga jawab bergen bolsimu, Men téxi Uning sadayimni anglihanliqigha ishench qilalmighan bolattim; **17** U boran-chapqunlar bilen méni ézidu, U yarilirimni sewebsiz awutmaqta. **18** U manga hetta nepes élishqimu ruxset bermeydu, Eksiche U manga derd-elemni yüklüwetti. **19** Küch-qudret toghrisida gep qilsaq, mana, Uningdin küchlük

[yene bashqa kim] bar? Adaletke kelsek, kim Uni sotqa chaqiralisun?! **20** Men özümni aqlimaqchi bolsam, öz aghzim özümni gunahqa paturar, Qosursiz bolghan bolsam, U yenila méni egri dep békiter. **21** Biraq men eslide éyibsiz idim. Meyli, özümning qandaq bolidighanliqim bilen perwayim pelek! Öz jénimdin toydum! **22** Hemme ish oxshash iken; shunga men deymenki, U duruslarnimu, yamanlarnimu oxshashla yoqitidu. **23** Tuyuqsiz béshigha qaza kélip ölse, U bigunahlargha qilin'ghan bu sinaqqa qarap külidu. **24** Yer yüzi yamanlarning qoligha tapshuruldi; Biraq U sochtillarning közlrini bu adaletsizlikni körelmeydighan qilip qoyidu; Mushundaq qilghuchi U bolmay, yene kim bolsun? **25** Méning künlirim yeltapanning yügürüshidinmu téz ötidu; Ular mendin qéchip kétidu, Ularning héchqandaq yaxshiliqi yoqtur. **26** Ular qomush kémilerdek chapsan ötüp kétidu; Alghur bürküt owni tutqili shungghughandek téz mangidu. **27** Eger: «Nale-peryadtin toxtap, Chirayimni tutuldurmay xush chiray bolay» désemmu, **28** Men yenila azablimning hemmisidin qorqup yürimen; Chünki Séni méni bigunah hésablimaydu dep bilimen. **29** Men hamam eyiblik adem bolsam, Men bihude japa tartip néme qilay? **30** Hetta qar süyi bilen yuyunup, Qolumni shunche pakizlighan bolsammu, **31** Sen yenila méni ewrezge chömüldürisenki, Öz kiyimimmu mendin nepretlinidighan bolidu! **32** Chünki U men Uninggha jawab béreligüdek, manga oxshash adem emes. Méning Uning bilen sotta dewalashquchilikim yoqtur. **33** Otturimizda her ikkimizni öz qoli bilen teng tutidighan kélishtürgüchi bolsidi! **34** U Özining tayiqini mendin yiraq qilsun, Uning wehimisi méni qorqatmisun; **35** Shundila men Uningdin qorqmay sözliyelettim; Biraq ehwalim undaq emestur!

10 Men öz jénimdin nepretlinimen; Öz derdimni töküwalay; Qelbimdiki ah-zarimni sözliwalay. **2** Men Tengrige: «Méning gunahimni békitme; manga körsetkinki, Sen zadi néme üçün men bilen dewalishisen? **3** Ademni ezgining, Öz qolung bilen yaratqiningni chetke qaqqining Sanga paydiliqmu? Yamanlarning suyiqestige nur chachqining yaxshimu? **4** Séning közüng insanningkidek ajizmu? Sen ademler körgendek xire köremsen? **5** Séning künliring ölidighan insanning künliridek cheklikmu? Séning yilliring insanning yilliridek qisqimu? **6** Sen méning rezil adem emeslikimni bilip turup, Séning qolungdin qutuldurghudek héchkimning yoqluqini bilip turup,

Némishqa méning xataliqimni sorap yürisen? Némishqa méning gunahimni sürüshtürisen?» — deymen. **8** — Sen Öz qolliring bilen méni shekillendürüp, bir gewde qilip yaratqansen; Biraq Sen méni yoqatmaqchisen! **9** Sen layni yasighandek méni yasighiningni ésingde tutqaysen, dep yélinimen; Sen méni yene tupraqqa qayturmaysen? **10** Sen [ustiliq bilen] méni süttek quyup chayqap, Méni irimchikte uyutqan emesmu? **11** Sen tére hem et bilen méni kiyindürgensen, Ustixan hem pey bilen birleshtürüp méni toqughansen. **12** Sen manga hayat hem méhir-shepquet teqdim qilghansen, Sen söygüng bilen rohimdin xewer alding. **13** Biraq bu ishlar Séning qelbingde yoshuruqluq idi; Bularning eslide qelbingde püküklükini bilimen. **14** Gunah qilghan bolsam, Sen méni közitip yürigen bolatting; Sen méning qebihlikimni jazalimay qoymaytting. **15** Rezil hésablan'ghan bolsam, manga bala kéletti! Hem yaki heqqaniy hésablansammu, qattiq nomusqa chömüp, azabqa chömginimde, Béshimni yenila kötürüshke jür'et qilalmayttim; **16** Hetta [béshimni] kötürüshke jür'et qilsammu, Sen esheddiy shirdek méning péyimge chüshetting; Sen manga karamet küchüngni arqa-arqidin körsitetting. **17** Sen méni eyibleydighan guwahchiliringni qaytidin aldimgha keltürisen; Manga qaritilghan ghezipingni zor qilisen; Küchliring manga qarshi dolqunlap kelmekte. **18** Sen eslide némishqa méni baliyatqudin chiqarghansen? Kashki, men chachrap ketken bolsam, héch adem méni körmes idi! **19** Men héchqachan bolmighan bolattim! Baliyatqudin biwasite görge apirilghan bolattim! **20** Méning azghine künlirim tügey dégen emesmu? Shunga men barsa kelmes yerge barghuche, — Qarangghuluq, ölüm saye bolghan zémin'gha, — Zulmet bir zémin'gha, yeni qarangghuluqning özining zéminigha, Ölüm sayisining zéminigha, Tertipsiz, hetta öz nuri qapqarangghu qilin'ghan shu zémin'gha barghuche, Manga azraq jan kirish üçün, Ishingni bir deqiqe toxtat, mendin néri bol!».

11 Andin Naamatliq Zofar jawaben mundaq dédi: — **2** «Gep mundaq köp tursa, uni jawabsiz qaldurghili bolmas? Sözmen kishi özini aqlisa bolamdu? **3** Séning sepseteliring köpchilikning aghzini tuwaqlisa bolamdu? Sen mazaq qilip sözligendin kéyin, héchkim bu ishni yüzüngge salmisunmu? **4** Chünki sen: «Méning eqidilirim saptur, Men sen [Xudaning] aldida pakmen» — déding. **5** Ah, Tengri gep qilsidi!

Aghzini échip séni eyiblisidi! **6** Shundaq qilip U danaliqning sirlirini sanga échip bersidi! Chünki danaliq ikki terepliktur! Tengrining gunahingning xéli bir qismini kütüriwétip, ulardin ötödighanliqini obdan bilip qoy! **7** Sen Tengri izdigen teqdirdimu Uni tüptin tonuyalamsen?! Hemmige Qadirning cheksizlikini chüshinip yételemsen? **8** [Bundaq danaliq] asmandin égzidur, [uninggha érishishke] néme amaling bar? U tehtisaradin chongqurdu, sen némini bileleysen? (Sheol h7585) **9** Uning uzunluqi yer-zémindin uzundur, Kengliki déngiz-okyanlardin kengdur. **10** U ötüp kétiwétip, ademni qamisa, uni soraqqa chaqirsa, kimmu Uni tosalisun? **11** Chünki U saxta ademlerni obdan bilidu, U tekshürmey turupla aldanchilini alliqachan körüp bolghan. **12** «Insan tughulup bir yawa éshekning texiyige aylan'ghuche, Nadan adem dana bolur!». **13** Biraq sen bolsang, eger qelbingni toghrirlatsang, Qolungni Xudagha qarap sozsang, **14** Qolungdiki qebihlikni özüngdin néri qilsang, Chédirliringda héch yamanliqni turghuzmisangla, **15** Sen u chaghda yüzüngni qusursiz kütürüp yürisen, Tewrenmes, qorqunchsiz bolisen; **16** Japayingni untuysen, Hetta éqip ötüp ketken suni oylihandek ularni esleysen; **17** Künliring chüshtiki nurdin yoruq bolidu, Séni hazir qarangghuluq basqini bilen, tangdek parlaq bolisen. **18** Ümiding bar bolghachqa, sen himayige ige bolisen, Sen etrapinggha xatirjem qarap aram élip olturisen. **19** Rast, sen yatqiningda, héchkimning weswesi bolmaydu, Eksiche nurghunlighan kishiler séning himmitingni izdep kélidu. **20** Biraq rezillerning közliri nuridin kétidu, Ulargha qéchishqa héch yol qalmaydu, Ularning ümidi nepisi toxtashtin ibaret bolidu, xalas».

12 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** Siler berheq el-ehlisiler! Ölsenglar hékmetmu siler bilen bille kétidu! **3** Méningmu silerdeq öz eqlim bar, Eqilde silerdin qalmaymen; Bunchilik ishlarni kim bilmeydu?! **4** Men öz dostliringgha mazaq obyékti boldum; Mendek Tengrige iltija qilip, duasi ijabet bolghan kishi, Heqqaniy, durus bir adem mazaq qilindi! **5** Rahette olturghan kishiler könglide herqandaq külpetni nezirige almaydu; Ular: «Külpetler putliri teyilish aldida turghan kishigila teyyar turidu» dep oylaydu. **6** Qaraqchilarning chédirliri awatlishidu; Tengrige haqaret keltüridighanlar aman turidu; Ular özining ilahini öz alqinida kütüridu. **7** Emd haywanlardinmu sorap baq, Ular sanga ögitidu, Asmandiki uchar-

qanatlar mu sanga deydu; **8** We yaki yer-zémin'gha gep qilsangchu, Umu sanga ögitidu; Déngizdiki béliqlar sanga söz qilidu. **9** Bularning hemmisini Perwerdigarning qoli qilghanliqini kim bilmeydu? **10** Barliq jan igiliri, barliq et igiliri, Jümlidin barliq insanning nepisi uning qolididur. **11** Éghizda taamni tétighandek, Qulaqmu sözining toghriliqini sinap baqidu emesmu? **12** Yashan'ghanlarda danaliq rast tépilamdu? Künlirining köp bolushi bilen yorutulush kélemdu? **13** Uningdila danaliq hem qudret bar; Uningdila yolyoruq hem yorutush bardur. **14** Mana, U xarab qilsa, héchkim qaytidin qurup chiqalmaydu; U qamap qoyghan ademni héchkim qoyuwételmeydu. **15** Mana, U sularni toxtitiwalsa, sular qurup kétidu, U ularni qoyup berse, ular yer-zéminni bésip weyran qilidu. **16** Uningda küch-qudret, chin hékmetmu bar; Aldighuchi, aldan'ghuchimu uninggha tewedur. **17** U meslihetchilerni yalingach qildurup, yalap élip kétidu, Soraqchilarni reswa qilidu. **18** U padishahlar [el-ehlige] salghan kishenlerni yéshidu, Andin shu padishahlarni yalingachlap, chatraqlirini lata bilenla qaldurup [shermende qilidu]. **19** U kahinlarni yalingayagh mangdurup élip kétidu; U küch-hoquqdarlarni aghduridu. **20** U ishenchlik qaralghan zatlarning aghzini étidu; Aqsaqallarning eqlini élip kétidu. **21** U aqsöngeklerning üstige haqaret tökidu, U palwanlarning belwéghini yéship [ularni küchsiz qilidu]. **22** U qarangghuluqtiki chongqur sirlarni ashkarilaydu; U ölümning sayisini yorutidu. **23** U el-yurtlarni ulughlashturidu hem andin ularni gumran qilidu; El-yurtlarni kéngeytidu, ularni tarqitidu. **24** U zémindiki el-jamaetning katiwashington eqlini élip kétidu; Ular ni yolsiz desht-bayawanda sersan qilip azduridu. **25** Ular nursizlandurulup qarangghuluqta yolni silashturidu, U ularni mest bolup qalghan kishidek galdi-guldung mangduridu.

13 Mana, méning közüm bularning hemmisini körüp chiqqan; Méning qulqim bularni anglap chüshen'gen. **2** Silerning bilgenliringlarni menmu bilimen; Méning silerdin qélishquchilikim yoq. **3** Biraq méning arzuyum Hemmige qadir bilen sözlishestur, Méning Xuda bilen munazire qilghum kélidu. **4** Siler bolsanglar töhmet chaplighuchilar, Hemminglar yaramsiz téwipsiler. **5** Siler peqetla sükütte turghan bolsanglar'idi! Bu siler üçün danaliq bolatti! **6** Méning munaziremge qulaq sélinglar, Lewlirimdiki muhakimilerni anglap béqinglar. **7**

Siler Xudaning wakaletchisi süpitide boluwélip biadil söz qilamsiler? Uning üçhün hiyle-mikirlik gep qilmaqchimusiler? **8** Uninggha yüz-xatire qilip [xushamet] qilmaqchimusiler?! Uninggha wakaliten dewa sorimaqchimusiler? **9** U ich-baghringlarni axturup chiqsa, siler üçhün yaxshi bolattimu? Insan balisini aldighandek uni aldimaqchimusiler? **10** Siler yüz-xatire qilip yoshurunche xushamet qilsanglar, U choqum silerni eyibleydu. **11** Buningdin köre Uning heywisining silerni qorqatqini, Uning wehimisining silerge chüshkini tüzük emesmu? **12** Pend-nesihetinglar peqet külge oxshash sözler, xalas; Siler [ishench baghliglan] istihkaminglar peqet lay istihkamlar, xalas. **13** Méni ixtiyarimgha qoyuwétip zuwan sürmenglar, méni gep qilghili qoyunglar. Béshimgha hernéme kelse kelsun! **14** Qandaqla bolmisun, jénim bilen tewekkul qilimen, Men jénimni alqinimgha élip qoyimen! **15** U jénimni alsimu men yenila Uni kütimen, Uninggha tayinimen; Biraq qandaqla bolmisun men tutqan yollirimni Uning aldida aqlimaqchimen; **16** Bundaq qilishim manga nijatliq bolidu; Chünki iplas bir adem uning aldigha baralmaydu. **17** Sözlirimni diqqet bilen anglanglar, Bayanlirimgha obdan qulaq sélinglar. **18** Mana, men öz dewayimni tertipliq qilip teyyar qildim; Men özümning heqiqeten aqlinidighanliqimni bilimen. **19** Men bilen bes-munazire qilidighan qéni kim barkin? Hazir süküit qilghan bolsam, tiniqtin toxtighan bolattim! **20** [Ah Xuda!] Manga peqet ikki ishnila qilip bergin; Shundaq bolghandila, men özümni Sendin qachurmaymen: **21** — Qolungni mendin yiraq qilghin; — Wehimeng méni qorqatmisun. **22** Andin méni sot qilishqa chaqir, men sanga jawab bérimen; Yaki men Sanga [dewayimdin] söz qilsam, Senmu manga jawab bérisen. **23** Méning qebihliklirim hem gunahlim zadi qanchilik? Itaetsizlikim hem gunahimni manga körsitip ber! **24** Némishqa didaringni mendin yoshurisen? Némishqa méni Öz düshmining dep bilding? **25** Uyaq-buyaqa uchuruwétilidighan anchiki bir yopurmaqni wehimige salmaqchimusen? Qurup ketken paxalni qoghlimaqchimusen? **26** Chünki Sen méning üstümdin zeherdek erzlerni yazisen, Sen yashliqimdiki qebihliklirimni manga qayturuwatisen. **27** Men chirip ketken bir nerse, Men peqet küye yégen bir kiyimla bolghinim bilen, Lékin Sen méning putlirimni kishenleysen, Hemme yollirimni közitip

yürisen; Tapanlirimgha mangmasliq üçhün chek sizip qoyghansen.

14 Anidin tughulghanlarning künliri azdur, Palaket uninggha yardur. **2** U güldek dunyagha kélip andin tozuymdu, U [quyash aldidin] sayige oxshash qéchip kétidu. **3** Biraq Sen téxi shundaq bir ajiz bolghuchigha közüngni tikip, Méni Öz aldinggha soraqqa tartiwatamsen? **4** Kim napak nersilerdin pak nersini chiqiralaydu? — héchkim! **5** [Insanning] künliri békitilgendikin, Uning ayilirining sani Séning ilkingde bolghandikin, Sen uning ötse bolmaydighan cheklirini békitkendikin, **6** Uning bir'az dem élishi üçhün uningdin közüngni élip qachqin, Shuning bilen medikardek uninggha öz künliridin söyünüş nésip bolsun! **7** Chünki derek késiwétilgendin kéyin, qayta ösüshtin ümid bar; Buningliq bilen uning yumran bixliri tügep ketmeydu; **8** Uning yiltizi yerde qurup ketken bolsimu, Uning kötiki topida ölüp ketken bolsimu, **9** Biraq suning puriqi bilenla u yene kökiridu, Yumran ot-chöptek yéngi bixlarni chiqiridu. **10** Biraq adem bolsa ölidu, ilajsiz ongda yatidu, berheq, Insan nepestin qalidu, andin nede bolidu? **11** Déngizdiki sular pargha aylinip tügep ketkendek, Deryalar qaghjirap qurup ketkendek, **12** Oxshashla adem yétip qalsila qaytidin turmaydu; Asmanlar yoqimighuche, ular oyghanmaydu, uyqudin turmaydu. **13** Ah, tehtisaragha méni yoshurup qoysang idi, Gheziping ötüp ketküche méni mexpiy saqlap qoysang idi, Méni ésingge alidighan bir waqit-saetni manga békitip berseng idi! (Sheol h7585) **14** Adem ölse, qayta yashamdu? Shundaq bolsa manga shundaq özgirish waqti kelgüche, Mushu japagha tolghan künlirim ötküche, sewr-taqet bilen kütettim! **15** Shundaq bolsa Sen méni chaqirsang, jawab bérettim; Sen Öz qolung bilen yaratqininggha ümid-arzuyung bolatti. **16** Biraq Sen hazir herbir dessigen qedemlirimni sanap, Gunahimni közituwatisen'ghu! **17** Itaetsizlikim xaltigha sélinip péchetlendi, Gunahlimni döwe-döwe qilip saqlap qoydung. **18** Derweqe taghmu yimirilip yoqalghandek, Tash öz ornidin tewrinip ketkendek, **19** Sular tash-shéghillarni upritip yoqatqandek, Topanlar zémindiki topini süpürüp ketkendek, Sen ademning ümidini yoq qilisen. **20** Sen menggüge uning üstidin ghalib kélisen, Shunga u dunyadin kétidu; uning chirayini tutuldurisen, Uni Öz yéningdin yiraq qilisen. **21** Uning oghulliri hörmetke érishidu, biraq u buni bilmeydu; Ular pes qilinsimu, Biraq uning bulardinmu

xewiri bolmaydu. 22 U [peqet] öz ténidiki aghriqidinla azablinidu, U könglide özi üçünla hesret-nadamet chékidu.

15 Témanliq Élifaz buninggha jawaben mundaq dédi: — 2 Danishmen kishining quruq shamaldek sepsete bilen jawab bérishi toghrimu? [Danishmen] qorsiqini issiq meshriq shamili bilen toyghuzsa bolamdu? 3 Paydisiz sözler bilen, Tayini yoq gepler bilen munazirilishishi muwapiqmu? 4 Berheq, sen iman-ixlasni yoq qiliwetmekchisen, Xudaning aldida dua-istiqametke tosalghu bolisen. 5 Chünki qebihliking aghzinggha söz salidu, Sen mekkarlarning tilini tallap qollinisen. 6 Men emes, belki öz aghzing özüngning gunahingni békitidu, Öz lewliring sanga qarshi guwahliq béridu. 7 Sen insanlar ichide tunji bolup tughulghanmu? Sen tagh-dawanlardin awwal apiride bolghanmu? 8 Tengrining mexpiy kéngishini anglap kelgenmusen? Danaliq sen bilenla cheklinemdu? 9 Sen bilgenlerni bizning bilmeydighanlirimiz barmu? Sen chüshen'genni bizning chüshenmeydighinimiz barmu? 10 Aqsqaqallar hem qérilar bizning teripimizde turidu, Ular séning atangdinmu yashta chongdur. 11 Tengrining teselliliri, Yeni sanga mulayimlik bilen éytqan mushu söz sen üçün azliq qilamdu? 12 Némishqa köngülning keynige kirip kétisen? Közüngni némige parqiritisen? 13 Shundaq qilip sen rohingni Tengrige qarshi turghuzdung, Éghizingdin shundaq sözlerning chiqishigha yol qoyuwatisen! 14 Insan néme idi? Öz-özini pakliyalighudek? Anidin tughulghan adem balisi néme idi? Heqqaniy bolalighudek? 15 Qara, [Xuda] Öz muqeddeslirigimu ishenmigen yerde, Asmanlarmu uning neziride pak bolmighan yerde, 16 Yirginchlik bolghan, sésip ketken, Qebihlikni su ichkendek ichidighan insan balisi zadi qandaq bolar? 17 Men sanga körsitey, manga qulaq sal; Közüm körgenni bayan qilmaqchimen. 18 Danishmenler atabowiliridin bularni anglighan, Yoshurmay bularni bayan qilghan: — 19 (Peqet shularghila, [yeni atabowilirighila] yer-zémin tapshurulghanidi, Ularning arisidin yat adem ötüshke pétinalmaytti) 20 — Rezil adem barliq künliride azablinidu, Zalim kishige yillar sanaqliqla békitilgendur. 21 Uning quliqigha wehimilerning awazi kiridu, Bayashatliqida bulangchi uning ustige bésip chüshidu. 22 Qarangghuluqtin qutulushqa uning közi yetmeydu, U qilich bilen chépilishqa saqlan'ghandur. 23 U ash izdep: «Zadi nedin tépilar?» dep yolda ténép yüridu, U zulmet

künining uninggha yéqinlashqanliqini bilidu. 24 Derd-elem hem azab uninggha wehime qilidu, Hujumgha teyyar bolghan padishahtek uning üstidin ghelibe qilidu. 25 Chünki u Tengrige qarshi qolini kôtürgen, Hemmige qadirgha küch körsetmekchi bolghan, 26 Shunga u boynini qattiq qilip, Köp qewetlik qalqanni kôtürüp uninggha qarap étilidu. 27 Yüzini yagh basqan bolsimu, Béqinliri semrep ketken bolsimu, 28 U xarabe sheherlerde, Adem qon'ghusi kelmeydighan, Késekküwiliri bolushqa békitilgen öylerde yashaydu; 29 U héch béyimaydu, Uning mal-mülki bolsa üzülüp qalidu, Uning teulluqatli ri zémin üstide kéngemeydu. 30 U qarangghuluqtin qéchip qutulalmaydu, Yalqun uning shaxlirini köydürüp qurutidu, [Xudaning] bir nepisi bilen u [dunyadin] kétidu. 31 U saxtiliqqa tayanmisun! U aldini ketken, shunga saxtiliqning özi uning in'ami bolidu; 32 Uning küni téxi toshmay turupla, Uning shéxi téxi kökirip bolmayla, bu ishlar emelge ashurulidu. 33 Üzüüm téli silkinip, tong üzümler chüshürüwétilgendek, Zeytun derixining chéchiki échilipla tökülüp ketkendek bolidu. 34 Chünki iplaslarning jemeti tughmas bolidu, Ot para yégenlarning chédirlirini köydüriwétidu. 35 [Biraq] ular [herdaim] yamanliqni oylap, qebihlik tughduridu, Könglide haman hiyle-mikir teyyarlaydu.

16 Andin Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 Men mushundaq geplerni köp anglighanmen; Siler hemminglar azab yetküzidighan ajayib teselli bergüchi ikensiler-he! 3 Mundaq watildap qilghan gepliringlarning chéki barmu? Silerge mundaq jawab bérishke zadi néme qutratquluq qildi? 4 Xalisamla özüm silerge oxshash söz qilalayttim; Siler méning ornumda bolidighan bolsanglar, Menmu sözlerni baghlashturup éytip, silerge zerbe qilalayttim, Béshimnimu silerge qaritip chayqiyalayttim! 5 Halbuki, men eksiche aghzim bilen silerni righbetlendürettim, Lewlirimning tesellisi silerge dora-derman bolatti. 6 Lékin méning sözlishim bilen azabim azaymaydu; Yaki gépimni ichimge yutuwalisammu, manga néme aramchiliq bolsun? 7 Biraq U méni halsizlandürüwetti; Shundaq, Sen pütkül ailemni weyran qiliwetting! 8 Sen méni qamalliding! Shuning bilen [ehwalim manga] guwahliq qilmaqta; Méning oruq-qaqshal [bedinim] ornidin turup özümni eyiblep guwahliq qilidu! 9 Uning ghezipi méni titma qilip, Méni ow oljisi qilidu; U manga qarap chishini ghuchurlitidu; Méning düshminimdek közini

alayitip manga tikidu. **10** [Ademler] manga qarap [mazaq qiliship] aghzini achidu; Ular nepret bilen mengzimge kachatlaydu; Manga hujum qilay dep sep tüzidu. **11** Xuda méni eskilerge tapshurghan; Méni rezillerning qoligha tashliwetkeniken. **12** Eslide men tinch-amanliqta turattim, biraq u méni pachaqlidi; U boynumdin silkip bitchit qiliwetti, Méni Öz nishani qilghaniken. **13** Uning oqyachiliri méni qapsiwaldi; Héch ayimay U üçhey-baghrimni yirtip, Ötümni yerge töküwetti. **14** U u yer-bu yérimge üsti-üstilep zexim qilip bösüp kiridu; U palwandeke manga qarap étiledi. **15** Téremning üstige böz rext tikip qoydum; Öz izzet-hörmitimni topa-changgha sélip qoydum. **16** Gerche qolumda héchqandaq zorawanliq bolmisimu, Duayim chin dilimdin bolghan bolsimu, Yüzüm yigha-zaridin qizirip ketti; Qapaqlirimni ölüm sayisi basti. **18** Ah, yer-zémin, qénimni yapmighin! Naleperiyadim toxtaydighan'gha jay bolmighay! **19** Biraq mana, asmanlarda hazirmu manga shahit Bolghuchi bar! Ershlerde manga kapalet Bolghuchi bar! **20** Öz dostlirim méni mazaq qilghini bilen, Biraq közüm téxiche Tengrige yash tökmekte. **21** Ah, insan balisi dosti üçün kélishtürgüchi bolghandek, Tengri bilen adem otturisi dimu kélishtürgüchi bolsidi! **22** Chünki yene birnechche yil ötüshi bilenla, Men barsa qaytmas yolda méngip qalimen.

17 Méning rohim sunuq, Künlirim tügey deydu, Görler méni kütmekte. **2** Etrapimda aldamchi mazaq qilghuchilar bar emesmu? Közümning ularning échitquluqigha tikilip turushtin bashqa amali yoqtur. **3** Ah, jénim üçün Özüng xalighan kapaletni élip Özüngning aldida manga borun bolghaysen; Sendin bashqa kim méni qollap borun bolsun? **4** Chünki Sen [dostlirimning] könglini yoruqluqtin qaldurghansen; Shunga Sen ularni ghelibidinmu mehrum qilisen! **5** Gheniyemet alay dep dostlirigha peshwa atqan kishining bolsa, Hetta balilirining közlirimu kor bolidu. **6** U méni el-yurtlarning aldida söz-chöchekke qoydi; Men kishiler yüzümge tüküridighan adem bolup qaldim. **7** Derd-elemdin közüm torliship ketti, Barliq ezalirim kölenggedek bolup qaldi. **8** Bu ishlarni körüp duruslar heyranuhes bolidu; Bigunahlar iplaslargha qarshi turushqa qozghilidu. **9** Biraq heqqaniy adem öz yolida ching turidu, Qoli pak yüridighan ademning küchi toxtawsiz ulghiyidu. **10** Emdi qéni, hemminglar, yene kélinglar; Aranglardin birnu dana adem tapalmaymen. **11** Künlirim axirlishay

dep qaptu, Muddialirim, könglümdiki intizarlar üzüldi. **12** Bu ademler kéchini kündüzge aylandurmaqchi; Ular qarangghuluqqa qarap: «Nur yéqinlishiwatidu» déyishiwatidu. **13** Eger kütsem, öyüm tehtisara bolidu; Men qarangghuluqqa ornumni raslaymen. (Sheol h7585) **14** «Chirip kétishni: «Sen méning atam!», Qurtlarni: «Apa! Acha!» dep chaqirimen! **15** Undaқта ümidim nede? Shundaq, ümidimni kim körelisun? **16** Ümidim tehtisaraning tömür penjiriliri ichige chüshüp kétidu! Biz birlikte topigha kirip kétimiz! (Sheol h7585)

18 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2** Sendek ademler qachan'ghiche mundaq sözlerni toxtatmaysiler? Siler obdan oylap béqinglar, andin biz söz qilimiz. **3** Biz némishqa silerning aldinglarda haywanlar hésablinimiz? Némishqa aldinglarda exmeq tonulimiz? **4** Hey özüngning ghezipide özüngni yirtquchi, séni depla yer-zémin tashliwétilemdu?! Tagh-tashlar öz ornidin kötürülüp kétimdu?! **5** Qandaqla bolmisun, yaman ademning chirighi öchürülidu, Uning ot-uchqunliri yalqunlimaydu. **6** Chédiridiki nur qarangghuluqqa aylinidu, Uning üstige asqan chirighi öchürülidu. **7** Uning mezmüt qedemliri qisilidu, Özining nesihetliri özini mollaq atquzidu. **8** Chünki öz putliri özini torgha ewetidu, U del tarning üstige desseydighan bolidu. **9** Qiltaq uni tapinidin ilivalidu, Tuzaq uni tutuwalidu. **10** Yerde uni kütidighan yoshurun arghamcha bar, Yolida uni tutmaqchi bolghan bir qapqan bar. **11** Uni her tereptin wehimiler bésip qorqitiwatidu, Hem ular uni iz qoghlap qoghlawatidu. **12** Maghdurini acharchiliq yep tügetti; Palaket uning yénida paylap yürüdu. **13** Ölümnüning chong balisi uning térisini yewatidu; Uning ezalirini shoraydu. **14** U öz chédiridiki amanliqtin yulup tashlinidu, [Ölümnüning tunjisi] uni «wehimilerning padishahi»ning aldigha yalap apiridu. **15** Öyidikiler emes, belki bashqilar uning chédirida turidu; Turalghusining üstige günggürt yaghdurulidu. **16** Uning yiltizi tégidin qurutulidu; Üstidiki shaxliri késilidu. **17** Uning eslimisimu yer yüzidikilerning ésidin kötürülüp kétidu, Sirtlarda uning nam-abruyi qalmaydu. **18** U yoruqluqtin qarangghuluqqa qoghliwétilgen bolup, Bu dunyadin heydiwétiledi. **19** El-yurtta héchqandaq perzentliri yaki ewladliri qalmaydu, U musapir bolup turghan yerlerdimu nesli qalmaydu. **20** Uningdin kéyinkiler uning künige qarap alaqqade bolidu, Xuddi aldinqilarmu chöchüp ketkendek. **21**

Mana, qebih ademning makanliri shübhisiz shundaq, Tengrini tonumaydighan kishiningmu ornı choqum shundaqtur.

19 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Siler qachan'ghiche jénimni azablimaqchisiler, Qachan'ghiche méni sóz bilen ezmekchisiler? **3** Siler méni on qétim xarlidinglar; Manga uwal qilishqa nomus qilmaysiler. **4** Eger méning sewenlikim bolsa, Men emdi uning [derdini] tartimen. **5** Eger siler méningdin üstünlük talashmaqchi bolsanglar, Yüzüm aldida sherm-hayani körsitip méni eyiblimekchi bolsanglar, **6** Emdi bilip qoyunglarki, manga uwal qilghan Tengri iken, U tori bilen méni chirmashturup tartti; **7** Qara, men nale-peryad kötürüp «Zorawanliq!» dep warqiraymen, Biraq héchkim anglimaydu; Men warqiraymen, biraq manga adalet kelmeydu. **8** U yolumnı méni ötüwalmisun dep chit bilen tosüp qoydı, Qedemlirimge qaranghuluq saldı. **9** U mendin shan-sheripimni mehrum qıldı, Béshimdin tajni tartıwaldı. **10** U manga her tereptin buzghunchiliq qiliwatıdu, men tügeshtim; Ümidimni U derexni yulghandek yuluwaldı. **11** Ghezipini manga qarıtıp qozghıdı, Méni Öz düshmenliridin hésablıdı. **12** Uning qoshunliri sep tüzüp atlandı, Pelempeylirini yasap manga hujum qıldı, Ular chédirimni qorshawgha élip bargah tikiwaldı. **13** U qérindashlirimni mendin néri qıldı, Tonushlirimning méhrini mendin üzdi. **14** Tughqanlirim mendin yatliship ketti, Dost-buraderlirim méni unuttı. **15** Öyümde turghan musapirlar, hetta dédeklirimmu méni yat adem dep hésablaydu; Ularning neziride men musapir bolup qaldım. **16** Men chakirimni chaqırsam, u manga jawab bermeydu; Shunga men uninggha aghzim bilen yélinishim kérek. **17** Tiniqimdin ayalimning qusqusi kélıdu, Aka-ukilirim sésiqliqimdin bizar. **18** Hetta kichik balılar méni kemsitidu; Ornumdin turmaqchi bolsam, ular méni haqaretleydu. **19** Méning sirdash dostlirimning hemmisi mendin nepretlinidu, Men söygenler mendin yüz öridi. **20** Et-térlirim ustixanlirimgha chapliship turıdu, Jénim qil üstide qaldı. **21** Ah, dostlirim, manga ichinglar aghrisun, ichinglar aghrisun! Chünki Tengrining qoli manga kélip tegdi. **22** Siler némishqa Tengridek manga ziyankeshlik qilisiler? Siler némishqa etlirimge shunche toymaysiler! **23** Ah, méning sözlirim yézilsidi! Ular bir yazmıgha pütüklük bolghan bolatti! **24** Ular tömür qelem bilen qoghushun ichige yézilsidi!

Ebedil'ebed tash üstige oyup pütülgen bolatti! **25** Biraq men shuni bilimenki, özümning Hemjemet-Qutquzghuchim hayattur, U axiret künide yer yüzide turup turıdu! **26** Hem méning bu tére-etlirim buzulghandin kéyin, Men yenila ténimde turup Tengrini körimen! **27** Uni özümla eyni halda körimen, Bashqa ademning emes, belki özümning közi bilen qaraymen; Ah, qelbim buninggha shunche intizardur! **28** Eger siler: «İshning yiltizi uningdidur, Uni qandaq qilip qıstap qoghliwételeymiz?!» — désenglar, **29** Emdi özünglar qilichtin qorqqininglar tüzük! Chünki [Xudaning] ghezipi qilich jazasını élip kélıdu, Shuning bilen siler [Xudaning] sotining quruq gep emeslikini bilisiler».

20 Andin Naamatlıq Zofar jawaben mundaq dédi: — **2** «Méni biaram qilghan xiyallar jawab bérishke ündewatıdu, Chünki qelbim biaramlıqta örtenmekte. **3** Men manga haqaret keltürüp, méni eyibleydighan sözlerni anglıdim, Shunga méning roh-zéhnim méni jawab bérishke qıstıdı. **4** Sen shuni bilmemsenki, Yer yüzide Adem'atimiz apiride bolghandin béri, **5** Rezillerning ghalibe tentenisi qısqıdur, Iplaslarning xushallıqı birdemliktur. **6** Undaq kishining shan-sheripi asman'gha yetken bolsımu, Béshi bulutlarga taqashsimu, **7** Yenila özining poqıdek yoqap kétidu; Uni körgenler: «U nedidur?» deydu. **8** U chüshtek uchup kétidu, Qayta tapqili bolmaydu; Kéchidiki ghayibane alamettek u heydiwétılıdu. **9** Uni körgen köz ikkinchi uni körmeydu, Uning turghan jayı uni qayta uchratmaydu. **10** Uning oghulliri miskinlerge shepqet qilishqa mejburlinidu; Shuningdek u hetta öz qoli bilen baylıqlirini qayturup béridu. **11** Uning ustixanliri yashlıq maghdurigha tolghan bolsımu, Biraq [uning maghduri] uning bilen bille topachangda yétip qalidu. **12** Gerche rezillik uning aghzıda tatlıq tétighan bolsımu, U uni til astıgha yoshurghan bolsımu, **13** U uni yutqusi kelmey méhrini üzelmisımu, U uni aghzıda qaldursımu, **14** Biraq uning qarnidiki tamiqı özgirip, Kobra yilanning zeherige aylinidu. **15** U baylıqlarnı yutuwétıdu, biraq ularnı yanduridu; Xuda ularnı ashqazınidin chiqirıwétıdu. **16** U kobra yilanning zeherini shoraydu, Char yilanning neshtiri uni öltürıdu. **17** U qaytidin ériq-östenglerge hewes bilen qariyalmaydu, Bal we sériq may bilen aqidighan deryalardin huzurlinalmaydu. **18** U érishkenni yutalmay qayturıdu, Tıjaret qilghan paydisidin u héch huzurlinalmaydu. **19** Chünki

u miskinlarni ézip, ularni tashliwetken; U özi salmighan öyni igiliwalghan. **20** U achközlükтин esla zérikmeydu, U arzulighan nersiliridin héchqaysisini saqlap qalalmaydu. **21** Uninggha yutuwalghudek héchnerse qalmaydu, Shunga uning bayashatliqi menggülük bolmaydu. **22** Uning toqquzi tel bolghanda, tuyusiz qisilchiliqqa uchraydu; Herbir ézilgüchining qoli uninggha qarshi chiqidu. **23** U qorsiqini toyghuziwatqinida, Xuda dehshetlik ghezipini uninggha chüshüridu; U ghizaliniwatqanda [ghezipini] uning üstige yaghduridu. **24** U tömür qoraldin qéchip qutulsimu, Biraq mis oqya uni sanjiydu. **25** Tegken oq keynidin tartip chiqiriwélginide, Yaltiraq oq uchi öttin chiqiriwélginide, Wehimiler uni basidu. **26** Zulmet qaranghuluq uning bayliqlirini yutuwétishke teyyar turidu, Insan püwlimigen ot uni yutuwalidu, Uning chédirida qélip qalghanlirini yutuwétidu. **27** Asmanlar uning qebihlikini ashkarilaydu; Yer-zéminmu uninggha qarshi qozghilidu. **28** Uning mal-dunyasi élip kétilidu, [Xudaning] ghezeplik künide kelkün ulghiyip öy-bisatini ghulitidu. **29** Xudaning rezil ademege belgiligen nésiwisi mana shundaqtur, Bu Xuda uninggha békitken mirastur».

21 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Gepirimge qulaq sélinglar, Bu silerning manga bergen «teselliliringlar»ning ornida bolsun! **3** Söz qilishimgha yol qoysanglar; Söz qilghinimdin kéyin, yene mazaq qiliwéringlar! **4** Méning shikayitim bolsa, insan'gha qaritiliwatamdu? Rohim qandaqmu bitaqet bolmisun? **5** Manga obdan qaranglarchu? Siler choqum heyran qalisiler, Qolunglar bilen aghzingslarni étiwalisiler. **6** Men bu ishlar üstide oylansamla, wehimige chömimen, Pütün etlirimni titrek basidu. **7** Némishqa yamanlar yashiwéridu, Uzun ömür köridu, Hetta zor küch-hoquqluq bolidu? **8** Ularning nesli öz aldida, Perzentliri köz aldida mezmüt ösidu, **9** Ularning öyliri wehimidin aman turidu, Tengrining tayiqi ularning üstige tegmeydu. **10** Ularning kaliliri jüplense uruqlimay qalmaydu, Iniki mozaylaydu, Moziyini mu tashlimaydu. **11** [Reziller] kichik balilirini qoy padisidek talagha chiqiriwéridu, Ularning perzentliri taqlap-sekrep ussul oynap yüridu. **12** Ular dap hem chiltargha tengkesh qilidu, Ular neyning awazidin shadlinidu. **13** Ular künlirini awatchiliq ichide ötküzidu, Andin közni yumup achquchila tehtisaragha chüshüp kétidu. (Sheol h7585) **14** Hem ular Tengrige: «Bizdin néri bol, Bizning yolliring bilen tonushqimiz

yoqtur!» — deydu, **15** — «Hemmige Qadirning xizmitide bolushning erzigüdek neri bardu? Uninggha dua qilsaq bizge néme payda bolsun?!». **16** Qaranglar, ularning bexti öz qolida emesmu? Biraq yamanlarning nesihiti mendin néri bolsun! **17** Yamanlarning chirighi qanche qétim öchidu? Ularni özlirige layiq külpet basamdu? [Xuda] ghezipidin ulargha derdlerni bölüp béremdu? **18** Ular shamal aldidiki éngizghe oxshash, Qara quyun uchurup kétidighan paxalgha oxshashla yoqamdu? **19** Tengri uning qebihlikini balilirigha chüshürüshke qalduramdu? [Xuda] bu jazani uning özige bersun, uning özi buni tétisun! **20** Özining halakitini öz közi bilen körsun; Özi Hemmige Qadirning qehrini tétisun! **21** Chünki uning békitilgen yil-ayliri tügigendin kéyin, U qandaqmu yene öz öydikiliridin huzur-halawet alalisun? **22** Tengri kattilarning üstidinmu höküm qilghandin kéyin, Uninggha bilim ögiteleydighan adem barmidur?! **23** Birsu saq-salamet, pütünley ghem-endishsiz, azadilikte yilliri toshqanda ölidu; **24** Béqinliri süt bilen sémez bolidu, Ustixanlirining yiliki xéli nem turidu. **25** Yene birsi bolsa achchiq armanda tügep kétidu; U héchqandaq rahet-paraghet körmigen. **26** Ular bilen bille topa-changda teng yatidu, Qurutlar ulargha chaplishidu. **27** — Mana, silerning némini oylawatqanliqinglarni, Méni qarilash niyetliringlarni bilimen. **28** Chünki siler mendin: «Ésilzadining öyi nege ketken? Rezillerning turghan chédiriliri nedidur?» dep sorawatisiler. **29** Siler yoluchilardin shuni sorimidinglarmu? Ularning shu bayanlirigha köngül qoymidinglarmu? **30** [Démek], «Yaman adem palaket künidin saqlinip qalidu, Ular ghezep künidin qutulup qalidu!» — [deydu]. **31** Kim [reziling] tutqan yolini yüz turane eyibleydu? Kim uninggha öz qilmishi üçün tégishlik jazasini yégüzidu? **32** Eksiche, u heywet bilen yerlikige kötürüp méngilidu, Uning qebrisi közet astida turidu. **33** Jilghining chalmiliri uninggha tatliq bilinidu; Uning aldidimu sansiz ademler ketkendek, Uning keynidinmu barliq ademler egiship baridu. **34** Siler némishqa manga quruq gep bilen teselli bermekchi? Silerning jawabliringlarda peqet saxtiliqla tépilidu!

22 Andin Témanliq Élifaz mundaq dédi: — **2** Adem Xudagha qandaqmu payda keltürelisun? Dana ademlermu Uninggha néme payda keltürelisun? **3** Sen heqqaniy bolsangmu, Hemmige Qadirgha néme behre béreleytting? Yolliring eyibsiz bolghan teqdirdimu, sen Uninggha néme gheniyetlerni élip

kéleleysen? **4** Uning séni eyibleydighanliqi, We Uning sanga shikayetler yetküzidighini séning ixlasmen bolghining üçünmu-ya? **5** Séning rezilliking zor emesmu? Séning gunahliring hésabsiz emesmu? **6** Sen qérindashliringdin sewebsiz képillik alghansen; Sen yalangtüşhlerni kiyim-kéchekliridin mehrum qiliwetkensen. **7** Halsizlan'ghanlarga su bermiding, Ach qalghanlarga ashnimu ayap bermiding, **8** Gerche sen yer-zéminlik bolghan qoli uzun adem bolsangmu, Yer-zémin tutup hórmetlinip kelgen adem bolsangmu, **9** Sen tul xotunlarnimu quruq qol yandurghansen, Yétim-yésirlarning qolinimu yanjitiwetkensen. **10** Mana shu sewebtin etrapingda tuzaqlar yatidu, Ushtumtut peyda bolghan wehimimu séni basidu. **11** Shu sewebtinmu séni qarangghuluq bésip körelmes qildi, Bir kelkün kélip séni gherq qildi. **12** Tengri ershalaning choqqisida turidu emesmu? Eng égiz yultuzlarning neqeder aliy ikenlikige qarap baq! **13** Biraq sen: «Tengri némini bilidu? U rast shunche zulmet qarangghuluqta birmémini perq ételemdu?!» dewatisen. **14** Yene: «Qoyuq bulutlar uni tosiwalidu, Shunga U pelek üstide aylinip mangghinida bizni körmeydu!» — deysen. **15** Yaman ademler mangghan kona yolni senmu tutiwéremsen? **16** Ular waqti toshmay turupla élip kétilgen, Ularning ulliri kelkün teripidin éqitilip kétilgen. **17** Ular Tengrige: «Bizdin néri bol!» Hemmige Qadir bizni néme qilalisun?» — deytti. **18** Biraq ularning öylirini ésil nersiler bilen toldurghan del Uning Özidur, Men bolsam yamanlarning nesihitidin yiraqlashqanmen! **19** Heqqaniylar ularning berbat bolghanliqini körüp shadlinidu; Bigunahlar ularni mazaq qilip: — **20** «Bizge qarshi chiqquchilar shübbisiz weyran bolidu, Ot ularning bayliqlirini yutuwetmemdu?» — deydu. **21** [Shunga] Xudagha boysunup Uni tonusang, Shu chaghdila sen aman bolisen; Shuning bilen sanga amet kélidu. **22** Uning aghzidin kelgen nesihetnimu qobul qil, Uning sözlirini könglüngge püküp qoy. **23** Sen Hemmige Qadirning yénigha qaytip kelseng, muqerrerki, Qaytidin qurulup chiqalaysen; Eger sen qebihlikni chédirliringdin yiraqlashtursang, **24** Eger sen altunungni topa-chang üstige tashliyalisang, Ofirdiki altunungni shiddetlik éqinning tashlirigha qoshuwetseng, **25** Undaqta Hemmige Qadirning Özi sanga altun bolidu. Séning üçün serxil kümüşhmu bolidu. **26** U chaghdila sen Hemmige Qadirin söyünisen, Yüzüngni Tengrige qarap kötüreleysen. **27** Sen

Uninggha dua qilsang, U qulaq salidu, Shundaqla senmu ichken qesemliringge emel qilisen. **28** Sen qarar qilghan ish emelge ashidu, Yolliring üstige nur chüshidu. **29** Ademler pes qilin'ghanda, sen ulargha: «Ornunglardin turunglar!» deysen, Shuning bilen [Xuda] chirayi sun'ghanlarni qutquzidu. **30** U hetta gunahi bar ademnimu qutquzidu, U qolungdiki halalliqtin qutquzulidu.

23 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Bügünmu shikayitim achchiqtur; Uning méni basqan qoli ah-zarlirimdinmu éghirdur! **3** Ah, Uni nedin tapalaydighanliqimni bilgen bolsam'idi, Undaqta Uning olturidighan jayigha barar idim! **4** Shunda men Uning aldida dewayimni bayan qilattim, Aghzimni munaziriler bilen toldurattim, **5** Men Uning manga bermekchi bolghan jawabini bileleyttim, Uning manga némini démekchi bolghanliqini chüshineleyttim. **6** U manga qarshi turup zor küchi bilen méning bilen talishamti? Yaq! U choqum manga qulaq salatti. **7** Uning huzurida heqqaniy bir adem uning bilen dewalishalaytti; Shundaq bolsa, men öz Sotchim aldida menggügiche aqlan'ghan bolattim. **8** Epsus, men algha qarap mangsammu, lékin U u yerde yoq; Keynimge yansammu, Uning sayisinimu körelmeymen. **9** U sol terepte ish qiliwatqanda, men Uni bayqiyalmaymen; U ong terepte yoshurun'ghanda, men Uni körelmeymen; **10** Biraq U méning mangidighan yolumni bilip turidu; U méni tawlighandin kéyin, altundek sap bolimen. **11** Méning putlirim uning qedemlirige ching egeshken; Uning yolini ching tutup, héch chetnimidim. **12** Men yene Uning lewlrining buyruqidin bash tartmidim; Men Uning aghzidiki sözlerni öz köngüldikilirimdin qimmetlik bilip qedirlep keldim. **13** Biraq Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun? U könglide némini arzu qilghan bolsa, shuni qilidu. **14** Chünki U manga némini irade qilghan bolsa, shuni berheq wujudqa chiqiridu; Mana mushu xildiki ishlar Uningda yene nurghundur. **15** Shunga men Uning aldida dekke-dükkiye chüshimen; Bularni oylisamla, men Uningdin qorqup kétimen. **16** Chünki Tengri könglümni ajiz qilghan, Hemmige Qadir méni sarasimige salidu. **17** Halbuki, men qarangghuluq ichide ujuqturulmidim, We yaki yüzümni oriwalghan zulmet-qarangghuluqqimu héch süküt qilmidim.

24 — Némishqa Hemmige Qadir [soraq] künlirini békitmeydu? Némishqa Uni tonughanlar Uning

shu künlirini bikardin-bikar kütidu? 2 Mana, ademler pasil qilin'ghan tashlarni yotkiwétidu; Ular zorawaniq bilen bashqilarning padilirini bulap-talap özliri [ochuq-ashkara] baqidu; 3 Ular yétim-yésirlarning éshikini bulap heydep kétidu; Ular tul xotunning kalisini képillik üçün éliwalidu. 4 Ular miskinlerni yoldin néri ittiriwétidu; Shuning bilen zémindiki ézilgenlerning hemmisi möküshüwalidu. 5 Mana, ular desht-bayawanlardiki yawayi ésheklerdek, Tang seherde olja izdesh «xizmiti»ge chiqidu; Janggal ular we ularning baliliri üçün yémeklik teminleydu. 6 Ular yamanning [kaliliri] üçün dalada ot-chöp oridu, Uning üçün ashqan-tashqan üzümilirini tériydu; 7 Ular kéchini kiyimsiz yalang ötküzidu, Soghuqta bolsa yépin'ghudek kiyimi yoqtur. 8 Ular taghqa yaghqan yamghurlar bilen süzme bolup kétidu, Panahsizliqidin tashni quchaqlashidu. 9 Ademler atisiz balilarni emchektin bulap kétidu, Ular miskinlerdin [bowaqlarni] képillikke alidu. 10 [Miskinler bolsa] kiyimsiz, yéling ötidu, Bashqilar üçün bughday baghlirini kötürsimu, yenila ach qalidu; 11 Ular bashqilarning öyide zeytunlarni cheylep yagh chiqarghan bolsimu, Hoylilirida sharab kölchikini cheyiligen bolsimu, Yenila ussuzluqta qalidu. 12 Sheherdin ademlerning ah-zarliri chiqip turidu, Qilich yégenlerning janliri nale-peryad kötüridu; Biraq Tengri héchkimning iplasliqini eyiblimeydu. 13 — Nurgha qarshi isyan kötüridighanlarmu bar; Ular nurning yollirini bilmeydu, Uning teriqiliride turmaydu. 14 Qatil tang nuri kélishi bilen ornidin turup, Kembegheller we miskinlerni öltüridu; Kéchide u oghridek yüridu. 15 Zinaxormu «Méni héch köz körmeydu» dep zawal waqtini kütidu, Bashqilar méni tonumisun dep ayalning chümbilini yüzige tartivalidu. 16 Qarangghuluqta [oghrilar] öyning tamlirini kolap téshidu; Kündüzde ular özilirini öz öyige qamap qoyidu; Ular nurni tonumaydu. 17 Ular üçün tang seher ölüm sayisidek tuyulidu; Ular qap-qarangghuluqning wehimilirini dost tutidu. 18 Ular sularning yüzidiki köpüklerdeq yoqap ketsun! Ularning yer-zémindiki nésiwisi lenet qilin'ghanki, Shunga ulardin héchkim üzümzarliqqa yene mangmisun! 19 Qurghaqchiliq hem tomuz issiq qar sulirininimu yep tügitidu; Tehtisaramu oxshashla gunah qilghanlarni yep tügetsun! (Sheol h7585) 20 Uni, tughqan anisimu untusun! Qurt shölgeylirini éqitip uni yésun! Eske héch élinmisun! Shuning

bilen heqqaniysizliq derextek késilsun! 21 U balisi yoq tughmaslardin olja alidu, U tul xotunlarchimu héch shepget körsetmeydu. 22 Biraq [Xuda] Öz qudriti bilen mundaq küch-hoquqi barlarning [künini] uzartidu; Ular hetta hayatidin ümidsizlensimu qaytidin ornidin turidu. 23 [Xuda] yenila ularni amanliqta muqimlashturidu, Shunga ular xatirjem bolidu; U ularning yollirini közde tutqan emesmu? 24 Ularning mertiwisi birdemlik östürülidu, Andin ular yoq bolidu; Ular ongda qaldurulidu, andin bashqa ademlerge oxshashla yighip élip kétilidu; Ular peqetla pishqan serxil bughday bashaqliridek késilip kétidu. 25 Bu ishlar mundaq bolmisa, qéni kim méni yalghanchi dep ispatliyalaydu. Méning geplirimni kim quruq gep déyeleydu?».

25 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — 2 «Uningda hökümranliq hem heywet bardur; U asmanlarning qeridiki ishlarnimu tertipke salidu. 3 Uning qoshunlirini sanap tügetkili bolamdu? Uning nuri kimning üstige chüshmey qalar? 4 Emdi insan balisi qandaqmu Tengrining aldida heqqaniy bolalisun? Ayal zatidin tughulghanlar qandaqmu pak bolalisun? 5 Mana, Uning neziride hetta aymu yoruq bolmighan yerde, Yultuzlarmu pak bolmighan yerde, 6 Qurt bolghan insan, Sazang bolghan adem balisi [uning aldida] qandaq bolar?».

26 Ayup [Bildadqa] jawaben mundaq dédi: — 2 «Maghdursiz kishige qaltis yardemlerni bériwetting! Bilekliri küchsiz ademni karamet qutquzwetting! 3 Eqli yoq kishige qaltis nesihetlerni qiliwetting! We uninggha alamet bilimlerni namayan qiliwetting! 4 Sen zadi kimning mediti bilen bu sözlerni qilding? Sendin chiqiwatqini kimning rohi? 5 — «Erwahlar, yeni su astidikiler, Shundaqla u yerde barliq turuwatqanlar tolghinip kétidu; 6 Berheq, [Xudaning] aldida tehtisaramu yépinchisiz körünidu, Halaketningmu yapquchi yoqtur. (Sheol h7585) 7 U [yerning] shimaliy [qutupini] alem boshluqigha sozghan, U yer [sharini] boshluq ichide muelleq qilghan; 8 U sularni qoyuq bulutliri ichige yighidu, Bulut ularning éghirliqi bilenmu yirtilip ketmeydu. 9 U ayning yüzini yapidu, U bulutliri bilen uni tosиду. 10 U sularning üstige chamber sizip qoyghan, Buning bilen U yoruqluq hem qarangghuluqning chégrasini békitken. 11 Asmanlarning tüwrükliri tewrep kétidu, Uning eyibini anglapla alaqzade bolup

kétidu. **12** U déngizni qudriti bilen tinchlanduridu; Öz hékmiti bilen Rahabni pare-pare qilip yanjiwétidu. **13** Uning Rohi bilen asmanlar bézelgen, Uning qoli téz qachqan ejdihani sanjydu. **14** Mana, bu ishlar peqet uning qilghanlirining kichikkine bir qismidur, xalas; Uning söz-kalamidin anglatwatinimiz nahayiti pes bir shiwirlash, xalas! Uning pütkül zor qudritining güldürmamisini bolsa kimmu chüshinelisun?!».

27 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi:

— **2** «Méning heqqimni tartiwalghan Tengrining hayati bilen, Jénimni aghritqan Hemmige Qadirning heqqi bilen qesem qilimenki, **3** Ténimde nepes bolsila, Tengrining bergen Rohi dimighimda tursila, **4** Lewlirimdin heqqaniysiz sözler chiqmaydu, Tilim aldanchiliq bilen héch shiwirlimaydu! **5** Silerningkini toghra déyish mendin yiraq tursun! Jénim chiqqan'gha qeder durusluqumni özümdin ayrimaymen! **6** Adilliqimni ching tutuwérimen, uni qoyup bermeymen, Wijdanim yashighan héchbir künümde méni eyiblimisun! **7** Méning düshminim rezillerge oxshash bolsun, Manga qarshi chiqqanlar heqqaniysiz dep qaralsun. **8** Chünki Tengri iplas ademni üzüp tashlighanda, Uning jénini alghanda, Uning yene néme ümidi qalar? **9** Balayi'apet uni bésip chüshkende, Tengri uning nale-peryadini anglamdu? **10** U Hemmige Qadirdin söyünemdu? U herdaim Tengrige iltija qilalamdu? **11** Men Tengrining qolining qilghanliri toghrisida silerge melumat bérey; Hemmige Qadirda néme barliqini yoshurup yürmeymen. **12** Mana siler alliburun bularni körüp chiqtinglar; Siler némishqa ashundaq pütünley quruq xiyalliq bolup qaldinglar? **13** Rezil ademlarning Tengri békitken aqiwiti shundaqki, Zorawanlarning Hemmige Qadirdin alidighan nésiwisi shundaqki: — **14** Uning baliliri köpeyse, qilichlinish üçünla köpiyidu; Uning perzentlirining néni yétishmeydu. **15** Uning özidin kéyin qalghan ademliri ölüm bilen biwasite depne qilinidu, Buning bilen qalghan tul xotunliri matem tutmaydu. **16** U kümüshlerni topa-changdek yighip döwilisimu, Kiyim-kéçeklerni laydek köp yighsimu, **17** Bularning hemmisini teyyarlisimu, Biraq kiyimlerni heqqaniylar kiyidu; Bigunahlarmu kümüshlerni bölüşidu. **18** Uning yasighan öyi perwanining ghozisindek, Üzümzarning közetchisi özige salghan kepidek bosh bolidu. **19** U bay bolup yétip dem alghini bilen, Biraq eng axirqi qétim kéliduki, Közini achqanda, emdi tügeshtim deydu. **20**

Wehimiler kelkündek béshigha kélidu; Kechte qara quyun uni changgiligha alidu. **21** Sherq shamili uni uchurup kétidu; Shiddet bilen uni ornidin élip yiraqqa étip tashlaydu. **22** Boran uni héch ayimay, béshigha urulidu; U uning changgilidin qutulush üçün he dep urunidu; **23** Biraq [shamal] uninggha qarap chawak chalidu, Uni ornidin «ush-ush» qilip qoghliwétidu».

28 — «Shühhisizki, kümüsh tépolidighan kanlar bar, Altunning tawlinidighan öz orni bardur; **2** Tömür bolsa yer astidin qéziwélinidu, Mis bolsa tashtin éritilip élinidu. **3** İnsanlar [yer astidiki] qarangghuluqqa chek qoyidu; U yer qerigiche charlap yürüp, Qarangghuluqqa tewe, ölümning sayiside turghan tashlarni izdeydu. **4** U yer yüzidikilerdin yiraq jayda tik bolghan quduqni kolaydu; Mana shundaq adem ayagh basmaydighan, untulghan yerlerde ular arghamchini tutup boshluqta pulanglap yürüdü, Kishilerdin yiraqta ésilip turidu. **5** Ashliq chiqidighan yer, Tekti kolan'ghanda bolsayalqundek körünidu; **6** Yerdiki tashlar arisidin kök yaqutlar chiqidu, Uningda altun rudisimu bardur. **7** U yolni héchqandaq alghur qush bilmeydu, Hetta sarning közimu uninggha yetmigen. **8** Hakawur yirtquchlarmu u yerni héch dessep baqmighan, Esheddiy shirmu u jaydin héchqachan ötüp baqmighan. **9** İnsan balisi qolini chaqmaq téshining üstige tegküzidu, U taghlarni yiltizidin qomuriwétidu. **10** Tashlar arisidin u qanallarni chapidu; Shundaq qilip uning közi herxil qimmetlik nersilerni körüdü; **11** Yer astidiki éqinlarni téship ketmisun dep ularni tosuwalidu; Yoshurun nersilerni u ashkarilaydu. **12** Biraq danaliq nedin tépilar? Yorutulushning makani nedidu? **13** İnsan baliliri uning qimmetliklikini héch bilmes, U tiriklarning zéminidin tépilmas. **14** [Yer] tégi: «Mende emes» deydu, Déngiz bolsa: «Men bilenmu bille emestur» deydu. **15** Danaliqni sap altun bilen sétiwalghili bolmaydu, Kümüshnimu uning bilen bir tarazida tartqili bolmas. **16** Hetta Ofirda chiqidighan altun, aq héqiq yaki kök yaqut bilenmu bir tarazida tartqili bolmaydu. **17** Altun we xrustalnimu uning bilen sélishтурghili bolmaydu, Ésil altun qachquchilar uning bilen héch almashturulmas. **18** U ünche-marjan, xrustalni ademning ésidin chiqiridu; Danaliqni élish qizil yaqutlarni élishdin ewzeldur. **19** Éfiopiye'diki sériq yaqut uninggha yetmes, Sériq altunmu uning bilen beslishelmeydu. **20** Undaқта, danaliq nedin tépilidu? Yorutulushning makani

nedidu? **21** Chünki u barliq hayat igilirining közidin yoshurulghan, Asmandiki uchar-qanatlardinmu yoshurun turidu. **22** Halaket we ölüm peqetla: «Uning shöhritidin xewer alduq» deydu. **23** Uning mangghan yolini chüshinidighan, Turidighan yérini bilidighan peqetla bir Xudadur. **24** Chünki Uning közi yerning qerigiche yétidu, U asmanning astidiki barliq nersilerni köridu. **25** U shamallarning küchini tarazigha salghanda, [Dunyaning] sulirini ölchigende, **26** Yamghurlargha qanuniyet chüshürginide, Güldürmaming chaqmiqigha yolini békitkinide, **27** U chaghda U danaliqqa qarap uni bayan qilghan; Uni nemune qilip belgiligen; Shundaq, U uning bash-ayighigha qarap chiqip, **28** Insan'gha: «Mana, Rebdin qorqush danaliqtur; Yamanliqtin yiraqlishish yorutulushtur» – dégen».

29 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi:
– **2** «Ah, ehwalim ilgiriki aylardikidek bolsidi, Tengri mendin xewer alghan künlardikidek bolsidi! **3** U chaghda Uning chirighi béshimgha nur chachqan, Uning yoruqluqi bilen qarangghuluqtin ötüp ketken bolattim! **4** Bu ishlar men qiran waqtimda, Yeni Tengri chédirimda manga sirdash [dost] bolghan waqitta bolghanidi! **5** Hemmige Qadir men bilen bille bolghan, Méning yash balilirim etrapimda bolghan; **6** Méning basqan qedemlim sériq maygha chömülgen; Yénimdiki tash men üçün zeytun may deryasi bolup aqqan; **7** Sheher derwazisigha chiqqan waqtimda, Keng meydanda ornum teyyarlan'ghanda, **8** Yashlar méni körüpla eyminip özlirini chetke alatti, Qérilar bolsa ornidin turatti, **9** Shahzadilermu geptin toxtap, Qoli bilen aghzini étiwalatti. **10** Aqsöngeklermu tinclinip, Tilini tangliyigha chapliwalatti. **11** Qulaq sözümn anglisila, manga bext tileytti, Kóz méni körsila manga yaxshi guwahliq béretti. **12** Chünki men manga himaye bol dep yélin'ghan ézilgüchilerni, Panahsiz qalghan yétim-yésirlarnimu qutquzup turattim. **13** Halak bolay dégen kishi manga bext tileytti; Men tul xotunning könglini shadlandurup naxsha yangratquzattim. **14** Men heqqaniyliqni ton qilip kiyiwaldim, U méni öz gewdisi qildi. Adaletlikim manga yépincha hem selle bolghan. **15** Men korgha kóz bolattim, Tokurgha put bolattim. **16** Yoqsullargha ata bolattim, Manga natonush kishining dewasinimu tekshürüp chiqattim. **17** Men adaletsizning hinggayghan chishlirini chéqip tashlayttim, Oljisini chishliridin élip kétettim. **18** Hem: «Méning künlirim qumdek köp bolup, Öz uwamda

rahat ichide ölimen» deyttim; **19** Hem: «Yiltizim sularghiche tartilip baridu, Shebnem pütün kéchiche shéxingha chapliship yatidu; **20** Shöhritim herdaim mende yéngilinip turidu, Qolumdiki oqyayim herdaim yéngi bolup turidu» deyttim. **21** Ademler manga qulaq salatti, kütüp turatti; Nesihetlirini anglay dep süküt ichide turatti. **22** Men gep qilghandin kéyin ular qayta gep qilmaytti, Sözlirim ularning üstige shebnem bolup chüshetti. **23** Ular yamghurlarni kütkendek méni kütetti, Kishiler [waqtida yaghqan] «kéyinki yamghur»ni qarshi alghandek sözlirimni aghzini échip ichetti! **24** Ümidsizlen'ginide men ulargha qarap külümsireyttim, Yüzümdiki nurni ular yerge chüshurmeytti. **25** Men ulargha yolini tallap körsitip bérettim, Ularining arisida katiwash bolup olturattim, Qoshunliri arisida turghan padishahdek yashayttim, Biraq buning bilen matem tudidighanlarga teselli yetküzgüchimu bolattim».

30 – «Biraq hazir bolsa, yashlar méni mazaq qilidu, Ularining dadilirini hetta padamni baqidighan itlar bilen bille ishleshke yol qoyushnimu yaman körettim. **2** Ularining maghduri ketkenden kéyin, Qolidiki küch manga néme payda yetküzelisun? **3** Yoqsuzluq hem achliqtin yiglep ketken, Ular uzundin buyan chölderep ketken desht-bayawanda quruq yerni ghajaydu. **4** Ular emen-shiwaqni chatqallar arisidin yulidu, Shumbuyining yiltizlirininimu térip özlirige nan qilidu. **5** Ular el-yurtlardin heydiwétilgen bolidu, Kishiler ularni körüpla oghrini körgendek warqirap tillaydu. **6** Shuning bilen ular sürlük jilghilarda qonup, Tashlar arisida, gharlar ichide yashashqa mejbur bolidu. **7** Chatqalliq arisida ular hangrap kétidu, Tikenler astida ular dügdiyip olturishidu; **8** Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular zémindin sürtoqay heydiwétilgen. **9** Men hazir bolsam bularning hejwiw naxshisi, Hetta söz-chöchikining destiki bolup qaldim! **10** Ular mendin nepretlinip, Mendin yiraq turup, Yüzümge tükürüshtinmu yanmaydu. **11** Chünki [Xuda] méning hayat rishtimni üzüp, méni japagha chömdürgen, Shuning bilen shu ademler aldinda tizginlirini éliwetken. **12** Ong yénimda bir top chüprende yashlar ornidin turup, Ular putumni turghan yéridin ittiriwetmekchi, Ular sépilingha hujum pelempeylirini kötürüp turidu; **13** Ular yolumni buzuwétidu, Ularining héch yölenchüki bolmisimu, Halakitimni ilgiri sürmekte. **14** Ular sépilning keng bösük jayidin bösüp

kirgendet kirishidu; Weyranilikimdin paydilinip chong tashlardek domilap kirishidu. **15** Wehimiler burulup méni öz nishani qilghan; Shuning bilen hõrmitim shamal õtüp yoq bolghandek heydiwétildi, Awatchiliqimmu bulut õtüp ketkendek õtüp ketti. **16** Hazir bolsa jénim qachidin tökülüp ketkendek; Azabliq künler méni tutuwaldi. **17** Kéchiler bolsa, manga söngeklirimgiche sanjimaqta; Aghriqlirim méni chishlep dem almaydu. **18** [Aghriqlar] zor küchi bilen manga kiyim-kéchikimdek boldi; Ular könglikimning yaqisidek manga chaplishiwaldi. **19** Xuda méni sazliqqa tashliwetken, Men topa-changgha we külge oxshash bolup qaldim. **20** Men Sanga nale-peryad kötürmektimen, Biraq Sen manga jawab bermeysen; Men ornumdin tursam, Sen peqetla manga qarapla qoyisen. **21** Sen õzgirip manga bir zalim boldung; Qolungning küchi bilen manga zerbe qiliwatisen; **22** Sen méni kötürüp Shamalgha mindürgensen; Boran-chapqunda teelluqatimni yoq qiliwetkensen. **23** Chünki Sen méni axirida ölümgë, Yeni barliq hayat igilirining «yighilish öyi»gë keltürüwatisen. **24** U halak qilghan waqtda kishiler nale-peryad kötürsimu, U qolini uzatqanda, duaning derweqe héchqandaq netijisi yoq; **25** Men künliri tes kishi üçhün yighlap [dua qilghan] emesmu? Namratlar üçhün jénim azablanmidimu? **26** Men özüm yaxshilik kütüp yürginim bilen, yamanliq kélip qaldi; Nur kütkinim bilen, qarangghuluq keldi. **27** Ichim qazandek qaynap, aramliq tapmaywatidu; Azabliq künler manga yüzlendi. **28** Men quyash nurini körmeymu qaridap yürmektimen; Xalayiq arisida men ornumdin turup, nale-peryad kötürimen. **29** Men chilbõrilerge qérindash bolup qaldim, Huwqushlarning hemrahi boldum. **30** Térem qariyip mendin ajrap kétiwatidu, Söngeklirim qiziqtin köyüp kétiwatidu. **31** Chiltarimdin matem mersiyesi chiqidu, Néyimning awazi haza tutquchilarning yighisigha aylinip qaldi».

31 «Men közum bilen ehdileshken; Shuning üçhün men qandaqmu qizlarga hewes qilip köz tashlap yürey? **2** Undaq qilsam üstümdiki Tengridin alidighan nésiwem néme bolar? Hemmige qadirdin alidighan mirasim néme bolar? **3** Bu gunahning netijisi heqqaniysizlarga bala-qaza emesmu? Qebihlik qilghanlarga külpet emesmu? **4** U méning yollirimni körüp turidu emesmu? Herbir qedemlimirni sanap turidu emesmu? **5** Eger saxtiliqqa hemrah bolup mangghan bolsam'idi! Eger putum aldamchiliq bilen

bille bolushqa aldirighan bolsa, **6** (Men adilliq mizanigha qoyulghan bolsam'idi! Undaqta Tengri eyibsizlikimdin xewer alalaytti!) **7** Eger qedimim yoldin chiqqan bolsa, könglüm közümge egiship mangghan bolsa, Eger qolumgha herqandaq dagh chaplashqan bolsa, **8** Undaqta men térighanni bashqa birsi yésun! Bixirim yulunup tashliwétilsun! **9** Eger qelbim melum bir ayaldin azdurulghan bolsa, Shu niyette qoshnamning ishiq aldida paylap turghan bolsam, **10** Öz ayalim bashqilarning tügminini tartidighan kün'ge qalsun, Bashqilar uni ayaq asti qilsun. **11** Chünki bu esheddiy nomusluq gunahur; U soraqchilar teripidin jazalinishi kérektur. **12** [Bu gunah] bolsa ademni halak qilghuchi ottur; U méning barliq tapqanlirimni yulup alghan bolatti. **13** Eger qulumning yaki dédikimning manga qarita erzi bolghan bolsa, Ularning dewasini közümge ilmighan bolsam, **14** Undaqta Tengri méni soraqqa tartishqa ornidin turghanda qandaq qilimen? Eger U mendin soal-soraq alimen dep kelse, Men Uninggha qandaq jawab bérimen? **15** Méni baliyatquda apiride qilghuchi ularnimu apiride qilghan emesmu. Men bilen u ikkimizni anilirimizning baliyatqusida töreldürgüchi bir emesmu? **16** Eger miskinlerni öz arzu-ümidliridin tosqaqan bolsam, Eger tul xotunning köz nurini qarangghulashturghan bolsam, **17** Yaki özümning bir chishlem nénimni yalghuz yégen bolsam, Uni yétim-yésir bilen bille yémigen bolsam **18** (Emeliyette yash waqtimdin tartip oghli ata bilen bille bolghandek umu men bilen bille turghanidi, Apamning qorsiqidin chiqqandin tartipla tul xotunning yölenchüki bolup keldim), **19** Eger kiyim-kéчек kemlikidin halak bolay dégen birige, Yaki chapansiz bir yoqsulgha qarap olturghan bolsam, **20** Eger uning belliri [kiyimsiz qélip] manga bext tilimigen bolsa, Eger u qozilirimning yungida issinmighan bolsa, **21** Eger sheher derwazisi aldida «[Höküm chiqarghanlar arisida] méning yölenchüküm bar» dep, Yétim-yésirlargha ziyankeshlik qilishqa qol kötürgen bolsam, **22** Undaqta mürem taghiqidin ajrilip chüshsun! Bilikim ügisidin sunup ketsun! **23** Chünki Tengri chüshürgen balayi'apet méni qorqunchqa salmaqta idi, Uning heywitidin undaq ishlarni qet'iy qilalmayttim. **24** Eger altun'gha ishinip uni öz tayanchim qilghan bolsam, Yaki sap altun'gha: «Yölenchükümsen!» dégen bolsam, **25** Eger bayliqlirim zor bolghanliqidin, Yaki qolum alghan gheniyemtin shadlinip ketken bolsam, **26** Eger men

quyashning julasini chachqanligini körüp, Yaki ayning aydingda mangghanliqini körüp, 27 Könglüm astirtin azdurulghan bolsa, Shundaqla [bulargha choqunup] aghzim qolumni söygen bolsa, 28 Bumu soraqchi aldida gunah dep hésablinatti, Chünki shundaq qilghan bolsam men yuqirida turghuchi Tengriye wapaszliq qilghan bolattim. 29 Eger manga nepretlen'gen kishining halakitige qarighinimda shadlinip ketken bolsam, Béshigha külpet chüshkenlikidin xushal bolghan bolsam — 30 (Emeliyette u tügeshsun dep qarghap, uning ölümünü tilep aghzimni gunah ötküzüshke yol qoymighanmen) 31 Eger chédirimdikiler men toghruluq: «Xojayinimizning dastixinidin yep toyunmighan qéni kim bar?» démigen bolsa, 32 (Musapirlardin kochida qalghini ezeldin yoqtur; Chünki ishikimni herdaim yoluchilargha échip kelgenmen) 33 Eger Adem'atimizdek itaetsizlikirimni yapqan, Qebihlikimni könglümge yoshurghan bolsam, 34 Hemde shuning üçün pütkül xalayıq aldida uning ashkarilinishidin qorqup yürgen bolsam, Jemiyetning kemsitishliri manga wehime qilghan bolsa, Shuning bilen men talagha chiqmay yürgen bolsam, ... 35 — Ah, manga qulaq salghuchi birsi bolsidi! Mana, imzayimni qoyup bérey; Hemmige Qadir manga jawab bersun! Reqibim méning üstümdin erz yazsun! 36 Shu erzni zimmemge artattim emesmu? Choqum tajlardek béshimgha kiyiwalattim. 37 Men Uninggha qedemlimning pütün sanini hésablap bérettim; Shahzadidek men Uning aldigha barattim. 38 Eger öz étizirim manga qarshi guwah bolup chuqan kötürse, Uning chünekliri bilen birge yighlashsa, 39 Chünki chiqarghan méwisini heq tölimey yégen bolsam, Höddigerlerni halsizlandurup nepisini toxtatqan bolsam, 40 Undaqa bughdayning ornida shumbuya össun! Arpining ornida mestek össun. Mana shuning bilen [men] Ayupning sözliri tamam wessalam!»

32 Shuning bilen bu üç kishi Ayupqa jawab bérishitin toxtidi; chünki ular Ayupning qarishida özini heqqaniy dep tonuydighanliqini bildi. 2 Andin Buziliq Ramning ailisidin bolghan Baraxelning oggli Élixu isimlik yigitning ghezipi qozghaldi; uning ghezipi Ayupqa qarita qozghaldi, chünki u Xudani emes, belki özini toghra hésablighanidi; 3 Uning ghezipi Ayupning üç dostlirighimu qaritildi, chünki ular Ayupqa reddiye bergüdek söz tapalmay turup, yenila uni gunahkar dep békittenidi. 4 Biraq Élixu bolsa Ayupqa jawab bérishini kütkenidi, chünki bu töteylenning

körgen künliri özidin köp idi. 5 Élixu bu üç dostning aghzida héchqandaq jawabi yoqluqini körgendin kéyin, uning ghezipi qozghaldi. 6 Shuning bilen Buziliq Baraxelning oggli Élixu éghiz échip jawaben mundaq dédi: — «Men bolsam yash, siler bolsanglar yashan'ghansiler; Shundaq bolghachqa men tartinip, bilgenlirimni silerge ayan qilishtin qorqup keldim. 7 Men: «Yéshi chong bolghanlar [awwal] sözlishi kérek; Yillar köpeyse, ademge danaliquni ögitidu», dep qarayttim; 8 Biraq herbir insanda roh bar; Hemmige Qadirning nepisi uni eqil-idrakliq qilib yorutidu. 9 Lékin chonglarning dana bolushi natayin; Qérilarning toghra höküm chiqaralishimu natayin. 10 Shunga men: «Manga qulaq sélinglar» deymen, Menmu öz bilginimni bayan eyley. 11 Mana, siler toghra sözlerni izdep yürginginglarda, Men sözliriglarini kütkenmen; Silerning munazirenglarigha qulaq salattim; 12 Shundaq, silerge chin könglümdin qulaq saldim; Biraq silerdin héchqaysinglar Ayupqa reddiye bermidinglar, Héchqaysinglar uning sözlirige jawab bérelmidinglarki, 13 Siler: «Heqiqeten danaliqu taptuq!» déyelmeysiler; Insan emes, belki Tengri uninggha reddiye qilidu. 14 Uning jengge tizilghan hujum sözliri manga qaritilghan emes; Hem men bolsam silerning gepliringlar boyiche uninggha jawab bermeymen 15 (Bu üçeylen heyranuhes bolup, qayta jawab bérishmidi; Hemme söz ulardin uchup ketti. 16 Men kütüp turattim, chünki ular gep qilmidi, belki jimjit öre turup qayta jawab bermidi); 17 Emdi özümning nöwitide men jawab bérey, Menmu bilginimni körsitip bérey. 18 Chünki deydighan sözlirim liq toldi; Ichimdiki Roh manga türtké boldi; 19 Mana, qorsiqim échilmighan sharab tulumigha oxshaydu; Yéngi sharab tulumliri partlap kétidighandek partlaydighan boldi. 20 Shunga men söz qilib ichimni boshitay; Men lewlimni échip jawab bérey. 21 Men héchkimge yüz-xatire qilmaymen; We yaki héch ademge xushamet qilmaymen. 22 Men xushamet qilishni ögenmigenmen; undaq bolidighan bolsa, Yaratquchum choqum tézla méni élip kétidu».

33 «Emdilikte, i Ayup, bayanlirimgha qulaq salghaysen, Sözlirimning hemmisini anglap chiqqaysen. 2 Mana hazir lewlimni achtigim, Aghzimda tilim gep qilidu. 3 Sözlirim könglümdek durus bolidu, Lewlim sap bolghan telimni bayan qilidu. 4 Tengriining Rohi méni yaratqan; Hemmige Qadirning nepisi méni janlanduridu. 5 Jawabing bolsa, manga

reddiye bergin; Sözliringni aldimgha sepke qoyup jengge teyyar turghin! **6** Mana, Tengri aldida men sanga oxshash bendimen; Menmu laydin shekillendürülüp yasalghanmen. **7** Berheq, men sanga héch wehime salmaqchi emesmen, We yaki men salghan yük sanga bésim bolmaydu. **8** Sen derweqe quliqimgha gep qildingki, Öz awazing bilen: — **9** «Men héch itaetsiz bolmay pak bolimen; Men sap, mende héch gunah yoq... **10** Mana, Xuda mendin seweb tépip hujum qilidu, U méni Öz düshmini dep qaraydu; **11** U putlirimni kishenlerge salidu, Hemme yollirimni közitip yüridu» — dégenlikingni anglidim. **12** Mana, men sanga jawab béreyki, Bu ishta géping toghra emes; Chünki Tengri insandin ulughdur. **13** Sen némishqa uning bilen dewaliship: — U Özi qilghan ishliri toghruluq héch chüshenche bermeydu» dep yürisen? **14** Chünki Tengri heqiqeten gep qilidu; Bir qétim, ikki qétim, Lékin insan buni sezmaydu; **15** Chüsh körgende, kéchidiki ghayibane alamette, — (Qattiq uyqu insanlarni basqanda, Yaki orun-körpiliride ügdek basqanda) — **16** — Shu chaghlarda U insanlarning quliqini achidu, U ulargha bergen nesihetni [ularning yürikige] möhürleydu. **17** Uning meqsiti ademlerni [yaman] yolidin yandurushtur, Insanni tekebburluqtin saqlashtur; **18** Buning bilen [Xuda] ademning jénini köz yetmes hangdin yandurup, saqlaydu, uning hayatini qilichlinishtin qoghdaydu. **19** Yaki bolmisa, u orun tutup yétip qalghinida aghriq bilen, Söngeklirini öz-ara soqushturup biaram qilish bilen, Terbiye qilinidu. **20** Shuning bilen uning pütün wujudi taamin nepretlinidu, Uning jéni herxil nazu-németlerdin qachidu. **21** Uning éti közdin yoqilip kétidu, Eslide körünmeydighan söngekli börtüp chiqidu. **22** Buning bilen jéni köz yetmes hanggha yéqin kélidu, Hayati halak qilghuchi perishtilerge yéqinlishidu; **23** Biraq, eger uning bilen bir terepte turidighan kélishtürgüchi bir perishte bolsa, Yeni mingining ichide birsi bolsa, — Insan balisigha toghra yolni körsitip béridighan kélishtürgüchi bolsa, **24** Undaqa [Xuda] uninggha shepset körsitip: «Uni hangdin chüshüp kétishtin qutquzup qoyghin, Chünki Men nijat-qutulushqa kapalet aldim» — deydu. **25** Buning bilen uning etliri baliliq waqtidikidin yumran bolidu; U yashliqigha qaytidu. **26** U Tengrige dua qilidu, U shepset qilip uni qobul qilidu, U xushal-xuram tentene qilip Uning didarini körüdu, Hemde [Xuda] uning heqqaniyliqini özige qayturidu. **27** U

ademler aldida küy éytip: — «Men gunah qildim, Toghra yolni burmilighanmen, Biraq tégishlik jaza manga bérimidi! **28** U rohimni hanggha chüshüshtin qutquzdi, Jénim nurni huzurlinip körüdu» — deydu. **29** Mana, bu emellerning hemmisini Tengri ademni dep, Ikki hetta üç mertem ayan qilidu, **30** Meqsiti uning jénini hangdin yandurup qutquzushtur, Uni hayatliq nuri bilen yorutush üçündür. **31** I Ayup, manga qulaq salghaysen; Ünüingni chiqarma, men yene söz qilay. **32** Eger sözliring bolsa, manga jawab qiliwergin; Sözligin! Chünki imkaniyet bolsila méning séni aqlighum bar. **33** Bolmisa, méningkini anglap oltur; Sükut qilghin, men sanga danaliquni ögitip qoyay».

34 Élixu yene jawaben mundaq dédi: — **2** «I danishmenler, sözlirimni anglanglar, I tejribesawaqliq ademler, manga qulaq sélinglar. **3** Éghiz taam tétip baqqandek, Qulaq sözning temini sinap baqidu. **4** Özimiz üçün néming toghra bolidighanliqini bayqap tallayli; Arimizda néming yaxshi bolidighanliqini bileyli! **5** Chünki Ayup: «Men heqqaniyurmen», We: «Tengri méning heqqimni bulap ketken» — deydu. **6** Yene u: «Heqqimge ziyan yetküzidighan, yalghan gepni qilishim toghrimu? Héch asiyligim bolmighini bilen, manga sanjilghan oq zexmige dawa yoq» — deydu, **7** Qéni, Ayupqa oxshaydighan kim bar?! Uninggha nisbeten bashqilarni haqaretlesh su ichkendek addiy ishtur. **8** U qebihlik qilghuchilargha hemrah bolup yürüdu, U reziller bilen bille mangidu. **9** Chünki u: «Adem Xudadin söyünse, Bu uninggha héchqandaq paydisi yoq» dédi. **10** Shunga, i danishmenler, manga qulaq sélinglar; Rezillik Tengridin yiraqta tursun! Yamanliq Hemmige Qadirdin néri bolsun! **11** Chünki U ademning qilghanlirini özige qayturidu, Her bir ademge öz yoli boyiche tégishlik nésiwe tapquzidu. **12** Derheqiqet, Tengri héch eskilik qilmaydu, Hemmige Qadir hökümni hergiz burmilimaydu. **13** Kim Uninggha yer-zéminni amanet qilghan? Kim Uni pütkül jahanni bashqurushqa teyinlidi? **14** U peqet könglide shu niyetni qilsila, Özining Rohini hem nepisini Özige qayturuwalsila, **15** Shuan barliq et igiliri birge nepestin qalidu, Ademler topa-changgha qaytidu. **16** Sen danishmen bolsang, buni angla! Sözlirimning sadasigha qulaq sal! **17** Adaletke öch bolghuchi höküm sürelemdu? Sen «Hemmidin Adil Bolghuchi»ni gunahkar békitemsen?! **18** U bolsa padishahni: «Yarimas!», Mötiwerlerni: «Reziller» dégüchidur.

19 U ne emirlerge héch yüz-xatire qilmaydu, Ne baylarni kembeghellerdin yuqiri körmeydu; Chünki ularning hemmisini U Öz qoli bilen yaratqandur. 20 Közni yumup achquche ular ötüp kétidu, Tün yérimida xelqlermu tewrinip dunyadin kétidu; Ademning qolisiz ulughlar élip kétilidu. 21 Chünki Uning nezari ademning yollirining üstide turidu; U insanning bar qedemlerini körüp yürüdü. 22 Shunga qebihlik qilghuchilargha yoshurun'ghudek héch qarangghuluq yoqtur, Hetta ölümning sayisidimu ular yoshurunalmaydu. 23 Chünki Tengri ademlerni aldigha höküm qilishqa keltürüş üçün, Ularni uzun'ghiche közitip yürüshining hajiti yoqtur. 24 U küchlüklerni tekshürüp olturmayla pare-pare qiliwétidu, Hem bashqilarni ularning ornigha qoyidu; 25 Chünki ularning qilghanliri uninggha éniq turidu; U ularni kéchide öriwétidu, shuning bilen ular yanjilidu. 26 U yamanlarni xalayıq aldida kachatlighandek ularni uridu, 27 Chünki ular uninggha egishishtin bash tartqan, Uning yolliridin héchbirini héch etiwarmighan. 28 Ular shundaq qilip miskinlerning nale-peryadini Uning aldigha kirgüzidu, Shuning bilen U ézilgüchilerning yalwurushini anglaydu. 29 U sükkütte tursa, kim aghrinip qaqshisun. Meyli eldin, meyli shexstin bolsun, Eger U [shep qitini körsetmey] yüzini yoshuruwalsa, kim Uni körelisun? 30 Uning meqsiti iplasar hökümranlıq qilmisun, Ular el-ehlini damigha chüshürmisun dégenliktur. 31 Chünki buning bilen ulardin birsi Tengrige: «Men tekebburluq qilghanmen; Men toghrini yene burmilimaymen; 32 Özüm bilmiginimni manga ögitip qoyghaysen; Men yamanlıq qilghan bolsam, men qayta qilmaymen» — dése, 33 Sen Uning békitkinini ret qilghanlıqing üçün, U peqet séning pikring boyichila insanning qilghanlirini Özige qayturushi kérekmu. Men emes, sen qarar qilishing kérektur; Emdi bilgenliringni bayan qilsangchu! 34 Eqli bar ademler bolsa, Gépimni anglighan dana kishi bolsa: — 35 «Ayup sawatsizdek gep qildi; Uning sözliride eqil-parasettin eser yoq» — deydu. 36 Ayup rezil ademlerdek jawab bergenlikidin, Axirghiche sinalsun! 37 Chünki u öz gunahining üstige yene asiqliqni qoshidu; U arimizda [ahanet bilen] chawak chélip, Tengrige qarshi sözlerni köpeytmekte».

35 Élixu yenila jawab bérıp mundaq dédi: — 2 «Sen mushu gépingni, yeni «Heqqaniyılıq Tengringkidin üstündür» déginginini toghra dep

qaramsen? 3 Shundaq bolghanlıqı üçün sen: «Heqqaniyılıqning manga néme paydisi bolsun? Gunah qilmighinimning gunah qilghinimgha qarighanda artuqchılıqı nede?» dep soriding. 4 Özüm sözler bilen sanga [jawab bérey], Sanga hem sen bilen bille bolghan ülpetliringge jawab bérey; 5 Asmanlarga qarap baqqin; Pelektiki bulutlarga sepsalghin; Ular sendin yuqiridur. 6 Eger gunah qilghan bolsang, undaqta Tengrige qaysi ziyankeshlikni qilalaytting? Jinayetliring köpeysimu, undaqta uninggha qandaq ziyarlarni salalar iding? 7 Sen heqqaniy bolghan teqdirdimu, Uninggha néme béreytting? U séning qolungdin némimu alar-he? 8 Séning eskilikliring peqet sendek bir insan'ghila, Heqqaniyılıqing bolsa peqet insan balilirighila tesir qilidu, xalas. 9 Ademler zulum köpiyip ketkenlikidin yalwuridu; Küchlüklerning bésimi tüpeylidin ular nale-peryad kötüridu. 10 Biraq héchkim: «Kéchilerde insanlarga naxsha ata qilghuchi yaratquchum Tengrini nedin izdishim kérek?» démeydu. 11 Uning bizge ögitedighini yer-zémindiki haywanlarga ögitedighinidin köp, Hem asmandiki uchar-qanatlarğa ögitedighinidin artuq emesmu? 12 Ular nale-peryad kötüridu, biraq rezil ademlerning hakawurluqining tesiri tüpeylidin, Uni Xuda ijabet qilmaydu. 13 Berheq, Tengri quruq duagha qulaq salmighan yerde, Hemmige Qadir mushularğa ehmiyet bermigen yerde, 14 Sen: «Men Uni körelmeymen» déseng, [U qandaq qulaq salsun]? Dewaying téxi Uning aldida turidu, Shunga Uni kütüp turghin. 15 Biraq U hazir [towa qilish pursiti bérıp], Öz ghezipini téxi tökmigen ehwalda, Ayup özining tekebburluqını bilmemdighandu? 16 Chünki Ayup quruq gep üçün aghzini achqan, U tuturuqsiz sözlerni köpeytken».

36 Élixu sözini dawamlashturup mundaq dédi: — 2 «Méni birdem sözligili qoysang, Men yene Tengrige wakaliten qilidighan sözümnig barlıqını sanga ayan qilimen. 3 Bilimni yiraqlardin élip keltürimen, Ademlerni Yaratquchimni heqqaniy dep hésablaydighan qilimen. 4 Méning gépim heqiqeten yalghan emestur; Bilimi mukemmel birsi sen bilen bille bolidu. 5 Mana, Tengri dégen ulughdur, Biraq U héchkimni kemsitmeydu; Uning chüshinishi chongqurdur, meqsitide ching turidu. 6 U yamanlarni hayat saqlimaydu; Biraq ézilgenler üçün adalet yürügüzidu. 7 U heqqaniylardin közini élip ketmeydu, Belki ularni menggüge padishahlar bilen textte

olturghuzidu, Shundaq qilib ularning mertiwisi üstün bolidu. **8** We eger ular kishenlen'gen bolsa, Japaning asaritige tutulghan bolsa, **9** Undaқта U ulargha qilghanlirini, Ularning itaetsizliklirini, Yeni ularning körenglep ketkenlikini özlirige körsetken bolidu. **10** Shuning bilen U qulaqlirini terbiyige échip qoyidu, Ularни yamanliqtin qaytishqa buyruydu. **11** Ular qulaq sélip Uninggha boysunsila Ular [qalghan] künlirini awatchiliqta, Yillirini xushluqta ötküzidu. **12** Biraq ular qulaq salmisa, qilichlinip dunyadin kétidu, Bilimsiz halda nepestin toxtap qalidu. **13** Biraq könglige iplasliqni pükkenler yenila adawet saqlaydu; U ulargha asaret chüshürgendimu ular yenila tilawet qilmaydu. **14** Ular yash turupla jan üzidu, Ularning hayati bechchiwazlar arisida tügeydu. **15** Biraq U azab tartquchilarni azablardin bolghan terbiye arqiliq qutquzidu, U ular xar bolghan waqtda ularning quligini achidu. **16** U shundaq qilib sénimu azarning aghzidin qistangchiliqi yoq keng bir yerge jelp qilghan bolatti; Undaқта dastixining maygha toldurulghan bolatti. **17** Biraq sen hazir yamanlarga qaritilghan tégishlik jazalargha toldurulghansen; Shunga [Xudaning] hökümi hem adaliti séni tutuwaldi. **18** Ghezippingning qaynap kétishining séni mazaqqa bashlap qoyushidin hushyar bol; Undaқта hetta zor kapaletmu séni qutquzalmaydu. **19** Yaki bayliqliring, Yaki küchüngning zor tirishishliri, Özüngni azab-oqubettin néri qilalamdu? **20** Kéchige ümid baghlama, Chünki u chaghda xelq öz ornidin yoqilip kétidu. **21** Hushyar bol, eskilikke burulup ketme; Chünki sen [qebihlikni] derdke [sewr bolushning] ornida tallighansen. **22** Mana, Tengri küch-quдрiti tüpeylidin üstündür; Uningdek ögetküchi barmu? **23** Kim Uninggha mangidighan yolni békitip bergenidi? We yaki Uninggha: «Yaman qilding?» déyishke pétinalaydu? **24** Insanlar teбrikleydighan Xudaning emellirini ulughlashni untuma! **25** Hemme adem ularni körgendur; Insan baliliri yiraqtin ulargha qarap turidu». **26** « — Berheq, Tengri ulughdur, biz Uni chüshinelmeymiz, Uning yillirining sanini tekshürüp éniqlighili bolmaydu. **27** Chünki U suni tamchilardin shümürüp chiqiridu; Ular pargha aylinip andin yamghur bolup yaghidu. **28** Shundaq qilib asmanlar [yamghurlarni] quyup bérip, Insan baliliri üstige molchiliq yaghduridu. **29** Biraq kim bulutlarning toqulushini, Uning [samawi] chédirining gümbür-gümbür qilidighanliqini chüshinelisun? **30** Mana, U

chaqmiqi bilen etrapini yoruq qilidu, Hetta déngiz tektinimu yoruq qilidu. **31** U bular arqiliq xelqler üstidin höküm chiqiridu; Hem ular [arqiliqmu] mol ashliq béridu. **32** U qollirini chaqmaq bilen tolduridu, Uninggha uridighan nishanni buyruydu. **33** [Xudaning] güldürmamisini uning kélidighanliqini élan qilidu; Hetta kalilarmu sézip, uni élan qilidu.

37 Shundaq, yürikimmu buni anglap tewrinip kétiwatidu, Yürikim qépidin chiqip kétey, dédi. **2** Mana anglighina! Uning hörkirigen awazini, Uning aghzidin chiqiwatqan güldürmama awazini angla! **3** U awazini asman astidiki pütkül yerge, Chaqmiqini yerning qerigiche yetküzidu. **4** Chaqmaqтин кéyin bir awaz hörkireydu; Öz heywitining awazi bilen u güldürleydu, Awazi anglinishi bilenla héch ayanmay chaqmaqlirininimu qoyuwétidu. **5** Tengri awazi bilen karamet güldürleydu, Biz chüshinelmeydighan nurghun qaltis ishlarni qilidu. **6** Chünki u qargha: «Yerge yagh!», Hem hól-yéghin'gha: «Küchlük yamghur bol!» deydu. **7** U barliq insanni özining yaratqanliqini bilsun dep, Hemme ademning qolini bular bilen tosуп qoyidu; **8** Yawayi haywanlar öz uwisigha kirip kétidu, Öz qonalghusida turghuzulidu. **9** Boran-chapqun kohiqaptin kélidu, Hem soghuq-zimistan taratquchi shamallardin kélidu. **10** Tengrining nepisi bilen muz hasil bolidu; Bipayan sular qétip qalidu. **11** U yene qoyuq bulutlarga mol nemlik yükleydu, U chaqmaq kötüridighan bulutni keng yéyip qoyidu. **12** Ular pütkül yer-zémin yüzide U buyrugan ishni ijra qilish üçhün, Uning yolyoruqliri bilen heryaqa burulidu. **13** Yaki terbiye tayiqi bolushi üçhün, Yaki Öz dunyasi üçhün, Yaki Öz rehimdillikini körsitish üçhün U [bulutlirini] keltüridu. **14** I Ayup, buni anglap qoy, Tengrining karamet emellirini tonup yétip shük tur. **15** Tengrining bulutlarni qandaq septe turghuzghanliqini bilemsen? Uning bulutining chaqmiqini qandaq chaqturidighanliqininimu bilemsen? **16** Bulutlarning qandaq qilib boshluqta muelleq turidighanliqini, Bilimi mukemmel Bolghuchining karametlirini bilemsen? **17** Hey, Uning qandaq qilib yer-zéminni jenubdiki shamal bilen tinchlandurup, Séni kiyim-kéchikingning ottek issitqinini bilemsen? **18** Sen Uninggha hemrah bolup asmanni xuddi quyup chiqarghan eynektek, Mustehkem qilib yayghanmiding?! **19** Uninggha némini déyishimiz kéreklikini bizge ögitip qoyghin! Qarangghuluqimiz tüpeylidin biz dewayimizni jayida sepke qoyalmaymiz.

20 Uninggah «Méning Sanga gépim bar» déyish yaxshimu? Undaq dégüchi adem yutulmay qalmaydu! 21 Emdi shamallar kélip bulutlarni tarqitwétidu, Biraq bulutlar arisidiki quyash nurigha ademler biwasite qarap turalmaydu. Quyashning altun renggi shimal tereptinmu peyda bolidu; Tengrining huzurida dehshetlik heywet bardur. Hemmige Qadirni bolsa, biz Uni mölcherliyelmeymiz; Qudriti qaltistur, Uning adaliti ulugh, heqqaniyliq chongqur, Shunga U ademlerge zulum qilmaydu. 24 Shunga ademler Uningdin qorqidu; Könglide özini dana chaghlaydighanlarga U héch étibar qilmaydu».

38 Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa jawab bérip mundaq dédi: — 2 «Nesihetni tuturuqsiz sözler bilen xireleshtürgen zadi kim? 3 Erkekter bélingni ching baghla; Shunda Men sendin soray, Andin sen Méni xewerdar qil! 4 Men yer-zéminni apiride qilghinimda, sen zadi nede iding? Bularni chüshen'gen bolsang, bayan qiliwer. 5 Kim yer-zémanning ölçimini békitken? — Sen buni bilmensen? Kim uning üstige tana tartip ölçigen? 6 Tang seherdiki yultuzlar bille küy éytishqan waqtida, Xudaning oghulliri xushalliqtin tentene qilishqan waqtida, Yer-zémanning ulliri nege paturulghan? Kim uning burjek téshini salghan? 8 Baliyatqudin chiqqandek, déngiz süyi bösüp chiqqanda, Kim uni derwazilar ichige bend qilghan? 9 Men bulutni déngizning kiyimi qilghanda, We qap-qarangghuni uning zakisi qilghanda, 10 Men uning üçün pasil kesken waqitta, Uni cheklep baldaqlarni hem derwazilarni salghanda, 11 Yeni uninggah: «Mushu yergiche barisen, pasildin ötmé, Séning tekebbur dolqunliring mushu yerde toxtisun» dégende, sen nede iding? 12 Sen tughulghandin béri seherni «Chiq» dep buyrup baqqanmusen? Sen tang seherge özi chiqidighan jayini körsetkenmusen? 13 Sen shundaq qilip seherge yer yüzining qerininimu yorutquzup höküm sürgüzüp, Shundaqla rezillerni titritip yer-zémindin qoghlatquzghanmusen? 14 Shuning bilen yer-zémin séghiz laygha bésilghan möhür izliridek özgerilidu; Kiygen kiyimdek hemme éniq bolidu; 15 Hem shuning bilen rezillerning «nur» ulardin élip kételidu; Kötürülgen bilekler sundurulidu. 16 Déngizdiki bulaqlargha seper qilip yetkenmusen? Okyanlarning qeride méngip baqqanmusen? 17 Ölümnü derwaziliri sanga ashkarilan'ghanmu? Ölüm sayisining derwazilirini körgenmusen? 18 Eqling

yer-zémanning chongluqigha yetkenmu? Hemmisini bilgen bolsang éniq bayan qil! 19 Nur turushluq jaygha baridighan yol nede? Qarangghuluqning bolsa, esliyi orni nede? 20 Sen [buni bilip] ularni öz chégrasigha apiralamsen? Ularning öyige mangidighan yollarni bilip yételemesen? 21 Hee, rast, sen bilisen, chünki sen ularning chaghiliridin ilgiri tughulghansen, Künliringning sani derheqiqet köptin köptur! 22 Qar qachilan'ghan xezinilerge kirip kördüngmu. Möldür ambirlirininimu körüp baqtingmu? 23 Bularni azab-oqubetlik zaman'gha qaldurdum, Jeng we urush küni üçün teyyarlap qoydum. 24 Chaqmaq dégen qandaq yol bilen yérilidu? Sherq shamili yer yüzide qandaq yol bilen tarqitilidu? 25 Yamghur kelkünining chüshidighan qanilini chépip teyyarlighan kimdu? Güldürmaming chaqmiqi üçün yol teyyarlighan kimdu? 26 Shundaq qilip yamghur héch adem yoq bolghan yer yüzige, Héch ademzatsiz desht-bayawan'gha yaghdurulmamdu? 27 Shuning bilen chölleshken, qurghaq tupraqlar qandurulidu, Ot-chöp bix urup köklep chiqmamdu? 28 Yamghurning atisi barmu? Shebnemni kim tughqandu? 29 Muz bolsa kimning baliyatqusidin chiqidu? Asmandiki aq qirawni bolsa kim dunyagha keltüridu? 30 Shu chaghda su qétip tashtek bolidu, Chongqur déngizlarning yüzi qétip tutashturulidu. 31 «Qelb yultuzlar topi»ning baghlimini baghliyalamsen? Orionning rishtilirini boshitalamsen? 32 «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni öz peslide élip chiqiralamsen? «Chong Éyiq türkümi»ni Küchükliri bilen yétekliyelemsen? 33 Asmanning qanuniyetlirini bilip yetkenmusen? Asmanning yer üstige süridighan hökümlirini sen belgilep qoyghanmu? 34 Sen awazingni kötürüp bulutlarchiche yetküzüp, Yamghur yaghdurup özüngni qian-tashqinlarga basturalamsen? 35 Sen chaqmaqlarni buyrup öz yoligha mangduralamsen? Uning bilen ular: «Mana biz!» dep sanga jawab béremdu? 36 Ademning ich-baghrigha danaliq béghishlap kirgüzgen kimdu? Eqilge chüshinish qabiliyitini bergen kimdu? 37 Bulutlarni danaliq bilen sanighan kim? Asmanlardiki su tulumlirini tökidighan kim? 38 Buning bilen topa-changlarni qaturup uyul qildurghan, Chalmilarni bir-birige chaplashturghuzghan zadi kim? 39 «Chishi shir üçün ow owlap yüremsen, Shir küchüklirining ishtahasini qanduramsen? 40 Ular uwilirida zongziyip yürgen waqtida, Chatqalliq ichide turup tuzaq qoyup, [sen

ulargha olja bérelemsen]? **41** Yémi kemchil bolup, ézip kétip yiraqqa kétip qalghanda, Baliliri Tengrige iltija qilip nale-peryad kötürgende, Tagh qaghiliri hem baliliri üçün yemni teminligen kimdu?

39 Sen taghdiki yawa öchkilerning qachan tughidighanliqini bilemsen? Jerenlarning balilighanliqini közitip baqqanmusen? **2** Ularning boghaz bolghili nechche ay bolghanliqini saniyalamsen? Ularning balilaydighan waqtidin xewiring barmu? **3** Ular qeddini püküp, yétip balilirini tughidu, Ular özidiki tolghaqni chiqirip tashlaydu; **4** Ularning baliliri küchlinip yétilidu, Ular dalada ösüp, [anisining] yénidin chiqip qaytip kelmeydu. **5** Yawa éshekni dalagha qoyuwétip erkinlikke chiqarghan kim? Shash éshekning noxtilirini yéshiwetken kim? **6** Chöl-bayawanni uning öyi qilghanmen, Shorluqnimu uning turalghusi qilghanmen. **7** U sheherning qiyqas-sürenliridin yiraq turup uni mazaq qilidu; U éshekchining warqirishinimu anglimaydu. **8** U taghlarni öz yayliqim dep kézidu, Shu yerdiki hemme gül-giyahni izdep yürüdu. **9** Yawa kala bolsa xizmitingge kirishke razi bolamdu? Séning oqurungning yénida turushqa unamdu? **10** Yawa kalini tana bilen baghlap, tapqa chüshürelemsen?! U sanga egiship jilghilarda méngip tirna tartamdu? **11** Uning küchi zor bolghanliqi üçün uninggha tayinamsen? Emgikingni uninggha amanet qilamsen? **12** Danliringni öyge kötürüp ekilishni uninggha tapshuramsen? «[Danlirimni] xaminimgha yighishturidu» dep uninggha ishenemsen? **13** Tögiqush qanatlrini shadliq bilen qaqudu, Biraq bular leylekning qanat uchliri hem peylirige yétemdu? **14** U tuxumlrini yerge tashlap qoyidu, Tuxumlimrim topida issitilsun, deydu. **15** Ularning tasadipiy dessilip yanjilidighanliqini, Dalidiki birer haywanning asanla ularni dessep-cheyleyidighanliqini untuydu. **16** Balilirini özining emestek baghrini qattiq qilidu; Uning tughutining ejri bikargha kétidu, Biraq u pisent qilmighandek turidu. **17** Chünki Tengri uni kem eqil qilghan, Uninggha danaliqu bermigen. **18** Halbuki, u yügürüsh aldida meydisini yuqirigha kötürginide, At hem atliqlarni kemsitip mazaq qilidu. **19** Sen atqa küch béghishlighanmiding? Sen uning boynigha yelpünüp turidighan yaylini kiygüzgenmiding? **20** Sen uni heywetlik purqushliri bilen ademni qorqutidighan, Chéketkidek sekreydighan qilalamsen? **21** U esheddiylik bilen yer tatilap-zoxchup, Öz

küchidin shadlinip kétidu, Qoralliq qoshun bilen jeng qilishqa atlinidu. **22** U qorqunchqa nisbeten külüpla qoyidu, Héchnémidin qorqmaydu; Qilichning bisidin u yanmaydu. **23** Oqdan, julaliq neyze, Görzimu uning yénida sharaqshiydu, **24** U yerni achchiq hem ghezep bilen yutuwétidu, [Jeng] kanayini bir anglapla hayajanlinip qin-qinigha patmay kétidu. **25** Kanaylarning awazi bilenla u: «Ayhay!» deydu, U jengni yiraqtin purap bolidu. U serkerdilerning towlashlirini, jengchilerning warqirashlirini xushalliq bilen anglaydu. **26** Sar séning eqling bilen uchamdu, Qanatlrini jenubqa qarap kéremdu? **27** Bürküt buyruqung bilen yuqirigha perwaz qilip kötürülemdu, Uwisini yuqirigha salamdu? **28** U qoram tashning üstide makanlishidu, U taghning choqqisigha qonidu, Tik qiyanimu turalghusi qilidu. **29** Shu yerdin u owni paylap bayqiwalidu, Közliri yiraq-yiraqlarni közitidu. **30** Uning baliliri qan shoraydu; Öltürülgenler nede bolsa, u shu yerde bolidu».

40 Perwerdigar Ayupqa yene jawaben: — **2** «Hemmige Qadir bilen dewalashidighan kishi uninggha terbiye qilmaqchimu? Tengrini eyibligüchi kishi jawab bersun!» — dédi. **3** Ayup bolsa Perwerdigargha jawaben: — **4** «Mana, men héchnémige yarimaymen; Sanga qandaq jawab béreleymen? Qolum bilen aghzimni étip geptin qalay; **5** Bir qétim dédim, men yene jawab bermeymen; Shundaq, ikki qétim désem men qayta sözlimeymen» — dédi. **6** Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa jawab béríp mundaq dédi: — **7** «Erkektek bélingni ching baghla, Andin Men sendin soray; Sen Méni xewerdar qilghin. **8** Sen derweqe Méning hökümimni pütünley bikargha ketküzmekchimusen? Sen özüngni heqqaniy qilimen dep, Méni natoghra dep eyiblimekchimusen? **9** Séning Tengrining bilikidek [küchlük] bir biliking barmu? Sen Uningdek awaz bilen güldürliyelemsen? **10** Quéni, hazir özüngni shan-sherep hem salapet bilen béziwall! Heywet hem körkemlik bilen özüngni kiyindürüp, **11** Ghezipingning qehrini chéchip tashlighin, Shuning bilen herbir tekebburning közige tikilip qarap, Andin uni pesleshtürgin. **12** Rast, herbir tekebburning közige tikilip qarap, Andin uni boysundurghin, Rezillerni öz ornida dessep yer bilen yeksan qil! **13** Ularni birge topigha kömüp qoy, Yoshurun jayda ularning yüzlirini képen bilen étip qoyghin; **14** Shundaq qilalisang, Men séni étirap qilip maxtaymenki, «Ong qolung özüngni qutquzidul!». **15** Men séning bilen

teng yaratqan bégémotni körüp qoy; U kalidek ot-chöp yeydu. **16** Mana, uning bélidiki küchini, Qorsaqa muskulliridiki qudrisini hazir körüp qoy! **17** U quyruqini kédir derixidek égidu, Uning yotiliridiki singirliri bir-birige ching toqup qoyulghan. **18** Uning söngeliri mis turubidektur, Put-qolliri tömür choqmaqlargha oxshaydu. **19** U Tengri yaratqan janiwarlarning béshidur, Peqet uning Yaratquchisila uninggha Öz qilichini yéqinlashturalaydu. **20** Taghlar uninggha yémeklik teminleydu; U yerde uning yénida daladiki herbir haywanlar oynaydu. **21** U sedepgül derexlikining astida yatidu, Qomushluq hem sazliqning salqinida yatidu. **22** Sedepgüllükler öz sayisi bilen uni yapidu; Östengdiki tallar uni orap turidu. **23** Qara, derya téship kétidu, biraq u héch hoduqmaydu; Hetta Iordandek bir deryamu uning aghzigha örkeshlep urulsimu, yenila xatirjem turiwéridu. **24** Uning aldigha béríp uni tutqili bolamdu? Uni tutup, andin burnini téship chülük ötküzgili bolamdu?

41 Léwiatanni qarmaq bilen tartalamsen? Uning tilini arghamcha bilen [baghlap] basalamsen? **2** Uning burnigha qomush chülükni kirgüzelemsen? Uning éngikini tömür neyze bilen téshelemsen? **3** U sanga arqa-arqidin iltija qilamdu? Yaki sanga yawashliq bilen söz qilamdu? **4** U sen bilen ehde tüzüp, Shuning bilen sen uni menggü malay süpitide qobul qilalamsen? **5** Sen uni qushqachni oynatqandek oynitamsen? Dédekliringning huzuri üçün uni baghlap qoyamsen? **6** Tijaretchiler uning üstide sodilishamdu? Uni sodigerlerge bölüshürüp béremdu? **7** Sen uning pütkül térisige atarneyzini sanjiyalamsen? Uning béshigha changgak bilen sanjiyalamsen?! **8** Qolungni uninggha birla tegküzgendin kéyin, Bu jengni eslep ikkinchi undaq qilghuchi bolmaysen! **9** Mana, «[uni boysundurimen]» dégen herqandaq ümid bihudilikdur; Hetta uni bir körüpla, ümidsizlinip yerge qarap qalidu emesmu? **10** Uning jénigha tégishke pétinalaydighan héchkim yoqtur; Undaqa Méning aldında turmaqchi bolghan kimdur? **11** Asman astidiki hemme nerse Méning tursa, Méning aldimga kim kélip «manga tégishlikini bergine» dep baqqan iken, Men uninggha qayturushqa tégishlikmu? **12** [Léwiatanning] ezaliri, Uning zor küchi, Uning tüzülüşining güzelligi toghruluq, Men süküüt qilip turalmaymen. **13** Kim uning sawutluq tonini salduruwételisun? Kim uning qosh

éngiki ichige kiriwalalisun? **14** Kim uning yüz derwazilirini achalalisun? Uning chishliri etrapida wehime yatidu. **15** Qasiraqlirining sepliri uning pexridur, Ular bir-birige ching chaplashturulghanki, **16** Bir-birige shamal kirmes yéqin turidu. **17** Ularning herbiri öz hemrahligigha chaplashqandur; Bir-birige zich yépishturulghan, héch ayrilmastur. **18** Uning chüshkürüshliridin nur chaqnaydu, Uning közliri seherdiki qapaqtektur. **19** Uning aghzidin otlar chiqip turidu; Ot uchqunliri sekrep chiqidu. **20** Qomush gülxan'gha qoyghan qaynawatqan qazandin chiqqan hordek, Uning burun töshükidin tütün chiqip turidu; **21** Uning nepisi kömürlerni tutashturidu, Uning aghzidin bir yalqun chiqidu. **22** Boynida zor küch yatidu, Wehime uning aldida sekriship oynaydu. **23** Uning etliri qat-qat birleshtürülüp ching turidu; Üstidiki [qasiraqliri] yépishturulup, midirlimay turidu. **24** Uning yüriki beeyni tashtek mustehkem turidu, Hetta tügmenning asti téshidek mezmur turidu. **25** U ornidin qozghalsa, palwanlarmu qorqup qalidu; Uning tolghinip shawqunlishidin alaqzade bolup kétidu. **26** Birs qilichni uninggha tegküzsimu, héch ünümi yoq; Neyze, atarneyze we yaki changgak bolsimu beribir ünümsizdur. **27** U tömürni samandek, Misni por yaghachteq chaghlaydu. **28** Oqya bolsa uni qorqitip qachquzalmaydu; Salgha tashliri uning aldida paxalgha aylinidu. **29** Toqmaqlarmu paxaldek héchnéme hésablanmaydu; U neyze-sheshberning tenglinishige qarap külüp qoyidu. **30** Uning asti qismi bolsa ötkür sapal parchilidirur; U lay üstige chong tirna bilen tatilighandek iz qalduridu. **31** U déngiz-okyanlarni qazandek qaynitiwétidu; U déngizni qazandiki melhemdek waraqshitidu; **32** U mangsa mangghan yoli parqiraydu; Adem [buzhghunlarni körüp] chongqur déngizni ap'aq chachliq boway dep oylap qalidu. **33** Yer yüzide uning tengdishi yoqtur, U héch qorqmas yaritilghan. **34** U büyüklerning herqandiqigha [jür'et bilen] nezer sélip, qorqmaydu; U barliq meghrur haywanlarning padishahidur».

42 Ayup Perwerdigargha jawab béríp mundaq dédi:
— **2** «Hemme ishni qilalaydighiningni, Herqandaq muddiayingni tosiwalghili bolmaydighiningni bildim!
3 «Nesihetni tuturuqsiz sözler bilen xireleshtürgen kim?» Berheq, men özüm chüshenmigen ishlarni dédim, Men eqlim yetmeydighan tilsimat ishlarni éyttim. **4** Anglap baqqaysen, sözlep bérey; Men Sendin soray, Sen méni xewedar qilghaysen. **5** Men quliqim

arqiliq xewiringni anglighanmen, Biraq hazir közüm Sêni köriwatidu. 6 Shuning üçün men öz-özüm din nepretlinimen, Shuning bilen topa-changlar we küller arisida towa qildim». 7 Perwerdigar Ayupqa bu sözlerni qilghandin keyin shundaq boldiki, Perwerdigar Témanliq Élifazgha mundaq dédi: — «Méning ghezipim sanga hem ikki dostunggha qarap qozghaldi; chünki siler Méning toghramda Öz qulum Ayup toghra sözligendek sözlimidinglar. 8 Biraq hazir özünglar üçün yette torpaq hem yette qochqarni élip, qulum Ayupning yénigha bérip, öz-özünglar üçün köydürme qurbanliq sununglar; qulum Ayup siler üçün dua qilidu; chünki Men uni qobul qilimen; bolmisa, Men öz nadanliqliringlarni özünglarga qayturup bérey; chünki siler Méning toghramda qulum Ayup toghra sözligendek toghra sözlimidinglar». 9 Shuning bilen Témanliq Élifaz, Shuxaliq Bildad we Naamatliq Zofar üçeylen bérip Perwerdigar ulargha déginidek qildi; hemde Perwerdigar Ayupning duasini qobul qildi. 10 Shuning bilen Ayup dostliri üçün dua qiliwidi, Perwerdigar uni azab-qiyinchilirlidin qayturup, eslige keltürdi; Perwerdigar Ayupqa burunqidin ikki hesse köp berdi. 11 Shuning bilen uning barliq aka-uka, acha-singil we uninggha ilgiri dost-aghine bolghanlarning hemmisi uning yénigha keldi. Ular uning öyide olturup uning bilen bille tamaqlandi; uninggha hésdashliq qiliship, Perwerdigar uninggha keltürgen barliq azab-oqubetler toghrisida teselli bérishiti; hemde herbir adem uninggha bir tenggidin kümüsh, birdin altun halqa bérishiti. 12 Perwerdigar Ayupqa keyinki künliride burunqidin köprek bextberiket ata qildi; uning on töt ming qoyi, alte ming tögisi, bir ming qoshluq kalisi, bir ming mada éshiki bar boldi. 13 Uningdin yene yette oghul, üç qiz tughuldi. 14 U qizlirining birinchisining ismini «Yémimah», ikkinchisining ismini «Keziye», üçinchisining ismini «Keren-xapuq» dep qoydi. 15 Pütkül zéminda Ayupning qizliridek shunche güzel qizlarni tapqili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilen oxshash mirasxor qildi. 16 Bu ishlardin keyin Ayup bir yüz qiriq yil yashap, öz oghullirini, oghullirining oghullirini, hetta tötinchi ewladqiche, yeni ewrilirininu körgen. 17 Shuning bilen Ayup yashinip, künliridin qanaet tépip alemdin ötti.

Zebur

1 Rezillerning gépi boyiche mangmaydighan, Gunahkarlarning yolida turmaydighan, Mesxire qilghuchining ornida olturmaydighan adem bext tapur! **2** Uning xursenliki peqet Perwerdigarning tewrat-qanunidilidur; U Perwerdigarning qanunini kéche-kündüz séghinip oylaydu. **3** U xuddi ériq boyigha tikilgen, Öz peslide méwisini béridighan, Yopurmaqliri solashmaydighan derextektur; U némila qilsa ronaq tapidu. **4** Rezil ademler bolsa undaq bolmas; Ular xuddi shamal uchuriwetken tozandektur. **5** Shuning üçün reziller soraq künide tik turalmaydu, Gunahkarlar heqqaniylarning jamaitide héch béshini kötürüp turalmaydu. **6** Chünki Perwerdigar heqqaniylarning yolini könglige pükken; Rezillerning yoli bolsa yoqilidu.

2 Eller némishqa chuqan salidu? Néme üçün xelqler bikardin-bikar suyiqest oylaydu? **2** Dunyadiki padishahlar sepke tizilip, Emeldarlar qara niyet eyliship, Perwerdigar we Uning Mesih bilen qarshiliship: — **3** «Ularning cheklimilirini chörüwéteyli, Ularning asaretlirini buzup tashlayli!» — déyishidu. **4** Asmanda olturghuchi külidu, Reb ularni mazaq qilidu; **5** Hem achchiqida ulargha sözlep, Qehri bilen ularni wehimige sélip: — **6** «Özüm bolsam Zionda, yeni muqeddes téghimda, Özüm mesih qilghan padishahni tiklidim». **7** «Men [ershtiki] permanni jakarlaymenki, Perwerdigar manga: — «Sen Méning oghlum; Özüm séni bügünki künde tughuldurdum; **8** Mendin sora, Men sanga miras bolushqa ellerni, Teelluqung bolushqa yer yüzini chet-chetlirigiche bérimen; **9** Sen tömür tayaq bilen ularni bitchit qiliwétisen; Sapal chinini kukum-talqan qilghandek, sen ularni pare-pare qiliwétisen» — dédi». **10** Emdi, hey padishahlar, eqildar bolunglar! Jahandiki soraqchilar sawaq élinglar; **11** Perwerdigardin qorqush bilen uning xizmitide bolunglar; Titrek ichide xushallinglar! **12** Oghulning ghezipping qozghalmasliqi üçün, Uni söyünglar; Chünki uning ghezipi sella qaynisa, Yolunglardila halak bolisiler; Uninggha tayan'ghanlar neqeder bextliktur!

3 Dawut öz oghli Abshalomdin qéchip yürgen künlerde yazghan küy: — **1** Perwerdigar, méni qistawatqanlar neqeder köpiyip ketken, Men bilen qarshilishiwatqanlar némidégen köp! **2** Nurghunlar

men toghruluq: — «Xudadin uninggha héch nijat yoqtur!» déyishiwatidu. (Sélah) **3** Biraq Sen, i Perwerdigar, etrapimdiki qalqandursen; Shan-sheripim hem béshimni yöligüchidursen! **4** Awazim bilen men Perwerdigargha nida qilimen, U muqeddes téghidin ijabet béridu. (Sélah) **5** Men bolsam yattim, uxlidim; Oyghandim, chünki Perwerdigar manga yar-yölek bolidu. **6** Méni qorshap sep tüzgen tümenligen ademler bolsimu, Men ulardin qorqmaymen! **7** **1** Perwerdigar, ornungdin tur! Méni qutquz, i Xudayim! Méning barliq dushmanlirimning testikige salghaysen; Rezillerning chishlirini chéqiwetkeysen! **8** Nijatliq bolsa Perwerdigardindur; Berikiting Öz xelqingde bolsun! (Sélah)

4 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy. — Men nida qilghinimda, manga jawab bergeysen, **1** manga heqqaniyliqim ata qilghuchi Xuda! Bésim astida qalghanda Sen méni kengrichilikke chiqarding; Manga méhir-shepket körsitip, duayimni angla! **2** **1** insan baliliri, siler méning shan-sheripimni qachan'ghiche ahanetke qaldurisiler? Qachan'ghiche bihudilikni söyüp, Yalghanni izdep yürisiler? (Sélah) **3** Biraq shuni bilip qoyunglarki, Perwerdigar ixlasmenlerni Özige xas qilghan; Men Uninggha nida qilghinimda, Perwerdigar anglaydu. **4** Achchiqinglarga bérilip, gunah qilmanglar; Öz ornunglarda yétip, qelbinglarda chongqur oylinip, Süküt qilinglar. (Sélah) **5** Heqqaniyliq bilen qurbanliqlarni qilinglar, We Perwerdigargha tayininglar. **6** Köp xelq: — «Kim bizge yaxshiliq körsitelisun?» — dep sorimaqta; Jamalingning nuri üstimizge chüshsun, i Perwerdigar! **7** Ashliq we yéngi sharabliri molchiliq bolghanlarning xushalliqidimmu, Méning qelbimni bekrek xushalliqa toldurdung. **8** Men yatay, hem xatirjemlikte uxliwalay; Chünki méni bixeterlikte yashatquchi peqetla Sen, i Perwerdigar!

5 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, neyler bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Méning sözlirimge qulaq salghaysen, i Perwerdigar, Méning ahlirimgha köngül bölgeysen. **2** Kötürgen peryadlirimni angla, méning Padishahim, méning Xudayim, Chünki sangila dua qilimen. **3** **1** Perwerdigar, seherde Sen awazimni anglaysen; Men seherde özümni Sanga qaritimen, Yuqirigha köz tikimen. **4** Chünki Sen rezilliktin huzur alghuchi ilah emesdursen;

Yamanliq hergiz Sen bilen bille turmaydu. **5** Pochitekbburlar közüng aldida turalmaydu; Qebihlik qilghuchilarning hemmisi Sanga yirginchlikdur. **6** Yalghan sözligüchilarning hemmisini halak qilisen; Perwerdigar qanxor, aldamchi kishilerge nepret qilur. **7** Biraq men bolsam, méhri-shepqitingning kengrichilikidin öyüngge kirimen; Sanga bolghan eyminishtin muqeddes ibadetxananggha qarap sejde qilimen; **8** Méni öch körgenler tüpeylidin Öz heqqaniyliqning bilen méni yétekligeysen, i Perwerdigar; Yolungni aldimda tüz qilghin. **9** Chünki ularning aghzida héchqandaq semimiylik yoqtur; Ularning ichki dunyasi bolsa pasiqliqtur, Ularning galliri échilghan qebridek sésiqtur, Ular tili bilen xushamet qiliwatidu. **10** Ularning gunahini békitkeysen, i Xuda; Ular öz pilanliri bilen özliri mollaq atsun; Ularni özlirining nurgunlighan itaetsizlikliri bilen heydep chiqarghaysen; Chünki ular Sanga asiqliq qildi. **11** Shundaq qilghanda Sanga tayan'ghanlarning hemmisi shadlinidu; Ular menggü shadliq bilen tentene qilidu; Sen ularni qoghdaysen; Séning namingni söygenler séningdin yayraydu. **12** Chünki Sen, i Perwerdigar, heqqaniy ademme bext ata qilisen; Uni shapaiting bilen qalqan kebi oraysen.

6 Neghmichilarning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar hem sekkiz tarliq arfa bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, ghezipping tutqanda méni eyiblime; Qehring kelgende méni edeplime. **2** Manga shapaet qilghin, i Perwerdigar, chünki men zeipliship kettim; I Perwerdigar, méni saqaytqin, chünki méning ustixanlirim wehimige chüshti. **3** Méning jénim dehshetlik dekke-dükkige chüshti; I Perwerdigar, qachan'ghiche shundaq bolidu? **4** Yénimgha qayt, i Perwerdigar, jénimni azad qilghaysen, Özgermes muhebbiting üçün méni qutquzghin. **5** Chünki ölümdé bolsa Sanga séghinishlar yoq; Tehtisarada kim Sanga teshekkürlerni éytsun? (Sheol h7585) **6** Méning uh tartishlirimdin maghdurum qalmidi; Tün boyi orun-körpemni kölçek qilimen; Yashlirim bilen kariwitimni chöktürimen. **7** Derdlerdin közüm xireliship ketti; Barliq küshendilirim tüpeylidin közüm kardin chiqiwatidu. **8** I qebihlik qilghuchilar, hemminglar mendin néri bolunglar; Chünki Perwerdigar yigha awazimni anglidi. **9** Perwerdigar tilawitimni anglidi; Perwerdigar duayimni ijabet qilidu; **10** Düşmenlirimning hemmisi yerge qarap

qalidu, ular zor parakendichilikke duchar bolidu; Tuyuqsiz keynige yénip xijalette qalidu.

7 Dawutning «Shiggaon»: — Kush isimlik bir Binyaminliqning sözliri toghruluq éytqan küy: — I Perwerdigar, méning Xudayim, men Sanga tayandim; Ulardin biri shirdek méni titma-titma qiliwetmisun, Qutquzghuchi yoqluqidin paydilinip méni éziwetmisun, Méni barliq qoghliguchilardin qutquzghin, Ulardin xalas qilghin; **3** I Perwerdigar Xudayim, eger qolumda qebihlik qilghan bolsam, Eger shundaq qilghan bolsam: — **4** Eger men bilen inaq ötküchige yamanliq qayturghan bolsam, — (Eksiche men bilen bikardin-bikar düşmenleshkennimu qutquzdum) — **5** — Undaqa, düşmen méni qoghlap tutuwalsun, U jénimni cheylep yer bilen yeksan qilsun, Shöhritimni tupraqqa kömsun! **6** I Perwerdigar, ghezipping bilen ornungdin turghin, Méni ezgenlarning qehrige taqabil turushqa qeddingni ruslighin, We méning üçün oyghan'ghin; Sen sot we hökümni békitkenidingghu! **7** Xelqlerdin bolghan jamaet etirapinggha olishidu; Sen ular üçün pelektiki ornunggha qaytip barghaysen. **8** Perwerdigar xelqlarning üstidin höküm chiqiridu; I Perwerdigar, öz heqqaniyliqim boyiche, We özümde bolghan durusliqim boyiche, Manga höküm chiqarghaysen. **9** Ah, rezillerning yamanliqi axirlashsun! Heqqaniy ademni ching turghuzghaysen; I, adem qelblirini hem ichlirini sinighuchi heqqaniy Xuda! **10** Méning qalqinim bolsa, Durus niyetliklarni qutquzghuchi Xudadidur; **11** Xuda adil sotchidur, U kün boyi gunahtin renjiydighan Ilahtur; **12** Birsu [yaman] yolidin yanmisa, U qilichini bileydu, Ya oqini tartip betlep qoyidu. **13** Shundaq ademler üçün U ölüm qorallirini teyyarlidi; U oqlirini köydürgüchi oq qildi. **14** Mana, mushundaq kishiler tolghaqa qebihlik tughmaqchi, Uning boyida qalghini yamanliqtur; Uning tughqini bolsa saxtiliqtur. **15** U bir orini kolap, uni chongqur qildi; U özi kolighan origha yiqilip chüshti. **16** Özining yamanliqi béshigha qaytip kélidu, Öz zorawanliqi bolsa öz üstige qaytip chüshidu. **17** Men Perwerdigarni heqqaniyliqi bilen medhiyeleyen, Hemmidin yuqiri turghuchi Perwerdigarning namini yangritip, küy qilip éytime.

8 Neghmichilarning béshigha tapshurulup, «Gittif»ta orunlansun dep, Dawut yazghan küy: — I, Öz heywengni asmanlardinmu yuqiri tikligen

Perwerdigar Rebbimiz, Pütkül yer yüzide naming shunche shereplikur! 2 Öz reqbliring tüpeylidin, Düşmen we qisaschilarning aghzini étishke, Bowaqlar we emgüchilarning aghzidin küch tiklidingen. 3 Men barmaqliringning yasighini bolghan asmanliringgha, Sen mezmüt békitken ay-yultuzlarga qarighinimda, 4 Sen insanni séghinidikensen, Emdi adem dégen néme idi? Sen uning yénigha kélip yoqlaydikensen, Insan balisi qanchilik néme idi? 5 Chünki Sen uning ornini perishtilerningkidin azghine töwen békittingsen, Sen uninggha shan-sherep we shöhretlerni taj qilib berding. 6 Uni qolungning yasighanlirini idare qilishqa tikliding; Sen barliq nersilerni uning puti astigha qoyghansen, 7 Jümlidin barliq qoy-kalilar, Daladiki barliq janiwarlar, 8 Asmandiki uchar-qanatlar, Déngizdiki béliqlar, Déngizlarning yolliridin ötküchilerning barliqini puti astigha qoydung. 9 I Perwerdigar Rebbimiz, pütkül yer yüzide naming némidégen shereplik-he!

9 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Mut-Labben» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Men Sen Perwerdigarni pütün qelbim bilen medhiyeleyen; Men Séning qilghan barliq karametliringni bayan qilay; 2 Men Sendin xushal bolup shadlinimen; Séning namingni naxsha qilib éytimen, i Hemmidin Aliy! 3 Méning düşmenlirimning keynige yénishliri bolsa, Del ularning séning didaring aldida yiqilip, yoqlishidin ibaret bolidu. 4 Chünki Sen méning heqqim hem dewayimni soriding; Sen textke olturup, heqqaniylarhe sotliding. 5 Sen ellerge tenbih béríp, rezillerni halak qilding; Sen ularning namini menggüge öchürüwetkensen. 6 I düşminim! Halaketliring menggülik boldi! Sen sheherlirini yulup tashliwetting, Hetta ularning namlirimu yoqap ketti; 7 Biraq Perwerdigar menggüge olturup [höküm süridu]; U Öz textini sot qilishqa teyyarlap békitken; 8 Alemni heqqaniyliq bilen sot qilghuchi Udur; Xelqlerning üstidin U adilliq bilen höküm chiqiridu; 9 Hem U Perwerdigar ézilgüchilerge égiz panah, Shundaqla azabliq künlerde égiz panahdur. 10 Namingni bilgenler bolsa Sanga tayinidu; Chünki Sen, i Perwerdigar, Özüngni izdigenlerni hergiz tashlighan emessen. 11 Zionda turghuchi Perwerdigargha küylerni yangritinglar! Uning qilghanlirini xelqler arisida bayan qilinglar; 12 Chünki [tökülgen] qanning soriqini qilghuchi udur, U del shundaq

kishilerni esleydu, Xar qilin'ghanlarning nale-peryadlirini U untughan emes. 13 Manga shepquet körsetkin, i Perwerdigar, Méning öchmenlerdin körgen xorluqlirimgha nezer salghinki, Méni ölüm derwaziliri aldidin kötürgeysen; 14 Shundaq qilghanda men Zion qizining derwazilirida turup, Sanga tealluq barliq medhiyilerni jakarlaymen; Men nijatliq-qutquzushungda shadlinimen. 15 Eller bolsa özliri kolighan origha özliri chüshüp ketti, Özliri yoshurup qoyghan torgha puti qapsilip qaldi. 16 Perwerdigar chiqarghan hökümi bilen tonular; Rezil ademler öz qolida yasighini bilen ilinip qaldi. Xiggaon (Sélah) 17 Reziller, Yeni Xudani untughan barliq eller, Yandurulup, tehtisaragha tashlinidu. (Sheol h7585) 18 Chünki namratlar menggüge estin chiqirilmaydu; Möminlerning ümidi menggü öchmey, turiwéridu. 19 I Perwerdigar, ornungdin turghin; Adem balilirining ghelibe qilishigha yol qoymighin; Huzurung aldida barliq eller sotlansun. 20 Ularni dekke-dükkige chüshür, i Perwerdigar; Eller özlirini biz peqet adem baliliri xalas, dep bilsun! (Sélah)

10 Némishqa, i Perwerdigar, yiraqta turisen? Némishqa azabliq künlerde özüngni yoshurisen? 2 Rezil ademler tekebburluqi bilen ajiz möminlerni tap basturup qoghlap yüridu; Ular özliri tapqan hiyliler bilen ilinip, bablinidu. 3 Chünki reziller öz arzu-hewesliri bilen maxtinidu; Ach közler üçün bext tileydu; Perwerdigarni bolsa közige ilmaydu. 4 Ular chirayidin hakawurluq yaghdurup, Xudani izdimeydu; Ular barliq xiyallirida: «Héçbir Xuda yoqtur!» deydu. 5 Ularning yolliri hemishe rawan bolidu; Séning hökümliring ularning neziridin yiraq we üstün turidu; Ularning reqibliri bolsa, ulargha qarap «tüfi!» dep mazaq qilidu. 6 [Rezil adem] könglide: «Men héç tewrenmey turiwérimen! Dewrdin-dewrge héç musheqqetke uchrinmaymen» — deydu. 7 Uning aghzi qarghash, aldanchilik hem zulumgha tolghan; Tili astida eskilik we qebihlik yatidu. 8 U mehelligerde yoshurunche marap olturidu; U pinhan jaylarda gunahsizlarni öltürüwétidu; Közliri yoqsullarni közleydu; 9 U chatqalliqlarda yatqan shirdek yoshurunche paylap yatidu; U möminlerni tutuwélish üçün yoshurunche marap yatidu; Möminlerni tutuwélip, ularni öz torigha chüshüridu. 10 [Yoqsullar] ézilidu, pükülidu; Derdmenler uning yawuzluqliri bilen yiqilidu. 11 U könglide: «Tengri buni untup qaldi, U yüzini yépiwélip, qarimaydu; Buni hergiz körmeymdu»

— deydu. **12** Ornungdin turghin, i Perwerdigar; I Tengrim, qolungni kötürgin; Ézilgen möminlerni untuma! **13** Rezil adem némishqa [Sen] Xudani közige ilmaydu? U könglide: «[Xuda] buni sürüştürmeydu!» — deydu. **14** Sen buni körgensen; Sen Öz qolung bilen yamanliq hem zulumni özlirige qayturuş üçün, Özüng bularni közlep yürisen; Derdmenler özlirini Sanga amanet qilidu; Chünki Sen yétim-yésirlerge yar-yölek bolup kelgensen; **15** Rezil, yaman ademning bilikini sunduruwetkeysen; Uning rezillikini birmubir sürüştürüp, üzül-késil yoqatqaysen. **16** Perwerdigar ebedil'ebedgiche padishahdur; [Imansiz] eller bolsa [Perwerdigarning] zéminidin yoqilar. **17** Perwerdigar, Sen ajiz möminlarning armanlirini anglaysen; Ularning dilini toq qilisen; **18** Yétim-yésirlar we ézilgüchiler üçün adaletni yaqlap, Yer yüzidiki insanlarning [ajiz-möminlerge] qaytidin wehime salghuchi bolmasliqi üçün, Quliqingni ding tutisen.

11 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigarni bashpanahim qildim; Emdi siler qandaqmu manga: «Qushtek öz téghinggha uchup qach! **2** Chünki mana, reziller kamanni tartip, Qarangghuluqtin köngli duruslarga qaritip atmaqchi bolup, Ular oqni kirichqa sélip qoydi; **3** «Ullar halak qilinsa, Emdi heqqaniylar némimu qilar?» — dewatisiler? **4** Perwerdigar Özining muqeddes ibadetxanisididur, Perwerdigarning texti asmanlardidur; U nezer salidu, Uning sezgür közliri insan balilirini közitip, sinaydu. **5** Perwerdigar heqqaniy ademni sinaydu; Rezillerge we zorawanliqqa xushtarlarğa u ich-ichidin nepretlinidu. **6** U rezillerge qapqanlar, ot we günggürtni yaghduridu; Pizhghirim qiziq shamal ularning qedehidiki nésiwisi bolidu. **7** Chünki Perwerdigar heqqaniydur; Heqqaniyliq Uning amriqidur; Köngli duruslar Uning didarini köridu.

12 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, shéminit bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Qutquzghaysen, Perwerdigar, chünki ixlasmen adem tügep ketti; Ademler arisidin sadiq möminler ghayip boldi. **2** Herbirsi öz yéqinlirigha yalghan éytidu; Xushametchi lewlerde, aliköngüllük bilen sözlshidu. **3** Perwerdigar barliq xushametchi lewlerni, Hakawurlarçe sözleydighan tilni késiwetkey! **4** Ular: «Tilimiz bilen ghelibe qilimiz; Lewlirimiz bolsa özimizningkidur; Kim bizge Reb bolalisun?»

— deydu. **5** «Ézilgüchi ajizlarni basqan zulum wejedin, Miskinlarning ahuzarliri wejedin, Hazirla ornumdin turay» — deydu Perwerdigar, «Men ulargha, ular zariqip kütken azadliqni yetküzimen». **6** Perwerdigarning sözliri bolsa sap sözlerdur; Ular yette qétim saplashturulghan, Sapal qazanda tawlan'ghan kümüshtektur. **7** Sen Perwerdigar, ularni saqlaysen; Sen [möminlerni] mushu dewrdin menggüge qoghdaysen; **8** [Chünki] rezil ademler heryanda ghadiyip yürüshidu, Peskeshlik insan baliliri arisida aliyjanabliq dep maxtalmaqta!

13 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, qachan'ghiche? Sen méni menggüge untumsen? Qachan'ghiche didaringni mendin yoshurisen? **2** Qachan'ghiche herkünü qayghurup, qelbimde? Qachan'ghiche düshminim mendin shadlinip ghalib yürüdu? **3** Manga qara, manga jawab bergin, i Perwerdigar Xudayim! Ölüm uyqusi méni bésip kelgüche, Közüمنى yorutqaysen, **4** Düshminimning: «Men küchiyip uning üstidin ghelibe qildim» démesliki üçün, Reqiblim sentürülgenlikimni körüp shadlanmasliqi üçün, [közüمنى yorutqaysen]! **5** Biraq men bolsam Séning özgermes muhebbitingge özümni tapshurdum; Yürükim Séning nijatliqingdin shadlinidu; **6** Men Perwerdigargha naxsha éytimen; Chünki U manga zor méhribanliqni körsetti.

14 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Exmeq kishi könglide: «Hécbir Xuda yoq» — deydu. Ular chirikliship, Yirginchlik qebihlikni qilishtti; Ularning ichide méhribanliq qilghuchi yoqtur; **2** Perwerdigar ershte turup, adem balilirini közitip: «Bu insanlarning arisida insapni chüshinidighan birersi barmidu? Xudani izdeydighanlar barmidu? **3** Hemme adem yoldin chiqti, Hemme adem chirikliship ketti, Méhribanliq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. **4** Nanni yégendek Méning xelqimni yutuwalghan bu qebihlik qilghuchilar héchnémüni bilmemdu?» — deydu. Ular Perwerdigargha hécbir iltija qilmaydu. **5** Mana ularni ghayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda heqqaniylarning dewrididur. **6** «Siler ézilgenlarning könglige pükken ümidini yoq qilmaqchi bolisiler; Biraq Perwerdigar uning bashpanahidur!» **7** Ah, Israilning nijatliqi Ziondin chiqip kelgen bolsa idi! Perwerdigar

Öz xelqini asarettin chiqirip, Azadliqqa érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushallinidu!

15 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, kim chédiringda turalaydu? Kim pak-muqeddes téghingda makanlishidu? **2** Kimki tamamen durusluqta mangsa, Heqqaniyliqni yürüzse, Könglide heqiqetni sözlise; **3** Tili bilen gep toshumisa, Öz yéqinigha yamanliq qilmisa, Qoshnisining eyibini kolap achmisa, **4** Pes ademni közge ilmisa, Perwerdigardin eyminidighanlarni hörmetlise, Özige ziyarliq bolghan teqdirdimu ichken qesimini özgertmise, **5** Pulni xeqlerge ösümge bermise, Bigunaharning ziyinigha para almisa; Kimki mushularni qilsa, Menggüge tewrenmes.

16 Dawut yazghan «Mixtam» küyi: Méni saqlighin, i Tengri, Chünki men Sanga tayinimen. **2** Méning jénim Perwerdigargha: «Sen méning Rebbimdursen; Sendin bashqa méning bext-saaditim yoqtur» — dédi. **3** Yer yüzidiki muqeddes bendiliring bolsa, Ular aliyjanabardur, Ular méning hemme xushaligimdur. **4** Kim bashqa ilahni izdeshke aldirisa, Ularning derdliri köpiyip kétidu. Gheyriy ilahlargha atap hediye qanlirini tökmeymen, Ularning namlirini tilinghimu almaymen. **5** Perwerdigar bolsa méning mirasim hem qedehimdiki nésiwemdur; Chek tashlinip érishken nésiwemni özüng saqlaysen; **6** [Nésiwemni belgiligen] siziqlar manga güzel yerlerni békittendur; Berheq, méning güzel mirasim bardur! **7** Manga nesihat bergen Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturimen; Hetta kéchilerdimu wijdanim manga ögitidu. **8** Men Perwerdigarni herdaim köz aldindin ketküzmeymen; U ong yénimda bolghachqa, Men hergiz tewrenmeymen. **9** Shunga méning qelbim shadlandi, Méning rohim téximu kötürüldü, Méning ténim aman-ésenlikte turidu; **10** Chünki jénimni tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning Muqeddes Bolghuchingni chirishtin saqlaysen. (Sheol h7585) **11** Sen manga hayat yolini körsitisen; Huzurungda tolup tashqan shad-xuramliq bardur; Ong qolungda menggülük behre-lezzetlermu bardur.

17 Dawutning duasi: — Heqqaniy telepni angla, i Perwerdigar, méning nidayimgha köngül qoyghin; Méning duayimgha qulaq salghin, U yalghanchi lewlerdin chiqqan emes. **2** Huzurungdin hökümü chiqirilghay! Közüng néme durus ikenlikini perq etkey! **3** Sen méning qelbimni sinighansen,

Sen kéchidimu manga yéqinliship közetting; Sen méni tawlap közüngdin kechürdingsen, Méningdin héchbir sewenlik tapalmiding; Könglümde: Aghzim itaetsizlik qilmisun! — dep niyet qildim. **4** Adem balilirining hayattiki ishlirida, Lewliringdin chiqqan sözler bilen zorawanlarning yolliridin özümni néri qildim. **5** Méning qedemlim yolliringdin chiqmighan, Putlirim téyilip ketmigen. **6** Men Sanga iltija qildim, Chünki tileklirimni ijabet qilisen, i Tengrim; Manga qulaq salghin, Sözlirimni anglighin. **7** I, Özüngge tayan'ghanlarni qarshi chiqquchilardin ong qolung bilen Qutquzghuchi, Karametliringni körsitip, özgermes muhebbitingni ayan qilghaysen! **8** Méni köz qarichuqungdek saqlighaysen; Qanatliring sayiside méni yoshurghaysen; **9** Méni bulimaqchi bolghan rezil ademlerdin, Méni qorshiwalghan esheddiy küshendilirimdin yoshurghin; **10** Ularning baghrini may qaplap, qétip ketken; Ularning éghizliri tekeburlarcho sözleydu; **11** Ular yolimizni toriwélip, Bizni yerge urushqa közini alaytip, **12** Oljigha ach közlük bilen tikilgen shirdek, Yoshurun jaylarda marap yürüridighan yash shirdektur. **13** Ornungdin turghaysen, i Perwerdigar, Uning yolini tosüp, yer bilen yeksan qilghaysen, Jénimni rezil ademdin qutquzghin, qiliching bilen; **14** [Méni] Öz qolung bilen kishilerdin, Yeni mushu dewrdiki kishilerdin qutquzghin; Ularning nésiwisi bolsa mushu dunyadiladur; Sen ularning qarnini németliring bilen toldurisen; Ularning köngli perzentliri bilen qandi, Balilirigha bayliqlirini qalduridu. **15** Men bolsam, heqqaniyliqta yüzüngge qarighuchi bolimen; Oyghan'ghinimda, Séning didaringdin söyünimen!

18 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan küy; Perwerdigar uni barliq dushmanliridin hem Saul padishahning qolidin qutquzghan küni, u Perwerdigargha munu küyning sözlirini éytti: — Ah, Perwerdigarim, méning küch-qudritim, Men séni söyimen! **2** Perwerdigar méning xada téghim, méning qorghinim, méning nijatkarimdur! Méning Tengrim, méning qoram téshim, men Uningdin himaye tapimen; U méning qalqinim, méning qutquzghuchi münggüzüm, méning éviz munarimdur! **3** Medhiyilerge layiq Perwerdigargha nida qilimen, Shunda dushmanlirimdin qutquzulimen; **4** Ölümnü asaretliri méni qorshiwaldi, Ixlassizlarning yamrap kétishi méni qorqitiwetti; **5** Tehtisaraning taniliri

méni chirmiwaldi, Ölüm sirtmaqliri aldimgha keldi. (Sheol h7585) 6 Qiynalghinimda men Perwerdigargha nida qildim, Xudayimgha peryad kötürdüm; U ibadexanisidin awazimni anglidi, Méning peryadim Uning huzurigha keldi, Uning quliqigha kirdi. 7 Shu chagh yer-zémin tewrep, silkinip ketti, Taghlarning ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip ketti; Chünki U ghezeplendi. 8 Uning dimighidin is örlep turatti, Aghzidin chiqqan ot hemmisini yutuwetti; Uningdin kömür choghli chiqti; 9 U asmanlarni tezim qildurup chüshti, Puti asti tum qarangghuluq idi. 10 Bir kérubni minip perwas qildi, Shamalning qanatlirida ghuyuldap uchup keldi. 11 U qarangghuluqni özining yoshurunidighan jayi qildi, Sularning qarangghusini, Asmanlarning qoyuq bulutlirini, Öz etrapida chédiri qildi. 12 Uning aldidiki yoruqluqtin, Qoyuq bulutlar, möldür, otluq choghlar chiqip ötti; 13 Perwerdigar asmanda güdürlidi; Hemmidin Aliy Bolghuchi awazini yangratti, Möldür we otluq choghlar bilen. 14 Berheq, U oqlirini étip, [düşmenlirimni] tarqitiwetti; Chaqmaqlarni chaqturup, ularni qiyqas-chuqan'gha saldi; 15 Shuning bilen déngizlarning tekti körünüp qaldi, Alemning ulliri ashkarilandi, Tenbihing bilen, Dimighingdin chiqqan nepesning zerbisi bilen, i Perwerdigar. 16 U yuqiridin qolini uzitip, méni tutti; Méni ulugh sulardin tartip aldi. 17 U méni küchlük düşminimdin, Hem manga öchmenlik qilghuchilardin qutquzdi; Chünki ular mendin küchlük idi. 18 Külpetke uchrighan künümde, ular manga qarshi hujumgha ötti; Biraq Perwerdigar méning tayanchim idi. 19 U méni kengri-azade bir jaygha élip chiqardi; U méni qutquzdi, chünki U mendin xursen boldi. 20 Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqlini U manga qayturdi; 21 Chünki Perwerdigarning yollirini tutup keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayrilip ketmidim; 22 Chünki Uning barliq hökümliri aldimdidur; Men Uning belgilimilirini özümde néri qilmidim; 23 Men Uning bilen ghubarsiz yürdüm, Özümni gunahtin néri qildim; 24 Shuning üçün Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap, Köz aldidiki qolumning halalliqligha qarap, qilghanlirimni qayturdi. 25 Wapadar-méhribanlarga Özüngni wapadar-méhriban körsitisen; Ghubarsizlarga Özüngni ghubarsiz körsitisen; 26 Sap dilliqlargha Özüngni sap dilliq körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür körsitisen; 27 Chünki ajiz mömin xelqni qutquzghuchi

Özüngdursen; Biraq tekebbur közlerni shermende qilisen; 28 Chirighimni julaliq qilghan Sendursen; Perwerdigar Xudayim méni basqan qarangghuluqni nurlanduridu; 29 Chünki Sen arqiliq [düşmen] qoshuni arisidin yügürüp öttüm; Sen Xudayim arqiliq men sépildin atlap öttüm. 30 Tengrim — Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning sözi sinap ispatlan'ghandur; U Özige tayan'ghanlarning hemmisige qalqandur. 31 Chünki Perwerdigardin bashqa yene kim ilahtur? Bizning Xudayimizdin bashqa kimmu qoram tashtur? 32 Yeni bélimni küch-quwwet bilen orighuchi Tengri, Yolumni tüptüz, mukemmel qilghuchi Tengridur; 33 U méning putlirimni kéyikningkidek [uchqur] qilidu, Shuning bilen méni égiz jaylirimda turghuzidu; 34 Qollirimni urush qilishqa ögitidu, Shunglashqa bileklirim mis kamanni kéreleydu; 35 Sen manga nijatliqning bolghan qalqanni ata qilding, Néning ong qolung méni yöldi; Séning mulayim kemterliking méni ulugh qildi. 36 Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Méning putlirim téyilip ketmidi. 37 Men düşmenlirimni qoghlap yettim; Ular halak bolmighuche héch yanmidim. 38 Qaytidin ornidin turalmas qilip ularni yanjiwettim, Ular putlirim astida yiqildi. 39 Sen jeng qilishqa küch bilen bélimni baghliding; Sen manga hujum qilghanlarni putum astida égildürdüng; 40 Düşmenlirimni köz aldimda arqisigha yandurup qachquzdung, Shuning bilen manga öchmenlerni yoqattim. 41 Ular peryad kötürdi, biraq qutquzidighan héchkim yoq idi; Hetta Perwerdigargha nida qildi, Umu ulargha jawab bermidi. 42 Men ulargha soqqa bérip, shamal uchurghan topidek qiliwettim; Kochidiki patqaqtek, ularni töküwettim. 43 Sen méni xelqning nizaliridin qutquzghansen; Sen méni ellerning béshi qilghansen; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde bolmaqta. 44 Sözüمنى anglapla ular manga itaet qilidu; Yat eldikiler manga bicharilerche teslim bolidu; 45 Yat eldikiler chüshkünliship kétidu; Ular öz istihkamiridin titrigen halda chiqip kélidu; 46 Perwerdigar hayattur! Méning Qoram Téshim mubareklensun! Nijatliqim bolghan Xuda [hemmidin] aliyydur, dep medhiyilensun! 47 U, men üçün toluq qisas alghuchi Tengri, Xelqlerni manga boysundurghan [Xudadur]; 48 U méni düşmenlirimdin qutquzghan; Berheq, Sen méni manga hujum qilghanlardin yuqiri kötürdüng; Zorawan ademdin Sen méni qutulurdung. 49 Shuning üçün men eller arisida Sanga rehmet éytimen, i

Perwerdigar; Namingni ulughlap küylerni éytimen; 50 [Perwerdigar] Özi tikligen padishahqa zor nusretlerni béghishlaydu; Özi mesih qilghinigha, Yeni Dawutqa hem uning neslige menggüge özgermes muhebbitini körsitidu.

19 Dawut yazghan küy: — Ershler Tengrining ulughluqini jakarlaydu, Asman gümbizi Uning qoli yasighanlirini namayan qilidu; 2 Ularning sözliri kün-künler deryadek éqiwatidu; Kéche-kéchilep ular bilimni ayan qiliwatidu. 3 Tilsiz hem awazsiz bolsimu, ularning sadasi [alemgé] anglanmaqta. 4 Ularning ölchem tanisi yer yüzide tartilmaqta; Ularning sözliri alemning chétigiche yetmekte. Ularning ichide [Xuda] quyash üçün chédír tikken, 5 [Quyash] hujrisidin toygha chiqqan yigitte chiqidu, Beygige chüshidighan palwande shadlinidu; 6 Asmanlarning bir chétidin örleydu, Jahanning u chétigiche chörgileydu, Uning hararitidin héchqandaq mexluqat yoshurunalmaydu. 7 Perwerdigarning tewrat-qanuni mukemmeldur, U insan wujudini yéngilaydu; Perwerdigar bergen höküm-guwahlar muqim-ishenchlik, U nadanlarni dana qilidu. 8 Perwerdigarning körsetmiliri durus, U qelbni shadlanduridu; Perwerdigarning permanliri yoruqluqtur, U közlerni nurlanduridu. 9 Perwerdigardin eyminish pak ishtur, u menggü dawamlashidu; Perwerdigarning hökümliri heqtur, Herbiri tamamen heqqaniyettur. 10 Ular altundin, berheq köp sap altundin qimmetliktur; Heseldin, hesel jewhiridin shérindur; 11 Ular bilen qulung oyghitilidu; Insan ulargha riaye qilishta ching tursa chong mukapat bardur. 12 Kim öz xataliqlirini bilip yételisun? Méni bilip-bilmey qilghan gunahlimdin saqit qilghaysen; 13 Öz qul-chakaringni bashbashtaq gunahlardin tartqaysen; Bu gunahlarni manga xojayin qildurmighaysen; Shuning bilen men qusursiz bolimen, Éghir gunahtin xaliy bolghaymen. 14 I Perwerdigar, méning Qoram Téshim we Hemjemet-Nijatkarim, Aghzimdiki sözler, qelbimdiki oylinishlar neziringde meqbul bolghay!

20 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Külpetlik künde Perwerdigar sanga ijabet qilghay! Yaqupning Xudasining nami séni égizde aman saqlighay! 2 U Öz muqeddes jayidin sanga medet ewetkey, Ziondin sanga küch-quwwet bergéy; 3 Barliq «ashliq hediye»liringni yad qilghay, Köydürme qurbanliqingni qobul qilghay!

(Sélah) 4 Könglüngdiki teshnaliqlarni sanga ata qilghay, Könglüngge pükken barliq arzuliringni emelge ashurghay. 5 Bizler ghelibengni tebrikleptentene qilimiz, Xudayimizning namida tughlirimizni tikleymiz; Perwerdigar barliq telepliringni emelge ashurghay! 6 Hazir bildimki, Perwerdigar Özi mesih qilghinini qutquzidu; Muqeddes ershliridin uninggha qudretlik qutquzghuchi qolini uzartip jawab béridu. 7 Beziler jeng harwilirigha, Beziler atlarga [tayinidu]; Biraq biz bolsaq Perwerdigar Xudayimizning namini yad étimiz; 8 Ular tizi püklinip yiqildi; Biraq biz bolsaq, qeddimizni ruslap tik turimiz. 9 I Perwerdigar, padishahqa ghelibe bergeysen; Nida qilghinimizda bizge ijabet qilghaysen!

21 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Padishah qudritingdin shadlinidu, i Perwerdigar; Ghelibenijatliqingdin u neqeder xursen bolidu! 2 Sen uning köngül tilikini uninggha ata qilding, Lewlirining telipini ret qilghan emessen. (Sélah) 3 Chünki Sen ésil beriketler bilen uni qarshi alding; Uning béshigha sap altun taj kiydürdüng. 4 U Sendin ömür tilise, Sen uninggha berding, Yeni uzun künlerni, taki ebedil'ebedgiche berding. 5 U Séning bergen ghelibenijatliqingdin zor sherep quchti; Sen uninggha izzet-heywet hem shanu-shewket qondurdung. 6 Sen uning özini menggülük beriketler qilding; Didaringning shadliqi bilen uni zor xursen qilding; 7 Chünki padishah Perwerdigargha tayinidu; Hemmidin Aliy Bolghuchining özgermes muhebbiti bilen u héch tewrenmeydu. 8 Séning qolung barliq düshmenliringni tépip, ashkare qilidu; Ong qolung Sanga öchmenlik qilghanlarni tépip ashkare qilidu; 9 Séning didaring körün'gen künde, ularni yalqunluq xumdan'gha salghandek köydürisen; Perwerdigar derghezep bilen ularni yutuwétidu; Ot ularni köydürüp tügitidu. 10 Ularning tuxumini jahandin, Nesillirini kishilik dunyadin quritisen; 11 Chünki ular Sanga yamanliq qilishqa urundi; Ular rezil bir neyrengni oylap chiqqini bilen, Emma ghelibe qilalmidi. 12 Chünki Sen ularni keynige burulushqa mejbur qilding; Sen ularning yüzige qarap oqyayingni chenleysen. 13 I Perwerdigar, Öz küchüng bilen ulughluqungni namayan qilghaysen; Shuning bilen biz naxsha éytip qudritingni medhiyileymiz.

22 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Ayjelet-xashshahar» (tang seherde kelgen medet) dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — «Ah Ilahim, Ilahim, némishqa mendin waz kechting? Sen némishqa méni qutquzushtin shunche yiraqsen? Némishqa qattiq peryadlirimdin shunche yiraq turisen, **2** Xudayim, kündüzde nida qildim, lékin Sen héch jawab qilmaysen; Kéchidimu men shundaq peryad qilishtin aram alalmaymen. **3** Biraq i Israilning medhiyilirini öz makaning qilghuchi, Sen dégen pak-muqeddestursen! **4** Ata-bowilirimiz séni tayanchi qilghan, Ular sanga tayan'ghan, sen ularni qutquzghan. **5** Ular Sanga nida qilishliri bilen qutulghan; Sanga tayinish bilen ularning ümidi héch yerde qalghan emes. **6** Biraq men bolsam adem emes, bir qurtmen, Insan teripidin [töhmet bilen] reswayialem qilin'ghanmen, Xalayıq teripidin kemsitilgenmen. **7** Méni körgenlerning hemmisi mazaq qilip külidu, Bashlirini silkiship aghzilirini pürüshtürüp: **8** «U Perwerdigargha özini tapshurghan emesmu?! Emdi Perwerdigar uni qutquzsun! Perwerdigar uningdin xursen bolsa eger, Uni qutuldursun!» — déyishidu. **9** Biraq méni apamning qorsiqidin chiqarghuchi özüngdursen; Hetta emchektiki waqtimdimu méni özüngge tayandurghansen; **10** Tughulghinimdin tartipla, men özümni qoynunggha tashlighanmen; Anamning baliyatqusidiki waqtimdila, Sen méning Tengrim bolup kelgensen. **11** Mendin yiraqlashma; Chünki riyazet méni qistap keldi; Manga yardemde bolghuchi yoqtur. **12** Nurghun buqilar méni qorshiwaldi; Bashanning küchlük buqiliri méni oriwaldi; **13** Ular ademni titma qilghuchi hörkirewatqan shirdek, Aghzilirni chong échip manga tikilip turidu. **14** Men tökülgen sudek boldum, Hemme söngeklirim izidin chiqip ketti; Yürikim momdek érip ketti, Ich-baghrimde zeipliship érip ketti. **15** Qaghjirap ketken sapal parchisidek maghdurum qalmidi, Tilim tangliyimga chapliship ketti, Sen [Perwerdigar] méni ölümning topa-changlirigha qoyghansen. **16** Ghaljir itlar manga olashti, Bir top reziller méni qistap kélip, Méning qolum we putumni sanjip teshti. **17** Söngeklirimning hemmisini saniyalaymen, [Ustixanlirim] manga tikilip qarap turghandek qilidu. **18** Ular kiyimlirimni öz arisida üleshtürüwatidu, Könglikimge érishish üçün chek tashlishiwatidu. **19** Biraq, i Perwerdigar, mendin yiraqlashma! I Küch-

Qudritim bolghuchim, yardemge téz kelgeysen! **20** Jénimni qilichtin qutquzghin, Méning yalghuz jénimni itning changgilidin qutuldurghin. **21** Méni shirning aghzidin qutquzghin; Shundaq, Sen iltijalirimni ijabet qilip yawa kalilarning münggüzliridin qutquzghansen! **22** Men Séning namingni qérindashlirimgha élan qilimen; Chong jamaet ichide turup Sanga bolghan medhiyilirimni jakarlaymen; **23** Perwerdigardin eymen'güchiler, Uni medhiyilenglar! Yaqupning barliq nesilliri, Uninggha shan-sherep keltüringlar! Israilning pütün ewladliri, Uningdin eymininglar. **24** Chünki U ézilgüchining ashu xarlinishlirini neziridin saqit qilghan emes, Yaki Uningdin héch yirgen'gen emes; Uningdin Öz wisalini héch yoshurghan emes; Belki U iltija qilip awazini kötürginide, Uninggha qulaq sélip anglighan. **25** Chong jamaet ichide manga oqulghan medhiyiler Özüngdindur, Xudadin eymen'güchilerning aldida ichken qesemlirimni ishqa ashurimen; **26** Ajiz möminler qorsiqi toyghuche tamaqlinidu; Perwerdigarni izdigenler Uni medhiyeleydu; Silerning qelbinglar menggü yashnaydu! **27** Zéminning eng chétidikilermu bu ishni qelbide tutup, towa qilip Perwerdigarning aldigha kélidu; El-milletlerning barliq jemetliri aldingda ibadet qilidu; **28** Chünki padishahliq Perwerdigarghila tewedur; U el-milletler arisida höküm sürgüchidur. **29** Jahandiki baylarmu Uning aldidin yep-ichip, ibadet qilidu; Tupraqqa kirey dep qalghanlarmu, hetta öz jénini saqliyalmaydighanlarmu Uninggha sejde qilidu; **30** Kelgüsidiki bir ewlad Uning xizmitide bolidu; Bu ewlad Reb üçün Öz perzentliri hésablinidu. **31** Kéyin ular kélip, shu chaghda tughulidighan bir qowmgha Uning heqqaniyiliqini jakarlap shuni élan qiliduki, «U buni emelge ashurdi!»

23 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méni baqquchi Padichimdur, Mohtaj emesmen héch nersige; **2** U méni yumran chöplerde yatquzup dem aldurar; Tinch aqidighan sularni boylitip baqidu; **3** U wujudumni yéngilaydu; U heqqaniyiliq yolida Öz nami üçün yétekleydu; **4** Hetta men ölüm sayisi bolghan jilghidin ötsemmu, Héch yamanliqtin qorqmaymen; Chünki Sen men bilen billidursen; Séning hasang hem tayiqing manga tesellidur. **5** Méni xar qilghuchilarning kóz aldida manga keng dastixan salisen; Méning béshimni may bilen mesih qilisen; Qedehim tashidu; **6** Berheq, barliq künlirimde yaxshiliq we özgermes

shepquet manga egiship hemrah bolidu; Menggüdin-menggüge Perwerdigarning dergahida yashaymen!

24 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha mensüptur, jahan we uninggha tolghan hemme mewjudatlar; Uninggha teelluqtur yer yüzi we uningda turiwatqanlarmu; 2 Chünki jahanning ulini chongqur déngizlar üstige orunlashturup, Yerni sular üstige ornatqan Udur. 3 Perwerdigarning téghigha kim chiqalaydu? Uning muqeddes jayigha kim kirip turalaydu? 4 — Qolliri gunahin pakiz, dili sap, Quruq nersilerge telmürüp qarimighan, Yalghan qesem qilmighan kishi kireleydu. 5 Bundaq kishi bolsa Perwerdigardin bextni, Öz nijatliqi bolghuchi Xudadin heqqaniyliqni tapshuruwalidu we [uni] kötürüp yürüdu; 6 Bu dewr Uni izdigüchi dewrdur, Yeni Séning didaringni izdigüchiler, i Yaqupning [Xudasi]! (Sélah) 7 I qowuqlar, béshinglarni kötürünglar! [Keng échilinglar!] I menggülik ishikler, kötürülünglar! Shuning bilen shan-sherep igisi Padishah kiridu! 8 Shan-sherep igisi Padishah dégen kim? U Perwerdigardur, u küchlük we qudretlikdur! Perwerdigar, jeng meydanida qudretlikdur! 9 I qowuqlar, béshinglarni kötürünglar! Keng échilinglar! I menggülik ishikler, béshinglarni kötürünglar! Shuning bilen shan-sherep igisi Padishah kiridu! 10 Shan-sherep igisi Padishah dégen kim? Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bolsa, shan-sherep igisi Padishahtur! (Sélah)

25 Dawut yazghan küy. Perwerdigar, jénim Sanga telmürüp qaraydu; 2 Sanga tayinimen, i Xudayim; Méni yerge qaritip xijalette qaldurmighaysen; We yaki dushmanlirimni üstümdin ghalib qilip shadlandurmighaysen; 3 Berheq, Séni kütükchilerdin héchqaysisi shermende bolmas; Biraq héchbir sewesbiz xainliq qilghuchilar shermende bolidu. 4 Méni Séning izliringni bilidighan qilghaysen, i Perwerdigar; Yolliringni manga ögitip qoyghaysen. 5 Méni heqiqitingde mangdurup, manga ögetkeysen; Chünki özüng méning nijatliqim bolghan Xudayimdursen; Men kün boyi Sanga qarap telmürimen; 6 Öz rehimdilliqliringni, özgermes méhirliringni yadinggha keltürgeysen, i Perwerdigar! Chünki ular ezeldin tartip bar bolup kelgendur; 7 Méning yashliqimdiki gunahlirimni, Shundaqla itaetsizliklirimni ésingge keltürmigeysen; Özgermes muhebbiting, méhribanliqing bilen, méni ésingge

keltürgeysen, i Perwerdigar; 8 Perwerdigar méhriban we durustur; Shunga U gunahkarlarni durus yolgha salidu. 9 Möminlerni yaxshi-yamanni perq étishke U yétekleydu; Möminlerge Öz yolini ögitidu. 10 Uning ehdisi we höküm-guwahlirini tutqanlarning hemmisige nisbeten, Perwerdigarning barliq yolliri özgermes muhebbet we heqiqettur. 11 Öz naming üçün, i Perwerdigar, Qebhlikim intayin éghir bolsimu, Sen uni kechüriwetkensen. 12 Kimki Perwerdigardin eymense, Xuda Özi tallighan yolda uninggha [heqiqetni] ögitidu; 13 Uning jéni azade-yaxshiliqta yashaydu, Uning nesli yer yüzige miras bolidu. 14 Perwerdigar Özidin eyminidighanlar bilen sirdashtur; U ulargha Öz ehdisini körsitip béridu. 15 Méning közlirim hemishe Perwerdigargha tikilip qaraydu; Chünki U putlirimni tordin chiqiriwétidu. 16 Manga qarap méhir-shepquet körsetkeysen; Chünki men ghéribane, derdmendurmen. 17 Könglümning azarliri köpiyip ketti; Méni basqan qismaqlardin chiqarghaysen. 18 Derdlirimni, azablimni neziringge alghin, Barliq gunahlirimni kechürgeysen! 19 Méning dushmanlirimni neziringge alghin, Chünki ular köptur; Ular manga chongqur öchmenlik bilen nepretlinidu. 20 Jénimni saqlighaysen, méni qutquzghaysen; Méni shermendilikte qaldurmighaysen; Chünki men Séni bashpanahim qildim. 21 Köngül sapliqi we durusluq méni qoghdighay; Chünki men Sanga ümid baghlap kütüwatimen. 22 I Xuda, Israilni barliq külpetliridin qutquzup hörlükke chiqarghaysen!

26 Dawut yazghan küy: — Men üçün höküm chiqarghaysen, i Perwerdigar; Chünki men öz durusluqumda turup mangdim; Men Perwerdigargha tayinip kelgenmen; Men téyilip ketmeymen. 2 Méni sinap baqqaysen, i Perwerdigar, méni tekshürüp baqqin; Wijdanimni, qelbimni tawlighaysen; 3 Chünki özgermes muhebbitingni köz aldında tutqanmen; Men heqiqitingni özümge yétekchi qilip mangdimmen. 4 Men yalghanchilar bilen hemdastixan olturmidim; Saxtipezlerge hemrah bolushqa kirmeymen. 5 Yamanliq qilghuchilar jamaitidin yirginimen; Reziller bilenmu olturmaymen. 6 Qollirimni gunahsizliqta yuyimen; Shunda, qurban'gahingni aylinip yüreleymen. 7 We hem teshekkürlerni anglitimen; Barliq karametliringni jakarlaymen. 8 I Perwerdigar, makaning bolghan öyni, Shan-sheriping turghan jayni söyüp keldim;

9 Jénimni gunahkarlar bilen, Hayatimni qanxorlar bilen bille élip ketmigeysen; 10 Ularning qolida suyuqestler bardur, Ong qoli parilerge toldi. 11 Men bolsam, durusluqumda méngip yüriwérimen; Méni hörlükke chiqirip qutquzghaysen, Manga méhirshepset körsetkeysen. 12 Putum bolsa tüptüz jayda turidu; Jamaetler arisida turup Perwerdigargha teshekkür-medhiyeler qayturimen.

27 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méning nurum we nijatliqimdur; Men yene kimdin qorqay? Perwerdigar hayatimning qorghinidur; Men kimning aldida titrey? 2 Yamanliq qilghuchilar «Uning etlirini yeyli» dep manga hujum qilghanda, Reqiblim, düshmenlim manga yéqinlashqanda, Putlishop, yiqildi ular. 3 Zor qoshun bargah qurup méni qorshawgha alsimu, Qelbimde héch qorqunch yoq; Manga urush qozghisimu, yenila xatirjem turiwérimen. 4 Perwerdigardin birla nersini tilep keldim; Men shuninggha intilimektenki: — Ömür boyi Perwerdigarning öyide bolsam, Perwerdigarning güzelligige qarap yürsem, Uning ibadetxanisida turup, yéteklishige muyesser bolsam, deymen. 5 Béshingha kün chüshkende, U méni sayiwini astigha alidu; Méni chédirining ichide aman saqlap yoshuruwalidu. U méni uyultash üstige muqim turghuzidu. 6 Shunga hazir etrapimdiki düshmenlim aldida béshim yuqiri kötürülidu. Uning muqeddes chédirida tentene qilip qurbanliqlar sunimen; Naxsha-küyler éytimen, munajatlarni éytimen Perwerdigargha! 7 Nida qilghinimda awazimni anglighaysen, i Perwerdigar; Manga méhirshepset körsitip, ijabet qilghaysen. 8 Öz könglüm: «Uning didarini izdenglar!» deydu; Didaringni, i Perwerdigar, özüm izdeymen. 9 Mendin Özüngni qachurmighaysen! Ghezeplen'gende qulungni néri qoghlimighaysen; Sen méningdin yardimingni ayimay kelding; Sen mendin ayrilmighaysen, méni tashliwetmigeysen, i Nijatkarim Xuda! 10 Ata-anam méni tashliwetsimu, Perwerdigar méni quchiqigha alidu. 11 Manga Öz yolungni ögetkeysen, i Perwerdigar; Küshendilirim [paylap yürmekte], Méni tüz yolgha bashlighaysen. 12 Méni reqiblimning meylige tapshurmighaysen, Chünki manga qara chaplashmaqchi bolghan yalghanchilar xéli köptur, Ularning nepeslimu zorawanliqtur. 13 Ah, Perwerdigarning méhribanliqini tiriklerning zéminide körüshke közüüm yetmigen bolsa...! 14 Perwerdigarni

telmürüp kütkin! Jigerlik bol, qelbing merdane bolsun! Shundaq qil, Perwerdigarni telmürüp kütkin!

28 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, Sanga nida qilimen; I méning Qoram Téshim, manga süküt qilmighaysen; Chünki Sen jimjit turuwalisang, Men chongqur hanggha chüshidighanlarga oxshashla bolimen. 2 Sanga peryad kötürginimde, Séning muqeddes kalamxananggha qolumni kötürginimde, Méning iltijalirimning sadasini anglighaysen! 3 Méni reziller we qebhlik qilghuchilar bilen bille tashliwetmigeysen; Ular aghzida yéqinliri bilen dostane sözleshsimu, Könglide öchmenlik bardur. 4 Ularning qilmishlirigha qarap, Ishlirining yamanliqigha qarap ish tutqaysen; Qolining qilghanliri boyiche özlirige yandurghaysen; Téghishlik jazani özlirige qayturghaysen. 5 Chünki ular ne Perwerdigarning qilghanlirini, Ne qollirining ishligenlirini héch nezirige almaydu, [Perwerdigar] ularni ghulitip, qaytidin bash kötürgüzmeysen. 6 Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulsun; Chünki U méning iltijalirimning sadasini anglighan. 7 Perwerdigar méning küchüm, méning qalqinimdur; Méning könglüm uninggha ishendi, Shuning bilen yarem taptim; Shunga könglüm zor shadlinidu, Öz küyüm bilen men Uni medhiyileymen. 8 Perwerdigar Öz [xelqining] küchidur, Shundaqla mesih qilghinigha qutquzghuchi qorghandur. 9 Öz xelqingni qutquzghaysen, Mirasingni beriketlik qilghaysen; Ular ni padichidek béqip ozuqlandurghaysen, Menggüge ularni kötürüp yürgeysen.

29 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha bergeysiler, i Qudretlik Bolghuchining perzentliri, Perwerdigargha shanu-shewket, küch bergeysiler! 2 Perwerdigargha Öz namigha layiq shanu-shewket bergeysiler; Perwerdigargha pakmuqeddeslikning güzelligide sejde qilinglar! 3 Perwerdigarning sadasi chongqur sular üstide höküm süridu; Shan-sherep igisi bolghan Tengri güldürmamilarni yangritidu; Perwerdigar büyük déngizlar üstide höküm süridu. 4 Perwerdigarning sadasi küchlüktur; Perwerdigarning sadasi heywetke tolghandur; 5 Perwerdigarning sadasi kédir derexlirini südüriwétidu; Berheq, Perwerdigar Liwandiki kédirlarni südüriwétidu. 6 U ularni mozay oynaqlawatqandek oynaqlitidu; Yawa kalining balisi oynaqlawatqandek, U Liwan we Sirion

téghini oynaqlitidu. 7 Perwerdigarning sadasi chaqmaqlarning yalqunlirini shaxlitivétidu; 8 Perwerdigarning sadasi chöl-jezirini zilzilige salidu; Perwerdigar Qedeshtiki chöl-jezirini zilzilige salidu; 9 Perwerdigarning sadasi dub derexlirini heryan tolghitidu, Ormanliqlarni yalingachlaydu; Uning muqeddes ibadetxanisida bolghan hemmisi «shanushewket!» dep tentene qilidu. 10 Perwerdigar topan üstige hökümranliq qilib olturidu; Berheq, Perwerdigar menggüge padishah bolup höküm sürüp olturidu. 11 Perwerdigar Öz xelqige qudretni bexsh étidu; Öz xelqini aman-xatirjemlik bilen beriketleydu.

30 Muqeddes ibadetxanini Xudagha atashni tebriklep, Dawut yazghan küy: — Men Séni aliy dep ulughlaymen, i Perwerdigar, Chünki Sen méni pestin yuqiri kötürdüng, Düşmenlirimni üstümdin xushallandurmiding. 2 I Perwerdigar Xudayim, men Sanga nale kötürdüm, Sen méni saqaytting. 3 I Perwerdigar, Sen tehtisaradin Jénimni élip chiqting, Hanggha chüshidighanlar arisidin manga hayat béríp saqliding. (Sheol h7585) 4 Perwerdigargha küy éytinglar, i Uning ixlasmen bendiliri, Uning pakmuqeddeslikini yad étip teshekkür éytinglar. 5 Chünki Uning ghezipi deqiqide ötüp kétidu, Shapaiti bolsa ömürwayet bolidu; Yigha-zar kéchiche qonup qalsimu, Xushalliq tang seher bilen teng kélidu. 6 Men bolsam öz rahet-paraghitimde: «Menggüge tewrenmey muqim turimen» — dédim. 7 Perwerdigar, shapaiting bilen, méning téghimni mustehkem turghuzghaniding; Emma Sen didaringni qachurup yoshurdung; Men alaqqade bolup kettim; 8 Men Sanga nale-panyad kötürdüm, i Perwerdigar; Men [Sen] Rebke iltija qildim: — 9 — Méning qénim tökülüp, hanggha kirsem néme paydisi bardur? Topa-chang Séni medhiyilemdu? U heqiqitingni jakarliyalamdum? 10 Anglighaysen, i Perwerdigar, manga shepquet körsetkeysen; I Perwerdigar, manga yardemde bolghaysen! 11 Sen matem qayghusini ussul oynashlarga aylandurdung; [Haziliq] böz kiyimimni salduriwétip, Manga xushalliqni belwagh qilib baghliding; 12 Shunga méning rohim süktü qilmay, Sanga küyler oqusun! I Perwerdigar, méning Xudayim, Sanga ebedil'ebedgiche teshekkürlerni éytimen!

31 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Sen Perwerdigarni,

men bashpanah qildim; Méni héchqachan yerge qaritip qoymighaysen; Öz heqqaniyiliq bilen méni azad qilib qutquzghaysen; 2 Manga qulaq salghaysen, méni tézrek qutquzuwalghaysen; Manga qoram tash, Özümni qoghdaydighan qorgharliq qel'e bolghaysen. 3 Chünki Sen méning uyultéshim, méning qorghinimdursen; Shunga Öz naming üçün méni yétekligeysen, méni bashlighaysen. 4 Manga yoshurun sélin'ghan tuzaqtin qedemlirimni tartqaysen; Chünki Sen méning bashpanahimdursen. 5 Men rohimni qolunggha tapshurdum; Sen manga nijatliq qilib hörlükke chiqarghaysen, i Perwerdigar, heq Tengri. 6 Yalghan ilahlargha choqunidighanlardin yirginip keldim; Men bolsam Perwerdigargha étiqad qilimen. 7 Özgermes muhebbiting bilen xushal bolup shadlinimen; Chünki méning xarliqimni kördüngsen; Jénimning azap-oqubetliridin xewer taptim. 8 Méni düşmenlirimning qoligha chüshürmiding, Belki putlirimni kengri jaygha turghuzdung. 9 I Perwerdigar, manga rehim-shepquet körsetkeysen, Chünki béshimgha külpet chüshti; Derd-elemdin közüm tügüshay dep qaldi, Jénim, wujudummu shundaq. 10 Hayatim qayghu-hesret bilen, Yillirim ghem-ghusse bilen uprawatidu. Gunahim tüpeylidin maghdurum kétey dep qaldi, Ustixanlirim sizip ketti. 11 Men reqiblirimning iza-ahanitige qaldim, Yéqinlirim aldida téximu shundaq; Tonushlirimghimu bir wehime boldum; Kochida méni körgenlermu mendin dajip qachidu. 12 Hemmeylen méni ölgen ademdek, könglidin chiqirip tashlashti; Puchuq chinidek bolup qaldim. 13 Chünki nurghunlarning töhmetlirini anglidim, Wehime terep-tereplerde turidu; Ular manga hujum qilishqa meslihetlishiwatidu, Jénimni élishqa qest qilishiwatidu. 14 Biraq men Sanga tayinimen, i Perwerdigar; «Sen méning Xudayim!» — dédim. 15 Méning künlirim Séning qolungdidur; Méni düşmenlirimning qolidin hem manga ziyankeshlik qilghuchilardin qutquzghaysen. 16 Qulunggha didaringning jilwisini chüshürgeysen; Özgermes muhebbiting bilen manga nijatliq ata qilghaysen. 17 I Perwerdigar, méni yerge qaritip qoymighaysen; Chünki men Sanga iltija qildim; Reziller yerge qarap qalsun; Ularning tehtisarada zuwani tutulsun; (Sheol h7585) 18 Yalghan lewler zuwandin qalsun! Ular heqqaniylarni xalighanche mazaq qilib tekebburluq bilen sözlimekte! 19 Özüngni bashpanah qilghanlar üçün insan balilirining köz aldida körsetken

iltipatliring, Yeni Özüngdin qorqidighanlar üçün, saqlighan iltipat-németliring neqeder moldur! **20** Sen ularni insanlarning suyiquestliridin Öz huzurungdiki yoshurun dalda jaygha alisen; Sen ularni til-ahanelterdin sayiwiningde yoshurup qoyisen. **21** Perwerdigargha teshekkür-medhiyiler yollansun! Chünki U özgermes muhebbitini zulmetlik bir sheherde ajayib nimayen qildi! **22** Chünki men dekke-dükkide hoduyup: — Séni, méni közidin chiqirip qoydimikin, dep qorqqanidim; Halbuki, men nale kötürüp yélin'ghinimda, peryadimgha qulaq salding. **23** Perwerdigarni söyünglar, i Uning barliq mömin bendiliri! Perwerdigar Özige sadiqlarni qoghdaydu, Hem tekebburluq bilen ish qilghuchilarning qilmishlirini öz béshigha hessilep qayturidu! **24** I Perwerdigarni telmürüp kütkenler, Jigerlik bol, qelbing merdane qilinsun!

32 Dawut yazghan «Masqil»: — Itaetsizlikliri kechürüm qilin'ghan, Gunahliri yépilghan kishi bextliktur! **2** Perwerdigar rezillikliri bilen hésablashmaydighan, Rohida héchqandaq hiylilik yoq kishi bextliktur! **3** Men [gunahimni iqrar qilmay], sükütte turuwalghanidim, Kün boyi ahu-pighan ichide, Söngelirim chirip ketti; **4** Chünki méni basqan qolung manga kéche-kündüz éghir boldi; Yazdiki qurghaqchiliqtek yilikim qaghjirap ketti. (Sélah) **5** Emdi gunahimni Séning aldingda étirap qildim, Qebihlikimni Sendin yoshuriwermeydighan boldum; Men: «Perwerdigargha asiyligiriminni étirap qilimen» — dédim, Shuning bilen Sen méning rezil gunahimni kechürüm qilding. (Sélah) **6** Shunga Séni tapalaydighan peyitte, Herbir ixlasmen Sanga dua bilen iltija qilsun! Chong topanlar örlep, téship ketkende, [Sular] shu kishige hergiz yéqinlashmaydu. **7** Sen méning dalda jayimdursen; Sen méni zulumdin saqlaysen; Etrapimni nijatliq naxshiliri bilen qaplaysen! (Sélah) **8** — «Men sen méngishqa tégishlik yolda séni yétekleymen hem terbiyleymen; Méning közüm üstüngde bolushi bilen sanga nesihet qilimen. **9** Eqli yoq bolghan at yaki éshektek bolma; Ularni chekleshke tizginleydighan yügen bolmisa, Ular hergiz sanga yéqin kelmeydu». **10** Rezillerge chüshüdighan qayghu-hesretler köptur, Biraq méhir-sheppetler Perwerdigargha tayan'ghan kishini chörideydu; **11** I heqqaniylar, Perwerdigar bilen shadlinip xursen bolunglar; Köngli duruslar, xushalliqtin tentene qilinglar!

33 Ey heqqaniylar, Perwerdigar üçün tentene qilinglar! Medhiyilesh duruslar üçün güzel ishtur. **2** Rawab bilen Perwerdigarni medhiyilenglar; Ontargha tengkesh bolup, uninggha küylerni éytinglar. **3** Uninggha atap yéngi bir munajat-naxshini éytinglar; Mahirliq bilen chélip, awazinglarni yuqiri yangritinglar. **4** Chünki Perwerdigarning sözi berheqtur; Uning barliq ishliri wedilirige sadaqetliktur. **5** U heqqaniyet hem adaletni yaxshi körgüchidur; Yer-zémin Perwerdigarning méhribanliqi bilen tolghandur. **6** Perwerdigarning sözi bilen asmanlar yaratilghan, Uning aghzidiki nepes bilen ularning barliq qoshunlirimuyarutilghandur; **7** U déngizdiki sularni bir yerge yighip döwileydu; U okyanlarni ambarlar ichide saqlap turidu; **8** Pütkül yer yüzidikiler Perwerdigardin eymensun; Duniyadiki pütün jan igiliri Uningdin qorqup, hörmetlisun; **9** Chünki Uning bir sözi bilenla ish pütürülgenidi; Uning bir emri bilenla dégenliri berpa qilin'ghanidi. **10** Perwerdigar ellerning pilanini tosiwétidu; U qowmlarning xiyallirini bikar qiliwétidu. **11** Perwerdigarning nesiheti menggüge turidu; Qelbidiki oyli dewrdin-dewrge ishqa ashurulidu. **12** «Perwerdigar bizning Xudayimizdur» deydighan qowm bextliktur! Yeni Öz mirasi bolushqa tallighan xelq bextliktur! **13** Perwerdigar ershtin yerge nezer salidu, U pütkül insanlarni körüp turidu. **14** Turalghusidin yer yüzidikilerning hemmisige qaraydu; **15** U ularning herbirining qelblirini Yasighuchidur; Ularning barliq ishlirini dengsep chiqquchidur. **16** Padishah bolsa qoshunlirining köplüki bilen ghalib bolalmaydu; Palwan özining zor küchi bilen özini qutquzalmaydu; **17** Tolpargha tayinip xewp-xeterdin qutquzulush bihudiliktur, U zor küchi bilen héchkimni qutquzalmaydu; **18** Mana, ularning jénini ölümün qutquzush üçün, Qehetchilikte ularni hayat saqlash üçün, Perwerdigarning közi Özidin eyminidighanlarning üstide turidu, Özining özgermes muhebbitige ümid baghlighanlarning üstide turidu. **20** Bizning jénimiz Perwerdigargha telmüridu; Bizning yardemchimiz, Bizning qalqinimiz U bolidu. **21** Shunga Uning bilen qelbimiz shadlinip kétidu; Chünki Uning muqeddes namigha tayinip ishenduq. **22** I Perwerdigar, biz Sangila ümid baghlighinimizdek, Séning özgermes muhebbitingmu üstimizde bolghay!

34 Dawut yazghan küy: — (Dawut Abimelek [padishahning] aldida yürüş-turushini

bashqiche qiliwalghanda, [Abimelek] uni heydiwetken waqitta yazghan) Men herqandaq waqitlarda Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturimen; Uni medhiyilesh aghzimdin chüshmeydu. 2 Qelbim Perwerdigarni iptixarlinip medhiyeleydu, Möminler buni anglap shadliqta bolidu. 3 Men bilen bille Perwerdigarni ulughlanglar, Birlikte Uning namigha medhiyiler yangritayli. 4 Perwerdigarni izdidim, U méning duayimni ijabet qildi, Méni basqan barliq wehime-qorqunchlirimdin qutquzdi. 5 [Möminler] Uninggha telmürüp nurlandi; Yüzliri yerge qaritilmidi. 6 [Men] péqir-bichare [Uninggha] nida qildi, Perwerdigar anglap, méni hemme awarichiliklerdin qutquzdi. 7 Perwerdigarning Perishtisi Uningdin eyminidighanlarni qoghdap etrapigha chédirini tikidu, Ularni qutquzidu. 8 Perwerdigarning méhribanliqini tétip, bilgin, Uninggha ishinip tayan'ghan adem némidégen bextliktur! 9 I Uning muqeddes bendiliri, Perwerdigardin eymininglar! Chünki Uningdin eyminidighanlarning héch nersisi kem bolmas. 10 Küchlük arslanlar ozuqsiz qélip ach qalsimu, Emma Perwerdigarni izdigüchilerning héchbir yaxshi nersisi kem bolmas. 11 Kélinglar balilirim, manga qulaq sélinglar; Men silerge Perwerdigardin eyminishni ögitip qoyay. 12 Hayatni etiwaraydighan kishi kim? Kimning uzun we yaxshi künlerni körgüsi bar? 13 Undaqa tilingni yamanliqtin tartip yür, Lewliring mekkarliqtin néri bolsun; 14 Yamanliqtin ayrilip yiraq bolup, güzel emellerni qilip yür; Aman-xatirjemlikni izdep, uni qoghlap yür. 15 Perwerdigarning közi heqqaniylarning üstide turidu, Uning quliqi ularning iltijalirigha ochuq turidu; 16 Perwerdigarning chirayi rezillik qilghuchilargha qarshi chiqar, Ularning herqandaq nam-xatirilirini yer yüzidin élip tashlar; 17 Heqqaniylar iltija qilidu, Perwerdigar anglaydu, ularni barliq azab-musheqqetliridin qutquzidu; 18 Perwerdigar köngli sunuqlargha yéqindur, Rohi ézilgenlerni qutquzidu. 19 Heqqaniylar duch kelgen awarichilikler köptur; Biraq Perwerdigar ularni bularning hemmisidin qutquzidu. 20 [U heqqaniyning] söngeklirini saq qalduridu, Ulardin birsimu sunup ketmeydu. 21 Yamanliqning özi rezillerni öltüridu; Heqqaniylargha nepretlinidighanlar gunahta qalidu. 22 Perwerdigar Öz qullirining janlirini bedel tölep hörlükke chiqiridu; Uninggha tayan'ghanlardin héchkimge gunah békitilmeydu.

35 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, men bilen élishqanlar bilen élishqaysen; Manga jeng qilghanlarga jeng qilghaysen! 2 Qolunggha sipar we qalqan alghin; Manga yardemge ornungdin turghaysen; 3 Neyzini sughurup, méni qoghlawatqanlarning yolini tosqaysen; Méning jénimgha: «Men séning nijatliqingdurmen!» — dégeysen! 4 Méning hayatimgha chang salmaqchi bolghanlar yerge qaritilip shermende bolghay; Manga qest eyligenler keynige yandurulup reswa bolghay. 5 Ular goya shamalda uchqan samandek tozup ketkey; Perwerdigarning Perishtisi ularni tarqitiwetkey! 6 Ularning yoli qarangghu we téyilghaq bolghay, Perwerdigarning Perishtisi ularni qoghliwetkey! 7 Chünki ular manga orunsiz ora-tuzaq teyyarlidi; Jénimni sewebsiz élishqa ular uni kolidi. 8 Halaket tuydurmastin ularning béshigha chüshkey, Özi yoshurun qurghan torggha özi chüshkey, Halaketke yiqilghay. 9 U chaghda jénim Perwerdigardin söyünidu, Uning nijatliq-qutquzushidin shadlinidu! 10 Méning hemme ustixanlirim: — «I Perwerdigar, kimmu Sanga tengdash kélelisun?» — deydu, — «Sen ézilgen möminlerni küchlüklerning changgilidin, Ézilgenler hem yoqsullarni ularni bulighuchilardin tartiwélip qutquzisen». 11 Yawuz, yalghan guwahchilar qopup, Xewirim bolmighan gunahlar bilen üstümdin shikayet qilmaqta. 12 Ular méning yaxshiliqimgha yamanliq qilip, Méni panahsiz yétim qilip qoyghanidi! 13 Lékin men bolsam, ular késel bolghanda, Bözni yögep kiyiwaldim; Ularni dep roza tutup, özümni töwen qildim; Emdi duayim bolsa hazir baghrimgha yénip keldi! 14 Men bu ishlardin dost yaki qérindishimning béshigha chüshken ishqa oxshash meyüslinip yürdüm, Men öz anisigha haza tutqandek, béshimni sélip yürdüm. 15 Biraq men putliship ketkinimde, Ular xushal bolushup ketkenidi, Bir yerge jem boldi; Derweqe jem bolushup mushu zorawanlar manga qarshi chiqishti, Biraq xewirim yoq idi. Ular méni pare-pare qilish üçün toxtimay zerbe béréshti. 16 Xuddi bir chishlem poshkal üstide chaqchaq we talash qilghan xudasizlardek, Ular manga chishlirini ghuchurlitip xiris qilishti. 17 I Reb, qachan'ghiche perwa qilmaysen? Jénimni ularning halakitidin qutquzghaysen, Méning birdinbir hayatimni [mushu] yirtquch shirlarning aghzidin tartiwalghaysen! 18 Zor jamaet arisida men Sanga

teshekkür éytimen; Nurghunlighan xelq arisida Séni medhiyileymen. **19** Yalghan seweb bilen manga reqib bolghanlarni üstümdin shadlandurmighaysen; Mendin sewesiz nepretlen'genlerni özara köz qisishurmighaysen! **20** Ular dostane söz qilmaydu, Zémindiki tinchliqperwerlerge pitne-ighwa toqumaqta. **21** Ular manga qarap éghizini yoghan échip: «Way-way! Kütkünimizni öz közimiz bilen körüwalduq!» — déyishidu. **22** I Perwerdigar, Sen bularni körüp chiqting, süküt qilmighaysen; I Reb, mendin Özüngni yiraqlashturmighaysen; **23** Qozghalghaysen, Men üçün höküm chiqirishqa oyghan'ghaysen, I méning Xudayim — Rebbim! **24** Méning ishim üstide öz heqqaniyliqning boyiche höküm chiqarghaysen, i Perwerdigar Xudayim; Ularni méning [ongushsizliqimdin] shadlandurmighaysen! **25** Ular könglide: «Wah! Wah! Ejeb obdan boldi!» — déyishmisun; Yaki: «Uni yutuwettuq!» — déyishmisun. **26** Méning ziyinimdin xushal bolghanlar yerge qaritilip shermende bolghay; Méningdin özlirini üstün tutquchilarning kiyim-kéchiki xijalet we nomussuzluq bolsun! **27** Méning heqqaniyliqimdin söyün'genler tentene qilip shadlansun! Ular hemishe: «Öz qulining aman-ésenlikige söyün'gen Perwerdigar ulughlansun!» — dégey. **28** Shu chaghda méning tilim kün boyi heqqaniyliqning toghruluq sözleydu, medhiyelerni yangritidu.

36 Neghmichilarning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan küy: — Rezil ademning asiyliqi méning qelbimde bir bésharetni peyda qilidu: — «Uning neziride Xudadin qorqidighan ish yoqtur!». **2** Chünki u öz-özini maxtayduki, U öz-özige: — «Mende gunah tépilas, qilghinim yirginchlik ish emestur!» — deydu. **3** Aghzidiki sözler qebihlik we hiyigerliktur; Peziletlik ish qilish parasitidin u alliburun mehrumdur. **4** U ornida yatqandimu gunahni közleydu; U durus bolmighan yolgha méngishni irade qilidu; Yamanliqtin héch nepretlenmeydu. **5** I Perwerdigar, özgermes muhebbiting ershlerge taqishidu; Heqiqet-sadiqliqing bulutlarga yétidu! **6** Heqqaniyliqing büyük taghlardek, Hökümliring tilsimatliq chongqur déngizlardektur. I Perwerdigar, Sen ademler we haywanlarni saqlighuchidursen; **7** Séning özgermes muhebbiting neqeder qimmatliktur, i Xuda! Shunga insan baliliri qanatliring sayiside panahlinidu. **8** Ular öyüngdiki mol dastixandin toyghuche behrimen

bolidu; Sen ulargha huzur-halawetliringning deryasidin ichküzisen. **9** Chünki Sendila bardur hayatliq buliqi; Nurungda bolup nurni körimiz. **10** Ah, Özüngni tonup, bilgenlerge muhebbitingni, Köngli duruslarchimu heqqaniyliqingni körsitishni dawamlashturghaysen. **11** Tekebburlarning putining manga hujum qilishigha yol qoymighaysen; Rezillerning qoli méni ornumdin qoghliwetmisun; **12** Mana, yamanliq qilghuchilar yiqildi! Ghulitiwétildi, ornidin qayta turalmaydu!

37 Dawut yazghan küy: — Yamanliq qilghuchilar tüpeylidin özüngni köydürme, Nakeslerge heset qilma. **2** Chünki ular ot-chöplerdek tézla üzüp tashlinidu, Yumran ösümlüklerge oxshash tozup kétidu. **3** Perwerdigargha tayan, tiriship yaxshiliq qil, Zéminda makanliship yashap, Uning wapa-heqiqitini ozuq bilip huzurlan. **4** «Perwerdigarni xursenlikim» dep bilgin, U arzu-tilekliringge yetküzidu. **5** Yolungni Perwerdigargha amanet qil; Uninggha tayan, U choqum [tilikingni] ijabet qilidu. **6** U heqqaniyliqingni nurdek, Adalitingni chüshitki quyashtek chaqnitidu. **7** Perwerdigarning aldida tinch bolup, Uni sewrchanliq bilen küt; Haramdin ronaq tapqan adem tüpeylidin, Yaman niyetliri ishqa ashidighan kishi tüpeylidin özüngni köydürme. **8** Achchiqingdin yan, ghezeptin qayt, Özüngni köydürme; U peqet séni yamanliqqa élip baridu. **9** Chünki yamanliq qilghuchilar zémindin üzüp tashlinidu; Perwerdigargha telmürüp kütkenler bolsa, Zémin'gha igidarchiliq qilidu. **10** : Közni yumup achquchila, rezil adem halak bolidu; Uning makanigha sepsélip qarisansang, u yoq bolidu. **11** Biraq yawash-möminler zémin'gha mirasliq qilidu, We cheksiz arambexshlikdin huzurlinidu. **12** Rezil adem heqqaniygha qest qilidu; Uninggha chishlirini ghuchurlitip xiris qilidu; **13** Lékin Reb uninggha qarap külidu; Chünki [Reb] uning béshigha kélidighan künni köridu. **14** Yawashlar we yoqsullarni yiqitish üçün, Yoli duruslarni qirip tashlash üçün, Reziller qilichini ghilipidin sughurup élip, Oqyasining kirichini tartip teyyarlidi. **15** Lékin qilichi bolsa öz yürükige sanjilidu, Oqyaliri sunduruwétildi. **16** Heqqaniylardiki «az», Köpligen yamanlarning bayliqliridin ewzeldur. **17** Chünki rezillerning bilekliri sundurulidu; Lékin Perwerdigar heqqaniylarni yöleydu; **18** Perwerdigar köngli duruslarning künlirini bilidu; Ularning mirasi menggüge bolidu. **19** Ular éghir künlerde yerge qarap qalmaydu; Qehetchiliktimu ular toq yüridu.

20 Biraq reziller halak bolidu; Perwerdigar bilen qarshilashquchilar chimenzardiki gül-giyahdek tozup kétidu; Ular tügeydu; Is-tütündek tarqilip tügeydu. 21 Rezil adem ötne élip qayturmaydu; Emma heqqaniy adem méhribanliq bilen ötne béridu; 22 Chünki [Perwerdigar] rehmet qilghanlar zémin'gha ige bolidu, Biraq uning lenitige uchrighanlar üzüp tashlinidu; 23 Merdane ademning qedemliri Perwerdigar teripidindur; [Reb] uning yolidin xursen bolidu. 24 U téyilip ketsimu, yiqilip chüshmeydu; Chünki Perwerdigar uning qolini tutup yölep turidu. 25 Men yash idim, hazir qérip qaldim; Lékin heqqaniylarning tashliwétilgenlikini, Yaki perzentlirining nan tiligenlikini esla körgen emesmen; 26 U kün boyi merd-méhriban bolup ötne béridu; Uning ewladlirimu xelqge beriket yetküzidu. 27 Yamanliqni tashlanglar, yaxshiliq qilinglar, Menggü yashaysiler! 28 Chünki Perwerdigar adaletni söyidu, U Öz mömin bendilirini tashlimaydu; Ular menggüge saqlinidu; Lékin rezillerning ewladliri üzüp tashlinidu. 29 Heqqaniylar yer-jahan'gha ige bolidu, Ebedil'ebedgiche uningda makan tutup yashaydu. 30 Heqqaniy ademning aghzi danaliq jakarlaydu; Uning tili adil hökümlerni sözleydu; 31 Qelbide Xudaning [muqeddes] qanuni turidu; Uning qedemliri téyilip ketmes. 32 Reziller heqqaniy ademni paylap yürüdu; Ular uni öltürgüdek peytni izdep yürüdu. 33 Lékin Perwerdigar uni düshmenning changgiligha chüshürmeydu; Yaki hökümdé uni gunahqa pütmeydu. 34 Perwerdigarni telmürüp küt, Uning yolini ching tutqin; U séning mertiwengni kötürüp, zémin'gha ige qilidu, Reziller halak qilin'ghanda, Sen buni körisen. 35 Men rezil ademning zomigerlik qiliwatqinini kördüm, U xuddi aynighan baraqsan yapyéshil derextek ronaq tapqan. 36 Biraq u ötüp ketti, Mana, u yoq boldi; Men uni izdisemmu, u tépilmaydu. 37 Mukemmel ademge nezer sal, Durus insan'gha qara! Chünki bundaq ademning axir köridighini arambexsh xatirjemlik bolidu. 38 Itaetsizler bolsa birlikte halak bolishidu; Ularning kélechiki üzülidu; 39 Biraq heqqaniylarning nijatliq Perwerdigardindur; U éghir künlerde ularning küchlük panahidur. 40 Perwerdigar yadrem qilip ularni saqlaydu; U ularni rezillerdin saqlap qutquzidu; Chünki ular Uni bashpanahi qilidu.

38 Dawut yazghan küy: — (Eslime üçün) I Perwerdigar, ghezippingde tenbih bermigeysen, Qehringde méni jazalimighaysen! 2 Chünki oqliring

méni zeximlendürüp sanjidi, Qolung üstümdin qattiq basti. 3 Qattiq ghezipping tüpeylidin etlirimde héch saqliq yoq, Gunahim tüpeylidin ustixanlirimda aram yoqtur. 4 Chünki gunahlirim boyumdin tashti; Ular kötürelmigüsiz éghir yüktek méni bésiwaldi. 5 Exmeqliqimdin jarahetlirim sésip, shelwep ketti. 6 Azabtin bellirim tolimu pükülüp ketti, Kün boyi ghemge pétip yürimen! 7 Chatiraqlirim otqa toldi, Etlirimning saq yéri yoqtur. 8 Men tolimu halsirap, ézilip kettim; Qelbimdiki azab-qayghu tüpeylidin hörkireymen. 9 Reb, barliq arzuyum köz aldingdidur; Uh tartishlirim Sendin yoshurun emes; 10 Yürikim jighildap, halimdin kettim; Közlimning nuri öçti. 11 Yar-buraderlirimmu méni urghan waba tüpeylidin, özlirini mendin tartti; Yéqinlirimmu mendin yiraq qachti. 12 Jénimni almaqchi bolghanlar tuzaq quridu; Manga ziyanni qestligenler zehirini chachmaqta; Ular kün boyi hiyle-mikirlerni oylimaqta. 13 Lékin men gas ademdek anglimaymen, Gacha ademdek aghzimni achmaymen; 14 Berheq, men angliyalmaydighan gaslardek bolup qaldim; Aghzimda qilidighan reddiyetenbih yoq. 15 Chünki ümidimni Sen Perwerdigargha baghlidim; Reb Xudayim, Sen iltjayimgha ijabet qilisen. 16 Chünki men: — «Ular méning üstümge chiqip maxtanmighay; Bolmisa, putlirim téyilip ketkende, ular shadlinidu» — dédim men. 17 Chünki men deldengship, tügishy dep qaldim, Azabim köz aldindin ketmeydu. 18 Chünki men öz yamanliqimni iqrar qilimen; Gunahim üstide qayghurimen. 19 Lékin düshmenlirim jushqun hem küchlüktur; Qara chaplap, manga nepretlen'genlerning sani nurghundur. 20 Wapagha japa qilidighanlar bolsa, men bilen qarshilishidu; Chünki men yaxshiliqni közlep, intilimen. 21 I Perwerdigar, mendin waz kechmigeysen! I Xudayim, mendin yiraqlashmighaysen! 22 I Reb, méning nijatliqim, Manga chapsan yadrem qilghaysen!

39 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha tapshurulghan, Dawut yazghan küy: — «Tilim gunah qilmisun dep, Yollirimgha diqqet qilimen; Reziller köz aldinda bolsa, men aghzimgha bir köshek salimen» — dégenidim. 2 Men süküt qilip, zuwan sürmidim, Hetta yaxshiliq toghrisidiki sözlernimu aghzimdin chiqarmidim; Biraq dil azabim téximu qozghaldi. 3 Könglümde zerdem qaynidi, Oylan'ghanséri ot bolup yandi; Andin tilim ixtiyarsiz sözlep ketti. 4 I Perwerdigar, öz ejilimni,

Künlirimning qanchilik ikenlikini manga ayan qilgin; Ajiz insan balisi ikenlikimni manga bildürgin. **5** Mana, Sen künlirimni peqet nechche ghérichla qilding, Séning aldingda ömrüm yoq hésabididir. Berheq, barliq insanlar tik tursimu, peqet bir tiniqla, xalas. (Sélah) **6** Berheq, herbir insanning hayati xuddi bir kölenggidur, Ularning aldirap-saldirashliri bihude awarichiliktur; Ular bayliqlarni topaydu, lékin kéyin bu bayliqlarni kimning qoligha jughlinidighanliqini bilmeydu. **7** I Reb, emdi men némini kütimen? Méning ümidim sangila baghliqtur. **8** Méni barliq asiylilirimdin qutquzghaysen, Méni hamaqetlerning mesxirisige qaldurmighaysen. **9** Süküt qilip zuwan sürmidim; Chünki mana, mushu [jazani] Özüng yürügüzgensen. **10** Méni salghan wabayingni mendin néri qilghaysen; Chünki qolungning zerbisi bilen tügishey dep qaldim. **11** Sen tenbihliring bilen kishini öz yamanliqi üçün terbiyiliginde, Sen xuddi nersilerge küye qurti chüshkendek, uning izzet-ghururini yoq qiliwétisen; Berheq, herbir adem bir tiniqla, xalas. (Sélah) **12** I Perwerdigar, duayimni anglighaysen, Peryadimgha qulaq salghaysen! Köz yashirimgha süküt qilmighaysen! Chünki men pütkül ata-bowilirimdek, Séning aldingda yaqa yurtluq, musapirmen, xalas! **13** Manga tikken közüngni mendin néri qilghaysenki, Men barsa kelmes jaygha ketküche, Méni bir'az bolsimu rahettin behrimen qilghaysen.

40 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha telmürüp, küttüm, küttüm; U manga égilip peryadimni anglidi. **2** U méni halaket orikidin, Shundaqla patqaq laydin tartiwaldi, Putlirimni uyutlash üstige turghuzup, Qedemlirimni mustehkem qildi. **3** U aghzimgha yéngi naxshamunajatni, Yeni Xudayimizni medhiyileshlarni saldi; Nurghun xelq buni körüp, qorqidu, Hem Perwerdigargha tayinidu. **4** Tekebburlardin yadrem izdimeydighan, Yalghanchiliqqa ézip ketmeydighan, Belki Perwerdigarni öz tayanchisi qilghan kishi bextliktur! **5** I Perwerdigar Xudayim, Séning biz üçün qilghan karametliring we oy-niyetliringni barghanséri köpeytip, san-sanaqsiz qilghansen, Kimmu ularni bir-birlep hésablap Özüngge [rehmet qayturup] bolalisun! Ularni sözlep bashtin-axir bayan qilay désem, Ularni sanap tügitish mumkin emes. **6** Ne qurbanliq, ne ash hedieler Séning telep-arzuyung emes, Biraq Sen manga [sezgür] qulaqlarni ata qilding; Ne köydürme qurbanliq, ne gunah qurbanliqini

telep qilmiding; **7** Shunga jawab berdimki — «Mana men keldim!» — dédim. Oram yazma desturda men toghruluq pütülgen: — **8** «Xudayim, Séning könglüngdiki iradeng méning xursenlikimdur; Séning Tewrat qanunung qelbimge pütüklüktur». **9** Büyük jamaet arisida turup men heqqaniyliqni jakarlidim; Mana bularni özümde qilche élip qalghum yoqtur, I Perwerdigar, Özüng bilisen. **10** Heqqaniyliqingni qelbimde yoshurup yürmidim; Wapadarliqingni we nijatliqingni jakarlidim; Özgermes muhebbiting we heqiqitingni büyük jamaetke héch yoshurmastin bayan qildim. **11** I Perwerdigar, méhribanliqliringni mendin ayimighaysen; Özgermes muhebbiting we heqiqiting herdaim méni saqlighay! **12** Chünki sansiz külpetler méni oriwaldi; Qebhliklirim méni bésiwélip, körelmeydighan boldum; Ular béshimdiki chéchimdin köp, Jasaritim tügiship ketti. **13** Méni qutquzushni toghra tapqaysen, i Perwerdigar! I Perwerdigar, téz kélip, manga yadrem qilghaysen! **14** Méning hayatimgha chang salmaqchi bolghanlar biraqla yerge qaritilip reswa qilinsun; Méning ziyinimdin xursen bolghanlar keynige yandurulup shermende bolghay. **15** Méni: — «Wah! Wah!» dep mesxire qilghanlar öz shermendilikidin alaqzade bolup ketsun! **16** Biraq Séni izdigüchilerning hemmisi Sende shadlinip xushal bolghay! Nijatliqingni söygenler hemishe: «Perwerdigar ulughlansun» déyishkey! **17** Men ézilgen hem yoqsul bolsammu, Biraq Reb yenila méni yad étidu; Sen méning Yardemchim, méning azad qilghuchim; I Xudayim, kéchikmey kelgeysen!

41 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Ghérib-ajizlarga ghemxorluq qilghan kishi neqeder bextlik-he! Éghir künlerde Perwerdigar uninggha panah bolidu. **2** Perwerdigar uni qoghdap, uni aman saqlaydu; U zéminda turup bextiyar yashaydu; Sen uni düshmenlirining ixtiyarigha chüshürmeysen! **3** Orun tutup zeipliship yatqinida, Perwerdigar uninggha derman bolidu; Sen uning yatqan orun-körpilirini raslap tüzeshtürüp turisen. **4** Men iltija qilip: — «I Perwerdigar, manga méhribanliq körsetkeysen, Jénimgha shipaliq bergeysen; Chünki men aldingda gunah qildim» — dédim. **5** Düshmenlirim men toghruluq: — «U qachanmu ölüp, nami-nesli qurup kéter?» — dep manga yamanliq tileydu. **6** Birsi méni körgili kelgen bolsa, U aldamchi sözlarni qilidu; Ular keynimdin könglide shumluq toplap,

Andin sirtlarga chiqip shu ishlarni tarqitip po atidu; 7 Manga och bolghanlarning hemmisi manga qarita özara kusurlishidu, Ular manga ziyankeshlik gestide bolidu. 8 Ular: «Uning béshigha jinsheytandin bir késel chaplashti; Emdi u orun tutup yétip qaldi; U qaytidin turalmaydu» — déyishidu. 9 Hetta sirdishim dep ishen'gen qedinas dostum, Men bilen hemdastixan bolup tuzumni yégenmu manga put atti. 10 Biraq Sen Perwerdigar, manga rehim qilghaysen; Düşmenlirimdin intiqam élishqa, Méni turghuzghaysen; 11 Düşminimning üstümdin ghelibe qilip shadlanmighinidin, Séni mendin söyünüdu, dep bilimen. 12 Biraq manga kelsek, durus bolghanliqimdin, sen méni yöleysen; Sen méni menggü Öz huzurungda qed kötürütküzüp turghuzisen. 13 Israilning Xudasi Perwerdigargha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturulghay! Amin! Amin!

42 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçün yézilghan «Masqil»: — Kéyik ériqlardiki sugha teshna bolghandek, Jénim sanga teshnadur, i Xuda. 2 Méning jénim Xudagha, hayat Tengrige intizardur; Ah, men qachanmu Xudaning huzurida körünüshke müyesser bolimen? 3 Méning kéche-kündüz yéginim köz yashlirim bolup kelgen; Xeqler kün boyi mendin: «Xudaying qeyerde?» dep soraydu. 4 Ötken künlerni eslep, Jénimning derdlirini töküwatimen (Men köpchilik bilen kétiwétip, Xudaning öyige tentene qilip méngip, Xushalliqta Hemdusana oqup, naxsha éytip, Héytni tebrikligen top-top qoshundek, jamaet bilen bille barattim!). 5 — I jénim, Sen ténimde némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa ichimde bundaq meyüslinip ketting? Xudagha ümid baghla; Chünki Uning jamalidin chiqqan nijatliqtin, Men Uni yenila ulughlaymen, — Méning Xudayimni! 6 Jénim ichimde meyüslinip ketti; Shunga men Séni séghinimen; Hetta musapirliqta Iordan deryasi boyidiki wadilarda, Hermon taghlirida, Mizar téghidimu Séni séghinimen. 7 Séning sharqiratmiliringning awazlirigha, Chongqur hang bilen chongqur hang masliship hörkirimekte. Séning hemme dolqunliring hem qaynam-tashqinliring méni gherq qildi. 8 Kündüzi Perwerdigar özgermes muhebbitini [manga] buyruydu, Kéchiliri Uning naxshisi, We hem hayatim bolghan Tengrige qilghan dua manga hemrah bolidu. 9 Men Qoram

Téshim bolghan Xudagha: — «Méni némishqa untup qalding? Men némishqa düşmenning zulumigha uchrup, Hemishe azab chékip yürüwatimen?» — deymen. 10 Söngelirimni ezgendek reqlirim méni mesxire qilip eybleydu; Ular kün boyi mendin: «Xudaying qeyerde?» — dep sorimaqta. 11 I jénim, ténimde némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa ichimde bundaq meyüslinip ketting? Xudagha ümid baghla; Chünki men Uni yenila medhiyileymen, Yeni chirayimgha salametlik, nijatliq ata qilghuchi Xudayimni medhiyileymen! U méning Xudayimdur!

43 I Perwerdigar, men toghruluq höküm chiqarghaysen, Dewayimni eqidisiz bir xelq aldida sorighaysen; Méni hiyliger hem qebih ademdin qutuldughaysen. 2 Chünki Sen panahgahim bolghan Xudadursen; Némishqa méni tashlawetkensen? Némishqa düşmenning zulumigha uchrup, Hemishe azab chékip yürüwatimen?» — deymen. 3 Öz heqiqiting we nurungni ewetkin, Ular méni yéteklige! Méni muqeddes téghinggha, Makaninggha élip kelgey! 4 Shuning bilen men Xudaning qurban'gahi aldigha baray, Yeni méning cheksiz xushluqum bolghan Tengrining yénigha baray; Berheq, chiltar chélip Séni medhiyileymen, i Xuda, méning Xudayim! 5 I jénim, sen némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa ichimde bundaq biaram bolup kétisen? Xudagha ümid baghla! Chünki men Uni yenila medhiyileymen, Yeni chirayimgha salametlik, nijatliq ata qilghuchi Xudayimni medhiyileymen!

44 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçün yézilghan «Masqil»: — I Xuda, öz qulaqlirimiz bilen angliduq, Atilirimiz bizge bayan qilip, Öz künliride, yeni qedimki zamanlarda Séning qilghan zor ishliringni uqturghanidi; 2 Sen [ata-bowilirimizning aldida] Öz qolung bilen yat ellerni qoghliwétip, Ularning [zémínigha ata-bowilirimizni] orunlashturdung; Yat qowmlargha apet chühürüp, ularni tarqitiwetting. 3 Berheq, bowilirimiz zéminni öz qilichi bilen alghini yoq, Öz biliki bilen özlirini qutquzghinimu yoq; Bu belki Séning ong qolung, Séning biliking we jamalingning nurining qilghinidur; Chünki Sen ulardin xursenlik taptung. 4 Sen Özüng méning padishahimdursen, i Xuda, Sen Yaqup üçün ghelibiler buyrughuchidursen. 5 Sen arqiliq biz reqlirimizni heydiwétimiz; Naming bilen özimizge qarshi

turghanlarni cheyleymiz; **6** Chünki öz oqyayimgha tayanmaymen, Qilichimmu méni qutquzalmaydu. **7** Chünki Sen bizni reqiblimizdin qutquzdung, Bizge öch bolghanlarni yerge qarattig. **8** Xudani kün boyi iptixarlinip maxtaymiz; Namingni ebedil'ebedgiche medhiyileymiz. (Sélah) **9** Biraq Sen [hazir] bizni tashlawétip ahanetke qaldurdung; Qoshunlirimiz bilen jengge bille chiqmaysen. **10** Sen reqiblimiz aldida bizni chékindürdüng; Bizni öchmenlerge xalighanche talan-taraj qildurdung. **11** Soyushqa tapshurulghan qoylardek, bizni ulargha tapshurdung, Eller arisigha bizni tarqitiwetting. **12** Sen Öz xelqingni bikargha sétiwetting, Uning qimmitidin Özüng héch béyip ketmidig; **13** Sen bizni qoshna ellerning mesxirisige qaldurghansen; Etrapimizdikilerge ahanet, zangliq obyékti qildingesen. **14** Sen bizni eller arisida söz-chöchekke qoydungesen, Yat qowmlar bizge bash chayqiship qarashmaqta. **15** Mesxire hem kupurluq éytquchilarning awazi tüpeylidin, Düşmenler we öch alghuchilar tüpeylidin, Kün boyi uyatim aldindin ketmeydu, Yüzümning nomusi méni chirmiwaldi. **17** Mana bularning hemmisi béshimizgha chüshti; Biraq biz Séni untumiduq, Yaki ehdingge héch asiyliq qilmiduq; **18** Qelbimiz héch yanmidi, Sanga sadaqetsizlik qilmiduq, Qedemlirimiz yolungdin héch ézip ketmidi. **19** Biraq Sen bizni chilböriler makanida ezding, Bizge ölüm sayisini chaplashturdung. **20** Eger biz Xudayimizning namini untughan bolsaq, Yaki yat bir ilahqa qol kötürgen bolsaq, **21** Xuda Sen choqum buni sürüshte qilmas idingmu, Qelbtiki sirlarni bilip turidighan tursang? **22** Biraq Sen tüpeyli biz kün boyi qirilmagtimiz; Boghuzlinishni kütüp turghan qoylar kebi hésablanmagtimiz. **23** Oyghan, i reb! Némishqa uxlap yatisen? Ornungdin tur, bizni menggüge tashlawetmigeysen! **24** Némishqa yüzüngni bizdin yoshurisen? Némishqa külpetlirimizge, uchrighan zulumlirimizgha pisent qilmaysen? **25** Qarighina, jénimiz tupraqta béghirlap yürüdu; Ténimiz yerge chaplashti; **26** Ornungdin turup bizge yademde bolghaysen! Özüngning özgermes muhebbiting sewebidin, Bizlerni hörlükke chiqarghaysen!

45 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep, Korahning oghullirigha tapshurulghan, «söyümlük yar üçün» dégen «Masqil» munajat-naxsha: — Qelbindin güzel ish toghrisida sözler urghup chiqmaqta; Padishahqa béghishlighan munajitimni

éytimen; Tilim goya mahir shairning qelimidur; **2** Insan baliliri ichide sen eng güzeldursen; Lewliring shapaet bilen toldurulghandur; Shunga Xuda sanga menggüge rehmet qildi. **3** I büyük bolghuchi, Qilichingni asqin yéninggha, Heywiting we shanushewkiting bilen! **4** Heqiqet, kemterlik hem adaletni algha sürüşke atlan'ghiningda, Shanushewket ichide ghelibe bilen algha bas! Shuning bilen ong qolung özüngge karamet qorqunchluq ishlarni körsitidu! **5** Séning oqliring ötkürdur, Ular padishahning düşmenlirining yürikige sanjilidu; Pütün eller ayighinggha yiqitilidu. **6** Séning texting, i Xuda, ebedil'ebediktur; Padishahliqingdiki Shahane hasang, adaletning hasisidur. **7** Sen heqqaniyliqni söyüp, rezillikke nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda, yeni séning Xudaying, séni hemrahliringdin üstün qilip shadliq méyi bilen mesih qildi. **8** Séning kiyimliringdin murmekki, muetter we darchin hidi kélidu; Pil chishi sarayliridiki sazendilerning tarliq saziri séni xursen qilidu. **9** Padishahlarning melikiliri hörmetlik kénizekliringning qatarididur; Xanishing Ofirdiki sap altun [zibu-zinetlerni] taqap ong qolungda turidu; **10** «Anglighin, i qizim, körgin, sözlirimge qulaq salghin; Öz qebileng we ata jemetingni untup qal! **11** Shuning bilen padishah güzel jamalinggha meptun bolidu; U séning xojang, sen uninggha sejde qil». **12** Tur shehiring qizi [aldingda] sowgha bilen hazir bolidu; Xalayıq arisidiki baylar séning shapaitingni kütidu; **13** Shahane qizning ichki dunyasi pütünley parlaqtur, Uning kiyimlirimu zer bilen keshtilen'gen; **14** U keshtilik kiyimler bilen padishahning huzurigha keltürülidu; Keynidin uninggha qoldash kénizeklermu bille yéninggha élip kélidu; **15** Ular xushal-xuram, shadliq ichide bashlap kélidu; Ular birlikte padishahning ordisigha kirishidu. **16** «Ata-bowiliringning ornigha oghulliring chiqidu; Sen ularni pütkül jahan'gha hakim qilisen. **17** Men séning namingni ewladdin-ewladqa yad etküzimen; Shunglashqa barliq qowmlar séni ebedil'ebedgiche medhiyileydu».

46 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Pak qizlar üçün» dégen ahangda oqulsun dep, Korahning oghulliri üçün yézilghan küy: — Xuda panahgahimiz we qudrimizdur; Külpetler chüshken haman hazir bolidighan bir yademchidur. **2** Shunga yer-zémin öngtürülüp, taghtar gümürülüp déngiz teglirige chüshüp ketsimu, Uning dolqunliri

shawqunlinip qaynam bolsimu, Örkeshliri bilen taghlar silkinip ketsimu, Qorqmaymiz. (Sélah) **4** Xudaning shehirini — Yeni Hemmidin Aliy Bolghuchi makanlashqan muqeddes jayni, Xursen qilidighan éqinliri shaxlighan bir derya bardur. **5** Xuda uning otturisidur; U yer hergiz tewrimeydu; Xuda tang étish bilenla uninggha yardemge kélidu. **6** [Barliq] eller qaynap, padishahliqlar titrep ketti; U awazini qoyuwetken haman, Yer érip kétidu. **7** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar biz bilen bille; Yaqupning Xudasi éviz qorghinimizdur! (Sélah) **8** Kélinglar, Perwerdigarning qilghanlirini körünglar! U yer yüzide qilghan karamet weyranchiliqlarni körünglar! **9** U, jahanning u chétigiche bolghan urushlarni toxtitidu; U oqyalarni sunduridu, Neyzilerni oshtuwétidu, Jeng harwilirini otta köydüriwétidu. **10** U: «Toxtash, méning Xuda ikenlikimni bilip qoyush! Men pütkül eller arisida ulughlinimen; Men yer yüzide “büyük” dep qarilimen» — deydu. **11** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar biz bilen bille, Yaqupning Xudasi bizning éviz qorghinimizdur!

47 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçhün yézilghan küy: — Barliq qowmlar, Xudani alqishlanglar! Uninggha yuqiri awazinglar bilen xushalliq tentenisini yangritinglar! **2** Chünki Hemmidin Aliy Bolghuchi, Perwerdigar, dehshetlik we heywetliktur, Pütkül jahanni sorighuchi büyük Padishahtur. **3** U bizge xelqlerni boysundurup, Bizni el-milletler üstige hakim qilidu. **4** U biz üçhün mirasimizni tallap, Yeni Özi söygen Yaqupning pexri bolghan zéminni békitip berdi. (Sélah) **5** Xuda tentene sadasi ichide, Perwerdigar sunay sadasi ichide yuqirigha kötürüldi; **6** Xudagha naxsha-küy éytinglar, naxsha-küy éytinglar! Padishahimizgha naxsha-küy éytinglar, naxsha-küy éytinglar! **7** Xuda pütkül jahanning padishahidur; Zéhninglar bilen uninggha naxsha-küy éytinglar! **8** Xuda eller üstide höküm süridu; U Özining pak-muqeddeslikining textide olturidu. **9** El-yurtlarning kattiliri jem bolup, Ibrahimning Xudasining xelqige qoshuldi; Chünki jahandiki barliq qalqanlar Xudagha tewedur; U neqeder aliydur!

48 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçhün yézilghan küy: — Ulughdur Perwerdigar, Xudayimizning

shehiride, Uning muqeddesliki turghan taghda, U zor medhiyelerge layiqtur! **2** Égzlikidin körkem, Zion téghi, Pütkül jahanning xursenlikidur; Shimaliy terepliri güzeldur, Büyük padishahning shehiridur! **3** Xuda qorghanlirida turidu, Bu yerde U éviz panahgah dep tonulidu; **4** Mana, padishahlar yigildi, Ular sheherni bésip ötüp, jem boldi. **5** [Sheherni] körüpla ular alaqqade boldi; Dekke-dükkiye chüshüp beder qéchishti. **6** U yerde ularni titrek basti, Tolghaq yégen ayaldek ular azablandi; **7** Sen Tarshishtiki kémilerni sherq shamili bilen weyran qiliwetting. **8** Quliqimiz anglighanni, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning shehiride, Xudayimizning shehiride, Biz hazir öz közimiz bilen shundaq körduq; Xuda menggüge uni mustehkem qilidu. (Sélah) **9** Biz séning muqeddes ibadetxanang ichide turup, i Xuda, Özgermes muhebbitingni séghindüq. **10** Naminggha layiqtur, Jahanning chet-chetlirigiche yetküzülgen medhiyliring, i Xuda; Séning ong qolung heqqaniylik bilen tolghan. **11** Séning adil hökümliringdin, Zion téghi shadlan'ghay! Yehuda qizliri xushal bolghay! **12** Zion téghini aylinip méngip, Etrapida seyli qilinglar; Uning munarlirini sanap béqinglar; **13** Kéyinki ewladqa uni bayan qilish üçhün, Sépil-istihkamilirini köngül qoyup közitinglar, Qorghanlirini közdin kechürünglar. **14** Chünki bu Xuda ebedil'ebed bizning Xudayimizdur; U ömürwayet bizning yétekchimiz bolidu!

49 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçhün yézilghan küy: — I barliq xelqler, köngül qoyup anglanglar! Yer yüzide turuwatqanlar, qulaq sélinglar! **2** Meyli addiy puqra, ya ésilzadiler, Ya bay, ya gadaylar bolsun, hemminglar anglanglar! **3** Aghzim danaliqui sözleydu, Dilim eqilge uyghun ishlarni oylap chiqidu. **4** Quliqim hékmetlik temsilni zen qoyup anglaydu, Chiltar chélip sirliq sözni échip bérimen. **5** Éghir künlerde, méni qiltaqqa chüshürmekchi bolghanlarning qebihlikliri etrapimda bolsimu, Men némishqa qorqidikenmen? **6** Ular bayliqlirigha tayinidu, Mal-mülüklirining zorluqi bilen chongchiliq qilidu; **7** Insan menggüge yashap, Gör-hangni körmesliki üçhün, Héchkim öz buraderining hayatini pul bilen qayturuwalamaydu; We yaki Xudagha uning jénini qutuldurghudek bahani bérelmeydu; (Chünki uning jénining bahasi intayin qimmet, We bu baha boyiche bolghanda, menggüge qerz tapshurushi kérektur) **10** Hemmige ayanki, danishmen ademlermu ölidu; Hemme adem

bilen teng, nadan we hamaqetler bille halak bolidu, Shundaqla ular mal-dunyasini özgilerge qaldurup kêtidu. **11** Ularning könglidiki oy-pikirler shundaqki: «Öy-imaritimiz menggüge, Makan-turalghulirimiz dewrdin-dewrgiche bolidu»; Ular öz yerlirige isimlirini nam qilip qoyidu. **12** Biraq insan özining nam-izzitide turiwermeydu, U halak bolghan haywanlardek kêtidu. **13** Ularning mushu yoli del ularning nadanliqidur; Lékin ularning keynidin dunyagha kelgenler, yenila ularning éytqan sözlirige apirin oquydu. (Sélah) **14** Ular qoylardek tehtisaragha yatquzulidu; Ölüm ularni öz ozuqi qilidu; Etsi seherde duruslar ularning üstidin höküm yürgüzidu; Ularning güzelligi chiritilishqa tapshurulidu; Tehtisara bolsa ularning heywetlik makanidur! (Sheol h7585) **15** Biraq Xuda jénimni tehtisaraning ilkidin qutquzidu; Chünki U méni qobul qilidu. (Sélah) (Sheol h7585) **16** Birsu béyip kétip, Aile-jemetining abruyi ösüp ketsimu, Qorqma; **17** Chünki u ölgende héchnersisini élip kételmeypdu; Uning shöhriti uning bilen bille [görge] chüshmeydu. **18** Gerche u ömür boyi özini bextlik chaghlighan bolsimu, (Berheq, kishiler ronaq tapqiningda, elwette séni hamana maxtaydu) **19** Axiri béríp, u yenila ata-bowilirining yénigha kêtidu; Ular menggüge yoruqluqni körelmeydu. **20** Insan izzet-abruyda bolup, lékin yorutulmisa, Halak bolidighan haywanlarga oxshash bolidu, xalas.

50 Asaf yazghan küy: — Qadir Xuda, yeni Perwerdigar éghiz échip, Künchiqishtin künpétishqiche yer yüzidikilerge murajiet qildi. **2** Güzellikning jehiri bolghan Zion téghidin, Xuda julalidi. **3** Xudayimiz kélidu, U hergizmu süküt ichide turmaydu; Uning aldida yewetküchi ot kélidu; Uning etrapida zor boran-chapqun qaynaydu. **4** Öz xelqini soraq qilish üçün, U yuqiridin asmanlarni, Yernimu guwahliqqa chaqiridu: — **5** «Méning mömin bendilirimni, Yeni Men bilen qurbanliq arqiliq ehde tüzgüchilerni huzurumgha chaqirip yighinglar!» **6** Asmanlar uning heqqaniyiliqini élan qilidu, Chünki Xuda Özi soraq qilghuchidur! (Sélah) **7** «Anglanglar, i xelqim, Men söz qilay; I Israil, Men sanga heqiqetni éytip qoyayki, Menki Xuda, séning Xudayingdurmen. **8** Hazir eyibliginim séning qurbanliqliring sewebidin, Yaki hemishe aldimda sunulidighan köydürme qurbanliqliring sewebidin emes; **9** Men séning éghilingdin héchbir öküzni, Qotanliringdin héchbir tékini almaqchi emesmen. **10** Chünki ormanliqlardiki

barliq haywanatlar Manga mensuptur, Minglighan taghdiki mal-waranlarmu Méningkidur; **11** Taghlardiki pütün uchar-qanatlarni bilimen, Daladiki barliq janiwarlar Méningkidur. **12** Qarnim achsimu sanga éytmaymen; Chünki alem we uninggha tolghan hemme nersiler Méningkidur. **13** Ejeba, Men öküznig göshini yemdimen? Tékinig qénini ichemdimen? **14** Qurbanliq süpitide Xudagha teshekkürlerni éyt; Hemmidin Aliy Bolghuchigha qilghan wedengge wapa qil. **15** Béshinggha kün chüshkende Manga murajiet qil; Men séni qutuldurimen, Sen bolsang Méni ulughlighaysen». **16** Lékin rezillerge Xuda shundaq deydu: — «Méning emirlirimni bayan qilishqa néme heqqing bar? Ehdemni tilgha alghudek sen kim iding? **17** Sen Méning telimlirimdin yirgending, Sözlirimni ret qilding emesmu? **18** Oghrini körseng, sen uningdin zoq alding, Zinaxorlar bilen shérik boldung; **19** Aghzingdin yaman gep chüshmeydu; Tiling yalghanchiliqni toquydu. **20** Öz qérindishingning yaman gépini qilip olturisen, Anangning oghligha töhmet qilisen. **21** Sen bu ishlarni qilghiningda, Men ün chiqarmidim; Derweqe, sen Méni özüngge oxshash dep oyilding; Lékin Men séni eyiblep, Bu ishlarni köz aldingda eyni boyiche sanga körsitimen. **22** — I, Tengrini untughanlar, buni köngül qoyup anglanglar! Bolmisa, silerni pare-pare qiliwétimen; Héchkim silerni qutquzalmaydu. **23** Biraq qurbanliq süpitide rehmet éytqanlarning herqaysisi Manga sherep keltüridu; Shundaq qilip, uninggha Öz nijatliqimni körsitishimge yol teyyarlighan bolidu.

51 Neghmichilernig béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy. Bu [küy] Natan peyghember uning yénigha kélip, uni Bat-Shéba bilen bolghan zinaxorluqi toghruluq eyibligendin kéyin yézilghan: — Özgermes muhebbiting bilen, i Xuda, manga méhir-shepset körsetkeysen! Rehimdilliqiringning köplüki bilen asiylilirimni öchürüwetkeysen! **2** Méni qebihlikimdin yiltizimghiche yuwetkeysen, Gunahimdin méni tazilighaysen. **3** Chünki men asiylilirimni tonup iqrar qildim; Gunahim hemishe köz aldimda turidu. **4** Séning aldingda, peqet Séning aldingdila gunah ötküzüp, Neziringde rezil bolghan ishni sadir qildim; Shu wejedin, Sen [méni eyiblep] sözliseng, adilliqing ispatlinidu; [Méni] soraq qilghiningda, Özüngning pakliqi ispatlinidu. **5** Mana, men tughulghinimdila, yamanliqta idim, Anamning

garnida peyda bolghinimdila men gunahta boldum. 6 Berheq, Sen ademlarning chin qelbidin semimiylik telep qilisen; Ichimdiki yoshurun joylirimda Sen manga danaliqu bilürisen. 7 Méni [gunahlirimdin] zofa bilen tazilighaysen, Hem men pak bolimen; Méni pakpakiz yughaysen, men qardinnu aq bolimen. 8 Manga shad-xuram awazlarni anglatqaysen; Shuning bilen Sen ezgen ustixanlirim yene shadlinidu. 9 Gunahlirimdin chirayingni yoshurup, Yamanliqlirimni öchüriwetkeysen. 10 Mende pak qelb yaratqaysen, i Xuda; Wujumdiki sadiq rohimni yéngilighaysen. 11 Méni huzurungdin chiqiriwetmigeysen; Méningdin Muqeddes Rohingni qayturuwalmighaysen. 12 Ah, nijatliqingdiki shadliqni manga yéngibashtin hés qildurghaysen; Itaetmen roh arqiliq méni yöligeysen. 13 Buning bilen men itaetsizlerge yolliringni ögitey, We gunahkarlar yéninggha qaytidu. 14 Qan töküsh gunahidin méni qutuldurghaysen, I Xuda, manga nijatliq bergüchi Xuda, Shuning bilen tilim heqqaniyiliqingni yangritip küleydu. 15 I Rebbim, lewlirimni achqaysen, Aghzim medhiyiliringni bayan qilidu. 16 Chünki Sen qurbanliqni xush körmeysen; Bolmisa sunar idim; Köydürme qurbanliqlardinmu xursenlik tapmaysen. 17 Xuda qobul qilidighan qurbanliqlar sunuq bir rohtur; Sunuq we ézilgen qelbni Sen kemsitmeysen, i Xuda; 18 Shapaiting bilen Zion'gha méhribanliqni körsetkeysen; Yérusalémning sépillirini yéngibashtin bina qilghaysen! 19 U chaghda Sen heqqaniyliqtin bolghan qurbanliqlardin, köydürme qurbanliqlardin, Pütünley köydürülgen köydürme qurbanliqlardin xursenlik tapisen; U chaghda ademler qurban'gahinggha buqa-öküzlerni teqdim qilishidu.

52 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqil»; Édomluq Doeg Saul padishahning yénigha béríp: «Dawut Aximelekning öyige kirdi» dep ayghaqchiliq qilghandin kéyin yézilghan: — I nochi batur, Néme üçhün rezillikingdin maxtinisen? Tengrining özgermes muhebbiti menggülüktur. 2 Ötkür ustira kebi, Tiling zeher chachmaqchi, U yalghanchiliq toquwatidu. 3 Sen yaxshiliqingning ornida yamanliqni, Heq sözlëshingning ornida yalghanchiliqni yaxshi körisen; 4 Haman ademni nabut qilidighan sözlerni yaxshi körisen, i aldamchi til! 5 Berheq, Tengri oxshashla séni menggüge yoqitidu; U séni tutuwalidu, yeni öz chédiringdin tartip chiqidu; Tiriklarning

zémnidin séni yiltizingdin qomurup tashlaydu. (Sélah) 6 Heqqaniylar buni körüp qorqushidu, We uni mesxire qilip külüp: — 7 «Qaranglar, Xudani öz yölenchisi qilmighan adem, Peqet öz bayliqlirining köplükige tayan'ghan adem; U ach közlüki bilen küchlendi» — deydu. 8 Men bolsam Xudaning öyide ösken baraqsan zeytun derextekmen, Men Xudaning özgermes muhebbitige menggüge tayinimen. 9 Men Sanga ebedil'ebed teshekkür éytimen; Chünki Sen bu ishlarni qildingsen; Mömin bendiliring aldida naminggha telmürüp kütimen; Mushundaq qilish eladur.

53 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Maxalat ahangida Dawut yazghan «Masqil»: Exmeq kishi könglide: «Hécbir Xuda yoq» — deydu. Ular chirikliship, Nepretlik qebih ishlarni qilishtí; Ularning ichide méhribanliq qilghuchi yoqtur. 2 Xuda ershte turup, insan balilirini közitip: «Bu insanlarning arisida, insapni chüshinidighan birersi barmidu? Xudani izdeydighanlar barmidu? 3 Hemme adem yoldin chiqti, Hemme adem chirikliship ketti, Méhribanliq qilghuchi yoqtur, hetta birimu. 4 Nanni yégendek Méning xelqimni yutuwalghan, Qebihlik qilghuchilarning bilimi yoqmidu?» — deydu. Ular Perwerdigargha hécbir iltija qilmaydu. 5 Qorqqudek héch ish bolmisimu, Mana ularni ghayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda séni qorshawgha alghanlarning ustixanlirini parchilap chéchiwetti; Sen ularni xijilliqqa qoydung; Chünki Xuda ularni neziridin saqit qildi. 6 Ah, Israilning nijatliqi Ziondin chiqip kelgen bolsa idi! Xuda Öz xelqini asaritidin chiqirip, azadliqqa érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushal bolidu!

54 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqil» (Zif shehiridikiler Saul padishahning yénigha béríp: «Dawut bizning mushu yurtimizgha möküwalghan, sili bilmemdila?» dep ayghaqchiliq qilghandin kéyin yézilghan): I Xuda, Öz naming bilen méni qutquzghaysen; Zor qudriting bilen dewayimni sorighaysen. 2 I Xuda, duayimni anglighaysen; Aghzimdiki sözlerge qulaq salghaysen. 3 Chünki yat ademler manga hujum qilishqa ornidin turdi; Zomigerler méning jénimni owlamaqta; Ular Xudani nezirige héch ilmaydu. (Sélah) 4 Qara, Xuda manga yarem qilghuchidur; Reb jénimni yöleydighanlar

arisididur. (Sélah) **5** U dushmanlirimning yamanliqini özige qayturidu; [I Xuda], Öz heqiqiting bilen ularni üzüp tashlighaysen. **6** Men Sanga xalis qurbanliqlar sunimen; Namingni medhiyeleyen, i Perwerdigar; Shundaq qilish eladur. **7** Chünki U méni barliq bala-qazalardin qutquzdi; Dushmanlirimning meghlubiyitini öz közum bilen kördüm.

55 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqil»: — I Xuda, duayimni anglighaysen; Tilikimdin özüngni qachurmighaysen, **2** Manga qulaq sélip, jawab bergeysen; Men dad-peryad ichide kézip, Ah-zar chékip yürimen; **3** Sewebi dushmanning tehditliri, rezillerning zulumliri; Ular béshimgha awarichiliklarni tökidu; Ular ghezeplinip manga adawet saqlaydu. **4** Ichimde yürükim tolghinip ketti; Ölüm wehshetliri wujudumni qapliidi. **5** Qorqunch we titrek béshimgha chüshti, Dehshet méni chömküwalidi. **6** Men: — «Kepterdek qanitim bolsichu kashki, Uchup bérip aramgah tapar idim» — dédim. **7** — «Yiraq jaylarga qéchip, Chöl-bayawanlarda makanlishar idim; (Sélah) **8** Boran-chapqunlardin, Qara quyundin qéchip, panahgahga aldirar idim!». **9** Ular yutuwetkeysen, i Reb; Tillirini bölüwetkeysen; Chünki sheher ichide zorawanliq hem jédelxorluqni kördüm. **10** Ular kéche-kündüz sépiller üstide ghadियip yürmekte; Sheher ichini qabahet we shumluq qapliidi. **11** Haram arzu-hewesler uning ichide turidu, Saxtiliq we hiyle-mikirlik, kochilardin ketmeydu. **12** Eger dushman méni mesxire qilghan bolsa, uninggha sewr qilattim; Biraq méni kemsitip, özini maxtighan adem manga öchmenlerdin emes idi; Eger shundaq bolghan bolsa, uningdin özümni qachurattim; **13** Lékin buni qilghan sen ikenlikingni — Méning buradirim, sirdishim, eziz dostum bolup chiqishingni oylimaptimen! **14** Xalayiqa qétilip, Xudaning öyige ikkimiz bille mangghaniduq, Özara shérin paranglarda bolghaniduq; **15** Mushundaq [satqunlarni] ölüm tuyuqsiz chöchitiwetsun! Ular tehtisaragha tirik chüshkey! Chünki ularning makanlirida, ularning arisida rezillik turmaqta. (Sheol h7585) **16** Lékin men bolsam, Xudagha nida qilimen; Perwerdigar méni qutquzidu. **17** Etigini, axshimi we chüshte, Derdimni töküp peryad kötürimen; U jezmen sadayimgha qulaq salidu. **18** U manga qarshi qilin'ghan jengdin méni aman qilidu; Gerche köp ademler méni qorshawgha alghan bolsimu. **19** Tengri — ezeldin textte olturup

kelgüchi! [U nalemn] anglap ularni bir terep qilidu; (Sélah) Chünki ularda héch özgirishler bolmide; Ular Xudadin héch qorqmaydu. **20** [Héliqi buradirim] özi bilen dost bolghanlarga musht kötürdi; Öz ehdisini buzup tashlidi. **21** Aghzi sériq maydinmu yumshaq, Biraq köngli jengdur uning; Uning sözliri yaghdinmu siliq, Emeliyette sughurup alghan qilichlardur. **22** Yükingni Perwerdigargha tashlap qoy, U séni yöleydu; U heqqaniylarni hergiz tewretmeydu. **23** Biraq, sen Xuda ashu rezillerni halaket hangigha chüshürisen; Qanxorlar we hiyligerler ömrining yériminimu körmeydu; Biraq men bolsam, sanga tayinimen.

56 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Xilwettiki dub derexliridiki paxtek» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küy (Filistiylar Gat shehiride uni esirge alghanda yézilghan): — I Xuda, manga shepquet körsetkeysen, Chünki insanlarning nepsi yoghinap méni qoghlmaqta; Kün boyi ular men bilen jeng qilip méni basmaqta; **2** Méni közligen reqiblimning nepsi yoghinap kün boyi méni qoghlmaqta; Manga heywe qilip jeng qilghuchilar intayin köptur! **3** Men qorqqan künümde, Men Sanga tayinimen. **4** Men söz-kalamini ulugh dep medhiyeleydighan Xudagha, Xudaghila tayinimen; Men qorqmaymen; Nahayiti bir et igisi méni néme qilalisun? **5** Ular kün boyi sözlirimni burmilaydu, Ularning barliq oyi manga ziyankeshlik qilishtur; **6** Ular top bolup ademni qestiliship, yoshurunidu; Péyimge chüshüp, jénimni élishni kütidu. **7** [Gunah] bilen gunahni yépip qachsa bolamdu? Gheziping bilen ellerni yerge urghaysen, i Xuda! **8** Méning sersanliqlirimni özüng sanap kelgen; Közdin aqqan yashlirimni tulumunggha toplap saqlighaysen; Bular deptiringde pütüklük emesmu? **9** Shuning bilen men Sanga nida qilghan künde, Dushmanlirim chékinidu; Men shuni bildimki — Xuda men tereptidur! **10** Xudani — Uning söz-kalamini ulughlaymen! Perwerdigarni — Uning söz-kalamini ulughlaymen! **11** Xudanila tayanchim qildim — Men qorqmaymen, nahayiti shu bir insan méni néme qilalisun? **12** Sanga qilghan wediliringe wapa qilimen, i Xuda; Sanga teshekkür qurbanliqlirini sunimen. **13** Chünki Sen jénimni ölümdin qutuldurghansen; Sen putlirimni putlishishtin saqlimamsen? Shuning bilen men Xudaning huzurida, tirikler turidighan yoruqluqta mangimen.

57 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi, (u Saul padishahtin qéchip, öngkürde yoshurunuwalghan chaghda yézilghan): — I Xuda, manga shepqet körsetkeysen, Manga shepqet körsetkeysen, Chünki jénim Séni panahim qildi. Mushu balayi'apet ötüp ketküche, qanatliring sayiside panah tapimen. 2 Xudagha, yeni Hemmidin Aliy Bolghuchigha, Özüm üçün hemmini orunlaydighan Tengrige nida qilimen; 3 U ershtin yarem ewetip méni qutquzidu; Manga qarap nepsi yoghinap, méni qoghlawatqanlarni U reswa qilidu; (Sélah) Xuda Öz méhir-shepqiti we heqiqitini ewetidu! 4 Jénim shirlar arisida qaldi; Men nepisi yalqun kebi bolghanlar arisida yatimen! Adem baliliri — Ularning chishliri neyze-oqlardur, Ularning tili — ötkür qilichtur! 5 I Xuda, ershlerdin yuqiri ulughlan'ghaysen, Shan-sheriping yer yüzini qaplighay! 6 Ular qedemlirimge tor qurdi; Jénim égilip ketti; Ular méning yolumgha orek kolighanidi, Lékin özliri ichige chüshüp ketti. 7 Iradem ching, i Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilarni éytip, Berheq Séni küyleymen! 8 Oyghan, i rohim! I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher quyashinimu oyghitimen! 9 Men xelq-milletler arisida séni ulughlaymen, i Reb; Eller arisida Séni küyleymen! 10 Chünki özgermes muhebbiting ershlerge yetküdek ulughdur; Heqiqiting bulutlarga taqashti. 11 I Xuda, ershlerdin yuqiri ulughlan'ghaysen, Shan-sheriping yer yüzini qaplighay!

58 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi: — I qudret igiliri, siler heqiqeten adaletni sözlewatamsiler? I insan baliliri, adil höküm chiqiramsiler? 2 Yaq, siler könglünglerde yamanliq teyyarlaysiler; Yer yüzide öz qolunglar bilen qilidighan zorawanliqni ölc Hewatisiler. 3 Reziller anisining qorsiqidila ézip kétidu; Ular tughulupla yoldin adiship, yalghan sözleydu. 4 Ularning zehiri yilanning zehiridur; Ular öz quligini pütük qilghan gas kobra yilandek, 5 Meyli yilanchilar shunche chirayliq séhirlisimu, U ney awazigha qet'iy qulaq salmaydu. 6 I Xuda, ularning aghzidiki chishlirini sunduruwetkeysen! Mushu yash shirlarning tongkay chishlirini chéqiwetkeysen, i Perwerdigar! 7 Ular éqip ketken sulardek ötüp ketkey; Ular oqlarni chenlep atqanda, Oqliri uchsiz bolup ketkey! 8

Qulule yol mangghanda izi yoqilip ketkende, Ular yoqap ketsun; Ayalning chüshüp ketken hamilisidek, Ular kün körmisun! 9 Qazan yantaqlarning issiqini sezgüche, (Meyli ular yumran péti, yaki ot tutashqan bolsun) U ularni tozutiwétidu. 10 Heqqaniy adem [Xudaning] intiqamini körgende xushal bolidu; Öz izlirini rezillerning qénida yuyidu. 11 Shunga ademler: «Derweqe, heqqaniylar üçün in'am bardur; Derweqe yer yüzide höküm yürgüzgüchi bir Xuda bardur» — deydu.

59 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi; (bu [küy] Saul padishah Dawutning öyini közleshke paylaqchilarni ewetip, uni öltürüwetmekchi bolghan chaghda yézilghan): — I Xudayim, dushmanlirimning changgilidin qutquzghaysen; Manga qarshi turghanlardin méni égizde aman saqlighaysen. 2 Méni yamanliq qilghuchilar changgilidin qutquzuwalghaysen, Qanxor ademlerdin méni qutquzghaysen. 3 Chünki mana, ular jénimni élish üçün paylimaқта, Zorawanlar manga qarshi top bolushup qestleshmekte; Bu [qilghini] mende bolghan birer asiqliq üçün emes, Yaki gunahim üçün emes, i Perwerdigar; 4 Mende héch sewenlik bolmisimu, ular yügürüp manga qarshi sep salidu; Méning yardimimge kélishke oyghan, [Halimni] neziringge alghaysen. 5 I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Israilning Xudasi, Barliq el-yurtlarni sotlap-jazalashqa ornungdin turghaysen; Qestleshni niyet qilghüchilarning héchqaysisigha rehim qilmighaysen. (Sélah) 6 Ular kéchisi qaytip kélip, ghaljir ittek ghazh-ghuzh qilip, Sheherni aylinip laghaylap yürmekte. 7 Qara, ularning aghzidin éqiwatqan shölgeylirini! Lewliridin qilichlar chiqip turidu; Ular: «Kim angliyalaydu?» — deydu. 8 Lékin Sen Perwerdigar ularni mesxire qilisen; Barliq ellerni mazaq qilisen! 9 I méning küchüm Bolghuchi! Men Sanga telmürüp qarap yürimen; Chünki Xuda méning yuqiri panahahimdur. 10 Manga özgermes muhebbitini körsetküchi Xuda méning aldında mangidu; Xuda manga dushmanlarning meghlubiyitini körsitidu. 11 Biraq, [i Xuda], bularni qetl qilmay turghay; Bolmisa méning xelqim Séni untuydu. Öz küchüng bilen ularni sersan qilghaysen, Ularning béshini éghirlashturghaysen; I Reb, bizning qalqinimiz! 12 Ularning aghzining buzuqluq tüpeylidin, Lewlirining

sözliri tüpeylidin, Ulardin chiqiwatqan qarghashlar hem aldanchiliqlar tüpeylidin, Ular öz tekebburluqi ichide tuzaqqa chüshkey! **13** Gheziping bilen bu ishlargha xatime bergeysen, Xatime bergeysen! Shuning bilen ular yoq bolidu; Shuning bilen yer yüznining chet-chetlirigiche Xudaning heqiqeten Yaqupqa hökümdarlik qilidighanliqi ayan bolghay! (Sélah) **14** Derweqe, ular hazirghiche kéchisi qaytip kélip, ghaljir ittek ghazh-ghuzh qilip, Sheherni aylinip laghaylap yüridu. **15** Itlardek ular ozuq izdep her yerde qatraydu; Qarni toymighuche huwlap yürmekte; **16** Lékin men bolsam qudritingni küyleymen, Berheq, seherlerde özgermes muhebbitingni naxsha qilip yangritimen; Chünki Sen men üçün yuqiri qorgha, Éghir künlirimde panahgah bolup kelgensen. **17** I méning küchüm Bolghuchi, Sanga küylerni éytime; Chünki Xuda méning yuqiri qorghinimdur, Manga özgermes muhebbet körsetküchi Xudayimdur.

60 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Guwahliq niluperi» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi: — (Dawut Aram-Naharaim we Aram-Zobahdiki Suriyelikler bilen jeng qilghanda, [uning serdari bolghan] Yoab jengge qayta béríp, «Shor wadisi»da Édomdikilerdin on ikki ming eskerni qilichlighan chaghda yézilghan) I Xuda, Sen bizni chetke qaqtig; Bizni pare-pare qiliwetting, Sen bizdin renjiding; Emdi bizni yéninggha qayturghin! **2** Sen zéminni tewritip yériwetkeniding; Emdi uning bösüklirini saqaytqaysen; Chünki u deldengship ketti! **3** Sen Öz xelqingge külpet-xarliqlarni körgüzdü; Sen bizge alaqqadilikning sharabini ichküzdü. **4** Sen Özüngdin eyminidighanlargha tugh tiklep bergensen; U heqiqetni ayan qilishqa kötürüldü. (Sélah) **5** Öz söygenliring nijatliq tépishi üçün, Ong qolung bilen qutquzghaysen, [Duayimni] ijabet qilghaysen. **6** Xuda Öz pak-muqeddeslikide shundaq dégen: — «Men tentene qilimen, Men Shekem diyarini bölüp bérimen, Sukkot wadisini [teqsim qilishqa] ölcheymen. **7** Giléad Manga mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim bolsa béshimdiki dubulghamdur, Yehuda Méning emr-perman chiqarghuchimdur; **8** Moab Méning yuyunush jawurumdur; Édomgha choruqumni tashlaymen; Filistiye, Méning sewebimdin tentene qilinglar!» **9** Kim Méni bu musthekem sheherge bashlap kirelisun? Kim Méni Édomgha élip baralisun? **10** I Xuda, Sen bizni rasttinla chetke qaqtigmu? Qoshunlirimiz

bilen bille jengge chiqmamsen? **11** Bizni zulumlardin qutulushqa yordemleshkeysen, Chünki insanning yordimi bikardur! **12** Xuda arqiliq biz choqum baturluq körsitimiz; Bizge zulum qilghuchilarni cheyligüchi del U Özidur!

61 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep Dawut yazghan küyi: — I Xuda, peryadimni anglighaysen; Duayimgha qulaq salghaysen! **2** Yerning chet-chetliride turup, Yürükim zeipliship ketkende, Men Sanga murajiet qilimen: — Sen méni özümdin yuqiri Qoram Tashqa yétekleysen! **3** Chünki Sen manga panahgah, Düşminim aldida musthekem munar bolup kelgensen. **4** Men chédiringni menggülik turalghum qilimen; Qanatliring sayiside panah tapimen. (Sélah) **5** Chünki Sen, i Xuda, qesemlirimni angliding; Özüngdin eyminidighanlargha tewe mirasni mangimu berdingsen. **6** Padishahning künlirige kün qoshup uzartisen; Uning yilliri dewrdin-dewrgiche bolidu. **7** U Xudaning aldida menggü höküm süridu; Uni aman saqlashqa muhebbet we heqiqetni békitip teminligeysen; **8** Shuning bilen aldingda ichken qesemlirimge her küni emel qilimen; Men namingni menggü küyleymen!

62 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha tapshurulghan, Dawut yazghan küyi: — Jénim Xudaghila qarap sükütte kütidu; Méning nijatliqim uningdindir. **2** Peqet Ula méning qoram téshim we méning nijatliqim, Méning yuqiri qorghinimdur; Men unchilik tewrinip ketmeymen. **3** Siler qachan'ghiche shu ajiz bir insan'gha hujum qilisiler? Hemminglar qingghiyip qalghan tamni, Irghanglap qalghan qashani ghulatqandek, uni ghulatmaqchisiler? **4** Uni shöhret-heywitidin chüshürüwétishtin bashqa, ularning héch mesliheti yoqtur; Yalghanchiliqlardin xursen ular; Aghzida bext tiligini bilen, Ular ichide lenet oquydu. (Sélah) **5** I jénim, Xudaghila qarap sükütte kütin; Chünki méning ümidim Uningdindir. **6** Peqet U méning qoram téshim hem méning nijatliqim, Méning yuqiri qorghinimdur; Men tewrinip ketmeymen. **7** Nijatliqim hem shan-shöhritim Xudagha baghliqtur; Méning küchüm bolghan qoram tash, méning panahgahim Xudadidur. **8** I xalayıq, Uninggha herdaim tayininglar! Uning aldida ich-baghringlarni tökünglar; Xuda bizning panahgahimizdur! (Sélah) **9** Addiy bendiler peqet

bir tiniq, Ésilzadilermu bir aldam söz xalas; Tarazigha sélinsa ularning qilche salmiqi yoq, Bir tiniqtinmu yéniktur. **10** Zomigerlikke tayanmanglar; Bulangchiliqtin xam xiyal qilmanglar, Bayliqlar awusimu, bulargha könglünglarni qoymanglar; **11** Xuda bir qétim éytqanki, Mundaq déginini ikki qétim anglidimki: — «Küch-qudret Xudagha mensuptur». **12** Hem i Reb, Sanga özgermes muhebbetmu mensuptur; Chünki Sen herbir kishige öz emilige yarisha qayturişen.

63 Dawut yazghan küy (u Yehudadiki chöl-bayawanda bolghan chaghda yézilghan): — I Xuda, Sen méning ilahimdursen, Teshnaliq bilen Séni izdidim! Men qurghaq, changqaq, susiz zéminda turup, Jénim Sanga intizar, etlirim telmürüp intilarki — **2** Muqeddes jayingda Sanga köz tikip qarighinimdek, Men yene zor qudriting we ulughluqungni körsem! **3** Özgermes muhebbiting hayattinmu ezizdur; Lewlirim Séni medhiyileydu; **4** Shu sewebtin tirik bolsamla, Sanga teshekkür-medhiye oquymen, Séning namingda qollirinni kötürimen. **5** Jénim nazunémetlerdin hem mayliq göşlerdin qanaetlen'gendek qanaetlendi; Aghzim échilip xush lewlirim Sanga medhiyilerni yangritidu; **6** Ornumda yétip Séni esliginimde, Tün kéchilerde Séni séghinip oylinimen. **7** Chünki Sen manga yardemde bolup kelgensen; Séning qaniting sayiside shad-xuramliqta naxshilarni yangritimen. **8** Méning jénim Sanga ching chapliship mangidu, Séning ong qolung méni yölimekte. **9** Biraq jénimni yoqitishqa izdewatqanlar yer tektilirige chüshüp kétidu. **10** Ularning qéni qilich tighida tökülidu, Ular chilbörilerge yem bolidu. **11** Lékin padishah Xudadin shadlinidu; Uning nami bilen qesem qilghanlarning hemmisi rohlinip shadlinidu; Chünki yalghan sözlügüchilerning zuwani tuwaqlinidu.

64 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Xuda, ahlirimni kötürgende, méni anglighaysen! Hayatimni düshmenning wehshilikidin qughdighaysen! **2** Qara niyetlerning yoshurun suyiquestliridin, Yamanliq eyligüchi qagha-quzghunlardan aman qilghaysen. **3** Ular tillirini qilichtek ötkür bilidi; Mukemmel ademni yoshurun jaydin étish üçün, Ular oqini betligendek zeherlik sözini teyyarlidi. Ular qilche eymenmey tuyuqsız oq chiqiridu. **5** Ular betniyette bir-birini righbetlendürüp, Yoshurun tuzaq qurushni

meslihetliship, «Bizni kim köreleytti?» — déyishmekte. **6** Ular qebihlikke intilip: — «Biz izdinip, etrapliq bir tedbir tépip chiqtuq!» — deydu; Insanning ich-baghri we qelbi derweqe chongqur we [bilip bolmas] bir nersidur! **7** Lékin Xuda ulargha oq atidu; Ular tuyuqsız zeximlinidu. **8** Ular öz tili bilen putlishidu; Ularni körgenlerning hemmisi özini néri tartidu. **9** Hemme ademni qorqunch basidu; Ular Xudaning ishlirini bayan qilidu, Berheq, ular uning qilghanlirini oylinip sawaq alidu. **10** Heqqaniylar Perwerdigarda xushal bolup, Uninggha tayinidu; Köngli durus ademler rohlinip shadlinidu.

65 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Zionda, medhiye süküt ichide Séni kütidu, i Xuda; Sanga qilghan wede emelge ashurulidu. **2** I, dua Anglighuchi, Séning aldinggha barliq et igiliri kélidu. **3** Gunahliq ishlar, asiyliqlirimiz, [Kelkün basqandek] mendin ghalip kélidu; Lékin Sen ularni yépip kechürüm qilisen; **4** Sen tallap Özüngge yéqinlashturghan kishi némidégen bextlik! U hoyliliringda makanlishidu; Bizler Séning makaningning, yeni muqeddes ibadetxanangning berikitidin qanaet tapimiz; **5** Sen heqqaniyliqni namayan qilidighan karamet we dehshet ishlar bilen bizge jawab, I nijatliqimiz bolghan Xuda, Pütkül yer-déngizlarning chet-chetliridikilergiche tayanchi Bolghuchi! **6** Béling qudrét bilen baghlan'ghan bolup, Küchüng bilen taghlarni berpa qilghansen; **7** Déngizlarning örkeshligen shawqunlirini, Dolqunlarning shawqunlirini, Hemde ellerning chuqanlirini tinjitquchisen! **8** Jahanning chet-chetliride turuwatqanlar karametliringdin qorqidu; Sen künchiqishtikilerni, künpétishtikilerni shadlandurisen; **9** Yer yüzining [ghémini yep] yoqlap kélip, uni sughirisen, Uni tolimu munbetleshtürisen. Xudaning derya-ériqliri sugha tolghandur; Shundaq qilip sularni teyyarlap, Kishilerni ashliq bilen teminleysen. **10** Térilghu étizlarning chöneklirini sugha qandurisen, Qirlirini tarashlaysen, Tupraqni mol yéghinlar bilen yumshitisen; Uningda ün'genlerni beriketleysen. **11** Sen németliringni yilning hosuligha taj qilip qoshup bérisen; Qedemliringdin bayashatliq heryan'gha tamidu; **12** Daladiki yaylaqlarghimu tamidu; Tagh-dawanlar shat-xoramliqni özlirige belwagh qilidu; **13** Köklemler qoy padiliri bilen kiyin'gen, Jilghilar maysilargha qaplinidu; Ular

xushalliq bilan tentene qilidu, Berheq, ular naxshilarni yangritishidu!

66 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep, küy-naxsha: — Pütkül jahan, xushalliq bilan Xudagha tentene qilinglar! **2** Uning namining ulughluqini naxsha qilip jakarlanglar, Uning medhiyilirini shereplik qilinglar! **3** Xudagha: «Séning qilghanliring neqeder qorqunchluqtur! Qudriting zor bolghach, Düşmenliring aldingda zeipliship teslim bolidu; **4** Barliq yer yuzidikiler Sanga sejde qilip, Séni küylep, naxsha éytishidu; Ular namingni küylep naxsha qilip éytidu» — denglar! (Sélah) **5** Kélinglar, Xudaning qilghanlirini körünglar; Insan baliliri aldida qilghan karametliri qorqunchluqtur. **6** U déngizni quruqluqqa aylandurdi; [Ejdadlirimiz] deryadinmu piyade ötti; Biz u yerde uningdin xursen bolduq. **7** U qudriti bilen menggü höküm süridu; Uning közliri ellerni közitip turidu; Asiyliq qilghuchilar meghrurlanmisun! (Sélah) **8** I qowmlar, Xudayimizgha teshekkür-medhiye éytinglar; Uninggha bolghan medhiye-hemdusanalarni yangritinglar! **9** U jénimizni hayatliq ichige tikken, Putlirimizni téyildurushlarga yol qoymaydu. **10** Chünki Sen, i Xuda, bizni siniding; Kümüşni otta tawlighandek bizni tawlidung. **11** Sen bizni torgha chüshürdung; Bélimizge éghir yükni yükliding. **12** Xeqlerni béshimizgha mindürdüng; Biz ot we kelkünni bésip öttuq; Sen axir bizni kengrichilikke chiqarding. **13** Men köydürme qurbanliqlarni élip öyüngge kirey; Sanga qilghan qesemlirimge emel qilimen; **14** Berheq, béshimgha kün chüshkende lewlirim chiqarghan, Éghizim éytqan wedilirimni emelge ashurimen. **15** Men Sanga bordaq mallarni köydürme qurbanliq qilip sunimen, Qochqarlarning yéghini xush puritip köydürimen; Öküz we öchkilerni ekilip sunimen. (Sélah) **16** Xudadin eymin'güchi hemminglar, kélinglar, qulaq sélinglar! Uning men üçhün qilghan karametlirini bayan qilimen; **17** Aghzim échip uninggha peryad kötürdüm, Uning ulughluqini jakarlighan medhiyeler tilimda boldi. **18** Könglüimde gunahni közlep yürgen bolsam, Reb [duayimni] anglimighan bolatti. **19** Biraq Xuda anglidi; U duayimgha qulaq saldi. **20** Xudagha teshekkür-medhiye yaghdurulsun! U méning duayimni yandurmidi, Hem mendin özgermes muhebbitini élip ketmidi!

67 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen chélinisun, dep yézilghan küy-naxsha: — Xuda bizge méhir-shepquet körsitip, bizni beriketlep, Öz jamalining nurini üstimizge chachqay! (Sélah) **2** Shundaq qilghanda yolung pütkül jahanda, Qutuldurush-nijatliqing barliq eller arisida ayan bolidu. **3** Barliq qowmlar Séni medhiyiligei, i Xuda; Barliq qowmlar Séni medhiyiligei! **4** Jimi qowmlar xushalliq bilen tentene qilip küyligei, Chünki Sen xelq-milletlerge adilliq bilen höküm chiqirisen, Yer yuzidiki taipilerni, Sen yétekleysen; (Sélah) **5** Barliq qowmlar Séni medhiyiligei, i Xuda; Barliq qowmlar Séni medhiyiligei! **6** We yer-zémin köklirini ündüridu; Xuda, bizning Xudayimiz, bizni beriketleydu; **7** Xuda bizni beriketleydu; Shuning bilen yer yuzndikiler chet-yaqilarghiche uningdin eyminishidu!

68 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Xuda ornidin turdi, düşmenlirini tiripiren qilwétidu! Uninggha öchmenler Uning aldidin beder qachidu! **2** Istütek uchurulghandek, ularni uchurup yoqitisen, Mom otta éritilgendek, Reziller Xudaning aldida halak bolidu. **3** Biraq heqqaniylar xushallinidu, Ular Xuda aldida rohlinip, Tentene qilip shadlinidu. **4** Xudagha küyler éytinglar, Uning namini naxsha qilip yangritinglar; Chöl-bayawanlarga Min'güchige bir yolni kötürüp yasanglar; Uning nami «Yah»dur; Uning aldida shadlininglar. **5** Yétimlarga ata bolghuchi, Tul xotunlarning dewasini sorighuchi, Öz muqeddes makanida turghan Xudadur. **6** Xuda ghériblarni öy-ochaqliq qilidu; U mehbuslarni awatliqqa chiqiridu; Lékin asiylarni qaghjiraq yerde qalduridu. **7** I Xuda, Öz xelqingning aldida mangghiningda, Chöl-bayawandin ötüp seper qilghiningda, (Sélah) **8** Xudaning huzuri aldida, Yeni Israilning Xudasining huzuri aldida, Yer-jahan tewrinip, Asmanlarnu yéghin yaghdurdi; Awu Sinay téghimu tewrinip ketti. **9** Sen, i Xuda, Öz mirasing [bolghan zémin-xelq] üstige xasiyetlik bir yamghur yaghdurdung; Ular halsizlan'ghanda ularni küchlendürdüng. **10** Séning baqqan padang u yerge makanlashti; Méhribanliqing bilen möminler üçhün teyyarliq qilding, i Xuda! **11** Reb emr qildi; Uni jakarlighuchi qiz-ayallar némidégen zor bir qoshundur! **12** «Padishahlar hem qoshunliri beder qéchishti, beder qéchishti!» — [déyishti]; Öyde olturghan qiz-ayallar bolsa oljilarni bölishivalidu; **13** Siler qoy baqqanda padilar arisida yatqan

bolsanglarmu, Zémininglar emdi qanatlirigha kümüş sepken, Peyliri parqiraq altun bilen bézelgen paxtektek bolidu; **14** Hemmige Qadir Xuda padishahlarni zéminda tiripiren qiliwetkende, Yer Zalmon téghidiki qardek aqirip ketti. **15** Bashan téghi qudretlik bir tagh, Bashan téghi éviz choqqiliri köp bir taghdur; **16** Ey éviz choqqiliq taghlar, Néme üçün Xuda Öz makani qilishni xalighan taghqa heset bilen qaraysiler? Derweqe, Perwerdigar shu taghda menggü turidu! **17** Xudaning jeng harwiliri tümen-tümen, Milyon-milyondur; Reb ular arisida turidu; Sinay téghidiki muqeddes jayda turidu. **18** Sen yuqirigha kötürüldung, Insanlarni tutqun qilghuchilarni Özüng esir qilip élip ketting; Yah Xuda ularning arisida turushi üçün, Hetta asyiliq qilghanlar [arisida turushi] üçünmu, Sen insan arisida turup iltipatlarni qobul qilding. **19** Reb medhiyilensun; Chünki U her küni yüklirimizni kötürmekte; Yeni nijatliqimiz bolghan Tengri! (Sélah) **20** Bizning Tengrimiz birdinbir nijatkar Tengridur; Rebge, yeni Perwerdigarghila, ölümge baghliq ishlar tewedur. **21** Berheq, Xuda Öz dühmenlirining béshini yaridu, Öz gunahlirida dawamliq kétiwéridighanlarning chachliq kallisini U chaqidu. **22** Reb mundaq dédi: «[Öz xelqimni] Bashan diyaridinmu, Déngizlarning chongqur jayliridinmu qayturup kélimen; **23** Shundaq qilip [sen xelqim]ning puti qan'gha, Yeni dühmenliringning qénigha milinidu, Itliringning tili buningdinmu nésiwisini [yalaydu]». **24** Ular Séning mangghanliringni kördi, i Xuda; Yeni méning Ilahim, méning Padishahimning muqeddes jayigha kirip mangghanlirini kördi; **25** Aldingda munajatchilar, keyningde chalg'huchilar mangdi, Otturisida dapchi qizlar bar idi: **26** «Jamaetlerde Xuda Rebge teshekkür-medhiye éytinglar, — i Israil bulaqliridin chiqqanlar!» — déyishti. **27** U yerde ularning bashlamchisi bolghan kichik Binyamin qebilisi mangidu; Yehuda emirliri, zor bir top ademler, Zebulunning emirliri, Naftalining emirlirimu bar. **28** Séning Xudaying küchüngni buyrup békitken; Özüng biz üçün qilghiningni mustehkemligeysen, i Xuda! **29** Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanang wejidin, Padishahlar Sanga atap hediyelemleri élip kélidu; **30** Ah, héliqi qomushluqtiki [yirtquch] janiwarni, Küchlüklarning topini, Taipilerdiki torpaqlarnimu eyibligeysen; Andin ularning herbiri kümüş tenggilerni ekilip Sanga tiz püküşidu; Urushxumar

xelqlerni tiripiren qiliwetkeysen! **31** Mötiwer elchiler Misirdin kélidu, Éfiopiye bolsa Xudagha qarap qollirini tézdin kötüridu. **32** I yer yüzdiki el-yurtlar, Xudani naxsha bilen medhiyilenglar; Rebni medhiyilep küylerni éytinglar! (Sélah) **33** Asmanlarning üstige, Qedimdin bar bolghan asmanlarning üstige Min'güchi toghruluq küy éytinglar! Mana, U awazini anglitidu, Uning awazi küchlüktür! **34** Xudani küchlük dep bilip jakarlanglar, Uning heywisi Israil üstide, Uning küchi bulutlarda turidu; **35** I Xuda, muqeddes jayliringdin sürlük körünisen! Israilning birdinbir Tengrisi! Xelqke küch-qudret bergüchi bolsa, Udur! Xudagha teshekkür-medhiye oqulsun!

69 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Méni qutquzghaysen, i Xuda! Sular jénimdin ötti; **2** Turghudek jay yoq chongqur patqaqliqqa chöküp kettim; Suning chongqur yérigé chüshüp kettim, Kelkün méni gherq qildi. **3** Peryadlirimdin halimdin kettim; Gallirim qurup ketti; Xudayingha telmürüp, közümdin kétey dep qaldim; **4** Sewebsiz manga öch bolghanlar chachlirimdinmu köptür; Méni yoqatmaqchi bolghanlar, Qara chaplap men bilen dühmenlishidighanlar küchlüktür; Shu chaghda özüm bulimighan nersini qayturimen. **5** I Xuda, méning nadanliqim özüngge ayan; Méning qebihlikirim Sendin yoshurun emestür. **6** Méning sewebimdin, i Reb, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Özüngge umid baghlap kütkenler yerge qarap qalmighay; I Israilning Xudasi, Özüngni izdigüchiler méning sewebimdin shermende bolmighay; **7** Chünki Séni dep men reswachiliqqa uchridim; Shermendilik yüzümge chaplandi. **8** Men öz qérindashlirimgha yat, Anamning balilirigha yaqa yurtluq boldum. **9** Chünki méni [muqeddes] öyüngge bolghan otluq muhebbet chulghuwalghanidi; Sanga haqaret qilghanlarning haqaretlirimu méning üstümge chüshsti; **10** Men yighlidim, jénim roza tutti, Bumu manga eyib dep qaraldi. **11** Men bözni kiyimim qilip kiysem, Shuning bilen ularning söz-chöchikige qaldim. **12** Sheher qowuqida olturghanlarning tene gépige qaldim, Meyxorlarning naxshisining témisi boldum. **13** Biraq men shepqingni körsetken waqtingda duayimni sanga nishanlidim, i Perwerdigar; I Xuda, özgermes muhebbitingning zorluqidin, Nijatliq ishenchide manga jawab bergeysen; **14** Méni patqaqliqtin

qutquzualghaysen, Méni chöktürmigeysen; Manga öchmen bolghanlardin, Suning chongqur yéridin qutuldurghaysen; **15** Kelkün sulirigha méni gherq qildurmighaysen; Déngiz teglirigimu méni yutquzmighaysen; [Tégi] yoq hangning méni hap étip aghzini yumuwélishigha yol qoymighaysen! **16** Duayimni ijabet qilghaysen, i Perwerdigar, Chünki özgermes muhebbiting yaxshidur; Mol rehimdilliqing bilen manga yüzlen'geysen; **17** Jamilingni qulungdin yoshurmighaysen; Chünki béshimgha kün chüshti; Tézdin manga jawab bergeysen. **18** Jénimgha yéqinlashqaysen, Uninggha hemjemet-qutquzghuchi bolghaysen; Düşmenlirim aldida méni hörlükke chiqarghaysen; **19** Özüing méning reswaliqta hem hörmetsizlikte qalghinimni, Qandaq haqaretlen'ginimni bilisen; Reqiblirinning hemmisi Özüingge ayandur. **20** Haqaret qelbimni pare qildi; Men qayghugha chömüp kettim; Azghine hésdashliqqa telmürgen bolsammu, yoq boldi; Teselli bergüchilernimu izdidim, lékin birsinimu uchritalmidim. **21** Berheq, ular ozuqumgha öt süyi, Ussuzluqumgha sirkini berdi. **22** Ularning dastixini özlirige qiltaq, Ularning halawiti qapqan bolghay. **23** Közliri torliship körmeydighan bolup ketkey; Bel-putlirini titrekke salghaysen; **24** Qehringni ularning üstige chüshürgeysen, Ghezipingning otliri ulargha tutashqay; **25** Ularning makani xarabe bolghay, Chédirliri chölderep qalghay; **26** Chünki ular Sen urghan'gha téximu ziyankeshlik qilmaqta; Sen zeximlendürgenlarning azabigha gep bilen azab qoshmaqta. **27** Ularning gunahigha gunah qoshqaysen, Heqqaniyliqning nésiwisige ularni érishtürmigeysen. **28** Ular hayatliq deptiridin öchürülgey; Heqqaniylarning qatarigha pütülmigey. **29** Biraq men bolsam bir ézilgen derdmen; Nijatliqing, i Xuda, méni yuqirigha kötürüp qutquzghay; **30** Men munajat oqup Xudaning namini medhiyileymen; Teshekkürler bilen uni ulughlaymen; **31** Bu bolsa Perwerdigarni xursen qilish üçün, Öküiz teqdim qilghandin ewzeldur; Münggüz-tuyaqliri saq torpaq bergendinmu artuqtur. **32** Yawash möminler buni körüp xushal bolidu; Xudani izdigenler — Qelbinglar yéngilinidu. **33** Chünki Perwerdigar yoqsullarning iltijasini anglaydu, Özige tewe esir qilin'ghanlarni u kemsitmeydu; **34** Asman-zémin Uni medhiyilisun! Déngiz-okyanlar hem ularda yürgüchi barliq janiwarlar Uni medhiyiligey! **35** Chünki Xuda Zionni

qutquzidu; Yehudaning sheherlirini qayta bina qilidu; Ular ashu yerde olturaqliship, igilik tikleydu. **36** Uning qullirining nesilliri uninggha miras bolidu, Uning namini söygenler u yerlerde makanlishidu.

70 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «eslitish üçün» oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, méni qutquzushqa aldirighaysen! Perwerdigar, téz kélip manga yardem qilghaysen! **2** Méning jénimni izdewatqanlar yerge qaritilip reswa qilinsun; Méning ziyinimdin xursen bolghanlar keynige yandurulup shermende bolghay. **3** Méni: — «Wah! Wah!» dep mesxire qilghanlar öz shermendilikidin keynige yan'ghay! **4** Biraq Séni izdigüchilerning hemmisi Sende shadlinip xushal bolghay! Nijatliqingni söygenler hemishe: «Xuda ulughlansun» déyishkey. **5** Biraq men ézilgenmen, hem yoqsulmen; Yénimgha tézdin kel, i Xuda! Sen méning yardemchim, méning azad qilghuchim; I Perwerdigar, kéchikmey kelgeysen!

71 Sendin, Perwerdigardin panah tapimen; Méni hergiz yerge qaratmighaysen. **2** Öz heqqaniyliqingda méni qutuldurghaysen; Manga qulaq salghaysen, Méni qutquzghaysen! **3** Manga özüm daim panahlinidighan turalghu qoram tash bolghaysen; Sen méni qutquzushqa buyruq chüshürgeysen; Chünki Sen égiz téshim, qorghinimdursen. **4** Xudayim, méni rezillerning qolidin, Heqqaniyetsiz, rehimsiz ademdin azad qilghaysen; **5** Chünki Sen méning ümidimdursen, i Reb Perwerdigar, Yashliqimdin tartipla méning tayanchimdursen; **6** Baliyatqudiki waqittin bashlap men Sanga tayinip keldim, Özüing méni anamning qarnidin chiqarghuchisen; Medhiyemning témisi bolsa herdaim Sen toghruluqtur. **7** Men nurghunlargha gheyriy yaki karamet sanaldim; Chünki Sen méning mustehkem panahgahimdursen. **8** Aghzim kün boyi medhiyiliring hem shan-sheripingge tolidu; **9** Emdi qérighinimda méni tashlimighaysen; Maghdurum ketkinide, mendin waz kechmigeysen. **10** Chünki düşmenlirim manga qarshi sözlidur; Jénimni élishqa közlewatqanlar qestliship: — **11** «Xuda uningdin waz kechti; Uni qoghlap tutuwélinglar, Chünki qutulduridighanlar yoqtur» — déyishidu. **12** I Xuda, mendin yiraqlashmighaysen; I Xudayim, manga yardemge téz kelgeysen! **13** Jénimgha küshende bolghanlar shermende bolup yoqitilisun;

Ziyiningha intilgenler reswaliq hem shermendichilik bilen qaplansun; **14** Biraq men bolsam, izchil ümidte bolimen, Séni téximu medhiyileyen. **15** Heqqaniyliqning, nijatliqning aghzimda kün boyi bayan qilinidu; Bular san-sanaqsizdur, bilginimdin köp artuqtur. **16** Men Reb Perwerdigarning büyük ishlini jakarlighan halda kélimen; Séning heqqaniyliqningni yad étip jakarlaymen — Peqet Séningkinila! **17** I Xuda, Sen yashliqimdin tartip manga ögitip kelgensen; Bügün'ge qeder Séning qilghan karamet ishlingini jakarlap kéliwatimen. **18** Emdi hazir men qérip, aq chachliq bolghinimda, i Xuda, Men bu dewrge [küchlük] bilikingni [jakarlighuche], Kéler ewladning hemmisige qudringini ayan qilghuche, [Méni tashliwetmigeysen]! **19** I ulugh karamet ishlarni qilghan Xuda, Heqqaniyliqning pelekke taqashti; Sanga kimmu oxshash bolalisun! **20** Sen manga köp hem éghir külpetlerni körsetkenikensen, Méni qaytidin yéngilaysen, yer tegliridin qayturup élip chiqisen; **21** Sen méning izzet-hörmitimni téximu yuqiri qilip, Her tereptin manga teselli bérisen. **22** Men Séni rawab chélip medhiyileyen, Séning heqiqitingni medhiyileyen, i Xudayim; Chiltar chélip Séni küyleymen, i Sen, Israilning Muqeddisi! **23** Sanga küyler éytqinimda, lewlirim tentene qilidu, Özüng hörlükke chiqarghan jénimmu shundaq rohlinip éytidu; **24** Tilim kün boyi heqqaniyliqning toghrisida sözleydu; Chünki manga yamanliq qilmaqchi bolghanlar yerge qaritilip reswa qilinidu.

72 Sulayman üçün: — I Xuda, padishahqa hökümliringni tapshurghaysen; Padishahning oghligha Öz heqqaniyliqningni bergeysen. **2** Shundaq bolghanda u Öz xelqing üçün heqqaniyliq bilen, Sanga tewe ézilgen möminler üçün adilliq bilen höküm chiqiridu; **3** Taghlar xelqge tinch-amanliq élip kélidu, Édirliqlarmu heqqaniyliq bilen shundaq qilidu. **4** Padishah xelq arisidiki ézilgenlerge adil hökümlerni chiqiridu; U namratlarning balilirini qutquzidu, Zalimlarni bitchit qilidu. **5** Shundaq bolghanda kün we ay yoq bolup ketmisila, Ewladtin-ewladqa xelq Sendin eyminidu. **6** U bolsa goya yéngidin orghan otlappa yaghqan yamghurdek, Yer sughiridighan hól-yéghinlardek chüshidu. **7** Uning künliride heqqaniylar ronaq tapidu; Ay yoq bolghuche tinch-amanliq téship turidu. **8** U déngizdin-déngizlarchiche, [Efrat] deryasidin yer yüzining

chetlirigiche höküm süridu. **9** Chöl-bayawanda yashawatqanlar uning aldida bash qoyidu; Uning düshmenliri topilarni yalaydu. **10** Tarshishning we arallarning padishahliri uninggha hediyeleer teqdim qilidu, Shéba we Sébaning padishahlirimu sowghatlar sunidu. **11** Derweqe, barliq padishahlar uning aldida sejde qilidu; Pütkül eller uning xizmitide bolidu; **12** Chünki u peryad kötürgen yoqsullarni, Panahsiz ézilgenlerni qutulduridu; **13** U yoqsul-ajizlarcha ichini aghritidu, Yoqsullarning jénini qutquzidu; **14** Ularning jénini zulum-zomigerlikdin hörlükke chiqiridu, Ularning qéni uning neziride qimmetliktur. **15** [Padishah] yashisun! Shébaning altunliridin uninggha sunulidu; Uning üçün dua toxtawsiz qilinidu; Uninggha kün boyi bext tilinidu; **16** Yer yüzidiki hosul mol bolidu, Hetta tagh choqqiliridimu shundaq bolidu. [Migh-migh] chüshken méwiler Liwandiki ormanlardek tewrinidu; Sheherdikiler bolsa daladiki ot-yéshilliqtek güllinidu; **17** Uning nami menggüge öchmeydu, Uning nami quyash yoqalghuche turidu; Ademler uning bilen özlirige bext tileydu, Barliq eller uni bextlik dep atishidu. **18** Israilning Xudasi, Perwerdigar Xudagha teshekkür-medhiye bolghay! Karamet ishlarni Yaratquchi yalghuz Udur! **19** Uning shereplik namigha menggüge teshekkür-medhiye oqulsun! Uning shan-shöhriti pütkül dunyani qaplighay! Amin! We amin! **20** Yessening oghli Dawutning dualiri shuning bilen tamam boldi.

73 Asaf yazghan küy: — Derweqe Xuda Israilgha, Qelbi sap bolghanlarcha méhribandur; **2** Lékin özüm bolsam, putliship yiqilip chüshüshke tasla qaldim; Ayaghlirim téyilip ketkili qil qaldi; **3** Chünki rezillerning ronaq tapqanliqini körüp, Hakawurlarcha heset qildim; **4** Chünki ular ölümidé azablar tartmaydu, Eksiche téni mezmüt we saghlam turidu. **5** Ular insan'gha xas japani körmeydu, Yaki xeqlerdeq balayi'apetke uchrinmaydu. **6** Shunga meghrurluq marjandek ularcha ésilidu, Zorluq-zomigerlik tondek ularcha chaplishidu. **7** Ular semrip ketkenlikidin közliri tompiyip chiqti; Ularning qelbidiki xiyaleter heddidin éship kétidu. **8** Bashqilarni mesxire qilip zeherlik sözleydu; Halini üstün qilip diwinip, doq qilidu. **9** Ular aghzini pelekke qoyidu, Ularning tilliri yer yüzini kézip yürüdu. **10** Shunga [Xudaning] xelqi mushularcha mayil bolup, Ularning dégenlirini su ichkendek axirighiche ichip:

— **11** «Tengri qandaq bileleytti?», «Hemmidin Aliy Bolghuchida bilim barmu?» — deydu. **12** Mana bular rezillerdur; Ular bu dunyada rahet-paraghetni köridu, Bayliqlarni topaydu. **13** «Ah, heqiqeten bikardin-bikar könglümni paklanduruptimen, Gunahsiz turup qolumni artuqche yuyup keptimen; **14** Bikargha kün boyi japa chékiptimen; Shundimu her seherde [wijdanning] eyibige uchrup keldim!». **15** Biraq men: — «Bundaq [désem], Bu dewrdiki perzentliringge asiyliq qilghan bolmamdimen?» — dédim. **16** Ularni kallamdin ötküzey désem, Közümgé shundaq éghir köründi. **17** Tengrining muqeddes jaylirigha kirgüche shundaq oylidim; Kirgendila [yamanlarning] aqiwitini chüshendim. **18** Derweqe Sen ularni téyilghaq yerlerge orunlashturisen, Ularni yiqitip pare-pare qiliwétisen. **19** Ular közni yumup achquchila shunche parakende bolidu, Dehshetler ularni bésip yoqitidu! **20** Sen i Reb, chüshtin oyghan'ghandek oyghinip, Ornungdin turup ularning siyaqini közge ilmayisen. **21** Yürekliirim qaynap, Ichlirim sanjilghandek bolghan chaghda, **22** Özümni héchnéme bilmeydighan bir hamaqet, Aldingda bir haywan ikenlikimni bilip yettim. **23** Halbuki, men hemishe Sen bilen bille; Sen méni ong qolumdin tutup yöliding; **24** Öz nesiheting bilen méni yétekleysen, Shan-sheripngni namayan qilghandin kéyin, Axirida Sen méni özüngge qobul qilisen. **25** Ershte Sendin bashqa méning kimim bar? Yer yüzide bolsa Sendin bashqa héchkimge intizar emesmen. **26** Etlirim hem qelbim zeiplishidu, Lékin Xuda qelbimdiki qoram tash hem menggülük nésiwemdur! **27** Chünki mana, Sendin yiraq turghanlar halak bolidu; Wapasizliq qilghan pahishe ayaldek Sendin waz kechkenlarning herbirini yoqitisen. **28** Biraq men üçün, Xudagha yéqinlishish ewzeldur! Uning barliq qilghan ishlirini jakarlash üçün, Reb Perwerdigarni tayanchim qildim.

74 Asaf yazghan «Masqil»: — I Xuda, Sen némishqa menggüge bizni tashliwetting? Némishqa ghezipingni tütün chiqarghandek Öz yayliqingdiki qoyliringgha chiqirisen? **2** Özüng rene tölep azad qilghan jamaitingni, Yeni Öz mirasing bolushqa qedimde ulargha hemjemet bolup qutquzghan qebilini, Özüng makan qilghan Zion téghini yadinggha keltürgeysen! **3** Qedemliringni mushu menggülük xarabliqlargha qaratqaysen, Düşmenler muqeddes jayingda gumran qilghan barliq nersilerge [qarighaysen]; **4** Reqibliring jamaetgahingning

otturida hör-pör qilidu; Möjizatlar saqlan'ghan orun'gha ular öz tughlirini tikti. **5** Herbiri özlirini körsitiship, palta oynitip orman kesküchidek, **6** Ular hazir [muqeddes jayingdiki] neqishlerni ala qoymay, palta-bolqilar bilen chéqiwetti; **7** Ular muqeddes jayinggha ot qoydi; Öz namingdiki makanni bulghap, yer bilen teng qiliwetti. **8** Ular könglide: «Biz bularning hemmisini yoqitayli» dep, Tengrining zémindiki jamaetgahlirining herbirini köydürüwetti. **9** Bizge esletme bolghan möjizatlarni héch körelmeymiz; Peyghemberlermu kelmeske ketti; Arimizdimu bu ishlarning qachan'ghiche bolidighanliqini bilidighan birsi yoqtur. **10** Qachan'ghiche, i Xuda, reqibing Séni mesxire qilidu? Düşmen namingni menggüge haqaretlemdu? **11** Sen qolungni, yeni ong qolungni némishqa tartiwalisen? Qolungni qoynungdin élip, ularni yoqatqaysen! **12** Biraq Xuda qedimdin padishahim bolup kelgen, Yer yüzining otturida qutquzushlarni élip barghuchi Udur. **13** Sen déngiz süyini küchüng bilen böldung, Sulardiki ejdihalarning bashlirini yarding. **14** Déngizdiki léwiatanning bashlirini chéqip, Uning göshini ozuq qilip chöldiki yawayilargha bölüp berding. **15** Yerni yérip bulaqlarni, ériqlarni aqquzdung, Sen toxtimay éqiwatqan deryalarni qurutuwetting. **16** Kün Séning, tünmu Séningkidur; Ay bilen quyashni orunlashturdung. **17** Yer yüzining chégralirini belgiliding; Yaz bilen qishni — Sen shekillendürdüng. **18** Shuni ésingde tutqaysen, i Perwerdigar: — Bir düşmen Séni mesxire qildi, Hamaqet bir xelq namingni haqaretlidi. **19** Paxtikingni yirtquch haywanlarga tutup bermigeysen; Ézilgen möminliringning hayatini menggü untumighaysen. **20** Öz ehdingge qarighaysen, Chünki zémindiki qarangghu bulung-puchqaqlar zorluq-zumbuluqning turalghuliri bilen toldi. **21** Ézilgüchilerni nomus bilen yandurmighaysen; Ézilgenler, yoqsullar namingni medhiyilige. **22** Ornungdin turghin, i Xuda, Öz dewayingni sorighaysen; Hamaqet kishining Özüngni kün boyi mesxire qiliwatqinini ésingde tutqaysen. **23** Düşmenliringning chuqanlirini untumighaysen; Sanga qarshi qozghalghanlarning dawrangliri toxtimay kötürülmekte.

75 Neghmichilerning béshigha «Halak qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep tapshurulghan, Asafning küy-naxshisi: — Sanga teshekkür éytimiz, i Xuda, teshekkür éytimiz! Chünki naming bizge yéqindur; Buni, qilghan karametliring

ispatlap jakarlaydu. 2 [Menki Perwerdigar]: — «Men békitken waqitni ixtiyarimgha alghinimda, Adalet bilen soraq qilimen; 3 Yer hem yerning üstide turuwatqanlar tewrinip tursimu, Uning tüwrüklirini turghuzghuchi Özümdurmen» — dédi. (Sélah) 4 Maxtan'ghanlarga: — «Maxtanmanglar», Hem rezillerge «Münggüzüingni kötürme» — dédim; 5 «Münggüzüingni yuqiri kötürme; Boynungni qattiq qilib ghadiyip sözlime!» 6 Chünki kötürülüş sherqtin yaki gherbtin emes, Yaki jenubtinmu kelmeydu; 7 Chünki Xuda sotchidur; U birisini kötüridu, birisini chüshüridu. 8 Chünki Perwerdigarning qolida bir qedeh turidu; Uningdiki sharab köpükliswiatidu; U ebjesh sharab bilen toldi; Xuda uningdin tökidu; Derweqe yer yüzidiki barliq reziller uning dughini qoymay ichiwétidu; 9 Men bolsam, menggüge guwahliq bérimen: — Yaqupning Xudasigha küylerni éytimen. 10 «Men rezillerning münggüzlirining hemmisini késip tashlaymen; Biraq heqqaniylarning münggüzliri kötürüldü!».

76 Neghmichilerning béshigha, tarliq sazlarda chélinson dep tapshurulghan, Asafning küynaxshisi: — Yehudada Xuda tonulghandur; Uning nami Israilda ulughdur. 2 Uning panahiy jayi Salémda, Zion téghida Uning makani bar. 3 U yerde U otluq oqlarni, Qalqan, qilich hem jeng qorallirini chéqip tashlidi. (Sélah) 4 Özüing ow-olja taghliridin neqeder shereplik, neqeder elasen! 5 Baturlar bulandi; Ular uzun uyqugha ketti; Palwanlarning héchqaysisi öz qolini kötürelmide. 6 Séning eyiblishing bilen, i Yaqupning Xudasi, Jeng harwisi hem atlar ölüktek uxlitildi. 7 Sendin, Sendin qorqush kérektur; Ghezeplen'giningde kim aldingda turalisun? 8 Yer yüzidiki barliq yawash möminlerni qutquzush üçün, Sen Xuda soraq qilishqa ornungdin turghan waqtingda, Asmandin hökümni chiqirip anglatquzdung; Yer bolsa wehimige chüshüp, süküt qildi. (Sélah) 10 Chünki insanlarning qehri Sanga shöhret keltüridu; Ularning qalghan qehri Sanga belwagh bolidu. 11 Perwerdigar Xudayinglarga qesem qilib, emel qilinglar; Uning etrapidiki yurttikiler qorqushi kérek bolghuchigha hediyelesun; 12 U emirlerningmu rohini sunduridu; U yer yüzidiki padishahlarga dehshetliktur.

77 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha tapshurulghan, Asaf yazghan küy: — Awazim Xudagha kötürüldi, men peryad qilimen; Awazim

Xudagha kötürüldi, U manga qulaq salidu. 2 Béshimgha kün chüshkende, men Rebni izdidim; Kéchiche qolumni [duagha] kötürüp, bosh qoydim; Jénim tesellini xalimay ret qildi. 3 Men Xudani eslep séghindim, ah-zar qildim; Séghinip oylinip, rohim parakende boldi. (Sélah) 4 Sen méning közüمنى yumdurmiding; Chongqur gheshtlik ilkide bolghanliqimdin sözliyelmeyttim. 5 Men: «Kona zamandiki künlerni, Qedimki yillarni xiyal qilimen; 6 Kéchilerde éytqan naxshamni esleymen; Könglümde chongqur xiyal sürimen» — [dédim]; Rohim intilip izdimekte idi; 7 — «Reb menggüge tashliwétemdu? U qaytidin iltipat körsetmemdu? 8 Uning özgermes muhebbiti emdi menggüge tügep kettimu? Uning wedisi ewladtin-ewladqiche inawetsiz bolamdu? 9 Tengri méhir-shepqtini körsitishni üntudimu? U ghezeplinip Öz rehimdilliqini toxtitiwettimu?». (Sélah) 10 Andin men mundaq dédim: — «Bundaq désem bolmaydu, bu [étiqadimning] ajizliqi emesmu! Hemmidin Aliy Bolghuchining ong qolining yillirini, Yeni Yahning qilghanlirini — yad étimen; Qedimdin buyanqi karametliringni esleymen. 12 Séning barliq ishligenliring üstide séghinip oylinimen; Séning qilghanliring üstide istiqamet qilimen; 13 I Xuda, yolung bolsa pak-muqeddesliktidur; Xudadek ulugh bir ilah barmidur? 14 Möjiziler Yaratquchi Ilahdursen; El-milletler ara Sen küchüingni namayan qilding. 15 Öz biliking bilen Öz xelqingni, Yeni Yaqup we Yüsüpning perzentlirini hörlükke chiqarghansen; (Sélah) 16 Sular Séni kördi, i Xuda, sular Séni kördi; Titrek ularni basti, Déngiz tegliri patiparaq boldi. 17 Qara bulutlar sularni töküwetti; Asmanlar zor sadasini anglatti; Berheq, Séning oqliring terep-terepke étildi. 18 Güldürmamangning awazi qara quyunda idi, Chaqmaqlar jahanni yorutti; Yer yüzi alaqzade bolup tewrendi. 19 Séning yolung okyandéngizlarda, Qedemliring chongqur sularidur, Ayagh izliringni tapqili bolmaydu. 20 Sen qoy padisini baqqandek, Musa we Harunning qoli bilen Öz xelqingni yétekliding».

78 Asaf yazghan «Masqil»: — I Méning xelqim, telimimni anglanglar, Aghzimdiki sözlerge qulaq sélinglar. 2 Men aghzimni bir temsil bilen achimen, Qedimki tépishmaqlarni élan qilimen. 3 Biz bularni anglighan, bilgen, Ata-bowilirimiz ularni bizge éytip bergén. 4 Biz bularni ularning ewladliridin yoshurmamiz, Kélidighan dewrge Perwerdigarning

medhiyilirini, Uning küch-qudritini, Uning qilghan karamet ishlirini bayan qilimiz. 5 Chünki U Yaqupta bir agah-guwahni békitken, Israilda bir qanunni ornatqan; U ata-bowilirimizgha bularni öz perzentlirige ögitishni buyrughan; 6 Shundaq qilip kéler dewr, Yeni tughulidighan balilarmu bularni bilsun, Ular mu ornidin turup öz balilirigha bularni ögetsun; 7 Perzentliri ümidini Xudagha baghlisun, Tengrining qilghanlirini untumisun, Belki Uning emrlirige kirsun; 8 Ular ata-bowilirigha oxshimisun dep, Yeni jahil hem asiy bir dewr, Öz qelbini durus qilmighan, Rohi Tengrige wapaliqta turmighan bir dewrge oxshimisun dep, U shundaq [buyrughandur]. 9 Mana Efraimning ewladliri, Qorallan'ghan oqyachilar bolsimu, Jeng künide septin yandi. 10 Ular Xudaning ehdisini tutmidi, Belki Uning Tewrat-qanunida méngishni ret qildi. 11 Ular Uning qilghanlirini, Özlirige körsetken karametlirini untudi. 12 U Misirning zéminida, Zoanning dalasida, Ularning ata-bowilirining köz aldida möjizilerni körsetkenidi; 13 U déngizni bölüwétip, Ularni otturisidin ötküzgen; Sularni döwe-döwe qilip tiklidi. 14 U kündüzde bulut bilen, Kéchide ot nuri bilen ularni yéteklidi. 15 Chöl-bayawanda tashlarni yériwetti, Chongqur surlardin urghup chiqqandek ichimlikni mol qildi; 16 U xada tashtin östeng-éqinlarni hasil qildi, Suni deryalardek aqquzdi. 17 Biraq ular yene Uning aldida gunah qiliwerdi, Chölde Hemmidin Aliy Bolghuchigha asiyliq qildi. 18 Ular könglide Tengrini sinidi, Nepsini qandurushqa yémeklikni telep qildi. 19 Ular Xudani haqaretlep: — «Tengri chöl-deshtte dastixan salalamdu? 20 Mana U qoram tashni uruwidi, Sular urghup, Éqinlar bulaqtek téship chiqti; Emdi U bizge nanmu bérelemdu? Öz xelqini gösh bilen teminliyelemdu?» — déyishti. 21 Shuning bilen Perwerdigar anglap, ghezeplendi; Yaqupqa ot tutashti, Israilgha achchiqi kötürüldi; 22 Chünki ular Xudagha ishenmidi, Uning nijatliqigha ular tayanmidi, 23 U ershtin bulutlarni buyrup, Asman derwazilirini achqanidi; 24 U ular üstige «manna»ni yaghdurup, Ulargha ershtiki ashliqni bergeni; 25 Shuning bilen insanlar küch igilirining nénini yégenidi; U ulargha qan'ghuche ozuqni ewetkenidi. 26 Emdi U asmanda sherq shamili chiqirip, Küchi bilen jenub shamilini élip keldi; 27 U göshni chang-tozandek ular üstige chüshürdi, Déngizlar sahilidiki qumlardek uchar-qanatlar yaghdurdi. 28 U bularni ularning bargahining otturisigha, Chédirlirining

etrapigha chüshürdi. 29 Ular bolushiche yep toyushti, Chünki ularning nepsi tartqinini [Xuda] ulargha keltürgenidi. 30 Lékin ular nepsi tartqinidin téxi zérikmeyla, Göshni éghizlirida téxi chaynawatqinidila, 31 Xudaning ghezipi ulargha qarita qozghaldi; U ulardin eng qametliklirini qiriwetti, Israilning serxil yashlirini yerge uruwetti. 32 Mana, shundaq bolsimu, Ular yenila dawamliq gunah qiliwerdi, Uning möjizilirige téxichila ishenmidi; 33 Shunga U ularning künlirini bihudilikte, Yillirini dekke-dükkilik ichide tügetküzdi. 34 U ularni öltürgili turghanda, Andin ular Uni izdidi; Ular yolidin yénip, intilip Tengrini izdidi; 35 Ular Xudaning ularning uyultéshi ikenlikini, Hemmidin Aliy Bolghuchi Tengrining ularning hemjemet-qutquzghuchisi ikenlikini ésige keltürdi. 36 Biraq ular aghzi bilen Uninggha xushamet qildi, Tili bilen Uninggha yalghan söz qildi; 37 Chünki ularning köngli Uninggha sadiq bolmidi, Ular Uning ehdisini ching tutmidi. 38 Biraq U yenila rehimdil idi; Qebihlikini kechürüp, ularni yoqatmidi; U qayta-qayta Öz ghezipidin yandi, U qehrini qozghighini bilen hemmini tökmidi. 39 U ularning peqet et igiliri, Ketse qaytip kelmes bir nepes ikenlikini yad etti. 40 Ular chöl-deshtte shunche köp qétim Uning achchiqini keltürdi. Shunche köp qétim bayawanda könglige azar berdi! 41 Berheq, ular qaytidin yoldin chetnep Tengrini sinidi, Israildiki Muqeddes Bolghuchining yürükini zéde qildi. 42 Ular Uning qolini [eslimidi]; Ularni zomigerning changgilidin hörlükke qutquzghan künni, Qandaq qilip Misirda karametlerni yaritip, Zoan dalasida möjizilerni körsetkinini ésidin chiqardi. 44 U [Misirliqlarning] deryalirini, éqinlirini qan'gha aylandurup, Ularni ichelmes qilip qoydi; 45 Ular Uning arisigha neshterlik chiwinlarni top-topi bilen ewetti, Halak qilar paqilarni mangdurdi; 46 Ular Uning ziraetlirini képinek qurtlirigha tutup bérip, Mehsulatlirini chéketkilerge berdi; 47 Üzüüm tallirini möldür bilen urdurup, Enjürlirini qiraw bilen üshshütiwetti. 48 U kalilirini möldürge soqturup, Mallirini chaqmaq otlirida [köydüriwetti]. 49 U ulargha ghezipining dehshetlikini — Qehrini, achchiqini hem éghir külpetlerni, Balayi'apet élip kélidighan bir türkü perishtilernimu chüshürdi. 50 U Öz ghezipi üçün bir yolni tüzlep qoydi; Ular Uning jénini ölümdin ayimay, Belki hayatini wabagha tapshurdi; 51 U Misirda barliq tunji tughulghan balilarni, Hamning chédirlirida ularning ghururi bolghan tunji oghul

balilirini qiriwetti. **52** U padichidek Öz xelqini Misirdin seperge atlandurup, Chöl-bayawandin ularni qoy padisidek bashlap mangdi; **53** Ular ni aman-ésen yétekligechke, Ular qorqunchtin xaliy bolup mangdi; Düşmenlirini bolsa, déngiz yutup ketti. **54** U ularni Öz muqeddes zéminining chégrasigha, Ong qoli igiliwalghan bu taghliqqa élip keldi. **55** U ellerni ularning aldidin qoghliwétip, Zémin üstige tana tartquzup ölchep, ulargha teqsim qildi; Israil qebililirini ularning chédirlirigha olturaqlashturdi. **56** Biraq ular Xudani, Hemmidin Aliy Bolghuchini sinap achchiqlandurdi, Uning tapshurghan guwah-agahlirini tutmidi; **57** Belki ata-bowliridek yoldin téyip asiyliq qildi, Xain oqyadek qéyip ketti. **58** Ular égzilikte qurghan ibadetgahlar bilen Uning ghezipini qozghidi, Oyma butliri bilen Uning yürükini örtidi. **59** Xuda ularni anglap ghezeplendi, Israildin intayin yirgendi. **60** U Shilohdiki makanini, Yeni U insan arisida turghan chédirni tashlap ketti, **61** Özining qudret belgisini bulap kétishke, Shan-sheripini ishghaliyetchilerning qoligha berdi; **62** Öz xelqini qilichqa tapshurdi, Özining mirasi bolghanlardin intayin ghezeplendi. **63** Ot ularning yigitlirini yalmidi, Qizliri toy naxshilirida maxtalmaytti. **64** Ular ni kahinliri qilich astida yiqildi, Lékin tul xotunliri haza tutmidi. **65** Andin Reb birsi uyqudin oyghandek oyghandi, Sharabtin jasaretlen'gen palwandek tovlidi. **66** U reqiblirini urup chékindürüp, Ular ni tügimes reswagha qaldurdi. **67** Yüsüpning chédirini shallap, ret qildi; Efraim qebilisini tallimidi; **68** Belki Yehuda qebilisini, Yaxshi körgen Zion téghini tallidi. **69** [Shu yerde] muqeddes jayini tagh choqqiliridek, Yer-zéminni ebediy ornataqandek mezmüt bina qildi; **70** U Öz quli Dawutni tallap, Uni qoy qotanliridin chaqiriwaldi; **71** Qozilirini émitidighan saghliqlarni egiship béqishtin ayrip, Uni Öz xelqi Yaqupni, mirasi bolghan Israilni béqishqa chiqardi. **72** Dawut ularni qelbidiki durusluqi bilen baqti, Qolining epchilliki bilen ularni yéteklidi.

79 Asaf yazghan küy: — I Xuda, eller Öz mirasinggha bösüp kirdi; Ular Séning muqeddes ibadexanangni bulghidi; Yérusalémni döwe-döwe xarabilerge aylandurdi. **2** Ular qulliringning jesetlirini asmandiki uchar-qanatlargha yem qilip, Mömin bendiliringning etlirini daladiki haywanatlargha tashlap berdi. **3** Ular xelqingning qanlirini Yérusalém etrapida sudek aqquzdi, Jesetlirini kömgili birer ademmu qaldurmidi. **4** Qoshnilirimiz aldida reswagha

qalduq, Etrapimizdikilergé mesxire we mazaq obyékti bolduq. **5** Qachan'ghiche, i Perwerdigar? Sen menggüge ghezeplinemsen? Séning yürüking ot bolup örtiniwéremdu? **6** Qehringni Séni tonumighan eller üstige, Namingni bilmigen padishahliqlar üstige tökkeysen! **7** Chünki ular Yaqupni yalmap, Uning makanini xarabilikke aylanduruwetti. **8** Atabowilirimizning qebihliklirini bizge hésablimgahaysen; Rehimdilliqiliring bizning yénimizgha chapsan kelgey! Chünki biz intayin pes ehwalgha chüshürüldüq. **9** Öz namingning shöhriti üçün bizge yadrem qilghaysen, i nijatliqimizning Xudasi, Naming üçün bizni qutquzghaysen, gunahlimizni kafaret qilip kechürgeysen; **10** Eller némishqa: «Ular ni Xudasi qeyerde?» dep mazaq qilishidu? Qulliring tökken qan qerzining hésabi eller arisida, köz aldimizda qilinsun. **11** Esirlerning ah-zarliri aldinggha kelgey; Bilikingning ulughluqi bilen, ölümge buyrulghanlarni saqlighaysen. **12** I Reb, yat qoshnilirimizning Sanga qilghan zor haqaritini yette hesse qoshup özlirige, Yeni ular ni ichi-baghrigha qayturghaysen; **13** Shundaq qilip, Séning xelqing — Özüng baqqan qoyliring bolghan bizler, Sanga menggüge teshekkürler éytemiz, Ewladtin ewladqiche Séning medhiyiliringni ayan qilimiz.

80 «Niluperler» dégen ahangda; bir guwahliq; Asaf yazghan küy: — Qulaq salghaysen, i Israilning padichisi, Yüsüpni qoy padisidek béqip yétekligüchi; I kéréblar otturisida Olturghuchi, Nurlan'ghaysen! **2** Efraim, Binyamin, Manassehlerning aldida qudritingni qozghighaysen, Bizlerni qutquzghili kelgeysen! **3** I Xuda, bizni Öz yéninggha qayturghaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz! **4** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Xelqingning dualirigha bolghan gheziping qachan'ghiche yalqunlap turidu? **5** Sen köz yashlirini ulargha ozuq ornida qilding, Köz yashlirini qacha-qachilap ulargha ichküzdung. **6** Bizni qoshnilirimizgha talashqa qoydung; Düşmenlirimiz bizni mesxire qilishidu. **7** I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Bizni Öz yéninggha qayturghaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz! **8** Sen Misirdin bir tüp üzüm köchitini élip kelding; Yat ellerni heydiwétip, ornigha uni tikting. **9** Uning aldida yerni keng aching; U chongqur yiltiz tartip, pütün zémin'gha yéyildi. **10** Uning sayisi taghlarni qaplidi; Gholliri

qudretlik kédir derexlriridek östi; **11** U shaxlirini déngizg'hiche, Pileklirini [Efrat] deryasi boylirighiche uzartti. **12** Sen némishqa uning qashalirini buzup, Méwisini ötüp kétiwatqanlarning üzüp élishigha yol qoydung? **13** Mana ormanliqtiki yawa tongguzlar uni yériwatidu, Daladiki haywanatlar uningdin ozuqlinidu. **14** I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Sendin ötünimizki, Yénimizgha qaytqaysen! Ershtin halimizgha nezer salghaysen, Kélip bu üzüm télidin xewer alghaysen! **15** Yeni ong qolung tikken bu yiltizdin, Özüng üçün mezmüt yétishtürgen bu oghlungdin xewer alghaysen! **16** Mana u otta köydürüldi, Késiwétildi; Yüzüngdiki tenbihiy qarishingni körüp ular halak bolmaqta; **17** Qolungni ong qolungdiki ademge, Yeni Özüng üçün mezmüt yétishtürgen Insan oghligha qondurghaysen; **18** Shundaq qilghanda biz Sendin hergiz chékinmeymiz; Bizni yéngilighaysen, shunda biz namingni chaqirip Sanga iltija qilimiz. **19** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Bizni Öz yéninggha qayturghaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz!

81 Neghmichilerning béshigha tapshurulup «Gittif»ta chélin sun dep, Asaf yazghan küy: — Küch-quwwitimiz bolghan Xudagha küy éytip yangritinglar, Yaqupning Xudasigha shadlinip tentene qilinglar! **2** Naxshini yangritip, dapni élip, Yéqimliq chiltar hem rawabni chélinglar! **3** Yéngi ayda, belgilen'gen waqitta, Bayram-héyt künimizde naghra-sunay chélinglar! **4** Chünki bu Israil üçün békitilgen belgilime, Yaqupning Xudasining bir permanidur. **5** U Misir zéminida yürüş qilghanlirida, (Shu yerde biz chüshenmeydighan bir tilni anglap yürettuq) U buni Yüsüpke guwah qilip berdi; **6** — «Uning mürisini yüktin saqit qildim, Uning qoli séwet kötürüshtin azad boldi; **7** Qistaqchiliqta nida qilding, Men séni azad qildim; Güldürmama chiqqan mexpiy jaydin sanga jawab berdim; «Meribah» suliri boyida séni sinidim». (Sélah) **8** — «Tingsha, xelqim, Men séni guwahlar bilen agahlandurmen; I Israil, Manga qulaq salsang idi! **9** Arangda yat ilah bolmisun, Yat eldiki ilahqa bash egmigini! **10** Séni Misirdin élip chiqqan Perwerdigar Xudayingdurmen; Aghzingni yoghan ach, Men uni toldurimen. **11** — Biraq xelqim sadayingha qulaq salmidi, Israilning Manga baghlan'ghusi yoq idi; **12** Shunga Men ularni öz tersaliqigha qoyuwettim; Ular öz meslihetliri bilen méngiwéretti. **13** — Ah,

Méning xelqim Manga qulaq salsa idi! Israil Méning yollirimda yürse idi! **14** Ularning düshmenlirini tézla égildürer idim, Qolumni reqlirige burap, ularni basar idim. **15** Perwerdigargha nepretlen'güchiler Uning aldida zeipliship boysunar idi; Ularning shu axiriti menggüge bolatti; **16** Sanga ash-bughdayning eng ésilini yéngüzer idim, Berheq, qoram tashtin hesel aqquzup séni qandurar idim».

82 Asaf yazghan küy: — Xuda Öz ilahiy mejliside turup riyasetchilik qilidu, U ilahlar arisida höküm chiqiridu; **2** — Qachan'ghiche siler naheq höküm chiqirisiler, Qachan'ghiche rezillerge yüz-xatire qilisiler? (Sélah) **3** Gadaylar we yétim-yésirlarning dewasini soranglar, Ézilgenler hem hajetmenlerge adaletni körsitinglar; **4** Miskinler hem namratlarni qutquzunglar, Ularni rezillerning changgilidin azad qilinglar! **5** Ular bularni bilmey we chüshenmey zulmette kézip yürmekte, Shunga yerning ulliri tewrenmekte. **6** Men éyttim: — «Siler ilahlarsiler, Hemminglar Hemmidin Aliy Bolghuchining oghulliri siler; **7** Shundaq bolsimu siler insan'gha oxshash ölisiler, Herqandaq emir-begke oxshashla yiqilisiler». **8** — Turghin, i Xuda, yer-yüzini soraq qilghaysen! Chünki Sen barliq ellerge waris bolghuchisen!

83 Asafning küy-naxshisi: — I Xuda, ün chiqarmay turuwalma, Jim turuwalma, süküt qilip turuwalma, i Tengrim! **2** Chünki mana, Séning düshmenliring dawrang qilmaqta, Sanga öchmenler bash kötürmekte. **3** Ular quwluq bilen Séning xelqingge suyiquest qilidu, Séning himaye qilip qedirligenliring bilen qarshilishishni meslihetleshidu. **4** Ular: — «Yürünglar, ularni millet qataridin yoq qilayli! Israilning nami ikkinchi tilgha élinmisun!» — démekte. **5** Ular hemnepes, hemdil meslihetleshti; Ular Sanga qarshi ittipaq tüzdi. **6** Mana, Édom we Ismailarning chédirliri, Moab hem Hagriylar; **7** Gebal, Ammon, we Amalek; Filistiye hemde Tur ahaliliri, **8** Asuriyemu ulargha qoshuldi; Ular Lut oghullirigha yar-yölek bolup kelgen. (Sélah) **9** Sen Kishon deryasida Midiyaniylargha, Siséragha we Yabin'gha qandaq taqabil turghan bolsang, Ularghimu shundaq qilghaysen; **10** Bular En-Dor yézisida qirilghanidi, Yer üçün tizek-oghutqa aylan'ghanidi. **11** Ularning emirlirini Oreb we Zéebke, Ularning dahiyiliri Zebah hem Zalmunnagha oxshash qilghaysen; **12** Chünki ular: «Xudaning

chimen-yaylaqlirini özimizge mülük qiliwalayli!» — dep éytqan. **13** I Xudayim, ularni domiliniidighan qamghaqtek, Shamalda uchurulghan saman kebi soruwetkeysen. **14** Ot ormanliqqa tutashqan'gha oxshash, Yalqun taghlarni köydürgen'ge oxshash, **15** Sen yene ularni borining bilen qoghlighaysen, Qara quyuning bilen wehimige salghaysen; **16** Ularning Séning namingni izdishi üçün, Ularning yüzlirini sherm-haya bilen chömdürgeysen, i Perwerdigar! **17** Ular nomustin ebediy shermende bolsun, Jahan'gha reswa bolup yoqitilsun. **18** Ular bilsunki, Naming Perwerdigar bolghan Senla pütkül jahandiki Eng Aliy Bolghuchidursen.

84 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Gittif»ta chélinusun dep, Korahning oghulliri üçün yézilghan küy: — Makanliring neqeder ezizdur, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar! **2** Jénim Perwerdigarning hoylilirigha teshna bolup, Séghinip hetta halidin kétidu, Dilim we etlirim hayat Tengrige telmürüp nida qilidu; **3** Mana, hetta mubarek quchqachmu bir makanni tapqan, Qarlighachmu özige hem bala tughidighan uwa yasaydighan jayni tapqan, — Yeni Séning qurban'gahliringdin, I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Méning Padishahim, méning Xudayim! **4** Séning öyüingde turuwatqanlar bextliktur! Ular üzlüksiz Séni medhiyileydu. (Sélah) **5** Küch-qudriti Sendin bolghan kishi bextliktur — Qelbide kötürülme yollar bolghanlar; **6** Yigha wadisidin ötkende, Ular uni bulaqliqqa aylandurar; Berheq, küz yamghurliri uni beriketlerge tolduridu. **7** Ular küchige-küch ulap méngiwéridu; Herbiri Zion'gha yétip kélip, Xudaning huzurida hazir bolidu. **8** I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, duayimni anglighaysen; I Yaqupning Xudasi, qulaq salghaysen! (Sélah) **9** Qara, i qalqinimiz bolghan Xuda, Özüng mesih qilghiningning yüzige iltipat bilen qarighin! **10** Chünki Séning hoyliliringda ötken bir kün Bashqa yerde ötken ming kündin eladur; Rezillerning chédirliride yashighandin köre, Xudayimning öyining bosughisida turghinin yaxshidur. **11** Perwerdigar Xuda quyash we qalqandur, Perwerdigar shapaet we shan-shöhret bexsh étidu; Durus mangghanlardin U herqandaq iltipatni héch ayimaydu; **12** Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Bextliktur Sanga tayan'ghan insan!

85 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçün yézilghan küy: — Sen Öz zémininggha iltipat körsitip, Yaqupni sürgünlüktin qayturghaniding, i Perwerdigar. **2** Xelqingning qebihlikini kechürüm qilip, Barliq gunahlirini yapqaniding. (Sélah) **3** Sen pütün qehringni ichingge qayturuwélip, Ghezippingning esheddiylikidin yan'ghanidingsen. **4** Emdi bizni Öz yéninggha qayturghaysen, i nijatliqimiz bolghan Xuda! Bizge bolghan achchiqinggha hay bergeysen! **5** Sen bizge ebediy ghezepinemsen? Ewladtin-ewladqiche ghezippingni sozamsen? **6** Xelqing Özüngdin shadlinishi üçün, Bizni qaytidin yéngilimamsen? **7** Bizge özgermes muhebbitingni körsetkeysen, i Perwerdigar, Bizge nijatliqingni ata qilghaysen! **8** Tengri Perwerdigarning némilerni deydighanliqigha qulaq salay; Chünki U Öz xelqige, Öz mömin bendilirige aman-xatirjemlikni sözleydu; Ular yene hamaqetlikke qaytmisun! **9** Zéminimizda shan-shöhretning turushi üçün, Derheqiqet, Uningdin eyminidighanlarga Uning nijatliqi yéqindur; **10** Özgermes muhebbet we heqiqet özara körüshti; Heqqaniyet we aman-xatirjemlik bir-birini söyüshti; **11** Heqiqet yerdin ünüp chiqmaqta, Heqqaniyet ershlerdin qaraydu. **12** Perwerdigar beriket béridu, Zéminimiz hosulini béridu; **13** Heqqaniyet Uning aldida mangidu, Uning qedemlirige yol hazirlaydu!

86 Dawutning duasi: Quliqingni men terepke tutqin, i Perwerdigar, manga jawab bergeysen; Chünki men ézilgen we hajetmendurmen. **2** Jénimni saqlighaysen, Chünki men Sanga mömindurmen; I Sen Xudayim, Sanga tayan'ghan qulungni qutquzghaysen; **3** Manga méhir-shepset körsetkeysen, i Reb, Chünki men kün boyi Sanga nida qilimen. **4** Qulungning jénini shad qilghin, Chünki jénim Sanga telmürüp qaraydu; **5** Chünki Sen Reb, méhriban, kechürümchan Sen! Özenge iltija qilghanlarning hemmisige zor méhir-muhebbet körsetküchidursen! **6** Méning duayimgha qulaq salghin, i Perwerdigar, Yélinishlirimning sadasini anglighaysen; **7** Béshimgha kün chüshkende, Men Sanga iltija qilimen, Chünki Sen manga jawab bérisen. **8** Ilahlar arisida Séning tengdishing yoqtur, i Reb; Qilghan ishliringningmu tengdishi yoqtur. **9** Sen yaratqan barliq eller kélip séning aldingda sejde qilidu, i Reb, Namingni ulughlaydu. **10** Chünki Sen nahayiti büyüksen, Mójizilerni Yaratquchidursen; Sen Xudadursen, yalghuz Senla. **11** Öz yolungni manga

ögetkeysen, i Perwerdigar, We Séning heqiqitingde yürimen; Naminggha hörmet-eyminishte bolushum üçün, qelbimni pütün qilghaysen. **12** Ya Rebbim Xuda, pütün qelbim bilen Séni medhiyileymen, Ebedil'ebed namingni ulughlaymen. **13** Chünki manga bolghan méhir-muhebbiting zordur, Sen tehtisaraning tegliridin jénimni qutquzisen; (Sheol h7585) **14** I Xuda, tekebburlar manga qarshi kötürüldi, Esheddiylarning jamaiti jénimni izdimekte, Ular Séni nezirige almeydu! **15** Emma Sen, Reb, rehimdil we shepquetlik Ilahsen, Asanliqche achchiqlanmayesen, Méhir-muhebbet hem heqiqet-sadiqliqing téship turidu. **16** Men terepke burulup, shepquet körsetkeysen; Öz qulunggha küchüngni bergeysen, Dédikingning oghlini qutquzghaysen! **17** Manga öchmenlarning uni körüp xijil bolushi üçün, Iltipatingni körsitidighan bir alametni manga körsetkin; Chünki Sen Perwerdigar, manga yardem qilding, Manga teselli bérip kelgensen.

87 Korahning oghulliri üçün yézilghan küy-naxsha:
— Uning uli bolsa muqeddes taghlardidir. **2** Perwerdigar Zionning derwazilirini söyidu, Yaqupning barliq makan-jayliridinmu ewzel köridu; **3** Séning sheripingge ulugh ishlar éytilmaqta, i Xudaning shehiri! (Sélah) **4** «Méni tonup bilgenler arisida Rahab bilen Babilni tilgha alimen; Mana Filistiye, Tur bilen Éfiopiye; Mana bu adem shu yerde tughulghan» — deymen. **5** Berheq, Zion toghruluq shundaq éytilidu: — «Bu adem, palanchi-pokunchi uningda tughulghan, Hemmidin Aliy Bolghuchining Özi uni musthekemleydu». **6** Xelq-qowmlarni xatiriliginde Perwerdigar: — «Bu kishi bu yerde tughulghan» — dep alahide xatirige yézip qoyidu. (Sélah) **7** Naxshichilar, ussulchilar shuni teng éytidu: — «Méning barliq bulaq-menbelirim séningdidur!»

88 Korahning oghulliri üçün yézilghan küy-naxsha:
— Neghmichilarning béshigha tapshurulup, «Maxalat-léanot» ahangida oqulsun dep, Ezraliq Héman yazghan «Masqil»: — I Perwerdigar, nijatliqim bolghan Xuda, Kéche-kündüz Sanga nale qilip keldim. **2** Duayim Séning aldinggha kirip ijabet bolsun; Nidayimgha qulaq salghaysen; **3** Chünki derdlerdin jénim toyghan, Hayatim tehtisaragha yéqinlashqan, (Sheol h7585) **4** Hanggha chüshüwatqanlar qatarida hésablinimen; Küch-madari qurughan ademdek bolup qaldim. **5** Ölükler arisigha tashlan'ghanmen, Qirilip qebride yatqanlardek; Sen ularni yene

eslimeysen, Ular qolungdin üzüp élinip yiraq qilin'ghan. **6** Sen méni hangning eng tégige, Zulmetlik jaylarga, déngizning chongqur yerlirige chömdürdüng. **7** Qehring üstümge éghir yüktek basti, Barliq dolqunliring bilen méni qiyniding. **8** Mendin dost-buraderlirimni yiraqlashturdung; Ular ni mendin yirgendürdüng; Men qamalghanmen, héch chiqalmaymen. **9** Közlim azab-oqubettin xireleshti; Her küni Sanga nida qilimen, i Perwerdigar, Qollirimni Sanga kötürüp keldim. **10** Ölüklerge möjize körsitersenmu? Merhumlar ornidin turup Sanga teshekkür éytarmu? **11** Özgermes muhebbiting qebride bayan qilinar mu? Halaket diyarida sadiqliq-heqiqiting maxtilarmu? **12** Karametliring zülmette tonular mu? Heqqaniyliqing «untulush zémini»de bilinermu? **13** Biraq men bolsam, Perwerdigar, Sanga peryad kötürimen, Tang seherde duayim aldinggha kiridu. **14** I Perwerdigar, némige jénimni tashliwetting? Némige jamalingni mendin yoshurdung? **15** Yashliqimdin tartip men ézilgen, bimar durmen; Wehshetliringni körtüwérip héch halim qalmidi. **16** Qehring üstümdin ötti; Wehimiliring méni nabut qildi. **17** Ular kün boyi tashqin suliridek méni orawaldi, Tamamen méni chömdürdi. **18** Jan dostlirimni, aghinilirimni méningdin yiraqlashturdung, Méning eziz dostum bolsa qarangghuluqtur!

89 Ezraliq Étan yazghan «Masqil»: — Perwerdigarning özgermes muhebbitini ebediy küyleymen, Aghzimda dewrdin-dewrgiche heqiqet-sadaqitingni ayan qilimen. **2** Chünki men: Özgermes muhebbet menggüge tiklinip mangidu, Sen heqiqet-sadaqitingni ershielada musthekemlewatisen — dep bildim; **3** Sen dédingki: — «Men talliwalghinim bilen ehde tüzgenmen; Qulum Dawutqa qesem qildim: — **4** Séning ewladingni menggü dawam qildurimen, Textingni ewladtin-ewladqa qurup chiqimen». (Sélah) **5** Hem asmanlarnu Séning möjiziliringni tebrikleydu, i Perwerdigar, Muqeddeslarning jamaitide ular heqiqet-sadaqitingni medhiyileydu; **6** Chünki asmanlarda Perwerdigarning tengdishi barmu? Qudret Igisining oghulliri arisida Perwerdigargha oxshaydighan kim bar? **7** Tengrining heywisi muqeddeslarning mejlisidikilerni qattiq titritidu, Uning etrapidikilarning hemmisi üçün U qorqunchluqtur. **8** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Qudretlik Yah, Sanga oxshaydighan kim bar? Etrapingda heqiqet-

sadaqiting turuqluqtur. **9** Déngizning meghrurluqi üstidin höküm sürisen, Dolqunliri örkeshligende, sen ularni tinchlandurisen; **10** Rahabni ölgüdek yanjidingsen, Küchlük biliking bilen dühmenliringni tiripiren qilip tarqitiwetting. **11** Asmanlar séningki, yermu Séningkidur, Jahan hem uninggha tolghan hemmini berpa qilding. **12** Shimal we jenubni, ularni yaratqansen, Tabor we Hermon choqqiliri namingni yangritip küyler. **13** Qudretlik bilek séningkidur; Küchlüktur Séning qolung, ong qolung hem kötürüklüktur. **14** Textingning uli heqqaniylik hem adalettur, Muhebbet hem heqiqet-sadaqet daim didaring aldida mangidu. **15** Tentene sadasini bilgen xelq bextliktur; Ular Séning jamalingning nurida mangidu, i Perwerdigar! **16** Ular namingda kün boyi shad bolar, Heqqaniyliqingda ular kötürüldi. **17** Chünki ularning küchining shan-sheripi özüngdursen, Séning iltipating bilen münggüzimiz kötürüldi. **18** Chünki Perwerdigar bizning qalqinimiz, Israildiki Muqeddes Bolghuchi Shahimizdur. **19** Sen burun Öz mömin bendengge ghayibane alamette körünüp söz qilip shuni dégenidingsen: — «Men bir ezimet üstige yardiminni qondurdum, El arisidin men talliwalghan birsini kötürdüm; **20** Qulum Dawutni taptim, Muqeddes méyim bilen Men uni mesih qilip tiklidim. **21** Qolum uninggha yar bolushqa békitilgen, Bilikim uni küchlendüridu. **22** Dühmen uningdin héch alwan-séliq almaydu, Peskesh adem uni qistimaydu; **23** Belki Men reqiblirini uning aldida yanjiymen, Uni öch körgenlerni yer bilen yeksan qilimen; **24** Öz heqiqet-sadaqitim hem méhir-muhebbitim uninggha yar bolar, Hem Méning namim bilen uning münggüzi kötürüldi. **25** Men uning qolini déngiz üstide, Ong qolini deryalar üstide qoyimen. **26** U Méni chaqirip deyduki: — «Sen méning Atam, méning Tengrim, Nijatliqim bolghan qoram téshimdursen!». **27** Men yene uni Méning tunji oghlum dep, Dunya padishahliridin eng yuqurisi qilimen. **28** Méning muhebbitimni uning üçün ebediy qaldurimen, Méning ehdem uning bilen mehkem turidu; **29** Men uning neslini ebediyleshtürimen, Uning textini asmanning künliridek dawam qildurimen. **30** Mubada oghulliri Tewrat-qanunumdin chiqip, Hökümlirim boyiche yürmise, **31** Belgilimilirimni buzsa, Emrlirime itaet qilmisa, **32** — U waqitta itaetsizlikini tayaq bilen, Gunahini yara-jarahet bilen jazalaymen. **33** Lékin muhebbitimni uningdin

üzüp qoymaymen, Heqiqet-sadaqitimge xiyaret qilmaymen; **34** Men tüzgen ehdemni esla buzmaymen, Lewlimdin chiqqanlirini héch özgermeymen. **35** Men bir qétim pak-muqeddeslikimge qesem ichtim — Dawutqa qeti yalghan sözlimeymen: — **36** «Uning ewladi ebediy dawamlislar; Uning texti köz aldimdiki quyash kebi turar; **37** U ay kebi menggülük mustehkemliner, Asmandiki turghun guwahchidek mezmur turar». (Sélah) **38** Biraq Sen bularni chetke qéqip, ténip ketting; Sen mesih qilghan padishahqa qattiq ghezeplending. **39** Qulung bilen tüzgen ehdidin waz kechting, Uning tajini yerge tashlap dagh tegküzdung. **40** Uning barliq tam-pasillirini yiqitip, Qel'elirini xarabilikke aylandurdung. **41** Yoldin ötüwatqanlarning hemmisi uni bulimaqta, U barliq qoshniliri aldida reswa boldi. **42** Uni ezgenlerning ong qolini yuqiri kötürdüng, Pütkül dühmenlirini xushal qilding. **43** Berheq, Sen uning qilichining bisini qayriwetting, Jengde uni tik turghuzmidung. **44** Uning julaliqini yoqitip, Uning textini yerge örüwettingsen. **45** Yashliq künlirini Sen qisqartting, Uni xijaletke chömdürdüng. (Sélah) **46** Qachan'ghiche, i Perwerdigar? Özüngni ebediy yoshuriwéremsen? Qehring ot kebi menggü yanarmu? **47** Manga nisbeten, ömürning qis ikenlikini este tutqin! Némishqimu barliq insan balilirini bihudilikke yaratqansen? **48** Qéni, qaysi adem yashap ölümni körmeydiken? U jénini tehtisaraning changgilidin qutquzalamdiken? (Sélah) (Sheol h7585) **49** Sen heqiqet-sadaqitingde Dawutqa qesem ichken, Awwalqi méhir-muhebbetler qeyerde qaldi, ya Rebbim? **50** Qulliring uchrawatqan mesxirilerni yad etkeysen, i Reb — Men ichimde pütkül küchlük ellerning mazaqlirini kötürüp yürimen — **51** Dühmenliringning Özüng mesih qilghanning qedemlirini qanchilik mesxiriligini, i Perwerdigar, yad etkeysen! **52** Perwerdigargha menggüge teshekkür-medhiye qayturulsun! Amin! Amin!

90 Xudaning adimi bolghan Musaning duasi: — Ya Rebbim, Sen barliq dewrde bizge makan bolup kéliwatisen; **2** Taghlar wujudqa kelmestin burun, Sen yer we alemni shekillendürmestin burun, Ezeldin ebedgiche Tengridursen. **3** Sen insanni tupraqqa aylandurup: — «Hey, insan baliliri, qaytinglar!» — deysen. **4** Mana, Séning neziringde ming yil — Ötüp ketken tünügünki bir kün, Tündiki bir jésektur, xalas. **5** Sen ademlerni su tashqinidek élip kétisen, Ular ötüp

ketken bir uyqudek, Tang seherde ünüp chiqqan ot-chöpke oxshaydu — 6 Etigende ular kökirip ünüdu, Kéchisi bolsa késilip, soliship kéter. 7 Chünki biz ghezipping bilen yoqaymiz, Qehring bilen dekke-dökkide qalimiz. 8 Sen qebihlikirimizni köz aldinggha, Yoshurun qilmishlirimizni jamalingning nuri aldigha qoydung. 9 Barliq künlirimiz derghezipping astida ötüp kétédu, Yillirimizni bir uh tartish bilenla tügitimiz. 10 Ömrimizning yilliri yetmish yil, Maghdurimiz bar bolsa seksen yil; Biraq ularning pexri japa we bihudiliktur; Hayat tézlik bilen üzer, Mana, biz uchup kettuq. 11 Sanga bolghan hörmét-eyminishning az-köplükige qarap hésablinidighan, Achchiqingning shidditini kim bilsun? 12 Shunga könglimizni danaliquqa qoyushimiz üçün, Künlirimizni sanashni bizge ögetkeysen! 13 Yénimizgha qaytqaysen, i Perwerdigar, Séni qachan'ghiche...?! Qulliringgha rehim qilghaysen! 14 Bizni etigende özgermes muhebbiting bilen qandurghaysen; Undaqta barliq künlirimizde küylerni yangritip shadlinimiz. 15 Sen bizni japagha chömgen künlerge asasen, Külpetni körgen yillirimizgha asasen yene kursen qilghin! 16 Ulugh ishliring qulliringgha körün'gey, Shanu-shewkiting ularning oghullirighimu ashkara bolghay! 17 Perwerdigar Xudayimizning shérin merhemiti üstimizde bolghay, Qolimizning ishlirini üstimizge beriketlik qilghaysen, Berheq, qolimizning ishlirini beriketlik qilghaysen!

91 Eng Aliy Bolghuchining mexpiy jayida turghuchi, Hemmige qadirning sayiside aramxuda yashaydu. 2 Men Perwerdigarni: — «Méning bashpanahim, Méning qorghinim; Méning Xudayim, Uninggha tayinim» — deymen. 3 Berheq, U qiltaqchining toziqidin séni qutulduridu, Shum wabaqazadin hem xalas étidu. 4 U peyliri bilen séni yapidu; Qanatlıri astida panah tapisen; Uning heqiqiti sanga qalqan hem istihkamdur. 5 Sen ne kéchidiki wehimidin, Ne künüzi uchuwatqan oqtin, 6 Ne qarangghuluqta kezgüchi wabadin, Ne chüsh waqıtida weyranchiliq qilghuchi halakettin qorqmayssen. 7 Séning yéningda mingi yiqilip, Ong yéqingda on mingi ghulap chüshsimu, Lékin bala-qaza sanga yéqinlashmaydu. 8 Sen peqet közliring bilen béqip, Pasiqlargha bérilgen jazani körisen. 9 Perwerdigarni panahim dep bilgining üçün, Hemmidin Aliy Bolghuchini makan qilghining üçün, 10 Béshinggha héch palaket chüshmeydu, Héch waba chédiringgha yéqinlashmaydu. 11 U Öz perishtilirige séning

heqqingde emr qilidu, Shuning bilen ular pütkül yolliringda séni saqlaydu. 12 Ayighing tashqa urulup ketmesliki üçün, Ular séni qollirida kötürüp yürüdu. 13 Shir we kobra yılan üstidin bésip ötisen, Arslan we ejdihani dessep-cheyleysen. 14 «U Manga muhebbitini baghlighanlıqi üçün, Men uni qutuldurimen; U namimni ten alghini üçün yuqirida saqlaymen. 15 U Manga nida qilidu, Men uninggha jawab bérimen; Éghir kün uni basqanda uning bilen bille bolimen; Men uni xalas qilip, izzet-hörmetke sazawer qilimen. 16 Uzaq ömür bilen uni qandurimen, Hem nijatliqimni uninggha körsitimen».

92 Shabat küni üçün bir küy-naxsha: — Perwerdigargha teshekkür éytish, Namingni küylesh eladur, i Hemmidin Aliy Bolghuchi! 2 Özgermes muhebbitingni seherde, Kéchilerde bolsa, heqiqet-sadaqitingni jakarlash, 3 On tarlıq saz we rawabni chélip, Chiltar bilen mungluq ahangda chélish eladur! 4 Chünki Sen Perwerdigar, Öz qilghining arqiliq méni kursen qilding, Qolliringning qilghanlıri bilen men rohlinip naxsha éytime. 5 Perwerdigar, qilghan ishliring némidégen ulughdur! Oyliring nahayiti chongqurdur! 6 Bighem kishi buni bilmes, Hamaqet buni chüshenmes, 7 Reziller ot-chöptek aynighanda, Qebihlik qilghuchilarning hemmisi güllen'gende, Menggü halak bolup kétidighanlar shulardur! 8 Lékin Sen, i Perwerdigar, ebedil'ebed üstün turisen. 9 Chünki mana düshmenliring, i Perwerdigar, Mana düshmenliring yoqilidu; Barliq qebihlik qilghuchilar tiripiren qiliwétilidu! 10 Münggüzümni yawayi buqiningkidek kötürisen; Béshim yéngi may sürkep, mesih qilinidu. 11 Méni qest qilghanlarning [meghluhiyitini] öz közum köridu; Manga qarshilishishqa qozghalghan rezillik qilghuchilarning [ten bergenlikinimu] quliqim anglaydu. 12 Heqqaniy adem xorma derixi kebi güllépyashnaydu; U Liwandiki kédr derixidek ösidu. 13 Perwerdigarning öyige tikilgenler, Xudayimizning hoylilirida güllinidu; 14 Ular qérighandimu yene méwe béridu, Suluq hem yéshil ular; 15 Shuning bilen ular Perwerdigar durustur, dep ispatlaydu; U méning qoram téshimdur, Uningda héch naheqlik yoqtur!

93 Perwerdigar höküm süridu! U heywetni kiyim qilip kiygen; Perwerdigar kiyin'gen, U bélini qudret bilen baghlighan; Berheq, shunga dunya mezmüt qilin'ghan, U tewrenmes esla. 2 Séning

texting qedimdila berpa qilin'ghan; Sen ezeldin bar bolghuchisen! **3** Kelkün-tashqinlar öz sadasini kötürdi, i Perwerdigar, Kelkün-tashqinlar öz sadasini kötürdi! Kelkün-tashqinlar urghuchi dolqunlirini yuqiri kötürdi! **4** Köp sularning shawqunliridin, Déngiz-okyandiki qudretlik dolqunlardin, Üstün turghan Perwerdigar qudretliktur! **5** Séning agah-guwahliqliring némidégen ishenchliktur! Künler yoq bolghuche, i Perwerdigar, Öyüngge pak-muqeddeslik ebedil'ebed rawadur.

94 I itiqamlar alghuchi Tengri, Perwerdigar! I intiqamlar alghuchi Tengri, parlighaysen! **2** Kötürülgin, Özüngni kötürgin, i jahanni Soraq Qilghuchi, Meghrurlargha jazasini bergin! **3** Qachan'ghiche reziller, i Perwerdigar, Qachan'ghiche reziller tentene qilip yüriwéridu? **4** Qachan'ghiche hakawurlar che sözlep walaqshiydu, Qebihlik qilghuchilarning hemmisi yoghan gep qilip yüridu? **5** Ular xelqingni ézidu, i Perwerdigar, Séning mirasingha jebir-japa salmaqta. **6** Tul ayal we ghérip-musapirlarni qirip, Yétim-yésirlerni öltürüp: — **7** «Yah körmeydu», «Yaqupning Xudasi köngül bölmeydu», — deydu. **8** Silér köngül qoyunglar, i elning hamaqetliri! Exmeqler, qachan dana bolisiler? **9** Qulaqni tikligüchining Özi anglimamdu? Közni Yasighuchining Özi körmemdu? **10** Ellerni terbiyiligüchi, Insan'gha eqil-bilim ögetküchining Özi ademni eyiblimemdu? **11** Perwerdigar insanning oy-xiyallirining tutami yoqluqini bilidu. **12** Sen terbiyiligen adem bextliktur, i Yah, Yeni Sen Tewrat-qanunungdin eqil ögitidighan kishi bextliktur! **13** Shundaq qilip, taki pasiqlar üçün orek kolan'ghuche — Sen uni yaman künlerdin xatirjem saqlaysen. **14** Chünki Perwerdigar Öz xelqini terk etmeydu, Yaki Öz mirasidin waz kechmeydu. **15** Chünki höküm-perman hoquqi haman adaletke qaytidu, Barliq dili duruslar bolsa, uning keynidin mangidu. **16** Men üçün yamanlar bilen qarshilishishqa kim ornidin turidu? Men üçün qebihlik qilghuchilar bilen qarshilishishiqqa kim meydan'gha chiqidu? **17** Eger Perwerdigar manga yademde bolmighan bolsa, Jénim baldur chiqip süküt diyarida yatar idi. **18** Ayighim putlishay déginide, Özgermes muhebbiting, i Perwerdigar, méni yöldi. **19** Ichimdiki köpligen ghem-endishiler arisida, Séning teselliliring jénimni söyündürdi. **20** Insapsizliqni qanun'gha aylanduridighan, Ach köz olturghan bir text, Sen bilen

alaqide bolamdu? **21** Ular heqqaniylarning jénigha hujum qilishqa yighilidu, Bigunah qanni tökidighan hökümlerni chiqarmaqta. **22** Biraq Perwerdigar méning ézig qorghinim bolidu; He, méning Xudayim panah Qoram Téshimdur. **23** U ularning qebihlikini öz béshigha salidu, Ularning öz yawuzluqliri bilen ularni üzüp tashlaydu, Berheq, Perwerdigar Xudayimiz ularni üzüp tashlar.

95 Kélinglar, Perwerdigarni yangritip küyleyli, Nijatliqimiz bolghan Qoram Téshimizgha tentene qilayli! **2** Teshekkürler bilen uning aldigha kéyleyli, Uninggha küyler bilen tentene qilayli! **3** Chünki Perwerdigar — büyük bir ilahtur, Pütkül ilahlár üstidiki büyük bir Padishahtur. **4** Yerning tegliri Uning qolididur, Taghlarning choqqilirimu Uningkidur. **5** Déngiz Uningki, U uni yaratqan; Quruqluqni Uning qolliri shekillendürdi. **6** Kélinglar, Uninggha bash urup sejde qilayli, Perwerdigar Yaratquchimiz aldida tiz pükeyli! **7** Chünki U bizning Xudayimizdur, Biz bolsaq Uning yayliqidiki xelq, Uning qoli baqidighan qoylarmiz. Bügün, eger Uning awazini anglisanglar, **8** Eyni chaghlarda Meribahda bolghandek, chöl-bayawandiki Massahda bolghan kündek, Yürikinglarni jahil qilmanglar! **9** Mana shu yerde ata-bowiliringlar Méni sinidi, ispatlidi hem qilghinimni kördi. **10** Men qiriq yil shu dewrdin bizar bolup: — «Bular könglide adashqan bir xelqtur, Méning yollirimni héch bilip yetmigen» — dédim. **11** Shunga Men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular hergiz Méning aramgahimgha kirmeydu» — dédim.

96 Perwerdigargha atap yéngi naxsha éytinglar! Pütkül yer yüzi, Perwerdigarni küylenglar! **2** Perwerdigargha naxsha éytinglar, namigha teshekkür-medhiye qayturunglar, Nijatliqini her küni élan qilinglar! **3** Uning shan-shöhritini eller arisida, Uning möjjizilirini barliq xelqler arisida jakarlanglar! **4** Chünki Perwerdigar ulugh, zor medhiyegerge layiqtur! U barliq ilahlardin üstün, Uningdin qorqush kérektur; **5** Chünki barliq xelqlerning ilahliri — Butlar xalas, Biraq Perwerdigar asman-pelekni yaratqandur. **6** Shanu-shewket we heywet Uning aldida, Muqeddes jayida qudret we güzellik körünüdu. **7** Perwerdigargha [teelluqini] bergeysiler, i el-qebililer, Perwerdigargha shan-shöhret we qudretni bergeysiler! **8** Perwerdigargha Öz namigha layiq shan-shöhretni bergeysiler; Sowgha-salam élip hoylilirigha

kiringlar! **9** Perwerdigargha pak-muqeddeslikning güzelligide sejde qilinglar; Pütkül yer-yüzi, Uning aldida titrenglar! **10** Eller arisida élan qilinglar: — «Perwerdigar höküm süridu! Shunga mana, dunya mezmüt qilin'ghan, u tewrenmes esla. U adilliq bilen xelqler üstide höküm chiqiridu. **11** Asmanlar shadlansun, yer-jahan xush bolsun, Déngiz-okyan we uninggha tolghan hemme chuqan sélip jush ursun! **12** Dalalar hem ulardiki hemme yayrisun! U chaghda ormandiki pütkül derexler Perwerdigar aldida yangritip naxsha éytidu; **13** Chünki mana, U kélidu! U jahanni soraq qilishqa kélidu; U alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide soraq qilidu.

97 Perwerdigar höküm süridu! Yer-zémin xush bolsun, Köpligen arallar shadlansun! **2** Bulutlar we qaranggghuluq Uning etrapididur, Heqqaniyet we adalet textining ulidur; **3** Uning aldida ot yalquni yürüdü, Etrapniki düshmenlirini köydürüp tashlaydu; **4** Uning chaqmaqliri jahanni yorutti, Yer buni körüp titrep ketti; **5** Perwerdigarning aldida, Pütkül zéminning igisining aldida, Taghlar momdek érip kétidu. **6** Asmanlar Uning heqqaniyitini jakarlaydu, Barliq xelqler Uning shan-sheripini körüdü. **7** Oyma heykellerge choqun'ghanlar, Butlar bilen maxtinip yürüchilerning hemmisi uyatta qalidu. Barliq ilahlar, Uninggha sejde qilinglar! **8** Séning hökümliring sewebidin, i Perwerdigar, Zion anglap shadlandi, Yehuda qizliri xush boldi. **9** Chünki Sen Perwerdigar pütkül yer yüzi üstidiki eng aliysidursen; Sen barliq ilahlardin neqeder yuqiridursen! **10** Perwerdigarni söygenler, yamanliqtin nepretlininglar! U mömin bendilirining jénidin xewer alidu, Rezillerning changgilidin xalas qilidu. **11** Heqqaniylar üçün nur, Dili duruslar üçün shadliq térilghandur; **12** Perwerdigardin shadlininglar, i heqqaniylar, Uning pak-muqeddeslikini yad étip teshekkür éytinglar!

98 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha atap yéngi naxsha éytinglar; Chünki U karamet möjjizilerni yaratti; Uning ong qoli hem muqeddes biliki Özige zeper-nijat keltürdi. **2** Perwerdigar Öz nijatliqini ayan qildi; Heqqaniyitini ellerning köz aldida ashkara körsetti. **3** U Israil jemetige bolghan méhir-muhebbitini hem heqiqet-sadaqitini ésigé aldi, Zéminning chet-yaqilirimu Xudayimizning nijatliqini

kördi. **4** Perwerdigargha awazinglarni kötürüinglar, pütkül yer yüzi; Tentene qilip awazinglarni kötürüinglar, naxsha éytinglar! **5** Perwerdigargha chiltar chélip naxsha éytinglar, Chiltar bilen, küyning sadasi bilen! **6** Kanay hem sunay awazliri bilen, Padishah bolghan Perwerdigar aldida tentene qilinglar; **7** Déngiz-okyan hem uninggha tolghan hemme jush urup, Jahan hem uningda yashawatqanlar shawqunlisun! **8** Kelkün-tashqinlar chawak chalsun; Perwerdigar aldida taghlar qoshulup tentene qilip naxsha éytsun; **9** Chünki mana, U yerni soraq qilishqa kélidu; U alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide soraq qilidu.

99 Perwerdigar höküm süridu! Xelqler titrisun! U kérublar otturısında olturidu; Yer-jahan zilzilige kelsun! **2** Perwerdigar Zionda büyüktür, U barliq xelqler üstide turidighan aliydur. **3** Ular ulugh we sürlük namingni medhiyileydu; U pak-muqeddestur! **4** Padishahning qudriti adaletke béghishlan'ghandur; Özüing durusluqni mehkem ornatqansen; Sen Yaqup arisida adalet we heqqaniyet yürüzüing. **5** Perwerdigar Xudayimizni ulughlanglar! Textiperi aldida égilip sejde qilinglar — U muqeddestur! **6** Uning kahinliri arisida Musa we Harun bar idi, Namini chaqirghanlar ichide Samuilmu hazir idi; Ular Perwerdigargha iltija qilip, chaqirdi, U ulargha jawab berdi. **7** Xuda bulut tüwrükide ulargha sözlidi; Ular U tapshurghan agah-guwahliqlargha hem nizam-belgilimige emel qilishatti. **8** I Perwerdigar Xudayimiz, Sen ulargha jawab berding; Yaman qilmishlirigha yarisha jaza bergen bolsangmu, Sen ularni kechürgüchi Ilah iding. **9** Perwerdigar Xudayimizni ulughlanglar! Uning muqeddes téghida égilip sejde qilinglar! Chünki Perwerdigar Xudayimiz muqeddestur!

100 Teshekkür éytish üçün yézilghan küy: — I pütkül yer-jahan, Perwerdigargha awazinglarni kötürüinglar! **2** Xushalliq bilen Perwerdigarning xizmitide bolunglar, Huzurigha tentene-naxshilar bilen yéqinlishinglar! **3** Bilip qoyunglarki, Perwerdigar heq Xudadur; Bizni yaratqan Uning Özidur, biz emes! Biz uning xelqidurmiz, Öz yayliqida baqqan qoyliridurmiz. **4** Derwazilirigha teshekkür éytishlar bilen, Hoylilirigha medhiyeler bilen kiringlar; Uni medhiyilep, namigha teshekkür-medhiye qayturunglar! **5** Chünki Perwerdigar méhribandur; Uning méhir-muhebbiti

ebedil'ebedgiche, Uning heqiqet-sadaqiti ewladtin-ewladqichidur!

101 Dawut yazghan küy: — Men özgermes muhabbet hem adalet toghruluq naxsha éytimen, Séni, i Perwerdigar, naxshilar bilen küyleymen. **2** Men mukemmel yolda éhtiyat bilen ish körimen; Sen qachanmu yénimgha kélisen!? Öz öy-ordamda sap köngül bilen yürimen. **3** Héch pasiq nersini köz aldimga keltürmeymen, Yoldin chetnigenlerning qilmishlirigha nepretlinimen; Bundaqlar manga héch yépushmas esla. **4** Egri köngül méningdin yiraq kétidu, Héch rezillikni tonughum yoqtur. **5** Kimki öz yéqinining keynidin töhmet qilghan bolsa, Men uni yoqitimen; Neziri üstün, dili tekebbur ademni men sighdurmeymen; **6** Közlim zémindiki möminlerdidur, Ular ordamda men bilen bille tursun! Kim mukemmel yolda mangsa, u méning xizmitimde bolidu. **7** Aldamchiliq yürüzgenlerning öy-ordamda orni bolmaydu, Yalghan sözligenler köz aldında turmaydu. **8** Perwerdigarning shehiridin yamanliq qilghuchilarni üzüp tashlash üçün, Her seherde zémindiki barliq rezil ademlerni yoqitimen.

102 Ézilgenning duasi: U halidin ketkende, dad-peryadini Perwerdigar aldigha tökkende: — Duayimni anglighaysen, i Perwerdigar; Peryadim aldinggha yétip kirsun! **2** Yüzüngni mendin qachurmighaysen; Qisilghan künümde manga qulaq salghaysen; Men nida qilghan künde, manga téz jawab bergin! **3** Mana, künlirim is-tütektek tügep kétidu, Ustixanlirim otun-choghlarigha oxshash köydil! **4** Yürükim zexme yep chöpler xazan bolghandek qurup ketti, Hetta nénimni yéyishni untudum. **5** Men ahu-zar tartqanliqimdin, Etlirim süngeklirimge chapliship qaldi. **6** Chöl-bayawandiki saqiyqushtek, Weyranchiliqta qonup yürüen huwqushqa oxshaymen. **7** Uxlimay segek turup közettimen; Ögzide yalghuz qalghan qushqach kebimen. **8** Düşmenlirim kün boyi méni mesxire qilmaqta, Méni haqaretligenler ismimni lenet ornida ishletmekte. **9** Qehring hem achchiqing tüpeylidin, Külni nan dep yewatimen, Ichimlikimni köz yéshim bilen arilashturimen; Chünki Sen méni kötürüp, andin yerge urdung. **11** Künlirim quyash uzartqan kölenggidek yoqulay dep qaldi, Özüm bolsam chöpler xazan bolghandek qurup kettim. **12** Lékin Sen, Perwerdigar, ebediy turisen, Séning nam-shöhriting dewrdin-dewrgichidur. **13**

Sen ornungdin turisen, Zion'gha rehim qilisen; Chünki uninggha shepset körsitish waqti keldi, He, waqit-saiti yétip keldi! **14** Chünki qulliring uning tashliridin xursenlik tapidu, Hem tupriqighimu ichini aghritidu; **15** Eller Perwerdigarning namidin, Yer yüzidiki shahlar shan-sheripingdin eyminidu. **16** Mana, Perwerdigar Zionni qaytidin qurghanda, U Öz shan-sheripide körünüdu! **17** U gherib-miskinning duasigha étibar béridu; Ularning duasini hergiz kemsitmeydu. **18** Bular kelgüsi bir ewlad üçün xatirilinidu; Shuning bilen kelgüside yaritilidighan bir xelq Yahni medhiyeleydu; **19** Chünki U esirlerning ah-zarilirini anglay dep, Ölümge buyrulghanlarni azad qilay dep, Égizdiki muqeddes jayidin éngiship nezer saldi, Ershlerdin Perwerdigar yerge qaridi; **21** Shundaq qilip, ular Perwerdigarning xizmitide bolayli dégende, Yeni el-memliketler jem yighilghan waqtda — Perwerdigarning nami Zionda, Uning sherepliri Yérusalémde jakarlinidu! **23** Biraq U méni yolda maghdursizlandurup, Künlirimni qisqartti. **24** Men: «Tengrim, ömrümning yérimida méni élip ketme!» — dédim. — «Séning yilliring dewrdin dewrgichidur, **25** Sen yerni elmisaqtinla berpa qilghansen, Asmanlarni hem qolliring yasighandur; **26** Ular yoq bolup kétidu, Biraq Sen dawamliq turiwérisen; Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; Ularni kona ton kebi almashtursang, Shunda ular kiyim-kéчек yenggüshlen'gendek yenggüshlinidu. **27** Biraq Sen özgermigüchidursen, Yilliringning tamami yoqtur. **28** Qulliringning balilirimu turiwéridu, Ularning ewladi huzuringda mezmüt yashaydu!».

103 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha teshekkür qaytur, i jénim; I pütün wujudum, Uning muqeddes namigha teshekkür qaytur! **2** Perwerdigargha teshekkür qaytur, i jénim, Untuma uning barliq méhrimbanliq-beriketlirini; **3** U pütükül qebihlikliringni kechüridu, Barliq késelliringge dawa qilidu; **4** Hayatingni hangdin hörlükke qutquzidu, Béshinggha méhir-muhabbet hem rehimdilliqarni taj qilip kiygüzidu. **5** Könglüngni nazunémetler bilen qanduridu; Yashliqing bürkütningkidek yéngilinidu. **6** Perwerdigar barliq ézilgenler üçün heqqaniylik hem adaletni yürüzidu; **7** U Öz yollirini Musagha, Qilghanlirini Israillargha namayan qilghan. **8** Perwerdigar rehimdil we shepsetliktur, U asanliqche achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhabbiti téship turidu. **9** U uzun'ghiche eyiblewermeydu, Yaki ta

menggüge ghezipide turiwermeydu. **10** U bizge gunahlirimizgha qarita muamilide bolghan emes, Bizge qebihlikirimizge qarita tégishlikini yandurghan emes. **11** Asman yerdin qanchilik égez bolsa, Uningdin qorqidighanlarga bolghan muhebbitimu shunchilik zordür. **12** Sherq gherbtin qanchilik yiraqta bolsa, Bizdiki asiylqlarnimu shunche yiraqlashturdi. **13** Ata balilirigha qandaq köyün'gen bolsa, Perwerdigarmu Özidin qorqidighanlarga shundaq méhribandur. **14** Chünki U Özi bizning jismimizni bilidu, Tupraqtin ikenlikimizni U ésigé alidu. **15** İnsan bolsa — uning künliri ot-chöpke oxshaydu, Daladiki güldek ünüp chiqip chéchekeleydu; **16** Uning üstidin shamal uchup ötidu, U yoq bolidu, esliy makanimu uni qayta tonumaydu. **17** Lékin Özidin qorqidighanlarga, Öz ehdisige wapa qilghanlarga, Körsetmilirini orunlash üçün ularni éside tutqanlarga, Perwerdigarning méhir-muhebbiti ezeldin ebedgiche, Heqqaniyiti ewladtin ewladlirigichidur. **19** Perwerdigar textini ershte qurghan, Uning selteniti hemmining üstidin höküm süridu; **20** I sózige qulaq salghuchi, Kalamini ijra qilghuchi, qudriti zor bolghan Uning perishtiliri, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar! **21** I siler, Uning barliq qoshunliri, Iradisini ada qilghuchi xizmetkarliri, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar! **22** I, Uning barliq yasighanliri, Hökümranliqi astidiki barliq jaylarda Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar! I méning jénim, Perwerdigargha teshekkür qaytur!

104 Perwerdigargha teshekkür-medhiye qaytur, i jénim! I Perwerdigar Xudayim, intayin ulughsen; Shanu-shewket we heywet bilen kiyin'gensen; **2** Libas bilen pürken'gendek yoruqluqqa pürken'gensen, Asmanlarni chédir perdisi kebi yayghansen. **3** U yuqiriqi rawaqlirining limlirini sulargha ornatqan, Bulutlarni jeng harwisi qilip, Shamal qanatliri üstide mangidu; **4** U perishtilirini shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni qilidu. **5** Yerni U ulliri üstige ornatqan; U esla tewrinip ketmeydu. **6** Libas bilen oralghandek, uni chongqur déngizlar bilen orighansen, Sular taghlar choqqiliri üstide turdi. **7** Séning tenbihing bilen sular beder qachti, Güldürmamangning sadasidin ular tézdin yandi; **8** Taghlar örlep chiqti, Wadilar chüshüp ketti, [Sular] Sen békitken jaygha chüshüp ketti. **9** Ular téship, yerni yene qaplimisun dep, Sen ulargha cheklime qoyghansen. **10** [Tengri] wadilarda bulaqlarni échip

urghutidu, Suliri taghlar arisida aqidu. **11** Daladiki herbir janiwargha ussuluq béridu, Yawayi éshekler ussuzluqini qanduridu. **12** Köktiki qushlar ularning boyida qonidu, Derex shaxliri arisida sayraydu. **13** U yuqiridiki rawaqliridin taghlarni sughiridu; Yer Séning yasighanliringning méwiliridin qandurulidu! **14** U mallar üçün ot-chöplerni, İnsanlar üçün köktatlarni östüridu, Shundaqla nanni yerdin chiqiridu; **15** Ademning könglini xush qilidighan sharabni, İnsan yüzini parqiritidighan mayni chiqiridu; İnsanning yürükige nan bilen quwwet béridu; **16** Perwerdigarning derexliri, Yeni Özi tikken Liwan kédir derexliri [su ichip] qanaatlinidu. **17** Ene ashular arisigha qushlar uwa yasaydu, Leylek bolsa, archa derexlirini makan qilidu. **18** Égez choqqilar tagh öchkilirining, Tik yarlar sughurlarning panahi bolidu. **19** Pesillerni békitmek üçün U ayni yaratti, Quyash bolsa pétishini bilidu. **20** Sen qarangghuluq chüshürisen, tün bolidu; Ormandiki janiwarlarning hemmisi uningda shipir-shipir kézip yürüdu. **21** Arslanlar olja izdep hörkireydu, Tengridin ozuq-tülük sorishidu; **22** Quyash chiqipla, ular chékinidu, Qaytip kirip uwilirida yatidu. **23** İnsan bolsa öz ishigha chiqidu, Ta kechkiche méhnette bolidu. **24** I Perwerdigar, yasighan herxil nersiliring neqeder köptur! Hemmisini hékmet bilen yaratqansen, Yer yüzi ijat-bayliqliring bilen toldi. **25** Ene büyük bipayan déngiz turidu! Uningda san-sanaqsiz ghuzh-ghuzh janiwarlar, Chong we kichik haywanlar bar. **26** Shu yerde kémiler qatnaydu, Uningda oynaqlisun dep sen yasighan léwiatanmu bar; **27** Waqtida ozuq-tülük bergin dep, Bularning hemmisi Sanga qaraydu. **28** Ulargha berginingde, tériwalidu, Qolungni achqingdila, ular nazunémetlerge toyidu. **29** Yüzüngni yoshursang, ular dekke-dükkige chüshidu, Rohlirini alsang, ular jan üzüp, Yene tupraqqa qaytidu. **30** Rohingni ewetkiningde, ular yaritilidu, Yer-yüzi yéngi [bir dewr bilen] almishidu. **31** Perwerdigarning shan-shöhriti ebediydur, Perwerdigar Öz yaratqanliridin xursen bolidu. **32** U yerge baqqinida, yer titreydu, Taghlarga tegkinide, ular tütün chiqiridu. **33** Hayatla bolidikenmen, Perwerdigargha naxsha éytimen; Wujudum bolsila Xudayimni küyleymen. **34** U sürgen oy-xiyallirimdin söyünse! Perwerdigarda xushallinimen! **35** Gunahkarlar yer yüzidin tügitilidu, Reziller yoq bolidu. I jénim, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qaytur! Hemdusana!

105 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, Uning namini chaqirip iltija qilinglar, Uning qilghanlirini xelqler arisida ayan qilinglar! 2 Uninggaha naxshilar éytip, Uni küylenglar; Uning pütkül karamet möjiziliri üstide séghinip oylininglar. 3 Muqeddes namidin pexirlinip danglanglar, Perwerdigarni izdigüchilerning köngli shadlansun! 4 Perwerdigarni hemde Uning küchini izdenglar, Didar-huzurini toxtimay izdenglar. 5 Uning yaratqan möjizilirini, Karamet-alametlirini hem aghzidin chiqqan hökümlirini este tutunglar, 6 I Uning quli Ibrahim nesli, Özi tallighanliri, Yaqupning oghulliri! 7 U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning hökümliri pütkül yer yüzididir. 8 Özi tüzgen ehdisini ebediy yadida tutidu — — Bu Uning ming ewladqiche wedishleshken sözidir, — 9 Yeni Ibrahim bilen tüzgen ehdisi, Ishaqqa ichken qesimidur. 10 U buni Yaqupqimu nizam dep jezmleshtürdi, Israilgaha ebediy ehde qilip bérip: — 11 «Sanga Qanaan zéminini bérimen, Uni mirasing bolghan nésiweng qilimen», — dédi, 12 — Gerche shu chaghda ularning sani az, Étiwargha élinmighan, shu yerdiki musapirlar bolsimu. 13 Ular u yurttin bu yurtqa, Bu eldin u qebilige kézip yürdi; 14 U héchkimning ularni ézishige yol qoymidi, Ularni dep padishahlarghimu tenbih bérip: — 15 Men mesih qilghanlirimgha tegme, Peyghemberlirimge yaman ish qilma! — dédi. 16 U ashu yurtqa acharchiliqni buyrudi, Tirek bolghan ash-nanni qurutuwetti. 17 U ulardin burun bir ademni ewetkenidi, Yüsüp qul qilip sétilghanidi. 18 Uning putliri zenjirde aghridi, Uning jéni tömürge kirip qisildi; 19 Shundaqla ta özige éytilghan wehiy emelge ashurulghuche, Perwerdigarning söz-kalami uni sinap tawlidu; 20 Pirewn ademlirini ewetip uni boshatquzdi, Qowmlarning hökümdari uni hörlükke chiqardi. 21 Uni öz ordisigha ghojidar qilip qoydi, Pütün malmülkige bashliq qilip teyinlep, 22 Öz wezirlirini uning ixtiyarida bolup terbiyilinishke, Aqsaqallirigha danaliq ögitishke tapshurdi. 23 Shuning bilen Israil Misirgha keldi, Yaquplar Hamning zéminida musapir bolup yashidi. 24 [Perwerdigar] Öz xelqini köp nesillik qilip, Ezgüchiliridin küchlük qildi. 25 U [Misirliqlarning] qelbide Öz xelqige nepret hasil qildi, Ularni Öz qullirigha hiyle-mikirlik bolushqa mayil qildi. 26 U Öz quli bolghan Musani, Özining tallighini Harunni yollidi. 27 Ular [Misirda] ilahiy alametlerni ayan qilip, Ham zéminida uning möjizilirini ornatti.

28 Perwerdigar qarangghuluqni ewetip, [Zéminni] zulmetke qaplituwetti; [Misirliqlar] Uning emrige qarshi turghan emesmu? 29 U ularning sulirini qan'gha aylandurdi, Béliqlirini qurutuwetti. 30 Ularning yerlirini mizh-mizh paqilar basti, Shah-emirlirining hujrilirighimu ular tolup ketti. 31 U bir söz bilenla, ghuzh-ghuzh chiwinlar bésip keldi; Hemme bulung-puchqaqlarda ghing-ghing uchar chümüliler. 32 U yamghurning ornigha möldür yaghdurup, Bu zémin'gha yalqunluq ot chüshürdi. 33 U üzüm tallirini, enjur derexlirini urdi, Zémindiki derexlerni sunduruwetti. 34 U bir söz qilishi bilenla, chéketkiler keldi, Sansiz yutqur hasharetler mizhildap, 35 Zéminida bar bolghan giyahlarni yutuwetti, Étizlarning barliq hosullirini yep tügetti. 36 [Axirda] zéminidiki barliq tunji tughulghanlarni, Ularning ghururi bolghan birinchi oghul balilirini qiriwetti. 37 Öz xelqini bolsa, altun-kümüshlerni kötürgüzüp chiqardi, Qebililiride birsimu yiqilip chüshüp qalghini yoq. 38 Ularning chiqqinigha Misir xushal boldi, Chünki ularning wehimisi [Misirliqlargha] chüshti. 39 U ulargha bulutni sayiwen bolushqa, Otni tünde nur bolushqa berdi. 40 Ular soridi, U bödinilerni chiqardi, Ularni samawiy nan bilen qandurdi. 41 U tashni yardi, sular bulduqlap chiqti; Qaqasliqta deryadek aqti. 42 Chünki U bergen muqeddes sözini, Öz quli Ibrahimni este tutti. 43 U xelqini shad-xuramliq bilen, Öz tallighinini shadiyane tenteniler bilen [azadliqqa] chiqardi. 44 U ulargha ellerning zéminlirini bérip, Ularni xelqlerning ejir-méhnatirige muyesser qildi, 45 Bu, ularning Uning belgilimilirini tutup, Qanunlirigha itaet qilishi üçün idi! Hemdusana!

106 Hemdusana! Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U méhribandur, ebediydur Uning méhir-muhebbiti. 2 Perwerdigarning qudratlik qilghanlirini kim sözlep béreleydu? Uning bar shan-shöhritini kim jakarlap béreleydu? 3 Bextliktur adaletni tutqan, Daim heqqaniyliqni yürüzgen kishi! 4 Xelqingge bolghan himmiting bilen méni esligeysen, i Perwerdigar; Nijatliqing bilen yénimgha kélip xewer alghin! 5 Shuning bilen, Sen tallighanliringning berikitini körey, Öz élingning shadliq bilén shad bolay, Öz mirasing [bolghan xelqing] bilen pexirlinip, yayrap yürey! 6 Biz ata-bowilirimiz qatarida gunah ötküzduq, Qebihlik qilduq, yamanliq eyliduq. 7 Misirda turghan ata-bowilirimiz möjiziliringni nezirige almay, Köp méhribanliqliringni ésigé almidi;

Belki déngizda, Qizil Déngiz boyida isyan kôtürdi. **8** Biraq U qudritimni namayan qilay dep, Öz nami üçün ularni qutquzdi. **9** Uning Qizil Déngizgha tenbih bérishi bilen, U qupquruq boldi; Xuddi qaghjiraj chöllüktin yéteklep mangghandek, U ularni déngiz tegliridin [quruq] ötküzdi. **10** Ular ni öch körgenlerning qolidin hörlükke chiqardi, Ulargha hemjemet bolup düshmen changgilidin qutquzdi. **11** Yawlarni sular basti, Ularning héchbirsi saq qalmidi. **12** Shundila ular Uning sözlirige ishench qildi; Ular Uni küylidi. **13** Ular Uning qilghanlirini shunche téz untudi, Nesihetini kütmidi; **14** Belki dalada ach közlükke baladek bérildi, Chöl-bayawanda Tengrini sinidi. **15** Shunga U sorighinini ulargha berdi, Biraq jüdetküchi bir késelni janlirigha tegküzdi. **16** Ular bargahda Musagha heset qildi, Xudaning muqeddes bendisi Harunnimu körelmidi. **17** Yer échilip Datanni yutuwetti, Abiramni adamliri bilen qapsiwaldi. **18** Egeshküchiliri arisida ot yéqildi; Yalqun rezillerni köydüriwetti. **19** Ular Horeb téghida mozay butni yasidi, Quyma heykelge sejde qilip, **20** Özlirining pexir-shöhriti bolghuchining ornigha, Ot-chöp yeydighan öküzning süritini almashturdi. **21** Misirda ulugh ishlarni körsetken Nijatkarı Tengrini ular untudi. **22** Derweqe, Ham diyarida möjiziler yaratqan, Qizil Déngiz boyida qorqunchluq ishlarni körsetken Xudani [untudi]. **23** U ularni halak qilimen dégenidi — Öz tallighini Musa qehrini yandurush üçün Uning aldida arichi bolup tik turmighan bolsa, — Derweqe shundaq qilghan bolar idi. **24** Ular yene güzel zéminni kemsitip ret qildi, Uning wedisige ishenmidi; **25** Belki chédirlirida qaqsap yürüp, Perwerdigarning awazigha qulaq salmidi. **26** Shunga U ulargha qesem qilip qol kôtürüp: — Silerni chölde yiqitip tügeshtürimen — **27** Ewladliringlarnimu eller arisida yiqitip tügeshtürüp, Yaqa yurtlar ara tarqitiwétimen» — dédi. **28** Ular Baal-Péor butqa özini étip choqunup, Ölüklerge atighan qurbanliqlarni yédi. **29** Ular qilmishliri bilen Uning achchiqini keltürdi, Ular arisida waba qozghaldi; **30** Finihas turdi-de, höküm yürgüzdi, Shuning bilen waba tosuldi; **31** Bu ish [Finiasqa] heqqaniyet dep hésablandi, Uning nesligimu ewladidin ewladighiche, ebediy shundaq hésablandi. **32** Ular yene [Perwerdigarni] méribah suliri boyida ghezepke keltürdi, Ularning sewebidin Musaghimu zerer yetti; **33** Chünki ular uning rohini tériktürdi, Uning lewliri bixestilikte gep

qilip saldi. **34** Ular Perwerdigarning emrige xilapliq qilip, [Shu] yerdiki qowmlarni yoqatmıdi; **35** Belki yat eller bilen ariliship, Ularning qiliqlirini ögendi; **36** Ularning butlirigha choqundi, Bular özlirige bir tuzaq bolup chiqti; **37** Chünki ular öz oghul-qizlirini soyup, jinlarga qurbanliqqa béghishlidi. **38** Shundaq qilip ular bigunah qanni, Yeni Qanaandiki butlarga atap qurbanliq qilip, öz oghul-qizlirining qénini tökti; Zémını qan'gha bulghinip ketti. **39** Ular öz qilmishliri bilen bulghandi; Qiliqliri bilen pahishe ayaldek buzuldi. **40** Shunga Perwerdigar Öz xelqidin qattiq ghezeplendi, U Öz mirasidin yirgendi; **41** Ular ni yat ellerning qoligha berdi, Ulargha öchmenler ular üstidin hökümraniq qildi. **42** Düshmenliri ularni ezdi, Ular yaw qoli astida égilip püküldi. **43** Köp qétim [Perwerdigar] ularni qutquzdi; Biraq ular bolsa, öz xahishliri bilen Uninggha asiqliq qildi, Ular öz qebihlikı bilen pes halgha chüshti. **44** Shundaqtimu U ularning nale-peryadini anglighanda, Ularning jebir-japalirigha étibar berdi; **45** Hem ular bilen tüzgen ehdisini eslidi, Zor méhir-shepqiti bilen, ghezipidin yandi, **46** U ularni sürgün qilghanlarning qelbide rehim oyghatti. **47** Bizni qutquzghaysen, i Perwerdigar Xudayimiz! Muqeddes naminggha teshekkür éytishqa, Tentene qilip Séni medhiyileshe, Bizni eller arisidin yéninggha yighiwalghaysen! **48** Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha, Ezeldin ta ebedgiche teshekkür-medhiye qayturulsun! Pütkül xelq «Amin» désun! Hemdusana!

107 Ah, Perwerdigargha teshekkür éytinglar!

Chünki U méhribandur, ebediydur Uning méhir-muhebbiti! **2** Perwerdigar yaw qolidin qutquzghanlar, U hemjemet bolup qutquzghan xelqi buni dawamliq bayan qilsun — **3** Yeni U sherq bilen gherbtin, shimal bilen jenubtin, Herqaysi yurtlardin yighiwélin'ghanlar buni éytsun! **4** Ular chöl-bayawanni kézip pinhan yolda adashti, Adem makanlashqan héchbir sheherni tapalmastin. **5** Ach hemde ussuz bolup, Jéni chiqay dep qaldi. **6** Andin Perwerdigargha peryad qildi, U ularni musheqqetliridin azad qildi. **7** Makanlashqudek sheherge yetküche, U ularni tüz yolda bashlidi. **8** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üçün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri üçün! **9** Chünki U changqighan köngülını qandurdi, Ach qalghan janni ésil németler bilen toldurdi. **10** Zülmette, ölüm kölenggiside yashighanlar, Tömür

kishen sélinip, azab chekkenlarni bolsa, **11** (Chünki ular Tengrining emirlirige qarshiliq qildi, Hemmidin Aliy Bolghuchining nesihatini kemsitti) **12** — U ularni japa-musheqqet tartquzup kemter qildi, Ular putliship yiqildi, ulargha yardemge birsimu yoq idi. **13** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qildi, U ularni musheqqetliridin azad qildi. **14** Ularni zulmet hem ölüm sayisidin chiqirip, Ularning zenjir-asaretlirini sundurup tashlidi. **15** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üçhün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri üçhün! **16** Mana U mis derwazilarni pare-pare qilip, Tömür taqaqlarni késip tashlidi. **17** Hamaqetler öz itaetsizlik yolliridin, Qebihlikliridin azablargha uchraydu; **18** Könglide herxil ozuq-tülükтин bizar bolup, Ölüm derwazilirigha yéqinlishidu. **19** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qilidu, U ularni musheqqetliridin azad qilidu. **20** U söz-kalamini ewetip, ularni saqaytidu, Ularni zawalliliridin qutquzidu. **21** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üçhün, Adem balilirigha körsetken möjiziliri üçhün! **22** Qurbanliq süpitide teshekkürler éytsun, Uning qilghanlirini tentenilik naxshilar bilen bayan qilsun! **23** Kémilerde déngizgha chüshüp qatnighuchilar, Ulugh sularda tirikchilik qilghuchilar, **24** Bular Perwerdigarning ishlirigha guwahchidur, Chongqur okyanda körsetken karametlerni körgüchidur. **25** Chünki U bir söz bilenla shiddetlik shamalni chiqirip, Dolqunlirini örkeshlitidu; **26** Kémichiler asman-pelek örleydu, Sularning tehtilirige chüshidu, Dehshettin ularning jéni érip kétidu. **27** Ular mest ademdek eleng-seleng irghanglaydu, Herqandaq eqil-charisi tügeydu; **28** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qilidu, U ularni musheqqetliridin azad qilidu. **29** U boranni tinchitidu, Su dolqunlirimu jim bolidu. **30** Shuning bilen ular tinchliqidin shadlinidu; U ularni teshna bolghan aramgahigha yéteklep baridu. **31** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üçhün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri üçhün! **32** Ular xelqning jamaitidimu Uni ulughlisun, Aqsaqallar mejliside Uni medhiyilisun. **33** U deryalarni chölge, Bulaqlarni qaqsliqqa aylanduridu. **34** Ahalisining yamanliqi tüpeylidin, Hosulluq yerni shorluq qilidu. **35** U yene chöl-bayawanni kölge, Changqaq yerni bulaqlargha aylanduridu; **36** Achlarni shu yerge jaylashturup, Ular olturaqlashqan bir sheherni berpa qilidu; **37**

Ular étizlarni heydep-térip,üzümzarlarni berpa qilidu; Bular hosul-mehsulatni mol béridu. **38** U ulargha beriket béridu, Shuning bilen ularning sani xélila éship baridu, U ularning mal-waranlirini héch azaytmaydu. **39** Ular yene jebir-zulum, bala-qaza hem derd-elemge yoluqup, Sani aziyip, pükülidu. **40** U ésilzadiler üstige kemsitishlirini tökidu, Yolsiz desht-sehrada ularni sergerdan qilidu; **41** Lékin miskin ademni jebir-zulumdin yuqiri kötürüp saqlaydu, Uning aile-tawabatini qoy padisidek köp qilidu. **42** Buni köngli duruslar körüp shadlinidu; Pasiqlarning aghzi étilidu. **43** Kimki dana bolsa, bularni bayqisun, Perwerdigarning méhir-shepchetlirini chüshensun!

108 Dawutning küy-naxshisi: — Iradem ching, i Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilirini éytip, Berheq, Séni küyleymen, pütün rohim bilen! **2** I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher quyashinimu oyghitimen! **3** Xelq-milletler arisida Séni ulughlaymen, i Perwerdigar; Eller arisida Séni küyleymen! **4** Chünki özgermes muhebbiting ershlerge yetküdek ulughtur; Heqiqiting bulutlargha taqashti. **5** I Xuda, shan-shöhriting ershlerdin yuqiri ulughlan'ghay, Shan-sheriping yer yüzini qaplighay! **6** Öz söygenliringning nijatliq tépishi üçhün, Ong qolung bilen qutquzghaysen, Duayimni ijabet qilghaysen. **7** Xuda Öz pak-muqeddeslikide shundaq dégen: — «Men tentene qilimen, Men Shekem diyarini bölüp bérimen, Sukkot wadisini [teqsim qilishqa] ölcheymen. **8** Giléad Manga mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim bolsa béshimdiki dubulghamdur, Yehuda Méning emperman chiqarghuchimdur; **9** Moab Méning yuyunush jawurumdur; Édomgha chorughumni tashlaymen; Men Filistiye üstidin tentene qilimen!». **10** Kim Méni bu mustehkem sheherge bashlap kirelisun? Kim Méni Édomgha élip baralisun? **11** I Xuda, Sen bizni rasttinla chetke qaqtinqmu? Qoshunlirimiz bilen bille jengge chiqmamsen? **12** Bizni zulumlardin qutulushqa yardemleshkeysen, Chünki insanning yardimi bikardur! **13** Xuda arqliq biz choqum baturluq körsitimiz; Bizge zulum qilghuchilarni cheyligüchi del U Özidur!

109 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I medhiyemning Igisi Xudayim, jim turma! **2** Mana rezillerning aghzi, mekkarlarning aghzi köz aldında

yoghan échildi; Ular yalghanchi til bilen manga qarshi sözlidi. **3** Nepretlik sözler bilen méni chulghap, Ular bikardin-bikar manga zerbe bermekte. **4** Muhebbitim üçün ular manga qarshi shikayetchi boldi, Men bolsam — duagha béridim. **5** Yaxshiliqim üçün yamanliq, Söygüm üçün nepret qayturdi. **6** Herbirining üstide rezil bir adem teyinligeysen, Uning ong yénida bir dewager tursun. **7** U soraq qilin'ghanda eyibdar bolup chiqsun, Duasi gunah dep hésablansun. **8** Künliri qisqa bolsun, Mensipini bashqisi igilisun. **9** Baliliri yétim qalsun, Xotuni tul bolsun. **10** Oghulliri sergerdan tilemchi bolsun, Turghan xarabilikliridin nan izdep. **11** Jazanixor uning igiligi üstige tor tashlisun, Méhnet ejrini yatlar bulaptalisun. **12** Uninggha méhribanliq körsitidighan birsi bolmisun, Yétim qalghan balilirigha iltipat qilghuchi bolmisun. **13** Uning nesli qurutulsun; Kéler ewladida namliri öchürülsun. **14** Ata-bowilirining qebihlikining eyibliri Perwerdigarning yadida qalsun, Anisining gunahi öchürülmisun. **15** Bularning eyibliri daim Perwerdigarning köz aldida bolsun, Shuning bilen U ularning nam-emilini yer yüzidin öchürüp tashlaydu. **16** Chünki [rezil kishi] méhribanliq körsitishni héch ésige keltürmidi, Belki ézilgen, yoqsul hem dili sunuqlarni öltürmekke qoghlap keldi. **17** U lenet oqushqa amraq idi, Shunga lenet uning béshigha kélidu; Bext tileshke rayi yoq idi, Shunga bext uningdin yiraq bolidu. **18** U lenetlerni özige kiyim qilip kiygen; Shunga bular aqqan sudek uning ich-baghriqha, Maydek, söngelkiriye kiridu; **19** Bular uninggha yépin'ghan tonidek, Herdaim baghlan'ghan belwéghidek chaplansun. **20** Bular bolsa méni eyibligüchilerge Perwerdigarning békitken mukapati bolsun! Méning yaman gépimni qilghanlarning in'ami bolsun! **21** Biraq Sen, Perwerdigar Rebbim, Öz naming üçün méning teripimde bir ish qilghaysen, Méhir-muhebbiting ela bolghachqa, Méni qutquzghaysen; **22** Chünki men ézilgen hem hajetmendurmen, Qelbim xeste boldi. **23** Men quyash uzartqan kölenggidek yoqilay dep qaldim, Chékette qéqiwétilgendek chetke qéqiwétildim. **24** Roza tutqinimdin tizlirim kétidu, Etlirim sizip kétidu. **25** Shunglashqa men ular aldida reswa boldum; Ular manga qarashqanda, béshini silkishmekte. **26** Manga yardemleshkeysen, i Perwerdigar Xudayim, Özgermes muhebbiting boyiche méni qutquzghaysen; **27** Shuning bilen ular buning Séning qolungdiki ish ikenlikini, Buni qilghuchining

Sen Perwerdigar ikenlikini bilsun. **28** Ular lenet oquwersun, Sen bext ata qilghaysen; Ular hujum qilishqa turghanda, xijalette qalsun, Biraq qulung shadlansun! **29** Méni eyibligüchiler xijalet bilen kiyinsun, Ular öz shermendilikini özlirige ton qilip yépinsun. **30** Aghzimde Perwerdigargha zor teshekkür-medhiye qaytürimen; Berheq, köpchilik arisida turup Uni medhiyileymen; **31** Chünki hajetmenning jénini gunahqa békitmekchi bolghanlardin qutquzush üçün, [Perwerdigar] uning ong yénida turidu.

110 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méning Rebbimge: — «Men séning dühmenliringni textipering qilghuche, Ong yénimda olturghin» — dédi. **2** Perwerdigar qudritingni körsitidighan shahane hasangni Ziondin uzitidu; Dühmenliring arisida höküm sürgin! **3** Küchüngni körsitidighan künde, Öz xelqing xalis qurbanliq kebi pida bolidu; Muqeddes heywitingde, Shu yashliq dewringdikidek, Sanga hazirmu shebnemler seherning baliyatqusidin yéngi chiqqandek chüshidu; **4** Perwerdigar shundaq qesem ichti, Hem buningdin yanmaydu: — «Sen ebedil'ebedgiche Melkizedekning tipidiki bir kahindursen». **5** Ong teripingde bolghan Reb ghezipini körsetken künde padishahlarni urup pare-pare qiliwétidu; **6** U eller arisida sotlaydu; Jay-jaylarni jersetler bilen tolduridu; Keng zéminning béshini yaridu; **7** U yolda ériqtin su ichidu; U shunga kishining béshini yöligüchi bolidu.

111 Hemdusana! Köngli duruslarning meshripide, Hem jamaette turup, Perwerdigargha pütün qelbim bilen teshekkür éytimen. **2** Perwerdigarning yasighanliri ulughdur; Bulardin xursen bolghanlar izdinip ularni sürüştürmekte. **3** Uning ejri sherep we heywettur, Uning heqqaniyliq menggüye turidu. **4** U Öz möjizilirini yad etküzidu; Perwerdigar muhebbetlik hem rehimdilliktur. **5** U Özidin eyminidighanlarni ash bilen teminleydu; Öz ehdisini hemishe yad étidu. **6** U emelliridiki qudrisini Öz xelqige körsitip, Bashqa ellerning miras-zéminini ulargha teqdim qildi. **7** Uning qoli qilghanliri heqiqet-sadaqet we adilliqtur; Uning barliq körsetmiliri ishenchliktur. **8** Bular ebedil'ebedgiche inawetliktur; Heqiqette hem durusluqta chiqirilghandur. **9** U Öz xelqige nijatliq ewetti; Öz ehdisini emr qilip menggüye békitti; Muqeddes hem sürlüktur Uning nami. **10** Perwerdigardin qorqush danaliqning

bashlinishidur; Uning hokümlirini tutqanlarning hemmisi yorutulghan ademlerdur; Uning medhiyisi menggü turidu.

112 Hemdusana! Perwerdigardin eyminidighan, Uning emrlirini zor xursenlik dep bilidighan adem bextliktur! **2** Uning nesli zéminda turup küch-qudretlik bolidu; Duruslarning dewri bextlik bolidu. **3** Uning öyide dölet hem bayliqlar bolidu; Heqqaniyliqi menggüge turidu. **4** Qarangghuluqta turghan durus ademege nur peyda bolidu; U shepquetlik, rehimdil hem heqqaniydur. **5** Keyrxah, örne bérip turidighan ademning bexti bolidu; U öz ishlirini adilliq bilen yürgüzidu. **6** Berheq, u ebediy tewritilmeydu; Heqqaniy adem menggüge eslinidu. **7** U shum xewerdin qorqmaydu; Uning köngli toq halda, Perwerdigargha tayan'ghan. **8** Dili mehkem qilin'ghan, u qorqmaydu; Axirida u reqiblrining meghlubiyitini körüdu. **9** U öziningkini merdlerche tarqatqan, Yoqsullargha béridu; Uning heqqaniyliqi menggüge turidu; Uning münggüzi izzet-shöhret bilen kötürüldü. **10** Rezil adem buni körüp chidimaydu, Chishlirini ghujurlitidu, u érip kétidu; Rezillerning arzu-hewisi yoqitilidu.

113 Hemdusana! Medhiyilenglar, i Perwerdigarning qulliri, Perwerdigarning namini medhiyilenglar! **2** Hazirdin باشlap, ebedil'ebedgiche, Perwerdigarning namigha teshekkür-medhiye qayturulsun! **3** Kün chiqardin kün patargha, Perwerdigarning nami medhiyilinishke layiqtur! **4** Perwerdigar ellerdin yuqiri kötürüldi; Shan-sheripi ershlerdin yuqiridur. **5** Kimmu Perwerdigar Xudayimizgha teng bolalisun — Öz makani yuqirida bolsimu, **6** Asmanlarga hem yerge qarash üçün, Özini töwen qilghuchigha? **7** Namrat kishini U topachangdin kötürüdu; Qighliqtin yoqsulni yuqirilitidu; **8** Uni ésilzadiler qatarigha, Yeni Öz xelqining ésilzadiliri arisigha olturghuzidu; **9** U tughmas ayalni öyge orunlashturup, Uni oghullarning xushal anisi qilidu. Hemdusana!

114 Israil Misirdin, Yaqup jemeti yat tilliq ellerdin chiqqanda, **2** Shu chaghda Yehuda [Xudaning] muqeddes jayi, Israil uning seltiniti boldi, **3** Déngiz buni körüp beder qachti, Iordan deryasi keynige yandi; **4** Taghlar qochqarlardek, Döngler qozilardek oynaqlidi. **5** Ey déngiz, sen néme boldung, qachqili? Iordan

deryasi, yolungdin yan'ghili? **6** Taghlar qochqarlardek, Döngler qozilardek oynaqlighili? **7** Yer yüzi, Rebning jamalidin, Yaqupning Xudasining jamalidin tewren; **8** U qoram tashni kölchekke, Chaqmaq téshini mol bulaq sulirigha aylanduridu.

115 Bizge emes, i Perwerdigar, bizge emes — Özgermes muhebbiting üçün, heqiqet-sadaqiting üçün, Öz naminggha shan-sherep keltürgeysen. **2** Eller némishqa «Ularning Xudasi qeyerde?» dep [mazaq] qilishidu? **3** Biraq Xudayimiz bolsa ershlerdidur; Némini xalisa, U shuni qilghandur. **4** Ularning butliri bolsa peqet kümüsh-altundin ibaret, Insanning qolliri yasighinidur, xalas. **5** Ularning aghzi bar, biraq sözliyelmeydu; Közliri bar, körmeydu; **6** Qulaqliri bar, anglimaydu, Burni bar, puriyalmaydu; **7** Qolliri bar, siliyalmaydu; Putliri bar, mangalmaydu; Kaniyidin héchbir sada chiqarmaydu. **8** Ularni yasighanlar ulargha oxshashtur, Ulargha tayan'ghanlarmu shundaqtur. **9** I Israil, Perwerdigargha tayininglar; U silerge yardem qilghuchinglar hem qalqininglardur. **10** I Harun jemeti, Perwerdigargha tayininglar; U silerge yardem qilghuchi hem silerning qalqininglardur. **11** Perderdigardin eyminidighanlar, Perwerdigargha tayininglar; U silerge yardem qilghuchi hem qalqininglardur. **12** Perwerdigar bizni eslep keldi; U bext ata qilidu; U Israil jemetige bext ata qilidu; U Harun jemetige bext ata qilidu; **13** Perwerdigardin eyminidighanlarga, Chongliri hem kichiklirigimu bext ata qilidu. **14** Perwerdigar silerge qoshlap béridu, Silerge hem perzentliringlarga; **15** Silerge Perwerdigar teripidin bext ata qilin'ghan, Asman-zéminni Yaratquchidin beriketlen'gen! **16** Asmanlar bolsa Perwerdigarning asmanliridur; Biraq zéminni bolsa insan balilirigha tapshurghandur. **17** Ölükler Yahni medhiyiyilmeydu, Süküt diyarigha chüshüp ketkenlermu shundaq; **18** Biraq bizler hazirdin باشlap Yahqa ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturimiz! Hemdusana!

116 Men Perwerdigarni söyimen, Chünki U méning awazimni, yélinishlirimni anglighan. **2** Chünki U quliqini manga saldi, Shunga men barliq künlirimde Uninggha iltija qilip chaqirimen. **3** Ölüm asaretliri méni chirmiwaldi; Tehtisaraning derdliri méni tutuwaldi; Men péshkellikke yoluqtum, elem tarttim; (Sheol h7585) **4** Shuning bilen men Perwerdigarning

namigha toxtimay nida qildim: — «Sendin ötünimen, i Perwerdigar, Jénimni qutuldurghaysen! 5 Shepquetliktur Perwerdigar, heqqaniydir; Xudayimiz rehimdildur. 6 Perwerdigar nadanni saqlaydu; Men xarab ehwalgha chüshürüldüm, U méni qutquzdi. 7 Hey jénim, qaytidin xatirjem bol; Chünki Perwerdigar séxiylik, méhribanliq kórsetti; 8 Chünki Sen jénimni ölümün, közlirimni yashlardin, Ayaghlirimni putlishishtin qutquzghansen. 9 Men Perwerdigar aldida tiriklarning zéminida mangimen; 10 Ishen'ginim üçün mundaq söz qilghanmen: — «Men qattiq xar qilin'ghanmen». 11 Jiddiyleshkinimdin: — «adamlarning hemmisi yalghanchi!» — Dégenmen. 12 Manga kórsetken barliq yaxshiliqlirini men néme bilen Perwerdigargha qayturimen? 13 — Nijatliq qedehini qolumgha alimen, We Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen; 14 Men qilghan qesemlirimni Perwerdigar aldida ada qilimen; Berheq, Uning barliq xelqi aldida ularni ada qilimen. 15 Perwerdigarning neziride, Öz mömin bendilirining ölümi qimmetlik ishtur! 16 Ah Perwerdigar, men berheq Séning qulungdurmen; Men Séning qulungdurmen, dédikingning ogli ikenmen; Sen méning asaretlirimni yeshkensen; 17 Men Sanga teshekkür qurbanliqlirini sunimen, Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen; 18 Men qilghan qesemlirimni Perwerdigar aldida ada qilimen; Berheq, Uning barliq xelqi aldida ularni ada qilimen; 19 Perwerdigarning öyining hoylilirida, Séning otturungda turup, i Yérusalém, [Qesemlirimni ada qilimen!] Hemdusana!

117 Perwerdigarni medhiyilenglar, barliq eller; Hemme xelqler, Uni maxtanglar! 2 Chünki bizge baghligan özgermes muhebbiti ghelibiliktur; Hem Perwerdigarning heqiqet-sadaqiti menggüliktur! Hemdusana!

118 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, chünki U méhribandur; Uning méhir-muhebbiti menggüdur! 2 Israil: «Uning méhir-muhebbiti menggüdur» — désun! 3 Harun jemeti: «Uning méhir-muhebbiti menggüdur» — désun! 4 Perwerdigardin qorqidighanlar: «Uning méhir-muhebbiti menggüdur» — désun! 5 Qistaqta qélip Yahgha nida qildim; Yah jawab bérip, méni kengri-azadilikte turghuzdi. 6 Perwerdigar men tereptidur, men qorqmaymen; Insan méni

néme qilalisun? 7 Perwerdigar manga yarem qilghuchilar arisida bolup, méning teripimidur; Öchmenlirimning meghlubiyitini körimen. 8 Perwerdigarni bashpanahim qilish, Insan'gha tayinishtin ewzeldur; 9 Perwerdigarni bashpanahim qilish, Emirlerge tayinishtin ewzeldur. 10 Barliq eller méni qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning nami bilen ularni halak qilimen; 11 Ular méni qorshiwaldi; berheq, qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning nami bilen men ularni halak qilimen; 12 Ular herilerdek méni qorshiwaldi; Ular yéqilghan yantaq otidek tézla öchürüldü; Chünki Perwerdigarning nami bilen men ularni halak qilimen. 13 Sen [düşmen] méni zerb bilen itterding, Yiqilghili tas qaldim; Biraq Perwerdigar manga yaremde boldi. 14 Küchüm we naxsham bolsa Yahdur; U méning nijatliqim boldi! 15 Heqqaniylarning chédirlirida shadliq we nijatliqning tenteniliri yangritilmaqta; Perwerdigarning ong qoli zeper quchmaqta! 16 Perwerdigarning ong qoli égiz kötürülgen! Perwerdigarning ong qoli zeper quchmaqta! 17 Men ölmeymen, belki yashaymen, Yahning qilghanlirini jakarlaymen. 18 Perwerdigar manga qattiq terbiye bergen bolsimu, Biraq U méni ölümge tapshurmidi. 19 Heqqaniyet derwazilirini manga échip béringlar; Men kirimen, Yahni medhiyileymen. 20 Bu Perwerdigarning derwazisidur; Heqqaniylar buningdin kiridu! 21 Men sanga teshekkür éytimen; Chünki Sen manga jawab qayturdung, Hem méning nijatliqim boldung. 22 Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. 23 Bu ish Perwerdigardindur, Bu közimiz aldida karamet boldi. 24 Bu Perwerdigar yaratqan kündur; Biz uningda shadlinip xursen bolimiz. 25 Qutquzghaysen, i Perwerdigar, Sendin ötünimen; Sendin ötünimen, bizni yashnatqaysen! 26 Perwerdigarning namida Kelgüchige mubarek bolsun! Biz Perwerdigarning öyide turup sanga «Mubarek!» dep towliuqu. 27 Perwerdigar Tengridur; U üstimizge nur bergen; Héytliq qurbanliqni tanilar bilen baghlanglar, — Qurban'gahning münggüzlirige ilip baghlanglar. 28 Sen méning Ilahimdursen, Men Sanga teshekkür éytimen; Méning Xudayim, men Séni ulughlaymen. 29 Perwerdigargha teshekkür éytinglar; Chünki U méhribandur; Uning méhir-muhebbiti menggüdur!

119 (Alef) Yolda mukemmel bolghanlar, Perwerdigar Tewrat-qanunida mangidighanlar bextliktur! 2 Uning agah-guwahlirini tutqanlar, Uni

chin qelbi bilen izdigenler, **3** Hécbir heqsizliqni qilmighanlar bextliktur! Ular uning yollirida mangidu. **4** Körsetmiliringge estayidil emel qilishimiz üçün, Özüng ularni békitkensen. **5** Ah, yollirinning yönlishi belgilimiliringge emel qilishqa békitilgey! **6** Shuning bilen barliq emr-permanliringni etiwarisam, Men yerge qarap qalmaymen. **7** Séning heqqaniy hökümliringni öginip, Durus köngüldin Sanga teshekkür éytimen. **8** Men belgilimiliringni choqum tutimen; Méni pütünley tashliwetmigeysen! **9** (Bet) Yash bir yigit qandaq qilib öz yolini pak tutalaydu? Séning söz-kalamingni anglap emel qilish bilenla. **10** Pütün qelbim bilen men Séni izdidim; Méni emrliringdin adashturmighaysen; **11** Gunah qilib Sanga qarshi chiqmasliqim üçün, Sözüngni könglümge mehkem püküwaldim. **12** Mubarekdursen Perwerdigar, Manga Öz belgilimiliringni ögetkeysen. **13** Lewlirim bilen men bayan qilimen, Aghzingdiki barliq hökümliringni. **14** Türlük bayliqlardin shadlan'ghandek, Agah-guwahliqliringgha egeshken yolda shadlandim. **15** Men körsetmiliring üstide séghinip oylinimen; Izliringgha qarap oylinimen. **16** Belgilimiliringni xursenlik dep bilimen; Söz-kalamingni untumaymen. **17** (Gimel) Qulunggha méhribanliqni körsetkeysen, shuning bilen men yashaymen, Kalaminggha boysunimen. **18** Tewrat-qanunungdin karamet sirlarni körüşüm üçün, Közlimni achqaysen! **19** Men bu dunyada musapirmen; Emrliringni mendin yoshurmighaysen. **20** Hökümliringge herqachan intizar bolup, Yürikim ézilip kétey dep qaldi. **21** Sen lenetke buyrulghan tekebburlargha tenbih bérisen, Ular emrliringdin adiship kétidu. **22** Mendin ahanet hem mesxirini yiraqqa ketküzgeysen; Chünki agah-guwahliqliringni tutimen. **23** Emirler olturup yaman gépimni qilishmaqta; Séning qulung bolsa belgilimiliring üstide séghinip oylaydu. **24** Séning agah-guwahliqliring méning xursenlikim, Méning meslihetchilirimdur. **25** (Dalet) Méning jénim tupraqqa yépushqan; Söz-kalaming boyiche méni yéngilandurghaysen. **26** Öz yollirimni aldingda ochuq bayan qildim, Sen manga jawab berding; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. **27** Méni körsetmiliringning yolini chüshinidighan qilghaysen, Andin men karametliring üstide séghinip oylinimen. **28** Jénim qayghu bilen érip kétidu; Söz-kalaming boyiche méni küchlendirgeysen. **29** Mendin aldamchi yolni néri qilghaysen; Shepquet qilib

manga Tewrat-qanunungni béghishlighaysen; **30** Men heqiqet-sadaqet yolini talliwaldim; Hökümliringni aldimda qoydum. **31** Agah-guwahliqliringni ching tutimen; Perwerdigar, méni uyatqa qaldurmighaysen. **32** Sen méning qelbimni keng-azade qilishing bilen, Emrliring yoligha egiship yügürimen. **33** (Xé) I Perwerdigar, belgilimiliringning yolini manga ayan qilghaysen; Men uni axirghiche tutimen. **34** Méni yorutqaysen, men Tewrat-qanunungni tutimen, Shundaqla pütün qelbim bilen uninggha emel qilimen. **35** Méni emrliringning yolida mangidighan qilghaysen; Chünki ularni xursenlik dep bilimen. **36** Méning qelbimni shexsiy menpeetke emes, Belki agah-guwahliqliringgha mayil qilghaysen. **37** Közlimni saxtini körüshstin yandurghaysen; Méni yolungda janlandurghaysen; **38** Sen qulunggha bolghan wedengni emelge ashurghaysen; Shuning bilen xeqler Sendin eyminidu. **39** Men qorqqan shermendilikni néri ketküzgeysen; Chünki Séning hökümliring eladur. **40** Mana, men körsetmiliringge teshna bolup keldim; Öz heqqaniyitingde méni janlandurghaysen; **41** : (Waw) We méhir-muhebbetliring yénimgha kelsun, i Perwerdigar; Wedeng boyiche nijatliqing yénimgha kelsun; **42** Shunda mende méni mesxire qilghuchigha bergüdek jawab bolidu; Chünki sözüngge tayinimen. **43** We aghzimdin heqiqetning sözini élip tashlimighaysen; Chünki hökümliringge ümid baghlidim; **44** Shunda men Séning Tewrat-qanunungni her qachan tutimen, Berheq, ebedil'ebedgiche tutimen; **45** Shunda men azadilikte mangimen; Chünki körsetmiliringni izdidim. **46** Shunda men padishahlar aldida agah-guwahliqliring toghruluq sözleymen, Bu ishlarda men yerge qarap qalmaymen. **47** We emrliringni xursenlik dep bilimen, Chünki ularni söyüp keldim; **48** Men söyüp kelgen emrliringge qollirimni sozup intilimen, We belgilimiliring üstide séghinip oylinimen. **49** (Zain) Sen qulunggha bergen sözüngni, Yeni manga ümid béghishlighan kalamingni esligeysen. **50** U bolsa derdimge bolghan tesellidur; Chünki söz-wedeng méni janlandurdi. **51** Tekebburlar esheddiy haqaretligini bilen, Lékin Tewrat-qanunungdin héch chetnimidim. **52** Qedimde békitilgen hökümliringni yadimgha keltürdüm, i Perwerdigar, Shundaq qilib özümge teselli berdim. **53** Tewrat-qanunungni tashliwetken reziller wejedin, Otluq ghezep mende qaynap tashti. **54** Musapir bolup turghan jayimda, Körsetmiliring méning

naxshilirim boldi. **55** Kéchide, i Perwerdigar, namingni eslep yürdum, Tewrat-qanunungni tutup keldim. **56** Men buninggga nésip boldum, Chünki men körsetmiliringke itaet qilib keldim. **57** (Xet) Özüng méning nésiwemdursen, i Perwerdigar; «Séning söz-kalamingni tutay» — dédim. **58** Men pütün qelbim bilen didaringgga intilip yélandim; Wedeng boyiche manga shapaet körsetkeysen. **59** Men yolliring üstide oylandim, Ayaghlirimni agah-guwahliqliringgga qaritip buridim. **60** Men aldiridim, héch kéchikmidim, Séning emrliringge emel qilishqa. **61** Rezillerning asaretliri méni chirmiwalghini bilen, Men Tewrat-qanunungni héch untumidim. **62** Heqqaniy hökümliring üçhün, Tün kéchide teshekkür éytqili qopimen. **63** Men Sendin qorqidighanlarning, Körsetmiliringge egeshenlarning hemmisining ülpidurmen. **64** Jahan, i Perwerdigar, Séning özgermes muhebbiting bilen toldi; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. **65** (Tet) Söz-kalaming boyiche, i Perwerdigar, Öz qulunggga méhribanliqni körsitip kelgensen. **66** Manga obdan perq étishni we bilimni ögetkeysen; Chünki men emrliringge ishendim. **67** Men azabqa uchrashitin burun yoldin azghan, Biraq hazir sözüngni tutimen. **68** Sen méhribandursen, méhribanliq qilisen, Manga belgilimiliringni ögetkeysen. **69** Tekebburlar manga qara chaplashti; Biraq körsetmiliringge pütün qelbim bilen itaet qilimen. **70** Ularning qelbi tuymas bolup ketti; Biraq men bolsam Tewrat-qanunungni xursenlik dep bilimen. **71** Azabqa uchrighinim yaxshi boldi, Shuning bilen belgilimiliringni ögendim. **72** Men üçhün aghzingdiki qanun-telim, Minglighan altun-kümüş tenggidin ewzeldur. **73** (Yod) Séning qolliring méni yasighan, méni mustehkeli; Méni yorutqaysen, emrliringni öginimen. **74** Sendin eyminidighanlar méni körüp shadlinidu; Chünki men söz-kalaminggga ümid baghlap keldim. **75** I Perwerdigar, Séning hökümliringning heqqaniy ikenlikini, Wapadarliqingdin méni azabqa salghiningni bilimen. **76** Ah, qulunggga bergen wedeng boyiche, Özgermes muhebbiting teselliyim bolsun. **77** Méning yashishim üçhün, Rehimdilliqliring yénimgha kelsun; Chünki Tewrat-qanunung méning xursenlikimdur. **78** Tekebburlar xijalette qalsun; Chünki ular manga yalghanchiliq bilen tetürlük qilghan; Men bolsam, körsetmiliring üstide séghinip oylinimen. **79** Sendin eyminidighanlar men terepke burulup kelsun; Agah-

guwahliqliringni bilgenlermu shundaq bolsun. **80** Könglüm belgilimiliringde mukemmel bolsun; Shuning bilen yerge qarap qalmaymen. **81** (Kaf) Jénim nijatliqinggga telmürüp halidin kétey dewatidu; Men söz-kalaminggga ümid baghldim. **82** Közüm sözwedengge telmürüp tügishey dédi, «Sen qachanmu manga teselli béwersen» — dep. **83** Chünki men islinip qurup ketken tulumdek boldum, Biraq belgilimiliringni untumaymen. **84** Qulungning künliri qanche bolidu? Manga ziyankeshlik qilghanlarni qachan jazalaysen? **85** Tekebburlar manga orilarni kolighan; Bu ishlar Tewratinggga muxaliptur; **86** Séning barliq emrliring ishenchliktur; Ular yolsizliq bilen méni qistimaqta; Manga yardem qilghaysen! **87** Ular méni yer yüzidin yoqatqili qil qaldi; Biraq men bolsam, körsetmiliringdin waz kechmidim. **88** Özgermes muhebbiting boyiche méni janlandurghaysen, We aghzingdiki agah-guwahliqliringni tutimen. **89** (Lamed) Menggüge, i Perwerdigar, Söz-kalaming ershlerde békitilgendur. **90** Séning sadaqiting dewrdin-dewrgichidur; Sen yer-zéminni muqim békitkensen, u mewjut bolup turidu. **91** Séning höküm-qanunietliring bilen bular bügünki kündimu turidu; Chünki barliq mewjudatlar Séning xizmitingdidur. **92** Séning Tewrat-qanunung xursenlikim bolmighan bolsa, Azabimda yoqap kéter idim. **93** Men Séning körsetmiliringni hergiz untumaymen; Chünki mushular arqiliq manga hayatliq berding; **94** Men Séningkidurmen, méni qutquzghaysen; Chünki men körsetmiliringni izdep keldim. **95** Reziller méni halak qilishni kütmekte; Biraq men agah-guwahliqliringni könglümdé tutup oylaymen. **96** Men hemme mukemmellikning chéki bar dep bilip yettim; Biraq Séning emr-kalaming cheksiz kengdur! **97** (Mem) Ah, méning Tewrat-qanununggga bolghan muhebbitim neqeder chongqurdur! Kün boyi u méning séghinip oylaydighinimdur. **98** Emrliring herdaim men bilen bille turghachqa, Méni düshmenlirimdin dana qilidu; **99** Barliq ustazlirimdin köp yorutulghanmen, Chünki agah-guwahliring séghinishimdur. **100** Men qérilardin köprek chüshinimen, Chünki körsetmiliringge itaet qilib keldim. **101** Söz-kalaminggga emel qilishim üçhün, Ayaghlirimni hemme yaman yoldin tarttim. **102** Hökümliringdin héch chiqmidim; Chünki manga ögetken Sen özüngdursen. **103** Sözliring tilimgha shunche shérin tétiydu! Aghzimda heseldin tatliqtur!

104 Körsetmiliringdin men yorutuldu; Shunga barliq saxta yolni och körimen. 105 (Nun) Sözkalaming ayighim aldidiki chiragh, Yolumgha nurdur. 106 Qesem ichtim, emel qilimenki, Men heqqaniy hökümliringni tutimen. 107 Zor azab-oqubetlerni chektim, i Perwerdigar; Sözkalaming boyiche méni janlandurghaysen. 108 Qobul qilghaysen, i Perwerdigar, aghzimdiki xalis qurbanliqlarni, Manga hökümliringni ögetkeysen. 109 Jénimni aliqinimda daim élip yürimen, Biraq Tewrat-qanunungni peqet untumaymen. 110 Reziller men üçün qiltaq qurdi; Biraq körsetmiliringdin adashmidim. 111 Agah-guwahliqliringni miras qilip menggüge qobul qildim; Chünki ular könglümning shadliqidur. 112 Men könglümni belgilimiliringge menggüge [emel qilishqa], Yeni axirghiche emel qilishqa mayil qildim. 113 (Sameq) Ala köngüllerni och körüp keldim; Söyginim bolsa, Tewrat-qanunungdur. 114 Sen méning dalda jayim, méning qalqanimdursen; Sözkalaminggha ümid baghlidim. 115 Men Xudayimning emlirige emel qilishim üçün, Mendin néri bolunglar, i rezillik qilghuchilar! 116 Yashishim üçün, Wedeng boyiche méni yöligeysen; Ümidimning aldida méni yerge qaratmighaysen. 117 Méni qollap quwwetligeysen, shunda men aman-ésen yürimen; We belgilimiliringni herdaim qedirleymen. 118 Belgilimiliringdin azghanlarning hemmisini neziringdin saqit qilding; Chünki ularning aldanchiliqi quruqtur. 119 Sen yer yüzidiki barliq rezillerni dashqaldek shallap tazilaysen; Shunga men agah-guwahliqliringni söyimen. 120 Etlirim Séningdin bolghan eyminishtin titreydu; Hökümliringdin qorqup yürimen. 121 (Ayin) Men durus hökümlerni we adaletni yürgüzdu; Méni ezgüchilerge tashlap qoymighaysen; 122 Öz qulung üçün yaxshiliqqa kapalet bolghaysen; Tekebburlargha méni ezgüzmigeysen. 123 Közüm nijatliqinggha teshna bolup, Hem heqqaniyiting toghruluq wedengge telmürüp tügishey dep qaldi; 124 Özgermes muhebbiting bilen qulunggha muamile qilghaysen; Belgilimiliringni manga ögetkeysen. 125 Men Séning qulungdurmen; Agah-guwahliqliringni bilip yétishim üçün méni yorutqaysen. 126 Perwerdigar heriketke kélish waqti keldi! Chünki ular Tewrat-qanunungni bikar qiliwétidu. 127 Shu sewebtin emliringni altundin artuq söyimen, Sap altundin artuq söyimen; 128 Shunga hemme ishlarni bashquridighan barliq körsetmiliringni toghra dep

bilimen; Barliq saxta yolni och körimen. 129 (Pé) Agah-guwahliqliring karamettur; Shunga jénim ulargha egishidu. 130 Sözliringning yéshimi nur élip kélidu; Nadanlarnimu yorutidu. 131 Aghzimni échip hasirap kettim, Chünki emliringge teshna bolup keldim. 132 Namingni söygenlerge bolghan aditing boyiche, Jamalingni men terepke qaritip shepzet körsetkeysen. 133 Qedemlimni sözüng bilen toghrilighaysen; Üstümge héch qebihlikni höküm sürgüzmigeysen. 134 Méni insanning zulumidin qutuldurghaysen, Shuning bilen Séning körsetmiliringge itaet qilimen. 135 Jamalingning nurini qulungning üstige chachturghaysen; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. 136 Közlimdin yash ériqliri aqidu, Chünki insanlar Tewrat-qanununggha boysunmaydu. 137 (Tsade) Heqqaniydursen, i Perwerdigar; Hökümliring toghridur. 138 Sen agah-guwahliqliringni heqqaniyliqta buyrughan; Ular tolimu ishenchliktur! 139 Otluq muhebbitim özümni yoqitidu, Chünki méni xar qilghuchilar sözliringge pisent qilmaydu. 140 Sözüng toluq sinap ispatlan'ghandur; Shunga qulung uni söyidu. 141 Men tériqtekturmen, kemsitilgenmen, Biraq körsetmiliringni untumaymen. 142 Séning heqqaniyiting ebediy bir heqqaniyettur, Tewrat-qanunung heqiqettur. 143 Péshkellik we azab manga chirmishiwaldi; Biraq emliring méning xursenliklimdur. 144 Séning agah-guwahliqliringning heqqaniyliqi ebediydur; Yashighin dep, méni yorutqaysen. 145 (Kof) Men pütün qelbim bilen Sanga nida qildim, i Perwerdigar; Manga jawab bergeysen; Men belgilimiliringni tutimen. 146 Men Sanga nida qilimen; Méni qutquzghaysen; agah-guwahliqliringgha egishimen. 147 Men tang atmay ornumdin turup peryad kötürimen; Sözkalaminggha ümid baghlidim. 148 Wediliring üstide séghinip oylinish üçün, Tündiki jésekler almashmay turup közüm échilidu. 149 Özgermes muhebbiting boyiche awazimni anglighaysen; I Perwerdigar, hökümliring boyiche méni janlandurghaysen. 150 Qebih niyetke egeshkenler manga yéqinlashti, Ular Tewrat-qanunungdin yiraqtur. 151 I Perwerdigar, Sen manga yéqin turisen; Barliq emliring heqiqettur. 152 Uzundin béri agah-guwahliqliringdin ögendimki, Ularni menggüge inawetlik qilghansen. 153 (Resh) Méning xar bolghinimni körgeysen, méni qutuldurghaysen; Chünki Tewrat-qanunungni

untumidim. **154** Méning dewayimni sorighaysen, hemjemet bolup méni qutquzghaysen; Wedeng boyiche méni janlandurghaysen. **155** Nijatliq rezillerdin yiraqtur; Chünki ular belgilimiliringni izdimeydu. **156** Rehimdilliqiring köptur, i Perwerdigar; Hökümliring boyiche méni janlandurghaysen. **157** Manga ziyankeshlik qilghuchilar hem méni xar qilghuchilar köptur; Biraq agah-guwahliqliringdin héch chetnimidim. **158** Men asiqliq qilghuchilargha qarap yirgendim, Chünki ular sözüngni tutmaydu. **159** Séning körsetmiliringni shunche söygenlikimni körgeysen; Özgermes muhebbiting boyiche méni janlandurghaysen, i Perwerdigar. **160** Söz-kalamingni mujessemligende andin heqiqet bolur; Séning herbir adil hökümüng ebediydur. **161** (Shiyn) Emirler bikardin-bikar manga ziyankeshlik qilidu; Biraq yürükim kalaming aldidila titreydu. **162** Birsiz zor olja tapqandek, Wedengdin xushallinimen. **163** Saxtiliqtin nepretlinip yirginimen; Söyginim Tewratqanunundur. **164** Heqqaniy hökümliring tüpeylidin, Künde yette qétim Séni medhiyileymen. **165** Tewratingni söygenlarning zor xatirjemliki bar; Héch nerse ularni putliyalmas. **166** Men nijatliqinggha ümid baghlap küttüm, i Perwerdigar, Emrliringge emel qilip. **167** Jénim agah-guwahliqliringgha egishidu, Ular ni intayin söyimen. **168** Barliq yollirim aldingda bolghach, Körsetmiliring hem agah-guwahliqliringgha egishimen. **169** (Taw) Méning peryadim aldinggha yéqin kelsun, i Perwerdigar; Kalaming boyiche méni yorutqaysen. **170** Yélinishim aldinggha kelsun; Wedeng boyiche méni qutuldurghaysen. **171** Manga belgilimiliringni ögitishing üçün, Lewlirimdin medhiyiler urghup chiqidu. **172** Tilim sözüngni küylep naxsha éytidu, Chünki emrliringning hemmisi heqqaniydur. **173** Qolung manga yardemge teyyar bolsun; Chünki men körsetmiliringni talliwaldim. **174** Men nijatliqinggha telmürüp teshna bolup keldim, i Perwerdigar; Séning Tewrating méning xursenlikimdur. **175** Jénim yashisun, u Séni medhiyileydu, Séning hökümliring manga yardem qilsun. **176** Men yoldin adashqan qoydek temtirep qaldim; Qulungni izdigeysen; Chünki emrliringni untup qalghinim yoq.

120 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Béshimgha kün chüshkende men Perwerdigargha nida qildim; U manga jawab berdi. **2** I Perwerdigar, jénimni yalghan sözleydighan lewlerdin, Aldamchi tildin

qutuldurghaysen. **3** Sanga néme bérididu, Sanga néme qoshulushi kérek, Ey aldamchi til? **4** — Palwan atqan ötkür oqlar, Archa choghliiri sanga tegsun! **5** Meshek diyarida musapir bolup yashighinimgha, Kédar chédirliri arisida turghinimgha halimgha way! **6** Men tinchliqqa öchler arisida uzundin buyan turuwatimen; **7** Men tinchliqperwermen; Biraq gep qilsam, ular urushimizla, deydu.

121 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Közlimni taghlar terepke kötürüp qaraymen; Méning yardimim qeyerdin kélur? **2** Méning yardimim Perwerdigardindur; Asman-zéminni Yaratquchidindur. **3** U putungni héch téyildurmeydu; Séni saqlighuchi héch mügdimeydu! **4** Mana, qara, Israilni saqlighuchi hem mügdimeydu, hem uxlimaydu! **5** Perwerdigar séning saqlighuchingdur; Perwerdigar ong yéningdiki sayiwendur. **6** Quylash kündüzde, ay kéchide sanga zerer yetküzmeydu; **7** Perwerdigar barliq yamanliqtin séni saqlaydu; U jéningni saqlaydu; **8** Perwerdigar chiqishingni, kirishingni, Buningdin kéyin ebedil'ebedgiche saqlaydu.

122 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Ular manga: «Perwerdigarning öyige chiqayli» — déginide, Shadlandim. **2** Putlirimiz derwaziliring ichide turushqa nésip boldi, i Yérusalém! **3** I Yérusalém, sen jipsilashturulup retlik sélin'ghan bir sheherdursen; **4** Qebililer u yerge chiqidu, Yahning qebililiri chiqidu; Israilgha bérilgen körsetme boyiche, Perwerdigarning namigha teshekkür éytish üçün chiqidu. **5** Chünki u yerde höküm chiqirishqa textler sélinidi, Dawutning jemetidikilerge textler sélinidi. **6** Yérusalémning aman-xatirjemlikini izdep dua qilinglar; Séni söygenler ronaq tapidu. **7** Istihkamliring ichide aman-xatirjemlik bolsun, Ordiliring ichide awat-aramliq bolsun! **8** Qérindashlirim hem yar-buraderlirim üçün, Men: «Aman-xatirjemlik ichingde bolsun» — deymen. **9** Perwerdigar Xudayimizning öyi üçün, Séning ronaq tépishinggha intilimen!

123 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I ershlerde Turghuchisen, Sanga béshimni kötürüp qaraymen; **2** Mana, qulliringning közi öz xojayinining qollirigha qandaq qarighan bolsa, Dédeklerning közi öz sahibesining qollirigha qandaq qarighan bolsa, Bizning közimiz Perwerdigar Xudayimizgha shundaq qaraydu. Ta bizge shepset körsetküche qaraydu. **3**

Bizge shepquet körgüzgeysen, i Perwerdigar, Bizge shepquet körgüzgeysen; Chünki biz yetküche xorluq tartqanmiz. 4 Jénimiz ghojamlarning mazaqlirini, Hakawurlarning xorluqlirini yetküche tartqandur.

124 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Eger biz terepte turghini Perwerdigar bolmighan bolsa, — Ah, Israil shundaq désun — 2 Biz terepte turghini Perwerdigar bolmighan bolsa, Kishiler bizge hujumgha qozghalghanda, 3 Ularning ghezipi bizge tutashqanda, — Shu chaghda ular bizni tirik yutuwétetti; 4 [Shu chaghda] sular bizni gherq qiliwétetti; Kelkün béshimizdin ötetti; 5 Dawalghughan sular béshimizdin ötetti! 6 Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! Ularning chishlirigha ow bolushqa bizni qoyup bermidi. 7 Jénimiz tutquchilarning basmiqidin qéchip chiqqan qushtek qachtı; Basmaq sundurulup, biz qachtuq! 8 Érishken yardimimiz Perwerdigarning namididur, Asman-zémin Yaratquchining namididur!

125 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigargha tayan'ghanlar Zion téghidektur; Uni tewartkili bolmaydu, U menggülük turidu. 2 Yérusalém! Taghlar uning etrapini orughan, Hem Perwerdigar hazirdin ta ebedgiche Öz xelqining etrapini oraydu. 3 Chünki rezillerning hoquq hasisi heqqaniylarning nésiwisini bashqurmaydu; Bolmisa heqqaniylarnu qollirini qebihlikke uzartishi mumkin. 4 Perwerdigar, méhribanlarga méhribanliq qilghaysen; Köngli duruslarchimu shundaq bolsun. 5 Biraq egri yollargha burulup ketkenlerni bolsa, Perwerdigar ularni qebihlik qilghuchilar bilen teng shallaydu. Israilgha aman-xatirjemlik bolghay!

126 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigar Ziondin sürgün bolghanlarni qayturup kelgende, Biz chüsh körgendekla bolduq; 2 Aghzimiz külkige, Tilimiz shadlinishqa toldi; Shu tapta eller arisida ular: — «Perwerdigar ulargha zor ishlarni qilib berdi» — déyishti. 3 Perwerdigar derweqe biz üçün zor ishlarni qildi, Biz bulardin shadlinimiz. 4 Jenubtki quruq ériqlar [shar-shar sulargha] aylandurulghandek, Biz tutqunlarnimu öz erkimizge qayturghaysen, i Perwerdigar; 5 Kóz yashlirini éqitip térighanlar shadliq bilen orar; 6 Yighlap yürüp chachidighan uruqni kötürgen kishi, Berheq, shadliq-tenetene bilen orighan baghlirini kötürüp qaytip kélidu.

127 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Sulayman yazghan küy: — Perwerdigar Özi öy salmisa, Salghuchilar bikardin-bikar uninggha ejir singdüridu; Perwerdigar sheherni saqlimisa, Közetchiler bikardin-bikar oyghaq turidu. 2 Silerning seherde ornunglardin qopushunglar, Kech bolghanda yétishinglar, Japamusheqqetni nandek yégininglar bikardin-bikardur; Chünki U Öz söyginige uyquni béridu. 3 Mana, balilar Perwerdigardin bolghan mirastur, Baliyatquning méwisi Uning mukapatidur; 4 Yashliqta tapqan balilar, Baturdayn qolidiki oqlardek bolidu. 5 Oqdéni mushular bilen tolghan adem bextliktur; [Sheher] derwazisida turup düshmenler bilen sözlisawatqinida, Ular yerge qarap qalmaydu.

128 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigardin qorqidighanlar, Uning yollirida mangidighanlarning herbiri bextliktur! 2 Chünki sen öz qolungning ejrini yeysen; Bextlik bolisen, ronaq tapisen; 3 Ayaling bolsa öyüng ichide méwilik üzüm télidek bolidu; Baliliring dastixaningni chöridep, zeytun derexliridek tizilip olturidu; 4 Mana, Perwerdigardin qorqidighan kishi shundaq bextni kóridu. 5 Perwerdigar sanga Zion téghidin bext ata qilghay; Sen ömrüing boyiche Yérusalémning awatliqini körgeysen; 6 Perzentliringning perzentlirini körgeysen; Israilgha aram-tinchliq bolghay!

129 «Yuqirigha chiqish naxshisi» «Yashliqimdin tartip ular köp qétim méni xar qilib keldi» — — Ah, Israil hazir buni désun — 2 «Ular yashliqimdin tartip köp qétim méni xar qilib keldi, Biraq üstümdin ghelibe qilghan emes. 3 Qosh heydigüchiler dümbemde heydigen, Chöneklirini intayin uzun tartqan». 4 Perwerdigar heqqaniydur; U rezillerning asaretlirini sunduruwetti; 5 Ular shermende bolup arqisigha yandurulsun, Ziondin nepretlinidighanlarning hemmisi! 6 Ular ögzide ünüp chiqqan chöptek bolsun; Üzülmey turupla soliship kétidighan; 7 Ot-chöp orighuchigha uningdin bir tutammu chiqmaydu; Bagh baghlichigha bir quchaqmu chiqmaydu; 8 Ötüp kétéwatqanlarnu: «Perwerdigarning berikiti üstünglarda bolghay; Perwerdigarning nami bilen silerge bext tileymiz!» — dégen salamni héch bermeydu.

130 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Chongqur yerlerdin Sanga peryad kötürimen, i Perwerdigar; 2 I Reb, awazimni anglighaysen;

Qulaqliringni yélinish sadayimgha salghaysen; **3** Eger Sen Yah, qebihliklarni sürishtürüp sanisang, Emdi Reb, kim tik turalaydu? **4** Biraq Sende meghpiretkechürüm bardur; Shunga Sendin eyminishke bolidu. **5** Perwerdigarni kütüwatimen; Jénim kütüwatidu; Uning sözige ümid baghlidim. **6** Tün jésekchilirining seherge bolghan teshnasidin artuq, Berheq, tün jésekchilirining seherge bolghan teshnasidin artuq, Jénim Rebke teshna bolup kütmekte. **7** I Israil, Perwerdigargha ümid baghlanglar; Chünki Perwerdigarda özgermes muhebbet bardur; Uningda zor nijatliqlarmu bar; **8** U Israilni barliq qebihlikliridin bedel tölep qutquzidu.

131 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, könglüm tekebbur emes, Nezirimmu üstün emes; Men chong ishlar bilenmu, Yaki chamim yetmeydighan karamet ishlar bilenmu meshghul bolmaymen; **2** Berheq, anisining quchiqida yatqan emchektin ayrilghan balidek, Öz jénimni bésiwélep tinchlandurdum; Könglüm ichimde emchektin ayrilghan balidektur. **3** Israil Perwerdigargha ümid baghlisun; Hazirdin bashlap, ebedil'ebedgiche!

132 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I Perwerdigar, Dawut üçün u tartqan barliq jebir-japalarni yad etkeysen; **2** U Perwerdigargha qandaq qesem ichken, Yaquptiki qudret Igisige qandaq wede qilghan: — **3** «Perwerdigargha turar jayni, Yaqupning qudretlik Igisige makanni tapmighuche, Öyümdiki hujriga kirmeymen, Kariwattiki körpembe chiqmaymen, Közümgé uyquni, Qapaqliringha mügdeshni bermeymen». **6** Mana, biz uning xewirini Efratahda angliduq; Uni ormanliq étizlardin taptuq; **7** Uning turar jaylirigha bérip kireyli, Uning textiperi aldida sejde qilayli; **8** Ornungdin turghin, i Perwerdigar, Sen qudritingning ipadisi ehde sanduqung bilen, Öz aramgahinggha kirgin! **9** Kahinliring heqqaniyliq bilen kiyindürülsun, Mömin bendiliring tentenilik awazni yangratsun! **10** Qulung Dawut üçün, Özüng mesih qilghiningning yüzini yandurmighaysen; **11** Perwerdigar Öz heqiqiti bilen Dawutqa shu qesemni qildi, U uningdin héch yanmaydu: — U: — «Öz pushtingdin chiqqan méwidin birsini textingde olturghuzimen; **12** Perzentliring Méning ehdemni, Hem Men ulargha ögitidighan agah-guwahlirimni tutsa, Ularning perzentliri menggüge

textingde olturidu» — dégen. **13** Chünki Perwerdigar Zionni tallighan; U Öz makani üçün uni xalighan. **14** Mana U: — «Bu menggüge bolidighan aramgahimdur; Mushu yerde turimen; Chünki Men uni xalaymen. **15** Men uning rizqini intayin zor beriketleymen; Uning yoqsullirini nan bilen qandurimen; **16** Uning kahinlirigha nijatliqni kiygüzimen, Uning mömin bendiliri shadliqtin tentenilik awazni yangritidu. **17** Men bu yerde Dawutning münggüzini bixlandurimen; Özümning mesih qilghinim üçün yoruq bir chiragh békitkenmen; **18** Uning düshmenlirige shermendilikni kiygüzimen; Emma uning kiygen taji béshida ronaq tapidu» — dédi.

133 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan küy: — Qara, mana, qérindashlar birlikte turush némidégen yaxshi, némidégen shérindur! **2** U Harunning béshigha tökülüp, saqilidin aqqan awu qimmetlik maydek, U Harunning saqilidin éqip, Kiyim-kéchekning yaqisigha chüshken qimmetlik maygha oxshaydu; **3** U yene Hermon téghidiki shebnemning Zion taghlirigha chüshüshige oxshaydu; Chünki shu yerde Perwerdigar beriketni — Yeni menggülik hayatni buyrughan!

134 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Mana, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar, I, kéchiche Perwerdigarning öyide turidighan, Perwerdigarning barliq qulliri! **2** Muqeddes jayda turup qolliringlarni kötürüp Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar! **3** Asman-zéminni Yaratquchi Perwerdigar silerni Ziondin beriketligey!

135 Hemdusana! Perwerdigarning namini medhiyilenglar, Uni medhiyilenglar, Perwerdigarning qulliri! **2** Uni medhiyilenglar, Perwerdigarning öyide turghanlar, Xudayimizning hoylilirida turghanlar! **3** Yahni medhiyilenglar, chünki Perwerdigar méhribandur; Uning namigha küy éytinglar; Chünki mushundaq qilish shérindur; **4** Chünki Yah Yaqupni Öziningki bolushqa, Israilni Öz mirasi bolushqa talliwaldi. **5** Chünki özüm bilimenki, Perwerdigar ulughdur; Rebbimiz barliq ilahlardin üstündür. **6** Perwerdigar néme ishni muwapiq körgen bolsa, U asmanlarda, Zéminda, Déngizlarda hem uning barliq tegliridimu shuni qilghandur. **7** U yer chetliridin bulut-tumanlarni örlitidu; Yamghurlargha chaqmaqlarni hemrah qilidu;

Shamalni Öz xeziniliridin chiqiridu. **8** U Misirdiki tunji oghullarni halak qildi, Insanlarning bolsun, haywanlarning bolsun hemmini urup halak qildi. **9** U alametlerni, möjzilerni aranglarga ewetti, i Misir; Pirewn we uning hemme qulliri üstige ewetti. **10** U ulugh ellerni uruwetti, Qudretlik padishahlarni öltürüwetti; **11** Amoriylarning padishahi Sihonni, Bashanning padishahi Ogn, Qanaandiki barliq padishahliqlarni uruwetti. **12** Ularning zéminini miras qilib, Öz xelqi Israilgha miras bolushqa teqdim qildi. **13** Séning naming, Perwerdigar, menggüge, Shöhret-xatireng dewrdin-dewrgichidur. **14** Chünki Perwerdigar Öz xelqining dewasini soraydu; Öz qullirigha rehim qilidu. **15** Ellerning butliri bolsa peqetla kümüş-altundin ibarettur, Ularni insanning qolliri yasighandur, xalas. **16** Ularning aghzi bar, biraq sözlimeydu; Közliri bar, biraq körmeydu; **17** Qulaqliri bar, biraq anglimaydu, Aghzida héch nepes yoqtur. **18** Ularni yasighanlar ulargha oxshap qalidu, Ulargha tayan'ghanlarmu shundaqtur. **19** Israil jemeti, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturinglar; Harun jemeti, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturinglar; **20** Lawiy jemeti, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturinglar; Perwerdigardin qorqidighanlar, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturinglar! **21** Yérusalémnda makanlashqan Perwerdigargha Ziondin teshekkür-medhiye éytilsun! Hemdusana!

136 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, U méhribandur; Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **2** Ilahlarning ilahigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **3** Reblarning Rebbige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **4** Zor karametlerni birdinbir Yürgüzguchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **5** Eqil-paraset arqiliq asmanlarni Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **6** Zéminni sular üstide sozup Turghuzghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **7** Ulugh nur jisimlirini Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **8** Kündüzni bashquridighan quyashni Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **9** Kéchini bashqurdighan ay hem yultuzlarni Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **10** Ularning tunjilirini

urup, Misirgha zerb bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **11** Israilni ular arisidin chiqarghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **12** Küchlük qol hem uzatqan bilek bilen ularni Chiqarghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **13** Qizil déngizni bölek-bölek Bölgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **14** Hem Israilni uning otturisdin Ötküzgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **15** Qizil déngizda Pirewnni qoshunliri bilen süpürüp tashlighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **16** Öz xelqini chöl-bayawandin Yétekligüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **17** Büyük padishahlarni Uruwetküchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **18** Hem meshhur padishahlarni Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **19** Jümlidin Amoriylarning padishahi Sihonni Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **20** — Hem Bashan padishahi Ogn Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **21** Ularning zéminini miras üçün Bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **22** Buni bendisi Israilgha miras qilib bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **23** Halimiz xarab ehwalda, bizlarni Esligüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **24** Bizni ezgenlerdin qutuldurghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **25** Barliq et igilirige ozuq Bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **26** Ershlerdiki Tengrige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur!

137 Babildiki derya-ériqlar boyida biz olturduq; Zionni esliginimizde, berheq yigha kötürduq; **2** Chiltarimizni arisidiki sögetlerge ésip qoyduq. **3** Chünki bizni sürgün qilghanlar bizdin naxsha telep qildi; Bizni zarlatquchilar bizdin tamasha telep qilib: — «Hey, Zion naxshiliridin birni bizge éytqina» — déyishti. **4** Yaqa yurtta turup Perwerdigarning naxshisini qandaqmu éytayli? **5** Ey Yérusalém, men séni untusam, Ong qolum [maharitini] untusun! **6** Séni eslimisem, — Yérusalémni eng chong xursenlikimdin ewzel körmisem — Tilim tanglayimgha chapliship

qalsun! 7 I Perwerdigar, Édom baliliridin héساب alghanda, Yérusalémning béshigha chüshken künini yadinggha keltürgeysen; Chünki ular: «Uni yer bilen yeksan qilinglar, Ulighiche yer bilen yeksan qilinglar!» déyishti. 8 I bulinish aldida turghan Babil qizi, Bizge qilghan qilmishliringni özüngge qayturghuchi bextliktur! 9 Bowaqliringni élip tashqa atquchi kishi bextliktur!

138 Dawut yazghan küy: — Pütün qelbim bilen Sanga teshekkür éytimen; Barliq ilahlar aldida Séni küyleymen. 2 Pak-muqeddeslikning ibadexanisigha qarap bash urimen, Özgermes muhebbiting hem heqiqet-sadaqiting üçün namingni tebrikleymen; Chünki Sen pütün namshöhritingdinmu bekrek, wedengde turidighiningni ulugh qilghansen. 3 Sanga nida qilghan künide, manga jawab bergensen; Jénimgha küch kirgüzüp, méni righbetlendürgensen. 4 Aghzingdiki sözlerni anglighanda, i Perwerdigar, Jahandiki barliq shahlar Séni medhiyileydu; 5 Ular Perwerdigarning yollirida yürüp naxsha éytidu, Chünki ulughdur Perwerdigarning shan-sheripi. 6 Chünki Perwerdigar aliydur; Biraq U hali boshlargha nezer salidu; Tekebbularni bolsa U yiraqtin tonup yétidu. 7 Zulmet-musheqqetler arisida mangghan bolsammu, Sen méni janlandurisen; Düşmenlirimning ghezipini tosushqa qolungni uzartisen, Ong qolung méni qutquzidu. 8 Perwerdigar manga tewe ishlarni pütküzidu; Méhir-muhebbiting, i Perwerdigar, menggülüktur; Öz qolliring yasighanni tashlap ketmigeysen!

139 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, Sen méni tekshürüp chiqting, Hem méni bilip yetting; 2 Özüng olturghinimni, turghinimnimu bilisen; Yiraqta turuqluq könglümdikini bilisen. 3 Basqan qedemlirimni, yatqanlirimni ötkemengdin ötküzdung; Barliq yollirim Sanga ayandur. 4 Berheq, tilimgha bir söz kéle-kelmestinla, i Perwerdigar, Mana Sen buni eyini boyiche bilmey qalmaysen. 5 Sen méni aldi-keynimdin orap turisen, Qolungni méning üstümge qondurghansen. 6 Bundaq bilim manga shunchilik tilsimat bilinidu! Shundaq yüksekki, men uni bilip yételmeydikenmen. 7 Rohingdin néri bolushqa nelergimu baralayttim? Huzurungdin özümni qachurup nelerge baralayttim? 8 Asmanlargha chiqsam, mana Sen ashu yerde; Tehtisarada orun

salsammu, mana Sen shu yerde; (Sheol h7585) 9 Seherning qanatlirini élip uchup, Déngizning eng chet yerliride tursam, 10 Hetta ashu jayda qolung méni yétekleydu, Ong qolung méni yöleydu. 11 Men: «Qarangghuluq méni yapsa, Etrapimdiki yoruqluq choqum kéche bolidu» — désem, 12 Qarangghuluqmu Sendin yoshurunalmaydu, Kéchimu Sanga kündüzdek aydingdur, Qarangghuluqmu [Sanga] yoruqtuktur. 13 Berhek, Sen méning ichlirimni yasighansen; Anamning qorsiqida méni toqughansen; 14 Men Séni medhiyileymen, Chünki men sürlük we karamet yasalghanmen; Séning qilghanliring karamet tilsimattur; Buni jénim obdan bilidu. 15 Men yoshurun jayda yasalghinimda, Yer tegliride epchillik bilen toqulup shekillendürülginimde, Ustixanlirim Sendin yoshurun emes idi. 16 Ezalirim téxi apiride bolmighan künlerde, Ular yasiliwatqan künlerde, Közüng téxi shekillenmigen jismimni körüp yetkenidi; Ularning hemmisi alliburun deptiringde yézilghanidi. 17 Ah Tengrim, oyliring manga neqeder qimmetliktur! Ularning yighindisi shunche zordur! 18 Ularni sanay désem, ular déngizdiki qumlardinmu köptur; Uyqudin közümnü achsam, men yenila Sen bilen billidurmen! 19 Ah, Sen rezillerni öltürüwetseng iding, i Xudal Qanxor kishiler, mendin yiraq bolush! 20 Chünki ular Séning toghruluq hiylilik bilen sözleydu; Séning sheherliring ular teripidin azduruldi. 21 Sanga öchmen bolghanlargha, i Perwerdigar, menmu öchqu? Sanga qarshi chiqqanlargha menmu yirginimen'ghu? 22 Ulargha chish-tirniqimghiche öchturmen; Ularni öz düşmenlirim dep héسابlaymen. 23 Méni közitip tekshürgeysen, i Tengrim! Méning qelbimni bilip yetkeysen! Méni sinap, ghemlik oylirimni bilgeysen; 24 Mende [Özüngge] azar bergüdek yolning bar-yoqluqini körgeysen; We méni menggülük yolungda yétekligeysen!

140 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Rezil ademdin, i Perwerdigar, méni azad qilghaysen; Zorawan kishidin méni saqlighaysen. 2 Ular könglide yamanliqlarni oylimaqta; Ular her küni jem bolushup urush chiqarmaqchi. 3 Tilini yilanningkidek ittik qilidu; Kobra yilanning zehiri lewli astida turidu; (Sélah) 4 Rezil ademning qolliridin méni aman qilighaysen, i Perwerdigar; Putlirimni putlashni qestleydighan zorawan kishidin saqlighaysen. 5 Tekebburlar men üçün qiltaq, tanilarni yoshurup

teyyarlidi; Yol boyida tor yaydi, Men üçhün tuzaqlarni saldi; (Sélah) **6** Men Perwerdigargha: «Sen méning Tengrimdursen» — dédim; Yélinishlirim sadasigha qulaq salghaysen, i Perwerdigar; **7** Perwerdigar Reb nijatliqimning küchidur; Sen jeng künide béshimni yépip qoghdighansen. **8** Rezil ademning ümidini ijabet qilmighaysen, i Perwerdigar; Ularning hiylilirini aqquzmighaysen; Bolmisa özlirini chong tutuwalidu. (Sélah) **9** Méni qorshiwalghanlarning bolsa, Lewliridin chiqqan shumluq ularning öz béshigha chüshsun; **10** Üstige choghlar yaghdurulsun; Ular otqa, Qaytidin chiqalmighudek hanglarga tashliwétilsun; **11** Tili chéqimchi ademning yer yüzide orni bolmisun; Balayi'apet zorawanlarni tügeshküche owlaydu; **12** Men bilimenki, Perwerdigar ézilgenlarning dewasini soraydu, Yoqsulning heqqini élip béridu; **13** Berheq, heqqaniylar naminggha teshekkür éytidu; Köngli duruslar huzurungda yashaydu.

141 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, men Sanga nida qildim; Yéningha tézdin kelgeysen; Sanga nida qilghinimda awazimni anglighaysen. **2** Duayimni anglighiningda, Sanga sunulghan xushbuydek yéqimliq bolsun, Qolumning kötürülüşü sunulghan kechlik qurbanliqtek qobul bolsun. **3** Aghzim aldida közetchi turghuzghaysen, i Perwerdigar; Lewlirim derwazisini saqlighaysen; **4** Könglümni héchqandaq yaman ishqa, Qebihlik qilghuchilargha shérik bolup, rezillik qilishqa mayil qilmighaysen. Méni ularning németliridin héch yéügüzmigeysen! **5** Heqqaniy adem méni ursun — Bu manga méhribanliqtur; Manga tenbih bersun — Bu bolsa, béshim ret qilmaydighan, quyulghan ésil maydek bolidu. Chünki méning duayim yenila shularning rezilliklirige qarshi bolidu. **6** Ularning hakimliri tik yarlardin tashliwétilgende, [Xelq] méning sözlirimni anglaydu; Chünki bu sözler shérindur. **7** Birsí otun yarghanda yerge chéчилghan yérindilardek, Mana, ustixanlirimiz tehtisara ishiki aldida chéchiwétildi; (Sheol h7585) **8** Berheq, közlirim Sangila tikilip qaraydu, Perwerdigar Rebbim; Sanga tayinimen; Jénimni xarab qilip tashliwetmigeysen. **9** Ularning manga salghan qiltiqidin, Qebihlik qilghuchilarning tuzaqliridin méni saqlighaysen; **10** Reziller özining torlirigha yiqilsun, Men bolsam — ötüp kétimen.

142 Dawut gharda yoshurunup turghan waqitta yazghan «Masqil»: — Men Perwerdigargha

awazimni anglitip nale-peryad kötürimen; Perwerdigargha awazim bilen yélinimen; **2** Uning aldida dad-zarlirimni tökimen; Uninggha awarichilikimni éytimen. **3** Rohim ichimde tügishey dep qalghanda, Shu chaghda basqan yolumni bilgensen; Men mangghan yolda ular manga qiltaq saldi. **4** Ong yéningha qarap baqqaysen; Etrapimda méni tonuydighan adem yoqtur; Panahgah yoqap ketti; Héch adem jénimgha köyünmeydu. **5** Men Sanga peryad kötürdüm, i Perwerdigar; Sanga: «Sen méning Bashpanahimsen, Tiriklarning zéminida bolghan Nésiwemdursen» — dédim. **6** Méning peryadimgha qulaq salghaysen; Chünki men intayin xarab ehwalgha chüshürüldüm; Méni qoghlichuchilirimdin qutuldughaysen; Chünki ular mendin küchlüktur. **7** Séning namingni tebriklishim üçhün, Jénimni türmidin chiqarghaysen; Heqqaniylar etrapimda olishidu; Chünki Sen manga zor méhribanliq körsitisen.

143 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, duayimni anglighaysen; Yélinishlirimgha qulaq salghaysen; Heqiqet-sadaqitingde hem heqqaniyitingde manga jawab bergeysen. **2** Öz qulungni soraqqa tartishqa turmighaysen; Chünki neziringde tiriklarning héchbiri heqqaniy ispatlanmaydu. **3** Chünki düshmen jénimgha ziyankeshlik qilmaqta, U hayatimni deysende qildi; Méni xuddi ölgili uzun bolghanlardek, Qarangghu jaylarda turushqa mejbur qilidu. **4** Shunga rohim ichimde tügishey dep qaldi; Ichimde qelbim sundi. **5** Men qedimki künlerni esleymen; Séning barliq qilghanliring üstide séghinip oylinimen; Qolliring ishligenlirini xiyalimdin ötküzimen. **6** Qollirimni Sanga qarap sozup intilimen; Jénim changqighan zémindek Sanga teshnadur. (Sélah) **7** Manga tézdin jawab bergeysen, i Perwerdigar; Rohim halidin kétidu; Didaringni mendin yoshurmighaysen; Bolmisa men hanggha chüshidighanlardek bolimen. **8** Méhir-muhebbitingni tang seherde anglatqaysen; Chünki tayan'ghinim Sen; Méngishim kérek bolghan yolni manga bildürgeysen; Chünki jénim Sanga telmürüp qaraydu; **9** Méni qutuldughaysen, i Perwerdigar, düshmenlirimdin; Bashpanah izdep Séning yéninggha qachimen. **10** Öz iradengge emel qilishimqa méni ögetkeysen; Chünki Sen méning Xudayimdursen; Séning méhriban Rohing méni tüptüz zéminda yéteklige; **11** Öz nam-shöhriting üçhün méni

janlandurghaysen, i Perwerdigar; Öz heqqaniyitingde jénimni awarichiliktin azad qilghaysen. 12 Hem méhirshep qitingde dushmanlirimni üzüp tashliwetkeysen; Jénimni xar qilghanlarning hemmisini halak qilghaysen; Chünki men Séning qulungdurmen.

144 Dawut yazghan küy: — Qollirimgha jeng qilishni, Barmaqlirimgha urushni ögítidighan, Méning Qoram Téshim Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturusun! 2 Méning özgermes shep qitim we méning qorghinim, Méning éyig munarim we nijatkarim, Méning qalqinim we tayan'ghinim, men Uningdin himaye tapimen; U Öz xelqimni qol astimda boysundurghuchidur! 3 I Perwerdigar, Sen uningdin xewer alidikensen, adem dégen zadi néme? Uning toghruluq oylaydikensen, insan balisi dégen néme? 4 Adem bolsa bir nepesturla, xalas; Uning künliri ötüp kétiwatqan bir kölenggidur, xalas. 5 I Perwerdigar, asmanlarni élgidürüp chüshkeysen; Taghlargha tégip ulardin is-tütek chiqarghaysen; 6 Chaqmaqlarni chaqquzup ularni tarqitiwetkeysen; Oqliringni étip ularni qiyqas-süren'ge salghaysen; 7 Yuqiridin qolliringni uzitip, Méni azad qilghaysen; Méni ulugh sulardin, Yaqa yurttikilerning changgilidin chiqarghaysen. 8 Ularning aghzi quruq gep sözleydu, Ong qoli aldamchi qoldur. 9 I Xuda, men Sanga atap yéngi naxsha éytimen; Ontargha tengkesh bolup Sanga küylerni éytimen. 10 Sen padishahlargha nijatliq-ghelibe béghishlaysen; Qulung Dawutni ejellik qilichtin qutuldurisen. 11 Méni qutuldurghaysen, yat yurttikilerning qolidin azad qilghaysen; Ularning aghzi quruq gep sözleydu, Ong qoli aldamchi qoldur. 12 Shundaq qilip oghullirimiz yashliqida puxta yétilgen köchetlerge oxshaydu, Qizlirimiz ordiche neqishlen'gen tüwrüklerde bolidu; 13 Ashliq ambarlirimiz toldurulup, Türlük-türlük ozuqlar bilen teminleydighan, Qoylirimiz otlaqlirimizda minglap, tümenlep qozilaydighan; 14 Kalilirimiz boghaz bolidighan; Héchkim bésip kirmeydighan, héchkim [jengge] chiqmaydighan; Kochilirimizda héch jédelghowgha bolmaydighan; 15 Ehwali shundaq bolghan xelq némidégen bextliktur! Xudasi Perwerdigar bolghan xelq bextliktur!

145 Medhiye: Dawut yazghan küy: — Men Séni medhiyilep ulughlaymen, Xudayim, i Padishah; Naminggha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturimen. 2 Herküni Sanga teshekkür-

medhiye qayturimen, Naminggha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturimen! 3 Ulughdur Perwerdigar, zor medhiyilerge layiqtur! Uning ulughluqini sürüshdürüp bolghili bolmas; 4 Bir dewr yéngi bir dewrge Séning qilghanliringni maxtaydu; Ular qudretlik qilghanliringni jakarlaydu; 5 Men heywitingning shereplik julaliqini, We karamet möjiziliringni séghinip sözleymen; 6 : Shuning bilen ular qorqunchluq ishliringning qudritini bayan qilidu; Menmu ulugh emelliringni jakarlaymen! 7 Ular zor méhribanliqningni eslep, uni mubareklep tarqitidu, Heqqanliyliqning toghruluq yuqiri awazda küyleydu. 8 Perwerdigar méhirshep qetlik hem rehimdildur; Asan ghezeplenmeydu, U zor méhir-muhebbetliktur; 9 Perwerdigar hemmige méhribandur; Uning rehimdilliqi barche yaratqanlirining üstididur; 10 Séning barliq yasighanliring Séni medhiyileydu, i Perwerdigar, Séning mömin bendiliring Sanga teshekkür-medhiye qayturidu. 11 Ular padishahliqning sheripidin xewer yetküzidu, Küch-qudritingni sözleydu; 12 Shundaq qilip insan balilirigha qudretlik ishliring, Padishahliqning shereplik heywisi ayan qilidur. 13 Séning padishahliqning ebediy padishahliqtur, Selteniting ewladtin-ewladqichidur. 14 Perwerdigar yiqilay dégenlerning hemmisini yöleydu, Égilip qalghanlarning hemmisini turghuzidu. 15 Hemmeylenning közliri Sanga tikilip kütidur; Ulargha öz waqtida rizqini teqsim qilip bérisen; 16 Qolungni échishing bilenla, Barliq jan igiliring arzusini qandurisen. 17 Perwerdigar barliq yollirida heqqaniydur, Yasighanlirining hemmisige muhebbetliktur. 18 Perwerdigar Özige nida qilghanlarning hemmisige yéqindur, Özige heqiqette nida qilghanlarning hemmisige yéqindur; 19 U Özidin eyminidighanlarning arzusini emelge ashuridu; Ularning peryadini anglap ularni qutquzidu. 20 Perwerdigar Özini söygenlerning hemmisidin xewer alidu; Rezillerning hemmisini yoqitidu. 21 Aghzim Perwerdigarning medhiyisini éytidu; Barliq et igiliri ebedil'ebed uning muqeddes namigha teshekkür-medhiye qayturghay!

146 Hemdusana! I jénim, Perwerdigarni medhiyile!
2 Men hayat bolsamla, Perwerdigarni medhiyileymen; Wujudum bar bolsila Xudayimgha küy éytimen. 3 Ésilzadilergimu, Insan balisighimu tayanmanqlar, Ularda héch medet-nijatliq yoqtur.

4 Mana, uning nepisi kütidu, U  z tupriqigha qaytip kütidu; Shu kündila arzu-niyetliri yoqap kütidu. 5 Yaqupning Tengrisi medetkari bolghan adem, Perwerdigar Xudasini  z  mudi qilghan adem bextliktur! 6 U asmanlarni, z minni, D ngizni hem uningda bar mewjudatlarni yaratqandur; U heqiqet-sadaqette mengg  turidu; 7  zilg chiler  ch n U h k m s ridu; Ach qalghanlarga nan b ridu. Perwerdigar mehbuslarni azad qilidu; 8 Perwerdigar korlarning k zlrini achidu; Perwerdigar  gilip qalghanlarni turghuzidu; Perwerdigar heqqaniylarni s yidu. 9 Perwerdigar musapirlardin xewer alidu; Y tim-y sirlerni, tul xotunni yöleydu; Biraq rezillerning yolini egri-b gri qilidu. 10 Perwerdigar menggüge h k m süridu; I Zion, s ning Xudaying dewrdin-dewrgiche h k m süridu! Hemdusana!

147 Hemdusana! Yahni medhiyilenglar! Berheq, bundaq qilish sh rindur; Xudayimizni küylenglar! Medhiye oqush insan'gha yarishidu. 2 Perwerdigar Y rusal mni bina qilmaqta; Israilning sürgün qilin'ghanlirini U yighip külidu; 3 U köngli sunuqlarni dawalaydu; Ularning yarilirini tangidu. 4 U yultuzlarning sanini sanaydu; Ularning hemmisige bir-birlep isim qoyidu. 5 Ulughdur Rebbimiz, zor qudretliktur; Uning chüshinishi cheksizdur. 6 Perwerdigar yawash möminlerni y lep k turidu; Rezillerni yergiche t wen qilidu. 7 Perwerdigargha teshekkürler bilan naxsha  ytinglar; Küylerni chiltargha tengshep  ytinglar! 8 U asmanni bulutlar bilan qaplitidu, Z min'gha yamghurni b kitidu, Taghlarda ot-ch plerni  st ridu; 9 Mallargha ozuq, Tagh qaghisining ch jiliri zarlighanda, ulargha ozuq b ridu; 10 At k chidin U zoq almaydu; Ademning chebdes putlirini xursenlik dep bilmeydu; 11 Perwerdigar belki  zidin eyminidighanlarni,  zining  zgermes muhebbitige  mid baghliganlarni xursenlik dep bilidu. 12 Perwerdigarni maxtanglar, i Y rusal m; Xudayingni medhiyile, i Zion. 13 Ch nki U derwaziliringning taqaqlirini mehkem qilidu; S ningde turuwatqan perzentliringge bextberiket berdi. 14 U chet-ch graliringda aramtinchliq y rg zidu, S ni bughdayning  sili bilan qanaatlend ridu. 15 U  z emr-b sharetlirini yer y zige ewetidu; Uning s z-kalami intayin t z y g ridu. 16 U aq qarni yungdek b ridu, Qirawni k llerdek tarqitidu. 17 Uning muzini nan uwaqliridek qilip parchiliw tidu; Uning soghuqi aldida kim turalisun?

18 U sözini ewetip, ularni  ritidu; Uning shamilini chiqirip, sularni aqquzidu. 19 U  z söz-kalamini Yaqupqa, Belgilimilirini hem hökümlirini Israilgha ayan qilidu; 20 U bashqa h chbir elge mundaq muamile qilmighandur; Uning hökümlirini bolsa, ular bilip baqqan emes. Hemdusana!

148 Hemdusana! Perwerdigarni asmanlardin medhiyilenglar; Yuqiri jaylarda Uni medhiyilenglar; 2 Uni medhiyilenglar, barliq perishtiliri; Uni medhiyilenglar, barliq qoshunliri! 3 Uni medhiyilenglar, i quyash hem ay, Uni medhiyilenglar, hemme parlaq yultuzlar; 4 Uni medhiyilenglar, asmanlarning asmanliri, Asmandin yuqiri jaylashqan sular! 5 Bular Perwerdigarning namini medhiyilisun; Chünki U buyrugan haman, ular yaratilghandur; 6 U ularni ebedil'ebedgiche turghuzdi; Ular  ch n waqti  tmeydighan belgilimini buyrugan. 7 Perwerdigarni z mindin medhiyilenglar, D ngizdiki barliq ejdihalar, d ngizning barliq tegliri; 8 Ot, m ld z, qar, tuman, Uning sözige emel qilidighan judunluq shamal; 9 Taghlar hem barliq döngler, M wilik derexler, barliq k dir derexliri, 10 Yawayi haywanlar, barliq mal-waranlar,  milig chiler hem uchar-qanatlar; 11 Jahan padishahliri we barliq qowmlar, Emirler hem yer yüzidiki barliq hakim-sotchilar; 12 Hem yigitler hem qizlar, Bowaylar we yashlar, — 13 Hemmisi Perwerdigarning namini medhiyilisun; Chünki peqetla Uning nami aliydur; Uning heywiti yer hem asmandin üstün turidu. 14 Hem U  z xelqining münggüzini, Yeni barliq muqeddes bendilirining medhiyisini  giz k t rg zgen; Ular Israil baliliri, özige y qin bir xelqtur! Hemdusana!

149 Hemdusana! Perwerdigargha atap y ngi bir naxshini oqunglar; M min bendilerning jamaitide Uning medhiyisini  ytinglar! 2 Israil  z Yaratquchisidin shadlansun; Zion oghulliri  z Padishahidin xush bolghay! 3 Ular Uning namini ussul bilan medhiyilisun; Uninggha küylerni dap hem chiltargha tengshep  ytsun! 4 Chünki Perwerdigar  z xelqidin s y ner; U yawash möminlerni nijatliq bilen b zeydu; 5 Uning m min bendiliri shan-sherepte rohlinip shad bolghay, Orunlirida y tip shad awazini yangratqay! 6 Aghzida Tengrige yüksek medhiyiliri bolsun, Qollirida qosh bisliq qilich tutulsun; 7 Shuning bilen ular eller üstidin qisas, Xelqlerge jaza beja yürgüzidu; 8 Ellerning padishahlirini zenjirler bilan,

Aqsöngelirini tömür kishenliri bilen baghlaydu; **9** Ularning üstige pütülgen hökümni beja keltüridu — Uning barliq mömin bendiliri mushu sherepke nésip bolidu! Hemdusana!

150 Hemdusana! Tengrini Uning muqeddes jayida medhiyilenglar; Qudriti parlap turidighan ershlerde Uni medhiyilenglar; **2** Uni qudretlik ishliri üçün medhiyilenglar; Ghayet ulughluqi üçün Uni medhiyilenglar; **3** Uni burgha sadasi bilen medhiyilenglar; Uni rawab hem chiltar bilen medhiyilenglar; **4** Uni dap hem ussul bilen medhiyilenglar; Uni tarliq sazlar hem ney bilen medhiyilenglar; **5** Uni jarangliq changlar hem yangraq changlar bilen medhiyilenglar; **6** Barliq nepes igiliri Yahni medhiyilisun! Hemdusana!

Pend-nesihetler

1 Israil padishahi Dawutning oghli Sulaymanning pend-nesihetliri: — **2** Bu pend-nesihetler sanga eqil-paraset, edep-exlaqni o'g'itip, séni ibretlik sözlerni chüshinidighan qilidu; **3** sanga danaliq, heqqaniylik, pem-paraset we durusluqning yolyoruk-terbiyasini qobul qilduridu. **4** Bu [pend-nesihetler] nadanlarni zérek qilib, yashlarni bilimlik we sezgür qilidu; **5** bulargha qulaq sélishi bilen danalar bilimini ashuridu, yorutulghan kishiler téximu dana meslihetke érishidu, **6** shundaqla pend-nesihetler hem temsillerning menisini, danishmenlarning hékmetliri hem tilsim sözlirini chüshinidighan qilinidu. **7** Perwerdigardin qorqush bilimning bashlinishidur; Exmeqler danaliqni we terbiyani közge ilmaydu. **8** I oghlum, atangning terbiyasige qulaq sal, anangning söz-nesihetidin ayrilma; **9** chünki ular séning béshinggha taqalghan gül chembirek, boynunggha ésilghan marjan bolidu. **10** I oghlum, yamanlar séni azdursa, ulargha egeshmigin. **11** Eger ular: — Yür, tuzaq qurup adem öltüreyli; Yoshuruniwélip, birer bigunah kelgende urayli! **12** Tehtisaradek ularni yutuwétyeli, Saq bolsimu, hanggha chüshkenlerdeklarni yiqitayli; (Sheol h7585) **13** Ulardin xilmuxil qimmetlik mal-dunyagha ige bolup, Öylirimizni olja bilen toldurimiz. **14** Biz bilen shérik bol, Hemyanimiz bir bolsun, dése, — **15** I oghlum, ulargha yoldash bolma, Özüngni ularning izidin néri qil! **16** Chünki ularning putliri rezillikke yügüridu, Qolini qan qilish üçün aldiraydu. **17** Herqandaq uchar qanat tuyup qalghanda tuzaq qoyush bikar awarichiliktur; **18** Lékin bular del öz qénini töküsh üçün saqlaydu; Öz janlirigha zamin bolushni kütidu. **19** Nepsi yoghinap ketken herbir ademning yollirining aqiwiti mana shundaq; [Haram mal-dunya] öz igilirining jénini alidu. **20** [Büyük] danaliq kochida ochuq-ashkara xitab qilmaqta, Chong meydanlarda sadasini anglatmaqta. **21** Kocha doqmushlirida adamlarni chaqirmaqta, Sheher derwazilirida sözlirini jakarlamaqta: — **22** I saddilar, qachan'ghiche mushundaq nadanliqqa bérilisiler? Mesxire qilghuchilar qachan'ghiche mesxiriliktin huzur alsun? Exmeqler qachan'ghiche bilimdin nepretlensun?! **23** Tenbihlirimge qulaq sélip mangghan yolunglardin yan'ghan bolsanglar idi! Rohimni silerge töküp bérettim, Sözlirimni silerge bildürgen bolattim. **24** Lékin chaqirsam, anglimidinglar; Qolumni uzartsam,

héchqaysinglar qarimidinglar. **25** Nesihetlirimning hemmisige perwa qilmidinglar, Tenbihimni anglashni qilche xalimidinglar. **26** Shunga, béshinglarga balayi'qaza kelgende külimen, Wehime silerge yétishi bilen mesxire qilimen. **27** Halaket élip kelgen wehime üstinglerge chüshkende, Weyranchilik silerge quyuntazdek kelgende, Siler éghir qayghugha we azabqa muptila bolghininglarda — **28** U chaghda mushu kishiler mendin ötüniüp chaqiridu, Men perwa qilmaymen, Méni telmürüp izdisimu, tapalmaydu. **29** Ular bilimge nepretlen'ginidin, Perwerdigardin eyminishni tallimighinidin, **30** Méning nesihetimni qilche qobul qilghusi yoqluqidin, Tenbihimgimu perwa qilmighininglardin, **31** Ular öz béshini yeydu, Öz qestliridin toluq azab tartidu; **32** Chünki saddilarning yoldin chiqishi öz jénigha zamin bolidu; Exmeqler rahatlik turmushidin özlirini halak qilidu. **33** Lékin manga qulaq salghanlar aman-ésen yashaydu, Balayi'qazalardin, ghem-endishlerdin xaliy bolup, xatirjem turidu.

2 I oghlum, eger sözlirimni qobul qilsang, Nesihetlirimni qelbingge pükseng, **2** Egerde danaliqqa qulaq salsang, Yoruqluqqa érishishke köngül berseng, **3** Eger eqil-parasetke teshna bolup iltija qilsang, Yoruqluqqa érishish üçün yuqiri awazda yélinesang, **4** Eger kümüşke intilgende intilseng, Yoshurun göherni izdigende izdiseng, **5** Undaqla Perwerdigardin [heqiqiy] qorqushni bilidighan bolisen, We sanga Xudani tonush nésip bolidu. **6** Chünki Perwerdigar danaliq bergüchidur; Uning aghzidin bilim bilen yoruqluq chiqidu. **7** U durus yashawatqanlar üçün mol hékmet teyyarlap qoyghandur, U wijdanliq ademler üçün qalqandur. **8** U adilliq qilghuchilarning yollirini asraydu, Ixlasmen bendilirining yolini qoghdaydu. **9** U chaghda heqqaniylik, adilliq we durusluqni, Shundaqla herqandaq güzel yolni chüshinidighan bolisen. **10** Danaliq qelbingge kirishi bilenla, Bilim könglüngge yéqishi bilenla, **11** Pem-paraset séni qoghdaydu, Yoruqluq séni saqlaydu. **12** Ular séni yaman yoldin, Tili zeher ademlerdin qutquzidu; **13** Yeni toghra yoldin chetnigenlerdin, Qarangghu yollarda mangidighanlardin, **14** Rezillik qilishni huzur köridighanlardin, Yamanliqning ziyalirini xushalliq dep bilidighanlardin, **15** Yeni egri yollarda mangidighanlardin, Qingghir yolda mangidighanlardin qutquzidu. **16** [Danaliq] séni buzuq

ayaldin, Yeni shirin sözler bilen azdurmaqchi bolghan namehrem ayallardin qutquzidu. 17 [Bundaq ayallar] yash waqtida tegken jorisini tashlap, Xuda aldidiki nikah qesimini untughan wapaszlardindur. 18 Uning öyige baridighan yol ölümge apiridighan yoldur, Uning mangidighan yolliri ademni erwahlar makanigha bashlaydu. 19 Uning qéshigha barghanlarning birimu qaytip kelgini yoq, Ulardin birimu hayatliq yollirigha érishkini yoq. 20 [Shularni chüshenseng] yaxshilarning yolida mangisen, Heqqaniylarning yollirini tutisen. 21 Chünki durus adem zéminda yashap qalalaydu, Mukemmel kishi bu yerde makanlishalaydu. 22 Lékin reziller zémindin üzüp tashlinidu, Wapasizlar uningdin yuluwétilidu.

3 I oghlum, telimimni untuma, Dégenlirimni hemishe könglüngde ching tut. 2 Chünki u sanga beriketlik künler, uzun ömür we xatirjemlik qoshup béridu. 3 Méhriban we heq-semimiy bolushtin waz kechme, Bularni boynunggha ésiwal, Qelbingge pütiwal. 4 Shundaq qilghanda Xuda we bendilerning neziride iltipatqa layiq bolisen, danishmen hésablinisen. 5 Öz eqlingge tayanmay, Perwerdigargha chin qelbing bilen tayan'ghin; 6 Qandaqla ish qilsang, Perwerdigarni tonushqa intil; U sanga toghra yollarni körsitidu. 7 Özüngni eqilliq sanima; Perwerdigardin eyminip, yamanliqtin yiraq bol. 8 Shundaq qilghiningda, bu ishlar derdingge derman, Ustixanliringgha yilik bolidu. 9 Perwerdigarning hörmitini qilip mal-dunyayingdin hediyelemleri sun'ghin, Étizingdin tunji chiqqan mehsulatliringdin Uninggha atighin; 10 Shundaq qilghiningda, ambarliring ashliqqa tolup tashidu, Sharab kölçekliringde yéngi sharab éshiptéship turidu. 11 I oghlum, Perwerdigarning terbiyisige biperwaliq qilma, Uning tenbihidin bezme. 12 Chünki, ata eziz körgen oghligha tenbih-terbiye bergendek, Perwerdigar kimni söygen bolsa uninggha tenbih-terbiye béridu. 13 Danaliqqa muyesser bolghan kishi, Yoruqluqqa ige bolghan kishi némidégen bextlikhe! 14 Chünki danaliqning paydisi kümüshning paydisidin köptur, Qimmiti sap altunningkidinmu ziyadidur. 15 U leel-yaqutlardin qimmetliktur, Intizar bolghan herqandaq nersengdin héchbirimu uninggha teng kelmeştir. 16 Danaliqning ong qolida uzun ömür, Sol qolida bayliq we shöhret bardur. 17 Uning yolliri sanga xush puraqtuyulur, Uning barliq teriqiliri séni aram tapquzur. 18 U özini tapqan ademge «hayatliq derixi»dur, Uni ching

tutqan kishi némidégen bextlik! 19 Perwerdigar danaliq bilen yer-zéminni berpa qildi, Hékmét bilen asmanni ornatti. 20 Uning bilimi bilen yerning chongqur qatlamliri yérildi, Hemde bulutlardin shebnem chüshüti. 21 I oghlum! [Danaliq bilen bilimni] közüngdin chiqarma, Pishqan hékmét we pem-parasetni ching tut. 22 Shuning bilen ular jéninggha jan qoshidu, Boynunggha ésilghan ésil marjandek sanga güzellik qoshidu. 23 Shu chaghda yolungda aman-ésen mangalaysen, Yolda putlashmaysen. 24 Yatqanda héch némidin qorqmaysen, Yétishing bilenla tatliq uxlaysen. 25 Béshinggha dehshetlik wehime chüshkende qorqmighin, Rezillerning weyranchiliqidin ghem qilmighin! 26 Chünki Perwerdigar séning tayanchingdur, U putungni qapqanlardin néri qilidu. 27 Peqet qolungdin kelsila, hajetmenlerdin yaxshiliqni ayimighin. 28 Qolum-qoshniliring séningdin ötne sorap kirse, «Qaytip kétép, ete kelgin, ete bérey» — démigün. 29 Qoshnanggha ziyankeshlik niyitide bolma, Chünki u sanga ishinip yéningda xatirjem yashaydu. 30 Birsí sanga ziyani yetküzmigen bolsa, Uning bilen sewesiz majiralashma. 31 Zulumxor kishige heset qilma, Uning yol-tedbirliridin héchnémimini tallima. 32 Chünki qingghir yollarni mangidighanlar Perwerdigarning neziride yirginchliktur, Lékin Uning sirdash dostluqi durus yashawatqan ademge teelluqtur. 33 Perwerdigarning leniti rezillik qilghuchining öyididur, Lékin U heqqaniy ademning öyige bext ata qilur. 34 Berheq, mesxire qilghuchilarni U mesxire qilidu, Lékin kichik péil kishilerge shepset körsitidu. 35 Danalar shöhretke warisliq qilidu, Lékin hamaqetler reswa qilinidu.

4 I oghullar, atanglarning nesihetlirini anglanglar, Köngül qoysanglar, Yoruqluqqa érishisiler. 2 Chünki silerge ögitidighanlirim yaxshi bilimdur, Körsetmilirimdin waz kechmenglar. 3 Chünki menmu atamning yumran balisi idim, Anamning arzuluq yalghuz oghli idim, 4 Atam manga ögitip mundaq dédi: — Sözlirimni ésingde tut; Körsetmilirimge riaye qil, Shuning bilen yashnaysen. 5 Danaliqni alghin, eqil tap, Éytqan sözlirimni untuma, ulardin chiqma. 6 [Danaliqtin] waz kechme, u séni saqlaydu; Uni söygin, u séni qoghdaydu. 7 Danaliq hemme ishning béshidur; Shunga danaliqni alghin; Barliqingni serp qilip bolsangmu, eqil tapqin. 8 [Danaliqni] ezizligin, u séni kötüridu, Uni ching

quchaqlighanda, séni hörmetke sazawer qilidu. **9** Béshinggha taqalghan gül chembirektek [sanga güzellik élip kélidu], Sanga shöhretlik taj in'am qilidu. **10** I oghlum, qulaq salghin, sözlirimni qobul qilghin, Shunda ömrüingning yilliri köp bolidu. **11** Men sanga danaliq yolini ögitey, Séni durusluq yollirigha bashlay. **12** Mangghiningda qedemliring cheklenmeydu, Yügürseng yiqilip chüshmeysen. **13** Alghan terbiyengni ching tut, Qolungdin ketküzmigin; Obdan saqlighin uni, Chünki u séning hayatingdur. **14** Yaman ademler mangghan yolgha kirme, Rezillerning izini basma. **15** Ularning [yolidin] özüngni qachur, [Yoligha] yéqin yolima; Uningdin yandap ötüp ket, Néri ketkin. **16** Chünki [yamanlar] birer rezillik qilmighuche uxliyalmas, Birersini yiqitmighuche uyqusi kelmes. **17** Yamanliq ularning ozuqidur, Zorawanliq ularning sharabidur. **18** Lékin heqqaniylarning yoli goya tang nuridur, Kün chüsh bolghuche barghanséri yoruydu. **19** Yamanlarning yoli zulmet kéchidek qapqarangghu, Ular yiqilip, némige putliship ketkinini bilmeydu. **20** I oghlum, sözlirimni köngül qoyub angla, Geplirimge qulaq sal. **21** Ularni közüngde tutqin, Yürikingning qétida qedirlep saqlighin. **22** Chünki sözlirim tapqanlar üçhün hayattur, Ularning pütün ténige salametliktur. **23** Qelbingni «hemmidin eziz» dep sap tut, Chünki barliq hayat ishliri qelbtin bashlinidu. **24** Aghzingni egri geptin yiraq tart, Lewliring ézitquluqtin néri bolsun. **25** Közüngni aldinggha tüz tikkin, Neziringni aldinggha toghra tashla; **26** Mangidighan yolungni obdan oylan'ghin, Shundaq qilsang ishliring puxta bolidu. **27** Onggha, solgha qaymighin; Qedemliringni yamanliq yolidin néri tart.

5 I oghlum, danaliqimgha köngül qoyghin, Idraklik sözlirimge qulaq salghin. **2** Shundaq qilghiningda ishqa sezgürlük bilen qaraydighan bolisen, Lewliring pem-parasettin ayrilmaydu. **3** Chünki buzuq xotunning aghzidin hesel tamidu, Lewliri zeytun yéghidin siliqtur; **4** Lékin uning aqiwiti kekridek achchiq, Ikki bisliq qilichtek ötkür. **5** Uning qedemliri ölüm girdawigha élip baridu, Tutqan yoli görge bashlaydu. (Sheol h7585) **6** Hayatliq yolini qilche bilgüm yoq dep, Basqan qedemliri turaqsiz bolidu, Nege baridighanliqini héch bilmeydu. **7** Shunga, i oghullirim, sözlirimni köngül qoyup anglanglar, Méning dégenlirimdin chiqmanglar. **8** Undaq xotundin yiraq qach! Ishiki aldighimu yéqin yolima! **9** Bolmisa, izzet-

abruyungni bashqilargha tutquzup qoyisen, [Yashliq] yilliringni rehimsizlerning qoligha tapshurisen! **10** Yat ademler bayliqliring bilen özini tolduridu, Japaliq ejirliringning méwisi yaqa yurtluqning öyige ötüp kétidu; **11** Ejilingde nale-peryad kötürginingde, Ezayibedining yem bolghanda, **12** Shu chaghda sen: — «Ah, nesihetlerdin némanche nepretlen'gendimen! Könglümde tenbihlerni némanche kemsitkendimen! **13** Némishqa ustazlirimning sözini anglimighandimen? Manga terbiye bergenlerge qulaq salmighandimen? **14** Jemiyettimu, jamaet aldidimu herxil nomusqa qalghandek boldum!» — dep qalisen. **15** Özüngning kölkichingdiki suni ichkin, Öz buliqingdin éqiwatqan sudin huzurlan. **16** Bulaqliring urghup her yerge tarqilip ketse [bolamdu]? Ériqliringdiki sular kochilarda éqip yürse bolamdu? **17** Bular sangila xas bolsun, Yat kishilerge tegmisun! **18** Buliqing bextberiketlik bolghay! Yashliqingda alghan xotunungha huzurlan. **19** U chishi kéyikte chirayliq! Jerendek söyümlük! Uning baghrinin hemishe qanaatte bolghaysen, Uning qaynaq muhebbitidin daim xushalliqa patqaysen. **20** I oghlum, némishqa yat ayalgha sheyda bolisen? Némishqa yat xotunning qoynigha özüngni atisen? **21** Chünki insanning hemme qilghanliri Perwerdigarning kóz aldida ashkaridur, U uning hemme mangghan yollirini tarazigha sélip turidu. **22** Yaman ademning öz qebihlikliri özini tuzaqqa chüshüridu, U öz gunahi bilen sirtmaqqa élinidu. **23** U yolyoruqtin mehrum bolghanliqidin jénidin ayrilidu, Chékidin ashqan hamaqetliki tüpeylidin yoldin ézip kétidu.

6 I oghlum, eger dostunggha borun bolghan bolsang, Yat kishining qerzini töleshke qol bériship wede bergen bolsang, **2** Eger öz sözüngdin ilin'ghan bolsang, Öz wedeng bilen baghlinip qalsang, **3** U yéqiningning qoligha chüshkenlikning üçhün, Amal qilip özüngni uningdin qutquz — Derhal yéqiningning yénigha béríp, özüngni kemter tutup [shu ishtin] xaliy qilishini ötünüp sora. **4** Jeren shikarchining qolidin qutulushqa tirishqandek, Qush owchining qolidin chiqishqa tirishqandek, Qutulmighuche uxlap yatma, Hetta ügdep arammu alma. **6** I hurun, chömülining yénigha béríp [uningdin ögen], Uning tirikchilik yollirigha qarap dana bol. **7** Ularning bashliq, emeldari, hökümdari yoq bolsimu, **8** Lékin ular yazda yilning éhtiyaji üçhün ash toplivalidu, Hosul peslide ozuq teyyarliwalidu. **9** I hurun, qachan'ghiche uxlap

yatisen? Qachan ornungdin turisen? **10** Sen: — Birdem kóz yumuwalay, birdem uxliwalay, Birdem qolumni qoshturup yétiwalay, — deysen. **11** Lékin uxlap yatqanda, miskinlik qaraqchidek kélip séni basidu, Yoqsulluq xuddi qoralliq bulangchidek hujumgha ötidu. **12** Erzimes, peyli buzuq adem hemmila yerde yalghan éytip, peslikni sözleydu. **13** U kóz qisip, Putliri bilen ishare qilip, Barmaqliri bilen kórsitidu; **14** Könglide aldamchiliqla yatidu, U daim rezillikning koyida bolidu, Hemmila yerde jédel-majira tériydu. **15** Shunga uninggha békitilgen balayi'qaza uni tuyuqsiz basidu, U biraqla dawalighusiz yanjilidu. **16** Perwerdigar nepretlinidighan alte nerse bar, Berheq, yette nerse Uninggha yirginchliktur. **17** Ular bolsa, Tekebburluq bilen qaraydighan kóz, Yalghan sözleydighan til, Bigunahlarning qénini töküzdighan qol, **18** Suyiqest oylaydighan köngül, Yamanliq qilishqa téz yügüreydighan putlar, **19** Yalghan sözleydighan saxta guwahchi, Burader-qérindashliri arisigha bölgünchilik salghuchi kishidur. **20** I oghlum, atangning emrige emel qil; Anangning kórsetmisidin chiqma. **21** Ularning sózini qelbingge téngip, Ularni boynunggha marjandek qilip ésiwal. **22** Yolgha chiqqiningda ular séni yétekleydu, Uxlighiningda ular séni saqlaydu, Uyqudin oyghan'ghiningda ular séni xewerlendüridu. **23** Chünki [Xudaning] permani yoruq chiragh, Uning muqeddes qanuni nurdur; Terbiyening tenbihliri bolsa hayatliq yolidur. **24** Ular séni buzuq xotundin saqlighuchi, Yat xotunning shérin sözliridin yiraq qilghuchidur. **25** Uning guzellikige könglüngni baghlimighin, Uning qash-köz oynitishi séni esirge almisen. **26** Chünki buzuq ayallar tüpeylidin ademler bir parche nan'ghimu zar bolidu, Yat ademning [zinaxor] ayali bolsa kishining qimmetlik jénini öziye ow qiliwalidu. **27** Otni qoynunggha salsang, Öz kiyimingni köydürmensen? **28** Choghning üstide dessep mangsang putungni köydürmensen? **29** Bashqilarning ayali bilen bir orunda yatidighan kishi shundaq bolidu; Kim uninggha tégip ketse aqiwitidin qutulalmaydu. **30** Ach qalghanda qorsiqini toyghuzush üçün oghriliq qilghan kishini bashqilar kemsitmeydu; **31** Shundaq turuqluq u tutulup qalsa, Igisige yettini töleshke toghra kélidu; U öz öyidiki hemme nersisini tapshuridu. **32** Halbuki, bashqilarning xotuni bilen zina qilghuchi uningdinmu [better bolup], tolimu ghepletliktur; Undaq qilghuchi öz-özini halak qilidu. **33** U zexmet yeydu, shermende bolidu, Uning reswası

héch öchürülmeydu. **34** Chünki künlesh oti erni derghezepke keltüridu, Intiqam alghan künide u héch rehım qilmaydu. **35** Tölem puli bérey désengmu u qobul qilmaydu, Herqanche sowgha-salam bersengmu uni bésiqturghili bolmaydu.

7 I oghlum, sözlirimge emel qil, Tapshuruqlirimni yürikingde saqla. **2** Tapshuruqlirimgha emel qilsang, yashnaysen; Telimlirimni kóz qarichuqungni asrighandek asra. **3** Ularni barmaqliringgha téngip qoy, Qelb taxtanggha yéziwal. **4** Danaliqu, sen hede-singlim, dégin, Pem-parasetni «tughqinim» dep chaqir. **5** Shundaq qilsang, ular séni yat xotundin yiraqlashturidu, Aghzidin siliq söz chiqidighan yochun ayaldin néri qilidu. **6** [Bir qétim] öyning dérize köznekliridin tashqirigha qarighinimda, **7** Birnechche yash, sadda yigitlerni kördüm, Ularning ichidin bir eqilsizni körüp qaldim, **8** U kocha boylap buzuq [xotun turushluq] doqmushtin ötüp, Andin uning öyi terepke qarap mangdi. **9** Kechqurun qarangghu chüshkende, Zulmet kéche, ay qarangghusida [ishiki aldidin ötti]. **10** Mana, öyidin bir xotun chiqip uni kütüwaldi; Kiyimi pahishe ayallarningkidek bolup, Niyiti hiyle-mikir idi. **11** Aghzi bishem-hayasiz, nahayiti jahil bir xotun, U öyide turmaydu, **12** Birde mehellige, birde meydanlarda, U kochilardiki her doqmushta paylap yürüdu. **13** Héliqi yash yigitni tartip, uni söyüp, Nomussizlarचे uninggha: — **14** «Öyümde «inaqliq qurbanliq» göshi bar, Men bugün Xudagha qesem qilghan qurbanliqni qildim, **15** Shunga men sizni chaqirghili chiqtim, Didaringizgha telpünüp izdidim. Emdi sizni tépiwaldim! **16** Karwitimgha Misirning keshtilik, yolluq libas yapquchlrini yaptim. **17** Orun-körpilirimge xush pura q murmekki, muetter we qowzaq darchinlarni chachtim. **18** Kéling, tang atquche muhebbetlisheyli, oynap huzurlinayli, Könglimiz qan'ghuche özara eysh-ishret qilayli, **19** Érim öyde yoq, yiraq seperge chiqip ketti. **20** U bir hemyan pul élip ketti, Ay tolghuche u öyge kelmeydu» — dédi. **21** Ayal köp shérin sözliri bilen rasa qiziqturdi, Chirayliq gepliri bilen uni esir qiliwaldi. **22** Soyushqa élip mangghan öküzbek, Hamaqet kishi kishen bilen jazagha mangghandek, Qiltaqqa chüshken qushtek, Yigit uning keynidin mangdi. Jigirini oq téship ötmiguचे, U bu ishning hayatigha zamin bolidighanliqini héch bilmeydu. **24** I oghullirim, sözlirimni köngül qoyup anglanglar, Dégenlirimge qulaq sélinglar, **25** Qelbinglarni bundaq

xotunning yoligha ketküzmenlar, Uning adam xaltisigha chüshüp ketmenlar. 26 Bundaq ayal nurghun kishilerni yiqitip yarilandurghan, Uning boghuzlighan ademleri tolimu köptur, 27 Uning öyi bolsa tehtisaraning kirish éghizidur, Ademni «halaket méhmanxanisi»gha chüshürüsh yolidur. (Sheol h7585)

8 [Qulaq sal,] danaliq chaqiriwatmamdu? Yoruqluq sada chiqiriwatmamdu? 2 Yollarning éviz jayliridin, Doqmushlardin u orun alidu, 3 Sheherge kiridighan qowuqlarning yénida, Herqandaq derwaza éghizlirida u murajiet qilmaqta: — 4 «I mötiwerler, silerge murajet qilimen, Hey, adem baliliri, sadani siler üçün qilimen, 5 Gödek bolghanlar, zéreklikni öginiwélinglar, Exmeq bolghanlar, yoruqluqqa érishinglar! 6 Manga qulaq sélinglar, Chünki güzel nersilerni dep bérimen, Aghzimni échip, durus ishlarni [silerge] yetküzimen. 7 Éytqanlirim heqiqettur, Aghzim rezilliktin nepretlinidu; 8 Sözlirimning hemmisi heq, Ularda héchqandaq hiyligerlik yaki egitmilik yoqtur. 9 Ularning hemmisi chüshen'genler üçün éniq, Bilim alghanlar üçün durus-toghridir. 10 Kümüşke érishkendin köre, nesihetlirimni qobul qilinglar, Sap altunni élishtin köre bilimni élinglar. 11 Chünki danaliq leel-yaqutlardin ewzel, Herqandaq etiwariq nersengmu uninggha teng kelmeştir. 12 Men bolsam danaliqmen, Zéreklik bilen bille turimen, Istiqamettin kélip chiqqan bilimni ayan qilimen. 13 Perwerdigardin eyminish — Yamanliqqa nepretlinish démeştir; Tekebburluq, meghrurluq, yaman yol hem shum éghizni öch körimen. 14 Mende obdan meslihetler, pishqan hékmet bar; Men dégen yoruqluq, qudret mendidur. 15 Padishahlar men arqiliq höküm süridu, Mensiz hakimlar adil höküm chiqarmas. 16 Men arqiliqla emirler idare qilidu, Aliyanablar, yer yüzidiki barliq soraqchilar [toghra] höküm qilidu. 17 Kimki méni söyse, menmu uni söyimen, Méni telmürüp izdigenler méni tapalaydu; 18 Mende bayliq, shöhret, Hetta konirimas, köchmes dölet we heqqaniyetmu bar. 19 Mendin chiqqan méwe altundin, Hetta sap altundin qimmatliktur, Mendin alidighan daramet sap kümüshstinnu üstündur. 20 Men heqqaniyet yoligha mangimen; Adalet yolining otturisida yürimenki, 21 Méni söygenlerni emeliy nersilerge miras qildurimen; Ularning xezinilirini toldurimen. 22 Perwerdigar ishlirini bashlishidila, Qedimde yasighanliridin burunla, Men uninggha tewedurmen. Ezeldin tartipla — muqeddemde,

Yer-zémin yaritilmastila, Men tiklen'genmen. 24 Chongqur hanglar, déngiz-okyanlar apiride bolushtin awwal, Men meydan'gha chiqirilghanmen; Mol su urghup turidighan bulaqlar bolmastinla, 25 Éviz taghlar öz orunlirigha qoyulmastinla, töpilikler shekillenmestinla, [Perwerdigar] bipayan zémin, keng dalalarni, Alemning esliyidiki topachanglirininimu téxi yaratmastinla, Men meydan'gha chiqirilghanmen. 27 U asmanlarni bina qiliwatqinida, Déngiz yüzige upuq siziqini siziwatqinida, Ershte bulutlarni orunlashturup, Chongqur déngizdiki bulaq-menbelerni mustehkemlewatqinida, Déngiz sulirini békitken dairidin éship ketmisun dep perman chüshüriwatqinida, Bipayan zéminning ullirini quruwatqinida, Men u yerde idim; 30 Shu chaghda goya usta bir hünerwendek Uning yénida turghanidim, Men herdaim Uning aldida shadlinattim, men Uning kündilik dil'arami idim; 31 Men Uning alimidin, yer-zéminidin shadlinip, Dunyadiki insanlardin xursenlik téyip yürettim, 32 Shunga i balilar, emdi manga qulaq sélinglar; Chünki yollirimni ching tutqanlar neqeder bext tapar! 33 Alghan nesihetke emel qilip, Dana bolghin, uni ret qilma. 34 Sözümge qulaq sélip, Herküni derwazilirim aldidin ketmey, Ishiklirim aldida méni kütidighan kishi neqeder bextliktur! 35 Kimki méni tapsa hayatni tapidu, Perwerdigarning shepquitige nésip bolidu. 36 Lékin manga gunah qilghan herkim öz jénigha ziyah keltüridu, Méni yaman körgenler ölümni dost tutqan bolidu».

9 Danaliq özige bir öy sélip, Uning yette tüwrükini ornatti. 2 U mallirini soyup, Ésil sharablrini arilashturup teyyarlap, Ziyapet dastixinini yaydi; 3 Dédeklirini [méhman chaqirishqa] ewetti, Özi sheharning eng éviz jaylirida turup: 4 «I saddilar, bu yerge kélinglar, — dep chaqiriwatidu; Nadanlarga: 5 Qéni, nanlirimdin éghiz tégip, Men arilashturup teyyarlighan sharablardin ichinglar; 6 Nadanlar qataridin chiqip, hayatqa érishinglar, Yoruqluq yolida ménginglar», — dewatidu. 7 Hakawurlargha tenbih bergüchi ahanetke uchraydu, Qebihlerni eyibligüchi özige dagh keltüridu. 8 Hakawurlarni eyiblime, chünki u sanga öch bolup qalidu; Halbuki, dana kishini eyibliseng, u séni söyidu. 9 Dana ademge dewet qilsang, eqli téximu toluq bolidu; Heqqaniy ademge durus yol körsetseng, Bilimi téximu ashidu. 10 Perwerdigardin eyminish danaliqning bashlinishidur,

Muqaddes bolghuchini tonush yoruqluqtur. **11** Men [danaliq] sende bolsam, künliringni uzartimen, Ömrüngning yilliri köpiyer. **12** Sende danaliq bolsa, paydini köridighan özüngsen, Danaliqni mazaq qilsang ziyani tartidighanmu özüngsen. **13** Nadan xotun aghzi biseremjan, eqilsizdur, Héchnéme bilmestur. **14** U ishiq aldida olturup, Sheherning eng égz jaylirida orun élip, **15** Udul ötüp kétiwatqanlarga: **16** «Kimki sadda bolsa, bu yerge kelsun!» — dewatidu, We eqilsizlarni: **17** «Oghriliqche ichken su tatliq bolidu, Oghrilap yégen nan temlik bolidu!» — dep charqiwatidu. **18** Lékin chaqirilghuchi ölüklarning uning öyide yatqanliqidin bixewerdur, Uning [burunqi] méhmanlirining alliqachan tehtisaraning teglirige chüshüp ketkenlikini u sezmes. (Sheol h7585)

10 Padishah Sulaymanning pend-nesihetliri: — Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz oghul anisini qayghu-hesretke salar. **2** Haram bayliqlarning héch paydisi bolmas; Heqqaniyet insanni ölümdin qutuldurar. **3** Perwerdigar heqqaniy ademning jénini ach qoymas; Lékin u qebihlarning nepsini boghup qoyar. **4** Hurunluq kishini gaday qilar; Ishchanliq bolsa bayashat qilar. **5** Yazda hosulni yighiwalghuchi — dana oghuldur; Lékin orma waqtida uxlap yatquchi — xijaletke qalduridighan oghuldur. **6** Beriket heqqaniy ademning béshigha chüsher; Emma zorawanliq yamanlarning aghzigha urar. **7** Heqqaniy ademning yadikari mubarektur; Yamanlarning nami bolsa, sésiq qalar. **8** Dana adem yolyoruuq-nesihetlerni qobul qilar; Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. **9** Ghubarsiz yürgen kishining yürüsh-turushi turaqliqtur, Yollirini egri qilghanning kiri axiri ashkarilinidu. **10** Köz isharitini qilib yürüdighanlar ademni daghda qaldurar; Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. **11** Heqqaniy ademning aghzi hayatliq buliqidur, Emma zorawanliq yamanning aghzigha urar. **12** Öchmenlik jédel qozghar; Méhir-muhebbet hemme gunahlarni yapar. **13** Eqil-idraqlik ademning aghzidin danaliq tépilar; Eqilsizning dümbisige palaq téger. **14** Dana ademler bilimlerni ziyade toplar; Lékin exmeqning aghzi uni halaketke yéqinlashturar. **15** Mal-dunyaliri goya mezmüt sheherdek bayning kapalitidur; Miskinni halak qilidighan ish del uning namratliqidur. **16** Heqqaniylarning ejirliri jan'gha jan qoshar, Qebihlarning hosuli gunahnila köpeytishtur. **17** Nesihetni anglap uni saqlighuchi hayatliq yoligha

mangar; Tenbihlerni ret qilghan kishi yoldin azghanlardur. **18** Adawet saqlighan kishi yalghan sözlimey qalmas; Töhmet chaplighanlar exmeqtur. **19** Gep köp bolup ketse, gunahtin xaliy bolmas, Lékin aghzigha ige bolghan eqilliqtur. **20** Heqqaniy ademning sözi xuddi sap kümüş; Yamanning oyliri tolimu erzimestur. **21** Heqqaniy ademning sözliri nurghun kishini quwwetler; Exmeqler eqli kemlikidin öler. **22** Perwerdigarning ata qilghan berikiti ademni döletmen qilar; U berikitige héchbir japa-musheqet qoshmas. **23** Exmeq qebihlikni tamasha dep biler; Emma danaliq yorutulghan kishining [xursenlikidur]. **24** Yaman kishi némidin qorqsa shuninggha uchrar; Heqqaniy ademning arzusi emelge ashurular. **25** Yaman adem quyundek ötüp yoqar; Lékin heqqaniy adem menggülük uldektur. **26** Adem achchiq su yutuwalghandek, Közige is-tütek kirip ketkendek, Hurun ademni ishqa ewetkenmu shundaq bolar. **27** Perwerdigardin eyminish ömürni uzun qilar, Yamanning ömri qisqartilar. **28** Heqqaniy ademning ümidi xursenlik élip kéler; Lékin rezilning kütkini yoqqa chiqar. **29** Perwerdigarning yoli durus yashawatqanlarga bashpanahdur; Qebihlik qilghuchilargha bolsa halaketdur. **30** Heqqaniylarning orni mustehkemdur; Yamanlar zéminda uzun turmas. **31** Heqqaniy ademning aghzidin danaliq chiqar; Lékin shumluq til késip tashlinar. **32** Heqqaniy ademning sözi kishige mok xushyaqar; Yaman ademning aghzidin shumluq chiqar.

11 Yalghan taraza Perwerdigargha yirginchliktur; Adil jing téshi Uni xursen qilar. **2** Tekebburluq bilen birge shermendichilik egiship kéler; Lékin danaliq kichik péillargha hemrah bolar. **3** Toghrilarning semimiylikni özini yétekler; Lékin kazzaplarning egriligi özini weyran qilar. **4** Xudaning ghezep künide mal-dunyaning paydisi bolmas; Lékin heqqaniyet ademni ölümdin qutquzar. **5** Kamil ademning heqqaniyliqi özini tüz yolgha bashlar; Yaman adem öz yamanliqidin yiqilar. **6** Durus ademlerning heqqaniyliqi özlirini qutquzar; Lékin kazzaplar öz hiyle-neyringidin tutular. **7** Rezil adem ölse, uning ümidi yoqqa chiqar; Gunahkarning ümidi axiri quruq qalar. **8** Heqqaniy adem qiyinchiliqtin xaliy qilinar; Rezil adem uning ornigha tutular. **9** Munapiqlar öz aghzi bilen yéqinini buzar; Lékin heqqaniylar bilimi bilen qutquzular. **10** Heqqaniy adem ronaq tapsa, sheher xush bolar; Rezil adem halak

bolsa, xelq tentene qilar. **11** Toghrilarning beriket tileshliri bilan sheher gülliner; Lékin rezillerning tili bilan weyran bolar. **12** Öz yéqinini sökidighan kishi – eqilsizdur; Emma yorutulghan adem aghzini yighar. **13** Gep toshughuchi mexpiyetlerni ashkarilar; Sadiq adem amanetke xiyanet qilmas. **14** Yolyoruc kem bolsa, el-yurt yiqilar; Ulugh bir meslihetchi bolsa, el nijat tapar. **15** Yatqa borun bolghan kishi ziyan tartmay qalmas; Qol bériship képil bolushni yaman körgen kishining quliqi tinch bolar. **16** Shapaetlik ayal izzet-hörmetni qoldin bermes; Zorawanlar bayliqni qoldin bermes. **17** Rehimdil öz-özige bext yaritar; Rehimsiz öz ténini aghritar. **18** Yaman ademlerning alghan ish heqqi ularni aldar, beriketsiz bolar; Emma heqqaniyet térighuchi adem emeliy in'am alar. **19** Heqqaniyet ademge hayatliq tapquzar; Yamanliqni közlep yüridighan kishi ölümge yüz tutar. **20** Niyiti buzuq kishi Perwerdigargha yirginchlikdur; Emma yoli diyanetlik kishiler uning xursenlikidur. **21** Qol tutushup birlshsimu, yamanlar jazagha tartilmay qalmas; Lékin heqqaniylarning nesli nijat tapar. **22** Chirayliq emma tétiqsiz xotun, Choshqining tumshuqigha altun halqa salghandektur. **23** Heqqaniylarning arzusi peqet yaxshi méwe élip kéler; Yamanlarning kütkini ghezep-neprettur. **24** Biraw merdlerche tarqatsimu, gülliner; Yene biraw bérishke tégishlikini ayisimu, peqet namratlishar. **25** Merd adem etliner; Bashqilarni sugharghuchi özimu sughirilar. **26** Ashliqni satmay bésiwalghan kishi elning lenitige uchraydu; Lékin ashliqni sétip bergüchige beriket tiliner. **27** Yaxshiliqni izdep intilgen adem shapaet tapar; Yamanliqni izdigen adem özi yamanliq körer. **28** Öz mal-duniyasigha tayan'ghuchi yiqilar; Heqqaniy kishi yopurmaqtek kökirer. **29** Öz öyige azarchiliq salghan kishi shamalgha miras bolar; Eqilsiz adem aqilanining quli bolup qalar. **30** Heqqaniyning béridighan méwisi «hayatliq derixi»dur; Dana kishi köngüllerni [hayatliqqa] mayil qilar. **31** Qaranglar, heqqaniy adem bu dunyada [sewenliki üçün] bedel töligen yerde, Reziller bilen gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?

12 Kimki terbiyini qedirlise, bilimnimu söygüchidur; Lékin tenbihke nepretlen'gen nadan-hamaqettur. **2** Yaxshi niyetlik adem Perwerdigarning iltipatigha ériser; Emma Perwerdigar hiyle-mikirlik ademning gunahini békiter. **3** Ademler yamanliq qilip amanliq tapalmas; Lékin heqqaniylarning yiltizi

tewrenmes. **4** Peziletlik ayal érinig tajidur; Emma uni uyatqa salghuchi xotun uning ustixinini chiriter. **5** Heqqaniy ademning oy-pikri durus höküm chiqirar; Yamanlarning nesihetliri mekkarliqtur. **6** Yamanlarning sözliri qan tökidighan qiltaqtur; Lékin durusning sözi ademni qiltaqtin qutuldurar. **7** Yamanlar aghdurulup, yoqilar; Lékin heqqaniylarning öyi mezmur turar. **8** Adem öz zérikliki bilen maxtasgha sazawer bolar; Egri niyetlik kishi közge ilinmas. **9** Péqir turup xizmetkari bar kishi, Özini chong tutup ach yürgen kishidin yaxshidur. **10** Heqqaniy adem öz ulighinimu asrar; Emma rezil ademning bolsa hetta rehimdilliqimu zalimliqtur. **11** Tiriship tériqchiliq qilghan déhqanning qorsiqi toq bolar; Emma xam xiyallargha bérilgen kishining eqli yoqtur. **12** Yaman adem yamanliq qiltiqini közlep olturar; Emma heqqaniy ademning yiltizi méwe bérir turar. **13** Yaman adem öz aghzining gunahidin tutular; Heqqaniy adem musheqqet-qiyinchiliqtin qutular. **14** Adem öz aghzining méwisidin qanaet tapar; Öz qoli bilen qilghanliridin uninggha yandurular. **15** Exmeq öz yolini toghra dep biler; Emma dewetke qulaq salghan kishi aqilanidur. **16** Exmeqning achchiqi kelse, tézla biliner; Zérek kishi haqaretke sewr qilar, setchilikni ashkarilimas. **17** Heqiqetni éytqan kishidin adalet biliner; Yalghan guwahliq qilghuchidin aldanchiliq biliner. **18** Bezilerning yéniklik bilen éytqan gépi ademge sanjilghan qilichqa oxshar; Biraq aqilanining tili derdke dermandur. **19** Rastchil menggü turghuzulidu; Lewzi yalghan bolsa birdemlikdur. **20** Yamanliqning koyida yürüchining könglide hiyle saqlan'ghandur; Amanliqni dewet qilghuchilar xushalliqa chömer. **21** Heqqaniy ademning béshigha héch külpet chüshmes; Qebihler balayi'qazagha chömüler. **22** Yalghan sözleydighanning lewliri Perwerdigargha yirginchlikdur; Lékin lewzide turghanlarga U apirin éytar. **23** Pemlik adem bilimini yoshurar; Biraq exmeq nadanliqini jakarlar. **24** Tirishchan qol hoquq tutar; Hurun qol alwan'gha tutular. **25** Köngülning ghem-endishisi kishini mükcheyter; Lékin méhribane bir söz kishini rohlandurar. **26** Heqqaniy kishi öz dosti bilen birge yol izder; Biraq yamanlarning yoli özlirini adashturar. **27** Hurun özi tutqan owni pishurup yéyelmes; Biraq etiwarliq bayliqlar tirishchan'gha mensuptur. **28** Heqqaniyliqning yolida hayat tépilar; Shu yolda ölüm körünmestur.

13 Dana oghul atisining terbiyisiga köngül qoyar; Mesxire qilghuchi tenbihke qulaq salmas. **2** Adem durus éghzining méwisidin huzurlinar; Tuzkorlar zorawanliqqa hewes qilip zorawanliqqa uchrar. **3** Sözde éhtiyatchan kishi jénini saqlap qalar; Aghzi ittik halaketke uchrar. **4** Hurunning arzu-tiliki bar, lékin érishelmes; Lékin tirishchan etliner. **5** Heqqaniy adem yalghanchiliqtin yirginer; Qebih bolsa sésip, shermende bolar. **6** Yoli durusni heqqaniyet qoghdar; Lékin gunahkarni rezillik yiqitar. **7** Beziler özini bay körsetkini bilen emeliyette quruq sólettur; Beziler özini yoqsul körsetkini bilen zor bayliqliri bardur. **8** Öz bayliqi görüğe tutulghan bayning jénigha ara turar; Biraq yoqsullar héch wehimini anglimas. **9** Heqqaniy ademning nuri shadlinip parlar; Biraq yaman ademning chirighi öchürüler. **10** Kibirliktin peqet jédel-majirala chiqar; Danaliq bolsa nesihetni anglighanlar bilen billidur. **11** Ishlimey tapqan haram bayliq beriketsizdur; Ter töküp halal tapqan gülliner. **12** Telmürginige kütüp érishelmeslik köngülni sunuq qilar, Lékin teshnaliqta érishkini «hayatliq derixi»dur. **13** [Xudaning] kalam-sözige pisent qilmighan adem gunahning tölimige qerzdar bolar; Lékin permanni qedirligen adem yaxshiliq körer. **14** Aqilanining telimi hayatliq bergüchi bulaqtur, U séni ölüm tuzaqliridin qutuldurar. **15** Aqilanilik ademni iltipatqa érishtürer; Biraq tuzkorlarning yoli egri-bügri, japaliq bolar. **16** Pem-parasetlik adem bilimi bilen ish körer; Hamaqet öz nadanliqini ashkarilar. **17** Rezil alaqlichi bala-qazagha uchrar; Sadiq elchi bolsa derdke dermandur. **18** Terbiyeni ret qilghan adem namratliship uyatqa qalar; Emma tenbihni qobul qilghan hörmetke érisher. **19** Emelge ashqan arzu kishige shérin tuyular; Lékin exmeqler yamanliqni tashlashni yaman körer. **20** Aqilaniler bilen bille yürgen Dan. bolar; Biraq exmeqlerge hemrah bolghan nale-peryadta qalar. **21** Bala-qaza gunahkarlarning keynidin bésip mangar; Lékin heqqaniylar yaxshiliqning ejrini tapar. **22** Yaxshi adem perzentlirining perzentlirige miras qaldurur; Gunahkarlarning yighqan mal-dunyaliri heqqaniylar üçhün toplinar. **23** Yoqsulning tashlanduq yéri mol hosul bérer, Lékin adaletsizlikdin u weyran bolar. **24** Tayaqni ayighan kishi oghlini yaxshi körmes; Balini söygen kishi uni estayidil terbiyilep jazalar. **25** Heqqaniy adem köngli qanaet tapquche ozuq yer; Yamanning qorsiqi ach qalar.

14 Herbir dana ayal öz ailisini awat qilar; Exmeq ayal ailisini öz qoli bilen weyran qilar. **2** Durusluq yolida mangidighan kishi Perwerdigardin qorqar; Qingghir yolda mangghan kishi [Xudani] közge ilmas. **3** Exmeqning tekebbur aghzi özige tayaq bolar; Aqilanining lewliri özini qoghdar. **4** Ulagh bolmisa, éghil pak-pakiz turar; Biraq öküzning küchi bolghandila [sanggha] ashliq tolar. **5** Ishenchlik guwahchi yalghan éytmas; Saxta guwahchi yalghan gepni nepstek tinar. **6** Hakawurlar danaliq izdep tapalmas; Biraq yorutulghan ademege bilim élish asan'gha chüsher. **7** Birawning aghzida bilim yoqluqini bilip yetkende, Uningdin özüngni néri tart. **8** Eqil-parasetlik kishining danaliqi öz yolini oylinishtidur; Exmeqlarning eqilsizliki bolsa özlirining aldinidur. **9** Exmeqler bolsa «itaetsizlik qurbanliqi»ni közge ilmaydu, Heqqaniylar arisida bolsa iltipat tépilar. **10** Köngüldiki derdni peqet özila kötüreler; Köngüldiki xushluqqimu bashqilar shérik bolalmas. **11** Yamanning öyi örülüp chüsher; Heqqaniy ademning chédiri güllinip kéter. **12** Adem balisigha toghridek körünidighan bir yol bar, Lékin aqiwiti halaketke baridighan yollardur. **13** Oyun-külke bolsa qelbtiki ghem-qayghuni yapar, Xushalliq ötüp ketkende, ghem-qayghu yenila qalar. **14** Toghra yoldin burulup yan'ghan adem haman öz yolidin toyar; Yaxshi adem öz ishidin qanaetliner. **15** Saddilar hemme gepke ishinip kéter; Lékin pem-parasetlik kishi herbir qedemni awaylap basar. **16** Dana adem éhtiyatchan bolup awarichilikdin néri kéter; Exmeq hakawurluq qilip, özige ishinip aldigha mangar. **17** Térikkeq exmeqliq qilar; Neyrengwaz adem nepretke uchrar. **18** Saddilar exmeqliqqa warisliq qilar; Pem-parasetlikler bilimni öz taji qilar. **19** Yamanlar yaxshilarning aldida igiler; Qebihler heqqaniyning derwaziliri aldida [bash urar]. **20** Namrat kishi hetta öz yéqinighimu yaman körüner. Bayning dosti bolsa köptur. **21** Yéqinini pes körgen gunahkardur; Lékin miskinlerge rehim qilghan beriket tapar. **22** Yamanliq oylighanlar yoldin adashqanlardan emesmu? Biraq yaxshiliq oylighanlar rehim-shepquet, heqiqet-sadiqliqqa muyesser bolar. **23** Hemme méhnettin payda chiqar; Biraq quruq paranglar ademni mohtajliqta qaldurur. **24** Aqilaniler üçhün bayliqlar bir tajdur; Exmeqlarning nadanliqidin peqet yene shu nadanliqla chiqar. **25** Heqqaniy guwahliq bergüchi kishilerning hayatini qutquzar; Yalghan-

yawidaq sözleydighan [guwahchi] yalghan gepni nepstek tinar. **26** Perwerdigardin qorqidighanning küchlük yölenchüki bar, Uning balilirimu himayige igе bolar. **27** Perwerdigardin qorqush hayatning buliqidur; U kishini ejellik tuzaqlardin qutquzar. **28** Padishahning shan-sheripi puqrasining köplikidur; Puqrasining kemliki emirning halakitidur. **29** Éghir-bésiq kishi intayin aqil kishidur; Chéchilghaq exmeqliqni ulughlar. **30** Xatirjem köngül tenning saqliqidur; Hesret chékish bolsa söngeklerni chiritar. **31** Miskinni bozek qilghuchi — Perwerdigargha haqaret qilghuchidur; Hajetmenlerge shapaet qilish Uni hörmetligenliktur. **32** Yaman öz yamanliqi ichide yiqitilar; Heqqaniy adem hetta sekratta yatqandimu xatirjem bolar. **33** Yorutulghan kishining könglide danaliq yatar; Biraq exmeqning könglidikisi ashkara bolmay qalmas. **34** Heqqaniyet herqaysi elni yuqiri kötürer; Gunah herqandaq milletni nomusqa qaldurar. **35** Padishahning iltipati eqilliq xizmetkarning béshigha chüsher; Biraq uning ghezipi nomusta qaldurghuchi uyatsiz xizmetkarining béshigha chüsher.

15 Mulayim jawab ghezepni basar; Qopal söz achchiqni qozghar. **2** Aqilanilarning tili bilimni jari qilar; Exmeqning aghzi quruq gep töker. **3** Perwerdigarning közi her yerde yüerer; Yaxshiyamanlarni körüp turar. **4** Shipa yetküzgüchi til xuddi bir «hayatliq derixi»dur; Tili egrilik kishining rohini sundurar. **5** Exmeq atisining terbiyisige pisent qilmas; Lékin atisining tenbihige qulaq salghan zérek bolar. **6** Heqqaniyning öyide göherler köptur; Biraq yamanning tapawiti özige awarichilik tapar. **7** Dananing lewliri bilim tarqitar; Exmeqning könglidin héch bilim chiqmas. **8** Yamanlarning qurbanliqi Perwerdigargha yirginchliktur; Duruslarning duasi Uning xursenlikidur. **9** Yamanlarning yoli Perwerdigargha yirginchliktur; Lékin heqqaniyetni intilip izdigüchini U yaxshi körer. **10** Toghra yoldin chiqqanlar azabliq terbiyini körer; Tenbihge öch bolghuchi öler. **11** Tehtisara we halaket Perwerdigarning köz aldida ochuq turghan yerde, Insan könglidiki oy-pikirni qandaqmu Uningdin yoshuralisun?! (Sheol h7585) **12** Hakawur tenbih bergüchini yaqturmas; U aqilanilerdin nesihet élishqa barmas. **13** Köngül shad bolsa, xush chiray bolar; Derd-elem tartsa, rohi sunar. **14** Yorutulghan köngül bilimni izder; Eqilsizning aghzi nadanliqni ozuq qilar. **15** Ézilgenlerning hemme künliri teste öter;

Biraq shad köngül herkünini héytték ötküzer. **16** Zor bayliq bilen biaramliq tapqandin, Azgha shükür qilip, Perwerdigardin eyemen'gen ewzel. **17** Nepret ichide yégen bordaq göshite qilin'ghan katta ziyapettin, Méhir-muhabbet ichide yégen köktat ewzel. **18** Térikke kishi jédel chiqirar; Éghir-bésiq talash-tartishlarni tinchlandurar. **19** Hurunning yoli tikenlik qashadur, Durus ademning yoli kötürülgen yoldek daghdamdur. **20** Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz adem anisini kemsiter. **21** Eqli yoq kishi exmeqliqi bilen xushtur; Yorutulghan kishi yolini toghrilap mangar. **22** Meslihetsiz ish qilghanda nishanlar emelge ashmas; Meslihetchi köp bolghanda muddialar emelge ashurular. **23** Kishige jayida bergen jawabidin xush bolar, Del waqtida qilghan söz neqeder yaxshidur! **24** Hayatliq yoli eqilliq kishini yuqirigha bashlayduki, Uni chongqur tehtisaradin qutquzar. (Sheol h7585) **25** Perwerdigar tekebburning öyini yuluwéter; Biraq U tul xotunlarga pasillarni turghuzar. **26** Yamanlarning oy-pikri Perwerdigargha yirginchliktur; Biraq sap dilning sözliri söyümlüktur. **27** Ach köz kishi öz ailisige awarichilik keltüerer; Para élishqa nepretlen'gen kishi kün körer. **28** Heqqaniy adem qandaq jawab bérishte qayta-qayta oylinar; Yaman ademning aghzidin shumluq töküler. **29** Perwerdigar yaman ademdin yiraqtur; Biraq U heqqaniyning duasini anglar. **30** Xush közler köngülün shadlandurar; Xush xewer ustixanlarga gösh-may qondurar. **31** Hayatliqqa élip baridighan tenbihke qulaq salghan kishi danalarning qataridin orun alar. **32** Terbiyeni ret qilghan öz jénini xar qilar; Tenbihge qulaq salghan yorutular. **33** Perwerdigardin qorqush ademege danaliq ögiter; Awwal kemterlik bolsa, andin shöhret kéler.

16 Köngüldiki niyetler insan'gha tewedur; Biraq tilning jawabi Perwerdigarning ilkididur. **2** Insan özining hemme qilghan ishini pak dep biler; Lékin qelbdiki niyetlerni Perwerdigar tarazigha sélip tartip körer. **3** Niyet qilghan ishlingrni Perwerdigargha tapshurghin, Shundaq qilghanda pilanliring piship chiqar. **4** Perwerdigar barliq mewjudiyetning herbirini melum meqset bilen apiride qilghan; Hetta yamanlarnimu balayi'apet küni üçün yaratqandur. **5** Tekebburluqqa tolghan köngüllerning herbiri Perwerdigargha yirginchliktur; Qol tutushup birleshsimu, jazasiz qalmas. **6** Muhabbet-shepset we heqiqet bilen gunahlar kafaret qilinip yépilar; Perwerdigardin eyminish ademlerni yamanliqtin

xaliy qilar. **7** Ademning ishliri Perwerdigarni xursen qilsa, U hetta dūshmenlirininimu uning bilen inaqlashturar. **8** Halal alghan az, Haram alghan köptin ewzeldur. **9** Insan könglide öz yolini toxtitar; Emma qedemlirini toghrilyaydighan Perwerdigardur. **10** Hetta padishahning lewlririge qaritip epsun oqulsimu, Uning aghzi toghra hökümdin chetnimes. **11** Adil taraza-mizanlar Perwerdigargha xastur; Taraza tashlirining hemmisini U yasighandur. **12** Padishah rezillik qilsa yirginchliktur, Chünki text heqqaniyet bilenla mehkem turar. **13** Heqqaniy sözligen lewler padishahlarning xursenlikidur; Ular durus sözlügüchilerni yaxshi körer. **14** Padishahning qehri goya ölümning elchisidur; Biraq dana kishi [uning ghezipini] tinchlandurar. **15** Padishahning chirayining nuri kishige jan kirgüzer; Uning shepqiti waqtda yaghqan «káyinki yamghur»dur. **16** Danaliq élish altun élishtin neqeder ewzeldur; Yorutulushni tallash kümüşni tallashtin shunche üstündür! **17** Durus ademning égiz kötürülgen yoli yamanliqtin ayrilishtur; Öz yoligha éhtiyat qilghan kishi jénini saqlap qalar. **18** Meghrurluq halak bolushtin awwal kéler, Tekebburluq yiqilishtin awwal kéler. **19** Kemter bolup miskinler bilen bardi-keldide bolush, Tekebburlar bilen haram mal bölüşkendin ewzeldur. **20** Kimki ishni pem-paraset bilen qilsa payda tapar; Perwerdigargha tayan'ghan bolsa, bext-saadet körer. **21** Köngli dana kishi segek atilar; Yéqimlik sözler ademlarning bilimini ashurar. **22** Pem-paraset özige ige bolghanlarga hayatliqning buliqidur; Eqilsizlerge telim bermekning özi eqilsizliktur. **23** Aqilane kishining qelbi aghzidin eqil chiqirar; Uning lewzige bilimni ziyade qilar. **24** Yéqimlik sözler goya heseldur; Köngüllerni xush qilip ten'ge dawadur. **25** Adem balisigha toghridek körünidighan bir yol bar, Lékin aqiwiti halaketke baridighan yollardur. **26** Ishligüchining ishtiyi uni ishqa salar; Uning qarni uninggha heydekchilik qilar. **27** Muttehem kishi yaman gepni kolap yüerer; Uning lewliri lawuldap turghan otqa oxshar. **28** Egri adem jédel-majira tughdurghuchidur; Gheywetchi yéqin dostlarni ayriwéter. **29** Zorawan kishi yéqin adimini azdurar; Uni yaman yolgha bashlap kirer. **30** Közini yumuwalghan kishi yaman niyetni oylar; Léwini chishligen kishi yamanliqqa teyyardur. **31** Heqqaniyet yolida aqarghan chach, Ademning shöhret tajidur. **32** Asan achchiqlimaydighan kishi palwandin ewzeldur; Özini tutuwalghan sheher alghandinmu

üstündür. **33** Chek étekke tashlan'ghini bilen, Lékin netijisi pütünley Perwerdigardindur.

17 Qurbanliq göshlirige tolghan jédellik öydin, Bir chishlem quruq nan yep, köngül tinchliqta bolghan ewzel. **2** Xizmetkar chéwer bolsa, xojisining nomusta qoyghuchi oghlini bashqurar; Kelgüsidede u xojining oghli qatarida turup uning mirasni teqsim qilar. **3** Sapal qazan kümüşni tawlar, chanaq altunni tawlar, Biraq ademning qelbini Perwerdigar sinar. **4** Qebih kishi yaman sözlerge ishiner; Yalghanchi pitnichilerning sözige qulaq salar. **5** Miskinlerni mesxire qilghuchi, özini Yaratquchini haqaretligüchidur; Bashqilarning bextsizlikidin xushal bolghan kishi jazasiz qalmas. **6** Qérilarning newlirili ularning tajidur; Perzentlerning pexri ularning atilidur. **7** Exmeq yarishiq gep qilsa uninggha yarashmas; Mötiwer yalghan sözlise uninggha téximu yarashmas. **8** Para — uni bergüchining neziride ésil bir göherdur; Goya uni negila ishletse muweppeqiyetke érishidighandek. **9** Bashqilarning xataliqini yoputup kechürgen kishi méhir-muhebbetni közler; Kona xamanni sorighan kishi yéqin dostlarni dūshmen qilar. **10** Aqilanige singgen bir éghiz tenbih, Exmeqqe urulghan yüz derridin ünümlüktur. **11** Yamanlar peqet asiyligni közler; Uni jazalashqa rehimsiz bir elchi ewetiler. **12** Exmiqane ish qiliwatqan nadan kishige uchrup qalghandin köre, Baliliridin ayrilghan éyiqqa yoluqup qalghan yaxshi. **13** Kimki yaxshiliqqa yamanliq qilsa, Ishikidin bala-qaza néri ketmes. **14** Jédelning bashlinishi tosmini su élip ketken'ge oxshaydu; Shunga jédel partlashtin awwal talash-tartishtin qol üzgin. **15** Yamanni aqlighan, Heqqaniygha qara chaplighan, Oxshashla Perwerdigargha yirginchliktur. **16** Exmeqning köngli danaliqni etiwarlimesa, Qandaqmu uning qolida danaliqni sétiwalghudek puli bolsun? **17** [Heqiqiy] dost herdaim sanga muhebbet körsiter, [Heqiqiy] qérindash yaman kününg üçün yardemge dunyagha kelgendur. **18** Eqilsiz kishi qol bérip, Yéqini üçün képil bolidu. **19** Jédelge amraq gunahqa amraqtur; Bosughini égiz qilghan halaketni izder. **20** Niyiti buzulghan yaxshiliq körmes; Tilida heq-naheqni astin-üstün qilghuchi balagha yoluqar. **21** Bala exmeq bolsa, ata ghem-qayghugha patar; Hamaqetning atisi xushalliq körmes. **22** Shad köngül shipaliq doridek ten'ge dawadur; Sunuq roh-dil ademning yilikini qurutar. **23** Chirik adem yeng ichide parini qobul qilar; U adaletning

yolini burmilar. **24** Danaliq yorutulghan kishining köz aldida turar; Biraq eqilsizning közi xiyalkeshlik qilip qutupta yürer. **25** Galwang bala atini azabgha salar; Uni tughquchiningmu derdi bolar. **26** Heqqaniylargha jerimane qoyushqa qet'iy bolmas; Emirlerni adaletni qollighini üçün dumbalashqa bolmas. **27** Bilimi bar kishi kem sözlük bolar; Yorutulghan adem qaltis éghir-bésiq bolar. **28** Hetta exmeqmu az sözlise dana hésablinar; Tilini tizginligen kishi danishmen sanilar.

18 Köpchilikin ayrilip yalghuz yürgen kishi haman öz nepsige chogh tartar; Herqandaq chin hékmetke haman jan-jehli bilen qarshi chiqar. **2** Exmeq yorutulushqa qiziqmas; Qiziqidighini peqet öz oylihanlirini körsitishla, xalas. **3** Yaman kishi kelse, nepretmu peyda bolar; Nomussiz ish iza-ahannettin ayrilmas. **4** Ademning sözliri chongqur sulargha oxshar; Danaliq buliqi ériq süyidek örkeshlep aqar. **5** Yaman'gha yan bésishqa, Soraqta heqqaniygha uwal qilishqa qet'iy bolmas. **6** Exmeqning lewliri uni jédelge bashlar; Uning aghzi «Méni dumbala» dep tekliq qilar. **7** Exmeqning aghzi öz béshigha halakettur; Uning lewliri öz jénigha qapqandur. **8** Gheywetxorning sözliri herxil nazunémetlerdeq, Kishining qelbigé chongqur singdürüler. **9** Ishida hurun bolghan kishimu, Buzghunchi bilen ülpetdash bolidu. **10** Perwerdigarning nami mezmüt munardur; Heqqaniylar uning ichige yügürüp kirip yuqirida aman bolar. **11** Bay adem mal-dunyasinu «mustehkem shehirim» dep biler; Neziride özini saqlaydighan éviz sépildek turar. **12** Bitchit bolushtin awwal, köngülge tekebburluq kéler; Awwal kemterlik bolsa, andin shöhret kéler. **13** Sözni anglimay turup, aldirap jawab bergen, Exmeqliqini körsitip özini xijalette qaldurur. **14** Tendiki aghriq azabigha ademning öz rohi berdashliq bergüzer; Biraq rohi sun'ghan bolsa uni kim kötüer? **15** Yorutulghaning qelbi bilimge érishmekte, Aqilanining qulaqliri bilimni izdimekte. **16** Sowghat öz igisige ishikni daghdam échip bérer; Uni chong erbablar aldigha yetküzer. **17** Dewa qilghanda, awwal sözligüchining sözliri orunluq körüner; Lékin qarshi terep soal qoyup ishni sürüshdürer. **18** Chek tashlash jédellerni tügiter; Ghojilarning arisidiki ishni hel qilar. **19** Renjigen qérindashning könglini élish mustehkem sheherni élishinmu tes; Jédelmajira qorghanning taqaq-baldaqirigha oxshashtur. **20** Adem [durus] sözligenlikidin qorsiqi toq bolar; Öz könglidin chiqqan sözliridin mol hosul alar. **21** Hayat-

mamat tilning ilkididur; Kimki uning tesirini etiwarlisa uning méwisidin yer. **22** Xotunni tallap alghan kishi yaxshiliq tapidu, U Perwerdigarning merhimitige érishken bolidu. **23** Miskinler pes awazda yélinip sözler; Bay bolsa qopalliq bilen jawab bérer. **24** Dostni köp tutqan kishi xarab bolar; Lékin qérindashinmu yéqin baghlan'ghan bir dost bardur.

19 Peziletlik yolda mangghan kembeghel, Hiyliqer sözlük exmeqtin yaxshidur. **2** Yene, gheyriti bar kishi bilimsiz bolsa bolmas; Aldirangghu yoldin chiqar. **3** Kishining exmeqliqi öz yolini astin-üstün qiliwéter; Shundaq turuqluq u könglide Perwerdigardin renjip aghrinar. **4** Bayliq dostni köp qilar; Miskinler bar dostidinmu ayrilip qalar. **5** Yalghan guwahliq qilghan jazalanmay qalmas; Yalghan éytquchimu jazadin qutulalmas. **6** Tola adem séxiyidin iltipat közler; Sowghat bérip turghuchigha hemme kishi dosttur. **7** Namratlashqandin qérindashlirimu zériker; Uning dostliri téximu yiraq qachar; Yalwurup qoghlimu, ular tépilmas. **8** Pem-parasetke érishküchi öziq köyüner; Nurni saqlighan kishining bexti bolar. **9** Yalghan guwahliq qilghan jazalanmay qalmas; Yalghan éytquchimu halak bolar. **10** Heshemetlik turmush exmeqqe yarashmas; Qulning emeldarlar üstidin höküm sürüshi téximu qamlashmas. **11** Danishmenlik igisini asanliqche achchiqlanmaydighan qilar; Xataliqni yoputup kechürüsh uning shöhritidur. **12** Padishahning ghezipi shirning huwligha oxshash dehshetlik bolar; Uning shepqiti yumran ot-chöpke chüshken shebnemdek shérindur. **13** Exmeq oghul atisi üçün bala-qazadur; Urushqaq xotunning zarlashliri toxtimay témip chüshken tamche-tamche yéghin'gha oxshashtur. **14** Öy bilen mal-mülük ata-bowilardin mirastur; Biraq pem-parasetlik xotun Perwerdigarning iltipatidindur. **15** Hurunluq kishini gheplet uyqughu gherq qilar; Bikar telep acharchiliqning derdini tartar. **16** [Perwerdigarning] emrige emel qilghan kishi öz jénini saqlar; Öz yolliridin hézi bolmighan kishi öler. **17** Kembeghellerge rehimdilliq qilghan, Perwerdigargha qerz bergen bilen barawerdur; Uning shepqitini [Perwerdigar] qayturar. **18** Perzentingning terbiyini qobul qilishigha ümidwar bolup, Uni jazalap terbiye bérip turghin; Lékin uni ölgüche xar bolsun dégüchi bolma. **19** Qehrlik kishi jaza tartar; Uni qutquzmaqchi bolsang, qayta-qayta qutquzushung kérek. **20** Nesihetni anglighin, terbiyeni qobul qilghin, Undaq qilghanda kéyinki künliringde dana bolisen. **21**

Kishining könglide nurhun niyetler bar; Axirida peqet Perwerdigarning dalalet-hidayitidin chiqqan ish aqar. **22** Kishining yéqimliqi uning méhir-muhebbitidindur; Miskin bolush yalghanchiliqtin yaxshidur. **23** Perwerdigardin eyminish kishini hayatqa érishtürer; U kishi xatirjem, toq yashap, bala-qaza chüshürülüşhidin xaliy bolar. **24** Hurun qolini sunup qachigha tiqqini bilen, Ghizani aghzigha sélishqimu hurunluq qilar. **25** Hakawurgha qilin'ghan tayaq jazasi saddigha qilin'ghan ibrettur; Yorutulghan kishige bérilgen tenbih, Uning bilimini téximu ziyade qilar. **26** Atisining mélini bulighan, Anisini öyidin heydep chiqarghan, Reswaliq, iza-ahanet qaldurghuchi oghuldur. **27** I oghul, nesihetke quliqingni yupuruwalsang, Eqlning telimliridin yiraqlashqiningdur. **28** Peskesh guwahchi adaletni mazaq qilghuchidur; Yaman ademning aghzi rezillikni yutar. **29** Hakawurlar üçhün jazalar teyyardur, Exmeqlarning dümbisige uridighan qamcha teyyardur.

20 Sharab kishini reswa qilar, Haraq kishini ghaljirlashturar; Kimki uninggha bérilip ézip ketse, eqilsizdur. **2** Padishahning ghezipi shirning hörkirishige oxshash qorqunchluqtur; Uning achchiqini keltürgen, öz jénigha jaza chüshürer. **3** Özini majiradin néri qilish kishining izzitidur; Biraq herbir exmeq özini basalmas. **4** Hurun adem qishta yer heydimes; Yighim waqtda yoqluqta qélip ashliq tiler. **5** Kishining könglidiki oy-niyetliri chongqur sugha oxshashtur; Yorutulghan adem ularni tartip alalaydu. **6** Özini sadiq deydighanlar köptur; Biraq ishenchlik bir ademni kim tapalisun? **7** Heqqaniy adem diyaretlik yolda mangar; Uning perzentlirige bext-beriket qaldurular! **8** Padishah adalet textide olturghanda, Hemme yamanliqni közi bilen qoghlaydu. **9** Kim özini gunahdin tazilandim, Wijdanim paklandi, déyeleydu? **10** Ikki xil taraza téshi, Ikki xil küre ishliq, Oxshashla Perwerdigargha yirginchiktur. **11** Hetta bala öz xisliti bilen biliner; Uning qilghanlirining pak, durus yaki emesliki heriketliridin körünüp turar. **12** Köridighan közni, anglaydighan qulaqni, Her ikkisini Perwerdigar yaratti. **13** Uyqugha amraq bolma, namratliqqa uchraysen; Közüngni échip oyghaq bol, néning mol bolar. **14** Xéridar mal alghanda: «Nachar iken, nachar iken!» dep qaqshaydu; Élip ketkendin kéyin [«Ésil nerse, erzan aldim» dep] maxtinidu. **15** Altun bar, leel-yaqtlarmu köptur; Biraq bilimni béghishlighan lewler némidégen qimmatlik

göherdur! **16** Yatqa képil bolghan kishidin qerzge tonini tutup alghin; Yat xotun'gha kapalet bergen kishidin kapalet puli al. **17** Aldap érishken tamaq tatliqtur; Kéyin, uning yéginu shéghil bolar. **18** Pilanlar meslihet bilen békitiler; Pishqan körsetme bilen jeng qilghin. **19** Gep toshughuchi sirlarni ashkarilar; Shunga walaqtekkür bilen arilashma. **20** Kimki ata-anisini haqaret qilsa, Uning chirighi zulmet qarangghusida öcher! **21** Téz érishken miras haman beriketlik bolmas. **22** Yamanliqqa yamanliq qayturay déme; Perwerdigargha tayinip küt, U derdingge yéter. **23** Ikki xil taraza téshi Perwerdigargha yirginchiktur; Saxta ölchem qet'iy yarimas. **24** Insanning hayatliq qedemlirini Perwerdigar belgileydu; Undaqta insan öz musapisini nedin bilsun? **25** Bir nersisini yéniklik bilen [«Xudagha] atalghan!» dep wede bérish, Qesemlerdin kéyin ikkilinip qayta oylinish, Öz jénini qiltaqqa chüshürgen'ge barawer. **26** Dana padishah yamanlarni topanni sorughandek soruwétidu, Xaman tepkendek tuluq bilen yanjiwéter. **27** Ademning roh-wijdani — Perwerdigarning chirighidur, U qelbning herbir teglirini tekshürüp perq éter. **28** Méhir-shepset we heqiqet padishahni saqlaydu; U méhir-shepset bilenla öz textini mustehkemleydu. **29** Yash yigitlarning qawulluqi ularning pexridur; Qérilarning izziti aq chachliridur. **30** Terbiye yariliri yamanliqni tazilap chiqirar, Tayaq izliri ich-baghirmi taza qilar.

21 Padishahning köngli ériqlardiki sudek Perwerdigarning qolididur; [Perwerdigar] qeyerge toghrilisa, shu terepke mangidu. **2** Insan özining hemme qilghan ishini toghra dep biler; Lékin Perwerdigar qelbdiki niyetlerni tarazigha sélip tartip körer. **3** Perwerdigarning neziride, Heqqaniyliq bilen adalet yürüzüsh qurbanliq qilishtin ewzeldur. **4** Tekebbur közler, meghrur qelb, yamanlarning chirighi — hemmisi gunahdur. **5** Estayidil kishilarning oyliri ularni peqet bayashatliqqa yétekler; Chéchilangghularning oyliri bolsa, ularni peqet yoqsuzluqqila yétekler. **6** Yaghlama til bilen érishken bayliqlar, Ölümnü izdep yürüngenler qoghlap yürüngen bir tütünla, xalas. **7** Yamanlarning zalimliqi özlirini chirmiwalar; Chünki ular adalet yolida méngishni ret qilghan. **8** Jinayetkar mangidighan yol nahayiti egridur; Sap dil ademning herikiti tüptüzdur. **9** Soqushqaq xotun bilen [azade] öyde bille turghandin köre, Ögzining bir bulungida [yalghuz] yétip qopqan yaxshi. **10** Yaman kishining köngli yamanliqqila

hérismendur; U yéqinighimu shapaet körsetmes. **11** Hakawurning jazagha tartilishi, bilimsizge ibret bolar; Dana kishi qobul qilghan nesihatlerdin téximu köp bilim alar. **12** Heqqaniy Bolghuchi yamanning öyini közler; U haman yamanlarni yamanliqqa qoyup yiqitar. **13** Miskinlarning nalisigha quligini yoputup kari bolmighuchi, Axiri özi peryad kötürer, Biraq héchkim perwa qilmas. **14** Yoshurun sowghat ghezepni basar; Yeng ichide bérilgen para qehr-ghezepni peseyter. **15** Adaletni beja keltürüsh heqqaniylarning xushalligidir, Biraq yamanliq qilghuchilargha wehimidir. **16** Hékmét yolidin ézip ketken kishi, Erwahlarning jamaiti ichidikilerdin bolup qalar. **17** Tamashagha bérilgen kishi namrat qalar; Yagh chaynashqa, sharab ichishke amraq béyimas. **18** Yaman adem heqqaniy adem üçün görü pulining ornida qalar; [Ézilgen] duruslarning ornigha iplaslar qalar. **19** Soqushqaq we térikkek ayal bilen ortaq turghandin, Chöl-bayawanda yalghuz yashighan yaxshidur. **20** Aqilanining öyide bayliq bar, zeytun may bar; Biraq exmeqler tapqinini utturluq buzup-chachar. **21** Heqqaniyet, méhribanliqni izdigüchi adem, Hayat, heqqaniyet we izzet-hörmetke érisher. **22** Dana kishi küchlükler shehirining sépiligha yamishar, Ularning tayanchi bolghan qorghinini ghulitar. **23** Öz tiligha, aghzigha ige bolghan kishi, Jénini awarichiliklerdin saqlap qalar. **24** Chongchiliq qilghanlar, «Hakawur», «hali chong», «mazaqchi» atilar. **25** Hurun kishi öz nepsidin halak bolar, Chünki uning qoli ishqa barmas; **26** Nepsi yaman bolup u kün boyi teme qilib yürer; Biraq heqqaniy adem héchnémini ayimay sediqe qilar. **27** Yaman ademning qurbanliqi Perwerdigargha yirginchlikdur; Rezil gherezde epkelin'gen bolsa téximu shundaqtur! **28** Yalghan guwahliq qilghuchi halak bolar; Eyni ehwalni anglap sözligen kishining sözi ebedgiche aqar. **29** Yaman adem yüzini qélin qilar; Durus kishi yolini oylap puxta basar. **30** Perwerdigargha qarshi turalaydighan héchqandaq danaliq, eqil-paraset yaki tedbir yoqtur. **31** Atlar jeng küni üçün teyyar qilin'ghan bolsimu, Biraq ghelibenijat peqet Perwerdigardindur.

22 Yaxshi nam zor bayliqqa ige bolushtin ewzel; Qedir-qimmet altun-kümüshtin üstündur. **2** Gaday bilen bay bir zéminda yashar; Her ikkisini yaratqan Perwerdigardur. **3** Zérek kishi bala-qazani aldın körüp qachar; Saddilar aldigha bérip ziyan tartar. **4** Özini töwen tutup, Perwerdigardin eyminishning

berikiti — bayashatliq, izzet-hörmet we hayattur. **5** Hiyliqerlerning yolida tikenler, tuzaqlar yatar; Öz yoligha hézi bolghan kishi ulardin yiraq bolar. **6** Baligha kichikide mijezige qarap durus terbiye berseng, Chong bolghanda u shu yoldin chiqmas. **7** Baylar miskinlerni bashqurur; Qerzdar qerz igisining qulidur. **8** Naheqliq uruqini chachqanning alidighan hosuli balayi'apettur; Uning ghezep-heywisi chüsher. **9** Séxiy adem beriket tapar; Chünki u miskinlerge öz nénidin bölüp bergüchidur. **10** Hakawurni qoghliwetseng, jédelmajira bésilar; Kélishmeslikler we shermendichilikler tüger. **11** Pak niyetni qedirleydighan kishining sözliri güzeldur; Shunga padishah uning bilen dost bolar. **12** Perwerdigarning közi ilim-heqiqetni saqlar; U iplaslarning sözlirini échip tashlap bikar qilar. **13** Hurun adem: «Tashqirida bir shir turidu, Kochigha chiqsam öltürülimen!» — deydu. **14** Zinaxor ayalning aghzi chongqur bir oridur; Perwerdigar narazi bolghan kishi uninggha chüshüp kéter. **15** Nadanliq sebiy balilarning qelbigé baghlaghliqtur; Biraq terbiye tayiqi buni uningdin yiraq qilar. **16** Miskinlerni ézish bilen bay bolghan, We baylarga sowghat sunidighan kishi, Axiri peqet yoqsulluqta qalar. **17** Qulaq sal, sanga aqilanilerning sözlirini ögitey; Köngül qoyup bilimimni ögen'gin. **18** Ularni qelbingde ching tutsang, Ular sanga shérin bolar, Lewliringde sep bolup teyyar turidu. **19** Chin qelbing bilen Perwerdigargha tayinishing üçün, Bügün [bu hékmetlik sözlerni] bashqa birsige emes, Belki sanga yetküzdum. **20** Uningdin mana ottuzni yazdim, Buning ichide nesihatler hem bilim bar. **21** Bular bilen heqiqetning sözlirining derweqe heqiqet ikenlikini bileleysen, We shundaq qilib séni ewetküchilerge heqiqetning sözliri bilen jawab qayturalaysen. **22** Yoqsuldin bulap alma, u kembeghel tursa, Ajiz möminlerni soraq ornida bozek qilma. **23** Chünki Perwerdigar ularning dewasini kötürer, Ulardin bulap alghanlardin bulap alar. **24** Mijezi ittik adem bilen dost bolma, Qehrlik adem bilen arilashma, **25** Bolmisa, uning yaman yolini öginip qélip, qiltaqqa chüshisen. **26** Bashqilargha [képil bolup] qol bergüchilerdin bolma, Qerzlerni töleshke kapalet bergüchilerdin bolma; **27** Séning qayturalighudek nerseng bolghan bolsa, Ular orunkörpilirningni bikardin-bikar astingdin élip ketmigen bolatti! **28** Ata-bowiliring pasilni belgilep bergen kona chégra tashlirini yökime. **29** Ishni estayidil we chaqqan béjiridighan kishini körgenmiding? U

pes ademlarning xizmitide bolmas; Padishahlarning aldidura turar.

23 Katta erbab bilen hemdastixan bolsang, Aldingdiki kim ikenlikini obdan oylan. **2** Ishtiyang yaman bolsa, Gelinggha pichaq tenglep turghandek özüngni tart. **3** Uning nazunémetlirini tama qilma, Ular adem aldaydighan tamaqlardur. **4** Bay bolimen dep özüngni upratma; Özüngning zéhnüngni bu ishqa qaratma. **5** [Bayliqlargha] köz tikishing bilenla, ular yoq bolidu; Pul-mal derweqe öziqe qanat yasap, Xuddi bürküttek asman'gha uchup kéter. **6** Ach közning nénini yéme, Uning ésil nazunémetlirini tama qilma; **7** Chünki uning köngli qandaq bolghandek, özimu shundaq. U aghzida: — Qéni, alsila, ichsile! — désimu, Biraq könglide séni oylichini yoq. **8** Yégen bir yutum taannimu qusuwétisen, Uninggha qilghan chirayliq sözliringmu bikargha ketken bolidu. **9** Exmeqqe yol körsitip salma, Chünki u eqil sözliringni közge ilmas. **10** Qedimde békitken yerning pasil tashlirini yótkime, Yétimlarning étizlirighimu ayagh basma; **11** Chünki ularning Hemjemet-Qutquzghuchisi intayin küchlüktur; U Özi ular üçün üstüngdin dewa qilar. **12** Nesihetke köngül qoy, Ilim-bilimlerge qulaq sal. **13** Balanggha terbiye bérishtin érinme; Eger tayaq bilen ursang, u ölüp ketmeydu; **14** Sen uni tayaq bilen ursang, Belkim uni tehtisaradin qutquziwalisen. (Sheol h7585) **15** I oghlum, dana bolsang, Méning qelbim qanche xush bolar idi! **16** Aghzingda orunluq sözler bolsa, ich-ichimdin shadlinimen. **17** Gunah sadir qilghuchilargha reshk qilma, Herdaim Perwerdigardin eyminishte turghin; **18** Shundaq qilghiningda jezmen köridighan yaxshi kününg bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. **19** I oghlum, sözümqe qulaq sélip dana bol, Qelbingni [Xudaning] yoligha bashlighin. **20** Meyxorlarga arilashma, Nepsi yaman göshxorlar bilen bardi-keldi qilma; **21** Chünki haraqkesh bilen nepsi yaman axirida yoqsulluqta qalar, Gheplet uyqusigha patqanlarga jende kiyimni kiygüzer. **22** Séni tapqan atangning sözini angla, Anang qérighanda uninggha hörmetsizlik qilma. **23** Heqiqetni sétiwal, Uni hergiz sétiwetme. Danaliq, terbiye we yorutulushnimu al. **24** Heqqaniy balining atisi chong xushalliq tapar; Dana oghulni tapqan atisi uningdin kursen bolar. **25** Ata-anangni söyündürüp, Séni tughqan anangni xush qil. **26** I oghlum, qelbingni manga tapshur; Közliringmu hayatliq yollirimgha tikilsun! **27** Chünki pahishe ayal chongqur oridur,

Buzuq yat ayal tar zindandur; **28** Ular qaraqchidek möküwélip, Insaniyet arisidiki wapasizlarni köpeyter. **29** Kimde azab bar? Kimde derd-elem? Kim jédel ichide qalar? Kim nale-peryad kötürer? Kim sewebsiz yarilinar? Kimning közi qizirip kéter? **30** Del sharab üstide uzun olturghan, Ebjesh sharabtin tétishqa aldirighan meyxorlar! **31** Sharabning ajayib qizilliqigha, uning jamdiki julaliqigha, Kishining gélidin shundaq siliq ötkenlikige meptun bolup qalma! **32** Axirida u zeherlik yilandek chéqivalidu, Oq yilandek neshtirini sanjiydu. **33** Köz aldingda ghelite menziriler körünidu, Aghzingdin qalaymiqan sözler chiqidu. **34** Xuddi déngiz-okyanlarda leylep qalghandek, Yelkenlik kémining moma yaghichi üstide yatqandek bolisen. **35** Sen choqum: — Birsi méni urdi, lékin men yarilanmidim! Birsi méni tayaq bilen urdi, biraq aghriqini sezmidim! — deysen. Biraq sen yene: «Hoshumgha kelsemla, men yenila sharabni izdeyem! — deysen.

24 Yamanlarga reshk qilma, Ular bilen bardi-keldi qilishni arzu qilma; **2** Chünki ularning köngli zorawanliqnila oylar; Ularning aghzi azar yetküzüshni sözler. **3** Aile bolsa danaliq asasında berpa qilinar; Chüshinish bilen mustehkemliner. **4** Bilim bilen öyning xaniliri herxil qimmetlik, ésil göherlerge toldurular. **5** Dana adem zor küchke igidur; Bilimi bar adem qudrisini ashurar. **6** Puxta nesihetler bilen jeng qilghin; Ghelibe bolsa Birdinbir Ulugh Meslihetchi bilen bolar. **7** Danaliq eqilsiz ademge nisbeten tolimu égiz, chüshiniksizdur; [Chonglar] sheher derwazisi aldigha yighilghanda u zuwan achalmas. **8** Eskilikni niyetligen adem «suyiqestchi» atilar. **9** Exmeqliqtin bolghan niyet gunahdur; Hakawur kishi ademlerge yirginchliktur. **10** Béshinggha éghir kün chüshkende jasaretsiz bolsang, Küchsiz hésablinisen. **11** [Sewebsiz] ölümge tartilghanlarni qutquzghin; Boghuzlinish xewpide turghanlardin yadrem qolungni tartma; **12** Eger sen: «Bu ishtin xewirimiz yoqtur» déseng, Her ademning könglini tarazigha Salghuchi buni körmesmu? Jéningni hayat Saqlighuchi uni bilmesmu? U herbir insan balsining öz qilghanliri boyiche ularning öziqe yandurmasmu? **13** I oghlum, hesel [tapsang] istimal qil, u yaxshidur. Here könikidin alghan hesel bolsa tatliq tétiydu; **14** Danaliq bilen tonushsang, umu könglüngge shuningdek bolar; Uni tapqiningda jezmen yaxshi köridighan kününg bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. **15** I rezil

adem, heqqaniyning öyige yoshurun hujum qilishni kütme, Uning turalghusini bulighuchi bolma! 16 Chünki heqqaniy yette qétim yiqilip chüsher, Biraq axiri yene ornidin turar. Lékin rezil kishi külpet ichige putliship chüsher. 17 Reqibing yiqilip ketse xush bolup ketme, Düşmining putliship chüshse shadlanma; 18 Perwerdigar buni körgende, Bu qiliqingni yaxshi körmey, Belkim ghezipini reqibingge chüshürmesliki mumkin. 19 Yamanlar [rawaj tapsa], biaram bolup ketme; Rezillerge reshk qilma. 20 Chünki yamanlarning kélechiki yoqtur, Uning chirighimu öchürüler. 21 I oghlum, Perwerdigardin qorqqin, padishahnimu hörmet qil. Qutratquchilar bilen arilashma. 22 Bundaq kishilerge kélidighan balayi'apet ushtumtut bolar, [Perwerdigar bilen padishahning] ularni qandaq yoqitidighanliqini bilemsen? 23 Bularmu aqilanilarning sözliridir: — Sot qilghanda bir terepke yan bésish qet'iy bolmas. 24 Jinayetchige: «Eyibsiz sen» dep höküm chiqarghan kishige, Xelqler lenet éytar; El-yurtlar uningdin nepretliner. 25 Biraq ular jinayetchining gunahini échip tashlighan kishidin xursen bolar, Ular uninggha bext-saadet tilisher. 26 Durus jawab bergüchi, Goyaki kishining lewlrige söygüchidir. 27 Awwal sirtta ishliringning yolini hazirlap, Étiz-ériqliringni teyyarla, Andin öyüingni salghin. 28 Yéqininggha qarshi asassiz guwahliq qilma; Aghzingdin héch yalghanchiliq chiqarma. 29 «U manga qandaq qilghan bolsa, menmu uninggha shundaq qilimen, Uning manga qilghinini özige yandurimen», dégüchi bolma. 30 Men hurunning étizliqidin öttim, Eqilsizning üzümzarliqi yénidin mangdim, 31 Mana, her yéridin tikenler ösüp chiqqan, Xoxilar yer yüzini bésip ketken, Qoruq témi örülüp ketken! 32 Ularni körgech, obdan oylandim; Körginimdin sawaq aldım: — 33 Sen: «Yene birdem közümnü yumuwalay, Yene birdem uxliwalay, Yene birdem put-qolumni almap yétiwalay» — déseng, 34 Namratliq bulangchidek séni bésip kéler, Hajetmenlik qalqanliq eskerdek sanga hujum qilar.

25 Töwende bayan qilinidighanlirimu Sulaymanning pend-nesihetliri; bularni Yehudaning padishahi Hezekiyaning ordisidikiler köchürüp xatiriligen: — 2 Perwerdigarning ulughluqi — Özining qilghan ishini ashkarilimighinida; Padishahlarning ulughluqi — bir ishning sirini yésheliginide. 3 Ershning égzilikini, Zéminning chongqurluqini, We padishahlarning könglidikini

mölcherlep bilgili bolmas. 4 Awwal kümüşning poqi ayrilip tawlansa, Andin zerger nepis bir qacha yasap chiqar. 5 Awwal padishahning aldidiki rezil xizmetkarliri qoghliwétirse, Andin uning texti adalet üstige qurular. 6 Padishahning aldida özüingni hemming aldi qilip körsetme, [Uning aldidiki] erbablarning ornida turuwalma; 7 Ornungni özüingdin yuqiri janabqa bérıp, uning aldida pegahqa chüshürülüningdin köre, Özgilerning séni törge teklip qilghini yaxshidir. 8 Aldirap dewagha barmighin, Mubada bérıp, yéqining [üstün chiqıp] séni let qilsa, qandaq qilisen? 9 Yéqining bilen munazirilehseng, Bashqilarning sirini achma. 10 Bolmisa, buni bilgüchiler séni eyibleydu, Sésiq namdin qutulalmaysen. 11 Waqti-jayida qilin'ghan söz, Kümüş ramkilargha tizilghan altun almilardur. 12 [Qulaqqa] altun halqa, nepis altundin yasalghan zinnet buyumi yarashqandek, Aqilanining agahlandurushi köngül qoyghanning quliqigha yarishar. 13 Xuddi orma waqtidiki tomuzda [ichken] qar süyidek, Ishenchlik elchi özini ewetküchilerge shundaq bolar; U xojayinlirining köksi-qarnini yashartar. 14 Yamghuri yoq bulut-shamal, Yalghan sowghatni wede qilip maxtan'ghuchigha oxshashtur. 15 Uzun'ghiche sewrtaqet qilinsa, hökümdarmu qayil qilinar, Yumshaq til söngelkerdinmu öter. 16 Sen hesel tépiwalingmu? Uni peqet toyghuchila ye, Köp yéseng yanduruwétisen. 17 Qoshnangning bosughisigha az desse, Ular sendin toyup, öch bolup qalmisun. 18 Yalghan guwahliq bilen yéqinigha qara chaplighuchi, Xuddi gürze, qilich we ötkür oqqa oxshashtur. 19 Sunuq chish bilen chaynash, Tokur put [bilen méngish], Külpet künide wapasiz kishige ümid baghlighandektur. 20 Qish künide kishilerning kiyimini salduruwétish, Yaki suda üstige achchiq su quyush, Qayghuluq kishining aldida naxsha éytqandektur. 21 Düşminingning qorsiqi ach bolsa, Nan ber; Ussighan bolsa su ber; 22 Shundaq qilsang, béshigha kömür choghini toplap salghan bolisen, We Perwerdigar bu ishni sanga yanduridu. 23 Shimal tereptin chiqqan shamal qattiq yamghur élip kelgende, Chéqimchi shum chirayni keltürer. 24 Soqushqaq xotun bilen [azade] öyde bille turghandin köre, Ögzingning bir bulungida [yalghuz] yétip-qopqan yaxshi. 25 Ussap ketken kishige muzdek su bérilgende, Yiraq yurttin kelgen xush xewermu ene shundaq bolar. 26 Pétiqdilip süyi léyip ketken bulaq, Süyi bulghiwétilgen quduq,

Rezillerge yol qoqghan heqqaniy ademge oxshashtur. 27 Heselni heddidin ziyade yéyish yaxshi bolmas; Biraq ulughluqni izdeshning özi ulugh ishtur. 28 Özini tutalmaydighan kishi, Weyran bolghan, sépilsiz qalghan sheherge oxshaydu.

26 Yazda qar yéghish, Orma waqtida yamghur yéghish qamlashmighandek, Izzet-hörmet exmeqqe layiq emestur. 2 Leylep uchup yürgen quchqachtek, Uchqan qarlighach yerge qonmighandek, Sewebsiz qarghish kishige ziyani keltürelmes. 3 Atqa qamcha, éshekke noxta lazim bolghinidek, Exmeqning dümbisige tayaq layiqtur. 4 Exmeqning exmiqane gépi boyiche uninggha jawab bermigin, Jawab berseng özüng uninggha oxshap qélishing mumkin. 5 Exmeqning exmiqane gépi boyiche uninggha jawab bergin, Jawab bermiseng u özining exmeqliqini eqilliq dep chaghlar. 6 Öz putini késiwetkendek, Öz béshigha zulmet tiligendek, Exmeqtin xewer yollashmu shundaq bir ishtur. 7 Tokurning kargha kelmigen putliridek, Exmeqning aghzigha sélin'ghan pend-nesihetmu bikar bolur. 8 Salghigha tashni baghlap atqandek, Exmeqqe hörmet bildürüşmu exmiqane ishtur. 9 Exmeqning aghzigha sélin'ghan pend-nesihet, Mestning qoligha sanjilghan tikendektur. 10 Öz yéqinlirini qarisigha zeximlendürgen oqyachidek, Exmeqni yaki udul kelgen ademni yallap ishletken xojayinmu oxshashla zeximlendürgüchidur. 11 It aylinip kélip öz qusuqini yalighandek, Exmeq exmeqliqini qaytilar. 12 Özini dana chaghlap memnun bolghan kishini kördüngmu? Uninggha ümid baghlimaqtin exmeqqe ümid baghlimaqa ewzeldur. 13 Hurun adem: — «Tashqirida dehshetlik bir shir turidu, Kochida bir shir yüridu!» — dep [öydin chiqmas]. 14 Öz mujuqida échilip-yépilip turghan ishikke oxshash, Hurun kariwatta yétip u yaq-bu yaqqa örülmekte. 15 Hurun qolini sunup qachigha tiqqini bilen, Ghizani aghzigha sélishtinmu ériner. 16 Hurun özini pem bilen jawab bergüchi yette kishidinmu dana sanar. 17 Kochida kéliwétip, özige munasiwetsiz majiragha arilashqan kishi, Itning qulighini tutup sozghan'gha oxshash xeterge duchar bolar. 18 Öz yéqinlirini aldap «Peqet chaqchaq qilip qoydum!» deyidighan kishi, Otqashlarni, oqlarni, herxil ejellik qorallarni atqan telwige oxshaydu. 20 Otun bolmisa ot öcher; Gheywet bolmisa, jédel bésilar. 21 Choghlar üstige chachqan kömürdek, Ot üstige qoqghan otundek,

jédelchi jédelni ulghaytar. 22 Gheywetxorning sözliri herxil nazunémetlerdek, Kishining qelbigé chongqur singdürüler. 23 Yalqunluq lewler rezil köngüllerge qoshulghanda, Sapal qachigha kümüş hel bergen'ge oxshashtur. 24 Adawet saqlaydighan adem öchini gepliri bilen yapsimu, Könglide qat-qat suyiqest saqlaydu. 25 Uning sözi chirayliq bolsimu, ishinip ketmigin; Qelbide yette qat iplasliq bardur. 26 U öchmenlikini chirayliq gep bilen yapsimu, Lékin rezilliki jamaetning aldida ashkarilinar. 27 Kishige ora kolighan özi chüsher; Tashni domilatqan kishini tash dumilap qaytip kélip uni yanjar. 28 Saxta til özi ziyankeshlik qilghan kishilerge nepretliner; Xushamet qilghuchi éghiz ademni halaketke ittirer.

27 Etiki kününg toghruluq maxtanma, Chünki bir küni néme bolidighiningnimu bilmeysen. 2 Séni bashqilar maxtisun, öz aghzing mundaq qilmisun, Yat adem séni maxtisun, öz lewliring undaq qilmisun. 3 Tash éghir, qum xéli jing basar, Biraq exmeq keltüridighan xapichiliq ikkisidin téximu éghirdur. 4 Ghezep rehimsizdur, Qehr bolsa kelkündek ademni éqitip kéter, Biraq kim hesetxorluq aldida taqabil turalisun? 5 Ashkara eyiblesh yoshurun muhebbettin eladur. 6 Dostning qolidin yégen zeximler sadiqliqtin bolidu; Biraq düshmenning söyüshliri hiylicherliktur. 7 Toq kishi hesel könikidinmu bizardur, Ach kishige herqandaq achchiq nersimu tatliq biliner. 8 Yurt makanidin ayrilghan kishi, Uwisidin ayrilip yürgen qushqa oxshar. 9 Etir we xushbuy köngülni achar, Jan köyer dostning semimiy mesliheti kishini righbetlendürer. Jan köyer dostning semimiy, xushxuy mesliheti kishini xush qilur. 10 Öz dostungni, atangning dostinimu untuma; Béshinggha kün chüshkende qérindishingning öyige kirip yélinma; Yéqindiki dost, yiraqtiki qérindashtin ela. 11 I oghlum, dana bol, könglümnü xush qil, Shundaq qilghiningda méni mesxire qilidighanlarga jawab béreleymen. 12 Zérek kishi bala-qazani aldin körüp qachar; Saddilar aldigha bérüp ziyani tartar. 13 Yatqa képil bolghan kishidin qerzge tonini tutup alghin; Yat xotun'gha kapalet bergen kishidin kapalet puli al. 14 Qaq seherde turup, yuqiri awazda dostigha bext tiligenlik, Özini qarghash hésablinar. 15 Yamghurluq kündiki toxtimay chüshken tamche-tamche yéghin, We soqushqaq xotun bir-birige oxshashtur. 16 Uni tizgenlesh boranni tosqa'n'gha, Yaki yaghi onq qol bilen changgallighan'gha oxshashtur. 17 Tömürni

tömürge bilise ötkürleshkendek, Dostlarmu bir-birini ötkürleshtürer. **18** Enjür köchitini perwish qilghuchi uningdin enjür yeydu; Xojayinini asrap kütken qul izzet tapidu. **19** Suda ademning yüzi eks etkendek, Insanning qelbining qandaqliqi öz yénidiki kishi arqiliq biliner. **20** Tehtisara we halaket hergiz toymighandek, Ademning [ach] közliri qanaet tapmas. (Sheol h7585) **21** Sapal qazan kümüşni, chanaq altunni tawlar, Adem bolsa maxtalghanda sinilar. **22** Exmeqni bughdaiy bilan birge sendelde talqan qilib soqsangmu, Exmeqliqi yenila uningda turar. **23** Padiliringning ehwalini obdan bilip tur, Mal-waranliringdin yaxshi xewer al; **24** Chünki bayliqning menggü kapaliti bolmas, Taj-textmu dewrdin-dewrgiche turamdu? **25** Qurughan chöpler orulghandin kéyin, Yumran chöpler ösüp chiqqanda, Tagh baghrinimu yawayi chöpler yighilghanda, **26** Shu chaghda qozilarning yungliri qirqilip kiyiming bolar; Öchkilerni satqan pulgha bir étiz kéler, **27** Hemde öchkilerning sütliri séning hem ailidikiliringning ozuqluqini, Dédekliringning qorsiqini teminleshkimu yéter.

28 Yamanlar héchkim qoghlimisimu qachar; Biraq heqqaniylar shir yürek batur kéler. **2** Yurtta gunahlar köpeyse, uning emirliri köp almishar, Lékin uni sorighuchi yorutulghan we bilimlik bolsa, yurt aman-muqim uzun turar. **3** Miskinlerge zulum séliwatqan bir kembeghel, Xuddi [ziraetlerni] yatquzup dénini qoymaydighan qara yamghurgha oxshaydu. **4** Tewrat qanunidin waz kechkenler yamanlarni yaxshi dep maxtar; Biraq qanunni tutquchilar ulargha qarshi küresh qilar. **5** Reziller adaletni chüshenmes; Biraq Perwerdigarni izdigüchiler hemme ishni chüshiner. **6** Peziletlik yolda mangghan miskin kishi, Saxta, ikki yüzlime bay ademdin yaxshidir. **7** Tewrat-qanunigha itaet qilghan yigit eqilliq oghuldur; Biraq nan qépilargha hemrah bolghuchi atisini nomusqa qaldurar. **8** Jazanixorluq qilib yuqiri ösüm arqiliq bayliqlar tapqan kishi, Axirida bularni miskinlerge xeyrixahliq qilghuchining qoligha ötküzüsh üçün toplighandur. **9** Kimki Tewrat-qanunini anglimaymen dep quligini yopursa, Hetta dualirimu leniti bolup qalar. **10** Kimki duruslarni yaman yolgha azdursa, Özi kolighan orisigha özi chüsher; Biraq pak-diyanelik adem yaxshiliqqa mirasxor bolar. **11** Bay derweqe özini dana sanar; Biraq yorutulghan miskin uni haman körüp yéter. **12** Heqqaniylar ghalibiyetlik bolsa, Jahanni tentene

qaplar; Biraq yamanlar mertiwige chiqsa, xalayıq özlirini qachurar. **13** Öz gunahlirini yoshurghan kishi ronaq tapmas; Biraq ularni tonup iqqar qilib, ulardin waz kechken kishi rehım-shepgetke érisher. **14** [Perwerdigardin] herdaim qorqup yürgen kishi shunche bextliktur! Biraq könglini tash qilghan balayı'apetke qalar. **15** Hörkirep turghan shir, Yaki [owni izdep] kéziwatqan éyiq qandaq bolsa, Yoqsul puqralarning üstidiki rezil hakimmu shundaqtur. **16** Yorutulmighan emir haman zor bir zalim bolup chiqar, Biraq haram bayliqlargha nepretlense, textide uzun olturar. **17** Qan tökken kishi qerz bilen hanggha qarap yügürer; Uni héchkim tosmisun! **18** Semimiy, diyanelik yolda mangghan qutular; Ikki yolda mangghan saxta kishi ularning biride haman yiqilip chüsher. **19** Öz yérite tiriship ishligen déhqanning néni yétip ashar; Biraq bikar yürüp xam xiyallarni qoghligan kishining yoqsulluqi mol bolar! **20** Rastchil kishining bexti köpiyer; Biraq bay bolushqa aldirighan kishi jazadin qéchip qutulalmas. **21** Birige yan bésish qet'iy bolmas; Chünki beziler hetta bir burda nan üçünmu gunah ötküzer. **22** Nepsi toymas kishi bayliqlarni közlep aldiraydu, U namratliqning öz béshigha chüshidighininin bixewerdur. **23** Bashqilarning xataliqini ochuq eyibligen kishi, Haman xushamet qilghuchigha qarighanda köprek iltipat tapar. **24** Ata-anisining teelluqatini oghrilap, «Bu héhqandaq gunah emes» dégen kishi, Halak qilghuchining shérikidir. **25** Nepsi toymighur kishi jédel-majira tériydu; Biraq Perwerdigargha tayan'ghan kishi etliner. **26** Özining könglige ishen'gen kishi exmeqtur; Biraq danaliq bilen mangghan nijat tapar. **27** Namratlarga xeyrixahliq qilidighan kishi mohtajliq tartmas; Lékin hajetmenni körsimu körmeske salghan kishi köpligen qarqishqa uchrar. **28** Yamanlar mertiwige chiqsa, xalayıq özlirini qachurar; Lékin ular zawal tapsa, heqqaniylar rawaj tapar.

29 Qayta-qayta eyiblinip turup yene boyni qattiqliq qilghan kishi, Tuyuqsizdin dawalighusiz yanjilar. **2** Heqqaniylar güllense, puqraliri shadlinar, Qebihler hoquq tutsa puqra nale-peryad kötürer. **3** Danaliqni söygen oghul atisini xush qilar; Biraq pahshilerge hemrah bolghan uning mal-mülkini buzup-chachar. **4** Padishah adalet bilen yurtini tinch qilar; Biraq baj-séliq salghan bolsa, uni weyran qilar. **5** Öz yéqinigha xushamet qilghan kishi, Uning putlirigha tor teyyarlap qoyghandur. **6** Rezil ademning gunahi

özige qapqan yasap qurar; Biraq heqqaniy kishi naخشilar bilen shadlinar. 7 Heqqaniy kishi miskinning dewasigha köngül bölür; Biraq yamanlar bolsa bu ishni chüshenmes. 8 Hakawur kishiler sheherni qutritip dawalghtar; Biraq aqilaniler achchiq ghezeplerni yandurar. 9 Dana kishi exmeq bilen dewalashsa, Exmeq hürpiyidu yaki külidu, netijisi haman tinchliq bolmas. 10 Qanxorlar pak-diyantliklerge nepretliner; Duruslarning jénini bolsa, ular qestler. 11 Exmeq herdaim ichidiki hemmini ashkara qilar; Biraq dana özini bésiwalar. 12 Hökümdar yalghan sözlerge qulaq salsa, Uning barliq xizmetkarliri yaman ögenmey qalmas. 13 Gaday bilen uni ezgüchi kishi bir zéminda yashar; Her ikkisinin közini nurlandurghuchi Perwerdigardur. 14 Yoqsullarni diyanet bilen sorighan padishahning bolsa, Texti menggüge mehkem turar. 15 Tayaq bilen tenbih-nesihet balilargha danaliq yetküzür; Biraq öz meylige qoyup bérilgen bala anisini xijajetke qaldurar. 16 Yamanlar güllinip ketse, naheqlik köpiyer; Lékin heqqaniylar ularning yiqilghinini körer. 17 Oghlungni terbiyeliseng, u séni aram tapquzar; U könglüngni söyündürer. 18 [Perwerdigarning] wehiysi bolmighan elning puqraliri yoldin chiqip bashpanahsiz qalar; Lékin Tewrat-qanunigha emel qilidighan kishi bextliktur. 19 Qulni söz bilenla tüzetkili bolmas; U sözüngni chüshen'gen bolsimu, étiabar qilmas. 20 Aghzini basalmaydighan kishini körgenmu? Uningdin ümid kütkendin, exmeqtin ümid kütüsh ewzeldur. 21 Kimki öz qulini kichikidin tartip öz meylige qoyup berse, Künlerning biride uning béshigha chiqar. 22 Térkkekek kishi jédel-majira qozghap turar; Asan achchiqlinidighan kishining gunahliri köptur. 23 Meghrurluq kishini pes qilar, Biraq kemterlik kishini hörmetke érishtürer. 24 Oghri bilen shérik bolghan kishi öz jénigha düshmendur; U soraqchining [guwah bérishke] agahlandurushini anglisimu, lékin rast gep qilishqa pétinalmas. 25 Insan balisidin qorqush ademni tuzaqqa chüshüridu; Biraq kimki Perwerdigargha tayan'ghan bolsa, u bixeter kötürüler. 26 Köp kishiler hökümdardin iltipat izdep yürer; Biraq ademning heq-rizqi peqet Perwerdigarningla qolididur. 27 Naheqler heqqaniylargha yirginchliktur; Durus yolda mangghan kishiler yamanlarga yirginchliktur.

30 Töwendikiler Yakehning oghli Agurgha wehiy bilen kelgen sözlerdur: Bu adem Itiyelge, yeni Itiyel bilen Ukalgha mundaq sözlerni dégen: — 2 Men derweqe insanlar arisidiki eng nadini, haywan'gha

oxshashturmen; Mende insan eqli yoq. 3 Danaliqni héch ögenmidim; Eng Pak-Muqeddes Bolghuchi heqqidimu sawatim yoqtur. 4 Kim ershke kötürülgen, yaki ershtin chüshken? Kim shamalni qollirida tutqan? Kim sularni Öz tonigha yögep qoyghan? Kim yer-zéminning chégralirini belgiligen? Uning ismi néme? Uning Oghlining ismi néme? Bilemsen-yoq? 5 Tengrining herbir sözi sinilip ispatlinip kelgendur; U Özige tayan'ghanlarning hemmisini qoghdaydighan qalqandur. 6 Uning sözlirige héch nerse qoshma; Undaq qilsang, U séni eyibleydu, Séning yalghanchiliqing ashkarilidur. 7 I [Xudayim], Sendin ikki nersini tileymen; Men ölgüche bularni mendin ayimighaysen: — 8 Saxtiliq we yalghanchiliqni mendin yiraq qilghaysen; Méni gadaymu qilmay, baymu qilmay, belki éhtiyajimgha layiqla riziq berseysen. 9 Chünki ziyade toyup ketsem, Sendin yénip: «Perwerdigar dégen kim?» — dep qélishim mumkin. Yaki gaday bolup qalsam, oghriliq qilip, Sen Xudayimning namigha dagh keltürüshim mumkin. 10 Xojayinining aldida uning quli üstidin shikayet qilma, Bolmisa u séni qarghap lenet qilidu, eyibkar bolisen. 11 Öz atisini qarghaydighan, Öz anisigha bext tilimeydighan bir dewr bar, 12 Özini pak chaghlaydighan, emeliyette meynetchilikidin héch yuyulmighan bir dewr bar, 13 Bir dewr bar — ah, kibirlikidin neziri némidégen üstün, Hakawurluqidin hali némidégen chong! 14 Uning ajizlar we yoqsullarni yalmap yutuwétidighan chishliri qilichtek, Éziq chishliri pichaqtek bolghan bir dewr bar! 15 Zülükning ikki qizi bar, ular herdaim: «Bergin, bergin» dep towlislar. Hergiz toyunmaydighan üç nerse bar, hergiz qanaetlenmeydighan töt nerse bar, ular bolsimu: — 16 Gör, tughmas xotunning qarni, Sugha toyunmighan qurghaq Yer. We hergiz «boldi, toydum» démeydighan ottin ibaret. (Sheol h7585) 17 Atisini mesxire qilidighan, Anisini kemsitidighan közni bolsa, Qagha-quzghunlar choqular, Bürkütning balilirimu uni yer. 18 Men üçün intayin tilsimat üç nerse bar; Shundaq, men chüshinelmeydighan töt ish bar: — 19 Bürkütning asmandiki uchush yoli, Yilanning tashta béghirlap mangidighan yoli, Kémining déngizdiki yoli we yigitning qizgha ashiq bolushtiki yolidur. 20 Zinaxor xotunning yolimu shundaqtur; U bir némini yep bolup aghzini sürtiwetken kishidek: «Men héchqandaq yamanliqni qilmidim!» — deydu. 21 Yer-zémin üç nerse astida biaram bolar; U kötürelmeydighan töt

ish bar: — 22 Padishah bolghan qul, Tamaqqa toyghan hamaqet, 23 Nepretke patqan, erge tegken xotun, Öz xanimining ornini basqan dédek. 24 Yer yüzide téni kichik, lékin intayin eqilliq töt xil janiwar bar: — 25 Chömüliler küchlük xelq bolmisimu, biraq yazda ozuq teyyarliwélishni bilidu; 26 Sughurlar özi ajiz bir qowm bolsimu, xada tashlarning arisigha uwa salidu; 27 Chéketkilerning padishahi bolmisimu, lékin qatar tizilip retlik mangidu; 28 Keslenchükni qol bilen tutuwalghili bolidu, Lékin xan ordilirida yashaydu. 29 Qedemliri heywetlik üç janiwar bar, Kishige zoq béríp mangidighan töt nerse bar: — 30 Haywanatlar ichide eng küchlük, héch némidin qorqmas shir, 31 Zilwa beyge iti, Téke, We puqraliri qollaydighan padishahdur. 32 Eger sen exmeqliq qilip özüngni bek yuqiri orun'gha qoyuwalghan bolsang, We yaki telwe bir oyda bolghan bolsang, Qolung bilen aghzingni yum! 33 Kala süti qochulsa sériq may chiqar; Birining burni mijilsa, qan chiqar; Adawet qozghap intiqam oylisa jédel-majira chiqar.

31 Töwendikiler, padishah Lemuelge uning anisi arqiliq wehiy bilen kelgen sözlerdur; anisi bu sözlerni uninggha ögetken: 2 I oghlum, i méning amriqim, qesemler bilen tiligen arzuluqum, men sanga néme dey? 3 Küch-quwwitingni ayal-xotunlar teripige serp qilmighin; Yaki padishahlarnimu weyran qilidighan ishlargha bérilgüchi bolma! 4 I Lemuel, sharab ichish padishahlargha layiq emes, Emirlergimu haraqqa xumar bolush yarashmas. 5 Bolmisa ular sharab ichip, [muqeddes] belgilimilerni untup, Bozek bendilerning heqqini astin-üstün qiliwétishi mumkin. 6 Küchlük haraq ölgüsi kelgenlerge, hesretke chömgenlerge bérilsun! 7 Ular sharabni ichip, miskinlikini untup, Qaytidin derd-eliminini ésigé keltürmisun! 8 Özliri üçhün gep qilalmaydighanlarga aghzingni achqin, Halak bolay dégenlerning dewaside gep qil. 9 Süküt qilma, ular üçhün lilla höküm qil, Ézilgenlerning we miskinlerning derdige derman bol. 10 Peziletlik ayalni kim tapalaydu? Uning qimmiti leel-yaqutlardinmu zor éship chüshidu. 11 Érining köngli uninggha tayinip xatirjem turidu, U bolghachqa éringin alghan oljisi kem emestur! 12 U ömür boyi érige wapadar bolup yaxshiliq qilidu, Uni ziyan'gha uchratmaydu. 13 U qoy yungi we kendir tépip, Öz qoli bilen jan dep ejir qilidu. 14 U soda kémilirige oxshash, [Ailini béqishtiki] ozuq-tülüklerni yiray jaylardin toshuydu. 15 Tang yorumasta u

ornidin turidu, Ailidikilergé yémeklik teyyarlaydu, Xizmetkar-dédeklerge nésiwisini teqsim qilidu. 16 U bir parche étizni özi körüp alidu; Qoli bilen yighqan darametlin u bir üzümzar bina qilidu. 17 [Ishqa qarap] u bélini küch bilen baghlar, Bileklirini küchlendürer; 18 Öz ishining paydiliqliqigha közi yéter, Kéchiche chirighini öchürmey ish qilar. 19 U qolliri bilen chaqni chörer, Barmaqiliri yip urchuqini tutar. 20 Ajizlarga yadem qolini uzitar; Hajetmenlerge qollirini sozar. 21 Qar yaghqanda u ailisi toghruluq endishe qilmaydu, Öyidikilerning hemmisige qizil kiyimler kiydürülgen. 22 Kariwat yapquchilirini özi toquydu; Özining kiyim-kéçekliri kanap we sösün rexttindur. 23 Érining sheher derwazilirida abruyi bar; Shu yerde u yurttiki aqsaqallar qataridin orun alidu. 24 U nepis kanaptin kiyim-kéçek tikip uni satidu; Belwaghlarni tikip sodigerlerni teminleydu. 25 Kiyimi küch-qudret we izzet-hörmettur; U kélecheke ümid bilen külüp qaraydu. 26 Aghzini achsila, dana söz qilidu, Tilida méhribane nesihetler bar. 27 Ailidikili ishlardin daim xewer alidu, Bikargha nan yémeydu. 28 Perzentliri ornidin turup uninggha bextberiket tileydu; Érimu mubareklep uni maxtap: — 29 «Pezilet bilen yashighan ayallar köptur, Biraq sen ularning hemmisidinmu éship chüshisen» — deydu. 30 Güzellik séhri aldamchidur, Hösn-jamalmu peqet bir köpük, xalas, Peqet Perwerdigardin qorqidighan ayalla maxtilidu! 31 U öz méhnitining méwiliridin behrimen bolsun! Ejirliri uning derwazilarda hörmetsöhretke érishtürsun!

Hékmet toplighuchi

1 Yérusalémda padishah bolghan, Dawutning oggli «Hékmet toplighuchi»ning sözliri: — **2** «Bimenilik üstige bimenilik!» — deydu «Hékmet toplighuchi» — «Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimeniliktur!» **3** Quyash astida tartqan japaliridin insan néme paydigha érisher? **4** Bir dewr ötidu, yene bir dewr kélidu; Biraq yer-zémin menggüge dawam qilidu; **5** Kün chiqidu, kün patidu; We chiqidighan jaygha qarap yene aldirap mangidu. **6** Shamal jenubqa qarap soqidu; Andin burulup shimalgha qarap soqidu; U aylinip-aylinip, Herdaim öz aylanma yoligha qaytidu. **7** Barliq deryalar déngizgha qarap aqidu, biraq déngiz tolmaydu; Deryalar qaysi jaygha aqqan bolsa, Ular yene shu yerge qaytidu. **8** Barliq ishlar japagha tolghandur; Uni éytip tügetküchi adem yoqtur; Kóz körüshtin, Qulaq anglashtin hergiz toymaydu. **9** Bolghan ishlar yene bolidighan ishlardur; Qilghan ishlar yene qilinidu; Quyash astida héchqandaq yéngiliq yoqtur. **10** «Mana, bu yéngi ish» dégili bolidighan ish barmu? U beribir bizdin burunqi dewrlerde alliqachan bolup ötkén ishlardur. **11** Burunqi ishlar hazir héch eslenmeydu; We kelgüsida bolidighan ishlarmu ulardin kéyin yashaydighanlarning ésige héch kelmeydu. **12** Menki hékmet toplighuchi Yérusalémda Israilgha padishah bolghanmen; **13** Men danaliq bilen asmanlar astida barliq qilin'ghan ishlarni qétirqinip izdeshke köngül qoydum — Xulasem shuki, Xuda insan balilirining öz-özini bend qilip upritish üçün, ulargha bu éghir japani teqdim qilghan! **14** Men quyash astidiki barliq qilin'ghan ishlarni körüp chiqtim, — Mana, hemmisi bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtin ibarettur. **15** Egrini tüz qilghili bolmas; Kemni toluq dep sanighili bolmas. **16** Men öz könglümde oylinip: «Mana, men ulughlinip, mendin ilgiri Yérusalém üstige barliq höküm sürgenlerdin köp danaliqqa érishtim; méning könglüm nurghun danaliq we bilimge érishti» — dédim. **17** Shuning bilen danaliqni bilishke, shuningdek telwilik we exmiqanilikni bilip yétishke köngül qoydum; mushu ishnimu shamal qoghlighandek ish dep bilip yettim. **18** Chünki danaliqning köp bolushi bilen azab-oqubetmu köp bolidu; bilimini köpeytküchining derd-elimimu köpiydu.

2 Men könglümde: «Qéni, men özümge tamashining temini tétighuzup baqimen; könglüm échilsun!» —

dédim. Biraq mana, bumu bimeniliktur. **2** Men külkechaqchaqqa «Telwilik!» we tamashigha «Uning zadi néme paydisi?» — dédim. **3** Könglümde öz bedinimni sharab bilen qandaq rohlandurghili bolidighanliqini (danaliq bilen özümni yétekligen halda) bilishke bérilip izdendim, shuningdek «sanaqliq künliride insan balilirigha yaxshiliq yetküzidighan néme paydiliq ishlar bar?» dégen tügünni yeshsem dep exmiqanilikni qandaq tutup yétishim kéreklikini intilip izdidim. **4** Men ulugh quruluşlarga kirishtim; özüm üçün öylerni saldim; özüm üçün üzümzarlarni tiktim; **5** Özüm üçün shahane bagh-baghchilarni yasidim; ularda herxil méwe béridighan derexlerni tiktim; **6** Özüm üçün ormandiki baraqsan derexlerni obdan sughirish üçün, kölçeklerni yasap chiqtim; **7** Qullargha we dédeklerge ige boldum; öyümde ulardin tughulghanlarmu méningki idi; Yérusalémda mendin ilgiri bolghanlarning hemmisiningkidin köp mal-waranlar, qoy we kala padilirim bar boldi. **8** Öz-özümge altun-kümüshlerni, padishahlarning hem herqaysi ölkilerning herxil etiwarliq alahide göherlirini yighdim; qiz-yigit naxshichilargha hemde adem balilirining dilköyerlirige, yeni köpligen güzel kénizeklerge ige boldum. **9** Ulugh boldum, Yérusalémda mendin ilgiri bolghanlarning hemmisidin ziyade ronaq taptim; shundaq bolghini bilen danaliqim mendin ketmidi. **10** Közlimge néme yaqqan bolsa, men shuni uningdin ayimidim; öz könglümge héchqandaq xushalliqni yaq démidim; chünki könglüm barliq ejrimdin shadlandi; mana, bular öz ejrimdin bolghan nésiwem idi. **11** Andin öz qolum yasighanlirining hemmisige, shundaqla singdürgen ejrimning netijisige qarizam, mana, hemmisi bimenilik we shamalni qoghlighandek ish idi; bular quyash astidiki héch paydisi yoq ishlardur. **12** Andin zéhnimni yighip uni danaliqqa, telwilik we exmiqanilikke qarashqa qoydum; chünki padishahtin kéyin turidighan adem néme qilalaydu? — qilsimu alliqachan qilin'ghan ishlardin ibaret bolidu, xalas! **13** Shuning bilen nur qarangghuluqtin ewzel bolghandek, danaliqning bigherezlikdin ewzellikini körüp yettim. **14** Dana kishining közliri béshididur, exmeq bolsa qarangghuluqta mangidu; biraq ulargha oxshash birla ishning bolidighanliqini chüshinip yettim. **15** Könglümde: «Exmeqke bolidighan ish mangimu oxshash bolidu; emdi méning shundaq dana bolushumning zadi néme paydisi?!» — dédim. Andin

men könglümde: «Bu ishmu oxshashla bimeniliktur!» — dédim. **16** Chünki menggüge dana kishi exmeqke nisbeten héch artuq eslenmeydu; chünki kelgüsidiki künlérde hemme ish alliqachan untulup kétidu; emdi dana kishi qandaq ölidu? — Exmeq kishi bilen bille! **17** Shunga men hayatqa öch boldum; chünki quyash astida qilin'ghan ishlar manga éghir kéletti; hemmisi bimenilik we shamalni qoghlighandek ish idi. **18** Shuningdek men quyash astidiki barliq ejrimge öch boldum; chünki buni mendin kéyin kelgen kishige qaldurmasliqqa amalim yoq idi. **19** Uning dana yaki exmeq ikenlikini kim bilidu? U beribir men japaliq bilen singdürgen hemde danaliq bilen ada qilghan quyash astidiki barliq ejrim üstige höküm süridu. Bumu bimeniliktur. **20** Andin men rayimdin yandim, könglüm quyash astidiki japa tartqan barliq ejrimdin ümidsizlinip ketti. **21** Chünki ejrini danaliq, bilim we ep bilen qilghan bir adem bar; biraq u ejrini uninggha héch ishlimgen bashqa birsining nésiwisi bolushqa qaldurushi kérek. Bumu bimenilik we intayin achchiq külpettur. **22** Chünki insan quyash astida özini upritip, özining barliq emgikidin we könglining intilishliridin némige ige bolidu? **23** Chünki uning barliq künliri azabliqtur, uning ejri gheshliktur; hetta kéchide uning köngli héch aram tapmaydu. Bumu bimeniliktur. **24** Insan üçün shuningdin bashqa yaxshi ish yoqki, u yéyishi, ichishi, öz jénini öz ejridin huzur aldurushidin ibarettur; buni Xudaning qolidindur, dep körüp yettim. **25** Chünki uningsiz kim yéyelisun yaki bésip ishliyelisun? **26** Chünki u öz nezirige yaqidighan ademge danaliq, bilim we shadliqni ata qilidu; biraq gunahkar ademge u mal-mülük yighip-toplashqa japaliq emgekné beridu, shuningdek u yighip-toplighinini Xudaning neziride yaxshi bolghan'gha tapshuridighan qilidu. Bumu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtin ibarettur.

3 Herbir ishning muwapiq pesli bar, asmanlar astidiki hemme arzuning öz waqtimu bar; **2** Tughulushning bir waqti bar, ölüshningmu bir waqti bar; Tikish waqti bar, tikilgenni söküsh waqti bar; **3** Öltürüsh waqti bar, saqaytish waqti bar; Buzush waqti bar, qurush waqti bar; **4** Yighlash waqti bar, külüsh waqti bar; Matem tutush waqti bar, ussul oynash waqti bar; **5** Tashlarni chöriwétish waqti bar, tashlarni yighip-toplash waqti bar; Quchaqlash waqti bar, quchaqlashtin özini tartish waqti bar; **6** Izdesh waqti bar, yoqaldi dep waz kéchish waqtimu bar; **7** Yirtish

waqti bar, tikish waqti bar; Süküt qélish waqti bar, söz qilish waqti bar; **8** Söyüsh waqti bar, nepretlinish waqti bar; Urush waqti bar, tinchliq waqti bar. **9** Ishligen öz ishliginidin néme payda alidu? **10** Men Xuda insan balilirigha yükligen, ishlep japa tartish kérek bolghan ishni körgenmen. **11** U herbir ishning waqti kelgende güzel bolidighanliqini békitken; u yene menggülükni insanlarning könglige salghan; shunga, insan Xudaning öz hayatigha bashtin axirghiche némini békitkenlikini bilip yetmestur. **12** Insanlarga hayatida shadlinish we yaxshiliq qilishtin bashqa ewzel ish yoq iken dep bilip yettim. **13** Shundaqla yene, herbir kishining yéyish-ichishi, özining barliq ejridin huzur élishi, mana bu Xudaning sowghisidur. **14** Xudaning qilghanlirining hemmisi bolsa, menggülük bolidu, dep bilimen; uninggha héchnersini qoshushqa we uningdin héchnersini éliwétishke bolmaydu; Xudaning ularni qilghanlirining sewebi insanni Özidin eymindürüshdur. **15** Hazir bolghanliri ötkendimu bolghandur; kelgüside bolidighan ish alliqachan bolghandur; Xuda ötken ishlarni soraydu. **16** Men quyash astida yene shu ishni kördümki — soraq ornida, shu yerde hélihem rezillik turidu; heqqaniyliq turush kérek bolghan jayda, mana rezillik turidu! **17** Men könglümde: «Xuda heqqaniy hem rezil ademni soraqqa tartidu; chünki herbir arzu-meqset we herbir ishning öz waqti bar» — dédim. **18** Men könglümde: — Bundaq bolushi insan balilirining sewebidindur; Xuda ularni sinimaqchi, [bu ishlar] ular özlirining peqet haywanlarga oxshash ikenlikini körüshi üçün bolghan, dep oyldim. **19** Chünki insan balilirining béshigha kélidighini haywanlarghimu kélidu, ularning köridighini oxshash bolidu. Ulardin aldinqisi qandaq ölgen bolsa, kéyinkisimu shundaq ölidu, ularda oxshashla birla nepes bardur. Insanning haywanlardin héch artuqchiliqi yoq; chünki hemme ish bimeniliktur. **20** Ularning hemmisi bir jaygha baridu; hemmisi topa-changdin chiqqan, hemmisi topa-changgha qaytidu. **21** Kim adem balilirining rohini bilidu? U yuqirigha chiqamdu, buni kim bilidu? Haywanlarning rohi, u yer tégige chüshemdu, kim bilidu? **22** Shuning bilen men insanning öz ejridin huzurlinishidin artuq ish yoqtur, dep kördüm; chünki mana, bu uning nésiwisidur; chünki uni özidin kéyin bolidighan ishlarni körüshke kim élip kélidu?

4 Andin men qaytidin zéhnimni yighip quyash astida daim boluwatqan barliq zorluq-zumbuluqni

kördüm; mana, ézilgenlarning köz yashliri! Ulargha héch teselli bergüchi yoq idi; ularni ezgenlarning küchlük yölenchüki bar idi, biraq ézilgenlerge héch teselli bergüchi yoq idi. 2 Shunga men alliqachan ölüp ketken ölgüchilerni téxi hayat bolghan tiriklerdin üstün dep teriplidim; 3 shundaqla bu ikki xil kishilerdin bextliki téxi apiride bolmighan kishidur; chünki u quyash astida qilin'ghan yamanliqlarni héch körüp baqmighan. 4 Andin men barliq ejir we barliq xizmetning utuqliridin shuni körüp yettimki, u insanning yéqinini körelmeslikidin bolidu. Bumu bimenilik we Shamalni qoghlighandek ishtur. 5 Exmeq qol qoshturup, öz göshini yeydu. 6 Japa chékip shamalni qoghlap ochumini toshquzimen dégendin, changgilini toshquzup xatirjemlikte bolush eladur. 7 Men yene zéhnimni yighip, quyash astidiki bir bimenilikni kördüm; 8 birsi yalghuz, tikendek bolsimu, shundaqla ne oggli ne aka-ukisi bolmisimu — biraq uning japasining axiri bolmaydu, uning közi bayliqlargha toymaydu. U: «Men bundaq japaliq ishlep, jénimdin zadi kimgé yaxshiliq qaldurimen?» — dégeni sorimaydu. Bumu bimenilik we éghir japadin ibarettur. 9 Ikki birdin yaxshidur; chünki ikki bolsa emgikidin yaxshi in'am alidu. 10 Yiqilip ketse, birsi hemrahini yölep kütüridu; biraq yalghuz halette yiqilip ketse, yöligüdek bashqa birsi yoq bolsa, bu kishining haligha way! 11 Yene, ikkisi bille yatsa, bir-birini illitidu; lékin birsi yalghuz yatsa qandaq illitilsun? 12 Yene, biraw yalghuz bir ademni yéngiwalghan bolsa, ikkisi uninggha taqabil turalaydu; shuningdek üç qat arghamcha asan üzülmes. 13 Kembeghel emma aqil yigit yene nesihetning etivarini qilmaydighan qéri exmeq padishahtin yaxshidur; 14 Chünki gerche u bu padishahning padishahliqida kembeghel bolup tughulghan bolsimu, u zindandin textke olturushqa chiqti. 15 Men quyash astidiki barliq tiriklarning ashu ikkinchini, yeni [padishahning] ornini basquchini, shu yigitni qollaydighanliqini kördüm. 16 Barliq xelq, yeni ularning aldida turghan barliq puqralar sanaqsiz bolsimu, biraq ulardin keyinkiler yigittinmu razi bolmaydu; bumu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtur.

5 Xudaning öyige barghanda, awaylap yürgin; exmeqlerche qurbanliqlarni sunush üçün emes, belki anglap boysunush üçün yéqinlashqin; chünki exmeqler rezillik qiliwatqini bilmeydu. 2 Aghzingni yéniklik bilen achma; könglüng Xuda aldida birnémini

éytishqa aldirmisun; chünki Xuda ershlerde, sen yer yüzididursen; shunga sözliring az bolsun. 3 Chünki ish köp bolsa chüshmu köp bolghandek, gep köp bolsa, exmeqning gépi bolup qalidu. 4 Xudagha qesem ichseng, uni ada qilishni kéchiktürme; chünki U exmeqlerdin huzur almaydu; shunga qesimingni ada qilghin. 5 Qesem ichip ada qilmighandin köre, qesem ichmesliking tüzüktur. 6 Aghzing téningni gunahning ixtiyarigha qoyuwetmisun; perishte aldida: «Xata sözlep saldim» déme; némishqa Xuda gépingdin ghezeplinip qolliring yasighanni halak qilidu? 7 Chünki chüsh köp bolsa bimenilikmu köp bolidu; gep köp bolsimu oxshastur; shunga, Xudadin qorqqin! 8 Sen namratlarning ézilgenlikini yaki yerlik mensepdarlarning heq-adaletni zorawanlarche qayrip qoyghanliqini körseng, bu ishlardin heyran qalma; chünki mensepdardin yuqiri yene birsi közlimekte; we ulardinmu yuqirisimu bardur. 9 Biraq némila bolmisun yer-tupraq hemme ademge paydiliqtur; hetta padishahning özimu yer-tupraqqa tayinidu. 10 Kümüşke amraq kümüşke qanmas, bayliqlargha amraq öz kirimige qanmas; bumu bimeniliktur. 11 Mal-mülük köpeyse, ularni yégüchilermu köpiyidu; mal igisige ularni közlep, ulardin huzur élishtin bashqa néme paydisi bolsun? 12 Az yésun, köp yésun, emgekchining uyqusi tatliqtur; biraq bayning toqluqi uni uxlatmas. 13 Men quyash astida zor bir külpetni kördüm — u bolsimu, igisi öziye ziyani yetküzidighan bayliqlarni toplashtur; 14 shuningdek, uning bayliqliri balayi'apet tüpeylidin yoqilishidin ibarettur. Undaq ademning bir oggli bolsa, [oghlining] qoligha qaldurghudek héchnémisi yoq bolidu. 15 U apisining qorsiqidin yalingach chiqip, ketkendimu yalingach péti kétidu; u özining japaliq emgikidin qoligha alghudek héchnémini épketelmeydu. 16 Mana bumu éghir elemlik ish; chünki u qandaq kelgen bolsa, yene shundaq kétidu; emdi uning shamalgha érishish üçün emgek qilghinining néme paydisi? 17 Uning barliq künliride yep-ichkini qarangghuluqta bolup, gheshliki, késelliki we xapiliqi köp bolidu. 18 Mana némining yaramliq we güzel ikenlikini kördüm — u bolsimu, insanning Xuda uninggha teqdim qilghan ömrining herbir künliride yéyish, ichish we quyash astidiki barliq méhnitidin huzur élishtur; chünki bu uning nésiwisidur. 19 Xuda herbirsini bayliqlargha, mal-dunyagha ige bolushqa, shuningdek ulardin yéyishke, öz rizqini qobul qilishqa, öz emgikidin

huzur élishqa muyesser qilghan bolsa — mana bular Xudaning sowghitidur. **20** Chünki u ömridiki téz ötidighan künliri üstide köp oylanmaydu; chünki Xuda uni könglining shadliqi bilen bend qilidu.

6 Quyash astida bir yaman ishni kördüm; u ish ademler arisida köp körüldü — **2** Xuda birsige bayliqlar, mal-dunya we izzet-hörmét teqsim qildi, shuning bilen uning öz köngli xalighinidin héchnersisi kem bolmide; biraq Xuda uninggha bulardin huzur élishqa muyesser qilmide, belki yat bir adem ulardin huzur alidu; mana bu bimenilik we éghir azabtur. **3** Birsü yüz bala körüp köp yil yashishi mumkin; biraq uning yil-künliri shunchilik köp bolsimu, uning jéni bextni körmise, hetta görni körmigen bolsimu, tughulup chachrap ketken bowaq uningdin ewzeldur deymen. **4** Chünki chachrighan bala bimenilik bilen kélidu, qarangghuluqta kétidu, qarangghuluq uning ismini qaplaydu; **5** U künnimu körmigen, bilmigen; biraq héch bolmighanda u birinchisige nisbeten aram tapqandur. **6** Berheq, héliqi kishi hetta ikki hesse ming yil yashighan bolsimu, biraq bextni körmise, ehwali oxshastur — herbir kishi oxshash bir jaygha baridu emesmu? **7** Ademning tartqan barliq japasi öz aghzi üçündur; biraq uning ishtihasi hergiz qanmaydu. **8** Shundaqta dana kishining exmeqtin néme artuqchiliqi bolsun? Namrat kishi bashqilar aldida qandaq méngishni bilgen bolsimu, uning néme paydisi bolsun? **9** Közning körüshi arzu-hewesning uyan-buyan yürüshidin ewzeldur. Bundaq qilishmu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtur. **10** Ötüp ketken ishlarning bolsa alliqachan nami békitilip atalghan; insanning néme ikenlikimu ayan bolghan; shunga insanning özidin qudretlik bolghuchi bilen qarshilishishigha bolmaydu. **11** Chünki gep qanche köp bolsa, bimenilik shunche köp bolidu; buning insan'gha néme paydisi? **12** Chünki insanning ömrude, yeni uning sayidek tézla ötidighan menisiz ömridiki barliq künliride uninggha némining paydiliq ikenlikini kim bilsun? Chünki insan'gha u ketkendin kéyin quyash astida néme ishning bolidighanliqini kim dep bérelisun?

7 Yaxshi nam-abroy qimmatlik tutiyadin ewzel; ademning ölüsh küni tughulush künidin ewzeldur. **2** Matem tutush öyige bérish ziyapet-toy öyige bérishtin ewzel; chünki ashu yerde insanning aqiwiti ayan qilinidu; tirik bolghanlar buni könglige

püküshi kérek. **3** Gheshlik külkidin ewzeldur; chünki chirayning perishanliqi bilen qelb yaxshilidur. **4** Dana kishining qelbi matem tutush öyide, biraq exmeqning qelbi tamashining öyididur. **5** Exmeqlerning naxshisini anglighandin köre, dana kishining tenbihini anglighin; **6** Chünki exmeqning külkisi qazan astidiki yantaqlarning paraslishidek, xalas; bumu bimeniliktur. **7** Jebir-zulum dana ademni nadan'gha aylanduridu, Para bolsa qelbni halak qilidu. **8** Ishning ayighi béshidin ewzel; Sewr-taqetlik roh tekebbur rohtin ewzeldur. **9** Rohingda xapa bolushqa aldirima; Chünki xapiliq exmeqlerning baghrida qonup yatidu. **10** «Némishqa burunqi künlér hazirqi künlérdin ewzel?» — déme; chünki séning bundaq sorighining danaliqtin emes. **11** Danaliq mirasqa oxshash yaxshi ish, quyash nuri körgüchilerge paydiliqtur. **12** Chünki danaliq pul panah bolghandek, panah bolidu; biraq danaliqning ewzelliki shuki, u öz igilirini hayatqa érishtüridu. **13** Xudaning qilghanlirini oylap kör; chünki U egri qilghanni kim tüz qilalisun? **14** Awat künde huzur al; we yaman künidimu shuni oylap kör: — Xuda ularning birini, shundaqla yene birinimu teng yaratqandur; shuning bilen insan özi ketkendin kéyin bolidighan ishlarni bilip yételmeidu. **15** Men buning hemmisini bimene künlirimde körüp yettim; heqqaniy bir ademning öz heqqaniyliqi bilen yoqilip ketkenlikini kördüm, shuningdek rezil bir ademning öz rezilliki bilen ömrini uzaratqanliqini kördüm. **16** Özüngni dep heddidin ziyade heqqaniy bolma; we özüngni dep heddidin ziyade dana bolma; sen öz-özüngni alaqqade qilmaqchimusen? **17** Özüngni dep heddidin ziyade rezil bolma, yaki exmeq bolma; öz ejiling toshmay turup ölmekchimusen? **18** Shunga, bu [agahni] ching tut, shuningdin u [agahnimu] qolungdin bermigining yaxshi; chünki Xudadin qorqidighan kishi her ikkisi bilen utuqluq bolidu. **19** Danaliq dana kishini bir sheherni bashquridighan on hökümrändin ziyade küchlük qilidu. **20** Berheq, yer yüzide daim méhribanliq yürüzidighan, gunah sadir qilmaydighan heqqaniy adem yoqtur. **21** Yene, xeqlerning hemmila gep-sözliрге anche diqqet qilip ketme; bolmisa, öz xizmetkaringning sanga lenet oqughanliqini anglap qélishing mumkin. **22** Chünki könglüngde, özüngningmu shuninggha oxshash bashqilargha köp qétim lenet qilghanliqini obdan bilisen. **23** Bularning hemmisini danaliq bilen sinap baqtim; men: «Dana bolimen» désemmu,

emma u mendin yiraq idi. **24** Barliq yüz bergen ishlar bolsa eqlimizdin yiraq, shuningdek intayin sirliqtur; kim uni izdep bilip yételisun? **25** Men chin könglümdin danaliq we eqliy bilimni bilishke, sürüştürüshke we izdeshke, shundaqla rezillikning exmeqliqini, exmeqliqning telwilik ikenlikini bilip yétishke zéhnimni yighdim. **26** Shuning bilen köngli tor we qiltaq, qolliri asaret bolghan ayalning ölümdin achchiq ikenlikini bayqidim; Xudani xursen qilidighan kishi uningdin özini qachuridu, biraq gunahkar adem uninggha tutulup qalidu. **27** Bu bayqighanlirimgha qara, — deydu hékmet toplighuchi — pakitlarni bir-birige baghlap sélishturup, eqil izdidim; **28** méning qelbim uni yenila izdimekte, biraq téxi tapalmidim! — Ming kishi arisida bir durus erkeknı taptim — biraq shu ming kishi arisidin birmu durus ayalni tapalmidim. **29** Mana körgin, méning bayqighanlirim peqet mushu birla — Xuda ademni esli durus yaratqan; biraq ademler bolsa nurghunlighan hiyle-mikirlerni izdeydu.

8 Kim dana kishige teng kéleleydu? Kim ishlarnı chüshendürüshni bilidu? Kishining danaliqi chirayini nurluq qilidu, yüzining sürini yorutidu. **2** Padishahning permanigha qulaq sélishingni dewet qilimen; bolupmu Xuda aldida ichken qesem tüpeylidin shundaq qilghin. **3** Uning aldidin chiqip kétishke aldirima; yaman bir dewani qollashta ching turma; chünki padishah némini xalisa shuni qilidu. **4** Chünki padishahning sözi hoquqtur; kim uninggha: «Özliri néme qilila?» — déyelisun? **5** Kim [padishahning] permanini tutqan bolsa héch yamanliqni körmeydu; dana kishining köngli hem peytni hem yolni pemliyeleydu. **6** Chünki herbir ish-arzuning peyti we yoli bar; insan keyinki ishlarnı bilmigechke, uning derd-elimni özini qattiq basidu. Kim uninggha qandaq bolidighanliqini éytalisun? **8** Héchkim öz rohıgha ige bolalmas, yeni héchkimning öz rohını özide qaldurush hoquqi yoqtur; héchkimning ölüsh künini öz qolida tutush hoquqi yoqtur; shu jengdin qéchishqa ruxset yoqtur; rezillik rezillikke bérilgüchilerni qutquzmas. **9** Bularning hemmisini körüp chiqtim, shundaqla quyash astida qilin'ghan herbir ishqa, ademning adem üstige hoquq tutqanliqi bilen ulargha ziyah yetküzidighan mushu waqıtqa köngül qoydum. **10** Shuningdek rezillerning depne qilin'ghanliqini kördüm; ular eslide muqeddes jaygha kirip-chiqip yüretti; ular [muqeddes jaydin]

chiqipla, rezil ishlarnı qilghan shu sheher ichide maxtilidu téxi! Bumu bimeniliktur! **11** Rezillik üstidin höküm tézdin beja keltürülmigechke, shunga insan balilirining köngli rezillikni yürgüzüshke pütünley bérilip kétidu. **12** Gunahkar yüz qétim rezillik qilip, künlirini uzartsimu, Xudadin qorqidighanlarning ehwalı ulardin yaxshi bolıdu dep bilimen; chünki ular uning aldida qorqıdu. **13** Biraq rezillerning ehwalı yaxshi bolmaydu, uning künliri sayidek tézla ötüp, künliri uzartılmaydu, chünki u Xuda aldida qorqmaydu. **14** Yer yüzide yürgüzülgen bir bimenilik bar; béshigha rezillerning qilghini boyiche kün chüshidighan heqqaniy ademler bar; béshigha heqqaniy ademlerning qilghini boyiche yaxshiliq chüshidighan rezil ademlermu bar. Men bu ishnimu bimenilik dédim. **15** Shunga men tamashini teriplidim; chünki insan üçün quyash astida yéyish, ichish we huzur élishтин yaxsi ish yoqtur; shundaq qilip uning emgikidin bolghan méwe Xuda teqdim qilghan quyash astidiki ömrining barliq künliride özige hemrah bolıdu. **16** Könglümnı danaliqni we yer yüzide qilin'ghan ishlarnı bilip yétish üçün qoyghanda, shundaqla Xuda qilghan barliq ishlarnı körginimde shuni bayqidim: — Insan hetta kéche-kündüz közlırige uyquni körsetmisimu, quyash astidiki barliq ishni bilip yételmeydu; u uni chüshinishke qanche intilse, u shunche bilip yételmeydu. Hetta dana kishi «Buni bilip yettim» désimu, emeliyette u uni bilip yetmeydu.

9 Men shularning hemmisini éniqlash üçün köngül qoydum; shuni bayqidimki, meyli heqqaniy kishi yaki dana kishi bolsun, shundaqla ularning barliq qilghanlıri Xudaning qolididur, dep bayqidim; insan özige muhebbet yaki nepretning kélidighanliqini héch bilmeydu. Uning aldida herqandaq ish bolushi mumkin. **2** Hemme ademge oxshash ishlar oxshash péti kélidu; heqqaniy we rezil kishige, méhriban kishige, pak we napak, qurbanliq qilghuchi we qurbanliq qilmighuchighimu oxshash qismet bolıdu; yaxshi ademge qandaq bolsa, gunahkargha shundaq bolıdu; qesem ichküchige we qesem ichishtin qorqquchighimu oxshash bolıdu. **3** Mana hemmige oxshashla bu ishning kélidighanliqi quyash astidiki ishlar arisida külpelik ishtur; uning üstige, insan balilirining köngülliri yamanliqqa tolghan, pütün hayatida könglide telwilik turıdu; andin ular ölgenlerge qoshulıdu. **4** Chünki tiriklerge qoshulghan kishi üçün bolsa ümid bar; chünki, tirik it ölgen shirdin ela. **5** Tirikler bolsa

özlirining ölidighanliqini bilidu; biraq ölgenler bolsa héchnémini bilmeydu; ularning héch in'ami yene bolmaydu; ular hetta ademning ésidin kötürülüp kétidu, qayta kelmeydu. **6** Ularning muhebbiti, nepriti we hesetxorluqimu alliqachan yoqalghan; quyash astida qilin'ghan ishlarning héchqaysisidin ularning menggüge qayta nésiwisi yoqtur. **7** Barghin, néningni xushalliq bilen yep, sharabingni xushxuyluq bilen ichkin; chünki Xuda alliqachan mundaq qilishingdin razi bolghan. **8** Kiyim-kéchekliring herdaim ap'aq bolsun, xushbuy may béshingdin ketmisun. **9** Xuda sanga quyash astida teqsim qilghan bimene ömrüingning barliq künliride, yeni bimenilikte ötküzgen barliq künliringde, söyümlük ayaling bilen bille hayattin huzur alghin; chünki bu séning hayatingdiki nésiweng we quyash astidiki barliq tartqan japayingning ejridur. **10** Qolung tutqanni barliq küchüng bilen qilghin; chünki sen baridighan tehtisarada héch xizmet, meqset-pilan, bilim yaki hékmet bolmaydu. (Sheol h7585) **11** Men zéhnimni yighip, quyash astida kördümki, musabiqide ghelibe yeltapan'gha bolmas, ya jengde ghelibe palwan'gha bolmas, ya nan dana kishige kelmes, ya bayliqlar yorutulghanlarga kelmes, ya iltipat bilimliklerge bolmas — chünki peyt we tasadipiyliq ularning hemmisige kélidu. **12** Berheq, insanmu öz waqti-saitini bilmeydu; béliqlar rehimsiz torgha élin'ghandek, qushlar tapan-tuzaqqa ilin'ghandek, bulargha oxshash insan baliliri yaman bir künde tuzaqqa ilinidu, tuzaq béshigha chüshidu. **13** Men yene quyash astida danaliqning bu misalini kördüm, u méni chongqur tesirlendürdi; **14** Kichik bir sheher bar idi; uninggha qarshi büyük bir padishah chiqip, uni qorshap, uninggha hujum qilidighan yoghan poteylerni qurdi. **15** Biraq sheherdin namrat bir dana kishi tépilir qaldi; u uni öz danaliqi bilen qutuldurdi; biraq kéyin, héchkim bu namrat kishini ésige keltürmidi. **16** Shuning bilen men: «Danaliq küch-qudrettin ewzel» — dédim; biraq shu namrat kishining danaliqi kéyin közge ilinmaydu, uning sözliri anglanmaydu. **17** Dana kishining jimjitliqta éytqan sözliri exmeqler üstidin hoquq sürgüchining warqirashliridin éniq anglinar. **18** Danaliq urush qoralliridin ewzeldur; biraq bir gunahkar zor yaxshiliqni halak qilidu.

10 Xuddi ölük chiwinler ettarning etirini sésitiwétidighandek, azraqqine exmeqliq tarazida danaliq we izzet-hörmettinmu éghir

toxtaydu. **2** Danaliqning köngli ongggha mayil, exmeqningki solgha. **3** Exmeq kishi hetta yolda méngiwatqandimu, uning eqli kem bolghachqa, u exmeq ikenlikini hemmige ayan qilidu. **4** Hökümdarning sanga achchiqi kelse, ornungdin istépa berme; chünki tinch-sewrichanliq xata-sewenlikdin bolghan zor xapiliqni tinchitidu. **5** Quyash astida yaman bir ishni kördümki, u hökümdardin chiqqan bir xata ishtur — **6** exmeqler yuqiri mensepte, shuning bilen teng baylar pes orunda olturidu; **7** men qullarning atqa min'genlikini, emirlarning qullardek piyade mangghanliqini kördüm. **8** Orini kolighan kishi uninggha yiqilishi mumkin; tamni buzghan kishini yilan chéqishi mumkin; **9** tashlarni yötkigen kishi tash teripidin yarilinishi mumkin; otun yaridighan kishi xewpke uchraydu. **10** Palta gal bolsa, birsi tighini bilimise, paltini küchep chépishqa toghra kélidu; biraq danaliq ademni utuq-muweppeqiyetke érishtüridu. **11** Yilan oynitilmay turup, yilanchini chaqsa, yilanchigha néme payda? **12** Dana kishining sözliri shepquetliktur; biraq exmeqning lewliri özini yutidu. **13** Sözlirining béshi exmeqliq, ayighi rezil telwiliktur; **14** emma exmeq yenila gepni köpeytidu. Biraq héchkim kelgüsini bilmeydu; uningdin kéyinki ishlarni kim uninggha éytalisun? **15** Exmeqler japasi bilen özlirini upritidu; chünki ular hetta sheherge baridighan yolnimu bilmeydu. **16** I zémin, padishahing bala bolsa, emirliring seherde ziyapet ötküzse, halinggha way! **17** I zémin, padishahing mötiwerning oghli bolsa we emirliring keyp üçün emes, belki özini quwwetlesh üçün muwapiq waqtida ziyapet ötküzse, bu séning bexting! **18** Hurunluqtin öyning torusi ghulay dep qalidu; qollarning boshluqidin öydin yamghur ötidu. **19** Ziyapet külke üçün teyyarlinar, sharab hayatni xush qilar; lékin pul hemme ishni hel qilar! **20** Padishahqa lenet qilma, hetta oyungdimu tillima; hujrangdimu baylarni tillima; chünki asmandiki bir qush awazingni taritidu, bir qanat igisi bu ishni ayan qilidu.

11 Nanliringni sulargha ewet; köp künlerdin kéyin uni qaytidin tapisen. **2** Bir ülushni yette kishige, sekkizigimu bergin; chünki yer yüzide néme yamanliq bolidighanliqini bilmeysen. **3** Bulutlar yamghurgha tolghan bolsa, özlirini zémin üstige boshitidu; derek shimal terepke örülse, yaki jenub terepke örülse, qaysi terepke chüshken bolsa, shu yerde qalidu. **4** Shamalni közitidighanlar tériqchiliq qilmaydu; bulutlarga

qaraydighanlar orma ormaydu. **5** Sen shamalning yolini bilmiginingdek yoki boyida barning hamilisining ustixanlirining baliyatquda qandaq ósidighanliqini bilmiginingdek, sen hemmini yasighuchi Xudaning qilghinini bilmeysen. **6** Seherde uruqungni térighin, kechtimu qolungni ishtin qaldurma; chünki néme ishning, u yaki bu ishning paydiliq bolidighanliqini we yaki her ikkisining oxshashla yaxshi bolidighanliqini bilmeysen. **7** Nur shérin bolidu, aptapni körüshmu huzurluq ishtur. **8** Shunga birsi köp yil yashighan bolsa, bularning hemmisidin huzur alsun. Halbuki, u yene qarangghuluq künlirini éside tutsun, chünki ular köp bolidu; kelgüsidiki ishlarining hemmisi bimeniliktur! **9** Yashliqingdin huzur al, i yigit; yashliqing künliride könglüng özüngge xushalliqni yetküzgey; könglüng xalighini boyiche we közliring körgini boyiche yürgin; biraq shuni bilginki, bularning hemmisi üçün Xuda séni soraqqa tartidu. **10** Emdi könglüngdin gheshtlikni élip tashla, téningdin yamanliqni néri qil; chünki baliliq we yashliqmu bimeniliktur.

12 Emdi yaman künler béshinggha chüshmigüche, shundaqla sen: «Bulardin héch huzurum yoqtur» dégen yillar yéqinlashmighuche yashliqingda Yaratquchingni ésingde ching tut; **2** quyash, yoruqluq, ay we yultuzlar qarangghuliship, yamghurdin kéyin bulutlar qaytip kelmigüche uni ésingde tutqin. **3** Shu küni «öyning közetchiliri» titrep kétidu; palwanlar égilidu, ezgüchiler azliqidin toxtap qalidu, dérizilerdin sirtqa qarap turghuchilar ghuwaliship kétidu; **4** kochigha qaraydighan ishtikler étildu; tügmenning awazi pesiydu, kishiler qushlarning awazini anglisila chöchüp kétidu, «naxshichi qizlar»ning sayrashliri sus anglinidu; **5** kishiler égzidin qorqidu, kochilarda wehimiler bar dep qorqup yürüdu; badam derixi chichekleydu; chéketke ademge yük bolidu, shindir méwisi solishidu; chünki insan menggülük makanigha kétidu we shuning bilen teng, matem tutquchilar kochida aylinip yürüdu; **6** kümüş tana üzülgüche, altun chine chéqilghuche, aptuwa bulaq yénida parepare bolghuche, quduqtiki chaq kardin chiqquche, **7** topa-chang esli tupraqqa qaytquche, roh özini bergen Xudagha qaytquche — Uni ésingde tutqin! **8** Bimenilik üstige bimenilik! — deydu hékmet toplighuchi — «Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimeniliktur!» **9** Shuningdek, hékmet toplighuchi dana bolupla qalmastin, u yene xelqge bilim ógitetti; u oylinip, köp pend-nesihetlerni tarazigha sélip,

retlep chiqti. **10** Hékmet toplighuchi yéqimliq sözlerni tépishqa intilgen; ushbu yézilghini bolsa durus, heqiqet sözliridin ibarettur. **11** Dana kishining sözliri zixqa oxshaydu, ularning yighindisi ching békitilgen mixtektur. Ular Birla Padichi teripidin bérilgundur. **12** Uning üstige, i oghlum, bulardin sirt herqandaq yézilghanlardin pexes bol; chünki köp kitablarning yézilishining ayighi yoq, shuningdek köp óginish tenni upritidu. **13** Biz pütün ishqa diqqet qilayli; Xudadin qorqqin we uning emr-permanlirigha emel qilghin; chünki bu insanning toluq mejburiyitidur; **14** chünki adem qilghan herbir ish, jümlidin barliq mexpiy ishlar, yaxshi bolsun, yaman bolsun, Xuda ularning soriqini qilidu.

Küylarning küyi

1 «Küylarning küyi» — Sulaymanning küyi. **2** «U otluq aghzi bilen méni söysun; Chünki séning muhebbiting sharabtin shérindur. **3** Xushpuraqtur séning etirliring; Quylghan puraqliq may séning namingdur; Shunglashqa qizlar séni söyidu. Könglümni özüngge mehliya qilghaysen — Biz sanga egiship yügüreyli! — Padishah méni öz hujrilirigha ekirgey!» **4** «Biz sendin xushal bolup shadlinimiz; Séning muhebbetliringni sharabtin artuq eslep teripleymiz». **5** «Ular séni durusluq bilen söyidu». — «Qara tenlik bolghinim bilen chirayliqmen, i Yérusalém qizliri! Berheq, Kédarliqlarning chédirliridek, Sulaymanning perdiliridek qarimen. **6** Manga tikilip qarimanglar, Chünki qaridurmen, Chünki aptap méni köydürdi; Anamning oghulliri mendin renjigen; Shunga ular méni üzümzarlarni baqquchi qildi; Shunga öz üzümzarimni baqalmighanmen». **7** «Hey, jénim söyginim, déGINE, Padangni qeyerde baqisen? Uni kün qiyamida qeyerde aram alghuzisen? Hemrahlingning padiliri yénida chümperdilik ayallardek yürüshümning néme hajiti?» **8** «I qizayallar arisidiki eng güzili, eger sen buni bilmiseng, Padamning basqan izlirini bésip méngip, Padichining chédiri yénida öz oghlaqliringni ozuqlandurghin». **9** «I söyümlüküm, men séni Pirewnning jeng harwilirigha qétilghan bir baytalgha oxshattim; **10** Séning mengziliring tizilghan munchaqlar bilen, Boynung marjanlar bilen güzeldur. **11** Biz sanga kümüş közler quyulghan, Altundin zibu-zinnetlerni yasap bérimiz». **12** «Padishah toy dastixinida olturghinida, sumbul melhimim puraqa chachidu; **13** Méning söyümlüküm, u manga bir monek murmekkidur, U kökslirim arisida qonup qalidu; **14** Méning söyümlüküm manga En-Gedidiki üzümzarlarda ösken bir ghunche xéne gülidektur». **15** «Mana, sen güzel, amriqim! Mana, sen shundaq güzel! Közliring paxteklerningkidektur!» **16** «Mana, sen güzel, söyümlüküm; Berheq, yéqimliq ikensen; Bizning orun-körpimiz yéshildur; **17** Öyimizdiki limlar kédir derixidin, Wasilirimiz archilardindur.

2 Men bolsam Sharun otliqidiki zepiran, xalas; Jilghilarda ösken bir niluper, xalas!» **2** «Tiken-jighanlar arisidiki niluperdek, Mana insan qizliri

arisida méning amriqim shundaqtur!» **3** «Ormandiki derexler arisida ösken alma derixidek, Oghul balilar arisididur méning amriqim. Uning sayisi astida dilim alemche söyünüp olturdum; Uning méwisi manga shérin tétidi; **4** U méni sharabxanigha élip kirdi; Uning üstümde kötürgen tughi muhebbettur. **5** Méni kishmish poshkallar bilen quwwetlenglar; Almilar bilen méni yéngilandurunglar; Chünki muhebbettin zeipliship kettim; **6** Uning sol qoli béshim astida, Uning ong qoli méni silawatidu. **7** I Yérusalém qizliri, Jerenler we daladiki marallarning hörmiti bilen, Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqit-saiti bolmighuche, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar!» **8** «Söyümlükümning awazi! Mana, u kéliwatidu! Taghlardin sekrep, Édirlardin oynaqlap kéliwatidu! **9** Méning söyümlüküm jeren yaki yash bughidektur; Mana, u bizning öyning témining keynide turidu; U dérizilerdin qaraydu, U penjire-penjirilerdin marap baqidu». **10** «Méning söyümlüküm manga söz qilip mundaq dédi: — «Ornungdin tur, amriqim, méning güzilim, men bilen ketkin; **11** Chünki mana, qish ötüp ketti, Yamghur yéghip tügidi, u kétip qaldi; **12** Yer yüzide güller köründi; Naxshilar sayrash waqti keldi, Zéminimizda paxtekning sadasi anglanmaqta; **13** Enjür derixi qishliq enjürlirini pishurmaqta, Üzüm talliri chécheklep öz puriqini chachmaqta; Ornungdin tur, méning amriqim, méning güzilim, men bilen ketkin! **14** Ah méning paxtikim, Qoram tash yériqi ichide, Qiya daldisida, Manga awazingni anglatqaysen, Chünki awazing shérin, jamaling yéqimliqtur!» **15** «Tülkilerni tutuwalayli, Yeni üzümzarlarni buzghuchi kichik tülkilerni tutuwalayli; Chünki üzümzarlirimiz chécheklimekte». **16** «Söyümlüküm méningkidur, men uningkidurmen; U niluperler arisida padisini béqiwatidu». **17** «Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Manga qarap burulup kelgin, i söyümlüküm, Hijranliq taghliri üstidin sekrep kélidighan jeren yaki bughidek bolghin!».

3 «Orun-körpemde yétip, kéche-kéchilerde, Jénimning söyginini izdep telmürüp yattim; Izdidim, biraq tapalmayttim; **2** Men hazir turup, sheherni aylinay; Kochilarda, meydanlarda, Jénimning söyginini izdeymen» — dédim; Izdidim, biraq tapalmayttim; **3** Sheherni charlighuchi jésekchiler manga uchridi, men ulardin: — «Jénimning söyginini kördünglarmu?» — dep soridim. **4** — Ulardin

ayrilipla jénimning söyginini taptim; Uni anamning öyige, Öz qorsiqida méni hamilidar bolghanning hujrisiga élip kirmigüche, Uni tutuwélip qet'iy qoyup bermeyttim». 5 «I Yérusalém qizliri, Jerenler we daladiki marallarning hörmiti bilen, Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqit-saiti bolmighuche, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar». 6 «Bu zadi kim, chöl-bayawandin kéliwatqan? Istütek tüwrükliridek, Mürmekki hem mestiki bilen puritilghan, Etirpurushning herxil ipar-enberliri bilen puritilghan?» 7 «Mana, uning textirawani, U Sulaymanning öziningdur; Etrapida atmish palwan yürüdü, Ular Israildiki baturlardindur. 8 Ularning hemmisi öz qilichi tutuqluq, Jeng qilishqa terbiyilen'genlerdur; Tünlerdiki weswesilerge teyyar turup, Hemmisi öz qilichini yanpishigha asidu». 9 «Sulayman padishah özi üçün alahide bir shahane sayiwenlik kariwat yasighan; Liwandiki yaghachlardan yasighan. 10 Uning tüwrükliri kümüshtin, Yölenchüki altundin, Sélinchisi bolsa sösün rexttin; Ichi muhebbet bilen bézelgen, Yérusalém qizliri teripidin. 11 Chiqinglar, i Zion qizliri, Sulayman padishahqa qarap béqinglar, Toy bolghan künide, Köngli xushal bolghan künide, Anisi uninggha tajni kiygüzgen qiyapette uninggha qarap béqinglar!»

4 «Mana, sen güzel, söyümlüküm! Mana, sen güzel! Chümperdeng keynide közliring paxteklerdeki, Chachliring Giléad téghi baghrida yatqan bir top öchkilerdektur. 2 Chishliring yéngila yuyulushtin chiqqan qir qilghan bir top qoylardek; Ularning hemmisi qoshkézek tughqanlardan, Ular arisida héchbiri kem emestur. 3 Lewliring pereng tal yiptek, Gepliring yéqimliqtur; Chümbiling keynide chékiliring parche anardur. 4 Boynung bolsa, Qoralxana bolushqa teyyarligghan Dawutning munaridektur, Uning üstige ming qalqan ésiqliqtur; Ularning hemmisi palwanlarning siparliridur. 5 Ikki köksüng xuddi ikki maraldur, Niluper arisida ozuqliniwatqan jerenning qoshkézekliridektur; 6 Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Men özümni murmekke téghigha, Mestiki döngige élip kétimen. 7 Sen pütünley güzel, i söyümlüküm, Sende héch dagh yoqtur». 8 «Liwandin men bilen kelgin, i jörem, Men bilen Liwandin kelgin — Amanah choqqisidin qara, Sénir hem Hermon choqqiliridin, Yeni shirlar uwiliridin, Yilpizlarning taghliridin qara!» 9 «Sen könglümni alamet söyündürdüng, i

singlim, i jörem, Közüngning bir lep qilip qarishi bilen, Boynungdiki marjanning bir tal halqisi bilen, Könglümni söyündürdüng. 10 Séning muhebbiting némidégen güzel, I singlim, i jörem! Séning muhebbetliring sharabtin shunche shérin! Séning etirliringning puriqi herqandaq tétitqudin peyzidur! 11 Lewliring, i jörem, here könikidek témitidu, Tiling astida bal we süt bar; Kiyim-kéçekliringning puriqi Liwanning puriqidur; 12 Sen péchetlen'gen bir baghdursen, i singlim, i jörem! Étiklik bir bulaq, yépiqliq bir fontandursen. 13 Shaxliring bolsa bir anarliq «Éren baghchisi»dur; Uningda qimmatlik méwiler, Xéne sumbul ösümlükliri bilen, 14 Sumbullar we iparlar, Kalamus we qowzaqdarchin, Herxil mestiki derexliri, Murmekke, muetter bilen hemme ésil tétitqular bar. 15 Baghlarda bir fontan sen, Hayatliq sulirini béridighan, Liwandin aqidighan bir bulaqsen». 16 «Oyghan, shimaldiki shamal; Kelgin, i jenubtiki shamal! Méning béghim üstidin uchup ötkey; Shuning bilen tétitquliri sirtqa puraqa chachidu! Söyümlüküm öz béghigha kirsun! Özining qimmatlik méwilirini yésun!»

5 «Men öz béghimgha kirdim, Méning singlim, méning jörem; Murmekkemni tétitqulirim bilen yighdim, Here könikimni hesilim bilen yédim; Sharabimni sütlirim bilen ichtim». «Dostlirim, yenglar! Ichinglar, könglüngler xalighanche ichinglar, i ashiq-meshuqlar!» 2 «Men uxlawatattim, biraq könglüm oyghaq idi: — — Söyümlükümning awazi! Mana, u ishikni qéqiwatidu: — — «Manga échip ber, i singlim, i amriqim; Méning paxtikim, méning ghubarsizim; Chünki béshim shebnem bilen, Chachlirim kéhidiki nemlik bilen hól-hól bolup ketti!» 3 «Men töshek kiyimlirimni séliwetken, Qandaqmu uni yene kiyiwalay? Men putlirimni yudum, Qandaqmu ularni yene bulghay?» 4 Söyümlüküm qolini ishik töshükidin tiqti; Méning ich-baghrilirim uninggha telmürüp ketti; 5 Söyümlükümge échishqa qoptum; Qollirimdin murmekki, Barmaqlirimdin suyuq murmekki témidi, Taqaqning tutquchliri üstige témidi; 6 Söyümlükümge achtig; Biraq söyümlüküm burulup, kétip qalghanidi. U söz qilghanda rohim chiqip ketkenidi; Uni izdidim, biraq tapalmidim; Uni chaqirdim, biraq u jawab bermidi; 7 Sheherni aylinidighan jésekchiler méni uchritip méni urdi, méni yarilandurdi; Sépillardiki közetchiler chümperdemni mendin tartiwaldi. 8 I Yérusalém qizliri, söyümlükümni tapsanglar,

Uninggha néme deysiler? Uninggha, söyginig: «Men muhebbettin zeipliship kettim! — dédi, denglar». 9 «Séning söyümlüküning bashqa bir söyümlükün qandaq artuq yéri bar, I, ayallar arisidiki eng güzili? Séning söyümlüküning bashqa bir söyümlükün qandaq artuq yéri bar? — Sen bizge shundaq tapilghan'ghu?». 10 «Méning söyümlüküm ap'aq we parqirag, yürekliq ezimet, On ming arisida tughdek körünerliktur; 11 Uning béshi sap altundindur, Budur chachliri atning yaylidek, Tagh qaghisidek qara. 12 Uning közliri éqinlar boyidiki paxteklerdeq, Süt bilen yuyulghan, Yarishiqida qoyulghan; 13 Uning mengziliri bir teshtek puraqliq ösümlüktektur; Aynighan yéqimliq güllükteq; Uning lewliri niluper, Ular suyuq murmekkini témitidu; 14 Uning qolliri altun turubilar, Ichige béril yaqutlar quyulghan. Qorsiqi neqishlik pil chishliridin yasalghan, Kök yaqutlar bilen bézelgen. 15 Uning putliri mermer tüwrükler, Altun üstige tiklen'gen. Uning salapiti Liwanningkidek, Kédír derexliridek körkem-heywetliktur. 16 Uning aghzi bekmu shérindur; Berheq, u pütünley güzeldur; Bu méning söyümlüküm, — Berheq, bu méning amriqim, I Yérusalém qizliri!»

6 «Séning söyümlüküning nege ketkendu, Qiz-ayallar arisida eng güzel bolghuchi? Séning söyümlüküning qeyerge burulup ketti? Biz sen bilen bille uni izdeyli!» 2 «Méning söyümlüküm öz béghigha chüshti, Tétitqu otyashliqlargha chüshti. Baghlarda ozuqlinishqa, Niluperlerni yighishqa chüshti. 3 Men méning söyümlükümningkidurmen, We söyümlüküm méningkidur; U öz padisini niluperler arisida baqidu» 4 «Sen güzel, i söyümlüküm, Tirzah shehiridek güzel; Yérusalémdek yéqimliq, Tughlarni kötürgen bir qoshundek heywetliktursen; 5 Ah, közliringni mendin ketküzigin! Chünki ular méning üstümdin ghalib kéliwatidu; Chachliring Giléad téghi baghrida yatqan bir top öchkilerdektur. 6 Chishliring yéngila yuyulushtin chiqqan qir qilghan bir top qoylardek; Ularning hemmisi qoshkézek tughqanlardindur; Ular arisida héchbiri kem emestur; 7 Chümbiling keynide chékiliring parche anardur. 8 Atmish xanish, seksen kénizekmu bar; Qizlar sanaqsiz; 9 Biraq méning paxtikim, ghubarsizim bolsa birdinbirdur; Anisidin tughulghanlar ichide tengdashsiz bolghuchi, Özini tughquchining tallighinidur. Qizlar uni körüp, uni bextlik dep atashti, Xanishlar we kénizeklerimiz körüp uni maxtashti». 10 «Tang seher jahan'gha

qarighandek, Aydek güzel, aydingdek roshen, Illiq quyashtek yoruq, Tughlarni kötürgen qoshunlardek heywetlik bolghuchi kimdur?» 11 «Méghizlar béghigha chüshtüm, Jilghidiki gül-giyahlarni körüşhke, Üzüm télining bixlighan-bixlimighanliqini körüşhke, Anarlarning chécheqligen-chécheqclimighanlikini körüşhke; 12 Biraq bile-bilmey, Jénim méni kötürüp, Ésil xelqimning jeng harwiliri üstige qoyghaniken». 13 «Qaytqin, qaytqin, i Shulamit — Qaytqin, qaytqin, bizning sanga qarighumiz bardur!» «Siler Shulamitning némisige qarighunglar bar?» «“Ikki bargah” ussulgha chüshken waqtidikidek uninggha qaraymiz!»

7 «I shahzadining qizi, Keshliringde séning qedemliring némidégen güzel! Tolghighan yampashliring göherlerdeq, Chéwer hünérwen qolining hüniridur. 2 Kindiking yumulaq bir qedehtur; Uning ebjesh sharabi kem emes; Qorsiqing bughday döwisidur, Etrapigha niluperler olishidu. 3 Ikki köksüing ikki maraldeq, jerenning qoshkézikidur; 4 Boynung pil chishliridin yasalghan munardur; Közliring Bat-Rabbim qowuqi boyidiki Heshbon kölcékliridek, Burnung Demeshqqe qaraydighan Liwan munaridektur; 5 Üstüingde béshing Karmel téghidek turidu; Béshingdiki örüme chachliring sösün rengliktur, Padishah büdür chachliringning mebusidur. 6 I söyginim, huzurlar üçün shunche güzel, shunche yéqimliqtursen! 7 Séning boyung palma derixidek, Köksüing üzüm ghunchiliridektur. 8 Men: — «Palma derixi üstige chiqimen, Shaxlirini tutup yamishimen; Köksiliring derweqe üzüm tal ghunchiliridek, Burnungning puriqi almilardek, tanglayliringning temi eng ésil sharabdektur...». 9 «...méning söyümlükümning gélidin siliq ötüp, Lewler, chishlardin téyilip chüshsun...! 10 Men méning söyümlükümningkidurmen, Uning teqazzasi manga qaritilidu». 11 «I söyümlüküm, kéleyli, Étizlarga chiqayli; Yézilarda tünep kéleyli, 12 Üzümzarliqqa chiqishqa baldur orundin turayli, Üzüm tallirining bixlighan-bixlimighanliqini, Chécheqlarning échilghan-échilmighanliqini, Anarlarning berq urghan-urmighanliqini köreyli; Ashu yerde muhebbetlirimni sanga béghishlaymen. 13 Muhebbetgüller ashu yerde öz puriqini puritidu; Ishiklirimiz üstide herxil ésil méwe-chiwiler bardur, Yéngi hem konimu bardur; Sen üçün ularni toplap teyyarladim, i söyümlüküm!»

8 «Ah, apamning köksini shorighan inimdek bolsang'idi! Séni talada uchritar bolsam, söyettim, We héchkim méni kemsitmeytti. **2** Men séni yétekleyttim, Apangning öyige élip kirettim; Sen manga telim béretting; Men sanga tétitqu sharabidin ichküzettim; Anarlimning sherbitidin ichküzettim. **3** Uning sol qoli béshim astida bolatti, Uning ong qoli méni silaytti!». **4** «Silerge tapilaymenki, i Yérusalém qizliri — «Uning waqit-saiti bolmighuche, Siler muhabbetni oyghatmanglar, qozghimanglar!» **5** «Daladin chiqiwatqan bu zadi kim? Öz söyümlükige yölinip?» «Men alma derixi astida séni oyghatqanidim; Ashu yerde apang tolghaq yep séni dunyagha chiqarghanidi; Ashu yerde séni tughquchi tolghaq yep séni chiqarghanidi». **6** «Méni könglüngge möhürdek, Bilikingge möhürdek basqaysen; Chünki muhabbet ölümdek küchlüktur; Muhabbetning qizghinishi tehtisaradek rehimsiz; Uningdin chiqqan ot uchqunliri, — Yahning dehshetlik bir yalqunidir! (Sheol h7585) **7** Köp sular muhabbetni öchürelmeydu; Kelkünler uni gherq qilalmaydu; Birsı: «Öyteelluqatlimrimning hemmisini bérip muhabbetke érishimen» dése, Undaqta u adem kishining neziridin pütünley chüshüp kétidu». **8** «Bizning kichik singlimiz bardur, Biraq uning köksi yoqtur; Singlimizgha elchiler kelgen künide biz uning üçhün néme qilimiz?» **9** «Eger u sépil bolsa, Biz uninggha kümüş munar salimiz; Eger u ishik bolsa, Biz uni kédır taxtaylar bilen qaplaymız». **10** «Özüm bir sépildurmen, Hem méning köksilirim munarlardektur; Shunga men uning köz aldida xatirjemlik tapqan birsıdek boldum». **11** «Sulaymanning Baal-Hamonda üzümzari bar idi, Üzümzarini baghwenlerge ijarige berdi; Ularning hemmisi méwisi üçhün ming tengge apirip bérishi kérek idi; **12** Özümning üzümzarim mana méning aldimda turidu; Uning ming tenggisi sanga bolsun, i Sulayman, Shuningdek ikki yüz tengge méwisini baqquchilargha bolsun». **13** «Hey baghlarda turghuchi, Hemrahlar awazingni anglighusi bar; Mangimu uni anglatquzhaysen». **14** «I söyümlüküm, téz bole, Jeren yaki yash bughidek bol, Tétitqular taghliri üstide yügürüp!»

Yeshaya

1 Uzziya, Yotam, Ahaz we Hezekiyalar Yehudagha padishah bolghan waqitlarda, Yérusalém we Yehuda toghrisida, Amozning oghli Yeshaya kórgen ghayibane wehiy-alametler: — **2** «I asmanlar, anglanglar! I yer-zémin, qulaq sal! Chünki Perwerdigar söz éytti: — «Men balilarni béqip chong qildim, Biraq ular Manga asiqliq qildi. **3** Kala bolsa igisini tonuydu, Éshekmu xojayinining oqurigha [mangidighan yolni] bilidu, Biraq Israil bilmeydu, Öz xelqim héch yorutulghan emes. **4** Ah, gunahkar «yat el», Qebihlikni toplap özige yukligen xelq, Rezillerning bir nesli, Nijis bolup ketken balilar! Ular Perwerdigardin yiraqliship, «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»ni közige ilmidi, Ular keynige yandi. **5** Némishqa yene dumbalan'ghunglar kélidu? Némishqa asiqliq qiliwérisiler? Pütün bashliringlar aghrip, Yürikinglar pütünley zeipliship ketti, **6** Béshinglardin ayighinglarchiche saq yéringlar qalmidi, Peqet yara-jarahet, ishshiq we yiring bilen toldi, Ular tazilanmighan, téngilmighan yaki ulargha héch melhem sürülmigen. **7** Wetininglar chölleshti; Sheherliringlar köyüp weyrane boldi; Yer-zémininglarni bolsa, yatlar köz aldinglardila yutuwéliwatidu; U yatlar teripidin depsende qilinip chölliship ketti. **8** Emdi üzümgargha sélin'ghan chellidek, Terxemeklikke sélin'ghan kepidek, Muhasirige chüshken sheherdek, Zionning qizi zeip qalduruldi. **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bizge azghine «qaldisi»ni qaldurmighan bolsa, Biz Sodom shehirige oxshap qalattuq, Gomorra shehirining haligha chüshüp qalattuq. **10** I Sodomning hökümransiliri, Perwerdigarning sözini anglap qoyunglar, «I Gomorraning xelqi, Xudayimizning qanun-nesihitige qulaq sélinglar! **11** Siler zadi néme dep Manga atap nurghunlighan qurbanliqlarni sunisiler?» — deydu Perwerdigar. — «Men köydürme qochqar qurbanliqinglardin, Bordaq malning yaghliridin toyup kettim, Buqilar, paqlanlar, tékilerning qanliridin héch xursen emesmen. **12** Siler Méning aldimgha kirip kelgininglarda, Silerdin hoilya-aywanlirimni shundaq dessep-cheyleshni kim telep qilghan? **13** Bihude «ashliq hediye»lerni élip kélishti boldi qilinglar, Xushbuy bolsa Manga yirginchlik bolup qaldi. «Yéngi ay» héytleri we «shabat kün»lirige, Jamaat ibadet sorunlirigha chaqirilishlarga — Qisqisi, qebihlikte ötküzülgen daghdughiliq yigilishlarga

chidighuchilikim qalmidi. **14** «Yéngi ay» héytinglardin, békitilgen héyt-bayriminglardin qelbim nepretlidu; Ular manga yük bolup qaldi; Ular ni kötürüp yürüshün charchap kettim. **15** Qolunglarni kötürüp duagha yayghininglarda, Közümnü silerdin élip qachimen; Berheq, köplep dualarni qilghininglarda, anglimaymen; Chünki qolliringlar qan'gha boyaldi. **16** Özünglarni yuyup, paklininglar; Qilmishliringlarning rezillikini köz aldimdin néri qilinglar, Rezillikni qilishtin qolunglarni üzünglar; **17** Yaxshiliq qilishni ögininglar; Adilliqni izdenglar, Zomigerlerge tenbih béringlar, Yétim-yésirlerni naheqliqtin xalas qilinglar, Tul xotunlarning dewasini soranglar. **18** Emdi kélinglar, biz munazire qilishayli, deydu Perwerdigar, Silerning gunahinglar qip-qizil bolsimu, Yenila qardek aqiridu; Ular qizil quruttek toq qizil bolsimu, Yungdek ap'aq bolidu. **19** Eger itaetmen bolup, anglisanglar, Zémindiki ésil mehsulattin behrimen bolisiler; **20** Biraq ret qilip yüz örisenglar, Qilich bilen ujuqturulisiler» — Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq dégen. **21** Sadiq sheher qandaqmu pahishe bolup qaldi!? Eslide u adalet bilen tolghanidi, Heqqaniyliq uni makan qilghanidi, Biraq hazir qatillar uningda turuwatidu. **22** Kümüşhüng bolsa dashqalgha aylinip qaldi, Sharabinggha su ariliship qaldi; **23** Emirliring asiqliq qilghuchilar, Oghrilargha ülpet boldi; Ularning herbiri parigha amraq bolup, Sogha-salamlarni közlep yürmekte; Ular yétim-yésirler üçün adalet izdimeydu; Tul xotunlarning dewasi ularning aldigha yetmeydu. **24** Shunga — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar — Yeni Israildiki qudret Igsi éytdi: — Men küshendilirimni [jazalap] puxadin chiqimen, Düşmenlirimdin qisas alimen; **25** Qolumni üstüngge tegküzüp, Séni tawlap, sendiki dashqalni teltöküs tazilaymen, Sendiki barliq arilashmilarni élip tashlaymen. **26** Hökümransoraqchiliringlarni awwalqidek, Meslihetchiliringlarni desleptikidek halgha keltürimen. Keyin sen «Heqqaniyliqning Makani», «Sadiq Sheher» — dep atilisen. **27** Emdi Zion adilliq bilen, We uninggha qaytip kelgenler heqqaniyliq bilen qutquzulup hör qilinidu. **28** Biraq asiylar we gunahkarlar birdek ujuqturulidu, Perwerdigardin yüz örgüchiler bolsa halak bolidu. **29** Shu chaghda siler teshna bolghan dub derexliridin nomus qilisiler, Tallighan baghlardin xijil bolisiler. **30** Chünki özünglar xuddi yopurmaqliri qurup ketken dub derixidek, Susiz quruq bir baghdek bolisiler. **31**

Shu küni küchi barlar otqa sham piliki, Ularning ejri bolsa, uchqun bolidu; Bular her ikkisi tengla köyüp kétidu, Ularni öchürüshke héchkim chiqmaydu.

2 Bular Amozning oghli Yeshaya Yérusalém we Yehuda toghrisida körgen kalamdur: — **2** Axir zamanlarda, Perwerdigarning öyi jaylashqan tagh taghlarning béshi bolup békitilidu, Hemme döng-égizlktin üstün qilip kötürüldü; Barliq eller uninggha qarap éqip kélishidu. **3** Nurgun xelq-milletler chiqip bir-birige: — «Kélinglar, biz Perwerdigarning téghigha, Yaqupning Xudasining öyige chiqqayli; U Öz yolliridin bizge ögitidu, Biz Uning teriqiliride mangimiz» — déyishidu. — Chünki qanun-yolyoruc Ziondin, Perwerdigarning söz-kalami Yérusalémdin chiqidighan bolidu. **4** U eller arisida höküm chiqiridu, Nurgun xelqlarning heq-naheqlirige késim qilidu; Buning bilen ular qilichlirini sapan chishliri, Neyzilirini orghaq qilip soqushidu; Bir el yene bir elge qilich kötürmeydu, Ular hem yene urushni ögenmeydu. **5** — «I Yaqup jemetidikiler, Kélinglar, Perwerdigarning nurida mangayli!». **6** — Sen Öz xelqing bolghan Yaqup jemetini tashlap qoydung; Chünki ular sherqtiki xurapatlar bilen toldurildi; Ular Filistiylerde pal salidu; Ular chet'ellikler bilen qol tutushidu; **7** Zémini bolsa altun-kümüşke tolup ketti; Bayliqliri tügimes; Yer-zémini atlarghimu tolup ketti, Jeng harwiliri hem tügimes; **8** Zémini butlar bilenmu liq bolup ketti; Ular öz qolliri bilen yasighanlirigha, Barmaqliri bilen shekillendürgenlirige sejde qilishidu. **9** Shuning bilen puqralar égidürüldü, Mötiwerlermu töwen qilimidu; Sen ularning qeddini ruslimaysen hem héch kechürüm qilmaysen. **10** Emdi Perwerdigarning wehshitidin, Heywisining shan-sheripidin özüngni qachur, [Xada] tashlar ichige kiriwal, Topa-changlar ichige möküwal! **11** Chünki ademning tekebbur közliri yerge qaritilidu, Insanlarning hakawurluqi pes qilinidu; Shu künide yalghuz Perwerdigarla üstün dep medhiyilini. **12** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning shundaq bir küni teyyar turidu: — Shu küni herbir tekebbur we memedanlarning üstige, Özini yuqiri sanighanlarning üstige chüshidu (Shuning bilen ularning hemmisi pes qilinidu!), **13** Shuningdek Liwanning égiz, pelekke yétidighan barliq kédir derexlirining üstige, Bashandiki barliq dub derexlirining üstige, **14** Égiz taghlarning hemmisige, Yuqiri kötürülgen barliq dönglarning üstige, **15** Herbir heywetlik munarning

üstige, Herbir mustehkem sépilning üstige, **16** Tarshishtiki herbir soda kémisining üstige, Shundaqla barliq güzel kéme gewdisining üstige shu küni chüshüshke teyyar turidu. **17** Ademlarning körengliki töwen qilinip chüshürülüp, Insanlarning tekebburliqi pes qilinidu, Shu künide yalghuz Perwerdigarla üstün dep medhiyilini. **18** Butlar bolsa hemmisi közdin yoqilidu. **19** Perwerdigar yerni dehshetlik silkindürüshke ornidin turidighan chaghda, Ular özlirini Uning wehshitidin, Uning heywisining shan-sheripidin qachurup, Xada tash gharlirining ichige, Yer yuzidiki öngkürlerge kiriwalidu; **20** Shu künide kishiler özige choqunushqa yasighan kümüş butliri we altun butlirini qarighu chashqanlarga we sheperenglerge tashlap béridü; **21** Perwerdigar yerni dehshetlik silkindürüshke ornidin turidighan chaghda, Ular özlirini Uning wehshitidin, Uning heywisining shan-sheripidin qachurup, Xada tash chaklirining ichige, Yarlarning yériqlirigha kiriwalidu; **22** Ümidinglarni nepisi dimighidila turidighan insandin üzünglar, Chünki insan zadi néme idi?!

3 Chünki, qara! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar, Yérusalém we Yehudagha quwwet we yölenchük bolghan [barliq nersilerni yoq qilidu], — Yeni quwwet bolghan pütkül ashnan, Yölenchük bolghan hemme su, **2** Palwan we leshker, Sotchi we peyghember, Palchi we aqsaqal, **3** Ellik béshi, mötiwer we meslihetchi, Hünerwen ustilar we jadu qilghuchilarni yoq qilidu. **4** — «[Ularning ornigha] yashlarni emeldar qilimen, Betxuy balilar ularning üstidin idare qilidu. **5** Puqralar bir-birini ézidu, Herbiri qoshnisi teripidin ézilidu; Balilar qérlargha, Muttehemler mötiwerlerge edepsizlik qilidu; **6** Shu küni birsi ata jemetidiki qérindishini tutuwélip, uninggha: — «Sizning kiyim-kéchikingiz bar; bizge yétekchi bolung, bu xarabiler qolingiz astida bolsun», — deydu; U jawaben qolini kötürüp [qesem ichip]: «Derdinglarga derman bolalmaymen; Öyümdimu ya ash-nan ya kiyim-kéчек yoq; Méni xelqqe yétekchi qilmanglar!» — deydu. **8** Chünki Yérusalém putlishidu-chüshkünlishidu, Yehuda bolsa yiqilidu; Sewebi, ularning tili we illetliri Perwerdigargha qarshi chiqip, Sherep Igisining közliri aldida isyankarlik qildi. **9** Ularning chirayi özlirige qarshi guwahliq béridü; Ular Sodom shehiridek gunahini héch yoshurmay, Ochuq-ashkara jakarlaydu. Ularning jénigha way! Ular yamanliqni öz béshigha

chüshürgen! **10** Heqqaniylargha éytqinki, Ular aman-ésenlikte turidu, Ular öz emllirining méwisini yeydu; **11** Rezillerge way! Béshigha yamanliq chüshidu, Chünki öz qoli bilen qilghanliri özige yanidu. **12** Méning xelqimde bolsa, balilar ularni xar qilidu, Ayallar ularni idare qilidu; I xelqim! Silerni yéteklewatqanlar silerni azduridu, Ular mangidighan yolliringlarni yoq qilidu. **13** Perwerdigar Öz dewasini sorashqa orun alidu, Xelq-milletler üstidin höküm chiqirishqa öre turidu; **14** Perwerdigar Öz xelqining aqsaqalliri we emirliri bilen dewaliship, ulargha: — Üzümzarni yep tügetkenler siler özünglar, Ajiz möminlerdin alghan olja öyünglarda yatidu, deydu. **15** — Silerning xelqimni ashundaq ézip, Ajiz möminlerning yüzlirige dessep zadi néme qilghininglar? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar. **16** Perwerdigar yene mundaq dédi: — «Zion qizayalliri tekebburluq qilip, Qash-kirpiklirini süzüp, Közlirini oynitip, naz qilip taytangliship, Putlirini jildirlitip méngip yürishidu; **17** Shunga Reb Zion qizayallirining bash choqqilirini taz qilidu, Perwerdigar ularning uyat yerlirini échiwétidu». **18** Ashu küni Reb ularni güzellikidin mehrum qilidu; — Ularning oshuq jildiraqlirini, Bash jiyeklirini, ay shekillik marjanlirini, **19** Halqilirini, bilezükilirini, chümperdechachwanlirini, **20** Romallirini, oshuq zenjirlirini, potilirini, etirdanlirini, tiltumarlirini, **21** Üzüklirini, burun halqilirini, **22** Héytliq tonlirini, yopuqlirini, pürkenjilirini, hemyanlirini, **23** Eyneklirini, ap'aq ich köyneklirini, sellilirini we tor perdilirining hemmisini élip tashlaydu. **24** Emdi shundaq boliduki, Etir puriqining ornigha betbuyluq; Potining ornida arghamcha, Chirayliq yasighan chachlirining ornida taz béshi, Kélishken tonning ornida böz rextler, Güzellikining ornida daghmal tamghisi bolidu. **25** Séning yigitliring qilichlinip, Baturliring jengde yiqilidu. **26** [Zionning] qowuqliri zar kötürüp matem tutidu; U yalingachlan'ghan halda yerge olturup qalidu.

4 Shu küni yette ayal bir erni tutuwélip, uningdin: — «Biz öz nénimizni yeymiz, öz kiyim-kécheklirimizni kiyimiz; peqet bizni reswaliqtin xalas qilish üçün, bizni namingizgha tewe qilishingizni ötünimiz!» — deydu. **2** Shu küni «Perwerdigarning shéxi» uning güzelligi hem sheripini körsetküchi bolidu, Zémin bergen méwe bolsa, Qéchip qutulghan Israildikilerge shöhret we güzellik keltüridu. **3**

Hem shundaq ish boliduki, Zionda qalghanlar, Yérusalémde toxtitilghanlar, Yeni Yérusalémde hayat dep tizimlan'ghanlarning hemmisi pak-muqeddes dep atilidu. **4** Shu chaghda Reb adalet yürügüzgüchi roh hem köydürgüchi roh bilen, Zion qizlirining pasiqliqini yuyup, Yérusalémning qan daghlirini tazilaydu. **5** Shu chaghda Perwerdigar kündüzde Zion téghidiki herbir öy, Shundaqla barliq ibadet sorunlarning üstige istütek we bulut, Kechte bolsa ot yalqunining julasini yaritidu; Chünki shan-sherepning üstide sayiwen bar bolidu. **6** Shu küni, kündüzde tomuz issiqqa saye qilidighan, Xeterdin panahlinidighan, boran-yamghurlargha dalda bolidighan bir sayiwenlik kepe bolidu.»

5 Men öz söygen yarimgha, Méning söyümlüküm üçün öz üzümzari toghruluq bir küy éytip bérey; Söyümlükümning munbet bir döng üstide üzümzari bar idi; **2** U hemme yérini kolap tashlarni élip tashlidi, Eng ésil üzüm téli tikti; U üzümzar otturisiqha közitish munari saldi, Üzümzar ichidimu sharap kölchiki qazdi, Andin üzüm din yaxshi hosul kütti; Biraq buning ornigha, üzümzar achchiq üzümlernila berdi. **3** Qéni, i Yérusalémdikiler we Yehudaning ademliri, Men bilen üzümzarimning otturisiqin höküm chiqiringlar! **4** Méning üzümzarimda qilghudek yene néme ishim qaldi? Yaxshi üzümlerni kütkinimde, Némishqa peqet achchiq üzümnila chiqirip berdi? **5** Emdi hazir Öz üzümzarimni néme qilidighinimni silerge éytip bérey: — Uning chitlaqlirini élip tashlaymen, u yutuwétilidu; Uning tamlirini chéqip ghulitimen, u cheylinidu. **6** Men uni chöllükke aylandurimen; Héchkim uni chatap-putap, perwish qilmaydu; Jighanlar we tikenler uningda ösüp chiqidu; Bulutlarga uning üstige héch yamghur yaghdurmanglar dep buyruymen. **7** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning üzümzari — Israil jemeti, Uning xushalliqi bolghan ösümlük bolsa — Yehudadikilerdur; U adalet méwisini kütken, Biraq mana emdi zulüm kördi; Heqqaniyliqni kütken, Biraq mana emdi naleperyad boldi! **8** Xeqlerge héch orun qaldurmay öyni-öyge, étizni-étizgha ulighanlarga way! Özünglarni yalghuz zéminda qaldurmaqchimusiler? **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar méning quliqimgha mundaq dédi: — «Köpligen öyler, Derweqe heywetlik, heshemetlik öyler ademzatsiz, xarab bolidu. **10** Berheq, qiriq moluq üzümzar peqet alte küp sharab béridu, Ottuz küre dan bolsa peqet

üch küre hosul béridu. **11** Mey ichishke aldirap tang atqanda ornidin turghanlarga, Qarangghu chüshishige qarimay, sharabtin keyp bolghuche bésip olturghanlarga way! **12** Ularning ziyapatliride chiltar we lira, tembur we ney, sharabmu bar; Biraq ular Perwerdigarning qilghanlirigha we qol ishlirigha héch étiwar qilmaydu. **13** Shu sewebtin öz xelqim bilimdin xewersiz bolghanliqi tüpeylidin sürgün bolup kétidu; Ésilzadiliri échirqiship, Puqraliri usuzluqtin qurup kétidu. **14** Shunga tehtisara nepsini yoghinitip, Aghzini hang achidu; Ularning shöhretliri, top-top ademliri, qiqas-süren kötürgüchiliri we neghme oynighuchiliri biraqla ichige chüshüp kétidu. **(Sheol h7585)** **15** Puqralar égildürülidu, Mötiwerlermu töwen qilinidu, Tekebburlarning közliri yerge qaritilidu; **16** Biraq samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar adalet yürgüzginide üstün dep medhiyilididu, Pak-muqeddes bolghuchi Tengri heqqaniyliqidin pak-muqeddes dep bilinidu. **17** Shu chaghda qozilar öz yaylaqlirida turghandek otlaydu, Musapirlarmu baylarning weyrane öyliride ozuqlinidu. **18** Qebihlikni aldanchiliqning yipliri bilen, Gunahni harwa arghamchisi bilen tartqanlarga way! **19** Yeni: «[Xuda] aldirisun! Ishlirini Özi ittikrek ada qilsun, Shuning bilen biz uni köreleymiz! «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»ning niyet qilghini yéqinlaship ishqa ashurulghay, Biz uni biliwalayli!» — dégenlerge way! **20** Yamanni yaxshi, yaxshini yaman dégüchilerge, Qarangghuluqni nurning, nurni qarangghuluqning ornigha qoyghuchilargha, Achchiqni tatliqning, tatliqni achchiqning ornigha qoyghuchilargha way! **21** Özlirini dana dep chaghlighanlarga, Öz neziride özlirini eqilliq dep qarighanlarga way! **22** Sharab ichishke batur bolghanlarga, Haraqni ebjesh qilishqa qehriman bolghanlarga, **23** Yeni para üçün rezillerni aqlap, Shuning bilen heqqaniylarning adalitini ret qilghuchilargha way! **24** Shunga, ot yalqunliri samanlarni yutuwetkendek, Yalqunlarda menggenler soliship yoqalghandek, Ularning yiltizliri chirip kétidu, Gül-chéchekliri chang-tozangdek tozup kétidu; Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning yolyoruq-qanunini chetke qaqqan, Israildiki Muqeddes Bolghuchining söz-kalamini közge ilmighanidi. **25** Shunga Perwerdigarning ghezipi Öz xelqige qarap qaynaydu, U ulargha qarap qolini kötürüp, ularni urup yiqitidu. Taghlar tewrinip kétidu; Ölükler exletlerde kochilar otturisida döwe-döwe

bolidu. Mushundaq ishlar bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **26** U yiraqtiki ellerni chaqirip tughni kötüridu, U yer yüzining chet yaqisidin bir elni üshqirtip chaqiridu; Mana ular tézdin aldirap kélidu! **27** Ulardin héchbiri charchap ketmeydu, Putlshipmu ketmeydu. Héchbiri mügdimeydu, uxlimaydu, Baghlighan belwaghliridin héchbiri boshimaydu, Choruqlirining boghquchliridin héchbiri üzülmeymdu; **28** Ularning oqliri ittik, Barliq oqyalirining kirichliri tartilip teyyar turidu, Atlirining tuyaqliri chaqmaq téshidek bolidu, [Jeng harwilirining] chaqliri qoyuntazdek aylinidu; **29** Ularning hörkireshliri shirningkidek bolidu, Ular arslanlardek hörkirishidu, Derweqe, ular owgha érishkende ghazh-ghuzh qilip hörpiyishidu; Owni qutquzhudek héchkim bolmay, Ular uni élip kétidu. **30** Shu küni ular déngizlar hörkürigendek owgha hörkirishidu; Eger birersi yer-zémin'gha qarighudek bolsa, Peqet qarangghuluq, derd-elemnila köridu! Herqandaq nur bulut-tuman teripidin ghuwalishidu.

6 Uzziya padishah alemdin ötken yili men Rebni kördüm; U intayin yuqiri kötürülgen bir textte olturatti; Uning toni muqeddes ibadetxanigha bir kelgenidi. **2** Uning üstide sarafilar perwaz qilip turatti; Herbirining alte tal qaniti bar idi; Ikki qaniti bilen u yüzini yapatti, Ikki qaniti bilen u putini yapatti, We ikki qaniti bilen u perwaz qilip turatti. **3** Ulardin biri bashqa birsige: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, muqeddes, muqeddes, muqeddestur! Barliq yer yüzü uning shan-sheripige tolghan!» — dep tolawatatti. **4** Towlighuchining awazidin derwazining késhekliri tewrinip ketti, Öy is-tütek bilen qaplandi. **5** Shuning bilen men: — «Özümgé way! Men tügeshtim! Chünki men lewliri napak ademmen hem napak lewlik xelq bilen ariliship turup, öz közüm bilen Padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha qaridim!» — dédim. **6** Shuning bilen sarafildin biri qolida qurban'gahtin bir choghni laxshigirgha qisip élip, yéningha uchup keldi; **7** u uni aghzimgha tegküzüp: — «Mana, bu lewliringge tegdi; séning qebihliking élip tashlandi, gunahing kafaret bilen kechürüm qilindi» — dédi. **8** Andin men Rebning: — «Men kimni ewetimen? Kim Bizge wekil bolup baridu?» dégen awazini anglidim. Shuning bilen men: — «Mana men! Méni ewetkeysen» — dédim. **9** We U: «Barghin; mushu xelqge mundaq dep éytqin: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler;

Körüşhni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. **10** Mushu xelqning yurikini tash qilghin; Ularning qulaqlirini éghir, Közlirini kor qilghin; Bolmisa, ular közliri bilen köreleydighan, Quliqi bilen angliyalaydighan, Köngli bilen chüshineleydighan qilinip, Yolidin yandurulup saqaytilghan bolatti». **11** Andin men: — «Reb, bu ehwal qachan'ghiche dawamlishidu?» — dep soriwidim, U jawaben: — «Ta sheherler xarab qilinip ahalisiz, Öyler ademzatsiz, Zémin pütünley chölge aylinip bolghuche, **12** Perwerdigar ademlrini yiraqlargha yötkep, Zémindiki tashliwétilgen yerler köp bolghuche bolidu» — dédi. **13** «Halbuki, zéminda ademlarning ondin birila qalidu; Ular [zémín'gha] qaytip kélip yene yutuwétilidu, Késilgen bir dub yaki arar derixining kötikidek bolidu; Kötek bolsa «muqeddes nesil» bolur.

7 Yehuda padishahi Ahaz (Uzziyaning newrisi, Yotamning oghli) textke olturghan künliride, mundaq ish boldi: — Suriyening padishahi Rezin we Israil padishahi Remaliyaning oghli Pikah Yérusalémgha qarshi jeng qildi, lékin üstünlükke érishelmidi. **2** Dawutning jemetige: — «Suriye Efraim bilen ittipaqliship birlashme qoshun qurdi» — dégen xewer keldi. Shuning bilen padishah jemetidikilerning köngli we xelqining köngli ormanlar shamalda silkinip ketkendenk silkinip ketti. **3** Andin Perwerdigar Yeshayagha mundaq dédi: — «Sen we oghlung Shéar-Jashub chiqip, kir yughuchilarning étizining boyidiki yolgha, yuqiri kölçek norining béshigha béríp, ashu yerde Ahaz bilen körüşkin. **4** Sen uninggha: — «Sen éhtiyat bilen könglüngni toq tut! Bu ikki köymes otqashning kötikidin, yeni Rezin hem Suriyening we Remaliyaning oghlining deshti-ghezepliridin qorqma, yürekzadi bolup ketme! **5** Chünki Suriye, Efraim we Remaliyaning oghli séni qestlep: — **6** «Biz Yehudagha bésip kirip, parakendichilik tughdurup, özimiz üçün talan-taraj qilip, uninggha bir padishahni, yeni Tabeelning oghlini tikleyli!» dégenidi. **7** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu söz aqmaydu, héch emelge ashmaydu; **8** Chünki Suriyening béshi Demeshq shehiri we Demeshq shehirining béshi Rezindur, xalas; We atmish besh yil ichide Efraim shundaq bitchit boliduki, ularni «bir xelq» dégili bolmaydu; **9** We Efraimning béshi Samariye shehiridur, Samariye shehirining béshi Remaliyaning oghlidur, xalas; Siler bulargha ishenmisenglar, mustehkemlenmeysiler» — dégin». **10** Perwerdigar yene Ahazgha söz qilip: — **11** «Özüng üçün bésharet sora; meyli yerning

tégide yaki pelekning qeride bolsun sorawer» — dédi. (Sheol h7585) **12** Biraq Ahaz jawaben: «Men hem sorimaymen hem Perwerdigarni sinaqta qoymaymen» — dédi. **13** Andin [Yeshaya]: — Emdi i Dawut jemetidikiler, anglap qoyunglar, ademlarning sewr-taqitini qoymighingilarni az dep, siler Xudayimning sewr-taqitini qoymighiliwatamsiler? **14** Shunga Reb Özi silerge bir bésharet béridu: — Mana, pak qiz hamilidar bolup bir oghul tughidu; u uning ismini «Immanuél» dep ataydu. **15** Yaxshiliqni tallap, yamanliqni ret qilishni bilgüche u pishlaq we bal yeydu. **16** Chünki bu yash bala yaxshiliqni tallap, yamanliqni ret qilishni bilgüche, sen nepretlinidighan bu ikki padishahning yer-zéminliri tashlinip qalidu. **17** Chünki Perwerdigar séning we atangning jemetige Efraim Yehudadin ayrilghan kündin buyan bolup baqmighan qattiq künlerni chüshüridu. U künlér bolsa Asuriyening padishahidin ibarettur! **18** Shu küni Perwerdigar Misirning pinhan ériqliridiki pashilarni we Asuriyediki herilerni üshqirtip chaqiridu; **19** ularning hemmisi kélip herbir xilwet jilghilargha, tashlarning herbir arachlirigha, hemme yantaqlargha we hemme yaylaqlargha ghuzhzhide qonushidu. **20** Ashu küni, Reb Efrat deryasining nérisidin ijarige alghan bir ustira bilen, yeni Asuriye padishahi bilen chach chüshüridu; mushu ustira bashning chéchini, putning tüklirini we saqalnimu chüshürüp ghirdaydu; **21** shu künlérde bir kishi yash bir siyir we ikki qoy baqidu, **22** ularning shunche köp süt berginidin u sériq may yeydu; derweqe, zéminda qalghanlarning hemmisi sériq may we bal yeydu. **23** We shundaq boliduki, her téli bir kümüş tenggige yaraydighan, ming téli bar üzümzarliq bolghan herbir jay jighanliqqa we tikkenlikke aylinip kétidu; **24** Ashu yerge ademler peqet oqya kötürüp kélidu, chünki pütkül zémin jighanliqqa we tikenlikke aylinip kétidu. **25** Ilgiri ketmen chépilghan herbir taghliq jilghilargha bolsa, — ular u yerlerge jighanlardin we tikenlardin qorqup barmaydu; Bu yerler peqet kalilarni otlitidighan, Qoylar dessep-cheyleydighan jaylar bolup qalidu, xalas.

8 Perwerdigar manga: — «Chong bir taxtayni qolunggha élip, éniq herpler bilen: — «Maxar-Shalal-Xash-Baz» dep yazghin» — dédi. **2** Men shundaq qilip özümge «ishenchlik guwahchilar» süpitide mushuni xatirileshke kahin bolghan Uriya we Yerebeqiyanning oghli Zekeriyani chaqiriwaldim.

3 Andin men ayal peyghember bilen bille yattim. Shundaq qilip u hamilidar bolup, bir oghul tughdi. Shuning bilen Perwerdigar manga: — «Uning ismini «Maxar-Shalal-Xash-Baz» dep atighin; 4 chünki bala «Dada, apa» dep chaqirishni bilgüche, Demeshq bayliqliri we Samariyediki olja Asuriye padishahi teripidin bulap élip kétididu» — dédi. 5 Perwerdigar yene manga söz qilip mundaq dédi: — 6 «Mushu xelq Shiloah östingidiki lerzan éqiwatqan sularni ret qilip, Ularning ornida Rezin we Remaliyaning oghlidin xursen bolghachqa, 7 Shunga mana, Reb ularning üstige dolqunlap aqidighan, elwek Efrat deryasining sulirini, — Yeni Asuriyening padishahini toluq heywe-shöhriti bilen élip kétididu; U deryadek barliq ériq-östengliridin téship kétididu, Hemme qirghaqlirini bösüp tashlaydu; 8 U taki Yehudaghiche shiddet bilen téship, hetta boynighiche kétididu; U qanatlrini yayghanda pütkül zémininggha saye bolup chüshidu, i Immanué! 9 — Ghezepliniwéringlar, i eller, biraq sundurulisiler! Jahanning barliq chet jayliri qulaq sélinglar! [Jeng üçün] bélinglarni baghlawéringlar, sundurulisiler! [Jeng üçün] bélinglarni baghlawéringlar, sundurulisiler! 10 Pilanlarni tüziwéringlar, u bikargha kétididu; Meslihetinglarni qiliwéringlar, umu aqmaydu; Sewebi — Immanué!». 11 Chünki Perwerdigar küchlük qolini manga tegküzüp, Méning bu xelqning yolida mangmasliqimgha yolyoruq bérip, mundaq söz qildi: — 12 «Mushu kishiler köp ishlarda «suyiqest bar» dése, siler bolsanglar «suyiqest bar» dep yürmenglar; Ularning qorqqinidin siler qorqmanglar, Yaki héch wehimige chüshmenglar; 13 Peqet samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarnila hemmidin üstün dep bilenglar; U silerning Qorqidighininglar bolsun, Silerning wehimenglar bolsun! 14 U bir muqeddes panahgah bolidu, Hemde Israildiki ikki jemet üçün putlikashang tash, ademni yiqitidighan qoram tash, Yérusalémdikiler üçünmu qiltaq we tapantuzaq bolidu; 15 Ulardin köpler [Uninggha] putliship, yiqilip, yanjilip, qiltaqqa chüshüp, esirge élinidu». 16 — «Bu guwahnamini yögep, Tewrat qanunini méning muxlisirim arisida péchetlep qoyghin. 17 Men bolsam, yüzini Yaqup jemetidin yoshuruwatqan Perwerdigarni kütimen; We men Uni telmürüp saqlaymen. 18 Qaranglar, manga we Perwerdigar manga bergen balilargha, Biz Zion téghini Öz makani qilghan samawi qoshunlarning

Serdari bolghan Perwerdigar Israilda namayan qilghan bésharet we karametlarning süpitidurmiz». 19 — Bashqilar silerge: — «Biz wichir-wichir, gudung-gudung qilidighan «erwahlarni chaqirghuchi»lar we daxanlardin yol sorayli» — dése, siler jawab bérip: — «Bir xelqning öz Xudasini izdep yol sorishi kérek emesmu? Tiriklarning ölüklerdin yol sorishi toghrimu?!» — denglar. 20 — Tewrat qanuni we guwahname asas qilinsun! Mushularni asas qilip söz qilmisa, ulargha tang nuri chüshmeydu! 21 Eksiche, ular qisilghan, ach halda zéminni kézip yürishidu; ach qalghan chaghda, ular ghezeplinip asman'gha qarap, padishahini hem Xudasini qarghap tillaydu; 22 ular yerge qarisa, mana, japa-musheqqet, qarangghuzulmet, hesret-nadamet we parakendichilik turidu; Ular qap-qarangghuluqqa heydiwétididu.

9 Biraq, hesret-nadametke qalghanlarga zulmet boliwermeydu; U ötken zamanlarda Zebulun zéminini we Naftali zéminini xar qildurghan; Biraq kelgüsida U mushu yerni, yeni «yat ellerning makani» Galiliyege, jümlidin «déngiz yoli» boyidiki jaylar we Iordan deryasining qarshi qirghaqlirigha shan-shöhret keltüridu; 2 Qarangghuluqta méngip yürgen kishiler zor bir nurni kördi; Ölüm sayisining yurtida turghuchilargha bolsa, Del ularning üstige nur parlidi. 3 — Sen elni awuttung, Ularning shadliqini ziyade qilding; Xelqler hosul waqtida shadlan'ghandek, Jeng oljisini üleshtürgen waqitta xushalliqqa chömgendek, Ular aldingda shadlinip kétididu. 4 Chünki Midiyaning [üstidin ghelibe qilghan] kün'ge oxshash, Sen uninggha sélin'ghan boyunturuqni, Mürisige chüshken epkeshni, Ularni ezigüchining tayiqini sundurup tashliwetting. 5 Chünki [leshkerlerning] urushta kiygen herbir ötükliri, Qan'gha milen'gen herbir tonliri bolsa peqetla ot üçün yéqilghu bolidu. 6 Chünki biz üçün bir bala tughuldi; Bizge bir oghul ata qilindi; Hökümranliq bolsa uning zimmisige qoyulidu; Uning nami: — «Karamet Meslihetchi, Qudretlik Tengri, Menggülik Ata, aman-xatirjemlik Igisi Shahzade» dep atilidu. 7 U Dawutning textige olturghanda we padishahliqigha hökümranliq qilghanda, Shu chaghdin bashlap ta ebedil'ebedgiche, Uni adalet hem heqqaniylik bilen tikleydu, shundaqla mezmüt saqlaydu, Uningdin kélidighan hökümranliq we aman-xatirjemlikning éshishi pütmes-tügimes bolidu. Samawi qoshunlarning Serdari bolghan

Perwerdigarning otluq muhebbiti mushularni ada qilidu. **8** Reb Yaqub jemetige bir söz ewetti, U pat arida Israilga chüshidu, **9** Barliq xelq, yeni Efraim we Samariyedikiler shu [sözning] toghriliqini bilgen bolsimu, Lékin könglide tekebburliship yoghanliq qilip, ular: — **10** — «Xishlar chüshüp ketti, Biraq ularning ornigha yonulghan tashlar bilen qayta yasaymiz; Éren derexliri késilip boldi, Biraq ularning ornida kédir derexlirini ishlitimiz» — déyishidu; **11** Shunga Perwerdigar Rezinning küshendilirini [Israilga] qarshi küchlendürdi, [Yaqubning] düshmenlirini qozghidi. **12** Sherqtin Suriyelikler, gherebte Filistiylar, Ular aghzini hangdek échip Israilni yutuwalidu. Ishlar shundaq déyilgende bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **13** Biraq xelq özlirini Urghuchining yénigha téxi yénip kelmidi, Ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdimeywatidu. **14** Shunga Perwerdigar bir kün ichide Israilning béshi we quyruqini, Palma shéxi we qomushini késip tashlaydu; **15** Moysipit we möhteremler bolsa bashtur; Yalghanchiliq ögitidighan peyghember — quyruqtur. **16** Chünki mushu xelqning yétekchiliri ularni azduridu, Yéteklen'güchiler bolsa yutuwélinip yoqilidu. **17** Shunga Reb ularning yigitliridin xursenlik tapmaydu, Yétim-yésirliri we tul xotunlirigha rehim qilmaydu; Chünki herbiri iplas we rezillik qilghuchi, Hemme éghizdin chiqqini pasiliqtur. Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **18** Chünki rezillik ottek köyidu, U jighan we tikenlerni yutuwalidu; U ormanning baraqsan jayliri arisida tutishidu, Ular is-tüteklik tüwrük bolup purqirap yuqirigha örleydu; **19** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning derghezipi bilen zémin köydürüp tashlinidu, Xelq bolsa otning yéqilghusi bolidu, xalas; Héchkim öz qérindishini ayap rehim qilmaydu. **20** Birsu ong terepte gösh késip yep, toymaydu, Sol tereptin yalmap yepmu, qanaetlenmeydu; Herkim öz bilikini yeydu; **21** Menasseh Efraimni, Efraim bolsa menassehni yeydu; Uning üstige ikkisimu Yehudagha qarshi turidu. Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu.

10 Qebihlik qanunlirini tüzgüchilerge, Azabliq perman-hökümlerni yazghuchilargha way! **2** Tul xotunlarni oljimiz qilayli, Yétim-yésirlarni bulap-

talayli dep, Ular miskinlerge adaletni bermey, Xelqimdiki ajiz-bécharilerdin hoquqni bulap kétidu. **3** Hésab alidighan künide, Yeni yiraqtin kelgen tuyuqsiz balay'apet künide, Néme qilisiler? Kimdin bashpanahliq izdep yürüsiler? Bayliq-shöhritinglarni nege amanet qoyisiler? **4** Ulargha esirler arisida zongziyip olturushtin, Yaki öltürülgenler arisida yiqilishtin bashqa héchnéme qalmidi! Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **5** Qoligha ghezipimning toqmiqi tutquzulghan, Özümning derghezipimning tayiqi bolghan Asuriyelikke way! **6** Men uni xudasiz bir «yat el»ge, Derghezipim qaritilghan xelqimge zerbe bérishke ewetimen; Uninggha olja tutuwélishqa, Gheniyemetni bulashqa, [Xelqimni] kochilardiki lay-patqaqlarni dessigende desseshke buyruymen. **7** Biraq [Asuriyelikning] közde tutqini mushu emes, U shundaq héch oylighan emes. Uning oylighini weyran qilish, Köp döletlerni yoqitishtin ibarettur. **8** U: — «Méning serdarlirimningmu hemmisi padishahlargha barawer emesmu? **9** Kalno shehiri Karkémish shehirige, Xamat shehiri Arpad shehirige, Samariye shehiri Demeshq shehirige oxshash emesmu? **10** Mebudliri Samariyening we Yérusalémningkidin ulugh bolghini bilen, Méning qolum mushu mebudqa tewe bolghan padishahliqlargha ige bolushqa yetküdek tursa, **11** Samariye we uning mebudlirini qandaq qilghan bolsam, Yérusalém we uning mebudlirini oxshashla shundaq qilmamdimen?» — deydu. **12** Biraq Reb Zion téghi we Yérusalémda pütkül jaza ishini pütküzüp bolghandin kéyin, U: — «Men Asuriye padishahning könglidiki bashbashtaqliqning aqiwitini [uninggha chüshürimen], Uning közliridiki kibirlik nezerlirini jazalaymen» deydu. **13** Chünki u: — «Bu ishlarni öz qolumning küchi bilen, Öz danaliqim bilen men qilghanmen; Chünki men eqilliqturmen; Men ellerning pasillirini yoqattim, Ularning xezinilirini buliwaldim, Textke olturghanlarni batur kebi chüshürüp tashlidimmen; **14** Men qolumni bir qush uwisigha uzatqandek ellerning bayliqlirigha uzattim, Birsu tashliwétilgen tuxumlarni tergende men pütkül dunyani yighqanmen; Ulardin héchbirimu qanatlirini palaqlatmidi, Tumshuqini achmidi, Yaki chuk-chuk qilip awaz chiqarmidi» — deydu. **15** Palta özini ishletküchisige lap atsa bolamdu? Here heridigüchige pochiliq qilsa bolamdu? Shundaq ish iken, xuddi

tayaq özini kötürgüchisini oynitalisa bolidighandek, Xuddi hasa yaghach emes bolghuchini kötürgendek bolatti emesmu?! **16** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar shu [Asuriyelkning] palwanliri arisigha oruqlitish késilini ewetidu, Uning shan-sheripining astida lawuldap yalqunlaydighan bir otni yaqidu. **17** «Israilning Nuri»ning Özi ot, Uningdiki Muqeddes Bolghuchi yalqun bolidu, U bir kün ichide uning jighanliri we tikenlirini köydürüp, yutuwalidu. **18** Hem uning ormanzarliq we bagh-étizlirining shan-sheripini, jan we ténini köydürüp kül qiliwétidu; Ular beeyni jüdep kétiwatqan késel ademdek bolup qalidu. **19** Buning bilen ormanzarliqtiki derexlarning qép qalghini shunche az boliduki, Kichik bala ularni sanap xatiriliyeleydu. **20** Shu küni shundaq boliduki, Israilning qaldi xelqi, yeni Yaqupning jemetidin qéchip qaytqanlar özlirini urghuchigha ikkinchi tayanmaydu; belki ular heqiqeten Perwerdigar, yeni «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»gha tayinidu. **21** Berheq, bir «qaldi» qaytip kélidu, Yeni Yaqupning «qaldisi» qudretlik Tengrining yénigha qaytip kélidu. **22** I Israil, xelqing déngizdiki qumdek köp bolghini bilen, Peqet bir qaldisi qaytidu; [Chünki] heqqaniylik bilen yürüzülgen, bir halaketning téship üstünlargha chüshüshi békitilgendur; **23** Chünki bir halaketni — békitilgen bir halaketni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar pütkül yer yüzide emelge ashuridu. **24** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar mundaq deydu: — « — I Zion téghida turghan xelqim, Asuriyedini qorqma! U séni tayaq bilen uridighan, We Misirliqlardek sanga qarap hasisini kötüridighan bolsimu, **25** Peqet azghine waqit ötüshi bilenla, Silerge qaratqan mushu derghezipim tügep, Ghezipimni ulargha halaket chüshsun dep qaritimen. **26** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bolsa, ulargha qamcha bilen hujum qozghaydu; Ularning hali «Orebning qoram téshi»da bolghan Midiyan qirghinchiliqidek halette bolidu; U hasisini déngizgha qaritip, Uni Misirliqlarning üstige kötürgendek kötüridu; **27** Andin shu künide shundaq boliduki, Uning yüki mürengdin, Boyunturuqi boynungdin élip tashlinidu; Mayliring sewebidin, Boyunturuq sundurup yoqitilidu. **28** Mana, ular Ayatqa yétip, Migrondin ötken, Mixmashta yüktaqirlirini qoyup qoyidu; **29** Ular bosugha-dawandin ötken, Gébada qonup qalidu; Ramah titrep kétidu; Saulning yurti Gibéahdikiler bolsa qéchip ketken; **30** I

Gallimning qizi, peryadingni kötür! Hey Laish, anglap qoy! I bichare Anatot! **31** Madmenah bolsa qachti; Gébimdikiler beder qachti; **32** Shu kün ötmigüche ular Nob döngide toxtap qalidu; Ashu yerde u Zion qizining téghigha, Yeni Yérusalémdiki döngge qarap mushtini oynitidu. **33** Mana, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar chong shaxlarni shiddet bilen késiwétidu; Shuning bilen égiz öskenler késip yiqitilidu; Hali üstünler pesleshtürüldü. **34** U tömür [qorallar] bilen ormanliqning Baraqsan yerlirini késip qaqsliq qiliwétidu; Liwan bolsa ulugh birsi teripidin yiqitilidu.

11 We bir tal nota Yessening derixining kötikidin ünüp chiqidu; Uning yiltizidin ünüp chiqqan bir shax köp méwe béridu. **2** We Perwerdigarning Rohi, Yeni danaliqning we yorutushning Rohi, Nesihet we küch-qudretning Rohi, Bilim we Perwerdigardin eyminishning Rohi uning üstige chüshüp turidu; **3** Uning xursenliki bolsa Perwerdigardin eyminish ibaret bolidu; U közi bilen körginige asasen höküm chiqarmaydu, Yaki quliqi bilen anglighinigha asasen késim qilmaydu. **4** U namratlarga heqqaniylik bilen höküm chiqiridu, Yer yüzidiki miskin-möminler üçün adalet bilen késim qilidu. U jahanni aghzidiki zakon tayiqi bilen uridu, Rezillerni lewliridin chiqqan nepesi bilen öltüridu. **5** Uning belwéghi heqqaniylik, Chatraqliqi bolsa sadiqliq bolidu. **6** Böre bolsa qoza bilen bille turidu, Yilpiz oghlaq bilen bille, Mozay, arslan we bordaq kala bilen bille yatidu; Ularni yétiligüchi kichik bir bala bolidu. **7** Kala éyiq bilen bille ozuqlinidu, Ularning baliliri bille yétishidu, Shir bolsa kalidek saman yeydu. **8** Emmeydighan bala kobra yilanning töshükige yéqin oynaydu, Emchektin ayrilghan bala qolini zeherlik yilanning owisigha tiqidu; **9** Méning muqeddes téghimning hemme yéride héch ziyankeshlik bolmaydu; Héch buzghunchiliq bolmaydu; Chünki xuddi sular déngizni qaplighandek, Pütkül jahan Perwerdigarni bilish-tonush bilen qaplinidu. **10** Shu künide «Yessening Yiltizi» herqaysi el-milletler üçün tugh süpitide kötürülüp turidu; Barliq eller Uni izdep kélip yighilidu; We U aramgahqa tallighan jay shan-sherepke tolidu. **11** Shu küni Reb ikkinchi qétim Öz xelqining saqlan'ghan qaldisini qayturush üçün, yeni Asuriye, Misir, Patros, Kush, Élam, Shinar, Xamat we déngizdiki yiray arallardin qayturush üçün Öz qolini yene uzartidu. **12** U ellerni chaqirish üçün bir tugh kötüridu; shundaq qilip U

yer yuzining chet-chetliridin Israilning gheriblrini jem qilib, Yehudadin tarqilib ketkenlarni yig'idi. **13** Shuning bilan Efraimgha bolghan hesetxorluq yoqaydu, Yehudani xarliganlarmu üzüp tashlinidu; Efraim Yehudagha heset qilmaydu, Yehuda bolsa Efraimni xorlimaydu. **14** Biraq ular gherb terepte Filistiylarning mürisige uchup chüshidu; Ular birlikte sherqtiki xelqlerdin olja alidu; Ular Édom we Moab üstige qollirini uzartidu; Ammoniylarmu ulargha béqinidu. **15** Perwerdigar Misirdiki déngizning «tili»ni yoq qilidu; U küchlük pizhghirin shamal bilan [Efrat] deryasining üstige qolini béghirlitip uchuridu, Uni adem ayighi quruq halda méngip ötküdek yette ériq qilib uridu; **16** Shuning bilan Öz xelqining qaldisi üçhün, Misirdin chiqqan künide Israil üçhün teyyarligan yolgha oxshash, Asuriyede qalghanlar üçhün ashu yerdin kélidighan bir kötürülgen égiz yol bolidu.

12 — We shu küni sen: — I Perwerdigar, men Séni medhiyileymen; Sen manga ghezepken'gining bilan, Ghezipping mendin yöktilip ketti, We sen manga teselli berding. **2** Mana, Tengri méning nijatimdur; Men Uninggha tayinimen, qorqmaymen, Yah Perwerdigar méning küchüm we naxshamdur; U yene méning nijatim boldi, — deysen. **3** — Shadliq bilen siler nijatliq quduqliridin su tartisiler. **4** Shu künide siler: — «Perwerdigargha rehmet éytinglar, Uning namini chaqirip nida qilinglar; Uning emellirini xelqler arisida ayan qilinglar, Uning namining zor abruy tapqanliqini jakarlanglar. **5** Perwerdigargha küyler éytinglar, Chünki U ulugh ishlarni qilghan; Mana bu pütkül jahan'gha ayan qilinsun! **6** Ziondikiler, tentene qilib jar sélinglar; Chünki aranglarda turghan Israildiki Muqeddes Bolghuchi büyüktur!» — deysiler.

13 Amozning oghli Yeshaya körgen, shundaqla uninggha yüklen'gen Babil toghrisidiki wehiy: — **2** [Babil] aqsöngelirining qowuqlardin ötüp kirishi üçhün, Qaqas tagh üstide tugh kötürünglar, Ularni yuqiri awazda chaqiringlar, Qolunglarni pulanglitip isharet qilinglar. **3** Men bolsam, mexsus tallighanlirimgha buyruq chüshürgenmen, Öz palwanlirimni, yeni tekebburluqtin yayrap ketken ademlirimni ghezipimni beja keltürüshke chaqirdim. **4** Anglanglar, büyük bir elning ademliridek top-top ademlerning taghlarda yangratqan qiyqas-sürenlirini, Hemme el-yurtlar we padishahliqlar

[jengge] yig'ihilip dolqunlatqan qaynam-tashqinliqni! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar qoshunlarni jengge yig'idi. **5** Ular, yeni Perwerdigar we Öz ghezipping qoralliri, Yiraq yurttin, hetta asmanlarning qeridimmu pütkül jahanni halak qilishqa kelgen. **6** Peryad chékip huwlanglar! Chünki Perwerdigarning küni yéqinlashti; U Hemmige qadirdin kélidighan halakettek kélidu. **7** Buningdin herbir qol boshiship kétidu, Hemme ademning yürüki érip kétidu. **8** Ular wehimige chüshidu; Azab-oqubet we qayghu-hesret ularni qaplaydu, Tolghiqi tutqan ayaldek ular tolghinip kétidu, Ular bir-birige wehime ichide tikilip qarishidu; Yüzliri bolsa yalqunde kizirip kétidu. **9** Mana Perwerdigarning küni kélidu, Shu kün jimi yer-jahanni weyran qilishqa, Rehimsiz bolup, ghezep we qehr bilen tolghandur; U gunahkarlarni jahandin yoqitidu. **10** Chünki asmandiki yultuzlar hem yultuz türkümliri nurini bermeydu; Quyash bolsa chiqipla qarangghulishidu, Aymu héch yorundaydu. **11** Men dunyani rezilliki üçhün, Qebihlerni gunahliri üçhün jazalaymen; Hakawurlarning tekebburluqini tügel yoqitimen; Zorawanlarning kibirlirini pes qilimen. **12** Men insanlarni sap altundin az qilimen, Ademni hetta Ofirdiki altundin az qilimen. **13** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning ghezipide, Uning qaynighan qehrlik künide, Men [Xuda] asmanlarni tewritimen, Yer bolsa öz ornidin yökilidu; **14** Shunga owlan'ghan bir jerendek, Héchkim yighmaydighan bir padidek, Herbiri öz el-jamaitini izdep ketmekchi bolidu, Herbiri öz yurt-makanigha qachmaqchi bolidu; **15** Qéchip tutulghanlarning hemmisi sanjip öltürüldü; Esirge chüshkenlermu qilichlinidu. **16** Ularning balilirimu köz aldida pare-pare qilinidu; Ularning öyliri bulang-talang qilinidu, Ayallirimu ayagh asti qilinidu. **17** Mana, Men ulargha qarshi turushqa Médialiqarni qozghaymen, Ular kümüşlerge héch qarimaydu, Altundin bolsa ular zoq almaydu. **18** Ularning oqyaliri yigitlerni ötme-töshük qiliwétidu, Ular baliyatquning méwisige héch rehim qilmaydu, Közliri balilarni héch ayimaydu. **19** Padishahliqlarning göhiri, Kaldiylarning pexirlinidighan güzelliki bolghan Babil bolsa, Xudaning Sodom we Gomorra sheherlirini örüwetkinige oxshash bolidu. **20** U yerde héchkim hergiz turmaydu, Dewrdin-dewrgiche u ademzatsiz qalidu. Erebler bolsa shu yerde chédir tikmeydu, Malchilar padilirini shu yerde yatquzmaydu. **21**

Biraq chöl-bayawandiki janiwarlar shu yerde qonidu, Ularning [xarab] öylirige huwlaydighan mexluqlar tolidu, Huwqushlar shu yerde makanlishidu, «Öchke jin»lar sekrep oynaqlashidu. **22** Yawayi itlar qel'e-qorghanlarda, Chilböriler uning heshemetlik ordilirida huwlishidu, Berheq, uning waqti toshushqa az qaldi, Uning künliri uzun'gha barmaydu.

14 Chünki Perwerdigar Yaqupqa rehimdillik körsitidu, Yene Israilni tallaydu; U ularni öz yurt-zéminida makanlashturidu. Shuning bilen yat ademler ular bilen birliship, Yaqup jemetige qoshulidu. **2** Herqaysi el-milletler ularni élip öz yurtigha apiridu; Israil jemeti bolsa Perwerdigarning zéminida ulargha qul we dédek süpitide igidarchiliq qilidu; Ular özlirini tutqun qilghanlarni tutidu; Özlirini ezgenlarning üstidin idare qilidu. **3** We shundaq boliduki, Perwerdigar silerge azabtin, sarasimidin we esir bolup mejburlan'ghan musheqqetlik qulluqtin aramliq bergen künide, **4** Siler Babil padishahi toghrisida mundaq maqal-temsilni éytisiler: — «Qara, bu jazanixor qandaq halak boldi, Talan-taraj qilip altun toplighuchi qandaq yoqaldi! **5** Perwerdigar rezillerning hasisini, Hakimlarning zakon tayiqini, **6** Yeni xelq-milletlarni achchiqi bilen üzlüksiz urghanni, Ellerge ghezep qilip tizginsiz ziyankeshlik qilghanni sunduruwetti. **7** Pütkül yer yüzi aram tépip tinclinidu; Ular naxsha éytip tentene qilidu. **8** Qarighaylar bolsa halingdin shadlinidu, Liwandiki kédirlarmu: — «Sen görüngde yatquzulghandin kéyin, Hécbir kesküchi bizni qorqatmaydu!» — deydu. **9** Sen chüshüshüng bilen tehtisaradikiler séni qarshi élishqa sarasime bolup kétidu; Sen üçhün ölüklerning rohliri, Jahandiki jimiki «öchke jinlar» qozghilidu; Ellerning hemme padishahliri textliridin turghuzulidu; (Sheol h7585) **10** Ularning hemmisi sanga qarap mundaq deydu: — «Séning halingmu bizlarningkidek boshap kettimu? Bizge oxshash bolup qaldingmusen?!» **11** Séning shanu-heywiting chiltariliringning awazliri bilen bille tehtisaragha chüshürülüp tügidi; Astingda chiwin qurti mizhildap kétidu, Üstüngni sazanglar qaplap kétidu. (Sheol h7585) **12** I Cholpan, Seher balisi, Sen qandaq qilip asmandin yiqilip chüshkensen! I téxi ötkendila ellerni yerge yiqitquchi, Sen yer yüzige tashliwétilding! **13** Sen eslide könglüngde: — «Men asmanlarga chiqimen, Textimni Xudaning yultuzliridin üstün qilimen; Men jamaetning téghida, Yeni shimal

tereplerdimu olturimen; **14** Men bulutlarning égiz jayliridin yuqirigha örleymen; Hemmidin Aliy bilen teng bolimen!» — déding. **15** Halbuki sen tehtisaragha, Chongqur hangning tégilirige chüshürüldung». (Sheol h7585) **16** Séni körgenler sanga yéqindin sinchilap qarap: — «Jahanni zilzilige keltürgen, padishahliqlarni titretken adem mushumidu? **17** Yer yüzini chöl-bayawan qilip, Uningdiki sheherlerni ghulatqan, Tutqan esirlerni öz yurtigha héch qoyup bermigen mushumidu?» — déyishidu. **18** Mana ellerning shahliri birimu qalmay «shan-sherep»te, [qarangghuluqtiki] öz öyide yétishidu, **19** Biraq sen kemsitilgen [chirigen] bir shax kebi, Öltürülgenlarning döwisi astida, Qilich bilen sanjilghan, hangning tehtige chüshidighanlarga oxshash, Ayagh astida dessep-cheylen'gen ölüktek, Öz görüngdin mehrum bolup tashliwétilding. **20** Sen ashu padishahlar bilen birge depne qilinmaysen, Chünki öz yurtungni weyran qilghansen, Öz xelqingni öltürüwetkensen; Rezillik qilghuchilarning nesli hergiz yene tilgha élinmaydu. **21** Ata-bowilirining qebihlikliri tüpeylidin, Uning oghullirini qetl qilishqa teyyar qilinglar; Shundaq qilghanda, ular ormidin turup yer-jahanni ishghal qilmaydu, Yer yüzini sheherge toshquzuwételmeydu. **22** Chünki Men ulargha qarshi chiqimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men Babilin uning namini we uning qalduqlirini, nesil-perzentlirini üzüp tashlaymen, — deydu Perwerdigar, **23** — We uni huwqushning makanigha, sazliqlargha aylandurimen; Halaket süpürgisi bilen uni süpürüp tashlaymen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **24** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq qesem ichkenki, — Men qandaq oylisam, shundaq bolidu; Qandaq meqsetni könglümge püksem, shu tiklinidu, **25** Meqsitim Öz zéminimda Asuriyelikni qiyma-chiyma qilishtin ibaret; Öz taghlirimda uni dessep-cheyleymen; U salghan boyunturuq xelqimning boynidin, U artqan yük mürisidin élip tashlinidu. **26** Mana bu pütkül yer yüzi toghruluq irade qilin'ghan meqsettur, Mana bu barliq ellerning üstige uzartilghan qoldur. **27** Perwerdigar mundaq meqsetni pükkeniken, Kim uni tosalisun? Uning qoli uzartilghaniken, kim uni yanduralisun? **28** Ahaz padishah ölgen yilida mundaq wehyy yüklendi: — **29** I Filistiye, hemminglar, «Bizni urghan tayaq sundi» dep shadlanmanglar; Chünki

yilanning yiltizidin zeherlik bir yilan chiqidu, Uning nesli bolsa dehshtelik uchar yilan bolidu. **30** Shuning bilan yoqsullarning tunji baliliri ozuqlinidu, Möminler bolsa tinch-amanliqta yatidu; Biraq Men yiltizingni acharchiliq bilan yoqitimen Qalghan qisimingmu u tereptin öltürüldü. **31** Shunga i qowuq, nale kötürgin, I sheher, peryad chekkin! I Filistiye, sen bolsang érip ketkensen! Chünki shimal tereptin is-tüteklik bir tüwrük örleydu; Uning yighilghan qoshunlirida héchkim sepsiz qalmaydu. **32** Emdi bu elning elchilirige qandaq jawab bérish kérek? — «Zionni tikligüchi Perwerdigardur; Uning xelqi ichidiki ézilgüchiler uningdin bashpanah tapidu» — dégin!»

15 Moab toghrisida yüklen'gen wehiy; Halaketlik bir kechtila, Moabtiki Ar shehiri weyran qilinidu; Halaketlik bir kechtila, Moabtiki Kir shehiri yoq qilinidu; **2** Yigha-zarlar kötürüş üçün, Mana u butxanisigha, Dibon'gha, shundaqla [barliq] égziklirige chiqti; Moab Nébo we Medeba sheherliri üçün peryad kötüridu; Hemme bashlar taqir körünidu, Jimiki saqallar késilip chüshürüldi. **3** Kochilarda ular böz kiyidu; Ögziliride, meydanlirida, herbir adem köz yashlirini yaghdurup peryad kötüridu. **4** Heshbon'gha, Éléalash sheherlirige yigha olishidu, Awazliri Yahaz shehirigimu yétip baridu. Shunga Moabning eskerlirimu nida qilidu; Uning wujud-baghrini titrek basidu. **5** Méning qelbimmu Moab üçün yigha-zar kötüridu; Ularning qachqunliri Zoargha hem Eglat-Shéli-Shijagha beder qachidu; Mana ular topliship, yighlighan péti Luhitqa chiqidighan dawan yoli bilen yuqirigha mangidu, Horonaimgha chüshidighan yolda turup halakettin nale-zar kötüridu. **6** Chünki Nimrimdiki sular qurup kétidu, Ot-chöpler soliship, Gül-giyah tügep kétidu; Héch yap-yéshilliq qalmaydu. **7** Shunga ular bayliqliri, tapqan-terginini yighip «Terek wadisi»din ötmekchi bolidu; **8** Ularning kötürgen yighisi Moabning chégrasigha, Ahu-zarliri eglaimgha, Pighanliri Beer-élimgha yétidu. **9** Dimonning suliri qan'gha tolup kétidu, Chünki Dimonning üstige téximu köp balayi'apetni toplaymen; Chünki Moabning qachqunliri hem zéminida qalghanliriningmu üstige bir shirni ewetimen.

16 «Emdi [ghelle-paraq] qozisini Séla [rayondin] élip, Chöl-bayawandin ötüp zéminlarning hökümraniqha, Yeni Zion qizining téghigha

ewetkin!» **2** Uwisidin chuwulup patiparaq bolup ketken qushlardek, Moab qizliri Arnon deryasining kéchikliride [alaqzade] yürüdü. **3** «Paraset bilen höküm qilinglar!» **4** «[I Zion qizi], sayingizni chüshürüp chüshitki yoruqluqni tün qarangghusidek qiling, Shu ghériblarni yoshurup qoyghaysiz; Qoghlan'ghanlarni ashkarilap qoymighaysiz! Méning Moabdiki musapirlirimni özingiz bilen bille turghuzghaysiz, Ular üçün weyran qilghuchining aldida bashpanah bolghaysiz!» **5** «[Ötünüşinglar toghra], chünki ezgüchi yoqilidu, Halaket yoq bolidu, Ezgüchilerning hemmisi zémindin yoqilidu. Özgermes méhir-sheppet bilen bir text tiklinidu; «Dawutning chédiri» ichidiki shu text üstide birsi olturidu. U bolsa, heqiqeten adalet yürügidighan, shundaqla adaletni izdeyidighan, Heqqaniyliqni ilgiri sürüidighan bolidu. **6** — Biz Moabning hakawurluqi toghrisida angliduq (u intayin hakawur!), Yeni uning hakawurluqi, tekebburluqi, nochiliq qilidighanliqi toghrisida angliduq; Biraq uning chong gepliri bikar bolidu! **7** Shunga Moab Moab üçün zar yighlaydu; Ularning hemmisi zar-zar yighlaydu; Qayghu-hesretke chömüp Kir-Haresetning «kishmish poshkalliri» üçün zar-zar yighlanglar! **8** Heshbon rayonidiki étizlar, Sibmahdiki üzüm tallirimu yiglep kétidu; Ellerning emirliri uning serxil ösümlüklerini buzup cheyleydu; Ular eslide Yaazergiche yétip, chöl-dalalarni kezgenidi; Pélekliiri sozulup, «[Ölük] Déngiz»ning nérisigha yetti. **9** Shunga Men Yaazerning zar-yighisi bilen bille Sibmahning üzüm téli üçün yighlaymen; I Heshbon, Éléalash, Öz köz yashlirim bilen silerni sughirimen! Chünki yazliq méwiliringge, hosulung üstige tentene bir sada yangritilidu. **10** Xushalliq méwilik baghlardin mehrum qilinip, Shadliqmu yoq qilinidu; Üzümlüklarda ne naxsha awazliri anglanmaydu, Ne tentene qilinmaydu; Dessigüchiler üzüm kölcheklarini cheylimeydu. Chünki Men üzüm kölcheklaridiki xushal warqirashlarni toxtattim. **11** Shunga ich-baghrilirim Moab üçün chalghan chiltardek aghrip munqluq yangraydu, Ichim Kir-Heresdikiler üçünmu shundaq; **12** Shundaq boliduki, Moab özini upritip dua qilghili özining «yuqiri orni»gha chiqip kelgende, Yaki dua qilghili «muqeddes öyi»ge kirgende, U muweppeqiyetke érishelmeydu. **13** Mana mushu sözlerni Perwerdigar Moab toghruluq burun éytqan. **14** Biraq hazir Perwerdigar shundaq deydu: — «Üch yil ichide medikar hésablighandek, Moabning köpligen qoshun-

ahalisi bolghini bilen, Uning pexirlen'gen shöhriti yeksan bolidu; Ularning qalduqliri bolsa intayin az we halsiz bolidu».

17 Demeshq toghruluq yüklen'gen wehiy: — Mana, Demeshq sheher bolup turuwerme, nahayiti bir döwe xarabiliqqa aylاندurulidu. **2** Aroerdiki sheherler ademzatsiz bolup, Qoy padilirigha qaldurulidu, Ular tinch-aman yatidu, Ularni qorqutqudek héchbir ademmü körünmeydu. **3** Efrayimda bolsa, qorghanlıq sheherler yoqilidu, Demeshqning shahane hoquqi, Suriyening qalduqliri yoqilidu; Ular «Israilning shöhriti»dek yoq bolidu. — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **4** Shu küni shundaq boliduki, Yaqupning shöhriti susliship, Ténidiki sémiz etler sizip kétidu. **5** Ularning hali bolsa ormichi bughday orghandin kéyin, Yeni biliki bilen yighip orghandin kéyin, Hetta Refayim jilghisida ademler bashaqlarni tergendin kéyinki haletke oxshash, [qalghini yoq déyerlik bolidu]; **6** Halbuki, yene azraq tergüdek bashaq, Zeytun derixi silkin'gendin kéyin, Eng uchida ikki-üch tal méwe, Köp méwiligen shaxlirida töt-besh tal méwe qaldurulidu, — deydu Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar. **7** — Shu küni insan bolsa Yaratquchisigha nezirini tikidu, Közi Israildiki Muqeddes Bolghuchida bolidu. **8** Ular öz qurban'gahlirigha, yeni öz qoli bilen yasighanlirigha, Yaki barmaqliri bilen shekillendürgenlirige héch qarimaydu, Ne «Asherah»larga ne «kün tüwrükliri»ge héch ümid baghlimaydu. **9** Shu künide uning qorghanlıq sheherliri, Eslidiki Israillarning aldida chatqalliqa we taqir taghlarga aylاندurulghan xarabe sheherlerde, Hemmisi weyran bolup kétidu. **10** Chünki nijating bolghan Xudani untup qalding, Küchüng bolghan «Qoram Tash Bolghuchi»ni eslimiding; Shunga sen «serxil» ösümlüklerni tikip qoyghining bilen, We yaqa yurttiki üzüm tallirini tikkining bilen, **11** Ularni tikken künila yashartqining bilen, Tikken etisila ularni chéchékletkining bilen, Hosuligha érishken künide, u peqet bir patman dawalighusiz qayghu-hesret bolidu, xalas! **12** Hey! Köp xelqlarning chuqan-sürenliri! Ular déngiz-okyanlarni urghutup dolqunlardek shawqunlarni kötüridu, Ah, ellerning qaynam-tashqinliri! Dolqunlan'ghan küchlük sulardek ular qaynam-tashqinlarni kötüridu. **13** Eller ulugh sularning qaynam-tashqinliridek dolqunlinip kétidu; Biraq U ularning dekkisini bérishi bilenla, ular

yiraqqa beder qéchip kétidu. Ular taghdiki ot-chöplerning topa-topanliri shamalda yiraqlargha uchuruwétilgendek, Qara quyun aldida chang-tozanglar quyun bolghandek heydiwétilidu! **14** Kechte — wehime! Tang seherde — yoq biraq! Mana bizni bulap ketkenlarning nésiwisi, Bizdin olja-gheniymet éliwalghanlarning aqiwitidur!

18 Ah, Éfiopiye deryalirining boyliridiki qanatlarning wizhildighan awazliri bilen qaplan'ghan yer-zémin! — Sen qomush kémiler üstide elchilerni déngizdin ötküzüp ewetisen; — I yel tapan xewerchiler, Égiz boyluq hem siliq térilik bir elge, Yiraq-yéqinlarga qorqunch bolidighan bir milletke, Zémini deryalar teripidin bölün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir elge [qaytip] beringlar! **3** Jahanda turuwatqanlarning hemmisi, Jimiki yer yuzidikiler! Taghlarda bir tugh kötürülgendila, Körünglar! Kanay chélin'ghandila, Anglanglar! **4** Chünki Perwerdigar manga mundaq dédi: — Men tinchliqta turimen, Nur üstide yalildap turghan issiqtek, Issiq hosul mezgilidiki shebnemlik buluttek, Öz turalghumda közitimen; **5** Chünki hosul élish aldida, Üzüm chéchékligendin kéyin, Chéchékler üzüm bolghanda, U putighuchi pichaqlar bilen bixlarni késip, Hem shaxlirini késip tashlaydu. **6** Ular yighishturulup taghdiki alghur qushlarga, Yer yuzidiki haywanlarga qaldurulidu. Alghur qushlar ulardin ozuqlinip yazni ötküzidu, Yer yuzidiki haywanlar ular bilen qishni ötküzidu. **7** Shu künide samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha bir sowghat élip kelinidu; Yeni égiz boyluq hem siliq térilik bir millettin, Yiraq-yéqinlarga qorqunch bolidighan bir eldin, Zémini deryalar teripidin bölün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir millettin bérilidu; Samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigarning nami bolghan jaygha, Yeni Zion téghigha élip kelinidu.

19 Misir toghruluq yüklen'gen wehiy: — Mana, Perwerdigar téz uchidighan bulut üstige minip, Misirgha yétip kélidu; Misirdiki butlar uning aldida tewrinip kétidu, Misirning yüriki bolsa ichidin érip kétidu. **2** — «We Men Misirliqlarni bir-birige qarshi qutritimen; Ularning hemmisi öz qérindashlirigha qarshi turishidu, Öz qoshniliri bilenmu soqishidu; Sheher bilen sheher, Padishahliq bilen padishahliq bir-birige qarshi urishidu; **3** We Misirning rohi

öz ichidin yoqap kétidu; Men ularni meslihetsiz qaldurimen; Shunga ular butlarni we erwahlarni, Erwahlarni chaqirguchilarni hem palchilarni izdep meslihet soraydu; **4** Men Misirliqlarni rehimsiz bir hökümranning qoligha tapshurimen; Esheddiy bir padishah ularning üstidin hökümraniq qilidu» — dep jakarlaydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar; **5** Hem sular «dégiz»din yoqaydu, Deryasi qaghjirap pütünley qurup kétidu; **6** Deryalarni sésiqchiliq qaplaydu, Misirning östeng-qanalliri qaghjirap tügeydu; Qomushlar hem yékenler solishidu; **7** Nil deryasi boyidiki yerler, Nil deryasining quyulush aghzidiki yerler giyahsiz qalidu, Nil deryasi boyidiki ziraetlarning hemmisi qurup, tozup, yoqilidu. **8** Béliqchilar bolsa zar qaqshaydu; Nil deryasigha qarmaq tashlighuchilarning hemmisi nale kötüridu; Sularning üstige tor yayguchilarning béshi sanggilap kétidu. **9** Zighirchilar hem libas toquguchilar xijaletchilikte qalidu, **10** Jemiyetning «tüwrük»liri pare-pare bolup, Medikarlarning könglimu yérim bolidu. **11** Tolimu exmeq Zoan shehirining emeldarliri! Pirewnning eng dana meslihetchiliridin exmiqane meslihetler chiqidu! Siler qandaqmu Pirewn'ge: — «Men bolsam danalarning ewladi, Qedimki padishahlarning neslidurmen!» — dewatqansiler téxi? **12** [Misir], séning danishmenliring hazir qéni? Ular danishmen bolsa, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Misir toghruluq némilerni könglige pükkenlikini sanga ayan qilsun! **13** Zoan shehirining emeldarliri nadanlashti, Memfis shehirining emeldarliri aldinip ketti; Misir qebililirining «burjek tash»liri bolsa ularni éziqturup qoydi. **14** Perwerdigar ularning arisigha bir qaymuqturghuchi rohni arilashhuriwetti; Shunga birsi mest bolup öz qusuqida téyilip eleng-seleng bolghandek, Ular Misirdikilerni herbir ishida eleng-seleng qiliwetti. **15** Shuning bilen Misirgha, Bash, quyruq, palma shéxi yaki qomushlar qilalighudek héchqandaq amal qalmaydu. **16** Shu küni Misirdikiler qiz-ayallargha oxshap qalidu, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar qolini ularning üstige tenglishi bilen titrep qorqidu, **17** Hemde Yehuda zémini bolsa Misirgha wehime bolup qalidu; Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigarning békitken iradisi tüpeylidin, Yeni Uning özlirige qaritilghan iradisi tüpeylidin, Kimge Yehudaning gépi qilinsila shu chöchüydu. **18** Shu

küni Qanaanning tili sözleydighan, We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha béqinip sadiqliq qesimi qilidighan Misirning besh shehiri bolidu; Ulardin biri «Halak shehiri» dep atilidu. **19** Shu küni Misirning zémini otturida Perwerdigargha atalghan bir qurban'gah, Hem chégrasida Perwerdigargha atalghan bir tüwrük bolidu. **20** Bular bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha hem belge hem shahit bolidu; Chünki ezgüchiler tüpeylidin ular Perwerdigargha nale kötürgen bolidu; U ularni erkinlikke chiqiridighan bir qutquzghuchi hem qoghdighuchini ewetidu. **21** Perwerdigar Misirliqlargha tonutulup ayan qilinidu; Shu küni Misir Perwerdigarni tonuydu; Ular uninggha qurbanliq ashliq hediyeliri bilen ibadet qilidu; Ular Perwerdigargha qesem ichidu we uninggha emel qilidu. **22** Perwerdigar Misirni uridu; U ularni uridu hem saqaytidu; Shuning bilen ular Perwerdigarning yénigha qaytidu, U ularning dua-tilawitini qobul qilip ularni saqaytidu. **23** Shu küni Misirdin Asuriyege mangidighan, égiz kötürülgen tüz yol échilidu; Asuriyelikler Misirgha kiridu, Misirliqlar Asuriyege kiridu; Misir Asuriye bilen bille [Xudaning] xizmet-ibaditide bolidu. **24** Shu küni Israil Misir we Asuriye bilen bir bolup, Üchisi, yer yüzidikilerge bext yetküzgüchiler bolidu. **25** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ulargha bext ata qilip: — «Xelqim bolghan Misirgha, Öz qolumning ijadi bolghan Asuriyege We Öz mirasim bolghan Israilgha bext yar bolsun!» — deydu.

20 Asuriyening [serdari bolghan] «Tartan» Ashdod shehirige kélip muhasire qilghan yili Asuriye padishahi Sargon uni ewetken (u Ashdodqa qarshi jeng qilip uni ishghal qildi): — **2** — Shu chaghda Perwerdigar Amozning oghli Yeshaya arqiliq söz qilghanidi. U uninggha: — «Chatriqingdin böz ich tambilingni séliwet, putungdiki keshingni séliwet» — dégenidi; U shundaq qildi; yalingach we yalang ayagh méngip yürdi. **3** We Perwerdigar axirida mundaq dédi: — «Méning qulum Yeshaya Misir we Éfiopiye toghruluq xewer béridighan bésharet hem karamet süpitide bolush üçün yalingach hem yalang ayagh üç yil méngip yürgendek, **4** Oxshashla Misirliq esirler we Éfiopiyelik sürgünler yash bolsun, qéri bolsun, yalingach hem yalang ayagh, kasisi ochuq halda Asuriye padishahi teripidin Misirni shermendilikte qaldurup, yalap épkétilidu. **5** Ular

bolsa qorqushup, öz tayanchisi bolghan Éfiopiyedin we pexri bolghan Misirdin ümidsizlinip kétédu. **6** Shuning bilen bu déngiz boyidikiler: — «Mana bu Asuriye padishahining weswesidin qorqup bashpanahliq izdep barghan tayanchimizghu, bizler emdi qandaqmu qutulalaymiz?» — déyishidu».

21 «Déngizning chöl-bayawini» toghrisida yüklen'gen bir wehiy: — «Jenub terepte qoyuntazlar ötüp kétéwatqandek, Dehshetlik zémindin bir némiler kéliwatidu!». **2** — Azabliq bir wehiy-körünüş manga ayan qilindi; Xain xainliq qiliwatidu, Bulangchi bulangchiliq qiliwatidu. «I Élam, ornungdin tur, chiq! Média, muhasire qilip qorshiwal!» Uning sewebidin kötürülgen hemme nale-peryadlarni tügitiwettim. **3** — Shunga ich-baghrim aghriq-azab bilen toldi, Tolghiqi tutqan ayalning azabiridek, Körgenlirimdin tolghinip kettim, Anglighinimdin parakende boldum. **4** Shunga könglüm parakende bolup hasirap kettim, Méni dehshet qorqunch basti; U men zoq alidighan kéchini sarasime bolidighan kéchige aylandurdi. **5** Ular dastixan we gilem-körpilemimu salidu; Ular yéyishidu, ichishidu; «Hey ésilzadiler, ornunglardin turup qalqanni maylanglar!» **6** Chünki Reb manga: — «Barghin, körgenlirini eyni boyiche éytidighan bir közetchini texlep qoyghin» — dégenidi. **7** — «U jeng harwilirini, jüp-jüp atliq eskerlerni, Jeng harwilirini éshekler bilen, Jeng harwilirini tögiler bilen körgende, U diqqet bilen, nahayiti diqqet bilen közetsun!» **8** U jawaben shirdek tovlidi: — «Reb, men közet munarida üzüksiz kün boyi turimen, Her kéchide közette turimen; **9** — We mana, u jeng harwiliri jüp-jüp atliq eskerler bilen kéliwatidu!» We yene jawab bérip shundaq dégen: — Babil bolsa yiqildi, yiqilip chüshti, We U ularning ilahlirining herbir oyma mebudlirini yerge tashlap pare-para qiliwetti!». **10** — I Méning tépilgen danlirim, Méning xaminimdiki bughdaylirim, Israilning Xudasi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin anglighanni silerge éytip berdim! **11** «Dumah» toghruluq yüklen'gen wehiy; Birsí Séirdin kélip mendin: — «I közetchi, kéchining qanchiligi ötti? I közetchi, kéchining qanchiligi ötti?» — dep soraydu. **12** Közetchi jawaben mundaq deydu: — «Seher kélidu, kéchimü kélidu; Yene sorighing bolsa, yene kélip sora; Yolungdin qaytip manga yéqin kel!» **13** Erebiyening kéchisi toghruluq yüklen'gen wehiy: — «I Dédanliqlarning karwanliri,

siler Erebiyediki janggalda qonup qalisiler; **14** Ussap ketkenlerge su apirip béringlar! I Témadikiler, nanliringlarni élip qachqanlarni kütüwélinglar! **15** Chünki ular qilichlardin, Ghilaptin élin'ghan qilichtin, Kérilgen oqyadin, Urushning azabidin qachidu. **16** Chünki Reb manga shundaq dégen: — Bir yil ichide medikar hésablighandek, Andin Kédarning bar sheripi yoqilidu, **17** Oqyachilarning qalduqliri, Yeni Kédarning palwan-batur bolghan oghulliri az qalidu; Chünki Perwerdigar, Israilning Xudasi shundaq söz qilghan».

22 Alamet körünüş bérilgen jilgha toghrisida yüklen'gen wehiy: — Siler hemminglar ögzilerning üstige chiqwalghininglar zadi néme qilghininglar? **2** Siler xushalliq debdebisini kötüridighan, Warang-churunggha tolghan yurt, Shadlinidighan sheher; Silerdin öltürülgenler qilich bilen chépilghan emes, Yaki jenglerde ölgen emes; **3** Emirliringlarning hemmisi biraqla qéchishti; Ular oqyasiz esir boldi; Yiraqqa qachqan bolsimu, Silerdin tépiwélin'ghanlarning hemmisi birlikte esir boldi. **4** Shunga men: — «Neziringlarni méningdin élinglar; Méni qattiq yiglashqa qoyunglar; Xelqimning bulinip kétishi toghruluq manga teselli bérishke aldirap özünglarni upratmanglar» — dédim. **5** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigardin «Alamet körünüş bérilgen jilgha»ning béshigha bir kün chüshidu, U bolsa awarichilik bolidighan, Ayagh asti qilinip pétiqdilidighan, Ademler qaymuqturulidighan, Sépil soqulup chéqilidighan, Taghlargha qarap yalwurup chirqiraydighan bir küni bolidu. **6** Élam jeng harwiliri we adamliri bilen, atliq eskerliri bilen oqdanni kötürüp kélidu, Kir bolsa qalqanni échip teyyar qilidu. **7** We shundaq boliduki, Eng güzel jilghiliring jeng harwiliri bilen tolup kétidu, Atliq eskerler derwazang aldida sep tartip turidu. **8** Ular Yehudaning üstidiki qalqanni élip tashlaydu; Biraq sen [Zion] shu künide «Orman sarayi»diki qorallargha ümid baghligansen; **9** Siler Dawutning shehirining bösülgen jaylirining köp ikenlikini körüp, Pestiki kölchek sulirini bir yerge yighip su ambiri qildinglar; **10** Yérusalémdiki öylerni sanap, ulardin bezilirini buzup sépilni mustehkemlesh üçün ishlettinglar, **11** Shundaqla kona kölchektiki sularni ikki sépil otturisigha yighip ambar qildinglar; Biraq mushularni Yaratquchigha héch qarimidinglar, Burundin burun bularni Shekillendürüp Békitküchige héch ümid baghlimidinglar! **12** Shu

küni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar silerni yig'lap matem tutushqa, Chachni chüshürüp paynekbash bolushqa, Böz kiyim kiyishke murajiet qildi. **13** Biraq bularning ornida, mana xushalliq we shadliq, Kalilarni soyush, qoylarni boghuzlash, Göshlerni yéyish, sharablarni ichish, «yeyli, icheyli, chünki ete dunyadin kétimiz» — déyishler boldi! **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar teripidin quliqimgha ayan qilindiki, «Berheq, mushu gunah siler ölmigüche kechürülmeydu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar. **15** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar mana shundaq deydu: — «Barghin, mushu ghojidar, Ordini bashquridighan mushu Shebnaning yénigha kirgin, uninggha: — **16** Sanga mushu yerde néme bar? Yaki mushu yerde kiming bar? Birsí égzlikke özi üçün bir gör qazghandek, Özi qoram tashtin bir qonalghuni yonughandek, Özüng üçün bir gör kolidingmu? **17** Mana hey palwan, Perwerdigar séni öz changgiligha élip, ching siqimdap, **18** Andin pomdaqtek séni bipayan, yiraq bir zémin'gha tashliwétidu. Sen ashu yerde ölisen, Hem ashu yerde heywetlik jeng harwiliringmu qalidu, I ghojangning jemetige shermendilik keltürgüchi! **19** Men séni mensipingdin éliwétimen, Shuning bilen séni ornungdin chüshüriwétimen. **20** Shu künimu shundaq boliduki, Men Hilqiyaning oghli Öz qulum bolghan Éliakimni chaqirimen; **21** Séning tonungni kiydürimen, Séning potang bilen uning béli ching qilimen; Hökümraniqingni uning qoligha tapshurimen; Shuning bilen u Yérusalémdikilerge we Yehuda jemetige ata bolidu. **22** Dawut jemetining achquchini men uning müriside qoyimen; U achsa, héchkim ételmeydu, Etse, héchkim achalmaydu. **23** Men uni muqim bir jaygha qozuq qilip békitimen; U bolsa atisining jemeti üçün shereplik hoquq-text bolidu; **24** Xelq uning üstige atisining jemetining barliq shöhretlirini yükleydu; Yeni barliq uruq-nesillirini, Barliq kichik qacha-quchilarni, Piyale-jamlardin tartip barliq küp-idishlarchiche asidu. **25** Shu küni — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — muqim jaygha békitilgen qozuq bolsa, égilip kétidu we késip tashlinidu; Uning üstige ésilghan yükler üzüp tashlinidu», — Chünki Perwerdigar shundaq dégenidi.

23 Tur toghruluq yüklen'gen wehiy: — — I Tarshishtiki kémiler, ah-zar kötürünglar! Chünki u xarab qilindi, Shu yerde öy yoq, portmu yoq. Séprus arilidin bu xewer [kémidikiler]ge ayan qilnidu. **2** Zidondiki sodigerler déngizdin ötüp silerni teminlep keldi, i araldikiler, Emdi shük bolunglar! **3** Shihordiki bipayan sular üstidin yökigen danlar, Yeni Nil deryasining hosuli Turning daramiti bolghanidi; U ellerning baziri bolghanidi! **4** I Zidon, xijalet bol, Chünki déngiz — yeni Turgha qorghan bolghan déngiz deyduki: — «Mende héch tolghaq bolmidi, héch tughmidim, Yigitlerni yaki qizlarni héch baqmighandekmen!» **5** Mushu xewer Misirgha yetkende, Ularmu bu xewer xuddi turgha kelgendek qattiq azablinidu. **6** — Siler déngizdin ötüp Tarshishqa kétinglar! I déngiz boyidikiler, ah-zar kötürünglar! **7** Silerning qedim eyyamdin bar bolghan, Shad-xuramliqqa tolghan shehiringlar mushumu?! Mana ularning putliri özlirini musapir qilishqa yiraqlargha kötürüp baridu! **8** Tajlarni iltipat qilghuchi bolghan, Sodigerliri emirler bolghan, Dellalliri jahanda abruyluqlar hésablan'ghan turning bu teghdirini kim békitken? **9** — Bularni békitküchi samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigardur! Meqsiti bolsa shan-shöhrettin kélip chiqqan jimi tekebburluqni reswa qilish, Jahandiki jimiki yüz-abruyluqlarni pesleshtürüshtin ibaret! **10** Tarshishning qizi, Nil deryasidek öz zéminingda erkin-azade yayra! Chünki [Turdin] kelgen tizgin hazir yoq. **11** Chünki Perwerdigar qolini déngiz üstige uzitip, Döletlerni tewritidu. U Qanaan toghruluq emr qilghan, Uningdiki qel'e-qorghanlarni yoqutulsun dep perman chüshürgen. **12** We: — «I basqunchiliqqa uchrighan Zidon qizi, Sen ikkinchi héch tentene qilmaysen, Ornungdin turup, Séprus ariligha ötüp ketkin, Hetta shu yerde sen héch aram tapmaysen» — dédi. **13** Qaranglar, Babil-kaldiylarning zéminini! Bu yerning xelqi bolup baqmighandek qilidu; Asuriye uni chöl-bayawan janiwarliri üçün makan qilghan; Poteylerni yasap, ularning saray-ordilirini weyran qilip, xarabilikke aylاندuruwetken. **14** I Tarshishtiki kémiler, ah-zar kötürünglar! Chünki qorghininglar xarab qilindi. **15** We shu küni boliduki, Padishahning künlerni hésablighinidek, Tur yetmiş yil untulidu. Yetmiş yil ötkendin kéyin, Turning ehwali pahishe ayalning naxshisidek bolidu; **16** Chiltarni élip, sheherni aylinip yür, I untulghan pahishe ayal! Özüngge yene xeqing

diqqitini tartay déseng, Yéqimliq bir pede chélip, köprek naxshilarni éyt! 17 Emdi shundaq boliduki, Yetmish yilning ötishi bilen, Perwerdigar Turni yoqlaydu; Shuning bilen u yene özini ijarige béríp, Yer yüzidiki hemme padishahliqlar bilen yene buzuqchiliq qilidu; 18 Shuning bilen uning malliri we özini sétip, tapqan puli bolsa Perwerdigargha atilip muqeddes bolidu; U xezinige sélinmaydu yaki toplanmaydu, Chünki uning mushu sodisi bolsa Perwerdigarning aldida turghanlar üçün ayrim qilinidu; U ulargha qan'ghuche yep-ichishke, shundaqla ularning ésil kiyim-kéchekliri üçün ishlitilidu.

24 Mana, Perwerdigar yer yüzini berbat, weyran qilip, Uni astin-üstün qiliwétip, Uningda turuwatqanlarni terep-terepke tarqitidu; 2 Shu waqitta shundaq boliduki, Xelqler qandaq bolsa, kahin shundaq bolidu; Qul qandaq bolsa, xojayini shundaq bolidu; Dédek qandaq bolsa, ayal xojayini shundaq bolidu; Sétiwalghuchi qandaq bolsa, sétiwetküchi shundaq bolidu; Ötne alghuchi qandaq bolsa, ötne bergüchi shundaq bolidu; Ösüm alghuchi qandaq bolsa, ösüm bergüchi shundaq bolidu. 3 Yer yüzi pütünley berbat qilinidu, Pütünley bulang-talang qilinidu; Chünki Perwerdigar mushu sözni qildi. 4 Yer yüzi matem tutidu, u zeiplishidu, Jahan halsizlinip zeiplishidu, Yer yüzidiki beg-törilermu halidin kétédu. 5 Yer-zémin özide turuwatqanlar teripidin bulghinidu; Chünki ular körsetme-qanundin chetligen; [Tebietning] qanuniyet-tertipini özgertiwetken, Menggülük ehdimimu yoqqa chiqiriwetken. 6 Shunga lenet yer yüzini yutuwalidu, Uningda turuwatqanlar «gunahi bar» dep hésablinidu, Shunga yer yüzidikiler yutuwélinidu, Insanlar az qalidu. 7 Yéngi sharab tügey dep qaldi, Üzüm talliri bolsa soliship kétédu; Keypliktin köngli xush ademlermu uh tartishidu; 8 Daplarning shox sadaliri toxtaydu, Köngül échiwatqanlarning warang-churunglirimu tügeydu, Chiltarning shadliq munglirimu toxtaydu. 9 Sharab ichkenlarningmu naxshisi yoqaydu; Haraq ichkenlerge haraq achchiq tuyulidu. 10 Tertipsiz, menisiz sheher buzulidu; Héchkim kirmisun dep hemme öyler étolidu; 11 Kochilarda sharab üçün nale-peryad kótürülidu; Bar shad-xuramliq tütekke aylinidu; Yer-zémindiki shadliq yoqaydu. 12 Sheherde peqet weyranchiliqla qalidu, Derwaza bolsa chéqilghan, Hemmisi — xarab bolidu! 13 Chünki xelq-milletlarning arisida, Yer-jahanning otturisida shundaq boliduki, Zeytun

derixini qaqqandin kéyin qép qalghan zeytunlardek, Üzüm hosulini yighiwalghandin kéyin tergüdek birnechchila üzüm qalghandek, bir qaldisi qaldurulidu. 14 [Qaldilar] bolsa awazlirini yuqiri kótüridu; Perwerdigarning heywisige qarap tentene qilidu; Ular déngiz tereptin süren salidu. 15 Shunga Perwerdigarni sherqtimu, Israilning Xudasi Perwerdigarning namini gherbtiki yiraq arallardimu ulughlanglar; 16 Jahanning chet-chetliridin biz naxshilarni angliduq: — «Heqqaniy Bolghuchigha shan-sherep bolsun!» Biraq men shundaq dédim: — «Ah, méning yadanghuluqum! Méning yadanghuluqum! Halimgha way! Chünki xainlar xainliq qiliwatidu; Berheq, xainlar nomussizlarche xainliq qiliwatidu! 17 I yer yüzide turuwatqan insanlar! Wehime, ora we tuzaq béshinggha chüshidu; 18 We shundaq boliduki, Wehime sadasidin qachqanlar origha chüshidu, Oridin chiqqan bolsa tuzaqqa tutulidu. Chünki asmandiki déríziler échilidu, Yer ulliri tewrep kétédu. 19 Yer mutleq dezlinip kétédu, Yer pütünley pare-pare bolup kétédu, Yer dehshetlik tewrinidu. 20 Yer mest ademdek ileng-sileng mangidu; Xuddi lapastek irghangship qalidu. Chünki uningdiki asiqliq gunahi özini qattiq basidu, U yiqilip, ikkinchi turalmaydu. 21 Shu künide shundaq boliduki, Perwerdigar yuqirida turghan qoshunlarni yuqirida, We yer yüzidiki padishahlarni yer yüzide jazalaydu. 22 Ular orekke yighilidighan bir top esirlerdeq yighiwélinidu, Gundixanigha solap qoyulidu. Nurghun künlerdin kéyin ular jazalinidu. 23 Ay uyatliqta qalidu; Künmu xijil bolup körünmeydu; Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Zion téghida, yeni Yérusalémda seltenitini yürgüzidu; Uning shan-sheripi Öz aqsqaqalliri aldida parlaydu!

25 Perwerdigar, Sen méning Xudayim; Men Séni üstün dep medhiyileymen, Men Séning namingni mubarekleymen, Chünki Sen karamet ishlarni, Sadiqliq we heqiqet ichide qedimdin buyan qelbingge pükkenliringni beja keltürgensen. 2 Chünki Sen sheherni xarabilik, Qel'e-qorghanlıq yurtni xarab, Yatlarning ordisini sheher bolalmas qilghansen, U ikkinchi hergiz qurulmaydu. 3 Shunga héliqi küchlük xelq Séni ulughlaydu, Esheddiy ellerning héliqi shehiri Sendin qorqidu; 4 Chünki Sen miskinlerge qorghhan, Yoqsullarning derdi-hajitige qorghhan, Boran'gha dalda, Issiqqa saye bolghansen; Chünki esheddiylerning zerbe dolquni tamgha

urulghan borandek, Qaghjiraq yerni basqan issiq hawadek boldi. Biraq issiq hawa bulut sayisi bilen tusulghandek, Sen yatlarining chuqan-sürenlirini peseytisen; Esheddiylarning ghelibe naxshisi pes qilinidu. **6** We mushu taghda samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar barliq qowmlar üçün ziyapet qilidu — Mayliq yémeklikler, Süzdürülgen kona sharablar, Yiliki toq mayliq yémeklikler, Süzdürülgen, yaxshi saqlan'ghan kona sharablardin bolghan ziyapet bolidu; **7** We U mushu taghda hemme qowmlarni yapidighan chümperdini, Barliq ellerni yapidighan yapquchni yoqitidu; **8** U ölümni menggüge yutup yoqitidu! Reb Perwerdigar herbir yüzdiki yashlarni sürtiwétidu; Pütkül yer-zémin aldida Öz xelqining shermendilikini élip tashlaydu; Chünki Perwerdigar shundaq éytqan. **9** We shu künide déyiliduki: — «Mana, Xudayimiz mushu, biz Uninggha telmürüp kelgen, U bizni qutquzidu; Mana, mushu Perwerdigardur, biz Uninggha telmürüp kelgen, Biz shadlinip Uning nijat-qutuldurushidin xursen bolimiz». **10** Chünki mushu taghqa Perwerdigarning qoli qonup turidu; We saman azgaldá tézek bilen cheylen'gendek, Moab Uning putliri astida cheylinidu; **11** [Moab] ashu [tézeklik] azgaldin üzüp chiqish üçün qolini kéridu, Biraq uning qoli chéwer bolghini bilen, [Reb] uning tekebburluqini pes qilidu. **12** U sépilliringning égiz mudapielik qorghanelirini ghulitip, Yer bilen yeksan qilip, Topa-changgha aylanduridu.

26 Shu künide Yehudaning zéminida munu naxsha éytilidu: — «Mustehkem bir shehirimiz bar; U nijatliqini uninggha sépil we tirekler qilip békitip qoyidu. **2** Wapadarliqta ching turghan heqqaniy elning kirishi üçün, Derwazilarni échip béringlar! **3** Kim ózining eqide, oy-xiyali Sanga baghligghan bolsa, Sen uni mutleq xatirjemlikte saqlaysen; Chünki u Sanga ishench-étiqad baghligghandur. **4** Menggüge Perwerdigargha tayininglar; Chünki Yah Perwerdigar heqiqeten ebedil'ebelik bir qoram tashtur. **5** Chünki U yuqirida turghanlarni peske chüshüridu; Ashu aliy sheherni, U pes qilidu; Uni yerge chüshürtüp, Topa-changgha aylanduridu. **6** U put bilen cheylinidu; U möminlarning putliri, Miskinlarning qedemliri bilen cheylinidu! **7** Heqqaniyning yoli bolsa tüzdur; I Eng Tüz Yolluq Bolghuchi, Sen heqqaniy adem üçün uning yolini ong qilisen. **8** I Perwerdigar, biz derheqiqet Séning hökümliringning yolida méngip, Séni kütüp kelduq; Jénimizning teshnaliq shudurki,

naming we shöhriting ashun! **9** Wujudum bilen kéchilerde Sanga teshna boldummen; Berheq, tang seherlerdimu rohim bilen ich-ichimdin Séni izdidim; Chünki hökümliring yer yüzide körün'gen bolsa, Yer yüzidikiler heqqaniyliqni öginidu. **10** Rezil ademge rehim körsitilsimu, U yenila heqqaniyliqni ögenmeydu; Hetta durusluq turghan zémindimu u yenila adilsizliq qiliwéridu, Perwerdigarning shanu-shewkitini körmeydu. **11** I Perwerdigar, qolung kötürüldi, Biraq ular körmeydu. Halbuki, Öz xelqingge bolghan otluq muhebbitingni ular köridu hem xijil bolidu; Küshendiliring üçün [teyyarlan'ghan] ot ularni berheq yutuwétidu. **12** I Perwerdigar, Sen bizge xatirjemlik nésip qilisen; Chünki bizning emellirimizning hemmisini özüng wujuqa chiqarghansen. **13** Derweqe, i Perwerdigar Xudayimiz, ilgiri Sendin bashqa «rebler» üstimizdin hökümlirniq qilghan; Emdilikte peqet Sanga tayinipla namingni eslep tilgha alimiz. **14** Ular bolsa öldi, qaytidin yashimaydu; Erwah bolup ketti, qayta tirilmeydu; Chünki Sen ularni jazalap yoqatting, Ular ni ademlerning ésidimu qilche qaldurmiding. **15** Sen elni ulghaytqansen, i Perwerdigar; Elni ulghaytqansen, Özüngge shan-sherep keltürgensen; Zémanning chégralirini herterepe uzartqansen. **16** I Perwerdigar, ular derd-elem ichide qalghanda, Séni izdidi; Terbiyilik jazalishing ularning béshigha chüshkende, Ular ah urup, pichirlap bir duani qildi: — **17** «Boshinish aldida turghan, tolghiqi tutup, aghriqtin warqirighan bir hamilidar ayaldek, Biz Séning aldingda shundaq bolduq, i Perwerdigar. **18** Biz ikki qat bolup, Tolghaqa chüштуq, Biraq peqet yella chiqarduq; Yer yüzidikiler üçün héch nijat-qutquzushni yetküzmiduq; Duniyadiki ademler héch tughulmidi». **19** «Sanga tewe ölgen ademler yashaydu; Méning jesitimning [tirilishi bilen teng] ularmu tirilidu. I topa-changda yatqanlar, oyghinip naxsha yangritinglar! Shebniming tang seherning shebnimidektur; Yer-zémin özide ölgenlerni tughup béridu. **20** I xelqim, kélinglar, Öyünglarga kirip, keyninglardin ishiklerni étip qoyunglar; Méning derghezipim ötküche, özüngni bir demlik yoshuruwal. **21** Chünki qara, Perwerdigar Öz jayidin chiqip, Yer yüzidikilerning gunahini özlirige qayturmaqchi; Yer bolsa üstige tökülgen qanlarni ashkarilaydu, Özide öltürülgenlerni haman yépiwermeydu.

27 Shu künide Perwerdigar Özining dehshetlik, büyük we küchlik shemshiri bilen uchqur yilan léwiatanni, Yeni tolghan'ghuchi yilan léwiatanni jazalaydu; U yene déngizda turghan ejdihani öltüridu. **2** Shu küni sap sharab bérigidghan bir üzümzar bolidu! U toghruluq naxsha éytinglar! **3** Özüm Perwerdigar uni saqlaymen; Men her deqıqe uni sughirimen; Birsı uninggha ziyani yetküzmisun dep kéche-kündüz saqlaymen. **4** Ghezep Mende qalmıdı; Ah, Manga qarshi jeng qilidighan tikenler yaki jighanlar bolsaidi! Undaq bolsa Men ulargha qarshi yürüş qilattım, Ularnı yigishiturup köydürüwétettim! **5** Bolmısa u Méni bashpanahlıq qilip tutsun; U Men bilen birlikte xatirjemlikte bolsun, Derheqiqet, u Men bilen birlikte xatirjemlikte bolsun! **6** Kelgüsi künlerde, Yaqup yiltiz tartıdu; Israil bixlinip, chéchekeleydu, Ular pütkül yer yüzini méwe-chéwe bilen qaplaydu. **7** [Perwerdigar Israilni] urghanlarnı urghanchilik [Israilni] urup baqqanmu? U qirghanlardek [Israil] qirilib baqqanmu? **8** Sen ularni eybligende ölchemdin töwen jazalap ularni paliwetkensen; Sherq shamili chiqqan künide U Uning zerblik shamili bilen ularni qoghliwetken. **9** Emdi shu yol bilen Yaqupning qebihlik kechürüm qiliniduki, — Uning gunahining élip tashlan'ghanlıqining pishqan méwisi shu boliduki: — U qurban'gahtiki hemme tashlarnı kukumtalqan qilidu, «Asherah»larnı we «kün tüwrükli»ni zadıla turghuzmaydu. **10** Chünki mustehkemlen'gen sheher ghérib bolup qalidu, Ademzatsız makan hem tashlıwétılgen bayawandek bolidu; Shu yerde mozay ozuqlinidu, Shu yerde yétip, uning shaxlırını yeydu. **11** Uning shaxlırı solishish bilen üzülidu; Ayallar kélip ularni otun qilip köydürüwétidu. Chünki bu bir yorutulmıghan xelq; Shunga ularni Yaratquchi ulargha rehim qilmaydu; Ularnı Shekillendürgüchi ulargha shepset körsetmeydu. **12** We shu küni shundaq boliduki, Perwerdigar Efrat deryasining éqimlırından tartıp Misir wadisighiche her yerni silkiydu, We siler bir-birlep térip yigihwélinisiler, I Israil baliliri! **13** We shu küni shundaq boliduki, Büyük kanay chélinidu; Shuning bilen Asuriye zéminida tügishey dep qalghanlar, We Misir zéminida musapir bolghanlar kélidu; Ular Yérusalémda muqeddes tagh üstide Perwerdigargha ibadet qilidu.

28 Efrimidiki meyxorlarning béshidiki tekebburluq bilen taqıwalghan güllük tajıgha way! Munbet jilghining béshigha taqıwalghan, Yeni ularning

soliship qalghan «pexri» bolghan gülige way! I sharabning esiri bolghanlar! **2** Mana, Reb bir küch we qudrét igisini hazırlıdı; U bolsa, mödürlük judun hem weyran qilghuchi borandek, Dehshet bilen tashqan kelkün suliridek, Esheddiyerche [tajni] yerge urıdu. **3** Efrimidiki meyxorlarning béshidiki tekebburluq bilen taqıwalghan güllük taji ayagh astida cheylinidu; **4** We munbet jilghining béshida taqıwalghan, Ularning «pexri» bolghan soliship qalghan güli bolsa, Baldur pishqan enjürdek bolidu; Uni körgen kishi körüpla, Qoligha élip kap étip yutuwalıdu. **5** Shu künide, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz xelqining qaldisi üçün shereplik bir taj, Shundaqla körkem bir chembirek bolidu. **6** U yene höküm chiqırishqa olturghanlargha toghra höküm chiqarghuchi Roh, We derwazida jengni chékindürgüchige küch bolidu. **7** Biraq bularmu sharab arqılıq xatalashti, Haraq bilen éziqip ketti: — Hem kahin hem peyghember haraq arqılıq éziqip ketti; Ular sharab teripidin yutuwélin'ghan; Ular haraq tüpeylidin eleng-seleng bolup éziqip ketti; Ular aldın körüshtin adashti, Höküm qilishta éziqishti; **8** Chünki hemme dastıxan bosh orun qalmay qusuq we nijaset bilen toldı. **9** «U kimge bilim ögetmekchidu? U zadi kimni mushu xewerni chüshinidighan qilmaqchidu?» **10** Éghizlandurulghanlargha emesmu?! Emchektin ayrılghan bowaqlargha emesmu?! Chünki xewer bolsa wezmuwez, wezmuwezdur, Qurmuqur, qurmuqurdur, Bu yerde azraq, Shu yerde azraq bolıdu... **11** Chünki duduqlaydighan lewler we yat bir til bilen U mushu xelqge söz qilidu. **12** U ulargha: — «Mana, aram mushu yerde, Hali yoqlarnı aram aldurunglar; Yéngilinish mushudur» — dégen, Biraq ular héchnémini anglashni xalimıghan. **13** Shunga Perwerdigarning sözi ulargha: — «Wezmuwez, wezmuwezdur, Qurmuqur, qurmuqurdur. Mushu yerge azraq, Shu yerge azraq bolıdu; Shuning bilen ular aldigha kétéwétip, Putliship, ongda chüshidu, Sundurulup, Tuzaqqa chüshüp tutulup qalidu. **14** — Shunga hey siler mazaq qilghuchılar, Yérusalémda turghan mushu xelqni idare qilghuchılar, Perwerdigarning sözini anglap qoyunglar! **15** Chünki siler: — «Biz ölüm bilen ehde tüzduq, Tehtisara bilen bille bir kélisim békittuq; Qamcha tashqindek ötüp ketkende, U bizge tegmeydu; Chünki yalghanchılıqni bashpanahimiz qilduq, Yalghan sözler astida möküniwalduq» — dédinglar, (Sheol h7585) **16** Shunga Reb Perwerdigar

mundaq deydu: — Mana, Zionda ul bolush üçhün bir Tash, Sinaqtin ötküzilgen bir tash, Qimmatlik bir burjek téshi, Ishenchlik hem muqim ul téshini salghuchi Men bolimen. Uninggha ishinip tayan'ghan kishi héch hodumqmaydu, aldirimaydu. **17** We Men adaletni ölchem tanisi qilimen, Heqqaniyligni bolsa tik ölchigüch yip qilimen; Möldür bashpanahi bolghan yalghanchiliqni süpürüp tashlaydu, We kelkün möküwalghan jayini téship epkétidu. **18** Shuning bilen ölüm bilen tüzgen eh denglar bikar qiliwétilidu; Silerning tehtisara bilen békitken kélishiminglar aqmaydu; Qamcha tashqindek ötüp ketkende, Siler uning bilen cheyliwétilisiler. (Sheol **h7585**) **19** U ötüp kétishi bilenla silerni tutidu; Hem seher-seherlerde, Hem kéche-kündüzlerdimu u ötüp turidu, Bu xewerni peqet anglap chüshinishning özila wehimige chüshüsh bolidu. **20** Chünki kariwat sozulup yétishqa qisqiliq qilidu, Yotqan bolsa adem tügülüp yatsimu tarliq qilidu. **21** Chünki Perwerdigar Öz ishini, Yeni Özining gheyriy emilini yürgüzüsh üçhün, Özige yat bolghan ishni wujudqa chiqirish üçhün, Perazim téghida turghinidek ornidin turidu, U Gibéon jilghisida ghezeplen'ginidek ghezeplinidu; **22** Shunga mazaq qilghuchilar bolmanglar; Bolmisa, kishenliringlar ching bolidu; Chünki men samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigardin bir halaket toghrisida, Yeni pütkül yer yüzige qet'iylik bilen békitken bir halaket toghrisidiki xewerni anglighanmen. **23** — Qulaq sélinglar, awazimni anglanglar; Tingshanglar, sözlirimni anglanglar. **24** Yer heydigüchi déhqan térish üçhün yerni kün boyi heydemdu? U pütün kün yerni aghdurup, Chalmilarni ézemdu? **25** U yerning yüzini tekshiligendin kéyin, Qaraköz bediyanni tashlap, Zirini chéchip, Bughdayni taplarda sélip, Arpini térishqa békitilgen jaygha, Qara bughdayni étiz qirlirigha térimamdu? **26** Chünki uning Xudasi uni toghra höküm qilishqa nesihet qilidu, U uninggha ögitidu. **27** Berheq, qaraköz bediyan chishliq tirna bilen tépilmeydu; Tuluq zire üstide heydelmeydu; Belki qaraköz bediyan bolsa qamcha bilen soqulidu, Zire bolsa tömür-tayaq bilen urulup dan ajritilidu. **28** Un tartishqa dannı ézish kérek, emma [déhqan] uni menggüge tépéwermeydu; U harwa chaqliri yaki at tuyaqliri bilen uni menggüge tépéwermeydu; **29** Mushu ishmu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin kélidu; U nesihet bérishte karamet, Danaliqta ulughdur.

29 Arielge, Dawut öz makani qilghan Arielge way!

Yene bir yil yillargha qoshulsun, Héyt-bayramlar yene aylinip kelsun; **2** Biraq Men derd-elemni Arielge keltürimen; Dad-peryadlar kötürülüp anglinidu; U Manga heqiqeten bir «Ariel» bolidu. **3** Chünki Men séni qapsap chédirlar tiktürüp, Séni qamal qilip muhasire istihkamlirini salimen, Poteyliri bilen séni qorshiwalimen. **4** Shuning bilen pes qilinisen, Sen yer tégidin sözleydighan, Gepliring pestin, yeni topa-changdin kélidighan, Awazing erwahlarni chaqirghuchiningkidek yer tégidin chiqidu, Sözliring topa-changdin shiwirlap chiqqandek bolidu; **5** Shu chaghda düshmenliringning topi xuddi yumshaq topa-changlardek, Yawuzlarning topi shamal uchurup tashlaydighan topandek tozup kétidu. Bu ish birdinla, tuyuqsız bolidu! **6** Emdi samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar séning yéninggha kélidu; Güldürmama, yer tewresh, küchlük shawqun, quyuntaz, boran we yutuwalghuchi ot yalqunlar bilen sendin hésab alidu. **7** Shundaq qilip Arielge qarshi jeng qilidighan, Yeni uninggha we qel'e-qorghhanliq mudapielergé jeng qiliwatqan barliq ellerning nurghunlighan qoshunliri kéchisi körgen chüshtiki körünüshtek yoqap kétidu. **8** Ach qalghan birsi chüsh körgende, Chüshide bir néme yeydu; Biraq oyghansa, mana qorsiqi quruq turidu; Changqighan birsi chüsh körgende, Chüshide su ichidu; Biraq oyghansa, mana u halidin kétidu, U yenila ussuzluqqa teshna bolidu; Mana Zion téghigha qarshi jeng qiliwatqan ellerning nurghunlighan qoshunliri del shundaq bolidu. **9** Emdi arisaldi boliwérip, Qaymuqup kétinglar! Özünglarni qarighu qilip, qarighu bolunglar! Ular mest boldi, biraq sharabtin emes! Ular ilengliship qaldi, biraq haraqtin emes! **10** Chünki Perwerdigar silerge gheplet uyqusi basquchi bir rohni töküp, Közünglarni étiwetti; U peyghemberler we bash-közünglar bolghan aldin körgüchilernimu chümkiwetti. **11** Mushu körgen pütkül wehiy bolsa, siler üçhün péchetliwétilgen bir yögime kitabdek bolup qaldi; Xe q kitabni sawatliq birsige bérrip: — «Oqup bérishingizni ötünimen» — dése, u: — «Oquyalmaymen, chünki péchiti bar iken» — deydu. **12** Kitab sawatsiz birsige bérilip: — «Oqup bérishingizni ötünimen» — déyilse, u: — «Men sawatsiz» — deydu. **13** We Reb mundaq deydu: — «Mushu xelq aghzi bilen Manga yéqinlashqanda, Tili bilen Méni hörmetligende, Biraq qelbi bolsa Mendin yiraq turghachqa, Mendin

bolghan qorqushi bolsa, peqet insan balisining petiwaliridinla bolidu, xalas; **14** Shunga mana, Men mushu xelq arisida yene bir karamet körsitimen; Karamet bir ishni karamet bilen qilimen; Shuning bilen ularning danishmenlirining danaligi yoqilidu; Ularning aqillirining eqilliri yoshurunuwalghan bolidu». **15** Özining pükken niyetlirini Perwerdigardin yoshurush üçün astin yerge kiriwalghan, Öz ishlirini qarangghuluqta qilidighan, We «Bizni kim köridu» we «Kim bizni bilgen» dégenlerge way! **16** Ah, silerning tetürlükünglar! Sapalchini séghiz laygha oxshatqili bolamdu? Shundaqla ish özini Ishligüchige: «U méni ishlimgen», Yaki shekillendürülgen özini Shekillendürgüchige: «Uning eqli yoq» dése bolamdu?! **17** Chünki qisqa waqit ichidila, Liwan méwilik baghgha aylandurulmamdu? Méwilik bagh bolsa orman hésablanmamdu? **18** Shu künide gaslar shu yögime kitabning sözlirini anglyaidighan, Qarighular zulmet hem qarangghuluqtin chiqip közliri köridighan bolidu; **19** Möminler bolsa Perwerdigardin téximu xursen bolidu; Insanlar arisidiki miskinler Israildiki Muqeddes Bolghuchidin shadlinidu. **20** Rehimsiz bolghuchi yoqaydu, Mazaq qilghuchi ghayib bolidu; Qebihlik pursitini kütidighanlarning hemmisi halak qilinidu; **21** Mana [mushundaq ademler] ademni bir söz üçünla jinayetchi qilidu, Derwazida turup rezillikke tenbih bergüchi üçün tuzaq teyyarlap qoyidu, Heqqaniy ademning dewasini sewebsiz bikar qiliwétidu. **22** Shunga Ibrahim üçün bedel tölep qutquzghan Perwerdigar Yaqupning jemeti toghruluq mundaq deydu: — «Hazir bolsa Yaqup xijilliqqa qalmaydu, Hazir bolsa u tit-tit bolup chirayi tatirip ketmeydu; **23** Chünki [Yaqup] qolumning ishligen emili bolghan, öz arisida turghan ewladlirini körgen waqtida, Ular namimni muqeddes dep ulughlaydighan, Yaqupning Muqeddes Bolghuchisini pak-muqeddes dep bilidighan, Israilning Xudasidin qorqidighan bolidu. **24** Rohi ézip ketkenler yorutulidighan, Qaqshap yürgenler nesihet-bilim qobul qilidighan bolidu.

30 «Asiy oghullarning ehwaligha way!» — deydu Perwerdigar, — «Ular pılanlarni tüzmeckchi, biraq Mendin almaydu; Ular mudapie tosuqini berpa qilidu, Biraq u Méning Rohim emes; Shundaq qilip ular gunahi üstige gunah qoshuwalidu. **2** Ular Mendin héch sorimayla Misirgha yol aldi; Pirewning qaniti astidin panah izdep, Misirning sayisige ishinip tayinidu yene! **3** Chünki Pirewning qaniti bolsa

silerni yerge tashlap let qilidu. Misirning sayisige ishinip tayinish silerge bash qétimchiliq bolidu. **4** Pirewning emirliri Zoan shehiride bolsimu, Uning elchiliri Hanes shehirige herdaim kélip tursimu, **5** Awam hemmisi özige paydisi bolmaydighan, Héch yardimi we paydisi tegmeydighan, Belki let qilip yerge tashlaydighan, Hetta reswa qilidighan bir xelqtin nomus qilidighan bolidu. **6** Negewdiki ulaghlar toghrisida yüklen'gen wehiy: — Ular japaliq, derdelemlik zémindin ötidu; Shu yerdin chishi shirlar we erkek shirlar, Char yilan we wehshiy uchar yilanmu chiqidu; Ular bayliqlirini ésheklerning dümbisige, Göherlirini töge lokkilirigha yüklep, Özlirige héch payda yetküzmeydighan bir xelqning yénigha kötürüp baridu. **7** Misir!? Ularning yardimi bikar hem quruqtur! Shunga Men uni: «Héchnémini qilip bermeydighan Rahab» dep atighanmen. **8** — Emdi bu sözning kelgüsi zamanlar üçün, Guwahliq süpitide ebedil'ebedge turuwérishi üçün, Hazir bérip buni hem tash taxtigha hem yögime kitabqa yézip qoyghin. **9** Chünki bular bolsa asiy bir xelq, Naehli oghullar, Perwerdigarning Tewrat-terbiyisini anglashni xalimaydighan oghullardur. **10** Ular aldin körgüchilerge: — «Wehiyni körmenglar!», We peyghemberlerge: «Bizge toghra bésharetlerni körsetmenglar; Bizge ademni azade qilidighan, yalghan bésharetlerni körsitinglar; **11** Senler [durus] yoldin chiqish, Toghra teriqidin ayrilish! Israildiki Muqeddes Bolghuchini aldimizdin yoq qilish!» — deydu. **12** — Emdi Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Chünki siler mushu xewerni chetke qéqip, Zulumni yölenchük qilip, burmilan'ghan yolgha tayan'ghininglar tüpeylidin, **13** Shunga mushu qebihlik silerge égiz tamning bir yériqidek bolidu, Tam pultiyip qalghanda, u biraqla uni chéqiwétidu; **14** Xuddi sapal chine héch ayimay chéqiwétilgende U uni chéqiwétidu; Uningdin hetta ochaqtin chogh alghudek, Baktin su usqudek birer parchisimu qalmaydu». **15** Shunga Reb Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Yénimgha towa bilen qaytip kélip aram tapisiler, qutquzulisiler; Xatirjemlikte hem aman-ésenlikte küch alisiler!», — Biraq siler ret qilghansiler. **16** Siler: — «Yaq, biz atlarga minip qachimiz» — dédinglar, Shunga siler rast qachisiler! We «Biz chapqur ulaghlargha minip kétimiz» — dédinglar; — Shunga silerni qoghlighuchilarmu chapqur bolidu. **17** Minginglar

birining wehimisidin qachisiler; Beshining wehimiside [hemminglar] qachisiler; Qéchip, tagh üstidiki yégane bayraq xadisidek, Döng üstidiki tughdek qalisiler. **18** We shunga silerge méhir-shepquet körsitimen dep, Perwerdigar kütidu; Shunga U silerge rehim qilimen dep ornidin qozghilidu; Chünki Perwerdigar hökümheqiqet chiqarghuchi Xudadur; Uni kütkenlarning hemmisi bextliktur! **19** Chünki xalayıq yenila Zionda, yeni Yérusalémnda turidu; Shu chaghda siler yene héch yighlimaysiler; Kötürgen nalengde U Özini sanga intayin shepquetlik körsitidu; U nalengni anglisila, jawab béridu. **20** Reb silerge nan üçhün müshküllükni, Su üçhün azab-oqubetni bersimu, Shu chaghda séning Ustazing yene yoshuruniwermeydu, Belki közüng Ustazingni köridu; **21** Siler ong terepke burulsanglar, Yaki sol terepke burulsanglar, Quliqing keyningdin: — «Yol mana mushu, uningda ménginglar!» dégen bir awazni anglaysen. **22** Shu chaghda siler oyulghan mebudliringlarga bérilgen kümüş helge, Quyma mebudliringlarga bérilgen altun helgimu dagh tegküzsiler; Siler ularni adet latisini tashlighandek tashliwétip: — «Néri tur» — deysiler. **23** U sen téryidighan uruqung üçhün yamghur ewetidu; Yerdin chiqidighan ashliq-mehsulat hem küch-quwwetlik hem mol bolidu; Shu küni malliring keng-azade yaylaqlarda yaylaydu; **24** Yer heydigen kala we éshkler bolsa, Gürjek we ara bilen sorughan, tuzlan'ghan helep yeydu. **25** Chong qirghinchilik bolghan küni, Yeni munarlar örülgen küni, Herbir ulugh taghda we herbir égiz döngde bolsa, Enharlar we ériqlar bolidu. **26** Perwerdigar Öz xelqining jarahitini tangidighan, Ularning qamcha yarisini saqaytqan shu künide, Ay sholisi quyash nuridek bolidu, Quyash nuri bolsa yette hesse küchlük bolidu, Yeni yette kündiki nurgha barawer bolidu. **27** Mana, Perwerdigarning nami yiraqtin kélidu, Uning qehri yalqunlinip, Qoyuq is-tütekliri kötürüldü; Lewliri ghezepke tolup, Tili yutuwalghuchi yan'ghin ottek bolidu. **28** Uning nepesi xuddi téship boyun'gha yétidighan kelkündek bolidu, Shuning bilen U ellerni bimenilikni yoqatquchi ghelwir bilen tasqaydu, Shundaqla xelq-milletlarning aghzigha ularni azduridighan yügen salidu. **29** Muqeddes bir héyt ötküzülgen kéchidikidek, könglünglardin naxsha urghup chiqidu, Israilgha uyultash bolghan Perwerdigarning téghigha ney nawasi bilen chiqqan birsining xushalliqidek, könglünglar xushal bolidu. **30** Perwerdigar heywetlik

awazini yangritidu; U qaynighan qehri, yutuwalghuchi yalqunluq ot, güldürmamiliq yamghur, boran-shawqun, möldürler bilen Öz bilikini sozup körsitidu. **31** Chünki Perwerdigarning awazi bilen Asuriye yanjilidu, — Bashqilarni urush tayiqi [bolghan Asuriye] yanjilidu! **32** We Perwerdigar teyyarligghan kaltek bilen her qétim uni urghanda, Buninggha daplar hem chiltarlar tengkesh qiliniidu; U qolini oynitip zerb qilip uning bilen küresh qilidu. **33** Chünki Tofet qedimdin tartip teyyar turghanidi; Berheq, padishah üçhün teyyarlan'ghan; [Perwerdigar] uni chongqur hem keng qilghan; Otunliri köp yalqunluq bir gülخان bar, Perwerdigarning nepesi bolsa günggürt éqimidek uni tutashturidu.

31 — Yardem izdep Misirgha barghanlarning haligha way! Ular atlargha tayinip, Köp bolghanliqidin jeng harwilirigha, Intayin küchlük bolghanliqidin atliq eskerlerge ishinip ketti! Biraq Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarimaydu, Perwerdigarni izdimeydu. **2** Biraq Umu danadur! U külpet élip kélidu, Dégenlirini qayturuwalmaydu; U buzuqlarning jemetige, Shundaqla qebihlik qilghuchilargha yardemde bolghanlarga qarshi ornidin qozghilidu. **3** Misirliqlar Tengri emes, ademler xalas; Ularning atliri bolsa rohtin emes, ettin xalas; Perwerdigar bolsa qolini uzartidu, Yardem bergüchi bolsa putlishidu; Yardem bérligüchi bolsa yiqilidu; Ular hemmisi biraqla yoqilidu. **4** Chünki Perwerdigar manga mundaq dégen: — «Owni tutuwalghan shir yaki arslanni bir terep qilishqa top-top padichilar chaqirilghanda, Shir yaki arslan ularning awazliridin héch qorqmay, Shawqunliridin héch hoduqmay, Belki owni astigha bésiwélip gharghur talighinidek, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarmu oxshashla Zion téghi we égziklikiri üçhün chüshüp jeng qilidu. **5** Üstide perwaz qilidighan qushlardek samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz qaniti astigha Yérusalémni alidu; Qaniti astigha élip, Zionni qutquzidu; Uning «ötüp kétishi» bilen Zion nijatliqqa érishidu. **6** Siler dehshetlik asiqliq qilghan Igeglarning yénigha towa qilip qaytinglar, I Israil baliliri! **7** Chünki shu künide insanlar herbiri özi üçhün öz qoli bilen yasighan kümüş butlarni we altun butlarni: — «Gunahtur!» dep tashliwétidu. **8** «Shu chaghda Asuriye qilich bilen yiqilidu, Biraq baturning qilichi bilen emes; Bir qilich uni yutuwalidu, biraq qilich adettiki ademningki

bolmaydu; U jénini élip qilichtin qachmaqchi bolidu, Arisidiki yigitliri alwan'gha sélinidu. **9** Wehimidin uning «ul téshi» yoqaydu; Uning serdarliri jeng tughidin alaqzadilishidu» — dep jakarlaydu Zionda oti köyiwatqan, Yérusalémda xumdéni yalqunlawatqan Perwerdigar.

32 Mana, heqqaniqliq bilen hökümraniqliq qilghuchi bir padishah chiqidu; Emirler bolsa toghra höküm chiqirip idare qilidu. **2** Hem shamalgha dalda bolghudek, Boran'gha panah bolghudek, Qaghjiraq jaygha ériq-sulardek, Changqap ketken zémin'gha qoram tashning sayisidek bolghan bir adem chiqidu. **3** Shuning bilen körgüchilerning közliri héch torlashmaydu, Anglaydighanlarning quliqu éniq tingshaydu; **4** Bengbashning köngli bilimni tonup yétidu, Kékechning tili téz hem éniq sözleydu. **5** Pesendiler emdi peziletlik dep atalmaydu, Piqsiq iplaslar emdi merd dep atalmaydu, **6** Chünki pesende adem peslikni sözleydu, Uning köngli buzuqchiliq teyyarlaydu, Iplasliq qilishqa, Perwerdigargha dagh keltürüshke, Achlarning qorsiqini ach qaldurushqa, Changqighanlarning ichimlikini yoqitiwétishke niyetlinidu. **7** Berheq, iplas ademning tedbirliri qebihur; U qestlerni pemlep olturidu, Möminlerni yalghan gep bilen, Yoqsulning dewasida gep qilip uni weyran qilishni pemlep olturidu. **8** Peziletlik ademning qilghan niyetliri berheq peziletliktur; U pezilette muqim turidu. **9** Ornunglardin turup, i xatirjem ayallar, awazimni anglanglar! I endishisiz qizlar, sözlirimge qulaq sélinglar! **10** Bir yil öte-ötmeyla, i bighem ayallar, Parakende qilinisiler! Chünki üzüm hosuli bikargha kétidu, Méwe yighish yoq bolidu. **11** I xatirjem ayallar, titrenglar! I endishisiz qizlar, patiparaq bolunglar! Kiyiminglarni séliwétinglar, özünglarni yalang qilinglar, chatriqinglarga böz baghlanglar! **12** Güzel étiz-baghlar üçün, Méwilik üzüm talliri üçün meydenglarga urup hesret chékinglar! **13** Üstide tiken-yantaqlar ösidighan öz xelqimning zémini üçün, Shad-xuram öyler, warang-churung qilip oynaydighan bu sheher üçün qayghurunglar! **14** Chünki orda tashlinidu, Ademler bilen liq tolghan sheher ademzatsiz bolidu, Istihkam we közet munarliri uzun zaman'ghiche peqetla yawayi éshekler zoq alidighan, Qoy padiliri ozuqlinidighan boz yerler bolidu. **15** Taki Roh bizge yuqiridin tökülgüche, Dalalar méwilik bagh-étizlar bolghuche,

Méwilik bagh-étizlar ormanzar dep hésablan'ghuche shu péti bolidu. **16** Shu chaghda adalet dalani, Heqqaniqliq méwilik bagh-étizlarni makan qilidu. **17** Heqqaniqliqtin chiqidighini xatirjemlik bolidu, Xatirjemlikning netijisi bolsa menggüge bolidighan aram-tinchliq we aman-ésenlik bolidu. **18** Shuning bilen méning xelqim xatirjem makanlarda, Ishenchlik turalghularda we tinch aramgahlarda turidu. **19** Orman késilip yiqitilghanda möldür yaghsimu, Sheher pütünley yer bilen yeksan qiliwétilsimu, **20** Su boyda uruq térighuchilar, Kala we ésheklerni keng dalagha qoyuwétidighanlar bextliktur!

33 I özüng bulang-talang qilinmighan, bashqilarni bulang-talang qilghuchi, Bashqilar sanga asiqliq qilmighan, Özüng asiqliq qilghuchi, Séning halinggha way! Sen bulang-talangni boldi qilishing bilen, Özüng bulang-talang qilinisen; Sen asiqliqni boldi qilishing bilen, Özüng asiqliqqa uchraysen; **2** I Perwerdigar, bizge méhir-shepset körsetkeysen; Biz Séni ümid bilen kütüp kelduq; Ötünimizki, Sen her seher [Israilgha] küchlük bilek-qol, Qiyinchiliq peytiride nijatimiz bolghaysen. **3** Top-top ademlerning ghowgha-chuqanliridin xelqler beder qachidu; Sen [Xuda] qeddingni tik qilishing bilen eller pitirap kétidu; **4** Chéketke lichinkiliri ot-köklerni yighip yewalghandek, Silerge békitip bérilgen olja yighiwélinidu; Chéketkiler uyan-buyan yügürgendek ademler olja üstide uyan-buyan yügürüshidu. **5** Perwerdigar üstün turidu, Berheq, Uning turalghusi yuqirididur; U Zion'gha adalet we heqqaniqliq toldurdi; **6** U bolsa künliringlarning tinch-amanliqi, nijatliq, danaliq we bilimning bayliqliri bolidu; Perwerdigardin qorqush Uning üçün göherdur. **7** Mana, ularning palwanliri sirtta turup nale-peryad kötüridu; Süll-ehde tüzgen elchiler qattiq yighlishidu; **8** Yollar ademsiz qaldi; Ötkünchi yolchilar yoq boldi; U ehdini buzup tashlidi; Sheherlerni közige ilmaydu, Ademlerni héch etiwarlimaydu. **9** Zémin matem tutidu, zeiplishidu; Liwan xijalettin solishidu; Sharon chöl-bayawan'gha aylandi; Bashan we Karmel bolsa qirip tashlandi. **10** Mana hazir ornumdin turimen, — deydu Perwerdigar, — Hazir Özümni üstün körsitimen, Hazir qeddimni kötürimen. **11** — Silerning boyunglarda quruq ot-chöpla bar, Paxal tughisiler; Öz nepesliringlar ot bolup özünglarni yutuwétidu; **12** Eller bolsa hak köydürülgendek köydürilidu; Orulghan jighan-tikenlerde otta köydürüwétilidu. **13**

— I yiraqtikiler, Méning qilghanlirimni anglanglar; Yéqindikiler, Méning küch-quдрitimni tonup yétinglar. **14** Ziondiki gunahkarlar qorqidu; Wehime iplaslarni bésiwalidu. [Ular]: «Arimizdiki kim menggülik yutqur Ot bilen bille turidu? Kim ebedil'ebed yalqunlar bilen bir makanda bolidu?» — deydu. **15** — «Heqqaniylik yolida mangidighan, Durus-lilla gep qilidighan, Zalimliqtin kelgen haram paydigha nepretlinidighan, Parilarni sun'ghuchilarni qolini pulangshitip ret qilidighan, Qanning gépi bolsila quliqini yopurup anglimaydighan, Peslik-rezillikke qarashni ret qilip, közini qachuridighan; **16** U yuqirini makan qilidu; Qoram tashlar uning qorghini bolup, Yuqiri uning bashpanahi bolidu; Öz risqi uninggha bérilidu, Uning süyi kapaletlik bolidu». **17** — «Közliring Padishahni güzellikide köridu; Közliring uzun'gha sozulghan zémin'gha nezer salidu. **18** Könglüng wehime toghrisida chongqur oygha patidu; Royxetchi beg qéni? Oljini ölcheydighan tarazichi beg qéni? Istihkam-munarlarini sanighuchi beg qéni? **19** Qaytidin esheddiy xelqni körmeysen, — Sen angqiralmaydighan, boghuzida sözleydighan, Duduqlap gep qilidighan, gépini chüshinelmeydighan bir xelqni ikkinchi körmeysen. **20** Ibadet héytlimiz ötküzüldighan sheher Zion'gha qara; Séning közüng Yérusalémning tinch-aman makan bolghanliqini, Qozuqliri hergiz yulunmaydighan, Taniliri hergiz üzülmeydighan, Ikkinchi yötkelmeydighan chédir bolghanliqini köridu; **21** Shu yerde Perwerdigarning shan-sheripi bizge körünidu, — U Özi deryalar, keng östengler éqip turidighan bir jay bolidu; Palaqlar bilen heydelgen héchqandaq kéme u jayda qatnimaydu, We yaki héch heywetlik kéme u jaydin ötmeydu; **22** Chünki Perwerdigar bizning nijatkar-hakimimiz, Perwerdigar bizge qanun Bergüchidur, Perwerdigar — bizning Padishahimiz, U bizni qutquzidu! **23** Séning tana-arghamchiliring boshighan bolsimu, [Israil] yelken xadisining turumini mustehkem qilalmisimu, Yelkenni yéyip chiqiralmisimu, U chaghda zor bir olja üleshtürüldü; Hetta aqsaq-tokurlarmu oljini alidu. **24** Shu chaghda shu yerde turghuchi: «Men késel» demeydu; Shu jayni makan qilghan xelqning gunahliri kechürüm qilinidu.

34 Yéqin kélinglar, i eller, anglanglar! I qowm-xelqler, qulqa sélinglar! Yer-zémin we uningdiki barliq mewjudatlar, Jimi alem we uning ichidin chiqqan hemme mewjudatlar, Tingshanglar! **2** Chünki

Perwerdigarning barliq ellerge qarita ghezipi bar, Uning derghezipi ularning barliq qoshunlirigha qarshi turidu; U ularni halaketke pütüp qoyghan, Ularini qirghinchiliqqa tapshuruwetken; **3** Ulardin öltürülgenler sirtqa tashliwétilidu, Jesetliridin sésiqchiliq puraydu, Taghlar ularning qéni bilen éritilidu; **4** Asmanlardiki jimiki jisim-qoshunlar chirip yoq bolidu, Asmanlar yögime kitabdek türüldü; Üzüm télining yopurmaqliri xazan bolup, soliship chüshkendek, Yiglep ketken enjür shéxidini chüshkendek, Ularning jimiki jisim-qoshunliri yiqilidu; **5** Chünki shemshirim asmanlarda [qan bilen] sughuruldü; Qaranglar, shemshirim Méning halaket lenitimgé uchrighan xelqge, Yeni Édom üstige jazalash üçün chüshidu; **6** Perwerdigarning bir shemshiri bar; U qan'gha boyaldü; U yaghliq nersilerning yéghi bilen, Öchke-qozilarning qéni bilen, Qochqar bōrikining yéghi bilen ozuqlandurulghan; Chünki Perwerdigarning Bozrah shehiride bir qurbanliqi, Édomda zor bir qirghinchiliqi bar. **7** Mushu qirghinchiliqlar bilen yawayi kalilar, Torpaqlar we küchlük buqilarmu yiqilidu. Ularning zémini qan'gha chömüldü, Topa-changliri yagh bilen mayliship kétidu. **8** Chünki Perwerdigarning qisas alidighan bir küni, Zion dewasidiki hésab alidighan yili bar. **9** [Édomdiki] éqinlar qarimaygha, Uning topiliri günggürtke aylandurulidu; Zémini bolsa köyüwatqan qarimay bolidu. **10** Uning oti kéche-kündüz öchürülmeydu; Is-tütekliri menggüge öreydu; U dewrdin-dewrgiche xarabilikte turidu; Héchkim ikkinchi u yerge ayagh basmaydu. **11** Chöl huwqushi we chirqirighuchi huwqushlar uni igiliwalidu; Chong huwqush we qagha-quzghunlar shu yerde uwilaydu; Xuda uninggha «tertipsislik-bimenilikni ölcheydighan tana»ni, We «qur-quruqluqni ölcheydighan tik ölchigüch»ni tartidu. **12** Birsi kélip [Édomning] ésilzadilirini padishahliqini [idare qilishqa] chaqirsa, Ulardin héchkim bolmaydu; Uning emirliri yoq qiliwétilgen bolidu. **13** Ordilirida tikenler, Qel'e-qorghanlirida chaqqaq-jighanlar ösüp chiqidu; U chilbōrilerning makani, «Huwqushlarning ordisi» bolidu. **14** Shu yerde chöl-bayawandiki janiwarlar, yawayi itlar jem bolidu; Herbir «öchke jin» öz qérindishigha towlaydu; Tün mexluqliri shu yerde makanlishidu, Uni özige aramgah qilip turidu. **15** «Oq yilan» shu yerde uwilaydu, Uning sayiside tuxumlaydu, Balilirini yighip baqidu. Qorultaz-

tapqushlar herbiri öz jüpi bilen shu yerde toplinidu; 16 Perwerdigarning yögime kitabidin izdep oqup baqqin; Ulardin héchbiri chüshüp qalmaydu; Héchqaysisining öz jorisi kem bolmaydu; Chünki Özining aghzi ulargha buyrughan; Uning Öz Rohi ularni toplighan. 17 Chünki [Perwerdigar] Özi ular üçün chek tashlap, Öz qoli bilen zémin'gha tana tartip ulargha teqsim qilip bergin; Ular uninggha menggüge igidarliq qilidu, Dewrdin-dewrgiche shu yerni makan qilidu.

35 — Dala hem qaghjirap ketken jaylar ular üçün xushal bolidu; Chöl-bayawan shadlinip zepirandek chéchekeleydu; 2 U berq urup chéchekeleydu, Shadliqqa shadliq qoshulup tentene qilidu; Liwanning shan-sheripi, Karmel we Sharondiki güzelligi we sür uninggha bérilidu; Ular Perwerdigarning shan-sheripini, Xudayimizning güzelligi we heywitini kóridu. 3 Ajiz qollarni küchlendürünglar, Égilip mangidighan tizlarni chingitinglar, 4 Yüriki aghqanlarga: — «Ching turunglar! Qorqmanglar! Mana, Xudayinglarga qarap béqinglar; Qisas kélidu — Xudaning hésab élish küni kélidu! U Özi kélidu, silerni qutquzidu!» — deng! 5 Andin qarighuning közi échilidu, Gasning qulaqliri ochuq qilinidu, 6 Andin aqsaq-tokurlar kéyikte oynaqlap sekreydu; Gachining tili naxsha éytidu; Chünki dalada sular, Chöl-bayawanlarda derya-éqinlar urghup tashidu; 7 Pizhghirin chöl-jezire kölchekke, Changqighan yerler bulaqlargha aylinidu; Chilbörilerning makani — ular yatqan jay, Qomush we yékenler ösüp, chimenlikke aylinidu. 8 Shu yerde égiz kótürülgen bir yol, Tüptüz bir yol bolidu; U «pak-muqeddeslikning yoli» dep atilidu; Napaklar uningdin ötüşke bolmaydu, Shu yol mexsus shular üçün békitilip yasalghanki, — Hetta nadanlarmu uningda ézip ketmeydu; 9 Shu yerde shir bolmaydu, Uning üstige héch yirtquch haywan chiqmaydu; (Ular shu yerde héch tépilmaydu) — Nijat arqiliq hörlükke chiqqanlar shu yerde mangidu! 10 Perwerdigarning bedel tölep qutquzghanliri qaytip kélidu, Küylerni éytip Zion'gha yétip kélidu; Ularning bashlirigha menggülik shad-xuramliq qonidu; Ular xushalliq we shadliqqa chömgen bolidu; Qayghu-hesret hem uh-nadametler beder qachidu.

36 Hezekiyaning on tötinchi yili shundaq boldiki, Asuriye padishahi Sennaxérib Yehudaning barliq qel'e-qorghanlıq sheherlirige hujum qilip chiqip, ularni ishghal qildi. 2 Andin Asuriye padishahi

«Rab-Shakeh» [dégen serdarni] chong bir qoshun bilen Laqish shehiridin Yérusalémgha ewetti. U Kir yughuchilarning étizining boyidiki yolda, yuqiri kölchekning norining béshigha kélip turdi. 3 Shuning bilen Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégi bolghan Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi bolghan Yoahlar uning yénigha keldi 4 we Rab-Shakeh ulargha mundaq dédi: — Siler Hezekiyagha: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahi sanga mundaq dédi, denglar: — «Séning mushu ishen'gen tayanching zadi némiti? Sen: (u peqet gepla, xalas!) — «Urush qilish tedbir-meslihitimiz hem küchimiz bar» — deysen; sen zadi kimgé tayinip manga qarshi ökte qopisen? 6 Mana, sen yériqi bar ashu qomush hasa, yeni Misirgha tayinisen! Birs uninggha yölense, uning qoligha sanjip kiridu; mana Misir padishahi Pirewn'ge tayan'ghanlarning hemmisi shundaq bolidu! 7 Eger sen manga: «Biz Xudayimiz bolghan Perwerdigargha tayinimiz» — déseng, Hezekiya özi Yehudadikilerge we Yérusalémdikilerge: «Siler peqet Yérusalémdiki mushu ibadetgah aldidila Perwerdigargha ibadet qilishinglar kérek» dep, shu [Perwerdigargha] atalghan «yuqiri jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Ular ashu Perwerdigarning yuqiri jayliri emesmidi? 8 Emdi xojam Asuriye padishahi bilen bir toxtamgha kel: — «Eger sende atqa mineligüdek eskerliring bolsa, men sanga ikki ming atni bikargha bérey!» 9 Sende undaqlar bolmisa, xojamning emeldarlirining eng kichiki bolghan bir leshker béshini qandaqmu chékündüreleysiler?! Sen jeng harwiliri we atlarni élish üçün Misirgha tayinisen téxi! 10 Men emdi mushu zéminni halak qilish üçün Perwerdigarsiz keldimmu? Perwerdigar derweqe manga: «Mushu zéminni halak qilishqa chiqqin!» — dédi!» 11 Éliakim, Shebna we Yoah Rab-Shakehge: — «Péqirlirigha aramiy tilida sözlisile; biz buni chüshinimiz. Bizge ibraniy tilida sözlimisile, gepliri sépilda turghanlarning quliqigha kirmisun!» — dédi. 12 Biraq Rab-Shakeh: — «Xojam méni mushu gepni xojanglarga we silergila éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen birlikte sépilda olturghanlarga déyishke ewetken emesmu? Chünki ular siler bilen birlikte öz poqini yégüchi hem öz süydükini ichküchi bolidu!» — dédi. 13 Andin Rab-Shakeh ibraniy tilida yuqiri awaz bilen: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahining sözlirini anglap qoyunglar!» — dep warqiridi. 14

«Padishah mundaq deydu: — «Hezekiya silerni aldap qoymisun! Chünki u silerni qutquzalmaydu. **15** Uning silerni: — «Perwerdigar bizni jezmen qutquzidu; mushu sheher Asuriye padishahining qoligha chüshüp ketmeydu» dep Perwerdigargha tayandurushigha yol qoymanglar!». **16** Hezekiyagha qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi mundaq deydu: — «Men bilen sühliliship, men terepke ötünglar; shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning üzüm baringidin hem özünglarning enjür derixidin méwe yeysiler, herbiringlar öz su kölchikinglardin su ichisiler; **17** ta men kélip silerni bughdayliq hem sharabliq bir zémin'gha, néni bar hem üzümzarliri bar bir zémin'gha, — zéminiglarğa oxshash bir zémin'gha apirip qoyghuche yep-ichiwéringlar! **18** Hezekiyaning silerge: — «Perwerdigar bizni qutquzidu» dep ishendürüshige yol qoymanglar! El-yurtlarning ilah-butlirining biri öz zéminini Asuriye padishahining qolidin qutquzghanmu? **19** Xamat we Arpad dégen yurtlarning ilah-butliri qéni? Sefarwaim shehirining ilah-butliri qéni? Ular Samariyeni méning qolumdin qutquzghanmu?! **20** Mushu el-yurtlarning ilah-butliridin öz zéminini qutquzghan zadi kim bar? Shundaq iken, Perwerdigar Yérusalémni méning qolumdin qutquzalamdu?»». **21** Anglighuchilar süküt qilip uninggha jawaben héchqandaq bir söz qilmidi; chünki padishahning buyruqi shuki: — «Uninggha jawab bermenglar». **22** Andin Hilqiyanning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-kécheklarini yirtiship, Hezekiyaning yénigha kélip, Rab-Shakehning geplirini uninggha uqturdi.

37 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda, kiyim-kécheklarini yirtip, özini böz bilen qaplap Perwerdigarning öyige kirdi. **2** U Hilqiyanning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna we kahinlarning aqsqaqallirini böz yépinchaqlighan péti Amozning oghli Yeshaya peyghemberge ewetti. **3** Ular uninggha: — «Hezekiya mundaq deydu: — «Balilar tughulay dep qalghanda anining tughqudek hali qalmighandek, mushu kün külpet chüshidighan, reswa we mazaq qilinidighan bir kündur. **4** Öz xojisi bolghan Asuriye padishahi tirik Xudani mazaq qilishqa ewetken Rab-Shakehning geplirini Perwerdigar Xudaying nezirige élip tingshisa, bularni anglighan Perwerdigar Xudaying shu gepler üçün uning dekkisini béermikin? Shunga qép qalghan qaldilar

üchün awazingni kötürüp, bir duayingni berseng» — dédi. **5** Shu gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarliri Yeshayaning aldigha keldi. **6** Yeshaya ulargha: — «Xojayininglarga: — «Perwerdigar mundaq dédi: — «Asuriye padishahining chaparmenlirining sen anglighan ashu manga kupurluq qilghuchi gepliridin qorqma; **7** Mana, Men uninggha bir rohni kirgüzimen; shuning bilen u ighwani anglap, öz yurtigha qaytidu. U öz zéminida turghanda uni qilich bilen öltürgüzimen» — denglar» — dédi. **8** Rab-Shakeh kelgen yoli bilen qaytip mangghanda, Asuriye padishahining Laqish shehiridin chékin'genlikini anglap, uning yénigha keldi; Asuriye padishahi Libnah shehirige qarshi jeng qiliwatqanidi. **9** Andin padishah: «Éfiopiye padishahi Tirhakah sizge qarshi jeng qilmaqchi bolup yolgha chiqti» dégen xewerni anglidi. Shu xewerni anglighanda u yene Hezekiyagha elchilerni mundaq xet bilen ewetti: — **10** «Siler Yehuda padishahi Hezekiyagha mundaq denglar: — «Sen tayinidighan Xudayingning sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qoligha tapshurulmaydu» déginige aldanma; **11** Mana, sen Asuriye padishahlirining hemme el-yurtlarni néme qilghanlirini, ularni ilah-butlirigha atap halak qilghanliqini anglighansen; emdi özüng qandaqmu qutquzulisen? **12** Ata-bowilirim halak qilghan ellerni bolsa, ularning ilah-butliri qutquzghanmu? Gozan, Haran, Rezuf shehiridikilernichu? Télassarda turghan Édenlernichu? **13** Xamat padishahi, Arpad padishahi, Sefarwaim, Xéna hem Iwwah sheherlirining padishahliri qéni?»». **14** Hezekiya xetni ekelgüchilerning qolidin élip oqup chiqti. Andin u Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning aldigha xetni yéyip qoydi. **15** Hezekiya Perwerdigargha dua qilip mundaq dédi: — **16** «I kéréblar otturisida turghan, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi: — Sen Özüngdursen, jahandiki barliq el-yurtlarning üstidiki Xuda peqet Özüngdursen; asman-zéminni Yaratquchisen. **17** I Perwerdigar, quliqingni töwen qilip anglighaysen; közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgeysen; Sennaxéribning adem ewetip menggü hayat Xudani haqaretlep éytqan hemme geplirini anglighaysen! **18** I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme yurtlarni we shulargha béqindi bolghan yurtlarnimu xarabe qilip, **19** Ularning ilah-butlirini otqa tashliwetken; chünki ularning ilahliri ilah emes,

belki insan qoli bilan yasalganlar, yaghach we tash, xalas; shunga Asuriyelikler ularni halak qildi. 20 Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barliq el-yurtlarga Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürüş üçün, bizni uning qolidin qutquzhaysen!». 21 Shuning bilan Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen Manga Sennaxérib toghruluq dua qilishing bilan, 22 Perwerdigarning uninggha qarita dégen sözi shudurki: — «Pak qiz, yeni Zionning qizi séni kemsitidu, Séni mazaq qilip külidu; Yérusalémning qizi keyningge qarap béshini chayqaydu; 23 Sen kimni mazaq qilip kupurluq qilding? Sen kimgé qarshi awazingni kütürüp, Nezingni üstün qilding? Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi! 24 Qulliring arqiliq sen Rebni mazaq qilip: — «Men nurghunlighan jeng harwilirim bilan tagh choqqilirigha, Liwan tagh baghirlirigha yétip keldimki, Uning égz kédir derexlirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men uning eng yuqiri égzlikige yamiship chiqip, Uning eng bük-baraqsan ormanzarliqigha kirip yétimen. 25 Özüm quduq kolap su ichtim; Putumning uchidila men Misirning barliq derya-östenglirini qurutuwettim — déding. 26 — Sen shuni anglap baqmighanmidim? Uzundin buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanlıq sheherlerni xarabilerge aylandurdung; 27 Shuning bilan u yerde turuwatqanlar küchsizlinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi; Ular étizdiki ottek, Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmeý qurup ketkendek boldi. 28 Biraq séning olturghiningni, ornungdin turghiningni, chiqip-kirginingni we Manga qarshi ghaljirliship ketkiningni bilimen; 29 Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikingning, hakawurliship ketkenlikingning quliyimgha yetkini tüpeylidin, Men qarmiymni burningdin ötküzimen, Yüginimni aghzinggha salimen, Özüng kelgen yol bilen séni qayturimen. 30 I [Hezekiya], shu ish sanga alamet bésharet boliduki, — Mushu yili özlükidin ösken, Ikkinchi yili shulardin chiqqanlarmu rizqinglar bolidu; Üchinchi yili bolsa tériysiler, orisiler, üzüm köchetlirini tikisiler; Ulardin chiqqan méwilerni yeysiler. 31 Yehuda jemetidiki qutulghan qaldisi bolsa yene töwen'ge qarap yiltiz tartidu, Yuqirigha qarap méwe béridu; 32 Chünki Yérusalémdin bir qaldisi,

Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushuni ada qilidu. 33 Shunga Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq deydu: — U ne mushu sheherge yétip kelmeydu, Ne uninggha bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqanni kütürüp aldigha kelmeydu, Ne uninggha qarita qashalarnimu yasamaydu. 34 U qaysi yol bilen kelgen bolsa, Shu yol bilen qaytidu we mushu sheherge kelmeydu, — deydu Perwerdigar. 35 — Chünki Özüm üçün we Méning qulum Dawut üçün bu sheherni etrapidiki sépildek qoghdap qutquzimen». 36 Shuning bilan Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklarning bargahida bir yüz seksen besh ming eskerni urdi. Mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning hemmisining ölgenlikini kördi! 37 Shunga Asuriye padishahi Sennaxérib chékinip, yolgha chiqip, Ninewe shehirige qaytip turdi. 38 Shundaq boldiki, u öz buti Nisroqning butxanisida uninggha choqunuwatqanda, oghulliri Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap öltürüwetti; andin ular Ararat dégen yurtqa qéchip ketti. Uning oghli Ésarhaddon uning ornida padishah boldi.

38 Shu künlérde Hezekiya ejel keltürgüchi bir késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya peyghember uning qéshigha bérip, uninggha: — Perwerdigar mundaq deydu: — — Öyüng toghruluq wesiyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen, — dédi. 2 Hezekiya yüzini tam terepke qilip Perwerdigargha dua qilip: 3 — I Perwerdigar, Séning aldingda heqiqet we pak dil bilen méngip yürgenlikimni, neziring aldingda durus bolghan ishlarni qilghanliqimni eslep qoyghaysen, — dédi. We Hezekiya yighlap éqip ketti. 4 Andin Perwerdigarning sözi Yeshayagha yétip mundaq déyildi: — 5 Bérip Hezekiyagha mundaq dégin: — Perwerdigar, atang Dawutning Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni anglidim, köz yashliringni kördüm; mana, künliringge yene on besh yil qoshimen; 6 Shuning bilan Men séni we bu sheherni Asuriye padishahining qolidin qutquzimen; Men sépil bolup bu sheherni qoghdaymen. 7 Shuning bilan Perwerdigarning Özi éytqan ishini jezmen qilidighanliqini sanga ispatlash üçün Perwerdigardin mundaq bésharetlik alamet boliduki, 8 Mana, Men quyashning Ahaz padishah qurghan pelempey üstige chüshken sayisini on qedem keynige yandurimen». Shuning bilan quyashning chüshken sayisi on basquch

keynige yandi. **9** Yehuda padishahi Hezekiya késel bolup, andin késilidin eslige kelgandin kéyin mundaq xatirilemni yazdi: **10** — «Men: «Ömrümning otturisasi tehtisaraning derwazilirigha bériwatimen, Qalghan yillirimdin mehrum boldum» — dédim. (Sheol h7585) **11** Men: — «Tiriklarning zéminida turup Xudayim Yahni, Yahni körelmeydighan, Shundaqla «hemme nerse yoq bolghan» joyda turghanlar bilen bille turup, insannimu körelmeydighan boldum» — dédim. **12** Méning turalghum charwichining chédiridek özüm din yötkilip ketti; Men bapkar öz toqughinini türüwetkinidek hayatimni türüwettim; U méni toqush destigahidin késiwetti; Tang bilen kech ariliqida Sen [Xuda] jénimni alisen; **13** Tang atuche men kütüp, özümni tinchlandurup yürimen, Biraq U shirgha oxshash hemme söngelirimni sundurghandek qilidu; Tang bilen kech ariliqida Sen [Xuda] jénimni alisen. **14** Men qarlighach yaki turnidek wichirlap yürimen; Paxtektek ah-uh urimen; Közlim yuqirigha qarash bilen ajizliship kétidu; I reb, méni zulum basti! Jénimgha kúpil bolghin! **15** Néme désem bolar? Chünki U manga söz qildi we Özi mushu ishni qildi! Jénim tartqan azab tüpeylidin men bar yillirimda qedemlimrimni sanap bésip awaylap mangimen. **16** I Reb, ademler mushundaq sawaqlar bilen yashishi kérek; Rohim mushu sawaqlardin hayatini tapidu; Sen méni eslimge keltürüp, méni hayat qilding! **17** Mana, özümning bext-tinchliqim üçün azab üstige azab tarttim; Manga bolghan söygüng tüpeylidin jénimni halaket hangidin chiqardingsen; Sen hemme gunahlimrimni keyningge chörüwettingsen. **18** Chünki tehtisara Sanga rehmet éytmaydu; Ölüm Séni medhiyiliymeydu; Hanggha chüshiwatqanlar Séning heqiqet-wapaliqinggha ümid baghliyalmaydu. (Sheol h7585) **19** Özüm bügün qilghinimdek Sanga rehmet éytidighanlar tirikler, tiriklerdur; Ata bolghuchi oghullirigha heqiqet-wapaliqingni bildüridu. **20** Perwerdigar méni qutquzushqa niyet baghlihandur; Biz bolsaq, qalghan ömrimizde her küni Perwerdigarning öyide saz chélip medhiye naxshlimrimni éytimiz!». **21** (Yeshaya bolsa: — «Enjür poshkili teyyarlap, yarisigha chaplanglar, u eslige kélidu», dégenidi **22** we Hezekiya: — «Méning Perwerdigarning öyige chiqidighanliqimni ispatlaydighan qandaq bésharetlik alamet bérididu?» dep sorighanidi).

39 Shu peyette Baladanning oghli Babil padishahi Mérodaq-Baladan Hezekiyaning késel bolup yétip

qalghanliqini hem eslige kelgenlikini anglighachqa, Hezekiyagha xetlerni hediye bilen ewetti. **2** Hezekiya elchilerni xushalliq bilen kütüp, uning xezine-ambarlirida saqlan'ghan nersilirini körsetti; yeni kümüshni, altunni, dora-dermanlarni, serxil maylarni, sawut-qorallarni saqlaydighan öyning hemmisini we bayliqlirining barliqini körsetti; uning ordisi we yaki pütkül padishahliqi ichidiki nersilerdin Hezekiya ulargha körsetmigen birimu qalmidi. **3** Andin Yeshaya peyghember Hezekiyaning aldigha bérip, uningdin: — «Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa nedin kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq bir yurttin, yeni Babilin kelgen», dédi. **4** Yeshaya yene: — «Ular ordangda némini kördi?» dep soridi. Hezekiya: — «Ordangda bar nersilerni ular kördi; bayliqlirinning arisidin ulargha körsetmigen birimu qalmidi» — dédi. **5** Yeshaya Hezekiyagha mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözini anglap qoyghin: — **6** — Mana shundaq künlér kéliduki, ordangda bar nersiler we bügün'ge qeder ata-bowiliring toplap, saqlap qoyghan hemme nerse Babilgha élip kétilidu; héchnerse qalmaydu — deydu Perwerdigar, **7** — hemde [Babilliqar] oghulliriningni, yeni özüngdin bolghan ewladliriningni élip kétidu; shuning bilen ular Babil padishahining ordisida aghwat bolidu. **8** Shuning bilen Hezekiya öz-özi: «Öz künlirimde bolsa amantinchliq, [Xudaning] heqiqet-wapaliqi bolidiken'ghu» dep, Yeshayagha: — «Siz éytqan Perwerdigarning mushu sözi yaxshi iken» — dédi.

40 Xelqimge teselli béringlar, teselli béringlar, depla yüridu Xudayinglar; **2** Yérusalémning qelbigé söz qilip uninggha jakarlanglarki, Uning jebir-japaliq waqti axirlashti, Uning qebihlik kechürüm qilindi; Chünki u Perwerdigarning qolidin barliq gunahlirining ornigha ikki hessilep [méhir-shepkitini] aldi. **3** Anglanglar, dalada birsining towlighan awazini! «Perwerdigarning yolini teyyarlanglar, Chöl-bayawanda Xudayimiz üçün bir yolni kótürüp tüptüz qilinglar! **4** Barliq jilghilar kótürülidu, Barliq taghdöngler pes qilinidu; Egri-toqaylar tüzlinidu, Ongghuldongghul yerler tekshilinidu. **5** Perwerdigarning shan-sheripi körünidu, We barliq ten igiliri uni teng köridu; Chünki Perwerdigarning Öz aghzi shundaq söz qilghan!». **6** — Anglanglar, bir awaz «jakarla» deydu; Jakarlighuchi bolsa mundaq sorap: — «Men némini jakarlaymen?» — dédi. [jawab bolsa: —]

«Barliq ten igiliri ot-chöptur, xalas; We ularning barliq wapaliqi daladiki gülge oxshash; 7 Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu, Chünki Perwerdigarning Rohi üstige püwleydu; Berheq, [barliq] xelqmu ot-chöptur! 8 Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu; Biraq Xudayimizning kalam-sözi menggüge turidu!» 9 — I Zion'gha xush xewer élip kelgüchi, yuqiri bir taghqa chiqqin; Yérusalémgha xush xewerni élip kelgüchi, Awazingni küchep kötürgin! Uni kötürgin, qorqmighin! Yehudaning sheherlirige: — «Mana, Xudayinglarga qaranglar» dégin! 10 Mana, Reb Perwerdigar küch-qudritle keliatidu, Uning biliki Özi üçün hoquq yürgüzidu; Mana, Uning alghan mukapati Özi bilen bille, Uning Özining in'ami Özige hemrah bolidu. 11 Qoychidek U Öz padisini baqidu; U qozilarni bilek-qoligha yighidu, ularni quchaqlap mangidu, Émitkühilarni U ulayimlik bilen yétekleydu. 12 Kim derya-okyanlarning sulirini ochumida ölchep belgiligen, Asmanlarni ghérichlap békitken, Jahanning topachanglirini misqallap salghan, Taghlarni tarazida tarazilap, Dönglarni jingda tartip ornatqan? 13 Kim Perwerdigarning Rohigha yolyoruq bergen? Kim Uninggha meslihetchi bolup ögetken? 14 U kim bilen meslihetleshken, Kim Uni eqilliq qilip terbiyeligen? Uninggha höküm-heqiqet chiqirish yolida kim yétekligen, Yaki Uninggha bilim ögetken, Yaki Uninggha yorutulush yolini kim körsetken? 15 Mana, Uning aldida el-yurtlar Uninggha nisbeten chélekte qalghan bir tamcha sudek, Tarazida qalghan topa-changdek hésablinidu; Mana, U arallarni zerriche nersidek qoligha alidu; 16 Pütkül Liwan bolsa [qurban'gah] otigha, Uning haywanliri bolsa bir köydürme qurbanliqqa yetmeydu. 17 El-yurtlar uning aldida héchnerse emestur; Uninggha nisbeten ular yoqning ariliqida, Quruq-menisiz dep hésablinidu. 18 Emdi siler Tengrini kimgé oxshatmaqchisiler? Uni némige oxshitip sélishturisiler? 19 [Bir butqimu?!] Uni hünerwen qélipqa quyup yasaydu; Zerger uninggha altun hel béridu, Uninggha kümüsh zenjirlarni soqup yasaydu. 20 Yoqsullarning béghishlighudek undaq hediyiliri bolmisa, chirimeydighan bir derexni tallaydu; U lingship qalmighudek bir butni oyup yasashqa usta bir hünerwen izdep chaqiridu. 21 Siler bilmemsiler? Siler anglap baqmighanmusiler? Silerge ezeldin éytilmighanmidu? Yer-zémin apiride bolghandin tartip chüshenmeywatamsiler? 22

U yer-zéminning chembirikining üstide olturidu, Uningda turuwatqanlar uning aldida chaqchiqlardek turidu; U asmanlarni perdidék tartidu, Ular xuddi makan qilidighan chédirdek yayidu; 23 U emirlarni yoqqa chiqiridu; Jahandiki sotchi-beglerni artuqche qilidu. 24 Ular tikildimu? Ular téridimu? Ularning gholi yiltiz tarttimu? — Biraq U üstigila püwlep, ular soliship kétidu, Quyun ularni topandék élip tashlaydu. 25 Emdi Méni kimgé oxshatmaqchisiler? Manga kim tengdash bolalisun?» — deydu Muqeddes Bolghuchi. 26 Közliringlarni yuqirigha kötürüp, qaranglar! Mushu mewjudatlarni kim yaratqandu? Ular kim türkümlük-türkümlük qoshunlar qilip tertiplik epchiqidu? U hemmisini nami bilen bir-birlep chaqiridu; Uning küchining ulughluqi, qudriting zorluqi bilen, Ulardin birimu kem qalmaydu. 27 — Némishqa shuni dewérisen, i Yaqup? Némishqa mundaq sözlewérisen, i Israil: — «Méning yolum Perwerdigardin yoshurundur, Xudayim méning dewayimgha éren qilmay ötiwéridu!»? 28 Siler bilmighanmusiler? Anglap baqmighanmusiler? Perwerdigar — Ebedil'ebedlik Xuda, Jahanning qerilirini Yaratquchidur! U ya halsizlanmaydu, ya charchimaydu; Uning oy-bilimining tégige hergiz yetkili bolmaydu. 29 U halidin ketkenlerge qudrét béridu; Maghdursizlarga U berdashliqni hessilep awutidu. 30 Hetta yigitler halidin kétép charchap ketsimu, Baturalar bolsa putliship yiqilsimu, 31 Biraq Perwerdigargha telmürüp kütkenlarning küchi yéngilinidu; Ular bürkütlerdek qanat kérip örléydu; Ular yügürüp, charchimaydu; Yolda méngip, halidin ketmeydu!

41 — «I arallar, süküt qilip Méning aldimgha kélinglar; Xelqlermu küchini yéngilisun! Ular yéqin kelsun, söz qilsun; Toghra höküm qilish üçün özara yéqinlashayli!» 2 «Kim sherqtiki birisini oyghitip, Uni heqqaniylik bilen Öz xizmitige chaqirdi? U ellerni uning qoligha tapshuridu, Uni padishahlar üstidin hökümranliq qilduridu; Ular uning qilichigha tapshurup topa-changgha aylanduridu, Ular uning oqyasi aldida shamal uchurghan paxal-topandék qilidu. 3 U ularni qoghliwétip, Putini yerge tegküzmey dégüdek mangidu, aman-ésenlik ichide ötiwéridu; 4 Elmisaqtin tartip dewrlarni «Barliqqa kel» dep chaqirip, Bularni békitip ada qilghan kim? Men Perwerdigar Awwal Bolghuchidurmen, Axiri bolghanlar bilenmu bille Bolghuchidurmen;

Men dégen «U»durmen. 5 Arallar shu ishlarni körüp qorqishidu; Jahanning chet-chétidikiler titrep kétidu; Ular bir-birige yéqinliship, aldigha kélidu; 6 Ularning herbiri öz qoshnisigha yadrem qilip, Öz qérindishigha: «Yüreklik boll!» — deydu. 7 Shuning bilen neqqashchi zergerni righbetlendüridu, Métalni yapilaqlap bolqa oynatquchi sendelni bazghan bilen soqquchini righbetlendürüp: «Kepsherligini yaxshi!» deydu; Shuning bilen uni lingship qalmisun dep butning putini mixlar bilen békitidu. 8 Biraq sen, i qulum Israil, I Özüm tallighan Yaqup, Ibrahim Méning dostunning ewladi: — 9 Men jahanning qeridin élip kelgen, Yerning eng chetliridin chaqirighinim sen ikensen; Men sanga «Sen méning qulumdursen, Men séni tallighan, Séni hergiz chetke qaqmaymen» — dégenidim. 10 — Qorqma; chünki Men sen bilen billidurmen; Uyan-buyan qarap hodumqanglar; Chünki Men séning Xudayingdurmen; Men séni kücheytimen, Berheq, Men sanga yadremde bolimen! Berheq, Men Özümning heqqaniylikimni bildürgüchi ong qolum bilen séni yöleymen. 11 Mana, sanga qarap ghaljirliship ketkenlarning hemmisi xijil bolup shermende bolidu; Sanga shikayet qilghuchilar yoq déyerlik bolidu, halak bolidu. 12 Sen ularni izdiseng, héch tapalmaysen; Sen bilen dewalashquchilar — Sanga qarshi urush qilghuchilar yoq déyerlik, héch bolup baqmighandek turidu. 13 Chünki Men Perwerdigar Xudaying ong qolungni tutup turup, sanga: — «Qorqma, Men sanga yadremde bolimen!» deymen. 14 Qorqma, sen qurt bolghan Yaqup, Israilning baliliri! Men sanga yadremde bolimen!» — deydu Perwerdigar, yeni séning Hemjemet-Qutquzghuching, Israildiki Muqeddes Bolghuchi. 15 Mana, Men séni köp hem ötkür chishliq yéngi bir dan ayrighuchi tirna qilimen; Sen taghlarni yanjip, ularni parepare qiliwétisen, Dönglernimu köküm-talqan'gha aylanduruwétisen. 16 Sen ularni soruysen, Shamal ularni uchurup kétidu, Quyun ularni tarqitiwétidu; We sen Perwerdigar bilen shadlinisen, Israildiki Muqeddes Bolghuchini iptixarlinip medhiyeleysen. 17 Bozekler we yoqsullar su izdeydu, lékin su yoq; Ularning tili usuzluqtin qaghjirap kétidu; Men Perwerdigar ularni anglaymen; Men Israilning Xudasi ularin waz kechmeymen. 18 Men qaqaq égziklerde deryalarni, Jilghilar ichide bulaqlarni achimen; Dalani kölchekke aylandurimen, Tatirang yerdin sularni urghutup su bilen qaplap bérimen. 19 Dalada kédir, akatsiye,

xadas we zeytun derexlirini östürüp bérimen; Chöl-bayawanda archa, qarighay we boksus derexlirini birge tikimen; 20 Shundaq qilip ular bularni körüp, bilip, oylinip: — «Perwerdigarning qoli mushularni qilghan, Israildiki Muqeddes Bolghuchi uni yaratqan!» dep teng chüshinishidu. 21 — Muhakimiliringlarni otturigha qoyunglar, deydu Perwerdigar; — Küchlük sewebliringlarni chiqiringlar, deydu Yaqupning Padishahi. 22 — [Butliringlar] élip kirilsun, Bizge némilerning yüz béridighanliqini éytsun; Ilgiriki ishlarni, ularning üjür-büjürlirigiche köz aldimizda körsetsun, Shundaqla bulardin chiqidighan netijilerni bizge bildürüş üçün éytip bersun; — Yaki bolmisa, kelgüsidiki ishlarni anglap bileyli; 23 Silerning ilahliq ikenlikinglarni bilishimiz üçün, Kéyinki yüz béridighan ishlarni bizge bayan qilinglar; Qandaqla bolmisun, Bizni hang-tang qilip uni teng köridighan qilish üçün, Birer yaxshi ish yaki yaman bir ishni qilinglar! 24 Mana, siler yoqning ariliqida, Ishligininglarmu yoq ishtur; Silerni tallighuchi bir lenitidur. 25 Birsini shimal tereptin qozghidim, u kélidu; U künchiqishtin Méning namimni jakarlap kélidu; U birsi hak layni dessigendek, sapalchi lay cheyligendek emeldarlarning üstige hujum qilidu; 26 Bizge uqturush üçün, kim muqeddemdin buyan buni éytqan? Yaki Bizni «U heqiqettur» dégüzüp bu ishtin burun uni aldin'ala éytqan? Yaq, héchkim éytmaydu; Berheq, héchkim bayan qilmaydu; Sözünglarni angliyalighuchi berheq yoqtur! 27 Men deslepte Zion'gha: — «Mushu ishlargha köz tikip turunglar! Köz tikip turunglar!» dédim, Yérusalémgha xush xewerni yetküzgüchini ewetip berdim. 28 Men qarislam, shular arisida héchkim yoq — Meslihet bergüdek héchkim yoq, Shulardin sorisam, jawab bergüdek héchkimmu yoq. 29 Qaranglar, ular hemmisi quruq; Ularning yasighanliri yoq ishtur, Quyma mebudliri quruq shamaldek menisizdur.

42 Qaranglar, mana Men yöleydighan Öz qulumgha! Jénimning xushalliqi bolghan Méning tallighinim; Men Öz Rohimni uning wujudigha qondurimen, Shuning bilen u ellerge höküm-heqiqetni yetküzüp béridu. 2 U ne warqirap-jarqiramaydu, ne chuqan kötürmeydu ne awazini kochilarda anglatmaydu. 3 Taki u ghelibe bilen toghra hökümlerni chiqarghuche, Yanjilghan qomushni sundurmaydu, Tütep öchey dep qalghan pilikni öchürmeydu; 4 Höküm-heqiqetni yer yüzide

tiklimigüche, U halsizlanmaydu, köngli yanmaydu; Arallarmu uning perman-qanunini telmürüp kutidu. **5** Asmanlarni yaritip ularni kergen, Yer-zéminni hem uningdin chiqqanlarni yayghan, Uningda turuwatqan xelqge nepes, Uning üstide méngiwatqanlarga roh bergüchi Tengri Perwerdigar mundaq deydu: — **6** Menki Perwerdigar séni heqqaniylik bilen shuninggha chaqirghanmenki, — Séning qolungni tutimen, Séni qoghdap saqlaymen, Hem séni xelqge ehde süpitide, Ellerge bir nur qilip bérimen; **7** Qarighu közlerni échishqa, Zindandin mebuslarni, Türmidé qarangghuluq ichide olturghanlarni qutquzushqa séni [ewetimen]. **8** Men Perwerdigardurmen; Méning namim shudur; Shan-sheripimni bashqa birsige, Manga tewe bolghan medhiyini oyma mebudlarga bermeymen. **9** Mana, aldinqi ishlar bolsa emelge ashurulghan; Silerge yéngi ishlarni jakarlaymen; Ular téxi yüz bermigüche, Men ularni silerge bayan qilimen. **10** — Perwerdigargha yéngi naxsha éytinglar, I déngizda yürgenler hem uning ichidiki hemme mewjudatlar, Arallar hem ularda turghanlarmu, Jahanning chet-chetliridin Uni medhiyilenglar! **11** Dala hem uningdiki sheherler, Kédar qebilisidikiler turghan kentler awazini kötürsun, Séladikiler yuqiri awazda naxsha éytsun, Taghlarning choqqiliridin tentene qilsun! **12** Ular Perwerdigarni ulughlisun, Uning medhiyiliri arallardimu jakarlansun. **13** Perwerdigar palwandek chiqidu, Batur leshkerdek otluq muhebbitini qozghaydu; U warqiraydu, berheq shirdek hörkireydu; Düşmenliri üstige zor küch-qudritini körsitidu. **14** — «Men ebedil'ebed sükütte turup keldim; Jim turup özümni bésiwélip keldim; Biraq hazir tolghiqi tutqan ayaldek inchiqlap towlaymen; Hem hasiraymen hem ingraymen! **15** Men taghlarni hem dönglerni chölderitimen, Ularning hemme yéshilliqirini qurutiwétimen; Deryalarni arallargha aylanduruwétimen; Kölcheklernimu qaghjiritimen. **16** Qarighularni özi bilmigen bir yol bilen apirip qoyimen, Ular ular bilmigen yollarda yétekleymen; Ularning aldida qarangghuluqni nur, Egri-toqay yerlerni tüptüz qilimen. Men mushu ishlarni qilmay qalmaymen, Ulardin héch waz kechmeymen. **17** Oyma mebudlarga tayan'ghanlar, Quyma mebudlarga: «Siler ilahirimizdur» dégenler bolsa, Ular yoldin yandurulmay qalmaydu, Qattiq shermende qilinidu. **18** — «Anglanglar, i gaslar! Qarighular, körüşh üçün qaranglar! **19** Méning

qulumdin bashqa yene kim qarighu? Méning ewetken «elchim»din bashqa yene kim gas? Kim Men bilen ehdileshkendek shunche qarighudu? Kim Perwerdigarning qulidek shunche qarighudu? **20** Sen nurghun ishlarni körgining bilen, Biraq neziringge héch almaysen; Uning quliqi échilghini bilen, U anglimaydu». **21** Perwerdigar Öz heqqaniylik üçün layiq kördiki, Tewrat-qanunini ulugh hem shan-shereplik dep körsetti. **22** Biraq shular bolsa olja élin'ghan hem bulang-talang qilin'ghan bir xelqtur; Ularning hemmisi ora-tuzaqta tutulghan, Gündixanilarda qamiliip ghayib bolidu; Ular gheniyet bolidu, Héchkim qutquzmaydu; Ular olja bolidu, Héchkim: «Qayturup bérish!» démeydu. **23** Biraq aranglarda kim buninggha qulaq salsun? Kim bularni anglap kelgüsi zamanlarga köngül qoysun? **24** Emdi kim Yaqupni olja qilghan? Kim Israilni bulangchilargha tapshurup bergen? Buni qilghini bolsa, biz gunah qilip kemsitken Perwerdigar emesmu? Chünki ular Uning yollirida méngishni xalimaytti; Yaki Uning qanunigha itaet qilmaytti. **25** Shunga U ular üstige ghezep-qehrini, Urushning zorawanliqini töküp chüshürdi; Bular uning etrapigha ot tutashturdi; Biraq u tonup yetmidi; Bular uni köydürdi, biraq u héch sawaq almidi.

43 Biraq hazir i Yaqup, séni Yaratquchi Perwerdigar, I Israil, séni Shekillendürgüchi mundaq deydu: — «Qorqma; chünki Men sanga hemjemet bolup séni qutquzghan; Séni Öz namim bilen atighanmen; Sen Méningkidursen! **2** Sen sulardin ötkiningde, Men sen bilen bille bolimen; Deryalardin ötkiningde, ular séni gherq qilmaydu; Sen otta méngip yürüningde, sen köymeysen; Yalqunlar üstüngde ot almaydu. **3** Chünki Men bolsam Xudaying Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi, Qutquzghuchingdurmen; Séni qutuldurush üçün Misirni bedel qilip berdim, Ornunggha Éfiopiye hem Sébani almashturdum. **4** Sen nezirimde qimmetlik bolghachqa, Men sanga izzet-hörmet keltürgen hem séni söygen; Shunga Men yene ornunggha ademlerni, Jéninggha xelqlerni tutup bérimen; **5** Qorqma, chünki Men sen bilen billedurmen; Men neslingni sherqtin, Séni gherbtin yighip epkélimen; **6** Men shimalgha: — «Tapshur ularni!» We jenubqa: — «Ular ularni tutup qalma! Oghullirimni yiraqtin, qizlirimni jahanning chet-chetliridin epkélip ber; **7** Méning namim bilen atalghan herbirsini, Men Öz shan-sheripim üçün

yaratqan herbirsini epkélip ber!» — deymen, «Men uni shekillendürdüm, Men uni apiride qildim!»). 8 U «közi bar» qarighu xelqni, Yeni «quliqi bar» gaslarni aldigha élip keldi. 9 — «Barliq eller yighilsun, Xelqler jem bolsun! Ulardin kimmu mundaq ishlarni jakarliyalisun? Yeni kim mushundaq «ilgiriki ishlar»ni [aldin'ala] bizge anglitip baqqan? Bar bolsa, özlirini ispatlashqa guwahchilirini aldigha keltürsun; Bolmisa, ular bu ishlarni anglighandin kéyin: — «Bu bolsa heqiqet!» dep étirap qilsun! 10 Siler [xelqim] Méning guwahchilirim, Hem Men tallighan qulum [men üçün] guwahchidur, Shundaq iken, siler Méni tonup, Manga ishinip, Hem chüshinip yetkeysilerki: — «Men dégen «U»durmen, Mendin ilgiri héch ilah shekillenmigen, Hem Mendin kéyinmu héch shekillenmeydu; 11 Men, Men Perwerdigardurmen; Mendin bashqa Qutquzghuchi yoqtur». 12 — Aranglarda «yat ilah» bolmighan waqitta, Men [meqsitimni] jakarlighan, Men qutquzghan hem shu ishlarning dangqini chiqarghanmen; Shunga siler Méning Tengri ikenlikimge guwahchisiler, — deydu Perwerdigar. 13 «Berheq, ezeldin buyan Men dégen «U»durmen, Méning qolumdin héchkim héchkimni qutquzalmaydu; Men ish qilsam, kim tosalisun? 14 Hemjemet-Qutquzghuchinglar bolghan Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — Silerni dep Men Babilni jazalatquzup, Ularning hemmisini, jümlidin kaldiyelnri, Qachqun süpitide özliri xushalliq bilen pexirlen'gen kémilerge olturushqa chüshüriwétimen. 15 Men bolsam Perwerdigar, silerge Muqeddes Bolghuchi, Israilni Yaratquchi, silerning Padishahinglardurmen. 16 Déngizdin yolni chiqarghuchi, Dawalghughan sulardin yol achquchi Perwerdigar mundaq deydu: — 17 (U jeng harwisini we atni, qoshun-küchlerni chiqarghuchidur: — Ular biraqla yiqilidu, turalmaydu; Ular öchüp qalghan, chiragh pilikidek öchürülgen) 18 — Mushu ötken ishlarni eslimenglar, Qedimki ishlar toghruluqmu oylanmanglar; 19 Chünki mana Men yéngi bir ishni qilimen; U hazirla barliqqa kélidu; Siler uni körmey qalamsiler?! Men hetta dalalardimu yol achimen, Chöl-bayawanda deryalarni barliqqa keltürimen! 20 Daladiki haywanlar, chilböriler hem huwqushlar Méni ulughlaydu; Chünki Men Öz xelqim, yeni Öz tallighinimgha ichimlik teminleshke, Dalalarda sularni, Chöl-bayawanlarda deryalarni chiqirip bérimen. 21 Men mushu xelqni Özüm

üchün shekillendürgenmen; Ular Manga bolghan medhiylerni éytip ayan qilidu. 22 Biraq, i Yaqup, sen namimni chaqirghining bilen Özümni izdimiding, I Israil, eksiche sen Mendin könglüng yénip harsinding; 23 Sen élip kelgen «köydürme qurbanliq» qoyliringni Manga qilghan emes, «Inaq qurbanliq»liring bilen Méni hörmetligen emessen; Men «ashliq hediye»ni qilish bilen séni «qulluqqa qoymaqchi emesmen, Xushbuy yéqip séni harsindurmaqchi bolghan emesmen! 24 Sen pulni xejlep Manga héch égir élip kelmigensen, Sen «Inaq qurbanliq»liringning yéghi bilen Méni razi qilip qanaetlendürgen emessen; Eksiche sen gunahliring bilen Méni qulluqqa qoymaqchi bolghansen, Itaetsizliking bilen Méni harsindurdung. 25 Men, Men Özüm üçünla séning asiyliqliringni öchüriwetküchimen, Men séning gunahliringni ésimge keltürmeymen. 26 Emdi ötmüşüng toghruluq Méni eslitip qoyghin, Munazire qilishayli, Özüingni aqlighudek géping bolsa dewergin! 27 Birinchi atang gunah qilghan; Séning sherhchiliring bolsa Manga asiyliq qildi. 28 Shunga Men ibadetxanamdiki yétekligüchilerni napak qilimen, Hemde Yaqupni halak lenitige uchrashqa, Israilni reswachiliqta qaldurushqa békittim.

44 Biraq hazir, i Yaqup Méning qulum, I Méning tallighinim Israil, angla! — 2 Séni yasighan, baliyatqudin tartipla séni shekillendürgen, sanga yardemde bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu: — «Qorqma, i Méning qulum Yaqup, I Méning tallighinim «Yeshurun», qorqma! 3 Chünki Men ussap ketkenning üstige suni, Qaghjiraq yerning üstige kelkünlerni quyup bérimen; Nesling üstige Rohimni, Perzentliring üstige berikitimni quyimen; 4 Ular yumran chöpler arisidin, Ériq-östengler boyidiki mejnun tallardek ösidu; 5 Birsu: «Men Perwerdigargha tewemen» — deydu, Yene birsi bolsa Yaqupning ismi bilen özini ataydu; Yene bashqa birsi qoli bilen: «Men Perwerdigargha tewemen» dep yazidu, Shundaqla Israilning ismini özining ismige yandash qoshidu. 6 Israilning padishahi Perwerdigar, Yeni Israilning hemjemet-qutquzghuchisi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Men bolsam Tunji hem Axiridurmen; Mendin bashqa héch ilah yoqtur. 7 Qéni, kim Méning qedimki xelqimni tiklep békítkinimdek bir ishni jakarlap, aldın'ala bayan qilip, andin uni Méning aldimgha Mendek tiklep qoyalaydu? Qéni, kim

kéyinki ishlarni, kelgüsida bolidighan ishlarni aldin'ala bayan qilalisun! **8** Qorqmanglar, sarasimige chüshüp ketmengler! Men ilgiri mushularni silerge anglitip, aldin bayan qilghan emesmu? Mushu toghruluq siler Méning guwahchilirimdursiler. Mendin bashqa ilah barmu? Berheq, bashqa Qoram Tash yoq; héchbiridin xewirim yoqtur. **9** Oyulghan mebudni shekillendürgenlerning hemmisining ehmiyiti yoq; Ularning etiwarlighan nersilirining héch paydisi yoqtur; Mushulargha bolghan «guwahchilar» bolsa, özliri qarighu, héchnémini bilmes; Derweqe netijisi ularning özlirige shermendiliktur. **10** Kim bir «ilah»ni shekillendürgen bolsa, Héch paydisi yoq bir mebudni quyghan, xalas! **11** [Mebudning] barliq hemrahiliri shermende bolidu; Mebudni yasighuchilar bolsa ademdur, xalas; Ularning hemmisi yighilip, ornidin turup körsun, Ular qorqushup, shermendichilikte qalidu. **12** Mana tömürchi saymanlirini [qoligha élip], Choghlar üstide [mushu nersini] bazghanliri bilen soqup shekillendüridu; Andin u küchlük qoli bilen uninggha ishleydu; Biraq uning qorsiqi échip maghduridin qalidu; Su ichmey u halsizlinip kétidu. **13** Yaghachchi bolsa yaghach üstige ölchesh yipini tartidu; U qelem bilen üstige endize sizidu; Uni rende bilen rendileydu; U yene perka bilen sizip jijaydu; Axirda u uni ademning güzelligige oxshitip insan teqi-turqini shekillendüridu; Shuning bilen u öyde turushqa teyyar qilinidu. **14** Mana u bir küni özi üçün kédir derexlirini késishke chiqidu! (U eslide archa we dub derexlirini élip özi üçün ormanliq arisigha tikip chong qilghanidi; U qarighaymu tikkenidi, yamghur uni ündürdi). **15** Mushu yaghachlardin otun élinidu; Birsini uningdin élip, issinidu; Mana, u ot yéqip, nan yéqiwatidu; U yene uningdin élip bir ilahni yasaydu hem uninggha ibadet qilidu; Uni oyulghan mebud qilib uninggha bash uridu. **16** Démek, yérimini otta köydürüwétidu; Yérimi bilen gösh yeydu; U kawab qilib qan'ghuche yeydu; Berheq, u issinip, öz-özige: — «Ah, rahatlinip issindimmen, otni körüwatimen!» — deydu. **17** Biraq qalghini bilen u bir ilahni yasaydu; Bu uning mebudni bolidu; U uning aldigha yiqilib ibadet qilidu; U uninggha dua qilib: «Méni qutquzghaysen; Chünki sen méning ilahimdursen» — deydu. **18** Bu [kishiler] héch bilmeydu, héch chüshenmeydu; Chünki u ularni körmisun dep közlirini, Ularni chüshenmisun dep könglini suwaq bilen suwiwetken. **19** Ulardin héchbiride mushularni könglige keltürüp:

— «Yaghachning yérimini men otta köydürdüm, Yérimining choghiliri üstide men nan yaqtim; Men kawabmu qilib yewaldim; Qalghinini bir lenetlik nerse qilantim? Men bir parche yaghachqa bash urantim!» — dégudek héch bilim yaki yorutulush yoqtur. **20** Uning yéginu küllerdur! Uning köngli éziqturulghan! U öz-özünü azdurdur! Shuning bilen u özining jénini qutquzalmaydu, Yaki: «Méning ong qolumda bir saxtiliq bar emesmu?» — déyelmeydu. **21** Mushu ishlarni ésingde tut, i Yaqup, i Israil, chünki sen Méning qulumdursen; Men séni yasap shekillendürdüm; Sen Méning qulumdursen, i Israil, Sen Méning ésimdin héch chiqmaysen! **22** Itaetsizlikliringni bulutni öchürüwetkendek, Gunahliringni tumanni öchürüwetkendek öchürüwettim; Méning yéninggha qaytip kel; Chünki Men séni hemjemetlik qilib hörlükke sétiwaldim. **23** I asmanlar, naxsha éytinglar, chünki Perwerdigar shu ishni qilghan! I yerning tégiliri, shadlinip, yangranglar! I taghlar, ormanlar we ulardiki herbir derekler, Yangritip naxshilar éytinglar! Chünki Perwerdigar Yaqupni hemjemetlik qilib hörlükke sétiwaldi, U Israil arqiliq güzelligini körsitidu!». **24** «Séning Hemjemet-Qutquzghuching bolghan, séni baliyatquda yasap shekillendürgen Perwerdigar mundaq deydu: — Men bolsam hemmini Yaratquchi, Asmanlarni yalghuz kergenmen, Öz-özümdu yer-zéminni yayghan Perwerdigardurmen; **25** (U bolsa yalghan [peyghemberlerning] bésharetlirini bikar qilghuchi, Palchilarni qaymuqturghuchi, Danalarni yolidin yandurghuchi, Ularning bilimlirini nadanliqqa aylandurghuchi; **26** Öz qulining sözünü emelge ashurghuchi, Rosul-elchilirining nesihetlirini muweppeqiyetlik qilghuchi, Yérusalémgha: «Sen ahali bolisen», Yehuda sheherlirige: «Qaytidin qurulisiler; xarabenglarni eslige keltürimen» — dégüchi; **27** Chongqur déngizgha: «Quruq bol, Deryaliringni qurutimen» — dégüchi; **28** Hem Qoresh toghrisida: «U Méning qoy padichim, u Méning könglümdikige toluq emel qilib, Yérusalémgha: «Qurulisen», Hem ibadetxanigha: «Séning ulung sélinidu» deydu» — dégüchidur): —

45 Perwerdigar Özi «mesih qilghini»gha, Yeni ellerni uninggha béqindurush üçün Özi ong qolidin tutup yöligen Qoreshke mundaq deydu: — (Berheq, Men uning aldida padishahlarning tambilini yeshtürüp yalingachlitimen, «Qosh qanatliq derwazilar»ni uning aldida échip bérimen, Shuning bilen qowuqlar ikkinchi

étilmeydu) — 2 «Men séning aldingda méngip égzizliklarni tüz qilimen; Mis derwazilarni chéqip tashlaymen, Tömür taqaqlirini sunduruwétimen; 3 We sanga qarangghuluqtiki göherlerni, Mexpiy jaylarda saqlan'ghan yoshurun bayliqlarni bérimen; Shuning bilen özüngge isim qoyup séni chaqirghuchini, Yeni Men Perwerdigarni Israilning Xudasi dep bilip yétisen. 4 Men Öz qulum Yaqup, Yeni Öz tallighinim Israil üçhün, Ismingni özüm qoyghan; Sen Méni bilmigining bilen, Men yenila sanga isim qoydum. 5 Men bolsam Perwerdigar, Mendin bashqa biri yoq; Mendin bashqa Xuda yoqtur; Sen Méni tonumighining bilen, Men bélingni baghlap chingittimki, 6 Künchiqishtin künpétishqiche bolghanlarning hemmisi Mendin bashqa héchqandaq birining yoqluqini bilip yétidu; Men bolsam Perwerdigar, bashqa biri yoqtur. 7 Nurni shekillendürgüchi, qarangghuluqni Yaratquchidurmen, Bext-xatirjemlikni Yasighuchi, balayi'apetni Yaratquchidurmen; Mushularning hemmisini qilghuchi Men Perwerdigardurmen». 8 — «I asmanlar, yuqiridin yaghdurup béringlar, Bulutlarmu heqqaniyliq töküp bersun; Yer-zémin échilsun; Nijat hem heqqaniyliq méwe bersun; Zémin ikkisini teng östürsun! Men, Perwerdigar, buni yaratmay qoymaymen». 9 — «Öz Yaratquchisining üstidin erz qilmaqchi bolghan'gha way! U yer-zémindiki chine parchiliri arisidiki bir parchisi, xalas! Séghiz lay özini shekillendürgüchi sapalchigha: — «Sen néme yasawatisen?» dése, Yaki yasighining sanga: «Séning qolung yoq» dése bolamdu? 10 Öz atisigha: «Sen néme tughdurmaqchi?» Yaki bir ayalgha: — «Séni némining tolghiqi tutti?» — dep sorighan'gha way! 11 Israildiki Muqeddes Bolghuchi, yeni uni Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: — Emdi kelgüsi ishlar toghruluq sorimaqchimusiler yene? Öz oghullirim toghruluq, Öz qolumda ishliginim toghruluq Manga buyruq bermekchimusiler!? 12 Men peqetla yer-zéminni yasighan, uninggha insanni Yaratquchidurmen, xalas! Öz qolum bolsa asmanlarni kergen; Ularning samawi qoshunlirininimu sepke salghanmen. 13 Men uni heqqaniyliq bilen turghuzghan, Uning barliq yollirini tüz qildim; U bolsa shehirimni quridu, Ne heq ne in'am sorimay u Manga tewe bolghan esirlerni qoyup béridu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 14 Perwerdigar mundaq deydu: — «Misirning mehsulatliri, Éfiopiyening we égez boyluqlar bolghan Sabiylqlarning malliri

sanga ötidu; Ular özliri séningki bolidu, Sanga egiship mangidu; Özliri kishen-zenjirlen'gen péti sen terepke ötidu, Ular sanga bash urup sendin iltija bilen ötüniüp: — «Berheq, Tengri sende turidu, bashqa biri yoq, bashqa héchqandaq Xuda yoqtur» dep étirap qilidu. 15 «I Israilning Xudasi, Nijatkar, derheqiqet Özini yoshuruwalghuchi bir Tengridursen!». 16 Ular hemmisi istisnasiz xijil bolup, shermende bolidu; Mebudni yasighanlar shermende bolup, birlikte kétip qalidu; 17 Israil bolsa Perwerdigar teripidin menggülik nijat-qutulush bilen qutquzulidu; Ebedil'ebedgiche xijil bolmaysiler, Héch shermendichilikni körmeysiler. 18 Chünki asmanlarni yaratqan, yer-zéminni shekillendürüp yasighan, uni mezmüt qilghan Xuda bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — (U uni quruq-menisiz bolushqa emes, belki ademzatning turalghusi bolushqa yaratqanidi) «Men bolsam Perwerdigar, bashqa biri yoqtur; 19 — Men mexpiy halda yaki zémindiki birer qarangghu jayda söz qilghan emesmen; Men Yaqupqa: «Méni izdishinglar bihudilik» dégen emesmen; Men Perwerdigar heq sözleymen, Tüz gep qilimen; 20 Yighilinglar, kélinglar; I ellerdin qachqanlar, jem bolup Manga yéqinlashinglar; Özi oyghan butni kötürüp, héch qutquzalmaydighan bir «ilah»qa dua qilip yüridighanlarning bolsa héch bilimi yoqtur. 21 Emdi ular öz geplirini bayan qilish üçhün yéqin kelsun; Meyli, ular meslihetliship baqsun! Kim mushu ishni qedimdinla jakarlighanidi? Kim uzundin béri uni bayan qilghan? U Men Perwerdigar emesmu? Derweqe, Mendin bashqa héch ilah yoqtur; Hem adil Xuda hem Qutquzghuchidurmen; Mendin bashqa biri yoqtur. 22 I yer-zéminning chet-yaqiliridikiler, Manga telpünüp qutquzulunglar! Chünki Men Tengridurmen, bashqa héchbiri yoqtur; 23 Men Özüm bilen qesem ichkenmen, Mushu söz heqqaniyliq bilen aghzimdin chiqti, hergiz qaytmaydu: — «Manga barliq tizlar püküliidu, Barliq tillar Manga [itaet ichide] qesem ichidu». 24 Shu chaghda: «Heqqaniyliq we küch bolsa peqet Perwerdigardidur» — déyilidu, Kishiler del Uningla qéshigha kélidu; Ghaljirliship, uninggha ghezeplen'genlerning hemmisi shermende bolidu. 25 Israilning ewladlirining hemmisi Perwerdigar teripidin heqqaniy qilinidu, We ular Uni danglishidu.

46 Bel bolsa tiz püküti, Nébo éngishiwatidu; Ularning mebudliri ulaghlarning zémmissige, kalilarning zimmissige chüshti; Siler kötürgen nersiliringlar emdi

ulaghlargha artilghan bolup, Halsiz ulaghlargha éghir yük bolidu! **2** Ular éngishidu, birlikte tiz pükishidu; Ular mushu yükni qutquzalmaydu, Belki özliri esirge chüshidu. **3** I Yaqupning jemeti, Shundaqla Israil jemetining qaldisi, Ananglarning qorsiqidiki chaghdin tartip üstümge artilghanlar, Baliyatqudiki chaghdin tartip kütürülüp kelgenler, — Manga qulaq sélinglar! **4** Siler qérighuchimu Men yenila shundaqturmen, Chéchinglar aqarghuchimu Men silerni yüdüp yürimen; Silerni yasighan Mendurmen, silerni kütürimen; Silerni yüdüp qutquzimen. **5** Emdi Méni kimge oxshatmaqchi, Yaki kimni Manga teng qilmaqchisiler? Uni Manga oxshash dep, Siler kimni Men bilen sélishturmaqchisiler? **6** Ular bolsa hemyanidin altunni chéchip bérrip, Kümüshnimu tarazigha salidu, Bir zergerni yalliwalidu, U bir mebudni yasap béridu; Ular yiqilidu, derweqe choqunidu! **7** Ular uni mürisige artidu, Uni kütürüp, öz ornigha qoyidu; Andin u ashu yerde öre turidu; U ornidin qozghilalmaydu; Birsí uninggha yélinip tileydu, Lékin u jawab bermeydu; U kishini awarichilikidin qutquzmaydu. **8** Mushu ishlarni ésinglarda tutunglar; Shundaqla özünglarni heqiqiy erkeklekde körsitinglar; I, itaetsizler, Buni ésinglarga keltürünglar; **9** Ilgiriki ishlarni, yeni qedimdin bolghan ishlarni ésinglarga keltürünglar; Chünki Men Tengridurmen, bashqa biri yoqtur; Men Xudadurmen, Manga oxshashlar yoqtur; **10** Men: «Méning békitkinim orunlinidu, Könglümge barliq pükkenlerni emelge ashurmay qoymaymen» dep, Ishning netijisini bashtila, Aldin'ala téxi qilinmighan ishlarni ayan qilip éytquchidurmen; **11** Künchiqishtin yirtquch bir qushni, Yeni könglümge pükkinimni ada qilghuchi bir ademni yiraq yurttin chaqirghuchidurmen. Berheq, Men söz qilghan, Berheq, Men uni choqum emelge ashurimen; Buni niyet qilghanmen, Berheq, Men uni wujudqa chiqirimen. **12** I heqqaniyliqtin yiraq ketken jahillar, Manga qulaq sélinglar: — **13** Men heqqaniylikimni yéqin qilimen, U yiraqlashmaydu; Shuningdek Méning nijatim hem kéchikmeydu; Men Zion'gha nijat yetküzüp, Israilgha julaliq-güzellikimni tiklep bérimen».

47 «I Babilning pak qizi, kélip topa-changgha oltur; I kaldaylarning qizi, textsiz bolup yerge oltur! Chünki sen «latapetlik we nazuk» dep ikkinchi atalmaysen. **2** «Tügmen téshini chörüp, un tart emdi, Chümperdenigni échip tashla, Könglikingni

séliwet, Pachiqingni yalingachla, Deryalardin su kéchip öt; **3** Uyatliqing échilidu; Berheq, nomusunggha tégilidu; Men intiqam alimen, Héchkimni ayap qoymaymen. **4** Bizning Hemjemet-Qutquzghuchimiz bolsa, «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar» Uning nami; U Israildiki Muqeddes Bolghuchidur. **5** I kaldaylarning qizi, sükut qélip jim oltur, Qarangghuluqqa kirip ket; Chünki buningdin kéyin ikkinchi «seltenetlarning xanishi» dep atalmaysen. **6** Men Öz xelqimdin ghezeplendim, Shunga Özümning mirasimni bulghiwettim, Shuning bilen ularni qolunggha tapshurup berdim; Sen bolsang ulargha héchqandaq rehim körsetmiding; Yashan'ghanlarning üstigimu boyunturuqlarni intayin éghir qilip salding; **7** Shuning bilen sen: — «Men menggüge xanish bolimen» dep, Mushu ishlarni könglüngdin héch ötküzmiding; Ularning aqiwitini héch oylap baqmidingsen. **8** Emdi hazir, i endishisiz yashap kelgüchi, Öz-özige: «Menla bardurmen, mendin bashqa héchkim yoqtur, Men hergiz tul ayalning japasini yaki balilardin mehrum bolushning japasini tartmaymen» — dégüchi, I sen eysh-ishretke bérilgüchisen, Shuni anglap qoy: — **9** «Del mushu ikki ish, — Balilardin mehrum bolush we tulluq — Bir deqiqide, bir kün ichidila béshinggha teng chüshidu; Nurghunlighan jadugerlikliring tüpeylidin, Bek köp epsunliring üçün ular toluq béshinggha kélidu. **10** Chünki sen özüngning rezillikingge tayan'ghansen, Sen «Héchkim méni körmeydu» — déding; Séning danaliqing we biliming özüngni éziqturup, Sen könglüngde: — «Menla bardurmen, mendin bashqa biri yoqtur» — déding. **11** Biraq balay'apet séni bésip kélidu; Sen uning kélip chiqishini bilmeysen; Halaket béshinggha chüshidu; Sen héchqandaq «hamiy puli» bilen uni tosalmaysen; Sen héch kütmigén weyranchiliq tuyuqsiz séni bésip chüshidu. **12** Emdi qéni, yashliqingdin tartip özüngni upritip kelgen epsunliringni, Shundaqla nurghunlighan jadugerlikliringni hazir oqup turiwer; Kim bilsun, sen ulardin payda körüp qalamsen? Birer némini tewritip qoyalarsen herqachan?! **13** Sen alghan meslihetliring bilen halsizlinip ketting; Emdi asmanlarga qarap tebir bergüchiler, Yultuzlarga qarap palchiliq qilghuchilar, Yéngi aylarni közitip munejjimlik qilip ishlarni «aldin'ala éytquchilar» ornidin teng turup béshinggha chüshidighanlardin séni qutquzsun! **14** Mana, ular paxaldek bolup kétidu; Ot ularni köydüriwétidu; Ular

özlirini yalqunning qolidin qutquzalmaydu; Biraq ular da ademni issitqudek héch kömür, Yaki adem issin'ghudek héch gülxan yoqtur! **15** Séni aware qilghan, Yashliqingdin tartip sende soda qilghanlar sanga mushundaq paydisiz bolidu; Herbiri öz yolini izdep kétip qalidu; Séni qutquzghudek héchkim yoqtur.

48 I Yaqupning jemeti, «Israil»ning ismi bilan atalghanlar, «Yehuda bulaqliri»din chiqqansiler, Perwerdigarning namini ishlitip qesem qilghuchisiler, Israilning Xudasini tilgha alghuchisiler, Biraq bular heqiqet hem heqqaniylıqtin emes! Munularni anglap qoyunglar: — **2** (Chünki ular «muqeddes sheher»ning namini ishlitip özlirige isim qilidu, Téxi Israilning Xudasigha «tayinar»mish! Uning nami bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardur!) **3** Men burunla «ilgiriki ishlar»ni aldin'ala bayan qildim; Ular Öz aghzimdin chiqqan, Men ularni anglattim; Men bularni tuyuqsız wujudqa chiqirip, Ular emelge ashuruldi; **4** Chünki Men séning jahillıqingni, boynungning peylirining tömür, Yüzüingning dapték ikenlikini bildim; **5** Séning: «Méning butum mushularni qildi», Yaki «Oyma mebudum, quyma mebudum bularni buyrudi» — démesliking üçhün, Shunga Men baldur mushularni sanga bayan qildim; Ish yüz bergüche ularni sanga anglitip turdum. **6** Sen bularni anglighansen; Emdi ularning hemmisini körüp baq! Buni rast dep étirap qilmamsiler? Men bayatin «yéngi ishlar»ni, yeni saqlinip yoshurun'ghan ishlarni bayan qildim, Sen bularni bilgen emessen. **7** Séning: «Derweqe, méning ularin baldur xewirim bar idi» démesliking üçhün, Ular burun emes, hazirla yaritilidu; Mushu kündin ilgiri sen ularni anglap baqmighansen. **8** Berheq, sen qulaq salmiding, Berheq, sen xewermu almiding, Berheq, séning qulıqing xéli burunla échilmay étiklik qaldi; Chünki Men séning wapasızlıq qiliwéridighanlıqingni, Baliyatqudiki chéghingdin tartip «asiy» dep atilidighanlıqingni bildim. **9** Öz namim üçhün ghezipimni kéchiktürimen, Shöhritim üçhün séni üzüp tashlimaymen dep ghezipimni bésiwaldim; **10** Qara, Men séni tawlidim, Biraq kümüşni tawlıghandek tawlandurmidim; Men azab-oqubetning xumdanida séni talliwaldim; **11** Öz sewebimdin, Öz sewebimdin Men mushuni qilimen; Méning namimgha dagh tegse qandaq bolidu? Men Özümning shan-shöhritimni bashqa birsigé

ötküzüp bermeymen. **12** I Yaqup, I chaqirghinim Israil! Manga qulaq salghin; Men «U»durmen; Men Tunjidurmen, berheq hem Axirqidurmen; **13** Méning qolum yer-zéminning ulini salghan, Ong qolum asmanlarni kergen; Men ularni chaqirsamla, ular jem bolup ornidin turidu. **14** Hemminglar, jem bolup yighilinglar, anglap qoyunglar; [Butlar] arisida qaysisi mushundaq ishlarni bayan qilghan? Perwerdigar yaxshi körgen kishi bolsa uning könglidiki ishlarni Babilda ada qilidu, Uning bilek-qoli kaldiylerning üstige zerb bilen chüshidu; **15** Men, Men söz qilghanmen; Derheqiqet, Men uni chaqirdim; Men uni aldigha chiqiriwaldim; Uning yoli muweppeqiyetlik bolidu. **16** — Manga yéqin kélinglar, mushuni anglap qoyunglar; Men ezeldin sözüimni yoshurun qilghan emes; [Sözüm] emelge ashurulghinidimu yenila shu yerde bolghanmen; Hazir bolsa Reb Perwerdigar we Uning Rohi Méni ewetti! **17** Hemjemet-nijatkarıng Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Özüingge payda bolsun dep sanga Ögetküchi, Sanga téghishlik bolghan yolda séni yétekligüchi Men Perwerdigar Xudayingdurmen; **18** Sen Méning permanlırimgha qulaq salghan bolsang'idi! Undaq bolghanda bext-xatirjemliking deryadek, Heqqaniylıqing déngiz dolqunlıridek bolatti! **19** Séning nesling bolsa uning qumlıridek, Ich-qarningdin chiqqan perzentliring qum danchiliridek sansız bolatti! Ularning ismi Méning aldimda hergiz öchürüwétilmeydighan yaki yoqitiwétilmeydighan bolatti! **20** Babildin chiqinglar, kaldiylerdin qéchip kétinglar! Naxsha awazlırini yangritip mushuni jakarlanglar, Bu xewerni anglitinglar, Jahanning chet-yaqılrighiche uni yetküzüp mundaq denglar: — «Perwerdigar Öz quli Yaqupni hemjemetlik qilip qutquzdi! **21** Ular chöl-bayawanlardin ötkende héch ussap qalmidi; U sularni tashtin aqquzup berdi; Berheq, U tashni yarghuzdi, sular uningdin urghup chiqti!». **22** «Reziller üçhün» — deydu Perwerdigar, «bext-xatirjemlik yoqtur».

49 «I arallar, méning gépimni anglanglar, Yiraqtiki el-yurtlar, manga qulaq sélinglar! Baliyatqudiki chéghimdin tartip Perwerdigar méni chaqirdi; Apamning qorsiqidiki chéghimdin tartip U méning ismimni tilgha aldi; **2** U aghzimni ötkür qilichteck qildi; Öz qolining sayisi astida méni yoshurup keldi, Méni siliqlan'ghan bir oq qildi; U méni oqdénigha sélip saqlidi, **3** We manga: «Sen bolsang

özüngde Méning güzellik-julaliqim ayan qilnidighan
Öz qulum Israildursen» — dédi». **4** Emma men:
— «Méning ejrim bikargha ketti, Héchnémige
érishmey küch-maghdurumni quruq serp qildim;
Shundaqtimu bahalinishim bolsa Perwerdigardindur,
Méning ejrimnimu Xudayimgha tapshurdum» —
dédim; **5** Emdi méni Öz quli bolushqa, Yaqupni towa
qilip uning yénigha qayturushqa méni baliyatquda
shekillendürgen Perwerdigar mundaq deydu: — (Israil
qayturulup yénigha toplanmighan bolsimu, Men
yenila Perwerdigarning neziride shan-sherepke ige
boldum, Shuningdek Xudayim méning küchümdur)
6 — U mundaq deydu: — «Séning Yaqup qebililirini
[gunahtin qutquzup] turghuzushqa, Hemde Israildiki
«saqlan'ghan sadiqlar»ni bextke qayturushqa qulum
bolushung sen üçün zerrichilik bir ishtur; Men
téxi séni ellerge nur bolushqa, Yer yüzining chet-
yaqilirighiche nijatim bolushung üçün séni atidim». **7**
Emdi Israilning hemjemet-qutquzghuchisi, uningdiki
Muqeddes Bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu:
— Ademler ich-ichidin nepretlinidighan kishige,
Yeni köpchilik lenitiy dep qarighan, Emeldarlargha
qul qilin'ghan kishige mundaq deydu: — «Sözide
turghuchi Perwerdigar, Yeni séni tallighan Israildiki
Muqeddes Bolghuchining sewebidin, Padishahlar
közlerini échip körüp ornidin turidu, emeldarlarmu
bash uridu; **8** Perwerdigar mundaq deydu: —
«Shapaet körsitilidighan bir peytte duayingni
ijabet qilishni békitkenmen, Nijat-qutquzulush
yetzküzlidighan bir künide Men sanga yardemde
bolushumni békitkenmen; Men séni qoghdaymen,
Séni xelqimge ehde süpitide bérimen; Shundaq qilip
sen zéminni eslige keltürisen, [Xelqimni] xarabe
bolup ketken miraslirigha warisliq qildurisen, **9** Sen
mehbuslarga: «Buyaqqá kélinglar», Qarangghuluqta
olturghanlarga: «Nurgha chiqinglar» — deysen;
Ular yollar boyidimu otlap yürüdü, Hetta herbir taqir
taghlardin ozuqluq tapidu; **10** Ular ach qalmaydu,
ussap ketmeydu; Tomuz issiqmu, quyash teptimu
ularni urmaydu; Chünki ulargha rehim Qilghuchi
ularni yétekleydu, U ulargha bulaqlarni boylitip yol
bashlaydu. **11** Shuningdek Men barliq taghlirimni
yol qilimen, Méning yollirim bolsa égziz kötürüldü.
12 Mana, mushu kishiler yiraqtin kéliwatidu, Mana,
bular bolsa shimaldin we gherbtin kéliwatidu,
Hem mushular Sinim zéminidinmu kéliwatidu. **13**
Xushalliqtin towanglar, i asmanlar; I yer-zémin,

shadlan; Naxshilarni yangritinglar, i taghlar; Chünki
Perwerdigar Öz xelqige teselli berdi, Özining xar
bolghan péqir-möminlirige rehim qilidu. **14** Biraq
Zion bolsa: — «Perwerdigar mendin waz kechti,
Rebbim méni untup ketti!» — deydu. **15** Ana özi
émitiwatqan bowiqini untuyalamdu? Öz qorsiqidin
tughqan oghligha rehim qilmay turalamdu? Hetta
ular untughan bolsimu, Men séni untuyalmaymen. **16**
Mana, Men séni Öz alqanlirimgha oyup pütkenmen;
[Xarabe] tamliring herdaim köz aldimdidur. **17**
Oghul baliliring [qaytishqa] aldiriwatidu; Eslide séni
weyran qilghanlar, xarab qilghanlar séningdin yiraq
kétiwatidu; **18** Béshingni égziz kötürüp etrapinggha
qarap baq! Ularning hemmisi jem bolup qéshinggha
qaytip kéliwatidu! Öz hayatim bilen qesem qilimenki,
— deydu Perwerdigar, Sen ularni özüngge zibu-
zinneter qilip kiyisen; Toyi bolidighan qizdek sen
ularni taqaysen; **19** Chünki xarabe hem chölderep
ketken jayliring, Weyran qilin'ghan zémining, Hazir
kélip, turmaqchi bolghanlar tüpeylidin sanga tarchiliq
qilidu; Eslide séni yutuwalghanlar yiraqlap ketken
bolidu. **20** Séningdin juda qilin'ghan baliliring bolsa
sanga: — «Mushu jay turushumgha bek tarchiliq
qilidu; Manga turghudek bir jayni boshitip berseng!»
— deydu; **21** Sen könglüngde: — «Men balilirimdin
ayrilip qalghan, Ghérib-musapir we sürgün bolup,
uyan-buyan heydiwételgen tursam, Kim mushularni
manga tughup berdi? Kim ularni béqip chong
qildi? Mana, men ghérib-yalghuz qaldurulghanmen;
Emdi mushular zadi nedin kelgendur?» — deysen.
22 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana,
Men ellerge qolumni kötürüp isharet qilimen, El-
milletlerge köründighan bir tughni tikleymen; Ular
oghulliringni quchiqida élip kélishidu; Ular qizliringni
hapash qilip kélidü. **23** Padishahlar bolsa, «Ataq
dadiliring, » Xanishlar bolsa inik'aniliring bolidu; Ular
sanga béshini yerge tegküzüp tezim qilip, Putliring
aldidiki chang-topinimu yalaydu; Shuning bilen sen
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisen; Chünki
Manga ümid baghlap kütkenler hergiz yerge qarap
qalmaydu. **24** Oljini baturlardin éliwalghili bolamdu?
Heqqaniyet jazasi sewebidin tutqun qilin'ghan bolsa
qutulduorghili bolamdu? **25** Chünki Perwerdigar
mundaq deydu: — Hetta baturlardin esirlernimu
qayturualghili, Esheddiylerdin oljini qutquziwalghili
bolidu; We sen bilen dewalashqanlar bilen Menmu
dewalishimen, Shuning bilen baliliringni qutquzup

azad qilimen. **26** Séni ezgüchilerni öz göshi bilen özini ozuqlandurimen; Ular yéngi sharab ichkendek öz qéni bilen mest bolup kétédu; Shundaq qilip barliq et igiliri Men Perwerdigarning séning Qutquzghuching hem Hemjemet-Nijatkarining, Yaquptiki qudret Igisi ikenlikimni bilip yétidu.

50 Perwerdigar mundaq deydu: — Men qoyuwetken ananglarning talaq xéti qéni? Manga qerz bergüchilerning qaysisigha silerni sétiwetkenmen? Mana, siler öz gunahliringlar arqiliq öz-özünglarni sétiwetkensiler; Silerning asiyligiringlar tüpeylidin ananglar qoyuwétilgenidi. **2** Men silerdinmu soraymen: Men kelginimde, némishqa héch adem chiqmidi? Men chaqirghinimde, némishqa héchkim «Mana men» dep jawab bermidi? Hörlükke chiqirishqa qolum qisqiliq qilamdu? Qutquzghudek küchüm yoqmidu? Mana, Men bir eyiblepla déngizni qurutup, Deryalarni chölge aylanduruwétimen; Su bolmighachqa ularning béliqliri sésip kétédu, Ussuzluqtin ölidu; **3** Asmanlarni qariliq bilen kiydürimen, Ularning kiyim-kécheklarini [qara] bözdin qilimen». **4** «Reb Perwerdigar méning japa chekkenlarning könglini yasashni bilishim üçün manga telim-terbiye alghuchilarning tilini teqdim qildi; U méni her seher oyghitip turidu, Terbiyilen'genlarning qatarida méning quliqimni oyghitidu. **5** Reb Perwerdigar quliqimni achi; Men bolsam itaetsizlik qilmidim, Yaki yolidin bash tartmidim. **6** Dümbemni sawighuchilargha, Mengzlimni tük yulghuchilargha tutup berdim; Xorluq hem tükürüşlerdin yüzümni qachurmidim; **7** Biraq Reb Perwerdigar yardimimde bolidu; Shunga men yerge qarap qalmaymen; Shunga men [niyitimni qet'iy qilip] yüzümni almastek ching qildim; Xijilliqqa qaldurulmaydighanliqimni bilimen. **8** Méni Aqlighuchi yénimididur; Kim manga erz-shikayet qilalisun? Bar bolsa birlikte dewalishayli; Kim méning üstümdin eyiblimekchi bolsa, Aldimgha kelsun! **9** Manga yardemde bolghuchi Perwerdigardur; Emdi méni erz qilalaydighan kimken? Ularning hemmisi bir tal kiyimdek eskirep kétédu; Perwaniler ularni yutuwétidu». **10** — «Aranglarda Perwerdigardin qorqidighan, Uning qulining sözige itaet qilidighan kim bar? Qarangghuluqta mangidighan, yoruqluqi bolmighan kishi bolsa, Perwerdigarning namigha ishinip xatirjemlensun, Xudasigha yölensun! **11** Mana, özliri üçün ot yaqidighan, Etrapinglarni

mesh'eller bilen oraydighan hemminglar! Qéni, öz otunglarning nurida, Özünglar yaqqan mesh'eller arisida ménginglar; Biraq siler shuni qolumdin alisilerki: — «Azab-hesret ichide yatisiler!».

51 «I heqqaniyliqqa intilgüchiler, Perwerdigarni izdigüchiler, Manga qulaq sélinglar: — Silerni yonup chiqarghan tashqa, Silerni kolap chiqarghan orekke nezer sélinglar; **2** Atanglar Ibrahimgha, silerni tughup bergen Sarahqa nezer sélinglar; Chünki Men uni yalghuz chéghida chaqirdim, Uninggha bext ata qildim, Hem uni awundurdum. **3** Chünki Perwerdigar Zion'gha teselli bermey qoymaydu; Uning barliq xarabe yerlirige choqum teselli béridu; U choqum uning janggallirini Éren baghchisidek, Uning chöl-bayawanlirini Perwerdigarning béghidek qilidu; Uningdin xushalliq hem shad-xuramliq, Rehmetler hem naxsha awazliri tépilidu. **4** Méning xelqim, gépimni anglanglar, Öz élim, manga qulaq sélinglar; Chünki Mendin bir qanun-telim kélidu, We Men höküm-heqiqitimni el-yurtlar üçün bir nur qilip tikleymen. **5** Méning heqqaniyiliqim silerge yéqin, Méning nijatim yolgha chiqti; Méning bileklirim el-yurtlarga höküm-heqiqetni élip kélidu; Arallar Méni kütüp umid baghlaydu, Ular Méning bilikimge tayinidu. **6** Béshinglarni kótürüp asmanlarga, Astinglarda turghan yer-zémin'ghimu qarap béqinglar; Chünki asmanlar is-tütektek ghayib bolidu, Yer-zémin bolsa bir tal kiyimdek konirap kétédu; Uningda turuwatqanlarmu oxshashla ölidu; Biraq nijatim bolsa ebedil'ebedgichidur, Méning heqqaniyiliqim hergiz yanjilmaydu. **7** I heqqaniyiliqimni bilgenler, Könglige qanun-telimimni pükken xelq, Manga qulaq sélinglar; Insanlarning haqaretliridin qorqmanglar, Ulardiki kupurluq we ghaljirlashlardin patiparaq bolup ketmenglar; **8** Chünki küye ularni kiyimni yewalghandek yewalidu, Qurt yung yewalghandek yewalidu; Biraq heqqaniyiliqim ebedil'ebedgichidur, Méning nijatim dewrdin-dewrgichidur. **9** Oyghan, oyghan, küchni özünge kiyim qilip kiygeysen, i Perwerdigarning Biliki! Qedimki waqitlarda, Ötken zamanlardiki dewrlerde oyghan'ghiningdek oyghan! Rahabni qiyma-chiyma qilip chépiwetken, Ejdhani sanjip zeximlendürgen esli Sen emesmu? **10** Déngizni, dehshetlik hanglardiki sularni qurutiwétip, Déngizning tégilirini Sen hemjemetlik qilip qutquzghanlarning ötüsh yoli qilghan Özüng emesmu? **11** Shunga Perwerdigar bedel

tölep qutquzghanlar qaytip kélidu, Ular naxshilarni éytip Zion'gha yétip kélidu; Ularning bashlirigha menggülik shad-xuramliq qonidu; Ular xushalliq we shadliqqa érishidu; Qayghu-hesret hem uhnadametler beder qachidu. **12** Silerge teselli bergüchi Özüm, Özümdurmen; Öltish aldida turghan bir insandin, Téni ot-chöplerge aylinip kétidighan insan balisidin qorqup ketkinging némissi? **13** Asmanlarni kergen, Yer-zéminning ulini salghan Yasighuching Perwerdigarni untup yürisen, Shundaqla kün boyi halaket yürügüzmekchi bolghan zalimning qehridin toxtawsiz qorqup yürisen; Emdi zalimning qehri qéni? **14** Bash egken esir bolsa tézdin boshitilidu; U hanggha chüshmeydu, shuning bilen ölmeydu, Uning risqimu tügep qalmaydu. **15** Men bolsam déngizni qozghap, dolqunlarni hörkiretküchi Perwerdigar Xudayingdurmen; «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar» Méning namimdur; **16** We asmanlarni tikleshke, Yer-zéminning ulini sélishe, We Zion'gha: «Sen Méning xelqimdur» déyishke, Men sözümnü aghzinggha quyghanmen, Sen [qulumni] qolumning sayisi bilen yapqanmen. **17** I Perwerdigarning qolidiki qehrlik qedehni ichiwetken Yérusalém, Oyghan, oyghan, ornungdin tur; Ademni wehimige salghuchi jam-qedehni sen ichting, biraqla kötüriwetting; **18** Uning tughup bergen barliq baliliri arisida uni yétekligüdek héchkim yoq, Uning béqip chong qilghan barliq baliliridin uning qolini tutup yöligüdek héchbirimu yoq. **19** Bu ikki ish béshinggha chüshti — (Kim sen üçün ich aghritip yighlar?!) — Bulangchiliq hem weyranchiliq, Acharchiliq hem qilich; Menmu sanga teselli béreleymenmikin? **20** Séning baliliring halsizlinip hoshidin ketti, Torgha chüshken jerendek herbir kochining doqmushida yatidu; Ular Perwerdigarning qehri bilen, Xudayingning tenbihi bilen tolduruldi; **21** Shunga hazir buni anglap qoy, i xar bolghan, — Mest bolghan, biraq sharab bilen emes: — **22** Öz xelqining dewasini yürügüzüchi Rebbing Perwerdigar, Yeni séning Xudaying mundaq deydu: — «Mana, Men qolungdin ademni wehimige salidighan jam-qedehni, Yeni qehrimge tolghan qedehni éliwaldim; Sen ikkinchi uningdin héch ichmeysen; **23** Men uni séni xarliwatqanlarning qoligha tutquzimen; Ular sanga: «Biz üstüngdin dessep ötimiz, égilip tur» dédi; Shuning bilen sen téningni yer bilen teng qilip,

Üstüngdin ötküchiler üçün özüngni kochidiki yol qilding».

52 — Oyghan, oyghan, i Zion, küchüngni kiyiwal, I Yérusalém, muqeddes sheher, güzel kiyim-kéçekliringni kiyiwal; Chünki bundin bashlap sümet qilinmighanlar yaki napaklar ichingge ikkinchi kirmeydu. **2** Topa-changdin chiqip özüngni silkiwet; Ornungdin tur, olturuwal, i Yérusalém; Özüngni boynungdiki zenjirlerdin boshitiwetkin, i tutqun bolghan Zion qizi! **3** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler özünglarni pulsiz sétiwetkensiler; Pulsiz qayturup sétiwélinisiler». **4** Chünki mundaq deydu Reb Perwerdigar: — Xelqim deslepte Misirgha musapir süpitide chüshkeniken, Shundaqla yéqinda Asuriye ularni ezgen yerde, **5** (Emdi hazir xelqim pulsiz élip kélín'ginide, — deydu Perwerdigar) Méning karim bolmamdiken? Ular üstidin hökümraniq qilghuchilar ularni zar qaqshatqan, — deydu Perwerdigar, — Shundaqla namim bolsa kün boyi toxtawsiz haqaretlen'gen tursa, Méning karim bolmamdiken?!» **6** Shunga Öz xelqim Méning namimni bilidu; Shunga shu küni ular Méning «U» ikenlikimni, shundaqla ulargha: «Kör, Méni!» deydirghanliqimni bilidu. **7** Taghlar üstide xush xewer élip kelgüchining ayaghliri némidégen güzel-he! U aram-xatirjemlikni jakarlaydu, Bextlik xush xewerni élip kélidu, Nijat-qutulushni élan qilidu, U Zion'gha: «Xudaying hemmige höküm süridu!» **8** Közetchiliringning awazini angla! Ular awazini kötüridu, Naxshilarni yangritip towlaydu; Chünki Perwerdigar Zionni élip qaytqanda, ular öz közi bilen köridu! **9** I Yérusalémning xarabiliri, naxshilarni yangritip tentene qilinglar! Chünki Perwerdigar Öz xelqige teselli bergen, U Yérusalémni hemjemetlik qilip qutquzghan! **10** Perwerdigar ellerning hemmisining aldida Öz muqeddes Bilikini échip ayan qilghan; Shuning bilen yer-zéminning barliq chet-yaqiliri Xudayimizning nijat-qutulushini köridu. **11** Chiqip kétinglar, chiqip kétinglar; Héch napak nersige tegmey shu yerdin chiqip kétinglar; Uning otturisidin chiqip kétinglar; Perwerdigarning muqeddes qacha-quchilirini kötürgüchiler, özünglarni pak tutunglar; **12** Chünki siler aldiringhan péti emes, Patiparaq qachqan péti emes chiqip kétésiler; Chünki Perwerdigar aldinglarda mangidu, Israilning Xudasi arqa muhapizetchinglar bolidu. **13** « — Körünglarki, Méning qulum danaliq bilen ish köridu, U [alem aldida] kötürüldü, yuqiri orun'gha chiqirilidu, nahayiti aliy

orun'gha érishtürüldü. **14** Lékin nurghun kishiler séni körüp, intayin heyran qélíshidu, — Chünki uning chirayi bashqa herqandiqiningkidin köp zeximlen'gen, [Qulning] qiyapiti shu derijide buzuwétilgenki, uningda hetta adem siyaqimu qalmighan! **15** U shu yol bilen nurghun ellerning üstige [qan] chachidu. Hetta shah-padishahlarmu uning karamitidin aghzini tutupla qalidu; Chünki ózlrige ezeldin éyilmighanni ular köreleydu, Ular ezeldin anglap baqmighanni chüshineleydu.

53 Bizning xewirimizge kimmu ishen'gen? Hem «Perwerdigarning Biliki» bolghuchi kingimu ayan qilin'ghan? **2** U bolsa [Perwerdigarning] aldida xuddi yumran maysidek, Yaki xuddi qaghjiraq tupraqta tartqan bir yiltizdek ósidu; Uningda jezbidarliq yaki heywe yoq bolidu, Biz uni körginimizde, uning bizni jelb qilghudek teqi-turqimu yoq bolidu. **3** U kishiler teripidin kemsitilidu, ular uningdin yiraqlashidu; U köp derd-elemlik adem bolup, Uninggha azab-oqubet yar bolidu; Shuning bilen uningdin yüzler qachurulidu; U kemsitilidu, biz uni héch nersige erzimes dep hésabliuq. **4** Biraq emeliyette bolsa, U bizning qayghu-hesritimizni kötürdi, Azab-oqubetlirimizni öz üstige aldi. Biz bolsaq, bu ishlarni u wabagha uchrighanliqidin, Xuda teripidin jazalinip urulghanliqidin, Shundaqla qiyin-qistaqqa élin'ghanliqidin dep qariduq! **5** Lékin u bizning asiyliqlirimiz tüpeylidin yarilandi, Bizning gunahlirimiz üçün zeximlendi; Uning jazalinish bedilige, biz aram-xatirjemlik taptuq, Hem qamchidin bolghan yariliri arqiliq biz shipamu taptuq. **6** Hemmimiz xuddi qoylardek yoldin ézip, Herbirimiz özimiz xalighan yolgha mangghaniduq; Biraq Perwerdigar hemmimizning qebihlikini uning üstige yighip yüklidi. **7** U qiynilip, azab chekken bolsimu éghiz achmidi; U xuddi boghuzlashqa yétilep méngilghan paqlandek boghuzlashqa élip méngildi, Shundaqla yung qirqighuchilar aldida qoy ün-tinsiz yatqandek, u zadila éghiz achmidi. **8** U qamap qoyulup, heq soraqtin mehrum bolup élip kétildi, Emdi uning ewladini kimmu bayan qilalisun?! Chünki u tiriklarning zéminidin élip kétildi, Méning xelqimning asiyliqi üçün u waba bilen uruldi. **9** Kishiler uni reziller bilen ortaq bir göрге békitken bolsimu, Lékin u ölümide bir bay bilen bille boldi, Chünki u héchqachan zorawanliq qilip baqmighan, Uning aghzidin birer éghizmu hiyle-mikirlik söz tépilas.

10 Biraq uni ézishni layiq körgen Perwerdigardur; U uni azabqa chömüldürgüzdi. Gerche u öz jénini gunahni yuyidighan qurbanliq qilghan bolsimu, Lékin u özining uruq-ewladirini choqum körüp turidu, Shundaqla uning köridighan künliri uzartilidu; We Perwerdigarning köngli söyünidighan ishlar uning ilkide bolup, rawaj tépip emelge ashurulidu. **11** U özi tartqan japaning méwisini körüp memnun bolidu; Heqqaniy bolghuchi Méning qulum özining bilimliri bilen nurghun kishilerge heqqaniyliqni yetküzidu. Chünki u ularning qebihliklerini özige yüklialidu. **12** Bu ishliri üçün Men shu «nurghun kishiler»ni uninggha hediye qilip nésiwisi qilimen, Shuning bilen u özi küchlüklerini ghenimet süpitide üleshtürüp béridighan bolidu; Chünki u ta ölüshke qeder «[sharab hediye]»ni tökkendek, öz jénini tutup berdi, Shundaqla özining asiyliq qilghuchilarning qatarida sanilishigha yol qoydi. Shuning bilen u nurghun kishilarning gunahini öz üstige aldi, Özini asiyliq qilghuchilarning ornigha qoyup ular üçün dua qildi».

54 — Tentene qil, i perzent körmigen tughmas ayal! Naxshilarni yangrat, shadlinip towla, i tolghaq tutup baqmighan ayal! — Chünki ghérib ayalning baliliri éri bar ayalningkidin köptur! — deydu Perwerdigar, — **2** Chédiringning ornini kéngeytip, Turalghuliringning étiklirini ular yaysun; Küchüngni héch ayimay chédir taniliringni uzartqin, Qozuqliringni chingaytqin; **3** Chünki sen ong we sol terepke kéngiyisen; Séning ewlading bashqa ellerni igeleydu; Ular ghérib sheherlerni ahaliilik qilidu. **4** Qorqma, chünki sen héch xijalette bolmaysen, Héch uyatqa qaldurulmaysen, Chünki yerge héch qaritilip qalmaysen, Chünki yashliqingdiki xijilchanliqni untuysen, Tulluqungning ahanitini héch ésingge keltürelmeysen. **5** Chünki séni yaritip Shekillendürgüching bolsa séning éring, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning nami; Hemjemet-Qutquzghuching bolsa Israildiki Muqeddes Bolghuchi, U barliq yer-zéminning Xudasi dep atilidu. **6** Chünki Perwerdigar séni chaqirdi, — Xuddi éri özidin waz kechken, köngli sunuq bir ayaldek, Yashliqida yatliq bolup andin tashliwétilgen bir ayalni chaqirghandek chaqirdi» — deydu séning Xudaying; **7** Men bir deqiqe sendin ayrilip kettim, Biraq zor köyümchanliq bilen séni yénimgha yighimen; **8** Ghezippingning téshishi bilen Men bir deqiqila yüzümni sendin yoshurup qoydum; Biraq menggülük méhir-

muhebbitim bilen sanga köyümchanliq körsitimen» — deydu Hemjemet-Qutquzghuching Perwerdigar. **9** Mushu ishlar xuddi Nuh [peyghember] dewridiki topan suliridek bolidu — Men Nuh dewridiki sular ikkinchi yer yüzini bésip ötmeydu dep qesem ichkinimdek, — Men shundaq qesem ichkenmenki, Sendin ikkinchi ghezeplenmeymen, Sanga ikkinchi tenbih bermeymen. **10** Chünki taghlar yoqilidu, Dönglermu yökilip kétidu, Biraq méhir-muhebbitim sendin hergiz ketmeydu, Sanga aram-xatirjemlik bergen ehdemmu sendin néri bolmaydu» — deydu sanga köyümchanliq qilghuchi Perwerdigar. **11** I xar bolghan, boranda uyan-buyan chayqalghan, héch teselli qilinmighan [qiz], Mana, Men tashliringni rengdar sémont lay bilen qirlaymen, Kök yaqutlar bilen ulungni salimen; **12** Parqiraraq munarliringni leellerdin, Derwaziliringni chaqnaq yaqutlardin, Barliq sépilliringni jawahiratlardin qilip yasaymen. **13** Séning baliliringning hemmisi Perwerdigar teripidin ögitilidu; Baliliringning aram-xatirjemliki zor bolidu! **14** Sen heqqaniyliq bilen tiklinisen; Sen zulumdin yiraq, (Chünki sen héch qorqmaysen) Wehshettinmu yiraq turghuchi bolisen, Chünki u sanga héch yéqinlashmaydu. **15** Mana, birersi haman yighilip sanga hujum qilsa, (Biraq bu ish Méning ixtiyarimda bolghan emes), Kimki yighilip sanga hujum qilsa séning sewebingdin yiqilidu. **16** Mana, kömür otini yelpütüp, Özige muwapiq bir qoralni yasighuchi tömürchini Men yaratqanmen, Hem xar qilish üçün halak qilghuchinimu Men yaratqanmen; **17** Sanga qarshi yasalghan héchqandaq qoral kargha kelmeydu; Sanga erz-shikayet qilghuchi herbir tilni sen mat qilisen. Mana shular Perwerdigarning qullirining alidighan mirasidur! Ularning heqqaniyliqi bolsa mendindur!

55 Hoy! Barliq ussap ketkenler, Sugha kélinglar! Puli yoqlar, kélinglar, ash-nan sétiwélip yenglar; Mana kélinglar, ne pul ne bedel tölimeyla sharab hem süt sétiwélinglar; **2** Némishqa heqiqiy ash-nan bolmaydighan nersige pul xejleysiler? Ejiringlarni ademni héch qanaetlendürmeydighan nersiler üçün serp qilisiler? Gépimni köngül qoyup anglanglar, yaxshisidin yenglar, Könglünglar molchiliqtiin qanaetlinidu; **3** Manga qulaq sélinglar, yéningha kélinglar; Anglanglar, jéninglar hayatqa érishidu; We Men siler üçün menggülük bir ehde tüzüp bérimen: — Shu ehde — Dawutqa wede

qilin'ghan méhir-shepquetlerdur! **4** Mana, Men uni el-yurtlarga guwahchi süpitide, El-yurtlarga yétekchi hem serkerde süpitide teqdim qildim — **5** — «Mana, sen özünge yat bir elni chaqirisen, Séni bilmigen bir el yéningha yügürüp kélidu; Sewebi bolsa Perwerdigar Xudaying, Israildiki Muqeddes Bolghuchining Özidur; Chünki U séni ulughlap sanga güzellik-julaliqni yar qildi». **6** — Izdenglar Perwerdigarni, U Özini tapquzmaqchi bolghan peytte; U yéqin turghan waqtida uningha nida qilinglar! **7** Rezil adem öz yolini, Naheq adem öz oy-xiyallirini tashlisun, Perwerdigarning yénigha qaytip kelsun, U uningha rehimdilliq körsitidu; Xudayimizning yénigha qaytip kelsun, U zor kechürüm qilidu. **8** Chünki Méning oylighanlirim silerning oylighanliringlar emes, Méning yollirim bolsa silerning yolliringlar emestur; **9** Chünki asman yerdin qanche yuqiri bolghinidek, Mana Öz yollirim silerning yolliringlardin, Méning oylighanlirim silerning oylighanliringlardin shunche yuqiridur. **10** Yamghur hem qar asmandin chüshüp, Yer yüzini sughirip uni kökertip, chéçeklitip, Térighuchigha uruqni, yégüchige ash-nanni teminligüche qaytmaydighandek, **11** Mana Méning aghzimdin chiqqan söz-kalamim shundaqtur; Öz könglümdikini emelge ashurmighuche, Uni ewetish meqsitimgé toluq yetmigüche, U Özümge bikardin-bikar qaytmaydu. **12** Chünki siler shad-xuram halda chiqisiler; Aram-xatirjemlikte yétekinlip chiqisiler; Taghlar hem döngler silerning aldinglarda naxsha yangritidu, Dalalardiki barliq del-derexler chawak chéliship tentene qilidu; **13** Yantaqliqning ornida qarighay, Jighanliqning ornida xadas derixi ösidu; Mushular bolsa Perwerdigargha bir nam keltüridu, Menggüge üzülmés karamet bolidu.

56 Perwerdigar mundaq deydu: — Adalet hem hidayette ching turunglar, Heqqaniyliqni yürgüziwéringlar; Chünki Méning nijatim yéqinlashti, Heqqaniyliqim ayan qilinay dewatidu, **2** Mushularni qilghuchi kishi, Mushularda ching turghuchi insan balisi — Shabat künini bulghimay pak-muqeddes saqlighuchi, Qolini herqandaq rezilliktin tartquchi kishi némidégen bextliktur! **3** Özini Perwerdigargha baghligan yat yurtluq adem: — «Perwerdigar choqum méni öz xelqidin ayriwétidu!», Yaki aghwat bolghan kishi: — «Mana, qaqshal bir derexmen!» dégüchi bolmisun. **4** Chünki Perwerdigar: — Men Öz «shabat künlirim»ni saqlaydighan, Könglümdiki ishlarni

tallighan, Ehdemde ching turidighan aghwatlarğa mundaq deymenki: — 5 Men ularğa Öz öyümde, Yeni Öz tamlirim ichide orun hem nam-ataq ata qilimen; Mushu nam-ataq oghul-qizliri barlarningkidin ewzeldur; Men ularğa üzülmis, menggülük namni bérimen. 6 Perwerdigarning xizmitide bolushqa, Uning namigha séghinishqa, Uning qulliri bolushqa Perwerdigarğa özini baghlighan, Shabat künini bulghimay pak-muqeddes saqlighan, Ehdemni ching tutqan yat yurtluqning perzentlirini bolsa, 7 Ularnimu Öz muqeddes téghimgha élip kélimen, Méning duagah bolghan öyümde ularni xushal qilimen; Ularning köydürme qurbanliqliri hem teshekkür qurnanliqliri Méning qurban'gahim üstide qobul qilinidu; Chünki Méning öyüm «Barliq el-yurtlar üçün dua qilinidighan öy» dep atilidu. 8 Israildin tarqilip ketken ghériblarni yighip qayturidighan Reb Perwerdigar: — Men yene uninggha bashqilarni, Yeni yighilip bolghanlarğa bashqilarnimu qoshup yighimen! — deydu. 9 — I dalalardiki barliq haywanlar, kélip ozuqtin élinglar, Ormanliqtiki barliq haywanlar, kélinglar! 10 [Israilling] közetçiliri hemmisi qarighu; Ular héch bilmeydu; Hemmisi qawashni bilmeydighan gacha itlar, Chüshekep yatidighan, uyqugha amraqlar! 11 Mushu itlar bolsa nepsi yaman, toyghanni bilmeydu, Ular bolsa [xelqimni] «baqquchi»larmish téxi! Ular yorutulushni héch bilmeydu, Ularning hemmisi xalighanche yol tallap qéyip ketken, Birsimu qalmay herbiri öz menpeitini közlep yürgüchiler! 12 Ular: «Qéni, sharab keltürimen, Haraqni qan'ghuche icheyli; Etimu bolsa bügünkidek bolidu, Téximu molchiliq bolidu yene!» — dewéridu.

57 Heqqaniy adem alemdin ötidu, Héchkim buninggha köngül bölmeydu; Méhriban ademler yighip élip kételidu, Biraq héchkim oylap chüshinelmeyduki, Heqqaniy ademler yaman künlerni körmisun dep yighip élip kételidu. 2 U bolsa aram-xatirjemlik ichige kiridu; Yeni özlirining durus yolida mangghan herbir kishi, Öz ornida yétip aram alidu. 3 Biraq senler, i jaduger ayalning baliliri, Zinaxor bilen pahishe ayalning nesli; Buyaqqa yéqin kélinglar; 4 Siler kimni mazaq qiluwatisiler? Yaki kimgé qarshi aghzingslarni kalchaytip, Tilinglarni uzun chiqirisiler? Siler bolsanglar asiylıqtin törelgen balilar, Aldamchiliqning nesli emesmusiler? 5 Herbir chong derek astida, Herbir yéshil derek astida shehwaniyılıq bilen köyüp ketküchi, Kichik balilarni jilghilarğa

hem xada tashlarning yériqlirigha élip soyghuchisiler! 6 Ériqtiki siliqlan'ghan tashlar arisida séning nésiweng bardur; Shular, shularla séning teqsimatingdur; Shundaq, sen ularğa atap «sharab hediyesi»ni quyup, Ularğa «ashlıq hediye»nimu sunup berdingghu; Emdi mushularğa razi bolup Özümni bésiwalsam bolamti? 7 Sen yuqiri, éviz bir tagh üstide orun-körpe sélip qoydung, Sen ashu yerdimu qurbanliqlarni qilishqa chiqting. 8 Ishiklarning keynige we keyni késheklirige «esletmiliring»ni békitip qoydung, Chünki sen Mendin ayrilding, Sen yalingachlinip ornunggha chiqting; Orun-körpengni kéngeytip [xéridarliring] bilen özüng üçün ehdiyleshting; Ularning orun-körpisiğe könglüng chüshti, Sen ularda küch-hoquqni körüp qalding. 9 Sen zeytun méyi hediysisini élip, Etirliringni üstibéshingge bolushigha chéchip, Padishahning aldigha barding; Elchiliringni yiraqqa ewetip, Hetta tehtisaragha yetküche özüngni pes qilding. (Sheol h7585) 10 Sen bésip mangghan barlıq yolliringda charchighining bilen, Yene: «Poq yeptimen, boldi bes!» dep qoymidig téxi, Ézip yürüşke yenila küchüngni yighding, Héch jaq toymiding. 11 Sen zadi kimdin yürekzade bolup, qorqup yürisen, Yalghan gep qilip, Méni ésingge héch keltürmey, Könglüngdin héch ötküzmidig. Men uzun'ghiche sükütte turup keldim emesmu? Sen yenila Mendin héch qorqup baqmiding! 12 Séning «heqqaniyliqning»ni hem «töhpiliring»ni bayan qilimen: — Ularning sanga héch paydisi yoqtur! 13 Chirqirighanliringda sen yighip toplighan [butlar] kélip séni qutquzsun! Biraq shamal püw qilip ularning hemmisini uchurup kétidu, Bir nepesla ularni élip kétidu; Biraq Manga tayan'ghuchi zémin'gha miraslıq qilidu, Méning muqeddes téghimgha igidarchiliq qilidu. 14 [Shu chaghda]: — «Yolni kótürünglar, kótürünglar, uni teyyarlanglar, Xelqimning yolini boshitip barlıq putlikashanglarni élip tashlanglar» déyilidu. 15 Chünki nami «Muqeddes» Bolghuchi, Yuqiri hem Aliy Bolghuchi, Ebedil'ebedgiche hayat Bolghuchi mundaq deydu: — «Men yuqiri hemde muqeddes jayda, Hem shundaqla rohi sunuq hem kichik péil adem bilen bille turimenki, Kichik péil ademning rohini yéngilaymen, Dili sunuqning könglini yéngilaymen. 16 Chünki Men hergiz menggüğe erz qilip eyiblimeymen, Hem ebedil'ebedgiche ghezeplenmeymen; Shundaq qilsam insanning rohi Méning aldimda susliship yoqaydu, Özüm yaratqan nepes igiliri tügishidu. 17

Uning öz nepsaniyetlik qebihlikide Men uningdin ghezeplinip, uni urghanmen; Men uningdin yoshurun turup, uninggha ghezeplen'genlikim bilen, U yenila arqisigha chékin'giniche öz yolini méngiwerdi; **18** Men uning yollirini körüp yetken teqdirdimu, Men uni saqaytimen; Men uni yétekleymen, Men lewlarning méwisini yaritimen, Uninggha we uningdiki hesret chekküchilerge yene teselli bérimen; Yiraq turuwatqan'gha, yéqin turuwatqan'ghimu mutleq aram-xatirjemlik bolsun! We Men uni saqaytimen! **20** Biraq reziller bolsa tinchilinishni héch bilmeydighan, Dolqunliri lay-latqilarni urghutuwatqan, Dawalghuwatqan déngizdektur. **21** Rezillerge, — deydu Xudayim — héch aram-xatirjemlik bolmas.

58 — Nida qilip jakarlighin, Awazingni qoyup béríp bolushiche towla, Awazingni kanaydek kötür, Méning xelqinge ularning asiyligini, Yaqupning jemetige gunahlrini bayan qilghin. **2** Biraq ular Méni her küni izdeydighan, Heqqaniyliqni yürgüzidighan, Méning yollirimni bilishni xushalliq dep bilidighan, Xudasining höküm-permanlrini tashliwetmeydighan bir elge oxshaydu; Ular Mendin heqqaniyliqni békitidighan höküm-permanlarni soraydu; Ular Xudagha yéqinlishishni xursenlik dep bilidu. **3** [Andin ular]: — «Biz roza tuttuq, Emdi némishqa sen közüngge ilmiding? Biz jénimizni qiyniduq, Emdi némishqa buningdin xewiring yoq?» — [dep soraydu]. — Qaranglar, roza küni öz könglülardikini qiliwérisiler, Xizmetchiliringlarni qattiq ishltisiler; **4** Silerning roza tutushliringlar jenggi-jédel chiqirish üçünmu? Qebih qolliringlar musht bilen adem urushni meqset qilghan oxshimamdu? Hazirqi roza tutushliringlarning meqsiti awazinglarni ershlerde anglitish emestur! **5** Men tallighan shu roza tutush küni — Ademlarning jénini qiynaydighan künmu? Béshini qomushtek éqip, Astigha böz we küllerni yéyish kérek bolghan künmu? Siler mushundaq ishlarni «roza», «Perwerdigar qobul qilghudek bir kün» dewatamsiler? **6** Mana, Men tallighan roza mushuki: — Rezillik-zulunning asaretlirini boshitish, Boyunturuqning tasmlirini yéshish, Ézilgenlerni boshitip hör qilish, Herqandaq boyunturuqni chéqip tashlash emesmidi? **7** Ash-néningni achlarga üleshtürüshüing, Hajetmen musapirlarni himaye qilip öyüingge apirishing, Yalingachlarni körginingde, uni kiydürüshüing, Özüingni özüing bilen bir jan bir ten

bolghanlardin qachurmasliqingdin ibaret emesmu? **8** Shundaq qilghanda nurung tang seherdek wallide échilidu, Salametliking tézdin eslige kélip yashnaysen; Heqqaniyliqing aldingda mangidu, Arqangdiki muhapizetching bolsa Perwerdigarning shan-sheripi bolidu. **9** Sen chaqirsang, Perwerdigar jawab béridu; Nida qilisen, U: «Mana Men!» deydu. Eger aranglardin boyunturuqni, Tengleydighan barmaqni, Hem töhmet geplirini yoq qilsang, **10** Jéningni achlar üçün pida qilsang, Ézilgenlerning hajetliridin chiqsang, Shu chaghda nurung qarangghuluqta kötürüldü; Zulmiting chüshtek bolidu; **11** Hem Perwerdigar séning daimliq yétekligüching bolidu, Jéningni qurghaqchiliq bolghan waqtidimu qamdaydu, Ustixanliringni kücheytidu; Sen sughirilidighan bir bagh, Suliri urghup tügimeydighan, ademni aldimaydighan bir bulaq bolisen; **12** Sendin törelgenler kona xarabilerni qaytidin qurup chiqidu; Nurghun dewrlar qaldurghan ullarni qaytidin kötürisen, Shuning bilen «Bösülgen tamlarni qaytidin yasighuchi, Kocha-yol we turalghularni eslige keltürgüchi» dep atilisen. **13** Eger sen shabat künide qedemliringni sanap mangsang, Yeni Méning muqeddes künümde özüingningki könglüngdikilerni qilmay, Shabatni «xushalliq», Perwerdigarning muqeddes künini «hörmetlik kün» dep bilseng, Hem Uni hörmetlep, Öz yolliringda mangmay, Öz bilgingingni izdimey, Quruq parang salmisang, **14** Undaқта Perwerdigarni könglüngning xushalliqi dep bilisen, Hem Men séni yer yüzidiki yuqiri jaylarga min'güzüp mangdurimen; Atang Yaqupning mirasi bilen séni ozuqlandurimen — Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq söz qildi.

59 — Qaranglar, Perwerdigarning qoli qutquzalmighudek küchsiz bolup qalghan emes; Yaki Uning quliqu anglimighudek éghir bolup qalghan emes; **2** Biraq silerning qebihlikinglar silerni Xudayinglardin yiraqlashturdi, Gunahinglar Uning yüzini silerdin qachurup Uninggha tilikinglarni anglatquzmidi. **3** Chünki qolliringlar qan bilen, Barmaqiringlar qebihlik bilen milen'gen, Lewliringlar yalghan gep éytqan, Tilinglar kaldirlap qériship sözligen; **4** Heqqaniyliq terepte sözlügüchi yoqtur, Heqiqet terepte turidighan höküm sorighuchi yoqtur; Ular yoq bir nersige tayinip, aldanchiliq qilmaқта, Ularning qorsiqidiki ziyandash, Ularning tughuwatqini qebihlik; **5** Ular char yilanning tuxumlrini töreldüridu, Ömüchükning torini

torlaydu, Kim uning tuxumlrini yése ölidu; Ulardin biri chéqilsa zeherlik yilan chiqidu. **6** Ularning torliri kiyim bolalmaydu; Özliri ishligenliri bilen özlirini yapalmaydu; Ishligenliri bolsa qebih ishlardur; Ularning qolida zorawanliq turidu; **7** Qedemliri yamanliq terepke yügüridu, Gunahsiz qanni tóküshke aldiraydu, Ularning oyli qebihlik toghrisidiki oylardur; Barghanla yerde weyranchiliq we halaket tépilidu. **8** Tinchliq-aramliq yolini ular héch tonumaydu; Yürüshliride héch heqiqet-adalet yoqtur; Ular yollirini egri-toqay qiliwaldi; Kim bularda mangghan bolsa tinch-aramliqni körmeydu. **9** — Shunga heqiqet-adalet bizdin yiraq turidu; Heqqaniqliq yétip bizni chümki gen emes; Nurni kütimiz, biraq yenila qarangghuluq! Birla ghil-pal parlighan yoruqluqnu kütimiz, Yenila zulmette mangimiz. **10** Qarighulardek biz tamni silashturup izdeymiz, Közsiz bolghandek silashturimiz; Gugumda turghandek chüshstimu putliship kétimiz, Chet yaqalarda ölüklerde yürimiz. **11** Éyiqlardek nere tartimiz, Paxteklerde qattiq ah urimiz; Biz höküm-heqiqetni kütüp qaraymiz, biraq u yoq; Nijat-qutulushni kütimiz, biraq u bizdin yiraqtur; **12** Chünki itaetsizlikrimiz aldingda köpiyip ketti, Gunahlimiz bizni eyiblep guwahliq béridu; Chünki itaetsizlikrimiz herdaim biz bilen billidur; Qebihlikrimiz bolsa, bizge roshendur: — **13** Chünki Perwerdigargha itaetsizlik qilmaqtimiz, wapasizlik qilmaqtimiz, Uningdin yüz örimektimiz, Zulumni hem asiqliqni terghip qilmaqtimiz, Yalghan sözlerni oydurup, ich-ichimizdin sözlimektimiz; **14** Adalet-xalisliq bolsa yoldin yénip ketti; Heqqaniqliq yiraqta turidu; Chünki heqiqet kochida putliship kétidu; Durus-diyaretningmu kirgüdek yéri yoqtur. **15** Shuning bilen heqiqet yoqay dep qaldi; Özümni yamanliqtin néri qilay dégen adem xeqning olja nishani bolup qaldi! **16** Hem Perwerdigar kördi; Höküm-heqiqetning yoqluqi Uning neziride intayin yaman bilindi. We U [amal qilghudek] birnu ademning yoqluqini kördi; [Gunahkarlarga] wekil bolup dua qilghuchi héchkimning yoqluqini körüp, azablinip köngli parakende boldi. Shunga Uning Öz Biliki öziqé nijat keltürdi; Uning Öz heqqaniqliqi Özini qollap chidamliq qildi; **17** U heqqaniqliqni qalqan-sawut qildi, Béshigha nijatliq dubulghisini kiydi; Qisas libasini kiyim qildi, Muhebbetlik qizghinliqni ton qilip kiydi. **18** Ademlarning qilghanliri

boyiche, u ulargha qayturidu; Reqiblirige qehr chüshüridu, Düşmenlirige ishlirini qayturidu, Chet arallardikilergimu u ishlirini qayturidu. **19** Shuning bilen ular gherbte Perwerdigarning namidin, Künchiqishta Uning shan-sheripidin qorqidu; Düşmen kelkündek bésip kirginide, Emdi Perwerdigarning Rohi uninggha qarshi bir tughni kütürüp béridu; **20** Shuning bilen Hemjemet-Qutquzghuchi Zion'gha kélidu, U Yaqup jemetidikiler arisidin itaetsizliktin yénip towa qilghanlarga yéqinlishidu, — deydu Perwerdigar. **21** Men bolsam, mana, Méning ular bilen bolghan ehdem shuki, — deydu Perwerdigar — «séning üstüngge qonup turghan Méning Rohim, shundaqla Men séning aghzinggha quyghan söz-kalamim bolsa, Buningdin bashlap ebedil'ebedgiche öz aghzindin, neslingning aghzidin yaki neslingning neslining aghzidin hergiz chüshmeydu! — deydu Perwerdigar.

60 — Ornungdin tur, nur chach! Chünki nurung yétip keldi, Perwerdigarning shan-sheripi üstüngde kütürüldi! **2** Chünki qarangghuluq yer-zéminni, Qapqara zulmet el-yurtlarni basidu; Biraq Perwerdigar üstüngde kütürüldi, Uning shan-sheripi séningde körünüdu; **3** Hem eller nurung bilen, Padishahlar séning kütürülgen yoruqluqung bilen mangidu. **4** Béshingni kütür, etrapinggha qarap baq; Ularning hemmisi jem bolup yighilidu; Ular yéninggha kélidu, — Oghulliring yiraqtin kélidu, Qizliring yanpashlarga artilip kütürüp kelinidu. **5** Shu chaghda körisen, Közliring chaqnap kétidu, Yürekliking tipcheklep, ich-ichingge patmay qalisen; Chünki dengizdiki bayliqlar sen terepke burulup kélidu, Ellerning mal-dunyaliri yéninggha kélidu. **6** Top-top bolup ketken tögiler, Hem Midiyan hem Efahdiki taylaqlar séni qaplaydu; Shébadikilerning hemmisi kélidu; Ular altun hem xushbuy élip kélidu, Perwerdigarning medhiyilirini jakarlaydu. **7** Kédarning barliq qoy padiliri yéninggha yighilidu; Nébayotning qochqarliri xizmitingde bolidu; Ular Méning qobul qilishimgha ériship qurban'gahimgha chiqirilidu; Shuning bilen güzellik-julaliqimni ayan qilidighan öyümni güzelleshtürimen. **8** Kepterxanilirigha qaytip kelgen kepterlerde, Uchup kéliwatqan buluttek kéliwatqan kimdu? **9** Chünki arallar Méni kütidu; Shular arisidin oghulliringni yiraqtin élip kélishke, Öz altun-kümüshlirini bille élip kélishke, Tarshishtiki kémiler birinchi bolidu. Ular Xudaying Perwerdigarning

namigha, Israildiki Muqeddes Bolghuchining yénigha kélidu; Chünki U sanga güzellik-julaliq keltürdi. **10** Yat ademlerning baliliri sépilliringni quridu, Ularning padishahliri xizmitingde bolidu; Chünki ghezipimde Men séni urdum; Biraq shapaitim bilen sanga rehim-méhrilanliq kórsettim. **11** Derwaziliring herdaim ochuq turidu; (Ular kéche-kündüz étilmeydu) Shundaq qilghanda ellerning bayliqlirini sanga élip kelgili, Ularning padishahlirini aldinggha yéteklep kelgili bolidu. **12** Chünki sanga xizmette bolushni ret qilidighan el yaki padishahliq bolsa yoqilidu; Mushundaq eller pütünley berbat bolidu. **13** Méning muqeddes jayimni güzelleshtürüşke, Liwanning sheripi, — Archa, qarighay we boksus derexlirining hemmisi sanga kélidu; Shundaq qilip ayighim turghan yerni shereplik qilimen. **14** Séni xarlighanlarning baliliri bolsa aldinggha égilginiche kélidu; Séni kemsitkenlerning hemmisi ayighinggha bash uridu; Ular séni «Perwerdigarning shehiri», «Israildiki Muqeddes Bolghuchining Zioni» dep ataydu. **15** Sen tashliwétilgen hem nepretke uchrighanliqning üçhün, Héchkim zéminingdin ötmigen; Emdilikte Men séni menggülük bir shan-shöhret, Ewladewladlarning bir xursenliki qilimen. **16** Ellerning sütinini émisen, Padishahlarning emchikidin emgendek [méhir-shepqitige] érishsen; Shuning bilen sen Men Perwerdigarni özünigining Nijatkarining hem Hemjemet-Qutquzghuching, «Yaquptiki qudret Igisi» dep bilisen. **17** Misning ornigha altunni, Tömürning ornigha kümüşni epkélip almashturimen; Yaghachning ornigha misni, Tashlarning ornigha tömürni epkélip almashturimen; Séning hakimliringni bolsa tincharamliq, Begliringni heqqaniyliq qilimen. **18** Zéminingda zorawanliqning héch sadasi bolmaydu, Chégraliring ichide weyranchiliq we halaketmu yoq bolidu; Sen sépilliringni «nijat», Derwaziliringni «medhiye» dep ataysen. **19** Ne quyash kündüzde sanga nur bolmaydu, Ne ayniqning julasi sanga yoruqluq bermeydu; Belki Perwerdigar séning menggülük nurung bolidu, Séning Xudaying güzel julaliqing bolidu. **20** Séning quyashing ikkinchi patmaydu, Éying tolunluqidin yanmaydu; Chünki Perwerdigar séning menggülük nurung bolidu, Hesret-qayghuluq künliringge xatime bérilidu. **21** Séning xelqingning hemmisi heqqaniy bolidu; Yer-zémin'gha menggüge igidarchiliq qilidu; Ularning Méning güzel julaliqimni ayan qilishi üçhün, Ular Öz qolum bilen tikken maysa,

Öz qolum bilen ishliginim bolidu. **22** Sebiy bala bolsa mingggha, Eng kichiki bolsa ulugh elge aylinidu, Menki Perwerdigar bularni öz waqtida tézdin emelge ashurimen.

61 «Reb Perwerdigarning Rohi méning wujudumda, Chünki Perwerdigar méni ajiz ézilgenlerge xush xewerler yetküzüşke mesihligen. U méni sunuq köngüllerni yasap saqaytishqa, Tutqunlarga azadliqni, Chüshep qoyulghanlarga zindanning échiwétilidighanliqini jakarlashqa ewetti; **2** Perwerdigarning shapaet körsitidighan yilini, Hem Xudayimizning qisasliq küni jakarlashqa, Barliq qayghu-hesret chekkenlerge teselli bérishke méni ewetti. **3** Ziondiki hesret-qayghu chekkenlerge, Küllerning ornigha güzellikni, Hesret-qayghuning ornigha sürkilidighan shad-xuramliq méyini, Gheshlik-meyüslük rohining ornigha, Medhiye tonini kiydürüşke méni ewetti; Shundaq qilip ular «heqqaniyliqning chong derexliri», «Perwerdigarning tikken maysiliri» dep atilidu, Ular arqiliq uning güzellik-julaliqi ayan qilinidu. **4** Ular qedimki xarabzarliqlarni qaytidin quridu, Eslide weyran qilin'ghan jaylarni qaytidin tikleydu, Xarabe sheherlerni, dewrdin-dewrge weyranchilikta yatqan jaylarni yéngibashtin quridu; **5** Yaqa yurtluqlar turghuzulup, padiliringni baqidu; Yatlarıning baliliri qoshchiliringlar, üzümliringlar bolidu. **6** Biraq siler bolsanglar, «Perwerdigarning kahinliri» dep atilisiler; Siler toghranglarda: «Ular Xudayimizning xizmetkarliri» déyilidu; Ozuqliringlar ellerning bayliqliri bolidu, Siler ularning shan-shereplirige ortaq bolisiler. **7** Xorlinip, shermendilikte qalghininglarning ornigha ikki hesse nésiwengler bérilidu; Reswa qilin'ghanliqning ornigha ular teqsimatida shadlinip tentene qilidu; Shuning bilen ular zémin'gha ikki hessilep igidarchiliq qilidu; Menggülük shad-xuramliq ularningki bolidu. **8** Chünki Men Perwerdigar toghra hüküm, heqiqetni ezizleyen; Köydürme qurbanliq qilishda herqandaq bulangchiliq we aldanchiliqqa nepretlinimen; Men ulargha heqiqet bilen tégishlikini qayturup bérimen; Men ular bilen menggülük bir ehдини tüzimen. **9** Shundaq qilip ularning neslining dangqi eller arisida, Perzentlirining dangqi xelqi-alem arisida chiqidu; Ularni körgenlerning hemmisi ularni tonup étirap qiliduki, «Ular bolsa Perwerdigar bext ata qilghan nesildur». **10** — «Men Perwerdigarni zor shad-xuramliq dep bilip

shadlinimen, Jénim Xudayim tüpeylidin xushallinidu; Chünki toy qilidighan yigit özige «kahinliq selle» kiyiwalghandek, Toy qilidighan qiz leel-yaqutlar bilen özini perdazlighandek, U nijatliqning kiyim-kéchikini manga kiydürdi, Heqqaniyliq toni bilen méni pürkendürdi. **11** Chünki zémin özining bixini chiqarghinidek, Bagh özide térilghanlarni ündürginidek, Reb Perwerdigar oxshashla barliq ellerning aldida heqqaniyliqni hem medhiyini ündüridu».

62 — «Taki Zionning heqqaniyliqi julalinip chaqnay chiquche, Uning nijati lawuldawatqan mesh'eldek chiquche, Zion üçün héch aram almaymen, Yérusalém üçün hergiz süküt qilmaymen; **2** Hem eller séning heqqaniyiliqingni, Barliq padishahlar shan-sheripingni köridu; Hem sen Perwerdigar Öz aghzi bilen sanga qoyidighan yéngi bir isim bilen atilisen, **3** Shundaqla sen Perwerdigarning qolida turghan güzel bir taj, Xudayingning qolidiki shahane bash chembiriki bolisen. **4** Sen ikkinchi: «Ajrashqan, tashliwétilgen» dep atalmaysen, Zémining ikkinchi: «Weyran qilip tashliwétilgen» dep atilmaydu; Belki sen: «Méning xushalliqim del uningda!», dep atilisen, Hem zémining: «Nikahlan'ghan» dep atilidu; Chünki Perwerdigar sendin xushalliq alidu, Zémining bolsa yatliq bolidu. **5** Chünki yigit qizgha baghlan'ghandek, Oghulliring sanga baghlinidu; Toy yigiti qizdin shadlan'ghandek, Xudaying séningdin shadlinidu. **6** Men sépilliringda közetчилerni békitip qoydum, i Yérusalém, Ular kündüzmu hem kéchisimu aram almaydu; I Perwerdigarni esletküchi bolghanlar, süküt qilmanglar! **7** U Yérusalémni tikligüche, Uni yer-jahanning otturisida rehmet-medhiyilerning sewebi qilghuche, Uninggha héch aram bermenglar!». **8** Perwerdigar ong qoli hem Öz küchi bolghan biliki bilen mundaq qesem ichti: — «Men ziraetliringni düshmenliringge ozuq bolushqa ikkinchi bermeymen; Japa tartip ishligen yéngi sharabnimu yatlarıning perzentliri ikkinchi ichmeydu; **9** Ziraetlerni orup yighqanlar özlirila uni yep Perwerdigarni medhiyileydu; [Üzümlerni] üzgenler muqeddes öyümnüing seynalirida ulardin ichidu». **10** — Ötünglar, derwazalardin ötünglar! Xelqning yolini tüz qilip teyyarlanglar! Yolni kötürünglar, kötürünglar; Tashlarni élip tashliwétinglar; Xelq-milletler üçün [yol körsitidighan] bir tughni kötürünglar. **11** Mana,

Perwerdigar jahanning chet-yaqilirigha mundaq dep jakarlidi: — Zion qizigha mundaq dep éytqin: — «Qara, séning nijat-qutulushung kéliwatidu! Qara, Uning Özi alghan mukapiti Özi bilen bille, Uning Özining in'ami Özige hemrah bolidu. **12** We xeqler ularni: «Pakmuqeddes xelq», «Perwerdigar hemjemetlik qilip qutquzghanlar» deydu; Sen bolsang: «Intilip izdelgen», «Héch tashliwétilmigen sheher» dep atilisen.

63 «Bozrah shehiridin chiqqan, üstibéshi qéniq qizil renglik, Kiyim-kéchekliri qaltis-karamet, Zor küch bilen qol sélip méngiwatqan, Édomdin mushu yerge kéliwatquchi kim?» «Heqqaniyliq bilen sözligüchi Men, Qutquzushqa küch-qudretke Ige Bolghuchidurmen». **2** «Üstibéshingdikisi némishqa qizil, Qandaqsige kiyim-kéchekliring sharab kölchikini cheyügüchiningkige oxshap qaldi?». **3** «Men yalghuz sharab kölchikini cheyüldim; Bar el-yurtlardin héchkim Men bilen bille bolghini yoq; Men ularni ghezipimde cheyüldim, Qehrimde ularni dessiwettim; Ularning qanliri kiyim-kécheklirim üstige chachridi; Méning pütün üstibéshim boyaldi; **4** Chünki qelbinge qisas küni pükülgenidi, Shundaqla Men hemjemetlirimni qutquzidighan yil keldi; **5** Men qarisam, yardem qilghudek héchkim yoq idi; Héchkimning qollimaydighanliqini körtüp azablinip könglüm parakende boldi; Shunga Öz bilikim Özümgé nijat keltürdi; Öz qehrim bolsa, Méni qollap Manga chidam berdi; **6** Shuning bilen el-yurtlarni ghezipimde dessiwetkenmen, Qehrimde ularni mest qiliwettim, Qanlirini yerge töküwettim». **7** «Men Perwerdigarning shepqteliri toghruluq eslitip sözleymen; Perwerdigarning medhiyegé layiq qilghanliri, Uning rehimdilliqlirigha asasen, Uning nurghunlighan shepqtelirige asasen, Perwerdigarning bizge qilghan iltapatliri, Israil jemetige iltapat qilghan zor yaxshiliqliri toghruluq eslitip sözleymen; **8** U ularni: — «Ular Méning xelqim, Aldamchiliq qilmaydighan balilar» dep, Ularning Qutquzghuchisi boldi. **9** Ularning barliq derdlirige Umu derddash idi; «Uning yüzidiki Perishtisi» bolsa ularni qutquzghan, U Öz muhebbiti hem rehimdilliqi bilen ularni hemjemetlik qilip qutquzghan; Ashu qedimki barliq künlerde ularni Özige artip kötürgen; **10** Biraq ular asiqliq qilip Uning Muqeddes Rohigha azar berdi; Shunga ulardin yüz örüp U ularning düshminige aylinip, Ulargha qarshi jeng qildi. **11** Biraq U: — «Musa peyghembirim! Méning xelqim!» dep eyni

künlarni eslep toxtidi. Emdi Öz [padisi bolghanlarni] padichiliri bilen déngizdin chiqiriwalghuchi qéni? Özining Muqeddes Rohini ularning arisigha turghuzup qoyghuchi qéni? **12** Uning güzel shereplik biliki Musaning ong qoli arqiliq ularni yétekligüchi boldi, Özi üçün menggülük bir namni tiklep, Ular aldida sularni bölüwetküchi, **13** Ular dalada erkin kézip yüridighan attek, Héch putlashturmay ularni déngizning chongqur yerliridin ötküzgüchi qéni? **14** Mallar jilghigha otlashqa chüshkendek, Perwerdigarning Rohi ulargha aram berdi; Sen Özüng güzel-shereplik bir namgha érishish üçün, Sen mushu yollar bilen xelqingni yétekliding. **15** Ah, asmanlardin neziringni chüshürgin, Séning pak-muqeddesliking, güzellik-sheriping turghan makaningdin [halimizgha] qarap baq! Qéni otluq muhebbiting we küch-qudriting!? Ichingni aghritishliring, rehimdilliqiliring qéni? Ular manga kelgende bésilip qaldimu? **16** Chünki gerche Ibrahim bizni tonumisimu, Yaki Israil gerche bizni étirap qilmisimu, Sen haman bizning Atimiz; Sen Perwerdigar bizning Atimizdursen; Ezeldin tatip «Hemjemet-Qutquzghuchimiz» Séning namingdur. **17** I Perwerdigar, némishqa bizni yolliringdin azdurghansen? Némishqa Özüngdin qorqushtin yandurup könglimizni tash qilghansen?! Qulliring üçün, Öz mirasing bolghan qebililer üçün, Yénimizgha yénip kelgeysen! **18** Muqeddes xelqing peqet azghine waqitla [tewelikige] ige bolalighan; Düşmenlirimiz muqeddes jayingni ayagh asti qildi; **19** Shuning bilen biz uzundin buyan Sen idare qilip baqmighan, Séning naming bilen atilip baqmighan bir xelqtek bolup qalduq!

64 **2** Ah, Sen asmanlarni yirtiwétip, Yerge chüshken bolsang'idi! Taghlar bolsa yüzüng aldida érip kétetti! Mana mushundaq bolghanda tuturuqqa ot yaqqandek, Ot suni qaynatqandek, Sen namingni düşmenliringge ayan qilghan bolatting, Eller yüzüngdinla titrep kétetti! **3** Sen biz kütmigen dehshetlik ishlarni qilghan waqtingda, Sen chüshkeniding; Yüzüngdin taghlar rastla érip ketti! **4** Sendin bashqa Özige telmürüp kütkenler üçün ishligüchi bir Xudani, Ademler ezeldin anglap baqmighan, Qulaqqa yétip baqmighan, Köz körüp baqmighandur! **5** Sen heqqaniyliqni yürgüzüshni xursenlik dep bilgen ademning, Yeni yolliringda méngip, Séni séghin'ghanlarning hajitidin chiqquchi hemrahdursen; Biraq mana, Sen ghezepete boldung,

Biz bolsaq gunahta bolduq; Undaq ishlar uzun boliwerdi; Emdi biz qutquzulamduq? **6** Emdi biz napak bir nersige oxshash bolduq, Qiliwatqan barliq «heqqaniyetlirimiz» bolsa bir ewret latisighila oxshaydu, xalas; Hemmimiz yopurmaqtek xazan bolup kettuq, Qebihliklirimiz shamaldek bizni uchurup tashliwetti. **7** Séning namingni chaqirip nida qilghuchi, Iltipatingni tutushqa qozghalghuchi héch yoqtur; Chünki Sen yüzüngni bizdin qachurup yoshurdung, Qebihliklirimizdin bizni solashturghuzdung. **8** Biraq hazir, i Perwerdigar, Sen bizning Atimizdursen; Biz séghiz lay, Sen bizning sapalchimizdursen; Hemmimiz bolsaq qolungda yasalghandurmiz; **9** I Perwerdigar, bizge qaratqan ghezipingni zor qilmighaysen, Qebihlikni menggügiche eslep yürmigin; Mana, qarighin, hemmimiz Séning xelqingdurmiz! **10** Muqeddes sheherliring janggal, Zionmu janggal bolup qaldi; Yérusalém weyran boldi; **11** Ata-bowimiz Séni medhiyiligen jay, Pak-muqeddeslik, güzel-parlaqliq turalghusi bolghan öyimiz bolsa ot bilen köyüp kül boldi; Qedir-qimmetlik nersilirimizning hemmisi weyran qiliwétildi. **12** Mushu ishlar aldida Özüngni chetke alamsen, i Perwerdigar? Süküt qilip turamsen? Bizni bolushiche xar qilip uriwéremsen?»

65 Ezeldin Méni izdimigenlerge Méni sorash yolini axtim; Men Özümge intilmigenlerge Özümni tapquzdum. Méning namim bilen atalmighan yat bir elge Men: — «Manga qara, Manga qara» — dédim. **2** Biraq yaman yolda mangidighan, Özining pikir-xiyaligha egiship mangidighan, Asiyliq qilghuchi bir xelqqa bolsa Men kün boyi qolumni uzitip intilip keldim. **3** Yeni baghlarda qurbanliq qilip, Ular xishliq supilar üstidimu köydürüp, Köz aldimdila zerdemge tégidighan bir xelq; **4** Ular qebriler arisida olturidu, Mexpiy jaylardimu tünep olturidu; Ular choshqa göshini yeydu, Qazan-qachilirida herqandaq yirginchlik nersilerning shorpisi bar. **5** Ular: «Özüng bilen bol, Manga yéqinlashquchi bolma; Chünki men sendin pakmen» — deydu; Mushular dimighingha kirgen is-tütek, Kün boyi öchmey turidighan ottur! **6** Mana, Méning aldinda pütüklük turiduki: — Men süküt qilip turmaymen — deydu Perwerdigar — Belki hem silerning qebihlikliringlarni, Shundaqla tagh choqqilirida isriq yaqqan, Döngler üstidimu Méni haqaretligen ata-bowiliringlarning qebihliklirini birlikte qayturimen, — Shularni öz quchaqlirigha qayturimen; Berheq, Men ilgiriki

qilghanlirini öz quchaqlirigha ölchep qayturimen. **8** Perwerdigar mundaq deydu: — Sapaq üzümning «sarqindi shirne»si körün'gende, Xeqlerning: «Uni cheyliwétip weyran qilmisun, chünki uningda beriket turidu» déginidek, Men Öz qullirimning sewebidinla shundaq qilimenki, Ularning hemmisini weyran qilmaymen. **9** Shundaq qilip Men Yaquptin bir nesilni, Yehudadinmu taghlirimgha bir igidarni chiqirimen; Shuning bilen Méning tallighanlirim [zémín'gha] ige bolidu, Méning qullirim shu yerde makanlishidu. **10** Méni izdigen xelqim üçün, Sharon bolsa yene qoy padilirigha qotan, Axor bolsa kala padilirigha qonalghu bolidu. **11** Biraq Perwerdigarni tashlap, Muqeddes téghimni untughuchi, «Teley» [dégen but] üçün dastixan salghuchi, «Teqdir» [dégen but] üçünmu ebjesh sharabni quyup qachilarni toldurghuchisiler, **12** Men silerni qilichqa «teqdir» qildim, Silerning hemminglar qirghinchiliqta bash égisiler; Chünki Men chaqirdim, siler jawab bermidinglar; Men söz qildim, siler qulaq salmidinglar; Eksiche nezirimde yaman bolghanni qiliwatisiler, Men yaqturmaydighanni tallighansiler. **13** Shunga, Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Méning qullirim yeydu, Siler ach qalisiler; Mana, Méning qullirim ichidu, Biraq siler ussuz qalisiler; Mana, Méning qullirim shadlinidu, Siler shermendilikte qalisiler; **14** Mana, könglidiki shad-xuramliqtin qullirim naxsha éytidu, Siler köngüldiki azabtin zar-zar yighlaysiler, Roh-qelb sunuqluqidin nale-peryad kötürisiler. **15** Isminglarni Méning tallighanlirimgha lenet bolushqa qaldurisiler. Reb Perwerdigar séni öltüridu, Hem uning qullirigha bashqa bir isimni qoyup béridu. **16** Shuning üçün kimki özige bir bextni tilise, «Amin» dégüchi Xudaning nami bilen ashu bextni tileydu; Kimki qesem ichmekchi bolsa, Emdi «Amin» dégüchi Xudaning nami bilen qesem ichidu; Chünki burunqi derd-elemler untulghan bolidu, Chünki ularni közümdin yoshurdum. **17** Chünki qaranglar, Men yéngi asmanlarni we yéngi zéminni yaritimen; Ilgiriki ishlar héch eslenmeydu, Hetta eske kelmeydu. **18** Eksiche siler Méning yaritidighanliqimdin xushallinglar; Menggüge shad-xuramliqta bolunglar, Chünki Men Yérusalénni shad-xuramliq, Uning xelqini xushalliq bergüchi qilip yaritimen. **19** Özümму Yérusalémdin shad-xuramliqta bolimen, Shundaqla Öz xelqimdin xushallinimen; Uningda ne yigha awazi, Ne nale-peryadlar ikkinchi anglanmaydu; **20** Uningda yene

birnechche künlük chachrap ketken bowaq bolmaydu, Yaki waqti toshmay waqitsiz ketken boway bolmaydu; Yüz yashqa kirgen bolsa «yigit» sanilidu, Shuningdek gunahkar yüz yashqa kirip ölgen bolsa «Xudaning lenitige uchrighan» dep hésablinidu. **21** Ular öylerni salidu, ularda turidu; Ular üzümzarlarni berpa qilidu, ulardin méwe yeydu; **22** Ular yasighan öylerde, bashqa birsi turmaydu; Tikilgen üzümzarlardin, bashqa birsi méwe élip yémeydu; Chünki xelqimning künliri derexning ömridek bolidu; Méning tallighanlirim özliri öz qoli bilen yasighanliridin öz ömride toluq behrimen bolidu. **23** Ularning qilghan emgiki bikargha ketmeydu; Yaki ularning baliliri tugulghanda kélechiki toghruluq wehime mewjut bolmaydu; Chünki ular Perwerdigar bext ata qilghan nesildur, Ularning perzentlirimu shundaq. **24** We shundaq boliduki, Ular nida qilip chaqirmastinla, Men ijabet qilimen; Ular dua qilip sözlewatqinidila, Men ularni anglaymen. **25** Böre hem paqlan bilen bille ozuqlinidu; Shir bolsa kalidek saman yeydu; Yilanning rizqi bolsa topa-changla bolidu. Méning muqeddes téghimning hemme yéride héch ziyankeshlik bolmaydu; Héch buzghunchilik bolmaydu, deydu Perwerdigar.

66 «Perwerdigar mundaq deydu: — «Asmanlar Méning textim, Zémin bolsa ayaghlirimgha textiperimdur, Emdi Manga qandaq öy-imaret yasimaqchisiler? Manga qandaq yer aramgah bolalaydu? **2** Bularning hemmisini Méning qolum yaratqan, ular shundaq bolghachqila barliqqa kelgen emesmidi? — deydu Perwerdigar, — Lékin Men nezirimni shundaq bir ademge salimen: — Mömin-kemter, rohi sunuq, Sözlirimni anglighanda qorqup titrek basidighan bir ademge nezirimni salimen. **3** Kala soyghan kishi ademnimu öltüridu, Qozini qurbanliq qilghan kishi itning boynini sundurup öltüridu; Manga hediye tutquchi choshqa qéninimu tutup bermekchidur; Duasini eslitishke xushbuy yaqquchi mebudqimu medhiye oquydu; Berheq, ular özi yaqturidighan yollirini tallighan, Köngli yirginchlik nersiliridin xursen bolidu. **4** Shunga Menmu ularning külpetlirini tallaymen; Ular del qorqidighan wehimilerni béshigha chüshürimen; Chünki Men chaqirghinimda, ular jawab bermidi; Men söz qilghinimda, ular qulaq salmidi; Eksiche nezirimde yaman bolghanni qildi, Men yaqturmaydighanni tallidi». **5** «I Perwerdigarning sözi aldida qorqup titreydighanlar, Uning déginini anglanglar: — «Silerni

namimga [sadiq bolghanliqlinglar] tüpeylidin chetke qaqqanlar bolsa, Yeni silerdin nepretlinidighan qérindashliringlar silerge: — «Qéni Perwerdigarning ulughluqi ayan qilinsun, Shuning bilen shadliqlinglarni köreleydighan bolimiz!» — dédi; Biraq shermendilikte qalghanlar özliri bolidu. **6** Anglanglar! — sheherdin kelgen chuqan-sürenler! Anglanglar! — ibadetxanidin chiqqan awazni! Anglanglar! — Perwerdigar Öz düşmenlirige [yamanliqlirini] qayturuwatidu!» **7** — Tolghiqi tutmayla u boshinidu; Aghriqi tutmayla, oghul bala tughidu! **8** Kimning mushundaq ish toghruluq xewiri bardu? Kim mushundaq ishlarni körüp baqqan? Zémin bir xelqni bir kün ichidila tughidighan ish barmu? Deqiqe ichidila bir elning tughulushi mumkinmu? Chünki Zionning emdila tolghiqi tutushigha, u oghul balilirini tughdi! **9** Birsini boshinish halitige keltürgen bolsam, Men balini chiqarghuzmay qalamtim? — deydu Perwerdigar, Men Özüm tughdurghuchi tursam, baliyatquni étiwétemdimen? — deydu Xudaying. **10** Yérusalém bilen bille shad-xuramliqta bolunglar; Uni söygüchiler, uning üçün xushallininglar! Uning üçün qayghu-hesret chekkenler, Uning bilen bille shadliq bilen shadlininglar! **11** Chünki siler uning teselli béridighan emchekliridin émip qanaetlinisiler; Chünki siler qan'ghuche ichip chiqisiler, Uning shan-sheripining zorluqidin könglünglar xursen bolidu». **12** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Men uninggha tashqan deryadek aram-xatirjemlikni, Téship ketken éqimdek ellerning shan-shereplirini sunup bérimen; Silér émisiler, Silér yanpashqa élinip kötürülsiler, Étekte ekilitilsiler. **13** Xuddi ana balisigha teselli bergendek, Men shundaq silerge teselli bérimen; Silér Yérusalémde tesellige ige bolisiler. **14** Silér bularni körgende könglünglar shadlinidu, Söngekliringlar yumran ot-chöptek yashnap kétidu; Shuning bilen Perwerdigarning qoli Öz qullirigha ayan qilinidu, U düşmenlirige qehrini körsitidu. **15** Chünki ghezipini qehr bilen, Tenbihini ot yalqunliri bilen chüshürüshi üçün, Mana, Perwerdigar ot bilen kélidu, U jeng harwiliri bilen quyundek kélidu. **16** Chünki ot bilen hem qilich bilen Perwerdigar barliq et igilirini soraq qilip jazalaydu; Perwerdigar öltürgenler nurgun bolidu. **17** «Baghchilar»gha kirish üçün pakizlinip, Özlirini ayrim tutup, Otturida turghuchining gépige kirgenler, Shundaqla choshqa góshini, yirginchlik bolghanni, jümlidin chashqanlarni

yeydighanlar bolsa jimisi teng tügishidu — deydu Perwerdigar. **18** Chünki ularning qilghanliri hem oylighanliri Méning aldimidur; Biraq barliq eller, hemme tilda sözleydighanlarning yighilidighan waqti kélidu; Shuning bilen ular kélip Méning shan-sheripimni köridu; **19** We Men ularning arisida bir karamet belgini tikleymen; Hem ulardin qéchip qutulghanlarni ellerge ewetimen; Nam-shöhritimni anglimighan, shan-sheripimni körüp baqmighan Tarshishqa, Liwiyege, oqyachiliqta dangqi chiqqan Ludqa, Tubal, Grétsiyege hem yiraq chetlerdiki arallargha ularni ewetimen; Ular eller arisida Méning shan-sheripimni jakarlaydu. **20** Shuning bilen Israillar «ashliq hediye»ni pakiz qachilargha qoyup Perwerdigarning öyige élip kelgendek, Shular bolsa, Perwerdigargha atap béghishlighan hediye süpitide qérindashliringlarning hemmisini ellerdin élip kélidu; Ular ni atlargha, jeng harwilirigha, sayiwenlik harwazembillerge, qéchirlargha hem nar tögilerge mindürüp muqeddes téghimgha, yeni Yérusalémgha élip kélidu, — deydu Perwerdigar. **21** Hem Men ulardin bezilirini kahinlar hem Lawiylar bolushqa tallaymen — deydu Perwerdigar. **22** Chünki Men yaritidighan yéngi asmanlar hem yéngi zémin Özümning aldida daim turghandek, Séning nesling hem isming turup saqlinidu. **23** Hem shundaq boliduki, yéngi aymu yéngi ayda, Shabat künimu shabat künide, Barliq et igiliri Méning aldimga ibadet qilghili kélidu — deydu Perwerdigar. **24** — Shuning bilen ular sirtqa chiqip, Manga asiqliq qilghan ademlerning jesetlirige qaraydu; Chünki ularni yewatqan qurtlar ölmeydu; Ular ni köydürüwatqan ot öchmeydu; Ular barliq et igilirige yirginchlik bilinidu.

Yeremiya

1 Binyamin qebilisi zéminidiki Anatot yézisida turuwatqan kahinlardin bolghan Hilqiyaning oghli Yeremiyaning sözliri [töwende xatirilinidu]: — **2** Yehuda padishahi, Amonning oghli Yosiyaning künliride, yeni u textke olturghan on üçinchi yilida [Yeremiya] Perwerdigarning sözi keldi; **3** Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning künliride hemde Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Zedekiyaning on birinchi yilining axirigiche, yeni shu yilning beshinchi éyida Yérusalémdikiler sürgün qilin'ghuche uninggha Perwerdigarning sözi yene kélip turdi. **4** Perwerdigarning sözi manga kélip: **5** — Anangning qorsiqida séni apiride qilishtin ilgirila Men séni bilettim; sen baliyatqudin chiqishtin burun séni Özümge atap, ellerge peyghember bolushqa tiklidim, — déyildi. **6** Men bolsam: — Apla, Perwerdigar! Men gep qilishni bilmeymen; chünki men gödek balidurmen, dédim. **7** Lékin Perwerdigar manga: — Özüngni gödek bala, déme; chünki Men séni kimge ewetsem, sen shulargha barisen; we Men séni néme de dep buyrusam, sen shuni deysen. **8** Ulardin qorqma; chünki séni qutquzush üçün Men sen bilen billidurmen, — dédi. **9** We Perwerdigar qolini sozup aghzimgha tegküzdi; Perwerdigar manga: Mana, Öz sözlirimni aghzinggha qoydum; **10** Qara, mushu küni Men séni yulush, söküş, halak qilish we örüş, qurush we térip östürüş üçün eller we padishahliqlar üstige tiklidim, — dédi. **11** We Perwerdigarning sözi manga kélip: «Yeremiya, némini körüwatisen?» — déyildi. Men: «Badam derixining shéxini körüwatimen» — dédim. **12** Perwerdigar manga: «Körgining yaxshi boldi; chünki Men sözümnü emeliylishishi üçün sözümnü közitip turimen» — dédi. **13** We Perwerdigarning sözi manga ikkinchi qétim kélip: «Némini körüwatisen?» — déyildi. Men: «Poruq-poruq qaynawatqan, aghzi shimal teripidin qiysayghan bir qazanni kördüm» — dédim. **14** Perwerdigar manga: — Külpet shimal tereptin kélip bu zéminda turuwatqanlarning hemmisi üstige bösüp kélidu — dédi. **15** — Chünki mana, Men shimaliy padishahliqlarning barliq jemetlirini chaqirimen, — deydu Perwerdigar; — ular kélidu, padishahlar herbiri öz textini Yérusalém qowuqliri aldigha sélip, hemme sépillargha we Yehudaning barliq sheherlirige hujumgha teyyarlinidu; **16** shuning bilen Men [Yehudadikilerning] barliq rezillikliri

üchün ularning üstidin hökümlerni jakarlaymen; chünki ular Mendin waz kéchip, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, öz qolliri yasighanlirigha choqundi. **17** Sen emdi bélingni baghlap ornungdin turup, sanga buyrughanlirimning hemmisini ulargha éyt; ular aldida hoduqup ketmigün; bolmisa Men séni ular aldida hoduqturimen. **18** Qara, Men bügün séni Yehudaning padishahlirigha, emirlirige, kahinlirigha hem pütkül zémin xelqige qarshi turghuchi mustehkem sheher, tömür tüwrük we mis sépillardek tiklidim. **19** Ular sanga qarshi jeng qilidu, lékin séning üstüngdin ghelibe qilalmaydu — Chünki Men séni qutquzush üçün sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar.

2 Emdi Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** Bérip Yérusalémdikilerning qulaqlirigha mundaq jar salghin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Men séning yash waqtingdiki wapadarliqingni, yeni qizning ashiqigha bolghan muhebbitidek séning chöl-bayawanda, yeni térimighan yerlerde Manga egiship yürgenlirini séning üçün esleymen. **3** Shu chaghda Israil xelqi Perwerdigargha pak, alahide atalghan, ular uning öz hosulining tunji méwisi dep qaralghanidi; ularni yewalmaqchi bolghanlarning hemmisi gunahkar dep hésablan'ghanidi hem ularning bashlirigha balayi'apet chüshkenidi, — deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigarning sözini anglanglar, i Yaqupning jemeti, Israil jemetining barliq aile-tawabiatliri: — **5** Perwerdigar mundaq deydu: — Ata-bowiliringlar Mende zadi qandaq adaletsizliklarni bayqaptu, ular Mendin shunche yiraqlishidu? Ular némishqa bimene butlarga bash urup, özliri bimene bolup ketti? **6** Ular héchqachan: «Bizni Misir zéminidin qutquzup chiqirip, bayawandin, yeni chöl-desht we tik azgallar bilen qaplan'ghan jaylardin, qurghachiliq we ölüm sayisi orap turghan yerlerdin, ademzat ötmeydighan hemde insan turmaydighan shu bayawandin bizni ötküzgen Perwerdigar qéni?» dep sorap qoyushmaptighu? **7** Men silerni méwisi hem molchiliqidin huzurlinish üçün munbet bir zémin'gha élip kelgenmen; siler kélip zéminimni bulghidinglar, Méning mirasimni yirginchlik bir nersige aylandurup qoydunglar. **8** Kahinlar: «Perwerdigar qéni?» dep héch sorap qoymidi; Tewratqanun ijrachiliri méni héch tonumidi; xelq padichiliri manga asiyliq qildi; peyghemberler bolsa Baalning namida bésharet berdi, ularning hemmisi héch

paydisiz bimene nersilerge egiship ketti. **9** Shunga siler bilen dewalashmaqchimen, baliliringlar hem baliliringlarning baliliri bilen dewalishimen, — deydu Perwerdigar; **10** — siler Sipurstiki déngiz boylirigha ötüp béqinglar, Kédargha tekshürüshke adem ewetip béqinglar — mushundaq bir ish zadi bolup baqqanmu-yoq dep körüp béqinglar — **11** Qaysi bir el öz ilahlrini (ular héch ilah emes, elwette) özgertkenmu? Lékin Méning xelqim özlirining shan-sheripi Bolghuchisini bolsa paydisiz-bimene bir nersige almashturghan. **12** Buninggha ejeblininglar, i asmanlar; hang-tang bolunglar! Sarasimige chüshünglar! Chöchünglar! — deydu Perwerdigar, **13** — chünki Méning xelqim ikki rezil ishni qildi; ular hayatliq su menbesi bolghan Mendin waz kechti; andin özliri üçhün su azgallirini, yeni su turmaydighan yériq su azgallirini yonup chiqti. **14** Israil esli qulmidi? U xojayinning öyide tughulghan qulmidi? Némishqa emdi u oljigha aylinip qaldi? **15** Yash shirlar uni olja qilip hörkiridi; ular awazini qoyuwetti; ular [Israil] zéminini weyrane qildi; sheherliri köydürüldi, ademzatsiz qaldi. **16** Uning üstige hetta Nof we Tahpanes shehiridikilermu choqqangni yériwetti. **17** Bu ishlarni özüng keltürüp chiqarghan emesmu? — Chünki sanga yol bashlawatqinida Perwerdigar Xudayingdin waz kechkeniding. **18** Emdi бүгүнki күнде yene Shihor deryasining süyini ichish üçhün Misirning yolini basqining némisi? [Efrat] deryasining süyini ichish üçhün Asuriyening yolini basqining némisi? **19** Öz rezillikning özüngge sawaq élip kélidu, özüngning yénimdin chetnep ketkining özüngge tenbih bolidu; emdi séning Perwerdigar Xudayingdin waz kechkining we Méning qorqunchumning sende bolmasliqining intayin rezil hemde zerdapqa tolghan ish ikenlikini bilip qoy, — deydu Reb, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **20** Chünki sen qedimdinla Men sanga salghan boyunturuqni buzup, uning rishtini üzüp tashliwetkensen; sen: «Qulluqungda bolmaymen!» déding. Chünki barliq döng-égizlikte we barliq yéshil derex astida sen pahishe ayaldek kériyip yatqansen. **21** Lékin Men bolsam séni esli ésil sortluq üzüm télidin, serxil uruqtin tikkenidim; sen Manga nisbeten qandaqmu yat we yawa bir sésiq üzüm téligha aylinip qalding? **22** Chünki sen shulta bilen yuyunsangmu, köp aqartquch sopun ishletsengmu séning qebihlikning Méning aldimda téxi dagh bolup turidu, — deydu Reb Perwerdigar. **23** Sen

qandaqmu: «Men héch bulghan'ghan emesmen, men «Baallar»gha héch egeshmidim!» déyeleysen? Jilghida mangghan yolungni körüp baq, qilmishliringni iqrar qil — sen öz yollirida uyan-buyan qatrap yüridighan chaqqaq hinggandursen! **24** Sen chöl-bayawan'gha adetlen'gen, hewisi qozghalghanda shamalni purap yüridighan bir yawayi mada ésheksen! Küyliyende kim uni tosalisun? Uni izdigen hanggilar özlirini héch upratmaydu; shu waqitlarda uni izdep tapmaq asandur. **25** [I Israil], [bikar yügürüp], putungni ayaghsiz, gélingni ussuluqsiz qilip qoyma! Lékin sen buninggha: «Yaq! Xam xiyal qilma! Chünki men bu yat [ilahlarni] yaxshi körüp qaldim, ularning keynidin mangimen!» — déding. **26** Oghri tutulup qélip xijaletke qalghandek, Israil jemetimu xijaletke qalidu — yeni özliri we ularning padishahliri, kahinliri we peyghemberliri — **27** ular yaghach kötikige: «Atam!» we tashqa: «Sen méni tughurdung!» deydu; chünki ular yüzini Manga qaratmay, eksiche Manga arqisini qildi; lékin külpet béshigha chüshkende ular: «Ornungdin turup, bizni qutquzghaysen!» deydu. **28** Emdi özüngge yasighan ilahliring qéni!? Külpet béshinggha chüshkende séni qutqalaydighan bolsa, ular ornidin tursun! — Chünki sheherliring qanche köp bolsa butliringmu shunche köptur, i Yehuda! **29** Némishqa siler Men bilen dewagha chüshmekchisiler? Siler hemminglar Manga asiqliq qilghansiler, — deydu Perwerdigar. **30** Baliliringni bikardin bikar urup qoydum; ular héch terbiyini qobul qilmidi. Öz qiliching yirtquch shirdek peyghemberliringni yewetti. **31** I bu dewr kishiliri! Perwerdigarning sözige köngül qoyunglar! Men Israilgha chöl-bayawan yaki qapqaranghulug basqan zémin bolup baqqanmu? Méning xelqim némishqa: «Negila barsaq öz erkimiz; emdi yéninggha yene kelmeymiz!» — deydu? **32** Qiz zibu-zinnetlirini untuyalamdu? Toy qilidighan qiz toy kiyimlirini untuyalamdu? Lékin öz xelqim san-sanaqsiz künliride Méni untudi. **33** Sen ishq izdep baridighan yollargha shunche mahir bolup ketting! Berheq, hetta eng buzuq ayallargha yolliringni körsetting. **34** Uning üstige tonungning peshliride gunahsiz namratlarning qéni bar! Sen ularni témingni téship oghriliqqa kirgini üçhün öltürdingmu?! Ishlarning hemmisi shundaq tursimu, **35** sen téxi: «Mende gunah yoq; [Reb] mendin renjiwermeydu!» deysen. Bilip qoy! Men üstüngdin höküm chiqirimen, chünki sen: «Men gunah sadir

qilmidim!» — dewérisen. **36** Sen némishqa bunchiwala uyan-buyan qatrap ala köngüllük qilisen? Sen Asuriye teripidin yerge qaritilghandek Misir teripidinmu yerge qaritilisen. **37** Berheq, sen Misirdin qollaringni béshinggha alghan péti chiqisen; chünki Perwerdigar sen yölenchük qilghanlarni chetke qaqtı; sen uların héch payda körmeysen.

3 Shundaq déyiliduki, birsi ayalini qoyuwetse, ayal uningdin ajrashsa we kéyin u bashqa erge yatliq bolghan bolsa, birinchi éri uning bilen qayta yarishiwalsa bolamdu? Bundaq ish bu zéminni mutleq bulghimamdu? Lékin sen shunche köp ashniliring bilen buzuqluq qilip turup yene yénimgha qaytay dewatamsen téxi? **2** Béshingni kötürüp yuqirigha qarap baq; — Sen zadi nede yat ilahlar bilen buzuqluq ötküzmigensen?! — Sen chöl-bayawanda kütüp olturghan erbedek ularni yollar boyi kütüp olturghansen; zéminni buzuqluqliring we rezilliking bilen bulghighansen. **3** Shuning üçün qattiq yamghurlar tutup qélinip sanga bérilmidi hemde «kéyinki yamghurlar» yaghmidi. Lékin sende téxi pahishe ayalning qélin yüzi bar, iza tartishni héch bilgüng yoqtur. **4** Hetta sen bayatin Manga: «I Atam, yashliqimdin bashlap manga yétekchi hemrah bolup kelding!» — deysen, we: — **5** «U herdaim ghezipini saqlamdu? U ghezipini axirghiche tutamdu?» — deysen. Mana, sen shundaq dégining bilen, lékin sen qolungdin kélishe rezillik qilghansen. **6** Yosiya padishahning künliride Perwerdigar manga: «Wapasiz Israilning néme qilghanliqini kördüngmu? U barliq égziz taghqa chiqip hem barliq yéshil derek astigha kirip shu yerlerde pahishidek buzuqluq qilghan» — dédi. **7** — «Men: U bularning hemmisini qilghandin kéyin, choqum yénimgha qaytip kélidu, — dédim; lékin u qaytip kelmidi. Uning asiy singlisi, yeni Yehuda buni kördi; **8** lékin wapasiz Israilning barliq zina qilghanliri tüpeylidin uninggha talaq xétini bérıp uni qoyuwetkinimni körip, asiy singlisi Yehuda qorqmidi, belki özimu bérıp pahishilik qildi. **9** Shundaq boldiki, öz buzuqchiliqini shunche kichik ish dep qarighachqa, u hetta yaghach we tash bilen zina qilip zéminni bulghiwetti. **10** Bularning hemmisige qarimay Israilning asiy singlisi Yehuda téxi pütün köngli bilen emes, peqet saxtiliq bilen yénimgha qaytip kelgendek boluwaldi, — deydu Perwerdigar. **11** Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Wapasiz Israil özini asiy Yehudadin heqqaniy körsetti. **12** Barghin, shimalgha

qarap bu sözlerni jakarlap mundaq dégin: — «Qaytip kel, i yoldin chiqquchi Israil, — deydu Perwerdigar — we Men sanga qapiqimni qayta türmeymen; chünki Men rehimdil, — deydu Perwerdigar — Men ghezipimni menggüge saqlap turmaymen. **13** Peqet séning qebihlikingni, — Perwerdigar Xudayinggha asiyliq qilghanliqingni, uyan-buyan qatrap yürüp özüngni herbir yéshil derek astida yat ilahlargha béghishlihanliqingni, shuningdek awazimgha héch qulaq salmighanliqingni iqrar qilsangla [Mendin rehim-shepset körisen] — deydu Perwerdigar. **14** Qaytip kélinglar, i yoldin chiqquchi balilar, — deydu Perwerdigar — chünki Men silerni heqiqiy söygüchidurmen; [siler shundaq qilsanglarla] Men silerdin tallighanlarni, yeni herqaysi sheherdin birdin, herqaysi jemettin ikkidin puqrani Zion'gha qayturup kélimen. **15** Men silerge könglümdikidek xelq padichilirini teqsim qilimen; ular silerni danaliqu-bilim, eqil-paraset bilen béqip ozuqlanduridu. **16** Shundaq boliduki, shu künlerde siler zéminda köpiyip, köp perzentlik bolghininglarda, — deydu Perwerdigar, — siler: «Perwerdigarning ehde sanduqil» dep yene tilgha almaysiler; u héch ésinglarga kelmeydu, uni héch eslimeysiler we uni héch séghinimaysiler; siler bashqa bir sanduqmu yasimaysiler. **17** Shu tapta ular Yérusalémni «Perwerdigarning texti» dep ataydu; barliq eller uninggha yighilidu, — yeni Perwerdigarning namigha, Yérusalémgha yighilidu; ular qelbidiki rezil jahilliqigha qaytidin héch egiship mangmaydu. **18** Shu künlerde Yehuda jemeti Israil jemeti bilen birlikte mangidu; ular shimal zéminidin bille chiqip Men ata-bowilirigha miras bolushqa teqdim qilghan zémin'gha kélidu. **19** Men: «Men séni balilirim qatirigha qoyup, sanga güzel zéminni, yeni köpligen ellerning zéminliri arisidiki eng körkem jayni miras qilip ata qilishni shunchilik xalayttim!» — dédim, we: «Sen Méni «méning atam» deysen, we Mendin yüz örümeysen!» — dédim. **20** Lékin berheq, asiyliq qilghan ayal öz jörisidin ayrilghandek, siler Manga asiyliq qilghansiler, i Israil jemeti, — deydu Perwerdigar. **21** Yuqiri jaylardin bir awaz anglinidu! U bolsa Israil jemetidikilerning yigha-peryadliri; chünki ular öz yolini burmilighan, Perwerdigar Xudasini untughan. **22** — Qaytip kélinglar, ey yoldin chiqquchi balilar; Men silerning yoldin chiqip kétishinglarga shipa bolimen. — «Mana, biz yéninggha barimiz; chünki Sen Perwerdigar Xudayimizdursen» — denglar!

23 — Berheq, égzizliklerde hem taghlarda anglitilghan [butpereslikning] qiyqas-sürenliri bihude ishtur! Berheq, Israilning qutquzush-nijati Perwerdigar Xudayimizdinladur. 24 Lékin yashliqimizdin tartipla, ata-bowilirimizning ejrini, yeni ularning kala-qoy padilirini, qiz-oghullirini ashu uyat-nomus yep ketken; 25 Netijide biz uyat-xijilliq ichide yattuq, qalaymiqanchilik we alaqqadilik bizni qapliwaldi; chünki yashliqimizdin tartip bügünki kün'ge qeder biz we ata-bowilirimiz hemmimiz Perwerdigar Xudayimiz aldida gunah sadir qilib kelduq, Perwerdigar Xudayimizning awazigha héch qulaq salmiduq.

4 — «Bu yollirimdin burulay!» déseng, i Israil — deydu Perwerdigar — Emdi Méning yéningha burulup qaytip kelle! Eger bu yirginchlikliringni közümdin néri qilsang, we shundaqla yoldin yene ténep ketmiseng, 2 — eger sen: «Perwerdigarning hayati bilen!» dep qesem ichkiningde, u qesem heqiqet, adalet we heqqaniylik bilen bolsa, undaqla yat ellermu Uning namida özlirige bext tilishidu we Uni özining pexir-shöhriti qilidu. 3 Chünki Perwerdigar Yehudadikiler we Yérusalémdikilerge mundaq deydu: — «Boz yéringlarni chépip aghdurunglar; tikenlik arisigha uruq chachmanglar! 4 Özliringlarni Perwerdigarning yolida sünnet qilinglar; qelbinglarni sünnet qilinglar, i Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlar! — Bolmisa, Méning qehrim partlap ot bolup silerni köydüriwétidu; qilmishliringlarning rezilliki tüpeylidin uni öchüreleydighan héchkim chiqmaydu. 5 — Yehudada mushularni élan qilib, Yérusalémda: — «Zémin-zéminda kanay chélinglar!» — dep jakarlanglar; «Yighilinglar! Mustehkem sheherlerge qéchip kireyli!» — dep nida qilinglar! 6 Zionni körsitidighan bir tughni tiklenglar; derhal qéchinglar, kéchikip qalmanglar! Chünki Men külpet, yeni zor bir halaketni shimaldin élip kélimen. 7 Shir öz chatqalliqidin chiqti, «ellerni yoqatquchi» yolgha chiqti; u öz jayidin chiqip zéminingni weyran qilishqa kélidu; sheherliring weyran qiliniq, ademzatsiz bolidu. 8 Bu sewebtin özliringlarga böz kiyim oranglar, dad-peryad kötürüp nale qilinglar! Chünki Perwerdigarning qattiq ghezipi bizdin yanmidi! 9 Shu küni shundaq boliduki, — deydu Perwerdigar, — padishahning yüriki, emirlerning yürikimu su bolup kétidu, kahinlar alaqqade bolup, peyghemberler teejjüplininu. 10 — Andin men: — Ah, Reb Perwerdigar! Berheq Sen bu xelqni, jümlidin Yérusaléمنى: «Siler

aman-tinch bolisiler» dep aldiding; emeliyette bolsa qilich jan'gha yétip keldi, dédim. 11 — Shu chaghda bu xelqge we Yérusalémgha mundaq déyilidu: «Chöl-bayawandiki égzizliklerdin chiqqan issiq bir shamal xelqimning qizining yoligha qarap chüshidu; lékin u xaman sorushqa yaki dan ayrishqa muwapiq kelmeydu! 12 — Buningdin esheddiy bir shamal Mendin chiqidu; mana, Men hazir ulargha jaza hökümlirini jakarlaymen. 13 Mana, u top bulutlardek kélidu, uning jeng harwiliri qara quyundektur, uning atliri bürkütlerdin tézdur! — «Halimizgha way! Chünki biz nabut bolduq!» 14 — «I Yérusalém, öz qutulushung üçün qelbingni rezilliktin yuyuwet; qachan'ghiche könglüngge bihude oy-xiyallarni püküp turisen? 15 Chünki Dan diyaridin, Efraimdeki égzizliklerdinmu azab-külpetni élan qilidighan bir awaz anglitilidu: — 16 Ular: Ellerge élan qilinglar, Yérusalémghimu anglitinglar: — Mana, qorshawgha alghuchilar yirraq yurttin kéliwatidu! Ular Yehuda sheherlirige qarshi jeng chuqanlirini kötürüshke teyyar! — deydu. 17 Étizliqni mudapie qiliwatqanlardek, ular Yérusaléمنى qorshivalidu; chünki u Manga asiyliq qilghan, — deydu Perwerdigar. 18 Séning yolung we qilmishliring mushularni öz béshinggha chüshürdi; bu rezillikingning aqiwitidur; berheq, u azabliqtur, yürikinggimu sanjiydu!». 19 — [Men]: «Ah, ich-baghrim! Ich-baghrim! Tolghaqa chüshtüm! Ah, könglüm azablandi! Yürikim düpüldewatidu, süküt qilib turalmaymen; chünki men kanayning awazini anglaymen; jeng chuqanliri jéningha sanjidi. 20 Apet üstige apet chüshti! Pütkül zémin weyran boldi; chédirlirim deqiqide berbat qilindi, perdilirim hayt-huytning ichide yirtip tashlandi! 21 Qachan'ghiche tughqa qarap turushum, jeng awazlirini anglishim kérek?» — [dédim]. 22 — «Chünki Méning xelqim nadandur; ular Méni héch tonumighan; ular eqli yoq balilar, ular héch yorutulmighan; rezillikke nisbeten ular danadur, emma yaxshiliqqa nisbeten ular bilimsizdur». 23 — «Men yer yüzige qaridim; mana, u shekilsiz we qup-quruq boldi; asmanlarghimu qaridim, u nursiz qaldi; 24 taghlargha qaridim, mana, ular zilzilige keldi, barliq döngler esheddiy silkinip ketti. 25 Qarap turuwerdim, we mana, insan yoq idi, asmandiki barliq uchar-qanatlarmu özlirini daldigha aldi. 26 Men qaridim, mana, bagh-étizlar chöl-bayawan'gha aylandi, barliq sheherler Perwerdigar aldida, yeni uning qattiq ghezipi aldida weyran boldi.

27 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Pütkül zémin weyran bolidu; emma Men uni pütünley yoqatmaymen. 28 Buning tüpeylidin pütkül yer yüzi matem tutidu, yuqirida asman qariliq bilen qaplinidu; chünki Men shundaq söz qildim, Men shundaq niyetke kelgenmen; Men uningdin ökünmeymen, uningdin héch yanmaymen; 29 atliqlar we oqyaliqlarning shawqun-süreni bilen herbir sheherdikiler qéchip kétidu; ular chatqalliqqlargha kirip möküwalidu, tashlar üstige chiqwalidu; barliq sheherler tashlinip ademzatsiz qalidu. 30 — Sen, i halak bolghuchi, néme qilmaqchisen? Gerche sen pereng kiyimlarni kiygen bolsangmu, altun zibu-zinnetlerni taqighan bolsangmu, köz-qashliringni osma bilen perdzalighan bolsangmu, özüingni yasighining bikardur; séning ashiqliring séni kemsitidu; ular jéningni izdewatidu. 31 Chünki men tolghaqqá chüshken ayalningkidek bir awazni, tunji balini tughqandikidek azabda bolghan Zion qizining awazini anglawatimen; u qollirini sozup: «Halimgha way! Bu qatillar tüpeylidin halimdin kettim!» dep hasirimaqta.

5 [Perwerdigar]: — Yérusalémning reste-kochilirida uyan-buyan aylinip yügürüinglar, obdan körüp biliwélinglar; meydanliridin izdep körüinglar; adalet bilen ish köridighan, wediside turushqa intilidighan birla ademni tapsanglar, shunda men bu [sheherni] kechürimen! 2 Gerche ular: «Perwerdigarning hayati bilen!» dep qesem ichken bolsimu, ular yalghandin sözleydu, [dédi]. 3 — I Perwerdigar, közüing adalet-bitereplikni izdep yürüdu emesmu? Sen bularni urdung, lékin ular azablanmaydu; Sen ularni nabut qilip tügeshtürdüing, lékin ular terbiye qobul qilishni ret qilip keldi; ular yüzlirini tashdin qattiq qildi, ular yolidin yénishni ret qilidu» 4 — men: «Shübhisizki, bundaq qilghanlar peqet namratlar, ular nadanlar; chünki ular Perwerdigarning yolini, Xudasining höküm-körsetmilirini bilmeydu» — dédim. 5 — «Men mötiwerlerning yénigha bérup ulargha sözleymen; chünki ular Perwerdigarning yolini, Xudasining höküm-körsetmilirini bilidu». Biraq ularmu boyunturuqni üzül-késil buzup, rishtilirini üzüp tashlighan. 6 — Shunga ormandin chiqqan bir shir ularni öltürüdu, bayawandin chiqqan bir böre ularni weyran qilidu; yilpiz sheherlerge qarap paylaydu; sheherlerdin chiqqan herbiri titmatitma qilinidu; chünki ularning asiqliqliri köpiyip, wapasizliqliri awuydu. 7 Men zadi némige asasen

séni kechürimen? Séning baliliring Mendin waz kéchip, Xuda emeslerge qesem ichmekte; Men hemme hajatliridin chiqqan bolsammu, lékin ular zinaxorluq qilip, pahishilarning öyige top-top bolup méngiwatidu. 8 Ular semrigen ishqwaz ayghirlar, ular herbiri öz yéqinining ayaligha hewes qilip kishnewatidu. 9 Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim? — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay qoyamdu? 10 Uning üzüm chünekliridin ötüp, tallirini weyran qilinglar; lékin ularni pütünley nabut qilmanglar; shaxlirini qirip tashlanglar, chünki ular Perwerdigargha tewe emestur; 11 chünki Israil jemeti we Yehuda jemeti Manga mutleq wapasizliq qildi, — deydu Perwerdigar. 12 Ular: «U héchnéme qilmaydu! Bizge héch apet chüshmeydu; ne qilich ne qehetchilikni körmeymiz!» — dep Perwerdigardin ténip ketti. 13 Peyghemberler bolsa peqet bir shamaldin ibaret bolidu, xalas; [Perwerdigarning] söz-kalami ularda yoqtur; ularning sözliri öz béshigha yansun! 14 Shunga Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda manga mundaq deydu: — Bu xelq mushu sözni qilghini üçün, mana, Men aghzinggha salghan sözlirimni ot, bu xelqni otun qilimenki, ot ularni köydürüp tashlaydu. 15 — Mana, Men yiraqtin bir elni élip kélimen, i Israil jemeti, — deydu Perwerdigar, — U küchlük bir el, qedimiy bir el, tilini sen bilmeydighan we geplirini sen héch chüshenmeydighan bir el bolidu; 16 ularning oqdéni yoghan échilghan bir gördur; ularning hemmisi batur palwanlardur. 17 Ular hosulingni we néningni yep kétidu, oghul-qizliringni yep kétidu, kala-qoy padiliringni yep kétidu, üzüm talliringni we enjur derexliringni yep kétidu; ular sen tayan'ghan musthekem sheherliringni qilich bilen weyran qilidu. 18 Halbuki, — deydu Perwerdigar, — shu künlerdimu silerni pütünley tügeshtürmeymen. 19 Shu chaghda [xelqing]: «Perwerdigar Xudayimiz némishqa mushu ishlarning hemmisini béshimizgha chüshürgen?» — dep sorisa, emdi sen [Yeremiya] ulargha: «Siler Mendin yüz örüp, öz zémininglarda yat ilahlarning qulluqida bolghininglardek, siler öz wetininglar bolmighan bir zéminda yat bolghanlarning qulluqida bolisiler» — déging. 20 — Yaqupning jemetide shuni jakarlighinki we Yehuda arisida shuni élan qilghinki, 21 «Buni anglanglar, i nadan we eqli yoq, közi turup körmeydighan, quliqu turup anglimaydighan bir xelq: — 22 Mendin qorqmamsiler? — deydu

Perwerdigar, — Déngiz süyi üçün sahilni menggülük cheklime qilip, «Bu yerdin ötmé» dep békitken Méning aldında tewrimemsiler? Mana, dolqunliri örkeshligini bilen ular sahil üstidin héch ghelibe qilmaydu; shawqunlighini bilen bu chektin hergiz halqip ötelmeydu. **23** Lékin bu xelqning jahil we asiqlik köngli bardur; ular yoldin chiqip öz béshimchilik qilip ketti. **24** Ular könglide: «Öz waqtida yamghurlarni, yeni awwalqi hem kéyinki yamghurlarni Bergüchi, bizge hosul peslini békitip aman-ésen Saqlighuchi Perwerdigar Xudayimizdin eymineyli» dégenni héch démeydu. **25** Silerning qebihlikliringlar mushu ishlarni silerge nésip qilmighan; silerning gunahliringlar silerdin beriketni mehrum qilghan. **26** Chünki xelqim arisida reziller bardur; ular pistirmida yatqan qiltaqchilardek paylap yürüdu; ular tuzaq sélip, ademlerni tutuwalidu. **27** Tutqan qushlarga tolghan qepetek, ularning öyliri aldanchiliqtin érishken mallar bilen tolghan; ular shu yol bilen büyük hem bay bolup ketti. **28** Ular semrip, parqirap ketti; berheq, ular rezil ishlarni qilishqa mahir bolup ketti; ular öz menpeetini közlep xeqlerning dewasini, yétim-yésirlerning dewasini sorimaydu; namratlarning hoquqini qoghdaydighan hökümnü ular chiqarmaydu. **29** Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim?! — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay qoyamdu? **30** Zéminda intayin qorqunchluq we yirginchilik bir ish sadir qilin'ghanki — **31** Peyghemberler yalghan-saxta bésharetlerni bermekte; kahinlar bolsa öz hoquq dairisini kéngeytip hökümanliq qilmaqta; Méning xelqimmu bu ishlarni yaqturidu. Lékin bularning aqiwitide qandaq qilisiler?

6 Jéninglarni qutquzush üçün Yérusalém shehiridin qéchinglar, i Binyamin jemetidikiler! Tekoa yézisida kanay chélinglar! Beyt-Hakkeremde is signalini kötürüinglar! Chünki balayi'apet, yeni dehshetlik halaket shimal tereptin peyda bolidu. **2** Zion qizi, yeni nazinin sahibjamalni, men nabut qilimen. **3** Yérusalémgha qarshi chiqiwatqan pada baqquchilarmu öz padilirini épkelidu; ular Yérusalémni qorshawgha élip chédirlirini tikidu; ularning hemmisi özi igiligen jayda pada baqidu. **4** [Ular]: «Uninggha qarshi jengge teyyarlininglar! Turunglar, chüsh waqtidin paydilinip hujum qilayli!», «Apla! Kün patay dep qaptu, kechtiki sayiler uzirawatidu!» — [deydu], [andin]: **5** «Shunga, kéchiche hujum qilip chiqayli, uning mustehkem

ordilirini yoqitayli!» — deydu. **6** — Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ulargha mundaq deydu: — Derexlerni késip, ular bilen Yérusalém etrapida döng-poteylerni yasanglar; chünki u jazalanmisa bolmaydighan sheherdur; uningda barliq ishlar zulum-zomigerliktur. **7** Quduq öz sulirini urghutup chiqarghandek, umu rezilliklirini urghutup chiqarmaqta; uningdin zulmet-zorawanliq we halaket sadaliri anglanmaqta; méning köz aldında hemishe aghriq-késeller hem yarilan'ghanlar peyda bolmaqta. **8** I Yérusalém, telim-terbiye qobul qil; bolmisa jénim sendin waz kéchidu, — bolmisa, Men séni xarabilik, ademzatsiz bir zémin qiliwétimen. **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar manga mundaq deydu: — Ular üzüm télini pasangdighuchilardek Israilning qaldisini pasangdaydu; shunga sen üzüm üzgüchidek üzüm télidiki shaxlar üstidin yene bir qétim qolungni ötküzgin! **10** [Men]: — Men hazir kimgé söz qilip agahlanduray? Ulardin anglighudek zadi kim bar? Mana, ularning qulaqliri sünnet qilinmighan, ular héch angliyalmaydu. Mana, Perwerdigarning sözi ulargha éghir kélidu; ulargha héch xushyaqmaydu, — [dédim]. **11** — Qelbim Perwerdigarning ghezep otliri bilen tolup tashti; uni ichimgé sighdurushtin halsirap kettim; uni kochidiki balilar, yigitlarning meshrep sorunlirigha tökkeysen. Er-ayallar, qérilar hem yashan'ghanlarmu buningdin mustesna bolmisen! **12** — Ularning öyliri, étizliri ayalliri bilen bille özglerge tapshurulidu; chünki Men qolumni zémindikilerge sozimen, — deydu Perwerdigar. **13** — Chünki eng kichikidin chongighiche ularning hemmisi achközlükke bérilgen; peyghemberdin kahin'ghiche hemmisi oxshashla aldanchilik qilidu; **14** ular: «Aman-ésenlik! Aman-ésenlik!» dep xelqimning qizining yarisini susluq bilen qol uchida chala téngip qoydi. Lékin aman-ésenlik yoqtur! **15** Ular yirginchilik ishlarni sadir qilghinidin xijil boldimu? — Yaq, ular héch xijil bolmide, hetta qizirishnimu ular héch bilmeydu. Shunga ular yiqilip ölgenler ichide yiqilip ölidu; ularni jazalashqa kelginimde ular putliship kétidu, — deydu Perwerdigar. **16** Shunga Perwerdigar [Öz xelqige] mundaq deydu: — Siler töt acha yolda turuwatisiler; shunga yolunglarni obdan körtüp qoyunglar, qedimki, yaxshiliqqa élip barghan yollarni sorap, ularda ménginglar; shundaq qilghanda jéninglar obdan aram tapidu. Lékin ular:

«Biz shularda mangmaymiz!» — deydu. **17** Men: Silerge «Kanayning agah sadasigha qulaq sélinglar!» deydinghan agah bergüchi közetchilerni tiklidim; lékin siler: «Qulaq salmaymiz» dédinglar. **18** Shunga i eller, anglanglar; guwahchilar bolup ular arisida bolidighan ishlarni bilip qoyunglar! **19** Angla, i yer-zémin! Qara, Men bu xelqning béshigha külpet, yeni ularning oy-xiyallirining aqiwitini chüshürimen; chünki ular sözlirimge qulaq salmighan; Méning Tewrat-qanunumni bolsa, ular chetke qaqqan. **20** — Emdi zadi néme meqsette Shébadin chiqqan xushbuy, yiray yurttin élip kélin'gen égir Manga sunulidu? Köydürme qurbanliqliringlar qobul qilarliq emes, silerning «teshekkür qurnanliq»liringlar Méni xursen qilmaydu. **21** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men bu xelq aldigha putlikashanglarni salimen; shuning bilen hem atilar hem oghullar bille putlishidu; qoshnilar we dostlar oxshashla nabut bolidu. **22** Perwerdigar mundaq deydu: — Qara, shimaliy zémindin bir xelq kélidu, yer yüzining eng qeriliridin ulugh bir el qozghilidu; **23** ular oqya we qilich bilen qorallinidu; ular zalim, héch rehim qilmaydu; ularning awazi déngiz dolqunidek shawqunlaydu; ular atlargha minidu, jenggiwar ademlerdek sep-sep bolup turidu; ular sanga qarshi jeng qilishqa kélidu, i Zion qizi! **24** «Biz ular toghruluq xewer angliduq; qolimiz boshiship ketti; gheshtlik, tolghaqta qalghan ayaldek azab bizni tutti» — [dédim]. **25** «Dalagha chiqmanglar, yollar bilen mangmanglar, chünki düshmenning qilichi bar, terep-tereplerni wehime basidu. **26** I xelqimning qizi, sen özünge böz kiyim kiywal, küller ichide éghinap yat; özüngning bir tal oghlungdin juda bolghandek qattiq yighlap matem tut; chünki bulang-talang qilghuchi bizge qarap tuyuqsiz kélidu». **27** [Perwerdigar manga]: — Men séni roda sinighuchi qilip tiklidim, xelqim bolsa xuddi tekshürüldighan rodidek bolidu; séni ularning yollirini közitip sinashqa tiklidim, — [dédi]. **28** — Ularning herbiri asiyning asiysi, ular töhmet chaplap uyan-buyan qatrap yürmekte; ular mis we tömürning özidur, hemmisi chirip ketkendur; **29** tömürchining körikimu köyüp ketti, qoghushun bolsa otta yem boldi; rodini éritip tawlash bikar boldi; xelqim yamanlardin xaliy bolmidi. **30** Ular «dashqal kümüş» dep atilidu; chünki Perwerdigar ularni ret qildi.

7 Perwerdigardin Yeremiyagha mundaq bir söz keldi: — **2** Perwerdigarning öyidiki derwazida turup mushu sözni jakarlap: «Perwerdigarning sözini anglanglar, i Perwerdigargha ibadet qilish üçün mushu derwazilardin kiriwatqan barliq Yehudalar!» — dégin. **3** — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Yolliringlar hem qilmishliringlarni tüzitinglar; shundaq bolghanda Men silerni mushu yerde muqim turghuzimen. **4** «Perwerdigarning ibadetxanisi, Perwerdigarning ibadetxanisi, Perwerdigarning ibadetxanisi del mushudur!» dep aldamchi sözlerge tayinip ketmenglar. **5** Eger siler heqiqeten yolliring hem qilmishliringlarni tüzetsenglar, — eger kishiler we qoshnanglar arisida adalet yürgüzsenglar, **6** — eger siler musapir, yétim-yésir hem tul xotunlarni bozek qilishtin, mushu yerde gunahsiz qanlarni töküshhtin, — shundaqla özünglarga ziyani yetküzüp, bashqa ilahlargha egiship kétishtin qol üzsenglar, — **7** shundaq qilghininglarda Men silerni mushu yerde, yeni Men ata-bowiliringlarga qedimdin tartip menggügiche teqdim qilghan bu zéminda muqim turidighan qilimen. **8** Lékin mana, siler héchqandaq payda yetküzmeydighan aldamchi sözlerge tayinip ketkensiler. **9** Emdi néme dégülük?! Oghriliq, qatilliq, zinaxorluq qilip, saxta qesem ichip, Baalgha isriq yéqip we siler héch tonumighan yat ilahlargha egiship, **10** andin Méning namimda atalghan mushu öyge kirip Méning aldinda turup: «Biz qutquzulghan!» demsiler?! Mushu lenetlik ishlarda turuwérish üçün qutquzulghanmusiler?! **11** Méning namimda atalghan mushu öy silerning neziringlarda bulangchilarning uwisimu?! Mana, Men Özüm bu ishlarni körgenmen, — deydu Perwerdigar. **12** Shunga, Men eslide Öz namimda turalghu qilghan Shiloh dégen jaygha bérip, xelqim Israilning rezilliki tüpeylidin uni néme qiliwetkenlikimni köriüp béqinglar! **13** Emdi hazir, siler mushundaq qilmishlarni sadir qilghininglar tüpeylidin, — deydu Perwerdigar, — Men silerge tang seherde ornumdin turup söz qilip keldim, lékin siler héch qulaq salmidinglar; Men silerni chaqirdim, lékin siler Manga jawab bermidinglar — **14** emdi Men Shilohdiki öyni qandaq qilghan bolsam, siler tayan'ghan, shundaqla namim qoyulghan bu öyni we Men silerge hem ata-bowiliringlarga teqdim qilghan bu zéminnimu shundaq qilimen; **15** Men silerning barliq qérindashliringlar, yeni Efraimning

barliq neslini heydiwetkinimdek silernimu közümdin yiraq heydeymen. **16** Emdi sen, [Yeremiya], bu xelq üçün dua qilma, ular üçün nale-peryad kötürme yaki tilek tilime, Méning aldında turup ularning [gunahlirini] héch tilime, chünki Men sanga qulaq salmaymen. **17** Ularning Yehuda sheherliride we Yérusalém kochilirida néme qilghanlirini körüwatmamsen? **18** Balilar otun téridu, atilar ot qalaydu, ayallar qesten Méni renjtitishke «Asmanning Xanishi» üçün poshkallarni sélishqa xémirni yughuridu, shuningdek yat ilahlargha «sharab hediye»lerni quyidu. **19** Azablinip ghezepelinidighini Menmu? — deydu Perwerdigar; — Öz yüzlirige sherm chaplap, azablinidighini özliri emesmu? **20** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Méning ghezepim we qehrim mushu jaygha tökülidu; insan üstige, haywan üstige, daladiki derexler üstige, tupraqtaki méwiler üstige tökülidu; u hemmini köydüridu, uni héch öchürelmeydu. **21** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bériwéringlar, köydürme qurbanliqlirirlarni bashqa qurbanliqlargha qoshup qoyunglar, barliq göshlirini yewélinglar! **22** Chünki Men ularni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan künide ata-bowilirlargha «köydürme qurbanliq»lar yaki bashqa qurbanliqlar toghrisida gep qilmighan we yaki emr bermigenidim; **23** belki Men ulargha mundaq emr qilip: «Awazimgha qulaq sélinglar, shundaq qilip Men silerning Xudayinglar bolimen, siler Méning xelqim bolisiler; Men özünglarga yaxshiliq bolsun dep buyrughan barliq yolda ménginglar» — dep buyrughanidim. **24** Lékin ular héch anglimighan, Manga héch qulaq salmighan, belki öz rezil könglidiki jahilliqi bilen öz xiyal-xahishlirigha egiship méngiwergen; ular aldigha emes, belki keynige mangghan. **25** Ata-bowilirlinglar Misir zéminidin chiqqandin tartip бүгүнкү күн'ге qeder Men qullirim bolghan peyghemberlerni yéninglarga ewetip keldim; Men herküni tang seherde ornumdin turup ularni ewetip keldim. **26** Lékin xelqim anglimighan, héch qulaq salmighan; ular boynini qattiq qilghan; rezillikte ata-bowiliridin éship ketken. **27** Sen bu sözlerni ulargha éytisen; lékin ular sanga qulaq salmaydu; sen ularni [towa qilishqa] chaqirisen, lékin ular jawab bermeydu. **28** — Sen ulargha: — «Perwerdigar Xudasining awazini

anglimighan we héch tüzitishni qobul qilmighan xelq del mushu!» — deysen. Ulardin heqiqet-wapaliq yoqap ketti; bu ularning éghizidinmu üzülüp ketti. **29** Chéchingni chüshürüp uni tashliwet; yuqiri jaylarda bir mersiye oqughin; chünki Perwerdigar Öz ghezipini chüshürmekchi bolghan bu dewrni ret qilip, uningdin waz kechti. **30** Chünki Yehudakiler köz aldında rezillik qilghan, — deydu Perwerdigar, — ular Méning namında atalghan öyge yirginchlik nersilerni ekirip uni bulghighan; **31** we öz oghul-qizlirini otta qurbanliq qilip köydürüsh üçün «Hinnomning oghli»ning jilghisidiki Tofetning yuqiridiki jaylarni qurghan; bundaq ishni Men héch buyrumighanmen, u oyumgha héch kirip baqmighandur. **32** Shunga, mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — «Tofet» yaki «Ibn-Hinnomning jilghisi» emdi héch tilgha élinmaydu, belki «Qetl jilghisi» déyilidu; chünki ular Tofette jesetlerni yer qalmighuche kömidu. **33** Bu xelqning jesetliri asmandiki uchar-qanatların we zémindiki janiwarların taami bolidu; ularni ölüklerdin qorqutup heydeydighan héchkim bolmaydu. **34** Men Yehuda sheherliridin hem Yérusalém sheherliridin oyun-tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini we toyi boluwatqan yigit-qizining awazini mehrum qilimen; chünki zémin weyrane bolidu.

8 Shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — ular Yehudaning padishahlirining ustixanlirini, ularning emirlirining ustixanlirini, kahinlarning ustixanlirini, peyghemberlerning ustixanlirini we Yérusalémında turghanlarning ustixanlirini görüridin élip chiqiridu; **2** shundaq qilip ular bularni quyash, ay we asmanlardiki barliq jisimlar astida yayidu; chünki ular bularni söygen, bularning qulluqida bolghan, bulargha egeshken, bularni izdigen, bulargha choqun'ghan; ularning jesetliri bir yerge héch yighilmaydu, héch kömülmeydu; ular zémin yüzide oghut bolup yatidu. **3** Men bulardin qalghanlirini heydigen jaylarda, bu rezil jemettin barliq tirik qalghanlar hayatning ornigha mamatni tallaydu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **4** Emdi sen ulargha mundaq dégin: Perwerdigar mundaq deydu: — Ademler yiqilsa qaytidin turmamdu? Birsı yoldin chiqip ketse qaytip kelmemdu? **5** Némishqa Yérusalémdeki bu xelq hemishe yoldin chiqish bilenla yénimdin yiraqlap kétidu? Ular aldanchiliqni ching tutidu, yénimgha

qaytip kélishni ret qilidu. **6** Men köngül qoyup anglidim; lékin ular durusluqni sözlimeydu; ularning rezillikliridin: «Men zadi némilerni qilib qoydum?!» dep towa qilidighan héchkim yoq; at jengge burulup étilghandek herbirsi öz yoligha burulup étilidu. **7** Hetta asmandiki leylekmu özi békitilgen waqtilirini bilidu; paxtek, qarlighach we turnilarmu köchüp kélidighan waqtilirini éside tutidu; lékim Méning xelqim Men Perwerdigarning ulargha békitkenlirimni héch bilmeydu. **8** Siler qandaqmu: «Biz danadurmiz, Perwerdigarning Tewrat-qanuni bizde bardur!» deysiler? Mana, berheq, ölima-köchürgüchilerning yalghanchi qelimi uni burmilighan. **9** Danishmenler xijil bolidu, ular yerge qarap qaldi; mana, ular Perwerdigarning sözini chetke qaqqandin kéyin, ularda zadi néme danaliq qalidu? **10** Shunga Men ularning ayallirini bashqilargha, ularning étizlirini yéngi igilirige tapshurup bérimen; chünki eng kichikidin chongighiche ularning hemmisi achközlükke bérilgen; peyghemberdin kahin'ghiche hemmisi saxta ish köridu. **11** Ular: «Aman-ésenlik! Aman-ésenlik!» dep xelqimning qizining yarisini susluq bilen qol uchida chala téngip qoydi. Lékin aman-ésenlik yoqtur! **12** Ular yirginchlik ishlarni sadir qilghinidin xijil boldimu? — Yaq, ular héch xijil bolmide, hetta qizirishnimu ular héch bilmeydu. Shunga ular yiqilip ölgenler ichide yiqilip ölidu; ularni jazalashqa kelginimde ular putliship kétidu, — deydu Perwerdigar. **13** Men ularning hosulini élip tashlaymen, — deydu Perwerdigar; üzüm télida üzümler, enjür derixide enjürler héch qalmidi; yopurmaqliri soliship ketti; Men ulargha néme béghishlighan bolsam, emdi shular ulardin ötküzüwélinidu. **14** «Biz némishqa mushu yerde bikar olturuwérimiz? Yighilayli, mustehkem sheherlerge kirip shu yerlerde [küresh qilib] tügisheyli! Chünki Perwerdigar Xudayimiz bizni tügeshtürüp, bizge öt süyini berdi; chünki biz Perwerdigar aldida gunah sadir qilduq. **15** Aman-tinchliqni ümid qilib kütüp kelduq, lékin héch yaxshiliq bolmide; shipa waqtini kütüq, lékin mana, wehime basti! **16** Düşmen atlirining xartildashliri Dan zéminidin tartip anglanmaqta; ayghirlirining kishneshliri pütkül zéminni qorqitip tewretmekte. Ular zémin we uningda turuwatqan hemmini, sheherni we uningda turuwatqanlarning hemmisini yoqitishqa kélidu!». **17** — Mana, Men aranglarga yilanlarni, yeni héchkim séhirliyelmeydighan zeherlik yilanlarni

ewetimen, ular silerni chaqidu» — deydu Perwerdigar. **18** [Men]: «Méning derd-elimim dawalighusiz! Yürikim zeyipliship ketti!» — [dédim]. **19** «Mana, xelqimning qizining intayin yiraq yurttin kötürülgen peryadining sadasi! [Ular] — «Perwerdigar Zionda emesmu? Zionning padishahi u yerde turmamdu?!» — [deydu]». «Némishqa emdi ular Méni oyma mebudliri bilen, erzimes yat nersiler bilen ghezeplendüridu?!» **20** — «Orma waqti ötüp ketti, yaz tügidi, lékin biz bolsaq yenila qutquzulmiduq!» **21** «Xelqimning qizining sunuq yarisi tüpeylidin özüm sunuqmen; matem tutimen; Dekke-dükke méni bésiwaldi, — **22** Giléadta tutiya tépilmamdiken? U yerde téwip yoqmiken? Némishqa emdi méning xelqimning qizigha dawa tépilmaydu?!».

9 Ah, méning béshim suning béshi, Közüm yashning buliqi bolsiidi! Undaqta xelqimning qizi arisidiki öltürülgenler üçün kéche-kündüz yighlayttim! **2** Ah, men üçün chöl-bayawanda yoluchilar chüshkidek bir turalghu bolsiidi! Undaqta xelqimni tashlap, ulardin ayrilghan bolattim! Chünki ularning hemmisi zinaxorlar, Munapiqlarning bir jamaitidur!» **3** — Ular oqyachi leshkerler oqyayini égildürgendek tilini yalghanchiliqqa égildürüşke teyyarlighan; ular zéminda üstünlük qazan'ghan, biraq bu semimiylik bilen bolghan emes; ular rezillik üstige rezillik qilghan, Méni héch tonup bilmigen» — deydu Perwerdigar. **4** — Herbiringlar öz yéqinlardin hézi bolunglar, qérindashliringlarga héch tayanmanglar; chünki herbir qérindash peqetla aldighuchi, xalas, herbir yéqinliring bolsa töhmetxorluqta yürmekte. **5** Ular herbiri öz yéqinlirigha aldanchiliq qilmaqta, héchkim heqiqetni sözlimeydu; ular öz tilini yalghan sözleshke ögitidu, ular qebihlikte özlirini upritidu. **6** Ular jebir-zulum üstige jebir-zulum qilmaqta, aldanchiliqtin yene bir aldanchiliqqa ötmekte; ular Méni tonushni ret qilidu, — deydu Perwerdigar. **7** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularni éritip tawlap sinaymen; xelqimning qizining rezillikige Manga bashqa yol qalmidimu? **8** Ularning tili ejel oqidur; u aldanchiliqni sözleydu; herbir éghiz sözide yéqini bilen tinch-amanliqni sözleydu, lékin könglide qiltaq teyyarlaydu. **9** Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim? — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay qoyamdu? **10** «Taghlardiki yaylaqlar üçün yigha we nale-peryad kötürimen,

Daladiki otlaqlar üçhün mersiye oquymen; Chünki ular köyüp kettiki, héchkim u yerdin ötmeydu; Kalilarning hörkireshliri anglanmaydu; Hem asmandiki ucharqanatlar hem haywanatlar mu qéchip, Shu yerdin ketti!». **11** — Men Yérusalémi xarablashqan top-top dôwe, chilbörilerning bir turalghusi qilimen; Yehuda sheherlirini adem turmaydighan derijide wayrane qilimen. **12** — Kim bu ishlarni chüshinishke danishmen bolidu? Kim Perwerdigarning aghzidin söz élip bularni chüshendüreydu? Némishqa zémin weyrane, héchkim ötmigüdek, köyüp chöl-bayawandek bolup ketti? **13** Perwerdigar deydu, — Chünki ular Men ular aldigha qoyghan Tewratqanunni tashliwetken, Méning awazimgha qulaq salmighan we uningda mangmighan, **14** Belki öz qelbidiki jahilliqqa egeshken, ata-bowiliri ulargha ögetkendek Baallarning keynige egiship ketken, **15** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men bu xelqke kekrini yégüzimen, ulargha öt süyini ichküzimen, **16** ularni ular yaki ata-bowiliri ilgiri héch tonumaydighan eller arisigha tarqitimen; Men ularni yoqatquche ularning keynidin qoghlashqa qilichni ewetimen. **17** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Köngül qoyunglar, matemchi ayallarni kélishe chaqiringlar, yighlashqa eng usta bolghan qiz-ayallarni chaqirip kélishe adem ewetinglar! **18** — Berheq, ular téz kelsun, biz üçhün zor yigha kötürsunki, bizning közlirimizdinmu yashlar taramlap tökülsun, chanaqlirimizdinmu yash tamchiliri aqsun — **19** chünki Ziondin yigha awazi anglinip: — «Biz qanchilik bulang-talang qilinduq! Qanchilik shermende bolduq! Ular turalghulirimizni örüwetti, biz zéminimizni tashliduq!» — déyilidu. **20** Perwerdigarning sözini anglanglar, i ayallar, Uning aghzidiki sözge qulaq sélinglar; Qizinglarga yighlashni ögitinglar, Herbiringlar yéqininglarga mersiye oqutunglar; **21** Chünki ölüm bolsa dérizilirimizdin yamiship kirgen, Orda-istihkamlirimizghimu kirgen; U balilarni kochilardin, Yigitlerni reste-meydanlardin yulup tashlighan. **22** [Yéqinliringlarga] uqturup: «Perwerdigar mundaq deydu: — Berheq, jesetler dalada tézektek yiqilidu; Ular ormichining orghiqining astigha yiqilghan, Lékin héchkim yighmaydighan bashaqtek yerge chéchilidu!» — denglar! **23** Perwerdigar mundaq deydu: — Dana kishi danaligi

bilen, küchlük kishi küchlüklüki bilen, bay bayliqliri bilen pexirlinip maxtanmisun; **24** pexirlinip maxtighuchi bolsa shuningdin, yeni Méni, yer yüzide méhir-muhebbet, adalet we heqqaniyliqni yürgüzgüchi Men Perwerdigarni tonup yetkenlikidin pexirlinip maxtansun; chünki Méning xursenlikim del mushu ishlardindur, — deydu Perwerdigar. **25** Mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men xetne qilmighanlarni xetne qilin'ghanlar bilen bille jazalaymen; **26** yeni Misir, Yehuda, Édom, Ammoniylar we Moabiylar, jümlidin chöl-bayawanda turuwatqan, chéke chachlirini chüshürüwetken ellerni jazalaymen; chünki bu ellerning hemmisi xetnisizdur; Israilning barliq jemetimu könglide xetnisizdur.

10 Perwerdigarning silerge éytqan sözige qulaq sélinglar, i Israil jemeti: — **2** Perwerdigar mundaq deydu: — Ellerning yollirini ögenmenglar; gerche eller asmandiki hadise-alametlerdin qorqup dekke-dükkige chömgen bolsimu, siler bulardin héch chöchüp ketmenglar. **3** Chünki ellerning qaide-yosunliri bimeniliktur; hemmisi ormanliqtin késilgen derextin, yaghachchining iskinisi bilen oyulghan nersige asasan'ghandur. **4** Ular buni altun-kümüsh bilen helleydu; uni yiqilmisun dep ular bolqa, mixlar bilen békitidu. **5** Bundaq butlar terxemeklikte turidighan bir qaranchuqtur, xalas; ular héch sözliyelmeydu; ular bashqilar teripidin kötürülüshi kérek, chünki ular mangalmaydu. Ulardin qorqmanglar; chünki ular rezillik qilalmaydu, ularning qolidin yaxshiliq qilishmu kelmeydu. **6** — Sanga oxshaydighan héchkim yoq, i Perwerdigar; Sen ulugh, küch-qudriring bilen naming ulughdur. **7** Kim Sendin qorqmay turalisun, i barliq eller üstige hökümrän padishah!? Chünki bu Sanga tégishliktur; chünki ellerdiki danishmenler arisida we barliq padishahliqlar arisida Sanga oxshash héchkim yoqtur. **8** [Ellerning] hemmisi istisnasiz eqli yoq, nadanlardur; bu erzimesler yaghachtur, xalas! Ular telim bérelemdu!? **9** Soqup yalpaqlan'ghan kümüsh Tarshishtin élip kélididu; altunmu Ufazdin élip kélididu; andin hünerwen we zergerlerning qoli bu yasighinigha kök we sösün rext bilen kiyim kiygüzidu — bularning hemmisi shübhisizki, danishmen ustilarning ejridur! **10** Lékin Perwerdigar Xudaning Özi heqiqettur; U hayat Xudadur, menggülükning Padishahidur; Uning ghezipi aldida yer-zémin titreydu; eller Uning qehrini kötürelmeydu. **11** Ulargha mundaq dégin:

«Asman bilen zéminni yaratmighan ilahlar, ular zémin yüzidin we asman astidin yoqaydu!» **12** [Perwerdigar bolsa] yer-zéminni küch-qudriti bilen yasighan, Alemni danaligi bilen berpa qilghan, Asmanlarni eqil-parasiti bilen yayghuchidir. **13** U awazini qoyuwetse, asmanlarda sular shawqunlaydu; U yer chetliridin bulut-tumanlarni örlitidu; U yamghurlargha chaqmaqlarni hemrah qilib békitidu, We shamalni öz xeziniliridin chiqiridu. **14** Mushu kishilerning herbiri eqilsiz, bilimdin mehrumlardur; Zergerlerning herbiri özliri oyghan but teripidin shermendige qalidu; Chünki uning quyma heykili yalghanchiliq, ularda héch tiniq yoqtur. **15** Ular bimenilerdur, mazaq obyektidur; Jazalinish waqti ularning üstige kelgende, ular yoqitilidu. **16** Yaqupning Nésiwisi Bolghuchi bulardek emestur, Chünki barliq mewjudatni yasighuchi Shudur; Israil bolsa Uning Öz mirasi bolghan qebilidur; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur. **17** Zémindin chiqishqa yük-taqingni yigishturup al, i muhasirige élin'ghuchi qiz; **18** chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men bu waqitta zémindikilerni élip u yerdin chöriwétimen we ularning köngli tonup yetküche azar bérimen!» **19** Jarahitim üçün halimga way! Méning yaram dawalighusizdur! Biraq eslide men: «Bu peqet bir késellik, xalas, uninggha chidighudekmen» — deptikenmen. **20** Méning chédirim halak boldi, barliq tanilirim üzüldi; balilirim mendin juda bolup, ular yoq boldi; chédirimni qaytidin sozup tikküdek, chédir perdirini asqudek héchkim qalmidi. **21** Chünki xelq padichiliri eqilsiz bolup, Perwerdigarni izdep yol sorimaydu; shunga ular danishmenlerdeq ish körelmeydu, ularning barliq padisi tarqilip ketti. **22** Anglanglar! Bir gepning shepisi! Mana, u kélidu, shimaliy zémindin chiqqan zor bir chuqan-süren! Yehudaning sheherlirini bir weyrane, chilbörilerning turalghusigha aylandurghuchi kéliwatidu! **23** Bilimenki, i Perwerdigar, insanning öz yolini békitishi öz qolida emestur; méngiwatqan ademning özide qedemlirini xalighanche tashlash qudriti bolmastur; **24** Perwerdigar, méni tüzigeysen, lékin ghezipping bilen emes, adil höküming bilen tüzigeysen; bolmisa Sen méni yoqqa barawer qilisen. **25** Qehringni Séni tonumaydighan eller hemde naminggha nida qilmaydighan jemetler üstige tökkeysen; chünki

ular Yaqupni yep ketken; berheq, ular uni yutup tüşestürüp, turghan jayini mutleq weyran qilghan.

11 Yeremiyagha Perwerdigardin kelgen söz mundaq idi: **2** — Bu ehdinging sözlirige qulaq sélinglar; shundaqla Yehuda kishilirige, Yérusalémda turuwatqanlarga ularni yetküzünglar, **3** — sen Yeremiya ulargha mundaq éytqin: — Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bu ehdinging sözlirige kim boysunmisa u lenette qalidu; **4** Men bu ehдини ata-bowiliringlarni Misir zéminidin, yeni tömür tawlaydighan xumdandin qutquzup chiqarghan künide ulargha tapilap: «Awazimgha qulaq sélip, bu sözlerge, yeni Men silerge tapshurghan barliq emrlerge emel qilinglar; shundaq qilghininglarda, siler Méning xelqim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen; **5** shundaq bolghinida Men ata-bowiliringlarga: «Silerge süt hem bal éqip turidighan bir zémin teqdim qilimen» dep ichken qesemni emelge ashurimen» — dégenidim. Siler бүгүнкү күнде del shu zéminda turuwatisiler! Men bolsam jawaben «Amin, Perwerdigar!» — dédim. **6** Perwerdigar manga mundaq dédi: — Yehudaning sheherliride, Yérusalémning kochilirida bu sözlerni jakarla: — Bu ehdinging barliq sözlirige qulaq sélip emelge ashurunglar! **7** Chünki Men ata-bowiliringlarga Misir zéminidin qutquzup chiqarghan künidin бүгүнкү күн'giche «Méning awazimgha qulaq sélinglar!» dep jékilep agahlandurup kéliwatimen; Men tang seherde ornumdin turup ularni agahlandurup keldim. **8** Lékin ular héch anglimighan yaki qulaq salmighan; ularning herbiri rezil köngülliridiki jahilliqqa egiship mangghan; shuning bilen Men bu ehdidiki barliq sözlerni ularning béshigha chüshürdüm; Men bularning hemmisini ulargha tapilighanmen, lékin ular héch emelge ashurmighan. **9** Perwerdigar manga mundaq dédi: — Yehudalikiler we Yérusalémda turuwatqanlarning arisida bir suyiqest bayqaldi; **10** ular sözlirimni anglashni ret qilghan ata-bowiliringning qebihliklirige qaytip ketti; ularning ibaditide bolayli dep bashqa ilahlargha egiship ketti. Israil jemeti hem Yehuda jemeti ata-bowiliri bilen tüzgen ehdemni buzdi. **11** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularning üstige héch qutulalmas apet chüshürimen; ular Manga peryad kötüridu, lékin Men ularni anglimaymen. **12** Andin Yehudaning sheherliri we Yérusalémda turuwatqanlar isriq yéqip choqun'ghan butlarni izdep ulargha peryad kötüridu; lékin apet

chüshken waqtida ular bularni héch qutquzmaydu. **13** Chünki sheherliring qanche köp bolghanséri, butliring shunche köp boldi, i Yehuda; Yérusalémning kochiliri qanche köp bolghanséri, siler «yirginchlik bolghuchi»gha shunche qurban'gahlarni qurdunglar, yeni Baalgha isriq yéqish üçün qurban'gahlarni berpa qildinglar. **14** Emdi sen, [i Yeremiya], bu xelq üçün dua qilma, ular üçün héch peryad yaki tilawet qilma; chünki apet béshigha chüshüshi bilen ular Manga nida qilghan waqtida Men ularni anglimaymen. **15** — Méning sóyümlük xelqimning öyümde turushigha néme heqqi? Chünki köpinchinglar özünglarning rezil meqsetlirige yétishke orunisiler; siler rezillikinglar emelge ashqanda xursen bolsanglar, undaqta «muqeddes göshler» mushu asiyliqlinglarni silerdin élip tashliyalamdu? **16** Perwerdigar ismingni «Yapyéshil, mol méwilik, baraqsan zeytun derixi» dep atighanidi; lékin [Perwerdigar] derexke shawqunlaydighan zor bir otni salidu we shaxliri yoq qilinidu. **17** Chünki séni tikken samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar sanga qarap külpet békitip jakarlighan; sewebi, Israil jemeti we Yehuda jemeti özining menpeetini közlep rezillik qilip, Baalgha isriq yéqip, Méning ghezipimni keltürdi. **18** «Perwerdigar manga xewer yetküzdi, shuning bilen men chüshendim; U manga ularning qilmishlirini ayan qildi; **19** men bolsam xuddi boghuzlashqa yétilep mangghan könük paqlandek idim; men esli ularning manga qarap: «Derexni méwisi bilen yoqitayli, uning ismi qayta eske héch keltürülmisun, uni tirikler zéminidin üzüp tashlayli» dégen qestlirini héch bilmeyttim; **20** lékin Sen, i adil höküm Chiqarghuchi, ademning wijdan-qelbini Sinighuchi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Séning ularning üstige chüshüridighan qisasingni öz közüm bilen körüshke nésip qilghaysen; chünki dewayimni Sangila ayan qilip tapshurdum». **21** Shuning bilen Perwerdigar [manga] mundaq dédi: — «Perwerdigarning namida bésharet berme, bolmisa jéning qolimizda tügishidu» — dep sanga doq qilip yürgen Anatottiki ademler jéningni izdep yürüdü. Emdi ular toghrisida mundaq sözüüm bar: — **22** — bu ishqa qarap samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq dédi: — Mana, Men ularni jazalaymen; yigitler qilich bilen ölidu, oghul-qizliri bolsa qehetchilik bilen ölidu. **23** Ulardin héchbir qaldisi

qalmaydu; chünki Men ular jazalinidighan yilida, shu Anatottiki ademler üstige apet chüshürimen.

12 Men dewayimni aldinggha élip kelsem, adil bolup kelding, i Perwerdigar; lékin Sen bilen Öz hökümliring toghruluq sözleshmekchimen; némishqa rezillerning yoli ronaq tapidu? Asiyliq qilghuchilarning hemmisi némishqa kengri-azadilikte turidu? **2** Sen ularni yer yüzige tikkensen, ularmu yiltiz tartqan; ular ösüp güllinidu, ular méwileydu; Sen ularning aghzigha yéqin oxshaysen, lékin wijdanidin yiraqsan; **3** lékin Sen, i Perwerdigar, méni bilisen; Sen méni körüp kelgensen, Özüngge bolghan sadiqliqimni sinighansen. Ular ni boghuzlashqa békitilgen qoylardek ayrip sörep chiqqaysen, ularni qetl künige ayrighaysen. **4** Zémin qachan'ghiche qaghjiraydu, étizdiki ot-chöpler qachan'ghiche qurghan halette turidu? Zéminda turuwaqanlarning rezilliki tüpeylidin haywanlar hem uchar-qanatlar qachan'ghiche yoqap tügeydu? Chünki bu xelq: «[Xuda] aqiwitimizni héch körmeydu» dewatidu. **5** — Sen yürgen leshkerler bilen besleshkende, ular séni halsiratqan bolsa, emdi sen atlar bilen beslesheng qandaq bolar? Sen peqet aman-tinchliqta turghan zémindila xatirjem bolup [Manga] ishinisen, emdi Iordan deryasi boyidiki qoyuq chatqalliqlarda qandaq yürisen? **6** Chünki hetta öz qérindashliring, atangning jemetimu sanga asiyliq qilghan. Ular mu séni yoqitish üçün awazini qoyup bergen. Gerche ular sanga méhirlik sözlerni qilghan bolsimu, ulargha ishenme!» **7** — Özüm ailemdin waz kéchimen, mirasimni tashliwétimen, jan-jigirimni dushmanlirining qoligha tapshurimen. **8** Méning mirasim [bolghan xelq] bolsa Manga ormanliqtiki bir shirge oxshash bolup qaldi; ular Manga qarshi awazini kütürdi; shunga Men ularni yaman körimen. **9** Méning mirasim Manga sar-bürküt yaki chilböriderdek bolup qaldi emesmu? Lékin uning etrapigha bashqa sar-bürkütler olashmaqta! Béringlar, ularni yewétishke barliq daladiki haywanlarni yighip kélinglar! **10** Nurghunlighan xelq padichiliri üzümzarimni halak qilidu, ular Méning nésiwemni ayagh asti qilidu, ular Méning yéqimlik nésiwemni ghérib bir chöl-bayawan'gha aylanduridu; **11** ular uni ghérib qiliwétidu; u Méning aldimda ghérib hem qaghjiraq turidu; pütkül zémin ghérib qalidu; emma héch adem buninggha könglini bölmeydu. **12** Chöl-bayawandiki barliq égzilikler üstige halak qilghuchilar ghuzhuldap chiqip kélidu; chünki Perwerdigarning

qilichi zéminning bir chétidin yene bir chétigiche hemmini yutidu; héch et igisining tinch-xatirjemliki bolmaydu. **13** [Xelqim] bughdayni térighan bolsimu, lékin tékenlerni oriydu; ular özlirini upratqini bilen, payda körmeydu; shunga [nachar] mehsulatliringlar tüpeylidin, Perwerdigarning qattiq ghezipi tüpeylidin, yerge qarap qalisiler. **14** Menki Perwerdigar Öz xelqim Israilni waris qilghan mirasqa changgal salghan, zéminimning hemme rezil qoshniliri toghruluq mundaq deymen: — Mana, Men ularni öz zéminidin yulup alimen, shuningdek Yehuda jemetini ular arisidin yuluwalimen; **15** lékin shundaq boliduki, ularni yuluwalghandin kéyin Men bu yoldin yénip, ulargha ichimni aghritimen, ularning herbirini öz mirasigha, herbirini öz zéminigha qayturimen. **16** Shundaq qilip, eger (ular ötkende xelqimge Baalning ismigha qesem ichishni ögetkendek) köngül qoyup xelqimning yollirini ögense, jümlidin Méning namimgha qesem ichishni ögense, — emdi ulargha xelqim arisidin [muqim] orun bérilip, ular güllendürüldi. **17** Biraq ular anglimisa, Men shu elni mutleq yulup tashlaymen, — deydu Perwerdigar.

13 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Barghin, kanap ich tambalni al, bélingge baghla; lékin uni sugha chilima. **2** Shunga Perwerdigar manga dégendek men bir ich tambalni aldim we bélimge baghlap qoydum. **3** Emdi Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim manga kélip mundaq déyildi: — **4** «Sen pulgha alghan, bélingge baghlan'ghan ich tambalni élip, ornungdin tur, Fratqa bérrip shu yerde tashning yériqigha yoshurup qoy». **5** Shunga men bardim we Perwerdigar manga buyrughandek uni Fratqa yoshurup qoydum. **6** Köp künler ötkendin kéyin, Perwerdigar manga: «Ornungdin tur, Fratqa bérrip, Men sanga shu yerge yoshurushqa buyrughan ich tambalni qolunggha al» — dédi. **7** Shunga men Fratqa bardim; men yoshurghan yerdin ich tambalni kolap chiqirip qolumgha aldim; mana, ich tambal sésip chirip ketkenidi, pütünley kiygüsiz bolghanidi. **8** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **9** Perwerdigar mundaq deydu: — Men Yehudaning pexrini we Yérusalémning chong pexrini mushu halda yoqitimen; **10** Méning sözlirimni anglashni ret qilghan, könglidiki jahilliqida mangidighan, bashqa ilahlarning qulluqida bolup, ulargha ibadet qilishqa intilidighan bu rezil xelq pütünley kardin chiqqan bu ich tambalgha oxshash bolidu. **11** Chünki xuddi ich tambal ademning

chatiriqigha ching baghlan'ghandek, ularmu Manga [yéqin] bir xelq bolsun, Manga nam-abruy, medhiye we shan-sherep keltürsun dep, Men Israilning pütkül jemetini we Yehudaning pütkül jemetini Özümge ching baghlandurghanmen — deydu Perwerdigar, — lékin ular héch qulaq salmidi. **12** Ulargha mushu sözni dégin: — Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Hemme sharab idishi sharab bilen tolushi kérek». Ular sanga: «Ejeba, hemme sharab idishi sharab bilen tolushi kéreklikini obdan bilmemduq?» — deydu; **13** Sen ulargha mundaq deysen: «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, men bu zéminda barliq turuwatqanlarni, Dawutqa wekil bolup uning textige olturghan padishahlarni, kahinlarni we peyghemberlerni hemde Yérusalémda barliq turuwatqanlarni mestlik-bihoshluq bilen toldurimen. **14** Men ularni bir-birige, yeni ata bilen oghullirini oxshashla bir-birige soqushqa salimen, — deydu Perwerdigar; — Men ulargha ichimni aghritmaymen, ularni ayimaymen, ulargha rehim qilmaymen; ularni nabut qilishqa héchnerse méni tosamaydu. **15** Anglanglar, qulaq sélinglar, hali chong bolmanglar; chünki Perwerdigar söz qilghan. **16** Emdi U béshinglarga zulmet chüshürgiche, putunglar zawal chüshken taghlarda putlashqandek putlashquche, U siler izdigen nurni ölüm sayisigha, qapqarangghuluqqa aylandurghuche, Perwerdigar Xudayinglarga layiq shan-sherep qayturunglar! **17** Buni anglimisanglar, silerning hakawurluqunglar tüpeylidin jénim yoshurunche yighlaydu; achchiq yighlap köz yashlirim éqip tashidu; chünki siler, i Perwerdigarning padisi, sürgün qilinisiler. **18** Padishah we xanishqa: «Textinglardin chüshüp yerge olturunglar; chünki körkem tajliringlar béshinglardin chüshürüldi» — dégin. **19** Jenubdiki sheherler qorshiwélnip taqilidu; ularni achidighan héchkim bolmaydu; pütkül Yehuda sürgün bolidu; ularning hemmisi esirge chüshüp sürgün bolidu. **20** Béshingni kötür, [i Zion], shimaldin chiqqanlarga qara; sanga tapshurulghan pada, yeni yéqimlik padang nege ketkendu? **21** [Perwerdigar] séni bashqurushqa dostliringni békitkinide sen néme déyeleytting? Esli özüng ulargha bashqurushni ögetken tursang! Shu tapta tolghaq tutqan ayaldek azab-oqubetler séni tutmamdu? **22** Sen eger könglüngde: Bu ishlar némishqa béshimgha chüshti? — dep sorisang, bu ishlar qebihliking intayin

éghir bolghanliqidin boldi — köyniking saldurup tashlandi, yotiliring zorawanliqta ashkarilandi. 23 Éfiopiyelik qara térisini özgertelendü? Yaki yilpiz chipar tenggilirini özgertelendü? Undaq bolghanda siler rezillikni qilishqa kön'genlermu yaxshiliqni qilalaydighan bolisiler! 24 Emdi chöl-bayawandiki shamal heydiwetken samandek Men silerni heydep chachimen. 25 Bu séning aqiwiting bolidu, Men sanga békitken nésiweng, — deydu Perwerdigar; chünki sen Méni untughansen, yalghanchiliqqa tayan'ghansen. 26 Shunga Men köynikingning peshlirini yüzüing üstige kötürüp tashlaymen, nomusung körüliü. 27 Ah, séning zinaliring, ayghirningkidek poxur kishneshliring, égziliklerde we étizlarda bolghan buzuqchiliqliringning peskeshliki! — Barliq yirginchilikliringni kördüm! Halinggha way, i Yérusalém! Sen pak qilinishni qachan'ghiche ret qilmaqchisen?!

14 Yeremiyagha chüshken, Perwerdigarning qurghaqchiliqlar toghruluq sözi: — 2 Yehuda matem tutidu, uning derwaziliri zawalgha yüz tutmaqta, xelq yerge chapliship qariliq tutidu; Yérusalémdin nale-peryad kötürülmekte. 3 Mötiwerliri chaparmenlirini su ekilishke ewetidu; ular su azgallirigha baridu, lékin héch su tapalmaydu; ularning küpliri quruq qaytip kéliü; ular yerge qarap qalidu, sarasimige chüshidu; ular béshini yépip töwen sanggilitidu. 4 Héch yamghur bolmighachqa yer yüzi yérilip ketti; yer heydigüchiler yerge qarap béshini yépip töwen sanggilitidu. 5 Maral bolsa dalada bala qozilaydu, andin qozisidin waz kéchidu; chünki ot-chöp yoq. 6 Yawa éshekler égziliklerde turup chilbörilerdek hasirap kétidu; ozuq izdep közliri qarangghuliship kétidu, chünki ozuq yoq. 7 — I Perwerdigar, qebihliklirimiz bizni eyiblep guwahliq bergini bilen, Özüngning naming üçhün bir ishni qilghaysen! Chünki bizning yolungdin chiqip kétishimiz intayin köptur; biz Séning aldingda gunah sadir qilduq. 8 I Israilning Arzusi, külpet chüshkende ularning qutquzghuchisi Bolghuchi, Sen némishqa bizge zéminimizdiki musapirdek, bir kéchila qonmaqchi bolghan bir yoluchidek bolisen? 9 Némishqa héch amalsiz kishidek, héchkimni qutquzalmaydighan bir palwan'gha oxshash bolisen? Lékin Sen, i Perwerdigar, arimizda turisen, biz Séning naming bilen atalghandurmiz; bizdin waz kéchip ketme! 10 Perwerdigar mushu xelqpe mundaq deydu:

— Ular derheqiqet [mending] tézip, kézishke amraqtur; ular qedemlirini [yaman yoldin] héch tizginlimeydu; Perwerdigarning ularin héchqandaq xursenliki yoq; emdi hazir ularning qebihlikini ésiqe keltürüp ularning gunahlirini jazalaydu. 11 Andin Perwerdigar manga: — Bu xelqning bext-berikiti üçhün dua qilma — dédi. 12 — Ular roza tutqanda, peryadini anglimaymen; ular köydürme qurbanliqlarni ashliq hediyeler bilen sun'ghanda, Men ularni qobul qilmaymen; Men ularni qilich, qehetchilik we wabalar arqiliq yoqitimen. 13 Men bolsam: — Ah, Reb Perwerdigar! Mana, peyghemberler ulargha: «Siler qilichni héch körmeysiler, qehetchilikkimu duch kelmeysiler; chünki Men bu yerde silerning aman-ésenliklirlargha kapaletlik qilimen» deydu, — dédim. 14 Emdi Perwerdigar manga mundaq dédi: — Peyghemberler Méning namimda yalghan bésharetler béridü; Men ularni ewetmigenmen, ularni buyrughan emesmen, we ulargha gep qilghinim yoq. Ular silerge saxta körünüş, palchiliq, erzimes nersiler toghruluq öz könglidiki xam xiyallarni éytip bésharet bermekte. 15 Shunga Perwerdigar: — Méning namimda bésharet bériwatqan, Men ewetmigen, yeni: «Qilich we qehetchilik bu zémin'gha héch kelmeydu» deyidighan peyghemberler toghruluq: — bu peyghemberler qilich we qehetchilik bilen yoqitilidu; 16 ular bésharet bergen xelqning bolsa, qilich we qehetchilik tüpeylidin jesetliri Yérusalém kochilirigha tashliwétilidu; ularning özlirini, ayallirini, qiz-oghullirini kömgüdek héchkim qalmaydu; Men ularning rezillikini öz béshigha tökimen. 17 Sen ulargha shu sözni éytisen: — «Közlirimdin kéche-kündüz yash toxtimisun; chünki méning pak qizim bolghan xelqim yarisi bösülgendek qattiq bir zerb yep, intayin éghir yarilandi», — deydu. 18 Men dalagha chiqsam, mana qilichtin öltürülgenler; sheherge kirsem, mana qehetchiliktin soliship ketkenler! Chünki peyghember hem kahin her ikkisila bilimsiz-nadan bolup, ular zéminda öz sodisi bilenla bolup ketti. 19 Sen Yehudadin némishqa waz kechting? Jéning Ziondin Zériktimu? Sen némishqa bizni shunche dawalighusiz derijide urghaniding? Biz aram-tinchliqni küttuq, lékin héch qutluq künler yoqtur; shipaliq bir waqitni küttuq, lékin mana dekke-dükke ichididurmiz! 20 I Perwerdigar, rezillikimizni, ata-bowilirimizning qebihlikini tonup iqrar qilimiz; chünki Séning

aldingda gunah sadir qilduq. **21** Özüng naming üçün [Yérusalémi] közüngge iltmay qoymighaysen; shan-shereplik texting bolghan jayni reswa qilmighaysen; ehdeni ésingge keltürgeysen, uni buzmighaysen! **22** Eller choqunidighan «erzimesler» arisida yamghur yaghdurghuchi barmidu? Yéghinni asmanlar özlirila béremdu? [Bularni emelde körsetküchi] Sen emesmu, i Perwerdigar Xudayimiz! Shunga Séni telpünüp kütimiz; chünki Senla bularni qilghuchidursen.

15 Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Musa yaki Samuil [peyghemberler] aldında turghan bolsimu, könglüm bu xelqge héch qarimaytti. Ularni köz aldımın ketküzüwet! Ular Mendin néri chiqip ketsun! **2** Eger ular sendin: «Biz nege chiqip kétimiz?» dése, sen ulargha: «Perwerdigar mundaq deydu: — Ölümgé békitilgenler ölümgé, qilichqa békitilgenler qilichqa, qehetchilikke békitilgenler qehetchilikke, sürgün bolushqa békitilgenler sürgün bolushqa kétidu» — deysen. **3** Chünki Men töt xil jaza bilen ularning üstige chüshimen, — deydu Perwerdigar, — öltürüş üçün qilich, titma-titma qilish üçün itlar, yutush we halak qilish üçün asmandiki uchar-qanatlar we yer-zémindiki haywanatlarni jaza bolushqa békittim; **4** Yehuda padishahi Hezekiyaning oghli Manassehning Yérusalémda qilghanliri tüpeylidin Men ularni yer yüzidiki barliq padishahliqlar arisida wehimige salghuchi bir obyekt qilimen. **5** Chünki kim sanga ichini aghritidu, i Yérusalém? Kim sen üçün ah-zar uridu? Kim ehwalini sorashqa yolda toxtap yéninggha baridu? **6** Sen Méni tashliwetkensen, — deydu Perwerdigar, — sen chékinip ketting; Men üstüngge qolumni sozup séni nabut qilishqa turdum; Men [sanga] ichimni aghritishtin halsirap kettim. **7** Shunga Men ularni zémindiki sheher qowuqlirida yelpügüch bilen soriwétimen; Men ularni balilardin juda qilimen we xelqimni nabut qilimen; ular öz yolliridin héch yanmidi. **8** Köz aldında ularning tul xotunliri déngiz qumliridin köpiyip kétidu; chüsh waqtida Men ulargha, yeni yigitlarning anisigha bir halak qilghuchini élip kélimen; Men ushtumtut ularning béshigha derd we wehime chüshürimen. **9** Yette balini tughqan ana soliship tiniqidin qalay dep qalidu; küpkündüzde bu anining quyashi tuyuqsiz [meghripke] patidu; u shermende bolup xorluq-haqaretlerge uchraydu. Ulardin qalghanlarni bolsa Men düshmenler aldida qilichqa tapshurimen, —

deydu Perwerdigar. **10** Ah, ana, halimgha way, chünki sen méni pütkül zémin bilen qarishilishidighan bir adem, ular bilen élishidighan bir adem süpitide tughqansen! Men ulargha ösümge qerzmu bermidim, yaki ulardin ösümge qerzmu almidim; lékin ularning herbiri méni qarghaydu! **11** Perwerdigar mundaq dédi: — Berheq, Men bextingge séni azad qilimen; külpet we balayi'apet bolghan künide Men sanga düshmenni chirayliq uchrashturimen. **12** Tömür sunamdu? Shimaldin chiqqan tömür, yaki mis sunamdu? **13** Belki qilghan barliq gunahliring tüpeylidin, u chétingdin bu chétinggiche Men bayliqliring hem xeziniliringni olja bolushqa heqsiz tapshurimen; **14** Men séni düshmenliring bilen bille sen héch bilmeydighan bir zémin'gha ötküzimen; chünki ghezipimde bir ot qozghaldi, u üstüngge chüshüp séni köydüridu. **15** I Perwerdigar, Sen halimni bilisen; méni ésingde tutqaysen, manga yéqin kélip mendin xewer alghaysen we manga ziyankeshlik qilghuchilardin intiqamimni alghaysen; Sen ulargha sewr-taqet körsetküng bolsimu, méni yoqatmighaysen! Méning Séni dep xorliniwaqanliqimni bilgeysen. **16** Sözliringge ériship, ularni yewaldim; sözliring hem méni shadlandurghuchi we qelbimning xushalliqi bolghan; chünki men Séning naming bilen atalghanmen, i Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda! **17** Men bezme qilghuchilarning sorunida oynap-külüp olturmidim; Séning méni tutqan qolung tüpeylidin yalghuz olturdum; chünki Sen méni [ularning qilghanliri bilen] qattiq ghezpeplendürdung. **18** Méning azabim némishqa toxtimaydu, méning yaramning dawasi yoq, némishqa shipa tapmaydu? Sen manga xuddi «aldamchi ériq» we tuyuqsiz ghayib bolidighan sulardek bolmaqchisen? **19** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Sen hazirqi halitingdin yénip yénimgha qaytsang, Men qaytidin séni aldımiki xizmette turushqa yandurup kélimen; sen qimmetlik [sözler] bilen erzimes [sözlerni] perqlendüreliseng, sen yene aghzimdek bolisen; bu xelq sen terepke qaytip kelsun, lékin sen ularning teripige hergiz qaytmasliqig kérek; **20** We Men séni bu xelqge nisbeten mistin qopurulghan, mustehkem bir sépil qilimen; ular sanga hujum qilidu, lékin ular üstüngdin ghelibe qilalmaydu; chünki Men séni qutquzushqa, ulardin xalas qilishqa sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar. **21** — Berheq, Men séni rezillerning changgilidin qutquzimen;

esheddiylarning changgilidin qutquzidighan nijatkaring bolimen.

16 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 Sen ayal zatini emringge almayssen, shundaqla mushu zéminda oghul-qiz percent tapmayssen. 3 Chünki Perwerdigar bu yerde tughulghan oghul-qizlar, bu zéminda ularni tughqan anilar we ularni tughdurghan atilar toghrisida mundaq deydu: — 4 Ular elemlik késeller bilen ölidu; ular üçhün héch matem tutulmaydu, ular kömülmeysen; ölükliri tézektek tupraq yüzide yatidu, ular qilich, qehetchilik bilen yep kétélidu; jesetliri asmandiki uchar-qanatlar we zémindiki haywanatlar üçhün ozuq bolidu. 5 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Sen [Yeremiya], haza boluwatqan héchbir öyge kirme, yaki ölgenler üçhün ah-zar kötürüsh yaki ökünüshke barma; chünki Men bu xelqtin xatirjemlikimni, méhir-muhebbitimni we rehimdillikirimni élip tashlidim, — deydu Perwerdigar. 6 Ulughlardin tartip peslergiche bu zéminda ölidu; ular yerge kömülmeysen; héchkim ular üçhün ah-zar kötürmeysen, yaki ularni dep, ya etlirini tilmaydu, ya chachlirini chüshürüwetmeysen; 7 ular qariliq tutqanlarni yoqlap, nan oshtumaydu, ölgenler üçhün köngül sorimaydu; ata-anisi ölgenler üçhün héchkim teselli qedehini sunmaydu. 8 Sen bolsang el-yurt bilen bille yep-ichishke toy-bezme bolghan öygimu kirme; 9 chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men öz künliringlarda we öz köz aldinglarda, bu yerdin tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini we toyi boluwatqan yigit-qizning awazlirini toxtitimen. 10 Shundaq boliduki, sen bu xelqge bu sözlerning hemmisini éytqiningda, ular sendin: «Némishqa Perwerdigar mushundaq zor bir külpetni bëshimizgha chüshürüshke békitken? Bizning qebihlikimiz zadi néme? Perwerdigar Xudayimiz aldida zadi sadir qilghan néme gunahimiz bardu?» — dep soraydu. 11 Emdi sen ulargha mundaq deysen: — Chünki ata-bowiliringlar Mendin waz kechken, — deydu Perwerdigar, — hemde bashqa ilahlargha egiship ularning qulluqida bolghan, ulargha choqun'ghan; ular Mendin waz kechken, Tewrat-qanunumni héch tutmighan; 12 siler bolsanglar, ata-bowiliringlardin téximu better qilghansiler; mana, herbiringlar öz rezil könglidiki jahilliqning keynige kirip, Manga héch qulaq salmighansiler; 13 Shunga Men silerni

bu zémindin élip, siler yaki ata-bowiliringlar héch bilmeydighan bashqa bir zémín'gha tashlaymen; siler shu yerde kéche-kündüz bashqa ilahlarning qulluqida bolisiler; chünki Men silerge héch méhirni körsetmeymen. 14 Shunga mana, shu künlér kéliduki, — deydu Perwerdigar, — «Israillarni Misir zémimidin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayati bilen!» dégen qesem qaytidin ishilitilmeydu, 15 belki [shu künlérde] «Israillarni shimaliy zémimidin we Özi ularni heydigen barliq zémínlerdin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayati bilen!» dep qesem ichilidu. Chünki Men ularni ata-bowiliringha teqdim qilghan zémínigha qayturimen. 16 Halbuki, mana hazir bolsa, Men nurghun béliqchilarni ewetip ularni tutquzushqa chaqirimen, — deydu Perwerdigar; — andin nurghun owchilarni ewetip ularni qoghlap ovlashqa chaqirimen; ular ularni herbir taghdin, herbir égziliktin, qiya tashlarning ghar-qisilchalaridindin tépiwalidu. 17 Chünki közlirim ularning barliq yolliri üstide turidu; ular aldinda héch suqunalmidi, ularning qebihlikini közlirimdin héch yoshurulmidi. 18 Lékin Men awwal ularning qebihlikini we gunahini bëshigha hessilep qayturimen; chünki ular zémínimni yirginchlik nersilerning ölükliri bilen bulghighan, Méning mirasimni lenetlik nersiliri bilen toldurghan. 19 — I Perwerdigar, Sen méning küchüm we qorghinimsen, azab-oqubet künide bashpanahimsen. Eller bolsa yer yüzining chet-chetliridin yéninggha kélidu we: «Berheq, ata-bowilirimiz yalghanchiliq hem bimenilikke mirasxorluq qilghan; bu nersilerde héch payda yoqtur. 20 Insanlar öz-özige xudalarni yasiyalamdu?! Lékin yasighini Xuda emestur!» — deydu. 21 — Shunga, mana, Men bu qétim [bu rezil xelqge] shuni obdan bildürimen, — ulargha Méning qolum we küch-qudririmni obdan bildürimen; shuning bilen ular Méning namimning Perwerdigar ikenlikini bilidu!

17 Yehudaning gunahi almas uchluq tömür qelem bilen tashtaxtay kebi yüreklerige we qurban'gahliridiki münggüzlerge oyulghan; 2 balilirimu yéshil derexler boyida tiklen'gen, égz döngler üstide yasighan [butlirining] qurban'gahlirini we «Asherah»lirini herdaim séghinidu. 3 Men taghliringlarda we étizliringlarda, hem bayliqliringni hem xeziniliringni, — séning «yuqiri jaylar»ingmu buning sirtida emes — bu chétingdin u chétinggiche bolghan gunahning tüpeylidin olja bolushqa

tapshurimen; 4 Özüngning shori, Men sanga teqdim qilgan mirasing qolungdin kétidu; Men sen tonumaydighan bir zéminda séni dushmanliringning qulluqigha tapshurimen; chünki siler ghezippinge ot yéqip uni qozghighansiler; u menggüge köyidu. 5 Perwerdigar mundaq deydu: — Ademge tayan'ghan, ademning et-küchini tayanchi qilghan, qelbi Perwerdigardin chetnigen ademning haligha lenet bolsun! 6 U chöl-bayawanda ösken qara archa chatqilidek bolidu; bext-yaxshiliq kelsimu u buni körmeydu; u belki chöldiki qaghjiraq yerlerde, ademzatsiz shorluq bir zéminda turidu. 7 Perwerdigargha tayan'ghan, Perwerdigarni tayanch qilghan adem bext-beriketlik bolidu! 8 U sular boyida tiklen'gen, ériq boyida keng yiltiz tartqan derexdek; pizhghirim issiqdin u qorqmaydu; uning yopurmaqliri hemishe yéshildur; qurghaqchiliq yili u solashmaydu we méwe bérishtin qalmaydu. 9 Qelb hemmidin aldanchi, uning dawasi yoqtur. Kimmu uni chüshinelisun? 10 Menki Perwerdigar insan qelbini közitip tekshürimen; herbirsige öz yolliri boyiche, qilghan emellirining méwisi boyiche teqsim qilish üçün, insan wijdanini sinaymen. 11 Xuddi özi tughmighan tuxumlarni bésiwalghan kekliktek, haramdin bayliqlargha érishken kishimu shundaq bolidu; künlirining yérimi ötmeyla érishkinidin ayrilidu, u axirida exmeq bolup chiqidu. 12 Shanshereplik bir text, ezeldin yuqirigha tiklen'gen, del bizning bashpanahimiz bolghan jaydur; 13 i Perwerdigar, Sen Israilning ümidisen! Sendin waz kechken hemmeylen yerge qarap qalidu; Sendin yiraqlashqanlar tupraqta yatqanlar arisida tizimlinidu; chünki ular hayatliq sulirining menbesi bolghan Perwerdigardin waz kechken. 14 Méni saqaytqin, i Perwerdigar, men shuning bilen jezmen saqaytilimen! Méni qutquzghin, shuning bilen jezmen qutquzulimen! — Chünki Özüng méning medhiyemdursun! 15 Mana, ular manga: — Perwerdigarning söz-béshariti qéni?! Qéni, u emelge ashurulsun! — deydu. 16 Lékin men bolsam, Sanga egeshkinimde «pada baqquchi» bolushtin héch qachqan emesmen, we ejel künni héch arzu qilmighanmen, — Sen bilisen! Aghzimdin barliq chiqqanlar Séning yüz aldingda bolghan. 17 Manga wehime bolmighaysen; külpetlik künde Sen méning bashpanahimdursun. 18 Manga ziyankeshlik qilghuchilar yerge qarap qalsun, lékin méni yerge

qaratmighaysen! Ular dekke-dükkige chüshsun, lékin méni dekke-dükkige chüshürmigeysen; ularning béshigha külpet künni chüshürgeysen; ularni ikki hessilik halaket bilen üzül-késil pachaqlap tashlighaysen! 19 Perwerdigar manga mundaq dégen: — Barghin, Yehuda padishahliri sheherge kiridighan we chiqidighan «Xelqing baliliri» dégen derwazida, hemde Yérusalémning barliq derwazilirida turghin, ulargha mundaq dégin: — 20 Perwerdigarning sözini anglanglar, i mushu derwazilardin kiridighan Yehudaning padishahliri, barliq Yehuda we Yérusalémda turuwatqan xalayıq! 21 Perwerdigar mundaq deydu: — Öz jéninglarga hézi bolunglar! «shabat» künde héchqandaq yükni kötürmenglar, Yérusalémning derwaziliridin héchnersini épkmenglar; 22 shabat künliride öyliringlardin héch yükni kötürüp élip chiqmanglar, we héchqandaq emgek qilmanglar; belki Men atabowiliringlarga buyrughinimdek, shabat künni Özümgé atalghan muqeddes bir kün dep qaranglar. 23 Lékin ular héch anglimighan yaki qulaq salmighan, belki anglimasliqqa hem terbiyini qobul qilmasliqqa boynini qattiq qilghan. 24 Shundaq boliduki, siler awazimni köngül qoyup anglisanglar, — deydu Perwerdigar, — yeni shabat künde sheher derwaziliridin héch yükni élip kirmisenglar we héch emgek qilmasliq arqiliq shabat künni Manga pak-muqeddes bir kün hésablisanglar, 25 bu sheher derwaziliridin Dawutning textige olturidighan padishahliri we emirliri jeng harwilirigha olturup we atlarga minip kiridu; ular, ularning emirliri, Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlarmu kirip-chiqishidu; bu sheher menggü awat bolidu. 26 Shundaq qilsanglar, xelqler Yehuda sheherliridin, Yérusalém etrapidiki yézilardin, Binyaminning zéminidin, [gherbtiki] «Shefelah» égzlikidin, jenubtiki [taghliqtin], Yehudadiki jenubiy bayawanlardin Perwerdigarning öyige «köydürme qurbanliq»lar, «inaqliq qurbanliqliri», «ashliq hediye»ler we xushbuylarni tutup, [Perwerdigargha bolghan] rehmetlirini éytishqa kiridighan bolidu. 27 Lékin siler Manga qulaq salmisanglar, yeni shabat künni Özümgé pak-muqeddes hésablimay, shabat künde Yérusalémning derwaziliridin yük kötürüp kirsenglar, emdi Men derwazilargha bir ot yaqimen, u Yérusalémdiki ordilarni yewétidu, uni héch öchürelmeydu.

18 Bu söz Perwerdigardin Yeremiyagha kélip, mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, sapalchining öyige chüshkin, Men sanga sözlirimni anglitimen». **3** Shunga men sapalchining öyige chüshtum; we mana, sapalchi ghaltek üstide bir nersini yasawatqanidi. **4** U séghiz laydin yasawatqan qacha turup-turup qoli astida buzulatti. Shu chaghda sapalchi shu laydin özi layiq körgen bashqa bir qachini yasaytti. **5** We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **6** «I Israil jemeti, bu sapalchi qilghandek Men sanga qilalmamdim? — deydu Perwerdigar. — Mana, séghiz layning sapalchining qolida bolghinigha oxshash, siler Méning qolumdisiler, i Israil jemeti. **7** Bezide Men melum bir el, melum bir memliket toghruluq, yeni uning yulunushi, buzulushi we halak qilinishi toghruluq sözleymen; **8** shu chagh Men agahlandurghan shu el yamanliqidin towa qilip yansa, Men ulargha qilmaqchi bolghan yamanliqtin yanimen. **9** Men yene bezide melum bir el, melum bir memliket toghruluq, yeni uning qurulushi we tikip östürülüshi toghruluq sözleymen; **10** shu chagh shu el köz aldında yamanliq qilip awazimni anglimisa, Men yene ulargha wede qilghan, ularni beriketlimekchi bolghan yaxshiliqtin yanimen. **11** Emdi hazir Yehudadikilerge we Yérusalémda turuwatqanlarga mundaq dégin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men silerge yamanliq teyyarlawatimen, silerge qarshi bir pılan tüziwatimen; shunga herbiringlar rezil yolunglardin yéninglar, yolliringlarni we qilmishliringlarni tüzitinglar. **12** — Lékin ular: «Yaq! Xam xiyal qilma! Biz öz pılanlirimizgha egishiwérimiz, öz rezil könglimizdiki jahilliqimiz boyiche qiliwérimiz» — deydu. **13** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Eller arisidin: «Kim mushundaq ishni anglap baqqan?!» dep soranglar. «Pak qiz» Israil dehshetlik yirginchlik ishni qilghan! **14** Liwan qarlıri aydaladiki qiyaliqtin yoqap kétemdu? Uning yiraqtin chüshken muzdek suliri qurup kétemdu? **15** Lékin Méning xelqim bolsa Méni untughan; ular yoq bir nersilerge xushbuy yaqıdu; mana, bular ularni yashawatqan yolidin, yeni qedimdin bolghan yollardin putlashturup, kötürülüp tüz qilinmighan bir yolda mangdurghan. **16** Shuning bilen ularning zéminini dehshet basidighan hem daim kishiler ush-ush qilidighan obyekt qilidu; uningdin ötüwatqanlarning hemmisini dehshet bésip, bëshini chayqashidu. **17** Men xuddi sherqtin chiqqan

shamaldek ularni düshmen aldida tarqitiwétimen; Men balayı'apet künide ulargha yüzümni emes, belki arqamni qilimen». **18** Kishiler: «Kélinglar, Yeremiyagha qest qilayli; chünki ya kahinlardin qanun-terbiye, ya danishmenlardin eqil-nesihet ya peyghemberlerdin söz-bësharet kemlik qilmaydu. Kélinglar, tilimizni bir qilip uning üstidin shikayet qilayli, uning sözliridin héchqaysisigha qulaq salmayli» — déyishti. **19** — I Perwerdigar, manga qulaq salghaysen; manga qarshilishidighanlarning dewatqanlirini anglighaysen. **20** Yaxshiliqqa yamanliq qilish bolamdu? Chünki ular jénim üçün ora kolighan; men ulargha yaxshi bolsun dep, ghezipingni ulardin yandurush üçün Séning aldingda [dua qilip] turghanliqimni ésingde tutqaysen. **21** Shunga baliliringni qehetchilikke tapshurghaysen, qilichning bisigha élip bergeysen; ayalliri baliliridin juda qiliniptul qalsun; erliri waba-ölüm bilen yoqalsun, yigitler jengde qilichlansun. **22** Ularning üstige basmichilarni élip kelginingde öyliridin nale-peryad anglansun; chünki ular méni tutushqa ora kolighan, putlirim üçün qismaqlarni yoshurun salghan. **23** Emdi Sen, i Perwerdigar, ularning méni qetl qilishqa bolghan qestlirining hemmisini obdan bilisen; ularning qebihliklirini kechürmigeysen, ularning gunahlirini közüng aldidin yumighaysen; belki ular Séning aldingda yiqitilsun; gheziping chüshken künide ularni bir terep qilghaysen.

19 Perwerdigar mundaq deydu: — Barghin, sapalchidin bir sapal kozini alghin; andin elning aqsaqalliridin we kahinlarning aqsaqalliridin birnechchini apirip, **2** «Sapal parchiliri» derwazisigha yéqin bolghan «Hinnomning oghlining jilghisi»gha bérıp shu yerde Men sanga éytidighan sözlerni jakarlighin. **3** Mundaq dégin: — Perwerdigarning sözini anglanglar, i Yehudaning padishahliri we Yérusalémdikiler! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men mushu yerge balayı'apetni chüshürimenki, kimki uni anglisila qulaqliri zingildap kétédu. **4** Chünki bu xelq Mendin waz kéchip, bu yerni Manga «yat» qilghan, uningda ne özliri, ne atabowiliri, ne Yehuda padishahliri héch tonumighan bashqa ilahlargha xushbuy yaqqan; ular bu yerni gunahsizlarning qanliri bilen toldurghan. **5** Ular Baalgha öz balilirini köydürme qurbanliqlar süpitide köydürüş üçün Baalning «yuqiri jaylar»ini qurghan; Men bundaq bir ishni héchqachan buyrup baqmighan,

héch éytmighan, u hergiz oyumgha kirip baqmighan. **6** Shunga mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — bu yer kelgüsida «Tofet», yaki «Hinnomning oghlining jilghisi» dep atalmaydu, belki «Qetl jilghisi» dep atilidu. **7** Men bu yerde Yehuda hem Yérusalémning pilan-tedbirlirini quruq qiliwétimen; Men ularni dushmanlirining qilichi bilen, yeni janlirini izdigüchilerning qolida yiqitimen; Men jesetlirini asmandiki uchar-qanatlarğa we yer-zémindiki haywanatlarğa ozuq bolushqa bériwétimen. **8** Men bu sheherni dehshet basidighan hem kishiler ush-ush qilidighan obyekt qilimen; uningdin ötüwatqanlarning hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin dehshet bésip üshqirtidu. **9** Men ularni dushmanlirining hem janlirini izdigüchilerning qattiq qistaydighan qorshawining bésimi astida oghullirining göshini hem qizlirining göshini yeydighan qilimen, ularning herbiri öz yéqinining göshini yeydu. **10** Emdi sen özüng bilen bille aparghan hemrahlingning köz aldida héliqi kozini chéqiwetkin; **11** shundaq qilip ularğa mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Birsi sapalchining kozisini qaytidin héch yasiyalmighudek derijide chéqiwetkinidek Menmu bu xelq we bu sheherni shundaq chéqiwétimen. Ular jesetlirini Tofette kömidu, hetta kömgüdek yer qalmighuche. **12** Men bu yerni we buningda turuwatqanlarnimu mushundaq qilimen, — deydu Perwerdigar, — bu sheherni Tofetke oxshash qilimen. **13** Yérusalémdiki öyler we Yehuda padishahlirining öyliri, — yeni ularning ögziliride turup asmandiki barliq yultuz-seyyarilerge xushbuy yaqqan we Mendin bashqa yat ilahlarğa «sharab hediye»lerni tökken barliq öyliri xuddi Tofet dégen jaydek bulghan'ghan jaylar bolidu. **14** We Yeremiya Perwerdigar uni bésharet bérishke ewetken Tofettin qaytip kélip, Perwerdigarning öyining hoylisigha kirip turup barliq xelqge mundaq dédi: **15** — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men bu sheher we uning barliq sheherlirige qarap éytqan balayi'apetning hemmisini ularning béshigha chüshürimen; chünki ular boynini qattiq qilip Méning sözlirimni héchqachan anglimighan.

20 Emdi Immerning oghli, kahin Pashxur — u Perwerdigarning öyide «amanliq saqlash bégi»mu idi, Yeremiyaning bu bésharetlerni bergenlikini anglidi. **2** Pashxur Yeremiya

peyghembarni urghuzdi we uning putini Perwerdigarning öyidiki «Binyamning yuqiri derwazisi»ning yénidiki taqaqqa saldi. **3** Ikkinchi küni, Pashxur Yeremiyaning taqaqtin boshatti; Yeremiya uninggha: — Perwerdigar ismingni Pashxur emes, belki «Magor-missabib» dep atidi, dédi. **4** — Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séni özüngge we barliq aghiniliringge wehime salghuchi obyekt qilimen; ular dushmanlirining qilichi bilen yiqilidu; sen öz közüng bilen buni körisen; Men barliq Yehudani Babil padishahining qoligha tapshurimen; u ularni Babilgha sürgün qilip élip kétidu hemde ularni qilich bilen uridu. **5** Men bu sheherning hemme bayliqliri — barliq mehsulatliri, barliq qimmat nersiliri we Yehuda padishahlirining barliq xezinilirini dushmanlirining qoligha tapshurimen; ular ularni olja qilip buliwélip Babilgha élip kétidu. **6** Sen bolsang, i Pashxur, hemme öydikiliring birge sürgün bolup kétisiler; sen Babilgha kélisen; sen shu yerde dunyadin kétisen, shu yerge kömülisen; sen hem séning yalghan bésharetliringge qulaq salghan aghiniliringmu shundaq bolidu. **7** Perwerdigar, Sen méni qayil qilip [peyghemberlikke] köndürdüng, men shundaqla köndürüldüm; Sen mendin zor kelding, shundaqla ghelibe qilding; men pütün kün tapatenining obyekt bolimen; hemme kishi méni mazaq qilidu. **8** Men qachanla söz qilsam, «Zorawanliq hem bulangchiliq kélidu» dep jakarlishim kérek; shunga Perwerdigarning sözi méni pütün kün ahanet we mesxirining obyekt qilidu. **9** Lékin men: «Men uni tilgha almaymen, we yaki Uning nami bilen ikkinchi söz qilmaymen» désem, Uning sözi qelbimde lawuldap ot bolup, söngelirime qapsalghan bir yalqun bolidu; ichimge sighdurushqa halim qalmay, éytmay chidap turalmaymen. **10** Shundaq, qiliwérimen, gerche men nurghun kishilerning pichirlashqan qestlirini anglisammu; terep-tereplerni wehime basidu! «Uning üstidin erz qilinglar! Uning üstidin erz qilayli!» dep, barliq ülpet-hemrahlim putliship kétishimni paylap yürmekte; ular «U belkim aldinar, shundaq bolghanda biz uning üstidin ghelibe qilimiz, uningdin intiqam alalaymiz» déyishiwatidu. **11** Lékin Perwerdigar bolsa qudretlik we dehshetlik bir palwandek men bilen billidur; shunga manga ziyankeshlik qilghuchilar putliship ghelibe qilalmaydu; ular muweppeqiyet qazanmighachqa, qattiq xijil bolup yerge qarap qalidu; ularning bu reswachiliqi

menggülik bolup, hergiz untulmaydu. **12** Emdi Sen, i heqqaniylarni sinaydighan, insanning wijdani we qelbini köridighan samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, ularning üstige bolghan qisasingni manga körgüzgeysen; chünki men dewayimni aldinggha qoyghanmen. **13** Perwerdigarni küy éytip maxtanglar, Uni medhiyilengler; chünki U namrat kishini rezillik qilghuchilardin qutquzghan. **14** Méning tughulghan künümge lenet bolsun; apam méni tughqan küni mubarek bolmisun! **15** Atamgha xewer élip: «sanga oghul bala tughuldi!» dep uni alamet shadlandurghan ademge lenet bolsun! **16** Bu adem Perwerdigar rehim qilmay ghulatqan sheherlerde bolgun; u etigende nale, chüshte alaqzadilik chuqanlirini anglisun — **17** chünki u méni baliyatqudin chüshkinimdila öltürüwetmigen; apam méning görüm bolsiidi, uning qorsiqi men bilen teng hemishe chong bolsiidi! **18** Némishqa men japa-musheqet, azab-oqubetni körüşke, künlirimni xijalet-ahanet ichide ötküzüşke baliyatqudin chiqqandimen?

21 Padishah Zedekiya Malkiyaning ogli Pashxurni hem Maaséyahning ogli, kahin Zefaniyani ewetkende, Yeremiyaqha Perwerdigardin töwendiki munu bir söz keldi: — **2** ([Ular]: «Biz üçün Perwerdigardin yadrem sorighin; chünki Babil padishahi Néboqadnesar bizge hujum qilidu; Perwerdigar Özining [ötkenki] karamet qilghan ishliri boyiche, bizgimu oxshash muamile qilip, uni yénimizdin yandurarmikin?») — [dep soridi]. **3** Yeremiya ulargha: — Zedekiyagha mundaq denglar, — dédi) **4** — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qolliringlar tutqan, silerni qorshiwalgan Babil padishahi hem kaldiylerge sépil sirtida jeng qilishqa ishlitidighan, jeng qoralliringlarni qayriwétimen we bularni bu sheherning otturida yighiwalimen; **5** Men Özümму sozulghan qolum we küchlük bilikim bilen, ghezipim bilen, qehrim bilen we hessilen'gen achchiqim bilen silerge jeng qilimen! **6** Men bu sheherde turuwatqanlarni, insan bolsun, haywan bolsun urimen; ular dehshetlik bir waba bilen ölidu. **7** Andin kéyin, — deydu Perwerdigar, — Yehuda padishahi Zedekiyan, xizmetkarlirini, xelqni, yeni bu sheherde wabadin, qilichtin we qehetchiliktin qélip qalghanlar bolsa, Men ularni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha, ularning düshmenlirining qoligha we jénini izdigüchilerning

qoligha tapshurimen; Néboqadnesar ularni qilich tighi bilen uridu; u ne ularni ayimaydu, ne ulargha ichini héch aghritmaydu, ne rehim qilmaydu. **8** Lékin sen bu xelqge mundaq déyishing kérek: «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men aldinglearda hayat yoli we mamat yolini salimen; **9** kim bu sheherde qalmaqchi bolsa, qilich, qehetchilik we waba bilen ölidu; lékin kim sheherdin chiqip, silerni qorshiwalgan kaldiylerge teslim bolsa, u hayat qalidu; uning jéni özige alghan oljidek bolidu. **10** Chünki Men bu sheherge yaxshiliq üçün emes, belki yamanliq qilish üçün yüzümni qaratquzdum, — deydu Perwerdigar; u Babil padishahining qoligha tapshurulidu, u uni ot sélip köydüriwétidu. **11** We Yehuda padishahining jemeti toghruluq Perwerdigarning sözini anglanglar: — **12** I Dawutning jemeti, Perwerdigar mundaq deydu: — her etigende adalet bilen höküm chiqiringlar, bulan'ghan kishini ezgüchining qolidin qutquzunglar; bolmisa, qilghanliringlarning rezilliki tüpeylidin, qehrim partlap, ottek hemmini köydüridu; uni öchüreydighan héchkim bolmaydu; **13** Mana, Men sanga qarshidurmen, i jilgha üstide, tüzlenliktiki qiyada olturghuchi, yeni «Kim üstimizge chüshüp hujum qilalisun, kim öylirimizge bésip kirelisun?!» dégüchi, — deydu Perwerdigar. **14** Men silerning qilmishinglarning méwisi boyiche silerge yéqinliship jazalaymen, — deydu Perwerdigar; we Men uning ormanliqida bir ot yaqimen, u bolsa uning etrapidiki hemmini köydürüp tügitidu.

22 Perwerdigar manga mundaq dédi: «Barghin, Yehuda padishahining ordisigha chüshüp bu sözni shu yerde qilghin: — **2** Perwerdigarning sözini angla, i Dawutning textige olturghuchi, Yehuda padishahi — Sen, elemdar-xizmetkarliring we mushu derwazilardin kirip-chiqidighan xelqing, — **3** Perwerdigar mundaq deydu: Adalet we heqqaniylik yürgüzünglar; bulan'ghan kishini ezgüchining qolidin qutquzunglar; musapirlarni, yétim-yésirlerni we tul xotunlarni héch xarlimanglar yaki bozek qilmanglar, gunahsiz qanlarni bu yerde tökmenglar. **4** Siler bu emrlerge heqiqeten emel qilsanglar, emdi Dawutning textige olturghan padishahlar, yeni ular, ularning emeldar-xizmetkarliri we xelqi jeng harwilirigha olturup we atlargha minip bu öyning derwaziliridin kirip chiqishidu. **5** Biraq siler bu sözlerni anglimisanglar, Men Öz namim bilen qesem ichkenki, — deydu Perwerdigar, — bu orda bir xarabe

bolidu. **6** Chünki Perwerdigar Yehuda padishahining öyi toghruluq mundaq deydu: — Sen Manga xuddi Giléad, Liwanning choqqisidek bolghining bilen, berheq Men séni bir chöl-bayawan, ademler waz kechken sheherlerdeq qilimen. **7** Men herbiri yaxshi qorallan'ghan weyran qilghuchilarni sanga qarshi ewetimen; ular «ésil kédirliringni» késiwétip, otqa tashlaydu. **8** Nurhun eller bu sheherdin ötüp, herbiri yéqinidin: «Némishqa Perwerdigar bu ulugh sheherni bundaq qilghandu?» dep soraydu. **9** We ular jawaben: «Chünki ular Perwerdigar Xudasining ehdisidin waz kéchip, bashqa ilahlargha choqunup ularning qulluqigha kirgen» — deydu. **10** Ölginige yighlimanglar, uning üçhün ah-zarlimanglar; belki sürgün bolghini üçhün qattiq yighlanglar, chünki u öz yurtigha héchqachan qaytip kelmeydu. **11** Chünki Yehuda padishahi Yosiyaning oghli, yeni atisi Yosiyaning ornigha textige olturghan, bu yerdin sürgün bolghan Shallum toghruluq Perwerdigar mundaq deydu: U hergiz bu yerge qaytmaydu; **12** chünki u esir qilinip apirilghan yurtta ölidu, u bu zéminni ikkinchi körmeydu. **13** Öyini adilsizliq bilen, balixana-rawaqlirini adaletsizlik bilen qurghanning haligha way! U qoshnisini bikar ishlitip, emgikige héchqandaq heq bermeydu; **14** u: «Özümgé kengtasha bir ordini, azade rawaqlar bilen qoshup salimen; tamlirigha dérizilerni keng chiqirimen; tamlirini kédir taxtaylar bilen bézeymen, öylirini pereng sirlaymen» — deydu. [Uning haligha way!] **15** Sen kédir yaghichidin yasalghan taxtaylarni chaplap, [atabowiliring] bilen besleshseng qandaqmu padishah bolushqa layiq bolisen? Séning atang yep-ichishke teshekkür éytip, adalet we durus ishlarni yürüzgen emesmu? Shunga u buning yaxshiliqini körgen. **16** U möminlerning we namratlarning dewasini toghra sorighan; shunga xelqning ehwali yaxshi idi. Bundaq ish Méni tonushtin ibaret emesmu?» — deydu Perwerdigar. **17** — Biraq közüng we könglüng bolsa peqet öz jazane-menpeetingge érishish, gunahsizlarning qénini töküsh, zorluq-zumbuluq we bulangchiliq qilish peytini közlep tikilgendur. **18** Shunga Perwerdigar Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim toghruluq mundaq deydu: — Xelq uning ölümide: «Ah, akam! Ah, singlim!» dep ah-zarlar kötürmeydu; yaki uning üçhün: «Ah, bégim! Ah, uning heywisi!» dep ah-zarlar kötürmeydu; **19** u éshekning depnisidek kömülüdu,

jesiti Yérusalém derwazilirining sirtigha chörüp tashlinidu. **20** Liwan'gha chiqip peryad qil, Bashanda awazingni kötür, Abarimning choqqiliridinmu nale kötür; chünki séning «ashniliring»ning hemmisi nabut qilindi. **21** Men aman-ésen turghiningda sanga agahlandurdum; lékin sen: «Anglimaymen!» — déding. Yashliqingdin tartipla bundaq qilip Méning awazimgha qulaq salmasliq del séning yolung bolup kelgen. **22** Shamal barliq «baqquchi»liringgha «baqquchi» bolup ularni uchurup kétidu, shuning bilen ashniliring sürgün bolushqa chiqidu; berheq, sen shu chaghda barliq rezilliking tüpeylidin xijil bolup reswa bolisen. **23** I «Liwan»da turghuchi, kédir derexliri üstige uwilighuchi, sen tolghaq tutqan ayalning azabiridek, derd-elemler béshinggha chüshkende qanchilik ingrap kétersen! **24** Öz hayatim bilen qesem ichimenki, — deydu Perwerdigar, — sen Yehoakimning oghli Koniya hetta ong qolumdiki möhürlük üzük bolsangmu, Men séni shu yerdin yulup tashlaymen; **25** Men séni jéningni izdigüchilerning qoligha we sen qorqqan ademlerning qoligha, yeni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha we kaldiyerning qoligha tapshurimen. **26** Men séni hem séni tughqan anang ikkinglarni özünglar tughulmighan yat bir yurtqa chöriwétimen; siler shu yerde ölisiler. **27** Jéninglar qaytip kélishke shunche teshna bolghan bu zémin'gha bolsa, siler hergiz qaytip kélelmeyilers. **28** Koniya dégen bu kishi chéqilghan, nezerge élinmaydighan sapal kozimu? Héchkim qarimaydighan bir qachimu? Emdi némishqa ular, yeni u we uning nesli bolghanlar chöriwétilgen, ular tonumaydighan bir yurtqa tashliwétilidu? **29** I zémin, zémin, zémin, Perwerdigarning sözini angla! **30** Perwerdigar mundaq deydu: — Bu adem «perzentsiz, öz künide héch ghelibe qilalmighan bir adem» dep yazghin; chünki uning neslidin héchqandaq adem ghelibe qilip, Dawutning textige olturup Yehuda arisida höküim sürmeydu.

23 Méning yayliqimdiki qoylarni halak qilghuchi we tarqitiwetküchi pada baqquchilarning haligha way! — deydu Perwerdigar. **2** Shunga Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar Öz xelqini shundaq béqiwatqan baqquchilargha mundaq deydu: «Siler Méning padamni tarqitiwetkensiler, ularni heydiwetkensiler we ularni izdimigensiler we ulardin héch xewer almighansiler; mana, Men silerning qilmishliringlarning rezillikini öz béshinglarga chüshürimen, — deydu Perwerdigar — **3** we padamning

qaldisini bolsa, Men ularni heydiwetken barliq padishahliqlardin yighimen, ularni öz yaylaqlirigha qayturimen; ular awup köpiyidu. **4** Men ularning üstige ularni heqiqiy baqidighan baqquchilarni tikleyen; shuning bilen ular ikkinchi qorqmaydu yaki parakende bolmaydu, ulardin héchqaysisi kem bolmaydu, — deydu Perwerdigar. **5** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Dawut üçün bir «Heqqaniy Shax»ni östürüp tikleyen; u padishah bolup danaliq bilen höküm sürüp, zéminda adalet we heqqaniylik yürgüzidu. **6** Uning künliride Yehuda qutquzulidu, Israil aman-tinchliqta turidu; u shu nami bilen atiliduki — «Perwerdigar Heqqaniyliqimiz». **7** Shunga mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — «Israillarni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayati bilen!» dégen qesem qaytidin ishlitilmeydu, **8** belki shu künlerde «Israillarni shimaldiki zémindin we Özi ularni heydigen barliq padishahliqlardin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayati bilen!» dep qesem ichilidu. Andin ular öz yurtida turidu. **9** Peyghemberler toghruluq: — Méning könglüm ich-baghrimda sunuqtur; söngelirimning hemmisi titreydu; men mest bolghan adem, sharab teripidin yéngilgen ademege oxshaymen; bundaq bolushum Perwerdigar we Uning pak-muqeddes sözliri tüpeylidindir; **10** chunki zémin bolsa zinaxorlarga tolghan; ularning yügürüshliri toghra yolda emes; ularning hoquqi heqqaniylik yolida emes. Shunga [Perwerdigarning] leniti tüpeylidin zémin qaghjiraydu; daladiki ot-chöp solishidu; **11** chunki hem peyghember hem kahin haram boldi; hetta Öz öyümdimu ularning rezil qilmishlirini bayqidim, — deydu Perwerdigar. **12** — Shunga ularning yoli özlirige qarangghuluqta mangidighan, téyilghaq yollardek bolidu; ular bu yollarda putliship, yiqilidu; chunki ular jazalinidighan yilida Men ularning béshigha yamanliq chüshürimen, — deydu Perwerdigar. **13** Men awwal Samariyediki peyghemberlerde exmeqliqni körgenmen; ular Baalning namida bésharet béríp, xelqim Israilni azdurghan; **14** biraq Yérusalémdiki peyghemberlerdimu yirginchlik bir ishni kördüm; ular zinaxorluq qilidu, yalghanliqta mangidu, rezillik qilghuchilarning qolini kücheytiduki, netijide héchqaysisi rezillikidin yanmaydu; ularning hemmisi Manga Sodomdek, [Yérusalémda] turuwatqanlar Manga Gomorradek boldi. **15** Shunga samawi

qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar peyghemberler toghruluq mundaq deydu: — Mana, Men ularni emen bilen ozuqlandurimen, ulargha öt süyini ichküzimen; chunki Yérusalémdiki peyghemberler haramliqning menbesi bolup, haramliq ulardin pütkül zémin'gha tarqilip ketti. **16** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Silerge bésharet bériwatqan peyghemberlarning sözlirige qulaq salmanqlar; ular silerni bimenilikke yétekeydu; ularning sözliri Perwerdigarning aghzidin chiqqan emes, belki öz könglide tesewwur qilghan bir körünüshni sözlewatidu. **17** Ular Perwerdigarning sözini közige ilmaydighanlarga: «Siler aman-tinchliqta turisiler» deydu we öz könglining jahilliqida mangidighanlarning herbirige: «Héhqandaq yamanliq béshinglarga chüshmeydu» — deydu. **18** Biraq ulardin qaysi birsi Perwerdigarning kéngishide Uning söz-kalamini bayqap chüshinish we anglash üçün turghan? Ulardin kim Uning sözini qulaq sélip anglighan? **19** Mana, Perwerdigardin chiqqan bir boran-chapqun! Uningdin qehr chiqti; berheq, dehshetlik bir qara quyun chiqip keldi; u pirqirap rezillerning béshigha chüshidu. **20** Uning könglidiki niyetlirini ada qilip toluq emel qilghuche, Perwerdigarning ghezipi yanmaydu; axirqi künlerde siler buni obdan chüshinip yétisiler. **21** Men bu peyghemberlerni ewetmigenmen, lékin ular xewerni jar qilishqa qatrigghan; Men ulargha söz qilmidim, lékin ular bésharet bergen. **22** Halbuki, ular Méning kéngishimde turghan bolsa, Méning xelqimge sözlirimni anglatquzghan bolsa, emdi xelqimni rezil yolidin we qilmishlirining rezillikidin yandurghan bolatti. **23** Men peqet bir yerdila turidighan Xudamu? — deydu Perwerdigar, — Men yiraq-yiraqlardiki herjayda turidighan Xuda emesmu? **24** Birsu yoshurun jaylarda möküwalsa Men uni körelmemdimen? — deydu Perwerdigar; — asman-zémin Men bilen toldurulghan emesmu? — deydu Perwerdigar. **25** Men Méning namimda yalghan bésharetler bérédighan peyghemberlarning: «Bir chüsh kördüm! Bir chüsh kördüm!» dégenlirini anglidim; **26** bundaq peyghemberler yalghan bésharetlerni béridu, ular özining könglidiki ézitqu tesewwurliridin peyghemberler bolushiwalgghan. Emdi ular bundaq ishlarni qachan'ghiche könglige pükidu? **27** Ular herbiri qachan'ghiche öz yéqinigha éytqan chüshliri

arqliq (xuddi ata-bowilirining Baalgha choqunup namimni untughinigha oxshash) xelqimge namimni untuldurushni pemleydu? **28** Chüshni körgen peyghember, chüshni éytip bersun; Méning sözümnı anglıghan kishi bu sözümnı estayidilliq bilen sözlisun; paxalning bughday bilen sélishturghuchilik némissi bardu? — deydu Perwerdigar. **29** — Méning sözümnı xuddi köydürgüchi bir ot we tashni chaqidighan bazghan emesmu? — deydu Perwerdigar. **30** Shunga mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen, — deydu Perwerdigar, — ularning herbiri öz yéqinidin «Méning sözlirim»ni oghrilap doramchiliq qilidu. **31** Mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen, — deydu Perwerdigar, — ular öz tillirini chaynap: «[Perwerdigar] deydu...» dep bésharet béridu. **32** Mana, yalghan chüshlerni bésharet qilip bularnı yetküzüp, yalghanchiliqı we bashbashtaqlıqı bilen Méning xelqimni azdurghanlarga qarshidurmen, — deydu Perwerdigar; — Men ularni ewetmigenmen, ularni buyrughan emesmen; ular bu xelqge héchqandaq payda yetküzmeydu, — deydu Perwerdigar. **33** Emdi yaki bu xelq, yaki peyghember, yaki kahin sendin: «Perwerdigarning sanga yükligen sözi néme?» dep sorisa, sen ulargha: «Qaysi yük?! Men silerni Özümdin yiraq tashlaymen, — deydu Perwerdigar. **34** «Perwerdigarning yükligen sözi» deydighan herqaysi peyghember, kahin yaki xelq bolsa, Men bu kishini öyidikiler bilen teng jazalaymen. **35** Emdi silerning herbiringlar öz yéqinidin we herbiringlar öz qérindishidin mushundaq: «Perwerdigar néme jawab berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep sorishinglar kérek. **36** Siler «Perwerdigarning yükligen sözi» dégenni qaytidin aghzınglarga almaysiler; chünki herbiringlarning öz sözi özige yük bolidu; chünki siler Xudayimiz, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, tirik Xudaning sözlirini burmilighansiler. **37** Herbiringlar peyghemberdin mushundaq: «Perwerdigar sanga néme dep jawab berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep sorishing kérek. **38** Lékin siler: «Perwerdigarning yükligen sözi» dewergininglar tüpeylidin, mana Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki siler: «Perwerdigarning yükligen sözi» dewérisiler we Men silerge: ««Perwerdigarning yükligen sözi» démengler» dep xewer ewetkenmen, **39** shunga mana, Men silerni pütünley untuymen, Men silerni silerge we ata-bowiliringlarga teqdim qilghan sheher bilen teng yüzümdin yiraq tashlaymen;

40 Men üstünglarga menggü reswachiliq we hergiz untulmaydighan menggülik shermendilikni chüshürimen!

24 Babil padishahi Néboqadnesar Yérusalémdin Yehoakimning oghli, Yehuda padishahi Yekoniyah, Yehuda emir-shahzadiliri, hünérwenler we tömürchilerni esirge élip Babilgha sürgün qilghandin kéyin, Perwerdigar manga Öz ibadetxanisi aldidiki ikki séwet enjürni «mana kör» dep körsetken. **2** Bir séwette deslepki pishqan enjürdek intayin yaxshi enjürler bar idi; ikkinchi séwette yégili bolmaydighan, intayin nachar enjürler bar idi. **3** Andin Perwerdigar manga: «Néme kördüng, Yeremiya?» — dep soridi. Men: «Enjürlerni kördüm; yaxshiliri bolsa intayin yaxshiken; nacharliri yégili bolmaydighan, intayin nachar iken» — dédim. **4** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **5** Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Men Yehudadin sürgün bolghanlarnı, yeni Méning bu yerdin kaldiylerning zéminigha ewetkenlirimni bu yaxshi enjürlerdeq yaxshi dep qaraymen; **6** Men ulargha yaxshi bolsun dep közümnı ulargha tikimen we ularni bu zémin'gha qayturimen; Men ularni ghulitip tashlimaymen, belki ularni qurimen; ularni yulup tashlimaymen, belki tikip östürimen. **7** Men ulargha Méning Perwerdigar ikenlikimni bilidighan, Méni tonuydighan bir qelbni teqdim qilimen; shuning bilen ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen; chünki ular pütün qelbi bilen yénimgha qaytidu. **8** Lékin nachar enjürler, yeni yégili bolmaydighan, intayin nachar enjürler qandaq bolghan bolsa, — deydu Perwerdigar, — Berheq, Men Yehuda padishahi Zedekiyanı, emir-shahzadilirini we Yérusalémdikilerning qalghan qismini, bu zémında qalghanlarnı we Misirda turuwatqanlarnı shuninggha oxshash qilimen; **9** Men ularni yer yüzidiki barlıq padishahlıqlargha wehime salghuchi bir obyékt bolushqa, külpetke chüshüshke tapshurimen; men ularni heydiwetken barlıq jaylarda ularni reswachiliqning obyékti, söz-chöçek, tapa-tenining obyékti we lenet sözliri bolushqa tapshurimen. **10** Men ulargha hem ata-bowilirigha teqdim qilghan zémindin yoqitilghuche ular arisigha qilich, qehetchilik we wabani ewetimen.

25 Yosiyaning oghli, Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yilida (yeni Babil padishahi Néboqadnesarning birinchi yilida)

Yehudaning barliq xelqi toghruluq Yeremiyagha kelgen söz, — **2** Bu sözni Yeremiya peyghember Yehudaning barliq xelqi we Yérusalémda barliq turuwatqanlarga éytip mundaq dédi: — **3** Amonning oghli, Yehuda padishahi Yosiyaning on üçinchi yilidin boshlap bügünki kün'giche, bu yigirme üç yil Perwerdigarning sözi manga kélip turghan we men tang seherde ornumdin turup uni silerge sözlep keldim, lékin siler héch qulaq salmidinglar; **4** we Perwerdigar silerge barliq xizmetkarliri bolghan peyghemberlerni ewetip kelgen; U tang seherde ornidin turup ularni ewetip kelgen; lékin siler qulaq salmay héch anglimidinglar. **5** Ular: «Siler herbiringlar yaman yolunglardin we qilmishliringlarning rezillikidin towa qilip yansanglar, Men Perwerdigar silerge we ata-bowiliringlarga qedimdin tartip menggügiche teqdim qilghan zéminda turuwérisiler. **6** Bashqa ilahlarga egiship ularning qulluqida bolup choqunmanglar; Méni qolliringlar yasighanlar bilen ghezeplendürmenglar; Men silerge héch yamanliq keltürmeymen» — dep jakarlighan. **7** Lékin siler Manga qulaq salmidinglar, Méni qolliringlar yasighanlar bilen ghezeplendürüp özünglarga ziyani keltürdünglar, — deydu Perwerdigar. **8** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler Méning sözlirimge qulaq salmighan bolghachqa, **9** mana, Men shimaldiki hemme jemetlerni we Méning qulumni, yeni Babil padishahi Néboqadnesarni chaqirtimen, ularni bu zémin'gha, uningda barliq turuwatqanlarga hemde etraptiki hemme ellerge qarshilishishqa élip kélimen; Men [mushu zémindikiler we etraptiki ellerni] pütünley weyran qilip, ularni tolimu wehimilik qilimen hem ush-ush obyékti, daimliq bir xarabilik qilimen; **10** Men ulardin tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini, toyi boluwatqan yigit-qizining awazini, tügmen téshining sadasini we chiragh nurini mehrum qilimen; **11** bu pütkül zémin weyrane we dehshet salghuchi obyék bolidu, we bu eller Babil padishahining yetmish yil qulluqida bolidu. **12** We shundaq boliduki, yetmish yil toshqanda, men Babil padishahining we uning élining béshigha, shundaqla Kaldiylarning zémini üstige öz qebihlikini chüshürtip, uni menggüge xarabilik qilimen. **13** Shuning bilen Men shu zémin üstige Men uni eyibligen barliq sözlirimni, jümlidin bu kitapta yézilganlarni, yeni Yeremiyaning barliq ellerni eyibligen bésharetlirini chüshürimen.

14 Chünki köp eller hem ulugh padishahlar [bu padishah hem qowmlirininimu] qul qilidu; Men ularning qilghan ishliri we qolliri yasighanliri boyiche ularni jazalaymen. **15** Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar manga [alamet körünüshte] mundaq dédi: — Méning qolumdiki ghezippinge tolghan qedehni élip, Men séni ewetken barliq ellerge ichküzgin; **16** ular ichidu, uyan-buyan irghanglaydu we Men ular arisigha ewetken qilich tüpeylidin sarang bolidu. **17** Shunga men bu qedehni Perwerdigarning qolidin aldim we Perwerdigar méni ewetken barliq ellerge ichküzdüm, **18** — yeni Yérusalémgha, Yehudaning sheherlirige, uning padishahlirigha we emir-shahzadilirige, yeni ularni bügünki kündikidek bir xarabe, wehime, ush-ush obyékti bolushqa hem lenet sözliri bolushqa qedehni ichküzdüm; **19** Misir padishahi Pirewn'ge, xizmetkarlirigha, emir-shahzadilirigha hem xelqige ichküzdüm; **20** barliq shalghut eller, uz zéminidiki barliq padishahlar, Filistiylarning zéminidiki barliq padishahlar, Ashkélondikiler, Gazadikiler, Ekrondikilerge we Ashdodning qalduqlirigha ichküzdüm; **21** Édomdikiler, Moabdikiler we Ammoniylar, **22** Turning barliq padishahliri hem Zidonning barliq padishahliri, déngiz boyidiki barliq padishahlar, **23** Dédandikiler, Témadikiler, Buzdikiler we chéke chachlirini chüshürüwetken eller, **24** Erebiyediki barliq padishahlar we chöl-bayawanda turuwatqan shalghut ellerning barliq padishahliri, **25** Zimridiki barliq padishahlar, Élamdiki barliq padishahlar, Médialiqlarning barliq padishahliri, **26** shimaldiki barliq padishahlargha, yiraqtiki bolsun, yéqindiki bolsun, bir-birlep ichküzdüm; jahandiki barliq padishahliqlargha ichküzdüm; ularning arqidin Shéshaqning padishahimu [qedehni] ichidu. **27** Andin sen ulargha: «Israilning Xudasi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Ichinglar, mest bolunglar, qusunglar, Men aranglarga ewetken qilich tüpeylidin yiqilip qaytidin des turmanglar» — dégin. **28** We shundaq boliduki, ular qolungdin élip ichishni ret qilsa, sen ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Siler choqum ichisiler!» — dégin. **29** Chünki mana, Men Öz namim bilen atalghan sheher üstige apet chüshürgili turghan yerde, siler jazalanmay qalamsiler? Siler jazalanmay qalmaysiler; chünki Men yer yüzide barliq turuwatqanlarning üstige qilichni chüshüshke

chaqirimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **30** Emdi sen [Yeremiya], ulargha mushu bésharetning sözlirining hemmisini jakarlighin: — Perwerdigar yuqiridin shirdek hörkireydu, Öz muqeddes turalghusidin U awazini qoyuwétidu; U Özi turuwatqan jayi üstige hörkireydu; U üzüm cheyiligüchiler towlihandek yer yüzide barliq turuwatqanlarni eyiblep towlaydu. **31** Sadasi yer yüzining chetlirigiche yétidu; Chünki Perwerdigarning barliq eller bilen dewasi bar; U et igilirining hemmisi üstige höküm chiqiridu; Rezillerni bolsa, ularni qilichqa tapshuridu; — Perwerdigar shundaq deydu. **32** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, balayi'apet eldin elge hemmisi üstige chiqip tarqilidu; Yer yüzining chet-chetliridin dehshetlik buran-chapqun chiqidu. **33** Perwerdigar öltürgenler yerning bir chétidin yene bir chétigiche yatidu; ulargha matem tutulmaydu, ular bir yerge yighilmaydu, héch kömülmeydu; ular yer yüzide tézektek yatidu. **34** I baqquchilar, zarlanglar, nale kötürünglar! Topa-chang ichide éghininglar, i pada yétekchiliri! Chünki qirghin qilinish künliringlar yétip keldi, Men silerni tarqitiwétimen; Siler örülgen ésil chinidek parche-parche chéqilisiler. **35** Pada baqquchilirining bashpanahi, Pada yétekchilirining qachar yoli yoqap kétidu. **36** Baqquchilarning azabliq peryadi, Pada yétekchilirining zarlashliri anglinidu; Chünki Perwerdigar ularning yaylaqlirini weyran qilay dewatidu; **37** Perwerdigarning dehshetlik ghezipi tüpeylidin, Tinchliq qotanliri xarabe bolidu. **38** Perwerdigar Öz uwisini tashlap chiqqan shirdektur; Ezgüchining wehshiylik tüpeylidin, We [Perwerdigarning] dehshetlik ghezipi tüpeylidin, Ularining zémini weyrane bolmay qalmaydu.

26 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim textke olturghan mezgilning béshida shu söz Perwerdigardin kélip mundaq déyildi: — 2 Perwerdigar mundaq deydu: — Sen Perwerdigarning öyining hoylisida turup ibadet qilish üçün Perwerdigarning öyige kirgen Yehudaning barliq sheherliridikilerga Men sanga buyrughan herbir sözlerni jakarlighin; eynen éytqin! **3** Ular belkim anglap qoyar, herbiri öz rezil yolidin yanar; shundaq qilsa, Men qilmishlirining rezilliki tüpeylidin béshigha külpet chüshürmekchi bolghan niyitimdin yanimen. **4** Sen ulargha mundaq dégin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Manga qulaq salmay, Men silerning aldinglarga qoyghan

Tewrat-qanunumda mangmisanglar, **5** Men tang seherde ornumdin turup ewetken xizmetkarlirim bolghan peyghemberlerning sözlirini anglimisanglar (siler ulargha héch qulaq salmay kelgensiler!), **6** undaқта, Men Shilohni qandaq qilghan bolsam, emdi bu öynimu shuninggha oxshash qilimen, bu sheherni yer yüzidiki barliq ellerge lenet sözi qilimen». **7** Shuning bilen kahinlar, peyghemberler we barliq xelq Yeremiyaning bu sözlirini Perwerdigarning öyide jakarlighanliqini anglidi. **8** Shundaq boldiki, Yeremiya barliq xelqqa Perwerdigar uninggha tapilighan bu sözlerning hemmisini éytip bergendin kéyin, kahinlar we peyghemberler we barliq xelq uni tutuwélip: «Sen choqum ölüshüng kérek! **9** Sen némishqa Perwerdigarning namida bésharet béríp: «Bu öy Shilohdek bolidu, bu sheher xarabe, ademzatsiz bolidu!» — déding?» — dédi. Shuning bilen Perwerdigarning öyidiki barliq xelq Yeremiyağa doq qilip uni oriwélishiti. **10** Yehuda emirliri bu ishlarni anglidi; ular padishahliq ordisidin chiqip Perwerdigarning öyige kirdi, Perwerdigarning öyidiki «Yéngi derwaza»da sotqa olturdi. **11** Kahinlar we peyghemberler emirlerge we xelqqa sözlep: «Bu adem ölümge layiq, chünki siler öz qulaqliringlar bilen anglighandek u mushu sheherni eyiblep bésharet berdi» — dédi. **12** Andin Yeremiya barliq emirlerge we barliq xelqqa sözlep mundaq dédi: — «Perwerdigar méni bu öyni eyiblep, bu sheherni eyiblep, siler anglighan bu barliq sözler bilen bésharet bérishke ewetken. **13** Hazir yolliringlarni we qilmishinglarni tüzitinglar, Perwerdigar Xudayinglarning awazini anglanglar! Shundaq bolghanda, Perwerdigar silerge jakarlighan külpettin yanidu. **14** Lékin men bolsam, mana, qolliringlardimen; manga közünglerge néme yaxshi we durus körülse shundaq qilinglar; **15** peqet shuni bilip qoyunglarki, méni öltürüwetsengler gunahsiz qanning jazasini öz béshinglarga, bu sheherge we uningda turuwatqanlarning béshigha chüshürisiler; chünki déginim heq, Perwerdigar heqiqeten bu sözlerning hemmisini qulaqliringlarga déyishke méni ewetken». **16** Emirler we barliq xelq kahinlarga we peyghemberlerge: «Bu adem ölümge layiq emes; chünki u Perwerdigar Xudayimizning namida bizge sözlidi» — dédi. **17** Andin zémindiki bezi aqsqaqallar ornidin turup xelq kéngishige mundaq dédi: — **18** «Moreshetlik Mikah Yehuda padishahi Hezekiyaning künliride barliq Yehuda

xelqige bésharet bérip: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Zion téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém döng-töpiler bolup qalidu, «Öy jaylashqan tagh» bolsa, Ormanliqning otturisidiki yuqiri jaylarla bolidu, xalas» — dégenidi. **19** Yehuda padishahi Hezekiya we barliq Yehuda xelqi Mikahni ölümge mehkum qilghanmu? Hezekiya Perwerdigardin qorqup, Perwerdigardin ötün'gen emesmu? We Perwerdigar ulargha qilmaqchi bolup jakarlighan külpettin yan'ghan emesmu? Biz [bu yoldin yanmisaq] öz jénimiz üstige zor bir külpetni chüshürgen bolmamdimiz?». **20** (Perwerdigarning namida Yeremiyaning barliq dégenliridek bu sheherni we bu zéminni eyiblep bésharet bergen, Kiriati-Yéarimliq Shemayaning oghli Uriya isimlik yene bir adem bar idi. **21** Padishah Yehoakim we barliq palwanliri, barliq emirliri uning sözlirini anglighanda, padishah uni öltürüşke intilgen; lékin Uriya buni anglighanda qorqup, Misirgha qachti. **22** Lékin Yehoakim chaparmenlerni, yeni Akborning oghli Elnatan we bashqilarni Misirgha ewetken; **23** ular Uriyani Misirdin élip chiqip padishah Yehoakimning aldigha aparghan; u uni qilichlap, jesitini puqralarning görlükige tashliwetken). **24** — Halbuki, shu chaghda Shafanning oghli Ahikam ularning Yeremiyani ölümge mehkum qilip xelqning qoligha tapshurmasliq üçün, uni qollidi.

27 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Zedekiyaning textke olturghan deslepki mezigilide, shu söz Yeremiyagha Perwerdigardin kélip mundaq déyildi: — **2** Perwerdigar manga mundaq dédi: — Asaretler we boyunturuqlarni yasap öz boynunggha sal; **3** bu boyunturuqlarni Édomning padishahigha, Moabning padishahigha, Ammoniylarning padishahigha, Turning padishahigha we Zidonning padishahigha Yérusalémgha, Yehuda padishahining aldigha kelgen ularning öz elchilirining qoli arqiliq ewetkin; **4** herbirini öz xojayinlirigha shundaq bir xewerni yetküzüşke buyrughin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Öz xojayinlirlinglarga mundaq denglar: — **5** Men zémin we zémin yüzide turuwatqan ademler we haywanlarni zor qudririm we sozulghan bilikim bilen yaratqanmen; we kim közüme layiq körünse, bularni shulargha teqdim qilimen. **6** Hazir Men bu zéminlarning hemmisini Babil padishahi, Méning qulum bolghan

Néboqadnesarning qoligha tapshurdum; hetta daladiki haywanlarnimu uning qulluqida bolushqa teqdim qildim. **7** Barliq eller uning, oghlining hem newrisining qulluqida bolidu; andin öz zéminining waqti-saiti toshqanda, köp eller we ulugh padishahlar unimu qulluqqa salidu. **8** Shundaq boliduki, qaysi el yaki padishahliq Babil padishahi Néboqadnesarning qulluqida bolushni, yeni boynini Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyushni ret qilsa, Men shu elni Néboqadnesarning qoli arqiliq yoqatquzghuche qilich, qehetchilik we waba bilen jazalaymen, — deydu Perwerdigar. **9** — Siler bolsanglar, «Babil padishahining qulluqida héch bolmaysiler» dégen peyghemberlirlinglarga, palchilirlinglarga, chüsh körgüchilirlinglarga, rem achquchilirlinglarga yaki jadugerlirlinglarga qulaq salmanglar; **10** chünki ular silerge yalghanchiliq qilip bésharet béridu; [geplirige kirsenglar], silerni öz yurtunglardin sürgün qilidu; chünki Özüm silerni yurtunglardin heydeymen, siler nabut bolisiler. **11** Lékin qaysi el boynini Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyup qulluqigha kirse, shu elni öz yurtida turghuzimen, ular uningda tériqchiliq qilip yashaydu. **12** — Men Yehuda padishahi Zedekiya shu sözler boyiche mundaq dédim: «Boynunglarni Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyup uning we uning xelqining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler. **13** Emdi némishqa Perwerdigarning Babil padishahining qulluqigha boysunmighan herqaysi eller toghrisida déginidek, sen we xelqing qilich, qehetchilik we waba bilen ölmekchi bolisiler? **14** Peyghemberlarning: «Babilning qulluqida bolmaysiler» dégen sözlirige qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqtin bésharet qilidu. **15** Men ularni ewetken emes, — deydu Perwerdigar, — lékin ular Méning namimda yalghandin bésharet béridu; bu sözlerning aqiwiti shuki, Men silerni yurtunglardin heydiwétimen, shuningdek nabut bolisiler; siler we silerge bésharet bergen peyghemberler nabut bolisiler». **16** Andin Men kahinlarga we bu barliq xelqqe mundaq dédim: — Perwerdigar mundaq deydu: — Silerge bésharet béridighan peyghemberlarning: «Mana, Perwerdigarning öyidiki qimmetlik qacha-quchilar pat arida Babildin qayturulidu» dégen sözlirige qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqtin bésharet qilidu. **17** Ulargha qulaq salmanglar; Babil padishahining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler;

bu sheher némishqa weyran bolsun? **18** Eger bular heqiqeten peyghemberler bolsa hem Perwerdigarning sözi ularda bolsa, ular hazir Perwerdigarning öyide, Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémning özide qalghan qimmatlik qacha-quchilar Babilgha élip kétilmisun dep samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha dua-tilawet qilsun! **19** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ikki [mis] tüwrük, [mis] «déngiz», das harwiliri we bu sheherde qalghan [qimmatlik] qacha-quchilar toghruluq mundaq deydu: — **20** (bularni bolsa Babil padishahi Néboqadnesar Yehoakimning oghli Yehuda padishahi Yekoniyahni Yehudadiki we Yérusalémdiki barliq ésilzad-emirler bilen teng Yérusalémdin Babilgha sürgün qilghanda u élip ketmigenidi) **21** Berheq, Israilning Xudasi Perwerdigarning öyide, Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémda qalghan [qimmatlik] qacha-quchilar toghruluq samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — **22** ularmu Babilgha élip kétilidu; ular Men ularin qaytidin xewer alidighan kün'giche shu yerde turidu, — deydu Perwerdigar: — shu waqit kelgende, Men ularni élip bu yerge qayturup bérimen.

28 Shu yilda, Yehuda padishahi Zekeriya textke olturghan deslepki mezigilde, yeni tötinchi yili, beshinchi ayda, Azzurning oghli, Gibéon shehiridiki Hananiya peyghember, kahinlar we barliq xalayıq aldida Perwerdigarning öyide manga: — **2** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — «Men Babil padishahining boyunturuqini sunduriwettim! **3** Babil padishahi Néboqadnesar mushu yerdin épketken, Babilgha aparghan, Perwerdigarning öyidiki qacha-quchilarning hemmisini bolsa, ikki yil ötmeyla Men mushu yerge qayturup épkélimen; **4** we Men Yehuda padishahi, Yehoakimning oghli Yekoniyahni Yehudadin Babilgha sürgün qilin'ghanlarning hemmisi bilen teng mushu yerge qayturup bérimen, — deydu Perwerdigar, — chünki Men Babil padishahining boyunturuqini sunduriwétimen!» — dédi. **5** Andin Yeremiya peyghember kahinlar we Perwerdigarning öyide turghan barliq xalayıq aldida Hananiya peyghemberge söz qildi. **6** Yeremiya peyghember mundaq dédi: «Amin! Perwerdigar shundaq qilsun! Perwerdigar séning bésharet bergen sözliringni emelge ashursunki, U Özining öyidiki qacha-quchilar we Yehudadin Babilgha sürgün qilin'ghanlarning

hemmisini mushu yerge qaytursun! **7** Lékin öz quliqinggha we barliq xelqning quliqigha sélip qoyulidighan méning bu sözüمنى angla! **8** — Méning we séningdin burun, qedimdin tartip bolghan peyghemberlermu nurghun padishahliqlar we ulugh döletler toghruluq, urush, apet we wabalar toghruluq bésharet bérıp kelgen; **9** tinchliq-awatliq toghruluq bésharet bergen peyghember bolsa, shu peyghemberning sözi emelge ashurulghanda, u heqiqeten Perwerdigar ewetken peyghember dep tonulghandur!» — **10** Andin Hananiya peyghember Yeremiya peyghemberning boynidiki boyunturuqni élip uni sunduriwetti. **11** Hananiya xelq aldida söz qilip: «Perwerdigar mundaq deydu: — Men shuninggha oxshash, ikki yil ötmeyla Babil padishahi Néboqadnesarning boyunturuqini barliq ellerning boynidin élip sunduriwétimen!» — dédi. Shuning bilen Yeremiya peyghember chiqip ketti. **12** Hananiya peyghember Yeremiya peyghemberning boynidiki boyunturuqni élip uni sunduriwetkendin bir'az kéyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyağa kélip mundaq déyildi: — **13** Barghin, Hananiyağa mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen yaghachtin yasalghan boyunturuqni sundurghining bilen, lékin uning ornigha tömürdin bolghan boyunturuqni sélip qoydung! **14** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men shuninggha bu barliq ellerning boynigha tömürdin yasalghan boyunturuqni salimenki, ular Babil padishahi Néboqadnesarning qulluqida bolidu; berheq, ular uning qulluqida bolidu; Men uninggha hetta daladiki haywanlarnimu teqdim qilghanmen». **15** Andin Yeremiya peyghember Hananiya peyghemberge: «Qulaq sal, Hananiya! Perwerdigar séni ewetken emes! Sen bu xelqni yalghanchiliqqa ishendürgensen! **16** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: Mana, Men séni yer yüzidin ewetiwétimen! Sen del mushu yilda ölisen, chünki sen ademlerni Perwerdigargha asiqliq qilishqa dewet qilghansen». **17** Hananiya peyghember del shu yili yettinchi ayda öldi.

29 Yeremiyaning Yérusalémdin sürgün bolghanlar arisidiki hayat qalghan aqsqaqallargha, kahinlargha, peyghemberlerge we Néboqadnesar esir qilip Babilgha élip ketken barliq xelqge Yérusalémdin yollighan xéti: — **2** (xet padishah Yekoniyah, xanish, wezirler, Yehuda we Yérusalémdiki

shahzade-emirler we hünervenler Yérusalémdin ketkendin kéyin, **3** Shafanning oghli Elasaning we Hilqiyaning oghli Gemariyaning qoli bilan yollan'ghan — Yehuda padishahi Zedekiya bu kishilerni Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha yollighan). Yollighan xet mundaq: — **4** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi Yérusalémdin Babilgha sürgün'ge ewetkenlarning hemmisige mundaq deydu: — **5** Öylerni qurunglar, ularda turunglar; baghlarni berpa qilinglar, ularning méwisini yenglar; **6** öylininglar, oghul-qizliq bolunglar; oghulliringlar üçhün qizlarni élip béringlar, qizliringlarni erlerge yatliq qilinglar; ularmu oghul-qizliq bolsun; shu yerde köpiyinglarki, aziyip ketmenglar; **7** Men silerni sürgün'ge ewetken sheherning tinch-awatliqini izdenglar, uning üçhün Perwerdigargha dua qilinglar; chünki uning tinch-awatliqi bolsa, silermu tinch-awat bolisiler. **8** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Aranglardiki peyghemberler we silerning palchiliringlar silerni aldap qoymisun; siler ulargha körgüzgen chüshlerge qulaq salmanglar; **9** chünki ular Méning namimda yalghandin bésharet béridu; Men ularni ewetken emesmen, — deydu Perwerdigar. **10** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Babilgha békitilgen yetmiş yil toshqanda, Men silerning yéninglargha kélip silerge iltipat körsitimenki, silerni mushu yurtqa qayturushum bilan silerge qilghan shapaetlik wedemni ada qilimen; **11** Chünki Özümning siler toghruluq pilanlirimni, apet élip kélidighan emes, tinch-awatliq élip kélidighan, axirda silerge ümidwar kélecekni ata qilidighan pilanlirimni obdan bilimen, — deydu Perwerdigar. **12** Shuning bilen iler Manga nida qilip, yénimgha kélip Manga dua qilisiler we Men silerni anglaymen. **13** Siler Méni izdeysiler we Méni tapisiler, chünki siler pütün qelbinglar bilen Manga intilidighan bolisiler. **14** Men Özümni silerge tapquzimen, — deydu Perwerdigar — we Men silerni sürgünlüktin qayturup eslige keltürimen, Men silerni heydiwetken barliq ellerdin we heydiwetken barliq jaylardin yighimen, — deydu Perwerdigar, — Men silerni élip, esli sürgün qilip ayrighan yurtqa qayturimen. **15** Siler: «Perwerdigar bizge Babilda peyghemberlerni tiklidi» désenglar, **16** emdi Perwerdigar Dawutning textige olturghan padishah we bu sheherde turuwatqan barliq xelq, yeni

siler bilen bille sürgün qilinmighan qérindashliringlar toghruluq shuni deydu: — **17** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularni azablaydighan qilich, qehetchilik we waba ewetimen; shuning bilen ularni xuddi sésighan, yégili bolmaydighan nachar enjürlerdek qilimen; **18** ularni qilich, qehetchilik we waba bilen qoghlaymen, ularni yer yüzidiki barliq padishahliqlargha heydep apirimen; ularni shu ellerge wehime, lenet, dehshet, ush-ush qilinidighan we reswa qilinidighan obyékt qilimen. **19** chünki Men tang seherde ornumdin turup, xizmetkarlirim bolghan peyghemberlerni ewetip sözlirimni ulargha éytqinim bilen, ular qulaq salmighan; siler [sürgün bolghanlarmu] héch qulaq salmighansiler, — deydu Perwerdigar. **20** Lékin i siler sürgün bolghanlar, Men Yérusalémdin Babilgha ewetkenler, Perwerdigarning sözini anglanglar: — **21** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Méning namimda silerge yalghandin bésharet béridighan Kolayaning oghli Ahab toghruluq we Maaséyahning oghli Zedekiya toghruluq mundaq deydu: — Mana, Men ularni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurimen, u ularni köz aldinglarda ölümge mehküm qilidu; **22** shuning bilen ular misal qilinip Babilda turghan Yehudadiki barliq sürgün qilin'ghanlarning aghzida: «Perwerdigar séni Babil padishahi Néboqadnesar otta kawab qilghan Zedekiya we Ahabdek qilsun!» dégen lenet sözi bolidu; **23** chünki ular Israil ichide iplasliq qilghan, qoshnilarning ayalliri bilen zina qilghan we Méning namimda yalghan sözlerni, Men ulargha héch tapilmighan sözlerni qilghan; Men bularni Bilgüchi we guwah Bolghuchidurmen, — deydu Perwerdigar. **24** «Sen Yeremiya Nehelemlik Shémayagha mundaq dégin: — **25** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Chünki sen öz namingda Yérusalémdiki barliq xelqge, kahin bolghan Maaséyahning oghli Zefaniyagha we barliq kahinlarga xetler yollighining tüpeylidin, — **26** [sen Zefaniyagha mundaq yazghan]: «Perwerdigar séni kahin Yehuyadaning ornigha kahin tikligen emesmu? U séni Perwerdigarning öyide shuninggha nazaretchi qilghanki, bésharet béridighan peyghember boluwalghan herbir telwini bésish üçhün puti we boynigha taqaq sélishing kérek. **27** Emdi sen némishqa silerge özini peyghember qiliwalghan

Anatotluq Yeremiyani eyiblimiding? **28** Chünki u hetta Babilda turuwatqan bizlergimu: «Shu yerde bolghan waqtinglar uzun bolidu; shunga öylerni sélinglar, ularda turunglar, baghlarni berpa qilinglar, ularning méwisini yenglar» dep xet yollidi!» **29** — Zefaniya mushu xetni Yeremiya peyghember aldida oqudi. **30** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **31** Barliq sürgün bolghanlarga xet yollap mundaq dégin: — Perwerdigar Nehelamliq Shemaya toghruluq munaq deydu: Chünki Men uni ewetmigen bolsammu, Shémayaning silerge bésharet bérip, silerni yalghanchiliqqa ishendürgenliki tüpeylidin, **32** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Nehelamliq Shémayani nesli bilen bille jazalaymen; mushu xelq arisida uning héchqandaq nesli tépilmaydu; u Men Öz xelqim üçün qilmaqchi bolghan yaxshiliqni héch körmeydu, — deydu Perwerdigar: — chünki u ademlerni Manga asiqliqqa qutratti.

30 Perwerdigardin Yeremiyagha kelgen söz: — **2** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men sanga hazir deydighan mushu barliq sözlirimni yazmigha yazghin; **3** Chünki mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men xelqim Israil hem Yehudani sürgünlükting qayturup eslige keltürimen, ularni ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'gha qayturimen, ular uninggha ige bolidu. **4** Perwerdigarning Israil toghruluq we Yehuda toghruluq dégen sözliri töwendikidek: — **5** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Anglilitidu alaqzadilik hem qorqunchluqning awazi, Bolsun nede amantinchliq! **6** Soranglar, shuni körüp béqinglarki, er bala tughamdu? Men némishqa emdi tolghaqa chüshken ayaldek herbir er kishining chatiriqini qoli bilen tutqanliqini körimen? Némishqa yüzleri tatirip ketkendu? **7** Ayhay, shu küni dehshetliktur! Uninggha héchqandaq kün oxshimaydu; u Yaqupning azab-oqubet künidur; lékin u uningdin qutquzulidu. **8** Shu künide emelge ashuruliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men uning boyunturuqini boynungdin élip sunduruwétimen, asaretliringni buzup tashlaymen, yat ademler uni ikkinchi qulluqqa chüshürmeydu. **9** Shuning ornida ular Perwerdigar Xudasining hemde Men ular üçün qaytidin tikleydighan Dawut padishahining qulluqida bolidu. **10** Emdi sen, i qulum Yaqup, qorqma, — deydu Perwerdigar; —

alaqzade bolma, i Israil; chünki mana, Men séni yiraq yerlerdin, séning neslingni sürgün bolghan zémindin qutquzimen; Yaqup qaytip kélidu, aram tépip azade turidu we héchkim uni qorqutmaydu. **11** Chünki Men séni qutquzush üçün sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar; — Men séni tarqitwetken ellerning hemmisini tügeshtürsemmu, lékin séni pütünley tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin höküm chiqirip terbiye-sawaq bérimen; séni jazalaymay qoyup qoymaymen. **12** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: Séning zédeng dawalighusiz, séning yarang bolsa intayin éghirdur. **13** Séning dewayingni soraydighan héchkim yoq, yarangni tangghuchi yoqtur, sanga shipaliq dorilar yoqtur; **14** séning barliq ashniliring séni untughan; ular séning halingni héch sorimaydu. Chünki Men séni düshmendek zerb bilen urghanmen, rehimsiz bir zalimdek sanga sawaq bolsun dep urghanmen; chünki séning qebihliking heddi-hésabsiz, gunahliring heddidin ziyade bolghan. **15** Némishqa zédeng tüpeylidin, derd-eliming dawalighusiz bolghanliqi tüpeylidin peryad kötürisen? Qebihlikingning heddi-hésabsiz bolghanliqidin, gunahliring heddidin ziyade bolghanliqidin, Men shularni sanga qilghanmen. **16** Lékin séni yutuwalghanlarning hemmisi yutuwélididu; séning barliq küshendiliring bolsa sürgün bolidu; séni bulighanlarning hemmisi bulang-talang qilinidu; séni ow qilghanlarning hemmisini owlinidighan qilimen. **17** Chünki Men sanga téngiq téngip qoyimen we yariliringni saqaytimen — deydu Perwerdigar; — chünki ular séni: «Ghérib-bichare, héchkim halini sorimaydighan Zion del mushudur» dep haqaretligen. **18** Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Yaqupning chédirlirini sürgünlükting qayturup eslige keltürimen, Uning turalghuliri üstige rehim qilimen; Sheher xarabiliri ul qilinip qaytidin qurulidu, Orda-qel'e öz jayida yene ademzatliq bolidu. **19** Shu jaylardin teshekkür küyliri we shad-xuramliq sadaliri anglinidu; Men ularni köpeytimenki, ular emdi azaymaydu; Men ularning hörmitini ashurimen, ular héch pes bolmaydu. **20** Ularning baliliri qedimdikidek bolidu; ularning jamaiti aldimda mezmur turghuzulidu; Ularni xorlighanlarning hemmisini jazalaymen. **21** Ularning béshi özliridin bolidu, Ularning höküm sürgüchisi özliri otturisdin chiqidu; Men uni öz yénimgha keltürimen, shuning bilen u Manga yéqin kélidu; Chünki yénimgha kelgüchi [jénini] tewekkül qilghuchi

emesmu? — deydu Perwerdigar. **22** — Shuning bilan siler Méning xelqim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen. **23** Mana, Perwerdigardin chiqqan bir boran-chapqun! Uningdin qehr chiqti; Berheq, dehshetlik bir qara quyun chiqip keldi; U pirqirap rezillerning béshigha chüshidu. **24** Könglidiki niyetlirini ada qilip toluq emel qilghuche, Perwerdigarning qattiq ghezipi yanmaydu; Axirqi künlerde siler buni chüshinip yétisiler.

31 Shu waqitta, — deydu Perwerdigar, — Men Israilning jemetlirining Xudasi bolimen, ular Méning xelqim bolidu. **2** Perwerdigar mundaq deydu: — Qilichtin aman qalghan xelq, yeni Israil, chölbayawanda iltipatqa ige bolghan; Men kélip ularni aram tapquzimen. **3** Perwerdigar yiraq yurtta bizge körünüp: «Men séni menggü bir muhebbet bilan söyüp keldim; shunga Men özgermes méhribanliq bilan séni Özümge tartip kelgenmen. **4** Men séni qaytidin qurimen, shuning bilan sen qurulisen, i Israil qizi! Sen qaytidin dapliringni élip shad-xuram qilghanlarning usullirigha chiqisen. **5** Sen qaytidin Samariyening taghliri üstige üzümlar tikisen; ularni tikküchiler özliri tikip, méwisini özliri yeydu. **6** Chünki Efraimning égzilikide turghan közetchiler: «Turunglar, Perwerdigar Xudayimizgha ibadet qilishqa Zion'gha chiqayli!» — dep nida kötüridighan küni kélidu. **7** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Yaqup üçün shad-xuramliq bilan naxsha éytinglar, Ellerning béshi bolghuchi üçün ayhay kötürunglar; Jakarlanglar, medhiye oqup: «I Perwerdigar, Séning xelqingni, Yeni Israilning qaldisini qutquzhaysen!» — denglar! **8** Mana, Men ularni shimaliy yurtlardin épkelimen, Yer yüzining chet-chetliridin yighimen; Ular arisida emalar we tokurlar bolidu; Hamilidar we tughay dégenler bille bolidu; Ular ulugh bir jamaet bolup qaytip kélidu. **9** Ular yigha-zarlar kötürüp kélidu, Ular dua-tilawet qilghanda ularni yétekleymen; Men ularni ériq-östengler boyida, héch putlashmaydighan tüz yol bilen yétekleymen; Chünki Men Israilgha ata bolimen, Efraim bolsa Méning tunji oghlumdur. **10** Perwerdigarning sözini anglanglar, i eller, Déngiz boyidiki yiraq yurtlarga: — «Israilni tarqatquchi uni qaytidin yighidu, Pada baqquchi padisini baqqandek U ularni baqidu; **11** Chünki Perwerdigar Yaqupni bedel tölep qutuldughan, Uninggha Hemjemet bolup özidin zor küchlik bolghuchining changgilidin qutquzghan!» — dep jakarlanglar. **12** Ular kélip

Ziondiki égziliklerde shad-xuramliqta towlaydu, Perwerdigarning iltipatidin, yeni yéngi sharabtin, zeytun méyidin, mal-waranning qoziliridin berq uridu; Ularning jéni xuddi mol sughirilghan baghdek bolidu, Ular ikkinchi héch solashmaydu. **13** Shu chaghda qizlar ussulda shadlinidu, Yigitler we moysipitlarmu teng shundaq bolidu; Chünki Men ularning ah-zarlirini shad-xuramliqqa aylاندurimen; Men ulargha teselli bérip, derd-elimining ornigha ularni shadliqqa chömdürimen. **14** Men kahinlarni molchiliq bilen toyghuzimen, Xelqim iltipatingha qanaet qilidu, — deydu Perwerdigar. **15** Perwerdigar mundaq deydu: — Ramah shehiride bir sada, Achchiq yigha-zarning pighani anglinidu, — Bu Rahilening öz baliliri üçün kötürgen ah-zarliri; Chünki u baliliri bolmighachqa, tesellini qobul qilmay pighan kötüridu. **16** Perwerdigar [uninggha] mundaq deydu: — Yigha-zaringni toxtat, közliringni yashlardin tart; chünki munu tartqan japayingdin méwe bolidu, — deydu Perwerdigar; — ular dushmaning zéminidin qaytidu; **17** berheq, kélechiking ümidlik bolidu, — deydu Perwerdigar; — we séning baliliring yene öz chégrisidin kirip kélidu. **18** Men derweqe Efraimning özi toghruluq ökünüp: «Sen bizge shash torpaqqa terbiye bergendek sawaq-terbiye berding; Emdi bizni towa qildurghaysen, Biz shuning bilan towa qilip qaytip kélimiz, Chünki Sen Perwerdigar Xudayimizdursen; **19** Chünki biz towa qildurushimiz bilan heqiqeten towa qilduq; Biz özimizni tonup yetkendin kéyin, yotimizni urduq; Biz yashliqimizdiki [qilmishning] sherm-hayasi tüpeylidin nomus qilip, xijalette qalduq!» — dégenlikini anglidim. **20** — Efraim Manga nisbeten jan-jiger balam emesmu? Chünki Men uni eyibligen teqdirdimu, uni herdaim könglümde séghinimen; Shunga ich-baghrim uninggha aghriwatidu; Men uninggha rehim qilmisam bolmaydu, — deydu Perwerdigar. **21** — Shunga özüngge yol belgilirini békitip qoyghin; Sen sürgün'ge mangghan yolgha, shu kötürülgen yolgha köngül qoyup diqqet qilghin; Hazir shu yol bilen qaytip kel, i jan-jigirim Israil qizi, Mushu sheherliringge qarap qaytip kel! **22** Sen qachan'ghiche ténep yürisen, i yoldin chiqquchi qizim? Chünki Perwerdigar yer yüzide yéngi ish yaritidu: — Ayal kishi baturdayn etrapida yépipish xewer alidu! **23** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men ularni sürgünlüktin qayturup eslige

keltürginimde Yehudaning zéminida we sheherliride xeqler yene [Yérusalém toghruluq]: «Perwerdigar séni bextliq qilghay, i heqqaniylik turghan jay, pak-muqeddeslikning téghi!» deydighan bolidu. **24** Shu yerde Yehuda — sheherliridikiler, déhqanlar we pada baqquchi köchmen charwichilar hemmisi bille turidu. **25** Chünki Men hérip ketken jan igilirining hajitidin chiqimen, herbir halidin ketken jan igilirini yéngilanderimen. **26** — Men [Yeremiya] buni anglap oyghandim, etrapqa qaridim, nahayiti tatliq uxlaptimen. **27** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemetide we Yehuda jemetide insan neslini we haywanlarning neslini térip östürimen. **28** Shundaq boliduki, Men ularni yulush, söküsh, halak qilish, aghdurush üçün, ulargha nezirimni salghandek, Men ularni qurush we tikip östürish üçünmu ulargha nezirimni salimen, — deydu Perwerdigar. **29** Shu künlerde ular yene: «Atilar achchiq-chüchük üzümlerni yégen, shunga balilarning chishi qériq sézilidu» dégen mushu maqalni héch ishletmeydu. **30** Chünki herbirsi öz gunahi üçün ölidu; achchiq-chüchük üzümlerni yégenlarning bolsa, özining chishi qériq sézilidu. **31** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemeti we Yehuda jemeti bilen yéngi ehde tüzimen; **32** bu ehde ularning ata-bowiliri bilen tüzgen ehdige oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowilirini qolidin tutup Misirdin qutquzup yétekliginimde ular bilen tüzgenidim; gerche Men ularning yoldishi bolghan bolsammu, Méning ular bilen tüzüshken ehdemni buzghan, — deydu Perwerdigar. **33** Chünki shu künlerdin kéyin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan eadem mana shuki: — Men Öz Tewrat-qanunlirimni ularning ichige salimen, Hemde ularning qelbigimu yazimen. Men ularning ilahi bolimen, Ularmu Méning xelqim bolidu. **34** Shundin bashlap héchkim öz yéqinigha yaki öz qérindishigha: — «Perwerdigarni tonughin» dep ögitip yürmeydu; chünki ularning eng kichikidin chongighiche hemmisi Méni tonup bolghan bolidu; chünki Men ularning qebhlikini kechürimen hemde ularning gunahini hergiz ésiqe keltürmeymen, — deydu Perwerdigar. **35** Quyashni kündüzde nur bolsun dep bergen, ay-yultuzlarni kéchide nur bolsun dep belgiligen, dolqunlirini sharqiritip déngizni qozghaydighan Perwerdigar mundaq deydu (samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur): — **36** — Mushu

belgiligenirim Méning aldimdin yoqap ketse, — deydu Perwerdigar, — emdi Israilning ewladlirimu Méning aldimdin bir el bolushtin menggüge qélishi mumkin. **37** Perwerdigar mundaq deydu: — Yuqirida asmanlar mölcherlense, töwende yer ulliri tekshürülüp bilinse, emdi Men Israilning barliq ewladlirining qilghan hemme qilmishliri tüpeylidin ulardin waz kéchip tashlighuchi bolimen, — deydu Perwerdigar. **38** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — sheher mexsus Manga atilip «Hananiyelning munari»din «Doqmush derwazasi»ghiche qaytidin qurulidu; **39** elchem tanisi qaytidin ölchesh üçün shu yerdin «Gareb döngi»giche, andin Goatqa burulup sozulidu; **40** jesetler we [qurbanliq] külliri tashlinidighan pütkül jilgha, shundaqla Kidron deryasighiche hem sherqke qaraydighan «At derwazisi»ning doqmushighiche yatqan étizlarning hemmisi Perwerdigargha pak-muqeddes dep hésablinidu; sheher qaytidin héch yulup tashlanmaydu, hergiz qaytidin aghdurup tashlanmaydu.

32 Yehuda padishahi Zedekyaning oninchi yili, Yeremiyağa Perwerdigardin kelgen söz töwende xatirilen'gen (shu yil Néboqadnesarning on sekkizinchi yili idi; **2** Shu chaghda Babil padishahining qoshuni Yérusalémni qorshuwalghanidi; Yeremiya peyghember bolsa Yehuda padishahining ordisidiki qarawullarning hoylisida qamap qoyulghanidi. **3** Chünki Yehuda padishahi Zedekiya uni eyiblep: «Némishqa sen: «Mana, Men bu sheherni Babil padishahining qoligha tapshurimen; u uni ishghal qilidu; Yehuda padishahi Zedekiya kaldiylerning qolidin qéchip qutulalmaydu; chünki u Babil padishahining qoligha tapshurulmay qalmaydu; u uning bilen yüz turane sözlshidu, öz közi bilen uning közige qaraydu. U Zedekiyani Babilgha apiridu, u men uninggha yéqinliship toluq bir terep qilghuche shu yerde turidu, deydu Perwerdigar; siler kaldiyler bilen qarshilashsanglarmu ghelibe qilalmaysiler! — deydu Perwerdigar» — dep bésharet bérisen?» — dep uni qamap qoyghanidi). **6** Yeremiya: — Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi — dédi: — **7** Mana, taghang Shallumning oggli Hanameel yéninggha kélip: «Özüng üçün Anatottiki étizimni sétiwal; chünki uni sétiwélshqa séning hemjemetlik hoququng bar» — deydighan bolidu. **8** Andin Perwerdigarning déginidek taghamning oggli Hanameel, qarawullarning hoylisida yéninggha kélip manga: «Binyaminning zéminidiki

méning Anatottiki étizimni sétiwalghaysen; chünki hemjemet hoquqi séningkidur; özüng üçhün sétiwal» — dédi; andin men buning heqiqeten Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yettim. **9** Shunga men taghamning oghli Hanameeldin Anatottiki bu étizni sétiwaldim; pulni, yeni on yette shekel kümüşhni girge sélip ölchidim. **10** Men toxtam xétige imza qoyup, üstige möhürni bésip péchetlidim; buninggha guwahchilarni guwah bergüzdum, kümüşhni tarazigha saldim; **11** toxtam xétini qolumgha aldim, — birside soda tüzümi we shertliri xatirilinip péchetlen'gen, yene birsi péchetlenmigenidi — **12** we men taghamning oghli Hanameelning köz aldida, bu soda xétige imza qoyghan guwahchilar we qarawullarning hoylisida olturghan Yehudiyarning hemmisi aldida xetlerni Maaséyahning newrisi, Nériyaning oghli bolghan Baruqqa tapshurdum. **13** Ularning aldida men Baruqqa mundaq tapilap dédim: — **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bu xetlerni, yeni péchetlen'gen we péchetlenmigen bu toxtam xetlirini élip, bular uzun waqtqiche saqlansun dep sapal idish ichige salghin; **15** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Kelgüside bu zéminda hem öyler, hem étizlar, hem üzümzarlar qaytidin sétiwélinidu. **16** Men toxtam xétini Nériyaning oghli bolghan Baruqqa tapshurghandin kéyin, Perwerdigargha dua qilip mundaq dédim: — **17** «Ah, Reb Perwerdigar! Mana, Sen asman-zéminni Özüngning zor qudriting we sozulghan biliking bilen yasighansen; Sanga héchqandaq ish tes emestur; **18** Sen minglighan kishilerge rehim-sheppet körsitisen hemde atilarning qebihlikining jazasinimu kéyin balilirining qoynigha qayturisen; ah Sen ulugh, Qudret Igisi Tengridursen — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Séning namingdur; **19** oy-nishanliringda ulugh, qilghan ishliringda qudretliksen; közliring bilen insan balilirining öz yolliri we qilghanlirining méwisi boyiche herbirige [inam yaki jaza] qayturush üçhün, ularning barliq yollarini közligüchidursen; **20** — Sen bügünki kün'giche Misir zéminida, Israil ichide hem barliq insanlar arisida möjizilik alametlerni hem karametlerni ayan qilip kelgensen; shunglashqa bügün'giche Séning naming éghizdin-éghizgha tarqilip kelmekte. **21** Sen möjizilik alametler, karametler qudretlik qolung, sozulghan biliking we dehshetlik wehshet arqiliq Öz

xelqing Israilni Misir zéminidin chiqarghansen; **22** Sen ulargha ata-bowilirigha teqdim qilimen dep qesem qilghan, süt hem bal éqip turidighan bu zéminni teqdim qilghansen. **23** Ular derweqe zémin'gha kirip uninggha ige bolghan; lékin ular Séning awazinggha qulaq salmighan, Tewrat-qanunungda mangmighan; ulargha emr qilghanlarning héchqaysisigha emel qilmighan; shunga Sen bu külpetlerning hemmisini ularning béshigha chüshürgensen. **24** Mana, sheherni bésip kirish üçhün sépilgha sélip chiqirilghan dönglük-poteylerge qarighaysen! Qilich, qehetchilik we waba tüpeylidin sheher hujum qiliwatqan kaldiyerning qoligha tapshurulmay qalmaydu; Sen aldin'ala éytqining hazir emelge ashuruldi; mana, Özüng körisen. **25** Lékin Sen, i Reb Perwerdigar, gerche sheher kaldiyerning qoligha tapshurulidighan bolsimu, manga: «Özüng üçhün étizni kümüşhke sétiwal we buni guwahchilargha körgüzgin!» — déding». **26** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **27** Mana, Men Perwerdigar, barliq et igilirining Xudasidurmen; Manga tes chüshidighan birer ish barmidu? **28** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men bu sheherni kaldiyerning qoligha we Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurimen; ular uni igiliwalidu. **29** Bu sheherge hujum qiliwatqan kaldiyer uninggha bésip kirip ot qoyup uni köydüriwétidu; ular sheherdikilerning öylirini köydüriwétidu; ular bu öylerning ögziliri üstide Méni ghezeplendürüp Baalgha isriq yaqqan, yat ilahlargha «sharab hediye»lerni quyghan. **30** Chünki Israilar we Yehudalar yashliqidin tartip köz aldinda peqet rezillikla qilip kelmekte; Israilar peqetla öz qolliri yasighanlar bilen ghezipimni qozghighandin bashqa ish qilmighan, — deydu Perwerdigar. **31** Chünki bu sheher qurulghan künidin tartip bügünki kün'giche Méning ghezipim we qehrimni shundaq qozghighuchi bolup keldiki, Men uni Öz yüzüm aldidin yoqatmisam bolmaydu. **32** Israilar we Yehudalar — ular we ularning padishahliri, emirliri kahinliri, peyghemberliri, Yehuda ademliri we Yérusalémda turuwatqanlarning méni ghezeplendürgen barliq rezilliki tüpeylidin [sheherni yoqitimen]. **33** Ular Manga yüzini qaratqan emes, belki Manga arqisini qilip tetür qarighan; gerche Men tang seherde ornumdin turup ulargha ögetken bolsammu, ular anglimay telim-terbiyini qobul qilishni ret qilghan. **34** Ular Öz namim bilen atalghan öyde yirginchlik butlirini sélip

uni bulghigan; **35** ular öz oghul-qizlirini ottin ötküzüp «Molek»ke atap qurbanliq qilish üçhün «Hinnomning oghlining jilghisi»diki, Baalgha béghishlan'ghan «yuqiri jaylar»ni qurup chiqqan; Men ularning bundaq ish qilishini zadi buyrup baqmighanmen; ularning Yehudani gunahqa patquzup, mushundaq lenetlik ish qilsun dégen oy-niyette héchqachan bolup baqmighanmen. **36** Siler mushu sheher toghruluq: «Derheqiqet, u qilich, qehetchilik we waba arqiliq Babil padishahining qoligha tapshurulidu!» — dewatisiler; lékin Perwerdigar — Israilning Xudasi mushu sheher toghruluq hazir mundaq deydu: — **37** Mana Men, Men ularni ghezipim, qehrim we zor achchiqim bilen heydiwetken barliq padishahliqlardin yighimen; Men ularni qaytidin mushu yerge épkelimen, ularni aman-tinchliqta turghuzimen. **38** Ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen. **39** Men ular we ulardin kéyin bolghan balilirini barliq künliride Mendin eyminip yaxshiliq körsun dep, ulargha bir qelb, bir yolni ata qilimen. **40** Men ulargha iltipat qilishtin qolumni ikkinchi üzmeslikim üçhün ular bilen menggülük bir ehde tüzimen; ularning qaytidin yénimdin chetlimesliki üçhün Men qelbige qorqunchumni salimen. **41** Men ulargha yaxshiliq ata qilishtin huzur élip shadlinimen we pütün qelbim, pütün jénim bilen ularni mushu zémin'gha tikip turghuzimen! **42** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Men xuddi bu xelqning béshigha bu dehshetlik külpetning hemmisini chüshürginimdek, Men ular toghruluq wede qilghan barliq bext-beriketlerni ularning üstige chüshürimen; **43** Siler mushu zémin toghruluq: «U weyrane, ademzatsiz we haywanatsizdur; kaldiylerning qoligha tapshurulghan!» deysiler. Lékin kelgüside uningda étizlar qaytidin sétiwélinidu! **44** Binyaminning yurtida, Yérusalémning etrapidiki yézilirida, Yehudaning sheherliride, [jenubtiki] taghliq sheherliride, gherbtiki «Shefelah» égzilikidiki sheherlerde, [Yehudaning] jenubiy bayawanliridiki sheherlerdimu kishiler qaytidin kümüşhke étizlarni sétiwalidu, toxtam xetlirige imza qoyidu, möhürlep, guwahchilarni guwahqa hazir qilidu; chünki Men ularni sürgünlüktn qayturup eslige keltürimen — deydu Perwerdigar.

33 Yeremiya téxi qarawullarning hoylisida qamap qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi uninggha ikkinchi qétim kélip mundaq déyildi: — **2** Ishni qilghuchi Men Perwerdigar, ishni

shekillendürgüchi hem uni békitküchi Menki Perwerdigar mundaq deymen — Perwerdigar Méning namimdur — **3** Manga iltija qil, Men sanga jawab qayturimen, shundaqla sen bilmeydighan, büyük hem tilsimat ishlarni sanga ayan qilimen. **4** Chünki [düshmenning] döng-poteylirige hem qilichigha taqabil turushqa istihkamlar qilish üçhün chéqilghan bu sheherdiki öyler we Yehuda padishahlirining ordiliri toghruluq Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — **5** «Kaldiyler bilen qarshilishimen» dep sheherge kirgenlarning hemmisi, peqet Men ghezipim we qehrimde uriwetkenlarning jesetliri bilen bu öylerni toldurush üçhün kelgenler, xalas. Chünki Men ularning barliq rezilliki tüpeylidin yüzümni bu sheherdin örüp yoshurghanmen. **6** Halbuki mana, Men bu sheherge shipa qilip derdige derman bolimen; Men ularni saqaytimen, ulargha cheksiz arambexsh hem heqiqetni yéship ayan qilimen. **7** Men Yehudani hem Israilni sürgündin qayturup eslige keltürimen; ularni awwalqidek qurup chiqimen. **8** Men ularni Men bilen qarshiliship gunahqa pétip sadir qilghan barliq qebihlikidin paklandurimen, Méning aldında gunahqa pétip, Manga asiylig qilghan barliq qebihliklirini kechürimen; **9** yer yüzidiki barliq eller Men ulargha yetküzgen barliq iltipatni angalaydu, shuning bilen bu [sheher] kishini shadlandurup, Özümge medhiyelerni qozghap, shan-sherep keltürüp nam-shöhret hasil qilidu; eller Men ulargha yetküzgen barliq iltipat we arambexshliktin [Mendin] qorqup titreydighan bolidu. **10** Perwerdigar mundaq deydu: — Siler mushu yer toghruluq: «U bir xarabilik, ademzatsiz we haywanatsiz boldi!» deysiler — durus. Lékin xarabe bolghan, ademzatsiz, ahalisiz, haywanatsiz bolghan Yehudaning sheherliride we Yérusalém kochilirida **11** yene tamashining sadasi, shad-xuramliq sadasi we toyi boluwatqan yigit-qizning awazi anglinidu, shundaqla Perwerdigarning öyige «teshekkür qurbanliqliri»ni aparghanlarning «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha teshekkür éytinglar, chünki Perwerdigar méhribandur, uning muhebbiti menggülüktür» deydighan awazliri qaytidin anglinidu; chünki Men sürgün bolghanlarni qayturup zémindiki awatliqni eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar. **12** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Xarabe bolghan ademzatsiz we haywanatsiz bolghan bu yerde we uning barliq sheherliride qoy baqquchilarning

öz padilirini yatquzidighan qotanliri qaytidin bar bolidu. **13** [Jenubiy] taghliqtiki sheherlerde, [gherbtki] Yehudaning «Shefelah» égzlikidiki sheherlerde, jenubiy bayawanlardiki sheherlerde, Binyaminning yurtida, Yérusalémning etrapidiki yézilirida we Yehudaning sheherliridimu qoy padiliri ularni sanighuchining qoli astidin qaytidin ötidu, — deydu Perwerdigar. **14** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemetige hem Yehuda jemetige éytqan shepqtlik wedemge emel qilimen. **15** Shu künler we u chaghda Men Dawut neslidin «Heqqaniy Shax»ni zéminda östürüp chiqirimen; U zéminda toghra höküm we heqqaniylik yürgüzidu. **16** Shu künlerde Yehuda qutquzulidu, Yérusalém arambexshte turidu; [shu chaghda] Yérusalém: «Perwerdigar heqqaniylikimizdur» dégen nam bilen atilidu. **17** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Dawutning Israil jemetining textige olturushqa layiq nesli üzülp qalmaydu, **18** yaki Lawiylardin bolghan kahinlardin, «köydürme qurbanliq», «ashliq hediye» we bashqa qurbanliqlarni Méning aldında daim sunidighan adem üzülp qalmaydu. **19** Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **20** Perwerdigar mundaq deydu: — Siler Méning kündüz bilen tüzgen ehdemni we kéche bilen tüzgen ehdemni buzup, kündüz we kéchini öz waqtida kelmeydighan qilib qoysanglar, **21** shu chaghda Méning Qulum Dawut bilen tüzgen ehdem buzulup, uninggha: «Öz textingge höküm süridighan bir oghlung daim bolidu» déginim emelge ashurulmaydu we xizmetkarlirim, kahinlar bolghan Lawiylar bilen tüzgen ehdem buzulghan bolidu. **22** Asmanlardiki qoshunlar bolghan yultuzlarni sanap bolghili bolmighandek, déngizdiki qumlarni ölchep bolghili bolmighandek, men qulum Dawutning neslini we Özümge xizmet qilidighan Lawiylarni köpeytimen. **23** Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **24** Bu xelqing: «Perwerdigar Özi tallighan bu ikki jemetin waz kéchip, ularni tashlidi» déginini bayqimidingmu? Shunga ular Méning xelqimni: «Kelgüside héch bir el-dölet bolmaydu» dep közge ilmaydu. **25** Perwerdigar mundaq deydu: — Méning kündüz we kéchini békitken ehdem özgirip ketse, yaki asman-zémindiki qanuniyetlerni békitmigen bolsam, **26** Men Yaqupning neslidin we Dawutning neslidin waz kéchip ularni tashlaydighan bolimen, shuningdek Ibrahim, Ishaq we Yaqupning nesli üstige

höküm sürüş üçün [Dawutning] neslidin adem tallimaydighan bolimen! Chünki berheq, Men ularni sürgünlüktin qayturup ularni eslige keltürimen, ulargha rehimdilliq körsitimen.

34 Babil padishahi Néboqadnesar, pütün qoshuni we hökümranliqigha béqin'ghan barliq padishahliqlar we ellerning hemmisi Yérusalémgha we uning etrapidiki barliq sheherlerge jeng qilghan waqtida, Perwerdigardin Yeremiyagha kelgen söz: — **2** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Zedekiyaning yénigha béríp uninggha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bu sheherni Babil padishahining qoligha tapshurimen, u uninggha ot qoyup köydüriwétidu. **3** Sen bolsang, uning qolidin qachalmaysen; belki sen tutulup uning qoligha tapshurulisen; séning közliring Babil padishahining közlirige qaraydu, uning bilen yüz turane sözlishisen we sen Babilgha sürgün bolup kétisen. **4** Lékin, i Yehuda padishahi Zedekiya, Perwerdigarning sözini angla; Perwerdigar séning tughrangda mundaq deydu: — Sen qilich bilen ölmeysen; **5** sen aman-tinchliqta ölesen; ata-bowiliring bolghan özüngdin ilgiriki padishahlar üçün matem tutup xushbuy yaqqandek ular oxshashla sen üçünmu [xushbuy] yaqidu; ular sen üçün: «Ah, shahim!» dep matem tutidu; chünki Men shundaq wede qilghanmen, — deydu Perwerdigar. **6** Andin Yeremiya peyghember bu sözlerning hemmisini Yehuda padishahi Zedekiya Yérusalémde éytti. **7** Shu chaghda Babil padishahining qoshuni Yérusalémde we Yehudadiki qalghan sheherlerde, yeni Laqishta we Azikahta jeng qiliwatatti; chünki Yehudadiki musthekem sheherler arisidin peqet bularla ishghal bolmighanidi. **8** Padishah Zedekiya [qullirimizgha] azadliq jakarlayli dep Yérusalémdikilerning hemmisi bilen ehдини késip tüzgendin kéyin, Perwerdigardin töwendiki bu söz Yeremiyagha keldi **9** (ehde boyiche herbiri öz ibraney qullirini, er bolsun, qiz-ayal bolsun, qoyuwétishi kérek idi; héchqaysisi öz qérindishi bolghan Yehudiyni qulluqta qaldurmasliq kérek idi. **10** Ehdige qoshulghan barliq emirler we barliq xelq shuninggha, yeni herqaysimiz öz quli yaki dédikini qoyuwétyli, ularni qulluqta qalduruwermeyli dégen sözige boysundi. Ular boysunup ularni qoyuwetti. **11** Lékin uningdin kéyin ular bu yoldin yénip qoyuwetken qul-dédekleri özige qayturuwalidi. Ular bularni qaytidin mejburiy qul-dédek qiliwalidi. **12** —

Shu chaghda Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **13** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men ata-bowiliringlarni Misirning zéminidin, yeni «qulluq öyi»din chiqarghinimda, ular bilen ehde tüzgenidim; **14** [shu ehde boyiche] herbiringlar yettinchi yilida silerge özini satqan herqaysi qérindishinglar bolghan ibraney kishilirini qoyuwétishinglar kérek; u qulluqungda alte yil bolghandin kéyin, sen uni azadliqqa qoyuwétishing kérek, dégenidim. Lékin ata-bowiliringlar buni anglimay héch qulaq salmighan. **15** Lékin siler bolsanglar, [shu yaman yoldin] yénip, kóz aldinda durus ishni körüp, herbiringlar öz yéqinigha «azad bol» dep jakarlidinglar, shuningdek Öz namim bilen atalghan öyde ehde tüzüdinglar; **16** lékin siler yene yénip Méning namingha dagh keltürüp, herbiringlar öz rayigha qoyuwetken qulni hem ixtiyarigha qoyuwetken dédekni qayturuwélip qaytidin özünglarga qul-dédek bolushqa mejburlidinglar. **17** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Siler manga qulaq salmidinglar, herbiringlar öz qérindishinglarga, herbiringlar öz yéqinighalarga azad bolunglar dep héch jakarlimidinglar; mana, Men silerge bir xil azadliqni — yeni qilichqa, wabagha we qehetchilikke bolghan bir azadliqni jakarlaymen; silerni yer yüzidiki barliq padishahliqlargha bir wehshet basquchi qilimen. **18** Shuning bilen Men ehdemni buzghan, kóz aldinda késip tüzgen ehding sözlirige emel qilmighan kishilerni bolsa, ular özliri soyup ikki parche qilip, otturisdin ötken héliqi mozaydek qilimen; **19** Yehudaning emirliri we Yérusalémning emirliri, ordidiki elemdarlar, kahinlar, shuningdek mozayning ikki parchisining otturisdin ötken barliq xelqni bolsa, **20** Men ularni düshmenlirining qoligha, jénini izdigüchilerning qoligha tapshurimen; shuning bilen jesetliri asmandiki uchar-qanatlargha we zémindiki haywanlarga ozuq bolidu; **21** Yehuda padishahi Zedekiya we uning emirlirininimu düshmenlirining qoligha, jénini izdigüchilerning qoligha, shundaqla silerge hujum qilishtin chikinip turghan Babil padishahining qoshunining qoligha tapshurimen. **22** Mana, Men emr qilimen, — deydu Perwerdigar, we ular bu sheher aldigha yene kélidu; ular uninggha hujum qilip ot qoyup köydüriwétidu; we Men Yehudaning sheherlirini weyrane, héch ademzatsiz qilimen.

35 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning künliride, Perwerdigardin Yeremiyagha söz kélip: — **2** «Rekabning jemetidikilerning yénigha bérip ular bilen sözlishop ularni Perwerdigarning öyige apirip, uning kichik öylirining birige tekliq qilip ularning aldigha sharab tutqin» — déyildi. **3** Shuning bilen men Xabazziniyaning newrisi, Yeremiyaning oghli Jaazaniyani, uning ukilirini we barliq bala-chaqilirini, shuningdek Rekabning pütkül jemetini élip kélishe chiqtim; **4** Men ularni Perwerdigarning öyige, Igdaliyaning oghli, Xudaning adimi bolghan Hananning oghullirigha tewelik öyge apardim; bu öy emirlerning öyining yénida, Shallumning oghli, ishikbaqar Maaséyahning öyining üstide idi; **5** men Rekabning jemetidikilerning aldigha sharabqa liq tolghan piyaliler we qedehlerni qoyup ulargha: «Sharabqa éghiz téginglar!» — dédim. **6** Ular manga mundaq dédi: «Biz sharabni ichmeymiz; chünki ejdadimiz Rekabning oghli Yonadab bizge: «Siler we oghul-ewladliringlar zadi sharab ichmenglar; **7** yene kélip öylerni qurmanglar, ne uruq térimanglar, ne üzümzarlarni tikmenglar, ne bulardin héchqaysisigha zadi ige bolmanglar; barliq künliringlarda chédirlarda turunglar; shuning bilen siler turuwatqan zéminda uzun künlerni körisiler» — dep emr qaldurghan. **8** Shuning bilen bizning ejdadimiz Rekabning oghli Yonadabning: «Barliq kününglerde zadi sharab ichmenglar» dégen awazigha qulaq sélip, biz we bizning ayallirimiz hem oghul-qizlirimiz uning emrige toluq emel qilip kelgenmiz; **9** biz yene turghudek öylerni salmighan; bizde héch üzümzar, étiz, uruq dégenler yoq; **10** belki biz chédirlarda turup kelduq, ejdadimiz Yonadabning bizge barliq emr qilghanlirigha emel qilip kelduq. **11** Lékin Babil padishahi Néboqadnesar zémin'gha bésip kirgende, shundaq ish boldiki, biz: «Barayli, Kaldiylerning qoshuni hem Suriyening qoshunidin qéchip Yérusalém shehirige kireyli» — déduq. Mana shu sewebtin Yérusalémda turuwatimiz». **12** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **13** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Barghin, Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlarga mundaq dégin: — Buningdin terbiye almamsiler, shuningdek Méning sözlirimge qulaq salmamsiler? — deydu Perwerdigar.

14 — Mana, Rekabning oghli Yonadabning oghul-perzentlirige «sharab ichmenglar» dep tapilighan sözlirige emel qilinip kelgen; bügünki kün'giche ular héch sharab ichip baqmighan, chünki ular atisining emrige itaet qilghan. Lékin Men tang seherde ornumdin turup silerge söz qilip kelgen bolsammu, siler Manga héch qulaq salmighansiler. 15 Men tang seherde ornumdin turup qullirim bolghan peyghemberlerni ewetip: «Herbiringlar hazir öz rezil yolunglardin yénip, qilmishinglarni tüzitinglar, bashqa ilahlargha egiship choqunmanglar; shundaq qilsanglar Men ata-bowiliringlarga teqdim qilghan zéminda turuwérisiler» dep kelgenmen; lékin siler Manga qulaq salmay héch anglimighansiler. 16 Berheq, Rekabning oghli Yonadabning ewladliri atisining ulargha tapilighan emrige emel qilghan; lékin bu xelq Manga héch qulaq salmighandur. 17 Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Yehudaning üstige hem Yérusalémning üstige Men aldin'ala éytqan barliq balayi'apetni chüshürimen; chünki Men ulargha söz qilghan, lékin ular anglimighan; Men ularni chaqirghan, lékin ular jawab bermigen». 18 Andin Yeremiya Rekab jemetige mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Chünki siler atanglar Yonadabning emrige itaet qilip, barliq yolyoruqlirini tutup, silerge tapilighanlirining hemmisi boyiche ish körüp kelgensiler, — 19 emdi samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Rekabning oghli Yonadabning neslidin aldimda xizmet qilghuchi hergiz üzülip qalmaydu.

36 Yehuda padishahi Yosiyanning oghli Yehoakimning tötinchi yili, Yeremiyagha Perwerdigardin töwendiki söz keldi: — 2 Özüngge oram qeghez alghin; uninggha Yosiyanning künliride sanga söz qilghinimdin tartip bügünki kün'giche Men Israilni eyibligen, Yehudani eyibligen hem barliq ellerni eyibligen, sanga éytqan sözlerning hemmisini yazghin. 3 Yehudaning jemeti belkim Men béshigha chüshürmekchi bolghan barliq balayi'apetni anglap, herbiri özlirining rezil yolidin yanarmikin; ular shundaq qilsa, Men ularning qebihlikini we gunahini kechürüm qilimen. 4 Shuning bilen Yeremiya Nériyaning oghli Baruqni chaqirdi; Baruq Yeremiyanning aghzidin chiqqanlirini

anglap Perwerdigarning uninggha éytqan sözlirining hemmisini bir oram qeghezge yézip berdi. 5 Yeremiya Baruqqa tapilap mundaq dédi: — Özüm qamap qoyulghanmen; Perwerdigarning öyige kirishimge ruxset yoq; lékin özüng bérip kirgin; 6 Perwerdigarning öyide roza tutqan bir künide, sen aghzimdin chiqqanlirini anglap yazghan, Perwerdigarning bu oram yazmada xatirilen'gen sözlirini xelqning qulaqlirigha yetküzgin; hemme sheherlerdin kelgen Yehudadikilerning quliqighimu yetküzgin. 7 Ular belkim Perwerdigar aldigha dua-tilawitini qilip herbiri özlirining rezil yolidin yanarmikin; chünki Perwerdigarning bu xelqge agahlandurghan ghezipi we qehri dehshetlikdur. 8 Nériyaning oghli Baruq Yeremiya peyghember uninggha tapilighinining hemmisini ada qilip, Perwerdigarning öyide Perwerdigarning sözlirini oqup jakarlidi. 9 Yehuda padishahi Yosiyanning oghli Yehoakim textke olturghan beshinchi yili toqquzinchi ayda shundaq boldiki, barliq Yérusalémdikiler hemde Yehuda sheherliridin chiqip Yérusalémgha kelgen barliq xelq üçün, Perwerdigar aldida bir mezigil roza tutushimiz kérek dep élan qilindi. 10 Shu waqit Baruq Perwerdigarning öyige kirip, pütükchi Shafanning oghli Gemariyaning öyide turup, Yeremiyanning sözlirini barliq xelqning quliqigha yetküzüp oqudi; bu öy Perwerdigarning öyining yuqiriqi hoylisidiki «Yéngi derwaza»gha jaylashqanidi. 11 Shafanning newrisi, Gemariyaning oghli Mikah bolsa yazmidin Perwerdigarning sözlirining hemmisige qulaq saldi. 12 Andin u padishahning ordisigha chüshüp pütükchining öyige kiriwidi, mana, emirlerning hemmisi shu yerde olturatti; pütükchi Elishama, Shémayaning oghli Délaya, Akborning oghli Elnatan, Shafanning oghli Gemariya we Hananiyaning oghli Zedekiya qatarliq barliq emirler shu yerde olturatti. 13 Shuning bilen Mikah Baruqning sözligenlirini xelqning quliqigha yetküzüp oqughanda özi anglighan barliq sözlerni ulargha bayan qildi. 14 Shuning bilen barliq emirler Kushining ewrisi, Shelemiyanning newrisi, Netaniyaning oghli Yehudiyni Baruqning yénigha ewetip uninggha: «Sen xelqning quliqigha yetküzüp oqughan oram yazmini qolunggha élip yénimizgha kel» — dédi. Shuning bilen Nériyaning oghli Baruq oram yazmini qoligha élip ularning yénigha keldi. 15 Ular uninggha: «Oltur, uni quliqimizgha yetküzüp oqup ber» — dédi. Baruq

uni ulargha anglitip oqudi. **16** Shundaq boldiki, ular barliq sözlerni anglighanda, alaqzade bolup bir-birige qariship: «Bu sözlerning hemmisini padishahqa yetküzmisek bolmaydu» — dédi. **17** Andin Baruqtin: «Bizge dégin emdi, sen bu sözlerning hemmisini qandaq yazding? Ularni Yeremiyaning öz aghzidin anglidingmu?» — dep soridi. **18** Baruq ulargha: «U bu sözlerning hemmisini öz aghzi bilen manga éytti, men oram qeghezge siyah bilen yazdim» — dédi. **19** Emirler Baruqqa: «Barghin, sen we Yeremiya möküwélinglar. Qeyerde bolsanglar héchkimge bildürmenglar» — dédi. **20** Shuning bilen ular oram yazmini pütükchi Elishamaning öyige tiqip qoyup, ordigha kirip padishahning yénigha kélip, bu barliq sözlerni uning quliqigha yetküzdi. **21** Padishah Yehudiyini yazmini élip kélishke ewetti, u uni Elishamaning öyidin épkeldi. Yehudiy uni padishahning quliqigha we padishahning yénida turghan barliq emirlerning qulaqlirigha yetküzüp oqudi. **22** Shu chagh toqquzinchi ay bolup, padishah «qishliq öy»ide olturatti; uning aldidiki ochaqta ot qalaliq idi. **23** Shundaq boldiki, Yehudiy uningdin üç-töt sehicipini oqughanda, padishah qelemtirashi bilen bu qismini késip, yazmining hemmisini bir-birlep otta köyüp yoqighuche ochaqtiki otqa tashlidi. **24** Lékin bu barliq sözlerni anglighan padishah yaki xizmetkarlirining héchqaysisi qorqmidi, ulardin kiyim-kéçeklirini yirtqanlar yoq idi. **25** Uning üstige Elnatan, Délaya we Gemariyalar padishahtin oram yazmini köydürmeslikini ötün'genidi, lékin u ulargha qulaq salmidi. **26** Padishah bolsa shahzade Yérahmeel, Azrielning oghli Séraya we Abdeeling oghli Shelemiyani pütükchi Baruqni we Yeremiya peyghemberni qolgha élishqa ewetti; lékin Perwerdigar ularni yoshurup saqlidi. **27** Padishah Baruq Yeremiyaning aghzidin anglap yazghan sözlerni xatiriligen oram yazmini köydürüwetkendin kéyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **28** Yene bir oram qeghezni élip, uninggha Yehuda padishahi Yehoakim köydürüwetken birinchi oram yazmida xatirilen'gen barliq sözlerni yazghin. **29** We Yehuda padishahi Yehoakimgha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Sen bu oram yazmini köydürüwetting we Méning toghruluq: Sen buninggha: «Babil padishahi choqum kélip bu zéminni weyran qilidu, uningdin hem insanni hem haywanni yoqitidu» — dep yézishqa qandaqmu

pétinding?» — déding. **30** Shunga Perwerdigar Yehuda padishahi Yehoakim toghruluq mundaq deydu: — Uning neslidin Dawutning textige olturushqa héch adem bolmaydu; uning jesiti sirtqa tashliwétilip kündüzde issiqta, kéchide qirawda ochuq yatidu. **31** Men uning we neslining béshigha, xizmetkarlirining béshigha qebihlikining jazasini chüshürimen; Men ularning üstige, Yérusalémnda turuwatqanlarning üstige hem Yehudaning ademliiri üstige Men ulargha agahlandurghan barliq külpetlerni chüshürimen; chünki ular Manga héch qulaq salmighan. **32** Shuning bilen Yeremiya bashqa bir oram qeghezni élip Nériyaning oghli Baruqqa berdi; u Yeremiyaning aghzigha qarap Yehuda padishahi Yehoakim otta köydürüwetken oram yazmida xatirilen'gen hemme sözlerni yazdi; ular bu sözlerge oxshaydighan bashqa köp sözlernimu qoshup yazdi.

37 Babil padishahi Néboqadnesar Zedekiyanı Yehudaning zéminigha padishah qildi; shuning bilen u Yosiyaning oghli Yehoakimning oghli Koniyaning ornigha höküm süridi. **2** U, yaki xizmetkarliri, yaki zémindiki xelq Perwerdigarning Yeremiya peyghember arqiliq éytqan sözlirige héch qulaq salmidi. **3** Padishah Zedekiya Shelemiyaning oghli Yehukalni hem kahin Maaséyahning oghli Zefaniyani Yeremiya peyghemberning yénigha ewetip uninggha: «Perwerdigar Xudayimizgha biz üçün dua qilghaysen» — dégüzdi **4** (shu chaghda Yeremiya zindanda qamaqliq emes idi; u xelq arisigha chiqip-kirishke erkin idi. **5** Pirewnning qoshuni Misirdin chiqqanidi; Yérusalémni qorshiwalghan Kaldiylar bularning xewirini anglap Yérusalémnin chékinip ketkenidi). **6** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiya peyghemberge kélip mundaq déyildi: — **7** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Silerni manga iltija qildurup izdeshke ewetken Yehuda padishahigha mundaq denglar: — Mana, silerge yadrem bérimiz dep chiqip kelgen Pirewnning qoshuni bolsa, öz zéminigha, yeni Misirgha qaytip kétidu. **8** Andin Kaldiylar bu sheherge qaytip kélip jeng qilip uni ishghal qilidu, uni ot qoyup köydüriwétidu. **9** Perwerdigar mundaq deydu: — Öz-özünglarni aldap: «Kaldiylar bizdin chékinip ketken» — démenglar; ular ketken emes! **10** Chünki gerche siler özünglarga jeng qilidighan Kaldiylarning toluq qoshunini uruwetken bolsanglarmu we ularningkidin peqet yarilan'ghanlarla qalghan bolsimu, ularning

herbiri yenila öz chédiridin turup bu sheherni ot qoyup köydürüwetken bolatti. **11** Pirewning qoshuni tüpeylidin Kaldiylarning qoshuni Yérusalémdin chékinip turghan waqitta, shu weqe yüz berdi: — **12** Yeremiya Binyamindiki zémin'gha yol élip, shu yerdiki yurtdashliri arisidin öz nésiwisini igilesh üçün Yérusalémdin chiqqanda, **13** u «Binyamin derwazisi»gha yetkende, Hananiyaning newrisi, Shelemiyaning oghli közet bégi Iriya shu yerde turatti; u: «Sen Kaldiylerge chékinip teslim bolmaqchisen!» dep uni tutuwaldi. **14** Yeremiya: «Yalghan! Men Kaldiylar terepke qéchip teslim bolmaqchi emesmen!» — dédi. Lékin u uninggha qulaq salmidi; Iriya Yeremiyani qolgha élip uni emirler aldigha apardi. **15** Emirler bolsa Yeremiyadin ghezeplinip uni urghuzup, uni diwanbégi Yonatanning öyidiki qamaqxanigha solidi; chünki ular shu öyni zindan'gha aylandurghanidi. **16** Yeremiya zindandiki bir gundixanigha qamilip, shu yerde uzun künler yatqandin kéyin, **17** Zedekiya padishah adem ewetip shu yerdin ordisigha élip keldi. U shu yerde astirtin uningdin: «Perwerdigardin söz barmu?» dep soridi. Yeremiya: «Bar; sen Babil padishahining qoligha tapshurulisen» — dédi. **18** Yeremiya Zedekiya padishahqa iltija qilip: — «Men sanga yaki xizmetkarliringgha yaki bu xelqqa néme gunah qilghiningha, bu zindan'gha qamap qoydunglar? **19** Silerge bésharet bérip: «Babil padishahi sanga yaki bu zémin'gha jeng qilishqa chiqmaydu!» dégen peyghemberliringlar qéni?» — dédi **20** — «Emdi i padishah teqsir, sözliringde qulaq sélishingni ötüminen; iltijayim aldingda ijabet bolsun, dep ötüminen; diwanbégi Yonatanning öyige méni qaytquzmighaysen; sen undaq qilsang, shu yerde ölimen». **21** Zedekiya padishah perman chüshürüp, Yeremiyani qarawullarning hoylisida turghuzushni, shuningdek sheherdiki hemme nan tügep ketmisila, uninggha herkün «Naway kochisi»din bir nan bérilishni tapilidi; shuning bilen Yeremiya qarawullarning hoylisida turdi.

38 Mattanning oghli Sefatiya, Pashxurning oghli Gedaliya, Shemeliyaning oghli Jukal we Malkiyaning oghli Pashxurlar bolsa Yeremiyaning xelqqa: — **2** «Perwerdigar mundaq deydu: — Bu sheherde qélip qalghan ademler bolsa qilich, qehetchilik we waba bilen ölidu; lékin kimki chiqip Kaldiylerge teslim bolsa hayat qalidu; jéni özige oljidek

qalidu; u hayat qalidu. **3** Perwerdigar mundaq deydu: — Bu sheher choqum Babil padishahining qoshunining qoligha tapshurulidu, u uni ishghal qilidu» — dewatqan sözlirini anglidi. **4** Emirler padishahqa: «Silidin ötünimiz, bu adem ölümge mehkum qilinsun; chünki némishqa uning bu sheherde qélip qalghan jenggiwar leshkerlarning qollirini we xelqning qollirini ajiz qilishigha yol qoyulsun? Chünki bu adem xelqning menpeetini emes, belki ziyinini izdeydu» — dédi. **5** Zedekiya padishah: «Mana, u silerning qolliringlarga tapshuruldi; silerning yolunglarni tosqudek men padishah qanchilik bir adem idim?» — dédi. **6** Shuning bilen ular Yeremiyani tutup qarawullarning hoylisidiki shahzade Malkiyaning su azgiligha tashliwetti; ular Yeremiyani arghamchilar bilen uninggha chüsherdi; azgaldá bolsa su bolmay, peqet patqaqlar bar idi; Yeremiya patqaqqa pétip ketti. **7** Emma padishahning ordisidiki bir aghwat Éfiopiyelik Ebed-Melek Yeremiyaning su azgiligha qamap qoyulghanliqini anglidi (shu chaghda padishah bolsa «Binyamin derwazisi»da olturatti). **8** Ebed-Melek ordidin chiqip padishahning yénigha bérip uninggha: **9** «I padishahi'alem, bu ademlerning Yeremiya peyghemberge barliq qilghini, uni su azgiligha tashliwetkini intayin esebiy rezilliktur; u ashu yerde qehetchilik ölüp qalidu; chünki sheherde ozuq-tülük qalmidi» — dédi. **10** Padishah Éfiopiyelik Ebed-Melekke buyruq bérip: «Mushu yerdin ottuz ademni özüng bilen élip bérip, Yeremiya peyghembarni ölüp ketmesliki üçün su azgilidin élip chiqarghin» — dédi. **11** Shuning bilen Ebed-Melek ademlerni élip ulargha yétekchilik qilip, padishahning ordisidiki xezinining astidiki öyge kirip shu yerdin lata-puta we jul-jul kiyimlarni élip, shularni tanilar bilen azgalgha, Yeremiyaning yénigha chüshürüp berdi. **12** Éfiopiyelik Ebed-Melek Yeremiyagha: — Bu lata-puta we jondaq kiyimlarni qoltuqliring hem tanilar arisigha tiqip qoyghin — dédi. Yeremiya shundaq qildi. **13** Shuning bilen ular Yeremiyani tanilar bilen tartip, su azgilidin chiqardi; Yeremiya yenila qarawullarning hoylisida turdi. **14** Padishah Zedekiya adem ewetip Yeremiya peyghembarni Perwerdigarning öyidiki üçinchi kirish ishikige, öz yénigha aparghuzdi. Padishah Yeremiyagha: — Men sendin bir ishni sorimaqchimen; uni mendin yoshurmighaysen — dédi. **15** Yeremiya Zedekiyagha: «Men uni sanga ayan qilsam, sen méni jezmen

ölümge mehkm qilmamsen? Men sanga meslihet bersem, sen anglimaysen!» — dédi. **16** Padishah Zedekiya Yeremiyagha astirtin qesem ichip uninggha: «Bizge jan-tiniq ata qilghan Perwerdigarning hayati bilen qesem ichimenki, men séni ölümge mehkm qilmaymen, yaki séni jéningni izdigüchi kishilarning qoligha tapshurmaymen» — dédi. **17** Yeremiya Zedekiyagha: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Sen ixtiyaren Babil padishahining emirlirining yénigha chiqip teslim bolsang, jéning hayat qalidu we bu sheher otta köydürüwétilmeydu; sen we öydikiliring hayat qalisiler. **18** Lékin sen chiqip Babil padishahining emirlirige teslim bolmisang, bu sheher kaldiylerning qoligha tapshurulidu, ular uninggha ot qoyup köydürüwétidu, sen ularning qolidin qachalmaysen — dédi. **19** Padishah Zedekiya Yeremiyagha: «Men Kaldiylerge chiqip teslim bolghan Yehudiyardin qorqimen; Kaldiylér belkim méni ularning qoligha tapshurushi, ular méni qiyin-qistaq qilishi mumkin» — dédi. **20** Yeremiya mundaq dédi: — Ular séni tapshurmaydu. Sendin ötünimenki, gépimge kirip Perwerdigarning awazigha itaet qilghaysen; shundaq qilsang sanga yaxshi bolidu, jéning hayat qalidu. **21** Lékin sen chiqip teslim bolushni ret qilsang, Perwerdigar manga ayan qilghan ish mundaq: — **22** mana, Yehuda padishahining ordisida qalghan barliq qiz-ayallar Babil padishahining emirlirining aldigha élip kételidu. Shuning bilen bu [qiz-ayallar] sanga [tene qilip]: «Séning jan dostliring séni éziqturdi; ular séning üstüngdin ghelibe qildi; emdi hazir putliring patqaqqa pitip ketkende, ular yüz örüp sanga arqisini qildi!» — deydu. **23** Séning barliq ayalliring hem baliliring kaldiylerge élip kételidu. Sen özüng ularning qolidin qachalmaysen; chünki sen Babil padishahining qoli bilen tutuwélinisen, shundaqla sen bu sheherning otta köydürüwétilishige sewebchi bolisen. **24** Zedekiya Yeremiyagha mundaq dédi: — Sen bu söhbitimizni bashqa héchkimge chandurmighin, shundila sen ölmeysen. **25** Emirler méning sen bilen sözleshkinimni anglap yéninggha kélip sendin: «Séning padishahqa néme dégenliringni, shundaqla uning sanga qandaq sözlerni qilghanliqini bizge éyt; uni bizdin yoshurma; shundaq qilsang biz séni öltürmeymiz» dése, **26** undaqla sen ulargha: «Men padishahning aldigha: «Méni Yonatanning öyige qaytquzmighaysen, bolmisa, men shu yerde

ölimen» — dégen iltijayimni qoyghanmen» — deysen. **27** Derweqe emirlerning hemmisi Yeremiyaning yénigha kélip shuni soridi; u ulargha padishah buyrughan bu barliq sözler boyiche jawab berdi. Shuning bilen ular jimip kétip uning yénidin chiqip ketti; chünki bu ish héchkimge chandurulmighanidi. **28** Shundaq qilip Yérusalém ishghal qilin'ghuche Yeremiya qarawullarning hoylisida turdi.

39 Yérusalém ishghal qilin'ghanda töwendiki ishlar yüz berdi: — Yehuda padishahi Zedekiyaning toqquzinchi yili oninchi ayda, Babil padishahi Néboqadnesar we barliq qoshuni Yérusalémgha jeng qilishqa kélip uni muhasirige aldi; **2** Zedekiyaning on birinchi yili, tötinchi aying toqquzinchi künide, ular sheher sépolidin bösüp kirdi. **3** Shuning bilen Babil padishahining emirlirining hemmisi, yeni Samgarliq Nergal-Shazer, bash xezinichi Nébu-Sarséqim, bash séhirger Nergal-shazer we Babil padishahliqining bashqa emeldarliri kirip «Ottura derwaza»da olturdi. **4** Yehuda padishahi Zedekiya we barliq jenggiwar leshkerler ularni körüp qachmaqchi bolup, tün kéchide sheherdin beder tikiwétishtu; u padishahning baghchisi arqiliq, «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin chiqip [Jordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ge qarap qéchishtu. **5** Kaldiylerning qoshuni ularni qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha yétiship uni qolgha élip Xamat zéminidiki Riblah shehirige, Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha apardi; u shu yerde uning üstidin höküm chiqardi. **6** Babil padishahi Riblah shehiride Zedekiyaning oghullirini köz aldida öltürüwetti; Babil padishahi Yehudadiki barliq mötiwerlernimu öltürüwetti. **7** U Zedekiyaning közlrini oyup, uni Babilgha apirish üçün mis kishenler bilen kishenlep qoydi. **8** Kaldiylér padishahning ordisini we puqralarning öylirini ot qoyup köydürüp Yérusalémning sépillirini kömürüp tashlidi. **9** Shahane qarawul bégi Nébuzar-Adan sheherde qélip qalghan bashqa xelqni, özige teslim bolup chiqqanlarni, yeni qalghan xelqning hemmisini qolgha élip, Babilgha sürgün qildi. **10** Halbuki, qarawul bégi Nébuzar-Adan Yehuda zéminida héch teweliki bolmighan bezi namratlarni qaldurdi; shu chaghda u ulargha üzümzarlar we étizlarni teqsimlep berdi. **11** Babil padishahi Néboqadnesar Yeremiya toghruluq qarawul bégi Nébuzar-Adan arqiliq: «Uni tépip uningdin xewer al; uninggha héch ziyan yetküzme; u némini xalisa shuni uninggha

qilip ber» — dep perman chüshürgenidi. **13** Shunga qarawul bégi Nébuzar-Adan, shundaqla bash xezinichi Nébushazban, bash séhirger Nergal-Sharezer we Babil padishahining bashqa bash emeldarlirining hemmisi adem ewetip **14** Yeremiyani «Qarawullarning hoylisi»din élip Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning öz öyige apirishi üçün uning qoligha tapshurghuzdi. Lékin Yeremiya puqralar arisida turdi. **15** Yeremiya «Qarawullarning hoylisi»da qamap qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi uninggha kélip mundaq déyilgenidi: — **16** Barghin, Éfiopiyelik Ebed-Melekke mundaq dégin: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men öz sözlirimni mushu sheher üstige chüshürimen; awat-halawet emes, belki balayi'apet chüshürimen; shu küni bu ishlar öz közüng aldida yüz béridu. **17** Lékin shu küni Men séni qutquzimen, — deydu Perwerdigar; — Sen qorqidighan ademlerning qoligha tapshurulmaysen; **18** chünki Men choqum séni qutquzimen; sen qilichlanmaysen, belki öz jéning özüngge oljidek qalidu; chünki sen Manga tayininip kelgensen — deydu Perwerdigar».

40 Qarawul bégi Nébuzar-Adan uni Ramah shehiridin qoyuwetkende, Perwerdigar Yeremiyagha söz qildi. U chaghda Nébuzar-Adan Yérusalém hem Yehudadiki barliq esirlerni élip Babilgha sürgün qilmaqchi idi; Yeremiyamu ularning arisida zenjir bilen baghlan'ghan halda élip méngilghanidi. **2** Qarawul bégi Yeremiyani bir chetke tartip uninggha mundaq dédi: «Perwerdigar Xudaying mushu yerge balayi'apet chüshürimen dep agahlاندurdi; **3** Mana, Perwerdigar Öz dégini boyiche shundaq qilip uni keltürdi; chünki siler Perwerdigar aldida gunah sadir qilghansiler we uning awazigha qulaq salmighansiler; shunga bu ish béshinglarga chüshti. **4** Lékin men qolungni ishkellen'gen zenjirlerdin yéship séni qoyuwétimen; men bilen bille Babilgha bérish sanga muwapiq körünse, qéni kel, men sendin xewer alimen; emma men bilen bille Babilgha bérishni muwapiq emes dep qarisansang, kérek yoq. Mana, pütkül zémin aldingda turidu; qeyerge bérish sanga layiq, durus körünse shu yerge barghin». **5** Yeremiya téxi yénidin mangmay turup, Nébuzar-Adan uninggha: «Boldi, Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha qayt; Babil padishahi uni Yehudadiki sheherlerge hökümraniq qilishqa belgiligen; xelq arisida uning

bilen bille turiwer, yaki herqandaq bashqa yerge baray déseng shu yerge barghin» — dédi. Shuning bilen qarawul bégi uninggha ozuq-tülük hemde bir sowghat béríp uni qoyuwetti. **6** Shuning bilen Yeremiya Mizpah shehirige, Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha keldi; u uning bilen bille, puqralar arisida turdi. **7** Dalada qalghan Yehudaning leshker bashliqliri hem leshkerliri Babil padishahining Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani zémin üstige hökümraniq qilishqa belgiligenlikini, shuningdek uninggha Babilgha sürgün bolmighan zémindiki yoqsul er-ayallar bala-chaqiliri bilen tapshurulghanliqini anglap qaldi; **8** shuning bilen bu leshker bashliqliri ademliri bilen Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi; bashliqliri bolsa Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahning oghulliri Yohanan hem Yonatan, Tanxumetning oghli Séraya, Netofatliq Efayning oghulliri we Maakatliq birsining oghli Yezaniya idi. **9** Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliya ular we ademlirige: «Kaldiylerge béqinishtin qorqmanglar; zéminda olturaqliship Babil padishahigha béqininglar, shundaq qilsanglar silerge yaxshi bolidu. **10** Men bolsam Kaldiylar zémin'gha kelgende [silerge] wekil bolup ularning aldida turush üçün Mizpah shehiride turimen; siler bolsanglar, sharab, enjür-xormilar we zeytun méyi mehsulatlririni élip küp-idishinglarga qoyunglar, özünglar tutqan sheherlerde turiwéringlar» — dep qesem ichti. **11** Oxshashla Moabda, Ammoniyalar arisida, Édomda hem bashqa herbir yurtlarda turghan Yehudiylarmu Babil padishahi Yehudada xelqning bir qaldisini qaldurghan we ular üstige hökümraniq qilishqa Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani belgiligen dep anglidi; **12** shuning bilen barliq Yehudiylar heydep tarqitiwétilgen hemme jay-yurtlardin qaytip, Yehuda zéminigha, Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi. Ular sharab, enjür-xormilarning mehsulatlririni zor kengrichilikte aldi. **13** Karéahning oghli Yohanan we dalada qalghan leshkerlerning barliq bashliqliri Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha kélip uninggha: **14** «Sen Ammoniyalar padishahi Baalis Netaniyaning oghli Ishmailni séni öltürüşke ewetkenlikini bilmemsen?» — déyishti. Lékin Ahikamning oghli Gedaliya ularning gépige ishenmidi. **15** Karéahning oghli Yohanan Mizpahda Gedaliyagha astirtin söz qilip: «Manga ruxset qilghaysen, bashqilar uningdin xewer tapquche men

bérip Netaniyaning oggli Ishmailni óltürey; héchkim buni bilmeydu. Uning séni óltürüp, shuning bilen etrapinggha yighilghan Yehudadikilerning hemmisi tarqitiwétilip, Yehudaning qaldisi yoqitiwétilishining néme hajiti bar? — dédi. **16** Biraq Gedaliya Karéahning oggli Yohanan'gha: «Sen undaq qilma; chünki sen Ishmail toghruluq yalghan éytiwatisen» — dédi.

41 Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade, shundaqla padishahning bash emeldarlariridin biri bolghan Elishamaning newrisi, Netaniyaning oggli Ishmail on adem élip Mizpahgha, Ahikamning oggli Gedaliyaning yénigha keldi; ular shu yerde, yeni Mizpahda nan oshtup ghizalan'ghanda, **2** Netaniyaning oggli Ishmail hem u épkelgen on adem ornidin turup, Ahikamning oggli Gedaliyagha qilich chapti; ularning shundaq qilishi Babil padishahi Yehuda zémini üstige hökümraniqqqa belgiligenni óltürüshtin ibaret idi. **3** Ishmail Mizpahda Gedaliyagha hemrah bolghan barliq Yehudiylar we shu yerde turuwatqan barliq Kaldiy jenggiwar leshkerlerni óltürüwetti. **4** Shundaq boldiki, Gedaliyani óltürüwetkendin kéyin, ikkinchi küinigiche héchkim téxi uningdin xewer tapmighanidi, **5** mana Sheqem, Shiloh hem Samariyedin seksen adem yétip keldi. Ular saqilini chüshürgen, kiyimlerini yirtqan, etlirini tilghan, Perwerdigarning öyige sunushqa qolida hediyelerni hem xushbuyni tutqan halda kelgenidi. **6** Netaniyaning oggli Ishmail ularni qarshi élishqa mangghiniche yighlighan'gha sélip Mizpahdin chiqti; ulargha: «Merhemet, Ahikamning oggli Gedaliya bilen körüshüshke apirimen» — dédi. **7** Shundaq boldiki, ular sheher otturisigha yetkende, Netaniyaning oggli Ishmail we uning bilen bille bolghan ademler ularni óltürüp jesetlirini su azgiligha tashliwetti. **8** Halbuki, ular arisidin on adem Ishmailgha: «Bizni óltürüwetme, chünki dalada bizning yoshurup qoyghan bughday, arpa, zeytun méyi we hesel qatarliq ozuq-tülükimiz bar» — dédi. Shunga u qolini yighip, buraderliri arisidin ularni óltürmidi. **9** Ishmail óltürgen ademlerning jesetlirini tashliwetken bu azgal bolsa, intayin chong idi; uni esli padishah Asa Israil padishahi Baashadin qorqup kolap yasighanidi. Netaniyaning oggli Ishmail bu azgalni jesetler bilen toldurdi. **10** Ishmail Mizpahda turghan xelqning qaldisining hemmisini, jümlidin qarawul bégi Nébuzar-Adan Ahikamning oggli Gedaliyagha tapshurghan padishahning qizliri we Mizpahda qalghan barliq kishilerni esirge élip

ketti; Netaniyaning oggli Ishmail ularni esirge élip Ammoniylarning qéshigha ótüşke yol aldi. **11** Karéahning oggli Yohanan we uning qéshidiki hemme leshker bashliqliri Netaniyaning oggli Ishmail sadir qilghan barliq rezilliktin xewer tapti; **12** shuning bilen ular barliq ademlirini élip Netaniyaning oggli Ishmailgha jeng qilishqa chiqti; ular Gibéondiki chong köl boyida uning bilen uchrashti. **13** Ishmailning qolida turghan barliq xelq Karéahning oggli Yohanan hem uning hemrahliri bolghan barliq leshker bashliqlirini körgende xushal boldi. **14** Ishmail Mizpahdin élip ketken barliq xelq yoldin yénip, Karéahning oggli Yohananning yénigha keldi. **15** Lékin Netaniyaning oggli Ishmail sekkiz adimi bilen Yohanandin qéchip, Ammoniylar teripige ötüp ketti. **16** Andin Karéahning oggli Yohanan hem uning hemrahliri bolghan barliq leshker bashliqliri Netaniyaning oggli Ishmail Ahikamning oggli Gedaliyani óltürgendin kéyin Mizpahdin élip ketken xelqning qaldisining hemmisini öz qéshigha aldi; u ularni, yeni jenggiwar leshkerler, qiz-ayallar, balilar we orda emeldarlarini Gibéondin élip ketti. **17** Ular Kaldiyilerdin özlirini qachurush üçün Misirgha qarap yol élip Beyt-Lehemge yéqin bolghan Gérut-Qimxamda toxtap turdi. **18** Sewebi bolsa, ular Kaldiylerdin qorqatti; chünki Babil padishahi zémin üstige hökümraniqqqa belgiligen Ahikamning oggli Gedaliyani Netaniyaning oggli Ishmail óltürüwetkenidi.

42 Barliq leshker bashliqliri, jümlidin Karéahning oggli Yohanan hem Hoshayaning oggli Yezaniya we eng kichikidin chongighiche barliq xelq **2** Yeremiya peyghemberning yénigha kélip uningdin: «Telipimizni ijabet qilghaysen, Perwerdigar Xudayinggha xelqning qaldisi bolghan bizler üçün dua qilghaysenki (közüng körginidek burun köp bolghan bizler hazir intayin az qalduq), **3** Perwerdigar Xudaying bizge mangidighan yol, qilidighan ishni körsetkey» — dep iltija qildi. **4** Yeremiya peyghember ulargha: «Maqu! Mana, men Perwerdigar Xudayinglarga sözliringlar boyiche dua qilimen; shundaq boliduki, Perwerdigar silerge qandaq jawab berse, men uni silerge héchnémisini qaldurmay toluqi bilen bayan qilimen» — dédi. **5** Ular Yeremiyagha: «Perwerdigar Xudaying séni ewetip bizge yetküzidighan sözning hemmisige emel qilmisaaq, Perwerdigar bizge heqiqiy, gépide turudighan guwahchi bolup eyiblisun!» — dédi. **6** «Biz séni Perwerdigar Xudayimizning yénigha

ewetimiz; jawab yaxshi bolsun yaman bolsun, uning awazigha itaet qilimiz; biz Xudayimizning awazigha itaet qilghanda, bizge yaxshi bolidu». 7 Shundaq boldiki, on künden keyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha keldi. 8 U Karéahning oghli Yohanan, leshker bashliqlirining hemmisi we eng kichikidin chongighiche barliq xelqni chaqirip 9 ulargha mundaq dédi: — «Siler méni telipinglarni Israilning Xudasi Perwerdigarning aldigha yetküzüşke ewetkensiler. U mundaq dédi: — 10 «Siler yenila mushu zéminda turiwersenglarla, Men silerni qurup chiqimen; silerni ghulatmaymen; Men silerni tikip östürimen, silerni yulmaymen; chünki Men béshinglarga chüshürgen balayi'apetke ökünimen. 11 Siler qorqidighan Babil padishahidin qorqmanglar; uningdin qorqmanglar, — deydu Perwerdigar, — chünki Men silerni qutquzush üçün, uning qolidin qutuldurush üçün siler bilen bille bolimen. 12 Men silerge shundaq rehimdilliqni körsitimenki, u silerge rehim qilidu, shuning bilen silerni öz zémininglarga qaytishqa yol qoyidu. 13 Biraq siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmay «Bu zéminda qet'iy turmaymiz» — désenglar 14 we: «Yaq, biz Misir zéminigha barayli; shu yerde ne urushni körmeymiz, ne kanay-agah signalini anglamaymiz, ne nan'gha zar bolmaymiz; shu yerde yashaymiz» — désenglar, 15 emdi Perwerdigarning sözini anglanglar, i Yehudaning bu qaldisi bolghan siler: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — «Siler Misirgha kirip, shu yerde olturaqlishishqa qet'iy niyetke kelgen bolsanglar, 16 emdi shundaq boliduki, siler qorqidighan qilich Misirda silerge yétishiwalidu, siler qorqidighan qehetchilik Misirda silerge egiship qoghlap baridu; shu yerde siler ölisiler. 17 Shundaq boliduki, Misirgha kirip shu yerde turayli dep qet'iy niyet qilghan ademlerning hemmisi qilich, qehetchilik we waba bilen ölidu; ularning héchqaysisi tirik qalmaydu we yaki Men béshigha chüshüridighan balayi'apettin qutulalmaydu. 18 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Ghezipim we qehrim Yérusalémdikilerning béshigha chüshürülgendek, siler Misirgha kirgininglarda, qehrim béshinglarga chüshürülidu; siler lenetke qalidighan we dehshet basidighan obyekt, lenet sözi hem reswachiliqning obyekt bolisiler we siler bu zéminni qaytidin héch körmeybiles. 19

Perwerdigar siler, yeni Yehudaning qaldisi toghruluq: «Misirgha barmanglar!» — dégen. — Emdi shuni bilip qoyunglarki, men бүгүнki күнде silerni agahlandurdum!». 20 — Silerning méni Perwerdigar Xudayinglarning yénigha ewetkinglar «Perwerdigar Xudayimizgha biz üçün dua qilghaysen; Perwerdigar Xudayimiz bizge néme dése, bizge yetküzüp berseng biz shuning hemmisige emel qilimiz» dégüzgininglar özünglarni aldap jéninglarga zamin bolushtin ibaret boldi, xalas. 21 Men бүгүнki күнде silerge Uning déginini éytip berdim; lékin siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha we yaki Uning méni silerning yéninglarga ewetken héchqaysi ishta Uninggha itaet qilmidinglar. 22 Emdi hazir shuni bilip qoyunglarki, siler olturaqlishayli dep baridighan joyda qilich, qehetchilik we waba bilen ölisiler».

43 Shundaq boldiki, Yeremiya ularning Xudasi Perwerdigarning hemme sözlirini barliq xelqge éytip tügetti (Xudasi Perwerdigar Yeremiyanı ulargha bu barliq sözlerni éytish üçün ewetken), — 2 shuning bilen Hoshiyaning oghli Azariya we Karéahning oghli Yohanan we shundaqla barliq hali chong ademler Yeremiyagha mundaq dédi: — «Sen yalghan éytwatisen! Xudayimiz Perwerdigar séni bizge: «Siler Misirda olturaqlishish üçün barmanglar!» déyishke ewetken emes; 3 belki Nériyaning oghli Baruq choqum séni bizge qarshilashturup, bizni Kaldiylerning qoligha tapshurushqa küshkürtmekte; shuning bilen ular bizni ölümge mehkum qilidu yaki bizni Babilgha sürgün qilidu». 4 Shuning bilen Karéahning oghli Yohanan, leshker bashliqlirining hemmisi we barliq xelq Perwerdigarning: «Yehuda zéminida turup qélinglar» dégen awazigha qulaq salmidi; 5 belki Karéahning oghli Yohanan we barliq leshker bashliqliri heydiwétilgen barliq ellerdin Yehuda zéminida olturaqlishishqa qaytip kelgen Yehudaning pütün qaldisini, 6 yeni erler, qiz-ayallar, balilar we padishahning qizlirini, jümlidin qarawul bégi Nébuzar-Adan Ahikamning oghli Gedaliyagha tapshurghan herbir kishini hemde Yeremiya peyghember hem Nériyaning oghli Baruqni élip, 7 Misir zéminigha kirip keldi; ular Perwerdigarning emrige itaet qilmidi. Ular Tahpanes shehirige yétip keldi. 8 Perwerdigarning sözi Yeremiyagha Tahpaneste kélip mundaq déyildi: — 9 Yehudiylarning köz aldida, qolunggha birnechche chong tashlarni élip Pirewning Tahpanestiki ordisingin kirish yolining yénidiki xishliq yoldiki

séghiz laygha kömüp yoshurup, **10** ulargha mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Méning qulum bolghan Babil padishahi Néboqadnesarni chaqirip épkélimen, u men kömüp yoshurghan bu tashlar üstige öz textini salidu; ularning üstige shahane chédirini yéyip tikidu. **11** U kélip Misir zéminida jeng qilidu; ölümge békitilgenler ölidu; sürgün bolushqa békitilgenler sürgün bolidu; qilichqa békitilgenler qilichlinidu. **12** Men Misirdiki butlarning öylirige ot yaqturghuzimen; u ularni köydürüp, butlirini élip sürgün qilidu; qoy padichisi öz tonini kiygendek Néboqadnesarmu Misir zéminini öziye kiywalidu; u shu yerdin aman-ésen chiqidu. **13** U Misir zéminidiki «Quyash ibadetxanisi»diki tüwrüklerni chéqiwétidu; u Misirdiki butlirining öylirige ot qoyup köydüriwétidu.

44 Misirda turghan, yeni Migdolda, Tahpaneste, Nofta we [Misirning jenubiy teripi] Patros zéminida turghan barliq Yehudiyar toghruluq bu söz Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **2** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men Yérusalém hem Yehudadiki hemme sheherler üstige chüshürgen barliq balayi'apetni körgensiler; mana, ularning sadir qilghan rezilliki tüpeylidin bügünki künde ular xarabilik bolup, ademzatsiz qaldi; chünki ular ne özliri, ne siler, ne ata-bowiliringlar bilmeydighan yat ilahlargha choqunushqa, xushbuy yéqishqa bérip, Méni ghezeplendürgen. **4** Men tang seherde ornumdin turup qullirim bolghan peyghemberlerni silerge ewetip: «Men nepretlinidighan bu yirginshlik ishni qilghuchi bolmanglar!» — dep agahlandurghanmen. **5** Lékin ular itaet qilmighan, héch qulaq salmighan; ular rezillikidin, yat ilahlargha xushbuy yéqishtin qolini zadi üzmiyen. **6** Shuning bilen qehrim hem ghezipim [ulargha] tökülgen, Yehudadiki sheherlerde hem Yérusalémdiki reste-kochilarda yéqilghan, köygen; ular bügünki künde weyrane we xarabilik bolup qaldi. **7** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Siler némishqa öz-özünglarga zor külpet keltürmekchisiler, özünglarga héchqandaq qaldi qaldurmay özünglardin, yeni Yehudaning ichidin er-ayal, bala-bowaqlarni üzmekchisiler!? **8** Némishqa öz qolliringlarning yasighini bilen, siler olturaqlashqan Misir zéminida yat ilahlargha xushbuy

yéqip Méni ghezeplendürisiler? Shundaq qilip siler halak bolup yer yüzidiki barliq eller arisida lenet sözi we reswa qilinidighan bir obyekt bolisiler. **9** Siler Yehuda zéminida hem Yérusalémning reste-kochilirida sadir qilin'ghan rezillikni, yeni ata-bowiliringlarning rezillikini, Yehuda padishahlirining rezillikini we ularning ayallirining rezillikini, silerning öz rezillikinglarni hem ayalliringlarning rezillikini untup qaldinglarmu? **10** Bügünki kün'ge qeder xelqinglar özini héch töwen tutmidi, Mendin héch qorqmidi, ular Men silerning aldinglarga hem ata-bowiliringlarning aldigha qoyghan Tewrat-qanunumda yaki belgilimilirimde héch mangghan emes. **11** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men béshinglarga külpet chüshürüp, barliq Yehudani halak qilghuche silerge yüzümni qaritimen; **12** Men Misir zéminigha shu yerde olturaqlishayli dep qet'iy niyet qilghan Yehudaning qaldisigha qol salimen, ularning hemmisi Misir zéminida tügishidu; Misir zéminida yiqilidu; ularning eng kichikidin chongighiche qilich bilen, qehetchilik bilen ölidu; ular qilich bilen we qehetchilik bilen ölidu, ular lenet oquqidighan we dehshet basquchi obyekt, lenet sözi hem reswa qilinidighan bir obyekt bolidu. **13** Men Misir zéminida turawatqanlarni Yérusalémmi jazalighandek qilich bilen, qehetchilik bilen we waba bilen jazalaymen; **14** shuning bilen Misir zéminida olturaqlishayli dep shu yerge kirgen Yehudaning qaldisidin Yehuda zéminigha qaytishqa héchqaysisi qachalmaydu yaki héchkim qalmaydu; shu yerge qaytip olturaqlishishqa intizar bolsimu, qachalighan az bir qismidin bashqiliri héchqaysisi qaytmaydu». **15** Andin öz ayallirining yat ilahlargha xushbuy yaqidighanliqini bilgen barliq erler, we yénida turghan barliq ayallar, — zor bir top ademler, yeni Misirning [shimaliy teripi we jenubiy teripi] Patrostin kelgen barliq xelq Yeremiyagha mundaq jawab berdi: — **16** «Sen Perwerdigarning namida bizge éytqan sözge kelsek, biz sanga héch qulaq salmaymiz! **17** Eksiche biz choqum öz aghzimizdin chiqqan barliq sözlerge emel qilimiz; özimiz, ata-bowilirimiz, padishahlirimiz we emirlirimiz Yehudadiki sheherlerde hem Yérusalémdiki reste-kochilarda qilghinidek bizler «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yéqiwérimiz we uninggha «sharab hediye»lerni quyuwérimiz; chünki eyni chaghda bizning nénimiz pütün bolup,

toqquzimiz tel, héch külpetni körmey ötken. **18** Emma «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yéqishni we uninggha «sharab hediye»lerni quyushni toxtatqinimizdin bashlap, bizning hemme nersimiz kem bolup, qilich bilen hem qehetchilik bilen halak bolup kelduq. **19** Biz ayallar «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yaqqinimizda we uninggha «sharab hediye»lerni quyghinimizda, bizning uninggha oxshitip poshkallarni étishimizni hem uninggha «sharab hediye»lerni quyushimizni erlimiz qollimighanmu?». **20** Yeremiya barliq xelqge, hem erler hem ayallargha, mushundaq jawabni bergenlarning hemmisige mundaq dédi: — **21** — «Perwerdigarning éside qélip könglige tegken ish del siler, ata-bowiliringlar, padishahliringlar, emirliringlar shundaqla zémindiki xelqning Yehudadiki sheherlerde hem Yérusalémdiki reste-kochilarda yaqqan xushbuyi emesmu? **22** Axirida Perwerdigar silerning qilmishinglarning rezillikige hem sadir qilghan yirginchlik ishliringlarga chidap turalmighan; shunga zéminglar bügünki kündikidek xarabilik, ademni dehshet basquchi, lenet obyékti we ademzatsiz bolghan. **23** Sewebi, siler xushbuy yaqqansiler, Perwerdigarning aldida gunah sadir qilip, Uning awazigha qulaq salmay, Uning ne Tewrat-qanunida, ne belgilimiliride ne agah-guwahliqlirida héch mangmighansiler; shunga bügünki kündikidek bu balayi'apet béshinglarga chüshiti». **24** Yeremiya barliq xelqge, bolupmu barliq ayallargha mundaq dédi: — «I Misirda turghan barliq Yehuda Perwerdigarning sözini anglanglar! **25** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Siler ayallar öz aghzinglar bilen: «Biz «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yéqish, uninggha «sharab hediye»lerni quyush üçün ichken qesemlimizge choqum emel qilimiz» dégensiler we uninggha öz qolliringlar bilen emel qilghansiler. Emdi qesiminglarda ching turiwéringlar! Qesiminglarga toluq emel qiliwéringlar! **26** Lékin shundaq bolghanda, i Misirda turghan barliq Yehuda Perwerdigarning sözini anglanglar! Mana, Men Özümning ulugh namim bilen qesem qilghanmenki, — deydu Perwerdigar, — Misirning barliq zéminida turuwatqan Yehudaliq héchqaysi kishi Méning namimni tilgha élip: «Reb Perwerdigarning hayati bilen!» dep qaytidin qesem ichmeydu. **27** Mana, Men ularning üstige awat-halawet emes, belki balayi'apet chüshürüsh üçün

ularni közlewatimen; shunga Misirda turuwatqan Yehudadiki barliq kishilarning hemmisi tügigüche qilich we qehetchilik bilen halak bolidu. **28** Qilichtin qutulup qachqanlar bolsa intayin az bir top ademler bolup, Misir zéminidin Yehuda zéminigha qaytip kélidu; shuning bilen Misir zéminigha olturaqlishayli dep kelgen Yehudaning qaldisi kimning sözining, Méningki yaki ularning inawetlik bolghanliqini ispatlap bilip yétidu. **29** Méning silerni bu yerde jazalaydighanliqimgha, Méning sözlirimning choqum silerge külpet keltürmey qoymaydighanliqini bilishinglar üçün silerge shu aldin'ala bésharet boliduki, — deydu Perwerdigar, **30** — Mana, Méning Yehuda padishahi Zedekiyani uning düshmini, jénini qoghlap izdigen Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurghinimdek Men oxshashla Misir padishahi Pirewn Xofrani öz düshmenlirining qoligha hemde jénini izdigen kishilarning qoligha tapshurimen — deydu Perwerdigar».

45 Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yili, Nériyaning oghli Baruq Yeremiyaning aghzigha qarap bu sözlerni oram qeghezge yazghinida, Yeremiya peyghember uninggha bu sözni éytqan: — **2** «Israilning Xudasi Perwerdigar sen Baruq toghruluq mundaq deydu: — **3** Sen: «Halimgha way! Chünki Perwerdigar qayghumgha derd-elem qoshup qoydi; men ah-zarlar qilishtin charchidim, zadila aram tapalmidim!» — déding. **4** — [Yeremiya], sen uninggha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qurup chiqqanlirimni hazir ghulitimen, Men tikkenlirimni, yeni bu pütkül jahanni hazir yulup tashlaymen. **5** Men bundaq qilghan yerde sen özüng üçün ulugh ishlarni izdishingge toghra kélemdu? Bularni izdime; chünki mana, Men barliq et igiliri üstige balayi'apet chüshürimen, — deydu Perwerdigar, — lékin jéningni sen baridighan barliq yerlerde özüngge olja qilip bérimen».

46 Yeremiya peyghemberge kelgen Perwerdigarning eller toghruluq sözi töwende: — **2** Misir toghruluq: Efrat deryasi boyidiki Karkémish shehirining yénida turuwatqan, Pirewn-Neqoning qoshuni toghruluq (bu qoshunni Babil padishahi Néboqadnesar Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yili bittit qilghan): — **3** «Qalqan-siparlarni élip sepke chüshünglar! Jengge chiqishqa teyyarlininglar! **4** Atlarni harwilargha qétinglar!

Atliringlarga mininglar! Béshinglarga dubulgha sélip septe turunglar! Neyziliringlarni bilep ittiklitinglar! Sawut-quyaqlarni kiyiwélinglar! 5 Lékin Men némini körimen?! — deydu Perwerdigar; — Mana, mushu [leshkerler] dekke-dükkige chüshüp chékinidu; batur-palwanliri bitchit qilini keynige qarimay beder qachidu! Terep-terepelni wehime basidu! — deydu Perwerdigar. 6 — Emdi eng chaqqanlarmu qachalmaydu, batur-palwanlarmu aman-ésen qutulup qalmaydu; mana, shimal teripide, Efrat deryasi boyida ular putliship yiqilidu! 7 Suliri deryalardek özlirini dolqunlitip, Nil deryasi [kelkün kebi] kötürülgenek özini kötürgen kimdur!? 8 Suliri deryalardek özlirini dolqunlitip, Nil deryasidek özini kötürgen del Misir özidur; u: «Men özümni kötürüp pütkül yer yüzini qaplaymen; men sheherler hem ular da turuwatqanlarni yoqitimen!» — deydu. 9 Étilinglar, i atlar! He dep algha bésip chépinglar, i jeng harwiliri! Qalqan kötürgen Éfiopiye hem Liwiyedikiler, oqyalirini égildürgen Lidiyedikiler, palwan-baturlar jengge chiqsun! 10 Lékin bu kün bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning künidur; u qisasliq bir kün, yeni Öz yawliridin qisas alidighan küni bolidu; Uning qilichi kishilerni toyghuche yutidu; u qan'ghuche ularning qanlirini ichidu; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigarning shimaliy zéminda, Efrat deryasi boyida qilmaqchi bolghan bir qurbanliq bar! 11 Giléadqa chiqip tutiya izdep tap, i Misirning qizi! Lékin sen özüngge nurghun dorilarni alsangmu bikar; sen üçün héch shipaliq yoqtur! 12 Eller xijaliting toghruluq anglaydu, séning peryadliring pütkül yer yüzige pur kétidu; palwan palwan'gha putlishidu, ikkisi teng meghlup bolup yiqilidu! 13 Perwerdigarning Babil padishahi Néboqadnesarning Misir zéminigha tajawuz qilip kirishi toghruluq Yeremiya peyghemberge éytqan sözi: — 14 Misirda jakarla, Migdolda élan qil, Nofta we Tahpanestimu élan qil: Ching tur, jengge bel baghla; chünki qilich etrapingdikilerni yutuwatidu; 15 Séning baturliring némishqa süpürüp tashlinidu? Ular ching turalmaydu; chünki Perwerdigar ularni septin ittirip yiqitiwétidu. 16 U ular din köplirini putlashturidu; berheq, ular qachqanda bir-birige putliship yiqilidu; shuning bilen ular: «Bole, turayli, zomigerning qilichidin qéchip öz xelqimizge we ana yurtimizgha qaytip kéteyli!» — deydu; 17 Shu yerge [qaytqanda] ular: «Misir

padishahi Pirewn peqet bir qiyqas-süren, xalas! U peytni bilmey ötküzüwetti!» — deydu. 18 Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Padishah, nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — taghlar arisida Tabor téghi bolghandek, Karmel téghi déngiz boyida [asman'gha taqiship] turghandek birsi kélidu. 19 Emdi sen, i Misirda turuwatqan qiz, sürgün bolushqa layiq yük-taqlarni teyyarlap qoy; chünki Nof xarabe bolup köydürüldü, héch ademzatsiz bolidu. 20 Misir bolsa chirayliq bir inektur; lékin uni nishan qilghan bir köküyün kéliwatidu, shimaldin kéliwatidu! 21 Uning arisidiki yallanma leshkerler bolsa bordaq torpaqlardek bolidu; ularmu arqigha burulup, birlikte qéchishidu; ular ching turuwalmaydu; chünki külpetlik kün, yeni jazalinish küni ularning béshigha chüshken bolidu. 22 [Misirning] awazi yilanningkidek «küsh-küsh» qilip anglinidu; chünki [düşmen] qoshunliri bilen atlinip, otun kesküchilerdek uninggha qarshi paltilarni kötürüp kélidu. 23 Ormanliq qoyuqluqidin kirküsiz bolsimu, ular uni késip yiqitidu, — deydu Perwerdigar, — chünki kesküchiler chéketke topidin köp, san-sanaqsiz bolidu. 24 Misirning qizi xijalette qaldurulidu; u shimaliy elning qoligha tapshurulidu. 25 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men No shehiridiki but Amonni, Pirewnni, shundaqla Misir we uning ilahliri bilen padishahilirini jazalaymen; berheq, Pirewn we uninggha tayan'ghanlarning hemmisini jazalaymen; 26 Men ularni ularning jénini izdigüchiler, yeni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha hem xizmetkarlirining qoligha tapshurimen. Biraq kéyin, [Misir] qedimki zamanlardek qaytidin ahali bolidu — deydu Perwerdigar. 27 Lékin sen, i qulum Yaqup, qorqma, alaqzade bolma, i Israil; chünki mana, Men séni yiraq yurttin, neslingni sürgün bolghan zémindin qutquzup chiqirimen; shuning bilen Yaqup qaytip, xatirjemlik we arambexshte turidu, héchkim uni qorqutmaydu. 28 Qorqma, i qulum Yaqup, — deydu Perwerdigar, — chünki Men sen bilen billidurmen; Men séni tarqitiwetken ellerning hemmisini tügeshtürsemmu, lékin séni pütünley tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin höküm chiqirip terbiye-sawaq bérimen; séni jazalimay qoymaymen.

47 Pirewn Gaza shehirige zerbe bérishtin ilgiri, Yeremiya peyghemberge kelgen, Perwerdigarning Filistiylar toghrisidiki sözi: — 2 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, shimaldin

[dolqunluq] sular örleydu; ular téship bir kelkün bolidu; u zémin we uningda turghan hemmining üstidin, sheher we uningda turuwatqanlarning üstidin tashqin bolup basidu; shuning bilen uning ademliri nale-peryad kötüridu, zéminda barliq turuwatqanlar [azabtin] nale-zar qilidu; 3 tolparlirining tuyaqlirining taraqqishlirini, jeng harwilirining taraqlashlirini, chaqlirining güldürleshlirini anglap, atilar öz baliliridin xewer élishqimu qolliri boshap, arqighimu qarimaydu. 4 Chünki barliq Filistiylerni nabut qilidighan kün, hem Tur we Zidonni ulargha yardemde bolghudek barliq qalghan ademlerdin mehrum qilidighan kün yétip keldi; chünki Perwerdigar Filistiylerni, yeni Krét arilidin chiqip kelgenlarning qalduqini nabut qilidu. 5 Gazaning üsti taqirliq bolidu; Ashkélon shehiridikiler dang qétip qalidu; qachan'ghiche etliringlarni tilisiler, i Filistiye küchliridin aman qalghanlar? 6 Apla, i Perwerdigarning qilichi, sen qachan'ghiche tinmaysen? Öz qininggha qaytqin, aram élip tinchlan'ghin! 7 Lékin u qandaqmu toxtiyalisun? Chünki Perwerdigar uninggha perman chüshürgen; Ashkélon shehirige hem déngiz boyidikilerge zerb qilishqa uni békitkendur!

48 Moab toghruluq: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Néboning haligha way! Chünki u xarabe qilinidu; Kiriatayim xijaletke qaldurulup, ishghal qilinidu; yuqiri qorghhan bolsa xijaletke qaldurulup alaqzade bolup ketti. 2 Moab yene héch maxtalmaydu; Heshbonda kishiler uninggha: «Uni el qataridin yoqitayli» dep suyiqest qilidu; senmu, i Madmen, tügeshtürülisen; qilich séni qoghlaydu. 3 Horonaimdin ah-zarlar kötürüldü: — «Ah, weyranchiliq, dehshetlik patiparaqchiliq!» 4 Moab bitchit qilindi! Uning kichikliridin peryadliri anglinidu. 5 Berheq, Luhtiq chiqidighan dawan yolidin toxtimay yighilar kötürüldü; Horonaimgha chüshidighan yolda halakettin azabliq nale-peryadlar anglinidu. 6 Qéchinglar, jéninglarni élip yügürünglar! Chöldiki bir chatqal bolunglar! 7 Chünki sen öz qilghanliringgha we bayliqliringgha tayan'ghanliqning tüpeylidin, senmu esirge chüshisen; [butung] Kémosh, uning kahinliri hem emirliri bilen bille sürgün bolidu. 8 Weyran qilghuchi herbir sheherge jeng qilidu; sheherlerdin héchqaysi qéchip qutulalmaydu; Perwerdigar dégendek jilghimu xarabe bolidu,

tüzlenglikmu halaketke yüzlinidu. 9 Daldigha bérip qéchish üçün Moabqa qanatlarini béringlar! Chünki uning sheherliri xarabilik, ademzatsiz bolidu 10 (Perwerdigarning xizmitini köngül qoyup qilmighan kishi lenetke qalsun! Qilichini qan töküshdin qaldurghan kishi lenetke qalsun!). 11 Moab yashliqidin tartip keng-kushade yashap arzangliri üstide tin'ghan sharabtek endishsiz bolup kelgen; u héchqachan küptin küpke quyulghan emes, yaki héch sürgün bolghan emes; shunga uning temi birxil bolup, puriqi héch özgermigen. 12 Shunga, — deydu Perwerdigar, — Men uning yénigha ularni öz küpidin tökidighan tökküchilerni ewetimen; ular uning küplirini quruqdaydu, uning chögünlirini chéqiwétidu. 13 Ötkende Israil jemeti öz tayanchisi bolghan Beyt-El tüpeylidin yerge qarap qalghandek Moabmu Kémosh tüpeylidin yerge qarap qalidu. 14 Siler qandaqmu: «Biz batur, jenggiwar palwanmiz!» — déyeleysiler? 15 Moabning zémini xarabe qilinidu; [düşmen] ularning sheherlirining [sépillirigha] chiqidu; uning ésil yigitliri qetl qilinishqa chüshidu, — deydu padishah, yeni nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 16 — Moabning halakiti yéqinlashti, uning külpiti béshigha chüshüshke aldiraydu. 17 Uning etrapidiki hemmeylen uning üçün ah-zar kötürünglar; uning nam-shöhritini bilgenler: «Küchlük shahane hasisi, güzel tayiqimu shunche sunduruldighu!» — denglar. 18 Shansöhritingdin chüshüp qaghjirap ketken yerde oltur, i Dibonda turuwatqan qiz; chünki Moabni halak qilghuchi sanga jeng qilishqa yétip keldi; u istihkam-qorghhanliringni berbat qilidu. 19 Yol boyida közet qil, i Aroerde turuwatqan qiz; beder tikiwatqan erdin we qéchiwatqan qizdin: «Néme boldi?» dep sora; 20 «Moab xijaletke qaldi, chünki u bitchit qilindi!» [dep jawab bérilidu]. Ah-zar tartip nale-peryad kötürünglar; Arnonda: «Moab halak qilindi» — dep jakarlanglar. 21 Jaza hökümi tüzlenglik jayliri üstige chiqirildi; Holon, Yahaz we Mefaaf üstige, 22 Dibon, Nébo hem Beyt-Diblataim üstige, 23 Kiriatayim, Beyt-Gamul hem Beyt-Méon üstige, 24 Kériot, Bozrah hem Moabdiki yiraq-yéqin barliq sheherlarning üstige chiqirilidu. 25 Moabning Münggüzi késiwétilidu, uning biliki sundurulidu, — deydu Perwerdigar. 26 — Uni mest qilinglar, chünki u Perwerdigargha aldida hakawurluq qilghan; Moab öz qusuqida éghinap yatsun, shuning bilen reswa qilinsun. 27 Chünki

sen [Moab] Israilni mazaq qilgan emesmu? U oghrilar qatarida tutuwélin'ghanmu, sen uni tilgha alsangla béshingni chayqaysen?! **28** Sheherlerdin chiqip tash-qiyalar arisini turalghu qilinglar, i Moabda turuwatqanlar; ghar aghzida uwiligghan paxtektek bolunglar! **29** Biz Moabning hakawurluqi (u intayin hakawur!), yeni uning tekebburluqi, hakawurluqi, kõnglidiki meghrur-kõrengliki toghrisida angliduq. **30** Men uning nochiliq qilidighanliqini bilimen, — deydu Perwerdigar, — biraq [nochiliq] kargha yarimaydu; uning chong gepliri bikar bolidu. **31** Shunga Men Moab üçhün zar yighlaymen, Moabning hemmisi üçhün zar-zar kötürimen; Kir-Xaresettikiler üçhün ah-pighan anglinidu. **32** I Sibmahtiki üzüm téli, Men Yaazerning zar-yighisi bilen teng sen üçhün yighlaymen; séning pélekling sozulup, eslide «Ölük déngiz»ning nérigha yetkenidi; ular eslide Yaazer shehirigichimu yetkenidi. Lékin séning yazliq méwiliringge, üzüm hosulung üstige buzghuchi bésip kélidu. **33** Shuning bilen shadliq we xushalliq Moabning bagh-étizliridin we zéminidin mehrum qilinidu; Men üzüm kólcheklerdin sharabni yoqitimen; üzüm cheyligüchilerning tentene awazliri qaytidin yangrimaydu; awazlar bolsa tentene awazliri emes, jeng awazliri bolidu. **34** Chünki nale-peryadlar Heshbondin kötürülüp, Yahazghiche we Éléalahgiche yétidu; nale awazliri Zoardin kötürülüp, Horonaimgiche we Eglat-Shélishiyaghiche yétidu; hetta Nimrimdiki sularmu qurup kétidu. **35** Men Moabta «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilghuchilarni we yat ilahlargha xushbuy yaqquchilarni yoqitimen, — deydu Perwerdigar. **36** — Shunga Méning qelbim Moab üçhün neydek mungluq mersiye kötüridu; Méning qelbim Kir-Herestikiler üçhünmu neydek mungluq mersiye kötüridu; chünki u igiliwalghan bayliq-xeziniler yoqap kétidu. **37** Hemme bash taqir qildurulghan, hemme saqal chüshürülgen; hemme qol titma-titma késilgen, hemme chatiraqqa böz kiyilgen. **38** Moabning barliq öy ögziliri üstide we meydanlarda matem tutushtin bashqa ish bolmaydu; chünki Men Moabni héchkimge yaqmaydighan bir qachidek chéqip tashlaymen, — deydu Perwerdigar, **39** — ular pighandin zarlishidu; [Moab] shunchilik pare-pare qiliwétiliduki, u xijalettin köpchilikke arqisini qilidu; Moab etrapidiki hemme teripidin reswa qilinidighan, wehime salghuchi obyékt bolidu. **40** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, birsi bürküttek qanatlini kérip [perwaz qilip],

Moab üstige shungghup chüshidu. **41** Sheherliri ishghal bolidu, istihkamlar igiliwélinidu; shu küni Moabdiki palwanlarning yüriki tolghaqq chüshken ayalning yürikidek bolidu. **42** Moab el qataridin yoqitilidu; chünki u Perwerdigar aldida hakawurluq qilghan; **43** wehshet, ora we qiltaq béshinglarga chüshüshni kütmekte, i Moabda turuwatqanlar, — deydu Perwerdigar. **44** — wehshettin qachqan origha yiqilidu; oridin chiqqan qiltaqqa tutulidu; chünki uning üstige, yeni Moab üstige jazalinish yilini chüshürimen — deydu Perwerdigar. **45** Qachqanlar Heshbon [sépilining] daldisida turup amalsiz qalidu; chünki Heshbondin ot, hem [mehrum] Sihon [padishah]ning zémini otturisdin bir yalqun partlap chiqidu we Moabning chékilirini, soqushqaq xelqning bash choqqilirini yutuwalidu. **46** Halinggha way, i Moab! Kémoshqa tewe bolghan el nabut boldi; oghulliring esirge chüshidu, qizliring sürgün bolidu. **47** Lékin, axirqi zamanlarda Moabni sürgünlükidin qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar. Moab üstige chiqiridighan höküm mushu yergiche.

49 Ammoniylar toghruluq. Perwerdigar mundaq deydu: — Israilning perzentliri yoqmiken? Uning mirasxorliri yoqmidu? Emdi némishqa Milkom Gadning zéminigha warisliq qildi, Milkomgha tewe bolghan xelq némishqa Gadning sheherliride turidu? **2** Shunga mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Ammoniylarning Rabbah shehiride jeng sadalirini anglitimen; u xarabilik döng bolidu; tewe sheherliri ot qoyup küydürülidu; Israil qaytidin özlirini igiliwalghanlarga igidarchiliq qilidu, — deydu Perwerdigar. **3** — Zarlanglar, i Heshbon! Chünki Ayi shehiri xarabe qilin'ghan! Rabbah qizliri, özünglarga böz rextni baghlap matem tutunglar; sépil ichide uyan-buyan patiparaq yügürunglar; chünki Milkom we uning kahinliri, uninggha tewelik emirliri sürgün bolidu. **4** Némishqa küch-heywitingni danglaysen? Séning küchüng éqip kétiwatidu, i: «Kim manga yéqinlishishqa pétinalisun?» dep öz bayliqliringgha tayan'ghan, asyiliq qilghuchi qiz! **5** Mana, Men barliq etrapingdikilerdin wehshet chiqirip üstüngge chüshürimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar, — shuning bilen siler herbiringlar heydiwétilisiler, aldi-keybingge qarimay qachisiler; qachqanlarni yene yighghuchi héchkim bolmaydu. **6** Lékin kényinki künlerde, Ammoniylarni sürgünlükidin

qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar. 7 Édom toghruluq: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Témanda hazir danaliq tépilmamdu? Danishmenliridin nesihet yoqap kettimu? Ularning danaliqini dat bésip qalghanmu?! 8 Burulup qéchinglar, pinhan jaylardin turalghu tépip turunglar, i Dédanda turuwatqanlar! Chünki Men Esawgha tégishlik balayi'apetni, yeni uni jazalaydighan künini béshigha chüshürimen. 9 Üzüm üzgüchiler yéninggha kelsimu, ular azraq wasanglarni qalduridu emesmu? Oghrilar kéchilep yéninggha kirsimu, ular özlirige chushluqla buzup, oghrilaidu emesmu? 10 Men Esawni yalingachliwétimen, u yoshurun'ghudek jay qalmighuche dalda jaylirini échip tashlaymen; uning nesli, qérindashliri hem qoshniliri yoqaydu; u özi yoq bolidu. 11 Lékin yétim-yésirliringni qaldur, Men ularning hayatini saqlaymen; tul xotuninglar Manga tayansun. 12 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, [ghezipimning] qedehidin ichishke tégishlik bolmighanlar choqum uningdin ichmey qalmaydighan yerde, sen jazalanmay qalamsen? Sen jazalanmay qalmaysen; sen choqum uningdin ichisen. 13 Chünki Öz namim bilen qesem ichkenmenki, — deydu Perwerdigar, — Bozrah dehshet basidighan hem reswa qilindighan bir obyékti, xarabilik we lenet sözi bolidu; uning etrapidikiliri sheherliri daimliq xarabilik bolidu. 14 Men Perwerdigardin shu bir xewerni anglashqa muyesser boldum, — we bir elchi eller arisigha ewetilgenidi — U: «Uninggha hujum qilishqa yighilinglar! Uninggha jeng qilishqa ornunglardin turunglar!» — dep xewer béridu. 15 Mana, Men séni eller arisida kichik, Insanlar arisida kemsitilgen qilimen. 16 Séning özgilerge dehshet salidighanliqing, Könglüngdiki tekebburluqung özüngni aldap qoydi; Hey tik qiyaning yériqliri ichide turghuchi, Turalghung égzilikning yuqiri teripide bolghuchi, Gerche sen changgangni bürkütningkidek yuqiri yasisangmu, Men shu yerdin séni chüshüriwétimen, — deydu Perwerdigar. 17 — We Édom tolimu wehimilik bolidu; Édomdin ötidighanlarning hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin wehimige chüshüp, ush-ush qilidu. 18 Sodom, Gomorra we ularning etrapidikiliri sheherliri bilen birge örüwétilgendek Édommu shundaq bolidu, — deydu Perwerdigar, — héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu. 19 Mana,

Jordan deryasidiki chawar-chatqalliqtin chiqip, daim éqip turidighan shu sular boyidiki yaylaqtiki [qoylarni] tarqatqan bir shirdek Men [Édomdikilerni] beder qachquzimen. Emdi kimni xalisam Men uni Édomning üstige tikleymen; chünki Manga kim teng kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa Méni chaqiralaydu? Méning aldında turalaydighan pada baqquchi barmu? 20 Shunga Perwerdigarning Édomni jazalashtiki meqsitini, shuningdek Témandikilerni jazalash niyitini anglanglar: ularning kichiklirimu tartip ép kétiledi; berheq, qilmishliri tüpeylidin Perwerdigar uning yayliqini weyrane qilidu. 21 Ularning yiqilip ketken sadasini anglap yer yüzidikiler tewrinip kétidu; nale-peryadliri «Qizil déngiz»ghiche anglinidu. 22 Mana, birsi bürküttek qanat yéyip perwaz qilip, Bozrah üstige shungghup chüshidu. Shu küni Édomdiki palwanlarning yüriki tolghaqqacha chüshken ayalning yürikidek bolidu. 23 Demeshq toghruluq: — Xamat, Arpad sheheridikiler xijaletke qaldurulidu; chünki ular shum xewer anglaydu; ularning yüriki su bolup kétidu; dawulghup ketken déngizdek ular héch tinchlinalmaydu. 24 Demeshq zeipleshti, qéchishqa burulidu; uni wehime basidu; azablar tolghaqqacha chüshken ayalni tutqandek, azab we derd-qayghu uni tutidu. 25 Nam-dangqi chiqqan yurt, Men huzur alghan sheher shu derijide tashliwétilgen bolidu! 26 Shunga uning yigitliri kochilirida yiqilidu, jenggiwar palwanlar shu küni yoqitilidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; 27 — hem Men Demeshqning sépilige bir ot yaqimen, u Ben-Hadadning ordilirini yutuwalidu. 28 Babil padishahi Néboqadnesar yenggen Kédar toghruluq hem Hazorning padishahliqliri tughuluq söz: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Ornungdin tur, Kédargha hujum qilip, sherqtiki ademlerni bulang-talang qil!» — déyilidu; 29 Hujum qilghanlar ularning chédirliri hem padilirini élip kétidu; ularning chédir perdiliri, barliq qacha-qucha, tögilirini bulap kétidu; xeq ulargha: «Terep-tereplerni wehime basidu!» dep warqiraydu. 30 Qéchip kétinglar, beder tikip pinhan jaylardin turalghu tépip turunglar, i Hazordikiler, — deydu Perwerdigar, — chünki Babil padishahi Néboqadnesar silerge jeng qilishqa qest qilghan, silerge qarap niyiti buzulghan. 31 — Ornungdin tur, sépil-derwazilargha ige bolmighan aramxuda yashap, tinch-aman turghan elge jeng qilishqa chiq; ular yalghuz turidu — deydu Perwerdigar, 32 — ularning

tögiliri olja, top-top mal-waranliri gheniyet bolidu; Men chéke chachlirini chüshürgenlerni töt shamalgha tarqitimen, ularning béshigha her etrapidin külpet chüshürimen, — deydu Perwerdigar; **33** — Hazor bolsa chilbörilerning turalghusi, menggüge weyrane bolidu. Héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu. **34** Yehuda padishahi Zedekiya textke olturghan deslepki waqitlirida, Yeremiya peyghemberge kelgen Perwerdigarning sözi mundaq idi: — **35** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Élamning gholluq küchi bolghan oqyasini sundurimen. **36** Asmanlarning töt chétidin töt shamalni chiqirip Élamning üstige chüshürimen; Men ularni bu töt shamalgha tarqitimen; shuning bilen Élamdin heydelgenlerning barmaydighan el-memliketler qalmaydu. **37** Men Élamni düshmenliri aldida hem jénini izdigüchilerning aldida dekkedükkige chüshürimen; dehshtelik ghezipimni béshigha töküp, külpetlerni chüshürimen; ularni berbat qilghuche Men qilichni ularning keynidin qoghlashqa ewetimen. **38** Men Öz textimni Élamda tikleymen, shu yerdin padishahi we shahzadilirini yoq qilimen, — deydu Perwerdigar. **39** — Lékin axirqi zamanlarda, Men Élamni sürgünlükidin qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar.

50 Perwerdigar Yeremiya peyghember arqiliq Babil toghruluq, yeni Kaldiylerning zémini toghruluq éytqan söz: — **2** Eller arisida shu xewerni élan qilip jakarlanglar, tügh kötürümlar; jakarlanglar, uni yoshurmanglar! — «Babil ishghal qilindi; Bel bolsa xijaletke qalduruldi, Marduk patiparaq bolup ketti; Babilning oyma butliri xijaletke qalduruldi, yirginchlik nersiliri patiparaqchiliqqa chüshti!» — denglar. **3** Chünki shimaldin uninggha jeng qilmaqchi bolghan bir el kélidu; u uning zéminini weyran qilidu, héchkim shu yerde turmaydu; insan hem haywanmu qéchip kétidu, ular yoq bolidu. **4** Shu künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — Israil xelqi kélidu, ular hem Yehuda xelqi bilen bille kélidu, ular yighlighan halda méngip Perwerdigar Xudasini izdeshke kélidu. **5** Ular Zionning yolini soraydu, yüzlirini uninggha qaritip: «Hergiz untulmas menggülik bir ehde bilen özimizni Perwerdigargha baghlayli» — deydu. **6** — Méning xelqim azghan qoylardur; ularning baqquchiliri ularni azdurghan, ularni taghlarda ténitip yürgen; ular taghdin

döngge kézip yürüp, öz aramghani untughandur. **7** Ular ni uchratqanlarning hemmisi ularni yep ketken, küshendiliri ular toghruluq: «Bizde [bu ishlarda] héch gunah yoq, chünki ular ata-bowilirining ümidi bolghan Perwerdigar, yeni heqqaniyliqning yaylaq-turalghusi bolghan Perwerdigarning aldida gunah sadir qilghan!» — dégen. **8** [I xelqim], Babil otturidid qéchinglar, kaldiylerning zéminini tashlap chiqinglar, padini yétekligüchi tékilerdek bolunglar. **9** — Chünki mana, shimaliy zémindin Babilgha hujum qilmaqchi bolghan zor bir top ulugh ellerni qozghaymen; ular özlirini uninggha qarshi sepke qoshidu; shuning bilen Babil shu yerdin chiqqanlar teripidin esirge chüshidu. Ular ning oqlirining hemmisi batur mergenlerning kidek bolidu; ularning héchqaysisi jengdin quruq qol kelmeydu. **10** Kaldiye bolsa olja bolidu; olja alghan barliq bulighuchilar uningdin qanaetlinidu, — deydu Perwerdigar; **11** — Chünki siler shadlan'ghansiler, siler yayrap ketkensiler, i mirasim bolghan [xelqimni] bulang-talang qilghuchilar! Chünki siler chémende turghan mozaylardek sekrigensiler, ayghirlardek xushalliqtin kishnigensiler! **12** Emdi ana [yurtung] zor xijaletke qaldurulidu; reswachiliq séni tughghuchini qaplaydu; mana, u ellerning dashqili, — bir janggal, qaghjiraq yer we chöl-bayawan bolup qalidu. **13** Perwerdigarning ghezipi tüpeylidin, uning héch ahali bolmaydu, belki toluq tashliwétilgen bolidu; Babildin ötidighanlarning hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin wehimige chüshüp ush-ush qilidu. **14** Babilgha jeng qilish üçün uning etrapida sepke tizilinglar, barliq oqyachilar; uninggha étinglar, oqlarni héch ayimanglar; chünki u Perwerdigar aldida gunah sadir qilghan. **15** Uning etrapida jeng chuqanlirini kötürümlar; u teslim bolup qol kötüridu; munarliri örüldü, sépilliri ghulitilidu; chünki bu Perwerdigarning alghan qisasidur. Uningdin qisas élinglar; u bashqilargha néme qilghan bolsa uningghimu shuni qilinglar. **16** Babildin uruq térighuchi hem hosul waqtidiki orghaq salghuchilarni yoq qilinglar; zulumkarning qilichining qorqunchi tüpeylidin bularning herbiri öz élige qaytip, herbiri öz ana yurtigha qachsün! **17** Israil tarqitiwétilgen qoy padisidur; shirlar ularni heydiwetken; deslepte Asuriyening padishahi ularni yep ketken, axirida bu Babil padishahi Néboqadnesar uning ustixanlirini ézip ghajilighan. **18** Shunga samawi qoshunlarning Serdari

bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Asuriyening padishahining yéningha kélip, uni jazalighinimdek, men Babil padishahini hem zéminini jazalaymen. **19** Men Israilni qaytidin öz yayliqigha qayturimen, u Karmel téghida, Bashan zéminida ozuqlinidu, uning jéni Efraim téghi üstide hem Giléad zéminida qanaatlinidu. **20** Shu künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — Israilning qebihlikli izdelse, héch tépilmaydu; Yehudaning gunahliri izdelse, héch tépilmaydu; chünki Men qaldurghan qaldisini kechürüm qilimen. **21** — Méraitaimning zéminigha zerb bilen jeng qilishqa, Pékodta turuwatqanlarchimu jeng qilishqa chiqinglar; ularni weyran qilinglar, qalduqinimu halak qilinglar, — deydu Perwerdigar, — Men némini sanga buyrughan bolsam shuni ada qilinglar. **22** Jeng sadaliri [Babil] zéminida anglinidu; u zor halaketning sadasidur! **23** Eslide pütkül yer yüzini urghan bazghan shu derijide sundurup chéqiwétildighu! Babil eller arisida shunche bir dehshet basquchi bolup chiqantighu! **24** Men sanga tuzaq qurdum; sen, i Babil, héch bilmeyla uninggha tutuldu; Perwerdigar bilen qarshilishishing tüpeylidin sen tépili tutuldu. **25** Perwerdigar qoral ambirini échip, ghezipidiki qorallirini élip chiqardi; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar kaldiyelarning zéminida qilidighan ishi bardur. **26** Uning her chet-chetliridin kélip uninggha hujum qilinglar, ambarlirini échiwétinglar; önchilerni döwiligendek uni xarabe-xarabe qilip döwilep weyran qilinglar; uning héchnémisini qaldurmanglar! **27** Uning barliq torpaqlirini öltürüwétinglar! Ular soyulushqa chüshsun! Ularning haligha way! Chünki ularning küni, yeni jazalinish waqti yétip keldi. **28** Anglanglar! Zion'gha kélip, Perwerdigar Xudayimizning qisasini, yeni ibadetxanisi üçün alghan qisasini jakarlaydighan, Babil zéminidin qachqan panah izdigüchilerning awazini anglanglar! **29** Babilgha hujum qilish üçün oqyachilarni, yeni barliq kamanni egküchilerni chaqiringlar; Babilning etrapida bargah qurup qorshiwélinglar; héchkimni qachquzmanglar; öz qilmishini öz béshigha chüshürünglar; u némilerni qilghan bolsa, uningghimu shuni qilinglar; chünki u Perwerdigargha — Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi körenglep ketkenidi. **30** Shunga uning yigitliri kochilirida yiqilidu; shu künide uning barliq jengchi palwanliri yoqitilidu,

— deydu Perwerdigar. **31** Mana, Men sanga qarshidurmen, i körenglep ketkuchi, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — chünki séning kününg, yeni Men yéninggha yéqin kélip jazalaydighan kün yétip keldi; **32** körenglep ketkuchi putliship yiqilidu, héchkim uni qaytidin yölep turghuzmaydu; berheq, Men uning sheherlirige ot yaqimen, u uning etrapidikilerning hemmisini köydürüp yutup kétidu. **33** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Israillar Yehudalar bilen bille ézilip xorluqni körgen; ularni esir qilghanlar ularni qattiq qamap tutqanidi; ularni qoyuwétishni ret qilghan. **34** Lékin ularning Hemjemet-Qutquzghuchisi küchlüktur; samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ularning dewasini estayidilliq bilen soraydu, shuning bilen U ularning zéminigha aramliq béridu, Babildikilerge aramsizliq yetküzidu. **35** Kaldiyler üstige, Babilda turuwatqanlar üstige hemde Babilning emirliri we danishmenliri üstige qilich chüshidu, — deydu Perwerdigar; **36** qilich palchilar üstige chüshkende, ular hamaqet-exmeqlerdeq körünidu; qilich ularning palwanliri üstige chüshüp, ular patiparaq bolup kétidu; **37** qilich ularning atliri üstige, jeng harwiliri üstige, ularning sepliride turghan barliq yat leshkerler üstige chüshidu, ular ayallardek bolidu; qilich xeziniliri üstige chüshidu, ular bulang-talang qilinidu. **38** Qurghaqchiliq ularning suliri üstige chüshüp, ular qurup kétidu; bularning sewebi zémini oyma butlarga tolup, ular qorqunchluq mebudlar tüpeylidin telwiship ketken. **39** Shunga chöldiki janiwarlar we chilböriler birlikte shu yerde turidu; shu yerde huwqushlar makanlishidu; u menggüge ademzatsiz bolidu, dewrdin-dewrge héch ahalilik bolmaydu. **40** Xuda Sodom we Gomorrani etrapidiki sheherliri bilen bille örüwetkinidek, héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu, — deydu Perwerdigar. **41** — Mana, shimaldin bir xelq, ulugh bir el chiqip kélidu; yer yüzining chet-chetliridin nurghun padishahlar qozghilidu. **42** Ular oqya hem neyzini tutup qorallinidu; ular wehshiy, héch rehim körsetmeydighan bolidu; atlirigha min'gende ularning awazliri déngizdek shawqunlaydu; ular jengge atlatqan ademlerdeq sep-sep bolup, sanga hujum qilmaqchi, i Babil qizi! **43** Babil padishahi ularning xewirini anglapla qolliri titrep boshap kétidu; ghem-qayghu uni tutidu, tolghaqa

chüshken ayaldek azablar uni bésiwalidu. **44** Mana, Jordan deryasi boyidiki chawar-chatqalliqtin chiqip, daim éqip turidighan shu sular boyidiki yaylaqtiki qoylarni tarqatqan bir shirdek Men Babildikilerni beder qachquzimen. Emdi kimni xalisam Men uni uning üstige tikleymen; chünki Manga kim teng kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa Méni chaqiralaydu? Méning aldında turalaydighan pada baqquchi barmu? **45** Shunga Perwerdigarning Babilni jazalashitiki meqsitini, shuningdek kaldiyarning zéminini jazalash niyyitini anglanglar: Ularning kichiklirimu tartip ép kétildü; berheq, qilmishliri tüpeylidin [Perwerdigar] uning yayliqini weyrane qilidu. **46** Babilning ishghal qilin'ghanliqini anglap yer yüzi tewrinip kétidu; uning nale-peryadi barliq ellergiche anglinidu.

51 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Babilni soqidighan hem «Leb-kamay»da turuwatqanlarni soqidighan bitchit qilghuchi shamalni qozghap chiqirimen; **2** Men Babilgha yat ademlerni ewetimen; ular uni soruwétidu, zéminini yer bilen yeksan qiliwétidu; uning béshigha külpet chüshken künide ular uninggha terep-tereptin qarshilishishqa kélidu. **3** Uning oqyachilirigha kirichni tartqudek, ornidin turghuchilargha dubulgha-sawut kiygüdek purset bermenglar; uning yigitlirining héchqaysisini ayap qoy manglar; uning pütkül qoshunini bitchit qilinglar. **4** Kaldiyarning zéminida sanjilghanlar, kochilirida qilichlan'ghanlar yiqilsun! **5** Chünki Israil yaki Yehudamu öz Xudasi teripidin, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar teripidin tashliwétilgen emes; chünki [Babilning] zémini Israildiki Muqeddes Bolghuchi aldida sadir qilghan gunah bilen tolghandur. **6** [Barliq eller], Babil ichidin qéchinglar, öz jéninglarni élip beder qéchinglar! Uning qebihlikige chétilip qélip halak bol manglar; chünki bu Perwerdigarning qisas alidighan waqtidur; U qilmishini öz béshigha qayturidu. **7** Babil Perwerdigarning qolidiki pütkül jahanni mest qilghuchi altun qedeh bolghan; eller uning sharibidin ichken; eller shuning bilen sarang bolup ketken. **8** Babil tuyuqsiz yiqilip bitchit bolidu; uninggha ah-zar kötürünglar! Uning azabliiri üçün tutiya élinglar; u belkim saqaytilarmikin? **9** — «Biz Babilni saqaytmaqchidur, lékin u saqaymidi; uningdin waz kéchip hemmimiz öz yurtimizgha qaytayli; chünki uning üstige

chiqirilidighan höküm jazasi asman'gha taqiship, kökke yétidu». **10** — «Perwerdigar heqqaniyiliqimizni barliqqa keltürgendur; kéleyli, Zionda Perwerdigar Xudayimizning qilghan ishini jakarlayli!» **11** — Oqlarni uchlanglar! Qalqanlarni tutunglar! Perwerdigar Médianing padishahlirining rohini urghutti; chünki Uning niyyiti Babilgha qarshidur, uni berbat qilish üçündür; bu Perwerdigarning qisasidur, yeni Uning ibadetxanisi üçün alghan qisasidur. **12** Babilning sépillirigha qaritip jeng tughini kötürünglar; közetni téximu chingraq qilinglar, közetчилerni [Babilni chöröditip] septe turghuzunglar; böktürme qoyunglar; chünki Perwerdigar Babildikilerning jazasi toghruluq némilerni dégen bolsa, U shuni könglide pemlep, uni ada qilidu. **13** — I elwek sular üstide turghuchi, bayliqliri nurghun bolghuchi, ejiling yétip keldi, jéning ölchinip üzülüş waqti toshti. **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Özi bilen qesem qilip: «Top-top chéketkilerdek Men séni ademler bilen toldurimen; ular séning üstüngdin ghelibe tentenilirini kötüridu» dédi. **15** — U bolsa yer-zéminni küch-qudrüti bilen yasap, Alemni danaliqi bilen berpa qilip, Asmanlarni eqil-parasiti bilen yayghuchidur; **16** U awazini qoyuwetse, asmanlarda sular shawqunlaydu; U yer chetliridin bulut-tumanlarni örlitidu; U yamghurlargha chaqmaqlarni hemrah qilip békitidu, Shamalni Öz xeziniliridin chiqiridu. **17** Bu [butpereslerning] herbiri eqilsiz, bilimdin mehru mlardur; Herbir zerger özi oyghan but teripidin shermendige qalidu; Chünki uning quyma heykili yalghanchiliq, Ularda héch tiniq yoqtur. **18** Ular bimenilerdur, mazaq obyektidur; Ularning üstige jazalinish waqti kelgende, ular yoqitilidu. **19** Yaqupning nésiwisi Bolghuchi bulardek emestur; Chünki hemmini yasighuchi Shudur; Israil bolsa Uning Öz mirasi bolghan qebilisidur; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur. **20** Sen [Israil] Méning görzem, Méning jeng qoralimdursen; Séning bilen Men ellerni bitchit qilimen, Séning bilen padishahliqlarni tarmar qilimen; **21** Séning bilen hem at hem at min'güchini bitchit qilimen; Séning bilen hem jeng harwisi hem heydigüchisini bitchit qilimen; **22** Séning bilen hem er hem ayalni bitchit qilimen; Séning bilen hem qéri hem yashlarni bitchit qilimen; Séning bilen hem yigit hem qizni bitchit qilimen; **23** Séning bilen hem padichi hem qoy padisini bitchit qilimen; Séning

bilen hem déhqan hem boyunturuqqa qétilghan kalilirini bitchit qilimen; Séning bilen hem waliylar hem hökümrannlarni bitchit qilimen. **24** — Men köz aldinglarda Babilning hem barliq kaldiylerning Zionda qilghan barliq rezillikini öz béshigha chüshürüp yandurimen, — deydu Perwerdigar. **25** — Mana, Men sen [Babilgha] qarshimen, i pütkül yer yüzini halak qilghuchi tagh; Men qolumni üstüngge sozup, Séni tik yarlaridin ghulitip, Domilitip chüshürüp, séni köyüp tügigen bir yanar tagh qilimen, — deydu Perwerdigar. **26** Shuning bilen ular sendin bürjek chiqirish üçünmu tash tapalmaydu, Yaki ul üçünmu héchyerdin tash tapalmaydu; Chünki sen menggüge bir weyrane bolisen, — deydu Perwerdigar. **27** — Zéminda jeng tughini kötürünglar, Eller arisida kanay chélinglar; Babilgha jeng qilishqa ellerni teyyarlanglar; Ararat, minni we Ashkinaz padishahliqlirini chaqirip yighinglar; Uninggha hujum qilghuchi qoshunlarga bir serdar békitinglar; Atlarni top-top chéketke léchinkiliridek zémin'gha türkümlöp chiqiringlar; **28** Uninggha jeng qilishqa ellerni teyyarlanglar, — Médialiqarning padishahliri, waliyliri we barliq hökümdarlirini, shundaqla u hökümsürgen zéminlarning barliq ademlirini teyyarlanglar! **29** Shuning bilen yer yüzü tewrinip azablinidu; chünki Perwerdigarning Babilgha qarshi baghlighan niyetliri, yeni Babilning zéminini héch adem turmaydighan chöl-bayawan qiliwétish niyiti emelge ashmay qalmaydu. **30** Babilidiki palwanlar urushtin qol üzidu; Ular qorghannirida amalsiz olturidu; Ularning dermani qalmaydu, Ular ayallardek bolup qalidu; Uning turalghulirigha ot qoyulidu; Derwaza salasunliri sundurulidu. **31** Yügürüp kéliwatqan bir chaparmen yene bir chaparmen'ge, bir xewerchi yene bir xewerchige Babil padishahining aldidila uchriship qélip uninggha: — «Silining pütkül sheherliri u chettin bu chetkiche ishghal qilindi; **32** Derya kéchikliri igiliwélindi, Qomushluqlar otta köydürüldi, Palwanliri dekke-dükkige chüshüshtil!» — dep jakarlishidu. **33** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Babilning qizi tekshilinip chingdilidighan waqti bolghan xamandek bésilidu; Birdemdila, uning hosuli orulidighan waqti yétip bolidu! **34** Zionda turghuchi qiz: — «Babil padishahi Néboqadnesar méni yutup, Méni ghajilap ezgen; U ichimni boshitilghan qachidek qilip qoyghan; U ejdihadék méni yutup, Özini nazu-

németlirim bilen toyghuzghan, Méni quruqdap pak-pakiz qiliwetken. Manga, méning téninge qilghan zorawanliq Babilning béshigha chüshürülsun» — deydu, We Yérusalém: «Méning qanlirim Kaldiyede turghuchilarning béshigha tökülsun» — deydu. **36** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séning dewayingni soraymen, Sen üçün qisas alimen; Men uning déngizini qurutimen, buliqini qaghjiritimen. **37** Babil bolsa döwe-döwe xarabiler, Chilbörilerning turalghusi bolidu; Zémini ademni dehshet basidighan hem daim ush-ush qilinidighan obyékt bolidu, Héch adem shu yerde turmaydu. **38** Ularning hemmisi yash shirlardek huwlididu, Arslanlardek bir-birige xiris qilishidu; **39** Ularning keypiyati qizip ketkende, Men ulargha bir ziyapet teyyarlap qoyimenki, ularni mest qiliwétimen; shuning bilen ular yayrap-yashnap kétidu, — andin menggüge uyqugha gherq bolup, qaytidin héch oyghanmaydu, — deydu Perwerdigar. **40** Boghuzlashqa yétiligen qozilardek we bille yétilen'gen qochqarlar hem tékilerdek Men ularni boghuzlashqa chüshürimen. **41** Shéshaqning ishghal qilin'ghanliqigha qara! Pütkül yer yüzining pexrining tutulghanliqigha qara! Babilning eller arisida ademni dehshet basidighan obyékta bolghanliqigha qara! **42** Déngiz Babil üstidin örlep ketti; U nurghunlighan dolqunlar bilen gherq boldi. **43** Uning sheherliri ademni dehshet basidighan obyékt, Qaghjiraq yer, bir chöl, héchkim turmaydighan zémin boldi; Héchqandaq insan balisi qaytidin shu yerlerdin ötmeydu. **44** Men Babilda Belni jazalaymen; Men uning aghzidin yutuwalghinini yanduriwalimen; Eller qaytidin uninggha qarap éqip kélisheydu; Berheq, Babilning sépili ghulap kétidu. **45** Uning otturididin chiqinglar, i xelqim! Herbiringlar Perwerdigarning qattiq ghezipidin öz jéninglarni élip beder qéchinglar! **46** Siler zéminda angliniwatqan pitne-ighwadin yürikinglarni su qilmanglar we qorqmanglar; Bu yil bir pitne-ighwa, kéler yili yene bir pitne-ighwa chiqidu; Zéminda zulum-zorawanliq partlaydu, hökümdarlar hökümdarlarga qarshi chiqidu. **47** Shunga mana, shu künler kéliduki, Men Babilidiki oyma mebudlarni jazalaymen; Shuning bilen uning pütkül zémini xijaletke qaldurulidu, Uningda öltürülgenler uning ichide yiqilidu; **48** Shuning bilen asman we zémin we ularda bar bolghanlar Babil üstidin shadliqtin yangraydu; Chünki shimaldin halak qilghuchilar

uningha jeng qilishqa kélidu — deydu Perwerdigar. **49** Babil tüpeylidin pütkül yer yuzidiki öltürülgenler yiqilghandek, Babil Israilda öltürülgenler tüpeylidin Babil yiqilmay qalmaydu. **50** Qilichin qachqanlar, yiraq kétinglar, hayal bolmanglar; Chet yerlerdin Perwerdigarni séghininglar, Yérusalémni ésinglarga keltürünglar. **51** «Biz xijaletke qalduq, chünki haqaretke uchriduq; Shermendichilikтин yüzimiz töküldi; Chünki yat ademler Perwerdigarning öyidiki muqeddes jaylarga bésip kirdi!». **52** Shunga shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men uningdiki oyma mebudlarni jazalaymen; Uning pütkül zémini boyida yarilinip jan helqumida ingrishidu. **53** Babil asmanlarga kötürülgen bolsimu, Uning yuqiri istihkam-qorghini mustehkemlen'gen bolsimu, Lékin Méningdin uninggha halak qilghuchilar yétip baridighan boldi, — deydu Perwerdigar. **54** Babildin nale-peryadning awazi, Kaldiylarning zéminidin zor halaketning sadasi kötürülidu. **55** Chünki Perwerdigar Babilni halak qilmaqchi bolidu; U uningdin warang-churunglirini yoqitidu; Sularning dolqunliri örkeshlewatqan sulardek sharqiraydu, Ularning awazi shawqunlap kélidu. **56** Chünki halak qilghuchi uninggha, yeni Babilgha jeng qilishqa kélidu, Shuning bilen uning palwanliri esirge chüshidu; Ularning oqyaliri sundurulidu; Chünki Perwerdigar — qisaslar alghuchi Tengridur; U yamanliqni yandurmay qalmaydu. **57** — Men uning emirliri, danishmenliri, waliyliri, hökümdarliri we palwanlirini mest qilimen; Ular menggüge uxlaydu we qaytidin héch oyghanmaydu — deydu Padishah, — Nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **58** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Babilning keng sépilliri yer bilen yeksan qilnidu, Uning égiz derwaziliri pütünley köydürülidu; Shuning bilen ellerning jan tikip tapqan méhniti bihude bolidu, El-yurtlarning özlirining japaliq ejiri peqet otqa yéqilghu bolidu. **59** Yehuda padishahi Zedekiya textke olturghan tötinchi yili, Babilgha barghinida Mahséyahning newrisi, Nériyaning oghli Séraya Zedekiyagha hemrah bolup barghan (Séraya bash ghojidar idi). Yeremiya peyghember uninggha söz tapilghan. **60** Yeremiya oram qeghezge Babilning béshigha chüshidighan barliq külpetlerni, — yeni Babil toghruluq pütüklük bu barliq sözlerni yazghanidi; **61** we Yeremiya Sérayagha mundaq dédi: — Sen Babilgha

yétip barghanda, bu sözlerning hemmisini oqup chiqip we: — **62** «Perwerdigar, Sen bu jay toghruluq: — Men uni yeksan qilimenki, uningda héchkim, ne insan ne haywan turmaydighan, menggüge bir weyrane bolidu — dégensen» — deysen; **63** shundaq qilip bu yazmini oqup chiqqandin kéyin, uninggha tash téngip, Efrat deryasining otturisigha chörüwet, **64** we: «Men uning üstige chüshürmekchi bolghan külpetler tüpeylidin, Babil [shu tashqa] oxshashla gherq bolup qaytidin örlimeydu; ular halidin kétidu» — deysen. Yeremiyaning sözliri mushu yerde tügidi.

52 Zedekiya Yehudagha padishah bolghanda yigirme bir yéshida idi; u Yérusalémda on bir yil höküm sürdi. Uning anisi Libnahliq Yeremiyaning qizi bolup, ismi Hamutal idi. **2** U [padishah] Yehoakimning qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil ishlarni qildi. **3** Perwerdigarning Yérusalémgha hem Yehudagha qaratqan ghezipi tüpeylidin, Perwerdigar ularni Öz huzuridin heydiwetküche bolghan ariliqta, töwendiki ishlar yüz berdi. Birinchidin, Zedekiya Babil padishahigha isyan kötürdi. **4** Shundaq boldiki, uning seltenitining toqquzinchi yili oninchi aying oninchi künide Babil padishahi Néboqednesar pütkül qoshunigha yétékchilik qilip Yérusalémgha hujum qilishqa keldi; ular uni qorshiwélip bargah qurup, uning etrapida qasha-poteylerni qurushti. **5** Shuning bilen sheher Zedekiyaning on birinchi yilighiche muhasiride turdi. **6** Shu yili tötinchi aying toqquzinchi küni sheherde éghir qehetchilik hemmini basqan we zémindikiler üçünmu héch ash-ozuq qalmighanidi. **7** Sheher sépili bösüldi; barliq jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup, tün kéchide sheherdin beder tikiwétishti. Ular padishah baghchisigha yéqin «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin kétishti (Kaldiylar bolsa sheherning hemme teripide bar idi). Ular [Jordan jilghisidiki] «Arabah tüzlenglik»ni boylap qéchishti. **8** Lékin Kaldiylarning qoshuni padishahni qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha yétishti; uning pütün qoshuni uningdin tarqilip ketkenidi. **9** We ular padishahni tutup, Xamat zéminidiki Riblah shehirige, Babil padishahining aldigha apardi; u [shu yerde] uning üstidin höküm chiqardi. **10** Babil padishahi Zedekiyaning oghullirini uning köz aldida qetl qildi; u Yehudaning barliq emirlirininimu Riblah shehiride qetl qildi; **11** andin Zedekiyaning közlirini oyuwetti; Babil padishahi uni mis kishenler bilen baghlap Babilgha élip kélip, ölgüche zindan'gha

qamap qoydi. **12** Beshinchi ayning oninchi künide (bu Babil padishahi Néboqadnesarning on toqquzinchi yili idi) Babil padishahining xizmitide bolghan, pasiban bégi Nébuzar-Adan Yérusalémgha yétip keldi. **13** U Perwerdigarning öyini, padishahning ordisini we sheherdiki barliq öylerni köydüriwetti; barliq beheywet imaretlerge u ot qoyup köydüriwetti. **14** We pasiban bégi yétekchilikidiki Kaldiylarning pütkül qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül sépilini örüwetti. **15** Pasiban bégi Nébuzar-Adan zémindiki eng namrat kishilerdin bir qismini, sheherde qalghan bashqa kishilerni, Babil padishahi terepke qéchip teslim bolghanlarni we qalghan hünerwenlerni esir qilip ularni élip ketti. **16** Lékin pasiban bégi Nébuzar-Adan zémindiki eng namratlarning bir qismini üzümzarliqlarni perwish qilishqa we tériqchiliq qilishqa qaldurdi. **17** Kaldiylar Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan ikki tüwrükni, das teglikirini we Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan «déngiz»ni chéqip, barliq mislirini Babilgha élip ketti. **18** Ular yene [ibadette ishlitilidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler, laxshigirlar, qachilar, piyale-texsiler hem mistin yasalghan barliq eswablarni élip ketti; **19** daslar, xushbuydanlar, qachilar, küldanlar, chiraghdanlar, piyaliler we jam-qedehlerni bolsa, altundin yasalghan bolsimu, kümüshstin yasalghan bolsimu, ularning hemmisini pasiban bégi élip ketti. **20** Sulayman padishah Perwerdigarning öyi üçün mistin yasatqan ikki tüwrük we «déngiz», shundaqla uning tegiligi bolghan on ikki buqini u élip ketti; chünki bu mis saymanlarning éghirliqini ölchesh mumkin emes idi. **21** Ikki tüwrük bolsa, herbirining égziligi on sekkiz gez, aylanmisi on ikki gez kéletti; herbirining ichi kawak bolup, misning qélinliqi töt barmaq idi. **22** Tüwrükning üstidiki béshi bolsa mis bolup, égziligi besh gez idi; uning pütün aylanmisi tor sheklide hem anar nusxisi bilen bézelgenidi, hemmisi mistin idi; ikkinchi tüwrükmu uninggha oxshash bolup, umu anar nusxisi bilen bézelgenidi. **23** Herbir tüwrükning béshining yanlirida toqsan alte anar nusxisi bar idi; torda jemiý bolup yüz anar nusxisi bar idi. **24** Pasiban bégi Nébuzar-Adan bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we ibadetxanidiki üç neper ishikbaqarnimu esirge aldi. **25** U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat emeldarni, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin yettini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni

qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish neper yerlik kishini tutti. **26** Pasiban bégi Nébuzar-Adan bularni Babil padishahining aldigha, Riblahgha élip bardı. **27** Babil padishahi Xamat zéminidiki Riblahda bu kishilerni qilichlap öltürüwetti. Shu yol bilen Yehuda öz zéminidin sürgün qilindi. **28** Néboqadnesar sürgün qilghan kishilerning sani mundaq idi: — yettinchi yili üç ming yigirme üç Yehudiy; **29** Néboqadnesarning on sekkizinchi yili u Yérusalémnin sekkiz yüz ottuz ikki kishini sürgün qildi; **30** Néboqadnesarning yigirme üçinchi yili pasiban bégi Nébuzar-Adan Yehudiylardin yette yüz qiriq besh kishini sürgün qildi; jemiý bolup sürgün qilin'ghanlarning sani töt ming alte yüz kishi idi. **31** Shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin sürgün bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi ayning yigirme beshinchi küni shu ish yüz berdi: Ewil-Mérodaq Babilgha padishah bolghan birinchi yili, u Yehuda padishahi Yehoakinning qeddini kötürüp, uni zindandin chiqardi; **32** u uninggha mulayim söz qilip, uning ornini Babilda uning bilen birge turghan bashqa padishahlarning ornidin yuqiri qildi; **33** shuning bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwétip, ömrining qalghan herbir künide herdaim padishah bilen bille hemdastixan bolushqa muyesser boldi. **34** Uning nésiwisi bolsa, Babil padishahining uninggha béghishlighan daimliq iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yeni u uninggha taki alemdin ötkiche ömrining herbir küni muyesser qilin'ghan.

Yeremiyaning yigha-zarliri

1 (Alef) Ah! Ilgiri ademler bilen liq tolghan sheher, Hazir shunche yigane olturidu! Eller arisida katta bolghuchi, Hazir tul xotundek boldi! Ölkiler üstidin höküm sürgen melike, Hashargha tutuldi! **2** (Bet) U kéchiche achchiq yigha kôtürmekte; Mengzide kóz yashliri taramlimaқта; Ashniliri arisidin, Uninggha teselli béridighan héchbiri yoqtur; Barliq dostliri uninggha satqunluq qildi, Ular uninggha dushman bolup ketti. **3** (Gimel) Yehuda jebir-japa hem éghir qulluq astida, Sürgünlükke chiqti; U eller arisida musapir boldi, Héch aram tapmaydu; Uni qoghlighuchilarning hemmisi, Uninggha yétishiwélip, uni tar yolda qistaydu; **4** (Dalet) Héchkim héytlargha kelmigenliki tüpeylidin, Zion'gha baridighan yollar matem tutmaқта. Barliq qowuqliri chölderep qaldi, Kahinliri ah-zar kôtürmekte, Qizliri derd-elem ichididur; Özi bolsa, Qattiq azablanmaқта. **5** (Xé) Küshendiliri uninggha xojayin boldi, Dushmanliri ronaq tapmaқта; Chünki uning köpligen asiyliliri tüpeylidin, Perwerdigar uni jebir-japagha qoydi. Uning baliliri kelmeske ketti, Küshendisige esir bolup sürgün boldi. **6** (Waw) Barliq hörmeshöhriti Zionning qizidin ketti; Emirliri yaylaqni tapalmighan kiyiklerde boldi; Ularning owchidin özini qachurghudek héch dermani qalmidi. **7** (Zain) Xarlan'ghan, sergerdan bolghan künliride, Xelqi küshendisining qoligha chüshken, Héchkim yardem qolini sozmighan chaghda, Yérusalém qedimde özige tewe bolghanlirini, Qimmetlik bayliqlirini yadigha keltürmekte; Küshendiliri uninggha mesxirilik qaraytti; Küshendiliri uning nabut bolghanliqini mesxire qilishti. **8** (Xet) Yérusalém esheddiy éghir gunah sadir qilghan; Shuning bilen u haram boldi; Uning yalingachliqini körgechke, Uni hörmetligenler hazir uni kemsitidu; Uyatta, uh tartqiniche u keynige buruldi. **9** (Tet) Uning öz heyzliri éteklirini bulghiwetti; U aqiwitini héch oylimighandur; Uning yiqilishi ajayib boldi; Uninggha teselli bergüchi yoqtur; — «Ah Perwerdigar, xarlan'ghininggha qara! Chünki dushman [halimdin] maxtinip ketti!» **10** (Yod) Küshendisi qolini uning qimmetlik nersiliri üstige sozdi; Özining muqeddes jayigha ellerning bésip kirgenlikini kördi; Sen esli ularni ibadet jamaitingge «kirishke bolmaydu»

dep men'i qilghan'ghu! **11** (Kaf) Bir chishlem nan izdep, Uning xelqining hemmisi uh tartmaқта; Jénini saqlap qélish üçünla, Ular qimmetlik nersilirini ashliqqa tégishti. «Ah Perwerdigar, qara! Men erzimes sanalдим. **12** (Lamed) Ey ötüp kétéwatqanlar, Bu siler üçün héch ish emesmu? Qarap baq, méning derd-elimimdek bashqa derd-elem barmidu? Perwerdigar otluq ghezipini chüshürgen künde, Uni méning üstümge yükliidi. **13** (Mem) U yuqiridin ot yaghdurdi, ot söngeklimindin ötüp köydürdi. U ularning üstidin ghelibe qildi. U putlirim üçün tor-tuzaqni qoyup qoydi, Méni keyninge yandurdi, U méni nabut qildi, Kün boyi U méni zeipleshtürdi. **14** (Nun) Asiyliqlirim boyunturuq bolup boynumgha baghlendi; Qolliri tanini ching chigip chemberchas qiliwetti; Asiyliqlirim boynumgha artildi; U dermanimni mendin ketküzdi; Reb méni men qarshiliq körsitelmeydighanlarning qollirigha tapshurdi. **15** (Sameq) Reb barliq baturlimni otturumdila yerge uruwetti; U méning xil yigitlimni ézishke, Üstümdin höküm chiqirishqa kéngesh chaqirdi. Reb goya üzüm kölkidikiki üzümlerni cheyligendek, Yehudaning pak qizini cheyliwetti. **16** (Ayin) Mushular tüpeylidin taramlap yighlimaqtimen; Méning közlirim, méning közlirimdin su éqiwatidu; Manga teselli bergüchi, jénimni eslige keltürgüchi mendin yiraqtur; Balilirimning köngli sunuqtur, Chünki dushman ghelibe qildi. **17** (Pé) Zion qolini sozmaқта, Lékin uninggha teselli bergüchi yoq; Perwerdigar Yaqup toghruluq perman chüshürdi — Qoshniliri uning küshendiliri bolsun! Yérusalém ular arisida nijis nerse dep qaraldi. **18** (Tsade) Perwerdigar heqqaniydu; Chünki men Uning emrige xilapliq qildim! Ey, barliq xelqler, anglanglar! Derdlirimge qaranglar! Pak qizlirim, yash yigitlim sürgün boldi! **19** (Kof) Ashnilirimni chaqirdim, Lékin ular méni aldighanidi; Jan saqlighudek ozuq-tülük izdep yürüp, Kahinlirim hem aqsaqallirim sheherde nepestin qaldi. **20** (Resh) Qara, i Perwerdigar, chünki azar chékiwatimen! Heddidin ziyade asiqliq qilghinim tüpeylidin, Ich-baghrim qiyniliwatidu, Yürükim örtülip ketti. Sirtta qilich [anisini balisidin] juda qildi, Öylirimde bolsa ölüm-waba höküm sürmekte! **21** (Shiyn) [Xeqler] ah-zarlirimni anglidi; Lékin teselli bergüchim yoqtur; Dushmanlirimning hemmisi külpitimdin xewedar bolup, Bu qilghiningdin xushal boldi; Sen jakarlighan künni ularning béshigha chüshürgeysen, Shu chaghda

ularning hali méningkidek bolidu. **22** (Taw) Ularning barliq rezillikini köz aldinggha keltürgeysen, Barliq asiyliririm üçün méni qandaq qilghan bolsang, Ularghimu shundaq qilghaysen; Chünki ah-zarlimir nurgundur, Qelbim azabtin zeipliship ketti!

2 (Alef) Reb ghezep buluti bilen Zion qizini shundaq qaplidi! U Israilning sherep-julasini asmandin yerge chörüwetti, Ghezipi chüshken künide Öz textiperini héch éside qaldurmidi. **2** (Bet) Reb Yaqupning barliq turalghulirini yutuwwetti, héch ayimidi; U qehri bilen Yehudaning qizining qel'e-qorghanolirining hemmisini ghulatti; U padishahliqni emirliri bilen nomusqa qoyup, Yer bilen yeksan qiliwetti. **3** (Gimel) U qattiq ghezep Israilning hemme münggüzlirini késiwetti; Düşmenni tosughan ong qolini Uning aldidin tartiwaldi; Lawuldap köygen öz etrapini yep ketküchi ottek, U Yaqupni köydürüwetti. **4** (Dalet) Düşmendek U oqyasini kerdi; Uning ong qoli étishqa teyyarlan'ghanidi; Közige issiq körün'genlarning hemmisini küshendisi kebi qirdi; Zion qizining chédiri ichide, Qehrini ottek yaghdurdi; **5** (Xé) Reb düşmendek boldi; U Israilni yutuwwaldi, Ordilirining hemmisini yutuwwaldi; Uning qel'e-qorghanolirini yoqatti, Yehudaning qizida matem we yigha-zarlarni köpeytti. **6** (Waw) U Uning kepisini baghchini pachaqlatqandek pachaqlatti; U ibadet sorunlirini yoqitiwetti; Perwerdigar Zionda héyt-bayramlar hem shabatlarni [xelqining] ésidin chiqiriwetti; Ghezep oti bilen padishah hem kahinni chetke qéqiwetti. **7** (Zain) Reb qurban'gahini tashliwetti, Muqeddes jayidin waz kecti; U Ziondiki ordilarning sépillirini düşmenning qoligha tapshurdi; Hetta Perwerdigarning öyide, Ular héyt-ayem künidikidek tentene qilisht! **8** (Xet) Perwerdigar Zion qizining sépilini chéqiwétishni qarar qilghan; U uninggha [halak] ölchem tanisini tartip qoyghan; U qolini chéqishtin héch üzmid; U hem istihkamlarni hem sépilni zarlatt; Ikkisi teng halsirap qayghurmaqta. **9** (Tet) Uning derwaziliri yer tégige gherq bolup ketti; U uning tömür-taqaqlirini pare-pare qiliwetti. Padishahi hem emirliri eller arisigha palandi; Tewrattiki terbiye-yolyoruq yoqap ketti, Peyghemberliri Perwerdigardin wehiy-körünüshlerni izdep tapalmaydu. **10** (Yod) Zion qizining aqsaqalliri, Yerde zuwan sürmey olturmaqta; Ular bashlirigha topa-chang chéchisht; Ular bélige böz yögüwélishti; Yérusalémning pak qizlirining bashliri yerge kirip ketküdek boldi. **11** (Kaf) Méning közlirim taramlighan

yashirimdin halidin ketti; Ichi-baghrilirim zerdapgha toldi; Jigirim yer yüzige tökülüp pare-pare boldi, Chünki xelqimning qizi nabut qilindi, Chünki sheher kochilirida narsidiler hem bowaqlar hoshsiz yatmaqta. **12** (Lamed) Ular sheher kochilirida yarilan'ghanlardek halidin ketkende, Anilirining quchiqida yétip jan talashqanda, Anilirigha: «Yémek-ichmek nede?» dep yalwurushmaqta. **13** (Mem) Men derdingge guwahchi bolup, séni némige oxshitarman? Séni némige sélishturman, i Yérusalém qizi? Sanga teselli bérishte, némini sanga teng qilarmen, i Zionning pak qizi? Chünki séning yarang déngizdek cheksizdur; Kim séni saqaytalisun? **14** (Nun) Peyghemberliringning sen üçün körgenliri bimenilik hem exmeqliqtur; Ular séning qebihlikingni héch ashkare qilmidi, Shundaq qilip ular sürgün bolushungning aldini almidi. Eksiche ularning sen üçün körgenliri yalghan bésharetler hem ézitquluqlardur. **15** (Sameq) Yéningdin ötüwatqanlarning hemmisi sanga qarap chawaklishidu; Ular üshqirtip Yérusalémning qizigha bash chayqashmaqta: — «Güzellikning jeshiri, pütkül jahanning xursenliki» dep atalghan sheher mushumidu?» **16** (Pé) Barliq düşmenliring sanga qarap aghzini yoghan échip [mazaq qilmaqta], Ush-ush qiliship, chishlirini ghuchurlatmaqta; Ular: «Biz uni yutuwalduq! Bu berheq biz kütken kündur! Biz buni öz közimiz bilen körüşke muyesser bolduq!» — démekte. **17** (Ayin) Perwerdigar Öz niyetlirini ishqa ashurdi; Qedimdin tartip Özining békitken sözige emel qildi; U héch rehim qilmay ghulatti; U düşmenni üstüngdin shadlandurdi; Küshendiliringning münggüzini yuqiri kötürdi. **18** (Tsade) Ularning köngli Rebge nida qilmaqta! I Zion qizining sépili! Yashliring deryadek kéche-kündüz aqsun! Özüngge aram berme; Yash tamchiliring taramlashtin aram almisan! **19** (Kof) Tün kéchide ornungdin tur, Kechte jések bashlinishi bilen nida qil! Könglüngni Rebning aldigha sudek tök; Narsidiliringning hayati üçün uninggha qolliringni kötür! Ular barliq kochiliring doqmushida qehetchiliktin halidin ketmekte. **20** (Resh) Qara, i Perwerdigar, oylap baqqaysen, Sen kimgé mushundaq muamile qilip baqqan?! Ayallar öz méwiliri — erke bowaqlirini yéyishke bolamdu? Kahin hem peyghemberni Rebning muqeddes jayida öltürüshke bolamdu?! **21** (Shiyn) Yashlar hem qérlar kochilarda yétishmaqta; Pak qizlirim we yash yigitlirim qilichlinip yiqildi; Ular ghezipping chüshken künide qirdingsen;

Ularni héch ayimay soydungsen. **22** (Taw) Sen héyt-bayram künide jamaetni chaqirghandek, Méni terep-tereperdin bésishqa wehimilerni chaqirding; Perwerdigarning ghezep künide qachqanlar yaki tirik qalghanlar yoq idi; Özüm erkilitip chong qilghanlarni dushminim yep ketti.

3 (Alef) Men uning ghezep tayiqini yep jebir-zulum körgen ademdurmen. **2** Méni U heydiwetti, Nurg'ha emes, belki qaranghuluqqa mangurdurdi; **3** Berheq, U kün boyi qolini manga qayta-qayta hujum qildurdi; **4** (Bet) Etlirimni we térlirimni qaqshal qiliwetti, Söngeklirimni sunduruwetti. **5** U manga muhasire qurdi, Öt süyi we japa bilen méni qapsiwaldi. **6** U méni ölgili uzun bolghanlardek qapqarangghu jaylarda turushqa mejbur qildi. **7** (Gimel) U méni chiqalmaydighan qilip chitlap qorshiwaldi; Zenjirimni éghir qildi. **8** Men warqirap nida qilsammu, U duayimni héch ishtimidi. **9** U yollirimni jipsilashqan tash tam bilen tosuwaldi, Chighir yollirimni egri-toqay qiliwetti. **10** (Dalet) U manga paylap yatqan éyiqtek, Pistirmida yatqan shirdektur. **11** Méni yollirimdin burap tétma-titma qildi; Méni tügeshtürdi. **12** U oqyasini kérip, Méni oqining qarisi qildi. **13** (Xé) Oqdénidiki oqlarni böreklirime sanjitquzdi. **14** Men öz xelqimge reswa obyékti, Kün boyi ularning mesxire naxshisining nishani boldum. **15** U manga zerdabni toyghuche yutquzup, Kekre süyini toyghuche ichküzdi. **16** (Waw) U chishlirimni shéghil tashlar bilen chéqiwetti, Méni küllerde tügüldürdi; **17** Jénim tinch-xatirjemliktni yiraqlashturuldi; Arambexshning néme ikenlikini untup kettim. **18** Men: «Dermanim qalmidi, Perwerdigardin ümidim qalmidi» — dédim. **19** (Zain) Méning xar qilin'ghanlirimni, sergedan bolghanlirimni, Emen we öt süyini [yep-ichkinimni] ésingge keltürgeysen! **20** Jénim bularni herdaim eslewatidu, Yerge kirip ketküdek bolmaqta. **21** Lékin shuni könglümge keltürüp esleymenki, Shuning bilen ümid qaytidin yanidu, — **22** (Xet) Mana, Perwerdigarning özgermes méhribanliqliri! Shunga biz tügeshimduq; Chünki Uning rehimdilliqirining ayighi yoqtur; **23** Ular her seherde yéngilinidu; Séning heqiqet-sadiqliqing tolimu moldur! **24** Öz-özümge: «Perwerdigar méning nésiwemdur; Shunga men Uninggha ümid baghlaymen» — deymen. **25** (Tet) Perwerdigar Özini kütkenlerge, Özini izdigen jan igisige méhribandur; **26** Perwerdigarning nijatini kütüş, Uni sükut ichide kütüş yaxshidur. **27**

Ademning yash waqtida boyunturuqni kötürüshi yaxshidur. **28** (Yod) U yégane bolup sükut qilip oltursun; Chünki Reb buni uninggha yükliidi. **29** Yüzini topa-tupraqqa tegküzsün, — Éhtimal, ümid bolup qalar? **30** Mengzini urghuchigha tutup bersun; Til-ahanelerni toyghuche ishitsu! **31** (Kaf) Chünki Reb ebedil-ebed insandin waz kechmeydu; **32** Azar bergen bolsimu, Özgermes méhribanliqlirining mollaruq bilen ichini aghritidu; **33** Chünki U insan balilirini xar qilishni yaki azablashni xalighan emestur. **34** (Lamed) Yer yüzidiki barliq esirlerni ayagh astida yanjishqa, **35** Hemmidin Aliy Bolghuchining aldida ademni öz heqqidin mehrum qilishqa, **36** Insan'gha öz dewasida uwal qilishqa, — Reb bularning hemmisige guwahchi emesmu? **37** (Mem) Reb uni buyrumighan bolsa, Kim déginini emelge ashuralisun? **38** Külpetler bolsun, bext-saadet bolsun, hemmisi Hemmidin Aliy Bolghuchining aghzidin kelgen emesmu? **39** Emdi tirik bir insan néme dep aghrinidu, Adem balisi gunahlirining jazasidin néme dep waysaydu? **40** (Nun) Yollirimizni tekshürüp sinap bileyli, Perwerdigarning yénigha yene qaytayli; **41** Qollirimizni könglimiz bilen bille ershtiki Tengrige kötüreyli! **42** Biz itaetsizlik qilip sendin yüz öriduq; Sen kechürüm qilmiding. **43** (Sameq) Sen özüngni ghezep bilen qaplap, bizni qoghliding; Sen öltürdüng, héch rehim qilmiding. **44** Sen Özüngni bulut bilen qaplighansenki, Dualawet uningdin héch ötelmes. **45** Sen bizni xelqler arisida dashqal we nijaset qilding. **46** (Pé) Barliq dushmanlirimiz bizge qarap aghzini yoghan échip [mazaq qildi]; **47** Üstimizge chüshti alaquadilik we ora-tuzaq, Weyranchiliq hem halaket. **48** Xelqimning qizi nabut bolghini üçün, Közümdin yashlar östeng bolup aqmaqta. **49** (Ayin) Közüm yashlarni üzümey töküwatidu, Ular héch toxtiyalmaydu, **50** Taki Perwerdigar asmanlardin töwen'ge nezer sélip [halimizgha] qarighuche. **51** Méning közüm Rohimgha azab yetküzmekte, Shehirimning barliq qizlirining Hali tüpeylidin. **52** (Tsade) Manga sewesiz dushman bolghanlar, Méni qushtek hedep owlap keldi. **53** Ular orida jénimni üzmeckchi bolup, Üstümge tashni chöridi. **54** Sular béshimdin téship aqti; Men: «Üzüp tashlandim!» — dédim. **55** (Kof) Hangning tüwlriridin namingni chaqirip nida qildim, i Perwerdigar; **56** Sen awazimni angliding; Qutuldurushqa nidayimgha quliqingni yupuruwalmighin! **57** Sanga nida qilghan künide manga yéqin kelding, «Qorqma» — déding. **58**

(Resh) I reb, jénimning dewasini özüng soriding; Sen manga hemjemet bolup hayatimni qutquzdung. **59** I Perwerdigar, manga bolghan uwalliqni kördüngsen; Men üçün höküm chiqarghaysen; **60** Sen ularning manga qilghan barliq öchmenlikirini, Barliq qestlirini kördüngsen. **61** (Shiyn) I Perwerdigar, ularning ahanetlirini, Méni barliq qestligenlirini anglidingsen, **62** Manga qarshi turghanlarning shiwirlashlirini, Ularning kün boyi keynimdin kusur-kusur qilishqanlirini anglidingsen. **63** Olturghanlirida, turghanlirida ulargha qarighaysen! Men ularning [mesxire] naxshisi boldum. **64** (Taw) Ularning qolliri qilghanliri boyiche, i Perwerdigar, bëshigha jaza yandurghaysen; **65** Ularning köngüllirini kaj qilghaysen! Bu séning ulargha chüshidighan leniting bolidu! **66** Ghezep bilen ularni qoghlighaysen, Ularni Perwerdigarning asmanliri astidin yoqatqaysen!

4 (Alef) Ah! Altun shunche julasiz bolup ketti! Sap altun shunche tutuq bolup ketti! Muqeddes öydiki tashlar herbir kochining bëshigha tökülüp chéchildi! **2** (Bet) Zionning oghulliri shunche qimmetlik, Sap altun'gha tégishküsiz idi, Hazir sapal kozilardek, Sapalchining qoli yasighanlirichilikmu [qimmiti yoq] dep qariliwatidu! **3** (Gimel) Hetta chilböriler emchikini tutup bérip balilirini émitidu; Lékin méning xelqim chöldiki tögiquشلargha oxshash rehimsiz boldi. **4** (Dalet) Bowaqning tili usuzluqtin tangliyigha chaplishiwatidu; Kichik balilar nan tilimekte, Héchkim ulargha oshtup bermeywatidu. **5** (Xé) Nazunémetlerni yep kön'genler kochilarda sarghiyip yürüdü; Sösün kiyim kiydürülüp chong qilin'ghanlar tézeklikni quchaqlap yétiwatidu. **6** (Waw) Xelqimning qizining qebihlikige chüshken jaza Sodomning gunahining jazasidin éghirdur; Chünki Sodom biraqla örüwétilgenidi, héch ademning qoli uni qiynimighanidi. **7** (Zain) Xelqimning «Nazariy»liri bolsa qardin sap, süttin aq, téni qizil yaqutlardin parqiraq idi, Teqi-turqi kök yaqutteki idi. **8** (Xet) Hazir chirayliri qurumdin qara; Kochilarda kishiler toniyalmighudek bolup qaldi; Bir tére-bir ustixan bolup qaldi; U qaqshalliship yaghachteki bolup ketti. **9** (Tet) Qilichta öltürülgenler qehetchilikte ölgenlerdin bextliktur; Chünki ular qaqshal bolup ketmekte, Tupraqning méwiliri bolmighachqa yiqitilmaqta. **10** (Yod) Baghri yumshaq ayallar öz qolliri bilen balilirini qaynitip pishurdi; Xelqimning qizi nabut qilin'ghinida balilar ularning göshi bolup qaldi. **11**

(Kaf) Perwerdigar qehrini chüshürüp pighandin chiqti, Otluq ghezipini tökti; Zionda bir ot yéqip, Uning ullirini yutuwettti. **12** (Lamed) Yer yüzidiki padishahlar we jahanda barliq turuwatqanlar bolsa, Ne küshende ne düshmenning Yérusalémning qowuqliridin bösüp kiridighanliqigha ishenmeytti. **13** (Mem) Halbuki, peyghemberlirining gunahliri tüpeylidin, Kahnlirining qebihlikliri tüpeylidin, Ularning [Zionda] heqqaniylarning qanlirini tökkenlikli tüpeylidin, — Bu ish [bëshigha] chüshiti! **14** (Nun) Hazir ular qarighulardek kochilarda ténep yürmekte, Ular qan'gha bulghan'ghanki, Héchkim kiyimlirige tegküchi bolmaydu. **15** (Sameq) Xe q ulargha: «Yoqulush! Napaklar! Yoqulush! Yoqulush, bizge tegküchi bolushma!» dep warqirishmaqta. Ular qéchip terep-terepke sergerdan bolup ketti; Lékin eller: «ularning arimizda turushigha bolmaydu!» — dewatidu. **16** (Pé) Perwerdigar Özi ularni tarqitiwetti; U ularni qayta nezirige almaydu; Kahinlarning hörmiti qilinmidi, Yashan'ghanlarmu héch méhribanliq körmidi. **17** (Ayin) Közimiz yademi bihude kütüp halidin ketti; Derweqe bizni qutquzalmighan bir elni kütüp közet munarlimimizda turup kelduq. **18** (Tsade) Düshmenlirimiz izimizdin qoghlap yürüdü; Shunga kochilarda yüelmeyttuq; Ejilimiz yéqinlashti, künlirimiz toshti; Chünki ejilimiz keldi! **19** (Kof) Péyimizge chüshkenler asmandiki bürkütlerdin ittiki; Taghlardimu bizni qoghlap yügürdü, Bayawandimu bizni böktürimde paylashti. **20** (Resh) Jénimizning nepisi bolghan, Perwerdigarning Mesih qilghini ularning ora-tuzaqlirida tutuldi; Biz u toghrisida: «uning sayiside eller arisida yashaymiz» dep oyliudu! **21** (Shiyn) I uz zéminida turghuchi, Édomning qizi, xushal-xuram yayrighin! Lékin bu [jaza] qedehi sangimu ötidu; Senmu mest bolisen, yalingachlinisen! **22** (Taw) Qebihlikning jazasigha Xatime bérididu, i Zion qizi; U séni sürgünlükke qayta élip ketmeydu; Lékin, i Édom qizi, u séning qebihlikni jazalaydu; U gunahliringni échip tashlaydu!

5 Bëshimizgha chüshkenlerni ésingge keltürgeysen, i Perwerdigar; Qara, bizning reswachiliqta qalghinimizni neziringge alghaysen! **2** Mirasimiz yatlargha, Öylirimiz yaqa yurtluqlargha tapshuruldi. **3** Biz yétim-yésirler, atisizlar bolup qalduq; Anilirimizmu tul qaldi. **4** Ichidighan suni sétiwélishimiz kérek; Otunni peqet pulgha alghili bolidu. **5** Bizni qoghlighuchilar tap basturup kéliwatidu; Halsirap,

héch aram tapalmaymiz. **6** Jan saqlighudek bir chishlem nanni dep, Misir hem Asuriyege qol béríp boysun'ghanmiz. **7** Ata-bowilirimiz gunah sadir qilip dunyadin ketti; Biz bolsaq, ularning qebihlikining jazasini kótürüşke qalduq. **8** Üstimizdin höküm sürgüchiler qullardur; Bizni ularning qolidin azad qilghuchi yoqtur. **9** Dalada qilich tüpeylidin, Nénimizni tépishqa jénimizni tewekkul qilmaqtimiz. **10** Térimiz tonurdek qiziq, Achliq tüpeylidin qizitma bizni basmaqta. **11** Zionda ayallar, Yehuda sheherliride pak qizlar ayagh asti qilindi. **12** Emirler qolidin dargha ésip qoyuldi; Aqsaqallarning hörmiti héch qilinmidi. **13** Yash yigitler yarghuncha qta japa tartmaqta, Oghul balilirimiz otun yüklerni yüdüp deldengship mangmaqta. **14** Aqsaqallar sheher derwazisida olturmas boldi; Yigitler neghme-nawadin qaldi. **15** Shad-xuramliq könglimizdin ketti, Ussul oynishimiz matemge aylandi. **16** Béshimizdin taj yiqildi; Halimizgha way! Chünki biz gunah sadir qilduq! **17** Buning tüpeylidin yüreklirimiz mujuldi; Bular tüpeylidin közlirimiz qarangghulashti — **18** — Zion téghigha qarap közlirimiz qarangghulashti, Chünki u chölderep ketti, Chilböre uningda paylap yürmekte. **19** Sen, i Perwerdigar, menggüge höküm sürisen; Texting dewrdin-dewrge dawamlishidu. **20** Sen némishqa bizni daim untuysen? Némishqa shunche uzun'ghiche bizdin waz kéchisen? **21** Bizni yéninggha qayturghaysen, i Perwerdigar! Shundaq bolghanda biz qaytalaymiz! Künlirimizni qedimkidek eslige keltürgeysen, **22** — Eger sen bizni mutleq chetke qaqmighan bolsang, Eger bizdin cheksiz ghezeplenmigen bolsang!

Ezakiyal

1 Ottuzinchi yili, tötinchi ayning beshinchi künide, men Kéwar deryasigha sürgün qilin'ghanlar arisida turghan mezgilde, mana asmanlar échilip, men Xudaning alamet körünüshlirini kördüm. **2** Tötinchi ayning beshinchi küni — Yehoakinning sürgün bolghanliqining beshinchi yili idi — **3** Kaldiylarning zéminida, Kéwar deryasi boyida, Buzining oghli Ezakiyal kahin'gha Perwerdigarning sözi keldi — shu yerde Perwerdigarning qoli uning wujudigha qondi. **4** Men kördüm, mana! Shimaldin boran-chapqun kötürüldi; yoghan bir bulut we uni orap turghan bir ot, uning etrapida bir yoruqluq julalinip turatti; otturisdin, yeni shu ot ichidin, issiqtin julalan'ghan parqiraaq mistek bir körünüş köründi. **5** Yene uning otturisdin, töt hayat mexluq köründi; ularning körünüshi shundaq idiki: — ularda insanning qiyapiti bar idi; **6** ularning herbirining töttin yüzi bar idi; herbirining töttin qaniti bar idi. **7** Ularining tüptüz putliri bar idi; tapanliri bolsa mozayning tuyaqlirigha oxshaytti; ular parqiritilghan mistek parlap turatti. **8** Töt yénida, qanatliri astida insanningkidek birdin qoli bar idi; tötisining herbirining töttin yüzi we töttin qaniti bar idi; **9** ularning qanatliri bir-birige tutash idi; ular yürgende héchyaqqa burulmaytti; ular hemmisi udul aldigha yüretti. **10** Ularining yüz körünüshliri insanningkidek idi; u tötisining ong teripide shirningkidek yüzi bar idi; tötisining sol teripide buqiningkidek yüzi bar idi; tötisining bürkütningkidek yüzimu bar idi. **11** Ularining yüzliri ene shundaq idi. Qanatliri yuqirida kérilip turatti; herbirining ikki qaniti ikki teripidiki mexluqning qanitigha tutishatti; yene ikki qaniti öz ténini yépip turatti. **12** Ularining herbiri udulgha qarap mangatti; ularda bolghan roh nege barimen dése, ular shu yerge mangatti; ular mangghanda héchqaysi terepke burulmaytti. **13** Hayat mexluqlarning qiyapiti bolsa, köyüp yalqunlap turghan otning choghidek, mesh'ellerdek idi; mushu ot uyan-buyan aylinip mexluqlar arisida yüretti; ot intayin yalqunluq idi, ottin chaqmaqalar chéqip turatti; **14** hayat mexluqlar chaqmaqtek pal-pul qilip uyaqtin-buyaqa yügürüp turatti. **15** Men hayat mexluqlargha qaridim, mana hayat mexluqlarning herbirining yénida yerde turidighan, ularning yüzige udullan'ghan birdin chaq turatti; **16** chaqlarning

shekli we yasilishi béril yaqutning körünüshide idi; tötisining birxilla körünüshi bar idi; ularning shekli we yasilishi bolsa, chaqning ichide chaq bardek idi. **17** Mexluqlar mangghanda, ular yüzlen'gen töt teripining hemmisige udul mangatti; mangghanda ular héch burulmaytti. **18** Chaqlarning ultangliri bolsa, intayin égiz hem dehshetlik idi; ular tötisining ultanglirining pütün etrapı közler bilen tolghanidi. **19** Hayat mexluqlar mangghanda, chaqlar ulargha yandiship mangatti; hayat mexluqlar yerdin kötürülgende, chaqlarmu kötürülettı. **20** Roh nege mang dése, ular shu yerge mangatti — démek, ularning rohi [Rohqa] egiship mangatti. Chaqlar ular bilen teng kötürülettı; chünki mexluqlarning rohi chaqlirida idi. **21** Mexluqlar mangghanda, chaqlarmu mangatti; mexluqlar toxtighanda, chaqlarmu toxtaytti; ular yerdin kötürülgénide, chaqlarmu ulargha qoshulup teng kötürülettı; chünki hayat mexluqlarning rohi chaqlarda idi. **22** Hayat mexluqlarning bashliri üstide bir yoghan köz yetküsiz gümbezge oxshaydighan bir nerse turatti; u xrustaldek dehshetlik parqirap, ularning béshi üstide yéyilip turatti. **23** Bu gümbezdek nersining astida ularning qanatliri kérilip, bir-birige tégiship turatti; herbir mexluqning öz ténining ikki yénini yapidighan ikkidin qaniti bar idi. **24** Ular mangghanda, men qanatlirining sadasini anglidim — u ulugh sularning sharqirighan sadasidek, Hemmige Qadirning awazidek — qoshunning yürüş qiliwatqan chaghdiki süren-shawqunlirining sadasidek idi; ular toxtap turghan chaghlarda, ular qanatlirini töwen'ge chüshürettı. **25** We ularning béshi üstidiki gümbezdek nerse üstidin bir awaz anglandi. Ular toxtap turghan chaghlarda, ular qanatlirini töwen'ge chüshürettı. **26** Ularining béshi üstidiki gümbezdek nerse üstide, kök yaqut kebi bir textning siymasi turatti; bu text siymasining üstide, tolimu yuqirida, insan qiyapitide körün'gen bir zat turatti. **27** We men bu zatni bélining üsti teripining turqi mistek parqirghan, etrapini ot orap turghan qiyapettiki bir körünüште kördüm; we bélining asti teripining turqi, otning qiyapitide idi, uning etrapida küchlük yoruqluq turatti. **28** Bu etrapida turghan küchlük yoruqluqning körünüshi bolsa, yamghurluq künidiki bulutta peyda bolghan hesen-hösenning körünüshidek idi. Bu bolsa Perwerdigarning shan-sheripining qiyapitining körünüshi idi. Buni körüpla men düm yiqildim; we men sözlewatqan birsining awazini anglidim.

2 We U manga: I insan oghli, ornungdin des tur, we Men sanga söz qilimen, — dédi. **2** U manga söz qilghanda, Roh manga kirip, méni des turghuzdi; we men manga söz Qilghuchining awazini anglap turdum. **3** We U manga: — «I insan oghli, Men séni Israil balilirigha, yeni Manga asiyliq qilghan asiy «yat eller»ge ewetimen; bügün'ge qeder hem ular hem ularning ata-bowliri Manga yüz örüp asiyliq qilip kelmekte», — dédi. **4** — «Bu balilar bolsa nomussiz we köngli qattiqtur; Men séni ulargha ewetimen; sen ulargha: «Reb Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin — **5** shuning bilen ular meyli qulaq salsun, salmisun (chünki ular asiyliq qilidighan bir jemet) — özliri arisida heqiqiy bir peyghemberning turghanliqini tonup yétidu. **6** Emdi sen, i insan oghli, gerche sanga tiken-jighanlar hemrah bolsimu, we sen chayanlarning arisida tursangmu, ulardin qorqma, we sözliridinmu qorqma; shundaq, ularning sözliridin qorqma, we zerdilik qarashliridin dekke-dükkige chüshme; chünki ular asiy bir jemettur. **7** Sen ular tingshisun, tingshimisun Méning sözlirimni ulargha yetküz; chünki ular asiyliq qilghuchilardur. **8** We sen, i insan oghli, sanga éytqan sözlirimge qulaq sal; bu asiy jemetteket tür bolmighin; aghzingni échip, Men sanga berginimni yégin». **9** — Men qarisam, mana manga sozulghan bir qol turuptu; we mana, uningda bir oram yazma turuptu. **10** U köz aldında uni échip yéyip qoydi; uning aldi-keynining hemme yérite xet yézilghanidi; uninggha yézilghanliri mersiye, matem sözliri we derd-elemlerdin ibaret idi.

3 We U manga: — I insan oghli, érishkingni yégin; bu yazmini yep, bérip Israil jemetige söz qilghin, dédi. **2** Shuning bilen men aghzimni achtigim, U manga yazmini yéügüzdü. **3** U manga: — I insan oghli, qorsiqingni toq qilip, ichi-baghringni Men sanga bergen bu oram yazma bilen toldurghin, — dédi. Shuning bilen men yédim, aghzimda u heseldek tatliq idi. **4** We U manga mundaq dédi: «I insan oghli, barghin, Israil jemetige barghin, Méning sözlirimni ulargha yetküzgin. **5** Chünki sen gheyriy yéziqtiki yaki tili tes bir elge emes, belki Israil jemetige ewetilding; **6** — gheyriy yéziqtiki hem tili tes, sözlirini chüshen'gili bolmaydighan köp ellerge ewetilmiding; Men séni shulargha etetken bolsam, ular sanga qulaq salatti! **7** Biraq Israil jemeti sanga qulaq salmaydu, chünki ularning héchbiri Manga qulaq sélishni xalimaydu; chünki pütün Israil jemetining qapiqi tong we köngli

qattiqtur. **8** Mana, Men yüzüingni ularning yüzlirige qarshi tashtek, we séning péshanengni ularning péshanilirigha qarshi tashtek qildim. **9** Berheq, séning péshanengni chaqmaq téshidin qattiq, hetta almastek qildim. Ulardin qorqma, we ular tüpeylidin dekke-dükkige chüshme; chünki ular asiy bir jemettur». **10** We U manga: — I insan oghli, Méning sanga éytmaqchi bolghan hemme sözlirimni könglüngge püküp qoyghin, ularni köngül qoyup anglighin. **11** We hazir barghin, sürgün bolghanlarga, yeni öz élingdikilerge söz qil, ular anglisun, anglimisun ulargha: «Reb Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin! — dédi. **12** Shuning bilen Roh méni kütürdi, men arqamdin zor sharqirighan bir awazni anglidim — «Perwerdigarning shan-sheripige teshekkür-medhiye öz jaylirida oqulsun!» — **13** — Hayat mexluqlarning qanatlrining bir-birige tégishken awazi, we ularning yénidiki chaqlarning awazliri beheywet sharqiraq bir sada idi. **14** We Roh méni kütürüp, yiraqqa apardi; we men qattiq azab, rohimdiki ghezep bilen bardim, we Perwerdigarning qoli méning wujudumda küchlük idi. **15** Shuning bilen men Tel-Abib shehiride sürgün bolghanlar, yeni Kéwar deryasi boyida turghanlarning yénigha yétip keldim; men ular turghan jayda olturdum; ularning arisida yette kün hang-tang qétip olturdum. **16** Mana yette kün toshup, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **17** «I insan oghli, Men séni Israil jemeti üçün közetchi qilip tiklidim; sen Méning aghzimdin sözni anglap, ulargha Mendin bolghan agahni yetküzgin. **18** Men rezillerge: «Sen jezmen ölesen» — désem, biraq sen uni agahlandurmisan — yeni bu rezil ademni hayatqa érishsun dep rezil yolidin yandurup, uni hayatqa érishsun dep agahlandurmisan, shu rezil adem öz qebihlikide ölidu; biraq Men uning qéni üçün sendin hésab alimen. **19** Biraq sen ashu rezil ademni agahlandursangmu, u rezillikidin, yeni öz rezil yolidin yanmisa, u öz qebihlikide ölidu; lékin sen öz jéningni qutquzup qalisen. **20** Yaki bolmisa bir heqqaniy adem öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik qilidighan bolsa, uning aldigha chomaq salsam, u ölidu; chünki sen uni agahlandurmiding, u öz gunahida ölidu, we u qilghan heqqaniy ishlar eslenmeydu; biraq uning qéni üçün sendin hésab alimen. **21** We eger sen heqqaniy ademni gunah sadir qilma dep agahlandurup tursang, we u gunah sadir qilmisa, u chaghda u jezmen hayat qalidu, chünki u agahqa köngül qoydi;

shuning bilan sen öz jéningni qutquzup qalisen». 22 We Perwerdigarning qoli méning wujudumda turatti; U manga: — Ornungdin tur, túzlenglikke barghin, Men shu yerde sen bilan sözlishimen, — dédi. 23 Shuning bilan men ornumdin turup, túzlenglikke chiqtim; we mana, men Kéwar deryasi boyida turup kórgen shan-shereptek, Perwerdigarning shan-sheripi shu yerde turatti; kórüpla men düm yiqildim. 24 We Roh ichimge kirip méni tik turghuzdi; U manga söz qilip mundaq dédi: — «Barghin, öyge kirip özüngni bend qilghin. 25 We sen, i insan oghli, mana, ular arghamchilarni üstüנגge sélip, ular bilan séni baghlaydu; buning bilan sen talagha chiqalmay, el-yurt ichige héch kirelmeysen. 26 Shundaqla ulargha tenbih bergüchi bolmasliqing üçün, Men séni gacha qilip, tilingni tangliyinggha chaplashturimen; chünki ular asiy bir jemettur. 27 We Men sen bilan sözleshkinimde, aghzingni échip, sen ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu!» deysen; kim anglaymen dése anglisun, kim anglimaymen dése anglimisun; chünki ular asiy bir jemettur.

4 Emdi sen, i insan oghli, bir késekni élip öz aldinggha qoyghin; uning üstige bir sheherni — yeni Yérusalémi oyup qoyghin. 2 Andin uni muhasirige élip, uninggha poteylerni qurup, sépilgha chiqidighan bir dönglük yasap, uning etrapigha bargahlarni tikip we sépilni bösküchi bazghanlarni tiklep qoyghin. 3 Bir tömür taxtini élip, uni özüng bilen sheherning arisigha tikle; yüzüngni uninggha qaritip tikle; u muhasirige élinidu, sen özüng uni muhasirige alisen; bu ishning özi Israil jemetiğe bésharet bolidu. 4 We sen, sol yéninggha yanpashlap yatqin; Israil jemeting qebihlikini öz üstüנגge qoy; solgha yanpashlap qanche kün yatsang, sen shunche kün ularning qebihlikini kótürisen. 5 Men sanga yétish kérek bolghan künlerni ularning qebihlik qilghan yilliri boyiche, yeni üç yüz toqsan kün qilip békitkenmen; shuning bilan sen Israil jemeting qebihlikini kótürisen. 6 Bu künler tügigendin kéyin, sen yene ong yanpashlap yétip, Yehuda jemeting qebihlikini kótürisen; sanga qiriq künni békitkenmen, herbir kün bir yilni ipadileydu. 7 We sen yüzüngni Yérusalémning muhasirisige qaritip, yéngingni türgen halda, uni eyiblep bésharet bérisen; 8 we mana, Men üstüנגge arghamchilarni salimenki, sen muhasirining künlirini tügetmigüche uyan-buyan'gha héch örülmeysen. 9 We sen özüנגge bughday, arpa, purchaq, qizil mash

tériq we qara bughdaylarni élip bir idish ichige sal; we buningdin özüng üçün tamaq teyyarlaysen; sen buni yanpashlap yatqan künlerde, yeni üç yüz toqsan künde yeysen; 10 sen yeydighan tamaq bolsa miqdari boyiche her küni yigirme shekeldin bolushi kérek; sen uni belgilen'gen waqitlarda yeysen; 11 we [her küni] sunimu norma boyiche, yeni altidin bir hin ichisen; [her kündiki] belgilen'gen waqitlarda ichisen. 12 Sen uni arpa kömichi sheklide qilip yeysen; sen uni ularning köz aldida insan nijasiti üstide pishurisen». 13 Perwerdigar: «Israilar Men ularni heydep chiqiridighan eller arisida turup shu haram yolda öz nénini haram yeydu» — dédi. 14 Andin men: «I Perwerdigar! Men özümni héchqachan bulghap qoymidim, we yashliqimdin tartip bügün'ge qeder men özi ölgendin, yaki yirtquchlar boghup qoyghan nersidin héch yémigenmen; héchqandaq yirginchlik göshke aghzim tégip baqmighan!» — dédim. 15 We U manga: «Mana, Men sanga insanning nijasitining ornigha kalining tézikini berdim; sen néningni shuning üstide pishurisen» — dédi. 16 We U manga: «I insan oghli, mana Men Yérusalémda ulargha yölenchük bolghan nanni qurutiwétimen; ular nanni tarazigha sélip, uni teshwish ichide yeydu, suni ölchem bilen alaqidilik ichide ichidu; 17 Chünki nan we su ulardin qalidu; ular bir-birige qariship dehshet basidu, öz qebihlikidin qurup kétidu».

5 «We sen, i insan oghli, özüng ötkür bir qilichni al; uni ustira süpitide ishlitip, chéching we saqilinggha sürtüp qoy; andin tarazini élip alghan chachlarni teng bölgin. 2 Muhasire künliri tügigende, üchtin birini sheher ichide köydürgin; yene üchtin birini élip sheher etrapigha chépiwetkin; yene üchtin birini shamalgha soriwetkin; Men bir qilichni sughurup ularni qoghlaymen. 3 Sen yene ulardin birneche talni élip tonungning péshige tiqip qoyghin; 4 bulardin yene nechche talni élip ot ichige tashlap köydüriwetkin; bulardin pütün Israil jemetiğe ot tutiship kétidu». 5 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bu Yérusalém; Men uni ellerning del otturisigha orunlashturdum; bashqa memliketler uning öpçöriside turidu; 6 Biraq u Méning hökümlirimge qarshiliship rezillikte ellerdinmu ashuruwetti, belgilimilirimge qarshilishishta öpçörisidiki memliketlerdinmu ashuruwetti; chünki Méning hökümlirimni ular ret qildi, Méning belgilimilirim bolsa, ularda aqmaydu. 7 Shunga Reb Perwerdigar

mundaq deydu: — Chünki siler öpchörenglerdiki ellerdinmu bekrek bashbashtaqliq qilghanliqlarning, Méning belgilimilirimde mangmasliqlarning we hökümlirimni tutmasliqlarning, hetta öpchörenglerdiki ellerning hökümliridimu mangmasliqlar tüpeylidin, **8** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men Özümki sanga qarshimen, [i Yérusalém]; séning aranggha ellerning köz alidila jazalarni yürgüzimen; **9** We séning barliq yirginchlikliring tüpeylidin arangda Özüm qilip baqmighan hemde kelgüsi ikkinchi qilmaydighan ishni qilimen. **10** Shuning bilen atilar öz balilirini yeydighan bolidu, balilar öz atilirini yeydighan bolidu; we Men sanga jazalarni yürgüzimen, we séning barliq qalghanliringning hemmisini her tereptin chiqqan shamalgha soriwétimen. **11** Shunga, Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — chünki sen Méning muqeddes jayimni özüngning barliq lenetlik nersiliring hem barliq yirginchlikliring bilen bulghighining tüpeylidin, berheq, Men silerni qirghin qilimen; közüm sanga rehim qilmaydu, ichimmimu sanga aghritmaymen. **12** Sheherdikilerdin üchtin bir qismi waba késili bilen ölidu hemde aranglarda bolidighan acharchiliqtin béshini yeydu; üchtin bir qismi öpchörenglerde qilichlinidu; we Men üchtin bir qismini her tereptin chiqqan shamalgha soriwétimen, andin bir qilichni ghilaptin sughurup ularni qoghlaymen. **13** Shuning bilen Méning ghezipim bésiqidu, Méning qehrinni ularning üstige chüshürüp qon'ghuzup, pighandin chiqimen; Men Öz qehrinni ular üstige töküp tügetkendin kéyin, ular Men Perwerdigarning rezillikke chidimaydighan otumdin söz qilghanliqimni tonup yétidu. **14** We Men séning öpchörengdiki eller arisida hemde ötüp kétiwatqanlarning köz aldida séni weyrane qilimen we mesxire obyékti qilimen; **15** séning üstüngge ghezep hem qehr we qehrlik eyibler bilen jazalarni yürgüzginimde sen öpchörengdiki ellerge xorluq we tapa-tenining obyékti, bir ibret hem alaqzadilik chiqarghuchi bolisen; chünki Men Perwerdigar shundaq söz qildim! **16** Men ulargha halaket élip kelgüchi, acharchiliq zeherlik oqlirini yaghdurghinimda, silerning üstünglardiki acharchiliqni kücheytimen, we yölenchük bolghan néningni qurutiwétimen. **17** We üstünglarga öz baliliringlarni özünglardin juda qilidighan acharchiliq hem yirtquch haywanlarni ewetimen; waba késilliri

we qan tökküchiler aranglarga yamrap kétidu; üstünglarga qilich chüshürimen; Menki Perwerdigar söz qildim!».

6 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, Israilning taghlirigha yüzüngni qaritip ularni eyiblep mundaq dep bésharet bergin: — **3** «Israilning taghliri, Reb Perwerdigarning sözini anglap qoyunglar: Reb Perwerdigar taghlar we égzliklerge, wadilar we jilghilargha mundaq deydu: — Mana, Men üstünglarga bir qilichni chüshürüp, «yuqiri jay»liringlarni weyrane qilimen. **4** Shuning bilen silerning qurban'gahliringlar weyrane bolidu, «kün tüwrük»liringlar buzulidu; silerdin öltürülgenlerni butliringlarning aldigha tashlaymen. **5** Israillardin bolghan ölüklerni öz butliri aldigha yatquzimen; qurban'gahliringlar etrapigha ustixanlirini chéchiwétimen. **6** Siler turghan barliq jaylarda sheherler yer bilen yeksan qilidimu, «yuqiri jaylar» weyrane bolidu; shuning bilen qurban'gahliringlar halak bolidu, butliringlar chéqilip yoqilidu, «kün tüwrük»liringlar késilip ghulutilidu, we hemme yasighininglar yoq qiliwétilidu; **7** We öltürülgenler aranglarda yiqilishi bilen, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **8** Biraq Men silerdin bir qaldini qaldurimen; chünki yat memliketlerge tarqitiwétilginginlarda, silerdin eller arisida qilichtin qutulup qalghanlar bolidu. **9** We silerdin [qilichtin] qutulup qalghanlar sürgün qilin'ghan memliketlerde Mendin yan'ghan wapasiz qelbliri we butlirigha pahishiwazlardek hewes qilghan közliri bilen baghrimni pare-pare qilghanliqini ésiqe keltüridu; shuning bilen ular qilghan rezillikliri hem yirginchlik qilmishliri tüpeylidin öz-özliridin nepretlinidu. **10** We ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; Men mushu külpetni silerning béshinglarga chüshürimen dégenlikim bikardin-bikar emes». **11** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Aliqiningni-aliqininggha urup, putung bilen yerni tepkin: «Israil jemeting barliq qebih, yirginchlik qilmishliri üçün way! Chünki ular qilich, acharchiliq we waba késili bilen yiqilidu» — dégin! **12** Yiraqta turghan wabadin ölidu; yéqinda turghan qilich bilen yiqilidu; hem tirik qalghan, yeni muhasirige chüshken kishi acharchiliqtin ölidu; shuning bilen méning ulargha bolghan qehrinni chüshürüp pighandin chiqimen. **13** Emdi ulardin öltürülgenler öz butliri arisida, ularning qurban'gahliri etrapida,

öz butlirigha xushbuy yaqqan her bir égiz döng üstide, tagh choqqilirida, barliq yéshil derex we baraqsan dub astida yatqan chaghda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. 14 We Men Öz qolumni ularning üstige sozimen, ular her turghan jaylirida zéminni Diblattiki chöl-bayawandin better weyran qiliwétimen. Andin ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

7 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 «Sen angla, i insan oghli, Reb Perwerdigar Israil zéminigha mundaq dédi: Xatime! Zéminning töt bulungigha xatime bérilidu! 3 Sanga hazir xatime bérilidu! Öz ghezipimni béshinggha chüshürimen, öz yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalap, özüngning barliq yirginchlik ishliringni öz béshinggha yandurimen. 4 Méning közüm sanga rehim qilmaydu hem ichimnimu sanga aghritmaymen; eksiche öz yolliringni béshinggha yandurimen, öz yirginchlikliring öz arangda bolidu; andin siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler». 5 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Balayi'apet! Héch bolup baqmighan balayi'apet kélidu! Mana, u keldi! 6 Xatime, xatime! U sanga qarshi qozghaldi! Mana, u kéliwatidu! 7 Halaket yéninggha keldi, i zéminda turghuchi; waqit-saiti toshti, ashu kün yéqinlashti; xushalliq warqirashliri emes, belki dawalghuluq bir qiyqas-süren taghlarda anglinidu. 8 Men tézla qehrimni üstüngge töküp, sanga qaratqan ghezipim bilen pighandin chiqimen; Men öz yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalap, özüngning barliq yirginchlikliringni béshinggha qayturup chüshürimen. 9 Méning közüm sanga rehim qilmaydu hem ichimnimu sanga aghritmaymen; Men öz yolliringni béshinggha yandurimen, we öz yirginchlik ishliring öz aranggha chüshidu; shuning bilen siler özünglarni urghuchining Men Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 10 Mana, ashu kün! Mana u keldi! Halaket chiqip yüriwatidu! — tayaq bixlandi, hakawurluq chécheklidi! 11 Zorawanliq yétilip rezillik tayiqi bolup chiqti; ularningkidin héchnerse qalmaydu — ularning ademler topidin, dölet-bayliqliridin yaki heywisidin héchnéme qalmaydu. 12 Waqit-saiti keldi, küni yéqinlashti; alghuchi xushal bolup ketmisun, satquchi matem tutmisun; chünki qattiq ghezep mushu bir top kishilarning hemmisining üstige chüshidu. 13 Chünki gerche alghuchi bilen satquchi tirik qalsimu, satquchi özi sétiwetkinige qaytidin

ige bolmaydu; chünki bu top kishiler toghruluq körün'gen bésharet inawetsiz bolmaydu; ular din héchqaysisi qebihlikni bilen öz hayatini saqliyalmaydu. 14 Ular kanayni chélip hemmini teyyarlidi, biraq héchkim jengge chiqmaydu; chünki Méning ghezipim mushu bir top kishilarning hemmisige qaritilghan. 15 Talada qilich, ichide waba we acharchiliq turidu; dalada bolghan kishini qilich, sheherde bolghan kishini bolsa, waba we acharchiliq uni yutuwétidu. 16 We ular din qutulup qélip bulardin qachqanlar taghlarda yürüp herbiri öz qebihlikni üçün jilghidiki paxteklardek buquldap matem tutidu. 17 Herbirining qoli dermansizlinidu, tizliri süydük bilen chilik-chilik höl bolup kétidu; 18 Ular özige böz kiyimini baghlaydu, wehshet ularni basidu; herqaysining yüzide xijalet, bashliri taqir körünidu. 19 Ular öz kümüshlirini kochilargha tashlaydu, ularning altunliri bulghan'ghan nersidek bolidu; ularning altun-kümüshliri Perwerdigar ghezipini körsetken künide ularni qutquzmaydu; ular bulardin achliqini qanduralmaydu, qorsiqini tolduralmaydu, chünki bu nersiler ulargha ademlerni putlashturidighan qebihlik boldi. 20 U Uning güzel bézekini heywe bilen tiklidi; biraq ular uning ichide yirginchlik mebudlarni hemde lenetlik nersilirini yasidi; shunga Men uni ular üçün paskinchiliqqa aylandurimen. 21 Men uni olja süpitide yat ademlerning qoligha, ghenimet qilip yer yüzidiki rezillerge tapshurimen; ular buni bulghaydu. 22 Men yüzümni ular din örüymen, we kishiler Méning eziz jayimni bulghaydu; zorawanlar kirip u yerni bulghaydu. 23 Zenjirni teyyarlanglar; chünki zémin qanliq jinayetlerge, sheher zorawanliqqa tolghan. 24 Shunga Men eller ichidiki eng rezilini keltürimen, ular ularning öylirige ige bolidu; Men zomigerlarning hakawurluqini yoqitimen; ularning «muqeddes jayliri» bulghinidu. 25 Wehshet kéliwatidu! Ular tinch-amanliqni izdeyidighan bolidu, biraq héch tapalmaydu. 26 Apet üstige apet, shum xewer üstige shum xewer kélidu; ular peyghemberdin bésharet soraydu, biraq kahinlardin Tewratning bilimi, aqsqaqallardin, moysipitlerdin nesihet yoqap kétidu. 27 Padishah matem tutidu, shahzade ümitsizlikke chömülidu, zémindiki xelqlarning qolliri titrep kétidu; Men ularni öz yolliri boyiche bir terep qilimen, öz hökümliri boyiche ulargha höküm chiqirip jazalaymen; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu.

8 Altinchi yili, altinchi ayning beshinchi künide shundaq emelge ashuruldiki, men öz öyümde olturghinimda, Israilning aqsaqallirimu méning aldimda oltughinida, Reb Perwerdigarning qoli wujudumgha chüshti. **2** Men qaridim, mana, otning qiyapitide bir zatning körünishi turatti; bélining töwini ot turqida turatti; bélining üsti bolsa julalighan yoruqluq, qizitilghan mis parqirighandek körünüş turatti. **3** U qolning körünüşidek bir shekilni sozup, béshimdiki bir tutam chachni tutti; Roh méni asman bilen zémin otturisigha kötürüp, Xudaning alamet körünüşliride Yérusalémgha, yeni ibadetxanining shimalgha qaraydighan ichki derwazisining bosughisigha apardi. Ashu yer «pak-muqeddeslikke qarshlashqan mebud», yeni Xudaning pak-muqeddes ghezipini qozghaydighan mebud turghan jay idi. **4** Mana, men tüzlenglikte körgen alamet körünüşte, Israilning Xudasining shan-sheripi shu yerde turatti. **5** U manga: — I insan oghli, béshingni kötürüp shimal terepke qarap baq, dédi. Men béshimni kötürüp shimal terepke qaridim, mana, qurban'gahning derwazisining shimaliy teripide, bosughida shu «pak-muqeddeslikke qarshilashqan mebud» turatti. **6** We u manga: — I insan oghli, ularning bundaq qilmishlirini — Israil jemetining Méni muqeddes jayimdin yiraq ketküzdighan, mushu yerde qilghan intayin yirginchlik ishlirini kördüngsen? Biraq sen téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi. **7** We U méni ibadetxana hojlisining kirish éghizigha apardi, men qaridim, mana, tamda bir töshük turatti. **8** U manga: — I insan oghli, tamni kolap teshkin, dédi. Men tamni kolap teshtim, mana, bir ishik turatti. **9** U manga: — Kirgin, ularning mushu yerde qilghan rezil yirginchlik ishlirini körüp baq, dédi. **10** Men kirip qaridim, mana, etrapidiki tamlarğa neqish qilin'ghan herxil ömiligüchi hem yirginchlik haywanlarni, Israil jemetining hemme butlirini kördüm. **11** We bularning aldidá Israil jemetining yetmiş aqsaqili turatti. Ularning otturisida Shafanning oghli Jaazaniya turatti; ularning herbiri qolida öz xushbuydénini tutup turatti; xushbuy quyuq buluttek örlep chiqti. **12** We U manga: — I insan oghli, Israil jemetidiki aqsaqallarning qarangghuluqta, yeni herbirining öz mebud neqish qilin'ghan hujrisida néme qilghanliqini kördüngmu? Chünki ular: «Perwerdigar bizni körmeydu; Perwerdigar zéminni tashlap ketti» — deydu, — dédi. **13** We U

manga: — Biraq sen ularning téximu yirginchlik qilmishlirini körisen, dédi. **14** U méni Perwerdigarning öyining shimaliy derwazisining bosughisigha apardi; mana, shu yerde «Tammuz üçün matem tutup» yighlawatqan ayallar olturatti. **15** We U manga: — I insan oghli, sen mushularni kördüngmu? Biraq sen téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi. **16** We U méni Perwerdigarning öyining ichki hojlisigha apardi. Mana, Perwerdigarning ibadetxanisining kirish yolida, péshaywan we qurban'gahning otturisida, yigirme besh adem, Perwerdigarning ibadetxanisigha arqisini qilip sherqke qarap quyashqa choquniwatatti. **17** We U manga: — I insan oghli, sen mushularni kördüngmu? Yehuda jemeti özi mushu yerde qilghan yirginchlik qilmishlirini yénik dep, ular yene buning üstige zéminni jebir-zulum bilen toldurup méning achchiqimni qayta-qayta qozghatsa bolamdu? We mana, ularning yene shaxni burnigha tutiwatqinigha qara! **18** Shunga Men qehr bilen ularni bir terep qilimen; Méning közüim ulargha rehim qilmaydu, ichimnimu ulargha aghritmaymen; ular quliqimgha yuqiri awazda nida qilsimu, ularni anglimaymen, — dédi.

9 U quliqimgha küchlük bir awazda towlap: — Yéqin kélinglar, sheherge mes'ul bolghuchilar, herbiringlar öz halaket qoralinglarni qolunglarga tutunglar, — dédi. **2** We mana, alte kishining [ibadetxanining] shimaligha qaraydighan «Yuqiri derwaza» tereptin kéliwatqinini kördüm. Herbirisi qolida bitchit qilghuchi qoralini tutqan; ularning otturisida yénigha pütükchining siyahdénini ésiqliq turghan, kanap kiyimlarni kiygen birsi bar idi; we ular [ibadetxanigha] kirip, mis qurban'gahning yénida turdi. **3** Shu chaghda Israilning Xudasining shan-sheripi esli turghan kéréubtin kötürülüp öyning bosughisida turdi. Perwerdigar yénigha pütükchining siyahdénini ésiqliq turghan, kanap kiyimlarni kiygen kishini chaqirip uninggha: — **4** Sheherning otturisdin, yeni Yérusalémning otturisdin ötüp, sheher ichide ötküzülgen barliq yirginchlik ishlar tüpeylidin ah-nadamet chekken kishilerning péshanlirige bir belge salghin, — dédi. **5** We manga anglitip bashqa kishilerge: — Bu kishining keynidin sheherni kézip, ademlerni qiringlar; közünglar rehim qilmisun, ulargha ichinglarni aghritmanglar! **6** Birnimu qoymay hemmini — qénilar, yash yigit-qizlar, bowaq-balilar we ayallarni qoymay öltürüwétinglar; peqet belge

qoyulgan kishilerga yéqinlashmanglar; bu ishni óz muqaddes jayimdin bashlanglar, — dédi. Shunga ular Xudaning öyi aldida turghan héliqi aqsaqallardin bashlighan. **7** We U ulargha: — Öyni bulghanglar, hoylilirini óltürülgenler bilen toldurunglar; emdi béringlar! — dédi. Shuning bilen ular chiqip sheher boyiche ademlerni qirishqa bashlidi. **8** We shundaq boldiki, ular ademlerni qirghinida, men yalghuz qaldim; özümni yerge düm tashlidim we: — Ah, Reb Perwerdigar! Sen Yérusalémgha qaritilghan qehringni tökkende Israilning barliq qaldisini halak qilamsen? — dédim. **9** We U manga: — Israil we Yehuda jemetining qebihlikni intayin rezil; chünki ular: «Perwerdigar zéminni tashlap ketti; Perwerdigar bizni körmeydu» — deydu. **10** «Men bolsam, Méning közüm ulargha rehimi qilmaydu, ichimnimu ulargha aghritmaymen; Men ularning yolini óz béshigha chüshürimen, — dédi. **11** We mana, yénigha pütükchining siyahdénini asqan, kanap kiyimlerni kiygen kishi qilghan ishni melum qilip: «Manga Sen buyrugghan ishni orundidim» — dédi.

10 Men qaridim, mana, kérublarning béshi üstidiki gümbez üstide, kök yaqutning qiyapitidek bir textning körünüshi turatti; **2** We [textke Olturghuchi] kanap kiyimlerni kiygen kishige: «Kérublarning astidiki chaqlarning arisigha kir, qolliringni kérublar arisida köyüwatqan choghlargha toldurup, ularni sheher üstige chéchiwet» — dédi. Men qaridim, u shundaq qilishqa bashlidi. **3** Bu kishi kirgende kérublar öyning ong teripide turatti; [shan-shereplik] bulut öyning ichki hoylisini toldurdi. **4** We Perwerdigarning shan-sheripi kérub üstidin chiqip, öyning bosughisigha kelgenidi; öy bulutqa toldi, hoyla bolsa Perwerdigarning shan-sheripining julaliqigha chömgen. **5** Kérublarning qanatlirining sadasi hemmidin qadirning sözligén chaghdik awazidek bolup, sirttiki hoyligha anglinip turatti. **6** We shundaq boldiki, [Reb] kanap kiyimlerni kiygen kishige: «Chaqlar arisidin, yeni kérublar arisidin ot alghin» — dep buyrughinida, u kirip bir chaqning yénida turdi. **7** We kérublardin biri óz qolini kérublar otturisidiki otqa sozup uningdin ot élip, kanap kiyimlerni kiygen kishining qollirigha saldi; u buni élip chiqip ketti **8** (kérublarning qanatliri astida, ademning qollirining qiyapiti körünüp turatti). **9** Men qaridim, mana, kérublarning yénida töt chaq bar idi, bir kérubning yénida bir chaq, yene bir

kérubning yénida yene bir chaq turatti; chaqlarning qiyapiti bolsa béril yaqutning körünüşide idi. **10** Ularning shekli bolsa, tötilisining oxshash idi, yeni chaq ichide chaq bardek körünetti. **11** Kérublar mangghanda, ular yüzlen'gen tötila terepke udul qarap mangatti; mangghanda ular héch burulmaytti, belki béshi qaysi terepke qarighan bolsa, ular shu terepke mangatti; ular mangghanda héch burulmaytti. **12** Ularning pütün téni, dümbiliri, qolliri, qanatliri we ularning chaqlirimu, yeni tötisige tewe chaqlarning etrapini közler bilen tolghanidi. **13** Chaqlarni bolsa: «pirqiraydighan chaqlar!» — dep atighinini óz quliyim bilen anglidim. **14** Herbir kérubning töt yüzi bar idi; birinchisi kérubning yüzi, ikkinchisi ademning yüzi, üçinchisi shirning yüzi, tötinchisi bürkütning yüzi idi. **15** Kérublar yuqirigha örlidi. Bular del men Kéwar deryasi boyida körgén hayat mexluqlar idi. **16** Kérublar mangghanda, chaqlarmu ulargha yandiship mangatti; kérublar yerdin örleshke qanatlirini kötürginide, chaqlarmu ularning yénidin burulup ketmeytti. **17** Ular turghanda, chaqlarmu turatti; ular kötürülgende, chaqlarmu ular bilen kötürülettiki; chünki hayat mexluqlarning rohi chaqlarda idi. **18** We Perwerdigarning shan-sheripi öyning bosughisi üstidin chiqip, kérublar üstide turdi; **19** Kérublar qanatlirini kérip, köz aldinda yerdin kötürüldi; ular öydin chiqqanda, chaqlarmu ularning yénida idi; ular Perwerdigarning öyining sherqiy derwazisida turatti; Israilning Xudasining shan-sheripi ularning üstide yuqiri turatti. **20** Bular bolsa del men Kéwar deryasi boyida körgén, Israil Xudasining astida turghan mexluqlar idi; ularning kérublar ikenlikini bildim. **21** Ularning herbirining töttin yüzi, herbirining töttin qaniti, qanatliri astida insan qoli siyaqidiki qolliri bar idi. **22** Ularning yüzlirining qiyapiti bolsa, ular men Kéwar deryasi boyida körgén yüzler idi; ularning turqi we yüzliri men körgén'ge oxshash idi; ularning herbiri óz uduligha qarap mangatti.

11 Roh méni kötürüp, Perwerdigarning öyining sherqiy, yeni sherqqe qaraydighan derwazisigha apardi; we mana, derwazining bosughisida yigirme besh adem turatti; men ularning otturisida awamning aqsaqili bolghan, Azzurning oghli Jaazaniya hem Benayaning oghli Pilatiyani kördüm. **2** We U manga: — I insan oghli, qebihlikni oylap chiqquchi, mushu sheherde rezil meslihet bergüchi ademler del bulardur. **3** Ular: «Öylerni selish waqti yéqinlashti emesmu?

Bu sheher bolsa qazan, biz bolsaq, ichidiki gösh» — deydu. 4 Shunga ularni eyiblep bésharet bergin; — Bésharet bergin, i insan oghli! — dédi. 5 Shuning bilen Perwerdigarning Rohi wujudumgha urulup chüshüp, manga söz qilghan: «Perwerdigar mundaq deydu» — dégin. «Silerning shundaq déginglarni, i Israil jemeti; könglünglerge pükken oy-pikringlarni, Men bilimen. 6 Siler mushu sheherde adem öltürüshni köpeytkensiler; siler reste-kochilarni öltürülgenler bilen toldurghansiler». 7 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler öltürgen kishiler bolsa, del shu göshtur, sheher bolsa qazandur; biraq silerni bolsa uningdin tartiwalimen. 8 Siler qilichtin qorqup kelgensiler, we Men üstünlargha bir qilich chüshürimen» — deydu Reb Perwerdigar. 9 «Shuning bilen Men silerni sheherdin tartiwélip, yat ademlarning qoligha tapshurimen, silerning üstünglardin höküm chiqirip jazalaymen. 10 Siler qilichlinip yiqilisiler; Israil chégralirida üstünlargha höküm chiqirip jazalaymen; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 11 Bu sheher siler üçün «qazan» bolmaydu, hem silermu uningki «gösh»i bolmaysiler; Men Israil chégralirida üstünglardin höküm chiqirip jazalaymen. 12 We siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler; siler Méning belgilimilirimde yürmigen, hökümlirim boyiche mangmighansiler, belki öpchörenglardiki ellerning hökümliri boyiche mangghansiler». 13 Shundaq boldiki, Men bésharet bériwatqinimda, Benayaning oghli Pilatiya jan üzdi. Men düm yiqildim: «Ah, Reb Perwerdigar! Sen Israilning qaldisini pütünley yoqatmaqchimusen?» — dep qattiq awazda nida qildim. 14 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 15 I insan oghli, Yérusalémda turuwatqanlarning: «Perwerdigardin yiraq kétinglar! Chünki mushu zémin bizgila miras qilip teqdim qilin'ghan!» dégen gépi, séning qérindashliring, yeni séning qérindashliring bolghan sürgünlerge hem Israilning pütükl jemetige qaritip éytilghan. 16 Shunga ulargha mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Gerche Men ularni yiraq yerlerge, eller arisigha yökkiwetken hem memliketler ichige tarqitiwetken bolsammu, ular barghan yerlerdimu Men Özüm ulargha kichikkine bir pak-muqeddes bashpanah bolimen». 17 Shunga mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men silerni ellerdin yighimen, tarqitiwétilgen memliketlerdin silerni

jem qilimen, andin Israil zéminini silerge qayturup teqdim qilimen. 18 Shuning bilen ular u yerge qaytip kélidu, ular barliq lenetlik nersilerni hem barliq yirginchlik ishlinini u yerdin yoq qilidu. 19 Men ulargha bir qelbni bérimen, ichinglarga yéngi bir rohni salimen; Men ularning ténidin tashtek qelbni élip tashlaymen, ulargha méhrlük bir qelbni bérimen. 20 Shuning bilen ular Méning belgilimilirimde yürüdu, Méning hökümlirimni ching tutup ulargha emel qilidu. Ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen. 21 Biraq köngülliri lenetlik nersilerge we yirginchlik qilmishlirigha béghishlan'ghanlar bolsa, Men ularning yollirini öz béshigha chüshürimen», — deydu Reb Perwerdigar». 22 Kérublar qanatlirini yaydi, ularning chaqliri öz yénida turatti; Israilning Xudasining shan-sheripi ular üstide yuqiri turatti; 23 we Perwerdigarning shan-sheripi sheherning otturisdin chiqip, sheherning sherq teripidiki tagh üstide toxtidi. 24 Shuning bilen Roh méni kötürüp, Xudaning Rohi bergin bu körünüshte méni Kaldiyeye, yeni sürgün bolghanlarga apardi; shuan men körge bu körünüş mendin ketti. 25 Shuning bilen men sürgün bolghanlarga Perwerdigar manga körsetken barliq ishlarni sözlep berdim.

12 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 21 insan oghli, sen asiy bir jemet arisida turisen; ularning körüşke közi bar emma körmeydu, anglashqa quliqu bar, emma anglamaydu, chünki ular asiy bir jemettur. 3 We sen, i insan oghli, sürgün bolghuchining yük-taqlirini teyyarlap qoyghin; we kündüzde ularning köz aldida sürgün bolghuchidek öz jayingdin bashqa jaygha barghin. Gerche ular asiy bir jemet bolsimu, éhtimalliqi yoq emeski, ular chüshinip yétidu. 4 Kündüzde ularning köz aldida sürgün bolushqa teyyarlighan yük-taqlardek yük-taqliringni élip chiq; andin kech kirey dégende ularning köz aldida sürgün bolidighan kishilerdek jayingdin chiqip ketkin; 5 tamni kolap téship, yük-taqliringni élip chiqqin; 6 ularning köz aldida buni mürüנגge élip, gugumda kötürüp chiqip ketkin; yerni körelmesliking üçün yüzüنگni yapqin; chünki Men séni Israil jemetige bésharet qildim. 7 We men buyrulghan boyiche shundaq qildim; kündüzde men sürgün bolghuchi kishidek yük-taqlirimni élip chiqtim; we kech kirgende qolum bilen tamni kolap téship, yül-taqlirimni chiqirip, gügümde ularning köz aldida müremge élip kötürüp mangdim. 8 Etigende Perwerdigarning sözi

manga kélip mundaq déyilidi: — **9** «I insan oghli, Israil jemeti, yeni asiy bir jemet, sendin: «Bu néme qilghining» dep sorighan emesmu? **10** Ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Bu yüklen'gen wehiy Yérusalémdiki shahzade hem shu yerdiki barliq Israil jemetidikiler toghruluqtur» — dégin. **11** Ulargha: «Men siler üçün bésharet. Men qandaq qilghan bolsam, emdi ularghimu shundaq ishlar qildurulidu; ular esir bolup sürgün bolidu» — dégin. **12** Ular arisidiki shahzade öz yük-taqlirini gugumde müriside kötürüp chiqidu; ular tamni kolap téship töshüktin nersilirini chiqiridu; u öz yüzini yépip zéminni körelmeydighan bolidu. **13** Shuning bilen Öz torumni uning üstige yayimen, u Méning qiltiqimda tutulidu; Men uni Kaldiylerning zémini bolghan Babilgha apirimen, biraq u u yerni öz közi bilen körmeydu; u shu yerde ölüdu. **14** Uninggha yardemleshken öpçörisidikilerning hemmisini hem barliq qoshunlirini Men barliq shamalgha tarqitwétimen; Men qilichni ghilaptin sughurup ularni qoghlaymen. **15** Men ularni eller arisigha tarqitwetkinimde, memliketler ichige taratqinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **16** Biraq ularning ichidiki az bir qismini, qilich, acharchiliq hem waba késilidin xalas qilimen; meqsitim shuki, ulargha özliri baridighan ellerde özlirige yirginchlik qilmishlirini étirap qildurushtin ibaret; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu». **17** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **18** «Insan oghli, öz néningni titrigen halda yégin, süyüngni dir-dir qilip ensirigen halda ichkin; **19** hem shu zémindiki kishilerge mundaq dep éytqin: «Reb Perwerdigar Yérusalémdikiler we Israil zéminide turuwatqanlar toghruluq mundaq deydu: «Ular öz nénini ensiresh ichide yeydu, süyüni dekke-dükkide ichidu; chünki zéminde turuwatqanlarning jebir-zulumi tüpeylidin, u yer hemmisi yeksan qilinidu. **20** Ahalilik sheherler xarabe bolup, zémin weyrane bolidu; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler». **21** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **22** «I insan oghli, Israil zéminide: «Künler uzartilidu, herbir alamet körünüş bikargha kétidu» dégen maqalni éytqini némissi? **23** Emdi ulargha: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men bu maqalni yoq qilimen; Israilda bu maqal ikkinchi ishiltilmeydu; sen eksiche ulargha: «Künler yéqinlashti, herbir alamet körünüşning emelge ashurulushimu yéqinlashti»

— dégin. **24** Chünki Israil jemetide yalghan «alamet körünüş» yaki ademni uchurudighan palchiliqlar qayta bolmaydu. **25** Chünki Men Perwerdigardurmen; Men söz qilimen, hem qilghan sözüüm choqum emelge ashurulidu, yene kéchtürülmeydu. Chünki silerning künliringlarda, i asiy jemet, Men söz qilimen hem uni emelge ashurimen» — deydu Reb Perwerdigar». **26** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **27** «I insan oghli, mana, Israil jemetidikiler séning toghruluq: «U körgen alamet körünüşler uzun künlerdin kéyinki waqitlarni körsitidu, u bizge yiraq kelgüsi toghruluq bésharet béridu» — deydu. **28** Shunga ulargha: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Méning sözlirimdin héchqaysisi yene kéchtürülmeydu, belki qilghan sözüüm emelge ashurulidu, deydu Reb Perwerdigar» — dégin».

13 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** «I insan oghli, sen Israilning bésharet bergüchi peyghemberliri, yeni öz tesewwuri bilen bésharet bergüchilerni eyiblep bésharet bérip: «Perwerdigarning sözini anglanglar!» — dégin. **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Öz rohigga egiship mangidighan, héch wehiyni körmigen hamaqet peyghemberlerning haligha way! **4** I Israil, séning peyghemberliring xuddi xarabiler arisida yürüwatqan tülkilerdek boldi. **5** Siler bösülgen jaylarga chiqmighansiler, uning Perwerdigarning künide bolidighan jengde puxta turushi üçün Israil jemetining buzulghan témini héch yasimidinglar. **6** «Perwerdigar mundaq deydu» dégüchiler bolsa peqet saxta bir körünüşni we yalghan palni körgenlerdin ibarettur; Perwerdigar ularni ewetmigen; biraq ular öz sözining emelge ashurulushini ümid qilidu. **7** Siler «Perwerdigar mundaq deydu» déginginglarda, Men héch söz qilmighan tursam, siler saxta bir «alamet körünüş»ni körgen, yalghan palni éytqan emesmu? **8** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler oydurma sözligininglar, yalghan «alamet körünüş»lerni körgeninglar tüpeylidin, emdi mana, Men silerge qarshimen, — deydu Reb Perwerdigar, **9** — Méning qolum saxta «alamet körünüş»ni körgen we yalghan palni éytqan peyghemberler bilen qarshilishidu; ular öz xelqimning kéngishide olturmaydu, ular Israil jemetining nesebnamiside xatirilenmeydu; ular Israilning zéminigha héch kirgüzülmeydu; shuning bilen siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **10** Berheq,

ular tinch-amanliq bolmighandimu «tinch-amanliq!» dep jar sélip, xelqimni éziqturghanliqi üçün, birsi népiz ara tamni qopursa, ular kélip peqet uni hak suwaq bilen aqartip qoyghanliqi üçün — **11** Tamni hak suwaq bilen aqartawatqanlarga: «Bu tam yiqilidu!» dégin! Kelküdek bir yamghur yaghidu! I yoghan möldürler, siler chüshisiler! Dehshetlik bir shamal chiqidu; **12** we mana, tam örülüp chüshkende, xeq silerdin: «Siler bu tamni suwighan hak suwaq qéni!» dep sorimamdu? **13** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz qehrim bilen dehshetlik bir shamal partlitip chiqirimen; Méning achchiqimdin kelküdek bir yamghur we hemmini halak qilidighan qehrlik möldürler yaghidu. **14** Shuning bilen Men siler hak suwaq bilen aqartqan tamni ghulitip, uning ulini ashkare qilib, uni yer bilen yeksan qilimen; u ghulap chüshkende, siler uning arisida halak bolisiler; we Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **15** Shundaq qilib Men qehrimni tam hem uni hak suwaq bilen aqartqanlarning üstige chüshürüp pighandin chiqimen; we: «Tam yoq boldi, shundaqla uni hak suwaq bilen aqartqanlar, yeni Yérusalém toghruluq bésharet bergüchi, héch tinch-amanliq bolmighandimu u toghruluq tinch-amanliqni körsetken «alamet körünüş»ni körgen Israilning peyghemberlirimu yoq boldi» — deymen». **17** «Emdi sen, i insan oghli, öz tesewwuri boyiche bésharet bergüchi öz xelqingning qizlirigha yüzüngni qaritip, ularni eyiblep bésharet bérup mundaq dégin: — **18** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz béghishlirining herbirige [séhirlik] bilezüklerni qadap, janlarni tuzaqqa élish üçün herqandaq égiz-pakar ademlarning béshigha perenchini yasighanlarga way! Emdi siler öz xelqimning janlirini tuzaqqa chüshürüp, janliringlarni saq qaldurimiz dewatamsiler? **19** Nechche tutam arpa, nechche chishlem nanni dep siler Manga kupurluq qilib, yalghan sözge qulaq salidighan Méning xelqimge yalghanchiliqinglar arqiliq ölmeske tégishliklirini öltürüp, tirik qalmasliqqa tégishliklirini hayat qaldurmaqchimusiler? **20** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men silerning qushlarni tuzaqqa chüshürgendek kishilerni tuzaqqa chüshürgüchi séhirlik «téngiq»liringlarga qarshimen, Men ularni bilikinglardin yirtip tashlaymen; shuning bilen siler qushlarni tuzaqqa chüshürgendek tutqan kishilerni erkinlikke

uchuriwétimen. **21** Men silerning perenjiliringlarnimu yirtip tashliwétip, xelqimni qolunglardin qutquzimen; ular yene qolunglarda olja bolup turmaydu; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **22** Siler yalghanchiliq bilen, Özüm azar bermigen heqqaniy ademlarning könglige azar bergenlikinglar üçün, shundaqla rezil ademlarning hayatini saqlap qutquzushqa ularni rezil yolidin yandurmay, eksiche ularning qolini kücheytkininglar üçün, **23** siler quruq «alamet közünüş»lerni ikkinchi bolup körmeysiler, yaki yalghan palchiliq qilmaysiler; Men Öz xelqimni qolunglardin qutquzimen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler».

14 Israil aqsqaallirining beziliri Méning yénimgha kélip aldimda olturushti. **2** We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **3** «I insan oghli, mushu ademler öz butlirini könglige tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebihlikini köz aldigha qoyghanidi. Emdi ularning Méni izdep Mendin yol sorishini qobul qilamdimen? **4** Emdi ulargha söz qilib mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Israil jemetidiki könglide öz butlirini tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebihlikini köz aldigha qoyup, andin peyghember aldigha kélidighan herbir ademni bolsa, Menki Perwerdigar uninggha butlirining köplüki boyiche jawab qayturimen. **5** Shundaq qilib Men Israil jemetining könglini Özümge igildurimen; chünki ular barliq butliri bilen Manga yat bolup ketti». **6** — Shunga Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Towa qilinglar! Butliringlardin yénip [yénimgha] qaytip kélinglar! Barliq yirginchlik qilmishinglardin yüzünglarni örünglar! **7** Chünki Israil jemetidiki özlirini Mendin ayrip, öz butlirini könglide tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebihlikini köz aldigha qoyup, andin Mendin sorash üçün peyghemberning aldigha kélidighan herqaysi adem yaki shuninggha oxshash Israilda turuwatqan herqaysi musapirlar bolsa, Menki Perwerdigar Özüm ulargha jawab qayturimen; **8** Men mushu kishini bir agah béshariti qilib uni söz-chöchekke qaldurushqa yüzümni uninggha qarshi qilimen; Men xelqimning arisidin uni üzüp tashlaymen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **9** Biraq peyghember özi éziqturulup, bir bésharetlik söz qilghan bolsa, u chaghda Özüm Perwerdigar

shu peyghembarni ézitqugha uchratqanmen; Men uninggha qarshi qolumni uzartip, uni xelqim arisidin halak qilimen. **10** Ular qebihlikining jazasini tartidu; peyghemberge bérilidighan jaza bilen sorighuchigha bérilidighan jaza oxshash bolidu. **11** Shuning bilen Israil jemeti yene Mendin chetnep ketmeydu, yaki yene asiyliliri bilen ózlerini bulghimaydu; ular Méning xelqim, we Men ularning Xudasi bolimen» — deydu Reb Perwerdigar». **12** We Perwerdigarning sózi manga kélip mundaq déyildi: — **13** «I insan oghli, melum bir zémin Manga asiqliq qilip gunah qilghanda, Men shuning bilen qolumni uninggha qarshi uzartip, ularning yólenchüki bolghan nénini qurutuwétip, uning üstige acharchiliqni ewetimen hem insan we haywanlarni uningdin üzimen; **14** emdi u chaghda Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üç hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular öz heqqaniyliq tüpeylidin peqet öz janlirinila saqliyalghan bolatti — deydu Reb Perwerdigar. **15** Eger Men zémindin yirtquch haywanlarni ötküzsem, ular uni baliliridin juda qilsa, haywanlar tüpeylidin uningdin ötküchi héchbir adem bolmay, u weyrane bolsa, **16** emdi Men öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — mushu üç hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghulliri ne qizlirini qutquzalmaytti; ular peqet öz janlirini qutquzalaytti, zéminning özi weyrane péti qalatti. **17** Yaki bolmisa Men shu zémin'gha qilichni chüshürup, uningdin insan hem haywanni üzüwetken bolsam, **18** emdi hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — mushu üç hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghulliri ne qizlirini saqlap qutquzalmaytti; ular peqet öz janlirini qutquzalaytti. **19** Yaki bolmisa Men shu zémin'gha waba késilini chüshürup, Öz qehrimni qan töktürülüşü bilen üstige töksem, uningdin insan hem haywanni üzüwetken bolsam, **20** emdi hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üç hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghlini ne qizini qutquzalmaytti; ular peqet heqqaniyliq bilen öz janlirini qutquzalaytti. **21** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Emdi shundaq bolghandin kéyin, insan hem haywanni üzüwétish üçün Yérusalémgha töt jazayimni, yeni qilich, acharchiliq, yirtquch haywan we waba késilini chüshürsem qandaq bolar? **22** Biraq mana, uningda qélip qalghanlar bolidu, yeni oghul-qizlar uningdin chiqirilip qutquzulidu; mana,

ular silerning yéninglarga chiqip, siler ularning yolliri hem qilmishlirini körüp yétisiler; shuning bilen siler Men Yérusalémgha chüshürgen külpet, yeni uninggha chüshürilgen barliq ishlar toghruluq teselli alisiler; **23** emdi siler ularning yolliri hem qilmishlirini körgininglarda, ular silerge teselli épkelidu; siler Méning uningda barliq qilghan ishlimni bikardin-bikar qilmighanliqimni tonup yétisiler, — deydu Reb Perwerdigar».

15 We Perwerdigarning sózi manga kélip mundaq déyildi: — **2** «I insan oghli, üzüm téli yaghichining bashqa derex yaghachliridin néme artuqchiliqi bar, uning shéxining ormandiki derekler arisida néme alahidiliki bar? **3** Uningdin birer jabduqni yasashqa matériyal alghanning paydisi barmu? Uningdin chinilerni asqudek qozuqni yasighili bolamdu? **4** Mana, u otqa yéqilghu bolghanda, ot uning ikki uchini köydürgende, otturisimu yérim köygende, emdi uni birer ishqa ishletkili bolamdu? **5** Mana, u saq bolghanda, héchqandaq ishqa ishletkili bolmighan yerde, emdi ot uni köydürüp yep ketkende, uni birer ishqa ishletkili bolamdu? **6** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men ormandiki derekler arisidiki üzüm télining yaghichini otqa tapshurghinimdek, Yérusalémda turuwatqanlarni otqa tapshurimen. **7** Yüzümni ulargha qarshi qilip qaritimen; ular bir ottin chiqsa, bashqa bir ot ularni yewétidu. Öz yüzümni ulargha qarshi bolup qaratqanda, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **8** Ularining qilghan wapasizliqliri tüpeylidin men zéminni weyrane qilimen» — deydu Reb Perwerdigar».

16 We Perwerdigarning sózi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, özining yirginchlik qilmishlirini Yérusalémning yüzige sélip mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar Yérusalémgha mundaq deydu: «Séning esliy zating we tughulushung Qanaaniylarning zéminida bolghan; séning atang Amoriy, apang Xittiy qiz idi. **4** Séning tughulushugha kelsek, sen tughulghan kününgde kindiking késilimigen, sen suda yuyulup pakiz qilinmighan; héchkim sanga tuz sürkmigen yaki séni zakilimighan. **5** Héchkimning közi mushu ishlar üçün sanga rehim qilmighan yaki ichini sanga aghritmighan; eksiche sen dalagha tashliwétilgensen, chünki tughulghan kününgde kemsitilgensen. **6** Shu chaghda Men yéningdin ötüp kétéwétip, séni öz qéningda éghinap

yatqiningni körgen; we Men öz qéningda yatqan halitingde sanga: «Yashighin!» — dédim. Berheq, sen öz qéningda yatqan halitingde Men sanga: «Yashighin!» — dédim. 7 Men séni daladiki otchöplerdek aynittim; sen ösüp xéli boy tartip chirayliq bézilip wayigha yetting; köksiliring shekillendi, chachliring üzün östi; biraq sen téxi tughmayalingach iding. 8 Men yene yéningdin ötüwétip sanga qaridim; mana, ishq-muhebbet mezgiling yétip keldi; Men tonumning péshini üstüingga yéyip qoyup, yalingachliqingni ettim; Men sanga qesem ichip, sen bilen bir ehde tüzdim, deydu Reb Perwerdigar, we sen Méningki boldung. 9 Men séni su bilen yuyup, qéningni téningdin yuyuwétip, sanga puraqliq mayni sürttüm. 10 Men sanga keshtilik könglekn kiygüzüp, ayighinggha delfin térisidin tikken keshlerni saptim; séni népis kanap bilen orap, yipek bilen yépip qoydum. 11 Séni zibu-zinnetler bilen perdazlidim, qolliringgha bilezüklerni, boynunggha marjanni taqap qoydum; 12 burnunggha halqini, qulaqliringgha zirilerni, béshinggha güzel tajni kiygüzdim. 13 Shundaq qilip sen altun-kümüş bilen perdazlanding; kiyim-kéchekliring népis kapap, yipek we keshtilik rexttin idi. Yéginging aq un, bal hem zeytun méyi idi; sen intayin güzel bolup, xanish mertiwisige kötürüldung. 14 Güzelliking tüpeylidin ellerde dangqing chiqti; chünki Men sanga körkemlikimni béghishlishim bilen güzelliking kamaletke yetti, — deydu Reb Perwerdigar. 15 — Biraq sen güzellikingge tayinip, dangqingdin paydilinip pahishe boldung; sen herbir ötküchi kishige pahishe muhebbetliringni töktüng; güzelliking uning boldi! 16 Sen kiyim-kéchekliringdin élip özüng üçün renggareng bézelgen «yuqiri jaylar»ni yasap, andin ularning üstide buzuqluq qilghansen. Bundaq ishlar yüz bérrip baqmighan, we ikkinchi yüz bermeydu! 17 Sen Men sanga béghishlighan güzel zibu-zinnetlirim we altun-kümüşüm bilen erkek mebudlarni yasap ular bilen buzuqluq qilghansen. 18 Sen öz keshtilik kiyimliringni élip ulargha kiygüzdüng; Méning méyim we Méning xushbuyumni ulargha sunup béghishliding; 19 Men özüngge bergen nénimni, Men sanga ozuqqa bergen aq an, zeytun méyi we balni bolsa, sen ularning aldigha xushpuraq hediye süpitide atap sundung; ishlar del shundaq idi! — deydu Reb Perwerdigar. 20 — Uning üstige sen Özümge tughup bergen qiz-oghulliringni élip, mebudlarning ozuqi bolsun dep ularni qurbanliq qilding. Séning

buzuqluqung azliq qilghandek, 21 sen Méning balilirimni soyup ularni ottin ötküzüp mebudlargha atap qoydungghu? 22 Séning barliq yirginchlik qilmishliring hem pahishe buzuqluqliringda, sen yashliqingda tughma-yalingach bolup öz qéningda éghinap yatqan künliringni héchqachan ésingge keltürmiding. 23 Emdi séning bu rezillikliringdin kéyin — (Way, halinggha way! — deydu Reb Perwerdigar) 24 sen yene özüng üçün bir peshtaq qurup, herbir meydan'gha bir «yuqiri jay»ni yasiding; 25 sen herbir kochining béshida «yuqiri jay»ingni salding; sen öz güzellikingni yirginchlik qilip, téningni herbir ötküchige tutup, putungni échip özüngni bérrip pahishe buzuqluqungni köpeyting. 26 Sen ishqwaz erliki chong qoshnang bolghan Misirliqlar bilen buzuqluq ötküzdüng; Méning achchiqimni qozghap, pahishe buzuqluqungni köpeyting. 27 We mana, Men Öz qolumni üstüingga uzartip, séning nésiwengni azaytip qoydum. Men séningdin nepretlinidighan, buzuq yolungdin nomus qilip chöchigenlerning, yeni Filistiylerning qizlirining qoligha tapshurdum. 28 Sen yene qanmay yene Asuriylikler bilen buzuqluq ötküzdüng; buzuqluq ötküzgendin kéyin yene qanaet qilmiding. 29 Shunga sen sodigerning zémini, yeni Kaldiye bilen bolghan buzuqluqungni köpeytip, buningdin yene qanaet qilmiding. 30 Mushundaq barliq ishlarni, yeni nomussiz pahishe ayalning ishlirini qilisen, némanche suyuq séning qelbing! — deydu Reb Perwerdigar, 31 Özüngning peshtiqingni her kochining béshida quridighan, herbir meydanda «yuqiri jay»ingni yasaydighan! Uning üstige sen pahishe ayaldek emes iding, chünki sen heqni neziringge almayting! 32 I wapasiz ayal, éringning ornida yat ademlerge köngül bériddighan! 33 Xeqler pahishe ayalgha hemishe heq béridu; biraq sen ashniliringni buzuqluq muhebbetliridin huzur élishqa heryandin yéninggha kelsun dep ularning hemmisige üstek bérrip in'am qilisen; 34 buzuqluqta sen bashqa ayallarning eksisen, chünki héchkim séning buzuq muhebbitingni izdep kelmidi; sen üstek berding, héch heq sanga bérilmidi — sen heqiqeten ularning eksisen! 35 Shunga, i pahishe ayal, Perwerdigarning sözini angla! 36 — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Séning tenggiliring tökülüp, ashniliring bilen bolghan buzuqluqliring bilen séning uyat yéring ashkarilan'ghanliqi tüpeylidin, barliq yirginchlik mebudliring tüpeylidin, ulargha atap sun'ghan

baliliringning qéni tüpeylidin — 37 shunga mana, Men séning özüngge eysh-ishret menbesi qilghan, barliq söygen hem barliq nepretlen'gen ashniliringni yighimen — Men ularni sanga qarshi chiqirip etirapingdin yighip, séning uyat yéringni ulargha ashkare qilimen, ular séning barliq uyat yéringni köridu. 38 Shuning bilen séni buzuqluq qilghan hem qan tökken ayallarni jazalighandek jazalaymen; Men qehr bilen, ottek ghezipimning telipi bilen üstüngge qanliq jazani chüshürimen; 39 We Men séni ularning qoligha tapshurimen; ular séning peshtaqliringni ghulitidu, séning «yuqiri jay»liringni chéqip tashlaydu; ular kiyim-kéchikignini üstüngdin saldurup tashlap, güzel zibu-zinnetliringni bulap-talap, séni tughma-yalingach qalduridu. 40 Ular sanga qarshi bir top kishilerni yighip épkélidu, ular séni chalma-késeke qilidu hem séni qilichliri bilen chépiwétidu. 41 Ular öyliringni ot bilen köydüridu, köp ayallarning köz aldida üstüngge jazalarni chüshüridu; shuning bilen Men séni pahishe ayal bolushtin qaldurimen; sen yene héchqandaq «muhebbet heqqi»ni bermeymen. 42 Shuning bilen Men sanga qaratqan qehrimni toxtitimen, Méning muqeddeslikimdin chiqqan ghezep sendin kétidu; Men tinchlinip qayta achchiqlanmaymen. 43 Sen yashliq künliringni ésingge keltürmiding, eksiche mushu qilmishliring bilen Méni ghezeplendürdüng; shunga mana, öz yolungni öz béshinggha qayturimen, — deydu Reb Perwerdigar, — shuning bilen bu buzuqluqni bashqa yirginchlik qilmishliring üstige qoshup ikkinchi qilmaysen. 44 Mana, maqallarni ishlitidighanlarning hemmisi sen toghruluq: «Anisi qandaq bolsa, qizi shundaq bolar» dégen bir maqalni tilgha alidu. 45 Sen öz éri hem baliliridin nepretlen'gen anangning qizidursen; hem öz erliri hem baliliridin nepretlen'gen acha-singilliringning ariliqidikisen; séning anang bolsa Hittiy, séning atang Amoriy idi. 46 Séning achang bolsa sol teripingde turghan Samariye, yeni u we uning qizliri; singling bolsa ong teripingde turghan Sodom we uning qizliri. 47 Sen ne ularning yolliridida mangmighan, ne ularning yirginchlik qilmishliri boyiche ish qilmighansen; Yaq! Belki qisqighine bir waqit ichide sen barliq yolliringda ulardin buzuq bolup ketting. 48 Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — singling Sodom, yeni u yaki qizliri sen yaki séning qizliringning qilmishliridek

qilmidi; 49 Mana, mushu singling Sodomning qebihliki — u we qizlirining tekebbuluqi, nanliri mol, endishisiz azadilik künliride ajiz-namratlarning qolini héch kücheytmigenliki idi. 50 Ular tekebburliship, Méning aldimda yirginchlik ishlarni qildi; Men buni körginimde, ularni yoqattim. 51 Samariye bolsa séning gunahliringning yérimidekmu gunah sadir qilmidi; halbuki, sen bolsang yirginchlik qilmishliringni ularningkidin köp awutup qilding; shundaq qilip sen yirginchlik qilmishliring tüpeylidin acha-singlingni xuddi heqqaniydek köründürgeniding. 52 Sen eslide öz acha-singlingning üstidin höküm qilghuchi iding; emdi senmu, öz shermendilikingni kötürüp yür! Séning ularningkidin téximu nepretlik gunahliring tüpeylidin ular sendin heqqaniy körünidu; shunga senmu acha-singlingni heqqaniy körsetkingni tüpeylidin xijaletke qélip shermendilikingni kötürüp yür! 53 We men ularni sürgündin, yeni Sodom hem qizlirini sürgündin, Samariye hem qizlirini sürgündin chiqirip, shundaqla ularning arisigha sürgün bolghanliringni chiqirip sürgünlüktin eslige keltürimen; 54 shuning bilen ulargha teselli berginingde, sen öz shermendilikingni kötürisen, séning barliq qilmishliring tüpeylidin xijaletke qalisen. 55 Séning acha-singling, Sodom hem qizliri esli haligha, Samariye hem qizlirimu esli haligha kélidu; senmu we séning qizliring esliy halinglarga kélisiler. 56 Séning rezilliking pash qilinmay, tekebburluqta yürgen kününgde, singling Sodom aghzingda söz-chöchek bolghan emesmidi? Emdi hazir sen özüng Suriye qizliri we uning etrapidikilerning hemmisi hemde Filistiye qizliri, yeni séni közge ilmaydighan etrapingdikilerning mazaq obyékti bolup qalding. 58 Sen buzuqluqung, yirginchlik qilmishliringning jazasini kötürisen, deydu Perwerdigar. 59 Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Öz qilghanliring, yeni ichken qesemingni kemsitip, ehдини buzghanliqing boyiche séni bir terep qilimen; 60 Halbuki, Men séning bilen yashliq künliringde tüzgen ehademni esleymen, hem sen bilen menggülik bir ehde tüzimen. 61 Shuning bilen sen özüngdin chong achiliring hemde séningdin kichik singilliringni tapshuruwalghiningda, sen yolliringni ésingge keltürüp xijaletke qalisen; chünki mushu [acha-singilliringni] sanga qizlar süpitide tapshurimen; biraq bu ishlar séningdiki ehde tüpeylidin bolmaydu. 62 Men Öz ehademni sen bilen tüzimen, sen Méning Perwerdigar ikenlikimni

bilisen; **63** shuning bilan séni kechürüm qilghinimda, sen qilmishliringni ésingge keltürüp xijil bolup, shermendiliking tüpeylidin qaytidin aghzingni héch achmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

17 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, bir tépishmaqni otturigha qoyup, Israil jemetige bir temsilni sözlep béríp mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Keng qanatliq, zich renggareng uzun peylik chong bir bürküt Liwan'gha kélip, shu yerdiki égiz kédír derixining uchidiki shaxni aldi; **4** U eng yuqiri yumran bixini üzüwélip, uni sodigerning zéminigha apirip, tijarechilerning shehirige tikti. **5** U yene zémindin bashqa uruqni élip baghliq bir étizgha tikti; uni mol sular boyida sélip, süget télidek tiklidi. **6** U ösüp, keng yéyilip, pes boyluq üzüm téli bolup chiqti; uning shaxliri [bürküt] terepke qarap östi, yiltizlirimu uning astigha sozuldi. Shu yol bilen u üzüm téli bolup, shaxlandi, bixlandi. **7** Emdi keng qanatliq, zich peylik yene bir chong bürküt peyda boldi; we mana, bu üzüm téli «U méni sugharsun» dep, tikilgen chönekliridin yiltizlirini uninggha qarap tartti, shaxlirini uninggha qarap sozdi; **8** Mana, u obdan shaxlap méwe bersun, ésil üzüm téli bolsun dep munbet étizda, mol sular boyigha tikilgenidi». **9** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «U ronaq tapamdu? Uni qaqshal qiliwétish üçhün [bürküt] yiltizlirini yulup, méwisini késiwetmemdu? Uning yumran yopurmaqliri xazan bolidu; shu chaghda uni yiltizliridin yuluwélishqa küchlük bir bilek yaki nurghun xeqlerning héch kériki bolmaydu. **10** Emdi hetta qaytidin tikilgen bolsa, ronaq tapamdu? Sherq shamili uninggha tegkendila taza qaghjirap ketmemdu? U tikilip ösken chönekliride qaghjirap kétédu». **11** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **12** «Asiy jemettin: «Mushu ishlarning menisini bilemsiler?» dep sorap, ulargha mundaq dégin: «Mana, Babil padishahi Yérusalémgha kélip, uning padishahi hem shahzadilirini élip özi bilen Babilgha qayturup apardi. **13** Shu waqitta u padishahning neslidin bir kishini élip uning bilen ehde tüzüp uninggha qesem ichküzdi. U yene zémindiki ésil-mötiwer bolghanlarni uning bilen élip ketti; **14** meqset, padishahliqning töwen ajiz halette bolup, qeddini rusliyalmay, peqet uning ehdisini tutushi bilen jénini jan etküzüsh üçhün idi. **15** Biraq u Misir bizge atlar hem chong qoshunni teminlisun dep elchilirini shu yerge ewetip, uninggha asiqliq qildi.

Emdi u ronaq tapamdu? Mundaq ishlarni qilghuchi tirik qalamdu? U ehdi buzup tirik qalamdu? **16** Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — berheq u özini padishah qilghan padishahning zéminide, — yeni uning qesimini kemsitken, ehdisini buzghan héliqi padishahning zéminide, — uning yénida, Babilning otturisida ölidu. **17** Bolidighan jengde, ular kélip nurghun kishilerni qirish üçhün [sépilgha] chiqidighan dönglükleri sélip, poteylerni qurghanda, Pirewn küchlük qoshun hem nurghunlighan eskerlerni bashlap kelsimu, uning üçhün héchnéme qilib bérelmeydu. **18** U qesemni kemsitip, ehdi buzdi; mana, u qol éliship söz berdi, biraq u mushu ishlarni qildi; shunga u tirik qéchip qutulalmaydu». **19** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq, u kemsitken qesimim hemde buzghan ehdemni bolsa, bularni öz béshigha kiygüzimen. **20** Men Öz torumni üstige yéyip tashlaymen, u Méning qiltiqimda tutulidu; Men uni Babilgha apirimen hemde shu yerde Manga qilghan mutleq wapasizliqi üçhün uning üstige höküm chiqirip jazalaymen. **21** Uning bilen bille barliq qachqanlar, barliq qoshunliri qilich bilen yiqilidu; bulardin qalghanlar herbir shamalgha tarqitilidu; shuning bilen siler Menki Perwerdigarning söz qilghanliqini tonup yétisiler». **22** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Menmu égiz kédirning uchidin bix élip tikimen; uning yapyash shaxchilirining uchidin yumran birsini üzüp, égiz heywetlik tagh üstige tikimen; **23** Israil égzilikidiki taghqa Men uni tikimen; u obdan shaxlap, méwe béríp, ésil kédír derixi bolidu; uning astigha herqandaq uchar-qanatlar qonidu; uning shaxlirining sayisida ular qonup turidu; **24** shuning bilen daladiki barliq derekler biliduki, Menki Perwerdigar égiz derexni pes qildim, pes derexni égiz qildim, yéshil derexni qaghjirattim, qaqshal derexni kökertip baraqsan qildim; Menki Perwerdigar mundaq söz qildim we shuni ada qilimen».

18 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** «Israil zémini toghruluq siler: «Atilar achchiq-chüchük üzümlerni yése, balilarning chishi qériq sézilidu» dégen mushu maqalni ishlitidighan kishiler zadi néme démekchisiler? **3** Men hayatim bilen qesem qilimenki, deydu Reb Perwerdigar, siler Israil ichide mushu maqalni qaytidin ishletmeysiler. **4** Mana, barliq janlar Méningkidur; atining jéni Méningkidek, balining jénimu Méningkidur; gunah

sadir qilghuchi jan igisi bolsa, u ölidu. **5** Birsi heqqaniy bolsa, adilliq we adalet yürgüzidighan bolsa, **6** — u ne taghlar üstide butqa atalghan taamni yémigen, ne Israil jemetidiki butlarga bash kötürüp ulardin tilimigen, ne qoshnisining ayalini héch buzmighan, ne ay körgende ayalgha yéqin kelmigen **7** ne héchbirige zulum-zumbuluq ishletmigen, belki qerzdardin kapalet alghanni qayturidighan, bulangchiliq qilmighan, öz nénini ach qalghanlarga teqsim qilip bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiygüzgen; **8** pulni ösümge bermeydighan, jazane almaydighan, belki qolini qebihliktin tartip, ikki adem arisida durus höküm chiqiridighan; **9** Méning belgilimilirimde mangidighan, bashqilargha adil muamile qilish üçün hökümlirimni tutidighan bolsa — mana mushu kishi heqqaniy, u jezmen hayat bolidu, deydu Reb Perwerdigar. **10** Egerde öz pushti bolghan, zorawanliq qilghuchi, qan tökküchi bolghan, shundaq yamanliqlarning birini öz qérindishigha qilghan, hemde yuqiriqi yaxshiliqning héchqaysisini qilmighan, bir oghli bolsa, — yeni taghlar üstide butqa atalghan taamni yégen, qoshnisining ayalini buzghan, **12** ajiz-namratlarga zulum-zumbuluq ishletken, bulangchiliq qilghan, qerzdardin kapalet alghanni qayturmighan, butlarga bash kötürüp ulardin tiligen, yirginchlik ishlarni qilghan, **13** pulni ösümge bergen, jazane alghan bir oghli bolsa — emdi u hayat qalamdu? U hayat qalmaydu; u mushundaq yirginchlik qilmishlarni qilghini üçün u jezmen ölidu; uning öz qéni öz béshi üstige chüshidu. **14** Biraq mana, mushu kishimu bir oghul tapsa, u atisining sadir qilghan barliq gunahlarini körgen bolsimu, hem körgini bilen shundaq qilmisa **15** — yeni taghlar üstide butqa atalghan taamni yémigen, Israil jemetidiki butlarga bash kötürüp ulardin tilimigen, qoshnisining ayalini buzmighan, **16** héchbirige zulum-zumbuluq ishletmigen, qerzdardin kapalet élishni héch özige tutmighan, bulangchiliq qilmighan, öz nénini ach qalghanlarga teqsim qilip bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiygüzgen, **17** öz qolini qebihliktin tartidighan, pulni ösümge bermigen, ösüm-jazane almighan, belki Méning hökümlirimge emel qilidighan, belgilimilirimde mangidighan bolsa — u öz atisining qebihliki tüpeylidin ölmeydu, u jezmen hayat bolidu. **18** Uning atisi bolsa, zulum-zumbuluq ishletken, öz qérindishigha bulangchiliq qilghan, öz xelqi arisida natoghra ishlarni qilghanliq

tüpeylidin, mana u öz qebihliki ichide ölidu. **19** Siler: «Némishqa oghul atisining qebihlikining jazasini kötürmeydu?» dep soraysiler; biraq oghul adilliq hem adaletni yürgüzgen, Méning barliq belgilimilirimni tutup ulargha emel qilghan; u jezmen hayat bolidu; **20** gunah sadir qilghuchi jan igisi ölidu. Oghul atisining qebihlikining jazasini kötürmeydu, we yaki ata oghlining qebihlikining jazasini kötürmeydu; heqqaniy kishining heqqaniyliqi öz üstide turidu, rezil kishining rezilliki öz üstide turidu; **21** we rezil kishi barliq sadir qilghan gunahlaridin yénip towa qilip, Méning barliq belgilimilirimni tutup, adilliq hem adaletni yürgüzidighan bolsa, u jezmen hayat bolidu, u ölmeydu. **22** Uning sadir qilghan barliq itaetsizlikliri uning hésabigha eslenmeydu; u qilghan heqqaniyliqi bilen hayat bolidu. **23** Men rezil ademning ölümidin huzur alamdimen? — deydu Reb Perwerdigar. Eksiche, mendiki huzur uning öz yolidin yénip towa qilghanliqidin emesmu? **24** Heqqaniy kishi öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik qilghan, rezil ademlarning yirginchlik qilmishliri boyiche ish qilghan bolsa, u hayat qalamdu? Uning qilghan heqqaniyliqliridin héchqaysisi eslenmeydu; ötküzgen asiyligi, sadir qilghan gunah ichide, u ölidu. **25** Emma siler: «Rebning yoli adil emes» deysiler; emdi, i Israil jemeti, anglanglar; Méning yolum adil emesmu? Silerning yolliringlar adilsizlik emesmu? **26** Heqqaniy kishi heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni ötküzgen bolsa, u ölidu; ötküzgen qebihliki bilen u ölidu. **27** Hem rezil adem ötküzgen rezillikidin yénip towa qilip, adilliq hem adalet yürgüzidighan bolsa, u öz jénini hayat saqlaydu. **28** Chünki u oylinip, barliq ötküzgen itaetsizlikliridin yandi; u jezmen hayat bolidu, u ölmeydu. **29** Lékin Israil jemeti «Rebning yoli adil emes» deydu; i Israil jemeti, Méning yollirim adil emesmu? Adil bolmighini silerning yolliringlar emesmu? **30** Shunga Men üstünglarga, yeni herbiringlarni öz yolliringlar boyiche höküm chiqirip jazalaymen, i Israil jemeti, deydu Reb Perwerdigar. Qaytip yénimgha kélinglar, barliq itaetsizlikliringlardin yénip towa qilinglar; shuning bilen qebihlik silerge qiltaq bolmaydu. **31** Özünglardin barliq ötküzgen itaetsizlikliringlarni tashliwétinglar, özünglarga yéngi qelb we yéngi rohni tiklenglar; némishqa ölmekchisiler, i Israil jemeti? **32** Chünki ölidighan kishining ölümidin

manga huzur yoqtur, deydu Reb Perwerdigar; shunga yolunglardin yéniq towa qilib hayat bolunglar!».

19 — «Emdi sen, Israil shahzadiliriga bir mersiyei aghzinggha élip mundaq dep oqughin: — **2** «Shirlar arisida anang qandaq bir chishi shir idi! U yash shirlar arisida yatqan, u arslanlirini béqip quwwetlidi. **3** U arslanliridin birini chong qildi, u yash shir bolup chiqti; U owni tutup yirtishni ógendi; U ademlernimu yewétetti. **4** Eller uningdin xewer anglidi; U ularning ora toziqida tutuwélindi; Ular uning burnigha ilmekni sélip, Misir zéminigha épketti. **5** Chish shir ózining arminini bikar kütkinini, Ümidning yoqalghanliqini körüp, U bashqa bir arslinini élip, Uni béqip yash shir qildi; **6** U shirlar arisida uyan-buyan kezdi; U yash shir bolup, Owni tutup yirtishni ógendi; U ademlernimu yewétetti. **7** U ularning istihkamlirini buzup, Ularining sheherlirini xarabe qiliwetti; Zémin we uning üstidiki hemmisi uning hörkirigen awazi bilen dekke-dükkige chüshti. **8** Andin eller uning etrapidiki rayonlardin kélip uninggha qarshi chiqti; Ular uning üstige torini yéyip tashlidi; U ularning ora toziqida tutuwélindi. **9** Ular burnigha ilmek sélip qepeske solidi; Uni Babilning padishahigha apardi; Ular uni torlirigha éliwaldi; Shuning bilen uning awazi Israil taghlirida qaytidin anglanmaydu. **10** Séning anang üzümzaringda bir üzüm téli idi; U su boyida tiklen'genidi; Sularning molluqidin, U intayin méwilik, köp shaxlik boldi. **11** Uning küchlük shaxliri bar idi, Höküm sürgüchilerning shahane hasilirigha layiq idi; Uning boyi bulutlardinmu égz kökke taqashti, U égzliki we shaxlirining nurghunliqi bilen körünerlik idi; **12** Biraq u qehr bilen yulundi, U yerge tashlandi, Sherq shamili méwisini qurutiwetti; Uning küchlük shaxliri sunduruldi, qaghjirap ketti; Ot ularni yutuwaldi. **13** Hazir u chöl-bayawanda, Changqaq, susiz bir yerde tikildi; **14** Uning shaxlirining birsidin ot chiqip, Uning bixliri hem méwisini yutuwaldi; Shuning bilen uningda hökümdarning shahane hasisi bolghudek küchlük shéxi qalmidi. Bu sözler mersiye, bular peqet mersiye üçünla ishilitilidu».

20 Yettinchi yili, beshinchi aying oninchi küni shundaq boldiki, Israilning bezi aqsaqalliri Perwerdigarni izdep uningdin sorighili méning aldimgha kélip olturdi. **2** We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **3** I insan

oghli, Israilning aqsaqallirigha söz qilib mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Siler Mendin sorighili keldinglar? Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — Men silerning Mendin sorishinglarga yolgha qoymaymen. **4** Emdi ularning üstige höküm chiqiramsen, i adem balisi, höküm chiqiramsen? Ulargha ata-bowilirining yirginchlik qilmishlirini ayan qilib ulargha mundaq dégin: — **5** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men Israilni tallighan künide, Yaqup jemetining neslige qol kötürüp qesem qilib, Misir zéminida Özümni ulargha ayan qilghinimda, yeni ulargha qol kötürüp qesem qilib ulargha: «Men Perwerdigar séning Xudayingdurmen» déginimde **6** — shu küni Men ularni Misir zéminidin chiqirip ular üçün alahide izdep tapqan süt hem bal éqip turidighan, hemme zémin arisidiki eng güzel zéminning güli bolghan zémin'gha kirgüzüsh üçün, qol kötürüp qesem qildim; **7** Men ulargha: «Herbiringlar öz közünglar aldidiki nepretlik nersilerni tashliwétinglar, Misirning butliri bilen özünglarni bulghimanglar; Men Perwerdigar Xudayinglardurmen» — dédim. **8** Lékin ular Manga asiyliq qilib Manga qulaq sélishni xalimaytti; héchqaysisi ne öz közi aldidiki nepretlik nersilerni tashliwetmide, ne Misirning butliridin héch ayrilmidi. Andin Men qehrimni Misir zémini ichide ulargha töküp, ulargha qaratqan achchiqimni basimen, dédim — **9** halbuki, namimning ular turghan eller arisida bulghanmasliqi üçün, Öz namim üçün heriket qildim; chünki Men bu ellerning köz aldida ularni Misirdin chiqirishim bilen Özümni ayan qilghanidim; **10** shunga Men ularni Misir zéminidin [toluq] chiqirip, chöl-bayawan'gha apardim. **11** We Men belgilimilirimni bérip, Öz hökümlirimni ulargha ayan qildim — ulargha emel qilidighan kishi ularning sewebidin hayatqa érishidu. **12** Özüm hem ular arisidiki bésharet bolsun dep, Méning ularni pak-muqeddes qilidighan Perwerdigar ikenlikimni bilishi üçün «shabat kün»lirimni ulargha béghishlidim; **13** lékin Israil jemeti chöl-bayawanda Manga asiyliq qildi; chünki ular Méning belgilimilirimde mangmide, Méning hökümlirimni chetke qaqtı (eger ademler bu emrlerge emel qilsa, u ularning sewebidin hayatqa érishidu) we Méning «shabat kün»lirimni qattiq bulghidi; Men ularning üstige chöl-bayawanda ular halak qilin'ghuche qehrimni tökimen dédim — **14** halbuki, namimning

eller arisida bulghanmasliqi üçün, Öz namim üçün heriket qildim; chünki Men bu ellerning köz aldida ularni Misirdin qutquzup chiqarghanmen. **15** Men yene chöl-bayawanda ulargha süt hem bal éqip turidighan, hemme zéminning güli bolghan zémin'gha kirgüzmeymen dep, qolumni kötürüp qesem qilimen dédim **16** (chünki ularning qelbi butlirigha egiship ketkechke, Méning belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning hökümlirimde mangmighan, Méning «shabat kün»lirimni buzghan); — **17** halbuki, közüm ulargha rehim qilip ularni halak qilmidim yaki ularni chöl-bayawanda tügeshtürmidim. **18** Men chöl-bayawanda ularning balilirigha mundaq dédim: «Ata-bowiliringlarning belgilimilide mangmanglar, ne ularning hökümlirini tutmanglar ne butliri bilen özünglarni bulghimanglar. **19** Men Perwerdigar Xudayinglardurmen; Méning belgilimilirimde méngip, Méning hökümlirimni tutup ulargha emel qilinglar; **20** Méning «shabat kün»lirimni pakmuqeddes dep etiwarlanglar; u silerning Méning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilishinglar üçün Men we siler otturimizdiki bir bésharettur. **21** Lékin balilirimu Manga asiqliq qildi; ular ne Méning belgilimilirimde mangmighan ne Méning hökümlirimni tutmighan (birsi ulargha emel qilsa, u ular bilen hayatqa érishidu) ular Méning «shabat kün»lirimni bulghighan; shunga Men qehrimni ular üstige töküp ulargha qaratqan achchiqimni chüshürüp pighandin chiqimen, dédim; **22** lékin jazadin qolumni tartip, namimni ellerning köz aldida bulghanmisun dep Öz namim üçün heriket qildim; Men bu ellerning köz aldida ularni Misirdin qutquzup chiqarghanmen. **23** Chöl-bayawanda Men qolumni kötürüp ulargha silerni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen dep qesem qilimen, dédim; **24** chünki ular Méning hökümlirimni ada qilmighan, belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning «shabat kün»lirimni buzghan; ular közlrini ata-bowiliringning butlirigha tikmekte idi; **25** shunga Men ulargha yaxshi bolmighan belgilimilerni, ularni hayatqa élip barmaydighan hökümlerni béghishlidim; **26** we ularni öz-özidin seskendürüp, Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétishi üçün, Men ularni öz hediyliri arqiliq bulghidim, chünki ular hediye süpitide barliq tunji balilirini atap qoyatti. **27** Shunga, i insan oghli, Israil jemetige söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq

deydu: — Ata-bowiliringlar shu ishtimu Manga kupurluq qilghanki, ular Manga wapaszliq qilghan; **28** ular Men Öz qolumni kötürüp: «Mushu zéminni silerge bérimen» dep qesem qilghan yerge kirgende, ular shu yerdiki udul kelgen herbir yuqiri döng hem baraqsan derexni körüpla shu jaylarda ular qurbanliqlirini qilip, Méni achchiqlanduridighan hediylerni qilatti; ular shu yerdimu «xushpuraq hediye»lirini puritip, «sharab hediye»lirini töketti; **29** shuning bilen Men ulardin: «Siler chiqidighan bu yuqiri jay dégen néme?» dep soridim; shunga bügün'ge qeder uning ismi «Bamah»dur. **30** Shunga Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler ata-bowiliringlarning yolida özliringlarnimu bulghimaqchimusiler? Ularning nepretlik qilmishlirigha egiship buzuqluq qilmaqchimusiler? **31** Emdi siler hediyliringlarni sunup, öz oghulliringlarni ottin ötküzgende, siler yenila bügün'ge qeder özünglarni barliq butliringlar bilen bulghawatisiler; emdi Men silerning Méni izdep sorishinglarga yol qoyamdimen, i Israil jemeti?! Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men silerning Méni izdep sorishinglarga yol qoymaymen! **32** Shuningdek silerning könglünglerdiki «Biz yat ellerdek, bashqa yurtlardiki jemetlerdeq yaghach hem tash mebudlarga choqunimiz» dégen koyunglar emelge ashurulmaydu! **33** Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, Men berheq küchlük qol, uzartqan bilikim hem töküp yaghdurghan qehrim bilen üstünglardin hökümranlıq qilimen. **34** Men küchlük qol, uzartqan bilikim hem töküp yaghdurulghan qehr bilen silerni ellerdin chiqirip épkélimen, tarqitilghan memliketlerdin silerni yighimen; **35** silerni ellerge tewe bolghan chöl-bayawan'gha kirgüzüp, shu yerde üstünglardin yüz turane höküm chiqirip jazalaymen; **36** ata-bowiliringlarning üstidin Misir zéminidiki chöl-bayawan'gha höküm chiqirip jazalghinimdek, silerning üstünglardin yüz turane höküm chiqirip jazalaymen, deydu Reb Perwerdigar. **37** Men silerni hasa astidin ötküzüp, ehdingning rishtisige baghlundurimen. **38** Men aranglardin Manga wapaszliq qilghan asiylarni shallap chiqirimen; ularni turuwatqan jaylardin chiqirimen, biraq ular Israil zéminigha kirmeydu; shuning bilen siler Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **39** — Emdi siler bolsanglar,

i Israil jemeti, Reb Perwerdigar silerge mundaq deydu: — Manga qulaq salmaymiz désenglar, bériwéringlar, herbiringlar öz butliringlarga choquniwéringlar! Biraq siler yene hediyliringlar hem mebudliringlar bilen Méning namimni ikkinchi bulghimaysiler! **40** Chünki Méning muqeddes téghimda, yeni Israilning égzilikidiki taghda, — deydu Reb Perwerdigar, — barliq Israil jemeti, ularning hemmisi Manga zémimde turup xizmet qilidu; Men u yerde ularni qobul qilimen we u yerde Men silerdin «kötürme hediye»liringlarni, tunji hosul bolghan köktat-méwiliringlarni, shundaqla barliq muqeddes dep ayrip béghishlighan nesriliringlarni telep qilimen. **41** Men silerni eller arisidin chiqirip, memliketlerdin élip yighqinimda, ésil xushbuydek silerni qobul qilimen; shuning bilen ellerning köz aldida aranglarda Özümnung pak-muqeddes ikenlikimni körsitimen. **42** Ata-bowiliringlarga qolumni kötürüp: «Mushu zéminni silerge bérimen» dep qesem qilghan Israil zéminigha silerni kirgüzginimde, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. **43** Siler u yerde öz yolliringlarni we özünglarni bulghighan barliq qilmishliringlarni esleysiler; shuning bilen ötküzgen rezil ishliringlar tüpeylidin siler öz-özünglarni közge ilmayisiler, öz-özünglardin nepretlinisiler. **44** Men rezil yolliringlarga asasen emes, yaki buzuq qilmishliringlarga asasen emes, belki Öz namim üçün silerge shepquetlik muamile qilghandin kéyin, i Israil jemeti, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler, — deydu Reb Perwerdigar. **45** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **46** I insan oghli, yüzüngni Téman shehirige qaritip, jenubtikilerni eyiblep, Negew ormanliq dalasini eyibleydighan bésharet bérip, — **47** Yeni Negew ormanliq dalasigha mundaq dégin: — Perwerdigarning sözini angla; Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men sanga bir ot yaqimen; u sendiki hemme yéshil derexni hemde hemme qaqshal derexni yewétidu; yalqunluq ot héch öchmeydu, jenubtin shimalghiche pütkül yer yüzi uning bilen köyüp kétidu; **48** barliq et igiliri Menki Perwerdigar uni yaqqanliqimni körüp yétidu; u héchqachan öchürülmeydu!». **49** We men: — Ah, Perwerdigar! Ular men toghruluq: «U peqet temsillernila sözlewatidu» deydu! — dédim.

21 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, yüzüngni Yérusalémgha qaritip, «muqeddes jaylar»ni eyiblep, Israil zéminini

eyiblep bésharet bérip, **3** Yeni Israil zéminigha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men sanga qarshidurmen; qilichimni ghilaptin sughurup, sendin hem heqqaniylar hem rezillerni üzüp tashlaymen. **4** Men sendin hem heqqaniylar hem rezillerni üzüp tashlamaqchi bolghinim üçün, qilichim barliq et igiliri, yeni jenubtin shimalghiche bolghan hemmeylen bilen qarshilishishgha ghilaptin chiqidu; **5** shuning bilen barliq et igiliri Menki Perwerdigarning Öz qilichimni ghilaptin sughurghanliqimni tonup yétidu; qilich ghilapqa qaytidin yénip kirmeydu. **6** Emdi uh tartqin, i insan oghli; ich-baghring échishqudek derd-elem bilen ularning köz aldida uh-zar qil. **7** We shundaq boliduki, ular sendin: «Némishqa uh tartisen?» dep sorighanda, sen ulargha: «Bolghan shum xewer tüpeylidin! Mana, u kélidu! Barliq yüreklar érip, barliq qollar boshap kétidu, barliq rohlar zeipliship, barliq tizlar süydük bilen chilik-chilik höl bolup kétidu; mana u kéliwatidu! U yétip keldi! — deydu Reb Perwerdigar» — dégin. **8** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **9** I insan oghli, bésharet bérip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bir qilich, bir qilich, bislan'ghan, parqiritilghan! **10** U zor qirghinchilik üçün bislan'ghan, uni yaltirashqa parqiratqan; Öz oghlumning shahane hasisi herqandaq addiy tayaqni kemsitkenliki tüpeylidin, xushal bolup kétishimizge toghra kélemdu? **11** U qilichni parqiritilishqa, qol bilen tutushqa békitken; Qilich bilen'gen, parqiritilghan, Qetl qilghuchining qoligha tutquzushqa teyyarlan'ghandur! **12** Nale-peryad kötürüp pighan chekkin, i insan oghli, Chünki [qilich] Méning xelqimge qarshi chiqqan; U Israilning barliq shahzadilirige qarshi chiqqan; Ular Öz xelqim bilen teng qilichqa tapshurulghan; Shunga yanpishingha qattiq urup qoyghin! **13** Chünki sinaq keldi; emdi bu «shahane hasa » bashqa yaghachlarni kemsitkini bilen, u beribir tügishidu emesmu?! — deydu Reb Perwerdigar. **14** — Emdi sen, i insan oghli, bésharet bergin, chawak chalghin! Qilich ikki qétim, üç qétim urup qirsun! U qirghuchi qilich, ularni her tereptin qarshiwalghan zor qetl qilghuchi qilichtur! **15** Ularning yüreklarini érisun dep, ulardin nurghunliri putliship ketsun dep, Men ularning barliq derwazilirigha tehdit salghuchi qilichni qaritip qoydum. Way! U chaqmaqtek parqiritilghan, u qirishqa sughurulghan; **16** i qilich, ong terepke ötkür bol! Sol terepke burulup

chap! Bisingni qeyerge qaratqan bolsa shu yerge chap! **17** Menki Perwerdigar Öz qolum bilen chawak chalimen, Öz qehrimni töküp pighandin chiqimen; Menki Perwerdigar shundaq söz qildim. **18** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **19** Sen i insan oghli, Babil padishahining qilichining méngishigha teyyarlan'ghan ikki yolni békitip qoyghin; ikkilisi bir zémindin chiqidighan bolsun; [Yérusalém] shehirige mangidighan yolning béshida bir yol belgisini tiklep qoyghin; **20** yeni qilichning yétip kélishi üçün Ammoniylarning Rabbah shehirige bir yol hemde Yehudagha, yeni istihkami mestehkem Yérusalém shehirige yene bir yolni békitip qoyghin; **21** chünki Babilning padishahi acha yolda, yeni ikki yolning béshida pal achquzidu; u oqlarni silkiydu, «köchme mebudlar»din soraydu, jigerni tekshüridu. **22** Emdi sépilni bösküchi bazghanlarni tikleshni, qan töküshke perman qilishni, jeng élan qilip tovlashni, derwazilargha urulghuchi bazghanlarni tikleshni, sépilgha chiqidighan dönglükleri yasashni, poteylerni qurushni, Yérusalémi [muhasirige élishni] körsitidighan pal uning ong qoligha chüshidu; **23** gerche bu pal ulargha yalghan körün'gini bilen, ular ichken qesemler tüpeylidin, Yehudadikilerni changgiligha alsun dep padishah ularning qebihlikini ésige keltüridu. **24** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: Silerning asiyliginglar ashkariliniq, barliq qilmishliringlarda gunahliringlar körün'gechke, qebihlikinglarni eske keltürginglar tüpeylidin — yeni özünglar pash qilinip eske élin'ghininglar tüpeylidin, siler qolgha élinisiler. **25** Emdi sen, i Israilning munapiq hem rezil shahzadisi, qebihlikingning jazalinish waqti-saiti toshqinida, köridighan küning kélidu! **26** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Sellini uningdin éliwet, tajni éliwet; ishlar öz pétida turiwermeydu; pes turghanni égiz qil, égiz turghanni pes qil; **27** uning [textini] örüwet, örüwet, örüwet! Uning hoquqining Igisi kelmigüche, u yene mewjut bolmaydu; Men uni Uninggha teqdim qilimen. **28** Emdi i insan oghli, bésharet bérip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar Ammoniylar we ularning mazaqliri toghrisida mundaq deydu: «Bir qilich, bir qilich qetl qilishqa sughurulghan; u ademni yewétishke, chaqmaqtek yaltirashqa parqiritilghan!» — dégin! **29** Chünki palchilar sen qilich toghrungda quruq alamet körünüshlerni körüp, sen üçün yalghandin bir pal salidu; rezillerning köridighan küni kelgende,

qebihlikning jazalinish waqti-saiti toshqanda, bular séni shu qirilghan rezillerning boyunliri üstige qoshup yatquzidu! **30** Bu qilichni öz ghilapigha qayturup sal! Men séning üstüngge özüng yaritilghan jayda, yeni sen törülgen jayda höküm chiqirip jazalaymen. **31** Shuning bilen Men üstüngge qehrimni töküp yaghdurup, Ghezipping oti qilip püwleymen; Men séni qatilliqa mahir yawuz ademlerning qoligha tapshurup bérimen; **32** Sen otqa yéqilghu bolisen; Séning qéning öz zéminingde tökülidu; Sen qaytidin eslenmeysen; Chünki Menki Perwerdigar söz qilghan.

22 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **2** Emdi sen, i insan oghli, qanliq sheher üstige höküm chiqarmamsen? Höküm chiqarmamsen? Emdi uning yirginchlik qilmishlirini yüzige sélip mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz jaza küning kélishi üçün öz ichide qan tökküchi sheher, özini bulghash üçün özige mebudlarni yasighan sheher — **4** Sen tökken qan tüpeylidin gunahkar boldung, yasighan mebudlar tüpeylidin özüngni bulghiding; sen öz jaza künliringni yéqinlashturdung, yilliringni toshurdung; shunga Men séni ellerge reswa, barliq memliketlerge mazaqning obyékti qildim. **5** Sanga yéqindikiler hemde sendin yiraqtikiler séni mazaq qilidu, i qiya-chiyagha tolghan betnamliq sheher! **6** Israilning shahzadiliri, her birining hoquqidin paydilinip ichingde qandaq qan tökkenlikige qara! **7** Séning ichingde ular ata-anisini közge ilmighan; aranglarda musapirlargha zulum-zumbuluq qilghan, yétim-yésirler hem tul xotunlargha uwal qilghan; **8** Méning pak-muqeddes nersilirimni sen kemsitken, Méning «shabat kün»lirimni bulghap buzghansen; **9** séning ichingde qan'gha teshna töhmetxor ademler bolghan; ular taghlar üstide butpereslik éshini yégen; séning ichingde ular buzuqluq pesendilik qilghan; **10** sende öz atisining nomusigha tegkenler bar; ay körgen qiz-ayallarni ayagh asti qilghanlarmu bar. **11** Birsu qoshnisining ayali bilen yirginchlik buzuqluq qilghan; yene birsi öz kélinini buzup shehwaniyet qilghan; sende bolghan yene birsi öz singlisigha, yene atisining qizigha basqunchilik qilghan. **12** Ular qan töküsh üçün arangda «sowghatlar»ni qobul qilghan; sen ösüm-jazane alghan; sen öz qoshniliringdin haramni mejburiy yuluwélip, Méni untughansen — deydu Reb Perwerdigar. **13** We mana, Men haramni mejburiy yuluwélisinggha we sen öz

arangda tökken qanlarga qarap qolumni-qolumgha urdum! **14** Men séni bir terep qilidighan künlerdimu yüriking yenila toq, qolliring ching turiwéremdu? Menki Perwerdigar söz qildim, Özüm uni ada qilimen. **15** Men séni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen, otturangda bolghan pesendilikingge xatime bérimen. **16** Emdi sen özüng arqiliq ellerning köz aldida bulghinisen, andin Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. **17** Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **18** I insan oghli, Israil jemeti Manga xuddi dashqal bolup chiqti; ularning hemmisi xumdanda qalghan mis, qeley, tömür we qoghushunlardur; ular kümüshning poqi bolup chiqti. **19** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Hemminglar dashqal bolup chiqqachqa, mana emdi Men silerni Yérusalém otturisigha yighimen; **20** kishiler üstige ot püwlep, ularni éritip tawlash üçün kümüsh, mis, tömür, qoghushun we qeleyni xumdan ichige yighqandek, Men ghezipim we qehrim bilen silerni yighip [sheher] ichige sélip silerni éritimen. **21** Shundaq, Men silerni yighip, ghezipimning otini üstünglerge püwleymen, siler uning otturisida érip kétisiler; **22** kümüsh xumdanda éritilgendek, siler sheher otturisida éritilisiler; we siler Menki Perwerdigarning Öz qehrimni üstünglerge tökkenlikimni tonup yétisiler. **23** Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **24** I insan oghli, sheherge mundaq dégin: — Ghezep chüshken künde sen paklandurulmighan, yamghur chüshmigen bir zéminsen. **25** Öz oljisini titma qilidighan, hörkireydighan shirdek ularning peyghemberliri uningda suyiqest ishlitidu; ular janlarni yewétidu; xezinilerni, qimmetlik nersilirini buliwalidu; ular uning otturisdiki tul xotunlarni köpeytmekte. **26** Uning kahinliri Tewrat-qanunumni buzup tashlap, pak-muqeddes nersilirimni bulghighan; ular pak-muqeddes bilen addiy nersilerni perq qilmaydu; ular «shabat kün»lirimge közini yumup yüridu; shuning bilen ular arisida Manga betnam chaplinidu. **27** Uning ichidiki shahzadiler xuddi oljisini titma qilidighan bōrilerdek; ular qan töküshidu, janlarni nabut qilishidu, haram menpeetni bulishidu. **28** Uning peyghemberliri ularning [qilmishlirini] «hak suwaq» bilen aqartqan, «Reb Perwerdigar mundaq deydu!» dep saxta körünüshlerni körüwélip, pal sélip yalghanchiliq yetküzidu; lékin Perwerdigar ulargha söz qilghan emes. **29** Zémindiki addiy puqralarmu

jebir-zulum qiliship, bulang-talang qilidu; ular ajiznamratlarni bozek qilip, musapirlargha zulum sélip uwal qilidu. **30** Men ular arisidin tamni qaytidin yasitip bérédighan, Méni ularning zéminini weyran qilishimdin yanduridighan, uning yériqini etküdek, Méning aldında turidighan arichi bir ezimetni izdep keldim; biraq héchbirni tapalmidim. **31** Shunga Men qehrimni üstige tökimen; ghezipimning oti bilen Men ularni halak qilimen; Men ularning yollirini öz béshigha qayturimen, — deydu Reb Perwerdigar.

23 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, bir anidin tughulghan ikki ayal bar iken; **3** ular Misir zéminide pahishilik qilghan; ular yashliqta pahishilik qilghan; shu yerde ularning köksiliri mijiqlinip, qizliq emchek topchiliri silan'ghan. **4** Ularining isimliri bolsa, chongining Oholah, kichikining Oholibah idi; ular Méningki idi; ular oghul-qizlarni tughqan. Samariye bolsa Oholah, Yérusalém Oholibahdur. **5** Oholah Méningki bolghan teqdirdimu yene buzuqluq qilghan — u ashiqlirigha, yeni qoshniliri bolghan Asuriylerge pes arzu-heweslerde bolghan; **6** kök kiyim kiygen, emeldar-hökümdarlar, hemmisi kélishken yigitler, atqa min'gen chewendazlar idi. **7** U öz buzuqluqini ularning üstige béghishlighan; ularning hemmisi Asuriyening ésilzadiliri idi; öz arzu-heweslirini barliq qozghatqanlar bilen we ularning barliq mebudliri bilen u özini bulghighan. **8** U yenila Misirda bolghan pahishilikliridin waz kechmidi; chünki uning yashliqida ashu yerdikiler uning bilen bille yatti, qizliq köksilirini silap, öz buzuqluqlirini uning üstige tökti. **9** Shunga Men uni öz ashnilirining, yeni uning arzu-heweslirini qozghatqan Asuriylerning qoligha tapshurdum; **10** ular uning nomusini ashkarilap, uning oghul-qizlirini élip kétip, uni qilichlap öltürüwetti; u ayallar arisida [yaman] ataqqa qaldi; uning üstige höküm chiqirilip jazalandi. **11** Uning singlisi Oholibah buni körüp turupmu, arzu-hewesliride hedisidin téximu buzuq, pahishilikliri hedisiningkidin köp bolup ketti. **12** U öz qoshniliri bolghan Asuriylerge pes arzu-heweslerni qozghatqan; ular emeldar-hökümdarlar, heshemetlik sawut, formilarni kiygen, atqa min'gen chewendazlar, ularning hemmisi kélishken yigitler idi. **13** Men uning bulghinip ketkenlikini kördüm; ular ikkilisi bir yolluq idi. **14** U uning pahishiliklirini ashurdi; chünki u tamda pereng bilen süretlen'gen ademlerni, yeni Kaldiylerning resimlirini kördi; **15**

ularning belliri potilar bilan oralghan, béshigha quyruqluq selliler kiyilgen; ularning hemmisi leshker béshidek, yeni tughulghan yurti Kaldiye'diki Babilliqlarning qiyapitide idi. **16** U shuan ulargha qarap ularning shehwaniy hewsini qozghighan, shuning bilen ularni izdep Kaldiyege elchilerni ewetken. **17** Shuning bilen Babilliqlar uninggha, yeni uning ashniqliq orun-körpilirige yéqin kélip, uni öz zinaliri bilen bulghighan; u özini ular bilen bille bulghighandin kéyin ulardin bizar boldi. **18** U öz buzuqluqlirini ochuq qilip, nomusini ashkarilishi bilen, jénim hedisidin yirgen'gendek uningdinmu yirgendi. **19** Biraq u yene özining yashliq künlirini, yeni Misir zéminida buzuqluq pahishilik qilghan künlirini ésige keltürüp öz buzuqluqlirini téximu köpeytti. **20** Uning erliki éshek medekliridek, meniysi atlarningkidek bolghan Babilning pahishiwaz erkeklirige qarap hewesliri qozghaldi. **21** Sen yashliqingdiki buzuqluqliringgha, yeni yashliqingda Misirliqlarning emchekliringni silighinigha yene teshna bolup telmürdung. **22** Shunga, i Oholibah, — deydu Reb Perwerdigar — Mana, Men jéning hazir bizar bolghan ashniliringni özüngge qarshi qozghitimen, ularni sen bilen qarshilishishqa hemme teripingdin élip kélimen; **23** Babilliqlar, barliq Kaldiylar, Pékodlar, Shoalar, Koallar hemde Asuriylarning hemmisini ular bilen teng qozghaymen; ularning hemmisi kélishken yigitler, emeldar-hökümdarlar, ulugh begler we janablar, hemmisi atqa min'gen chewendazlardur; **24** ular qoral-yaraqlar, jeng harwiliri, yük harwiliri hem zor bir top xelqler bilen sanga qarshi chiqidu; ular özlirini hemme teripingde sipar-qalqanlar we dubulghalarni kiyip sanga qarshi sepraz bolidu; béshinggha chüshidighan tégishlik jazani ulargha tapshurimen, ular öz hökümliri boyiche jazalaydu. **25** Men muqeddeslikimdin chiqqan ghezepni sanga qaritimen; shuning bilen ular qehr bilen séni bir terep qilidu. Ular séning burnung we qulaqliringni késiwétidu; sendin axirqi qalghanlar qilichlinidu; ular oghul-qizliringni élip kétidu, sendin yenila qalghanlar otta yutuwétilidu. **26** Ular sendin kiyim-kéçekliringni éliwélip, güzel zibu-zinnetliringni bulaydu. **27** Shuning bilen Men sende Misir zéminida bashlan'ghan buzuqluqliringni we pahishilikliringni toxtitimen; sen bu ishlargha yene telmürmeysen, Misirni qayta eslimeysen. **28** — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séni özüng nepretlen'genlarning

qoligha, yeni jéning yirgen'genlarning qoligha tapshurimen; **29** ular séni öchmenlik bilen bir terep qilip, barliq ejirliringni élip kétip, séni tughmayalingach qaldurup, pahishilikliringning nomusini ashkarilaydu. Sen eller bilen pahishilik qilghanliqing, ularning mebudliri bilen özüngni bulghighanliqing tüpeylidin, séning buzuqluqliring hem pahishilikliring bularni béshinggha chüshürdi. **31** Hedengning yolida özüng mangghansen; shunga Men uningdiki qedehni séning qolungghimu tutquzdum. **32** — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Hedengning qedehini, chongqur we chong bir qedehni senmu ichisen; sen reswa bolup mazaq qilinisen, chünki uning hejimi chongdur; **33** sen dehshetlik we halaket qedehi, yeni hedeng Samariyening qedehi bilen mestlik hem derd-elemge toldurulisen; **34** sen uni ichiwétip yene yalaysen, hetta uning parchilirinimu ghajilaysen, andin köksiliringnimu yulup tashlaysen; chünki Men shundaq söz qildim, deydu Reb Perwerdigar. **35** Shuning üçün Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki sen Méni untup arqanggha tashliwetkenliking üçün, shunga öz buzuqluqung hem pahishilikliringning jazasini kütürisen. **36** We Perwerdigar manga mundaq dédi: — I insan oghli, sen Oholah we Oholibamah üstige höküm chiqiramsen? Emdi ulargha öz yirginchlik qilmishlirini ayan qilip körsetkin. **37** Chünki ular buzuqluq qildi; qolliri qan boldi; ular öz butliri bilen buzuqluq qilip, uning üstige Manga tughqan öz balilirini ularning ozuqi süpitide qurbanliq qilip ötküzüp béghishlidi. **38** Uning üstige ular Manga shundaq ish qilghanki, oxshash bir künde ular Méning muqeddes jayimni bulghap, «shabat kün»lirimni buzghan. **39** Chünki ular öz balilirimni butlirigha soyghan chaghda, ular oxshash bir künde muqeddes jayimni bulghashqa kirdi; mana, ular Méning öyüm otturısında shundaq qilghan. **40** Uning üstige ademlerni yiraqtin chaqirdi, ularni élip kélishke elchi ewetti; mana, ular keldi; sen ularni dep yuyunup, köz-qashliringgha osma qoyup, özüngni zibu-zinnetler bilen perdazliding; **41** heshemetlik bir diwanda olturdung, uning aldigha üstige Méning xushbuyum hem zeytun méyim qoyulghan dastixanni qoydung; **42** ghemsiz yürgen bir top kishilarning awazi uningda anglandi; chüprende ademler bilen bille chöl-bayawandin Sébaiylarmu élip kélindi; ular [hede-singilning] qollirigha bilezükler, béshigha chirayliq tajlarni saldi. **43** Emdi Men zina-

buzuqluqlar bilan uprap qérighan pahishe toghruluq: «Ular emdi uning bilan buzuqluq qiliwersun; chünki u heqiqeten [pahishe]» — dédim. **44** — Shuning bilan ular pahishe ayalgha yéqinlashqandek uninggha yéqin béríp bille yatti; ular shundaq qilip Oholah we Oholibamah bu ikki buzuq ayalgha yéqinliship bille yatti. **45** Biraq heqqaniy ademler ularni zinaxor ayallarni we qan tökküchi ayallarni jazalighan'gha oxshash, ularning üstige höküm chiqirip jazalaydu; chünki ular zinaxor ayallar, ularning qolliri qandur. **46** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Bir top ademlerni ulargha qarshi chiqirip élip kélimen, ularni heryan'gha heydiwétishke we bulangchiliq qilishqa tapshurimen. **47** Bu top kishiler ularni tashlar bilan chalma-késeq qilip, qilichliri bilan chépip soyidu; ular ularning oghul-qizlirini öltüridu, öylirini ot bilan köydüriwétidu. **48** Shuning bilan Men zéminde buzuqluqqa xatime bérimen; shuning bilan barliq ayallar silerdin sawaq élip silerning buzuqluqliringni dorimaydu. **49** Ular buzuqluqungni öz béshinggha qayturup chüshüridu, we siler mebudliringlarga chétishliq bolghan gunahlarni kötürisiler; siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.

24 Toqquzinchi yili, oninchi ayning oninchi künide, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, bu künni, del mushu küning chislasini yéziwalghin; chünki del mushu künde Babilning padishahi Yérusalémni muhasirige aldi. **3** Asiy jemetning aldigha bir temsilni qoyup mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Qazanni otning üstige qoyunglar, ot üstige qoyunglar, uninggha su qoyunglar; **4** gösh parchiliri, herbir ésil gösh parchilirini, put we qolini uninggha yighip sélinglar; ésil ustixanlarnimu qoshunglar; **5** qoy padisidin eng ésilirini élinglar; ustixanlarni pishurushqa uning astigha otun toplap qoyunglar; uni qattiq qaynitinglar, uningdiki ustixanlar obdan qaynisun. **6** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Qanxor sheherning haligha, yeni dat basqan qazan'gha, héch déti ketmeydighan qazan'gha way! Uningdiki hemmini birdin-birdin al; uninggha nésiwe chéki tashlanmisun! **7** Chünki u tökken qan uning otturisida turidu; u qanni topa bilan kömgili bolghudek yerge emes, belki taqir tash üstige tökti. **8** Qehrimni qozghash, intiqam élish uchün, u tökken qanning yépilmasliqi uchün taqir tash üstige qaldurdum. **9** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Qanxor sheherning haligha

way! Menmu uning otun döwisini yoghan qilimen! **10** Otunni döwilenglar, otni yiqip chuxchulanglar, gösh obdan pishsun, dora-dermeklerni qoshunglar, ustixanlar köyüp ketsun! **11** Andin qazanni qizitip, uningdiki misni qipqizil qilinglar, ichidiki dagh-kirlar éritilip, uning déti chiqiriwétilish uchün uni quruq péti choghlar üstige qoyunglar! **12** Uning qilghan awarichilikliri Méni upratti; Lékin uning qélin déti uningdin ketmidi; Shunga uning déti otta turiwersun! **13** Séning paskinichilikingde buzuq pahishilik bardur; Men séni pakizlimaqchi boldum, lékin sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaymen déding; emdi qehrimni üstüngge töküp toxtatmighuche sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaysen. **14** Menki Perwerdigar shundaq söz qildim; u emelge ashurulidu, Men uni ada qilimen; Men ne buningdin yanmaymen, ne héch sanga ichimni aghritmaymen, ne uningdin ökünmeymen; ular séning yolliring we qilmishliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalaydu — deydu Reb Perwerdigar. **15** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **16** «I insan oghli, Men séning söyümlük köz qarichuqungni bir urush bilen sendin élip kétimen; biraq sen héch matem tutma, héch yighlima, héch köz yéshi qilma; **17** süküt ichide uh-zar tartisen; ölgüchi uchün héch haza tutma; sellengni béshinggha orap, keshliringni putunggha baghlighin; yüzüngning töwinini yépiwetme, ademler épbergen nandin yéme». **18** Shuning bilan Men etigende xelqke söz qildim; kechqurunda ayalim öldi. Ikkinchi küni etigende men buyrulghini boyiche ish qildim. **19** Emdi xalayiq manga: «Séning bu qilghan ishliringning némini körsetkenlikini démensen?» dédi. **20** Men ulargha mundaq dédim: — Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **21** Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Men Öz muqeddes jayimni, yeni sen pexirlen'gen küch-tayanchingni, közünglarni xushal qilghuchi, jéninglar teshna bolghan nersini bulghay dewatimen; silerning keyninglarda qalghan qiz-oghullar qilich bilen yoqilidu. **22** Shu tapta siler Men [Ezakiyal] hazir qilghinimdek qilisiler; siler yüzünglarning töwinini yapmaysiler, ademler épbergen nandin yémeysiler; **23** sellenglar béshinglarda, keshinglar ayaghlingda boliwéridu; siler héch matem tutmaysiler yaki héch yighlimaysiler; siler qebihlikliringlar ichide soliship, bir-biringlarga qariship uh-zar tartisiler. **24** Shundaq qilip Ezakiyalning özi silerge bésharet bolidu; u

qanday qilgan bolsa, siler shunday qilisiler; bu ish emelge ashurulghanda, siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **25** — We sen, i insan oghli, Men ulardin küch-istihkamini, ular pexrilen'gen güzek göhrini, söyümlük köz qarichuqlirini, jan-jégiri bolghan qiz-oghullirini ulardin mehrum qilidighan künide, **26** — yeni shu künide, sanga bu xewerni quliqingha yetküzüsh üçhün bir qachqun yéninggha kelmemdü? **27** Shu künide aghzing échilghan bolidu, sen bu qachqun bilen sözlshisen, yene héch gacha bolmaysen; shunday qilib ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

25 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, yüzüngni Ammoniyarlarga qaritip, ularni eyiblep bésharet bérip mundaq dégin: — **3** — Ammoniyarlarga mundaq dégin — Reb Perwerdigarning sözini anglanglar! Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Méning muqeddes jayim bulghan'ghanda, Israil zémini weyran qilin'ghanda, Yehuda jemeti sürgün qilin'ghanda sen ulargha qarap: «Wah! Yaxshi boldi!» dégingni tüpeylidin, **4** emdi mana, Men séni sherqtiki ellerning igidarliqigha tapshurimen; ular séning arangda bargah qurup, arangda chédirlirini tikidu; ular méwiliringni yep, sütüngni ichidu. **5** Men Rabbah shehirini tögiler üçhün otlaq, Ammoniyarlarning yérini qoy padiliri üçhün arangah qilimen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **6** — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki sen Israil zéminigha qarap chawak chélip, putungni tépcheklitip, qelbingdiki pütün öchmenlik bilen xush bolghanliqing tüpeylidin, **7** emdi mana, Men üstüngge qolumni uzartip, séni ellerge olja bolushqa tapshurimen; Men séni xelqler ichidin üzimen, memliketler ichidin yoqitimen; Men séni halak qilimen; shuning bilen sen Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. **8** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki Moab we Séirning: «Yehuda peqet barliq bashqa eller bilen oxshash, xalas» dégingni tüpeylidin, **9** shunga mana, Men Moabning yénini — chégrasidik sheherlerni, zéminining pexri bolghan Beyt-Yeshimot, Baal-Méon we Kiriataim sheherliridin bashlap yérip achimen; **10** ularni Ammoniyarlarning zémini bilen bille sherqtiki ellerge tapshurimen; Men Ammoniyarlarning yene eller arisida eslenmesliki üçhün, ularning igidarliqigha tapshurimen; **11** we Moab üstige höküm chiqirip jazalaymen; ular

Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **12** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — chünki Édom Yehuda jemetidin öch élip yamanliq qilib, shuningdek éghir gunahkar bolghini tüpeylidin, intiqam alghnini tüpeylidin, **13** — emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men Édomgha qolumni sozimen; shuning bilen uni zéminidin ademler hem haywanlardin mehrum qilimen; Men uni Téman shehiridin tartip weyran qilimen; ular Dédan shehirigiche qilich bilen yiqilidu. **14** Shuning bilen Men xelqim Israilning qoli arqiliq Édom üstidin Öz intiqamimni alimen; ular Méning achchiqim hem qehrim boyiche Édomda ish qilidu; Édomiyar Méning intiqamimning néme ikenlikini bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar. **15** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Filistiyler intiqam niyiti bilen heriket qilib, kona öchmenlikni bilen Yehudani yoqitayli dep ich-ichidin öch alghini tüpeylidin, **16** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Filistiyening üstige qolumni uzartimen; Men Keretiyelerni qiriwétimen, déngiz boyidikilerning qalduqlirininu weyran qilimen. **17** Men ularning üstige qehrilik tenbihlerni chüshürüp qattiq intiqam alimen; ularning üstidin intiqam alghinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu.

26 On birinchi yili, ayning birinchi künide shunday boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, Turning Yérusalém toghruluq: «Wah! Yaxshi boldi! Ellerning derwazisi bolghuchi weyran boldi! U manga qarap qayrilip échildi; uning weyran qilinishi bilen özümni toyghuzimen!» dégingni tüpeylidin, **3** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, i Tur, Men sanga qarshimen, déngiz dolqunlarni qozghighandek, köp ellerni sen bilen qarshilishqa qozghaymen; **4** ular Turning sépillirini berbat qilib, uning munarlarini chéqip yoqitidu. Uning üstidiki topilirini qirip tashlap, uni taqir tash qilib qoyimen. **5** U peqet déngiz otturisdiki torlar yéyilidighan jay bolidu; chünki Men shunday söz qildim, deydu Reb Perwerdigar; u eller üçhün olja bolup qalidu. **6** Uning quruqluqta qalghan qizliri qilich bilen qirilidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **7** — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Tur bilen qarshilishishqa Babil padishahi Néboqadnesar, yeni «padishahlarning padishahi»ni, atlar, jeng harwiliri bilen, atliq chewendazlar, qoshun we zor bir top ademler bilen shimal teripidin chiqirip épkélimen. **8** U

quruqluqta qalghan qizlirini qilich bilen soyidu, sanga muhasire poteylirini quridu, sépilgha chiqidighan dönglükni yasaydu, sanga qarap qalqanlirini kötüridu. **9** U sépilliringgha bösküchi bazghanlarni qaritip tikleydu, qoral-paltiliri bilen munarliringni chéqip ghulitidu. **10** Uning atlirining köplükidin ularning kötürgen chang-topisi séni qaplaydu; sépilliri bösülgen bir sheherge bösüp kirgende u séning qowuqliringdin kirgende, sépilliring atliq eskerlarning, chaqlarning hem jeng harwilirining sadasi bilen tewrinip kétidu. **11** Atlirining tuyaqliri bilen u barliq reste-kochiliringni cheyleydu; u puqraliringni qilich bilen qiridu, küchlük tüwrükling yerge yiqilidu. **12** Ular bayliqliringni olja, mal-tawarliringni ghenimet qilidu; ular sépilliringni buzup ghulitip, heshemetlik öyliringni xarabe qilidu; ular séning tashliring, yaghach-limliring we topa-changliringni déngiz suliri ichige tashlaydu. **13** Men naxshliringning sadasini tügitimen; chiltarliringning awazi qaytidin anglanmaydu. **14** Men séni taqir tash qilimen; sen torlar yéyilidighan bir jay bolisen, xalas; sen qaytidin qurulmaysen; chünki Menki Perwerdigar shundaq dégenmen, deydu Reb Perwerdigar. **15** Reb Perwerdigar Turgha mundaq deydu: — Sen ghulap ketkiningde, yarilan'ghanlar ah-zarlighinida, otturungda qirghin-chapqun qilin'ghanda, déngizning chet yaqiliri tewrinip ketmemdu? **16** Déngizdiki shahzadiler textliridin chüshüp, tonlirini biryappa tashlap, keshtilik kiyim-kécheklarini séliwétidu; ular özlirini qorqunch-titrek bilen pürkeydu; ular yerge olturup, héch toxtawsiz titrep, sanga qarap sarasimige chüshidu. **17** Ular sen üçün bir mersiye ni oqup sanga mundaq deydu: — «I ahaleng déngizdikilerdin bolghan, dangqi chiqqan, Déngiz üstidin küchlük höküm sürgen, Öz wehshetliringni barliq déngizda turuwatqanlarga salghan sheher! Sen we senda turuwatqanlar neqeder halak bolghan! **18** Hazir séning ghulap ketken kününgde, Déngiz boyidikiler titrep kétidu; Déngizdiki arallar we qirghaqtikiler séning yoq bolup ketkiningdin dekke-dükkige chüshüp qaldi». **19** — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Men séni ademzatsiz sheherlerdek, xarabe sheher qilghinimda, Men üstüngge déngiz chongqurluqlirini chiqirip séni chökürginimde, Ulugh sular séni bésip yapqanda, **20** Shu tapta Men séni hanggha chüshkenler bilen bille chüshürimen, Qedimki zamandikilerning qatarigha chüshürimen; Séni yerning tégiliride turghuzimen; Séningde qaytidin ademzat bolmasliqi

üchün, Séni qedimki xarabiler arisigha, Hanggha chüshkenler bilen bille bolushqa chüshürimen; Biraq tiriklarning zéminida bolsa güzellik tiklep qoyimen; **21** Men séni bashqilargha bir agahi-wehshet qilimen; Sen qaytidin héch bolmaysen; Ular séni izdeydu, biraq sen menggüge tépilmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

27 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** Sen, i insan oghli, Tur toghruluq bir mersiye ni aghzinggha élip uninggha mundaq dégin: — **3** I déngizlarning kirish aghzida turuqluq, déngiz boyliridiki köp eller bilen sodilashquchi, Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «I Tur, sen «Méning güzellikim kamaletke yetti!» déding. **4** Séning chégraliring bolsa déngizlarning otturisida idi; Séni yasighanlar güzellikini kamaletke yetküzdi. **5** Ular barliq taxtayliringni Sénirdiki qarighaylardan yasighan; Sanga moma üçün ular Liwandin kédir derixini épkelgen; **6** Palaqliringni Bashandiki dub derexliridin yasighan; Palubangni semshit derexliridin yasap, Kupros déngiz boyidiki pil chishi bilen neqishligen. **7** Yelkening Misirdin keltürülgen keshtilik libastin yasalghan, u sanga tugh bolghan; Sayiwining bolsa déngiz boyidiki élishahdiki kök we sösün rextlerdin idi; **8** Zidondikiler hem Arwadtikiler séning palaq urghuchiliring idi; Sende bolghan danishmenler, i Tur, séning yol bashlighuchiliring idi. **9** Gebaldiki aqsqaqallar we uning danishmenliri sende bolup, kawakliringni étetti; Déngiz-okyandiki barliq kémiler we ularning déngizchiliri mal almashturushqa yéninggha kéletti. **10** Parslar, Ludtikiler, Liwiyedikiler qoshun'gha tizimlinip, séning leshkerliring bolghan; Ular qalqan-dubulghilirini üstüngge ésip, séni heywetlik qilghan; **11** Arwadtikiler qoshuning bilen her teripinde sépilliringda turup közette bolghan; Gammadtikilermu munarliringda turghan; Ular qalqan-qorallirini etrapinggha, sépilliringgha ésip qoyghan; Ular güzellikini kamaletke yetküzgen; **12** Tawarliringning mol bolghanliqidin Tarshish sanga xéridar bolghan; Mehsulatliringgha ular kümüş, tömür, qeley, qoghushun tégiship bergen. **13** Jawan, Tubal we Meshek sen bilen soda qilghan; Ular tawarliringgha ademlerning janliri, mis qacha-qazanlarni tégishken. **14** Torgamah jemetidikiler mehsulatliring üçün atlar, jeng atliri we qéchirlarni tégiship bergen. **15** Dédandikiler sen bilen sodilashqan; Déngiz boyliridiki köp xelq sanga xéridar bolghan; Ular sanga dendan, ebnu

yaghichini töligen; 16 Suriye qol hünerliringning mol bolghanliqidin sanga xéridar bolghan; Ular mehsulatliringgha mawi yaqutlar, sösün rextlerni, keshtilerni, nepis kanap rextlerni, marjanlarni, qizil yaqutlarni tégiship bergén. 17 Yehuda we Israil zéminidikilerdinmu sen bilen sodilashquchilar bolghan; Tawarliringgha ular Minnitning bughdayliri, péchiniler, hesel, zeytun méyi, melhem dorilarni tégiship bergén. 18 Demeshq qol hünerliringning mol bolghanliqidin, Herxil bayliqliring tüpeylidin sanga xéridar bolup sanga Xelbonning sharablirini, aq yunglarni tégiship bergén. 19 Wédan we Uzaldin chiqqan Jawandikiler mehsulatliringgha soqulghan tömür, qowzaqdarchin, égirni tégishkenidi. 20 Dédan sanga at toqumlrini tégiship bergén; 21 Erebitan we Kédardiki barliq shahzadiler sanga xéridar boldi; Sanga paxlanlar, qochqarlar we öchkilerni tégiship bergén. 22 Shéba hem Raamahdiki sodigerler sen bilen tijaret qilghan; Mehsulatliringgha ular herxil serxil tétitqular, qimmetlik jawahiratlar we altun almashturup bergén. 23 Haran, Kanneh, Édendikiler we Shéba, Ashur, Xilmadtiki sodigerler sen bilen tijaret qilghan; 24 Ular sanga heshemetlik kiyim-kéчек, sösün rextler we keshtiler, rengmureng gilemlerni tégiship bergén; Bularning hemmisi tügünçeklinip tana-arghamchilar bilen ching baghlinip, bazarininggha kirdi. 25 Tarshishtiki kémiler tawarliringni kötürgen karwanlardek bolghan; Shuning bilen sen déngiz-okyaning baghrida mal bilen toldurulup, intayin éghirlisip ketkensen; 26 Séning palaq orghuchiliring séni ulugh sulargha apardi; Sherq shamili séni déngiz-okyaning baghrida pare-pare qiliwetti; 27 Séning mal-mülükliring, bazarliring, déngizchiliring we yol bashlighuchiliring, Kawakliringni etküchiler, sen bilen sodilashqan sodigerler, sende bolghan barliq leshkerliring, Jümlidin arangda toplan'ghan ademlerning hemmisi sen örülüp ketken kününgde örülüp déngiz-okyaning qoynigha gherq bolup kétidu. 28 Yol bashlighuchiliringning ah-zarliridin daladikiler tewrep kétidu. 29 Palaq orghuchilarning hemmisi, Déngizchilar, déngizda barliq yol bashlighuchilar öz kémiliridin chüshidu; Ular quruqluqta turidu; 30 Ular sanga qarap awazini anglitip, Qattiq ahzar kötüridu; Ular topa-chang chiqirip béshigha chachidu; Ular küller ichide éghinaydu. 31 Ular séni dep chachlirini chüshürüp özlirini taz qilip, böz

kiyimlerge oraydu; Ular qattiq matem tutup sen üçhün zor derd-elem ichide yighlaydu. 32 Ular ahzarlirini kötürginide sen üçhün bir mersiyeni oqup, sen toghruluq haza qilip mundaq deydu: — «Tur déngiz-okyanlar otturisida, hazir jimjit qilin'ghan! Esli kim uninggha teng kéleleytti? 33 Mehsulatliring déngiz-okyanlardin ötüp ketkende, Sen köp xelqlerni qanaatlendürgen; Bayliqliring we tawarliringning mollaruq bilen yer yüzidiki padishahlarni béyitqansen. 34 Sen sularning chongqur tégide déngiz-okyanlar teripidin pare-pare qilin'ghanda, Tawarliring hem arangda bolghan top-top ademliringmu örülüp gherq bolup ketti. 35 Barliq déngiz boyidikiler sanga qarap alaqzade bolghan; Ularning padishahliri dehshet qorqup, ularning yüzlirini sur basqan. 36 Xelqler arisidiki sodigerler sanga qarap «ush-ush» qildi; Sen özüng bir wehshet iding, emdi qaytidin bolmaysen»».

28 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 I insan oghli, turning shahzadisige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning özüngni chong tutup: «Men bir ilahurmen; Men Xudaning textige, yeni déngiz-okyanlarning baghrida olturimen», dégensen; (Biraq sen insan, Xuda emessen!) Sen öz könglüngni Xudaning köngli dep oylap qalding. 3 Mana, sen Daniyaldin danasen; Héchqandaq sir sendin yoshurun emes; 4 Danaliqing we eqiling bilen sen bayliqlargha ige boldung, Altun-kümüshni xeziniliringge toplaп qoydung; 5 Tijarete bolghan zor danaliqing bilen bayliqliringni awuttung; Bayliqliring tüpeylidin özüngni chong tuttung: — 6 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Sen öz könglüngni Xudaning köngli dep oylap ketkenlikingdin, 7 Emdi mana, Men yat ademler, Yeni ellerning dehshitini üstüngge épkelimen; Ular danaliqingning parlaqligini yoqitishqa qilichlirini sughurup, Shan-sheripingni bulghaydu; 8 Ular séni hanggha chüshüridu; Shuning bilen sen déngiz-okyanlarning qoynida öltürülgenlerning ölümide ölisen. 9 Emdi séni öltürgüchining aldida: «Men Xuda» — demsen? Biraq sen özüngni sanjip öltüridighanning qoli astida Tengri emes, insan bolup chiqisen. 10 Sen yat ademlerning qolida xetne qilinmighanlarga layiq bolghan ölüm bilen ölisen; Chünki Men shundaq söz qilghan», — deydu Reb Perwerdigar. 11 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 12 I insan oghli, Turning padishahi toghruluq awazingni kötürüp bu mersiyeni aghzinggha élip

uningha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen, kamaletning jewhiri bolghan, Danaliqqa tolghan, güzellikte kamaletke yetkeniding; **13** Sen Érem baghchisi, yeni Xudaning baghchisida bolghansen; Herbir qimmatlik tashlar, yeni qizil yaqut, sériq göher we almas, béril yaqut, aq héqiq, anartash, kök yaqut, zumret we kök qashtash sanga yögek bolghan; Yaqut közliring we neqqashliring altun ichige yasalghan; Sen yaritilghan kününgde ular teyyarlan'ghanidi. **14** Sen bolsang mesihlen'gen muhapizetchi kérub idingsen, Chünki Men séni shundaq békitkenidim; Sen Xudaning muqeddes téghida bolghansen; Sen otluq tashlar arisida yüretting; **15** Sen yaritilghan kündin béri, sende qebihlik peyda bolghuche, yolliringda mukemmel bolup kelgeniding. **16** Qilghan sodiliringning köp bolghanliqidin sen zorluq-zumbuluq bilen tolup, gunah sadir qilghan; Shunga Men séni Xudaning téghidin haram nerse dep tashliwetkenmen; Men séni, i muhapizetchi kérub, otluq tashlar arisidin heydep yoqatqanmen; **17** Séning könglüng güzelliking bilen tekebburliship ketti; Parlaqliqing tüpeylidin sen danaliqingni bulghighansen; Men séni yerge tashliwettim; Padishahlar séni körüp yétishi üçün Men séni ular aldida yatquzdum. **18** Séning qebihlikliringning köplüki tüpeylidin, Qilghan sodangning adilsizliqi tüpeylidin, Öz muqeddes jayliringni bulghighansen; Men özüngdin bir otni chiqardim, U séni köydürüp yewetti; Shuning bilen sanga qarap turghanlarning hemmisining köz aldida, Men séni yerde qalghan küllerge aylanduruwettim. **19** Séni tonughanlarning hemmisi sanga qarap sarasimide qalidu; Sen özüng bir wehshet bolup qalding, emdi qaytidin bolmaysen». **20** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, yüzüngni Zidon'gha qaritip uni eyiblep bésharet bérip mundaq dégin: — **22** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men sanga qarshi, i Zidon; Özüm arangda ulughlinimen; Men uning üstige höküm chiqirip jazalighinimda, Özümni uningda pak-muqeddes ikenlimni körsetkinimde, Ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **23** Men ulargha wabani ewitip, reste-kochilirida qan aqquzimen; Uningha qarshi chiqqan qilichning her etrapida bolghanliqidin otturisasi öltürülgenler yiqilidu; Shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; **24** Ular yene Israil

jemetini közge ilmighan etrapidikiler arisida, Israil üçün ademni sanjighuchi jighan yaki derd-elemlik tiken bolmaydu; Shuning bilen ular Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu». **25** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men ular tarqitilghan eller arisidin Israil jemetini qaytidin yighqinimda, ularda ellerning köz aldida Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde, emdi ular Men Öz qulum bolghan Yaqupqa teqdim qilghan, özining zéminida öylerni sélip üzümzarlarni tikidu; Men ularni közge ilmaydighan etrapidikilerning hemmisining üstige höküm chiqirip jazalighinimda, ular tinch-amanliq ichide turidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar, ularning Xudasi ikenlikimni bilip yétidu».

29 Oninchi yili, oninchi aying on ikkinchi künide Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, yüzüngni Misir padishahi Pirewn'ge qaritip uni we Misirning barliq ehlini eyiblep bésharet bérip munu sözlerni dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «I öz-özige: «Bu derya özümningki, men uni özüm üçün yaratqanmen» dégüchi bolghan, öz deryaliri otturisasi yatqan yoghan ejdiha Misir padishahi Pirewn, mana, Men sanga qarshimen! **4** Men qarmaqlarni éngekliringge sélip, deryaliringdiki béliqlarni öz qasiraqliringgha chaplashturup séni deryaliring otturisidin chiqirimen; deryaliringdiki barliq béliqlar qasiraqliringgha chaplishidu. **5** Men séni, yeni sen we deryaliringdiki barliq béliqlarni chöl-bayawan'gha tashlaymen; sen dalagha chüshüp yiqilisen. Héchkim séni yighmaydu, depne qilmaydu; Men séni yer yüzidiki haywanlar, asmandiki uchar-qanatlarining ozuqi bolushqa teqdim qilimen. **6** Shuning bilen Misirda barliq turuwatqanlar Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; chünki ular Israil jemetige «qomush hasa» bolghan. **7** Ular séni qol bilen tutqanda, sen yérilip, ularning pütkül mürilirini tiliwetting; ular sanga tayan'ghanda, sen sunup, pütkül bellirini mitkut qiliwetting». **8** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men üstüngge bir qilich chiqirip, sendiki insan we haywanlarni qiriwétimen. **9** Misir zémini weyrane we xarabiler bolup qalidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; chünki Pirewn: «Nil deryasi méningki, men uni yaratqanmen» dégenidi. **10** Shunga mana, Men sanga hem séning deryaliringgha qarshimen;

Men Misir zéminini Migdoldin Sewen'giche, yeni Éfiopiyening chégrasighiche pütünley xarabe-weyrane qiliwétimen. **11** Qiriq yil ichide, insanning yaki haywanning ayighi uni bésip ötmeydu we uningda héch adem turmaydu. **12** Men Misir zéminini weyran qilin'ghan zéminlar arisida weyran qilimen; we uning sheherliri xarabe qilin'ghan sheherler arisida qiriq yil weyran bolidu; Men Misirliqlarni eller arisigha tarqitiwétimen, ularni memliketler arisigha taritimen». **13** Biraq Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Qiriq yilning axirida Men Misirliqlarni tarqitilghan ellerdin yighip qayturimen; **14** Men Misirni sürgündin eslige keltürüp, ularni Patros zéminigha, yeni tughulghan zémin'gha qayturimen; ular shu yerde töwen derijilik bir memliket bolidu. **15** U memliketler arisida eng töwen turidu; u qaytidin özini bashqa eller üstige kötürmeydu; Men ularni peseytimenki, ular qaytidin bashqa eller üstidin höküm sürmeydu. **16** [Misir] qaytidin Israil jemetining tayanchisi bolmaydu; eksiche ular daim Israil üçün uningdin panah izdesh gunahining esletmisi bolidu; andin ular Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu». **17** Yigirme yettinchi yili, birinchi aying birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **18** I insan oghli, Babil padishahi Néboqadnesar Turgha jeng qilishta qoshunini qattiq japaliq emgekke saldi; shuning bilen herbir bash taqir bolup ketti, herbir müre sürkilip yéghir bolup ketti; biraq ne u ne qoshuni Tur bilen qarshilashqan emgekte héchqandaq heq almidi; **19** shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Misir zéminini Babil padishahi Néboqadnesargha teqdim qilimen; u uning bayliqlirini élip, oljisini bulap, ghenimitini tutup élip kétidu; bular uning qoshuni üçün ish heqqi bolidu. **20** Men uninggha [Turgha] jeng qilghanning ish heqqi üçün Misir zéminini teqdim qildim; chünki ular Méni dep ejir qildi, — deydu Reb Perwerdigar. **21** — Men shu künde Israil jemeti üçün bir münggüz östürüp chiqirimen, we sen [Ezakiyalning] aghzingni ular arisida achimen; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu.

30 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, bésharet béríp: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler dad-peryad sélip: «Way shu küni!» — denglar!» — dégin. **3** Chünki kün yéqinlashti; berheq, Perwerdigarning

küni, bulutlar qaplan'ghan kün yéqinlashti; u ellerning béshigha chüshidighan kündur. **4** Shuning bilen bir qilich Misir üstige chüshidu; öltürülgenler Misirda yiqilghanda, uning zor bayliqliri bulinip ketkende, uning ulliri örülüp chüshkende, Éfiopiyelikler derdelem tartidu. **5** Éfiopiye, Put, Lud, barliq Erebiye, Liwiye we ehde qilin'ghan zémindikilermu Misir bilen bille qilichlinidu. **6** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Misirni qollaydighanlar yiqilidu; uning küchidin bolghan pexri yerge chüshidu; Migdoldin Sewen'giche bolghan xelq qilichlinidu, — deydu Reb Perwerdigar. **7** — Ular weyran qilin'ghan zéminlar arisida weyran qilinedu; uning sheherliri xarabe qilin'ghan sheherler arisida yatidu. **8** Shuning bilen, Men Misirgha ot salghinimda, uning yardimide bolghanlar sundurulghanda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; **9** Shu küni elchiler Éfiopiyeni qorqitish üçün kémilerde olturup mendin chiqidu; Misirning béshigha chüshken künde ularghimu azab-oqubet chüshidu; mana, u kéliwatidu! **10** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men yene Misirning top-top ademlirini Babil padishahi Néboqadnesarning qoli bilen tügitimen. **11** U we uning bilen kelgen xelqi, yeni ellerning arisidiki eng dehshetliki zéminni halak qilishqa élip kélinidu; ular Misir bilen qarshilashqan qilichlarni sughurup, zéminni öltürülgenler bilen tolduridu. **12** Men Nil deryalirini qurutimen, We zéminni rezil ademlerning qoligha sétiwétimen; Zémin we uningda turghan hemmini yat ademlerning qolida weyrane qilimen; Menki Perwerdigar shundaq söz qilghan». **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men Nof shehiridin butlarni yoqitimen, oyghan mebudlarnimu yoqitimen; Misir zéminidin qaytidin shahzade bolmas; Men Misir zéminini qorqunchqa chüshürimen. **14** Men Patros shehirini weyrane qilip, Zoan shehiride ot salimen, No shehiri üstidin höküm chiqirip jazalaymen. **15** Misirning istihkami bolghan Sin shehirining üstige qehrimni tökimen; No shehirining top-top ademlirini qiriwétimen. **16** Men Misirda bir ot salimen; Sin azablardin tolghinip kétidu; No shehiri bösülidu, Nof shehiri her küni yawlarga yüzlinidu. **17** Awen we Pibeset sheherliridiki yigitler qilichlinidu; bu sheherler sürgün qilinidu. **18** Méning shu yerde Misirning boyunturuqlirini sundurghinimda, Tahpanes shehiride kün qarangghulishidu; uningda öz küchidin bolghan pexri yoqilidu; bir bulut

uni qaplaydu; uning qizliri sürgün qilinidu. **19** Men shundaq qilip Misir üstidin höküm chiqirip jazalaymen; we shular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu». **20** On birinchi yili, birinchi ayning yettinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, Men Misir padishahi Pirewnning bilikini sundurdum; we mana, u dawalinishqa téngilmidi, yaki qilich tutushqa téngiq bilen kücheytilmidi. **22** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men Misir padishahi Pirewn'ge qarshimen; Men uning bileklirini, hem küchlük bolghinini hem sundurulghan bilikini üzüwétimen; shuning bilen qilichini qolidin chüshürmen; **23** Misirliqlarni ellerge tarqitiwétimen, memliketler arisigha taritimen. **24** Men Babil padishahining qolini kücheytip, qilichimni uning qoligha tutquzimen; Men Pirewnning bileklirini sundurimenki, u Babil padishahi aldida ejili toshqan yarilan'ghan ademdek ah-zarlar bilen ingraydu. **25** Men Babil padishahining bileklirini kücheytilmen, we Pirewnning bilekliri sanggilap qalidu; Men Öz qilichimni Babil padishahining qoligha tutquzghinimda, u uni Misir zémimi üstige sozghinida, ular Méning Perwerdigar ikenlimni tonup yétidu; **26** we Men Misirliqlarni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen; we ular Méning Perwerdigar ikenlimni tonup yétidu».

31 On birinchi yili, üçinchi ayning birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, Misir padishahi Pirewn'ge we uning top-top adamlirige mundaq dégin: — Emdi sen büyüklüküngde kim sen bilen teng bolalaydu? **3** Mana, Asuriyemu Liwandiki bir kédír derixi idi; uning ormanliqqa saye bergen güzel shaxliri bolup, u intayin éviz boyluq idi; uning uchi bulutlarga taqashqanidi; **4** Sular uni yoghan qilip, chongqur bulaqlar uni éviz qilip östürgendi; ériqliri uning tüwidin, etrapidin éqip ötetti, ular öz östenglirini daladiki barliq derexlergiche ewetkenidi. **5** Shuning bilen, u bixlan'ghan waqitta, mol sular bilen évizliki barliq derexlerdin éviz bolghan, uning shaxliri köpeygen we shaxchiliri uzun bolghan; **6** asmandiki barliq uchar-qanatlar uning shaxlirida uwilighan, shaxchiliri astida daladiki barliq janiwarlar balilighan; uning sayisi astida barliq ulugh eller yashighan. **7** Shundaq bolup uning shaxliri kényiyip, u büyüklükide güzelleshken; chünki uning yiltizliri mol sulargha

yetken. **8** Xudaning baghchisidiki kédír derexlermu uni tosalmaytti; qarighaylar uning shaxliridek, chinar derexliri uning shaxchiliridekmu kelmeytti; Xudaning baghchisidiki héchqandaq derez güzellikte uninggha oxshimaytti. **9** Men uni shaxlirining köplüki bilen güzel qilghanmen; Xudaning baghchisida bolghan barliq derezler, yeni Éremdiki derezler uningdin heset qilghanidi. **10** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki u özini éviz kötürüp, uchini bulutlarga taqashturup uzartqanliqi, évizlikidin könglining tekebburlashqanliqi tüpeylidin, **11** emdi Men uni üzül-késil bir terep qilishqa uni ellerning arisidiki mustebitning qoligha tapshurdum; Men uni rezilliki tüpeylidin heydep chetke qaqqanidim. **12** Yat ademler, yeni eller arisidiki eng wehshiler uni késip tashlidi. Shaxliri taghlar we barliq jilghalargha yiqilip, uning shaxchiliri zémindiki barliq jiralargha sundurulup yatidu; yer yüzidiki xelqler uning sayisidin chiqip uningdin néri ketti. **13** Uning yiqilghan gholi üstige asmandiki barliq uchar-qanatlar qonup yashaydu; daladiki barliq janiwarlar shaxliri üstide turidu. **14** Buning meqsiti, sulardin sughirilidighan derexlerning héchbiri özini éviz kötürmisun, yaki uchini bulutlarga taqashturmisen, yaxshi sughirilidighan derexlerning héchbiri undaq évizlikke kötürülmisen üçündür; chünki ularning hemmisi ölüme békitilgen — yerning tégilirige chüshüshke békitilgenlerning, ölidighan adem balilirining, hanggha chüshidighanlarning qatarididir. **15** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — U tehtisaragha chüshken künide, Men üning üçün bir matem tutquzghanmen; chongqur sularni étiwétip uning bulaq-ériqlirini tosuwetkenmen; shuning bilen uning ulugh suliri tizginlen'gen. Men Liwanni uning üçün qariliq kiygüzdüm; uning üçün daladiki barliq derezler soliship ketti. (Sheol h7585) **16** Men uni hanggha chüshidighanlar bilen bille tehtisaragha tashliwetkinimde, uning yiqilghan chaghdiki sadasi bilen ellerni tewritiwettim; shuning bilen Érem baghchisidiki barliq derezler, Liwandiki serxil we eng ésil derezler, yaxshi sughirilghan hemme derezler yer tégiliride turup teselli tapqan. (Sheol h7585) **17** Uning sayiside turghanlar we eller arisida uni qollaydighanlar uning bilen teng tehtisaragha, qilich bilen öltürülgenlerning yénigha chüshken. (Sheol h7585) **18** Qéni éyte, Érem baghchisidiki derexlerning qaysisi shan-sherep we güzellikte sen [Misirgha] teng kéleleytti? Biraq senmu Érem baghchisidiki derezler

bilen teng yer tégilirige chüshürülisen; sen xetne qilinmighanlar arisida, qilich bilen öltürülgenler bilen bille yatisen; mana bu Pirewn we uning top-top ademlirining hemmisining nésiwisidir, deydu Reb Perwerdigar.

32 On ikkinchi yili, on ikkinchi ayning birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — 2 I insan oghli, Misir padishahi Pirewn üçhün bir mersiyei aghzinggha élip uninggha mundaq dégin: — Sen özüngni eller arisida bir shirgha oxshatqansen, biraq sen déngiz-okyanlar arisidiki bir ejdihasen, xalas; sen palaqliship ériqliringni éship tashturup, sulirini ayaghliring bilen chalghitip, deryalirini léyitip qoydung. 3 — Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Köp ellerning top-top ademliri aldida Öz torumni üstüngge yéyip tashlaymen; ular séni torumda tutup tartishidu. 4 Men séni quruqluqta qaldurup, dalagha tashlaymen; asmandiki barliq uchar-qanatlarini üstüngge qondurup, yer yüzidiki janivarlarini séningdin toyundurimen; 5 göshüngni taghlar üstige qoyimen, jilghilarni pütkül ezaying bilen toldurimen; 6 Men qéningning éqishliri bilen zéminni hetta taghlarghichimu sughirimen; jiralar sen bilen toshup kétidu. 7 Nurungni öchürginimde, Men asmanlarni tosuwétimen, yultuzlarni qara qilimen; quyashni bulut bilen qaplaymen, ay nur bermeydu. 8 Asmanlardiki barliq parlaydighan nurlarni üstüngde qara qilip, zéminingge qarangghuluqni qaplaymen, deydu Reb Perwerdigar. 9 Men eller arisigha, yeni sen tonumighan memliketler arisigha séning halaktin [qalghan ademliringni] élip ketkinimde, köp ellerning yürükini biaram qilimen; 10 Men köp ellerni sen bilen alaqqade qilimen, ularning padishahliri sanga qarap dehshetlik qorqishidu; Men qilichimni ularning köz aldida oynatqinimde, yeni séning yiqilghan küningde ularning herbiri öz jan qayghusida her deqiqe tewrinidu. 11 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Babil padishahining qilichi üstüngge chiqidu. 12 Palwanlarning qilichliri bilen Men séning top-top ademliringni yiqitimen; ularning hemmisi eller arisidiki mustebitlerdur; ular Misirning pexrini yoqitidu, uning top-top ademliri qurutuwétilidu. 13 Men zor sular boyidin barliq haywanlirininimu halak qilimen; insan ayighi qaytidin ularni chalghatmaydu, haywanlarning tuyaqliri qaytidin ularni léyitmaydu. 14 Shuning bilen Men ularning sulirini tindurimen;

ularning ériqlirini süpsüzük maydek aqturimen, deydu Reb Perwerdigar. 15 — Men Misir zéminini weyrane qilghinimde, zémin özining barliqidin mehrum bolghinida, Men uningdiki barliq turuwatqanlarni uruwetkinimde, emdi ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. 16 — Bu bir mersiye; ular uni oquydu — Ellerning qizliri matem qilip uni oquydu; mersiyei ular Misir we uning barliq top-top ademlirige oquydu, — deydu Reb Perwerdigar. 17 On ikkinchi yili, ayning on beshinchi künide [yene] shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — 18 I insan oghli, Misirning top-top ademliri üçhün ah-zar chekkin; shuningdek ularni, yeni uni küchlük ellerning qizliri bilen bille töwen'ge, hanggha chüshidighanlarga hemrah bolushqa yer tégilirige chüshürüp tashliwet; 19 güzellikte sen kimdin artuq iding? Emdi chüshüp, xetne qilinmighan bilen bille yat! 20 Ular qilich bilen öltürülgenler arisigha yiqilidu; qilich sughuruldu; u we uning top-top ademlirining hemmisi sörep apiriwétilsun! 21 Emdi palwanlarning arisidiki batur-ezimetler tehtisaraning otturisida turup [Misir] we uni qollighanlarga söz qilidu: —«Mana, ular chüshti, ular jim yatidu — xetne qilinmighanlar, qilich bilen öltürülgenler!». (Sheol h7585) 22 — Mana, shu yerdidur Asuriye we uning yighilghan qoshuni; uning göriliri öz etrapididur; mana ularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan. 23 Ularning göriliri chongqur hangning tégididur; uning yighilghan qoshuni öz göri etrapida turidu; ular tiriklarning zéminida ademlerge wehshet salghanlar — bularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan. 24 Mana Élam we uning görining etrapida turghan uning barliq top-top ademliri; ularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan, ular xetne qilinmighan péti yer tégilirige chüshkenler — yeni tiriklarning zéminida ademlerge öz wehshitini salghanlar! Biraq hazir ular hanggha chüshkenler bilen bille iza-ahametke chömidu. 25 Kishiler uning üçhün öltürülgenler arisida, top-top ademliri arisida bir orun raslighan; xelqining göriliri uning etrapididur; ularning hemmisi xetne qilinmighanlar, qilichlan'ghanlar; shunga ular hanggha chüshkenler bilen bille iza-ahametke qalidu; ular öltürülgenler arisigha yatquzulidu — gerche tiriklarning zéminida ularning wehshiti ademlerge sélin'ghan bolsimu! 26 Mana shu yerde Meshek bilen Tubal barliq top-top ademliri bilen turidu; ularning göriliri öz etrapididur; ularning

hemmisi xetne qilinmighanlar, qilichlan'ghanlar — gerche ular tirik turuwatqanlarning zéminida öz wehshitini ademlerge salghan bolsimu! **27** Ular jeng qoralliri bilen tehtisaragha chüshken, qilichliri öz béshi astigha qoyulghan, xetne qilinmay turup yiqilghan palwanlar arisida yatmaydu; ularning qebihlikliri öz ustixanliri üstide bolidu — gerche ular tiriklarning zéminida baturlarghimu wehshet salghan bolsimu! (Sheol h7585) **28** Sen [Pirewnmu] xetne qilinmighanlar arisida tarmar bolup, qilich bilen öltürülgenler arisida yatisen. **29** Mana shu yerde Édom, uning padishahliri, barliq shahzadilirimu; ular küchlük bolsimu, qilichlan'ghanlar bilen bille yatquzulidu; ular xetne qilinmighanlar arisida, hanggha chüshidighanlar bilen bille yatidu. **30** Mana shimaldiki shahzadiler, hemmisi; mana barliq Zidondikiler, öltürülgenler bilen bille chüshken; gerche öz küchi bilen wehshet salghan bolsimu, ular hazir xijalette qaldi; ular xetne qilinmighan bolup, qilichlan'ghanlar arisida yétip, hanggha chüshidighanlar bilen bille xijalette qalidu. **31** Pirewn bularni köridu, shuningdek özining qilichlan'ghan top-top ademliri toghruluq, yeni özi we qoshuni toghruluq ulardin teselli alidu, — deydu Reb Perwerdigar. **32** — Gerche Men uning wehshitini tirik turuwatqanlarning zéminigha saldurghan bolsammu, biraq u xetne qilinmighanlar arisigha, qilich bilen öltürülgenler arisigha yatquzulidu, — yeni Pirewn we uning barliq top-top ademliri, — deydu Reb Perwerdigar.

33 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, el-yurtungdikilerge söz yetküzüp ulargha mundaq dégin: — Men qilichni melum bir zémin üstige chiqarghinimda, zémindiki xelq öz arisidin bir ademni tépip uni közetchi békétse, — **3** u qilichning zémin üstige chiqqanliqini körüp, kanay chélip xelqni agahlandursa, **4** kimdikim kanay awazini anglap, agahni almisa, qilich kélip uni élip ketse, emdi uning qéni öz béshi üstige bolidu. **5** U kanay awazini anglap, agahni almighan; shunga uning qéni özige bolidu; u agah alghan bolsa, jénini qutquzghan bolatti. **6** Biraq közetchi qilichning kéliwatqinini körüp, kanay chalmay, xelqni agahlandurmisa, emdi qilich kélip ular arisidin birawni élip ketse, undaqa u öz qebihlikide élip kétildu; biraq uning qéni üçhün Men közetchidin hésab alimen. **7** Emdi, i insan oghli, Men séni Israil jemeti üçhün közetchi dep békittenmen; sen

Méning aghzimdin xewer anglap, ulargha Mendin agah yetküzisen. **8** Men rezil ademge: «I rezil adem, sen choqum ölesen» désem, we özüng bu rezilni yolidin yandurushqa söz qilmay uni agahlandurmisa, u rezil öz qebihlikide ölidu; biraq uning qéni üçhün sendin hésab alimen. **9** Biraq sen rezilni yolidin yénish toghruluq agahlandursang, u yolidin yanmisa, u öz qebihlikide ölidu; biraq özüng öz jéningni qutquzup qalisen. **10** Emdi sen, i insan oghli, Israil jemetige söz qilip: — Siler: «Bizning itaetsizliklirimiz we gunahlirimiz bëshimizdidur, biz ular bilen zeipliship kétéwatimiz; emdi biz qandaqmu hayatqa érishimiz?» deysiler. **11** Ulargha sözümnü yetküzüp: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men rezil ademning ölümidin héch xursenlikim yoqtur; peqet ularni rezil yolidin yénip hayatqa érishsun deymen; rezil yolliringlardin yéninglar, yéninglar! Némishqa ölgünger kélidu, i Israil jemeti?!» — dégin. **12** We sen, i insan oghli, el-yurtungdikilerge mundaq dégin: — Heqqaniy ademning heqqaniyliqi asiyliq qilghan künide uni qutquzmaydu; hem rezil adem bolsa, u öz rezillikidin yan'ghan künide rezillikidin yiqilmaydu; heqqaniy adem gunah sadir qilghan künide, u eslidiki heqqaniyliqi bilen hayatta turiwermeydu. **13** Men heqqaniygha: «Sen berheq hayatqa érishsen» déginimde, u öz heqqaniyliqigha tayinip qebihlik sadir qilsa, emdi uning heqqaniy ishleridin héchqaysisi eslenmeydu; eksiche u ötküzgen qebihlik tüpeylidin ölidu. **14** Emdi men rezilge: «Sen choqum ölesen» désem, biraq u gunahidin yénip, köz aldında adalet we heqqaniyliqni yürürse — **15** Rezil adem qerzge kapaletke alghan nersini qayturup berse, — bulangchiliqta alghanni qayturup berse — qebihlik sadir qilmay, hayat belgilimiliride mangsa — emdi u berheq hayatqa ige bolidu, u ölmeydu. **16** Uning sadir qilghan gunahliridin héchqaysisi eslenmeydu; u adalet we heqqaniyliqni yürürgen — u berheq hayatqa ige bolidu. **17** Biraq el-yurtungdikiler: «Rebning yoli hemmige barawer emes» deydu; emeliyette ularning yoli bolsa hemmige barawer emes. **18** Heqqaniy adem öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni sadir qilsa, u buningda ölidu. **19** Rezil adem öz rezillikidin yénip, adalet we heqqaniyliq yürürse, bu ishlardin hayatqa ige bolidu. **20** Lékin siler: «Rebning yoli hemmige barawer emes» deysiler; i Israil jemeti, Men herqaysinglarga öz yolliringlar boyiche üstünglerge höküm chiqirimen! **21** We shundaq

boldiki, sürgün bolghan on ikkinchi yili, oninchi ayning beshinchi künide, Yérusalémdin qachqan birsi yéningha kélip: «Sheher bösüldi!» — dédi. **22** Emdi qachqan ademning yétip kélishining aldinqi axshimida Perwerdigarning qoli méning wujudumgha qon'ghanidi; shuning bilen U aghzimni échip qoydi; aghzim échilip, men yene gacha bolmidim. **23** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **24** I insan oghli, Israil zéminidiki xarabe jaylarda turuwatqanlar: «Ibrahim peqet bir adem turupmu bu zémin'gha miras bolghanidi; biraq biz köp ademimiz; emdi zémin beribir bizge teqdim qilindi» — dep éytiwatidu. **25** Shunga ulargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler göshni qan bilen yeysiler; siler öz mebudliringlarni bash kötürüp izdeysiler; siler qan töküwatisiler; emdi siler zémin'gha miras bolamsiler? **26** Siler qilichinglarga tayinisiler, siler yirginchlik ishlarni chiqirisiler, herbiringlar öz qoshnisining ayaligha buzuqchiliq qilidu. Emdi siler zémin'gha miras bolamsiler?». **27** Ulargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq, xarabe jaylarda turuwatqanlar qilichlinip yiqilidu; dalada qalghanni yawayi haywanlarning yewétishke tapshurimen; istihkamlar we gharlarda turghanlarmu waba késilidin ölidu. **28** Men zéminni weyrane we chöl-bayawan qilimen; uning küchidin bolghan pexri yoqilidu; Israilning taghliri weyrane boliduki, ulardin ötküchi héchbir adem bolmaydu. **29** Ularning yürgüzgen yirginchlik qilmishliri tüpeylidin Men zéminni weyrane we chöl-bayawan qilghinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu». **30** — Emdi sen bolsang, i insan oghli, el-yurtungdikiler herdaim séni aghzigha élip öylirining tamlirining yénida we derwazilarda sözlep bir-birige hem herbiri öz qérindishigha sen toghruluq: «Qéni béríp, Perwerdigardin néme söz barkin, anglap kéleyli!» — deydu. **31** Ular jamaet süpitide yéninggha kélip, Méning xelqimning süpitide aldingda olturidu; ular sözliringni anglaydu, biraq ulargha emel qilmaydu; ular aghzi bilen sanga muhebbet körsitidu, biraq köngli haram menpeetke tartidu; **32** mana, sen ular üçün peqet yéqimlik awaz bilen, sazli obdan tengshilip étylghan muhebbet naxshisisen, xalas; ular sözliringni anglaydu, biraq ulargha emel qilmaydu. **33** Emdi buning hemmisi emelge ashurulghinida (u

berheq emelge ashurulidu!) ular bir peyghemberning ularning arisida bolghanliqini tonup yétidu».

34 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, bésharet béríp Israilni baqquchi padichilarni eyiblep mundaq dégin: — Padichilargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Özlirinila béqiwatqan Israilning padichirining haligha way! Padichilarning padisini ozuqlandurush kérek emesmu? **3** Siler yéghini özünglar yeysiler, yungini özünglar kiysiler; bordalghan ésil malni soyusiler; lékin qoylarni baqmaysiler. **4** Ajizlarni kücheytmidinglar, késellerni saqaytmidinglar, zeximlen'genlerni téngip qoymidinglar, tarqilip ketkenlerni qayturup ekelmidinglar, ézip ketkenlerni izdep barmidinglar; eksiche siler zorluq-zumbuluq we rehimsizlik bilen ular üstidin höküm sürüp kelgensiler. **5** Ular padichisiz bolup tarqilip ketti; ular tarqilip kétip daladiki barliq haywanlarga ozuq bolup ketti. **6** Méning qoylirim barliq taghlar arisidin, her yuqiri égzilik üstide ténep ketti; Méning qoylirim pütkül yer yüzige tarqip ketti, biraq ularni tépishqa tirishquchi yaki izdigüchi yoq idi. **7** Shunga, i padichilar, Perwerdigarning sözini anglanglar: — **8** Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Qoylirimning padichisi bolmighachqa, ular ow bolup qaldi, daladiki herbir haywan'gha ozuq boldi; chünki Méning padichilirim Öz padamni izdimeydu, ular peqet özlirini baqidu, Méning qoylirimni baqmaydu. **9** — Shunga, i padichilar, Perwerdigarning sözini anglanglar! **10** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men padichilargha qarshimen; Men Öz qoylirimning hésabini ulardin alimen, we ularni padini béqishtin toxtitimen; shuning bilen padichilar özlirinimu baqmaydu; we Men qoylirimni ulargha yene ozuq bolmisun üçün ularning aghzidin qutuldurimen. **11** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Özüm öz qoylirimni izdep ularning halini soraymen; **12** padichi özining qoyliri arisida, tarap ketken qoylarni tépip baqqandek, Menmu qoylirimni izdep baqimen; ular bulutluq qaranggghu künde tarilip ketken herbir jaylardin Men ularni qutuldurimen. **13** Men ularni xelqlerdin épkélimen, ularni memliketlerdin yighimen, öz zéminigha apirimen; Men ularni Israil taghliri üstide, ériq-üstengler boyida we zémindiki barliq turalghu jaylarda baqimen; **14** Men ularni ésil chimenzarda baqimen; Israil taghliri ularning

yayliqi bolidu; ular shu yerde obdan yaylaqta yatidu; Israil taghliri üstide, munbet chimenzarda ozuqlinidu. **15** Men Özüm Öz padamni baqimen, ularni yatquzimen, — deydu Reb Perwerdigar. **16** — Men yoldin ténep ketkenlerni izdeyimen, tarqilip ketkenlerni qayturimen; zeximlen'genlerni téngip qoyimen, ajizlarni kücheytimen; biraq semrigenler we küchlüklerni yoqitimen; padamni adalet bilen baqimen. **17** Emdi silerge kelsem, i Méning padam, Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qoy we qoy arisida, qochqarlar we tékiler arisida höküm chiqirimen. **18** Emdi silerning yaxshi chimenzarni yégininglar azliq qilip, chimendiki qalghan ot-chöplerni ayaghliringlar bilen cheyliwétishinglar kérekmu? Silér süpsüzük sulardin ichkendin kéyin, qalghinini ayaghliringlar bilen léyitiwétishinglar kérekmu? **19** Shunga Méning qoyliringha silerning ayaghliringlar cheyliwetkenni yéyishtin, ayaghliringlar dessep léyitiwétkenni ichishtin bashqa amal yoq. **20** Shunga Reb Perwerdigar ulargha mundaq deydu: — Mana Men, Men Özüm semrigen qoylar we oruq qoylar arisida höküm chiqirimen. **21** Chünki siler müre-yanpashliringlar bilen ittirip, münggüzliringlar bilen ularni terepterepke tarqitiwetküche üsisiler, **22** — Men ularni yene ow obyékti bolmisun dep Öz padamni qutquzimen; we Men qoy we qoy arisida höküm chiqirimen. **23** Men ularning üstige bir padichini tikleymen, u ularni baqidu; u bolsa Méning qulum Dawut; u ularni béqip, ulargha padichi bolidu; **24** we Menki Perwerdigar ularning Xudasi bolimen, Méning qulum Dawut ular arisida emir bolidu; Menki Perwerdigar shundaq söz qildim. **25** Men ular bilen amanxatirjemlik béghishlaydighan ehdini tüzüp, yirtquch haywanlarni zémindin tügitimen; ular bixeter bolup janggalda turidu, ormanliqlarda qonup uxlaydu. **26** Men ularni hem égziklik etrapidiki jaylarni beriketlik qilimen; yamghur-yéghinlarni öz peslide yaghdurimen; bular beriketlik yamghurlar bolidu. **27** Daladiki derexler méwilirini, tupraq ündürmilirini béridu; ular öz zéminida bixeter turidu; Men ularning boyunturuq-asaretlirini sundurup, ularni qulluqqa tutqanlarning qolidin qutuldurghinimda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu. **28** Ular yene ellerge ow bolmaydu, yer yüzidiki haywanlar yene ularni yewetmeydu; ular bixeter turidu, héchkim ularni qorqatmaydu. **29** Men ular üçhün dangqi

chiqqan alahide bir bostanliq jayni teminleymen; ular qaytidin zéminda acharchiliqta yiglep qalmaydu, yaki qaytidin ellerning mazaq obyékti bolmaydu. **30** Andin ular Menki Perwerdigar Xudasining ular bilen bille bolidighanliqimni we özlirining, yeni Israil jemetining Méning xelqim bolidighanliqini bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar. **31** — Emdi siler bolsanglar, i Méning qoylirim, Méning chimenzarimdiki qoylirim, insanlardursiler, xalas; Men bolsam silerning Xudayinglardurmen» — deydu Reb Perwerdigar.

35 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **21** insan oggli, yüzüngni Séir téghigha qaritip, bésharet béríp uni eyiblep mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, i Séir téghi, Men sanga qarshimen; Men qolumni üstüngge uzartip, séni bir weyrane we chöl-bayawan qilimen. **4** Men sheherliringni xarabe qiliwétimen, we sen weyrane bolisen; andin sen Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. **5** Chünki sen menggüge öchmenlik saqlap kelgensen, Israilarning béshigha külpet chüshken künide, qebihlikning jazalinish waqti-saiti toshqanda, ularni qilich küchige tapshurup bergenliking tüpeylidin, **6** Shunga Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men sanga qan tökülüşni békittim; qan séni qoghlaydu. Sen qan töküshin nepretlenmigenliking tüpeylidin, emdi qan séni qoghlap yüridu. **7** Men Séir téghini weyrane we chöl-bayawan qilip, uningdin bésip ötküchi hem uninggha qaytquchini üzüp tashlaymen. **8** Men uning taghlirini öltürülgenliri bilen toldurimen; séning égziklikliringde, séning jilghiliringda, séning barliq jiraliringda qilich bilen öltürülgenler yiqilidu. **9** Men séni menggüge weyrane qilimen; séning sheherliring ademzatsiz bolidu; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **10** — Chünki sen: «Bu ikki el, ikki memliket Méningki bolidu, biz ulargha ige bolimiz» déginging tüpeylidin — gerche Men Perwerdigar shu yerde bolghan bolsammu —, **11** emdi Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men séning nepritingdin chiqqan achchiqing boyiche we hesiting boyiche sanga muamile qilimen; Men üstüngge höküm chiqirip jazalishim bilen, Men ular arisida Özümni körsitimen. **12** Shuning bilen séning Israil taghlirigha qarap: «Ular weyran boldi, ular bizge yem bolushqa teqdim qilindi» dégen barliq haqaretliringni Men Perwerdigarning

anglghinimni senler tonup yétisiler. **13** Uning üstige aghzinglarda siler Manga qarshi chiqip özünglarni chong körsitip, Manga kupurluq qilghan sözünglarni köpeytkensiler; Men ularni anglidim. **14** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Pütkül yer yüzi shadlinip ketkinide, Men séni weyrane qilimen. **15** Israil jemetining mirasi weyran qilin'ghanda buningdin sen shadlan'ghiningdek, Menmu sanga shundaq qilimen; senmu, i Séir téghi we barliq Édom — silerning barliqlinglar weyrane bolidu; we [Édomiylar] Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

36 Emdi sen, i insan oghli, Israil taghlirigha bésharet bérip mundaq dégin: — Israil taghliri, Perwerdigarning sözini anglanglar: — **2** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Düşmenning silerge qarap: «Wah! Menggü yuqiri jaylar bizge teulluq boldi!» dégini tüpeylidin, **3** shunga bésharet bérip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Berheq, chünki ular silerni weyrane qilip, ellerdin qalghanlirigha tewe qilishqa heryandin silerni ezgenliki tüpeylidin, we siler eller arisida söz-chöchek we töhmet obyékti bolup qalghanliqinglardin, **4** emdi shunga, i Israil taghliri, Reb Perwerdigarning sözini anglanglar: — Reb Perwerdigar ellerdin qalghanlirigha olja hem mazaq obyékti bolup qalghan taghlar, égzizlikler, jiralar we jilghilargha, weyran bolghan xarabiler we tashliwétilgen sheherlerge mundaq deydu: — **5** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Xushal bolushup qelbidiki pütün öchmenliki bilen Méning zéminimni özlirige teulluq bolushqa békitip, uni bulang-talang qiliwalayli dégen ellerdin qalghanlirigha we Édomdikilerning hemmisige berheq, Men [Öz xelqimge] bolghan qizghinliqimdin chiqqan achchiq otida söz qildim: — **6** Israil zémini toghruluq bésharet bérip, taghlar, égzizlikler, jiralar we jilghilargha söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Öz [xelqimge bolghan] qizghinliqimdin qehrim bilen söz qildim — chünki siler ellerning mazaq-ahanelirini yégensiler. **7** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men qolumni kötürüp shundaq qesem ichkenki, berheq, etrapinglardiki eller özining mazaq-ahanelirini özi ishitidu. **8** Lékin siler, i Israil taghliri, shaxlinisiler, xelqim Israilgha méwe béisiler; chünki ular pat arida qaytip kélidu. **9** Chünki mana, Men siler teripinglardidurmen; Men silerge qaraymen, siler yumshitisiler hem térilisiler. **10** We Men üstünglerde

adamlarni, yeni Israilning pütkül jemetini, ularning barliqini köpeytime; sheherler ahali bolidu, xarabiler qaytidin qurulidu. **11** Men üstünglerde adem hem haywanlarni köpeytime, ular awup nesil köridu; Men ötken zamanlardikidek silerni olturaqliq qilimen; berheq, halinglarni eslidikidin ewzel qilimen; siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. **12** Men üstünglerge adamlarni, yeni xelqim Israilni mandurimen; ular silerge igidarchiliq qilidu, siler ularning mirasi bolisiler; siler yene ularni baliliridin juda qilmaysiler. **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki ularning silerge: «Siler adamlarni yeysiler, öz élinglarni balilardin juda qilghansiler!» dégini tüpeylidin, **14** emdi siler yene adamlarni yémeysiler, öz élinglarni baliliridin yene juda qilmaysiler, deydu Reb Perwerdigar. **15** — Men silerge yene ellerning mazaq-ahanelirini anglatquzmaymen; siler ellerning tapa-tenisini yene kötürmeysiler, siler öz élinglarni qaytidin yiqitmaysiler, — deydu Reb Perwerdigar. **16** Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **17** I insan oghli, Israil jemeti öz zéminida turghan chaghlarda, ular öz yoli hem qilmishliri bilen uni bulghighan; Méning aldimda ularning yoli ay körgen ayalning napakliqigha oxshash. **18** Shunga zémin'gha tökken qan üçün, zéminni mebudliri bilen bulghighanliqi üçün, Men qehrimni ular üstige töktüm; **19** Men ularni eller arisigha tarqitiwettim, ular memliketler ichige tarilip ketti; Men ularning yolliri hem qilmishliri boyiche ularning üstige höküm chiqardim. **20** Ular baridighan herqaysi ellerge kelgende, ular toghrisida: «Bular Perwerdigarning xelqi, biraq ular Uning zéminidin chiqqan!» — déyilgende, ular yenila Méning pak-muqeddes namimni bulghighan; **21** Biraq Men Israil jemeti barghan herqaysi eller arisida bulghan'ghan pak-muqeddes namim üçün köngül böldüm. **22** Shunga Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men bu ishni silerni dep emes, i Israil jemeti, belki siler barghan herqaysi eller arisida siler bulghighan öz pak-muqeddes namim üçün qilimen. **23** Men eller arisida bulghan'ghan, Özümning büyük namimni pak-muqeddes dep körsitimen; namimni del siler ular arisida bulghighan; ularning köz aldida Men Özümni silerning aranglarda pak-muqeddes körsetkinimde, eller Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar. **24** Men silerni eller arisidin élip, memliketler ichidin

yighip, silerni öz zémininglarga qayturimen. 25 — Men süpsüzük suni üstünglarga chachimen, buning bilen siler pak bolisiler. Silerni hemme paskiniliqinglardin we butliringlardin paklaymen. 26 Men silerge yéngi qelb bérimen, ichinglarga yéngi bir roh salimen; téninglardiki tash yürekli élip tashlap, méhrlík bir qelbni ata qilimen. 27 Méning Rohimni ichinglarga kirgüzüp, silerni emr-permanlirim boyiche mangghuzimen, hökümlirimni tutquzimen, shuning bilen ulargha emel qilisiler; 28 siler Men ata-bowiliringlarga teqdim qilghan zéminda yashaysiler; Méning qowmim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen. 29 Men silerni barliq paskinichiliktin qutquzimen; Men bughdayni awun bolushqa buyruymen; üstünglerge héch acharchiligni qoymaymen; 30 Men derexlarning méwisini we étizdiki mehsulatlarni awutimenki, siler acharchiliq tüpeydin eller arisida shermende bolmaysiler. 31 Siler rezil yolliringlar we nachar qilmishliringlarni eslep, qebihlikliringlar we yirginchlik qilghanliringlar üçhün öz-özünglardin yirginisiler. 32 Silerge melum bolsunki, bu ishni qilishim siler üçhün emes, — deydu Reb Perwerdigar, — öz yolliringlar üçhün xijil bolup shermende bolunglar, i Israil jemeti. 33 — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men qebihlikinglardin pakligan künide, Men sheherlerni ahaliq qilimen, xarabe qalghan jaylarmu qaytidin qurulidu. 34 Weyran qilin'ghan zémin ötüp kétiwatqan herbirining köz aldida weyrane körünsimu, u qaytidin térilidu. 35 Shuning bilen ular: «Bu weyran qilin'ghan zémin xuddi Érem baghchisidek boldi; xarabe, weyran qilin'ghan sheherler hazir mustehkemlendi, ahaliq boldi» — deydu. 36 We etrapida qalghan eller Menki Perwerdigarning buzulghan jaylarni qurghuchi hem weyrane qilin'ghan yerlerni qaytidin térighuchi ikenlikimni bilip yétidu; Menki Perwerdigar söz qildim, buninggha emel qilimen. 37 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men yenila Israilning jemetining bu ishlarni tileydighan dua-tilawetlirige ijabet qilghuchi bolimen; Men qoy padisidek ularning ademlirini awutimen; 38 Muqeddes dep ayrilghan qurbanliq qoy padisidek, békitilgen héyt-bayramlirigha béghishlan'ghan qoy padisi Yérusalémgha toldurulghandek, xarabe bolghan sheherler qaytidin adem padiliri bilen toldurulidu; ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu.

37 Perwerdigarning qoli wujudumgha qondi; Perwerdigar méni Rohi bilen kötürüp chiqip, bir

jilghining otturisiqgha turghuzdi; u yer söngeklerge toldi. 2 U méni söngekler etrapidin uyaq-buyaqqa ötküzdi; mana, bu ochuq jilghida [söngekler] intayin nurghun idi; we mana, ular intayin qurup ketkenidi. 3 U mendin: — I insan oghli, bu söngekler qaytidin yashnamdu? — dep soridi. Men: — I Reb Perwerdigar, sen bilisen, — dédim. 4 U manga: I insan oghli, bu söngekler üstige bésharet béríp mundaq dégin: «I quruq söngekler, Perwerdigarning sözini anglanglar! 5 Reb Perwerdigar bu söngeklerge mundaq deydu: — Mana, Men silerge bir roh-nepes kirgüzimen, we siler hayat bolisiler. 6 Men üstünglerge pey-singirlerni salimen, silerni tére bilen yapimen, silerge roh-nepes kirgüzimen; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler». 7 Shunga men buyrulghini boyiche bésharet berdim; men bésharet bérishimge, bir shawqun kötürüldi, mana jalaq-julaq bir awaz anglandi, söngekler jipsiliship, bir-birige qoshuldi. 8 Men kördüm, mana, pey-singirler we et ularning üstige kélip ularni qaplidi; biraq ularda héch roh-nepes bolmide. 9 U manga: — I insan oghli, roh-nepeske bésharet béríp mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Töt tereptin shamal kelgeysiler, i roh-nepes, we mushu öltürülgenler tirilsun üçhün ularning üstige püwlemler» — dédi. 10 Shunga men buyrulghandek bésharet bériwidim, roh-nepes ulargha kirdi-de, ular hayat bolup tik turdi — büyük bir qoshun'gha aylandi. 11 We U manga: — I insan oghli, bu söngekler bolsa Israilning pütün jemetidur. Mana, ular: «Bizning söngeklirimiz qurup ketti, ümidimiz üzüldi; biz tügeshtuq!» — deydu. 12 Shunga bésharet béríp ulargha mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men görünglerni échip, silerni görünglerdin chiqirimen, i Méning xelqim, silerni Israil zéminigha élip kirimen; 13 Men görünglerni achqinimda, silerni görünglerdin chiqarqinimda, i Méning xelqim, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. 14 We Men Öz Rohimni silerge kirgüzimen, siler hayat bolisiler; we Men silerni öz zémininglarda turghuzimen; siler Menki Perwerdigarni shundaq sözni qilip, shuni ada qildi, dep bilip yétisiler». 15 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 16 I insan oghli, bir tayaqni élip, uning üstige «Yehuda we uning hemrahliri bolghan Israillar üçhün» dep yazghin; yene bir tayaqni élip, uning üstige «Efraim we uning hemrahliri bolghan pütün Israil jemetidikiler

üchün» dep yazghin; 17 we ularni bir-birige ulap qoy; ular qolungda bir bolsun. 18 Xelqimdikiler sendin: «Bu ishlar bilen némini chüshendürmekchi bizge dep bermemsen?» dep sorisa, 19 ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men Efraimning we uninggha hemrah bolghan Israil qebililirining qoli tutqan Yüsüpning tayiqini élip, uni Yehudaning tayiqigha qoshup ulap, ularni birla tayaq qilimen; ular Méning qolumda bir tayaq bolidu. 20 Sen yazghan tayaqlarni ularning köz aldida qolungda tutup ulargha shundaq dégin: — 21 «Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Mana, Men Israil balilirini barghan eller arisidin élip, ularni heryandin yighip öz zéminigha épkelimen. 22 Men ularni Israil taghlirining üstide bir el qilimen; bir padishah ularning hemmisige padishah bolidu; ular qaytidin ikki el bolmaydu, yaki qaytidin ikki padishahliqqa héch bölünmeydu. 23 Ular özlirini qaytidin ularning mebudliri, lenetlik ishliri yaki asiylilirining héchqayisisi bilen héch bulghimaydu; Men ularni gunah ötküzgen olturaqlashqan jayliridin qutquzup, ularni paklandurimen; ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen. 24 We méning qulum Dawut ulargha padishah bolidu; ularning hemmisining birla padichisi bolidu; ular Méning hökümlirimde méngip, Méning belgilimilirimni tutup ulargha emel qilidu. 25 Ular Méning qulum Yaqupqa teqdim qilghan, ata-bowiliringlar turup kelgen zéminda turidu; ular uningda turidu — ular, ularning baliliri, we balilarning baliliri menggü turidu — Méning qulum Dawut ularning shahzadisi bolidu. 26 Men ular bilen aman-xatirjemlik béghishlaydighan bir ehde tüzimen; bu ular bilen menggülik bir ehde bolidu; Men ularni jayida makanlashturup awutimen; we Méning muqeddes jayimni ular arisigha menggüge tikleymen. 27 Méning turalghu jayim ularda bolidu; Men ularning Xudasi bolimen, ular Méning xelqim bolidu. 28 Méning pak-muqeddes jayim ular arisida menggüge tiklen'gende, emdi eller Özüm Perwerdigarning Israilni pak-muqeddes qilghuchi ikenlikimni bilip yétidu».

38 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 Insan oghli, yüzüingni Magog zéminidiki Rosh, Meshek we Tubalning emiri Gogqa qaritip uni eyiblep bésharet béríp shundaq dégin: — 3 Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Mana, i Gog, — Rosh, Meshek we Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; 4 Men séni arqinggha yandurup, éngikingge ilmeklerni

sélip, sen we pütün qoshunungni — atlar we atliq eskerlerni, hemmisi toluq qorallan'ghan, sipar-qalqanlarni kötürgen, qilich tutqan top-top kishilerni jengge chiqirimen; 5 Pars, Éfiopiye we Put, hemmisi qalqan-dubulgha bilen qorallinidu 6 — Gomér we uning barliq top-top ademliri, shimalning eng qeridin kelgen Torgamah jemeti we uning barliq top-top ademliri, bu köp eller sanga hemrah bolup bille bolidu. 7 Özüingni teyyarla; sen we sanga yighilghan barliq top-top ademliring teyyarlan'ghan pétida bol; sen ulargha nazaretchilik qilisen. 8 Köp künlerdin kéyin sen [jengge] chaqirilisen; sen axirqi yillarda qilichtin qutquzulghan, köp ellerdin yighilghan xelqning zéminigha, yeni uzundin béri weyran qélinip kelgen Israil taghlirigha hujum qilisen; uning xelqi ellerdin yighilghan bolup, ularning hemmisi aman-ésen turiwéridu; 9 sen, barliq top ademliring we sanga hemrah bolghan nurghun eller bilen bille algha bésip, boran-chapqunde kélisen; sen yer yüzini qaplighan buluttek bolisen». 10 — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Shu küni shundaq boliduki, könglünge bashqiche xiyallar kirip, sen rezil hiyle-neyrengni oylap chiqisen; 11 sen: «Men sépilsiz yéza-kentler jaylashqan zémin'gha bésip kirimen; men aman-ésen turuwatqan bir xelqge yéqinlishimen — ularning hemmisi sépilsiz, taqaqsiz we derwazisiz turuwatidu», deysen, — 12 «Shuning bilen oljilarni élip, bulang-talang qilimen; qolumni eslide weyran bolup emdilikte makanliq bolghan jaylarga, ellerdin yighilghan, mal-dunyagha ige bolghan, dunyaning kindikide yashawatqan xelqge qarshi qilimen». 13 Shu tapta Shéba, Dédan, Tarshishtiki sodigerler barliq yash shirliri bilen sendin: «Sen olja élishqa keldingmu? Sen top-top ademliringni bulang-talang qiliwélishqa — altun-kümüşni élip kétishke, mal-dunyani élip kétishke, zor bir oljigha érishiwélishqa yighdingmu?» — dep soraydu. 14 Shunga bésharet bergin, i insan oghli, Gogqa shundaq dégin: — Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Méning xelqim Israil aman-ésen bolidighan künini, sen bilip yetmemsen? 15 Sen öz jayingdin, yeni shimalning eng chet jayidin chiqisen, sen we sanga hemrah bolghan nurghun eller, hemmisi atliq bolup, top-top ademler, chong qoshun bolisen. 16 Sen yer yüzini qaplighan buluttek xelqim Israilgha qarshi chiqisen — bu axirqi zamanlarda bolidu — Men séni öz zéminimgha qarshilishishqa chiqirimen; shundaq qilip Men sen arqiliq, i

Gog, ellerning köz aldida Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsetkende, ular Méni tonuydu». 17 — Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Men qedimki zamanlarda qullirim bolghan Israildiki peyghemberler arqiliq bésharet qilghan birsi sen emesmu? Ular shu künlerde, shundaqla köp yillardin béri, Méning séni xelqimge qarshilishishqa chiqiridighanliqim toghruluq bésharet bergen emesmu? 18 We shu küni, yeni Gog Israil zéminigha qarshi chiqqan küni shundaq boliduki, — deydu Reb Perwerdigar, — ghezipim bilen Méning qehrim örlep chiqidu. 19 Méning [Öz xelqimge] bolghan qizghinliqimdin, ghezep bilen shundaq söz qilghanmenki, Israil zéminida zor yer tewresh bolidu; 20 shuning bilen déngizdiki béliqlar, asmandiki uchar-qanatlar, daladiki haywanlar, yer yüzidiki ömiligüchi haywanlar we yer yüzide turghan barliq insanlar Méning yüzüm aldida tewrinip kétidu; taghlar örülüp, tik yarlar ghulap kétidu, barliq tamlar yerge örülüp chüshidu. 21 Men barliq taghlirimda uning bilen qarshilishishqa bir qilich chaqirimen, — deydu Reb Perwerdigar, — herbirsining qilichi öz qérindishige qarshi chiqidu. 22 Men waba késili we qan töküsh bilen uninggha höküm chiqirip jazalashqa kirishimen; Men uninggha, uning qoshunliri üstige, uninggha hemrah bolghan nurghun eller üstige dehshetlik yamghur, zor möldür tashliri, ot we gün'gürt yaghdurimen; 23 Men Özümni ulughlap, Özümni pak-muqeddes dep körsitimen; we nurghun ellerning köz aldida namayan bolimen, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

39 «Emdi sen, i insan oghli, Gogni eyiblep bésharet bérip shundaq dégin: — Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Mana, i Gog, — Rosh, Meshek we Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; 2 Men séni arqinggha yandurup, yétkilep, séni shimalning eng qeridin chiqirimen, Israilning taghliri üstige tajawuz qildurimen; 3 Men oqyayingni sol qolungdin urup tashlighuziwétimen, oqliringni ong qolungdin chüshüriwétimen; 4 sen Israil taghlirining üstige yiqilisen; sen we séning barliq qoshunliring, sanga hemrah bolghan eller yiqilisiler; Men séni barliq yirtquch uchar-qanatlargha gösh, daladiki barliq haywanlarga ow bolushqa teqdim qildim. 5 Sen dalada yiqilisen; chünki Men shundaq söz qildim, — deydu Reb Perwerdigar. 6 Men Magog üstige we déngiz boyida aman-ésen turghanlarga ot yaghdurimen; ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu.

7 Méning pak-muqeddes namimni xelqim Israil arisida tonutimen; pak-muqeddes namimning qaytidin bulghinishqa qet'iy yol qoymaymen; eller Méning Perwerdigar, Israilda turghan Muqeddes Bolghuchisi ikenlikimni bilip yétidu. 8 Mana, u kélidu! Bu ishlar choqum bolidu, — deydu Reb Perwerdigar, — bu del Men éytqan künidur. 9 Israil sheherliride turuwatqanlar chiqip qorallarni, jümlidin sipar-qalqanlar, oqyalar, toqmaqlar we neyzilerni köydürüp ot qalaydu — ular bular bilen yette yil ot qalaydu. 10 Daladin héch otun élinmaydu, ormanlardin héch yaghach késilmeydu; chünki ular qorallarni ot qalashqa ishlitidu; ular özliridin olja tutqanlarni olja tutidu, özlirini bulang-talang qilghanlarni bulang-talang qilidu, — deydu Reb Perwerdigar. 11 We shu künide shundaq boliduki, Israil zéminidin, yeni déngizning sherqiy qirghiqidin ötಿದighanlarning jilghisidin Gogqa bir yerlik bolushi üçün bir orunni bérimen; bu yerlik bolsa ötküchilerning yolini tosidu; ular shu yerde Gog we uning barliq top-top ademlirini kömidu; u «Hamon-Gog jilghisi» dep atilidu. 12 Israil jemeti zéminini halal qilish üçün, ularni yette ay kömidu; 13 zémindiki barliq xelq ularni yerlikke qoyidu; shuning bilen Özüm ulughlan'ghan mushu künide bu ish ulargha sherep bolidu, — deydu Reb Perwerdigar. 14 Ular birnechche ademni zéminni dawamliq arilap, tajawuzchilarning zémin yüzide qalghan jesetlirini kömüshtek alahide ishni qilish üçün ayriydu; ular shu yette ay tügigende, andin jesetlerni izdesh xizmitini bashlaydu. 15 Bu «zémindin ötküchiler» aylinip yürüdu; eger birsi ademning ustixinini körgen bolsa, u uning yénigha bir belge tikleydu; «izdep kömgüchiler» uni Hamon-Gog jilghisigha depne qilghuche belge turidu 16 ([jilghida] «Hamonah» dep atalghan bir sheher bolidu). Ular shu yol bilen zéminni paklaydu». 17 — «We sen, i insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Herqandaq uchar-qanatlar, daladiki barliq haywanlarga mundaq dégin: «Yighiliship kélinglar, Men silerge qilmaqchi bolghan qurbanliqimgha, yeni Israil taghliri üstide qilin'ghan chong qurbanliqqa heryandin jem bolunglar! Siler shu yerde gösh yep, qan ichisiler. 18 Siler baturlarning göshini, yer yüzidiki shahzadilarning qénini — qochqarlarning, öchkilerning, torpaqlarning qénini ichisiler — ularning hemmisi Bashandiki bordalghan mallardur! 19 Siler Men silerge qilmaqchi bolghan

qurbanliqimdin, toyghuche may yep, toyghuche qan ichisiler! **20** Siler dastixnimda atlar we jeng harwisidikiler, baturlar, barliq jengchi palwanlar bilen toyunisiler» — deydu Reb Perwerdigar. **21** — we Men Öz shan-sheripimni eller arisigha körsitimen, barliq eller Méning yürüzgen jazalirimni we ularning üstige qoyghan qolumni köridu. **22** We shu kündin tartip Israil jemeti Méning Perwerdigar, ularning Xudasi ikenlikimni bilip yétidu. **23** Eller Israil jemetining qebihlik, Manga asiyliq qilghanliqi tüpeylidin sürgün bolghanliqini bilip yétidu; mana, Men yüzümni ulardin yoshurup, ularni düşmenlirining qoligha tapshurdum; ularning hemmisi qilichlinip yiqildi. **24** Ularining paskinichiliqi we asiyliqliri boyiche Men ularni bir terep qildim, yüzümni ulardin yoshurdum». **25** Shunga Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Men hazir Yaqupni sürgün bolghanliqidin eslige qayturup, pütkül Israil jemeti üstige rehim qilip, Öz pak-muqeddes namim üçün otluq qizghinliqimni körsitimen. **26** Öz zéminida aman-ésen turghinida, héchkim ularni qorqutmaydighan chagh kelgende, Men ularni ellerdin qayturup, düşmenlirining zéminliridin yighqinimda, we köp ellerning köz aldida Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde, shu chaghda ular xijalitini we Mendin yüz örüp qilghan asiyliqining barliq gunahini kötüridu; **28** ular Méning ularni eller arisigha sürgün qildurghanliqim tüpeylidin, we andin ulardin héchqaysisini shu yerde qaldurmay öz zéminigha yighqanliqim tüpeylidin, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu; **29** we Men yüzümni ulardin qayta héch yoshurmaymen; chünki Men Israil jemeti üstige Öz Rohimni quyghan bolimen, — deydu Reb Perwerdigar.

40 Bizning sürgün bolghanliqimizning yigirme beshinchi yili, yilning béshida, aying oninchi künide, yeni sheher bösülgendin on töt yil kéyin — del ashu künide Perwerdigarning qoli méning wujudumgha qondi, we U méni [sheherge] apardi. **2** Xudaning alamet körünüşliride U méni Israil zéminigha apirip, intayin égiz tagh üstige orunlashturdi; taghning jenubiy teripide sheherdek bir quruluş turatti. **3** U méni shu yerge apardi; mana qolida kanap tanisi we ölchem xadisini tutqan, misning körünüşide bolghan bir kishi; u derwazida turatti. **4** Bu kishi manga: «Insan oghli, közliring bilen körüp, quliqing bilen anglap, könglüngni men sanga körsitidighan barliq ishlargha baghlighin; chünki

buning sanga körsitilishi üçün sen mushu yerge élip kélingding. Israil jemetige barliq körginingni ayan qil». **5** We mana, ibadetxanining hemme teripide tam bar idi. U kishining qolida alte gezlik ölchem xadisi bar idi; shu chaghdiki «bir gez» bir gez bir aliqan'gha toghra kéletti. U tamning kenglikini ölchidi, bir «xada» chiqti; égizliki bolsa, bir «xada» chiqti. **6** U sherqqe qaraydighan derwazigha kélip, uning pelempeylirige chiqti; uning bosughisining kenglikini ölchidi, u bir xada chiqti. Yene bir teripining kengliki bir xada chiqti. **7** [Derwazining ichidiki] herbir «oyuq öy»ning uzunluqi bir xada, kengliki bir xada idi; oyuq öylerning ariliqi besh gez idi; derwazining ichidiki bosugha, yeni ichkirige qaraydighan dehlizning aldidiki bosughining [ikki teripining] uzunluqi [ayrim-ayrim] bir «xada» chiqti; **8** u derwazining ichkirige qaraydighan dehlizni ölchidi, [uzunluqi] bir xada chiqti. **9** U derwazining dalinining uzunluqini ölchidi, sekkiz gez chiqti; uning keshikining yénidiki tamning qélinliqi ikki gez chiqti. Mushu dalan ichkirige qaraytti. **10** Sherqqe qarighan derwazining ichide, u teripide üçtin, bu teripide üçtin oyuq öyler bar idi. Üchilisi oxshash ölchemde idi; üç öyning ikki yan témi oxshash qélinliqta idi. **11** U derwazini ölchidi, kengliki on gez chiqti; uning jemi uzunluqi on üç gez idi. **12** Bu yandiki oyuq öylerning aldida bir gez qélinliqtiki bir toasma tam bar idi, we u yandiki oyuq öylerning aldida bir gez qélinliqta bir toasma tam bar idi; heryandiki oyuq öylerning kengliki alte gez idi. **13** U derwazining jemi kenglikini, yeni bu tereptiki oyuq öyning ögzisining [arqa léwidin] u tereptiki oyuq öyning ögzisining [arqa léwighiche] yigirme besh gez chiqti; bu tereptiki oyuq öyning ishiki bilen u tereptiki oyuq öyning ishiki bir-birige qarishatti. **14** U ichki hoyligha kirish éghizidiki tüwrüklerni ölchidi; ularning égizliki atmish gez chiqti; derwaza témi bu hoylining tüwrüklirini orap turghanidi. **15** Derwazining tüwidin dalanning ichki éghizighiche ellik gez chiqti. **16** Oyuq öylerning herbirining udul témida, shundaqla oyuq öylerning ariliqida, dalanning yénida oxshashla rojekler bar idi; mushu rojekler sirtigha qarap tariyip mangghan idi; herbir ariliqtiki tam-tüwrüklerge palma derexliri neqqishlen'genidi. **17** U méni sirtqi hoyligha apardi; mana, kichik xanilar, we sirtqi hoylini chöridep yasalghan tash taxtayliq supa; supining üstige ottuz kichik xana sélin'ghan. **18** Bu tash taxtayliq supa hoylidiki derwazilargha tutashqan, uning kengliki

ularning uzunluqiga barawer idi; bu «pes tash supa» idi. **19** U töwenki derwazining ichi teripidin ichki hoylining sirtqi témighiche bolghan ariliqni ölçidi; sherq we shimal tereplerningmu yüz gez chiqti. **20** Andin sirtqi hoyligha kiridighan, shimalgha qaraydighan derwazining uzunluqi we kenglikini ölçidi. **21** Uning bu teripide üçtin oyuq öy, u teripide üçtin oyuq öy bar idi; uning tüwrükliri, dalanliri birinchi derwaziningkige oxshash idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglik yigirme besh gez. **22** Uning dériziliri, dalanliri, palma derex neqishliri sherqqe qaraydighan derwaziningkige oxshash idi; kishiler uning yette basquchluq pelempiyi bilen chiqatti; uning dalini ichkirige qaraytti. **23** Ichki hoylida shimal we sherqtiki derwazilargha udul birdin derwaze turatti; u derwazidin derwazighiche ölçidi, yüz gez chiqti. **24** U méni jenub terepke apardi; mana, jenubqimu qaraydighan bir derwaza bar idi; u uning tüwrükliri, dalanlirini ölçidi, ular bashqilirigha oxshash idi. **25** Derwazining we dalinining etrapidiki dériziler bashqilirigha oxshash idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglik yigirme besh gez idi. **26** Uninggha chiqidighan yette basquch bar idi; uning dalini ichkirige qaraytti; uning tüwrükliride palma derixining neqishi bar idi, u terepte biri, bu terepte biri bar idi. **27** Ichki hoyligha kiridighan, jenubqa qaraydighan bir derwaza bar idi; u jenubiy terepte derwazidin derwazigha ölçidi, yüz gez chiqti. **28** U méni ichki hoyligha jenubiy derwazidin ekirdi; we jenubiy derwazini ölçidi; uning ölchemliri bashqa derwazilerningkige oxshash idi. **29** Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri, dalinining ölchemliri bashqiliriningkige oxshash idi; uning we dalinining etraplirida dériziler bar idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglik yigirme besh gez idi. **30** Etrapida uzunluqi yigirme besh gez, kenglik besh gez etrapida dalini bar idi. **31** Uning dalini bolsa sirtqi hoyligha qaraytti; uning kirish éghizidiki ikki yan tüwrükide palma derexlarning neqishi bar idi; uning chiqish yolining sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. **32** U méni ichki hoylida sherq terepke apardi; u tereptiki derwazini ölçidi; uning ölchemliri bashqilirigha oxshash idi. **33** Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri, dalinining ölchemliri bashqiliriningkige oxshash idi; uning we dalinining etraplirida dériziler bar idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglik yigirme besh gez idi. **34** Uning dalini bolsa sirtqi hoyligha qaraytti; uning [kirish éghizining] u we bu teripidiki tüwrükide palma derexlarning neqishi

bar idi; uning chiqish yolining sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. **35** U méni shimaliy derwazigha apardi, we uni ölçidi; uning ölchemliri bashqilirigha oxshash idi. **36** Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri, dalanliri [bashqilirigha] oxshash idi; etrapida dériziler bar idi. Uning uzunluqi ellik gez, uning kenglik yigirme besh gez idi. **37** Uning dalinidiki tüwrükler sirtqi hoyligha qaraytti; uning [kirish éghizidiki] ikki yan tüwrükide palma derexlarning neqishi bar idi; uning chiqish yolining sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. **38** Herbir derwaza [ikki] tüwrükining yénida ishiklik kichik öy bar idi; ular shu öylerde köydürme qurbanliqlarni yuyatti. **39** Derwazining dalinida uyanda ikkidin shire, buyanda ikkidin shire bar idi; ular shirelarning üstide köydürme qurbanliq, gunah qurbanliqi we itaetsizlik qurbanliqlirini soyidu. **40** Shimaliy derwazining dalinining kirish éghizidiki pelempeyning bir yénida ikki shire bar idi; dalanning kirish éghizining yene bir yénida ikki shire bar idi. **41** Shuningdek derwazining u yénida töt shire, bu yénida töt shire bar idi — jemi sekkiz joza bar idi; ular ularning üstide qurbanliqlarni soyidu. **42** Yene tashtin yonup yasalghan, uzunluqi bir yérim gez, kenglik bir yérim gez, égzilik bir gez kélidighan töt shire bar idi; ularning üstige köydürme qurbanliqlar we bashqa qurbanliqlarni soyidighan qoral-eswablar qoyulidu. **43** Derwaza ichide, tamliri üstige bir aliqan uzunluqtiki jüp ilmeklik kanarlar békitilgen. Shireler üstige qurbanliq göshliri qoyulidu. **44** Ichki hoyla ichide we ichki derwazining sirtida medhiye naxshichiliri üçün ikki kichik öy bar idi; biri shimaliy derwazining yénida, jenubqa yüzlen'gen; yene biri jenubiy derwazining yénida, shimalgha yüzlen'genidi. **45** U manga: «Jenubqa yüzlen'gen öy kahinlar, yeni ibadetxanigha mes'ullar üçündür. **46** Jenubqa yüzlen'gen öy kahinlar, yeni qurban'gah wezipisige mes'ullar üçündür. Bular bolsa Zadokning jemetining oghul perzentliri; shularla Lawiy jemetidiler arisidin Perwerdigarning yénigha xizmitide bolushqa kireleydu» — dédi. **47** U hoylini ölçidi; uzunluqi yüz gez, kenglik yüz gez, töt chasiliq idi; qurban'gah bolsa muqeddesxana aldida turatti. **48** U méni muqeddesxanining dalinigha apardi; u dalan éghizining ikki yénidiki tamlarning uzunluqini ölçidi; bir tereptikisi besh gez, yene bir tereptikisi besh gez chiqti; dalan éghizining [özi on töt gez idi]; dalan éghizidiki tamning [ichki teripining] kenglik bu teripi üç gez, u teripi üç gez idi. **49** Dalanning

kenglikli yigirme gez, uzunluqi on bir gez idi; uninggha chiqidighan pelempey bar idi; tüwrükümü bar idi, u yénida biri, bu yénida biri bar idi.

41 U ménı [muqeddesxanidiki] muqeddes jayning aldigha apardı; u jayning kirish éghizining ikki teripidiki yan tamni ölçidi, her ikkisining qélinliqi alte gez chiqti. **2** Kirish éghizining kenglikli bolsa on gez idi; muqeddes jayning kirish éghizidiki toghra tamning ichki teripining kenglikini ölçidi, her ikkisi besh gez chiqti; u muqeddes jayning uzunluqini ölçidi, qiriq gez chiqti; uning kenglikli yigirme gez chiqti. **3** U ichkirige qarap mangdi, eng muqeddes jaygha kirish éghizidiki toghra tamning kenglikli ikki gez; éghizining kenglikli alte gez idi; [ikki tereptiki] toghra tamning uzunluqi bolsa, yette gez idi. **4** U muqeddes jayning keynidiki «eng muqeddes jay»ning uzunluqini ölçidi, yigirme gez chiqti; kenglikimu yigirme gez idi. U manga: «Bu eng muqeddes jay» — dédi. **5** U muqeddesxanining témını ölçidi, qélinliqi alte gez chiqti; yandiki kichik xanilarning bolsa, kenglikli töt gez idi; kichik xanilar muqeddesxanini chöridep sélin'ghanidi. **6** Yénidiki kichik xanilar üç qewetlik, bir-birige üstileklik idi, her qewette ottuzdin xana bar idi; kichik xanilarning limliri muqeddesxanining témigha chiqip qalmasliqi üçün, limlar kichik xanilarning sirtqi témigha békitilgenidi. **7** Yuqiriliganséri muqeddesxanining etrapidiki kichik xanilar kéngiyip barghanidi; chünki muqeddesxanining etrapida qurulush bolghanliqtin bina égzilgenséri xanilar kéngeygen. Shu sewebtin muqeddesxanimu égzilgenséri kéngeygen. Töwendiki qewettin yuqiridiki qewetkiche otturidiki qewet arqiliq chiqidighan pelempey bar idi. **8** Men muqeddesxanining égzılluqı supisi barliqini kördüm; u hem yénidiki kichik xanilarning ulı idi; uning égzilki toptoghra bir «xada» idi, yeni alte «chong gez» idi. **9** Yénidiki xanilarning sirtqi témining qélinliqi besh gez idi. Muqeddesxanining yénidiki kichik xanilar bilen [kahinlarning] hujriliri ariliqidiki bosh yerning kenglikli yigirme gez idi; bu bosh yer muqeddesxanining hemme teripide bar idi. **11** Yénidiki kichik xanilargha kirish éghizi bolsa bosh yerge qaraytti; bir kirish éghizi shımalgha, yene biri jenubqa qaraytti. Supa üstidiki xanilarnı chöridigen bosh yerning kenglikli besh gez idi. **12** Gherbke jaylashqan, bosh yerge qaraydighan binaning uzunluqi yetmiş gez idi; binaning sirtqi

témining qélinliqi besh gez; uning kenglikli toqsan gez idi. **13** Héliqi kishi muqeddesxanining özini ölçidi; uning uzunluqi yüz gez idi. Bosh yerning kenglikli [yüz gez idi], binaning tamliri qoshulup jemi kenglikli yüz gez idi. **14** Muqeddesxanining aldi teripi we sherqqe jaylashqan hoylisining kenglikli yüz gez idi. **15** U [muqeddesxanining] keynidiki bosh yerge qaraydighan binaning kenglikini, jümlidin u we bu teripidiki karidorni ölçidi, yüz gez chiqti. Muqeddesxanining «muqeddes jay»i bilen ichki «eng muqeddes jay»i we sirtqa qaraydighan dalini bolsa, yaghach taxtaylar bilen bézelgen; uning bosughiliri, ichidiki üç jayning etrapidiki rojekliri hem dehlizliri bolsa, bosughisidin tartip hemme yer, poldin dérizilerigiche yaghach taxtaylar bilen bézelgen (dériziler özi rojeklik idi). **17** Dalandin ichki «eng muqeddes jay»ghiche bolghan torus, ichki we sirtqi «muqeddes jay»ning tamlirining hemme yéri kérub we palma derexliri bilen ölçemlik neqishlen'genidi. Her ikki kérub arisida bir palma derixi neqishlen'genidi; herbir kérubning ikki yüzi bar idi. **19** Kérubning insan yüzi bu tereptiki palma derixi neqishige qaraytti; shir yüzi u tereptiki palma derixi neqishige qaraytti; pütkül muqeddesxanining [ichki] hemme teripi shundaq idi; **20** dalanning poldin tartip torusighiche, shuningdek «muqeddes jay»ning tamlirigha kérublar we palma derexliri neqish qilin'ghan. **21** «Muqeddes jay»ning ishik késhekliri bolsa, töt chasiliq idi; «eng muqeddes jay» aldidiki ishik késheklirimu oxshash idi. **22** [«Muqeddes jay»]ning égzilki üç gez, uzunluqi ikki gez bolghan qurban'gahi yaghachtin yasalgan; uning burjekliri, yüzi we tamlirining hemmisi yaghachtin yasalgan; héliqi kishi manga: «Bu bolsa Perwerdigarning aldida turidighan shiredur» — dédi. **23** [Muqeddesxanining] «muqeddes jay» hem «eng muqeddes jay»ining herbirining qosh qanatliq ishiki bar idi. **24** Herbir qanitining ikki qatlimi bar idi; bu ikki qatlam qatlinatti; bu tereptiki qanitining ikki qatlimi bar idi; u tereptikisiningmu ikki qatlimi bar idi. **25** Ularning üstige, yeni «muqeddes jay»ning ishikliri üstige, tamlarning üstini neqishligendek, kérublar we palma derexliri neqishlen'genidi; sirtqi dalanning aldida yaghachtin yasalgan bir aywan bar idi. **26** Dalanning u we bu teripide rojekler we palma derex neqishliri bar idi. Muqeddesxanining yénidiki kichik xanilar we aldidiki aywanning sheklimu shundaq idi.

42 U méni sirtqi hoyligha, shimal teripige apardi; u méni yene «bosh yer»ge tutashqan, ibadetxanining shimaliy uduligha jaylashqan kichik xanilargha apardi. **2** Xanilarning jemiyy uzunluqi yüz gez idi; ularning kirish yoli shimalgha qaraytti; [xanilarning] jemiyy kenglikli ellik gez idi. **3** Xanilar ichki hoyligha tewe yigirme gez kenglikteki «bosh yer»ge qaraytti, shundaqla sirtqi hoyligha tewe «tash taxtayliq supa»ning udulida idi. Üch qewetlik xanilarning karidorining bir teripidiki xanilar yene bir teripidiki xanilarning udulida idi. **4** Xanilarning aldida on gez kenglikte, yüz gez uzunluqta bir karidor bar idi. Xanilarning ishikliri shimalgha qaraytti; **5** yuqiridiki xanilar töwendiki we otturisdiki öylerdin tar idi; chünki karidorlar köp orunni igiliwalghanidi. **6** Xanilar üç qewetlik idi; biraq hoyligha tutash xanilarningkidek tüwrükliri bolmighachqa, üçinchi qewetlik xanilar astinchi qewetlikte we otturidiki xanilardin tar idi. **7** Sirttiki xanilarning yénidiki, yeni hoylini xanilardin ayrip turidighan sirtqi tamning uzunluqi ellik gez idi. **8** Sirtqi hoyligha tutashqan xanilarning bolsa, jemiyy uzunluqi ellik gez idi; mana, muqeddesxanigha qaraydighan teripining uzunluqi yüz gez idi. **9** Bu xanilar astida, sirtqi hoylidin kiridighan, sherq terepke qaraydighan bir kirish yoli bar idi. **10** Ibadetxanining jenubiy teripide, sherqiy teripige qaraydighan ichki hoylidiki tamning kenglikli bilen teng bolghan, «bosh yer»ge tutashqan, ibadetxanining özige qaraydighan xanilar bar idi; **11** Ularning aldidimu bir karidor bar idi; ular shimalgha qaraydighan xanilargha oxshaytti. Ularning uzunluqi we kenglikli, barliq chiqish yollari, shekli we ishikliri oxshash idi. **12** Jenubqa qaraydighan bir yürüş xanilarning ishiki aldidiki karidorning béshida bir kirish yoli bar idi; bu kirish yolimu sherqge qaraydighan tamning yénida idi. **13** We u manga: «[ibadetxanining hoylidiki] «bosh yer»ge tutashliq bu shimaliy we jenubiy yürüş xanilar bolsa, muqeddes xanilardur; Perwerdigargha yéqinlashalaydighan kahinlar shu yerlerde «eng muqeddes hediyele»ni yeydu. Ular shu yerlerde «eng muqeddes hediyele»ni, yeni ashliq hediyeleleri, gunah qurbanliqlirini we itaetsizlik qurbanliqlirini qoyidu; chünki shu yerler muqeddestur. **14** Kahinlar Xuda aldigha kirgendin kéyin, ular «muqeddes jay»din biwasite sirtqi hoyligha chiqmaydu, belki shu yerge xizmet kiyimini sélip qoyidu, chünki bu kiyimler muqeddestur. Ular peqet

bashqa kiyimlarni kiyip, andin jamaet turghan yerge chiqidu» — dédi. **15** U shundaq qilip ibadetxanining ichki kölimini ölchigendin kéyin, u méni sherqge qaraydighan derwzidin chiqardi we etrapidiki tamni ölchidi. **16** U sherqiy teripini ölchem xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada chiqti. **17** U shimaliy teripini ölchem xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada chiqti. **18** U jenubiy teripini ölchem xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada chiqti. **19** U gherbiy teripige burulup, ölchem xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada chiqti. **20** U töt teripini ölchidi; etrapida awam bilen pak-muqeddes bolghan jaylarni ayrip turidighan, uzunluqi besh yüz [xada], kenglikli besh yüz [xada] tam bar idi.

43 U méni derwazigha, yeni sherqge qaraydighan derwazigha apardi; **2** Mana, Israilling Xudasining shan-sheripi sherq tereptin keldi; Uning awazi ulugh sularning sharqirighan sadasidek idi; yer yüzi uning shan-sheripi bilen yorutuldi. **3** Men körgen bu alamet körünüş bolsa, u sheherni halak qilishqa kelgen qétimda körgen alamet körünüştekte boldi; alamet körünüşler yene men Kéwar deryasi boyida turup körgen alamet körünüştekte boldi; men düm yiqildim. **4** Perwerdigarning shan-sheripi sherqge qaraydighan derwaza arqiliq ibadetxanigha kirdi; **5** Roh méni kötürüp, ichki hoyligha apardi; mana, Perwerdigarning shan-sheripi ibadetxanini toldurdi. **6** Héliqi kishi yénimda turghanda, ibadetxanining ichidin Birsining sözligen awazini anglidim; **7** U manga: — I insan oghli, bu Méning textim sélin'ghan jay, Men ayagh basidighan, Men Israillar arisida menggüge turidighan jaydur; Israil jemetidikiler — ularning özliri yaki padishahliri buzuqluqi bilen yaki «yuqiri jaylar»da padishahning jesetliri bilen Méning pak-muqeddes namimni yene héch bulghimaydu. **8** Ular öz bosughisini Méning bosughimning yénigha, ishik keshikini Méning ishik keshikimning yénigha salghan, ular bilen Méni peqet bir tamla ayrip turatti, ular Méning pak-muqeddes namimni yirginchlikliri bilen bulghighan. Shunga Men ghezipim bilen ularni yoqitiwettim. **9** Emdi hazir ular buzuqluqini, padishahlarning jesetlirini Mendin yiraq qilsun; we Men ular arisida menggüge turimen. **10** — Emdi sen, i insan oghli, Israil jemetining öz qebihlikliridin xijalet bolushi üçün bu öyni ulargha körsitip bergin; ular kallisida ibadetxanini ölchep baqsun. **11** Egerde ular öz qilghanliridin xijil bolsa, emdi sen mushu öyning sheklini, uning sélinishini, chiqish

yollirini, kirish yollirini we barliq layihisini we barliq belgilimilirini, — shundaq, barliq sheklini we barliq qanunlirini ayan qilip bergin; ularning pütkül sheklini éside tutushi hem uning belgilimilirige emel qilishi üçün, uni ularning köz aldigha yazghin. **12** Ibadetxanining qanuni shundaq bolidu: U turghan taghning choqqisining békitilgen pasilghiche bolghan dairisi «eng muqeddes» bolidu; mana, bu ibadetxanining qanunidir. **13** Qurban'gahning «[chong] gez»de ölchen'gen ölchemliri shundaq idi: — bu gez bolsa bir gez qoshulghan bir aliqan bolidu. Qurban'gahning etrapidiki ulining égzikli bir gez, kengliki bir gez, etrapidiki girwiki bolsa bir aliqan idi. Mana bu qurban'gahning uli idi. **14** Uning ulidin astinqi tekchigiche ikki gez, kengliki bir gez idi; bu «kichik tekche»din «chong tekche»giche töt gez, kengliki bir gez idi; **15** qurban'gahning ot supisining égzikli töt gez idi; ot supisida töt münggüz choqchiyip chiqip turatti. **16** Qurban'gahning ot supisining uzunluqi on ikki gez, kengliki on ikki gez bolup, u töt chasiliq idi. **17** Yuqiri tekchigichimu töt chasiliq idi, uzunluqi on töt gez, kengliki on töt gez; etrapidiki girwiki bolsa yérim gez idi; astining kengliki bir gez idi; uninggha chiqidighan pelempiyi sherqqe qaraytti. **18** U manga shundaq dédi: — I insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq deydu: Bu qurban'gah üstige köydürme qurbanliqlarni sunush we üstige qan sépish üçün uni yasighan künide, shular uning belgilimiliri bolidu: — **19** sen Lawiy qebilisidin bolghan, yeni Méning xizmitimde bolush üçün Manga yéqinlishidighan Zadok neslidikilerdin bolghan kahinlarga gunah qurbanliqi süpitide yash bir torpaqni bérisen; **20** sen uning qénidin azraq élip qurban'gahning münggüzlirige, chong tekchining töt burjigige hem etrapidiki girwekliri üstige sürisen; shuning bilen sen uni pakizlap we uninggha kafaret qilisen. **21** Sen gunah qurbanliqi bolghan torpaqni élip uning jesitini «muqeddes jay»ning sirtida bolghan, ibadetxanidiki alahide békitilgen jayda köydürisen; **22** ikkinchi künide sen gunah qurbanliqi süpitide béjirim bir tékini sunisen; ular qurban'gahni torpaq bilen paklandurghandek téke bilen uni paklaydu. **23** Sen uni paklighandin kéyin, sen béjirim yash bir torpaq, qoy padisidin béjirim bir qochqarni sunisen; **24** sen ularni Perwerdigarning aldigha sunisen; kahinlar ularning üstige tuz sépidu we ularni Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq süpitide sunidu. **25** Yette kün sen her küni gunah qurbanliqi süpitide bir tékini

sunisen; ular béjirim yash bir torpaqni, qoy padisidin béjirim bir qochqarnimu sunidu. **26** Ular yette kün qurban'gah üçün kafaret qilip uni paklaydu; shuning bilen ular uni pak-muqeddes dep ayriydu. **27** Bu künler tügigende, sekkizinchi küni we shu kündin kéyin, kahinlar silerning köydürme qurbanliqliringlarni we inaqliq qurbanliqliringlarni qurban'gah üstige sunidu; shuning bilen Men silerni qobul qilimen, — deydu Reb Perwerdigar.

44 We u méni ibadetxanining sherqqe qaraydighan derwazisigha apardi; u étiklik idi. **2** Perwerdigar manga: — Bu derwaza étiklik turidu; u échilmaydu, héchkim uningdin kirmeydu; chünki Perwerdigar, Israilning Xudasi uningdin kirgen; shunga u étiklik qalidu. **3** Peqet shahzade, shahzadilik süpiti bilen shu derwazining [karidorida] olturup Perwerdigar aldida nan yéyishke bolidu; u [derwazining] dalinidin kiridu we shu yoldin chiqidu, — dédi. **4** U méni shimaliy derwazidin chiqirip ibadetxanining aldigha apardi; men kördüm, mana, Perwerdigarning shan-sheripi Perwerdigarning öyini toldurdi; men düm yiqildim. **5** Perwerdigar manga shundaq dédi: — Insan oghli, Méning sanga Perwerdigarning öyining barliq belgilimiliri hem qanunliri toghruluq éytidighanlirimning hemmisini köngül qoyup közüng bilen kör, quliqing bilen angla; ibadetxanining kirish yoli we muqeddes jayning chiqish yollirini köngül qoyup ésingde tut. **6** Andin asiylargha, yeni Israil jemetige shundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Yirginchlik qilmishliringlarga boldi bes, i Israil jemeti! **7** Siler barliq yirginchlik qilmishliringlardin sirt, Manga nan, qurbanliq méyi we qénini sun'ghininglarda, siler yat ademlerni, qelbide xetne qilinmighan, ténide xetne qilinmighanlarni méning muqeddes jayimda, yeni Méning öyümde turup uni bulghashqa kirgüzdunglar; ular ehdemni buzdi. **8** Siler Méning pak-muqeddes nersilirimge mes'uliyet bilen sadıq bolmay, belki muqeddes jayimda özünglarning ornigha mes'ul bolushqa [yat ademlerni] ishqa qoydunglar». **9** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Israil arisida turghan yat ademlerdin, yeni qelbide xetne qilinmighan, ténide xetne qilinmighan herqandaq yat ademning Méning muqeddes jayimgha kirishige bolmaydu **10** lékin Israilning Mendin ézip kétishi bilen, Mendin yiraqliship azghan, mebudlirigha intilgen Lawiy jemetidikiler öz qebihlikining jazasini tartidu; **11** halbuki, ular yenila muqeddes ornunda, öy

derwazilirida nazaretchilik qilidighan we öy xizmitide bolidighan xizmetkarlar bolidu; ular xelq üçün köydürme we bashqa qurbanliqlarni soyidu; ular xelqning xizmitide bolup ularning aldida turidu. **12** Emma xelq mebudlirigha choqun'ghanda, ular xelqning shu ishlirida, ularning xizmitide bolghanliqi, shuning bilen Israil jemetini qebhlikke élip baridighan putlikashang bolghanliqi tüpeylidin, shunga Men ulargha qolumni kötürüp qesem ichkenmenki, — deydu Reb Perwerdigar, — ular qebhlikining jazasini tartidu. **13** Shunga ular Men üçün kahinliq wezipesini öteshke Méning yénimgha yéqin kelmeydu, yaki Méning muqeddes nersilirimge, «eng muqeddes» nersilirimge yéqin kelmeydu; ular belki öz xijalitini we yirginchlik qilmishlirining jazasini tartishi kérek. **14** Biraq Men ularni öyning özining mulazimitige, uning barliq xizmitige we uningda qilindighan barliq ishlargha mes'ul qilimen. **15** Biraq Israil Mendin ézip ketkende, Öz muqeddes jayimgha qarashqa sadiq kahinlar, yeni Lawiyalar bolghan Zadokning ewladilir — ular xizmitimde bolushqa yénimgha yéqin kélidu; ular qurbanliqlarning méyini we qénini sunushqa Méning aldında turidu, — deydu Reb Perwerdigar. **16** Ular muqeddes jayimgha kiridu, Méning xizmitimde bolushqa dastixinimgha yéqin kélidu; ular Méning tapshuruqumgha mes'ul bolidu. **17** We shundaq boliduki, ular ichki hoyla derwaziliridin kirgende, kanap kiyimni kiyishi kérek; ichki hoyla derwazilirida yaki muqeddesxana aldida xizmette bolghanda, ularda herqandaq yungdin bolghan nerse bolmaydu; **18** béshigha kanaptin tikilgen selle, bélining töwinige kanaptin tambal kiyidu; ular ademni terlitidighan héchqandaq nersini kiyimesliki kérek. **19** Ular xelqning aldigha sirtqi hoyligha chiqqanda, ular xizmet kiyimlerini séliwétip, ularni muqeddes «kichik xanilar»gha qoyup qoyidu; ular xelqning bu kiyimlirining pak-muqeddeslikige tégip kétip ziyar'gha uchrimasliqi üçün bashqa kiyimlerni kiyishi kérek. **20** Ular chachlirini chüshürüwetmesliki, yaki chachlirini uzun qoyuwetmesliki lazim; ular peqet qisqa chach qoyushi kérek. **21** Ichki hoyligha kirgende héchqaysi kahin sharab ichmesliki kérek. **22** Ular tul yaki ajrashqan ayalni öz emrige almasliqi kérek; ular Israil neslidin bolghan pak qizni, yaki kahindin tul qalghan ayalni élishqa bolidu. **23** Ular xelqimge pak-muqeddes bilen addiyning perqini ögitidu, ulargha halal bilen haramni qandaq perq étishni körsitidu. **24**

Erz-dewalarda ular höküm chiqirish ornida bolidu; ular bularning üstige öz hökümlirim boyiche höküm chiqiridu; Men békitken barliq héyt-bayramlirim toghrisidiki qanun-belgilimilirimni tutidu; ular Méning «shabat kün»lirimni pak-muqeddes dep etiwarlisi kérek. **25** Özini napak qilmasliqi üçün ular ölükning yénigha héch barmasliqi kérek; halbuki, ölgen atisi, anisi, oghli, qizi, aka-ukisi yaki éri yoq acha-singlisi üçün ular özini napak qilishqa bolidu. **26** Özini paklandurghandin kéyin, uninggha yene yette kün sanilishi kérek; **27** u muqeddes jaygha kirgende, yeni muqeddes jayda xizmette bolushqa ichki hoyligha kirgen shu künide, u özi üçün gunah qurbanliqini sunushi kérek, — deydu Reb Perwerdigar. **28** Bu ulargha miras bolidu: — Men Özüm ulargha miras bolimen; siler ulargha Israil zéminidin héchqandaq igilikni teqsim qilmaysiler; Men ularning igiligi bolimen. **29** Ular ashliq hediye, gunah qurbanliqi we itaetsizlik qurbanliqliridin yeydu; Israilda mexsus Xudagha atalghan herqandaq nerse ularningki bolidu. **30** Tunji chiqqan herqandaq mehsulatlarning ésili, barliq we herqandaq «kötürme hediye»ler kahinlar üçün bolidu. Siler [arpa-bughdiyninglarning] hosulining tunji xémirini kahin'gha teqdim qilishinglar kérek; shuning bilen bext-beriket öyünglerge ata qilididu. **31** Kahinlar özlügidin ölgen, yaki yirtquchlar boghup qoyghan héchqandaq haywan yaki uchar-qanatlardin yéyishke bolmaydu.

45 Siler zéminni miras qilip bölüş üçün chek tashlap teqsim qilghininglarda, siler «kötürme hediye» süpitide zémindiki muqeddes bir ülüşni Perwerdigargha atap sunisiler. Uning uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki yigirme ming [xada] bolidu. Bu parche yer her tereptiki chigrisighiche muqeddes hésablinidu. **2** U yerdin besh ming [xada] uzunluqtiki, besh ming [xada] kengliktiki töt chasiliq yer muqeddes jaygha ayrilidu; uning etrapida bosh yer bolush üçün ellik gezlik kengliktiki yer bölünidu. **3** Bu ülüştin sen uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada] bolghan yerni ölchep bölisen; buning ichi muqeddes jay, eng muqeddes jay bolidu. **4** Bu yer zéminning muqeddes ülüşü bolidu; u muqeddes jayning xizmitide bolghan, yeni Perwerdigarning xizmitide bolushqa yénigha yéqin kélidighan kahinlar üçün bolidu; u ularning öyliri üçün, shundaqla muqeddes jayning orunlishishi üçün muqeddes orun bolidu. **5** Uningdin sirt

yene uzunluqi yigirme besh ming gez, kengliki on ming gez bolghan yer, öyning xizmitide bolidighan Lawiylarning igiliki, yeni özliri turidighan sheherliri üçhün bolidu. **6** Siler bu «kötürme hediye» bolghan muqeddes ülüşning yénidin sheher üçhün kengliki besh ming [xada], uzunluqi yigirme besh ming [xada] yerni bölüp békitisiler. Bu pütkül Israil jemeti üçhün bolidu. **7** Shahzadining ülüşhi bolsa, bu muqeddes ülüşning ikki teripige tutishidu, shundaqla sheherge tewe jayning ikki teripige tutishidu, yeni gherbiy teripi gherbke qaraydighan, sherq teripi sherqge qaraydighan ikki parche yer bolidu; bu parche yerlarning jemi uzunluqi qebililerning ülüşhining uzunluqi bilen parallél bolidu. **8** Bu yer shahzadining Israil zéminidiki igiliki bolidu; we Méning shahzadilirim xelqimni yine héch ezmeydu; zémin Israil jemetige, qebililiri boyiche bölüp teqsim qilinidu. **9** Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Boldi bes, i Israil shahzadiliri! Jebir-zulum we bulang-talangni özünglardin néri qilip, toghra höküm chiqirip adalet yürügüzüglar; Méning xelqimni qayta yéridin heydiwetküchi bolmanglar, — deydu Reb Perwerdigar. **10** Silerde toghra mizan, toghra efah, toghra «bat» bolsun. **11** «Efah» we «bat» bolsa bir ölchem bolsun; shuning bilen bat xomirning ondin birige, efah xomirning ondin birige barawer bolsun; xomir bolsa ular ikkisi üçhün ölchem bolsun. **12** Bir shekel bolsa yigirme «gerah» bolsun. Yigirme shekel, yigirme besh shekel, on besh shekel qoshulup silerge «mina» bolidu. **13** Bu silerning [shahzade üçhün] «kötürme hediye»nglar bolidu; bir «xomir» bughdaydin altidin bir efah bughday, bir «xomir» arpidin altidin bir efah arpa sunisiler; **14** zeytun méyi bolsa, «bat» bilen ölchinidu, herbir «kor»din ondin bir bat sunisiler (bir «kor» on «bat» yaki bir «xomir» bolidu, chünki on bat bir xomir bolidu). **15** Israilning süyi mol yaylaqliridin, her ikki yüz tuyaq padigha birdin paxlan sunisiler — bular bolsa, «ashliq hediye», «köydürme qurbanliq», «inaqliq qurbanliq»lar bolup, Israillar üçhün kafaret qilish üçhün bolidu, — deydu Reb Perwerdigar. **16** Zémindiki xelqning hemmisining Israilning shahzadisige sun'ghan bu «kötürme hediye»ge töhpsi bolidu. **17** Shahzadining wezipisi bolsa, héytlerge, «yéngi ay»largha, «shabat kün»lerge, jümlidin Israil jemetining barliq «ibadet sorun»lirigha köydürme qurbanliqlar, ashliq hedieler we sharab hedielerni teminleshtin ibaret; Israil jemeti

üchün kafaret élip kélidighan gunah qurbanliqi, ashliq hediye, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqlirini teminligüchi del shu bolidu. **18** Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Birinchi aying birinchi künide sen béjirim yash bir torpaqni alisen, uning bilen sen muqeddes jayni paklaysen. **19** Kahin bu gunah qurbanliqining qénidin élip ibadetxanining ishik késheklirige, qurban'ghaning yuqiri tekchisidiki töt burjekke we ichki hoylining derwazisining kirish yolining késheklirige süridu; **20** shuningdek yoldin azghanlar yaki nadanlar üçhün sen shu aying yettinchi künide oxshash ish qilishing kérek; shuning bilen sen ibadetxana üçhün kafaret qilisen. **21** Birinchi aying on tötinchi künide siler «ötüp kétish» héyti, yette künlük bir héytini ötküzisiler; pétir nanni yéyish kérek. **22** Shu küni shahzade özi we zémindiki barliq xelq üçhün gunah qurbanliqi süpitide bir torpaqni sunidu. **23** Héytning yette küning herbiride u Perwerdigargha köydürme qurbanliqni, yeni yette küning herbiride yette torpaq we yette qochqarni, hemmisini béjirim halda sunidu; her küni gunah qurbanliqi üçhün bir tékini sunidu. **24** U herbir torpaqqa bir efah ashliq hediyesi, herbir qochqargha bir efah ashliq hediyesi qoshup sunidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. **25** Yettinchi aying on beshinchi künide bashlan'ghan héytta, héytning yette küning herbiride u mushundaq gunah qurbanliqliri, köydürme qurbanliqlar, ashliq hedielerni we zeytun méyi qatarliqlarni oxshash sunushi kérek.

46 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Ichki hoylining sherqge qaraydighan derwazisi alte «ish küni»de étiklik bolidu; biraq shabat künide u échilidu; we «yéngi ay» bolghan künliride u échilidu. **2** Shahzade sirttin shu derwazining dalinining yoli bilen kiridu, u kirish éghizining késhek témi tüwide turidu; kahinlar bolsa uning üçhün köydürme qurbanliqini, inaqliq qurbanliqlirini sunidu; u derwazining bosughisida sejde qilidu andin chiqidu; biraq derwaza kechkiche étilmeydu. **3** Zémindiki xelqmu shabat künliride we «yéngi ay»larda shu derwazining kirish éghizining tüwide turup Perwerdigar aldida sejde qilidu. **4** Shabat künide shahzade Perwerdigargha sun'ghan qurbanliq bolsa alte béjirim paxlan, bir béjirim qochqar bolidu. **5** Bulargha qoshulidighan ashliq hedieler qochqargha bir efah, paxlanlargha bolsa chamining

yétishiche bolidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. 6 «Yéngi ay»ning künide u sun'ghan qurbanliq yash bir béjirim torpaq, alte paxlan, bir qochqar bolidu; ularning hemmisi béjirim bolidu. 7 Bulargha ashliq hediyeleini qushup sunidu; torpaqqa bir efah, qochqargha bir efah, paxlanlarga chamining yétishiche bolidu; herbir efah un'gha bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. 8 Shahzade kirgende, derwazining dalini bilen kiridu, we shu yol bilen chiqidu. 9 Zémindiki xelq héyt künliride békitilgen «ibadet sorun»lirigha Perwerdigar aldigha kirgende, sejde qilishqa shimaliy derwazidin kirgen kishi jenubiy derwazidin chiqidu; jenubiy derwazidin kirgen kishi shimaliy derwazidin chiqidu; u kirgen derwazidin chiqmaydu, belki uduligha méngip chiqidu. 10 Xelq kirgende shahzade ular bilen bille kiridu; ular chiqqanda, bille chiqidu. 11 Héyt-bayramlarda we «ibadet sorun»lirida bolsa, u qoshumche sun'ghan ashliq hediyele torpaqqa bir efah, qochqargha bir efah, paxlanlarga bolsa chamining yétishiche bolidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. 12 Shahzade Perwerdigargha xalis köydürme qurbanliqni yaki xalis inaqliq qurbanliqlirini sunmaqchi bolsa, emdi sherqqe qaraydighan derwaza uning üçhün échilidu; shabat künide qilghandek, u öz köydürme qurbanliqini we inaqliq qurbanliqlirini sunidu; u qaytip chiqidu; chiqqandin kéyin derwaza étilidu. 13 Her künde sen Perwerdigargha köydürme qurbanliq süpitide bir yashliq béjirim paxlanni sunisen; sen her etigini teyyarlap bérisen. 14 Her etigende sen uninggha qoshup ashliq hediye, yeni undin altidin bir efah we unni maylashqa zeytun méyidin üçhtin bir hin teyyarlaysen; bu Perwerdigargha ebediy belgilime bilen békitilgen ashliq hediye bolidu. 15 Ular her etigende paxlanni, uning ashliq hediyesini zeytun méyi bilen ebediy köydürme qurbanliq süpitide sunidu. 16 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Shahzade öz mirasidin oghullirining birsigé sowgha qilghan bolsa, emdi u yene ashu oghlining öz oghul-éjdadliri üçhün bolidu; miras yoli boyiche u ularning igiliki bolidu. 17 Biraq u öz mirasidin uning xizmetkarlirining birigé sowgha bergen bolsa, u uningki «xalas qilish yili»ghiche bolidu; shu chaghda u shahzadigé qayturulidu; [shahzadining mirasi] esli öz oghullirighila mensup bolidu. 18 We shahzade xelqqé jebir-zulum sélip, ularni mirasidin

heydiwetmeydu; u oghullirigha öz igilikidin miras teqsim qilidu; shuning bilen Méning xelqim öz igilikidin tarqitilmaydu. 19 Andin [héliqi kishi] méni shimalgha qaraydighan, kahinlar üçhün bolghan muqeddes «kichik xanilar»gha derwazining yénidiki kirish yoli bilen apardi; mana, uning gherb teripide mexsus bir jay bar idi; 20 u manga: «Bu kahinlar itaetsizlik qurbanliqlirini we gunah qurbanliqlirini qaynitidighan hem ashliq hediyeleini pishuridighan jaydur; bu jayni békitishtiki meqset, xelqning bu ashlarining pak-muqeddeslikigé tégip kétip ziyán'gha uchrimasliqi üçhün, ular bu [ashlarni] sirtqi hoyligha élip chiqmaydu. 21 U méni sirtqi hoyligha apirip, méni hoylining töt bulungidin ötküzdi; mana, hoylining herbir bulungida [kichik] hoyla bar idi. 22 Hoylining töt bulungida, uzunluqi qiriq gez, kengliki ottuz gez bolghan toasma tamliq hoylilar bar idi; bu töt hoylining ölchemliri oxshash idi. 23 Bu töt hoyla ichide etrapida tash taxtayliq tekche bar idi; tekche astida hemme etrapida qazan qaynitidighan [ot qalaydighan] jayliri bar idi. 24 U manga: «Bular «gösh qaynitish öyliri», mushu yerlerde öyning xizmitide bolghanlar xelqning qurbanliqlirini qaynitidu» — dédi.

47 [Héliqi kishi] méni öyning derwazisigha qayta apardi. Mana, ibadetxanining bosughisidin sular sherqqe qarap éqip chiqiwatatti; chünki öyning aldi sherqqe qaraytti. Sular öyning astidin, ong teripidin, qurban'gahning jenubiy teripidin éqip chüshetti. 2 U méni shimalgha qaraydighan derwazisidin chiqardi; u méni aylandurup sherqqe qaraydighan derwazining sirtigha apardi; mana, sular ong teripidin éqip turatti. 3 Héliqi kishi qolida ölchigüch tanini tutup, sherqqe qarap mangdi; u ming gez ölchidi, andin méni sulardin ötküzdi; sular ademning oshuqigha chiqatti. 4 U yene ming gez ölchidi; andin méni sulardin ötküzdi; sular ademning tizlirigha yetti. U yene ming gez ölchidi; andin méni sulardin ötküzdi; sular ademning béligé chiqatti. 5 U yene ming gez ölchidi; u men ötelmeydighan derya bolup chiqti; chünki sular örlep ketti; uningda su üzgili bolatti, u ötkili bolmaydighan derya bolup chiqti. 6 U mendin: «Insan oghli, buni körgensen?» dep soridi; andin méni deryaning qirghiqigha qayturup apardi. 7 Qirghaqqá qayttim, mana, deryaning qirghiqida, u we bu qétida, intayin köp derekler bar idi. 8 U manga mundaq dédi: «Bu sular yurtning sherqigé chiqidu; shu yerdin ular Arabah tüzlenglikigé chüshüp, andin

déngizga kiridu. Ular déngizga éqip kirishi bilen, déngiz suliri saqaytilidu. **9** We shundaq boliduki, bu «jüp derya» qaysi yerge éqip kelse, shu yerdiki barliq su üzidighan janiwarlar yashaydu; déngizda nurghun béliqlar bolidu; chünki sular shu yerge éqip kélidu, we déngiz suliri saqaytilidu; derya nege aqsa, shu yerning hemmisi hayatqa ige bolidu. **10** We shundaq boliduki, béliqchilar déngiz boyida turidu; En-Gedidin En-Eglaimgiche ularning torliri yéyilidighan jayliri bolidu; déngiz béliqlirining «Ottura déngiz»dikidek bek köp sortliri bolidu; **11** biraq uning zey-sazliqliri saqaytilmaydu; ular shorluq bolushqa tapshurulidu. **12** Derya boyida, u we bu qétida, ozuq bolidighan herxil derexler ösidu. Ularning yopurmaqliri solashmaydu, ular méwisiz qalmaydu; ular her ayda yéngidin méwileydu; chünki uni sughiridighan sular muqeddes jaydin chiqidu; ularning méwisi ozuq, ularning yopurmaqliri dora-dermanlar bolidu. **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Töwende Israilning on ikki qebilisige zémin miras süpitide bölünüp teqsim qilinip chégralar ayrilidu; Yüsüpning qebilisige ikki ülush bölünidu. **14** Men qolumni kötürüp ata-bowilirlargha qesem ichkendek, siler bir-biringlarga barawerlik bilen zéminni miras bolushqa bölisiler; u silerge miras bolidu. **15** Zéminning [töt] teripining chégrasi mundaq: Shimaliy teripi, «Ottura déngiz»din bashlinip Xetlonning yolini boylap, Zedad shehirining kirish éghizighiche bolidu; **16** u Xamat, Bérotah, Sibraim (Demeshq bilen Xamatning chégrisining otturısında), Hawranning chégrisida bolghan Hazar-Hattikon sheherlirini öz ichige alidu; **17** shuningdek «Ottura déngiz»din bashlan'ghan chégra Hazar-Énan'ghiche sozulidu; u Demeshqning chégrisini boylap, Xamatning shimaliy rayonining chégrasigha tutishidu; bu bolsa shimaliy teripi bolidu. **18** Sherq teripining chégrisi, Hawran bilen Demeshqning otturisdin bashlinip, Giléad we Israil zéminini bölüp turidighan Iordan deryasi bolidu. Siler buningdin «Ölük déngiz»ghiche miraslarni bölüp ölcheysiler. Bu bolsa sherq teripi bolidu. **19** Jenubiy teripi bolsa, Tamar shehiridin Méribah-Qedesh deryasining éqinlirighiche, andin Misir wadisidin «Ottura déngiz»ghiche sozulidu. Bu jenubiy chégra bolidu. **20** Gherbiy teripi bolsa «Ottura déngiz»ning özi, Xamat rayonigha kirish éghizighiche bolidu; bu gherbiy chégrisi bolidu. **21** Siler bu zéminni Israilning qebilisi boyiche öz-aranglarda ülushühünglar kérek.

22 Shundaq bolush kérekki, siler öz-aranglar we aranglarda olturaqlashqan, aranglarda baliliq bolghan musapirlargha uni miras bolushqa chek tashlap bölisiler; ular silerge nisbeten wetinide tughulghan Israilargha oxshash bolushi kérek. Ular siler bilen teng chek tashlap Israil qebililiri arisidin miras alsun. **23** Musapir qaysi qebile arisida olturaqlashqan bolsa, siler shu yerdin uninggha miras teqsim qilisiler, deydu Reb Perwerdigar.

48 Töwende qebililer nami boyiche tizimlinidu; shimal teripide Dan qebilisining bir ülushi bar. Uning chégrisi Israil zéminining shimaliy chégrisimu bolidu; u Xetlonning yolini boylap, Xamat rayonigha kirish éghizighiche we Hazar-Énan shehirighiche sozulghan (Hazar-Énan Demeshq chégrisigha yandash bolup, Demeshqning shimaliy teripidiki Xamat shehirining yénida). Uning ülushi sherqtin gherbkiche sozulghandur. **2** Danning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Ashir qebilisining bir ülushidur. **3** Ashirning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Naftali qebilisining bir ülushidur. **4** Naftalining chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Manasseh qebilisining bir ülushidur. **5** Manassehning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Efraim qebilisining bir ülushidur. **6** Efraimning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Ruben qebilisining bir ülushidur. **7** Rubenning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Yehuda qebilisining bir ülushidur. **8** Yehudaning chégrisigha tutashqan, sherqtin gherbkiche sozulghan zémin, silerning «kötürme hediye»nglar bolidu; uning kengliki yigirme besh ming [xada], uning uzunluqi qebililerge teqsim qilin'ghan ülushtikidek bolidu; muqeddes jay uning del otturısında bolidu. **9** Siler Perwerdigargha alahide atighan «kötürme hediye» bolsa, uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada] bolidu. **10** Bu muqeddes «kötürme hediye» kahilar üçhün bolidu. Shimaliy teripining uzunluqi yigirme besh ming [xada], gherbiy teripining kengliki on ming [xada], sherqiy teripining kengliki on ming [xada], jenubiy teripining uzunluqi yigirme besh ming [xada] bolidu; Perwerdigarning «muqeddes jay»i uning del otturısında bolidu. **11** Bu yer Zadok ewladliridin bolghan, pak-muqeddes dep ayrilghan kahinlar üçhün bolidu. Israil ézip ketkende, ular Lawiylar ézip

ketkendek ézip ketmigen, belki Men tapshurghan mes'uliyetke sadiq bolghanidi. 12 Shuning bilen bu alahide «kötürme hediye» bolghan yer bolsa pütün «kötürme hediye» bolghan zéminning ichidin bolup, ulargha nisbeten «eng muqeddes bir nerse» dep bilinsun. U Lawiylarning ülüshige tutashqan bolidu. 13 Kahinlarning ülüshining chégrisigha tutash bolghan yer Lawiylarning ülüshi bolidu. Uning uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada]. Pütkül uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada] bolidu. 14 Ular uningdin yerni héch satmaydu yaki almashturmaydu. Ular bu zéminning ésilini bashqilargha héch ötküzme ydu; chünki u Perwerdigargha muqeddes dep atalghan. 15 Qalghan yer, kengliki besh ming [xada], uzunluqi yigirme besh ming [xada], adettiki yer bolup, sheher üçün, yeni öyler we ortaq bosh yer üçün bolidu. Sheher uning otturida bolidu. 16 Sheherning ölchemliri mundaq bolidu; shimaliy teripi töt ming besh yüz [xada], jenubiy teripi töt ming besh yüz [xada], sherqiy teripi töt ming besh yüz [xada], we gherbiy teripi töt ming besh yüz [xada] bolidu. 17 Sheherning bosh yerliri bolsa, shimalgha qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte, jenubqa qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte, sherqqe qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikide, gherbke qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte bolidu. 18 Qalghan ikki parche yer muqeddes «kötürme hediye» bolghan yerge tutiship uninggha parallél bolidu. Ularning uzunluqi sherqqe qaraydighan teripi on ming [xada], gherbke qaraydighan teripi on ming [xada]; bular muqeddes «kötürme hediye» bolghan yerge tutishidu; bularning mehsulatliri sheherning xizmitide bolghanlarni ozuqlanduridu. 19 Uni tériydighanlar, yeni sheherning xizmitide bolghanlar Israilning barliq qebililiri ichidin bolidu. 20 Pütkül «kötürme hediye» bolsa uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki yigirme besh ming [xada] bolidu; siler bu töt chasiliq muqeddes «kötürme hediye»ge sheherge tewe jaylarnimu qoshup sunisiler. 21 Muqeddes «kötürme hediye» bilen sheherning igidarchiligidiki yerning u we bu teripidiki qalghan zéminler shahzade üçün bolidu. «Kötürme hediye»ge yandash sherqtin sherqqe sozulghan yigirme besh ming [xada] kengliktiki yer we gherbtin gherbke sozulghan yigirme besh ming [xada] kengliktiki yer [qebililerning] ülüshirige parallél bolup, bular shahzade üçündür; muqeddes

«kötürme hediye», jümlidin ibadetxanining muqeddes jayi ularning otturida, 22 shuningdek Lawiylarning ülüshi we sheherning igilikimu shahzadining tewelikining otturida bolidu. Yehudaning chégrisi we Binyamining chégrisining otturida bolghan bu zéminlar shahzade üçün bolidu. 23 Qalghan qebililerning ülüshliri bolsa: — Binyamin qebilisi üçün sherqtin gherb terepke sozulghan bir ülüshi bolidu. 24 Binyamining chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Shiméon qebilisining bir ülüshidur. 25 Shiméonning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Issakar qebilisining bir ülüshidur. 26 Issakarning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Zebulun qebilisining bir ülüshidur. 27 Zebulunning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Gad qebilisining bir ülüshidur. 28 Gadning yan teripi, yeni jenubiy teripi, pütkül zéminning jenubiy chégrisi Tamar shehiridin Méribah-Qedesh deryasining éqinlirighiche, andin [Misir] wadisini boylap «Ottura déngiz»ghiche sozulidu. 29 Bu siler Israilning qebililirige miras bolushqa chek tashlap bölidighan zémin bolidu; bular ularning ülüshliri, — deydu Reb Perwerdigar. 30 Töwende sheherning chiqish yolliri bolidu; uning shimaliy teripining kengliki töt yüz ellik [xada] bolidu; 31 sheherning qowuqliri Israilning qebililirining nami boyiche bolidu; shimaliy teripide üç qowuq bolidu; biri Rubenning qowuqi bolidu; biri Yehudaning qowuqi bolidu; biri Lawiyning qowuqi bolidu; 32 sherqiy teripining kengliki töt yüz ellik [xada], uningda üç qowuq bolidu; biri Yüsüping qowuqi bolidu; biri Binyamining qowuqi bolidu; biri Danning qowuqi bolidu. 33 Jenubiy teripining ölçimi töt yüz ellik [xada], uningda üç qowuq bolidu; biri Shiméonning qowuqi bolidu; biri Issakarning qowuqi bolidu; biri Zebulunning qowuqi bolidu. 34 Sherqiy teripining kengliki töt yüz ellik [xada], uningda üç qowuq bolidu; biri Gadning qowuqi bolidu; biri Ashirning qowuqi bolidu; biri Naftalining qowuqi bolidu. 35 Jemiy bolup uning aylanmisi on sekkiz ming [xada] bolidu; shu kündin bashlap sheherning nami: «Perwerdigar shu yerde» bolidu.

Daniyal

1 Yehuda padishahi Yehoyakim textke olturup üçinchi yili, Babil padishahi Néboqadnesar Yérusalémgha hujum qilip uni muhasire qiliwaldi. **2** Reb Yehudaning padishahi Yehuyakimni, shundaqla Xudaning öyidiki qacha-quchilarning bir qismini uning qoligha tapshurup berdi. U esirlerni Shinar zéminigha, özi choqunidighan mebudning butxanisigha élip bardi we bulap kelgen qacha-quchilarni butxanining xezinisige qoydi. **3** Padishah Néboqadnesar bash aghwat ghojidari Ashpinazgha esirge chüshken Israillar ichidin xan jemetidikilerdin we ésilzade yigitlerdin birnechchidin tallap élip chiqishni buyrudi. **4** Bu yashlar nuqsansiz, kélishken, danishmen-uqumushluq, mol bilimlik, mutepekkur, orda xizmitide bolushqa layaquetlik, yene kélip kaldiylerning ilim-penlirini hem tilini ögineleydighan bolushi kérek idi. **5** Padishah ular toghrisida ular üç yilghiche her küni padishah yeydighan nazu-németler we sharablar bilen ozuqlandurulsun, muddet toshqanda padishahning aldida xizmette bolsun dep békitti. **6** Tallan'ghan Yehuda qebilisidiki yashlardin Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalar bar idi. **7** Aghwat béshi ulargha yéngi isimlar, yeni Daniyalgha Belteshasar, Hananiyagha Shadrak, Mishaélgha Mishak, Azariyagha Ebednégo dégen isimlarni qoydi. **8** Daniyal padishah belgiligen nazu-németler we shahane sharabliri bilen özini [Xuda aldida] napak qilmasliqqa bel baghlidi; shunga u aghwat béshidin özining napak qilinmasliqigha yol qoyushini iltimas qildi. **9** Emdi Xuda aghwat béshini Daniyalgha iltipat we shapaet körsitidighan qilghanidi. **10** Lékin aghwat béshi Daniyalgha: — Men öz ghojam padishahtin qorqimen. Silerning yémek-ichmikinglarni u özi belgiligen; u eger silerni bashqa qurdash yigitlerde saklam chiray emes iken dep qarisa, undaqla siler padishahqa méning kallamni aldurghuchi bolisiler, — dédi. **11** Shuning bilen Daniyal kélip aghwat béshi özige we Hananiya, Mishaél we Azariyalargha teyinligen ghojidardindin telep qilip: **12** — Keminilirini umach, köktat we su bilenla béqip on künlük sinaq qilsila. **13** Andin bizning chirayimiz bilen padishahning ésil tamiqini yégen yigitlarning chirayini sélishturup baqsila, andin közitishliri boyiche keminilirige ish körgeyla! — dédi. **14** Ghojidar ularning gépige kirip, ularni

on küni sinaq körushke maqul boldi. **15** On kündin kéyin qarisa, ularning chirayliri padishahning nazu-németlirini yégen yigitlarningkidinmu nurluq we tolgan köründi. **16** Shuningdin kéyin ghojidar ulargha padishah belgiligen nazu-németlerni we ichishke belgiligen sharabni bermey, ularning ornida umach, köktatlarni bérishke bashlidi. **17** Bu töt yigitni bolsa, Xuda ularni herxil edebiyat we ilim-meripette danishmen we uqumushluq qildi. Daniyalmu barliq ghayibane alametler bilen chüshlerge tebir bérishke parasetlik boldi. **18** Padishah belgiligen muddet toshqinida, aghwat béshi yigitlarning hemmisini Néboqadnesarning aldigha élip bardi. **19** Padishah ular bilen bir-birlep sözleshti; yash yigitlarning héchqaysisi Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalargha yetmidi. Shunga bu töteylen padishahning xizmitide qaldi. **20** Padishahqa danaliq-hékmet kérek bolghanda yaki yorutush kérek bolghan herqandaq mesilige jawab izdigende, ularning jawabi uning seltenitidiki barliq remchi-palchi yaki pir-ustazliriningkidin on hesse toghra chiqatti. **21** Daniyal Pars padishahi Qoresh textke olturghan birinchi yilghiche ordida dawamlıq turdi.

2 Néboqadnesar textke olturup ikkinchi yili, birnechche chüsh kördi; uning rohi parakende bolup, uyqusi qachtı. **2** Shunga padishah remchi-palchi, pir-ustaz, jaduger we kaldiy munejjimlarni chüshlirige tebir bérishke chaqirishni buyrudi. Ular kélip padishahning aldida turdi. **3** Padishah ulargha: — Men bir chüsh kördüm, bu chüshning menisini bilishke könglüm nahayiti tit-tit boluwatidu, — dédi. **4** Andin kaldiyler padishahqa (aramiy tilida): — Aliyliri menggü yashighayla! Qéni keminlirige chüshlirini éytqayla, biz tebir bérimiz, — dédi. **5** Padishah kaldiylerge: — Mendin buyruq! Siler awwal körgen chüshümni éytip andin tebir bérishinglar kérek. Undaq qilmisanglar qiyma-chiyima qiliwétisiler, öyünglar hajetxanigha aylanduruwétididu! **6** Lékin chüshümni éytip, uninggha tebir bérelisenglar mendin sowghatlar, in'amlar we aliy izzettin muesser bolisiler. Emdi chüshümni éytinglar, tebir béringlar! — dédi. **7** Ular padishahqa yene bir qétim: — Aliyliri chüshlirini éytqayla, andin özlirige tebirini éytip bérimiz, — dédi. **8** Bu chaghda padishah jawaben: — Shübbisiziki, siler permanimdin qaytmaydighinimni bilgechke, waqitni keynige sürüwatisiler. **9** Lékin chüshümni éytip bermisenglar, silerge peqet buyruqumla qalidu.

Chünki siler waqit ehwalni özgertidu, dep bilip özara til biriktürüp, yalghanchiliq qilip méni aldimaqchi bolisiler. Shunga chüshümni éytsanglar, andin chüshümge heqiqeten tebir béreleydighanliqlinglarni shu chaghdila bilimen, — dédi. **10** Kaldiylar padishahqa jawaben: — Dunyada aliylirining sorighan ishini éytip béreleydighan héchbir adem yoqtur. Héchqandaq padishah, uning qandaq ulugh yaki küchlük bolushidin qet'iynezer, remchi-palchi, pir-ustaz yaki kaldiy munejjimlerge mundaq telepni qoyghan emes. **11** Chünki aliylirining sorighanliri heqiqeten alamet müshkül, ilahlardin bashqa héchkim uni ayan qilalmaydu. Lékin ilahlarning makani insanlar arisida emes, — dédi. **12** Padishah qattiq ghezeplinip achchiqlan'ghan halda, Babil ordisidiki barliq danishmenlarni öltürüshni emr qildi. **13** Shuning bilen padishahning barliq danishmenlarni öltürüsh toghrisidiki buyruqi chüshürüldi. Shunga [xizmetkarliri] Daniyal we uning dostlirininimu öltürüsh üçün izdidi. **14** Shu chaghdida Daniyal Babildiki danishmenlarni öltürüsh emrini ijra qilghili chiqqan padishahning xususiy muhapizetchiler bashliqi Arioqqa aqilane we danishmenlerche jawab qayturup **15** uningdin: — Padishahning chüshürgen permáni néme üçün shunche jiddiy? — dep soridi. Arioq ehwalni Daniyalgha éytip berdi. **16** Daniyal derhal padishah aldigha kirip, padishahtin chüshige tebir bergüdek waqit bérishni telep qildi. **17** Andin Daniyal öyige qaytip, ehwalni dostliri Hananiya, Mishaél we Azariyalargha éytip berdi. **18** U ulardin ershtiki Xudadin bu chüshning siri toghruluq rehimshep qet iltija qilip, men Daniyal we dostlirim tötimizning Babildiki bashqa danishmenler bilen bille halak qilinmasliqimizni tilenglar, dep telep qildi. **19** Andin kéchide Daniyalgha ghayibane körünüshte shu sirning yéshimi wehiy qilindi. Shuning bilen Daniyal ershtiki Xudagha hemdusanalar oqup mundaq dédi: **20** «Xudaning nami ebedil'ebed medhiyilen'gey! Chünki danaliq we küch-qudret Uningkidur. **21** U waqit, pesillerni Özgertküchidur; U padishahlarni yiqitidu, We padishahlarni tikleydu; U danalargha danaliq, aqilanilargha hékmet béridu. **22** U chongqur we sirlig ishlarini ashkarilighuchidur, Qarangghuluqqa yoshurun'ghan ishlarini yaxshi bilgüchidur, Nur hemishe Uning bilen billidur. **23** I manga danaliq we küch bergen ata-bowilirimning Xudasi, Sanga shükür we hemdusanalar éytay! Sen

hazirla biz dua qilghan ishni manga ashkariliding, Padishahning sorighan ishini bizge körsitip berding». **24** Andin Daniyal padishah Babildiki danishmenlarni öltürüshke teyinligen Arioqning aldigha bérup uninggha: — Babildiki danishmenlarni öltürmigeyla. Méni padishahning aldigha bashlap kirgeyla, men padishahning chüshige tebir bérey, — dédi. **25** Arioq shuan Daniyalni padishah Néboqadnesarning aldigha bashlap kirip, padishahqa: — «Men Yehudiy esirler ichidin aliylirining chüshige tebir béreleydighan bir kishini taptim» — dédi. **26** Padishah Daniyal (Belteshasar depmu atilidu)gha: «Sen méning körgen chüshümni ayan qilip, uninggha tebir bérelemsen? — dédi. **27** Daniyal padishahning aldida turup shundaq jawab berdi: — I aliyliri, sili sorighan bu sirni danishmen, pir-ustaz, remchi-palchi we munejjimlar özlirige yéship bérelmeydu. **28** Biraq ershte sirlarni ashkarilighuchi bir Xuda bar. U bolsa aliylirigha axirqi zamaning künliride néme ishlarining bolidighanliqini ayan qildi. Emdi özlirining chüshini, yeni aliyliri uxlawatqanda körgen ghayibane alametlerni éytip bérey: — **29** — I aliyliri, sili uxlashqa yatqanda kelgüsüdiki ishlarini oylap yattila. Sirlarni birdinbir Ashkarilighuchi özlirige yüz bérédighan ishlarini körsetti. **30** Manga kelsek, bu sirning manga ayan qilin'ghini méning bashqa jan igiliridin artuq hékmetke ige bolghanliqimdin emes, belki bu chüshning tebirini, shundaqla shah aliylirining köngülliridiki oylirini özlirige melum qilish üçündür. **31** — Ey aliyliri, sili ghayibane alamette özlirining aldilirida turghan gigant bir heykelni kördile. Bu heykel nahayiti gewdilik bolup, zor nur chaqnap turidighan heywetlik hem qorqunchluq idi. **32** Heykelning béshi ésil altundin, kökriki we qolliri kümüshtin, bel we saghriliri mistin, **33** Yuta-pachiqi tömürdin, puti tömür bilen layning arilashmisidin yasalghan. **34** Özliri uni körüwatqan chaghlirida, adem qoli bilen qézilmighan bir tash kélip heykelge urulup uning tömür bilen layning arilashmisidin yasalghan putini chéqiwetti. **35** Uningdiki tömür, lay, mis, kümüş, altunlar shuan parche-parche qilinip, shamal ularni beeyni yazliq xamandiki topilarni uchurghandek, qayta héch tépilmighudek qilip uchuriwetti. Lékin héliqi tash yoghinap, pütkül jahanni qaplighan ghayet zor bir taghqa aylandi. **36** Körgen chüshliri mana shudur. Emdi biz özlirige bu chüshning menisini yéship bérimiz. **37** Ey aliyliri, özliri

pütkül padishahlarning bir padishahi, ershtiki Xuda silige padishahliq, nopuz, küch we shöhret ata qildi. **38** Insan baliliri, haywanatlar, uchar-qanatlar meyli qeyerde tursun, Xuda ularni qollirigha tapshurup silini ularning hemmisige hakim qildi. Sili u heykelning altun béshidursila. **39** Özliridin kéyin yene bir padishahliq kélidu. Lékin u silining padishahliqlirigha yetmeydu. Uningdin kéyin üçinchi bir padishahliq, yeni mis padishahliq kélip pütkül yer yüzige hakim bolidu. **40** Uningdin kéyinki tötinchi padishahliq bolsa tömürdek mustehkem bolidu. Tömür barliq bashqa nersilerni chéqiwétip boysundurghinidek, shuninggha oxshash bu tömür padishahliq öz aldinqi padishahlarning hemmisini ézip chéqiwétidu. **41** Özliri körgendek tömür bilen séghiz layning arilashmisidin yasalgan put we barmaqlar bu padishahliqning bölünme bolup kétidighinini körsitidu. Biraq bu padishahliq tömürdek küchke ige bolidu, chünki sili körgendek, tömür bilen lay arilashqan. **42** Tömür bilen layning arilashmisidin yasalgan putning barmaqliri u padishahliqning bir qismining küchiydighanliqini, bir qismining ajizlishidighanliqini körsitidu. **43** Özliri tömür bilen layning arilashqanliqini kördile. Bu u [padishahliqning hökümdarliri padishahliqning] puqraliri bilen ittapaqlashmaqchi bolghanliqini körsitidu. Lékin tömür lay bilen arilashmighandek, birliship kételmeydu. **44** U [axirqi] padishahlar textte olturghan mezigilde, ershtiki Xuda yimirilmes bir padishahliq berpa qilidu. Bu padishahliq hergiz bashqa bir xelqge ötmeydu; eksiche u bu bashqa padishahliqlarni üzül-késil gumran qilip, özi menggü mezmüt turidu. **45** Özliri adem qoli bilen qézilmighan bir tashning taghdin chiqqinini we uning heykeldiki tömür, mis, lay, kümüş, altunni chéqiwetkenlikini kördile. Shunga ulugh Xuda aliylirigha kelgüside yüz bérnidighan ishlarni bildürgen. Körgen chüshliri choqum emelge ashidu, bérilgen tebir mutleq ishenchliktur. **46** Andin padishah Néboqadnesar özini yerge étip Daniyalgha sejde qildi we uninggha hediye bérüp xushpuraq-isriq sélishni emr qildi. **47** Padishah uninggha: — Derweqe, séning Xudaying ilahlar ichide eng ulugh ilah, padishahlarning xojisi we sirlarni ashkarilighuchi iken, chünki sen bu sirni yeshting! — dédi. **48** Andin padishah Daniyalning mertiwisini yuqiri qilip, uninggha nurghun ésil sowghatlarni teqdim qildi. U uni pütkül Babil ölkisige hakim bolushqa teyinliidi we uni Babildiki danishmen-

eqildarlarning bash aqsaqili qildi. **49** Daniyalning padishahtin telep qilishi bilen, padishah Shadrak, Mishak we Ebednégolarni Babil ölkisining memuriy ishlirini idare qilishqa teyinliidi. Daniyal özi orda xizmitide qaldi.

3 Padishah Néboqadnesar altundin égizliki atmish gez, kengliki alte gez kélidighan bir heykel yasap, Babil ölkisining Dura tüzlenglikige ornatti. **2** Padishah barliq wezir, waliy, hakim, meslihetchi, xezinichi, sotchi, soraqchilarni shundaqla herqaysi ölkilerdiki bashqa emeldarlarning hemmisini padishah Néboqadnesar ornatqan bu altun heykelni öz ilahigha atash murasimigha qatnishishqa perman chüshürdi. **3** Shuning bilen wezirler, waliylar, hakimlar, meslihetchiler, xezinichiler, sotchilar, soraqchilar, shundaqla herqaysi ölkilerdiki bashqa emeldarlarning hemmisi atash murasimigha jem boldi. Ular heykelning aldida turdi. **4** Jakarchi yuqiri awaz bilen: — Ey herqaysi el-yurt, herqaysi taipilerdin kelgenler, her xil tilda sözlshidighan qowmlar, **5** siler sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarining awazini anglighan haman, yerge bash urup padishah Néboqadnesar ornatqan altun heykelge sejde qilinglar. **6** Kimki bash urup sejde qilmisa, shuan dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlinidu, — dep jakarlidi. **7** Shunga, sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarining awazini anglighan haman herqaysi el-yurt, herqaysi taipilerdin kelgen, herxil tilda sözlshidighan qowm yerge bash urup Néboqadnesar ornatqan altun heykelge sejde qilishti. **8** U chaghda, bezi kaldiyler aldigha chiqip Yehudiylar üstidin erz qildi. **9** Ular padishah Néboqadnesargha: — I aliyliri, menggü yashighayla! **10** Aliyliri sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarining awazini anglighan haman hemmeylen yerge bash urup altun heykelge sejde qilsun, **11** shundaqla kimki yerge bash urup sejde qilmisa, u dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlansun dep perman qilghanidila. **12** Sili Babil ölkisining memuriy ishlirini bashqurushqa teyinligen birnechche Yehudiy, yeni Shadrak, Mishak, Ebednégolar bar; i aliyliri, bu ademler silige hörmetsizlik qiliwatidu. Ular padishahning ilahlirining ibaditide bolmidi yaki padishah ornatqan altun heykelgimu sejde qilmaydu, — dédi. **13** Shuni anglap padishah Néboqadnesar derghezep bolup, Shadrak, Mishak, Ebednégolarni öz aldigha keltürishni emr qildi. Shuning bilen ular bu

ücheylenni padishah aldigha epkeldi. **14** Néboqadnesar ulargha: — Shadrak, Mishak, Ebednégo, siler rasttin méning ilahlirimning xizmitide bolmidinglarmu hem men ornatqan altun heykelge sejde qilmidinglarmu? **15** Hazir siler sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarining awazini anglighan haman, men yasatqan heykelge sejde qilishqa teyyar tursanglar, yaxshi. Lékin sejde qilmisanglar, siler derhal dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlinisiler. Shu chaghda qandaq ilah kélip silerni changgilimdin qutquzuwalidikin, qéni?! — dédi. **16** Shadrak, Mishak, Ebednégolar padishahqa jawaben: — I Néboqadnesar, bu ishta biz özimizni aqlishimiz hajetsiz. **17** Biz sejde qilib kéliwatqan Xudayimiz bizni dehshetlik yalqunlap turghan xumdandin qutquzalaydu; i aliyliri, U choqum özlirining ilkidin bizni qutquzidu. **18** Lékin bizni qutquzmighan teqdirdimu, aliylirige melum bolsunki, biz yenila ilahlirining xizmitide bolmaymiz we sili ornatqan altun heykelge sejde qilmaymiz, — dédi. **19** Buni anglighan haman padishah Néboqadnesarning teri buzulup, Shadrak, Mishak, Ebednégolargha qattiq ghezeplendi. Shuning bilen ademlirige xumdanni adettikidin yette hesse qattiq qizitishni buyrudi. **20** U qoshunidiki eng qawul palwanlarga Shadrak, Mishak, Ebednégolarni baghlap, dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlashni buyrudi. **21** Shuning bilen ular tonliri, ishtanliri, selliliri we bashqa libas kiyimliri sélinmighan halda baghlinip dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlandi. **22** Padishahning emrining qattiqliqi bilen xumdandiki ot intayin yalqunlap yénip turatti, shunglashqa xumdandin chiqiwatqan yalqun Shadrak, Mishak, Ebednégolarni kôtürgen eskerlerni köydürüp tashlidi. **23** Shundaq qilip Shadrak, Mishak, Ebednégo ücheylen baghlaqliq halda dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha chüshüp ketti. **24** Andin Néboqadnesar chöchügen halda ornidin chachrap turup, meslihetchi weziriridin: — Biz baghlap ot ichige tashlighinimiz üç adem emesmu? — dep soridi. — Ular jawaben «Shundaq, i aliyliri! — dédi. **25** Padishah jawaben: — Mana, men töt ademning baghlaqsiz halda ot ichide erkin méngip yürüwatqinini körüwatimen'ghu, ular qilche köygendek emes; hemde tötinchi kishi ilahlarning oghlidek turidu! — dédi. **26** Shuning bilen Néboqadnesar dehshetlik yalqunlap turghan xumdaning aghzigha yéqin kélip: — Shadrak, Mishak,

Ebednégo! Hemmidin Aliy Ilahning qulliri, chiqinglar, mayaqqá kélinglar! — dep towlidi. Shuning bilen Shadrak, Mishak we Ebednégo ottin chiqti. **27** Barliq wezirler, waliylar, hakimlar we padishahning meslihetchi wezirleri yighilip kélisip bu ücheylen'ge tikiliship qarashiti; ularning qilche köygen yéri yoq idi, chach-saqallirimu köymigen, kiyim-kécheklirimu shu péti idi, üsti-béshidimu is-tütünning puriqi yoq idi. **28** Néboqadnesar mundaq dédi: — Shadrak, Mishak, Ebednégolarning Xudasigha shükür-sanalar bolghay! U Öz perishtisini ewetip, Özige tayan'ghan qullirini qutquziwaldi. Ular özlirining ilahidin bashqa héchqandaq ilahqa xizmet qilmasliq üçün we yaki bash urup sejde qilmasliq üçün, peqet öz Xudayimizningla ibaditide bolimiz dep padishahning permanigha xilapliq qilip hayatini tewekkul qildi. **29** Emdi men shundaq perman chüshürimenki: Qaysi el-yurt bolsun, qaysi taipilerdin kelgen bolsun, qaysi tilda sözlisidighanlar bolsun, Shadrak, Mishak, Ebednégolarning Xudasigha qara chaplaydiken, pütün téni qiyma-chiyama qilinsun, öyliri hajetxanigha aylandurulsun! Chünki bundaq qutquzalaydighan bashqa ilah yoq. **30** Shuning bilen padishah Shadrak, Mishak, Ebednégo ücheylenni östürüp, Babil ölkiside yuqiri mensepke teyinlidi.

4 «Menki padishah Néboqadnesardin yer yüzidiki herbir el-yurtqa, herqaysi taipilerge, herxil tillarda sözlisidighan qowmlargha aman-ésenlik éship-téship turghay! **2** Hemmidin Aliy Xuda manga körsetken alametlerni we karametlerni jakarlashni layiq taptim. **3** Uning körsetken möjizilik alametliri némidégen ulugh! Uning karametliri némedégen qaltis! Uning padishahliqi pütmes-tügimestür, Uning hakimliqi dewrdin-dewrgiche dawamlisidu! **4** Menki Néboqadnesar öyümde bixaraman olturghinimda, ordamda bayashat turmush köchürüwatqinimda, **5** méni intayin qorqitiwetken bir chüshni kördüm, ornumda yatqinimda béshimdiki oylar we kallamdiki ghayibane alametler méni alaqqade qildi. **6** Babildiki barliq danishmenlerni aldimga chaqirishqa perman bérip, ularning chüshümge tebir bérishini buyrudim. **7** Shuning bilen barliq remchi-palchi, pir-ustaz, kaldiyler we munejjimlar kélishti. Men chüshümni éytip berdim, lékin ular manga tebirini bérelmidi. **8** Lékin axirda Daniyal kirdi (uning yene bir ismi Belteshasar bolup, méning ilahimning namigha asasen qoyulghan). Muqeddes

ilahlarning rohi uningda iken. Men chüshümni éytip, uninggha: **9** — Ey palchilarning bashliqi Belteshasar, muqeddes ilahlarning rohi sende ikenlikini, sanga héchqandaq sir tes kelmeydighanliqini bildim, shunga méning körgen chüshümdiki ghayibane alametlerni chüshendürgeysen, shundaqla uninggha tebir bergeysen, — dédim. **10** — Men ornumda yatqinimda kallamda mundaq ghayibane alametlerni kördüm: Mana, yer yüzining otturısında bir tüp derex bar iken; u tolimu égizmiş. **11** U barghanséri chong hem mezmüt ösüp, asman'gha taqishiptu, u dunyaning chetlirigimu körünidiken. **12** Uning yopurmaqliri chirayliq, méwisi intayin mol iken. Uningda pütkül dunyagha yetküdek ozuq bar iken. Uning astida daladiki haywanlar sayidashidiken, shaxlirida asmandiki uchar-qanatlar makan qilidiken; méwisidin barliq et igilirimu ozuqlinidiken. **13** Ornumda yétip, kallamda körgen ghayibane alametlerni körüwatimen, mana, asmandin bir közetchi muekkel, yeni muqeddes bir perishte chüshüp, **14** mundaq jakarlidi: — «Derexni késip, shaxlirini qirqip, yopurmaqlirini we méwilirini qéqip chüshürüp chéchiwétinglar. Derex tüwidiki yawayi haywanlar uningdin yiraqlashsun, uning shaxliridiki qushlar tézip ketsun. **15** Yerde peqet kötükünila yiltizi bilen, mis we tömür bilen chamberlep, yumran ot-chöpler bilen bille dalada qaldurunglar. U asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup tursun. Uning nésiwisi ot-chöp yeydighan yawayi haywanlar bilen bille bolsun. **16** Ademi eqlidin mehrum qilinip, uninggha yawayi haywanlarning eqli bérisun, shundaqla shu halette «yette waqit» tursun. **17** Dunyadiki jan igiliri Hemmidin Aliy Bolghuchining insannarning padishahliqining hemmisini idare qilidighanliqi, shundaqla uning padishahliq hoquqini özi tallighan kishi (meyli u héchnémige erzimes adem bolsimu)ge béridighanliqini bilsun dep, bu höküm qarighuchi muekkelning permani bilen, yeni muqeddes perishtilarning qarar buyruqi bilen belgilen'gendur». **18** — Men padishah Néboghadnesar mana shundaq chöshni kördüm. Ey Belteshasar, chüshümge tebir bergeysen. Padishahliqimdiki danishmenler ichide men üçün buninggha tebir béreleydighan birmu adem chiqmidi. Lékin sen tebir béreleysen, chünki eng muqeddes ilahlarning rohi sende iken. **19** Shuning bilen Belteshasar depmu atalghan Daniyal bir haza heyranliqta alaqqade boldi we chüsh toghrisida oylap tolimu biaram boldi.

Padishah: — Ey Belteshasar, bu chüsh we uning teberi séni alaqqade qilmisun, — dédi. Belteshasar jawaben: — I aliyliri, bu chüsh silidin nepretlen'genlerge bolsun, uning teberi özlirige emes, düshmenlirige chüshkey! **20** Barghanséri ösüp mezmüt bolghan, égziligi asman'gha taqishidighan, pütkül dunyagha körünidighan, yopurmaqliri chirayliq, méwisi intayin mol bolghan, pütkül dunyagha yetküdek ozuq bolidighan, sayısında yawayi haywanlar turidighan, shaxlirida uchar qushlar makan qilidighan derex bolsa, yeni sen körgen derex — del özliridir, i aliyliri! — Chünki sili chong we mezmüt östila; silining heywetliri éship pelekke yetti; hökümranlıqliri yer yüzining chetlirige yétip bardi. **22** — Chünki sili chong we mezmüt östila; silining heywetliri éship pelekke yetti; hökümranlıqliri yer yüzining chetlirige yétip bardi. **23** Aliyliri qarap turghan waqitlirida asmandin bir qarighuchi, yeni bir muqeddes perishte chüshüp: «Bu derexni késip, xarab qilinglar. Xalbuki, yerde kötükünila yiltizi bilen qaldururp, mis we tömür bilen chamberlep, yumran ot-chöpler bilen bille dalada qaldurunglar. U asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup tursun. «Yette waqit» béshidin ötkiche uning nésiwisi ot-chöp yeydighan yawayi haywanlar bilen bille bolsun, — deptu. **24** — I aliyliri, chüshlirining menisi mana shu — Bular bolsa Hemmidin Aliy Bolghuchining permani bilen xojam padishahning béshigha chüshidighan ishlar — **25** Özliri kishiler arisidin heydiwétilip, yawayi haywanlar bilen bille yashaydila, kalilardek ot-chöp bilen ozuqlandurulidila, dalada asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup turidila. Taki sili Hemmidin Aliy Bolghuchining pütkül insan padishahliqini idare qilidighanliqini we Uning hoquqini Özi tallighan herqandaq kishige béridighanliqini bilip yetküche, yette waqit bashliridin ötidu. **26** «Derexning kötükini yiltizi bilen yerde qaldurunglar» dep buyrulghaniken, özliri ershlarning hemmini idare qilidighanliqini bilip yetkendin kéyin padishahliqliri özlirige qayturulidu. **27** Shunga i aliyliri, méning nesihitim silige layiq körülgey, gunahliridin qol üzgeyla, ishta heqqaniy bolghayla, qebihlikliridin toxtap kembeghellerge rehimdillik qilghayla. Shundaq qilghandila belkim dawamlıq güllep yashnimamdila? **28** Bu ishlarning hemmisi padishah Néboqqadnesarning béshigha chüshiti. **29** On ikki aydin kéyin, u Babildiki padishahliq ordisinging ögziside seyle qiliwétip: **30** — Qaranglar, men öz izzitim

we shan-shöhritim namayan qilinsun dep, shahane ordamning joylashishi üçhün zor küchüm bilen yasighan heywetlik Babil shehiri mushu emesmu? — dédi. **31** Uning sözi aghzidin téxi üzülmeyla, asmandin bir awaz chüshüp: — Ey padishah Néboqadnesar, bu söz sanga keldi: Padishahliq sendin élini. **32** Sen kishiler arisidin heydiwétilyap, yawayi haywanlar bilen bille makan qilisen we kalilardek ot-chöp yeysen; sen Hemmidin Aliy Bolghuchining insan padishahliqini idare qilidighanliqini we Uning hoquqini Ózi tallighan herqandaq kishige tutquzidighanliqini bilip yetküche yette waqit béshingdin ötüp kétidu — déyildi. **33** Bu söz Néboqadnesarda shuan emelge ashti. U kishiler arisidin heydiwétilyap, kalilardek ot-chöp yep, téni shebnemdin chilik-chiliq höl bolup ketti. Uning chachliri bürkütning peyliridek, tirnaqliri qushning tirnaqliridek ösüp ketti. **34** Emdi shu künler toshqanda, men Néboqadnesar asman'gha köz tikip qariwidim, eqil-hoshum eslige keldi. Men Hemmidin Aliy Bolghuchigha hemdusana éytip, Menggü Hayat Turghuchini medhiyilep, hörmet eylidim. Uning hakimliqi menggülik hakimliqtur; Uning padishahliqi ewladtin-ewladqidur. **35** Uning aldida yer yüzidiki barliq insanlar héchnéme hésablanmaydu; Ershtiki qoshunlar we zémindiki insanlar arisida U néme qilishni xalisa shuni qilidu; Uning qolini kim tosalisun yaki Uningdin «Néme qilisen?» dep sorashqa jür'et qilalisun? **36** Shuanla eqil-hoshum eslige keldi; padishahliqimning shan-sheripi, izzitim, padishahliq heywemmu eslige keltürüldi. Meslihetchi weziririm we emir-ésilzadilirim méni izdep keldi. Padishahliqim mustehlemlendi; burunqidinmu zor heywige yéngibashtin ige boldum. **37** Emdi menki Néboqadnesar ershtiki Padishahqa hemdusana oquymen, Uni téximu ulughlaymen we Uni izzetleymen: — Uning qilghanliri heqtur, Uning yolliri toghridur; Uning tekebburluq yolida mangghanlarning heywisini chüshürüsh qudriti bardur!».

5 Bir küni padishah Belshazar emir-ésilzadilerdin ming kishini tekliq qilip katta ziyapet bérip, ularning aldida sharab ichip, eysh-ishret keypini sürdi. **2** Padishah Belshazar sharabni tétip körüp, özi, emir-ésilzadiliri, öz xotun-kénizekliring sharabni atisi Néboqadnesar Yérusalémdiki muqeddes ibadexanidin oljigha alghan altun-kümüshtin yasalghan jam-qachilarda ichishige shu jam-qachilarni

élip chiqishni buyrudi. **3** [Newkerler] derhal bérip Xudaning Yérusalémdiki muqeddes ibadexanisisin élip kélين'gen altun jam-qachilarni élip chiqti; padishahning özi, emir-ésilzadiliri, uning xotunliri we kénizekliri ularda sharab ichti. **4** Ular sharab ichkech, altun, kümüş, mis, tömür, yaghach we tashlardan yasalghan butlarni medhiyileshti. **5** Del shu peytte adem qolining besh barmiqi peyda bolup, chiraghdanning udulidiki ordining tam suwiqigha xet yézishqa bashlidi. Padishah xet yazghan qolning körün'gen qismini körüp, **6** chirayi tatirip, könglide intayin alaqqade bolup ketti. Put-qolliri boshiship, putliri titrep ketti. **7** Padishah qattiq warqirap, pir-ustazlar, kaldiyler we munejjimlarni chaqirishni buyrudi. Babildiki danishmenler kelgen haman padishah ulargha: — Kimki tamdiki bu xetlerni oqup menisini manga dep bérelise, uninggha sösün renglik bir ton kiygüzülüp, boynigha altun zenjir ésilip, padishahliqta üçinchi mertiwé béridu, — dédi. **8** Padishahning danishmenlirining hemmisi ordigha hazir boldi; lékin ular ne xetlerni oquyalmaytti ne padishahqa menisini chüshendürüp bérelmeytti. **9** Belshazar téximu alaqqade bolup, chirayi téximu tatirip ketti. Emir-ésilzadilermu qandaq qilishni bilelmey qaldi. **10** Padishah we emir-ésilzadilerning warqirashqan awazini anglighan xanish ziyapet zaligha kirip, padishahqa mundaq dédi: — I aliyliri, menggü yashighayla! Alaqqade bolup ketmigeyla, chirayliri tatirap ketmigey. **11** Padishahliqlirida bir kishi bar, uningda muqeddes ilahlarning rohi bar, atiliri texttiki waqtida, bu kishide yoruqluq, danaliq we eqil-paraset, yeni ilahlargha xas eqil-paraset namayan qilin'ghanidi. Atiliri Néboqadnesar, yeni padishah atiliri uni pütün remchi-palchilar, pir-ustazlar, kaldiyler we munejjimlarning béshi qilip teyinligen. **12** Bu kishide alahide bir rohiy xususiyet, bilim, hékmet, chüshlerge tebir béreleydighan, tépishmaqlarni yésheleydighan we tügün-sirlarni achalaydighan qabiliyet bar idi. Shu kishining ismi Daniyal bolup, padishah uninggha Belteshasar depmu isim qoyghan. Shunga bu Daniyal chaqirtisun, u choqum bu xetlerning menisini yéship béridu. **13** Shuning bilen Daniyal padishahning aldigha élip kélindi, padishah Daniyaldin: — Padishah atam Yehuda ölkisidin sürgün qilip kelgen Yehudiylar ichidiki héliqi Daniyal senmu? — dep soriwidi, **14** — Sen toghruluq xewirim bar, sende muqeddes

ilahlarning rohi, shundaqla yoruqluq, danaliq we alahide eqil-paraset bar iken dep anglidim. 15 Emdi danishmenler we pir-ustazlarni tamdiki xetni oqup, menisini manga chüshendürüp bersun dep aldimgha chaqirtip kélindi; lékin bu ishning sirini héchqaysisi yéship bérelmidi. 16 Biraq sen toghruluq anglihanmenki, sen sirlarni chüshendüreydikensen we tügünlerni yésheleydikensen. Eger bu xetlerni oqup, menisini chüshendürüp béreliseng, sanga sösün renglik ton kiygüzülüdu, boynunggha altun zenjir ésilidu, padishahliqta üçinchi derijilik mertiwige érishisen, — dédi. 17 Daniyal padishahqa mundaq jawab berdi: — Aliylirining in'amliri özliride qalsun, mukapatlirini bashqa kishige bergeyla. Emdilikte men aliylirigha bu xetni oqup, menisini chüshendürüp bérey. 18 — I aliyliri, Hemmidin Aliy Xuda atiliri Néboqadnesargha padishahliq, ulughluq, shan-sherep we heywet berdi. 19 Uninggha béirilgen ulughluqtin herqaysi el-yurt, herqaysi taipiler we herxil tilda sözlshidighan qowmlarning hemmisi uning aldida titrep qorqup turatti; u kimni xalisa shuni öltüretti, kimni xalisa shuni tirik qoyatti; kimni xalisa shuni mertiwilik qilatti, kimni xalisa shuni pes qilatti. 20 Lékin u könglide tekebburliship, roh-qelbide meghrurlinip mijezi tersaliship, padishahliq textidin chüshürülüp, izzitidin mehrum qilindi. 21 U kishiler arisidin heydiwétitip, uninggha yawayi haywanlarning eqli béridi. U yawa éshekler bilen bille makanliship, kalilardek ot-chöp yégüzüldi, téni shebnemdin chilik-chilik hól bolup ketti, taki u Hemmidin Aliy Xudaning insan padishahliqini idare qilidighanliqini we U padishahliqning hoquqini Özi tallighan herqandaq kishige bérédighanliqini bilip yetküche shu halette boldi. 22 Ey Belshazar, Néboqadnesarning oghli turup özliri bularning hemmisidin xewerliri bolsimu, lékin özlirini töwen qilmidila. 23 Eksiche tekebburliship ershtiki Rebge qarshi turdila. Sili Uning muqeddes ibadexanisidin olja alghan jam-qachilarni élip kélip, özliri, emir-ésilzadiliri, öz xotunliri we kénizeklirimu ularda sharab ichtinglar andin körmeydighan, anglimaydighan we héchnémini chüshenmeydighan altun, kümüş, mis, tömür, yaghach we tashlardan yasalgan butlarni medhiyilidile. Halbuki, silining nepeslirini Öz qolida tutqan we silining barliq heriketlirini Öz ilkide tutqan Xudani ulughlimidila. 24 Shunga, Xuda bu qolning körün'gen qismini ewetip bu xetlerni yazdurdi. 25 Bu xetler: «Méné,

méné, tekél, upharsin» dégendin ibaret. 26 Buning chüshendürülüshi: — «Méné» — Xuda silining padishahliqlirining hésabini qilip, uni ayaghlashturdi. 27 «Tekel» — sili tarazida tartiliwidila, kem chiqtila. 28 «Peres» — padishahliqliri parchilinip, Médialiqlar bilen Parslargha tewe qilindi. 29 Shuning bilen Belshazar derhal newkerlirige emr qiliwidi, ular Daniyalgha sösün renglik tonni kiydürüp, boynigha altun zenjiri ésip qoydi; u u toghruluq: «Padishahliq ichide üçinchi derijilik mertiwige ige bolsun» dep jakarlidi. 30 Shu kéche kaldiylerning padishahi Belshazar öltürüldi. 31 Padishahliq bolsa Médialiqlar Dariusning qoligha ötti. U texminen atmish ikki yashta idi.

6 Padishah Darius pütün padishahliqni idare qilish üçün bir yüz yigirme wezirni herqaysi yurtlarni bashqurushqa teyinleshni muwapiq kördi. 2 Buningdin bashqa u bu wezirlerni nazaret qilip, bu wezirlerning hésabini élish, shundaqla padishahning hoquqmenpeeti ziyan'gha uchrimsun dep Daniyal we bashqa ikki kishini nazaretchilikke teyinlidi. 3 Daniyalda alahide bir rohiy xususiyet bar bolghachqa, u bashqa nazaretchilerdin we wezirlerdin iqtidarliq chiqti. Shunga padishah uni pütkül padishahliqni idare qilishqa teyinlimekchi boldi. 4 Shuning bilen bashqa nazaretchi we wezirler uning padishahliqtiki memuriy ishleridin sewenlik izdidi. Lékin ular erz qilghudek héchqandaq bahane-seweb yaki sewenlik tapalmidi. Chünki Daniyal diyanetlik we ishenchlik bolup, uningdin qilche kemchilik yaki sewenlik chiqiralmighanidi. 5 Shunga shu ademler özara: — Daniyalning Xudasining qanunigha munasiwetlik ishleridin bashqa, uningdin eyibligüdek héchqandaq bahane tapalmaymiz, — déyishti. 6 Shunga ular özara til biriktürüp padishahning aldigha kirip: — Padishah Darius aliyliri menggü yashighayla! 7 Aliylirining padishahliqliridiki barliq nazaretchi, waliy, wezir, meslihetchi, hakim we emeldarlar birlikte meslihetleshtuq; herqandaq kishi ottuz kün ichide herqandaq ilahqa herqandaq dua-tilawet qilishqa we yaki herqandaq kishidin bir nerse tileshe ruxset bolmisun, i aliyliri, peqet silidinla tilishi ruxset bolsun dégen shahane yarliqning chüshürülüshini layiq kördüq. Bu perman qet'iy bolsun, kimki bu perman'gha xilapliq qilsa, u shirlar öngkürige tashlansun! 8 Emdi, i aliyliri bu permanni békutip chüshürgeyla, uning özgertilmesliki üçün

yarliqnamige imza qoyghayla; chünki Média we Pars qanuni boyiche, perman chiqirilishi bilenla ögzertishke bolmaydu, — dédi. **9** Shuning bilen Darius permanni békitip yarliqnamigha qol qoydi. **10** Daniyal bu yarliqnamige imza qoyulghanliqini anglap, öyige qaytti. Uning öyining ögziside bir balixana bolup, dérizisi Yérusalémgha qaraydighan bolup, ochuq turatti. U aditi boyiche dérizining aldida tizlinip olturup, her küni üç qétim Xudagha dua-tilawet qilip shükür éytatti. **11** Lékin héliqi ademler bille kélip Daniyalning Xudagha dua we tilawet qiliwatqinini kördi. **12** Andin ular birlikte padishahning aldigha bérip perman toghrisida gep échip: — I aliyli, özliri: Ottuz kün ichide özliridin bashqa herqandaq ilahdin yaki herqandaq insandin birer némini tiligen herqandaq kishi shirlar öngkürige tashlansun, dégen bir perman'gha imza qoyghan emesmu? — dep soridi. Padishah: — Derweqe shundaq qildim, Média we Pars qanuni boyiche permanni ögzertkili bolmaydu, — dédi. **13** Andin ular padishahqa jawaben: — Yehudadin esir élip kélin'gen kishilerdin héliqi Daniyal, i aliyli, silini we sili imza qoyghan permanni közge ilmaydu, belki her künde üç qétim öz dua-tilawitini qiliwatidu, — déyishti. **14** Buni anglighan padishah öz-özige kayip, köngül qoyup Daniyalni qutqushushqa amal tapmaqchi bolup, u kün patquche herxil qutquzush amali üstide izdinip yürdi. **15** Lékin axirda u kishiler yene özara til biriktürüp padishahning aldigha jem bolup uninggha: — I aliyli, özlirige melumki, Médialar we Parslarning qanuni del shuki, padishahning békitken herqandaq qarari yaki permanini ögzertishke bolmaydu, — déyishti. **16** Shuning bilen padishahning emr qilishi bilen Daniyal tutup kélinip, shirlar öngkürige tashlandi. Padishah Daniyalgha: — Sen üzöldürmey ibadet qilidighan Xudaying séni qutquziwalidu! — dédi. **17** Bir tash élinip, öngkürning aghzi uning bilen étildi; Daniyalning ishlirigha héchkim arilashmisun dep uni padishah öz möhüri we uning emir-emeldarlarining möhürliri bilen möhürlidi. **18** Andin padishah ordigha qaytip kélip kéchini roza tutup ötküzdi; özining toqal-kénizekliridin héchqaysisini öz yénigha keltürmedi, u kéchiche uxliyalmidi. **19** Tang étishi bilenla padishah ornidin turup, aldirap shirlar öngkürige bard. **20** Padishah öngkürge yéqinlaship azablan'ghan halda Daniyalni chaqirip: — Ey Daniyal, Menggü Hayat Xudaning quli, sen üzülmes ibadet qilidighan

Xudaying séni shirlardin qutquziwalimidimu? — dep tovlidi. **21** Daniyal jawaben: — I aliyli, menggü yashighayla! **22** Xudaying perishtisini ewetip shirlarning aghzini yumdurushi bilen ular manga héch ziyana-zexmet yetküzelmidi; chünki U mendin héchqandaq eyib körmidi. Aliylirining aldimu men héchqandaq ziyana yetküzgüdek ish qilmidim, — dédi. **23** Buni anglap padishah intayin xushal bolup, ademlerini Daniyalni öngkürdin élip chiqishni buyrudi. Shuning bilen ular Daniyalni öngkürdin élip chiqti. Uningdin qilche zéde-zexmet tapalmidi; chünki u Xudasigha tayan'ghanidi. **24** Andin padishah buyruq chüshürdi, [newkerliri] Daniyalning üstidin shikayet qilghanlarning hemmisini tutup, ularni bala-chaqiliri we xotunliri bilen qoshup shirlar öngkürige tashliwetti. Ular öngkür tégige chüshüp bolmayla shirlar étilib kélip, ularning ustixanlirininu chaynap qiyma-chiyma qiliwetti. **25** Shu ishtin kéyin Darius padishah yer yüzide turuwatqan herqaysi el-yurt, hemme taipiler, her tilda sözlishidighan qowmlarning hemmisige mundaq pütük chüshürdi: — «Hemminglargha amanliq éship-téship turghay! **26** Men ushbu yarliqni chüshürimenki, padishahliqimdiki herbir yurttiki puqralar Daniyalning Xudasi aldida titrep qorqsun! — Chünki U Menggü Hayat Xudatur, Menggü mustehkem özgermestur, Uning padishahliqi halak qilinmas, Uning hakimiyiti ebedil'ebedgiche bolidu. **27** U bala-qazadin qoghdaydu we qutquzidu, U asmanlardimu, yer yüzidimu alamet-karametlerni yaritidu, U Daniyalni shirlarning changgilidin qutquzdi». **28** Daniyalning bolsa shu ishlardin kéyin Darius höküm sürgen mezgilde, shundaqla Pars padishahi Quresh höküm sürgen waqitlarda ishliri rawan yürüshti.

7 Belshazar Babilgha padishah bolghan birinchi yili Daniyal ornida yétip chüshide birnechche ghayibane alametlerni kördi. U chüshide körgenlirini mundaq yekünlep xatiriliwaldi: — **2** Kéchide körgen ghayibane körünüshte menki Daniyal shuni kördümki, asmanning töt teripidin shamal chiqip, «Uluğ Déngiz» yüzige urulmaqta idi. **3** Déngizdin shekilliri bir-birige oxshimaydighan töt zor mexluq chiqti. **4** Birinchi mexluq shirgha oxshaytti, lékin bürkütning qaniti bar idi. Men uninggha qarap turghininmda, qanatli yulundi; andin u yerdin kötürülüp, ikki puti yerge dessitilip ademdek turghuzulup, uninggha insaniy bir qelb bérildi. **5** Mana yene bir mexluq, yeni

ikkinchisi éyiqqa oxshaytti. Uning bir teripi ikkinchi bir teripidin égizlitildi. Uning chishliri üç qowurghini chishlep turatti, bir awaz uninggha: «Ornungdin tur, göshni yéyishingche yewal!» — dédi. **6** Qarap turghinimda, mana yene bir mexluq peyda boldi. U yilpizgha oxshaytti, dümbiside qushningkidek töt qaniti bar idi; uning béshi töt idi. Uninggha hakimliq hoquqi bérildi. **7** Uningdin kéyin kéchidiki ghayibane körünüşlerde qarap turghinimda, mana tötinchi bir mexluq peyda boldi. U intayin qorqunchluq, dehshetlik we ajayib küchlük idi. U yoghan tömür chishliri bilen owni chaynap ézip yutup, qalduqini putliri bilen dessep-cheyleytti. U aldinqi barliq mexluqqa oxshimaytti; uning on münggüzi bar idi. **8** Men bu münggüzlerni közitiwatqinimda, mana münggüzlerning arisidin yene bir kichik münggüz ösüp chiqti. Bu kichik münggüzning aldida eslidiki münggüzlerdin üçi yuluwétildi. Bu kichik münggüzning ademningkidek közi we chong sözleydighan aghzi bar idi. **9** Men qarap turghinimda, u yerge birnechche textning qoyulghanliqini kördüm; ularning biride, «Ezeldin Bar Bolghuchi» orun élip olturuptu. Uning kiyimliri qardek ap'aq, chachliri ap'aq qoza yungidek idi. Uning texti ot lawuldap turghan yalqunlar bolup, lawuldap köyüwatqan ot chaqlirining üstide idi. **10** Uning aldidin goya rawan éqip turghan deryadek ot yalquni lawuldap éqip turatti; Uning xizmitide turghuchilar tümen minglighan idi, Uning aldida yüz milyonlighan hazir turghuchilar bar idi. Soraq bashlan'ghanliqi jakarlinip, desturlar échildi. **11** Héliqi kichik münggüzning yoghan geplerni qiliwatqan awazidin diqqitim shuninggha tartilip qarap turattim. Qarap turghinimda, tötinchi mexluq öltürülüp, uning jesiti halak qilinip, otqa tashlap köydürülüşke tapshuruldi. **12** Qalghan üç mexluq bolsa, hakimiyitidin mehrum qilindi, lékin ularning ömri yene bir mezigil uzartildi. **13** Kéchidiki ghayibane körünüşlerde mana, men goya Insan Oghligha oxshash bir zatning asmandiki bulutlar bilen kelginini kördüm. U «Ezeldin Bar Bolghuchi»ning yénigha béríp, uning aldigha hazir qilindi. **14** Her el-yurt, her taife, her xil tilda sözlshidighan qowmlar uning xizmitide bolsun dep, seltenet, shöhret we padishahliq hoquqi uninggha bérildi. Uning selteniti menggü solashmas seltenettur, uning padishahliqi menggü halak qilinmas. **15** Menki Daniyalning wujudum, dil-rohim bek biaramliqqa

chömdi, kallamdiki ghayibane alametler méni intayin alaqzade qildi. **16** Men yéqin turghuchilardin birining aldigha béríp, bu ghayibane alametlerning heqiqiti toghruluq soridim. U manga tebir béríp chüshendürüp mundaq dédi: — **17** «Bu töt zor mexluq kelgüside dunyada bash kötüridighan töt padishahni körsitidu. **18** Lékin Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendiliri padishahliq hoquqini qobul qilidu, ular uninggha menggü igidarchiliq qilidu, ebedil'ebedgiche shundaq bolidu». **19** Men bashqa üç mexluqqa oxshimaydighan tötinchi mexluq, yeni zor qorqunchluq, tömür chishliq, mis tirnaqliq, owni chaynap ézip yutup, andin qalduqlirini ayaghliri bilen dessep-cheyleydighan héliqi mexluq toghrisidiki heqiqetni, **20** shundaqla uning béshidiki on münggüzining we kéyin ösüp chiqqan kichik münggüz toghrisidiki heqiqetni téximu éniq bilmekchi boldum — uning, yeni héliqi kichikining aldida eslide bar bolghan bashqa üç münggüz yuluwétilgen, közliri we yoghan gep qilidighan aghzi bar bolup, ene bashqa münggüzlerge qarighanda téximu heywetlik idi. **21** Qarap turghinimda, u kichik münggüz Xudaning muqeddes bendiliri bilen jeng qilip ulardin üstünlükke ige boldi; **22** «Ezeldin Bar Bolghuchi» kelgende, höküm qilish hoquqi Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirige bérildi. Shuning bilen békitilgen waqti kélip, [Xudaning] muqeddes bendiliri padishahliq hoquqini ötküzüwaldi. **23** [Tebir bergüchi] chüshendürüp yene mundaq dédi: — «tötinchi mexluq kelgüsi dunyada bash kötüridighan tötinchi bir padishahliq bolup, u bashqa herqandaq padishahliqlargha oxshimaydu. U pütkül dunyani yutup, uni ayagh asti qilip, kukum-talqan qilidu. **24** On münggüz bolsa, bu padishahliqtin chiqidighan hökümraniq qilidighan on padishahni körsitidu. Kéyin yene bir padishah meydan'gha chiqidu, u ilgiriki padishahlargha oxshimaydu; u üç padishahni özige boysunduridu. **25** U Hemmidin Aliy Bolghuchigha qarshi kupurluq sözlerni qilidu hemde Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirini halsizlanduridu. U kaléndarni, héyt-ayemlerni we muqeddes qanunlarni özgertiwétishni qestleydu. Xudaning muqeddes bendiliri «üch yérim waqit» uning hökümraniqigha tapshurulidu. **26** Andin Xudaning soti échilidu, buning bilen uning idare qilish hoquqi tartiwélinip, menggülik üzül-késil yoqitilidu. **27** Lékin uning padishahliqining hoquqi,

yeni dunyadiki herqaysi padishahliqlarning selteniti we shöhriti Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirige, yeni Xudaning Öz xelqige ötküzilidu. Uning padishahliqi menggü bir padishahliqtur, dunyadiki pütün hökümdarlar Uning xizmitide bolup uninggha itaet qilidu». 28 Bu ish mana mushu yergiche boldi. Menki Daniyal, öz oyilirim özümni alaqaade qildi, chirayim tatirip ketti. Biraq bu ishni qelbimde püküp saqlidim.

8 Padishah Belshazar textke olturup üçinchi yili, menki Daniyal ikkinchi bir ghayibane alametni kördüm. 2 Ghayibane körünüshte, özümni Élam ölkisidiki Shushan qel'eside kördüm. Körünüshte men Ulay chong östingi boyida idim. 3 Bëshimni kötürüp qarizam, ikki münggüzi bar bir qochqarning chong östeng aldida turghanliqini kördüm. Uning münggüzi égiz bolup, bir münggüz yene biridin égiz idi; égizrek bolghan münggüz yene birsidin kéyinrek ösüp chiqqanidi. 4 Men qochqarning gherb, shimal we jenub tereplerge üsüwatqinini kördüm. Héchqandaq haywan uninggha teng kélelmeytti we héchkim héchkimni uning changgilidin qutquzalmaytti. U néme qilishni xalisa, shuni qilatti, barghanséri heywetlik bolup kétiwatatti. 5 Men bu toghruluq oylawatattim, mana, gherb tereptin bir téke putliri yerge tegmigen halda pütün jahanni kézip yügürüp keldi. Uning ikki közi arisigha körünerlik chong bir münggüz ösüp chiqqanidi. 6 U men deslep körgen héliqi östeng boyida turghan ikki münggüzlük qochqargha qarap qehri bilen shiddetlik étildi. 7 Men uning qochqargha yéqin kélip, ghezep bilen qochqarni üsüp ikki münggüzini sunduriwetkenlikini kördüm. Qochqarning qarshiliq körsetküdek madari qalmghanidi, téke uni yerge yiqitip, dessep-cheylidi, tékening changgilidin uni qutquzivalidighan adem chiqmidi. 8 Téke barghanséri heywetlik bolup ketti; lékin u xéli küchiyip bolghanda, chong münggüzi sunup chüshüp, eslidiki jayidin asmandiki töt shamalgha qarap turidighan, közge körünerlik töt münggüz ösüp chiqti. 9 Bu töt münggüzning ichidiki biridin yene bir münggüz ösüp chiqti. U kichik münggüz ösüp intayin heywetlik boldi, jenub, sherq tereplerge we «güzel zémin»gha qarap tesir küchini kéngeytti. 10 U intayin heywetlik bolup, hetta samawiy qoshundikilerge hujum qilghudek derijige yetti, samawiy qoshundikilerdin we yultuzlardin birmunchisini yerge tashlap, ularning üstige dessidi 11 (u tolimu meghrurlinip, hetta

samawiy qoshunning Serdari bilen teng bolmaqchi bolup, ibadetxanida Serdargha atap kündilik qurbanliq sunushni emeldin qaldurdi, hemde Serdarning ibadetxanisidiki «muqeddes jay»ni weyran qiliwetti. 12 Asiyliq tüpeylidin Xudaning xelqi we kündilik qurbanliq chong münggüzge tapshurulidu). U heqiqetni ayagh asti qilidu; uning barliq ishliri nahayiti ongushluq boldi. 13 Keynidin, bir muqeddes [perishtining] söz qilghanliqini anglidim, shuning bilen yene bir muqeddes [perishte] söz qilghan [perishtidin]: — Ghayibane alamette körün'gen bu weqeler, yeni «weyran qilghuchi» asiyliq, kündilik qurbanliqning emeldin qaldurulushi, hemde muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay»ning hem Xudaning xelqining ayagh asti qilinishi qanchilik waqit dawamlashidu? — dep sorighanliqini anglidim. 14 Héliqi perishte manga jawaben: — Bu ishlar ikki ming üç yüz kéche-kündüz dawamlashidu. Bu mezgildin kéyin muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay» pakizlinip eslige keltürülidu, — dédi. 15 Bu ghayibane körünüşni körgendin kéyin, menki Daniyal uning menisini oylawatqinimda, mana, aldinda ademning qiyapitide birsi peyda bolup öre turdi. 16 Ulay östingining otturididin: — Ey Jebrail, bu ademge ghayibane alametni chüshendürüp ber, — dégen bir ademning küchlük awazini anglidim. 17 [Jebrail] yéninggha keldi. Kelgende, men nahayiti qorqup kétip yerge yiqilip düm chüshüttüm. U manga: — Ey insan oghli, sen shuni chüshinishing kérekki, bu ghayibane alamet axir zaman toghrisididir, — dédi. 18 U gep qiliwatqanda men bihosh halda yerde düm yatattim. Lékin u manga shundaq bir yénik tégipla méni turghuzdi we manga mundaq dédi: — 19 «Men hazir sanga [Xudaning] ghezipi kelgen mezgilde kéyinki ishlarning qandaq bolidighanliqini körsitip bérey. Chünki bu ghayibane alamet zamanlarning békitilgen axirqi nuqtisi toghrisididir. 20 Sen körgen ikki münggüzlük qochqar Média bilen Pars padishahlinini körsitidu. 21 Yawa téke bolsa Grétsiye padishahliqi bolup, közining otturidiki közge körünerlik münggüz bolsa, uning birinchi padishahidur. 22 U münggüz sunup ketkendin kéyin ornidin ösüp chiqqan héliqi töt münggüz bu elning töt padishahliqqa bölünidighanliqini körsitidu. Biraq ularning küchi birinchi padishahliqqa yetmeydu. 23 Bu padishahliqlarning axirqi mezgilide, asiyliq qilghuchilarning gunahi toshushi bilen

tolimu nomussiz, chigish mesililerni bir terep qilalaydighan bir padishah meydan'gha chiqidu. **24** Uning küchi xéli zor bolidu, lékin emeliyette bu küch özlükidin chiqmaydu; u misli körülmigen weyranchiliqni keltürüp chiqiridu. Uning ishliri jezmen ongushluq bolup, némini xalisa shuni qilalaydu. U küchlüklerni we [Xudaning] muqeddes mömin xelqini yoqitidu. **25** Öz ustatliqi bilen uning nazariti astida herqandaq hiyle-mikirlük xéli ronaq tapidu. U könglide tekeburliship özi chong tutidu; bashqilarning özlirini bixeter hés qilghan waqtidin paydilinip tuyuqsiz zerb qilib nurghun kishilerni halak qilidu; u hetta ochuqtin ochuq «Emirlarning Emiri»ge qarshi chiqidu. Lékin u axirda insannarning qolisiz halak qiliniidu. **26** Sanga ayan qilin'ghan, axshamdin etigen'giche dawamlashqan bu ghayibane alamet emelge ashmay qalmaydu. Lékin sen uni waqtinche mexpiy tut. Chünki u köp künler kéyinki kelgüsi heqqidur». **27** Menki Daniyal maghdurumdin qélip, birnechche kün aghrip yétip qaldim. Kéyin ornumdin turup yenila padishahning ishlirida boldum. Lékin bu ghayibane alamet könglümni parakende qiliwetkenidi. Uning menisini yésheleydighan adem yoq idi.

9 Médialiq Ahashwéroshning ogli Dariusning birinchi yilida (u kaldiyarning zéminigha padishah qilindi) **2** Yeni textke olturghan birinchi yili menki Daniyal muqeddes yazmilarni oqushum bilen Perwerdigarning Yeremiya peyghemberge yetküzgen kalam-béshariti boyiche, Yérusalémning xarab bolidighan jaza mezgili yetmiş yil ikenlikini chüshinip yettim. **3** Shuning üçün men Reb Xudayimgha roza tutup, böz rextke yögünip, kül-topida olturup, uninggha yélinip dua-tilawet qilish bilen izdinishke bel baghlidim. **4** Men Perwerdigar Xudayimgha dua qilip, gunahlimizni iqrar qilip mundaq dédim: — «Ah Reb, i Séni Öz emrliringge itaet qilghuchilargha wede-ehdengde wapadar bolup, özgermes méhringni üzlüksiz körsetküchi ulugh, sürlük Tengrim! **5** Biz gunah sadir qilduq, qebihlik qilduq; rezillik bilen Séning emr-hökümliringdin waz kéchip, Sanga asiyliq qilduq, **6** Shundaqla Séning naming bilen padishahlimiz, emirlirimiz, ata-bowilirimiz we pütkül zémindiki xelqge söz-kalamingni yeküzgen qulliring bolghan peyghemberlerge zadi qulaq salmiduq. **7** I Reb, heqqaniyet Sendila tépilidu, lékin Sanga asiyliq we wapasizliq qilghanliqimiz tüpeylidin,

bizge, yeni Yehudalargha, Yérusalémdikilerge we barliq Israillargha, yéqinda bolsun, yiraqta bolsun, Sen bizlerni sürgünlükke heydiwetken barliq yurtlarda bolsun, peqet bügünkidek yüzimizni kötürelmigüdek shermendilikla qaldi. **8** I Reb, bizge, yeni padishahlimizgha, emirlirimizge we ata-bowilirimizghimu yüzimizni kötürelmigüdek shermendilik qaldi; chünki biz Séning aldingda gunah sadir qilduq. **9** I Reb Xudayimiz, biz Sanga asiyliq qilghan bolsaqmu, Sendin yenila rehimdillik we meghpiret-kechürümler tépilidu. **10** Biz Sen Perwerdigar Xudayimizning awazigha qulaq salmay, qulliring bolghan peyghemberler arqiliq aldimizgha qoyghan qanun-hökümliringde héch mangmiduq. **11** Pütkül Israil Séning Tewrat-qanununggha xilapliq qilip, awazinggha qulaq salmay Séningdin yüz öridi. Derweqe, Séning qulung Musagha chüshürülgen Tewrat-qanunida pütülgen lenet hemde uning qesemyadidiki jazalar üstimizge yaghduruldi; chünki biz Séning aldingda gunah sadir qilduq. **12** Sen Özüng bizge we üstimizdin hökümdarliq qilghuchimizgha qarita dégenliringge emel qilip bizge zor éghir külpetni keltürdüng; chünki Yérusalém qilin'ghan ishlar asman astidiki herqandaq bashqa yurtta ezeldin qilin'ghan emes! **13** Musagha tapilan'ghan Tewrat-qanunida pütülgende, bu pütün külpet bizge chüshürülgen bolsimu, i Perwerdigar Xudayimiz, lékin biz qebihlikirimizdin qol üzüp, heqiqitngni chüshinip yétidighan qilghaysen dep téxiche Sendin iltipatingni ötünmiduq. **14** Derweqe Sen Perwerdigar shu külpetni teyyarlap saqlap, bizning üstimizge chüshürdüng; chünki Sen Perwerdigar Xudayimiz, barliq qilghan ishlingda adil bolup kelding; biraq awazinggha qulaq salmiduq. **15** Emdi, Öz küchlük qolung bilen xelqingni Misirdin élip chiqting, shunglashqa bügünkidek Özüngge nam-shöhret tikliding, i Reb Xudayimiz, — biz gunah sadir qilduq, biz rezillik qilduq! **16** Ötünimen, i Reb, pütkül heqqaniyliqinggha uyghun, Yérusalém shehiringge, yeni muqeddes téghinggha bolghan qehr-ghezippingni toxtatqaysen! Chünki bizning ötküzgen gunahlimiz we ata-bowilirimizning qilghan qebihliklirining wejedin, Yérusalém we xelqing barliq etraptilirimizning haqaret obyékti bolup qalduq. **17** Emdi i Xudayimiz, qulungning dua we teleplirige qulaq salghaysen, Özüng üçün weyran qilin'ghan muqeddes jayingni jamalingni körsitip yorutqaysen. **18** I Xudayim, qulaq sélip anglighaysen!

Bizning we Séning naming bilen atalghan sheharning béshigha kelgen külpetlerge nezer salghaysen! Bizning Sanga iltija qilghinimiz özimizning qandaqtur heqqaniy ish qilghanliqimizdin emes, belki Séning zor rehimdilliqiringgha tayan'ghanliqimiz sewibidindur. **19** I Reb, anglighaysen! I Reb, kechürgeysen! Qulaq sélip anglap amal qilghaysen! Özüngning namshöhriting üçün emdi texir qilmighaysen! Chünki Séning bu shehiring we bu xelqing Öz naming asasida atalghanidi!». **20** Men duayimni dawamlashturup, özüm we xelqim Israilning gunahlirini iqrar qilip hemde Xudayimning muqeddes téghi üçün Perwerdigar Xudayimgha yélinip, **21** téxi dua qiliwatqinimda, deslepte manga ghayibane alamette körün'gen Jebrail dégen zat yéningha kélip manga qolini tegküzdi. Men shu chaghda tolimu charchap ketkenidim. U kechlik qurbanliq sunush waqti idi. **22** Jebrail manga eqil bérip mundaq dédi: — «I Daniyal, men séni yorutup, ishlarni chongqur chüshineleydighan qilishqa keldim. **23** Sen Xudagha iltija qilishqa bashlashing bilenla, jawab-kalam béridi; sen intayin söyülgen adem bolghachqa, men sanga uning jawab-kalamini yetküzgili keldim. Emdi bu jawab-kalam üstide puxta oylan'ghin, ghayibane körünüşni köngül qoyup chüshen'gin: **24** — «[Xuda] teripidin «yetmiş hesse «yette waqit»» séning xelqing bilen muqeddes shehiring üstige békitilgen. Bu waqitlar itaetsizliklerni tizginlesh, gunahlarni tügitish, qebihlik üçün kafaret keltürüş, menggülük heqqaniyliqni üstün orun'gha qoyush, bu ghayibane alamet bilen peyghemberlerning söz-kalamirini emelge ashurush hemde muqeddes ibadetxanidiki «eng muqeddes jay» yéngibashtin mesihlinish üçün békitilgendur. **25** Shuni bilishing we chüshinishing kérekki, Yérusalémni yéngibashtin eslige keltürüp bina qilish buyruqi jakarlan'ghandin tartip, Mesih dégen emir meydan'gha chiqquche yette hesse «yette waqit» qoshulghan atmish ikki hesse «yette waqit» ötidu. Yérusalém shehiri yéngibashtin bina qilinip, meydan-kochilar we sépil-istihkam barliqqa keltürüldü, emma bu biseremjan künlerde bolidu. **26** Bu atmish ikki «yette waqit» mezgili ötkendin kéyin Mesih üzüp tashlinidu, uningda héchnerse qalmaydu. Kelgüside bolidighan emirning xelqi bu sheher bilen muqeddes ibadetxanini gumran qilidu. Bu aqiwet kelkündek bésip kélidu; axirighiche jengler dawamlashidu; u yerde bolidighan weyranchiliqlar

békitilgendur. **27** U [emir Xudaning] xelqining köp qismi bilen axirqi bir «yette waqit»ta bir [dostluq] ehdisni takamul qilidu, lékin bu «yette waqit»ning yérimigha kelgende, u [ibadetxanidiki] qurbanliq we ashliq hediyelemleri sunushni emeldin qalduridu. U chaghda «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq» [muqeddes ibadetxanining] eng égiz jayigha qoyulidu. Taki balayi'apet, [yeni Xuda] békitken külpet weyran qilghuchi kishining béshigha yaghdurulghuche shu yerde turidu».

10 Qoresh Parsqa seltenet qilghan üçinchi yili, Daniyal (yene bir ismi Belteshasar bolghan)gha bir xewer wehiy qilindi. U xewer ishenchliktur — lékin nahayiti qattiq jeng judunliri toghrisidur. Daniyal bu xewerni chüshendi we ghayibane alamet toghrisida chüshenchige ige boldi. **2** U chaghda menki Daniyal toluq üç hepte ah-zar kötürüp matem tuttum. **3** Üch heptigiche héchqandaq nazu-német yémidim, gösh yémidim, sharab ichmidim we ténimge puraqliq may sürmidim. **4** Birinchi ayning yigirme tötinchi küni, men ulugh derya, yeni Dijle deryasining boyida turup, **5** béshimni kötürüp közüمنى asman'gha tiktim, kanap kiyip, bélige Ufazdiki sap altun kemer baghlighan bir ademni kördüm. **6** Uning téni sériq yaqutte julalinip, yüzliri chaqmaqtek yaltirlap, közliri yénip turghan ottek chaqnaytti; uning put-qolliri parqirap turidighan mistek walildaytti; awazi zor bir top ademning awazidek jaranglaytti. **7** Ghayibane körünüşni yalghuz menki Daniyalla kördüm, yénimdikiler alametni körmigenidi. Emma zor bir wehime ularni bésip, intayin titrep kétishti, mökünüwalghudek yerni izdep géchip ketti. **8** U yerde özüm yalghuz gélip bu karamet ghayibane körünüşni kördüm. Qilche maghdurum qalmidi, chirayim qattiq özgirip ölük ademdek bolup qaldim, put-qollirimda bir'azmu maghdur qalmidi. **9** Lékin uning awazini anglidim. Uning awazini anglighan haman yerge yiqilip düm chüshtüm, hoshumdin kettim. **10** Mana, tuyuqsiz bir qol manga tegdi, méni shuan yölep yerge töt putluq qilip turghuzdi. **11** Shu zat manga: — Ey Daniyal, intayin söyülgen adem! Sözlirimni köngül qoyup anglap chüshen'gin, öre turghin! Chünki men séning yéninggha ewetildim, — dédi. U bu sözni qilishi bilen, men titrigen halda ornumdin turdum. **12** Shuning bilen u manga mundaq dédi: — «Ey Daniyal, qorqma; chünki sen Xudayingning aldida chüshinishke érishishke, özüngni töwen tutushqa

köngül qoyghan birinchi künden buyan séning dua-tilawiting ijabet qilindi; éytqanliring üçün men yéninggha ewetildim. **13** Lékin, «Pars padishahliqining emiri» manga qarshi chiqip yolunni yigirme bir kün tosuwaldi. Men Pars padishahlirining yénida özüm yalghuz qalghachqa, bash emirlerdin biri Mikail manga yardem qilghili keldi. **14** Men sanga axirqi zamanlarda xelqingning béshigha kélidighan ishlarni chüshendürgili keldim. Chünki bu ghayibane alamet köp künler kéyinki kelgüsi toghrisidur». **15** U manga bu gepni qiliwatqanda, peqetla yerge qarghinimche zuwan sürelmey turup qaldim. **16** Mana, goya ademge oxshaydighan birsi qolini uzitip lewlimni silap qoywidi, men aghzimni échip aldimda turghuchigha: — Teqsir, bu ghayibane körünüshtin ich-ichimdin azablinimen, maghdurumdin kettim. **17** Teqsirimning kemine qulliri qandaqmu sili teqsirim bilen sözlshishke pétinalayttim? Chünki hazirla maghdurum tügep, nepesim üzülidu, — dédim. **18** Andin goya ademge oxshaydighan biri méni yene bir qétim silap, maghdur kirgüzdi **19** we: — I intayin söyülgen adem, qorqma! Sanga aman-xatirjemlik bolghay. Gheyretlik bol, emdi gheyretlik bol! — dédi. U shu sözni déyishi bilenla manga téximu maghdur kirdi. Men: — Teqsir yene söz qilghayla, chünki sili manga maghdur kirgüzdila, — dédim. **20** U mundaq dédi: — «Méning qéshinggha némige kelgenlikimni bilemsen? Men emdi qaytip bérip, «Parstiki emir» bilen jeng qilimen; men u yerge barghandin kéyin, «Grétsiyediki emir» meydan'gha chiqidu. **21** Lékin men bérishtin awwal heqiqetning kitabida pütülgen wehiylerni men sanga bayan qilimen. Bu ishlarda silerning emiringlar Mikaildin bashqa, manga yardem béridighan héchkim yoq.

11 Men Médialiq Darius padishah bolghan birinchi yilidila, uni mustehkemlesh hem kücheytish üçün ornumdin qozghalghanidim. **2** Emdi men sanga heqiqetni éytip bérey: — Buningdin kéyin Parsqa yene üç padishah hökümraniqqa chiqidu; kéyin tötinchi padishah chiqip, bashqa padishahlardinmu köptin köp mal-dunyani toplaydu; u mal-dunyaliridin qudret tépip, hemme yurtlarni Grétsiyege jeng qilishqa qozghaydu. **3** Uningdin kéyin küchlük bir padishah meydan'gha chiqidu. U zor padishahliqni idare qilip, némini xalisa shuni qilidu. **4** Lékin u hoquq yürgüzüwatqinida, padishahliqi parchilinip asmaning töt shamal teripige bölünüp kétidu.

Uning textige ewladliri warisliq qilalmaydu, kéyinki padishahliq u höküm sürgen waqtidikidek küchlük bolmaydu; chünki uning padishahliqi aghdurulup, bashqilargha tewe bolup kétidu. **5** Uningdiki serdarlarning ichidin biri «jenubiy padishah» bolup küchiyidu; lékin yene bir serdar uningdinmu küchlük bolidu we özining téximu chong padishahliqini soraydu. **6** Birnechche yil ötkendin kéyin, [jenubiy padishah shimaliy padishah] bilen ittapaq tüzidu; jenubiy padishahning qizi shu ittapaqni mustehkemlesh üçün shimaliy padishahning yénigha baridu. Lékin kéyin bu qiz érishken hoquqidin mehrum qilinidu; shimaliy padishah özimu hoquqini qolida tutalmay, mezmur turalmaydu. Bu qiz we uni élip kelgenler, uning balisi hem shu waqitlarda uni qollighuchilarning hemmisige satqunluq qilinidu. **7** Halbuki, uning [ata jemet] tughqinidin biri qoshunning hoquqini qoligha élip [padishah bolup], shimaliy padishahning qorghinigha bésip kirip, ulargha qarshi hujum qilip chong ghelibe qilidu. **8** U ularning ilah-butliri, quyma mebudliri we butxaniliridiki altun-kümüshtin yasalghan jam-qachilarni Misirgha élip kétidu. U birnechche yil shimaliy padishahtin özini néri qilidu. **9** Shimaliy padishah jenubiy padishahning zéminigha bésip kiridu, lékin axiri öz yurtigha chékinidu. **10** Shimaliy padishahning shahzadiliri qozghilip, zor qoshun teshkilleydu. Shahzadilerdin biri kelkündek kélip jenubqa bésip kiridu. Kéyin u yene jeng qilip, düshmen qorghinighichimu bésip kiridu. **11** Jenubiy padishah qattiq ghezepete qoshun tartip jengge atlinip, shimaliy padishahqa hujum qilidu. Shimaliy padishah zor bir qoshunni jengge salidu, lékin uning shu zor qoshunni meghlup bolup esirge élinidu. **12** Shu zor qoshunning esirge élinishi bilen jenubiy padishah intayin meghrurlinidu. U tümenligen ademlerni yoqitidu, biraq uning ghelibisi uzun dawamlashmaydu. **13** Chünki shimaliy padishah yurtigha qaytip, burunqidinmu köp we küchlük qoshun teshkilleydu. Békitilgen yillar toshqandin kéyin u zor qudretlik qoshunni köp teminatlar bilen qoshup bashlap kélidu. **14** U chaghda nurghun kishiler jenubiy padishahqa qarshi turup uninggha qarshi qozghilang kötüridu. [I Daniyal —] séning xelqing ichidiki zorawanlar mushu ghayibane alamettiki bésharetni emelge ashurmaqchi bolup, yoghanchiliq qilidu, lékin ular meghlup bolidu. **15** Shimaliy padishah potey sélip mustehkem sheherni muhasire

hujumi qilip bésiwalidu. Jenubdiki küchler, hetta eng xil qoshunlarmu berdashliq bérelmeydu, ularning qarshiliq qilghudek küchi qalmaydu. 16 Shimaldiki tajawuzchi bolsa özi xalighanche ish qilidu, uninggha héchkim qarshiliq qilalmaydu. U «güzel zémin»ni ishghal qilidu; uning qolida uni weyran qilghuchi küch bolidu. 17 [Shimaliy padishah] bel baghlap padishahliqidiki barliq küchlerni seperwer qilip [Misirgha] yol alidu; u [Misir] bilen ehde tüzidu, özi ehde turghandek qilidu. Biraq [Misirning] hakimiyitini aghdrurush üçün u ayallirining bir qizini [Misir] padishahigha béridu. Lékin [qizi] atisi terepte turmaydu, uni qollimaydu. 18 Kéyin u déngiz boyidiki yurtlarga hujum qilip, nurghun ademlerni esirge alidu. Lékin yat bir serdar uning kishilerni xar qilishlirini chekleydu we eksiche, uning bu xarlashlirini özige yanduridu. 19 U öz yurtidiki qorghanlarga chékinip kélidu. Lékin axirida u putlinip yoqilip kétidu. 20 Kéyin uning ornigha yene bir padishah textke olturidu; u padishahliqning eng shan-shereplik jayigha bir zalim alwangbéginu ewetidu. Lékin u uzun ötmeyla, malimanchiliqmu bolmay, jengmu bolmay öltürüldü». 21 — «Shuningdin kéyin pes bir adem uning ornigha chiqip shimaliy padishahliqni alidu; emma padishahliqning hörmet-shöhriti uninggha héch tewe bolmaydu, dep qarilidu; lékin u xelqning asayishliq peytidin paydilinip, yalaqchiliq wasitiliri bilen hakimiyetni tartiwalidu. 22 Zéminigha kelkündek bésip kirgen küchlerni u hem kelkündek hujum qilip yoqitidu, shuningdek u hettaki «[Xudaning] ehdiside békitilgen emir»nimu yoqitidu. 23 Shertname tüzüsh arqiliq u bashqa yurtlarni aldaydu; ademleri kichik bir qoshun bolsimu, lékin uning küchi awup-awup, qudret tapidu. 24 U xalayıqning asayishliq peytidin paydilinip, eng bay ölkilerge tajawuz qilip kirip, atiliri yaki atilirining atiliri zadi qilip baqmighan ishlarni qilidu, yeni u oljini, ghenimetlerni we nurghun bayliqlarni qol astidikilirige üleshtürüp béridu; melum bir mezgilgiche qorghanlarchimu hujum qilish qestide bolidu. 25 U öz küchini ishqa sélip chong gheyret bilen qozghilip, zor qoshunni bashlap, jenubiy padishahqa hujum qilidu. Jenubiy padishahmu nahayiti zor qudretlik bir qoshun bilen jengge atlinidu. Lékin jenubiy padishah xainlarning yoshurun suyiqestige uchrup, muweppeqiyet qazinalmaydu. 26 Chünki uning nazu-németlirini yégenler uni yiqitidu.

Uning qoshuni hemme yerge tarqilidu; nurghunliri öltürüldü. 27 Kéyin, bu ikki padishah bir-birini qestliship, yaman niyet bilen bir dastixanda tamaq yéyiship, bir-birige yalghan gep qilishidu; lékin bu ishlar héchkimge payda yetküzmeydu, chünki bu ishlarning axiri peqet belgilen'gen waqittila bolidu. 28 [Shimaliy padishah] nurghun mal-mülüklerni élip öz yurtigha qaytidu. U könglide Xudaning xelqi bilen tüzgen muqeddes ehdigé qarshi turidu; shuning bilen u ehdigé qarshi heriketlerni qilip, andin öz yurtigha qaytidu. 29 Belgilen'gen waqitta shimaliy padishah yenila jenubqa tajawuz qilidu; lékin bu qétimqi ehwal ilgirikige we yene kélip eng axirqi qétimqisidiki bilenmu oxshimaydu. 30 Chünki Kittim arilidin chiqqan kémiler hujum qilip kélidu. Shunga u derd-elem bilen chékinidu we [Xudaning] Öz xelqi bilen tüzgen muqeddes ehdisige qarap intayin ghezeplinidu, uninggha qarshi xalighinini qilidu; shundaqla chékinip yan'ghanda muqeddes ehdigé asiqliq qilghuchilarni etiwarlaydu. 31 Uning teripide turghan birnechche küchler qorghan bolghan muqeddes ibadetxanini bulghaydu, «kündilik qurbanliq»ni emeldin qalduridu we «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ni uning ornigha qoyidu. 32 U muqeddes ehdigé xainliq qilghuchilarni xushamet-hiyliqerlik bilen chirikleshtüridu; lékin öz Xudasini dost tutquchi xelq bolsa qeyserlik bilen heriket qilidu. 33 Xelq ichidiki aqillar nurghun qérindashlirigha telim yetküzidu; lékin birnechche künler ularning beziliri qilichta yiqilidu, otta köydürülüp öltürüldü, zindan'gha chüshidu yaki bulang-talangggha uchraydu. 34 Yiqilghan waqitlirida, Xudaning xelqi azghine yardemge ige bolidu. Emma nurghun kishler ularning qatirigha xushamet-hiyliqerlik bilen soqunup kiridu. 35 Bezi aqillar yiqilidu. Lékin ularning yiqilishi özlirining sinilishi, tawlinish-tazilinishi, qiyamet küinigiche paklinishi üçündür. Chünki axiret Xuda belgiligen waqittila kélidu. 36 Shimaliy padishah öz meyliche qiliwéridu; u tekeburliship, özini herqandaq ilahlardinmu ulughlap üstün qoyup, hetta hemme ilahlarning ilahi Bolghuchigha ajayib kupurluq söz qilidu; taki Xudaning ghezipi toluq tökülgen küinigiche u dawamlıq zor ronaq tapidu. Chünki Xudaning békitkini emelge ashmay qalmaydu. 37 Bu padishah atabowiliri choqun'ghan ilahlarchimu pisent qilmaydu, ayallarchimu héchqandaq hewes qilmaydu. Emeliyette

u herqandaq ilahni hörmetlimeydu, chunki u özini herqandaq ilahin ulugh dep qaraydu. **38** Bularning ornida u «küchler ilahi»ni hörmetleydu; uning ata-bowilirimu ezeldin choqunmighan bu ilahni bolsa u altun, kümüş, yaqut we bashqa qimmatlik sowghatlarni teqdim qilib hörmetleydu. **39** U eng mustehkem qorghanlarni shundaq bir gheyriy ilahqa tayinip igileydu. Kimki uning hökümranliqigha béqinsa, u shulargha shereplik mensep béridu, ularni köpchilikni bashquridighan qilidu we in'am süpitide yer-zéminni teqsim qilib béridu. **40** Axir zaman kelgende, jenubiy padishah esker chiqirip uninggha hujum qilidu. Shimaliy padishah jeng harwiliri, atliq eskerler we nurghun kémiler bilen quyundek uninggha qayturma zerbe béridu. U barliq yurtlarga tajawuz qilib, kelkündek téship keng yer-zéminlarni basidu. **41** U hetta «güzel zémin»gha bésip kiridu; nurghun eller azdurulup yiqitilidu. Lékin bular, yeni Édomlar, Moablar we Ammonlarning chongliri uning qolidin qutulup qalidu. **42** Shimaliy padishah barliq döletlerge qolini sozidu, Misir zéminimu qéchip qutulalmaydu. **43** U Misirning altun-kümüş bayliqliri we bashqa qimmat bahaliq buyumlrini talan-taraj qilidu. Liwiyelikler we Éfiopiyilikler uninggha boysunup egishidu. **44** Kéyin sherq we shimaldin kelgen shepiler uni alaqqade qilidu. U téximu derghezep bolup nurghun kishini qirghinchilik qilib öltürimen dep jeng qozghaydu **45** We déngizlarning otturida, körkem muqeddes tagh teripige orda chédirlirini tikidu. Lékin uning ejili shu yerde toshidu we héchkim uni qutquzmaydu».

12 — «U chaghda, qérindashliringni «qoghdighuchi ulugh emir» Mikail meydan'gha chiqidu. Bir azabliq mezigil bolidu; yurt-dölet barliqqa kelgendin buyan, shundaq chong balayi'apetlik mezigil bolup baqmighan. Biraq shu chaghda xelqing qutquzulidu; ularning ichidiki nami hayatliq deptirige pütülgenlerning hemmisi nijatliqqa érishidu. **2** Tupraqta yatqan ölüklernin nurghunliri tirilidu. Ular menggülik hayattin behrimen bolidu; qalghanliri nomusta hem menggülik reswachiliqqa tirilidu. **3** Aqillar asmandiki gümbüzdek parlaq julalinidu; nurghun kishilerni heqqaniylik yoligha bashlap kirgenler yultuzlarga oxshash ebedil'ebed parlap turidu». **4** U manga yene: — I Daniyal, sen emdi bu sözlerni toxtat; mezkur kitabning taki dunyaning axirqi künlirigiche shu péti turushi üçün uni

pichetlep möhürliwetkin. Nurghun kishiler uyan-buyan yürüdü we bilim ashidu, — dédi. **5** Menki Daniyal kördümki, mana ikki zat, biri deryaning bu teripide, yene biri deryaning u teripide turuptu. **6** Ulardin biri derya süyi üstide turghan aq kanap kiyim kiygen zattin: — Bu karamet ishlar tügigiche qanchilik waqit kétidu? — dep soridi. **7** U derya süyi üstide turghan, kanap kiyim kiygen zat ong we sol qolini asman'gha qaritip kütürüp, Menggü Hayat Bolghuchining nami bilen qesem qilib: — Bir waqit, ikki waqit, qoshumche yérim waqit kétidu. [Xudaning] muqeddes xelqini parchilighuchi xorluq axirlashqanda, bu ishlar tügeydu, — dédi. **8** Uning sözini anglighan bolsammu, menisini chüshenmidim. Shunga men: — Teqsir, bu ishlarning aqiwiti qandaq bolidu? — dep soridim. **9** U manga mundaq dédi: — «Ey Daniyal, yolunggha mang, chunki bu sözler axir zaman'ghiche mexpiy tutulup yépiqlik turidu. **10** Nurghun kishiler tazilinidu, paklinidu we tawlinidu. Reziller bolsa, dawamliq rezillik qiliwéridu; ulardin héchkim buni chüshinelmeydu, biraq aqillar chüshinidu. **11** Kündilik qurbanliq sunushni emeldin qaldurghan kündin tartip, yeni «weyran qilghuchi yirginchilik nomussizliq» qoyulghan waqittin bashlap, bir ming ikki yüz toqsan kün ötidu. **12** Axirghiche sadiq bolup, bir ming üç yüz ottuz besh künni kütüp ötküzgenler némidégen bextlik-he! **13** Emma sen bolsang, axirghiche yolungda méngiwergin. Sen aram tapisen, we künlerning axirida nésiwengge muyeler bolushqa qayta tirilisen».

Hoshiya

1 Perwerdigarning kalami — Uzziya, Yotam, Ahaz we Hezekiyalar Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam Israilgha padishah bolghan waqitlarda, kalam Beerining oghli Hoshiyagha keldi; **2** Perwerdigarning Hoshiya arqiliq kelgen sözining bashlinishi — Perwerdigar Hoshiyagha: «Barghin, pahishilikke bérilgen bir ayalni emringge alghin, pahishilikdin bolghan balilarni öz qolunggha alghin; chünki zémin Perwerdigardin waz kéchip pahishilikke pütünley béridi» dédi. **3** Shuning bilen u bérip Diblainning qizi Gomerni emrige aldi; ayal uningdin hamilidar bolup bir oghul tughdi. **4** Perwerdigar uninggha: «Uning ismini «Yizreel» dep qoyghin; chünki yene azghina waqit ötkende, Men «Yizreel»ning qénining intiqamini Yehuning jemeti üstige qoyimen we Israil jemetining padishahliqigha xatime bérimen. **5** We shu künide emelge ashuruliduki, Men Israilning oqyasini Yizreel jilghisida sundiriwétimen». **6** [Gomer] yene hamilidar bolup, qiz tughdi. Perwerdigar Hoshiyagha: «Uning ismini «Lo-ruhamah» dep qoyghin; chünki Men Israil jemetige ikkinchi rehim qilmaymen, ularni qet'iy kechürüm qilmaymen; **7** Biraq Yehuda jemetige rehim qilimen we ularning Xudasi bolghan Perwerdigar arqiliq ularni qutquzimen; ularni oqyasiz, qilichsiz, jengsiz, atlarsiz we atliq eskersiz qutquzimen» — dédi. **8** Gomer Lo-ruhamahni emchektin ayrighandin kéyin yene hamilidar bolup oghul tughdi; **9** [Reb]: «Uning ismini: «Lo-ammi» dep qoyghin; chünki siler Méning xelqim emes we Men silerge [Perwerdigar] bolmaymen» dédi. **10** — Biraq Israilning balilirining sani déngizdiki qumdek bolup, uni ölchigili yaki sanighili bolmaydu; «Siler méning xelqim emessiler» déyilgen jayda shu emelge ashuruliduki, ulargha: «[Siler] tirik Tengrining oghulliri!» — déyilidu. **11** Israil baliliri we Yehuda baliliri birge yighilidu, özlirige birla bashni tikleydu we turghan zémindin chiqidu; chünki «Yizreelning küni» ulughdur! Aka-ukiliringlargha «Ammi! ([Méning xelqim!])» we singilliringlargha «Ruhamah! ([rehim qilin'ghan!])» — denglar!

2 — Ananglarga dewayimni yetküzüp, uning bilen dewalishinglar; chünki u Méning ayalim emes we Men uning éri emes; u pahishilik turqini chirayidin, zinaxorluq haletlirini köksining arisidin yaqatsun! **3** Bolmisa, Men uni qip-yalingach qilip qoyimen, tughulghan künidikidek anidin tughma qilip qoyimen;

Men uni xuddi chöl-bayawan'gha oxshash qilimen, Uni bir qaghjiraq yerge aylاندurimen, Uni ussuzluq bilen öltürimen; **4** Uning balilirigha rehim qilmaymen, Chünki ular pahishiliklerdin törelgen balilardur. **5** Chünki ularning anisi pahishilik qilghan, Ularни qarnida kötürgüchi nomussizliq qilghan; Chünki u: «Men manga nan we süyümni, yung we kanapimni, zeytun méyim we ichimlik-sharablimni teminligüchi ashnilirimgha intilip ularni qoghlishimen» — dédi. **6** — Shunga mana, Men yolungni tiken-jighanliqlar bilen chitlap qorshiwalimen, [Israilning] etrapini tam bilen tosimen, u chighir yollirini tapalmaydighan bolidu. **7** Shuning bilen u ashnilirini qoghlaydu, biraq ulargha yétishelmeydu; Ularни izdeydu, tapalmaydu; Shunglashqa u: «Men bérip birinchi érimni tépip, uning yénigha qaytimen; chünki ehwalim бүgүnkidin yaxshi idi» — deydu. **8** — U ziraetlerni, yéngi sharab we zeytun méyini teminligüchining Men ikenlikimni, Özliri «Baal» butlarni yasashqa ishletken kümüş-altunni köp qilghuchining Men ikenlikimni zadi bilmidi. **9** Shunga Men qaytip kélimen, uningdiki ziraetlimni öz waqtida, Yéngi sharablimni öz peslide élip kétimen, Özümdiki ularning yalingachliqini yépishqa kéreklik yung-kanaplimni bermey qayturup kétimen; **10** Hazir Men uning nomussizliqini ashnilirining köz aldida ashkarilaymen, Héchkim uni qolumdin qutquzalmaydu. **11** Shundaq qilip uning tamashalirigha xatime bérimen; Uning héytirigha! Uning «yéngi ay»lirigha! Uning «shabat»lirigha! Qisqisi, uning barliq «jamaet ibadet sorun»lirigha xatime bérimen! **12** We Men uning üzüm tallirini we enjür derexlirini weyran qilimen; U bularni: «Bular bolsa ashnilirim manga bergen ish heqqilirimdur!» dégenidi; Men bularni janggalgha aylандurimen, yawayi haywanlar ularni yep kétidu. **13** Men uning béshigha «Baal»larning künlirini chühürimen; Chünki u [shu künliride] ulargha isriq salatti, U özini üzükliiri we zibu-zinnetliiri bilen perdazlap, Ashnilirini qoghliship, Méni untudi — deydu Perwerdigar. **14** Shunga mana, Men uning könglini alimen, Uni dalagha élip kélimen, könglige sözleymen. **15** Shundaq qilip Men uninggha shu yerde üzümzarlirini qayturimen, «Aqor jilghisi»ni «ümid ishiki» qilip bérimen; Andin u shu yerde yashliq künliridikidek, Misir zéminidin chiqqan künidék küy-naxsha éytidu. **16** We shu küni emelge ashuruliduki, — deydu

Perwerdigar — «Sen Méni «érim» dep chaqirisen, Ikkinchi Méni «Baal»im démeysen. 17 Chünki Men «Baal»larning namlirini séning aghzingdin élip tashlaymen, Ular bu nami bilen ikkinchi héchqandaq eslenmeydu. 18 Shuning bilen Men ular üçhün daladiki haywanlar, asmandiki uchar-qanatlar we yer yuzidiki ömüligüchiler bilen ehde tüzimen; Men oqya, qilich we jengni sundurup zémindin élip tashlaymen; [xelqimni] aman-ésen yatquzimen. 19 Shundaq qilib Men séni ebedil'ebed Özümgé baghlaymen; heqqaniyliqta, méhir-muhebbette, rehim-shepchetlerde séni Özümgé baghlaymen; 20 Sadaqetlikte séni Özümgé baghlaymen, shuning bilen sen Perwerdigarni bilip yétisen. 21 We shu künide emelge ashuruliduki, «Men anglaymen» — deydu Perwerdigar, — «Men asmanlarning telipini anglaymen, bular yer-zémanning telipini anglaydu; 22 Yer-zémin ziraatlarning, yéngi sharab we zeytun méyining telipini anglaydu; we bular «Yizreel»ning telipini anglaydu! 23 We Men Özümgé üçhün uni zéminda tériymen; Men «Lo-ruhamah»gha rehim qilimen; Men «Lo-ammi»gha: «Méning xelqim!» deymen; we ular Méni: «Méning Xudayim!» — deydu.

3 We Perwerdigar manga: — Yene barghin, ashnisi teripidin söyülgen, zinaxor bir ayalni söygin; gerche Israillar yat ilahlar teripige éghip ketken, «kishmish poshkal»larni söygen bolsimu, [Men] Perwerdigar ulargha körsetken söygümdék sen uni söygin, — dédi 2 (shunga men on besh kümüş tengge, bir xomir bughday we yérim xomir arpigha uni özümgé qayturuwaldim; 3 Men uninggha: «Sen men üçhün uzun künler kütisen; sen pahishilik qilmaysen, sen bashqa erningki bolmaysen; menmu sen üçhün oxshashla séni kütimen» — dédim). 4 — «Chünki Israillar uzun künler padishahsiz, shahzadisiz, qurbanliqsiz, «tüwrük»siz, «efod»siz we héch öy butlirisiz kütüp turidu. 5 We kéyinrek, Israil baliliri qaytip kélidu we Perwerdigar bolghan Xudasini hem Dawut padishahini izdeydu; künlerning axirida ular tewrinip eyminip Perwerdigarning yénigha, shundaqla Uning méhribanliqigha qarap kélidu».

4 Perwerdigarning sözini anglanglar, i Israil baliliri; chünki Perwerdigarning zéminda turuwatqanlar bilen qilidighan dewasi bar; chünki zéminda héch heqiqet, héch méhribanliq, Xudani héch bilish-tonush yoqtur; 2 Qarghash-tillash, yalghanchiliq, qatilliq,

oghriqliq, zinaxorluq — bular zéminda yamrap ketti; qan üstige qan tökülidu. 3 Mana shu sewebtin zémin matem tutidu, uningda turuwatqanlarning hemmisi jüdep kétidu; ular daladiki haywanlar hem asmandiki uchar-qanatlar bilen bille jüdep kétidu; berheq, déngizdiki béliqlarmu yep kétilidu. 4 Emdi héchkim dewa qilishmisun, héchkim eyibleshmisun; chünki Méning dewayim del sen bilen, i kahin! 5 Sen kündüzde putliship yiqilisen; peyghembermu sen bilen kéchide teng putliship yiqilidu; we Men anangni halak qilimen. 6 Méning xelqim bilimsizliktin halak qilindi; we senmu bilimni chetke qaqqanikensen, Menmu séni chetke qaqqimenki, sen Manga yene héch kahin bolmaysen; Xudayingning qanun-körsetmisini untughanliqning tüpeylidin, Menmu séning baliliringni untuymen. 7 Ular köpeygenséri, Manga qarshi köp gunah sadir qildi; Men ularning shan-sheripini shermendichilikke aylanduruwétimen. 8 Ular xelqimning gunahini yeydighan bolghachqa, Ularning jéni [xelqimning] qebihlikige intizar bolidu. 9 We xelqim qandaq bolsa, kahinlarmu shundaq bolidu; Men [kahinlarning] tutqan yollirini öz üstige chüshürimen, öz qilmishlirini béshigha qayturimen. 10 Ular yeydu, biraq toymaydu, Ular pahishilik qilidu, biraq héch köpeymeydu; Chünki ular Perwerdigarni tingshashni tashlap ketti, 11 Özlirini pahishilik, sharab we yéngi sharabqa béghishliidi; Bu ishlar ademning eqil-zéhnini bulap kétidu. 12 Xelqim öz tayiqidin yolyoruyq soraydu, Ularning hasisi ulargha yol körsitermish! Chünki pahishilikning rohi ularni azduridu, Ular Xudasining himayisi astidin pahishilikke chiqip, 13 Tagh choqilirida qurbanliq qilidu, Döng-égizliklerde, shundaqla sayisi yaxshi bolghachqa dub we térek we qariyaghachlar astidimu isriq salidu; Shunga qizliringlar pahishilik, kélinliringlarmu zinaxorluq qilidu. 14 Men qizliringlarni pahishilikliri üçhün, Yaki kélinliringlarni zinaxorluqliri üçhün jazalimaymen; Chünki [atilir] özlirimu pahishiler bilen sirtqa chiqidu, «Butxana pahishe»liri bilen bille qurbanliq qilidu; Shuning bilen yorutulmighan bir xelq yiqitilidu. 15 Sen, i Israil, pahishilik qilishing bilen, Yehuda gunahqa chétilip qalmisun! Ne Gilgalgha kelmenglar, ne «Beyt-Awen»ge chiqmanglar, Ne «Perwerdigarning hayati bilen!» dep qesem qilmanglar. 16 Chünki tersa bir qisir inektek, Israil tersaliq qilidu; Perwerdigar qandaqmu paxlanni baqqandék, ularni keng bir yaylaqta ozuqlandursun? 17 Efraim butlarga chaplashti;

Uning bilen héchkimning kari bolmisun! **18** Ularning sharabi tügishi bilenla, Ular özlirini pahishilikke béghishlaydu; Ularning ésilzadiliri nomussizliqqa esebiylerche meptun boldi. **19** Bir shamal-roh ularni qanatliro ichige oriwaldi, Ular qurbanliqliri tüpeylidin iza-aharetke qalidu.

5 Buni anglanglar, i kahnlar, Tingshanglar, i Israil jemeti, Qulaq sélinglar, i padishahning jemeti; Chünki bu höküm silerge békitilgen; Chünki siler Mizpah shehiride bir qiltaq, Tabor téghida yéyilghan bir tor bolghansiler. **2** Asiy ademlermu qirghinchapqun'gha chöküp ketti; Biraq Men ularning hemmisini jazalighuchi bolimen. **3** Efraimni bilimen, Israil mendin yoshurun emes; Chünki i Efraim, sen hazir pahishilik qilding, Israil bulghan'ghandur. **4** Ularning qilmishliri ularni Xudasining yénigha qaytishigha qoymaydu; Chünki pahishilikning rohi ular arisididur, Ular Perwerdigarni héch bilmeydu. **5** Israilning tekebburluqi özige qarshi guwahliq bermekte; Israil we Efraim öz qebihlikli bilen yiqilip kétidu; Yehudamu ular bilen teng yiqilidu. **6** Ular qoy padiliri we kala padilirini élip Perwerdigarni izdeshke baridu; Biraq ular Uni tapalmaydu; chünki U Özini tartip ularin yiraqlashti. **7** Ular Perwerdigargha asiyliq qildi, Chünki ular balilarni haramdin tughdurghan; Emdi «yéngi ay» ularni nésiwiliri bilen yep kétidu. **8** Gibéahta sunayni, Ramahda kanayni chélinglar; Beyt-awende agah signalini anglinglar; Keyningde! Qara, i Binyamin! **9** Efraim eyiblinidighan künide weyrane bolidu; Mana, Israil qebililiri arisida békitilgen ishni ayan qildim! **10** Yehudaning emirliri pasil tashlarni yotkügüchige oxshastur; Men ular üstige ghezipimni sudek töküwétimen. **11** Efraim xorlan'ghan, jazayimda ézilgen, Chünki u öz béshimchiliq qilip «paskiniliq»ni qoghlap yürdi. **12** Shunga Men Efraimgha küye qurti, Yehuda jemetige chiritküch bolimen. **13** Emdi Efraim özining késilini, Yehuda öz yarisini körgende, Efraim Asuriyelikni izdep bardu, «Jédelxor padishah»gha telipini yollidi; Biraq u hem silerni saqaytalmaytti, Hem yaranglarnimu dawaliyalmaytti. **14** Chünki Men Efraimgha shirdek, Yehuda jemetige arslanek bolimen; Men, yeni Menki, ularni titmatitma qiliwétip, kétip qalimen; Ular ni élip kétimen, qutquzalaydighan héchkim chiqmaydu; **15** Men kétimen, ular gunahini tonup yétip, yüzümni

izdimigüche öz jayimgha qaytip turimen; Béshigha kün chüshkende ular Méni intilip izdeydu.

6 «Kélinglar, Perwerdigarning yénigha qaytayli; Chünki U titma-titma qiliwetti, biraq saqaytidu; Uruwetti, biraq bizni téngip qoyidu. **2** U ikki künden kéyin bizni janlanduridu; Üchinchi küni U bizni tirildüridu, Biz Uning yüzi aldida hayat yashaymiz! **3** We biz Uni bilidighan bolimiz! Biz Perwerdigarni tonush hem bilish üçün intilip qoghlaymiz! Uning bizni qutquzushqa chiqishi tang seherning bolushidek muqerrer; U yénimizgha yamghurdek, yer-zéminni sughiridighan «kéyinki yamghur»dek chüshüp kélidu!». **4** Efraim, séni qandaq qilsam bolar? I Yehuda, séni qandaq qilsam bolar? Chünki yaxshiliqinglar seherdiki bir parche buluttek, Tézdin yoqap kétidighan shebnemdekter. **5** Shunga Men peyghemberler arqiliq ularni chépiwetken; Aghzimdiki sözler bilen ularni öltürüwetkenmen; Méning hökümüm tang nuridek chiqidu. **6** Chünki Men qurbanliqlardin emes, belki méhir-muhebbetin, Köydürme qurbanliqlardin köre, Xudani tonush hem bilishtin xursenlik tapimen. **7** Biraq ular Adem'atidek ehdiye itaetsizlik qilghan; Ular mana shu yol bilen Manga asiyliq qilghan. **8** Giléad bolsa qebihlik qilghuchilarning shehiri; U qan bilen boyalghan. **9** Qaraqchilar ademni paylighandek, Kahnlar topi Shekemge baridighan yolda qatilliq qilmaqta; Berheq, ular iplasiq qilmaqta. **10** Israil jemetide yirginchlik bir ishni kördüm; Efraimning pahishilikli shu yerde tépilidu, Israil bulghandi. **11** Yene sangimu, i Yehuda, térighan [gunahlingning] hosuli békitilgendur!

7 Men Öz xelqimning asaritini buzup tashlap, azadliqqa érishtürey dégende, Men Israilni saqaytay dégende, Emdi Efraimning qebihlikli, Samariyening rezillikimu ashkarilidur; Chünki ular aldamchiliq qilidu; Oghrilar bolsa bösüp kiritwatidu, Qaraqchilar topi sirtta bulangchiliq qiliwatidu. **2** Ular könglide Méning ularning barliq rezilliklerini ésimde tutqanliqimni oylimaydu; Hazir ularning qilmishliri özlirini qistawatidu; Bu ishlar köz aldiddur. **3** Ular padishahni rezillikliri bilen, Emirlerni yalghan gepliri bilen xursen qilidu; **4** Ularning hemmisi zinaxorlar; Ular naway ot salghan tonurdek; Naway xémirni yughurup, xémir bolghuche uning otini yene ulghaytmaydu; **5** Padishahimiz [tebriklen'gen] künide, emirler sharabning keypi bilen özlirini zeipleshtürdi;

[Padishah] bolsa mazaq qilghuchilar bilen qol élishishqa intildi! 6 Chünki ular könglini tonurdek qizitip suyuqest püküp qoyghanidi; Kéliche ularning ghezipi choghlinip turidu; Seherdila u yan'ghan ottek yalqunlap kétidu. 7 Ularning hemmisi tonurdek qiziqtur, ular öz soraqchilirini yep kétidu; Ularning barliq padishahliri yiqildi — Ulardin héchkim méni nida qilip chaqirmaydu! 8 Efraim yat qowmlar bilen ariliship ketti; U «örülmigen bir qoturmach»dektur. 9 Yat ademler uning küchini yep ketti, biraq u héch sezmaydu; Berheq, [béshining] u yer-bu yéride aq chachlar körünidu, biraq u héch bilmeydu; 10 Shuning bilen Israilning tekebburluqi özige qarshi guwah béridu; Ular Perwerdigar Xudasining yénigha qaytmaydu; Yaki shundaq ishlar [béshigha] chüshken bolsimu, yenila Uni izdimeydu. 11 Efraim héch eqli yoq nadan bir paxtektek; Misirgha qarap sayraydu, Asuriyeni izdep baridu; 12 Ular barghanda, ularning üstige torumni tashlaymen; Xuddi asmandiki uchar-qanatlarini torgha chüshürgendek ularni chüshürimen; [Bu xewer] ularning jamaitige yétishi bilenla, ularni jazalaymen. 13 Ulargha way! Chünki ular Mendin yiraqliship ténip ketti! Ular halak bolsun! Chünki ular Manga wapaszliq qildi! Men ularni qutquzup hörlükke chiqiray dégende, Ular Men toghruluq yalghan gep qilidu! 14 Ular ornida yétip nale qilghanda, Manga könglide héch nida qilmidi; Ularning jamaetke yighilishi peqet ash we yéngi sharab üçündür, xalas; Ular Mendin chetlep ketti. 15 Berheq, Men esli ularni terbiyiligenmen, Ularning bileklarini chéniqturup kücheytüzgenidim; Biraq ular Manga qarshi yamanliq qestlewatidu. 16 Ular buruldi — biraq burulushi Hemmidin Aliy Bolghuchigha qaytish üçün emes; Ular aldanchi bir oqyagha oxshash. Ularning emirliri özlirining ghaljirane til-ahanelhiri wejidin qilichlinidu; Bu ish Misir zéminida ularni mesxirige qalduridu.

8 Kanayni aghzinggha salghin! Perwerdigarning öyi üstide bir qorultaz aylinip yüridu! Chünki ular Méning ehdemni buzghan, Tewrat-qanunumgha itaetsizlik qilghan. 2 Ular Manga: «I Xudayim, biz Israil xelqi Séni tonuymiz!» dep warqiraydu. 3 Israil yaxshiliq-méhribanliqni tashliwetken; Shunga düshmen uni qoghlaydu. 4 Ular özliri padishahlarni tikligen, biraq Men arqiliq emes; Ular bezilerni emir qilghan, biraq uningdin xewirim yoq; Ular öz jénigha zamin bolush üçün, Özlirige butlarni kümüsh-altunliridin yasighan. 5 I Samariye, séning moziyning

séni tashliwetti! Méning ghezipim ulargha qozghaldi; Ular qachan'ghiche pakliqtin yiraq turidu? 6 Shu nerse Israildin chiqqan'ghu — Uni bir hünerwen yasighan, xalas; u Xuda emes; Samariyening moziyi derweqe pare-pare chéqiwétilidu! 7 Chünki ular shamal téridi, shunga qara quyumni oridu! Ularning shadisisida héch bashaqlar yoq, u héch ash bermeydu; Hetta ash bergen bolsimu, yat ademler uni yutuwalghan bolatti. 8 Israil yutuwélindi; Ular yat eller arisida yarimas bir qacha bolup qaldi; 9 Chünki ular yalghuz yürgen yawayi éshektek Asuriyeni izdep chiqti; Efraim «ashna»larni yalliwalidi. 10 Gerche ular eller arisidin «yalliwalghan» bolsimu, Emdi Men ularni yighip bir terep qilimen; Ular tézla «Emirlerning shahi»ning bésimi astida tolghinip kétidu. 11 Efraim «gunah qurbanliq»liri üçün qurban'gahlarni köpeytisini bilen, Bular gunah qozghaydighan qurban'gahlar bolup qaldi. 12 Men uning üçün Tewrat-qanunumda köp tereplime nersilerni yazghan bolsammu, Ular yat bir nerse dep hésablanmaqta. 13 Ular qurbanliqlargha amraq! Ular Manga qurbanliqlarni qilip, göshidin yeydu, Biraq Perwerdigar bulardin héch xursenlik almaydu; U ularning qebihlikini hazir ésigе keltürüp, Gunahlirini öz béshigha chüshüridu; Ular Misirgha qaytidu! 14 Chünki Israil öz Yasighuchisini untup, «ibadexana»larni quridu; Yehuda bolsa istihkamlashturulghan sheherlerni köpeytken; Biraq Men ularning sheherliri üstige ot ewetimen, Ot bularning qel'e-ordilirini yep kétidu.

9 I Israil, yat el-yurtlardek xushal bolup shadlinip ketmenglar; Chünki sen Xudayingdin chetnep pahishilikke bériding; Herbir xamanda sen pahishe heqqige amraq bolup ketting. 2 Xaman we sharab kölchiki ularni baqalmaydu; Yéngi sharab uni yerge qaritip qoyidu. 3 Ular Perwerdigarning zéminida turiwermeydu; Efraim belki Misirgha qaytidu, Ular Asuriyede haram tamaqni yeydu. 4 Ular Perwerdigargha héch «sharab hediye»lerni quymaydu, Ularning qurbanliqliri uninggha héch xursenlik bolmaydu; ularning néni matem tutquchilarning nénidek bolidu; Uni yégen herkim «napak» bolidu; Bu nan hergiz Perwerdigarning öyige kirmeydu. 5 Emdi «jamaetlarning [ibadet] sorunliri» künide, «Perwerdigarning héyti» bolghan künide qandaq qilarsiler? 6 Chünki mana, ular hetta halakettin qachqan bolsimu, Misir ularni yighiwélip, Andin Mémfis shehiri ularni kömüp qoyidu. Ularning qedirlik

kümüş buyumlarini bolsa, chaqqaqlar igiliwalidu; Ularning chédirlirini yantaq-tikenler basidu. 7 Emdi hésablashish künliri keldi, Yamanliq qayturidighan künler keldi; Israil buni bilip yetsun! Séning qebihlikningning köplüki tüpeylidin, Zor nepriting bolghini tüpeylidin, Peyghember «exmeq», rohqá tewe bolghuchi «sarang» dep hésablinidu. 8 Peyghember bolsa Efraim üstige Xudayim bilen bille turghan közetçidur; Biraq uninggha barliq yollirida qiltaqlar qoyulghan, Xudasining öyidimu nepret uni kütmekte. 9 Gibéahning künliridikidek ular özlirini chongqur bulghighan, U ularning qebihlikini ésige keltüridu, Ularning gunahlarini jazalaydu. 10 — Chöl-bayawanda üzüm uchráp qalghandek, Men sen Israilni tapqan; Enjür derixide tunji pishqan méwini körgendek, ata-bowiliringlarni yaxshi körgenmen; Andin ular «Baal-Péor»ni izdep bardi, Özlirini ashu nomusluq nersige béghishlidi, Ular özlirining «söyüchisi»ge oxshash yirinchlik boldi. 11 Efraimning bolsa, shan-sheripi qushtek uchup kétidu — Xuddi tughulush bolup baqmighandek, Hamile bolup baqmighandek, Boyida apiride bolush bolup baqmighandek! 12 Hetta ular perzentlarini chong qilghan bolsimu, Men lékin ularni birini qaldurmay juda qilimen; Berheq, ulardin ayrilip ketkinimdin kéyin, ularning haligha way! 13 Men körginimde, Efraimning ehwali chimenzarda tiklen'gen bir «Tur shehiri»dek idi; Biraq Efraim balilirini qetl qilghuchigha chiqirip béridu. 14 Ulargha bergin, i Perwerdigar — zadi néme bergining tüzüük? — Ulargha bala chüshüp kétidighan baliyatqu, quruq emcheklerni bergin! 15 Ularning barliq rezillikini Gilgaldin tapqili bolidu; Chünki Men shu yerde ulardin nepretlendim; Ularning qilmishlirining rezilliki tüpeylidin, Ularni öyümdin heydiwétimen; Men ularni yene söymeymen; Ularning emirlirining hemmisi tersaliq qilidu. 16 Efraim emdi uruwétildi; Ularning yiltizi qaghjirap ketti, ular héch méwe bermeydu; Hetta ular méwe bersimu, Baliyatqusining söyümlük méwilirini öltürüwétimen. 17 Méning Xudayim ularni chetke qaqtı, Chünki ular uninggha qulaq salmidı; Ular eller arisida sersan bolidu.

10 Israil baraqsan bir üzüm télidur; U özi üçün méwe chiqiridu; Méwisi köpeygenséri u qurban'gahlarnimu köpeytken; Zéminining ésilliqidin ular «ésil» but tüwrüklarini yasidi. 2 Ularning köngli ala; Ularning gunahkarliqi hazir ashkarilidur; U

ularning qurban'gahlirini chéqip ghulitidu, Ularning but tüwrüklarini buzuwétidu. 3 Chünki ular pat arida: «Bizde padishah yoq, chünki Perwerdigardin qorqmiduq; Padishahimiz bar bolsimu, u bizge néme qilip béridu?» — deydighan bolidu. 4 Ular geplerni qiliwéridu, ehдини түзүп qoyup yalghandin qesem ichidu; Shunga ular arisidiki dewalishishlar étizdiki chöneklerge shumbuya ünüp ketkendek bolidu. 5 Samariyede turuwatqanlar «Beyt-Awen»ning moziyi üçün ghem-endishige chüshidu; «[Beyt-Awen][dikiler] derweqe uning üstige matem tutidu, Uning «butperes kahin»lirimu uning üçün shundaq qilidu; Ular «Beyt-Awen»ning «shan-sheripi» üçün azablinidu, Chünki u sürgün qilindi! 6 Berheq, shu nerse «Jédelxor padishah» üçün hediye qilinip, Asuriyege kötürülüp kétilidu; Efraim iza-ahanelte qalidu, Israil öz «eqli»din xijil bolidu. 7 Samariyening bolsa, padishahi déngiz dolqunliri üstidiki xeshektek yoqilip ketti; 8 «Awen»diki «yuqiri jaylar», yeni «Israilning gunahi» bitchit qilinidu; Qurban'gahlirini tiken-jighanlar basidu; Ular taghlargha: «Üstimizni yépinglar!», dönglüklerge: «Üstimizge örülüp chüshünglar!» — deydu. 9 — I Israil, Gibéahning künliridin bashlap sen gunah qilip kelding; Ishlar shu péti turiwerdi; Rezillikning baliliri üstige qilin'ghan jeng ularni Gibéahta bésiwetmidimu? 10 Men xalighinimda ularni jazalaymen; Ular ikki gunahi tüpeylidin esirge chüshüshke toghra kelgende, Yat qowmlar ulargha hujum qilishqa yighilidu. 11 Efraim bolsa köndürülgen bir inektur, U xaman tépishke amraq; Men uning chirayliq gedinini uprashtin ayap keldim; Biraq hazir uninggha boyunturuq sélip heydeymen; Yehuda yer heydisun! Yaqup özi üçün yerni tirnilishi kérek. 12 Özünglarga heqqaniylik bilen téringlar, Méhir-muhebbet ichide hosul alisiler; Boz yéringlarni chanap échinglar; Chünki Perwerdigarni izdesh waqti keldi, — Ta U üstünglarga heqqaniyliqni yaghdurghuche! 13 [Biraq] siler rezillikni aghdurdunglar, Qebihlik hosulini ordunglar, Yalghanchiliqning méwisini yédinglar; Chünki sen öz yolunggha, yeni baturliringning köplükige ishinip tayanding; 14 Qowmliring arisida chuqan-süren kötürülidu; Shalman jeng künide Beyt-Arbelni berbat qilghandek, Barliq qorghlanliring berbat qilinidu; (shu küni [Beyt-Arbeldiki] ana-balilar tengla pare-pare qiliwétilmigenmu?) — 15 Emdi uchigha chiqqan rezillikning tüpeylidin, Oxshash bir kün séning

béshinggha chüshürüldü, i Beyt-El! Tang seherdila Israilning padishahi pütünley üzüp tashlinidu.

11 Israil bala chéghida, Men uni söydüm, Shuning bilen oghlumni Misirdin chiqishqa chaqirdim. 2 Biraq ular [xelqimni] chaqiriwidi, Ular derhal huzurumdin chiqip ketti; Ular «Baal»largha qurbanliq qilishqa bashlidi, Oyma mebudlargha isriq saldi. 3 Efraimgha méngishni ögetküchi Özüm idim, Uning qolini tutup we yölep — Biraq özini saqaytquchining Men ikenlikimni ular bilmidi. 4 Men adimetchilikning köyünüş rishtiliri bilen, Söyüning tarliri bilen ularning könglini tartiwaldim; Men ulargha xuddi éngikidin boyunturuqni éliwetküchi birsided bolghanmen, Égilip Özüm ularni ozuqlandurghanmen. 5 Ular Misirgha qaytidighan bolmamdu? Asuriyelik derweqe ularning padishahi bolidighan emesmu? — Chünki ular yénimgha qaytishni ret qildi! 6 Qilich uning sheherliride heryan oynitilidu; [Derwazisidiki] tömür baldaqlarni weyran qilip yep kétidu; Bu öz eqillirining kasapitidur! 7 Berheq, Méning xelqim Mendin chetlep kétishke meptun boldi; Ular Hemmidin Aliy Bolghuchigha nida qilip chaqirsimu, Lékin héchkim ularni kötürmeydu. 8 Men qandaqmu séni tashlap qoyimen, i Efraim? Men qandaqmu séni [düşmen'ge] tapshurimen, i Israil?! Qandaqmu séni Admah shehiridek qilimen?! Séni qandaqmu Zeboim shehiridek bir terep qilimen?! Qelbim ich-baghrimda qaynap kétiwatidu, Méning barliq rehimdilliqim qozghiliwatidu! 9 Ghezipping qehrini yürgüzmeymen, Ikkinchi yene Efraimni yoqatmaymen; Chünki Men insan emes, Tengridurmen, — Yeni arangda bolghan pak-muqeddes Bolghuchidurmen; Men derghezep bilen kelmeymen. 10 Ular Perwerdigarning keynidin mangidu; U shirdek hörkireydu; U hörkirigende, emdi baliliri gherbtin titrigen halda kélidu; 11 Ular Misirdin qushtek, Asuriye zéminidin paxtektek titrigen halda chiqip kélidu; Shuning bilen ularni öz öylirige makanlashturimen, — deydu Perwerdigar. 12 Efraim Méni yalghan gepliri bilen kömüwétidu; Yehudamu Tengrige, yeni ishenchlik, Pak-Muqeddes Bolghuchigha tuturuqsiz boldi.

12 Efraimning yégini shamaldur, U sherq shamilini qoghlap yürüdu; U künlep yalghanchiliq, zulum-zorluqni köpeytmekte; Ular Asuriye bilen ehde tüzidu, Shuningdek Misirgha may «soghiliri» kötürüp

apirilidu. 2 Perwerdigarning Yehuda bilenmu bir dewasi bar; U Yaqupni yolliri boyiche jazalaydu; Uning qilmishlirini öz üstige qayturidu. 3 U baliyatquda turup akisini tapinidin tutuwalghan, Öz küchi bilen Xuda bilen élishqan; 4 U berheq Perishte bilen éliship, ghelibe qildi; U yighlidi, Uninggha dua-tilawet qildi; [Xuda] uni Beyt-Elde tépiwaldi, We shu yerde bizge söz qildi; 5 — Yeni Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — «Perwerdigar» bolsa Uning xatire namidur! 6 Shunga sen, Xudaying arqiliq, Uning yénigha qayt; Méhribanliq we adaletni qolungdin berme, Xudayinggha ümid baghlap, Uni izchil kütkin. 7 Mana bu sodiger! Uning qolida aldamchiliq tarazisi bar; U bozek qilishqa amraqtur. 8 Efraim: «Men derweqe béyidim, Özümge köp bayliqlarni toplidim; Biraq ular barliq ejirlirimde mendin héch gunahiy qebihlikni tapalmaydu!» — deydu. 9 Biraq Misir zéminidin tartip Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen, Men séni yene «[kepiler] héyti»dikidek chédirlarda turghuzimen! 10 «Men peyghemberlerge söz qilghanmen, Alamet körünüshlerni köpeytenmen, Shundaqla peyghemberler arqiliq temsillerni körsetkenmen. 11 Giléad qebihmu? Ular berheq peqet yarimaslardur! Ular Gilgald torpaqlarni qurbanliq qilidu; Ularning qurban'gahliri derweqe étiz qirliridiki tash döwiliridek köptur! 12 (Yaqup Suriyege qéchip ketti, Shu yerde Israil xotun élish üçün ishligen; Berheq, xotun élish üçün u qoylarni baqqanidi). 13 Perwerdigar yene peyghember arqiliq Israilni Misirdin chiqirip qutquzghan, Peyghember arqiliq uningdin xewermu alghan. 14 Efraim [Xudaning] qehrini intayin qattiq qozghighan; Uning Rebbi u tökken qan qerzni uning gedinige artidu, Shermendilik-aharetini öz béshigha qayturidu.

13 [Burun] Efraim söz qilghanda, kishiler hörmetlep titrep kétetti; U Israil qebililiri arisida kötürülgen; Biraq u Baal arqiliq gunah qilip öldi. 2 Ular hazir gunahning üstige gunah sadir qilmaqta! Özlirige kümüshliridin quyma mebudlarni, Öz eqli oylap chiqqan butlarni yasidi; Bularning hemmisi hünernewning ejri, xalas; Bu kishiler toghruluq: «Hey, insan qurbanliqini qilghuchilar, mozaylarni söyüp qoyunglar!» déyilidu. 3 Shunga ular seherdiki bir parche buluttek, Tézdin ghayip bolidighan tang seherdiki shebnemdek, Xamandin qara quyunda uchqan paxaldek, Tünglüktin chiqqan is-tütektek [tézdin] yoqap kétidu. 4 Biraq Misir zéminidin tartip

Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen; Sen Mendin bashqa héch ilahni bilmeydighan bolisen; Mendin bashqa qutquzghuchi yoqtur. **5** Men chöl-bayawanda, qurghaqchiliqning zéminida sen bilen tonushtum; **6** Ular ozuqlandurulup, toyun'ghan, Toyun'ghandin kéyin könglide tekebburliship ketken; Shunga ular Méni untugan. **7** Emdi Men ulargha shirdek bolimen; Yilpizdek ularni yol boyida paylap kütimen; **8** Küchükleridin mehrum bolghan éyiqtek Men ulargha uchrup, Yürek chawisini titiwétimen; Ular chishi shirdek neq meydanda yewétimen; Daladiki haywanlar ularni yirtiwétidu. **9** Séning halakiting, i Israil, del Manga qarshi chiqqanliqning, Yeni Yardemchingge qarshi chiqqanliqningdin ibarettur. **10** Emdi barliq sheherliringde sanga qutquzghuchi bolidighan padishahing qéni? Séning soraqchi-hakimliring qéni? Sen bular toghruluq: «Manga padishah we shahzadilarni teqdim qilghaysen!» dep tiligen emesmu? — **11** Men ghezipim bilen sanga padishahni teqdim qilghanmen, Emdi uni ghezipim bilen élip tashlidim. **12** Efraimning qebihlik ching orap-qachilan'ghan; Uning gunahi jughlinip saqlan'ghan; **13** Tolghaq basqan ayalning azabliri uninggha chüshidu; U eqilsiz bir oghuldur; Chünki baliyatquning aghzi échilghanda, u hazir bolmighan! **14** Men bedel tölep ularni tehtisaraning küchidin qutuldurimen; Ulargha hemjemet bolup ölümün qutquzimen; Ey, ölüm, séning wabaliring qéni?! Ey, tehtisara, séning halaketliring qéni?! Men buningdin pushayman qilmaymen! (Sheol h7585) **15** [Efraim] qérindashliri arisida «méwilik» bolsimu, Sherqtin bir shamal chiqidu, Yeni Perwerdigarning chöl-bayawandin chiqqan bir shamili kélidu; [Efraimning] buliqi qurup kétidu, uning su béshi qaghjirap kétidu; U [shamal] xezinisidiki barliq nepis qacha-quchilarni bulang-talang qilidu. **16** Samariyening öz gunahi öz zimmissige qoyulidu; Chünki u öz Xudasigha boynini qattiq qilghan; Ular qilich bilen yiqilidu, Bowaqliri pare-pare qilip chéqiwétilidu, Hamilidar ayalliri yériwétilidu.

14 I Israil, Perwerdigar Xudayingning yénigha ikkilenmey qaytip kel! Chünki öz qebihliking bilen putliship yiqilghansen. **2** Özünglar bilen bille sözlerni épkélinglar, Perwerdigarning yénigha qaytinglar; Uninggha: — «Barliq qebihlikni kechürgeysen, Shapaet bilen bizni qobul qilghaysen, Shuning bilen biz Sanga lewlimizdiki «buqa

[qurbanliqlar]»ni tutimiz — denglar. **3** — «Asuriye bizni qutquzmaydu, Atlargha minmeymiz; Biz hergiz öz qolimiz yasighinigha: — «Xudayimiz!» démeymiz; Chünki Sendinla yétim-yésirlar rehim-shepset tapidu». **4** — Men ularni «arqigha chékinishliri»din saqaytmen, Men ularni chin könglümün xalap söyimen; Chünki Méning ghezipim uningdin yandi. **5** Men Israilgha shebnemdek bolimen; U niluperdek berq uridu, Yiltizliri Liwan [kédír] derixidek yiltiz tartidu; **6** Uning bixliri shaxlap yéyilidu, Uning güzelligi zeytun derixidek, Puriqi Liwan [kédiringnikidek] bolidu. **7** Xelq qaytip kélip, uning sayisi astida olturidu; Ular ziraetlerde yashnaydu, Üzüm télidek chéchekeydu; Liwanning sharabliri [aghzida qalghandek], éside shérin qalidu. **8** Efraim: «Méning butlar bilen yene néme karim!» — deyidighan bolidu. «Men uninggha jawab bérimen, uningdin xewer alimen! «Men yapyéshil bir qarighaydurmen». «Séning méweng Mendindur!» **9** Kim dana bolup, bu ishlarni chüshiner? Chéchen bolup, bularni biler? Chünki Perwerdigarning yolliri durustur, Heqqaniylar ularda mangidu; Biraq itaetsizler ularda putliship yiqilidu.

Yoél

1 Perwerdigarning Pétuélning oghli Yoélgha chüshken sözi: — **2** «I qérilar, anglanglar; Zéminda barliq turuwatqan hemmeylen, qulaq sélinglar; Öz künliringlarda yaki ata-bowiliringlarning künliridimu shundaq bir ish bolup baqqanmu? **3** Baliliringlarga shuni éytip béringlar, Baliliringlar öz balilirigha éytsun, Ularmu kéler dewrge éytsun: — **4** «Chishligüchi qurt» qaldurghanni chéketke yep boldi, Chéketke qaldurghanni chéketke lichinkiliri yep boldi, Chéketke lichinkiliri qaldurghanni «weyranchi qurt»lar yep boldi. **5** Ey, haraqeshler, oyghinip qattiq yighlanglar, Huwlishinglar, i sharab ichkühiler, Yéngi sharab tüpeylidin — Chünki u aghzingdin élip tashlandi. **6** Chünki bir xelq, küchlük, sansizlighan xelq, Zéminim üstige bésip keldi; Uning chishliri bolsa shirning chishliri, Uningda shirning hinggang chishliri bardur; **7** U Méning üzüm tallirimni weyrane qiliwetti, Enjür deriximning qowzaqlirini siyriwetti, Ularni yalingachlap, tashliwetti; Ularning shaxliri aqliwétildi. **8** Yashliqidiki éri üçün matem tutup böz kiyimlerge oran'ghan newjuwandeke qattiq pighan chékinglar; **9** Perwerdigarning öyi «ashliq hediye»din hem «sharab hediye»lerdin mehrum qilindi; Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchiliri matem tutidu. **10** Étizlar chölderep ketti, Zémin matem tutidu; Chünki ziraetler ghazan boldi, Yéngi sharab qurup ketti, Zeytun méyi qaghjiridi. **11** Hey déhqanlar, uyulunglar; Bughdaylar hem arpilar üçün yalwurunglar, i üzümchiler, Chünki étizlarning hosulliri qurup ketti. **12** Üzüm téli qaghjirap ketti, Enjür derixi soliship qaldi, Anar derixi, xorma palmisi hem alma deriximu, Daladiki barliq derekler soliship ketti; Berheq, shadliqmu adem balilirida soliship ketti. **13** Bélinglarni baghlanglar, peryad oqunglar, i kahinlar; Huwlanglar, i qurban'gahning xizmetchiliri; Kéchiche böz kiyimlarni kiyip düm yétinglar, i Xudaning xizmetchiliri; Chünki Xudayinglarning öyidin «ashliq hediye» hem «sharab hediye» üzülp qaldi. **14** «Roza tutayli» dep [Xudagha] mexsus bir mezgilni ayinglar, Jamaetke mexsus yighilimiz, dep jakarlanglar; Aqsqaqallarni, zéminda turuwatqanlarning hemmisini Perwerdigar Xudayinglarning öyige yighip, Perwerdigargha nale kötürünglar! **15** «Ah, shu kün! Chünki Perwerdigarning küni yéqinlashti, U Hemmige Qadir teripidin halaket bolup kélidu. **16** Mana, ghiza köz

aldimizdin élip tashlandi emesmu? Shadliq, xushalliq Xudayimizning öyidin élip tashlandi emesmu? **17** Uruqlar topa-chalmilar astida chirip ketti, Ambarlar xarableshti, Boghuzxanilar ghulap chüshti; Chünki ziraetler ghazang boldi. **18** Charpaylar shundaq hörkiriship ketti! Kala padiliri patiparaq boldi, Otaqni tapalmighach; Qoy padilirimu özi «gunahimiz bar» dégendek meyüslendi; **19** Ah, Perwerdigar, nida qilimen Sanga; Chünki ot yalqunliri janggaldiki ot-chöplerni yewetti, Yalqun daladiki barliq dereklerni köydürüwetti. **20** Daladiki haywanlarmu Sanga nida qilidu, Chünki ériq-östengler qurup ketti, Ot-yalqun janggaldiki ot-chöplerni yewetti.

2 Zion téghida kanay chélinglar, Muqeddes téghimda agah signalini anglitinglar; Zéminda turghuchi hemmeylen dir-dir titrisun; Chünki Perwerdigarning küni kélidu, u yéqindudur. **2** U kün bolsa qarangghu hem sür kün, Bulutlar qaplan'ghan hem qapqarangghu zulmet kün, — tang seher taghlar üstige yéyilghandek, Zor hem küchlük bir xelq kélidu; Ulargha oxshash bolghuchilar bolup baqmighan, Ulardin kéyinmu, dewrdin-dewrge yene bolmaydu. **3** Ularning aldida köydürgüchi ot mangidu, Ularning keynide bolsa bir yalqun köydürüp ötidu; Kélishtin burun zémin «Éren baghchisi»dek, Biraq ularning tapini tegkendin kéyin gül-giyahsiz chöl-bayawan bolidu; Berheq, ulardin héchnéme qéchip qutulalmaydu. **4** Ularning qiyapiti atqa oxshaydu, Atliq leshkerdek chapidu. **5** Jeng harwiliri güdürligendek sada bilen ular tagh choqqiliridin sekrep ötidu; Paxalni paraslap köydürgen ot awazidek taraslap mangidu, Debdebilik sep tüzep turghan küchlük qoshundek yürüdü, **6** Ularning aldida eller qattiq azablinidu, Hemme chiray tatirip kétidu. **7** Ular palwanlardek yügürüdü; Jengchilerdek sépildin artilip ötidu; Hemmisi öz aldigha qarap yürüş qilidu; Seplirini héch buzmaydu. **8** Héchqaysisi öz qérindishini qistimaydu; Herqaysisi öz yolida mangidu; Qorallargha étisimu, yarilanmay ötüp mangidu; **9** Sheherning hemme yérigé chépushidu; Sépil üstide yügürüp yürüdü; Öylerge yamiship chiqidu; Dérizilerdin oghridek kiridu. **10** Ular aldida yer-zéminni titrek basidu, Asmanlar tewrinip kétidu; Quyash hem ay qarangguluship kétidu, Yultuzlar julasini qayturuwalidu. **11** Perwerdigar Öz qoshuni aldida awazini qoyuwétidu, Chünki Uning bargahi payansizdur; Uning sözini orunlighuchi küchlüktur; Chünki Perwerdigarning küni ulugh,

intayin dehshetliktur; Kim uni kötürelisun? **12** Biraq hetta hazirmu, — deydu Perwerdigar, — Chin könglüngler bilen, rozilar bilen, yighilar bilen matem tutup Méning yénimgha qaytip kélinglar; **13** Kiyim-kéchikinglarni emes, belki yürek-baghringlarni tilip, Perwerdigar Xudayinglarning yénigha qaytip béringlar; Chünki U méhir-shepquetlik hem rehimdil, Asan ghezeplenmeydu, zor méhir-muhebbetliktur, Yamanliqtin yanidighan [Xuda]dur. **14** Kim bilidu, U jazalashtin yénip, rehim qilip birer beriketni, Perwerdigar Xudayinglarga sun'ghudek birer «ashliq hediye» hem «sharab hediye»ni qaldurup kétemdu téxi? **15** Zion téghida kanay chélinglar, «Roza tutayli» dep [Xudagha] mexsus bir mezgilni ayringlar, Jamaetke mexsus yighilimiz, dep jakarlanglar; **16** Elni yighinglar, jamaetni paklandurunglar, Aqsqaqallarni jem qilinglar, balilarni, émiwatqanlarnimu yighinglar; Toy qiliwatqan yigit öz öyidin, Yatliq bolidighan qiz hujrisidin chiqsun; **17** Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchiliri aywan bilen qurban'gah otturisida yigha-zar kötürsun, Ular éytsunki, «I Perwerdigar, Öz xelqingge ichingni aghritqaysen, Öz mirasingni xorluqtin saqlap, Ularni ellerge söz-chöchek bolushqa qoymighaysen; El-yurtlar arisida: «Ularning Xudasi qéni?» déyilmisun». **18** Andin Perwerdigar Öz zéminigha otluq muhebbitini, Öz xelqige rehim-shepquetni körsetti; **19** Perwerdigar jawaben Öz xelqige mundaq dédi: — «Mana, Men silerge bughday, yéngi sharab we zeytun méyini ewetimen, Siler bulardin qandurulisiler; We Men silerni qaytidin eller arisida shermende qilip qoymaymen; **20** Hem shimaldin kelgüchini silerdin yiraq qilip, Uning aldi qismini sherqiy déngizgha, Keyni qismini gherbiy déngizgha qoghliwétimen; Uni chöl bir zémin'gha heydiwétimen; Uning sésiqliqi purap turidu, Pasiq hidi chiqidu; Chünki u «chong ishlarni qilghuchimen» dep özini ulugh qilmaqchi bolidu. **21** Qorqma, i zémin; Shadlinip xushal bol; Chünki Perwerdigar ulugh ishlarni qilghan. **22** I daladiki haywanlar, qorqmaqnglar; Chünki chöllüktiki ot-chöpler berq urmaqta; Derex méwisini bermekte, Enjür derixi, üzüm téli toluq hosul béridu. **23** Hem siler, Zionning baliliri, shadlinip Perwerdigar Xudayinglardin xursen bolunglar; Chünki U heqqaniqliq boyiche silerge «awwalqi yamghurlar»ni béridu; U silerge höl-yéghin béridu, Yeni bashta bolghandek «awwalqi yamghurlar» hem «kéyinki yamghurlar»ni yaghduridu. **24**

Xamanlar bughdaygha tolghan bolidu, Idish-küpler yéngi sharab hem maylarga tolup tashidu. **25** We Men silerge chéketkiler, chéketke lichinkiliri, «weyranchi qurt»lar, «chishligüchi qurt»lar, Yeni Men aranglarga ewetken ulugh qoshunum yégen yillarni qayturup bérimen; **26** Siler bolushiche yep, qandurulisiler, Shuningdek silerge karamet ishlarni körsetken Perwerdigar Xudayinglarning namini medhiyileysiler; Shuning bilen Méning xelqim hergiz yene xijaletke qalmaydu. **27** Siler Méning Israil ichide turghanliqimni, Shundaqla Menki Perwerdigar silerning Xudayinglar ikenlikimni, Mendin bashqa héchkim bolmaydighanliqini bilisiler; Shuning bilen Méning xelqim hergiz yene xijaletke qalmaydu. **28** Hem kéyin, Men Öz Rohimni barliq et igiliri üstige quyimen; Silerning oghul-qizliringlar bésharet béridu, Qériliringlar alamet chüshlerni köridu, Yigitliringlar ghayibane alamet körünüshlerni köridu; **29** Berheq, shu künlerde qullar üstigimu, dédekler üstigimu Rohimni quyimen. **30** Men asmanlarda, zéminde karametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwrüklirini körsitimen. **31** Perwerdigarning ulugh hem dehshetlik küni kelmigüche, Quyash qarangghuluqqa, Ay qan'gha aylandurulidu. **32** Hem shundaq emelge ashuruliduki, Perwerdigarning namini chaqirip nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu; Chünki Perwerdigar déginidek, Zion téghida hem Yérusalémnda, Hemde Perwerdigar chaqirmaqchi bolghan «qaldisi»lar üçün qutquzush-nijat bolidu.

3 Chünki mana, shu künlerde, shu peyette, Men Yehuda hem Yérusalémni asarettin qutuldurup, azadliqqa érishtürginimde, **2** Men barliq ellernimu yighip, Ularni «Yehoshafat jilghisi»gha chüshürimen; Shuning bilen ularning xelqimni eller arisigha tarqitiwetkenlikidin, Zéminimni bölüp parchiliwetkenlikidin, Ularni ashu yerde Méning mirasim, yeni xelqim Israil tüpeylidin soraqqa tartimen. **3** Uning üstige ular Méning xelqimni dogha tikip chek tashlighan; Bir yigitni bir pahishe ayalgha almashturghan, Bir qizni «sharab ichimiz» dep sharab üçün almashturghan. **4** Hey, Tur hem Zidon, Filistiyening barliq rayonliri, Men silerni néme qiliptimen? Siler Mendin öch almaqchimusiler? (Biraq Mendin öch alimiz désenglar, öchni tézla öz béshinglarga qayturup bérimen!) **5** Kümüshlirim, altunlirimni buliwalghininglar tüpeylidin, Güzel göherlirimni öz butxaniliringlarga aparghininglar

tüpeylidin, **6** Yehuda baliliri hem Yérusalémning balilirini öz chégrasidin yiraq qilmaq üçhün ularni Gréklargha sétiwétkinglar tüpeylidin, **7** Mana, Men ularni siler sétiwetken jayda ornidin turghuzimen, Hemde qilghinglarni öz béshinglarga qayturimen. **8** Oghul-qizliringlarni Yehuda balilirining qoligha sétiwétimen, Ular shularni yiraqtiki bir elge, yeni Shabiyaliqlargha sétiwétidu; Chünki Perwerdigar söz qilghan. **9** Shuni eller arisida jakarlanglarki, «Jengge teyyarlininglar, Palwanlarni qozghanglar, Jengchilerning hemmisi yéqinlashsun, Jengge hazir bolsun; **10** Sapan chishlirini qilich qilip, Orghaqliringlarni neyze qilip soqushunglar; Ajiz ademmu: «Men küchlük» désun; **11** Etraptiki hemme eller, tézdin kélinglar, Hemminglar shu yerge jem bolunglar!». «Özüngning küchlükliringni ashu yerge chüshürgeysen, ah Perwerdigar!» **12** «Eller qozghilip «Yehoshafat jilghisi»gha kelsun; Chünki Men shu yerde olturup etraptiki hemme ellerni soraqqa tartimen. **13** Orghaqui sélinglar, Chünki ziraet pishti; Kélinglar, chüshüp cheylenglar, Chünki sharab kölchekliri liq tushuqtur, Idish-küpler tolup tashidu. Chünki ularning rezilliki zordur» **14** Ah, nurghun, nurghun kishiler «Qarar jilghisi»da! Chünki Perwerdigarning küni «Qarar jilghisi»gha yéqinlashti. **15** Quyash hem ay qarangghuluship kétidu, Yultuzlar öz julasini qayturuwalidu. **16** Perwerdigar Ziondin hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu; Asmanlar, zéminlar silkinidu; Lékin Perwerdigar Öz xelqige bashpanah, Israil balilirigha küch-himaye bolidu. **17** Shuning bilen siler Menki Perwerdigarning silerning Xudayinglar ikenlikimni, Öz muqeddes téghim Zionda turidighanliqimni bilisiler; Yérusalém pak-muqeddes bolidu, Uningdin héch yat ademler yene ötmeydu. **18** Hem shu küni emelge ashuruliduki, Taghlar yéngi sharabni témitidu, Döng-égizliklerdin süt aqidu, Yehudadiki barliq ériq-östenglerde liq su aqidu; Perwerdigarning öyidin bir bulaq chiqidu, Shittim jilghisini sughiridu. **19** Misir bolsa bir chöllük, Édom ademzatsiz bir chöl-bayawan bolidu, Ularning Yehuda balilirigha qilghan zulum-zorawanliqi tüpeylidin, Ular bularning zéminida bigunah qanlarni tökkenliki tüpeylidin. **20** Biraq Yehuda menggüge turidu, Yérusalém dewrdin-dewrgiche qalidu; **21** Hem Men ularni tökken qanlarning paklandurulmighan gunahliridin paklandurimen; Chünki Perwerdigar Zionda makanlashqandur.

Amos

1 Uzziya Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam Israilgha padishah bolghan waqitlarda, yer tewreshtin ikki yil ilgiri, Tekoadiki charwichilar arisidiki Amosning Israil toghruluq éytqan sözliri: — **2** U: «Perwerdigar Zion téghidin hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu; Padichilarning otlaqliri matem tutidu, Karmel choqqisi ghazanglishidu» — dédi. **3** Perwerdigar mundaq deydu: — «Demeshqning üç gunahi, berheq töt gunahi üçün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Giléadtikilerni tömür tirniliq söremler bilen soqqanidi; **4** Shundaqla Hazaelning öyige bir ot ewetimen, U Ben-Hadadning ordilirini yutuwalidu. **5** Demeshq derwazisidiki tömür baldaqni sunduriwétimen, Awen jilghisida turghuchini, Beyt-Édende shahane hasisini tutquchini üzüp tashlaymen; Suriyening xelqi esirge chüshüp kirgha élip kételidu, — deydu Perwerdigar. **6** Perwerdigar mundaq deydu: — «Gaza shehirining üç gunahi, berheq töt gunahi üçün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Édomgha tapshurup bérishke, barliq tutqunlarni esir qilip élip ketti. **7** Hem Men Gazaning sépiligha ot ewetimen, U uning ordilirini yutuwalidu; **8** Men Ashdodta turghuchini, Ashkélonda shahane hasini tutquchini üzüp tashlaymen, Ekron shehirige qarshi qol kötürimen; Filistiyerning qalduqi yoqilidu, — deydu Reb Perwerdigar. **9** Perwerdigar mundaq deydu: — «Turning üç gunahi, berheq töt gunahi üçün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular barliq tutqunlarni Édomgha tapshuruwetti, Shundaqla qérindashliq ehdisini ésigé almidi. **10** Hem Men Turning sépiligha ot ewetimen, Ot uning ordilirini yutuwalidu. **11** Perwerdigar mundaq deydu: — «Édomning üç gunahi, berheq töt gunahi üçün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki u barliq rehimi-shepqetni tashliwétip, Qilich bilen öz qérindishini qoghlighan; U yirilghudek ghezpete bolup, Derghezpete bolghan halitini hemishe saqlaydu; **12** Hem Men Téman shehirige ot ewetimen, Ot Bozrahning ordilirini yutuwalidu». **13** Perwerdigar mundaq deydu: — «Ammonning üç gunahi, berheq töt gunahi üçün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular chégrimizni kéngeytimiz

dep, Giléadtiki hamilidar ayallarning qorsaqlirini yériwetti. **14** Hem Men Rabbahning sépiligha ot yaqimen, Jeng künide qiya-chiyalar ichide, Qara quyunning künide qattiq boran ichide, Ot uning ordilirini yutuwalidu; **15** Hem ularning padishahi esirge chüshidu, — U emirliri bilen bille esirge chüshidu, — deydu Perwerdigar.

2 Perwerdigar mundaq deydu: —«Moabning üç gunahi, berheq töt gunahi üçün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki u Édomning padishahining ustixanlirini köydürüp hak qiliwetti. **2** Hem Men Moab üstige ot ewetimen, Ot Kériotning ordilirini yutuwalidu; We Moab chuqansürenler bilen, qiya-chiyalar bilen, kanay sadasi bilen ölidu. **3** We Men ularning hakimini arisidin üzüp tashlaymen, Uning emirlirini uning bilen bille öltürüwétimen, — deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigar mundaq deydu: — «Yehudaning üç gunahi, berheq töt gunahi üçün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Perwerdigarning Tewrat-qanunini kemsitti, Uningdiki belgilimilerge emel qilmidi; Ularning saxtiliqliri özlirini adashturup qoydi; ularning ata-bowilirimu bulargha egiship mangghanidi. **5** Hem Men Yehuda üstige ot ewetimen, Ot Yérusalémning ordilirini yutuwalidu. **6** Perwerdigar mundaq deydu: — Israilning üç gunahi, berheq töt gunahi üçün, uni jazasidin qayturmaymen, Chünki ular heqqaniylarni kümüşke sétiwetti, Yoqsul ademni bir jüp choruqqa sétiwetti; **7** Ular namratlarning béshidiki chang-topilirini bosh qoyuwetmeydu, Ajiz möminlerning nésiwisini qayriwalidu; Ata-bala ikkisi Méning muqeddes namimni bulghap, oxshash bir qizning yénigha teng baridu. **8** Ular [qizlarni] hemme qurban'gahning yénigha élip bérup, Qerzge renige qoyghan kiyim-kéchekler üstide ular bilen yatidu; Ular öz ilahining öyide jerimane bilen alghan sharabni ichmekte. **9** Biraq Men Amoriylarni ularning aldidin halak qilghanmen, Amoriylar kédér derixidek égiz, dub derixidek küchlük bolghan bolsimu, Men üstidin uning méwisini, astidin yiltizlirini halak qildim. **10** Hem Amoriylarning zéminini igilishinglar üçün, Silerni Misir zéminidin élip chiqip, Qiriq yil chöl-bayawanda yéteklidim. **11** Silerning oghulliringlardin bezilirini peyghember bolushqa, Yigitliringlardin bezilirini «Nazariy» bolushqa turghuzdum. Shundaq emesmu, i Israil baliliri? — deydu Perwerdigar. **12** Biraq siler Nazariylargha sharab ichküzdunglar, Hem

peyghemberlerge: «peyghemberlik qilmanglar» — dep buyrudunglar. **13** Mana, Men silerni basimen, Xuddi liq önche bésilghan harwa yerni basqandek, silerni bésip turimen; **14** Hem chapqurlarningmu qachar yoli yoqaydu, Palwan öz küchini ishlitelmeydu, Zeberdes batur öz jénini qutquzalmaydu. **15** Oqyani tutquchi tik turalmaydu; Yeltapan qachalmaydu, Atqa min'güchi öz jénini qutquzalmaydu. **16** Palwanlar arisidiki eng jigerlik baturmu shu künide yalingach qéchip kétidu, — deydu Perwerdigar.

3 Perwerdigar silerni eyiblep éytqan bu söz-kalamni anglanglar, i Israil baliliri, Yeni Men Misir zémínidin élip chiqarghan bu pütkül jemet: — **2** «Yer yüzidiki barliq jemetler arisidin peqet silerni tonup keldim; Shunga üstünglarga barliq qebihlikliringlarning [jazasini] chüshürimen». **3** Ikki kishi bir niyette bolmisa, qandaqmu bille mangalisun? **4** Oljisi yoq shir ormanda hörkirendu? Arslan héchnémini almighan bolsa uwisida huwlamdu? **5** Tuzaqta yemchük bolmisa qush yerge yiqilamdu? Alghudek nerse bolmisa, qismaq yerdin étilib chiqamdu? **6** Sheherde [agah] kaniyi chélinisa, xelq qorqmamdu? Perwerdigar qilmighan bolsa, sheherge yamanliq chüshemdu? **7** Reb Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlerge awwal ashkarilimay turup, U héch ish qilmaydu. **8** Shir hörkirigen tursa, kim qorqmaydu? Reb Perwerdigar söz qilghanda, kim [Uning] bésharitinini yetküzmey turalaydu? **9** Ashdodtiki qel'e-ordilarda, Shundaqla Misirdiki qel'e-ordilarda élan qilip: — «Samarie taghliri üstide yighilinglar, Uning otturisidiki zor qiyqas-sürenlerni, Uning ichidiki jebir-zulumlarni körüp béqinglar» — denglar. **10** — Ular heq ish qilishni bilmeydu — deydu Perwerdigar, — Ular ordilirigha zulum-zorawanliq bilen tartiwalghanlirini hem oljilarni jughlighuchilar! **11** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana bir yaw! U zéminni qorshiwaldi! U mudapiengni élip tashlaydu, Qel'e-ordiliring bulang-talang qilini. **12** Perwerdigar mundaq deydu: — Padichi shirning aghzidin qoyning ikki putini yaki quliqining bir parchisini qutquzup alghandek, Samariyide olturghan Israillarmu shundaq qutquzulidu, — Sheherde peqet kariwatning bir burjiki, Diwandiki bir parche Demeshq libasila qalidu! **13** — Anglanglar, Yaqupning jemetide guwahliq béringlar, — deydu Reb Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, **14** — Men Israilning asiylirlirini öz béshigha chüshürgen künide,

Beyt-El shehirining qurban'gahlirininimu jazalaymen; Qurban'gahning burjekliridiki münggüzler késiwétilip yerge chüshürülidu. **15** Men «Qishliq Saray» we «Yazliq Saray»ni biraqla uruwétimen; Pil chishi öylermu yoqilip kétidu, Köpligen öyler tügishidu, — deydu Perwerdigar.

4 I Bashandiki inekler, Samariye téghida turup, namratlarni xarlawatqan, miskinlerni éziwatqanlar, Xojilirigha: «[Sharabni] élip kélinglar, biz ichimiz» deydighanlar, Bu sözni anglanglar: — **2** Reb Perwerdigar Öz pak-muqeddesliki bilen qesem ichkenki, Mana, béshinglarga shundaq künler chüshiduki, U silerni ilmekler bilen, Neslinglarni changgaklar bilen élip kétidu. **3** Hem siler [ayallar] herbinglar sépilning shoraliridin qisilip ötüp, Udul méngip tikiwétisiler; We siler Harmon terepke chörüwétisiler, — deydu Perwerdigar. **4** Emdi Beyt-Elge kélinglar, asiyliq qilinglar! Gilgaldimu asiyliqni köpeytinglar! Etigende qurbanliqliringlarni, Her üçinchi küni silerning «ondin bir» ülish öshriliringlarni élip kélinglar, **5** «Teshekkür qurbanliq»ni xémirturuch bilen bille köydürünglar — Siler «xalis qurbanliqlar»inglarni jakarlap maxtinip yürünglar; Chünki bundaq qilishqa amraqsiler, i Israillar! — deydu Reb Perwerdigar. **6** «Men hemme sheherliringlarda «chishning pakizliq»ni chüshürdüm, Hemme yéringlarda silerni ash-nan'gha bolghan hajetmen qildim; Biraq siler yenila yénimgha qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **7** Hosulgha üç ayla qalghan bolsimu, silerdin yamghurni tartiwélip bermidim; Bir sheher üstige yamghur yaghdurdum, Yene bir sheherge yaghdurmidim; Bir parche yer üstige yamghur yaghdı; Yene bir parche yer yamghursiz qaghjirap qaldi; **8** Shuning bilen ikki, üç sheherning [puqraliri] su tilep bashqa bir sheherge elengship bardi, Lékin qanmidi; Biraq siler yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **9** Men silerni judun hem hal apiti bilen urdum; «Ghajilighuchi qurt»lar nurghunlighan béghinglar, üzümzarliringlar, enjür derexliringlar hem zeytün derexliringlarni yep ketti; Biraq siler yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **10** Men aranglarga Misirgha chüshürülgen apetlerde apetni ewettim; Yigitliringlarni qilich bilen öltürgüzdüm, Atliringlarni olja bolushqa qoyuwettim; Men qarargahinglardin [jesetlerning] sésiqchiliqini purutuwettim, Uni dimighinglarginimu kirgüzdüm, Biraq siler yénimgha

yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **11** Men aranglardin bezilerni Xuda Sodom we Gomorra sheherlirini örüwetkinidek örüwettim, Shuning bilen siler ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otundek bolup qaldinglar; Biraq yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **12** Shunga Men sanga shundaq qilishim kérek dewatimen, i Israil; Men buni sanga qilidighanliqim tüpeylidin, Xudaying bilen körüshüshke teyyarlan, i Israil! **13** Chünki mana, taghlarni Shekillendürgüchi, Shamalni Yaratquchi, Insan'gha özlirining oy-pikrining néme ikenlikini Ayan Qilghuchi, Tang seherni qarangghuluqqa Aylandurghuchi, Yer yüzidiki yuqiri jaylarning üstide dessep yürgüchi del Shudur, Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Uning namidur!

5 I Israil jemeti, bu sözni, Yeni Men sen toghruluq oquydighan bir mersiyeni anglap qoy: — **2** «Pak qiz Israil yiqildi; U qaytidin ornidin turmaydu; U öz tupriqigha tashlan'ghan, Uni turghuzup yöligüchi yoqtur». **3** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — [Israilning] ming [leshker] chiqqan bir shehirining yüz [leshkirila] tirik qalidu; Yüz leshker chiqqan bir shehirining Israil jemeti üçün on [leshkirila] tirik qalidu; **4** Chünki Perwerdigar Israil jemetige mundaq deydu: — Méni izdenglar, hayatqa érishisiler; **5** Beyt-Elni izdimenglar, Gilgalghimu barmanglar, Beer-Shébagha seper qilmanglar; Chünki Gilgal esirge élinip sürgün qilinmay qalmaydu, Beyt-El yoqqa chiqidu. **6** Perwerdigarni izdenglar, hayatqa érishisiler; Bolmisa U Yüsüp jemeti ichide ot kebi partlap, uni yep kétidu, Hem Beyt-Elde otni öchürgüdek adem tépilmaydu. **7** I adaletni emen'ge aylandurghuchi, Heqqaniyliqni yerge tashlighuchilar, **8** Siler Orion yultuz türkümi we Qelb yultuz topini Yaratquchi, Ölüm kölenggisini tang nurigha Aylandurghuchi, Kündüzni qarangghuluq bilen kéchige Aylandurghuchi, Déngizdiki sularni chaqirip, ularni yer yüzige Quyghuchini izdenglar; Perwerdigar Uning namidur. **9** U baturlar üstige tuyuqsiz halaketni partlitidu, Istihkam üstige halaket chüshüridu. **10** Shu [Israillar] sheher derwazisida tenbih bérédighanlarga öch, Durus sözleydighanlardin yirginidu. **11** Emdi siler namratlarni ézip, Ulardin bughday «hediye»lerni aldinglar! Oyulghan tashlardin öylerni saldinglar, Biraq ularda turmaysiler; Siler güzel üzümzarlarni berpa qilghansiler, Biraq ularning sharabini ichelmeysiler. **12** Chünki silerning asyiliqliringlarning

qanchilik köplükini, Silerning gunahinglarning qanchilik zor ikenlikini obdan bilimen; Ular heqqaniy ademni ézidu, Ular para yeydu, Sheher derwazisida miskinlarning heqqini qayriwalidu. **13** Shunga bundaq dewrde «pemlik adem» süküt qilidu; Chünki u rezil bir dewrdur. **14** Hayat yashash üçün yamanliqni emes, méhribanliq-yaxshiliqni izdenglar; Shundaq bolghanda siler déginginglardek, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar heqiqeten siler bilen bille bolidu. **15** Yamanliqtin nepretlininglar, méhribanliq-yaxshiliqni söyünglar, Sheher derwazisida adaletni ornitinglar; Shundaq qilghanda Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda belkim Yüsüpning qaldisigha shapaet körsiter. **16** Shunga Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Reb mundaq deydu: — «Barliq keng reste-bazarlarda ah-zarlar anglinidu; Ular hemme kochilarda «Way... way!...» dep awazini kötüridu; Ular déhqanlarnimu matem tutushqa, Ah-zarlar kötürüchi «ustilar»ni yiglashqa chaqiridu. **17** Hem barliq üzümzarlardimu ah-zarlar kötürülidu; Chünki Men Özüm aranglardin ötüp kétimen» — deydu Perwerdigar. **18** Perwerdigarning küniqe teqezzar bolghan silerge way! Perwerdigarning küni silerge qandaq aqiwetlerni keltürer? U yoruqluq emes, belki qarangghuluq élip kélidu. **19** U küni birsi shirdin qéchip, éyiqqa uchap, Andin öyige kirip, qoli bilen tamgha yölen'gende, Yilan uni chaqqandek bir ish bolidu! **20** Perwerdigarning küni yoruqluq emes, belki qarangghuluqla élip kélidu emesmu? Uningda peqet qarangghuluqla bolup, yoruqluq héch bolmaydighu?! **21** Héytlinglarga nepretlinimen, ulardin bizar boldum, Ibadet sorunliringlarning puriqini purighum yoq. **22** Chünki siler Manga «köydürme qurbanliq»lar hem «ash hediye»liringlarni sunup atisanglarmu, Men ularni qobul qilmaymen; Silerning bordaq malliringlar bilen qilghan «inaqliq qurbanliqliringlar»gha qarimaymen. **23** Mendin munajatliringlarning sadalirini ép kétinglar, Chiltarliringlarning küylirini anglimaymen; **24** Buning ornida adalet xuddi sharqiratmidek, Heqqaniyliq ebediy aqidighan éqimdek dolqunlusun! **25** Siler chöl-bayawandiki qiriq yilda qilghan qurbanliq-hediyelerni Manga élip keldinglarmu, i Israil jemeti?! **26** Berheq, siler «Sukkot» dégen padishahinglar, hem «Qjun» dégen butliringlarni, yeni «Yultuz ilahi»nglarni kötürüp mangdinglar! **27** Emdi Men silerni esir qilip,

Demeshqtin yiraqlargha sürgün qildurimen, — deydu «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda» dégen nam bilen atalghan Perwerdigar.

6 I Zionda xatirjem olturghanlar hem Samariye téghigha tayinip aman-ésen yashighanlar! I ellerning kattisining erbabliri! Israil jemeti silerni izdep kélidu — Silerning halinglarga way! **2** [Siler xelqqa]: — «Kalneh shehirige bérip körünglar; Shu yerdin «büyük Xamat» shehirige béringlar, Andin Filistiylerning shehiri Gatqa chüshüp béqinglar; Bular silerning ikki padishahliqinglardin ewzelmu? Ularning chégrisi silerningkidin kengmu?» — [dep maxtinip sözleysiler]. **3** I yaman künni kéchiktürmekchi bolghanlar! Siler jebir-zulurning hökümraniqini ornitip, uni özünglarga yéqin qilmaqchi bolisiler, **4** Pil chishida neqishlen'gen kariwatlar üstide yatisiler, Diwanliringlar üstide kérilip yatisiler, Pada topidin paxlanlarni, Kala qotanliridin mozayni tallap yeysiler, **5** Chiltar ahangigha tengkesh qilip éytsiler, Dawuttek özünglarga sazlarini ijad qilisiler, **6** Sharabni chinilep-chinilep ichisiler, Özünglarga serxil mayliq etirlerni sürisiler, — Biraq könglünglar Yüsüp jemetining ziyar-zexmiti üçün héch azablanmaydu! **7** Shunga ular tunji esirge chüshkenler arisida esirge élinidu; Kérilip yatqanlarning eysh-ishriti axirlishidu. **8** Reb Perwerdigar Öz hayati bilen qesem qilghanki, — deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — Men Yaqupning ghururidin bizar boldum, Uning orda-istihkamliridin nepretlinimen; Men bu sheherni, shundaqla uningdiki hemmini dushman'ge tengla ötküzüp bérimen; **9** We emelge ashuruliduki, Bir öyde on adem bolup qalsa, bu oneylenmu ölidu. **10** Eger melum bir ölgüchining tughqini, yeni ölgüchining jesitini köydürüshke mes'ul kishi ustixanlarni kötürüp öydin chiqiwétip, öy ichidiki yene birsidin: — «Qéshingda yene birsi barmu?» dep sorisa, u «Yoq» deydu, Andin [tughqini] yene: «Süküt! Perwerdigarning namini tilgha élishimizgha bolmaydu!» — deydu. **11** Sewebi, Perwerdigar buyruq chüshüridu, We chong öyni pare-pare qiliwétidu, Kichik öynimu chak-chékidin yérip chéqiwétidu. **12** Atlar tash üstide chapalamdu? Ademler ashu yerni kalilar bilen aghduralamdu? Biraq siler adaletni öt süyige, Heqqaniyliqning méwisini emen'ge aylandurghansiler — **13** — Yoq bir nersidin shadlinip ketkensiler, «Öz küchimizge tayinip qudretke ige bolghanmiz» — dégensiler. **14** Chünki

mana, i Israil jemeti, — deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — Men siler bilen qarshilishidighan bir elni turghuzimen; Ular Xamat shehirining dawinidin Arabah éqimighiche silerni xarlaydu.

7 Reb Perwerdigar manga körsettiki — Kéyinki ot-chöp bash tartqan waqtda, mana U chéketkilerni yasidi (bu padishah özige ot-chöp orghandin kéyinki, ikkinchi qétimliq ot-chöp ösken waqit idi) **2** hem shundaq boldiki, chéketkiler zémindiki ot-chöpni qaldurmay yewetkendin kéyin, men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp qalay, kechürgeysen! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu? U kichik tursa!» — dédim. **3** Perwerdigar emdi undaq qilishtin yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi Perwerdigar. **4** Reb Perwerdigar manga körsetti — Mana, Reb Perwerdigar [xelqi] bilen küresh qilishqa otni chaqirdi; Ot hetta chongqur déngiznimu qurutti, Miras bolghan zéminnimu yep ketti; **5** Emdi men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp qalay, toxtighaysen! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu? U kichik tursa!» — dédim. **6** Perwerdigar shundaq qilishtin yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi Reb Perwerdigar. **7** Emdi U manga [mundaq bir ishni] körsetti — We mana, Reb tik ölchigüch yip bilen qopurulghan tam tüwide, Qolida tik ölchigüch yipni tutqiniche turatti; **8** we Perwerdigar mendin: — «Amos, némini kördung?» dep soridi. Men: «Tik ölchigüch yipni» — dédim. Reb: «Men yene Öz xelqim Israil otturisigha tik ölchigüch yipni tikleymen; Men yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen; **9** Hem Ishaqning «yuqiri jayliri» halak bolidu, Israilning tawapgahliri weyran qilinidu; Yeroboam jemetige qilich bilen hujum qilishqa ornumdin turimen» — dédi. **10** Shuning bilen Beyt-Eldiki kahin Amaziya Israil padishahi Yeroboamgha xewer yollap: — «Amos Israil jemeti arisida turupmu silige suyiquest qildi; zémin uning qilghan barliq geplirini kötürelmeydu. **11** Chünki Amos: — «Yeroboam qilichta ölidu, Israil esirge élinip öz zéminidin sürgün bolmay qalmaydu!» — deydu» — dédi. **12** Andin Amaziya Amosqa: — Hey aldin körgüchi! Bes, yoqal, Yehuda zéminigha qach, ashu yerde bésharet bérip, shu yerde nan tépip ye! **13** Biraq Beyt-Elde yene bésharet berme; chünki u padishahning tawapgahi, shahliq öydur, — dédi. **14** Amos Amaziyağa jawab bérip mundaq dédi: — «Men esli peyghember emes idim, yaki peyghemberning oghlimu emesmen; belki men bir

charwichi, shundaqla éren derexlirining méwisini tergüchi idim. **15** Biraq pada béqiwatqan chéghimda Perwerdigar méni Öz ilkige aldi we manga: «Barghin, xelqim Israilgha bésharet ber» — dédi. **16** Emdi, i Amaziya, Perwerdigarning sözige qulaq sall! Sen manga: «Israilni eyibleydighan bésharetlerni berme, Ishaq jemetini eyibleydighan sözlerni éytma», déding. **17** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning ayalning sheherde pahishe bolidu, oghul-qizliring qilich bilen qirilidu we zémining ölchesh tanisi tartilishi bilen parchilnidu; sen napak bir zéminda ölisen; we Israil esirge élinip öz zéminidin sürgün bolmay qalmaydu»».

8 Reb Perwerdigar manga mundaq bir ishni körsetti; mana, bir séwet yazliq méwe. **2** Andin U mendin: Amos, némini kördung? — dep soridi. Men: «Bir séwet yazliq méwini» — dédim. Perwerdigar manga: Emdi xelqim Israilgha zawal yetti; Men yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen, — dédi. **3** — Shu küni ordidiki qizlarning naxshiliri qiya-chiyalargha aylinidu, — deydu Reb Perwerdigar; — Jesetler köp bolidu; ular jay-jaylarda sirtqa tashlinidu. Süküt! **4** Buni anglanglar, hey miskinlerni ezgüchiler, Zémindiki ajiz möminlerni yoqatmaqchi bolghanlar — **5** «Ashliqimizni satmaqchi iduq, yéngi ay qachanmu axirlishar, Bughday yaymisini achattuq, shabat küni qachan tüger?» — deydighanlar, — Shundaqla «efah»ni kichik qilip, «shekel»ni chong élip, Aldamchilik üçün tarazini yalghan qilghanlar! **6** — Namratlarni kümüşke, Miskin ademni bir jüp choruqqa sétiwalmaqchi bolghanlar, Bughdayni süpüründisi bilen qoshup satmaqchi bolghanlar! **7** Perwerdigar Yaqupning ghururi bilen shundaq qesem qildiki, — Berheq, Men hergiz ularning qilghanliridin héchbirini untumaymen! **8** Zémin bu ishlardin tewrinip ketmemdu? We uningda turuwatqanlarning hemmisi matem tutmamdu? U Nil deryasidek örlep kétidu, U Misir deryasidek örkeshlep, andin chöküp kétidu. **9** Shu küni shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Reb Perwerdigar, — Quyashni chüshte patquzimen, Zéminni shu ochuq künde qarangghulashturimen. **10** Héytlirninglarni musibetke, Hemme naxshiliringlarni ah-zarlargha aylanduriwétimen; Hemme ademning chatriqi üstini böz rext bilen orighuzimen, Herbir ademning béshida taqirliq peyda qilimen; Bu matemni yekke-yégane bir oghulning matimidek, Héytning axirini derd-

elemlik bir kün qiliwétimen. **11** Mana, shundaq künlér kéliduki, — deydu Reb Perwerdigar, Zémin'gha qehetchilikni ewetimen, — — Nan'gha bolghan qehetchilik emes, yaki sugha bolghan changqashmu emes, belki Perwerdigarning söz-kalamini anglashqa bolghan qehetchilikni ewetimen. **12** Shuning bilen ular déngizdin déngizgha, shimaldin sherqqe kézip mangidu, Ular Perwerdigarning söz-kalamini izdep uyan-buyan yürüp, uni tapalmaydu. **13** Shu küni güzel qizlar hem yigitlermu usuzluqtin halidin kétidu; **14** Hem Samariyening gunahining [nami] bilen qesem ichkenler, Yeni «Ilahingning tiriklikni bilen, i Dan», yaki «Beer-Shébadiki [ilahi] tirik yol bilen!» dep qesem ichkenler bolsa — Ular yiqilidu, ornidin hergiz qaytidin turalmaydu.

9 Men Rebning qurban'gahning yénida turghinini kördüm; U mundaq dédi: — — Tüwrüklerning bashlirini urunglar, bosughilar silkin'giche urunglar, Ular [ibadetxanidikilerning] bashlirigha chüshürüp, pare-pare qilinglar! Men shu [butperesler]din eng axirda qalghanlirininimu qilich bilen öltürimen; Ulardin qachay dégenler qachalmaydu, Ulardin qutulay dégenler qutulup chiqalmaydu. **2** Ular tehtisara ichige téship kirse, qolum ashu yerdin ularni tartip chiqiridu; Ular asman'gha yamiship chiqsa, Men shu yerdin ularni tartip chüshürimen; (Sheol h7585) **3** Ular Karmel choqqisigha möküwalsimu, Men ularni izdep shu yerdin alimen; Ular déngiz tégide nezirimdin yoshurunuwalghan bolsimu, Men yilanni buyruymen, u ularni chaqidu; **4** Düşmenlirige esirge chüshken bolsimu, Men shu yerde qilichni buyruymen, u ularni öltüridu; Men yaxshiligni emes, belki yamanliqni yetküzüsh üçün közlirimni ulargha tikimen. **5** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar, Zémin'gha tegküchi bolsa del Uning Özidur; U tégishi bilenla, zémin érip kétidu, uningda turuwatqanlarning hemmisi matem tutidu; Zémin Nil deryasidek örlep kétidu — Misirning deryasidek [örkeshlep], andin chöküp kétidu. **6** Rawaqlirini ershlerge sélip, asman gümbizini yer yüzige békitküchi Shudur; Déngizdiki sularni chaqirip, ularni yer yüzige quyghuchi Udur; Perwerdigar Uning namidur. **7** Siler Manga nisbeten Éfiopiye balilirigha oxshash emesmu, i Israil baliliri? Men Israilni Misirdin élip chiqarghan emesmu? Filistiyelrni Krét arilidin, Suriyeliklerni Kir shehiridin chiqarghan emesmu? **8** Qaranglar, Reb Perwerdigarning közi

«gunahkar padishahliq» üstige chüshti — Men yer yüzidin uni yoqitimen; Lékin Men Yaqup jemetini toluq yoqitiwetmeymen, — deydu Perwerdigar. **9** Chünki qaranglar, Men buyruq chüshürimen, Shuning bilen xuddi birsi danni ghelwirde tasqighandek, Israil jemetini eller arisida tasqaymen, Biraq ulardin eng kichikimu yerge chüshüp ketmeydu. **10** [Halbuki], xelqimning barliq gunahkarliri, yeni: «Külpet bizge hergiz yéqinlashmaydu, béshimizgha chüshmeydu» dégüchiler qilich tégide ölidu. **11** Shu küni Men Dawutning yiqilghan kepisini yéngibashtin tikleymen, Uning yériqlirini étimen; Uni xarabiliktin ongshap, Eyni zamandiki pétidek qurimen. **12** Shuning bilen ular Édomning qaldisigha hemde namim bilen atalghan barliq ellerge igidarchiliq qilidu, — deydu buni béjirgüchi Perwerdigar. **13** Mana shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Yer heydigüchi hosul yighquchigha yétishiwalidu, Üzümlerni cheyliyüchi uruq chachquchigha yétishiwalidu; Taghlar yéngi sharabni témitip, Barliq döng-égizlikler érip kétidu. **14** We xelqim Israilni asarettin qutuldurup, azadliqqa érishtürimen; Ular xarab sheherlerni qayta qurup, ularda makanlishidu; Ular üzümzarlarni tikip, ularning sharabini ichidu; Ular baghlarni berpa qilip, méwisini yeydu. **15** Men ularni öz zémini üstige tikimen, Ular Men ulargha ata qilghan zémindin hergiz qaytidin yuluwétilmaydu — deydu Perwerdigar séning Xudaying.

Obadiya

1 Obadiya körgen alamet körünüş: — Reb Perwerdigar Édom toghruluq mundaq deydu: — (Biz Perwerdigardin bu xewerni anglashqa muyesser bolduq) — «Bir elchi eller arisigha ewetildi; U: «Ornunglardin turunglar, biz uninggha qarshi jeng qilish üçün turayli!» — dep xewer béridu. **2** Mana, Men séni eller arisida kichik qildim; Sen [eller arisida] qattiq kemsitilgen xelq bolisen! **3** Hey tik qiyaning yériqliri ichide turghuchi, Turalghusi yuqiri bolghuchi, Könglüngde: «Kim méni yerge chüshürelisun?!» dégüchi, Könglüngdiki tekebburluq özüngni aldap qoydi! **4** Sen Bürküttek özüngni yuqiri kötürsengmu, Changgangni yultuzlar arisigha tizsangmu, Men shu yerdin séni chüshürüwétimen, — deydu Perwerdigar. **5** Bulangchilar qéshinggha kelsimu, Oghrilar kéchilep yéninggha kirsimu, (Hey, shunche üzüp tashlinisen!) Ular özlirige chushluqla oghrilaytti emesmu? Üzüm üzgüchiler yéninggha kelsimu, azraq wasanglarni qalduridu emesmu? **6** Biraq Esawning teelluqati qandaq axturuldi! Uning yoshurun bayliqliri qandaq tépip chiqildi! **7** Barliq ittapaqdashliring séni chégrayingghiche heydiwétidu; Sen bilen inaq ötkenler séni aldap, üstüngdin ghelibe qilidu; Néningni yégenler sanga qiltaq quridu; [Sen] derweqe yorutulmighandursen! **8** Men shu küni, — deydu Perwerdigar, — Édomdin danishmenlerni, Esawdin eqil-parasetni yoqatmamdimen? **9** Shuning bilen palwanliring parakende bolidu, i Téman, Shuning bilen Esawning téghidiki herbir adem qirghinchiliqta qetl qilinidu. **10** Ukang Yaqupqa qilghan zulum-zorawanliqning tüpeylidin, Iza-ahanet séni qaplaydu; Sen menggüge üzüp tashlinisen. **11** Sen bir chette [perwasiz] qarap turghan küni, Yeni yaqa yurttikiler [buradiringning] mülkini bulap ketken küni, Taipiler uning derwaziliridin kirip Yérusalém üstige chek tashlighan küni, Sen ularning bir ezasigha oxshash bolghansen. **12** Biraq qérindishingning apetlik künige perwasiz qarap turmasliqning kérek idi, Yehudaning balilirining halaket künide xushal bolup ketmeslikning kérek idi; Külpetlik künide aghzingni yoghan qilmasliqning kérek idi; **13** Öz xelqimni apet basqan künide, ularning derwazisigha kirmeslikning kérek idi; Ular ni apet basqan künide ularning derd-elemige érensiz qarap turmasliqning kérek idi, Apet basqan künide qolungni mal-mülkige sozmasliqning

kérek idi; **14** Sen sheherdin qéchip qutulghanlarni üzüp tashlash üçün acha yolda turmasliqning kérek idi; Külpet basqan künide uningdin qutulup qalghanlarni düshmen'ge tapshurmasliqning kérek idi. **15** Chünki Perwerdigarning küni barliq eller üstige chüshüshke yéqin qalghandur; Séning bashqilargha qilghiningdek, sangimu shundaq qilinidu; Sanga tégishlik jaza öz béshinggha chüshidu; **16** Chünki sen Öz muqeddes téghimda [ghezipimni] ichkingingdek, Barliq ellermu shundaq toxtawsiz ichidu; Berheq, ular ichidu, yutidu, Andin ular héch mewjut emestek yoqap kétidu. **17** Biraq Zion téghi üstide panah-qutquzulush bolidu, Tagh pak-muqeddes bolidu; Yaqup jemetining teelluqatliiri özige tewe bolidu; **18** We Yaqup jemeti ot, Yüsiip jemeti yalqun, Esaw jemeti ulargha paxal bolidu; [Ot we yalqun] Esaw jemeti ichide yéqilip, ularni yutup kétidu; Esaw jemetidin héchbirsu qalmaydu; Chünki Perwerdigar shundaq söz qilghan. **19** [Yehudaning] jenubidikiler Esawning téghigha ige bolidu; Shefelah tüzlenglikidikiler Filistiylerning zéminigha ige bolidu, Berheq, ular Efraimning dalasi hem Samariyening dalasigha ige bolidu; Binyamin Giléadqa ige bolidu; **20** Sürgün bolghanlardin qélip qalghan Israillardin terkib tapqan bu qoshun Qanaandikilerge tewe bolghan zémin'gha Zarefatqiche ige bolidu; Sefaradta sürgünde turghan Yérusalémidikiler bolsa jenubtiki sheherlerge ige bolidu. **21** Andin Zion téghi üstige qutquzghuchilar chiqidu, Ular Esaw téghi üstidin höküm süridu; Shuning bilen padishahliq Perwerdigargha tewe bolidu!

Yunus

1 Perwerdigarning sözi Amittayning oghli Yunusqa yétip kélip mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, derhal Ninewe dégen ashu büyük sheherge bérip, awazingni kótürüp u yerdikilerni agahlandurghin; chünki ularning rezillikliri Méning közümgé qadilip turidu». **3** Biraq Yunus ornidin turup Perwerdigarning yüzidin özini qachurush üçhün Tarshish dégen yurtqa ketmekchi boldi. Shunga u Yoppa shehirige bérip, Tarshishqa baridighan kéme tépip, kirasini tölep uninggha chüshti we kémichiler bilen birlikte Tarshishqa bérip, Perwerdigarning yüzidin özini qachurmaqchi boldi. **4** Perwerdigar bolsa zor bir boranni déngizgga tashlidi; shunga déngizda dehshetlik qara boran chiqip, kéme parchilini ketkili tas qaldi. **5** Kémichiler bolsa bek qorqup kétép, herqaysisi öz ilahlirigha xitab qilip dua qilishiti; ular kémini yéniklisun dep uningdiki yüktaqlarni déngizgga tashliwetti. Biraq Yunus bolsa, kémining asti qewitige chüshüwélip, shu yerde ölüktek uxlawatqanidi. **6** Kéme bashliq uning yénigha kélip uninggha: «Ey, uxlawatqan kishi, bu qandaq qilighining? Ornungdin tur, ilahingni séghinip nida qil! Kim bilidu, ilahingning neziri chüshüp bizni halakettin qutquzup qalamdu téxi?» — dédi. **7** Ular bir-birige: — Kélinglar, bu külpetning kimning wejedin béshimizgga chüshkenlikini békitish üçhün chek tashlayli, — déyishti. Shundaq qilip ular chek tashlashti; axirda chekte Yunus chiqip qaldi. **8** Ular uningdin: — Qéni, éyt, béshimizgga chüshken bu külpet kimning sewebidin boluwatidu? Séning tirikchiliking néme? Nedin kelding? Qaysi el, qaysi millettin sen? — dep soridi. **9** U ulargha: — Men bolsam ibraniy millitidin, ershlerdiki Xudadin, yeni déngizni, yer-zéminni yaratqan Perwerdigardin qorqquchimen, dédi. **10** Bu söz ularni intayin qorqutiwetti. Ular: «Sen zadi néme ish qilghan?» — dep soridi [chünki ular uning Perwerdigarning yüzidin qachqanliqini bilgenidi, chünki ular buni uning öz aghzidin anglighanidi]. **11** Ular uningdin: — Emdi biz séni qandaq qilsaq déngiz biz üçhün tinchlinidu? — dep soridi; chünki déngiz dolquni barghanséri ewj élip kétéwatatti. **12** U ulargha: — Méni kótürüp déngizgga tashliwétinglar, shu chaghda déngiz siler üçhün tinchlinidu; chünki bilimenki, bu zor boran méning sewebimdin silerge chüshti, — dédi. **13** Biraq bu ademler küchep palaq urup

qirghaqa yétishke tirishiti; emma yételmidi, chünki déngiz qérishqandek téximu dolqunlap kétéwatatti. **14** Ular Perwerdigargha iltija qilip peryad kótürüp: — Ah Perwerdigar, Sendin ötünimiz, bu ademning jénini alghanliqimizni bizdin körmigeysen! Bigunah bir ademning qénini töküshning gunahini üstimizge qoymighaysen! Chünki Sen Perwerdigar Özüngning xalighiningni qilding! — dep nida qildi. **15** Shuning bilen ular Yunusni kótürüp élip déngizgga tashliwetti; déngiz dolqunlinishtin shuan toxtidi. **16** Shuning bilen bu ademler Perwerdigardin qattiq qorqti; ular Perwerdigargha atap qurbanliq qilip qesem ichishti. **17** Biraq Perwerdigar Yunusni yutuwélishe yoghan bir béliqni ewetkenidi. Yunus bolsa bu béliqning qarnida üç kéche-kündüz turdi.

2 Yunus béliqning qarnida turup Perwerdigargha mundaq dua qildi: — **2** «Men derd-elimimdin Perwerdigargha peryad kótürdüm, U manga ijabet qildi. Men tehtisaraning tektidin peryad qildim, Sen awazimgha qulaq salding. (Sheol h7585) **3** Chünki Sen méni déngiz tektige, déngiz qarnigha tashliwetting, Kelkün éqinliri méni arisigha éliwaldi, Séning barliq dolqunliring hem örkeshliring üstümdin ötüp ketti; **4** We men: «Men neziringdin tashliwétilgenmen; Biraq men yenila muqeddes ibadetxananggha qarap ümid bilen telmürimen» — dédim. **5** Sular méni yutup ketküdek derijide oriwaldi, Déngiz tekti méni qapsiwaldi; Déngiz chöpliri béshimgha chirmishiwaldi. **6** Men taghlarning teglirigiche chüshüp kettim; Yer-zémin tégidiki taqaqlar méni ebedil'ebedkiche qamap qoydi; Halbuki, Sen jénimni hang ichidin chiqarding, i Perwerdigar Xudayim. **7** Jénim ichimde halidin ketkende Perwerdigarni ésimge keltürdüm, Duayim Sanga yétip, Muqeddes ibadetxananggha kirip keldi. **8** Bimene erzimes butlarga choqun'ghanlar özige nésip bolghan méhribanliqtin mehrum bolidu. **9** Biraq men bolsam teshekkür sadayim bilen Sanga qurbanliq qilimen; Men ichken qesemlirimni Séning aldingda ada qilimen. Nijat-qutquzush Perwerdigardindur!» **10** Perwerdigar béliqqa buyrudi, béliq Yunusni quruqluqqa qey qildi.

3 Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim Yunusqa yétip mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, Ninewe dégen ashu büyük sheherge bérip, Men sanga tapshurghan xewerni ulargha jakarla». **3** Yunus ornidin turup Perwerdigarning sözi boyiche Ninewe shehirige bardi.

Ninewe bolsa nahayiti büyük bir sheher bolup, sheherning özila üç künlik yol idi. **4** Yunus sheher ichige kirip bir kün mangdi, u: — Qiriq künden kéyin, Ninewe shehiri weyran qilinidu! — dep jakarlidi. **5** Ninewedikiler Xudaning sözige ishendi. Ular roza tutulsun dep élan qilib, mötiwerlerdin tartip eng kichikigiche ularning hemmisi böz kiyim kiydi. **6** Bu söz padishahqa yetkende, umu textidin turup, tonini tashlap böz kiyim kiyip küllükke kirip olturdi. **7** U yene emri arqiliq pütkül Ninewe shehirige munularni jakarlidi: — «Padishah hem aqsöngelkerning yarliqi boyiche, Ninewe shehiridiki héchqandaq adem, at-ulagh, kala, qoy padiliri héchnersige éghiz tegmisun; héchnersini yémisun, sumu ichmisun. **8** Herbir adem we haywan böz kiysun, herbiri Xudagha qattiq peryad kötörsun; herbiri yaman yoldin yansun, herbiri qolini zorawanliqtin üzsun; **9** kim bilidu, buning bilen Xuda qattiq ghezpidin yénip bizni halak qilmasmik?»». **10** Shuning bilen Xuda ularning emellirini, yeni yaman yollardin yan'ghanliqini körip, ulargha qaratqan bala-qazani chüshürüshtin yénip, shu baliyaqazani chüshürmidi.

4 Emma bu ish Yunusni intayin narazi qilib, uni qattiq ghezeplendürdi. **2** U Perwerdigargha: — «Ah, Perwerdigar, öz yurtumdiki chaghda Séning shundaq qilidighanliqingni démigenmidim? Shunga men eslide Tarshishqa qachmaqchi bolghanmen; chünki men bilimenki, Sen méhir-shepchetlik, rehimdil, asan ghezeplenmeydighan, chongqur méhribanliqqa tolghan, kishilerning béshigha külpet chüshürüshtin yan'ghuchi Xudadursen. **3** Emdi Perwerdigar, jénimni mendin élip ket, ölüm men üçün yashashtin ewzel» — dédi. **4** Perwerdigar uningdin: — Bundaq achchiqlan'ghining toghrimu? — dep soridi. **5** Andin kéyin Yunus sheherdin chiqip, sheherning sherqiy teripige bérip olturdi. U shu yerde özige bir chelle yasap, sheherde zadi néme ishlar bolarkin dep uning sayiside olturdi. **6** Perwerdigar Xuda Yunusni öz parakendichilikidin qutquzush üçün, uning béshigha saye chüshsun dep uninggha bir kichik derexni östürüp teyyarlidi. Yunus kichik derextin intayin xursen boldi. **7** Biraq ikkinchi küni tang atqanda Xuda bir qurtни teyyarlap ewetti. Qurt bu kichik derexni pilikige zerbe qilib uni qurutuwetti. **8** Kün qizarghanda, Xuda intayin issiq bir sherq shamilini teyyarlidi; kün teptini Yunusning béshigha chüshürdi, uni halidin ketküzdü. U özige ölüm tilep: — Ölüm

men üçün yashashtin ewzel, — dédi. **9** Biraq Xuda uningdin: — Séning ashu kichik derex sewebidin shundaq achchiqlinishing toghrimu? — dep soridi. U jawab bérip: — Hee, hetta ölgüdek achchiqim kelgini toghridur, — dédi. **10** Perwerdigar uninggha mundaq dédi: — «Sen héch ejringni singdürmigen hem özüng östürmigen bu kichik derexke ichingni aghritting; biraq u bir kéchidila özi ösüp, bir kéchidila qurup ketti; **11** Emdi Méning ong qoli bilen sol qolini perq ételmeydighan yüz yigirme ming adem olturaqlashqan, shundaqla nurghun mal-waranlirimu bolghan Ninewedek bundaq büyük sheherdikilerge ichimni aghritip rehim qilishimgha toghra kelmemdu?».

Mikah

1 Perwerdigarning sözi — Yotam, Ahaz we Hezekiya
Yehudagha padishah bolghan künlerde Moreshetlik Mikahga kelgen: — U bularni Samariye we Yérusalém toghrisida körgen. **2** Anglanglar, i xelqler, hemminglar! Qulaq sal, i yer yüzi we uningda bolghan hemminglar: — Reb Perwerdigar silerni eyiblep guwahliq bersun, Reb muqeddes ibadetxanasidin silerni eyiblep guwahliq bersun! **3** Chünki mana, Perwerdigar Öz jayidin chiqidu; U chüshüp, yer yuzidiki yuqiri jaylarni cheyleydu; **4** Uning astida taghlar érip kétidu, Jilghilar yérilidu, Xuddi mom otning aldida érigendek, Sular tik yardin tökülendek bolidu. **5** Buning hemmisi Yaqupning itaetsizliki, Israil jemetidiki gunahlar tüpeylidin bolidu; Yaqupning itaetsizliki nedin bashlan'ghan? U Samariyedini bashlan'ghan emesmu? Yehudadiki «yuqiri jaylar»[ni yasash] nedin bashlan'ghan? Ular Yérusalémdin bashlan'ghan emesmu? **6** Shunga Men Samariyeni étizdiki tash döwisidek, Üzüm talliri tikishke layiq jay qiliwétimen; Men uning tashlirini jilghigha domilitip tashlaymen, Uning ullirini yalingachlaymen; **7** Uning barliq oyma mebudliri para-para chéqiwétilidu; Uning pahishilikтин érishken barliq hediyeieri ot bilen köydürülidu; Barliq butlirini weyrane qilimen; Chünki u pahishe ayalning heqqi bilen bularni yighip toplidi; Ular yene pahishe ayalning heqqi bolup qaytip kétidu. **8** Bular üçhün men ah-zar kötürimen, Men huwlaymen; Yalingayaq, yalingach dégüdek yürimen; Men chilbörilerdek huwlaymen; Howqushlardek matem tutup yürimen. **9** Chünki uning yariliri dawalighusizdur, U hetta Yehudaghichimu yétip, Xelqimning derwazisigha, yeni Yérusalémghiche yamridi. **10** Bu [apetni] Gat shehiride sözlimenglar, qet'iy yighlimanglar; Beyt-le-Afrah shehiride topachangda éghinanglar! **11** I Shafirda turuwatqan qiz, yalingachliq we shermendilik ichide [esirlikke] öt; Zaananda turuwatqan qizlar talagha héch chiqqan emes; Beyt-Ézel ah-zarlar kötürmekte; «[Xuda] sendin muqim jayingni élip kétidu!» **12** Marotta turuwatqan qiz yaxshiliqqa telmürüp tit-tit boluwatidu; Biraq yamanliq Perwerdigardin Yérusalém derwazisigha chüshti. **13** Tulparni jeng harwisigha qat, i Laqishta turuwatqan qiz; (Laqish bolsa, Zion qizigha gunahning bashlan'ghan yéri idi!) Chünki sende Israilning itaetsizliki tépilidu. **14** Shunga sen xushlshish

hediyilirini Moreshet-Gat shehirige bérisen; Aqzibning dukandarliri Israil padishahlirigha yalghanchiliq yetküzidu; **15** Men téxi sanga bir «mirasxor» epkélimen, i Mareshah shehiride turuwatqan qiz; Israilning shan-sheripi Adullamghimu chüshüp kélidu. **16** Özüngni taqirbash qil, Zoqung bolghan balilar üçhün chéchingni chüshürüwet; Qorultazdek aydingbashliqingni kéngeyt, Chünki ular sendin ayrilip sürgün bolushqa ketti.

2 Ornida yétip qebihlikni oylaydighanlarga we yamanliq eyligüchilerge way! Peqet ularning qolidin kelsila, ular tang étishi bilenla uni ada qilidu; **2** Ularning achköz közi étizlarga chüshsila, ular zorawanliq qilip buliwalidu; Öylergimu qiziqipla qalsa, bularnimu élip kétidu; Ular batur kishinimu jemeti bilen bulaydu, Ademni öz mirasliri bilen qoshup changgiligha kirgüziwalidu. **3** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men bu ailige qarap, boyunliringlardin chiqiralmaydighan yaman bir [boyuntururqni] oylap teyyarliwatimen; Siler emdi gidiyip mangmaysiler; Chünki shu künler yaman künler bolidu. **4** Shu küni ular siler toghranglarda temsilni tilgha élip, Échinishliq bir zar bilen zarlaydu: — «Biz pütünley bulang-talang qilinduq!; U xelqimning nésiwisini bashqilargha bölüwetti; Uni mendin shunche dehshetlik mehrum qildi! U étizlirimizni munapiqqa teqsim qilip berdi! **5** Shunga Perwerdigarning jamaiti arisidin, Silerde chek tashlap zémin üstige tana tartip nésiwe bölgüchidin birsimu qalmaydu. **6** Ular: «bésharet bermenglar!» — dep bésharet béridu! Eger [peyghemberler] bu ishlar toghruluq bésharet bermise, emdi bu ar-nomus bizdin hergiz ketmeydu! **7** I Yaqup jemeti, «Perwerdigarning Rohi sewr-taqetsizmu? Bu ishlar rast Uning qilghanlirimu?» — dégili bolamdu? Méning sözlim durus mangghuchigha yaxshiliq keltürmemdu? **8** Biraq tünügünla Méning xelqim hetta düshmendek ornidin qozghaldi; Siler xatirjemlikte yoldin ötüp kétéwatqanlarning tonini ich kiyimliri bilen salduruwalisilerki, Ularni xuddi urushtin qaytqanlardek [kiyimsiz] qaldurisiler. **9** Xelqim arisidiki ayallarni özlirining illiq öyliridin qoghlaysiler; Ularning yash balilirini siler Méning güzel göhirimdin menggüge mehrum qilisiler. **10** Ornunglardin turup néri kétinglar; Chünki halaketni, Yeni azabliq bir halaketni keltüridighan napakliq tüpeylidin, Bu yer silerge tewe aramgah bolmaydu. **11** Eger bihudilikte,

yalghanchiliqta yürgen birsi yalghan gep qilip: — «Men sharab we haraqqqa tayinip silerge bésharet bérimen» — dése, Mana, u shu xelqqe peyghember bolup qalidu! **12** Men choqum séni bir pütün qilip uyushturimen, i Yaqup; Men choqum Israilning qaldisini yighimen; Men ularni Bozrahdeki qoylardek, Öz yayliqida yighilghan bir padidek jem qilimen; Ular adimining köplükidin warang-churungluqqa tolidu. **13** Bir «bösup ötküchi» ularning aldigha chiqip mangidu; Ular bösup chiqip, qowuqqa yétip bérip, uningdin chiqti; Ular bösup chiqti, Yeni qowuqqa yétip bérip, uningdin chiqti; Ularning Padishahi ularning aldida, Perwerdigar ularning aldigha ötüp mangidu.

3 Men mundaq dédim: «Anglanglar, i Yaqupning hakimliri, Israil jemetining emirliri! Adil hökümnü bilish silerge xas emesmu? **2** I yaxshiligni öch körgüchi, Yamanliqni yaxshi körgüchiler — Siler Öz xelqimdin térisini, Ustixanliridin göshini yulidighan, Ularning göshini yeydighan, Térisi soyulghuche üstidin sawaydighan, Ustixanlirini chaqidighan, Ular qazan'gha teyyarlighandek, Dashqazandiki göshni toghrighandek toghraysiler! **4** Buningdin kéyin ular Perwerdigargha nida qilidu, Biraq U ularni anglimaydu; Ularning qilmishliridiki her türlüq qebihlikü üçün, U chaghda U yüzini ulardın qachurup yoshuridu!». **5** Perwerdigar Öz xelqini azdurghuchi peyghemberler toghruluq mundaq deydu: — (Ular chishliri bilen chishleydu, «Aman-tinchliq!» dep warqiraydu, Kimerkim ularning gélini maylimisa, Shulargha qarshi urush hazirlaydu!) **6** — Shunga silerni «alamet körünüş»ni körmeydighan bir kéche, Pal salghili bolmaydighan qarangghuluq basidu; Peyghemberler üçün quyash patidu, Kün ular üstide qara bolidu; **7** «Alamet körünüşni körgüchiler» shermende bolidu, Palchilar yerge qaritilidu; Ularning hemmisi kalpuklirini tosüp yürüdu; Chünki Xudadın héch jawab kelmeydu. **8** Biraq men berheq Perwerdigarning Rohidin küchke tolghanmen, Yaqupqa özining itaetsizlikini, Israilgha uning gunahini jakarlash üçün, Toghra hökümlerge hem qudretke tolghanmen. **9** Buni anglanglar, ötünimen, i Yaqup jemetining hakimliri, Israil jemetining emirliri! Adil hökümgü öch bolghanlar, Barliq adaletni burmilaydighanlar, **10** Zionni qan töküsh bilen, Yérusalémni heqqaniyetsizlik bilen quridighanlar! **11** [Zionning] hakimliri parilar üçün hökümler chiqiridu, Kahinlar «ish heqqi» üçün

telim béridu; «Peyghemberler» pul üçün palchiliq qilidu; Biraq ular «Perwerdigargha tayinar»mish téxi, We: — «Perwerdigar arimizda emesmu? Bizge héch yamanliq chüshmeydu» — déyishidu. **12** Shunga silerning wejenglardın Zion téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém döng-töpilik bolup qalidu, «Öy jaylashqan tagh» bolsa ormanliqning otturisidiki yuqiri jaylardekla bolidu, xalas.

4 Biraq axirqi zamanda, Perwerdigarning öyi jaylashqan tagh taghlarning béshi bolup békitilidu, Hemme döng-égizliktin üstün qilinip kötürülidu; Barliq xelqler uninggha qarap éqip kélishidu. **2** Nurghun qowm-milletler chiqip bir-birige: — «kélinglar, biz Perwerdigarning téghigha, Yaqupning Xudasining öyige chiqip kéyleyli; U öz yolliridin bizge ögitidu, We biz uning izlirida mangimiz» — déyishidu. Chünki qanun-yolyoruuq Ziondin, Perwerdigarning söz-kalami Yérusalémnin chiqidighan bolidu. **3** U bolsa köp xelq-milletler arisida hökümler chiqiridu, U küchlük eller, yiraqta turghan ellerning heq-naheqlirige késim qilidu; Buning bilen ular öz qilichlirini sapan chishliri, Neyzilirini orghaq qilip soqushidu; Bir el yene bir elge qilich kötürmeydu, Ular hem yene urush qilishni ögenmeydu; **4** Belki ularning herbiri öz üzüm téli we öz enjür derixi astida olturidu, We héchkim ularni qorqatmaydu; Chünki samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq éytti. **5** Barliq xelqler öz «ilah»ining namida mangsimu, Biraq biz Xudayimiz Perwerdigarning namida ebedil'ebedgiche mangimiz. **6** Shu künide, — deydu Perwerdigar, — Men méyip bolghuchilarni, Heydiwétilgenlerni we Özüm azar bergenlerni yighimen; **7** We méyip bolghuchini bir «qaldi», Heydiwétilgenni küchlük bir el qilimen; Shuning bilen Perwerdigar Zion téghida ular üstidin hökümler sürüdu, Shu kündin bashlap menggügiche. **8** We sen, i padini közetküchi munar, — Zion qizining égziligi, [padishahliq] sanga kélidu: — — Berheq, sanga eslidiki hoquq-hökümlerlik kélidu; Padishahliq Yérusalém qizigha kélidu. **9** Ermdi sen hazir némishqa nida qilip nale kötürisen? Sende padishah yoqmidi? Séning mushawiringmu halak bolghanmidi, Ayalni tolghaq tutqandek azablar séni tutuwalghanmidi? **10** Azabqa chüsh, tolghaq tutqan ayaldek tughushqa tolghinip tirishqin, i Zion qizi; Chünki sen hazir sheherdin chiqisen, Hazir dalada turisen, Sen hetta Babilghimu chiqisen. Sen ashu yerde qutquzulisen;

Ashu yerde Perwerdigar sanga hemjemet bolup dushmanliringdin qutquzidu. **11** We hazir nurghun eller: — «U ayagh asti qilinip bulghansun! Közimiz Zionning [izasini] körsün!» — dep sanga qarshi jeng qilishqa yig'ilidu; **12** Biraq ular Perwerdigarning oylirini bilmeydu, Uning nishanini chüshenmeydu; Chünki öñchilerni xaman'gha yig'hqandek U ularni yig'hip qoydi. **13** Ornungdin turup xamanni tep, i Zion qizi, Chünki Men münggüzüingni tömür, tuyaqliringni mis qilimen; Nurghun ellerni soqup pare-pare qiliwétisen; Men ularning ghenimitini Perwerdigargha, Ularning mal-dunyalirini pütkül yer-zémin Igisige béghishlaymen.

5 Emdi özünglar qoshun-qoshun bolup yig'hilinglar, i qoshun qizi; Chünki birsi bizni muhasirige aldi; Ular Israilning hakim-soraqchisining mengzige hasa bilen uridu; **2** (Sen, i Beyt-Lehem-Efratah, Yehudadiki minglighan [sheher-yézilar] arisida intayin kichik bolghan bolsangmu, Sendin Men üçün Israilgha Hakim Bolghuchi chiqidu; Uning [huzurumdin] chiqishliri qedimdin, Yeni ezeldin bar idi) **3** Shunga tolghaq tutqan ayal tughup bolghuche, U ularni [dushmanlirige] tashlap qoyidu; Shu chaghda Uning qérindashliri bolghan qaldisi Israillarning yénigha qaytip kélidu. **4** U bolsa Perwerdigarning küchi bilen, Perwerdigar Xudasining namining heywitide padisini béqishqa ornidin turidu; Shundaq qilip ular mezmüt turup qalidu; Chünki U shu chaghda yer yüzining qerilirigiche ulugh dep bilinidu. **5** We bu adem aram-xatirjemlikimiz bolidu; Asuriyelik zéminimizgha bösüp kirgende, Ordilirimizni dessep cheyliyende, Biz uninggha qarshi yette xelq padichisini, Sekkiz qabiliyetlik yétekchini chiqirimiz; **6** Ular Asuriye zéminini qilich bilen, Nimrodning zéminini ötkelliride xarabe qilidu; We Asuriyelik zéminimizgha bösüp kirgende, Chégrimiz ichini cheyliyende, U adem bizni uning qolidin qutquzidu. **7** We Yaqupning qaldisi nurghun xelqler arisida Perwerdigardin chüshken shebnemdek bolidu; Chöp üstige yag'hqan yamghurlardek bolidu; Bular insan üçün kéchikmeydu, Adem balilirining [ejrini] kütüp turmaydu. **8** Yaqupning qaldisi eller arisida, Yeni nurghun xelqler arisida ormandiki haywanlar arisidiki shirdek bolidu, Qoy padiliri arisidiki arslanek bolidu; Shir ötkende ularning arisidin, Héchkim qutquzup alalmighudek cheylep desseydu, Titmatit qilip yirtiwétidu. **9** Qolung küshendiliring

üstige kötürüliu, Barliq dushmanliring üzüp tashlinidu. **10** Shu künide shundaq boliduki, — deydu Perwerdigar, Men aranglardin barliq atliringni üzüp tashlaymen, Jeng harwiliringni halak qilimen. **11** Zéminingdiki sheherliringni yoqitimen, Barliq istihkamliringni ghulitimen. **12** Séhirlerni qolungdin üzüp tashlaymen; Silerde palchilar bolmaydu. **13** Men oyma mebudliringni, «But tüwrük»liringlarni otturungdin üzüp tashlaymen; Sen öz qolungning yasighinigha ikkinchi bash urmaymen. **14** Arangdin «Ashérah»liringni yuluwétimen, We sheherliringni halak qilimen; **15** We [Manga] qulaq salmighan ellerning üstige achchiq we derghezep bilen intiqamni yürgüzimen.

6 Perwerdigarning néme dewatqinini hazir anglanglar: — «Ornungdin tur, taghlar aldida dewayingni bayan qil, Égizliklerge awazingni anglatqin». **2** «I taghlar, We siler, yer-zéminning özgermes ulliri, Perwerdigarning dewasini anglanglar; Chünki Perwerdigarning Öz xelqi bilen bir dewasi bar, U Israil bilen munaziliship eyibini körsetmekchi; **3** I xelqim, Men sanga zadi néme qildim? Séni néme ishta bizar qiliptimen? Méning xataliqim toghruluq guwahliq bérishkin! **4** Chünki Men séni Misir zéminidin élip chiqardim, Séni qulluq makanidin hörlükke qutquzdum; Aldingda yétekleshke Musa, Harun we Meryemlerni ewettim. **5** I xelqim, Perwerdigarning heqqaniyqlirini bilip yétishinglar üçün, Moab padishahi Balakning qandaq niyitining barliqini, Béorning oghli Balaamning uninggha qandaq jawab bergenlikini, Shittimdin Gilgalgiche néme ishlar bolghanliqini hazir ésinglarga keltürünglar. **6** — Men emdi némini kötürüp Perwerdigar aldigha kélimen? Némem bilen Hemmidin Aliy Bolghuchi Xudaning aldida égilimen? Uning aldigha köydürme qurbanliqlarni, Bir yilliq mozaylarni élip kélemdim? **7** Perwerdigar minglighan qochqarlardin, Tümenligen zeytun méyi deryaliridin huzur alamdu? Itaetsizlikim üçün tunji balamni, Ténimning pushtini jénimning gunahigha atamdimen!? **8** I insan, U sanga néme ishning yaxshi ikenlikini körsetti, Berheq, Perwerdigar sendin néme telep qilghanliqini körsetti — Adaletni yürgüzüsh, Méhribanliqni söyüsh, Séning Xudaying bilen bille kemterlik bilen méngishtin bashqa yene néme ishing bolsun? **9** Perwerdigarning awazi sheherge xitab qilip chaqiridu; (Pem-danaliq bolsa naminggha hörmét bilen qaraydu!) Emdi höküm

paliqini we uni Békitkinini anglanglar: — **10** Rezil ademning öyide rezilliktin alghan bayliqlar yene barmidu? Kem ölcheydighan yirginchlik ölchem yene barmidu? **11** Biadil taraza bilen, Bir xalta saxta taraza tashliri bilen pak bolalamdim? **12** Chünki sheherning bayliri zorawanliq bilen tolghan, Uning ahalisi yalghan gep qilidu, Ularning aghzidiki tili aldanchidir. **13** Shunga Men séni urup késel qilimen, Gunahliring tüpeylidin séni xarabe qilimen. **14** Yeysen, biraq toyunmaysen, Otturangda ach-boshluq qalidu, Sen mülküngni élip yötkimekchi bolisen, Biraq saqliyalmaysen; Saqlap qaldurghining bolsimu, uni qilichqa tapshurimen. **15** Tériysen, biraq hosul almaysen; Zeytunlarni cheyleysen, biraq özüngni méyini sürtüp mesih qilalmaysen, Yéngi sharabni cheylep chiqirisen, Biraq sharab ichelmeysen. **16** Chünki «Omrining belgilimiliri»ni, «Ahabning jemetidikiler qilghanliri»ni tutisen; Sen ularning nesihetliride mangisen, Shuning bilen Men séni xarabe, Sende turuwatqanlarning hemmisi isqirtish obyékti qilimen; Sen xelqimdiki shermendichilikni kötürisen.

7 Méning halimgha way! Chünki men xuddi yazdiki méwiler yighilip, Üzüm hosulidin kéyinki wasangdin kéyin ach qalghan birsige oxshaymen, Yégüdek sapaq yoqtur; Jénim teshna bolghan tunji enjür yoqtur! **2** Ixlasmen kishi zémindin yoqap ketti, Ademler arisida durus birsimu yoqtur; Ularning hemmisi qan töküshke paylimaқта, Herbiri öz qérindishini tor bilen owlaydu. **3** Rezillikni puxta qilish üçün, Ikki qoli uninggha teyyarlan'ghan; Emir «inam»ni soraydu, Soraqchimu shundaq; Mötiwer janab bolsa öz jénining nepsini ashkara éytip béridu; Ular jem bolup rezillikni toqushmaқта. **4** Ularning eng ésili xuddi jighandek, Eng durusi bolsa, shoxiliq tosuqtin betterdur. Emdi közetчилiring [qorqup] kütken kün, Yeni [Xuda] sanga yéqinlap jazalaydighan küni yétip keldi; Ularning alaqqade bolup kétidighan waqti hazir keldi. **5** Úlpitingge ishenme, Jan dostunggha tayanma; Aghzingning ishikini quchiqingda yatquchidin yépip yür. **6** Chünki oghul atisigha bihörmelik qilidu, Qiz anisigha, Kélin qéyn anisigha qarshi qozghilidu; Kishining dühmenliri öz öyidiki ademliridin ibaret bolidu. **7** Biraq men bolsam, Perwerdigargha qarap ümid baghlaymen; Nijatimni bergüchi Xudani kütimen; Méning Xudayim manga qulaq salidu. **8** Manga

qarap xush bolup ketme, i dühminim; Gerche men yiqilip ketsemmu, yene qopimen; Qarangghuluqta oltursam, Perwerdigar manga yoruqluq bolidu. **9** Men Perwerdigarning ghezipige chidap turimen — Chünki men Uning aldida gunah sadir qildim — U méning dewayimni sorap, men üçün höküm chiqirip yürgüzgüche kütimen; U méni yoruqluqqa chiqiridu; Men Uning heqqaniyliqini körimen. **10** We méning dühminim buni köridu, Shuning bilen manga: «Perwerdigar Xudaying qéni» dégen ayalni shermendilik basidu; Méning közüm uning [meghlubiyitini] köridu; U kochidiki patqaqtek dessep cheylinidu. **11** — Séning tam-sépilliring qurulidighan künide, Shu künide sanga békitilgen pasiling yiraqlargha yötkilidu. **12** Shu künide ular yéninggha kélidu; — Asuriyedin, Misir sheherliridin, Misirdin [Efrat] deryasighiche, déngizdin déngizghiche we taghdin taghghiche ular yéninggha kélidu. **13** Biraq yer yüzi bolsa özining üstide turuwatqanlar tüpeylidin, Yeni ularning qilmishlirining méwisi tüpeylidin xarabe bolidu. **14** — Öz xelqingni, yeni ormanda, Karmel otturida yalghuz turuwatqan Öz mirasing bolghan padini, Tayaq-hasang bilen ozuqlandurghaysen; Qedimki künlerdikidek, Ular Bashan hem Giléad chimenzarlarida qaytidin ozuqlansun! **15** — Sen Misir zéminidin chiqqan künlerde bolghandek, Men ulargha karamet ishlarni körsitip bérimen. **16** Eller buni körüp barliq heywisidin xijil bolidu; Qolini aghzi üstige yapidu, Qulaqliri gas bolidu; **17** Ular yilandek topa-changni yalaydu; Yer yüzidiki ömiligüchilerdek öz töshükiridin titrigen péti chiqidu; Ular qorqup Perwerdigar Xudayimizning yénigha kélidu, We séning tüpeyngdinmu qorqudu. **18** Qebihlikni kechüridighan, Öz mirasi bolghanlarning qaldisining itaetsizlikidin ötidighan Tengridursen, U achchiqini menggiüge saqlawermeydu, Chünki U méhir-muhebbetni xushalliq dep bilidu. Kim sanga tengdash ilahdur? **19** — U yene bizge qarap ichini aghritidu; Qebihlikirimizni U dessep cheyleydu; Sen ularning barliq gunahlirini déngiz teglirige tashlaysen. **20** — Sen qedimki künlerdin béri ata-bowilirimizgha qesem qilghan heqiqet-sadaqetni Yaquppa, Özgermes muhebbetni Ibrahimgha yetküzüp körsitisen.

Nahum

1 Ninewe shehiri toghrisida yüklen'gen wehiy — Elkoshluq Nahum körngen alamet körünüsh xatirilen'gen kitab. **2** Perwerdigar otluq muhebbetlik, intiqam alghuchi bir Xudadur; Berheq, Perwerdigar bir intiqam alghuchi, Derghezep Igisidur; Perwerdigar yawliridin intiqam alidu, Düşmenliri üçhün adawet saqlaydu. **3** Perwerdigar asanliqche achchiqlanmaydu, Küch-qudrette ulughdur, Gunahi barni héch aqlimaydu; Perwerdigar — Uning yoli qara quyunda we borandidur, Bulutlar Uning ayaghliri purqiratqan chang-tozangdur. **4** U déngizgha tenbih bérip uni quruq qilidu, Barliq deryalarni qurutiwétidu; Bashan qaghjirap kétidu, Karmelmu hem shundaq bolidu; Liwandiki gül-giyahmu qaghjiraydu. **5** Taghlar uning aldida titrep kétidu, Döngler érip kétidu, Yer yüzi Uning huzuri aldigha kötürülidu, Jahan hem uningda barliq yashawatqanlarmu shundaq bolidu. **6** Kim Uning ghezipi aldida tik turalisun? Kim Uning achchiqining dehshitide qeddini kérip turalisun? Uning derghezipi ottek tökülidu, Uning aldida tashlar yéridu. **7** Perwerdigar méhribandur, külpelik künde bashpanahdur; Özige tayan'ghanlarni U bilidu. **8** Biraq éship tashqan kelkün bilen shu yerni pütünley tügeshtüridu, Qaranghuluq uning düşmenlirini qoghlaydu. **9** Siler Perwerdigar bilen qarshiliship néme oylawatisiler? U ishliringlarni pütünley tügeshtüridu; Yamanliq silerdin ikkinchi qétim chiqmaydu. **10** Ular qamghaqtek bir-birige chirmishiwalghan bolsimu, Öz haraqliridin süzme bolup ketken bolsimu, Ular quruq paxaldek pütünley yep kétéridu. **11** Sendin Perwerdigargha rezillik oylichuchi chiqqanidi, U Iblisning bir nesihetchisidur. **12** Perwerdigar mundaq deydu: — «Ularning teyyarliqliri toluq, sani zor köp bolsimu, Ular oxshashla üzüp tashlinidu, Shundaqla kelmeske kétidu; Men sanga azar qilghinim bilen, [i xelqim], Qaytidin sanga azar qilmaymen. **13** Hazir Men uning boyunturuqini boynungdin sundurup éliwatimen, We asaretliringni bösüp tashlaymen. **14** Perwerdigar sen toghruluq perman chüshürgenki, Séning naming qaytidin térimmeydu; Butungning öyidin Men oyma heykel, quyma heykelni yoqitimen; Men qebreni teyyarlawatimen, Chünki sen pesendidursen. **15** Mana taghlar üstide, xush xewerni élip kelgüchining ayaghlirigha, Aram-xatirjemlikni jakarlighuchining ayaghlirigha qara!

Héytliringni tebrikle, i Yehuda, ichken qesemliringni ada qil; Chünki u rezil bolghuchi zéminingdin ikkinchi ötmeydu; U pütünley üzüp tashlan'ghan bolidu.

2 Bitchit qilidighan birsi köz aldinghila keldi; Emdi istihkam üstide közet qil, Yolgha qara, bélingni baghla, küchliringni yighip téximu kücheyt! **2** (Chünki Perwerdigar Yaqupning shan-sheripini eslige keltürdi, Uni Israilning shan-sheripige layiq derijide eslige keltürdi; Chünki quruqdighuchilar ularni quruqdap qoyghanidi, Ularning üzüp tal shaxlirini weyran qilghanidi). **3** [Bitchit qilghuchining] palwanlirining qalqanliri qizil boyaldi, Uning baturliri perengde kiygüzüldi; Teyyarliq künide, jeng harwiliri polatning julasida yaltirap kétidu, Neyziler oynitilidu; **4** Jeng harwiliri kochilarda güdürliship chépushiwatidu; Keng yollarda bir-birige soqulidu; Ularning qiyapiti mesh'ellerdek bolidu, Ular chaqmaqlardek yügürüshidu. **5** [Serdar] emirlirige emr chüshüridu; Ular yürüş qilghinida aldirighinidin bir-birige putliship mangidu; Ninewening sépiligha qarap aldiraydu, [Bashlirigha] bolsa «muhasire qalqini» teyyarlinidu. **6** «Deryalarning derwaziliri» échilidu, [Padishahning] ordisi érip kétidu. **7** Xuzabning bolsa uyatliiri échilidu — [Düşmen] teripidin yalap ép kétéridu, Dédekliri xuddi paxteklerning sadasidek ah-uh tartip, Meydilirini urup kétidu. **8** Ninewe apiride bolghandin béri köl süyidek [tinç] bolup keldi, Biraq ular hazir qéchip kétidu... Ey toxta! Ey toxta! — Biraq héchkim keynige qarimaydu. **9** Kümüshlerni buliwélinglar, altunlarni buliwélinglar; Chünki uning shewketlik xezinisidiki qimmet qachaqchilirining sani yoqtur. **10** U quruqdalghan, weyran qilin'ghan, berbat bolghan! Yürüki érip kétidu, Tizliri bir-birige jalaqlap tegmekte; Belliri tolghaq tutqandek tolghinidu, Barliq yüzler tatirip kétidu. **11** Quéni, shirlarning uwisi? Yash shirlar ozuqlinidighan jay, Shir, chishi shir, shir arslini héchkimdin qorqmay yürügen jay quéni? **12** Shir öz arslanlirini qandurushqa owlarni titma-titma qilghanidi, Chishi shirliri üçhün owlarni boghqanidi; Öngkürilirini ow bilen, uwilirini olja bilen toshquzghanidi. **13** Mana, Men sanga qarshimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; Men séning jeng harwiliringni is-tütekke aylandurup köydüriwétimen; Qilich yash shirliringni yewatidu, Owangni yer yüzidin élip tashlaymen; Elchiliringning awazliri qayta héch anglanmaydu.

3 Qanliq sheherge way! U yalghanchiliq, zulum-zorawanliq bilen tolghan, U olja élishтин héch qol üzgen emes! **2** Ah, qamchining qarsildashliri! Chaqlirining daqangshiwatqan, Atlarning chapchiwatqan, Pingildap kétiwatqan jeng harwilirining sadaliri! **3** Qara, atliq leshkerlarning qangqishliri, Qilichlarning walidashliri, Neyzilerning palildashliri, Öltürülgenlerning köplüki, Ölükler döwe-döwe! Jesetlerning sani yoqtur; Ular jesetlerge putlishidu. **4** — Séhirlerning piri u, — Ellerni pahishiwazliq, Jemetlerni séhirliri bilen sétiwétidu; Sen shérinsuxen pahishining nurgun pahishilikliri tüpeylidin, **5** Mana, Men sanga qarshiliship chiqqanmen, — — deydu samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Könglikningning étikini qayrip yüzüngge yépip, séni ashkarilaymen, Ellerge uyat yerliringni, Padishahliqlargha nomusungni körsitimen. **6** Üstüngge nijasetni tashlaymen, Séni shermendichilikte qaldurimen, Séni reswa qilimen. **7** We shundaq boliduki, Séni körgenlerning hemmisi sendin qéchip: — «Ninewe weyran qilindi! Uning üçün kim haza tutidu?» — deydu; Men sanga teselli bergüchilerni nedin tépip bérimen? **8** Sen deryalarning otturısında turghan, Etrapida sular bolghan, Istihkami déngiz bolghan, Sépili déngiz bolghan No-Amon shehiridin ewzelmusen? **9** Éfiopiyemu, Misirmu uning küch-qudriti idi, Ularning küchi cheksiz idi; Put hem Liwiyelikler uninggha yardemchi idi; **10** Umu élip kétélip, esirlikke chüshken; Barliq kocha béshida bowaqliri chörüp tashliwétildi; Ular uning mötiwerliri üçün chek tashlidi, Uning barliq erbabliri zenjirde baghlan'ghanidi. **11** Senmu mest bolisen; Sen mökünüwalisen; Sen düshmendin himaye izdep yürisen; **12** Séning barliq istihkamliring xuddi tunji méwige kirgen enjür derixining enjürlirige oxshaydu; Birla silkise, ular yégüchining aghzigha chüshidu. **13** Mana, xelqing shehiringde qiz-ayallardek bolup qaldi; Zéminingning qowuqliri düshmenliringge keng ichilidu; Ot tömür taqaqliringni yep kétédu. **14** Emdi muhasirige teyyarliq qilip su tartip qoy! Qorghaneliringni mustehkemle! Séghiz topidin lay étip, Hak layni cheylep qoy! Xumdanni raslap qoy! **15** Ot séni shu yerde yep kétédu; Qilich séni üzüp tashlaydu; U séni chéketke lichinkisidek yewatidu; Emdi özüngni chéketke lichinkiliridek köp qil, Chéketkidek özüngni zor köp qil! **16** Sen sodigerliringni asmandiki yultuzlardin köp

qilding; Mana, chéketke lichinkisi qanat chiqirip, uchup kétédu! **17** Séning erbabliring chéketkilerdek, Serdarliring mijir-mijir chaqchiqizlardek bolidu; Mana ular soghuq künide chitlar ichige kiriwélip makan qilidu; Quyash chiqqanda, ular qéchip kétédu, Barghan yérini tapqili bolmaydu. **18** Chohanliring mügdep qaldi, i Asuriyening padishahi; Séning aqsöngekliring jim yatidu; Xelqing taghlar üstige tarqilip ketti, Héchkim ularni yighmaydu; **19** Séning yarang dawasiz, Séning zexming éghirdur; Xewiringni anglihanlarning hemmisi üstüngdin chawak chalidu; Chünki toxtawsiz rezillikning kimning béshigha kelmigendu?

Habakkuk

1 Habakkuk peyghember körgen, uninggha yüklen'gen wehiy: — **2** Ah Perwerdigar, qachan'ghiche men Sanga nida qilimen, Sen anglimaysen? Men Sanga: «Zulum-zorawanliq!» dep nale-peryad kötürimen, Biraq Sen qutquzmayesen. **3** Sen némishqa manga qebihlikni körgüzisen, Némishqa japa-zulumgha qarap turisen? Chünki bulangchiliq, zulum-zorawanliq köz aldimidur; Jenggi-jédeller bar, Dewalar köpeymekte. **4** Shunga qanun palech bolup qaldi, Adalet meydan'gha héch chiqmaydu; Chünki reziller heqqaniy ademni qistimaqta; Shunga hökümler burmilinip chiqirilidu. **5** Eller arisida bolidighan bir ishni körtüp béqinglar, obdan qaranglar, heyranuhes qélinglar! Chünki silerning dewringlarda bir ish qilimenki, Birsı silerge bayan qilghan teghdirdimu siler ishenmeytinglar. **6** Chünki mana, Men héliqi mijezi osal hem aldıraqsan el kaldiylerni ornidin turghuzimen; Esli özige tewe emes makanlarni igilesh üçün, Ular yer yüzining kengri jaylirini bésip mangidu; **7** Ular özlirining déginini hésab qilidu hem özini xalighanche yuqiri tutidu; **8** Ularning atliri yilpizlardin ittik, Kechte owgha chiqidighan bōrilerdin esheddiydur; Atliq leshkerler atlirini meghrurane chapchitidu; Atliq leshkerler yiraqtin kélidu, Ular owgha shungghughan bürküttek uchup yürüdü. **9** Ularning hemmisi zulum-zorawanliqqa kélidu; Ularning top-top ademliri yüzlirini aldigha békitip, algha basidu, Esirlerni qumdek köp yighidu. **10** Berheq, u padishahlarni mazaq qilidu, Emirlernimu nezirige almaydu; U hemme istihkamlarni mesxire qilidu, Chünki u topa-tupraqlarni döwe-döwe qilip, ularni ishghal qilidu. **11** Shundaq qilip u shamaldek ghuyuldap ötidu, Heddidin éship gunahkar bolidu; Uning bu küch-qudriti özige ilah bolup sanilidu. **12** Sen Ezeldin Bar Bolghuchi emesmu, i Perwerdigar Xudayim, méning Muqeddes Bolghuchim? Biz ölmeymiz, i Perwerdigar; Sen uni jazayingni beja keltürüş üçün békitkensen; Sen, i Qoram Tash Bolghuchi, uni [bizge] ibret qilip tüzitishke belgilighensen. **13** Séning közüng shunche ghubarsiz idiki, Rezillikke qarap turmayting; Emdi némishqa Sen munapiqliq qilghanlarga qarap turisen, Reziller özidin adil bolghan kishini yutuwalghinida, némishqa süküt qilisen? **14** Sen ademlerni xuddi déngizdiki béliqlardek, Xuddi

özliri üstide héch yétekligüchisi yoq ömiligüchi haywanlarga oxshash qilisen; **15** Shu [kaldiy kishi] ularning hemmisini changgikigha ilinduridu, Ular ni öz tori bilen tutuwalidu, Ular ni yighma torigha yighidu; Shuning bilen xushal bolup shadlinidu; **16** We torigha qurbanliq sunidu, Yighma torigha isriq salidu, Chünki shular arqiliq uning nésiwisi mol, Némétliri lezzetlik boldi. **17** Emdi u shu teriqide torini toxtawsiz boshitiwerse, Shu teriqide ellerni héch rehim qilmay qiriwerse bolamdu?

2 «Emdi men öz közitimde turiwérimen, Özümni unar üstide des tikleymen, Uning manga néme deydighanliqini, Shuningdek özüm bu dad-peryadim toghruluq qandaq téghishlik jawab tépishim kéreklikini bilishni kütüp turimen». **2** Hem Perwerdigar jawaben manga mundaq dédi: — «Oqughanlar yügürsun üçün, Bu körün'gen alametni yéziwal; Uni taxtaylar üstige éniq oyup chiq; **3** Chünki bu körün'gen alamet kelgüsidi békitilgen bir waqit üçün, U ademlerge axiretni telpündürüdü, U yalghan gep qilmaydu; Uzun'ghiche kelme y qalsimu, uni kütkin; Chünki u jezmen yétip kélidu, héch kéchikmeydu. **4** Qara, tekebburliship ketküchini! Uning qelbi öz ichide tüz emes; Biraq heqqaniy adem öz étiqad-sadiqliqi bilen hayat yashaydu. **5** Berheq, sharab uninggha satqunluq qilidu, — — U tekebbur adem, öyde tinim tapmaydu, Hewisini tehtisaradek yoghan qilidu; U ölümdék héchqachan qanmaydu; Özige barliq ellerni yighidu, Hemme xelqni özige qaritiwalidu. (Sheol h7585) **6** Bularning hemmisi kéyin u toghruluq temsilni sözlep, Kinayilik bir tépishmaqni tilgha alidu: — «Özining emesni méning dep qoshuwalghuchigha way! ([Bundaq ishlar] qachan'ghiche bolidu?) Görüge qoyghan nersiler bilen özini chingdighuchigha way!» **7** Sendin jazane-qerz alghuchilar biraqla qozghalmamdu? Séni titretküchiler biraqla oyghanmamdu? Andin sen ulargha olja bolmamsen? **8** Sen nurghun ellerni bulang-talang qilghanliqing tüpeylidin, Hem kishilerning qanliri, zémin, sheher hem uningda turuwatqan hemmeylen'ge qilghan zulum-zorawanliqing tüpeylidin, Saqlinip qalghan eller séni bulang-talang qilidu; **9** Halaket changgilidin qutulush üçün, Uwamni yuqirigha salay dep, Nepsi yoghinap öz jemetege haram menpeet yighquchigha way! **10** Nurghun xelqlerni weyran qilip, Öz jemetingge ahanet keltürdüng, Öz jéninggha qarshi gunah

sadir qilding. **11** Chünki tamdin tash nida qilidu, Yaghachlardin lim jawab béridu: — **12** Yurtni qan bilen, Sheherni qebihlik bilen qurghuchigha way!» **13** Mana, xelqlarning jan tikip tapqan méhnitining peqet otqa yéqilghu qilin'ghanliqi, El-yurtlarning özlirini bihude halsiratqanliqi, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin emesmu? **14** Chünki xuddi sular déngizni qaplihandek, Pütün yer yüzi Perwerdigarni bilip-tonush bilen qaplinidu. **15** Öz yéqininggha haraqni ichküzgüchige — — Uning uyat yérige qarishing üçün, Tulumungdin quyup, uni mest qilghuchi sanga way! **16** Shan-sherepning ornida shermendichilikke tolisen; Özüngmu ich, Xetniliking ayan bolsun! Perwerdigarning ong qolidiki qedeh sen terepke burulidu, Shan-sheripingning üstini reswayipeslik basidu. **17** Liwan'gha qilghan zulum-zorawanliq, Shundaqla haywanlarni qorqitip ulargha yetküzgen weyranchiliqmu, Kishilerning qanliri, zémin, sheher hem uningda turuwatqan hemmeylen'ge qilghan zulum-zorawanliq tüpeylidin, Bular séning mijiqingni chiqiridu. **18** Oyma mebudning néme paydisi, Uni uning yasighuchisi oyup chiqqan tursa? Quyma mebudningmu we uninggha tewe saxta telim bergüchining néme paydisi — — Chünki uni yasighuchi öz yasighinigha tayinidu, Démek, zuwansiz «yoq bolghan nersiler»ni yasaydu? **19** Yaghachqa «Oyghan!» dégen ademge, Zuwansiz tashqa «Ture!» dégen'ge way! U wez éytamdu? Mana, u altun-kümüsh bilen hellendi, Uning ichide héch nepes yoqtur. **20** Biraq Perwerdigar Öz muqeddes ibadetxanisididur! Pütkül yer yüzi Uning aldida süküt qilsun!

3 Habakkuk peyghemberning duasi, «Shiggaon» ahangida: — **2** «Perwerdigar, men xewiringni anglidim, eyminip qorqtum. I Perwerdigar, yillar arisida ishingni qaytidin janlandurghaysen, Yillar arisida ishingni tonutqaysen; Derghezepte bolghiningda rehimdilliqni ésingge keltürgeysen! **3** Tengri Témandin, Pak-Muqeddes Bolghuchi Paran téghidin keldi; (Sélah) Uning shan-sheripi asmanlarni qaplidi, Yer yüzi uning medhiyliri bilen toldi; **4** Uning parqiraqligi tang nuridek boldi, Qolidin chaqmaq chaqqandek ikki nur chiqti; Shu yerde uning küch-qudriti yoshurunup turidu. **5** Uning aldidin waba, Putliridin choghdek yalqun chiqmaqta idi; **6** U turup yer yüzini mölcherlidi; U qariwidi, ellerni dekke-dükkige saldi; «menggü taghlar» pare-pare qilindi, «ebediy döng-égizlikler»

égildürüldi, Uning yolliri bolsa ebediydur. **7** Men Kushan qebilisining chédirlirining parakendichilikte bolghanliqini, Midiyan zéminidiki perdilerni titrek basqanliqini kördüm. **8** Perwerdigar deryalargha achchiqlandimikin? Séning gheziping deryalargha qaritildimikin? Qehring déngizgha qaritildimikin? Atliringgha, nijat-qutquzushni épkelidighan jeng harwiliringgha minip kelgen'ghusen! **9** Séning oqyaying ayan qilindi, Sözüng boyiche, [Israil] qebililirige ichken qesemliring üçün ayan qilindi! (Sélah) Sen yer yüzini derya-kelkünler bilen ayriwetting. **10** Taghlar Séni körüp, azablinip tolghinip ketti; Dolqunlap aqqan sular kelkündek ötüp ketti; Chongqur déngiz awazini qoyuwétip, Qollirini yuqirigha örletti. **11** Étilghan oqliringning parqiraq nurini körüp, Palidighan neyzengning yoruqluqini körüp, Quyash hem ay öz turalghusida jim turdi. **12** Sen achchiqingda yer yüzidin ötüp yürüş qilding; Ellerni ghezipingde ziraetni soqqandek soqtung; **13** Öz xelqingning nijat-qutquzulushi üçün, Sen Öz Mesihing bilen bille nijat-qutquzush üçün chiqting; Ulini boynighiche échip tashlap, Rezilning jemetining béshini urup-yanjip, uningdin ayriwetting; (Sélah) **14** Sen uning neyziliri bilen serdarlirining béshigha sanjiding; Ular dehshetlik qara quyundek méni tarqitiwétishke chiqti, Ularning xushalliqliq ajiz möminlerni yoshurun joyda yalmap yutushtin ibarettur! **15** Sen atliring bilen déngizdin, Yeni döwe-döwe qilin'ghan ulugh sulardin ötüp mangding! **16** Men bularni anglidim, ichi-baghrimni titrek basti; Awazni anglap kalpuklirim dir-dir qildi, Ustixanlirim chirip ketkendek boldi, Putlirimni titrek basti; Chünki men külpetlik künide, Yeni öz xelqimge tajawuz qilghuchi bésip kirgen künidimu, Sewrxatirjemlikte turushum kérek. **17** Chünki enjür derixi chéchecklimisimu, Üzümlirida méwe bolmisimu, Zeytun derixige qilghan ejir yoqqa chiqqan bolsimu, Étizlar héch hosul bermigen bolsimu, Qotandin qoy padisi üzülgen bolsimu, Éghilda kala padisi yoq bolsimu, **18** Men haman Perwerdigardin shadlinimen, Manga nijatimni bergüchi Xudayimdin shadliqqa chömülimen, **19** Perwerdigar, Reb, méning küch-qudritimdur; U méning putlirimni kékikningkidek qilidu; Méni yuqiri jaylirimda mangghuzidu! (Bu küy neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun).

Zefaniya

1 Amonning oghli Yosiya Yehudagha padishah bolghan waqitlarda, Hezekiyaning chewrisi, Amariyaning ewrisi, Gedaliyaning newrisi, Kushining oghli Zefaniyagha yetken Perwerdigarning sözi: — **2** Men yer yüzidin hemmini qurutuwétimen, — deydu Perwerdigar; **3** — Insan hem haywanni qurutuwétimen, Asmandiki uchar-qanatlar hem déngizdiki béliqlarni, Barliq putlikashanglarni rezil ademler bilen teng qurutuwétimen, Insaniyetni yer yüzidin üzüp tashlaymen, — deydu Perwerdigar. **4** — Shuning bilen Men Yehuda üstige, Barliq Yérusalémdikiler üstige qolumni sozimen; Mushu yerde «Baal»ning qalduqini, «Qémar»larning namini kahinlar bilen bille üzüp tashlaymen; **5** Shundaqla ögzide turup asmandiki jisimlarga bash uridighanlarni, Perwerdigargha bash urup, shundaqla Uning nami bilen qesem qilip turup, «Malkam»ning nami bilenmu qesem qilidighanlarni, **6** Perwerdigardin tezgenlerni, Perwerdigarni izdimeydighan yaki Uningdin yol sorimighanlarnimu üzüp tashlaymen. **7** Reb Perwerdigarning huzuri aldida sükut qilinglar; Chünki Perwerdigarning küni yéqindur; Chünki Perwerdigar qurbanliqni teyyarlidi, U méhmanlarni «taharet qildurup» halal qildi; **8** Perwerdigarning qurbanliqining künide shundaq boliduki, Men emirlerni, padishahlarning oghullirini we yat ellerning kiyimlirini kiyiwalghanlarning hemmisini jazalaymen; **9** Shu küni Men bosughidin dessimey atlaydighanlarni, Yeni zulüm-zorawanliq hem aldanchilikka tayinip, xojayinlirining öylirini tolduridighanlarni jazalaymen. **10** Shu künide, — deydu Perwerdigar, «Bélik derwazisi»din «Waydad», «Ikkinchi mehelle»din hörkireshler, Döng-égizliklerdin ghayet zor «gum-gum» qilip weyran qilin'ghan awazlar anglinidu. **11** «Hörkirenglar, i «Oymanliq mehelligi»dikiler; Chünki «sodiger xelq»ning hemmisi qilichlandi, Kümüş bilen chingdalghanlar qirildi!» **12** — We shu chaghda shundaq boliduki, Men Yérusalémmi chiraghlar bilen axturimen, Arzangliri üstide tin'ghan sharabtek turghan endishisiz ademlerni, Yeni könglide: «Perwerdigar héch yaxshiliqni qilmaydu, yamanliqnimu qilmaydu» dégenlerni jazalaymen. **13** Emdi bayliqliri olja, Öyliri berbat bolidu; Ular öylerni salghini bilen, Ularda turmaydu; Üzümzarlarni berpa qilghini bilen, Ularning sharabini

ichmeydu. **14** Perwerdigarning ulugh küni yéqindur; Berheq yéqindur, intayin téz yétip kélidu; Angla, Perwerdigarning küning sadasi! Yétip kelgende palwanmu elemlik warqiraydu. **15** Shu küni qehr élip kélidighan bir kün, Külpetlik hem derd-elemlik bir kün, Weyranchiliq hem berbatliq chüshidighan bir kün, Zulmetlik hem sürlük bir kün, Bulutlar hem qap-qarangghuluq bilen qaplan'ghan bir kün, **16** Istihkamlashqan sheherlerge, sépilning égiz poteylirige hujum qilidighan, Kanay chélinidighan, agah signali kötürüldighan bir kün bolidu. **17** Men ademler üstige külpetlerni chüshürimen, — Ular qarighulardek yüridu; Chünki ular Perwerdigargha qarshi gunah qildi; Ularning qanliri topa-changdek, Ularning üçey-qérinliri poqtek tökülidu; **18** Perwerdigarning qehri chüshken künide altunkümüshliri ularni qutquzalmaydu; Belki pütkül jahan Uning ghezep oti teripidin yewétilidu; Chünki U barliq yer yüzidikilerning üstige mutleq bir halaket, dehshetlik bir halaket chüshüridu.

2 Yighilinglar, özünglarni yighinglar, i nomussiz «yat el», **2** Yarliq chiqquche, Kün topandek téz ötüp ketküche, Perwerdigarning achchiq ghezipi üstünglerge chüshküche, Perwerdigarning ghezipini élip kélidighan kün üstünglerge chüshküche, **3** Perwerdigarni izdenglar, i Uning hökümlirini ada qilghan zémindiki kemterler; Heqqaniyliqni izdenglar, kemterlikni izdenglar; Éhtimal siler Perwerdigarning ghezipi bolghan künide panah tapqan bolisiler. **4** Chünki Gaza tashlan'ghan bolidu, Ashkélon weyrane bolidu; Ular Ashdodtikilerni chüsh bolmayla heydiwétidu; Ekron yulup tashlinidu. **5** Déngiz boyidikiler, yeni Qéret élidikilerge way! Perwerdigarning sözi sanga qarshidur, i Qanaan, Filistiylerning zémini! Ahaleng qalmighuche Men séni halak qilimen. **6** Déngiz boyi padichilar üçün chimenzar, Qoy padiliri üçün qotanlar bolidu; **7** Déngiz boyi Yehuda jemetining qaldisi igidarchiligi bolidu; Ashu yerde ular ozuqlinidu; Ashkélonning öyliride ular kech kirgende yatidu, Chünki Perwerdigar Xudasi ularning yénigha bérıp ulardin xewer élip, Ularni asarettin azadliqqa érishtüridu. **8** Men Moabning deshmimini, Ammoniylarning haqaretlirini anglidim; Ular shundaq qilip Méning xelqimni mazaq qilip, Ularning chégralirini paymal qilip maxtinip ketti. **9** Shunga Men Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan

Perwerdigar, Israilning Xudasi, Moab jezmen xuddi Sodomdek, Ammoniyar xuddi Gomorradek bolidu — Yeni chaqqaqlar we shorluqlar qaplan'ghan jay, daim bir chöl-jezire bolidu; Hem xelqimning qaldisi ulardin olja alidu, Qowmimning qalghanliri bulargha ige bolidu. **10** Ularning tekebburluqidin bu ish béshigha kélidu, Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning xelqini mazaq qilib maxtinip ketti. **11** Perwerdigar ulargha dehshetlik bolidu; Chünki U yer yuzidiki butlarning hemmisini qurutiwétidu; Shuning bilen eller, barliq chet araldikiler herbiri öz jayida Uninggha ibadet qilidu. **12** I Éfiopiylar, silermu Méning qilichim bilen óltürülsiler. **13** U qolini sozup shimalgha tegküzip, Asuriyeni halak qilidu, Ninewe shehirini weyrane, chöl-bayawandek qehetchilik jay qilidu. **14** Uning otturisida charwa padiliri, Shundaqla haywanlarning herxilliri yatidu; Chöl huwqushi, chirqirighuchi huwqushlar uning tüwrük bashlirida qonidu; Dériziliridin sayrashlar anglinidu; Bosughilirida weyraniq turidu; Chünki U buning kédir yaghach neqishlirini ochuqchiliqta qalduridu; **15** Mana bu endishisiz yashap kelgüchi shad-xuram sheher, Könglide: «Menla bardurmen, mendin bashqa biri yoqtur» dégen sheher — U shunchilik bir weyrane, haywanlarning bir qonalghusi bolup qaldighu! Uningdin ötüwatqanlarning hemmisi üshqirtidu, Qolini silkiydu.

3 Asiyliq qilghuchi, bulghan'ghan, jebir-zulum yetküzgüchi sheherge way! **2** U awazni anglimidi, terbiyini qobul qilmidi; Perwerdigargha tayanmidi, Xudasigha yéqinlashmidi. **3** Uning otturisida bolghan emirlirining hemmisi hörkireydighan shirlar, Uning soraqchiliri bolsa kechliki owlaydighan, etigini ghajilighudek héchnerse qaldurmaydighan bōrilerdur; **4** Uning peyghemberliri wezinsiz, asiy kishiler; Uning kahinliri muqeddes ibadetxanini bulghaydighanlar, Tewrat-qanunigha buzghunchilik qilidighanlar. **5** Heqqaniy Perwerdigar uning otturisididur; U héch heqqaniyetsizlik qilmaydu; Her etigende adil hökümünü ayan qilidu; Hökümide kemchilik yoqtur; Biraq namerd adem héch nomusni bilmeydu. **6** — Men ellerni üzüp tashliwetkenmen, Ularning istihkam poteyliri weyrandidur; Kochilirini héchbir adem ötmigüdek qilib xarabe qilghanmen; Sheherliri ademzatsiz, héch turghuchisi yoq qilinip halak bolghan. **7** Men: «Peqet Mendin qorqunglar, terbiyini qobul qilinglar» — dédim. Shundaq bolghanda uninggha

hemme békitkenlirim chüshürülmey, makani héch xaniweyran bolmas. Biraq ular baldurla ornidin turup, hemme ishlirini haram qiliwetti. **8** Shunga Méni kütünglar, — deydu Perwerdigar, Men guwahliq bérishke ornumdin qozghalghan kün'giche — Chünki Méning qararim — ellerni yighish, Padishahliqlarni jem qilishtin ibaretki, Ularning üstige qehrimni, Hemme dehshetlik achchiqimni béshigha töküsh üçündür. Chünki yer yuzining hemmisi achchiq ghezippingni oti bilen köydürüwétilidu. **9** Chünki shu tapta barliq ellerning Perwerdigarining namigha nida qilib chaqirishi üçün, Uning xizmitide bir jan bir ten bolushi üçün, Men ularning tilini sap bir tilgha aylandurimen, **10** Chünki Éfiopiye deryalirining nérísidin Méning dua-tilawetchilirim, Yeni Men tarqatqanlarning qizi, Manga sunulghan hediyei épkelidu. **11** Shu küni sen Manga asiyliq qilghan barliq qilmishliring tüpeylidin iza tartip qalmaysen; Chünki shu tapta Men tekebburluqungdin xushallinip ketkenlerni arangdin élip tashlaymen, Shuning bilen sen muqeddes téghim tüpeylidin halingni ikkinchi chong qilmaysen; **12** We Men arangda kemter hem miskin bir xelqni qaldurimen, Ular Perwerdigarning namigha tayinidu. **13** Israilning qaldisi ne qebhlik qilmaydu, Ne yalghan sözlimeydu, Ne ularning aghzidin aldanchi til tépilmaydu; Ular belki ozuqlinip, yatidu, Héchkim ularni qorqutmaydu. **14** Yayrap-yashna, i Zion qizi! Tentene qilib warqira, i Israil! Pütün qelbing bilen xushal bolup shadlan, i Yérusalémning qizi! **15** Perwerdigar séni jazalaydighan hökümlerni élip tashlidi, Düşminingni qayturuwetti; Israilning padishahi Perwerdigar arangdidur; Yamanliqni ikkinchi körmeysen. **16** Shu küni Yérusalémgha éytiliduki, «Qorqma, i Zion! Qolliring boshap, sanggilap ketmisun! **17** Perwerdigar Xudaying arangda, Qutquzidighan qudret Igisidur! U shadliq bilen üstüngde shadlinidu; Öz méhir-muhebbitide aram alidu; Üstüngde naxshilar éytip yayrap-yashnaydu. **18** Jemiyet sorunliridiki nomussiz ibadet tüpeylidin aranglardin azablan'ghanlarni yighimen; Bularning shermendilikliri ulargha éghir kéletti. **19** Mana, Men shu tapta séni xarlighanlarning hemmisini bir terep qilimen, Aqsaq bolghan qizni qutquzimen; Talagha heydiwétilgen qizni yighimen; Del ular xorlan'ghan barliq zéminlarda ularni [Özümgé] medhiye keltürgüchi, shöhret bolghuchi qilib tikleymen. **20** Men shu tapta, yeni silerni

yiqhgan waqitta, silerni [öyge] épkélimen; Chünki Men köz aldinglarda silerni asarettin azadliqqa chiqarghinimda, Silerni yer yuzidiki barliq eller arisida shöhretlik, [Özemge] medhiye keltürgüchi qilimen, — deydu Perwerdigar.

Hagay

1 Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning birinchi kuni, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq Shéaltielning oghli, Yehudaning waliyisi Zerubbabelge hem Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshuagha keldi: — **2** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Bu xelq: «Waqti kelmidi, Perwerdigarning öyini qurush waqti téxi kelmidi» — deydu. **3** We Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq kélip mundaq déyildi: — **4** Bu öy téxichila xarabe tursa, bu siler taxtaydin bézelgen öyliringlarda yashaydighan waqitmu? **5** Mana, Perwerdigar mundaq deydu: — — Qiliwatqininglar üstide köngül qoyup oylininglar! **6** Térighininglar köp, yighivalidighininglar az; Yeysiler, biraq toymaysiler; Ichisiler, biraq qanmaysiler; Kiyisiler, biraq héchqandaq illimaysiler; Ish heqqi alghuchi bolsa, Xuddi ish heqqini töshük hemyan'gha salghan'gha oxshashtur. **7** — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Qiliwatqininglar üstide köngül qoyup oylininglar! **8** Taghqa chiqip, yaghachni élip kélinglar, öyni qurunglar; shundaq qilsanglar Men uningdin xursen bolimen, shan-sherepke érishimen, — deydu Perwerdigar. **9** — Siler köpni küttunglar, mana, érishkininglar az boldi; uni öyge épkelgininglarda, Men uni püwlep yoqattim; bu néme üçün? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — — Chünki Méning öyümning xarabe bolghinigha qarimay, öz öyüglarni [sélisqqa] yügürüshüp yürüwatisiler. **10** Shunga üstünglarda asmanlar shebnemni bermeydu, zéminmu hosulini bermeydu; **11** Men zémin'gha, taghqa, ziraetlerge, yéngi sharablarga, zeytun méyigha, tupraqning ündürmilirige, insanlarga, mal-waranlarga we qollardiki barliq ejirlerge qurghaqchiligni chaqirdim. **12** Shuning bilen Shéaltielning oghli Zerubbabel hem Yehozadakning oghli bash kahin Yeshua we xelqning qaldisining hemmisi Perwerdigar Xudasining awazigha, shuningdek Perwerdigar Xudasining Hagay peyghemberni ewetishi bilen, uning sözlirige qulaq saldi; xelq Perwerdigar aldida qorqti. **13** Andin Perwerdigarning elchisi Hagay Perwerdigarning xewirini xelqge yetküzüp: — «Men siler bilen billidurmen» — deydu Perwerdigar, — dédi. **14** We Perwerdigar Shéaltielning oghli,

Yehudaning waliyisi Zerubbabelning rohini, shundaqla Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshuaning rohini hem xelq qaldisining herbirining rohini qozghidi; ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Xudasining öyige kélip ishlidi. **15** Bu Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning yigirme tötinchi kuni idi.

2 Yettinchi ayning yigirme birinchi kuni, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq kélip mundaq déyildi: **2** — «Shéaltielning oghli, Yehudaning waliyisi Zerubbabelge, Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshuagha hemde xelqning qaldisigha söz qilip ulardin: — **3** «Aranglardin eyni chaghdiki shan-sherepte bolghan bu öyni körgenlerdin kim bar? Siler hazir uninggha qandaq qaraysiler? Neziringlarda u héchnémige erzimeydu, shundaqmu?» — dep sorighin. **4** — Biraq hazir, i Zerubbabel, jasaretlik bol, — deydu Perwerdigar, — Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshua, jasaretlik bol; zémindiki barliq xelq, jasaretlik bolup ishlenglar, — deydu Perwerdigar. — chünki Men siler bilen billidurmen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **5** — Misirdin chiqqan waqtinglarda silerge ehde qilghan sözüüm we Méning Rohim aranglarda turup keldi; hergiz qorqmanglar. **6** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — — Yene peqet azghina waqittin kéyin Men asmanlar, yer yüzi, déngiz hem quruqluqni tewritimen; **7** Men barliq ellerni tewritimen; netijide ellerning serxil etiwar nersiliri élip kelinidu. Men mushu öyni shan-sherepke toldurimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **8** — Kümüş Méningki, altun Méningki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **9** — Bu öyning kéyinki shan-sheripi eslidikidin zor bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men mushu yerde aramlik-xatirjemlikni ata qilimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar». **10** Darius padishahning ikkinchi yili, toqquzinchi ayning yigirme tötinchi kuni, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq kélip mundaq déyildi: — **11** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Kahinlarga söz qilip ulardin Tewrat-qanuni toghruluq: — **12** «Birsi tonining étikide «[Xudagha] atalghan gösh»ni kütürüp kétéwatqinida, uning étiki nan'gha, umachqa,

sharabqa, zeytun maygha yaki herqandaq ash-ozuqqa mundaqla tégip ketse, undaqla u nersiler «[Xudagha] atalghan» bolamdu?» — dep sorighin». Kahinlar jawaben: «Yaq» — dédi. **13** We Hagay: «Birsi jesetke tégip «napak» bolghan bolsa, u bu ash-ozuqning qaysibirige tegse, undaqla ash-ozuq napak bolamdu?» — dep soridi. Kahinlar jawaben: «U napak bolidu» — dédi. **14** Andin Hagay jawaben mundaqla dédi: —«Perwerdigar: «Emdi bu xelq, bu «yat el» Méning aldindimu shundaqtur, ularning qollirida ishlen'genlirining hemmisimu shundaqtur, shuningdek ularning shu yerde Manga herbir sun'ghanlirimu napaktur» — deydu. **15** — Emdi hazir köngül qoyup oylininglar — Bügüdin bashlap, mushu waqittin tartip körünglar — taki Perwerdigarning ibadetxanisidiki tash üstige yene bir tal tash qoyulghuche, **16** shuningdin ilgiriki künlerde, birsi «yigirme küre»lik bir döwe ashliqni alghili kelgende, mana peqet on kürila chiqti; birsi sharab küpidin ellik komzek alghili kelse, mana peqet yigirme komzek chiqti. **17** Men qolliringlar bilen ishligen barliq ishliringlarda silerni judun, hal we möldür apetliri bilen urup keldim; biraq siler yéningha qaytmidinglar. **18** Emdi ötünimenki, köngül qoyup oylininglar — bu kün, yeni toqquzinchi ayning yigirme tötinchi künidin bashlap, mushu waqittin tartip, — yeni Perwerdigarning ibadetxanisining qayta quruluşini bashlighan künidin kényinki ishlargha köngül qoyup oylininglar; **19** danlar ambargha yighildimu? Üzüm talliri, enjür, anar hem zeytun derexliri héch méwe bermidi. Biraq Men bu kündin bashlap silerni beriketleymen». **20** We Perwerdigarning sözi shu ayning yigirme tötinchi küni Hagaygha ikkinchi qétim kélip mundaqla déyildi: — **21** — Yehudagha waliy bolghan Zerubbabelge söz qilip mundaqla dégin: — — «Men asmanlarni, zéminni tewritishke temshiliwatimen; **22** Padishahliqlarning textini örüwétimen, ellerning padishahliqlirining küchini yoqitimen; jeng harwiliri hem uning üstide olturghanlarni örüwétimen; atlar we atliq eskerler, ularning herbiri öz qérindishining qilichi bilen mollaqla atquzulidu. **23** Shu künde — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Men séni, yeni Shéaltielning oghli Zerubbabelni alimen, — deydu Perwerdigar — andin séni xuddi möhürlük üzükümdék qilimen; chünki Men séni talliwaldim,

Zekeriya

1 Darius padishahning ikkinchi yili sekkizinchi ayda, Perwerdigarning sözi Iddoning newrisi, Berekiyaning oghli Zekeriya peyghemberge kélip mundaq déyildi: — **2** — «Perwerdigar atabowiliringlardin intayin qattiq ghezeplendi. **3** Shunga sen ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — «Méning yénimgha qaytip kélinglar, Men silerning yéninglarga qaytip kélimen» deydu», — dégin. **4** — Ata-bowiliringlardek bolmanglar; chunki ilgiriki peyghemberler ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — Rezil yolliringlardin, rezil qilmishliringlardin yénip towa qilinglar, dégen», — dep jakarlighan. Biraq ular Manga qulaq salmighan, boysunmighan, — deydu Perwerdigar. **5** — Silerning atabowiliringlar hazir qéni? Peyghemberler bolsa, menggü yashamdu? **6** Lékin Méning peyghemberlerge buyrughan sözlirim we belgilimilirim, atabowiliringlarning béshighimu chüshken emesmidi?». Shuning bilen ular yolidin yénip: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar yollirimiz we qilmishlirimiz boyiche bizni qandaq qilimen dése, shundaq qildi, — dégen. **7** Darius padishahning ikkinchi yili, on birinchi ay, yeni «Shébat éyi»ning yigirme tötinchi küni, Perwerdigarning kalam Iddoning newrisi, Berekiyaning oghli Zekeriya peyghemberge keldi. U mundaq bésharetni kördi: — **8** Men kéchide [alamet körünüshlerni] kördüm; mana, toruq atqa min'gen bir ademni kördüm; u chongqur oymanliqtiki xadas derexliri arisida turatti; uning keynide toruq, ala-taghil we aq atlar bar idi. **9** Men uningdin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. Men bilen sözlshiwatqan perishte manga: «Men sanga bularning néme ikenlikini körsitimen» — dédi. **10** Xadas derexliri arisida turghan zat jawaben: «Bular Perwerdigarning yer yüzini uyanbuyan kézishke ewetkenliri» — dédi. **11** Bu atlar xadas derexliri arisida turghan Perwerdigarning Perishtisige jawab qilip: «Biz yer yüzide uyanbuyan kézip kelduq; mana, pütkül yer yüzi tiptinch, aramliqta turuwatidu» — dédi. **12** Perwerdigarning Perishtisi jawaben: «I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, qachan'ghiche sen bu yetmish yildin béri achchiqlinip kéliwatqan Yérusalém we Yehudaning sheherlirige rehim qilmaysen?» — dédi. **13** Perwerdigar men bilen sözlshiwatqan

perishtige yéqimlik sözler, teselli bergüchi sözler bilen jawab berdi. **14** Shuning bilen men bilen sözlshiwatqan perishte manga mundaq dédi: «Sen mundaq jakarlighin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: «Yérusalém we Zion'gha bolghan otluq muhebbitmindin yürükim lawildap köyidu! **15** Shuning bilen Men erkin-azadlikte yashawatqan ellerge qattiq ghezeplinen; chunki Men [xelqimge] sella ghezeplinip qoyiwidim, ular heddidin éship [xelqimge] zor azar qildi», deydu. **16** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: «Men Yérusalémgha rehim-shepquetler bilen qaytip keldim; Méning öyüm uning ichide qurulidu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — «we Yérusalém üstige «ölchem tanisi» yene tartilidu». **17** — Yene mundaq jakarlighin: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Méning sheherlirim yene awatlishidu, Perwerdigar yene Zion'gha teselli béridu we Yérusalémni yene talliwatidu». **18** Andin men béshimni kötürdüm, mana töt münggüzni kördüm. **19** Men bilen sözlshiwatqan perishtidin: «Bular néme?» dep soridim. U manga: «Bu Yehuda, Israil we Yérusalémni tarqitiwetken münggüzlerdur» — dédi. **20** We Perwerdigar manga töt hünerni körsetti. **21** Men: «Bu [hünerni] néme ish qilgihli keldi?» dep soridim. U: «Mana bular bolsa Yehudadiklerni héchkim qeddini rusliyalmighudek derijide tarqitiwetken münggüzler; biraq bu [hünerni münggüzlerni] dekke-dükkige chüshürgili, yeni ellerning Yehudaning zéminini tarqitiwétish üçün kötürgen münggüzlerini yerge tashliwetkili keldi!» — dédi.

2 Andin men béshimni kötürüp, mana qolida ölchem tanisini tutqan bir ademni kördüm **2** we uningdin: «Nege barisen?» dep soridim. U manga: «Men Yérusalémni ölchigili, uning kenglikli we uzunluqini [ölchep] bilgili barimen» — dédi. **3** Mana, men bilen sözlshiwatqan perishte chiqti; yene bir perishte uning bilen körüshüshke chiqti **4** we uninggha mundaq dédi: — Yügür, bu yash yigitke söz qil, uninggha mundaq dégin: — «Yérusalém özide turuwatqan ademlerning we mallarning köplükidin sépilsiz sheherlerde bolidu. **5** — we Men Perwerdigar uning etrapigha ot-yalqun sépili, uning ichidiki shan-sheripi bolimen. **6** — Hoy! Hoy! Shimaliy zémindin qéchinglar, — deydu Perwerdigar, — chunki Men silerni asmandiki töt tereptin chiqqan shamaldek tarqitiwetken, deydu

Perwerdigar». 7 «— Hey! I Babil qizi bilen turghuchi Zion, qachqin! 8 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Öz shan-sheripini dep U Méni silerni bulang-talang qilghan ellerge ewetti; chünki kim silerge chéqilsa, shu Özining köz qarichoqigha chéqilghan bolidu. 9 Chünki mana, Men Öz qolumni ularning üstige silkiymen, ular özlirige qul qilin'ghuchilargha olja bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler. 10 Naxshilarni yangritip shadlan, i Zion qizi; chünki mana, kéliwatimen, arangda makanlishimen, deydu Perwerdigar, 11 — we shu künide köp eller Perwerdigargha baghlinidu, Manga bir xelq bolidu; arangda makanlishimen we siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; 12 shuningdek Perwerdigar Yehudani Özining «muqeddes zémini»da nésiwisi bolushqa miras qilidu we yene Yérusalénni talliwalidu. 13 Barliq et igiliri Perwerdigar aldida sükut qilsun! Chünki U Özining muqeddes makanidin qozghaldi!»

3 Andin u manga Perwerdigarning Perishtisi aldida turuwatqan bash kahin Yeshuani, shuningdek Yeshuani onq teripide uning bilen dühmenlishishke turghan Sheytanni körsetti. 2 Perwerdigar Sheytan'gha: «Perwerdigar séni eyiblisun, i Shaytan! Berheq, Yérusalénni talliwalghan Perwerdigar séni eyiblisun! Bu [kishi] ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otun emesmu?» — dédi. 3 Yeshua bolsa paskina kiyimlerni kiygen halda Perishtining aldida turatti. 4 U Uning aldida turuwatqanlarga: «Bu paskina kiyimni uningdin saldurivétinglar» — dédi we uninggha: «Qara, Men qebihlikingni sendin élip kettim, sanga héytliq kiyim kiygüzdüm» — dédi. 5 Men: «Ular béshigha pakiz bir sellini orisun!» — dédim. Shuning bilen ular pakiz bir sellini uning béshigha orap, uninggha kiyim kiydürdi; Perwerdigarning Perishtisi bir yanda turatti. 6 We Perwerdigarning Perishtisi Yeshuagha mundaq jékilidi: — 7 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Eger yollirimda mangsang, tapilighinimni ching tutsang, Méning öyümni bashqurisen, hoylilirimgha qaraydighan bolisen; sanga yénimda turuwatqanlarning arisida turush hoquqini bérimen. 8 — I bash kahin Yeshua, sen we séning aldingda olturghan hemrahling

anglanglar (chünki ular bésharetlik ademler): — Mana, Men «Shax» dep atalghan qulumni meydan'gha chiqirimen. 9 Mana, Men Yeshuani aldigha qoyghan tashqa qara! — Bu bir tashning üstide yette köz bar; mana, Men uning neqishlirini Özüm oyimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men bu zéminning qebihlikini bir kün ichidila élip tashlaymen. 10 Shu küni, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — herbiringlar öz yéqinlarni üzüm téli we enjür derixi astigha olturushqa tekliq qilisiler».

4 Andin men bilen sözlisawatqan perishte qaytip kélip méni oyghitiwetti. Men xuddi uyqusidin oyghitiwétilgen ademdek bolup qaldim; 2 U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Mana, men pütünley altundin yasalghan bir chiraghdanni kördüm; uning üsti teripide bir qacha, yette chirighi we yette chiraghqa tutishidighan yette neyche bar iken; 3 uning yénida ikki zeytun derixi bar, birsi onq terepte, birsi sol terepte», dédim. 4 Andin jawaben men bilen sözlisawatqan perishtidin: «I teqsir, bular néme?» — dep soridim. 5 Men bilen sözlisawatqan perishte manga jawaben: «Bularning néme ikenlikini bilmemen?» — dédi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. 6 Andin u manga jawaben mundaq dédi: «Mana samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Zerubbabelge qilghan sözi: «Ish küch-qudret bilen emes, iqtidar bilen emes, belki Méning Rohim arqiliq pütidu! — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 7 — I büyük tagh, sen zadi kim? Zerubbabel aldida sen tüzlenglik bolisen; u [ibadetxanining] eng üstige jipsima tashni qoyidu, shuning bilen uninggha: «Iltipatliq bolsun! Iltipat uninggha!» dégen tovlashlar yangrap anglinidu». 8 Andin Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 9 «Zerubbabelning qoli mushu öyning ulini saldi we uning qolliri uni pütüridu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler. 10 Kim emdi mushu «kichik ishlar bolghan kün»ni közge ilmisun? Chünki bular shadlinidu, — berheq, bu «yette» shadlinidu, — Zerubbabelning qoli tutqan tik ölchem téshini körgende shadlinidu; bu «[yette]» bolsa Perwerdigarning pütkül yer yüzige sepsélip qarawatqan közliridir». 11 Men jawaben perishtidin: «Chiraghdanning onq we sol teripide turghan ikki zeytun derixi néme?» dep soridim; 12 we ikkinchi

qétim soalni qoyup uningdin: «Ularning yénidiki ikki altun neyche arqiliq özligidin «altun» quyuwatqan shu ikki zeytun shéxi néme?» dep soridim. **13** U mendin: «Bularning néme ikenlikini bilmemen?» dep soridi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. **14** U manga: «Bular pütkül yer-zéminning Igisi aldida turuwatqan «zeytun méyida mesih qilin'ghan» ikki oghul balidur» — dédi.

5 Andin men yene béshimni kötürüp, mana bir uchar oram yazmini kördüm. **2** U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Bir uchar oram yazmini kördüm; uzunluqi yigirme gez, kengliki on gez iken» — dédim. **3** U manga: «Bu bolsa pütün zémin üstige chiqirilghan lenettur; chünki herbir oghriliq qilghuchi bu teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu; we qesem ichküchilerning herbiri u teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu». **4** — «Men bu [yazmini] chiqirimen» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, «we u oghrining öyige hemde namim bilen yalghandin qesem ichküchining öyige kiridu we shu öyde qonup uni yaghach-tashliri bilen qoshupla yewétidu». **5** Andin men bilen sözlshiwatqan perishte chiqip manga: «Emdi béshingni kötürgin, némining chiqiwatqinini körüp baq» — dédi. **6** Men: «U néme?» — dep soridim. U manga: «Bu chiqiwatqan «efah» séwitidur», we: «Bu bolsa [shu rezillerning] pütün zémindiki qiyapitidur» — dédi. **7** Efah séwitining aghzidin dumilaq bir qoghushun kötürüldi, mana, efah séwiti ichide bir ayal olturatti. **8** U: «Bu bolsa, rezillik»tur» — dep, uni efah séwiti ichige qayturup tashlap, efahning aghzigha éghir qoghushunni tashlap qoydi. **9** Béshimni kötürüp, mana ikki ayalning chiqqanliqini kördüm; shamal ularning qanatlarini yelpütüp turatti (ularning leylekningidek qanatlarini bar idi); ular efahni asman bilen zéminning otturisiqha kötürdi. **10** Men bilen sözlshiwatqan perishtidin: «Ular efahni nege kötürüp mangidu?» — dep soridim. **11** U manga: Ular efah üçün «Shinar zémini»da bir öy sélishqa ketti; öy berpa qilin'ghandin kéyin, efah séwiti shu yerde öz turalghusigha qoyulidu, — dep jawab berdi.

6 Andin mana, men yene béshimni kötürüp, ikki tagh otturisdin töt jeng harwisining chiqqanliqini kördüm. Taghlar bolsa mis taghlar idi. **2** Birinchi jeng harwisidiki qizil atlar idi; ikkinchi jeng harwisidiki qara atlar idi; **3** üçinchi jeng harwisidiki aq atlar,

tötinchi jeng harwisidiki küchlük chipar atlar idi. **4** Men jawaben men bilen sözlshiwatqan perishtidin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. **5** Perishte manga jawaben: «Bular pütkül yer-zéminning Igisining huzuridin chiqqan asmanlarning töt rohi. **6** Qara atlar qétilghan harwa shimaliy zéminlar terepke kiridu; aqlar ularning keynidin mangidu; chiparlar bolsa jenubiy zéminlar terepke mangidu. **7** Andin mushu küchlük atlar chiqip yer yüzide uyaq-buyaq kézishke aldiraydu» — dédi. U ulargha: «Ménginglar, yer yüzide uyaq-buyaq ménginglar» — dédi; ular yer yüzide uyaq-buyaq mangdi. **8** We U manga ünlük awazda: «Qara, shimaliy yer-zéminlar terepke mangghanlar Méning Rohimidiki achchiqni shimaliy zémin terepte bésiqturdi» — dédi. **9** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **10** Sürgün bolup kelgenlerdin, yeni Helday, Tobiya we Yedayadin sowghatlarni qobul qilghin; shu küni ular Babildin kélip chüshken öyge, yeni Zefaniyaning oghli Yosiyaning öyige kirgin; **11** shundaq, kümüsh we altunni qobul qilghin, bulardin chembersiman bir tajni toqup we tajni Yehozadakning oghli bash kahin Yeshuaning béshigha kiygüzgin; **12** we Yeshuagha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Qaranglar, «Shax» dep atalghan insan! U öz tüwidin ornida shaxlinip, Perwerdigarning ibadetxanisini quridu» — dégin. **13** «Berheq, Perwerdigarning ibadetxanisini qurghuchi del shu bolidu; u shu shahane shan-sherepni zimmissige élip, öz textige olturup höküm süridu; u textke olturidighan kahin bolidu; xatirjemlik-aramliqni élip kélidighan hemkarliq ular ikkisi arisida bolidu. **14** Mushu chembersiman taj Perwerdigarning ibadetxanisida Xelem, Tobiya, Yedayalargha we Zefaniyaning oghlining méhribanliqigha bir esletme üçün qoyulidu. **15** We yiraqta turuwatqanlar kélip Perwerdigarning ibadetxanisini qurush xizmitide bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; eger Perwerdigarning awazini köngül qoyup anglisanglar bu ish emelge ashurulidu».

7 Darius padishahning tötinchi yili toqquzinchi ay, yeni «Xislew»ning tötinchi küni, Perwerdigarning sözi Zekeriyagha keldi. **2** Shu chaghda Beyt-El shehiridikiler Shérezer we Regem-Melekleri Perwerdigardin iltipat sorashqa ewetkenidi. **3** Beyt-Eldikiler: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyidiki kahinlardin,

shuningdek peyghemberlerdin: «Herbimiz köp yillardin béri qilghinimizdek, beshinchi ayda herbimiz yenila özimizni bashqilardin ayrip, yig'ha-zarg'ha olturushimiz kérekmu?» — dep soranglar» dep tapilghanidi. 4 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 5 «Zémindiki barliq turuwatqan xelqge hem kahinlarga söz qilip mundaq sorighin: — «Siler mushu yetmish yildin béri beshinchi ay we yettinchi aylarda roza tutup yig'ha-zar qilghininglarda, siler manga, heqiqeten manga roza tuttungharmu? 6 Yéginginglar, ichkininglar, bu peqet özünglar üçünla yep-ichkininglardin ibaret boldi emesmu? 7 Bular Yérusalém we uning etrapidiki sheherliri ahaliilik bolghan, taza awatlashqan chaghlarda, jenubiy Yehuda we töwen tüzlenglik ahaliilik bolghan chaghlarda, Perwerdigar burunqi peyghemberler arqiliq jakarlig'han sözler emesmu? 8 Perwerdigarning sözi Zekeriya'gha kélip mundaq déyildi: — 9 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Heqiqiy adaletni yürüzüinglar, bir-biringlarga méhir-muhebbet we rehim-shep'qet körsitinglar, 10 tul xotun we yétim-yésirlarni, yat ademler we namratlarni bozek qilmanglar; héchkim öz qérindishigha könglide yamanliq oylimisun. 11 Biraq [ata-bowiliringlar] anglashni ret qilghan, ular jahilliqlik bilen boynini tolghap, anglimasqa qulaqlirini éghir qilghan; 12 ular Tewrat qanunini we samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Öz Rohi bilen burunqi peyghemberler arqiliq ewetken sözlirini anglimasliq üçün könglini almastek qattiq qilghanidi; shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin intayin qattiq ghezep chüshken; 13 shundaq boldiki, Men ularni chaqirghanda ular anglashni ret qilghandek, ular chaqirghanda Menmu anglashni ret qildim» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, 14 — «we Men ularni ular tonumaydighan barliq eller arisigha qara quyun bilen tarqitiwettim; ularning kétishi bilen zémin weyran bolghan, andin uningdin ötkenlermu, qaytqanlarmu bolghan emes; chünki ularning sewebidin illiq zémin weyrane qilin'ghan».

8 We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Méning Zion'gha baghlig'han otluq muhebbitim qaynap tashti; Méning

uninggha baghlig'han otluq muhebbitim tüpeylidin [uning düshmenlirige] ghezipim qaynap tashti. 3 Perwerdigar mundaq deydu: «Men Zion'gha qaytip keldim, Yérusalémning otturida makanlishimen; Yérusalém «Heqiqet shehiri» dep atilidu, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning téghi «Muqeddes Tagh» dep atilidu. 4 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Qéri boway-momaylar yene Yérusalémning kochilirida olturidighan bolidu; künliri uzun bolup, herbiri hasisini qolida tutup olturidu; 5 sheherning kochiliri oynawatqan oghul-qiz balilar bilen liq tolidu. 6 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu ish shu künlerde bu xelqning qaldisining közige ajayib karamet körünidighini bilen, u Méning közümg'e karamet körünemdu?» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 7 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men Öz xelqimni sherqiy zéminlardin, gherbiy zéminlardin qutquzimen; 8 Men ularni élip kélimen, ular Yérusalémde makanlishidu; ular Méning xelqim, Men heqiqet we heqqaniyliqta ularning Xudasi bolimen». 9 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyining uli sélin'ghan künide hazir bolghan peyghemberlarning aghzidin mushu künlerde bayan qiliniwatqan munu sözlerni ishitwatisiler, muqeddes ibadetxanining quruluşigha qolunglar küchlük qilinsun! 10 Chünki shu künlerdin ilgiri insan üçün ish heqqi yoq, at-ulagh üçünmu ish heqqi yoq idi; jebir-zulum tüpeylidin chiqquchi yaki kirgüchi üçün aman-ésenlik yoq idi; chünki Men herbir ademni öz yéqinigha düshmenleshtürdüm; 11 biraq Men bu xelqning qaldisigha burunqi künlerdikidek bolmaymen, deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; 12 chünki uruq hosulluq bolidu, üzüm téli méwileydu, tupraq ündürmilirini béridu, asmanlar shebnemlirini béridu; shuning bilen men bu xelqning qaldisigha mushularning hemmisini ige qildurimen. 13 Shundaq emelge ashuruliduki, siler eller arisida lenet bolup qalghininglarning eksiche, i Yehuda jemeti we Israil jemeti, Men silerni qutquzimen, siler [ulargha] bext-beriket bolisiler; qorqanglar, qolliringlar küchlük qilinsun! 14 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Silerning ata-

bowiliringlar Méning ghezipimni qozghighanda Méning silerge yamanliq yetküzish oyida bolghinim we shu [jaza] yolidin yanmighinimdek — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — **15** Men hazir, mushu künlerde yene Yérusalém we Yehuda jemetige yaxshiliq yetküzish oyida boldum; qorqmanglar. **16** Mushu ishlargha emel qilinglar: — Herbiringlar öz yéqinlarga heqiqetni sözlenglar; derwaziliringlarda heqiqetke, amantinchliqqa uyghun hökümlerni yürgüzünglar; **17** héchkim könglide öz yéqinigha yamanliq oylimisun; héchqandaq yalghan qesemge shérik bolmanglar; chünki Men del bularning hemmisige nepretlinimen, deydu Perwerdigar. **18** We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **19** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Tötinchi aydiki roza, beshinchi aydiki roza, yettinchi aydiki roza we oninchi aydiki roza Yehuda jemetige xushalliq we shad-xuramliq, bextlik ibadet sorunliri bolidu; shunga heqiqet we xatirjemlik-tinchliqni söyünglar. **20** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Nurghun qowmlar we köp sheherlarning ahali yene mushu yerge kélidu; **21** bir sheherde turuwatqanlar bashqa bir sheherge béríp ulargha: «Perwerdigardin iltipat tileshke, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdeshke téz barayli; menmu barimen!» — deydighan bolidu. **22** Köp qowmlar we küchlik eller Perwerdigardin iltipat tileshke, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdeshke Yérusalémgha kélidu. **23** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Shu künlerde herxil tilda sözleydighan ellerdin on neper adem chiqip Yehudiy bir ademning tonining étikini tutuwélip uninggha: «Biz sen bilen barayli; chünki Xudani sen bilen billidur, dep anglidur» — deydu.

9 Perwerdigarning sözidin yüklen'gen bésharet — Xadrak zémimi we Demeshq üstige qonidu (chünki Perwerdigarning neziri ademler we Israilning barliq qebililiri üstididur); **2** U bulargha chégridash bolghan Xamatqa, Tur we Zidon üstigimu qonidu. Tur tolimu «dana» bolghachqa, **3** özi üçün qorghan qurghan, kümüşni topidek, sap altunni kochilardiki patqaqtek dówilep qoyghan. **4** Mana, Reb uni mal-dunyasidin ayriwétidu, uning küchini déngizda yoq qilidu; u ot

teripidin yep kétilidu. **5** Ashkélon buni körüp qorqudu; Gazamu körüp azablinip tolghinip kétidu; Ekronmu shundaq, chünki uning arzu-ümidu tozup kétidu; padishah Gazadin yoqap kétidu, Ashkélon ademzatsiz qalidu. **6** Shuning bilen Ashdodta haramdin bolghan birsi turidu; Men Filistiylarning meghrurluqi we pexrini yoqitimen. **7** Men aghzidin qanlarni, uning haram yégen yirginchlik nersilerni chishliri arisidin élip kétimen; andin qélip qalghanlar bolsa, ular Xudayimizgha tewe bolup, Yehudada yobashchi bolidu; Ekronning ornı Yebus qebilisidikilerge oxshash bolidu. **8** Men qoshun tüpeylidin, yeni ötüp ketküchi we qaytip kelgüchi tüpeylidin Öz öyüm etrapida chédirimni tiktürimen; ezgüchi qaytidin uningdin ötmeydu; chünki Öz közüim bilen közitimen. **9** Zor shadlan, i Zion qizi! Tentenelik nida qil, i Yérusalém qizi! Qaranglar, padishahing yéninggha kélidu; U heqqaniy we nijatliq bolidu; Kemter-mömin bolup, Mada éshekke, yeni éshek texiyige minip kélidu; **10** Shuning bilen Men jeng harwilirini Efraimdin, Atlarni Yérusalémdin mehrum qilwétimen; Jeng oqyasimu élip tashlinidu. U bolsa ellerge xatirjemlik-tinchliqni jakarlap yetküzidu; Uning hökümranlıqi déngizdin déngizghiche, [Efrat] deryasidin yer yüzining chetlirigiche bolidu. **11** Emdi séni bolsa, sanga chüshürülgen ehde qéni tüpeylidin, Men arangdiki mehbuslarni susiz orektin azadliqqa chiqirimen. **12** Mustehkem jaygha qaytip kélinglar, i arzu-ümidning mehbusliri! Bügün Men jakarlap éytimenki, tartqan jazaliringning eksini ikki hessilep sanga qayturimen. **13** Chünki Özüm üçün Yehudani oqyadek égliedürdüm, Efraimni oq qilip oqyagha saldim; Men oghul baliliringni ornidin turghuzimen, i Zion — ular séning oghul baliliringgha qarshi jeng qilidu, i Grétsiyel! I Zion, Men séni palwanning qolidiki qilichtek qilimen. **14** Perwerdigar ularning üstide körünidu; Uning oqi chaqmaqtek étilip uchidu. Reb Perwerdigar kanayni chalidu; U jenubtiki dehshetlik qara quyunlarni bille élip yürüş qilidu. **15** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ular üçün mudapie bolidu; ular salgha tashlirini kukum qilip, dessep cheyleydu; ular ichiwélip, sharab keypini sürgenlerdeq qiyqas-süren kötüridu; ular [qan'gha] milen'gen qurban'gahning bürejkliridek, [qan'gha] toldurulghan qachilardek bolidu. **16** Shu küni Perwerdigar bolghan ularning Xudasi ularni Özüm baqqan padam bolghan xelqim dep bilip qutquzidu; chünki ular taj göherliridek

Uning zémini üstide kótürüldü. 17 Shunche zordur Uning méhribanliqi, shunche qaltistur Uning güzelliki! Ziraetler yigitlerni, yéngi sharab qizlarni yashnitidu!

10 Perwerdigardin «kéyinki yamghur» peslide yamghurni telep qilinglar; Perwerdigar chaqmaqlarni chaqturup, ulargha mol yamghurlarni, shuningdek herbirige étizda ot-chöplerni béridü. 2 Chünki «öy butliri» bimene geplerni éytqan, palchilar yalghan «alامت»lerni körgen, tuturuqsiz chüshlerni sözligen; ular quruq teselli béridü. Shunga xelq qoy padisidek ténep ketti; ular padichisi bolmighachqa, azar yémekte. 3 Méning ghezipim padichilargha qozghaldi; Men mushu «téke» [yétekchilerni] jazalaymen; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz padisidin, yeni Yehuda jemetidin xewer élishqa keldi; U jengde ularni Özining heywetlik étidek qilidu. 4 Uningdin [yeni Yehudadin] «Burjek Téshi», uningdin «Qozuq», uningdin «Jeng Oqyasi», uningdin «Hemmige hökümrانliq Qilghuchi» chiqidu. 5 Shuning bilen ular jengde, [düshmenlerni] kochilardiki patqaqni dessigendek cheyleydighan palwanlardek bolidu; ular jeng qilidu, chünki Perwerdigar ular bilen billidur; ular atliq eskerlernimu yerge qaritip qoyidu. 6 Men Yehuda jemetini kücheytimen, Yüsüpning jemetini qutquzimen; Men ularni qaytidin olturaqlishishqa qayturimen; chünki Men ulargha rehım-shepqetni körsitimen. Ular Men héchqachan tashliwetmigendek bolidu; chünki Men ularning Xudasi Perwerdigarmen; Men ulargha jawab bérimen. 7 Efraidikiler palwandek bolidu, köngülliri sharab keypini sürgenlerde kushallinidu; ularning baliliri buni körüp xushallinidu; ularning köngli Perwerdigardin shadlinidu. 8 Men üshqirtip, ularni yighimen; chünki Men ularni bedel tölep hörlükke chiqirimen; ular ilgiri köpiyip ketkendek köpiyidu. 9 Men ularni eller arisida uruqtek chachimen; andin ular Méni yiraq jaylarda esleydu; shuning bilen ular baliliri bilen hayat qélip, qaytip kélidu. 10 Men ularni qaytidin Misir zéminidin élip kélimen, Asuriyedinnu chiqirip yighimen; ularni Giléad we Liwan zéminigha élip kirgüzimen; yer-zémin ularni patquzalmay qalidu. 11 Shundaq qilip, U jebir-japa déngizdin ötüp, déngizdiki dolqunlarni uridu; Nil deryasining tegliri qurup kétidu; Asuriyening meghrurluqi we pexri pes qilinidu, Misirdiki shahane hasimu yoqilidu. 12 Men ularni Perwerdigar arqiliq kücheytimen; ular Uning namida mangidu, deydu Perwerdigar.

11 I Liwan, ot séning kédır derexliringni yep kétishi üçün, derwaziliringni ach! 2 Waysanglar, i qarighaylar, chünki kédır yiqildi, ésil derekler weyran qilindi; waysanglar, i Bashandiki dub derexliri, chünki baraqsan orman yiqitildi! 3 Padichilarning waysighan awazini angla! Chünki ularning sheripi [bolghan chimen-yaylaq] weyran qilindi; arslanlarning hörkirigen awazini angla! Chünki Iordan deryasining pexri bolghan [bük-baraqsanliqi] weyran qilindi. 4 Perwerdigar Xudayim mundaq deydu: — Boghuzlashqa békitilgen padini baqqin! 5 Ularни sétiwalghanlar ularni boghuzliwetkende héch gunahkar dep qaralmaydu; ularni sétiwetkenler: «Perwerdigargha shükri! Chünki béyip kettim!» — deydu; ularning öz padichiliri ulargha ichini héch aghritmaydu. 6 Chünki Men zémında turuwatqanlarga yene ichimni héch aghritmaymen, deydu Perwerdigar; — we mana, Men ademlerni, herbirini öz yéqinining qoligha we öz padishahining qoligha tapshurimen; mana, bular zéminni xarab qilidu, Men ularni bularning qolidin héch qutquzmaymen. 7 Shunga men «boghuzlashqa békitilgen pada»ni béqip turdum, bolupmu padining arisidiki miskin möminlerni baqtım. Men özümge ikki tayaqni aldım; birinchisini «shapaet», ikkinchisini «rishte» dep atidim; shuning bilen men padini baqtım. 8 Shuningdek Men bir ay ichide üç padichini halak qildim; Méning jénim bu [xelqtin] bizar boldi we ularning jéni Méni öch kördi. 9 Men: «Men silerni baqmaymen; öley dep qalghanliri ölüp ketsun; halak bolay dep qalghanliri halak bolsun; tirik qalghanlarning hemmisi bir-birining göshini yésun» — dédim. 10 Men «shapaet» dégen tayiqimni élip sunduriwettim, shuningdek Méning barliq eller bilen bolghan ehdemni sunduruwettim. 11 Ehde shu küni bikar qiliwétildi; shunga pada arisidiki manga diqqet qilghan miskin möminler buning Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yetti. 12 We men ulargha: «Muwapiq körsenglar, méning ish heqqimni béringlar; bolmisa boldi qilinglar» — dédim. Shunga ular méning ish heqqimge ottuz kümüş tenggini tarazigha saldi. 13 We Perwerdigar manga: «Mana bu ular Manga békitken qaltis baha! Uni sapalchining aldigha tashlap ber!» dédi. Shuning bilen men ottuz kümüş tenggini élip bularni Perwerdigarning öyide, sapalchining aldigha chöriwettim. 14 Andin men Yehuda bilen Israilning qérindashliqini üzüş üçün, ikkinchi tayiqimni, yeni «rishte»ni sunduruwettim.

15 Andin Perwerdigar manga mundaq dédi: «Sen emdi yene erzimes padichining qorallirini al. 16 Chünki mana, Men zéminda bir padichini ornidin turghuzimenki, u halak bolay dégenlerdin xewer almaydu, ténep ketkenlerni izdimeydu, yarilan'ghanlarni saqaytmaydu, saghlamlarnimu baqmaydu; u belki semrigenlarning göshini yeydu, hetta tuyaqlirini yirip yeydu. 17 Padini tashliwetken erzimes padichining haligha way! Qilich uning biliki we ong közige chüshidu; uning biliki pütünley yigileydu, uning ong közi pütünley qarangghuliship kétidu.

12 Perwerdigarning Israil toghruluq sözidin yüklen'gen bésharet: — Asmanlarni yayghuchi, yerning ulini salghuchi, ademning rohini uning ichide Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: — 2 Mana, Men Yérusalémni etrapidiki barliq ellerge kishilerni dekke-dükkige salidighan apqur qilimen; Yérusalémgha chüshidighan muhasire Yehudaghimu chüshidu. 3 Shu küni emelge ashuruliduki, Men Yérusalémni barliq ellerge éghir yük bolghan tash qilimen; kim uni özige yüklise yarilanmay qalmaydu; yer yüzidiki barliq eller uninggha jeng qilishqa yighilidu. 4 Shu küni Men hemme atlarni sarasimige sélip, atliqlarni sarang qilip urimen; biraq Yehuda jemetini közümdé tutimen; ellerdiki herbir atni bolsa korluq bilen uruwétimen. 5 Shuning bilen Yehudaning yoblashchiliri könglide: «Yérusalémda turuwatqanlar samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, ularning Xudasi arqiliq manga küch bolidu» deydu. 6 Shu küni Men Yehudaning yoblashchilirini otunlar arisidiki otdandek, öंचiler arisidiki mesh'eldek qilimen; ular etrapidiki barliq ellerni, yeni ong we sol teripidikilerni yewétidu; Yérusalémdikiler yene öz jayida, yeni Yérusalém shehiride turidighan bolidu. 7 Perwerdigar awwal Yehudaning chédirlirini qutquzidu; sewebi — Dawut jemetining shan-sheripi hem Yérusalémda turuwatqanlarning shan-sheripi Yehudaningkidin ulughlanmasliq üçündür. 8 Shu küni Perwerdigar Yérusalémda turuwatqanlarni qoghdaydu; ularning arisidiki elengship qalghanlarmu shu küni Dawuttek palwan bolidu; Dawut jemeti bolsa Xudadek, yeni ularning aldidiki Perwerdigarning Perishtisidek küchlük bolidu. 9 Shu küni emelge ashuruliduki, Yérusalémgha jeng qilishqa kelgen barliq ellerni halak qilishqa kirishimen. 10 We Men Dawut jemeti we Yérusalémda turuwatqanlar üstige shapaet yetküzgüchi we shapaet tiligüchi Rohni

quyimen; shuning bilen ular özliri sanjip öltürgen Manga yene qaraydu; birsining tunji oghli üçhün matem tutup yigha-zar kötürgendek ular Uning üçhün yigha-zar kötüridu; yekke-yégane oghlidin juda bolghuchining derd-elem tartqinidek ular uning üçhün derd-elem tartidu. 11 Shu küni Yérusalémda ghayet zor yigha-zar kötürülidu, u Megiddo jilghisidiki «Xadad-Rimmon»da kötürülgen yigha-zardek bolidu. 12 Zémin yigha-zar kötüridu; herbir aile ayrim halda yigha-zar kötüridu. Dawut jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda, Natan jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; 13 Lawiy jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; Shimey jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; 14 barliq tirik qalghan aililer, yeni herbir aile ayrim-ayrim halda we ularning ayalliri ayrim halda yigha-zar kötüridu.

13 Shu küni Dawut jemeti hem Yérusalémda turuwatqanlar üçhün gunahni we paskiniliqni yuyidighan bir bulaq échilidu. 2 Shu küni shundaq boliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men mebudlarning namlirini zémindin yoqitimenki, ular yene héch eslenmeydu; we Men peyghemberlerni we paskina rohnimu zémindin chiqirip yötikiwétimen. 3 Shundaq emelge ashuruliduki, bireylen yenila peyghemberchilik qilip bésharet bérey dése, uning özini tughqan ata-anisi uninggha: «Sen hayat qalmaysen; chünki Perwerdigarning namida yalghan gep qiliwatisen» deydu; andin özini tughqan ata-anisi uni bésharet bériwatqinidila sanjip öltüridu. 4 Shu küni shundaq boliduki, peyghemberlarning herbiri özliri bésharet bériwatqanda körgen körünüshtin xijil bolidu; ular xeqni aldash üçhün ikkinchi chupurluq chapanni kiymeydu; 5 U: «Men peyghember emes, men peqet tériqchimen; chünki yashliqimdin tartip tupraq bilen tirikchilik qiliwatimen» — deydu. 6 Emdi birsi uningdin: «Hey, emdi séning meydengdiki bu zexmetler néme?» — dése, u: «Dostlirimning öyide yarilinip qaldim» — dep jawab béridu. 7 Oyghan, i qilich, Méning padichimgha, yeni Méning shérikim bolghan ademge qarshi chiq, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; — Padichini uruwet, qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu; Men qolumni kichik péillarning üstige chüshürüp turghuzimen. 8 Zéminda shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Perwerdigar, — üçhtin

ikki qismi qirilib ölidu; biraq üçtin bir qismi uningda tirik qalidu. **9** Andin Men üçinchi qismini otqa kirgüzimen, ularni kümüsh tawlighandek tawlaymen, altun sinalghandek ularni sinaymen; ular Méning namimni chaqirip nida qilidu we Men ulargha jawab bérimen; Men: «Bu Méning xelqim» deymen; ular: «Perwerdigar méning Xudayim» — deydu.

14 Mana, Perwerdigargha xas kün kélidu; [u küni] arangdin mal-mülküng bulang-talang qilinip bölüşhüwélinidu. **2** Men barliq ellerni Yérusalémgha jeng qilishqa yighimen; sheher ishghal qilinidu, öyler bulang-talang qilinip, qiz-ayallar ayagh-asti qilinidu; sheherning yérimi esirge chüshüp sürgün qilinidu; tirik qalghan xelq sheherdin élip kétilmeydu. **3** Andin Perwerdigar chiqip shu eller bilen urushidu; U Uning jeng qilghan künidikidek urushidu. **4** Uning putliri shu küni Yérusalémning sherqiy teripining eng aldi bolghan Zeytun téghida turidu; shuning bilen Zeytun téghi otturidin sherq we gherb terepke yérilidu; zor yoghan bir jilgha peyda bolidu; taghning yérimi shimal terepke, yérimi jenub terepke yötkilidu. **5** We siler Méning taghlirimning del mushu jilghisi bilen qachisiler; chünki taghlarning jilghisi Azelgiche baridu; siler Yehuda padishahi Uzziyaning künliride bolghan yer tewreshite qachqininglardek qachisiler. Andin Perwerdigar Xudayim kélidu; hemde Sen bilen barliq «muqeddes bolghuchilar»mu kélidu! **6** Shu küni shundaq boliduki, nur toxtap qalidu; parlaq yultuzlarmu qarangghuliship kétidu; **7** Biraq u Perwerdigargha melum bolghan alahide bir kün, ya kéche ya kündüz bolmaydu; shundaq emelge ashuruliduki, kech kirgende, alem yorutulidu. **8** Shu küni shundaq boliduki, hayatliq suliri Yérusalémdin éqip chiqidu; ularning yérimi sherqiy déngizgha, yérimi gherbiy déngizgha qarap aqidu; yazda we qishta shundaq bolidu. **9** Perwerdigar pütkül yer yüzi üstide padishah bolidu; shu küni peqet bir «Perwerdigar» bolidu, [yer yüzide] birdinbir Uningla nami bolidu. **10** Gébadin Yérusalémning jenubidiki Rimmon'ghiche bolghan pütün zémin «Arabah»dek tüzlenglikke aylandurulidu; Yérusalém bolsa «Binyamin derwazisi»din «Birinchi derwaza»ghiche we yene «Burjek derwazisi»ghiche, «Hananiyelning munari»din padishahning sharab kölcheklirigiche yuqiri kótürülidu, lékin sheher yenila öz jayida shu péti turidu; **11** Ademler yene uningda turidu. «Halak permani» yene héch

chüshürülmeydu; Yérusalém xatirjemlikte turidu. **12** We Perwerdigar Yérusalémgha jeng qilghan barliq ellerni urushqa ishletken waba shundaq boliduki, ular öre bolsila göshliri chirip kétidu; közliri chanaqlirida chirip kétidu; tilliri aghzida chirip kétidu. **13** Shu küni shundaq boliduki, ularning arisigha Perwerdigardin zor bir alaqzadilik chüshidu; ular herbiri öz yéqinining qolini tutushidu, herbirining qoli yéqinining qoligha qarshi kótürülidu. **14** Yehudamu Yérusalémda jeng qilidu; etrapidiki barliq ellerning mal-mülükliri jem qilip yighilidu — san-sanaqsiz altun-kümüsh we kiyim-kéchekler bolidu. **15** At, qéchir, töge, éshek, shundaqla ularning bargahlirida bolghan barliq mal-waranlar üstige chüshken waba yuqiriq wabagha oxshash bolidu. **16** Shundaq emelge ashuruliduki, Yérusalémgha jeng qilishqa kelgen hemme ellerdin barliq tirik qalghanlar her yili Yérusalémgha, padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha ibadet qilishqa we «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqidu. **17** Shundaq boliduki, yer yüzidiki qowm-jemetlerdin padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha ibadetke chiqmighanlar bolsa, emdi ularning üstige yamghur yagmaydu. **18** Misir jemeti chiqip hazir bolmisa, ularghimu yamghur bolmaydu; biraq Perwerdigar «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqmaydighan barliq eller üstige chüshüridighan waba ularghimu chüshürülidu. **19** Bu Misirning jazasi, shundaqla «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqmaydighan barliq ellerning jazasi bolidu. **20** Shu küni atlarning qongghuraqliri üstige «Perwerdigargha atilip pak-muqeddes bolsun!» dep yézilidu; Perwerdigarning öyidiki barliq qacha-quchilarmu qurban'gah aldidiki qachilargha oxshash hésablinidu; **21** Yérusalémdiki we Yehudadiki barliq qacha-quchilarmu Perwerdigargha atilip pak-muqeddes bolidu; qurbanliq qilghuchilar kélip ularni élip qurbanliq göshlirini pishuridu; shu küni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyide «qanaanliq-sodiger» ikkinchi bolmaydu.

Malaki

1 Perwerdigardin Malakigha yüklen'gen wehiy, u arqiliq Israilgha kelgen: — **2** — Men silerni söyüp keldim — deydu Perwerdigar, — biraq siler: «Sen bizni qandaqmu söyüp kelding?» — deysiler. Esaw Yaqupqa aka bolghan emesmu? — deydu Perwerdigar, — biraq Yaqupni söydüm, **3** Esawgha nepretlendim; uning taghlirini chöl qildim, mirasini chöl-bayawandiki chilbörilerge tapshurup berdim. **4** Édom: «Biz weyran qilinduq, biraq biz xarabileshken jaylarni qaytidin qurup chiqimiz» — dése, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — — Ular quridu, biraq Men örüymen; xeqler ularni «Rezillikning zémini», «Perwerdigar menggüge ghezeplidighan el» dep ataydu. **5** Silerning közliringlar buni körüp: «Perwerdigar Israil chégrasining sirtida ulughlandi!» — deysiler. **6** — Oghul atisini, qul igisini hörmetleydu; emdi Men ata bolsam, hörmitim qéni? Ige bolsam, Mendin bolghan eyminish qéni? — samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar silerge shundaq deydu, i Méning namimni kemsitken kahinlar! Biraq siler: «Biz néme qilip namingni kemsitiptuq?» — deysiler. **7** Siler qurban'gahim üstige bulghan'ghan ozuqni sunisiler; andin siler: «Biz néme qilip séni bulghap qoyduq?» — deysiler; emeliyette siler: «Perwerdigarning dastixinining tayini yoqtur» — deysiler. **8** Kor malni qurbanliqqa sunsanglar, bu qebihlik emesmu? Tokur yaki késsel malni qurbanliqqa sunsanglar, bu qebihlik emesmu? Hazir buni séning waliyinggha sunup baq; u sendin xursen bolamdu? Sanga yüz-xatire qilamdu? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **9** — Emdi, qéni, siler Tengridin bizge shepset körsetkeysen dep ötünüp béqinglar; qolunglardin mushular kelgendin kéyin, U silerdin herqandiqinglarni qobul qilamdu? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **10** — Aranglardin derwazilarni étip qoyghudek birsi chiqmamdu? Shundaq bolghanda siler qurban'gahimda bikardin-bikar ot qalap yürmeytinglar. Méning silerdin héch xursenlikim yoq, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we qolunglardin héchqandaq «ashliq hediye»ni qobul qilmaymen. **11** Kün chiqardin kün patargha Méning namim eller arisida ulugh dep qarilidu; herbir jayda namimgha

xushbuy sélinidighan bolidu, pak bir «ashliq hediye» sunulidu; chünki namim eller arisida ulugh dep qarilidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **12** Biraq siler bolsanglar: «Perwerdigarning dastixini bulghan'ghan, uning méwisi, yeni ash-ozuqi nepretliktur» — déginginglarda, siler uni haram qilisiler; **13** we siler: «Mana, némidégen awarichilik!» deysiler we Manga qarap dimighinglarni qaqsiler, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — siler yarilan'ghan, tokur hem késsel mallarni élip kélisiler. Qurbanliq-hediyilerni shu péti élip kélisiler; Men buni qolunglardin qobul qilamdimen? — deydu Perwerdigar. **14** Berheq, padisida qochqar turup, Rebke qilghan qesimini ada qilish üçün bulghan'ghan nersini qurbanliq qilidighan aldanchi lenetke qalidu; chünki Men ulugh Padishahdurmen, namim eller arisida hörmetlinidighan bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.

2 — Emdi, hey kahinlar, bu emr-perman silerge chüshti: — **2** Siler anglimisanglar, namimgha shan-sherep keltürüşke köngül qoymisanglar, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men aranglarga lenetni chüshürüp ewetimen; silerning beriketliringlarchimu lenet qilimen. Berheq, Men alliqachan ulargha lenet oqudum, chünki siler [sherpimge] köngül qoymidinglar. **3** Mana, Men uruqliringlarga tenbih bérimen, silerning yüzüngerle poq, héytinglardiki poqni sürimen; birsi silerni shu poq bilen bille apirip tashlaydu. **4** Shuning bilen siler Méning silerge bu emrni ewetkenlikimni bilisiler, meqset, Méning Lawiy bilen tüzgen ehdemning saqliniwérishi üçündür, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **5** — Méning uning bilen tüzgen ehdem hayatliq hem aram-xatirjemlik élip kélidu; uni Mendin qorqsun dep bularni uninggha berdim; u Mendin qorqup namim aldida titrigenidi. **6** Aghzidin heqiqetning telim-terbiyisi chüshmigen, lewliridin naheqliq tépilmighan; u aramliq-xatirjemlik hem durusluqta Men bilen bille mangghan, nurghun kishilerni qebihliktin yandurghan. **7** Chünki kahinning lewliri ilim-bilimni saqlishi kérek, xeqler uning aghzidin Tewrat-qanunini izdishi lazim; chünki u samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning elchisidir. **8** — Biraq siler yoldin chetnep kettinglar; siler nurghun kishiler üçün Tewrat-qanunini putlikashanggha

aylanduruwettinglar; siler Lawiy bilen tüzülgen ehndi buzghansiler — deydü samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, **9** — shunga Men silernimu pütün xelq aldida nepretlik we peskesh qildim, chünki siler yollirimni tutmighan, shundaqla Tewrat-qanunini ijra qilghanda bir terepke yan basqan. **10** — Bizde bir ata bar emesmu? Bizni Yaratquchi peqet birla Tengri emesmu? Emdi némishqa herbirimiz öz qérindishimizgha wapaszliq qilip, ata-bowilirimiz bilen tüzgen ehdisini bulghaymiz? **11** Yehuda wapaszliq qildi, Israilda hem Yérusalémnda yirginchlik bir ish sadir qilindi; chünki Yehuda Perwerdigar söygen muqeddes jayini bulghap, yat bir ilahning qizini emrige aldi. **12** Undaq qilghuchi, yeni azdurghuchi bolsun, azdurulghuchi bolsun, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha «ashliq hediye»ni élip kelgüchi bolsun, Perwerdigar ularni Yaqupning chédirliridin üzüp tashlaydu. **13** Siler shuningdek shundaq qilislerki, qurban'gahni köz yashliri, yig'ha, ah-zarlar bilen qaplaysiler — chünki U qurbanliq-hediyilerghe héch qarimaydighan boldi, uningdin héch razi bolmay qolunglardin qobil qilmaydighan boldi. **14** Biraq siler: «némishqa?» dep soraysiler. — Chünki Perwerdigar sen we yashliqingda alghan ayaling otturida guwahchi bolghanidi; sen uninggha wapaszliq qilding, gerche u séning hemrahing we sen ehde tüzgen ayaling bolsimu. **15** Xuda [er-ayalni] bir qilghan emesmu? Shundaqla, buninggha Rohini qaldurghan emesmu? [Xuda] némishqa ularni bir qildi? Chünki U ular din xlasmen perzent kütkenidi. Emdi herbiringlar öz qelb-rohinglarga diqqet qilinglar, héchqaysisi yashliqta alghan ayaligha wapaszliq qilmisun! **16** Chünki Men talaq qilishqa öchturmen, deydü Israilning Xudasi Perwerdigar, — shuningdek öz tonigha zomburluq chaplashturuwalghuchigha öchmen, — deydü samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. — shunga qelb-rohinglarga diqqet qilinglar, héchqaysinglar wapaszliq qilmanglar! **17** — Siler sözliringlar bilen Perwerdigarning sewr-taqitini qoymidinglar, andin siler: «Biz néme qilip Uning sewr-taqitini qoymaptuq?» — deysiler. Sewr-taqitini qoymighanliqinglar bolsa del: «Rezillik qilghuchi Perwerdigarning neziride yaxshidur, U ular din kursen bolidu»; yaki «Adaletni yürügüzgüchi Xuda zadi nedidur?» — déginginglerde bolmamdu!

3 — Mana emdi Men Öz elchimni ewetimen, u Méning aldimda yol teyyarlaydu; siler izdigen Reb, yeni siler

xursenlik dep bilgen ehde Elchisi Öz ibadetxanisigha tuyuqsiz kiridu; mana, U kéliwatidu, — deydü samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **2** — Biraq Uning kelgen künide kim chidiyalisun? U körün'gende kim turalisun? Chünki U tawlighuchining oti, kirchining aqartquch sholtisidek bolidu; **3** U kümüshni tawlighuchi hem érihdighuchidek tawlap olturidu; Lawiyning balilirini saplashturidu, ularni altun-kümüshni tawlighandek tawlaydu; shuning bilen ular Perwerdigargha heqqaniyliqta qilin'ghan qurbanliq-hediyeni sunidu. **4** Andin Yehuda hem Yérusalémning qurbanliq-hediyiliri Perwerdigargha kona zamanlardikidek, ilgiriki waqitlardikidek shérin bolidu. **5** Men hésab élishqa silerge yéqin kélimen; Men séhirgerlerge, zinaxorlarga, yalghan qesem ichküchilerghe, medikarlarning heqqini tutuwélip bozek qilghuchilargha, tul xotunlar hem yétim-yésirlarni xarlighuchilargha, yat ademlerni öz heqqidin ayriwetküchilerghe, shuningdek Mendin héch qorqmighanlarga tézdin eyibligüchi guwahchi bolimen, — deydü samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **6** Chünki Menki Perwerdigar özgermesturmen; shunga siler, i Yaqupning oghulliri, tügeshmigensiler. **7** — Ata-bowiliringlarning künliridin tartip siler belgilimilirimdin chetnep, ularni héch tutmighansiler. Méning yénimgha qaytip kélinglar, Men yéninglarga qaytimen, — deydü samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — biraq siler: «Biz qandaqmu qaytip kélimiz?» — deysiler. **8** Adem Xudaningkini bulisa bolamdu? — Biraq Manga Méningkini bulap keldinglar. Siler yene: «Biz qandaqsige Sanga bulangchiliq qiliwatimiz?» — deysiler. Siler «ondin bir» ülüsh öshrilinglarni hem «kötürme hediyeler»ni sun'ghininglarda shundaq qilisiler! **9** Siler éghir bir lenetke qaldinglar, chünki Manga bulangchiliq qiliwatisiler — siler bu pütkül «yat el» shundaq qiliwatisiler! **10** Emdi öyümde ashliq bolush üçün pütkül «ondin bir» ülüsh öshrini ambargha élip kélinglar we shundaqla Méni sinap béqinglar, — deydü samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Men asmaning dérizilirini chong échip silerge patquzalmighudek bir beriketni töküp béridighanliqimni körüp baqmamsiler? **11** Shundaq bolghandila Men silerni dep yene yalmighuchini eyibleymen, u topriqinglardiki méwilerni weyran qilmaymen; silerning bagh-étizliringlardiki tal

üzümler waqitsiz tökülüp ketmeydu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **12** — Shuning bilen barliq eller silerni bextlik dep ataydu, chunki yeringlar ademni huzurlanduridighan bir zemin bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **13** — Silerning sözliringlar Manga qattiq tegdi, deydu Perwerdigar, — biraq siler yene: «Biz sen bilen qarshilishidighan néme söz qilduq?» — deysiler. **14** — Siler: «Xudaning xizmitide bolush bihudiliktur» hem: «Uning tapshuruqini ching tutushimiz we samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar aldida matem tutqan kishilerdek yürüshimizning néme paydisi?» — deysiler, **15** hem shuningdek: «Tekebburlarni bextlik dep ataymiz; rezillik qilghuchilar ronaq tapidu; ular berheq Xudani sinaydu, biraq qutulup kétidu» — deysiler. **16** Perwerdigardin eyminidighanlar [buni anglap] pat-pat bir-biri bilen mungdashti; Perwerdigar uni nezirige aldi, sözlirini anglidi. Shuning bilen Perwerdigarning aldida Uningdin qorqup, Uning namini séghin'ghanlar üçün esletme bolghan bir xatire kitab yézildi. **17** — Bu kishiler bolsa Özümning alahide göherimni yighqan künide Méningki bolidu — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — we Men xuddi adem öz xizmitide bolghan oghligha ichini aghritqandek ulargha ichimni aghritimen. **18** Siler qaytip kélisiler we heqqaniylar bilen rezillerni, Xudaning xizmitide bolghanlar bilen bolmighanlarni perq ételeysiler.

4 — Chunki mana shu kün, xumdandek köydürgüchi kün kélidu; herbir tekebburluq qilghuchi hem herbir rezillik qilghuchi paxaldek bolidu; shu kélidighan kün ularni köydüriwétidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — ulargha ne yiltiz ne shax qaldurulmaydu. **2** Lékin namimdin eyminidighan siler üçün, qanatlirida shipa-derman élip kélidighan, heqqaniyliqni parlitidighan Quyash ornidin turidu; siler talagha chiqip bordaq mozaylardek qiyghitip oynaysiler; **3** siler rezillerni cheylep dessiwétisiler; ular Men teyyarlighan künide tapininglar astida kül bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **4** — Men Horeb téghida pütkül Israil üçün qulum Musagha buyrughan qanunni, yeni belgilimiler hem hökümlerni yadinglarda tutunglar. **5** — Mana, Perwerdigarning ulugh hem dehshetlik küni kélishtin awwal Men silerge Ilyas peyghembarni

ewetimen. **6** U atilarning könglini balilargha mayil, balilarning könglini atilargha mayil qilidu; undaq bolmighanda Men kélip yer yüzini qarghash bilen uruwétimen.

NEW TESTAMENT

Eysa: — I Ata, ularni kechürgin, chünki ular özining néme qiliwatqanliqini bilmeydu, — dédi.

[Leshkerler] chek tashlap, uning kiyimlirini bölüşüwaldi.

Luqa 23:34

Matta

1 Bu Ibrahimning oghli we Dawutning oghli bolghan Eysa Mesihning nesebname kitabidur: — **2** Ibrahimdin Ishaq töreldi, Ishaqtin Yaqup töreldi, Yaqup Yehuda we uning aka-ukilirining atisi boldi; **3** Yehudadin Tamar arqiliq Perez we Zerah töreldi; Perezdin Hezron töreldi, Hezrondin Ram töreldi, **4** Ramdin Amminadab töreldi, Amminadabdin Nahshon töreldi, Nahshondin Salmon töreldi, **5** Salmondin Rahab arqiliq Boaz töreldi, Boazdin Rut arqiliq Obed töreldi, Obedtin Yesse töreldi, **6** Yessedin Dawut padishah töreldi. Dawuttin Uriyaning ayali arqiliq Sulayman töreldi, **7** Sulaymandin Rehaboam töreldi, Rehaboamdin Abiya töreldi, Abiyadin Asa töreldi, **8** Asadin Yehoshafat töreldi, Yehoshafattin Yehoram töreldi, Yehoramdin Uzziya töreldi, **9** Uzziyadin Yotam töreldi, Yotamdin Ahaz töreldi, Ahazdin Hezekiya töreldi, **10** Hezekiyadin Manasseh töreldi, Manassehdin Amon töreldi, Amondin Yoshiya töreldi; **11** Babilgha sürgün qilin'ghanda Yoshiyadin Yekoniyah we uning aka-ukiliri töreldi. **12** Babilgha sürgün bolghandin keyin, Yekoniyahdin Shéaltiel töreldi, Shéaltieldin Zerubbabel töreldi, **13** Zerubbabeldin Abihud töreldi, Abihuddin Éliaqim töreldi, Éliaqimdin Azor töreldi, **14** Azordin Zadok töreldi, Zadoktin Aqim töreldi, Aqimdin Elihud töreldi, **15** Elihudtin Eliazar töreldi, Eliazardin Mattan töreldi, Mattandin Yaqup töreldi, **16** Yaquptin Meryemning éri bolghan Yüsüp töreldi; Meryem arqiliq Mesih atalghan Eysa tuguldi. **17** Shundaq bolup, Ibrahimdin Dawutqiche bolghan ariliqta jemi on töt ewlad bolghan; Dawuttin Babilgha sürgün qilin'ghiche jemi on töt ewlad bolghan; we Babilgha sürgün qilinishtin Mesih kelgüche jemi on töt ewlad bolghan. **18** Eysa Mesihning dunyagha kélishi mundaq boldi: — Uning anisi Meryem Yüsüpke yatliq bolushqa wede qilin'ghanidi; lékin téxi nikah qilinmayla, uning Muqeddes Rohtin hamilidar bolghanliqi melum boldi. **19** Lékin uning [bolghusi] éri Yüsüp, durus kishi bolup, uni jemi yet aldida xijaletke qaldurushni xalimay, uningdin astirtin ajriship kétishni niyet qildi. **20** Emma u mushu ishlarni oylap yüriginide, mana Perwerdigarning bir perishtisi uning chüshide körünüp uninggha: — Ey Dawutning oghli Yüsüp, ayalig Meryemni öz emringge élishtin qorqma; chünki uningda bolghan hamile Muqeddes Rohtin kelgen. **21** U bir oghul tughidu, sen uning ismini

Eysa dep qoyghin; chünki u öz xelqini gunahliridin qutquzidu» — dédi. **22** Mana bularning hemmisi Perwerdigarning peyghember arqiliq dégenlirining emelge ashurulush üçün bolghan, démek: — **23** «Pak qiz hamilidar bolup bir oghul tughidu; ular uning ismini Immanuel (menisi «Xuda biz bilen bille») dep ataydu». **24** Yüsüp oyghinip, Perwerdigarning shu perishtisining déginini boyiche qilip, Meryemni emrige aldi. **25** Lékin Meryem boshan'ghuche u uninggha yéqinlashmidi. Bu Meryemning tunjisi idi; Yüsüp uninggha Eysa dep isim qoydi.

2 Eysa Hérod padishah höküm sürgen künlerde Yehudiye ölkisining Beyt-Lehem yézisida dunyagha kelgandin keyin, mana bezi danishmenler meshriqtin Yérusalémgha yétip kélip, puqralardin: **2** Yehudiylarning [yéngidin] tughulghan padishahi qeyerde? Chünki biz uning yultuzining kötürülgenlikini körduq. Shunga, uninggha sejde qilghili kelduq, — déyishti. **3** Buni anglighan Hérod padishah, shuningdek pütkül Yérusalém xelqimu alaqadilikke chüshti. **4** U pütkül bash kahinlar we xelqning Tewrat ustazlirini chaqirip, ulardin «Mesih qeyerde tughulushi kérek?» — dep soridi. **5** Ular: «Yehudiyediki Beyt-Lehem yézisida bolushi kérek, — chünki peyghember arqiliq shundaq pütülgen: — **6** «I Yehudiye zéminidiki Beyt-Lehem, Xelqing Yehudiye yétekchilirining arisida eng kichiki bolmaydu; Chünki sendin bir yétekchi chiqidu, U xelqim Israillarning baqquchisi bolidu» — déyishti. **7** Buning bilen, Hérod danishmelerni mexpiy chaqirtip, yultuzning qachan peyda bolghanliqini sürüştürüp biliwaldi. **8** Andin: «Bérip balini sürüshte qilip tépinglar. Tapqan haman qaytip manga xewer qilinglar, menmu uning aldigha bérip sejde qilip kéley» — dep, ularni Beyt-Lehemge yolgha saldi. **9** Danishmenler padishahning sözini anglap yolgha chiqti; we mana, ular sherqte körgen héliqi yultuz ularning aldida yol bashlap mangdi we bala turghan yerge kélip toxtidi. **10** Ular héliqi yultuzni körginidin intayin qattiq shadlinishti **11** hem öyge kirip, balini anisi Meryem bilen körüp, yerge yiqilip uninggha sejde qilishti. Andin, xezinilirini échip, altun, mestiki, murmekki qatarliq sowghatlarni sunushti. **12** Ulargha chüshide Hérodning yénigha barmasliq toghrisidiki wehii kelgenliki üçün, ular bashqa yol bilen öz yurtigha qaytishti. **13** Ular yolgha ketkendin keyin, Perwerdigarning bir perishtisi Yüsüpnig chüshide körünüp: Ornungdin tur! Bala

we anisi ikkisini élip Misirgha qach. Men sanga uqturghuche u yerde turghin. Chünki Hérod balini yoqitishqa izdep kélidu — dédi. **14** Shuning bilen u ornidin turup, shu kéchila bala we anisi ikkisini élip Misirgha qarap yolgha chiqti. **15** U Hérod ölgüche shu yerde turdi. Shundaq boldiki, Perwerdigarning peyghember arqiliq aldin éytqan: «Oghlumni Misirdin Men chaqirdim» dégen sözi emelge ashuruldi. **16** Hérod bolsa danishmenlerdin aldan'ghanliqini bilip, qattiq ghezeplendi. U danishmenlerdin éniqlighan waqitqa asasen, ademlerni ewetip Beyt-Lehem yézisi we etrapidiki ikki yash we uningdin töwen yashtiki oghul balilarning hemmisini öltürguzdi. **17** Shu chaghda Yeremiya peyghember arqiliq éytilghan munu söz emelge ashuruldi: — **18** «Ramah shehiride bir sada, Achchiq yigha-zarning pighani anglinar, Bu Rahilening baliliri üçün kötürgen ah-zarlari; Balilirining yoq qiliwétilgini tüpeylidin, Tesellini qobul qilmay pighan kötüridu». **19** Emdi Hérod ölgendin kéyin, Xudaning bir perishtisi Misirda turghan Yüsüpnig chüshide körünüp uninggha: — **20** Ornungdin tur! Bala we anisini élip Israil zéminigha qayt! Chünki balining jénini almaqchi bolghanlar öldi, — dédi. **21** Buning bilen Yüsüp ornidin turup bala we anisini élip Israil zéminigha qaytti. **22** U Arxélausning atisi Hérod padishahning ornigha textke olturup Yehudiye ölkisige hökümraniq qiliwatqinidin xewer tépip, u yerge qaytishtin qorqti; we chüshide uninggha bir wehiy kélip, Galiliye zéminigha béríp, **23** Nasaret dep atilidighan bir yézida olturaqlashti. Shuning bilen peyghemberler arqiliq: «U Nasaretlik dep atilidu» déyilgini emelge ashuruldi.

3 Shu chaghlarda, chömüldürgüchi Yehya Yehudiyediki chöl-bayawan'gha kélip 2 kishilerge: — Towa qilinglar! Chünki ersh padishaliq yéqinliship qaldi! — dep jakarlashqa bashlidi. **3** Chünki [chömüldürgüchi Yehya] bolsa ilgiri Yeshaya peyghember bésharitime körsetken kishining del özi bolup: — «Bayawanda towlaydighan bir kishining: Rebning yolini teyyarlanglar, Uning chighir yollirini tüptüz qilinglar! — dégen awazi anglinidu». **4** Yehya [peyghember] töge yungidin qilin'ghan kiyim kiygen, bélige kön tasma baghlighanidi. Yeydighini bolsa chéketkiler bilen yawa here hesili idi. **5** Emdi Yérusalém shehiri, pütün Yehudiye ölkisi we pütkül Jordan derya wadisining etrapidiki kishiler uning aldigha kélisip, **6** gunahlorini iqrar qilishti we uning

özlorini Jordan deryasida chömüldürüşini qobul qilishti. **7** Lékin Perisiy we Saduqiy mezhipidikilerdin köplirining uning chömüldürüşini qobul qilghili kelgenlikini körginide u ulargha: — Ey yilanlarning baliliri! Kim silerni [Xudaning] chüshüsh aldida turghan ghezpidin qéchinglar dep agahlandurdi?! **8** Emdi towigha layiq méwini keltürünglar! **9** We öz ichinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibrahimdur!» dep xiyal qilip yürmenglar; chünki Men shuni silerge éytip qoyayki, Xuda Ibrahimgha mushu tashlardinmu perzentlerni apiride qilalaydu. **10** Palta alliqachan derexlarning yiltizigha tenglep qoyuldi; yaxshi méwe bermeydighan herqaysi derexler késilip otqa tashlinidu. **11** Men derweqe silerni towa qilishinglar üçün sugha chömüldürimen. Lékin mendin kéyin kelgüchi zat mendin qudretliktur. Men hetta uning keshini kötürüshkimu layiq emesmen; u silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldüridu. **12** Uning sorughuchi küriki qolida turidu; u öz xaminini [topa-samandin] teltöküs tazilaydu, sap bughdayni ambargha yighidu, emma topa-samanni öchmes otta köydürüwétidu, — dédi. **13** Shu waqitta, Eysa Yehyadin chömüldürülüşni qobul qilish üçün Galiliye ölkisidin Jordan deryasi boyigha, uning yénigha keldi. **14** Biraq Yehya chömüldürüşke unimay uni tosup: — Esli chömüldürülüşni men sendin qobul qilishim kérek idi, biraq sen méning aldimgha kepsen'ghu? — dédi. **15** Lékin Eysa uninggha jawaben: — Hazirche shuninggha yol qoyghin; chünki heqqaniyliqning barliq [teleplirini] emelge ashurush üçün, shundaq qilishimizgha toghra kélidu, — dédi. Shuning bilen, Yehya uninggha yol qoydi. **16** We Eysa chömüldürülüp bolupla, sudin chiqti; u sudin chiqishi bilen mana, ershler uninggha échilip, Xudaning Rohi kepter qiyapitide ershtin chüshüp, üstige qonuwatqanliqini kördi. **17** We mana, ershtin bir awaz: — «Bu Méning söyümlük oghlum, Men uningdin toluq xursenmen!» — dep anglandi.

4 Andin Eysa Rohning yétekchilikide Iblisning sinaq-azdurushlirigha yüzlinish üçün chöl-bayawan'gha élip bérildi. **2** U qiriq kéche-kündüz roza tutqandin kéyin, uning qorsiqi échip ketkenidi. **3** Emdi azdurghuchi uning yénigha kélip uninggha: — Eger sen rasttinla Xudaning Oghli bolsang, mushu tashlarni nan'gha aylinishqa buyrughin! — dédi. **4** Lékin u jawaben: — [Tewratta]: «Insan peqet nan bilenla emes, belki Xudaning aghzidin chiqqan herbir

söz bilenmu yashaydu» dep pütülgen, — dédi. **5** Andin Iblis uni muqeddes sheherge élip béríp, ibadexaning eng égiz jayigha turghuzup uninggha: **6** — Xudaning Oghli bolsang, özüngni peske tashlap baqqin! Chünki [Tewratta]: «[Xuda] Öz perishtilirige séning heqqingde emr qilidu»; we «putungning tashqa urulup ketmesliki üçhün, ular séni qollirida kötürüp yürüdu» dep pütülgen — dédi. **7** Eysa uninggha: «Tewratta yene, «Perwerdigar Xudayingni sinighuchi bolma!» depmu pütülgen — dédi. **8** Andin, Iblis uni nahayiti égiz bir taghqa chiqirip, uninggha dunyadiki barliq padishahliqlarni sherepliri bilen körsitip: **9** Yerge yiqilip manga ibadet qilsang, bularning hemmisini sanga bériwétimen, — dédi. **10** Andin Eysa uninggha: — Yoqal, Sheytan! Chünki [Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingghila ibadet qil, peqet Uningla ibadet-xizmitide bol!» dep pütülgen, — dédi. **11** Buning bilen Iblis uni tashlap kétip qaldi, we mana, perishtiler kélip uning xizmitide boldi. **12** Emdi [Eysa] Yehyaning tutqun qilin'ghanliqini anglap, Galiliyege yol aldi. **13** U Nasaret yézisini tashlap, Zebulun we Naftali rayonidiki [Galiliye] déngizi boyidiki Kepernahum shehirige kélip orunlashti. **14** Shundaq qilip, Yeshaya peyghember arqiliq éytilghan shu bésharet emelge ashuruldi, démek: — **15** «Zebulun zémini we Naftali zémini, Iordan deryasining nériqi teripidiki «déngiz yoli» boyida, «Yat ellerning makani» bolghan Galiliyede, **16** Qarangghuluqta yashighan xelq parlaq bir nurni kördi; Yeni ölüm kölenggisining yurtida olturghuchilargha, Del ularning üstige nur chüshti». **17** Shu waqittin bashlap, Eysa: «Towa qilinglar! Chünki ersh padishahliqi yéqinliship qaldi!» — dep jar qilishqa bashlidi. **18** [Bir küni], u Galiliye déngizi boyida kétéwétip, ikki aka-uka, yeni Pétrus depmu atilghan Simon isimlik bir kishini we uning inisi Andiriyasni kördi. Ular béliqchi bolup, déngizgha tor tashlawatatti; **19** u ulargha: — Méning keynimdin ménginglar — Men silerni adem tutquchi béliqchi qilimen! — dédi. **20** Ular shuan béliq torlirini tashlap, uninggha egiship mangdi. **21** U shu yerdin ötüp, ikkinchi bir aka-ukini, yeni Zebediyning oghulliri Yaqup we inisi Yuhannani kördi. Bu ikkisi kémide atisi Zebediy bilen torlirini onghawatatti. U ularnimu chaqirdi. **22** Ular derhal kémini atisi bilen qaldurup uninggha egiship mangdi. **23** We Eysa Galiliyening hemme yérini kézip, ularning sinagoglirida telim béríp, Xudaning padishahliqining xush xewirini

jakarlaytti, xelq arisida herxil késellerni we ajiz-méyiplarni saqaytti. **24** U toghruluq xewer pütkül Suriye ölkisige tarqaldi; u yerdiki xalayaq herxil bimarlarni, yeni hertürlük késeller we aghriq-silaqlarni hemde jin chaplashqanlarni, tutqaqliq we palech késilige griptar bolghanlarni uning aldigha élip kélishti; we u ularni saqaytti. **25** Galiliye, «on sheher» rayoni, Yérusalém, Yehudiye we Iordan deryasining u qétidin kelgen top-top ademler uninggha egiship mangdi.

5 Mushu top-top ademlerni körüp u bir taghqa chiqti; u u yerde olturghinida, muxlisleri uning yénigha keldi. **2** U aghzini échip ulargha telim bérishke bashlidi: — **3** Mubarek, rohta namrat bolghanlar! Chünki ersh padishahliqi ulargha tewedur. **4** Mubarek, pighan chekkenler! Chünki ular teselli tapidu. **5** Mubarek, yawash-möminler! Chünki ular yer yüzige mirasxordur. **6** Mubarek, heqqaniyliqqa ach we teshnalar! Chünki ular toluq toyunidu. **7** Mubarek, rehimdillar! Chünki ular rehim köridu. **8** Mubarek, qelbi pak bolghanlar! Chünki ular Xudani köridu. **9** Mubarek, tinchliq terepdarliri! Chünki ular Xudaning perzentliri dep atilidu. **10** Mubarek, heqqaniylik yolida ziyankeshlikke uchrighanlar! Chünki ersh padishahliqi ulargha tewedur. **11** Mubarek, men üçhün bashqilarning haqaret, ziyankeshlik we hertürlük töhmitige uchrisinglar; **12** shad-xuram bolup yayranglar! Chünki ershlerde katta in'am siler üçhün saqlanmaqta; chünki silerdin ilgiriki peyghemberlergimu ular mushundaq ziyankeshliklarni qilghan. **13** Siler yer yüzidiki tuzdursiler. Halbuki, eger tuz öz temini yoqatsa, uninggha qaytidin tuz temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? U chaghda, u héchnémige yarimas bolup, tashlinip kishilerning ayighi astida dessilishtin bashqa héch ishqa yarimaydu. **14** Siler dunyaning nuridursiler. Tagh üstige sélin'ghan sheher yoshurunalmaydu. **15** Héchkim chiraghni yéqip qoyup, üstige séwetni kömtürüp qoymas, belki chiraghdanning üstige qoyidu; buning bilen, u öy ichidiki hemme ademlerge yoruqluq béridu. **16** Shu teriqide, siler nurunglarni insanlar aldida shundaq chaqninglarki, ular yaxshi emelliringlarni körüp, ershtiki ataglarni ulughlisun. **17** Méni Tewrat qanunini yaki peyghemberlerning yazghanlirini bikar qilghili keldi, dep oylap qalmanglar. Men ularni bikar qilghili emes, belki emelge ashurghili keldim. **18**

Chünki men silerge shuni berheq éytip qoyayki, asman-zémin yoqimighuche, uningda pütülgenler emelge ashurulmighuche Tewrattiki «yod» bir herp, hetta birer chékítmu bikar qilinmaydu. 19 Shu sewebtin, Tewrat qanunining eqidilirige, hetta uning eng kichikliridin birini bikar qilip, we bashqilargha shundaq qilishni ógitidighan herkim ersh padishahliqida eng kichik hésablinidu. Emma eksiche, Tewrat qanuni eqidilirige emel qilghanlar we bashqilargha shundaq qilishni ógetküchiler bolsa ersh padishahliqida ulugh hésablinidu. 20 Chünki men silerge shuni éytip qoyayki, heqqaniyliqlinglar Tewrat ustazliri we Perisiylerningkidin ashmisa, ersh padishahliqigha héchqachan kirelmeyisiler. 21 Burunqilargha «Qatilliq qilma, qatilliq qilghan herqandaq adem soraqqa tartilidu» dep buyrulghanliqini anglighansiler. 22 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, öz qérindishigha bikardin-bikar achchiqlan'ghanlarning herbirimu soraqqa tartilidu. Öz qérindishini «exmeq» dep tillighan herkim aliy kéngeshmide soraqqa tartilidu; emma qérindashlirini «telwe» dep haqaretligen herkim dozaxning otigha layiq bolidu. (Geenna g1067) 23 Shuning üçün, sen qurban'gah aldigha kélip [Xudagha] hediye atimaqchi bolghiningda, qérindishingning séningdin aghrin'ghan yéri barliqi yadinggha kelse, 24 hediengni qurban'gah aldigha qoyup turup, awwal qérindishing bilen yarishiwal, andin kélip hediengni ata. 25 Eger üstüngdin dewa qilmaqchi bolghan birsi bolsa, uning bilen birge yolda bolghiningda uning bilen tézdin yariship, dost bolghin. Bolmisa, u séni soraqchigha, soraqchi bolsa gundipaygha tapshuridu, sen zindan'gha solitiwétlisen. 26 Men sanga shuni berheq éytip qoyayki, [qerzingning] eng axirqi bir tiyininimu qoymay tölimigüche, shu yerdin chiqalmaysen. 27 Siler «Zina qilmanglar» dep buyrulghanliqini anglighansiler. 28 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, birer ayalgha shehwaniy niyet bilen qarighan kishi könglide u ayal bilen alliqachan zina qilghan bolidu. 29 Eger emdi ong közüng séni gunahqa azdursa, uni oyup tashliwet. Chünki pütün bediningning dozaxqa tashlan'ghinidin köre, bediningdiki bir ezaying yoq qilin'ghini köp ewzel. (Geenna g1067) 30 Eger ong qolung séni gunahqa azdursa, uni késip tashliwet. Chünki pütün bediningning dozaxqa tashlan'ghinidin köre, bediningdiki bir

ezaying yoq qilin'ghini köp ewzel. (Geenna g1067) 31 Yene: — «Kimdikim ayalini talaq qilsa, uninggha talaq xétini bersun» depmu buyrulghan. 32 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, kimdikim öz ayalining buzuqluq qilmishidin bashqa [herqandaq ishni bahane qilip] uni talaq qilsa, emdi uni zinagha tutup bergen bolidu; talaq qilin'ghan ayalni emrige alghan kishimu zina qilghan bolidu. 33 Siler yene burunqilargha «Qesimingdin yanma, Perwerdigargha qilghan qesimingge emel qil» dep buyrulghanliqini anglighansiler. 34 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, qet'iy qesem qilmanglar; ershni tilgha élip qesem qilmanglar, chünki ersh Xudaning textidur; 35 yaki yerni tilgha élip qesem qilmanglar, chünki yer yüzi Xudaning textiperidur. Yérusalémi tilgha élipmu qesem qilmanglar, chünki u yer ulugh padishahning shehiridur. 36 Hetta öz béshinglarni tilgha élipmu qesem qilmanglar, chünki silerning chéchinglarning bir télinimu aq yaki qara rengege ózgartish qolunglardin kelmeydu. 37 Peqet déginginglar «Bolidu», «bolidu», yaki «Yaq, yaq, bolmaydu» bolsun. Buningdin ziyadisi rezil bolghuchidin kélidu. 38 Siler «Közge köz, chishqa chish» dep buyrulghinini anglighansiler. 39 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, eski bilen teng bolmanglar. Kimdekim ong mengzingge ursa, sol mengzingnimu tutup ber; 40 we birsi üstüngdin dewa qilip, könglikingni almaqchi bolsa, chapiningnimu ber. 41 Birsi sanga [yük-taqini yüdküzüp] ming qedem yol yürüshke zorlisa, uning bilen ikki ming qedem mang. 42 Birsi sendin tilise, uninggha ber. Birsi sendin ötné-yérim qilmaqchi bolsa, uninggha boynungni tolghima. 43 Siler «Qoshnangni söygin, düshminingge nepretlen» dep éytilghanni anglighan. 44 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, silerge düshmenlik bolghanlarga méhir-muhebbet körsitinglar, silerdin nepretlen'genlerge yaxshiliq qilinglar, silerge ziyankeshlik qilghanlarga dua qilinglar. 45 Shundaq qilghanda, ershtiki Atanglarning perzentliridin bolisiler. Chünki U quyashining nurini yaxshilarghimu we yamanlarghimu chüshüridu, yamghurnimu heqqaniylarghimu, heqqaniyetsizlergimu yaghduridu. 46 Eger siler özünglarga muhebbet körsetkenlergila méhir-muhebbet körsetsenglar, buning qandaqmu in'amgha érishküchilik bolsun? Hetta bajgirlarmu shundaq qiliwatmamdu? 47 Eger siler peqet qérindashliringlar bilenla salam-sehet qilishsanglar,

buning néme peziliti bar? Hetta yat elliklermu shundaq qilidighu! **48** Shunga, ershtiki Atanglar mukemmel bolghinidek, silermu mukemmel bolunglar.

6 Hézi bolunglarki, xeyr-saxawetlik ishliringlarni bashqilarning aldida köz-köz qilmanglar. Bundaq qilsanglar, ershtiki Atanglarning in'amigha érishelmeyisiler. **2** Shunga xeyr-saxawet qilghiningda, dawrang salma. Saxtipezlerla sinagoglarda we kochilarda ademlerning maxtishigha érishish üçün shundaq qilidu. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ular közligen in'amigha érishken bolidu. **3** Lékin sen, xeyr-saxawet qilghiningda ong qolungning néme qiliwatqinini sol qolung bilmisun. **4** Shuning bilen xeyr-saxaweting yoshurun bolidu we yoshurun ishlarni körgüchi Atang sanga buni qayturidu. **5** Dua qilghan waqtingda, saxtipezlerdek bolma; chünki ular bashqilargha köz-köz qilish üçün sinagoglar yaki töt kocha éghizida turuwélp dua qilishqa amraqtur. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ular közligen in'amigha érishken bolidu. **6** Lékin sen bolsang, dua qilghan waqtingda, ichkiri öyge kirip, ishikni yépip, yoshurun turghuchi Atanggha dua qilinglar; we yoshurun körgüchi Atang buni sanga qayturidu. **7** Dua-tilawet qilghanda, [butperes] yat elliklerdikidek quruq geplerni tekrarlawermenglar. Chünki ular dégenlirimiz köp bolsa [Xuda] tiliginimizni choqum ijabet qilidu, dep oylaydu. **8** Shunga, siler ularni dorimanglar. Chünki Atanglar silerning éhtiyajinglarni siler tilimestin burunla bilidu. **9** Shuning üçün, mundaq dua qilinglar: — «I asmanlarda turghuchi Atimiz, Séning naming muqeddes dep ulughlan'ghay. **10** Padishahliqning kelgey, Iradeng ershte ada qilin'ghandek yer yüzidimu ada qilin'ghay. **11** Bügünki nénimizni bügün bizge bergeysen. **12** Bizge qerzdar bolghanlarni kechürginimizdek, Senmu qerzlimizni kechürgeysen. **13** Bizni azdurulushlarga uchratquzmighaysen, Belki bizni rezil bolghuchidin qutuldurghaysen». **14** Chünki siler bashqilarning gunah-sewenliklerini kechürsenglar, ershtiki Atanglarmu silerni kechüridu. **15** Biraq bashqilarning gunah-sewenliklerini kechürmisengler, ershtiki Atanglarmu gunah-sewenlikliringlarni kechürmeydu. **16** Roza tutqan waqtinglarda, saxtipezlerdek tatirangghu qiyapetke kiriwalmanglar. Ular roza tutqinini köz-köz qilish üçün chiraylirini

solghun qiyapette körsitidu. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ular közligen in'amigha érishken bolidu. **17** Emdi sen, roza tutqiningda, chachliringni maylap, yüzüngni yuyup yür. **18** Shu chaghda, roza tutqining insanlarga emes, belki peqet yoshurun turghuchi Atangghila körünidu; we yoshurun körgüchi Atang uni sanga qayturidu. **19** Yer yüzide özünglarga bayliqlarni toplimanglar. Chünki bu yerde ya küye yep kétidu, ya dat basidu yaki oghrilar tam téship oghrilap kétidu. **20** Eksiche, ershte özünglarga bayliqlar toplanglar. U yerde küye yémeydu, dat basmaydu, oghrimu tam téship oghrilamaydu. **21** Chünki bayliqning qeyerde bolsa, qelbingmu shu yerde bolidu. **22** Tenning chirighi közdur. Shunga eger közüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. **23** Lékin eger közüng yaman bolsa pütün wujudung qarangghu bolidu. Eger wujudungdiki «yoruqluq» emeliyette qarangghuluq bolsa, u qarangghuluq némidégen qorqunchluqhe! **24** Héchkim [birla waqitta] ikki xojayinning qulluqida bolmaydu. Chünki u yaki buni yaman körüp, uni yaxshi köridu; yaki buninggha baghlinip, uninggha étibarsiz qaraydu. [shuninggha oxshash], silerning hem Xudaning, hem mal-dunyaning qulluqida bolushunglar mumkin emes. **25** Shunga men silerge shuni éytip qoyayki, hayatinglarga kéreklik yémek-ichmek yaki uchanglarga kiyidighan kiyim-kéçekning ghémini qilmanglar. Hayatliq ozuqtin, ten kiyim-kéçektin eziz emesmu? **26** Asmandiki uchar-qanatlargha qaranglar! Ular térimaydu, ormaydu, ambarlargha yighmaydu, lékin ershtiki Atanglar ularnimu ozuqlanduridu. Siler ashu qushlardin köp eziz emesmu? **27** Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu bilen ömrünglarni birer saet uzartalaysiler? **28** Silerning kiyim-kéçekning ghémini qilishinglarning néme hajiti?! Daladiki néluperlerning qandaq ösidighanliqigha qarap béqinglar! Ular emgekmu qilmaydu, chaq égirmeydu; **29** lékin silerge shuni éytpayki, hetta Sulayman toluq shan-sherepte turghandimu uning kiyinishi niluperlerning bir güllichilikmu yoq idi. **30** Emdi Xuda daladiki bügün échilsa, etisi qurup ochaqqa sélinidighan ashu gül-giyahlarni shunche bézigen yerde, silerni téximu kiyindürmesmu, ey ishenchi ajizlar! **31** Shunga «néme yeymiz», «néme ichimiz», «néme kiyimiz?» dep ghem qilmanglar. **32** Chünki yat eldikiler mana shundaq hemme nersige intilidu, emma ershtiki Atanglar

silerning bu hemme nersilerge mohtajliqlinglarni bilidu; **33** shundaq iken, hemmidin awwal Xudaning padishahliqi we heqqaniyliqigha intilinglar. U chaghda, bularning hemmisi silerge qoshulup nésip bolidu. **34** Shuning üçün, etining ghémini qilmanglar. Etining ghémi etige qalsun. Her küning derdi shu kün'ge tushluq bolidu.

7 Bashqilarning üstidin höküm qilip yürmenglar. Shundaqta [Xudaning] hökümige uchrimsiler. **2** Chünki siler bashqilar üstidin qandaq baha bilen höküm qilsanglar, [Xudamu] silerning üstünglardin shundaq baha bilen höküm chiqiridu. Siler bashqilarni qandaq ölchem bilen ölchisenglar, [Xudamu] silerni shundaq ölchem bilen ölcheydu. **3** Emdi néme üçün buradiringning közidiki qilni körüp, öz közüngdiki limni bayqiyalmaysen?! **4** Sen qandaqmu buradiringgha: «Qéni, közüngdiki qilni éliwétey!» déyeleysen? Chünki mana, özüingning közide lim turidu!? **5** Ey saxtipez! Awwal özüingning közidiki limni éliwet, andin éniq körüp, buradiringning közidiki qilni éliwételeysen. **6** Muqeddes nersini itlarga bermenglar, yaki ünche-merwayitliringlarni tongguzlarning aldigha tashlap qoymanglar. Bolmisa, ular bularni putlirida dessep, andin burulup silerni talaydu. **7** Tilenglar, silerge ata qilinidu; izdenglar, tapisiler; ishikni chékinglar, échilidu. **8** Chünki herbir tiligüchi tiliginige érishidu; izdigüchi izdiginini tapidu; ishikni chekküchilerge ishik échilidu. **9** Aranglarda öz oghli nan telep qilsa, uninggha tash bérédighanlar barmu?! **10** Yaki béliq telep qilsa, yilan bérédighanlar barmu? **11** Emdi siler rezil turupmu öz perzentliringlarga yaxshi iltipatlarni bérishni bilgen yerde, ershtiki Atanglar Özidin tiligenlerge yaxshi nersilerni téximu iltipat qilmasmu? **12** Shunga her ishta bashqilarning özüinglarga qandaq muamile qilishini ümid qilsanglar, silermu ulargha shundaq muamile qilinglar; chünki Tewrat qanuni we peyghemberlerning telimatliri mana shudur. **13** Tar derwazidin kiringlar. Chünki kishini halaketke élip baridighan derwaza keng bolup, yoli kengtasha we daghdamdur, we uningdin kiridighanlar köptur. **14** Biraq hayatliqqa élip baridighan derwaza tar, yoli qistang bolup, uni tapalaydighanlarmu az. **15** Aldinglarga qoy térisige oriniwélip kelgen, ichi yirtquch chilböridek bolghan saxta peyghemberlerdin hoshyar bolunglar. **16** Siler ularni méwiliridin tonuwalalaysiler. Tikendin üzümler,

qamghaqtin enjürler alghili bolamdu? **17** Shuninggha oxshash, her yaxshi derex yaxshi méwe béridu, por derex nachar méwe béridu. **18** Yaxshi derex nachar méwe bermeydu, por derex yaxshi méwe bermeydu. **19** Yaxshi méwe bermeydighan herbir derex késilip otqa tashlinidu. **20** Shuningdek, mushundaq kishilerni méwiliridin tonuwalalaysiler. **21** Manga «Rebbim, Rebbim» dégenlerning hemmisila ersh padishahliqigha kirelmeydu, belki ershte turghuchi Atamning iradisini ada qilghanlarla kireleydu. **22** Shu künide nurghun kishiler manga: «Rebbim, Rebbim, biz séning naming bilen wehiy-bésharetlerni yetküzduq, séning naming bilen jinlarni qoghliuq we naming bilen nurghun möjzilerni körsettuq» deydu. **23** Halbuki, u chaghda men ulargha: «Silerni ezeldin tonumaymen. Közümdin yoqilinglar, ey itaetsizler!» dep élan qilimen. **24** Emdi herbiri bu sözlirimni anglap emel qilghan bolsa, u öz öyini qoram tash üstige salghan pem-parasetlik kishige oxshaydu. **25** Yamghur yighip, kelkün kélip, boran chiqip soqsimu, u öy örülmidu; chünki uning uli qoram tashning üstige sélin'ghan. **26** Biraq sözlirimni anglap turup, emel qilmaydighan herbiri öyini qumning üstige qurghan exmeqke oxshaydu. **27** Yamghur yaghqanda, kelkün kelgende, boran chiqqanda shu öy örülüp ketti; uning örülüshi intayin dehshetlik boldi! **28** We shundaq boldiki, Eysa bu sözlirini axirlashturghandin kéyin, bu top-top xalayıq uning telimlirige heyranuhes bolushti. **29** Chünki uning telimliri Tewrat ustazliriningkige oxshimaytti, belki tolimu nopuzluq idi.

8 U taghdin chüshkende, top-top kishiler uninggha egiship mangdi. **2** We mana, maxaw késili bar bolghan bir kishi uning aldigha kélip, béshini yerge urup tizlinip: — Teqsir, eger xalisingiz, méni késilimdin pak qilalaysiz! — dédi. **3** Eysa uninggha qolini tegküzüp turup: — Xalaymen, pak bolghin! — déwidi, bu ademning maxaw késili shuan pak bolup saqaydi. **4** Eysa uninggha: — Hazir bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérıp kahin'gha özüingni körsitip, ularda bir guwahliq bolush üçün, Musa bu ishta emr qilghan hediye-qurbanliqni sun'ghin, — dédi. **5** U Kepernahum shehirige barghanda, [rimliq] bir yüzbéshi uning aldigha kélip, uningdin yélinip: **6** — Teqsir, chakirim palech bolup qélip, bek azablinip öyde yatidu, — dédi. **7** Men bérıp uni saqaytip qoyay, — dédi Eysa. **8** Yüzbéshi jawaben: — Teqsir, torusumning astigha kirishingizge layiq emesmen. Peqet bir éghizla söz

qilip qoysingiz, chakirim saqiyip kétidu. **9** Chunki menmu bashqa birsining hoquqi astidiki adammen, méning qol astimda leshkerlirim bar. Birige bar désem baridu, birige kel désem, kélidu. Qulumgha bu ishni qil désem, u shu ishni qilidu, — dédi. **10** Eysa bu geplerni anglap, heyran boldi. Özi bille kelgenlerge: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bundaq ishenchni hetta Israillar arisidimu tapalmighanidim. **11** Silerge shuni éytagi, nurghun kishiler künchiqish we künpétishtin kélip, ersh padishahliqida Ibrahim, Ishaq we Yaquplar bilen bir dastixanda olturidu. **12** Lékin bu padishahliqning öz perzentliri bolsa, sirtta qaranghuluqqa tashlinip, u yerde yigha-zarlar kótüridu, chishlirini ghuchurlitidu, — dédi. **13** Andin, Eysa yüzbéshigha: — Öyüngge qayt, ishen'giningdek sen üçün shundaq qilininu, dédi. Héliqi chakarning késili shu peyette saqaytildi. **14** Eysa Pétrusning öyige barghanda, Pétrusning qéyanisining qizip orun tutup yétip qalghinini kördi. **15** U uning qolini tutiwidi, uning qizitmisini yandi. [Ayal] derhal ornidin turup, Eysani kütüshke bashlidi. **16** Kech kirgende, kishiler jin chaplashqan nurghun ademlerni uning aldigha élip kélishti. U bir éghiz söz bilenla jinlarni heydiwetti we barliq késellerni saqaytti. **17** Buning bilen, Yeshaya peyghember arqiliq yetküzülgen: «U özi aghriq-silaqlirimizni kótürdi, késellirimizni üstige aldi» dégen söz emelge ashuruldi. **18** Eysa özini oriwalghan top-top kishilerni körüp, [muxlisirigha] déngizning u qétigha ötüp kétishni emr qildi. **19** Shu chaghda, Tewrat ustazliridin biri kélip, uninggha: — Ustaz, sen qeyerge barsang, menmu sanga egiship shu yerge barimen, — dédi. **20** Eysa uninggha: — Tülkilerning öngkürliri, asmandiki qushlarning uwiliri bar; biraq Insan'oghlining béshini qoyghudek yérimu yoq, — dédi. **21** Muxlisiridin yene biri uninggha: — Reb, méning awwal bérip atamni yerlikke qoyushumgha ijazet bergeysen, — dédi. **22** Biraq Eysa uninggha: — Manga egeshkin, we ölüklér öz ölüklirini yerlikke qoysun, — dédi. **23** U kémige chüshti, muxlisirimu chüshüp bille mangdi. **24** We mana, déngiz üstide qattiq boran chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar kémidin halqip kémini gherq qiliwétey dep qaldi. Lékin u uxlawatatti. **25** Muxlislar kélip uni oyghitip: — I ustaz, bizni qutuldurghaysen! Biz halaket aldida turimiz — dédi. **26** — Némishqa qorqisiler, i ishenchi ajizlar! — dédi u we ornidin turup, boran-chapqun'gha we déngizgha tenbih bériwidi, hemmisi birdinla

tinchidi. **27** Muxlislar intayin heyran bolup, bir-birige: — Bu zadi qandaq ademu? Hetta boran-chapqunlar we déngizmu uninggha boysunidikenhe! — dep kétishti. **28** Eysa déngizning u qétidiki Gadaraliqlarning yurtigha barghinida, jin chaplashqan ikki kishi görliridin chiqip uninggha aldigha keldi. Ular shunche wehshiy idiki, héchkim bu yerdin ötüshke jür'et qilalmaytti. **29** Uni körgende ular: — I Xudaning Oghli, séning biz bilen néme karing! Sen waqit-saiti kelmeyle bizni qiynighili keldingmu? — dep tovlidi. **30** Shu yerdin xéli yiraqta chong bir top tongguz padisi otlap yüretti. **31** Jinlar emdi uninggha: — Eger sen bizni qoghliwetmekchi bolsang, bizni tongguz padisi ichige kirgüzüwetkeysen, — dep yalwurushti. **32** U ulargha: — Chiqinglar! — déwidi, jinlar chiqip, tongguzlarning ténige kiriwaldi. Mana, pütkül tongguz padisi tik yardin étilib chüshüp, sularda gherq boldi. **33** Lékin tongguz baqquchilar beder qéchip, sheherge kirip, bu ishning bash-axirini, jümlidin jin chaplashqan kishilerning kechürmishlirini xalayiqqa éytip bérishiti. **34** We mana, pütün sheherdikiler Eysa bilen körüshkili chiqti. Ular uni körgende, uning özlirining shu rayonidin ayrilip kétishini ötündi.

9 Shuning bilen u kémige chüshüp déngizdin ötüp, özi turghan sheherge qaytip keldi. **2** We mana, kishiler zembilge yatquzulghan bir palechni uning aldigha élip keldi. Eysa ularning ishenchini körüp héliqi palechke: — Oghlum, yüreklik bol, gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **3** Andin mana, Tewrat ustazliridin beziliri könglide: «Bu adem kupurluq qiliwatidu!» dep oylidi. **4** Ularning könglide néme oylawatqanliqini bilgen Eysa ulargha: — Néme üçün könglünglarda rezil oylarda bolisiler? **5** «Gunahliring kechürüm qilindi» déyish asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» déyishmu? — dédi we yene ulargha: — **6** Emma hazir silerning Insan'oghlining yer yüzide gunahlarni kechürüm qilish hoquqigha ige ikenlikini bilishinglar üçün, — u palech késelge: — Ornungdin tur, orun-körpengni yighishturup öyüngge qayt, — dédi. **7** Héliqi adem ornidin turup öyige qaytti. **8** Buni körgen top-top ademler qorqushup, insanlarga bundaq hoquqni bergen Xudani ulughlashti. **9** Eysa u yerdin chiqip aldigha kétéwétip, baj yighidighan orunda olturghan, Matta isimlik bir [bajgirni] kördi. U uninggha: — Manga egeshkin! — dédi. We Matta ornidin turup, uninggha egeshiti. **10** We shundaq boldiki, Eysa [Mattaning] öyide méhman

bolup dastixanda olturghanda, nurghun bajgirlar we gunahkarlarmu kirip, Eysa we uning muxlisliri bilen hemdastixan boldi. **11** Buni körgen Perisiyler uning muxlislirigha: — Ustazinglar némishqa bajgir we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-ichip olturidu?! — dédi. **12** Bu gepni anglighan Eysa: — Saghlam ademler emes, belki bimarlar téwipqa mohtajdur. **13** Siler bérip [muqeddes yazmildiki]: «Izdeydighinim qurbanliqlar emes, belki rehim-shepquet» déyilgen shu sözning menisini ögininglar; chünki men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni chaqirghili keldim, dédi. **14** Shu waqitlarda, Yehya [peyghemberning] muxlisliri Eysaning yénigha kélip uninggha: — Némishqa biz we Perisiyler pat-pat roza tutimiz, lékin sizning muxlisliringiz tutmaydu? — dep sorashti. **15** Eysa jawaben: — Toyi boluwatqan yigit téxi toyda hemdastixan oltughan chaghda, toy méhmanliri haza tutup oltursa qandaq bolidu? Emma shu künler kéliduki, yigit ulardin élip kétilidu, ular shu künde roza tutidu. **16** Héchkim kona könglekke yéngi rexttin yamaq salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship], kiyimni tartip yirtiwétidu. Netijide, yirtiq téximu yoghinap kétidu. **17** Shuningdek, héchkim yéngi sharabni kona tulumlarga qachilamaydu. Eger undaq qilsa, [sharabning échishi bilen] tulumlar yérilip kétidu-de, sharabmu tökülüp kétidu hem tulumlarmu kardin chiqidu. Shuning üçün kishiler yéngi sharabni yéngi tulumlarga qachilaydu; shundaq qilghanda, her ikkilisi saqlinip qalidu. **18** U [Yehyaning muxlislirigha] bu sözlerni qiliwatqan waqtida, mana bir hökümdar kélip, uning aldigha bash urup: — Méning qizim hazirla ölüp ketti; emma siz bérip uninggha qolingizni tegküzüp qoysingiz, u tirilidu, dédi. **19** Eysa ornidin turup, muxlisliri bilen bille uning keynidin mangdi. **20** We mana, yolda xun tewresh késilige giriptar bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal Eysaning arqisidin kélip, uning tonining péshini silidi. **21** Chünki u ichide «Uning tonini silisamla, choqum saqiyip kétimen» dep oylighanidi. **22** Emma Eysa keynige burulup, uni körüp: — Qizim, yüreklik bol, ishenching séni saqaytti! dédi. Shuning bilen u ayal shu saette saqaydi. **23** Emdi Eysa héliqi hökümdarning öyige kirgende, ney chéliwatqan we haza tutup waysawatqan kishiler topini körüp, **24** ulargha: — Chiqip kétinglar, bu qiz ölmidi, belki uxlawatidu, dédi. [Shuni anglap] köpchilik uni mesxire qildi. **25** Kishiler chiqiriwétilgendin kéyin, u qizning yénigha

kirip, uning qolini tutiwidi, qiz ornidin turdi. **26** Bu toghrisidiki xewer pütün yurtta pur ketti. **27** Eysa u yerdin chiqqanda, ikki qarighu uning keynidin kélip: — I Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysiz! — dep nida qilishti. **28** U öyge kirgendin kéyin, shu ikki qarighu uning aldigha keldi. Eysa ulardin: — Siler méning bu ishqa qadir ikenlikimge ishinemsiler? — dep soridi. — I Rebbim, ishinimiz, — dep jawab berdi ular. **29** U qolini ularning közlige tegküzüp turup: — Ishenchinglar boyiche bolsun! déwidi, **30** Ularning közliri échildi. Eysa ulargha: Bu ishni héchkimge éytmanglar! dep qattiq tapilidi. **31** Lékin ular u yerdin chiqipla, uning nam-shöhritini pütkül yurtqa yéyiwetti. **32** Ular chiqip kétéwatqanda, kishiler jin chaplashqan bir gachini uning aldigha élip keldi. **33** Uninggha chaplashqan jinning heydilishi bilenla, héliqi adem zuwan'gha keldi. Xalayiq intayin heyranuhes bolup: — Bundaq ish Israilda zadi körülüp baqmighan, — déyishti. **34** Lékin Perisiyler: — U jinlarni jinlarning emirige tayinip qoghlaydiken, déyishti. **35** We Eysa barliq sheher we yéza-qishlaqlarni kézip, ularning sinagoglirida telim bérip, ersh padishahliqidiki kush xewerni jakarlidi we herxil késellerni we herxil méyip-ajizlarni saqaytti. **36** Lékin u top-top ademlerni körüp ulargha ich aghritti, chünki ular xarlinip padichisiz qoy padiliridek panahsiz idi. **37** Shuning bilen u muxlislirigha: — Hosul derweqe köp iken, biraq [hosul élish üçün] ishleydighanlar az iken. **38** Shunga hosulning Igisidin, Öz hosulingni yighiwélishqa ishlemchilerni jiddiy ewetkeysen, dep tilenglar, — dédi.

10 U on ikki muxlisini yénigha chaqirip, ulargha napak rohlarni qoghlash we herbir késellikni hem herbir méyip-ajizni saqaytish hoquqini berdi. **2** On ikki rusulning isimliri töwendikiche: Awwal Pétrus depmu atilidighan Simon we uning inisi Andiriyas, andin Zebediyning oghli Yaqup we uning inisi Yuhanna, **3** Filip we Bartolomay, Tomas we bajgir Matta, Alfayning oghli Yaqup we Lebbaus depmu atilidighan Taday, **4** milletperwer dep atalghan Simon we kéyin Eysagha satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyot. **5** Eysa bu on ikkisini [xelqning arisigha] mundaq tapilap ewetti: — Yat elliklarning yollirigha chiqmanglar, yaki Samariyeliklarning sheherlirigimu kirmenglar, **6** belki ténigen qoy padiliri bolghan Israil jemetidikiler arisigha béringlar. **7** Barghan yéringlarda: «Ersh padishahliqi yéqinliship qaldi!» dep jakarlanglar. **8** Aghriq-silaqlarni

saqaytinglar, ölüklerni tirildüringlar, maxaw késellirini saqaytinglar, jinlarni heydiwétinglar. Silerge shapaet xalis bérilgendor, silermu xalis iltipat qilinglar. **9** Belwéghinglarga altun, kümüş we mis pullarni baghlap élip yürmenglar. **10** Seper üçhün birla yektektin bashqa ne xurjun, ne kesh, ne hasa éliwalmanglar. Chünki xizmetkar öz ish heqqini élishqa heqliqtur. **11** Herqaysi sheher yaki yézigha barghan waqtinglarda, aldi bilen shu yerde kimning hörmetke layiq mötiwer ikenlikini soranglar; shundaq kishini tapqanda, u yerdin ketküche uning öyidila turunglar. **12** Birer öyge kirgininglarda, ulargha salam béringlar. **13** Eger u ailidikiler [hörmetke] layiq mötiwer kishiler bolsa, tiligen amanliqinglar ulargha ijabet bolsun; eger ular layiq bolmisa, tiligen amanliqinglar özünglarga qaytsun. **14** Silerni qobul qilmighan, sözliringlarni anglimighan kimdekim bolsa, ularning öyidin yaki shu sheherdin ketkinglarda, ayighinglardiki topini qéqiwétinglar. **15** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, qiyamet künide Sodom we Gomorra zéminidikilerning hali shu sheherdikilerningkidin yénik bolidu. **16** Mana, men silerni qoylarni bōrilerning arisigha ewetkendek ewetimen. Shunga, yilande sezgür, paxtektek sap dilliq bolunglar. **17** Insanlardin pexes bolunglar; chünki ular silerni tutuwélip sot mehkimilirige tapshurup béridu, sinagolirida qamchilaydu. **18** Ular we shundaqla yat ellikler üçhün bir guwahliq bolushqa, siler méning sewebimdin emirler we padishahlar aldigha élip bérilip soraqqa tartilisiler. **19** Lékin ular silerni soraqqa tartqan waqtida, qandaq jawab bérish yaki néme jawab bérishtin ensirep ketmenglar. Chünki shu waqti-saitide éytish tégishlik sözler silerge teminlinidu. **20** Chünki sözligüchi özünglar emes, belki Atanglarning rohi siler arqiliq sözleydu. **21** Qérindash qérindishigha, ata balisigha xainliq qilip, ölümge tutup béridu. Balilarmu ata-anisigha qarshi chiqip, ularni ölümge mehkum qilduridu. **22** Shundaqla siler méning namim tüpeylidin hemme ademning nepritige uchraysiler. Lékin axirghiche berdashliq bergenler bolsa qutquzulidu. **23** Ular silerge bu sheherde ziyankeshlik qilsa, yene bir sheherge qéchip béringlar. Chünki men silerge shuni berheq éytip qoyayki, Insan'oghli qaytip kelgüche siler Israilning barliq sheherlirini arilash [wezipinglar] tügimeydu. **24** Muxlis ustazidin, qul xojayinidin üstün turmaydu. **25** Muxlis ustazigha oxshash bolsa, qul xojayinigha

oxshash bolsa razi bolsun. Ular öyning igisini «Beelzibul» dep tillighan yerde, uning öyidikilirini téximu qattiq haqaretlimemdu? **26** Shunga ulardin qorqmanglar; chünki héchqandaq yépiq qoyulghan ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish ayan bolmay qalmaydu. **27** Méning silerge qarangghuda éytidighanirimni yoruqta éytwéringlar. Quliqinglarga pichirlap éytilghanlarni ögzilerde jakarlanglar. **28** Tenni öltürsimu, lékin ademning jan-rohini öltürelmeydighanlardin qorqmanglar; eksiche, ten we jan-rohni dozaxta halak qilishqa qadir bolghuchidin qorqunglar. (Geenna g1067) **29** Ikki qushqachni bir tiyin'ge sétiwalghili bolidughu? Lékin ulardin birimu Atanglarsiz yerge chüshmeydu. **30** Emma siler bolsanglar, hetta herbir tal chéchinglarmu sanalghandur. **31** Shunga, qorqmanglar. Siler nurghunlighan qushqachtinmu qimmetliktursiler! **32** Shunga, méni insanlarning aldida étirap qilghanlarning herbirini menmu ershtiki Atamning aldida étirap qilimen; **33** Biraq insanlarning aldida mendin tan'ghanlarning herbiridin menmu ershtiki Atam aldida tanimen. **34** Méning dunyagha kélishimni tinchliq élip kélish üçhündur, dep oylap qalmanglar. Men tinchliq emes, belki qilichni yürgürüshke keldim. **35** Chünki méning kélishim «Oghulni atisigha, qizni anisigha, kélinni qéynanisigha qarshi chiqirish» üçhün bolidu. **36** Shuning bilen «Ademning düshmenliri öz ailisidiki kishiler bolidu». **37** Ata-anisini mendinmu eziz köridighanlar manga munasip emestur. Öz oghul-qizini mendinmu eziz köridighanlarmu manga munasip emes. **38** Özining kréstini kötürüp, manga egeshmigenlermu manga munasip emes. **39** Öz hayatini ayaydighan kishi uningdin mehrum bolidu; men üçhün öz hayatidin mehrum bolghan kishi uninggha érishidu. **40** Silerni qobul qilghanlar ménimu qobul qilghan bolidu; méni qobul qilghanlar bolsa méni ewetküchinimu qobul qilghan bolidu. **41** Bir peyghemberni peyghemberlik salahiyitide qobul qilghan kishi peyghemberge xas bolghan in'amgha érishidu. Heqqaniy ademni u heqqaniy iken dep bilip qobul qilghanlar heqqaniy ademge xas bolghan in'amgha érishidu. **42** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, méning bu shakichiklirimdin eng kichiki birini méning muxlisim dep bilip uninggha hetta peqet birer chine soghuq su bergen kishimu jezmen öziye layiq in'amdin mehrum bolmaydu.

11 Eysa on ikki muxlisigha bu ishlarni tapilap bolghandin kéyin, özimu shu yerdiki herqaysi sheherlerde telim bérish we [Xudaning kalamini] jakarlash üçün u yerdin ketti. **2** Zindan'gha solan'ghan Yehya [peyghember] Mesihning qilghan emellirini anglap, muxlisirini ewetip, ular arqiliq Eysadin: **3** «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?» — dep soridi. **4** Eysa ulargha jawab béríp mundaq dédi: — Yehyaning yénigha qaytip béríp, öz anglawatqanliringlarni we körüwatqanliringlarni bayan qilip — **5** Korlar köreleydighan we tokurlar mangalaydighan boldi, maxaw késili bolghanlar saqaytildi, gaslar angliyalaydighan boldi, ölgenlermu tirildürüldi we kembeghellerge xush xewer jakarlandi» — dep éytinglar **6** we [uninggha yene]: «Mendin gumanlanmay putliship ketmigen kishi bolsa bextliktur!» dep qoyunglar, — dédi. **7** Ular ketkende, Eysa top-top ademlerge Yehya toghruluq sözleshke bashlidi: — «Siler esli [Yehyani izdep] chölge barghininglarda, zadi némini körgili bardinglar? Shamalda yelpünüp turghan qomushnimu? **8** Yaki ésil kiyin'gen bir erbabnimu? Mana, ésil kiyimlerni kiygenler xan ordiliridin tépildughu! **9** Emdi siler néme körgili bardinglar? Bir peyghembernimu? Durus, emma men shuni silerge éytip qoyayki, [bu bolsa] peyghemberdinmu üstün bir bolghuchidur. **10** Chünki [muqeddes yazmildardiki]: — «Mana, yüz aldinggha elchimni ewetimen; U séning aldingda yolungni teyyarlaydu» — dep pütülgen söz del uning toghrisida pütülgendur. **11** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ayallardin tughulghanlar arisida chömüldürgüchi Yehyadinmu ulughi turghuzulghini yoq; emma ersh padishahliqidiki eng kichik bolghinimu uningdin ulugh turidu. **12** Emma chömüldürgüchi Yehya otturigha chiqqan künlerdin bügünki kün'giche, ersh padishahliqigha kirish yoli shiddet bilen échildi we kishiler uni shiddet bilen tutuwalidu. **13** Chünki barliq peyghemberlerning bésharet bérish xizmiti, shundaqla Tewrattiki yazmilar arqiliq bésharet yetküzülish xizmiti Yehya bilen axirlishidu. **14** We eger shu sözni qobul qilalisanglar, «[qaytip] kélishi muqerrer bolghan Ilyas [peyghember]» bolsa, [Yehyaning] özidur. **15** Anglighudek quliqu barlar buni anglisun! **16** Lékin bu dewrdiki kishilerni zadi kimlerge oxshitay? Ular xuddi reste-bazarlarda olturwélip, bir-birige: **17** «Biz silerge

sunay chélip bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem pedisige chélip bersekmu, yigha-zar qilmidinglar» dep [qaqshaydighan tuturuqsiz] balilargha oxshaydu. **18** Chünki Yehya kélip ziyapette olturmaytti, [sharab] ichmeytti. Shuning bilen, ular: «Uninggha jin chaplishiptu» déyishidu. **19** Insan'oghli bolsa kélip hem yeydu hem ichidu we mana, ular: «Taza bir toymas we bir meyor iken. U bajgilar we gunahkarlarning dosti» déyishidu. Lékin danaliq bolsa öz perzentliri arqiliq durus dep tonulidu». **20** Andin u özi köp möjizilerni körsetken sheherlerde turuwatqanlarni towa qilmighanliq üçün eyiblep, mundaq dédi: — **21** Halinglarga way, ey Qorazinliqlar! Halinglarga way, ey Beyt-Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen möjiziler Tur we Zidon sheherliride körsitilgen bolsa, u yerlerdikiler xéli burunla böz kiyimige yöginip, külge milinip towa qilghan bolatti. **22** Men silerge shuni éytip qoyayki, qiyamet künide Tur we Zidondikilerning köridighini silerningkidin yénik bolidu. **23** Ey ershke kötürülgen Kepernahumluqlar! Siler tehtisaragha chüshürülsiler. Chünki aranglarda yaritilghan möjiziler Sodomda yaritilghan bolsa, u sheher bügün'giche halak bolmighan bolatti. (Hadés q86) **24** Emma men silerge shuni éytip qoyayki, qiyamet künide Sodom zéminidikilerning köridighini silerningkidinmu yénik bolidu. **25** Shu waqitlarda, Eysa bu ishlargha qarap mundaq dédi: — Asman-zémin Igsi i Ata! Sen bu [heqiqetlerni] danishmen we eqilliqardin yoshurup, sebiy balilargha ashkarilighanliqing üçün Sanga medhiyiler oquymen! **26** Berheq, i Ata, neziringde bundaq qilish rawa idi. **27** Hemme manga Atamdin teqdim qilindi; Oghulni Atidin bashqa héchkim tonumaydu, we Atinimu Oghul we Oghul ashkarilashni layiq körgen kishilerdin bashqa héchkim tonumaydu. **28** Ey japakeshler we éghir yük yüklen'gen hemminglar! Méning yénimgha kélinglar, men silerge aramliq bérey. **29** Méning boyunturuqumni kiyip, mendin ögininglar; chünki men mömin we kemtermen; shundaq qilghanda, könglünglar aram tapidu. **30** Chünki méning boyunturuqumda bolush asan, méning artidighan yüküm yéniktur.

12 Shu chaghlarda bir shabat küni, Eysa bughdayliqlardin ötüp kétéwatatti. Qorsiqi échip ketken muxlisliri bashaqlarni üzüp, yéyishke bashlidi. **2** Lékin buni körgen Perisiyeler uninggha: — Qara, muxlisliring shabat küni Tewratta cheklen'gen ishni qiliwatidu, déyishti. **3** Biraq

u ulargha: — Dawut we uning hemrahlirining ach qalghanda néme qilghanliqini [muqeddes yazmildin] oqumighanmusiler? **4** U Xudaning öyige kirip, [Xudagha] atalghan, shundaqla özi we hemrahlirigha nisbeten Tewrat qanuni boyiche yéyishke bolmaydighan «teqdim nanlar»ni [sorap élip], ularni [hemrahliri] bilen bille yégen. Eslide bu nanlarni peqet kahinlarning yéyishigila bolatti. **5** Siler Tewrattin shuni oqup baqmighansilerki, ibadetxanida ishleydighan kahinlar shabat künliri ishlep shabat tertipini buzsimu, gunahqa buyrulmaydu. **6** Biraq men shuni silerge éytip qoyayki, bu yerde ibadetxanidinmu ulugh birsi bar. **7** Emdilikte eger siler [Xudaning] «[muqeddes yazmilarda]: «Izdeyidighinim qurbanliqlar emes, belki rehim-shepquet» déyilgen shu sözining menisini bilgen bolsanglar, bigunah kishilerni gunahkar dep békitmeytinglar. **8** Chünki Insan'oghli shabat küningiz Igisidir. **9** U u yerdin ayrilip, ularning sinagogigha kirdi. **10** We mana, u yerde bir qoli yégilep qalghan bir adem bar idi. Ular uning üstidin erz qilishqa seweb tapmaqchi bolup uningdin: — Shabat küni késsel saqaytish Tewrat qanunigha uyghunmu? — dep soridi. **11** Lékin u ulargha mundaq jawab berdi: — Birersinglarning qoyi shabat küni origha chüshüp ketse, uni derhal tartip chiqiriwalmaydighan adem barmidu? **12** Insan bolsa qoydin shunche etibarliqtur! Shunga, shabat küni yaxshilik qilish Tewrat qanunigha uyghundur. **13** Andin u héliqi késelge: — Qolungni uzat, — dédi. U qolini uzitishi bilenla qoli ikkinchi qoligha oxshash eslige keltürüldi. **14** Biraq Perisiyler tashqirigha chiqip, uni qandaq yoqitish heqqide meslihet qilisti. **15** Emma Eysa buni biliwélip u yerdin ayrildi. Top-top kishiler uninggha egiship mangdi. U ularning hemmisini saqaytti; **16** andin ulargha özining salahiyitini ashkarilimasliqni qattiq tapilidi. **17** Buning bilen Yeshaya peyghember arqiliq yetküzülgen munu sözler emelge ashuruldi: **18** — «Qaranglar, mana Men tallighan Öz qulum! Méning söyümlükim, dilimning söyün'gini! Men Öz Rohimni uning wujudigha qondurimen, Shuning bilen u elliger höküm-heqiqetni jakarlaydu. **19** U ne talash-tartish qilmaydu ne chuqan kötürmeydu, Kochilarda uning kötürgen awazini héch anglighuchi bolmaydu. **20** Taki u ghelibe bilen toghra hökümlerni chiqarghuche, Yanjilghan qomushni sundurmaydu, Tütep öchey dep qalghan pilikni öchürmeydu; **21** We eller uning namigha ümid baghlaydu». **22** Shu chaghda, uning

aldigha jin chaplishiwalgan kor we gacha biri élip kélindi. U uni saqaytti, kor gachini sözlileydighan we köreleydighan qildi. **23** Barliq xalayaq heyran bolushup: — Ejeba, bu Dawutning oghlimidu? — déyishti. **24** Lékin Perisiyler bu sözni anglap: — U peqet jinlarning emiri bolghan Beelzibubqa tayinip jinlarni qoghliwétidiken, déyishti. **25** Lékin u ularning néme oylawatqanliqini bilip ulargha mundaq dédi: — Öz ichidin bölünüp özara soqushqan herqandaq padishahliq weyran bolidu; herqandaq sheher yaki aile öz ichidin bölünüp özara soquhsa zawalliqqa yüz tutidu. **26** Eger Sheytan Sheytanni qoghliwa, u öz-özige qarshi chiqqan bolidu. Undaqla, uning padishahliqi qandaqmu put tirep turalisun? **27** Eger men jinlarni Beelzibulgha tayinip qoghliwasim, silerning perzentliringlar kimgé tayinip jinlarni qoghlaydu?! Shunga ular siler toghruluq höküm chiqarsun! **28** Lékin men Xudaning Rohigha tayinip jinlarni qoghlighan bolsam, undaqla Xudaning padishahliqi derweqe üstünlargha chüshüp namayan boldi. **29** Bir kishi küchtünggür birsining öyige kirip, uning mal-mülkini qandaq bulap kétélisun? Peqet u shu küchtünggürni awwal baghliyalisa, andin öyini bulang-talang qilalaydu. **30** Men terepte turmighanlar manga qarshi turghuchidur. Men terepke [adamlarni] yighmighuchilar bolsa tozutuwetküchidur. **31** Shuning üçün men silerge shuni éytip qoyayki, insanlarning ötküzgen hertürlük gunahliri we qilghan kupurluqlirining hemmisini kechürüshke bolidu. Biraq Muqeddes Rohqa kupurluq qilish héch kechürülmeydu. **32** Insan'oghligha qarshi söz qilghan kimdekim bolsa kechürümge érisheleydu; lékin Muqeddes Rohqa qarshi gep qilghanlar bolsa bu dunyadimu, u dunyadimu kechürümge érishelmeydu. **(aiōn g165)** **33** Derex yaxshi bolsa, méwisimu yaxshi bolidu — yaki derex por bolsa, méwisimu nachar bolidu; chünki herqandaq derex öz méwisidin bilinidu. **34** Ey yilanlarning perzentliri! Siler rezil tursanglar, aghzinglardin qandaqmu yaxshi söz chiqsun? Chünki ademning qelbide néme tolup tashqan bolsa éghizdin shu chiqidu. **35** Yaxshi adem öz yaxshi xezinisidin yaxshi nersilerni chiqiridu. Yaman adem yaman xezinisidin yaman nersilerni chiqiridu. **36** Men silerge shuni éytip qoyayki, insanlar qilghan herbir éghiz quruq sözi üçün soraq küni hésab béridu. **37** Chünki öz sözliringlar bilen ya heqqaniy ispatlinisen, ya sözliringlar bilen gunahkar dep békitilisen. **38** Shu chaghda bezi Tewrat

ustazliri we Perisiyler uninggha jawaben: Ustaz, sendin bir möjizilik alamet körgümüz bar, — dédi. **39** Lékin u ulargha mundaq jawab berdi: — Rezil hem zinaxor bu dewr bir «alamet»ning köristilishini istep yürüdü. Biraq bu dewrdikilergé «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»tin bashqa héchqandaq möjirilik alamet körsitilmeydü. **40** Chünki Yunus peyghember yoghan béliqning qorsiqida üç kéche-kündüz yatqandek, Insan'oghlimu oxshashla üç kéche-kündüz yerning baghrida yatidu. **41** Soraq küni Ninewe shehiridikiler bu dewrdikiler bilen teng qopup, bu dewrdikilerning gunahlrini békitidu. Chünki ular Yunus [peyghember] jakarlighan xewerni anglap, [yamanliqidin] towa qilghan; we mana, mushu yerde Yunus [peyghember]dinmu ulugh birsi turidu! **42** Soraq küni «Jenubtki ayal padishah»mu bu dewrdikiler bilen teng tirilip, ularning gunahlrini békitidu. Chünki u Sulaymanning dana sözlirini anglash üçün yer yüzining chétidin kelgen; we mana, hazir mushu yerde Sulaymandinmu ulugh birsi turidu. **43** Napak roh birawning ténidin chiqiriwétilgendin kéyin, u qurghaq dalalarni chörgilep yürüp, birer aramgahni izdeydu, biraq tapalmaydu **44** we: «Men chiqqan makanimga qaytay» deydu. Shuning bilen qaytip kélip, shu makanining yenila bosh turghanliqini, shundaqla pakiz tazilan'ghanliqini we retlen'genlikini bayqaydu-de, **45** bérip özidinmu better yette jinni bashlap kélidu; ular kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning kéyinki hali burunqidinmu téximu yaman bolidu. Bu rezil dewrdikilerning halimu mana shundaq bolidu. **46** U toplashqan xalayiqqa dawamliq sözlewattqanda, mana, anisi bilen iniliri kélip, uning bilen sözleshmekchi bolup tashqirida turushti. **47** Shuning bilen bireylen uninggha: — Aningiz we iniliringiz siz bilen sözlishimiz dep tashqirida turidu, — dédi. **48** Lékin u jawaben shu xewerni yetküzgen kishidin: «Kim méning anam, kim méning inilirim?» — dep soridi. **49** Andin u qolini sozup muxlislrini körsitip: — Mana méning anam, mana méning inilirim! **50** Chünki kim ershtiki Atamning iradisini ada qilsa, shu méning aka-inim, acha-singlim we anamdur, — dédi.

13 Shu küni Eysa öydin chiqip, déngiz boyida olturatti. **2** Etrapigha top-top ademler olishiwalghachqa, u bir kémige chiqip olturdi. Pütkül xalayiq bolsa déngiz boyida turushatti. **3** U ulargha temsiller bilen nurghun hékmetlerni éytip birip,

mundaq dédi: — Mana, uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. **4** Uruq chachqanda uruqlardin beziliri chighir yol üstige chüshüptu, qushlar kélip ularni yep kétéptu. **5** Beziliri téshi köp, topisi az yerlerge chüshüptu. Tupriqi chongqur bolmighachqa, tézla ünüp chiqiptu, **6** lékin kün chiqishi bilenla aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa qurup kétéptu. **7** Beziliri tikenlerning arisigha chüshüptu, tikenler ösüp maysilarni boghuwaptu. **8** Beziliri bolsa yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ularning beziliri yüz hesse, beziliri atmish hesse, yene beziliri ottuz hesse hosul bériptu. **9** Quliyi barlar buni anglisun! **10** Muxlisliri kélip, uningdin: — Sen néme üçün ulargha temsiller arqiliq telim bérisen? — dep soridi. **11** U ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ersh padishahliqining sirlirini bilishke muyesser qilindinglar, lékin ulargha nésip qilinmidi. **12** Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidu, uningda molchiliq bolidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. **13** Ulargha temsil bilen sözlishimning sewebi shuki, ular qarisimu körmeydu, anglisimu tingshimaydu hem heqiqiy chüshenmeydu. **14** Buning bilen Yeshaya peyghember éytqan bésharettiki munu sözler emelge ashuruldi: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler; Qarashni qaraysiler, biraq körmeysiler. **15** Chünki mushu xelqning yürükini may qaplap ketken, Ular anglighanda qulaqlirini éghir qiliwalghan, Ular közlrini uxlighandek yumuwalghan; Undaq bolmisi, ular közlrini bilen körüp, Quliyi bilen anglap, Köngli bilen chüshinip, Öz yolidin yandurulushi bilen, Men ularni saqaytqan bolattim. **16** Lékin, közlinglar bextlikur! Chünki ular körüdü; quliyinglar bextlikur! Chünki ular anglaydu. **17** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, burunqi nurghun peyghemberler we heqqaniy ademler silerning körgininglarni körüşke intizar bolghan bolsimu ularni körmigen; silerning anglighininglarni anglashqa intizar bolghan bolsimu ularni anglimighan. **18** Emdi uruq chachquchi toghrisidiki temsilning menisini anglanglar: **19** Eger biri [ersh] padishahliqining söz-kalamini anglap turup chüshenmise, Sheytan kélip uning könglige chéchalghan sözni élip kétidu. Bu del chighir yol üstige chéchalghan uruqlardur. **20** Tashliq yerlerge chéchalghan uruqlar bolsa, ular söz-kalamni anglap, xushalliq bilen derhal qobul qilghanlarni körsitidu. **21** Halbuki, qelbide héch yiltiz bolmighachqa, peqet

vaqitliq mewjut bolup turidu; söz-kalamning wejedin qiyinchiliq yaki ziyankeshlikke uchrighanda, ular shuan yoldin chetnep kétidu. **22** Tikenlarning arisigha chéchiighini shundaq ademlerni körsetkenki, ular söz-kalamni anglighini bilen, lékin bu dunyaning endishiliri we bayliqning éziqturushi [qelbidiki] söz-kalamni boghuwétidu-de, ular hosulsiz qalidu. (aiōn g165) **23** Lékin yaxshi yerge chéchiighan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglap chüshen'gen ademlerni körsitidu. Bundaq ademler hosul béridu, birsi yüz hesse, birsi atmish hesse, yene birsi ottuz hesse hosul béridu. **24** U ularning aldida yene bir temsilni bayan qildi: — Ersh padishahliqi xuddi étizigha yaxshi uruqni chachqan bir ademge oxshaydu. **25** Emma kishiler uyqugha chömgen chaghda, düshmini kélip bughday arisigha kürmek uruqlirini chéchiwétip, kétiptu. **26** Emdi maysilar ösüp, bashaq chiqarghanda, kürmekmu ashkarlinishqa bashlaptu. **27** Xojayinning chakarliri kélip uninggha: — «Ependi, siz étizingizgha yaxshi uruq chachqan emesmidingiz? Kürmekler nedin kélip qaldi?» deptu. **28** Xojayin: «Buni bir düshmen qilghan» — deptu. Chakarlar uningdin: «Siz bizni bérp ularni otiwétinglar démekchimü?» — dep soraptu. **29** «Yaq, » — deptu xojayin, «undaq qilghanda kürmeklerni yulghanda, bughdaylarnimu yuluwétishinglar mumkin. **30** Bu ikkisi orma waqtighiche bille össun, orma waqtida, men ormichilargha: — Aldi bilen kürmeklerni ayrip yighip, baghlap köydürüshke qoyunglar, andin bughdaylarni yighip ambiringha ekiringlar, deymen» — deptu xojayin. **31** U ulargha yene bir temsilni éytti: — Ersh padishahliqi xuddi bir adem qoligha élip étizigha chachqan qicha uruqigha oxshaydu. **32** Qicha uruqi derweqe barliq uruqlarning ichide eng kichik bolsimu, u herqandaq ziraettin égiz ösüp, derex bolidu, hetta asmandiki qushlarmu kélip uning shaxlirida uwulaydu. **33** U ulargha yene bir temsilni éytti: — Ersh padishahliqi xuddi bir ayal qoligha élip üç jawur unning arisigha yoshurup, taki pütün xémir bolghuche saqlighan échitqugha oxshaydu. **34** Eysa bu ishlarning hemmisini temsiller bilen köpchilikke bayan qildi. U temsilsiz héchqandaq telim bermeytti. **35** Buning bilen peyghember arqiliq aldin'ala éytilghan munu sözler emelge ashuruldi: — «Aghzimni temsil sözlesh bilen achimen, Alem apiride bolghandin béri yoshurunup kelgen ishlarni élan qilimen». **36** Shuningdin kéyin, u köpchilikni yolgha séliwétip

öyge kirdi. Muxlisliri yénigha kélip uningdin: — Étizliqtiki kürmek toghrisidiki temsilni bizge sherhlep berseng, — dep ötündi. **37** U emdi ulargha jawab bérp mundaq dédi: — Yaxshi uruqni chachqan kishi Insan'oghli dur. **38** Étizliq bolsa — dunya. Yaxshi uruq bolsa [ersh] padishahliqining perzentliridur, lékin kürmek rezil bolghuchining perzentliridur. **39** Kürmek chachqan düshmen — Iblis tur. Orma orush waqti — zaman axiridur. Ormichilar — perishtiler dur. (aiōn g165) **40** Kürmekler yulunup, otta köydürüwétilginidek, zaman axiridimu ene shundaq bolidu. (aiōn g165) **41** Insan'oghli perishtilirini ewetip, ular insanlarni gunahqa azdurghuchilarning hemmisini, shundaqla barliq itaetsizlik qilghuchilarni öz padishahliqidin shallap chiqip, **42** xumdanning lawuldap turghan otigha tashlaydu. U yerde yigha-zarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu. **43** U chaghda heqqaniylar Atisining padishahliqida xuddi quyash tek julalinidu. Anglighudek quliqi barlar buni anglisun! **44** — Ersh padishahliqi xuddi étizda yoshurulghan bir xezinige oxshaydu. Uni tépiwalghuchi xezinini qaytidin yoshurup, xezinining shad-xuramligi ichide bar-yoqini sétiwétip, shu étizni sétiwalidu. **45** Yene kélip, ersh padishahliqi ésil ünche-merwayitlarni izdigen sodigerge oxshaydu. **46** Sodiger nahayiti qimmet bahaliq bir merwayitni tapqanda, qaytip bérp bar-yoqini sétiwétip, u merwayitni sétiwalidu. **47** — Yene kélip, ersh padishahliqi déngizgha tashlinip herxil béliqlarni tutidighan torgha oxshaydu. **48** Tor toshqanda, [béliqchilar] uni qirghaqqa tartip chiqiridu. Andin olturup, yaxshi béliqlarni ilghiwélip, qachilargha qachilap, erzimeslerni tashliwétidu. **49** Zaman axirida shundaq bolidu. Perishtiler chiqip, rezil kishilerni heqqaniy kishiler arisidin ayriydu (aiōn g165) **50** we xumdanning lawuldap turghan otigha tashlaydu. U yerde yigha-zarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu. **51** Eysa ulardin: — Bu ishlarning hemmisini chüshendinglarmu? dep soridi. Chüshenduq, — dep jawab berdi ular. **52** Andin u ulargha: — Shunga, ersh padishahliqining telimige muesser bolup muxlis bolghan herbir Tewrat ustazi xuddi xezinisidin yéngi hem kona nersilerni élip chiqip tarqatquchi öy xojayinigha oxshaydu, — dédi. **53** Eysa bu temsillerni sözlep bolghandin kéyin, shundaq boldiki, u yerdin ayrilip, **54** öz yurtigha ketti we öz yurtidiki sinagoga xelqge telim bérishke kirishti. Buni anglighan xalayi q intayin heyran bolushup: — Bu

ademning bunchiwala danaliqu we möjize-karametliri nedin kelgendu? **55** U peqet héliqi yaghachchining oggli emesmu? Uning anisining ismi Meryem, Yaqub, Yüsüp, Simon we Yehudalar uning iniliri emesmu? **56** Uning singillirining hemmisi bizning arimizdighu? Shundaq iken, uningdiki bu ishlarning hemmisi zadi nedin kelgendu? — déyishetti. **57** Shuning bilen ular uninggha heset-bizar bilen qaridi. Shunga Eysa ulargha mundaq dédi: — Herqandaq peyghember bashqa yerlerde hörmetsiz qalmaydu, peqet öz yurti we öz öyide hörmetke sazawer bolmaydu. **58** Ularning iman-ishenchsizlikidin u u yerde köp möjize körsetmidi.

14 U chaghlarda, Hérod hakim Eysaning nam-shöhritidin xewer tépip, **2** xizmetkarlirige: — Bu adem chömüldürgüchi Yehya bolidu, u ölümdin tirilgen bolsa kérek. Shuning üçün mushu alahide qudretler uningda küchini körsetmekte, — dédi. **3** Hérodning bundaq déyishining sewebi, u [ögey] akisi Filipning ayali Hérodiyening wejedin Yehyani tutqun qilip, zindan'gha tashlighanidi. **4** Chünki Yehya Hérodqa [tenbih bérip]: «Bu ayalni tartiwélishing Tewrat qanunigha xilaptur» dep kelgenidi. **5** Hérod [shu sewebtin] Yehyani öltürmekchi bolghan bolsimu, biraq xalayıqtin qorqqanidi, chünki ular Yehyani peyghember, dep biletti. **6** Emma Hérodning tughulghan küni tebriklen'gende, ayali Hérodiyening qizi otturigha chiqip ussul oynap berdi. Bu Hérodqa bek yaqti; **7** shuning üçün u uninggha: — Hernéme tiliseng shuni sanga bérey, dep qesem qildi. **8** Lékin qiz anisining küshkürtüshi bilen: — Chömüldürgüchi Yehyaning kallisini élip, bir teksige qoyup ekelsile, — dédi. **9** Padishah buninggha hesret chekken bolsimu, qesemliri tüpeylidin we dastixanda olturghanlar wejedin, [kallisini] élip kélinglar, dep buyrudi. **10** U adem ewetip, zindanda Yehyaning kallisini aldurdi. **11** Shuning bilen kallisi bir teksige qoyulup, qizning aldigha élip kélindi. Qiz buni anisining aldigha apardi. **12** [Yehyaning] muxlisiliri bolsa bérip, jesetni élip depne qildi; andin bérip Eysagha bu ishlarni xewer qildi. **13** Eysa bu xewerni anglap, özi yalghuz pinhan bir jaygha kétey dep bir kémige olturup u yerdin ayrildi. Xalayıq buning xewirini tapqanda, etrapniki sheherlerdin kélishop, uning keynidin piyade mangdi. **14** U [qirghaqq] chiqip ketkinide, zor bir top ademlerni körüwidi, ulargha ich aghritip, ularning aghriqlirini saqaytti. **15** Kech kirgende,

muxlisiliri uning yénigha kélip: — Bu chöl bir jay iken, waqitmu bir yerge bérip qaldi. Xalayıqni yolgha séliwetken bolsang, andin ular kentlerge bérip özlirige ozuq sétiwalsun, — dédi. **16** Lékin Eysa ulargha: — Ularning kétishining hajiti yoq, özünglar ulargha ozuq béringlar, — dédi. **17** Lékin muxlislar: — Bizde besh nan bilen ikki dane béliqtin bashqa héch nerse yoq, — déyishti. **18** U: — Ularni manga élip kélinglar, dédi. **19** U xalayıqni chöplükning üstide olturushqa buyrughandin kéyin, besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagha] teshekkür éytti. Andin nanlarni oshtup muxlisilirigha berdi, muxlisiliri xalayıqqa üleshtürüp berdi. **20** Hemmeylen yep toyundi. [Muxlislar] éshıp qalghan parchilarni liq on ikki séwetke tériwaldi. **21** Ozuqlan'ghanlarning sani ayallar we balilardin bashqa texminen besh ming kishi idi. **22** Arqidila, u muxlisilirigha: Özüm bu xalayıqni yolgha séliwétimen, angghuche siler kémige olturup, déngizning qarshi qirghiqigha ötüp turunglar, dep buyrudi. **23** Xalayıqni yolgha séliwetkendin kéyin, u dua qilish üçün özi xilwet taghqa chiqti. Kech kirgendimu u yerde yalghuz qaldi. **24** Bu chaghd, kéme qirghaqtin xéli köp chaqirim yürgenidi, lékin shamal qarshi yönlishtin chiqiwatqachqa, kéme dolqunlar ichide chayqilip turatti. **25** Kéche tötinche jések waqtida, u déngizning üstide méngip, muxlisiliri terepke keldi. **26** Muxlislar uning déngizning üstide méngip kéliwatqanliqini körüp, alaqqade bolup: — Alwasti iken! — dep qorqup chuqan sélishti. **27** Lékin Eysa derhal ulargha: — Yüreklik bolunglar, bu men, qorqmanglar! — dédi. **28** Pétrus buninggha jawaben: — I Reb, bu sen bolsang, su üstide méngip yénigha bérishimgha emr qilghaysen, — dédi. **29** Kel, — dédi u. Pétrus kémidin chüshüp, su üstide méngip, Eysagha qarap kétéwatatti; **30** lékin boranning qattiq chiqiwatqanliqini körüp qorqup, sugha chöküşke bashlidi: — Reb, méni qutquzuwalghaysen! — dep warqiridi. **31** Eysa derhal qolini uzitip, uni tutuwaldi we uninggha: — Ey ishenchi ajiz bende, némishqa guman qilding? — dédi. **32** Ular kémige chiqqanda, shamal toxtidi. **33** Kémide olturghanlar uning aldigha kélip sejde qilip: — Berheq, sen Xudaning Oggli ikensen, — déyishti. **34** Ular déngizning qarshi teripige ötkende, Ginnisaret yurtida [quruqluqq] chiqti. **35** U yerdiki ademler uni tonup qélip, etrapniki barliq jaylargha xewer ewetti; shuning bilen kishiler barliq bimarlarni uning aldigha élip keldi; **36** ular uningdin bimarlarning

héchbolmighanda uning tonining péshige bolsimu qolini tegküzüwélisigha yol qoyushini ötündi. Uninggha qolini tegküzgenlerning hemmisi sellimaza saqaydi.

15 Bu chaghda, Tewrat ustazliridin we Perisiylardin beziliri Yérusalémdin kélip Eysaning aldigha béríp: **2** — Muxlisliring némishqa ata-bowilirimizning en'enilirige xilapliq qilidu? Chünki ular qollirini yumay tamaq yeydiken'ghu, — dédi. **3** Lékin u ulargha mundaq jawab berdi: — Silerchu, siler némishqa en'enimizni saqlaymiz dep Xudaning emrige xilapliq qilisiler? **4** Chünki Xuda: «Ata-anangni hörmét qil» we «Atisi yaki anisini haqaretligenler ölümge mehkum qilinsun» dep emr qilghan. **5** Lékin siler: — Herqandaq kishi «Atisi yaki anisigha: — Men silerge yarem bergüdek nersilerni alliqachan [Xudagha] atiwettim — désila, **6** uning ata-anisigha hörmét-wapadarliq qilish mejburiyiti qalmaydu, — deysiler. Buning bilen en'en'eglarni dep, Xudaning emrini yoqqa chiqiriwettinglar. **7** Ey saxtipezler! Yeshaya peyghember bergen mushu bésharet toptoghra siler toghruluq iken: — **8** «Mushu xelq aghzida méni hörmétligini bilen, Biraq qelbi mendin yiraq. **9** Ular manga bihude ibadet qilidu. Ularning ögetken telimliri peqet insanlardin chiqqan petiwalarla, xalas». **10** Andin u xalayıqni yénigha chaqirip, ulargha: — Qulaq sélinglar hem shuni chüshinglarki, **11** Insanni napak qilidighini aghzidin kiridighini emes, belki aghzidin chiqidighinidur, — dédi. **12** Kéyin muxlisliri uning aldigha kélip: — Séning bu sözüngni Perisiyeler anglap, uningdin bizar bolup renjigenlikini bildingmu? — dédi. **13** Lékin u mundaq jawab qayturdi: — Ershtiki Atam tikmigen herqandaq ösümlük yiltizidin yulunup tashlinidu. **14** Siler ulargha pisent qilmanglar; ular korlarga yol bashlaydighan korlardur. Eger kor korgha yol bashlisa, her ikkisi origha chüshüp kétédu. **15** Lékin Pétrus uninggha: — Baya éytqan temsilni bizge chüshendürüp bergeysen, — dédi. **16** Lékin u: — Silermu téxiche chüshençhige érishimidinglar?! — dédi. **17** Éghizgha kirgen barliq nersilerning ashqazan arqiliq teret bolup chiqip kétédighanliqini téxi chüshenmemsiler? **18** Lékin éghizdin chiqidighini qelbtin chiqidu, insanni napak qilidighinimu shudur. **19** Chünki yaman oylar, qatilliq, zinaxorluq, buzuqchiliq, oghriliq, yalghan guwahliq we töhmet qatarliqlar qelbtin chiqidu. **20** Insanni napak qilidighanlar mana shulardur;

yuyulmighan qollar bilen tamaq yéyish insanni napak qilmaydu. **21** Eysa u yerdin chiqip, Tur we Zidon sheherlirining etrapidiki yurtlarga bardi. **22** Mana, u chet yerlerdin kelgen qananiy bir ayal uning aldigha kélip: — I Reb! Dawutning oghli, halimgha rehim qilghaysiz! Qizimgha jin chaplishiwalghaniken, qiynilip kétéwatidu! — dep uninggha nida qilip zarlidi. **23** Lékin u u ayalgha bir éghizmu jawab bermidi. Muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu ayalni yolgha salsang! Chünki u keynimizdin egiship yalwurup nida qiliwatidu, — dédi. **24** Emdi u jawab béríp: — Men peqet yoldin ténigen qoy padiliri bolghan Israil jemetidikilerge ewetilgenmen, — dédi. **25** Emma héliqi ayal uning aldigha kélip sejde qilip: — Reb, manga yarem qilghaysen! — dep yalwurdi. **26** U uninggha: — Balilarning nénini kichik itlarga tashlap bérish yaxshi emes, — dédi. **27** Lékin héliqi ayal: — Durus, i Reb, biraq hetta itlarmu xojayining dastixinidin chüshken uwaqlarni yeydighu, — dédi. **28** Shuning bilen Eysa uninggha: — Ey xanim, ishenching küchlük iken! Tiliginingdek bolsun! — dédi. U ayalning qizi shuan saqiyip ketti. **29** Eysa u yerdin chiqip, Galiliye déngizining boyidin ötüp, taghqa chiqip olturdi. **30** Uning aldigha top-top xalayıq yighildi. Ular tokur, qarighu, gacha, cholaq we nurghun bashqa xil késellernimu élip kélip, uning ayighi aldigha qoyushti; u ularni saqaytti. **31** Shuning bilen xalayıq gachilarning sözliyeleydighan bolghanliqini, cholaqlarning saqayghinini, tokurlarning mangghanliqini we qarighularning körیدighan bolghanliqini körüp, heyran boldi we Israilning Xudasini ulughlidi. **32** Andin Eysa muxlislirini yénigha chaqirip: — Bu xalayıqqa ichim aghriydu; chünki ular üç kündin béri yénimda boldi, yégüdek bir nersisimu qalmidi. Ularni öylirige ach qayturushni xalimaymen, yolda halidin kétéshi mumkin, — dédi. **33** Muxlislar uninggha: — Bu chölde bunchiwala ademni toyghuzghudek köp nanni nedin tapimiz? — déyishti. **34** Eysa ulardin: Qanche néninglar bar? — dep soridi. — Yette nan bilen birneçhe tal kichik béliq bar, — déyishti ular. **35** Buning bilen u xalayıqni yerde olturushqa buyrudi. **36** Andin, yette nan bilen béliqlarni qoligha élip [Xudagha] teshekkür éytip, ularni oshtup muxlislirigha berdi, muxlislar xalayıqqa üleshtürdi. **37** Hemmeylen toyghuche yédi; andin [muxlislar] éship qalghan parchilarni yighip yette chong séwetni

toshquzdi. **38** Tamaq yégenlarning sani balilar we ayallardin bashqa töt ming kishi idi. **39** U xalayiqni yolgha salghandin kéyin, kémige chüshüp, Magadan yurtining chet yerlirige bardı.

16 Emdi perisiyler bilen Saduqiylar uni sinash meqsitide yénigha kélip, uningdin bizge asmandin möjizilik bir alamet körsetseng, dep telep qilishti. **2** Biraq Eysa ulargha mundaq dédi: — Kechqurun siler qizil shepeqni körgininglarda, «Hawa ete ochuq bolidu» deysiler **3** we etigende: «Bügün boran chiqidu, chünki asmanning renggi qizil hem tutuq», deysiler. Asman renggi-royini perq ételeysiler-yu, lékin bu zamanda yüz bériwatqan alametlerni perq ételmeysiler! **4** Rezil hem zinaxor bu dewr «möjizilik bir alamet»ning köristilishini istep yürüdü. Biraq bu [dewrdikilerge] «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»din bashqa héchqandaq möjizilik alamet körsiltmeydu. Andin u ularni tashlap chiqip ketti. **5** Muxlisleri [dégizning] u qétigha ötkinide, nan éliwélishti untughanidi. **6** Eysa ulargha: — Hoshiyar bolunglar, Perisiyler bilen Saduqiylarning échitqusidin éhtiyat qilinglar, — dédi. **7** [Muxlislar] özara mulahiziliship: — Nan ekelmigenlikimiz üçün buni dewatsa kérek, — déyishti. **8** Eysa ularning néme [déyishiwatqanliqini] bilip mundaq dédi: — Ey ishenchi ajizlar! Néme üçün nan ekelmigenlikinglar toghrisida mulahize qilisiler? **9** Téxiche chüshenmidinglarmu? Besh nan bilen besh ming kishining [toyguzulghanliqi], qanche séwet ozuq yighiwalghanliqinglar ésinglardin chiqtimu? **10** Yette nan bilen töt ming kishining [toyguzulghanliqi], yene qanche chong séwet ozuq yighiwalghanliqinglarmu ésinglardin chiqtimu? **11** Silere qandaqmu méning silerge: «Perisiyler bilen Saduqiylarning échitqusidin éhtiyat qilinglar» déginimning nan toghruluq emeslikini chüshenmeysiler? **12** Muxlislar shundila uning nandiki échitqudin emes, belki Perisiyler bilen Saduqiylarning telimidin éhtiyat qilishni éytqanliqini chüshinip yetti. **13** Eysa Qeyseriye-Filippi rayonigha kelginide, u muxlisleridin: Kishiler men Insan'oghlini kim dep bilidiken? — dep soridi. **14** Muxlisleri: — Beziler séni chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember] we yene beziler Yeremiya yaki bashqa peyghemberlerdin biri dep bilidiken, — dep jawab berdi. **15** U ulardin: — Emdi silerchu? Silere méni kim dep bilisiler? — dep soridi. **16** Simon Pétrus:

— Sen Mesih, menggülük hayat Xudaning Oghli ikensen, — dep jawab berdi. **17** Eysa uninggha: — Bextliksen, i Yunus oghli Simon! Buni sanga ayan qilghuchi héch et-qan igisi emes, belki ershtiki Atamdur. **18** Men sanga shuni éytayki, sen bolsang Pétrusdursen. Men jamaitimni bu uyultash üstige qurimen. Uning üstidin tehtisaraning derwazilirimu ghalib kélelmeydu. (Hadés 986) **19** Ersh padishahliqining achquchilirini sanga tapshurimen; sen yer yüzide némini baghliasang ershtimu baghlan'ghan bolidu, sen yer yüzide némini qoyup berseng, ershtimu qoyup bérilgen bolidu, — dédi. **20** Bu sözlerni éytip bolup, u muxlislerigha özining Mesih ikenlikini héchkimge tinmasliqni tapilidi. **21** Shu waqittin bashlap, Eysa muxlislerigha özining Yérusalémgha kêtishi, aqsqaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazliri teripidin köp azab-oqubet tartishi, öltürülüşü muqerrer bolghanliqini, shundaqla üçinchi küni tirildürüldighanliqini ayan qilishqa bashlidi. **22** Shuning bilen Pétrus uni bir chetke tartip, uni eyiblep: — Ya Reb, sanga rehim qilin'ghay! Béshinggha bundaq ishlar qet'iy chüshmeydu! — dédi. **23** Lékin u burulup Pétrusqa qarap: — Arqamgha öt, Sheytan! Sen manga putlikashangsen, séning oylichanliring Xudaning ishliri emes, insanning ishliridir, — dédi. **24** Andin Eysa muxlislerigha mundaq dédi: Kimdekim manga egishishni xalisa, özidin waz kéchip, özining kréstini kötürüp manga egeshsun! **25** Chünki öz jénini qutquzmaqchi bolghan kishi choqum jénidin mehrum bolidu, lékin men üçün öz jénidin mehrum bolghan kishi uninggha érishidu. **26** Chünki bir adem pütün dunyagha ige bolup jénidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! U némisini jénigha tégishsun?! **27** Chünki Insan'oghli Atisining shan-sheripi ichide perishtiliri bilen kélishe aldida turidu; we u hemme ademning öz emellirige tushluq jawab qayturidu. **28** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölümning temini tétishtin burun jezmen Insan'oghlining öz padishahliqi bilen kelgenlikini köridighanlar bardur.

17 We alte kündin kéyin, Eysa Pétrus, Yaqup we Yaqupning inisi Yuhannani ayrip élip, égiz bir taghqa chiqti. **2** U yerde uning siyaqi ularning köz aldidila özgirip, yüzi quyashtek parlidi, kiyimliri nurdek ap'aq bolup chaqnidi. **3** We mana, [muxlislarga] Musa we Ilyas [peyghemberler] uning bilen sözlisheiwatqan halda köründi. **4** Shuning bilen

Pétrus Eysagha: — I Reb, bu yerde bolghinimiz némidégen yaxshi! Xalisang, birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üç kepe yasayli! — dédi. **5** Uning gépi tügimeyla, mana nurluq bir bulut ularni qapliwaldi. Mana, buluttin: «Bu Méning söyümlük Oghlumdur, Men uningdin xursenmen. Uninggha qulaq sélinglar!» dégen awaz anglandi. **6** Muxlislar buni anglap özlirini yerge tashlap düm yétip wehimige chüshti. **7** Biraq Eysa kélip, ulargha qolini tegküzüp: Qopunglar, qorqunglar, — dédi. **8** Ular béshini kötürüp qariwidi, Eysadin bashqa héchkimni körmidi. **9** Taghdin chüshüwétip, Eysa ulargha: — Insan'oghli ölümdin tirildürülmigüche, bu alamet körünüşni héchkimge éytmanglar, — dep tapilidi. **10** Andin muxlisleri uningdin: — Tewrat ustazliri néme üçün: «Ilyas [peyghember Mesih kélishtin] awwal qaytip kélishi kérek» déyishidu? — dep sorashti. **11** U ulargha jawaben: — Ilyas [peyghember] derweqe [Mesih] awwal kélidu, hemme ishni ornigha keltüridu. **12** Emma men silerge shuni éytip qoyayki, ilyas alliqachan keldi, lékin kishiler uni tonumidi, belki uninggha xalighanche muamile qildi. Shuninggha oxshash, Insan'oghlimu ularning qollirida azab chékish aldida turidu, — dédi. **13** Shu chaghda muxlislar uning chömüldürgüchi Yehya toghrisida sözlewatqanliqini chüshendi. **14** Ular xalayiqlarning yénigha barghinida, bir kishi uning aldigha kélip, tizlinip: **15** Reb, oghlumgha ichingni aghritqaysen! Chünki uning tutqaqliq késili bar bolghachqa, zor azab chékiwatidu; chünki u daim otning yaki suning ichige chüshüp kétidu. **16** Uni muxlisliringgha élip kelgenidim, saqaytalmidi, — dédi. **17** Eysa jawaben: — Ey étiqadsiz we tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche turay?! Men silerge yene qachan'ghiche sewr qilay? — Balini aldimgha élip kélinglar — dédi. **18** Shuning bilen Eysa [jin'gha] tenbih bériwidi, jin balidin chiqip ketti, balimu shuan saqaydi. **19** Kéyin, Eysa ayrim qalghanda, muxlislar uning yénigha kélip: — Biz néme üçün jinni qoghliwételmiduq? — dep sorashti. **20** U ulargha: — Ishenchinglar bolmighanliq üçün. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, silerde qicha uruqidek zerriche ishench bolsila, siler awu taghqa: «Bu yerdin u yerge köch» désenglar, köchidu; shundaqla silerge mumkin bolmaydighan héch ish bolmaydu. **21** Biraq, bundaq jinlarni dua qilish we roza tutush bilen bolmisa heydigili bolmaydu — dédi. **22** Ular

Galiliye ölkiside aylinip yüriginide, Eysa ulargha: — Insan'oghli [satqunluqtin] insanlarning qoligha tapshurulidu; **23** ular uni öltüridu, lékin üçinchi küni u tirilidu, — dédi. Buni anglap muxlislar éghir ghem-qayghugha chömüp ketti. **24** Andin ular Kepernahum shehirige kelginide, [ibadetxana] «ikki draqma» [béjini] yighquchilar Pétrusning yénigha kélip: — Ustazinglar «ikki draqma»ni tölemdu? — dep soridi. **25** Töleydu, — dédi Pétrus. Lékin u öyge kirgishigila, téxi bir néme délestila Eysa uningdin: — Simon, séningche bu dunyadiki padishahlar kimlerdin baj alidu? Öz perzentliridinmu, yaki yatlaridinmu, — dep soridi. **26** Pétrus uninggha: Yatlaridin, — déwidi, Eysa uninggha: — Undaqta, perzentler [bajdin] xaliy bolidu. **27** Biraq [baj yighquchilargha] putlikashang bolmasliqimiz üçün, déngizgha bérip qarmaqni tashla. Tutqan birinchi béliqni élip, aghzini achsang, töt draqmiliq bir tengge pul chiqidu. Uni élip men we sen ikkimizning [béji] üçün ulargha ber, — dédi.

18 Bu chaghda, muxlislar Eysaning yénigha kélip: Ersh padishahliqida kim eng ulugh? — dep soridi. **2** Eysa yénigha kichik bir balini chaqirip, uni otturida turghuzup, mundaq dédi: **3** — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, öz yolunglardin yénip, kichik balilardek sebiy bolmisanglar, ersh padishahliqigha hergiz kirelmeysiler. **4** Emdi kim özini bu kichik balidek kichik péil tutsa, u ersh padishahliqida eng ulugh bolidu. **5** Bundaq kichik bir balini méning namimda qobul qilsa, u méni qobul qilghan bolidu. **6** Lékin manga étiqad qilghan bundaq kichiklerdin birini [gunahqa] putlashturghan herqandaq ademni, u boynigha yoghan tügmen téshi ésilghan halda déngizning tégige chöktürüwétilgini ewzel bolatti. **7** Insanni gunahqa putlashturidighan ishlar tüpeylidin bu dunyadikilerning haligha way! Putlashturidighan ishlar muqerrer bolidu; lékin shu putlashturghuchi ademning haligha way! **8** Eger emdi qolung yaki putung séni gunahqa putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki qolung yaki ikki putung bar halda dozaxitiki otqa tashlan'ghiningdin köre, cholaq yaki tokur halda hayatliqqa kirgining ewzeldur. (aiōnios g166) **9** Eger közüng séni gunahqa putlashtursa, uni oyup özüngdin néri tashliwet. Ikki közüng bar halda dozaxitiki otqa tashlan'ghiningdin köre, birla közüng bilen bolsimu hayatliqqa kirgining ewzeldur. (Geenna g1067) **10** — Bu sebiy kichiklarning héchbirigimu sel qarashdin hézi bolunglar. Chünki

shuni silerge éytayki, ularning ershtiki perishtiliri ershtiki Atamning jamalini herdaim körüp turidu. **11** Chünki Insan'oghli halaketke azghanlarni qutquzghili keldi. **12** Qandaq qaraysiler? Birawning yüz tuyaq qoyi bolup, uningdin biri ézip toptin chüshüp qalsa, u toqsan toqquz qoyni taghlargha qoyup qoyup, héliqi azghan qoyini izdeydighu? **13** We eger uni tépiwalsa, men silerge shuni berheq éytip qoyayki, u qoy üçün bolghan xushalliqi azmighan toqsan toqquziningkidin zor bolidu. **14** Shuninggha oxshash, bu sebiy kichiklarning herqandiqining halaketke ézip qélishi ershtiki Atanglarning iradisi emestur. **15** — Emdi eger qérindishing sanga ziyan sélip gunah qilsa, uning yénigha bérip ikkinglar xaliy chaghda sewenlikini körsitip qoy. Qérindishing sözüngni anglisa, uni [ézishtin] qayturuwalghan bolisen. **16** Lékin anglimisa, yene bir-ikki [guwahchini] élip, uning yénigha barghin. Shundaq qilip, hemme ish ikki-üch guwahchining sözi bilen qilinsun. **17** Lékin eger [qérindishing] ularning sözigimu qulaq salmisa, ehwalni jamaetke yetküzüp éytqin. Eger u jamaetikilergé qulaq salmisa, uni yat ellik yaki bajgir qatarida körünglar. **18** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, siler yer yüzide némini baghliasanglar, ershtimu shu baghlan'ghan bolidu we siler yer yüzide némini qoyup bersenglar, ershtimu qoyup bérilgen bolidu. **19** Men yene shuni silerge berheq éytip qoyayki, yer yüzide aranglardin ikkisi özliri tiligen bir ish toghruluq qelbi bir bolup herqandaq nersini tilep dua qilsa, ershtiki Atam ularning tilikini ijabet qilidu. **20** Chünki ikki yaki üçeylen méning namim bilen qeyerde yighilghan bolsa, men shu yerde ularning arisida bolimen. **21** Andin Pétrus uning aldigha kélip: — I Reb, qérindishimning manga ziyan sélip ötküzgen qanche qétimliq gunahini kechürüşüm kérek? Yette qétimmu? — dédi. **22** Eysa uninggha mundaq dédi: —Men sanga shuni éytip qoyayki, yette qétim emes, yetmish hesse yette qétim! **23** Ersh padishahliqi chakarliri bilen hésab-kitab qilmaqchi bolghan bir padishahqa oxshaydu. **24** Hésab-kitabni bashlighinida, uninggha on ming talant pul qerzdar bolghan bir chakar keltürülüptu. **25** Chakarning tölügüdek héchnersisi bolmighachqa, xojisi chakarning özini, xotun bala-chaqisi we bar-yoqini sétip, qerzini töleshini buyruptu. **26** Shunga chakar uning aldida yerge yiqilip bash urup: «Xojam, manga kengchilik qilghayla, men pütün qerzimni

choqum töleymen» dep yalwuruptu. **27** Chakarning xojisi uninggha ich aghritip, uni qoyup bérip, qerzini kechürüm qiliptu. **28** Lékin chakar u yerdin chiqip, özige yüz dinar qerzdar bolghan yene bir chakar buradiri uchritiptu. Uni tutuwélip, boynini boghup turup: «Qerzni töle!» deptu. **29** Buning bilen bu chakar buradiri yerge yiqilip uningdin: «Manga kengchilik qil, qerzni choqum qayturimen» dep yalwuruptu. **30** Lékin u unimaptu we: «Pütün qerzni tölimgüche zindanda yatisen» dep uni zindan'gha tashlitiptu. **31** Bundaq ishning yüz bergenlikini körgen bashqa chakarlar intayin azablinip xojisining aldigha bérip, ehwalni bashtin-axir sözlep bériptu. **32** Buning bilen xojisi héliqi chakarni chaqirtip: «Ey rezil chakar! Manga yélin'ghanliqning üçün shunche köp qerzingning hemmisini kechürdüm. **33** Men sanga ich aghritqinimdek, senmu chakar buradiringge ich aghritishinggha toghra kelmemdu?!» deptu. **34** Buning bilen xojisi ghezeplinip uni pütün qerzini tölep bolghuche adem qiy'n'ghuchi gundipaylarning qolida turushqa tapshurup bériptu. **35** Shuninggha oxshash, eger herbiringlar öz qérindashliringlarni chin dilinglardin kechürmisenglar, ershtiki Atammu silerge oxshash muamile qilidu.

19 Shundaq boldiki, Eysa bu sözlerni éytip bolghandin kéyin, Galiliye ölkisidin ayrilip, Yehudiye ölkisining chet yerlirige, yeni Iordan deryasining u qétidiki yurtlarga bardu. **2** Top-top ademler uninggha egiship kelgen bolup, u ularni shu yerdila saqaytti. **3** Emdi bezi Perisiyler uning yénigha kélip uni qiltaqqa chüshürüş meqsitide uningdin: — Bir ademning herqandaq sewebtin ayalini qoyuwétishi Tewrat qanunigha uyghunmu? — dep soridu. **4** Shuning bilen u jawaben mundaq dédi: — [Tewrattin] shuni oqumidinglarmu, muqeddemde insanlarni Yaratquchi ularni «Er we ayal qilip yaratti» we **5** «Shu sewebtin er kishi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilen birliship ikkisi bir ten bolidu». **6** Shundaq iken, er-ayal emdi ikki ten emes, belki bir ten bolidu. Shuning üçün, Xuda qoshqanni insan ayrimisun. **7** Perisiyler uningdin yene: — Undaqa, Musa [peyghember] néme üçün [Tewrat qanunida] er kishi öz ayaligha talaq xétini bersila andin uni qoyuwétishke bolidu, dep buyrughan? — dep sorashti. **8** U ulargha: — Tash yüreklikinglardin Musa [peyghember] ayalliringlarni talaq qilishqa ruxset qilghan; lékin alemning bashlimida bundaq emes idi. **9** Emdi shuni silerge éytip qoyayki, ayalini

buzuqluqtin bashqa birer seweb bilen talaq qilip, bashqa birini emrige alghan herqandaq kishi zina qilghan bolidu. **10** Muxlislar uninggha: — Eger er bilen ayali otturisdiki ehwal shundaq bolsa, undaqa öylenmeslik yaxshi iken, — dédi. **11** U ulargha: — Bu sözni hemmila adem emes, peqet nésip qilin'ghanlarla qobul qilalaydu. **12** Chünki anisining baliyatqusidin tughma bezi aghwatlar bar; we insan teripidin axta qilin'ghan bezi aghwatlar mu bar; we ersh padishahliqi üçün özi aghwat qilghanlarmu bar. Bu sözni qobul qilalaydighanlar qobul qilsun! — dédi. **13** Qolungni tegküzüp dua qilghaysen dep, beziler kichik balilirini uning aldigha élip keldi. Biraq muxlislar élip kelgenlerni eyibledi. **14** Emma Eysa: — Balilar méning aldimgha keltürilsun, ularni tosmanglar. Chünki ersh padishahliqi del mushundaqlargha tewedur, — dédi. **15** We qollirini ulargha tegküzgendin kéyin, u u yerdin ayrildi. **16** Mana, bir küni birsi uning aldigha kélip: — Ustaz, men qandaq yaxshi ishni qilsam, menggülük hayatqa érishimen? — dep soridi. (aiōnios g166) **17** U uninggha: — Némishqa mendin yaxshiliq toghrisida soraysen? «Yaxshi bolghuchilar» bolsa peqet birila bar. Emma hayatliqqa kirimen déseng, emrlerge emel qil, — dédi. **18** Qaysi emrlerge deysen? — dep soridi u. Eysa uninggha: — «Qatilliq qilma, zina qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahliq berme, **19** ata-ananggha hörmet qil we qoshnangni özüngni söygendek söy» — dédi. **20** Yash yigit uninggha: — Bularning hemmisige emel qilip kéliwatimen. Emdi manga yene néme kem? — dédi. **21** Eysa uninggha: — Eger mukemmel bolushni xalisang, bérip bar-yoqungni sétip, pulini kembeghellerge bergin. Shuning bilen ershte xezineng bolidu. Andin kélip manga egeshkin, — dédi. **22** Yigit mushu sözni anglap, qayghugha chömüp u yerdin kétép qaldi. Chünki uning mal-mülki nahayiti köp idi. **23** Eysa muxlisirigha: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, baylarning ersh padishahliqigha kirishi tesliktila bolidu. **24** We yene shuni silerge éyтайki, tögining yingningning közidin ötüshi bay ademning Xudaning padishahliqigha kirishidin asandur! — dédi. **25** Muxlislar buni anglap intayin bek heyran bolushup: — Undaqa, kim nijatqa érisheleydu? — dep sorashti. **26** Emma Eysa ulargha qarap: — Bu ish insan bilen wujudqa chiqishi mumkin emes, lékin Xudagha nisbeten hemme ish mumkin bolidu, — dédi. **27** Buning bilen Pétrus uninggha: — Mana, biz hemmidin waz kéchip sanga egeshtuq! Biz buning üçün némige

érimiz? — dep soridi. **28** Eysa ulargha mundaq dédi: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, alemdeki hemme qaytidin yéngilan'ghinida, Insan'oghli shanliq textide olturghan waqtida, manga egeshken siler on ikki textte olturup, Israillarning on ikki qebilisige höküm chiqirisiler. **29** Méning namim dep öyler, aka-uka, acha-singil qérindashliri, ata-anisi, ayali, baliliri yaki yer-zéminlardin waz kechkenlarning hemmisi ulargha yüz hesse artuq érishidu we menggülük hayatqa miras bolidu. (aiōnios g166) **30** Lékin shu chaghda nurghun aldida turghanlar arqigha ötidu, nurghun arqida turghanlar aldigha ötidu.

20 — Chünki ersh padishahliqi bir yer igisige oxshaydu. Igisi üzümzarliqida ishleshke ademlerni yallash üçün tang seherde sirtqa chiqiptu. **2** U ishlemchiler bilen künlüki üçün bir kümüsh dinardin bérishke kélishop, ularni üzümzarliqigha ewetiptu. **3** Saet toquzlarda u yene sirtqa chiqip, bazarda bikar turghan bashqa kishilerni körüptu. **4** Ulargha: «Silermu üzümzarliqimgha béringlar, heqqinglarga tégishlikini bérimen» — deptu. **5** Ular üzümzarliqqa bériptu. Chüshte we saet üçtimu u yene chiqip yene shundaq qiliptu. **6** Lékin [kechqurun] saet beshlerde chiqqanda u yerde turghan yene bashqilarni körüp, ulardin: «Néme üçün bu yerde kün boyi bikar turisiler?» dep soraptu. **7** Ular: «Bizni héchkim yallimidi» dep jawab qayturuptu. U ulargha: «Undaqa, silermu üzümzarliqimgha bérip ishlenglar» — deptu. **8** Kech bolghanda, üzümzarliq igisi ghojidarigha: «Ishlemchilerni chaqirip, eng axirida kelgenlerdin bashlap eng awwal kelgenlergiche hemmisining ish heqqini ber» deptu. **9** Awwal kechqurun saet beshte ishqa kelgenler kélip, herbiri bir kümüsh dinardin éliptu. **10** Eng awwal yallap kélin'genlarning nöwiti kelgende, ular: Téximu köp ish heqqi alimizghu, dep oylishti; biraq ularmu bir kümüsh dinardin éliptu. **11** Ular ish heqqini alghini bilen yer igisidin aghrinip: **12** «Bu axirda kelgenler peqet bir saetla ishlidi, biraq siz ularni kün boyi japaliq we qattiq issiqni chekken bizler bilen barawer hésablidingizghu, dep ghudurishti. **13** Lékin [yer igisi] ularning birige jawab qayturup: «Burader, sanga naheqliq qilghinim yoq! Sen bilen bir kümüsh dinargha kélismigenmiduq? **14** Heqqingni élip qaytip ketkin. Bu axirda kelgen'gimu sanga oxshash bergüm bar. **15** Özümningkini özüm bilgenche ishlitish hoququm yoqmu? Séxiy bolghanliqimgha közüng

qiziriwatamdu? 16 Shundaq qilib «Aldida turghanlar arqigha ötidu, arqida turghanlar aldigha ötidu»; chunki chaqirilghanlar köp, emma tallan'ghanlar az bolidu. 17 Eysa Yérusalémgha chiqiwétip, yolda on ikki muxlisini bir chetke tartip, ulargha mundaq dédi: 18 — Mana biz hazir Yérusalémgha chiqip kétéwatimiz. Insan'oghli bash kahinlar we Tewrat ustazlirigha tapshurulidu. Ular uni ölümgé mehkum qilidu 19 andin uni mesxire qilib, qamchilap we kréstleshke yat elliklerge tapshuridu. Lékin u üçinchi küni qayta tirilidu. 20 Shu chaghda, Zebediyning oghullirining anisi ikki oghlini élip, Eysaning aldigha kélip uningdin bir ishni telep qilmaqchi bolup sejde qildi. 21 Néme teliping bar? — dep soridi u. Ayal uninggha: — Shuni emr qilghaysenki, séning padishahliqingda bu ikki oghlumdin biri ong yéningda, biri sol yéningda oltursun, — dédi. 22 Eysa ulargha jawaben: — Siler néme telep qiliwatqinlarni bilmeywatisiler. Men ichishke temshelgen qedehni ichelemsiler? Icheleymiz, — déyishti ular. 23 U ulargha: — Siler heqiqetenmu méning qedehimdin ortaq ichisiler. Biraq ong yaki sol yénimda olturush nésiwisi méning ixtiyarimda emes, belki Atam kimlerge teyyarlighan bolsa, shulargha nésip bolidu. 24 [Qalghan] on muxlis buningdin xewer tapqanda, ikki qérindishidin xapa boldi. 25 Lékin Eysa ularni yénigha chaqirip, mundaq dédi: — Silerge melumki, ellerdiki hökümrانlar qol astidikidikiler üstidin buyruqwazliq qilib hakimiyet yürüzidu, we ularning hoquqdarliri ularni xojayinlarche idare qilidu. 26 Biraq silerning aranglarda shundaq bolmisun; belki silerdin kim üstün bolushni xalisa, silerning xizmitinglarda bolsun; 27 we kim aranglardikilerning aldinqisi bolushni xalisa, silerning qulunglar bolsun. 28 Insan'oghlimu derweqe shu yolda köpchilik xizmitimde bolsun démey, belki köpchilikning xizmitide bolay we jénimni pida qilish bedilige nurghun ademlerni hörlükke érishtürey dep keldi. 29 Ular Yérixo shehiridin chiqqanda, zor bir top ademler uninggha egiship mangdi. 30 We mana, yol boyida olturghan ikki ema Eysaning u yerdin ötüp kétéwatqinini anglap: — I Reb, Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysen, — dep towldi. 31 Köpchilik ularni «Ûn chiqarmanglar!» dep eyblidi. Lékin, ular: — Ya Reb, i Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq towldi. 32 Eysa qedimini toxtitip, ularni chaqirip: — Siler üçün néme ish qilib bérishimni xalisiler? — dep

soridi. 33 Ya Reb, közlirimiz échilsun! — déyishti ular. 34 Eysa ulargha ich aghritip, qolini ularning közlerige tegküziwidi, közliri shuan eslige kélip köridighan boldi; ular derhal uninggha egiship mangdi.

21 Ular Yérusalémgha yéqinliship, Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi yézisigha kelginide, Eysa ikki muxlisigha munularni tapilap aldin ewetti: 2 — Siler udulunglardiki yézigha béringlar. Barsanglarla, baghlaqliq bir éshek we uning yénidiki bir texeyni körisiler. Ular ni yéship aldimggha yétilep kélinglar. 3 Eger birsi silerge bir néme dése, «Rebning bulargha hajiti chüshti» denglar, u derhal ularni qoyup béridu. 4 Bu pütün weqe peyghember arqiliq éytilghan munu sözlerni emelge ashurush üçün boldi: — 5 «Zion qizigha éytinglar: — Mana, Padishahing kéliwatidu, Kemter-mömin bolup, minip bir éshekke, Boyunturuqluq éshekning texiyige, Kéliwatidu yéninggha séning». 6 Emdi héliqi ikki muxlis béríp Eysaning tapilighinidek qildi. 7 Éshek bilen texeyni yétilep kélip, üstige yépinchachapanlirini saldi we u üstige mindi. 8 Emdi top-top kishiler yépinchachapanlirini yolgha payandaz qilib saldi; yene bir qismi derex shaxlirini késip yolgha yayatti. 9 Aldida mangghan we keynidin egeshken top-top xalayıq: — «Dawutning oghligha hosanna bolghay! Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun! Ershielada teshekkür-hosannalar oqulsun!» — dep warqirishatti. 10 U Yérusalémgha kirgende, pütkül sheher lerzige keldi. Kishiler: — Bu zadi kimdu? — déyishetti. 11 Xalayıq: — Bu Galiliye ölkisidiki Nasaretlik peyghember Eysa, dep jawab bérishetti. 12 Emdi Eysa ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élim-sétim qiliwatqanlarning hemmisini heydep chiqardi. Pul tégishküchilerning shirelirini we paxtekepter satquchilarning orunduqlirini örüp, 13 ulargha: — [Muqeddes yazmilarda] [Xudaning]: «Méning öyüm dua-tilawetxana dep atilidu» dégen sözi pütülgen; lékin siler uni bulangchilarning uwisigha aylanduruwapsiler! — dédi. 14 Ibadetxana hoylilirida bolghanda qarighu we tokurlar uning aldigha keldi, u ularni saqaytti. 15 Lékin bash kahinlar bilen Tewrat ustazliri uning yaratqan möjizilirini körüp we balilarning ibadetxanida: «Dawutning oghligha hosanna-teshekkürler bolghay!» dep towlighinini anglap ghezeplendi. 16 Ular uninggha: — Bu balilarning néme dewatqanliqini anglawatamsen? — dep soridi. U ulargha: — Anglawatimen! Siler [muqeddes

yazmildarin] shuni oqup baqmighanki, «Özüngge kichik balilar we bowaqlarning tilliridin medhiye sözlirini mukemmel qilding»» dédi. 17 Andin u ulardin ayrilip, sheherdin chiqip Beyt-Aniya yézisigha bérip, shu yerde qondi. 18 Emdi seherde, sheherge qaytip kétiwatqanda, uning qorsiqi achqanidi. 19 U yol boyidiki bir tüp enjür derixini körüp, uning yénigha bardı. Lékin derextin yopurmaqtin bashqa héch nerse tapalmay, uninggha qarap: — Hazirdin bashlap sendin menggü méwe bolmisun! — déwidi, enjür derixi shuan qurup ketti. (aiōn q165) 20 Muxlislar buni körüp teejüplinip: — Enjür derixi némanche tézla qurup ketti! — dédi. 21 Eysa ulargha jawab berdi: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, eger héch guman bolmay ishenchinglar bar bolsa, enjür derixide bolghan ishlar bolupla qalmay, belki siler hetta bu taghqa: «Bu yerdin kötürülüp déngizgha tashlan!» désenglar, u shundaq bolidu, dédi. 22 Dua qilip némini tilisenglar, ishenchinglar bolsila, shulargha érishisiler. 23 U ibadetxana hoylilirigha kirgendin kéyin, kishilerge telim bériwatqanda, bash kahinlar we aqsqaqallar uning aldigha kélip: — Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatisen? Sanga bu hoquqni kim bergen? — dep sorashti. 24 Eysa ulargha jawab bérip: — Men awwal silerge bir soal qoyay. Eger siler jawab bersenglar, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni éytimen. 25 Yehya yürüzgen chömüldürüş nedin kelgen? Ershtinmu, yaki insanlardinmu? — dep soridi. Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaқта, siler néme üçün uninggha ishenmidinglar?» deydu. 26 Eger: «Insanlardin kelgen» dések, xelqtin qorqimiz, chünki ular hemmisi Yehyani peyghember dep bilidu — déyishti. 27 Buning bilen, ular Eysagha: Bilmeymiz, — dep jawab bérishiti. — Undaқта, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni éytmaymen, — dédi u ulargha. 28 Emdi bu ishqa qandaq qaraysiler? Bir ademning ikki oghli bar iken. U birinchi oghlining yénigha kélip: «Oghlum, бүгүн үзүмзарлиқимgha bérip ishligin» deptu. 29 «Barmaymen» deptu u, lékin kéyin pushayman qilip yenila bériptu. 30 U ikkinchi oghlining yénigha kélip uningghimu shundaq deptu. U: «Xop endim, baray» deptu-yu, lékin barmaptu. 31 Bu ikkiyenning qaysisi atisining iradisini ada qilghan bolidu? — Birinchi oghli, — dep jawab berdi ular. Eysa ulargha mundaq dédi: — Men silerge

shuni berheq éytip qoyayki, bajgirlar bilen pahishiler Xudaning padishahliqigha silerdin burun kirmekte. 32 Chünki gerche Yehya [peyghember] silerge heqqaniyet yolini ayan qilghili kelgen bolsimu, siler uninggha ishenmidinglar; lékin bajgirlar bilen pahishiler uninggha ishendi. Siler buni körüp turup, hetta kéyinki waqitlarda yolunglardin pushayman qilmay uninggha ishenmidinglar. 33 Yene bir temsilni anglanglar: Bir yer igisi bir üzümzarliq berpa qilip, etrapini chitlaptu. U uningda bir sharab kölchiki qéziptu we bir közet munari yasaptu. Andin u üzümzarliqni baghwenlerge ijarige bérip, özi yaqa yurtqa kétiptu. 34 Üzüm pesli yéqinlashqanda, özige tégishlik hosulni éliwélish üçün qullirini baghwenlerning yénigha ewetiptu. 35 Lékin baghwenler qullirini tutup, birini dumbalaptu, birini öltürüwétiptu, yene birini chalma-késeк qiliptu. 36 U yene bir qétim aldinqidinmu köp qullirini ewetiptu, biraq baghwenler ularghimu oxshash muamile qiliptu. 37 Axirda, u «Oghlumnighu hörmet qilar» dep, oghlini ewetiptu. 38 Lékin baghwenler oghulni körüp, özara: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar, uni öltürüwétip mirasini igiliwalayli» déyishti. 39 Shuning bilen ular uni tutup üzümzarliqning sirtigha tashlap öltürüwétiptu. 40 Emdi üzümzarliqning igisi kelgende, shu baghwenlerni qandaq qilar? 41 Ular uninggha: — Bu rezil ademlerni wehshiylik bilen yoqitidu. Üzümzarliqni bolsa méwilirini öz waqtida özige tashuridighan bashqa baghwenlerge ijarige béridu, — dep jawab bérishiti. 42 Eysa ulardin soridi: — Muqeddes yazmildardiki munu sözlerni oqup baqmighanmusiler?: — «Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. Bu ish Perwerdigardindur, Bu közimiz aldida karamet bir ishtur». 43 Shu sewebtin silerge shuni éytip qoyayki, Xudaning padishahliqi silerdin tartiwélinip, uninggha muwapiq méwilerni béridighan bashqa bir elge ata qilinidu. 44 Bu «tash»qa yiqilghan kishi pare-pare bolup kétidu; lékin bu tash herkimning üstige chüshse, uni kukum-talqan qiliwétidu. 45 Bash kahinlar we Perisiyler uning éytqan temsillirini anglap, ularni özlirige qaritip éytqanliqini chüshendi. 46 Uni tutush yolini izdigen bolsimu, lékin xalayıq uni peyghember dep qarighachqa, ulardin qorqushti.

22 Eysa ulargha yene temsiller bilen mundaq dédi:
 2 Ersh padishahliqi xuddi öz oghli üçün toy ziyapitini teyyarlighan bir padishahqa oxshaydu. 3 U chakarlrini toy ziyapitige tekliп qilin'ghanlarni

chaqirishqa ewetipty, lékin ular kélishke unimaptu. 4 U yene bashqa chakarlarini ewetip, ulargha tapilap: «Chaqirilghanlarga: — Mana, men ziyapitimni teyyar qildim; méning torpaqlirim, bordaq mallirim soyuldi, hemme nerse teyyar. Ziyapetke merhemet qilghay, deydu, dep éytinglar, — deptu. 5 Biraq ular tekliptini étibargha almay, birsi étizliqigha ketse, yene biri sodisigha kétipty. 6 Qalghanliri bolsa [padishahning] chakarlarini tutuwélip, xorlap óltürüwétipty. 7 Padishah buni anglap qattiq ghezeplinip, eskerlarini chiqirip, u qatillarni yoqitip, ularning shehirige ot qoyuwétipty. 8 Andin u chakarlarigha: «Toy ziyapiti teyyar boldi, lékin chaqirilghanlar [méhmanliqqa] munasip kelmidi. 9 Emdi siler acha yollargha bérip, udul kelgen adamlarning hemmisini toy ziyapitige tekliptinglar» deptu. 10 Buning bilen chakarlar yollargha chiqip, yaxshi bolsun, yaman bolsun, udul kelgenliki adamlarning hemmisini yighip ekepty. Toy soruni méhmanlar bilen liq tolupty. 11 Padishah méhmanlar bilen körüshkili kirgende, u yerde ziyapet kiyimi kiymigen bir kishini körüpty. 12 Padishah uningdin: «Burader, ziyapet kiyimi kiymey, bu yerge qandaq kirding?» dep soraptu, biraq u kishi jawab bérelmey qaptu. 13 Padishah chakarlarigha: «Uni put-qolliridin baghlap, téshidiki qaranghuluqqa achiqip tashlanglar! U yerde yigzarlar kótürülidu, chishlirini ghuchurlitidu» deptu. 14 Chünki chaqirilghanlar köp, lékin tallan'ghanlar azdur. 15 Buning bilen Perisiyler u yerdin chiqip, qandaq qilip uni öz sözi bilen tuzaqqa chüshürüsh heqqide meslihetleshti. 16 Ular muxlisirini Hérodning terepdarliri bilen bille uning yénigha ewetip: — Ustaz, silini semimiy adem, kishilerge Xudaning yolini sadiqliq bilen ógítip kéliwatidu we adamlar qet'iy yüz-xatire qilmay héchkimge yan basmaydu, dep bilimiz. 17 Qéni, qandaq oylayla? [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? — déyishti. 18 Lékin Eysa ularning rezil niyitini bilip: — Ey saxtipezler, méni némishqa sinimaqchisiler? 19 Qéni, bajgha tapshurulidighan bir tengge manga körsitinglar, — dédi. Ular bir dinar pulini ekeldi. 20 U ulardin: — Buning üstidiki süret we nam-isim kimning? — dep soridi. 21 Qeyserning, — dep jawab berdi ular. U ulargha: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudaning heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. 22 Ular bu sözni anglap, heyran bolup qélishiti-de, uning yénidin

kétip qaldi. 23 Shu küni, «Ölgenler tirilmeydu» deydighan Saduqiylar uning aldigha kélip qistap soal qoydi: 24 — Ustaz, Musa [peyghember Tewrat]: «Bir kishi perzentsiz ölüp ketse, uning aka yaki inisi tul yenggisini emrige élip, qérindishi üçün nesil qaldurushi lazim» dep tapilighan. 25 Burun arimizda yette aka-uka bar idi. Chongi öylen'gendin kéyin ölüp ketti. Perzent körmigenliktin, ayalini ikkinchi qérindishining emrige qaldurdi. 26 Biraq ikkinchisidiki ehwalmu uningkige oxshash boldi, andin bu ish üçinchiside taki yettinchi qérindashqiche oxshash dawamlashti. 27 Axirda, u ayalmu ölüp ketti. 28 Emdi tirilish künide bu ayal yette akuning qaysisining ayali bolidu? Chünki uni hemmisi emrige alghan-de! 29 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ne muqeddes yazmilarni ne Xudaning qudrisini bilmigenlikinglar üçün azghansiler. 30 Chünki ölümün tirilgende insanlar öylenmeydu, erge tegmeydu, belki Xudaning ershtiki perishtilirige oxshash bolidu. 31 Emdi ölümün tirilish mesilisi heqqide Xudaning silerge éytqan: 32 «Men Ibrahim, Ishaq we Yaquplarning Xudasidurmen!» dégen shu sözini oqumidinglarmu? Xuda ölüklerning emes, belki tiriklerning Xudasidur!». 33 Bu sözni anglighan xelq uning telimidin heyranuhes qélishiti. 34 Perisiyler uning Saduqiylarning aghzini tuwaqlighanliqini anglap, bir yerge jem bolushti. 35 Ularning arisidiki bir Tewrat-qanun ustazi uni sinash meqsitide uningdin: 36 — Ustaz, Tewrat qanunidiki eng muhim emr qaysi? — dep qistap soridi. 37 U uninggha mundaq dédi: — «Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning, pütün zéhning bilen söygin» 38 — eng ulugh, birinchi orunda turidighan emr mana shu. 39 Uninggha oxshaydighan ikkinchi emr bolsa «Qoshnangni özüngni söygendek söy». 40 Pütün Tewrat qanuni we peyghemberlerning sözliri bu ikki emrge ésilghan halda mangidu. 41 Perisiyler jem bolup turghan waqitta, Eysa ulardin: 42 — Mesih toghrisida qandaq oylawatisiler? U kimning oghli? — dep soridi. Dawutning oghli, — déyishti ular. 43 U ulargha mundaq dédi: Undaqta, néme üçün [Zeburda] Dawut uni Rohta «Rebbim» dep atap, — 44 «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning dushmanliringni ayighing astida dessetküche, Ong yénimda olturghin!» — deydu? 45 Dawut [Mesihni] shundaq «Rebbim» dep atighan tursa, emdi u qandaqmu Dawutning oghli bolidu? 46 We héchkim uninggha jawaben

bir éghizmu söz qayturalmidi; shu kúndin étibaren, héchkim uningdin soal sorashqimu pétnalmidi.

23 Bu sözlernin kéyin, Eysa top-top xalayiqqa we muxlisirigha mundaq dédi: **2** — Tewrat ustazliri we Perisiyler Musa peyghemberning [höküim chiqirish] ornida olturghan bolidu. **3** Shunga, ularning silerge éytqan hemme sözlirige köngül qoyup, dégenlirini qilinglar. Lékin ularning qilghanliridek qilmanglar; chünki ular özlirining déginige özliri emel qilmaydu, **4** Belki ular kötürelmigüdek éghir yüklerni baghlap ademlerning zimmissige artip qoyidu. Emma özliri bu yüklerni kötürüshke birmu barmiqini midirlitishni xushyaqmaydu. **5** Ular hemme emellirini insanlarga köz-köz qilish üchünla qilidu; chünki ular «ayet qapliri»ni keng qilip chigiwélip, tonlirining chuchilirini uzun sanggilitip qoyidu; **6** ular ziyapetlerde törde, sinagoglarda aldinqi orunlarda olturushqa, **7** bazarlarda kishilerning ulargha bolghan [uzun] salamlirigha we özlirini «Ustaz, ustaz» dep atashlirigha amraq kélidu. **8** Biraq siler bolsanglar «Ustaz» dep atilishni qobul qilmanglar; chünki silerning yalghuz birla ustazinglar bar we hemminglar qérindashtursiler. **9** Yer yüzide héchqandaq kishini «Atam» démenglar, chünki peqet birla Atanglar, yeni ershte Turghuchi bardur. **10** Siler «muellim» dep atilishnimu qobul qilmanglar, chünki peqet birla muellim, yeni Mesihning özi bardur; **11** belki aranglarda eng mertiwilik bolghan kishi silerning xizmitinglarda bolidu. **12** Özini yuqiri tutmaqchi bolghini töwen qilinidu, özini töwen tutqini yuqiri qilinidu. **13** Biraq halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler ersh padishahliqining ishikini insanlarga taqap kéliwatisiler! Ya özünglar kirmeyisiler, ya kirishni istigenlerning kirishige yol qoymaysiler. **14** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler tul ayallarning mal-dunyasini yewatisiler, shundaqtimu bashqilar aldida teqwadar körünsek dep, uzundin-uzun dua qilisiler. Shunga, siler téximu éghir jazagha tartilisiler. **15** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler birla ademni étiqadinglarga kirgüzüsh üchün, déngiz we quruqluqni kézip chiqisiler. Biraq u kishi kirgüzülgendin kéyin, siler uni özliringlardin ikki hesse better bolghan dozaxning perzenti qilip yétishtürüp chiqisiler. (Geenna g1067) **16** Halinglarga way, ey qarighu yobashchilar! Siler: «Herqandaq kishi ibadetxana bilen qesem qilsa,

héchnémisi yoq, biraq ibadetxanidiki altunni tilgha élip qesem qilghanlar qesimide turushqa qerzdar bolidu» deysiler. **17** Ey exmeqler, korlar! Altun ulughmu yaki altunni muqeddes qilghan ibadetxanimu? **18** Siler yene: «Herkim qurban'gah bilen qesem qilsa, héchnémisi yoq, biraq qurban'gah üstidiki hediye ni tilgha élip qesem qilghanlar qesimide turushqa qerzdar bolidu» deysiler. **19** Ey korlar! Hediye ulughmu yaki hediye muqeddes qilghan qurban'gahmu? **20** Shunga, qurban'gahni tilgha élip qesem qilghuchi bolsa hem qurban'gah bilen hem uning üstidiki barliq nersiler bilen qesem qilghan bolidu. **21** Ibadetxanini tilgha élip qesem qilghuchimu hem ibadetxanini, hem «ibadetxanida Turghuchi»ni tilgha élip qesem qilghan bolidu. **22** Ershni tilgha élip qesem qilghuchi Xudaning texti we textte olturghuchining nami bilen qesem qilghan bolidu. **23** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Chünki siler hetta yalpuz, arpibedian we zirilerning ondin bir ülüshini öshre qilip Xudagha ataysiler-yu, biraq Tewrat qanunining téximu wezinlik terepliri bolghan adalet, rehimdillik we sadiqliqni étibargha héch almaysiler. Awwal mushu ishlarni orundishinglar kérek, andin shu ishlarnimu ada qilmay qoymasliqinglar kérek. **24** Ey qarighu yobashchilar! Siler [chinenglerdiki] pashini süzüp éliwétisiler, lékin birer tögini pütün péti yutuwétisiler! **25** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler chine-qachilarning téshinila yuyup pakizlighininglar bilen ularning ichi hertürlük hérislik we ishretpereslikke tolghan. **26** Ey qarighu Perisiy! Awwal chine-qachining ichini pakla, shundaqta téshimu pak bolidu! **27** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler aqartip qoyulghan, sirti chirayliq körünidighan lékin ichi ölüklerning ustixanliri we herxil napak nersilerge tolghan qebrilerge oxshaysiler. **28** Shuningdek téshinglardin insanlarning aldida heqqaniy ademlerdek körünisiler, lékin ichinglar saxtipezlik we itaetsizlik bilen tolghan. **29** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Chünki siler peyghemberlerning qebrilirini yasap kéliwatisiler, heqqaniylarning mazarlirini bézep kéliwatisiler **30** we siler: «Ata-bowilirimizning zamanida yashighan bolsaq iduq, ularning peyghemberlerning qénini töküshlirige shérik bolmayttuq» — deysiler. **31** Shunga siler öz sözünglar bilen özünglarning peyghemberlerni

öltürgenlarning ewladliri ikenliklarga guwahliq berdinglar. **32** Undaqa, ata-bowiliringlar bashlighan qilmishlirini toluqlanglar! **33** Ey yilanlar! Zeherlik yilanlarning nesilliri! Dozax jazasidin qandaqmu qutulalarsiler? (Geenna g1067) **34** Shunga mana, silerge peyghemberler, danishmenler we alimlarni ewetip turimen. Siler ularning bezilirini kréstlep óltürisiler, bezilirini sinagogliringlarda derrige basisiler, sheherdin sheherge qoghlaysiler. **35** Shundaq qilib, heqqaniy Habilning qan qerzidin tartip taki siler ibadexanidiki muqeddes jay bilen qurban'gahning ariliqida óltürgen Berekiyaning oggli Zekeriyaning qan qerzigiche, heqqaniylarning yer yüzide éqitilghan barliq qan qerzliri bu dewrning béshigha chüshürüldü. **36** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, shu qilmishlarning jazasining hemmisi mushu dewrning béshigha chüshidu. **37** Ey Yérusalém, Yérusalém! Peyghemberlerni óltüridighan, ózige ewetilgen elchilerni chalma-késeq qilidighan sheher! Mékiyan chüjilirini qanat astigha yighqandek perzentliringni qanche qétim qoynumgha almaqchi boldum, lékin siler unimidinglar! **38** Mana, emdi öyünglar silerge xarabe bolup qalidu! **39** Chünki men shuni silerge éytip qoyayki, siler: «Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun!» démigüche, siler méni qaytidin héch körelmeysiler.

24 Eysa ibadexanidin chiqip, aldigha kétiwatqanda, muxlisliri yénigha kélip uning diqqitini ibadexana binalirigha tartmaqchi boldi. **2** U ulargha: — Mana bularning hemmisini körüwatamsiler? Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu yerde bir tal tashmu tash üstide qalmaydu, hemmisi qaldurulmay gumran qilinidu, — dédi. **3** U Zeytun téghida olturghanda, muxlisliri astighina uning yénigha kélip: — Bizge éytqinchu, bu dégenliring qachan yüz béridü? Séning [qaytip] kélishing we zamanning axirini körsitidighan qandaq alamet bolidu? — dep sorashti. (aiön g165) **4** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim silerni azdurup ketmisun. **5** Chünki nurghun kishiler méning namimda kélip: «Mesih men bolimen» dep, köp ademlerni azduridu. **6** Siler urush xewerliri we urush shepilirini anglaysiler, bulardin alaqqade bolup ketmenglar; chünki bu ishlarning yüz bérishi muqerrer. Lékin bular axiret emes. **7** Chünki bir millet yene bir millet bilen urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu. Jay-jaylarda acharchiliq, wabalar we

yer tewreshler yüz béridü. **8** Lékin bu ishlarning yüz bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu, xalas. **9** Andin kishiler silerni tutup azab-oqubetke sélip, óltüridu, méning namim wejidin pütkül eller silerdin nepretlinidu. **10** Shuning bilen nurghunlar étiqadidin tanidu, bir-birini tutup béridü we bir-birige óchmenlik qilidu. **11** Nurghun saxta peyghemberler meydan'gha chiqip, nurghun kishilerni azduridu. **12** Itaetsizlik-rezilliklarning köpiyishi tüpeylidin, nurghun kishilerdiki méhir-muhebbet sowup kétidu. **13** Lékin axirghiche berdashliq bergenler qutquzulidu. **14** Barliq ellerge agah-guwahliq bolsun üçün, [Xudaning] padishahliq heqqidiki bu xush xewer pütkül dunyagha jakarlinidu; andin zaman axiri bolidu. **15** Daniyal peyghember qeyt qilghan «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning muqeddes jayda turghinini körgininglarda (kitabxan bu sözning menisini chüshen'gey), **16** Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlargha qachsun; **17** ögzide turghan kishi öyidiki nerse-kéreklerini alghili chüshmeyla [qachsun]. **18** Étizliqta turghan kishimu chapinini alghili öyige yanmisun. **19** U künlerde hamilidar ayallar we bala émitiwatqanlarning haligha way! **20** Qachidighan waqtinglarning qish yaki shabat künige toghra kélip qalmasliqi üçün dua qilinglar. **21** Chünki u chaghda dunya apiride bolghandin mushu chaghqiche körülüp baqmighan hem kelgüsüdimu körülmeydighan dehshetlik azab-oqubet bolidu. **22** U künler azaytilmisa, héchqandaq et igisi qutulmaytti; lékin [Xudaning] Öz tallighanliri üçün u künler azaytilidu. **23** Eger u chaghda birsi silerge: «Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «[Mesih] ene u yerde!» dése, ishenmenglar. **24** Chünki saxta mesihler we saxta peyghemberler meydan'gha chiqidu, qaltis möjizilik alametler we karametlerni körsitidu; shuning bilen eger mumkin bolidighan bolsa, hetta [Xuda] tallighanlarnimu azduratti. **25** Mana, men bu ishlar yüz bérishtin burun silerge uqturup qoydum. **26** Shuning üçün, birsi silerge: «Qaranglar, u chöl-bayawanda!» dése, u yerge barmanglar. «Qaranglar, u ichkiridiki öylerde!» dése, ishenmenglar. **27** Chünki chaqqan sherqtin gherbke yalt-yult qilib qandaq chaqqan bolsa, Insan'oghlining kélishi shundaq bolidu. **28** Chünki jeset qaysi yerde bolsa, u yerdimu quzghunlar toplishidu! **29** U künlerdiki azab-oqubetler ötüp ketken haman, quyash qariyidu, ay yoruqluqini bermeydu, yultuzlar asmandin tökülüp chüshidu, asmandiki küchler lerzige

kélidu. **30** Andin Insan'oghlining alamiti asmandin körünidu; yer yüzidiki pütkül qebililer yigha-zar kötürüshidu. Ular Insan'oghlining küch-qudret we ulugh shan-sherep ichide asmandiki bulutlar üstide kéliwatqanliqini körüdü. **31** U perishtilirini zor jarangliq bir kanay sadasi bilen ewetidu, ular uning tallighanlirini dunyaning töt bulungidin, asmanning bir chétidin yene bir chétigiche heryerdin yighip bir yerge jem qilidu. **32** Enjür derixidin mundaq temsilni biliwélinglar: — Uning shaxliri kökirip yopurmaq chiqarghanda, yazning yéqinlap qalghanliqini bilisiler. **33** Xuddi shuningdek, [men baya dégenlirimning] hemmisini körgininglarda, uning yéqinlap qalghanliqini, hetta ishik aldida turuwatqanliqini biliwélinglar. **34** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu. **35** Asman-zémin yoqilidu, biraq méning sözlirim hergiz yoqalmaydu. **36** Lékin shu küni we waqit-saitining xewirini bolsa, héchkim bilmeydu — hetta ershtiki perishtilermu bilmeydu, uni peqet Atamla bilidu. **37** Emdi Nuh peyghemberning künliride qandaq bolghan bolsa, Insan'oghli [qaytip] kelgendimu shundaq bolidu. **38** Chünki topan kélisidini ilgiriki künlerde, Nuh kémige kirip olturghan kün'giche, [shu zamandiki] kishiler yep-ichip, öylinip we yatliq bolup kelgenidi. **39** Topan tuyuqsiz kélip hemmisini gherq qilghuche, kishiler bu ishning uningdin xewersiz bolup turghan'gha oxshash, Insan'oghlining qaytip kélisimu shundaq bolidu. **40** U küni, étizda ikki kishi turghan bolidu; ulardin biri élip kétélidu, yene biri qaldurulidu; **41** ikki ayal tügmen béshida turup un tartiwatqan bolidu; ulardin biri élip kétélidu, yene biri qaldurulidu. **42** Shuning üçhün, hoshyar bolunglar, chünki Rebbinglarning qaytip kélidighan waqti-saitini bilmeyisiler. **43** Lékin shuni biliglarki, eger öy igisi oghrining kéchisi qaysi jésekte kélidighanliqini bilgen bolsa, segek turup oghrining öyni téship kirishige hergiz yol qoymaytti. **44** Shuninggha oxshash, silermu teyyar turunglar. Chünki Insan'oghli siler oylimighan waqit-saette qaytip kélidu! **45** Xojayini öz öyidikilerge mes'ul qilip, ulargha ozuq-tülükini waqti-waqtida teqsim qilip bérishke teyinligen ishenchlik we pemlik chakar kim bolidu? **46** Xojayin [öyige] qaytqanda, chakirining shundaq qiliwatqanining üstige kelse, bu chakarning bextidur! **47** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, xojayin uni pütün igilikini bashqurushqa qoyidu.

48 Lékin mubada shu chakar rezil bolup könglide: «Xojayinim hayal bolup qalidu» dep oylap, **49** bashqa chakar buraderlirini bozek qilishqa we haraqkeshlerge hemrah bolup yep-ichishke bashlisa, **50** shu chakarning xojayini kütülmigen bir küni, oylimighan bir waqitta qaytip kélidu **51** we uni késip ikki parche qilip, uning nésiwisini saxtipezler bilen oxshash teqdirde békitidu. Shu yerde yigha-zarlar kötürüldü, chishlirini ghuchurlitidu.

25 U waqitta, ersh padishahliqi xuddi qollirigha chiraghlarni élip toyi bolghan yigitni qarshi élishqa chiqqan on qiz qoldashqa oxshaydu. **2** Bu qizlarning beshi pemlik, beshi bolsa pemsiz. **3** Pemsiz qizlar chiraghlirini alghan bolsimu, yénigha may éliwalmaptu. **4** Pemlik qizlar bolsa chiraghliri bilen bille qachilirida maymu éliwaptu. **5** Yigit kéchikip kelgechke, ularning hemmisini uyqu bésip uxlap qaptu. **6** Yérim kéchide: «Mana, yigit keldi, qarshi élishqa chiqinglar!» dégen awaz angliniptu. **7** Buning bilen bu qizlarning hemmisi ornidin turup chiraghlirini perleptu. **8** Pemsiz qizlar pemlik qizlarga: «Chiraghlirimiz öchüp qalghiliwatidu, méyinglardin béringlarchu» deptu. **9** Biraq pemlik qizlar: «Yaq. bolmaydu! Bersek, bizgimu hem silergimu yetmesliki mumkin. Yaxshisi, özünglar [may] satquchilarning yénigha béríp sétiwélinglar!» deptu. **10** Lékin ular may sétiwalghili kétéwatqanda, yigit kélip qaptu, teyyar bolup bolghan qizlar uning bilen birlikte toy ziyapitige kiriptu. Ishik taqiliptu. **11** Kéyin qalghan qizlar qaytip kélip: «Ghojam, ghojam, ishikni échiwetkeyla!» deptu. **12** Biraq u: «Silerge berheq éytayki, men silerni tonumaymen» dep jawab bériptu. **13** Shuning üçhün segek bolunglar, chünki ne Insan'oghlining kélidighan künni ne saitini bilmeyisiler. **14** [Ersch padishahliqi] xuddi yaqa yurtqa chiqmaqchi bolup, öz chakarlirini chaqirip dunyasini ulargha tapshurghan ademge oxshaydu. **15** U adem herbir chakarning qabiliyitige qarap, birsige besh talant, birsige ikki talant, yene birsige bir talant kümüş tengge béríp, yaqa yurtqa yol aptu. **16** Besh talant tengge alghan chakar béríp oqet qilip, yene besh talant tengge payda tépiptu. **17** Shu yolda ikki talant tengge alghinimu yene ikki talant tengge payda aptu. **18** Lékin bir talant tengge alghini bolsa béríp yerni kolap, xojayini bergen pulni kömüp yoshurup qoyuptu. **19** Emdi uzun waqit ötkendin kéyin, bu chakarlarning ghojisi qaytip kélip, ular bilen

hésablihiptu. **20** Besh talant tengge alghini yene besh talant tenggini qoshup élip kélip: «Ghojam, sili manga besh talant tengge tapshurghandila. Qarsila, yene besh talant tengge payda aldim» deptu. **21** Xojayini uninggha: «Obdan boptu! Yaxshi we ishenchlik chakar ikensen! Men sanga hawale qilghan kichikkine ishta ishenchlik bolup chiqting, séni köp ishlargha qoyimen. Kel, xojayiningning xushalliqigha ortaq bol!» deptu. **22** Ikki talant tengge alghinimu kélip: «Ghojam, sili manga ikki talant tengge tapshurghandila. Qarsila, yene ikki talant tengge payda aldim» deptu. **23** Xojayini uninggha: «Obdan boptu! Yaxshi we ishenchlik chakar ikensen! Men sanga hawale qilghan kichikkine ishta ishenchlik bolup chiqting, séni köp ishlargha qoyimen. Kel, xojayiningning xushalliqigha ortaq bol!» deptu. **24** Andin, bir talant tengge alghinimu kélip: «Ghojam, silining ching adem ikenliklerini bilettim, chünki özliri térimighan yerdin hosulni oruwalalayla, hemde uruq chachmighan yerdinmu xaman alila. **25** Shunga qorqup, silining bergen bir talant tenggilirini yerge kömüp yoshurup qoyghanidim. Mana pullirini alsila» deptu. **26** Ghojisi uninggha: «Ey, rezil, hurun chakar! Sen méni térimighan yerdin oruwalidighan, uruq chachmighan yerdin xaman alidighan adem dep bilip, **27** héch bolmighanda pulumni jazanixorlarga amanet qoyushung kérek idighu! Shundaq qilghan bolsang men qaytip kelgende pulumni ösümi bilen alghan bolmamtim?! **28** Shunga, uning qolidiki talant tenggini élip, on talant tengge bar bolghan'gha béringlar! **29** Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu köp béridu, uningda molchiliq bolidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qiliniu. **30** Bu yaramsiz chakarni téshidiki qarangghuluqqa achiqip tashlanglar! U yerde yighazarlar kótürülüdu, chishlirini ghuchurlitidu» deptu. **31** Insan'oghli öz shan-sheripi ichide barliq perishtiliri bilen bille kelginide, shereplik textide olturidu. **32** Barliq eller uning aldigha yighilidu. Padichi qoylarni öchkilerdin ayrighinidek u ularni ayriydu; **33** u qoylarni ong yénigha, öchkilerni sol yénigha ayriydu. **34** Andin Padishah ong yénidikilerge: «Ey Atam bext ata qilghanlar, kélinglar! Alem apiride bolghandin béri siler üçün teyyarlan'ghan padishahliqqa waris bolup ige bolunglar! **35** Chünki ach qalghinimda siler manga yémeklik berdinglar, ussuz qalghinimda ussuluq berdinglar, musapir bolup yürüginimde öz öyünglerge aldinglar, **36** yalingach qalghinimda kiydürdünglar,

késel bolup qalghinimda halimdin xewer aldinglar, zindanda yatqinimda yoqlap turdunglar» — deydu. **37** U chaghda, heqqaniy ademler uninggha: «I Reb, biz séni qachan ach körüp ozuq berduq yaki ussuz körüp ussuluq berduq? **38** Séni qachan musapir körüp öyümisizge alduq yaki yalingach körüp kiygüzduq? **39** Séning qachan késel bolghiningni yaki zindanda yatqiningni körüp yoqlap barduq?» dep soraydu. **40** We Padishah ulargha: «Men silerge berheq shuni éytayki, mushu qérindashlirimdin eng kichikidin birersige shularni qilghininglarmu, del manga qilghan boldunglar» dep jawab béridu. **41** Andin u sol yénidikilerge: «Ey lenitiler, közümdin yoqilinglar! Sheytan bilen uning perishtilirige hazirlan'ghan menggü öchmes otqa kiringlar! (aiōnios g166) **42** Chünki ach qalghinimda manga ozuq bermidinglar, ussuz qalghinimda ussuluq bermidinglar; **43** musapir bolup yürüginimde öz öyünglerge almidinglar, yalingach qalghinimda kiydürmidinglar, késel bolghinimda we zindanda yatqinimda yoqlimidinglar» deydu. **44** U chaghda, ular: «I Reb, séni qachan ach, ussuz, musapir, yalingach, késel yaki zindanda körüp turup xizmitingde bolmiduq?» deydu. **45** Andin padishah ulargha: «Men silerge berheq shuni éytayki, mushulardin eng kichikidin birersige shundaq qilmighininglar mangimu qilmighan boldunglar» dep jawab béridu. **46** Buning bilen ular menggülik jazagha kirip kétidu, lékin heqqaniylar bolsa menggülik hayatqa kiridu. (aiōnios g166)

26 Eysa bu sözlerni qilip bolghandin kéyin, muxlisirigha: **2** — Silerge melumki, ikki künden kéyin «ötüp kétish héyti» bolidu, shu chaghda Insan'oghli kréstlinish üçün tutup béridu, — dédi. **3** Bash kahinlar we aqsaqallar Qayafa isimlik bash kahinning sariyida jem bolushti. **4** Ular Eysani qandaq qilip hiyle-neyreng bilen tutup öltürüsh toghrisida meslihet qilishiti. **5** Biraq ular: — Bu ish héyt-ayem künliri qilinmisun. Bolmisa, xelq arisida malimanchiliq chiqishi mumkin, — déyishti. **6** Emdi Eysa Beyt-Aniya yézisida, «Simon maxaw»ning öyide bolghinida, **7** bir ayal uning yénigha kirdi. U aq qashtéshi shéshide nahayiti qimmetlik etirni élip kelgen bolup, Eysa dastixanda olturghanda, etirni uning béshigha quydi. **8** Lékin muxlislar buni körüp xapa bolushup: — Zadi némishqa bundaq israpchiliq qiliniu? **9** Chünki bu etirni köp pulgha sétip, pulini kembeghellerge sediqe qilsa bolattighu! — déyishti. **10** Lékin Eysa ularning

könglidikini bilip ulargha: — Bu ayalning könglini néme dep aghritisiler? Chünki u men üçün yaxshi bir ishni qildi. **11** Chünki kembegheller daim silerning aranglarda bolidu, lékin méning aranglarda bolushum silerge daim nésip boliwermeydu! **12** Bu ayalning bu etirni bedinimge quyushi méning depne qilinishingha teyyar bolushum üçün boldi. **13** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu xush xewer pütkül dunyaning qeyéride jakarlansa, bu ayal eslinip, uning qilghan bu ishi teriplinidu, — dédi. **14** Bu ishtin kéyin, on ikkiylendin Yehuda Ishqariyot isimlik biri bash kahinlarning aldigha bérip: **15** — Uni tutup bersem, manga néme bérisiler? — dédi. Ular uning aldigha ottuz kümüsh tengge qoydi. **16** Yehuda shuningdin étibaren uni tutup bérishke muwapiq purset izdeshke bashlidi. **17** Pétr nan héytining birinchi küni, muxlislar Eysaning yénigha kélip: — Ötüp kétish héytining tamiqini yéyishing üçün qeyerde teyyarlashimizni xalaysen? — dep soridi. **18** U ulargha: — Sheherge kirip palanchining öyige bérip uninggha: «Ustaz: — Waqit-saitim yéqinliship qaldi, ötüp kétish héytini muxlisirim bilen birlikte séning öyüngde ötküzey — deydu» dep éytinglar, — dédi. **19** Muxlislar Eysaning tapilighinidek ötüp kétish héytining tamiqini shu yerde teyyarlidi. **20** Kechqurun, u on ikkiylen bilen dastixanda olturdi. **21** Ular ghizaliniwatqanda u: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, aranglardiki bireylen manga satqunluq qilidu, — dédi. **22** [Buni anglap] ular intayin qayghugha chömüp, bir-birlep uningdin: — Ya Reb, men emestimen? — dep sorashqa bashlidi. **23** U jawaben: — Qolidiki nanni men bilen teng tawaqqa tögürgen kishi, manga satqunluq qilghuchi shu bolidu. **24** Insan'oghli derweqe [muqeddes yazmilarda] özi toghrisida pütülginidek [ölümge] kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem tughulmighan bolsa yaxshi bolatti! — dédi. **25** Uninggha satqunluq qilidighan Yehuda: — Ustaz, men emestimen? — dep soridi. U uninggha: — Özüng déding jumu, — dédi. **26** Ular ghizaliniwatqanda, Eysa bir nanni qoligha élip [Xudagha] teshekkür-hemduwana éytqandin kéyin, uni oshtup, muxlisirigha üleshtürüp berdi we: —Élinglar, yenglar, bu méning ténim, — dédi. **27** Andin, qoligha jamni élip [Xudagha] teshekkür-hemduwana éytip, uni muxlisirigha tutup: — Hemmeylen buningdin ichinglar. **28** Bu méning nurghun ademlarning gunahlrining kechürüm

qilinishi üçün tökülidighan, yéngi ehdini tüzidighan qénimdur. **29** Lékin men shuni silerge éytayki, Atamning padishahliqida siler bilen birlikte yéngidin sharabtin ichmigüche, üzüm télining sherbitini hergiz ichmeymen, — dédi. **30** Ular medhiye küyini éytqandin kéyin talagha chiqip, Zeytun téghigha qarap kétishti. **31** Andin Eysa ulargha: — Bügün kéche siler hemminglar méning tüpeylimdin tandurulup putlisisiler, chünki [muqeddes yazmilarda]: — «Men padichini uruwétimen, Padidiki qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu» dep pütülgen. **32** Lékin men tirilgendin kéyin Galiliyege silerdin burun barimen, — dédi. **33** Pétrus uninggha jawaben: — Hemmeylen séning tüpeylingdin tandurulup putlashsimu, men hergiz putlashmaymen, dédi. **34** Eysa uninggha: — Men sanga berheq shuni éytip qoyayki, bügün kéche xoraz chillashtin burun, sen mendin üç qétim tanisen, — dédi. **35** Pétrus uninggha: — Sen bilen bille ölüshüm kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen, — dédi. Qalghan muxlislarning hemmisimu shundaq déyishti. **36** Andin Eysa ular bilen bille Gétsimane dégen yerge keldi. U muxlisarlgha: «Men u yaqqa bérip dua-tilawet qilip kelgüche, mushu jayda olturup turunglar» dédi. **37** U Pétrusni, shundaqla Zebediying ikki oghlini birge élip mangdi we qattiq azablinip, köngli tolimu perishan bolushqa bashlidi. **38** U ulargha: — Jénim ölidighandek bekmu azablanmaqta. Siler bu yerde qélip, men bilen birlikte oyghaq turunglar, — déwidi, **39** We sel nérirraq bérip, özini yerge étip düm yétip dua qilip: — I Atam, mumkin bolsa, bu qedeh mendin ötüp ketsun! Lékin bu ish men xalighandek emes, sen xalighandek bolsun, — dédi. **40** U muxlislarning yénigha qaytip kelginide, ularning uxlap qalghanliqini körüp, Pétrusqa: — Men bilen bille birer saetmu oyghaq turalmidinglarmu?! **41** Éziqturulushtin saqlinish üçün, oyghaq turup dua qilinglar. Roh pidakar bolsimu, lékin kishining etliri ajizdur, — dédi. **42** U ikkinchi qétim bérip, yene dua qilip: — I Atam, eger men bu qedehni ichmisem u mendin ketmise, undaqta séning iradeng ada qilinsun, — dédi. **43** U ularning yénigha [qaytip] kelginide, yene uxlap qalghanliqini kördi, chünki ularning közliri uyqugha ilin'ghanidi. **44** Shuning bilen u ular din ayrilip üçinchi qétim bérip, yene shu sözler bilen dua qildi. **45** Andin u muxlislarning yénigha kélip ulargha: — Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem éliwatamsiler? Mana, waqit-saiti yéqinlashti;

Insan'oghli gunahkarlarning qoligha tapshurulidu. 46 Qopunglar, kéteyli; mana, manga satqunluq qilidighan kishi yéqin keldi! — dédi. 47 Uning sözi téxi tügimeyla, on ikkiylendin biri bolghan Yehuda keldi; uning yénida bash kahinlar we xelq aqsaqalliri teripidin ewetilgen, qilich-toqmaqlarni kötürgen zor bir top adem bar idi. 48 Uninggha satqunluq qilghuchi ular bilen alliburun isharetini békitip: «Men kimni söysem, u del shudur. Siler uni tutunglar» dep kélshkenidi. 49 U udul Eysaning aldigha bérip: — Salam, ustaz! — dep uni söyüp ketti. 50 Eysa uninggha: — Aghinem, néme dep kelding? — dédi. Shuning bilen, héliqi ademler yopurulup kélip, Eysagha qol sélip, uni tutqun qildi. 51 We mana, Eysaning yénidikilerdin bireylen qilichini sughurup, bash kahinning chakirigha uruwidi, uning quligini shilip chüshürüwetti. 52 Eysa uninggha: — Qilichingni qinigha sal, qilich kötürgenler qilich astida halak bolidu. 53 Yaki méni Atisigha nida qilalmaidighan boldi, dep oylap qaldingmu?! Shundaq qilsamla U manga shuan on ikki qisimdin artuq perishte mangdurmamdu? 54 Biraq men undaq qilsam, muqeddes yazmildiki bu ishlar muqerrer bolidu dégen bésharetler qandaqmu emelge ashurulsun? — dédi. 55 Shu peyette Eysa toplashqan ademlerge qarap: — Bir qaraqchini tutidighandek qilich-toqmaqlarni kötürüp méni tutqili kepsilerghu? Men her küni ibadexana hoylilirida siler bilen bille olturup telim bérettim, lékin siler u chaghda méni tutmidinglar. 56 Lékin bu pütün ishlarning yüz bérishi peyghemberlerning muqeddes yazmilirida aldın éytqanlirining emelge ashurulushi üçün boldi, — dédi. Bu chaghda, muxlislarning hemmisi uni tashlap qéchip kétishti. 57 Emdi Eysani tutqun qilghanlar uni bash kahin Qayafaning aldigha élip bérishti. Tewrat ustazliri bilen aqsaqallarmu u yerde jem bolushqanidi. 58 Pétrus uninggha taki bash kahinning sariyining [hoylisighiche] yiraqtin egiship kélip, ishning aqiwétini körüş üçün ichkirige kirip, qarawullarning arisida olturdi. 59 Bash kahinlar, aqsaqallar we pütün aliy kéngeshme ezaliri Eysani ölüm jazasigha mehkum qilish üçün, yalghan guwah-ispat izdeytti. 60 Nurghun yalghan guwahchilar otturigha chiqqan bolsimu, ular bulardin héchqandaq ispatqa érishelmidi. Axirda, ikki yalghan guwahchi otturigha chiqip: 61 — Bu adem: «Men Xudaning ibadexanisini buzup tashlap, üç kün ichide qayta qurup chiqalaymen» dégen, dédi. 62 Bash kahin

ornidin turup, uninggha: — Qéni, jawab bermensen? Bular séning üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarni bériwatidu? — dédi. 63 Lékin Eysa süküti qilip turiwerdi. Bash kahin uninggha: — [Menggü] hayat bolghuchi Xuda bilen séning qesem qilishingni buyruymenki, bizge éyt, Xudaning Oghli Mesih senmu?» — dédi. 64 Eysa mundaq jawab qayturdi: — Shundaq, séning dégingdek. Lékin shunimu silerge éytayki, buningdin kéyin siler Insan'oghlining Qadir Bolghuchining ong yénida olturidighinini we köktiki bulutlar üstide kélidighinini körüsiler. 65 Shuning bilen bash kahin tonlirini yirtip tashlap: — U kupurluq qildi! Emdi bashqa herqandaq guwahchining néme hajiti? Mana, özünglar bu kupurluqni anglidinglar! 66 Buninggha néme deysiler? — dédi. — U ölüm jazasigha layiqtur! — dep jawab qayturushti ular. 67 Buning bilen ular uning yüzige tükürüp, uninggha musht atqili turdi. Beziliri uni kachatlap: 68 — Ey Mesih, peyghemberchilik qilmansen, éytip baqqina, séni kim urdi? — déyishti. 69 Emdi Pétrus sarayning tashqiriqi hoylisida olturatti. Bir dédek uning yénigha kélip: — Sen Galiliyelik Eysa bilen birge idingghu, — dédi. 70 Lékin u hemmeylenning aldida inkar qilip: — Séning néme dewatqanliqingni chüshenmidim! — dédi. 71 Andin u dalan'gha chiqqanda, uni körgen yene bir dédek u yerde turghanlarga: — Bu ademmu Nasaretlik Eysa bilen birge idi, — dédi. 72 U yene inkar qilip: — Men u ademni tonumaymen! — dep qesem ichti. 73 Bir'azdin kéyin, u yerde turghanlar Pétrusning yénigha kélip uninggha: — Shübbhisizki, sen ularning biri ikensen, chünki teleppuzung séni pash qilidu, — déyishti. 74 [Pétrus] qattiq qarghashlar bilen qesem qilip: — U ademni zadi tonumaymen! — déyishigila xoraz chillidi. 75 Pétrus Eysaning: «Xoraz chillashtin burun, sen mendin üç qétim tanisen!» dégen sözini ésigé aldi. U tashqirigha chiqip, qattiq yigha-zar kötürdi.

27 Tang atqandila, pütün bash kahinlar bilen xelq aqsaqalliri Eysani ölümge mehkum qildurush üçün meslihetleshti. 2 Ular uni baghlap apirip, waliy Pontius Pilatusqa tapshurup berdi. 3 Uninggha satqunluq qilghan Yehuda uning ölümge höküm qilin'ghanliqini körüp, bu ishlargha pushayman qildi we bash kahinlar bilen aqsaqallargha ottuz kümüş tenggini qayturup bérip: 4 — Men bigunah bir janning qéni tökülüşhke satqunluq qilip gunah ötküzdüm, — dédi. Buninggha bizning néme karimiz? Öz ishingni bil! — déyishti ular. 5 Yehuda kömüş tenggilerni

ibadetxanining ichige chöriwetti we u yerdin kétip, talagha chiqip, ésilip ölüwaldi. **6** Bash kahinlar kömüş tenggileri yighiwélip: — Bu xun tölümi bolghan [tenggilerdur], ularni ibadetxanining xezinisige qoyush haram, — déyishti. **7** Ular özara meslihetliship, bu pullar bilen yaqa yurtluqlargha yerlik bolsun dep, sapalchining bir parche étizliqini sétiwaldi. **8** Shunga bu yer hazirghiche «qanliq étiz» dep atilip kelmekte. **9** Shu ish bilen Yeremiya peyghember teripidin burun éytilghan munu bésharet emelge ashuruldi: — «Israil xelqi uning üçün bahalap békitken bahasini, Yeni ottuz kümüş tenggini ular élishti, **10** We Perwerdigar manga körsetkendek, Sapalchining étizini sétiwélissha xejleshti». **11** Emdi Eysa waliyning aldigha turghuzuldi. Waliy uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. Éytqiningdek, — dédi Eysa. **12** Lékin bash kahinlar we aqsaqallar uning üstidin erz-shikayet qilghanda, u bir éghizmu jawab bermidi. **13** Buning bilen Pilatus uninggha: — Ularning séning üstüngdin qilghan shunche köp shikayetlirini anglimaywatamsen? — dédi. **14** Biraq u [Pilatusqa] jawaben [shikayetlerning] birsigimu jawab bermidi. Waliy buninggha intayin heyran qaldi. **15** Her qétimlik [ötüp kétish] héytida, waliyning xalayıq telep qilghan bir mehbusni ulargha qoyup bérish aditi bar idi. **16** Eyni waqitta, [rimliqlarning] Barabbas isimlik atiqi chiqqan bir mehbusi [zindanda] idi. **17** Xalayıq jem bolghanda, Pilatus ulardin: — Kimni silerge qoyup bérishimni xalaysiler? Barabbasnimu yaki Mesih dep atalghan Eysanimu? — dep soridi **18** (chünki u [bash kahin qatarliqlarning] hesetxorluqi tüpeylidin uni tutup bergenlikini biletti). **19** Pilatus «soraq texti»de olturghanda, ayali uninggha adem ewetip: — U heqqaniy kishining ishigha arilashmighin. Chünki tünügün kéche uning sewebidin chüshümde köp azab chektim, — dep xewer yetküzdi. **20** Lékin bash kahinlar we aqsaqallar bolsa xalayıqni maqul qilip, Barabbasni qoyup bérishni we Eysani yoqitishni telep qildurdi. **21** Waliy jawaben ulardin yene: — Silerge bu ikkisining qaysisini qoyup bérishimni xalaysiler? — dep soridi. Barabbasni, — déyishti ular. **22** Pilatus emdi: — Undaq bolsa, Mesih dep atalghan Eysani qandaq bir terep qilay? — dédi. Hemmeylen: — U kréstlensun! — déyishti. **23** Pilatus: — Némishqa? U zadi néme yamanliq ötküzüptu? — dep soridi. Biraq ular téximu qattiq warqiriship: U kréstlensun! — dep turuwélishiti. **24** Pilatus sözlíwérishning bihude ikenlikini, belki

buning ornigha malimanchiliq chiqidighanliqini körüp, su élip, köpchilikning aldida qolini yughach: — Bu heqqaniy ademning qénigha men jawabkar emesmen, buninggha özünglar mes'ul bolunglar! — dédi. **25** Pütün xelq jawaben: — Uning qéni bizning üstimizge we balilirimizning üstige chüshsun! — déyishti. **26** Buning bilen Pilatus Barabbasni ulargha chiqirip berdi. Eysani bolsa qattiq qamchilatqandin kéyin, kréstleshke [leshkerlirige] tapshurdi. **27** Andin waliyning leshkerliri Eysani uning ordisigha élip kirip, pütün leshkerler topini bu yerge uning etrapigha yighdi. **28** Ular Eysani yalingachlap, uchisigha pereng renglik ton kiydürüшти. **29** Tikenlik shaxchilarni örüp bir taj yasap, béshigha kiydürdi we ong qoligha bir qomushni tutquzdi. Andin uning aldigha tizlinip: «Yashighayla, Yehudiylarning padishahi!» dep mazaq qilishti. **30** Uninggha tükürüshti, qomushni élip uning béshigha urushti. **31** Uni shundaq mazaq qilghandin kéyin, tonni saldurup, uchisigha öz kiyimlirini kiydürdi we kréstlesh üçün élip méngishti. **32** Ular tashqirigha chiqqinida, Kurini shehirilik Simon isimlik bir kishini uchritip, uni tutup kélip Eysaning kréstini uninggha mejburiy kötürgüzdi. **33** Ular Golgota, yeni «Bash söngék» dégen yerge kelgende, **34** [Eysagha] ichish üçün kekre süyi arilashaturulghan achchiq sharab berdi; lékin u uni tétip baqqandin kéyin, ichkili unimidi. **35** Leshkerler uni kréstligendin kéyin, chek tashliship kiyimlirini özara bölüşüwaldi. **36** Andin u yerde olturup uninggha közetchilik qildi. **37** Ular uning béshining yuqiri teripige «Bu Eysa, Yehudiylarning padishahidur» dep yézilghan shikayetname taxtiyini békitti. **38** [Eysa] bilen teng ikki qaraqchimu kréstke mixlan'ghan bolup, biri ong teripide, yene biri sol teripide idi. **39** Bu yerdin ötkenler bashlirini chayqiship, uni haqaretlep: **40** — Qéni, sen ibadetxanini buzup tashlap, üç kün ichide qaytidin yasap chiqidighan adem, emdi özüngni qutquze! Xudaning Oghli bolsang, krésttin chüshüp baqqina! — déyishti. **41** Bash kahinlarmu, Tewrat ustazliri we aqsaqallar bilen birge uni mesxire qilip: **42** — Bashqilarni qutquzuptiken, özini qutquzalmaydu. U Israilning padishahimish! Emdi krésttin chüshüp baqsunchu, andin uninggha étiqad qilimiz. **43** U Xudagha tayan'ghan! Xuda uni ezizlise, hazir qutquzup baqqay! Chünki u: «Men Xudaning Oghli» dégenidi, — déyishti. **44** Uning bilen teng kréstlen'gen qaraqchilarmu uni shundaq haqaretleshti. **45** Emdi

künning altinchi saitidin toqquzinchi saitigiche pütkül zéminni qarangg'huluq basti. **46** Toqquzinchi saetlerde Eysa yuqiri awazda: «Éli, éli, lema sawaqtani?» yeni «Xudayim, Xudayim, méni némishqa tashliwetting?» dep qattiq nida qildi. **47** U yerde turghanlarning beziliri buni anglap: Bu adem Ilyas [peyghember]ge murajiet qiliwatidu, — déyishti. **48** Ularning ichidin bireylen derhal yügürüp béríp bir parche bulutni ekélip, uni achchiq sharabqa chilap, qomushning uchigha sélip uninggha ichküzüp qoydi. **49** Biraq bashqilar: — Toxta! Qarap baqayli, Ilyas [peyghember] kélip uni qutquzup qalarmikin? — déyishti. **50** Eysa yuqiri awaz bilen yene bir warqiridi-de, rohini qoyuwetti. **51** We mana, shu deqiqide ibadetxanining [ichkiri] perdisi yuqiridin töwen'ge ikki parche bölüp yirtildi. Yer-zémin tewrinip, tashlar yérilip, **52** Qebriler échildi (U tirilgendin kéyin, [ölümde] uxlawatqan nurghun muqeddes bendilerning tenlirimu tirildi; ular qebrilerdin chiqti we muqeddes sheherge kirip, u yerde nurghun kishilerge köründi). **54** Emdi Eysani közet qiliwatqan yüzbéshi hem yénidiki leshkerler yerning tewrishini we bashqa yüz bergen hadisilerni körüp, intayin qorqushup: — U heqiqeten Xudaning Oghli iken! — déyishti. **55** U yerde yene bu ishlargha yiraqtin qarap turghan nurghun ayallarmu bar idi. Ular eslide Eysaning xizmitide bolup, Galiliyedín uninggha egiship kelgenidi. **56** Ularning arisida Magdalliq Meryem, Yaqup bilen Yüsüpning anisi Meryem, Zebediyning oghullirining anisimu bar idi. **57** Kechqurun, Arimatiyaliq Yüsüp isimlik bir bay keldi. Umu Eysaning muxlisiridin idi. **58** U Pilatusning aldigha béríp, Eysaning jesitini telep qildi. Pilatus jesetni uninggha tapshurushqa emr qildi. **59** Yüsüp jesetni élip, pakiz kanap rext bilen orap képenlidi **60** we uni özi üçün qiyada oydurghan yéngi qebrisige qoydi. Andin qebrining aghzigha yoghan bir tashni domilitip qoyup, kétip qaldi **61** (shu chaghda Magdalliq Meryem bilen yene bir Meryemmu u yerde, qebrining udulida olturatti). **62** Emdi etisi, yeni «Teyyarlash küni» ötkendin kéyin, bash kahinlar bilen Perisiyler jem bolushup Pilatusning aldigha kélip: **63** — Janabliri, héliqi aldamchining hayat waqtida: «Men ölüp üçinchi küni tirilimen» dégini ésimizde bar. **64** Shuning üçün, qebri üçinchi künigiche mehkem qoghdilishi üçün emr bergeysiz. Undaq qilinmisa, muxlisiri kélip jesetni oghrilap kétip, andin xelqqe: «U ölümde tirildi» déyishi mumkin.

Bundaq aldamchiliq aldinqisidinmu better bolidu, — déyishti. **65** Pilatus ulargha: — Bir guruppa közetchi leshkerni silerge tapshurdum. Qebrini qurbinglarning yétishiche mehkem qoghdanglar, — dédi. **66** Shuning bilen ular [közetchi leshkerler] bilen bille béríp, tashni péchetlep, qebrini muhapizet astigha qoydi.

28 Shabat küni ötüp, heptining birinchi küni tang atay dégende, Magdalliq Meryem bilen yene bir Meryem qebrini körüşke keldi. **2** We mana, yerler tuyuqsiz qattiq tewrep ketti; chünki Perwerdigarning bir perishtisi asmandin chühüp, [qebrige] béríp, tashni bir chetke domilitip, üstide olturghanidi. **3** Perishtining qiyapiti chaqmaqtek, kiyimliri qardek ap'aq idi. **4** Közetchiler uningdin shunche qorqushtiki, titriship, ölüktek qétipla qaldi. **5** Perishte ayallargha qarap: — Qorqmanglar! Silerning kréstlen'gen Eysani izdewatqiniglarni bilimen. **6** U bu yerde emes; u özi éytqandek tirildürüldi. Kélinglar, Reb yatqan jayni körünglar; **7** andin derhal béríp uning muxlisirigha: «U ölümde tiriliptu. We mana, u silerdin awwal Galiliyege baridiken, uni shu yerde köridikensiler» denglar. Mana men bularni silerge éytip berdim, — dédi. **8** Shunga ayallar hem qorqunch hem zor xushalliq ichide qebridin derhal ayrilip, uning muxlisirigha xewer bérishke yügürüshti. **9** Ular muxlisirini xewerlendürüşke mangghanda, mana Eysa ularning aldigha chiqip: — Salam silerge! — dédi. Ularmu aldigha béríp, uning putigha ésilip, uninggha sejde qildi. **10** Andin Eysa ulargha: — Qorqmanglar! Béríp qérindashlirimgha: Galiliyege béringlar, dep uqturunqlar, ular méni shu yerde köridu, — dédi. **11** Ayallar téxi yolda kétéwatqanda, mana közetchilerning beziliri sheherge kirip, bolghan weqelerning hemmisi toghrisida bash kahinlarga xewer qildi. **12** [Bash kahinlar] aqsaqallar bilen bir yerge yighilip meslihetleshkendin kéyin, leshkerlerge bek köp pul béríp: **13** — Siler: «Uning muxlisiri kéchisi kélip, biz uxlawatqanda uning jesitini oghrilap ekétiptu» — denglar. **14** Eger bu xewer waliyning quliqigha yétip qalsa, biz uni qayil qilip silerni awarichiliktin saqlaymiz — dédi. **15** Shundaq qilip, leshkerler pulni aldi we özlirige tapilan'ghandek qildi. Shuning bilen bu gep bügün'giche Yehudiylar arisida tarqilip kelmekte. **16** On bir muxlis Galiliyege béríp, Eysa ulargha béqitken taghqa chiqishti. **17** Ular uni körginide uninggha sejde qilishti; lékin beziliri gumanlinip qaldi. **18** Eysa ularning yénigha kélip,

mundaq dédi: — Ershte we yer yüzide barliq hoquq
manga bérildi. **19** Shuning üçün, béríp pütkül ellerni
[özümge] muxlis qilip yétishtürünglar, shundaqla
ularni Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namigha
tewe qilip chömüldürüp, **20** ulargha men silerge
tapilighan barliq emrlerge emel qilishni ögitinglar.
We mana, men zaman axirighiche her küni siler bilen
bille bolimen. (aiōn g165)

Markus

1 Xudaning oghli Eysa Mesihning xush xewirining bashlinishi: **2** Yeshaya peyghemberning yazmisida xatirilen'gendek: — «Mana, aldingda elchimni ewetimen. U séning yolungni aldin'ala teyyarlaydu. **3** Anglanglar, dalada birsining towlighan awazini! U: «Perwerdigarning yolini teyyarlanglar, Uning üçhün chighir yollirini tüptüz qilinglar!» — deydu». **4** Kishilerni chömüldürüş élip baridighan Yehya [peyghember] chöl-bayawanda peyda bolup, gunahlargha kechürüm élip kélidighan, towa qilishni bildüridighan [sugha] «chömüldürüş»ni jakarlashqa bashlidi. **5** Pütün Yehudiye ölkisidikiler we pütkül Yérusalém shehiridikiler uning aldigha chiqip, gunahlrini iqrar qilishi bilen uning teripidin Iordan deryasida chömüldürüldi. **6** Yehya bolsa töge yungidin qilin'ghan kiyim kiygen, bélige kön tasma baghlighanidi; yémeklik chéketke bilen yawa here hesili idi. **7** U mundaq dep jakarlaytti: — Mendin qudretlik bolghan biri mendin kéyin kélidu. Men hetta éngiship keshlirining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen! **8** Men silerni sughila chömüldürimen, lékin u silerni Muqeddes Rohqa chömüldüridu. **9** Shu künlerde shundaq boldiki, Eysa Galiliye ölkisining Nasaret shehiridin kélip, Yehya teripidin Iordan deryasida chömüldürüldi. **10** U sudin chiqqandila, asmanlarning yérilip, Rohning kepter qiyapitide chüshüp, öz üstige qonuwatqanliqini kórdi. **11** Shuning bilen asmanlardin: «Sen Méning söyümlük Oghlum, Men sendin toluq xursenmen!» dégen bir awaz anglandi. **12** We Roh derhal uni chöl-bayawan'gha süylep chiqardi. **13** U chölde qiriq kün turup, Sheytan teripidin sinilip turatti. U shu yerde yawayi haywanlar bilen bille idi; shu künlerde perishtiler uning xizmitini qildi. **14** Emdi Yehya solan'ghandin kéyin, Eysa Galiliye ölkisige béríp: «Waqit-saiti toshti, Xudaning padishahliq yéqinlashti! Towa qilinglar, xush xewerge ishininglar!» dep Xudaning padishahliqining xush xewirini jakarlashqa bashlidi. **16** [Shu künlerde] u Galiliye déngizi boyida kétéwétip, Simon bilen inisi Andriyasni kórdi. Ular béliqchi bolup, déngizgha tor tashlawatatti. **17** Eysa ulargha: — Méning keynimdin ménginglar, men silerni adem tutquchi béliqchi qilimen! — dédi. **18** Ular shuan torlirini tashlap, uninggha egiship mangdi. **19** U shu yerdin bir'az ötüp Zebediyning

oghli Yaqupni inisi Yuhanna bilen kórdi. Bu ikkisi kémide turup torlirini onghshawatatti. **20** U shuan ularnimu chaqirdi. Ular atisi Zebediyni medikarlar bilen bille kémide qaldurup, özliri uning bilen mangdi. **21** Ular KeperNahum shehirige kirdi. Shabat küni u udul sinagogqa kirip, telim bérishke bashlidi. **22** Xalayıq uning telimige heyranuhes bolushti. Chünki uning telimliri Tewrat ustazliriningkige oxshimaytti, belki tolimu nopuzluq idi. **23** Sinagogta napak roh chaplashqan bir adem bar idi. U: **24** — I Nasaretlik Eysa, biz bilen karing bolmisun! Sen bizni yoqatqili keldingmu? Men séning kimlikingni bilimen, sen Xudaning Muqeddes bolghuchisisen! — dep towlaytti. **25** Lékin Eysa [jin'gha] tenbih béríp: — Aghzingni yum, bu ademdin chiq! — dédi. **26** Napak roh héliq ademning ténini tartishturup, qattiq warqirighiniche uningdin chiqip ketti. **27** Xalayıq hemmisi buningdin intayin heyran bolup, özara ghulghula qiliship: — Bu qandaq ish? Yéngi bir telimghu! Chünki u hoquq bilen hetta napak rohlarghimu buyruq qilalaydiken, ularmu uning sözige boysunidiken, — déyishti. **28** Buningdin uning shöhriti shu haman pütün Galiliye ölkisining etrapigha pur ketti. **29** Ular sinagogdin chiqipla, Yaqup we Yuhanna bilen Simon we Andriyasning öyige bardı. **30** Emma Simonning qéyanansi qizitma ichide yétip qalghanidi. Ular derhal uning ehwalini [Eysagha] éytti. **31** U ayalning qéshigha béríp, qolidin tutup, yölep öre turghuzdi. Uning qizitmisı derhal yandi we u ularni kütüşke kirishti. **32** Kechqurun kün patqanda, kishiler barliq aghriqlarni we jin chaplashqanlarni uning aldigha élip kélishti. **33** Pütün sheherdikiler ishik aldigha toplashqanidi. **34** Shuning bilen u her türlük késellerge griptar bolghan nurghun kishilerni saqaytti we nurghun jinlarni kishilerdin heydiwetti. Lékin u jinlarning gep qilishqa yol qoymidi, chünki ular uning kim ikenlikini bilishetti. **35** Etisi etigen tang téxi atmastinla, u ornidin turup, [sheherdin] chiqip, xilwet bir jaygha béríp dua-tilawet qildi. **36** Simon bilen uning hemrahlırı uni izdep chiqti. **37** Uni tapqanda: — Hemme adem séni izdishiwatidu! — déyishti. **38** U ulargha: — Bashqa yerlerge, etraptiki yézilarghimu söz-kalamni jakarlishim üçhün baraylı. Chünki men del mushu ish üçhün kélishim, — dédi. **39** Shundaq qilip, u pütkül Galiliye ölkisini aylinip, sinagoglirida söz-kalamni jakarlaytti hemde jinlarni kishilerdin heydiwétetti. **40** Maxaw késili bar bir kishi uning aldigha kélip yélinip, tizlinip turup: —

Eger xalisingiz, méni késilimdin pak qilalaysiz! — dep ötündi. **41** Eysa ichi aghrighach qolini sozup uninggha tegküzüp turup: — Xalaymen, pak qilin'ghin! — déwidi, **42** shu söz bilenla maxaw késili derhal bimardin kétép, u pak qilindi. **43** U uninggha: — Hazir bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérip [mes'ul] kahin'gha özüngni körsitip, kahinlarda guwahliq bolush üçün, Musa bu késeldin paklan'ghanlarga emr qilghan [qurbanliqlarni] sun'ghin, — dep uni qattiq agahlandurup yolgha saldi. **45** Biraq u adem chiqip, bu ishni köp yerlerde jar sélip, keng yéyiwetti. Shuning bilen Eysa héchqandaq sheherge ochuq-ashkara kirelmey, belki sheherler sirtidiki xilwet jaylarda turushqa mejbur boldi; xalayiq her tereptin uning yénigha toplishatti.

2 Birnechche kündin kéyin u qaytidin Kepernahumgha kirdi. U öydiken, dégen xewer tarqiliwidi, **2** shunche köp adem u yerge yighildiki, hetta ishik aldimu put dessigüdek yer qalmighanidi. U ulargha söz-kalam yetküzüwatatti. **3** Mana shu esnada, birnechche adem uning aldigha bir palechni élip keldi; uni ulardin töti kötürüp ekelgenidi. **4** Ademning köplükidin uninggha yéqinlialmay, ular uning üstidin ögzini téship, töshük achqandin kéyin palechni zembil bilen [Eysaning aldigha] chüshürdi. **5** Emdi Eysa ularning ishenchini körip palechke: — Balam, gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **6** Lékin u yerde olturghan bezi Tewrat ustazliri könglide gumaniy soallarni qoyup: **7** «Bu adem néme üçün mundaq deydu? U kupurluq qiliwatidighu! Xudadin bashqa kimmu gunahlarni kechürüm qilalisun?» déyishti. **8** Eysa shuan rohida ularning köngülliride shundaq gumaniy soallarni qoyuwatqanliqini bilip yétip, ulargha mundaq dédi: — Siler köngülde némishqa shundaq soallarni qoyisiler? **9** Mushu palechke: «Gunahliring kechürüm qilindi!» déyish asanmu, yaki «Ornungdin tur, zembil-körpengni yighishturup mang!» déyish asanmu? **10** Emma hazir silerning Insan'oghlining yer yüzide gunahlarni kechürüm qilish hoquqigha ige ikenlikini bilishinglar üçün, — U palech késelge: **11** — Sanga éytayki, ornungdin tur, zembil-körpengni yighishturup öyüngge qayt! — dédi. **12** U derhal ornidin des turup, zembil-körpisini yighishturdi we hemmeylenning köz aldida [öyding] chiqip ketti. Hemmeylen qattiq heyran qélip Xudani ulughliship: — Mushundaq ishni ezeldin körip baqmighaniduq, — déyishti. **13** U yene déngiz

boyigha qarap mangdi. Kishiler topi uning etrapigha olishiwaladi. U ulargha telim berdi. **14** U yoldin ötüp kétéwatqanda, baj alidighan orunda olturghan Alfayning oghli Lawiyni körip, uninggha: — Manga egeshkin, — dédi. U ornidin turup, uninggha egeshti. **15** We shundaq boldiki, u [Lawiyning] öyide dastixanda olturghanda, nurghun bajgilar we gunahkarlar Eysa we uning muxlisiri bilen hemdastixan boldi. Bundaq kishiler xéli köp idi, ularmu uninggha egeshkenidi. **16** Emdi Tewrat ustazliri we Perisiyler uning gunahkarlar we bajgilar bilen bir dastixanda olturghanliqini körip, muxlisirigha: — U némishqa bajgir we gunahkarlar bilen bir dastixanda yepichip olturidu?! — déyishti. **17** Buni anglighan Eysa ulargha: — Saghlam adem emes, belki bimarlar téwipqa mohtajdur. Men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni chaqirghili keldim, — dédi. **18** Emdi Yehyaning muxlisiri bilen Perisiyler roza tutuwatatti. Beziler uning aldigha kélip: — Némishqa Yehyaning muxlisiri we Perisiylerning muxlisiri roza tutidu, lékin séning muxlisiring tutmaydu? — dep sorashti. **19** Eysa jawaben mundaq dédi: — Toyi boluwatqan yigit téxi toyda hemdastixan olturghan chaghda, méhmanliri roza tutup oltursa qandaq bolidu? Toyi boluwatqan yigit toyda bolsila, ular héchqandaq roza tutalmaydu. **20** Emma shu künler kéliduki, yigit ulardin élip kételidu, ular shu künde roza tutidu. **21** Héchkim kona könglekke yéngi rexttin yamaq salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship], kona kiyimni tartishturup yirtiwétidu. Netijide, yirtiq téximu yoghinap kétédu. **22** Héchkim yéngi sharabni kona tulumlarga qachilimaydu. Eger undaq qilsa, sharabning [échishi bilen] tulumlar yérilip kétédu-de, sharabmu tökülüp kétédu hem tulumlarmu kardin chiqidu. Shuning üçün yéngi sharab yéngi tulumlarga qachilinishi kérek. **23** Bir shabat küni shundaq boldiki, u bughdayliqlardin ötüp kétéwatatti. Uning muxlisiri yolda méngiwatqanda bashaqlarni üzüşke bashlidi. **24** Perisiyler uninggha: — Qara, ular némishqa shabat küni [Tewrat] cheklen'gen ishni qilidu? — déyishti. **25** U ulargha: — [Padishah] Dawutning özi we hemrahliri hajetmen bolghanda, yeni ach qalghanda néme qilghanliqini [muqeddes yazmildin] oqumighanmusiler? **26** — Démek, Abiyatar bash kahin bolghan waqtida, u Xudaning öyige kirip, Xudagha atalghan, Tewrat peqet kahinlarning yéyishigila bolidighan nanlarni [sorap]

yégen, shundaqla hemrahliirighimu bergen? — dédi. 27 U ulargha yene: — Insan shabat küni üçün emes, shabat küni insan üçün yaratildi. 28 Shuning üçün, Insan'oghli shabat küningmu Igisidur, — dédi.

3 U yene sinagogqa kirdi. Shu yerde bir qoli yigilep ketken bir adem bar idi. 2 [Perisiyler] Eysaning üstidin erz qilayli dep shabat künide késel saqaytidighan-saqaytmaydighanliqini paylap yüretti. 3 Eysa qoli yigilep ketken ademge: — Ornungdin turup, otturigha chiqqin! — dédi. 4 Andin, sinagogdikilerdin: — Tewrat qanunigha uyghun bolghini shabat küni yaxshiliq qilishmu, yaki yamanliq qilishmu? Janni qutquzushmu yaki halak qilishmu? — dep soridi. Lékin ular zuwan sürüshmidi. 5 U ghezep bilen etrapigha nezer sélip ulargha köz yügürtüp, ularning tash yüreklikidin qayghurdi. Andin u késelge: — Qolungni uzat, — dédi. U qolini uzitiwidi, qoli eslige keltürüldi. 6 Emdi Perisiyler derhal sirtqa chiqip, uni qandaq yoqitish toghrisida Hérod [padishahning] terepdarliri bilen meslihet qilishqa bashlidi. 7 Andin Eysa muxlisliri bilen bille u yerdin ayrilip déngiz boyigha ketti; Galiliye ölkisidin chong bir top ademler uninggha egiship bard; shundaqla uning qilghan emellirini anglighan haman, pütün Yehudiye ölkisidin, Yérusalém shehiridin, Idumiya ölkisidin, Iordan deryasining qarshi teripidin, Tur we Zidon sheherlirining etrapidiki jaylardin zor bir top ademlermu uning yénigha kélishti. 9 U ademlarning köplikidin özini qistap qoymisun dep muxlislirigha kichik bir kémining uninggha yéqin turushini tapilidi. 10 Chünki u nurghun bimarlarni saqaytqini tüpeylidin herqandaq waba-késelliklerge giriptar bolghanlarning hemmisi uninggha [qolumni] bir tegküzüwalsam dep qistiship kéliskenidi. 11 Napak rohlar [chaplishiwalghanlar] qachanla uni körse, uning aldigha yiqilip: «Sen Xudaning Oghlisen!» dep warqirishatti. 12 Lékin u [napak rohlargha] özining kim ikenlikini ashkarilimasliqqa qattiq tenbih bérip agahlanduratti. 13 U taghqa chiqip, özi xalighan kishilerni yénigha chaqirdi; ular uning yénigha kélishti. 14 U ulardin on ikkisini özi bilen bille bolushqa, söz-kalamni jakarlashqa, 15 késellerni saqaytish we jinlarni heydesh hoquqigha ige bolushqa tallap békitti. 16 U [békitken on ikki kishi]: Simon (u uninggha Pétrus dep isim qoyghan), 17 Zebediyning oghli Yaqup we uning inisi Yuhanna, (u ularni «Binni-Regaz», yeni «Güldürmama oghulliri» depmu atighan),

18 Andriyas, Filip, Bartolomay, Matta, Tomas, Alfayning oghli Yaqup, Taday, milletperwer dep atalghan Simon 19 we uninggha satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyotlardin ibaret. 20 U öyge qaytip kelgendin kéyin, u yerge yene shunche nurghun ademler toplandiki, ularning hetta ghizalan'ghudekmu waqti chiqmide. 21 [Eysaning] ailisidikiler buni anglap, uni tutup kélishe bérishiti. Chünki ular uni «Eqlini yoqitiptu» dégenidi. 22 Yérusalémdin chüshken Tewrat ustazliri bolsa: «Uningda Beelzibub bar», we «U peqet jinlarning emirige tayinip jinlarni qoghliwétidiken», déyishetti. 23 Shuning üçün u [Tewrat ustazlirini] yénigha chaqirip, ulargha temsillerni ishlitip mundaq dédi: — Sheytan Sheytanni qandaqmu qoghlisun? 24 Eger padishahliq öz ichidin bölünüp özara soqushqan bolsa shu padishahliq put tirep turalmaydu; 25 shuningdek eger bir aile öz ichidin bölünüp özara soqushsa shu aile put tirep turalmaydu. 26 Eger Sheytan öz-özige qarshi chiqip bölünse, u put tirep turalmay, yoqalmay qalmaydu. 27 Héchkim küchtünggür birsining öyige kirip, uning mal-mülkini bulap kételmeidu — peqet u shu küchtünggürni awwal baghliyalisa andin öyini bulang-talang qilalaydu. 28 Shuni silerge berheq éytip qoyayki, insan baliliri ötküzgen türlük gunahlirining hemmisini, shundaqla ular qilghan kupurluqlirining hemmisini kechürüshke bolidu. 29 Biraq kimdikim Muqeddes Rohqa kupurluq qilsa, ebedil'ebedgiche héch kechürülmeydu, belki menggülik bir gunahning hökümi astida turidu. (aiōn g165, aiōnios g166) 30 [Eysaning bu sözi] ularning «uninggha napak roh chaplishiptu» dégini üçün [éytilghanidi]. 31 Shu waqitta uning anisi bilen iniliri keldi. Ular sirtida turup, uni chaqirishqa adem kirgüzdi. 32 Bir top xalayıq uning etrapida olturatti. Ular: — Mana, aningiz, iniliringiz sizni izdep sirtta turidu, — déyishti. 33 Eysa ulargha jawaben: — Kim méning anam, kim méning inilirim? — dédi. 34 Andin, u öpchüriside olturghanlarga qarap mundaq dédi: Mana bular méning anam we inilirim! 35 Chünki kimki Xudaning iradisini ada qilsa, shu méning aka-nim, acha-singlim we anamdur.

4 U yene déngiz boyida [xelq] telim bérishke bashlidi. Uning etrapigha zor bir top ademler olishiwalgachqa, u bir kémige chiqip déngizda olturdi; pütkül xalayıq bolsa déngiz qirghiqida turushatti. 2 U ulargha temsil bilen nurghun ishlarni ogetti. U telim bérıp mundaq dédi: 3 —

Qulaq sélinglar! Uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. **4** Uruq chachqanda uruqlardin beziliri chighir yol boyigha chüshüptu, qushlar kélip ularni yep kéliptu. **5** Beziliri tupriqi az tashliq yerge chüshüptu. Topisi chongqur bolmighanliqtin, tézla ünüp chiqiptu, **6** lékin kün chiqish bilenla aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa qurup kéliptu. **7** Beziliri tikenlarning arisigha chüshüptu, tikenler ösüp maysilarni boghuwélip, ular héch hosul bermeptu. **8** Beziliri bolsa, yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ular ösüp awup chong bolghanda hosul bériptu. Ularning beziliri ottuz hesse, beziliri atmish hesse, yene beziliri yüz hesse hosul bériptu. **9** — Anglighudek quliqu barlar buni anglisun! — dédi u. **10** U uning etrapidikiler hem on ikkiylen bilen yalghuz qalghanda, ular uningdin temsiller toghruluq sorashti. **11** U ulargha mundaq dédi: — Xudaning padishahliqining sirini bilishke siler nésip boldunglar. Lékin sirttikilerge hemme ish temsiller bilen uqturulidu; **12** buning bilen: «Ular qarashni qaraydu, biraq körmeydu; Anglashni anglaydu, biraq chüshenmeydu; Shundaq bolmisidi, ular yolidin yandurulushi bilen, Kechürüm qilinatti» [dégen söz emelge ashurulidu]. **13** Andin u ulargha: — Siler mushu temsilnimu chüshenmidinglarmu? Undaqta, qandaqmu bashqa herxil temsillerni chüshineleysiler? — dédi. **14** Uruq chachquchi söz-kalam chachidu. **15** Üstige söz-kalam chéчилghan chighir yol boyi shundaq ademlerni körsetkenki, ular söz-kalamni anglighan hamam Sheytan derhal kélip ularning qelbiga chéчилghan söz-kalamni élip kétidu. **16** Buninggha oxshash, tashliq yerlerge chéчилghan uruqlar bolsa, söz-kalamni anglighan hamam xushaliq bilen qobul qilghanlarni körsitidu. **17** Halbuki, qelbide héch yiltiz bolmighachqa, peqet waqitliq turidu; söz-kalamning wejidin qiyinchiliq yaki ziyankeshlikke uchrighanda, ular shuan yoldin chetnep kétidu. **18** Tikenlarning arisigha chéчилghini shundaq bezi ademlerni körsetkenki, bu ademler söz-kalamni anglighini bilen, **19** lékin könglige bu dunyaning endishiliri, bayliqlarning éziqturushi we bashqa nersilerge bolghan hewesler kiriwélip, söz-kalamni boghuwétidu-de, u héch hosul chiqarmaydu. (aïōn g165) **20** Lékin yaxshi tupraqqa chéчилghan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglishi bilen uni qobul qilghan ademlerni körsitidu. Bundaq ademler hosul béridu, birsi ottuz hesse, birsi atmish hesse, yene birsi yüz hesse hosul béridu. **21** U ulargha yene mundaq dédi:

— Chiragh séwet yaki kariwat astigha qoyulush üçün keltürülemdu? U chiraghdanning üstige qoyulush üçün keltürülmemdu? **22** Chünki yoshurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, shuningdek herqandaq mexpiy ish yüz bergendin kéyin ayan bolmay qalmaydu. **23** Anglighudek quliqu barlar buni anglisun! **24** Anglighanliringlarga köngül bölunglar! Chünki siler [bashqilargha] qandaq ölchem bilen ölchisenglar, silergimu shundaq ölchem bilen ölchep bérilidu, hetta uningdinmu köp qoshup bérilidu. **25** Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. **26** U yene mundaq dédi: — Xudaning padishahliqi yene birsining tupraqqa uruq chachqinigha oxshaydu: **27** u uxlaydu, orundin turidu, kéche-kündüzler ötüwérip, uruq bix urup ösidu. Lékin chachquchi qandaq yol bilen ösidighanliqini bilmeydu. **28** Tupraq özlükidin hosul béridu; uruq awwal bix uridu, kéyin bash chiqiridu, axirda bashaqlar toluq dan tutidu. **29** Dan pishqanda, [chachquchi] derhal orghaq salidu, chünki hosul waqti kelgen bolidu. **30** U yene mundaq dédi: — Xudaning padishahliqini némige oxshitimiz? Yaki qandaq bir temsil bilen süretlep béreleyimiz? **31** U goya bir tal qicha uruqigha oxshaydu. U yerge térilghanda, gerche yer yüzidiki barliq uruqlarning ichide eng kichiki bolsimu, **32** térilghandin kéyin, herqandaq ziraettin égiz ösüp shundaq chong shaxlayduki, asmandiki qushlarmu uning sayisige qonidu. **33** U shuninggha oxshash xalayıq anglap chüshineligüdek nurghun temsiller bilen söz-kalamni yetküzdü. **34** Lékin temsil keltürmey turup ulargha héchqandaq söz qilmaytti. Lékin öz muxisliri bilen yalghuz qalghinida, ulargha hemmini chüshendürüp béretti. **35** Shu küni kech kirgende, u ulargha: — Déngizning u qétigha öteyli, — dédi. **36** Ular xalayiqni yolgha séliwetkendin kéyin, uni kémide olturghan péti élip yürüp kétishti. Ular bilen bille mangghan bashqa kémilermu bar idi. **37** We mana, esheddiy qara quyun chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar kémini urup, su halqip kirip, kémige toshay dep qalghanidi. **38** Lékin u kémining ayagh teripide yastuqqa bash qoyup uyqugha ketkenidi. Ular uni oyghitip: — I ustaz, halak boluwatqinimizgha karing yoqmu? — dédi. **39** U ornidin turup, boran'gha tenbih bérip, déngizgha: «Tinchlan! Jim bol!» déwidi, boran toxtap, chongqur bir jimjitliq höküm sürdi. **40** — Némishqa shunche qorqsiler? Silerde qandaqsige

téxiche ishench bolmaydu? — dédi u ulargha. 41 Ular ni intayin zor bir qorqunch basti, ular bir-birige: — Bu adem zadi kimdu? Hetta shamal we déngizmu uninggha itaet qilidiken-he! — dep kétishti.

5 Ular déngizning u qétigha, Gadaraliqlarning yurtigha yétip bardı. **2** U kémidin chüshüshi bilenla, napak roh chaplashqan bir adem gör öngkürliridin chiqip, uning aldigha keldi. **3** U adem öngkürlerni makan qilghan bolup, uni héchkim hetta zenjirler bilenmu baghliyalmaytti. **4** Chünki köp qétim put-qolliri kishen-zenjirler bilen baghlan'ghan bolsimu, u zenjirlerni üzüwétip, kishenlerni chéqiwetkenidi; héchkim uni boysunduralmighanidi. **5** U kéche-kündüz mazarliqta we taghlar arisida toxtawsız warqirap-jarqirap yüretti, öz-özini tashlar bilen késip yarilanduratti. **6** Lékin u Eysani yiraqtin körüp, uning aldigha yügürüp bérıp, sejde qildi **7** we qattiq awazda warqirap: — Hemmidin aliy Xudaning Oghli Eysa, séning méning bilen néme karing! Xuda heqqi, sendin ötünüp qalay, méni qiynima! — dédi **8** (chünki Eysa uninggha: «Hey napak roh, uningdin chiq!» dégenidi). **9** U uningdin: — Isming néme? — dep soridi. — Ismim «qoshun» — chünki sanimiz köp, — dep jawab berdi u. **10** We u Eysadin ularni bu yurttin heydiwetmigeysen, dep köp ötünüp yalwurdi. **11** Tagh baghrida chong bir top tongguz padisi otlap yüretti. **12** Jinlar uninggha: — Bizni mushu tongguzlarga ewetkin, ularning ichige kirip kétishke yol qoyghaysen, — dep yalwurushti. **13** Eysa derhal yol qoydi. Shuning bilen napak rohlar chiqip, tongguzlarning ténige kirishi bilenla, tongguzlar tik yardin étılıp chüshüp, déngizgha gherq boldi. Ular ikki minggha yéqin idi. **14** Tongguz baqquchilar bolsa u yerdin qéchip, sheher-yézılarda bu ishlarni pur qildi. Shu yerdikiler néme ish yüz bergenlikini körgili chiqishtı. **15** Ular Eysaning yénigha keldi we ilgiri jinlar chaplishiwalgan héliqi ademning kiyimlerni kiyip, es-hoshi jayida olturghinini — yeni «qoshun jinlar» chaplashqan shu ademni körüp, qorqup kétishtı. **16** Bu weqeni körgenler jinlar chaplashqan ademde néme yüz bergenlikini we tongguzlarning aqiwitini xelqqa bayan qilip berdi. **17** Buning bilen xalayıq Eysagha: Yurtlirimizdin chiqip ketkeysen, dep yalwurusgha bashlıdı. **18** U kémige chiqiwatqanda, ilgiri jinlar chaplashqan héliqi adem uningdin: Menmu sen bilen bille baray, dep ötündi. **19** Lékin u buninggha unımay: — Öz öydikiliring we yurtdashliringning yénigha

bérıp, ulargha Perwerdigarning sanga shunchilik ulugh ishlarni qilip bergenlikini, Uning sanga rehim-shepchet körsetkenlikini xewerlendürgin, — dédi. **20** U qaytıp bérıp, Eysaning öziqe qandaq ulugh ishlarni qilghanlıqini «On sheher rayoni»da jar qilishqa bashlıdı. Buni anglighanlarning hemmisi tolimu heyran qélishtı. **21** Eysa qaytıdin kéme bilen déngizning u qétigha ötkende, zor bir top xalayıq uning yénigha yighildi; u déngiz boyida turatti. **22** Mana, melum bir sinagogning chongi Yairus isimlik bir kishi keldi. U uni körüp ayighigha yiqilip: — Kichik qizim öley dep qaldı. Bérıp uninggha qolliringizni tegküzüp qoysingiz, u saqiyip yashighay! — dep qattiq yélindi. **24** Eysa uning bilen bille bardı. Zor bir top xalayıqmu oliship qistashqan halda keynidin méngishti. **25** Xun tewresh késilige gırıptar bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal bar bolup, **26** u nurghun téwiplarning qolida köp azab tartıp, bar-yoqini xejlep tügetken bolsimu, héchqandaq ünümi bolmay, téximü éghirliship ketkenidi. **27** Bu ayal Eysa heqqidiki geplerni anglap, xalayıqning otturısidin qistilip kélip, arqa tereptin uning tonini silidi. **28** Chünki u könglide: «Uning tonini silisamla saqaymay qalmaymen» dep oylighanidi. **29** Xun shuan toxtap, ayal késel azabidin saqaytilghanlıqini öz ténide sezdi. **30** Eysa derhal wujudidin qudretning chiqqanlıqini sézip, xalayıqning ichide keynige burulup: — Kiyimimni silighan kim? — dep soridi. **31** Muxlisleri uninggha: — Xalayıqning özünгни qistap méngiwatqanlıqini körüp turuqluq, yene: «Méni silighan kim?» dep soraysen'ghu? — déyishti. **32** Biraq Eysa özini silighuchini tépish üçün téxiche etrapigha qarawatatti. **33** Özide néme ishning yüz bergenlikini sezgen ayal qorqup-titripen halda kélip uning aldigha yiqildi we uninggha heqiqiy ehwalni pütünley éytti. **34** U uninggha: — Qizim, ishenching séni saqaytti! Tinch-xatirjemlikte qayt! Késilingning azabidin saqayghin, — dédi. **35** U bu sözni qiliwatqanda, sinagogning chongining öyidin beziler kélip uninggha: Qizingiz öldi. Emdi ustazni némishqa yene aware qilisiz?! — déyishti. **36** Lékin Eysa bu sözlerni anglap derhal sinagogning chongigha: Qorqmighin! Peqet ishenchte bol! — dédi. **37** U peqet Pétrus, Yaqup we Yaqupning inisi Yuhanna bilen yolgha chiqti; bashqa héchkimning özi bilen bille bérishigha yol qoymidi. **38** U sinagogning chongining öyi aldigha kelgende, qiyqas-chuqanni, xalayıqning qattiq nale-peryad we

ah-zar kötürgenlikini körüp, **39** öyge kirip ulargha: — Némishqa qiyqas-chuqan we ah-zar kötürisiler? Bala ölmepu, uxlap qaptu, — dédi. **40** Ular uni mesxire qilishiti; lékin u hemmeylenni tashqirigha chiqiriwétip, balining ata-anisini we öz hemrahlirini élip, bala yatqan öyge kirdi. **41** U balining qolini tutup, uninggha: «Talita kumi» dédi. Bu sözning menisi «Qizim, sanga éytimenki, ornungdin tur» dégenlik idi. **42** Qiz derhal ornidin turup mangdi (u on ikki yashta idi). Ular bu ishqa mutleq heyran qélishiti. **43** U ulargha bu ishni héchkimge éytmasliqni qattiq tapilidi, shundaqla qizgha yégüdek birnéme bérishni éytti.

6 U u yerdin kétép, öz yurtigha keldi. Uning muxlislirimu uninggha egiship bardı. **2** Shabat küni kelgende, u sinagogda telim bérishke kirishti. Telimini anglighanlardin köp adem intayin heyran bolushup: — Bu adem bulargha nedin érishkendu? Uninggha mushundaq danaliq qandaq bérilgen? Uning qolida mushundaq möjiziler qandaq yaritilidighandu? **3** U héliqi yaghachchi emesmu, Meryemning oghli, shundaqla Yaqup, Yose, Yehuda we Simonlarning akisighu? Uning singillirimu bu yerde arimizda turuwatmamdu? — déyishti. Shuning bilen ular uninggha heset-bizarlıq bilen qarıdı. **4** Shuning bilen Eysa ulargha: — Herqandaq peyghember bashqa yerlerde hörmetsiz qalmaydu, peqet öz yurti, öz uruqtughqanliri arisida we öz öyide hörmetke sazawer bolmaydu, — dédi. **5** Shuning bilen qollirini birqanche bimarning üstige tegküzüp, ularni saqaytqandin bashqa, shu yerde u héchqandaq möjize yaritalmidi. **6** We u ularning iman-ishenchsizlikidin heyran qaldı. **7** Andin u etrapniki yéza-kentlerni aylinip telim berdi. U on ikkiylenni yénigha chaqirdı we [xelq arisigha] ikki-ikkidin ewetishke bashlıdı. U ulargha napak rohlarni heydesh hoquqini berdi; **8** we ulargha: — Seperde yéninglarga hasidin bashqa nerse éliwalmanglar, ne xurjun ne nan éliwalmanglar, belwaghqa pulmu salmanglar, **9** putunglarga keshlerni kiyinglar, biraq ikki yektek kiyiwalmanglar, — dep tapilidi. **10** U yene: — [Bir yurtqa barghininglarda], kimning öyige [qobul qilinip] kirsenglar, u yurttin ketküche shu öydila turunglar. **11** Qaysi yerdikiler silerni qobul qilmisa, shundaqla sözünglarni anglimisa, u yerdin ketkinglarda, ulargha agah-guwah bolsun üçhün ayighinglardiki topini qéqiwétinglar! — dédi. **12** Shuning bilen ular yolgha chiqip, kishilerni

gunahlirigha towa qilishqa jar sélip ündidi. **13** Ular nurghun jinlarni heydidi, nurghun bimarlarni zeytun méyi bilen mesih qilip saqaytti. **14** Uning nami meshhur bolghachqa, Hérod padishah uning heqqide anglap: «Bu adem [choqum] ölümدين tirilgen Chömüldürgüchi Yehyadur. Shuning üçhün mushu alahide qudretler uningda küchini körsitidu» deytti. **15** Bashqilar: «U Ilyas [peyghember]» dése, yene beziler: «Burunqi peyghemberlerdek bir peyghember bolsa kérek» déyishetti. **16** Biraq bularni anglighan Hérod: — Men kallisini alghan Yehyaning özi shu — u ölümدين tiriliptu! — dédi. **17** Hérodning bundaq déyishining sewebi, u [ögey] akisi Filipning ayali Hérodiyening wejidin adem ewetip Yehyani tutup, zindan'gha tashlighanidi. Chünki u shu ayal bilen nikahlan'ghanidi; Yehya Hérodqa [tenbih bérıp]: «Akangning ayalini tartiwélishing Tewrat qanunigha xilap» dep qayta-qayta dégenidi. **19** Shuning üçhün Hérodiye Yehyagha adawet saqlaytti; uni öltürmekchi bolghan bolsimu, lékin shundaq qilalmaytti. **20** Chünki Hérod Yehyani diyaretlik we muqeddes adem dep bilip, uningdin qorqatti, shunglashqa uni qoghdaytti; u uning sözlirini anglighan chaghlirida alaqqade bolup kététti, lékin yenila sözlirini anglashqa amraq idi. **21** Emma [Hérodiye kütken] peyt axir yétip keldi; Hérod tughulghan künide öz emeldarliri, mingbéshiliri we Galiliye ölkisidiki katta erbablarni ziyapet bilen kütüwaldi; **22** héliqi Hérodiyening qizi sorun'gha chüshüp ussul oynap berdi. Bu Hérod we hemdastixan bolghanlarga bekmü yarap ketti. Padishah qizgha: — Mendin néme telep qilsang, shuni bérimen, — dédi. **23** Andin u qesem qilip yene: — Mendin néme telep qilsang, hetta padishahliqimning yérimini désengmu shuni bérimen, — dédi. **24** Qiz sirtqa chiqip, anisidin: — Néme telep qilay? — dep sorıwıdı, anisi: — Chömüldürgüchi Yehyaning kallisini telep qil, — dédi. **25** Qiz derhal padishahning aldigha aldirap kirip: — Chömüldürgüchi Yehyaning kallisini hazırla bir texpige qoyup ekilishlirini xalaymen, — dédi. **26** Padishah buninggha nahayiti hesret chekken bolsimu, qesemliri tüpeylidin we dastixanda olturghanlar wejidin, uninggha bergen sözidin yan'ghusi kelmidi. **27** Shunga padishah derhal bir jallat ewetip, uning kallisini élip kélishti emr qildi. Jallat zindan'gha bérıp Yehyaning kallisini élip, **28** uni bir texpige qoyup, qizning aldigha élip kélip uninggha berdi. Qiz uni anisigha tapshurdi. **29** Bu ishni anglighan Yehyaning

muxlisliri kélip, jesetni élip kétép bir qebrige qoydi. **30** Qaytip kelgen rosullar Eysaning yénigha yighildi, néme qilghanliri hem néme telim bergenlirini uninggha melum qilishti. **31** Kélip-kétiwatqanlar nahayiti köplikidin ulargha tamaqlinishqimu waqit chiqmide. Shunga u ulargha: — Yürünglar, men bilen xilwet bir jaygha béríp, birdem aram élinglar, — dédi. **32** Buning bilen ular kémige chüshüp, xilwet bir chöl yerge qarap mangdi. **33** Biraq nurghun kishiler ularning kétéwatqanliqini bayqap, ularni tonuwéliwidi, etraptiki barliq sheherlerdin piyade yolgha chiqip, yügürüp, ulardin burun u yerge béríp yighilishti. **34** Eysa kémidin chüshüp, zor bir top ademni körüp, ularning padichisiz qoy padisidek bolghanliqigha ich aghritti. Shunga u ulargha köp ishlarni ögitishke bashlidi. **35** Kech kirip qalghanda, muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu chöl bir jay iken, kech kirip ketti. **36** Xalayıqni yolgha séliwetken bolsang, ular etraptiki kent-qishlaqlargha béríp, özlirige nan sétiwalsun; chünki ularda yégüdek nerse yoq, — dédi. **37** Lékin u ulargha jawaben: — Ulargha özünglar ozuq béringlar, — dédi. Muxlislar uningdin: — Ikki yüz kümüş dinargha ulargha nan ekélip ularni ozuqlanduramduq? — dep soridi. **38** Eysa ulargha: — Qanche néninglar bar? Béríp qarap béqinglar, — dédi. Ular qarap baqqandin kéyin: — Beshi bar iken, yene ikki béliqmu bar iken, — déyishti. **39** U ulargha kishilerni top-top qilip yéshil chimende olturghuzushni buyrudi. **40** Xalayıq yüzdin, elliktin sep-sep bolup olturushti. **41** U besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagha] teshekkür-medhiye éytti, andin nanlarni oshtup, köpchilikke tutup bérish üçün muxlislirigha béríp turatti; ikki béliqnimu hemmeylen'ge tarqitip berdi. **42** Hemmeylen yep toyundi. **43** [Muxlislar] éship qalghan nan we béliq parchilirini liq on ikki séwetke tériwaldi. **44** Nanlarni yégen erlerning sanila besh mingche idi. **45** Bu ishtin kéyinla, u muxlislirigha özüm bu xalayıqni yolgha séliwétimen, angghiche siler kémige olturup, déngizning qarshi qirghiqidiki Beyt-Saida yézisigha ötüp turunglar, dep buyrudi. **46** Ularni yolgha séliwetkendin kéyin, u dua-tilawet qilish üçün taghqa chiqti. **47** Kech kirgende, kéme déngizning otturisigha yetkenidi, u özi yalghuz quruqluqta idi. **48** U muxlislirining palaqni küchep uruwatqanliqini kórdi; chünki shamal tetür yönilishte chiqqanidi. Kéche tötinchi jéseq waqtida, u déngizning üstide

méngip, muxlisliri terepke keldi we ularning yénidin ötüp kétédighandek qilatti. **49** Lékin ular uning déngizning üstide méngip kéliwatqanliqini körüp, uni alwasti oxshaydu, dep oylap chuqan sélishti. **50** Chünki ularning hemmisi uni körüp sarasimige chüshiti. Lékin u derhal ulargha: — Yüreklik bolunglar, bu men, qorqmanglar! — dédi. **51** U kémige, ularning yénigha chiqqandila, shamal toxtidi. Ular buningdin hoshidin ketküdek derijide qattiq heyran qélisip, némini oylashni bilmeytti; **52** chünki ular nan bérish [möjizisini] téxiche chüshenmigenidi, ularning qelbi bixud halette turatti. **53** Ular déngizning qarshi teripige ötüp, Ginnisaret dégen yurtta [quruqluqqa] chiqip, kémini baghlap qoydi. **54** Ular kémidin chüshüshi bilenla, [xalayıq] uni derhal tonuwélip, **55** etraptiki hemme jaylargha yügürüshüp bardı we «U palanchi yerge chüshüptu» dep anglishi bilenla, bimarlarni zembilge sélip, shu yerge [uning aldigha] élip bérishiti. **56** U meyli yéza, meyli sheher yaki qishlaqlargha barsun, xelq aghriqlarni bazarlargha élip chiqip yatquzatti; ular uningdin aghriqlar héch bolmighanda séning yépinchangning péshige bolsimu qolini tegküzüwalsaq dep ötündi. Uninggha qolini tegküzgenlerning hemmisi saqaydi.

7 Bu chaghda, Perisiyler we Tewrat ustazliridin beziliri Yérusalémdin kélip uning aldigha yighildi; 2 shu Perisiyler we Tewrat ustazliri uning muxlisliridin bezilirining tamaqni qolini yumay, yeni «napak» halda yewatqanliqini körüp, uningdin: — Muxlisling némishqa ata-bowilirimizning en'enilirige riaye qilmay, belki yuyulmighan qolliri bilen tamaq yeydu? — dep sorashti (chünki Perisiyler we pütün Yehudiylar ata-bowiliri teripidin qaldurulghan en'enini ching tutqachqa, awwal qollirini estayidilliq bilen yumisa, tamaq yémeydu. Shuningdek bazardin qaytip kelgendimu, ular qol yumay birnerse yémeydu. Uningdin bashqa, piyale-qedeh, das-chögün we mis qachilar we diwanlarni yuyush toghrisida tapshurulghan nurghunlighan en'enilerdimu ching turidu). **6** U ulargha jawab béríp mundaq dédi: — Yeshaya peyghember siler saxtipezler toghranelarda aldin'ala toptoghra bésharet bergen! [uning] yazmisida pütülgendek: — «Mushu xelq aghzida Méni hörmetligini bilen, Biraq qelbi Mendin yiraq; **7** Ular Manga bihude ibadet qilidu. Ularining ögetken telimliri peqet insanlardin chiqqan petiwalarla, xalas». **8** Chünki siler Xudaning emrini tashlap qoyup,

insanlarning en'enisini ching tutiwalidikensiler — das-chögün, piyale-qedehlerni yuyush we shuninggha oxshap kétidighan nurgan bashqa ishlarni en'ene qilip yürisiler. 9 U ulargha yene mundaq dédi: — Siler özliringlarning en'enisini ching tutimiz dep Xudaning emrini epchillik bilen bir chetke qayrip qoydunglar! 10 Chünki Musa [peyghember]: «Ata-anangni hörmet qil» we «Atisi yaki anisini haqaretligenler ölümge mehkum qilinsun» dep emr qilghan. 11 Lékin siler: — Birsı «Atisi yaki anisigha: — Men silerge yarem bergüdek nersilerni alliqachan «qurban qilip» Xudagha atiwettim — désila, 12 shu kishining ata-anisining halidin xewer élishgha bolmaydu, dep ögitisiler. 13 Shundaq qilip, siler [ewladliringlarga] tapshurghan en'en'englerni dep Xudaning emrini yoqqa chiqiriwettinglar, we shuninggha oxshash köp ishlarni qilisiler. 14 Andin xalayıqni yene yénigha chaqirip, ulargha: — Hemminglar manga qulaq sélinglar we shuni chüshininglarki, 15 insanning sirtidin ichige kiridighan nersilerning héchqandıqı uni napak qilmaydu, belki öz ichidin chiqidighan nersiler bolsa, ular insanni napak qilidu. 16 Anglighudek qulıqı barlar buni anglisun! — dédi. 17 U xalayıqtin ayrılıp öyge kirgende, muxlislırı uningdin bu temsil heqqide sorıdı. 18 U ulargha: — Silermu téxiche chüshenmey yürüwatamsiler?! Sirttin insanning ichige kiridighan herqandaq nersining uni napak qılalmaydighanlıqını tonup yetmeywatmamsiler? 19 [Sirttin kirgen nerse] insanning qelbigе emes, ashqazınigha kirıdu, andin u yerdin teret bolup tashlinıdu, — dédi (u bu gepni déyish bilen, hemme yémekliklerni halal qilıwetti). 20 U yene söz qilip mundaq dédi: — Insanning ichidin chiqidighınıla, insanni napak qilidu. 21 Chünki shular — yaman niyetler, zinaxorluq, jinsiy buzuqluqlar, qatıllıq, oghrılıq, achközlük, rezillikler, aldamchılıq, shehwaniylik, hesetxorluq, til-ahanet, tekebburluq we hamaqetlikler insanning ichidin, yeni uning qelbidin chiqıdu 23 — bu rezil ishlarning hemmisi insanning ichidin chiqıp, özini napak qilidu. 24 U ornidin turup u yerdin ayrılıp, Tur we Zidon etrapidiki rayonlarga bardi we bir öyge kirdi. Gerche u buni héchkim bilmisun dégen bolsimu, lékin yoshurup qalalmıdı. 25 Derweqe, napak roh chaplashqan kichik bir qızning anisi uning toghrisidiki xewerni anglıghan haman yétip kélip, uning ayighigha yiqıldı 26 (ayal Yunanlıq bolup, Suriye ölkisidiki Fenikiy millitidin idi). U uningdin qızidin jinni heydiwétishni ötündi. 27

Lékin Eysa uninggha: — Aldi bilen balılar qorsiqını toyghuzsun; chünki balılarning nénini kichik itlarga tashlap bérish toghra emes, — dédi. 28 Lékin u buninggha jawaben: — Durus, i Reb, biraq hetta itlarmu üstel astida turup balılardin chüshken nan uwaqlirini yeydighu, — dédi. 29 Eysa uninggha: — Séning mushu sözüng tüpeylidin yolunggha qayt, jin qizingdin chiqip ketti, — dédi. 30 Ayal öyige qaytip kelgende, mana qız kariwatta yatatti, jin uningdin chiqip ketkenidi. 31 Eysa yene Tur we Zidon shehirining etrapidiki rayonlardin chiqıp, «On sheher» rayoni otturısidin ötüp, yene Galiliye déngizigha keldi. 32 Xalayıq uning aldigha tili éghir, gas bir ademni élip kélip, uning uchisigha qolungni tegküzüp qoysang, dep ötünüshti. 33 U u ademni xalayıqtin ayrip bir chetke tartıp, barmaqlirini uning qulaqlirigha tiqti, tükürüp, [barmıqını] uning tiligha tegküzdı. 34 Andin u asman'gha qarap uh tartıp xorsin'ghandin kéyin, u ademge: «Effata» (menisi «éçhil») dédi. 35 U ademning qulaqlırı derhal éçhilip, tilimu éçhilip rawan gep qilishqa bashlıdı. 36 Eysa ulargha buni héchkimge éytmaslıqını tapıladı. Lékin ulargha herqanche tapılighan bolsimu, bu xewerni yenila shunche keng tarqıtıwetti. 37 Xalayıq [bu ishqa] mutleq heyran qéliship: — U hemme ishlarnı qaltis qilıdıken! Hetta gaslarnı anglaydighan, gachılarnı sözleydighan qilıdıken, — déyishti.

8 Shu künlerde, yene zor bir top xalayıq yighilghanıdı. Ularning yégüdek héchnémisi bolmıghachqa, u muxlislırını yénigha chaqirıp: 2 — Bu xalayıqqa ichim aghrıydu. Chünki ular méning yénimda turghılı üç kün boldı, ularda yégüdek héchnersimu qalmıdı. 3 Ularnı öylirige ach qorsaq qaytursam, yolda halidin kétishi mumkin. Chünki beziliri yıraqtin kelgeniken, — dédi. 4 Muxlislırı buninggha jawaben: — Bundaq xilwet bir jayda bu kishilerni toydurghudek nanni nedin tapqılı bolsun? — déyishti. 5 — Qanche néninglar bar? — dep sorıdı u. Yette, — déyishti ular. 6 Buning bilen u xelqni yerde olturushqa buyrudi. Andin yette nanni qoligha aldi we [Xudagha] teshekkür-medhiye éytip oshtup, köpchilikke tutushqa muxlislırigha berdi. Ular xalayıqqa üleshtürüp berdi. 7 [Muxlislar]da yene birqanche kichik béliqmu bar idi. U Xudagha teshekkür éytip ularni beriketlep, muxlislırigha üleshtürüp bérishni éytti. 8 Xalayıq toyghuche yédi; ular éshıp qalghan parchılarnı yette séwetke tériwaldı. 9 Yégenler töt mingche kishi idi. U ularni yolgha

saldi, 10 andin muxlisiri bilen bille derhal kémige chüshüp, Dalmanuta tereplirige bardi. 11 Perisiyler chiqip, uni sinash meqsitide uningdin bizge asmandin bir möjizilik alamet körsetseng, dep telep qiliship, uning bilen munazirileshkili turdi. 12 U ichide bir ulugh-kichik tinip: — Bu dewr némishqa bir «möjizilik alamet»ni istep yürüdu? Shuni silerge berheq éytip qoyayki, bu dewrge héchqandaq möjizilik alamet körsitilmeydu, — dédi. 13 Andin ulardin ayrilip, yene kémige chiqip, déngizning u chétige ötüp ketti. 14 Muxlislar nan élip kélishni untugan bolup, kémide bir tal nandin bashqa yeydighini yoq idi. 15 U ularni agahlandurup: — Éhtiyat qilinglar, Perisiylerning échitqusi we Hérodning échitqusidin hézi bolunglar, — dédi. 16 Muxlislar özara mulahaziliship: — Uning bundaq déyishi nan ekelmigenlikimizdin bolsa kérek, — déyishti. 17 Eysa ularning néme [déyishiwatqanliqini] bilip: — Némishqa nan yoqluqi toghrisida mulahize qilisiler? Siler téxiche pempaset yaki chüshenchige ige bolmidinglarmu? Qelbliringlar téximu bixudliship kétiwatamdu? 18 Közünglar turup körmeywatamsiler? Quliqinglar turup anglimaywatamsiler? Ésinglarda yoqmu? 19 Besh ming kishige besh nanni oshtughinimda, parchilargha liq tolghan qanche kichik séwetni yighiwaldinglar? — dédi. — On ikkini, — jawab berdi ular. 20 — Yette nanni töt ming kishige oshtughinimda, parchilargha liq tolghan qanche séwetni yighiwaldinglar? — dédi u. — Yettini, — Jawab berdi ular. 21 U ulargha: — Undaqa, qandaqsige siler téxi chüshenmeysiler? — dédi. 22 Ular Beyt-Saida yézisigha keldi; xalayıq bir kor ademni uning aldigha élip kélip, uninggha qolungni tegküzüp qoysang, dep ötüdi. 23 U kor ademning qolidin tutup yézining sirtigha yétilep bardi; uning közliirige tükürüp, üstige qollarini tegküzüp: — Birer nerse körüwatamsen? — dep soridi. 24 U béshini kötürüp: — Kishilerni körüwatimen; ular xuddi méngip yürüwatqan derexlerdeq körünüwatidu, — dédi. 25 Andin u qaytidin qollarini u ademning közliirige tegküzdi. U közliirini échiwidi, közliiri eslige kélip, hemme nersini éniq kördi. 26 Eysa uni öyige qayturup: — Yézighimu kirme, yaki yézidiki héchkimge bu ishni uqturma, — dep tapilidi. 27 Eysa muxlisiri bilen chiqip Qeyseriye-Filippi rayonigha qarashliq kent-yézilargha bardi. Yolda u muxlisiridin: — Kishiler méni kim deydu? — dep soridi. 28 Ular uninggha: — Beziler séni Chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember]

we yene beziler ilgiriki peyghemberlerdin biri dep qaraydiken, — dep jawab bérishiti. 29 U ulardin: — Emdi silerchu, siler méni kim dep bilisiler? — dep soridi. Pétrus jawaben: — Sen Mesihdursen, — dédi. 30 U ulargha özi toghruluq héchkimge tinmasliqni jiddiy tapilidi. 31 Shuning bilen u Insan'oghlining nurghun azab-oqubet tartishi, aqsaqallar, bash kahnilar we Tewrat ustazliri teripidin chetke qéqilishi, öltürülüşhi we üç künden kéyin tirildürülüşhi muqerrer ikenlikini [muxlisirigha] ögitishke bashlidi. 32 U bu ishni ochuq-ashkara sözlep berdi. Buning bilen Pétrus uni bir chetke tartip, uni eyibleshke bashlidi. 33 Lékin u burulup muxlisirigha qarap, Pétrusni eyiblep: — Arqamgha öt, Sheytan! Séning oylihanliring Xudaning ishliri emes, insanning ishliridur, — dédi. 34 Andin muxlisiri bilen xalayıqnimu chaqirip mundaq dédi: — Kimdekim manga egishishni niyet qilsa, özidin kéchip, özining kréstini kötürüp manga egeshsun! 35 Chünki kimdekim öz jénini qutquzay dése, choqum uningdin mehrum bolidu; lékin kimdekim men üçhün we xush xewer üçhün öz jénidin mehrum bolsa, uni qutquzidu. 36 Chünki bir adem pütkül dunyagha ige bolup, jénidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! 37 U némisini jénigha tégishsun?! 38 Chünki kimdekim zinaxor we gunahkar bu dewr aldida mendin we méning sözlirimdin nomus qilsa, Insan'oghlimu atisining shan-sheripi ichide muqeddes perishtiler bilen bille kelginide, uningdin nomus qilidu.

9 U ulargha yene: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölümning temini tétishtin burun jezmen Xudaning padishahliqining küch-qudret bilen kelgenlikini köridighanlar bardur. 2 We alte künden kéyin, Eysa Pétrus, Yaqup we Yuhannani ayrip élip, égiz bir taghqa chiqti. U yerde uning siyaqi ularning köz aldidila özgirip, 3 kiyimliri yer yüzidiki héchbir aqartquchimu aqartalmighudek derijide parqirap qardek ap'aq boldi. 4 Ularining köz aldidida Musa we Ilyas [peyghemberler] tuyuqsiz kördüdi; ular Eysa bilen sözlishiwatqanidi. 5 Pétrus bu ishqa jawaben Eysagha: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin yaxshi boldi! Birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üç kepe yasayli! — dédi 6 (chünki Pétrus néme déyishini bilmey qalghanidi, chünki ular qorqunchqa chömüp ketkenidi). 7 Tuyuqsiz bir parche bulut ularni qapliwaldi we

buluttin: «Bu Méning söyümlük Oghlumdur; uninggha qulaq sélinglar!» dégen awaz anglandi. **8** Ular lappide etrapigha qarashiwidi, lékin yene héchkimni körmidi, öz yénida peqet Eysanila kördi. **9** Ular taghdin chüshüwatqanda, Eysa ulargha, Insan'oghli ölüm din tirildürülmigüche, körgenlirini héchkimge éytmasliqni emr qilip tapilidi. **10** Ular uning bu sözini könglige püküp, «ölüm din tirilish» dégenning zadi néme ikenliki heqqide özara mulahizileshti. **11** Ular uningdin yene: — Tewrat ustazliri néme üçün: «Ilyas [peyghember Mesih kélishtin] awwal qaytip kélishi kérek» déyishidu? — dep sorashti. **12** U ulargha jawaben: — Ilyas [peyghember] derweqe [Mesihtin] awwal kélidu, andin hemme ishni ornigha keltüridu; emdi némishqa muqeddes yazmilarda Insan'oghli köp azab-oqubet chékidu we xorlinidu, dep pütülgen? **13** Lékin men silerge shuni éytayki, Ilyas [peyghember] derheqiqet keldi we del muqeddes yazmilarda u heqqide pütülgendek, kishiler uninggha némini xalisa shundaq qildi. **14** Ular muxlislarning yénigha qaytip barghinida, zor bir top ademlarning ularning etrapigha olishiwalghanliqini, birnechche Tewrat ustazlirining ular bilen munazire qilishiwatqanliqini kördi. **15** Uni körgen pütün xalayıq intayin heyran bolushti we yügürüp kélip uning bilen salamlashti. **16** U ulardin: — Ular bilen néme toghruluq munazire qilishiwatisiler, — dep soridi. **17** Xalayıqtin bireylen uninggha: — Ustaz, men oghlumni séning aldinggha élip keldim, chünki uninggha gacha qilghuchi bir roh chaplishiwalghan. **18** Her qétim roh uni chirmiwalsa, uni tartishturup yiqitidu, shuning bilen balining aghzi köpükliship, chishliri kiriship kétidu; qaqshal bolup qalidu. Muxlisliringdin jinni heydiwetkeysiler dep tilidim, biraq ular qilalmidi, — dédi. **19** U jawaben: — Ey étiqadsiz dewr, siler bilen qachan'ghiche turay?! Men silerge yene qachan'ghiche sewr qilay? — Balini aldimgha élip kélinglar — dédi. **20** Ular balini uning aldigha élip keldi. Eysani körüş bilenla roh balining pütün bedinini tartishturuwetti. Bala yiqilip, aghzidin köpük chiqqan péti yerde yumilap ketti. **21** U balining atisidin: — Bu ish béshigha kelginige qanche uzun boldi? — dep soridi. U: — Kichikidin tartip shundaq, **22** jin uni halak qilish üçün köp qétim otqa we sugha tashlidi. Emdi bir amal qilalisang, bizge ich aghritip shapaet qilghaysen! — dédi. **23** Eysa uninggha: — «Qilalisang!» deysen'ghul! Ishenchte bolghan ademge hemme ish mumkindur!

— dédi. **24** Balining atisi derhal: — Men ishinimen; ishenchsizlikimge medet qilghaysen! — dédi yighlap nida qilip. **25** Emdi Eysa köpchilikning yügürüşhüp kelgenlikini körüp, héliqi napak rohqa tenbih bérıp: — Ey ademni gas we gacha qilghuchi roh! Buyruq qilimenki, uningdin chiq, ikkinchi kirgüchi bolma! — dédi. **26** Shu haman jin bir chirqiridi-de, balini dehshetlik tartishturup, uningdin chiqip ketti. Bala ölüktek yétip qaldi, xalayıqning köpinchisi «U öldil» déyishti. **27** Lékin Eysa balini qolidin tutup yöldi, bala ornidin turdi. **28** Eysa öyge kirgendin kéyin, muxlisliri uning bilen yalghuz qalghanda uningdin: — Biz néme üçün jinni heydiwételmiduq? — dep sorashti. **29** U ulargha: — Bu xil [jin] dua we rozidin bashqa yol bilen chiqirilmas, — dédi. **30** Ular shu yerdin ayrilip, Galiliyedin ötüp kétéwatatti. Biraq u buni héchkimning bilishini xalimaytti. **31** Chünki u muxlislirigha: — Insan'oghli insanlarning qoligha tapshurulup, ular uni öltüridu. Öltürülüp üç kündin kéyin u tirilidu, — dégen telimni bériwatatti. **32** Lékin [muxlislar] bu sözni chüshenmidi hemde uningdin sorashqimu pétinalmidi. **33** U KeperNahum shehirige keldi. Öyge kirgende u ulardin: — Yolda néme toghrisida mulahizileshtinglar? — dep soridi. **34** Lékin ular shük turdi, chünki ular yolda qaysimiz eng ulugh dep bir-biri bilen mulahizileshtenidi. **35** U olturup, on ikkeylenni yénigha chaqirip, ulargha: — Kim birinchi bolushni istigen bolsa, shu hemmeylenning eng axırqisi we hemmeylenning xizmetkari bolsun, — dédi. **36** Andin u kichik bir balini otturida turghuzdi we uni quchiqigha élip turup, ulargha mundaq dédi: **37** — Kim méning namimda mushundaq kichik balini qobul qilsa, méni qobul qilghan bolidu. Kim méni qobul qilsa, u méni emes, belki méni ewetküchini qobul qilghan bolidu. **38** Yuhanna uninggha: — Ustaz, séning naming bilen jinlarni heydewatqan birisini kördüq. Lékin u biz bilen birge sanga egeshkenlerdin bolmighachqa, uni tostuq, — dédi. **39** Lékin Eysa: — Uni tosmanglar. Chünki méning namim bilen bir möjje yaratqan birsi arqidinla méning üstümdin yaman gep qilishi mumkin emes. **40** Chünki bizge qarshi turmighanlar bizni qollighanlardur. **41** Chünki men silerge shuni berheq éytip qoyayki, Mesihke mensup bolghanliqinglar üçün, méning namimda silerge hetta birer piyale su bergen kishimu öz in'amigha érishmey qalmaydu. **42** Lékin manga étiqad qilghan bundaq kichiklerdin birini gunahqa

putlashturghan herqandaq ademni, u boynigha yoghan tügmen téshi ésilghan halda déngizgha tashliwétilgini ewzel bolatti. **43** Eger emdi qolung séni gunahqa putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki qolung bar halda dozaxqa, yeni öchürülmes otqa kirginingdin köre, cholaq halda hayatliqqa kirgining ewzeldur. (Geenna g1067) **44** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **45** Eger emdi putung séni [gunahqa] putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki putung bar halda dozaxqa, yeni öchürülmes otqa tashlan'ghiningdin köre, tokur halda hayatliqqa kirgining ewzel. (Geenna g1067) **46** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **47** Eger közüng séni [gunahqa] putlashtursa, uni oyup tashliwet. Ikki közüng bar halda otluq dozaxqa tashlan'ghiningdin köre, singar közlük bolup Xudaning padishahliqigha kirgining ewzel. (Geenna g1067) **48** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **49** Hemme adem ot bilen tuzlinidu we herbir qurbanliq tuz bilen tuzlinidu. **50** Tuz yaxshi nersidur. Halbuki, eger tuz öz tuzluqini yoqatsa, uninggha qaytidin tuz temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? Özünglarda tuz tépilsun we bir-biringlar bilen inaqliqta ötünglar.

10 U u yerdin qozghilip, Yehudiye ölkisi terepliridin ötüp, Iordan deryasining u qétidiki rayonlarghimu bardi. Top-top ademler yene uning etrapigha olishiwalghanidi. U aditi boyiche ulargha telim bérishke bashlidi. **2** Bezi Perisiyler uning yénigha kélip uni qiltaqqa chüshürüsh meqsitide uningdin: — Bir ademning ayalini talaq qilishi Tewrat qanunigha uyghunmu? — dep soridi. **3** Lékin u jawaben: — Musa [peyghember] silerge néme dep buyrughan? — dédi. **4** Ular: — Musa [peyghember] kishining ayalini bir parche talaq xéti yézipla talaq qilishigha ruxset qilghan, — déyishti. **5** Eysa ulargha: — Tash yüreklikinglardin u silerge bu emrni pütken; **6** lékin Xuda alem apiride bolghinida [insanlarni] «Er we ayal qilip yaratti». **7** «Shu sewebtin er kishi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilen birliship **8** ikkilisi bir ten bolidu». Shundaq iken, er-ayal emdi ikki ten emes, belki bir ten bolidu. **9** Shuning üçhün, Xuda qoshqanni insan ayrimisun, — dédi. **10** Ular öyge qaytip kélip kirgende, muxlisleri uningdin bu heqte soridi. **11** U ulargha: — Ayalini talaq qilip, bashqa birini emrige alghan kishi ayaligha gunah qilip zina qilghan bolidu. **12** Érini

qoyuwétip, bashqa erge tegken ayalmu zina qilghan bolidu, — dédi. **13** Qolungni tegküzgeysen dep, kishiler kichik balilirini uning aldigha élip kéliwatatti. Biraq muxlislar élip kelgenlerni eyblidi. **14** Buni körgen Eysa achchiqlinip, muxlisirigha: Balilar aldimgha kelsun, ularni tosmanglar. Chünki Xudaning padishahliqi del mushundaqlargha tewedur. **15** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, Xudaning padishahliqini sebiy balidek qobul qilmisa, uninggha hergiz kirelmeydu, — dédi. **16** Shuning bilen u balilarni quchiqigha élip, ulargha qollirini tegküzüp bext tilidi. **17** U yolgha chiqqanda, birsi uning aldigha yügürüp kélip, uning aldida tizlinip uningdin: — I yaxshi ustaz, men qandaq qilsam menggülik hayatqa mirasliq qilimen? — dep soridi. (aiōnios g166) **18** Lékin Eysa uninggha: — Méni némishqa yaxshi deysen? Peqet biridin, yeni Xudadin bashqa héchkim yaxshi emestur. **19** Sen Tewrattiki «Zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahliq berme, xiyanet qilma, ata-anangni hörmet qil» dégen perhiz-perzlerni bilisen, — dédi. **20** U adem jawaben: — Ustaz, bularning hemmisige kichikimdin tartip emel qilip kéliwatimen, — dédi. **21** Eysaning uninggha qarap muhebbiti qozghaldi we uninggha: — Sende yene bir ish kem. Bérrip pütün mal-mülkingni sétip, pulini yoqsullargha bergin we shundaq qilsang, ershte xezineng bolidu; andin kélip kréstni kütürüp manga egeshkin! — dédi. **22** Lékin mushu sözni anglap, uning chirayi tutulup, qayghugha chömüp u yerdin ketti. Chünki uning mal-dunyasi nahayiti köp idi. **23** Andin Eysa chörisige sepsélip qarap, muxlisirigha: — Mal-dunyasi köplerning Xudaning padishahliqigha kirishi némidégen teslikte boliduhe! — dédi. **24** Muxlislar uning sözlirige intayin heyran bolushti, lékin Eysa ulargha yene jawaben: — Balilirim, mal-mülükke tayan'ghanlar üçhün Xudaning padishahliqigha kirish némidégen tes-he! **25** Tögingning yingningning közidin ötüshi bay ademning Xudaning padishahliqigha kirishidin asandur! — dédi. **26** Ular buni anglap intayin bek heyran bolushup, bir-biridin: Undaqa, kim nijatqa érisheleydu? — dep sorashti. **27** Eysa ulargha qarap: — Bu ish insan bilen wujudqa chiqishi mumkin emes, lékin Xuda üçhün mumkin emes bolmaydu; chünki Xudagha nisbeten hemme ish mumkin bolidu, — dédi. **28** Buning bilen Pétrus uninggha: — Mana, biz bolsaq, hemmini tashlap sanga egeshtuq!? — dégili turdi. **29** Eysa uninggha jawaben mundaq dédi: — Men silerge berheq shuni éytip

qoyayki, men üçhün we xush xewer üçhün öyi, aka-
ukiliri, acha-singilliri, atisi, anisi, ayali, baliliri yaki
yer-zéminliridin waz kechkenlarning hemmisi **30**
bu zamanda bularning yüz hessisige, yeni öy, aka-
uka, acha-singil, ana, balilar we yer-zéminlarga
(ziyankeshlikler qoshulghan halda) muýesser bolmay
qalmaydu we kélidighan zamandimu menggülük
hayatqa érishmey qalmaydu. (aiōn g165, aiōnios g166) **31**
Lékin shu chaghda nurghun aldida turghanlar arqigha
ötidu, nurghun arqida turghanlar aldigha ötidu.
32 Ular Yérusalémgha chiqidighan yolda idi, Eysa
hemning aldida kétéwatatti. [Muxlisliri] bek heyran
idi hemde uninggha egeshkenlermu qorqunch ichide
kétéwatatti. Eysa on ikkeylenni yene öz yénigha tartip,
ulargha öz béshigha chüshidighanlirini uqturushqa
bashlap: **33** — Mana biz hazir Yérusalémgha chiqip
kétéwatimiz. Insan’oghli bash kahnlar we Tewrat
ustazlirigha tapshurulidu. Ular uni ölümge mehkum
qilidu we yat elliklerge tapshuridu. **34** Ular bolsa
uni mesxire qilip, qamchilap, uning üstige töküridu
we uni öltüridu. Lékin üç kündin kéyin u qayta
tirilidu, — dédi. **35** Zebedyning oghulliri Yaqup
bilen Yuhanna uning aldigha kélip: — Ustaz, sendin
néme tilisek orundap berseng, dep ötünimiz, —
déyishti. **36** U ulargha: — Silerge néme qilip bérishimni
xalaysiler? — dédi. **37** — Sen shan-sheripingde
bolghiningda, birimizni ong yéningda, birimizni sol
yéningda olturghuzghaysen, — déyishti ular. **38** Eysa
ulargha jawaben: — Néme telep qilghanliqinglarni
bilmeywatisiler. Men ichidighan qedehni ichelemsiler?
Men qobul qilidighan chömüldürüşhni silermu
qobul qilalamsiler? **39** — Qilalaymiz, — déyishti
ular. Eysa ulargha: — Derweqe, men ichidighan
qedehimni silermu ichisiler we men qobul qilidighan
chömüldürülüşh bilen chömüldürülisiler. **40** Biraq ong
yaki sol yénimda olturushqa nésip bolush méning
ilikimde emes; belki kimlerge teyyarlan’ghan bolsa,
shulargha bérilidu, — dédi. **41** Buningdin xewer
tapqan [qalghan] on [muxlis] Yaqup bilen Yuhannadin
xapa bolushqa bashlidi. **42** Lékin Eysa ularni yénigha
chaqirip, mundaq dédi: — Silerge melumki, yat eller
üstidiki hökümrán dep hésablan’ghanlar qol astidiki
xelq üstidin buyruqwazliq qilip hakimiyet yürüzidu,
we hoquqdarliri ularni xojayinlarche idare qilidu. **43**
Biraq silerning aranglarda bundaq ish bolmaydu; belki
silerdin kim mertiwilik bolushni xalisa, u silerning
xizmitinglarda bolsun; **44** we kim aranglarda birinchi

bolushni istise, u hemme ademning quli bolsun. **45**
Chünki Insan’oghlimu derweqe shu yolda köpchilik
méning xizmitimde bolsun démey, belki köpchilikning
xizmitide bolay we jénimni pida qilish bedilige
nurghun ademlerni hörlükke chiqiray dep keldi. **46**
Ular Yérixo shehirige keldi. [Eysa] muxlisliri we zor
bir top ademler bilen bille Yérixodin chiqqan waqitta,
Timayning Bartimay isimlik qarighu oghli yol boyida
olturup, tilemchilik qiliwatatti. **47** U «Nasaretlik
Eysa»ning u yerde ikenlikini anglap: — I Dawutning
oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep towlashqa
bashlidi. **48** Nurghun ademler uni «Ün chiqarma»
dep eyiblidi. Lékin u: — I Dawutning oghli, manga
rehim qilghaysen, — dep téximu ünlük towlidi. **49**
Eysa toxtap: Uni chaqiringlar, — dédi. Shuning bilen
ular qarighuni chaqirip uninggha: — Yüreklik bol!
Ornungdin tur, u séni chaqiriwatidu! — déyishti. **50**
U adem chapinini sélip tashlap, ornidin des turup
Eysaning aldigha keldi. **51** Eysa jawaben uningdin: —
Sen méni néme qil deysen? — dep soridi. Qarighu: — I
igem, qayta köridighan bolsam’idi! — dédi. **52** Eysa
uninggha: — Yolunggha qaysang bolidu, étiqading
séni saqaytti, — déwidu, u shuan körelydighan boldi
we yol boyi Eysagha egiship mangdi.

11 Ular Yérusalémgha yéqinlaship, Zeytun téghining
étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yézilirigha
yéqin kelginide, u ikki muxlisigha aldin mangdurup
ulargha: — Siler udulunglardiki yézigha béringlar.
Yézigha kiripla, adem balisi minip baqmighan,
baghlaqliq bir texeyni körisiler. Uni yéship bu
yerge yétilep kélinglar. **3** Eger birsi silerdin:
«Némishqa bundaq qilisiler?» dep sorap qalsa,
«Rebning buninggha hajiti chüshti we u hélila uni
bu yerge ewetip béridu» — denglar, — dep tapilidi. **4**
Ular kétép acha yol üstidiki öyning derwazisi sirtida
baghlaghliq turghan bir texeyni kördi. Ular tanini
yeshti. **5** U yerde turghanlardin beziler: — Texeyni
yéship néme qilisiler? — déyishti. **6** Muxlislar Eysaning
buyrughinidek jawab berdi, héliqi kishiler ulargha yol
qoydi. **7** Muxlislar texeyni Eysaning aldigha yétilep
kélip, üstige öz yépincha-chapanlirini tashlidi; u
üstige mindi. **8** Emdi nurghun kishiler yépincha-
chapanlirini yolgha payandaz qilip saldi; bashqiliri
drexlerdin shax-shumbilarni késip yolgha yaydi. **9**
Aldida mangghan we keynidin egeshkenler: «Hosanna!
Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun!
10 Atimiz Dawutning kélidighan padishahliqigha

mubarek bolsun! Ershielada teshekkür-hosannalar oqulsun!» — dep warqirishatti. **11** U Yérusalémgha bérip ibadetxana hoylilirigha kirdi; we etrapidiki hemmini közdin kechürgendin kéyin, waqit bir yerge bérip qalghachqa, on ikkeylen bilen bille yene Beyt-Aniyagha chiqti. **12** Etisi, ular Beyt-Aniyadin chiqqanda, uning qorsiqi échip ketkenidi. **13** Yiraqtiki yopurmaqliq bir tüp enjür derixini bayqap, uningdin birer méwe tapalarmenmikim dep yénigha bard; lékin tüwige kelgende yopurmaqtin bashqa héch nerse tapalmidi. Chünki bu enjür pishidighan pesil emes idi. **14** U derexke söz qilip: — Buningdin kéyin menggü héchkim sendin méwe yémige! — dédi. Muxlisirimu buni anglidi. **(aiōn g165)** **15** Ular Yérusalémgha keldi; u ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élim-sétim qiliwatqanlarni heydeshe bashlidi we pul tégishküchilerning shirelirini, paxtekepter satquchilarning orundulirini örtiwetti; **16** we héchkimning héchqandaq mal-buyumlarni ibadetxana hoyliliridin kötürüp ötüshige yol qoymidi. **17** U xelqqe: — Muqeddes yazmilarda: «Méning öyüm barliq eller üçün dua-tilawetxana dep atilidu» dep pütülgen emesmu? Lékin siler uni bulangchilarning uwisigha aylanduruwettinglar! — dep telim bashlidi. **18** Bash kahinlar we Tewrat ustazliri buni anglap, uni yoqitishning charisini izdeshe bashlidi; pütkül xalayiq uning telimige teejuplinip qalghachqa, ular uningdin qorqatti. **19** Kechqurun, u [muxlisliri] [bilen] sheherning sirtigha chiqip ketti. **20** Etisi seherde, ular enjür derixining yénidin ötip kétiwétip, derexning yiltizidin qurup ketkenlikini bayqashti. **21** [Derexni halitini] ésige keltürgen Pétrus: — Ustaz, qara, sen qarighan enjür derixi qurup kétiptu! — dédi. **22** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Xudaning ishenchide bolunglar. **23** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, kimdekim bu taghqa: Bu yerdin kötürülüp déngizgha tashlan!» dese we shundaqla qelbide héch guman qilmay, belki éytqinining emelge éshishigha ishench bar bolsa, u éytqan ish uning üçün emelge ashidu. **24** Shu sewebtin men silerge shuni éytimenki, dua bilen tiligen herbir nerse bolsa, shuninggha érishtim, dep ishininglar. Shunda, tiligininglar emelge ashidu. **25** We ornunglardin turup dua qilghininglarda, birersige ghuminglar bolsa, uni kechürünglar. Shuning bilen ershtiki Atanglarmu silerning gunahliringlarni kechürüm qilidu. **26** Lékin siler bashqilarni kechürüm qilmisanglar, ershtiki

Atanglarmu silerning gunahliringlarni kechürüm qilmaydu. **27** Ular Yérusalémgha qaytidin kirdi. U ibadetxana hoylilirida aylinip yürgende, bash kahinlar, Tewrat ustazliri we aqsaqallar uning yénigha kélip: **28** — Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatisen? Sanga bu ishlarni qilish hoquqini kim bergen? — dep soridi. **29** Eysa ulargha jawaben: — Menmu silerdin bir soal soray. Siler uninggha jawab bersenglar, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni éytip bérimen: **30** — Yehya yürgüzgen chömüldürüş bolsa, ershtinmu, yaki insanlardinmu? Manga jawab bersenglarchu! **31** Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üçün Yehyagha ishenmidinglar?» deydu. **32** Eger: «Insanlardin kelgen» dések, ... bolmaydu! — déyishti (chünki barliq xelq Yehyani peyghember dep qarighachqa, ular xelqtin qorqatti). **33** Buning bilen, ular Eysagha: — Bilmeymiz, — dep jawab bérishiti. — Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni éytmaymen, — dédi u ulargha.

12 Andin, u ulargha temsiller bilen sözleshke bashlidi: — Bir kishi bir üzümzarliq berpa qilip, etrapini chitlaptu; u bir sharab kölchiki qéziptu we bir közet munarini yasaptu. Andin u üzümzarliqni baghwenlerge ijarige bérip, özi yaqa yurtqa kéliptu. **2** Üzüim pesli kelgende, baghwenlerdin üzümzarliqtiki méwilerdin [téghishlikini] ekélish üçün bir qulini ularning yénigha ewetiptu. **3** Lékin ular uni tutuwélip dumbalap, quruq qol qayturuptu. **4** Xojayin yene bir qulni ularning yénigha ewetiptu. Uni bolsa ular chalma-késeq qilip, bash-közini yérip, haqaretlep qayturuptu. **5** Xojayin yene birsini ewetiptu. Lékin uni ular öltürüptu. U yene tola qullarni ewetiptu, lékin ular bezilirini dumbalap, bezilirini öltürüptu. **6** Xojayinning yénida peqet uning söyümlük bir oghlila qalghachqa, ular oghlumnighu hörmet qilar dep, u uni eng axiri bolup baghwenlerning yénigha ewetiptu. **7** Lékin shu baghwenler özara: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar, uni öltürüwéteyli, shuning bilen mirasi bizningki bolidu!» déyishiptu. **8** Shunga ular uni tutup öltürüp, üzümzarliqning sirtigha tashliwétiptu. **9** Emdi üzümzarliqning xojayini qandaq qilidu? U özi kélip baghwenlerni öltüridu we üzümzarliqni bashqilargha béridu. **10** Emdi siler muqeddes yazmilardin munu ayetni oqup baqmighanmusiler? — «Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi.

11 Bu ish Perwerdigardindur, Közimiz aldida karamet bir ishtur» 12 Ular uning bu temsilni özlorige qaritip éytqanliqini chüshendi; shunga ular uni tutush yolini izdeshti; halbuki, xalayıqtin qorqushup, uni tashlap kétip qaldi. 13 Shuningdin kéyin, ular birnechche Perisiy we Hérodning terepdarlırını uni öz sözi bilen qiltaqqa chüshürüş meqsitide uning aldigha ewetti. 14 Ular kélip uninggha: — Ustaz, silini semimiy adem, ademlerge qet'iy yüz-xatire qilmaydu, héchkimge yan basmaydu, belki kishilerge Xudaning yolini sadiqliq bilen ögitip kéliwatidu, dep bilimiz. [Siliche], [Rim impérotori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? 15 Zadi baj tapshuramduq-tapshurmamduq? — déyishti. Lékin u ularning saxtipezlikini bilip ulargha: — Némishqa méni sinimaqchisiler? Manga bir «dinar» pulni ekélinglar, men körüp baqay, — dédi. 16 Ular pulni élip keldi, u ulardin: — Buning üstidiki süret we nam-isim kimning? — dep soridi. — Qeyserning, — déyishti ular. 17 Eysa ulargha jawaben: — [Undaq bolsa], Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudaning heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. Shuning bilen ular uninggha intayin heyran qélishti. 18 Andin «Ölgenler tirilmeydu» deyidighan Saduqiylar uning aldigha kélip qistap soal qoydi: 19 — Ustaz, Musa [peyghember] Tewratta bizge: «Bir kishi ölüp kétip, ayali tul qélip, perzent körmigen bolsa, uning aka yaki inisi tul qalghan yenggisini emrige élip, qérindishi üçhün nesil qaldurushi lazim» dep yazghan. 20 Burun yette aka-uka bar idi. Chongi öylinip perzent qaldurmayla öldi. 21 Ikkinchi qérindishi yenggisini emrige élip, umu perzent körmey öldi. Üchinchisining ehwalimu uningkige oxshash boldi. 22 Shu teriqide yettisi oxshashla uni élip perzent körmey ketti. Axirda, u ayalmu alemdin ötti. 23 Emdi tirilish künide ular tirilgende, bu ayal qaysisining ayali bolidu? Chünki yettisining hemmisi uni xotunluqqa alghan-de! — déyishti. 24 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ne muqeddes yazmilarni ne Xudaning qudrimini bilmigenlikinglar sewebidin mushundaq azghan emesmusiler? 25 Chünki ölümdin tirilgende insanlar öylenmeydu, erge tegmeydu, belki ershtiki perishtilerge oxshash bolidu. 26 Emdi ölgenlerning tirilishi mesilisi heqqide [Tewratta], yeni Musagha chüshürülgen kitabtki «tikenlik» weqeside, Xudaning uninggha qandaq éytqinini, yeni: «Men Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasidurmen!» déginini oqumidinglarmu? 27 U

ölüklerning Xudasi emes, belki tiriklerning Xudasidur! Shunga siler qattiq ézip ketkensiler! 28 Ulargha yéqin kelgen, munazirileshkenlırını anglighan we Eysaning ulargha yaxshi jawab bergenlikini körgen bir Tewrat ustazi uningdin: — Pütün emrlerning ichide eng muhimi qaysi? — dep soridi. 29 Eysa mundaq jawab berdi: — Eng muhim emr shuki, «Anglighin, ey Israill! Perwerdigar Xudayimiz bolghan Reb birdur. 30 Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning, pütün zéhning we pütün küchüng bilen söygin». Mana bu eng muhim emr. 31 Uninggha oxshaydighan ikkinchi emr bolsa: — «Qoshnangni özüngni söygendeک söy». Xéchqandaq emr bulardin üstün turmaydu. 32 Tewrat ustazi uninggha: — Toghra éyttingiz, ustaz, heqiqet boyiche sözlidingiz; chünki U birdur, Uningdin bashqisi yoqtur; 33 insanning Uni pütün qelbi, pütün eqli, pütün jéni we pütün küchi bilen söyüshi hem qoshnisinimu özini söygendeк söyüshi barlıq köydürme qurbanlıqlar hem bashqa qurbanlıq-hediyelerdinmu artuqtur. 34 Eysa uning aqilanilik bilen jawab berginini körüp: — Sen Xudaning padishahlıqidin yiraq emessen, — dédi. Shuningdin kéyin, héchkim uningdin soal sorashqa pétinalmidi. 35 Ibadetxana hoylilirida telim bergende, Eysa bulargha jawaben mundaq soalni otturigha qoydi: Tewrat ustazlırining Mesihni «Dawutning oghli» déginini qandaq chüshinisiler? 36 Chünki Dawut özi Muqeddes Rohta mundaq dégen'ghu: — «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning düshmenlırınıgıni textipering qilghuche, Méning ong yénimda olturghin!». 37 Dawut [Mesihni] shundaq «Rebbim» dep atighan tursa, emdi [Mesih] qandaqmu [Dawutning] oghli bolidu? U yerdiki top-top xelq uning sözini xursenlik bilen anglaytti. 38 U ulargha telim berginide mundaq dédi: — Tewrat ustazlıridin hoshyar bolunglar. Ular uzun tonlarni kiyiwalgan halda kérilip yürüşke, bazarlarda kishilerning ulargha bolghan [uzun] salamlirigha, 39 sinagoglarda aldinqi orunlarda, ziyapetlerde törde olturushqa amraq kélidu. 40 Ular tul ayallarning barlıq öy-bésatlırını yewalidu we köz-köz qilip yalghandin uzundin-uzun dualar qilidu. Ularning tartidighan jazasi téximu éghir bolidu! 41 U ibadetxanidiki sediqe sanduqining udulida olturup, uninggha pullirini tashlawatqan xalayıqqa qarap turatti. Nurghun baylar uninggha xéli köp pul tashlashti. 42 Namrat bir tul ayalmu kélip, tiyinning

töttin biri qimmitidiki ikki leptonni tashlidi. **43** U muxlislarini yénigha chaqirip, ulargha mundaq dédi: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu namrat tul ayalning iane sanduqigha tashlighini bashqilarning hemmisining tashlighanliridin köptur. **44** Chünki bashqilar özlirining éship tashqanliridin sediqe qildi; lékin bu ayal namrat turupmu, özining bar-yoqini — tirikchilik qilidighinining hemmisini sediqe qilip tashlidi.

13 U ibadetxanidin chiqiwatqanda, muxlislaridin biri uninggha: — Ustaz, qara, bu némidégen heywetlik tashlar we imaretler-he! — dédi. **2** Eysa uninggha jawaben: — Sen bu heywetlik imaretlerni kördüngmu? Bir tal tashmu tash üstide qalmaydu, hemmisi qaldurulmay gumran qilinidu, — dédi. **3** U Zeytun téghida, yeni ibadetxanining udulida olturghanda, Pétrus, Yaqup, Yuhanna we Andriyaslar uningdin astighina: **4** — Bizge éytqinchu, bu ishlar qachan yüz béridu? Bu barliq weqelerning yüz béridighanliqini körsitidighan néme alamet bolidu? — dep sorashti. **5** Eysa ulargha jawaben söz bashlap mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim silerni azdurup ketmisun. **6** Chünki nurghun kishiler méning namimda kélip: «Mana özüm shudurmen!» dep, köp ademlerni azduridu. **7** Siler urush xewerliri we urush shepilirini anglighinighanlarda, bulardin alaqqade bolup ketmenglar; chünki bu ishlarning yüz bérishi muqerrer. Lékin bu zaman axiri yétip kelgenliki emes. **8** Chünki bir millet yene bir millet bilen urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu. Jay-jaylarda yer tewreshler yüz béridu, acharchiliqlar we qalaymiqanchiliqlar bolidu. Mana bu ishlarning yüz bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu, xalas. **9** Siler bolsanglar, özünglarga pexes bolunglar; chünki kishiler silerni tutqun qilip sot mehkimilirige tapshurup béridu, sinagoglarda qamchilinisiler. Siler méning sewebimdin emirler we padishahlar aldigha élip bérilip, ular üçün bir guwahliq bolsun dep soraqqa tartilisiler. **10** Lékin bulardin awwal xush xewer pütkül ellerge jakarlinishi kérek. **11** Emdi ular silerni apirip [soraqqa] tapshurghanda, néme déyish heqqide ne endishe ne mulahize qilmanglar, belki shu waqit-saitide silerge qaysi gep bérilse, shuni éytinglar; chünki sözligüchi siler emes, Muqeddes Rohtur. **12** Qérindash qérindishigha, ata balisigha xainliq qilip ölümge tutup béridu. Balilarmu ata-anisi

bilen zitliship, ularni ölümge mehkum qilduridu. **13** Shundaqla siler méning namim tüpeylidin hemme ademning nepritige uchraysiler, lékin axirghiche berdashliq bergenler qutquzulidu. **14** «Weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning özi turushqa tégishlik bolmighan yerde turghinini körgininglarda, (kitabxan bu sözning menisini chüshen'gey) Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlargha qachsun. **15** Ögzide turghan kishi öyige chüshmey yaki öyidiki birer némini alghili ichige kirmey [qachsun]. **16** Étizlarda turuwatqan kishi bolsa chapinini alghili öyige yanmisun. **17** U künlerde hamilidar ayallar we bala émitiwatqanlarning haligha way! **18** [Qachidighan] waqtinglarning qishqa toghra kélip qalmasliqi üçün dua qilinglar. **19** Chünki u chaghda Xuda yaratqan dunyaning apiride qilin'ghandin buyan mushu chaghqiche körülüp baqmighan hem kelgüsidimu körülmeydighan zor azab-oqubet bolidu. **20** Eger Perwerdigar u künlerni azaytmisa, héchqandaq et igisi qutulalmaydu. Lékin U Öz tallighanliri üçün u künlerni azaytidu. **21** Eger u chaghda birsi silerge: «Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «Qaranglar, u ene u yerde!» dése, ishenmenglar. **22** Chünki saxta mesihler we saxta peyghemberler meydan'gha chiqidu, möjizilik alametler we karametlerni körsitidu; shuning bilen eger mumkin bolidighan bolsa, ular hetta [Xuda] tallighanlarni hem azduridu. **23** Shuning üçün, siler hoshiyar bolunglar. Mana, men bu ishlarning hemmisini silerge aldin'ala uqturup qoydum. **24** Emdi shu künlerde, shu azab-oqubet ötüp ketken haman, quyash qariyidu, ay yoruqluqini bermeydu, **25** yultuzlar asmandin tökülüp chüshidu, asmandiki küchler lerzige kélidu. **26** Andin kishiler Insan'oghlining ulugh küch-qudret we shan-sherep bilen bulutlar ichide kéliwatqanliqini köridu. **27** U öz perishtilirini ewetidu, ular uning tallighanlirini dunyaning töt teripidin, zéminning chetliridin asmanning chetlirigiche yighip jem qilidu. **28** — Enjür derixidin mundaq temsilni biliwélinglar: — Uning shaxliri kökirip yopurmaq chiqarghanda, yazning yéqinlap qalghanliqini bilisiler. **29** Xuddi shuningdek, [men baya dégenlirimning] yüz bériwatqanliqini körgininglarda, uning yéqinlap qalghanliqini, hetta ishik aldida turuwatqanliqini biliwélinglar. **30** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu. **31** Asman-zémin yoqilidu, biraq méning sözlirim

hergiz yoqalmaydu. **32** Lékin shu küni yaki waqit-saiti toghruluq xewerni héchkim bilmeydu — hetta ne ershtiki perishtilermu bilmeydu, ne oghul bilmeydu, uni peqet Atila bilidu. **33** Hoshiyar bolunglar, segek bolup dua qilinglar, chünki u waqit-saetning qachan kélidighanliqini bilmeydiler. **34** Bu xuddi yaqa yurtqa chiqmaqchi bolghan ademning ehwaligha oxshaydu. Yolgha chiqidighan chaghda, u qullirigha öz hoquqini béqitip, herbirige öz wezipisini tapshuridu we derwaziweningmu segek bolushini tapilaydu. **35** Shuningdek, silermu segek bolunglar; chünki öyning igisining [qaytip] kélidighan waqtining — kechqurunmu, tün yérimimu, xoraz chillighan waqitmu yaki seher waqitmu — uni bilemeysiler; **36** u tuyuqsiz kelgende, silerning uxlawatqininglarning üstige chüshmisun! **37** Silerge éytqinimni men hemmeylen'ge éytimen: Segek turunglar!

14 «Ötüp kêtish» héyti we «pétir nan héyti»gha ikki kün qalghanidi. Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uni hiyle-neyreng bilen tutup öltürüshning charisini izdeytti. **2** Chünki ular: — Bu ish héyt-ayem künliri qilinmisun. Bolmisa, xelq arisida malimanchiliq chiqishi mumkin, — déyishetti. **3** Emdi u Beyt-Aniya yézisida, «Simon maxaw»ning öyide dastixanda olturghanda, aq qashtéshi shishide nahayiti qimmatlik sap sumbul etirni kôtürüp kelgen bir ayal uning yénigha kirdi. Ayal aq qashtéshi shéshini chéqip, etirni Eysaning béshigha quydi. **4** Lékin beziler buninggha xapa bolushup, bir-birige: — Bu etir néme dep shundaq israp qilinidu? **5** Chünki bu etirni üç yüz dinardin artuq pulgha satqili bolatti, puli kembeghellerge sediqe qilinsa bolmanti! — déyishti. Ular ayalgha shundaq tapa-tene qilghili turdi. **6** Lékin Eysa ulargha: — Uning ixtiyarigha qoyunglar, néme dep uning könglini aghritisiler? U méning üstümge yaxshi ish qildi. **7** Chünki kembegheller daim aranglarda bolidu, xalighan waqitinglarda ulargha xeyr-saxawet körsiteleysiler; lékin méning aranglarda bolushum silerge daim nésip boliwermeydu! **8** Ayal chamining yétishiche qildi; u méning bedinimning depne qilinishigha aldın'ala teyyarliq qilip, uninggha etir-may quyup qoydi. **9** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu xush xewer pütkül dunyaning qeyéride jakarlansa, bu ayal eslinip, uning qilghan bu ishi teriplinidu, — dédi. **10** Shu waqitta, on ikkiylendin biri bolghan Yehuda Ishqariyot uni ulargha tutup bérish meqsitide bash kahinlarning aldigha bardı. **11**

Ular buni anglap xushal bolup ketti we uninggha pul bérishke wede qilishti. Yehuda uni tutup bérishke muwapiq purset izdep yüretti. **12** Pétir nan héytining birinchi küni, yeni ötüp kêtish héytining qurbanliq [qozisi] soyulidighan küni, muxlislar uningdin: — Ötüp kêtish héytining [tamiqini] yéyishing üçün bizning qeyerge bérıp teyyarlishimizni xalaysen? — dep sorıdı. **13** U muxlisliridin ikkiylenni aldın mangghuzup ulargha: — Sheherge kiringlar, u yerde kozida su kôtürüwalghan bir er kishi silerge uchraydu. Uning keynidin méninglar. **14** U adem nege kirse shu öyning igisige: «Ustaz: Muxlisirim bilen ötüp kêtish héytining tamiqini yeydighan méhmanxana qeyerde?— dep sorawatidu» — denglar. **15** U silerni bashlap üstünki qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong bir éghiz öyni körsitidu. Mana shu yerde bizge teyyarliq qilip turunglar, — dédi. **16** Muxlislar yolgha chiqip sheherge kirip, yoluqqan ishlarning hemmisi u éytdandek boldı. Shu yerde ular ötüp kêtish héytining tamiqini teyyarlashti. **17** Kech kirgende, u on ikkeylen bilen öyge keldi. **18** Ular dastixanda olturup ghizalan'ghanda Eysa: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, aranglardiki bireylen, men bilen bille ghizaliniwatqan birsi manga satqunluq qilidu, — dédi. **19** Ular [bu sözdin] qayghugha chömüp, bir-birlep uningdin: — Men emestimen? — dep sorıdı. Yene birsi: — Men emestimen? — dédi. **20** Lékin u ulargha: — [Shu kishi] on ikkeylenning biri, yeni qolidiki nanni men bilen teng tawaqqa tögürgüchi bolıdu. **21** Insan'oghli derweqe özi toghrisida [muqeddes yazmilarda] pütülgendek alemdin kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem tughulmighan bolsa uninggha yaxsi bolatti! — dédi. **22** Ular ghizaliniwatqanda, Eysa bir nanni qoligha élip teshekkür éytdandin kéyin, uni oshtup, muxlislirigha üleshtürüp berdi we: — Élinglar, bu méning ténim, — dédi. **23** Andin u qoligha jamni élip [Xudagha] teshekkür éytdandin kéyin, uni muxlislirigha sundı. Ularning hemmisi uningdin ichishti. **24** U ulargha: — Bu méning qénim, nurghun ademler üçün tökülidighan, yéngi ehdini tüzidighan qénimdur. **25** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, Xudaning padishahliqida yéngidin sharabtin ichidighan kün'giche, üzüm télining sherbitini hergiz ichmeymen, — dédi. **26** Ular bir medhiye küyini éytdandin kéyin talagha chiqip, Zeytun téghigha qarap kétishti. **27** Andin Eysa ulargha:

Siler hemminglar tandurulup putlisisiler, chunki [muqeddes yazmilarda]: «Men padichini uruwétimen, Qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu» dep pütülgen. **28** Lékin men tirilgendin kéyin Galiliyege silerdin burun barimen, — dédi. **29** Lékin Pétrus uninggha: — Hemmeylen tandurulup putlashsimu, men hergiz putlashmaymen, dédi. **30** Eysa uninggha: — Men sanga berheq shuni éytip qoyayki, bügün, yeni bügün kéche xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin üç qétim tanisen, — dédi. **31** Lékin Pétrus téximu qet'iylik bilen uninggha: — Sen bilen bille ölidighan ish kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen, — dédi. Qalghan hemmisimu shundaq déyishti. **32** Andin ular Gétsimane dégen bir jaygha keldi. U muxlislarga: — Men dua-tilawet qilip kelgüche, mushu yerde olturup turunglar, dédi. **33** U Pétrus, Yaqup we Yuhannani birge élip mangdi we sür bésip, roh-qelbide tolimu perishan bolushqa bashlidi. **34** U ulargha: — Jénim ölidighandek bekmu azablanmaqta. Siler bu yerde qélip, oyghaq turunglar, — dédi. **35** U sel nériraq bérip, özini yerge étip düm yatti we mumkin bolsa, u deqiqining öz béshigha chüshmey ötüp kétishi üçün dua qilip: **36** — I Abba Ata, Sanga hemme ish mumkindur; bu qedehni mendin ötküzüwetkeysen! Lékin bu ish men xalighandek emes, sen xalighandek bolsun, — dédi. **37** U [ücheylenning] yénigha qaytip kelginide, ularning uxlap qalghanliqini körüp, Pétrusqa: — Ey Simon, uxlawatamsen?! Bir saetmu oyghaq turalmidingmu?! **38** Éziqturulushtin saqlinish üçün, oyghaq turup dua qilinglar. Roh pidakar bolsimu, lékin kishining etliri ajizdur, — dédi. **39** Andin u yene bérip, oxshash sözler bilen qaytidin dua qildi. **40** U ularning yénigha qaytip kelginide, ularning yene uxlap qalghanliqini kördi, chunki ularning közliri uyqugha ilin'ghanidi. Ular uninggha néme déyishini bilmey qaldi. **41** U üçinchi qétim ularning yénigha qaytip ulargha: — Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem éliwatamsiler? Emdi boldi bes! Waqit-saiti keldi; mana, Insan'oghli gunahkarlarning qoligha tapshuruldi! **42** Qopunglar, kéteyli; mana, manga satqunluq qilidighan kishi yéqin keldi! — dédi. **43** We shu deqiqide, uning sözi téxi tügimeyla, mana, on ikkeylendin biri bolghan Yehuda keldi; uning yénida bash kahinlar, Tewrat ustazliri we aqsqaqallar teripidin ewetilgen qilich-toqmaqlarni kötürgen zor bir top adem bar idi. **44** Uninggha satqunluq qilghuchi ular bilen alliburun isharetni békitip: «Men kimni söysem, u del shudur.

Siler uni tutup, yalap élip kétinglar» dep kéliskenidi. **45** U kélip udul [Eysaning] aldigha béríp: — Ustaz, ustaz! — dep uni söyüp ketti. **46** Ular uninggha qol sélip, uni tutqun qildi. **47** We uning yénida turghanlardin bireylen qilichini sughurup, bash kahinning chakirigha uruwidi, uning quligini shilip chüshürüwetti. **48** Eysa jawaben ulargha: — Bir qaraqchini tudidighandek qilich-toqmaqlarni kötürüp méni tutqili kepsilerghu? **49** Men her küni ibadetxana hoylilirida siler bilen bille bolup telim bérettim, lékin siler u chaghda méni tutmidinglar. Lékin bu ishlarning yüz bérishi muqeddes yazmilarda aldindin pütülgenlerning emelge ashurulushi üçün boldi, — dédi. **50** Bu chaghda, hemmeylen uni tashlap qéchip kétishti. **51** Peqet uchisigha kanap rext yépinchaqliwalghan bir yigit uning keynidin egiship mangdi. Yash eskerler uni tutuwéliwidi, **52** lékin u kanap rexttin boshinip, yalingach péti ulardin qéchip ketti. **53** Emdi ular Eysani bash kahinning aldigha élip bérishiti. Bash kahinlar, barliq aqsqaqallar bilen Tewrat ustazlirimu u yerge uning yénigha yighildi. **54** Pétrus uninggha taki bash kahinning sarayidiki hoylining ichigiche yiraqtin egiship keldi; u qarawullar bilen bille otning nurida otsinip olturdi. **55** Bash kahinlar we pütün aliy kéngeshme ezaliri Eysani ölümge mehkum qilish üçün, guwah-ispat izdidi, emma tapalmidi. **56** Chunki nurghun kishiler uni erz qilip yalghan guwahchiliq bergen bolsimu, ularning guwahliqliri bir-birige udul kelmeytti. **57** Bezi ademler ornidin turup, uning üstidin erz qilip yalghan guwahliq béríp: **58** — Biz uning: «Insan qoli bilen yasalghan bu ibadetxanini buzup tashlap, insan qoli bilen yasalmighan bashqa bir ibadetxanini üç kün ichide yasap chiqimen» dégenlikini angliduq, — dédi. **59** Hetta ularning bu heqtiki guwahliqlirimu bir-birige mas kelmidi. **60** Andin bash kahin hemmeylenning aldida ornidin turup, Eysadin: — Qéni, jawab bermensen? Bular séning üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarni bériwatidu? — dep soridi. **61** Lékin Eysa shük turup, héchqandaq jawab bermidi. Bash kahin uni qistap yene uningdin: — Sen Mubarek Bolghuchining Oghli Mesihmusen? — dep soridi. **62** Shundaq, men özüm, — dédi Eysa, — we siler kéyin Insan'oghlining Qudret Igisining ong yénida olturidighanliqini we asmandiki bulutlar bilen kélidighanliqini körisiler. **63** Shuning bilen bash kahin tonlirini yirtip tashlap: — Emdi bashqa herqandaq guwahchining néme hajiti? **64**

Özünglar bu kupurluqni anglidinglar! Emdi buninggha néme deysiler? — dédi. Ularning hemmisi u ölüm jazasigha buyrulsun, dep höküm chiqirishiti. **65** Andin beziliri uninggha tükürüşke bashlidi, yene uning közlirini téngip, mushtlap: «Qéni, [peyghemberchilik] [qilip] bésharet bére!» déyishti. Qarawullarmu uni shapilap bilen kachatlidi. **66** Pétrus sarayning töwenki hoylisida turghanda, bash kahinning dédekliridin biri kélip, **67** issinip olturghan Pétrusni körüp, uninggha tikilip qarap: — Senmu Nasaretlik Eysa bilen bille idingghu, — dédi. **68** Lékin u ténip: — Séning néme dewatqanliqingni bilmidim hem chüshenmidim, — dédi-de, tashqirigha, derwazining aywanigha chiqip turdi. Shu esnada xoraz bir chillidi. **69** Uni yene körgen héliqi dédek yene u yerde turghanlarga: — Bu ulardin biri, — dégili turdi. **70** [Pétrus] yene inkar qildi. Bir'azdin kéyin, u yerde turghanlar Pétrusqa yene: — Berheq, sen ularning birisen. Chünki senmu Galiliyelik ikensen'ghu?! — déyishti. **71** Lékin u qattiq qarghashlar bilen qesem qilip: — Siler dewatqan héliqi ademni tonumaymen! — dédi. **72** Del shu chaghda xoraz ikkinchi qétim chillidi. Pétrus Eysaning özige: «Xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin üç qétim tanisen» dégen sözini ésigé aldi; we bularni oylap yighlap ketti.

15 Etisi tang étishi bilenla, bash kahinlar aqsqaallar, Tewrat ustazliri we pütkül aliy kéngeshmidikiler bilen meslihetliship, Eysani baghlap apirip, [waliy] Pilatusqa tapshurup berdi. **2** Pilatus uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. U jawaben: — Éytqiningdek, — dédi. **3** Bash kahinlar uning üstidin qayta-qaytidin erz-shikayetlerni qilishiti. **4** Pilatus uningdin yene: — Jawab bermemsen? Qara, ular üstüngdin shunchiwala shikayet qiliwatidu!? — dep soridi. **5** Biraq Eysa yenila héch jawab bermidi; Pilatus buninggha intayin heyran qaldi. **6** Her qétimliq [ötüp kétish] héytida, xalayi qaysibir mehbusni telep qilsa, waliy uni qoyup béretti. **7** Eyni waqitta, zindanda Barabbas isimlik bir mehbus bar idi. U özi bilen bille topilang kötürgen hemde topilangda qatilliq qilghan nechcheylen bilen teng solan'ghanidi. **8** Xalayi chuqan-süren sélip waliydin burun hemishe ulargha qilghinidek yene shundaq qilishini tileshti. **9** Pilatus ulargha: — Siler Yehudiylarning padishahini qoyup bérishimni xalamsiler? — dédi **10** (chünki u bash kahinlarning hesetxorluqi tüpeylidin uni tutup bergenlikini biletti). **11** Lékin bash kahinlar xalayiqli:

«Buning ornigha, Barabbasni qoyup ber» dep telep qilishqa küshkürtti. **12** Pilatus jawaben ulardin yene: — Undaq bolsa, siler «Yehudiylarning padishahi» dep atighan kishini qandaq bir terep qil dewatisiler? — dédi. **13** — Ular yene awazini kötürüp: — Uni kréstligin! — dep warqirishatti. **14** Pilatus ulargha: — Némishqa? U néme rezillik ötküzüptu? — dédi. Biraq ular téximu ghaljirlishop: — Uni kréstligin! — dep warqirashiti. **15** Shunga Pilatus, xalayiqli razi qilmaqchi bolup, Barabbasni ulargha chiqirip berdi. Eysani bolsa qamchilatqandin kéyin, kréstlesh üçün [leshkerlirige] tapshurdi. **16** Andin leshkerler Eysani waliy ordisidiki seynagha élip kirip, pütün leshkerler topini bu yerge jem bolushqa chaqirdi. **17** Ular uning uchisigha sösün renglik ton kiydürüshti, andin ular tikenlik shaxchilardin toqughan bir tajni béshigha kiygüzdi. **18** Andin uni mubareklep: «Yashighayla, i Yehudiylarning padishahi!» déyishti. **19** Andin béshigha qomush bilen hedep urup, uninggha qarap tükürüshti we uning aldida tiz püküp, sejde qilishiti. **20** Ular uni shundaq mazaq qilghandin kéyin, uningdin sösün tonni salduruwétip, uchisigha öz kiyimlirini kiydürdi; andin ular uni kréstlesh üçün élip chiqishti. **21** Kurini shehiridin bolghan, Simon isimlik bir kishi yézidin kélip, u yerdin ötüp kétiwatatti (bu kishi Iskender bilen Rufusning atisi idi). [Leshkerler] uni tutup kélip, [Eysaning] kréstini uninggha mejburiy kötürgüzdi. **22** Ular Eysani Golgota (terjimisi, «bash söngék») dégen yerge élip keldi; **23** andin ular uninggha ichish üçün murmekki arilashiturulghan achchiq sharab berdi; lékin u uni qobul qilmidi. **24** Ular uni kréstligendin kéyin, kiyimlirini özara bölüşüwélish üçün, herqaysisining ülüşhini békitishke herbir kiyimning üstige chek tashlidi. **25** Uni kréstligen waqit künning üçinchi saiti idi. **26** Uni eyibligen shikayetnamide «Yehudiylarning padishahi» dep pütülgenidi. **27** Ular uning bilen teng ikki qaraqchinimu kréstlidi, biri ong teripide, yene biri sol teripide idi. **28** Shundaq qilip, muqeddes yazmildiki: «U jinayetchilerning qatarida sanaldi» dégen söz emelge ashuruldi. **29** U yerdin ötkenler bashlirini chayqiship, uni haqaretlep: — Uhuy, sen ibadetxanini buzup tashlap, üç kün ichide qaytidin yasap chiqidighan adem, **30** emdi özüngni qutquzup krésttin chüshüp baqqina! — déyishti. **31** Bash kahinlar bilen Tewrat ustazlirimu özara shundaq mesxire qilip: — U bashqilarni qutquzuptiken, özini

qutquzalmaydu. **32** Israilning padishahi bolghan Mesih emdi kréttin chüshüp baqsunchu, shuni körsekla uninggha étiqad qilimiz! — déyishti. Uning bilen teng kréstlen'genlermu uni shundaq haqaretleshti. **33** Emdi [künning] altinchi saiti kelgende, pütkül zéminni qarangghuluq qaplidi we toqquzinchi saittigiche dawam qildi. **34** Toqquzinchi saette Eysa yuqiri awaz bilen: «Éloi, Éloi, lama shawaqtani?», menisi: — «Xudayim, Xudayim, méni némishqa tashliwetting?» dep qattiq nida qildi. **35** U yerde turuwatqanlarning beziliri buni anglap: — Mana, u Ilyas peyghemberge nida qiliwatidu, — déyishti. **36** Ulardin bireylen yügürüp bérip, bir parche bulutni achchiq sharabqa chilap, qomushning uchigha sélip uninggha ichküzüp: — Toxtap turunglar! Qarap baqayli, ilyas [peyghember] uni chüshürgili kélermekin? — dédi. **37** Eysa qattiq warqiridi-de, rohini qoyuwetti. **38** We [shu esnada] ibadexaning ichkiri perdisi yuqiridin töwen'ge ikki parche bölüp yirtildi. **39** Emdi uning udulida turghan yüzbéshi uning qandaq nida qilip rohini qoyuwetkenlikini körüp: — Bu adem heqiqeten Xudaning oghli iken! — dédi. **40** U yerde yene bu ishlargha yiraqtin qarap turuwatqan birnechche ayallarmu bar idi. Ularning arisida Magdalliq Meryem, kichik Yaqup bilen Yosening anisi Meryem we Salomilar bar idi. **41** Ular eslide Eysa Galiliye ölkiside turghan waqitta uninggha egiship, uning xizmitide bolghanlar idi; bulardin bashqa uning bilen Yérusalémgha birge kelgen yene nurghun ayallarmu [uning ehwaligha] qarap turatti. **42** Kechqurun kirip qalghanda («teyyarlash küni», yeni shabat küningin aldinqi küni bolghachqa), **43** aliy kéngeshmining tolimu mötiwer ezasi, Arimatiyalıq Yüsüp bar idi. Umu Xudaning padishahliqini kütüwatqan bolup, jür'et qilip [waliy] Pilatusning aldigha kirip, uningdin Eysaning jesitini bérishni telep qildi. **44** Pilatus Eysaning alliqachan ölgenlikige heyran boldi; u yüzbéshini chaqirip, uningdin Eysaning ölginige xéli waqit boldimu, dep soridi. **45** Yüz béshidin ehwalni uqqandin kéyin, Yüsüpke jesetni berdi. **46** Yüsüp ésil kanap rext sétiwélip, jesetni [kréttin] chüshürüp kanap rextte képenlidi we uni qiyada oyulghan bir qebrige qoydi; andin qebrining aghzigha bir tashni domilitip qoydi. **47** We Magdalliq Meryem bilen Yosening anisi Meryem uning qoyulghan yérini körüwalidi.

16 Shabat küni ötüşhi bilenla, Magdalliq Meryem, Yaqupning anisi Meryem we Salomilar bérip Eysaning jesitige sürüş uchün xushpuraqliq buyumlarni sétiwaldi. **2** Heptining birinchi küni ular bek baldur, tang seherde ornidin turup, kün chiqishi bilen qebrige bardi. **3** Ular özara: «Bizge qebrining aghzidiki tashni kim domilitiship bérer?» déyishti. **4** Lékin ular bashlirini kötürüp qariwidi, tashning bir yan'gha domilitiwétilginini kördi — eslide u tash nahayiti yoghan idi. **5** Ular qebrige kirgende, ong terepte olturghan, aq ton kiygen, yash bir ademni kördi, we qattiq dekke-dükkige chüshti. **6** Lékin u ulargha: — Dekke-dükkige chüshmenglar. Siler kréstlen'güchi Nasaretlik Eysani izdewatisiler. U tirildi, u bu yerde emes. Mana ular uni qoyghan jay! **7** Lékin béringlar, uning muxlisliqigha we Pétrusqa: «U Galiliyege silerdin awwal baridiken; u silerge éytqinidek, siler uni shu yerde köridikensiler» denglar, — dédi. **8** Ular qebridin chiqipla beder qachti. Ularni titrek bésip hoshini yoqitay dégenidi; bek qorqup ketkechke, héchkimge héchnémimi éytmidi. **9** (note: **The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.**) Eysa heptining birinchi küni tang seherde tirilgendin kéyin, awwal Magdalliq Meryemge köründi. U eslide uningdin yette jinni heydiwetkenidi. **10** Meryem chiqip, matem tutup yighliship turghan, burun uning bilen bille bolghanlarga xewer berdi. **11** Uning tirik ikenlikini we Meryemge körün'genlikini anglighanda, ular ishenmidi. **12** Bu ishlardin kéyin, u ularning ichidiki yézigha kétiwatqan ikkiylen'ge bashqa siyaqta köründi. **13** Bularmu qalghanlarning yénigha qaytip, ulargha xewer qilghan bolsimu, lékin ular bularghimu ishenmidi. **14** Andin on bireylen dastixanda olturup ghizaliniwatqanda, u ulargha köründi we ularning étiqadsizliqi we tash yürekliki uchün ularni tenbih bérip eyiblidi; chünki ular özining tirilginini körgenlerge ishenmigenidi. **15** U ulargha mundaq dédi: — Pütkül jahan'gha bérip, yaritilghuchilarning herbirige xush xewerni jakarlanglar. **16** Étiqad qilip, chömüldürüşni qobul qilghanlar qutquzulidu. Étiqad qilmighanlar bolsa gunahqa békitilidu. **17** Étiqad qilghanlarning izlirigha mushundaq möjizilik alametler egiship hemrah bolidu: — ular Méning namim bilen jinlarni heydiwétidu; ular yéngi tillarda sözleydu, **18** ular yilanlarni qollirida tutidu, herqandaq zeherlik nersini ichsimu, ulargha zerer yetküzmeypdu; qollirini bimarlargha

tegzüüp qoysa, késelliri saqiyip kétidu. **19** Shunga Reb ulargha bu sözlerni qilip bolghandin kéyin, asman'gha kötürüldi, Xudaning ong yénida olturdi. **20** Muxlislar chiqip, her yerge béríp xush xewerni jakarlap yürdi. Reb ular bilen teng ishlep, söz-kalamigha hemrah bolup egeshken möjizilik alametler bilen uninggha ispat berdi.

Luqa

1 Gerche nurghun ademler arimizda mutleq ishenchlik dep qaralghan ishlarni toplan yézishqa kirishken bolsimu, **2** (xuddi söz-kalamgha bashtin-axir öz közi bilen guwahchi bolghanlar, shundaqla uni saqlap yetküzgüchilerning bizge amanet qilghan bayanliridek), **3** menmu barliq ishlarni bashtin tepsiliy tekshürüp éniqlighandin kéyin, i hörmetlik Téofilus janabliri, silige bu ishlarni tertipi boyiche yézishni layiq taptim. **4** Buningdin meqset, sili qobul qilghan telimlarning mutleq heqiqet ikenlikige jezm qilishliri üçündür. **5** Yehudiye ölkisige padishah bolghan Hérod seltenet qilghan künliride, «Abiya» kahinliq nöwitidin bir kahin bar bolup, ismi Zekeriya idi. Uning ayalimu Harunning ewladidin bolup, ismi Élizabit idi. **6** Ular ikkisi Xudaning alidida heqqaniy kishiler bolup, Perwerdigarning pütün emr-belgilimiliri boyiche eyibsiz mangatti. **7** Emma Élizabit tughmas bolghachqa, ular perzent körmigenidi. Uning üstige ular ikkisi xélila yashinip qalghanidi. **8** U öz türkümidiki kahinlar arisida [ibadetxanida] nöwetchilik wezipisini Xuda aldida ada qiliwatqanda, **9** [shu chaghdiki] kahinliq aditi boyiche, ular Perwerdigarning «muqeddes jay»igha kirip xushbuy sélishqa muyesser bolushqa chek tashlighanda shundaq boldiki, chek uninggha chiqti. **10** Emdi u xushbuy séliwatqan waqtida, jamaet tashqirida turup dua qilishiwatatti. **11** Tuyuqsiz Perwerdigarning bir perishtisi uninggha xushbuygahning ong teripide köründi. **12** Uni körgen Zekeriya hoduqup qorqunchqa chömüp ketti. **13** Biraq perishte uninggha: — Ey Zekeriya, qorqmighin! Chünki tiliking ijabet qilindi, ayalning Élizabit sanga bir oghul tughup béridu, sen uning ismini Yehya qoyghin. **14** U sanga shad-xuramliq élip kélidu, uning dunyagha kélishi bilen nurghun kishiler shadlinidu. **15** Chünki u Perwerdigarning neziride ulugh bolidu. U héchqandaq haraq-sharab ichmesliki kérek; hetta anisining qorsiqidiki waqtidin tartipmu Muqeddes Rohqa toldurulghan bolidu. **16** U Israillardin nurghunlirini Perwerdigar Xudasining yénigha qayturidu. **17** U [Rebning] aldida Iliyas peyghemberge xas bolghan roh we küch-qudrette bolup, atilarning qelblirini balilargha mayil qilip, itaetsizlerni heqqaniylarning aqilanilikige kirgüzüp, Reb üçün teyyarlan'ghan bir xelqni hazir qilish üçün uning aldida mangidu, — dédi. **18** Zekeriya

bolsa perishtidin: Menmu qérip qalghan, ayalimmu xéli yashinip qalghan tursa, bu ishni qandaq jezm qilalaymen? — dep soridi. **19** Perishte jawaben: — Men Xudaning huzurida turghuchi Jebraïlmen. Sanga söz qilishqa, bu xush xewerni sanga yetküzüşke men ewetildim. **20** Waqit-saiti kelgende choqum emelge ashurulidighan bu sözlirime ishenmigenliking tüpeylidin, bu ishlar emelge ashurulghan künigiche mana sen tiling tutulup, zuwan'gha kélemeysen, — dédi. **21** Emdi jamaet Zekeriyani kütüp turatti; ular u muqeddes jayda néme üçün bunchiwala hayal boldi, dep heyran qalghili turdi. **22** U chiqqanda ulargha gep qilalmidi; uning ulargha qol isharetlirini qilishidin, shundaqla zuwan sürelmigenlikidin ular uning muqeddes jayda birer alamet körünüshni körgenlikini chüshinip yetti. **23** Shundaq boldiki, uning [ibadetxanidiki] xizmet mudditi toshushi bilenla, u öyige qaytti. **24** Derweqe, birnechche kündin kéyin uning ayali Élizabit hamilidar boldi; u besh ayghiche tala-tüzge chiqmay: **25** «Emdi Perwerdigar méning halimgha nezirini chüshürüp, méni xalayıq arisida nomusqa qélishtin xalas qilip, manga bu künlerde shunchilik shapaet körsetti» — dédi. **26** [Élizabit hamilidar bolup] alte ay bolghanda, perishte Jebraïl Xuda teripidin Galiliye ölkisidiki Nasaret dégen bir sheherge, pak bir qizning qéshigha ewetildi. Qiz bolsa Dawut [padishahning] jemetidin bolghan Yüsüp isimlik bir kishige déyiship qoyulghanidi; qizning ismi bolsa Meryem idi. **28** Jebraïl uning aldigha kirip uninggha: — Salam sanga, ey shepgetke muyesser bolghan qiz! Perwerdigar sanga yardur! — dédi. **29** U perishtini körgende, uning sözidin bek hoduqup ketti, könglide bundaq salam sözi zadi némini körsitidighandu, dep oylap qaldi. **30** Perishte uninggha: — Ey Meryem, qorqmighin. Sen Xuda aldida shepget tapqansen. **31** Mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen, sen uning ismini Eysa dep qoyisen. **32** U ulugh bolidu, Hemmidin Aliy Bolghuchining oghli dep atilidu; we Perwerdigar Xuda uninggha atisi Dawutning textini ata qilidu. **33** U Yaqupning jemeti üstige menggü seltenet qilidu, uning padishahliq tügimestur, — dédi. (aiōn g165) **34** Meryem emdi perishtidin: — Men téxi er kishige tegmigen tursam, bu ish qandaqmu mumkin bolsun? — dep soridi. **35** Perishte uninggha jawaben: — Muqeddes Roh séning wujudunggha chüshidu we Hemmidin Aliy Bolghuchining küch-qudriti sanga saye bolup

yéqinlishidu. Shunga, sendin tughulidighan muqeddes [perzent] Xudaning Oghli dep atilidu. **36** We mana, tughqining Élizabitmu yashinip qalghan bolsimu, oghulgha hamilidar boldi; tughmas déyilgüchining qorsaq kötürginige hazir alte ay bolup qaldi. **37** Chünki Xuda bilen héchqandaq ish mumkin bolmay qalmaydu, — dédi. **38** Meryem: — Mana Perwerdigarning dédikimen; manga sözüng boyiche bolsun, — dédi. Shuning bilen perishte uning yénidin ketti. **39** Meryem shu künlerde ornidin qopup aldirap Yehudiye taghliq rayonidiki bir sheherge bardı. **40** U Zekeriyaning öyige kirip, Élizabitqa salam berdi. **41** We shundaq boldiki, Élizabit Meryemning salimini anglighandila, qorsiqidiki bowaq oynaqlap ketti. Élizabit bolsa Muqeddes Rohqa toldurulup, yuqiri awaz bilen tentene qilip mundaq dédi: — Qiz-ayallar ichide bextliktursen, qorsiqingdiki méwimu bextliktur! **43** Manga shundaq [sherep] nedin keldikin, Rebbimning anisi bolghuchi méni yoqlap keldi! **44** Chünki mana, saliming quliqimgha kirgendila, qorsiqimdiki bowaq söyünüp oynaqlap ketti. **45** Ishen'gen qiz neqeder bextliktur; chünki uninggha Perwerdigar teripidin éytilghan söz jezmen emelge ashurulidu! **46** Meryemmu xush bolup mundaq dédi: — «Jénim Rebni ulughlaydu, **47** rohim Qutquzghuchim Xudadin shadlandi, **48** Chünki U dédikining miskin haligha nezer saldi; Chünki mana, shundin bashlap barliq dewrlar méni bextlik dep ataydu; **49** Chünki Qadir Bolghuchi men üçün ulugh ishlarni emelge ashurdi; Muqeddestur Uning nami. **50** Uning rehim-shepqiti dewrdin-dewrgiche Özidin qorqidighanlarning üstididur, **51** U biliki bilen küch-quдрitini namayan qildi, U tekeburlarni könglidiki niyet-xiyalliri ichidila tarmar qildi. **52** U küchlük hökümdarlarni textidin chüshürdi, Péqirlarni ézig kötürdi. **53** U achlarni nazi-németler bilen toyundurdi, Lékin baylarni quruq qol qayturdi. **55** U ata-bowilirimizgha éytqinidek, Yeni Ibrahim hem uning neslige menggü wede qilghinidek, U Öz rehim-shepqitini éside tutup, Quli Israilgha yademege keldi». (aiōn g165) **56** Meryem Élizabitning yénida üç ayché turup, öz öyige qaytti. **57** Élizabitning tughutining ay-küni toshup, bir oghul tughdi. **58** Emdi uning qolum-qoshniliri we uruq-tughqanliri Perwerdigarning uninggha körsetken méhir-shepqitini shunche ulghaytqanliqini anglap, uning bilen teng shadlandi. **59** We shundaq boldiki, bowaq tughulup sekkiz kün bolghanda, xalayıq

balining xetnisini qilghili keldi. Ular uninggha Zekeriya dep atisining ismini qoymaqchi bolushti. **60** Lékin anisi jawaben: — Yaq! Ismi Yehya atalsun — dédi. **61** Ular uninggha: — Biraq uruq-jemetingiz ichide bundaq isimdikiler yoqu! — déyishti. **62** Shuning bilen ular balining atisidin perzentingize néme isim qoyushni xalaysiz, dep isharet bilen sorashti. **63** U bir parche [mom] taxtayni ekilishni telep qilip: «Uning ismi Yehyadur» dep yazdı. Hemmeylen intayin heyran qélishti. **64** Shuan uning aghzi échildi, uning tili yéshilip, zuwan'gha keldi we shuning bilen Xudagha teshekkür-medhiye éytti. **65** Ularning öpchürisidikilerning hemmisini qorqunch basti; Yehudiye taghliq rayonlirida bu ishlarning hemmisi el aghzida pur ketti. **66** Bu ishlardin xewer tapquchilarning hemmisi ularni könglige püküp: «Bu bala zadi qandaq adem bolar?» déyishti. Chünki Perwerdigarning qoli derweqe uninggha yar idi. **67** Shu chaghda balining atisi Zekeriya Muqeddes Rohqa toldurulup, wehiy-bésharetni yetküzüp, mundaq dédi: — **68** «Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqulsun! Chünki U Öz xelqini yoqlap, ulardin xewer élip, bedel tölep ularni hör qildi. **70** U qedimdin béri muqeddes peyghemberlirining aghzi arqiliq wede qilghinidek, Quli bolghan Dawutning jemeti ichidin biz üçün bir nijat münggüzini östürüp turghuzdi; Bu zat bizni düshmenlirimizdin we bizni öch köridighanlarning qolidin qutquzghuchi nijattur. (aiōn g165) **72** U shu yol bilen ata-bowilirimizgha iltipat eylep, Muqeddes ehdisini emelge ashurush üçün, Yeni atimiz Ibrahimgha bolghan qesimini éside tutup, Bizni düshmenlirining qolidin azad qilip, Barliq künlirimizde héchkimdin qorqmay, Öz aldida ixlasmenlik we heqqaniylik bilen, Xizmet-ibaditide bolidighan qildi. **76** Emdi sen, i balam, Hemmidin Aliy Bolghuchining peyghembiri dep atilisen; Chünki sen Rebning yollirini teyyarlash üçün Uning aldida mangisen. **77** Wezipeng uning xelqige gunahlirining kechürüm qilinishi arqiliq bolidighan nijatning xewirini bildürüshtür; **78** Chünki Xudayimizning ichi-baghridin urghup chiqqan shepsetler wejidin, Qarangghuluq we ölüm kölenggisi ichide olturghanlarni yorutush üçün, Putlirimizni amanliq yoligha bashlash üçün, Ershtin tang shepiqi üstimizge chüshüp yoqlidi. **80** Bala bolsa ösüp, rohta küchlendürüldi. U Israil jamaitining aldida namayan qilin'ghuche chöllerde yashap keldi.

2 Emdi shu künlerde, [Rim impérotori] Qeyser Awghustustin barliq xelqtin baj élish üçhün ularning royxéti tizimlansun dep perman chüshiti. **2** Tunji qétimlik bu nopus tizimlash Kiriniyus Suriye ölkisini idare qilib turghan waqtida élip bérilghanidi. **3** Shuning bilen hemme adem nopusqa tizimlinish üçhün öz yurtlirigha qaytish kérek boldi. **4** Yüsüpmu Dawut [padishahning] jemetidin bolghachqa, shundaqla uning biwasite ewladi bolghachqa, Galiliye ölkisidiki Nasaret shehiridin ayrilip, Yehudiye ölkisidiki, Dawutning yurti Beyt-Lehem dégen sheherge ketti. **5** Nopusqa tizimlinish üçhün layiqi, bolghusi ayali Meryemmu bille bard. Meryem hamilidar bolup, qorsiqi xélila yoghinap qalghanidi. **6** We shundaq boldiki, ular Beyt-Lehemde turghan waqtida Meryemning tughutining ay-küni toshup qaldi. **7** Biraq sarayda ulargha orun bolmighachqa, Meryem shu yerde tunji oghlini tughqanda uni zakilap, éghildiki oqurgha yatquzdi. **8** Shu yerning etrapidiki bezi padichilar dalada turatti; ular kéchiche tünep, padisigha qaraytti. **9** We mana, Perwerdigarning bir perishtisi ularning aldida turatti; Perwerdigarning parlaq sheripi ularning etrapini yorutuwetti. Ular intayin bek qorqup ketti. **10** Biraq perishte ulargha: — Qorqmanglar! Chünki mana, pütün xelqge xushalliq bolidighan bir xush xewerni silerge élan qilimen. **11** Chünki бүгүн Dawutning shehiride siler üçhün bir Qutquzghuchi tughuldi. U — Reb Mesihdur! **12** [Uni] tépishinglar [üchün] shu alamet boliduki, bowaqni zakilan'ghan halda bir oqurda yatqan pétide tapisiler, — dédi. **13** Birdinla, perishtining etrapida zor bir top samawi qoshundikiler peyda bolup, Xudani medhiyilep: **14** «Ershielada Xudagha shan-sherepler bolghay! Yer yüzide bolsa u söyünidighan bendilirige aram-xatirjemlik bolsun!» déyishti. **15** Perishtiler ulardin ayrilip asman'gha chiqip kétiwidi, padichilar bir-birige: — Beyt-Lehemge yol élip, Perwerdigar bizge uqturghan, emelge ashurghan bu ishni körüp kéleyli, — déyishti. **16** Shuning bilen ular aldirap sheherge bérp, Meryem bilen Yüsüpni we oqurda yatqan bowaqni izdep tapti. **17** Padichilar [bowaqni] körgendin kéyin, özlirige uning heqqide éytilghan sözlerni keng tarqitiwetti. **18** Buni anglighanlarning hemmisi padichilarning dégenlirige intayin heyran qélishiti. **19** Meryem bolsa bu ishlarning hemmisini könglige püküp, chongqur oylinip yüretti. **20** Padichilar

körgen we anglighanlirining hemmisi üçhün Xudani ulughlap, medhiye oqushqan péti qaytishiti; barliq ishlar del ulargha xewerlendürülgendek bolup chiqqanidi. **21** Bowaqni xetne qilish waqti, yeni sekkizinchi küni toshqanda, uninggha Eysa dep isim qoyuldi. Perishte bu ismini u téxi anisining baliyatqusida apiride bolmayla qoyghanidi. **22** Emdi Musa [peyghemberge] chüshürülgen qanun boyiche Yüsüp bilen Meryemning paklinish waqti toshqanda ular balini Perwerdigargha atap tapshurush üçhün Yérusalémgha élip bard. **23** (Perwerdigarning Tewrat qanunida: «Barliq tunji oghul Perwerdigargha muqeddes mensup atilishi kérek» dep yézilghinidek) **24** we shundaqla Perwerdigarning Tewrat qanunida déyilgini boyiche, bir jüp paxtek yaki ikki kepter bachkisini qurbanliqqa sunush kérek idi. **25** We mana shu chaghlarda, Yérusalémda Siméon isimlik bir kishi turatti. U hem heqqaniy we ixlasmen adem bolup, «Israilgha Teselli Bergüchi»ni intizarliq bilen kütkenidi. Muqeddes Roh uning wujudigha yar idi. **26** U Muqeddes Rohtin kelgen wehiyidin özining Perwerdigarning Mesihini körmigüche ölüm körmeydighanliqini bilgenidi. **27** U Muqeddes Rohning bashlishi bilen ibadetxanining [hoylilirigha] kirdi; ata-anisi Tewratta békitilgen adetni bérjirish üçhün bowaq Eysani kötürüp kirgende, **28** Siméon bowaqni quchiqigha élip, Xudagha teshekkür-medhiye oqup mundaq dédi: — **29** «Emdi, i Igem, hazir sözüng boyiche qulungning bu alemdin xatirjemlik bilen kétishige yol qoyghaysen; **30** Chünki öz közüm Séning nijatingni kördi, **31** Uni barliq xelqler aldida hazirlighansen; **32** U ellerge wehiy bolidighan nur, We xelqing Israilning shan-sheripidur!» **33** Balining ata-anisi bala heqqide éytilghanlirigha intayin heyran qélishiti. **34** Siméon ulargha bext tilep, apisi Meryemge mundaq dédi: — Mana! Bu bala Israildiki nurghun kishilerning yiqilishi we nurghun kishilerning kötürülüshi üçhün teyinlendi, shundaqla kishiler qarshi chiqip haqaretleydighan, [Xudaning] bésharetlik alamiti bolidu. **35** Shuning bilen nurghun kishilerning könglidiki gherezleri ashkarilinidu — we bir qilichmu séning könglüngge sanjilidu! **36** Shu yerde Ashir qebilisidin bolghan Fanuilning qizi Anna isimlik xéli yashan'ghan bir ayal peyghembermu bar idi. U qiz waqtida erge tegkendin kéyin uning bilen yette yil bille yashap, **37** andin seksen töt yil tul turghan idi. U ibadetxana hoyliliridin chiqmay, kéche-

kündüz roza tutushlar we dualar bilen Xudagha ibadet qilatti. **38** U del shu peyitte yétip kélip Perwerdigargha teshekkür éytti, hemde Yérusalémda nijat-hörlükni kütüwatqan barliq xalayıqqa bala toghrisida söz qildi. **39** [Yüsüp] bilen [Meryem] Tewratqa békitilgen barliq ishlarni ada qilghandin kéyin, Galiliyege, öz shehiri Nasaretke qaytti. **40** Bala bolsa ösüp, dana-aqilanilik bilen tolup, rohta küchlendirüldi, Xudaning méhir-shepqitimu uning üstide idi. **41** Uning atanisi her yili «ötüp kétish héyti»da Yérusalémgha baratti. **42** Eysa on ikki yashqa kirgen yili, ular uni élip, héytning aditi boyiche yene chiqip bardı. **43** Héyt künlirini ötküzgendingin kéyin, ular öyige qarap kétéwatqanda, bala Eysa Yérusalémda qaldi. Atanising bu ishtin xewiri yoq idi, **44** belki uni seperdash-hemrahiliri bilen bille kéliwatidu, dep oylap, bir kün yol yürdi. Andin ular uni uruq-tughqanlari we dost-buraderliri arisidin izdeshke bashlidi; **45** izdep tapalmay, ular keynige yénip Yérusalémgha bérıp yene izdidi. **46** We shundaq boldiki, üçinchi küni ular uni ibadexana hoylisida Tewrat ustazlirining arisida olturup, ularning telimlirini anglawatqan hem ulardin soal sorawatqanning üstide tapti. **47** Uning sözlirini anglighanlarning hemmisi uning chüshenchisige we bergen jawablrigha intayin heyran qélishtı. **48** Ata-anisi uni körüp nahayiti heyranuhes bolushti, uning anisi uninggha: — Way balam! Némishqa bizge shundaq muamile qilding? Atang ikkimiz parakende bolup séni izdep kelduq! — dédi. **49** U ulargha: — Némishqa méni izdidinglar? Ejeba, méning Atamning ishlirida bolushum kéreklikimni bilmentinglar? — dédi. **50** Lékin ular uning ulargha éytqinini chüshenmidi. **51** Andin u ular bilen Nasaretke qaytti we ularning gépige izchil boysunatti. Lékin anisi bu ishlarning hemmisini könglige püküp qoydı. **52** Shundaq qilip, Eysa aqilanilik-danaliqta we qamette yétilip, Xuda we kishiler aldida barghanséri söyülmekte idi.

3 Rim impératori Tibérius Qeyserning seltenitining on beshinchi yili, Pontius Pilatus Yehudiye ölkisining waliysi, Hérod xan Galiliye ölkisining hakimi, Hérod xanning inisi Filip xan Ituriye we Traxonitis ölkisining hakimi, Lisanyas xan Abiliniy ölkisining hakimi bolghanda, **2** Hannas hem Qayafa bash kahinliq qiliwatqanda, Xudaning söz-kalami chölde yashawatqan Zekerianing oghli Yehyagha keldi. **3** U Iordan deryasi

wadisidiki barliq rayonlarni kézip, kishilerge gunahlargha kechürüm élip kélidighan, towa qilishni bildüridighan [sugha] «chömüldürüş»ni jakarlashni bashlidi. **4** Xuddi Tewrattiki Yeshaya peyghemberning sözliri xatirilen'gen qisimda pütülgendek: «Bayawanda towlighuchi bir kishining: Rebning yolini teyyarlanglar, Uning yollirini tüz qilinglar! — dégen awazi anglandi. **5** Barliq jilghilar toldurulidu, Barliq tagh-döngler peslilidu; Egri-toqay jaylar tüzlinidu, Ongghul-dongghul yerler tekshi yollar qilinidu. **6** Shundaq qilip, barliq et igiliri Xudaning nijatini köreleydighan bolidu! — dep towlaydu». **7** Yehya emdi aldigha chömüldürüşni qobul qilishqa chiqqan top-top xalayıqqa: — Ey zeherlik yilan baliliri! Kim silerni [Xudaning] chüshüş aldida turghan ghezipidin qéchinglar dep agahlandurdi?! **8** Emdi towigha layiq méwilerni keltürünglar! We öz ichinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibrahimdur!» dep xiyal eylimenglar; chünki men shuni silerge éytip qoyayki, Xuda Ibrahimgha mushu tashlardinmu perzentlerni yaritip béreleydu. **9** Palta alliqachan derexlarning yiltizigha tenglep qoyuldi; yaxshi méwe bermeydighan herqandaq derexler késip otqa tashlinidu!» — dédi. **10** [Uning etrapigha] toplashqan kishiler emdi uningdin: — Undaqta, biz qandaq qilishimiz kérek? — dep soridi. **11** U jawaben: — Ikki qur chapini bar kishi birini yoq kishige bersun, yeydighini bar kishimu shundaq qilsun, — dédi. **12** Bezi bajgirlarmu chömüldürüşni qobul qilghili uning aldigha kélip: — Ustav, biz qandaq qilimiz? — dep soridi. **13** U ulargha: — Belgilen'gendingin artuq baj almanglar, — dédi. **14** Andin bezi leshkerlermu uningdin: — Bizchu, qandaq qilishimiz kérek? — dep sorashti. U ulargha: — Bashqilarning pulini zorawanliq bilen éliwalmanglar, héchkimge yalghandin shikayet qilmanglar we ish heqqinglarga razi bolunglar, — dédi. **15** Emdi xelq teqezzalıqta bolup hemmeylen könglide Yehya toghruluq «Mesih mushu kishimidu?» dep oylashti. **16** Yehya hemmeylen'ge jawaben: — Men silerni derweqe sugha chömüldürimen. Lékin mendin qudretlik bolghan birsi kélidu; men hetta keshlirining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen! U silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldüridu. **17** Uning sorughuchi küriki qolida turidu; u öz xaminini topa-samandin teltöküs tazilaydu, sap bughdayni ambargha yighidu, emma topa-samanni öchmes otta köydürüwétidu, — dédi. **18** Emdi

shundaq köp bashqa nesihetler bilan Yehya xush xewerni xelqqe yetküzdi. **19** [Kéyin], hakim Hérod [ögey] akisining ayali Hérodiyeni [tartivalghanliq] tüpeylidin we shuningdek uning barliq bashqa rezil qilmishliri üçhün Yehya teripidin eyiblen'gen, **20** Hérod bu barliq rezillikining üstige yene shuni qildiki, Yehyani zindan'gha tashlidi. **21** Shundaq boldiki, hemme xelq Yehyadin chömüldürüşni qobul qilghanda, Eysamu chömüldürüşni qobul qildi. U dua qiliwatqanda, asmanlar yérilip, **22** Muqeddes Roh kepter siyaqida chüshüp uning üstige qondi. Shuning bilen asmandin: «Sen Méning söyümlük Oghlum, Men sendin toluq xursenmen!» dégen bir awaz anglandi. **23** Eysa öz [xizmitini] bashlighanda, ottuzgha kirip qalghanidi. U (xeqning neziride) Yüsüpning oghli idi; Yüsüp Xéliyning oghli, **24** Xéliy Mattatning oghli, Mattat Lawiyning oghli, Lawiy Melkiyning oghli, Melkiy Yannayning oghli, Yannay Yüsüpning oghli, **25** Yüsüp Mattatiyaning oghli, Mattatiya Amosning oghli, Amos Nahumning oghli, Nahum Héslining oghli, Hésli Naggayning oghli, **26** Naggay Mahatning oghli, Mahat Mattatiyaning oghli, Mattatiya Sémeyning oghli, Sémey Yüsüpning oghli, Yüsüp Yudaning oghli, **27** Yuda Yoananning oghli, Yoanan Résaning oghli, Résa Zerubbabelning oghli, Zerubbabel Salatiyelning oghli, Salatiyel Nériyning oghli, **28** Nériy Melkiyning oghli, Melkiy Addining oghli, Addi Qosamning oghli, Qosam Élmadamning oghli, Élmadam Érning oghli, **29** Ér Yosening oghli, Yose Eliézerning oghli, Eliézer Yorimning oghli, Yorim Mattatning oghli, Mattat Lawiyning oghli, **30** Lawiy Siméonning oghli, Siméon Yehudaning oghli, Yehuda Yüsüpning oghli, Yüsüp Yonanning oghli, Yonan Eliaqimning oghli, **31** Eliaqim Méléahning oghli, Méléah Mennaning oghli, Menna Mattataning oghli, Mattata Natanning oghli, Natan Dawutning oghli, **32** Dawut Yessening oghli, Yesse Obedning oghli, Obed Boazning oghli, Boaz Salmonning oghli, Salmon Nahshonning oghli, Nahshon Amminadabning oghli, **33** Amminadab Aramning oghli, Aram Hézronning oghli, Hézron Perezning oghli, Perez Yehudaning oghli, **34** Yehuda Yaqupning oghli, Yaqup Ishaqning oghli, Ishaq Ibrahimning oghli, Ibrahim Terahning oghli, Terah Nahorning oghli, **35** Nahor Sérugning oghli, Sérug Raghuning oghli, Raghu Pelegning oghli, Peleg Éberning oghli, Éber Shélahning oghli, **36** Shélah Qainanning oghli, Qainan Arpaxshadning

oghli, Arpaxshad Shemning oghli, Shem Nuhning oghli, Nuh Lemexning oghli, **37** Lemex Metushelahning oghli, Metushelah Hanoxning oghli, Hanox Yaredning oghli, Yared Mahalalilning oghli, Mahalalil Qénanning oghli, **38** Qénan Énoshning oghli, Énosh Sétning oghli, Sét Adem'atining oghli, Adem'ata bolsa, Xudaning oghli idi.

4 Andin Eysa Muqeddes Rohqa tolup, Jordan deryasidin qaytip kélip, Roh teripidin chöl-bayawan'gha élip bérildi. **2** U u yerde qiriq kün Iblis teripidin sinaldi. U bu künlerde héchnerse yémidi. Künler ayaghlashqanda, uning qorsiqi taza achqanidi. **3** Emdi Iblis uninggha: — Sen eger Xudaning Oghli bolsang, mushu tashqa: «Nan'gha aylan!» dep buyrughin — dédi. **4** Eysa uninggha jawaben: — [Tewratta]: «Insan peqet nan bilenla emes, belki Xudaning herbir sözi bilenmu yashaydu» dep yézilghan, — dédi. **5** Iblis yene uni égz bir taghqa bashlap chiqip, bir deqiqe ichide dunyadiki barliq döletlerni uninggha körsetti. **6** Iblis uninggha: — Men bu hakimiyetning hemmisini we uninggha tewe barliq shanushewketlerni sanga teqdim qilimen; chünki bular manga tapshurulghan, men uni kimgé bérishni xalisam, shuninggha bérimen. **7** Eger bash qoyup manga sejde qilsang, bularning hemmisi séningki bolidu, — dédi. **8** Eysa uninggha jawab bérrip: — [Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingghila ibadet qil, peqet Uningla qulluqida bol!» dep yézilghan, — dédi. **9** Andin Iblis uni Yérusalémgha élip bardı we uni ibadetxanining eng égz jayigha turghuzup: — Xudaning Oghli bolsang, özüngni peske tashlap baqqin! **10** Chünki [Tewratta]: «[Xuda] Öz perishtilirige séni qoghdash heqqide emr qilidu»; **11** we, «Putungning tashqa urulup ketmesliki üçhün, ular séni qollirida kötürüp yüridu» dep yézilghan, — dédi. **12** Eysa uninggha: — «[Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingni sinighuchi bolma!» depmu yézilghan, — dédi. **13** Iblis barliq sinashlarni ishlitip chiqqandin kéyin, uni waqtinche tashlap kétép qaldi. **14** Eysa Rohning küch-qudriti ichide Galiliye ölkisige qaytip keldi. Shuning bilen uning xewer-shöhriti etraptiki herbir yurtlarga tarqaldi. **15** U ularning sinagoglirida telim bérgili turdi we ularning ulughlashlirigha sazawer boldi. **16** U özi béqip chong qilin'ghan yurti Nasaretke kélip, shabat küni adettikidek sinagogqa kirdi we shundaqla [muqeddes yazmilarni] oqushqa öre turdi **17** we Tewrattiki «Yeshaya» dégen

qisim uninggha tapshuruldi. U oram yazmini échip, munu sözler yézilghan yerni tépip oqudi: **18** — «Perwerdigarning Rohi méning wujudumda, Chünki U méni yoqsullargha xush xewerler yetküziushke mesih qildi. Tutqunlarga azadliqni, We korlarga körüsh shipasini jakarlashqa, Ézilgenlerni xalas qilishqa, Perwerdigarning shapaet körsitidighan yilini jakarlashqa méni ewetti». **20** U yazmini türüwétip, sinagog xizmetchisige qayturup bérip, olturdi. Sinagogta olturghanlarning hemmisining közliri uninggha tikilip turatti. **21** U köpchilikke: — Mana bu ayet bügün quliqinglarga anglan'ghinida emelge ashurulmaqta, — dédi. **22** Hemmisi uning yaxshi gépini qiliship, uning aghzidin chiqiwatqan shapaetlik sözlirige heyran qélisip: — Bu Yüsüpnüing oggli emesmu? — déyishti. **23** U ulargha: — Shübhisizki, siler manga «Ey téwip, awwal özüngni saqayt!» dégen temsilni keltürüp, «Xewer tapqinimizdek, Kepernahum shehiride néme ishlar yüz bergen bolsa, mushu yerdimu, öz yurtungdimu shularni körsetmensen?» dewatisiler, — dédi. **24** — Biraq shuni silerge berheq éytip qoyayki, héchqandaq peyghember öz yurti teripidin qobul qilin'ghan emes. **25** Men silerge shu heqiqetni eslitimenki, Ilyas [peyghember]ning waqtida, asman uda üç yil alte ay étilip, dehshetlik bir qehetchilik barliq zéminni basqanda, Israilda nurgun tul ayallar bar idi; **26** biraq Ilyas ularning héchqaysisining qéshigha emes, belki Zidonning Zarefat shehiridiki bir tul ayalning qéshighila ewetilgen. **27** We [shuninggha oxshash], Élisha peyghemberning waqtida, Israilda maxaw késilige gırıptar bolghanlar nurgun bolsimu, lékin Suriyelik Naamandin bashqa, héchqaysisi saqaytilghan emes! — dédi. **28** Sinagogdikiler bu sözlerni anglap, hemmisi qattiq ghezeplendi; **29** ornidin turushup, uni sheherdin heydep chiqirip, shu sheher jaylashqan taghning léwige echiqip, tik yardin tashliwetmekchi bolushti. **30** Lékin u ularning arisidin bimalal ötüp, öz yoligha chiqip ketti. **31** U Galiliye ölkisining Kepernahum dégen bir shehirige chüshti, u yerde shabat künliride xelqqe telim béretti. **32** Ular uning telimige heyran qélishti, chünki uning sözi tolimu nopuzluq idi. **33** Emdi sinagogta napak jinning rohi chaplashqan bir kishi bolup, [uningdiki jin] qattiq awazda: **34** — Ey Nasaretlik Eysa, séning biz bilen néme karing?! Bizni yoqatqili keldingmu? Men séning kimlikingni bilimen, Xudaning Muqeddes

Bolghuchisisen! — dep towlap ketti. **35** Lékin Eysa jin'gha tenbih bérip: — Aghzingni yum! Uningdin chiq! — déwidi, jin héliqi ademni xalayıq otturısında yiqitiwétip, uningdin chiqip ketti. Lékin uninggha héch zerer yetküzmidi. **36** Hemmeylen buningdin qattiq heyran bolushup, bir-birige: — Bu zadi qandaq ish! U derweqe hoquq we qudret bilen napak rohlargha emr qilsila, ular chiqip kétidiken, — déyishti. **37** Shuning bilen uning xewer-shöhriti etrapniki herbir yurtlarga tarqaldi. **38** Eysa sinagogtin chiqip, Simonning öyige kirdi. Lékin Simonning qéyananisi éghir tep késili bolup qalghanidi; ular Eysadin uning hajitidin chiqishini ötündi. **39** U ayalning béshida turup, tepke tenbih bériwidi, tep shuan uningdin ketti. U derhal ornidin turup, ularni kütüşke bashlidi. **40** Kün pétishi bilenla, kishiler herxil késellerge gırıptar bolghan yéqinliri bolsila, ularni uning aldigha élip kélishti. U ulargha bir-birlep qolini tegküzüp, ularni saqaytti. **41** Kishilerge chaplashqan nurgun jinlar ulardin chiqip: «Sen Xudaning Oggli!» dep towlap kétetti. Lékin u ulargha tenbih bérip, söz qilishigha yol qoymidi; chünki ular uning Mesih ikenlikini biletti. **42** Kün chiqishi bilen, u sheherdin chiqip, pinhan bir jaygha ketti. Biraq top-top xalayıq uni izdep yüretti; ular uni tapqanda aldigha kélip, uni arimizda qalsun dep kétishidin tosmaqchi bolushti. **43** Lékin u ulargha: — Xudaning padishahliqining xush xewirini bashqa sheher-yézilarghimu yetküziushüm kérek; chünki men del bu ishqa ewetilgenmen, — dédi. **44** Shuning bilen u Galiliyediki sinagoglarda telim bérip yüriwerdi.

5 Shundaq boldiki, u Ginnisaret kölining boyida turghanda, xalayıq Xudaning söz-kalamini anglash üçün uning etrapigha oliship qistiliship turatti. **2** U köl boyida turghan ikki kémini kördi. Béliqchilar bolsa kémidin chüshüp, [qirghaqt] torlirini yuyushuwatatti. **3** U kémilerdin birige, yeni Simonningkige chiqip, uningdin kémini qirghaqtin sel yiraqlitishni iltimas qildi. Andin u kémidide olturup top-top xalayıqqa telim berdi. **4** Sözi tügigendin kéyin, u Simon'gha: — Kémini chongqurraq yerge heydep bérip, béliqlarni tutushqa torliringlarni sélinglar, — dédi. **5** Simon uninggha jawaben: — Ustaz, biz pütün kéchiche japa tartip héch nerse tutalmiduq. Biraq séning sözüng bilen torni salsam salay, dédi. **6** Ular shundaq qiliwidi, nurgun béliqlar torgha chüshti; tor sökölüşke bashlidi. **7** Shuning bilen ular bashqa kémidiki shérıklarini yardemge kélishe

isharet qilishdi. Ular kélip, [béliqlarni] ikki kémige liq qachiliwidi, kémiler chöküp kétey dep qaldi. **8** Simon Pétrus bu ishni körüp, Eysaning tizliri aldida yiqilip: — Mendin yiraqlashqaysen, i Reb! Chünki men gunahkarmen! — dédi. **9** Chünki bunche köp béliq tutulghanliqidin u we uninggha hemrah bolghanlirini heyranliq basqanidi. **10** We Simonning shérikliiri — Zebediyning oghulliri Yaqup bilen Yuhannamu hem shundaq heyran qaldi. Emdi Eysa Simon'gha: — Qorqmighin, buningdin kéyin sen adem tutquchi bolisen — dédi. **11** Ular kémilerni qirghaqa chiqirip, hemme nersini tashlap qoyup, uninggha egiship mangdi. **12** Shundaq boldiki, u sheher-yézilarning biride bolghanda, mana shu yerde, pütün bedinini maxaw bésip ketken bir adem bar idi; u Eysani körüpla uning ayighigha özini étip uningdin: — Teqsir, eger sen xalisang, méni saqaytip pak qilalaysen! — dep yalwurdı. **13** Eysa qolini sozup uninggha tegküzüp turup: — Xalaymen, paklan'ghin! — déwidi, bu ademning maxaw késili derhal uningdin ketti. **14** Eysa uninggha: — Hazir bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérıp kahin'gha özüngni körsitip, ularda bir guwahliq bolush üçün, Musa bu ishta emr qilghandek özüngning saqayitlghining üçün bir [qurbanliqni] sun'ghin, — dédi. **15** Lékin u toghrisidiki xewer téximu tarqilip pur ketti; shuning bilen top-top xelq uning sözini anglash we öz aghriq-késellirini saqaytishi üçün uning aldigha yighilip kéletti. **16** Halbuki, u pat-pat ulardin chékinip chöllük yerlerge bérıp dua qilatti. **17** Shu künlerning biride shundaq boldiki, u telim bériwatqanda, yénida Perisiyler we Tewrat ehiliri olturatti. Ular Galiliye, Yehudiye ölkilirining herqaysi yéza-qishlaqliri we Yérusalémdin kelgenidi. Perwerdigarning késellerni saqaytish küch-qudriti uninggha yar boldi. **18** Shu peyitte, mana birqanche kishi zembilge yatquzulghan bir palechni kötürüp keldi. Ular uni uning aldigha ekirishke intilishti. **19** Biraq adamlarning toliliqidin késelni ekirishke amal tapalmay, ular ögzige élip chiqip, ögzidiki kahishlarni échip, késelni öyning ichige zembilde yatqan halda xalayıqning otturisigha, Eysaning aldigha chüshürdi. **20** U ularning ishenchini körüp [palechke]: — Burader, gunahliring kechürüm qilindi! — dédi. **21** Tewrat ustazliri bilen Perisiyler köngülliride: — Bundaq kupurluq sözligen bu adem kimdur?! Xudadin bashqa gunahlarni kechüreleydighan kim bar? — dep oylashti. **22** Biraq Eysa ularning könglide eyib

izdeshlirini bilip yétip, jawaben: — Siler könglünglarda némishqa eyib izdeysiler? **23** «Gunahliring kechürüm qilindi!» déyish asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» déyishmu? **24** Emma hazir silerning Insan'oghlining yer yüzide gunahlarni kechürüm qilish hoquqigha ige ikenlikini bilishinglar üçün, — U palech késelge: — Sanga éytayki, ornungdin tur, ornungni yighishturup öyüngge qayt! — dep buyrudi. **25** Héliqi adem derhal ularning aldida ornidin des turup, özi yatqan zembilni élip, Xudani ulughlighiniche öyige qaytti. **26** Hemmeylenni dehshetlik heyranliq basti; ular Xudani ulughliship, qorqunchqa chömgen halda: — Biz bügün tilsimat ishlarni körduq! — déyishti. **27** Bu ishlardin kéyin, u yolgha chiqip, Lawiy isimlik bir bajgirni kördi. U baj yighidighan orunda olturatti. U uninggha: — Manga egeshkin! — dédi. **28** U ornidin turup, hemmini tashlap, uninggha egeshti. **29** Lawiy öyide uninggha katta bir ziyapet berdi. Ular bilen zor bir top bajgirilar we bashqilarmu shu yerde hemdastixan bolghanidi. **30** Biraq Perisiyler we ularning éqimidiki Tewrat ustazliri ghudungshup uning muxlisirigha: — Siler némishqa bajgir we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-ichip olturisiler?! — dep aghrinishti. **31** Eysa ulargha jawaben: — Saghlam ademler emes, belki késel ademler téwipqa mohtajdur. **32** Men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni towigha chaqirghili keldim, — dédi. **33** Andin ular uningdin: — Némishqa Yehyaning muxlisiliri daim roza tutup dua-tilawet qilidu, Perisiylerning muxlisirimu shundaq qilidu, lékin séning muxlisiring yep-ichiyla yüridighu! — dep sorashti. **34** U ulargha: — Toyi boluwatqan yigit toyda toy méhmanliri bilen hemdastixan olturghan chaghda ularni roza tutquzalamsiler? **35** Emma shu künler kéliduki, yigit ulardin élip kéliduku, ular shu künlerde roza tutidu. **36** U ulargha bir temsilmu keltürdi: — Héchkim yéngi könglektin yirtip, uni kona könglekke yamaq qilmaydu. Undaq qilsa, yéngi köngleknimu yirtqan bolidu, shundaqla yéngidin alghan yamaqmu kona könglekke mas kelmeydu. **37** Shuningdek, héchkim yéngi sharabni kona tulumlarga qachilimaydu. Undaq qilsa, yéngi sharabning [köpüshi bilen] tulumlar yérilidu-de, sharabmu tökülüp kétidu; tulumlarmu kardin chiqidu. **38** Shunga yéngi sharab yéngi tulumlarga qachilinish kérek, shundaqta ikkilisi saqlinip qalidu. **39** Uning üstige, héchkim kona sharabtin kéyin yéngisini

ichishni xalimaydu, chünki u: «Boldi, konisi yaxshi!» deydu.

6 Ikkinchi «muhim shabat küni», u bughdayliqlardin ötüp kétiwatatti. Uning muxlisleri bashaqlarni üzüwélip, aliqinida uwulap yewatatatti. **2** Lékin buni körgen bezi Perisiyler ulargha: — Siler némishqa shabat küni Tewratta cheklen'gen ishni qilisiler? — déyishti. **3** Eysa ulargha jawaben: — Siler hetta Dawut [peyghember] we uning hemrahlirining ach qalghanda néme qilghanliqini [muqeddes yazmilardin] oqumighanmusiler? **4** Démek, u Xudaning öyige kirip, [Xudagha] atalghan, [Tewratta] kahinlardin bashqa herqandaq ademning yéyéshi cheklen'gen «teqdim nanlar»ni [sorap] élip yégen we hemrahlirighimu bergen — dep jawab berdi. **5** Axirida u ulargha: — Insan'oghli shabat küningimu Igisidur, — dédi. **6** Yene bir shabat küni shundaq boldiki, u sinagogqa kirip telim bériwatatti. Sinagogta ong qoli yigilep ketken bir adem bar idi. **7** Emdi Tewrat ustazliri bilen Perisiyler uning üstidin erz qilghudek birer ishni izdep tapayli dep, uning shabat künimu késel saqaytidighan-saqaytmaydighanliqini paylap yürüshetti. **8** Biraq Eysa ularning könglidikini bilip, qoli yigilep ketken ademege: — Ornungdin tur, otturigha chiqqin! — déwidi, héliqi adem ornidin qopup shu yerde turdi. **9** Andin Eysa ulargha: — Silerdin sorap baqaychu, Tewratqa uyghun bolghini shabat küni yaxshiliq qilishmu, yaki yamanliq qilishmu? Janni qutquzushmu yaki jan'gha zamin bolushmu? — dep soridi. **10** Etrapidikilerning hemmisige nezer salghandin kéyin, u héliqi ademege: — Qolungni uzat, — dédi. U shundaq qilishi bilenla qoli eslige keltürülüp ikkinchi qoligha oxshash boldi. **11** Lékin ular ghezptin hoshini yoqitip, Eysagha qandaq taqabil turush toghrisida meslihetlishishke bashlidi. **12** Shu künlerde shundaq boldiki, u dua qilishqa taghqa chiqti we u yerde Xudagha kéchiche dua qildi. **13** Tang atqanda, muxlislerini aldigha chaqirip, ularning ichidin on ikkiylenni tallap, ularni rosul dep atidi. **14** Ular: Simon (Eysa uni Pétrus depmu atighan) we uning inisi Andiriyas; Yaqup we Yuhanna, Filip we Bartolomay, **15** Matta we Tomas, Alfayning oghli Yaqup we milletperwer dep atalghan Simon, **16** Yaqupning oghli Yehuda we kéyin uninggha satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyotlar idi. **17** Eysa [rosulliri] bilen taghdin chüshüp, bir tüzlenglikte turatti. Shu yerde nurghun muxlisleri hemde pütkül Yehudiye ölkisidin we Yérusalémdin,

Tur we Zidon sheherlirige qaraydighan déngiz boyidiki yurtlardin top-top kishiler yighilishti. Ular uning telimlirini anglash we késellirige shipaliq izdesh üçün kelgenidi. **18** Napak rohlardin azablan'ghanlarmu shipaliq tépishti. **19** Bu top-top ademlerning hemmisi qollirini uninggha tegküzüwélishqa intiletti; chünki küch-qudret uning wujudidin chiqip ularning hemmisige shipaliq bériwatatti. **20** Shuning bilen u béshini kütürüp muxlislerigha qarap mundaq dédi: — «Mubarek, ey yoqsullar! Chünki Xudaning padishahliqi silerningkidur. **21** Mubarek, ey hazir ach qalghanlar! Chünki siler toluq toyunisiler. Mubarek, ey yighlawatqanlar! Chünki külidighan bolisiler. **22** Kishiler Insan'oghlining wejidin silerdin nepretlense, silerni özliridin chetke qaqs, silerge töhmet-haqaret qilsa, naminglarni rezil dep qarghisa, silerge mubarek! **23** Shu küni shadlinip tentene qilip sekrenglar. Chünki mana, ershte bolghan in'aminglar zordur. Chünki ularning ata-bowiliri [burunqi] peyghemberlergimu oxshash ishlarni qilghan. **24** — Lékin halinglarga way, ey baylar! Chünki siler alliqachan rahet-paraghitinglarga ige boldunglar! **25** Halinglarga way, ey qarni toyun'ghanlar! Chünki siler ach qalisiler. Halinglarga way, ey külüwatqanlar! Chünki haza tutup yighlaysiler. **26** Hemmeylen silerni yaxshi dégende, halinglarga way! Chünki ularning ata-bowilirimu [burunqi] saxta peyghemberlerge shundaq qilghan». **27** — Biraq manga qulaq salghan silerge shuni éytip qoyayki, düshmenliringlarga méhir-muhebbet körsitinglar; silerge öch bolghanlarga yaxshiliq qilinglar. **28** Silerni qarighanlarga bext tilenglar; silerge yaman muamilide bolghanlarghimu dua qilinglar. **29** Birsi mengzingge ursa, ikkinchi mengzingnimu tutup ber; birsi chapiningni éliwalimen dése, könglikingnimu ayimay bergin. **30** Birsi sendin birnéme tilise, uninggha bergin. Birsi séning birer nersengni élip ketse, uni qayturup bérishni sorima. **31** Bashqilarning özünglarga qandaq muamile qilishini ümid qilsanglar, silermu ulargha shundaq muamile qilinglar. **32** Eger siler özüglarni yaxshi körgenlergila méhir-muhebbet körsetsenglar, unda qda silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu özini yaxshi körgenlerge méhir-muhebbet körsitidighu. **33** Eger siler özüglargha yaxshiliq qilghanlarghila yaxshiliq qilsanglar, unda qta silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu shundaq qilidighu! **34** Eger siler qerzni «choqum qayturup

béridu» dep oylighanlarga bersenglar, undaqa silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu eyne qayturup alimiz dep bashqa gunahkarlarga qerz bérédighu! 35 Lékin siler bolsanglar, düshmininglarchimu méhir-muhebbet körsitinglar, yaxshiliq qilinglar, bashqilargha ötné béringlar we «Ular bizge bérnéme qayturidu» dep oylimanglar. Shu chaghda, in'aminglar zor bolidu we siler Hemmidin Aliy Bolghuchining perzentliri bolisiler. Chünki u tuzkorlarga we rezillergimu méhribanliq qilidu. 36 Atanglar méhriban bolghinidek silermu méhriban bolunglar. 37 — Bashqilarning üstidin höküm qilip yürmenglar. Bolmisa, siler [Xudaning] hökümige uchraysiler. Bashqilarni gunahqa békitmenglar we silermu gunahqa békitilmaysiler. Bashqilarni kechüringlar we silermu kechürüm qilinisiler. 38 Béringlar we silergimu bérilidu — hetta chong ölchigüchke liq chingdap, silkip toldurulup üstidin téship chüshkidek derijide qoynunglarga töküp bérilidu. Siler bashqilargha qandaq ölchem bilen ölchep bersenglar, silergimu shundaq ölchem bilen ölchep bérilidu. 39 Andin u ulargha temsil éytip mundaq dédi: — Qarighu qarighuni yétilep mangalamdu? Undaq qilsa, her ikkisi orekke chüshüp ketmemdu? 40 Muxlis ustazidin üstün turmaydu; lékin takamullashturulghini ustazigha oxshash bolidu. 41 Emdi néme üçhün buradiringning közidiki qilni körüp, öz közüngdiki limni bayqiyalmaysen?! 42 Sen qandaqmu öz közüngde turghan limni körmey turup buradiringgha: «Qéni, közüngdiki qilni éliwétey!» déyeleysen?! Ey saxtipez! Awwal özüngning közidiki limni éliwet, andin éniq körüp, buradiringning közidiki qilni éliwételeysen. 43 Chünki héchqandaq yaxshi derex yaman méwe bermeydu, héchqandaq yaman derexmu yaxshi méwe bermeydu. 44 Herqandaq derexni bergen méwisidin perq etkili bolidu. Chünki tikendin enjürni üzgili bolmas, yantaqtin üzüm üzgili bolmas. 45 Yaxshi adem qelbidiki yaxshiliq xezinisidin yaxshiliq chiqiridu; rezil adem qelbidiki rezillik xezinisidin rezillikni chiqiridu. Chünki qelb némige toldurulghan bolsa, éghizdin shu chiqidu. 46 — Siler némishqa méni «Reb! Reb!» deysiler-yu, biraq silerge éytqanlirimgha emel qilmaysiler? 47 Emise, méning aldimgha kélip, sözlirimni anglap emel qilghan herkimning kimgé oxshighanliqini silerge körsitip bérey. 48 U xuddi chongqur kolap, ulini qoram tashning üstige sélip

öy salghan kishige oxshaydu. Kelkün kelgende, su éqimi u öyning üstige zerb bilen urulghini bilen, uni midir-sidir qilalmidi, chünki u puxta sélin'ghan. 49 Lékin sözlirimni anglap turup, emel qilmaydighan kishi bolsa, quruq yerning üstige ulsiz öy salghan kishige oxshaydu. [Kelkün] éqimi shu öyning üstige urulushi bilen u örülüp ketti; uning örülüshi intayin dehshetlik boldi!

7 Eysa köpchilikke bu sözlerning hemmisini qilip bolghandin kéyin, Kepernahum shehirige [qayta] kirdi. 2 U yerde melum bir yüzbéshining etiwarliq quli éghir késel bolup, sekratta yatatti. 3 Yüzbéshi Eysaning xewirini anglap, birnechche Yehudiy aqsqaalni uning yénigha bérrip, uning kélip qulini qutquzushi üçhün ötünüşke ewetti. 4 Ular Eysaning aldigha kelgende uninggha: — Bu ishni tiligüchi bolsa, tilikini ijabet qilishingizgha heqiqeten erziydighan adem. 5 Chünki u bizning [Yehudiy] élimizni yaxshi köridu we hetta biz üçhün bir sinagogmu sélip berdi, — dep jiddiy qiyapette ötünüshti. 6 Eysa ular bilen bille bardi. Biraq öyige az qalghanda, yüzbéshi Eysaning aldigha birnechche dostini ewetip uninggha mundaq dégüzdi: — «Teqsir, özlirini aware qilmisila, özlirining torusumning astigha kélisilirige erzimeymen. 7 Shunga özümnimu silining aldilirigha bérishqa layiq hésablimdim. Sili peqet bir éghiz söz qilip qoysila, qulum saqiyip kétidu. 8 Chünki menmu bashqa birsining hoquqi astidiki adammen, qol astimdimu leshkerlim bar. Birige bar désem baridu, birige kel désem, kélidu; qulumgha bu ishni qil désem, u shu ishni qilidu». 9 Eysa bu gepni anglap [yüzbéshigha] teejjüblendi. U burulup keynige egeshken xalayiqqa: Derweqe, hetta Israildimu bundaq zor ishenchni tapalmighanidim! — dédi. 10 Yüzbéshi ewetken kishiler qaytip barghanda, késel bolghan qulning sellimaza saqayghanliqini kördi. 11 Bu ishtin kéyin u Nain dégen bir sheherge bardi. Uning muxlisleri we yene top-top kishiler uninggha egiship mangdi. 12 U sheher qowuqigha yéqinlashqanda, mana kishiler jinaza kötürüp chiqiwatqanidi. Ölgüchi anisining yekke-yégane oghli idi, uning üstige anisi tul ayal idi. Sheherdin chong bir top adem ayalgha hemrah bolup chiqqanidi. 13 Reb uni körüp, uninggha ichini aghritip: — Yighlimighin, — dédi. 14 Shuning bilen u ötüp, tawutqa qolini tegküziwidi, tawut kötürgenler toxtidi. U: — Yigit, sanga éytimen, oyghan! — dédi. 15 Ölgüchi bolsa ruslinip tik olturdi we gep qilishqa

bashlidi. [Eysa] uni anisigha tapshurup berdi. **16** Hemmeylenni qorqunch bésip, ular Xudani ulug'hap: — «Arimizda ulugh bir peyghember turghuzuldi!» we «Xuda Öz xelqini yoqlap keldi!» — déyishti. **17** Uning toghrisidiki bu xewer pütün Yehudiye zémini we etrapniki rayonlarga tarqilip ketti. **18** Yehyaning muxlisliri emdi bu barliq ishlarning xewirini uninggha yetküzdi. Yehya muxlisliridin ikkiylenni özige chaqirip, **19** Ularni Eysaning aldigha ewetip: «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?» dep sorap kélishke ewetti. **20** Ular Eysaning aldigha béríp: — Chömüldürgüchi Yehya bizni sendin: «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?» dep sorap kélishke yéninggha ewetti — dédi. **21** Del shu waqitta [Eysa] aghriq-silaq we késel-waba basqan we yaman rohlar chaplashqan nurghun kishilerni saqaytti we nurghun qarighularni köridighan qildi. **22** Shuning bilen u [Yehyaning muxlislirigha]: — Siler qaytip béríp, Yehyagha öz anglighan we körgenliringlar toghruluq xewer yetküzüp — «Korlar köreleydighan we tokurlar mangalaydighan boldi, maxaw késili bolghanlar saqaytildi, gaslar angliyalaydighan boldi, ölgenlermu tirildürüldi we kembeghellerge xush xewer jakarlandi» — dep éytinglar. **23** [Uninggha yene]: «Mendin gumanlanmay putliship ketmigen kishi bolsa bextlikur!» dep qoyunglar, — dédi. **24** Yehyaning elchiliri ketkendin kéyin, u top-top ademlerge Yehya toghruluq söz échip: — «Siler [burun Yehyani izdep] chölge barghininglarda, zadi némini körgili bardinglar? Shamalda yelpünüp turghan qomushnimu? **25** Yaki ésil kiyim kiygen bir erbabnimu? Mana, ésil kiyimlerni kiygen, eysh-ishret ichide yashaydighanlar padishahlarning ordiliridin tépildughu! **26** Emdi siler néme körgili bardinglar? Bir peyghembernimu? Durus, emma men shuni silerge éytip qoyayki, [bu bolsa] peyghemberdinmu üstün bir bolghuchidur. **27** Chünki [muqeddes yazmildardiki]: — «Mana, yüz aldinggha elchimni ewetimen; U séning aldingda yolungni teyyarlaydu» — dep yézilghan söz mana del uning toghrisida yézilghandur. **28** Chünki men silerge shuni éytip qoyayki, ayallardin tughulghanlar arisida Yehyadinmu ulug'hi yoq; emma Xudaning padishahliqidiki eng kichik bolghinimu uningdin ulugh turidu **29** (emdi [Yehyani] anglighan puqralar, hetta bajgirlarmu Xudaning yolini toghra dep

Yehyaning chömüldürüshi bilen chömüldürülgenidi. **30** Lékin Perisiyler we Tewratshunaslar Yehyaning chömüldürüshini qobul qilmay, Xudaning özlrige bolghan meqset-iradisini chetke qaqqanidi). **31** Lékin bu zamanning kishilirini zadi kimlerge oxshitay? Ular kimlerge oxshaydu? **32** Ular xuddi reste-bazarlarda olturuwélip, bir-birige: «Biz silerge sunay chélip bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem pedisige chélip bersekmu, yigha-zar qilmidinglar» dep [qaqshaydighan tuturuqsiz] balilargha oxshaydu. **33** Chünki Chömüldürgüchi Yehya kélip ziyapette olturmaytti, [sharab] ichmeytti. Shuning bilen siler: «Uninggha jin chaplishiptu» déyishisiler. **34** Insan'oghli bolsa kélip hem yeydu hem ichidu we mana siler: «Taza bir toymas we meyxor iken. U bajgirlar we gunahkarlarning dostidur» déyishisiler. **35** Lékin danaliq bolsa özining barliq perzentliri arqiliq durus dep tonulidu». **36** Perisiylerdin biri uningdin öyümde méhman bolsingiz dep ötündi. Emdi u Perisiyning öyige kirip dastixanda olturdi. **37** We mana, u sheherde buzuq dep tonulghan bir ayal Eysaning bu Perisiyning öyide dastixanda olturghanliqini anglap, aq qashtéshidin yasalghan bir qutida murmekki élip keldi. **38** U yighlighan péti uning keynide, putigha yéqin turup, köz yashliri qilip, putlirini hól qiluwetti; andin chachliri bilen uning putlirini értip qurutti hem putlirini toxtimay söyüp, üstige etir sürdi. **39** Emdi uni chaqirghan Perisiy bu ishni körüp, ichide: «Bu adem rast peyghember bolghan bolsa, özige tégiwatqan bu ayalning kim we qandaq ikenlikini biletti. Chünki u bir buzuq!» dep oylidi. **40** Shuning bilen Eysa uninggha jawaben: — Simon, sanga deydighan bir gépim bar, — dédi. — Éyting, ustaz, — dédi Simon. **41** — Ikki adem melum bir qerz igisige qerzdar iken. Biri besh yüz kümüş dinargha, yene biri bolsa ellik kümüş dinargha qerzdar iken. **42** Lékin her ikkisining qerzni qayturghili héchnersisi bolmighachqa, qerz igisi méhribanliq qilip her ikkisining qerzini kechürüm qiptu. Séningche, ularning qaysisi uni bekreke söyidu? — dep soridi Eysa. **43** Simon jawaben: — Méningche, [qerzi] köprek kechürüm qilin'ghan kishi, — dédi. — Toghra höküm qilding, — dédi Eysa. **44** Andin héliqi ayalgha burulup, Simon'gha: — Bu ayalni kördüngmu? Men öyüngge kirginim bilen, sen putlirimni yuyushqa su bermigeniding; lékin u köz yéshi bilen putlirimni yudi we chéchi bilen értip qurutti. **45** Sen méni salam béríp söymiding; lékin u

men kirgending tartip putlirimni söyüshtin toxtimidi. **46** Sen béshinghimu may sürkimigeniding; biraq u méning putlirimgha murmekkini sürkep qoydi. **47** Shunga shuni sanga éytip qoyayki, uning nurghun gunahliri kechürüm qilindi. Chünki mana, uning körsetken méhir-muhebbiti chongqur emesmu? Emma kechürümi az bolghanlarning méhir-muhebbetni körsitishimu az bolidu, — dédi. **48** Andin u ayalgha: — Gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **49** Ular bilen hemdastixan olturghanlar könglide: «Kishilarning gunahlirinimu kechürüm qilghuchi bu adem zadi kimdu?» déyishti. **50** Eysa héliqi ayalgha: — Étiqading séni qutquzdi; aman-xatirjemlik bilen qaytqin! — dédi.

8 Kéyin, [Eysa] shu yurtlarni kézip, shehermu-sheher, yézimu-yéza Xudaning padishahliqining xush xewirini élan qilip jakarlidi; on ikkiylenmu uning bilen birge bardı. **2** Uning bilen bille barghanlardin yene yaman rohlardin we aghriq-silaqlardin saqaytilghan bezi ayallarmu bar idi; ularning arisida özidin yette jin heydep chiqirilghan Meryem (Magdalliq dep atalghan), **3** Hérod [xan]ning saray ghojidari Xuzaning ayali Yoanna, Suzanna we bashqa nurghun ayallarmu bar idi. Bular öz mal-mülükliri bilen u [we uning muxlislrining] hajetliridin chiqatti. **4** Chong bir top ademler yigilghanda, shundaqla herqaysi sheherlerdin kishiler uning yénigha kelgende, u ulargha bir temsil sözlep berdi: **5** — «Uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. Uruq chachqanda, uruqlardin beziliri chighir yol üstige chüshüp, dessilip kétiptu we asmandiki uchar-qanatlar kélip ularni yep kétiptu. **6** Bashqa beziliri tashliq yerge chüshüptu. Yerde nemlik bolmighachqa, ünüp chiqqini bilen qurup kétiptu. **7** Bashqa beziliri tikenlarning arisigha chüshüptu, tikenler maysilar bilen teng ösüp maysilarni boghuwaptu. **8** Bashqa beziliri bolsa yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ün'gending kéyin, yüz hesse hosul bériptu». Bularni dégending kéyin u yuqiri awaz bilen: — Anglighudek quliqi barlar buni anglisun! dep towlidi. **9** Kéyin uning muxlisliri uningdin: — Bu temsilning menisi néme? — dep soridi. **10** U ulargha mundaq dédi: — Xudaning padishahliqining sirlirini bilish silerge nésip qilindi. Biraq bu ishlar qalghan bashqilargha temsiller bilenla étylidu. Meqsiti shuki, «Ular qarisimu körmeydu, anglisimu chüshenmeydu». **11** Emdi temsilning menisi mundaq: — Uruq bolsa, Xudaning söz-kalamidur. **12** Chighir yol boyidikiler

bolsa mushular: Ular söz-kalamni anglaydu; lékin İblis kélip, ularning ishinip qutquzulushining aldini élishi üçün ularning qelbidiki sözni élip kétidu. **13** Tashliq yerge chüshken uruqlar söz-kalamni anglighan hamam xushalliq bilen qobul qilghanlarga temsil qilin'ghan. Ularda yiltiz bolmighachqa, peqet bir mehel ishinip, andin sinaq-müshküllük waqti kelgende, [étiqadtin] téyilip kétidu. **14** Tikenlikke chüshken uruqlar bolsa shundaq ademlerni körsetkenki, sözni anglighan bolsimu, yolgha chiqqandin kéyin bu paniy hayattiki endishiler, bayliqlar we halawetlerning éziqturushliri bilen boghulup, uruq pishmay hosul bermeydu. **15** Lékin yaxshi tupraqqa chéчилghan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglap, semimiy we yaxshi qelbi bilen uni tutidighanlarni körsitidu; bundaq ademler sewrchanliq bilen hosul béridu. **16** Héchkim chiraghni yéqip qoyup üstige idishni kömtürüp qoymas yaki kariwat astigha turghuzmas, belki chiraghdanning üstige qoyidu; buning bilen öyge kirgenler yoruqluqni köridu. **17** Chünki yoshurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish ayan bolmay, yoruqluqqa chiqmay qalmaydu. **18** Shuning üçün, anglishinglarning qandaq ikenlikige köngül qoyunglar! Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidu; emma kimde yoq bolsa, hetta bar dep hasabliqinimu uningdin mehrum qilinidu. **19** Emdi uning anisi we iniliri uning bilen körüşkili keldi. Lékin adem nurghun bolghachqa, yénigha kélelmigenidi. **20** Shuning bilen birsi uninggha: — Aningiz we iniliringiz siz bilen körüşimiz dep, sirtta turidu, — dédi. **21** Lékin u jawaben: — Méning anam we aka-uka qérindashlirim bolsa Xudaning sözini anglap, uninggha emel qilghuchilardur, dédi. **22** We shundaq boldiki, shu künlerdin biri, u muxlisliri bilen bir kémige chüshüp, ulargha: — Kölning u qétigha barayli, — dédi. Shuning bilen ular yolgha chiqti. **23** Kéme kétiwatqanda u uyqugha ketkenidi. Kölge tuyuqsız qara boran kélip, kémige su toshup kétép, ular xewpte qaldi. **24** Muxlislar kélip uni oyghitip: — Ustaz, ustaz, tügishidighan bolduq! — dédi. Lékin u ormidin turup, boran'gha we dawalghughan dolqunlarga tenbih berdi; hemmisi toxtap, tinch boldi. **25** U muxlislrigha qarap: — Ishenchinglar nege ketti? — dédi. Ular hem qorqushup, hem bekmu heyran bolup, birbirige: — Bu adem zadi kimdu, buyruq qilsa, hetta shamallar we dolqunlarmu uninggha boysunidiken-he! — dep kétishti. **26** Shuning bilen ular Galiliyening

udulidiki Gérasaliqlarning yurtiga yétip bardí. 27 U qirghaqqá chiqishi bilenla, uzundin béri jinlar chaplashqan, sheherdin kelgen melum adem uning aldigha keldi. Bu adem kiyim kiymey, héch öyde turmay, görler arisida yashaytti. 28 Lékin u Eysani körüpla warqirap, uning ayighigha yiqilip qattiq awaz bilen: — Hemmidin Aliy Xudaning Oghli Eysa, séning men bilen néme karing! Sendin ötüminenki, méni qiytima! — dep towlap ketti. 29 Chünki Eysa napak rohning uningdin chiqishini buyruwatatti (chünki jin nurghun qétim uni tutuwalghanidi; u chaghlarda kishiler uning put-qollirini kishenzenjirler bilen baghlap uni qamap qoyghan bolsimu, u zenjirlarni üzüp qéchip chiqqan we jin teripidin chölbayawanlarga heydiwétilgenidi). 30 Eysa bu ademdin: — Isming néme? — dep soriwidi, u: — Ismim «Qoshun», — dédi. Chünki nurghun jinlar uning ichige kirip chaplishiwalghanidi. 31 Emdi ular Eysadin özlirini tégi yoq hanggha ketküzmeslikni ötüñüp yalwurdi. (Abyssos 912) 32 Shu yerde tagh baghrida chong bir top tongguz padisi ozuqliniwatatti. Jinlar Eysagha yalwurup, tongguzlarning ténige kirishke ijazet bérishini ötüñdi. U ulargha ijazet berdi. 33 Jinlar shu ademdin chiqip, tongguzlarning ténige kiriwaldi; shuning bilen pütkül tongguz padisi tik yardin étilip chüshüp, kölge gherq boldi. 34 Tongguzlarni baqquchilarmu bu weqeni körüp u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu xewerni tarqatti. 35 Xalayıq zadi néme ish bolghanliqini körgili chiqti; Eysaning aldigha kelgende, shu yerde özidin jinlar chiqqan héliqi ademning kiyim-kéchékni kiyip, es-hoshi jayida halda Eysaning ayighi aldida olturghinini kördi; ular qorqup kétishti. 36 Bu weqeni körgenlermu jinlar chaplashqan ademning qandaq saqaytilghinini köpchilikke teswirlep berdi. 37 Andin Gérasaliqlarning yurtidikiler we etrapidikiler barliq kishiler uning ularning arisidin kétishini ötüñüshti. Chünki dehshetlik qorqunch ularni basqanidi. Shunga u kémige chüshüp, qaytishqa yol aldi. 38 Emma jinlar özidin chiqip ketken héliqi adem uninggha, Men sen bilen bille kétey, — dep yalwurdi. Lékin u uni yolgha sélip: 39 — Öyüngge qaytip bérıp, Xudaning sanga shunche chong ishlarni qilip bergenlikini yetküzgin, — dédi. U adem qaytip bérıp, pütkül sheherni arilap, Eysaning özige shunche chong ishlarni qilip bergenlikini élan qildi. 40 Eysa qaytip kelginide, shundaq boldiki, xalayıq uni xushallıq bilen qarshi élishti; chünki hemmeylen uning qaytip kélishini

kütüp turatti. 41 We mana, bir kishi, sinagogning chongi bolghan Yairus isimlik kishimu Eysaning aldigha kélip ayighigha özini étip, uning öyige bérishini ötüñdi. 42 Chünki uning on ikki yashliq yalghuz qizi sekratta idi. Eysa u yerge barghinida, top-top kishiler uning etrapigha zich oliship uni qistishatti. 43 Arisida xun tewresh késilige giriptar bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal bar idi; u bar-yoqini téwiplargha xejlep tügetken bolsimu, héchqaysisidin shıpa tapmighaniken. 44 U [Eysaning] arqisidin kélip, uning tonining péshini siliwidi, shuan xun toxtidi. 45 Eysa: — Manga qol tegküzgen kim? — dep soridi. Hemmeylen inkar qilghanda, Pétrusmu we uning bilen bolghanlarmu: — Ustaz, xalayıq top-top bolup töt etrapingni oliship, séni qistishiwatqan yerde, sen «Manga tegken kim?», dep soraysen'ghu? — dédi. 46 Lékin Eysa: — Yaq! Birsı manga tegdi; chünki wujudumdin qudretning chiqip kétéwatqinini sezdim, — dédi. 47 Héliqi ayal özining yoshurup qalalmaydighanliqini bilip, titrigen halda uning aldigha yiqildi we köpchilik aldida özining néme sewebtin Eysagha qol tegküzgenlikini, shundaqla shuan qandaq saqayghanlikini éytti. 48 Eysa uninggha: — Yüreklik bol, qizim, ishenching séni saqaytti! Aman-xatirjemlik bilen mangghin! — dédi. 49 U söz qiliwatqanda, sinagog chongining öyidin chiqqan bireylen kélip sinagog chongigha: — Qizıngız jan üzdi. Emdi ustazni kayitmighin, — dédi. 50 Lékin Eysa buni anglap uninggha: — Qorqmighin! Peqet ishenchte bol, u saqiyip kétidu, — dédi. 51 U öyge barghanda Pétrus, Yuhanna, Yaqup we qizning ata-anisidin bashqa héchkimning özi bilen bille öyge kirishige ruxset qilmidi. 52 U yerdikiler xemmissi qizgha matem tutup yigha-zar kötürüwatatti. Lékin u: — Boldi, yighlimanglar! Chünki qiz ölmidi, peqet uxlap qaptu! — dédi. 53 Ular bolsa qizning allıqachan jan üzdi dep bilgechke, uni mesxire qildi. 54 Lékin u ularni chiqiriwétip, qizning qolidin tartip: — Balam, ornungdin tur, — dep chaqirdi. 55 [Qizning] rohi qaytip kélip, u derhal ornidin turdi. U qizgha yégüdek birnéme bérishni éytti. 56 Qizning ata-anisi intayin heyran qélishtı. Lékin u ulargha bu ishni héchkimge éytmasliqni tapilidi.

9 Eysa on ikkiylenni chaqirıp, ulargha barliq jinlarni heydiwétish we késellerni saqaytishqa qudret we hoquq berdi. 2 Andin ularni Xudaning padishahliqini jar qilish we késellerni saqaytishqa ewetti. 3 U

ulargha: — Siler seper üçhün héch nerse almanglar, ne hasa, ne xurjun, ne nan, ne pul éliwalmanglar; birer artuq yektekmu éliwalmanglar. **4** We qaysi öyge [qobul qilini] kirsenglar, u yurttin ketküche shu öyde turunglar. **5** Emdi qaysi yerdiki kishiler silerni qobul qilmisa, u sheherdin chiqqininglarda ulargha agah-guwah bolsun üçhün ayighinglardiki topinimu qéqiwétinglar! — dédi. **6** Muxlislar yolgha chiqip, yéza-qishlaqlarni arilap xush xewerni élan qilip, hemme yerde késellerni saqaytti. **7** Emdi Hérod hakim uning barliq qilghanliridin xewer tépip, qaymuqup qaldi. Chünki beziler: «Mana Yehya ölümün tiriliptu!» dése, **8** yene beziler: «Ilyas peyghember [qayta] peyda boldi» we yene bashqilar: «Qedimki peyghemberlerdin biri qaytidin tiriliptu!» deytti. **9** Hérod: «Men Yehyaning kallisini aldurghanidim, emdi men mushu gépini anglawatqan zat zadi kimdu?» — dédi. Shuning bilen u uni körush pursitini izdidi. **10** Rosullar bolsa qaytip kélip, özlirining qilghan ishlirining hemmisini Eysagha melum qildi. U ularni élip, xupiyane halda Beyt-Saida dégen sheherdiki xilwet bir yerge keldi. **11** Biraq xalayıq buningdin xewer tépip uninggha egiship keldi. U ularni qarshi élip, ulargha Xudaning padishahliqi toghrisida sözlidi we shipagha mohtajlarni saqaytti. **12** Kün olturay dégende, on ikkiylen uning aldigha kélip uninggha: — Xalayıqni yolgha salsang, ular etraptiki yéza-qishlaqlargha we étizlarga bérıp qon'ghudek jaylar we ozuq-tülük tapsun; chünki mushu yer chöllük iken, — dédi. **13** Lékin u ulargha: — Ulargha özünglar ozuq béringlar, — dédi. — Bizde peqet besh nan bilen ikki béliqtin bashqa nerse yoq. Bu barliq xelqke ozuq-tülük sétiwélip kélemduq?! — déyishti ular. **14** Chünki shu yerde yighilghan erlerningla sani besh mingche idi. U muxlislarga: — Xalayıqni elliktin-elliktin bölüp olturghuzunglar, — dédi. **15** Ular uning déginiche qilip hemmeylenni olturghuzdi. **16** Eysa besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagha] teshekkür éytip bularni beriketlidi. Andin ularni oshtup, xalayıqqa sunup bérish üçhün muxlislirigha berdi. **17** Hemmeylen yep toyundi. Andin shulardin éship qalghan parchilirini on ikki séwetke yighip qachilidi. **18** We shundaq boldiki, u özi yalghuz dua qiliwatqanda, muxlisleri yénida turatti. U ulardin: — Xalayıq méni kim deydu? — dep soridi. **19** Ular jawaben: — Beziler séni Chömlüdürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember], we yene beziler qedimki peyghemberlerdin biri tiriliptu deydu, —

dédi. **20** U ulardin: — Silerchu? Siler méni kim dep bilisiler? — dep soridi. Pétrus jawab bérıp: — Sen Xudaning Mesihidursen, — dédi. **21** U ulargha qattiq jékilep, bu ishni héchkinge tinmanglar, dep tapilidi. **22** — Chünki Insan'oghlining nurghun azab-oqubet tartishi, aqsqaqallar, bash kahnlar we Tewrat ustazliri teripidin chetke qéqilishi, öltürülüşhi we üç kündin kéyin tirildürülüşhi muqerrer, — dédi. **23** Andin u ularning hemmisige mundaq dédi: — Kimdekim manga egishishni niyet qilsa, özidin kéchip, her küni özining kréstini kötürüp manga egeshsun! **24** Chünki kimdekim öz hayatini qutquzimen deydi, choqum uningdin mehrum bolidu, lékin men üçhün öz hayatidin mehrum bolghan kishi hayatini qutquzidu. **25** Chünki bir adem pütün dunyagha ige bolup, özini halak qilsa yaki özidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! **26** Chünki kimdekim mendin we méning sözlirimdin nomus qilsa, Insan'oghli özining shan-sheripi ichide, uning Atisining we muqeddes perishtilerning shan-sheripi ichide qaytip kelginide uningdinmu nomus qilidu. **27** Lékin men derheqiqet silerge shuni éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölümning temini tétishtin burun jezmen Xudaning padishahliqini köridighanlar bardur. **28** Bu sözlerdin texminen sekkiz kün kéyin shundaq boldiki, u Pétrus, Yuhanna we Yaqupni élip, dua qilish üçhün bir taghqa chiqti. **29** U dua qiliwatqanida, uning yüzining qiyapiti özgerdi we kiyimliri ap'aq bolup chaqmaqtek chaqnidi. **30** We mana, ikki adem peyda bolup uning bilen sözlishishiwatqanidi; ular Musa we Ilyas [peyghemberler] idi. **31** Ular parlaq jula ichide ayan bolup, uning bilen Yérusalémda ada qilidighan «dunyadin ötüp kétish»i toghrisida söhbetleshti. **32** Emdi Pétrus we uning hemrahlirini xéli ügidek basqanidi; lékin ularning uyqusi toluq échilghanda ular uning shan-sheripini we uning bilen bille turghan ikki ademzatni kördi. **33** We shundaq boldiki, bu ikkisi Eysadin ayriliwatqanda, Pétrus özining némini dewatqanliqini bilmigen halda Eysagha: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin yaxshi boldi! Birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üç kepe yasayli, — dédi. **34** Lékin u bu geplerni qiliwatqanda, bir parche bulut peyda bolup ularni qapliwaldi; ular bulut ichige kirip qalghinida qorqushup ketti. **35** Buluttin tuyuqsiz bir awaz anglinip: — Bu Méning söyümlük Oghlumdur. Uninggha qulaq sélinglar! — dédi. **36**

Awaz anglan'ghandin kéyin, qarisa, Eysa özi yalghuz qalghanidi. Ular süküti qilib qélishiti we shu künlerde özliri körgen ishlardin héchqaysisini héchkimgé éytmidi. **37** Etisi, ular taghdin chüshken waqtida, zor bir top kishiler uni qarshi aldi. **38** Mana, topning arisidin bireylen warqirap: — Ustaz, ötünüp qalay, oghlumgha ichingni aghritip qarap qoyghaysen! Chünki u méning birla balam idi. **39** Mana, uni daim bir roh tutuwélip, u özichila warqirap-jarqirap kétédighan bolup qaldi; u uning bedinini tartishturup, aghzidin aq köpük keltürüwétidu. [Jin] uni daim dégüdek qiynap, uninggha héch aram bermeydu. **40** Men muxlisiringizdin rohni heydiwétishni ötünüwidim, biraq ular undaq qilalmidi, — dédi. **41** Eysa jawaben: — Ey étiqadsiz we tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche turup, silerge sewr qilay? — Oghlungni aldimgha élip kelgin — dédi. **42** Bala téxi yolda kéliwatqanda, jin uni yiqitip, pütün bedinini tartishturdi. Eysa napak rohqa tenbih bérip, balini saqaytti we uni atisigha qayturup berdi. **43** Hemmeylen Xudaning shereplik küch-qudritige qin-qinigha patmay teejjüplendi. Hemmisi Eysaning qilghanlirigha heyran qéliship turghanda, u muxlislirigha mundaq éytti: **44** — Bu sözlerni qulaqliringlarga obdan singdürüp qoyunglar. Chünki Insan'oghli pat arida [satqunluqtin] insanlarning qoligha tapshurup bérilidu, — dédi. **45** Biraq ular bu sözni chüshinelmidi. Buning menisi ular chüshinip yetmisun üçhün ulardin yoshurulghanidi. Ular uningdin bu söz toghruluq sorashqimu pétinalmidi. **46** Emdi muxlislar arisida ulardin kimning eng ulugh bolidighanliqi toghruluq talash-tartish peyda boldi. **47** Emma Eysa ularning könglidiki oylarni körüp yétip, kichik bir balini élip yénida turghuzup, **48** ulargha: — Kim méning namimda bu kichik balini qobul qilsa, méni qobul qilghan bolidu we kim méni qobul qilsa, méni ewetküchini qobul qilghan bolidu. Aranglarda özini eng töwen tutqini bolsa ulugh bolidu, — dédi. **49** Yuhanna jawaben uninggha: — Ustaz, séning naming bilen jinlarni heydewatqan birsini kördüq. Lékin u biz bilen birge sanga egeshmigenliki tüpeylidin, uni tostuq, — dédi. **50** Lékin Eysa uninggha: — Uni tosmanglar. Chünki kim silerge qarshi turmisa silerni qollighanlardindur, — dédi. **51** We shundaq boldiki, uning asman'gha élip kétédighan künlirining toshushigha az qalghanda, u qet'iylik bilen yüzini Yérusalémgha bérishqa qaratti. **52** [Shuning üçhün] u aldın elchilerni ewetti. Ular yolgha chiqip, uning

kélishige teyyarlıq qilish üçhün Samariye ölkisidiki bir yézigha kirdi. **53** Biraq u yüzini Yérusalémgha qaratqanliqi tüpeylidin yézidikiler Eysani qobul qilmidi. **54** Uning muxlisliridin Yaqup bilen Yuhanna bu ishni körüp: — I Reb, ularni köydürüp yoqitish üçhün Iliyas peyghemberdek asmandin ot yéghishini chiqirishimizni xalamsen? — dédi. **55** Lékin u burulup ularni eyiblep: «Siler qandaq rohtin bolghanliqlinglarni bilmeydikensiler» — dédi. **56** Andin ular bashqa bir yézigha ötüp ketti. **57** We shundaq boldiki, ular yolda kétéwatqanda, birsini uninggha: — I Reb, sen qeyerge barma, men sanga egiship mangimen, — dédi. **58** Eysa uninggha: — Tülkilerning öngkürliri, asmandiki qushlarning uwiliri bar. Biraq Insan'oghlining béshini qoyghudek yérimu yoq, — dédi. **59** U yene bashqa birsige: — Manga egeshkin! — dédi. Lékin u: — Reb, awwal bérip atamni yerlikke qoyghili ijazet bergeysen, — dédi. **60** Lékin Eysa uninggha — Ölükler öz ölüklirini kömsun! Biraq sen bolsang, bérip Xudaning padishahliqini jakarlighin, — dédi. **61** Yene birsini: — Ey Reb, men sanga egishimen, lékin awwal öyümge bérip, öydikilirim bilen xoshlishishimgha ijazet bergeysen, — dédi. **62** — Kim qolida qoshning tutquchini tutup turup keynige qarisa, u Xudaning padishahliqigha layiq emestur, — dédi.

10 Bu ishlardin kéyin, Reb muxlislardin yene yetmishini teyinlep, özi barmaqchi bolghan barlıq sheher-yézilargha ikki-ikkidin özidin burun ewetti. **2** U ulargha mundaq tapilidi: — Yighilidighan hosul derweqe köp, lékin hosulni yighquchi ishlemchiler az iken. Shunga hosul Igisidin köprek ishlemchilerni Öz hosulungni yighishqa ewetkeysen, dep tilenglar. **3** Ménginglar! Men qozilarni bōrilerning arisigha ewetkendek silerni ewetimen. **4** Hemyan, xurjun we keshler almanglar; yolda kishiler bilen salamlishishqa [toxtimanglar]. **5** Qaysi öyge kirsenglar, aldi bilen: «Mushu öydikilerge aramliq bolghay!» denglar. **6** U öyde «aramliq igisi» bolsa, tiligen aramliqlinglar shu öyge qonidu; eger bolmisa, u aramliq özünglarga yanidu. **7** Andin chüshken öyde turup yōtkelmenglar, shu öydikilerning berginini yep-ichinglar, chünki ishlemchi öz ish heqqini élishqa heqliqtur. U öydin bu öyge yōtkilip yūrmenglar. **8** Siler qaysi sheherge kirsenglar, ular silerni qobul qilsa, ular aldınglarga néme qoysa shuni yenglar. **9** U yerdiki késellerni saqaytip, ulargha: «Xudaning padishahliqi silerge yéqinlashti!» denglar.

10 Biraq siler qaysi sheherge kirsenglar, ular silerni qobul qilmisa, ularning reste-kochilirigha chiqip köpchilikke: **11** «Silerge agah bolsun üçün hetta shehirlarning ayighimizgha chaplashqan topisinimu qéqip chüshürüwétimiz! Halbuki, shuni bilip qoyunglarki, Xudaning padishahliqi silerge [rastinla] yéqinlashti!» — denglar. **12** Men silerge éytip qoyayki, shu küni hetta Sodom shehiridikilerning köridighini bu sheherdikilerningkidin yénik bolidu. **13** Halinglarga way, ey qorazinliqlar! Halinglarga way, ey Beyt-Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen möjiziler Tur we Zidon sheherliride körsitilgen bolsa, u yerlerdikiler xéli burunla bözge yöginip, külge milinip towa qilghan bolatti. **14** Qiyamet küni Tur we Zidondikilerning köridighini silerningkidin yénik bolidu. **15** Ey ershke kötürülgen Kepernahumluqlar! Siler tehtisaragha chüshürülsiler! (Hadēs g86) **16** [U muxlisirigha yene]: — Kimdekim silerni tingshisa, ménimu tingshigan bolidu; kimdekim silerni chetke qaqs, ménimu chetke qaqqan bolidu; kim méni chetke qaqqan bolsa, méni ewetküchinimu chetke qaqqan bolidu, — dédi. **17** Yetmish muxlis xushal-xuramliq ichide qaytip kélip: — I Reb! Hetta jinlarmu séning naming bilen bizge boysunidiken! — dep melum qildi. **18** U ulargha: — Men Sheytanning asmandin chaqmaqtek chüshüp ketkenlikini körgenmen. **19** Mana, men silerge yilan-chayanlarni dessep yanjishqa we düshmenning barliq küch-qudrimini bésip tashlashqa hoquq berdim. Héchqachan héchqandaq nerse silerge zerer yetküzelmeydu. **20** Lékin siler rohlarning silerge boysun'ghanliqi tüpeylidin shadlanmanglar, belki naminglarning ershlerde pütülgenliki tüpeylidin shadlininglar, — dédi. **21** Shu waqitta, Eysa rohta xushallinip mundaq dédi: «Asman-zémin Igisi i Ata! Sen bu heqiqetlerni danishmen we eqilliqlardin yoshurup, sebiy balilargha ashkarilighanliqning üçün séni medhiyileyen! Berheq, i Ata, neziringde bundaq qilish rawa idi. **22** Hemme manga Atamdin teqdim qilindi; Oghulning kimlikini Atidin bashqa héchkim bilmeydu, we Atiningmu kimlikini Oghul we Oghul ashkarilashni layiq körgen kishilerdin bashqa héchkim bilmeydu». **23** Andin u muxlisirigha burulup, ulargha astighina: Siler körüwatqan ishlarni körgen közler neqeder bextliktur! **24** Chünki men silerge shuni éytip qoyayki, nurgun peyghemberler we padishahlar siler körgen ishlarni körüshke intizar bolghini bilen ularni

körmigen; we siler anglawatqan ishlarni anglashqa intizar bolghini bilen, ularni anglap baqmighan, — dédi. **25** We mana, Tewrat ustazliridin biri ornidin turup Eysani sinimaqchi bolup: — Ustaz, menggülik hayatqa waris bolmaq üçün néme ishni qilishim kérek? — dep soridi. (aiōnios g166) **26** U jawaben: — Tewrat qanunida néme pütülgen? Buninggha özüng qandaq qaraysen? — dédi. **27** Héliqi kishi jawaben: — «Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning, pütün küchüng we pütün zéhning bilen söygin»; we «Qoshnangni özüngni söygendek söy» — dédi. **28** Eysa uninggha: — Toghra jawab berding. Mana shundaq qilsang hayat bolisen, — dédi. **29** Lékin özini heqqaniy dep ispatlimaqqchi bolup, Eysadin yene sorap: — Emdi «Méning qoshnam» kimdur? — dédi. **30** Eysa jawaben mundaq dédi: — Bir adem Yérusalémdin Yérixo shehirige chüshüwétip, yolda qaraqchilarning qoligha chüshüp qaptu. Qaraqchilar uning kiyim-kécheklarini salduruwélip, uni yarilandurup, chala ölük halda tashlap kétéptu. **31** We shundaq boldiki, melum bir kahin shu yoldin chüshüwétip, héliqi ademni körüp, yolning u chéti bilen méngip ötüp kétéptu. **32** Shuningdek bir Lawiyliq [rohaniy] bu yerge kelgende, yénigha kélip qarap qoyup, yolning u chéti bilen méngip ötüp kétéptu. **33** Lékin seperde bolghan bir Samariyelik héliqi ademning yénigha kelgende, uni körüpla ich aghritiptu. **34** we aldigha béríp, jarahetlirige may we sharab quyup, téngip qoyuuptu. Andin uni öz ulighiqa mindürüp, bir saraygha élip béríp, u yerde halidin xewer aptu. **35** Etisi yolgha chiqqanda, ikki kümüş dinarni élip saraywen'ge béríp: «Uninggha qarap qoyung, buningdin artuq chiqim bolsa, qaytishimda sizge töleymen» deptu. **36** [Emdi Eysa héliqi ustazdin]: — Séningche, bu üç adem ichide qaysisi qaraqchilarning qoligha chüshken héliqi kishige [heqiqiy] qoshna bolghan? — dep soridi. **37** — Uninggha méhribanliq körsetken kishi, — dep jawab berdi u. Eysa uninggha: — Undaq bolsa, sen hem béríp shuninggha oxshash qilghin, — dédi. **38** We shundaq boldiki, u [muxlisiri bilen bille] yolda kétéwétip, melum bir yézigha kirdi. U yerde Marta isimlik bir ayal uni öyige chaqirip méhman qildi. **39** Martaning Meryem isimlik bir singlisi bar idi. U Eysaning ayighi aldida olturup, uning söz-kalamini tingshiwatatti. **40** Emdi méhmanlarni kütüsh ishlirining köplükidin köngli bölünüp ketken Marta Eysaning aldigha kélip: — I Reb, singlimning méni

méhman kütkili yalghuz tashlap qoyghinigha karing bolmamdu? Uni manga yardemlishishke buyrughin! — dédi. **41** Lékin Eysa uninggha jawaben: — Ey Marta, Marta, sen köp ishlarning ghémini yep aware bolup yürüwatisen. **42** Biraq birla ish zörürdur; we Meryem shuningdin özige nésiwe bolidighan yaxshi ülüşni tallidi; bu hergiz uningdin tartiwélinmaydu — dédi.

11 Emdi shundaq boldiki, u bir yerde dua qiliwatatti; dua ayaghlashqanda, muxlisiridin biri uningdin: — I Reb, Yehya öz muxlisirigha ögetkinidek, senmu bizge dua qilishni ögetseng, — dédi. **2** U ulargha mundaq dédi: — Dua qilghininglarda, mundaq denglar: «I Ata, Séning naming muqeddes dep ulughlan'ghay. Séning padishahliqing kelgey. **3** Her künlük nénimizni bizge herküni bergeysen. **4** Bizge qerzdar bolghan herkimni kechürinimizdek, Senmu gunahirimizni kechürgeysen. Bizni azdurulushlarga uchratquzmighaysen». **5** U sözini [dawam qilip] ulargha mundaq dédi: — Silerning ichinglardin biringlarning bir dosti bolup, yérim kéchide uning qéshigha béríp: Ey dostum, manga üç nan örne bergin; **6** chünki manga seperdin bir dostum keldi we uning aldigha qoyghudek bir nersem qalmaptu, dése, **7** u öyining ichide turup: «Méni aware qilmighin, ishik taqaqliq, balilar orunda yénimda yatidu. Sanga élip bérishke qopalmaymen», déyishi mumkin. **8** Silerge shuni éytimenki, gerche u uning dosti bolush süpiti bilen bérishke ornidin turmisimu, uning xijil bolmay qayta-qayta yalwuruşu bilen u choqum ornidin turup, qanche lazim bolsa uninggha béridu. **9** Shuning üçün men silerge éytayki, tilenglar, silerge ata qilinidu; izdenglar, tapisiler. Ishikni chékinglar, échilidu. **10** Chünki herbir tiligüchi tiliginige érishidu; izdigüchi izdiginini tapidu; ishikni chekküchilerge ishik échilidu. **11** Aranglarda ata bolghuchilar öz oghli nan telep qilsa, uninggha tash béridighanlar barmu?! Yaki béliq telep qilsa, yilan béridighanlar barmu? **12** Tuxum telep qilsa, chayan béridighanlar barmu? **13** Emdi siler rezil turup öz perzentliringlarga yaxshi iltipatlarni bérishni bilgen yerde, ershtiki Ata Özidin tiligenlerge Muqeddes Rohni téximu ata qilmasmu? **14** Emdi u bir kishidin «ademni gacha qilghuchi» jinni heydiwetkende, shundaq boldiki, jin uningdin chiqqanda, gacha zuwan'gha keldi. Xalayıq buninggha intayin heyran bolushti. **15** Biraq ulardin beziliri: «U jinlarni jinlarning emiri bolghan Beelzebulgha tayinip heydiwétidu» — dédi.

16 We bashqa beziler uni sinash meqsitide uningdin bizge asmandin bir möjizilik alamet körsetseng, dep telep qilghili turdi. **17** Lékin u ularning néme oylawatqanliqini bilip ulargha mundaq dédi: — Öz ichidin bölünüp özara soquşqan herqandaq padishahliq weyran bolidu; we herqandaq aile öz ichidin bölünüp özara soquşsa zawallıqqa yüz tutidu. **18** Shuninggha oxshash, eger Sheytan öz-özige qarshi chiqqan bolsa, undaqta, uning padishahliqi qandaqmu put tirep turalisun? Chünki siler méni, «Jinlarni Beelzebulgha tayinip heydeydiken» deysiler. **19** Eger men jinlarni Beelzebulgha tayinip qoghlişam, silerning perzentliringlar kimgé tayinip jinlarni qoghlaydu?! Shunga ular siler toghruluq höküm chiqarsun! **20** Lékin men Xudaning barmiqi bilen jinlarni qoghlişam, undaqta Xudaning padishahliqi üstünglarga chüshüp namayan bolghan bolidu. **21** Toluq qorallan'ghan küchtünggür öz öyini qoghdap turghanda, uning mal-mülki aman qalidu; **22** lékin uningdin küchtünggür biri uning üstige hujum qilip uni yengse, uning tayan'ghan qorallirini tartiwalidu we mal-mülklirini olja qilip özidikilerge teqsim qilip béridu. **23** Men terepte turmighanlar manga qarshi turghuchidur. Men terepke [ademplerni] yighmighuchilar bolsa tozutuwetküchidur. **24** Napak roh birawning ténidin chiqiriwétilishi bilen, u qurghaq jaylarni chörgilep yürüp birer aramgahni izdeydu; biraq tapalmighandin kéyin, «men chiqqan makanimgha qaytay!» deydu. **25** Shuning bilen qaytip kélip, shu makanining pakiz tazilan'ghanliqini we retlen'genlikini bayqaydu-de, **26** béríp özidinmu better yette rohni bashlap kélidu; ular kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning kéyinki hali burunqidinmu téximu yaman bolidu. **27** We shundaq boldiki, u bu geplerni qiliwatqanda, köpchilik arisida bir ayal awazini kötürüp: — Séni kötürgen qorsaқ we émitken emchek bextliktur! — dédi. **28** Biraq u jawaben: — Belki Xudaning sözini anglap, Uninggha itaet qilidighanlar bextliktur! — dédi. **29** Shu chaghda, top-tap ademler uning etrapigha olashqanda, u mundaq sözleshke bashlidi: — Bu dewr derweqe rezil bir dewrdur; u möjizilik bir alametning köristilishni istep yüridu. Biraq buninggha «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»tin bashqa héchqandaq ikkinchi bir alamet körsitilmeydu. **30** Chünki Yunus peyghemberning özi Ninewe shehiridikilerge alamet-karamet bolghinigha oxshash, Insan'oghlimu bu dewrge yene shundaq

bolidu. **31** Qiyamet küni «Jenubtin kelgen ayal padishah»mu bu dewrdikiler bilen teng tirilip, ularning gunahlarini békitidu. Chünki u Sulaymanning dana sözlirini anglash üçün yer yüzining chétidin kelgen; we mana, Sulaymandinmu ulugh birsi mushu yerde turidu. **32** Qiyamet küni Ninewelikiler bu dewrdikiler bilen teng qopup, bu dewrdikilerning gunahlarini békitidu. Chünki Ninewelikler Yunus peyghember jakarlighan xewerni anglap towa qilghan; we mana, Yunus peyghemberdinmu ulugh birsi mushu yerde turidu! **33** Héchkim chiraghni yéqip qoyup, uni yoshurun jayda qoymas, yaki üstige séwetni kömtürüp qoymas, belki chiraghdanning üstige qoyidu; buning bilen öyge kirgenler yoruqluqni körüdü. **34** Tenning chirighi közdür. Shunga eger közüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. Lékin eger közüng xunük bolsa pütün wujudung qarangghu bolidu. **35** Shuning üçün hézi bolghinki, wujudungdiki «yoruqluq» qarangghuluq bolmisun! **36** Emdi eger barche wujudung yoruq bolsa we uning héch yéri qarangghu bolmisa, wujudung xuddi chiragh parlaq nuri bilen séni yorutqandek tamamen ayding bolidu. **37** Eysa söz qiliwatqanda, bir Perisiy uni öyige ghizagha tekliq qildi. Shuning bilen u öyge kirip, dastixanda olturdi. **38** Lékin héliqi Perisiy uning tamaqtin ilgiri qol yumighinini körüp, intayin heyran boldi. **39** Lékin Reb uninggha: — Emdi siler ey Perisiyler, chineqachilarning téshinila yuyup pakizlighininglar bilen ichinglar hertürlik hérislik we rezillikke tolghandur. **40** Ey nadanlar, téshini Yaratquchi ichinimu yaratqan emesmu?! **41** Emdi öz ich-ichinglardin xeyrxahliq qilinglar we mana, hemme nerse silerge pakiz bolidu. **42** Halinglarga way, ey Perisiyler! Chünki siler hetta yalpuz bilen suzapning we herxil dora-dermanlarning ondin birini öshre qilip Xudagha ataysiler-yu, biraq adalet we Xudaning muhebbitini héch étibargha almay kétiwérisiler. Derweqe, awwal mushu ishlarni orundishinglar kérek, andin shu ishlarnimu ada qilmay qoymasliqinglar kérek. **43** Halinglarga way, ey perisiyler! Chünki siler sinagoglarda aldinqi orunlarda olturushqa, bazarlarda kishilerning silerge bolghan [hörmetlik] salamlirigha amraqsiler. **44** Silerge way! Chünki siler xuddi kishiler kétiwétip, üstige dessep sélipmu sezmeý ötüp ketken görlerge oxshaysiler! — dédi. **45** Tewrat ehiliridin biri uninggha: — Ustaz, bularni éytqining bizgimu haqaret boldi! — dédi. **46** U uninggha mundaq jawab berdi: — Silergimu

way, ey Tewrat ehiliri! Chünki siler kötörelmigüdek éghir yüklerni ademlerning zimmisige artip qoysiler-yu, emma özünglar bu yüklerni kötürüşke birmu barmiqinglarni tegküzmeysiler! **47** Silerge way! Chünki peyghemberlerning qebrilirini yasap kéliwatisiler, lékin ata-bowiliringlar ularni öltürdi. **48** Shuning bilen siler ata-bowiliringlar qilghanlirigha razi bolghanliqinglarga guwahliq bérisiler. Chünki ular peyghemberlerni öltürdi we siler ularning qebrilirini yasaysiler. **49** Bu sewebtinmu Xudaning danaliqi deyduki: «Men ulargha peyghemberler we rosullarni ewetimen we bulardin bezilirini ular öltürüdü we bezilirini ziyankeshlik bilen qoghliwétidu». **50** Shuning bilen dunya apiride bolghandin buyanqi barliq peyghemberlerning tökülgen qan qerzliri, yeni Habilning tökülgen qénidin tartip taki [ibadetxanidiki] qurban'gah bilen muqeddes jay ariliqida qetl qilin'ghan [kahin] Zekeriyaning tökülgen qénighiche barliq qan qerzler üçün mushu dewrdikilerdin hésab élinidu. Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bularning hemmisi mushu dewrdin élinidighan bolidu! **52** Halinglarga way, ey Tewrat ehiliri! Chünki hékmet xezinisining achquchini élip turup, özünglar uning ichige kirmidinglar we kirey dégenlernimu kirküzmidinglar. **53** U shu yerdin chiqqandin kéyin, Tewrat ustazliri bilen Perisiyler uning bilen qattiq qarshiliship, uninggha köp ishlarni muzakirilishishke qistidi **54** we uning üstidin shikayet qilishqa sözidin birer eyib tépiwélishqa paylap yüretti.

12 Shu chaghlarda, minglighan kishiler yighilip, bir-birini dessiwetküdek qista-qistang bolushup ketkende, u awwal muxlisirigha söz qilip mundaq dédi: — Perisiylerning échitqusidin, yeni saxtipezlikidin hoshyar bolunglar. **2** Chünki yoshurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish ayan bolmay qalmaydu. **3** Shunga silerning qarangghuda éytqanliringlar yoruqta anglinidu; öyning ichkiride xupiyane pichirlashqanliringlarmu ögzilerde jakarlinidu. **4** Men siler dostlirimgha shuni éytimeyki, tenni öltürüp, bashqa héch ish qilalmaidighanlardin qorqunglar. **5** Lékin men silerge kimdin qorqushunglar kéreklikini körsitip qoyay: Öltürgendin kéyin, dozaxqa tashlashqa hoquqluq bolghuchidin qorqunglar; berheq silerge éytay — Uningdin qorqunglar! (Geenna g1067) **6** Besh qushqach ikki tiyin'ge sétilidighu? Lékin ularning

héchbirimu Xuda teripidin untulup qalghini yoq. 7 Lékin hetta herbir tal chéchinglarmu sanalghandur. Shundaq iken, qorqmanglar; siler nurghunlighan qushqachtin qimmatliksiler! 8 — Biraq men silerge shuni éytip qoyayki, kim méni insannalarning aldida étirap qilsa, Insan'oghlimu uni Xudaning perishtiliri aldida étirap qilidu. 9 Biraq insannalarning aldida méni tonumighan kishi, Xudaning perishtiliri aldidimu tonulmaydu. 10 Insan'oghligha qarshi söz qilghan herqandaq kishi kechürümge érisheleydu; lékin Muqeddes Rohqa kupurluq qilghuchi bolsa kechürümge érishelmeydu. 11 Lékin kishiler silerni sinagoglarga yaki hökümdarlar we emeldarlarning aldigha élip béríp soraqqa tartqanda, «[Erzge] qandaq jawab bersem?» yaki «Néme désem bolar?» dep endishe qilmanglar. 12 Chünki néme déyish kéreklikini shu waqti-saitide Muqeddes Roh silerge ögitidu. 13 Köpchilik arisidin birsi uninggha: — Ustaz, akamgha [atimizdin] [qalghan] mirasni men bilen teng ülishishke buyrughayla — dédi. 14 Lékin u uninggha jawaben: — Burader, kim méni silerning üstünglarga sotchi yaki üleshtürgüchi qildi? — dédi. 15 U köpchilikke qarap: — Pexes bolup özünglarni herxil tamaxorluqtin saqlanglar. Chünki insanning hayati uning mal-mülükirining köplükige baghliq emestur, dédi. 16 Andin u ulargha mundaq bir temsilni éytip berdi: — «Bir bayning yéri mol hosul bériptu. 17 U könglide «Qandaq qilay? Chünki bunchiwala hosulni qoyghudek yérim yoq» — dep oylaptu. 18 Andun u: — «Mundaq qilay: — Hazirqi ambarlirimni chuwuwétip, téximu chongini yasap, barliq mehsulatirim we bashqa mal-mülükirimni shu yerge yighip saqlay! 19 Andin öz-özümge: «Ey jénim, yighip saqlighan, köp yil yetküdek németliring bar, rahet ichide yep-ichip xush bolghin!» deydighan bolimen» dep oylaptu. 20 Lékin Xuda uninggha: «Ey exmeq, bügün kéchila jéning sendin telep qilip élinidu; undaqta bu toplighining kimge qalidu?» deptu. 21 Xudaning aldida döletmen bolmay, özige xezine yighqanning hali shundaq bolar». 22 Andin u muxlisirigha mundaq dédi: — Shuning üçün men silerge shuni éytip qoyayki, turmushunglar toghruluq, néme yermiz yaki néme kiyermiz, dep endishe qilmanglar. 23 Chünki hayatliq yémekliktin, ten kiyim-kéchecktin ezizdur. 24 Quzghunlarga qaranglar! Ular térimaydu we yighmaydu, ularning ambar, iskilatirimu yoq. Lékin Xuda ularnimu

ozuqlanduridu. Siler qushlardin qanchilik ezizhe! 25 Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu bilen ömrünglarni birer saet uzartalaysiler? 26 Eger shunchilik kichikkine ishmu qolunglardin kelmise, néme üçün qalghan ishlar toghrisida ghem-endishe qilisiler? 27 Néluperlerning qandaq ösidighanliqigha qarap béqinglar! Ular emgekmu qilmaydu, chaqmu égirmeydu; lékin silerge shuni éytayki, hetta Sulayman toluq shan-sherepte turghandimu uning kiyinishi niluperlening bir gülichilikimu yoq idi. 28 Ey ishenchi ajizlar! Emdi Xuda daladiki bügün échilsa, etisi qurup ochaqqa sélinidighan ashu gülgiyahlarni shunche bézigen yerde, silerni téximu kiyindürmesmu?! 29 Shundaq iken, néme yeymiz, néme ichimiz dep bash qaturmanglar, héchnémidin endishe qilmanglar. 30 Chünki herqaysi eldikiler mana shundaq hemme nersilerge intilidu. Biraq Atanglar silerning bu nersilerge mohtajliqinglarni bilidu; 31 shundaq iken, Uning padishahliqigha intilinglar we u chaghda, bularning hemmisi silerge qoshulup nésip bolidu. 32 Qorqmanglar, i kichik pada! Chünki Atanglar padishahliqni silerge ata qilishni xush kördi. 33 Mal-mülükünlarni sétip, [kembeghellerge] xeyrxahliq qilinglar. Özünglarga uprimaydighan hemyan, ershlerde hergiz tügep ketmeydighan bir xezine hazirlanglar; — shu yerde oghri yéqin kelmeydu, küye yep yoqap ketmeydu. 34 Chünki bayliqinglar qeyerde bolsa, qelbinglarmu shu yerde bolidu. 35 Siler bélinglarni ching baghlap, chiraghliringlarni yandurup turunglar; 36 xuddi xojayinining toy ziyapitidin qaytip kélishini kütüp turghan chakarlardek, herdaim teyyar turunglar. Shuning bilen xojayin kélip ishikni qaqqanda, chakarlar derhal chiqip ishikni achidighan bolidu. 37 Xojayin qaytip kelgende, chakarlirining oyghaq, teyyar turghanliqini körse, bu chakarlarning bextidur! Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, xojayin özi bélini baghlap, ularni dastixan'gha olturghuzup, ularning aldigha kélip shexsen özi ularni kütüwalidu! 38 We eger xojayin ikkinchi yaki üçinchi jésekte kelsimu, chakarlirining shundaq oyghaqliqini körse, bu ularning bextidur! 39 Lékin shuni bilip qoyunglarki, eger öy igisi oghrining kéchide qaysi waqitta kélidighanliqini bilgen bolsa, u oyghaq turup oghrining öyge téship kirishige hergiz yol qoymaytti! 40 Shuning üçün silermu herdaim teyyar turunglar; chünki Insan'oghli siler

oylimighan waqit-saette qaytip kélidu. **41** Pétrus uningdin: — I Reb, sen bu temsilni bizgila qaritip éytingmu yaki hemmeylen'ge qaritipmu? — dep soridi. **42** Reb mundaq dédi: — Xojayini öz öyidikilerge mes'ul qilip, ulargha tégishlik bolghan ashliqni waqti-waqtida teqsim qilip bérishke teyinleydighan ishenchlik we pemlik ghojidar kim bolidu? **43** Xojayin öyige qaytqanda, chakirining shundaq qiliwatqinining üstige kelse, bu chakarning bextidur! **44** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, xojayin uni pütün igilikini bashqurushqa qoyidu. **45** Lékin mubada shu chakar könglide: «Xojayinim hayal bolup qalidu» dep, bashqa chakarlar we dédeklerni bozek qilishqa we yep-ichip, mest bolushqa bashlisa, **46** Shu chakarning xojayini kütülmigen bir küni, oylimighan bir waqitta qaytip kélidu we uni késip ikki parche qilip, uning nésiwisini étiqadsizlar bilen oxshash teqdirde békítidu. **47** Emdi xojayinining iradisini bilip turup, teyyarlinip turmighan we xojayinining iradisi boyiche qilmighan chakar bolushigha tayaq yeydu. **48** Biraq xojayinining iradisini bilmey turup, tayaq yéyishke tégishlik ishlarni qilghan chakar azraq tayaq yeydu. Kimge köp bérilse, uningdin telep qilinidighini köp bolidu. Chünki ademler kimge köp amanet qoyghan bolsa, uningdin telep qilidighinimu köp bolidu. **49** Men yer yüzige ot tashlap tutashturushqa keldim we bu otning tutishishigha neqeder teqezzamen! **50** Lékin men aldi bilen bir chömüldürüsh bilen chömüldürülüşüm kérek we bu chömüldürülüşüm emelge ashurulghuche intayin qiynilimen! **51** Siler méni yer yüzige tinchliq élip keldimikin, dep oylap qaldinglarmu? Yaq, men shuni silerge éytipki, tinchliq emes, bölünüş élip keldim! **52** Chünki buningdin kéyin, bir öydiki besh kishi bölünidu; üchi ikkisige qarsi we ikkisi üçhige qarshi bölünidu. **53** Ata oghligha we oghul atisigha, ana qizigha we qiz anisigha, qéynana kelinige we kelin qéyanisigha qarshi turidu. **54** Eysa yene toplashqan ademlerge mundaq dédi: — Siler künpétish tereptin bulutning chiqqinini körsenglar, derhal «yamghur yaghidu» deysiler, we derweqe shundaq bolidu. **55** Jenub tereptin shamalning chiqqinini körsenglar, «Hawa issiydu» deysiler we derweqe shundaq bolidu. **56** Ey saxtipezler! Siler yer bilen kökning renggini perq ételeysiler-yu, qandaqsige bu zamanni perq ételmeyilers?! **57** Emdi némishqa qaysi ishlarning durus ikenlikige özünglar höküm qilip baqmaysiler?!

58 Chünki dewagiring bilen birge sotchi aldigha barghiningda, uning bilen yolda kétiwatqiningda, uning bilen yariship dost bolushqa intilgin; bolmisa, u séni sotchigha, sotchi bolsa gundipaygha tapshuridu we gundipay séni zindan'gha tashlaydu. **59** Men sanga shuni éytip qoyayki, [qerzingning] eng axirqi bir tiyininimu qoymay tölimigüche, shu yerdin hergiz chiqalmaysen.

13 Shu chaghda, birnechche adem uninggha [waliy] Pilatusning bir qisim Galiliyeliklarning qénini töküp, ularning qanlirini ular qiliwatqan [ibadetxanidiki] qurbanliqning qanliri bilen arilashтурghanliqini melum qildi. **2** U ulargha jawaben mundaq dédi: — Ularning bu azablarni tartqini üçün bu Galiliyeliklarni bashqa Galiliyeliklerdin gunahi éghir dep qaramsiler? **3** Men silerge éytipki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar, hemminglarmu oxshash aqiwette halak bolisiler. **4** Siloam mehellisidiki munar örülüp chüshüp, on sekkiz kishini bésip öltürüp qoyghan, siler ularni Yérusalémda turuwatqan bashqlardin qebih, dep qaramsiler? **5** Men silerge éytipki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar, hemminglarmu oxshash aqiwette halak bolisiler. **6** Andin u bu temsilni sözlep berdi: — Melum bir kishining üzümzarliqida tikilgen bir tüp enjür derixi bar iken. U u derextin méwe izdep keptu, lékin héch méwe tapalmaptu. **7** U baghwen'ge: «Qara, üç yildin béri bu enjür derixidin méwe izdep kéliwatimen, biraq bir talmu méwe tapalmidim. Uni késiwet! U néme dep yerni bikardin-bikar igilep turidu?» deptu. **8** Lékin baghwen: «Xojayin, uninggha yene bir yil tegmigeyla. Bu waqit ichide uning tüwidiki topilarni boshitip, oghutlap baqay. **9** Eger kéler yili méwe berse, yaxshi xop! Biraq bermise, késiwetkeyla» deptu baghwen. **10** Bir shabat küni, u bir sinagogta telim bériwatatti. **11** Mana shu yerde on sekkiz yildin béri zeipleshtürgüchi bir jin teripidin tutulup, dömchiyip öre turalmaydighan bir ayal bar idi. **12** Eysa uni körgende, yénigha chaqirip: — Xanim, sen bu zeiplikingdin azad boldung! — dédi. **13** Andin u qolini uning uchisigha qoyuwidi, ayal derhal ruslinip tik turup, Xudani ulughlidi. **14** Biraq sinagogning chongi Eysaning shabat küni késil saqaytqinidin ghezeplinip, köpchilikke: — Ademler ish qilish kérek bolghan alte kün bar, shu künlerde kélip saqaytilinglar; lékin shabat künide undaq qilmanglar, — dédi. **15** Shunga Reb uninggha mundaq jawab berdi: — Ey saxtipezler!

Herbiringlar shabat küni torpaq we éshikinglarni oqurdin yéship, sugharghili bashlimamsiler?! **16** Emdi Sheytan mana on sekkiz yil boghup kelgen, Ibrahimning bir qizi bolghan bu ayal del shabat künide bu sirtmaqtin boshitilsa, bu shabat küningin yarishiqi bolmamdu?! **17** U mushu sözni qilghanda, uninggha qarshi chiqqanlar xijaletke qaldi; biraq xalayıq uning qiliwatqan hemme ajayıb ishleridin shadlinip yayridi. **18** U sözini [dawamlashturup] mundaq dédi: — Xudaning padishahliqi némige oxshaydu? Men uni némige oxshitay? **19** U goya bir tal qicha uruqigha oxshaydu; birsi uni élip öz béghida térighanidi; u ösüp yoghan derek boldi; asmandiki uchar-qanatlar kélip uning shaxlirida uwulidi. **20** U yene: — Xudaning padishahliqini némige oxshitay? U xuddi échitqugha oxshaydu; bir ayal uni qoligha élip, üç jawur unning arisigha yoshurup, taki pütün xémir bolghuche saqlidi, — dédi. **22** [Eysa] Yérusalémgha qarap sepirini dawamlashturup, bésip ötkén herqaysi sheher-yézilarda telim bérıp mangdi. **23** Bireylen uningdin: — I teqsir, qutquzulidighanlarning sani azmu? — dep soridi. Eysa köpchilikke mundaq jawab berdi: **24** — Siler tar ishiktin kirishke küresh qilinglar. Chünki men silerge shuni éytayki, nurghun ademler kirey dep izdensimu, emma kirelmeydu. **25** Öyning igisi ornidin turup ishikni taqighandin kéyin, siler tashqirida turup ishikni qéqip: «Reb, bizge achqin!» dep yalwurgihili turghininglarda, u silerge jawaben: «Silerning nelikinglarni bilmeymen» — deydu. **26** Andin siler: «Biz séning aldingda yégen, ichken, senmu bizning kochilirimizda telim bergen» désenglar, **27** u yene jawaben: «Silerning nelikinglarni bilmeymen, mendin néri kétinglar, ey qebihlik qilghuchilar!» deydu. **28** Siler Ibrahim, Ishaq, Yaqup we barliq peyghemberlerning Xudaning padishahliqi ichide ikenlikini, özünglarning sirtqa tashliwétilgininglarni körgininglarda, yigha-zarlar kötürüliidu, chishlar ghuchurlaydu. **29** U chaghda, kishiler meshriq bilen meghribtin we shimal bilen jenubtin kélisip, Xudaning padishahliqida dastixanda olturidu. **30** Shuning bilen mana, shu chaghda aldida turghanlardin arqigha ötidighanlar, arqida turghanlardin aldigha ötidighanlar bar bolidu. **31** Del shu waqitta birnechche Perisiyler Eysaning aldigha kélip uninggha: — Mushu yerdin chiqip özüngni nériqigha al. Chünki Hérod séni öltürmekchi, — dédi. **32** U ulargha: — Bérıp shu

tülkige éytinglar: Mana men jinlarni heydiwétip, bügün we ete shıpa bérermen we üçinchi küni takamullashturulimen, denglar. **33** Halbuki, bügün we ete we ögünlükke méngip yürüşüm kérektur; chünki héch peyghemberning öltürülüşü Yérusalémdin bashqa héchqandaq jayda mumkin bolmas. **34** Ey Yérusalém, Yérusalém! Peyghemberlerni öltüridighan we sanga ewetilgenlerni chalmakéseq qilidighan sheher! Men qanche qétimlap mékiyan öz chüjilirini qanat astigha alghandek séning baliliringni qoynumgha almaqchi boldum, lékin siler xalimidinglar. **35** Mana öyünger tashlinip weyrane bolup qalidu; we men silerge shuni éytip qoyayki, siler «Perwerdigarning nami bilen kelgüchige mubarek bolghay!» démigüche, méni yene körelmeysiler.

14 We shundaq boldiki, bir shabat küni u Perisiylerdin bolghan bir hökümdarning öyige ghizagha bardı; emdi ular uni paylap yürüwatatti. **2** We mana, u yerde suluq ishshiq késilige giriptar bolghan bir adem bar idi. **3** Eysa Tewrat ehiliri we Perisiylerdin: — Shabat küni késel saqaytish Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? — dep soridi. **4** Biraq ular lam-jim démidi. U héliqi késelge qolını tegküzüp, saqaytip yolgha saldı. **5** Andin u ulardin yene: — Aranglardin biringlarning mubada shabat künide éshiki ya kalisi quduqqa chüshüp ketse, uni derhal tartip chiqarmaydighan zadi kim bar? — dep soridi. **6** We ular uning bu sözlerige héch jawab bérelmidi. **7** Eysa chaqirilghan méhmanlarning özlirige tördin orunlarnı qandaq tallighinini körüp, ulargha mundaq bir temsilni éytip berdi: **8** — Birsi séni toy ziyapitige teklip qilsa, törde olturmighin. Bolmisa, sendin hörmetlikrek birsi teklip qilin'ghan bolsa, **9** U chaghda séni we uni chaqirghan sahibxana kélip sanga: «Bu kishige orun bergeysiz» dep qalsa, sen xijalette qélip pegahgha chüshüp qalisen. **10** Lékin sen chaqirilghanda, bérıp pegahda olturghin. Shuning bilen séni chaqirghan sahibxana kélip: «Ey dostum, yuqirgha chiqing» déyishi mumkin we shuning bilen séning bilen dastixanda olturghanlarning hemmisining aldida sanga izzet bolidu. **11** Chünki herkim özini üstün tutsa töwen qilinidu we kimdekim özini töwön tutsa üstün qilinidu. **12** U özini méhman'gha chaqirghan sahibxanigha mundaq dédi: — Méhmanni tamaqqa yaki ziyapetke chaqirghiningda, dost-burader, qérindash, uruq-tughqan yaki bay qolum-qoshniliringni chaqirmighin. Chünki ularmu

séni méhman'gha chaqirip, merhemitingni qayturushi mumkin. **13** Shuning üçhün ziyapet bérey déseng, ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-cholaq, kor-emalarni chaqirghin **14** we bext-beriket körisen; chünki u kishilarning yaxshiliqingni qayturushning amali yoqtur. Shuning bilen heqqaniylarning qayta tirilgen künide qilghining özüngge qayturulidu. **15** Uning bilen hemdastixan olturghanlardin biri bu sözlerni anglap, uninggha: — Xudaning padishahliqida ghizalan'ghuchilar némidégen bextlik-he! — dédi. **16** Biraq u uninggha jawaben mundaq dédi: — Bir kishi katta ziyapetke tutush qilip, nurghun méhmanlarni chaqirip qoyuptu. **17** Dastixan sélin'ghan shu saette, chakirini ewetip, chaqirilghan méhmanlarga: «Merhemet, hemme nerse teyyar boldi!» dep éytiptu. **18** Biraq, méhmanlarning hemmisi barmasliqqa birbirlep özre-bahane körsetkili turuptu. Birinchisi uninggha: «Men hélila bir parche yer sétiwalghanidim, bérip körüp kelmisem bolmaydu. Méni epu qilghayla, baralmaymen» deptu. **19** Yene biri: «Men besh qoshluq öküz sétiwaldim, hazir bérip ularni sinap körüşüm kérek. Méni epu qilghayla, baralmaymen» deptu. **20** Yene birsi: «Men yéngi öylen'gen, shunga baralmaymen» deptu. **21** Chakar qaytip kélip, bu ishlarni xojayinigha melum qiptu. Xojayin ghezepnen'gen halda chakirigha: «Derhal sheharning chong-kichik kochilirigha kirip, ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-cholaq we kor-emalarni mushu yerge yighip kel» deptu. **22** Andin chakar qaytip kélip: «Xojayin, emr berginingdek ada qilindi, we yene bosh orun bar!» deptu. **23** Shuning bilen xojayin chakargha: — «Öyüm méhmanlarga tolush üçhün yézilardiki chong-kichik yollarni, mehelliglarni arilap, udul kelgen adimingni zorlap élip kelgin! **24** Chünki men silerge shuni éytayki, bashta chaqirilghan ademlarning héchqaysisi dastixinimdin tétimaydu», deptu. **25** Emdi top-top ademler uninggha hemrah bolup kétiwatatti. U burulup ulargha qarap mundaq dédi: **26** — Manga egeshenler [manga bolghan söyüshliridin] öz atisi we anisi, ayali we baliliri, aka-ukiliri we acha-singilliri, hetta öz jéninimu yaman körmise manga muxlis bolalmas. **27** Kimdekim özining kréstini yüdüp manga egeshimise u manga muxlis bolalmas. **28** Aranglardin birsi munar salmaqchi bolsa, aldi bilen olturup bu quruluşni pütüküzgüdek xirajet özümde barmu-yoq dep hésab qilmasmu? **29** Undaq qilmighanda, ulni sélip pütüküzelmise, körgenlarning hemmisi mazaq

qilip: «Bu adem binani bashlap qoyup pütüküzelmidi» — démey qalmaydu. **31** Yaki bir padishah yene bir padishah bilen jeng qilghili chiqsa aldi bilen olturup: — Méning üstümge kélidighan yigirme ming kishilik qoshun igisige men on ming eskirim bilen taqabil turalarmenmu? dep mölcherlep körmemdu?! **32** Eger u «Soqushalmaymen» dep oylisa, düshmen téxi yiraqtiki chaghda elchi ewetip, sulh shertlirini soraydu. **33** Shuninggha oxshash, silerdin kimdekim [könglide] özining bar-yoqi bilen xoshlashmisa, manga muxlis bolalmas. **34** Tuz yaxshi nersidir; halbuki, tuz öz temini yoqatsa, uninggha qaytidin tuz temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? **35** U tupraqqa ishlitishke yaki oghutqa arilashTURUSHQIMU yarimay, talagha tashlinidu. Anglighudek quliqu barlar buni anglisun!

15 Emdi bajgirlar we bashqa gunahkarlarning hemmisi uning sözini anglashqa uning etrapigha olashmaqta idi. **2** Lékin Perisiyler bilen Tewrat ustazliri ghudungshup: — Bu adem gunahkarlarni qarshi alidu we ular bilen hemdastixan olturidu! — déyishti. **3** Shunga u ulargha munu temsilni sözlep berdi: **4** — Eger aranglarda bireylenning yüz tuyaq qoyi bolup, ulardin biri yitip ketse, toqsan toqquzini chölde qoyup qoyup yitip ketkinini tapquche izdimesmu? **5** Uni tépiwalghanda, shadlan'ghan halda mürisige artidu; **6** andin öyige élip kélip, yar-buraderliri bilen qolum-qoshnilirini chaqirip, ulargha: «Men yitken qoyumni tépiwaldim, méning bilen teng shadlininglar!» deydu. **7** Men silerge shuni éytayki, shuninggha oxshash, towa qiliwatqan bir gunahkar üçhün ershte zor xursenlik bolidu; bu xursenlik towigha mohtaj bolmighan toqsan toqquz heqqaniy kishidin bolghan xursenliktin köp artuqtur. **8** — Yaki bir ayalning on kümüş dinari bolup, bir dinarni yoqitip qoysa, chiraghni yéqip, taki uni tapquche öyni süpürüp, zen qoyup izdimesmu? **9** Uni tapqanda yar-burader, qolum-qoshnilirini chaqirip, ulargha: «Méning bilen teng shadlininglar, chünki men yoqitip qoyghan dinarimni tépiwaldim» — deydu. **10** Men silerge shuni éytayki, shuninggha oxshash towa qiliwatqan bir gunahkar üçhün Xudaning perishtilirining arisida xursenlik bolidu. **11** U sözini dawam qilip mundaq dédi: — Melum bir ademning ikki oghli bar iken. **12** Kichik oghli atisigha: «Ey ata, mal-mülükting tégishlik ülüşümni hazirla manga bergin» dep éytiptu. We u öz mal-mülüklerini ikkisige teqsim qilip bériptu. **13** Uzun ötmeyla, kichik oghli bar-yoqini yighishturup, yiraq

bir yurtqa seper qiliptu. U u yerde eysh-ishretlik ichide turmush kechürüp mal-dunyasini buzup-chéchiptu. **14** Del u bar-yoqini serp qilip tügetken waqtida, u yurtta qattiq acharchiliq bolup, u xélila qisilchiliqta qaptu. **15** Shuning bilen u béríp, shu yurtning bir puqrasigha medikar bolup yalliniptu; u uni étizliqigha choshqa béqishqa ewetiptu. **16** U hetta qorsiqini choshqilarning yémi bolghan purchaq posti bilen toyghuzushqa teqezza boptu; lékin héchkim uninggha héchnerse bermeptu. **17** Axir béríp u hoshini tépip: «Atamning shunche kóp medikarlining aldidin yémek-ichmek éship-téship turidu; lékin men bolsam bu yerde achliqtin öley dep qaldim! **18** Ornumdin turup, atamning aldigha béríp uninggha: Ey ata, men ershning aldidimu we séning aldingdimu gunah qildim. **19** Emdi séning oghlung atilishqa layiq emesmen. Méni medikarliring süpitide qobul qilghaysen! — deymen» dep oylaptu. **20** Shuning bilen ornidin turup atisining aldigha qaytip méngiptu. Lékin atisi yiraqtinla uni körüp uninggha ichi aghritip, aldigha yügürüp chiqip, uning boynigha ésilip uni söyüp kétiptu. **21** Oghli: «Ata, men ershning aldidimu, séning aldingdimu gunah qildim. Emdi séning oghlung atilishqa layiq emesmen» — deptu. **22** Biraq atisi chakarlirigha: «Derhal eng ésil tonni ekélip uninggha kiydürünglar, qoligha üzük sélinglar, putlirigha ayagh kiydürüngler; **23** we bordaq torpaqni ekélip soyunglar; andin obdan yep, rawurus tebrikleyle! **24** Chünki méning bu oghlum ölgenidi, tirildi, yitip ketkenidi, tépildi!» — deptu. Andin ular tebrikleškili bashlaptu. **25** Emdi chong oghli étizgha ketkeniken. U qaytip kéliwétip öyge yéqin kelgende neghme-nawa bilen ussulning awazini anglaptu. **26** U chakarlardin birini chaqirip, uningdin néme ish boluwatqinini soraptu. **27** Chakar uninggha: Ukang keldi we atang uni saq-salamat tépiwalghanliqi üçün bordaq torpaqni soydi» deptu. **28** Lékin [chong oghli] xapa bolup, öyge kirgili unimaptu. We atisi chiqip uning öyge kirishini ötünüptu. **29** Emma u atisigha jawab béríp: «Qara! Men shunche yildin béri quldek xizmitingde boldum, esla héchbir emringdin chiqip baqmidim. Biraq sen manga el-aghinilirim bilen xush qilghili héchqachan birer oghlaqmu bermiding! **30** Lékin séning mal-mülüklingni pahishilerge xejlep tügetken bu oghlung qaytip kelgende, sen uning üçün bordaq torpaqni soyupsen» — deptu. **31** Biraq atisi yene uninggha: «Ey oghlum, sen herdaim méning

yénimdisen we méning barliqim séningkidur. **32** Emdi tebriklep shadlinishqa layiqtur; chünki bu séning ukang ölgenidi, tirildi, yoqilip ketkenidi, tépildi» — deptu.

16 U muxlislirigha yene mundaq dédi: — Bir bayning bir ghojidari bar iken. Birsı baygha: «Bu ghojidingiz mal-mülkingizni buzup chachti» dep shikayet qıptu. **2** U ghojidarnı chaqirıp, uninggha: «Méning séning toghrangda anglighanlirim zadi qandaq gep? Ghojidarlıqingdiki hésab-kitabni éniq tapshur; chünki mundin kéyin sen ghojidar bolmaysen» — deptu. **3** Ghojidar emdi öz ichide: «Néme qılay? Chünki xojayinim méni ghojidarlıqtin mehrum qıladı. Ketmen chapay désem unchilik maghdur yoq, tilemchilik qılay désem nomus qılımen. **4** He, taptim! Ghojidarlıqtin qalghinimda kishilerning méni öylirige qarshi élishi üçün, néme qılishimni emdi bildim» dep **5** öz xojayinigha qerzdar bolghanlarnı birdin-birdin chaqirıp kélip, birinchisidin: «Xojayinimgha qanchilik qerzingiz bar?» dep soraptu. **6** We qerzdar: «Yüz tung zeytun méyi» dep jawab bériptu. Ghojidar uninggha: «Mana, hésabat deptiringizni élip, bu yerde olturup ellik tunggha özgertiwéting!» deptu. **7** Andin u yene birige: «Sizchu, qanchilik qerz boldingiz?» dep soraptu. U: «Yüz küre bughday» dep jawab bériptu. Ghojidar uninggha: «Hésabat deptiringizni élip seksen kürige özgertiwéting!» deptu. **8** Shuning bilen uning xojayini semimiyetsiz ghojidarning bu ishtiki pemlikliki üçün uninggha qayil bolup maxtaptu. Chünki bu dunyaning perzentliri öz dewride nurning perzentliridin pemliktur. (aiñon g165) **9** We men silerge shuni éytip qoyayki, «Naheq dunyagha tewe mal-dunya» arqiliq özünglarcha dost tutunglar; shundaq qılsanglar, mal-dunya kargha kelmeydighan bolghan [künide] shu dostlar silerni ebediy makanlarcha qarshi alidu. (aiñonıs g166) **10** Kimki kichikkine ishta sadiq bolsa, chong ishtimu sadiq bolidu; we kimki kichikkine ishta semimiyetsiz bolsa, chong ishtimu semimiyetsiz bolidu. **11** Shunga eger «naheq dunyagha tewe bolghan mal-dunya»da sadiq bolmisanglar, kim silerge heqiqiy baylıqlarnı tapshursun? **12** We bashqılarning nersiliride sadiq bolmisanglar kim silerge özünglarning nersisini bersun? **13** Héchkim ikki xojayin'gha teng xizmet qilalmaydu. Chünki u yaki buni yaman körüp, uni yaxshi köridu; yaki buninggha özini pütünley béghishlap, uninggha étibarsiz qaraydu. [Shuninggha oxshash], silerningmu

birla waqitta hem Xudaning, hem mal-dunyaning qulluqida bolushunglar mumkin emes. **14** Emdi Perisiyler (ular pulgha amraq idi) bularning hemmisini anglap Eysani mesxire qilishti. **15** We u ulargha mundaq dédi: — «Siler özünglarni ademlarning aldida heqqaniy qilip körsetküchidursiler; lékin Xuda qelbinglarni bilidu. Chünki ademlarning arisida qedirlinidighini Xudaning neziride yirginchliktur. **16** Tewrat qanuni we peyghemberlarning yazmiliri [chömüldürgüchi] Yehyaghiche hidayet bolup keldi; shu waqittin bashlap Xudaning padishahliqining xush xewiri jakarlinip kéliwatidu; [padishahliqqa] kirmekchi bolghanlarning herbiri uninggha bösüp kiriwélishi kérektur. **17** Lékin asman bilen zéminning yoq qiliwétilishi Tewratning bir chékiti bikar qilinishtin asandur. **18** — Her kim öz ayalini talaq qilip bashqa birini alsa zina qilghan bolidu we kimki öz éridin talaq qilin'ghanni alsa zina qilghan bolidu». **19** — Burun bir bay adem bar idi; u sösun renglik ton we kanap kiyimlerini kiyip, herküni eysh-ishret ichide tentene qilatti. **20** We pütün ezayini chaqa-jaharet bésip ketken Lazarus isimlik bir yoqsul bar idi; u bayning derwazisining aldigha [herküni] yatquzup qoyulatti. **21** Uning dastixinidin chüshüp qalghan parchi-puratlardan qorsiqini toyghuzghushqa teshna idi. Halbuki, itlar kélip uning yarilirini yalaytti. **22** Emdi shundaq boldiki, yoqsul öldi we perishtiler uni Ibrahimning quchiqigha apardi. Bay hem ölüp depne qilindi; **23** we tehtisarada qattiq qiynilip, béshini kötürüp, yiraqtin Ibrahimni we uning quchiqidiki Lazarusni körüp: **(Hadés g86)** **24** «Ey ata Ibrahim, manga rehim qilghaysen! Lazarusni ewetkeysen, u barmiqining uchini sugha chilap, tilimgha témitip sowutqay. Chünki men bu ot yalqunida qattiq azabliniwatimen!» dep warqirap yalwurdi. **25** Lékin Ibrahim mundaq dédi: «Ey oghlum, hayat waqtingda halawetni yetküche körginingni we Lazarusning derd-bala tartqinini yadinggha keltürgin. Hazir u teselli tapti, emma sen azab tartiwatisen. **26** We bulardin bashqa, biz bilen silerning ariliqimizda yoghan bir hang békitilgendurki, bu yerdin siler terepke öteyli dégenler ötelemes we andin biz terepke ötimiz dégenler ötelmes». **27** Emdi bay yene: «Undaqa, i ata, sendin [Lazarusni] atamning öyige ewetishingni ötünimen. **28** Chünki méning besh aka-ukam bar; ularning bu azab-oqubetlik yerge kelmesliki üçhün [Lazarus] ularni qattiq agahlundurup qoysun» — dédi. **29** Biraq Ibrahim jawab bérıp uninggha: «Ularda Musa

we [bashqa] peyghemberlarning [agah-guwahliqi] bar; ular shularni anglisun» — dédi. **30** Lékin u: «Yaq, i Ibrahim ata, eger ölgenlerdin biri tirilip ularning aldigha barsa, ular towa qilidu» — dédi. **31** Emma Ibrahim uninggha: «Eger ular Musa we [bashqa] peyghemberlarning [guwahliqini] anglimisa, hetta ölgenlerdin birsi tirilsimu, ular yenila ishinisni ret qilidu» — dédi.

17 U muxlisliqigha mundaq dédi: — Insanni putlashturidighan ishlar bolmay qalmaydu; lékin shu putlashturush wasitichisi bolghan ademning haligha way! **2** Bundaq ademning bu kichik balilardin birini [gunahqa] putlashturghan bolsa, boynigha tügmen téshi ésilghan halda déngizgha tashliwétilgini ewzel bolatti. **3** Özünglarga agah bolunglar! Eger qérindishing gunah qilghan bolsa, uninggha tenbih-nesihet qilghin. U towa qilsa uni epu qilghin. **4** Mubada u bir kün ichide sanga yette mertiwé gunah qilsa we yette mertiwé yéninggha kélip: Towa qildim, dése, uni yenila epu qilghin. **5** Shuning bilen rosullar Rebge: Ishench-étiqadimizni ashurghin, — déyishti. **6** We Reb ulargha mundaq dédi: — Silerde qicha uruqidek zerriche ishench bolsa idi, siler awu üjme derixige: «Yiltizingdin qomurulup, déngizgha köchüp tikil!» désenglar, u sözünglarni anglap köchettti. **7** Lékin aranglardin kimning yer heydeyidighan yaki mal baqidighan bir quli bolsa we u étizliqtin qaytip kelgende, uninggha: «Tézrek kélip dastixanda olturghin», deyidighanlar barmu? **8** U belki uninggha: «Méning tamiqimni teyyar qil, men yep-ichip bolghuche bélingni baghlap méni kütkin, andin özüng yep-ichkin, démesmu? **9** Qul emr qilin'ghinidek qilghini üçhün xojayin uninggha rehmet éytamdu? Méningche, éytmaydu. **10** Shuninggha oxshash, silermu özünglarga emr qilin'ghanning hemmisini ada qilghininglardin kéyin: Biz erzimes qullarmiz; biz peqet tégishlik burjimizni ada qilduq, xalas», deyidighan bolisiler. **11** We shundaq boldiki, u Yérusalémgha chiqip kétiwatqanda, Samariye bilen Galiliyening otturidighan ötüp, **12** bir kentke kirginide maxaw késilige giriptar bolghan on adem uninggha uchrıp, yiraqta toxtap, **13** awazlirini kötürüp: Ey Eysa, ustaz, bizge rehim qilghaysen, dep ötündi. **14** Ularni körgende u ulargha: Bérıp özünglarni kahinlarga körsitinglar, dédi. We shundaq boldiki, ular yolda kétiwatqanda, [maxawdin] paklandi. **15** Ulardin bireylen özining saqayghinini körgende

yuqiri awaz bilan Xudani ulug'hap, keynige burulup, qaytti. **16** U kélip Eysaning ayighigha yiqilip düm yétip teshekkür éytti. U Samariyelik idi. **17** Eysa bu ishqa qarap: Pak qilin'ghanlar on kishi emesmidi? Qalghan toqquzeylen qéni? **18** Bu yat ellik musapirdin bashqa, Xudagha hemdusana oqughili héchkim qaytip kelmeptighu?! — dédi. **19** Andin u héliqi ademge: — «Ornungdin tur, yolunggha mangghin! Étiqading séni saqaytti!» — dédi. **20** [Bir küni] Perisiyler uningdin: «Xudaning padishahliqi qachan kélidu?» dep sorighanda u ulargha jawab béríp mundaq dédi: — Xudaning padishahliqining kélishini köz bilen körgili bolmas; **21** kishiler: «Qaranglar, u mana bu yerde!» yaki «U yerde!» déyelmeydu. Chünki mana, Xudaning padishahliqi aranglardidur. **22** Kéyin u muxlisirigha yene mundaq dédi: — «Shundaq künler kéliduki, siler Insan'oghlining künliridin birer künini bolsimu körüshke teshna bolisiler, lékin körelmeysiler. **23** Shu chaghda kishiler silerge: «Mana u bu yerde!» we yaki «Mana u u yerde!» deydu; siler ne barmanglar ne ularning keynidin yügürmenglar. **24** Chünki goya asmanning bir chétidin chaqmaq chéqip yene bir chétigiche yorutidighandek, Insan'oghlining öz künide hem shundaq bolidu. **25** Lékin u awwal köp azab-oqubetlerni tartishi bu dewrdikiler teripidin chetke qéqilishi muqerrerdur. **26** We Nuh [peyghemberning] künliride qandaq bolghan bolsa, Insan'oghlining künliride hem shundaq bolidu. **27** Taki Nuh kémige kirip olturghan kün'giche, kishiler yep-ichip, öylinip we yatliq bolup kéliwatqanidi; andin topan kélip hemmisini halak qildi. **28** Hem yene, Lutning künliride qandaq bolghan bolsa shundaq bolidu — kishiler yep-ichip, soda-sétiq qilip, tériqchiliq qilatti we öylerni salatti. **29** Lékin Lut Sodom shehiridin chiqqan küni, asmandin ot bilen günggürt yéghip, [bu sheherdikilerning] hemmisini halak qildi. **30** Emdi Insan'oghli ashkara bolidighan künde ene shundaq bolidu. **31** Shu küni, herkim ögzide turup, nerse-kérekli öyide bolsimu, alghili chüshmisun; we shuninggha oxshash kimki étizliqta bolsa [öyige] héch yanmisun. **32** Lutning ayalini yadinglarga keltüringlar! **33** Kimki öz hayatini qutquzmaqchi bolsa, uningdin mehrum bolidu, lékin öz hayatidin mehrum bolghan kishi uninggha érishidu. **34** Silerge shuni éyтайki, u kéchide ikki adem bir orunda yatidu; ulardin biri élip kétididu, yene biri qaldurulidu. **35** Ikki ayal yarghunchoq béshida turup un tartiwatqan bolidu;

ulardin biri élip kétididu, yene biri qaldurulidu». **37** We ular uninggha jawaben: Ey Reb, bu ishlar qeyerde yüz béridu? — dep soridi. U ulargha: Jeset qaysi yerde bolsa, quzghunlar shu yerge toplishidu!

18 We u ulargha, boshashmay, herdaim dua qilip turush kérekliki toghrisida bir temsil keltürüp mundaq dédi: **2** — «Melum sheherde bir sotchi bar iken. U Xudadinmu qorqmaydiken, ademlergimu perwa qilmaydiken. **3** Shu sheherde bir tul ayal bar iken we u daim sotchining aldigha kélip: «Eybkardin heqqimni élip bergin» dep telep qilidiken. **4** U xéli waqitqiche uni ret qiptu; biraq kéyin könglide: Xudadinmu qorqmaymen, ademlergimu perwa qilmaymen, **5** lékin bu tul xotun méni aware qilip kétéwatidu, uning manga chaplishiwélip méni halimdin ketküzüwetmesliki üçün herhalda uning dewayini sorap qoyay!» — dep oylaptu». **6** Reb: Qaranglar, adaletsiz bu sotchining néme dégenlirige! **7** U shundaq qilghan yerde, Xuda Özige kéche-kündüz nida qiliwatqan tallighan bendilirige qandaq qilar? Gerche Xuda Öz bendilirige hemderd bolush bilen birge [rezillikke] uzun'ghiche sewr-taqet qilsimu, axirida bendilirining derdige yetmesmu? **8** Men silerge éyтайki: U ularning derdige yétip nahayiti tézla heqqini élip béridu! Lékin Insan'oghli kelgende yer yüzide iman-ishench tapalamdu? — dédi. **9** U özlirini heqqaniy dep qarap, bashqilarni közige ilmaydighan bezilerge qaritip, mundaq bir temsilni éytti: **10** — Ikki adem dua qilghili ibadetxanigha bériptu. Biri Perisiy, yene biri bajgir iken. **11** Perisiy öre turup öz-özige mundaq dua qiliptu: — «Ey Xuda, méning bashqa ademlerdek bulangchi, adaletsiz, zinaxor we hetta bu bajgirdek bolmighinim üçün sanga shükür! **12** Her heptide ikki qétim roza tutimen we tapqanlirimning ondin bir ülüshini sediye qilimen». **13** Biraq héliqi bajgir yiraqta turup béshini kötürüp asman'gha qarashqimu pétinalmay meydísige urup turup: «Ey Xuda, men mushu gunahkargha rehim qilghaysen!» — deptu. **14** Men silerge shuni éyтайki, bu ikkiylendin [Perisiy] emes, belki [bajgir] kechürümge ériship öyige qaytiptu. Chünki herkim özini üstün tutsa töwen qilinar, lékin kimki özini töwen tutsa üstün kötürüler. **15** Emdi qolini tegküzsun dep, kishiler kichik balilirinimu uning aldigha élip kéletti. Lékin buni körgen muxlislar ularni eyiblidu. **16** Emma Eysa balilarni yénigha chaqirip: Kichik balilarni aldimgha kelgili qoyunglar, ularni tosushmanglar. Chünki Xudaning padishahliqi del mushundaqlardin

terki b tapqandur. 17 Men silerge berheq shuni éytip qoyayki: Kimki Xudaning padishahliqini sebiy balidek qobul qilmisa, uninggha hergiz kirelmeydu, — dédi. 18 Melum bir hökümdar Eysadin: I yaxshi ustaz, menggülik hayatqa waris bolmaq üçhün néme ishni qilishim kérek, — dep soridi. (aiōnios g166) 19 Lékin Eysa: Méni néme üçhün yaxshi deysen? Yaxshi bolghuchi peqet birla, yeni Xudadur. 20 Emrlerni bilisen: — «Zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahliq berme, atangni we anangni hörmet qil» — dédi. 21 — Bularning hemmisige kichikimdin tartip emel qilip kéliwatimen, — dédi u. 22 Eysa buni anglap uninggha: — Sende yene bir ish kem. Pütkül mal-mülkingni sétip, pulini yoqsullargha üleshtürüp bergin we shundaq qilsang, ershte xezineng bolidu; andin kélip manga egeshkin! — dédi. 23 Emma u bu gepni anglap tolimu qayghugha chömüp ketti; chünki u nahayiti bay idi. 24 Tolimu qayghugha chömüp ketkenlikini körgen Eysa: — Mal-dunyasi köplerning Xudaning padishahliqigha kirishi némidégen tes-he! 25 Tögining yingning közidin ötüshi bay ademning Xudaning padishahliqigha kirishidin asandur! — dédi. 26 Buni anglighanlar: — Undaq bolsa, kim nijatqa érishelisun? — déyishti. 27 Emma u jawaben: — Insanlarga mumkin bolmighan ishlar Xudagha mumkindur — dédi. 28 Emdi Pétrus: — Mana, biz bar-yoqimizni tashlap sanga egeshtuq!? — dédi. 29 U ulargha: — Men silerge berheq shuni éyтайki, Xudaning padishahliqi üçhün öy-waq ya ata-anisi ya qérindashliri ya ayali ya baliliridin waz kechkenlerning herbiri 30 bu zamanda bulargha köp hessilep muýesser bolidu we kélidighan zamandimu menggülik hayatqa érishmey qalmaydu. — dédi. (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Andin u on ikkeylenni öz yénigha élip ulargha mundaq dédi: — Mana, biz hazir Yérusalémgha chiqiwatimiz we peyghemberlerning Insan'oghli toghrisida pütkenlirining hemmisi [shu yerde] emelge ashurulidu. 32 Chünki u yat ellerning qoligha tapshurulidu we ular uni mesxire qilip, xarlaydu, uning üstige tüküridu; 33 ular uni qamchilighandin kéyin öltürüwétidu; we u üçinchi küni qayta tirilidu, — dédi. 34 Biraq ular bu sözlerdin héchnémini chüshenmidi. Bu sözning menisi ularin yoshurulghan bolup, uning néme éytqinini bilelmey qaldi. 35 We shundaq ish boldiki, u Yérixo shehirige yéqinlashqanda, bir kor kishi yolning boyida olturup tilemchilik qiliwatatti. 36 U köpchilikning ötüp kétiwatqanliqini anglap: —

Néme ish bolghandu? — dep soridi. 37 Xeq uninggha: — Nasaretlik Eysa bu yerdin ötüp kétiwatidu, — dep xewer berdi. 38 — I Dawutning oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep warqirap ketti u. 39 We Eysaning aldida méngiwatqanlar uni: — Shük oltur! dep eyibleshti. Biraq u: — I Dawutning oghli, manga rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq warqiridi. 40 Eysa qedimini toxtitip, uni aldigha bashlap kélishni buyrudi. Qarighu uninggha yéqin kelgende u uningdin: 41 — Sen méni néme qilip ber, deysen? — dep soridi. — I Rebbim, qayta köridighan bolsam'idi! — dédi u. 42 Eysa uninggha: — Köridighan bolghin! Étiqading séni saqaytti, — dédi. 43 We uning közi shuan échildi; u Eysagha egiship, yol boyi Xudani ulughlap mangdi. We barliq xalayıqmu buni körip Xudagha medhiye oqudi.

19 U Yérixo shehirige kirip uningdin ötüp kétiwatatti. 2 Mana shu yerde Zakay isimlik bir kishi bar idi. U «bash bajgir» bolup, intayin bay idi. 3 U Eysaning qandaq adem ikenlikini körüşhke purset izdewatatti, lékin boyi pakar bolghachqa, xelqing toliliqidin uni körelmeytti. 4 Shunga u aldi terepke yügürüp bérip, uni körüş üçhün bir tüp üjme derixige yamiship chiqti; chünki Eysa u yol bilen ötetti. 5 We Eysa u yerge kelgende yuqirigha qarap uni körüp uninggha: — Zakay, chapsan chüshkin! Chünki men bügün séning öyüngde qonushum kérek, — dédi. 6 U aldirap chüshüp, xushalliq bilen uni [öyide] méhman qildi. 7 Bu ishni körgen xalayıqning hemmisi: U gunahkar kishiningkide qon'ghili kirip ketti! — dep ghotuldiship ketti. 8 Lékin Zakay ornidin turup Rebge: — I Rebbim, mana, mülkümming yérimini yoqsullargha bérimen; eger birawni yalghandin shikayet qilip uningdin birnéme ündürüwalghan bolsam birige tötni qayturimen, — dédi. 9 Buning bilen Eysa uninggha [qarap]: — Bügün nijat bu öyge kirdi. Chünki bu kishi hem Ibrahimning oghlidur! 10 Chünki Insan'oghli ézip ketkenlerni izdep qutquzghili keldi, — dédi. 11 Xalayıq bu sözlerni tingshawatqanda u yene söz qilip bir temsilni qoshup éytti. Chünki u Yérusalémgha yéqinlashqanidi we ular: «Xudaning padishahliqi derhal namayan bolidighu!» — dep oylashqanidi. 12 Shunga u mundaq dédi: Bir aqsöngék padishahliq textige ériship kélish üçhün yiraq bir yurtqa qarap yolgha chiqiptu. 13 [Awwal] u özining on qulini chaqirip, ulargha on tillani üleshtürüp bérip: «Men qaytip kelgüche [buning bilen] oqet qilinglar» —

deptu. **14** Biraq öz yurt puqraliri uninggha öch bolghachqa, keynidin elchilerni ewetip: «Bu kishining üstimizge padishah bolushini xalimaymiz!» deptu. **15** We u padishahliq mensipige ériship qaytip kelgende shundaq boldiki, herbirining tijaret bilen qanche payda tapqinini bilmekchi bolup, pulini tapshurghan héliqi qullirini öz aldigha chaqirtiptu. **16** We awwalqisi kélip: «I xojam, sili bergen tilla on tilla payda qildi» deptu. **17** «Yaraysen, ey yaxshi qull! Sen kichikkine ishta ishenchlik chiqqanliqning üçhün on sheherge hakim bolghin» — deptu xojayin uninggha. **18** Ikkinchisi kélip: «I xojam, sili bergen tilla besh tilla payda qildi» deptu. **19** Xojayin uninggha hem: «Sen hem besh sheherge hakim bolghin» deptu. **20** Lékin yene birsi kélip: «I xojam, mana sili bergen tilla! Buni yaghliqqa chigip bir jayda qoyup saqlidim. **21** Chünki sili qattiq adem ikenla, sili amanet qilmighanliridin payda ündürüp, özliri térimighanliridin hosul yighila. Shuning üçhün silidin qorqtum» deptu. **22** Emma [xojayini] uninggha: «Ey eski qul, sanga öz aghzingdin chiqqan sözliring boyiche höküm qilay. Sen méning amanet qilmay ündürüwalidighan, térimay turup yighiwalidighan qattiq adem ikenlikimni bilip turup, **23** néme üçhün méning pulumni xezinichilerge amanet qoymiding? Men qaytip kelgende, uni ösümi bilen almasmidim?» — deptu. **24** Andin u yénidikilerge: «Uningdiki tillani élip on tilla tapqan qulgha béringlar!» dep buyruptu. **25** Ular uninggha: «I xoja, uning on tillasi tursa!» — deptiken, **26** [hojayin yene mundaq deptu]: «— Chünki men silerge shuni éytayki, kimde bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. **27** Emdi üstige padishah bolup höküm sürüshümni xalimighan düshmenlirimni bolsa, ularni keltürüp, méning aldında qetl qilinglar». **28** U bu ishlarni éytqandin kéyin, Yérusalémgha chiqishqa aldigha qarap mangdi. **29** We shundaq boldiki, u Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yézilirigha yéqin kelginide, ikki muxlisigha munularni tapilap aldin ewetti: **30** — Siler udulunglardiki yézigha béringlar. U yerge kiripla héch adem balisi minip baqmighan, baghlaqliq bir texeyni körisiler. Uni yéship bu yerge yétilep kélinglar. **31** Eger birsi silerdin: «Némishqa buni yéshisiler?» dep sorap qalsa, siler uninggha: «Rebning buninggha hajiti chüshti» — denglar. **32** Shuning bilen ewetilgenler bériwidi, ish del u ulargha éytqandek boldi. **33** Ular texeyni

yéshiwatqanda, uning igiliri ulardin: — Texeyni némishqa yéshisiler? — dep soridi. **34** Ular: — Rebning uninggha hajiti chüshti, — dédi. **35** Ular uni Eysaning aldigha yétilep keldi; we yépincha-chapanlirini texeyning üstige sélip, Eysani yölep üstige mindürdi. **36** U kétép barghinida, xelqler yépincha-chapanlirini yolgha payandaz qilip saldi. **37** We u Zeytun téghidin chüshüsh yoligha yéqinlashqinida, pütkül muxlislar jamaiti shadlinip, öz közi bilen körgen qudretlik möjiziler üçhün awazini kötürüp: «Perwerdigarning namida kelgen padishah mubarektur! Asmanlarda tinch-inaqliq tiklen'gey, ershielada shan-sherep ayan bolghay!» dep towiship Xudagha medhiye oqushqa bashlidi. **39** Lékin topning ichide bezi Perisiyler uninggha: — Ey ustaz, muxlisliringgha [mushu gepliri üçhün] tenbih ber! — déyishti. **40** Biraq u ulargha jawaben: — Silerge shuni éytayki, bular jim turghan bolsa, hetta bu tashlarmu chuqan sélisshagan bolatti, — dédi. **41** Emdi u sheherge yéqinliship uni körüp, uning üçhün yighlap mundaq dédi: **42** — [I Yérusalém!] Sen bügün, bu kününgde, tinch-amanliqning üçhün néme kérek bolghinini bilseng idi! Kashki, bu ishlar hazir közliringdin yoshurundur. **43** Chünki shundaq künler béshinggha kéliduki, düshmenliring etrapingni qasha-istihkam bilen qorshap séni qamap töt tereptin qistaydu. **44** Ular séni we [sépiling]ning ichingdiki baliliringni yer bilen yeksen qilip, hetta tashni tashning üstidimu qaldurmaydu; chünki [Xuda]ning séni yoqlighan peytini bilip yetmiding. **45** We u ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élim-sétim qiliwatqanlarni heydep chiqirip, **46** ulargha: — Muqeddes yazmilarda: «Méning öyüm dua-tilawetxana bolidu» dep pütülgen bolsimu, lékin siler uni «bulangchilarning uwisi» qiliwaldinglar! — dédi. **47** Shu waqitlarda u herkünü ibadetxanida telim béretti. Bash kahinlar, Tewrat ustazliri we yurt chongliri uni yoqitishqa amal izdidi. **48** Lékin ular qandaq qol sélishti bilmeytti, chünki barliq xelq uning sözini tingshash üçhün uninggha qattiq yépushqanidi.

20 We shu künlerdin bir küni u ibadetxanining hoylilirida xelqge telim bérüp xush xewerni élan qiliwatqanda, bash kahinlar we Tewrat ustazliri bilen aqsqaqallar uning aldigha kélip uningdin: **2** — Bizge éytqin: Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa asasen qiliwatisen? Sanga bu hoquqni kim bergen? — dep soridi. **3** U ulargha jawab bérüp: — Menmu silerdin bir ishni soray; siler

manga éytip béringlarchu, 4 — Yehya yürgüzgen chömüldürüş ershtinmu, yaki insanlardinmu? — dep soridi. 5 Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üçhün [Yehyagha] ishenmidinglar?» deydu. 6 Eger: «Insanlardin kelgen» dések, bu barliq xalayıq bizni chalma-kések qilip öltüridu. Chünki ular Yehyaning peyghember ikenlikige ishendürülgen, — déyishti. 7 We ular: — [Uning] [hoquqining] qeyerdin kelgenlikini bilmeymiz, — dep jawab bérishiti. 8 Eysa ulargha: — Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa asasen qiliwatqanliqimni éytmaymen, — dédi. 9 U xalayıqqa munu temsilni sözleshke bashlidi: — «Bir kishi bir üzümzarliq berpa qilip, uni baghwenlerge ijarige bérıp, özi yaqa yurtqa bérıp u yerde uzun waqıt turuptu. 10 Üzümlerni yighidighan mezigil kelgende baghwenlerning üzümzarliqtiki méwidin uninggha bérishke qulliridin birini ularining yénigha ewetiptu. Lékin baghwenler uni urup-dumbalap quruq qol yanduruwétiptu. 11 U yene bashqa bir qulni ewetiptu. Lékin ular unimu dumbalap, xarlap, yene quruq qol qayturuwétiptu. 12 U yene üçinchisini ewetiptu; ular unimu urup yarilandurup, talagha heydep chiqiriwétiptu. 13 [Axirda] üzümzarliqning xojayini: «Qandaq qilsam bolar? Söyümlük oghlumni ewetey; ular uni körse, héch bolmighanda uning hörmitini qilar?» deptu. 14 Biraq baghwenler uning oghlini körüp bir-biri bilen meslihetliship: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar, uni jayliwéteyli, andin miras bizningki bolidu» déyishti. 15 Shuning bilen ular uni üzümzarliqning sirtigha achiqip öltürüwétiptu. Emdi bundaq ehwalda üzümzarliqning xojayini ularni qandaq qilidu? 16 U kélip u baghwenlerni yoqitip üzümzarliqni bashqilargha tapshuridu». Xalayıq buni anglap: — Bundaq ishlar hergiz bolmisun! — déyishti. 17 Lékin u ulargha közlrini tikip mundaq dédi: — Undaq bolsa, muqeddes yazmilarda «Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi» dep yézilghan söz zadi némini körsitidu? 18 Bu «tash»qa yiqilghan kishi pare-pare bolup kétidu; lékin bu tash herkimning üstige chüshse, uni kukum-talqan qiliwétidu. 19 Bash kahnlar we Tewrat ustazliri uning bu temsili özlirige qaritip éytqanliqini bilip shu haman uninggha qol sélish yolini izdidi; lékin ular xalayıqtin qorqushti. 20 Shunga ular uning keynidin marap, uni [Rim] waliyisining hökümraniqida soraqqa tartishqa tapshurush üçhün birnechche ademlerni sétiwélip,

soqunup kirishke ewetti. Ular semimiy qiyapetke kiriwélip, uning sözidin yochuq izdep yüretti. 21 Ular uninggha mundaq soal qoydi: — Ey ustaz, silini durus söz qilidighan we durus telim bérighan, héchqandaq ademning yüz-xatirisini [qet'iy] qilmaydighan, belki Xudaning yolini sadiqliq bilen ögitip kéliwatqan adem dep bilimiz. 22 [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq?». 23 Emma u ularning hiylisini körüp yétip ulargha: — Némishqa méni sinimaqchisiler? 24 Manga bir kümüsh dinar körsitinglar. Buning üstidiki süret we nam-isim kimning? — dédi. Ular uninggha: Qeyserningki, — dédi. 25 We u ulargha: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudaning heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. 26 Ular xalayıqning aldida uning sözliridin uni tutuwalghudek héchqandaq yochuq tapalmidi. Ular uning bu jawabigha heyranuhes bolup, zuwani tutuldi. 27 We «ölgenler tirilmeydu» dep inkar qilidighan Saduqiylarning beziliri uning aldigha kélip soal qoyup mundaq dédi: 28 — Ustaz, Musa [peyghember Tewrat] bizge: «Ayali bar, emma perzent körmigen kishi ölüp ketse, ölgüchining aka yaki inisi tul qalghan yenggisini emrige élip, qérindishi üçhün nesil qaldurushi kérek» — dep yazghan. 29 Emdi yette aka-uka bar idi. Chongi öylen'gendin kéyin perzent körmey alemdin ötti. 30 Ikkinchi qérindishi ayalini emrige élip, perzent körmey alemdin ötti. 31 Andin üçinchisi uni aldi; shundaq qilip, yettisi uni emrige élip perzent körmey öldi. 32 Hemmisidin kéyin ayalmu öldi. 33 Emdi tirilish künide bu ayal ularning qaysisiningki bolar? Chünki yettisi uni xotunluqqa alghan-de?! 34 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Bu alemning perzentliri öylinidu, yatliq bolidu. (aiōn g165) 35 Lékin u alemdin nésiwe bolushqa, shundaqla ölüklernin tirilishke layiq sanalghanlar öylenmeydu, yatliq bolmaydu. (aiōn g165) 36 Chünki ular yene ölmeydu, perishtilerge oxshash bolidu; «ölümdin tirilishtin tughulghan perzentler» bolghachqa, ular Xudaning oghulliridur. 37 Emdi ölgenlerning tirildürülüşini hetta Musa [peyghember] özimu ayan qilghan; chünki [Tewrattiki] «tikenlik» dégen weqening xatiriside u Perwerdigarni: «Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi» dep bayan qilghan. 38 U ölüklerning Xudasi emes, belki tiriklerning Xudasidir; chünki uninggha nisbeten hemmeylen tiriktur! 39 Shuning bilen Tewrat ustazliridin birqanchisi baha bérıp: — Ustaz, yaxshi éytting, — dédi. 40 Chünki ulardin héchkim yene

uningdin soal sorashqa jür'et qilalmidi. **41** Emdi u ulargha soal qoydi: — Kishiler Mesihni qandaqsige Dawutning oghli deydu? **42** Chünki Dawut özi Zeburda: Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning dushmanliringni textipering qilghuche, Méning ong yénimda olturghin!» — dégen'ghu? **44** Emma Dawut uni «Rebbim» dep chaqirghan yerde, undaqta u qandaqmu uning oghli bolidu? **45** We barliq xalayıq qulaq sélip anglawatqanda, u muxlisirigha mundaq dédi: — **46** — Tewrat ustazliridin hoshiyar bolunglar. Ular uzun tonlarni kiyiwalghan halda ghadiyip yürüşke, bazarlarda kishilerning ulargha bolghan salamlirigha, sinagoglarda aldinqi orunlarda, ziyapetlerdimu törde olturushqa amraq kélidu. **47** Ular tul ayallarning barliq öy-bésatirini yewalidu we köz-köz qilip yalghandin uzundin-uzun dualar qilidu. Ularning tartidighan jazasi téximu éghir bolidu!

21 U béshini kötürüp qariwidi, baylarning öz sediqilirini [ibadetxanidiki] iane sanduqigha tashlighinini kördi. **2** U yene sanduqqa ikki tiyinni tashlatqan bir namrat tul ayalnimu kördi. **3** Shuning bilen u: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu namrat tul ayalning tashlighini hemmeylenninkidin köptur. **4** Chünki ularning hemmisi özlirining ashqanliridin iane qilip, Xudagha atighan sadiqilerge qoshup tashlidi; lékin bu ayal namratliqigha qarimay, özining tirikchilik qilidighinining hemmisini iane qilip tashlidi. **5** We beziler ibadetxanining nepis tashlar we Xudagha sunulghan hediyeleer bilen qandaq bézelgenliki toghrisida sözlishiwatatti. U: **6** — Siler körüwatqan bu barliq nersilerge nisbeten, shu künler kéliduki, hetta bir tal tashmu tash üstide qaldurulmay, hemmisi gumran qilinidu, — dédi. **7** Ular uningdin: — Ustaz, bu dégenliring qachan yüz béridu? Bu ishlarining yüz béridighanliqini ayan qilidighan qandaq alamet bolidu? — dep soridi. **8** U mundaq dédi: — Azdurulup kėtishtin hézi bolunglar. Chünki tola kishiler méning namimni sétip: «Mana özüm shudurmen!» we «Ashu waqit yéqinlashti!» deydu. Shunga ularning keynige kirmenglar. **9** Siler urush we topilanglarning xewirini anghighan waqtinglardimu wehimige chüshmenglar; chünki bu ishlarining awwal yüz bérishi muqerrer. Lékin bular, zaman axiri yétip keldi, dégenlik emes. **10** Andin u yene mundaq dédi: — Bir millet yene bir millet bilen urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu. **11** Jay-jaylarda shiddetlik yer tewreshler, acharchiliqlar we

wabalar bolidu, [yer yüzide] wehshetler we asmanda heywetlik alametler körünidu. **12** Biraq bu herbir weqeler yüz bérishtin ilgiri, kishiler silerge qol sélip tutqun qilidu we silerge ziyankeshlik qilip, silerni sinagoglarning soraqlirigha tapshuridu, zindanlarga tashlaydu; ular méning namim tüpeylidin silerni padishah we hökümdarlarning aldigha élip baridu, **13** we buning bilen [ularning aldida] guwahliq bérish pursitinglar chiqidu. **14** Uning üçtün erzge qandaq jawab bérish toghrisida aldin'ala héch oylanmasliqqa qelbinglarda qet'iy niyet qilinglar. **15** Chünki men silerge barliq dushmanliringlar reddiye we ret qilalmighudek pasahetlik til we danishmenlik ata qilimen. **16** Hetta ata-ana, aka-uka, uruq-tughqan we yar-buraderliringlarmu silerge xainliq qilip tutup béridu we ular aranglardiki beziliringlarni öltüridu. **17** Siler méning namim tüpeylidin hemme ademning nepritige uchraysiler. **18** Halbuki, béshinglardiki bir tal chachmu halak bolmaydu! **19** Sewr-chidamliq bolghininglarda, jéninglarga ige bolalaysiler. **20** — Lékin Yérusalémning [dushman] qoshunliri teripidin qorshiwélin'ghanliqini körgininglarda, uning weyran bolush waqti yéqinliship qaptu, dep bilinglar. **21** U chaghda Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlarga qachsun, sheher ichide turuwatqanlar uningdin chiqip ketsun, yézilarda turuwatqanlar sheherge kirmisun. **22** Chünki shu chagh «intiqaq jazasini tartidighan künler»dur; shuning bilen [muqeddes yazmilarda] barliq pütülgenler emelge ashurulidu. **23** Emdi shu künlerde hamilidar ayallar we bala émitidighanlarning haligha way! Chünki bu zéminda éghir qischiliq bolidu we [ershtiki] ghezep bu xelqning béshigha chüshidu; **24** Ular qilichning bisida yiqitilidu we tutqun qilinip, barliq ellerge élip kétilidu; «yat ellerning waqti» toshquche, Yérusalém yat ellerning ayagh astida qalidu. **25** — Quyash, ay, yultuzlardimu alametler bolidu; yer yüzidiki eller arisida déngiz-okyanlarning güldürlishidin we dolqunlarning dawalghushliridin parakendichilik bolidu. **26** Ademler qorqup, yer yüzige kélidighan apetlerni wehime ichide kütüp es-hoshini yoqitidu; chünki asmandiki küchler lerzige kélidu. **27** Andin kishiler Insan'oghlining küch-qudret we ulugh shan-sherep bilen bir bulut ichide kéliwatqanliqini köridu. **28** Lékin bu alametler körünüşke bashlighanda, qeddinglarni ruslap béshinglarni kötürünglar, chünki bu silerni azad qilishtiki nijat yéqinlashti, dégenliktur.

29 U ulargha mundaq bir temsilni sۆzlep berdi: — Enjūr derixi we bashqa barliq derexlerge qaranglar. 30 Ularning yéngidin bixlan'ghanda ulargha qarap, özünglar yazning yétip kélishige az qalghanliqini bilisiler. 31 Shuningdek, baya déyilgen alametlarning yüz bériwatqanliqini kǒrgininglarda, Xudaning padishahliqining yéqin qalghanliqini bilinglar. 32 Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu alametlarning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ۆtmeydu. 33 Asman-zémin yoqilidu, biraq méning sۆzlim hergiz yoqalmaydu. 34 — Lékin özünglarga agah bolunglarki, kǒngülliringlar eyshishret, meyxorluq we tirikchilikning ghem-endishiliri bilen bixudlashmisun, shu küni üstünglarga tuyuqsiz chüshmisun. 35 Chünki u goya tuzaqtek barliq yer yüzide herbir turuwatqanlarning béshigha chüshidu. 36 Shunga herqandaq waqitlarda hoshiyar bolunglar, yüz bérish aldida turuwatqan bu ishlardin özünglarni qachurup Insan'oghli aldida hazir bolup turushqa layiq hésablinish üçün herdaim dua qilinglar, — dédi. 37 Emdi u kündüzli ibadetxanida telim béretti, axshamliri sheherdin chiqip, kéchini Zeytun téghi dep atalghan taghda ۆtküzetti. 38 We barliq xelq uning telimini anglighili tang seherde ibadetxanigha kirip, uning yénigha kéletti.

22 Emdi pétir nan héyti («ötüp kétish héyti» depmu atilidu) yéqinlaship qalghanidi. 2 Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uni ۆlümge mehkum qilishqa amal izdep yüretti; chünki ular xelqtin qorqatti. 3 Shu peypte on ikkiylendin biri bolghan, Ishqariyot dep atalghan Yehudaning kǒnglige Sheytan kirdi. 4 U béríp bash kahinlar we ibadetxana pasiban begliri bilen Eysani qandaq qilip ulargha tutup bérish üstide meslihetleshti. 5 Ular intayin xush bolup, Yehudagha pul bérishke kélishti. 6 Yehuda maqul bolup, uni xalayıqtin ayrim qalghanda ulargha tutup bérishke muwapiq purset izdeshke kirishti. 7 Emdi pétir nan héytining [birinchi] küni yétip kelgenidi. Shu küni «ötüp kétish héyti»gha atap qurbanliq [qoza] soyulatti. 8 Shuning bilen Eysa Pétrus bilen Yuhannagha: — Béríp bizge ۆtüp kétish héytining [qozisini] birge yégli teyyarlanglar, — dep ularni ewetti. 9 — Qeyerde teyyarlishimizni xalaysen? — dep soridi ular. 10 U ulargha mundaq dédi: — Sheherge kirsenglar, mana u yerde kozida su kǒtürüwalghan bir er kishi silerge uchraydu. Uning keynidin méngip u kirgen ۆyge kiringlar. 11 We ۆy igisige:

«Ustaz: — Muxlisirim bilen ۆtüp kétish héytining tamiqini yeydighan méhmanxana ۆy qeyerde? — dep sorawatidu» denglar. 12 U silerni bashlap üstünki qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong bir éghiz ۆyni kǒrsitidu. Mana shu yerde teyyarliq qilip turunglar. 13 Shuning bilen ikkisi bériwidi, hemme ishlar uning éytqinidek bolup chiqti. Ular shu yerde ۆtüp kétish héytining tamiqini teyyarlashti. 14 Emdi waqti-saiti kelgende, Eysa dastixanda olturdi; on ikki rosul uning bilen bille olturushti. 15 Andin u ulargha: — Men azab chékishtin ilgiri, siler bilen ۆtüp kétish héytining bu tamiqigha hemdastixanda bolushqa tolimu intizar bolup kelgenidim. 16 Chünki silerge éytayki, bu héyt ziyapitining [ehmiyiti] Xudaning padishahliqida emelge ashurulmighuche, men buningdin qayta yémeymen, — dédi. 17 Andin u bir jamni qoligha élip, teshekkür éytti we muxlislirigha: — Buni élip aranglarda teqsim qilip [ichinglar]. 18 Chünki shuni éytayki, mundin kéyin Xudaning padishahliqi kelmigüche, hergiz üzüm sherbitidin qet'iy ichmeymen, — dédi. 19 Andin u bir tal nanni qoligha élip, Xudagha teshekkür éytti we uni oshtup, ulargha üleshtürüp béríp: — Bu méning siler üçün pida bolidighan ténimdur. Méni eslep turush üçün buningdin yenglar, — dédi. 20 U shuningdek tamaqtin kéyinki jamni qoligha élip mundaq dédi: — Bu jamdiki sharab méning siler üçün tǒkülidighan qénimda bolghan yéngi ehdidur. 21 Lékin mana, méni tutup bergüchining qoli méning bilen bir dastixandidur. 22 We Insan'oghli derweqe ۆzi toghrisida békitilgende [alemdin] kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha way! 23 Andin muxlislar bir-biridin: — Arimizda zadi kim mushundaq ishni qilishi mumkin? — dep munazirige chüshüp kétishti. 24 Emdi ularning arisida qaysimiz eng ulugh sanilishimiz kérek dégen talash-tartish peyda boldi. 25 U ulargha mundaq dédi: — Ellerdiki padishahlar qol astidiki xelq üstidin buyruqwasliq qilip idare qilidu, ularning üstidiki hoquqdarliri «xelqperwer» dep atilidu. 26 Biraq siler shundaq bolmanglar; belki aranglardiki eng mertiwiliki ۆzini eng kichikidek hésablisun we yétekchi bolghanlar [hemmeylen'ge] xizmetkardek bolsun. 27 Kim mertiwilik, dastixanda olturghanmu yaki dastixandiki kütüküchimu? Dastixanda olturghini emesmu? Biraq men bolsam aranglarda xizmitinglarda bolghuchi kütükühidekturmen. 28 Siler bolsanglar,

béshimga sinaqlar kelgenda bashtin-axir men bilan bille hemrah bolghansiler. **29** We xuddi Atam manga padishahliq hoquqi békitkendek, men silergimu shundaq békitimen. **30** Shuning bilan siler méning padishahliqimda men bilan bir dastixanda yepichisiler we textlerde olturup, Israilning on ikki qebilisi üstidin hóküm chiqirisiler. **31** Reb yene [Pétrusqa]: — «Ey Simon, Simon! Mana, Sheytan hemminglarni xuddi bughday tasqighandek tasqap sinashni tiligen. **32** Lékin étiqading yoqimisun dep sanga dua qildim. Emdi sen towa qilip tüz yolgha qaytqandin kéyin, qérindashliringni mustehkemligin» — dédi. **33** — I Reb, — dédi Pétrus, — Men sen bilan bille zindan'gha tashlinip, bille ölümge bérishqa teyyarmen! **34** U uninggha: — I Pétrus, sanga éy tayki, бүгүн xoraz chillighuche, sen «Uni tonumaymen» dep mendin üç qétim tanisen, dédi. **35** Andin, u ulardin: — Silerni hemyansiz, xurjunsiz we keshsiz [seperge] ewetkinimde silerning birer nersenglar kem bolup qalghanmu? — dep soridi. Ular: — Yaq, dédi. **36** Shuning bilan u ulargha: — Lékin hazir her kimning hemyani bolsa, uni alsun; shundaq hem xurjuni bolsa, uni alsun we bir kimning qilichi bolmisa, chapinini sétip birdin qilich alsun. **37** Chünki men silerge shuni éy tayki, [muqeddes yazmilarda]: «U jinayetchiler qatarida sanilidu» dep pütülgen söz mende choqum emelge ashurulidu. Chünki méning toghramdiki barliq ishlar toluq emelge ashmay qalmaydu — dédi. **38** — I Reb, qarighin, bu yerde ikki qilich bar iken, dédi ular. — Boldi, yétidu! — dédi u ulargha. **39** Andin u chiqip, aditi boyiche Zeytun téghigha yol aldi; uning muxlisleri uninggha egiship bardı. **40** U yerge yétip barghanda u ulargha: — Azdurulmasliqinglar üçhün dua qilinglar, — dédi. **41** Andin, ulardin bir tash étimiche nériraq bérıp, tizlinip turup: **42** — I Ata, xalisang, bu qedehni mendin élip ketkeysen. Lékin méning emes, belki Séning iradeng ada qilinsun — dep dua qildi; **43** we asmandin bir perishte uninggha körünüp uni quwwetlendürdi. **44** U qattiq azabta tolghinip téximu ixlasliq bilen dua qiliwerdi. Buning bilan uning terliri yerge tökülgen qan tamchiliridek chüshüshke bashlıdı. **45** Andin duasini tügitip, ornidin turup, muxlislerining yénigha keldi. Ularning ghemge chöküp halsizlinip mügdep qalghanliqini körüwidi, ulargha: **46** — Uxlap qalghininglar némisi? Azdurulushtin saqlinish üçhün qopup dua qilinglar, — dédi. **47** Uning sözi téxi ayaghlashmastinla, bir top ademler peyda boldi.

Ularni bashlap kelgüchi on ikkeylendin biri bolghan Yehuda dégen kishi idi; u Eysagha [salam bérıp] söygili qéshigha bardı. **48** Eysa uninggha: — Ey Yehuda, bir söyüş bilen Insan'oghlini tutup bérersenmu? — dédi. **49** We Eysaning etrapidikiler néme ish yüz béridighanliqini bilip yétip: — I Reb, qilich bilen uraylimu? — dédi. **50** We ulardin biri [qilichini kótürüp], bash kahinning chakirigha urup, ong quligini shiliwetti. **51** Biraq Eysa buninggha jawaben: — Boldi, toxta! — dédi; u qolini uzitip quliqigha tegküzüp, uni saqaytti. **52** Eysa özini tutqili kelgen bash kahinlar, pasiban begliri we aqsqaqallargha qarap: — Bir qaraqchini tutidighandek qilich-toqmaqlarni kótürüp kepsilerghu? **53** Muqeddes ibadetxanida her küni siler bilen bille idim, siler qol salmidinglar. Hazir bu silerge tewe bolghan waqit-saettur we qarangghuluqning hóküm sürüşidur — dédi. **54** Ular Eysani tutuwélip, bash kahinning öyige élip kélishti. Pétrus yiraqtin egiship mangdı. **55** Emdi ular hoylining otturisida ot yéqip chöriside [issinip] olturghanda, Pétrus ularning arisigha kirip olturdi. **56** Andin otning nurida uning olturghinini körgen bir dédek uninggha tikilip qarap turup: — Bu ademmu Eysa bilen bille idi, — dédi. **57** Lékin u ténip: — Ey xotun, uni tonumaymen! — dédi. **58** Andin uzun ötmey, yene bireylen uni körüp: — Senmu ulardin ikensen, — dédi. Lékin Pétrus: — Ey burader, undaq emesmen! — dédi. **59** Andin bir saetche ötkende bashqa bireylen: — Derheqiqet, bu hem uning bilen bille idi; chünki umu Galiliyeliktur, — dep ching turuwaldi. **60** Lékin Pétrus: — Hey burader, néme dewatqiningni bilmeymen! — dédi. We uning sözi ayaghlashmastinla, xoraz chillidi. **61** Emdi Reb keynige burulup, Pétrusqa tikilip qarap qoydı. Shuning bilen Pétrus Rebning sözini, yeni: «Bügün xoraz chillashtin ilgiri sen mendin üç qétim tanisen» dégenlikini yadigha keltürdi. **62** We u tashqirigha chiqip qattiq yighlap ketti. **63** Emdi Eysani tutup turuwatqanlar uni mesxire qilishqa we sawap-dumbilashqa bashlıdı; **64** uning közlerini téngip uningdin: — Séni urghan kimdu? Qéni, bésharet bergin! — dep sorashti **65** we uninggha buningdin bashqa yene nurghun haqaretlerni yaghdurdi. **66** Tang atqanda, xelq aqsqaqalliri, yeni bash kahinlar we Tewrat ustazliri yighilishti. Ular uni öz kéngeshmisige élip bérıp **67** uningdin: — Éyte, sen Mesihmu? — dep sorashti. U ulargha jawaben: — Silerge éytsammu, qet'iy ishenmeysiler. **68** Silerdin birer soal sorisam,

héch jawab bermeysiler. **69** Lékin bu waqittin boshlap Insan'oghli Hemmige Qadirning ong yénida olturidu, — dédi. **70** — Unda qta, sen Xudaning Oghli ikensen-de? — déyishti ular. U: — Déginginglardek men shudurmen! — dep jawab berdi. **71** Shuning bilen ular: — Emdi bashqa guwahchiliqning bizge néme hajiti? Chünki özimiz uning öz aghzidin chiqqinini angliduq! — déyishti.

23 Andin [kéngeshmidikilerning] hemmisi ornidin turushup, uni [waliy] Pilatusning aldigha élip bérishdi. **2** U yerde ular uning üstidin shikayet qilip: — Özini Mesih, yeni padishah dep atiwélip, xelqimizni azdurup we qutritip, Qeyserge baj-séliq tapshurushni tosqan bu ademni bayqap uni tuttuq, — déyishti. **3** Pilatus uningdin: — Sen Yehudiyarning padishahimusen? — dep soridi. U: — Éytqiningdek, — dep jawab berdi. **4** Andin Pilatus bash kahinlar bilen köpchilikke: — Bu ademdin birer shikayet qilghudek ishni tapalmidim, — dédi. **5** Lékin ular téximu qet'iy halda: — U Galiliyedin tartip taki bu yergiche, pütkül Yehudiyedimu telim bérish bilen xelqni qutritidu. **6** Pilatus «Galiliye» dégen sözni anglap: — Bu kishi Galiliyelikmu? — dep soridi **7** we uning Hérod [xanning] idare kilghan ölkidin kelgenlikidin xewer tépip, uni Hérodqa yollap berdi (u künlérde Hérodmu Yérusalémida idi). **8** Hérod Eysani körgende intayin xushal boldi. Chünki u uzundin béri uninggha dair köp ishlarni anglap, uningdin bir möjize köriush ümidide bolup, uni köriush pursitini izdewatatti. **9** U Eysadin köp soallarni soridi, lékin u Hérodqa bir éghizmu jawab bermidi. **10** Bash kahinlar we Tewrat ustazliri yéqin turup uning üstidin he dep erz-shikayet qiliwatatti. **11** Hérod xan we uning leshkerliri uni xarlap mesxire qiliship, uninggha shahane ton-kiyim kiydürüp, uni yene Pilatusning aldigha qayturup yollidi. **12** Mana shu kündin boshlap, Pilatus bilen Hérod dost bolup qaldi; chünki ilgiri ular arisida adawet bolghanidi. **13** Waliy Pilatus bash kahinlarni, [Yehudiy] hökümdarlarni we xalayıqni yighip, **14** ulargha: — Siler bu ademning üstidin «Xelqni azduridu we qutritidu» dep shikayet qilip uni aldimgha tartip keldinglar. Mana, men silerning aldinglarda uni soraq qilghinim bilen, uningdin siler shikayet qilghan jinayetlerdin birinimu tapalmidim. **15** Hérodmu tapmidi; chünki men silerni uning aldigha ewettim. Mana, uningda ölümge layiq héchqandaq jinayet yoq iken. **16** Shunga men uni jazalap, andin

qoyup bérimen, — dédi **17** (uning her qétimlik [ötüp kétish] héytida, [Yehudiy] [mehbuslardin] birini ulargha qoyup bérish mejburiyiti bar idi). **18** Lékin köpchilik tengla chuqan sélishop: — Buni yoqiting! Bizge Barabbasni qoyup bering! — déyishti **19** (Barabbas bolsa sheherde topilang kötürgenliki we qatilliq qilghanliqi üçhün zindan'gha tashlan'ghan mehbus idi). **20** Shuning bilen Pilatus Eysani qoyup bérishni xalap, köpchilikke yene söz qilghili turdi. **21** Lékin ular jawaben yene chuqan sélishop: — Kréstligin, uni kréstligin! — dep warqirashti. **22** [Pilatus] üçinchi qétim ulargha: — Némishqa? U zadi néme yamanliq qilghan? Men uningdin ölümge layiq héch jinayet tapalmidim. Shuning üçhün men uni jazalap, qoyup bérimen, — dédi. **23** Biraq ular yenila he dep chuqan sélishop: «U kréstlensun!» dep telep qilip ching turuwaldi. Ularning hemde bash kahinlarning chuqanliri axir küchlük keldi. **24** Pilatus ularning telipi boyiche ada qilinsun dep höküm chiqardi. **25** We ularning tiliginini, yeni topilang kötürüsh we qatilliq üçhün zindan'gha tashlan'ghanni qoyup bérıp, Eysani ularning xahishigha tapshurup berdi. **26** We ular uni élip kétiwatqanda, yolda Kurini shehirilik Simon isimlik bir kishi sehradın kéliwatatti; ular uni tutuwélip, kréstni uninggha kötürgüzüp, Eysaning keynidin mangdurdı. **27** Eysaning keynide zor bir top xelq, shundaqla uninggha échinip yigha-zar kötürüshiwatqan ayallarmu egiship kéliwatatti. **28** Lékin Eysa keynige burulup ulargha: — Ey Yérusalémning qizliri! Men üçhün yighlimanglar, belki özünglar we baliliringlar üçhün yighlanglar! **29** Chünki silerge shundaq éghir künlér kéliduki, kishiler: «Tughmaslar, bala kötürmigen qorsaqlar we émitmigen emchekler bextliktur!» — déyishidu. **30** Shu chaghda kishiler taghlargha: «Üstimizge örül!», dönglüklerge: «üstimizni yap!» dep nida qilishidu. **31** Chünki ademler yapyéshil derekke shundaq ishlarni qilghan yerde, qurup ketken derekke néme ishlar bolar?! — dédi. **32** Ikki jinayetchimu ölümge mehkum qilin'ghili uning bilen teng élip kélín'genidi. **33** We ular «bash söngék» dep atalghan jaygha kelgende, u yerde uni we yene ikki jinayetchini, birini uning ong yénida we yene birini sol yénida kréstke tartti. **34** Eysa: — I Ata, ularni kechürgin, chünki ular özining néme qiliwatqanliqini bilmeydu, — dédi. [Leshkerler] chek tashlap, uning kiyimlirini bölüşüwaldi. **35** Xalayıq qarap turatti, Yehudiy hökümdarlarmu yénida turup

uningga dimighini qéqip mesxire qilip: Bashqilarni qutquzuptiken! Eger u rasttin Xudaning Mesih, Uning tallialghini bolsa, özini qutquzup baqsun! — déyishti. **36** Leshkerlermu uni mesxire qiliship, yénigha béríp uningga sirke tenglep: **37** — Eger sen Yehudiylarning Padishahi bolsang, özüngni qutquzup baq! — déyishti. **38** Uning üstidiki [taxtaygha] grékche, latinche we ibraniche herpler bilen: «Bu kishi Yehudiylarning Padishahidur» dep yézip qoyulghanidi. **39** Uning bilen bille kréstke tartilghan ikki jinayetchining biri uni haqaretlep: — Sen Mesih emesmiding? Emdi özüngnimu, biznimu qutquze! — dédi. **40** Biraq yene biri uning gépige tenbih béríp: Sen özüng oxshash hökümning tégide turup Xudadin qorqmamsen? **41** Bizning jazalinimiz heqliq, chünki öz qilmishirimizning tégishlik jazasini tarttuq; lékin bu kishi héchqandaq natoghra ish qilmighan'ghu! — dep jawab berdi. **42** Andin, u Eysagha: — I Reb, padishahliqning bilen kelginingde, méni yad qilghin, — dédi. **43** Eysa uninggha: — Berheq, men sanga éytayki, bügün sen men bilen bille jennette bolisen, — dédi. **44** Hazir altinchi saet bolup, pütün zéminni toqquzinchi saetkiche qaranghuluq basti. **45** Quyash nurini bermidi we ibadexanining perdisi tosattin otturisdin yirtilip ikki parche bolup ketti. **46** Eysa qattiq awaz bilen nida qilghandin kéyin: — I Atal Rohimni qolunggha tapshurdum, — dédi-de, tiniqi toxtap, jan üzdi. **47** U yerde turghan yüzbéshi yüz bergen ishlarni körüp: — Bu adem heqiqeten durus adem iken! — dep Xudani ulughlidi. **48** We bu menzirini körüşke yighilghan barliq xelq yüz bergen ishlarni körüp kökreklirige urup öylirige qaytishti. **49** We uni tonuydighan barliq kishiler we Galiliyedín uninggha egiship kelgen ayallar yiraqta turup, bu weqelerge qarap turdi. **50** We mana shu yerde kéngeshmidikilerdin Yüsüp isimlik biri bar idi. U özi aqköngül we adil adem bolup, ularning meslihetige we qilghinigha qoshulmighanidi. Özi Yehudiye ölkisidiki Arimatiya dégen bir sheherdin bolup, Xudaning padishahliqini telmürüp kütetti. **52** U özi Pilatusning aldigha béríp Eysaning jesitini bérishni telep qildi; **53** We uni krésttin chüshürüp kanap bilen képenlep, qoram tashtin oyup yasalghan, héchkim qoyulmighan bir qebrige depne qildi. **54** Bu «teyyarliq küni» bolup, shabat küni yéqinliship qalghanidi. **55** We uning bilen Galiliyedín kelgen ayallar [Yüsüpke] egiship, qebrini we uning jesetining

qandaq qoyulghinini kördi. **56** Andin yénip béríp etirler we xush puraqliq buyumlarni teyyar qildi we [Tewrattiki] emr boyiche shabat küni aram élishti.

24 Emdi heptining birinchi künide tang yuray dep qalghanda, ayallar özliri teyyarlighan etirlerni élip, qebrige keldi. **2** Ular qebrining aghzidiki tashning domilitiwétilgenlikini kördi; **3** we qebrige kirip qariwidi, Reb Eysaning jesiti yoq turatti. **4** We shundaq boldiki, ular buningdin patiparaq bolup turghanda, mana, nur chaqnap turidighan kiyimlarni kiygen ikki zat ularning yénida tuyuqsiz peyda boldi. **5** Ayallar qattiq wehimge chüshüp, yüzlirini yerge yéqishti. Ikki zat ulargha: — Néme üçün tirik bolghuchini ölgenlerning arisidin izdeysiler? **6** U bu yerde emes, belki u tirildi! U téxi Galiliyede turghan waqtida, uning silerge némini éytqinini, yeni: «Insan'oghlining gunahkar ademlerning qoligha tapshurulup, kréstlinip, üçinchi küni qayta tirilishi muqerrerdur» dégenlirini eslep béqinglar! — dédi. **8** We ular uning [del] shundaq déginini ésige élishti; **9** we qebridin qaytip, bu ishlarning hemmisini on bireylen'ge, shundaqla qalghan muxlislarning hemmisige yetküzdi. **10** Rosullargha bu ishlarni yetküzgüchiler bolsa Magdalliq Meryem, Yoanna we Yaqupning anisi Meryem hemde ular bilen bille bolghan bashqa ayallar idi. **11** Lékin [ayallarning bu éytqanliri] ulargha epanidek bilindi, ular ularning sözlirige ishenmidi. **12** Biraq Pétrus ornidin turup, qebrige yügürüp bardı. U éngiship qebre ichige qariwidi, yalghuz kanap képenlikning tilim-tilim parchilirini körüp, yüz bergen ishlargha teejjüplinip öyge qaytip ketti. **13** We mana, shu künde ulardin ikkiylen Yérusalémdin on bir chaqirim yiraqliqtiki Émayus dégen kentke kétip baratti. **14** Ular yüz bergen barliq ishlar toghrisida sözliship kétiwatatti. **15** We shundaq boldiki, ular sözliship-mulahiziliship kétiwatqanda, mana Eysa özi ulargha yéqinliship kélip, ular bilen bille mangdi; **16** lékin ularning közliri uni tonushtin tutuldi. **17** U ulardin: — Kétiwétip néme ishlar toghruluq munazire qilishiwatisiler? — dep soridi. Ular qayghuluq qiyapette toxtap, **18** ulardin Kliyopas isimlik biri jawab béríp: — Yérusalémda turupmu, mushu künlerde shu yerde yüz bergen weqelerdin birdinbir xewer tapmighan musapir sen oxshimamsen?! — dédi. **19** We u ulardin: — Néme weqeler boldi? — dep soridi. «Nasaretlik Eysagha munasiwetlik weqeler!» — dédi

ular, — «U özi Xudaning aldidimu, barliq xelqning aldidimu emelde we sözde qudretlik bir peyghember bolup, **20** bash kahinlar we hökümdarlimiz uni ölüm hökümige tapshurup, kréstletti. **21** Biz eslide uni Israilgha hemjemet bolup azad qilidighan zat iken, dep ümid qilghaniduq. Lékin ishlar shundaq boldi, hazir bu weqeler yüz berginige üçinchi kün boldi; **22** yene kélip, arimizdiki birnechche ayal hem bizni hang-tang qalduruwetti. Chünki ular bügün tang seherde qebrige bériptiken, **23** uning jesitini tapalmay qaytip kélip: «Bizge birnechche perishte ghayibane körünüshte ayan bolup, «U tirik!» dédi» dep éytip. **24** Buning bilen arimizdin birnechcheylen qebrige bérip, ehwalning del ayallarning éytqinidek ikenlikini bayqaptu. Lékin uni ularmu körmeptu». **25** Eysa ulargha: — Ey nadanlar, peyghemberlarning éytqanlirining hemmisige ishinishke qelbi gallar! **26** Mesihning özi xas shan-sheripige kirishtin burun, mushu japa-musheqqetlerni béshidin ötküzüshi muqerrer emesmi? — dédi. **27** Andin pütün Tewrat-Zeburdin, Musa we bashqa barliq peyghemberlarning yazmiliridin bashlap u özi heqqide aldin pütülgenlirini ulargha sherh bérip chüshendürdi. **28** Ular baridighan kentke yéqinlashqanda, u yiraqraq bir yerge baridighandek turatti. **29** Lékin ular uni tutuwélip: — Kech kirip qaldi, hélila kün olturidu. Biz bilen bille qonup qalghin, — dep ötündi. Shuning bilen u ular bilen qon'ghili öyge kirdi. **30** We shundaq boldiki, u ular bilen dastixanda olturghanda, nanni qoligha élip, Xudagha teshekkür éytti, andin nanni oshtup ulargha tutti. **31** Ularning közliri shuan échilip, uni tonudi; shuning bilen u ularning aldidin ghayib boldi. **32** Ular bir-birige: — U yolda biz bilen parangliship, bizge muqeddes yazmilargha sherh bergende, yürek-baghrimiz goya ottek yanmidimu?! — déyishti. **33** We ular shu haman turup Yérusalémgha qaytip keldi. Ular ikkisi on bireylen bilen ularning hemrahlirining bir yerge yighilip turghinining üstigila chüshti, ular: «Reb rasttin tiriliptu. U Simon'gha körünüptu!» déyishiwatatti. **35** Shuning bilen ular ikkiylenmu yolda yüz bergen ishlarni we u nanni oshtuwatqanda uning özlirige qandaq tonulghinini köpchilikke sözlep berdi. **36** We ular bu ishlar üstide sözlishiwatqanda, [Eysa] özi tosattin ularning otturisida peyda bolup: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **37** Ular birer rohni uchrattuqmu néme, dep xiyal qilip, alaqzade bolushup wehimige

chüshti. **38** U ulargha: — Némige shunche alaqzade bolup kettinglar? Némishqa qelbinglarda shek-guman chiqip turidu? **39** Qollirimga we putlirimga qarap béqinglar! Méning özüm ikenlikimni bilenglar! Méni tutup körünglar, rohning et bilen söngiki yoq, lékin mende barliqini körisiler, — dédi. **40** We shundaq dégech ulargha put-qolini körsetti. **41** Ular xushluqtin [közlirige] ishen'güsi kelmey heyranuhes turghinida u ulardin: — Silerning bu yerde yéğüdek nersenglar barmu? — dep soridi. **42** Ular bir parche béliq kawipi we bir parche hesel könikini uninggha sunuwidi, **43** u élip ularning aldida yédi. **44** Andin u ulargha: — Mana bu men siler bilen bolghan waqtimda silerge éytqan: «Musa xatiriligen Tewrat qanuni, peyghemberlarning yazmiliri we Zeburda méning toghramda pütülgenning hemmisi choqum emelge ashurulmay qalmaydu» dégen sözlirim emesmu? — dédi. **45** Shuning bilen u muqeddes yazmilarni chüshinishi üçün ularning zéhinlirini achi **46** we ulargha mundaq dédi: — [Muqeddes yazmilarda] shundaq aldin pütülgenki we shu ish Mesihning özi xas toghra keldiki, u azab chékip, üçinchi künide ölgenler arisidin tirilidu, **47** andin uning nami bilen «Towa qilinglar, gunahlarning kechürümige muyeler bolunglar» dégen xewer Yérusalémdin bashlap barliq ellerge jakarlinidu. **48** Siler emdi bu ishlargha guwahchidursiler. **49** We mana, men Atamning wede qilghinini wujudunglarga ewetimen. Lékin siler yuqiridin chüshidighan küch-qudret bilen kiygüzülgüche, sheherde kütüp turunglar». **50** We u ularni Beyt-Aniya yézisighiche bashlap bardi we qollirini kötürüp ularni beriketlidi. **51** We shundaq boldiki, ularni beriketligende u ulardin ayrilip asman'gha kötürüldi. **52** Ular uninggha sejde qilishti we zor xushal-xuramliq ichide Yérusalémgha qaytip kélip, **53** herdaim ibadetxanida turup Xudagha shükür-sana oqushup turdi.

Yuhanna

1 Muqeddemde «Kalam» bar idi; Kalam Xuda bilen bille idi hem Kalam Xuda idi. **2** U muqeddemde Xuda bilen bille idi. **3** U arqiliq barliq mewjudatlar yaratildi we barliq yaratilganlarning héchbiri uningsiz yaratilgan emes. **4** Uningda hayatliq bar idi we shu hayatliq insanlarga nur élip keldi. **5** We nur qarangghuluqta parlaydu we qarangghuluq bolsa nurni héch bésip chüsheligen emes. **6** Bir adem Xudadin keldi. Uning ismi Yehya idi. **7** U guwahliq bérish üçün, yeni hemme insan özi arqiliq ishendürilsun, dep nurga guwahchi bolushqa kelgenidi. **8** [Yehyaning] özi shu nur emes, belki peqet shu nurga guwahliq bérishke kelgenidi. **9** Heqiqiy nur, yeni pütkül insanni yorutquchi nur dunyagha kéliwatqanidi. **10** U dunyada bolghan we dunya u arqiliq barliqqa keltürülgen bolsimu, lékin dunya uni tonumidi. **11** U öziningkilerge kelgen bolsimu, biraq uni öz xelqi qobul qilmidi. **12** Shundaqtimu, u özini qobul qilghanlar, yeni öz namigha étiqad qilghanlarning hemmisige Xudaning perzenti bolush hoquqini ata qildi. **13** Uni qobul qilghan mushular ya qandin, ya etlerdin, ya insan iradisidin emes, belki Xudadin törelgen bolidu. **14** Kalam insan boldi hem arimizda makanlashti we biz uning shan-sheripige qaridug; u shan-sherep bolsa, Atining yénidin kelgen, méhir-shepzet we heqiqetke tolghan birdinbir yégane Oghliningkidur. **15** (Yehya uninggha guwahliq béríp: — Mana, men [silerge]: «Mendin kéyin kelgüchi mendin üstündür, chünki u men dunyagha kélishtin burunla bolghanidi» déginim del mushu kishidur! — dep jar qildi) **16** Chünki hemmimiz uningdiki tolup tashqanlardin iltipat üstige iltipat alduq. **17** Chünki Tewrat qanuni Musa [peyghember] arqiliq yetküzülgenidi; lékin méhir-shepzet we heqiqet Eysa Mesih arqiliq yetküzüldi. **18** Xudani héchkim körüp baqqan emes; biraq Atining quchiqida turghuchi, yeni birdinbir Oghul Uni ayan qildi. **19** Yérusalémdiki Yehudiylar Yehyadin «Sen kimsen?» dep sürüshte qilishqa kahinlar bilen Lawiylarni uning yénigha ewetkende, uning ulargha jawaben bergen guwahliqi mundaq idi: **20** U étirap qilip, héch ikkilenmey: — «Men Mesih emesmen» — dep éniq étirap qildi. **21** Ular uningdin: — Undaqa özüng kim bolisen? Ilyas [peyghember]musen? — dep soridi. — Yaq, men u emesmen, — dédi u. — Emise, sen héliqi

peyghembermusen? — dep soridi ular. U yene: — Yaq! — dédi. **22** Shunga ular uningdin: — Undaqa, sen zadi kim bolisen? Bizni ewetkenlerge jawab bérishimiz üçün, [bizge éytqin], özüng toghruluq néme deysen? — dep soridi. **23** Yehya mundaq jawab berdi: — Yeshaya peyghember burun éytqandek, chölde «Rebning yolini tüz qilinglar» dep towlaydighan awazdurmen! **24** Emdi [Yérusalémdin] ewetilgenler Perisiylerdin idi. Ular yene Yehyadin: — Sen ya Mesih, ya Ilyas yaki héliqi peyghember bolmisang, néme dep kishilerni sugha chömüldürisen? — dep soridi. **26** Yehya ulargha mundaq dep jawab berdi: — Men kishilerni sughila chömüldürimen, lékin aranglarda turghuchi siler tonumighan birsi bar; **27** u mendin kéyin kelgüchi bolup, men hetta uning keshining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen! **28** Bu ishlar Iordan deryasining sherqiy qétidiki Beyt-Aniya yézisida, yeni Yehya peyghember kishilerni [sugha] chömüldürüwatqan yerde yüz bergenidi. **29** Etisi, Yehya Eysaning özige qarap kéliwatqanliqini körüp mundaq dédi: — Mana, pütkül dunyaning gunahlrini élip tashlaydighan Xudaning qozisi! **30** Mana, men [silerge]: «Mendin kéyin kelgüchi birsi bar, u mendin üstündür, chünki u men dunyada bolushtin burunla bolghanidi» déginim del mushu kishidur! **31** Men burun uni bilmisemmu, lékin uni Israilgha ayan bolsun dep, kishilerni sugha chömüldürgili keldim. **32** Yehya yene guwahliq béríp mundaq dédi: — Men Rohning paxtek halitide asmandin chüshüp, uning üstige qon'ghanliqini kördüm. **33** Men eslide uni bilmigenidim; lékin meni kishilerni sugha chömüldürüshke Ewetküchi manga: «Sen Rohning chüshüp, kimning üstige qon'ghanliqini körseng, u kishilerni Muqeddés Rohqa chömüldürgüchi bolidu!» dégenidi. **34** Men derweqe shu ishni kördüm, shunga uning heqiqeten Xudaning Oghli ikenlikige guwahliq berdim! **35** Etisi, Yehya ikki muxlisi bilen yene shu yerde turatti. **36** U [u yerdin] méngip kétiwatqan Eysani körüp: — Qaranglar! Xudaning qozisi! — dédi. **37** Uning bu sözini anglighan ikki muxlis Eysaning keynidin méngishti. **38** Eysa keynige burulup, ularning egiship kéliwatqinini körüp ulardin: — Néme izdeysiler? — dep soridi. Ular: — Rabbi (bu [ibraniyche söz bolup], «ustaz» dégen menide), qeyerde turisen? — dédi. **39** — Béríp körünglar, — dédi u. Shuning bilen, ular béríp uning qeyerde turidighanliqini kördi we u küni uning bilen bille turdi (bu waqit shu

künning oninchi saiti idi). **40** Yehya [peyghemberning] yuqiriqi sözini anglap, Eysaning keynidin mangghan ikkiylenning biri Simon Pétrusning inisi Andriyas idi. **41** Andriyas awwal öz akisi Simonni tépip, uninggha: — Biz «Mesih»ni taptuq! — dédi («Mesih» ibraniche söz bolup, grék tilida «Xristos» dep terjime qiliniu) **42** we akisini Eysaning aldigha élip bardı. Eysa uninggha qarap: Sen Yunusning oghli Simon; buningdin kéyin «Kifas» dep atilisen, — dédi (menisi «tash»tur). **43** Etisi, Eysa Galiliye ölkisige yol almaqchi idi. U Filipni tépip, uninggha: — Manga egiship mang! — dédi **44** (Filip Beyt-Saidaliq bolup, Andriyas bilen Pétrusning yurtdishi idi). **45** Filip Nataniyelni tépip, uninggha: — Musa peyghember Tewratıa we bashqa peyghemberlermu [yazmilirida] bésharet qilip yazghan zatni taptuq. U bolsa Yüsüpning oghli Nasaretlik Eysa iken! — dédi. **46** Biraq Nataniyel: — Nasaret dégen jaydin yaxshi birnéme chiqamdu?! — dédi. Kélip körüp baq! — dédi Filip. **47** Eysa Nataniyelning özining aldigha kéliwatqanliqini körüp, u toghruluq: — Mana, ichide qilche hiyle-mikrisi yoq heqiqiy bir Israilliq! — dédi. **48** Nataniyel: — Méni qeyérimdin bilding? — dep sorıdı. Eysa uninggha jawab bérip: — Filip séni chaqirishtin awwal, séning enjür derixining tüwide olturghanliqingni körgenidim, — dédi. **49** Nataniyel jawaben: — Ustaz, sen Xudaning Oghli, Israilning Padishahisen! — dédi. **50** Eysa uninggha jawab: — Séni enjür derixining tüwide körgenlikimni éytqanliqim üçün ishiniwatamsen? Buningdinmu chong ishlarnı körisen! — dédi **51** we yene: — Berheq, berheq silerge éytip qoyayki, siler asmanlar échilip, Xudaning perishtilirining Insan’oghlining üstidin chiqip-chüshüp yüridighanliqini körısiler! — dédi.

2 Üchinchi küni, Galiliyediki Kana yézisida bir toy boldı. Eysaning anisi [Meryem] u yerde idi **2** hem Eysa we uning muxlisirimu toygha tekliq qilin’ghanıdı. **3** Toyda sharab tügep qalghanda, Eysaning anisi uninggha: — Ularning sharabliri tügep qaptu, — dédi. **4** Eysa uninggha: — Xanim, méning sen bilen néme karım? Méning waqti-saitim téxi kelmıdı, — dédi. **5** Anisi chakarlargha: — U silerge néme qil dese, shuni qilinglar, — dédi. **6** Emdi shu yerde Yehudiylarning taharet aditi boyiche ishlitilidighan, herbirige ikki-üch tungdin su sighidighan alte tash küp qoyulghanıdı. **7** Eysa chakarlargha: — Küplerge su toldurunglar, — dédi. Ular küplernı aghzighiche

toldurushti. **8** Andin u ulargha yene: — Emdi buningdin usup toy bashqurghuchigha béringlar, — dédi. Ular uni apirip berdi. **9** Toy bashqurghuchi sharabqa aylandurulghan sudin tétip körgende (u uning qeyerdin keltürülgenlikini bilmıdı, emma buni su toshughan chakarlar biletti) toy bashqurghuchi toyı boluwatqan yigitni chaqirıp, **10** uninggha: — Herbir [toy qilghuchi] yaxshi sharabni toynıng béshida quyıdu, andin méhmanlar qan’ghuche ichkendin kéyin, nachirini quyıdu. Ejeba, sen yaxshi sharabni mushu chaghqiche saqlapsen! — dédi. **11** Bu bolsa, Eysa körsetken möjizilik alametlerning deslepki bolup, Galiliyening Kana yézisida körsitilgenıdı. Buning bilen u özining shan-sheripini ayan qıldı, we uning muxlisleri uninggha étiqad qıldı. **12** Bu ishtin kéyin u, anisi, iniliri we muxlisleri bilen Kepernahum shehirige chüshüp, u yerde birnechche kün turdı. **13** Yehudiylarning «ötüp kétish héyti»gha yéqin qalghanda, Eysa Yérusalémgha bardı. **14** U ibadetxana [hoylirida] kala, qoy we kepter-paxtek satquchilarnı hem u yerde olturghan pul tégishkúchilernı kördı. **15** U tanidin qamcha yasap, ularning hemmisini qoy-kaliliri bilen qoshup ibadetxanidin heydep chiqardı. Pul tégishkúchilerning pullirini chéchip, shirelirini örüwetti **16** we paxtek-kepter satquchilargha: — Bu nersilernı bu yerdin élip kétish! Atamning öyini soda-sétiq öyi qilishiwalma! — dédi. **17** Buni körgen muxlisleri [Zeburda] mundaq pütülginini ésige élishti: «Séning [muqeddes] öyüngge bolghan otluq muhebbitim özümni chulghiwaldi!». **18** Shuning bilen Yehudiylar u ishlargha inkas bildürüp uningdin: — Bundaq ishlarnı qilghanikensen, qéni, bizge néme möjizilik alametni körsitip bérisen?! — dep sorıdı. **19** Eysa ulargha jawab bérip: — Ushbu ibadetxanini chuwuwetsenglar, men üç kün ichide uni yéngiwashtin qurup chiqimen, — dédi. **20** Shuning bilen bu Yehudiylar yene uninggha: — Bu ibadetxanini yasawatqılı hazirghiche qiriq alte yil bolghan tursa, sen uni qandaqsige üç kündila qurup chiqalaysen?! — dédi. **21** Halbuki, uning «ibadetxana» déginı uning öz ténini körsetkenıdı. **22** Shunga, u ölümدين tirilgendin kéyin, muxlisleri uning bu déginini ésige aldi we shundaqla muqeddes yazmilardiki bu heqtiki bésharetke hemde Eysaning éytqan sözige ishendi. **23** Ötüp kétish héytida, nurghun kishiler uning Yérusalémıda körsetken möjizilik alametlernı körgen bolup, uning namigha étiqad qilishti. **24**

Lékin Eysa pütkül insanlarning [qelbining] qandaq ikenlikini bilgechke, özini ulargha tapshurmaytti. **25** Insan toghruluq héchkimning uninggha guwahliq bérishining hajiti yoq idi; chünki u insanlarning qelbide néme bar ikenlikini özi biletti.

3 Yehudiyar [kéngeshmisining] Perisiylerdin bolghan Nikodim isimlik bir yobashchisi bar idi. **2** Bu adem bir kéchisi Eysaning aldigha kélip: — Ustaz, séning Xudadin kelgen telim bergüchi ikenlikini bilimiz. Chünki Xuda uning bilen bille bolmisa, héchkimning sen körsetken bu möjizilik alametlerni körsitishi qet'iy mumkin emes, — dédi. **3** Eysa uninggha jawaben: — Berheq, berheq, men sanga shuni éytip qoyayki, héchkim yuqiridin tughulmighiche, Xudaning padishahliqini körelmes: — dédi. **4** Nikodim: — Adem qérighinida qandaqmu qaytidin tughulsun? Asinin qorsiqigha qayta kirip tughulushi mumkinmu?! — dep soridi. **5** Eysa mundaq jawab berdi: — Berheq, berheq, men sanga shuni éytip qoyayki, hem sudin, hem Rohtin tughulmighiche, héchkim Xudaning padishahliqigha kirelmes! **6** Ettin tughulghan bolsa ettur; rohtin tughulghan bolsa rohtur. **7** Sanga: «Yuqiridin tughulushunglar kérek» déginimge heyran qalma. **8** Shamal xalighan terepke soqidu, sen uning awazini anglaysen, lékin qeyerdin kélip, qeyerge baridighinini bilmeysen. Rohtin tughulghan herbirimu shundaqtur. **9** Nikodim yene jawab Eysagha: — Bu ishlar qandaqmu mumkin bolar? — dédi. **10** Eysa uninggha jawab mundaq dédi: — «Sen Israilning ölimasi turup, bunimu bilmemen? **11** Berheq, berheq, men sanga shuni éytip qoyayki, biz bilginimizni éytimiz we körginimizge guwahliq bérimiz, lékin siler bizning guwahliqimizni qobul qilmaysiler. **12** Silerge zémindiki ishlarni éytsam ishenmigen yerde, ershtiki ishlarni éytsam qandaqmu ishinisiler? **13** Özi ershte bolup, ershtin chüshküchidin, yeni Insan'oghlidin bashqa héchkim ershke chiqmide. **14** Musa chölde [tuch] yilanni kötürgendek, Insan'oghlimu oxshashla shundaq éyiz kötürülushi kérek. **15** Shundaq bolghanda, uninggha étiqad qilghanlarning hemmisi halak bolmay, menggülük hayatqa érisheleydu». (aiōnios g166) **16** Chünki Xuda dunyadiki insanlarni shu qeder söyiduki, Özining birdinbir yégane Oghlini pida bolushqa berdi. Meqsiti, uninggha étiqad qilghan herbirining halak bolmay, menggülük hayatqa érishishi üçündür. (aiōnios g166) **17** Xuda Oghlini

dunyadiki insanlarni gunahqa békitish üçün emes, belki ularning u arqiliq qutquzulushi üçün dunyagha ewetti. **18** Kimki uninggha étiqad qilghuchi bolsa, gunahqa békitilmeydu; lékin étiqad qilmighuchi bolsa alliqachan gunahqa békitilgendur; chünki u Xudaning yekke-yégane Oghlining namigha étiqad qilmighan. **19** We gunahqa békitish sewebi mana shuki, nur dunyagha kelgen bolsimu, insanlar nurni emes, belki qarangghuluqni yaxshi kórdi; chünki ularning emelliri rezil idi. **20** Chünki rezillik qilghuchi herbiri nurni yaman körüp we özining qilghan-etkenlirining ashkara qilinmasliqi üçün nurgha kelmeydu; **21** lékin heqiqetni yürgüzgüchi bolsa, emellirini Xudagha tayinip qilghanliqi ayan bolsun dep, nurgha kélidu. **22** Bu ishlardin kéyin, Eysa muxlisliiri bilen Yehudiye zéminigha bardu; u u yerde ular bilen bille turup, kishilerni chömüldürdi. **23** Shu chaghda Yehya [peyghembermu] Salim yézisining yénidiki Aynon dégen yerde kishilerni chömüldürüwatatti. Chünki u yerning süyi mol idi. Kishiler uning aldigha kélishop, chömüldürüshni qobul qilishatti **24** (chünki shu chaghda Yehya téxi zindan'gha tashlanmighanidi). **25** [shu waqitlarda] Yehyaning muxlisliiri bir Yehudiy kishi bilen taharet qaidiliri toghrisida bes-munazire qilishop qaldi. **26** Andin muxlislar Yehyaning yénigha kélip: — Ustaz, Iordan deryasining u qétida sen bilen birge bolghan, özüng [teriplep] guwahliq bergen héliqi kishi mana hazir özi kishilerni chömüldürüwatidu, we hemme adem uning yénigha kétishiwatidu, — dédi. **27** Yehya mundaq jawab berdi: — Eger uninggha ershtin ata qilinmighan bolsa, insan héchnersige iğe bolalmaydu. **28** Méning silerge: «Men Mesih emes, peqet uning aldida ewetilgenmen» déginimge özünglar guwahchisiler. **29** Kélinchekni emrige alghuchi yigittur; qoldishi yigitning awazini kütidu; qoldash uning awazini anglap, qelbide tolimu xursen bolidu. Shuninggha oxshash, mendimu xursenlik tolup tashidu. **30** Uning yüksilishi, méning ajizlishishim muqerrerdur. **31** Üstündin kelgüchi hemmidin üstündür. Zémindin kelgüchi zémin'gha tewe bolup zémindiki ishlarni sözleydu. Ershtin kelgüchi hemmidin üstündür; **32** özining [ershte] körgen we anglighanliiri bolsa, u bular toghruluq guwahliq béridu; biraq héchkim uning guwahliqini qobul qilmaydu. **33** [Halbuki], kimki uning guwahliqini qobul qilghan bolsa, Xudaning heq ikenligimu möhürini basqan bolidu. **34** Chünki Xuda

ewetkini Xudaning sözlirini sözleydu; chunki Xuda Rohni [uninggha] ölchem bilen kemlep bermes. **35** Ata Oghulni söyidu we hemme ishlarni uning qoligha tapshurghandur. **36** Oghulgha étiqad qilghuchi menggülük hayatqa igidur. Lékin Oghulgha itaet qilmighuchi hayatni héch körmeydu, belki Xudaning ghezipi shundaqlarning üstide turidu. (aiōnios g166)

4 Emdi Perisiylerning «Eysaning muxlis qilib chömüldürgenliri Yehyaningkidin köp iken» dégen xewerni anglighinini Reb uqqandin kéyin **2** (emeliyette Eysa özi emes, muxlisliri chömüldüretti) **3** u Yehudiye ölkisidin chiqip yene Galiliyege ketti. **4** Emdi u yol üstide Samariye ölkisidin ötüshi kérek idi. **5** Shuning bilen u Yaqup öz oghli Yüsüpke bergen yerge yéqin bolghan Samariyening Sixar dégen bir shehirige keldi. **6** Shu yerde «Yaqupning quduqi» bar idi. Eysa sepiride charchighinidin quduqning qéshigha kélip olturdi. Bu texminen altinchi saet idi. **7** Eysaning muxlisliri yémeklik sétiwélish üçün sheherge kirip ketkenidi. Shu chaghda, Samariyelik bir ayal su alghili keldi. Eysa uninggha: — Manga ichkili su bergin, — dédi. **9** Ayal uningdin: — Özingiz Yehudiy tursingiz, mendek Samariyelik bir ayaldin qandaqlar che ichkili su telep qilib qalidingiz? — dep soridi (chunki Yehudiylar Samariyelikler bilen héchqandaq bardikeldi qilmaytti). **10** Eysa uninggha jawaben: — Eger sen Xudaning sowghitining némiliki we sendin su sorighuchining kim ikenlikini bilsengidi, undaqta sen uningdin tileytting we u sanga hayatliq süyini béretti. **11** Ayal uningdin: — Teqsir, su tartqudek héchnersingiz bolmisa, uning üstige quduq chongqur tursa, hayatliq süyini nedin alisiz? **12** Ejeba, bu quduqni bizge [miras] qaldurghan atimiz Yaquptin ulughmusiz? Bu quduqtin özi, oghulliri we mal-waranlirimu su ichken — dédi. **13** Eysa uninggha jawaben: — Bu suni ichken herkim yene ussaydu. **14** Emma men béridighan suni ichküchi herkim menggüge ussimaydighan bolidu we belki men uninggha béridighan su uning ichide uni menggülük hayatliqqa élip baridighan, urghup chiqidighan bir bulaq bolidu, — dédi. (aiōn g165, aiōnios g166) **15** Ayal: — Teqsir, manga bu sudin bergeysizki, men yene ussimaydighan we mushu yerge su tartqili ikkinchi kelgüchi bolmaydighan bolay! — dédi. **16** Eysa: — Bérip éringni bu yerge chaqirip kelgin, — dédi. **17** — Érim yoq, — dep jawab berdi ayal. — Érim yoq dep, rast éytting. **18** Chunki besh erge tegding we hazir sende bolghini séning éring emes. Buni toghra éytting! —

dédi Eysa. **19** Ayal uninggha: — Teqsir, emdi kördümki, siz eslide peyghember ikensiz! **20** Ata-bowilirimiz bu taghda ibadet qilip kelgen, lékin siler [Yehudiylar] «Ibadetni Yérusalémda qilish kérek!» dewalisilerghu? — dédi. **21** Eysa uninggha mundaq dédi: — Xanim, manga ishen'gin, shundaq bir waqti-saiti kéliduki, silerning Atigha ibadet qilishinglar üçün ne bu taghda yaki ne Yérusalémda bolushunglarning hajiti qalmaydu. **22** Siler ibadet qilghininglarni bilmeyilers; biraq biz kimge ibadet qilghinimizni bilimiz. Chunki nijat-qutquzulush Yehudiylar arqiliq bolidu. **23** Lékin shundaq bir waqit kélidu — we shundaqla hazir keldiki, heqiqiy ibadet qilghuchilar Atigha roh we heqiqet bilen ibadet qilidu. Ata Özige ene shundaq heqiqiy ibadet qilghuchilarni izdimekte. **24** Xuda rohtur we uninggha ibadet qilghuchilar roh we heqiqet bilen Uninggha ibadet qilishi kérektur. **25** Ayal uninggha: — Mesihning, yeni «Xristos» dégenning kélidighanliqini bilimen. U kelgende, bizge hemme ishlarni éytip béridu — dédi. **26** Eysa uninggha: — Sen bilen sözlishiwatquchi men del shudurmen! — dédi. **27** Shu chaghda uning muxlisliri qaytip keldi. Ular uning bir ayal bilen sözlishiwatqanliqigha hang-tang qélishiti; lékin héchqaysisi uningdin: «Uningdin néme izdeysen?» yaki «Némishqa uning bilen sözlisshisen?» depmu sorimidi. **28** Shuning bilen ayal kozisini tashlap qoyup, sheherge qaytip bérup, kishilerge: **29** — Yürünglar, hayatimda qilghanlirimning hemmisini manga éytip bergin bir kishini körüp kélinglar. Ejeba, Mesih shumidu? — dédi. **30** Buning bilen xalayıq sheherdin chiqip, Eysaning aldigha kélishti. **31** Shu ariliqta muxlisliri uninggha: — Ustaz, bir nerse yewalsangchu? — dep ötünishti. **32** Lékin u ulargha: — Méning siler bilmeydighan bir yémeklikim bar, — dédi. **33** Muxlislar bir-birige: — Ejeba, birsi uninggha yégili bir nerse ekélip berginmidu? — déyishti. **34** Eysa ulargha mundaq dédi: — Méning yémeklikim — méni Ewetküchining iradisini emelge ashurush we uning [manga tapshurghan] xizmitini tamamlashtur. **35** — Siler: «Hosul yéghishqa yene töt ay qaldi» dewatmamsiler? Mana, silerge éytayki, béshinglarni kötürüp étizlarga qaranglar, ziraetler sarghiyip orushqa teyyar boldi! **36** We ormichi ish heqqini alidu we menggülük hayatqa toplan'ghan hosulni yighidu, shuning bilen térighuchi bilen ormichi teng shadlinidu. (aiōnios g166) **37** Chunki bu ishta «biri tériydu, yene biri yighidu» dégen

söz emelge ashurulidu. **38** Men silerni özünglar emgek singdürmigen hosulni yigishqa ewettim; bashqilar emgek qildi we siler ularning emgikining méwisini élishqa nésip boldunglar. **39** Shu sheherdiki nurghun Samariyelikler héliqi ayalning: «U hayatimda qilghanlirimning hemmisini manga éytip berdi» dégen guwahliq sózini anglap, Eysagha étiqad qildi. **40** Shunga, ular uning aldigha kélip, uning ózliri bilen bille turushini ótünüşkili turdi; shuning bilen u u yerde ikki kün turdi. **41** Uning söz-kalami arqiliq téximu köp adem uninggha étiqad qildi. **42** Ular ayalgha: — Bizning étiqad qilishimiz emdi séning sözliring sewebidin emes, chünki özimiz uni angliduq we bilduqki, dunyaning Qutquzghuchisi del shu kishidur! — déyishti. **43** Bu ikki kündin kéyin u shu yerdin chiqip Galiliyege qarap mangdi **44** (chünki Eysa özi: «Hécbir peyghemberning öz yurtida izziti yoqtur» dep guwahliq bergenidi). **45** Shuning bilen u Galiliyege kelginide, Galiliyelikler uning [ötüp kêtish] héytida Yérusalémda qilghan emellirining hemmisini körgechke, uni qarshi élishti (chünki ularmu héytqa chiqqanidi). **46** Emdi Eysa bu qétim Galiliyediki Kana yézisigha yene bardi (u del shu yerde suni sharabqa aylandurghanidi). [Shu künlerde], Kepernahum shehiride oghli késel bolup yatqan bir orda emeldari bar idi. **47** U Eysaning Yehudiyedin Galiliyege kelgenlikini anglap, uning aldigha bardi we: — [Öyümge] chüshüp, sekratta yatqan oghlumni saqaytip bergeyla! — dep toxtimay iltija qildi. **48** Shuning bilen, Eysa uninggha: — Siler [Galiliyelikler] möjizilik alametler we karametlerni körmigüche, héch étiqad qilmaysiler! — dédi. **49** Orda emeldari Eysagha: — Teqsir, balam ölmeste chüshkeyla! — dédi. **50** Eysa uninggha: — Barghin, oghlung hayat qaldi! — dédi. Héliqi adem Eysaning éytqan sözige ishinip, öyige qarap mangdi. **51** Yolda kêtip barghinida, uning qulliri aldigha chiqip, baliliri hayat, dep uqturdi. **52** Emeldar ulardin oghlining qaysi saettin bashlap yaxshilinishqa yüzlen'genlikini soriwidi, ular: — Tünügün yettinchi saette qizitmisidi yandi, — déyishti. **53** Balining atisi buning del Eysaning özige: «Oghlung hayat qaldi!» dégen saet ikenlikini bilip yetti. Shuning bilen özi pütükül ailisidikiler bilen bille étiqad qilishtidi. **54** Bu Eysaning Yehudiyedin Galiliyege kelgendin kéyinki körsetken ikkinchi möjizilik alamiti idi.

5 Bu ishlardin kéyin, Yehudiylarning bir héyti yétip keldi we Eysa Yérusalémgha chiqti. 2 Yérusalémdiki

«Qoy derwazisi»ning yénida ibraniy tilida «Beyt-Esda» dep atilidighan bir kölçek bolup, uning etrapida besh péshaywan bar idi. **3** Bu péshaywanlar astida bir top bimarlar, yeni qarighu, tokur we palechler yétishatti. Ular u yerde yétip kölçekning süyining chayqilishini küttetti. **4** Chünki bir perishte melum waqitlarda kölçekke chüshüp suni urghutidiken; su urghughanda kölçekke birinchi bolup chüshken kishi özini basqan herqandaq késeldin saqiyidiken. **5** Emdi u yerde ottuz sekkiz yildin béri aghriq azabi tartqan bir bimar bar idi. **6** Eysa bu ademning shu yerde yatqanini kördi we uning uzundin shu halette ikenlikini bilip, uningdin: — Saqiyishni xalamsen? — dep soridi. **7** Bimar uninggha jawaben: — Teqsir, su chayqalghanda méni sugha chüshüridighan adimim yoq. Men chüshéy dégüche, bashqilar méning aldında chüshüwalidu, — dédi. **8** Eysa uninggha: — Ornungdin tur, orun-körpengni yigishturup mangghin! — dédi. **9** Héliqi adem shuan saqiyip, orun-körpisini yigishturup kötürüp mangdi. Shu küni shabat küni idi. **10** Shunga [bezi] Yehudiylar saqayghan kishige: — Bügün shabat küni tursa, orun-körpengni kötürüsh [Tewratta] sanga men'i qilin'ghan! — dédi. **11** Lékin u ulargha jawaben: — Méni saqaytqan kishi özi manga: «Orun-körpengni yigishturup mangghin» dégenidi! — dédi. **12** Ular uningdin: — Emdi sanga: «Orun-körpengni yigishturup mangghin» dégen kishi kim iken? — dep sorashti. **13** Biraq saqayghan adem uning kim ikenlikini bilmeytti. Chünki u yerde adem köp bolghanliqtin, Eysa özini daldigha élip, astighina kêtip qaldi. **14** Bu ishlardin kéyin Eysa héliqi ademni ibadetxanida tépip uninggha: — Mana, saqayding. Emdi qayta gunah sadir qilma, béshinggha téximu éghir külpet chüshüp qalmisun! — dédi. **15** Héliqi adem Yehudiylarning qéshigha bérip, özini saqaytqan Eysa ikenlikini uqturdi. **16** Eysa bu ishlarni shabat küni qilghanliqi üçün, Yehudiylar uninggha ziyankeshlik qilishqa bashlidi. **17** Lékin Eysa ulargha: — Atam ta hazirghiche toxtimastin ish qilip kelmekte, menmu ishleymen! — dédi. **18** Shu sewebtin Yehudiylar uni óltürüshke téximu urunatti; chünki u shabat küning qaidisini buzupla qalmastin, yene Xudani «Atam» dep chaqirip, özini Xudagha barawer qilghanidi. **19** Shunga Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, Oghul özlükidin héchnéme qilalmaydu, belki peqet Atining néme qiliwatqanliqini körüp, andin shu ishni qilidu. Ata

néme ish qilsa, Oghulmu shu ishni oxshashla qilidu. **20** Chünki Ata Oghulni söyidu we Özining qilidighan barliq ishlirini uninggha ayan qilidu hem silerni heyran qaldurushqa bulardin téximu zor we ulugh ishlarni uninggha ayan qilidu. **21** Chünki ölgenlerni Ata qandaq tirildürüp, ulargha hayatliq ata qilghan bolsa, Oghulmu shuninggha oxshash özi xalighan kishilerge hayatliq ata qilidu. **22** Shuningdek, Ata Özi héchkimning üstidin höküm chiqarmaydu, belki barliq höküm ishlirini Oghulgha tapshurghan. **23** Buningdin meqset, — insanlarning hemmisi Atigha hörmət qilghandek, Oghulghimu oxshashla hörmət qilishi üçündür. Kimki Oghulni hörmətlimise, uni ewetküchi Atinimu hörmətlimigenlerdin bolidu. **24** — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, sözümnı anglap, méni Ewetküchige ishen'gen herkim menggülük hayatqa érishken bolidu; u adem soraqqa tartilmaydu, belki ölümün hayatliqqa ötken bolidu. (aiōnios g166) **25** — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, ölüklerning Xudaning Oghlining awazini anglaydighan waqıt-saitı yétip kelmekte, shundaqla hazir keldiki, anglighanlar hayatliqqa ige bolidu. **26** Chünki Ata Özide qandaq hayatliqqa ige bolsa, Oghulghimu özide shundaq hayatliqqa ige bolushni ata qildi **27** we yene uninggha soraq qilish hoquqinimu berdi, chünki u Insan'oghli dur. **28** Buninggha teejüp qilmanglar; chünki barliq görde yatqanlar uning awazini anglaydighan waqıt kélidu **29** we ular shuan yerlikiridin chiqishidu, yaxshiliq qilghanlar hayatqa tirilidu, yamanliq qilghanlar soraqqa tartilishqa tirilidu. **30** Men özlükümdin héchnéme qilalmaymen, peqet [Atamın] anglighinim boyiche höküm qilimen; we méning hökümüm heqqaniydu, chünki méning izdiginim özümning iradisi emes, belki méni ewetküchining iradisini emelge ashurushtur. **31** — Eger özüm üçün özüm guwahliq bersem guwahliqim heqiqet hésablanmaydu. **32** Lékin men üçün guwahliq bérédighan bashqa birsi bar. Uning manga bérédighan guwahliqining rastliqini bilimen. **33** Siler Yehyagha elchi ewetkininglarda, u heqiqetke guwahliq bergen **34** ([emeliyette], manga insanning guwahliqini qobul qilishimning kériki yoq; méning [Yehya toghruluq] shundaq éytiwaqinim peqetla silerning qutquzulushunglar üçündür). **35** [Yehya] bolsa köyüp nur chéchip turghan bir chiragh idi we siler uning yoruqida bir mezigil shadlinishqa razi boldunglar. **36** Lékin

Yehyaning men üçün bergen guwahliqidinmu ulugh bir guwahliq bar. U bolsimu, ata manga ada qilishqa tapshurghan emeller, yeni men qiliwatqan emeller, bular méning toghramda Atining méni ewetkinige guwahliq béridu. **37** We méni ewetken Ata Özimu men üçün guwahliq bergendur. Siler héchqachan uning awazini anglimidinglar, qiyapitini körmidinglar **38** we uning söz-kalami silerning ichinglardan orun almidi; chünki Uning ewetkini bolsa, uninggha ishenmeysiler. **39** Muqeddes yazmilarni qétirqénip oqup olturisiler; chünki ulardin menggülük hayatqa ige bolduq, dep qaraysiler. Del bu yazmilar men üçün guwahliq bergüchidur. (aiōnios g166) **40** Shundaqtimu siler yenila hayatliqqa érishish üçün méning yénimgha kélishni xalimaysiler. **41** Men insanlarning maxtishini qobul qilmaymen; **42** lékin men silerni bilimenki, ichinglarda Xudaning muhebbiti yoq. **43** Men Atamning nami bilen kelgenmen, emma siler méni qobul qilmaysiler. Halbuki, bashqa birsi öz nami bilen kelse, siler uni qobul qilisiler. **44** Siler bir-biringlardin izzet-shöhret qobul qilisiler-yu, yégane Xudadin kelgen izzet-shöhretke intilmisengler, undaqta siler qandaqmu étiqad qilalaysiler?! **45** Biraq méni üstimizdin Atigha shikayet qilidu, dep oylimanglar. Üstünglardin shikayet qilghuchi men emes, belki siler ümid baghliqan Musa [peyghemberdur]. **46** Chünki eger siler rasttin Musa [peyghemberge] ishen'gen bolsanglar, mangimu ishen'gen bolattinglar. Chünki u [muqeddes yazmilarda] men toghruluq pütkendur. **47** Lékin uning pütkenlirige ishenmisenglar, méning sözlirime qandaqmu ishinisiler?!

6 Bu ishlardin kéyin, Eysa Galiliye déngizi (Tibériyas déngizi depmu atilidu)ning u qétigha ötti. **2** Zor bir top xalayıq u késellerni saqaytqan möjizilik alametlirini kördi we uning keynidin egiship mangdi. **3** Eysa taghqa chiqip, u yerde muxlisiliri bilen bille olturdi. **4** U chaghda Yehudiylarning héyti, yeni «ötüp kétish héyti»gha az qalghan waqıt idi. **5** Eysa béshini kötürüp, zor bir top xalayıqning özining aldigha kéliwatqanliqini körüp, Filiptin: — Bulargha yeydighan'gha nanni nedin alimiz? — dep soridi **6** (lékin u bu sözni Filipni sinash üçün éytqanidi. Chünki u özining néme qilidighanliqini biletti). **7** Filip jawaben: — Ikki yüz dinargha nan alsaqmu, herbirige kichikkine bir chishlemdin yéyishkimu yetmeydu! **8** Muxlislardin biri, yeni Simon Pétrusning inisi Andriyas Eysagha: **9** — Bu yerde kichik bir oghul

bala bar, uningda besh arpa nan bilen ikki kichik béliq bar. Lékin shunche köp xelqqa bu néme bolidu?! — dédi. **10** Eysa: — Köpchilikni olturghuzunglar, — dédi (u yerde ot-chöp mol öskenidi). Shuning bilen er kishiler olturdi; ularning sani besh mingche bar idi. **11** Eysa nanlarni qoligha élip, [Xudagha] teshekkür éytqandin kéyin, olturghanlarga üleshtürüp berdi. Béliqlarimu shundaq qildi; köpchilik xalighanche yédi. **12** Hemmeylen yep toyun'ghanda, u muxlisirigha: — Ashqan parchilarni yighinglar, héch nerse zaye bolmisun, — dédi. **13** Shuning bilen ular besh arpa nénidin yep ashqan parchilirini on ikki séwetke toldurup yighiwaldi. **14** Emdi xalayıq Eysaning körsetken bu möjizilik alamitini körüp: «Dunyagha kélishi muqerrer bolghan peyghember heqiqeten mushu iken!» déyishti. **15** Shuning bilen Eysa ularning kélip özini padishah bolushqa zorlimaqchi bolghanliqini bilip, ulardin ayrilip, qaytidin taghqa yalghez chiqip ketti. **16** Kechqurun, Eysaning muxlisiri déngiz boyigha chüshüshti. **17** Ular bir kémige olturup, déngizning u qétidiki Kepernahum shehirige qarap yol élishti (qarangghu chüshüp ketkenidi we Eysa téxiche ularning yénigha kelmigenidi). **18** Qattiq boran chiqip, déngiz dolqunlap kötürülüwatatti. **19** Muxlislar palaq urup on-on bir chaqirimche mangghanda, Eysaning déngizning üstide méngip kémige yéqinlashiwatqanliqini körüp, qorqushup ketti. **20** Lékin u ulargha: — Bu men, qorqmanglar! — dédi. **21** Shuni anglap ular uni kémige chiqiriwalghusi keldi; u kémige chiqipla, kéme derhal ular baridighan yerge yétip bardı. **22** Etisi déngizning u teripide qalghan xalayıq [aldinqi küni] u yerde Eysaning muxlisiri chiqqan kémidin bashqa kémining yoqluqini, Eysaning muxlisiri shu kémige chiqqanda, Eysaning ular bille chiqmighanliqini, belki muxlisirining özlirila ketkenlikini körgenidi. **23** Halbuki, birnechche kéme-qolwaq Tibériyas shehiridin Reb teshekkür éytqandin kéyin xelq nan yégen yerge yéqin kélip toxtıdi. **24** Shuning bilen xalayıq Eysaning we muxlisirining u yerde yoqluqini körüpla, kémilerge olturup, Eysani izdigili Kepernahum shehirige mangdi. **25** Ular uni déngizning u teripide tépip uninggha: — Ustaz, bu yerge qachan kelding? — dep sorashti. **26** Eysa ulargha jawaben: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, siler méni möjizilik alametlerni körgenlikinglar üçhün emes, belki nanlardin yep toyun'ghininglar üçhün izdeysiler.

27 Buzulup kétidighan paniy ozuqluqqa emes, belki menggü hayatliqqa baqiy qalidighan ozuqluqqa intilip ishlenglar; buni Insan'oghli silerge béridu; chünki uni Ata, yeni Xuda Özi möhürlep testiqlighan, — dédi. (aiōnios g166) **28** Shuning bilen ular uningdin: — Némige intilip ishliisek andin Xudaning ish-xizmitide ishligen bolimiz? — dep sorashti. **29** Eysa ulargha jawab bérip: — Xudaning ish-xizmiti del shuki, U ewetkinige étiqad qilishinglardur, — dédi. **30** Shuning bilen ular yene: — Undaq bolsa sen bizni körüp özüngge ishendürgüdek qandaq möjizilik alamet yaritisen? Zadi néme ish qilip bérisen? **31** Ata-bowilirimiz chölde yürgende, [Zeburda]: «U ulargha ershtin chüshürülgen nan teqdim qildi» dep pütülgende, «manna»ni yégen — déyishti. **32** Eysa ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, silerge asmandin chüshken nanni bergüchi Musa emes, belki méning Atamdur; U [hazirmu] silerge asmandin chüshken heqiqiy nanni bériwatidu. **33** Chünki Xudaning néni bolsa pütkül dunyagha hayatliq ata qilidighan, ershtin chüshküchidur. **34** — Teqsir, hemishe bizge shu nanni bérip turghaysen! — déyishti ular. **35** Eysa ulargha mundaq dédi: — Hayatliq néni özümdurmen! Méning yénimgha kelgen herkim héchqachan ach qalmaydu, manga étiqad qilghan herkim héchqachan ussimaydu. **36** Lékin silerge éytqinimdek, siler méni körgen bolsanglarmu, étiqad qilmaywatisiler. **37** Ata manga tapshurghanlarning herbiri yénimgha kélidu we méning yénimgha kelgenlerdin héchqaysisini hergiz tashliwetmeymen. **38** Chünki öz irademni emes, belki méni Ewetküchining iradisini emelge ashurush üçhün ershtin chüshütüm. **39** Méni Ewetküchining iradisi bolsa del shuki, uning manga tapshurghanliridin héchbirini yittürmey, belki axirqi küni ularning hemmisini tirildürüşümdin ibaret. **40** Chünki méning Atamning iradisi shuki, Oghulgha köz tikip qarap, uninggha étiqad qilghanlarning herbirini menggülük hayatqa érishtürüshür; we men axirqi küni ularni tirildürimen. (aiōnios g166) **41** Emdi Yehudiylar Eysaning: «Ershtin chüshken nan özümdurmen!» dégini üçhün uninggha narazi bolup ghotuldishishqa bashlıdi: **42** — «Bu Yüsüpning oghli Eysa emesmu? Atisinimu, anisinimu tonuydighan tursaq, yene qandaqlarche: — «Ershtin chüshütüm!» désun?» — déyishetti ular. **43** Eysa jawaben ulargha mundaq dédi: — [Méning toghramda] özara ghotuldashmanglar. **44** Méni

ewetken Ata Ōzi kishilarning qelbini tartquzmisa, héchkim méning yéningha kélelmeydu; méning yéningha kelgen herbirini axirqi kúni tirildürimen. **45** Peyghemberlarning yazmilirida: «Ularning hemmisige Xuda teripidin ögütilidu» dep pütülgendur. Shunga, Atining [sözini] tingshighan we uningdin ögen'gen herbiri méning yéningha kélidu. **46** Biraq bu birerkim Atini körgen dégenlik emes; peqet Xudaning yénidin kelgüchi bolsa, u Atini körgendur. **47** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, manga étiqad qilghuchi menggülik hayatqa igidur. (aiōnios g166) **48** Hayatliq néni özümdurmen. **49** Ata-bowiliringlar chöllerde «manna» yégini bilen yenila öldi. **50** Lékin mana, ershtin chüshken nan del shundaqki, birsi uningdin yégen bolsa ölmeydu. **51** Ershtin chüshken hayatliq néni özümdurmen; kimdekim bu nandin yése, ebedil'ebedgiche yashaydu. Men bérigidghan shu nan bolsa méning et-ténimdur, pütkül dunyadikiler hayatqa ige bolsun dep, men uni atimaqchimen. (aiōn g165) **52** Bu söz bilen Yehudiylar özara talash-tartish qilishiqa bashlap: — Bu adem bizning yéyishimizge özining et-ténini qandaq bérelisun?! — déyishetti. **53** Shunga Eysa ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, siler Insan'oghlining et-ténini yémigüche we qénini ichmigüche, silerde hayatliq bolmaydu. **54** Et-ténimni yégüchi we qénimni ichküchi menggülik hayatqa érishken bolidu we men uni axirqi kúni tirildürimen. (aiōnios g166) **55** Chünki et-ténim heqiqiy ozuqluq, qénim bolsa heqiqiy ichimliktur. **56** Et-ténimni yégüchi we qénimni ichküchi mende yashaydu we menmu uningda yashaymen. **57** Hayat Ata méni ewetken we men Atining bolghanliqidin yashawatqinimdek, méni yégüchi kishi hem méning wasitem bilen yashaydu. **58** Mana bu ershtin chüshken nandur. Bu nan ata-bowiliringlar yégen «[manna]»dek emes; chünki ular «[manna]»ni yéyishi bilen öldi; biraq bu nanni istémal qilghuchi bolsa menggü yashaydu! (aiōn g165) **59** Bu sözlerni u Kepernahumdiki sinagogda telim berginide éytqanidi. **60** Shuning bilen uning muxlisiridin nurghunliri buni anglighanda: — Bu telim bek éghir iken! Buni kim anglap kötürelisun? — déyishti. **61** Biraq öz ichide muxlisirining bu toghrisida ghotuldashqinini bilgen Eysa ulargha: — Bu sözüim silerni taydurdimu? **62** Emdi mubada Insan'oghlining esli kelgen jaygha kötürülüwatqinini körsenglar, qandaq bolar?! **63** [Insan'gha] hayatliq bergüchi —

Rohtur. Insanning etliri bolsa héchqandaq payda bermeydu. Men silerge éytqan sözlirim bolsa hem rohtur we hem hayatliqtur. **64** Lékin aranglardin étiqad qilmighan beziler bar, — dédi (chünki Eysa étiqad qilmighanlarning we özige satqunluq qilidighanning kim ikenlikini bashtila biletti). **65** Shuning bilen u mundaq dédi: — Men shu sewebtin silerge shuni éyttimki, Atamdin ata qilinmisa, héchkim méning yéningha kélelmeydu! **66** Shu waqittin tartip muxlisiridin xéli köpi chékinip chiqip, uning bilen yene mangmaydighan boldi. **67** Shunga Eysa on ikkiylendin: — Silermu, hem [mendin] kétishni xalamsiler? — dep soridi. **68** Simon Pétrus uninggha jawab qilip: — I Reb, biz kimning yéningha kétettuq? Menggü hayatliq sözliri sendilidur! (aiōnios g166) **69** We shuninggha ishenduq we shuni bilip yettuqki, sen Xudaning Muqeddes Bolghuchisidursen! — dédi. **70** Eysa ulargha jawaben: — Men siler on ikkinglarni tallidim emesmu, biraq aranglarda birsi Iblistur! — dédi **71** (uning bu dégini Ishqariyotluq Simonning oghli Yehudani körssetkenidi, chünki Yehuda on ikkiyenning biri bolghini bilen, kéyin özige satqunluq qilidu).

7 Bu ishlardin kéyin, Eysa Galiliyede aylinip yürdi. U Yehudiyede aylinip yürüşni xalimaytti, chünki [shu yerdiki] Yehudiylar uninggha qest qilmaqchi idi. **2** Bu chaghda, Yehudiylarning «kepiler héyti»gha az qalghanidi. **3** Shunga Eysaning iniliri uninggha: — Mushu yerdin ayrilip Yehudiyege barghin, shuning bilen muxlisiringmu [karamet] emelliringni köreleydu! **4** Chünki özi xelq-alemge tonutmaqchi bolghan héchkim yoshurun jayda ish qilmaydu. Bu emellerni qiliwatqanikensen, özüngni dunyagha körsset! — déyishti. **5** Chünki uning inilirimu uninggha étiqad qilmighanidi. **6** Shunga Eysa ulargha: — Méning waqit-saitim téxi kelmidi. Lékin silerge nisbeten herwaqit munasiptur. **7** Bu dunyadiki kishiler silerge hergiz öch bolmaydu; lékin méni öch köridu. Chünki men ularning qilmishlirini rezil dep guwahliq bériwatimen. **8** Siler bu héytqa bériwéringlar. Men bu héytqa barmaymen, chünki méning waqit-saitim téxi yétip kelmidi, — dédi. **9** Eysa bu sözlerni qilip, Galiliyede qaldi. **10** Eysaning iniliri héytqa chiqqandin kéyin, u özimu uninggha bardi. Emma ashkara emes, yoshurun bardi. **11** Héytta Yehudiylar uni izdep: «U qeyerdidur?» dep sorawatatti. **12** Kishiler arisida uning toghrisida

köp g'ulghula boldi. Beziler uni: «Yaxshi adem!» dése, yene beziler: «Yaq, u xalayıqni azduruwatidu!» déyishti. **13** Biraq Yehudiy [chongliridin] qorqup, héchkim ochuq-ashkare uning gépini qilmaytti. **14** Héytning yérimi ötkende, Eysa ibadetxana hoylilirigha kirip xelqqa telim bérishke bashlidi. **15** Yehudiylar: — Bu adem héchqandaq telim almighan turuqluq, uning qandaqmu munché köp bilimi bolsun? — dep hang-tang qélishti. **16** Eysa ulargha: — Bu telimler méning emes, belki méni Ewetküchiningkidur. **17** Uning iradisige emel qilishqa öz iradisini baghlig'han herkim bu telim toghruluq — uning Xudadin kelgenlikini yaki özlükümdin éytiwatqanliqimni bilidu. **18** Öz aldigha sözligen kishi öz shan-sheripini izdeydu, lékin özini ewetküchining shan-sheripini izdeydirghan kishi heq-sadiqtur, uningda heqqaniysizliq yoqtur. **19** Musa [peyghember] silerge Tewrat qanunini tapshurghan emesmu? Lékin héchqaysinglar bu qanun'gha emel qilmaywatisiler! Némishqa méni öltürmekchi bolisiler? — dédi. **20** Köpchilik: — Sanga jin chaplishiptu! Séni öltürmekchi bolghan kim iken? — déyishti. **21** Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Men bir karametni yaritishim bilen hemminglar hang-tang qélishtinglar. **22** — Emdi Musa [peyghember] silerge xetne qilish toghruluq emr qaldurghan (emeliyette bolsa xetne qilish Musa peyghemberdin emes, ata-bowilardin qalghan), shunga siler shabat künige [tohra kélip qalsimu] shu künide ademning xetnisini qiliwérisiler. **23** Emdi Tewrat qanunigha xilapliq qilinmisun dep shabat künide adem xetne qilin'ghan yerde, men shabat künide bir ademni sellimaza saqaytsam, siler néme dep manga achchiqlinisiler? **24** Sirtqi qiyapetke qarap höküm qilmanglar, belki heqqaniy höküm qilinglar! **25** U waqitta Yérusalémiqlarning beziliri: — [Chonglar] öltürmekchi bolghan kishi bu emesmidu? **26** Ashkara sözlewatsimu, uninggha qarshi héch nerse démidighul Derweqe, aqsaqallarning uning Mesih ikenlikini bilip yetkenmu? **27** Halbuki, bu ademning qeyerdin kelgenlikini biz éniq bilimiz. Lékin Mesih kelgende, uning qeyerdin kelgenlikini héchkim bilmestighu, — déyishti. **28** Shunga Eysa ibadetxana hoylisida telim bériwétip, yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — Silér méni tonuymiz hemde méning qeyerdin kelgenlikimnimu bilimiz, [dewatisiler]?! Biraq men özlükümdin emes, men méni Ewetküchidin [keldim], U heqtur; biraq silér Uni tonumaysiler. **29** Men Uni

tonuymen. Chünki men Uning yénidin keldim, méni U ewetti. **30** Shunga ular uni tutush yolini izdeytti, lékin héchkim uninggha qol salmidi; chünki uning waqit-saiti téxi yétip kelmigenidi. **31** Lékin xalayıq arisidiki nurghun kishiler uninggha étiqad qildi. Ular: «Mesih kelgende bu kishi körsetken möjizilik alametlerdin artuq [möjize] yaritalarmu?!» déyishti. **32** Perisiyler xalayıqning u toghruluq g'ulghula boluwatqan bu gep-sözlirini anglidi; shuning bilen Perisiyler bilen bash kahinlar uni tutush üçün birnechche qarawullarni ewetti. **33** Shuning bilen Eysa: — Yene bir'az waqit siler bilen bille bolimen, andin méni Ewetküchining yénigha kétimen. **34** Méni izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge baralmaysiler, — dédi. **35** Buning bilen, Yehudiylar bir-birige: — U biz tapalmighudek qeyerlerge barar? Grékler arisidiki tarqaq Yehudiy muhajirlarning yénigha bérıp, grék'largha telim béremdighandu? **36** «Méni izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge baralmaysiler» déginini némisidu? — déyishti. **37** Héytning axirqi hem eng katta küni, Eysa ornidin turup, yuqiri awaz bilen: — Kimdekim ussisa, méning yénimgha kélip ichsun! **38** Manga étiqad qilghuchi kishining xuddi muqeddes yazmilarda éytilghinidek, ich-baghridin hayatliq süyining deryaliri éqip chiqidu! — dep jakarlidi **39** (u bu sözni özige étiqad qilghanlarga ata qilinidighan Muqeddes Rohqa qarita éytqanidi. [Xudaning] Rohi téxi héchkimgé ata qilinmighanmidi, chünki Eysa téxi shan-sheripige kirmigenidi). **40** Xalayıq ichide beziler bu sözni anglap: — [Kélishi muqerrér bolghan] peyghember heqiqeten mushu iken! — déyishti. **41** Beziler: «Bu Mesih iken!» déyishetti. Yene beziler bolsa: «Yaq, Mesih Galiliyedin kélettimu? **42** Muqeddes yazmilarda, Mesih [padishah] Dawutning neslidin hem Dawutning yurti Beyt-Lehem yézisidin kélidu, déyilmigenmidi?» — déyishti. **43** Buning bilen, xalayıq uning wejidin ikkige bölünüp ketti. **44** Beziliri uni tutayli dégen bolsimu, lékin héchkim uninggha qol salmidi. **45** Qarawullar [ibadetxanidin] bash kahinlar bilen Perisiylarning yénigha qaytip kelgende, ular qarawullargha: — Néme üçün uni tutup kelmidinglar? — dep sorashti. **46** Qarawullar: — Héchkim héchqachan bu ademdek sözligen emes! — dep jawab bérishti. **47** Perisiyler ulargha jawaben: — Silermu azduruldunglarmu? **48** Aqsaqallardin yaki Perisiylerdin uninggha étiqad qilghanlar bolghanmu?! **49** Lékin Tewrat qanunini

bilmeydighan bu chüprendiler lenetke qalidu! — déyishti. **50** Ularning arisidin biri, yeni burun axshamda Eysaning aldigha kelgen Nikodim ulargha: **51** — Tewrat qanunimiz awwal kishining néme qilghinini özidin anglap bilmey turup, uninggha höküm chiqiramdu! **52** Ular jawab qilip: — Senmu Galiliyedimnu? [Muqeddes yazmilarni] kör, qétirqinip oqup baq, Galiliyedin héchqandaq peyghember chiqmaydu! — dédi. **53** Shuning bilen [ularning] herbiri öz öyige ketti.

8 Eysa bolsa Zeytun téghigha chiqip ketti. **2** Etisi seherde, u yene ibadetxana hoylilirigha kirdi we xalayıqning hemmisi uning yénigha kélishekénidi. U olturup, ulargha telim bérishke bashlidi. **3** [Shu chaghda], Tewrat ustazliri bilen Perisiyler zina qilip tutulup qalghan bir ayalni uning aldigha élip kélishti. Ular ayalni otturigha chiqirip, **4** uningdin: — Ustaz, bu ayal del zina üstide tutuwélindi. **5** Musa [peyghember] Tewrat qanunida bizge mushundaq ayallarni chalmakéseq qilip óltürüşhni emr qilghan. Emdi senche, uni qandaq qilish kérek? — dep sorashti. **6** Emdi ularning bundaq déyishtiki niyiti, uni tuzaqqa chüshürüp, uning üstidin erz qilghudek birer bahane izdesh idi. Emma Eysa éngiship, barmiqi bilen yerge bir némilerni yazghili turdi. **7** Ular shu soalni toxtimay sorawatatti, u ruslinip ulargha: — Aranglardiki kim gunahsiz bolsa, [bu] [ayalgha] birinchi tashni atsun! — dédi. **8** Andin u yene éngiship, yerge yézishni dawamlashturdi. **9** Ular bu sözni anglap, aldi bilen yashan'ghanliri, andin qalghanliri bir-birlep [hemmisi] u yerdin chiqip kétishti. Axirida Eysa otturida öre turghan héliqi ayal bilen yalghuz qaldi. **10** Eysa ruslinip turup, shu ayaldin bashqa héchkimni körmigen bolup, uningdin: Xanim, sanga héliqi shikayet qilghanlar qéni? Séni gunahqa békitidighan héchkim chiqmidimu? — dep soriwidi, **11** — Hezretliri, héchkim chiqmide, — dédi ayal. Eysa: — Menmu séni gunahqa békitmeymen. Barghin, buningdin kéyin yene gunah qilmighin! — dédi. **12** Shunga Eysa yene köpchilikke söz qilip: — Dunyaning nuri özümdurmen. Manga egeshkenler qarangghuluqta mangmaydu, eksiche hayatliq nurigha érishidu, — dédi. **13** Perisiyler: — Sen özüngge özüng guwahliq bérivatisen. Shunga séning guwahliqing rast hésablanmaydu, — déyishti. **14** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Hetta men özümge guwahliq bersemmu, guwahliqim heqtur, chünki men özümning qeyerdin kelgenlikimni we qeyerge baridighanliqimni

bilimen. Lékin siler qeyerdin kelgenlikimni we qeyerge baridighanliqimni bilmaysiler. **15** Siler et igilirining ölchimi boyiche höküm qilisiler. Biraq men héchkimning üstige höküm qilmaymen. **16** Men höküm qilsammu, hökümüm heqiqiydur; chünki men yalghuz emes, belki méni ewetken Ata [bu ishta] men bilen billidur. **17** Silerge tewe bolghan Tewrat qanunida: «Ikki ademning guwahliqi bolsa rast hésablinidu» dep pütülgendur. **18** Rast, men özüm toghramda özüm guwahliq bérimen, we méni ewetken Atimu méning toghramda guwahliq béridu. **19** Ular uningdin: — Atang qeyerde? — dep sorashti. Eysa ulargha jawab béríp: — Siler ya méni tonumaysiler, ya Atamni tonumaysiler; méni tonughan bolsanglar, Atamnimu tonuyttunglar, — dédi. **20** Eysa bu sözlerni ibadetxanida telim berginide, sediqe sanduqining aldida turup éytqanidi. Biraq héchkim uni tutmide, chünki uning waqit-saiti téxi yétip kelmigenidi. **21** Shuning bilen u ulargha yene: Men bu yerdin kétimen; siler méni izdeysiler, lékin öz gunahinglar ichide ölisiler. Men kétédighan yerge siler baralmaysiler, — dédi. **22** Buning bilen Yehudiylar: — U: «Men kétédighan yerge siler baralmaysiler» deydu. Bu uning özini óltürüwalimen déginimidu? — déyishti. **23** Eysa ulargha: — Siler töwendindursiler, men yuqiridindurmen. Siler bu dunyadindursiler, men bu dunyadin emesmen. **24** Shuning üçün silerge: «Gunahliringlar ichide ölisiler» dédim. Chünki siler méning «[Ezeldin] Bar Bolghuchi» ikenlikimge ishenmisenglar, gunahliringlar ichide ölisiler, — dédi. **25** Sen zadi kim? — dep sorashti ular. Eysa ulargha: — Bashta silerge néme dégen bolsam, men shu. **26** Özümning silerning toghranglarda we üstünglardin höküm qilidighan nurghun sözlirim bar; lékin méni Ewetküchi heqtur we men Uningdin némini anglighan bolsa, bularnila dunyadikilerge uqturup éytimen, — dédi. **27** Ular uning özlirige éytqanlirining Ata toghruluq ikenlikini chüshinelmide. **28** Shunga Eysa mundaq dédi: Siler Insan'oghlini kötürgendin kéyin, méning «[Ezeldin] Bar Bolghuchi» ikenlikimni bilisiler we shundaqla héch ishni özlükümdin qilmighanliqimni, peqet Atining manga ögetkininila sözligenlikimnimu bilisiler. **29** Méni Ewetküchi men bilen billidur, U méni esla yalghuz qoymide, chünki men hemishe Uni xursen qilidighan ishlarni qilimen. **30** Eysa bu sözlerni qiliwatqan chaghning özide, nurghun kishiler uninggha étiqad qildi. **31** Eysa özige étiqad qilghan Yehudiylargha: — Eger méning söz-

kalamimdin chiqmay tursanglar, méning heqiqiy muxlisirim bolghan bolisiler, 32 we heqiqetni bilisiler we heqiqet silerni azadliqqa érishtüridu, — dédi. 33 Ular jawaben: — Biz Ibrahimning neslimiz, — héchqachan héchkimning qulluqida bolmiduq. Sen qandaqsige: Azadliqqa érishsiler, deysen? — dédi. 34 Eysa ulargha jawab bérip: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, gunah sadir qilghan kishi gunahning qulidur. 35 Qul ailide menggü turmaydu, lékin oghul menggü turidu. (aiōn g165) 36 Shuning üçün Oghul silerni azad qilsa, heqiqiy azad bolisiler. 37 Silerning Ibrahimning nesli ikenlikinglarni bilimen. Biraq méni öltürmekchi boluwatisiler, chünki méning sözüüm ichinglardin orun almidi. 38 Men Atamning yénida körgenlirimni éytwatimen; siler bolsanglar öz atanglardin körgenliringlarni qiliwatisiler! 39 Ular jawab bérip: — Bizning atimiz Ibrahimdur, — dédi. Eysa ulargha: — Eger Ibrahimning perzentliri bolsanglar, Ibrahimning emellirini qilghan bolattinglar! 40 Biraq hazir eksiche méni, yeni Xudadin anglighan heqiqetni silerge yetküzgen ademni öltürüşke qestleysiler. Ibrahim undaq ishni qilmighan. 41 Siler öz atanglarning qilghinini qiliwatisiler! — dédi. — Biz haramdin bolghan emesmi! Bizning peqet birla atimiz bar, U bolsa Xudadur! — déyishti ular. 42 Eysa ulargha: — Atanglar Xuda bolghan bolsa, méni söygen bolattinglar; chünki men Xudaning baghridin chiqip, bu yerge keldim. Men özlükümdin kelgen emesmen, belki Uning teripidin ewetilgenmen. 43 Sözlirimni némishqa chüshenmeysiler? Éniqki, méning söz-kalamim quliqinglarga kirmeywatidu! 44 Siler atanglar Iblistin bolghansiler we uning arzu-heweslirige emel qilishni xalaysiler. U alem apiride bolghandin tartip qatil idi we uningda heqiqet bolmighachqa, heqiqette turmighan. U yalghan sözligende, öz tebiitidin sözleydu, chünki u yalghanchi we shundaqla yalghanchiliqning atisidur. 45 Lékin men heqiqetni sözliginim üçün, manga ishenmeysiler. 46 Qaysinglar méni gunahi bar dep delilliyelaysiler, qéni? Heqiqetni sözlisem, néme üçün manga ishenmeysiler? 47 Xudadin bolghan kishi Xudaning sözlirini anglaydu; siler ularni anglimaysiler, chünki siler Xudadin bolghan emessiler! 48 Yehudiylar uninggha jawaben: — Ejeba, bizning séni: «Samariyelik hem jin chaplashqan adem»sen déginimiz toghra emesmu? — déyishti. 49 Eysa jawaben: — Manga jin chaplashqini yoq, belki men Atamni hörmet

qilimen; lékin siler manga hörmetsizlik qiliwatisiler. 50 Men öz shan-sheripimni izdimeymen; lékin buni izdigüchi hem [uning üstidin] höküm qilghuchi Birsı bar. 51 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, méning söz-kalamimni tutidighan kishi ebedil'ebed ölüm körmeydu. (aiōn g165) 52 Shuning bilen Yehudiylar uninggha: — Sanga derweqe jin chaplashqanliqini emdi bilduq! Hetta [hezriti] Ibrahim we peyghemberlermu ölgen tursa, sen qandaqsige: «Méning söz-kalamimni tutidighan kishi ebedil'ebed ölüm tétimaydu» deysen? (aiōn g165) 53 Ejeba, sen atimiz Ibrahimdin ulughmusen? U öldi, peyghemberler hem öldi!? Sen özüngni kim qilmaqchisen? 54 Eysa jawaben mundaq dédi: — Eger men özümni ulughlisam, undaqta ulughluqum héchnerse hésablanmaytti. Biraq méni ulughlighuchi — siler «U bizning Xudayimiz» dep ataydighan Atamning Özidur. 55 Siler Uni tonumidinglar, lékin men Uni tonuymen. Uni tonumaymen désem, silerdek yalghanchi bolattim; biraq men Uni tonuymen we Uning söz-kalamini tutimen. 56 Atanglar Ibrahim méning künümni köridighanliqidin yayrap-yashnidi hem derweqe uni aldin'ala körüp shadlandi. 57 — Sen téxi ellik yashqa kirmey turup, Ibrahimni kördüngmu? — déyishti ular. 58 Eysa ulargha: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, Ibrahim tughulmastila, men Bar Bolghuchidurmen! — dédi. 59 Buning bilen ular uni chalma-késeq qilghili qollirigha yerdin tash aldi; lékin Eysa ulargha körünmey, ularning otturisdin ötüp ibadetxanidin chiqip ketti.

9 We u yolda kétiwétip, tughma qarighu bir ademni kördi. 2 Muxlisliri uningdin: — Ustaz, kim gunah qilip uning qarighu tughulghinigha seweb bolghan? U özimu ya ata-anisimu? — dep sorashti. 3 Eysa mundaq jawab berdi: — Özi yaki ata-anisining gunah sadir qilghanliqidin emes, belki Xudaning Öz emelliri uningda ayan qilinsun dep shundaq bolghan. 4 Küning yoruqida, méni Ewetküchining emellirini ada qilishim kérek. Kech kirse, shu chaghda héchkim ish qilalmaydu. 5 Men dunyada turghan waqtimda, dunyaning nuri özümürmen. 6 Bu sözlerni qilghandin kéyin, u yerge tükürüp, tükürüktin lay qilip, layni héliqi ademning közligige sürüp qoydi 7 we uninggha: «Siloam kölkichi»ge bérip yuyuwetkin» dédi («Siloam» [ibraniyeche söz bolup], «ewetilgen» dégen menini bildüridu). Shuning bilen héliqi adem bérip yuyuwidi,

közi köridighan bolup qaytip keldi. **8** Qoshniliri we u ilgiri tilemchilik qilghinida uni körgenler: — Bu olturup tilemchilik qilidighan héliqi adem emesmu? — déyiship ketti. **9** Beziler: «Hee, shu iken» dése, yene beziler: «Yaq. u emes, lékin uninggha oxshaydiken» déyishti. Biraq u özi: — Men del shu kishi bolimen! — dédi. **10** — Undaқта közliring qandaq échildi? — dep sorashti ular. **11** U jawaben mundaq dédi: — Eysa isimlik bir kishi [tükürükidin] lay qilip közlirimge sürüp qoyuwidi, manga: «Siloam kölchikige bérip yuyuwetkin» dégenidi. Men bérip yuyuwidim, köreleydighan boldum. **12** — U hazir qeyerde? — dep sorashti ular. — Bilmeymen, — dédi u. **13** Xalayıq ilgiri qarighu bolghan bu ademni Perisiylerning aldigha élip bérishiti **14** (eslide Eysa lay qilip bu ademning közlerini achqan kün del shabat küni idi). **15** Shuning bilen Perisiyler qaytidin bu ademdin qandaq köreleydighan bolghinini soriwidi, u ulargha: — U közlirimge lay [sürüp] qoydi, men yuyuwidim we mana, köreleydighan boldum! — dédi. **16** Shuning bilen Perisiylerdin beziliri: — U adem Xudaning yénidin kelgen emes, chünki u shabat künini tutmaydu, — déyishti. Yene beziliri: — U gunahkar adem bolsa, qandaqlarche bundaq möjizilik alametlerni yaritalaytti? — déyishti. Buning bilen ularning arisida bölünüş peyda boldi. **17** Ular qarighu ademdin yene: — U közliringni échiptu, emdi sen u toghruluq néme deysen? — dep sorashti. U: — U bir peyghember iken, — dédi. **18** Yehudiylar köreleydighan qilin'ghan kishining ata-anisini tépip kelmigüche, burun uning qarighu ikenlikige we hazir köreleydighan qilin'ghanliqigha ishenmeytti. Shunga ular uning ata-anisini chaqirtip, **19** ulardin: — Bu silerning oghlunglarmu? Tughma qarighu, dewatattinlar? Emdi hazir qandaqlarche köreleydighan bolup qaldi? — dep sorashti. **20** Ata-anisi ulargha: — Uning bizning oghlimiz ikenliki, shundaqla tughulushidinla qarighu ikenlikini bilimiz; **21** lékin hazir qandaqlarche köreleydighan bolup qalghanliqini, közlerini kim achqanliqini bilmeymiz. U chong adem tursa, [buni] özidin soranglar, u özi dep bersun, — dep jawab berdi. **22** Ata-anisining shundaq déyishi Yehudiylardin qorqqanliqi üçün idi; chünki Yehudiylar kimdekim Eysani Mesih dep étirap qilsa, u sinagog jamaitidin qoghlap chiqirilsun dep qarar qilghanidi. **23** Shu sewebtin uning ata-anisi: «U chong adem tursa, [buni] özidin soranglar» dégenidi. **24** Perisiyler eslide qarighu

bolghan ademni yene chaqirip uninggha: — Xudagha shan-sherep bérip [qesem qil]! Biz bu ademning gunahkar ikenlikini bilimiz, — déyishti. **25** U mundaq jawab berdi: — U gunahkarmu, emesmu, bilmeymen. Biraq men shu birla ishni bilimenki, qarighu idim, hazir köreleydighan boldum. **26** Ular uningdin yene bir qétim: — U séni qandaq qildi? Közliringni qandaq achi? — dep sorashti. **27** U jawaben: — Silerge alliqachan éyttim, biraq qulaq salmidinglar. Siler néme dep qaytidin anglashni xalap qaldinglar? Silermu uning muxlisiri bolay dewatamsiler?! — dédi. **28** Buning bilen, ular uni qattiq tillap: — Sen héliqining muxlisi! Biz bolsaq Musa [peyghemberning] muxlisirimiz. **29** Xudaning Musagha sözligenlikini bilimiz; lékin bu némining bolsa qeyerdin kelgenlikinimu bilmeymiz, — déyishti. **30** Héliqi adem ulargha mundaq jawab qayturdi: — Ajayip ishqu bu! Gerche siler uning qeyerdin kelgenlikini bilmiginglar bilen, u méning közlimni achi. **31** Biz bilimizki, Xuda gunahkarlarning tileklirini anglimaydu; biraq Özige ixlasmen bolup iradisige emel qilghuchilarningkini anglaydu. **32** Dunya apiride bolghandin tartip, birersining tughma qarighuning közini achqanliqini anglap baqqan emes. (aiōn g165) **33** Eger bu adem Xudadin kelmigen bolsa, héchnéme qilalmighan bolatti. **34** Ular uni: — Sen tüptin gunah ichide tughulghan turuqluq, bizge telim bermekchimusen? — déyiship, uni [sinagogtin] qoghlap chiqiriwétishti. **35** Eysa ularning uni [sinagogtin] qoghlap chiqarghanliqini anglap, uni izdep tépip: Sen, Xudaning Oghligha étiqad qilamsen? — dep soridi. **36** U jawaben: — Teqsir, u kim? Men uninggha étiqad qilay, — dédi. **37** — Sen hem uni kördüng hem mana, hazir sen bilen sözlishiwatqan del shuning özi, — dédi Eysa uninggha. **38** Héliqi adem: — I Reb, étiqad qilimen! — dep, uninggha sejde qildi. **39** — Men korlarni köridighan bolsun, köridighanlarni kor bolsun dep bu dunyagha höküm chiqirishqa keldim, — dédi Eysa. **40** Uning yénidiki bezi Perisiyler bu sözlerni anglap uningdin: — Bizmu kormu? — dep sorashti. **41** Eysa ulargha: — Kor bolghan bolsanglar, gunahinglar bolmaytti; lékin siler hazir «körüwatimiz» déginginglar üçün silerge gunah hésabliniwéridu, — dédi.

10 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qoy qotinigha ishiktin kirmey, bashqa yerdin yamiship kirgen kishi oghri we qaraqchidur. **2** Ishiktin kiridighan kishi bolsa qoylarning padichisidur. **3** Ishik

baqar uninggha ishikni échip béridu we qoylar uning awazini anglap tonuydu; u öz qoylirining isimlirini bir-birlepe chaqirip ularni sirtqa boshlap chiqidu. 4 U qoylirining hemmisini sirtqa chiqirip bolup, ularning aldidida mangidu, qoylarmu uning keynidin egiship méngishidu; chünki ular uning awazini tonuydu. 5 Lékin ular yat ademning keynidin mangmaydu, belki uningdin qachidu; chünki ular yatlarining awazini tonumaydu. 6 Eysa bu temsilni ulargha sözlep bergini bilen, lékin ular uning özlirige néme dewatqanliqini héch chüshenmidi. 7 Shunga Eysa ulargha yene mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qoylarning ishiki özümdurmen. 8 Mendin ilgiri kelgenlarning hemmisi oghri we qaraqchidur, lékin qoylar ulargha qulaq salmidi. 9 Ishik özümdurmen. Men arqiliq kirgini qutquzulidu hem kirip-chiqip, ot-chöplerni tépip yéyeleydu. 10 Oghri bolsa peqet oghrilash, öltürüş we buzush üçünla kélidu. Men bolsam ularni hayatliqqa érishsun we shu hayatliqi mol bolsun dep keldim. 11 Yaxshi padichi özümdurmen. Yaxshi padichi qoylar üçün öz jénini pida qilidu. 12 Lékin medikar undaq qilmaydu. U belki ne qoylarning igisi ne padichisi bolmighachqa, bōrining kelginini körse, qoylarni tashlap qachidu we bōre kélip qoylarni titip tiripiren qiliwétidu. 13 Emdi medikar bolsa peqet heqqini dep ishlep, qoylarga köngül bölmey beder qachidu. 14 Yaxshi padichi özümdurmen. Ata méni tonighinidek men atini tonughinimdek, men özümningkilerni tonuyman we özümningkilermu méni tonuydu; qoylar üçün jénini pida. 16 Bu qotandin bolmighan bashqa qoylirimmu bar. Ularnimu élip bashlishim kérek we ularmu awazimni anglaydu; shuning bilen bir pada bolidu, shundaqla ularning bir padichisi bolidu. 17 Ata méni shu sewebtin söyiduki, men jénimni qayturuwélishim üçün uni pida qilimen. 18 Jénimni héchkim mendin alalmaydu, men uni öz ixtiyarim bilen pida qilimen. Men uni pida qilishqa hoquqluqmen we shundaqla uni qayturuwélishqimu hoquqluqmen; bu emrni Atamdin tapshuruwalghanmen. 19 Bu sözler tüpeylidin Yehudiylar arisida yene bölünüş peyda boldi. 20 Ulardin köp ademler: — Uninggha jin chaplishiptu, u jöylüwatidu, néme üçün uning sözige qulaq salghudeksiler? — déyishti. 21 Yene beziler bolsa: — Jin chaplashqan ademning sözliri bundaq bolmaydu. Jin qandaqmu qarighularning közlirini achalisun?! — déyishti. 22 Qish pesli bolup, Yérusalémda

«Qayta béghishlash héyti» ötküzülüwatatti. 23 Eysa ibadetxanidiki «Sulaymanning péshaywini»da aylinip yüretti. 24 Yehudiylar uning etrapigha olishiwélip: — Bizni qachan'ghiche tit-tit qilip tutuqluqta qaldurmaqchisen? Eger Mesih bolsang, bizge ochuqini éyt, — déyishti. 25 Eysa mundaq jawab berdi: — Men silerge éyttim, lékin ishenmeysiler. Atamning nami bilen qilghan emellirimning özi manga guwahliq béridu. 26 Biraq men silerge éyqtinimdek, siler étiqad qilmidinglar, chünki méning qoylirimdin emessiler. 27 Méning qoylirim méning awazimni anglaydu, men ularni tonuyman we ular manga egishidu. 28 Men ulargha menggülük hayat ata qilimen; ular esla halak bolmaydu. Héchkim ularni qolumdin tartiwalalmaydu. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 Ularni manga teqdim qilghan atam hemmidin üstündür we héchkim ularni atamning qolidin tartiwalalmaydu. 30 Men we Ata [eslidinla] birdurmiz. 31 Buning bilen Yehudiylar yene uni chalma-késeq qilishmaqchi bolup, yerdin qollirigha tash élishti. 32 Eysa ulargha: — Atamdin kelgen nurghun yaxshi emellerni silerge körsettirim. Bu emellerning qaysisi üçün méni chalma-késeq qilmaqchisiler? — dédi. 33 — Séni yaxshi bir emel üçün emes, belki kupurluq qilghining üçün chalma-késeq qilimiz. Chünki sen bir insan turuqluq, özünгни Xuda qilip körsettirim! — dédi Yehudiylar jawaben. 34 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Silerge tewe muqeddes qanunda «Men éyttim, siler ilahlarsiler» dep pütülgen emesmu? 35 Xuda öz söz-kalamini yetküzgenlerni «ilahlar» dep atighan yerde (we muqeddes yazmilarda éytilghini hergiz küchtin qalmaydu) 36 néme üçün Ata Özige xas-muqeddes qilip pany dunyagha ewetken zat «Men Xudaning Oghlimen» dése, u toghruluq «kupurluq qilding!» deysiler? 37 Eger Atamning emellirini qilmisam, manga ishenmenglar. 38 Biraq qilsam, manga ishenmigen halettimu, emellerning özlirige ishininglar. Buning bilen Atining mende ikenlikini, méningmu Atida ikenlikimni heq dep bilip étiqad qilidighan bolisiler. 39 Buning bilen ular yene uni tutmaqchi boldi, biraq u ularning qolliridin qutulup, u yerdin ketti. 40 Andin u yene Iordan deryasining u qétigha, yeni Yehya [peyghember] deslipide ademlerni chömüldürgen jaygha bérüp, u yerde turdi. 41 Nurghun kishiler uning yénigha keldi. Ular: — Yehya héch möjizilik alamet körsetmigen, lékin uning bu adem toghrisida barliq éytqanliri rast iken! — déyishti. 42 Shuning bilen

nurghunligan kishiler bu yerde uninggha étiqad qildi.

11 Lazarus dégen bir adem késel bolup qalghanidi.

U Meryem we hedisi Marta turghan, Beyt-Aniya dégen kentte turatti **2** (bu Meryem bolsa, Rebge xushbuy mayni sürkigen, putlirini öz chachliri bilen értip qurutqan héliqi Meryem idi; késel bolup yatqan Lazarus uning inisi idi). **3** Lazarusning hediliri Eysagha xewerchi ewetip: «I Reb, mana sen söygen [dostung] késel bolup qaldi» dep yetküzdi. **4** Lékin Eysa buni anglap: — Bu késeldin ölüp ketmeydu, belki bu arqiliq Xudaning Oghli ulughlinip, Xudaning shan-sheripi ayan qilinidu — dédi. **5** Eysa Marta, singlisi we Lazarusni tolimu söyetti. **6** Shunga u Lazarusning késel ikenlikini anglighan bolsimu, özi turuwatqan jayda yene ikki kün turdi. **7** Andin kéyin u muxlislirigha: — Yehudiyege qayta barayli! — dédi. **8** Muxlisliri uninggha: — Ustaz, yéqindila [u yerdiki] Yehudiylar séni chalma-késeq qilmaqchi bolghan tursa, yene u yerge qayta baramsen? — déyishti. **9** Eysa mundaq dédi: — Kündüzde on ikki saet bar emesmu? Kündüzi yol mangghan kishi putlashmas, chünki u bu dunyaning yoruqini köridu. **10** Lékin kéchisi yol mangghan kishi putlishar, chünki uningda yoruqluq yoqtur. **11** Bu sözlerni éytqandin kéyin, u: — Dostimiz Lazarus uxlap qaldi; men uni uyqusidin oyghatqili barimen, — dep qoshup qoydi. **12** Shunga muxlislir uninggha: — I Reb, uxlighan bolsa, yaxshi bolup qalidu, — dédi. **13** Halbuki, Eysa Lazarusning ölümü toghruluq éytqanidi, lékin ular u dem élishtiki uyquni dewatidu, dep oylashti. **14** Shunga Eysa ulargha ochuqini éytip: — Lazarus öldi, — dédi. **15** — Biraq silerni dep, silerning étiqad qilishinglar üçün, [uning qéshida] bolmighanliqimgha xushalmen. Emdi uning yénigha barayli, — dédi. **16** «Qoshkézek» dep atilidighan Tomas bashqa muxlisdashlirigha: — Bizmu uning bilen bille barayli hem uning bilen bille öleyli, — dédi. **17** Eysa muxlisliri bilen Beyt-Aniyagha barghanda, Lazarusning yerlikke qoyulghinigha alliqachan töt kün bolghanliq uninggha melum boldi. **18** Beyt-Aniya Yérusalémgha yéqin bolup, uningdin alte chaqirimche yiraqliqta idi, **19** shuning bilen nurghun Yehudiylar Marta bilen Meryemge inisi toghrisida teselli bergili ularning yénigha kelgenidi. **20** Marta emdi Eysaning kéliwatqinini anglapla, uning aldigha chiqti. Lékin Meryem bolsa öyide olturup qaldi. **21** Marta emdi Eysagha: — I Reb, bu yerde bolghan bolsang, inim

ölmigen bolatti. **22** Hélihém Xudadin némini tiliseng, Uning sanga shuni béridighanliqini bilimen, — dédi. **23** — Ining qayta tirilidu, — dédi Eysa. **24** Marta: — Axirqi künide, yene tirilish künide uning jezmen tirilidighanliqini bilimen, — dédi. **25** Eysa uninggha: — Tirilish we hayatliq men özümürmen; manga étiqad qilghuchi kishi ölsimu, hayat bolidu; **26** we hayat turup, manga étiqad qilghuchi ebedil'ebed ölmes; buninggha ishinemsen? (aiōn q165) **27** U uninggha: — Ishinimen, i Reb; séning dunyagha kélishi muqerrer bolghan Mesih, Xudaning Oghli ikenlikingge ishinimen. **28** Buni dep bolup, u bérip singlisi Meryemni astighina chaqirip: — Ustaz keldi, séni chaqiriwatidu, — dédi. **29** Meryem buni anglap, derhal ornidin turup, uning aldigha bardi **30** (shu peyette Eysa téxi yézigha kirmigen bolup, Marta uning aldigha méngip, uchriship qalghan yerde idi). **31** Emdi [Meryemge] teselli bériwatqan, öyde uning bilen olturghan Yehudiylar uning aldirap qopup sirtqa chiqip ketkinini körüp, uni qebrige bérip shu yerde yigha-zar qilghili ketti, dep oylap, uning keynidin méngishti. **32** Meryem emdi Eysa bar yerge barghanda uni körüp, ayighigha özini étip: — I Reb, bu yerde bolghan bolsang, inim ölmigen bolatti! — dédi. **33** Eysa Meryemning yigha-zar qilghinini, shundaqla uning bilen bille kelgen Yehudiy xelqning yigha-zar qilishqinini körgende, rohida qattiq pighan chékip, köngli tolimu biaram boldi we: **34** — Uni qeyerge qoydunglar? — dep soridi. — I Reb, kélip körgin, — déyishti ular. **35** Eysa köz yéshi qildi. **36** Yehudiy xelqi: — Qaranglar, u uni qanchilik söygen! — déyishti. **37** We ulardin beziliri: — Qarighuning közini achqan bu kishi késel ademni ölümün saqlap qalalmasmidi? — déyishti. **38** Eysa ichide yene qattiq pighan chékip, qebrining aldigha bardi. Qebri bir ghar idi; uning kirish aghzigha chong bir tash qoyuqluq idi. **39** Eysa: — Tashni éliwétinglar! — dédi. Ölgüchining hedisi Marta: — I Reb, yerlikke qoyghili töt kün boldi, hazir u purap ketkendu, — dédi. **40** Eysa uninggha: — Men sanga: «Étiqad qilsang, Xudaning shan-sheripini körisen» dégenidimghu! — dédi. **41** Buning bilen xalayıq tashni éliwetti. Eysa közlrini asman'gha tikip mundaq dua qildi: — I Ata, tilikimni anglighining üçün sanga teshekkür éytimen. **42** Tileklirimni hemishe anglaydighanliqingni bilimen; lékin shundaq bolsimu, etrapimdiki mushu xalayıq séning méni ewetkenlikingge ishensun dep, buni éytiwatimen! **43** Bu sözlerni qilghandin kéyin, u

yuqiri awazda: — Lazarus, tashqirigha chiq! — dep tovlidi. **44** Ölgüchi qol-putliri képenlen'gen, éngiki téngilghan halda tashqirigha chiqti. Eysa ulargha: — Képenni yéshiwétip, uni azad qilinglar! — dédi. **45** Meryemning yénigha pete qilip kélip, uning emillirini körgen Yehudiylar ichidin nurghunliri uninggha étiqad qildi. **46** Lékin ularning ichide beziliri Perisiylerning yénigha béríp, Eysaning qilghan ishlirini melum qilishtí. **47** Shunga bash kahinlar we Perisiyeler Yehudiylarning kéngeshmisini yighip: — Qandaq qilishimiz kérek? Bu adem nurghun möjizilik alametlerni yaritiwatidu. **48** Uninggha shundaq yol qoyup bériwersek, hemme adem uninggha étiqad qilip kétidu. Shundaq bolghanda, Rimliqlar kélip bu bizning jayimiz we qowmimizni weyran qiliwétidu! — déyishti. **49** Ularning ichide biri, yeni shu yili bash kahin bolghan Qayafa: — Siler héchnémini bilmeydikensiler! **50** Pütün xelqning halak bolushining ornigha, birla ademning ular üçün ölüshining ewzellikini chüshinip yetmeydikensiler, — dédi **51** (bu sözni u özlükidin éytmişanidi; belki u shu yili bash kahin bolghanliqi üçün, Eysaning [Yehudiy] xelqi üçün, shundaqla peqet u xelq üçünla emes, belki Xudaning her yan'gha tarqilip ketken perzentlirining hemmisini bir qilip uyushturush üçün ölidighanliqidin aldín bésharet béríp shundaq dégenidi). **53** Shuning bilen ular meslihetliship, shu kündin bashlap Eysani öltürüwétishni qestlidi. **54** Shuning üçün Eysa emdi Yehudiylar arisida ashkara yürmeytti, u u yerdin ayrilip chölge yéqin rayondiki Efraim isimlik bir shehirige béríp, muxlisliri bilen u yerde turdi. **55** Emdi Yehudiylarning «ötüp kétish héyti»gha az qalghanidi. Nurghun kishiler taharetni ada qilish üçün, héyttin ilgiri yézilardin Yérusalémgha kélishti. **56** Shuning bilen bille shu kishiler Eysani izdeshti. Ular ibadetxanida yighilghanda bir-birige: — Qandaq oylawatisiler? U héyt ötküzgili kelmesmu? — déyishti. **57** Bash kahinlar bilen Perisiyeler bolsa uni tutush üçün, herkimning uning qeyerdilikini bilse, melum qilishi toghruluq perman chiqarghanidi.

12 Ötüp kétish héytidin alte kün ilgiri, Eysa özi ölümün tirildürgen Lazarus turuwatqan jay — Beyt-Aniyagha keldi. **2** Shu wejedin ular u yerde uninggha ziyapet berdi. Marta méhmanlarni kütüwatatti; Lazarus bolsa Eysa bilen hemdastixan bolghanlarning biri idi. **3** Meryem emdi nahayiti qimmet bahaliq sap sumbul etirdin bir qadaq ekilip,

Eysaning putlirigha quydi andin chachliri bilen putlirini értip qurutti. Etirning xush puriqi öyni bir aldi. **4** Lékin uning muxlisliridin biri, yeni uninggha pat arida satqunluq qilghuchi, Simonning oghli Yehuda Ishqariyot: **5** — Némishqa bu [qimmet bahaliq] etir kembeghellerge sediqe qilip bérilishke üç yüz dinargha sétilmidi? — dédi **6** (u bu sözni kembeghellerning ghémini yégenliki üçün emes, belki oghri bolghanliqi üçün dégenidi; chünki u [muxlislarning ortaq] hemyanini saqlighuchi bolup, daim uninggha sélin'ghinidin oghriliwalatti). **7** Emdi Eysa: — Ayalni öz ixtiyarigha qoyghin! Chünki u buni méning depne künüm üçün teyyarliq qilip saqlighandur; **8** chünki kembegheller hemishe siler bilen bille bolidu, lékin men hemishe siler bilen bille bolmaymen, — dédi. **9** Zor bir top Yehudiylar uning shu yerde ikenlikidin xewer tépip, shu yerge keldi. Ularning kélishi yalghuz Eysani depla emes, yene u ölümün tirildürgen Lazarusnimu körüş üçün idi. **10** Lékin bash kahinlar bolsa Lazarusnimu öltürüşni meslihetleshkenidi; **11** Chünki uning sewebidin nurghun Yehudiylar özliridin chékinip Eysagha étiqad qiliwatatti. **12** Etisi, «[ötüp kétish] héyti»ni ötküzüshke kelgen zor bir top xalayıq Eysaning Yérusalémgha kéliwatqanliqini anglap, **13** qollirigha xorma shaxlirini tutushqan halda uni qarshi alghili chiqishti we: «Teshekkür-hosanna! Perwerdigarning namida kelgüchi, Israilning padishahigha mubarek bolghay!» dep warqirashti. **14** Eysa bir texeyni tépip, uninggha mindi; xuddi [muqeddes yazmilarda] mundaq pütülgendek: — **15** «Qorqma, i Zion qizi! Mana, Padishahing éshek texiyige minip kéliwatidu!». **16** Eyni chaghda uning muxlisliri bu ishlarni chüshenmeytti, lékin Eysa shan-sherepte ulughlan'ghandin kéyin, bu sözlerning uning toghruluq pütülgelikini, shundaqla bu ishlarning derweqe uningda shundaq yüz bergenlikini ésige keltürdi. **17** Emdi u Lazarusni qebiridin chaqirip tirildürgen chaghda uning bilen bille bolghan xalayıq bolsa, bu ishqa guwahliq bériwatatti. **18** Eysa yaratqan bu möjizilik alametnimu anglighachqa, uni qarshi élishqa shu bir top ademler chiqishqanidi. **19** Perisiyeler bolsa bir-birige: — Qaranglar, [barliq] qilghininglar bikar ketti! Mana emdi pütkül jahan uninggha egeshmekte! — déyishti. **20** Ötüp kétish héytida ibadet qilghili kelgenler arisida birnechche gréklarmu bar idi. **21** Bular emdi Galiliyening Beyt-Saida yézisidin

bolghan Filipning yénigha kélip: — Ependim, biz Eysa bilen körüşsek, — dep telep qilishti. **22** Filip bérıp buni Andriyasqa éytti. Andin Andriyas we Filip ikkisi Eysagha melum qildi. **23** Lékin Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — «Insan'oghlining shan-sherepte ulughlinidighan waqit-saiti yétip keldi. **24** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, bughday déni tupraq ichige chüshüp ölmigüche, özi yenila yalghuz qalidu; lékin olse, mol hosul béridu. **25** Kimdekim öz hayatini ayisa uningdin mehrum bolidu; lékin bu dunyada öz hayatidin nepretlense, uni menggülik hayatliqqa saqliyalaydu. (aiōnios g166) **26** Kimdekim xizmitimde bolushni xalisa, manga egeshsun. Men qeyerde bolsam, méning xizmetchimmu shu yerde bolidu. Kémdekim méning xizmitimde bolsa, Ata uninggha izzet qilidu. **27** Hazir jénim qattiq azabliniwatidu. Men néme déyishim kérek? «Ata, méni bu saettin qutquzghin!» deymu? Lékin men del mushu waqit-saet üçün keldim. **28** Ata, naminggha shan-sherep keltürgin!». Shuan, asmandin bir awaz anglinip: — Uninggha shan-sherep keltürdüm we yene uninggha shan-sherep keltürimen!» — déyildi. **29** Buni anglighan shu yerde turghan xalayıq: — Hawa güdürlidi, — déyishti. Yene beziler bolsa: — Bir perishte uninggha gep qildi, — déyishti. **30** Eysa bolsa jawaben: — Bu awaz méni dep emes, silerni dep chüshiti. **31** Emdi dunyaning üstige höküm chiqirilish waqti keldi; hazir bu dunyaning hökümdarining tashqirigha qoghlinish waqti keldi. **32** We men bolsam, yerning üstidin kötürülginimde, pütkül insanlarni özümge jelp qilip tartimen, — dédi **33** (uning buni dégini özining qandaq ölüm bilen ölidighanliqini körsetkini idi). **34** Xalayıq buninggha jawaben uningdin: — Biz muqeddes qanundin Mesihning ebedgiche qalidighinini anglighan; sen qandaqsige «Insan'oghli kötürülüshi kérek» deysen?! Bu qandaqmu «Insan'oghli» bolsun? — dep soridi. (aiōn g165) **35** Shunga Eysa ulargha: — Nurning aranglarda bolidighan waqti uzun bolmaydu. Shunga qarangghuluqning silerni bésiwalmasliqi üçün, nur bar waqtida [uningda] ménginglar; qarangghuluqta mangghan kishi özining qeyerge kėtiwatqanliqini bilmeydu. **36** Nur aranglarda bar waqitta, uninggha ishininglar; buning bilen nurning perzentliri bolisiler, — dédi. Eysa bu sözlerni qilghandin kéyin, ulardin ayrilip yoshurunuwaldi. **37** Gerche u ularning köz aldida shunche tola möjizilik alamet körsetken

bolsimu, ular téxi uninggha étiqad qilmidi. **38** Shuning bilen Yeshaya peyghemberning yazmisida aldin'ala körsitilgen bésharet del emelge ashurdi: «I Perwerdigar, bizning yetküzgen xewirimizge kimmu ishen'gen? Hem «Perwerdigarning biliki» Bolghuchi kimgimu ayan qilin'ghan?» **39** Xalayıqning étiqad qilmighinining sewebi del shuki (xuddi Yeshaya peyghember yene aldin'ala éytqandek): «[Perwerdigar] ularning közlirini kor, Qelbini tash qildi; Meqset, ularning közlirining körüp, Qelbining chüshinip, [Gunahliridin] yénishining aldini élish üçündür; Bolmisa, Men ularni saqaytqan bolattim, — [deydu Perwerdigar]». **41** Bu sözlerni Yeshaya [peyghember] [Mesihning] shan-sheripini körüp uninggha qarita aldin'ala söz qilghinida éytqanidi. **42** Wehalenki, gerche hetta Yehudiy aqsaqalliridinmu nurghunlighan ademler uninggha étiqad qilghan bolsimu, ular Perisiyler wejedin qorqup, özlirining sinagogtin qoghlap chiqiriwétilmesliki üçün uni étirap qilmidi. **43** Buning sewebi, ular insanlardin kélidighan izzet-shöhretni Xudadin kélidighan izzet-shöhrettin yaxshi köretti. **44** Biraq Eysa yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — Manga étiqad qilghuchi mangila emes, belki méni Ewetküchige étiqad qilghuchidur. **45** Kimki méni körgüchi bolsa, méni Ewetküchini körgüchi bolidu. **46** Men manga étiqad qilghuchilar qarangghuluqta qalmisun dep, nur süpitide dunyagha keldim. **47** Birsı sözlirimni anglap, ularni tutmisa, uni soraqqa tartmaymen; chünki men dunyadikilerni soraqqa tartqili emes, belki dunyadikilerni qutquzghili keldim. **48** Biraq méni chetke qaqquchini, shundaqla sözlirimni qobul qilmighanni bolsa, uni soraqqa tartquchi birsi bar. U bolsimu, men éytqan söz-kalamimdur. U axirqi küni uni soraqqa tartidu. **49** Chünki men özlükümdin sözliginim yoq, belki méni ewetken Ata méning némini déyishim we qandaq sözlishim kéreklikige emr bergen. **50** Uning emrining menggülik hayatliq ikenlikini bilimen. Shunga némini sözlisem, Ata manga buyrughinidek sözleymen. (aiōnios g166)

13 Ötüp kétish héytidin ilgiri, Eysa bu dunyadin ayrilip, Atining yénigha baridighan waqit-saetning yétip kelgenlikini bildi we shuning üçün bu dunyadiki öz ademlirige körsitip kelgen méhir-muhebbitini axirghiche toluq körsitip turdi. **2** Emdi kechlik tamaq yéyiliwatqanidi; Iblis alliburun Simonning oggli Yehuda Ishqariyotning könglige

Eysagha satqunluq qilish weswesisini salghanidi. **3** Eysa Atining her ishni uning qoligha tapshurghinini, we özining Xudaning yénidin kélip, Xudaning yénigha qaytidighanliqini bilgechke, **4** dastixandin turup, ton-könglikini yéship, bir löngge bilen bélini baghlidi. **5** Andin jawurgha su quyup, muxlislarning putlirini yuyushqa we bélige baghlighan löngge bilen sürtüp qurutushqa bashlidi. **6** Nöwet Simon Pétrusqa kelgende, Pétrus uninggha: — I Reb, putumni sen yusang qandaq bolghini?! — dédi. **7** Eysa uninggha: — Néme qiliwatqinimni hazir bilmeysen, lékin kéyin bilisen, — dédi. **8** Pétrus: — Sen méning putumni yusang hergiz bolmaydu! — dédi. Eysa uninggha jawaben: — Séni yumisam, méning bilen teng nésiweng bolmaydu, — dédi. (aïñ g165) **9** Simon Pétrus: — I Reb, undaqa peqet putlirimnila emes, qollirimnimu, béshimnimu yughaysen! — dédi. **10** Eysa uninggha: — Bedini yuyulup, tamamen pakiz bolghan adem peqet putlirini yusila qayta yuyunushining hajiti bolmaydu. Siler pakiz, lékin hemminglar emes, — dédi **11** (chünki u özini kimning tutup bérighanliqini biletti; shuning üçün u «Hemminglarla pakiz emes» dégenidi). **12** Shuning bilen u ularning putlirini yuyup bolghandin kéyin, ton-könglikini kiyip, yene dastixan'gha olturup ulargha mundaq dédi: — Silerge néme qilghinimni uqtunglarmu? **13** Siler méni «Ustaz» we «Reb» deysiler we rast éytisiler, men shundaqturmen. **14** Eger men Reb we ustazinglar turuqluq, putliringlarni yughanikenmen, silermu bir-biringlarning putlirini yuyushunglar kérek. **15** Men silerge qilghandek silerningmu hem shundaq qilishinglar üçün bu ülgini qaldurdum. **16** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qul xojayinidin üstün turmaydu, elchimu özini ewetküchidin üstün turmaydu. **17** Bu ishlarni bilgenikensiler, shundaq qilsanglar bextliksiler! **18** Men bularni hemminglarga qaritip éytmidim. Men tallighanlirimni bilimen, lékin [muqeddes yazmilarda] aldin pütülgen: «Men bilen hemdastixan bolup nénimni yégenmu manga put atti!» dégen bu söz emelge ashurulmay qalmaydu. **19** Men bu ish yüz bérishtin awwal uni silerge éytip qoyayki, u ishlar yüz bergende méning «Bar Bolghuchi» ikenlikimge ishinsiler. **20** Berheq, berheq, silerge shuni éytip qoyayki, kimki men ewetken herqandaq birsini qobul qilghan bolsa, méni qobul qilghan bolidu; we méni qobul qilghuchilar méni Ewetküchini qobul qilghan bolidu. **21** Eysa bu sözlerni éytqandin kéyin, rohta

qattiq pighan chékip, mundaq guwahliq berdi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, aranglarda bireylen manga satqunluq qilidu! **22** Muxlislar kimni dewatqanliqini bilelmey, bir-birige qarashiti. **23** Emdi dastixanda muxlisliridin biri Eysaning meydisisige yölinip yatqanidi; u bolsa «Eysa söyidighan muxlis» idi. **24** Simon Pétrus uningdin [Eysaning] kimni dewatqinini sorap béqishini isharet qildi. **25** Shuning bilen u Eysaning meydisisige yölinip turup uningdin: — I Reb, u kimdur? — dep soridi. **26** Eysa jawab béríp: — Bu bir chishlem nanni ashqa tögürüp kimgé sunsam, shudur, — dédi. Shuning bilen u bir chishlem nanni [ashqa] tögürüp, Simonning oghli Yehuda Ishqariyotqa sundi. **27** Yehuda nanni éliwidi, Sheytan uning ichige kirdi. — Qilidighiningni chapsan qil, — dédi Eysa uninggha. **28** (Emdi dastixanda olturghanlarning héchqaysisi uning [Yehudagha] bu sözlerni néme üçün déginini bildidi. **29** Yehuda ularning ortaq hemyanini tutqini üçün, beziler Eysa uninggha: «Bizge kéreklik héytliq nersilerni élip kel» yaki «Kembeghellerge birer nerse ber» dewatsa kérek, dep oylashti). **30** Yehuda bu bir chishlem nanni élipla tashqirigha chiqip ketti (bu chagh kéche idi). **31** Yehuda tashqirigha chiqip ketkendin kéyin, Eysa mundaq dédi: — Emdi Insan'oghli ulughlinidighan waqit-saet yétip keldi we Xuda u arqiliq ulughlinidu. **32** We eger Xuda uningda ulughlansa, Xudamu Özide uni ulughlaydu, shundaqla derhal uni ulughlaydu. **33** Balilirim, siler bilen bille bolidighan yene azghina waqtim qaldi. Siler méni izdeysiler, lékin méning Yehudiylargha: «Men baridighan yerge siler baralmaysiler» dep éytqinimdek, buni silergimu éytimen. **34** Silerge yéngi bir emr tapshurimenki, «bir-biringlarni söyünglar». Silerni söyginimdek, silermu bir-biringlarni söyünglar. **35** Aranglarda bir-biringlarga méhir-muhebbitinglar bolsa, hemme adem silerning méning muxlislirim ikenlikinglarni bilidu. **36** Simon Pétrus uningdin: — I Reb, qeyerge barisen? — dep soridi. Eysa jawaben: — Men kétidighan yerge hazirche egiship baralmaysen, lékin kéyin manga egiship barisen, — dédi. **37** Pétrus uninggha: — I Reb, néme üçün hazir séning keyningdin egiship baralmaymen? Sen üçün jénimni pida qilay! — dédi. **38** Eysa jawaben mundaq dédi: — Men üçün rasttinla jéningni pida qilamsen? Berheq, berheq, sanga éytip qoyayki, xoraz chillighuche, sen mendin üç qétim tanisen!

14 Könglünglarni parakende qilmanglar! Xudagha ishinisiler, mangimu ishininglar. **2** Atamning öyide nurgun makanlar bar. Bolmighan bolsa, buni silerge éytqan bolattim; chünki men herbiringlarga orun teyyarlash üçün shu yerge kétép barimen. **3** Men silerge orun teyyarlighili baridighanikenmen, choqum qaytip kélip, silerni özümge alimen; shuning bilen, men qeyerde bolsam, silermu shu yerde bolisiler. **4** Siler méning qeyerge kétédighanliqimni we u yerge baridighan yolni bilisiler. **5** Tomas uninggha: — I Reb, séning qeyerge kétédighanliqingni bilmeymiz. Shundaq iken, yolni qandaq bilimiz? — dédi. **6** Eysa uninggha: — Yol, heqiqet we hayatliq özümdurmen. Méningiz héchkim Atining yénigha baralmaydu. **7** Eger méni tonughan bolsanglar, Atamnimu tonughan bolattinglar. Hazirdin bashlap uni tonudunglar hem uni kördünglar, — dédi. **8** — I Reb, Atini bizge körsitip qoysangla, shu kupaye, — dédi Filip. **9** Eysa uninggha mundaq dédi: — «I Filip, siler bilen birge bolghinimgha shunche waqit boldi, méni téxiche tonumidingmu? Méni körgen kishi Atini körgen bolidu. Shundaq turuqluq, sen némishqa yene: «Bizge Atini körsetkeysen» deysen? **10** Men Atida, Ata mende ikenlikige ishenmaysen? Silerge éytqan sözlirimni özlükümdin éytqinim yoq; belki mende turuwatqan Ata Öz emellirini qiliwatidu. **11** Méning Atida bolghanliqimgha, Atining mende bolghanliqigha ishininglar. Yaki héchbolmighanda, méning qilghan emellirimdin manga ishininglar. **12** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, manga ishen'gen kishi méning qiliwatqan emellirimni qilalaydu; we bulardinmu téximu ulugh emellerni qilidu, chünki men Atining yénigha [qaytip] kétimen. **13** We Atining Oghulda ulughlinishi üçün, hernémini méning namim bilen tilisenglar, shularni ijabet qilimen. **14** Méning namim bilen herqandaq nersini tilisenglar, men silerge shuni ijabet qilimen». **15** — «Méni söysenglar, emrlirimge emel qilisiler. **16** Menmu Atidin tileymen we U silerge bashqa bir Yardemchi ata qilidu. U siler bilen ebedgiche birge bolidu. (aiōn g165) **17** U bolsimu Heqiqetning Rohidur. Uni bu dunyadikiler qobul qilalmaydu, chünki Uni ne körmeydu, ne tonumaydu. Biraq siler Uni tonuysiler, chünki U siler bilen bille turuwatidu hem silerde makan qilidu. **18** Men silerni yétim qaldurmaymen, yéninglarga yene qaytip kélimen. **19** Azghina waqittin kéyin, bu dunya méni körmeydu, lékin

siler körüsiler. Men hayat bolghanliqim üçün, silermu hayat bolisiler. **20** Shu künde méning Atamda bolghanliqim, silerning mende bolghanliqinglar we menmu hem silerde bolghanliqimni bilisiler. **21** Kim emrlirimge ige bolup ularni tutsa, méni söygüchi shu bolidu. Méni söygüchini Atammu söyidu, menmu uni söyimen we özümni uninggha ayan qilimen». **22** Yehuda (Yehuda Ishqariyot emes) uningdin: — I Reb, sen özüngni bu dunyadikilerge ayan qilmay, bizgila ayan qilishing qandaq ish? — dep soridi. **23** Eysa uninggha jawaben mundaq dédi: — «Birkim méni söyse, sözüمنى tutidu; Atammu uni söyidu we [Atam] bilen ikkimiz uning yénigha bérrip, uning bilen bille makan qilimiz. **24** Méni söymeydighan kishi sözlirimni tutmaydu; we siler anglawatqan bu söz bolsa méning emes, belki méni ewetken Atiningkidur. **25** Men siler bilen bille boluwatqan chéghimda, bularni silerge éyttim. **26** Lékin Ata méning namim bilen ewetidighan Yardemchi, yeni Muqeddes Roh silerge hemmini ögitidu hem méning silerge éytqan hemme sözlirimni ésinglarga keltüridu. **27** Silerge xatirjemlik qaldurimen, öz xatirjemlikimni silerge bérimen; méning silerge berginim bu dunyadikilerning berginidek emestur. Könglünglarni parakende qilmanglar we jür'etsiz bolmanglar. **28** Siler méning: «Men [silerdin] ayrilip kétimen, kéyin yéninglarga yene qaytip kélimen» déginimni anglidinglar. Méni söygen bolsanglar, Atining yénigha kétédighanliqim üçün xursen bolattinglar. Chünki Ata mendin ulughdur. **29** Silerning bu ishlar yüz berginide ishinishinglar üçün bu [ishlar] yüz béréshtin awwal silerge éyttim. **30** Mundin kéyin siler bilen köp sözleshmeymen; chünki bu dunyaning hökümdari kélish aldida turidu we mendin kirgüdek héch yochuq tapalmaydu. **31** Lékin bu dunyaning ademlirining méning Atini söyidighanliqimni bilishi üçün Ata manga néme emr qilghan bolsa, men del shuni emelge ashurimen. Turunglar, bu jaydin kéteyli».

15 — «Heqiqiy üzüm téli» özümdurmen, Atam bolsa baghwendur. **2** Baghwen mendiki méwe bermeydighan herbir shaxni késip tashlaydu. Méwe bergenlirini bolsa téximu köp méwe bersun dep, pak qilip putap turidu. **3** Emdi siler men silerge yetküzgen sözüm arqiliq alliburun pak boldunglar. **4** Siler mende izchil turunglar, menmu silerde izchil turimen. Shax talda turmay, özi méwe bérelmeydighinidek, silermu

mende izchil turmisanglar, méwe bérelmeysiler. 5 «Üzüm téli» özümdurmen, siler bolsanglar shaxliridursiler. Kim mende izchil tursa, menmu shundaqla uningda turghinimda, u köp méwe béridu. Chünki mensiz héchnémini qilalmaysiler. 6 Birsi mende turmisa, u [kéreksiz] shaxtek tashlinip, qurup kétédu. Bundaq shaxlar yighip kélينip otqa tashlinidu. 7 Siler mende izchil tursanglar we sözlirim silerde izchil tursa, némini telep qilsanglar, silerge shu ijabet bolidu. 8 Silerning köp méwi bérishinglar, shundaqla méning muxlisirim ikenlikinglarni ispatlashinglar bilen shan-sherep Atamgha keltürüldü. 9 Atam méni söyginidek, menmu silerni söydüm; méning méhir-muhebbitimde izchil turunglar. 10 Eger emrlirimni tutsanglar, xuddi men Atamning emrlirini tutqan we hemishe uning méhir-muhebbitide turghinimdek, silermu hemishe méning méhir-muhebbitimde turisiler. 11 Méning xushalliqim silerde bolsun we shuningdek xushalliqinglar tolup tashsun dep, men bularni silerge éyttim. 12 Méning emrim shuki, men silerni söyginimdek, silermu bir-biringlarni söyünglar. 13 Insanlarning öz dostliri üçün jénini pida qilishtin chongqur méhir-muhebbiti yoqtur. 14 Silerge buyrughan emrlirimni ada qilsanglar, méning dostlirim bolisiler. 15 Emdi mundin kéyin men silerni «qul» dep atimaymen. Chünki qul xojayinining néme qiliwatqinini bilmeydu. Uning ornigha silerni «dost» dep atidim, chünki Atamdin anglighanlirimning hemmisini silerge yetküzdüm. 16 Siler méni tallighininglar yoq, eksiche men silerni tallidim we silerni bérıp méwe bersun hemde méwilinglar daim saqlansun, méning namim bilen Atidin néme tilisenglar, u silerge bersun dep silerni tiklidim. 17 Silerge shuni emr qilimenki, bir-biringlarni söyünglar. 18 Bu dunyadikiler silerdin nepretlense, silerdin awwal mendin nepretlen'genlikini bilinglar. 19 Silermu bu dunyadikilerdin bolghan bolsanglar, bu dunyadikiler silerni özimizningki dep, söygen bolatti. Biraq siler bu dunyadin bolmighachqa, belki men silerni bu dunyadin ayrip tallighanliqim üçün, emdi bu dunyadikiler silerdin nepretlinidu. 20 Men silerge éytqan sözni ésinglarda tutunglar: «Qul xojayinidin üstün turmaydu». Ular manga ziyankeshlik qilghan bolsa, silergimu ziyankeshlik qilidu. Méning sözümnü tutqan bolsa, ular silerningkinimu tutidu. 21 Biraq méning namim tüpeylidin ular silergimu shu ishlarning hemmisini qilidu, chünki ular méni

Ewetküchini tonumaydu. 22 Eger men kélip ulargha söz qilmighan bolsam, ularda gunah yoq dep hésablinatti. Lékin hazir gunahi üçün ularning héch bahanisi yoqtur. 23 Kimdekim mendin nepretlense Atamdinmu nepretlen'gen bolidu. 24 Men ularning arisida bashqa héchkim qilip baqmighan emellerni qilmighan bolsam, ularda gunah yoq dep hésablinatti. Lékin ular hazir [emellirimni] körgen turuqluq, yenila hem mendin hem Atamdin nepretlendi. 25 Lékin bu ishlar ulargha tewe bolghan Tewrat qanunida: «Héchqandaq sewesizla mendin nepretlendi» dep pütülgen söz emelge ashurulushi üçün shundaq yüz berdi. 26 Lékin men silerge Atining yénidin ewetidighan Yardemchi, yeni Atining yénidin chiqquchi Heqiqetning Rohi kelgende, U manga guwahliq béridu. 27 Silermu manga guwahliq bérísiler, chünki siler bashtin tartip men bilen bille boldunglar.

16 Silerning putliship ketmeslikinglar üçün bularni silerge éyttim. 2 Ular silerni sinagoglarning jamaetliridin qoghap chiqiriwétidu; hemde shundaq bir waqit-saet kéliduki, silerni öltürgüchi özini Xudagha xizmet qiliwatimen, dep hésablaydu. 3 Ular bularni ya Atini, ya méni tonumighanliq üçün qilidu. 4 Lékin men bu ishlarni silerge éyttimki, waqit-saiti kelgende, men shundaq aldin'ala éytqinimni ésinglarga keltüreleysiler. 5— Men bashta bularni silerge éytmidim, chünki men siler bilen bille idim. Lékin emdi méni ewetküchining yénigha qaytip kétimen. Shundaq turuqluq, aranglardin héchkim mendin: «Nege kétisen?» dep sorimaywatidu. 6 Eksiche, silerge bularni éytqinim üçün, qelbinglar qayghugha chömüp ketti. 7 Emma men silerge heqiqetni éytip qoyayki, méning kétishim silerge paydiliqtur. Chünki eger ketmisem, Yardemchi silerge kelmeydu. Emma ketsem, Uni silerge ewetimen. 8 U kelgende, bu dunyadikilerge gunah toghrisida, heqqaniylik toghrisida we axiret soriqi toghrisida heqiqetni bilgüzidu. 9 U ularni gunah toghrisida bilgüzidu, chünki ular manga étiqad qilmidi. 10 Ular ni heqqaniylik toghrisida [bilgüzidu], chünki Atamning yénigha qaytip barimen we siler méni yene körelmeysiler. 11 Ular ni axiret soriqi toghrisida [bilgüzidu], chünki bu dunyaning hökümdari üstige höküm chiqirildi. 12 Silerge éytidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin siler ularni hazirche kötürelmeysiler. 13 Lékin U, yeni Heqiqetning Rohi kelgende, U silerni barliq heqiqetke bashlap

baridu. Chünki U özlükidin sözlimeydu, belki némini anglighan bolsa, shuni sözleydu we kelgüsida bolidighan ishlardin silerge xewer béridu. **14** U méni ulughlaydu; chünki U mende bar bolghanni tapshuruwélip, silerge jakarlaydu. **15** Atida bar bolghanning hemmisi hem méningkidur; mana shuning üçün men: «U mende bar bolghanni tapshuruwélip, silerge jakarlaydu» dep éyttim. **16** Az waqittin kéyin, méni körmeysiler; we yene bir'az waqit ötkendin kéyin, méni qayta körisiler, chünki men Atamning yénigha kétimen». **17** Shunga muxlislarning beziliri bir-birige: — Bizlerge: — «Az waqittin kéyin, méni körmeysiler; yene bir'az waqit ötkendin kéyin, méni qayta körisiler» we yene «Chünki men Atamning yénigha kétimen» dégini néme déginidu? **18** «Az waqittin kéyin» dégen sözining menisi néme? Uning némilerni dewatqanlirini bilmiduq, — déyishidu. **19** Eysa ularning özidin némini sorimaqchi bolghinini bilip ulargha mundaq dédi: — «Méning «Az waqittin kéyin, méni körmeysiler; yene bir'az waqit ötkendin kéyin, méni körisiler» déginimning menisini bir-biringlardin sorawatamsiler? **20** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, siler yigha-zar kötürüsiler, lékin bu dunyadikiler xushal bolushup kétidu; siler qayghurisiler, lékin qayghuliringlar shadliqqa aylinidu. **21** Ayal kishi tughutta azablinidu, chünki uning waqit-saiti yétip kelgen; lékin bowiqi tughulup bolghandin kéyin, bir perzentning dunyagha kelgenlikining shadliqi bilen tartqan azabini untup kétidu. **22** Shuninggha oxshash, silermu hazir azabliniwatisiler, lékin men siler bilen qayta körüshimen, qelbinglar shadlinidu we shadliqlinglarni héchkim silerdin tartiwalmaydu. **23** Shu künde siler mendin héchnerse sorimaysiler. Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, méning namim bilen Atidin némini tilisenglar, u shuni silerge béridu. **24** Hazirghiche méning namim bilen héchnéme tilimidinglar. Emdil tilenglar, érishisiler, buning bilen shadliqlinglar tolup tashidu! **25** Silerge bularni temsiller bilen éytip berdim. Biraq shundaq bir waqit kéliduki, u chaghda silerge yene temsiller bilen sözlimeymen, Ata toghruluq silerge ochuq éytimen. **26** Shu küni tilekliringlarni méning namim bilen iltija qilisiler. Men siler üçün Atidin telep qilimen, dep éytmaymen; **27** chünki Ata özimu silerni söyidu; chünki siler méni söyisiler we méning Xudaning yénidin kelgenlikimge ishendinglar. **28**

Men Atining yénidin chiqip bu dunyagha keldim; emdil men yene bu dunyadin kétip Atining yénigha barimen». **29** Muxlisliri: — Mana sen hazir ochuq éytiwatisen, temsil keltürüp sözlimiding! **30** Biz séning hemmini bilginingni, shundaqla héchkimning sendin soal sorishining hajiti yoqluqini emdil bilip yettuq. Shuningdin séning Xudaning yénidin kelgenlikimge ishenduq, — déyishti. **31** Eysa jawaben ulargha: — Hazir ishendinglarmu? **32** Mana, shundaq waqit-saiti kéley dep qaldi, shundaqla kélip qaldiki, hemminglar méni yalghuz tashlap herbiringlar öz yolliringlarga tarqilip kétisiler. Biraq men yalghuz emesmen, chünki Ata men bilen billidur. **33** Silerning mende xatirjemlikke ige bolushunglar üçün bularni silerge éyttim. Bu dunyada turup azab-oqubet tartisiler, emma gheyretlik bolunglar! Men bu dunya üstidin ghelibe qildim!

17 Eysa bu sözlerni qilghandin kéyin, közlirini ershke tikip, mundaq dua qildi: — I Ata, waqit-saet yétip keldi; Sen Oghlungni ulughlatquzghaysen; buning bilen Oghlungmu Séni ulughlatquzidu; **2** yeni, uning Sen uninggha tapshurghan insanlarga menggülük hayat ata qilishi üçün, uninggha pütkül et igiliridin üstün hoquq ata qilghiningdek, uni ulughlatquzghaysen. (aiōnios g166) **3** Menggülük hayat shuki, birdinbir heqiqiy Xuda — Séni we Sen ewetken Eysa Mesihni tonushtin ibarettur. (aiōnios g166) **4** Men Séning emel qilishim üçün tapshurghan ishingni orundishim bilen Séni yer yüzide ulughlatquzdum. **5** I Ata, Séning alem apiride bolushtin burun men Özüngning yéningda ige bolghan shan-sherep bilen méni Özüngning yéningda ulughlatquzghaysen. **6** Sen bu dunyadin manga tallap bergen ademlerge Séning namingni ayan qildim. Ular Séningki idi, Sen ularni manga berding we ular Séning söz-kalamingni tutup keldi. **7** Ular hazir Sen manga bergen hemme nersilerning Séningdin kelgenlikini bildi. **8** Chünki Sen manga tapshurghan sözlerni ulargha yetküzdüm; ularmu bularni qobul qildi, shuning bilen Sendin chiqqinimni heqiqeten bilip yetti hemde Séning méni ewetkenlikinggimu ishendi. **9** Bulargha dua qilimen; bu dunyadiki ademlerge emes, belki Sen manga bergen ademlerge dua qilimen; chünki ular Séningkidur. **10** Méning barliqim Séningkidur we Séning barliqing bolsa méningkidur we men ularda sherep taptim. **11** Men emdil bu dunyada turiwermeymen; lékin ular bu dunyada qaldi we men Séning yéninggha kétiwatimen. I muqeddes Ata, Sen manga bergen naming arqiliq

ularni saqlighinki, biz ikkimiz bir bolghinimizdek, ularmu bir bolghay. **12** Men ular bilen bille bolghan waqtimda, Sen manga bergen naming bilen ularni saqlidim hem qoghdidim; we muqeddes yazmilardiki bésharetning emelge ashurulushi yolida, ularning ichidin halaketke xas bolghan kishidin bashqa birimu yoqalmidi. **13** Mana emdi séning yéninggha barimen. Méning shadliqim ularda tolup tashsun dep, bu sözlerni dunyadiki waqtimda sözlidim. **14** Men ulargha söz-kalamingni tapshurdum. Men bu dunyadin bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin bolmighini üçün, bu dunyaning ademleri ularin nepretlinidu. **15** Ularni bu dunyadin ayriwetkeysen dep tilimeymen, belki ularni rezil bolghuchidin saqlighaysen, dep tileymen. **16** Men bu dunyadin bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin emestur. **17** Ularni heqiqet arqiliq Özüngge muqeddes qilip atighuzghaysen, chünki söz-kalaming heqiqettur. **18** Sen méni dunyagha ewetkingdek, menmu ularni dunyagha ewettim. **19** Ularmu heqiqette muqeddes qilinip Özüngge atalsun dep, özümni Sanga xas ataymen. **20** Men yalghuz ular üçünla emes, yene ularning sözi arqiliq manga étiqad qilidighanlar üçünmu dua qilimen. **21** Ularning hemmisi bir bolghay; i Ata, Sen mende, men Sendé bolghandek, ularmu Bizde bir bolghay; shundaq bolghanda, bu dunyadikiler méni Séning ewetkenlikingge ishinidu. **22** Sen manga ata qilghan shan-sherepni ulargha ata qildimki, biz ikkimiz bir bolghandek, ularmu bir bolghay; **23** yeni men ularda, sen mende bolup, ular birlikte kamil qilin'ghay. Shu arqiliq bu dunyadikiler méni ewetkenlikingni hem méni söygingdek ularnimu söygenlikingni bilidu. **24** I Ata, Sen manga bergenliringning hemmisining men bolghan yerde men bilen birge bolushini, shundaqla méning shan-sheripimni, yeni Sen alem apiride bolushtin burun méni söygenliking üçün, manga bergen shan-sherepni ularning körüshini xalaymen. **25** I heqqaniy Ata, bu dunyadikiler séni tonumighan, emma men Séni tonuymen we bularmu méni Séning ewetkenlikingni bildi. **26** We men Séning namingni ulargha ayan qildim we yene dawamlıq ayan qilimen. Shuning bilen, Séning manga körsetken méhir-muhebbiting ularda bolidu we menmu ularda bolay.

18 Eysa bularni éytqandin kéyin, muxlisleri bilen bille tashqirigha chiqip Kidron jilghisining u qétigha ötti. U yerde bir baghche bar idi. Eysa bilen muxlisleri u baghchige kirdi. **2** Uninggha satqunluq

qilidighan Yehudamu u yerni biletti, chünki Eysa muxlisleri bilen pat-pat u yerde yighilip olturatti. **3** Shuning bilen Yehuda bir top Rim leshkerleri bilen bash kahinlar hem Perisiyler ewetken qarawullarni bashlap bu yerge keldi. Ularning qollirida panus, mesh'el we qorallar bar idi. **4** Eysa béshigha chüshidighanlarning hemmisini bilip, ularning aldigha chiqip: — Kimni izdeysiler? — dep soridi. **5** Nasaretlik Eysani, — dep jawab bérishiti ular. Eysa ulargha: — Mana men bolimen, — dédi. (Uninggha satqunluq qilghan Yehudamu ularning arisida turatti). **6** Eysa: «Mana men bolimen» déwidi, ular arqisigha yénip yerge yiqilishti. **7** Shuning bilen Eysa ularin yene bir qétim: — Kimni izdeysiler? — dep soridi. — Nasaretlik Eysani, — déyishti ular. **8** Eysa: — Silerge éyttinghu, men shu bolimen. Eger izdigininglar men bolsam, bularni ketkili qoyunglar, — dédi. **9** Buning bilen özining: «[Ata], Sen manga bergenlerdin héchqaysisini yittürmidim» dégen sözi emelge ashuruldi. **10** Simon Pétrusning yénida bir qilich bolghach, u shuan uni sughurup, bash kahinning chakirigha birni urup, ong quligini shilip chüshürüwetti. Chakarning ismi Malkus idi. **11** Eysa Pétrusqa: — Qilichni ghilapqasal! Ata manga tapshurghan qedehni ichmemdim? — dédi. **12** Shuning bilen, leshkerler topi bilen mingbéshi hem Yehudiylarning qarawulliri Eysani tutup baghlashti. **13** Andin uni aldi bilen Annasning aldigha élip bérishiti. Annas bolsa shu yili bash kahin bolup turghan Qayafaning qéynatisi idi. **14** Burun Yehudiy kéngeshmisidikilergé: «Pütün xelqning [halak bolushining] ornigha, birla ademning ular üçün halak bolushi yaxshi» dep meslihet bergen kishi del shu Qayafa idi. **15** Emdi Simon Pétrus bilen yene bir muxlis Eysaning keynidin egiship barghanidi. U muxlis bash kahin'gha tonush bolghachqa, bash kahinning sariyigha Eysa bilen teng kirdi. **16** Lékin Pétrus bolsa derwazining sirtida qaldi. Shunga bash kahin'gha tonush bolghan héliqi muxlis tashqirigha chiqip, derwaziwen qiz bilen sözlishop, Pétrusni ichkirige bashlap kirdi. **17** Derwaziwen bolghan shu dédek Pétrustin: — Senmu bu ademning muxlisiridin emesmu? — dep soridi. Yaq, emes, — dédi Pétrus. **18** Emdi hawa soghuq bolghanliqi üçün, chakarlar we qarawullar shaxardin gülxan yaqqan bolup, uning chöriside issinip turushatti. Pétrusmu ularning yénida turup issindi. **19** Bash kahin bolsa Eysadin muxlisleri toghruluq we telimi toghruluq soal sorashqa

bashlidi. **20** Eysa uninggha jawaben mundaq berdi: — Men xelq-alem aldida ashkara söz qilghanmen, barliq Yehudiylar yigihlidighan sinagoglarda we ibadexanida daim telim bérip keldim, men yoshurun héchnéme démidim. **21** Bularni némishqa mendin soraysen? Éytqan sözlirimni anglighanlardin sorighin; mana, ular néme dégenlikimni bilidu. **22** Eysa bu sözlerni qilghanda, yénida turghan qarawullardin biri uni bir kachat urup: — Bash kahin'gha mushundaq jawab qayturamsen? — dédi. **23** — Eger yaman söz qilghan bolsam, uning yaman ikenlikini köpchilikning aldida körsetkin. Emma éytqanlirim durus bolsa, méni néme üçün urisen? — dédi Eysa uninggha. **24** Buning bilen Annas uni baghlaqliq péti bash kahin Qayafagha yollidi. **25** Simon Pétrus [otning] aldida issinip turuwatqanidi. [Yénidikiler]: — Senmu uning muxlisliridin emesmidig? — déyishti. — Yaq, emesmen, — dep tandi Pétrus. **26** U yerde bash kahinning chakarliridin, Pétrus quligini késip tashlighan kishige tughqan birsi bar idi. U Pétrusqa: — Baghchide séni uning bilen bille körgenidimghu?! — dédi. **27** Pétrus yene tandi. Del shu chaghda xoraz chillidi. **28** Andin ular Eysani Qayafaning yénidin rimliq waliyning ordisigha élip keldi (shu chaghda tang atqanidi). Uni élip kelgen [Yehudiylar] bolsa özimizni napak qilip bulghimayli dep, ordigha kirmidi. Bolmisa ötüp kétish héytining dastixinidin ghizalinalmaytti. **29** Shunga [waliy] Pilatus sirtqa chiqip, ularning aldigha bérip ulargha: — Bu ademning üstidin néme erz qilisiler? — dep soridi. **30** Ular: — Bu adem jinayetchi bolmisa, uni sizge tapshurmighan bolattuuq, — dep jawab bérishiti. **31** — Uni özünglar élip kétip, öz qanununglar boyiche höküm chiqiringlar! — dédi Pilatus ulargha. Yehudiylar: — Bizning héchkimni ölümge mehkum qilish hoquqimiz yoq tursa, — déyishti. **32** Bu ishlar Eysaning özi qandaq ölüm bilen ölüdighini toghrisidiki aldin éytqan bésharetlik sözining emelge ashurulushi üçün yüz berdi. **33** Andin Pilatus yene ordisigha kirip, Eysani chaqirtip, uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. **34** Eysa uninggha: — Bu soalni özüng sorawatamesen, yaki bashqilar men toghruluq sanga shundaq éytqanmu? — dédi. **35** — Men bir Yehudiyumu?! Séni manga tapshurghanlar öz xelqing we bash kahinlarghu! Néme [jinayet] ötküzgenidig? — dédi Pilatus. **36** Eysa jawaben: — Méning padishahliqim bu dunyagha tewe emestur. Eger bu dunyagha tewe

bolghan bolsa, xizmetchilirim méning Yehudiylargha tapshurulmasliqim üçün jeng qiliwatqan bolatti. Halbuki, méning padishahliqim bu yerge tewe emestur, — dédi. **37** Shunga Pilatus uninggha: — Undaқта, sen padishahmu? Eysa jawaben: — Shundaq, éytqiningdek, padishahmen. Men shuninggha tughulghanmen, we shuninggha dunyagha keldim: — heqiqetke guwahliq bérishim üçündin ibarettur. Heqiqetke tewe bolghan herbir kishi bolsa méning awazimgha qulaq salidu, — dédi. **38** Pilatus uningdin: — «Heqiqet» dégen néme? — dep soridi. Pilatus mushularni dep, yene tashqirigha, Yehudiylarning aldigha chiqip ulargha: — Men uningdin héchqandaq jinayet tapalmidim. **39** Lékin her yili ötüp kétish héytida siler üçün [mehbuslardin] birni qoyup bérish qaidem bar. Shunga bu «Yehudiylarning padishahi»ni silerge qoyup bérishimni xalamsiler? — dédi. **40** Ularning hemmisi jawab bérip: — Bu ademni emes, Barabbasni qoyup béring! — dep qiyqas-süren sélishti (Barabbas bolsa bir qaraqchi idi).

19 Shuning bilen, Pilatus Eysani élip bérip qamchilatti. **2** Leshkerler tikenlik shaxlarni örüp, bir taj yasap, uning béshigha kiydürüshti we uninggha [shahane] sösün renglik bir ton kiydürüp, **3** uning aldigha kélip: — Yashighayla, i Yehudiylarning «padishahi!» — dep mesxire qiliship, uning yüzige qayta-qayta kachat saldi. **4** Pilatus bolsa yene ordisidin chiqip, xalayiqqa: — Mana! Uningdin héchqandaq jinayet tapalmighanliqimni bilishinglar üçün, uni silerning aldinglarga élip chiqtim, — dédi. **5** Buning bilen Eysa béshigha tikenlik taj we uchisigha sösün ton kiygüzülgen halda tashqirigha élip chiqildi. Pilatus ulargha: — Qaranglar, u ademge! — dédi. **6** Bash kahinlar we qarawullar uni körüp: — Uni kréstleng, kréstleng! — dep warqirashti. Pilatus ulargha: — Uni élip bérip özünglar kréstlenglar! Chünki men uningdin héchqandaq jinayet tapalmidim! — dédi. **7** Yehudiylar uninggha jawaben: — Bizde shundaq bir qanun bar. Shu qanunimizgha asasen u ölümge mehkum qilinishi kérek, chünki u özini Xudaning Oghli dep atiwaldi. **8** Pilatus bu sözni anglap téximu qorqup, **9** yene ordisigha kirip, Eysadin: — Sen zadi qeyerdin kelgen? — dep soridi. Lékin Eysa uninggha jawab bermidi. **10** Shunga Pilatus uninggha: — Sen manga gep qilmamsen? Séni qoyup bérishke hoququm barliqini, shundaqla kréstleshkimu hoququm barliqini bilmemsen? — dédi.

11 Eysa jawaben: — Sanga ershtin bérimlign bolsa, méning üstümdin héchqandaq hoququng bolmighan bolatti. Shuning üçün méni sanga tapshurup bergen ademning gunahi téximu éghirdur, — dédi. **12** Shu chaghdin tartip, Pilatus uni qoyuwétishke amal izdeytti. Lékin Yehudiylar warqiriship: — Bu ademni qoyuwetsingiz, siz Qeyserning dosti bolmighan bolisiz! Özini padishah dégen herbir kishi Qeyserge qarshi chiqqan bolidu! — dep chuqan sélishti. **13** Pilatus bu sözlerni anglap, Eysani tashqirigha chiqardi we «tash taxtayliq hoyla» dep atalghan, ibraniy tilida «Gabbata» dep atalghan yerde «soraq texti»ge olturdi **14** (u waqit ötüp kétish héytining teyyarlik küningin altinchi saiti etrapida idi). Pilatus Yehudiylargha: Mana bu silerning padishahinglardur! — dédi. **15** Lékin ular warqiriship: — Yoqiting, yoqiting, uni kréstleng! — dédi. Pilatus ulargha: — Méni padishahinglarni kréstlign, demsiler? — dédi. Bash kahinlar jawaben: — Qeyserdin bashqa héchqandaq padishahimiz yoqtur! — dep [towlashti]. Buning bilen Pilatus uni kréstleshke ulargha tapshurup berdi. **16** [Leshkerler] Eysani élip mangdi. U öz kréstini yüdüp, «Bash söngék jayi» (ibraniy tilida «Golgota») dégen yerge bardı. **18** Ular uni shu yerde yene ikki kishi bilen teng kréstke tartti; bu teripide birsi, u teripide birsi we Eysa ularning otturisida kréstke tartildi. **19** Pilatus taxtigha élan yézip kréstke békitip qoydı. Uninggha: — «Nasaretlik Eysa — Yehudiylarning padishahi» dep yézilghanıdı. **20** Eysa kréstlinidighan yer sheherge yéqin bolghachqa, nurgun Yehudiylar taxtidiki sözlerni oqudı. Taxtidiki sözler ibraniyche, latinche we grékche yéziqta yézilghanıdı. **21** Shunga Yehudiylarning bash kahinliri Pilatusqa: — «Yehudiylarning padishahi» dep yazmang, belki «U özini men Yehudiylarning padishahi, dégen» dep yézing, — déyishti. **22** Biraq Pilatus jawaben: — Yazidighanni yézip boldum! — dédi. **23** Leshkerler Eysani kréstligendin kéyin, uning kiyimlirini élip, tötke bölüp, herbir leshker bir ülüstün élishti; ular hem ichidiki uzun könglek nimu élishti; lékin bu könglek tikilmigen, üstidin ayighighiche bir pütün toqulghanıdı. **24** Shuning üçün leshkerler bir-birige: — Buni yirtmayli, belki chek tartishayli, kimgé chiqsa shu alsun, — déyishti. Bu ishlar muqeddes yazmilardiki munu sözler emelge ashurulush üçün yüz berdi: — «Ular méning kiyimlirimni öz arisida üleshti, Méning könglikimge érishish üçün chek tashlashti».

Derweqe, leshkerler shundaq qilishdi. **25** Eysaning kréstining yénida anisi, anisining singlisi, Klopasning ayali Meryem we Magdalliq Meryemler turatti. **26** Eysa anisi bilen özi söyidighan muxlisining birge turghanliqini körüp, anisigha: — I xanim, mana séning oghlung! — dédi. **27** Andin u bu muxlisqa: — Mana séning anang! — dédi. Shundin étibaren, u muxlis uni özining öyide turghuzdı. **28** Andin Eysa hemme ishlarning tamam bolghinini bilip (muqeddes yazmilardiki bésharet emelge ashurulush üçün): — Ussap kettim! — dédi. **29** U yerde sirke sharab bilen toldurulghan bir koza bar idi. Ular bir parche bulutni sirke sharabqa chilap, bir lépekgül gholigha baghlap, Eysaning aghzigha tenglidi. **30** Eysa sirke sharabni ichkendin kéyin: — Tamam boldi! — dédi-de, béshini töwen qilip, rohini tapshurup berdi. **31** U küni [ötüp kétish héytining] teyyarlik küni bolghachqa, kréstlen'genlarning jesetlirini shabat künde kréstte qaldururmasliq üçün (shabat küni «ulugh kün» hésablan'ghachqa) Yehudiylar Pilatustin kréstlen'genlarning putlirini chéqip andin jesetlirini krésttin tézrek chüshürüwétishni telep qıldı. **32** Shuning bilen leshkerler bérip Eysa bilen bille kréstlen'gen birinchi andin ikkinchi ademning putlirini chaqti. **33** Lékin Eysagha kelgende, uning alliqachan ölgenlikini kördi, shuning bilen uning putini chaqmıdı. **34** Emma leshkerlerdin biri uning biqinigha neyzini sanjiwıdı, shuan qan we su éqip chıqti. **35** Buni körgüchi silerning ishinishinglar üçün guwahliq béridu; körgüchining guwahliqi heqtur, u özining éytqanlirini heq dep bilidu. **36** Bu ishlarning hemmisi muqeddes yazmilarda: «Uning bir tal söngikimu sundurulmaydu» we yene bir bésharette: «Ular özliri sanjighan ademge qaraydu» dep aldın éytilghanlarnı emelge ashurush üçün yüz berdi. **38** Bu ishlardin kéyin, Arimatiyaliq Yüsüp Pilatustin Eysaning jesitini élip kétishni telep qıldı (Yüsüp Eysaning muxlisiridin idi, lékin Yehudiylardin qorqqini üçün buni mexpiy tutatti); Pilatus ruxset berdi, shuning bilen Yüsüp bérip Eysaning jesitini élip ketti. **39** Burun bir kéchisi Eysaning yénigha kelgen héliqi Nikodimmu murmekki bilen sebre arilashturulghan xushbuy dora-dermandin yüz jingche élip, [uning] [bilen bille] keldi. **40** Ikkiylen Eysaning jesitini Yehudiylarning depne qilish aditi boyiche dora-dermanlarnı chéchip, kanap rextler bilen orap képenlidi. **41** Eysa kréstlen'gen yerde bir bagh

bolup, baghning ichide téxi héchkim yerlenmigen yéngi bir bosh yerlik bar idi. **42** Bu Yehudiylarning héytining teyyarlik küni bolghachqa hem bu yerlik yéqin jayda bolghanliqi üçün, ular Eysani shu yerlikke qoydi.

20 Heptining birinchi küni tang seher, Magdalliq Meryem qebrige bardi we qebrining aghzidiki tashning éliwétilgenlikini kördi. **2** Shunga u yügürginiche kélip Simon Pétrus we Eysa söygen héliqi muxlisning yénigha kélip, ulargha: — Ular Rebni qebridin yötkiwétiptu, uni qeyerge qoyghinini bilmiduq! — dédi. **3** Pétrus bilen héliqi muxlis tashqirigha chiqip, qebrige qarap yol aldi. **4** Ikkiylen teng yügürüp mangdi, lékin héliqi muxlis Pétrustin téz yügürüp, qebrige birinchi bolup yétip bardi. **5** U éngiship ichige qarap, kanap képenlarning u yerde yéyiliq turghanliqini kördi, lékin ichkirige kirmidi. **6** Uninggha egiship kelgen Simon Pétrus yétip kélip, qebrige kirdi we u yerde yéyiliq turghan kanap képenlerni, **7** shundaqla Eysaning béshigha oralghan yaghliqinimu kördi. Yaghliq képenler bilen bir yerde emes, belki ayrim yerde yögeklik turatti. **8** Andin qebrige awwal kelgen héliqi muxlismu qebrige kirip, ehwalni körüp ishendi **9** (chünki ular uning ölümdin qayta tirilishining muqerrerliki heqqide muqeddes yazmildiki bésharetni téxiche chüshenmeytti). **10** Shuning bilen ikkiylen öz turalghulirigha qaytishti. **11** Emma Meryem bolsa qebrining sirtida turup yighlawatatti. U yighlap turup qebrining ichige éngiship qariwidi, **12** mana aq kiyim kiygen ikki perishte turatti; ularning biri Eysaning jesiti qoyulghan yerning bash teripide, yene biri ayagh teripide olturatti. **13** Ular Meryemdin: — Xanim, némishqa yighlaysen? — dep soridi. — Rebbimni élip kétéptu, uni nege qoyghanliqini bilelmeywatimen, — dédi u ulargha. **14** U shu sözlerni qilipla, keynige buruluwidi, Eysaning shu yerde turghanliqini kördi. Lékin u uning Eysa ikenlikini bilmidi. **15** Eysa uningdin — Xanim, némishqa yighlaysen, kimni izdeysen? — dep soridi. Meryem uni baghwen shu, dep oylap: — Teqsir, eger uni siz shu yerdin yötkiwetken bolsingiz, qeyerge qoyghanliqingizni éytip bergeysiz. Men uni élip kétimen, — dédi. **16** Meryem! — dédi Eysa uninggha. Meryem burulupla, ibraniiy tilida: — Rabboni! — dédi (bu söz «ustaz» dégen menide). **17** Eysa uninggha: — Manga ésilminghin! Chünki men téxi atamning yénigha chiqmidim. Bérip

qérindashlirimgha: Méni «Silerningmu Atanglarning, yeni méning Atamning, silerning Xudayinglarning, yeni méning Xudayimning yénigha chiqimen!» deydu, — dep yetküzgin, dédi. **18** Shuning bilen Magdalliq Meryem muxlislarning yénigha bérip, ulargha: «Rebni kördüm!» dédi we shundaqla Eysa özi éytqan u sözlerni ulargha yetküzdi. **19** Shu küni kechte, yeni heptining birinchi küni kechte, Yehudiylardin qorqqanliqi üçün muxlislar yighilghan öyde ishiklirini him taqiwalghanidi; shu waqitta, Eysa kélip ularning otturida [körünüp], öre turghan halda ulargha: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **20** Buni dep, qollirini we biqinini ulargha körsetti. Shuning bilen muxlislar Rebni körginidin shadlandi. **21** Shunga Eysa ulargha yene: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! Ata méni ewetkinidek, menmu silerni ewetimen, — dédi. **22** Bu sözni éytqandin kéyin, u ularning üstige bir püwlep: — Muqeddes Rohni qobul qilinglar. **23** Kimning gunahlirini kechürsenglar, uning gunahi kechürüm qilinidu; kimning gunahlirini tutuwalsanglar, shuning gunahi tutuwélinidu! — dédi. **24** Emma on ikkiylenning biri, yeni «qoshkézek» dep atalghan Tomas Eysa kelgende ularning yénida emes idi. **25** Shunga bashqa muxlislar uninggha: — Biz Rebni kördüq! — déyishti. Lékin Tomas ulargha: — Uning qollirida mixlarning izini körmigüche, mixlarning izigha öz barmiqimni we biqinigha öz qolumni tiqip baqmighuche, hergiz ishenmeymen, — dédi. **26** Sekkiz künden kéyin, muxlislar yene shu öy ichide jem bolghanda, Tomasmu ular bilen bille idi. Ishikler taqaqliq tursimu, Eysa kélip ularning arisida turup: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **27** Andin u Tomasqa: — Barmiqingni bu yerge tegküzüp, qollirimgha qara. Qolungni uzitip, biqinimgha tiqip, gumanda bolmay, ishen'güchi bolghin! — dédi. **28** Tomas uninggha: — Méning Rebbim hem méning Xudayimsen! — dep jawab berdi. **29** Eysa uninggha: — Méni körgenliking üçün ishending. Körmey turup ishen'güchiler bextliktur! — dédi. **30** Eysa muxlislirining aldidu bu kitabta xatirilenmigen bashqa nurgun möjizilik alametlernimu körsetti. **31** Lékin mushular silerni Eysaning Mesih, shundaqla Xudaning Oghli ikenlikige ishensun hem bu arqiliq [uninggha] étiqad qilip, uning nami arqiliq hayatliqqa érishsun, dep yézildi.

21 Bu ishlardin kéyin, Eysa Tibériyas déngizining boyida muxlislirigha yene bir qétim köründi.

Uning bu qétimqi körünüşhi mundaq boldi: **2** Simon Pétrus, «qoshkézek» dep atalghan Tomas, Galiliyediki Kanaliq Nataniyel, Zebediyning oghulliri we bashqa ikki muxlis bille idi. **3** Simon Pétrus: Men béliq tutqili barimen, — dédi. Köpchilik: Bizmu sen bilen bille barimiz, — déyishti. Ular tashqirigha chiqip, kémige olturdi, lékin shu bir kéche héchnerse tutalmidi. **4** Tang atay déginide, Eysa qirghaqa turatti, biraq muxlislar uning Eysa ikenlikini bilmidi. **5** Shunga Eysa: — Balilar, silerde yégudek bir nerse yoquq? — dep soridi. — Yoq, — dep jawab berdi ular. **6** Eysa ulargha — Torni kémining ong teripige tashlanglar, shundaq qilsanglar tutisiler, — dédi. Shuning bilen ular torni [shu yaqqa] tashlap, shundaq köp béliq tuttiki, hetta torni tartip chiqirilmay qaldi. **7** Eysa söygen muxlis Pétrusqa: — Bu Rebqu! — dédi. Simon Pétrus uning Eysa ikenlikini anglap, tonini öziye yögep (chünki [bélining asti] yalingach idi) özini déngizgha tashlidi. **8** Qirghaqtin anche yiraq emes bolup, texminen ikki yüz gez yiraqliqta bolghachqa, qalghan muxlislar béliq bilen tolghan torni tartip kichik kémisi bilen qirghaqa keldi. **9** Ular qirghaqa chiqqanda, shaxardin yéqilghan, üstide béliq qoyuqluq gülxanni we nanni kördi. **10** Eysa: — Emdi tutqan béliqinglardin ekélinglar, — dédi. **11** Simon Pétrus [kémige] chiqip, torni qirghaqa tartip chiqardi. Tor chong béliqlar bilen tolghan bolup, jemi bir yüz ellik üç béliq bar idi. Béliq shunche köp bolghini bilen, tor yirtilmighanidi. **12** Eysa: — Kélinglar, nashta qilinglar, — dédi. Muxlisarning ichidin héchkim uningdin: — Sen kim bolisen? — dep sorashqa pétinalmidi. Chünki ular uning Reb ikenlikini bildi. **13** Eysa nanni ekilip ulargha berdi hem béliqlarimimu shundaq qildi. **14** Mana bu Eysaning ölgendin kéyin tirilip, özini muxlislirigha üçinchi qétim ayan qilishi idi. **15** Ular nashta qilghandin kéyin, Eysa Simon Pétrustin: — Yunusning oghli Simon, sen méni bulardinmu chongqur söyemsen? — dep soridi. — Shundaq Reb, méning séni söyidighanliqimni sen bilisen! — dédi Pétrus. Eysa uninggha: Undaqa, qozilirimni otlitip baq! — dédi. **16** U ikkinchi qétim yene uningdin: — Yunusning oghli Simon, méni söyemsen? — dep soridi. Pétrus yene: — Shundaq, Reb, méning séni söyidighanliqimni bilisen, — dédi. Eysa uninggha: — Undaqa, qoylirimni baq, — dédi. **17** Üchinchi qétim uningdin yene: — Yunusning oghli Simon, méni söyemsen? — dep soridi. Pétrus Eysaning üçinchi

qétim özidin: «Méni söyemsen?» dep sorighanliqigha köngli yérim bolup: — Reb, sen hemmini bilisen, séni söyidighanliqimnimu bilisen, — dédi. Eysa uninggha: — Undaqa, qoylirimni otlat. **18** Berheq, berheq, sanga shuni éytip qoyayki, yash waqtingda bélingni özüng baghlap, qeyerge baray déseng shu yerge mangatting; lékin yashan'ghanda, qolliringni uzitisen we bashqa birsi séni baghlap, sen xalimaydighan yerge élip kétidu, — dédi. **19** Eysa bu sözni Pétrusning qandaq ölüsh arqiliq Xudagha shan-sherep keltüridighanliqini éniq bildürüş üçün éytti. Andin, uninggha yene: — Manga egeshküchi bolghin, — dédi. **20** Pétrus keynige burulup, Eysa söyidighan muxlisning egiship kéliwatqanliqini kördi (bu muxlis kechlik tamaqta Eysaning quchiqigha yölinip: «I Reb, séni tutup béridighan kimdu?» dep sorighan muxlis idi). **21** Pétrus uni körüp, Eysadin: — I Reb, bu adem kéyin qandaq bolar? — dep soridi. **22** Eysa uninggha: — Eger men qayta kelgüche uning turup qélishini xalisammu, séning buning bilen néme karing?! Manga egeshküchi bolghin, — dédi. **23** Buning bilen qérindashlar arisida «Héliqi muxlis ölmeydu» dégen gep tarqaldi. Lékin Eysa Pétrusqa: «U ölmeydu» démigenidi, belki peqet: «Eger men qayta kelgüche uning turup qélishini xalisammu, séning buning bilen néme karing?!» dégenidi. **24** Bu ishlargha guwahliq bergüchi hemde bu ishlarni xatiriligüchi ene shu muxlistur. Uning guwahliqining heqiqet ikenlikini bilimiz. **25** Eysa bulardin bashqa nurghun ishlarnimu qilghanidi; eger ularning hemmisi bir-birlep yézilghan bolsa, méningche yézilghan kitablarni pütkül alemning öziye sighmaytti!

Rosullarning paaliyetliri

1 I [hürmetlik] Téofilos, men deslep yazghan bayan Eysa özi tallighan rosullargha Muqeddes Roh arqiliq emrlerni tapshurup asman'gha kötürülgen kün'güche bolghan uning barliq emelliri hem barliq telim bérishlirining bashlanmisi toghrisida idi. **3** U azab-oqubetlerni tartqandin kéyin, ulargha köp ispatlar bilen özining tirik ikenlikini körsetken; u ulargha qiriq kün ichide körün'gen bolup, Xudaning padishahliqigha ait ishlar toghruluq sözlep bergen; **4** we ular bilen jem qilin'ghanda mundaq emr qildi: — «Yérusalémdin ayrilmay, siler mendin anglighan, Atining wedisini kütünglar. **5** Chünki Yehya suda chömüldürgen, lékin siler bolsanglar köp künler ötmey Muqeddes Rohta chömüldürülsiler». **6** Rosullar [uning bilen] jem qilin'ghanda, uningdin: — I Reb, sen mushu waqitta Israilning padishahliqini eslige keltürmekchimusen? — dep sorashqa bashlidi. **7** U ulargha mundaq dédi: — Ata Öz hoquqigha asasen békitken waqit-peytlerni silerning bilish nésiwenglar yoq. **8** Biraq Muqeddes Roh üstünglarga chüshkende siler küch-qudretke ige bolisiler, Yérusalém, pütün Yehudiye we Samariye boyiche hem jahanning chetlirigiche manga guwahchi bolisiler. **9** U bu sözlerni qilip bolup, ular qarap turghanda kötürüldi, bir parche bulut uni arigha aldi-de, u ularning neziridin ghayib boldi. **10** U asman'gha kötürülgende, ular közlrini kökke tikip qarashqanda, mana tuyusiz ularning yénida aq kiyim kiygen ikki adem peyda bolup: **11** — Ey Galiliyelikler, némishqa öre turghininglarche asman'gha qarap qaldinglar? Siler silerdin ayrilip ershke kötürülgen shu Eysaning asman'gha qandaq kötürülginini körgen bolsanglar, yene shu halda qaytip kélidu, — dédi. **12** Andin ular Yérusalémgha yéqin, uningdin bir chaqirimche yiraqliqtiki Zeytun téghidin Yérusalémgha qaytip keldi. **13** Ular sheherge kirip, özliri turuwatqan öyning üstünki qewitidiki bir öyge chiqti. Shu yerde Pétrus, Yuhanna, Yaqup, Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay, Matta, Alfayning oghli Yaqup, «milletperwer» Simon we [yene bir] Yaqupning oghli Yehuda bar idi. **14** Bular bir jan bir dil bolup üzüldürmey bérilip dua-tilawet qilishiti; bu ishda bir yerge jem bolghanlardan birqanche ayal, jümlidin Eysaning anisi Meryem hemde Eysaning inilirimu bar idi. **15** Shu künlerning

biride, Pétrus qérindashlar otturisida öre turup (jem bolushqanlar bir yüz yigirmige yéqin idi) mundaq dédi: **16** — Qérindashlar, Eysani tutqanlarga yol bashlighuchi bolghan Yehuda heqqide Muqeddes Rohning burun Dawut arqiliq aldin éytqan muqeddes yazmildiki sözliri emelge éshishi muqerrer idi. **17** Chünki [Yehuda]mu arimizdin biri hésablan'ghan we [Xudaning] bu xizmitidin nésiwisi bar idi **18** (u qilghan qebihlikning in'amidin érishken pulgha bir parche yer sétiwalghanidi, u shu yerde bëshichilap yiqilip, üçhey-qérini chuwulup ketti; **19** bu ish pütkül Yérusalémdikilerge melum bolup, ular u yerni öz tili bilen «Haqeldema» dep atashti. Buning menisi «qan tökülgen yer» dégenliktur) **20** Chünki Zeburda [Yehudagha] [qaritilghan] munu sözler pütülgen: — «Uning turalghusi chölge aylansun, Uningda héch turghuchi bolmisun!» We: — «Uning yétekchilik ornigha bashqa birsi chiqsun!» **21** Shuning üçün, Reb Eysaning tirilgenlikige biz bilen teng guwahliq bérishi üçün, bir kishini tallishimiz kérek. Bu kishi Eysa arimizda yürgen künlerde, Yehya [peyghember]din chömüldürüshni qobul qilghan kündin bashlap taki asman'gha kötürülgen kün'güche biz bilen bashtin-axir bille bolghan kishilerdin bolushi kérek, — dédi. **23** Shuning bilen ular Yüsüp (yene Barsabas depmu atalghan, yene bir ismi Yustus) bilen Mattiyas dégen ikki kishini békitip, mundaq dua qilishiti: **24** — Sen, i hemme ademning qelbini bilgüchi Perwerdigar! Yehuda téyilip bu xizmet we rosulluqtin mehrum bolup özige xas bolghan yerge ketti. Emdi u tashlap qoyghan xizmet we rosulluqning nésiwisige ige bolushqa bu ikkiylendin qaysisini tallighanliqingni körsetkeysen! **26** Andin ular bu ikki kishige chek tashliwidi, chek Mattiyasqa chiqti. Shuning bilen u on bir rosul bilen bir qatardin orun alghan hésablandi.

2 Emdi «orma héyt» künining waqti-saiti toshqanda, bularning hemmisi Yérusalémda bir yerge jem bolghanidi. **2** Asmandin tuyusiz küchlük shamal soqqandek bir awaz anglinip, ular olturuwatqan öyni bir aldi. **3** Ot yalqunidek tillar ulargha körünüp, ularning herbirining üstige tarqilip qondi. **4** Ularning hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Roh ulargha söz ata qilishi bilen ular namelum tillarda sözligili turdi. **5** U chaghda, asman astidiki barliq ellerdin kelgen nurghun ixlasmén Yehudiy erlermu Yérusalémda turuwatqanidi. **6** Emdi [étiqadchilarning] bu awazi anglinip, top-top ademler shu yerge jem bolushiti

hemde [étiqadchilarning] özliri turushluq jaydiki tillarda sözlshiwatqanliqini anglap, téngirqap qélishiti. 7 Ular heyran bolup teejüplinip: — Qaranglar, sözlshiwatqanlarning hemmisi Galiliyeliklerghu? 8 Qandaqlar che ularning bizning ana yurtimizdiki tillirimizda sözlshiwatqanliqini anglawatqandimiz? 9 Arimizda Partiyalar, Médialar, Élamlar, shundaqla Mésopotamiye, Yehudiye, Kapadokiya, Pontus, Asiya, 10 Frigiye hem Pamfiliye, Misir, Liwiye Kurinige yéqin jayliridin kelgenler, shuningdek mushu yerde musafir bolup turuwatqan Rim shehiridin kelgenler — Yehudiylar bolsun, Tewrat étiqadigha kirgenler bolsun, Krétlar we Erebler bolsun, hemmimiz ularning Xudaning qilghan ulugh emellirini bizning ana tillirimizda sözlewatqanliqini anglawatimiz! — déyishti. 12 Ular hang-tang qélip alaqzadilik bilen bir-birige: — Bu zadi qandaq ishtu? — déyishti. 13 Emma beziler: — Bular yéngi sharab bilen obdanla mest bolup qaptu! — dep mesxire qilishiti. 14 Emma Pétrus qalghan on bireylen bilen ornidin turup, awazini kütürüp köpchilikke mundaq dédi: — Ey Yehudiyedikiler we Yérusalémda barliq turuwatqanlar! Bu ish silerge melum bolghayki, sözlirimge qulaq sélinglar! 15 Bular siler oylighandek mest emes, chünki hazir peqet etigen saet toqquz boldi. 16 Emeliyette bu del Yoél peyghember arqiliq aldin éytilghan shu ishtur: 17 — «Xuda mundaq dédi: «Men axirqi künlerde Öz Rohimni barliq et igiliri üstige quyimen; Silerning oghul-qizliringlar wehiylik bésharet yetküzidu, Silerning yigitliringlar ghayibane alamet körünüshlerni köridu; Silerning qériliringlar alamet chüshlerni köridu; 18 Berheq, shu künlerde qullirim üstigimu, dédeklirim üstigimu Rohimni quyimen, ular bésharet yetküzidu. 19 Men yuqirida asmanlarda karamet ishlar, töwende, zéminda möjizilik alametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwrüklerini körsitimen. 20 Rebning ulugh hem karamet-shereplik küni bolmighuche, Quyash qaranghuluqqa, Ay qan'gha aylandurulidu. 21 Hem shu chaghda shundaq emelge ashuruliduki, Rebning namini chaqirip nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu». 22 Ey Israillar, mushu sözlerni anglanglar. Nasaretlik Eysa bolsa, Xuda aranglarda u arqiliq körsetken qudretlik emeller, karametler we möjizilik alametler bilen silerge testiqlighan bir zat — bu ishlar hemminglarga melum — 23 u kishi Xudaning békitken meqsiti we aldin'ala bilishi boyiche satqunluqqa

uchrap tutup bérilgendin kéyin, siler uni Tewrat qanunisiz yürgen ademlerning qoli arqiliq kréstlep öltürgüzdünglar. 24 Lékin Xuda uni ölümning azablarning ilkindin azad qilip qayta tirildürdi. Chünki ölümning uni tutqun qilishi hergiz mumkin emes. 25 Dawut [Zeburda] u toghruluq mundaq aldin éytqan: «Men Perwerdigarni herdaim köz aldında körüp kéliwatimen; U ong yénimda bolghachqa, Men hergiz tewrenmeymen. 26 Shunga méning qelbim xushallandi, Méning tilim shadlinip yayridi; Méning ténim ümid-arzu ichide turidu; 27 Chünki Sen jénimni tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning Muqeddes Bolghuchunggha chirishlerni körgüzmeysen. (Hadés g86) 28 Sen manga hayat yollirini körsetkensen; Huzurung bilen méni shad-xuramliqqa tolup tashquzisen». 29 Qérindashlar, men atimiz [padishah] Dawut toghruluq héch ikkilenmey shuni éytimenki, u öldi we uning qebrisi bügünki kün'giche arimizda bar. 30 Emdi u peyghember bolup, Xudaning uning textige olturushqa öz pushtidin bireylenni turghuzushqa qesem bilen wede bergenlikini biletti. 31 U Mesihning [ölgendin kéyin] tirildürüldighinin aldin'ala körüp yetken we bu munasiwet bilen Mesihning tehtisarada qaldurulmaydighinin we téning chirimeydighinin tilgha alghan. (Hadés g86) 32 Xuda del bu Eysani ölümün tirildürdi, we hemmimiz bu ishning guwahchilirimiz. 33 U Xudaning ong yénida shan-sherep ichide olturghuzulup, shundaqla Ata wede qilghan Muqeddes Rohni qobul qilip, hazir körüwatqan hem anglawatqanliringlarni töküp [bizlerge] chüshürdi. 34 Chünki Dawut özi ershke chiqqan emes; lékin u munu sezlerni [Zeburda] éytqan: — «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning dushmanliringni textipering qilmighuche, Méning ong yénimda olturghin!»». 36 Shuning üçün, pütkül Israil jemetidikiler shuni qet'iy bilsunki, Xuda siler kréstligen del ushbu Eysani hem Reb hem Mesih qilip tiklidi!». 37 Bu sözler anglighanlarning yürikige sanjilghandek qattiq tegken bolup ular Pétrus we bashqa rosullardin: — I qérindashlar, undaqta biz néme qilishimiz kérek? — dep sorashti. 38 Pétrus ulargha: — Towa qilinglar, herbiringlar Eysa Mesihning namida gunahliringlarning kechürüm qilinishi üçün chömüldürüshni qobul qilinglar we shundaq qilsanglar Xudaning iltipati bolghan Muqeddes Roh silerge ata qilinidu. 39 Chünki bu wede silerge we silerning baliliringlarga, yiraqta

turuwatqanlarning hemmisige, yeni Perwerdigar Xudayimiz özi qaqirghanlarning hemmisige ata qilinidu. 40 Pétrus yene nurghun bashqa sözler bilen ularni agahlandurup ulargha: — Siler özünglarni bu iplas dewrdin qutquzunglar! — dep jékilidi. 41 Shuning bilen uning sözini qobul qilghanlar chömüldürülüshiti. Shu küni [jamaetke] qoshulghanlar üç mingche kishi idi. 42 Ular özlirini izchil halda rosullarning telimige, [étiqadchilarning] birlik-hemdemlikige, nanni oshtushqa we dualargha béghishlidi. 43 We qorqunch ularning herbirining üstige chüshti we rosullarning wasitisi bilen nurghun karametler we möjjizilik alametler yüz berdi. 44 Pütün étiqadchilar dawamlıq jem bolup bille yashap, barlıqını orta q tutushti. 45 Ular mal-mülüklerini sétip, pulini herkimning éhtiyajigha qarap hemmisige teqsim qilishatti. 46 Ular her küni ibadetxana hoylisigha bir niyette jem bolushatti, öy-öylerde xushal-xuramlıq we aq köngüllük bilen orta q ghizaliniship, nanni oshtup yéyiship, 47 Xudagha medhiye oqushatti; ular pütkül xalayıqning izzitige sazawer boldi. Reb her küni qutquzuluwatqanlarni jamaetke qoshatti.

3 Bir küni ibadetxanida dua qilinidighan waqıtta, yeni chüshtin kéyin saet üçte, Pétrus bilen Yuhannamu ibadetxanigha chiqıp barghanidi. 2 Shu peyette bir tughma tokur ademmı bu yerge élip kéliniwatqanidi. Her küni, kishiler uni ibadetxanigha kirgenlerdin sediqe tilisun dep, ibadetxanidiki «Güzel derwaza» aldigha ekélip qoyatti. 3 U Pétrus bilen Yuhannaning ibadetxanigha kirip kétiwatqinini körüp, ular din sediqe tilidi. 4 Pétrus bilen Yuhanna uninggha nezirini saldi. Pétrus uninggha: — Bizge qara! — dédi. 5 U ular din bir nerse kütüp, közlirini üzme q qarap turatti. 6 Bira q Pétrus uninggha: — Mende altun ya ki kümüş yo q; lékin qolımda barini sanga bérey. Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, ornungdin turup mang! — déwidi, 7 uni ong qolidin tartıp, yölep turghuzdi. U ademning put we oshu q béghishliri shuan küchlendürülüp, 8 ornidin des turup méngishqa bashlidi. U méngip we sekrep, Xudagha medhiye oqughan halda ular bilen bille ibadetxana hoylisigha kirdi. 9 Barlıq xalayıq uning méngip Xudagha medhiye oqughanlıqını körüp 10 uning ibadetxanidiki «güzel derwaza» aldida sediqe tilep olturidighan héli qı adem ikenlikini tonup, uningda yüz berginige heyranuhes bolup dang qétip qélishti. 11 [Sa qayghan kishi] Pétrus bilen Yuhannagha ching ésilip turuwalghanda,

heyran bolushqa barlıq xel q ularning yénigha [ibadetxanidiki] «Sulayman péshaywini» dégen yerge yügürüp kélishti. 12 Bu ehwalni körgen Pétrus xalayıqqa munda q dédi: — I Israillar! Bu ishqa némanche heyran bolisiler? Biz xuddi öz küch-kudritimiz ya ki ixlasmenlikimizge tayinip bu ademni mangdurghandek bizge némanche tikilip qaraysiler? 13 Emeliyette bolsa, ata-bowilirimizning Xudasi, yeni Ibrahim, Isha q we Yaqupning Xudasi Öz xizmetkari bolghan Eysani shan-sherep bilen ulughlighan. Bira q siler bolsanglar uni [rimliqlargha] tutup berdinglar; andin [waliy] Pilatus uni qoyup bérishni höküm qilghandin kéyin, siler Pilatusning aldida uningdin ténip ret qilishtinglar. 14 Mana siler Muqeddes we Heqqaniy Bolghuchidin ténip, uni ret qilip [Pilatusın] uning ornigha bir qatılını qoyup bérishni telep qildinglar. 15 Shunda q qilip, hayatlıqını barlıqqa Keltürgüchini öltürdünglar! Bira q Xuda uni ölümdin tirildürdi, biz mana buninggha guwahchidurmız. 16 Mana uning namigha qilghan étiqad arqili q, uning nami siler körüwatqan we tonuydighan bu ademge derman kirgüzdi; uning arqili q bolghan étiqad u kishini kö z aldinglarda sellimaza sa q-salamat qildi. 17 Emdi qérindashlar, silerning we shuningdek silerning bashliqliringlarningmu bu ishni gheplette qilghanlıqinglarni bilimen. 18 Lékin Xuda barlıq peyghemberlerning aghzi bilen aldin'ala jakarlighanlirini, yeni uning Mesihning azab-oqubet tartidighanlıqını shu yol bilen emelge ashurdi. 19 Shuning üçhün gunahinglarning öchürüwétilishi üçhün hazir towa qilip yolliringlardin burulunglar! Shunda q qilghanda, insanlarning jénini yéngilanduridighan pesil-künler Perwerdigarning huzuridin chiqıp kélidu 20 we u siler üçhün aldin tiklen'gen Mesih, yeni Eysani qéshinglarga qaytidin ewetidu. 21 Hazirche bolsa, Xudaning desleptiki zamanlardin tartıp muqeddes peyghemberlirining aghzi bilen éytqinidek, hemme mewjudatlar yéngilinidighan waqıt kelmigüche, ershler uni qobul qilip, uninggha makan bolidu. (aiōn g165) 22 Musa derweqe munda q dégenidi: — «Perwerdigar Xudayinglar öz qérindashliringlar arisidin manga oxshash bir peyghember turghuzidu. Uning silerge éytqan barlıq sözlirini anglap, uninggha tolu q itaet qilishinglar kérek! 23 Chünki bu peyghemberning sözini anglimaydighanlarning herbiri xel q qataridin üzüp tashlinidu». 24 Derweqe, Samuil [peyghember]

we uningdin kéyin kélip bésharetlerni yetküzgen peyghemberlarning hemmisi bu künler toghrisida aldin éytqan. **25** Siler bu peyghemberlarning perzentlirisiler we Xuda ata-bowanglar bilen tüzgen ehdining perzentliridursiler — bu ehde boyiche Xuda Ibrahimgha: «Séning nesling arqiliq yer yuzidiki barliq aile-jemetlerge bext-beriket ata qilinidu» dep wede bergen. **26** Shunga Xuda herbiringlarni öz rezillikliringlardin qayturup, silerge bext-beriket ata qilish üçün, xizmetkari Eysani turghuzup, uni awwal silerge ewetti.

4 Pétrus bilen Yuhanna xalayıqqa gep qiliwatqanda, kahinlar, ibadetxana qarawullirining bashliqi we Saduqiylar ularning yénigha kélip qaldi. **2** Ular [rosullarning] xalayıqqa telim bérishi, jümlidin «Eysaning wasitisi bilen ölgenler tirildürüldü» dep jakarlighini üçün intayin esebiyleshti. **3** Ular ularni tutqun qilip, etisigiche türmige solap qoydi, chünki kech kirip qalghanidi. **4** Lékin jar qilin'ghan söz-kalamni anglighanlarning köpi étiqad qildi; shuning bilen étiqad qilghan erlerning sanila besh minggha yetti. **5** Etisi, [Yehudiylarning kéngeshmisidiki] bashliqlar, aqsqaqallar we Tewrat ustazliri Yérusalémda toplandi. **6** Ularning arisida bash kahin Annas, Qayafas, Yuhanna, Iskender we bash kahinning bashqa jemetidikiler bar idi. **7** Ular [Pétrus bilen Yuhannani] arisigha turghuzup: — Siler bu ishni qaysi küch-qudretke tayinip yaki kimning nami bilen qildinglar? — dep soridi. **8** Pétrus Muqeddes Rohqa toldurulghan halda ulargha mundaq dédi: Xelqning hökümranliri we Israilning aqsqaqalliri! **9** Eger biz bügün bu tokur ademge körsetken yaxshi emel hem uning qandaq saqaytilghanliqi seweblik soraqqa tartilghan bolsaq, **10** siler we pütkül Israil xelqi shuni bilsunki, siler kréstligen, emma Xuda ölümdin tirildürgen Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, uning [küch-qudriti] arqiliq bu kishi mushu yerde aldinglarda pütünley saq-salamat turidu! **11** Bu [Eysa] bolsa, [muqeddes yazmilarda] [pütülgendek], del siler tamchilar étibarsiz dep tashliwetken, biraq burjek téshi bolup tiklen'gen tashtur. **12** Uningdin bashqa héchkimde nijatliq yoq, chünki pütkül asman astida insanlar arisigha teqdim qilin'ghan, Eysadin bashqa bizni qutquzidighan héchqandaq bir nam yoqtur. **13** Pétrus bilen Yuhannaning bu jüritini körgen hökümranlar ularning oqumighan adettiki ademlerdin ikenlikini bilip, heyran bolushti; ularning

burun Eysa bilen bille bolghanliqinimu bildi. **14** Uning üstige, saqayghan héliqi ademning ularning yénida turuwatqanliqini körüp, ular héchqandaq gep yanduralmidi. **15** Shuning bilen hökümranlar ularni kéngeshmidin chiqishqa buyrudi. Andin bir-biri bilen meslihetliship: **16** — Bularni qandaq qilimiz? Chünki ularning wasitisi bilen xéli körünerlik möjizilik bir alamet yüz bergenliki pütkül Yérusalémdikilerge ayan boldi we biz uni inkar qilishqa amalsizimiz. **17** Lékin bu ishning xelq ichide téximu keng yéyilip ketmesliki üçün, ulargha bundin kéyin bu ademning namida héchkimge héchnéme démeslikke agah-tehdit salayli! — déyishti. **18** Shuning bilen ularni chaqirtip, bundin kéyin Eysaning namida héch sözlimeslik yaki telim bermeslikni qet'iy buyrudi. **19** Lékin Pétrus bilen Yuhanna: — Xudaning aldida silerge itaet qilish toghrimu yaki Xudaghimu, buninggha özünglar bir néme denglar! **20** Emma biz bolsaq, körgen we anglighanirimizni éytmay turalmaymiz! — dep jawab berdi. **21** [Hökümranlar] bolsa xalayıqtin qorqup, ularni jazalashqa layiq seweb tapalmay, ulargha téximu tehdit sélip, qoyup berdi. Chünki xalayıq bolghan weqe tüpeylidin Xudani ulughlighanidi. **22** Chünki bu saqaytilish möjizilik alamiti körsitilgen kishining yéshi qiriqtin ashqanidi. **23** Ular qoyup bérilgendin kéyin, öz hemrahlirining yénigha qaytip kélip, bash kahinlar we aqsqaqallarning qilghan sözlirini bashtin-axir köpchilikke uqturdi. **24** Ular buni anglighanda, awazini bir niyet bir dil bilen Xudagha kötürüp mundaq nida qildi: — I Igimiz, Sen asman-zémin, déngiz-okyanlarni we ulardiki barliq mewjudatlarni yaratqan Xudadursen. **25** Sen Muqeddes Roh bilen xizmetkaring bolghan Dawutning aghzi arqiliq mundaq dégen'ghu: «Eller némishqa chuqan salidu? Néme üçün bikardin-bikar suyiqest oylaydu? **26** Dunyadiki padishahlar sep tartip, Emeldarlar yighiliship, Perwerdigar we Uning Mesihni bilen qarshilishqa jem bolushti». **27** — Chünki derweqe del bu sheherde Hérod hem Pontius Pilatus, yat ellikler hem Israil xelqliri birliship, Sen mesihligen muqeddes xizmetkaring Eysagha qarshi chiqip toplan'ghanidi, **28** shuning bilen küch-qudriting we iradeng boyiche Sen burunla némining emelge ashurulushini békitken bolsang, ular shularni qilghan. **29** Emdi i Perwerdigar, ularning séliwatqan tehditlirini körgeysen, qulliringni söz-kalamingni toluq yürekliq bilen sözlep yetküzidighan qilghaysen; **30** késellerni saqaytishqa qolungni uzitip, muqeddes xizmetkaring

Eysaning namida möjizilik alametlar we karametlerni yaratqaysen. **31** Ularning duasi ayaghlashqanda, ular turghan yer tewrinip ketti. Ular hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Xudaning söz-kalamini yürekliik sözlep yetküzüshke bashlidi. **32** Top-top étiqadchilar bir jan-bir dil, bir meqsette idi. Héchkim öziğe teulluq pul-mélini «özümning» démeytti, belki hemmisige ortaq idi. **33** Rosullar zor küch-qudret bilen Reb Eysaning tirilgenlikige guwahliq béretti. Xudaning zor méhri-shepqiti ularning hemmisining üstige qondi. **34** Ularning arisidikilerning héchnémige hajiti chüshmeytti. Chünki yer-zémin, öy-jay igidarliri bolghanlar ularni sétip, pulini élip kélip **35** rosullarning ayighi aldigha qoyatti; andin herkimning éhtiyajigha qarap teqsim qilinatti. **36** Ularning ichide Lawiy qebilisidin bolghan, Siprusta tughulghan Yüsüp isimlik birsi bar idi (rosullar uni Barnabas, yeni «Righbetlendürgüchi oghul bala» dep atighan); **37** uningmu bir parche étizi bar idi; u shu yolda uni sétip, pulini élip rosullarning ayighi aldigha tapshurdi.

5 Emdi Ananiyas isimlik yene bir ademmü ayali Safira bilen bir parche yérini satti. **2** Ananiyas pulning bir qismini öziğe qaldurdi, yeni bir qismini élip kélip, rosullarning ayighi aldigha qoydi. Ayalimu buningdin toluq xewerdar idi. **3** Biraq Pétrus uninggha: — Ananiyas, némishqa qelbingni Sheytanning ilkige tapshurup, Muqeddes Rohqa yalghan éytip, yer satqan pulning bir qismini özüngge qaldurdung? **4** Yer sétilmighanda, séningki emesmidi? Sétilghandin kéyin, pulmu öz ixtiyaringda bolmamti? Shundaq turuqluq, némishqa qelbingde bu ishni niyet qilding? Sen insanlarga emes, belki Xudagha yalghan éytting! — dédi. **5** Ananiyas bu sözlerni anglighan hamam yiqilip jan üzdi. Bu ishni anglighuchilarni qattiq qorqunch basti. **6** Emdi yash yigitler ornidin turup jesetni képenlep, sirtqa apirip depne qildi. **7** Texminen üç saettin kéyin, [Ananiyasning] ayali kirip keldi; biraq u bolghan weqedin xewersiz idi. **8** Pétrus uningdin: — Manga éytqin, siler yerni mushu pulgha sattinglarmu? — dep soridi. — Shundaq, mushunchilik pulgha sattuq, — dep jawab berdi u. **9** Pétrus: — Silér néme üçhün Muqeddes Rohni sinashqa til biriktürdünglar? Qara, éringni depne qilip kelgenlerning putliri ishik tüwde turidu, ular sénimu ekétidu! — dédi. **10** Umu shuan uning ayaghliri aldigha yiqilip, jan berdi. Héliqi yash yigitler kirip, uning ölgenlikini kördi; ular unimu élip bérip éringni yénigha depne qildi. **11** Pütün jamaetni,

shundaqla bu ishni anglighanlarning herbirini qattiq qorqunch basti. **12** Rosullarning qoli arqliq xelq ichide nurghun möjizilik alametlar we karametlar körsitildi. (Barliq [étiqadchilar] bir niyette bolup ibadetxanidiki «Sulayman péshaywini»da daim jem bolatti. **13** Biraq bashqa kishiler ulargha qoshulushqa jür'et qilalmaytti; emma xalayıq ularni intayin hörmetleytti. **14** Shundaqtimu, étiqad qilghuchilar barghanséri köpiyip, hem erler hem ayallar top-top bolup Rebge qoshulghili turdi). **15** Shuning bilen kishiler hetta Pétrus ötüp kétiwatqanda héchbolmighanda uning sayisi bolsimu üstige chüshsun dep, késellerni kochilargha élip chiqip körpe we zembillerge yatquzup qoyatti. **16** Yene top-top kishiler Yérusalém etrapidiki sheher-yézilardin késellerni we napak rohlar chaplishiwalghan kishilerni élip kéletti. Ularning hemmisi saqiyp qaytishatti. **17** Bash kahin we uning terepdarliri, yeni Saduqi mezhepidikiler qozghilip bu ishlargha ghezeplinip, **18** rosullarni tutqun qilip, qamaqxanigha qamidi. **19** Lékin shu kéche, Rebning bir perishtisi qamaqxanining derwazilirini échip, rosullarni élip chiqip, ulargha: **20** — Silér ibadetxana hoylisigha kirip, xalayıqqa bu hayatliq toghrisidiki hemme sözlerni jakarlanglar — dep tapilidi. **21** Rosullar bu sözni anglap, tang atqanda ibadetxana hoylisigha kirip, kishilerge telim bérishke bashlidi. Bash kahin we uning terepdarliri kelgende, aliy kéngeshmidikiler we Israillarning barliq aqsaqallirini jem bolushqa chaqirdi. Andin [rosullarni] élip kelsun dep qamaqxanigha adem ewetti. **22** Lékin sipahlar zindan'gha yétip barghanda, rosullarning u yerde yoqluqini bayqap qaytip bérip, kéngeshmidikilerge: **23** — Biz barsaq, zindan mehkem taqaqliq turuptu, qarawullarmu derwazilirida közette turuptu. Lékin derwazilarni échip qarisaq, ichide birmu adem yoq! — dep melumat berdi. **24** Bu xewerni anglighan ibadetxanidiki [mes'ul] kahin hem qarawullarning bashliqi we bash kahinlar: — «Emdi bu ish zadi qandaq bolup kéter?» déyiship alaqzadilikke chömdi. **25** Del shu chaghda, bir kishi kirip: — Qaranglar, siler zindan'gha qamighan ademler ibadetxana hoylisida turup xalayıqqa telim bériwatidighu! — dep xewer qildi. **26** Buning bilen, héliqi qarawullar bashliqi sipahilirini bashlap bérip, [rosullarni] élip keldi. Biraq ular xalayıq bizni chalma-késeq qilishi mumkin dep qorqup, ulargha zorluq ishletmidi. **27** Ular [rosullarni] élip

kelgandin kéyin, ularni kéngeshmidikiler aldida turghuzdi. Bash kahin ularni soraq qilip: **28** — Biz esli silerni bu namda kishilerga telim bermenglar, dep qattiq agahlandurghaniduq. Lékin mana, siler yene shu teliminglar bilen pütkül Yérusalénni qapildinglar hemde bu kishining qan qerzini bizge artmaqchi boluwatisiler! — dédi. **29** Lékin Pétrus we [bashqa] rosullar jawab bérip mundaq dédi: — Insan'gha emes, Xudagha itaet qilish kérek!
30 Siler tutup yaghachqa ésip öltürgen Eysani, ata-bowimizning Xudasi tirildürdi. **31** Xuda Israil xelqini towa qilishqa we gunahlirining kechürülishike muyesser qilish üçün, uni ulughlap Yétekchi hem Qutquzghuchi süpitide Özining ong yénigha kótürüp olturghuzdi. **32** Biz bu ishlargha guwahchilarmiz; shundaqla Xuda Özige itaet qilghuchilargha ata qilghan Muqeddes Rohmu bu ishlargha guwahchidur. **33** Ular bu sözlerni anglap qelbige sanjilghandek bolup [rosullarni] öltürüshke meslihetleshti. **34** Lékin kéngeshme ichide pütün xelqning hörmitige sazawer bolghan Perisiy mezhipidiki Gamaliyel isimlik bir Tewrat ölimasi bar idi. U ornidin turup: — Ularni birdem sirtqa chiqirip turunglar, — dep buyrudi. **35** Andin u [kéngeshmidikilerga] mundaq dédi: — Ey Israillar, siler bu kishilerni bir terep qilishta özünglarga éhtiyat qilinglar! **36** Ilgiri, héliqi Tewdas isimlik özini chong tutup otturigha chiqqanidi. Uninggha texminen töt yüz adem qoshuldi. Biraq u özi öltürüldi we barliq egeshküchilir tarqilip kétép, uning ishi yoqqa chiqti. **37** Andin kéyin nopuz tizimlash künliride, Galiliyelik Yehudamu bash kótürüp chiqip, bir top kishini toplaп özige egeshtürgen. Umu yoqitilip, barliq egeshküchilirimu tarqitiwétilgen. **38** Emdi silerge nesihitim shuki: Bu kishiler bilen karinglar bolmisun! Ularni ixtiyarigha qoyup béringlar. Chünki eger bu éqim yaki bu ish peqet insandin kelgen bolsa, jezmen yoqqa chiqidu. **39** Lékin eger Xudadin bolsa, siler ularni yoqitalmaysiler! Hetta özünglar Xudagha hujum qilghuchilar bolup chiqisiler! **40** Aliy kéngeshmidikiler nesihetni qobul qildi; ular rosullarni chaqirtip kirip, ularni qamchilitip, ulargha hergiz Eysaning namida sözlimeslikni agahlandurdi. Andin ularni qoyup berdi. **41** Rosullar emdi kéngeshmining otturisdin chiqip, özlirining mubarek nam üçün xorluq azabi chékishke layiq körülgenlikidin shadlandi. **42** Ular yenila her küni ibadetxana hoylisida we öymu-öy bérip telim

bérishtin we «Eysa — Mesihdur!» dégen xush xewerni jakarlashtin héch toxtimidi.

6 Shu künlerde, muxlislarning sani barghanséri köpiyip, grékche sözleydighan Yehudiylar yerlik ibraniy qérindashlarga: — Kündilik ozuq-tülük teqsim qilinishta arimizdiki tul ayallar étibargha élinmidi, dep naraziliq bildürüshti. **2** Shunga, on ikkiylen pütkül muxlislarni chaqirip yighip, ulargha mundaq dédi: — Bizning Xudaning söz-kalamini yetküzüsh xizmitini tashlap qoyup, ozuq-tülük teqsim qilish bilen bolup kétéshimiz toghra bolmaydu. **3** Shuning üçün, i qérindashlar, aranglardiki nam-abruyi bar, Muqeddes Rohqa we danaliqqa tolghan yette kishini ilghap tallanglar, we biz ularni bu ishqa mes'ul qilimiz. **4** Biz bolsaq, özimizni dua qilish we söz-kalamning xizmitide bolushqa béghishlaymiz. **5** Bu meslihet xalayıqning hemmisini xush qildi. Shuning bilen ular iman-ishenchke we rohqa tolghan Istipan isimlik bir ademni tallidi, we yene Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parménas hemde burun Tewrat étiqadigha kirgen Antakyaliq Nikolasni tallap, **6** ularni rosullarning aldigha élip chiqti. Rosullar ularning [bu xizmetni qilishi üçün] qollirini ularning üstige tegküziп turup, dua qilishti. **7** We Xudaning söz-kalami dawamliq tarqaldi; Yérusalémdiki muxlislarning sanimu barghanséri zor derijide köpeydi. Nurghun kahinlarmu [Mesih] étiqadigha itaet qilishqa kirishiwatatti. **8** We Istipan [Xudaning] méhir-shepqiti we küch-quдрitige tolghan bolup, xelq ichide karametler we zor möjizilik alametlerni körsetti. **9** Biraq «Qulluqtin chiqqan hörler» dep atalghan sinagogtiki beziler, yeni Kurini we Iskenderiye sheherliri we Kilikiye hem Asiya ölkiliridin kelgen bezi [Yehudiylar] Istipan'gha qarshi chiqip, uning bilen munazire qilishqa bashlidi. **10** Lékin ular u söz qilghanda uningda bolghan danaliq we rohqa taqabil turushqa amalsiz qaldi. **11** Buning bilen ular bezi ademlerning aghzini maylap: — Biz bu ademning Musa we Xudagha qarita kupurluq sözligenlikini angliдуq, — dégenni ularning aghzigha saldi. **12** Ular mushundaq qilip xalayıqni, aqsqaqallarni we Tewrat ustazlirini qutratti; andin Istipanning aldini tosуп uni tutqun qilip, aliy kéngeshmige élip bardı. **13** Ular saxta guwahchilarni otturigha chiqirip mundaq dégüzdi: — Bu adem bu muqeddes jaygha we Tewrat qanunigha qarshi sözlerni qilishtin toxtimaydu. **14** Chünki biz uning héliqi Nasaretlik Eysa toghruluq:

«U bu jayni weyran qilidu we Musa peyghember bizge tapshurghan en'eniwi qaide-yosunlirimizni ózgartidu!» dégenlikini angliduq. 15 Kéngeshmide olturghanlarning hemmisi Istipan'gha kóz tikip qarighinida, uning chirayining perishtiningkidek parqiray ikenlikini kórdi.

7 Bash kahin Istipandin: — Bularning éytqanliri rastmu? — dep soridi. 2 Istipan mundaq jawab berdi: — Qérindashlar we ata-bowilar, sözümge qulaq sélinglar! Atimiz Ibrahim téxi Mésopotamiye rayonida turuwatqanda, yeni Haran shehirige köchüp makanlishishtin ilgiri, shan-sherepning Igisi Xuda uninggha ayan bolup: 3 «Sen öz yurtung we uruq-jemetingdin ayrilip chiqip, Men sanga körsitidighan zémin'gha barghin» dégenidi. 4 Buning bilen u Kaldiylarning zéminini tashlap, Haran shehirige bérip olturaqlashti. Atisi ólgendin kéyin, Xuda uni bu zémin'gha, yeni siler hazir turuwatqan zémin'gha yökkep keldi. 5 U waqitta, [Xuda] uninggha bu zémindin miras bermidi, hetta uningqa tewe put qoyghudekmu bir yer bermigenidi. Gerche u téxiche perzent körmigen bolsimu, [Xuda] bu zéminni uninggha we uning neslige igiliki bolush üçün bérishke wede qildi. 6 Andin Xuda uninggha mundaq dédi: «Séning nesilliring yaqa yurtta musapir bolup turidu, shu yurttikiler ularni qul qilip töt yüz yil xorlaydu. 7 Biraq ularni qulluqqa salghan elni jazalaymen», dédi Xuda, «we uningdin kéyin, [nesilliring] u yerdin chiqip, bu yerde Méning ibadet-xizmitimde bolidu». 8 Kéyin Xuda Ibrahim bilen belgisi xetne bolghan ehдини түзgen, shuning bilen Ishaq uningdin töreldi; [Ibrahim] uni sekkizinchi küni xetne qildi; shundaq qilip Ishaqtin Yaqup [töreldi], Yaquptin on ikki «qebile atisi» [töreldi]. 9 Kéyin, «qebile atiliri» inisi Yüsüpke heset qilip, uni Misirgha qulluqqa sétiwetti. Lékin Xuda uning bilen bille bolup, 10 uni barliq jebir-japalardin qutquzup, uni Misir padishahi Pirewnning neziride iltipatqa ige qilip, uninggha danishmenlik ata qildi. Padishah uni Misirgha bash wezir, ordisigha bash ghojidar qildi. 11 Kéyin, éghir acharchilip pütkül Misir we Qanaan yerlirini bésip, zor qiyinchilik boldi. Ata-bowilirimiz ozuq-tülük tapalmidi. 12 Yaqup emdi Misirda ashliq barliqini anglighan bolup, [oghullirini], yeni ata-bowilirimizni u yerge birinchi qétim ewetti. 13 Ikkinchi qétim barghanda, Yüsüp akilirigha özini ashkarilidi. Shuning bilen

Yüsüpnig jemetidikiler Pirewn padishahqa melum boldi. 14 Andin Yüsüp atisi Yaqupning aldigha xewer yetküzüp, uni pütün aile-jemeti bilen, jemi yetmish besh kishini Misirgha özige chaqirdi. 15 Shuning bilen Yaqup Misirgha chüshti we shu yerde öldi; kéyin [uningdin bolghan] ata-bowilirimizmu shu yerde öldi. 16 Ularning jesetliri kéyin Shekem shehirige qayturulup, Ibrahim burun Hamorning oghulliridin melum pulgha sétiwalghan, Shekemdiki bir yerlikke qoyuldi. 17 Lékin Xuda Ibrahimgha esli qilghan wedining waqti yéqinlashqanda, Misirda turuwatqan [Israil] xelqining nopusi xéli köpeygenidi. 18 U waqitta, Yüsüptin xewiri bolmighan yéngi bir padishah Misirda textke chiqti. 19 Bu padishah qowmimizgha hiyle-mikirler bilen muamile qilip, ata-bowilirimizni ézip xorlidi, hetta ularni öz bowaqlirini hayat qaldurmasliq üçün tashliwétishke mejbur qildi. 20 Musa mana shu chaghlarda tughulghanidi. U Xudaning aldida alahide yéqimlik bala bolup, atisining öyide üç ay béqildi. 21 Kéyin u sirtqa qoyup qoyulghanda, Pirewnning qizi uni [sudin] élip, öz oghli qilip chong qildi. 22 Musa Misirliqlarning barliq bilim-hékmiti bilen terbiyilini, sözde we emelde intayin qabiliyetlik adem bolup chiqti. 23 Lékin uning tughulghinigha qiriq yil toshqanda, öz qérindashliri bolghan Israillarning haligha yétish niyitige keldi. 24 U ulardin birining uwal qilinip bozek qiliniwatqanliqini körüp, uni qoghdap, xarlan'ghan kishi üçün intiqam élip xarlighuchi Misirliqni öltürdi. 25 Chünki u öz qérindashlirini: — Xuda méning qolum arqiliq bizge qutquzush yolini achqan dep chüshinidighu, dep oylighanidi. Lékin ular buni chüshenmidi. 26 Etisi, Musa ularning arisidiki bir urush-jédelni körüp, arisigha kirip yarashturmaqchi bolup: Siler qérindash turup, némishqa bir-biringlargha yolsizlik qiliwatisiler? — dédi. 27 Biraq qérindashini yolsiz bozek qilghan kishi uni chetke ittiriwétip: — Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deptu?! 28 Ménimu tünügünki Misirliqni öltürgendek öltürmekchimusen? — dédi. 29 Musa bu sözni anglap qorqup, Misirdin qéchip Midiyan zéminigha bérip, u yerde musapir bolup turup qaldi. U shu yerde ikki oghul perzent kórdi. 30 Qiriq yil toshqandin kéyin, Sinay téghining yénidiki chölde, köyüwatqan bir chatqalliqning ot yalqunida bir perishte uninggha köründi. 31 Bu ghayibane körünüşni körgen Musa uninggha intayin heyran bolup qaldi; buning qandaq ish ikenlikini

biley dep yéqinraq barghanda Perwerdigarning awazi anglinip: **32** «Men séning ata-bowiliringning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasidurmen» dédi. Musa qorqunchta titrep, qarashqimu jür'et qilalmidi. **33** Perwerdigar uninggha yene: — Ayighingni séliwet; chünki sen turuwatqan yer muqeddestur. **34** Men derheqiqet Misirda turuwatqan xelqimning xarliniwatqanliqini kördüm, ularning nale-peryadlirini anglidim. Shunga men ularni élip chiqqili chüshtüm. Emdi barghin, men séni Misirgha ewetey!» dédi. **35** Mana héliqi kishiler: «Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deptu!» dep ret qilghan del mushu Musani, Xuda uninggha chatqalliqta körün'gen perishtining qoli bilen Israillargha hem bash hem qutquzghuchi bolushqa ewetti. **36** Ene shu Musa xelqge yétekchilik qilip, ularni [Misirdin] chiqardi hemde Misir zéminida, Qizil déngizning boyida we qiriq yilni ötküzgen chölde karametlerni we möjizilik alametlerni körsetti. **37** Ene shu Musa özi Israillargha: «Xuda qérindashliringlar arisidin manga oxshash bir peyghemberni tikleydu» dégenidi. **38** Chöl-bayawandiki jamaetke hemrah bolghan, Sinay téghida öziqe söz qilghan perishte bilen bille bolghan, ata-bowilirimiz bilen bille bolghan hemrah del ene shu idi; hayatliq bexsh yetküzdighan wehiylerni bizge yetküzüsh üçün qobul qilghuchi bolghan del ene shu idi; **39** shundaq bolsimu, ata-bowilirimiz uninggha itaet qilishni xalimay, uni chetke qéqip, könglide Misirgha qaytishni arzu qildi; **40** shunga ular Harun'gha: — «Bizge yol bashlaydighan ilahlarni yasap bergin! Chünki bizni Misir zéminidin élip chiqqan héliqi Musaning néme bolup ketkenlikini bilelmiduq» dédi. **41** Shuning bilen shu künlerde ular mozay sheklide bir but yasap, bu mebudqa atap qurbanliq sundi. Shundaq qilip ular öz qolliri bilen yasighan bir nersini xushal-xuramliq bilen tebrikleshke kirishti. **42** Lékin Xuda ulardin yüzini örüp, ularni asmandiki yultuz qoshunlirigha choqunushqa qoyup berdi. Shuning bilen peyghemberlarning muqeddes yazmisida pütülgedek, [Xuda ularni mundaq eyibldi]: — «Siler chöl-bayawanda bolghan qiriq yil jeryanida qilghan qurbanliq-hediyelerni heqiqeten Manga élip kelgenmusiler, i Israil jemeti? **43** Berheq, siler choqunush üçün yasighan mebudlar, yeni «Moloq»ning chédiri hem butung bolghan «Remfan»ning yultuz belgisini kötürüp mangdinglar; emdi Men silerni esir qilip Babildin yiraqqa sürgün

qildurimen». **44** Ata-bowilirimiz chöldin kezgen waqtida, «hököm-guwahliq» chédiri ularning otturisida tiklen'genidi; u del Musagha söz-kalam Yetküzgüchining buyrughinidek, körsitilgen örnök boyiche yasalghanidi. **45** Shu ibadet chédirini ata-bowilirimiz ilgiridikilerdinmu igidarchiliqigha tapshurup, Yeshuaning yétekchilikide, Xuda ularning aldidila qoghligan ellerning zéminlirini bésiwalghinida, uni bu yerge élip kelgen; chédir shundaqla [padishah] Dawutning zamanighiche turghan. **46** Dawut Xudaning shapaitige ériship, Yaqupning Xudasi üçün bir muqim makan sélishqa ijazet sorighan. **47** Biraq kéyin, [Xuda] üçün ibadexana salghan [Dawut emes], emeliyette Sulayman boldi. **48** Halbuki, Hemmidin Aliy Bolghuchi insanning qolliri bilen yasighan makanlarda turmaydu; xuddi peyghember mundaq déginidek: — **49** «Asmanlar Méning textim, Zémin bolsa ayaghlirimgha textiperdur, Emdi Manga qandaq öy-imaret yasimaqchisiler? Manga qandaq yer aramgah bolalaydu? **50** Bularning hemmisini Méning qolum yaratqan emesmidi?» **51** — Ey, boyni qattiq, yüriki we quliqu xetnisiz bolghanlar! Siler Muqeddes Roh bilen daim qarshilishisiler; siler ata-bowiliringlar néme qilghan bolsa, shuni oxshash qiliwatisiler! **52** Peyghemberlerdin zadi qaysisigha ata-bowiliringlar ziyankeshlik qilip baqmighan? Shundaq qilip ular «Heqqaniy Bolghuchi»ning kélidighanliqini aldin jakarlighuchilarni öltürüshken. Emdi u özi hazir kelgende, siler uninggha satqunluq qilghuchi we qatil bolup chiqtinglar, **53** I siler Tewrat qanunini perishtilerning emri-tapilighanliri bilen tapshuruwélip turup, uninggha emel qilmighuchilar!» **54** [Istipanning] bu sözlirini anglighan [aliy kéngeshmidikiler] yürükige [xenjer] sanjilghandek bolup, uninggha chishlirini ghuchurlatti. **55** Lékin u bolsa Muqeddes Rohqa tolghan, közlirini kökke tikip, Xudaning julasini, shundaqla uning ong yénida Eysaning turghanliqini körüp, **56** — Qaranglar! Asmanlar échilip, Insan'oghlining Xudaning ong yénida turghanliqini körüwatimen! — dédi. **57** Ular buninggha qulaqlirini qolliri bilen étiwélip, awazini qattiq kötürüp warqiriship birlikte uninggha yopurulup kéliwidi, **58** uni sheherning sirtigha ittirip chiqirip, chalma-késeq qilishqa bashlidi. [Uni erz qilghan] guwahchilar [uni chalma-késeq qilishtin awwal] chapanlirini Saul isimlik bir yashning puti

aldida qoyup qoyushti. **59** Ular Istipanni chalma-késeek qilghinida u: — I Reb Eysa, méning rohimni qobul qilghaysen! — dep nida qildi. **60** Andin u tizlinip turup qattiq awaz bilen: — I Reb, bu gunahning hésabini ulardin almighaysen, — dédi. U bu sözni qilip bolupla jan üzüp uxlap ketti.

8 Istipanning öltürülüşini Saulmu qollaytti. Shu kündin boshlap, Yérusalémdiki jamaetke qaritilghan dehshetlik ziyankeshlik qozghaldi. Rosullardin boshqa barliq jamaetkiler Yehudiye we Samariyening herqaysi yurtlirigha tarqilip kétishti. **2** Bezi ixlasmen kishiler Istipanni depne qilip, uninggha qattiq yigha-zarlarni kütürüshti. **3** Lékin Saul jamaetke weyranchiliq sélip, öymu-öy axturup, er-ayalgha qarimay ularni sörep chiqip zindan'gha tashlidi. **4** Emdi tarqilip ketkenler tarqalghan yurtlarda kézip söz-kalamning xush xewirini jakarlidi. **5** Ularning ichidin Filip bolsa Samariyening melum bir shehirige bérip, yerlik kishilerge Mesihni jakarlidi. **6** Top-top kishiler uni anglap hemde u körsetken möjizilik alametlerni körüp, bir jan bir dili bilen uning sözlirige qulaq saldi. **7** Chünki napak rohlar bolsa, chaplishiwalghan kishilerdin qattiq warqirighiniche chiqip ketti. Nurghun palech, tokurlarmu saqaytildi; **8** zor shad-xuramliq shu sheherni qaplidi. **9** U sheherde esli jaduger-séhirgerlik bilen shughulliniwatqan Simon isimlik bir adem bar idi; u shu yol bilen pütkül Samariyedikilerni hang-tang qaldurup, özini qaltis zat körsetmekchi bolup kelgenidi. **10** Péqirdin tartip ambalgliche ularning hemmisi uninggha ixlas qilip qaraytti we «Xudaning ulugh küch-qudriti mana shul!» déyishti. **11** Xalayıq uninggha shundaq ixlas qilishi uning uzundin béri jaduger-séhirgerliki bilen ularni hang-tang qaldurup kelgenliki tüpeylidin idi. **12** Lékin emdi Filip Xudaning padishahliqi we Eysa Mesihning nami toghrisidiki xush xewerni jakarlighinida ular uning sözlirige ishendi we erler bolsun, ayallar bolsun chömüldürüşni qobul qildi. **13** Simon özimu ishendi. U chömüldürülgen bolup, hemishe Filipning yénida yürdi hemde [Filip] körsitiwatqan möjizilik alametler we qudretlik ishlargha qarap, intayin heyran boldi. **14** Yérusalémdiki rosullar Samariyeliklarning Xudaning sözini qobul qilghanliqini anglap, Pétrus bilen Yuhannani ulargha ewetti; **15** ikkiylen u yerge chüshüshi bilenla, ularni Muqeddes Rohning ata qilin'ghuchisi bolsun dep dua qildi. **16** Chünki Muqeddes Roh téxi ularning héchqaysisigha

chüshmigenidi; ular peqet Reb Eysaning nami bilen chömüldürülgenidi. **17** Pétrus bilen Yuhanna ularning üstige qolini tegküzüshi bilen, Muqeddes Roh ulargha ata qilindi. **18** Lékin Simon Muqeddes Rohning rosullarning qolini tegküzüp qoyushi bilen ata qilin'ghanliqini körüp, ulargha pul tenglep: **19** — Bu küch-qudretin mangimu béringlarki, menmu herkimning üstige qollirimni tegküzem, uninggha Muqeddes Roh ata qilinsun, — dédi. **20** Lékin Pétrus uninggha mundaq jawab berdi: — Xudaning bu iltipatini pulgha sétiwalghili bolidu, dep oylichining üçün, pulung sen bilen teng halaketke barsun! **21** Séning bu ishta héch hesseng yaki nésiweng yoqtur! Chünki séning niyiting Xuda aldida durus emes! **22** Shunga, bu rezillikingdin towa qilip, Rebtin, mumkin bolsa könglümdiki bu niyitim kechürüm qilin'ghay, dep ötüñ! **23** Chünki séning achchiq hesetke tolup, heqqaniysizliqning asaritida ikenliking manga melum. **24** Simon ulargha: — Men üçün Rebdin ötüñüglarki, siler éytqan ishlardin héchbiri béshimgha kelmigey! — dédi. **25** Pétrus bilen Yuhanna yene shu yerde agah-guwahliq bérip Rebning söz-kalamini yetküzgendin kéyin, Samariyening nurghun yéza-kentlirige bérip xush xewer yetküzgech, Yérusalémgha qaytip ketti. **26** Shu waqitta, Xudaning bir perishtisi Filipqa: — Ornungdin turup jenubqa qarap Yérusalémdin Gaza shehirige mangidighan yol bilen mang! — dédi (shu yol chöldiki yoldur). **27** Shunga Filip ornidin turup yolgha chiqti. We mana, yolda Éfiopiye ayal padishahi Kandasning bir emeldari, pütkül xezinige mes'ul Éfiopiyelik aghwat wezir turatti. U Yérusalémgha Xudagha ibadet qilghili barghanidi; hazir qaytish yolida özining jeng harwisida olturup, Yeshaya peyghemberning yazmisini oquwatatti. **29** Roh Filipqa: — Bu harwining yénigha bérip uninggha yéqinlashqin, — dédi. **30** Filip yügürüp bérip, [wezirning] Yeshaya peyghemberning yazmisidin oquwatqanlirini anglap, uningdin: — Oquwatqiningizni chüshiniwatamsiz? — dep soridi. **31** Wezir uninggha: — Biri manga chüshendürüp bermise, men qandaqmu chüshineleymen?! — dep, Filipni harwisigha chiqip yénida olturushqa ötüñdi. **32** U oquwatqan yazma qismi bolsa: «U goya boghuzlashqa yétilep méngilghan qoydek boghuzlashqa élip méngildi, Qirqighuchi aldida ün-tinsiz yatqan qozidek, u zadila éghiz achmidi. **33** U xorlinidu, u heq soraqtin mehrum boldi, Emdi uning ewladini kimmu bayan

qilalisun?! Chünki hayati yer yüzidin élip kétildi». **34** Aghwat Filiptin: — Dep bersingiz, peyghemberning bu sözi kimge qaritip éytilgan? Özigimu yaki bashqa birsigimu? — dep soridi. **35** Filip aghzini échip shu yazmining shu qismidin bashlap, uninggha Eysa toghrisidiki xush xewerni jakarlap berdi. **36** Ular yolda kétéwétip, su bar bir yerge kelgende, aghwat: — Mana bu yerde su bar iken. [Mushu yerdila] chömüldürülüşümge qandaq tosalghu bar? — dédi. **38** U harwini toxtitishni buyrudi. Filip we aghwat ikkisi bille sugha chüshüp, uni chömüldürdi. **39** Ular sudin chiqqanda, Rebning Rohi Filipni kütürüp élip ketti. Aghwat uni qayta körmidi, emma u shadlinip yolini dawamlashturdi. **40** Filip bolsa Ashdod shehiride peyda boldi; u shu yurtni kézip, shu yerdin Qeyseriye shehirige kelgüche bolghan hemme sheherlerde xush xewer jakarledi.

9 Emma [shu chaghtar] Saul her nepiside Rebning muxlislirigha téxiche izchil qirghinchiliq tehditliri séliwatqan peyt idi. U Bash kahinning aldigha bérip, **2** Demeshq shehiridiki sinagoglarga tewsiye xéti yézip bérishni soridi. Shundaq bolghanda, u Demeshqte [Mesih] yolidikilerdin birersini, meyli er bolsun, ayal bolsun tépiwalsila, baghlap tutqun qilip, Yérusalémgha élip kélishe ruxset bolatti. **3** Saul yolgha chiqip, Demeshq shehirige yéqinlashqanda, tuyuqsiz asmandin küchlük bir nur chüshüp, uning etrapini yorutuwetti. **4** U yerge yiqildi we özige: — Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeshlik qilisen? — dégen bir awazni anglidi. **5** — I Reb, sen kimsen? — dep soridi u. Awaz: — Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Eysadurmen. **6** Ornungdin tur, sheherge kir, néme qilishing kéreklikli sanga éytip bérilidu» — dédi. **7** Uning bilen bille mangghan ademler awazni anglisimu, héchkimni körelmigechke, shu yerde ün chiqiralmay turupla qaldi. **8** Saul yerdin turup, közlrini échip qaridi, lékin héch nersini körelmidi. Hemrahleri uni qolidin yétilep Demeshqqe élip kirdi. **9** U üç kün'giche közi körmes bolup ne yémidi ne ichmidi. **10** Demeshqte Ananiyas isimlik melum bir muxlis bar idi. Reb uninggha bir ghayibane körünüshte körünüp uni: — Ananiyas! — dep chaqirdi. — Mana men, i Reb, — dep jawab berdi u. **11** Reb uninggha: — Sen derhal «Tüz» dep atalghan kochigha bérip, Yehudaning öyidin Tarsusluq Saul isimlik birini sorap tap; chünki mana, u dua-tilawet qiliwatidu. **12** U dua qiliwatqinida, ghayibane körünüshte Ananiyas

isimlik bir kishining kélip, közini köridighan qilish üçün üstige qolini tegküzgenlikini kördi, — dédi. **13** Ananiyas: — I Reb, men bu ademning xewirini nurghun kishilerdin anglidim, u Yérusalémdiki muqeddes bendiliringge shunche köp ziyat-xezmet yetküzgen! **14** Hazir u mushu yerde naminggha nida qilghanlarning hemmisini tutup baghlash üçün bash kahinlardin hoquq aptu — dédi. **15** Lékin Reb uninggha: — Bariwer! Chünki u namimni ellerning we ularning padishahlirining hem Israillarning aldida ayan qilish üçün özümge alahide tallighan bir eswabtur. **16** Chünki men uninggha namim üçün qanchilik azab-oqubetlerni tartishining muqerrer ikenlikini ayan qilimen, — dédi. **17** Buning bilen Ananiyas bérip, shu öyge kirdi; u qollirini Saulning üstige tegküzüp uninggha: — Qérindash Saul, Reb, yeni bu yerge kéliwatqan yolungda sanga körün'gen Eysa, közliringni köreleydighan bolsun dep we séning Muqeddes Rohqa toldurulushung üçün méni shexsen özi ewetti, — déwidi, **18** Saulning közlrinin xuddi béliq qasiriqidek bolghan bir nersiler chüshüp, közliri échilip köreleydighan boldi. U ornidin turup, chömüldürüshni qobul qildi. **19** U ghizalan'ghandin kéyin, quwwetlinip maghdurgha kirdi. **20** [Saul] Demeshqtiki muxlislarning yénida birnechche kün turdi we waqitni ötküzmei sinagoglarga kirip, «U kishi Xudaning Oghlidur» dep Eysani jakarlashqa bashlidi. **21** Uni anglighanlar sözliridin intayin heyran bolushup: — Bu adem Yérusalémde bu namgha nida qilghuchilarni qattiq weyran qilghan héliqi adem emesmu? Bu yergimu mushundaqlarni baghlap bash kahinlarga tutup bérish meqsitide kelgenmidu? — déyishti. **22** Lékin Saulning qayil qilish küchi barghanséri éship, Eysaning Mesih ikenlikini ispatlap Demeshqtiki Yehudiylarni parakendichilikke chömdürdi. **23** Köp künlerdin kéyin, Yehudiylar Saulni yoqatmaqqa qest qilmaqchi boldi. **24** Lékin Saul ularning suyiquestidin xewer tapti; uni tutup öltürüsh üçün ular kéche-kündüz sheherning qowuqlirida paylap yürdi. **25** Lékin muxlislar bir küni kéchide uni chong séwetke olturghuzup, sépil [kamaridin] chüshürdi. **26** Saul Yérusalémgha yétip bérip, u yerdiki muxlislarga qoshulmaqchi boldi, lékin ularning hemmisi uning muxlis ikenlikige ishenmey, uningdin qorqti. **27** Biraq Barnabas uni élip bérip, rosullar bilen körüshürdi. U ulargha Saulning Demeshqning yolida Rebni qandaq körgenlikini, Rebningmu uninggha

gep qilganliqini chüshendürdi we uning Demeshqte Eysaning namida qandaq jür'etlik bilen söz-kalam yetküzgenlikini uqturdi. **28** Buning bilen, Saul Yérusalémda rosullar bilen bille ochuq-ashkare yürüp, yürekli halda Rebning namida söz-kalam yetküzetti. **29** U yene grékche sözlshidighan Yehudiylar bilenmu sözlship munazirilshetti; netijisi, ular uninggha qest qilmaqchi boldi. **30** Qérindashlar bu ishtin xewer tépip, uni Qeyseriye shehirige élip béríp, andin u yerdin Tarsus dégen sheherge yolgha saldi. **31** U chaghda, pütkül Yehudiye, Galiliye we Samariyediki jamaetler [bir mezgil] tinchliqqa ériship, [étiqadta] quruldi; Rebning qorqunchida méngip, Muqeddes Rohning righbet-tesellisi bilen ularning sanlirimu barghanséri köpeymekte idi. **32** Shu waqitlarda shundaq boldiki, Pétrus herqaysi jaylarni arilap yürgende, Lidda shehiridiki muqeddes bendilernimu yoqlashqa chüshti. **33** U yerde u Enéyas isimlik bir ademni uchratti. Bu adem palech bolup, orun tutup yatqili sekkiz yil bolghaniken. **34** Pétrus uninggha: — Enéyas, Eysa, yeni Mesih bolghuchi séni saqaytidu. Ornungdin turup, palisingni yighishtur! — dédi. U derhal ornidin turdi. **35** [Enéyasni] körgen Lidda shehiridiki we Sharon rayonidikilerning hemmisi towa qilip Rebge baghlendi. **36** Yoppa shehiride bolsa Tabita isimlik bir ayal muxlis bar idi (uning ismi grékchide «Dorkas» idi). U herdaim yaxshi emeller we xeyr-saxawetlik ishlargha béiretti. **37** Shu künlérde shundaq boldiki, u késel bolup, ölüp ketti. Kishiler jesetni yuyup, üstünki qewettiki bir öyge yatquzup qoydi. **38** Yoppa shehiri Lidda shehirige yéqin bolghachqa, Yoppadiki muxlislar Pétrusning Liddada ikenlikini anglap, uning aldigha ikki adem ewetti. Ular: «Hayal bolmay yénimizgha kelseng!» — dep yélindi. **39** Pétrus ornidin turup ular bilen bille Yoppagha bardi. Yoppagha yétip kélishi bilen ular uni üstünki qewettiki öyge bashlap chiqti. Barliq tul ayallar Pétrusning etrapigha oliship, yigha-zar qiliship uninggha Dorkasning ular bilen bille bolghan waqtida özlirige tikip bergén könglek-kiyimlirini körsitshiti. **40** Lékin Pétrus hemmeylenni chiqiriwétip, tizlinip olturup dua qildi. Andin u jesetke qarap: — Tabita, ornungdin tur! — dédi. Tabita közini échip, Pétrusni körüp, ornida olturdi. **41** Pétrus uninggha qolini uzitip uni yölep turghuzdi we muqeddes bendiler bilen tul ayallarni chaqirip, Dorkasni ulargha tirik tapshurup berdi. **42** Bu xewer pütkül Yoppagha tarqilip, nurghun

kishiler Rebge étiqad qildi. **43** Shundaq boldiki, Pétrus Yoppada Simon isimlik bir könchining öyide uzun künlér turdi.

10 Qeyseriye shehiride Korniliy isimlik bir adem bolup, u [Rim] qoshunidiki «Italiyelikler» qismining yüzbéshi idi. **2** U ixlasmén adem bolup, özi we pütkül öyidikiliri Xudadin qorqatti. U merdlik bilen namratlarga xeyr-saxawet qilip, daim Xudagha dua-tilawet qilatti. **3** Bir küni chüshtin kéyin saet üçlerde, u ghayibane bir körünüshte Xudaning bir perishtisining özining yénigha kelgenlikini ochuq kördi. Perishte uni: — Korniliy! — dep chaqirdi. **4** Korniliy uninggha közilirini tikip qattiq chöchüp: — Teqsir, néme ish? — dep soridi. Perishte uninggha: — Séning dualiring we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldigha esletme qurbanliqtek béríp yetti. **5** Emdi sen Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik ademni chaqirtip kel. **6** U Simon isimlik bir könchining öyide méhman bolup turuwatidu. Simonning öyi déngiz boyida, — dédi. **7** Uninggha sözligén perishte ketkendin kéyin, Korniliy öydiki xizmetchilerdin ikkini we daim yénida turup xizmet qilghuchilar ichidiki ixlasmén bir leshkerni chaqirdi. **8** Barliq ishlarni chüshendürgendin kéyin, ularni Yoppagha ewetti. **9** Etisi ular seper qilip sheherge yéqinlashqanda, chüsh waqti bolup, Pétrus dua qilish üçün ögzige chiqti. **10** Uning qorsiqi échip kétip, bir nerse yey dédi. Biraq ular ghiza teyyarlawatqanda, ghayibane bir alamet Pétrusni oruwaldi. **11** U asman échilip, töt burjikidin baghlan'ghan halda yer yüzige chüshürülüwatqan keng dastixandek bir nersini kördi. **12** Dastixanda herxil töt putluq haywanlar, yer béghirlighuchilar, asmandiki uchar-qanatlar mu bar idi. **13** Uninggha bir awaz anglandi: — «Ornungdin tur, Pétrus, ulardin soyup ye!» **14** — Yaq, Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan héchqandaq napak yaki haram nersini yégen emesmen! — dédi Pétrus. **15** Awaz ikkinchi qétim kélip uninggha: — Xuda halal dep paklighanni sen haram déme! — déyildi. **16** Bu ish üç qétim yüz béríp, andin dastixandek bolghan shu nerse derhal asman'gha élip chiqip kétildi. **17** Pétrus körgen ghayibane alametning menisi toghrisida qaymuqup turghanda, mana Korniliy ewetken kishiler Simonning öyini tépip, derwaza aldida turatti. **18** Ular birisini chaqirip, uningdin Pétrus depmu atilidighan Simon dégen birsi bu yerde turamdu? — dep soridi. **19** Pétrus téxiche shu ghayibane alametning menisi

üstide oyliniwatqanda, Roh uninggha: — Mana, séni üç adem izdep keldi. **20** Ornungdin tur, peske chüsh, héch ikkilenmey ular bilen bille barghin. Chünki ularni ewetküchi Men! — dédi. **21** Pétrus peske chüshüp, héliqi ademlerge: — Siler izdigen kishi mana men bolimen. Bu yerge kélish sewebinglar némikin? — dédi. **22** Ular jawaben: — Heqqaniy bir adem, Xudadin qorqidighan, shundaqla pütkül Yehudiy xelqi teripligen Korniliy isimlik rimliq yüzbéshi muqeddes bir perishte teripidin sizni öyige chaqirtip, sizdin söz-kalam anglashqa emr qilin'ghan! — dédi. **23** Shunga Pétrus ularni öyge tekliq qilip, qondurup méhman qildi. Etsi ornidin turup u ular bilen bille yolgha chiqti. Yoppadiki qérindashlardin beziliri ulargha hemrah bolup mangdi. **24** Ikkinchi küni, ular Qeyseriyege yétip bardı. Emdi Korniliy tughqanliri we yéqin yarburaderlirini öyige chaqirip, Pétruslarni teqqezarliq bilen kütüp turatti. **25** Pétrus öyge kirgende, Korniliy aldigha chiqip, ayighigha özi étip sejde qildi. **26** Lékin Pétrus [derhal] uni yölep turghuzup: — Ornungdin turghin! Menmu bir insan, xalas! — dédi. **27** U Korniliy bilen gep qilghach öyge kiriwidi, öyning ichige yighilghan top-top ademlerni kördi. **28** U ulargha: — Silerge melumki, biz Yehudiylarning yat elliklerdin birsi bilen bardi-keldi qilishi yaki öylirige kirishi Tewrat qanun-eqidilirimizge xilap. Lékin Xuda manga héchqandaq ademni napak yaki haram démeslikim kéreklikini ayan qildi. **29** Shuning üçün siler adem ewetip méni chaqirghanda, héch ret qilmay aldinglarga keldim. Emdi soray, méni néme dep chaqirdinglar? — dédi. **30** Korniliy mundaq dédi: — Töt küning aldida bügünki mushu waqitqiche roza tutqanidim; saet üçlerde men öyde dua qiliwatattim. Tuyuqsiz kiyimliridin nur chaqnap turidighan bir adem aldimda peyda bolup öre turdi: **31** «Korniliy! Duaying ijabet qilindi we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldigha esletme qurbanliqtek yetti. **32** Shunga Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik ademni chaqirtip kel. U déngiz boyida olturaqluq Simon isimlik bir könchining öyide méhman bolup turuwatidu» dédi. **33** Shuning üçün, derhal özlirini chaqirip kélishke adem ewetkenidim. Özliri külbemge kélip yaxshi qildila! Emdi biz hemmeylen Xuda özlirige emr qilghan barliq sözlerni anglash üçün Xudaning aldida hazir turuwatimiz. **34** Pétrus aghzini échip mundaq dédi: — Berheq, men Xudani héchqandaq ademge yüz-xatire qilmaydu, dep

chüshinip yettim; belki her eldin bolghanlar ichide Uningdin qorqidighan we heqqaniyet yürgüzidighan kishi bolsila, Uning aldida meqbuldur. **36** Xuda Israil xelqige yetküzgen söz-kalam, yeni Eysa Mesih arqiliq (u pütkül mewjudalargha Rebdur) inaq-jatirjemlik jakarlan'ghan xush xewer silerge melumghu; **37** Silerningmu Yehya [peyghember] chömüldürüş chaqiriqini yetküzgendin tartip, Galiliyedin bashlap pütkül Yehudiye zéminlirida Nasaretlik Eysa toghruluq guwahliqtin — yeni Xudaning qandaq qilip uni Muqeddes Roh we küch-qudret bilen mesihligenliki, shuning bilen u hemme yerni kézip, yaxshi emellerni qilip, Iblisning ilkide bolghanlarning hemmisini saqaytqanliqidin xewiringlar bardur. Chünki Xuda uning bilen bille idi. **39** Bizmu uning hem Yehudiylarning zéminida hem Yérusalémda qilghan pütün emellirining guwahchiliri. Ular uni yaghachqa ésishi bilenmu öltürdi. **40** Biraq üçinchi küni, Xuda uni qayta tirildürüp namayan qildi. Biraq hemme kishilerge emes, peqet Xuda Özi aldi bilen tallighan guwahchilar, yeni u ölümdin tirilgendin kéyin uning bilen hemdastixan bolghan bizlarning arimizda namayan qildi. **42** U bizge xelqge xush xewer yetküzüshni we özining Xuda teripidin tirikler we ölgenlarning soraqchisi qilinip teyinlen'güchi ikenlikini jakarlashni emr qildi. **43** Barliq peyghemberler uninggha guwahliq béruduki, herkim uninggha étiqad qilghan bolsa uning nami arqiliq gunahliri kechürüm qilinidu. **44** Pétrus téxi bu sözlerni qiliwatqanda, Muqeddes Roh söz-kalamni anglawatqan hemme kishige chüshiti. **45** Pétrus bilen bille kelgen xetnilik bolghan ishen'güchilerning herbiri Muqeddes Rohning yat ellerdikilergimu ata qilinip tökülgenlikini körüp bek heyran bolushti. **46** Chünki ularning [karamet namelum] tillarda sözliship Xudani ulughlighanliqini anglidi. Shunga Pétrus: **47** — Mushu kishiler bizge oxshash Muqeddes Rohni qobul qilghuchi bolghan bolsa, kim ularning sugha chömüldürüşni qobul qilishini tosalisun?! — dédi. **48** Shuning bilen u ularning Rebning namida chömüldürülüşini buyrudi. Andin ular Pétrusning ular bilen birnechche kün turushini ötündi.

11 Rosullar we pütkül Yehudiyediki bashqa qérindashlar [yat] elliklerningmu Xudaning söz-kalamini qobul qilghanliqini anglidi. **2** Shunga, Pétrus Yérusalémgha qaytqanda, xetnilik bolghan [ishen'güchiler] uni eyibke buyrup: **3** — Sen xetne

qilinmighan ademlarning öyide méhman bolup, ular bilen hemdastixan boldung?! — dédi. **4** Biraq Pétrus püttin ishni bashtin-axirighiche ulargha bir-birlep chüshendürüp **5** mundaq dédi: — Yoppa shehiride dua qiliwatqinimda, ghayibane körünüş méni oriwélip, bir alametni kördüm. Keng dastixandek bir nerse töt burjikidin baghlan'ghan halda asmandin chüshüp, méning yénimda toxtidi. **6** Uninggha köz tikip qariram, ichide herxil töt putluq haywanlar, yawayi haywanatlar, yer béghirlichuchilar, asmandiki uchar-qanatlar mu bar iken. **7** Andin: «Ornungdin tur Pétrus, ulardin soyup ye!» dégen bir awazni anglidim. **8** Men: «Yaq Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan herqandaq napak yaki haram nersini aghzimgha alghan emesmen!» dédim. **9** Biraq manga yene: «Xuda halal dep paklighan nersini sen haram déme!» dégen awaz anglandi. **10** Bu ish üç qétim shundaq tekrarlinip, axir bularning hemmisi asman'gha qaytidin tartip kétildi. **11** Mana del shu chaghda, Qeyseriyedin méni chaqirishqa ewetilgen üç kishi men turghan öyning aldigha keldi. **12** Muqeddes Roh méni héch ikkilenmey ular bilen bille bérishqa buyrudi. Mushu alte qérindashmu men bilen bille bard. [Qeyseriyeye yétip kélip], héliqi ademning öyige kirduq. **13** Bu kishi bizge özining öyide payda bolup turghan bir perishtini qandaq körgenlikini éytti. Perishte uninggha: «sen Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik bir ademni chaqirtip kel, **14** u sanga séni we pütkül ailengge nijatliq yetküzidighan bir xewerni éytip béridu» dégeniken. **15** Men gepni bashlighinimda, Muqeddes Roh xuddi bashta bizning üstimizge chüshkinidek, ularghimu chüshti. **16** Shu chaghda, Rebning söz-kalamini, yeni: «Yehya kishilerni sugha chömüldürgen, lékin siler bolsanglar Muqeddes Rohqa chömüldürülsiler» déginini ésimge aldim. **17** Shunga, eger Xuda emdi mushulargha biz Reb Eysa Mesihke étiqad qilghinimizdin kéyin bizge bergén iltipatqa oxshash iltipat ata qilghan bolsa, Xudani tosalghudek men zadi kim idim? **18** Ular bu sözlerni anglighanda, eyibleshtin toxtap, Xudagha medhiye oqup: — Berheq, Xuda ellergimu hayatliqqa élip baridighan towa qilishni nésip qiliptu! — déyishti. **19** U chaghda, Istipanning ishi bilen ziyankeshlikke uchráp herqaysi jaylarga tarqilip ketkenler Fenikiye rayoni, Siprus arili we Antakya shehiri qatarliq jaylarghiche yétip béríp, bu jaylarda

söz-kalamni peqet Yehudiyarghila yetküzetti. **20** Lékin ulardin Siprus arili we Kurini shehiridin kelgen beziler Antakya shehirige barghanda, Reb Eysaning xush xewirini Gréklergimu yetküzdi. **21** Rebning qoli ular bilen bille bolup, tolimu nurghun kishiler ishinip towa qilip Rebge baghlendi. **22** Bu xewer Yérusalémdiki jamaetning quliqigha yétip keldi. Shuning bilen ular Barnabasni Antakyaghiche arilap ötüşke ewetti. **23** Barnabas yétip béríp, Xudaning méhir-shepqtini körüp, xushal boldi. U ularning hemmisini jan-dilidin qet'iylik bilen Rebge ching baghlinishqa righbetlendürdi. **24** Chünki u Muqeddes Rohqa we iman-ishenchke toldurulghan bolup, yaxshi bir adem idi. Shuning bilen zor bir top ademler Rebge qoshuldi. **25** Shuning bilen Barnabas Tarsus shehirige Saulni izdep bard. **26** Uni tépip Antakyagha élip keldi; shundaq boldiki, ikkiylen jamaet bilen bille saq bir yil yighilip, nurghun ademege telim berdi. Muxlislarning «Kristianlar» dep tunji atilishi Antakyadin bashlandi. **27** U künlerde bezi peyghemberler Yérusalémdin Antakyagha chüshüp keldi. **28** Bulardin Agabus isimlik bireylen otturigha chiqip, Rohning wehiyini yetküzüp, qattiq bir acharchiliqning pütkül dunyani basidighanliqini aldin éytti (bu acharchiliq derweqe «Klawdiyus Qeyser» höküm sürgen waqitta yüz berdi). **29** Buning bilen [Antakyadiki] muxlislarning herbiri öz qurbigha qarap pul yighip, Yehudiyede turuwatqan qérindashlarga yademe bérishni qarar qildi. **30** Ular bu qararni ada qilip, ianini Barnabas we Saulning qoli arqiliq [Yehudiyediki jamaet] aqsqaqallirigha yetküzüp berdi.

12 Shu chaghlarda, Hérod padishah jamaettikilerdin bezilirige ziyankeshlik qilmaqchi bolup ulargha qol saldi. **2** U Yuhannaning akisi Yaqupni qilichlap óltürdi. **3** Özining bu qilghan ishining Yehudiyarghila yaqqanliqini körüp, u Pétrusnimu tutqun qildurudi (shu chaghda «pétir nan héyti» mezgili idi). **4** Pétrusni tutqandin kéyin, uni zindan'gha tashlap, töt leshker bir guruppa qilin'ghan töt qarawul topigha tapshurdi. Pasxa héyttin kéyin, Hérod uni xalayiq aldida soraq qilmaqchi idi. **5** Shunga Pétrus zindanda tutup qélindi. Lékin jamaet Xudagha jan-dil bilen uning üçün dua qilishiwatatti. **6** Emdi Hérod uni élip chiqip sot qilishning aldinqi kéchisi, Pétrus ikki zenjir bilen baghlaqliq péti, ikki qarawulning otturida uxlawatatti; ishikning sirtidimu birnechche qarawul zindanni közet qiliwatatti. **7** We tuyuqsiz Rebning

bir perishtisi görünüp, bir nur kamérni yorutti. Perishte Pétrusning biqinigha noqup: — Téz tur! — dep oyghatti. Uning qolliridiki zenjir shu haman boshap chüshüp ketti. **8** Perishte uninggha: — Bélingni baghliwal! Keshingnimu kiy! — dédi. Pétrus uning déginini qildi. Andin u: — Chapiningni yépinchaqlap keynimdin mang! — dédi. **9** Pétrus uninggha egiship [kamérdin] chiqti. Biraq u perishtining wasitisi bilen boluwatqan bu ishlarning rastliqini bilmey, belki bir ghayibane körünüş körüptimen, dep oylawatatti. **10** Ular birinchi we ikkinchi közettin ötüp, zindanning sheherge chiqidighan tömür derwazisigha barghanda, derwaza ular üçün özlükidin échilip ketti. Ular chiqip, bir kochidin ötkende, perishte tuyuqsiz uning yénidin ketti. **11** Shu chaghda, Pétrus ésigé kélip, öz-özige: «Derweqe emdi Reb Öz perishtisini ewetip, méni Hérodning qolidin we Yehudiy xelqining kütkenlirining hemmisidin qutquzuptu, dep bildim» — dédi. **12** Heqiqiy ehwalni chüshinip yetkende, u Markus depmu atilidighan Yuhannaning anisi Meryemning öyige bardı. U yerde nurghun kishiler yighilip dualawet qiliwatatti. **13** U derwazining ishiqini qaqqanda, Roda isimlik bir dédek awazni anglap chiqti. **14** U Pétrusning awazini tonup, xushalliqidin ishiqini échishqimu ülgürmey yügürüp kélip, hemmeylen'ge: — Pétrus derwaza aldida turidu! — dep xewer qildi. **15** Lékin ular: — Sarang bolup qaldingghu! — déyishti. Biraq u: — Rast shundaq, dep turuwaldi. Ular: — U uning perishtisi bolsa kérek! — déyishti. **16** Biraq Pétrus derwazini qéqiwerdi. Ular chiqip derwazini échip, uning özini körgende hemmeylen hang-tang bolushti. **17** Pétrus ulargha ün chiqarmasliqqa qol ishariti qilip, ulargha Rebning özini zindandin qandaq élip chiqqanliqini éytip berdi. Andin kéyin, u: — Bu xewerni Yaqupqa we qérindashlarga yetküzüp qoyunglar, — dep, özi u yerdin bashqa yerge ketti. **18** Tang atqanda, qarawullar Pétrus zadi néme boldi dep sarisimige chüshti. **19** Hérod uni izdep uning iz-dérikini tapalmighachqa, qarawullarni soraq qilip, ularni ölümge mehkum qilishni buyrudi. Bu ishtin kéyin, u Yehudiyedin chüshüp Qeyseriye shehirige bérıp shu yerde turdi. **20** Eslide Hérod [xan] bilen Tur we Zidondikiler arisida qattiq jédel bar idi. Halbuki, Tur we Zidondikiler birliship, Hérodning aldigha keldi. Uning bilen yarishiwélish üçün ular aldi bilen xanning Bilastus isimlik shexsiy ghojidarini özlirige yar-yölek bolushqa qayil qilghanidi. Chünki

bu yurttikiler ashliqni xanning ilkidiki jaylardin alatti. **21** Belgilen'gen körüşüsh künide Hérod shahane tonlirini kiyip, soraq textide olturup, ulargha nutuq sözlidi. **22** Anglighan xelq: — Bu ademning awazi emes, belki bir ilahning awazidur! — dep warqirashti. **23** Shuan Perwerdigarning bir perishtisi xanni urdi; chünki u shan-sherepni Xudagha béghishlimidi. Netijide, u qurtqa yem bolup öldi. **24** Emma Xudaning söz-kalami dawamliq berq urup kéngeydi. **25** Barnabas bilen Saul Yérusalémde ianilirini tapshurush xizmitini ada qilghandin kéyin, Antakyagha qaytip ketti. Ular Markus depmu atilidighan Yuhannani bille élip bardı.

13 Antakyadiki jamaet ichide bezi peyghemberler we telim bergüchiler bar idi. Ular Barnabas, «Qara» depmu atilidighan Shiméon, Kurinilik Lukius, Hérod xan bilen bille chong bolghan Manaen we Saullar idi. **2** Ular Rebning ibaditide bolup roza tutuwatqan bir mezgilde, Muqeddes Roh ulargha: — Barnabas bilen Saulni Men ularni qilishqa chaqirghan xizmet üçün Manga ayrip qoyunglar, — dédi. **3** Shuning bilen, ular yene roza tutup dua qilghandin kéyin, ikkiyenning üstige qollirini tegküzüp uzitip qoydi. **4** Ular Muqeddes Roh teripidin ewetilgen bolup, Selyukiye shehirige bérıp, u yerdin kémige chiqip Sıprus ariligha qarap yolgha chiqti. **5** Salamis shehirige yétip kélip, ular Yehudiylarning sinagoglirida Xudaning söz-kalamini yetküzüshke bashlıdı. Yuhanna ularning yaremchisi idi. **6** Ular pütün aralni arilap chiqip, Pafos shehirige keldi. Ular u yerde Baryeshua isimlik bir kishi bilen uchriship qaldi. U séhirger bolup, saxta peyghember bolghan bir Yehudiy idi. **7** U kishi bu [aralning] rimliq waliyisi Sérgiyus Pawlusning hemrahi idi. Waliy uqumushluq bir kishi bolup, Barnabas bilen Saulni chaqirtip, Xudaning söz-kalamini anglimaqchi boldi. **8** Lékin héliqi séhirger (uning grékche ismi Elimas bolup, «séhirger» dégen menide) ulargha qarshi chiqip, waliyning rayini étiqadtin qayturushni urunmaqta idi. **9** Biraq Muqeddes Rohqa toldurulghan Saul (yene «Pawlus» depmu atilidu) héliqi séhirgerge tikilip qarap **10** uninggha: — Ey, qelbing herxil hiyligerlik we aldanchiliq bilen tolghan Iblisning oghli, hemme heqqaniyliqning düshmini! Perwerdigarning tüz yollirini burmilashni zadi toxtatmamsen?! **11** Emdı Rebning qoli üstüngge chüshti! Közliring kor bolup, bir mezgil künning yoruqini körelmeysen! — dédi. Shuan, bir xil tuman we qarangghuluq

uni basti. U yolni silashturup, kishilerdin méni qolumdin yétilenglar, dep iltija qilatti. **12** Yüz bergen ishni körgen waliy Rebning telimige qattiq heyran bolup, Uninggaha étiqad qildi. **13** Pawlus bilen uning hemrahilari kémige chiqip, Pafostin Pamfiliye ölkisidiki Perge shehirige bard. U yerde Yuhanna ulardin ayrilip Yérusalémgha qaytti. **14** Pawluslar bolsa Perge shehiridin chiqip, dawamlıq méngip Pisidiye rayonidiki Antakya shehirige bérıp, shabat küni sinagogqa kirdi. **15** Tewrat qisimliridin we peyghemberlarning yazmiliridin oqulghandin kéyin, sinagogning chongliri ularni chaqirtip: — Qérindashlar, eger xalayıqqa birer nesihet sözünglar bolsa, éytinglar, — dédi. **16** Pawlus ornidin turup, qol ishiriti qilip, xalayıqqa mundaq dédi: — Ey Israillar we Xudadin qorqqanlar, qulaq sélinglar! **17** Bu Israil xelqining Xudasi ata-bowilirimizni tallidi; ular Misirda musapir bolup yashighan waqıtlarda ularni ulugh qildi, Özining égiz kötürgen biliki bilen ularni Misirdin qutquzup chiqti. **18** U chölde ulargha texminen qiriq yil ghemxorluq qildi **19** andin Qanaan zéminidiki yette elni yoqitip, ularning zéminlirini ulargha miras qilip berdi. **20** Bu ishlargha aldi-keyni bolup texminen töt yüz ellik yil ketti. Kéyin, taki Samuil peyghember otturigha chiqqiche, u ulargha batur hakimlarni tiklep berdi. **21** Andin ular bizge bir padishahni bersiken, dep [Samuil peyghemberdin] tilidi. Shuning bilen Xuda ulargha Binyamin qebilisidin Kish isimlik ademning oghli Saulni tiklep berdi. U qiriq yil höküm sürdi. **22** Biraq [Xuda] Saulni seltenitidin chüshürüp, ulargha Dawutni padishah qilip turghuzup berdi. Xuda uning heqqide guwahliq bérıp: «Könglümdikidek bir ademni, yeni Yessening oghli Dawutni taptim. U Méning toluq irademge emel qilidu», — dédi. **23** Özi wede qilghandek Xuda bu ademning neslidin Israil xelqige bir Qutquzghuchi tiklep berdi — u bolsa Eysaning özidur! **24** U xelqning otturisigha chiqishtin alwwal, Yehya [peyghember] chiqip, barliq Israil xelqini towa qilishni [bildüridighan] chömüldürüshni qobul qilinglar, dep jakarlidi. **25** Yehya [peyghember] wezipini tamamlighanda, xalayıqqa mundaq dégenidi: «Siler méni kim dep bilisiler? Men siler kütken zat emesmen. Biraq mana, mendin kéyin birsi kélidu, men hetta uning ayagh keshlirini yéshishkimu layiq emesmen!» **26** Ey qérindashlar, Ibrahimning jemetining nesilliri we aranglardiki Xudadin qorqqanlar, bu nijatliqning söz-kalami

silerge ewetildi! **27** Yérusalémde turuwatqanlar we ularning hakimliri [Eysani] tonumay, uning üstidin gunahkar dep höküm chiqarghini bilen, her shabat küni oqulidighan peyghemberlarning aldin éytqan sözlirini emelge ashurdi. **28** Gerche ular uningdin ölüm jazasigha höküm qilishqa téghshlik birer gunah tapalmighan bolsimu, waliy Pilatustin yenila uni ölümge mehkum qilishni ötündi. **29** Ular [bu] [ishlarni qilip] muqeddes yazmilarda uning heqqide aldin pütülgenlarning hemmisini [özliri bilmigen halda] emelge ashurghandin kéyin, uning jesitini krésttin chüshürüp, bir qebrige qoydi. **30** Lékin Xuda uni ölümدين tirildürdi! **31** Tirilgendin kéyin, u burun özi bilen Galiliyedin Yérusalémghiche egiship kelgenlerge köp künler ichide [nechche qétim] körünüp turdi. Bu kishiler hazir [Israil] xelqige uning guwahchiliri boluwatidu. **32** Bizmu ata-bowilirimizgha qilin'ghan wedining xush xewirini silerge hazir jakarlaymiz — Xuda Eysani [arimızda] tiklep, bu wedini ularning ewladliri bolghan bizlerge emelge ashurdi. Bu heqte Zeburning ikkinchi küyide aldin'ala mundaq pütülgen: «Sen Méning Oghlum, Özüm séni bügünki künide tughdurdum». **34** Emdilikte Xudaning Eysagha chirishni qayta körgüzmeý ölümدين tirildüridighanliq heqqide u [muqeddes yazmilarda] mundaq aldin éytqan: «Dawutqa wede qilghan méhir-shepqtelrni silerge ata qilimen!» **35** Shunga yene bu heqte yene bir ayette: — «[I Xuda], Séning muqeddes Bolghuchunggha téning chirishini körgüzmeysen». **36** Chünki Dawut derweqe Xudaning iradisi boyiche öz dewri üçün xizmet qilip, öz ata-bowilirigha qoshulup ölümde uxlap uning téni chirip ketkenidi. **37** Lékin Xuda ölümدين tirildürgüchi bolsa chirishni héch körmidi. **38** Emdi shunga siler shuni bilishinglar kérekki, i qérindashlar, hazir gunahlardin kechürüm qilinish yoli del shu kishi arqiliq silerge jakarliniwatidu. **39** Musa peyghemberge chüshürülgen Tewrat qanuni bilen siler xalas bolalmaywatqan ishlardin uninggha étiqad qilghuchilar u arqiliq xalas qilinip heqqaniy qilinidu! **40** Shunga, peyghemberler aldin éytqan shu balayi'apet béshinglarga chüshmesliki üçün éhtiyat qilinglar! — **41** «Qaranglar, i mazaq qilghuchilar, heyranuhes bolup halak bolunglar! Chünki silerning künliringlarda bir ish qilimenki, Uni birsi silerge élan qilsimu siler shu ishqa hergiz ishenmeysiler!» **42** Pawlus bilen Barnabas sinagogdin chiqiwatqanda, jamaet ulargha kélerki shabat küni bu ishlar heqqide yene sözlëshni yélinidi. **43**

Sinagogtiki jamaet tarqalganda, nurgun Yehudiylar we Xudadin qorqqan Tewratqa étiqad qilghan Yehudiy emeslermu Pawlus bilen Barnabasqa egeshti. Ikkisi ulargha söz qilip, ularni Xudaning méhir-shepquitide ching turushqa dewet qildi. **44** Kéyinki shabat küni, pütün sheher xelqi dégüdek Xudaning söz-kalamini anglighili kélishti. **45** Biraq bundaq top-top ademlerni körgen Yehudiylar hesetke chömüp, Pawlusning sözlirige qarshi tetür gep qilip, uninggha töhmet qildi. **46** Emdi Pawlus bilen Barnabas téximu yüreklik halda mundaq dédi: — Xudaning söz-kalamini aldi bilen siler [Yehudiy xelqige] yetküzüsh kérek idi. Lékin siler uni chetke qéqip özünglarni menggülük hayatqa layiq körmigendin kéyin, mana biz [silerdin] burulup ellerge yüzlinimiz! (aiōnios g166) **47** Chünki Perwerdigar [muqeddes yazmilarda] bizge mundaq buyrugan: — «Men Séni [yat] ellerge nur bolushqa, Yer yüzining chet-yaqilirighiche nijatliq bolushung üçün Séni atidim». **48** Ellerdikiler bu sözni anglap, xushal bolushup Rebning söz-kalamini ulughlashti; menggülük hayatqa érishishke békitilgenlarning hemmisi étiqad qildi. (aiōnios g166) **49** Shundaq qilip, Rebning söz-kalami pütkül zémin'gha tarqaldi. **50** Biraq Yehudiylar Xudadin qorqqan yuqiri tebiqilik ayallarni hem sheher mötiwerlirini qutritip, Pawlus bilen Barnabasqa ziyankeshlik qilghuzup, ular ikkisini öz yurtliridin qoghlap chiqardi. **51** Emma Pawlus bilen Barnabas ulargha qarap ayaghliridiki topini qéqishturuwétip, Konya shehirige qarap mangdi. **52** [Antakyadiki] muxlislar bolsa xushalliqqa hemde Muqeddes Rohqa tolduruldi.

14 Konya shehiride shundaq boldiki, Pawlus bilen Barnabas Yehudiylarning sinagogigha kirgende, jamaetke shundaq sözlidiki, netijide Yehudiylar we Gréklerdinmu nurgun kishiler étiqad qildi **2** (halbuki, ishenmigen Yehudiylar [yat] elliklarning köngüllirini zeherlep, ularni qérindashlarga qarshi turushqa qutratti). **3** Shunga [Pawlus bilen Barnabas] u yerde xéli uzun turup, Rebge tayinip yüreklik halda [xush xewerni] jakarlidi; Reb ularning qolliri bilen möjizilik alametler we karametlerni körsitip öz méhir-shepquitining söz-kalamigha guwahliq berdi. **4** Buning bilen sheher xelqi ikkiğe bölünüp kétip, beziliri Yehudiylar terepte, beziliri bolsa rosullar terepte turdi. **5** Axirda, bir qisim yat ellikler bilen Yehudiylar arisida (öz bashliqliri bilen birlikte) rosullarni qiynap, chalma-késeq qilish qutrattuldu

bash kötürdi. **6** Lékin ular bu ishtin xewer tépip, shu yerdin qéchip Likawunya rayonidiki Listra we Derbe sheherliri hemde etrapniki yurtlarga qarap mangdi. Ular shu yerlerde xush xewerni dawamlıq jakarlawerdi. **8** Shu chaghda, Listra shehiride putlirida maghduri yoq, héch méngip baqmighan bir tughma palech olturatti. **9** Pawlus söz qiliwatqanda, bu adem uninggha qulaq sélip olturatti. Pawlus uninggha köz tikip uning saqaytilishigha ishenchi barliqini körüp yétip, **10** yuqiri awaz bilen: — Ornungdin des tur! — dédi. Héliqi adem shuan ornidin des turup méngishqa bashlidi. **11** Lékin Pawlusning bu ishini körgen top-top ademler Likawunya tili bilen: — Ilahlar insan qiyapitige kirip arimizgha chüshüptu! — dep warqiriship ketti. **12** Ular Barnabasni «Ilah Zéus» dep atashti we Pawlusni sözleshte bashlamchi bolghachqa uni «Ilah Hérmis» dep atashti. **13** Sheherning sirtida «Zéus Ilah»ning butxanisi bar idi. Shu [butxanidiki] kahin sheher derwazisigha öküzi we gül chembireklerni élip kélip, xelq bilen bille rosullargha atap qurbanliq qilmaqchi boldi. **14** Lékin rosullar Barnabas bilen Pawlus bu ishni anglap, kiyim-kécheklarini yirtqan halda, köpchilikning arisigha yügürüp kirip, warqirap mundaq dédi: **15** — Xalayıq, bu ishlarni néme dep qiliwatisiler?! Biz silerge oxshash héssiyattiki insanlarmiz! Biz silerge bu erzimes nersilerni tashlap, asman-zémin, déngiz-okyan we ulardiki barliq mexluqlarni Yaratquchi hayat Xudaghila ibadet qilishinglar kérek dep jakarlawatimiz! **16** Burunqi dewrlerde, u herqaysi ellerni öz yollirida méngishqa yol qoyghan. **17** Shundaq bolsimu, U Özini ispatlaydighan guwahliqni qaldurmighan emes. Chünki U hemishe silerge shapaet körsitip, yamghurni öz waqtida ershtin yaghdurup mol hosul ata qilip, ash-tamaq bilen silerni toyghuzup, qelbinglarni xushalliqqa chömdürüp keldi. **18** Hetta ular bu sözlerni qilghan bolsimu, xalayıqning ulargha atap qurbanliq qilishini aranla tosuwaldi. **19** Lékin Antakya we Konya sheherliridin bezi Yehudiylar kélip, kishilerni özlirige qayil qilishi bilen, xelq Pawlusni chalma-késeq qildi, andin uni öldi dep qarap, sheher sirtigha sörep achiqip tashliwetti. **20** Lékin muxlislar uning etrapigha olashqanda, Pawlus ornidin turup, sheherge qaytip kirdi. Etisi, u Barnabas bilen bille Derbe shehirige ketti. **21** Emdi ular Derbe shehiride xush xewer jakarlap, nurgun ademlerni [Mesihge] muxlis bolushqa kirgüzgendin kéyin, ikkiylen Listra, Konya we

Antakya sheherlirige qaytip bard. **22** Ular u yerlerde muxlislarning qelblirini kucheytip, ularni étiqadta ching turushqa righbetlendürüp, shundaqla: — Biz Xudaning padishahliqigha kirishte nurghun japamusheqqetlerni béshimizdin ötküzüshimiz muqerrer bolidu, — dep nesihet qildi. **23** Ular yene herqaysi jamaet ichide aqsaqallarni tallap belgilep, dua qilish we roza tutush arqiliq ularni özliri étiqad baghligan Rebge tapshurdi. **24** Ikkiylen Pisidiye rayonidin ötüp Pamfiliye ölkisige keldi. **25** Ular Perge shehiride söz-kalamni yetküzgendin kéyin, Attalya shehirige bard. **26** Andin u yerdin kémige chiqip, [Suriyediki] Antakyaqha qarap ketti. Ular eslide shu yerde özliri hazir tamamlighan bu wezipini ada qilishqa [jamaetikiler teripidin] Xudaning méhri-shepquitige tapshurulghanidi. **27** Qaytip kelgende, ular jamaetni bir yerge jem qilghanda, ulargha Xudaning özliri arqiliq qilghan barliq emellirini, shundaqla Xudaning qandaq qilip ellerge étiqadning bir ishikini achqanliqini sözlep berdi. **28** Ular u yerde muxlislar bilen bille uzun mezigil turdi.

15 Shu chaghlarda beziler Yehudiye ölkisidin kélip, [Antakyaedik] qérindashlarga: — Siler Musa [peyghemberge] tapshurulghan yosun boyiche xetne qilinshni qobul qilmisanglar, qutquzulmaysiler! — dep telim bérishke bashlidi. **2** Bu ish toghrisida chong majira chiqqan bolup, Pawlus bilen Barnabas ikkiylen shu kishiler bilen keskin munazire qilishqandin kéyin, [qérindashlar] Pawlusni, Barnabasni, shundaqla ularning arisidin birnechcheylenni bu mesile toghrisida rosullar we aqsaqallar bilen körüshüshke Yérusalémgha barsun dep békitgen. **3** Shundaq qilip ular jamaet teripidin yolgha sélinip, sepiride Fenikiye rayoni we Samariye ölkisini bésip ötüp, barghanla yéride ellerningmu towa qilip [étiqad] yoligha kirgenlikini tepsily sözlidi. Bu xewer barliq qérindashlarni zor shadliqqa chömgüzd. **4** Pawluslar Yérusalémgha kelginide, ular jamaetikiler, rosullar we aqsaqallar teripidin qarshi élinip, köpchilikke Xudaning özliri arqiliq barliq qilghan emellirini bayan qilip berdi. **5** Lékin Perisiy mezhipidikilerdin étiqad yoligha kirgen beziler ornidin turushup: — Mushu [yat elliklerni] xetne qilish kérek, shundaqla ulargha Musagha chüshürülgen Tewrat qanunigha emel qilishi kéreklikini jékilesh kérek! — dédi. **6** Shunga rosullar bilen aqsaqallar bu mesilini muzakire qilish üçün jem bolushti. **7** Uzun söhbetlishishtin kéyin,

Pétrus ornidin turup mundaq dédi: — Qérindashlar, desleptiki künlerde Xudaning ichinglardin méni tallap méning aghzim arqiliq xush xewerdiki söz-kalamni yat elliklerge anglitip ularning étiqad qilishida wasite qilishqa békitkenlikidin xewiringlar bar. **8** We insanlarning qelbini bilgüchi Xuda Muqeddes Rohni bizge ata qilghinidek, ularghimu ata qildi. **9** Shundaq qilip, Xuda ularni biz bilen héchqandaq perqlendürmey, ularning qelblirini étiqad arqiliq pak qildi. **10** [Ehwal mana shundaq iken], emdi siler néme üçün özimiz we ata-bowilirimizmu kötürelmigen bir boyunturuqni muxlislarning boynigha artmaqchi bolup, Xudani sinimaqchi bolisiler?! **11** Emdilikte, biz bolsaq Reb Eysaning méhir-shepquitige tayinip ulargha oxshash qutquzulimiz, dep ishinimiz. **12** [Bu sözdin kéyin], Barnabas bilen Pawlus chiqip, Xuda özliri arqiliq yat elliklarning arisida körsetken barliq möjizilik alametlerni we karametlerni bayan qilip berdi; köpchilik ulargha qulaq sélip sükütte turdi. **13** Ularning sözi tügigendin kéyin, Yaqup mundaq dédi: — Qérindashlar, manga qulaq sélinglar! **14** Bayatin Shiméon Xudaning yat elliklernimu bashtinla shapaet bilen yoqlap, ularning arisidin Öz nami üçün bir xelq chiqiridighanliqini chüshendürüp ötti. **15** Peyghemberlerning éytqanlirimu buninggha uyghun kélidu, xuddi [muqeddes yazmilarda] munu sözler pütülgendek: — **16** — «Mushu ishlardin kéyin, Men qaytip kélip, Dawutning yiqilghan chédirini yéngibashtin qurup tikleymen, Uning xarabiliklirini qayta bina qilip, eslige keltürimen. **18** Shundaq qilip, jahandiki bashqa insanlarmu, yeni Méning namim bilen atalghan barliq eller Méni izdep tapidu» deydu bu ishlarni emelge Ashurghuchi we shundaqla ularni ezeldin ayan qilip kelgen Perwerdigar!» (aiōn g165) **19** — Shuning üçün xulasem shuki, yat ellikler arisidin towa qilip Xudagha étiqad baghliganlarga aware-éghirchilik sélip qoymasliqimiz kérek; **20** peqet ulargha: «Butlarga atilip bulghan'ghan nersilerni yéyishtin, jinsiy buzuqluqtin, qanni we boghup soyulghan haywanlarning göshliridinmu yéyishtin néri bolunglar» dep tapilap, bir parche xet yazayli. **21** Chünki qedimki dewrlerdin tartip her sheherde shabat künide sinagoglarda Musa [peyghember]ning éytqanliri oqulup, uning körsetmiliri ögitilip kelgen. **22** Shuning bilen rosullar, aqsaqallar, shundaqla Yérusalémdiki pütkül jamaetikiler öz arisidin birnechche ademni tallap, ularni Pawlus we Barnabas

bilen bille Antakyagha ewetishni layiq kórdi. Eslide qérindashlar ichide bashlamchi bolghan Yehuda (Barsabas depmu atilidu) bilen Silaslar buninggha tallandi. **23** Xet bolsa ulargha tapshuruldi, uningda mundaq yézilghanidi: — «I Antakya, Suriye we Kilikiyede turuwatqan yat ellik qérindashlar, — [Yérusalémdiki] qérindashliringlardin, rosullar bilen aqsaqallardin silerge salam! **24** Arimizdin bezi kishiler chiqip yéninglarga béríp, sózliri bilen silerni biaramliqqa sélip könglünglarni parakende qilip qoyghanliqini angliduq. Lékin biz ulargha héchqandaq söz-emr qilmiduq. **25** Shu sewebtin, biz bu ishta oylirimiz bir yerdin chiqqandin kéyin, arimizdin tallan'ghan birnechcheylenni sóyümlük Barnabas we Pawlusimiz bilen bille yéninglarga ewetishni qarar qilduq. **26** Bu ikkiylen Rebbimiz Eysa Mesihning nami üçün hayatini xeterge tewekkül qilghan kishilerdur. **27** Shunga biz Yehuda bilen Silasni yazghanlirimizni silerge öz aghzi bilenmu sözlep bersun dep, yéninglarga ewettuq. **28** Gepning poskallisigha kelsek, Muqeddes Rohqa, shundaqla bizlrigimu shu layiq körün'genki, töwendiki zörür bolghan ishlardin sirt, silerge héchqandaq bashqa ishni yükliimeslikimiz kérek: **29** — Butlarga atalghan nersilerdin, qanni we boghup soyulghan haywanlarning göshliridin yéyishtin we jinsiy buzuqluqtin néri bolush — siler mushu birnechche ishtin saqlansanglar, yaxshi qilghan bolisiler. Aman-xatirjem bolunglar!» **30** Shundaq qilip, ular [qérindashlar] teripidin yolgha sélinip, Antakyagha bardi. U yerde pütün jamaettikilerni yighip, xetni ulargha tapshurdi. **31** Ular xetni oqup, uningdin bolghan righbet-tesellidin zor shadlandi. **32** Yehuda we Silaslar özlirimu peyghemberlerdin bolup, qérindashlarni nurghun söz-nesihetler bilen righbetlendirüp, ularni quwwetlendürdi. **33** [Yehuda we Silaslar] u yerde bir mezgilni ötküzgendin kéyin, Antakyadiki qérindashlarning sepirige amaniq tiligen halda uzitishi bilen, ular özlirini ewetken [Yérusalémdikilerning] qéshigha qaytti. **34** Lékin Pawlus we Barnabas Antakyada qélip, bashqa nurghun qérindashlarning hemkarliqida telim béríp Rebning söz-kalamidiki xush xewirini jakarlap turdi. **36** Lékin yene birnechche künlerdin kéyin Pawlus Barnabasqa: Biz burun Rebning söz-kalamini yetküzgen hemme sheher-yézilargha béríp, qérindashlarning yénigha béríp, halini sorap kéyleyi, — dédi. **37** Barnabas bolsa Yuhanna (Markusmu déyilidu)ni bille élip

barmaqchi bolghanidi. **38** Biraq Pawlus aldinqi qétim Pamfiliye ölkiside ulardin ayrilip ketken, Rebning xizmitide ular bilen bille [dawamliq] seper qilmighan Markusni yene élip bérishni aqilanilik emes dep qaridi. **39** Shuning bilen ikkiylen otturisida bek keskin ixtilap bolup, axir béríp ular bir-biridin ayrilip kétishti. Barnabas Markusni élip, kémige olturup Siprus ariligha ketti. **40** Pawlus bolsa Silasni tallidi; qérindashlarning ikkiylenni Xudaning shapaitige amanet qilishi bilen u ikkisi yolgha chiqti. **41** U emdi Suriye we Kilikiye ölkilirini arilap ötüp, [herqaysi jaylarda] jamaetlerni quwwetlendürdi.

16 Andin u Derbe we Listra sheherlirigimu bardi.

Mana, shu yerde étiqadchi Yehudiy bir ayalning oghli, Timotiy isimlik bir muxlis bar idi. Uning atisi bolsa grék idi. **2** Listra we Konya sheherliridiki qérindashlarning hemmisi uning toghruluq yaxshi guwahliq béretti. **3** Pawlus uni özi bilen bille élip mangmaqchi boldi. Biraq bu yerdiki Yehudiylarning hemmisi [Timotiyning] atisining grék ikenlikini bilgechke, Pawlus uni élip xetne qildurdi. **4** Ular sheher-yézilardin ötkech, Yérusalémdiki rosullar bilen aqsaqallar [yat ellerge] békitken belgilimilerni ularning riaye qilishi üçün tapshurdi. **5** Shundaq qilip, jamaetler étiqadta kücheytilip, sanlirimu kündin-kün'ge köpeydi. **6** Muqeddes Roh ularning Asiya ölkiside söz-kalamni jakarlishigha yol qoymighan bolup, Pawluslar emdi Frigiye we Galatiya rayonliridin ötüp, **7** Misiye rayonigha kelgendin kéyin, Bitiniye ölkisige kirmekchi boldi. Biraq Eysaning Rohi ulargha bundaq qilishiqimu yol qoymidi. **8** Shuning bilen ular Misiyedini ötüp, déngiz boyidiki Troas shehirige chüshhti. **9** Shu küni kechte, Pawlusqa bir ghayibane körünüş körünüp, Makédoniyelik bir kishi uning aldida öre turup: — [Déngizdin] ötüp, Makédoniyege kélip, bizge yadrem bergeysen! — dep ötündi. **10** U bu körünüşni körgendin kéyin, Reb bizni jezmen u kishilerning qéshigha béríp, ulargha xush xewer jakarlashqa chaqirghan, dégen xulasige kélip, derhal Makédoniyege bérishqa teyyarlanduq. **11** Biz kémige chiqip, Troastin yolgha chiqip, Samodrak ariligha qarap yol alduq we etisi [Makédoniyediki] Néapolis shehirige yétip barduq. **12** U yerdin Makédoniyening shu rayonidiki Filippi dégen muhim shehirige öttuq. Bumu Rimdiki bir mustemlike sheher idi. Biz bu yerde birnechche kün turduq. **13** Shabat küni, [sheher] derwazisidin chiqip derya sahilige barduq; chunki

biz u yerde dua-tilawet qilidighan bir jay bar dep oyliduq; derweqe shundaq boldi. Biz olturup, u yerge yigihilghan ayallargha sözleshke bashliduq. **14** Ularning ichide sösun rext sodisi qilidighan, Tiyatira shehirilik, Xudadin qorqidighan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Reb uning qelbini Pawlusning éytqanlirini qobul qilishqa achi. **15** U ailisidikiler bilen chömüldürülgen bolup bizdin ötünüp: — Eger siler méni [heqiqeten] Rebge étiqad qilghuchi dep bilsengler, méning öyümge bérip turunglar! — dep ching turup bizni maqullatti. **16** Bir küni biz shu dua qilidighan jaygha kétip barghinimizda, bir dédek bizge yoluqti; bu qizgha pal salghuchi bir jin chaplishiwalghanidi; dédek xojayinlirigha pal sélish yoli bilen nurghun payda tépib bergenidi. **17** U yol boyi Pawlus we bizge egiship: — Bu kishiler Hemmidin aliy Xudaning qulliri, ular silerge nijatliq bir yolini jakarlaydu! — dep warqirap mangdi. **18** U uda köp künler shundaq warqiridi. Bu ish Pawlusning qelbini azablap, u qizgha burulup, jin'gha: — Eysa Mesihning nami bilen buyruymenki, uningdin chiq! — déyishigila, jin shuan chiqip ketti. **19** Dédekning xojayinliri uninggha baghlighan pul tépish ümidining yoqqa chiqqanliqini körüp, Pawlus bilen Silasqa qol sélip, ularni bazar meydanigha sörep, hökümdarlarning aldigha élip bardi. **20** Ular ikkiylenni soraqchi emeldarlarning aldigha chiqirip: — Bu ademler Yehudiylar bolup, shehirimizni qalaymiqanlashturuwetmekte. **21** Biz bolsaq rimliqlarmiz, ular qanunimizgha xilap bolghan we qobul qilishqa yaki yürüzüshke bolmaydighan qaide-yosunlarni terghib qiliwatidu! — dep shikayet qildi. **22** Toplan'ghan xalayiqmu ulargha hujum qilishqa qozghaldi; soraqchi emeldarlar ularning kiyimlirini yirtip yalingachlap, kaltek bilen dumbilashqa emr chüshürdi. **23** Ikkiylenni kaltek bilen köp dumbilighandin kéyin, ularni zindan'gha tashlidi we shundaqla gundipayni qattiq közitishke buyrudi. **24** U buyruqni tapshuruwélish bilen ularni zindanning ichkiridiki kamérgha solap, putlirigha ishkel saldi. **25** Tün yérimde, Pawlus bilen Silas dua qilip, Xudagha medhiye küylirini éytiwatatti. Bashqa mehbuslar bolsa qulaq sélip anglawatatti. **26** Tuyuqsiz qattiq yer tewresh yüz berdi; zindanning ullirimu tewrinip ketti we zindanning hemme ishikliri shuan échilip, herbir mehbusning kishenlirimu chüshüp ketti. **27** Gundipay uyqudin oyghinip, zindanning ishiklirining ochuq turghanliqini körüp, mehbuslar

qéchip kétiptu dep oylap, qilichini sughurup élip, özini öltürüwalmaqchi boldi. **28** Lékin Pawlus qattiq awazda: — Özüngge zerer yetküzme, hemmimiz bar! — dep warqiridi. **29** Gundipay: Chiraghlarni keltürünglar dep towlap ichkirige étip kirip, titrigen halda Pawlus bilen Silasning ayighigha yiqildi. **30** Andin ularni tashqirigha élip chiqip: — Qutquzulushum üçün néme qilishim kérek? — dep soridi. **31** Reb Eysagha étiqad qilghin, we shundaq qilsang, özüng hem ailengdikilermu qutquzulidu! — dédi ular. **32** Shuning bilen, ikkiylen uninggha we uning barliq ailisidikilerge Rebning söz-kalamini yetküzdi. **33** Kéche shu saetning özidila [gundipay] ularni bashlap chiqip, yarilirini uyup tazilidi; andin u derhal ailisidikiler bilen chömüldürüshni qobul qildi; **34** ikkiylenni öz öyige bashlap kélip, ularning aldigha dastixan saldi. U pütkül ailisidikiler bilen Xudagha étiqad qilghanliqtin zor shadlandi. **35** Etisi etigende, soraqchi emeldarlar yasawullarni zindan'gha ewetip: — U ikkiylenni qoyuwétinglar! — dep buyrudi. **36** Gundipay Pawlusqa bu sözni yetküzüp: — Soraqchi emeldarlar ikkinglarni qoyuwétish yarliqini chüshürdi. Siler emdi zindandin chiqip, tinch-aman yolunglarga chiqinglar, — dédi. **37** Biraq Pawlus yasawullargha: — Biz Rim puqraliri bolsaqmu, emeldarlar bizni soraq qilmayla xalayiqning aldida kaltek bilen dumbalap, zindan'gha tashlidi. Emdi ular hazir bizni yoshurunche qoghlimaqqimu? Yaq, bundaq qilsa bolmaydu! Emeldarlar özliri kélip bizni chiqarsun! — dédi. **38** Yasawullar bu sözlerni soraqchi emeldarlargha yetküzdi. Ular ikkiylenning Rim puqrasi ikenlikini anglap qorqup ketti; **39** ularning könglini élishqa [zindan'gha] bérip, ularni zindandin élip chiqqandin kéyin, sheherdin chiqip kétishni qayta-qayta ötündi. **40** Ikkiylen zindandin chiqishi bilen Lidyaning öyige bardi; andin u yerde qérindashliri bilen körüshüp, ularni righbetlendürgendin kéyin, yolgha chiqip ketti.

17 Ular sepirini dawam qilip Amfipolis we Apolloniya sheherliridin ötüp, Tésalonika shehirige keldi. U yerde Yehudiylarning sinagogi bar idi. **2** Pawlus aditi boyiche ularning arisigha kirip, uda üç shabat küni u yerde jem bolghanlar bilen muqeddes yazmilarni sherhlelep munazariliship, **3** ulargha Mesihning azab-oqubetler tartqandin kéyin ölümün tirilishi muqerrer dep chüshendürdi hem ispatlidi we: — Men silerge jakarlighan mushu Eysa del Mesihning Özi shu! — dédi. **4** [Yehudiylarning]

ichidin beziler qayil bolup ishinip, Pawlus bilen Silasqa qoshuldi; shundaqla Xudadin qorqidighan Gréklerdin zor bir top ademler we az bolmighan yuqiri tebiqidiki grék ayallarmu shundaq ishendi. **5** Biraq Yehudiylar buninggha heset qilip, birnechche qebih ademlerni yighip, bir top kishilerni toplap, sheherni astin-üstün qiliwetti. Yehudiylar Pawlus bilen Silasni sheher xelq [kéngeshmisige] tapshurup bérish üçün ularni tutush meqsitide Yason isimlik birsining öyige basturup bardı. **6** Lékin ular ikkiylenni tapalmay ular Yason we bashqa birnechche qerishdashni sheher emeldarlarining aldigha tartip apirip: — Jahanni astin-üstün qiliwetken ashu ademler mushu yergimu yétip keldi; **7** Yason ularni öyide qobul qildi. Ular Eysa isimlik bashqa bir padishah bar dep jakarlap, Qeyserning permanlirigha qarshi chiqiwatidu! — dep chuqan sélishti. **8** Ular bu sözler bilen xalayiqni we sheher emeldarlarini dekke-dükkige sélip qoydi. **9** Emeldarlar Yason we bashqa tutup kélín'genlerdin kapalet puli alghandin kéyin, ularni qoyuwetti. **10** Qerindashlar hayal bolmay Pawlus bilen Silasni shu küni kéchide Bériya shehirige ewetiwetti. Ular u yerge yétip barghanda, Yehudiylarning sinagogigha kirdi. **11** U yerdiki [sinagogdikiler] Tésalonikadikilerge qarighanda ésil xisletlik bolup, söz-kalamni qiziqip anglidi we ularning éytqanlirining toghra yaki xataliqini éniqalap bilish üçün, herküni muqeddes yazmilarni qétirqinip izlendi. **12** Netijide, ulardin nurghun Yehudiylar, ésilzade grék ayallardin bir qismi we shundaqla xéli köp grék erler étiqad qildi. **13** Lékin Tésalonikadiki Yehudiylar Xudaning söz-kalamining Pawlus arqiliq Bériyadimu jakarliniwatqinini anglap, u yergimu bérıp topilang kötürmekchi bolup, ammini qutratti. **14** Shuning bilen qerindashlar Pawlusni derhal déngiz boyigha ewetiwetti. Silas bilen Timotiy bolsa Bériyada qaldi. **15** Pawlusni uzitip mangghanlar uni Afina shehirigiche élip bardı. Andin ular Pawlusning: — «Siler Silas bilen Timotiygha mumkinqeder méning yéningha tézraq kelsun dep yetküzüp qoyunglar» dégen tapshuruqini élip, [Bériyagha] qaytip keldi. **16** Pawlus Afina shehiride Silas bilen Timotiyni küttip turghanda, pütkül sheherdikilerning butpereslikke bérilip ketkenlikini körüp, rohi qattiq azablandı. **17** Shunga u sinagogda Yehudiylar we Xudadin qorqidighanlar bilen hem shuningdek herküni bazarda uchrighanla kishiler bilen munazirilishetti. **18** «Épikurlar» we «Stoiklar» dep atalghan bezi

peylasoplarmu uning bilen munazirilishishke bashlıdı. Ulardin beziler: — Bu bilermen pochi néme dep jöylüwatidu? — déyishti. Yene beziler Pawlusning Eysa we ademlerning ölümün tirildürüldighanliqi heqqidiki xush xewerni jakarlighanliqidin: — U yat ilahlarning terghibatchisi oxshaydu! — déyishti. **19** Shunga, ular Pawlusni élip «Aréopagus» dégen [kéngesh] meydanigha apirip: — Sen tarqitiwatqan yéngi telimingning néme ikenlikini bizmu bilsek qandaq? **20** Chünki sen bezi gheyriy ishlarni quliqimizgha yetküzüwatisen, biz ularning menisi zadi néme ikenlikini bilgümüz bar, — déyishti **21** (emdi Afinaliqlar we u yerde turuwatqan chet'elliklarning hemmisi waqtini birer yéngiliqni yetküzüsh yaki anglashtin bashqa ishqa serp qilmaytti). **22** Shunga Pawlus Aréopagus meydanining otturisigha chiqip mundaq dédi: Ey Afina xelqi! Silerning her jehettin jin-ilahlargha choqunushqa qattaq bérilgenliklarni kördüm. **23** Chünki hemme yerni arilap, silerning tawapgahlirning kózdin kechürginimde, üstige «Namelum bir Xudagha atalghan» dep pütülgen béghishlimisi bar yene bir qurban'gahni kördüm. Emdi men siler tonumay turup ibadet qiliwatqan shu [Xudani] mana hazir silerge tonushturup jakarlay. **24** Pütkül alemni we uningdiki barliq mewjudatlarni yaratqan Xuda asman-zéminning Igisi bolup, insanlarning qoli bilen yasalghan ibadetxanilarda turmaydu, **25** yaki birer nersige hajiti chüshkendek insanlarning qollirining ejrige mohtaj emestur, chünki U Özi hemme janiwargha hayatliq, nepes, shundaqla [éhtiyajliq bolghan] hemme nersini ata qilidu. **26** U birla ademdin insaniyettiki barliq milletlarni barliqqa keltürdi, ularni pütün yer yüzige orunlashturup, ulargha xas bolghan peyt-pesiller hemde turidighan jaylirining pasillirini aldın belgilep berdi. **27** Bularning meqsiti «Insanlar méni izdisun, belkim silashturup tapsun» dégenliktur. Emeliyette, u héchqaysimizdin yiraq emes. **28** Chünki biz Uningda yashaymiz, heriket qilimiz we Uningda wujudimiz bardur; aranglardiki bezi shairlar éytqinidek: «Biz Uning neslidurmiz!». **29** Shunga, Xudaning nesli bolghachqa, biz Tengri Bolghuchini altun-kümüş yaki tashtin yasalghan, hünervenning mahariti we tesewwuri bilen oyulghan birer nersige oxshaydu, dep oylimasliqimiz kérek. **30** Shunga Xuda burunqi zamanlardikilerning shundaq ghepletlik waqitlirini neziridin saqit qilghini bilen, lékin bügünki künde U

hemmila yerde pütün insanlarni gunahlorigha towa qilishqa emr qilmaqta! **31** Chünki U Özi tikligen insan arqiliq pütkül dunyani heqqaniylik bilen soraq qilidighan bir künini belgilidi; U uni ölümdin tirildürgenliki bilen bu ishning muqerrer ikenlikige ispat bergenidi. **32** [Pawlusning] «ölgenlerning tirilishi» heqqide éytqanlirini anglighanda beziler uni mesxire qilishqa bashlidi. Yene beziler: — Bu ish heqqide sendin yene anglayli, — dédi. **33** Buning bilen, Pawlus meydandin chiqip ketti. **34** Biraq beziler uninggha qoshulup, étiqad qildi. Bularning ichide «Aréopagus» kéngeshme hey'etliridin biri bolghan Diyoniysiy we Damaris isimlik bir ayal, shuningdek bashqa birqanche kishimu bar idi.

18 Bu ishlardin kéyin, Pawlus Afina shehiridin ayrilip Korint shehirige bardı. **2** U u yerde Pontus ölkiside tughulghan Akwila isimlik bir Yehudiy bilen uning ayali Priskillani uchratti. Ular [Rim] [impératori] Klawdiyusning barliq Yehudiylar Rim shehiridin chiqip kétishi kérek, dégen yarliqı seweblik yéqında Italiyedın kelgenidi. Pawlus ular bilen tonushup, **3** ular bilen kesipdash bolghachqa, bille turup ishlidi (chünki ular chédirchiliq bilen shughullinatti). **4** Herbir shabat künide u Yehudiylarning sinagogigha kirip, Yehudiylar we gréklar bilen munaziriliship ularni [Xudaning söz-kalamigha] qayil qilishqa tirishatti. **5** Biraq Silas bilen Timotiy Makédoniyedin kelgendin kéyin, Pawlus söz-kalamni yetküzüşke aldiridi, jan köydürüp Yehudiylargha: — Eysa — Mesihning Özıdur, dep guwahliq berdi. **6** Lékin, ular uninggha qarshi chiqip uni haqaretlıdı. Buning bilen Pawlus péshini qéqip, ulargha: — Öz qéninglar öz béshinglarga chüshsun! Men buninggha jawabkar emesmen! Bügündin bashlap, men [silerdin burulup] yat elliklerge barimen, — dédi. **7** Buning bilen Pawlus uların ayrilip, Titiyus Yustus isimlik, Xudadin qorqidighan bir kishining öyige bérip turdi. Uning öyi sinagogning yénida idi. **8** Emdı sinagogning chongi Krispus pütün ailisidikiler bilen Rebge étiqad qildi. Nurghun Korintliqlarmu bu xewerni anglap, étiqad qilip chömüldürüşni qobul qildi. **9** Reb kéchide Pawlusqa bir ghayibane körünüş arqiliq wehıy yetküzüp uninggha: — Qorqma, süküt qilmay sözle, **10** chünki Men sen bilen bille. Héchkim sanga qol sélip zerer yetküzmeıdu, chünki Méning bu sheherde nurghun kishilirim bar, — dédi. **11** Shuning bilen Pawlus u yerde bir yıl alte ay turup,

u yerdiki kishiler arisida Xudaning söz-kalamini ögetti. **12** Emma Galliyo Axaya ölkisining waliysi bolghan waqtida, Yehudiylar birliship Pawlusni tutup Galliyoning «soraq texti»ning aldigha apirip, uning üstidin: Bu adem kishilerni qanun'gha xilap halda Xudagha ibadet qilishqa qayil qiliwatidu! — dep shikayet qildi. **14** Pawlus aghzini achay dep turushigha, waliy Galliyo Yehudiylargha: — Derweqe, i Yehudiylar, bu shikayitinglar birer naheqliq yaki éghir jinayet toghrisida bolghan bolsa, sewrchanlıq bilen silerge qulaq salsam orunluq bolatti. **15** Biraq bu ish [peqet] bezi nam-isimler, sözler we özünglarning [Tewrat] qanuninglar üstide talash-tartishlarga chétishliq iken, uni özünglar bir terep qilinglar! Men bundaq ishlargha soraqchi bolmaymen! — dédi. **16** Shuning bilen u ularni soraq texti aldidin heydeı chiqardi. **17** Xalayıq sinagogning chongi Sosténisni tutuwélıp, soraq textining aldida qattıq urghılı turdi. Biraq [waliy] Galliyo bu ishlarning héchqaysisigha qilche pisent qilmıdı. **18** Pawlus Korint shehiride yene köp künlerni ötküzgendin kéyin, qérindashlar bilen xoshlıshıp, Priskilla we Akwilalarning hemrahlıqıda kémige olturup, Suriyege qarap ketti. [Yolgha chiqishtin ilgiri] u Kenqriya shehiride Xudagha ichken bir qesimidin chachlırını chüshürüwetkenidi. **19** Ular Efesus shehirige barghandin kéyin, u Priskilla we Akwilani qaldurup qoyup özi [shu yerdiki] sinagogqa kirip, Yehudiylar bilen munazirileshti. **20** Ular uni uzunraq turushqa telep qiliwıdı, u qoshulmay, **21** «Men qandaqla bolmisun kéler héytıni Yérusalémıda ötküzimen; andin Xuda buyrusa, silerning yéninglarga yene kélimen», — dep ular bilen xoshlıshıp, Efesustin kéme bilen yolgha chıqtı. **22** U Qeyseriye shehiride kémidin chüshüp, [Yérusalémgha] chiqip jamaet bilen hal sorashqandin kéyin, Antakya shehirige chüshüp ketti. **23** Antakyada bir meıgil turghandin kéyin, u yene yolgha chiqip Galatiya we Frigiye yurtlırını bir-birlep arilap, barghanla yéride barlıq muxlıslarning étiqadını quwwetlıdı. **24** Bu arıda, Iskenderiye shehiride tughulghan Apollos isimlik bir Yehudiy Efesus shehirige keldi. U natiq adem bolup, muqeddes yazmılardin xélila chongqur sawatı bar adem idi. **25** U Rebning yoli toghruluq telim alghan bolup, otluq roh bilen Eysa heqqide eynen sözlep telim béretti. Biraq uning xewiri peqet Yehya [peyghember]ning yürgüzgen chömüldürüşhi bilen cheklinetti. **26** U sinagogda

yürekli sözlashke bashlidi. Uni anglighan Priskilla bilen Akwila uni öyige élip béríp, uninggha Xudaning yolini téximu tepsily chüshendürdi. 27 Kéyin, Apollos Axaya ölkisige barmaqchi bolghanda, [Efesusluq] qérindashlar [Axayadiki] muxlislargha xet yézíp, ulardin Apollosni qarshi élishni bekmu telep qildi. U shu yerge béríp, Xudaning méhir-shepqiti arqiliq étiqad qilghanlarga qoshulup, ulargha zor yardemde boldi. 28 Chünki u xelq-alem aldida Yehudiylar bilen munaziriliship, ulargha küchlük reddiye béríp, muqeddes yazmilarni sherhlishi bilen Mesihning Eysa ikenlikini ispatlap berdi.

19 Apollos Korint shehiridiki waqtda, Pawlus seper qilip, ichki quruqluq arqiliq Efesus shehirige keldi. U yerde bezi muxlislar bilen uchriship, 2 ulardin: — Siler étiqad qilghininglarda, Muqeddes Roh silerge ata qilin'ghanmu? — dep soridi. — Yaq, biz hetta Muqeddes Roh bar dégenni zadi anglimaptikenmiz, — dep jawab berdi ular. 3 Pawlus yene: — Undaqa, siler qandaq chömüldürülüshte chömüldürülgensiler? — dep soridi. — Biz Yehya [peyghember] yetküzgen chömüldürülüşni qobul qilduq, — dédi ular. 4 Pawlus: — Yehya [peyghember] xelqqa yetküzgen chömüldürülüş bolsa gunahlargha towa qilishni bildüridighan chömüldürülüş bolup, ulargha özidin kéyin kelgüchige, yeni Eysagha étiqad qilish kéreklikini tapilighanidi, — dédi. 5 Ular buni anglap, Reb Eysaning namida chömüldürülüşni qobul qildi. 6 Pawlus qolini ularning üstige tegküzüp turushi bilen, Muqeddes Roh ulargha chüshti. Buning bilen ular namelum tillarda sözlashke hem peyghemberlerche wehiy-bésharetlerni yetküzüshke bashlidi. 7 Ular texminen on ikki erkek kishi idi. 8 Pawlus üç ay dawamida [Efesus shehiridiki] sinagogqa kirip, yürekliq bilen söz qilip, ular bilen Xudaning padishahliqidiki ishlar toghrisida munaziriliship qayil qilishqa tirishti. 9 Lékin beziliri jahilliq qilip ishinishni ret qilip, xalayıq aldida [Rebning] yoligha haqaret keltürgende, Pawlus ulardin chiqip, muxlislarnimu ayrip chiqti. U herkünı Tirannus isimlik ademning léksiyxisida munazire-muzakire ötküzdi. 10 Bu ish ikki yil dawamlashti. Netijide, Asiya ölkisidiki pütün xelq, Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun hemmeylen Rebning söz-kalamini anglidi. 11 Xuda Pawlusning qollari arqiliq karamet möjizilerni yaratti. 12 Kishiler hetta qol yaghliq we pertuqlarni Pawlusning ténige tegküzüp, andin késellerning yénigha apirip, ularning

üstige yapatti. Netijide, késeller saqiyip, yaman rohlar ulardin chiqip kétetti. 13 Lékin shu etrapta yüridighan, «jinkesh» Yehudiylarin bezilirimu Reb Eysaning namini ishlitip baqqusi kélip, jin chaplashqanlar üstide turup jinlarga: «Pawlus jakarlawatqan Eysaning namidin sanga qattiq buyruq bérimen!» deydighan boldi. 14 Bu ishni qilidighanlarning arisida Skéwa isimlik bir Yehudiy bash kahinning yette oghlimu bar idi. 15 Lékin [ular qoghliwetmekchi bolghan] yaman Roh ulargha jawaben: — Eysani tonuymen, Pawlustin xewirim bar, biraq özünglar kim bolisiler?! — déwidi, 16 yaman Roh chaplishiwalghan kishi ulargha étilip chiqip, ularni urup shama qilip, ularning üstidin ghalib keldi. Ular yalingach we yarilan'ghan halda öyidin qéchip chiqip ketti. 17 Bu ish Efesus shehiride turuwatqan barliq Yehudiylar we Gréklergimu melum bolup, qorqunch hemmisini basti we Reb Eysaning nami ulughlandi. 18 Netijide, nurghun étiqadchilar burunqi qilghanlirini iqrar qilip, aldigha chiqti. 19 Séhirgerlik qilghanlardin nurghun ademler özlirining séhirgerlik kitab-palnamilirini ekélip [bir yerge dówilep], köpchilikning aldida köydürüshti. Bu kitablarning qimmiti jemiyy ellik ming kümüş tenggige yétetti. 20 Shundaq qilip, Rebning söz-kalami küchge ige bolup, berq urup üstünlükke ötti. 21 Bu ishlar yüz bergendin kéyin, Pawlus könglide, Makédoniye we Axaya ölkisidin ötüp Yérusalémgha bérishqa niyet baghlidi. U: — U yerge barghandin kéyin, Rim shehirini körüp kélishim kérek, — dédi. 22 Shuning bilen, u özige yardemde boluwatqanlardin Timotiy bilen Érastus ikkiyleni Makédoniyege ewetiwétip, özi yene bir mezigil Asiya ölkiside turdi. 23 Del shu chaghda, [Efesus shehiride] [Rebning] yoli toghruluq éghir malimachiliq kótürüldi. 24 Ayal ilah Artémisni süretlep kümüş tekche-heykellerni yasighuchi Dimitriy isimlik bir zerger bar idi. Uning bu ishi hünerwenlerge köp payda tapquzatti. 25 Dimitriy hünerwenlerni we shuninggha oxshash ishlar bilen shughulliniwatqan bashqa ustilarni yighip, ulargha: — Buraderler, bizning güllinishimizning bu ish bilen baghliq ikenlikini bilisiler; 26 hazir héliqi Pawlusning néme ishlarni qilip yürgenlikini anglighan hem körgen bolushunglar kérek. U: «Qol bilen yasiwalghan nersiler ilahlar emes» déyish bilen, peqet Efesusta emes, belki pütkül Asiya ölkiside dégüdek nurghunlighan kishilerni qayil qilip, azdurup burawatidu. 27 Emdi hazir bizning bu sodimizgha

betnam chaplash xewpi bolupla qalmay, belki büyük ayal ilah Artémisning butxanisimu erzimes dep qarilip, hetta Asiya ölkisi we pütkül jahan ibadet qilidighan [bu ayal ilahimizning] shan-sheripimu yoqilish xewpige duch kéliwatidu! — dédi. **28** Bu sözlerni anglighan köpchilik ghezepke chömüp, qayta-qayta: — Efesusluqlarning Artémisimiz büyüktur! — dep chuqan kötürüşke bashlidi. **29** Buning bilen pütkül sheher malimatang bolup ketti. Xalayıq Pawlusning seperdashliridin Makédoniyelik Gayus we Aristarxuslarni tutup sörep, sérk meydanigha tengla yopurulup mangdi. **30** Pawlus xalayıq arisigha kirmekchi bolghanidi, lékin muxlislar uning kirishige yol qoymidi. **31** Hetta Pawlusning dostliri bolghan ölke emeldarliridin bézilirimu uninggha xewer yetküzüp, uni sérk meydanigha bérishqa tewekkül qilmasliqqa jékilidi. **32** Emdi beziler buni dep warqirisa, beziler uni dep warqiriship, pütün sorun warang-churunggha toldi; kishilarning köpinchisi özlirining némige yighilghanliqinimu bilmeytti. **33** Yehudiylar Iskender isimlik ademni aldigha ittirip chiqiriwidi, köpchilik uni aldigha turghuzdi. Iskender köpchilikke qol ishariti qilip, [Yehudiylarni] aqlimaqchi boldi. **34** Biraq köpchilik uning Yehudiy ikenlikini bilip qélip, hemmisi tengla: — Efesusluqlarning Artémisimiz büyüktur! — dep ikki saetche chuqan kötürüp turushti. **35** Axirda, sheherning bash mirzisi xalayıqni tinchlandurup mundaq dédi: — Ey Efesusluqlar! Biz Efesusluqlarning shehirining büyük Artémisning butxanisining we uning asmandin chüshken süritining qoghdighuchisi ikenlikini bilmeydighan kim bar! **36** Bu ishlarni inkar qilalmighaniken, özünglarni bésiwélishinglar, bashbashtaqliq qilmasliqinglar kérek. **37** Chünki siler bu kishilerni bu yerge [soraqqa tartishqa] élip keldinglar; lékin ular ya butxanilarni bulghuchilar ya bizning ayal ilahimizgha kupurluq qilghuchilardin emes. **38** Eger Dimitriy we uninggha qoshulghan hünerwenlerning melum bir kishining üstidin shikayiti bolsa, soraqxanilar ochuq turmaqta we soraqchi waliylarmu bar. Ular shu yerlerde bir-biri bilen dewalashsun; **39** we bashqa birer mesililiringlar bolsa, resmij sorunda bir terep qilinishi lazim. **40** Biz emdi yene бүгүнкү weqeni topilang dep erz qilinish xewpide turuwatimiz; chünki bu malimanchliqning héch sewebi körsitilmigechke, hésabinimu bérelmeymiz-de! **41** Bu sözlerni qilip bolup, u yighilghan xalayıqni tarqitiwetti.

20 Topilang bésiqqandin kéyin, Pawlus muxislarni chaqirip, ularni righbetlendürdi we ular bilen xoshliship, Makédoniyege qarap ketti. **2** U shu etrapniki yurtlarni arilap, étiqadchilarni nurghun söz-telimler bilen righbetlendürgendin kéyin, Yunan'gha bérıp, **3** u yerde üç ay turdi. Pawlus kémige olturup Suriyeye mangay dep turghanda, Yehudiylarning uni öltürüş suyiqesti bilinip qélip, u Makédoniye arqiliq [quruqluq bilen] qaytip kétish qararigha keldi. **4** Uninggha hemrah bolghanlar Bériyalıq Pirrusning oghli Sopatér, Tésalonikalıqlardin Aristarxus bilen Sékundus, Derbelik Gayus, Timotiy we Asiya ölkisidin Tikikus bilen Trofimuslar idi. **5** Ular awwal Troas shehirige bérıp, bizning yétip bérishimizni kütüp turdi. **6** Biz bolsaq «pétir nan héyti» künliridin kéyin, Filippi shehiridin kémige olturup, besh kündin kéyin Troasqa kélip, ular bilen uchrashuq we u yerde yette kün turduq. **7** Heptining birinchi küni, biz nan oshtushqa jem bolghanda, Pawlus etisi ketmekchi bolghachqa, jamaetke söz qilishqa bashlidi; sözini tün yérimgiche uzartti. **8** Biz jem bolghan yuqiriqi qewettiki öyde nurghun qara chiraghtar yénip turatti. **9** Ewtikus isimlik bir yigit dérizide olturghanidi. Pawlus sözlep xéli bir yerge barghanda, uni mügdek bésiwatqanidi. Andin u gherq uyqugha kétip, u üçinchi qewettin yerge yiqilip chüshti. Köpchilik uni yerdin kötürüp qarisa, u ölüp bolghanidi. **10** Pawlus peske chüshüp, uning üstige étilip, quchaqlap turup: Azablanmanglar, u tirikken! — dédi. **11** Qaytidin öyge chiqip, nanni oshtup yégendin kéyin, Pawlus ular bilen tang atquche uzun sözleshti we u bu yerdin yolgha chiqti. **12** [Troastikiler] bolsa héliqi yigitni öyge hayat apirip qoydi. Ular buningdin cheksiz teselli tapti. **13** Biz bolsaq Pawlustin burun Assos shehirige kéme bilen barduq. Chünki Pawlus shu yerge piyade baray, siler mendin awwal yétip bérıp, u yerde méni kémige éliwélisni kütünglar, dep orunlashturghanidi. **14** Assosta u biz bilen uchrashqandin kéyin biz uni kémige élip Mitulin shehirige kelduq. **15** Andin shu yerdin chiqip, etisi Xiyos arilining uduligha kélip turduq. Üchinchi küni Samos ariligha yétip kelduq we Trogillium shehiride qonduq; uning etisi Milétus shehirige barduq. **16** Chünki Pawlus Asiya ölkiside köp waqitni ötküzüwemeslik üçün, déngiz sepiride Efesusta toxtimay ötüp kétishni qarar qilghanidi. Sewebi, u «orma héyti» künini mumkinqeder Yérusalémda ötküzüş üçün

aldiraytti. **17** Emdi Milétus shehiridin Efesusqa adem ewetip, jamaettiki aqsaqallarni chaqirdi. **18** Ular kelgandin kéyin, u ulargha mundaq dédi: — Men Asiya ölkisige ayagh basqan birinchi kúndin tartip, siler bilen qandaq ötkenlikim herbiringlarga melum. **19** Rebning xizmitide her terepte kemter bolup, kóz yashlirim tókülgenlikini, shundaqla Yehudiylarning suyiqestliri tüpeylidin béshimdin ötken sinaqlarda chidighanliqimni bilisiler, **20** we yene meyli ammiwi sorunlarda bolsun yaki öy-öylerde bolsun, silerge telim berginimde, silerge paydiliq bolsila héchnémimi ayimay jakarlap, **21** Yehudiylar hem Gréklergimu Xuda aldida towa qilish we Rebbimiz Eysa Mesihge étiqad qilish kéreklikige guwahliq bérip jékiligenlikim hemminglarga melum. **22** Hazir mana, rohta baghlan'ghan halda Yérusalémgha kétiwatimen. U yerde néme ishlarning béshingha chüshidighanliqini uqmaymen; **23** Peqet shuni bilimenki, Muqeddes Roh men barghanla sheherlerde zindan kishenliri we azab-oqubetlarning méni kütüp turidighanliqini aldin éniq éytip kelmekte. **24** Lékin men öz musapemni tamamlashim, Reb Eysadin tapshuruwalghan xizmetni ada qilishim, yeni Xudaning méhir-shepqi toghrisidiki xush xewerning toluq guwahchisi bolushum üçün, öz hayatimni qilche ayimaymen. **25** Men siler bilen ariliship, hemminglar arisida yürüp Xudaning padishahliqini jakarlidim; emdi mana manga melumki, buningdin kéyin silerdin héchkim yüzümni qayta körelmeysiler. **26** Shuning üçün, бүгүн silerge guwahliq qilip éytip qoyayki, men héchbirining qénigha qerzdar emesmen. **27** Chünki men Xudaning toluq meqset-iradisini qilche élip qalmay silerge bayan qilip yetküzüshin bash tartmidim. **28** Muqeddes Roh silerni Xudaning jamaitini béqish üçün Uning padisi ichide yétekchi qilip tikligenidi; emdi özünglarga hem Öz Oghlining qéni bilen sétiwalghan barliq padisigha segek bolunglar! **29** Chünki manga ayanki, men ketkendin kéyin, chilböriler aranglarga kirip, padini héch ayimaydu, **30** hemde hetta aranglardinmu beziler muxlislarni özlirige tartiwélish üçün heqiqetni burmilighan türlük ishlarni sözleydu. **31** Shunga, segek bolunglar, méning üç yil kéche-kündüz démey, herbiringlarga kóz yashlirim bilen toxtimay nesihet bérip turghanliqimni ésinglarda tutunglar. **32** Emdi men silerni Xudagha we Uning méhir-shepqi yetküzidighan söz-kalamigha tapshurimen.

Bu söz-kalam étiqadlarni qurushqa hem pakmuqeddes qilin'ghan barliq xelqi arisida iltipat qilinedighan mirastin silerni nésip qilishqa qadirdu. **33** Men héchqachan héchkimdin kiyim-kéчек yaki altun-kümüsh tama qilip baqmighanmen. **34** Silerge melumki, men ikki bilikimge tayinip, özümning we hemrahlimning hajitidin chiqtim. **35** Bundaq qilip herbir ishlarda men silerge mushundaq ejir-emgek arqiliq ajiz-hajetmenlerge yadrem bérish lazimliqini, shundaqla Reb Eysa özi éytqan: «Bermek almaqtinmu bextliktur» déginini ésinglardin chiqarmasliqinglar kéreklikini körsettimm. **36** Bu sözlerni qilip bolup, u hemmeylen bilen birlikte tizlinip olturup dua qildi. **37** Hemmeylen qattiq yighliship ketti; Pawlusning boynigha ésilip quchaqlap, qizghin söyüshti. **38** Ularni eng azabliqini Pawlusning, «Buningdin kéyin yüzümni qayta körelmeysiler» dégen sözi boldi. Kéyin, ular uni kémige chiqirip uzitip qoydi.

21 Andin biz ulardin ajriliq chiqqandin kéyin, kéme bilen udul Qos ariligha qarap yol alduq. Etisi, Rodos ariligha, u yerdin Patara shehirige barduq. **2** Patarada Fenikiye rayonigha baridighan bir kémini tépip, uninggha olturup yolgha chiqtuq. **3** Sipur arili körün'gandin kéyin, uni sol teripimizde qaldurup ötüp, Suriyege qarap méngip, Tur shehiride quruqluqqa chiqtuq. Chünki kéme bu yerde yük chüshürmekchi idi. **4** U yerde muxlislarni tépip, ularning yénida yette kün turduq. Ulargha Muqeddes Rohning wehiyisi kélip, ular Pawlusqa ayighing Yérusalémgha basmisun, dep nesihet qildi. **5** Biraq biz u yerde turush waqtimiz toshqanda, sepirimizni dawamlashturduq. Ularning hemmisi, jümlidin xotun-baliliri bizni sheherning sirtighiche uzitip chiqti. Hemmimiz déngiz boyida tizlinip olturup bille dua qilduq. **6** Quchaqliship xoshlashqandin kéyin, biz kémige chiqtuq, ular öylirige qaytishti. **7** Tur shehiridin déngiz sepirimizni dawamlashturup, axirida Pitolimays shehirige kelduq. U yerdiki qérindashlar bilen körüshüp, ularning yénida bir kün turduq. **8** Etisi, u yerdin ayrilip, Qeyseriye shehirige kelduq. Biz burun [Yérusalémdiki] «yette xizmetkar»din biri bolghan, xush xewerchi Filipning öyige bérip qonduq. **9** Bu kishining téxi yatliq qilinmighan, bésharet-wehiylerni yetküzidighan töt qizi bar idi. **10** Biz u yerde birnechche kün turghandin kéyin, Agabus isimlik bir peyghember Yehudiye ölkisidin chüshti. **11** Bu kishi bizning aldimizgha kélip, Pawlusning belwéghini qoligha

élip, özining put-qolini baghlap: — Muqeddes Roh mundaq deydu: — Yehudiylar bu belwaghnig igisini Yérusalémnda mushundaq baghlap, yat elliklarning qoligha tapshuridu! — dédi. **12** Bularni anglap, hem biz hem shu yerlik kishiler bilen birlikte Pawlustin Yérusalémgha barmighin dep ötünduq. **13** Lékin Pawlus jawaben: — Siler némishqa bunchiwala yiglap, yürikimni ézisiler? Men Yérusalémnda Reb Eysaning nami üçün tutqun bolushla emes, shu yerde ölüshkimu teyyarmen, — dédi. **14** Biz uni qayil qilalmay, axirida süküt qilip: — Rebning iradisi ada qilinsun! — déduq. **15** Bu künlerdin kéyin, yuqtaqimizni yigishiturup, Yérusalémgha chiqip barduq. **16** Qeyseriyelik muxlislardin birnechchisi biz bilen seperdash boldi; ular Minason isimlik bir kishining öyide qonimiz dep uni birge élip mangdi; bu kishi Siprosluq, qéri muxlis idi. **17** Yérusalémgha yetkende qérindashlar bizni xushalliq bilen qarshi aldi. **18** Etisi, Pawlus biz bilen bille Yaqupni körgili bardi. Yaqup bilen aqsaqallarning hemmisi u yerge yigilghanidi. **19** Pawlus ular bilen salamlashqandin kéyin, Xudaning özining xizmiti arqiliq eller arisida qilghan ishlarini bir-birlep ulargha tepsiliy éytip berdi. **20** Bularni anglighanda, ular Xudagha medhiye oqudi, andin Pawlusqa: — Körüwatisen, i qérindishim, Yehudiylar ichide qanche minglighan étiqad qilghuchilar bar! Ularning hemmisi Tewrat qanunigha [emel qilishqa] intayin qizghin iken. **21** Ular séning toghrangda: «U ellerning arisida yashighan pütün Yehudiylargha Musa [peyghemberge] tapshurulghininidin yénishni, yeni balilirini xetne qildurmasliqni, Yehudiylarning en'énilirige riaye qilmasliqni ögitidu» dep anglidi. **22** Emdi qandaq qilish kérek? Chünki xalayıq choqum séning bu yerge kelgenlikingni anglap qalidu. **23** Shunga bizning déginimizdek qilghin: Arimizda qesem ichken töt adem bar. **24** Sen ularni élip, ular bilen birlikte [Tewrattiki] tazilinish qaidisidin ötüp, ularning [qurbanliq] chiqimlarini özüng kötürgin, andin ular chachlarini chüshüreleydu. Buning bilen, hemmeylen sen toghruluq anglighanlirining hemmisining rast emeslikini we séning özüng Tewratqa tertipi boyiche riaye qiliwatliqingni bilip yétidu. **25** Emma ellerdin bolghan étiqadchilargha kelsek, biz ulargha peqetla butlargha atalghan nersilerni yémeslik, qanni we boghup soyulghan haywanning göshinimu yéyishtin we jinsiy buzuqluqtin özlirini saqlash toghruluq qararimizni ötkenki xet arqiliq uqturduq. **26** Buning

bilen, Pawlus u kishilerni élip, etisi özi ular bilen bille tazilinish qaidisini ötküzüshti; andin u ibadetxanigha kirip, [kahinlargha] özlirining paklinish mudditining qachan toshudighanliqi, yeni herqaysisi üçün qurbanliq qilinishning qaysi küni bolidighanliqini uqturup qoydi. **27** Yette künlük muddet toshushqa az qalghanda, Asiya ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar Pawlusni ibadetxanida körüp, xalayıqni qutritip, uninggha qol sélip: **28** — Ey Israillar, yardemde bolunglar! Hemme yerdila, hemme ademge xelqimizge, Tewrat qanunigha we ibadetxanigha qarshi sözlerni ögitiwatqan adem del shu. Uning üstige, u yene Gréklerni ibadetxanimizgha bashlap kirip, bu muqeddes jayni bulghidi! — dep chuqan kötürdi **29** (ularning bundaq déyishining sewebi, eslide ular sheherde Efesusluq Trofimusing Pawlus bilen bille bolghanliqini körgenidi we Pawlus uni ibadetxanigha bashlap kirgen, dep oylighanidi). **30** Shuning bilen, pütün sheher zilzilige keldi. Xalayıq terep-tereptin yügürüp kélip, Pawlusni tutup, ibadetxanidin sörep élip chiqti. Ibadetxaning derwaziliri derhal taqiwétildi. **31** Bu top adem Pawlusni [urup] öltürüwetmekchi bolup turghanda, pütkül Yérusalémni malimanchliq qaplap ketkenliki toghrisidiki bir xewer u yerde turushluq [Rim] qismining mingbëshigha yetküzüldi. **32** Mingbêshi derhal leshker we birnechche yüzbêshini élip, top-top ademlerni basturushqa yügürüp keldi. Mingbêshi we eskerlerni körgen xalayıq Pawlusni urushtin toxtidi. **33** Mingbêshi aldigha ötüp, leshkerlerni Pawlusni tutup ikki zenjir bilen baghlashqa buyrudi. Andin u: — Bu adem kim? U néme gunah qildi? — dep soridi. **34** Lékin [topilangchilarning] ichide beziler uni dése, beziler buni déyiship warqirishatti. Malimanchiliq tüpeylidin mingbêshi heqiqiy ehwalni éniqlashqa amalsız qélip, axir Pawlusni qel'ege élip kétishni buyrudi. **35** Lékin Pawlus qel'ening pelempiyige kelgende, topilangchilar téximu zorawanliship ketkechke, leshkerler uni kötürüşke mejbur boldi. **36** Chünki ularning keynidin top-top ademler egiship méngip: — U yoqitilsun! — dep warqirishatti. **37** Kelege ekirilishige az qalghanda, Pawlus mingbêshigha: — Sizge bir éghiz söz qilsam bolamdikin? — dep soridi. Mingbêshi: — Grékche bilemsen? **38** Undaқта, ilgiri isyan kötürüp, «xenjerchi qatillar»din töt ming ademni bashlap chölge qéchip ketken héliqi Misirliq emesmusen? — dep soridi. **39** Lékin Pawlus: — Men Yehudiy, Kilikiye ölkisidiki

ulugh sheher Tarsusning puqrasimen. Xalayıqqa birnechche éghiz söz qilishimga ijazet qilishingizni ötüinimen, — dédi. **40** [Mingbéshi] ijazet bériwidi, Pawlus pelempeyde turup, xalayıqqa qol ishariti qildi. Qattiq jimjitliq basqanda, u ibraniy tilida sözleshke bashlap: —

22 — Qérindashlar we ata-bowilar! Emdi özümni aqlash sözlirimge qulaq salghaysiler, — dédi. **2** Ular Pawlusning ibraniy tilida sözliginini anglap, téximu jim bolushti. U sözini dawam qildi: **3** — Men bir Yehudiy, Kilikiyediki Tarsus shehiride tughuldum; lékin bu sheherde béqip chong qilindim, Gamaliyelning qol astida ata-bowilirimizgha tapshurulghan Tewrat qanunining zir-zewerlirini qoymay öginip telim-terbiye aldim. Men silerning бүgün bolghinilargha oxshash, Xuda yoligha intayin qizghin idim. **4** Men bu yoldikilerni hetta öltürüşkiche ziyankeshlik qilip, ularni er-ayal démey tutqun qilip zindan'gha saldurdum. **5** Bu toghruluq bash kahin we aliy kéngeshmidiki barliq aqsaqallarmu manga guwahchidur. Men ulardin Demeshqtiki [Yehudiy] qérindashlarga yézilghan xetlerni tapshuruwélip, shu yerde turuwatqan bu [yoldikilerni] jazalash üçün, ularni tutqun qilip Yérusalémgha apirimen dep yolgha chiqqanidim. **6** Emdi shundaq boldiki, seper qilip Demeshqke yéqinlashqanda, chüşhke yéqin, tuyuqsız asmandin küchlük bir nur chüşhüp, etrapimni yorutuwetti. **7** Men yerge yiqilip kettim, andin manga: «Saul, Saul, Manga némishqa ziyankeshlik qilisen?» dégen awazni anglidim. **8** «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, U manga: — «Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Nasaretlik Eysadurmen!» dédi. **9** Men bilen bille méngiwatqanlar u nurni körgen bolsimu, lékin manga qilghan sözlerni chüşhenmidi. **10** Men yene, «I Reb, néme qilishim kérek?» dep sorisam, Reb manga, «Ornungdin tur, Demeshqke kir, shu yerde sen ada qilish békitilgen ishlarning hemmisi toghruluq sanga éytip bérilidu!» dédi. **11** Héliqi nurning julaliqidin közlim körmes bolup qaldi. Yénimdikiler qolumdin yéteklep, Demeshqke élip kirdi. **12** U yerde Tewrat qanunigha iklas baghlighan, Demeshqtiki barliq Yehudiylarning hörmitige sazawer bolghan Ananiyas isimlik bir kishi bar idi. **13** U kélip, yénimda turup: «Qérindash Saul, béshingni kötürüp qara!» dédi. Men shuan béshimni kötürüp qarap uni kördüm. **14** U manga: «Ata-bowilirimizning Xudasi séni iradisini bilishing, Heqqaniy Bolghuchini körüşhüng

we uning aghzidin chiqqan awazni anglishing üçün alliqachan tallidi. **15** Chünki sen pütün insanlar aldida körgen-anglighanliringgha Uning guwahchisi bolisen! **16** Shundaq iken, sen yene némige hayal bolisen? Ornungdin turup, Uning namigha nida qilip chömüldürülüp, gunahliringni yughuzghin!» dédi. **17** Shundaq boldiki, Yérusalémgha qaytip kelginimdin kéyin, ibadetxanida dua qiliwatqinimda, bir ghayibane körünüsh méni oruwaldi **18** we [Rebning] manga: «Chapsan bol, Yérusalémdin derhal ket. Chünki ular séning manga qilghan guwahliqingni qobul qilmaydu!» dewatqanliqini kördüm. **19** Men, «I Reb, ular méning Sanga étiqad qilghanlarni zindan'gha solap, herbir sinagoglarga kirip ularni urghanliqimni bilidu. **20** Séning guwahching bolghan Istipanning qéni tökülginide, menmu yénida turup uni öltürgenlerning qilmishlirigha qoshulup, ularning kiyimlirige qarap berdim!» — dédim. **21** Biraq u manga: «Ketkin! Séni yiraqtiki ellerge ewetimen!» — dédi. **22** Pawlus mushu sözni degüche xalayıq uninggha qulaq séliwatatti. Lékin buni anglap ular awazini kötürüp: — Undaq bir kishi yer yüzidin yoqitilsun! U tirik turushqa layiq emes! — dep chuqan sélishti. **23** Ular chirqiriship, chapan-yépinchilirini sélip tashlap, topa-chang soruwatqanda, **24** mingbéshi Pawlusni qel'ege élip kirip kétishke emr qiliwidi, xalayıqning uninggha néme üçün bundaq chuqan salidighanliqini éniqlash üçün leshkerlirige uni qamchilap soraq qilishni buyrudi. **25** Lékin ular Pawlusni qamchilash üçün ghulachlitip baghlighanda, u yénida turghan yüzbéshigha: — Bir Rim puqrasini jinayiti békitilmeyle qamchilishinglar qanun'gha uyghunmu? — dédi. **26** Bu sözni anglighan yüzbéshi mingbéshining aldigha bérip: — Siz néme ish qilay dewatisiz? Chünki u kishi Rim puqrasi iken! — dédi. **27** Mingbéshi Pawlusning aldigha bérip, uningdin: — Manga éytqin, sen rasttinla Rim puqrasimu? — dep soridi. — Rast, dédi u. **28** — Men nahayiti yuqiri bahada mushu puqraliqqa ige boldum, — dédi mingbéshi. Pawlus: Emma men tughulushumdinla shundaq! — dédi. **29** Shuning bilen, uni soraqqa tartmaqchi bolghan leshkerler derhal uningdin özlirini chetke aldi. Mingbéshimu uning Rim puqrasi ikenlikini bilip, uni baghlatqanliqi tüpeylidin qorqup ketti. **30** Mingbéshi Yehudiylarning Pawlusning üstidin qilghan shikayitining heqiqiy sewebini bilish üçün, etisi uni yéship, bash kahinlar we pütün aliy

kéngeshmidikilerning bir yerge yig'ilishini buyrudi. Andin Pawlusni élip kélip, ularning aldigha turghuzdi.

23 Pawlus aliy kéngeshme hey'etlirige tikilip turup: Qérindashlar, men bügün'giche Xudaning aldida pak wijdanda méngip keldim, — dédi. **2** Buni anglighan bash kahin Ananiyas [Pawlusning] yénida turghanlarga uning aghzigha urushni buyrudi. **3** Pawlus uninggha: — Xuda séni uridu, ey aqartilghan tam! Sen u yerde méni Tewrat qanuni boyiche soraqqa tartishqa olturisen, lékin Tewrat qanunigha xilap halda méni urunglar dep buyrudingghu?! — dédi. **4** — Sen Xudaning bash kahinigha ashundaq haqaret keltüremsen?! — déyishti yénida turghanlar. **5** Pawlus: — I qérindashlar, men uning bash kahin ikenlikini bilmeptimen. Chünki Tewratta: «Xelqingni idare qilghuchining yaman gépini qilma!» déyilgen, — dédi. **6** Lékin Pawlus ularning bir qismining Saduqi, yene bir qismining Perisiyler ikenlikini bilip, aliy kéngeshmide yuqiri awaz bilen: — Qérindashlar, men bolsam Perisiylerdin bolimen we Perisiylerning perzentimen. Men ölgenler qayta tirilishqa baghligan ümid toghruluq bu yerde soraqqa tartiliwatimen! — dep warqiridi. **7** U bu sözni déyishi bilenla, Perisiyler bilen Saduqiylar arisida jédel-ghowgha qozghilip, kéngeshmidikiler ikkige bölünüp ketti **8** (chünki Saduqiylar ölgenlarning qayta tirilishi, yaki perishte yaki rohlar mewjut emes, deydu. Lékin Perisiyler hemmisini étirap qilidu). **9** Buning bilen qattiq bir chuqan-süren kötürülüp, Perisiy terepdari bolghan bezi Tewrat ustazliri ornidin turup: — Biz bu ademdin héchqandaq eyib tapalmiduq! Bir roh yaki perishte uninggha söz qilghan bolsa néme boptu! — dep qattiq munazirileshti. **10** Chuqan-süren téximu küchiyip ketkechke, mingbéshi [Yehudiylarning] Pawlusni tartishturup titma-titma qiliwétishidin qorqup, qisimgha zalgha chüshüp uni ularning arisidin zorluq bilen tartip chiqip, qel'ege ekirip kétishini buyrudi. **11** Shu küni kéchisi, Reb Pawlusning yénida turup: — Jasaretlik bol! Chünki Yérusalémda Men toghramdiki ishlargha toluq guwahliq berginingdek, Rim shehiridimu shundaq guwahliq qilishing muqerrer bolidu! — dédi. **12** Etisi etigende, Yehudiylar Pawlusni öltürüshni qestlep, uni öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dep özlirige leniti bir qesemni qilishti. **13** Bu suyiqest qesimini ichkenler qiriq nechche kishi idi. **14** Ular bash kahinlar we aqsaqallarning aldigha bérup: —

Biz Pawlusni öltürmigüche héchnerse tétimasliqqa qattiq qesem ichtuq. **15** Hazir siler we aliy kéngeshme uning ishlirini téximu tepsiliy tekshürüshni bahane qilip, wekil ewitip uni kéngeshmige élip kélishti mingbéshidin telep qilinglar. U bu yerde yéqin kelmeyla uni jayliwétishke teyyar turimiz, — dédi. **16** Lékin Pawlusning singlisining oggli böktürmidin xewer tépip qel'ege kirip, Pawlusqa melum qilip qoydi. **17** Buning bilen Pawlus yüzbéshiliridin birini chaqirtip, uninggha: — Bu balini mingbéshi bilen körüshtürüp qoysingiz. Chünki uninggha melum qilidighan ishi bar iken, — dédi. **18** Yüzbéshi uni élip mingbéshining aldigha bashlap kirip: — Mehbus Pawlus méni chaqirtip, bu balini siz bilen körüshtürüp qoyushumni telep qildi. Chünki uning sizge melum qilidighan ishi bar iken, — dédi. **19** Mingbéshi uni qolidin tutup, bir chetke tartip: — Manga melum qilidighan néme ishing bar? — dep soridi. **20** U jawaben mundaq dédi: — Yehudiylar Pawlusning ishlirini tepsiliy tekshüreyli dep seweb körsitip özliridin ete uni aliy kéngeshmige élip bérishni telep qilish üçün til biriktürüshti. **21** Ulargha qayil bolmighayla, chünki qiriqtin artuq adem uni paylay turidu. Ular Pawlusni öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dégen qarghish qesimige baghliniptu. Ular hazir özlirining ularning telipige maqul bolushlirini kütüp turidu. **22** Mingbéshi uninggha: — Bu ishni manga melum qilghanliqingni héchkimge tinma! — dep tapilap, balini qayturdi. **23** Mingbéshi yüzbéshidin ikkini chaqirtip: — Ikki yüz piyade leshker, yetmish atliq leshker we ikki yüz neyziwaz leshkerni bügün kéche saet toqquzda Qeyseriye shehirige qarap yolgha chiqishqa hazirlanglar! **24** Shuning bilen bille, Pawlusni waliy Féliksning yénigha saq-salامت yetküzüsh üçün, uning minishige ulaghlarni teyyarlanglar! — dep buyrudi. **25** Mingbéshi [Félikske] mundaq bir xet yazdi: — **26** «Hörmetlik waliy Féliks janabliqigha Klawdiyus Lisiyastin salam! **27** Ushbu ademni Yehudiylar tutuwalghan bolup, uni öltürmekchi bolghanda, uning Rim puqrasi ikenlikini bilip yétip, qisimni bashlap bérup uni qutquzdum. **28** Men ularning bu kishi üstidin qilghan shikayitining néme ikenlikini éniqlimaqchi bolup, uni Yehudiylarning aliy kéngeshmisige élip bardim. **29** Emeliyette ularning uning üstidin qilghan shikayitining özlirining Tewrat qanunigha dair detalash mesililerge munasiwetlik ikenlikini bayqidim, biraq uningdin ölüm jazasi bérishke yaki zindan'gha

tashlashqa layiq birer shikayet qilghudek ishni tapalmidim. **30** Kéyin, Yehudiylarning uni öltürüwétish gestide yürüwatqanliqi heqqidiki axbarat manga melum qilin'ghanda, derhal uni silige yollattim we shuning bilen bille, uninggha erz qilghuchilarning özlirining aldida shikayetlirini éytishini buyrudum. Xeyr!». **31** Leshkerler emdi buyruq boyiche Pawlusni kéchilep Antipatris shehirige yetküzdi. **32** Etisi, atliq leshkerler Pawlusni élip méngishqa qaldurulup, qalghan leshkerler [Yérusalémdiki] qel'ege qaytip keldi. **33** Atliqlar Qeyseriyege kirip, xetni waliygha tapshurdi we Pawlusnimu uning aldida hazir qildi. **34** Waliy xetni oqughandin kéyin, Pawlusning qaysi ölkidin ikenlikini sorap, uning Kilikiyedin kelgenlikini bilip, **35** Uninggha: — Üstüngdin erz qilghuchilar kelgende ishliringni toluq anglaymen, — dédi we uni Hérod xanning ordisida nezerbend qilip qoyushni buyrudi.

24 Besh kündin kéyin, bash kahin Ananiyas aqsaqallardin birnechcheylen we Tertullus isimlik bir adwokat bilen Qeyseriyege chüshüp, Pawlus toghrisidiki resmii shikayetlirini waliygha sundi. **2** Pawlus chaqirtilip, Tertullus uning üstidin shikayet qilip mundaq dédi: — Hörmelik Féliks janabliri! Biz özlirining qol astilirida her tereptin aman-ésenlikke nésip bolup kelmektimiz we aldindin körerlikliri bilen xelqimiz arisida dana islahatlar barliqqa keltürülmekte, biz bu ishlardin her waqit, her jayda toluq minnetdarliq bilen behriman boluwatimiz. **4** Biraq öz waqitlirini köp élip qoymasliqim üçün, shepquqliri bilen sözimizni qisqila anglashlirini ötünüp soraymen. **5** Chünki biz shuni tonup yettuqki, bu adem balaxor bolup, pütkül jahandiki Yehudiylar arisida majira-topilang peyda qilishni küshkürtküchi, shundaqla «Nasaretlikler» dep atalghan mezhepning kattiwashliridin biridir. **6** U bizning ibadetxanimiznimu bulghimaqchi bolghanidi. Shunga, biz uni tutuwalduq we uni öz qanunimiz boyiche sotlayttuq. Lékin mingbéshi Lisiyas esheddiy zorluq bilen uni qollirimizdin tartiwaldi we uninggha erz qilghuchilarni özlirining aldigha kélishe buyrughanidi. **8** Uni soraq qilip körsile, bizning uninggha qilghan erzlirimizning toghriliqini bilip yétidila! **9** Sorunda bolghan Yehudiylarmu uning éytqanlirigha qoshulup: Rast, rast, dep shikayetni kücheytti. **10** Waliy Pawlusqa söz qilghin dep qol isharitini qilghanda, u mundaq

dédi: — Men silining uzun yillardin béri bu xelqni sorap kelgenliklirini bilgechke, xatirjemlik bilen aldilirida özüm toghramda jawab bérimen. **11** Asanla bileyleylikli, men Yérusalémgha ibadet qilishqa barghinimdin hazirghiche peqet on ikki künla ötti. **12** Ular méning ibadetxanida birer adem bilen munazirileshkinimni körmigen, yaki sinagoglarda yaki sheherde ammuni topilanggha qutratqanliqimnimu héch körmidi. **13** Ular yene hazir janablirigha méning üstümdin qilghan shikayetlirige héch ispatmu keltürelmeydu. **14** Biraq silige shuni étirap qilimenki, men ular «mezhep» dep atighan yol bilen méngip, Tewrat we peyghemberlarning yazmilirida pütülgenlarningmu hemmisige ishinip, ata-bowilirimning Xudasigha ibadet qilimen. **15** Méning Xudagha baghlighan ümidim barki (bu kishilermu bu ümidni tutidu), kelgüside hem heqqaniylarning hem heqqaniysizlarning ölümündin tirilishi bolidu. **16** Shu sewebtin, özüm hemishe Xuda aldidimu, insanlar aldidimu pak wijdanliq bolushqa intilimen. **17** Men [Yérusalémdin] ayrilghili xéli yillar bolghan bolup, bu qétim u yerge öz xelqimge xeyr-sediye yetküzüp bergili we Xuda aldigha hediye sun'ghili barghanidim. **18** Men bu ishlarda boluwatattim, beziler méni tazilinish qaidisini ada qilip bolghan chaghda ibadetxana hoylisida uchratti; lékin men etrapimgha adem toplighinimmu yoq, malimanchiliq chiqarghinimmu yoq. **19** Emeliyette méni uchratqanlar bolsa Asiya ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar idi; ularning üstümdin shikayetliri bar bolsa, esli ular özliri kélip, silining aldilirida erz qilishqa toghra kéletti. **20** Bolmisa, mushu sorundikiler aliy kéngeshme aldida turghinimda, méningdin qandaq jinayet tapqanliqini éytip baqsun! **21** Peqet mundaq bir ish bolghanidi: — Men ularning aldida, «Bügiünki künde ölgenlarning qayta tirilishi toghruluq silerning soriqinglarga tartilghanmen!» dep warqirghanidim. **22** [Rebning] yoli toghruluq tepsiliy xewiri bar bolghan Féliks soraqni toxtitip, ulargha: — Mingbéshi Lisiyas kelgende dewayinglar toghrisidiki hökümni chiqirimen, — dédi. **23** U yüzbéshigha Pawlusni nezerbend astigha élip, emma uninggha bir'az kengchilik qilip, dost-buraderlirining herqaysisining uning hajetliridin chiqishini tosmighin, dep buyrudi. **24** Birnechche kündin kéyin, waliy Féliks ayali Drusila bilen bille keldi (Drusila Yehudi idi). U Pawlusni chaqirtip, uningdin Mesih Eysagha étiqad

qilish yoli toghruluq anglidi. **25** Pawlus heqqaniy yashash, özini tutuwélish, qiyamet künidiki soal-soraq qilinishlar toghrisida sözlewatqanda, Féliks wehimige chüshüp uninggha: — Hazirche qaytip tursang bolidu. Kéyin manga peyt kelgende, yene chaqirtimen, — dédi. **26** U shuning bilen bir waqıtta Pawlusning para bérishini ümid qilatti. Shuning üçün, uni imkanqeder pat-pat chaqirtip, uning bilen sözlishetti. **27** Lékin ikki yil toshqanda, Féliksning ornigha Porkiyus Féstus waliy boldi. Féliks Yehudiylargha iltipat körsitip ularning könglini élish üçün Pawlusni solaqta qaldurdi.

25 Féstus [Yehudiye] ölkisige kirip, üç kündin kéyin Qeyseriyedin chiqip Yérusalémgha barghanidi. **2** Bash kahinlar bilen Yehudiylarning mötiwerliri uning aldida Pawlusning üstidin resmiy shikayet qilip, uningdin iltipat sorap, adem ewitip Pawlusni **3** Yérusalémgha élip kélishni ötündi. Meqsiti, ular yol üstide böktürme teyyarlap Pawlusni öltürüsh idi. **4** Féstus buni anglap ulargha: — Pawlus hazir Qeyseriyede solaqta turiwersun. Men yéqında u yerge qaytip ketmekchimen. **5** Aranglardin hoquqdar bolghanlar men bilen bille chüshsun. Eger uning birer eyibi bolsa, ular shu yerde shikayet qilsa bolidu, — dep jawab berdi. **6** Féstus ularning ichide sekkiz-on kündin artuq turmay, Qeyseriyeye qaytip chüshsti. Etisi soraq textige olturup, Pawlusni élip kélishni buyrudi. **7** Pawlus kelgende, Yérusalémdin chüshken Yehudiylar uning etrapigha oliship, uninggha nurghun éghir jinayetler bilen qarilap shikayetlerni qildi. Biraq bularning héchqaysisigha ispat körsitip bérelmide. **8** Pawlus özini aqlap: — Men héchqaysi ishta Yehudiylarning qanunigha, ibadetxanisigha yaki [impéror] Qeyserge qarshi birer jinayetmu sadir qilmidim, — dédi. **9** Lékin, Féstus Yehudiylarning könglini élishqa, ulargha iltipat körsietmekchi bolup Pawlustin: — Yérusalémgha béríp, u yerde méning aldında bu shikayetlerge asasen sotlinishqa razi bolamsen? — dep soridi. **10** Lékin Pawlus jawab béríp mundaq dédi: — Men hazir Qeyserning soraq texti aldida turimen. Méni soraq qilishqa tégishlik yer mana mushu. Özlirige éniq melum bolghandek, men Yehudiylargha héchqandaq naheqliq qilmidim. **11** Eger jinayitim bolsa, shundaqla ölümge layiq birer ish qilghan bolsam, men özümni ölümün qachurmaymen. Biraq ularning méning üstümdin qilghan shikayetlirining asasi bolmisa,

héchkimning méni ulargha tapshurup bérishke heqqi yoq. Men Qeyserge murajiet qilimen! **12** Andin Féstus meslihetchiliri bilen sözleshkendin kéyin, Pawlusqa: — Sen Qeyserge murajiet qilding — uning aldigha emdi barisen! — dédi. **13** Birnechche kündin kéyin, Agrippa xan bilen [singlisi] Berniki Féstusqa tebrik-salamgha Qeyseriyeye keldi. **14** U yerde uzun künler turghandin kéyin, Féstus Pawlusning ishini xan'gha melum qilip: — Bu yerde Féliks qaldurup ketken bir mehbus bar. **15** Men Yérusalémgha barghinimda, Yehudiy bash kahinliri bilen aqsaaqalliri uning üstidin shikayet qilip, mendin uni jazagha mehkum qilishimni telep qilishti. **16** Men ulargha, erz qilin'ghuchi erz qilghuchilar bilen yüzleshtürülüp, uninggha özini aqlash pursiti bérilmigüche, uni jazagha tapshurush rimliqlarning aditi emestur, dep éyttim. **17** Shunga ular men bilen bille bu yerge kelgendin kéyin, men waqitni keynige sozmay, etisila soraq textige olturup u kishini ekilishni buyrudum. **18** Erz qilghuchilar orunliridin turghanda, ularning uning üstidin shikayet qilghanliri méning oylighinimdek rezil ishlar emes idi, **19** Belki ularning öz ibadet tüzümi toghruluq we Eysa isimlik bir kishi heqqide melum talash-tartish mesililiri bar iken. U kishi ölgen bolup, Pawlus bolsa u tirildi deydi. **20** Bu mesililerni zadi qandaq éniqlashni bilelmey, men Pawlustin Yérusalémgha béríp, u yerde bu ishlar toghruluq soraqqa tartilishqa razi bolush-bolmasliqini sorighanidim. **21** Pawlus solaqta turup impéror janablrining soraq qararini chiqirishini murajiet qilghandin kéyin, men uni Qeyserning aldigha ewetküche, solaqta tutup turushni buyrudum. **22** Agrippa Féstusqa: — Méningmu bu kishining sözlirini anglap baqqum bar, — dédi. — Ete anglaysiz, — dédi u. **23** Shuning bilen etisi, Agrippa bilen Berniki heywet bilen ammiwi yighin zaligha kirip keldi, mingbeshilar we sheher kattiwashlirimu ular bilen bille kirip kélishti. Féstus emr qiliwidi, Pawlus élip kirildi. **24** Féstus mundaq dédi: — Agrippa padishah aliyliri we mushu sorun'gha yighilghan janablar! Bu kishini körüwatisiler. Hem Yérusalémda hem bu yerde pütün Yehudiy ahalisi uning toghruluq erz qilip manga murajiet qilip, u tirik qaldurushqa bolmaydu! — dep churqirashqanidi. **25** Lékin men uningdin ölüm jazasi bérishke tégishlik birer jinayet tapalmidim. Hazir bu kishi impéror janablrigha murajiet qildi. Shuning bilen uni [Rimgha] ewetishni qarar qildim. **26** Biraq uning heqqide ghojamgha

melum qilib yazghudek ish yoq. Shuning bilan ehwalni rasmiy tekshürüp birer yazghudek melumatqa ige bolush meqsitide uni herbirlirining aldigha, bolupmu sili, Agrippa padishah aliylirining aldigha élip keldim. 27 Chünki mehbusni sotqa ewetkende, uning üstidin qilin'ghan shikayetlerni éniq körsetmeslik manga nisbeten orunluq emestek bilinidu.

26 Shuning bilan, Agrippa Pawlusqa: — Özüngning gépingni qilishinggha ruxset, — dédi. Pawlus qolini sozup özini aqlashqa bashlidi: 2 — I Agrippa xan, bügün aldilirida Yehudiylar méning üstümdin shikayet qilghan pütün ishlar toghruluq jawab bérish pursitige nésip bolghanliqim üçün, bolupmu özlirining Yehudiylarning adetliri we ularning arisidiki talash-tartishliridin xewerliri bolghanliqi üçün özümni bextlik hésablaymen! Shuning üçün dégenlirimni sewrchanliq bilen anglap béqishlirini ötünimen. 4 Méning deslepki waqitlirimda, yeni kichikimdin tartip öz élimde, Yérusalémda yürüsh-turushumning qandaq ikenliki Yehudiylarning hemmisige ayan. 5 Ular shu deslepki waqtimdin béri méni tonughachqa (eger xalisaidi, shuninggha guwahliq béretti), méning ibadet tüzümidiki eng telepchan mezhepning shertliri boyiche yashap, yeni Perisiy bolup ömrümni ötküzginimni bilidu. 6 Emdi men Xuda ata-bowilirimizgha qilghan wedige baghliqan ümidim tüpeylidin hazir soraq qiliniwatimen. 7 Shu [wedining] nésiwisige yétishni bizning pütkül on ikki qebilimiz kéche-kündüz toxtawsiz Xudagha ibadet qilib ümid qilmaqta. I aliyliri, Yehudiylarning méning üstümdin qilghan shikayetliri del shu ümidke baghliqtur! 8 [Xalayiql], Xuda ölgenlerni tirildürse, néme üçün ishinishke bolmaydu, dep qaraysiler? 9 Derweqe, özümme eslide Nasaretlik Eysaning namigha qarshi nurghun ishlarni qilishim kérek dep qayil idim 10 we Yérusalémda ene shundaq ishlarni qilghanidim. Bash kahinlardin hoquq élip, özüm Xudaning nurghun muqeddes bendilirini zindan'gha tutup bergen, ular ölümge höküm qilin'ghandimu, hökümge awaz qoshqanidim. 11 Men hemme sinagoglarda köp qétim ularni izdep tépip jazalap, kupurluq gep qilishqa zorlighanidim. Men ulargha telwilerche och bolup, hetta yaqa yurttiki sheherlerge bérip, ulargha ziyankeshlik qilghanidim. 12 Bu ishlarda bolup bash kahinlar bergen toluq wekillik hoquqi bilen Demeshq shehirige qarap seper qiliwatattim. 13 Chüsh waqtida yolda kétéwétip,

asmandin chüshken, quyash nuridinmu küchlük bir nurning etrapimni we bille kétéwatqanlarni yorutuwetkenlikini kördüm. 14 Hemmimiz yerge yiqilghan bolup men ibraniiy tilida éytilghan: «Ey Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeshlik qilisen? Séni zixlashlarga qarshi tepmiking sen üçün tes kélidu!» dégen bir awazni anglidim. 15 Men: — «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, Reb manga: «Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Eysadurmen! 16 Emdi ornungdin tur; chünki Men séni sen körgen ishlarga hemde Özüm sanga ayan qilin'ghanimda köridighan ishlarga xezinichi ghojidar we guwahliq bergüchi bolushqa tiklesh üçün, sanga ayan boldum. 17 Men séni öz xelqingning hem ellerning qolidin qutquzimen — chünki men séni yat elliklarning közlirini échip, ularning qaranghuluqtin yoruqluqqa, Sheytanning ilkidin Xudagha baghlinishqa burulushi üçün ularning arisigha ewetimen. Shuning bilan ular gunahlirining kechürümige, shundaqla Manga étiqad qilish arqiliq pak-muqeddes qilin'ghanlarning arisida mirasqa muyeler bolidu» — dédi. 19 Shunga, i Agrippa aliyliri, men ershtin kelgen bu ghayibane körünüşke itaetsizlik qilmidim. 20 Belki aldi bilen Demeshq xelqige, andin Yérusalém shehiridikilerge, pütün Yehudiye ölkisidikilerge hemde yat elliklergimu, «Towa qilip, Xudagha baghlininglar, shundaqla towa qilishqa uyghun emellerni körsitinglar» dep jakarlap xewer yetküzüp keldim. 21 Bu ishlar tüpeylidin Yehudiylar méni ibadetxana hoylisida tutup, mushtlap öltürüwetmekchi bolushti. 22 Lékin bügün'giche Xudaning yardem-meditige muyeler bolup men ching turuwatimen, töwendikiler bolsun yuqiridikiler bolsun hemmeylen'ge guwahliq bérip keldim. Guwahliqim del peyghemberler hem Musa özi bésharet qilib éytqanliridin bashqa nerse emes — 23 démek, Mesih jezmen azab-oqubet chékip, tunji bolup ölümün tirilgüchi bolup [Yehudiiy] xelqige hem pütkül ellergimu yoruqluq jakarlaydu. 24 Pawlus bu ishlarni éytip özini shundaq aqlash jawabini bergende, Féstus yuqiri awaz bilen uninggha: — Pawlus, sarang bolupsen! Bilimingning köpliki eqlingni azduruptu! — dédi. 25 Lékin Pawlus: — Sarang emesmen, i Féstus janabliri, men belki heqiqetke uyghun hem salmiqi bar sözlerni jar qilimen. 26 Chünki [Agrippa] aliylirining bu ishlardin xewiri bar. Men uninggha yüreklik bilen ochuq sözlewatimen, chünki bu ishlarning héchqaysisining uningdin

yoshurun emeslikige ishinimen. Chünki bu ish bulung-puchqaqlarda qilin'ghan emes! 27 — Ey Agrippa alyiliri, özliri peyghemberlarning éytqanlirigha ishinemdila? Men ishinidighanliqlirini bilimen! — dédi. 28 Agrippa Pawlusqa: — Sen méni mushunchilik qisqighina waqitta xristian bolushqa qayil qilmaqchimusen? — dédi. 29 Pawlus: — Meyli qisqa waqit ichide yaki uzun waqitta bolsun, peqet özlirining emes, belki bügün sözümnı anglichuchilarning hemmisi manga oxshash bolghay (peqet mendiki zenjirler silerde bolmisun!) dep Xudadin tileymen, — dédi. 30 Shuning bilen [Agrippa] xan, shundaqla waliy, Berniki we ular bilen bille olturghanlar orunliridin turup, 31 [zaldin] chiqip, bir-birige: — Bu kishining ölümgé yaki türmige solashqa tégishlik héchbir jinayiti yoq iken! — déyishti. 32 Agrippa Féstusqa: — Bu adem Qeyserge murajiet qilmighan bolsa, qoyup bérilse bolidikentuq! — dédi.

27 Bizning Italiyege déngiz yoli bilen bérishimiz qarar qilin'ghandin kéyin, emeldarlar Pawlus bilen bashqa birnechche mehbusni «Awghustus qismi»diki Yuliyus isimlik bir yüzbéshigha tapshurdi. 2 Biz Adramittiumning bir kémisige chiqtuq. Kéme Asiya ölkisining déngiz boyliridiki sheherlerge baratti. Tésalonika shehiridin bolghan Makédoniyelik, Aristarxus isimlik bir kishi biz bilen hemseper boldi. 3 Etisi biz Zidon shehirige yétip kelduq. Yuliyus Pawlusqa kengchilik qilip, shu yerdiki dost-buraderlirining yénigha bérup ularning ghemxorliqini qobul qilishigha ruxset qildi. 4 Biz u yerdin yene déngizgha chiqtuq. Shamallar qérishqandek qarshi teripimizdin chiqqanliqi üçün, Siprus arilining shamalgha dalda teripi bilen mangduq. 5 Kilikiye we Pamfiliye ölkilirining udulidiki déngizdin ötüp, Likiye ölkisidiki Mira shehirige kelduq. 6 Shu yerde yüzbéshi Iskenderiye shehiridiki Italiyege baridighan bashqa bir kémini tépip, bizni uninggha chiqirip qoydi. 7 Déngizda köp künler nahayiti asta méngip, teslikte Kinidos shehirining uduligha kelduq. Shamal mingish yónilishimizni tosughachqa, Krét arilining shamaldin dalda teripi bilen méngip, Salmoniy [yérim arili]din ötüp, 8 déngizda teslikte ilgirilep qirghaqni boylap, Laséya shehirige yéqin bolghan «Güzel aramgah» dep atilidighan bir yerge kelduq. 9 Seper bilen xéli waqitlar ötüp, roza küni alliqachan ötken bolghachqa, déngizda seper qilish xeterlik idi. Shunga Pawlus köpchilikke nesihet qilip: 10 — Buraderler, bu seperning balayi'apet

we éghir ziyan bilen tügeydighanliqini körüwatimen; mal we kémidin mehrum bolupla qalmay, seper öz jénimizghimu zamin bolidu! — dep agahlandurdi. 11 Biraq yüzbéshi bolsa Pawlusning sözige ishenmey, kéme bashliqi bilen kéme igisining sözige ishendi. 12 Uning üstige, bu portmu qishlashqa muwapiq jay bolmighachqa, köpchilik yene déngizgha chiqip, mumkinqeder Féniks shehirige yétip bérup, shu yerde qishlashni quwwetlidi. Féniks bolsa Krét arilidiki bir déngiz porti bolup, bir teripi gherbiy jenubqa we bir teripi gherbiy shimalgha qaraytti. 13 Jenubtin meyin shamal chiqiwatatti, köpchilik nishanimizgha yétidighan bolduq dep, lenggerni éliwétip, kémini Krét arilining qirghiqini boylap heydep mangdi. 14 Lékin uzun ötmey, araldin qattiq «sherqiy shamaldin kelgüchi» dep atilidighan esheddiy qara boran chiqip ketti. 15 Kéme buranning qamalliqida qalghachqa, uni shamalgha yülendürelmey, boranning meyliche méngishigha qoyup berduq. 16 Klawda dégen kichik bir aralning shamalgha dalda teripige ötüwélip, qolwaqni kéminge chiqiriwélip, aranla uni saqlap qalaliduq. Andin kémichiler kémini arghamchilar bilen sirtidin orap baghliwaldi. Kémining Sirtis dep atalghan déngiz astidiki tash-qum döwilirige qéqilip pétip qélishidin qorqup, tormuz lenggerlirini chüshürüp, kémini shamalning heydishige qoyup berdi. 18 Boran üstimizge shiddetlik soqqachqa, etisi malni déngizgha tashlashqa bashlidi. 19 Üchinchi künide ular öz qolliri bilen kémidiki qoral-jabduqlirini déngizgha tashliwetti. 20 Köp künlergiche ya kün ya yultuzlar körünmey, boran-chapqun yenila shiddetlik üstimizge toxtimay soquwergechke, axirda qutulup qélish ümidimizmu yoqqa chiqqanidi. 21 Kémidikiler birnerse yémiginige köp künler bolghandin kéyin, Pawlus ularning arisida turup: — Buraderler, siler baldurla méning gépimge qulaq sélip Kréttin déngizgha chiqmasliqinglar kérek idi. Shundaq qilghan bolsanglar bu balayi'apet we ziyan-zexmetlerge uchrighan bolattinglar. 22 Lékin emdi silerni gheyretlik bolushqa dewet qilimen. Chünki aranglarda héchqaysinglar jénidin ayrilghini yoq, peqet kémidinla mehrum qalisiler. 23 Chünki men tewe bolghan we ibadet-xizmitini qilip kelgen Xudaning bir perishtisi tünügün kéche yénimgha kélip 24 manga: «Pawlus, qorqma! Sen Qeyserning aldigha bérup turushung kérek; we mana, Xuda shapaet qilip sen bilen bille seper qilghanlarning hemmisining

jénini tiliginingni sanga ijabet qildi!» dédi. **25** Shuning üçhün ey ependiler, gheyretlik bolunglar; chünki Xudagha ishinimenki, manga qandaq éytilghan bolsa shundaq emelge ashurulidu. **26** Biraq biz melum aralning qirghiqigha urulup kêtishimiz muqerrer bolidu. **27** Sepirimizning on tötinchi küni kéchisi, kéme Adriatik déngizida leylep yürüwatqan bolup, tün nispidé, kémichiler quruqluqqa yéqinlap qéliptuq, dep oylidi. **28** Ular chongqurluqni ölchesh arghamchisini déngizgha chüshürüp, suning chongqurluqini ölchep körgenidi, yigirme ghulach chiqti. Sel aldigha méngip yene ölchiwidi, on besh ghulach chiqti. **29** Ular kémining xada tashlarga urulup kêtishidin qorqup, kémining keynidin töt lenggerni tashliwétip, tang étishni telmürüp kütüp turdi. **30** Lékin kémichiler kémidin qachmaqchi bolup kémining béshidinmu lenggerni élip tashliwéteyli dep bahane körsitip, qolwaqni déngizgha chüshürdi. **31** Pawlus yüzbéshi we leshkerlerge: — Bu [kémichiler] kémidé qalmisa, siler qutulalmaysiler! — dédi. **32** Buning bilen leshkerler kémidiki qolwaqning arghamchilirini késip, uni leylitip qoydi. **33** Tang atay dégende, Pawlus hemmeylenni bir'az ghizaliniwélishqa dewet qildi. U: — Silerning dekke-dükke ichide héchnéme yémey turghininglarga on töt kün boldi. **34** Emdi bir'az ghizalinishinglarni ötünimen. Chünki hayat qélishinglar üçhün mushundaq qilishqa toghra kélidu; chünki héchqaysinglarning béshidiki bir tal moymu ziy'an'gha uchrimaydu! — dédi. **35** Bu sözni qilip bolup, u qoligha bir parche nanni élip, köpchilikning aldida Xudagha teshekkür éytip oshtup yédi. **36** Shuning bilen hemmeylen gheyretlinip ghizalinishqa bashlidi **37** (kémide biz jemiý ikki yüz yetmish alte kishi iduq). **38** Hemmeylen qorsaqlirini toqlighandin kéyin, kémini yéniklitish üçhün, kémidiki bughdaylarnimu déngizgha tashliwetti. **39** Tang atqanda, kémichiler quruqluqning ne ikenlikini tonumidi. Lékin uningdiki bir qumluq qoltuqni bayqap, kémini bir amal qilip shu yerde uruldurup quruqluqqa chiqarmaqchi boldi. **40** Ular aldi bilen lenggerlerni boshiwétip, ularni déngizgha tashliwetti. Shuning bilen bir waqitta, kémining ikki yönilish paliqining baghlirini boshitip, ularni chüshürüwetti. Andin kémining béshidiki yelkenni shamalgha chiqirip, kémini qumluqning qirghiqigha qaritip mangdurdi. **41** Emdi ikki éqim bir-birige uchrashqan yerge kirip qélip, ular kémini qiraqqa soqturuwaldi; kémining béshi déngiz tégige

urulup pétip, midirlimay qaldi, lékin kémining arqa teripi dolqunlarning zerbisi bilen chuwulup kêtishke bashlidi. **42** Leshkerler mehbuslarning sugha sekrep qéchip kêtishining aldini élish üçhün, hemmisini öltürüwetmekchi boldi. **43** Lékin yüzbéshi Pawlusni qutquzushni xalighan bolup, leshkerlarning bundaq qilishigha yol qoymidi. U aldi bilen su üzüşni bilidighanlarning sugha chüshüp qirghaqa chiqishini, **44** qalghanlarning bezilirini taxtaylarga, bezilirini kémining chuwulup ketken parchilirigha ésilip, qirghaqa chiqishini buyrudi. Shundaq boldiki, hemmeylen qutulup saq-salamet quruqluqqa chiqti.

28 Biz qutulup saq-salamet qirghaqa chiqqandin kéyin, u aralning Malta dep atilidighanliqini bilduq. **2** Yerlik xelq bizge intayin méhribanliq bilen muamile qildi; chünki u chaghda yamghur yéghip, hawa soghuq bolghachqa, ular gülxan yéqip bizni kütüwaldi. **3** Pawlus bir baghlam otun térip kélip otqa tashliwidi, issiqtin étilip chiqqan bir zeherlik yilan uning qolini chishliginiche chaplishiwaldi. **4** Shu yerlikler Pawlusning qoligha yépiship turghan yilanni körüp, bir-birige: — Bu adem choqum bir qatil iken! Déngizdin qutulup chiqqan bolsimu, «Adilliq» uning tirik qélishigha yol qoymidi, — déyishti. **5** Lékin Pawlus yilanni otning ichige silkip atti, özi bolsa héchqandaq zexim yémidi. **6** Xelq uninggha bedini ishship kétidu yaki u tuyuqsiz yiqilip ölidu dep qarap turatti. Lékin uzun waqit qarap turup, uningda héchqandaq binormal haletning bolmighanliqini körüp, oylighinidin yénip: — Bu bir ilah bolsa kérek! — déyishti. **7** U yerning etrapidiki yurtta, aral bashliqi (Publiyus dep atalghan)ning birneche yer-étizliri bar idi. U bizni öyige bashlap, üç kün qizghin méhman qilip kütti. **8** U chaghda shundaq boldiki, Publiyusning atisining qizitmisini örlep, tolghaq bolup yétip qalghaniken. Pawlus uning yénigha kirip, dua qilip üstige qolini tegküzüp, uni saqaytip qoydi. **9** Shuningdin kéyin araldiki qalghan késellerning hemmisi uning aldigha kélip, saqaytildi. **10** Ular bizning hörmitimizge nurghun sowghatlarni béghishlighan bolup, axirda bu yerdin yene yolgha chiqqan waqtimizda, bizni yolgha lazimliq nerse-kérekler bilen teminlidi. **11** Malta arilida Iskenderiyedin kelgen, béshigha «Samawiy Qoshkézek» ilahlirining neqishliri oyulghan bir kéme qishlighanidi. Aralda üç ay turghandin kéyin, bu kéme bilen yolgha chiqtuq. **12** Sirakoza shehirige kélip,

u yerde üç kün turduq. **13** Andin aylinip méngip, [Italiyediki] Régiyum shehirige kelduq. Etisi shamal yónilishi ózgirip jenubtin chiqishi bilen, ikkinchi küni Putéoli shehirige yétip kelduq. **14** U yerde birnechche qérindashlarni taptuq, ularning ótünúshliri bilen biz ularda bir hepthe turduq. Shundaq qilip biz Rim shehirige yétip kelduq. **15** Kéliwatqanliqimizdin xewer tapqan shu yerdiki qérindashlar bizni qarshi élish üçün sheherdin chiqip hetta «Apiyus baziri»ghiche, [beziliri] «Üch Saray»ghiche kelgenidi. Pawlus ularni körgende, Xudagha rehmet éytip, gheyretlendi. **16** Rim shehirige kirginimizde, yüzbéshi mehbuslarni orda qarawul bégige tapshurdi; lékin Pawlusning birla közetküchi leshker bilen bir öyde ayrim turushigha ruxset qilindi. **17** Üch kündin kéyin, u u yerdiki Yehudiylarning kattiwashlirini özi bilen körüshúshke chaqirdi. Ular jem bolghanda, u mundaq dédi: — Qérindashlar! Men xelqimizge yaki atabowilirimizdin qaldurulghan örp-adetlerge qarshi héchqandaq ish qilmighan bolsammu, Yérusalémda turghinimda tutqun qilinip rimliqlarning qoligha tapshuruldum. **18** Rimliqlar méni soraqqa tartip, mende ölüm jazasigha mehkum qilghudek birer jinayet bolmighachqa, méni qoyuwetmekchi boldi. **19** Lékin Yehudiylar buninggha qarshiliq bildürgechke, Qeyserge murajiet qilishqa mejbur boldum. Bularni déginim bilen, bu méning öz xelqim üstidin shikayitim bar dégenlikim emes. **20** Shu sewebtin men siler bilen yüz körüshúsh we bu heqte silerge éytish üçün silerni bu yerge chaqirdim. Chünki bu zenjir bilen baghlinishning sewebi del Israilning kütken ümididir. **21** Ular Pawlusqa: — Biz bolsaq Yehudiyedin sen toghruluq xet almiduq, yaki u yerdin kelgen qérindashlarning héchqaysisimu sen toghruluq birer yaman xewer ekelmidi yaki yaman gépingni qilmidi. **22** Lékin séning pikirliringni anglighumiz bar. Chünki hemme yerde kishilarning [sen tewe bolghan] bu mezhepke qarshi sözlewatqanliqidin xewirimiz bar! — déyishti. **23** Shuning bilen ular Pawlus bilen körüshúshke bir künni békitti. U küni nurghun kishiler uning turalghusigha kelgenidi; u tang atqandin kechkiche ulargha [söz-kalamni] sherhleple, Xudaning padishahliqi heqqide toluq guwahliq bérip, Tewrat hem peyghemberlarning yazmiliridin neqil keltürüp, ularni Eysa toghruluq qayil qilishqa küchidi. **24** Uning sözlirige beziler ishendürüldi, beziler ishinishni ret qildi. **25** Ular Pawlusning mundaq bir sözni qilishi

bilen özara kélishelmey qaytip ketti. U mundaq dédi: — Muqeddes Roh Yeshaya peyghember arqiliq atabowilirimizgha munu sözni del jayida éytqan: **26** — «Barghin; mushu xelqge mundaq dep éytqin: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler; Körüshni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. **27** Chünki mushu xelqning yürükini may qaplap ketken, Ular anglighanda qulaqlirini éghir qiliwalghan, Ular közlirini yumuwalghan; Undaq bolmisidi, ular közliri bilen körüp, Quliqi bilen anglap, Köngli bilen chüshinip, Öz yolidin yandurulushi bilen, Men ularni saqaytqan bolattim»». **28** Shunga bilishinglar kérekki, Xudaning bu nijatliqi yat elliklerge ewetiliwatidu. Ular bolsa uninggha qulaq salmay qalmaydu! — dédi. U bu sözlerni éytqanda Yehudiylar öz-ara qattiq talash-tartish qiliship ketti. **30** [Pawlus] özi ijarige alghan öyde toluq ikki yil turdi we bu yerde uning bilen körüshúshke kelgen hemme kishilerni qobul qilip, **31** tolimu yüreklik bilen hem héch tosalghughu uchrimay, Xudaning padishahliqini jar qilip, Reb Eysa Mesihke dair heqiqetlerni yetküzüp telim berdi.

Rimliqlargha

1 Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih Eysaning quli bolghan menki Pawlustin salam! **2** Xuda bu xush xewerning kélishini xéli burunla peyghemberliri arqiliq muqeddes yazmilarda wede qilghanidi. **3** Bu xush xewer Öz Oghli, yeni Rebbimiz Eysa Mesih toghrisidur; jismaniy jehettin U Dawutning neslidin tughulghan; birdinbir pak-muqeddes Roh teripidin ölüm din tirildürülüş arqiliq «küch-qudret Igisi Xudaning Oghli» dep körsitilip békitilgen; **5** U arqiliq, shundaqla Uning nami üçün barliq eller arisida Xudagha étiqadtin bolghan itaetmenlik wujudqa keltürülüşke biz méhirshep qetke we rosulluqqa muyesser bolduq; **6** Siler ular arisida, Eysa Mesih teripidin chaqirilghansiler. **7** Shunga, Xuda sóygen we U «muqeddes bendilirim» dep chaqirghan Rim shehididiki hemminglarga, Atimiz Xudadin we Rebbimiz Eysa Mesihdin méhirshep qet we aman-xatirjemlik bolghay! **8** Aldi bilen men Eysa Mesih arqiliq hemminglar üçün Xudayimgha teshekkür éytimen; chünki silerning étiqadinglar pütkül alemge pur ketti. **9** Öz Oghli toghrisidiki xush xewerde chin roh-qelbim bilen men xizmitini qiliwatqan Xuda Özi méning dualirimda silerni shunche üzlüksiz eslep turghanliqimgha guwahtur. **10** Men dualirimda, mumkin qeder Xudaning iradisi bilen silerning yéninglarga bérishqa axir muyesser bolushqa hemishe ötünimen. **11** Chünki men silerni birer rohiy iltipatqa ige qilish arqiliq mustehkemlesh üçün siler bilen körüshüşke intayin teqezzen; **12** yeni, men aranglarda bolsam, bir-birimizning étiqadidin özara teselli we ilham alalaymiz démekchimen. **13** Qérindashlar, men silerning shuni bilishinglarni xalaymenki, bashqa yerdiki elliklarning arisida xizmitim méwe bergendek, silerning aranglardimu xizmitimning méwe bérishi üçün yéninglarga bérishni köp qétim niyet qildim, lékin bugün'giche tosalghugha uchrup kéliwatimen. **14** Men herqandaq ademlerge, meyli Yunanliqlar we yat taipilerge, danishmen we nadanlarga bolsun, hemmisige qerzdarmen. **15** Shuning üçün imkaniyet manga yar bersila men Rimdiki silergimu xush xerwerni yetküzüp bayan qilishqa qizghinmen. **16** Chünki men Mesih toghrisidiki bu xush xewerdin hergiz xijil bolmaymen!

Chünki u uninggha ishen'güchilirining hemmisini, aldi bilen Yehudiylarni, andin kéyin Gréklerni nijatqa érishtüridighan Xudaning küch-qudritidur! **17** Chünki [xush xewerde] étiqadqa asalan'ghan, Xudaning birxil heqqaniyliq étiqad qilghuchilargha wehiy qilin'ghandur. [Muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: — «Heqqaniy adem ishench-étiqadi bilen hayat bolidu». **18** Chünki heqqaniyetsizlik bilen heqiqetni basidighan insanlarning barliq iplasliqigha we heqqaniyetsizlikige nisbeten Xudaning qaratqan ghezipi ershtin ochuq wehiy qilinmaqta. **19** Chünki insanlar Xuda toghrisida bileleydighan ishlar ularning köz aldida turidu; chünki Xuda hemmini ulargha ochuq körsitip bergen **20** (chünki dunya apiride bolghandin béri Xudaning közge körünmes özgichilikliri, yeni menggülik qudriti we birdinbir Xuda ikenliki Özi yaratqan mewjudatlar arqiliq ochuq körmekte, shundaqla buni chüshinip yetkili bolidu. Shu sewebtin insanlar héch bahane körsitilmeydu) (aídos g126) **21** — chünki insanlar Xudani bilsimu, uni Xuda dep ulughlimidi, Uninggha teshekkür éytmidi; eksiche, ularning oy-pikirliri bimene bolup, nadan qelbi qarangghuliship ketti. **22** Özlirini danishmen qilip körsetsimu, lékin eqilsiz bolup chiqti; **23** chirimas Xudaning ulughluqining ornigha chirip ölidighan ademzatqa, uchar-qanatlarga, töt ayaghiq haywanlarga we yer béghirlichilargha oxshaydighan butlarni almashturup qoyghanidi. **24** Shunga Xuda ularni qelbidiki shehwaniy hewesliri bilen iplasliq qilishqa, shundaqla bir-birining tenlirini nomusqa qaldurushqa qoyup berdi. **25** Ular Xuda toghrisidiki heqiqetni yalghan'gha aylandurdi, Yaratquchining ornigha yaritilghan nersilerge choqunup, tawaptaet qilghanidi. Halbuki, Yaratquchigha teshekkür-medhiye menggüge oqulmaqta! Amin! (aiön g165) **26** Mana shuning üçün, Xuda ularni peskesh shehwaniy heweslerge qoyup berdi. Hetta ayallarmu tebiy jinsiy munasiwetni gheyriy munasiwetke aylandurdi; **27** shuningdek, erlermu ayallar bilen bolidighan tebiy jinsiy munasiwetlerni tashlap, bashqa erlerge shehwaniy hewesler bilen köyüp pishidighan boldi. Erler erler bilen shermendilikke kirishti we netijide ularning muxalip qilmishliri öz béshigha chiqti. **28** Ular Xudani bilishtin waz kéchishni layiq körgenliki tallighanliq üçün, Xuda ularni buzuq niyetlerge we nalayiq ishlarni qilishqa

qoyup berdi. 29 Ular herxil heqqaniyetsizlik, rezillik, nepsaniyetchilik, öchmenlikke chömüp, hesetxorluq, qatilliq, jédelxorluq, mekkarliq we herxil betniyetler bilen toldi. Ular ighwager, 30 töhmetxor, Xudagha nepretlinidighan, kibirlik, maxtanchaq, chongchi, herxil rezilliklerni oylap chiqiridighan, ata-anisining sözini anglimaydighan, 31 yorutulmighan, wediside turmaydighan, köyümsiz we rehimsiz insanlardur. 32 Ular Xudaning shulargha bolghan adil hökümünü, yeni shundaq ishlarni qilghuchilarning ölümge layiq ikenlikini éniq bilsimu, bu ishlarni özliri qilipla qalmay, belki shundaq qilidighan bashqilardin söyünüp ularni alqishlaydu.

2 Emdi ey bashqilarning üstidin höküm qilidighan insan, kim bolushungdin qet'iynezer bahane körsitelmeysen; chünki bashqilar üstidin qaysi ishta höküm qilsang, shu ishta öz gunahingni békitisen. Chünki ey hökümchi, sen özüngmu ulargha oxshash ishlarni qiliwatisen. 2 Bizge melumki, Xudaning undaq ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqirishi [mutleq] heqiqetke asasan'ghandur. 3 Shunga, i shundaq ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqarghuchi, shundaqla shuninggha oxshash ishlarni qilghuchi insan, özüng Xudaning hökümidin qachalaymen dep xiyal qilamsen? 4 Yaki Xudaning méhribanliqining séni towa qilish yoligha bashlaydighanliqini héch bilmey, uning méhribanliqi, keng qorsaqligi we sewrtaqitining mollarigha sel qarawatamsen? 5 Eksiche, towa qilmaydighan jahilliqing we tash yürekliqingdin, Xuda adil hökümünü ayan qilidighan ghezeplik küni üçün sen öz béshinggha chüshidighan ghezipini toplawatisen. 6 Xuda herkimge öz emellirige yarisha ish köridu. 7 Yaxshi ishlarni sewrchanliq bilen qilip, shan-sherep, hörmet-éhtiram we baqiyliqni izdigenlerge U menggülik hayat ata qilidu; (aiónios q166) 8 lékin shexsiyetchilerge, heqiqetke ten bermey, eksiche heqqaniyetsizlikke egeshkenlerge ghezepqehr yaghdurulidu; 9 yamanliq qilidighan barliq jan igisige, aldi bilen Yehudiylargha, andin Gréklerge külpet we derd-elem chüshidu; 10 biraq, barliq yaxshiliq qilghuchilargha, aldi bilen Yehudiylargha, andin Gréklerge shan-sherep, hörmet-éhtiram we aman-xatirjemlik teqdim qiliniu. 11 Chünki Xudada ademning yüz-xatirisini qilish yoqtur. 12 — chünki Tewrat qanunini bilmey gunah sadir qilghanlarning herbiri Tewrat qanunining hökümige uchrimisimu, [eyibke uchráp] halak bolidu; Tewrat qanunini bilip

turup gunah sadir qilghanlarning herbiri bu qanun boyiche soraqqa tartilidu 13 (chünki Xudaning aldida qanunni anglighanlar emes, belki qanun'gha emel qilghuchilar heqqaniy hésablinidu. 14 Chünki Tewrat qanunini bilmeydighan ellikler tebiy halda bu qanun'gha uyghun ishlarni qilsa, gerche bu qanundin xewersiz bolsimu, Tewrat qanuni ularda körün'gen bolidu. 15 Ularning bu qilghanliri öz qelblirige qanun teleplirining pütüklük ikenlikini körsitidu; shuningdek, ularning wijdanlirimu özlirige heqiqetning guwahchisi bolup, oy-pikirliri özini eyibleydu yaki özini aqlaydu) 16 — men yetküzüp kéliwatqan bu xush xewerge asasen Xudaning Eysa Mesih arqiliq insanlarning qelbide pükken mexpiy ishlar üstidin höküm chiqiridighan künide [yuqirida éytilghan ishlar choqum yüz béridu]. 17 Senchu, eger özüngni Yehudiy dep atap, Tewrat qanunigha ümid baghlap, Xudagha tewemen dep maxtansang, 18 qanundin öginip uning iradisini bilip, ésil bilen pesni perq etken bolsang, 19 Tewrat qanunidin bilim we heqiqetning jewhirige ige boldum dep qarap, özüngni korlargaq yol bashlighuchi, qarangghuda qalghanlarga mayak, nadanlarga ögetküchi, gödeklerge ustaz dep ishen'gen bolsang — 21 emdi sen bashqilargha telim béisenu, özüngge bermemsen? Oghriliq qilmanglar dep wez éytisenu, özüng oghriliq qilamsen? 22 «Zina qilmanglar» — dep wez éytiysenu, özüng zina qilamsen? Butlardin nepretlinisenu, özüng butxanilardiki nersilerni bulang-talang qilamsen? 23 Tewrat qanuni bilen maxtinisenu, özüng shu qanun'gha xilapliq qilip, Xudagha dagh keltüremsen?! 24 Xuddi [muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: «Silerning qilmishinglar tüpeylidin Xudaning nami taipiler arisida kupurluqqa uchrimaqta». 25 Tewrat qanunigha emel qilsang, xetne qilin'ghiningning ehmiyiti bolidu, lékin uninggha xilapliq qilsang, xetne qilin'ghining xetne qilinmighandek hésablinidu. 26 Emdi xetnisizler qanunning teleplige emel qilsa, gerche xetnisiz bolsimu, Xuda teripidin xetnilik hésablanmamdu? 27 Tewrat qanun desturidin xewerdar we xetnilik turuqluq qanun'gha xilapliq qilghuchi, i Yehudiy, qanun'gha emel qilidighan jismani xetnisizler teripidin séning gunahing üstidin höküm chiqiriliwatmamdu? 28 Chünki sirtqi körünüşhi Yehudiy bolsila uni [heqiqiy] Yehudiy dégili bolmaydu, sirtqi jehettiki jismani xetninimu [heqiqiy] xetne

dégili bolmaydu, **29** rohida Yehudiy bolghini [heqiqiy] Yehudiydur; uning xetne qilin'ghini xetne qanun desturi arqliq emes, belki qelbide, Rohtindur. Bundaq kishining teriplinishi insanlar teripidin emes, belki Xuda teripidin bolidu.

3 Undaқта, Yehudiy bolghanning Yehudiy emestin néme artuqchiliqi bar? Xetnilik bolghanning néme paydisi bar? **2** Emeliyette, ularning her jehettin köp artuqchiliqi bar. Birinchidin, Xudaning bésharetlik sözliri Yehudiylarğa amanet qilin'ghan. **3** Emdi gerche ulardin beziliri ishenchsiz chiqqan bolsimu, buninggha néme bolatti? Ularning ishenchsizlik Xudaning ishenchliklikini yoqqa chiqiriwétermu? **4** Hergiz undaq qilmaydu! Xuda rastchil hésablinip, hemme adem yalghanchi hésablansun! Xuddi [muqeddes yazmilarda Xuda heqqide] yézilghinidek: — «Sözliginingde adil dep ispatlan'ghaysen, Shikayetke uchrighiningde ghelibe qilghaysen». **5** Lékin bizning heqqaniysizliqimiz arqliq Xudaning heqqaniyliqi téximu éniq körsitilse, buninggha néme deymiz? Heqqaniysizliq üstige ghezep tökidighan Xudani heqqaniy emes deymizmu (men insanche sözleymen)? **6** Mundaq déyishke hergiz bolmaydu! Eger undaq bolsa, Xuda alemni qandaq soraqqa tartidu? **7** [Beziler yene]: «Méning yalghanchilqimdin Xudaning heqiqetlikini téximu ochuq qilinsa, shundaqla ulughluqi téximu yorutulsa, emdi men yene néme üçün gunahkar dep qarilip soraqqa tartilimen?» [déyishi mumkin]. **8** Undaq bolghanda némishqa (beziler bizge töhmet chaplimaqchi bolup, geplirimizni buriwetkendek) «Yamanliq qilayli, buningdin yaxshiliq chiqip qalar» — déyishke bolmaydu? Bundaq dégüchilerning jazalinishi heqliqtur! **9** Emdi néme déyish kérek? Biz [Yehudiylar] [Yehudiy emeslerdin] üstün turamduq? Yaq, hergiz! Chünki biz yuqurida Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun hemmisining gunahning ilkide ikenlikini ispatlap eyibliduq. **10** Derweqe, muqeddes yazmilarda yézilghinidek: — «Heqqaniy adem yoq, hetta birimu yoqtur, **11** Yorutulghan kishi yoqtur, Xudani izdiginimu yoqtur. **12** Hemme adem yoldin chetnidi, Ularning barliqi erzimes bolup chiqti. Méhribanliq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. **13** Ularning géli échilghan qebridek sésiqtur, Tilliri kazzapliq qilmaqta; Kobra yilanning zehiri lewliri astida turidu; **14** Ularning zuwani qarghash hem zerdige tolghan. **15** «Putliri qan toküşhke aldiraydu; **16** Barghanla yéride weyranchiliq we pajielik ishlar

bardur. **17** Tinchliq-aramliq yolini ular héch tonughan emes». **18** «Ularning neziride Xudadin qorqidighan ish yoqtur». **19** Tewrattiki barliq sözlerning Tewrat qanuni astida yashaydighanlarğa qarita étylghanliqi bizge ayan. Bularning meqsiti, her insanning aghzi bahane körsitilmey tuwaqlinip, pütkül dunyadikiler Xudaning soriqida eyibkar iken dep ayan qilinsun, dégenliktur. **20** Shunga, héchqandaq et igisi Tewrat-qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen [Xudaning] aldida heqqaniy hésablanmaydu; chünki Tewrat qanuni arqliq insan öz gunahini tonup yétidu. **21** Biraq, hazir qanun yoli bilen emes, belki Xudaning Özidin kelgen birxil heqqaniyliq ashkarilandi! Bu xil heqqaniyliqqa qanunning özi we peyghemberlerning [yazmilirimu] guwahliq bergendur; **22** yeni, Xudaning Eysa Mesihning ishench-sadaqetlikini arqliq étiqad qilghuchilarning hemmisining ichige hem üstige yetküzidighan heqqaniyliqidur! Bu ishta ayrimchiliq yoqtur **23** (chünki barliq insanlar gunah sadir qilip, Xudaning shan-sheripige yételmey, uningdin mehrum boldi) **24** Chünki étiqadchilarning hemmisi Mesih Eysada bolghan nijat-hörlük arqliq, [Xudaning] méhir-shepqiti bilen bedelsiz heqqaniy qilinidu. **25** Xuda Uni gunahlarning jazasini kötürgüchi kafaret qurbanliqi süpitide teyinlidi; [insanlarning] Uning [qurbanliq] qénigha ishench baghlishi bilen [qurbanliq] inawetliktur. Xuda bu arqliq burunqi zamandikilerning sadir qilghan gunahlirigha sewrtaqetlik bolup, jazalimay ötküzüwétishining adilliq ikenlikini körsetti. **26** Buninggha oxshash bu [qurbanliq] arqliq U hazirqi zamanda bolghan heqqaniyliyini körsetken. Shundaq qilip U Özining hem heqqaniy ikenlikini hem Eysaning étiqadida bolghuchini heqqaniy qilghuchi ikenlikini namayan qildi. **27** Undaq bolsa, insanning néme maxtan'ghuchilikini bar? Maxtinish yoq qilindi! — Néme prinsipqa asasen? Qanun'gha intilish prinsipi bilenmu? — Yaq! «Étiqad» prinsipi bilen! **28** Chünki «Insan Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen emes, belki étiqad bilen heqqaniy qilinidu» dep hésablaymiz! **29** Ejeba, Xuda peqetla Yehudiylarningla Xudasimu? U ellerningmu Xudasi emesmu? Shundaq, u ellerningmu Xudasidir. **30** Xuda bolsa birdur, U xetne qilin'ghanlarni étiqad bilen hemde xetne qilinmighanlarnimu étiqad bilen heqqaniy qilidu. **31** Emdi étiqad prinsipi bilen Tewrat qanunini bikar

qiliwétimizmu? Yaq, del buning eksiche, uni küchke ige qilimiz.

4 Undaқта, biz [Yehudiylarning] jismaniy jehettiki atimiz Ibrahimning érishkini toghrisida néme deymiz? **2** Eger Ibrahim emelliri bilen heqqaniy dep jakarlan'ghan bolsa, uningda maxtan'ghudek ish bolatti (beribir Xudaning aldida uning maxtinish heqqi yoq idi). **3** Chünki muqeddes yazmilarda néme déyilgen? — «Ibrahim Xudagha étiqad qildi; Bu uning heqqaniyliqi hésablandi» déyilidu. **4** Ishligüchige bérilidighan heq «méhir-shepqet» hésablanmaydu, belki birxil «qerz qayturush» hésablinidu. **5** Biraq, héch ish-emel qilmay, peqet nomussiz gunahkarlarni heqqaniy qilghuchi Xudagha étiqad qilidighan kishining bolsa, uning étiqadi heqqaniyliq dep hésablinidu! **6** Xuda qilghan emellirige qarimay, heqqaniy dep hésablighan kishining bexti toghruluq Dawut [peyghembermu] mundaq dégen: — **7** «Itaetsizlikliri kechürüm qilin'ghan, Gunahliri yépilghan kishi némidégen bextliktur! **8** Perwerdigar gunahliri bilen héch hésablashmaydighanlar némidégen bextliktur!». **9** Emdi bext yalghuz xetne qilin'ghanlarghila mensup bolamdu, yaki xetne qilinmighanlarghimu mensup bolamdu? Chünki: «Ibrahimning étiqadi uning heqqaniyliqi dep hésablandi» dewatimiz. **10** Heqqaniyliq qandaq ehwalda uninggha hésablandi? Xetne qilinishtin ilgirimu yaki xetne qilinishtin keyinmu? U xetne qilin'ghan halda emes, belki xetne qilinmighan halda hésablandi! **11** Uning xetnini qobul qilghini bolsa, uni xetne qilinishtin burunla étiqadi arqiliq ige bolghan heqqaniyliqqa möhür belgisi süpitide bolghanidi. Démek, u xetnisiz turup Xudagha étiqad qilghuchilarning hemmisining atisi boldi — ularmu [étiqadi bilen] heqqaniy hésablinidu! **12** U yene xetne qilin'ghanlarningmu atisidur; démek, xetne qilin'ghan bolushi bilen tengla xetne qilinmighan waqtidimu étiqadliq yol mangghan atimiz Ibrahimning izlirini bésip mangghanlarningmu atisi bolghandur. **13** Chünki [Xudaning] Ibrahimgha we neslige dunyagha mirasxor bolush toghrisidiki wede bérishi Ibrahimning Tewrat qanunigha emel qilishqa intilginidin emes, belki étiqadtin bolghan heqqaniyliqtin kelgen. **14** Chünki eger qanun'gha intilidighanlar mirasxor bolidighan bolsa étiqad bikar nerse bolup qalatti, Xudaning wedisimu yoqqa chiqirilghan bolatti. **15** Chünki Tewrat qanuni [Xudaning] ghezipini élip

kélidu; chünki qanun bolmisa, itaetsizlik dégen ishmu bolmaydu. **16** Shuning üçün, Xudaning wedisining [peqet] Öz méhir-shepqiti arqiliq emelge ashurulushi üçün, u étiqadqila asalinidu. Buning bilen u wede Ibrahimning barliq ewladlirigha, peqet Tewrat qanuni astida turidighanlarghila emes, belki Ibrahimche étiqad qilghuchilarning hemmisigimu kapaletlik qilin'ghan. Chünki muqeddes yazmilarda: «Séni nurghun qowmning atisi qildim» dep yézilghinidek, Ibrahim hemmimizning atisidur. Derheqiqet, u ölüklerni tirildüridighan, mewjut bolmighanni bar dep mewjut qilidighan, özi étighad baghlighan Xuda aldida hemmimizning atisi boldi. **18** Héchqandaq ümid qalmisimu u yenila ümidte étiqad qildi we shuning bilen uninggha: «Séning nesling [san-sanaqsiz] bolidu» dep aldin éytilghandek nurghun qowmning atisi boldi. **19** U yüz yashqa yéqinlap, ténini ölgen hésablisimu, shundaqla ayali Sarahningmu baliyatqusini öldi dep qarisimu, yenila étiqadta ajizlashmidi; **20** Xudaning wedisige nisbeten étiqadsizliq qilip héch ikkilenmidi, eksiche u étiqadi arqiliq kücheytildi we Xudani ulughlidi, **21** «U némini wede qilghan bolsa shuni emelge ashurush qudritage Igidur» dep toluq ishendürüldi. **22** Shuning bilen bu «uning heqqaniyliqi hésablandi». **23** Bu, «Uning heqqaniyliqi hésablandi» dégen söz yalghuz uning üçünla emes, **24** belki Rebbimiz Eysani ölüm din tirildürgen Xudagha étiqad qilishimiz bilen heqqaniy hésablinidighan bizler üçünmu yézilghan; **25** [Mesih] bolsa itaetsizliklirimiz üçün pida yoligha tapshuruldi we heqqaniy qilinishimiz üçün tirildürüldi.

5 Shunga étiqad bilen heqqaniy qilin'ghan ikenmiz, Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq Xuda bilen inaq munasiwette bolimiz. **2** U arqiliq étiqad yolida bizni ching turghuzidighan bu méhir-shepqtining ichige kirish hoquqigha muyesser bolduq, shuningdek Xudaning shan-sheripige baghlighan ümidimizdin shad-xuram bolimiz. **3** Shundaq bolupla qalmay, müshkül ehwallar ichide shadlinimiz; chünki müshküllük sewrchanliqni, sewrchanliq chidamliqni, chidamliq ümidni élip kélidu, dep bilimiz. **5** We bu ümid bizni yerge qaritip qoymaydu, chünki bizge ata qilin'ghan Muqeddes Roh arqiliq Xudaning méhir-muhebbiti alliburun qelbimizge quyulup éship tashti. **6** Chünki biz peqet amalsiz qalghinimizda, Mesih biz iklassizlar üçün [Xuda] békitken waqitta özini pida qildi. **7** Birsining heqqaniy adem üçün jénini pida

qilishi nahayiti az uchraydigan ish; bezide yaxshi adem üçün birsi pida bolushqa jür'et qilishimu mumkin; **8** Lékin Xuda Öz méhri-muhebbitini bizge shuningda körsitiduki, biz téxi gunahkar waqtimizda, Mesih biz üçün jénini pida qildi. **9** Hazir biz Uning qéni bilen heqqaniy qilin'ghan ikenmiz, emdi U arqiliq [kélidighan] ghezptin qutulushimiz téximu jezmendur. **10** Chünki burun Xudagha düshmen bolghan bolsaqmu, Oghlining ölümü arqiliq bizni Uning bilen inaqilashturghan yerde, Uning bilen inaqilashturulghandin kéyin, emdi [Oghlining] hayati arqiliq biz téximu qutuldurulmamduq?! **11** Buning bilenla qalmay, hazir biz Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq Xuda bilen inaqilashturulduq, U arqiliqmu Xudaning Özidin shadlinimiz. **12** Shuningdek, gunahning dunyagha kirishi birla adem arqiliq boldi, ölümning dunyagha kirishi gunah arqiliq boldi; shuning bilen gunah arqiliq ölüm hemme ademge tarqaldi; chünki hemme adem gunah sadir qildi **13** (chünki Tewrat qanunidin ilgirimu gunah dunyada bar idi, elwette; halbuki, qanun bolmisa gunahning hésabi élinmaydu. **14** Shundaqtimu, ölüm Adem'ata waqtidin Musa peyghember waqtighiche insanlarchimu höküm sürdi; ular gerche Adem'atining sadir qilghan itaetsizlikidek gunah sadir qilmighan bolsimu, bu insanlarmu ölüm hökümidin xaliy bolmidi). Adem'atining özi — kéyin kélidighan Mesihning bir bésharetlik ülgisidir; **15** halbuki, [Xudaning] shapaetlik sowghiti Adem'atining itaetsizlikining pütünley eksidir. Chünki birla ademning itaetsizliki bilen nurgun adem ölgen bolsa, emdi Xudaning méhir-shepqiti we shuningdek birla adem, yeni Eysa Mesihning méhir-shepqiti arqiliq kelgen sowghat éship-téship turghachqa, nurgun ademge yetküzülüp téximu zor netije hasil qildi! **16** Shu shapaetlik sowghatning netijisi bolsa, shu bir ademning gunahining aqiwitige pütünley oxshimaydu. Chünki bir ademning bir qétim ötküzgen itaetsizlikidin chiqarghan höküm insanlarni gunahkar dep békitken bolsimu, emma shu shapaetlik sowghat bolsa köpligen kishilerning nurgun itaetsizlikiridin «heqqaniy qilinish»qa élip baridu. **17** Emdi bir ademning itaetsizliki tüpeylidin, ene shu bir adem arqiliq ölüm hökümran bolghan yerde, [Xudaning] mol méhir-shepqitini, shundaqla heqqaniylik bolghan shapaetlik sowghitini qobul qilghanlar bir adem, yeni shu Eysa Mesih arqiliq hayatta shunche ghalibane hökümranliq

qilghuchilar bolmamdu! **18** Shunga, bir qétimlik itaetsizlik tüpeylidin barliq insanlar gunahning jzasigha mehkuim qilin'ghan bolsa, oxshashla bir qétimlik heqqaniy emel bilen hayatliq élip kélidighan heqqaniylik pütkül insanlarcha yetküzülgen. **19** Bir ademning bir qétimlik itaetsizliki arqiliq nurgun kishiler derweqe gunahkar qilinip békitilgende, bir ademning bir qétimlik itaetmenliki bilenmu nurgun kishiler heqqaniy qilinip békitilidu. **20** Emdi Tewrat qanuni insanning itaetsizlikliri köprek ashkarlinip bilinsun dep kirgüzülgenidi. Lékin gunah qeyerde köpeygen bolsa, [Xudaning] méhir-shepqitimu shu yerde téximu éship tashti. **21** Shuningdek, gunah [insaniyetning] üstidin hökümranliq qilip [ularni] ölümge élip barghinidek, [Xudaning] méhir-shepqiti heqqaniylikqa asalinip hökümranliq qilip, insanni Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq menggülük hayatliqqa érishtüridu. (aiónios g166)

6 Undaqa, néme dégülük? Xudaning méhir-shepqiti téximu ashun dep gunah ichide yashawéremduq? **2** Yaq, hergiz! Gunahqa nisbeten ölgen bizler qandaqmu uning ichide yashawérimiz? **3** Yaki siler bilmensiler? Herqaysimiz Mesih Eysagha kirishke chömüldürülgen bolsaq, Uning ölümü ichige chömüldürüldüq? **4** Biz chömüldürüsh arqiliq Uning ölümü ichige kirip, Uning bilen bille kömüldüq; buning meqsiti, Mesih Atining shan-sheripi arqiliq ölümün tirilginidek, bizningmu yéngi hayatta méngishimiz üçündür. **5** Chünki [Mesihning] ölümige oxshash bir ölümde Uning bilen birge baghlan'ghanikenmiz, emdi biz choqum Uning tirilishige oxshash bir tirilishtimu Uning bilen birge bolimiz. **6** Shuni bilimizki, gunahning makani bolghan ténimiz kardin chiqirilib, gunahning qulluqida yene bolmasliqimiz üçün, «kona adem»imiz Mesih bilen bille kréstlinip ölgen **7** (chünki ölgen kishi gunahtin xalas bolghan bolidu). **8** Mesih bilen bille ölgen bolsaq, uning bilen teng yashaydighanliqimizghimu ishinimiz. **9** Chünki Mesihning ölümün tirilgendin kéyin qayta ölmeydighanliqi, ölümning emdi Uning üstidin yene hökümranliq qilalmaydighanliqi bizge melum. **10** Chünki Uning ölümü, U gunahni bir terep qilish üçün peqet bir qétimlik öldi; Uning hazir yashawatqan hayati bolsa, U Xudagha yüzlinip yashawatqan hayattur. **11** Shuninggha oxshash, silermu özünglarni gunahqa nisbeten ölgen, emma Mesih Eysada bolup Xudagha yüzlinip tirik dep hésablanglar. **12** Shunga gunahning

ölidighan téninglarda hökümranliq qilishigha yol qoymanglar, uning rezil arzu-heweslirige boysunmanglar, **13** shuningdek téninglarning héch ezasini heqqaniyetsizliqqa qoral qilip gunahqa tutup bermenglar. Eksiche, ölüm din tirildürülgenlerdek, özünglarni Xudagha atanglar hemde téninglardiki ezalarni heqqaniyetning qorali qilip Xudagha atanglar. **14** Gunah silerning üstünglarga héch hökümranliq qilmaydu; chünki siler Tewrat qanunining astida emes, belki Xudaning méhir-shep qiti astida yashawatisiler. **15** Undaqta, qandaq qilish kérek? Qanunning astida emes, méhir-shep qet astida bolghanliqimiz üçün gunah sadir qiliwersek bolamdu? Yaq, hergiz! **16** Özlinglarni itaetmen qullardek birige tutup bersenglar, shu kishining quli bolghanliqinglarni bilmemsiler — yaki ölümge élip baridighan gunahning qulliri, yaki Xuda aldida heqqaniyliqqa élip baridighan itaetmenlikning qulliri bolushunglar muqerrer? **17** Xudagha teshekkür! Burun gunahning quli bolghansiler, biraq [Mesihning] telimige bashlinip, bu telim körsetken nemunige chin dilinglardin itaet qildinglar. **18** Siler gunahning küchidin qutuldurulup, heqqaniyliqning qulliri boldunglar. **19** Etliringlar ajiz bolghachqa, silerge insanche sözlewatimen: — ilgiri siler ten ezayinglarni napak ishlargha we exlaqsizliqqa qullardek tutup bérishinglar bilen téximu exlaqsizliqlarni qilghandek, emdi hazir ten-ezaliringlarni pak-muqeddeslikke bashlaydighan heqqaniyliqqa qullardek tutup béringlar. **20** Siler gunahning qulliri bolghan waqtinglarda, heqqaniyliqning ilkide emes idinglar. **21** Hazir nomus dep qarighan burunqi ishlardin shu chaghda siler zadi qandaq méwe kördünglar? U ishlarning aqiwéti ölümdür. **22** Biraq, hazir siler gunahtin erkin qilinip, Xudaning qulliri bolghan ikensiler, silerde özünglarni pak-muqeddeslikke élip baridighan méwe bar, uning netijisi menggülik hayattur. (aiönios g166) **23** Chünki gunahning ish heqqi yenila ölümür, biraq Xudaning Rebbimiz Mesih Eysada bolghan sowghiti bolsa menggülik hayattur. (aiönios g166)

7 I qérindashlar, men hazir Tewrat qanunini bilgenlerge sözlewatimen; siler qanunning peqet hayat waqtidila insan üstige hökümran bolidighanliqini bilmemsiler? **2** Mesilen, éri bar ayal, éri hayatla bolidiken, qanun boyiche érige baghlan'ghan; lékin éri ölüp ketse, [özini érige baghliqan] nikah qanunidin azad qilinidu. **3** Shuning

üchün, bu ayal éri hayat waqtida bashqa bir erge baghlansa, zinaxor ayal dep atilidu. Lékin éri ölüp ketse, u [nikah] qanunidin erkin bolidu; shu chaghda bashqa bir erge tegse, zina qilghan bolmaydu. **4** Xuddi shuningdek, qérindashlar, siler Eysa Mesihning [qurbanliq] téni arqiliq Tewrat qanunigha nisbeten öldünglar. Buning meqsiti silerning bashqa birsige, yeni ölüm din Tirilgüchige baghlinishinglar we shuning bilen Xudagha méwe bérishinglardin ibarettur. **5** Chünki biz «et»ning ilkide waqtimizda, Tewrat qanuni gunahning arzu-heweslirini téximu qozghap, ténimizdiki ezalarda ölümge élip baridighan méwini chiqarghanidi; **6** lékin, hazir biz Tewrat qanunining ilkidin erkin bolduq. Chünki özimizni boghup turidighan bu qanun'gha nisbeten ölgen bolup, qanunning desturining kona yolida emes, belki Rohning yéngi yolida [Xudaning] qulluqida bolimiz. **7** Undaqta néme dégülük? Tewrat qanunining özi gunahmu? Hergiz undaq emes! Derweqe, qanunning körsetmiliri bolmisa, gunahning néme ikenlikini bilmeyttim. Qanun «nepsaniyetchilik qilma» démigen bolsa, nepsaniyetchilikning néme ikenlikini bilmigen bolattim. **8** Lékin gunah qanunning emri arqiliq purset tépip, ichimde herxil nepsaniyetchiliklerni qozghidi. Tewrat qanuni bolmisa, gunahmu ölüktek jansiz bolatti. **9** Bir chaghlarda qanunning sirtida yashighinimda hayat idim, lékin qanun emrini bilishim bilenla, gunahmu janlinip, méni ölümge élip bardu. **10** Eslide kishige hayatliq élip kelsun dep buyrulghan qanunning emri eksiche manga ölüm élip keldi. **11** Chünki gunah qanunning emri bilen hujum pursitini tépip, méni azdurdy we emr arqiliq méni öltürdi. **12** Buningdin qarighanda qanun heqiqeten pak-muqeddestur, uning emrimu muqeddes, toghra-adaletlik we yaxshidur. **13** Undaqta, yaxshi bolghini manga ölüm boldimu? Hergiz undaq emes! Belki, gunahning qewetla qebih ikenliki emr arqiliq ochuq ashkarilinishi üçün, bu yaxshi emrning wasitisi bilen gunah mende ölüm peyda qildi. **14** Tewrat qanunining «rohqa tewe» ikenlikini bilimiz. Biraq men bolsam «etke tewe»durmen, démek gunahqa quldek sétilghanmen. **15** Chünki néme qiliwatqinimni özüm mu bilmeymen. Chünki özüm niyet qilghan ishlarni qilmaymen; eksiche, nepretlinidighinimni qilimen. **16** Lékin eger özüm xalimighan ishlarni qilsam, özüm qanunning yaxshi ikenlikini étirap qilghan bolimen. **17** Shundaq iken, bu ishlarni men

emes, belki ichimde mewjut bolghan gunah qilduridu. **18** Ichimde, yeni méning etlirimde héch yaxshiliqning mewjut emeslikini bilimen; chünki yaxshiliq qilish niyitim bar bolsimu, uni qilalmaymen. **19** Shuning üçün özüm xalighan yaxshiliqni qilmay, eksiche xalimighan yamanliqni qilimen. **20** Özüm niyet qilmighan ishni qilsam, buni qilidighan men emes, belki ichimde makan qilghan gunahtur. **21** Buningdin özümdiki shundaq bir qanuniyetni bayqaymenki, yaxshiliqni qilmaqchi bolghinimda, yamanliq hamam ichimde manga hemrah bolidu. **22** Qelbimde Xudaning qanunidin söyünimen; **23** biraq ténimdiki ezalirimda bashqa bir qanuniyetni sézimen. Bu qanuniyet qelbimdiki qanun bilen jeng qilip, méni ténimdiki ezalirimdiki gunah sadir qildurghuchi qanuniyetke esir qilidu. **24** Némidégen derdmen adammen-he! Ölümge élip baridighan bu ténimdin kimmu méni qutquzar? **25** Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq Xudagha teshekkür bolsun! Shundaq qilip, qelbim bilen Xudaning qanunigha itaet qilimen, lékin etlirimde gunah sadir qildurghuchi qanuniyetke itaet qilimen.

8 Xulasilisaq, Mesih Eysada bolghanlar gunahning jzasigha mehku bolmaydu. **2** Chünki Mesih Eysada bolghan hayatliqni bexsh étidighan Rohning qanuniyeti ademni gunahqa we ölümge élip baridighan qanuniyettin silerni xalas qildi. **3** Chünki [gunahliq] et élip kélidighan ajizliq tüpeylidin Tewrat qanuni qilalmighanni Xudaning Özi [qildi]; U Öz Oghlini gunahkar etlik qiyapette gunahni bir terep qilishqa ewetip, ettiki mewjut gunahni [ölümge] mehku qiliwetti; **4** buning bilen [muqeddes] qanunning heqqaniy telipi etke egeshmeydighan, belki Rohqa egiship mangidighan bizlerde emelge ashurulidu. **5** Chünki etke boysunidighanlar etke xas ishlarning oyida yürüdu; Muqeddes Rohqa boysunidighanlar bolsa, shu Rohqa ait ishlarning oyida yürüdu. **6** Ettiki oy-niyetler ademni ölümge élip baridu; Muqeddes Rohqa ait oy-niyetler hayatliq we xatirjem-amanliqtur; **7** chünki ettiki oy-niyetler Xudagha düshmenliktur; chünki et Xudaning qanunigha boysunmaydu hem hetta uninggha boysunushi mumkin emes; **8** ette bolghanlar Xudani xursen qilalmaydu. **9** Emma silerge kelsek, peqet Xudaning Rohi derweqe ichinglarda yashawatqan bolsa, siler ette emes, belki Rohta yashaysiler. Emma Mesihning Rohigha ige bolmighan adem bolsa, u Mesihke mensuplardin emes. **10** Lékin Mesih qelbinglarda bolsa, téninglar gunah

tüpeylidin ölümning ilkide bolsimu, heqqaniylik tüpeylidin rohinglar hayattur. **11** Halbuki, ölgen Eysani ölümün Tirildürgüchining Özidiki Roh silerde yashisa, Mesihni ölümün tirildürgüchi qelbinglarda yashawatqan Rohi arqiliq ölidighan téninglarnimu hayati küchke ige qilidu. **12** Shuning üçün, qérindashlar, biz etke qerzdar emes, yeni uninggha egiship yashashqa qerzdar emesimiz. **13** Chünki etke egiship yashisanglar, halak bolisiler; lékin Muqeddes Rohqa tayinip ettiki qilmishlarni ölümge mehku qilsanglar, yashaysiler. **14** Chünki kimlerki Xudaning Rohining yétekchilikide yashisa, shularning hemmisi Xudaning perzentliridur. **15** Chünki siler qobul qilghan roh qulluqqa ait emes, shundaqla silerni qayta qorqunchqa salghuchi birxil roh emes, belki siler oghulluqqa élip baridighan Rohni qobul qilghansiler; U arqiliq «Abba, ata!» dep nida qilimiz. **16** Roh bizning öz rohimiz bilen bille bizning Xudaning baliliri ikenlikimizge guwahliq béridu. **17** Xudaning baliliri ikenimiz, emdi mirasxorlarmu bolimiz — Xudaning mirasxorliri hemde Mesih bilen teng mirasxor bolimiz — peqetla uning bilen teng azab-oqubet tartsaqla, uning bilen shan-shereptin teng behrimen bolimiz. **18** Chünki men hazirqi azab-oqubetlerning kelgüsude bizde ashkarilnidighan shan-shereplerge héch sélishturghuchiliqi yoq dep hésablaymen. **19** Chünki pütkül kainat Xudaning oghullirining ayan qilinishini intizarliq bilen kütmekte. **20** Chünki yaritilghan kainat [Xudaning] [leniti astida qélip], bimenilikke chöktürüldi. Bu, kainatning öz ixtiyari bilen emes, belki uni chöktürgüchining iradisi bilen boldi we shundaq ümidi bilen boldiki, kainat özimu chirishtin bolghan qulluqtin qutquzulup, Xudaning perzentlirige béghishlinidighan shan-sherepke tewe bolghan hörlükke érishtürülishtin ibaret idi. **22** Chünki pütkül kainatning hazirghiche nale-peryad kötürüp, tughut tolghiqining azabini birlikte tartiwatqanliqini bilimiz. **23** Yalghuz kainat emes, hetta bizmu, yeni [muqeddes] Rohning tunji chiqarghan méwisidin behrimen bolghan bizlermu dilimizda nale-peryad kötürmehtimiz hemde [Xudaning] oghulliri süpitide qobul qilinishimizni, yeni ténimizning nijatning hörlükige chiqirilishini intizarliq bilen kütmektimiz. **24** Biz ümidke baghlan'ghachqa tquzulghanikenimiz. Lékin ümid qilin'ghan nerse körülgen bolsa, u yene ümid bolamdu? Kimmu köz aldidiki nersini ümid qilsun? **25** Biraq, téxi körmiginimizge ümid

baghliganikenmiz, uni sewrchanliq bilen kütüshimiz kérektur. **26** Shuningdek, insaniy ajizlikimizda [Muqeddes] Roh kélip bizge yarem qilidu; chunki qandaq dua qilishimiz kéreklikini bilmeymiz. Lékin Rohning Özi ipadilügüsiz nale-peryad bilen biz üçün [Xudaning aldida] turup dua-tilawet qilmaqta. **27** Insanlarning qelbini inchikilep közitip Qarighuchi bolsa, [Muqeddes] Rohning oy-niyetlirining néme ikenlikini bilidu; chunki U Xudaning iradisi boyiche muqeddes bendiliri üçün [Xudaning aldida] dua qilib ötünmekte. **28** Shundaqla shuni bilimizki, pütkül ishlar Xudani söyidighanlarning, yeni uning meqset-muddiasi boyiche chaqirilghanlarning bext-berikitige birlikte xizmet qilmaqta. **29** Chunki Xuda aldin könglige pükkenkishilerni, ularning kelgüsida Öz Oghlining obrazigha oxshash bolidighinini, Oghlining nurgun qérindashliri arisidiki tunji oghli bolidighinini aldin belgiligen. **30** Aldin békitken kishilerni U chaqirdi, chaqirghan kishilerni U heqqaniy qildi; heqqaniy qilghanlarga U shan-sherep ata qildi. **31** Undaqla, bu ishlarga yene néme deyli? Xuda biz terepte turghaniken, kimmu bizge qarshi chiqalisun?! **32** Öz Oghlinimu ayimay, Uni hemmimiz üçün pida yoligha tapshurghan [Xuda], Uninggha qoshup hemmini bizge shertsiz ata qilmay qalarmu? **33** Kimmu Xudaning tallighanliri üstidin shikayet qilalisun?! Xuda heqqaniy qilghan yerde, **34** kimmu gunahqa mehikum qilalisun? Ölgen, shundaqla tirilgen we Xudaning ong yénida turuwatqan, hemde biz üçün [Xudaning aldida] turup dua-tilawet qiliwatqan Mesih shundaq qilarmu?! **35** Kim bizni Mesihning méhir-muhebbitidin ayriwételisun? Japa-musheqqetmu, derd-elemmu, ziyankeshlikmu, acharchiliqmu, yalingachliqmu, xéyim-xetermu yaki qilichmu? **36** [Muqeddes yazmilarda] éytilghinidek: — «Séni dep kün boyi qirilmaqtimiz, Boghuzlinishni kütüp turghan qoylardek hésablanmaqtimiz». **37** Biraq bizni Söyüchige tayinip bularning hemmiside ghaliplarning ghalipi bolmaqtimiz; **38** Shuninggha qet'iy qayil qilindimki, meyli ölüm bolsun hayatliq bolsun, perishtiler bolsun jin-sheytan hökümrانlar bolsun, hazirqi ishlar yaki kelgüsidediki ishlar bolsun, herqandaq rohiy küchler bolsun, **39** pelek bolsun hang bolsun, shundaqla pütkül kainatta yaritilghan herqandaq bashqa bir shey'i bolsun, bizni Rebbimiz Mesih Eysada bolghan Xudaning méhir-muhebbitidin héchqachan ayriwetküchi bolalmaydu.

9 Men Mesihde heqiqetni sözleymen, yalghan gep éytmaymen, wijdanim Muqeddes Rohning ilkide bolup özemge guwahliq qilmaqta — **2** Qelbimde zor derd-elem we tügimes azab bar. **3** Chunki méning buraderlirim, yeni jismaniye jehettiki qérindashlirim bolghan Israillarni [nijat tapquzalisam] [Xudaning] lenitige qélip Mesihdin mehrum qilinishimni tilesheke razi idim; ular Israillar! — ulargha oghulluq hoquqi, [Xudaning] shan-sheripining ayan qilinishi, ehdiliri, Tewrat qanunining amanet bolushi, ibadet xizmetliri we [Tewrat] wediliri nésiwe qilindi. **5** Ulugh [ibraniy] ata-bowiliri ularningkidur; jismaniye jehette Mesih ularning ejdadidur. U barliq mewjudat üstidin höküm sürgüchi, menggü mubarek Xudatur. Amin! (aiōn g165) **6** — Biraq Xudaning [Israilgha bolghan] sözi bikar boldi, démeymen; chunki Israildin bolghanlarning hemmisila heqiqiy Israil hésablanmaydu; **7** shuningdek, Ibrahimning ewladliri bolsimu, hemmisila uning perzentliri hésablanmaydu. Chunki [muqeddes yazmilarda Ibrahimgha]: «Ishaqtin törelgenlerla séning nesling hésablinidu» — déyilgen. **8** Démek, jismaniye jehettin [Ibrahimdin] törelgen perzentler Xudaning perzentliri boliwermeydu, belki [Xudaning] wedisi arqiliq törelgenler [Ibrahimning] heqiqiy nesli hésablinidu. **9** Chunki Xudaning bergen wedisi mundaq idi: «[Kéler yili] mushu chaghda qaytip kélimen, Sarah bir oghulgha ana bolidu». **10** Uning üstige, Riwkah bir erdin, yeni ejdadimiz Ishaqtin [qoshkézekge] hamilidar bolghanda, **11** Perzentliri téxi tughulmighanda, héchqandaq yaxshi yaki yaman ishnimu qilmasta, Xuda Özining ademlerni tallashtiki muddiasining ularning qilghan ish-emellirige emes, peqet Chaqirghuchi bolghanning iradisige asasan'ghanliqini körsitish üçün, Riwkahgha: «Chongi kichikining xizmitini qilidu» — déyilgenidi. **13** Xuddi yene muqeddes yazmilarda éytilghinidek: «Yaqupni söydüm, Esawdin nepretlendim». **14** Undaqla, bulargha néme deyli? Xudada adaletsizlik barmu? Hergiz yoq! **15** Chunki Xuda Musagha mundaq dégen: — «Kimgé rehim qilghum kelse, shuninggha rehim qilimen, Kimgé ich aghritqum kelse, shuninggha ich aghritimen». **16** Démek, bu ish insanning iradisige yaki ularning tirishchanliqigha emes, belki rehimdilliq körsetküchi Xudagha baghliqtur. **17** Chunki Xuda muqeddes yazmilarda Pirewn'ge mundaq dégen: — «Méning séni tiklishimdiki meqset del shuki, qudritimni üstüngde körsitish hemde namimning

pütkül jahan'gha jakarlinishi». 18 Démek, Xuda xalighinigha rehim qilidu, xalighinini tash yürek qilidu. 19 Emdi belkim sen manga: «Xudaning iradisige héchkim qarshi chiqalmaydighan tursa, undaқта Xuda néme üçün insanni eyibleydu?» — déyishing mumkin. 20 Biraq, ey insan, Xuda bilen takallashqudek kimsen? Qélipta shekillendürüliwatqan nerse özini shekillendürgüchige: — «Méni néme üçün bundaқ yasiding?» — déyelemdu? 21 Xumdanchining oxshash bir kallek laydin ésil orun'gha ishlitidighan qachimu, shundaqla adettiki orun'gha ishlitidighan qachimu yasash hoquqi yoqmu? 22 Xuda Öz ghezipini körsitishni we küch-quдрitini tonutushni niyet qilghan bolsa, ghezipige layiq bolghan, halaketke teyyarlan'ghan «qachilar»gha adettin tashqiri sewrchanliқ bilen köksi-qarnini keng qilip kelgen bolsa, uninggha néme boptu? 23 We shuning bilen Özining rehim-shepqitining nishani qilghan we shan-sherepke muyesser bolushqa aldin'ala teyyarlighan «qachilar»da, yeni Özi Yehudiylar arisidinla emes, belki eller arisidinmu chaqirghan bizlerde shan-sheripining cheksizlikini namayan qilish üçün shundaқ qilishni xalighan bolsa, buninggha néme boptu? 25 Bu xuddi Xudaning Hoshiya peyghember arqiliқ éytqinidek: — «Eslî xelqim hésablanmighan xelqni xelqim, Eslî söymigenlerni söygenlirim deymen»; 26 we yene: — «Burun ulargha: «Siler Méning xelqim emessiler» déyilgen jayda, Kelgüside del shu jayda ulargha «Tirik Xudaning oghulliri!» dégen nam bérilidu». 27 Yeshaya peyghembermu Israil toghruluқ mundaқ jakarlighanidi: — «Israilarning sani déngiz sahilidiki qumdek köp bolsimu, lékin peqet birla «qaldi» qutquzulidu; 28 chünki, Perwerdigar Öz ishini tügitiwétip, heqqaniyliқ bilen tézdin uni ijra qilidu; chünki U yer yüzide hökümîni teltöküs we téz ijra qilidu». 29 Yeshaya peyghember yene aldin éytqinidek: — «Eger samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bizge bir nesil qaldurmighan bolsa, Sodom shehiridek, Gomorra shehiridek [yoqalghan] bolattuq». 30 Undaқта, bulargha néme déyishimiz kérek? Heqqaniyliқqa intilmigen ellikler heqqaniyliқqa, yeni étiqadqa asalan'ghan birxil heqqaniyliқqa érishti. 31 Lékin Israil heqqaniyliқni körsetken Tewrat qanunigha intilgini bilen qanunning telipige yételmidi. 32 Néme üçün? Chünki ularning [heqqaniyliқqa] intilishi étiqad bilen emes, belki

«sawabliқ ishlar» bilen idi. Ular «putlikashang tash»qa putliship yiqilip chüshti; 33 xuddi [muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: «Xelqni putlishidighan putlikashang tashni, Ademni yiqitidighan qoram tashni Zion'gha qoydum, Uninggha étiqad qilghuchi hergiz yerge qaritilip qalmas».

10 Qérindashlar, yürek intizarim, shundaqla Xudagha yélinishim Israilarning qutquzulushi üçündür. 2 Chünki shuninggha guwahliқ bérimenki, ularning Xudagha heqiqetenmu qizghin intilishi bar, biraq ularning intilishi heqiqiy bilim üstige qurulghan emes. 3 Chünki ular Xudaning heqqaniyliқini bilmigechke, uning ornigha özlirining heqqaniyliқini tikleshke tiriship, Xudaning heqqaniyliқigha boysunmidi. 4 Chünki Tewrat qanunining nishan-meqsiti Mesihning Özidur; shuning bilen étiqad qilghuchilarning herbiri üçün heqqaniyliқ bar boldi. 5 Chünki Tewrat qanunigha emel qilishtin kelgen heqqaniyliқ heqqide Musa peyghember mundaқ yazghan; «Qanunning emrlirige emel qilghanlar shu ishliridin hayatliқ tapidu». 6 Lékin étiqadtin bolghan heqqaniyliқ mundaқ deydu: — «Könglüngde: — «Kim asman'gha chiqar?» (yeni «Kim Mesihni asmandin élip chüshürer?») 7 we yaki «Hang tégige kim chüsher?» (yeni «Mesihni ölümdin kim qayturar?») — démigîn». (Abyssos g12) 8 Emdi shu [heqqaniyliқ] néme deydu? — «Söz-kalam sanga yéqindur, tilingda we dilingdidur!» — bu söz-kalam del biz jakarlaydighan étiqadning sözidur. 9 Démek, «Eysaning Reb ikenlikini aghzing bilen étirap qilsang we qelbingde Xudaning uni ölükler arisidin tirildürgenlikige ishenseng, qutquzulisen!» 10 Chünki insan qelbide étiqad qilish bilen heqqaniy qiliniđu, éghizida étirap qilish bilen nijatqa érishidu. 11 Muqeddes yazmilarda déyilgende; «Uninggha étiqad qilghuchining herbiri hergiz yerge qaritilmas». 12 Chünki bu jehette Yehudiylar bilen Gréklarning perqi yoq; her ikkisinining Rebbi hemmining Rebbidur we Özige nida qilghanlarning hemmisige mol bayliqlirini ayimaydu. 13 Chünki: «Kimdikim Rebning namini chaqirip nida qilsa qutquzulidu». 14 Lékin Rebge ishenmigen kishi qandaқmu Uninggha nida qilalisun? U toghruluқ anglimighan kishi qandaқmu Uninggha ishensun? Xush xewer jakarlighuchi bolmisa, ular uni qandaқmu angliyalisun? 15 Shu jakarlighuchilar ewetilmigen bolsa, xush xewerni qandaқmu yetküzelisun? Muqeddes yazmilarda

yézilghinidek: «Aman-xatirjemlik toghruluq xush xewerni, bext-saadet toghruluq xush xewerni yetküzgenlarning ayaghliri némidégen güzel-he!».

16 Biraq, xuddi Yeshaya [peyghemberning] «I Perwerdigar, bizning xewirimizge kimmu ishendi?» déginidek hemme adem xush xewerge itaet qilghan emes. **17** Shunga étiqad xewerni anglashtin kélidu we shu xewer Mesih toghruluq sözde anglitilidu. **18** Lékin shuni soraymenki, ular shu xewerni anglimighanmidu? Elwette anglidi: — «Ularning sadasi pütkül dunyagha, Sözliri yer yüzining qerlirige yetti». **19** Yene shuni soraymenki, Israillar [shu xewerdin] waqip bolmighanmidu? Aldi bilen, Musa [Israilgha] mundaq bésharet bergen: — ««Héch xelq emes» bolghan bir xelq arqiliq silerde heset qozghaymen, Nadan bir xelq arqiliq ghezippinglarni qozghaymen». **20** Kéyin, Yeshaya peyghember intayin yüreklik halda shu bésharetni béríp: — «Özümgé intilmigenlerge Özümnü tapquzdum, Méni sorimighanlarga Özüüm köründüm» — dédi. **21** Lékin, U Israillar heqqide: — «Men kün boyi bu itaetsiz we tersa xelqge qollirimni uzitip intilip keldim!» — deydu.

11 Undaqa, shuni soraymenki: — Xuda Öz xelqidin waz kechtimu? Hergiz undaq emes! Menmu Ibrahim ewladidin, Binyamin qebilisidin bolghan bir Israilghu! **2** Xuda aldin könglige pükken Öz xelqidin waz kechkini yoq. Muqeddes yazmilarda Ilyas [peyghember] heqqide néme déyilgenliki silerge ayan emesmu? U Israillardin azar chékip Xudagha yélinip: — **3** «I Perwerdigar, ular Séning peyghemberliringni öltürüshti, qurban'gahliringni chéqishti. Peqet özüüm yalghuzla qaldim, ular yene méningmu jénimni almaqchi bolushuwatidu», dégen. **4** Xudaning uninggha qayturghan kalamı qandaq boldi? U: «Baalgha tiz pükimgen yette ming ademni Özümgé élip qaldim» — dégen. **5** Xuddi shuningdek, bügünki kündimu Xudaning shapaiti bilen [Israildin] Özi tallighan bir «qaldi» bar. **6** [Ularning tallinishi] shapaet bilen bolghan bolsa, undaqa özlirining ejir-emili bilen bolghan emes. Emellerdin bolghan bolsa, shapaet shapaet bolmay qalatti. **7** Netijide qandaq boldi? Israillar izdiginige érishelmidi, lékin ulardin tallan'ghanlar érishti. Qalghanlarning bolsa, köngülliri bixudlashturuldi. **8** Xuddi muqeddes yazmilarda éytilghinidek: — «Xuda ularning roh-qelbini ghepletke saldi, Bügün'ge qeder közlirini körmes, Qulaqlirini anglimas qildi».

9 Shuningdek Dawut [peyghembermu] mundaq dégen: «Ularning dastixini özlirige qapqan we tuzaq bolup, Ularni putlashturup, qilmishlirini öz béshigha chühürsun! **10** Közliri qarangghuliship, körelmisun; Bellirini menggü ruslatmay püküldürgeysen!» **11** Undaqa, shunimu sorayki: [Israillar] yiqilip qaytidin turghuzulmasliqqa putlashqanmu? Hergiz undaq emes! Lékin ularning téyilip itaetsizlik qilghanliqidin nijat yat elliklerge yetküzüldi. Buningdin meqset Israillarni hesetke qozghashtin ibarettur. **12** Emdi ularning téyilip itaetsizlik qilishi dunyagha asayishliq bexsh etken bolsa, shundaqla ularning ziyan tartqini ellerni béyitqan bolsa, undaqa kelgüsude ularning hemmisining toluq nijatliqqa érishishi dunyagha téximu zor bext élip kelmemdu?! **13** Emdi siler elliklerge sözlewatimen; men elliklerge rosul süpitide békitilgendin kéyin, wezipemni shan-shereplik dep ulughlaymenki, **14** janjigerlirim bolghanlarning hesitini qozghap, ularning bezilirini qutuldurarmenmikim dégen ümidte bolimen. **15** Chünki ularning tashliwétilgenlikining netijisi dunyadiki ellerni Xuda bilen inaqlashturush bolsa, undaqa ularning qobul qilinishi ölümdin tirilish bolmay néme? **16** Hosuldin tunji bolup chiqqan xémirdiki kallek muqeddes hésablansa, pütün xémir muqeddes dep hésablinidu. Derexning yiltizi muqeddes bolsa, shaxlirimu muqeddes bolidu. **17** Zeytun derixining birnechche shéxi derweqe sunduriwétilgenidi, we sen yawa zeytun köchiti bolup, ularning ornigha ulanding. Mana emdi derex yiltizidin ozuqluq élip, mol shirnisidin behrimen bolghuchi bolghanikensen, **18** emdi sunduruwétilgen ashu shaxlardin özüngni üstün qilip maxtanma. Maxtansang, shuni untumighinki, sen yiltizni emes, yiltiz séni kötürüp quwwetlewatidu. **19** Sen emdi: «Shaxlar méning ulinishim üçün sunduriwétildi» — déyishing mumkin. **20** Toghra, ular étiqadsizliqtin sunduruldi; sen bolsang, étiqading bilen tik turisen; biraq uningdin meghrurlanma, eksiche [Xudadin] qorq! **21** Chünki Xuda eyni waqtida bu derexning öz shaxlirini ayimighaniken, sénimu ayimasliqi mumkin. **22** Mana, [bu ishlarda] Xudaning méhribanliqigha hemde qattiq qol ikenlikige qara. U Öz yolidin yiqilip chühshkenlerge qattiq qol idi, lékin sanga (méhribanliqida dawamliq tursangla) méhribanliq körsetmekte. Undaq bolmighanda, senmu késip tashlinisen. **23** [Yehudiyarlarmu] étiqadsizliqta

ching turiwalmisa, eslidiki derexke ulinidu. Chünki Xuda ularni qayta ulashqa qadirdur. **24** Chünki eger sen yawa zeytun derixidin késip élinip, tebiyy qanuniyetke xilap halda [baghdiki] yaxshi zeytun derixige ulan'ghan yerde, eslidiki bu tebiyy shaxlarning öz derixike ulinishi téximu mumkin'ghu?! **25** Qérindashlar, özünglarni üstün we eqilliq chaghlashdin saqlinishinglar üçün, wehiy qilin'ghan shu sirdin xewersiz qélishinglarni xalimaymenki, ta [Xuda tallighan] Yehudiy emeslerning sani toluqlan'ghuche, Israilning bir qismi tash yüreklikke qaldurulidu; **26** andin pütkül Israil qutquzulidu. Bu toghruluq muqeddes yazmilarda mundaq yézilghan: — «Qutquzghuchi Ziondin kélip, Iplaslighi Yaquptin yoq qilidu. **27** Men ularning gunahlarini élip tashliwetkinimde, Mana bu ular bilen tüzidighan ehdem bolidu». **28** Emdi xush xewer jehettin qarighanda, silerning bextinglar üçün Yehudiy xelqi [xush xewerge] düshmen qilip békitilgen; biraq Xudaning tallishi jehettin qarighanda, atabowilirimiz sewebidin söyülgendur. **29** Chünki Xuda Özi bergenlirini we chaqiriqini qayturuwalmaydu. **30** Siler elliklermu bir chaghlarda Xudagha itaet qilmighan bolsanglarmu, [Yehudiylarning] itaetsizlikining netijiside hazir rehim-shepqetke érishtinglar. **31** Yehudiylar bolsa itaet qilmay kéliwatidu; [Xudaning] buningdiki meqsiti, silerge körsetken rehim-shepqet arqiliq ularnimu rehim-shepqetke érishtürüshtin ibarettur. **32** Chünki Xuda pütkül insan'gha rehim-shepqet körsitish üçün, hemmeylenni itaetsizlikke solap qoydi. (elēšē g1653) **33** — Ah! Xudaning danaligi we ilim-hékmitining bibaha bayliqliri hem hésabsiz chongqurluq! Uning hókümlirining tégige yetkili bolmas! Uning yolliri izdep tépishtin shunche yiraqtur! **34** «Kimmu Perwerdigarning oy-muddialirini chüshinip yetti? Kimmu Uninggha meslihetchi bolalidi?» **35** «Uninggha kim awwal bir nerse béríp, Kéyin uni qayturup ber déyelidi?». **36** Chünki barliq mewjudatlar Uningdin kelgen, U arqiliq mewjut bolup turidu, Xem Uning üçün mewjut bolup turidu. [Barliq] shan-sherep ebedgiche Uninggha bolghay! Amin. (aiōn g165)

12 Shunga, ey qérindashlar, Xudaning rehimdilligi bilen silerdin shuni ötünimenki, téninglarni muqeddes, Xudani xursen qilidighan, tirik qurbanliq süpitide Uninggha béghishlanglar. Mana bu silerning [Xudagha] qilidighan heqiqiy ibaditinglardur. **2**

Bu dunyaning qélipigha kirip qalmanglar, belki oy-pikringlarning yéngilinishi bilen özgertilinglar; undaq qilghanda Xudaning yaxshi, qobul qilarliq we mukemmel iradisining néme ikenlikini ispatlap bileleysiler. (aiōn g165) **3** Manga ata qilin'ghan shapaetke asasen herbiringlarga shuni éytimenki, özünglar toghruluq özenlarda bar bolghinidin artuq oylimay, belki Xuda herbiringlarga teqsim qilghan ishenchning miqdarigha asasen salmaqliq bilen özünglarni dengsep körünglar. **4** Chünki ténimiz köpligen ezalardin terkib tapqan hemde herbir ezayimzning oxshash bolmighan roli bolghandek, **5** bizmu köp bolghinimiz bilen Mesithe bir ten bolup bir-birimizge baghlinishliq eza bolimiz. **6** Shuning üçün bizge ata qilin'ghan méhirshepqet boyiche, herxil rohiy iltipatlimizmu bar boldi. Birsige ata qilin'ghan iltipat wehiyni yetküzüsh bolsa, ishenchisining dairiside wehiyni yetküzsün; **7** bashqilarning xizmitini qilish bolsa, xizmet qilsun; telim bérish bolsa, telim bersun; **8** righbetlendürüş bolsa, righbetlendürsun; sediqe bérish bolsa, merdlik bilen sediqe bersun; yéteklesh bolsa, estayidilliq bilen yéteklisun; xeyrxahliq körsitish bolsa, xushal-xuramliq bilen qilsun. **9** Méhir-muhebbitinglar saxta bolmisun; rezilliktin nepretlininglar, yaxshiliqqa ching baghlininglar; **10** Bir-biringlarni qérindashlar qizghin méhir-muhebbet bilen söyünglar; bir-biringlarni hörmetlep yuqiri orun'gha qoyunglar. **11** Intilishinglarda érinmenglar, roh-qelbinglar yalqunlap köyüp turup, Rebke qullar qizmet qilinglar. **12** Ümidte bolup shadlinip yürünglar; musheqet-qiyinchiliqlargha sewr-taqetlik bolunglar; duayinglarni herqandaq waqitta toxtatmanglar. **13** Muqeddes bendilerning éhtiyajidin chiqinglar; méhmandostluqqa intilinglar; **14** Silerge ziyankeshlik qilghuchilargha bext tilenglar; peqet bext tilenglarki, ularni qarghimanglar. **15** Shadlan'ghanlar bilen bille shadlininglar; qayghurup yighlighanlar bilen bille qayghurup yighlanglar. **16** Bir-biringlar bilen inaq ötüp oxshash oy-pikirde bolunglar; neziringlarni üstün qilmanglar, belki töwen tebiqidiki kishiler bilen bérish-kélish qilinglar. Özünglarni danishmen dep chaghlimganglar. **17** Héchkimning yamanliqigha yamanliq bilen jawab qayturmanglar. Barliq kishining aldida ishliringlar peziletlik bolushqa köngül qoyunglar. **18** Imkaniyetning bariche köpchilik bilen inaq ötünglar; **19** intiqa

almanglar, i söyümlükirim; uni Xudagha tapshurup Uning ghezipige yol qoyunglar, chünki [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: «Perwerdigar deyduki, intiqam Méningkidur, [yamanliq] Men qayturimen». 20 Shunga eksiche «Düshmining ach bolsa, uni toydur, ussighan bolsa, qandur. Bundaq qilish bilen «uning béshigha kömür choghini toplap salghan bolisen». 21 Yamanliq aldida bash egmenglar, belki yamanliqni yaxshiliq bilen yénginglar.

13 Hemme adem özlirini idare qilghuchi hoquq igilirige boysunsun. Chünki Xuda tiklimigen hökümet yoq; qaysi hoquq-hökümet mewjut bolsila Xuda teripidin tiklen'gendur. 2 Shuning üçün, hoquq-hökümetke qarshiliq qilghuchi kishi Xudaning orunlashturushigha qarshiliq qilghan bolidu. Qarshiliq qilghuchilar soraqqa tartilidu 3 (chünki hökümanlar yaxshiliq qilghuchilargha emes, belki yamanliq qilghuchilargha qorqunch keltüridu). Hökümanlardin qorqushni xalimaymen déseng, undaqta yaxshi emel qil. U chaghda hökümet teripididin teriplinisen. 4 Chünki hökümanlar séning menpeiting üçün Xudaning xizmetchisidir. Lékin yamanliq qilsang, uningdin qorqushung kérek! [Höküman] qilichni bikargha ésiwalmaydu, u yamanliq qilghuchigha Xudaning ghezipini körsitidighan jaza bergüchi süpitide Xudaning xizmetchisidir. 5 Shuning üçün, hökümanlargha boysunush kérek. Bu, peqet jazalinishtin saqlinish üçünla emes, belki pak wijdanliq bolush üçündür. 6 Mushu sewebtinmu baj tapshurunglar; hökümanlar bolsa, Xudaning mexsus bu ishlarni bashqurushqa békitken xizmetkarliridur. 7 Herkimge öz tégishlik heqqini tölenglar; ghelle-paraq tapshuruwalghuchigha ghelle-paraqni, baj yighquchilargha bajni tapshurunglar; éhtiramgha tégishlik bolghanlargha éhtiram qilinglar, hörmet qilishqa tégishlik bolghanni hörmet qilinglar. 8 Bir-biringlarni söyüshdin bashqa, héchkimge héchnersidin qerzdar bolmanglar. Chünki bashqilarni söygen kishi Tewrat qanunining telipini emelge ashurghan bolidu. 9 Chünki «zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, nepsaniyetchilik qilma» dégen perhizler we bulardin bashqa herqandaq perzlermu, «qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen bu emrge yighinchaqlan'ghan. 10 Méhir-muhebbetke bérilgen [kishi] öz yéqinigha héchqandaq yamanliq yürgüzmeydu; shuning üçün, méhir-muhebbet Tewrat qanunining telipini emelge ashurghuchidur.

11 Hazirqi waqitning jiddiyliqini bilip, shularni qilinglar. Chünki biz üçün alliqachan uyqudin oyghinish waqit-saiti yétip keldi. Chünki deslepki étiqad qilghan waqtimizgha nisbeten nijatimiz téximu yéqinlap qaldi. 12 Kéche ötüshke az qaldi, kündüz yéqinlashti. Shunga, qarangghuluqning ishlirini tashlap, yoruqluqning qoral-yaraqilirini kiyeyli. 13 Kündüzge muwapiq diyanetlik hayat kechüreyli, eysh-ishret we sharabxorluqqa, zina we keyp-sapagha, jédel-majira we hesetxorluqqa bérimleyli; 14 eksiche özünglarga Reb Eysa Mesihni kiyiwélinglar we gunahkar ettiki arzu-heweslerni qandaq qandurushni héch oylimanglar.

14 Étiqadi ajizlarni qobul qilinglar, lékin ular bilen pikirde talash-tartish qilmanglar. 2 Birs herqandaq yémeklikni yéyishke bolidighinigha ishinidu; lékin yene étiqadi ajiz birsi peqet köktatlarnila yeydu. 3 Herqandaq yémekliklerni yeydighan kishi yémeydighan kishini kemsitmisun; hemde [bezi nersini] yémeydighan kishi herqandaq yémekliklerni yeydighan kishi üstidin höküm qilmisun. Chünki Xuda uni qobul qilghan. 4 Bashqa birsining xizmetkari üstidin höküm qilghuchi sen kim iding? Xizmetkarning tik turushi yaki yiqilip kétishige peqetla öz xojayini mes'uldur. Hemde [shu xizmetkarmu] tik turidighan qilinidu — chünki [xujayini] Reb uni tik turghuzushqa qadirdur. 5 Melum birsi melum bir künni yene bir kündin üstün köridu, yene birsi hemme künni oxshash dep qaraydu. Herkim özining közqarishigha toluq ishenchi bolsun. 6 Melum künni qedirleydighan kishi buning bilen Rebbining hörmitide uni qedirleydu. Bir nersini yeydighan kishimu Rebbining hörmitide yeydu, chünki u öz rizqi üçün Xudagha teshekkür éytidu. Melum nersini yémeydighan kishi yémeydighanliqni bilen özining Rebbining hörmitide yémeydu, umu shundaqla Xudagha teshekkür éytidu. 7 Chünki héchqaysimiz özimiz üçün yashimaymiz we héchqaysimiz özimiz üçün ölmeymiz; 8 Belki eger yashisaq, Rebbimiz üçün yashaymiz; ölse, Rebbimiz üçün ölimiz. Shuning üçün yashisaqmu, ölsekmü Rebbimizge mensupturmiz. 9 Chünki Mesihning ölüshi we tirilishi del shu meqset bilen boldiki, Uning ölüklerning hem tiriklerning Rebbi bolushi üçündür. 10 Undaqta, sen néme üçün qérindishing üstidin höküm qilisen? Yaki néme üçün qérindishingni mensitmeysen? Chünki hemmimiz Xudaning soraq texti aldida

turishimiz kérek bolidu. **11** Chünki [muqeddes yazmilarda] éytilginidek: — «Perwerdigar deyduki: — Öz hayatim bilen qesem ichimenki, Manga barliq tizlar püküli, Barliq tillar Méni étirap qilib medhiye oquydu». **12** Shunga, herbirimiz Xuda aldida özimiz toghruluq hésab bérimiz. **13** Shuning üçün, bir-birimizning üstidin höküm qilghuchi ikkinchi biri bolmayli. Buning ornigha shundaq höküm-qarargha kélinglarki, herqandaq qérindashqa gunahqa yiqitidighan bir nersini yaki tuzaqni qoymasliq kérek. **14** Rebbimiz Eysada bolghanliqimdin shuninggha qet'iy ishendürülüp bilimenki, herqandaq nerse özligidin haram emestur; lékin bir nersini haram dep qarighan kishi üçün, u uninggha haramdur. **15** Eger yémekliking tüpeylidin qérindishingni azabqa qoyghan bolsang, méhir-muhebbet yolida mangmighan bolisen. Mesih uning üçün Öz jénini pida qilib ölgen, bu [qérindishingni] yémekliking bilen nabut qilma! **16** Emdi siler yaxshi dep qarighan ishlarning yaman déyilishige sewebchi bolup qalmanglar. **17** Chünki Xudaning padishahliq yémek-ichmekte emes, belki Muqeddes Rohta bolghan heqqaniyliq, inaqliq-xatirjemlik we shadliqtidir. **18** Bularda yashap Mesihke xizmet qilghuchi kishi Xudani xursen qilidu we insanlarning teriplishige sazawer bolidu. **19** Shuning üçün özimizni inaqliqni ilgiri süridighan we bir-birimizning étiqadini qurup chiqidighan ishlargha atayli. **20** Yémeklikni dep Xudaning ejrini nabut qilmanglar. Hemme nerse derweqe halaldur; biraq birs yéginini bilen [étiqadida] putlashsa, u uninggha yaman hésablinidu. **21** Shuning üçün gösh yéyish, sharab ichish, shundaqla bashqa herqandaq ishlarni qilishing qérindishingni gunahqa téyilduridighan, azabqa qoyidighan yaki uni ajizlashturidighan bolsa, bularni qilmighining tüzük. **22** Séning [melum bir ishni qilishqa] ishenching barmu? Emdi bu ishench Xuda bilen séning arangdiki ishtur. Özi qiliwatqan ishni toghra dep qarighan, shuningdin wijdanimu eyibke buyrulmighan kishi némidégen bextlik-he! **23** Lékin [yémeklikting] gumanlinip turup yene shuni yégen kishi eyibke buyrulidu, chünki buni ishench bilen yémigen. Ishenchtin bolmighan herqandaq ish gunahtur.

15 Emdi étiqadimiz küchlük bolghan bizler özimizni qanaetlendürüshnila oylimay, belki étiqadi ajizlarningmu ajizliqlirini kötürishimiz kérek. **2** Herbirimiz öz yéqinimizning étiqadini qurup chiqishi

üchün, uning bext-berikitini közlep, uni xursen qilishqa intileyli. **3** Chünki hetta Mesihmu Özini qandurushni oylimighanidi. Bu toghrisida muqeddes yazmilarda mundaq pütülgen: «Sen [Xudani] haqaret qilghanlarning haqaretliri Méning üstümge chüshti». **4** Chünki burunda [wehiy bilen] pütülgen yazmilardiki herqaysi sözler bizge ögitish üçün yézilghan bolup, meqsiti muqeddes kitablardin kelgen sewr-taqet we ilhambexsh arqiliq bizde azru-ümidning bolushi üçündür. **5** Emdi sewr-taqet we ilhambexshning Igisi Xuda silerni Mesih Eysani ülge qilib, özara bir oyniyetke keltürgey; **6** buning bilen siler Xudani, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning Atisini bir jan bir dil bilen bir éghizdin ulughlighaysiler. **7** Shunga, Mesih silerni qobul qilib, Xudagha shan-sherep keltürginidek, silermu bir-biringlarni qobul qilinglar. **8** Chünki silerge shuni éytimenki, Eysa Mesih Xudaning atabowilargha bergen wedilirini ispatlash üçün, shu arqiliq ellermu Xudaning rehim-shepqitini körüp uni ulughlishi üçün, xetne qilin'ghanlargha Xudaning heqiqitini yetküzgüchi xizmetkar süpitide teyinlendi. Bu xuddi [muqeddes yazmilarda]: — «Shunga Sanga eller arisida medhiye oquymen, We Séning namingni küyleymen» — dep yézilghanidi. **10** We U yene: — «Ey eller, [Xuda]ning xelqi bilen bille shad-xuram bolunglar!» — deydu. **11** We yene U: — «Ey barliq eller, Perwerdigarni medhiyilenglar, Ey pütkül qowmler, Uni ulughlanglar!» — deydu. **12** Yene, Yeshaya [peyghembermu] mundaq deydu: — «Yessening yiltizi bolghan kishi meydan'gha chiqidu, Ellerge hakimlik qilidighan zat ornidin turidu; Eller derweqe Uninggha ümid baghlaydu». **13** Emdi ümidning Igisi Xuda Özige ishiniwatqanliqinglardin qelbinglarni toluq shad-xuramliq we tinch-xatirjemlikke toldurghay, shuning bilen Muqeddes Rohning küch-qudriti bilen ümidke tolup tashqaysiler. **14** I qérindashlirim, könglünglarning méhribanliq bilen tolghanliqigha, mol bilimlar bilen toluq bézelgenlikige, shundaqla bir-biringlargha özara jékilep béreleydighanliqinglarchimu qayilmen. **15** Shundaq bolsimu, Xuda manga ata qilghan shapaet tüpeylidin men silerge bir qisim tereplerdin nechche ishlarni eslitip qoyushqa sel jür'etlik bolup ushbu xetni yazmaqtimen. **16** Shu shapaet bilen men Xudaning xush xewirini yetküzüp kahindek Uning ibaditini hemme yerde wujudqa keltürüsh xizmitide [Yehudiy emes] ellerge Mesih Eysaning xizmetkari

bolup teyinlendim. Bu xizmitimning meqsiti ellarning Xudagha sunidighan ibaditi Muqeddes Roh arqiliq pak-muqeddes qilinip, Xudani xursen qilidighan qurbanliqtek Uning qobul qilishigha layiq bolushi üçündür. **17** Shuning üçün Mesih Eysada bolghanliqimdin Xudaning manga tapshurghanliridin pexirlinimen. **18** Chünki ellarning Xudagha itaat qilishi üçün Mesihning manga qildurghanliridin bashqa héchnémini tilgha élishqa heddim emes. Söz we emeller arqiliq, alametlik möjiziler we karametler arqiliq, Muqeddes Rohning küch-qudriti bilen Yérusalémdin bashlap Illirikon ölkisigiche aylinip hemme yerde Mesihning xush xewirini toluq jakarlidim. **20** Shundaq qilip bashqilar salghan ulning üstige bina salmasliq üçün, ezeldin Mesihning nami anglanmighan yerlerde bu xush xewerni jakarlashqa intilip keldim. **21** Bu toghrisida [muqeddes yazmilarda] éytilghinidek: — «Uningdin xewersiz bolghanlar Uni köridu, Anglimighanlar anglap chüshinidu». **22** Mana, shu [xizmetlirim] sewebidin yéninglarga bérishni köp qétim oylighan bolsammu, lékin tosulghulargha uchráp baralmidim. **23** Lékin hazir mushu etraplarda [xush xewer yetküzülmigen] yerler manga qalmighanliqtin, hemde köp yillardin béri silerni yoqlap bérish arzuym bolghanliqtin, Ispaniyege bérishimda silernimu yoqlap ötmekchimen. Sepirimde aldi bilen siler bilen körüshüp, bir mezigil hemrahliqinglardin toluq xushallinip, andin silerning yardimiglarda sepirimni dawamlashturushumni ümid qilimen. **25** Biraq hazir bolsa Yérusalémgha béríp, u yerdiki muqeddes bendilerning xizmitide bolushqa kétéwatimen. **26** Chünki Makédoniye we Axaya ölkiliridiki jamaetler Yérusalémdiki muqeddes bendiler arisidiki yoqsullargha iane tolap yadem bérishni layiq kördi. **27** Bu ishni ular berheq layiq kördi; emeliyette bolsa ular Yérusalémdikilerge qerzdardur. Chünki eller [Yehudiy qérindashlarning] rohiy bextliridin behrimen bolghan bolsa, maddiy jehettin ulargha yadem bérishke toghra kélidu. **28** Men bu ishni püttürgendin kéyin, yeni [Yérusalémdiki] qérindashlarning [jamaetlarning étiqadining] bu méwisini qobul qilishini jezmenleshtürgendin kéyin, silerni yoqlap ötüp Ispaniyege barimen. **29** Yéninglarga barghinimda, Mesihning toluq bextberiketini silerge élip baridighanliqimni bilimen. **30** Qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesih we [Muqeddes]

Rohning méhir-muhebbiti bilen silerdin ötünimenki, men üçün Xudagha dua qilip men bilen birlikte küresh qilghaysiler — **31** méning Yehudiyé ölkisidiki étiqad qilmighanlarning yaman niyetliridin saqlinishim, shuningdek Yérusalémde in'amni yetküzüsh xizmitimning shu yerdiki muqeddes bendilerning qobul qilishigha érishishi üçün **32** hemde axirda Xuda buyrusa, péqirning shad-xuramliq bilen yéninglarga béríp, siler bilen ortaq istirahat qilishimiz üçünmu dua qilghaysiler. **33** Amanliq-xatirjemlik Igsi bolghan Xuda hemminglar bilen bille bolghay! Amin!

16 Kenxria shehiridiki jamaetning xizmetchisi singlimiz Fibini silerge tewsiye qilip tonushturimen; **2** uni muqeddes bendilerge layiq Rebning muhebbitide qobul qilip kütüwalghaysiler, uning herqandaq ishta silerge hajiti chüshse, uninggha yadem qilghaysiler. Chünki u özimu nurghun kishilerge, jümlidin mangimu chong yademchi bolghan. **3** Men bilen birge ishligen, Mesih Eysada bolghan xizmetdashlirim Priska bilen Akwilagha salam éytqaysiler **4** (ular méni dep öz hayatining xéyim-xetirige qarimidi. Hem yalghuz menla emes, belki ellerdiki barliq jamaetlermu ulardin minnetdardur). **5** Ularning ailiside jem bolidighan jamaetkimu salam éytqaysiler. Asiya ölkisidin Mesihke étiqadta eng deslepki méwe bolup chiqqan, söyümlüküm Épenitke salam éytqaysiler. **6** Siler üçün köp ejir singdürgen Meryemge salam éytqaysiler. **7** Men bilen zindandash bolghan, Yehudiy qérindashlirim Andronikus we Yunyagha salam éytqaysiler. Ular mendin awwal Mesihte bolghan bolup, rosullar arisidimu abruyluqtur. **8** Rebbimizde bolghan söyümlüküm Ampliyatqa salam éytqaysiler. **9** Biz birge ishligen Mesihte bolghan xizmetdishimiz Urbanus we söyümlüküm Staxuslarga salam éytqaysiler. **10** Sinaqlardin ötken, Mesihte sadıq ispatlinip kelgen Apélisqa salam éytqaysiler. Aristowulusning ailisidikilerge salam éytqaysiler. **11** Yehudiy qérindashim Hérodion'gha, Narkisning ailisidikilerdin Rebde bolghanlarga salam éytqaysiler. **12** Rebning xizmitide japa tartiwatqan Triféna we Trifosa xanimgha salam éytqaysiler. Rebning xizmitide nurghun japa tartqan söyümlük [singlim] Persisqa salam éytqaysiler. **13** Rebde tallan'ghan Rufusqa we uning mangimu ana bolghan anisigha salam éytqaysiler. **14** Asinkritus,

Filigon, Hermis, Patrobas, Hérmas we ularning yénidiki qérindashlarga salam éytqaysiler. **15** Filologus we Yulyagha, Nérius we singlisigha, Olimpas we ularning yénidiki barliq muqeddes bendilerga salam éytqaysiler. **16** Bir-biringlar bilen pak söyüşler bilen salamlashinglar. Mesihning hemme jamaetliridin silerge salam! **17** Qérindashlar, silerdin shuni ötünimenki, siler ögen'gen telimge qarshi chiqqan, aranglarda ixtilaplarni peyda qilidighan we ademni étiqad yolidin téyilduridighan kishilerdin pexes bolunglar, ulardin néri bolunglar. **18** Bundaq kishiler Rebbimiz Mesihke emes, belki öz qarnigha qul bolidu; ular siliq-sipaye gepler we xushamet sözliri bilen saddilarning qelbini azduridu. **19** Silerning Rebke bolghan itaetmenlikinglardin hemmeylen xewer tapti. Shunga ehwalinglardin shadlinimen; shundaqtimu, yaxshi ishlar jehette aqil bolushunglarni, yaman ishlargha nisbeten nadan bolushunglarni xalaymen. **20** Amanliq-xatirjemlik Igisi bolghan Xuda uzun ötmey Sheytanni ayagh astinglarda yenjiydu. Rebbimiz Eysaning méhirshepqiti silerge yar bolghay! **21** Xizmetdishim Timotiy, Yehudiy qérindashlirim Lukyus, Yason we Sospatirlardin silerge salam. **22** (ushbu xetke qelem tewretküchi menki Tertiyimu Rebde silerge salam yollaymen). **23** Manga we öyide daim yighilidighan pütün jamaetke sahibxanliq qilidighan Gayustin silerge salam. Sheherning xezinichisi Érastus silerge salam yollaydu, qérindishimiz Kuwartusmu shundaq. **24** Rebbimiz Eysa Mesihning méhirshepqiti hemminglarga yar bolghay! Amin! **25** Uzun zamanlardin buyan sükütte saqlinip kelgen sirning wehiy qilinishi boyiche, méning arqiliq yetküzülgen bu xush xewer, yeni Eysa Mesihning jakarlinishi bilen silerni mustehkemleshke qadir Bolghuchigha [shan-sherep bolghay!] (aiōnios g166) **26** Sir bolsa insanlarni étiqadtiki itaetmenlik yoligha élip bérish üçün, menggü hayat Xudaning emrige binaen hem biwasite hem burunqi peyghemberlarning yézip qaldurghanliri arqiliq, hazir barliq ellerge wehiy qilindi; (aiōnios g166) **27** shundaq qilghan birdinbir dana Bolghuchi Xudagha Eysa Mesih arqiliq shan-sherep ebedil'ebed bolghay! Amin! (aiōn g165)

Korintliqlarga 1

1 Xudaning iradisi bilan Mesih Eysaning rosuli dep chaqirilgan menki Pawlustin we qérindishimiz Sosténistin Korint shehiridiki jamaetke, Mesih Eysada pak-muqeddes qilinip, «muqeddes bendilirim» dep chaqirilganlarga we shuningdek her yerlerde Reb Eysa Mesihning (U ulargha we bizge mensup!) namigha nida qilghuchilarning hemmisige salam! **3** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihning silerge méhir-shepchet we xatirjemlik bolghay! **4** Xudaning Mesih Eysada silerge ata qilin'ghan méhir-shepçiti tüpeylidin Xudayingha herdaim teshekkür éytime; **5** buning bilen siler Uningda her terepte, herqandaq sözde, her tereptiki bilimlerde bay qilin'ghansiler, **6** xuddi Mesihning guwahliqi silerde testiqlan'ghandek. **7** Shuning bilen silerde herqandaq rohiy iltipat kemlik qilmastan, Rebbimiz Eysa Mesihning ayan qilinishini kütisiler; **8** U yene silerni axirghuche mustehkemleyduki, Reb Eysa Mesihning küni kelgüche eyibiz saqlinisiler; **9** Xuda sözide turghuchidur — silerni Öz Oghli Reb Eysa Mesihning sirdash-hemdemlikige chaqirghuchi del Uning Özidur. **10** Emdi men silerdin Rebbimiz Eysa Mesihning nami bilen shuni öttinimenki, i qérindashlar, gépinglar bir yerdin chiqsün, aranglarda bölgünchilik bolmisün, bir pikirde, bir niyette kamil birleshtürülünglar; **11** Chünki Klowining ailisidikilerning manga siler toghranglarda éytishiche, i qérindashlirim, aranglarda talash-tartishlar bar iken. **12** Démekchi bolghinim shuki, herbiringlar: «Men Pawlusning terepdari», «Men Apollosning terepdari», «Men Kéfasning terepdari» we «Men Mesihning terepdari» dewatisiler. **13** Ejeba, Mesih bölün'genmiken? Siler üçün kréstlen'gen adem Pawlusmid? Siler Pawlusning namigha chömüldürüdünglarmu? **14** Men Xudagha teshekkür éytimeyki, aranglardin Krispus bilen Gayustin bashqa héchqaysinglarni chömüldürmidim; **15** shuning bilen héchkim méni özining namida adamlarni chömüldürdi, déyelmeydu. **16** Durus, men yene Istifanasning öyidikilernimu chömüldürdüm; bashqa birawni chömüldürginimni eslielmeymen. **17** Chünki Mesih méni adamlarni chömüldürüshke emes, belki xush xewerni jakarlashqa ewetti; uni jakarlash bolsa insanning hékmetlik sözliri bilen bolmasliqi kérek; undaq bolghanda Mesihning krésttiki [qurbanliqining] küchi yoqitilghan

bolidu. **18** Chünki krésttiki qurbanliqi toghruluq söz-kalam halaketke kétiwatqanlarga exmeqliq, emma qutulduruluwatqan bizlerge Xudaning küch-qudretidur. **19** Chünki mundaq pütülgenki, «Men danishmenlarning danishmenlikini yoqitimen, aqillarning aqilliqini chetke qaqimen». **20** Undaqa, danishmenler qéni? Tewrat ölimaliri qéni? Bu dunyadiki bes-munazire qilghuchilar qéni? Xuda bu dunyadiki danaliqni exmeqliq dep körsetken emesmu? (aiōn g165) **21** Chünki Xuda danaliqi bilen békitkini boyiche, dunya öz danaliqi arqiliq Xudani tonumighan, shunga Xuda exmiqane dep qaralghan, jakarliniwatqan söz-kalam arqiliq uninggha ishen'güchilerge nijatliq yetküzüshni layiq körgen. **22** Chünki Yehudiylar möjizilik alametlerni, gréklar bolsa «danaliq»ni telep qilidu; **23** emma biz bolsaq Mesihni, yeni kréstlen'gen Mesihni jakarlaymiz; bu Yehudiylargha nisbeten bizarliq ish, ellerge nisbeten exmiqanilik dep qarilidu; **24** emma chaqirilghanlar üçün éytqanda, meyli Yehudiylar bolsun yaki gréklar bolsun, Mesih Xudaning küch-qudriti we Xudaning danaliqidur. **25** Chünki Xudaning exmiqaniligi insanlarning danaliqidin üstündür, Xudaning ajizliqi insanlarning küchidin üstündür. **26** Chünki, i qérindashlar, silerning chaqirilghan waqittiki halinglar üstide oylinip béqinglar; chaqirilghanlar arisida insaniy tereptin dana qaralghanlar anche köp emes, küch-hoquqqa ige bolghanlar anche köp emes, aqsöngékler anche köp emes idi; **27** belki Xuda danalarni xijaletke qaldurush üçün bu dunyadiki exmeq sanalghanlarni talliwaldi; küchlükerni xijaletke qaldurush üçün bu dunyadiki ajiz sanalghanlarni talliwaldi; **28** U yene bu dunyadiki qedirsizlerni, pes körüldighanlarni talliwaldi, «yoq bolghan nersiler»ni mewjut shey'ileri yoqqa chiqiriwétish üçün talliwaldi. **29** Uning meqsiti Xuda aldida héch et igisi maxtanmasliq üçündür. **30** Emma Uning teripidin siler Mesih Eysada turisiler; U bizge Xudadin kelgen danaliq, heqqaniylik, pak-muqeddeslik we hörlük-azadliq qilin'ghandur; **31** shuningdek [Tewratta] pütülgendek: «Pexirlinip maxtighuchi bolsa Rebdin pexirlinip maxtisun!».

2 Men bolsam, i qérindashlar, yéninglarga barghinimda, Xudaning guwahliqini jakarlash üçün héch gepdanliq yaki eqil-danaliq ishlipt kelgen emesmen; **2** chünki men aranglarda Eysa Mesihdin bashqa, yeni kréstlen'gen Mesihdin bashqa

héchnémini bilmeslikke bel baghliganidim; **3** men aranglarda bolghan waqtimda ajizliqta, qorqunchta we titrigen halette bolattim; **4** méning sözlirim hem jakarlishim bolsa ademni qayil qilghudek insaniy danaliq sözler bilen emes, belki Rohning alamet körsitishliri we küch-qudret bilen bolghan idi. **5** Buningdin meqset silerning étiqadinglar insaniy danaliqqa emes, belki Xudaning küch-qudritige baghlansun dégendin ibaret idi. **6** Halbuki, kamaletke yetkenler arisida biz danaliqni bayan qilimiz; bu danaliq bu dewrdiki danaliq emes, yaki bu dewrdiki hökümrannarning danaliqi emes (ular zawalliqqa yüz tutqandur); (aiōn g165) **7** emma biz bir sirni ashkarilap, Xudaning bir danaliqini bayan qilimiz; Xuda eslide ashkare qilinmighan bu danaliqni barliq dewrlerdin burun bizning shan-sherepke muyesser bolushimiz üçün békitkenidi. (aiōn g165) **8** Bu danaliqni bu dewrdiki hökümrannarning héchqaysisi chüshinip yetmigenidi; uni chüshinip yetken bolsa, shan-sherepning Igisi bolghan Rebnü kréstimigen bolatti. (aiōn g165) **9** Halbuki, [Tewratta] pütülgenndek: — «Özini söygenlerge Xudaning teyyarlighanliri — Del héchqandaq köz körmigen, Héchqandaq qulaq anglimighan, Héchqandaq köngül oylap baqmighan nersilerdur». **10** Emma bu nersilerni Xuda Rohi arqiliq ayan qildi; chünki Roh bolsa hemme ishlarni, hetta Xudaning chongqur teglirini inchikilep izligüchidur; **11** Chünki insanlarda, insaning könglidikini bilgüchi shu insaning rohidin bashqa nerse barmu? Shuninggha oxshash, Xudaning Rohidin bashqa, Xudaning könglidikilirini bilgüchi yoqtur. **12** Emma bizning qobul qilghinimiz bolsa bu dunyadiki roh emes, belki Xudadin kelgen Rohtur; del shundaq bolghachqa biz Xuda teripidin bizge séxiyliq bilen ata qilin'ghan nersilerni bilip yételeyimiz. **13** Bu ish-shey'ilerni insaniy danaliqtin ögitilgen sözler bilen emes, belki [Muqeddes] Rohtin ögitilgen sözler bilen, rohiy ishlarni rohiy sözler bilen chüshendürüp sözleyimiz. **14** Emma «jan'gha tewe» kishi Xudaning Rohining ishlirini qobul qilmaydu, chünki bu ishlar uninggha nisbeten exmiqanilikdur; u ularni héch chüshinip yételmeydu, chünki ular roh bilen perq étilip bahalinishi kérektur. **15** Rohqa tewe kishi hemme ishlargha baha béreleydu; emma uninggha bolsa héchkim baha bérelemeydu. **16** Chünki kim Rebnü oy-könglini chüshinip yétip, Uninggha meslihetchi

bolalisun? Emma biz bolsaq Mesihning oy-könglige igimiz.

3 Lékin men, i qérindashlar, Rohqa tewe kishilerge söz qilghandek silerge söz qilalmay kéliwatimen; eksiche silerni etke tewe kishiler, Mesihde bolghan bowaq hésablap silerge sözleshke mejbur boldum. **2** Men silerge süt ichküzdüm, göshni yégüzmidim; chünki siler göshni hezim qilalmaytinglar, shundaqla hazirmu téxi hezim qilalmaysiler; **3** Chünki siler yenila etke tewedursiler. Aranglarda hesetxorluq we talash-tartishlar bar bolghachqa, siler etke tewe emesmu, insanlarche méngiwatmamsiler? **4** Chünki birsi «Men Pawlus terepdari», bashqa birsi «Men Apollos terepdari» dése, siler peqet insanlarning yolida mangghan bolup qalmamsiler? **5** Apollos dégen kim? Pawlus kim idi? Biz peqet silerning étiqadinglarga wasitichi bolduq, xalas; herbirimiz peqet Reb bizge teqsim qilghini boyiche wezipe ada qilidighan xizmetkarlar, xalas, shundaq emesmu? **6** Men tiktim, Apollos sughardi; emma östürgüchi bolsa Xudatur. **7** Shunga tikküchi héchnémige hésab emes, sugharghuchimu héchnémige hésab emes, peqet östürgüchi Xuda Özi hemmidur. **8** Emma tikküchi we osa qilghuchi bolsa bir meqsettidur; shundaqtimu herbiri öz ejri boyiche in'amini qobul qilidu. **9** Chünki biz Xudagha tewe méhnetdashurmiz; siler bolsanglar Xudaning bagh-étizi, Xudaning qurulusisiler. **10** Xudaning manga teqsim qilghan méhir-shepqi boyiche, xuddi usta mémardek ul saldım, andin bashqa birsi uning üstige quruwatidu. Emma herbir qurghuchi qandaq quruwatqanliqigha éhtiyat qilsun. **11** Chünki sélin'ghan ulni, yeni Eysa Mesihdin bashqa héchqandaq ulni sélishqa bolmaydu. **12** Emdi birsi bu ul üstige altun, kümüş, qimmatlik tashlar, yaghach, chöpler, saman salsa, **13** herbirining singdürgen ejrining qandaqliq körünüdu; chünki shu küni uni ashkare qilidu, chünki uning mahiyiti otta körülüdu; ot herbir kishining ejrini, qandaq mahiyettin bolghanliqini sinaydu. **14** Birsining ul üstige qurghan ishi puxta saqlinip qalsa, u in'amgha érishidu; **15** Birsining qurghini köyüp ketse, u ziyar tartidu; u özi qutulidu, emma goya ottin ötüp qutulghan birsige oxshap qalidu. **16** Ejeba, özünglarning Xudaning ibadetxanisi ikenlikinglarni we Xudaning Rohining silerde turghanliqini bilmemsiler? **17** Birsi Xudaning ibadetxanisini xarab qilsa, Xuda uni xarab qilidu; chünki Xudaning ibadetxanisi pak-

muqeddestur, siler del shundaqsiler. **18** Héchkim öz-özini aldimisun; birsi özini bu dewrde dana dep sanisa, nadan bolup qalsun; shuning bilen u dana bolidu. (ai^{on} g165) **19** Chünki bu dunyadiki danaliq Xudagha nisbeten exmeqliqtur; chünki: — «U danishmenlarni öz hiyligerlikining tuziqigha alidu», dep we yene: «Reb danishmenlarning oy-xiyallirining tutami yoqluqini bilidu» dep pütüklüktur. **21** Shunga héchkim insan dégenlerni pexirlinip danglimisun; chünki hemme mewjudatlar silerge tewedur; **22** Pawlus bolsun, Apollos bolsun, Kéfas bolsun, dunyajahan bolsun, hayati bolsun, ölüm bolsun, hazirqi ishlar bolsun, kelgüsi ishlar bolsun, hemmisi silerge mensuptur; **23** siler bolsanglar Mesihning, Mesih bolsa Xudaningkidur.

4 Birsi biz toghruluq birnéme démekchi bolsa, bizni Mesihning xizmetkarliri we Xudaning sirliri amanet qilin'ghan ghojidarlar dep bilsun. **2** Emdi ghojidar dégenlerdin telep qiliniidighini shuki, ular wapadar-sadiq bolushi kérektur. **3** Emma men siler teripinglardin yaki bashqa herqandaq insaniy sot teripidin sürüshürüp bahalansam, bu men üçün zighirchilik ish; men hetta özüm toghruluq sürüshürüp olturmaymen. **4** Chünki wijdanim eyibleydighan héchqandaq ishlimdin xewirim yoq; emma bu ishning özi méni heqqaniy dep aqlimaydu; méni sürüshürüp bahalighuchi bolsa Rebdur. **5** Shunga waqti-saiti kelmigüche, yeni Reb kelmigüche héch ish toghruluq höküm chiqarmanglar; Reb kelgende u qaranghuluqtiki yoshurun ishlarni ashkarilaydu, qelb-dillardiki barliq oy-niyetlerni ayan qilidu; shu chaghda herbiri Xuda teripidin teriplinidu. **6** Emma, i qérindashlar, bu ishlarni silerning menpeetinglarni dep özümge we Apollosqa tetbiqlidim; meqset siler biz arqiliq «pütülgenning dairisidin halqip ketmenglar» dégen sawaqni öginishinglar, shundaqla héchqaysinglarning melum birsini bashqa birsidin üstün dep pexirlinip tekebburliship ketmeslikenglar üçündür. **7** Chünki kim séni bashqa birsidin üstün qilidu? Sanga ata qilin'ghan nersidin bashqa sende yene néme bar? Hemme sanga bérilgen tursa, némishqa «Mende esli bar idi» dep pexirlinip körenglep kétisen? **8** Siler alliqachan toyunup kettinglar! Alliqachan béyip kettinglar! Siler bizsiz padishahlar bolup höküm sürdunglar! Kashki siler heqiqeten höküm sürgen bolsanglaridi — undaqa biz siler bilen bille höküm

sürgen bolattuq! **9** Chünki Xuda rosullar bolghan bizlarni ölümgé mehkum bolghan ademlerdek eng axirgha qoyup sazayi qilip otturigha chiqarghan, dep oylaymen; chünki biz pütkül alemge, yeni hem perishtilerge hem insanlarga bir xil tamasha bolduq. **10** Biz Mesih üçün exmeq sanalghanlarmiz, emma siler Mesihde danasiler! Biz ajiz, emma siler küchlüksiler; siler izzetlik, emma biz xar; **11** Hazirqi deqiqigiche ach-yalingach, changqap yürmehtimiz, dumbalinip, sergerdan, makansiz bolup yürmehtimiz; **12** öz qolimiz bilen ishlep japa tartmaqtimiz; ahanetke qalghanda yaxshiliq tilewatimiz; ziyankeshlikke uchrighanda, chidawatimiz; **13** töhmetke uchrighanda, [biz ularni] chirayliqche [towigha] ündeymiz; biz jahanning dashqili, insanlarning süpüründisi dep qariliwatimiz, ta hazirghiche shundaq. **14** Bu ishlarni yézishim, silerni xijaletke qaldurush üçün emes, belki söyümlük balilirim süpitide silerge nesihet qiliwatimen; **15** chünki silerning Mesihde tümenligen terbiyiligüchiliringlar bolsimu, silerning atanglar köp emestur; chünki men Mesih Eysada bolup silerni xush xewer arqiliq töreldürüp ata boldum. **16** Shunga men silerdin ötünimenki, méni ülge qilinglar. **17** Del bu sewebtin men Rebde bolghan öz söyümlük we ishenchlik oghlum Timotiyni yéninglarga ewettim; herqaysi jaylardiki jamaette ögetkenlirimge egiship, u silerge Mesihde bolghan yollirim toghruluq eslitidu. **18** Emma beziliringlar, «Pawlusni yénimizgha kelmeydu», dep körenglep kettinglar; **19** biraq Reb buyrusa men pat arida yéninglarga barimen; shu chaghda men körenglep ketkenlarning sözlirini emes, belki ularda bolghan küch-qudretni körüp baqay. **20** Chünki Xudaning padishahliq sözde emes, belki küch-qudrette ispatlinidu. **21** Emdi némini xalaysiler? Yéninglarga tayaq kötürüp bérishimmimu, yaki méhir-mulayimliq rohida bérishimmimu?

5 Hertereptin shu angliniwatiduki, aranglarda buzuqchiliq bar iken — bundaq buzuqchiliq hetta taipiler arisidimu tilgha élinmaydu — u bolsimu birsining öz atisining ayaligha chéqilishtin ibaret. **2** Emma siler yoghinap körenglep kettinglar! Bu rezil ishni sadir qilghan kishi arimizdin qoghliwétilsun dep ökünüshünglarga toghra kelmendu? **3** Chünki gerche tende siler bilen bille bolmisammu, emma rohta siler bilen bille bolush süpitide alliqachan shundaq men shu hökümnü chiqardimki, **4** (hemminglar Reb Eysa Mesihning namida jem

bolghanda, özümning rohim siler bilen bolup, Rebbimiz Eysa Mesihning küch-qudritige tayinip) — 5 shundaq qilghan kishining etliri halak qilinsun, shuning bilen uning rohi Reb Eysaning künide qutquzulushi üçün Sheytanning ilkige tapshurulsun. 6 Silerning chongchiliq qilghininglar yaxshi emes. «Kichikkine xémirturuch pütkül xémirmi boldurup yoghinitidu» dep bilmemsiler? 7 Kona xémirturuchni chiqiriwétinglar; shuning bilen siler esli xémirturuchsiz xémirdek yéngi bir zuwula bolisiler; chünki «ötüp kétish héyti»[diki qozimiz] bolghan Mesih qurbanliq qilindi; 8 shunga héytni yaman niyetlik we rezillik bolghan xémirturuch bilen emes, belki semimiylik we heqiqet bolghan pétir nan bilen tentene qilip ötküzeyli. 9 Men [aldinqi] xette silerge buzuqchiliq qilghuchilar bilen arilashmanglar dep yazghanidim; 10 emma bu déginim bu dunyadiki buzuqchiliq qilghuchilar, yaki nepsaniyetchiler, yaki kazzaplar yaki butperesler bilen arilashmanglar déginim emes; undaq bolghanda dunyadin ayrilishqa mejbur bolattinglar; 11 emma hazirqi bu xétimde yazghinim shuki, özini «qérindash» dep atiwalghan emma shundaqla buzuqluq qilghuchi, nepsaniyetchi, butperes, haraqkesh yaki kazzap bolsa, undaq bir kishi bilen arilashmanglar, hetta uning bilen hemdastixanmu bolmanglar. 12 Sirttikilerni höküm chiqirip bir terep qilishning men bilen néme munasiwiti? Lékin ichinglardikilerni özünglar höküm chiqirip bir terep qilish silerning ishinglar emesmu? 13 Lékin sirttikilerning üstige bolsa Xuda Özi höküm chiqiridu. Shunga «bu rezil ademni aranglardin chiqiriwétinglar».

6 Silerning aranglarda özara arazliq ish bolsa, uni muqeddes bendilerning bir terep qilishigha tapshurmay, heqqaniysizlarning aldida dewalishishqa pétinalamsiler? 2 Muqeddes bendilerning dunyani soraq qilidighanliqini bilmemsiler? Eger dunyani siler soraq qilidighan ish bolsa, emdi zighirchilik ishlarni hel qilishqa yarimamsiler? 3 Perishtiler üstidinmu höküm chiqiridighanliqimizni bilmemsiler? Shundaq bolghaniken, bu hayattiki ishlarni hel qilish qanchilik ish idi? 4 Silerde mushu hayattiki ishtar üstidin höküm qilish zörür tépilghanda, jamaat arisida töwen dep qaralghanlarni uni hel qilishqa salmamsiler? 5 Mushularni silerni xijaletke qaldurush üçün dewatimen. Ejeba, aranglarda öz qérindashliri otturisida höküm chiqarghudek dana kishi yoqmu,

hetta birimu yoqmu? 6 Uning ornida, qérindash bilen qérindash dewalishiwatidu, — we kapirlar aldida shundaq qilidu! 7 Emeliyette öz aranglarda dewalarning bolghanliqining özi silerge nisbeten bir eyibtur. Némishqa uwalchiliqqa chidimaysiler? Némishqa naheqchilikke yol qoymaysiler? 8 Eksiche, siler naheqchilik qiliwatisiler, xiyamet qiliwatisiler, yene kélip qérindashliringlargha shundaq qilisiler! 9 Heqqaniysizlarning Xudaning padishahliqigha warisliq qilalmaydighanliqini bilmemsiler? Aldinip ketmenglar! Buzuqchiliq qilghuchilar, butperesler, zina qilghuchilar, bechchiwazlar, bashqa erler bilen buzuqluq qilghuchilar, 10 oghrilar, nepsaniyetchiler, haraqkeshler, töhmetxorlar yaki aldamchi-kazzaplar Xudaning padishahliqigha warisliq qilalmaydu; 11 bezinglar derweqe shundaq bolghansiler; emma siler Reb Eysa Mesihning namida we Xudayimizning Rohi bilen uyulunglar, pakmuqeddes qilindinglar, heqqaniy qilindinglar. 12 «Hemme nerse manga halaldur», emma hemme nerse paydiliq boluwermeydu; «hemme nerse manga halaldur», emma men héchqandaq nersining xumarigha qul bolmaymen. 13 «Yémeklikler ashqazan üçün, ashqazan bolsa yémeklikler üçündür»; emma Xuda u we bu her ikkisini yoqqa chiqiridu; ten bolsa buzuqchiliq üçün emes, belki Reb üçündür; Reb ten üçündür. 14 Xuda Rebnı tirildürdi, shuningdek biznımu Öz qudrıti bilen ölüm dın tirildürıdu. 15 Téninglarning Mesihning ezaliri ikenlikini bilmemsiler? Undaqta, Mesihning ezalirini élip, pahishe ayalning ezaliri qilsam bolamdu? Hergiz bolmaydu! 16 Kim pahishe ayal bilen baghlan'ghan bolsa uning bilen bir ten bolidu, dep bilmemsiler? Chünki «[er-ayal] ikkisi bir ten bolidu» — déyilgenidi. 17 Emma Rebge baghlan'ghuchi bolsa Uning bilen bir rohtur. 18 Buzuqluqtın qéchinglar. «Insanlarning herbir sadır qilghan gunahi öz téningning sirtida bolidu!» — emma buzuqluq sadır qilghuchi öz téninge qarshi gunah qilidu. 19 Silerning téninglar silerni turalghu qilghan, Xuda teripidin silerge iltipat qilin'ghan Muqeddes Rohning ibadetxanisi, siler özünglarni özümningki emes dep bilmemsiler? 20 Chünki siler chong bedel bilen sétiwélin'ghansiler; shunga téninglarda Xudani ulughlanglar.

7 Emdi hazir siler xétinglarda otturigha qoyghan soallargha kéyleyli, — «Er ayal zatining téninge tegmıse yaxshıdu». 2 Durus. Emma buzuqchılıqlardın

saqlinish üçün, herbir erkekning özining ayali bolsun, herbir ayalning özining éri bolsun. **3** Er ayaligha nisbeten erlik mejburiyitini ada qilsun, ayalmu érige nisbeten ayalliq mejburiyitini ada qilsun. **4** Ayal öz ténining igisi emes, belki éri uning igisidir; shuninggha oxshashla, er öz ténining igisi emes, belki ayali uning igisidir. **5** Peqet pütün zéhniglar bilen dualargha bérilish meqsitide öz maqulluqunglar bilen waqtinche birge yatmasliqqa kélishkendinla bashqa, er-ayal özara bir-birining jinsiy heq-telipini ret qilmisun. Shundaq alahide mezgildin kéyin yene birge bolunglar. Bolmisa, özünglarni tutuwalalmaydighanliqinglardin Sheytan silerni azdurusish pursitini tépishi mumkin. **6** Emma mundaq déyishim buyruq yolida emes, belki meslihet yolididir. **7** Emdi men barliq ademlerning manga oxshash [boytaq] bolushini xalayttim; lékin bu ishta Xudaning hemme ademege bergen öz iltpati bar; birsi undaq, yene birsi bundaq. **8** Emma men jorisiz tenha yashighanlar we tullargha shuni éytimenki, mendek tenha turiwese yaxshi bolidu; **9** emma özünglarni tutuwalalmisanglar, nikahlininglar; chünki [ishq] otida köygendin köre nikahliq bolghan yaxshi. **10** Emma nikahlan'ghanlarga kelsek, ulargha men shuni tapilaymenki, — (bu emeliyette méning tapilighinim emes, yenila Rebningki), ayal éridin ajrashmisun **11** (emma u ajrashqan bolsa, u tenha ötsun, yaki éri bilen yarishiwalsun); we ermu ayalini qoyup bermisun. **12** Qalghanliringlarga kelsek, men shuni éytimenki (bu Rebning éytqini emes), qérindashning étiqadsiz ayali bolsa we ayali uning bilen turuwérishke razi bolsa, u uni qoyup bermisun; **13** [étiqadchi] ayalning étiqadsiz éri bolsa we éri uning bilen turuwérishke razi bolsa, u éridin ajriship ketmisun. **14** Chünki étiqadsiz er bolsa étiqad qilghan ayalda pak dep hésablinidu; étiqadsiz ayal bolsa [étiqad qilghan] qérindashta pak dep hésablinidu; bolmisa, perzentliringlar haramdin bolghan bolatti; emma ular emdi pak boldi. **15** Lékin étiqadsiz bolghan terepning ketküsi bolsa, u ajriship ketsun; bundaq ehwallarda qérindash aka-ukilar, hede-singillar [nikah mejburiyitige] baghlinip qalghan bolmaydu; qandaqla bolmisun Xuda bizni inaq-xatirjemlikte yashashqa chaqirghandur. **16** Ey [étiqadchi] ayal, éringni [étiqad qildurup] qutulduralaydighanliqingni nedin bilisen? Ey [étiqadchi] er, xotunungni [étiqad qildurup] qutulduralaydighanliqingni nedin

bilisen? **17** Halbuki, Reb herqaysimizgha qandaq teqsim qilghan bolsa, qandaq halette chaqirghan bolsa, u shuningda méngiwersun; men hemme jamaetlerde shundaq yolyoruqni tapilaymen. **18** Birsi sünnetlik halette chaqirildimu? U qayta sünnetsiz qilinmisun; birsi sünnetsiz halette chaqirildimu? U emdi sünnet qilinmisun. **19** Sünnetlik bolush héchnerse hésablanmas, sünnetsiz bolushmu héchnerse hésablanmas; [hésab bolidighini] Xudaning emrlirige emel qilishtin ibarettur. **20** Herkim qaysi halette chaqirilghan bolsa, shu halette qalsun. **21** Sen chaqirilghanda qul halitide idingmu? Uning bilen karing bolmisun; lékin eger hörlük pürsiti kelse, uni qolungdin berme. **22** Chünki Rebte chaqirilghan qul bolsa Rebning hör adimidur; uninggha oxshash, chaqirilib hör bolghuchimu Mesihning qulidur. **23** Siler chong bedel bilen sétiwélindinglar; insanlarga qul bolmanglar. **24** I qérindashlar, herbinglar qaysi halette chaqirilghan bolsanglar, shu halette Xuda bilen bille turunglar. **25** Emma nikahlanmighanlar toghruluq Rebdin buyruq tapshuruwalmidim; shundaqtimu Rebdin bolghan rehim-shepsetke muyeler bolghanliqim üçün sadıq adem süpitide öz pikrimni éytimen. **26** Emdi hazirqi qiyinchiliqqa qarighanda, er kishining shu [tenha] halette bolushini yaxshi ish deymen. **27** Ayalgha baghlan'ghan bolsang, undaqta, uning bilen ajrishishni oylima; ayalingdin ajriship kettingmu? Undaqta yene öylinishni oylima. **28** Lékin öylenseng, sen gunah qilghan bolmaysen; we nikahlanmighanlar nikahlansa, ularmu gunah qilghan bolmaydu. Emma shundaq qilsa ular jismaniye jehette japagha uchraydu; méning silerni uningdin xaliy qilghum bar. **29** Emma shuni dégüm barki, i qérindashlar — waqit qisqidur. Shunga ayalliq bolghanlar ayalsizlardek bolsun; **30** matem tutqanlar matem tutmighanlardek bolsun; bext-xushalliqtta bolghanlar bext-xushalliqtta bolmighanlardek bolsun; mal-mülük sétiwalghanlar mal-mülüksizlardek bolsun; **31** bu dunyadiki bayliqlardin behrimen bolghanlar dunyani özining teelluqati dep bilmisun; chünki bu dunyadiki hazirqi halet ötüp kétidu. **32** Emma silerning ghemsiz bolushunglarni xalaymen. Ayalsiz kishi bolsa Rebning ishlerini oylaydu, qandaq qilip Rebnı xursen qilishning ghémide bolidu. **33** Emma ayalliq kishi qandaq qilip ayalini xursen qilish üçün bu dunyadiki ishlarıning ghémide bolidu; **34** Yene kélip ayal we nikahlanmighan qizning otturısında perq

bar; nikahlanmighan qiz bolsa Rebning ishlirining, qandaq qilib hem tendе hem rohta pak-muqeddes bolushning ghémide bolidu; emma yatliq bolghan ayal qandaq qilib éri ni xursen qilish üçün, bu dunyadiki ishlarning ghémide bolidu. **35** Emma men bu sözni silerning menpeetinglarni közde tutup dewatimen; boynunglarga sirtmaq sélish üçün emes, belki ishliringlarning güzel bolushi, könglünglar bölünmigen halda Rebge bérilip Uni kütüshünglar üçün dewatimen. **36** Emma eger birsi niyet qilghan qizgha nisbeten muamilemning durus bolmighan yéri bar dep qarisa, u qiz yashliq baharidin ötüp ketken bolsa, ikkisi özini tutuwalalmisa, u xalighinini qilsun, u gunah qilghan bolmaydu; ular nikah qilsun. **37** Biraq, birsi öz könglide muqim turup, héchqandaq ishq bésimi astida bolmay, belki öz iradisini bashqurup, könglide niyet qilghan qizini emrige almasliqni qarar qilghan bolsa, yaxshi qilghan bolidu. **38** Qisqisi, öylen'genning öylen'ginimu yaxshi ish, öylenmigenning öylenmiginimu téximu yaxshi ish. **39** Éri hayat chaghda ayali uninggha baghlan'ghandur; emma éri ölümde uxlighan bolsa, u xalighan kishige (peqet Rebde, elwette) nikahlinishqa erkin bolidu. **40** Lékin qarishimche u tul qalsa, téximu bextlik bolidu; mendimu Xudaning Rohi bar, dep ishinimen!

8 Emdi «butlarga atap nezir qilin'ghan taamlar» mesilisige kéyleyli. «Hemmimizde bilim bar» dep bilimiz. Xosh, biraq bilim bolsa ademni körenglitidu; méhir-muhebbet bolsa ademni quridu. **2** «Méning bilimim bar» dep hésablighan kishi, emeliyette héchnémimi téxi bilishke tégishlik derijide bilmigen bolidu. **3** Emma Xudani sóygen kishi bolsa, u Uning teripidin tonulidu. **4** Xosh, emdi «butlarga atap nezir qilin'ghan taamlar» toghruluq — bizge melumki, «Jahanda but dégen héchnéme hésablanmaydu», we «birla Xudadin bashqa héch ilah yoqtur». **5** Gerche nurghun atalmish ilahlar bar bolsimu — meyli ular zéminda yaki asmanda turidu dep qarilishidin qet'iynezer (derweqe «ilahlar» köp, we «reb»ler köptur) **6** biraq biz üçün peqetla bir Xuda, yeni Ata bardur. Uningdin barliq mewjudatlar apiride bolghan, bizmu Uning üçün mewjut bolghanmiz; [shuningdek], birla Reb, yeni Eysa Mesih bardur. Pütkül mewjudatlar U arqiliq mewjut, bizmu U arqiliq hayatmiz. **7** Emma bundaq bilim hemmimizde téxi yoqtur; téxi butlarga köndürülginidin xalas bolmighan bezi [ishen'güchiler] bolsa mushundaq

taamlarni «butqa atap nezir qilin'ghan» dep bilip yeydu; shundaqla ularning wijdani ajiz bolghachqa, bulghan'ghan bolidu. **8** Emeliyette taamlarning özliri bizni Xuda bilen yarashaturalmaydu; yémisek bizning kemchilikimiz hésablanmaydu, yégen bolsaq artuqchiliqmu hésablanmaydu. **9** Biraq herhalda [yéyish] erkinlikinglarning ajizlarga putlikashang bolmasliqigha köngül qoyunglar. **10** Chünki ajiz bir bende bilimi bar bolghan séning butxanidiki dastixanda olturup yégenlikingni körse, undaqta u öz ajiz wijdanigha qarshi halda butlarga atap nezir qilin'ghan taamlarni yéyishke «qurulup kücheytildighan» bolmamdu? **11** Shuning bilen Mesih uning nijati üçün ölgen, séning qérindishing bolghan bu ajiz bende séning biliming wejidin halak bolidu. **12** Shu yol bilen qérindashlarga ziyan yetküzüp gunah qilib, ularning ajiz wijdanini zeximlendürüp, Mesihke qarshi gunah qiliwatisiler. **13** Shunga, eger birer taam öz qérindishimni yiqitidighan qiltaq bolsa, qérindishimni yiqitmasliqim üçün men menggügiche göshni qet'iy yémeymen. (aiōn g165)

9 Men erkin emesmu? Men rosul emesmu? Men Rebbimiz Eysa Mesihni körgen emesmu? Siler özünglar méning Rebde bolghan ejrim emesmu? **2** Eger bashqilargha nisbeten rosul dep hésablanmisam, men héch bolmighanda silerge rosul boldum; chünki özünglar Rebde méning rosul bolghanliqimni testiqlighan möhürdursiler. **3** Méni sürüshte qilmaqchi bolghanlarga bolghan jawabim mundaq: — **4** Bizlarning yep-ichishke hoquqimiz bar emesmu? **5** Bizning bashqa rosullar, Rebning Öz iniliri we Kéfasning qilghinidek, étiqadchi bir singilni emrimizge élip seperde hemrah qilib yürüsh heqqimiz yoqmu? **6** Ejeba, peqet Barnabas bilen méningla emgek qilmasliqqa hoquqimiz yoqmu? **7** Kim xirajetni özi tölep [esker bolup] jengge chiqidu? Kim üzümzar bina qilib uning méwisidin yémeydu? Qaysi pada baqquchi padining sütidin ichmeydu? **8** Bu dégenlirim peqet insaniy közqarash boyiche éytilghanmu? Tewrat-qanunning özidimu oxshash déyilgen emesmu?! **9** Chünki Musagha chüshürülgen qanunda: «Xaman tepken öküzning aghzigha köshek salma» dep pütülgendur. Xuda öküzlergila köyün'genmu, **10** yaki buni peqet bizlarni dep éytqanmu? Shühhisizki, bu sözler bizler üçün pütülgendur; shuning üçün yer heydigüchi ümidte heydishige tégishlik, shundaqla xaman tepküchimu hosuldin behrimen

bolush ümidide ishleshke tégishliktur. **11** Biz silerge rohiy bext-beriketlerni térip, silerdin maddiy jehettin yighiwalsaq bu chektin éship ketkenlik bolamdu? **12** Bashqa [xizmetchiler] silerde mushu hoquqni ishletken yerde, biz shundaq qilsaq téximu bolidighu? Emma Mesihning xush xewirige héch tosalghu bolmisun dep, biz bu hoquqni héchqachan ishlitip baqmiduq; eksiche, herqandaq ishlargha chidap kéliwatimiz. **13** Ibadetxanidiki muqeddes ishlar üçün ishligüchilerning ibadetxanigha atalghan hediyelerdin yeydighanliqini, qurban'gahta xizmet qiliwatqanlarning qurbanliqlardin ülüshini alidighanliqini bilmemsiler? **14** Shuninggha oxshash, Reb xush xewerni jakarlighuchilarning jéni xush xewerdin béqilsun dep békitkendur. **15** Emma men bolsam bu hoquqlarning héchqaysisini ishlitip baqmidim. Hem hazirmu mushu hoquqtin padiliny dep mushularni yéziwatqinim yoq! Chünki men bashqilarning méni bu pexirlinidighanlirimdin mehrum qilghinidin köre ölginim tüzük! **16** Chünki méning xush xewerni jakarlishimda pexirlen'güdek ish yoq; chünki uning mejburiyiti méni bésip turidu; xush xewerni jakarlimisam halimga way! **17** Chünki eger uni xalis qilsam, buningdin manga in'am bolidu; emma öz ixtiyarim bilen bolmisa, bu peqet méning ghojidarliq burchini ada qilghinim bolidu, xalas. **18** Shundaq iken, méning in'amim zadi néme bolidu? Méning in'amim del shuki, xush xewer jakarlighinimda men xush xewerge kishilerni heqsiz érishtürimen — démek, in'amim xush xewer yetküzüstiki tégishliq [heq élish] hoquqlirimni héch ishletmeslikimdin ibarettur. **19** Chünki hemme ademning ilkindin erkin bolup, özümni köpchilikke qul qildim; shu yol bilen téximu köprek ademlerni qayil qilip qutquzsam deymen. **20** Yehudiylarni qayil qilip qutquzush üçün Yehudiylargha nisbeten Yehudiygha oxshash boldum; Tewrat qanuni astida turghanlarni qayil qilip qutquzush üçün (Tewrat qanuni astida turghan bolmisammu) Tewrat qanuni astida turghanlargha nisbeten Tewrat qanuni astida turghan'gha oxshash boldum; **21** Tewrat qanunida bolmighanlarni qayil qilip qutquzush üçün Tewrat qanunida bolmighanlargha nisbeten (Xuda aldida qanunsiz bolmay, belki Mesihning qanunigha boysunushum bilen) men Tewrat qanunida bolmighanlargha oxshash boldum; **22** ajizlarni qayil qilip qutquzush üçün ajizlargha özüm ajizdek boldum; mumkin qeder köprek ademni

qutquzush üçün men herqandaq ademge qarita shundaq adem boldum. **23** Özümning xush xewerdin nésiwem bolushi üçün uni dep hemme ishni qilimen. **24** Beygige chüshkenlarning hemmisi yügürishidu, emma peqet birila mukapatqa érishidighinini bilmemsiler? Ghelibe qazinish üçün yügüringlar. **25** Musabiqide élishquchilarning hemmisi özini her jehettin tizginleydu; ular peqet bir chirip kétédighan tajgha érishish üçün shundaq qilidu, emma biz bolsaq chirimas taj üçün shundaq qilimiz. **26** Shunga men nishansiz ademdek yügürüwatmaymen; musht atsam hawagha atidighan ademdek bolmaymen. **27** Uning ornigha men öz ténimni urup özümge köndürüp, uni özümge qul qilimen; undaq qilmighanda, bashqilargha telim jakarlap turup özüm layaqetlik bolmay qélishim mumkin.

10 Chünki, i qérindashlar, men silerning ata-bowilirimizning hemmisining bulut astida yürgenlikidin we hemmisining déngizdin ötüp mangghanliqidin xewersiz yürüshüglarni xalimaymen; **2** ularning hemmisi bulutta hem déngizda Musaning [yétekchilikige] chömüldürülgen; **3** ularning hemmisi oxshash rohiy taamni yégen, **4** hemmisi oxshash rohiy ichimlikni ichken; chünki ular özlirige [hemrah bolup] egiship yürgen rohiy uyultashtin ichetti (emeliyette, mushu uyultash Mesihning Özi idi); **5** shundaqtimu, Xuda ularning köpinchisidin razi bolmighanidi; chünki «Ular[ning jesetliri] chöl-bayawanda chéchilip qalghan». **6** Emma bu ishlar ularning béshigha bizlerge sawaq-bésharet bolsun üçün chüshkenidi; buningdin meqset, bizning ularning yaman ishlargha hewes qilghinidek hewes qilmasliqimiz üçündür. **7** Siler yene ularning bezilirige oxshash butqa choqunidighanlardin bolmanglar; bular toghruluq: «Xelq yep-ichishke olturdi, andin keyp-sapagha turdi» dep pütülgen. **8** Biz yene ularning bezilirining buzuqchiliq qilghinidek buzuqchiliq qilmayli; chünki shu wejedin ulardin yigirme üç ming kishi bir kündila öldi. **9** Yene ularning bezilirining Mesihni sinighinidek Mesihni sinimayli; chünki shu sewebtin ular yilanlar chéqishi bilen halak boldi. **10** Yene ularning beziliri aghrin'ghandek aghrinip qaqshimanglar — netijide, ular jan alghuchi [perishte] teripidin öltürüldi. **11** Emdi bu weqelerning hemmisi ularning béshigha bésharetlik misallar süpitide chüshken we axirqi zamanlar béshimizgha kéliwatqan bizlerning ulardin

sawaq-ibret élishimiz üçün xatirilen'genidi. (aiōn q165) **12** Shuning bilen «Men [étiqadta] ching tirep turmaqtimen» dégen kishi özining yiqilip kétishidin hézi bolsun! **13** Siler duch kelgen sinaqlarning hemmisige bashqa ademlermu oxshash duch kelgen. We Xuda bolsa wediside turghuchidur, U silerni kötörelmigüdek sinaqlargha uchratmaydu, belki sinaq béshinglarga chüshkende, shuning bilen teng uningdin ötüp qutulush yolini yaritip béridu; siler shuning bilen uninggha berdashliq béridighan bolisiler. **14** Shu sewebtin, söyümlüklirim, butperesliktin qéchinglar! **15** Silerni eqil-hoshi jayida kishiler dep qarap shuni éytiwatimen; sözligenlirimni bahalap béqinglar: — **16** Biz beriketlik bolsun dep tiligen, beriketlik jamdiki sharabni ichkinimiz, Mesihning qénidin ortaq behirlen'ginimiz emesmu? Bizning oshutqan nanni yéginimiz, Mesihning ténidin ortaq behirlen'ginimiz emesmu? **17** Biz nurghun bolsaqmu bir nan, bir tendurmiz; chünki hemmimiz shu bir nandin nésiwe alimiz. **18** Jismaniy Israilgha qaranglar; qurbanliqlarni yégenler qurban'gahqa néspdashlar emesmu? **19** Emdi néme démekchimen? Butqa atap sunulghan qurbanliqning birer ehmiyiti barmidu? Butning birer ehmiyiti barmidu? **20** Yaq, biraq kapirlar butlarga sun'ghan qurbanliqlarni Xudagha emes, belki jinlarga ataydu. Men silerning jinlar bilen ortaq néspdash bolushunglarni xalimaymen. **21** Rebning jamidin we jinlarning jamidin teng ichküchi bolsanglar bolmaydu; Rebning dastixinigha we jinlarning dastixinigha teng daxil bolsanglar bolmaydu. **22** Rebning heset-ghezipini qozghimaqchimizmu? Biz Uningdin küchlükmu-ya? **23** «Hemme nerse halaldur», emma hemme nerse paydiliq boluwermeydu; «hemme nerse halaldur», emma hemme nerse ademning [étiqadini] quralmaydu. **24** Emdi héchkim öz menpeetini izdimisun, belki özgilerningkini izdisun. **25** Gösh bazirida sétilghan herbirnersini wijdaninglarni dep olturmay, héchnémini sürüshte qilmay yewéringlar. **26** Chünki «Jahan we uninggha tolghan hemme mewjudatlar Perwerdigargha mensüptur» [dep pütülgen]. **27** Emma étiqad qilmighanlarning birersi séni ziyapetke tekliq qilsa we könglüng tartsa, aldinggha qoyulghan hemmini wijdaningni dep olturmay yewer; **28** emma birsi sanga: «Bu butlarga atalghan qurbanliq taami» dése, undaқта uni yéme; némişqa déseng, bu ishni sanga éytqan

ademning sewebi üçün, shundaqla wijdanning sewebi üçündür; **29** men dégen wijdan séningki emes, belki héliqi kishining wijdani; méning erkinlikimge bashqilarning wijdani teripidin yaman dep baha bérilishining hajiti barmu? **30** Men teshekkür éytip yésem, teshekkür éytqan nersini durus yéginim tüpeylidin yaman dep qarilishimning néme hajiti? **31** Shunga siler némini yésenglar, némini ichsenglar yaki herqandaq bashqa ishlarni qilsanglar, hemme ishlarni Xudagha shan-sherep keltürülsun dep qilinglar. **32** Men özüm hemmeylemni hemme ishta memnun qilishqa intilginimdek, öz menpeetim üçün emes, belki köpchilikning menpeeti, ularning qutquzulushi üçün intilginimdek, héchkimning aldigha — Yehudiyalar bolsun, gréklar bolsun, Xudaning jamaitidikiler bolsun aldigha putlikashang bolmanglar. Men Mesihni ülgé qilghinimdek, silermu méni ülgé qilinglar.

11 Emdi silerni shuning üçün teripleymenki, i qérindashlar, hemme ishlarda siler méni eslep turuwatisiler, men silerge tapshurghinimdek, körsetmilerni tutup kéliwatisiler. **3** Emma men silerning her erning béshi Mesihdur, ayalning béshi erdur we Mesihning béshi Xudadur dep bilishinglarni xalaymen. **4** Shunga, [ibadetke qatnashqanda], herqandaq er béshigha birnerse artqan halda dua qilsa yaki bésharet berse, u öz béshigha hörmetsizlik qilghan bolidu. **5** Emma [ibadetke qatnashqanda], herqandaq ayal béshigha birer nerse artmighan halda dua qilsa yaki bésharet berse, u öz béshigha hörmetsizlik qilghan bolidu; bundaq ayalning chéchi chüshürüwétilgen, [reswa qilin'ghan] ayaldin perqi yoqtur. **6** Ayal kishining béshigha artqini yoq bolsa, chachliri chüshürüwétilsun; ayalgha nisbeten chachlirining késiwétilishi yaki chüshürüwétilishi uyatliq ish bolsa, emdi uning béshigha birer artqini bolsun. **7** Chünki er kishi bolsa béshini yapmasliqi kérek; chünki u Xudaning süret-obrazi we shan-sheripidur; emma ayal kishi bolsa erning shan-sheripidur. **8** Chünki er bolsa ayaldin emes, belki ayal erdindur. **9** Shuningdek er kishi ayal üçün emes, ayal kishi er üçün yaritilghandur. **10** Bu sewebtin, hem perishtilerning sewebidin ayal kishi béshida hoquq[ning] [belgisige] ige bolushi kérek. **11** Halbuki, Rebde ayal ersiz bolmas we er ayalsiz bolmas; **12** chünki ayal erdin chiqirilghinidek, er ayal arqiliq [tughulidu]; lékin hemme ish Xudadindur. **13** Öz könglünglarda

baha béringlar; ayallarning béshigha birnerse artmay turup Xudagha dua qilishi muwapiqmu? **14** Tebietning özi silerge er kishining uzun chachliri bolsa uninggha uyat ikenlikini ögetmidimu? **15** Emma ayal kishining uzun chachliri bolsa, bu uninggha shan-sherep bolidu; chünki uning uzun chachliri uninggha bézek-yépincha bolsun dep teqdim qilin'ghan. **16** [Birsining bu ishlar toghruluq] talash-tartish qilghusi bolsa, [shuni bilsunki], bizlerde hem Xudaning jamaetliridimu shulardın bashqa héch qaidiler yoqtur. **17** Emma hazir démekchi bolghan ish, yeni siler yighilghan sorunlarga kelsek, uningda silerni teriplimeymen; chünki yighilghininglarning netijisi paydiliq emes, belki ziyaliq boluwatidu. **18** Chünki birinchidin, siler jamaette yighilghininglarda, aranglarda guruhlarga bölünüşler bolghanliqini anglidim; bu gepke qismen ishendim. **19** Aranglarda bölünüşler peyda bolmay qalmaydu. Undaq bolmighanda aranglarda kimning layaqlik bolghanliqini körüwalghili bolmaytti. **20** Siler bir yerge jem bolghininglarda, siler [heqiqeten] «Rebning ziyapiti»din yémeysiler. **21** Chünki yéginginglarda herbiringlar bashqilarning yéyishini kütmeyle özünglar élip kelgen ghizani yewérisiler-de, birsi ach qalidu, yene birsi mest bolup kétidu. **22** Yep-ichishke öz öyliringlar yoqmu? Xudaning jamaitini közge ilymay, yoqsullarni xijalette qoymaqchimusiler? Silerge néme désem bolar? Silerni teriplemdimen? Yaq, silerni teriplimeymen. **23** Chünki men silerge [Rebning ziyapiti toghruluq] yetküzgenlirimni özüm Rebđin tapshuruwalghanmen; démek, Reb Eysagha satqunluq qilin'ghan kéchide u qoligha nan élip, **24** teshekkür éytqandın kéyin uni oshup: «Mana, silerge atalghan Méning ténim; buni Méni eslep turush üçün mushundaq qilinglar» — dédi. **25** Shuningdek, ghizadin kéyin u jamni qoligha élip: «Mana, bu jamdiki sharab qénimda bolghan «yéngi ehde»dur; her qétim buningdin ichkininglarda, Méni eslep turush üçün shundaq qilinglar» — dédi. **26** Chünki siler her qétim bu nandin yégen, bu jamdin ichken bolsanglar, taki Uning qaytip kélishigiche siler Rebning ölümını jakarlıghan bolisiler. **27** Shuning üçün, kimki layaqetsiz halda bu nanni yése yaki Rebning jamidin ichse, Rebning ténı hem qénigha nisbeten gunahkar bolidu. **28** Shuning üçün herbirisi bu ishlar üstide öz-özini tekshürüp, andin nandin yésun, jamdin ichsun. **29** Chünki [Rebning] ténini perq etmey turup yégüchi we ichküchi herkim özige höküm-jazani yetküzüp

yep-ichidu. **30** Bu sewebtin aranglardiki nurghun ademler zeipliship késel boldi, hetta xéli bir qismi [ölümde] uxlap qaldi. **31** Lékin eger öz üstimizni tekshürüp höküm chiqarghan bolsaq, béshimizgha [Rebning] höküm-jazasi chüshürülmeydighan bolidu. **32** Emma gerche üstimizge Reb teripidin höküm-jazalar chüshürülgen bolsimu, emeliyette bu Uning bizge chüshürgen «terbiye jazası»dur; buningdin meqset, bizning bu dunya bilen birlikte halaketke höküm qilinmasliqimiz üçündür. **33** Shunga, i qérindashlar, [Rebning ziyapitide] yéyishke jem bolghininglarda, [hemmeylen toluq kelgüche] bir-biringlarni kütünglar. **34** Birsı ach qorsaqlar bolsa awwal öyide yep kelsun; shundaq qilip silerning jem bolushunglar özünglarga höküm-jaza yetküzmeydighan bolidu. Qalghan bashqa mesililerni bolsa, men barghinimda tertipke salimen.

12 Emma i qérindashlar, rohiy iltipatlarga kelsek, silerning ular toghruluq bilmey qélishinglarni xalimaymen. **2** Siler taipilerning arisida bolghan waqtinglarda herxil yollargha bashlinip, gas-gacha butlarga [choqunushqa] azdurulup ketkininglarni bilisiler. **3** Shunga men silerge uqturimenki, héchkim Xudaning Rohida turup: «Eysagha lenet!» démeydu we herqandaq biri Muqeddes Rohta bolmay turup «Eysa Rebđur!» dep éytmaydu. **4** Emma iltipatlar xilmuxil, lékin Roh bolsa birdur. **5** Xizmetler bolsa herxil, emma [biz xizmitini qilidighan] Reb birdur. **6** Ishlesh yolliri herxil, emma hemmeylende hemme ishni wujudqa chiqarghuchi Xuda birdur. **7** Emma hemmeylenning menpeeti üçün herbirige Rohning namayan bolushi béghishlinidu. **8** Chünki Roh arqiliq birige danaliq yetküzgüchi söz, yene birige shu oxshash Roh arqiliq xewer yetküzgüchi söz teqsim qilinidu; **9** yene oxshash Roh arqiliq bashqa birige alahide ishench, yene birige oxshash Roh arqiliq [késellerni] saqaytish iltipatliri, **10** birawgha möjizilerni yaritish teqsim qilinidu; birawgha wehiy-bésharet bérish; birawgha herxil rohlarni perq étish, birawgha namelum tillarda sözlesh, yene birawgha namelum tillarni terjime qilish iltipati teqsim qilinidu. **11** Emma bu ishlarıning hemmisini yürügügüchi oxshash shu bir Rohdur, U herbirige Özi layiq körüp, ayrim-ayrim teqsim qilip béridu. **12** Chünki insaniy ten bir bolsimu nurghun ezaliri bolghinidek, shundaqla ezaliri nurghun bolsimu özara qoshulup bir ten bolghandek, Mesih Özimu hem shundaqtur. **13** Chünki hemmimiz, meyli Yehudiyalar bolsaqmu, Grékler

bolsaqmu, qullar bolsaqmu, hörler bolsaqmu, bir Rohta bir ten'ge kirishke chömüldürüldüq we bir Rohtin ichishke nésip qilindüq. **14** Chünki ten birla ezadin emes, belki köp ezalardin terkib tapidu. **15** Eger put: «Men qol bolmighinim üçün men ten'ge tewe emesmen» désila, undaqta u heqiqeten ten'ge tewe emes bolamdu? **16** Qulaq: «Men köz emes, shunga men ten'ge tewe emesmen» désila, undaqta u heqiqeten ten'ge tewe emes bolamdu? **17** Pütün ten közla bolsa, undaqta anglash sézimimiz nedin bolidu? Pütün ten qulaqla bolsa, undaqta purash sézimimiz nedin bolidu? **18** Halbuki, Xuda Özige layiq körgen ten ezalirining herbirini ayrim-ayrim öz jayigha orunlashturghan; **19** eger ularning hemmisi oxshash eza bolsa, undaqta uni qandaqmu ten dégili bolatti? **20** Emdilikte ezalar köp, ten bolsa birdur. **21** Köz qolgha: «Méning sanga éhtiyajim chüshmeydu!» déyelmeydu; yaki bash bolsa putlarga: «Méning silerge éhtiyajim chüshmeydu!» déyelmeydu. **22** Del eksiche, tendiki ajiz-erzimes dep körün'gen ezalar kem bolsa bolmaydu; **23** we hem tendiki biz étiwarsiz dep hésablighan ezalargha bolsa, téximu köprek étiwar qilimiz; shundaqla isketsiz dep qaralghan ezalirimiz téximu isketlik qilinidu; **24** eslide yarishimlik bolghan ezalirimizgha bolsa shundaq qilishning hajiti yoq. Emma Xuda pütün tenni shundaq birlashtürgenki, U étiwarsiz dep hésablan'ghan ezalargha téximu köp étiwar béridu. **25** Buningdin meqset tende héch bölünüşler bolmasliqi, belki barliq ezalar özara oxshash köyümchanliqta bolushi üçündür. **26** Bir eza japa-derd tartsa, barliq ezalar uning bilen teng japa-derd tartidu; bir ezagha sherep kelse, barliq ezalar uning bilen teng shadlinidu. **27** Emdi siler Mesihning ténidursiler, herbiringlar Uning ayrim-ayrim ezasidursiler. **28** Xuda jamaette mushundaqlarni orunlashturghan: — awwal rosullarni, andin peyghemberlerni, üçinchi bolup telim bergüchilerni; andin möjize körsetküchilerni, andin türlük késellerni saqaytish iltipatlirigha ige bolghanlarni, yarem bergüchilerni, yétékchilik qilghuchilarni, herxil namelum tillarda sözleydighanlarni teyinlep orunlashturghandur. **29** Hemmeylen rosulmu? Hemmeylen peyghembermu? Hemmeylen telim bergüchimu? Hemmeylen möjize körsetküchmu? **30** Hemmeylende saqaytish iltipatliri barmu? Hemmeylen namelum tillarda sözlemdu? Hemmeylen namelum tillarni terjime qilalamdu? **31** Emma siler chongraq iltipatlarni teqezza bolup

qoghlanglar; halbuki, men hazir silerge hemmidin ewzel bir yolni körsitip bérey.

13 Men egerde bu dunyadiki kishiler sözlewatqan herxil tillar hetta perishtilerning tilliri bilenmu sözliyeleydighan bolsammu, biraq men méhir-muhebbetsiz bolsam, u chaghda men peqet bir «dang-dang» qilidighan mis dang, bir «chang-chang» qilidighan chang bolup qalimen, xalas. **2** Eger men peyghemberlik qilalisam, barliq sirlar, barliq bilimlerni chüshinip bolghan bolsammu, hem shuning bilen bir waqitta taghlarni yötkeyeligüdek toluq ishenchte bolsammu, emma mende méhir-muhebbet bolmisa, undaqta men héchnerse bolmighan bolimen. **3** Eger barliq mal-mülkümnü sediqige atap hem ténimni [Xudaning yolida] qurbanliq süpitide köydürülüşke sun'ghan teghdirdimu, emma mende yenila méhir-muhebbet bolmisa, undaqta méning héchqandaq paydam yoq bolghan bolidu. **4** Muhebbet sewr-taqetlik bolush hem méhribanliqtur; Muhebbet hesetxorluq qilmaydu: Muhebbet özi maxtimaydu, Tekebburluq qilmaydu, **5** Nomussizliq qilmaydu, Öz menpeetini közlep yürmeydu, Tériktürülmeydu, Könglide öchmenlik saqlimaydu; **6** Heqqaniysizliqtin xushal bolmaydu, Belki emeliyettin, heqiqettin xushal bolidu; **7** hemme ishta qorsiqi kenglik qilidu, hemmige yüzlinip [Xudagha] ishinidu, hemme ishqa ümid baghlaydu, hemmige chidaydu. **8** Méhir-muhebbet hergiz axirlashmaydu. Bésharetler bolsa, kargha kelmeydu: «namelum tillar» bolsa, tügeydu: [möjizilik] bilimlerna kargha kelmeydu. **9** Chünki bizning bilidighanlirimiz qismen, bésharet bérighanlirimiz qismen; **10** lékin mukemmellik kelgende, qismenlik yoqilidu. **11** Men kichikimde balilarche sözlidim, balilarche oylidim, balilarche hésablidim; chong bolghinimda, men baliliqni tashlidim. **12** Chünki biz hazir bir tutuq dérizidin müjmel halda körimiz, lékin shu chaghda yüzmayüz körimiz: Hazir men qismen tonuymen, shu chaghda men [Xuda] méni tonup kéliwatqandek tonuymen. **13** Hazir ishench, ümid, méhir-muhebbettin ibaret bu üç nerse turuptu; bulardin eng üstün turidighini méhir-muhebbettur.

14 Méhir-muhebbetke intilip uni qoghlashinglar we hem rohiy iltipatlargha, bolupmu bésharet bérishke intizar bolunglar. **2** Chünki namelum tilda sözleydighan kishi ademlerge emes, belki Xudagha sözleydu; anglighuchilardin héchkim uni

chüshenmeydu, emma u Rohta sirlig ishlarni éytib béridu. **3** Lékin bésharet bérighan kishi bolsa ademlarning étiqadini qurushqa, ularni righbetlendirishke we teselli bérishke sözleydu. **4** Namelum tilda sözlügüchi öz rohini quridu; emma bésharet bergüchi jamaetning [étiqadini] quridu. **5** Emdilikte men silerning hemminglarning namelum tillarda sözliylishinglarni ümid qilimen, lékin bésharet bérishinglarni téximu ümid qilimen. Namelum tilda sözlügüchi sözini terjime qilmisa, jamaetning étiqad qurulushida bésharet bergüchi uningdin ulugh bolidu. **6** Qérindashlar, men yéninglarga kélip, namelum tillardila sözliginim bilen melum wehiy, bilim, bésharet yaki telimni yetküzmisem, men silerge néme payda tegküzimen? **7** Hetta awaz chiqiralaydighan jansiz nersiler, meyli ney bolsun, chiltar bolsun shundaq; ularning ahanglirining bir-biridin perqi bolmisa, ularda chélin'ghan pede qandaqmu perq étisun? **8** [Jeng] kaniyimu belgilik bir ahangda chélinmisa, kim jengge hazirlansun? **9** Shuningdek siler tilda éniq chüshineligüdek söz qilmisanglar, néme démekchi bolghininglarni kim chüshineleydu? Siler hawagha gep qilghandek bolisiler. **10** Jahanda, shübhisizki, xilmuxil til-awazlar bar we ularning héchqaysisi menisiz emes; **11** eger emdi men melum awaz-tilning menisini bilmisem, men sözlügüchige nisbeten yat we u manga nisbeten yat bolidu. **12** Ehwal silerdimu shundaq. Shunga, siler rohiy iltipatlarga qizghinliq bilen intilgenikensiler, jamaetning étiqadini quridighan iltipatlarga bay bolushqa intilinglar. **13** Shunga, namelum tilda sözleydighan kishi sözligenlirini terjime qilip béreleydighan bolsam dep dua qilsun. **14** Chünki namelum tilda dua qilghinimda, rohim dua qilidu, lékin eqil-idrakimdin bolsa méwe chiqmaydu. **15** Undaqta qandaq qilish kérek? Men bezide rohim bilen dua qilimen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu dua qilimen; men bezide rohim bilen medhiye naxshilirini éytimen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu medhiye naxshilirini éytimen; **16** bolmisa, peqet rohing bilenla medhiye oqusang, ishletken [tilingni] bilmigenlarning qatarida olturghuchi teshekkürungge qandaqmu «Amin» déyelisun? Chünki u éytqiningni chüshenmeydu. **17** Sen derheqiqet teshekkürni yaxshi éytisen, emma yéningdiki anglighuchining étiqadi qurulghini yoq. **18** Men bundaq namelum tillarda shexsen hemminglardin

köp sözleydighanliqim üçün Xudagha teshekkür éytimen; **19** halbuki, jamaette bolghanda, namelum tilda tümen éghiz sözliginimdin köre, bashqilargha telim-terbiye béreligüdek chüshinishlik sözdin besh éghizla sözliyelisem deymen. **20** Qérindashlar, eqil-hoshunglarda bala bolmanglar; yamanliq jehetide bowaq bolunglar, emma eqil-hoshunglarda pishqedem bolunglar. **21** Tewratta: «Chet tilliqarning sözi we yat ademlarning lewliri arqiliq Men mushu xelqge gep qilimen; lékin shundaq bolsimu ular yenila Manga qulaq salmaydu — deydu Perwerdigar» dep pütülgendur. **22** Shunga «namelum tillar» bolsa bir alamet belgidur; étiqadchilargha emes, belki étiqadsizlarga alamet belgidur; wehiy-bésharetler bolsa, étiqadsizlar üçün emes, belki étiqadchilar üçün bolidu. **23** Shuning üçün pütkül jamaet bir yerde jem bolghanda, hemmisi öz aldigha bundaq namelum tillarda sözlewse we sadda yaki étiqadsiz kishiler kirip qalsa, ular hemminglarni sarang bolup qapsiler déyishmemdu? **24** Emma hemminglar wehiy-bésharet yetküzsenglar, étiqadsiz yaki sadda kishi aranglarga kirip qalsa, hemminglar teripidin uning gunahlarigha tenbih bérilidu, hemminglar teripidin uning gunahkar ikenliki körsitilidu; **25** qelbidiki sirlar ashkare qilin'ghanda, u özini yerge tashlap: — «Xuda heqiqeten aranglardidur» dep Xudagha sejde qilidu. **26** Emdi qérindashlar, qandaq qilishimiz kérek? Siler bir yerde jem bolghininglarda, herbiringlarda [bir iltipat] bolidu; birside medhiye naxshisi, birside telim, birside namelum til, birside wehiy, birside namelum tilning yéshimi bolidu. Hemme ishlar étiqadning qurulushi üçün bolsun. **27** Namelum tilda sözlügüchiler bolup qalsa, ikkisi yaki eng köp bolghanda üchi nöwet bilen sözlisun we birsi ularning éytqanlirini örisun. **28** Emma [jamaette] örigüchi bolmisa, u süküüt qilsun; öz-özige we Xudagha éytsun. **29** Wehiy-bésharet yetküzgüchiler bolsa, ikki-üchi sözlisun; qalghanlar geplirining weznini ditlap tursun; **30** Emma olturghanlar arisidin bashqa bir kishige melum bir wehiy bérilse, sözlewatqan kishi sözini toxtitip nöwetni uninggha bersun. **31** Chünki hemminglar bir-birlep wehiy-bésharet yetküzsenglar bolidu; shuning bilen hemmeylen öginidu, hemmeylen righbetlinidu. **32** Peyghemberlarning öz rohliri peyghemberlarning özlirige itaet qilidu. **33** Chünki Xuda qalaymiqanchiliq tughdurghuchi emes, belki tinch-xatirjemlik bergüchidur. Barliq muqeddes

bendilerning jamaetliride shundaq tertip bar. **34** Aranglardiki ayallar jamaetlerde sükütte oltursun; ularning sözlishige ruxset qilinmighan; Tewrat qanunida belgilen'gendek, ular [tertipke] boysunsun. **35** Emma ular melum ishni bilmekchi bolsa, öyide öz erliridin sorisun; ayalning jamaette sözlishi uyatliq ishtur. **36** Xudaning söz-kalami silerdin bashlan'ghanmu?! Yaki yalghuz silergila yétip kelgenmu?! **37** Birsni özini wehiy-bésharetchi yaki rohiy kishi dep sanisa, u silerge hazir yazghan bu sözümnig heqiqeten Rebning emri ikenlikini étirap qilsun. **38** Birsni buni étirap qilishni xalimisa, u étirap qilinmaydu. **39** Shuning üçün, i qérindashlar, wehiy-bésharetlerni yetküzüşke telmürüp intilinglar, shundaqla namelum tillarda sözlëshni cheklimglar. **40** [Xulase qilip éytqanda], herbir ish chirayliq, tertiplik qilinsun.

15 Emma, i qérindashlar, men silerge eslide yetküzgen xush xewerni bayan qilmaqchimen; siler bu xush xewerni qobul qilghan we uningda ching turuwatisiler; **2** men silerge yetküzgen xush xewer bolghan kalamda ching turghan bolsanglar, — (ishen'gininglar bikargha ketmigen bolsa) — siler uning arqiliq qutquzuluwatisiler. **3** Chünki men özümge amanet qilin'ghanlirini eng zörür ish süpitide silergimu tapshurdum; yeni, Tewrat-Zeburda aldin étylghinidek, Mesih gunahlirimiz üçün öldi; **4** U depne qilindi; we üçinchi küni yene Tewrat-Zeburda aldin étylghinidek tirildürüldi; **5** U Kéfasqa, andin on ikkiylen'ge köründi; **6** andin U bir sorunda besh yüzdin artuq qérindashqa köründi; ularning köpinchisi бүгünki күnde tirik, emma beziliri ölümde uxlawatidu; **7** U Yaqupqa, andin rosullarning hemmisige köründi; **8** Hemmisidin kéyin U xuddi waqtsiz tughulghan bowaqtek bolghan mangimu köründi. **9** Chünki men rosullar arisidiki eng töwinimen, rosul dep atilishqa layiq emesmen; chünki men Xudaning jamaitige ziyankeshlik qilghanmen. **10** Lékin hazir némila bolsam Xudaning méhir-shepquiti arqiliq boldum; Uning manga körsetken shu méhir-shepquiti bikargha ketmidi; chünki men [Xudaning xizmitide] barliq rosullardin bekrek japaliq ishligenmen; emeliyette ishligüchi men emes, belki men bilen bille bolghan Xudaning méhir-shepquitudur. **11** Démek, meyli men yaki bashqa [rosullar] bolsun, hemmimizning yetküzgenliri oxshash bolup, u del siler ishinip qobul qilghan xush xewerdur. **12** Emma Mesih ölgenler ichidin tirildürülgen dep jakarlan'ghan

bolsa, qandaqmu aranglardiki beziler ölgenlerning tirilishi dégen yoq ish, deydu? **13** Emma ölgenlerning tirilishi dégen yoq ish bolsa, Mesihning tirilishimu yoq ish bolghan bolatti. **14** Shuningdek eger Mesih ölümün tirilgen bolmisa, jakarlighan xewirimiz bihude bolghan, silerning étiqadinglarmu bihude bolghan bolatti. **15** Hetta bizmu Xuda toghrisidiki yalghan guwahchilar bolghan bolattuuq — chünki biz Xudaning Mesihni ölümün tirildürgenlikige guwahliq berduq. Eger heqiqeten ölümün tirilish bolmisa, Xuda Mesihnimu ölümün tirildürmigen bolatti. **16** Chünki ölgenler qayta tirildürülmise, Mesihmu tirilmigen bolatti. **17** Mubada Mesih tirilmigen bolsa, étiqadinglar kéreksiz bolghan, siler téxiche gunahliringlarda yürüwatqan bolattinglar, **18** shundaqla Mesihte ölümde uxlawatqanlarmu halaketke yüz tutqan bolatti. **19** Eger ümidimizni peqet bu dunyadiki hayatimiz üçünla Mesihge baghlighan bolsaq, biz insanlar arisidiki eng bichare ademlerdin bolghan bolimiz. **20** Emma emeliyette, Mesih ölümde uxlighanlar ichide «hosulning tunji méwisi» bolup, ölümün tirilgendur; **21** Chünki bir insan arqiliq ölüm [alemde] peyda bolghinidek, ölümün tirilishmu bir insan arqiliq [alemde] peyda boldi. **22** Adamatimizdin bolghanlarning hemmisi [uning tüpeylidin] ölümge mehkum bolghanliqigha oxshash, Mesihde bolghanlarning hemmisi [Uning tüpeylidin] ölümün hayatqa érishidu. **23** Emma hemmeylen öz nöwet-qatarida tirilidu; tunji hosulning méwisi bolghan Mesih birinchi; ikkinchiler bolsa Mesihning dunyagha qaytip kelginide öziye tewe bolghanlar. **24** Andin axiret bolidu; shu chaghda U barliq hökümraniqni, barliq hoquq we herxil küchlerni emeldin qaldurup, padishahliqni Xuda-Atigha tapshuridu. **25** Chünki U barliq dühmenlerni [meghlup qilip] ayighi astida qilghuche höküm sürüshi kérektur; **26** eng axirqi yoqitilidighan dühmen bolsa ölüm özidur. **27** Chünki [Zeburda] «[Xuda] pütkül mewjudatni Uning ayighi astigha boysundurghan» [dep pütüklüktur]. Emma «pütkül mewjudat Uninggha boysundurulghan» déyilginide, roshenki, shu «pütkül» dégen söz «hemmini Uninggha Boysundurghuzghuchi»ning özini ichige alghan emestur. **28** Emma hemme Uninggha boysundurulghandin kéyin, Oghul hemmini öziye boysundurghuchigha boysunidu; shuning bilen Xuda hemmining hemmisi bolidu. **29**

Ölümdin tirilish bolmisa, bezilerning ölgenler üçhün chömüldürülüşhini qandaq chüshinish kérek? Ölgenler zadi tirilmise, kishiler ular üçhün néme dep chömüldürüldi? **30** Bizler néme dep [her küni] her saette xewp-xeterge duch kélip yürimiz? **31** Rebbimiz Mesih Eysada silerdin pexirlinishim rast bolghandek, [i qérindashlirim], men herkünü ölümge duch kélimen. **32** Eger insanlarning nuqtıeneziridın éyqtanda «Efesus shehiride wehshiy haywanlar bilen élishtim» désem, ölgenler ölümdin tirilmise, buning manga néme paydisi? «Ete beribir ölüp kétidighan bolghandın kéyin, yep-ichip yürüwalaylı» dégen söz yolluq bolmamti? **33** Aldanmanglar; chünki «Yaman hemrahlar exlaqni buzıdu». **34** Heqqaniy bolush üçhün oyghininglar, gunahdin qol üzünglar; chünki beziliringlarda Xuda toghruluq xewer yoqtur — buni éytsam siler üçhün uyat emesmu? **35** Belkim birsi: «Ölükler qandaq tirildüriler? Ular qandaq ten bilen tiriler?» — dep sorishi mumkin. **36** I exmeq kishi, séning térigining, ölmey turup qaytidin tirilmeydu. **37** Hem séning térigining, ösümlükning téni emes, belki uning yalingach déni — mesilen, bughdayning yaki bashqa birer ziraetning déni, xalas. **38** We kéyin Xuda Öz xahishi boyiche uninggha melum bir tenni béridu; shundaqla uruq danlirining herbirige özining ténini ata qilidu. **39** Janiwarlarning etliri bolsa bir-birige oxshimaydu; insanlarning özige xas etliri bar, haywanlarning özige xas etliri bar, uchar-qanatlarıngmu bar, béliqlarıngmu bar. **40** Asmanda jisimlar bar, yer yüzidimu jisimlar bar; emma asmandikisining jula-sheripi bashqiche, yer yüzidikisiningmu bashqiche bolidu; **41** Quyashning shan-sheripi bir xil, aynıng sheripi yene bir xil, yultuzlarning shan-sheripi yene bir xildur; chünki yultuzlar shan-sherepliride bir-biridin perqlinidu. **42** Ölümdin tirilish hem shundaqtur. [Ten] chirish halitide térilidu, chirimas halette tirildürüldi; **43** Uyatlıq halette térilidu, shan-sherep bilen tirildürüldi; ajiz halette térilidu, emma küch-qudret bilen tirildürüldi. **44** U tebietke tewe bir ten süpitide térilidu; rohqa tewe bir ten bolup tirildürüldi; eslide tebietke tewe bir «janlıq» ten bolghan bolsa, emdi rohiy bir ten bolidu. **45** Shunga [Tewratta] mundaq pütülgenki: «Tunji insan Adem’atimiz tirik bir jan qilip yarıtıldı»; emma «axirqi Adem’ata» bolsa hayatlıq bergüchi Roh boldi. **46** Emma awwal kelgini rohiy adem emes, belki «tebietke tewe bolghuchi» adem idi, kéyin «rohiy adem» keldi.

47 Deslepki insan bolsa yerdin, tupraqtin apiride qilin’ghan; ikkinchi insan bolsa asmandin kelgendur; **48** Tupraqtin apiride qilin’ghini qandaq bolghan bolsa, [uningdin] [bolghan] «tupraqlıq»larmu shundaq bolidu; asmandin kelgini qandaq bolsa, uningdin bolghan «asmanlıqlar»mu shundaq bolidu. **49** Bizler «tupraqlıq adem» süritide bolghinimizdek, «asmanlıq adem» süritidimu bolalaymiz. **50** Emma shuni éytimeyki, i qérindashlar, et we qandin törelgenler Xudaning padishahlıqıgha warislıq qilalmaydu; chirigüchi chirimaydighan’gha warislıq qilalmaydu. **51** Mana, men silerge bir sirni éytip bérimen; biz hemmimizla [ölümde] uxlaydighanlardın bolmaymiz; biraq hemmimiz özgertilimiz! **52** Bir deqiqidila, közni bir yumup achquche, eng axirqi kanay chélin’ghanda özgertilimiz; chünki kanay chélin’sila ölgenler chirimas hayatqa tirildürüldi, shundaqla özgertilimiz; **53** Chünki bu chirip ketküchi chirimas hayatni kiyiwélishi, bu ölgüchi ölmeslikni kiyiwélishi kérek; **54** Emma chirip ketküchi chirimas hayatni kiygende, bu ölgüchi ölmeslikni kiygende, shu chaghda bu söz emelge ashurulidu: «Ölüm ghelibe teripidin yutulup yoqtulidu!». **55** «Ah, ölüm, séning neshtiring qéni?! Ah, ölüm, séning ghelibeng qéni?!» (Hadēs 986) **56** Ölümdiki neshter — gunahsur, gunahning küchi bolsa, Tewrat qanuni arqılıq namayan bolidu. **57** Lékin bizni Rebbimiz Eysa Mesih arqılıq bularning üstidin ghelibige érishtürgüchi Xudagha teshekkür! **58** Shuning üçhün, söyümlük qérindashlirim, ching turup tewrenmes bolunglar, Rebning xizmitidiki ishliringlar hemishe keng ziyadileshsun; chünki Rebde bolghan ejir-japayinglar hergiz bihude ketmeydighanlıqini bilisiler.

16 Emdi muqeddes bendiler üçhün iane toplash toghruluq, silermu Galatiya ölkisidiki jamaetlerge tapilighinimdek qilinglar. **2** Her heptining birinchi künide herbiringlar tapawitınglarning berikiti boyiche uningdin bir ülüshini ajritip öz yéninglarda saqlap qoyunglar; shundaq qilsanglar, kelgen waqtimda iane toplash hajet bolmaydu. **3** Men kelginimde, siler qaysi ademlerni layiq körüp tallisanglar, men shulargha [tonushturush] xetlirini yézip bérip mushu iane-shepqitınglarnı Yérusalémgha apirip bérishke ewetimen. **4** Méningmu bérishim muwapiq körülse, ular manga hemrah bolup baridu. **5** Emma men Makédoniye ölkisidin ötkendın kéyin yéninglarga kélimen — chünki men Makédoniyedin ötmekchimen

— 6 belkim men siler bilen bille bir mezigil turushum mumkin, hetta yéninglarda qishlap qélishimmu mumkin; shuningdek andin qeyerge barmaqchi bolsam, siler yordam qilip, méni yolgha sélip qoyarsiler. 7 Chünki bu qétim silerni yol üstidila körüp ötüp kétishni xalimaymen, belki Reb buyrusa, siler bilen bille uzunraq bir mezigil turghum bar. 8 Emma men Efesus shehiride orma héytighiche turmaqchimen. 9 Chünki [mushu yerde] manga ajayib chong, utuq-méwe bériwatqan bir ishiq keng échildi, shuningdek qarshi chiqquchilarmu köp. 10 Timotiy yéninglarga bérip tursa, uning aranglarda qorqmay erkin-azade yürüshige köngül bölünglar. Chünki umu manga oxshash Rebning xizmitini ishlewatidu. 11 Shunga héchkim uni töwen körmisun; belki uni méning yénimgha kélishi üçün aman-ésen uzitip yolgha sélip qoyunglar; chünki uning qérindashlar bilen bille kélishini kütmektimen. 12 Emma qérindishimiz Apollosqa kelsem, uningdin qérindashlar bilen bille silerning yéninglarga bérishni köp ötündüm. Lékin uning hazirche barghusi yoq. Kéyin purset piship yétilgende baridu. 13 Hoshyar bolunglar, étiqadta ching turunglar; merdane erdek bolunglar! Qeyser bolunglar! 14 Silerning qilghan hemme ishinglar méhir-muhebbet bilen qilinsun. 15 Emdi, i qérindashlar, Axaya ölkisidiki eng deslepki étiqad méwisi bolghan Istifanas we uning ailisidikilerni, shundaqla ularning Xudaning muqeddes bendilirining xizmitide bolushqa qandaq özlirini atighanliqini obdan bilisiler; men silerdin ötünimenki, mushundaq kishilerning we ular bilen birlikte xizmette herbir japa tartiwatqanlarning sözlirige kiringlar. 17 Emma [yéninglardin] Istifanas, Fortunatus we Aqayikusning bu yerge méni yoqlap kelgenlikidin shadlandim; chünki ular siler tereptin kem bolghanlirini toluqlap berdi. 18 Chünki ular méning rohimni we hem silerningkinimu yéngilandurdi; shunga shundaq ademlerni etiwarlap hörmetlenglar. 19 Asiyadiki jamaetlerdin silerge salam. Akwila we Priskilla hem ularning öyide jem bolidighan jamaettinmu Rebde silerge qizghin salam yollaydu. 20 Qérindashlarning hemmisi silerge salam yollaydu. Bir-biringlar bilen pak söyüshler bilen salamlishinglar. 21 Mana, menki Pawlus öz qolum bilen salam yéziwatimen! 22 Herkim Reb Eysa Mesihni söygüchi bolmisa, uninggha lenet bolsun! Rebbimiz, kelgeysen! 23 Reb Eysa Mesihning méhir-shepqiti

hemminglarga yar bolghay! 24 Méning Mesih Eysada bolghan muhebbitim hemminglar bilen bille bolghay. Amin!

Korintliqlarga 2

1 Xudaning iradisi bilan békitilgan, Mesih Eysaning rosuli menki Pawlus we qérindash bolghan Timotiydin Korint shehiride turuwatqan, Xudaning jamaitige we shuningdek pütkül Axaya ölkisidiki barliq muqeddes bendilerge salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihning silerge méhir-shepquwe xatirjemlik bolghay! **3** Rebbimiz Eysa Mesihning Atisi, rehimdillilarning igisi Ata, barliq righbet-tesellining Igisi bolghan Xudagha teshekkür-medhiye oqulghay! **4** Biz uchriqan herqandaq japa-musheqqette U bizge righbet-teselli bériwatidu, shuning bilen biz Xuda teripidin righbetlendürülgen bolup U yetküzgen righbet-teselli bilen herqandaq bashqa japa-musheqqette uchriqanlarga righbet-teselli béreleydighan bolduq. **5** Chünki, Mesihning azab-oqubetliri biz terepke éship tashqandek, Mesih arqiliq bolghan righbet-tesellimizmu éship tashidu. **6** Emma biz japa-musheqqette qalsaqmu bu silerning righbet-teselli we nijat tépishinglar üçün bolidu; bular silerning biz tartqan azab-oqubetlerge oxshash azab-oqubetlerge chidishinglar bilen silerdimu hasil qiliniq; biz righbet-teselli tapsaqmu u silerning righbet-teselliringlar we nijatinglar üçün bolidu; shunga bizning silerge baghliqan ümidimiz mustehkemdur; chünki siler azab-oqubetlerdin ortaq nésiwilik bolsanglar, oxshashla righbet-tesellidin ortaq nésiwilik bolisiler dep bilimiz. **8** Chünki, i qérindashlar, silerning Asiyada duch kelgen japa-musheqqettin xewersiz yürüshüglarni xalimaymiz; u waqitlarda biz chidighusiz éghir bésimgha duch kelduq, hetta hayatning özidin ümid üzgüdek bolghaniduq. **9** Emma özimizge emes, belki ölgenlerni tirildürgüchi Xudagha tayinishimiz üçün qelbimizde ölümge mehkum qilin'ghandek yürettuq. **10** U bizni bundaq dehshetlik bir ölümün qutquzghan we hazir qutquzmaqta, we bizni yenila qutquzidu, dep uninggha ümid baghliduq; **11** silermu buningda hem biz üçün dua-tilawetler bilen medet bériwatisiler; shundaq qilip talay ademlerning wasitisi arqiliq bizge körsitilgen iltipat tüpeylidin talay ademler [Xudagha] rehetler éytidighan bolidu. **12** Chünki pexrimiz, yeni wijdanimizning guwahliqi shuki, Xudaning aldida sap niyetler we semimiylik bilen (insaniy paraset bilen emes, belki Xudaning méhir-shepquwe bilen) biz bu dunyagha nisbeten we bolupmu

silerge nisbeten özimizni tutuwadighan bolduq. **13** Chünki silerge yazghimiz oquyalaydighan we tonup yételeydighandin bashqa héch nerse emes; lékin men silerning bizni qismen tonup yetkininglar boyiche Reb Eysaning künide siler bizning pexrimiz bolidighinglardek bizlernimu silerning pexringlar bolidu dep bizni toluq tonup yétishinglarni ümid qilimen. **15** Shuning bilen mushundaq ishenchte bolup men eslide ikkinchi qétim silerge méhir-shepquwe yetküzüshke awwal silerning qéshinglarga barmaqchidim; **16** yeni, qéshinglardin Makédoniyege ötüp, andin Makédoniyedin yene qéshinglarga kélisni, shundaq siler teripinglardin Yehudiye ölkisige uzitilishimni ümid qilghanidim. **17** Mende shundaq niyet bolghanda, men uni yéniklik bilen qarar qilghanmu? Men niyet qilghanda, mende «etlik» kishilerdikidek: birdem «berheq, berheq» we birdem «yaq, yaq» déyish barmu? **18** Emma Öz sözide turghinidek, bizning silerge éytqan sözimiz birdem «berheq» we birdem «yaq» bolmaydu; **19** Chünki biz (men we Silwanus we Timotiy)ning aranglarda jakarlighimiz — Xudaning Oghli, Eysa Mesih, birdem «berheq» we birdem «yaq» emestur; belki Uningda «berheq»la bardur. **20** Chünki Xudaning qanchilik wediliri bolushidin qet'iynezer, ular Uningda «berheq»tur, we biz arqiliq Uningdimu Xudagha shan-sherep keltüridighan «Amin» bardur. **21** Emdi bizlerni siler bilen bille Mesihde ching turghuzghuchi bolghini hem bizni mesihligini bolsa Xudadur. **22** U yene üstimizge möhür bésip, qelbimizge Öz Rohini «kapalet» bolushqa ata qildi. **23** Emma Xudani öz jénimgha guwahchi bolushqa chaqirimenki, Korintqa téxi barmighanliqimning sewebi könglunglarni ayash üçün idi. **24** Hergiz özimizni iman-étiqadinglar üstige höküm sürgüchilerimiz, démek, belki silerning shad-xuramliqinglarni ashurushqa silerge hemkarlashquchilarmiz; chünki siler étiqad arqiliqla mezmur turisiler.

2 Lékin men ichimde, qéshinglarga barsam yene azar élip barmaymen dégen qarargha keldim. **2** Chünki eger men silerge azar bersen, méning tüpeylimdin azar yégenlerdin bashqa qaysibiri méni shadlanduralisun? **3** Men esli méni shadlandurushi tégishlik bolghanlardin eksiche azar yep qalmay dégen meqsette shu xetni yazdim; chünki méning shadliqim siler hemminglarningmu shadliqidur dep siler hemminglarga ishench baghlidim. **4** Chünki

eslide özüm éghir azab ichide qelbimdiki derd-
elemdin köp köz yashlirimni tökküzüp turup silerge
shu xetni yazghanidim; meqsitim silerge azar bérish
emes, belki silerge chongqur baghlan'ghan, éshp
tashqan muhebbitimni bilishinglar üçün idi. **5** Emma
birersi azar yetküzgen bolsa, uning azar yetküzgini
men emes deymen, u belki melum derijide (bu ishni
ziyade éghir qilghum yoq) hemminglarga azar
yetküzdü. **6** Bundaq ademning köpinchinglar teripidin
tenbihlen'gini yéterliktur; **7** Shunga hazir eksiche,
siler uninggha méhir-shepset körsitip righbet-
teselli bérishinglarga toghra kélidu; bolmisa bundaq
bir kishi belkim ghayet zor derd-elemdin özini
yoqitishimu mumkin. **8** Shunga men silerge uninggha
muhebbitinglarni ispatlishinglarni jékileymen. **9** Shu
xétimni yene bir meqsette, yeni silerning hemme
ishlarda itaetmen yaki itaetmen emeslikinglarni sinap
bilishim üçün yazdim. **10** Lékin siler qaysibirini
melum ish üçün kechürüm qilghan bolsanglar,
menmu hem uni shundaq qilghan bolimen; menmu
melum bir ishni kechürüm qilghinimda (bire ishni
kechürüm qilghan bolsam), men silerni dep Mesihning
huzurida shundaq qildim. **11** Shuning bilen Sheytan
bizdin héch üstünlükke érishelmeydu; chünki biz
uning hiyle-mikirliridin bixewer emesimiz. **12** Emdi
Mesihning xush xewirini jakarlashqa Troas shehirige
kelginimde we shundaqla Reb teripidin [pursat]
ishiki manga échilghini bilen, **13** qérindishim Titusni
tapalmighinim tüpeylidin rohim aram tapmidi;
shuning bilen men shu yerdikiler bilen xoshliship,
Makédoniyege seper aldim. **14** Emma bizni Mesihde
hemishe tentene bilen ghalibane bashlaydighan,
biz arqiliq her yerde Özige dost tartquchi
xushpuraqni chachquchi Xudagha teshekkür! **15**
Chünki biz Xudagha yetküzüliwatqan Mesihning
xushpuriqidurmiz, hem qutquzuluwatqanlar arisida
hem halaketke kétéwatqanlar arisida shundaqmiz;
16 kéyinkilerge ölümge bolghan ölümning puriqi,
aldinqilargha hayatliqqa bolghan hayatliqning
puriqidurmiz; emdi mushundaq ishlarning höddisidin
kim chiqalaydu? **17** Chünki biz köp kishilerning
qilghinidek Xudaning kalam-sözini soda-sétiq ishi
qilmaymiz; eksiche biz semimiylik bilen Xuda aldida
Xudadin [ewetilgenler] süpitide Mesihde sözleymiz.

3 Biz yene özimizni tewsiye qilghili turuwatamduq?
Yaki bashqa bezilerge kérek bolghandek, silerge
yézilghan yaki siler yazghan tewsiyinaimler

bizge kérekmu? **2** Siler özünglar bizning
tewsiyinaimizdursiler, qelbimizde pütülgen, her
insan'gha tonush bolghan we oqulidighan. **3** Silerning
biz teripimizdin perwish qilin'ghan, Mesihning
mektupi ikenlikinglar ayan boldi (bu mektup
siyah bilen emes, belki tirik Xudaning Rohi bilen
yézilghan; tash taxtaylarga emes, belki qelbning
etlik taxtaylirigha pütüklüktur). **4** Emdi bizning Mesih
arqiliq Xudagha qaraydighan shunche zor ishenchimiz
bar; **5** özimizni birernersini qilghudek iqtidarimiz bar
dep chaghlighinimiz yoqtur; iqtidarliqimiz bolsa belki
Xudadindur. **6** U bizni yéngi ehdingning xizmetkarliri
bolushqa iqtidarliq qildi; bu ehde pütüklük söz-
jümlilerge emes, belki Rohqa asalan'ghan. Chünki
pütüklük söz-jümliler ademni öltüridu; lékin Roh
bolsa ademge hayat keltüridu. **7** Emma söz-jümliler
bilen tashlarga oyulghan, ölüm keltüridighan xizmet
shan-sherep bilen bolghan we shundaqla Israillar
Musaning yüzide julalan'ghan shan-shereptin yüzige
közlrini tikip qariyalmighan yerde (gerche shu shan-
sherep hazir emeldin qaldurulghan bolsimu), **8**
Roh bilen yürgüzüldighan xizmet téximu shan-
shereplik bolmamdu? **9** Chünki ademning gunahini
békitidighan xizmet shereplik bolghan yerde, insanni
heqqaniy qilidighan xizmetning sheripi téximu éshp
tashmamdu? **10** Chünki eslide shan-shereplik bolghan
ishning hazirqi ghayet zor shan-shereplik ishning
aldida héchqandaq shan-shereplikliki yoqtur; **11**
chünki emeldin qaldurulghan ish eslide shan-sherep
bilen keltürülgen yerde, hazir ornini basqan ish
téximu shan-shereplik bolidu. **12** Bizde shunche zor
shundaq bir ümid bolghaniken, biz tolimu yürekliq
bolimiz. **13** Biz Israillarni emeldin qaldurulidighan
[ehdingning] parlaq nurigha közini tikip qarashning
aqiwitige uchrup ketmisun dep yüzige chümperde
tartiwalghan Musagha oxshimaymiz. **14** Emma
ularning oy-köngülliri qadaqlashqanidi; chünki
bügün'ge qeder kona ehдини oqughinida mushu
chümperde éliwétilmey keldi; chünki peqet Mesihde
bolghandila u élip tashliwétilidu. **15** Emma bügün'ge
qeder, Musaning yazmiliri oqulghinida shu chümperde
yenila qelbini yépiwalmaqta. **16** Emma herkim Rebge
qarap burulsa, chümperde élip tashlinidu. **17** Emma
Reb shu Rohtur; we Rebning Rohi qeyerde bolsa,
shu yerde hörlük bolidu. **18** We biz hemmimizning
yüzimiz chümperdisiz halda Rebning shan-sheripige
qarighinida, Uning oxshash süritide bolushqa Roh

bolghan Reb teripidin shan-sherep üstige shan-sherep qoshulup özgertilmektimiz.

4 Shunga [Xuda] bizge rehim-shepqet körsetkendem, bu xizmet bizge amanet qilin'ghaniken, biz bel qoywetmeymiz; **2** emdilikte shermendilikke ait yoshurun ishlarni tashlap, ne aldanchiliqta mangmay, ne Xudaning sözini burmilimay, belki heqiqetni eynen ayan qilish bilen Xuda aldida durusluqimizni her ademning wijdanigha körsitimiz. **3** Emma xush xewirimiz chümkelgen bolsimu, u halak boluwatqanlarga nisbeten chümkelidi; **4** Chünki Xudaning süret-obrazi bolghan Mesihning shan-sheripi toghrisidiki xush xewerning nuri ularning üstide yorumisun dep, bu zamanning ilahi étiqadsizlarning oy-zéhinlirini kor qildi. (aiōn g165) **5** Chünki biz özimizni emes, belki Mesih Eysani Reb, shuningdek özimizni Eysa üçün silerning xizmetkaringlar dep élan qilimiz. **6** Chünki «qaranghuluqtin nur yorusun» dep buyrughan Xuda, Mesihning didaridin Özining shan-sheripini tonutushqa bolghan yoruqluqning [biz arqiliq] chéhilishi üçün, bizning qelbimizni yorutqandur. **7** Emma qudretning ghayet zorluqi bizdin emes, belki Xudadin bolghanliqi körünsun dep bu göherge sapal idishlarda qachilaqliq halda igidarliq qilimiz. **8** Mana biz herterepte qistilip qalduq, emma yenjilmiduq; temtirep qalduq, emma ümidsizlenmiduq; **9** ziyankeshlikke uchrawatimiz, emma hemdemsiz qalmiduq; yiqitilduq, emma halak bolmiduq; **10** Eysaning hayati ténimizde ayan qilinsun dep, herdaim ténimizde Eysaning ölümünü kötürüp yürimiz. **11** Chünki Eysaning hayati ölidighan etirimizde ayan qilinsun üçün, tirik qalghan bizler herdaim ölümge tapshurulmaqtimiz. **12** Shuning bilen bizde ölüm ishlewatidu, emma hayat silerde ishlewatidu. **13** We «Men ishendim, shunga söz qildim» dep yézilghandikidek iman-ishenchtikli rohqa ige bolup, bizmu ishenduq we shuning bilen söz qilimiz; **14** chünki Reb Eysani tirildürgen [Xuda] bizni Eysa bilen birge tirildüridu, shundaqla bizni siler bilen birge Öz aldigha hazir qilidu, dep bilimiz. **15** Chünki [bu] hemme ishlar siler üçündürki, téximu köp kishilerning wujudida éship tashquche béghishlan'ghan méhir-shepqet sewebidin köp kishilerningmu Xudani ulughlap éytqan teshekkürliri éship tashidu. **16** Shunga biz bel qoyuwetmeymiz; gerche tashqi insanliqimiz solashsimu, derheqiqet ichki insanliqimiz kündin-

kün'ge yéngilanmaqta. **17** Chünki bizning bir deqiqilik we yénik japa-musheqqetlirimiz biz üçün éship tashqan, menggülük, zor wezinlik shan-sherepni hasil qilidu. (aiōnios g166) **18** Shunga biz körün'gen ishlargha emes, belki körünmes ishlargha köz tikimiz; chünki körün'gen ishlar waqitliq, emma körünmes ishlar menggülüktur. (aiōnios g166)

5 Chünki bu zémin'gha tewe öyimiz, yeni bu chédirimiz yoqitilsimu, Xuda teripidin bolghan, insan qoli bilen yasalmighan bir öy, yeni asmanlarda ebediy bir makanimiz bardur dep bilimiz. (aiōnios g166) **2** Emdi bu [kona öyimizde] turghinimizda asmandiki öyimizni kiyiwélishqa zor intizar bilen ah urmaqtimiz **3** (berheq, [asmandiki öyimizni] kiyiwalsaq yalingach qalmaymiz). **4** Chünki mushu chédirda turghinimizda, éghrichiliqta ah urmaqtimiz; bu bizning yalingachlinishni xalighinimiz emes, belki kiyindürülüşni, yeni bizde ölidighan néme bolsa, uning hayat teripidin yutulushini xalaymiz. **5** Emdi bizni del mushu ishqa teyyarlighuchi bolsa Xudadur; U bizge «kapalet» bolghan Öz Rohinimu ata qildi. **6** Shuning bilen biz hemishe yureklik bolimiz; hemde ténimizde makan tutqinimizda Rebbin néri bolghan musapir bolimiz dep bilimiz **7** (chünki biz körüş sézimi bilen emes, étiqad bilen mangimiz); **8** biz yureklik bolup, shuningdek tendin néri bolup Reb bilen bille bir makanda bolushqa téximu xursenmiz. **9** Shuning bilen, meyli tende bolayli, tendin néri bolayli, uni xursen qilishni istek-nishan qilip intilimiz. **10** Chünki tende qilghan emellirimizni, yaxshiliq bolsun, yamanliq bolsun, herbirimizge qayturulushi üçün Mesihning soraq texti aldida hazir bolushimiz lazim bolidu. **11** Shuning bilen Rebning dehshitini bilgenlikimiz üçün, insanlarni ishendürüşke tirishimiz; lékin biz Xudagha ochuq-ashkarimiz, shuningdek silerning wijdaniglardimu ashkare tonulsaq dep ümid qilimen. **12** Biz hazir özimizni qaytidin silerge tewsiye qilghinimiz yoq, belki peqet silerde qelbdiki ishlardin emes, tashqi qiyapettin pexirlinidighanlarga bergüdek jawab bolsun dep, silerge bizlerdin pexirlinish imkaniyitini yaritip bériwatimiz. **13** Chünki ich-ichimizge sighmay qalghan bolsaqmu Xuda aldida shundaq bolduq, salmaq bolsaqmu siler üçün shundaq bolimiz. **14** Chünki Mesihning muhebbiti bizni [shundaq qilishqa] ündeydu; chünki biz birsi hemmeylen üçün öldi, shunga hemmeylennimu

öldi, dep hésablaymiz. **15** We U hemmeylenni dep öldi, buningdin meqset, hayot bolghanlar özliri üçhün emes, belki ularni dep ölüp tirilgüchi üçhün yashishi üçündür. **16** Shuning bilen biz buningdin keyin héchkimni insanlarche tonumaymiz; hetta biz Mesihni insanlarche tonughan bolsaq, buningdin keyin uni yene shundaq tonumaymiz. **17** Shunga emdi birsi Mesihde bolsa, u yéngi bir yaratilghuchidur! Kona ishlar ötüp, mana, hemme ish yéngi boldi! **18** We barliq ishlar Xudadindur; U bizni Mesih arqiliq Özige inaqulashturdi, shundaqla bizge inaqulashturush xizmitini tapshurdi: — **19** démek, Xuda Mesihde ademlerning itaetsizliklerini ularning eyibi bilen hésablashmay, alemni Özige inaqulashturdi; shuningdek bizge inaqulashturush xewirini amanet qilib tapshurdi. **20** Shunga xuddi Xuda biz arqiliq [ademlerdin inaqliqqa kélishni] ötünginidek, biz Mesihke wakaliten elchilerdurmiz; Mesihning ornida «Xudagha inaqulashturulghaysiler!» dep ötünimiz. **21** Gunahqa héch tonush bolmighan kishini Xuda bizni dep gunahning özi qildi; meqsiti shuki, bizning Uningda Xudaning heqqaniyliqi bolushimiz üçündür.

6 Emdi [Xudaning] hemkarliri süpitide silerdin Uning méhir-shepqitini qobul qilib turup uni bikargha ketküzmenglar dep ötünimiz **2** (chünki u: «Shapaet körsitilidighan bir peyette duayingni ijabet qilishni békitkenmen, nijat-qutulush yetküzüldighan bir künide Men sanga yordemde bolushumni békitkenmen» — dédi. Mana, hazir bolsa «shapaet körsitilidighan yaxshi peyt»; mana, hazir «nijat-qutulush küni»dur!). **3** [Rebning] xizmitige dagh keltürülmisun dep héchqandaq ishta héchkimning imanigha tosalghuluq qilmaymiz; **4** belki herbir ishta özimizni Xudaning xizmetkarliri süpitide nemune qilib yürimiz; zor chidamliq bilen, jebir-zulumlarda, japa-musheqqetlerde, bésim-qistaqlarda, **5** kamcha yarilirida, zindanlarda, qozghilang-topilanglar ichide, éghir méhnetlerde, tünesherde, roza tutushlarda, **6** pakliq bilen, bilimler bilen, sewr-taqetlik bilen, méhribanliqlar bilen, Muqeddes Roh bilen, saxtiliqsiz méhir-muhebbet bilen, **7** heqiqetning söz-kalami bilen, Xudaning küch-qudriti bilen, heqqaniyliqning ong-sol qollaridiki qoralliri bilen, **8** hem izzet-shöhrette hem haqaret ichide, töhmet hem teriplinishler ichide [özimizni Xudaning xizmekarliri süpitide namayan qilduq]; yalghanchilar dep qaralghan bolsaqmu semimiy-sadiq bolup, **9** namsiz bolduq-yu, emma

meshhormiz; öley dep qalduq-yu, emma mana, hayatturmiz; terbiyide jazalanduq-yu, emma ölümge mehkom qilinmiduq; **10** derd-elim tarttuq-yu, emma daim shad-xuramliqta turimiz; namrat bolghinimiz bilen, emma köp ademlerni bay qilghuchimiz; héchnémimiz yoq bolghini bilen, emma hemmige igidarmiz. **11** Silerge ochuq-yoruq sözliduq, ey Korintliqlar, bizning baghrimiz silerge keng échildi! **12** Siler biz tereptin qisilghan emes, lékin öz ich-baghringlarning tarliqidin qisilisiler; **13** emdi adil almashturushta bolup — (öz perzentlirimge sözligendek sözleymen) — baghringlarni bizgimu keng échinglar. **14** Étiqadsizlar bilen bir boyunturuqqa chétilip tengsizlikte bolmanglar; chünki heqqaniylik we qebihlik otturida qandaqmu ortaqliq bolsun? Yuruqluqning qarangghuluq bilen qandaq hemrahliqi bolsun? **15** Mesihning Bérial bilen néme inaqliqi bolsun? Ishen'güchining ishenmigüchi bilen qandaq ortaq nésiwisi bolsun? **16** Xudaning ibadetxanisining butlar bilen qandaq birliki bolsun? Chünki siler tirik Xudaning ibadetxanisidursiler — Xudaning: «Men ularda turimen, ularning arisida yürimen; ularning Xudasi bolimen we ular Méning xelqim bolidu» déginidek [siler Uning ibadetxanisidursiler]; **17** Shuning üçhün «Ularining arisidin chiqip kétinglar, Manga ayrilinglar», — deydu Reb, — «héch napak nersige tegküchi bolmanglar», «shundila Men silerni qobul qilimen», **18** we: «Men silerge Ata bolimen, siler Manga oghul-qizlirim bolisiler» — deydu Hemmige Qadir bolghan Reb.

7 Emdi bu wedilerge muyesser bolghandin keyin, i söyümlükler, özimizni etlerdiki hem rohtiki herxil paskiniliqtin tazilap, Xudaning qorqunchida özimizde [ayan qilin'ghan] pak-muqeddeslikni kamaletke yetküzeyli. **2** Bizni qobul qilghaysiler! Biz héchkinge zian-zexmet yetküzmiduq, héchkimni nabut qilmiduq, héchkimdin paydilanmiduq. **3** Mushularni dep, silerni eyiblimekchi emesmen; chünki men yuqirida éytqinimdek, siler qelbimizdidursilerki, biz siler bilen bille ölüshke, siler bilen bille yashashqa teyyarmiz. **4** Silerge baghligan ishenchim zor, silerdin bolghan pexrim zor; shuning üçhün righbet-tesellige tolduruldum, barliq japa-müshkülchiliklirimizde xushalliqim éship tashti. **5** Chünki berheq, Makédoniyeye kirginimizdimu etlirimiz héch aram tapalmay, hertereptin qisilip qalduq; sirtimizda jédel-küreshler, ichimizde qorqunchlar bar idi.

6 Emma chüshkünlerge righbet-teselli bergüchi Xuda bizge Titusning kélishi arqiliq righbet-teselli berdi; 7 tapqan righbet-tesellimiz peqet uning kélishi arqiliqla emes, belki uning silerdin tapqan righbet-tesellisi arqiliqmu boldi; chünki u silerning [bizge] zariqip telmürginginlarni, silerning hesritinglarni, silerning manga bolghan qizghin ghemxorluqunglarni éytip berdi; shuning bilen men téximu xushallandim. 8 Chünki gerche men silerni xétim bilen azabliqan bolsammu, men hazir uningdin pushayman qilmaymen; lékin eslide men shu xétimning silerni azabliqinini körüp pushayman qilghanidim (emeliyette, silerning azablinishinglar qisqighine bir mezgilla bolghan). 9 Emma hazir shadlinimen — azablan'ghininglardin emes, belki shu azabning silerni towa qildurghanliqidin shadlinimen; chünki silerning azablinishinglar Xudaning yolida idi; shuning bilen siler bizdin héch ziyan tartmidinglar. 10 Chünki Xudaning yolida bolghan azab-qayghu ademni hergiz pushayman qilmaydighan nijatqa bashlaydighan towigha élip baridu; emma bu dunyadiki azab-qayghu ademni ölümge élip baridu. 11 Chünki mana, del mushu ish, yeni Xudaning yolida azablinishinglar, silerge shunche köp estayidilli, özliringlarni eyibtin neqeder xalas qilish, shunche köp ghezep, shunche köp qorqunch, shunche köp teqezzarliq, shunche köp qizghinliq we jazalashqa shunche teyyar bolushni élip keldi! Siler bu ishning her teripide özünglarning eyibtin xalas bolushunglarni ispatlidinglar. 12 Emdi silerge [shu] xetni yazghan bolsammu, u xetni ziyan-zexmet qilghuchi kishi üçün emes, yaki ziyan-zexmet qilin'ghuchi kishi üçün emes, belki Xuda aldida bizge bolghan könglünglardiki qizghinliqning aranglarda ayan bolushi üçün yazdim. 13 Bu sewebtin biz righbet-tesellige érishtuq. We righbet-tessellimiz üstige biz Titusning xushalliqi tüpeylidin téximu zor shadlanduq; chünki uning rohi siler teripinglardin yéngilandi. 14 Chünki men siler toghranglarda birer ishta pexirlinip maxtighan bolsam, u ishta héch xijil qaldurulmidim; belki silerge éytqanlirimizning hemmisi heqiqet bolghinidek, bizning Titusqa silerni pexirlinip maxtishimizmu heqiqet bolup ispatlandi. 15 U silerning itaetmenlikinglarni, silerning uningdin qandaq eyemen'gen we titrigen halda uni qarshi alghininglarni esliginide, uning silerge baghliqan ich-baghridik muhebbetliri téximu éship tashidu. 16 Men

silerge herbir ishta ishenchim kamil bolghanliqidin shadlinimen.

8 Emma, i qérindashlar, biz silerge Xudaning Makédoniyedik jamaetlerge béghishliqan méhirshepqtini ayan qilmaqchimiz; 2 ular zor éghir japamusheqqette sinalghinida, qattiq namrat ehwalda éship tashqan shadliqi bilen ularning ochuq qolluqining bayliqi urghup chiqti; 3 chünki ularning küchining bariche, hetta küchidin artuq xeyrsaxawet qilghanliqigha özüm guwah. Ular ixtiyari bilen shundaq qilip, 4 bizdin muqeddes bendilerge shu yademde bolushning bextige we shériklikige muyesser bolushni qattiq ötündi; 5 shundaq qilip, ular kütkinimizdek emes, ümid qilghinimizdin éship özlirini awwal Rebge, andin Xudaning iradisi bilen bizgimu béghishlid; 6 shunga, Titus silerde [bu] méhribanliqni bashliqaniken, biz Titustin silerni buninggha néspdash qilip uni ada qilishqa ötündü. 7 Emma siler her terepte, yeni ishenchte, sözde, bilimde, toluq estayidilliqa hem bizge bolghan méhir-muhebbitinglarda ewzel bolghininglardek, mushu méhirlik ishtimu özünglarni ewzel körsitinglar. 8 Men bu gep bilen silerge buyruq qilmaqchi emesmen, belki bashqilarning qizghinliqi arqiliq muhebbitinglarning heqiqiylikini ispatlmaqchimen. 9 Chünki siler Rebbimiz Eysa Mesihning méhirshepqtini bilisiler — gerche u bay bolsimu, silerni dep yoqsul boldiki, siler uning yoqsulluqi arqiliq béyitilisiler. 10 Men bu toghruluq pikrimni otturigha qoyimen — bu silerge paydiliq, chünki siler aldinqi yilila iane qilishqa we shuninggha irade baghlashta yaxshi bashlidinglar. 11 Emdi hazir uni ada qilinglar; qizghin irade baghliqninglardek, bar dunyayinglar bilen shu ishqqa emel qilinglar. 12 Chünki [xeyrsaxawetke] bel baghliqninghichigha nisbeten, sowghining Xudagha yarighudek bolushi qolida yoqqa emes, belki qolida barigha baghliqtur. 13 Chünki bu bashqilarning yükini yéniklitimen dep, özünglarni qiynanglar déginim emes, 14 belki silerde artuq bolghini hazirche ularning kem yérini toldurghinidek, [künlerning biride] ularda artuq bolghini silerning kem yéringlarni tolduridu; shuning bilen tenglishidu. 15 Xuddi [muqeddes yazmilarda]: «Köp yighqanlarningkidin éship qalmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi» dep yézilghandek bolghay. 16 Emma Titusning qelbige silerge bolghan köyümümge oxshash köyümni salghan Xudagha teshekkürler bolghay; 17 chünki

u derheqiqet bizning iltimasimizni qobul qilghini bilen, özining silerge küchlük köyümi bolghachqa, u özlükidin yéninglarga bardi; **18** emma biz uninggha barliq jamaetler arisida xush xewer xizmitide teriplen'gen qérindashni hemrah qilip ewettuq; **19** shuningdek u peqet shu tereptila emes, belki jamaetler teripidin bu xeyrlik ish ta bizge hemseper bolushqa talliwélin'ghanidi. Emdi biz bu xeyr-saxawetni bolsa, Rebning shan-sheripini hem yardemdiki qizghinliqimizni körsitish üçün uni yetküzüsh xizmitide bolimiz; **20** shundaq qilip biz bu mol sowghini mes'ul bolup yetküzüshte herqandaq ademning bizning üstimizdin töhmet qilmasliqi üçün éhtiyat qilimiz. **21** Chünki biz peqet Rebning aldidila emes, belki insanlarning köz aldidimu ishimizni durus qilishqa köngül bölüp kéliwatimiz. **22** Biz yene ular bilen bille köp ishlarda intayin estayidilliqi nurghun qétim ispatlan'ghan qérindashni ewetmekchimiz; hazir uning silerge baghlighan zor ishenchi tüpeylidin uning intayin estayidilliqi téximu küchlük boldi. **23** Titus toghruluq soallar bolsa u méning hemrahim we xizmitinglarda bolghan hemkarimdur; bashqa ikki qérindashimiz bolsa, ular jamaetlarning elchiliri, Mesihning shan-sheripidur. **24** Shunga, jamaetlarning köz aldidila muhebbitinglarning ispatini, shundaqla bizning silerdin pexirlinshirimizning bikar emeslikini ulargha körsitinglar.

9 Chünki muqeddes bendilerning bu yarem xizmiti toghruluq silerge yene yézishimning hajiti yoq. **2** Chünki men silerning bu ishqqa qattiq bel baghlighinlarni bilimen; men bu toghruluq: Axayadikiler ötken yildin béri xeyr-sediqe bérishke teyyar turuwatidu, dep Makédoniyediki [qérindashlarga] pexirlinip maxtap kelmehtimen, shuning bilen silerning qizghinliqlar ularning köpinchisining [xeyr-sediqe] [bérishige] türtké boldi. **3** Lékin qérindashlarni ewetishtiki meqsitim silerning toghranglarda pexirlinip maxtishimning bu ishlarda bihude ish bolup qalmasliqi, silerning déginimdek teyyar bolup turushunglar üçündür. **4** Mubada Makédoniyedikiler men bilen bille barghinida, siler teyyarliqsiz bolsanglar, bu ishenchimiz wejidin biz xijaletke qaldurulimiz, siler sözsiz shundaq bolisiler. **5** Shu sewebtin men qérindashlardin yéninglarga bérrip silerdin bu wede qilghan xeyrlik ishni aldin'ala teyyarlap püttürüshini ötünüshni zörür

dep hésablidim; shundaqla bu silerdin birer nerse ündüriwélish bolmisun, belki méhribanliqlinglardin bolsun. **6** Emma buni [eslenglar]: Béchilliqla bilen az térighan az alidu, ochuq qolluq bilen térighini mol alidu. **7** Her adem héch qiynilip qalmay yaki mejburen emes, belki öz könglide pükkiniche bersun; chünki Xuda xushalliq bilen bergüchini yaxshi köridu. **8** Emma Xuda herbir iltipat-shapaetni silerge éship tashturushqa qadirdur; shuning bilen siler herdaim herterepte her éhtiyajqa teyyar quwwetlinisiler, kengrichilikte turup qolliringlar herxil güzel ishqqa yétidu. **9** [Muqeddes yazmilarda] pütülginidek: — «U öziningkini tarqatqan, U yoqsullargha sediqe bergen; Uning heqqaniyliqi menggüge turidu». (aiōn q165) **10** Emdi térighuchigha térighili uruq, yégili nan ata qilghuchi silerning tériydighan uruqliringlarni teminlep mol qilidu, heqqaniyliqlarning hosul-méwilirini köpeytidu. **11** Shuning bilen siler herqandaq ehwalda qoli ochuq bolushqa her terepte béyitilisiler, shuningdek bu ish biz arqiliq Xudagha köp teshekkürlerni élip baridu; **12** chünki bu xeyrlik xizmetni ada qilish peqet muqeddes bendilerning hajatlirini qandurupla qalmay, köp kishilerning Xudagha yetküzgen teshekkürlirini éship tashturidu. **13** Bu yarem xizmiti özliringlarning Mesihning xush xewirini étirap qilishinglardiki méwe bolghan itaetmenliklarga delil-ispat bolidu, shundaqla silerning mushu [hajatmen] bendilerge, shundaqla barliq ademlerge körsetken ochuq qolluq séxiyliqlinglardin ular Xudani ulughlaydu. **14** We Xudaning silerde tashqinlatqan ajayib méhir-shepqiti tüpeylidin, ular siler üçün dua-tilawet qilghinida, ular silerge telpünüp qattiq séghinip esleydu. **15** Uning til bilen ipadiligüsiz ajayib sowghisi üçün Xudagha teshekkür bolghay!

10 Emma özüm, siler bilen bille bolghanda muamilisi yumshaq, lékin silerdin ayrilghanda silerge qarita qattiq qolluq dep qaralghan menki Pawlus Mesihning yuwash-möminliki we mulayimliqi bilen silerdin ötünumen, **2** — shuni telep qilimenki, yéninglarga barghinimda, bizni «etler boyiche mangghanlar!» dep guman bilen qaraydighan bezilerge qarita oylighinimdek qattiq qolluq qilishqa méni mejbür qilmanglar; **3** gerche biz insaniy etlerde yürsekmu, biz etler boyiche jeng qilmaymiz. **4** Chünki jeng qorallirimiz etke tewe qorallar emes, belki Xuda teripidin qorghan-istihkamlarni gumran qilish

küchige ige qilin'ghan qorallardur; **5** biz ular bilan besmunazirilerni we Xudani tonushqa qarshilishishqa turgan herqandaq hakawur tosalghuni gumran qilimiz, shundaqla herbir oy-xiyallarni Mesihke béqindurup itaet qilishqa keltürimiz; **6** siler toluq itaet qilghandin kéyin, [aranglarda] qandaq itaetsizlik qalghan bolsa bularni jazalashqa teyyarmiz. **7** Siler peqet kóz aldinglardiki ishlarghila qaraydikensiler. Eger birsi özini Mesihke tewemen dep qarisa, u yene shuning üstige oylansunki, u Mesihke tewe bolghinigha oxshash, bizmu Uninggha tewedurmiz. **8** Chünki, Reb teripidin silerni nabut qilish üçün emes, belki étiqadlarni qurush üçün bizge amanet qilin'ghan hoquqimiz toghruluq téximu köp ziyadirek maxtansammu, buningda héch yerge qarap qalmaymen; **9** emdi men peqet xetlerdila silerni qorqatmaqchi emesmen; **10** chünki beziler: «Uning xetliri derweqe wezinlik hem küchlük; lékin u yétip kelgende salapetsiz, gépining tutami yoq bolidu» déyishidu. **11** Emdi bundaq xiyal qilghuchilar shuni bilip qoysunki, biz yiraqta bolghinimizda xetlerdiki sözimiz qandaq bolghan bolsa biz yétip barghinimizda emeliyitimizmu shundaq bolidu. **12** Chünki biz özimizni özini qaltis chaghlaidighanlar bilen bir qatargha qoyushqa yaki ular bilen sélishturushqa pétinmaymiz; shundaq kishiler özlirini özlirining ölchimi bilen ölchep, özlirini özliri bilen sélishturidighan bolup, heqiqeten eqilsizlardindur. **13** Biz emdi özimizge békitilgen ölchemdin halqip maxtinip yürginimiz yoq. Biz belki hemmini ölchigüchi Xuda bizge békitken xizmet dairisidiki ölchem, yeni silerning [xizmitinglarghimu] yétidighan ölchem bilen pexirlinimiz. **14** Chünki ölchimi silerning xizmitinglarga yetmeydighan kishilerdek, [xizmitinglarda bolghinimizda] dairimizdin halqip ketmeymiz, chünki biz Mesihning xush xewirini yetküzüshte [birinchi bolup] yéninglarghimu kelduq. **15** Biz xizmet dairimizdin halqip, bashqilarning singdürgen japa-ejirliri bilen maxtan'ghinimiz yoq; lékin biz silerning iman-étiqadlarning öskenséri aranglardiki xizmitimiz bizge békitilgen dairimiz ichide téximu ziyade kéngéytilsun dep ümid qilimiz; **16** shundaq bolghanda, biz silerdin téximu yiraq yerlerge xush xewerni yetküzüp jakarlaydighan bolimiz; teyyargha heyyar bolup, bashqilarning dairisidiki xizmet ejri bilen maxtinish bizge yat. **17** Emma «Pexirlinip maxtighuchi bolsa Rebdin pexirlinip

maxtishi kérek!». **18** Chünki özini teripligüchi emes, belki Reb teripligen kishi heqiqeten layaquetliktur.

11 [Maxtan'ghan] bu azghine exmeqliqimgha sewrchan bolghaysiler! Emdi siler manga sewrichanliq qilip kéliwatisiler. **2** Chünki men Xudadin kelgen otluq muhebbet bilen silerni [azdurushtardin] heset qilimen; chünki qizni bir ergila yatliq qilghandek, men silerni Mesihkila pak qiz süpitide hazir bolushqa wedileshtürgenmen. **3** Emma yilan Hawa'animizni hiyligerlikli bilen azdurghandek, oy-könglünglar Mesihke baghlan'ghan semimiy, sap wapaliqtin ézip bulghinishi mumkin dep ensireymen. **4** Chünki birsi kélip biz silerge héch jakarlap baqmighan bashqa bir Eysani jakarlisa, yaki qelbinglardin orun bergen Rohning ornigha bashqa bir rohqa orun bersenglar we siler qobul qilghan xush xewerdin bashqa bir «xush xewer»ni qobul qilsanglar, siler bu ishlargha ajayib sewr-taqet bilen ötüwérishinglar mumkin! **5** Halbuki, men özümni herqandaq ishta ashu «qaltis ulugh rosullar»din kem sanimaymen! **6** Gerche méning gep-sözlirim addiy bolsimu, bilim jehette men undaq emes; biz qiliwatqan herbir emellirimizde buni silerge her jehettin ispatlap roshen qilduq. **7** Emdi men silerni kötürilsun dep özümni töwen tutup, Xudaning xush xewirini heq telep qilmay jakarlap gunah qildimmu? **8** Men silerning xizmitinglarda bolushqa bashqa jamaetlerdin bulap-talap, ularning yardimini qobul qildim. **9** Siler bilen bille bolghan waqitlirimda, hajetmen bolghan bolsammu, men héchkimge éghirimni salghan emes (chünki Makédoniyedin kelgen qérindashlar méning kem-kütemni toluqlap berdi); herqandaq ishta özümni silerge yük bolup qélishdin saqlap keldim we buningdin kéyinmu shundaq qilimen. **10** Mesihning heqiqiti mende rast bolghandek, Axaya yurtlirida héchkimmu méni mushu maxtinishtin tosumaydu! **11** Néme üçün? Silerni yaxshi körmigenlikim üçünmu?! Xuda bilidu! **12** Lékin [bizge oxshash hésablinish] pursitini izdigüchilerning pursitini mehrum qilish üçün, shuningdek ular maxtinidighan ishlarda heqiqeten bizge oxshash bolsun dep, men néme qiliwatqan bolsam shuni qiliwérimen. **13** Chünki bundaq kishiler saxta rosullar, aldamchi xizmetkarlar, Mesihning rosullirining qiyapitige kirwalghanlardur. **14** Bu ish ejeblinerlik emes, chünki Sheytan özimu nurluq bir perishtining qiyapitige kirwalidu. **15** Shunga uning xizmetchiliriningmu özlirini heqqaniyliqning

xizmetchiliri qiyapitige kirgüzüwélishi ejeblinerlik ish emes; lékin ularning aqiwiti ózlrining ishligenlirige layiq bolidu. **16** Yene shuni éytimeyki, héCHKim méni exmeq dep hésablimisun; hetta eger méni shundaq dep qarisanqlarmu, emdi mendek exmeqni sewr qilip qobul qilghaysiler, shuning bilen özümму azghine maxtiniwalay. **17** Méning hazir bularni sözlishim Reb teripidin emes, belki özümning exmeqlerche yüreklik po étip maxtinisim, xalas. **18** Nurghun ademler insanlarche po étip maxtan'ghandikin, menmu maxtinip baqay. **19** Chünki özünqlar shunche dana bolghandin kéyin, siler exmeqlerge sewrtaqet qilishqa razi bolisiler! **20** Mesilen birsi silerni qul qiliwalsa, birsi silerni yutuwalasa, birsi silerdin nep alsa, birsi aldinglarda chongchiliq qilsa yaki yüzünglarga kachat salsa, siler uninggha yol qoyisiler. **21** Epsus, nomus qilip éytimeyki, biz undaq ishlargha ajizliq qilduq! Emma ular birer ishta maxtinisheqa pétin'ghan yerde (exmeqlerche sözlewatimen!) menmu shu ishta [maxtinisheqa] pétinimen. **22** Ular ibraniylarmu? Menmu shundaq. Ular Israillarmu? Menmu shundaq. Ular Ibrahimning neslimu? Menmu shundaq. **23** Ular Mesihning xizmetkarlirimu? (men eqildin azghanlardek sözlewatimen!); men téximu shundaq; ziyade köp zoruqup ishlidim, intayin köp derrilendim, intayin köp qétim qamaldim, köp qétim ölüm xewplirige duch keldim; **24** Yehudiylarning «bir kem qiriq qamcha» jazasigha besh qétim tartildim, **25** üç qétim tikenlik qamcha jazasini yédim, bir qétim chalma-késeK qilindim, üç qétim kéme hadisisige uchridim, bir kéche-kündüzni déngizda ötküzdüm. **26** Daim seperlerde bolimen; deryalarning xewplirini, qaraqchilarning xewplirini, yurtdashlirimning xewplirini, yat elliklarning xewplirini, sheherning xewpini, bayawanning xewplirini, déngizning xewplirini, saxta qérindashlar arisidiki xewplirini bashtin kechürdüm; **27** emgekler we japa ishlarda zoruqup, pat-pat tüneklerde, achliqta we usuzluqta, daim roza tutushlarda, soghuqlarda we yéling-yalingachliqta yürüp keldim. **28** Bu sirttiki ishlardin bashqa, ich-baghrimde barliq jamaetler üçün her küni üstümni bésip kéliwatqan ghemlerni yewatimen. **29** Herkim ajizlisa, men ajizlimidimmu? Herkim ézip putlashqan bolsa, men örtenmidimmu?! **30** Emdi eger maxtinisim zörür bolsa, öz ajizliqimni körsitidighan ishlar bilen maxtinimen. **31** Reb Eysaning Xuda-Atisi, menggü teshekkür-medhiyilerge layiq

Bolghuchigha ayanki, men yalghan éytmidim. (aiōn **g165**) **32** Demeshq shehiride padishah Aréttasning qol astidiki waliy méni tutush üçün, pütün Demeshq shehirini qattiq teqib astigha alghanidi. **33** Lékin men sépildiki bir kamardin séwet bilen peske chüshürülüp, uning qolidin qutulup qachtim.

12 [Epsus], maxtiniwérishning zörüriyeti bar. Gerche uning paydisi bolmisimu, men Rebdin kelgen alamet körünüşler we wehiyeler üstide toxtilay. **2** Mesihde bolghan bir ademni tonuymen; u on töt yil ilgiri (tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu bilmeymen, Xuda bilidu) üçinchi qat asman'gha kötürüldi. **3** Men shundaq bir kishini bilimen (tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu bilmeymen, Xuda bilidu) — **4** u jennetke kötürülüp, shu yerde til bilen ipadiligili bolmaydighan, insanlarning déyishi men'i qilin'ghan ajayip ishlarni anglidi. **5** Shundaq bir adem bilen maxtinimen, özüm heqqide bolsa ajizliqmdin bashqa birer ish bilen maxtanmaymen. **6** Hetta maxtinay désemmu exmeq hésablanmaymen; chünki men heqiqetni éytqan bolattim; emma birsi mende körginidin yaki men toghruluq anglighinidin méni (manga ashkarilan'ghan wehiylerning ghayet zor ulughluqi tüpeylidin) yuqiri oylap qalmisun dep özümni maxtinishtin yighdim. Mushu wehiylerning zor ulughluqi tüpeylidin körenglep ketmeslikim üçün etlirimge sanjilghan bir tiken, yeni méni urup tursun dep Sheytanning bir elchisi manga teqsim qilin'ghan; buning meqsiti, méning körenglep ketmeslikim üçündür. **8** Buning toghrisida u mendin ketsun dep Rebge üç qétim yélimdim; **9** lékin U manga: «Méning méhir-shepquitim sanga yéterlik; chünki Méning küch-Qudritim insanning ajizliqida toluq emelge ashurulidu» — dédi. Shunga men Mesihning küch-qudriti wujudumda tursun dep ajizliqlirimdin maxtinisheqni téximu xushluq bilen talliwalimen; **10** shunga men Mesih üçün ajizliqlarni, haqaretlerni, qiyinchiliqlarni, ziyankeshliklerni we azab-oqubetlerni xursenlik dep bilimen. Chünki qachan ajiz bolsam, shu chaghda küchlük bolimen. **11** Men [maxtinip] derweqe exmeq bolup qaldim! Lékin özünqlar méni buninggha mejbur qildinglar. Emeliyette eslide men siler teripinglardin teriplinisim kérek bolatti; chünki héch erzimes bolsammu, men héliqi «qaltis ulugh rosullar»din héch terepte héch ishta kem emesmen. **12** Derweqe men aranglarda bolghan chaghda rosulning bésharetlik

alametliri, hertereplik chidam-sewrchanliq ichide möjizilik alametler, karametler hem qudretlik möjiziler bilan emelde körsitilgen. **13** Silerni bashqa jamaatlerdin qaysi terepte töwen orun'gha qoydum? — peqetla özümnü silerning üstinglerge yük qilip artip qoymighinim bilenmu?! Méning bu adaletsizlikimni epu qilghaysiler! **14** Mana, hazir yéninglarga üçinchi qétim bérishqa teyyarmen, shuning bilen silerge héch yük éghirimni salghum yoq. Chünki izdiginim igilikinglar emes, belki özünglardur; perzentliri ata-anilar üçün emes, belki ata-anilar perzentliri üçün mal-mülük yighishi kérek. **15** Emdi jéninglar üçün igilikimdin xushluq bilen serp qilimen hemde özümnü serp qilimen — gerche men silerni qanche söygenséri men shunche az söyülsemmu. **16** Emdi shundaq bolghini bilen, men silerge héch yük bolghan emesmen; biraq héligerlik qilip, men silerni bablap qoydum! **17** Ejeba, men silerge ewetken ademlerning birersi arqiliq silerdin nep aldimmu?! **18** Men Titusni silerning yéninglarga bérishqa ündidim we yene héliqi qérindashnimu uning bilen bille ewettim. Titusning silerdin nep élip baqqan yéri barmu? Biz ikkiylen oxshash bir rohta yúriwatmamduq? Bizning basqan izimiz oxshash emesmiken? **19** Yaki siler ezeldin bizni «Ular aldimizda özlirini aqlap kéliwatidu» dep oylawatamsiler? [Ish undaq emes]. Biz peqet Mesihde bolup Xuda aldida sözlewatomiz; qiliwatqan hemme ishlar, i söyümlüklirim, silerning étiqadiglarini qurush üçündür. **20** Chünki men yéninglarga barghinimda, silerning ümid qilghan yérimdin chiqmay qélishinglardin, özümningmu silerning ümid qilghan yéringlardin chiqmay qélishimdin, yeni aranglarda ghowgha-jédel, hesetxorluq, ghezepnepret, menmenchilik, töhmetxorluq, gheywetxorluq, tekebburluq we parakendichilikler bolarmikin dep ensireymen; **21** — bu qétim silerning yéninglarga barghinimda, aranglardiki gunah sadir qilip, taki bügün'ge qeder ötküzgen napakliq, buzuqluq we shehwaniy ishlardin téxi towa qilmighan nurghun ademlerning sewebidin Xudayim méni aldinglarda töwen qilip qoyarmikin, shularning qilmishliri tüpeylidin matem tutmay turalmaymenmikin, dep ensireymen.

13 Bu yéninglarga üçinchi qétim bérishim bolidu. «Her bir höküm ikki-üch guwahchining aghzida ispatlinishi kérek». **2** Men ilgiri ikkinchi qétim yéninglarda bolghinimda burun gunah

sadir qilghanlarga hem qalghan hemminglarga shundaq éytqan, hazirmu silerdin néri bolsammu qaytidin aldın'ala agahlandurup éytimenki (siler Mesihning men arqiliq sözligenlikige ispat telep qilip kéliwatqininglar tüpeylidin), men barghinimda héchkimni ayimaymen; derweqe men arqiliq sözlewatomiz Mesih silerge nisbeten ajiz emes, belki aldinglarda intayin qudretliktur; **4** U derweqe ajizliqta kréstlen'gen bolsimu, lékin Xudaning qudriti bilen yenila hayat. Bizmu Uningda ajiz bolsaqmu, Xudaning silerge qaratqan qudriti bilen, Uninggha baghlinip hayat yashaymiz. **5** Emdi özünglarni étiqadta barmu-yoq dep tekshürüp körünglar; özünglarni sinap béqinglar! Siler Eysa Mesihning özünglarda bolghanliqini (sinaqtin shallinip qalmisanglar!) bilip yetmemsiler? **6** Emdi silerning bizning sinaqtin shallinip qalmighanliqimizni bilip qélishinglarni ümid qilimen. **7** Silerning héchqandaq rezillik qilmasliqinglar üçün Xudagha dua qilimiz; bu, bizning sinaqtin ötti dep qarilishimiz üçün emes — hetta sinaqtin ötmidi, dep qaralsaqmu, meyli — muhimi silerning durus bolghanni qilishinglar. **8** Chünki biz heqiqetke qarshi héch ish qilalmaymiz; némila qilsaq u beribir heqiqetni ayan qilidu, xalas. **9** Chünki biz ajiz bolsaqmu, silerning küchlük bolghininglardin shadlinimiz. Shuningdek biz yene shuninggha dua qilimizki, siler kamaletke yetküzülgeysiler. **10** Silerning yéninglarga barghinimda Reb manga ghulitish üçün emes, belki étiqadni qurush üçün amanet qilghan hoquqimni ishlitip silerge qattiq qolluqni körsetmeslikim üçün, men silerdin yiraqta bolghinimda mushularni yazdim. **11** Eng axirda, qérindashlar, shadlininglar; kamaletke yetküzülünglar, righbet-tesellide kücheytilinglar; bir oy, bir pikirde bolunglar; inaq-xatirjemlikte ötünglar; we méhir-muhebbet we inaq-xatirjemlikning Igsi Xuda siler bilen bille bolidu. **12** Bir-biringlar bilen pak söyüşler bilen salamlishinglar. **13** Barliq muqeddes bendilerdin silerge salam. **14** Rebbimiz Eysa Mesihning shapaiti, Xudaning méhir-muhebbiti we Muqeddes Rohning hemrah-hemdemliki silerge yar bolghay!

Galatyalilqlargha

1 Menki Pawlus, rosul bolghan (insanlar teripidin emes yaki insanlarning wasitisi bilen emes, belki Eysa Mesih we Uni ölgenlerdin tirildürgüchi Xuda'Ata teripidin teyinlen'gen) **2** we men bilen bille turuwatqan barliq qérindashlardin Galatiya ölkisidiki jamaetlerge salam. **3** Xuda'Ata we Rebbimiz Eysa Mesihdin silerge méhir-shepquet we xatirjemlik bolghay! **4** U Xuda'Atimizning iradisi boyiche bizni bu hazirqi rezil zamandin qutquzushqa Özini gunahlimiz üçün pida qildi; (aiōn g165) **5** Xudagha barliq shan-sherep ebedil-ebedgiche bolghay, amin! (aiōn g165) **6** Siler özünlarni Mesihning méhir-shepquiti arqiliq Chaqirghuchining yénidin shunche téz yiraqlashturup bashqiche bir xil «xush xewer»ge egiship kétiwatqinilargha intayin heyran qalmaqtimen! **7** Emeliyette u héchqandaq bashqa «xush xewer» emestur! — peqetla bezi kishiler silerni qaymaqturup, Mesihning xush xewirini burmilimaqchi bolghan, xalas. **8** Lékin hetta biz özimiz bolayli yaki asmandin chüshken perishte bolsun, birsi bizning silerge jakarlighinimizgha oxshimaydighan bashqa bir «xush xewer»ni silerge jakarlisa, béshigha lenet yaghsun! **9** Biz burun éytqinimizdek, hazir mu men shuni éytimenki, birsi silerning qobul qilghinilargha oxshimaydighan bashqa bir xush xewerni jakarlisa, béshigha lenet yaghsun! **10** Men Xudani ishendürüshüm kérekmu yaki insanlarni ishendürüshüm kérekmu? Yaki insanlarni xursen qilishim kérekmu? Men insanlarni xursen qilishni nishan qilghan bolsam, Mesihning quli bolmighan bolattim. **11** Emdi, i qérindashlar, silerge shuni uqturimenki, men jakarlaydighan xush xewer insanlardin kelgen emes. **12** Chünki men uni insandin qobul qilghinim yoq yaki birer kishi uni manga ögetkini yoq, belki Eysa Mesih manga wehiy arqiliq yetküzgen. **13** Chünki siler méning Yehudiylarning diniy yolida qandaq hayat kechürgenlikim toghruluq — méning Xudaning jamaitige esheddiy ziyankeshlik qilip uninggha buzghunchilik qilghanliqimni anglighansiler. **14** Hemde men Yehudiylarning diniy yolida élimizdiki nurghun tengtushlirimdin xélila aldida turattim we ata-bowilirimning en'nilirini saqlashqa pewqul'adde qizghin idim. **15** Emma anamning qorsiqidin tartip méni Ózi üçün ayrip, méhir-shepquiti arqiliq méni

chaqirghan Xuda Öz Oghlini eller arisida jakarlash üçün mende uni ashkarilashni layiq körginide, men héchqandaq qan-et igisi bilen meslihetleshmey, **17** yaki Yérusalémgha mendin ilgiri rosul bolghanlar bilen körüshüshke barmay, belki udul Erebian'gha atlandim. Kéyin Demeshqqe qaytip keldim. **18** Andin üç yildin kéyin Yérusalémgha Pétrus bilen tonushushqa bardim we uning qéshida on besh kün turdum. **19** Emma shu chaghda Rebning inisi Yaquptin bashqa rosullarning héchqaysisi bilen körüshmidim. **20** Mana, méning silerge hazir yazghinim Xuda aldida héch yalghan emes! **21** Kéyin, men Suriye we Kilikiye ölkilirige bardim. **22** Emma Yehudiyediki Mesihde bolghan jamaetler méni chirayimdin tonumaytti. **23** Ular peqet burun bizge ziyankeshlik qilghan ademning özi shu chaghda yoqatmaqchi bolghan étiqadni hazir xush xewer dep jakarlimaqa, dep anglighanidi; **24** shuningdek ular méning sewebimdin Xudani ulughlidi.

2 Yene buningdin on töt yil kéyin, men Barnabas bilen Yérusalémgha chiqtim; Titusnimu hemrah qilip bardim. **2** Men bir wehiyge binaen shu yerge barghanidim; we men bikar chapmighinimni yaki bikar chapmaywatqinimni jezmleshtürüsh üçün [Yérusalémdikilerning] aldida (emeliyette peqet «jamaetning tüwrükliri»deklerge ayrim halda) eller arisida jakarlaydighan xush xewerni bayan qildim. **3** Netijide, hetta manga hemrah bolghan Titus Yunanliq bolsimu, xetnini qobul qilishqa mejburlanmidi; **4** [shu chaghdkiki «xetne» mesilisi] bolsa, bizning Mesih Eysada muyesser bolghan hörlükümüzni nazaret qilish üçün arimizgha soqunup kiriwalghan, bizni qulluqqa chüshürüshmekchi bolup, yalghanchilik qilghan saxta qérindashlar tüpeylidin bolghanidi. **5** Lékin biz xush xewerning heqiqiti silerdin mehrum qilinmisun dep ulargha hetta bir saetchimu yol qoyghinimiz yoq; **6** lékin abruyluq hésablan'ghan ademlerdin bolsa (méning ularning néme ikenliki bilen karim yoq; Xuda héchqandaq insanning yüz xatirisini qilmaydu!) — mushu abruyluq [erbablar] dep sanalghanlarning mendiki [xush xewerge] qoshqini yoq idi. **7** Del eksiche, xush xewerni xetne qilin'ghanlarga yetküzüsh wezipisi Pétrusqa tapshurulghandek, xetnisizlerge yetküzüsh wezipisi manga tapshurulghan dep tonup yétip **8** (chünki Pétrusni xetniliklerge rosulluqqa Küchlendürgüchi bolsa, ménimu ellerge [rosul bolushqa] küchlendürgenidi), **9** manga

ata qilin'ghan shu méhir-shepqetni tonup yetken «jamaetning tüwrükli» hésablan'ghan Yaqup, Kéfas we Yuhannalar bolsa, siler ellerge béringlar, biz xetniliklerge barayli dep Barnabas bilen ikkimizge hemdemlik ong qolini bérishiti. **10** Ularning bizge peqet kembeghellerni untumanglar dégen birla telipi bar idi; men del bu ishqa qizghin bolup kéliwatattim. **11** Biraq, kéyin Pétrus Antakya shehirige kelgende, uning eyiblik ikenliki éniq bolghachqa, men uni yüzturane eyiblidim. **12** Chünki Yaqupning yénidin bezi ademler kélishtin ilgiri u yat ellikler bilen hemdastixan bolghanidi; biraq ular kelgende, xetniliklerdin qorqup [shu qérindashlardin] özini tartti. **13** Hetta bashqa Yehudiy [qérindashlar] uning bu saxtiliqigha qoshulup ketti; hetta Barnabasmu azdurulup ularning saxtipezlikige shérik boldi. **14** Emma men ularning xush xewerning heqiqiti boyiche durus mangmighanliqini körtüp, hemmeylenning aldidila Pétrusqa: «Sen Yehudiy turup, Yehudiylarning adetliri boyiche yashimay, belki yat elliklerde yashawatisen; shundaq turuqluq, némishqa sen yat elliklerni Yehudiylardek yashashqa zorlmaqchimusen?» — dédim, **15** we yene: «Biz [ikkimiz] tughulushimizdinla Yehudiyimiz, «gunahkar dep qaralghan yat ellikler»din emesimiz, **16** lékin insanning heqqaniy qilinishini Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen emes, belki Eysa Mesihning étiqad-sadaqetliki bilen bolidu, dep bilimiz. Shunga Tewrat qanunigha emel qilishqa intilish bilen emes, belki Mesihge baghlan'ghan étiqad bilen heqqaniy qilinishimiz üçün bizmu Mesih Eysagha étiqad qilduq — chünki héch et igisi Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen heqqaniy qilinmaydu» — dédim. **17** Emma Mesihthe heqqaniy qilinishqa izden'ginimizde, bizmu «gunahkar» dep ispatlan'ghan bolsaqmu, Mesih emdi gunahning xizmitide bolghuchimu?! Yaq, hergiz! **18** Emma men eslide ghulatqan nersilerni qaytidin qursam, özümni [Tewrat qanunigha] xilapliq qilghuchi dep ispatlap körsetken bolimen. **19** Chünki men Tewrat qanuni bilen Tewrat qanunigha nisbeten öldüm; netijide, men Xudagha yüzlinip yashawatimen. **20** Men Mesih bilen bille kréstlen'genmen, lékin mana, yashawatimen! Lékin yashawatqini men emes, belki mende turuwatqan Mesihdur. We méning hazir etlirimde yashawatqan hayat bolsa, méni söygen we men üçün Özini pida qilghan Xudaning Oghlining iman-étiqadidindur. **21** Men Xudaning méhir-

shepqitini bikar qiliwetmeymen; chünki heqqaniylik Tewrat qanuni arqiliq kélidighan bolsa, Mesihning ölüshi bikardin-bikar bolup qalatti.

3 I eqilsiz Galatiyalilar, köz aldinglarda Eysa Mesih éniq süretlen'gen, aranglarda kréstlen'gendek körün'geniken, kim silerni heqiqetke itaet qilishtin azdurup séhirlidi? **2** Men peqet shunila silerdin sorap bileyki: — Siler Rohni Tewrat qanunigha intilish arqiliq qobul qildinglarmu, yaki [xush xewerni] anglap, étiqad arqiliq qobul qildinglarmu? **3** Siler shunche eqilsizmu? Rohqa tayinip [hayatni] bashlighanikensiler, emdilikte et arqiliq kamaletke yetmekchimu? **4** Siler [étiqad yolida] bolghan shunche köp azab-oqubetlerni bikargha tarttinglarmu? Derweqe bikargha kettighu?! **5** Silerge Rohni Teminligüchi, aranglarda möjizilerni yaritiwatquchi bu karametlerni silerning Tewrat qanunigha intilip tayan'ghininglardin qilamdu, yaki anglighan xewerge baghlighan ishench-étiqadinglardin qilamdu? **6** [Muqeddes yazmilarda déyilgende]: «Ibrahim Xudagha étiqad qildi; bu uning heqqaniyliqi hésablandi». **7** Shuning üçün, shuni chüshinishinglar kérekki, étiqadting tughulghanlarla Ibrahimning heqiqiy perzentliridur. **8** Muqeddes yazmilarda Xudaning yat elliklerni Özige étiqad qilishi arqiliq ularni heqqaniy qilidighanliqi aldin'ala körülüp, Xudaning Ibrahimgha: «Sende barliq el-milletlerge bext ata qilinidu» dep xush xewerni aldin éytqanliqi xatirilen'genidi. **9** Shuning bilen, étiqadting bolghanlar étiqad qilghuchi Ibrahim bilen teng bext tapidu. **10** Lékin Tewrat qanunigha emel qilimiz dep yürgenler bolsa hemmisi lenetke qalidu. Chünki [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: «Tewrat qanunida yézilghan hemme emrlerge üzlüksiz emel qilmaywatqan herbir kishi lenetke qalidu». **11** Yene roshenki, héchkim Xudaning aldida qanun'gha intilish arqiliq heqqaniy qilinmaydu; chünki [muqeddes kitapta yézilghinidek]: — «Heqqaniy adem ishench-étiqadi bilen hayat bolidu». **12** Emma qanun yoli étiqad yoligha asatlan'ghan emes, belki [muqeddes kitapta]: — «Qanunning emrlirige emel qilghuchi shu ishlar bilen hayat bolidu» déyilgende. **13** Halbuki, Mesih bizni Tewrat qanunidiki lenettin hór qilish üçün ornimizda lenet bolup bedel töldi. Bu heqte [muqeddes yazmilarda]: «Yaghachqa ésilghan herbir kishi lenetke qalghan hésablansun» dep yézilghan. **14** Shuning bilen Mesih Eysa arqiliq Ibrahimgha ata qilin'ghan bext yat elliklergimu keltürülüp, biz wede

qilin'ghan Rohni étiqad arqiliq qobul qilalaymiz. **15** Qérindashlar, men insanlarче sözleymen; hetta insanlar arisida özara ehde tüzülsimu, bashqa héchkim uni yoqqa chiqiriwélmeydu yaki uninggha birer nerse qoshalmaydu. **16** Shuningdek, [Xudaning ehdisidiki] wediler Ibrahim we uning neslige éytilghan. [Muqeddes kitabta] U: «we séning nesilliringge», (yeni, köp kishilerge) démeydu, belki «séning neslingge», (yeni yalghuz bir kishigila), deydu — bu «nesil» Mesihdur. **17** Men shuni démekchimenki, Xudaning Mesihke aldın tüzgen bir ehdisini töt yüz ottuz yildin kéyin chüshürülgen Tewrat qanuni emeldin qalduralmaydu, Xudaning bu wedisini héch bikar qilalmaydu. **18** Chünki [wede qilin'ghan] miras qanun'gha asatlan'ghan bolsa, mana u Xudaning wedisige asatlan'ghan bolmaytti; lékin Xuda shapaet bilen uni Ibrahimgha wede arqiliq ata qilghan. **19** Undaқта, Tewrat qanunini chüshürüshtiki meqset néme? U bolsa, insanlarning itaetsizlikliri tüpeylidin, Xudaning mirasi wede Qilin'ghuchi, yeni Ibrahimning nesli dunyagha kelgüche qoshumche qilip bérilgen; u perishtiler arqiliq bir wasitichining qoli bilen békitilip yolgha qoyulghan. **20** Emma «wasitichi» bir terepningla wasitichisi emes (belki ikki terepningkidur), lékin Xuda Özi peqet birdur. **21** Undaқта, Tewrat qanuni Xudaning wedilirige zitmu? Yaq, hergiz! Eger birer qanun insanlarni hayatliqqa érishtüreleydighan bolsa, undaқта heqqaniylik jezmen shu qanun'gha asatlan'ghan bolatti. **22** Halbuki, muqeddes yazmilar pütkül alemni gunahning ilkige qamap qoyghan; buningdiki meqset, Eysa Mesihning sadaqet-étiqadi arqiliq wedining étiqad qilghuchilargha bérilishi üçündür. **23** Lékin étiqad yoli kélip ashkare bolghuche, biz Tewrat qanuni teripidin qoghdilip, ashkare bolidighan étiqadni kütüşhke qamap qoyulghaniduq. **24** Shu teriqide, bizning étiqad arqiliq heqqaniy qilinishimiz üçün Tewrat qanuni bizge «terbiyiligüchi» bolup, bizni Mesihke yéteklidi. **25** Lékin étiqad yoli ashkara bolup, biz emdi yene «terbiyiligüchi»ning nazaritide emesimiz. **26** Chünki hemminglar Mesih Eysagha étiqad qilish arqiliq Xudaning oghulliri boldunglar. **27** Chünki herqaysinglar Mesihge kirishke chömüldürülgen bolsanglar, Mesihni kiyiwalghan boldunglar. **28** Mesihde ne Yehudiy bolmaydu ne Grék bolmaydu, ne qul bolmaydu ne hör bolmaydu, ne er bolmaydu ne ayal bolmaydu, hemminglar Mesih Eysada bir

bolisiler. **29** Siler Mesihke mensup bolghanikensiler, silermu Ibrahimning nesli bolisiler we uninggha wede qilin'ghan [bext-saadetke] mirasxordursiler.

4 Yene shuni éytimeyki: Gerche bir bala pütün mülükning igisi bolsimu, mirasxor gödek waqitlirida taki atisi belgiligen waqit toshmighuche, u öz öyidiki quldin perqi bolmaydu. Chünki u yenila xojidarlar we bala baqquchilarning bashqurushida bolidu. **3** Shuninggha oxshash, bizmu gödek waqtimizda, bu dunyadiki «asasiy qaide-qanuniyetler» astida qul bolghaniduq. **4** Lékin, waqit-saiti toluq toshqanda, Xuda Öz Oghlini [bu dunyagha] ewetti. U bir ayal kishidin tughulghan, shuningdek Tewrat qanuni astida tughulghanidi. **5** Buningdiki meqset, Xuda Tewrat qanuni astida yashighan [bizlerni] bedel tölep hörlükke chiqirip, bizning oghulluqqa qobul qilinishimiz üçündür. **6** Hem siler Uning oghulliri bolghanliqinglar üçün, Xuda Öz Oghlining: «Abba! Atam!» dep chaqirghuchi Rohini ewetip qelbimizge saldi. **7** Shuning üçün, siler hazir qul emes, belki oghulliridursiler; oghulliri bolghanikensiler, Xuda arqiliq Özige mirasxor bolisiler. **8** Burun, Xudani tonumighan waqtinglarda derweqe yalghan ilahlarning qulluqigha tutulghansiler. **9** Emdilikte, hazir [heqiqiy] Xudani tonughanikensiler, — yaki éniqraq qilip éytqanda, Xuda teripidin tonulghanikensiler, emdi siler néme dep bu dunyadiki küchsiz, ebejq erzimes «asasiy qaide-qanuniyetler»ge qarap yanisiler? Ularning qulluqigha yéngiwashtin qaytishni xalamsiler? **10** Siler alahide kün, ay, pesil we yillarni étiwargha élip xatirileshke bashlidinglar! **11** Men ilgiri silerge singdürgen ejrim bikar kétermikin, dep siler üçün ensirewatimen. **12** Qérindashlar, men shuni silerdin ötünimenki, manga oxshash bolunglar; chünki men silerge oxshash boldum. Siler eslide manga héch azar yetküzmigenidinglar. **13** Emma silerge melumki, etlirimdiki bir zeiplik tüpeylidin, men xush xewerni silerge birinchi qétim yetküzgenidim. **14** U chaghda, etlirimdiki bu zeiplik silerge nisbeten sinaqtek bolsimu, lékin siler méni kemsitmidinglar yaki chetke qaqmidinglar. Eksiche, méni Xuda ewetken bir perishtini, hetta Mesih Eysa özini kütkendek kütüwalinglar. **15** U chaghdiki bext-berikitinglar emdi nege ketti?! Men silerge guwahchi bolup éyталaymenki, u chaghda siler mumkin bolsa, manga közliringlarni oyup bérishkimu razi idinglar! **16** Emdilikte, silerge heqiqetni sözligenlikim üçün düşmininglarga

aylinip qaldimmi? 17 [Men éytip ötken] héliqi ademler silerge qizghinliq körsitidu, emma niyiti durus emes; ular peqet silerni [nijatning] sirtigha chiqirip, qizghinliqlarni özlirige qaritwalmaqchi. 18 Emma men siler bilen birge bolghan waqitlardila emes, belki daim yaxshi ishqa qizghinliq qilishning özi yaxshidir, elwette. 19 Söyümlük balilirim! Mesih silerde töreldürülgüche men siler üçhün tolghaq azablrini yene bir qétim tartiwatimen! 20 Méning hazirla yéninglarga bérip, silerge bashqiche teleppuz bilen sözligüm kéliwatidu; chünki bu ehwalnglar toghruluq néme qilishni zadila bilmeywatimen! 21 I Tewrat qanunining ilkide yashashni xalaydighanlar, silerdin shuni sorap baqay, siler Tewratning özide néme déyilgenlikige qulaq salmamsiler? 22 Tewrat, Ibrahimning ikki oghli bolup, biri dédektin, yene biri hör ayalidin bolghan, dep xatirilen'gen. 23 Dédektin bolghan oghul «et bilen» tughulghan; hör ayalidin bolghan oghul bolsa Xudaning wedisi arqiliq tughulghandur. 24 Bu ikki ishni bir oxshitish dégili bolidu. Bu ikki ayal [Xudaning insanlar bilen] tüzgen ikki ehdisining wekilidur. Birinchi ehde Sinay [téghidin] kélip, derheqiqet balilirini qulluqta bolushqa tughidu; mana Hejer uninggha wekildur; 25 démek, Hejer bolsa Erebandiki Sinay téghigha simwol qilinip, yeni bügünki Yérusalémgha oxshitilidu; chünki u sheher we uning baliliri qulluqta turmaqta. 26 Emma yuqiridin bolghan Yérusalém hördur, u hemmimizning anisidur; 27 Chünki, [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: — «Xushal bol, i perzent körmigen tughmas ayal! Tentene qilip yangrat, towla, i tolghaq tutup baqimighan! — Chünki ghérib ayalning baliliri éri bar ayalningkidin köptur!» 28 Emdi i qérindashlar, Ishaq Xudaning wedisidin tughulghandek bizmu Xudaning wedisi boyiche tughulghan perzentlerimiz. 29 Lékin u chaghda «etlerdin tughulghan» bala «rohtin tughulghan» baligha ziyankeshlik qilghinidek, hazir shundaq bolidu. 30 Lékin muqeddes yazmilarda néme déyilgen? Uningda: «Sen bu dédikingni oghli bilen qoshup heydiwet! Chünki dédektin tapqan oghul hergiz hör ayalingdin bolghan oghul bilen mirasqa ortaq bolmaydu!» dep pütülgen. 31 Emdi, qérindashlar, biz dédekning emes, belki hör ayalning perzentliridurmiz. Mesih bizni hörlükte yashisun dep hör qildi. Shuning bilen uningda tapan tirep turunglar we qulluqning boyunturuqigha qaytidin qisilip qalmanglar.

5 Mana, menki Pawlus silerge shuni éytip qoyayki, eger siler xetne qobul qilsanglar, u chaghda Mesihning silerge héchqandaq paydisi qalmaydu. 3 Men xetnini qobul qilghan herbir kishige yene agahlandurup heqiqetni éytip qoyayki, ularning Tewratniki barliq emr-belgilimilerge [toluq emel qilish] mejburiyiti bardur. 4 Ey Tewrat qanuni arqiliq özümni heqqaniy adem qilay dégenler, herbinglar Mesihdin ayrilip, mehrum bolup, [Xudaning] shapaitidin chiqip, yiqilip uningdin qaldinglar. 5 Chünki Rohqa tayinip heqqaniyliqqa baghlan'ghan arzu-armanni étiqad bilen telpünüp kütmektimiz. 6 Chünki Mesih Eysada xetnilik küchke ige emes, xetnisizlikmu küchke ige emes, küchke ige bolghini peqet muhebbet arqiliq ish qilidighan étiqadur. 7 Siler obdan chépip méngiwatqanidinglar; biraq kim silerni heqiqetke itaet qilishtin tosuwaldi? 8 Bundaq qayil qilish amili silerni Chaqirghuchidin bolghan emes! 9 «Kichikkine xémirturuch pütkül xémirni boldurup yoghinitidu!» 10 Özüm Rebge qarap qayil boldumki, silermu bu ishta héch bashqiche oyda bolmaysiler. Emma silerni qaymuqturuwatqan kim bolushidin qet'inyezer, u choqum tégishlik jazasini tartidu. 11 Qérindashlar, eger men «xetne qilinish kérek» dep jakarlap yürgen bolsam, undaqta men bügünki kün'giche yene néme üçhün [Yehudiylardin] ziyankeshlikke uchrup kélimen? Eger shundaq qilghan bolsam, «krést bizarliqi» yoq qilinatti! 12 Silerni qutritiwatqan bu ademler özlirini axta qiliwetsun deymen! 13 Chünki qérindashlar, siler erkinlikke chaqirildinglar. Lékin erkinlikinglarni etlerning arzu-heweslirige qandurushning bahanisi qilmanglar, belki méhir-muhebbet bilen bir-biringlarning qulluqida bolunglar. 14 Chünki pütkül Tewrat qanuni «Qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen birla emrde emel qilinidu. 15 Lékin pexes bolunglarki, bir-biringlarni chishlep tartip yalmap yürüp, bir-biringlardin yutulup ketmenglar yene! 16 Emma shuni deymenki — [Muqeddes] Rohta ménginglar, we shu chaghda siler etlerning arzu-heweslirige yol qoymaysiler. 17 Chünki et Rohqa zit bolghan ishlarni arzu qilidu, we Roh etke zit bolghan ishlarni arzu qilidu. Ular ikkisi bir-birige qarimuqarshidur; netijide, özunglar arzu qilghan ishlarni qilalmaysiler. 18 Wehalenki, siler Rohning yétekchilikide bolsanglar, u chaghda Tewrat qanunining ilkide bolmaysiler. 19 Emdi etning emelliri roshenki — zinaxorluq, buzuqluq,

napakliq, shehwaniqliq, 20 butpereslik, séhirgerlik, öchmenlikler, jédeller, qizghanchuqluqlar, ghezepeler, riqabetlishishler, bölgünchilikler, guruhwazliqlar, 21 hesetxorluqlar, qatilliqlar, haraqkeshlikler, eyshishretler qatarliq ishlardur; bu ishlar toghruluq burunqi éytqinimdek hazir yene bir qétim agahlandurimenki, bundaq ishlarni qilghuchilar Xudaning padishahliqigha mirasliq qilmaydu. 22 Wehalenki, Rohning méwisi bolsa méhir-muhebbet, shad-xuramliq, xatirjemlik, sewr-taqet, méhribanliq, yaxshiliq, ishench-sadiqliq, 23 mömin-mulayimliq we özini tutuwélishstin ibaret. Mushundaq ishlarni tosidighan héchqandaq qanun yoqtur. 24 Lékin Mesihke mensup bolghanlar etlirini, shundaqla uningdiki ishqlar we hem heweslerni teng kréstligen bolidu. 25 Rohta yashawatqan bolsaq, Rohqa egiship mangayli. 26 Bir-birimizni renjitip, bir-birimizge heset qilip, hakawur shöhretpereslerdin bolmayli.

6 Qérindashlar, aranglardin birsining hazir mu bir gunah-sewenlik sadir qiliwatqanliqi bayqalghan bolsa, aranglardiki rohiy kishiler yuwash-mulayimliq rohi bilen uni yolidin qayturup kélinglar. Shuning bilen bir waqitta, özünglarningmu azdurulup ketmeslikinglarga diqqet qilinglar. 2 Bir-biringlarning éghirchiliqini kötürüinglar. Shundaq qilsanglar, Mesihning qanunigha emel qilghan bolisiler. 3 Chünki birsining tarazigha toxtighudek ishi bolmay turup özini tarazigha toxtighudek dep chaghlisa, u öz-özini aldighanliq, xalas. 4 Lékin herkim öz emeliyitige qarap tekshürüp baqsun; shuning bilen bashqilarningkidin emes, belki öz emelliridinla pexirlen'güdek ish bolsa, pexirlense bolidu. 5 Chünki herbir adem öz yükini kötürüshi kérek. 6 Xudaning söz-kalamidin telim alghuchi özige telim bergüchini özide bar bolghan yaxshi nersilerdin ortaq behrimen qilsun. 7 Öz-özünglarni aldimanglar — Xudani aldap exmeq qilghili bolmaydu; chünki kim néme térisa, shuni alidu. 8 Öz etlirining arzu-heweslirini qandurushqa uruq chachqan kishi öz etliridin chiriklik hosulini alidu. Lékin Rohni xursen qilish üçhün uruq chachqan kishi bolsa Rohtin menggülük hayat alidu. (aiōnios g166) 9 Shunga, yaxshi ishlarni qilishtin harmayli. Uninggha érinmisek waqti-saiti toshqanda choqum hosul alalaymiz. 10 Shu sewebtin, bizde purset bolsila, hemmeylen'ge, bolupmu étiqadtiki ailige mensup bolghanlarga yaxshi ishlarni qilip béreyli. 11 Mana, öz qolum bilen shunche chong

herpler bilen yazghinimgha qaranglar! 12 Silerge xetnini qobul qilishni mejburlimaqchi bolghanlar, ularning herbiri peqet özlirining tashqi qiyapitini perdazlap körsetmekchi bolghan, xalas; ularning bu meqsiti peqet «Mesihning krésti» tüpeylidin bolghan ziyankeshliktin qéchishtin ibaret, xalas. 13 Chünki ular özlirimu xetne qilin'ghini bilen Tewrat qanunigha emel qilmaydu; lékin ular etliringlardin maxtinish üçhün beribir silerni xetnini qobul qildurmaqchi bolidu. 14 Özümni élip éytsam, Rebbimiz Eysa Mesihning krésttiki [ölümi]din bashqa héch ish bilen maxtanmighaymen! Chünki Uning krésti wasitisidin bu dunya manga nisbeten kréstlen'gen we menmu bu dunyagha nisbeten kréstlen'genmen. 15 Chünki Mesih Eysada ne xetnilik ne xetnisizlik dégenler küchke ige emestur; birdinbir küchke ige bolidighini peqet yéngi bir yaralghuchidur! 16 Bu qaide boyiche mangidighanlarga, ularning hemmisige we Xudaning Israiligha xatirjemlik we rehim-sheppet bolghay! 17 Buningdin kéyin héchkim bu ishlar bilen yene méni aware qilmisun! Chünki men öz bedinimde Eysaning yara izlirini kötürimen! 18 Qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-sheppiti rohinglarga yar bolghay! Amin!

Efesusluqlarga

1 Xudaning iradisi bilan, Mesih Eysaning rosuli bolghan menki Pawlustin Efesusta turuwatqan muqeddes bendilerge, yeni Mesih Eysada ixlasmen bolghanlarga salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihning silerge méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay! **3** Bizni Mesihning ershlerde barliq rohiy bext-beriketler bilan beriketligen, Rebbimiz Eysa Mesihning Xudasi hem Atisi mubarek bolghay! **4** Chünki U bizni, muhebbet ichide bolup Özining aldida pak-muqeddes, daghsiz turushimiz üçün alem apiride qilinmay turupla talliwalghanidi; **5** U Öz iradisige yaqqini boyiche bizni aldin'ala Eysa Mesih arqiliq Özige oghulluqqa qobul qilishqa békitkenidi; **6** bu ishta Uning méhir-shepqtining ulughluqigha medhiye oqulidu; chünki U méhir-shepqtini bilan bizni Öz söyginide shapaetlendirgenidi. **7** Biz Uningda [Atining] méhir-shepqtining molluqi bilan Uning qéni arqiliq qulluqtin hör qilinishqa, itaetsizlikirimizge qarita kechürümge muyesser bolduq; **8** U [bu méhir-shepqtini] barliq danaliq hem pem-paraset bilan bizge zor tartuqlidiki, **9** — U Öz könglige pükken güzel xahishi boyiche iradisidiki sirni, yeni waqit-zamanlarning piship yétilishini idare qilishi bilan barliq mewjudatlarga, yeni ershlerde bolghanning hemmisige, zéminda bolghanning hemmisige Mesihni bash qilip ularni Mesihning jem qilish meqsitini bizge ayan qildi; **11** Uningda bizmu Xudagha miras qilin'ghan; biz shu meqsette barliq ishlarni eqil-iradisi boyiche idare qilghuchining nishani bilan shu ishq aldin'ala békitilgeniduq; **12** shuning bilan Mesihni awwal tayanch qilghan bizler Uning shan-sheripining ulughluqini namayan qilghuchi bolduq; **13** heqiqetning kalam-sözini, yeni nijatinglardiki xush xewerni anglap silermu Uninggha tayandinglar — we Uninggha ishen'gininglarda, siler wede qilin'ghan Muqeddes Roh bilen möhürlendinglar. **14** Xudaning shan-sheripining ulughluqi namayan qilinip, igiliki üzüil-késil hör-nijat qilin'ghuche, Muqeddes Roh mirasimizning «kapalet»i bolidu. **15** Shuning bilan, silerning Reb Eysagha baghlighan étiqadinglar we barliq muqeddes bendilerge bolghan muhebbetinglar toghruluq anglighandin tartip, **16** dualirimda silerni eslep, siler üçün rehmaet éytishni toxtatmidim; **17** tileydighinim shuki, Rebbimiz Eysa Mesihning Xudasi, shan-sherepning Igisi bolghan Ata silerning

Uni toluq bilishinglarga danaliq hem wehiyni özleshtürgüchi rohni ata qilghay, **18** shuning bilen silerning qelbtiki közliringlar roshenliship, Uning chaqiriqigha baghlan'ghan ümidning némilikini, Uning muqeddes bendiliride bolghan shereplik mirasining qimmetliklikini **19** we Uning ishen'güchi bizlerge zor küchi bilan qaratqan qudratining hésabsiz büyüklükini bilip yetkeysiler; **20** del shu qudratni U Mesihni ölümün tirildürüp, ershlerde Özining ong yénida olturghuzghinida Uningda yürgüzgenidi; **21** peqet bu zamandila emes, belki kelgüsi zamandimu Uni barliq hökümraniqtin, hoquqtin, küch-qudratning, xojayinliqtin we barliq tilgha élinidighan herqandaq nam-shereptin köp üstün qoyghan; (aiōn g165) **22** barliq mewjudatlarni Uning putliri astigha qoyup, jamaet üçün Uni hemmige bash bolushqa ata qilghan. **23** Jamaet bolsa Uning téni, yeni hemmini hemme jehettin Toldurghuchining mukemmel jewhiridur.

2 We siler bolsanglar, qebihlikliringlar hem gunahliringlarda ölgen bolup, **2** bu dunyaning dewrige egiship, hawaning hoquqini tutqan hökümdargha, yeni bügünki künde itaetsizliktin bolghan perzentlerni qutritiwatqan rohqa egiship, bu ishlarda ilgiri mangghansiler; (aiōn g165) **3** biz herbirimizmu ilgiri shularning arisida etlimimizdiki shehwet-heweslerde hayat ötküzgenimiz, etlimimiz hem öz oy-xiyalimizning xahishlirigha emel qilip, bashqilargha oxshash, mahiyette «ghezpetiki perzentler» bolghanimiz; **4** biraq Xuda, mol rehim-shepqtini körsetküchi bolup, bizni söygende bizge körsetken alembexsh méhir-muhebbiti tüpeylidin, — **5** hetta itaetsizliklerde ölgen waqtimizdimu, bizge Mesih bilen bille jan kirgüzüp (méhir-shepqtin qutquzdunglar!), **6** bizni Uning bilen bille tirildürüp, ershlerde Mesih Eysa bilen bille olturghuzghan; **7** meqsiti kelgüsi zamanlarda Uning Mesih Eysada bizge qaritilghan méhribanliqi bilen ipadilen'gen shapaetining shunche ghayet zor ikenlikini kösitishtin ibarettur; (aiōn g165) **8** chünki siler shepqtin bilenla ishench arqiliq qutquzdunglar. Bu ish özünglardin kelgen ish emes, belki Xudadin kelgen iltipat, **9** u zadila ademlerning emel-ejridin kelmeydu, bu hem héchkimning maxtanmasliqi üçündür. **10** Chünki biz Xudaning ishligen hüniridurmiz, xeyrax ishlar üçün Mesih Eysada yaritilghanimiz; Xuda esli bizning ularda méngishimiz üçün bu ishlarni aldin'ala teyyarlighanidi. **11** Shunga

siler eslide etliringlarga asasen «yat eller» dep hésablan'ghininglarni, — insanning qoli bilen etliride «xetne qilin'ghanlar» dep atalghanlar teripidin «xetnisiz» dep atalghanliqninglarni, 12 shundaqla shu chaghda Mesihsiz bolup, Israilning puqraliqining sirtida turup, wedilerni élip kelgüchi ehdilerni yat bilip, bu dunyada ümidsiz hem xudasiz yashighininglarni ésinglarda tutunglar; 13 lékin esli yiraqlarda bolghan siler hazir Mesihning qéni arqiliq yéqin qilindinglar; 14 chünki U bizning inaqliqimizdur, U ikki terepni bir qilip otturidiki ara tamni chéqiwetti; 15 yeni, Öz etliri arqiliq öchmenlikni tügitip, belgilimilerni körsetken, emrlerni yetküzgen qanunni bikar qilip, ikki terepni Özide yéngi bir adem qilip yaratti, shuning bilen inaqliqni apiride qildi; 16 kréstke mixlinip mushuning wasitisi bilen öchmenlikni qetl qilip, ikkisini bir tende Xuda bilen epleshtürdi; 17 andin U kélip, yiraqlarda turghan silergimu inaqliq xush xewirini jakarlidi, yéqindikilergimu inaqliqni jakarlidi. 18 Chünki her ikkimizning Uning arqiliq bir Rohta Ata aldigha kirish hoquqimiz bardur. 19 Shunga shuningdin bashlap siler musapirlar, yaqa yurttikiler emes, belki muqeddes bendilerge wetendash bolisiler, Xudaning öyidikiliridin bolisiler; 20 siler rosullar we peyghemberler bolghan ulning üstige qurulmaqtisiler; binaning «burjek téshi» bolsa Eysa Mesih Özidur; 21 Uningda pütkül bina puxta jipsilashturulup, Rebde muqeddes bir ibadexana bolushqa ösip barmaqta. 22 Silermu [qoshulup] Uningda Xudaning bir turalghusi bolushqa Rohta birleshtürülüp qurulmaqtisiler.

3 Shu sewebtin siler «yat eldikiler» üçün Mesih Eysaning mehbusi bolghan menki Pawlus — 2 (siler belkim manga tapshurulghan, silerge Xudaning shepqitini élip baridighan ghojidarliqim toghruluq, 3 yeni Uning manga wehiy bilen sirmi ayan qilghanliqi toghruluq xewerdar bolushunglar mumkin (men bu toghrisida ilgiri az-paz yazghanidim; 4 siler uni oqughininglarda, Mesihning siri toghruluq yorutulghanliqimni bilip yétisiler) 5 ilgiriki dewrlerde bu sir insan balilirigha Uning muqeddes rosulliri we peyghemberlirige Roh arqiliq hazirqidek éniq wehiy qilin'ghandek, ayan qilin'ghan emes. 6 Démek, xush xewer arqiliq «yat eldikiler»din bolghanlarmu ortaq mirasxorlar, tendiki ortaq ezalar, Mesih Eysada bolghan wedidin ortaq behrimen bolghuchilar bolidu; 7 Xudaning shepqiti manga élip kelgen iltipat bilen,

Uning küch-qudriting yürgüzülüshi bilen, men bu ishqa xizmetkar qilip teyinlendim; 8 manga — muqeddes bendiliri ichidiki eng töwinidinmu töwen bolghan manga mushu iltipat, yeni eller arisida Mesihning mölcherligüsiz bayliqliri toghruluq xush xewer jakarlash 9 we shundaqla hemmini yaratqan Xudada yoshurun bolup kelgen bu sirning qandaq emelge ashurulushi toghruluq hemmeylenni yorutush xizmiti amanet qilindi. (aiñon g165) 10 Buning meqsiti ershlerde bolghan hökümrانlarga hem hoquqlargha Xudaning köp tereplimilik danaliqi jamaet arqiliq hazir ashkare qilinishtin ibarettur. 11 Bu ish bolsa, Uning Mesih Eysa Rebbimizde ijra qilin'ghan menggülik muddiasi boyichidur; (aiñon g165) 12 Uning ishench-sadiqliqi arqiliq biz jasaretke hem Xudaning aldigha xatirjemlik bilen kirish hoquqigha ige bolduq; 13 shuning üçün silerdin ötünimenki, méning siler üçün tartqan japa-jebirlirim tüpeylidin perishan bolmanglar; chünki bu ish silerning shan-sheripinglar bolidu). 14 Men shu sewebtin tizlirimni Atigha pükimenki, 15 (asman-zémindiki barliq atiliq munasiwetler Uningdin «ata» namini alidu) 16 U Öz shan-sheripidiki bayliqlar bilen, Rohi arqiliq silerni ichki dunyayinglarda küchlendürgey; 17 shuning bilen Mesih qelbinglarda ishench arqiliq turup, siler méhir-muhebbet ichide yiltiz tartqan, ul sélin'ghan, 18 barliq muqeddes bendiler bilen bille Mesihning muhebbitining kengliki, uzunluqi, chongqurluqi we égzizlikini chüshinip igiliwalghaysiler; yeni ademning bilip yétishidin hessilep éship chüshidighan Uning muhebbitini bilip yetkeysiler, shuningdek Xudaning mukemmel jewhiri bilen toldurulghaysiler. 20 Emdi ichimizde yürgüzidighan qudriti boyiche barliq tilikimiz yaki oylighanlirimizdinmu heddi-hésabsiz artuq wujudqa chiqirishqa qadir Bolghuchigha, — 21 Uninggha dewrdin dewrgiche, ebedil'ebedgiche jamaette Mesih Eysa arqiliq shan-sherep bolghay! Amin! (aiñon g165)

4 Emdi shu seweblerdin, Rebning mehbusi bolghan menki, [Xudaning] silerni chaqirghan [büyük] chaqiriqigha layiq halda méngishliringlarni ötünimen, 2 hemme ishta kemterlik we yuwash-mulayimlik bilen, sewrchanliq bilen, bir-biringlarga muhebbet ichide keng qorsaq bolup, 3 inaq-xatirjemlikning rishtisi bilen, Rohta bolghan birlikni tutushqa intilishinglarni [ötünimen]. 4 Ten birdur, Roh birdur, — xuddi chaqirilghininglarda, oxshash bir arzu-

ümidke chaqirilgininglardek, — 5 Reb birdur, iman-étiqad birdur, chömüldürülüş birdur, 6 hemmining Xuda'Atisi birdur; U bolsa hemmidin üstün turghuchi, hemmini yürgüzgüchi we hemmimizning ichide Bolghuchidur. 7 Shundaqtimu hazir herbirimizge Mesihning iltipatining ölçimi boyiche shepquet teqdim qilin'ghandur; 8 shunga, muqeddes kitabta [Xuda] éytqinidek: — «U yuqirigha kôtürüldi, [Insanlarni] tutqun qilghuchilarni U Özi esir qilip élip ketti, Hem insanlarga iltipatlarni teqdim qildi». 9 Emdi «kôtürülgen» zat bolsa, [awwal] yerning tégige chüshken zatning Özi emesmu? 10 Chüshken zat bolsa barliq ershlerdin yuqirigha kôtürülgenning del Özidur; kôtürülüşining meqsiti, alemning barliqini toldurushtin ibaret; 11 Shunga, bezilerni rosullar, bezilerni peyghemberler, bezilerni xush xewerchiler, bezilerni baqquchi we yaki telim bergüchiler qilip teyinligen del Özidur. 12 Bularning meqsiti muqeddes bendilerni xizmet wezipisige, jümlidin Mesihning ténini qurup chiqishqa qorallandurup kamaletke yetküzüshtin ibaret; 13 wezipe hemmimizning étiqadta hem Xudaning Oghlini toluq tonushta birlikke kélîshimizgiche, kamil adem bolup yétiship chiqishimizgiche, — yeni Mesihning mukemmel jewhiri gewdilen'gen qeddi-qamet ölçimige yétishimizgiche dawamlashturulmaqta; 14 shundaq bolghanda, yene gödek balilardin bolmay, ademlerning quwluqidin oylap chiqqan aldanchi niyet-pilanliri bilen, ularning hiyle-neyringidin chiqqan telimatining dolqunliridin urulup, uning herxil shamilida uyaq-buyaqa uchurulup ketmeymiz; 15 eksiche, méhir-muhebbet ichide turup heqiqetke bérilip ish körüp, béshimiz bolghan Mesihke baghlinishta her jehettin ösüp yétilidighan bolimiz; 16 Uningdin pütkül ten, ezaliri bir-birige jipsilashturulup, ozuqluq teminligüchi herbir öge arqiliq bir-birige tutashturulup, herbir ezaning özige xas ölchen'gen wezipini ötishi bilen barghanche östürülüp, muhebbet ichide öz-özini qurup chiqishqa ishlimekte. 17 Shunga shuni éytimeyki, Rebte uni tapilaymenki, yat ellerningkidék, yeni ularning öz oy-pikirlirining bimenilikide mangghinidek méngiwermeslikinglar kérek; 18 ular qelbining qattiliqidin kélip chiqqan bilimsizlik tüpeylidin, Xudaning hayatidin ada-juda qilinip, chüshenchisi qaranghuliship ketken, 19 ar-nomusni tashliwétip, nepsaniyetchilik awup herxil iplasliqlarni yürgüzüshke, keyp-sapagha bérilgen.

20 Emma siler bolsanglar, Mesihni shundaq yolda öginip tonughan emessiler — 21 (heqiqetning Eysada bolghinidek, uni heqiqeten anglighan, uningda ögitilgen bolsanglar) — 22 démek, ilgiriki turmushunglarga xas bolghan, aldanchi arzu-heweslerge egiship özini bulghighuchi «kona adem»ni séliwétip, 23 oy-zéhninglarning rohida yéngilinip, 24 Xudaning oxshashliqigha asasen, heqiqettin chiqqan heqqaniyliqta we pak-muqeddeslikte yaritilghan «yéngi adem»ni kiyiwélisinglar kérektur. 25 Shuning bilen yalghanchiliqni séliwétip, herbirimiz öz yéqinlirimiz bilen heqiqetni sözlisheyli; chünki biz bir-birimizge nisbeten bir tenning ezaliridurmiz. 26 «Achchiqlininglar, emma gunah qilmanglar»; ghezipinglar kün patquche dawam étiwermisun; 27 yaki Iblisqa héch orun qoyup bermenglar. 28 Oghri ikkinchi oghriliq qilmisun; eksiche u méhnét qilip ikki qoligha tayinip halal ish qilsunki, hajiti bolghanlarchimu bölüp bergüdek öz tapqini bolsun. 29 Aghzinglardin héchqandaq iplas söz chiqmisun, peqet anglighuchilarga shepquet yetsun üçün, éhtiyajqa uyghun we ademni qurup chiqidighan sözlerni éytinglar. 30 Xudaning Muqeddes Rohigha azab bermengler; chünki siler Uning bilen hör-nijat küni üçün möhürülen'gensiler; 31 özünglardin herqandaq öch-adawet, achchiq-ghezep, qehr, jédel-majiralar, til-ahamet hemde herxil qara niyetlerni néri qilinglar; 32 bir-biringlarga méhriban, yumshaq dilliq bolup, Xuda Mesihte silerni kechürüm qilghinidek bir-biringlarni kechürüm qilinglar.

5 Shunga Xudaning söyümlük perzentliridin bolup, Uni ülge qilinglar; hemde Mesih bizni söyüp, Özini biz üçün Xudagha xushpuraq süpitide hediye-qurbanliq bolushqa atap pida qilghandek silermu muhebbet ichide ménginglar. 3 Emma muqeddes bendilerge layiq halda, buzuqluq, herqandaq paskiniliq yaki nepsaniyetchilik aranglarda hetta tilghimu élinmisun; 4 Shundaqla iplasliq, exmiqane paranglar yaki chakina chaqchaqlarmu tilinglarga élinmisun — bularmu muwapiq emestur — belki aghzinglardin teshekkürler chiqsun. 5 Chünki shuningdin xewerdarsilerki, herqandaq buzuqluq qilghuchi, napak bolghuchi yaki nepsaniyetchi kishi (bundaq kishi emeliyette bir butpereske barawer) Mesih we Xudaning padishahliqigha mirasxor bolalmaydu. 6 Héchkimge özünglarni quruq gepler bilen aldatmanglar; chünki bu ishlar

tüpeylidin Xudaning ghezipi itaetsizliktin bolghan perzentlarning béshigha chüshidu. 7 Shunga ulargha mushu ishlarda shérik bolmanglar; 8 chünki siler esli qarangghuluq idinglar, lékin hazir Rebde yoruqluqsiler; yoruqluqning perzentlirige layiq ménginglar 9 (chünki yoruqluqning méwisi toluq méhribanliq, heqqaniylik we heqiqettin terkib tapqandur), 10 néme ishlarning Rebni xursen qilidighanliqini öginip ispatlanglar. 11 Qarangghuluqtiki méwisiz ishlar bilen chétilip qalmanglar; eksiche, ularni échip eyiblanglar; 12 chünki ularning yoshurunche ishligenlirini hetta tilgha élishmu nomus ishtur. 13 Emma yoruqluq bilen eyiblep ashkarilar'ghan herqandaq nerse ochuq körünidu; yoruqluq ashkarilighan hemme nerse yoruqluqqa aylinidu. 14 Shuning üçün U mundaq deydu: — «Oyghan, ey uyquchi! Tiril ölüklar arisidin! We Mesih séni parlap yoritidu». 15 Shuning üçün silerning méngiwatqan yolunglarga éhtiyat bilen diqqet qilinglar; yolunglar nadanlarningkidek emes, danalarningkidek bolsun; 16 waqit-pursetni gheniyet bilip tutuwélinglar; chünki mushu dewr rezildur. 17 Bu sewebtin nadan bolmanglar, belki Rebning iradisining néme ikenlikini chüshen'güchi bolunglar; 18 Haraq-sharab ichip mest bolmanglar; shundaq qiliq ademni shallaqlashturidu; buning ornigha Rohqa toldurulghuchi bolunglar, 19 bir-biringlarga zebur-neghmiler, medhiye küyliri we rohiy naxshilar éytiship, qelbinglarda naxshaneghmiler yangritip Rebni medhiyilenglar; 20 herdaim hemme ishlar üçün Reb Eysa Mesihning namida Xuda hem Ata Bolghuchigha teshekkür-rehmet éytinglar, 21 Mesihnin eyminip, bir-biringlarga boysununglar. 22 Siler ayallar, Rebke boysun'ghandek öz erliringlarga boysununglar; 23 chünki Mesih jamaetning béshi bolghandek, er ayalning béshidur; Mesih yene ten'ge qutquzghuchidur. 24 Emdilikte jamaet Mesihke boysughandek, ayallar erlirige hemme ishta boysunsun. 25 Erler ayalliringlarni söyüngler, xuddi Mesihningmu jamaetni söyüp, uning üçün Özini pida qilghinidek söyünglar; 26 [Mesihning jamaet üçün] shundaq qilishi jamaetni muqeddes qilip, «dasning süyi» bolghan söz-kalam bilen yuyup paklandurush üçündür, 27 shuningdek jamaetni shereplik halda Özige hazir qilip, uni héch dagh, qoruq yaki bulargha oxshash herqandaq nersilerdin xaliy qilip, toluq muqeddes we eyibsiz qilishtin

ibarettur. 28 Shuninggha oxshash, erler öz ayallirini öz ténini söygendek söyüshi kérektur; öz ayalini söygen kishi özini söygen bilen barawer. 29 Chünki héchkim esla özining étidin nepretlen'gen emes, eksiche uni ozuqlanduridu hem asraydu; bu xuddi Mesihning jamaetni [ozuqlanduridighinigha hem uni asraydighinigha] oxshaydu. 30 Chünki biz Uning ténining ezaliridurmiz: — 31 «Shu sewebtin er atanisining yénidin ayrilip, öz ayaligha baghlinidu; ikkisi bir ten bolidu». 32 Bu sir intayin chongqurdur; emma men hazir Mesih we jamaet toghruluq sözlewati men. 33 Emma silermu herbiringlar öz ayalninglarni özünglarni söygendek söyünglar; ayal bolsa, éridin eyminip, uni hörmetlisun.

6 Balilar, Rebde ata-aniliringlarga itaet qilinglar; chünki bu durusdur. 2 «Atangni we anangni hörmetle» — bu bolsa öz ichige wedini alghan birinchi emrdur — 3 «Shuning bilen séning ishling qutluq bolidu, zéminda uzun ömür körisen» — [dep wede qilin'ghan]. 4 Siler atilar, baliliringlarni xapa qilmanglar, belki ularni Rebning terbiyisi hem körsetmiside béqinglar. 5 Siler qullar, ettin bolghan xojayininglarga Mesihke itaet qilghininglardek chin könglünglardin eyminish we titresh bilen itaet qilinglar; 6 peqet köz aldidila xizmet qilip, ademni xush qilghuchi qullardin bolmanglar, belki Mesihning qullirining süpitide Xudaning iradisini jan-dil bilen beja keltürünglar, 7 ademlerge emes, belki Rebge chin dilinglardin xizmet qilinglar; 8 shuni bilgenki, herqandaq adem birer yaxshiliq qilsa, meyli u qul bolsun yaki hör bolsun, shu ish Rebbin uninggha yanidu. 9 Siler xojayinlar, qulliringlarchimu oxshash yol bilen muamile qilip, ulargha heywe qilishtin qol üzünglar; chünki ularningmu we silerningmu xojayininglar ershtidur, Uningda herqandaq ademning yüz-xatirisini qilish dégenning yoqluqini bilisiler. 10 Axirda, qérindashlar, Rebde we Uning küch-qudriride küchlendürlünglar; 11 Iblisning hiyle-neyrenglirige taqabil turushunglar üçün Xudaning pütkül sawut-yarighini kiyiwélinglar; 12 chünki élishidighinimiz et we qan igiliri emes, belki hökümranlar, hoquqdarlar, bu dunyadiki qarangghuluqni bashqurghuchi dunyaw emirler, yeni ershlerde turuwatqan rezil rohiy küchlerdur. (aiōn g165) 13 Mushu wejidin özünglarga Xudaning pütün sawut-yariqini élip artinglarki, rezillik künide berdashliq bilen qattiq turidighan, axir hemme ishni ada qilip, yerni ching dessep

turidighan bolisiler. **14** Emdi ching turunglar — heqiqet belwéghini bélinglarga baghlap, meydenglerge heqqaniylik sawutini kiyip, putunglarga xatirjeminaqliq xush xewirini yetküzüşke teyyarlik choruqini kiyip, yerni ching dessep turunglar. **16** Bu ishlarning hemmiside iman-ishenchning qalqinini qolgha élinglar; uning bilen siler rezil bolghuchining barliq ot oqlirini öchüriwételeydighan bolisiler. **17** Hemde béshinglarga nijatning dubulghisini kiyip, Xudaning söz-kalamini, yeni Rohning qilichini élinglar; **18** hemme waqit-pesilde Rohta herxil dua-tilawet hem iltija bilen dua qilinglar; del bu ishta qet'iy hoshiyar turup barliq muqeddes bendiler üçün her tereplime dua-iltijalar qilinglar; **19** men üçünmu dua qilinglarki, — éghiz achqinimda manga sözler kelsun, xush xewerning sirini dadilliq bilen ashkare qilay. **20** Men del shu ishqa zenjirler bilen baghlan'ghan elchimen; shunga qilishqa tégishlikim boyiche, [xush xewer yetküzüshte] dadilliq bilen söz qilishimgha [dua qilinglar]. **21** Emdi méning toghramdiki ishlardin, méning qandaq ötüwatqanliqimdin xewerlinishinglar üçün, söyümlük qérindash hem Rebde sadiq xizmetkar bolghan Tikikus silerge hemme ishlarni melum qilidu. **22** Méning uni del mushu ish üçün yéninglarga ewetishim, silerning ishlirimizdin xewerdar bolushinglar we uning könglünglarga teselli we ilham bérishi üçündür. **23** Qérindashlarga xatirjemlik, muhebbet hem iman-ishench Xuda'Ata we Reb Eysa Mesihdin bolghay! **24** Reb Eysa Mesihni ölmés-chirimas söyü bilén söyüchilerge méhir-shepset yar bolghay!

Filippiliqlarga

1 Eysa Mesihning qulliri bolghan Pawlus we Timotiydin, Filippida turuwatqan, Mesih Eysada bolghan barliq muqeddes bendilerge, yétekchiler we xizmetchilerge salam! **2** Silerge Xuda'Atimiz we Reb Eysa Mesihning méhir-shepquwe xatirjemlik ata qilin'ghay! **3** Herqétim silerni esliginimde men Xudayimgha teshekkür éytime, **4** herqétim dua qilghinimda, silerning birinchi künidin tartip бүgün'ge qeder xush xewer xizmitige bolghan hemkarliqlar tüpeylidin toxtimay shad-xuramliq bilen silerge dua-tilawet qiliwatimen; **6** chünki méning del shuninggha ishenchim kamilki, silerde yaxshi ishni Bashlighuchi bu ishni taki Eysa Mesihning künigiche kamaletke yetküzüp tamamlaydu; **7** méning hemminglar toghruluq shundaq oylashim toghridur; chünki men qelbinglardidurmen; men zindanda zenjirlen'ginimdimu we xush xewerni aqlighinimdimu, delilliginimdimu [Xuda manga yetküzgen] méhir-shepquwetin silermu ortaq behrimen bolisiler. **8** Méning Mesih Eysaning ich-baghrida bolup silerni shunchilik telpünüp séghin'ghanliqimgha Xuda Özi guwahchidur. **9** Méning dua-tilawitim bolsa, silerning muhebbitinglarning hertereplime bilim we etrapliq sawat bilen yorutulup téximu éship tashqayki, **10** siler néme ishlarning ewzel ikenlikini perq ételeydighan bolup, Mesihning künide pak-diyanelik, eyibsiz bolisiler **11** hemde Eysa Mesih arqiliq bolghan, Xudaning shan-sheripi hem medhiyasini élip kélidighan heqqaniyliqning méwisi bilen toldurulisiler. **12** Biraq silerge shuni xewerlendürmekchimenki, i qérindashlar, méning bu ehwalim emeliyette xush xewerning téximu keng tarqilishi üçün türtke boldi; **13** Chünki méning qamilishim Mesih üçün ikenlik impéror ordididiki qarawulxanidikilerge we bashqa hemmeylen'ge ayan boldi. **14** Shuning bilen qérindashlarning köpinchisi méning qamilishim tüpeylidin Rebge tayinip [Xudaning] söz-kalamini qorqmay sözleshke téximu jür'etlik boldi; **15** derweqe, beziliri heset qilip yaki riqabetsiliship, beziliri aq köngüllük bilen Mesihni jakarlaydu; **16** kéyinkiliri bolsa berheq muhebbettin, méning xush xewerni aqlap ispatlashim üçün mushu yerge qoyulghanliqimni bilgenlikidin shundaq qilmaqta; **17** Aldinqiliri bolsa chin könglidin emes, belki shexsiyetchilikidin, méning zenjirlen'gen derdimge

derd qoshmaqchi bolup shundaq qilmaqta. **18** Emdi bulargha néme dégülük? Qandaqla bolmisun, toghra niyettin bolsun saxtiliqtin bolsun, oxshashla Mesih jakarlinidu; men shuninggha shadlinimen; berheq, dawamlıq shadliniwérimen. **19** Chünki dualiringlar we Mesih Eysaning Rohining quwwetlishi arqiliq bu ishlar nijat-qutquzulushumgha medet bolidu dep bilimen, **20** — démek, teqezzalıqim we ümid-istikim boyiche héch ish ta xijaletchilikte qalmastin, tirik yaki ölüq bolay, herdaım bolghinidek hazırmu toluq jasaret bilen Mesih ténimde ulughlansun! **21** Chünki manga nisbeten hayatimning özi Mesihdur, ölüsh bolsa téximu paydiliqtur. **22** Jénim ténimde qalsa, emdi nésiwem yene méwilik xizmet bolidu; lékin qaysisini ewzel bilip talliwélishimni bilmeywatimen; **23** men hayat bilen mamat otturısında qisilip qaldim; chünki bu dunyadin ayrilip, Mesih bilen bille bolushqa intizarmen — bu ish ziyade ewzeldur; **24** emma siler üçün jénimning ténimde qélishi téximu zörürghu deymen. **25** Emdi buninggha ishenchim kamil bolup, silerning étiqadta algha ilgirilishinglar hem shad-xuram bolushinglar üçün men siler bilen bille qélip dawamlıq turimen dep bilimen; **26** shuning bilen méning silerge yene hemrah bolghinim wejidin men arqiliq Mesih Eysada pexirlinip tentene qilishinglar téximu ziyadilishidu! **27** Peqet özünglarni Mesihning xush xewirige layiq tutunglarki, men yéninglarga bérıp siler bilen didarlashqandimu, silerdin ayrilghandimu, ishliringlardin anglaydighinim silerning bir roh bir janda bolup ching dessep turup, xush xewerdiki étiqadning yolida küreshke intiliwatqininglar, **28** shundaqla qarshi chiqquchilarning héchqandaq wehimiliridin patiparaq bolup ketmiginglar bolsun; silerdiki bu gheyret, ulargha halaketning belgisi, silerge bolsa qutquzulushinglarning alamiti, shuningdek alayiten Xudadin kelgen bir alamettur; **29** Chünki Mesihning yolida silerge peqet Uninggha ishinishnila emes, yene Uning üçün xorluqqa uchrashmu nésiwe qilin'ghandur. **30** Chünki siler ilgiri mende körgininglardek we shuningdek hazir anglighininglardek men yoluqqan küreshke silermu yoluqqamqatsiler.

2 Eger emdi Mesihni righbet bar déyilse, muhebbetning tesellisi bar déyilse, Rohning sirdashliqi bar déyilse, qelbde ich aghritishlar hem rehimdilliq bar déyilse, **2** — emdi oxshash bir oy-pikirde bolup, bir-biringlarga oxshash muhebbette

baghlinip, bir jan bir niyette bolup, aranglarda héch ish riqabettin yaki quruq shöhretpereslikdin bolmisun; eksiche, oy-xiyalinglarda kichik péilliq bolup herbiringlar bashqilarni özünglardin yuqiri dep bilinglar; shundaq bolghanda shad-xuramliqimni kamil qilisiler. **4** Herbiringlar peqet öz ishliringlarga köngül bölüp qalmay, belki bashqilarningkigimu köngül bölünglar. **5** Mesih Eysada bolghan oy-pozitsiye silerdimu bolsun: — **6** U Xudaning tipsheklilde bolsimu, Özini Xuda bilen teng qilishni olja qilip tutuwalmidi; **7** Eksiche, U Özidin hemmini quruqdidi, Özige qulning sheklini élip, Insanlarning siyaqigha kirip, insaniy tebiettin ortaqdash bolup, **8** Özini töwen qilip, Hetta ölümgiche, yeni kréstitiki ölümgiche itaetmen boldi; **9** Shunga Xuda Uni intayin yuqiri kötürüp mertiwilik qildi, Uninggha herqandaq namdin üstün bolghan namni béghishlidiki, **10** Eysaning namigha asmanlarda, yer yüzide hem yer astida barliq tizlar pükülüp, **11** Xuda'Atigha shan-sherep keltürüp herbir til Eysa Mesihning Reb ikenlikini étirap qilidu. **12** Shuning bilen, ey söyümlüklirim, siler hemishe itaet qilghininglardek, peqet men yéninglarda bolghinimdila emes, belki hazirqidek men silerdin néri bolghanda téximu shundaq itaet bilen eyminishte, titrigen halda öz nijatinglarni herterepke tetbiqlashqa intilinglar. **13** Chünki Xudaning güzel xahishi boyiche silerning irade tiklisinglarga we shuningdek uni emelge ashurushunglarda ichinglarda ishliguchi Uning Özidur. **14** Hemme ishlarni ghudungshimay yaki talash-tartish qilmay qilinglar; **15** shuning bilen siler eyibisiz, sap dilliq bolup, bu dewrdiki tetür, esebbiy ademler otturisida yashap, ularning arisida dunyagha yoruqluq bergüchilerdek parlap, Xudaning daghsiz perzentliri bolisiler; **16** shuningdek hayatning söz-kalamini sunup bergüchi bolghininglar tüpeylidin, men silerdin Mesihning künide bikar yügürmeptimen, bikar japa tartmaptimen dep pexirlinip tentene qilaylaydighan bolimen. **17** Hetta men «sharab hediye» süpitide étiqadinglardiki qurbanliq hem xizmet-ibadetning üstige quyulsammu, men shadlinimen, shundaqla siler bilen bille ortaq shadlinimen. **18** Silermu oxshash yolda shadlinisiler we men bilen bille ortaq shadlinishinglar kérek. **19** Lékin men Rebde pat arida Timotiyni yéninglarga ewetishni ümid qilimenki, ehwalinglarni anglap menmu xush bolsam; **20** chünki yénimda uninggha oxshash, dilimiz bir bolghan, ishliringlarga

chin dilidin köngül bölgüchi bashqa adem yoqtur. **21** Chünki hemme adem Eysa Mesihning ishlirigha emes, belki özining ishliri bilen shughullinishqa intilidu; **22** emma siler uning salahiyitini, uning xush xewerning xizmitide xuddi atisigha hemrah bolup ishleydighan balidek men bilen birge méhnet singdürgenlikini bilisiler. **23** Emdi aqiwitimning qandaq bolidighanliqini éniq bilgen haman, uni derhal mangduruwétishni ümid qilimen; **24** emma özümning yéninglarga pat arida baridighanliqimgha Reb arqiliq ishenchim bar. **25** Emma buningdin awwal méning qérindishim, xizmetdishim hem sepdishim bolghan, silerning elchinglar hem hajitimdin chiqqan qurbanliq yardimiglarni yetküzgüchi Épafroditni yéninglarga ewetishni zörür taptim, **26** chünki u hemminglarga séghinip telpün'genidi hem silerning uning késsel halidin xewer tapqininglar tüpeylidin azablandi. **27** U derweqe késsel bolup ejelge yéqinlaship qaldi; lékin Xuda uninggha rehim qildi; hem méning derdimning üstige derd bolmisun dep yalghuz uningghila emes, belki mangimu rehim qildi. **28** Shuningdek uning bilen yene körüshüp shadlinishinglar we shundaqla özümge nisbeten derdlimni azaytish üçün uni téximu jiddiy yolgha salmaqchimen. **29** Emdi uni shad-xuramliq bilen Rebde qobul qilinglar hem uningdek ademlerge hörmet qilinglar; **30** chünki u Mesihning xizmitini dep, silerning manga qilmaqchi bolghan yardimiglarni béjirishte yoluqqan boshluqni toldurup ejelge yüzlinip, öz jénini tewekkül qildi.

3 Axirida, ey qérindashlim, Rebde shadlininglar! Bularni silerge qayta yézish men üçün awarichilik emes, belki silerge amanliq élip kélidu. **2** Itlardin hézi bolunglar, yamanliq qilghuchilardin hézi bolunglar, «tilim-tilim kesküchiler»din hézi bolunglar! **3** Chünki heqiqiy sünnetlikler bolsa Xudaning Rohi arqiliq ibadet qilghuchi, Mesih Eysadin pexirlinip tentene qilghuchi, etke tayanmaydighan bizlerdurmiz. **4** Méningmu etke tayan'ghuchilikim bar! Bashqilar «öz etlirimge tayansam bolidu» dése, men téximu shundaq; **5** sünnetke kelsek, men tughulup sekkizinchi küni sünnet qilindim; Israil millitidin, Binyaminning qebilisidinmen, «Ibraniylarning ibranisiyi»men; Tewrat-qanuni tereptin éytqanda, «Perisiy» mezhipidimu bolghanmen; **6** Xudagha bolghan qizghinliqimgha kelsek, jamaetke ziyankeshlik qilghuchi idim; Tewrat qanuni telep qilghan heqqaniyliqqa kelsek, eyibisiz idim; **7** emma manga

néme ish «paydiliq» bolsa, bularni Mesih sewebidin zianliq dep hésablidim; **8** Mesih Eysa Rebbimni tonushning ewzelliki wejedin, men bashqa hemme ishni zianliq dep hésablaymen; men derweqe Uning üçünmu hemmidin mehrum bolghan; berheq, Mesihke érisishim üçün bularni nijaset dep hésablaymenki, **9** Mesihde bolup, özümdiki qandaqtur heqqaniyliq (Tewrat qanunidin chiqqan heqqaniyliq)tin waz kéchip, Mesihning étiqad-sadiqliqi arqiliq bolghan heqqaniyliq, yeni étiqad arqiliq Xudadin bolghan heqqaniyliqqa érisheleymen; **10** muddiayim Uni tonushtur, — yeni Uning ölüp tirilishining küch-quдрitide yashap, Uning azablarigha sirdash-hemdemlikte bolup, Uning ölümünü ülgé qilip özgertilip, **11** shundaqla mumkin qeder ölümdin tirilishke yétishni muddia qilimen. **12** Ulargha érishtim yaki kamaletke yettim démekchi emesmen; lékin Mesih Eysaning méni tutuwélishida bolghan muddia-nishanini özüm tutuwalsam dep chépip yürmektimen. **13** Qérindashlar, men özümni uni tutuwaldim dep qarimaymen. Peqet shu bir ishnila qilimenki, ötüp ketken ishlarni untup, aldimdiki ishlargha intilip, **14** nishanni qoghlap, Xudaning Mesih Eysada bolghan büyük chaqiriqidiki in'amigha qarap chépip yürmektimen. **15** Emdi arimizdin kimki piship yétilgen bolsa shu oy-meqsette bolayli. Eger bashqiche oy-meqsette bolsanglar, Xuda bunimu silerge körsitip béridu. **16** Qandaqla bolmisun, qandaq ölchemge yetken bolsaq, shu ölchem boyiche qedem bésiwéreyli. **17** Méni ülgé qilip egishinglar, ey qérindashlar, shundaqla biz silerge tiklep bergen nemune boyiche oxshash yolda mangghanlarghimu közünglarni tikip, ulardin ögininglar. **18** Chünki silerge köp qétim éytqinimdek, we hazir mu köz yashlirim bilen qayta éytimenki, nurghun kishiler Mesihning kréstigha düshmen bolup mangmaqta. **19** Ularning aqiwiti halakettur, xudasi özining qarnidur, sheripi qilip maxtan'ghini öz nomussizliqidur, oylihanliri peqet bu dunyadiki ishlardur. **20** Halbuki, bizning puqraliqimiz bolsa ershtidur, biz del shu yerdin Nijatkarning chüshüshini intizarliq bilen kütmektimiz — U bolsa Rebbimiz Eysa Mesihdur. **21** U barliq mewjudatlarni Özige boysunduridighan quдрiti boyiche bizning ebgar bu ténimizni özgertip, Özining shan-shereplik ténige oxshash halgha keltüridu.

4 Emdi, ey qérindashlirim, söygenlirim we telpün'genlirim, méning shad-xuramliqim, méning

béshimning taji bolghuchilar, Rebde ching turunglar, i söygenlirim! **2** Éwodiyaдin ötünimen, we Suntixedin ötünimenki, Rebde bir oy, bir pikirde bolunglar! **3** Durus, men sendinmu telep qilimenki, i heqiqiy hemboyunturuqluq xizmetdashim, bu ayallarning yardimide bolghin; mana ular men we Kliment bilen bille, shundaqla namliri «hayatlik deptiri»ge xatirilen'gen bashqa xizmetdashlirim bilen bille xush xewer xizmitini ilgiri sürüshte birge küresh qilghan. **4** Rebde shadlininglar; men yene éytimenki, shadlininglar! **5** Silerning mulayimliqinglar pütkül insan'gha ayan bolsun; Reb yéqindur! **6** Héch ish toghruluq endishe qilmanglar; belki herbir ishta teshekkür éytip tilikinglarni Xudagha dua hem iltija arqiliq melum qilinglar; **7** shu chaghda ademning oylihanidin éship chüshidighan, Xuda ige bolghan xatirjemlik qelbinglarni we oy-pikringlarni Mesih Eysada qoghdaydu. **8** Axirida, ey qérindashlirim, néme ishlar heqiqet, néme ishlar aliyjanab, néme ishlar heqqaniy, néme ishlar pak, néme ishlar xush-yéqimlik, néme ishlar shan-shöhretlik bolsa, qisqisi herqandaq ishlarda exlaq-pezilet yaki maxtashqa layiq terepler bar bolsa, shu ishlargha köngül qoyup oylininglar. **9** Mendin ögen'gen, qobul qilghan, anglighan we mende körgenlerning herqandiqi bolsa, siler shulargha emel qilinglar; shundaq qilghanda xatirjemlik Igsi bolghan Xuda silerge yar bolidu. **10** Emdi men Rebde ziyade shadlandimki, siler hazir axirda manga bolghan köyümchanliqinglarni qaytidin körsettinglar (bilimenki, manga daim köyünüp keldinglar, emma peqetla körsitish pursiti chiqmidi). **11** Men bu gépimni, birer mohtajliqtin éytawatqinim yoq; chünki ehwalim qandaqla bolushidin qet'iynezer, barigha qanaet qilishni öginiwaldim. **12** Men osal ehwalda yashashni bilimen, hem kengrichilikte yashashnimu bilimen. Her ishta, her ehwalda, hem toqluqta hem achliqta, hem bayashatchiliqta hem mohtajliqta yashashning sirini öginiwaldim. **13** Manga quдрet Bergüchige tayinip hemme ishni qilalaydighan boldum. **14** Halbuki, méning qiyinchiliqingha ortaq bolushunglar bilen yaxshi qildinglar. **15** Silergimu melumki, ey Filippiliqlar, men Makédoniye ölkisidin ayrilip chiqqinimda, xush xewerni bashqa yerlerge yetküzgen desleptiki waqitlarda, silerdin bashqa héchqandaq jamaet bérish we qobul qilish ishlirida men bilen hemkarlashmighan. **16** Chünki Tésalonika shehiridiki waqtimdimu éhtiyajim chüshkende siler manga

birnechche qétim yardem ewettinglar. **17** Méning bundaq déyishim, silerdin birer sowghatni izdep sorighinim emestur, izdiginim bolsa hésawatinglarga [rohiy] méwining köp toplanishidin ibarettur. **18** Lékin mende hemme nerse bar, hetta yétip ashqudek bar; siler ewetkenliringlarni Épafrodittin tapshuruwélip térengé sighmay qaldim we molchiliqqa chömdum. Bu ewetkininglar intayin xushbuy, Xudagha qobul bolghudek, shundaqla Uni xursen qilidighan bir qurbanliqtek idi. **19** We méning Xudayim siler mohtaj bolghan hemme nersini Mesih Eysada bolghan shan-sheripidiki bayliqlargha asasen mol teminleydu. **20** Emdi Xudayimiz hem Atimizgha ebedil'ebedgiche shan-sherep bolghay! Amin. (aiōn g165) **21** Mesih Eysada bolghan barliq muqeddes bendilerge salam yetküzüinglar. Yénimdiki qérindashlardinmu silerge salam! **22** Barliq muqeddes bendilerdin, bolupmu Qeyser [impératorning] ordisida bolghanlardin silerge salam! **23** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti rohinglarga yar bolghay!

Kolossiliklarga

1 Xudaning iradisi bilan Mesih Eysaning rosuli bolghan menki Pawlustin we qérindash Timotiydin, Kolossi shehiride turuwatqan muqeddes bendilerge, yeni sadiq qérindashlarga salam! Xuda Atimizdin méhir-shepset we xatirjemlik silerge bolghay! **3** Biz Mesih Eysagha baghligan étiqadinglar we barliq muqeddes bendilerge baghligan muhebbitinglar toghruluq anglighandin kéyin, siler üçün dua qilghinimizda siler üçün ershlerde saqlaqliq ümid tüpeylidin Reb Eysa Mesihning Xuda-Atisigha üzlüksiz rehmet éytimiz; **5** Siler ilgiri bu ümid toghrisida xush xewerdiki heqiqet sözliri arqiliq anglighansiler; **6** bu xush xewer pütkül jahan'gha yétip kélip méwe béríp awumaqta, shundaqla silergimu yétip kélip, siler uni anglap Xudaning méhir-shepsetini heqiqeten bilip yetken birinchi kúndin bashlap u silerdimu méwe béríp awup barmaqta; **7** siler xush xewerni sóyümlük ishdishimiz Epafrastin ógen'gensiler; u yardimizde Mesihning sadiq xizmetchisidir; **8** u bizge silerning Rohta bolghan muhebbitinglarni ayan qildi. **9** Bu sewebtin bizmu buning toghrisida anglighan kúndin bashlap siler üçün dua qilib iltija qilishni toxtatmiduq; tileydighinimiz shuki, Xudaning iradisi hertereplik danaliq we rohiy yorutulush bilen silerde toluq bildürölsun. **10** Shundaq bolghanda siler Rebge layiq halda herterepte Xudani xursen qilib, herqandaq güzel ishlarda méwe bergende, Xudani heqiqiy bilishinglar arqiliq ösüp yétilisiler; **11** bizni muqeddes bendilerning yoruqluqta bolghan mirasigha muyeler bolushqa layiq qilghan Atigha teshekkür éytip, Uning shan-shereplik qudriti boyiche hertereplik küch bilen her ishlarda shadliqqa tolup chidamliq we sewtaqetlik bolushqa küchlendirülsiler. **13** U bizni qaranghuluqning hökümanliqidin azad qilib, sóygen Oghlining padishahliqigha yöktep qoydi; **14** Uningda hörlük-azadliqqa, yeni gunahlimizdin kechürümge muyeler bolduq. **15** U bolsa körünmes Xudaning süret-obrazidir, pütkül kainattiki tunjidur; **16** chunki Uningda barliq mewjudatlar, asmandiki bolsun, zémindiki bolsun, körünidighan bolsun, körünmes bolsun, meyli textler, xojayinlar, hökümanliqlar, hoquqdarlar bolsun, barliq hemme Uning teripidin we Uning üçün yaritilghandur. **17** U hemmidin burundur, we hemme mewjudatlar Uningda bir-birige baghlinip turmaqta; **18** U yene tenning, yeni

jamaetning béshidir; u bashlinishtur, öngenlerdin tunji bolup tirilgüchidir; buningdiki meqset, Uning pütkül mewjudatlar ichide her jehettin eng üstün orunda turushi üçündür. **19** Chunki Xuda Özining mukemmel jewhirini Uningda turghuzushqa, **20** we Uning arqiliq barliq mewjudatlarni Özi bilen epleshtürüşke layiq körgenidi, yeni, Uning kréstte tökülgen qéni arqiliq inaqliq élip kelgendin kéyin, — U arqiliq meyli zéminda bolsun, ershlerde bolsun barliq mewjudatlarni Özi bilen epleshtürüşke layiq körgenidi; **21** we eslide rezil emelliringlar tüpeylidin Özige yat qilin'ghan, könglünglarda düshmenlik bolghan silernimu, U Öz etlik ténide ölüm arqiliq Özige pak-muqeddes, eyibsiz we daghsiz hazir qilish üçün Özi bilen ep qilghan **23** (eger siler étiqadta ul sélinip mustehkem turup, xush xewerdiki ümidtin néri qilinmisanglar); bu xush xewer pütkül asman astidiki kainatta jakarlan'ghan; menki Pawlus Uninggha xizmetchi qilindim. **24** Emdi men siler üçün tartqan japalirim üçün shadlinimen, we shuningdek Mesihning japalirida kem bolghanlirini öz etirimde Uning ténini, yeni jamaet üçün toluqlaymen; **25** men [jamaet] üçün Xudaning söz-kalamigha emel qilish üçün Uning manga silerni dep tapshurghan ghójidarliqi boyiche xizmetchi qilindim; **26** bu söz-kalamidiki sir barliq esirlerdin we dewrlerdin yoshurun tutulghan, emma hazir muqeddes bendilirige ashkarilandi; (aiñn q165) **27** chunki Xuda ulargha eller arisida emelge ashuruluwatqan bu sirning shereplik bayliqlirini bildürüşni xalidi; bu sir bolsa shan-sherepke élip barghuchi ümid bolghan, silerde turuwatqan Mesihning Özidir. **28** Biz uni jakarlaymiz, herbir ademni Mesihde kamaletke yetken halda Xuda aldida hazir qilish üçün barliq danaliq bilen herbir ademge jékileymiz, herbir ademge telim bérimiz. **29** Men shuninggha intilip, Uning wujudumda ishligini boyiche küresh qilib japa tartimen; Uning wujudumda ishligini derweqe tolimu zordur.

2 Chunki mende siler üçün, Laodikiyedikiler üçün, shuningdek didarimni körmigenlarning hemmisi üçün neqeder zor küreshning boluwatqanliqini silerge bilgüzmekchimen; **2** kúrishimning nishani, hemmeylenning méhir-muhebbette bir-birige baghlinip, qelbirining righbetlendirülüshi, Xudaning sirini, yeni Mesihni chüshinishte we toluq bilishte bolghan ishench-xatirjemlikke érishishi üçündür; **3** chunki Uningda danaliqning we bilimning barliq bayliqliri yoshurun'ghandur.

4 Méning buni déyishim, héchkimning silerni qayil qilarliq siliq-sipaye gepliri bilen aldimasliq uchündür; 5 chünki gerche ten jehetidin silerdin néri bolsammu, roh jehetidin men siler bilen billimen, silerning septe turuwatqininglarga we Mesihge baghligan étiqadninglarning chingliqigha qarap shadlinimen. 6 Mesih, Reb Eysani qandaq qobul qilghan bolsanglar, shu halda Uningda ménginglar, 7 siler telim bérilgendek Uningda yiltiz tartip, étiqadninglar quruluwatqan halda, étiqadta xatirjem qilinip, rehmet éytishlar bilen tashqinlap turghuchi bolunglar; 8 héchkimning Mesih boyiche bolmighan, peylasopluq yaki bimene aldanchiliq bilen, insanlardin kelgen telimler, yeni bu dunyadiki «asasiy qaide-qanuniyetler» boyiche silerni öz oljisi qilip azdurmasliq uchün hézi bolunglar; 9 chünki Uningda, yeni Mesihde, Xudaning barliq mukemmel jewhiri ten sheklide turidu; 10 we siler Uningda, yeni barliq hökümdarlarning hem hoquqdarlarning béshi Bolghuchida mukemmeldursiler; 11 siler Uningda ademning qolisiz bolghan sünnet bilen sünnet qilin'ghansiler; démek, Mesihning sünniti bilen [gunahliq] etke baghlan'ghan tendin xalas qilin'ghansiler; 12 Uning bilen teng chömüldürülüshte depne qilin'ghansiler; siler yene Uni ölümdin tirildürgen Xudaning wujudunglarda ishleydighanliqigha ishench baghlash bilen Uning bilen teng tirilgensiler. 13 Emdi gerche itaetsizlikinglar we etliringlardiki sünnetsizlikinglar tüpeylidin ölgen bolsanglarmu, U silerni Mesih bilen bille janlandurdi; hemme itaetsizlikirimizni kechürüm qilip, 14 belgilimilerde öz ichige élin'ghan üstimizdin erz qilidighan, bizni eyibleydighan pütüklerni öchürüp tashlidi; U ularni bizdin néri qildi, kréstke mixlatquzdi. 15 U hökümdarlardin we hoquqdarlardin olja élip, [kréstte] ularni reswa qilip ularning üstidin tentene bilen ghelibe qildi. 16 Emdi héchkimning yémek-ichmek, héyt-bayramlar, «yéngi ay» yaki shabat künler jehetliride silerning üstünglerdin höküm chiqirishigha yol qoymanglar; 17 bu ishlar bolsa bir kölengge, xalas; uning jismi bolsa Mesihningkidur! 18 Héchkimning silerni «kichik péilliq» we perishtilergé ibadet qilishqa dewet qilip in'aminglardin mehrum qilishigha yol qoymanglar; mushundaq kishiler [gunahliq] etliridiki oy-pikirliri bilen hakawurliship, körgen körünüshlergé ésilimalmaqtidur; 19 Ular «bash»ni ching tutqini yoqtur; lékin bashtin üge we

singirlar arqiliq pütkül ten quwwetlinidu we bir-birige baghlinip, Xudadin kelgen awush bilen ashmaqta. 20 Eger Mesih bilen bu dunyadiki qaide-qanuniyetlerge nisbeten ölgen bolsanglar, némishqa (bu dunyada yashighanlardek) «Tutma!» «Tétima!» «Tegme!» dégendek belgilimilerge riaye qilisiler 22 (bundaq [belgilimiler ilkidiki] nersilerning hemmisi istémal qilinish bilen yoqilidu)? Mushundaq belgilimiler peqet insanlardin chiqqan körsetmiler we telimlerden ibaret, xalas; 23 ularda derweqe birxil pidaiylar che ibadet, kichik péilliq we öz ténige qarita qattiq qolluq bolushni dewet qilish bolghachqa, ularda danaliqning körünüshi bar; emeliyette [bundaq danaliqning] paydisi yoqtur — ular peqet ettiki heweslerge yol qoyidula, xalas.

3 Siler Mesih bilen teng tirildürülgen bolsanglar, emdi yuqiridiki ishlargha intilip izdininglar; Mesih shu yerde Xudaning ong yénida olturidu. 2 Köngül-zéhnninglarni yerdiki ishlargha emes, belki yuqiriqi ishlargha qoyunglar; 3 chünki siler ölgensiler, we hayatinglar Mesih bilen bille Xudada yoshurun turidu. 4 Emma hayatimiz bolghan Mesih ashkarilan'ghan chaghda, shuan siler uning bilen bille shan-sherepte ashkarilidighan bolisiler. 5 Shunga yerge tewe ishlarni qilghuchi herqandaq ezaliringlarni, yeni buzuqluq, napaklik, iplas héssiyatlar, rezil xahishlar we nepsaniyetchilik (u butpereslikke barawerdur)ni ölümgé mehküm qilinglar; 6 chünki bu ishlar tüpeylidin Xudaning ghezipi itaetsiz perzentlerge chüshidu. 7 Siler bular arisida yashighan waqtinglarda, bundaq ishlardimu mangghansiler. 8 Emma hazir siler mushularningmu hemmisini özünglardin séliwétinglar — yeni ghezep, qehr-sepra, yaman niyetler, töhmet, aghzinglardin chiqidighan iplas sözlernimu siliwétinglar. 9 Bir-biringlarga yalghan sözlimenglar; chünki siler kona ademni qilmishliri bilen séliwetkensiler, 10 we yéngi ademni kiygensiler; yéngi adem bolsa özini Yaratquchining süret-obrazi boyiche toluq bilishte daim yéngilimaqta; 11 uningda héchqandaq yunanliq yaki Yehudiy, sünnetlik yaki sünnetsiz, yat mediniyetlik, Skit, qul yaki hörler mewjut emestur; belki Mesih hemmidur, we hemmididur. 12 Shunga, Xudaning talliwalghanlirigha, pak-muqeddes we söyün'genlerge layiq, ademge ich aghritidighan baghirlarni, méhribanliq, kichik péilliq, möminlik we sewr-taqetlikni kiyiwélinglar; 13 bir-biringlarga

yol qoyunglar, naraziliq ish bolsa bir-biringlarni kechürüm qilinglar; Mesih silerni qandaq kechürüm qilghan bolsa silermu shundaq qilinglar. **14** Mushu ishlarning üstige kamil birlikning rishtisi bolghan méhir-muhabbetni qoshup béringlar. **15** Mesihning xatirjemliki qelbinglarda höküm sürsun (siler bir ten bolup bu xatirjemlikte bolushqa chaqirilghan ikensiler) we shundaqla rehmet éytishlarda bolunglar. **16** Mesihning söz-kalamini özünglarda bayliq hasil qilip turghuzunglar, barliq danaliq bilen bir-biringlarga ögitinglar, jékilenglar, chin qelbinglarda zebur-neghmiler, medhiye küyliri we rohiy naxshilarni yangritip Xudani chirayliq medhiyilenglar; **17** we hemme ishlarda, söz bolsun, emel bolsun, hemmisini Reb Eysaning namida qilip, uning arqiliq Xuda'Atigha rehmet éytinglar. **18** Siler ayallar, Rebde bolghan süpitinglarga layiq öz erliringlarga boysununglar; **19** siler erler, öz ayalliringlarga muhabbet körsitinglar; ulargha achchiq qilmanglar. **20** Siler balilar, atananglarga hemme ishlarda itaet qilinglar; chünki bundaq qilish Rebde bolghan güzel ishtur. **21** Siler atilar, baliliringlarning könglige azar bermenglar; undaq qilsanglar köngli yara bolidu. **22** Siler qullar, ettin bolghan xojayininglarga hemme ishta itaet qilinglar; peqet köz alididila xizmet qilip, insanlarni xush qilghuchi qullardin bolmanglar, belki Rebدين eyminip chin könglünglardin ish körünglar. **23** Néme ishni qiliwatqan bolsanglar, uningda insanlar aldida emes, belki Reb aldida qilghandek jan-dil bilen uninggha ishlenglar; **24** chünki mirasning in'amigha Rebدين muyeler qilin'ghanliqinglarni bilisiler; chünki siler Reb Mesihning ibadet-qulluqididursiler. **25** Emma kim heqqaniysizliq qilsa qilghan heqqaniysizliqi öz béshigha chüshidu; bu ishta héchqandaq yüz-xatire qilinish yoqtur.

4 Siler xojayinlar, qulliliringlarga adil we toghra muamile qilinglar; chünki ershte öz xojayininglarning barliqini bilisiler. **2** Dua-tilawetke herqandaq waqitta béringlar, buningda rehmetler éytiship hoshyar turunglar; **3** shuning bilen biz üçünmu dua qilghaysilerki, Xuda bizge Mesihning sirini jakarlash üçün Öz sözige ishik achsun; men del sir üçün zenjirler bilen baghlan'ghanmen; **4** shunga qilishqa tégishlikim boyiche, sirni ashkarilishimgha [dua qilinglar]. **5** Sirttikilerge nisbeten danaliq bilen ménginglar, pursetler chiqqanda köngül qoyup qoldin bermenglar. **6** Silerning gep-sözliringlar herdaim

méhir-shepquet bilen bolsun, tuz bilen tétitsun; shuning bilen siler herbir ademge qandaq jawab bérishni bilisiler. **7** Söyümlük qérindash hem Rebde sadiq xizmetkar, ishdishimiz bolghan Tikikus silerge men toghruluq hemme ishlarni melum qilidu. **8** Men uni del mushu ish üçün yéninglarga ewetishim, silerning ehwalinglarni biliwélishi we shundaqla könglünglarga ilham-righbet bérisi üçündür. **9** Men özi silerdin bolghan, sadiq we söyümlük qérindishimiz Onésimusni uning bilen ewettim; ular silerge mushu yerdiki barliq ishlarni melum qilidu. **10** Türmidishim bolghan Aristarxus silerge salam yollaydu; Barnabasning newri inisi Markusmu shundaq (siler uning toghruluq tapshuruqlarni tapshuruwalinglar; u yéninglarga kelse, uni qobul qilinglar); **11** Yustus dep atalghan Yeshuamu salam yollaydu. Xudaning padishahliqi üçün manga xizmetdash bolghan sünnet qilin'ghanlardin peqet mushular bardur; ular manga teselli bolghan. **12** Silerdin bolghan, Mesih Eysaning quli Epafras silerge salam yollaydu; u silerning Xudaning pütkül iradiside mukemmel, kamaletke yétip ching turushunglar üçün herdaim siler üçün dualarda küresh qilidu. **13** Chünki men uninggha guwahchimenki, u siler üçün, Laodikiadikiler üçün we Xéyrapolistikiler üçünmu köp japa tartidu. **14** Söyümlük téwip bolghan Luqadin silerge salam, Démastinmu shundaq. **15** Laodikiadiki qérindashlarga bizdin salam, Nimfagha hem uning öyide yighilidighan jamaetkimu salam éytinglar. **16** Bu xet aranglarda oqulghandin kéyin, siler uni Laodikiyidiki jamaettimu oqutunglar, we Laodikiyedikilerge yazghan xetni silermu oqunglar; **17** we Arkippusqa: «Sen Rebde tapshuruwalghan xizmitingge, toluq emel qilishing üçün köngül qoyghin» — denglar. **18** Menki Pawlustin öz qolum bilen yazghan salam. Méning kishenlinip qamap qoyulghanliqimni eslenglar. Silerge méhir-shepquet bolghay!

Tésalonikaliqlargha 1

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika shehiridiki jamaetke salam. Silerge méhir-shepset we xatirjemlik bolghay! **2** Biz dualirimizda silerni yad étip turup, Xudagha siler üçün herdaim teshekkür éytimiz; **3** Xuda'Atimizning aldida étiqadinglardin bolghan emelliringlarni, méhir-muhebbettin chiqqan japaliq ejringlarni, Rebbimiz Eysa Mesihke baghligan ümidte bolghan chidamliqinglarni izchil eslep turuwatimiz. **4** Chünki ey qérindashlar, Xuda söygenler, Uning silerni tallighanliqi bizge ayan. **5** Chünki xush xewirimiz silerge yetküzülginde sözler bilenla emes, belki küch-qudret bilen, Muqeddes Roh bilen, mutleq jezmleshtürülgen halda silerge yetküzülgen; uning üstige, bizning silerning aranglarda bolghinimizda silerni dep özimizni qandaq tutqanliqimizni obdan bilisiler. **6** Shuning bilen siler éghir azab-oqubet ichide turuqluqmu, Muqeddes Rohning shadliqi bilen söz-kalamni qobul qilip, bizni, shundaqla Rebning Özini ülge qilip egeshtinglar, **7** shuning bilen siler Makédoniye we Axaya ölkiridiki barliq étiqadchilargha ülge bolup chiqtinglar; **8** chünki Rebning söz-kalami silerdin peqet Makédoniye we Axayaghila yangrap qalmastin, belki hemme yerge Xudagha baghlan'ghan étiqadinglar toghruluq hemme yerge xewer tarqilptu; netijide, bizning [shu yerlerde xush xewer toghruluq] héchnéme déyishimizning hajiti qalmidi. **9** Chünki [biz barghanliki jaydiki] kishiler silerning bizni qandaq qarshi alghanliqinglarni, silerning butlardin qandaq waz kéchip tirik we heqiqiy Xudaning xizmitide bolushqa, shundaqla Uning Oghlining, yeni U ölümdin tirildürgen, kelgüsida kélidighan ghezepin bizni qutquzghuchi Eysaning ershtin kélishini kütüshke Xudagha baqqanliqinglarni bayan qilishidu.

2 Chünki, i qérindashlar, bizning aranglarga kirginimiz toghruluq bilisilerki, u bikargha ketmidi. **2** Silerge yene shumu melumki, gerche ilgiri Filippi shehiride qiyin-qistaq we xarliqqa uchrichan bolsaqmu, zor qattiq qarshiliqqa qarimay Xudaning xush xewirini silerge yetküzüshke Xudayimizning medet bérishi bilen yüreklik bolduq. **3** Chünki bizning ötünuş-jékileshirimizde héchqandaq aldanchiliq, napak niyet yaki hiyligerlik yoqtur. **4** Eksiche, biz Xuda teripidin xush xewerning amanet qilinushqa

layiq körülgen ademler süpitide biz shuninggha munasip halda ademlerni emes, belki qelbimizni sinighuchi Xudani xursen qilish üçün [xush xewerni] jakarlaymiz. **5** Chünki siler bilgendeq biz héchqaysi waqitta aranglarga xushametchilik bilen we yaki tamaxorluqqa niqab taqap kelmiduq — (bu ishta Xuda bizge guwahchidur) — **6** gerche biz Mesihning rosullirining süpitide telep yükliyleydighan bolsaqmu, meyli siler bolunglar yaki bashqilar bolsun, héchbir insandin birer izzet-shöhret izdigen emes iduq. **7** Eksiche biz aranglarda xuddi bala imitidighan ana öz bowaqlirini köyünüp asrighandek silerge mulayim muamilide bolduq. **8** Shu chaghda, silerge shundaq telpün'geniduq, silerge peqet Xudaning xush xewerini tapshurushnila emes, hetta öz jénimizni tapshurushqimu razimiz; chünki siler bizge intayin qedirlik idinglar. **9** Chünki, i qérindashlar, bizning qandaq japaliq emgek qilghinimiz ésinglarda bardur; héchqaysinglarga éghirimizni salmasliq üçün kéche-kündüzlep méhnet qilduq, Xudaning xush xewirini silerge yetküzduq. **10** Étiqadchilardin bolghan silerning aranglardiki emeliyetlirimizning qandaq ixlasmen, heqqaniy we eybsiz ikenlikige özünglar we Xudaning Özimu guwahchidur. **11** We yene siler bilgininglardek, atining öz perzentlirige nesihet berginidek biz herbiringlarga shundaq jékilep, righbet-teselli bérüp, silerni öz padishahliqigha we shan-sheripige chaqiriwatqan Xudagha layiq halda méngishqa dewet qilduq. **13** Xudagha yene shu sewebtin toxtawsiz teshekkür éytimizki, silerning bizdin anglighan Xudaning söz-kalamigha qulaq salghininglarda, uni insandin kelgen söz süpitide emes, belki uning emeliy süpitide, yeni Xudadin kelgen söz-kalam dep uni qobul qildinglar; u [söz-kalam] hazir ishen'güchi silerde ishlimekte. **14** Chünki siler, i qérindashlar, Yehudiye ölkisidiki Mesih Eysada bolghan jamaetlerdin ülge aldinglar; ular [shu yerde] Yehudiylar teripidin qandaq xarliqlargha uchrichan bolsa, silermu öz yurtdashliringlar teripidin oxshash xarliqlargha uchridinglar. **15** Ular, yeni shu Yehudiylar, eslide Reb Eysani we peyghemberlerni öltürgen we biznimu ziyankeshlik qilip qoghliwetkenidi. Ular Xudani narazi qilip, we hemme insan bilen qériship, **16** «yat ellikler»ning nijatliqqa érishishi üçün ulargha sözlshimizge tosqunluq qiliwatidu. Shuning bilen ular gunahlirini üzlüksiz chékige yetküzmekte; lékin ghezep ularning béshigha toluqi bilen chüshürülüş

aldida turidu. **17** Lékin biz, i qérindashlar, amalsiz silerdin intayin qisqa vaqit judalashqan bolsaqmu (tende bolsimu, qelbde emes), siler bilen yene didar körüshüshke qewetla intzarliqimizdin yéninglarga bérishqa téximu bek intilduq! **18** Shuningdek yéninglarga barghumiz bar idi — emeliyette menki Pawlus qayta-qayta tiriship baqtim; biraq buninggha Sheytan tosquanluq qildi. **19** Chünki bizning istek-arzuyimiz, shadliqimiz we Rebbimiz Eysa qaytip kelgende pexirlinidighan tajimiz néme bolidu? Bu del siler özünglar emesmu? **20** Chünki siler bizning pexrimiz, bizning shadliqimiz!

3 Shuning bilen biz [silerdin xewersiz] taqitimiz taq bolup, özimiz Afina shehiride yalghuz qélip, **2** aldinglarga qérindishimiz hem Xuda yolida Mesihning xush xewiride boluwatqan xizmetdoshimiz Timotiyni silerni étiqadta mustehkemlesh-kücheytish we righbetlendürüsh üçün ewetishni qarar qilduq; **3** [bizning uni ewetishtiki] meqsitimiz, héchkimning bëshinglarga chüshken mushu zexmet-qiyinchiliqlar sewebidin [étiqadta] tewrinip qalmasliqi üçündür. Chünki özünglar bundaq ishlarga uchrashqa aldin'ala békitilgen, dep bilisiler. **4** Chünki biz siler bilen bille bolghan waqtimizda, silerge hemmimiz azab-qiyinchiliqqa uchrimay qalmaymiz dep aldin'ala éytqaniduuq. Emeliyette hazir déginimizdek boldi, dep bilisiler. **5** Shu sewebtin taqitim taq bolup, étiqadninglarning zadi qandaq ikenlikini bilish üçün, azdurghuchi silerni azdurup bizning silerge singdürgen ejrimiz bikargha kettimikin dep ensirep, Timotiyni yéninglarga ewetkenidim. **6** Lékin Timoti y baya yéninglardin qaytip kelgende, étiqadinglar we méhir-muhebbitinglar toghrisida bizge yaxshi xewer élip kélip, silerning bizni herdaim séghinip turghanliqinglarni we xuddi biz siler bilen didarlishishqa telpün'ginimizdek, silerningmu bizni körgünglar kelgenlikini éytti. **7** Shuningdek, ey qérindashlar, bëshimizgha chüshken mushundaq barliq azab-oqubet we éghirchiliq ichide turiwatqinimizda silerdin, yeni ching étiqadinglardin righbet-teselli taptuq; **8** Chünki Rebde ching turghan bolsanglar, biz [ölmey], hayat qalimiz! **9** Emdi siler üçün, Xudayimiz aldida silerning wejinglardin tolimu shadlanduq, bu zor shadliqimizdin siler üçün Xudagha qanchilik derijide teshekkür éytsaq bolar?! **10** Siler bilen didar körüshüsh we étiqadinglardiki yétersizliklerni mukemmel qilishqa

muyesser bolush imkaniyiti üçün, kéche-kündüz Xudagha zor telmürüp yélinmaqtimiz. **11** Emdi bizning Xuda'Atimizning Özi hem Rebbimiz Eysa bizning yolimizni yéninglarga bashlighay; **12** emdi méhir-muhebbetimiz silerge tolghandek, Reb silerning bir-biringlarga we hemme ademlerge bolghan méhir-muhebbitinglarni ashurup, tolup tashturghay; **13** hem shundaq bolghanda, Rebbimiz Eysa Özining barliq muqeddes bendiliri bilen bille qaytip kelgende qelbinglar bizning Xuda'Atimiz aldida pak-muqeddeslikte nuqsansiz bolushqa mustehkemlinidu!

4 Axirida, i qérindashlar, biz Reb Eysada turup silerdin shuni ötünimiz hem jékileymizki, siler bizdin Xudani xursen qilishqa qandaq méngishinglar kéreklikini tapshuruwalghininglardek hem hazir shu boyiche méngiwatqininglardek, shundaq qilishinglar téximu éship tashqay. **2** Chünki siler bizning Reb Eysa arqiliq silerge néme emrlerni tapilghanliqimizni bilisiler. **3** Chünki Xudaning iradisi shuki, pak-muqeddes qilinish, herqandaq buzuqchiliqtin saqlinish, **4** yeni herbiringlar Xudani tonumaydighan taipilerdek shehwaniy heweslerge bérilmey, belki qandaq qilip öz ténini bashqurup, uni pak-muqeddeslikte ar-nomus bilen saqlashni öginiwélishtur. **6** Bu jehetlerde héchkim öz qérindishining heqqige chang sélip, öz paydamenpeitini qoghlimisun; chünki biz ilgiri silerge chüshendürüp toluq agahlandurghinimizdek, barliq mushundaq ishlarda Reb Özi intiqam alghuchidur. **7** Chünki Xuda bizni napakliqqa emes, belki pak-muqeddeslikte yashashqa chaqirdi. **8** Shuning üçün bu [heqiqetni] ret qilghan adem, insaniy hoquqni emes, belki silerge Muqeddes Rohini ata qilghuchi Xudani ret qilghan bolidu. **9** Emdi qérindashliq méhir-muhebbetke kelsek, bu toghrisida silerge yézip olturishimizning hajiti yoq. Chünki Xuda Özi bir-biringlarga méhir-muhebbet körsitishni ögetmekte. **10** Chünki siler pütkül Makédoniye ölkisidiki hemme qérindashlarga shundaq qiliwatisiler; shundaq bolsimu, i qérindashlar, shundaq qilishqa bérilip téximu éship téshishinglarni, **11** shundaqla biz silerge tapilghinimizdek, tinch yürüshni, [bashqilarning ishlirigha] [arilashmay], öz ishinglar bilen bolup, ikki qolunglarga tayinip yashashni nishan qilip intilishinglarni ötünimiz. **12** Mana shundaq qilsanglar, sirttikiler aldida izzet-hörmetke sazawer bolup mangisiler we

héchkimning qoligha béqinip qalmaysiler. **13** Lékin, ey qérindashlar, ümidsizlik ichide yashawatqan bashqa hemmisidek, [aranglardiki] [ölümde] uxlap qalghanlarga qayghurup hesret chekmeslikinglar üçün ularning hali toghruluq xewersiz qélishinglarni xalimaymiz. **14** Chünki biz Eysaning ölüp tirilgenlikige ishen'genikenmiz, [Eysa qayta kelginide], ölümde Uningda uxlap qalghanlarni Xuda Uning bilen bille élip kélidighanliqigha ishinimiz. **15** Chünki rebning söz-kalami boyiche silerge shuni éytimizki, Reb qayta kelgüche tirik qalghan bizler uning aldigha chiqishimiz jezmen ölümde uxlap qalghanlarningkidin awwal bolmaydu; **16** Chünki Reb qattiq bir nere tartip, bash perishtining awazi we Xudaning kanay sadasi ichide asmandin chüshidu we Mesihde bolup ölgenler awwal tirilidu; **17** andin tirik qalghan bizler ular bilen birge Reb bilen hawada körüshüsh üçün, bulutlar arisigha élinip kötürülmiz; shuning bilen biz Reb bilen menggü birge bolimiz. **18** Shunga, bir-biringlarga bu sözler bilen righbet-teselli béringlar.

5 Lékin i qérindashlar, silerge shu ishlarning waqitliri we zamanliri toghrisida yézishimning hajiti yoq. **2** Chünki özünglar obdan bilisiler, Rebning küni xuddi kéchide kirgen oghrining kélishige oxshash [tuyuqsiz] kélidu. **3** Emdi kishiler «[Dunya] tinch-aman boluwatidu» dep turghanda, xuddi hamilidar ayalning tolghiqi ushtumtut tutqinidek, halaket ularning béshigha tuyuqsiz chüshidu; shuning bilen ular uningdin qéchip qutulalmaydu. **4** Lékin siler, i qérindashlar, qarangghuluqta turghuchilar emessiler; shuning bilen u kün silerni oghridek chöchütüp kelmeydu. **5** Chünki siler hemminglar yoruqluqning perzentliri, kündüzning perzentliridursiler; biz kéchige tewe yaki qarangghuluqqa mensup emesmiz. **6** Shuning üçün bashqa hemmisidek uxlimayli, belki segek we salmaq bolayli. **7** Chünki uxlaydighanlar kéchisi uxlaydu, mest bolidighanlarmu kéchisi mest bolidu. **8** Biraq özimiz kündüzge mensup bolghandin kéyin, salmaq bolayli, kökrikimizge étiqad we méhir-muhebbetni sawut qilip, béshimizgha nijatqa baghlan'ghan ümidni dubulgha qilip kiyiwalayli; **9** chünki Xuda bizni Öz ghezipige uchritish üçün emes, belki Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq nijatqa érishtürüsh üçün tallap békitken. **10** U biz üçün öldi — meqsiti, hayat qélip oyghaq tursaqmu yaki [ölümde] uxlighan bolsaqmu, bizning Uning bilen bille hayatta bolushimiz üçündür. **11**

Shuning üçün, hazir qiliwatqininglarga oxshash, bir-biringlarni dawamliq righbetlendürüp, bir-biringlarning [étiqadini] qurunglar. **12** Emdi i qérindashlar, aranglarda japaliq ishlewatqan we Rebde silerge yétekchilik qilip, nesihet bériwatqanlarni qedirlishinglarni ötünimiz. **13** Bu xizmetliri üçün ularni chongqur hörmet we méhir-muhebbet bilen qedirlenglar. Bir-biringlar bilen inaq ötünglar. **14** Emma, i qérindashlar, silerdin shunimu ötünimizki, tertipsiz yürgenlerge nesihet béringlar, yüreksizlerni righbetlendürünglar, ajizlarga yar-yölek bolunglar we hemme ademge sewrichan bolunglar. **15** Héchqaysinglar yamanliqqa yamanliq qilmasliqqa köngül bölünglar, bir-biringlarga we barliq kishilerge hemishe yaxshiliq qilishqa intilinglar. **16** Herdaim shadlininglar. **17** Toxtimay dua qilinglar. **18** Herqandaq ishta teshekkür éytinglar. Chünki mana bular Xudaning Mesih Eysada silerge qaratqan iradisidur. **19** Rohning otini öchürmenglar. **20** Aranglarda peyghemberlerche yetküzülgén bésharetlik sözlerni kemsitmenglar; **21** hemme gepni tekshürüp ispatlap körünglar; durus bolsa uni ching tutup [qoldin bermenglar]. **22** Yamanliqning herqandaq sheklidin özünglarni yiraq tutunglar. **23** Xatirjemlikning Igisi bolghan Xuda Özi silerni özül-késil pak-muqeddes qilghay, Rebbimiz Eysa Mesih qayta kelgüche pütkül rohinglar, jéninglar we téninglarni eyibsz saqlighay. **24** Silerni Chaqirghuchi bolsa sadiq-wapadur, U uni jezmen ada qilmay qalmaydu. **25** Qérindashlar, biz üçün dua qilinglar. **26** Hemme qérindashlar bilen pak söyüşler bilen salamlishinglar. **27** Men Rebde silerge shuni jiddiy tapilaymenki, bu xetni [shu yerdiki] hemme muqeddes qérindashlarga oqup béringlar! **28** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti silerge yar bolghay!

Tésalonikaliqlarga 2

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika shehiridiki jamaetke salam. **2** Xuda'Atimiz we Reb Eysa Mesihdin silerge méhir-sheppet we xatirjemlik ata qilin'ghay! **3** Siler üçün Xudagha herdaim teshekkür éytishimizgha toghra kélidu (hemde shundaq qilish tolimu layiqtur), i qérindashlar, — chünki étiqadinglar küchlük ösmekte hemde bir-biringlarga bolghan méhir-muhebbinglarmu éship tashmaqta. **4** Shuning bilen biz özimiz silerning béshinglarga chüshken, shundaqla berdashliq bériwatqan barliq ziyankeshlik we japa-éghirchiliqlar ichide körsetken sewr-chidamliq we étiqadinglar üçün, Xudaning herqaysi jamaetliride silerdin pexirlinimiz; **5** bu ishlar Xudaning kélidighan adil hökümünü körsitidighan roshen bir alamettur we shundaqla, bu ishlar silerning Xudaning padishahliqigha layiq hésablinishinglar üçün bolidu; siler mana shu padishahliq üçün zulum-zexmet chékiwatisiler; **6** shundaq iken, silerge éghirchiliq salghuchilargha Xuda éghirchiliq salsa, hem shundaqla Reb Eysa qudretlik perishtiliri bilen ershtin qayta körün'gen chaghda, éghirchiliqqa uchriqan silerge biz bilen teng aramliq berse durus ish bolmamdu? **8** Shu chaghda U Xudani tonumaydighanlardin, shundaqla Rebbimiz Eysa Mesihning xush xewirige itaet qilmaydighanlardin yalqunluq ot bilen intiqam alidu. **9** Bundaq kishiler Rebning huzuridin we küch-qudritining shan-sheripidin mehrum qilinip, menggülik halaket jazasini tartidu. (aiónios g166) **10** U waqıtta U Özining barliq muqeddes bendiliride ulughlinip, shu künide barliq ishen'genlerde (siler derweqe bizning guwahliqimizgha ishen'gendursiler) Özining karametlikini körsitip, medhiyilen'gili kélidu. **11** Shuning üçün, biz siler üçün daim shundaq dua qilimizki, silerni chaqirghan bizning Xudayimiz silerni Öz [ulugh] chaqiriqigha layiq hésablap, yaxshiliqqa intilgen barliq güzel meqset-muddialiringlarni we étiqadinglardin chiqqan barliq xizmetliringlarni küch-qudriti bilen emelge ashurghay. **12** Shuning bilen, Xudayimizning we Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-sheppiti arqiliq Rebbimiz Eysa Mesihning nami silerde shan-sherep bolup ulughlinidu we silermu Uningda shan-sherepke érishisiler.

2 I qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning qayta kélishi, shundaqla bizning Uning bilen bir

yerge jem qilinishingiz toghrisida silerdin shuni ötünümizki, **2** Eger siler «melum rohtin kelgen wehiy»din bolsun, birsining söz-telimidin bolsun yaki «bizning namimizda» yézilghan melum xetlerdin bolsun «Rebning küni yétip keldi» dégen sözni anglisanglar, jiddiliship hoduqup ketmenglar yaki dekke-dükkiye chüshmenglar! **3** Bu ishlarda herqandaq ademning herqandaq usul bilen silerni aldishigha yol qoymanglar; chünki awwal «[chong] yénish» bolup, andin «gunahiy adem», yeni «halaketke mehkum qilin'ghuchi adem» ashkarilanmighuche, ashu kün kelmeydu. **4** Shu adem xuda dep atalghan'gha yaki kishiler choqunidighan herqandaq nersilerge qarshi chiqip, özini hemmidin üstün qilip körsitidu; u shundaq qilip Xudaning ibadetxanasida olturuwélap, özini Xuda dep körsitip jakarlaydu. **5** Men siler bilen bille bolghan waqıtmda bularni silerge éytqinim ésinglarda bardu? **6** We uning belgilen'gen waqıt-saiti kelmigüche ashkarilanmasliq üçün, némining uni tosup turuwatqanliq silerge melum. **7** Chünki «qanunni yoqatquchi sirlük küch» alliqachan yoshurun heriket qilmaqta; lékin bu ishlarni hazirche tosup kéliwatqan birsi bardur; U otturidin chiqquche shundaq tosuqluq péti turidu; **8** andin ashu «qanunni yoqatquchi» ashkarilinidu; biraq Reb Eysa aghzidiki nepisi bilenla uni yutuwétidu, kelgen chaghdiki parlaq nuri bilen uni yoq qiliwétidu. **9** «Qanunni yoqatquchi»ning meydan'gha chiqishi Sheytanning pentliri bilen bolidu, u her túrlük küch-qudret, möjize we yalghan karametlerni körsitip, **10** halaketke yüzlen'genlerni azduridighan herxil qebih hiyle-mikirlarni ishlitidu. Ularning halaket aldida turuwatqanliqining sewebi özlirini nijatqa yétekleydighan heqiqetni söymey, uninggha qelbidin orun bermeslikidindur. **11** Shu sewebtin, Xuda ulargha yalghanchiliqqa ishensun dep heqiqettin chetnitidighan bir küch ewetidu. **12** Netijide, heqiqetke ishenmey, belki qebihlikni xursenlik dep bilgenlerning hemmisi jazagha mehkum qilinidu. **13** Lékin, ey, Reb söygen qérindashlar, biz siler üçün herdaim Xudagha teshekkür éytishimizgha toghra kéliduki, Xuda Rohning wasitisiye pak-muqeddes qilinishinglar we heqiqetke ishinishinglar arqiliq silerni nijatqa érishishke muqeddemdila talliwaldi. **14** U biz yetküzgen xush xewer arqiliq silerni shu nijatqa, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning shan-sheripige érishishke chaqirdi. **15** Shuning üçün, ey qérindashlar,

tapan tirep turunglar, biz silerge éghizche yaki xet arqliq yetküzgen telimni ching tutunglar! **16** Emdi Rebbimiz Eysa Mesihning Özi we bizni söygen, méhir-shepqet bilen menggülik righbet-teselli hem güzel ümid ata qilghan Xuda'Atimiz (**aiōnios q166**) **17** qelbinglarni righbetlendirgey hemde silerni herbir güzel ish qilishda, herbir yaxshi sözlerni yetküzüshte küchlendürgey!

3 Axirida, i qérindashlar, biz üçün dua qilinglarki, Rebning sözi xuddi silerge yetken chaghdikige oxshash, [herqandaq yerde] téz tarqalsun we shan-shereplik dep ulughlansun; **2** shuningdek bizning qebih we rezil ademlerdin qutulushimiz üçünmu dua qilinglar. Chünki hemmila adem ishench-étiqadliq boluwermeydu. **3** Emma Reb Özi ishenchliktur; U silerni mustehkem qilidu hem rezil bolghuchidin saqlaydu. **4** Emma Rebde, silerge tapilighinimizni qiliwatisiler, shundaqla dawamliq qiliwéridu, dep xatirjemmiz. **5** Emdi Reb qelbinglarni Xudaning méhir-muhebbitige hem Mesihning sewr-chidamliqigha chömkeshke yéteklige. **6** Emdi qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning namida shuni tapilaymizki, bizdin alghan telimlerge riaye qilmay, tertipsiz yürgenlerdin özünglarni néri tutunglar. **7** Bizdin qandaq ülge élisinglar kéreklikini özünglar bilisiler; chünki biz siler bilen bille bolghanda tertipsiz yürmigeniduq. **8** Héchkimning nénini bikargha yémeyttuq; belki biz héchqaysinglarga éghirimizni salmasliq üçün, kéche-kündüzlep tiriship-tirmiship japaliq ishleyttuq. **9** Bundaq qilishimiz, silerdin yadrem kütüşke heqliq bolmighanliqimizdin emes, belki özimizni silerge bizdin yaxshi ülge qaldurup, silerning bizge egishishinglar üçün idi. **10** Chünki biz silerning yéninglarda bolghinimizda silerge: «Birsi ishlimeymen dése, u yémisun!» dep tapilighaniduq. **11** Chünki biz aranglarda bezilerning tertipsiz laghaylap, héch ishlimey bashqilarning ishlirigha ariliship yüridighanliqini angliduq. **12** Biz mushundaqlargha Reb Eysa Mesihde shundaq buyruymiz we ulardin ötünüp soraymizki, tinch yashap, emgikinglar bilen öz néninglarni tépip yenglar. **13** Lékin siler, i qérindashlar, yaxshi ishlarni qilishtin érinmenglar. **14** Emma eger ushbu xétimizdiki sözlerge itaet qilmaydighan birsi bolsa, uningdin hezer eylenglar we uni xijaletke qaldurush üçün uning bilen bardi-keldi qilmanglar. **15** Biraq, uni düshmen qatarida körmey, eksiche uninggha bir qérindash süpitide nesihet qilinglar.

16 Xatirjemlik Igisi bolghan Reb her waqit her yolda shexsen silerge xatirjemlik ata qilghay. Reb hemminglar bilen bille bolghay! **17** Menki Pawlus bu axirqi salimimni öz qolum bilen yazdim; bu, méning hemme xetlirimning özige xas belgisidir. Mana bu méning öz qelimimdur. **18** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti hemminglarga yar bolghay!

Timotiygha 1

1 Qutquzghuchimiz Xudaning we ümidimiz Mesih Eysaning emri bilen Eysa Mesihning rosuli qilip teyinlen'gen menki Pawlustin **2** étiqad yolidiki özümning sadiq oghlum bolghan Timotiygha salam. Xuda'Atimiz we Rebbimiz Mesih Eysadin sanga méhirshepset, rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3** Makédoniye ölkisige barghanda, sendin ötün'ginimdek [shuni yene ötünimenki], [shu yerdiki] bezi kishilerge bid'et telimlerni ögetmenglar dep tapilishing üçün sen dawamlıq Efesus shehiride qalghin; **4** ularning epaniler we ayighi yoq nesebnamilerge bend bolmasliqini tapilighin; bular Xudaning étiqad arqiliqla emelge ashurulidighan Öz öyige bolghan pilanini ilgiri sürmeydu, belki peqet bimene talash-tartishlarni keltürüp chiqiridu, xalas. **5** Emdilikte bizge tapilan'ghan telimning muddiasi sap qelb, pak wijdan we saxtiliqsiz étiqadtin kélip chiqidighan méhir-muhebbettin ibarettur. **6** Bu ishlarda bezi kishiler chetnep, bimene geplerni qilishqa burulup ketti. **7** Ularning Tewrat qanunining ölimasi bolghusi bar; biraq ular özlirining néme dewatqanliqini yaki özlirining hedep qeyt qiliwatqan sözlirining néme ikenlikini chüshenmeydu. **8** Emdi bizge melumki, eger kishiler Tewrat qanunini eyni muddiasida qollansa, u paydiliqtur. **9** Chünki biz yene shuni bilimizki, Tewrat qanuni heqqaniy ademler üçün tüzülgen emes, belki qanun'gha xilapliq qilghuchilar we boyni qattiqlar üçün, ixlassizlar we gunahkarlar üçün, iplaslar we kupurluq qilghuchilar üçün, atisini öltürgüchiler we anisini öltürgüchiler üçün, qatillar, **10** buzuqluq qilghuchilar, bechchiwazlar, ademlerni qulluqqa bulighuchilar, yalghanchilar, qesemxorlar üçün we yaki saghlam telimlerge zit bolghan bashqa herqandaq qilmishlarda bolghanlar üçün tüzülgen. **11** Bu telimler teshekkür-mubarekke layiq Bolghuchi Xudaning manga amanet qilghan shan-sheripini ayan qilghan xush xewerge asaslan'ghan. **12** Manga küch-qudret bergen, méni ishenchlik dep qarap, Öz xizmitige teyinligen Rebbimiz Mesih Eysagha teshekkür éytimenki, **13** U méni teyinliidi! — burun kupurluq we ziyankeshlik qilghuchi, zalim bir adem bolsammu, manga rehim körsitildi; chünki men bu ishlarni nadanliq we étiqadsizliqtin qilghanidim. **14** Halbuki, Rebbimizning manga körsetken méhirshepseti ziyadiliship, Mesih Eysada bolghan étiqad

we méhir-muhebbet wujudumgha élip kirilishi bilen éship tashti. **16** Mushu söz ishenchlik we her adem uni qobul qilishi tégishliktur — «Mesih Eysa gunahkarlarni qutquzush üçün dunyagha keldi!». Men gunahkarlar ichidiki eng esheddiyisidurmen! Lékin del shu sewebtin Mesih Eysaning eng esheddiy gunahkar bolghan méni, kéyin Özige étiqad qilip, menggülik hayatqa érishidighanlarga misal qilip mende Özining barliq sewr-taqitini ayan qilishi üçün, manga rehimshepset körsitilgendur. (aiōnios g166) **17** Emdi menggülik Padishahqa, yeni ölmeydighan we köz bilen körgili bolmaydighan, birdinbir Xudagha ebedil'ebedgiche hörmet-izzet we shan-sherep bolghay! Amin! (aiōn g165) **18** Ey, oghlum Timotiy, burun sen toghruluq étylghan bésharetlik wehiylerge asasen bu buyruqni sanga tapshurimen. Bu wehiylerni qoral qilip, étiqadta we pak wijdaningda ching turup, güzel urush qilghaysen. Beziler wijdanida pak turushtin chetnep ketti, netijide ularning étiqadi xuddi xada tashqa urulup gherq bolghan kémidek weyran boldi. **20** Xuménéus we Iskenderler mana shundaq kishilerdindur. Ularni kupurluq qilmasliqni ögensun dep, Sheytanning ilkige tapshurdum.

2 Men hemmidin awwal, [étiqadchilargha] pütkül insanlar üçün Xudadin tilekler tilishini, dua-tilawet qilishini, bashqilar üçün murajiet qilishini we teshekkürler éytishini, **2** bolupmu padishahlar we barliq emeldarlar üçün dua-tilawet qilishini jékileymen. Shundaq qilghanda, biz toluq ixlasmenlik we salmaqliq bilen tinch we aman-ésen hayat kechüreleyimiz. **3** Bundaq dua-tilawet qilish güzel ishtur, Qutquzghuchimiz Xudani xursen qilidu. **4** Chünki U pütkül insanning qutquzulushi we ularning heqiqetni tonup yétishini xalaydu. **5** Chünki birla Xuda bardur, Xuda bilen insanlar arisida bir kélishtürgüchimu bar, U bolsimu Özi insan bolup kelgen Mesih Eysadur. **6** U barliq insanlarni hör qilish üçün Özini qurban qilip bedel tölidi; shundaq qilip békitilgen waqit-saitide Xudaning nijatigha guwahliq béridi. **7** Men bu guwahliqni yetküzüsh üçün jakarchi we rosul bolushqa teyinlinip (méning bu sözlirimning hemmisi rast, men yalghan gep qilmidim), yat elliklerge étiqad we heqiqet yolida ögetküchi bolup tiklendim. **8** Shunga, men shuni xalaymenki, erler qeyerde bolsun, duagha jem bolghanda ghezepsiz we detalashsiz halda, halal emellik qollirini kötürüp dua qilsun. **9** Oxshash yolda ayallarmu muwapiq

kiyini, özlrini ar-nomus we salmaqliq bilen perdaz qilsun. Ularning özlrini perdazlash, chachlrini alahide yasash we altun, ünche-merwayit we ésil qimmat kiyim-kéчекler bilen emes, **10** belki güzel emelliri bilen perdazlashini xalaymen. Bu, Xuda yolida teqwadar bolay dégen ayallargha yarishidu. **11** [Jamaet sorunlirida], ayallar tinch olturup, toluq itaetmenlik bilen telim alsun. **12** Lékin ayallarning erlerge telim bérishi yaki ular üstidin höküm sürüshige yol qoymaymen. Eksiche, ular tinch bolsun. **13** Chünki awwal Adem'ata, kéyin Hawa'ana yaritilghan. **14** Awwal aldini azdurulghanmu Adem'ata emes, belki [Hawa'ana] idi. U tolimu aldan'ghanliqidin ularning itaetsizlikige chüshüp qalghanidi. **15** Lékin ayallar étiqadta, méhir-muhebbet we pak-muqeddeslikte salmaqliq bilen turidighanla bolsa, ular tughutta saq-salamet qutulidu.

3 «Eger birsi jamaetke yétekchi bolushqa intilse, u güzel bir wezipini arzu qilghan bolidu» dégen bu söz heqtur. **2** Emdi yétekchi bolsa eyibsiz, bir xotunluq, salmaq, pemlik, edeplik, méhmandost, Xuda toghrisida telim béreleydighan bolushi, **3** shundaqla haraqkesh we zorawan bolmasliqi, mulayim bolushi, sepra, nepsaniyetchi bolmasliqi, **4** ez ailisini yaxshi bashquralaydighan bolushi, tolimu salapatlik bilen perzentlrini ata-anisigha boysunidighan qilip terbiyiliyeleydighan kishi bolushi kérek. **5** Chünki birsi öz ailisini bashqurushni bilmise, u Xudaning jamaitidin qandaqmu xewer alalisun? **6** [Yétekchi] yéngi étiqadchilardin bolmisun; undaq bolsa, u tekebburliship kétishi mumkin, shuningdek Sheytanning eyibige kirip, u uchrichan hökümge chüshidu. **7** U [jamaetning] sirtidikiler teripidinmu obdan teriplinidighan bolushi kérek; shundaq bolghanda, u bashqilarning qarilishigha uchrimaydu, Sheytanning qiltiqigha chüshmeydu. **8** Xuddi [yétekchilerge] oxshash, jamaetning xizmetkarlimu salmaq, ikki xil gep qilmaydighan, haraq-sharabqa bérimeydighan, nepsaniyetchi bolmighan kishilerdin bolushi, **9** pak wijdani bilen étiqadning sirini ching tutidighan bolushi lazim. **10** Bundaq ademlernimu aldi bilen sinap körüp, eyib terepliri bolmisa, andin xizmet wezipisige qoyushqa bolidu. **11** Shuningdek, bu xizmetkarlarning ayallirimu temkin, pitne-pasat qilmaydighan, salmaq we herqandaq ishta ishenchlik bolghanlardin bolushi lazim. **12** Xizmetkarlar bir xotunluq, öz perzentliri we ailisini yaxshi

bashquridighan kishilerdin bolsun. **13** Xizmetkarning wezipisini obdan orun'ghanlar özi üçün yaxshi nam-ataqqa sazawer bolidu we Mesih Eysada bolghan étiqadta zor jür'et-ishenchke érishidu. **14** Men gerche pat arida yéninggha yétip bérishni arzu qilsammu, yenila bu xetni yazdim; **15** Mubada men hayal bolup qalsam, xettin Xudaning ailisi arisida özüngni qandaq tutush kéreklikini bilisen. Bu aile bolsa tirik Xudaning jamaiti, heqiqetning tüwrüki we teglikidur. **16** Hemmeylen étirap qilmay turalmayduki, ixlasmelikning siri büyükür: — «Özi insan ténide ayan boldi, Roh Uning heqqaniyiliqini ispatlidi, Perishtilerge u köründi, Uning xewiri pütkül ellerge jakarlandi, Jahanda Uninggha iman keltürüldi, U shan-sherep ichide ershke kütürüldi».

4 Emdi Roh shuni alahide éytiduki, axir zamanlarda beziler étiqadtin yénip, aldanchi rohlargha we jinlarning telimlirige bérilip egishidu. **2** Bundaq [telim bergüchiler] saxtiliqta yalghanchiliq qilip, xuddi daghmalla köydürüwetkendek öz wijdanini yoqitip qoyghan; **3** ular nikahlinishni we bezi yémekliklerni istémal qilishni men'i qilidu. Emma [ular meni qilidighan] yémekliklerni Xuda Özige étiqad qilghan hem heqiqetni bilgenlarning teshekkür éytip qobul qilishi üçün yaratqanidi. **4** Chünki Xuda yaratqan hemme nerse yaxshidur, ular teshekkür bilen qobul qilinsa, ularning héchqaysisini cheklep ret qilishqa bolmaydu. **5** Chünki ular Xudaning söz-kalami we insanlarning duasi bilen halal qilinidu. **6** Bu nesihetlerni qérindashlarning semige salsang, Mesih Eysaning yaxshi xizmetkari bolghan bolisen. Shundaqla, özüngning estayidil egeshken étiqadtiki we saghlam telimlerdeki sözler bilen quwwetlendirülgenlik ayan bolidu. **7** Emma ixlasmelikning we momaylarning epsanilirini chetke qéqip, özüngni ixlasmelik yolida chéniqturup yétsishtürgin. **8** Chünki «Bedenni chéniqturushning azraq paydisi bar, lékin ixlasmelikte intilishning hertereplik paydisi bar; u hazirqi we kelgüsi hayat üçün bext élip kélidu» **9** — bu söz heqtur we uni qobul qilishqa pütünley erziydu. **10** Emeliyette biz buning üçün japaliq ejir singdürüwatimiz we xar qiliniwatimiz. Chünki ümidimizni pütkül insanlarning, bolupmu étiqad qilghuchilarning Qutquzghuchisi — menggü hayat Xudagha baghliduq. **11** Bu ishlarni [jamaetke] toxtimay tapilighin we ögetkin. **12** Héchkimning séning yashliqinggha sel qarishigha

yol qoyma; belki sözliringde, emelliringde, méhir-muhebbet, étiqad we pakliqta étiqadchilargha nemune bol. **13** Men yéninggha barghuche, özüngni jamaetke [muqeddes yazmilarni] oqup bérish, jékilesh we telim bérishke béghishlighin. **14** [Jamaitingning] aqsqaqalliri qollirini uchanggha qoyghanda, [Xudaning] wehiyisi arqiliq sanga ata qilinishi bilen sende bolghan iltipatqa biperwaliq qilma. **15** Bu ishlargha bérilip, özüngni ulargha toluq atighin. Shuning bilen séning algha basqanliqing hemmeylen'ge ayan bolidu. **16** Özüngge we bergen telimingge izchil köngül qoyghin. Chünki shundaq qilghanda özüngnimu we sanga qulqa salghanlarnimu qutquzisen.

5 Yashan'ghan erlerni eyibligende qattiq sözlimigin, belki ulargha atang süpitide nesihet bergin. Shuningdek, yigitlerge qérindashliring süpitide sözligin. **2** Yashan'ghan ayallargha anang süpitide, yash ayallargha acha-singilliring süpitide her ishta pak qelb bilen muamile qilghin. **3** Heqiqiy tul ayallarni hörmetlep, ularning halidin xewer al. **4** Lékin, tul ayallarning perzentliri yaki newriliri bolsa, ular aldi bilen öz ailisige nisbeten ixlasmenlikni öginip, öz ata-anisining ejrini yandursun; chünki bu ish Xudani xursen qilidu. **5** Emdi heqiqiy tul ötüwatqan, yalghuz qalghan ayallar bolsa, ümidini Xudagha baghligghan bolup, kéche-kündüz dua-tilawette bolidu. **6** Lékin huzur-halawetke bérilgen tul xotun hayat bolsimu, ölgen'ge barawerdur. **7** Emdi bashqilar teripidin eyiblinidighan ehwalgha chüshüp qalmasliqi üçün sen ulargha bu ishlarni jékilep tapilighin. **8** Lékin birsi öz tughqanliridin, bolupmu öz ailisidikilerdin xewer almisa, u étiqadtin tan'ghan dep qarilip, kapirlardin better bolidu. **9** Tul ayal tizimgha élinsa, yéshi atmishtin töwen bolmasliqi, birla erning ayali bolghan bolushi kérek, **10** yene güzel emelliri bilen teriplen'gen bolushi, balilirini yaxshi terbiyilep chong qilghan, musapirlargha méhmandostluq körsetken, muqeddes bendilerning putlirini yuyup qoyghan, qiyinchiliqta qalghanlargha yadrem qolini uzartqan, özini herxil xeyr-saxawet ishlirigha béghishligghanlar bolushi kérek. **11** Lékin yash tul ayallarni [tizimlikke] kirgüzme. Chünki ularning ishq hewesliri qozghilip Mesihdin ténip, qayta nikahlinishni arzu qilidu; **12** shuning bilen, ular deslep bergen wedisige xilapliq qilish seweblik eyiblik bolidu. **13** Uning üstige ular hurunluqni adet qiliwélip, öymu-öy doqurup yürüshni öginidu; shundaqla hurun bolupla qalmay,

gheywet qilip, bashqilarning ishlirigha chépilghaq bolup nalayiq ishlargha walaqlaydighanlardin bolup qélishi mumkin. **14** Shuning üçün, bundaq yash tul ayallarning nikahlinip, perzent körüp, öy ishliri bilen shughullinishini xalaymen. Shundaq qilghanda, bizge qarshi turghuchigha bizni herqandaq eyiblep-haqaretlesh pursiti chiqmaydu. **15** Chünki shundaq bezi tul ayallar alliqachan étiqadtin ténip Sheytanning keynige kirip ketti. **16** Eger étiqadi bar bir er yaki ayal kishining tul qalghan tughqanliri bolsa, u özi ulargha yadrem bersun, yüki jamaetke chüshmisun. Shundaq bolghanda, jamaet heqiqiy ige-chaqisiz tul ayallargha yadrem qilalaydu. **17** Jamaetni yaxshi yétekleydighan aqsqaqallar, bolupmu Xudaning söz-kalamini yetküziush we telim bérishte ejir singdürgenler ikki hesse hörmetke sazawer qilinsun. **18** Chünki muqeddes yazmilarda: «Xaman tepken öküzning aghzini boghma» we: «Medikar öz heqqini élishqa heqliqtur» déyilgen. **19** Ikki yaki üç guwahchi hazir bolmighuche, aqsqaqal üstidin qilin'ghan erzni qobul qilma. **20** Eger [aqsqaqallardin] birsi gunah sadir qilghan bolsa, bashqilarningmu buningdin ibret élip qorqushi üçün, jamaet aldida tenbih bérilip eyibligin. **21** Xudaning, Mesih Eysaning we Xuda tallighan perishtilerning aldida shuni sanga agah qilip tapilaymenki, sen bu emrlerge héch ayrimichiliq qilmay, héchqandaq ishta bir terepke yan basmay qet'iy emel qilghin. **22** Birawning uchisigha qolungni qoyushqa aldirap ketme; bashqilarning gunahlirigha shérik bolma. Özüngni pak tutqin **23** (ashqazining yaxshi bolmighanliqi, shundaqla sen daim aghriydighan bolghachqa, sula ichiwermey, bir'az sharabmu ichip bergin). **24** Bezi kishilerning gunahliri burunla éniq, shundaqla soraq künigiche saqlinidu; lékin bezilerningki ularning keynidin egiship baridu, kéyin ashkare bolidu. **25** Xuddi shuninggha oxshash, bezi kishilerning güzel emellirini asanla körüwalghili bolidu; hazir ashkara bolmisa kéyin ashkarilanmay qalmaydu.

6 Qulluq boyunturuq astida bolghanlarning hemmisi öz xojayinlirini her terepte hörmetlisun. Shundaq qilghanda, Xudaning nami we Uning telimining haqaretke uchrishidin saqlan'ghili bolidu. **2** Xojayinliri étiqadchi bolsa, qulliri: «Biz hemmimiz oxshashla qérindashlarghu» dep, ulargha hörmetsizlik qilmisun. Eksiche, ulargha téximu estayidil xizmet qilsun. Chünki ularning yaxshi xizmitidin behrimen

bolidighanlar del sadiq étiqadchilar hem söyümlük bendilerdur. Sen bu telimlarni ogetkin we jékiligin. **3** Oxshimighan telimlarni terghib qilghan we saghlam sözlarni (yeni Rebbimiz Eysa Mesihning heq sözlirini), shundaqla ixlasmelikke yétekleydighan telimni qobul qilmighan kishi bolsa, **4** undaqlar deweqe körenglep ketken, héchnéme chüshenmeydighan kishilerdindur. Ular niza-munazire peyda qilishqa we gep talishishqa hériksen; bundaq ishlardin hesetxorluq, jédel-majira, töhmet, rezil gumanxorluq hasil bolidu, **5** hemde niyiti chirikleshken, heqiqettin mehrum bolghan kishiler arisida daimliq sürkilish keltürüp chiqiridu. Bundaq kishiler ixlasmelikni payda-tapawetning bir yoli dep qaraydu. **6** Derweqe, [Xudagha] ixlasmen we razimen bolush ghayet zor paydidur. **7** Chünki biz bu dunyagha héchnéme élip kelmiduq, shuningdek uningdin héchnéminimu élip kételmeymiz. **8** Shunga, yémek-ichmek we kiyim-kéchik yéterlik bolsila bulardin qanaet qilimiz. **9** Lékin bay bolushni oylaydighanlar bolsa haman azdurulushlarga uchrap, tuzaqqa we shundaqla insanlarni weyranchiliqqa we halaketke chöktüridighan nurghun exmiqane hem ziyarliq arzu-heweslerning ilkige téyilip kétidu. **10** Chünki pulpereslik herxil rezilliklerning yiltizidur. Beziler buninggha intilishi bilen étiqadtin chetnep, özlirini nurghun derd-qayghular bilen sanjidi. **11** Emma sen, ey Xudaning adimi, bundaq ishlardin yiraq qach; heqqaniyliq, ixlasmelik, ishench-étiqad, méhir-muhebbet, sewr-taqet we mömin-mulayimliqni intilip qoghla. **12** Étiqadtiki güzel küreshte küchep küresh qil. Menggülik hayatni ching tutqin. Sen del buninggha chaqirilding hemde uning yolida nurghunlighan guwahchilar aldida bu étiqadning güzel shahitliqini qilding. (aiōnios g166) **13** Hemmige hayatliq bériwatqan Xudaning aldida, shundaqla Pontius Pilatus aldida güzel shahitliqni qilip guwahliq bergen Mesih Eysaning aldida sanga shuni tapilaymenki, **14** Rebbimiz Eysa Mesih qayta ayan bolghuche, [Xudaning] bu emrige héch qusursiz we daghsiz emel qilghin. **16** Uning ayan bolushini waqit-saiti kelgende birdinbir menggü ölmigüchi, insan yéqinlishalmaydighan nur ichide yashaydighan, héchkim körmigen we körelmeydighan mubarekleshke layiq bolghan birdinbir Hökümran, yeni padishahlarning Padishahi, reblerning Rebbi emelge ashuridu. Uninggha izzet-hörmet we ebedil'ebed küch-qudret bolghay, amin! (aiōnios g166) **17** Bu zamanda bay bolghanlarga

meghrurlanmasliqni, tayan'ghusiz ötkünchi bayliqqa emes, belki biz behrimen bolushqa hemmini bizge séxiyliq bilen tolup tashqan halda teminligüchi Xudagha tayinip ümid baghlashni tapilighin; (aiōn g165) **18** ulargha yaxshi emellerni qilishta [heqiqiy] bay bolunglar, xeyr-saxawetlik ishlarda merd, bashqilar bilen ortaq behrlinishke qoli ochuq bolunglar dep tapilighin. **19** Ular bundaq qilghanda, heqiqiy hayatni tutush üçün kélechekte özlirige puxta bir asas-ul bolidighan bir xezine topliyalaydu. **20** Ey Timotiy, sanga amanet qilin'ghan [heqiqetlerni] qoghda. Özüngni iklassiz, quruq geplerdin hemde atalmish ilimning talash-tartishliridin néri tutqin. **21** Beziler mushundaq bimene [ilimge] égimen dep jakarlap, étiqadtin chetnidi. Méhir-shepquet silerge yar bolghay!

Timotiygha 2

1 Mesih Eysada wede qilin'ghan hayatni élip bérish üçün, Xudaning iradisi bilen Eysa Mesihning rosuli bolghan menki Pawlustin söyümlük balam Timotiygha salam: Xuda'Atimizdin we Rebbimiz Mesih Eysadin sanga méhir-shepquet, rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3** Men ata-bowilirimning izini bésip sap wijdanim bilen xizmitini qiliwatqan Xudagha teshekkür éytimen, chünki kéche-kündüz dualirimda séni toxtawsiz eslep turimen; **4** köz yashliringni esligimimde, shadliqqa chömüshüm üçün sen bilen yene didarlishshqa qattiq telpünüp yürmehtimen; **5** chünki séningde bolghan saxtiliqsiz étiqad ésimdin chiqmaydu. Bu étiqad eng awwal momang Loista, andin anang Éwnikide bar bolghan, emdi hazir sendimu bar iken dep xatirjemdurmen. **6** Shuning üçün men shuni qaytidin sanga eslitimenki, qollirimni uchanggha qoyushum bilen sende bolghan, [Xuda] sanga teqdim qilghan iltipatni qaytidin yalqunlitip jari qilghin. **7** Chünki Xuda bizge qorqunchaqliqning rohini emes, belki bizge küch-qudretning, méhri-muhebbetning we salmaqliqning Rohini teqdim qildi. **8** Shunga Rebbimiz heqqidiki xewer-guwahliqtin, yaki Uning mehbusi bolghan mendin nomus qilma. Eksiche, Xudaning küch-qudriti bilen xush xewerni jakarlash yolidiki xarliq-musheqqetni öz hesseng boyiche ortaq tartqin; **9** Xuda bizni öz emellirimizge asasen emes, belki öz muddiasi we méhir-shepqitige asasen qutquzup, pak-muqeddes chaqiriqi bilen chaqirdi; Uning bu méhir-shepqiti hemme dewr-zamanlardin ilgirila Mesih Eysada bizge béghishlan'ghandur; (aiōnios g166) **10** lékin bu méhir-shepquet Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning kélishi bilen hazir ayan boldi; U ölümni bikar qiliwétip, xush xewer arqiliq hayatliq we chirimasliqni yoruqluqta ayan qildi. **11** Men bolsam ellerge bu xush xewerning jakarchisi, rosuli we telim bergüchisi bolup teyinlen'gen. **12** Men shu sewebtin hazirqi bu xarliq-musheqqetlerni tartmaqtimen. Lékin buningdin nomus qilmaymen; chünki men kimgé étiqad qilghanliqimni bilimen hemde Uning manga tapshurghan amanitini shu kün'giche saqliyalaydighanliqigha qadir ikenlikige ishendürüldüm. **13** Mendin anglighan saghlam telim sözlirining nemunilik bir üzündisini saqlap, Mesih Eysada bolghan muhebbet we étiqad bilen ching

tutqin; **14** bizde makanlashqan Muqeddes Rohqa tayinip sanga tapshurulghan shu güzel amanetni saqla. **15** Sen bilgingingdek, Asiya ölkisidiki [étiqadchilarning] hemmisi [dégüdek] mendin yüz öridi. Ularning arisida Figélus we Xérmogénésimu bar. **16** Reb Onésiforning ailsidikilirige rehimshepquet körsetkey. Chünki u méning mehbus bolghanliqimdin héch nomus qilmay köp qétim méni yoqlap söyündürdi. **17** U Rim shehirige kelginide méni tapquche köp izdep aware boluptu. **18** Reb shu künide uni Özidin rehimshepquetke muyeler qilghay; uning Efesus shehiride manga körsetken xizmetlirining qanchilik ikenlikini obdan bilisen.

2 Shunga ey oghlum, sen Mesih Eysada bolghan méhir-shepquetke tayinip küchlük bol; **2** we sen köp guwahchilar aldida mendin anglighanliringni hem ishenchlik hemde bashqilarghimu telim béreleydighan ademlerge amanet qilghin. **3** Eysa Mesihning yaxshi jengchisi bolush süpitide, xarliq-musheqqetni öz hesseng boyiche ortaq tartqin. **4** Jengchi bolghan kishi özini eskerlikke tizimlighan serdarini razi qilish üçün adettiki turmush ishlirini özige helek qiliwalmaliqu kérek. **5** Musabiqige qatnashqan tenheriketchimu musabiqe qaidilirige riaye qilmisa, ghelibe tajigha érishelmeydu. **6** Ejir singdürgen déhqan hosulidin birinchi bolup behrimen bolushi tégishliktur. **7** Bu sözlirim üstide yaxshi oyla, shuning bilen Reb sanga hemme ishta yorutidu. **8** Sen Dawutning nesli bolghan, ölüm din tirilgen Eysa Mesihni men yetküzüwatqan xush xewer boyiche ésingde ching tut. **9** Bu xush xewerni dep köp xarliq-musheqqet chékip, hetta jinayetchi hésablinip kishenlinip yatimen. Halbuki, Xudaning söz-kalami héch kishenlenmeydu! **10** Emdi men del shu sewebtin, [Xuda] tallighan bendilerning Mesih Eysada bolghan nijatqa menggülük shan-sherep bilen érishishi üçün hemme ishqa berdashliq bérimen. (aiōnios g166) **11** Töwendiki bu sözler ishenchliktur: — «Uning bilen bille ölgenikenmiz, Uning bilen hayatta bille yashaymiz. **12** Qiyinchiliqlargha berdashliq bersek, Uning bilen bille höküm sürimiz. Biz uningdin tansaq, Umu bizdin tanidu. **13** Biz Uninggha sadaqetsizlik qilsaqmu, U yenila sadaqetliktur; Chünki U Özidin héch tanalmaydu». **14** Bu ishlarni dawamlıq [qérindashlarning] semige sélip, ularni Reb aldida bimene sözler üstide talash-tartish qilmasliqni estaydilliq bilen agahlandurghin. Bundaq talash-tartishlarning héchqandaq paydisi bolmayla qalмай,

belki anglighuchilarni nabut qilidu. **15** Usta tikimchi rextni toghra pichqandek heqiqet sözini durus chüshendürüp, özüngni Xuda aldida testiqlan'ghudek, yerge qarap qalmaidighan mahir bir xizmetkar qilib körsitishke intilip köngül qoyghin; **16** lékin iplas, quruq geplerdin néri tur. Chünki bundaq geplerni qilghuchilar beribir téximu ixllassizliqqa chömüp kétidu. **17** Mushundaqlarning gepliri xuddi merezdek tézla yamrap kétidu. Ximénéyus we Filétoşlar mana shundaqlarning ichidiki ikkisidir; **18** ular heqiqettin chetnep, ölgenlerning tirilishi dégen bu ish alliqachan yüz bérip boldi, deydu, shundaqla bezilerning étiqadini ghulitidu. **19** Halbuki, Xudaning mezmüt uli ching turmaqta. Uning üstige möhür bilen: «Reb Özige tewe bolghanlarni tonuydu» we «Rebning mubarek namini lewzige alidighanlarning hemmisi rezilliktin qol üzsün» dep möhürülen'gendur. **20** Bay-bayashat ademning öyide peqet altun we kümüş qacha-quchilarla emes, yaghach, sapal qachilarmu bolidu. Qacha-quchilarning beziliri etiwarlinidu, beziliri pes körülidu. **21** Eger bir kishi özini undaqlarning kiridin tazilap xaliy qilsa, u muqeddes qilin'ghan, xojayinimizgha yaraydighan qachidek, herqandaq güzel ishlargha teyyar bolidu. **22** Shunglashqa, yashliqning arzu-hewesliridin özüngni qachurghin, pak qelb bilen Rebge nida qilghuchi bilen bille heqqaniylik, ishench-étiqad, méhir-muhebbet we tinch-xatirjemlikni qoghlisip izde. **23** Lékin exmiqane, bilimsizlikdin chiqqan talash-tartishlarga arilishishni ret qil, chünki bundaq ishlarning jédel tériydighanliqini bilisen. **24** Emdilikte Rebning quli jédelleshmesliki, belki hemme kishilerge mulayim-méhraban, telim bérişke mahir, sewr-taqetlik bolushi kérek; **25** shuning bilen öz-özige qarshi bolghanlarga u Xuda belkim ulargha heqiqetni tonup yétishige towa qilidighan qelbni bérer dep, mömin-mulayimlik bilen nesihet qilsun; **26** bundaq bolghanda ular uyqusini échip, özlirini öz muddiasigha emel qilishqa tutqun qilghan Iblisning tuziqidin qutulalaydu.

3 Emma shunimu bilginki, axir zamanlarda éghir künler bolidu. **2** U chaghdiki insanlar özinila oylaydighan, pulperes, menmenchi, hakawur, kupurluq qilidighan, ata-anisining sözini tingshimaydighan, tuzkor, iplas, **3** köyümsiz, kechürümsiz, töhmetxor, özini tutalmaidighan, wehshiy, xeyr-saxawetlikke düshmen, **4** satqun, telwe, shöhretperes, huzur-halawetni Xudadin

yaxshi köridighan, **5** sirtqi qiyapette ixlasmen boluwélip, emeliyette ixlasmenlikning qudrisini inkar qilidighan bolidu. Bundaqlardin yiraq tur. **6** Chünki ularning arisidiki beziler öymü-öy soqunup kirip, gunahlar bilen bésilghan, herxil shehwet-heweslerning quli bolup qalghan nadan ayallarni azdurup özige esir qilidu. **7** Bundaq ayallar daim telim alsimu, hergiz heqiqetni tonup yételmeydu. **8** Emdi Yannis bilen Yambris Musa peyghemberge qandaq qarshi chiqqan bolsa, bu [azdurghuchilarmu] heqiqetke shundaq qarshi chiqidu. Ular zéhin-köngülliri chirigen, étiqad jehette dashqal dep ispatlan'ghan kishilerdur. **9** Lékin emdi ular bu yolda algha ilgiriliyelmeydu; chünki [Yannis bilen Yambris]ning hamaqetliki ochuq körün'gendek, bularningmu hemmige körünidu. **10** Lékin sen bolsang méning telimim, yürüş-turushum, meqset-iradilirim, ishench-étiqadim, sewr-taqitim, méhir-muhebbitim, chidamliqim, men uchrighan ziyankeshlikler we azab-oqubetlerge, jümlidin Antakya, Koniya we Listra sheherliride yüz bergenlerge tolimu köngül bölüp kelding, shundaqla men berdashliq bergen shunche ziyankeshliklerdin toluq xewiring bar; Reb ularning hemmisidin méni qutquzdi. **12** Derweqe, Mesih Eysada ixlasmen hayat kechürüşke irade tikligenlerning hemmisi ziyankeshlikke uchraydu. **13** Lékin rezil ademler we ézitqu-kazzaplar beribir bashqilarnimu aldap, özimu aldiniq, barghanséri esebiylishidu. **14** Lékin sen bolsang, ögen'gen we toluq ishendürülgen heqiqetlerde ching tur; chünki bularni kimdin ögen'genlikini bilisen, **15** hemde baliliq chaghliringdin tartipla muqeddes yazmilarni bilip kelding; bularning sanga Mesih Eysagha baghlan'ghan étiqad arqiliq bolghan nijat toghruluq séni dana qilalaydighanliqini bilisen. **16** Pütkül muqeddes yazmilarning hemmisi Xudaning Rohining yolyoruq-ilhami bilen yézilghan bolup, u telim bériş, tenbih bériş, xataliqlarni tüzitish we kishilerni heqqaniyet yoligha bashlashqa paydiliqtur. **17** Bular arqiliq Xudaning adimi toluq qorallinip, barliq yaxshi emellerni qilishqa teyyar bolalaydu.

4 Men Xuda hemde tirikler bilen ölüklerni soraq qilishqa teyyar turidighan Mesih Eysaning aldida, shundaqla Uning qayta ayan bolushi we Uning Öz padishahliqi bilen sanga shundaq agah qilip tapilaymenki, **2** [Xudaning] söz-kalamini jakarla; waqit-purset yar bersun-bermisun, uninggha jiddiy

qara. Toluq sewr-taqet we telim-eqide bilen nesihet qilghin, tenbih bergin, righbetlendürgin. **3** Chünki shundaq bir zaman kéliduki, insanlar saghlam telimni anglashqa chidimay, belki qulaqlirigha xush yaqidighan sözlerni anglash üçün etrapigha öz shehwet-heweslirige uyghun telim bergüchilerni toplaydu. **4** Ular heqiqetke qulaq salmay, epanilerni tingshashqa burmilinip kétidu. **5** Lékin sen herqandaq ehwalda oyghaq tur, xarliq-musheqqetlerge berdashliq ber, xush xewerchining wezipisini orunda, tapshurulghan xizmitingni her tereptin toluq ada qilghin. **6** Chünki özümge kelsem, jénim qurbanliqning «sharab hediye»sidek tökülidighan waqti yétip keldi, méning bu dunyadin kétish waqtimmu yéqinlashti. **7** Güzel küreshni men qilip boldum, yügürüş musabiqisining menzilini bésip boldum, birdinbir étiqadni ching saqlap keldim. **8** Hazir heqqaniyliqning [ghelibe] taji men üçün saqlinip turmaqta. Uni, heqqaniy soraqchi bolghan Reb shu künide manga, shundaqla yalghuz mangila emes, Uning kélip ayan bolushigha telpünüp turghanlarning hemmisige in'am qilip kiygüzidu. **9** Imkaniyetning bariche yénimgha tézdin yétip kel. **10** Chünki Démas bu hazirqi dunyani tama qilghanliqi üçün méni tashlap Tésalonika shehirige ketti. Kriskis Galatiya ölkisige, Titus Dalmatiya ölkisige ketti. **(aiñ g165)** **11** Yénimda yalghuz Luqa qaldi. Markusni özüng bilen birge élip kel, chünki u xizmetlirimde manga köp esqatidu. **12** Tikikusni bolsa Efesus shehirige ewetiwettim. **13** Kélishingde Troas shehiride Karpusning yénigha qaldurup qoyghan yépincham bilen kitablarni, bolupmu oram tére yazmilarni bille alghach kelgin. **14** Misker Iskender manga tola eskilik qildi. Reb uninggha qilmishlirigha layiq yandurmay qalmaydu. **15** Sen hem uningdin hoshyar bol; chünki u biz yetküzgen sözlirimizge qattiq qarshiliq körsetti. **16** Tunji qétimlik soraqta méning aqlinishimgha yardem qilidighan héchkim chiqmidi, hemmisi méni tashlap ketti. Bu ish ulargha hésablanmighay! **17** Lékin Reb méning bilen bille turup, men arqiliq Injil jakari toluq qilinip, bu yerdiki barliq yat elliklerdin bolghanlarning anglishi üçün méni küchlendürdi; shuning bilen men shirning aghzidin qutquziwélindim. **18** Reb méni barliq rezil ishtin qutquzup, ershtiki padishahliqigha saq yetküzidu! Shan-sherep Uninggha ebedil'ebedgiche mensup bolghay! Amin! **(aiñ g165)** **19** Priska bilen Akwilagha we Onésiforning ailisidikilerge mendin

salam éyt. **20** Érastus Korint shehiride qaldi. Lékin Trofimus késel bolup qalghanliqtin, uni Milétus shehiride qaldurup qoydum. **21** Qish chüshüp ketküche imkaniyetning bariche bu yerge kelgin. Yubulus, Pudis, Linos, Klawdiya we barliq qérindashlardin sanga salam. **22** Reb Eysa Mesih rohing bilen bille bolghay! Méhir-shepset siler bilen bille bolghay!

Titusqa

1 Xudaning tallighanlirigha amanet bolghan étiqad we ixlasmelikke élip baridighan heqiqetning bildürülüşü üçün, Eysa Mesihning rosuli qilip teyinlen'gen, Xudaning quli bolghan menki Pawlustin sanga salam — **2** (bu étiqad we heqiqet menggülik hayatqa baghlan'ghan ümidni élip kélidu; bu menggülik hayatni mutleq yalghan éytmaydighan Xuda hemme dewr-zamanlardin ilgirila wede qilghanidi; (aiōnios g166) **3** lékin [hazir] wedisining waqti kélip Qutquzghuchimiz Xuda buning kalam-xewirini Öz emri bilen manga tapshurghan jakar arqiliq ashkarilidi) **4** — ortaq étiqadimizda öz oghlum bolghan Titusqa salam! Xuda'Atimiz we nijatkarimiz Mesih Eysadin sanga méhir-shepzet we xatirjemlik bolghay! **5** Séni Krét arilida qaldurushtiki seweb, orundilip bolmighan ishlarni bir terep qilishing üçün we her sheherde sanga tapilighinimdek jamaetke aqsqaqallarni teyinlishing üçün idi. **6** Aqsqaqalliqqa teyinlinidighan kishi eyibsiz bolushi, bir ayalliq, perzentliri bolsa étiqad qilghuchi bolushi we ishlirida shallaqliq qilidighan yaki [ata-anisigha] boysunmaydighan eyibliri bolmighan bolushi kérek. **7** Chünki jamaetning yétekchisi Xudaning [ailisige] ghojidar bolush süpitide, eyibsiz bolushi kérek; bashbashtaq emes, térikkek emes, haraq-sharabqa bérilgen emes, zorawan emes, nepsaniyetchi emes, **8** belki méhmandost, saxawetlik, yaxshiliqni söyidighan, salmaq, adil, ixlasmelik we özini tutuwalghan bolushi lazim. **9** U yene saghlam telim bilen righbet-teselli bérish üçün we qarshi chiqquchilargha reddiye bérish üçün, tapshurulghan telimdiki ishenchlik kalam-sözde ching turushi kérek. **10** Chünki hazir bimene söz qilidighan, kishilerning könglini owlap ézitquluq qilidighan, öz béshimchilik qilidighan köpligen kishiler bar, bolupmu xetniliklerdin chiqqanlar bar. **11** Ularning aghzini étish kérek; chünki ular haram dunyani dep ögitishke tégishlik bolmighan telimlerni ögitip, hetta pütün aililerni nabut qilmaqta. **12** Shulardin biri, yeni [Krét arilidikilerning] özining bir peyghembiri: «Krétlar hemishe yalghan sözleydighanlar, wehshiy haywanlar we hurun toymaslardur» dégen. **13** Bu guwahliq heqiqettur; shunga ularning étiqadta saghlam turushi üçün, shundaqla Yehudiy epsanilerge we heqiqettin chetnigenler toquwalghan insaniy qaide-belgilimilerge qulaq salmasliqi üçün ularni qattiq

eyiblep agahlandurghin. **15** Pak kishiler üçün hemme nerse pak; lékin bulghan'ghan napaklar we étiqadsizlar üçün héchqandaq nerse pak emestur. Chünki ularning oy-piklirimu, wijdanimu bulghinip ketken. **16** Ular Xudani tonuymiz dep dawrang qilsimu, lékin emelliride Uningdin tanidu; chünki ular yirginchlikler, héchgep anglimaydighanlar, héchqandaq yaxshi ishlarni qilishqa yarimaydighanlardur.

2 Lékin sen bolsang saghlam telimge qandaq uyghun yashashni ögitishing kérek. **2** Yashan'ghan erlerge, hoshiyar, salmaq, temkin, étiqadta, méhir-muhebbette we sewr-taqette saghlam bolushni tapilighin. **3** Shuningdek, yashan'ghan ayallargha yürüsh-turushda iklas-muqeddeslikke layiq bolushni, chéqimchilik qilmasliqni, haraq-sharabqa bérilmeydighan bolushni, güzel ishlarni ögetküchiler bolushni tapilighin. **4** Buning bilen ular yash ayallargha erlirige köyünüş, balilirigha köyünüş, salmaq bolush, pak bolush, öy ishlirini puxta qilish, méhriban bolush we öz erlirige boysunushni ögiteleydu. Shundaq bolghanda Xudaning sözi qarilanmaydu. **6** Shuningdek yash erlernimu salmaq bolushqa jékiligin. **7** Özüngmu hemme ishta güzel emelliring bilen ulargha ülge bolghin; telim berginingde pak-diyantlik, éghir-bésiq bolup, **8** héchkim qusur tapalmaydighan, saghlam sözlerni yetküzgin; buning bilen, qarshi chiqquchilar biz toghruluq yaman gep qilidighan yerni tapalmay xijil bolidu. **9** Qullargha öz xojayinlirini hemme ishta qanaatlendürüp ulargha boysunushni ögetkin. Ular gep yandurmay, **10** oghriliq qilmay, özlirining her jehette ishenchlik ikenlikini körsetsun. Ular buning bilen Qutquzghuchimiz Xudaning telimatigha her jehettin zinnet bolidu. **11** Chünki Xudaning nijatni barliq insanlarga élip kélidighan méhir-shepzeti ayan boldi; **12** u bizge ixlasmelik we bu dunyaning arzu-heweslirini ret qilip, hazirqi zamanda salmaq, heqqaniy, ixlasmelik hayatni ötküzüshimiz bilen, (aiōn g165) **13** ulugh Xuda, nijatkarimiz Eysa Mesihning shan-sherep bilen kélidighanliqigha bolghan mubarek ümidimizning emelge éshishini intizarliq bilen kütüshni ögitudu. **14** U bedel tölep bizni hemme itaetsizliklerdin azad qilish hemde bizni özi üçün pak qilip, Özige mensup bolghan, yaxshi emellerge qizghin intilidighan xelq qilishqa biz üçün qurban boldi. **15** Barliq hoququngni ishlitip bu ishlarni jakarlap éytqin, nesihet bérüp jékiligin we agahlandurghin. Héchkim séni kemsitmisun.

3 [Jamaettikilerge] shuni eslitip turghinki, ular hökümranlarga we hoquqdarlarga boysunup, shularning sözini anglisun, herqandaq yaxshi emellerni qilishqa teyyar tursun, **2** héchkimning yaman gépini qilmisun, jédelxor bolmisun, mulayim bolsun, hemme ademge her jehette möminlik körsetsun. **3** Chünki biz özimizmu eslide nadan bolup, itaetsiz, azdurulghan, herxil shehwet-heweslerning hem lezzetlerning quli bolghan, rezillik we hesetxorluq ichide yashighan, nepretlik bolghan hem bir-birimizdin nepretlinidighanlardin iduq. **4** Biraq Qutquzghuchimiz Xudaning insanlarga bolghan méhribanliqi we méhir-muhebbiti ayan bolushi bilen, **5** (özimizning qandaqtur heqqaniy emellirimiz bilen emes, belki Uning rehim-shepqiti bilen) yéngidin tughulushta yuyushliri we Muqeddes Rohta yéngilishi arqiliq U bizni qutquzdi; **6** bu Rohni Xuda Nijatkarimiz Eysa Mesih arqiliq wujudimizgha mol quydi. **7** Bu arqiliq, Xudaning méhir-shepqiti bilen heqqaniy qilinip, menggülük hayatqa érishish ümidini tutqan mirasxorlar bolduq. (aiōnios g166) **8** Bu sözler ishenciliktur we bu heqiqetlerni alahide tekitlishingni telep qilimen. Shundaq qilghiningda, Xudagha étiqad qilghanlar özlirini yaxshi emellerni qilishqa bérilishke köngül bölidu. Bu ishlar insanlar üçün güzel we paydiliq. **9** Biraq exmiqane munaziriler, nesebnamilerdiki [quruq gepler], jédel-majralar, Tewrat qanunigha munasiwetlik talash-tartishlardin özüngni néri tutqin; chünki bular paydisiz we bimeniliktur. **10** Arigha bölgünchilik qilghuchi ademni bolsa bir-ikki qétim agahlandurghandin kéyin uning bilen bolghan bardi-keldini üziwet; **11** chünki bundaq ademni heqiqettin chetnidi, gunah sadir qiliwatidu, shundaqla özini özi jazagha mehkum qilghan dep bilisen. **12** Artémasni yaki Tikikusni sanga mangdurghanda, mumkin qeder tézrek Nikopolis shehirige méning yénimgha kelgin, chünki u yerde qishlimaqchi boluwatimen. **13** Adwokat Zénas bilen Apollosning sepirige köngül bölüp himmitingning bariche uzatqin; kem-kütiliri bolsa, ularning hajitidin chiqqin. **14** Bizning qowmimiz méwisiz qalmasliqi üçün hajetmenlerge yadrem qilip, özlirini güzel emellerni qilishqa béghishlashni ögensun. **15** Yénimdikilerning hemmisidin sanga salam. Étiqadta bizni söyidighalarga salam éyt. Méhir-shepqet hemminglarga yar bolghay!

Filémongha

1 Mesih Eysaning mehbusi menki Pawlus we qérindishimiz Timotiydin söyümlükimiz we xizmetdishimiz Filémon'gha **2** we singlimiz Afiyagha, sepdishimiz Arkippusqa we öyüngde yighilidighan jamaetke salam! **3** Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihdin silerge méhir-shepquet we xatirjemlik bolghay! **4** Rebbimiz Eysagha we barliq muqeddes bendilerge bolghan méhir-muhebbiting we ishenchétiqadingni anglap, men dualirimda hemishe séni yad étip turuwatimen, sen üçün teshekkür éytimen; **6** Bizge nésip bolghan, Mesihni ulughlaydighan barliq yaxshi iltapatni toluq tonup yétishing bilen, séning étiqadning emelliride merdlerche ortaqlishishing kücheytilsun dep dua qilimen. **7** Chünki séning méhir-muhebbiting manga zor xushalliq we righbet élip keldi; chünki i qérindishim, muqeddes bendilerning ich-baghirliri séning arqiliq köp söyündürüldi. **8** Shunga, gerche séni layiq ishni qilishqa buyrushqa Mesihde jür'etlik bolalisammu, **9** lékin yenila muhebbetning türtkisi bilen menki qéri Pawlus hemde hazirmu Eysa Mesihning mehbusi bolush süpitide sanga iltimas qilip ötünüşni layiq kördüm — **10** kishenlerde turup tughqan balam, yeni Onésimus toghruluq iltimasim bar. **11** U burun sanga paydisiz bolghan bolsimu, emma hazir sangimu, mangimu paydiliqtur. **12** Men hazir uni — janjigirimni séning yéninggha qayturup ewetimen. **13** Xush xewerni dep kishenlerde turghinimda uni séning ornungda méning xizmitimde bolushqa yénimda qaldurup qalghum bar idi; **14** biraq séning raziliqingni almay héchnémini qilghum yoq; shundaq qilghanda séning manga qilghan yaxshiliqing mejburiy emes, belki razimenlik bilen bolidu. **15** Chünki séning Onésimustin waqitliq mehrum bolghiningning sewebi, belkim del séning uninggha ebedil'ebedgiche nésiwe bolushung üçün idi. (aiōnios g166) **16** Méning shundaq déginim, uninggha qul qatarida emes, belki quldin köp üstün — manga neqeder söyümlük, shundaqla sanga téximu shundaq bolidighan (insaniy munasiwetler bilen hem Rebde bolghan munasiwet bilen), söyümlük qérindash qatarida ige bolisen; **17** shuning üçün, eger sen méni hemdash qatarida körseng, uni méni qobul qilghandek qobul qilghin. **18** Eger burun u sanga birer yolsizliq qilghan bolsa yaki sanga qerzdar bolghan bolsa, buni méning hésabimgha yazghin. **19** Mana

menki Pawlus bu sözlerni öz qolum bilen yéziwatimen: qerzi bolsa özüm qayturimen; lékin men sanga özüngning jéning bilen manga qerzdar bolghiningni tilgha almaymen. **20** Shunga, ey qérindishim, men Rebde sendin menpeetke érishmekchimen; ich-baghirlirimni Mesihde söyündürgin. **21** Ishenchim sözüمنى anglaydighanliqinggha kamil bolup we sorighanlirimdin artuq orunlaydighanliqingni bilip, sanga mushundaq yazdim. **22** Bulardin bashqa, manga turalghu jay teyyarlap qoyghin. Chünki dualiringlar arqiliq méning silerge qayturup bérilishimni ümid qilimen. **23** Eysa Mesihke xizmet qilghanliqi üçün zindandishim bolghan Epafras, **24** xizmetdashlirim Markus, Aristarxus, Démas we Luqalardin sanga salam. **25** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepquiti rohinglarga yar bolghay!

Ibraniylargha

1 Xuda burunqi zamanlarda ata-bowilargha peyghemberler arqiliq türküm-türküm boyiche we nurgun yollar bilen söz qilghan bolup, **2** mushu axirqi künlerde bolsa bizge Oghli arqiliq sözlidi. U Oghlini pütkül mewjudatning mirasxori qilip béketken, Uning arqiliq kainatlarni yaratqan. (aiōn g165) **3** U Xudaning shan-sheripidin parlighan nur, Uning eyniyitining ipadisidur, U qudretlik söz-kalami bilen pütkül kainattiki mewjudatni öz ornida turghuzawatqan bolup, U gunahlarni tazilash xizmitini ada qilghandin kéyin, ershtiki shanu-shewket igisining ong yénida olturdi. **4** Shuningdek, U perishtilerdin köp üstün nam-mertiwige miras bolup, ulardin shunche yüksek turdi. **5** Chünki Xuda [muqeddes yazmilarda] perishtilerning qaysisigha: «Sen Méning Oghlumdursen, bügiün Men Séni tughdurdum», we yene: «Men Uninggha Ata bolimen, Umu Manga Oghul bolidu» dégenidi? **6** Uning üstige, U Özining tunjisini yer yüzige ewetkende, «Barliq perishtiler Uninggha sejde qilsun» dégen. **7** U perishtiler toghruluq: — «U perishtilirini shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni qilidu», dégenidi; **8** lékin Oghli heqqide bolsa Uninggha mundaq dégen: — «Séning texting, i Xuda, ebedil'ebedliktur; Séning padishahliqingdiki shahane hasang adaletning hasisidur. (aiōn g165) **9** Sen heqqaniyetni söyüp, rezillikke nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda, yeni Séning Xudaying Séni hemrahlingindin üstün qilip shadliq méyi bilen mesih qildi». **10** Xuda Oghligha yene mundaq dégen: — «Sen, i Reb, hemmidin burun zéminning ulini salding, Asmanlarni bolsa qolliring yasighandur; **11** Ular yoq bolup kétidu, Lékin Sen menggü turisen; Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; **12** Sen ularni ton kebi yögep qoyisen, Shunda ular kiyim-kéchék yenggüshlen'gendek yenggüshlinidu. Biraq Sen menggü özgermigüchidursen, Yilliringning tamami yoqtur». **13** Yene, U qaysibir perishtige: — «Men Séning dushmanliringni textipering qilmighuche, Méning ong yénimda olturisen» — dégenidi? **14** Shundaq iken, perishtilerning hemmisi peqet nijatqa mirasliq qilidighanlar üçün xizmet qilishqa [Xuda teripidin] ewetilgen xizmetchi rohlar emesmu?

2 Bu sewebtin, alliqandaq yol bilen [heqiqiy yoldin] téyilip ketmeslikimiz üçün, anglighan

heqiqetlerge téximu étibar qilishimiz lazim. **2** Chünki perishtiler arqiliq yetküzülgen söz-kalamning turaqliq ikenliki ispatlan'ghan hemde uninggha herbir boysunmasliq we itaetsizlik qilish tégishlik jazagha tartilidighan yerde, **3** shunche ulugh qutquzush-nijatqa étibar bermisek, biz qandaqmu [jazadin] qéchip qutulalaymiz?! Chünki bu nijatning xewiri deslepte Reb arqiliq uqturulghan, hem uning heqliqini biwasite anglighanlarmu bizge testiqilghan; **4** uning üstige Xuda bésharetlik alametler, karametler we herxil qudretlik möjiziler arqiliq, shundaqla Öz iradisi boyiche Muqeddes Rohning ata qilghan iltipatliri bilen teng buninggha guwahliq bergen. **5** Biz dewatqan kelgüsi dunyani Xuda perishtilerning bashqurushigha ötküzüp bergini yoq; **6** belki bu heqte [muqeddes yazmilarning] bir yéride bireylen mundaq guwahliq bergendur: — «[I Xuda], insan dégen némidi, Sen uni séghinidikensen? Adem balisi némidi, Sen uning yénigha kélip yoqlaydikensen? **7** Chünki Sen uning ornini perishtilerningkidin azghine töwen békitkensen, Sen uninggha shan-sherep we shöhretlerni taj qilip kiydürdüngsen; Uni qolung yasighanlarni idare qilishqa tikliding; **8** Sen barliq mewjudatlarni uning puti astida boysundurghansen». Emdi «barliq mewjudatlarni uning puti astida boysundurghansen» dégini, héchqandaq nerse uninggha boysunmasliqqa qaldurulmighan, dégenliktur. Biraq, hazirche mewjudatlarning hemmisiningla uninggha boysun'ghanliqini téxi körmeywatimiz. **9** Lékin biz üçün perishtilerdin «azghine waqit töwen qilin'ghan», ölüm azablririni tartqanliqi üçün hazir shan-sherep we hörmet taji kiydürülgen Eysani körgüchi bolduq; chünki U Xudaning méhir-shepiti bilen hemmeylen üçün ölümning temini tétidi. **10** Chünki pütkül mewjudatlar Öz i üçünmu hem Öz i arqiliqmu mewjut bolup turawatqan Xudagha nisbeten, nurgun oghullarni shan-sherepke bashlighanda, ularning nijatining yol bashlighuchisini azab-oqubetler arqiliq kamaletke yetküzüshke layiq keldi. **11** Chünki pak-muqeddes Qilghuchi bilen pak-muqeddes qilin'ghanlarning hemmisi derweqe oxshash Birsidin kelgendur; shuning bilen U ularni «qérindash» déyishtin nomus qilmaydu. **12** Xuddi U [Xudagha (muqeddes yazmilarda yézilghandek)]: «Namingni qérindashlirimgha jakarlaymen, Jamaet ichide Séni naxshilarda küyleymen» dégen. **13** U yene: «Men

sanga tayinimen» we «Qaranglar, mana Men bu yerde Xuda Manga ata qilgan perzentler bilen bille» dégen. **14** Perzentler bolsa et bilen qandin tenlik bolghachqa, Oghulmu [shu perzentlarningkige] oxshashla et we qandin tenlik boldi. Bundaq qilishtiki meqset, U ölüm arqiliq ölüm hoquqini tutqan Iblisning küchini bikar qilib, **15** ömür boyi ölüm qorqunchidin qulluqqa tutulganlarning hemmisini azadliqqa chiqirish üçün idi. **16** Chünki U derweqe perishtilerge emes, belki Ibrahimning ewladlirigha tutishidu; **17** Shuning üçün, U Xudagha ait ishlarda rehimdil we sadiq bash kahin bolushi üçün, xelqning gunahlrining kechürüm qurbanliqini bérelishi üçün, U her jehettin qérindashlirigha oxshash qilinishi kérek idi. **18** Chünki Özi sinaqlarni Öz béshidin kechürüp, azab-oqubet chekken bolghachqa, U sinaqlargha duch kelgenlergimu yadrem béreleydu.

3 Shundaq iken, ey muqeddes qérindashlar, ershtin bolghan chaqiriqqa orta q nésip bolghanlar, özimiz étirap qilghan Rosul we Bash Qahin, yeni Eysagha köngül qoyup qaranglar. **2** Xuddi Musa [peyghember] Xudaning pütün ailiside xizmet qilghanda Xudagha sadiq bolghandek, umu özi teyinlep xizmetke Qoyghuchigha sadiq boldi. **3** Lékin öyni berpa qilghuchi özi berpa qilghan öydinmu artuq shöhretke sazawer bolghinidek, Umu Musadin artuq shan-sherepke layiqtur. **4** Chünki hemme öyning berpa qilghuchisi bardur; lékin pütün mewjudatning berpa qilghuchisi bolsa Xudadur. **5** Musa bolsa xizmetkar salahiyiti bilen Xudaning pütün ailiside sadiqliq bilen kéyinki ashkarilidighan ishlargha guwahliq bérish xizmitini qilghan. **6** Lékin Mesih bolsa Xudaning ailisige Oghul salahiyiti bilen höküm süridu; we eger biz jasaritimiz we ümidimizdin bolghan iptixarliqni axirgiche ching tutsaq, derweqe Xudaning ashu ailisige tewe bolghan bolimiz. **7** Shunga, [muqeddes yazmilarda] Muqeddes Rohning déginidek, Bügün, eger siler [Xudaning] awazini anglisanglar, **8** Eyni chaghlarda Uni ghezeplendürüp, chöl-bayawanda Uni sinighan künidikidek, Yürikinglarni qattiq qilmanglar! **9** Mana shu yerde ata-bowiliringlar Méni sinidi, ispatlidi hem Méning qilghanlirimni qiriq yil körüp kelgenidi. **10** Men shu dewrdin bizar bolup: — «Bular könglide daim adashqanlar, Méning yollirimni héch bilip yetmigen. **11** Shunga Men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular Méning aramliqimgha qet'iy kirmeydu» dédim». **12** Emdi

qérindashlar, héchqaysinglarda yaman niyetlik we étiqadsiz qelb bolmisun, shundaqla uning menggü hayat Xudadin yüz örümeslikige köngül bölünglar; **13** peqet «bügün»la bolidiken, héchqaysinglar gunahning azdurushliri bilen könglünglarning qattiqlashmasliqi üçün her küni bir-biringlarni jékilinglar. **14** Desleptiki xatirjemlikimizni axirgiche ching tutsaq, derweqe Mesih bilen shérik bolghan bolimiz. **15** Yuqirida éytilghinidek: — «Bügün, eger siler [Xudaning] awazini anglisanglar, Eyni chaghlarda [Uni] ghezeplendürgen künidikidek, Yürikinglarni qattiq qilmanglar!» **16** (Emdi Uning awazini anglap turup, Uni ghezeplendürgenler kimler idi? Musa peyghemberning yétekchilikide Misirdin [qutulup] chiqqan ashu [Israillarning] hemmisi emesmu? **17** U qiriq yil kimlerge ghezeplendi? Yenila shu gunah ötküzüp, yiqilip jesetliri chölde qalghanlarga emesmu? **18** Shundaqla U kimlerge Öz aramliqimgha qet'iy kirmeydu dep qesem qildi? Özige itaet qilmighanlarni emesmu? **19** Shunga bulardin körüwalalaymizki, ularning [aramliqqa] kirmesliki étiqadsizliqi tüpeylidin idi).

4 Emdi Uning aramliqimgha kirip behrimen bolush toghrisidiki wedisi [bizge] qaldurulghandin kéyin, aranglardiki birersiningmu uning nésiwisidin chüshüp qélishidin qorqunchta éhtiyat qilayli. **2** Chünki xush xewer xuddi [chöldiki Israillargha] anglitilghandek bizlergimu anglitildi. Lékin ularning anglighanliri étiqad bilen yughurulmighanliqtin, söz-kalamning ulargha héchqandaq paydisi bolmighanidi. **3** Chünki bu aramliqqa kirgenler bolsa — étiqad qilghan bizlerimiz. Xuddi Xudaning éytqinidek: «Shunga men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular Méning aramliqimgha qet'iy kirmeydu — dégen». Xudaning emelliri bolsa dunya apiride bolghandila hemmisi tamamlan'ghanidi; **4** chünki yaritilishning yettinchi küni heqqide muqeddes yazmilarning bir yeride mundaq déyilgen: «Yettinchi küni kelgende, Xuda hemme emelliridin aram aldi». **5** Yene kélip yuqirida éytilghandek Xuda: «Ular Méning aramliqimgha qet'iy kirmeydu» dégenidi. **6** Buningdin körünerlikki, Xudaning aramliqimgha kireleydighanlar bar, emma uning toghrisidiki xush xewerni awwal anglighanlar itaetsizlik qilghanliqi üçün, uninggha kirelmidi. **7** Shuning üçün, Xuda ene shu [aramliq toghrisida] uzaq waqittin kéyinki melum bir künni «bügün» dep békitip, Dawut [peyghember] arqiliq yene shundaq

éytqan: — «Bügün uning awazini anglisanglar, Yürikinglarni qattiq qilmanglar!» **8** Eger Yeshua [peyghember] [Israillarni] aramliqqa kirgüzgen bolsa idi, Xuda kéyin yene bir [aramliq] küni toghruluq démigen bolatti. **9** Qisqisi, shabat künidiki bir aramliq Xudaning xelqini kütmekte. **10** Chünki Xudaning aramliqigha kirgüchiler xuddi Xuda «Öz emel-ishliridin aram alghan»dek, özlirining ishliridin aram alidu. **11** Shunga héchqaysimizning ene shu [Israillardek] itaetsizlik qilghan halitide yiqilip chüshmesliki üçün, herbirimiz bu aramliqqa kirishke intileyli. **12** Chünki Xudaning söz-kalami janliqtur we küchke igidur, hetta jan bilen rohni, yilik bilen boghumlarni bir-biridin ayriwételigüdek derijide, herqandaq qosh bisliq qilichtin ittiktur, qelbdiki oy-pikir we arzu-niyetlerning üstidin höküm chiqarghuchidur. **13** Uning aldida héchqandaq mewjudat ghayip emestur; belki bizdin hésab Alghuchining közliri aldida hemme ish ochuq-ashkaridur. **14** Shundaq bolghaniken, shundaqla ershasmanlardin ötüp chiqqan ulugh Bash Qahinimiz, yeni Xudaning Oghli Eysa bolghaniken, biz étirap qilghan étiqadimizda ching turayli. **15** Chünki bizge teyinlen'gen bash kahinimiz ajizliqlirimizgha hésdashliq qilmighuchi emes, belki bizge oxshash herxil azdurush-sinaqlargha duch kelgen, lékin gunah sadir qilip baqmighuchidur. **16** Shunga yürikimiz toq halda rehim-shepqetke érishish we yardemge éhtiyajliq waqtimizda shapaet tépish üçün méhir-shepqet [ayan qilin'ghuchi] textke yéqinlashayli.

5 Her qétimliq bash kahin insanlar arisidin tallinip, xelqge wakaliten Xudagha xizmet qilishqa, yeni xelqning atighan hediyeirini we gunahlar üçün qilghan qurbanliqlirini Xudagha sunushqa teyinlinidu. **2** Uning hertereplep ajizliqliri bolghachqa, bilimsizler we yoldin chetnigenlerge mulayimliq bilen muamile qilalaydu. **3** Shu ajizliqi üçün u xelqning gunahliri hésabigha qurbanliq sun'ghandek, öz gunahliri üçünmu qurbanliq sunushqa toghra kélidu. **4** Héchbir kishi bu shereplik mertiwini özlükidin almaydu, peqet Harun'gha oxshash, Xuda teripidin chaqirilghandila uni alidu. **5** Xuddi shuningdek Mesihmu bash kahin mertiwisige Özini ulughlap özlükidin érishken emes, belki Uni [ulughlighuchi Xuda] Özi idi; U Uninggha: — «Sen Méning Oghlumdursen, bügün Men Séni tughdurdum» dégen. **6** U [muqeddes yazmilarning] yene bir yéride Uninggha: — «Sen ebedil'ebedgiche

Melkizedekning tipidiki bir kahindursen» dégen. (aiōn g165) **7** [Mesih] yer yüzidiki künlerde, Özini ölümdin qutquzuwélishqa qadir Bolghuchigha qattiq nidalar we köz yashliri bilen dua-tilawetler we yilinishlarni kôtürdi. Uning ixlasmenlikidin dualiri ijabet qilindi. **8** Gerche U [Xudaning] Oghli bolsimu, azab chékishliri arqiliq itaetmen bolushni ögendü. **9** U mana mushundaq mukemmel qilin'ghan bolghachqa, barliq Özige itaet qilghuchilargha menggülik nijatni barliqqa keltürgüchi bolup, (aiōnios g166) **10** Xuda teripidin «Melkizedekning kahinliq tüzümi tertipide bash kahin» dep jakarlandi. **11** Bu ish toghruluq éytidighan nurghun sözlirimiz bar, lékin qulaqliringlar pang bolup ketkechke, bularni silerge éniq chüshendürüş tes. **12** Chünki siler alliburun telim bergüchi bolushqa tégishlik bolghan chaghdimu, emeliyette siler yenila Xudaning söz-kalamining asasiy heqiqetlirining néme ikenlikini bashqilarning yéngiwashstin ögitishige mohtajsiler; silerge yirik yémeklik emes, belki yenila süt kérektur. **13** Chünki peqet süt bilenla ozuqlinidighanlarning bowaqtin perqi yoqtur, ular heqqaniyet kalamigha pishshiq bolmighan ghoridur, xalas. **14** Biraq yémeklik bolsa yétilgenler, yeni öz ang-zéhinlirini yaxshi-yamanni perq étishke yétildurgenler üçündür.

6 **2** Shuning üçün, Mesih toghrisidiki deslepki asasiy telimde toxtap qalmaq, — yeni qaytidin «ölük ishlar»din towa qilish we Xudagha étiqad baghlash, chömüldürülüşler, «qol tegküzüş», ölgenlerning tirildürülüşü we menggülik höküm-soraq toghrisidiki telimlerin ul salayli dep olturmay, mukemmellikke qarap mangayli. (aiōnios g166) **3** Xuda xalighaniken, biz shundaq qilimiz. **5** Chünki eslide yorutulup, ershtiki iltipattin tétighan, Muqeddes Rohtin nésip bolghan, Xudaning söz-kalamining yaxshiliqini hem kelgüsi zamanda ayan qilinidighan qudretlerni hés qilip baqqanlar eger yoldin chetnigen bolsa, ularni qaytidin towa qildurush hergiz mumkin emes. Chünki ular öz-özige qilip Xudaning Oghlini qaytidin kréstlep reswa qilmaqta. (aiōn g165) **7** Chünki köp qétimlap öz üstige yaghqan yamghur süyini ichken, özide térighuchilargha menpeetlik ziraetlerni östürüp bergen yer bolsa Xudadin beriket almaqta. **8** Biraq tiken we qamghaq östürgen bolsa, u erzimes bolup, lenetke yéqin bolup, aqiwiti köydürülüştin ibaret bolidu. **9** Lékin ey söyümlükirim, gerche yuqiriqi ishlarni tilgha alghan bolsaqmu, silerde buningdinmu

ewzel ishlar, shundaqla nijatliqning élip baridighan ishliri bar dep qayil bolduq. **10** Chünki Xuda qilghan emelliringlarni we Uning muqeddes bendilirige qilghan we hazirmu qiliwatqan xizmitinglar arqiliq Uning nami üçün körsetken méhir-muhebbinglarni untup qalidighan adaletsizlerdin emes. **11** Emma silerning ümidinglarning toluq jezm-xatirjemlik bilen bolushi üçün, herbiringlarning axirghiche shundaq gheyret qilishinglarga intizarmiz; **12** shundaqla sörelmilerdin bolmay, belki étiqad we sewrchanliq arqiliq Xudaning wedilirige warisliq qilghanlarni ülge qilidighanlardin bolghaysiler. **13** Chünki Xuda Ibrahimgha wede qilghanda, Özidin üstün turidighan héchkim bolmighachqa, Özi bilen qesem qilip: **14** «Sanga choqum bext ata qilimen, séni choqum köpeytip bérimen» — dédi. **15** Shuning bilen, [Ibrahim] uzun waqit sewr-taqet bilen kütüp, Xudaning wedisige érishti. **16** Chünki insanlar özliridin üstün turidighan birini tilgha élip qesem qilidu; ularning arisida qesem ispat-testiq hésablinip, her xil talash-tartishlarga xatime béridu. **17** Shuningdek Xuda, Öz wedisige warisliq qilghanlarga Öz nishan-meqsitining özgermeydighanliqini téximu ochuqraq bildürüsh üçün, qesem qilip wede berdi. **18** Shuning bilen qet'iy özgermes ikki ish arqiliq, köz aldimizda qoyulghan ümidni ching tutush üçün [halakettin] özimizni qachurup uni bashpanah qilghan bizler küchlük righbet-ilhamgha érisheleymiz (bu ikki ishta Xudaning yalghan éytishi qet'iy mumkin emes, elwette). **19** Bu ümid jénimizgha ching baghlan'ghan kéme lenggiridek shübhisiz hem mustehkem bolup, [ershtiki] ibadetxanining [ichki] perdisidin ötüp bizni shu yerge tutashturidu. **20** U yerge biz üçün yol échip mangghuchi Eysa bizdin awwal kirgen bolup, Melkizedekning kahinliq tüzümi tertipide menggülük teyinlen'gen Bash Kahin boldi. (aiōn g165)

7 Chünki bu Melkizedek Salém shehiringning padishahi, shundaqla Eng Aliy Bolghuchi Xudaning kahini bolup, Ibrahim padishahlarni yéngip jengdin qaytqanda, uning aldigha chiqqan we uninggha bext tiligenidi. **2** Ibrahim bolsa érishken barliq [oljisining] ondin bir ülüshini uninggha atighanidi. [Melkizedek dégen isimning] birinchi menisi «heqqaniyet padishahi» dégenliktur; uning yene bir nami «Salémning padishahi» bolup, buning menisi «amanliq padishahi» dégenliktur; **3** uning atisi yoq, anisi yoq, nesebnamisi yoq, künlirining bashlinishi we

hayatining axirlishishi yoqtur, belki u Xudaning Oghligha oxshash qilinip, menggülük kahin bolup turidu. **4** Emdi qaranglar, bu Melkizedek némidégen ulugh adem-he! Hetta ata-bowilirimizning chongi Ibrahimmu oljisining ondin birini uninggha atighan. **5** Derweqe Lawiyning ewladliridin kahinliqni zimmissige alghanlar Tewrat qanuni boyiche xelqtin, yeni öz qérindashliridin Ibrahimning pushtidin bolghinigha qarimay tapqinining ondin bir ülüshini yighishi emr qilin'ghan. **6** Lékin bularning qebile-uruqidin bolmighan Melkizedek bolsa Ibrahimdin «ondin bir ülüshi»ni qobul qilghan andin Xudaning wedilirige ige bolghuchi Ibrahimgha bext tiligen. **7** Shübhisizki, bext tiligüchi bextke érishküchidin üstündür. **8** Bu yerdiki «ondin bir ülüsh»ni qobul qilghuchilar ölidighan ademlerdindir; u yerdiki «ondin bir ülüsh»ni qobul qilghuchi toghrisida [muqeddes yazmilarda] «U hayat yashighuchi» dep guwahliq bérilgendur. **9** Hetta mundaq déyishke boliduki, ondin bir ülüshni alidighan Lawiyu [ejdadi] Ibrahim arqiliq [Melkizedekke] ondin bir ülüshni bergen. **10** Chünki Melkizedek Ibrahimni qarshi alghanda, Lawiyi [kelgüsidi] pushti bolush süpitide] yenila Ibrahimning ténide idi, dep hésablashqa bolidu. **11** Emdi Lawiy qebilisining kahinliq tüzümi arqiliq mukemmel heqqaniylik kéleleydighan bolsa (chünki shu tüzümge asalinip Tewrat qanuni Israil xelqige chühürülgenidi), kényinki waqitlarda Harunning kahinliq tüzümi boyiche emes, belki Melkizedekning kahinliq tüzümi boyiche bashqa bir kahinning chiqishining néme hajiti bolatti? **12** Emdi kahinliq tüzümi özgertilgen bolsa, uninggha [munasiwetlik] qanun-tüzümmü özgertilishke toghra kélidu. **13** Chünki bu étyliwatqan sözler qaritilghan zat bolsa bashqa bir qebilidin bolup, bu qebilidin héchkim qurban'gahta xizmette bolup baqmighan. **14** Chünki Rebbimizning Yehuda qebilisidin chiqqanliq éniq; Musa bu qebile toghrisida kahinliqqa munasiwetlik héchbir nerse démigenidi. **15** Emdi Melkizedektek bashqa bir kahin chiqqan bolup, bu özgirish munulardin téximu roshen bolidu; **16** uning [kahinliqqa] teyinlinishi et igilirige baghliq emr bilen emes, belki pütmes-tügimes hayatning qudritudin bolghandur. **17** Chünki bu heqte [muqeddes yazmilarda]: «Sen ebedil'ebedgiche Melkizedekning tipidiki bir kahindursen» dep guwahliq bérilgen. (aiōn g165) **18** Chünki aldinqi emr-tüzüm ajizliq we ünümsizlik tüpeylidin küchidin

qaldurulgan **19** (— chünki Tewrat qanuni héch ishni kamaletke yetküzelmidi). Uning ornigha bizni Xudagha yéqinlashturidighan, uningdin ewzel ümid élip kélindi. **21** Uning üstige, bu ish [Xudaning] qesimi bilen kapaletke ige bolmay qalmidi (ilgiri ötken kahinlar [Xudaning] qesimisiz kahin bolghanidi; lékin, Eysa bolsa Özige: — «Perwerdigar shundaq qesem ichti, hem hergiz buningdin yanmaydu: — «Sen ebedil’ebedgiche kahindursen»)» Déğüchining qesimi bilen kahin boldi). (aiōn g165) **22** Emdi Eysa shundaq ulugh ish bilen ewzel bir ehdining kúpili qilindi. **23** Yene kélip, ilgiri ötken kahinlar köp bolushi kérek idi; chünki ularning [herbiri] ölüm tüpeylidin wezipsisini dawamlashturalmay qalghan. **24** Lékin [Eysa] menggüge turghachqa, Uning kahinliqi hergiz özgertilmestur. (aiōn g165) **25** Shu sewebtin, U Özi arqliq Xudaning aldigha kelgenlerni üzül-késil qutquzushqa qadir; chünki U ular üçün Xudagha murajiet qilishqa menggü hayattur. **26** Mushundaq bir bash kahin del bizning hajitimizdin chiqidighan — muqeddes, eyibsiz, ghubarsiz, gunahkarlardin néri qilin’ghan, ershlerdin yuqiri élip kötürülgen kahindur. **27** U ashu bash kahinlardek her küni aldi bilen öz gunahliri üçün, andin xelqning gunahliri üçün qurbanliq sunushqa mohtaj emes. Chünki U Özini qurbanliq süpitide sun’ghanda, hemmeylen üçün buni bir yolila ada qildi. **28** Chünki Tewrat qanuni ajiz bende bolghan insanlarni bash kahin qilip teyinleydu, lékin Tewrat qanunidin kéyin kelgen Xudaning qesem-kalami menggüge kamaletke yetküzülgen Oghulni bash kahin qilip teyinlidi. (aiōn g165)

8 Éytqanlirimizning bash nuqtisi shuki: Ershtiki ulugh Bolghuchining textining ong teripide olturghan shundaq bir Bash Kahinimiz bar. **2** U muqeddes jaylarda, shundaqla insan emes, belki Perwerdigar tikken heqiqiy ibadet chédirining hemmiside kahinliq xizmitini qilghuchidur. **3** Herbir bash kahin hediye hem qurbanliqlar sunush üçün teyinlinidu. Shuning üçün, [bizning bu bash kahinimizningmu] birer sunidighini bolush kérek idi. **4** Derweqe eger U yer yüzide bolsidi, hergiz kahin bolmaytti; chünki bu yerde Tewrat qanun-tüzümi boyiche hediye sunidighan kahinlar alliburunla bardur **5** (bu [kahinlar] xizmet qilidighan [ibadet chédiri] peqetla ershtiki ishlarning köchürülmisi we kölenggisidur. Musa del bu ibadet chédirini qurushqa bashlighanda, Xudaning wehiysi uninggha

kélip: «Éhtiyat qilghinki, bularning hemmisini sanga taghda körsitilgen örnék boyiche yasighin» dep agahlandurghan). **6** Lékin hazir U ([kona ehdige ait] wedilerdin ewzel wediler üstige békitilgech) téximu yaxshi bir ehdining wasitichisi bolghachqa, Uninggha bérilgen kahinliq xizmiti bashqa kahinlarningkidin shunche ewzel turidu. **7** Eger shu deslepki ehde kem-kütisiz bolsa idi, kéyinkisi üçün orun izdeshning héchqandaq hajiti bolmighan bolatti. **8** Lékin, Xuda kona ehdini yétersiz dep qarap, [Israillargha] mundaq dégen: — «Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemeti we Yehuda jemeti üçün yéngi bir ehdini emelge ashurimen. **9** Bu ehde ularning ata-bowiliri bilen tüzgen ehdige oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowilirini qolidin tutup Misirdin qutquzup yétekliginimde ular bilen tüzgenidim; chünki ular Men bilen tüzüşken ehademde turmidi, men ulardin nezirimni yötkidim, — deydu Perwerdigar. **10** Chünki shu künlerdin kéyin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan ehadem mana shuki: — «Men Öz tewrat-qanunlirimni ularning zéhin-eqlige salimen, hemde ularning qelbigimu pütimen; Men ularning Xudasi bolimen, ularmu Méning xelqim bolidu. **11** Shundin bashlap héchkim öz yurtdishigha, yaki öz qérindishigha: — «Perwerdigarni tonughin» dep ögitishining hajiti qalmaydu; chünki ularning hemmisi, eng kichikidin chongighiche Méni bilip bolghan bolidu; **12** chünki men ularning qebihliklirige rehim qilimen hemde ularning gunahliri we itaetsizlikirini menggüge ésimdin chiqiriwétimen». **13** Emdi Xudaning bu ehdini «yéngi» déyishi burunqisini «kona» dégenlikidur; emdi waqti ötken, konirighan ish bolsa uzun ötmey yoqilidu.

9 Birinchi ehadide munasiwetlik ibadet belgilimiliri we yer yüzige tewe bolghan bir muqeddes ibadet jayi bar idi. **2** Buninggha bir ibadet chédiri tikilgenidi; uning muqeddes jay dep atalghan birinchi bölüimde chiraghdan, shire hem shire üstide retlen’gen nanlar bolatti. **3** Uning ikkinchi, [yeni ichki] perdisining keynide eng muqeddes jay dep atalghan yene bir chédir bölümi bar idi. **4** Shu yerge tewe bolghan altun xushbuygah we pütünley altun bilen qaplan’ghan ehde sanduqi bar idi. Sanduqning ichide altundin yasalghan, manna sélin’ghan komzek, Harunning bix sürgen hasisi we ikki ehde [tash] taxtisi bar idi. **5** [Sanduq] üstidiki «kafaret texti»ning üstige shan-shereplik

«kérub»lar ornitilgan bolup, qanatliiri bilen uni yépip turatti. Emdi bular toghruluq tepsiliy toxtilishning hazir waqti emes. **6** Bu nersiler mana shundaq orunlashturulghandin kéyinla, kahinlar chédirning birinchi bölümige [(yeni «muqeddes jay»gha)] herdaim kirip, ibadet xizmitini qilidu. **7** Biraq, [«eng muqeddes jay» dep atalghan] ikkinchi bölümge peqet bash kahin yilda bir qétimla kiridu. Kahin u yerge öz gunahliri we xelqning nadanliqtin ötküzgen gunahliri üçün atalghan [qurbanliq] qénini almay kirmeydu. **8** Bu ishlar arqiliq Muqeddes Roh shuni kórsitip bermektiki, bu birinchi ibadet chédiridiki tüzüm inawetlik bolup tursila, eng muqeddes jaygha baridighan yol yenila échilmaydu. **9** Mana bular resimdek hazirqi zamanni roshenleshtüridighan bir xil obraz, xalas. Buningdin shuni kórwélishe boliduki, bu chédirda sunulidighan hediye we qurbanliqlar ibadet qilghuchini wijdanida pak-kamil qilalmaydu. **10** Ular peqet yémek-ichmekler we boyini sugha sélishe turlük resmiiyetlirige baghliq bolup, [qanun-tüzüm] tüzütülüş waqti kelgüchilik küchke ige qilin'ghan, insanlarning etlirigila baghliq bolghan belgilime-nizamlardur. **11** Lékin Mesih bolsa kelgüsüdiki karamet yaxshi ishlarni élip barghuchi bash kahin bolup, adem qoli bilen yasalmighan, bu dunyagha mensup bolmighan, téximu ulugh we téximu mukemmel ibadet chédirigha kirdi; **12** öchke yaki mozaylarning [qurbanliq] qénini emes, belki Özining [qurbanliq] qéni arqiliq U (Özila menggülük hörlük-nijatni igiligen bolup) bir yolila menggüge eng muqeddes jaygha kirdi. (aiōnios g166) **13** [Kona ehde dewride] öchke we buqilarning qéni hem inekning külliri napak bolghanlarning üstige sépilshe, ularni et jehetidín tazilap pak qilghan yerde, **14** undaqa, menggülük Roh arqiliq özini ghubarsiz qurbanliq süpitide Xudagha atighan Mesihning qéni wijdaninglarni ölük ishlardin pak qilip, bizni menggü hayat Xudagha ibadet qilishqa téximu yéteklímendü?! (aiōnios g166) **15** Shuning üçün u yéngi ehding wasitichisidir. Buning bilen (insanlarning awwalqi ehde astida sadir qilghan itaetsizlikliri üçün azadliq bedili süpitide shundaq bir ölüm bolghaniken) Xuda teripidin chaqirilghanlar wede qilin'ghan menggülük mirasqa érisheleydu. (aiōnios g166) **16** Eger wesiyet qaldurulshe, wesiyet qaldurghuchining ölishi testiqlan'ghuche, wesiyet küchke ige bolmaydu. **17** Chünki wesiyet peqet ölümdin kéyin küchke ige bolidu.

Wesiyet qaldurghuchi hayatla bolsa, wesiyetning héchqandaq küchi bolmaydu. **18** Shuninggha oxshash, deslepki ehdimu qan éqitilghandila, andin küchke ige bolghan. **19** Chünki Musa Tewrat qanuni boyiche herbir emrini pütün xelqge uqturghandin kéyin, mozay we öchkilarning sugha arilashaturulghan qénini qizil yung yipta baghlan'ghan zofa bilen qanun desturigha we pütün xelqge sépip, ulargha: **20** «Mana, bu Xuda silerning emel qilishinglarga emr qilghan ehding qénidur» — dédi. **21** U yene oxshash yolda ibadet chédirigha we chédirdiki ibadetke munasiwetlik pütkül saymanlarning üstige qan septi. **22** Derweqe, Tewrat qanuni boyiche hemme nerse dégüdek qan bilen paklinidu; [qurbanliq] qéni tökülmigüche, gunahlar kechürüm qilinmaydu. **23** Xosh, ershtikige teqlid qilip yasalghan bu buyumlar mushundaq [qurbanliqlar] bilen paklinishi kérek idi. Biraq ershtiki nersilerning özi bulardin ésil qurbanliqlar bilen paklinishi kérek. **24** Chünki Mesih ershtiki heqiqiy ibadet jayigha teqlid qilin'ghan, adem qoli bilen yasalghan muqeddes jaygha emes, belki Xudaning huzurida bizge wekillik qilip hazir bolush üçün ershning özige kirip boldi. **25** [Yer yüzidiki] bash kahinning yilmuyil öz qénini emes, belki [qurbanliqlarning] qénini élip, eng muqeddes jaygha qayta-qayta kirip turghinidek, u qurbanliq süpitide özini qayta-qayta atash üçün kirgini yoq. **26** Eger shundaq qilishning zörüiyiti bolghan bolsa, dunya apiride bolghandin béri Uning qayta-qayta azab chékishige toghra kéletti. Lékin U mana zamanlarning axirida gunahni yoq qilish üçün, bir yolila Özini qurban qilishqa otturigha chiqti. (aiōn g165) **27** Hemme ademning bir qétim ölüshi we ölgendin kéyin soraqqa tartilishi békitilgen'ge oxshash, **28** Mesihmu nurghun kishilarning gunahlini Öz üstige élish üçün birla qétim qurbanliq süpitide sunulghandin kéyin, Özini telpünüp kütkenlerge gunahni yoq qilghan halda nijat keltürüshke ikkinchi qétim ashkare bolidu.

10 Tewrat qanuni kelgüsude élip kelinidighan güzel ishlarning öz eynini emes, belki ularning kölenggisinila süretlep bergechke, u telep qilin'ghan, yilmuyil sunulup kéliwatqan oxshash qurbanliqlar arqiliq [Xudagha] yéqinlashmaqchi bolghanlarni hergizmu mukemmel qilalmaydu. **2** Bolmisa, mushu qurbanliqlarning sunulushu axirlishatti, chünki ibadet qilghuchilar pak qilinip, wijdani yene öz gunahliri tüpeylidin azablanmaytti. **3** Halbuki,

mushu qurbanliqlar yilmuyil öz gunahlarini özligiriga eslitip turidu. **4** Chünki buqa we öchkilerning qéni gunahlarni hergiz élip tashliyalmaydu. **5** Shuning üçhün, U dunyagha kelgende mundaq dégen: — «Ne qurbanliq, ne atighan ashliq hediyliri bolsa Séning telep-arzuyung emes, Biraq Sen Men üçhün bir ten teyyarlap berding; **6** Ne köydürme qurbanliqlar, ne gunah qurbanliqidinmu söyünmiding; **7** Shunga jawab berdimki — «Mana Men keldim! — Qanun desturungda Men toghruluq pütülgendek — I Xuda, iradengni emelge ashurush üçhün keldim». **8** U yuqirida: «Ne qurbanliq, ne ashliq hediyliri, ne köydürme qurbanliqlar ne gunahni tiligüchi qurbanliqlar Séning telep-arzuyung emes, Sen ulardinmu söyünmiding» (bu qurbanliqlar Tewrat qanunining telipi boyiche sunulushi kérek idi) déginidin kéyin **9** yene: «Séning iradengni emelge ashurush üçhün keldim» dégen. Démek, [Xuda] kéyinkisini küchke ige qilish üçhün, aldinqisini emeldin qalduridu. **10** Xudaning bu iradisi boyiche Eysa Mesihning ténining bir yolila qurban qilinishi arqiliq biz gunahtin paklinip, [Xudagha] atalduq. **11** Her kahin her küni ibadet xizmitide turidu, shundaqla gunahlarni hergiz saqit qilalmaydighan oxshash xildiki qurbanliqlarni [Xudagha] qayta-qayta sunidu. **12** Biraq, bu [kahin] bolsa gunahlar üçhün birla qétimliq menggü inawetlik bir qurbanliqni sun'ghandin kéyin, Xudaning ong yénida olturdi; **13** U shu yerde «düshmenliri Öz ayighi astida textiper qilin'ghuche» kütidu. **14** U mushu birla qurbanliq bilen Xudagha atap pakmuqeddes qilin'ghanlarni menggüge mukemmel qildi. **15** [Muqeddes yazmilarda] [pütülgendek], Muqeddes Rohmu bu heqte bizge guwahliq béridu. Chünki U awwal: — **16** «U künlerdin kéyin, Méning ular bilen tüzidighan ehdem mana shuki, deydu Perwerdigar; Men Öz tewrat-qanunlirimni ularning zéhin-eqligimu salimen, Hemde ularning qelbigimu pütimen» dégendin kéyin, U yene: — **17** «Ularning gunahliri we itaetsizlikirini menggüge ésimdin chiqiriwétimen» — dégen. **18** Emdi shu yolda gunahlar kechürüm qilin'ghaniken, gunahlar üçhün qurbanliq qilishning hajitimu qalmaydu. **19** Shuning üçhün, ey qérindashlar, Eysaning qéni arqiliq eng muqeddes jaygha kirishke jür'ötlik bolup, **20** (U bizge échip bergen, ibadetxanining perdisidin (yeni, Uning et-ténidin) ötidighan shu yipyéngi, hayatliq yoli bilen) **21** shundaqla Xudaning ailisini bashquridighan

bizning ulugh kahinimiz bolghanliqi bilen, **22** dillirimiz wijdandiki bulghunushlardin sépilish bilen paklan'ghan we bedinimiz sap su bilen yuyulghandek tazilan'ghan halda étiqadning toluq jezm-xatirjemliki we semimiy qelb bilen Xudagha yéqinlashayli! **23** Emdi étirap qilghan ümidimizde tewrenmey ching turayli (chünki wede Bergüchi bolsa sözide turghuchidur) **24** we méhir-muhebbet körsitish we güzel ish qilishqa bir-birimizni qandaq qozghash we righbetlendürüshni oylayli. **25** Beziler adet qiliwalghandek, jamaette jem bolushtin bash tartmayli, belki bir-birimizni jékilep-ilhamlandurayli; bolupmu shu küning yéqinlashqanliqini bayqighininglarda, téximu shundaq qilayli. **26** Heqiqetni tonushqa nésip bolghandin kéyin, yenila qesten gunah ötküzüwersek, u chaghda gunahlar üçhün sunulidighan bashqa bir qurbanliq bolmas, **27** belki bizge qalidighini peqet soraq, shundaqla Xuda bilen qarshilishidighanlarni yep tügütishke teyyar turidighan yalqunluq otni qorqunch ichide kütüshla, xalas. **28** Emdi Musagha chüshürülgen Tewrat qanunini közge ilmighan herqandaq kishi ikki yaki üç guwahchining ispati bolsa, kengchilik qilinmayla öltürületti. **29** Undaqa, bir kishi Xudaning Oghlini depsende qilsa, Xudaning ehdisining qénigha, yeni özini pak qilghan qan'gha napak dep qarisa, shepqet qilghuchi Rohni haqaret qilsa, buningdin téximu éghir jazagha layiq hésablinidu, dep oylimamsiler? **30** Chünki [Tewrat] «Intiqam Méningkidur, kishining qilmishlirini öz béshigha özüm yandurimen, deydu Perwerdigar» we «Perwerdigar Öz xelqini soraqqa tartidu» dégüchini bilimiz. **31** Menggü hayat Xudaning qollirigha chüshüp jazalinish neqeder dehshetlik ish-he! **32** Emdi siler yorutulushtin kéyin, azab-oqubetlik, qattiq küreshlerge berdashliq bergen ashu burunqi künlerni ésinglarda tutunglar. **33** Bezi waqitlarda reswa qilinip haqaretlesh we xarlinishlarga uchriddinglar we bezi waqitlarda mushundaq muamililerge uchrighanlarga derddash boldunglar. **34** Chünki siler hem mehbuslarning derdige orta boldunglar hem mal-mülkünglar bulan'ghandimu, kelgüside téximu ésil hem yoqap ketmeydighan baqiy teelluqatqa ige bolidighanliqinglarni bilgechke, xushalliq bilen bu ishni qobul qildinglar. **35** Shuning üçhün, jasaritinglarni yoqatmanglar, uningdin intayin zor in'am bolidu. **36** Chünki Xudaning iradisige emel qilib, Uning wede qilghinigha muyesser bolush

üchün, sewr-chidam qilishinglarga toghra kélidu. **37** Chünki [muqeddes yazmilarda] [Xuda] mundaq dégen: — «Peqet azghine waqittin kéyinla», «Kelgüchi derweqe yétip kélidu, U kéchikmeydu. **38** Biraq heqqaniy bolghuchi étiqad bilen yashaydu; Lékin u keynige chékinse, Jénim uningdin söyünmeydu». **39** Halbuki, biz bolsaq keynige chékinip halak bolidighanlardin emes, belki étiqad bilen öz jénimizni igiligenlerdindurmiz.

11 Étiqad bolsa ümid qilghan ishlarning réallıqtiki ipadisi we körünmeydighan shey'ilerin delilidir. **2** Chünki burunqı mötiwerlirimiz qedimde mana shu étiqad bilen [Xudadin kelgen] yaxshi guwahliqni alghan. **3** Biz étiqad arqiliq kainatning Xudaning söz-kalami bilen ornitilghanlıqini, shundaqla biz körüwatqan mewjudatlarning körgili bolidighan shey'ilerdin chiqqan emeslikini chüshineleymiz. (aiön g165) **4** Étiqadi bolghachqa Habil Qabilningkidinmu ewzel bir qurbanlıqni Xudagha atighan; étiqadi bolghachqa Xuda uning atighanlirini teriplep, uninggha heqqaniy dep guwahliq berdi. Gerche ölgen bolsimu, étiqadi bilen u yenila bizge gep qilmaqta. **5** Étiqadi bolghachqa, Hanox ölümni körmeyla [ershke] kötürüldi; Xuda uni kötürüp élip ketkechke, u yer yüzide héch tépilmidi. Sewebi u élip kétélishitin ilgiri, Xudani xursen qilghan adem dep teriplen'genidi. **6** Emdilikte étiqad bolmay turup, Xudani xursen qilish mumkin emes; chünki Xudaning aldigha baridighan kishi Uning barlıqıgha, shundaqla Uning Özini izdigenlerge ejrini qayturghuchi ikenlikige ishinishi kérek. **7** Étiqadi bolghachqa, Nuh téxi körülüp baqmighan weqeler heqqide Xuda teripidin agahlandurulghanda, ixlasmenlik qorqunchi bilen ailisidikilerni qutquzush üchün yoghan bir kéme yasidi; hemde étiqadi arqiliq shundaq qilip pütükül dunyadikilerning gunahliri üstidin höküm chiqardi, shundaqla étiqadtin bolghan heqqaniyılıqqa mirasxor boldi. **8** Étiqadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uninggha miras süpitide bermekchi bolghan zémin'gha bérishqa chaqirghanda, u itaet qildi; u qeyerge baridighanlıqini bilmey turup yolgha chiqti. **9** Étiqadi bolghachqa u wede qilin'ghan zéminda, xuddi yaqa yurtta turghandek musapir bolup chédirlarni makan qilip yashidi. Xudaning uninggha qilghan wedisining ortaq mirasxorliri bolghan Ishaq we Yaquplarmu uning bilen birge shuninggha oxshash yashidi. **10** Ibrahimning shundaq qilishidiki seweb, u ulliri

mustehkem bolghan sheherni kütkenidi; sheherning layihiligüchi hem qurghuchisi Xuda Özidur. **11** Étiqadi bolghachqa Sarah gerche yashinip qalghan, tughut yéshidin ötken bolsimu, hamilidar bolush iqtidarigha ige boldi; chünki u wede qilghan Xudani ishenchlik dep qaraytti. **12** Buning bilen birla ademdin, yeni ölgen ademek bolup qalghan bir ademdin asmandiki yultuzlardek köp, déngiz sahilidiki qumdek sansiz ewladlar barlıqqa keldi. **13** Bu kishilerning hemmisi Xudaning wede qilghanlıqıgha muýesser bolmay turupla étiqadi bolghan halda alemdin ötti. Biraq ular hayat waqtida bularning kelgüside emelge ashurulidighanlıqini yiraqtin körüp, quchaq échip xursenlik bilen kütken we özlirini yer yüzide musapir we yoluchi dep ashkare éytqanidi. **14** Bu bundaq sözlerni qilghan kishilerning bir wetenni teshna bolup izdewatqanlıqini éniq ipadileydu. **15** Derweqe, ular öz yurtını séghin'ghan bolsa, qaytip kétésh pürsiti chiqqan bolatti. **16** Lékin ular uningdinmu ewzel, yeni ershtiki bir makanni telpünüp izdimekte. Shuning üchün, Xudaning özlirining Xudasi dep atilishidin nomus qilmaydu; chünki mana, U ular üchün bir sheher hazirlighan. **17** Ibrahim Xuda teripidin sinalghinida, étiqadi bolghachqa oghli Ishaqni qurbanlıq süpitide Xudagha atidi; gerche u Xudaning wedilirini, jümlidin «Séning namingni dawamlashturidighan nesling bolsa Ishaqtin kélip chiqidu» déginini tapshuruwalghan bolsimu, u yenila birdinbir oghlini qurban qilishqa teyyar turdi. **19** Chünki u hetta Ishaq ölgen teqdirdimu, Xudaning uni tirildürüşke qadir ikenlikige ishendi. Mundaqche éytqanda, Ishaqni ölümün tirildürülgendek qaytidin tapshuruwaldi. **20** Étiqadi bolghachqa, Ishaq oghulliri Yaqup bilen Esawning kelgüsi ishlirigha xeyrlik tilep dua qildi. **21** Étiqadi bolghachqa, Yaqup alemdin ötüsh aldida Yüsüpning ikki oghlining herbiri üchün xeyrlik dua qilip, hasisigha tayinip turup Xudagha sejde qildi. **22** Étiqadi bolghachqa, Yüsüp sekretqa chüshüp qalghanda, beni Israilning Misirdin chiqip kétédighanlıqını tilgha aldi hemde özining ustixanliri toghruluqmu emr qildi. **23** Étiqadi bolghachqa, Musa tughulghanda, uning ata-anisi uni üç ay yoshurdi; chünki ular Musaning yéqimlıq bir bala ikenlikini kördi, padishahning permanidinmu qorqmidi. **24** Étiqadi bolghachqa, Musa chong bolup ulugh zat bolghandin kéyin, «Pirewning qizining oghli» dégen ataqta turiwérishni ret qilip, **25** gunah ichidiki

lezzetlerdin waqitliq behrimen bolushning ornigha, Xudaning xelqi bilen bille azab chékishni ewzel kórdi. **26** U Mesihke qaritilghan haqaretke uchrashni Misirning xezinisidiki bayliqlargha ige bolushtinmu ewzel bildi. Chünki közlrini [ershtiki] in'amgha tikiwatatti. **27** Étiqadi bolghachqa, u padishahning ghezipidinmu qorqmay Misirdin chiqip ketti. [Japamusheqqetke] chididi, chünki Közge Körünmigüchi uning közige körünüp turghandek idi. **28** Étiqadi bolghachqa, u «tunji oghlining jénini alghuchi» [perishtining] [Israillargha] tegmesliki üçün [tunji] «ötüp kétish» héytini ötküzüp, shuninggha munasiwetlik qanni [buyrulghini boyiche] sépüsürkidi. **29** Étiqadi bolghachqa, [Israillar] Qizil déngizdin xuddi quruqluqta mangghandek méngip ötti. Biraq [ularni qoghlap kelgen] Misirliqlar ötmekchi bolghanda sugha gherq boldi. **30** Étiqadi bolghachqa, xelq yette kün Yérixo shehirining sépilini aylan'ghandin kéyin sépil örüldi. **31** Étiqadi bolghachqa, pahishe ayal Rahab Israil charlighuchilirini dostlarche kütüwalghachqa, itaetsizler [bolghan öz shehiridikiler] bilen birlikte halak bolmide. **32** Men yene némishqa sözlep olturay? Gidéon, Baraq, Shimshon, Yeffah, Dawut, Samuil we qalghan bashqa peyghemberler toghrisida éytip kelsem waqit yetmeydu. **33** Ular étiqadi bilen ellerning üstidin ghalib keldi, adalet yürügüzdü, [Xuda] wede qilghanlarga érishti, shirlarning aghzilirini étip qoydi, **34** dehshetlik otning yalqunini öchürdi, qilichning tighidin qéchip qutuldi, ajizliqtin kücheydi, jenglerde baturluq körsetti, yat ellerning qoshunlirini téri-pireng qildi. **35** [Étiqadi bolghachqa], ayallar ölgen uruq-tughqanlirini ölümün tirildürgüzüp qayturuwaldi; biraq bashqilar kelgüside téximu yaxshi halda ölümün tirileyli dep, qutulush yolini ret qilip qiyinilishqa berdashliq berdi. **36** Yene beziler sinilip xar-mesxirilerge uchrup qamchilandi, beziler hetta kishenlinip zindan'gha tashlandi; **37** ular chalma-késeke qilip öltürüldi, here bilen herilini parchilandi, sinaqlarni béshidin ötküzdi, qilichlinip öltürüldi; ular qoy-öchke térilirini yépincha qilghan halda sersan bolup yürdi, namratliqta yashidi, qiyinqistaqqa uchridi, xorlandi **38** (ular bu dunyagha zaye ketkenidi), chöllerde, taghlarda, öngkürlerde we gemilerde sergerdan bolup yürdi. **39** Bularning hemmisi étiqadi bilen Xudaning Öz guwahi bilen teriplen'gen bolsimu, Xudaning wede qilghinigha

eyni boyiche érishkini yoq. **40** Emdilikte Xuda bizler üçün téximu ewzel bir nishan-meqsetni békitken bolup, ular bizensiz kamaletke yetküzülmeydu.

12 Emdi etirapimizda guwahchilar shunche chong buluttekk bizni oruwalghachqa, herxil éghir yük hem bizge asanla chirmishiwalidighan gunahni chörüp tashlap, aldimizgha qoyulghan yügürüsh yolini chidamliq bilen bésip yügüreyli; buningda közimizni étiqadimizning Yol Bashlighuchisi we Takamullashturghuchisi bolghan Eysagha tikeyli. U Özini kütken xushalliq üçün krésttiki azabqa berdashliq berdi hem uningda bolghan haqaretke pisent qilmide. Shuning bilen U Xudaning textining ong teripide olturghuzuldi. **3** Könglünglarning hérip sowup ketmesliki üçün, gunahkarlarning shunche qattiq xorlashirigha berdashliq Bergüchini köngül qoyup oylanglar. **4** Gunahqa qarshi küreshlerde téxi qan aqquzush derijisige bérip yetmidinglar. **5** Xudaning silerge Öz perzentlirim dep jékileydighan [muqeddes yazmilardiki] munu sözlrini utudunglar: — «I oghlum, Perwerdigarning terbiyisige sel qarima, Eyiblen'giningde könglüng sowup ketmisun, **6** Chünki Perwerdigar söyginige terbiye béridü, Méning oghlum dep qobul qilghanlarning hemmisini derrileydu». **7** Azab chekkiniglarini Xudaning terbiyisi dep bilip, uninggha berdashliq béringlar. Chünki silerning terbiye élishinglarning özi Xudaning silerni oghlum dep muamile qilghanliqini körsitidu. Qaysi perzent atisi teripidin terbiyilenmeydu? **8** Emdi [Xudaning] terbiyilishide herbir perzentining öz ülüshi bar; lékin bu ish silerde kem bolsa heqiqiy oghulliridin emes, belki haramdin bolghan perzenti bolup chiqisiler. **9** Uning üstige hemmimizning özimizge terbiye bergen et jehettiki atilirimiz bar, biz ularnimu hörmetlep kelduq. Shundaq iken, rohlarning atisigha téximu itaet qilmamduq? Shundaqta hayatimiz yashnimamdu? **10** Et jehettiki atilirimiz berheq peqet özi muwapiq körgen yol boyiche azghine waqit bizni terbiyiligen. Lékin U bolsa bizge paydiliq bolsun dep, pak-muqeddeslikidin muayesser bolushimiz üçün terbiyileydu. **11** Emdi qattiq terbiye bérilgen waqtida ademni xush qilmaydu, eksiche ademni qayghugha chömdüridu; biraq buning bilen tüzelgenlerge u kéyin heqqaniyliqtin chiqqan tinch-xatirjemlikning méwisini béridü. **12** Shuning üçün, «Télip sanggilighan qolunglarni, zeipliship ketken tizinglarni ruslanglar» **13** we «aqsaq»larning pükülüp

qalmay, belki shipa t pishi  ch n p tliringlarni t z yollarda mangdurunglar. **14** Barliq kishiler bilan inaq ötüshke we pak-muqeddes yashashqa intilinglar; muqeddes bolmighan kishi hergiz Rebni k rlemeydu. **15** Oyghaq turunglarki, h chkim Xudaning m hir-shepqtidin mehrum qalmisun; aranglarda silerge ish tapquzup silerni k yd ridighan, shundaqla k p ademlerni bulghap napak bolushqa seweb bolidighan birer  ch-adawet yiltizi  nmisun. **16** Aranglarda h chbir buzuqluq qilghuchi yaki özining tunji oghulluq hoquqini bir wax tamaqqa s tiwetken Esawdek ixlassiz kishi bolmisun. **17** Chünki silerge melumki, Esaw k yin [atisining] xeyrlik duasini  lishni oyliqghan bolsimu, shundaqla uninggha intilip k z yashlirini  qitip yalwurghan bolsimu, u [bu ishlarni ornigha] [keltüridighan] towa qilish yolini tapalmay, ret qilindi. **18** Chünki siler qol bilan tutqili bolidighan, yalqunlap ot y nip turuwatqan hemde sürlük bulut, qarangghuluq we qara quyun qapliqghan ashu taghqa kelmidinglar — **19** (u jayda kanay sadasi bilan s zliqghan awaz yetk z lgende, bularni angliqghanlar: «Bizge yene söz qilinmisun!» dep [Xudagha] yalwurushti; **20** chünki ular qilin'ghan emrni kötürelmidi. «Eger bu taghqa hetta birer haywanning ayighi tegsimu, chalma-k sek qilip  lt r lsun» [dep tapilan'ghanidi]; **21** u körünüsh shundaq qorqunchluq idiki, Musamu: «Bek qattiq qorqup ghal-ghal titrep kettim» d genidi). **22** — Siler belki Zion t ghigha, yeni menggü hayat Xudaning shehiri — ershtiki Y rusal mgha, t menliqghan perishtilerge, **23** isimliri ershte pütülgen tunji tughulqanlarning h yt-merike xushalliqida jem qilin'ghan jamaitige, hemmeylenning soraqchisi Xudagha, takamullashturulqan heqqaniy kishilerning rohlirigha **24** we y ngi ehdingning wasitichisi Eysagha, shundaqla hem Uning s pilgen q nigha keldinglar. Bu qan Habilningkidin ewzel söz qilidu. **25** Bu sözni qilghuchini ret qilmasliqinglar  ch n diqqet qilinglar. Chünki yer yüzide  zlrige wehiy yetküzüp agahlandurghuchini ret qilqanlar jazadin q chip qutulalmighan yerde, ershte bizni agahlandurghuchidin yüz  r sek, halimiz t ximu shundaq bolmamdu? **26** Emdi shu chaghda Xudaning awazi z minni tewritiwetkenidi; l kin emdi U: « z m yene bir q tim z minnila emes, asmannimu tewritimen» dep wede qildi. **27** «Yene bir q tim» d gen bu söz tewritilidighanlarning, yeni yaritilqan nersilerning tewritilishi bilan yoqitilidighanliqini,

tewretkili bolmaydighan nersilerning menggü muqim bolidighanliqidin ibaret menini bildüridu. **28** Shuning  ch n, tewretkili bolmaydighan bir padishahliqqa muyneser bolup, m hir-shepqetni ching tutup bu arqiliq ixlasmenlik we eyminish-qorqunch bilan Xudani xursen qilidighan ibadetlerni qilayli. **29** Chünki Xudayimiz hemmini yewetk chi bir ottur.

13 Aranglarda q rindashliq m hir-muhebbet toxtimisun. **2** Natonush kishilerge m hmandost bolushni untumanglar. Chünki beziler shu yol bilan bilmestin perishtilerni m hman qilqan. **3** Zindan'gha tashlan'ghanlarni ular bilan bille [zindanda] zenjirlen'gendek yad  tinglar. Xorlan'ghanlarni özünglarmu tende turuwatqan bende süpitide yad  tip turunglar. **4** Hemme adem nikahqa hörmet qilsun, er-xotunlarning yatidighan y ri daghsiz bolsun; chünki Xuda buzuqchiliq qilghuchilar we zina qilghuchilardin h sab alidu. **5** M ngish-turushunglar pulperesliktin xaliy bolsun, barigha qanaet qilinglar. Chünki Xuda mundaq d gen: «Sendin esla ayrilmaymen, S ni esla tashlimaymen». **6** Shunga, yürekliq bilan  ytaalaymizki, «Perwerdigar méning Yardemchimidur, h ch qorqmaymen, Kishiler m ni n me qilalisun?» **7** Silerge Xudaning s z-kalamini yetküzgen, silerning y tekchiliringlarni ésinglarda tutunglar. Ularning méngish-turushining m we-netijisige köngül qoyup qarap, ularning étiqadini  lge qilinglar: — **8** Eysa Mesih tünügün, b g n we ebedil'ebedgiche  zgermeydu! (ai n g165) **9** Shuning  ch n, herxil gheyr y telimler bilan  ziqturulup ketmenglar; chünki insanning qelbi [qurbanliqqa xas] yémeklikler bilan emes, belki Xudaning m hir-shepqi bilan quwwetlendir lginini ewzel. Chünki bunda y mekliklerge b rilip k liwatqanlar ulardin h chqandaq payda körgen emes. **10** Bizlarning shundaq bir qurban'gahimiz barki, ibadet ch dirida xizmette bolqanlarning uningdin y yish hoquqi yoqtur. **11** Chünki gunah tilesh süpitide soyulqan, q ni bash kahin teripidin eng muqeddes jaygha  lip kiritilgen qurbanliq haywanlarning tüni bolsa qarargahning sirtigha  lip chiqilip k yd r letti. **12** Shunga Eysamu  z q ni bilan xelqni paklap Xudagha atash  ch n, sheher derwazisining sirtida azab ch kip öldi. **13** Shundaq iken, bizmu qarargahning sirtigha chiqip, Uning y nigha b rip, Uninggha qaritilqan haqaretke ortaq berdashliq b reyli. **14** Chünki yer yüzide menggü mewjut turidighan shehirimiz yoq, belki

kelgüsidiki sheherge intilmektimiz. **15** Shunga, Mesih arqiliq Xudagha qurbanliq süpitide medhiyilirimizni toxtawsiz atayli, yeni öz lewlirimizning méwisi süpitide Uning namini étirap qilayli. **16** Emdi xeyr-saxawet qilishni we baringlardin ortaq teqsimleshni untumanglar. Chünki Xuda bundaq qurbanliqlardin xursen bolidu. **17** Yétekchiliringlarga itaet qilip, ulargha boysununglar. Chünki ular öz xizmitidin Xudagha hésab béridighanlar bolup, hemishe jéninglardin xewer élishqa oyghaq turidu. Ularning bu ishi qayghu-elem bilen emes (chünki undaq bolsa silerge héch payda yetküzülmeydu) belki xushal-xuramliq bilen élip bérilsun. **18** Biz üçhün dua qilip turunglar; chünki wijdanimizning pak ikenlikige, herbir ishlarda toghra yolda méngishni xalaydighanliqimizgha qayil qilinduq. **19** Yéninglarga patraq qaytip bérishim üçhün, dua qilishinglarni alahide ötüminen. **20** Emdi menggülik ehdining qéni bilen qoy padisining katta padichisi bolghan Rebbimiz Eysani ölüm din tirildürgüchi, xatirjemlikning Igisi bolghan Xuda (aiōnios g166) **21** Eysa Mesih arqiliq silerge Özini xursen qilidighan ishlarni qildurup, silerni herbir yaxshi emelde takamullashururup iradisining ijrachiliri qilghay! Mesihke ebedil'ebedgiche shan-sherep bolghay! Amin! (aiōn g165) **22** Silerdin ötüminenki, i qérindashlirim, bu nesihet sözümgé éghir körmey qulaq salghaysiler; silerge mushunchilikla sözlerni yazdim, xalas. **23** Qérindishimiz Timotiyning zindandin qoyup bérilgenlikidin xewer dar bolghaysiler. Yéqinda yéningha kélip qalsa, men silerni yoqlap barghinimda u men bilen bille baridu. **24** Barliq yétekchiliringlar we barliq muqeddes bendilerge salam éytqaysiler. Italiyedinde kelgenler silerge salam yollidi. **25** Méhir-shep qet hemminglarga yar bolghay! Amin!

Yaqub

1 Xudaning we Rebbimiz Eysa Mesihning quli bolghan menki Yaquptin tarqaq turuwatqan muhajir on ikki qebilige salam! **2** I qérindashlirim, herqandaq sinaqlargha duch kelsenglar, buni zor xushalliq dep bilinglar. **3** Chünki silerge melumki, bundaq étiqadninglarning sinilishi silerde sewr-chidamliq shekillendüridu; **4** sewr-chidamliqning xisli qelbinglarda turup shundaq piship yétilsunki, shuning bilen siler pishqan, mukemmel we kem-kutisiz bolisiler. **5** Biraq eger aranglardiki birsi danaliqqa mohtaj bolsa, hemmige séxiyliq bilen bérédighan shundaqla eyiblimeydighan Xudadin tilisun. Shuning bilen uninggha choqum ata qilinidu. **6** Biraq u héch délighul bolmay ishench bilen tilisun; chünki délighul kishi xuddi shamalda urulup uyan-buyan yelpün'gen déngiz dolqunigha oxshaydu. **7** Undaq kishi Rebdin birer nersige érishimen, dep héch xiyal qilmisun; **8** undaqlar üjme köngül bolup, barliq yollarida tutami yoq ademdur. **9** Namrat bolghan qérindash özining yuqirigha kótürülgenlikige tentene qilsun; bay bolghan qérindash bolsa, özining töwen qilin'ghanliqigha tentene qilsun, chünki u ot-chöplerning chéchekliridek tozup kétidu. **11** Quyash chiqip qizighanda, ot-chöplerni qurutidu, gülliri tozup kétidu-de, uning güzelligi yoqilidu; bay ademler xuddi shuninggha oxshash, öz helekchilikide yoqilidu. **12** Sinaqlargha [sewrchanliq bilen] berdashliq bergen kishi neqeder bextlik-he! Chünki u sinaqtin ötkendin kéyin, [Xuda] Özini söygenlerge wede qilghan hayat tajigha muyeler bolidu. **13** Adem azduruwushqa duch kelgende «Xuda méni azduruwatidu» démisun. Chünki Xuda yaman ishlar bilen azduruwushu mumkin emes hem bashqilarni azdurmaydu. **14** Belki birsi azduruwushanda, öz hewes-nepsi qozghilip, ularning keynige kirgen bolidu; **15** andin hewes-neps hamilidar bolup gunahni tughidu; gunah ösüp yétilip, ölümge élip baridu. **16** Shunga söyümlük qérindashlirim, aldini qalmanglar! **17** Barliq yüksek séxiyliq we herbir mukemmel iltipat yuqiridin, yeni [asmandiki] [barliq] yoruqluqlarning Atisidin chüshüp kélidu; Uningda héchqandaq özgirish bolmaydu yaki Uningda «aylinish» bilen hasil bolidighan kölengilermu bolmaydu. **18** U bizni [Özi yaratqan barliq] mewjudatlarning ichide Özige deslep pishqan méwidek bolsun

dep, Öz iradisi boyiche bizni heqiqetning söz-kalami arqiliq tughdurdi. **19** Shuning bilen, i söyümlük qérindashlirim, her adem anglashqa téz teyyar tursun, sözleshke aldimisun, ghezeplinshke aldimisun. **20** Chünki insanning ghezipi Xudaning heqqaniyliqini élip kelmeydu. **21** Shuning üçün, barliq ipasliqlarni we qininglarga patmaywatqan rezillikni tashlanglar, [qelbinglarda] yiltiz tartquzulghan, silerni qutquzalaydighan söz-kalamni kemterlik-möminlik bilen qobul qilinglar. **22** Emma öz-özünglarni aldap peqet söz-kalamni anglighuchilardin bolmanglar, belki uni ijra qilghuchilardin bolunglar. **23** Chünki birsi söz-kalamni anglap qoyupla, uni ijra qilmisa, u xuddi eynekte özining eyni qiyapitige qarap qoyup, kétip qalghan kishige oxshaydu; chünki u öz turqigha qarap bolup, chiqipla, shu haman özining qandaq ikenlikini untuydu. **25** Lékin ashu kishilerni erkinlikke érishtüridighan mukemmel qanun'gha estayidilliq bilen dawamliq qarap, untughaq anglighuchi bolmay, belki uning ichide yashap ijra qilghuchi bolghan kishi ishlerida bextlik qilinidu. **26** Birsi özini ixlasmen adammen dep hésabliqan, lékin tilini tizginlimigen bolsa, özini özi aldaydu; bundaq kishining ixlasmenliki bihudilikdur. **27** Xuda'Atimizning neziridiki pak we dagsiz ixlasmenlik shuki, qiyinchiliqta qalghan yétim-yésir, tul xotunlarni yoqlap, ulargha ghemxorluq qilish we özini bu dunyaning bulghishidin dagsiz saqlashtur.

2 Qérindashlirim, shan-sherep Igisi bolghan Rebbimiz Eysa Mesihning étiqad yolini tutqanikensiler, ademning tashqi qiyapitige qarap muamile qilidighanlardin bolmanglar. **2** Chünki sinagoginglarga altun üzük taqighan, ésil kiyin'gen bir bay bilen teng jul-jul kiyin'gen bir kembeghel kirse, **3** siler ésil kiyin'genni etiwarlap «Törge chiqip oltursila!» désenglar, kembeghelge, «U yerde tur!» yaki «Ayagh teripimde oltur!» désenglar, **4** özara ayrimichilik qilghan we insanlar üstidin yaman niyet höküm chiqarghuchilardin bolghan bolmamsiler?! **5** Qulaq sélinglar, i söyümlük qérindashlirim — Xuda bu dunyadiki kembeghellerni étiqadta bay bolush hemde ularni Özini söygenlerge bérishke wede qilghan padishahliqigha mirasxor bolushqa tallighan emesmu? **6** Biraq siler kembeghellerni közge ilmidinglar! Baylar silerni ezgen we sot-soraqlargha sörigen emesmu? **7** Üstünglerge qoyulghan ashu mubarek namgha kupurluq qiliwatqanlar yene

shu [baylar] emesmu? **8** Muqeddes yozmilardiki «qoshnangni özüngni söygendek söy» dégen shahane qanun'gha heqiqiy emel qilsanglar, yaxshi qilghan bolisiler. **9** Lékin kishilerge ikki xil köz bilen qarisanglar, gunah qilghan bolisiler, Tewrat qanuni teripidin xilapliq qilghuchilar dep békitilisiler. **10** Chünki bir kishi pütün Tewrat qanunigha emel qildim dep turup, [hetta] uningdiki birla emрге xilapliq qilsa, u pütün qanun'gha xilapliq qilghuchi hésablinidu. **11** Chünki: «zina qilma» Dégiüchi hem «qatilliq qilma»mu dégen. Shunga, zina qilmisanglarmu, lékin qatilliq qilghan bolsanglar, yenila [pütün] Tewrat qanunigha xilapliq qilghan bilen barawer bolisiler. **12** Shunga söz-emelliringlar ademni erkinlikke érishtüridighan qanun aldida soraq qilinidighanlarning salahiyitige uyghun bolsun. **13** Chünki bashqilargha rehim qilmighanlarning üstidin chiqiridighan höküm rehimsiz bolidu. Emdi «rehim qilish» «höküm chiqirish»ning üstidin ghelibe qilip tentene qilidu. **14** I qérindashlirim! Birs aghzida, «Mende étiqad bar» dep turup, emma [uningda] [munasip] emelliri bolmisa, uning néme paydisi? [Bundaq] étiqad uni qutquzalamdu? **15** Emdi eger aka-uka yaki acha-singillardin biri yalingach qalsa yaki kündilik yémeklik kem bolsa, silerdin biri ulargha: «[Xudagha] amanet, kiyiminglar pütün, qorsiqinglar toq qilin'ghay!» dep qoyupla, téninging hajitidin chiqmisa, buning néme paydisi? **17** Shuninggha oxshash yalghuz étiqadla bolup, [uninggha] [munasip] emelliri bolmisa, [bundaq étiqad] ölük étiqadur. **18** Lékin bezibir ademler: «Sende étiqad bar, mende bolsa emel bar» dep [talishidu]. Lékin men: «Emelsiz bolghan étiqadingni manga körsite qéni?!», «Men étiqadimni emeller bilen körsitimen» deymen. **19** — Sen «Xuda bir» dep ishinisen — Barikalla! Lékin hetta jinlarmu shuninggha ishinidu, shundaqla qorqup dir-dir titreydughu! **20** Ey, quruq xiyal adem! Emelliri yoq étiqadning ölük étiqad ikenlikini qachanmu bilersen? **21** Atimiz Ibrahim öz oghli Ishaqni qurban'gah üstige sun'ghanda öz emili arqiliq heqqaniy dep jakarlan'ghan emesmu? **22** Emdi shuni körüwélisheqa boliduki, uning étiqadi munasip emellerni qildi we étiqadi emeller arqiliq mukemmel qilindi. **23** Mana bu ish [Tewrattiki]: «Ibrahim Xudagha étiqad qildi. Bu uning heqqaniyliqi hésablandi» dégen yazmini ispatlaydu, shundaqla u «Xudaning dosti» dep ataldi. **24** Buningdin shuni köreleysilerki, insanlar étiqadi

bilenla emes, belki emelliri bilen heqqaniy dep jakarlinidu. **25** Mushuninggha oxshash, pahishe ayal Rahab [Israil] charlighuchilirini öz öyide kütüp, ularni bashqa yol bilen qachuruwetkenliki üçün, u oxshashla ish-emili bilen heqqaniy dep jakarlan'ghan bolmamdu? **26** Ten roh bolmisa ölük bolghandek, emelliri yoq étiqadmu ölüktur.

3 Qérindashlirim, aranglardin köp kishi telim bergüchi boliwalmanglar! Chünki silerge melumki, biz [telim bergüchiler] bashqilardin téximu qattiq soraqqa tartilimiz. **2** Chünki hemmimiz köp ishlarda xataliship putlishimiz. [Halbuki], eger birsi tilda xatalashmisa, u kamaletke yetken, pütkül téning tizginliyeligen adem bolidu. **3** Mana, biz atlarni özimizge béqindurush üçün aghzigha yügen salimiz; buning bilen pütkül tenlirini [xalighan terepke] buriyalaymiz. **4** Mana, kémilergimu qaranglar; shunchilik yoghan bolsimu, yene kélip dehshetlik shamallar teripidin urulup heydilidighan bolsimu, lékin rolchi qeyerge ularni heydey dése, u kichikkine bir rol arqiliq uni xalighan terepke buraydu. **5** Shuninggha oxshash, gerche til [ténimizning] kichik bir ezasi bolsimu, lékin tolimu yoghan sözleydu. Kichikkine bir ot uchqunining chong orman'gha ot tutashturalaydighanliqini oylap béqinglar! **6** Til — derweqe bir ottur; u ezalirimiz arisidin orun élip qebihlikke tolghan bir alem bolidu. U pütkül tenni bulghighuchidur; u dozax otidin tutashturulup, pütkül tebietning chaqigha ot tutashturidu! (Geenna g1067) **7** Chünki hertürlük haywanlar hem uchar-qanatlar, ömiligüchi haywanlar hem déngizdiki mexluqlar insaniyet teripidin köndürülmekte hemde köndürülgenidi. **8** Emma tilni héchkim köndürelmeydu; u tinimsiz rezil bir nerse bolup, jan'gha zamin bolidighan zeherge tolghandur. **9** Biz tilimiz bilen Perwerdigar Atimizgha shanuteshekkür qayturimiz, we yene uning bilen Xudaning obrazida yaritilghan insanlarni qarghaymiz. **10** Démek, oxshash bir éghizdin hem teshekkür-mubarek hem lenet-qarghash chiqidu. I qérindashlirim, bundaq bolmasliqi kérek! **11** Bir bulaq oxshash bir közdin birla waqitta tatliq hem qirtaq su chiqiramdu? **12** I qérindashlirim, enjür derixi zeytunning méwisini bermeydu, yaki üzüm téli enjürning méwisini bérelemdu? Hem tuzluq [bulaq] tatliq sunimu chiqiralmaydu. **13** Aranglarda kim dana we pemlik? Peziletlik yürüş-turushidin u danaliqqa xas bolghan

mömin-kemterlik bilen emellirini körsetsun! **14** Lékin eger qelbinglarda achchiq hesetxorluq we jédel-majira bolsa, emdi yalghan sözler bilen heqiqetni yoqqa chiqarmanglar, maxtanmanglar. **15** Bundaq «danaliq» ershtin emes, belki dunyagha, insan tebiyyitige xas bolup, jin-sheyntandin kelgendur. **16** Chünki hesetxorluq we jédel-majira bolghanla yerde qalaymiqanchiliq we herxil rezillikler bolidu. **17** Lékin ershtin kelgen danaliq bolsa, u aldi bilen paktur, u yene tinchliqperwer, xush péil, bashqilarning pikrigе quliqi ochuq, rehimdil bolup, yaxshi méwiler bilen tolghan, uningda terepbazliq yaki saxtipezlik yoqtur. **18** Heqqaniyliq uruqliri tinchliqperwerler arisida chéchilip, tinchliq ichide méwe béridu.

4 Aranglardiki urush we majiralar nedin kélip chiqidu? Bu del ten ezaliringlar ichide jeng qiliwatqan arzu-hewesliringlardin emesmu? **2** Siler arzu-hewes qilisiler, lékin arzu-hewesliringlarga érishmeysiler; adem olturisiler, heset qilisiler, lékin érishelmeyisiler; jédel-majira chiqirip jeng qilisiler. Érishmeysiler, chünki tilimeysiler. **3** Tilisenglarmu érishelmeyisiler, chünki öz arzu-hewesliringlarni qandurush üçün rezil niyetler bilen tileysiler. **4** Ey zinaxorlar! Bu dunya bilen dostlishishning emeliyette Xuda bilen dushmanlishish ikenlikini bilmemtinglar? Kimdikim bu dunyani dost tutmaqchi bolsa, özini Xudaning dushmini qilidu. **5** Muqeddes yazmilarda: «[Xuda] qelbimizge makan qildurghan Roh nachar arzu-heweslerni qilamdu?» dégen söz silerche bikar déyilgenmu? **6** Lékin [Xuda] bergen méhir-shepqet buningdin üstün turidu. Shuning tüpeylidin muqeddes yazmilarda: «Xuda tekebburlargha qarshidur, lékin mömin-kemterlerge shepqet qilidu» dep yézilghandur. **7** Shuning üçün, Xudagha boysununglar. Sheytan'gha qarshi turunglar; [shundaq qilsanglar] u silerdin qachidu. **8** Xudagha yéqinlishinglar, Xudamu silerge yéqinlishidu. Ey gunahkarlar, [gunahtin] qolunglarni yuyunglar; ey üjme köngüller, qelbinglarni pak qilinglar. **9** [Gunahliringlarga] qayghu-hesret chékinglar, haza tutup yighlanglar, külkenglarni matemge, xushalliqinglarni qayghugha aylاندurunglar. **10** Rebning aldida özünglarni töwen tutunglar we shundaq qilghanda U silerni üstün qilidu. **11** I qérindashlar, bir-biringlarni sökmenglar. Kimdikim qérindishini sökse yaki uning üstidin höküm qilsa, Tewrat qanunimu sökken we uning üstidin höküm

qilghan bolidu. Shundaq qilip qanun üstidin [toghran-atoghra dep] höküm qilsang, qanun'gha emel qilghuchi emes, belki özüngni [uning üstidin] höküm qilghuchi qiliwalghan bolisen. **12** Qutquzushqa we halak qilishqa qadir bolghan, qanun Tüzgüchi we höküm Qilghuchi peqet birdur! Shundaq iken, sen bashqilar üstidin höküm qilghudek zadi kimsen? **13** Hey, «Bügün yaki ete palani-püküni sheherge barimiz, u yerde bir yil turup, tijaret qilip payda tapimiz» dégüchiler buninggha qulaq sélinglar! **14** Ey ete néme bolidighanliqini bilmeydighanlar, hayatinglar némige oxshaydu? U xuddi ghil-pal peyda bolup yoqap kétidighan bir parche tuman, xalas. **15** Buning ornigha, «Reb buyrusa, hayat bolsaq, uni qilimiz, buni qilimiz» déyishinglar kérek. **16** Lékin emdi siler hazir undaq yoghan gepliringlar bilen maxtinisiler. Bundaq maxtinishlarning hemmisi rezil ishtur. **17** Shuningdek kimdikim melum yaxshi ishni qilishqa tégishlik dep bilip turup qilmighan bolsa, gunah qilghan bolidu.

5 Ey baylar, qulaq sélinglar! Béshinglarga chüshidighan külpetler üçün dad-peryad kötürüp yighlanglar. **2** Bayliqinglar chirip ketti, kiyim-kéchikinglarni küye yep ketti, **3** altunkümüshliringlarni bolsa dat basti, bu dat [qiyamette] özünglarga qarshi guwahliq bérip, göshüglarni otta köydürülgendek yewétidu. Silerning bayliqlarni toplishinglar axirqi künlerde boldi! **4** Mana, étizliqinglarda ishlep hosul yighqanlarga xiyanet qilip ish heqlirini bermey keldinglar. Bu tutuwélin'ghan heq üstünglardin peryad kötürmekte, shuningdek ormichilarning nale-peryadliri samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning quliqigha yetti. **5** Siler bu dunyada heshemetchilik we eysh-ishret ichide yashap kéliwatisiler. [Qoylar] boghuzlash künige teyyarlan'ghandek, silermu boghuzlinish künige özünglarni bordap kéliwatisiler. **6** Siler heqqaniy bolghuchini gunahqa mehkum qilip, öltürüp keldinglar; u silerge qarshiliq körsetmeydu. **7** Shunga, qérindashlar, Rebning qayta kélidighan künigiche sewr-taqet qilip turunglar. Mana, déhqan kishi yerning ésil méwisini kütidu; yer deslepki we keyinki yamghurlargha muyeler bolghuche uni intizarliq bilen sewr-taqet ichide kütidu. Silermu sewr-taqet qilip qelbinglarni mustehkem qilinglar. Chünki Rebning qayta kélishi yéqinlap qaldi. **9** Qérindashlar, özünglar soraqqa tartilmasliqinglar üçün bir-biringlardin aghrinmanglar; mana, Soraq

Qilghuchi ishik aldida turidu. **10** Perwerdigarning namida sözligen burunqi peyghemberlarning qandaq azab-oqubet tartqanliqi, shundaqla sewr-taqet qilghanliqini ülge qilinglar. **11** Biz mana mushundaq [sewr-taqet bilen] berdashliq bergenlerni bextlik dep hésablaymiz. Ayupning azab-oqubetke qandaq sewr-taqet bilen berdashliq bergenlikini anglighansiler we Perwerdigarning uninggha axirqi qilghinini, shundaqla «Perwerdigarning ich-baghri shepquet we rehimdilliq bilen tolghan»liqini körgensiler. **12** Emdi i qérindashlirim, eng muhimi, qesem qilmanglar — ne asman ne zémin ne héchqandaq bashqa nersilerning nami bilen qesem qilghuchi bolmanglar, belki «bolidu» désenglar heqiqiy «bolidu» bolsun, «yaq» désenglar heqiqiy «yaq» bolsun. Shundaq qilghanda, [Xudaning] jazasigha chüshmeysiler. **13** Aranglarda azab tartquchi kishi barmu? U dua qilsun. Xushal yürüwatqanlar barmu? U küy-medhiye naxshilirini éytsun. **14** Aranglarda aghriq-silaqlar barmu? Ular jamaetning aqsaqallirini chaqirtip kelsun; ular Rebning namida uning [béshigha] may sürüp mesih qilip dua qilsun. **15** Shundaq qilip iman-ishench bilen qilin'ghan dua bimarni saqaytidu, Reb uni ornidin turghuzidu. Eger bimar gunahlarni qilghan bolsa, bular kechürüm qilinidu. **16** Shuning üçün ötküzgen gunahliringlarni bir-biringlarga iqrar qilinglar we shipaliq tépishinglar üçün bir-biringlarga dua qilinglar. Heqqaniy ademning duasi zor küch we chong ünümge igidur. **17** Ilyas peyghembermu bizge oxshashla insaniy tebietlik idi. U yamghur yaghmisun dep ixlas bilen dua qildi; netijide, zémin'gha üç yil alte ay héch yamghur yaghmidi. **18** Andin u yene dua qildi we yamghur qayta yaghdi, yermu hosul-méwisini yene berdi. **19** Qérindashlirim, aranglarda birsi heqiqettin chetnigen bolsa, we yene birsi uni [heqiqetke] qaytursa, **20** Mushundaq kishi shuni bilsunki, gunahkar kishini azghan yolidin qayturup ekelgüchi shu kishining jénining ölümün qutulushigha we nurghun gunahlarning yépip qoyulushigha sewebchi bolidu.

Pétrus 1

1 Eysa Mesihning rosuli bolghan menki Pétrustin Pontus, Galatiya, Kapadokiya, Asiya we Bitiniye ölkiliride tarqaq yashawatqan musapir bendilerge salam. **2** Siler Xuda'Atining aldin bilgini boyiche tallinip, Roh teripidin pak-muqeddes qilindinglar. Buningdin meqset, silerning Eysa Mesihning itaitide bolushunglar we qénining üstünglarga sépilishi üçündür. Méhir-shepqet we xatirjemlik silerge hessilep ata qilin'ghay! **3** Özining zor rehimdilliki bilen, Eysa Mesihning ölüm din tirilishi arqiliq bizni yéngidin tughdurup, ölmes ümidke nésiwe qilghan Rebbimiz Eysa Mesihning Xuda'Atisigha mubarek-medhiyiler oqulghay! **4** Démek, siler üçün chirimes, daghsiz we solmas miras ershlerde saqlanmaqta. **5** Axir zamanda ashkarilinishqa teyyarlan'ghan nijat üçün, siler étiqadinglar bilen Xudaning qudriti arqiliq qoghdalmaqtisiler. **6** Siler bu [nijattin] zor shadlinisiler — gerche hazir zörür tépilghanda silerning herxil sinaqlar tüpeylidin qisqa waqit azab-oqubet chékishinglarga toghra kelsimu. **7** Altun haman yoqilip kétidighan nerse bolsimu, sapliqi ot bilen sinilidu. Shuninggha oxshash altundin tolimu qimmetlik bolghan étiqadinglar sinilip ispatlinidu. Buning bilen u Eysa Mesih [qayta] ashkarilan'ghan waqtida medhiye, shan-sherep we izzet-hörmet keltüridu. **8** Eysa Mesihni ilgiri körüp baqmighan bolsanglarmu, Uni söyüp keldinglar; we hazirmu Uni körmeysiler, lékin Uninggha yenila étiqat qilip qelbinglar ipadiligüsiz shan-sherepke tolghan xushalliq bilen yayraydu. **9** Shuning bilen siler étiqadinglarning nishani, yeni jéninglarning nijatigha muyesser boluwatisiler. **10** Silerge ata qilin'ghan bu méhir-shepqetni aldin éytqan [ilgiriki] peyghemberler bu nijat-qutquzulush toghrisida tepsiliy izden'gen, uni chüshinishke tirishqanidi. **11** Ularda bolghan Mesihning Rohi ulargha Mesih kelgüsida tartidighan azab-oqubetler we bulardin kényinki kélidighan shan-sherepler toghrisida aldin'ala melumat bérrip bésharet keltüriginide, ular bu ishlarning qandaq yol bilen we qaysi zamanda yüz béridighanliqi üstide izden'gen. **12** Shuning bilen ulargha bu ishlarni aldin éytishi ular özliri üçün emes, belki silerning xizmitinglarda bolghan, dep ayan qilin'ghan. Emdi bügünki künde bu ishlar ershtin ewetilgen Muqeddes Rohning küchi bilen silerge xush xewerni yetküzgüchiler arqiliq

silerge jakarlandi. Hetta perishtilermu bu ishlarning tégi-tektini sepsélip chüshiniwélisgha telpünmekte. **13** Shunga, zéhinliringlarning bélini baghlap, özünglarni segek-salmaq tutunglar, ümidinglarni Eysa Mesih qayta körün'gen künide silerge élip kélidighan bext-shapaetke pütünley baghlanglar. **14** [Xudaning] itaetmen perzentliri süpitide, ilgiriki ghapilliq chaghlinglardikidek hawayi-heweslerge bérilmenglar. **15** Eksiche, silerni chaqirghuchi pak-muqeddes bolghan'gha oxshash barliq yürüsh-turushinglarda özünglarni pak-muqeddes tutunglar. **16** Chünki [muqeddes yazmilarda]: «Pak-muqeddes bolunglar, chünki Men pak-muqeddesturmen» dep xatirilen'gen. **17** Siler dua qilghininglarda kishilerning herbirining ish-herikitige qarap yüz-xatire qilmay Soraq Qilghuchini «Ata» dep chaqiridikensiler, undaqta bu dunyada musapir bolup yashawatqan waqtinglarni [Uning] qorqunchida ötküzünglar. **18** Chünki silerge melumki, siler ata-bowiliringlar teripidin silerge qaldurulghan ehmiyetsiz turmushning [qulluqidin] azad boldunglar. Bu, qimmitini haman yoqitidighan altun yaki kümüshtek nersilerning tölumi bilen bolghan emes, **19** belki qimmetlik qéni bilen, yeni kem-kütisiz we daghsiz qoza kebi Mesihning qimmetlik qénining bedilige keldi. **20** U derweqe dunya apiride qilinishtin ilgirila [Xuda teripidin] shu süpitide tonulghan, hazir U zamanlarning mushu axirqi waqitlirida siler üçün [bu dunyagha ewetilip] ashkara qilindi. **21** Siler Uning arqiliq Uni ölüm din tirildürüp, Uninggha shan-sherep bergen Xudagha étiqad qiliwatisiler. Xudaning [shuni qilghini] étiqadinglar we ümidinglar Özige baghlansun üçündür. **22** Siler heqiqetke itaet qilghanliqinglardin qelbinglarni paklap, qérindashlarni söyidighan saxtisiz méhir-muhebbetke kirishtinglar; shunga, bir-biringlarni chin qelbinglardin qizghin söyünglar. **23** Chünki siler yéngiwashtin tughlundunglar — bu chirip kétidighan uruq arqiliq emes, belki chirimas uruq, yeni Xudaning hayatiy küchke ige we menggü turidighan söz-kalami arqiliq boldi. (aiōn g165) **24** Chünki [xuddi muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: «Barliq et igiliri ot-chöptur, xalas, Ularning barliq shan-sheripi daladiki gülge oxshash; Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu, **25** Biraq Rebbning söz-kalami menggüge turidu!» Silerge yetküzülgen xush xewerde jakarlan'ghan söz-kalam del shudur. (aiōn g165)

2 Shuning üçün siler barliq rezillik, barliq mekkaarliq, saxtipezlik, hesetxorluq we hemme töhmetxorluqlarni tashlap, **2** Rebning méhribanliqini tétip bilgenikensiler, xuddi yéngi tughulghan bowaqlardek bolup [Xudaning] söz-kalamidiki sap sütke teshna bolunglar. Buning bilen, siler nijatning [kamalitige] yétip ösisiler. **4** Emdi siler Uninggha, yeni ademler teripidin erzimes dep tashlinip, lékin Xuda teripidin tallan'ghan we qedirlen'gen tirik tash Bolghuchining yénigha kélip **5** siler özünglarmu tirik tashlar süpitide bir rohiy ibadetxana qilinishqa, Eysa Mesih arqiliq Xudani xursen qilidighan rohiy qurbanliqlarni sunidighan muqeddes kahin qataridikiler bolushqa quruluwatisiler; **6** Chünki muqeddes yazmilarda mundaq déyilgen: — «Mana, tallan'ghan, qedirlen'gen bürjek ul téshini Zion'gha qoydum. Uninggha étiqad qilghuchi herkim hergiz yerge qarap qalmaydu». **7** Emdi étiqad qilghuchi bolghan silerge nisbeten [tashning] qediri bolidu. Lékin [Uninggha] étiqad qilmaydighanlarga nisbeten U [muqeddes yazmilarda déyilginidek] boldi: — «Tamchilar erzimes dep tashliwetken bu tash, Burjek [ul] téshi bolup tiklendi!», We: — «[Bu tash] kishilerge putlikashang tash, Ademni yiqitidighan qoram tash bolidu». Chünki [mushundaq kishiler] [Xudaning] söz-kalamigha itaet qilmasliqi tüpeylidin putliship yiqilidu; ularning bundaq bolushi aldindin békitilgendur. **9** Lékin siler bolsanglar [Xuda] tallighan bir jemet, shahane bir kahinliq, pak-muqeddes bir el, shundaqla Özige alahide xas bolghan bir xelqsiler; buning meqsiti, silerni qarangghuluqtin Özining tilsimat yoruqluqigha chaqirghuchining pezilétlirini namayan qilishinglardin ibaret. **10** Burun siler bir xelq hésablanmayttinglar, lékin hazir Xudaning xelqsiler; burun [Xudaning] rehim-shepqitige érishmigenidighlar, lékin hazir érishtinglar. **11** I söyümlüklirim, siler bu dunyagha musapir we méhmandursiler, silerdin ötünümenki, roh-qelbinglar bilen qarshilishidighan etliringlardiki neps-shehwetlerdin özünglarni yiraq tutunglar. **12** Yürüş-turushunglar étiqadsizlar arisida ésil-pezilétlik bolsun. Mushundaq qilghanda, gerche ular silerge yamanliq qilghuchilar dep töhmet qilsimu, del töhmet qilghan ishlarda silerning yaxshi emelliringlarga qarap, [Xudaning] ularni [oyghitip] yoqlaydighan künide uni ulughlishi mumkin. **13** Shunga Rebning hörmitide insanlar arisidiki herbir

hakimiyetning tüzümige, meyli eng yuqiri menseptiki padishahqa bolsun yaki u teyinligen hoquqdarlarga bolsun boysununglar. Chünki bu hoquqdarlar [padishah] teripidin yaman ish qilghuchilarni jazagha tartish, yaxshi ish qilghuchilarni hörmetke sazawer qilish üçün teyinlen'gendur. **15** Chünki Xudaning iradisi shundaqki, yaxshi emelliringlar bilen nadan ademlerning orunsiz shikayetlirini tuwaqlashtur. **16** Siler erkin-azad bolghininglar bilen, bu erkinliklarni yamanliq qilishning bahanisi qiliwalmanglar, belki Xudaning quli süpitide bolup, **17** Barliq insanlarni hörmetlenglar, [étiqadchi] qérindashliringlarga méhir-muhebbet körsitinglar, Xudadin qorqunglar, padishahni hörmetlenglar. **18** Qullar, xojayinliringlarga toluq qorqunch bilen boysununglar — yalghuz méhriban we xush péil xojayinlarghila emes, belki térikkek xojayinlarginimu boysununglar. **19** Chünki eger birsi Xuda aldida pak wijdanliq bolush üçün naheq azab-oqubet chekse hemde bulargha sewr-taqet qilsa, bu Xudani xursen qilidu. **20** Chünki eger siler gunah ötküzüp, tégishlik urulghininglarda, uninggha berdashliq bersenglar, buning maxtan'ghudek némisi bar! Lékin yaxshi ishlarni qilip azab-oqubet cheksenglar hemde uninggha berdashliq bersenglar, u Xudani xursen qilidu. **21** Chünki siler del shuninggha chaqirildinglar. Chünki Mesihmu siler üçün azab-oqubet chékip, silerni Özining izidin mangsun dep, silerge ülge qaldurdi; **22** «U gunah sadir qilip baqmighan, Uning aghzidin héchqandaq aldanchiliq-yalghanchiliqmu tépilmaz». **23** U haqaretlen'ginide, til qayturmaytti. Azab-oqubet chekkende, U héch tehdit salmaytti; eksiche, Özini adil höküm chiqarghuchining qollirigha tapshuratti. **24** U Özini bizning gunahqa nisbeten ölüp, heqqaniyliqqa nisbeten yashishimiz üçün yaghach tüwrükte gunahlirimizni zimmisige aldi; siler Uning yariliri bilen shipa taptinglar. **25** Chünki burun siler qoylardek yoldin ézip ketkensiler, lékin hazir jéninglarning padichisi hem yétekchisining yénigha qaytip keldinglar.

3 Shuninggha oxshash, i ayallar, siler erliringlarga boysununglar. Shundaq qilsanglar, hetta söz-kalamgha itaet qilmaydighan erler bolsa, öz ayalining bu pezilétidin tesirlinip, ixlasmelik bilen ötküzgen pak yürüş-turushinglarga qarap, gep-sözsizla qayil qilinidu. **3** Güzellikinglar sirtqi körünüshtin, yeni alahide örüwalghan chéchinglar we taqighan altun

zibu-zinnetlardin yaki ésil kiyimlardin bolmisun, 4 belki «qelbinglardiki özünglar», yeni mömin we tinch rohtin bolghan chirimas güzellikdin bolsun; bundaq [güzellik] Xudaning aldida intayin qimmatliktur. 5 Chünki burunqi chaghlarda, Xudagha ümidini baghligghan ixlasmen ayallar del mushundaq [güzellik bilen] özlirini zimetlep, erlirige itaet qilatti. 6 Del mushundaq yolda Sarah Ibrahimni «ghojam» dep atap, uning sözlirige boysunatti. Siler héchqandaq weswesilerdin qorqmay ishlarni durus qilsanglar, silermu [Sarahning] perzentliri bolghan bolisiler. 7 Shuninggha oxshash, ey erler, silermu ayalliringlar bilen turushta, ularni ayal kishiler bizdin ajiz bendiler dep bilip ularni chüshinip yétinglar; siler ular bilen [Xuda] shapaet qilghan hayatqa ortaq mirasxor bolup, ularni hörmet qilinglar. Shundaq qilsanglar, dualiringlar tosalghugha uchrimalaydu. 8 Axirida, hemminglar bir niyet bir meqsette, bir-biringlarga hemderd bolup, bir-biringlarni qérindashlarche söyünglar, ich-baghri yumshaq we kemter bolunglar. 9 Yamanliqqa yamanliq, ahanetke ahanet bilen emes, eksiche, bext tilesh bilen jawab qayturunglar. Chünki siler del bu ishqa chaqirilghansiler; shuning bilen özünglar bextke mirasxor bolisiler. 10 Chünki [muqeddes yazmilarda yézilghinidek]; — «Kimki hayatni söyüp, yaxshi kün körgüchi bolay dése, Tilini yamanliqtin tartsun, Lewliri mekkarliqtin néri bolsun; 11 Yamanliqtin özini tartip, Güzel emellerni qilip yürsun; Aman-xatirjemlikni izdep, uni qoghlap yürsun. 12 Chünki Perwerdigarning közi heqqaniylarning üstide turidu, Uning quliqu ularning iltijalirigha ochuq turidu; Lékin Perwerdigarning yüzi rezillik yürgüzgüchilerge qarshi turidu». 13 Eger siler daim yaxshi ishlarni qilishqa intilsenglar, kim silerge yamanliq qilar? 14 Lékin hetta heqqaniylik yolida azab-oqubet cheksenglarmu, oxshashla bextliksiler! Lékin ularning wehimisidin qorqmanglar we alaqqade bolmanglar; 15 belki qelbinglarda Reb Mesihni hemmidin üstün dep bilinglar; silerde bolghan ümidning sewebini sorighanlarga mömin-mulayimlik we ixlasliq bilen jawab bérishke hemishe teyyar turunglar. 16 Herdaim wijdaninglarni pak tutunglar; shuning bilen silerge «yamanliq qilghuchilar» dep töhmet qilghanlar silerning Mesihde bolghan peziletlik yürüsh-turushunglarni körüp, özliri qilghan töhmetlerdin xijil bolsun. 17 Chünki Xudaning iradisi shundaq

bolsa, yaxshiliq qilghininglar üçün azab-oqubet cheksenglar, bu yaman ish qilghininglar tüpeylidin azab-oqubet chekkininglardin ewzel, [elwette]. 18 Chünki Mesih bizni Xuda bilen yarash-turush üçün, yeni Heqqaniy Bolghuchi heqqaniy emeslerni dep, birla qétimliq azab-oqubet chekti; gerche U ten jehette öltürülgen bolsimu, lékin rohta janlandurildi; 19 shuning bilen U solap qoyulghan rohlarning yénigha mushu rohiy hayatliq bilen bérrip, [Özining bu ghelibisini] jakarlidi. 20 [solap qoyulghan] bu rohlar burunqi zamanda, yeni Nuh [peyghember]ning künliride, kéme yasiliwatqan mezgilde Xuda sewrchanliq bilen [kishilerning towa qilishini] kütkinide, Uninggha itaetsizlik qildi. Peqet shu kémige kirgen birqanchisi, yeni jemiyyet sekkiz jan su arqiliq qutquzildi. 21 Mana bu «sugha chömüldürüsh»ning béshariti bolghan. Emdi chömüldürüsh — bedenning kirdin tazilinishi emes, belki ademning pak wijdan bilen Eysa Mesihning tirildürülüşü arqiliq Xudadin tiligen telipi — bizni hazir qutquzuwatidu 22 (Mesih [tirilip] ershke chiqip, perishtiler, barliq rohiy hoquqdarlar we küchlükler Uninggha bosunduruldi we u Xudaning ong yénida turmaqta).

4 Emdi Mesih ténide azab-oqubet chekkeniken, silermu shundaq irade bilen özünglarni qorallandurunglar. (chünki [Xuda yolida] öz ténide azab-oqubet chekken kishi gunahtin qol üzgen bolidu; 2 undaq kishi ténide qalghan hayatini yene insaniy neps-heweslerge bérilish bilen emes, belki Xudaning iradisige muwapiq ötküzidu). 3 Chünki künlirimizni yat ellik étiqadsizlarning iradisige emel qilish bilen, yeni hertürlük buzuqchiliq-shehwaniylik, neps-hewesler, haraqqeshlik, eysh-ishret, meyxorluq we yirginchlik butpereslikler ichide ötküzginimiz emdi kupaye qilar! 4 Bu ishlarda ular silerning ulargha hemrah bolup shundaq iplasiqqa yügürmigenliklarga ejoblinip, silerni haqaretlimekte. 5 Ular haman hem tiriklerni we ölgenlerni soraq qilishqa teyyar Turghuchigha hésab bermey qalmaydu. 6 Shunga del shu sewebtin, ölgenler ette yashawatqan insanlar [soraq qilinidighan]dek soraq qilinip, Xudagha nisbeten rohta yashisun dep, ularghimu xush xewer yetküzülgen. 7 Emdi barliq ishlarning axirlidighan küni yéqinlashmaqta; shunga, salmaq bolunglar we dua qilishqa segek turunglar. 8 Lékin hemmidin muhimi, bir-biringlarga

qizghin méhir-muhebbette turuwéringlar. Chünki «méhir-muhebbet nurghunlighan gunahlarni yapar». **9** Bir-biringlardin aghrinmay özara méhmandost bolunglar. **10** Xuda teripidin herbiringlarga ata qilin'ghan iltipatqa binaen, uning hertereplik méhri-shepqitini kishilerga yetküzidighan yaxshi ghojidarlar süpitide, bu iltipat bilen bir-biringlarga xizmet qilinglar. **11** Kim söz qilsa, u Xudaning kalam-bésharetlirini yetküzgüchi süpitide sözlisun. Kim bashqilarga xizmet qilsa, u Xuda ata qilghan küch-qudriti bilen xizmet qilsun. Shundaq bolghanda, Xuda hemme ishta Eysa Mesih arqiliq ulughlinidu. Barliq shan-sherep we küch-qudret Uninggha ebedil'ebedgiche mensuptur, amin! (aiōn g165) **12** Söyümlükirim, otluq sinaqning béshinglarga chüshkenlikige qarap, ajayib ishqa yoluqup qaldim, dep heyran qalmanglar. **13** Belki, Mesihning azab-oqubetlirige qandaq ortaqlar bolghan bolsanglar, siler shundaq shadlininglar. Shuning bilen Uning shan-sheripi ayan qilin'ghinida, silermu yayrap shadlinisiler. **14** Siler Mesihning nami tüpeylidin haqaretke uchrisinglar, bextlik bolisiler! Chünki shan-sherepning Rohi, yeni Xudaning Rohi wujudunglarga chüshken bolidu. **15** Aranglardin birining azab-oqubet chékishi hergizmu qatil, oghri, rezil yaki chépilghaq bolush sewebidin bolmisun. **16** Biraq chekken azab-oqubiti «Mesihiy» dep atalghanliqi sewebidin bolsa, u buningdin nomus qilmisun; eksiche, mushu nam [bilen] [atalghanliqi] üçhün Xudagha medhiye oqusun. **17** Chünki soraqning bashlinidighan waqti-saiti keldi; soraq aldi bilen Xudaning öyidikiliridin bashlinidu; we eger biz bilen bashlansa, u halda Xudaning xush xewirige qulaq salmighanlarning aqiwiti néme bolar? **18** [Del] [muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: — «Eger heqqaniylarning qutquzulushi tes bolsa, Ixlassizlar hem gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?» **19** Shuning üçhün, Xudaning iradisi bilen azab-oqubet chekkenler yaxshi emellerni dawam qilip, jénini wediside turidighan Yaratquchigha amanet qilip tapshursun.

5 Emdi men aranglardiki aqsaqallardin (Mesihning azab-oqubetlirining guwahchisi, namayan qilinidighan shan-sherepke nésip bolghuchi we silerge oxshash bir aqsaqal süpitide) shuni ötünimenki, **2** — Xudaning silerning aranglardiki padisini obdan béqinglar; ulargha yétekchilik xizmitide bolup, uni

mejburen emes, belki ixtiyaren zimminglarga élinglar; pul-dunya üçhün emes, belki xushalliq bilen qilinglar. **3** Xudaning padisigha ghojining öz teulluqatirigha bolghinidek bolmay, belki ulargha ülge bolunglar. **4** Shundaq qilsanglar, Bash Padichi ashkare bolghanda, menggü tozumas shan-sherep tajigha érishisiler. **5** Ey yashlar, chonglarga boysununglar. Shuningdek, hemminglar bir-biringlarga nisbeten kichik péilliqni üstünglarga oriwélinglar. Chünki: «Xuda tekebburlarga qarshidur, lékin mömin-kemterlerge shepset qilidu». **6** Özünglarni Xudaning qudretlik qoli astida töwen tutunglar. Shundaq qilsanglar, waqti-saiti kelgende Xuda silerni yuqiri kötüridu; **7** Barliq ghem-qayghuliringlarni Uning üstige tashlap qoyunglar. Chünki U silerning ghéminglarni qilidu. **8** Özünglarni hoshiyar we segek tutunglar. Chünki dühmininglar bolghan Iblis xuddi hörkirewatqan shirdek, yutqudek birsini izdep qatrap yürmekte; **9** siler étiqadinglarda ching turup uninggha qarshi turunglar. Chünki bilisilerki, pütün dunyadiki qérindashliringlarmu oxshash azab-oqubetlerning tügishigüche chidawatidu. **10** Emma silerni Mesih Eysa arqiliq Özining menggülük shan-sheripige chaqirghan, pütkül méhir-shepsetning Igisi bolghan Xuda azraqqine waqit azab-oqubet chekkiniglardin kéyin, Özi silerni eslige keltürüp, des turghuzup, mustehkem we ulgha békitilgendeq tewrenmes qilidu. (aiōnios g166) **11** Uninggha [barliq] shan-sherep we küch-qudret ebedil'ebed mensup bolghay, amin! (aiōn g165) **12** Men bu qisqighina xetni yézip, özüm sadiq qérindishim dep bildidighan Silwanusning wasitisi bilen silerge yollidim. Ushbu xetni yézishimning meqsiti, silerge jékilesh we silerni righbetlendürüş, shundaqla Xudaning heqiqiy méhir-shepsetining ene shundaq ikenlikige guwahliq bérishtin ibarettur. Bu méhir-shepsette ching turunglar. **13** Siler bilen bille tallan'ghan Babilda turuwatqan jamaet we oghlum Markustin silerge salam. **14** Bir-biringlar bilen méhribanlarche söyüshüp salamlisinglar. Silerge, yeni Mesihde bolghan hemminglarga amanliq-xatirjemlik yar bolghay!

Pétrus 2

1 Eysa Mesihning quli we rosuli bolghan menki Siméon Pétrustin Xudayimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning heqqaniyliqi arqiliq biz bilen oxshash qimmatlik bir étiqadqa muyeler qilin'ghanlarga salam! **2** Siler Xudani we Rebbimiz Eysani chongqur tonughanséri, méhir-shepzet we xatirjemlik silerge hessilep ashqay! **3** Bu [duayimning] asasi — biz bizni Özining shan-sheripi we ésil peziliting tesiri arqiliq Chaqirghuchini chongqur tonughanliqimiz üçün, Uning ilahiy küch-qudruti hayatimizgaha we ixlasmelikte méngishimizgaha kéreklik bolghan hemmini ata qildi. **4** U mushu peziletleri arqiliq bizge qimmatlik, eng ulugh wedilerni berdi, bular bilen siler bu dunyadiki hawayi-heweslerdin bolghan ipasliqtin qutulup, Xudaliq tebietke ortaq nésip bolalaysiler. **5** Del mushu sewebtin, siler pütün küchünglar bilen étiqadlarga ésil peziletini, ésil pezilitinglarga bilimni, **6** bilimlarga temkinlikni, temkinliklarga chidamliqni, chidamliqlarga ixlasmelikni, **7** ixlasmeliklarga qérindashliq méhribanliqni, qérindashliq méhribanliqlarga méhir-muhebbetni kórsitishni qoshushqa intilinglar. **8** Chünki bu xususiyetler silerde bar bolsa, shundaqla éship bériwatqan bolsa, bular silerni Rebbimiz Eysa Mesihni chongqur tonushqa [intilishte] ish-emelsiz we méwisiz qaldurmaydu. **9** Emme eger birside bular kem bolsa, u kor ademdur — u burnining uchinila kóreleydighan, ilgiriki gunahlidin pak qilin'ghinini untughan bolidu. **10** Shuning üçün, i qérindashlar, siler [Xuda teripidin] chaqirilghanliqlarni, shundaqla tallan'ghanliqlarni jezmleshtürüshke intilinglar. Shundaq qilsanglar, héchqachan téyilip ketmeysiler. **11** Shundaq bolghanda Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning menggülük padishahliqidimu qizghin qarshi élinisiler. **(aiōnios g166)** **12** Shunga, gerche siler bu ishlarni bilgen bolsanglarmu, shundaqla bizge ige qilin'ghan heqiqette mustehkemlen'gen bolsanglarmu, men yenila herdaim bu ishlarni ésinglarga salmaqchimen. **13** Derweqe, men mushu chédirimda bolsamla, bularni seminglarga sélip, silerni oyghitip turushni layiq kórimen. **14** Chünki Rebbimiz Eysa Mesihning burun manga ayan qilghinidek, méning bu chédirim pat arida uchamdin séliwétilidighanliqini bilip turuptimen. **15** Berheq, men silerning bu ishlarni

men bu dunyadin ketkinimdin kéyinmu herwaqit ésinglarga keltürüshünglar üçün küchümning bariche intilimen. **16** Chünki biz silerge Rebbimiz Eysa Mesihning küch-qudruti we hazir bolushini uqturghinimizda hergizmu hiyligerliktin oydurup chiqilghan riwayetlerge egeshmiduq, belki biz Uning heywetlik shan-shöhritige öz közimiz bilen guwahchimiz. **17** Chünki U muqeddes taghda Xuda'Atidin shan-shöhret we ulughluqqa érishkende, ashu ulugh shan-shereplik yerdin: «Bu Méning söyümlük Oghlum, Men Uningdin xursenmen» dégen shundaq zor bir awaz Uninggaha yetküzülüp anglandi. **18** Muqeddes taghda biz Uninggaha hemrah bolup bille turghan bolghachqa, ershtin bu awaz anglan'ghinida bizmu öz quliqimiz bilen uni angliduq. **19** Uning üstige hemmimizde peyghemberler yetküzgen tolimu ishenchlik bésharetlik söz-kalam bardur; siler tang süzülgüche, tang yultuzi qelbinglarni toluq yorutquche bu söz-kalamgaha qulaq salsanglar, yaxshi qilghan bolisiler (bu söz-kalam xuddi qarangghuda chaqnap turidighan chiraghqa oxshastur). **20** Shuni hemmidin muhim dep bilishinglar kérekki, muqeddes yazmildiki héchqaysi wehiy peyghemberlarning öz chüshenchisi boyiche yetküzülgen emes. **21** Chünki héchqandaq wehiy-bésharet insanlarning iradisidin kelgen emes, u belki Xudaning muqeddes ademleri Muqeddes Roh teripidin yéteklip, Uning türtkisi bilen éytqan söz-kalamdur.

2 Lékin burun xelq ichide saxta peyghemberler chiqqan, shuningdek aranglardimu saxta telim bergüchiler meydan'gha chiqidu. Ular soqunup kirip, halaketke élip baridighan bid'et telimlarni aranglarga astirtin kirgüzüp, hetta özlirini hör qilishqa sétiwalghan igisidimni ténip, buning bilen öz béshigha tézla halaket chüshüridu. **2** Nurghun kishiler ularning shermendilikige egiship kétidu, shuningdek ularning sewebidin heqiqet yoli haqaretke uchraydu. **3** Ular achközlükidin oydurma sözler bilen silerni satidighan méli qilidu. Emdilarning béshigha xéli burunla békitilgen jaza bikar olturmaydu, ularning halakiti bolsa uxlap yatmaydu. **4** Chünki Xuda gunah sadir qilghan perishtilerni ayap olturmay, belki ularni tehtisaraning hangigha tashlap, soraqqa tartquche zulmetlik qarangghuluqtiki zenjirler bilen solap qoyghan yerde, **(Tartaroō g5020)** **5** shundaqla qedimki dunyadikilernimu ayap qoymay, xudasizliqqa bérilgen dunyani topan bilen gherq qilip, peqet

heqqaniylikqa dewet qilghuchi Nuhni bashqa yettisi bilen saqlap qalghan yerde — 6 hemde keyin Sodom we Gomorra sheherlerini keyinki dewrlerdiki xudasizliqqa berilgenlerge ibret bolsun dep bekutip, beshigha kulpetlik jazani chushurup kul qilghan, 7 shuning bilen birge mushu exlaqsizlarning buzuqchiligidin yirginip azablan'ghan, heqqaniy bolghan Lutni ular arisidin qutuldughan yerde — 8 (ene shundaq kishilarning ichide yashighan heqqaniy Lutning heqqaniy qelbi her kuni anglighan we korgen itaetsizlikler tupeylidin azablinatti) 9 emdi shuni koruwalalaymizki, Reb ixlasmelnerni duch kelgen sinaqlardin qandaq qutquzushni we shuningdek heqqaniysizlarni soraq kunigiche jazalinisqa saqlap qoyushni bilidu. 10 Bularning arisidiki oz etlirige egiship pasiq heweslerge berilgen, shundaqla hoquq igilirige sel qarighanlarning jazasi teximu shundaq bolidu. Mushundaq kishiler hali chong, menmenchilerdur, ular «[rohiy] ulughlar»gha haqaret qilishtin hech qorqmaydighanlardur. 11 Hetta ular din kuch-qudrette ustun turidighan perishtilermu Perwerdigarning aldid bu «[ulughlar]»[ni] haqaret bilen erz qilmaydu. 12 Emma bular xuddi owlinip boghuzlinish uchun tughulghan yawayi eqilsiz haywanlardek kelip, ozliri chushenmeydighan ishlar ustide haqaretlik soz qilidu we shundaqla ozlirining halaket ishliri bilen toluq halak bolidu, 13 shundaqla oz heqqaniysizliqigha tushluq jazaning mewisini yeydu. Ular hetta kunduzi ochuq-ashkara eyshishret qilishnimu lezzet dep hesablaydu; ular [silerge] nomus we dagh kelturup siler bilen bir dastixanda olturup, oz mekkarliqliridin zoqlinidu. 14 Ularning zinaxorluq bilen tolghan kozliri gunah sadir qilishtin uzulmeydu; ular tutami yoq kishilerni ezigturidu; ular qelbini achkozlukke kondurgen, lenetke yeqin balilardur! 15 Ular toghra yoldin chetnep, Bosorning oggli Balaamning yoligha egiship ketti. U kishi haram yolda tapqan heqni yaxshi korguchi idi, 16 lekin u qilghan qebihlik tupeylidin tenbihini yedi (zuwansiz eshek insanning awazi bilen sozlep peyghemberning exmiqane ishini tosti). 17 Mana mushundaq kishiler qurup ketken bulaqlar, borandin heydilip yurgen tumanlarga oxshaydu; ulargha menggulluk zulmetning qapqarangghuluqida jay hazirlap qoyulghan. (questioned) 18 Chunki ular yalghanyawidaq yoghan sozler bilen maxtinip, ademning etlik heweslirini qozghitip eyshishret ishliri bilen

ezitquluq yolida mengiwatqanlardin ozlirini yengila qachurghanlarni azduridu. 19 Ular mushu kishilerge «Silerni erkinlikke erishturimiz» dep wede qilidu, lekin ozliri emeliyette buzuqluqning qulliridur. Chunki adem neme teripidin boysundurulghan bolsa, shuning quli bolidu. 20 Chunki eger ular Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihni tonush arqiliq bu dunyaning pasiqchiligidin qutulup, keyin shulargha yene baghlinip, boysundurulghan bolsa, ularning keyinki hali deslepkisidinmu better bolidu. 21 Chunki heqqaniylik yolini bilip turup, ozige yetkuzulgen muqeddes emrdin yuz orugendin kore, bu yolni eslidinla bilmigini ewzel bolatti. 22 Mushu ishenchlik hekmetlik sozler ularda emelge ashurulidu: — «It aylinip oz qusuqini yer» we yene «Choshqa yuyunup chiqipla qaytidin patqaqta eghinar».

3 I soyumluklirim, hazir silerge bu yeziwatqinim ikkinchi xetimdur. Her ikki xetimde silerning sap kongluinglarni oyghitip, shu ishlarni eslitishke intildimki, 2 muqeddes peyghemberler burun eytqan sozlerge we Rebbimiz hem Qutquzghuchimizning rosulliringlar arqiliq yetkuzgen emrige kongul bolushunglarni otunimen. 3 Eng muhimi shuni bilishinglar kerekki, kunlarning axirida ozining hawayi-heweslirining keynige kiridighan, mesxire qilidighan mazaqchilar chiqip: 4 «Qeni, Uning qaytip kelimen degen wedisi?! Ata-bowilirimiz [olumde] uxlap qalghandin taki hazirghiche hemme ishlar dunya apiride bolghan waqittiki bilen oxshash halette ketiwatidu» dep mesxire qilishidu. 5 Halbuki, ular eng qedimki zamanda Xudaning sozi bilen asmanlarning yaritilghanliqini we shuningdek yerning sudin chiqqan hem suning wasitisi bilen barliqqa kelgenlikini etey untuydu; 6 shu amillarning wasitiliri bilen shu zamandiki dunya kelkundan gherq bolup yoqaldi. 7 Emma hazirqi asmanlar bilen zemin oxshashla shu soz bilen ixlassis ademler soraqqa tartilip halak qilinidighan ashu künde otta koydurulushke saqlinip, ta shu kunigiche halidin xewer elinip turidu. 8 Emdi i soyumluklirim, shu ish neziringlardin qachmisunki, Rebge nisbeten bir kun ming yildek we ming yil bir kundertur. 9 Reb Oz wedisini [orundashni] (bezilerning «kechikturdi» dep oylighinidek) kechikturgini yoq, belki hechkimning halak bolushini xalimay, hemme insanning towa qilishigha kirishini arzulap, silerge kengchilik qilip [waqitni sozmaqta]. 10 Lékin Rebning kuni xuddi oghrining kelishidek [kutulmigen waqitta]

bolidu. U küni asmanlar shiddetlik güldürligen awaz bilen ghayib bolup, kainatning barliq qurulumiliri shiddetlik otta érip tügeydu; zémin we uningdiki pütkül nersilermu köyüp kétidu. **11** Hemme nerse mana shundaq érip yoqilidighan yerde, siler qandaq ademlerdin bolushunglar kérek? — hayatinglarni pak-muqeddeslikte we ixlasmelikte ötküzüp, **12** Xudaning küni telmürüp kütüp, u küning tézrek kélishi üçün intilishinglar kérek emesmu? U küning kélishi bilen pütün asmanlar otta yoqap tügeydu we kainatning barliq qurulumiliri shiddetlik otta érip tügeydu. **13** Lékin biz bolsaq Uning wedisi boyiche, yéngi asman-zéminni intizarliq bilen kütmektimiz. U yer heqqaniqliqning makanidir. **14** Shuning üçün, ey söyümlüklirim, bu ishlarni kütüwatqanikensiler, [shu tapta] Xudaning aldida nuqsansiz we daghsiz, inaqliq-xatirjemlik ichide hazir bolup chiqishinglar üçün intilinglar. **15** we Rebbimizning sewr-taqitini nijat dep bilinglar, del söyümlük qérindishimiz Pawlusmu özige ata qilin'ghan danaliq bilen bu ishlar toghruluq silerge yazghan; **16** barliq xetliridimu u bu ishlar heqqide toxtilidu. Uning xetliride chüshinish tes bolghan bezi ishlar bar; bu ishlarni telim almighan we tutami yoq kishiler muqeddes yazmilarning bashqa qisimlirini burmilighandek, burmilap chüshendüridu we shuning bilen öz béshigha halaket élip kélidu. **17** Shuning bilen, i söyümlüklirim, [men éytqan] bu ishlarni aldin'ala bilgenikensiler, bu exlaqsizlarning sepsetliri bilen azdurulup, mustehkem turushunglarni yoqitip qoyushtin hoshiyar bolunglar. **18** Eksiche, [Xudaning] méhir-shepquide hem Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihge bolghan bilishte dawamliq ösünglar. Uninggha hem hazir hem ashu ebed küningiche barliq shan-sherep mensup bolghay! Amin! (aiōn g165)

Yuhanna 1

1 Ezeldin bar bolghüchi, özimiz anglighan, öz közlerimiz tikilip qarighan we qollirimiz bilen tutup silighan hayatliq Kalami toghrisida [silerge bayan qilimiz] **2** (bu hayatliq bizge ayan bolup, biz uni körduq. Shuning bilen bu heqte guwahliq bérimiz hemde Ata bilen bille bolup, kéyin bizge ayan bolghan shu menggülük hayatni silerge bayan qilimiz) (aiōnios g166) **3** — silernimu biz bilen sirdash-hemdemlikte bolsun dep biz körgenlirimizni we anglighanlirimizni silerge bayan qilimiz. Bizning sirdash-hemdemlikimiz Ata we Uning Oghli Eysa Mesih bilendur. **4** Silerning xushalliqlinglar tolup tashsun dep, bularni silerge yéziwatimiz. **5** We biz Uningdin anglighan hem silerge bayan qilidighan xewirimiz mana shudurki, Xuda nurdur we Uningda héchqandaq qarangghuluq bolmaydu. **6** Eger biz Uning bilen sirdash-hemdemlikimiz bar dep turup, yenila qarangghuluqta yürsek, yalghan éytqan we heqiqetke emel qilmighan bolimiz. **7** Lékin U Özi nurda bolghinidek bizmu nurda mangsaq, undaqta bizning bir-birimiz bilen sirdash-hemdemlikimiz bolup, Uning Oghli Eysa Mesihning qéni bizni barliq gunahtin paklaydu. **8** Eger gunahimiz yoq dések, öz özimizni aldighan bolimiz hemde bizde heqiqet turmaydu. **9** Gunahlirimizni iqrar qilsaq, U bizning gunahlirimizni kechürüm qilip, bizni barliq heqqaniysizliqtiin pak qilishqa ishenchlik hem adildur. **10** Eger gunah qilmiduq dések, Uni yalghanchi qilip qoyghan bolimiz we Uning söz-kalami bizdin orun almighan bolidu.

2 I eziz balilirim, men silerni gunah sadir qilmisun dep, bu sözlerni yéziwatimen. Mubada birsi gunah sadir qilsa, Atining yénida bir yaremchi wekilimiz, yeni Heqqaniy Bolghuchi Eysa Mesih bardur. **2** U Özi gunahlirimiz üçün [jazani kötürgüchi] kafarettur; mushu kafaret peqet bizning gunahlirimiz üçünla emes, belki pütkül dunyadikilerning gunahliri üçündür. **3** Bizning uni tonughanliqimizni bilelishimiz — Uning emrlirige emel qilishimizdindur. **4** «Uni tonuymen» dep turup, Uning emrlirige emel qilmighuchi kishi yalghanchidur, uningda heqiqet yoqtur. **5** Lékin kimki Uning sözige emel qilsa, emdi uningda Xudaning méhir-muhebbiti heqiqeten kamaletke yetken bolidu. Biz özimizning Uningda bolghanliqimizni ene shuningdin

bilimiz. **6** «Xudada turup yashaymen» dégüchi bolsa [Eysaning] mangghinidek oxshash méngishi kérek. **7** I söyümlükirim, silerge [burun anglap baqmighan] yéngi bir emrni emes, belki desleptin tartip siler tapshuruwalghan kona emrni yéziwatimen. Ushbu emr siler burundinla anglap kéliwatqan söz-kalamdur. **8** Lékin yene kélip men silerge yéziwatqinimni yéngi emr [désekmu bolidu]; bu emr Mesihde hem silerdimu emel qilinmaqta, chünki qarangghuluq ötüp ketmekte, we heqiqiy nur alliqachan chéchilishqa bashlidi. **9** Kimdekim özi «nurda yashawatimen» dep turup, qérindishini öch körse, u bügün'giche qarangghuluqta turuwatqan bolidu. **10** Qérindishigha méhir-muhebbet körsetken kishi yoruqluqta turmaqta, uningda gunahqa putlashturidighan héchnéme qalmaydu. **11** Lékin qérindishini öch körgen kishi qarangghuluqtidur; u qarangghuluqta mangidu we qeyerge kétiwatqanliqini bilmeydu, chünki qarangghuluq uning közlrini qarighu qiliwetken. **12** Men bularni silerge yéziwatimen, i eziz balilirim, chünki gunahliringlar Uning nami üçün kechürüm qilindi. **13** Men buni silerge yéziwatimen, i atilar, chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar. Men buni silerge yéziwatimen, i yigitler, chünki siler u rezil üstidin ghelibe qildinglar. **14** Men buni silerge yéziwatimen, i eziz balilirim, chünki siler Atini tonudunglar. Men buni silerge yéziwatimen, i atilar, chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar. Men buni silerge yéziwatimen, i yigitler, chünki siler küchlüksiler, Xudaning söz-kalami silerde turidu we siler u rezil üstidinmu ghelibe qildinglar. **15** Bu dunyani we bu dunyadiki ishlarni söymenglar. Herkim bu dunyani söyse, Atining söyüsi uningda yoqtur. **16** Chünki bu dunyadiki barliq ishlar, yeni ettiki hewes, közlerdiki hewes we hayatigha bolghan meghrurluqning hemmisi Atidin kelgen emes, belki bu dunyadin bolghandur, xalas; **17** we bu dunya we uningdiki heweslerning hemmisi ötüp kétidu. Lékin Xudaning iradisige emel qilghuchi kishi menggü yashaydu. (aiōn g165) **18** Eziz balilirim, zamanning axirqi saiti yétip keldi; we siler dejjalning [axir zamanda] kélidighanliqini anglighininglardek, emeliyette bolsa hazirning özidila nurghun dejjallar meydan'gha chiqti; buningdin zamanning axirqi saiti bolup qalghanliqi bizge melum. **19** Ular arimizdin chiqti, lékin ular eslide bizlerdin emes idi. Chünki eger bizlerdin bolghan bolsa, arimizda turiwergen bolatti.

Lékin ularning héchqaysisining eslide bizdikilerdin bolmighanliqi pash qilin'ghanliqi üçün ular arimizdin chiqip ketti. **20** Halbuki, siler bolsanglar Muqeddes Bolghuchidin kelgen mesihligüchi Rohtin nésip boldunglar we shuning üçün siler hemme ishni bilisiler. **21** Silerge bu xetni yizishimdiki seweb, silerning heqiqetni bilmigenlikinglar üçün emes, belki heqiqetni bilip, yalghanchiliqning heqiqettin kélip chiqmaydighanliqini bilgenlikinglar üçündür. **22** Emise, kim yalghanchi? Eysaning Mesih ikenlikini inkar qilghuchi kishi balsa, u yalghanchidur. Ata we Oghulni inkar qilghuchi kishi özi bir dejjaldur. **23** Kimdekim Oghulni ret qilsa uningda Ata bolmaydu. Lékin Oghulni étirap qilsa, uningda Ata bolidu. **24** Siler bolsanglar, burundin anglap kéliwatqininglarni özünglarda dawamlıq turghuziwéringlar. Burundin anglap kéliwatqininglar silerde dawamlıq turiwerse, silermu dawamlıq Oghul we Atida yashawatqan bolisiler; **25** we Uning bizge qilghan wedisi bolsa del shu — menggü hayatliqtur. (aiōnios g166) **26** Silerni azdurmaqchi bolghanlarni nezerde tutup, bularni silerge yazdim; **27** Siler bolsanglar, siler Uningdin qobul qilghan mesihligüchi Roh silerde turiwéridu, siler héchkimning ögitishige mohtaj emessiler; belki ene shu mesihligüchi Roh silerge barlıq ishlar toghruluq ögitiwatqandek (U heqtur, héch yalghan emestur!) — hem ögetkendek, siler dawamlıq Uningda yashaydighan bolisiler. **28** Emise, i eziz balilirim, dawamlıq Uningda turup yashawéringlar. Shundaq qilsanglar, U herqachan qaytidin ayan bolghanda qorqmas bolimiz hem U kelginide Uning aldida héch xijalet bolup qalmaymiz. **29** [Xudaning] heqqaniy ikenlikini bilgenikensiler, heqqaniyliqqa emel qilghuchilarning herbirining uning teripidin tughulghuchi ikenlikinimu bilsenglar kérek.

3 Qaranglar, Ata bizge shundaq chongqur méhir-muhabbet körsetkenki, biz «Xudaning eziz baliliri» dep atalduq — we biz heqiqetenmu shundaq. Bu dunya shu sewebtin bizni tonup yetmeyduki, chünki bu dunya Uni tonumidi. **2** Söyümlüklirim, biz hazir Xudaning eziz baliliridurmiz; kelgüside qandaq bolidighanliqimiz téxi ochuq ayan qilinmighan. Biraq U [qaytidin] ayan qilin'ghanda, Uninggha oxshash bolidighanliqimizni bilimiz; chünki shu chaghda biz Uning eynen Özini körimiz. **3** We [Mesihge] ümid baghlıghan herbir kishi U pak bolghandek özini paklımaqta. **4** Gunah sadir qilghan kishi

[Xudaning] qanunigha xilaplıq qilghan bolidu. Chünki gunah sadir qilghanlıq [Xudaning] qanunigha xilaplıq qilghanlıqtur. **5** Halbuki, siler Uni gunahlarni élip tashlash üçün dunyagha kélip ayan qilin'ghan we shundaqla Uningda héchqandaq gunah yoqtur, dep bilisiler. **6** Uningda yashawatqan herbir kishi gunah sadir qilmaydu; kimdekim gunah sadir qilsa, Uni körmigen we Uni tonumighan bolidu. **7** Eziz balilirim, héchkimning silerni aldishigha yol qoymanglar. Heqqaniyliqqa emel qilghuchi kishi U heqqaniy bolghinidek heqqaniydur. **8** Lékin gunah sadir qilghuchi Iblistindur. Chünki Iblis elmisaqtin tartip gunah sadir qilip kelmekte. Xudaning Oghlining dunyada ayan qilinishidiki meqset Iblisning emellirini yoqitishtur. **9** Xudadin tughulghuchi gunah sadir qilmaydu; Xudaning uruqi uningda orun alghachqa, u gunah sadir qilishi mumkin emes, chünki u Xudadin tughulghandur. **10** Xudaning baliliri bilen Iblisning baliliri shuning bilen perqliniduki, kimdekim heqqaniyliqqa emel qilmisa we yaki öz qérindishigha méhir-muhabbet körsetmise Xudadin emestur. **11** Chünki siler desleptin anglap kéliwatqan xewer mana del shuki, bir-birimizge méhir-muhabbet körsitishimiz kérektur. **12** U u rezildin bolghan, inisini öltürgen Qabilgha oxshash bolmaslıqimiz kérek; u némishqa inisini qetl qildi? Uning özining qilghanlıri rezil, inisinin qilghanlıri heqqaniy bolghanlıqi üçün shundaq qilghan. **13** Shunga, i qérindashlar, bu dunya silerni öch körse, buninggha heyran qalmanglar. **14** Biz qérindashlarni söygenlikimizdin, ölümدين hayatlıqqa ötkenlikimizni bilimiz. Öz qérindishini söymigüchi téxi ölümde turuwatidu. **15** Qérindishigha öchmenlik qilghan kishi qatildur we héchqandaq qatilda menggülük hayatning bolmaydighanliqini bilisiler. (aiōnios g166) **16** Biz shuning bilen méhir-muhabbetning néme ikenlikini bilimizki, u biz üçün Öz jénini pida qildi; shuningdek bizmu qérindashlırimiz üçün öz jénimizni pida qilishqa qerzdardurmiz. **17** Emma kimki bu dunyada mal-mülki turup, qérindishining mohtajlıqini körüp turup, uninggha köksi-qarnini achmisa, bundaq kishide nedimu Xudaning méhir-muhabbiti bolsun? **18** Eziz balilirim, söz bilen we til bilen emes, belki emelde we heqiqette méhir-muhabbet körsiteyli. **19** Biz shundaq ishlar bilen özimizning heqiqettin bolghanlıqimizni bileleymiz we [Xudaning] aldida qelbimizni xatirjem qilalaymiz. **20** Shundaqtimu,

mubada qelbimiz bizni yenila eyblise, Xuda yenila qelbimizdin üstün we hemmini bilgüchidur. **21** Söyümlüklirim, eger qelbimiz bizni eyblimise, Xudaning aldida yüreklik turimiz **22** we shundaqla Uningdin némini tilisek shuninggha érisheyleymiz; chünki biz Uning emrlirige emel qilip, Uni xursen qilidighan ishlarni qilimiz. **23** We Uning emri shuki, uning Oghli Eysa Mesihning namigha étiqad qilishimiz hemde Uning bizge tapilighinidek bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishimizdin ibarettur. **24** Uning emrlirige emel qilidighan kishi [Xudada] yashaydighan we [Xudamu] uningda yashaydighan bolidu. Emdi Xudaning bizde yashaydighanliqini bilginimiz bolsa, U bizge ata qilghan Rohtindur.

4 Söyümlüklirim, herbir [«wehiy qilghuchi»] rohlarning hemmisigila ishiniwermenglar, belki bu rohlarning Xudadin kelgen-kelmigenlikini perqlendürüş üçün ularni sinanglar. Chünki nurghun saxta peyghemberler dunyadiki jay-jaylarga peyda boldi. **2** Xudaning Rohini mundaq perqlendüreleysiler: Eysani, yeni dunyagha insaniy tende kelgen Mesihni étirap qilghuchi herbir roh Xudadin bolidu; **3** we dunyagha insaniy tende kelgen Eysa Mesihni étirap qilmaydighan roh Xudadin kelgen emes. Bundaqlarda eksiche dejjalning rohi ishleydu; siler bu rohning kélidighanliqi toghruluq anglihanidinglar we derweqe u hazir dunyada peyda boldi. **4** Ey eziz balilirim, siler bolsanglar Xudadin bolghansiler we ularning üstidin ghalib keldinglar; chünki silerde Turghuchi bu dunyada turghuchidin üstündür. **5** Ular bolsa bu dunyagha mensup; shunga ular bu dunyaning sözlirini qilidu we bu dunyadikiler ulargha qulaq salidu. **6** Biz bolsaq Xudadin bolghanimiz; Xudani tonughan kishi bizning sözlirimizni anglaydu. Xudadin bolmighan kishi bolsa bizning sözlirimizni anglimaydu. Mana buningdin Heqiqetning Rohi bilen ézitquluqning rohini perq éteyleymiz. **7** I söyümlüklirim, bir-birimizge méhir-muhebbet körsiteyli; chünki méhir-muhebbetning özi Xudadindur we méhir-muhebbet körsatküchining herbiri Xudadin tughulghan bolidu we Xudani tonuydu. **8** Méhir-muhebbet körsatmigüchi kishi Xudani tonumighan bolidu; chünki Xuda Özi méhir-muhebbettur. **9** Xudaning méhir-muhebbiti bizde shuning bilen ashkara boldiki, Xuda bizni Uning arqiliq hayatqa érishsun dep birdinbir yégane Oghlini dunyagha ewetti. **10** Méhir-muhebbet del

shuningdin ayanki, bizlarning Xudani söyginimiz bilen emes, belki U Özi bizni söyüp gunahlimizning jzasini kötürgüchi kafaret bolushqa Öz Oghlini ewetkini bilen ayandur. **11** I söyümlüklirim, Xuda bizge shu qeder méhir-muhebbet körssetken yerde, bizmu bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishke qerzdardurmiz. **12** Héchkim héchqachan Xudani körgen emes; lékin bir-birimizge méhir-muhebbet körssetsek, Xuda bizde yashaydu we uning méhir-muhebbiti bizde kamaletke yetken bolidu. **13** Biz bizning Uningda yashawatqanliqimizni we Uning bizde yashawatqanliqini shuningdin bilimizki, U Öz Rohini bizge ata qilghan. **14** Biz shuni körgen we shundaqla shuninggha guwahliq bérimizki, Ata Oghulni dunyagha qutquzghuchi bolushqa ewetti. **15** Eger kimdekim Eysani Xudaning Oghli dep étirap qilsa, Xuda uningda, umu Xudada yashaydu. **16** Biz bolsaq Xudaning bizge bolghan méhir-muhebbitini tonup yettuq, shundaqla uninggha tolimu ishenduq. Xuda Özi méhir-muhebbettur we méhir-muhebbette yashighuchi kishi Xudada yashaydu, Xudamu uningda yashaydu. **17** Mushundaq bolghanda, méhir-muhebbet bizde mukemmellishidu; shuning bilen biz soraq künide xatirjem-qorqmas bolalaymiz. Chünki Eysa qandaq boluwatqan bolsa bizmu hazir bu dunyada shundaq boluwatimiz. **18** Méhir-muhebbette qorqunch yoqtur; kamil méhir-muhebbet qorqunchni heydep yoqqa chiqiridu. Chünki qorqunch Xudaning jazasi bilen baghlinishliqtur; qorqunchi bar kishi méhir-muhebbette kamaletke yetküzülgen emestur. **19** Biz méhir-muhebbet körsitimiz, chünki Xuda aldi bilen bizge méhir-muhebbet körssetti. **20** Eger birsi «Xudani söyimen» dep turup, qérindishigha öchmenlik qilsa, u yalghanchidur. Chünki köz aldidiki qérindishini söymigen yerde, körüp baqmighan Xudani qandaqmu söysun? **21** Shunga bizde Uningdin: «Xudani söygen kishi qérindishinimu söysun» dégen emr bardur.

5 Eysaning Mesih ikenlikige ishen'gen herbir kishi Xudadin tughulghan bolidu; we tughdurghuchi [Atini] söyidighan herbir kishi Uningdin tughulghuchinimu söyidu. **2** Biz özimizning Xudaning balilirini söyidighanliqimizni shuningdin bilimizki, Xudani söyüp, Uning emrlirige emel qilishimizdindur. **3** Xudani söyüş Uning emrlirige emel qilish démeaktur; we Uning emrliride turmaq éghir ish emestur. **4** Chünki Xudadin tughulghanlarning hemmisi bu dunya üstidin ghelibe qilidu; we

dunyaning üstidin ghelibe qilghuchi küch — del bizning étiqadimizdur. **5** Bu dunyaning üstidin ghelibe qilghuchi zadi kimler? Peqet Eysani Xudaning Oghli dep étiqad qilghuchilar emesmu? **6** U bolsa su we qan arqiliq kelgen zat, yeni Eysa Mesihdur; Uning kélishi peqet su bilenla emes, belki qan bilenmu idi. We bu ishlargha guwahliq bergüchi bolsa Rohtur, chünki Roh Özi heqiqettur. **7** Chünki Uning toghruluq üç guwahliq bergüchi bar: — **8** bular Roh, su we qandin ibarettur. Bu üçining [guwahliqi] birdur. **9** Eger biz insanlarning guwahliqini qobul qilsaq, Xudaning guwahliqi bularningkidin üstündür. Xuda Öz Oghli toghrisida shundaq guwahliq bergen — **10** (Xudaning Oghligha étiqad qilghan kishining ichide shu guwahliq bardur; biraq Xudagha ishenmigen kishi Uni yalghanchi qilghan bolidu, chünki U Xudaning Öz Oghlini testiqlighan guwahliqigha ishenmigen) **11** guwahliq del shudurki, Xuda bizge menggülik hayatni ata qildi we bu hayatliq Uning Oghlididur. (aiōnios g166) **12** Shunga Oghulgha ige bolghan kishi hayatliqqa ige bolghan bolidu; Xudaning Oghligha ige bolmighan kishi hayatliqqa ige bolmighan bolidu. **13** Men bularni Xudaning Oghlining namigha étiqad qilghan silerge silerning menggülik hayatqa ige bolghanliqlarini bilishinglar üçün yazdim. (aiōnios g166) **14** We bizning Uninggha bolghan toluq ishench-xatirjemlikimiz shundaqki, Uning iradisige muwapiq herqandaq bir ishni tilisek, U bizni anglaydu. **15** Uni hernéme tiliginimizni anglaydu dep bilgenikenmiz, duayimizda Uningdin tiliginimizge érishtuq, dep bilimiz. **16** Birs qérindishining ölümge mehkum qilmaydighan bir gunah sadir qilghanliqini körse, uning üçün dua qilsun; we Xuda ölümge mehkum qilmaydighan gunah sadir qilghanlar üçün uninggha hayatliq ata qilidu. Ölümge mehkum gunahmu bardur. Uning toghrisidin tilisun, démeymen. **17** Hemme heqqaniyetsizlik gunahtur; we ölümge mehkum qilmaydighan gunahmu bar. **18** Xudadin tughulghuchining gunah sadir qilmaydighanliqini bilimiz; chünki eslide Xudadin tughulghan Zat bundaq kishini qoghdap qalidu we ashu rezil uninggha tégelmeydu. **19** Emdi özimizning Xudadin bolghanliqimiz özimizge melum; emma pütkül dunya bolsa u rezilning ilkididur. **20** Yene bizge melumki, Xudaning Oghli dunyagha keldi we Heqiqiy Bolghuchini tonushimiz üçün könglimizni yorutti; we biz Heqiqiy Bolghuchining Özide, yeni Uning Oghli

Eysa Mesihde yashawatimiz. U bolsa heqiqiy Xuda we menggülik hayatliqtur! (aiōnios g166) **21** Eziz balilirim, özünglarni herqandaq butlardin saqlanglar.

Yuhanna 2

1 **2** Menki aqsaqaldin [Xuda teripidin] tallan'ghan xanimgha we uning eziz balilirigha salam! Men silerni heqiqette söyimen we yalghuz menla emes, yene heqiqetni tonughanlarning hemmisi bizde yashawatqan we shundaqla ebedgiche bizge yar bolidighan heqiqetni dep silerni söyidu. (aïñ q165)

3 Xuda'Atidin we Atining Oghli Reb Eysa Mesihdin shapaet, rehim-shepset we xatirjemlik silerge heqiqet we méhir-muhebbet ichide bolghay! **4** Baliliringning arisida biz Atidin emr tapshuruwalghandek heqiqette mangghanlarni körginim üçün intayin xursen boldum. **5** Emdi, hörmetlik xanim, men sendin bir-birimizge méhir-muhebbet körsiteyli, dep ötünimen. Méning sanga yézip ötün'ginim yéngi bir emr emes, belki desleptin tartip bizde bar emrdur **6** (méhir-muhebbet shuki, uning emrlirige emel qilip méngishtur). Mana bu emr siler burundin tartip anglap kéliwatqandek, uningda méngishinglar üçün silerge tapilan'ghandur. **7** Chünki nurghun aldamchilar dunyaning jay-jaylirida chiqti. Ular Eysaning dunyagha insaniy tende kelgen Mesih ikenlikini étirap qilmaydu. Bundaqlar del aldamchi we dejjaldur. **8** Biz we özünglar singdürgen ejirni yoqitip qoymay, belki toluq in'amgha ige bolushunglar üçün, özünglarga agah bolunglar. **9** Kimki Mesihning telimidin halqip chiqip, uningda ching turmisa, Xuda uninggha ige bolmaydu. Lékin Uning telimide ching turghuchi bolsa, Ata hem Oghul uninggha ige bolidu. **10** Eger birsi Uning telimini élip kelmey silerning yéninglarga kelse, uni öyünglarga bashlimanglar hem uninggha salammu bermenglar. **11** Chünki undaq ademge salam bergen kishi uning rezil emellirige shérik bolghuchidur. **12** Silerge pütidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin qeghez bilen siyahni ishletkenden köre, xushalliqimizning tolup téshishi üçün yéninglarga bérip didar körüshüp sözlishishni arzu qilimen. **13** Xuda teripidin tallan'ghan hedengning baliliridin sanga salam!

Yuhanna 3

1 Menki aqsaqal özüm heqiqette söygen söyümlük Gayusqa salam! **2** I söyümkük [dostum], jéning güllen'gendek, hemme ishliringning güllinishige we téningning salamet bolushigha tilekdashmen. **3** Qérindashlar kélip, sende bolghan heqiqet toghruluq guwahliq bergende, men intayin bek xushallandim; chünki sen heqiqette dawamliq méngiwatisen. **4** Manga nisbeten, eziz balilirimning heqiqette méngiwatqanliqini anglashtinmu chong xushalliq yoqtur. **5** Söyümlük [dostum], yéninggha barghan qérindashlarga (gerche ular sanga natonush bolsimu) qilghanliringning hemmiside ixlasmenliking ispatlinidu. **6** Ular jamaet aldida séning bu méhir-muhabbiting toghrisida guwahliq berdi. Ularni yene Xudaning yoligha layiq sepirige uzitip qoysang, yaxshi qilghan bolisen. **7** Chünki ular [seperde] yat ellik [étiqadsizlardin] héch néme almay, shu mubarek nam üçhün yolgha chiqti. **8** Shunga, heqiqet bilen xizmetdash bolup teng ishligüchi bolush üçhün biz shundaqlarni qollap-quwwetlishimizge toghra kélidu. **9** Bu toghruluq jamaetke mektüp yazdim. Lékin ularning arisida özini chong tutup, jamaetke bash bolush temeside bolghan Diotrepes bizni qobul qilmaydu. **10** Shuning üçhün men barghanda, uning qilghan eskilikirini, yeni uning bizning üstimizdin qilghan rezil sözliri bilen gheywitini yüzige salimen; u uningliq bilenla toxtap qalmaydu, yene [seperdiki] qérindashlarni qobul qilmayla qalmay, qobul qilmaqchi bolghanlarnimu tosidu we hetta ularni jamaettin qoghlap chiqirwatidu. **11** I söyümlük [dostum], yamanliqtin emes, yaxshiliqtin ülge alghin. Yaxshiliq qilghuchi Xudadindur. Yamanliq qilghuchi Xudani héch körmigendur. **12** Démitriusni bolsa hemmeylen, hetta Heqiqetning özi yaxshi guwahliq bérip teripleymu. Bizmu uninggha guwahliq bérimiz we guwahliqimizning heqiqet ikenlikini senmu bilisen. **13** Sanga yazidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin qelem bilen siyahni ishletkendin köre, **14** Sen bilen pat arida didar körüshüshni arzu qilimen; shu chaghda derqemde sözlishimiz. Sanga xatirjemlik yar bolghay! Dostlardin sanga salam. Senmu [u yerdiki] dostlarga isim-famililiri boyiche mendin salam éytqaysen.

Yehuda

1 Eysa Mesihning quli, Yaqupning inisi menki Yehudadin chaqirilganlarga, yeni Xuda'Atimiz teripidin söyülgen, Eysa Mesih teripidin qoghdilip kelgenlerge salam. **2** Silerge rehimdillik, amanliq-xatirjemlik we méhir-muhabbet hessilep ata qilin'ghay! **3** I söyümlüklirim, men esli silerge ortaq behrimen boluwatqan nijatimiz toghrisida xet yézishqa zor ishtiyaqim bolsimu, lékin hazir buning ornigha silerni muqeddes bendilerge bir yolila amanet qilin'ghan étiqadni qolunglardin bermeslikke jiddiy küresh qilishqa jékilep ushbu xetni yazmisam bolmidi. **4** Chünki melum kishiler — ixlassiz ademler, xéli burunla munu soraqqa tartilishqa pütülgenler aranglarga suqunup kiriwalghan. Ular Xudaning méhir-shepquitini buzuqluq qilishning bahanisigha aylanduruwalghan, birdinbir Igemiz we Rebbimiz Eysa Mesihdin tan'ghan ademlerdur. **5** Shuning üçün men silerge shuni ésinglarga qaytidin sélishni xalaymenki (gerche siler burun hemme ishlardin xewerlendürülgen bolsanglarmu), burun Reb [Özi üçün] bir xelqni Misirdin qutquzghan bolsimu, ularning ichidiki [Özige] ishenmigenlerni kéyin halak qildi. **6** [We siler shunimu bilisilerki], eslidiki ornida turmay, öz makanini tashlap ketken perishtilerni Reb ulugh [qiyamet] künining soriqighiche menggü kishenlep mudhish qaranghuluqta solap saqlimaqta. (aiōnios g126) **7** Sodom we Gomorra we ularning etrapidiki sheherlerdikilermu shu oxshash yolda, yeni shu [perishtilerge] oxshash uchigha chiqqan buzuqchiliqqa we gheyriy shehwetlerge bérilip ketken, [kéyinki dewrlar] ularning aqiwitidin ibret alsun üçün menggülik ot jazasigha örnék qilinip köydürülgen. (aiōnios g166) **8** Lékin mushu «chüsh körgüchiler» shu oxshash yol bilen ademlerning tenlirininimu bulghimaqta, ular hoquq igilirige sel qarighuchilardin bolup, [ershtiki] ulughlarchimu haqaret qilishmaqta. **9** Lékin hetta bash perishte Mikailmu Musaning jesiti toghrisida Iblis bilen muzakire qilip talash-tartish qilghanda, uni haqaretlik sözler bilen eyibleshke pétinalmighan, peqet «Sanga Perwerdigarning Özi tenbih bersun» depla qoyghan. **10** Lékin bu kishiler özliri chüshenmeydighan ishlar üstide kupurluq qilidu. Biraq ular hetta eqilsiz haywanlardek öz tebiitining inkasliiri boyiche chüshen'giniche yashap, shu arqiliq özlirini halak

qilidu. **11** Bularning haligha way! Chünki ular Qabilning yoli bilen mangdi, mal-mülükni dep Balaamning azghan yoligha özini atti we ular Korahning asiylig qilghinigha [oxshash] axir halak bolidu. **12** Ular méhir-muhabbetni tebriklesh ziyapetliringlarga héch tartinmay siler bilen bille daxil bolidighan, özlirinila baqidighan xeterlik xada tashlardur. Ular shamallardin heydilip kelgen yamghursiz bulut, yiltizidin qomurup tashlan'ghan, kech küzdiki méwisiz derekler, ikki qétim ölgenler! **13** Ular déngizning dawalghuwatqan, buzhghunluq dolqunliri, ular öz shermendichilikini qusmaqta; ular ézip ketken yultuzlar bolup, ulargha menggülik qapqaranghuluqning zulmiti hazirlap qoyulghandur. (aiōn g165) **14** Adem'atining yettinchi ewladi bolghan Hanox bu kishiler toghrisida mundaq bésharet bergen: — «Mana, Reb tümenminglighan muqeddesliri bilen kélidu, **15** U pütkül insanlarni soraq qilip, barliq ixlassizlarning ixlassizlarचे yürügüzgen barliq ixlassizliqlirigha asasen, shundaqla ixlassiz gunahkarlarning Özini haqaretligen barliq esebiy sözlirige asasen ularni eyibke buyruydu». **16** Bu kishiler haman ghotuldap, aghrinip yüridu, öz heweslirining keynige kiridu; aghzida yoghanchiliq qilidu, öz menpeitini közlep bashqilargha xushametchilik qilidu. **17** Lékin, i söyümlüklirim, Rebbimiz Eysa Mesihning rosullirining aldın éytqan sözlirini ésinglarda tutunglarki, **18** ular silerge: «Axir zamanda, özining ixlassiz heweslirining keynige kirip, mazaq qilghuchilar meydan'gha chiqidu» dégenidi. **19** Mushundaq kishiler bölgüchilik peyda qilidighan, öz tebiitige egeshken, Rohqa ige bolmighan ademlerdur. **20** Lékin siler, i söyümlüklirim, eng muqeddes bolghan étiqadinglarni ul qilip, özünglarni qurup chiqinglar, Muqeddes Rohta dua qilip, **21** ademni menggülik hayatqa élip baridighan Rebbimiz Eysa Mesihning rehimdillikini telmürüp kütüp, özünglarni Xudaning méhir-muhabbiti ichide tutunglar. (aiōnios g166) **22** Ikkilini qalghanlarga rehim qilinglar; **23** bezilerni ot ichidin yuluwélip qutulduwélinglar; bezilerge hetta etliridin nijaset chüshüp bulghan'ghan kiyim-kéchikigimu nepretlen'gen halda qorqunch ichide rehim qilinglar. **24** Emma silerni yolda téyilip kétishtin saqlap, échilip-yéyilip Özining shereplik huzurida eyibsiz turghuzushqa Qadir Bolghuchigha, yeni Qutquzghuchimiz birdinbir Xudagha Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq shan-sherep, **25** heywet-ulughluq,

qudret we hoquq ezeldin burun, hazirmu ta barliq
zamanlarchiche bolghay! Amin! (aiōn q165)

Wehiy

1 Bu kitob Eysa Mesihning wehiysi, yeni Xuda Uningha Öz qul-xizmetkarlirigha yéqin kelgüsida yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni körsitishi üçün tapshurghan wehiydir. Mesih buni Öz perishtisini ewetip quli Yuhannagha alametler bilen ayan qildi. **2** Yuhanna bolsa Xudaning söz-kalami hemde Eysa Mesih toghrisidiki guwahliqqa körgenlirining hemmisige guwahliq berdi. **3** Bu bésharetni oqup bergüchi we uning sözlirini anglap, uningda yézilghanlarga itaet qilghuchi bextliktur! Chünki wehiyning waqti yéqindur. **4** Menki Yuhannadin Asiya [ölkisidiki] yette jamaetke salam! Hazir bar bolghan, ötkendimu bolghan hem kelgüsida Kelgüchidin, Uning textining aldidiki yette Rohtin **5** we sadiq Guwahchi, ölümdin tunji Tirilgüchi, jahandiki padishahlarning Hökümrani bolghan Eysa Mesihning silerge méhir-shepquet we xatirjemlik bolghay. Emdi bizni söygüchi, yeni Öz qéni bilen bizni gunahlimizdin yughan **6** we bizni bir padishahliqqa uyushturup, Öz Atisi Xudagha kahinlar qilghan'gha barliq shan-sherep we küch-qudret ebedil'ebedgiche bolghay, amin! (aiōn g165) **7** Mana, U bulutlar bilen kélidu, shundaqla her bir kóz, hetta Uni sanjighanlarmu Uni köridu. Yer yuzidiki pütkül qebile-xelq U seweblik ah-zar kötüridu. Shundaq bolidu, amin! **8** Men «Alfa» we «Oméga», Muqeddime we Xatime Özümürmen, hazir bar bolghan, burunmu bar bolghan hem kelgüsdimu bar Bolghuchidürmen, shundaqla Hemmige Qadirdürmen, deydu Perwerdigar Xuda. **9** Silerning qérindishinglar hem siler bilen birge Eysada bolghan azab-oqubet, padishahliq we sewr-taqettin ortaq nésipdishinglar bolghan menki Yuhanna Xudaning söz-kalami we Eysaning guwahliqi wejidin Patmos dégen aralda [mehbus] bolup turup qalghandim. **10** «Rebning küni»de men Rohning ilkige élinishim bilen, keynimdin kanay awazidek küchlük bir awazni anglidim. **11** Bu awaz: «Köridighanliringni kitob qilip yaz we uni yette jamaetke, yeni Efesus, Smirna, Pergamum, Tiyatira, Sardis, Filadélfiye we Laodikiyadiki jamaetlerge ewet» dédi. **12** Manga söz qilghan awazning kimning ikenlikini körish üçün keynimge buruldum. Burulghinimda, közümgé yette altun chiraghdan **13** we ularning otturisida uchisigha putlirighiche chüshüp turidighan ton kiygen, köksige altun kemer baghligghan Insan'oghligha oxshaydighan

biri köründi. **14** Uning bash-chéchi aq yungdek, hetta qardek ap'aq idi we közliri goya yalqunlap turghan ottek idi. **15** Putliri xumdanda tawlinip parqirighan tuchqa oxshaytti, awazi sharqirap éqiwatqan nurg'un sularning awazidek idi. **16** U ong qolida yette yultuz tutqan bolup, aghzidin ikki bisliq ötkür qilich chiqip turatti. Chirayí xuddi quyashning toluq küchide parlighandek yarqin idi. **17** Uni körginimde, ayighigha ölüktek yiqildim. U ong qolini üstümge tegküzüp mundaq dédi: — Qorqma, Awwalqisi we Axirqisi **18** hemde hayat Bolghuchi Özümürmen. Men ölgenidim, emma mana, Men ebedil'ebedgiche hayattürmen, ölüm we tehtisaraning achquchliri qolumdidur! (aiōn g165, Hadēs g86) **19** Shuning üçün, körgen ishlarni, hazir boluwatqan ishlarni we bulardin kéyin bolidighan ishlarni yézip qaldur. **20** Sen ong qolumda körgen yette yultuzning we yette altun chiraghdanning siri mana mundaq — yette yultuz yette jamaetning elchiliri we yette chiraghdan bolsa yette jamaettur.

2 — Efesustiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: «Ong qolida yette yultuzni tutup, yette altun chiraghdanning otturisida Mangghuchi mundaq deydu: **2** — Séning ejir-emelliringni, tartqan japaliringni hem sewr-taqitingni, rezil ademlerning qilmishlirigha chidap turalmaydighanliqingni, shundaqla rosul bolmisimu özlirini rosul dep atiwatqanlarni sinap, ularning yalghanchi bolghanliqini tonughanliqingnimu bilimen. **3** Shundaq, séning sewr-taqet qiliwatqanliqingni, Méning namim wejidin japa-musheqqetke berdashliq bergenlikingni emma érinmigenlikingni bilimen. **4** Lékin sanga shu bir étirazim barki, sen özüngdiki deslepki méhir-muhebbettin waz kechting. **5** Shunga qaysi halettin yiqilip chüshkenlikingni ésingge élip towa qilghin, awwalqi emellerni qayta qilghin. Bolmisa yéninggha kélimen we towa qilmisang chiraghdéningni jayidin yötkiwétimen. **6** Biraq, séning shu artuqchiliqing barki, Men Özüm nepretlinidighan Nikolas terepdarlirining qilmishliridin senmu nepretlinisen. **7** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilarni Xudaning jennitining otturisidiki hayatliq derixining méwiliridin yéyishke muyesser qilimen». **8** — Izmiridiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Awwalqisi we Axirqisi, ölgen we Tirilgüchi mundaq deydu: **9** — Séning azab-oqubetliringni we namratliqingni bilimen (lékin sen bay!), Yehudiy

emes turup özlirini Yehudiy dewalghan, Sheytanning bir sinagogi bolghanlarning töhmetlirininimu bilimen. **10** Aldingda chékidighan azab-oqubetlerdin qorqma. Mana, Iblis aranglardin beziliringlarni sinilishinglar üçhün yéqinda zindan'gha tashlitidu. Siler on kün qiynilisiler. Taki ölgüche sadiq bolghin, Men sanga hayatliq tajini kiydürimen. **11** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar ikkinchi ölümning ziyinigha hergiz uchrinmaydu!». **12** — Pergamumdiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Ikki bisliq ötkür qilichi bar Bolghuchi mundaq deydu: **13** — Men sen olturghan yerni, yeni Sheytanning texti bolghan jayni bilimen. Shundaqtimu, sen Méning namimni ching tutup, hetta sadiq guwahchim Antipas makaningda, yeni Sheytan turghan jayda qetl qilin'ghan künlerdimu, Manga qilghan étiqadingdin ténip ketmiding. **14** Lékin sanga shu birnechche étirazim barki, aranglarda Balaamning telimige egeshkenlerdin beziler bolmaqta — Balaam bolsa Balaqqa Israillarni butqa atap qurbanliq qilin'ghan göshni yéyish we jinsiy buzuqluq qilishqa azdurushni ögetkenidi. **15** Shuninggha oxshash, silerning aranglarda Nikolas terepdarlirining telimini tutqanlarmu bar. **16** Shuning üçhün, towa qil! Undaq qilmisang, yéninggha téz arida béríp, aghzimdiki qilichim bilen shulargha hujum qilimen. **17** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar bolsa yoshurup qoyghan mannadin bérimen we herbirige birdin aq tash bérimen. Tash üstide yéngi bir isim pütüklük bolidu, shu isimni uni qobul qilghan kishidin bashqa héchkim bilmeydu». **18** — Tiyatiradiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Közliri yalqunlighan otqa we putliri parqiraraq tuchqa oxshaydighan Xudaning Oghli mundaq deydu: **19** — Séning emelliringni, méhir-muhebbitingni, étiqadingni, ejir-xizmitingni we sewr-taqitingni, shundaqla hazirqi emelliringning awwalqidin éship chüshüwatqanliqinimu bilimen. **20** Lékin, sanga shu bir étirazim barki, özini peyghember dep ativalghan ashu xotun Yizebelge yol qoyuwatisen. U xotun qul-xizmetkarlirimgha telim béríp, ularni jinsiy buzuqluq qilishqa we butqa atap nezir qilin'ghan göshni yéyishke azdurmaqta. **21** Men uninggha towa qilghudek waqit bergenidim, lékin u öz buzuqluqigha towa qilishni xalimaydu. **22** Emdi mana, Men uni [éghir késel] ornigha tashlap yatquzimen we uning bilen

zina qilghanlar qilmishlirigha towa qilmisa, ularnimu éghir azabqa chömdürimen. **23** Uning perzentlirininimu ejellik késel bilen urimen. Shu chaghda, barliq jamaetler niyet-nishanlarni we qelblerni közitip tekshürgüchining Özüm ikenlikimni, shundaqla Méning herbiringlarga qilghan emeliyitinglarga yarisha yanduridighanliqimni bilidu. **24** Lékin, Tiyatiradiki qalghanlarga, yeni bu telimni qobul qilmighanlar (ularning pikri boyiche, Sheytanning atalmish «chongqur sirliri»ni ögenmigenler), yeni silerge shuni éytimenki: Özünglarda bar bolghanni Men kelgüche ching tutunglar. Üstünglarga buningdin bashqa yükni artmaymen. **26** Ghelibe qilghuchilarga, yeni emellirimni axirghiche ching tutqan kishilerge bolsa, ulargha pütkül ellerge hakim bolush hoquqini bérimen. **27** Mana bu Atam Manga bergen hoquqqa oxshash hoquqtur: — «U ularni tömür kaltek bilen padichidek bashqurup, sapal qachilarni urup chaqqandek tarmar qilidu». **28** Men uninggha tang yultuzinimu ata qilimen. **29** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

3 — Sardistiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Xudaning yette Rohi we yette yultuzining Igisi Bolghuchi mundaq deydu: — Séning emelliringni we shundaqla «hayat» dégen nam-abruyungning barliqini, lékin emeliyette ölük ikenlikingni bilimen. **2** Shunga, oyghan, séningde bar bolghan, emma öley dep qalghan [xisletliringni] kücheyt; chünki Xudayim aldida emelliringning tügel emeslikini bildim. **3** Uning üçhün [söz-kalamni] qandaq qobul qilip anglighiningni yadinggha keltürüp, uni ching tutup towa qilghin. Lékin oyghanmisang Men oghridek üstüngke kélimen we sen qaysi saette üstüngge kélidighinimni hergiz bilmeysen. **4** Lékin Sardista öz kiyimlirige dagh tegküzmigen birnechche shexs bar. Ular aq kiyim kiyip Men bilen bille mangidu, chünki ular buninggha layiqtur. **5** Ghelibe qilghuchilar mana shundaq aq kiyimlerni kiyidu. Men ularning namini hayatliq deptiridin hergiz öchürmeymen, belki ularning namini Atam Xudaning we Uning perishtilirining aldida ochuq étirap qilimen. **6** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» **7** — Filadélfiyediki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Muqeddes we Heqiqiy Bolghuchi, shundaqla Dawutning achquchigha ige Bolghuchi, achsam héchkim yapalmaydu, yapsam héchkim achalmaydu dégüchi munu ishlarni deydu:

8 — Séning emelliringni bilimen. Séning bir'az kúchúing bolghach sóz-kalamingha itaet qilghining we namimdin ténip ketmiginging üçhün, aldingda héchkim yapalmaydighan bir ishikni échip qoydum. 9 Mana, Sheytanning sinagogidikilerdin, Yehudiy emes turup ózlrini Yehudiy dep ativalghan yalghanchilarni bolsa shundaq aqiwetke qaldurimenki, ularni kélip séning ayighinggha bash uridighan we Méning séni sóygenlikimni bilidighan qilimen. 10 Sen Méning sewrtaqet yolumdiki sóz-kalamimni saqlap emel qilishing üçhün bu dunyadiki insanlarni sinashqa pütkül yer yüzige chüshidighan wabaliq sinaqning waqit-saiti kelgende séni uningdin saqlap qoghdap qalimen. 11 Men pat arida kélimen. Tajingni héchkimning tartiwalmasliqi üçhün, özüngde bar bolghanni ching tutqin. 12 Ghelibe qilghuchini bolsa, Xudayimning ibadexanisigha tüwrük qilimenki, u u yerdin esla chiqmaydu. Men uning üstige Xudayimning namini, Xudayimning shehirining namini, yeni ershtin — Xudaning yénidin chüshidighan yéngi Yérusalémning namini we Méning yéngi namimni yazimen. 13 Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» 14 — Laodikiyadiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Amin Atalghuchi, yeni Sadiq we Heqiqiy Guwahchi, Xudaning kainitining kélip chiqishining Sewebchisi mundaq deydu: 15 Séning emelliringni bilimenki, sen soghuqmu emes, qiziqmu emes. Men séning ya soghuq, ya qiziq bolushungni xalayttim! 16 Sen ya soghuq ya qiziq emes, belki ilman bolghanliqing üçhün, séni aghzimdin hō qilimen. 17 Sen bay adammen, döletmen boldum, héch nersige hajatmen emesmen déginging bilen özüngning ghérib, bichare, yoqsul, kor we yalingach ikenlikingni bilmigechke, 18 bay bolushung üçhün otta tawlan'ghan altun, yalingachliq nomusluqungning yépilishi üçhün kiygüzülüşingge aq kiyim-kécheq, körüshüing üçhün közliringge sürtüshke tutiyani mendin sétiwélishingni nesihet qilimen. 19 Men kimni söysem, shuning eyibini kórsitip terbiyileyen; shuning üçhün qizghin köyüppiship towa qil. 20 Mana, Men hazir ishik aldida turup, ishikni qéqiwatimen. Eger biri awazimni anglap ishikni achsa, uning yénigha kirimen. Men uning bilen, umu Men bilen bille ghizalinidu. 21 Ghelibe qilghuchini bolsa, Menmu ghelibe qilip, Atamning textide uning bilen birge olturghinimdek, unimu textimde Men bilen birge olturushqa muyeler qilimen. 22 Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

4 Andin men qariwidim, mana, asmanda bir ishik échiqliq turatti. Men tunji qétim anglighan kanay awazigha oxshap kétédighan awaz manga: «Bu yaqqa chiq, sanga bulardin kéyin yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni kórsitey» dédi 2 we derhal men Rohning ilkide boldum; mana, ershte bir text, textte bir zat olturatti. 3 Textte olturghuchining qiyapiti yéshil qashtash we qizil kwartsqa oxshaytti. Textning chörisini zumrettek bir hesen-hüsen orap turatti. 4 Textning etrapida yene yigirme töt text bar idi. Textlerde aq kiyimlar bilen kiyin'gen, bashlirigha altun taj taqalghan yigirme töt aqsaqal olturatti. 5 Texttin chaqmaqlar chéqip, türlük awazlar we güldürmamilar anglinip turatti. Textning aldida yalqunlap turghan yette mesh'el köyüp turatti; bular Xudaning yette Rohi idi. 6 Textning aldi xuddi xrustaldek parqirap turidighan, süzük eynek déngizdek idi. Textning otturisida we textning chöriside, aldi we keyni közler bilen tolghan töt hayat mexluq turatti. 7 Birinchi mexluq shirgha, ikkinchi mexluq buqigha oxshaytti. Üchinchi mexluqning yüzi ademning chirayigha oxshaytti. Tötinchi mexluq perwaz qiliwatqan bürkütke oxshaytti. 8 Töt hayat mexluqning herbirining altidin qaniti bar idi; ularning pütün bedinining chörisi hetta ich teripimu közler bilen tolghanidi; ular kéche-kündüz toxtimay: — «Muqeddes, muqeddes, muqeddestur, Bar bolghan, hazir mu bar hem kelgüsidimu Bolghuchi, Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda!» — déyishetti. 9 Hayat mexluqlar textte olturghan ebedil'ebed hayat Bolghuchini ulughlap, Uninggha hörmetshewket we teshekkür izhar qilghinida, (aiōn g165) 10 yigirme töt aqsaqal textte olturghuchining ayighigha yiqilip ebedil'ebed hayat Bolghuchigha bash qoyup sejde qilatti, tajlirini textning aldigha tashlap qoyup, mundaq déyishetti: — (aiōn g165) 11 «Sen, i Perwerdigarimiz we Xudayimiz, Shan-sherep, hörmetshöhret we qudretke layiq tursen. Chünki Özüing hemmini yaratting, Ularning hemmisi iradeng bilen mewjut idi we yaritildi!»

5 Andin textte olturghuchining ong qolida ich we tash teripige xet pütülgen we yette möhür bilen péchetlen'gen bir oram yazmini kördüm. 2 Yuqiri awaz bilen: «Oram yazmini échip, péchetlerni yéshishke kim layiq tur?» dep towlighan qawul bir perishtinimu kördüm. 3 Lékin ne ershte ne yer yüzide ne yer astida oram yazmini achalaydighan

yaki ichige qariyalaydighan héchkim chiqmide. 4 Oram yazmini échishqa yaki ichige qarashqa layiq birersi tépilmighachqa, qattiq yighliwettim. 5 Andin aqsaqallardin biri manga: — Yighlima! Qara, Yehuda qebilisidin bolghan shir — Dawutning yiltizi Bolghuchi ghelibe qildi; shunga oram yazmini we uning yette péchetini échishqa U qadir, — dédi. 6 Andin qarizam, text bilen töt hayat mexluqning ariliqida, aqsaqallar otturisida bir Qoza öre turatti. U yéngila boghuzlan'ghandek qilatti; Uning yette münggüzi we yette közi bolup, bu közler Xudaning pütkül yer yüzige ewetken yette Rohi idi. 7 Qoza bérip, textte olturghuchining ong qolidin oram yazmini aldi. 8 Yazmini alghanda, töt hayat mexluq we yigirme töt aqsaqal qozining ayighigha yiqildi; ularning herbirining chiltari we xushbuy bilen tolghan altun chiniliri bar idi (bu xushbuy muqeddes bendilerning dualiri idi). 9 Ular yéngi bir küy éytishti: — «Oram yazmini élishqa, We péchetlerni échishqa layiqsen; Chünki boghuzlanding We her qebilidin, her tildin, Her millettin, her eldin bolghan insanlarni Öz qéning bedili bilen sétiwélip, Xudagha mensup qilding. 10 Ularni Xudayimiz üçün bir padishahliqqa uyushturup, Kahinlar qilding. Ular yer yüzide höküm süridu». 11 Andin kördüm we mana, textning, hayat mexluqlarning we aqsaqallarning etrapida nurgunlighan perishtilerning awazini anglidim. Ularning sani tümen ming-tümen ming, milyon-milyon idi. 12 Ular yuqiri awaz bilen: — «Boghuzlan'ghan qoza qudret, dölet, danalig, küch-quwwet, hörmet, shan-sherep We medhiyige layiqtur» déyishetti. 13 Andin men ersh, yer yüzi, yer asti we déngizdiki herbir mexluq we ularning ichide bar bolghanlarning hemmisining: — «Textte Olturghuchigha we Qozigha Medhiye, hörmet, shan-sherep we hoquq-qudret Ebedil'ebedgiche mensup bolghay!» déginini anglidim. (aiön g165) 14 Töt hayat mexluq «Amin!» dep jawab qayturatti, aqsaqallar yerge yiqilip sejde qilatti.

6 Andin Qoza yette péchetning birini achqanda, men qarap turdum. Töt hayat mexluqtin birining güldürmamidek awaz bilen: «Kel!» déginini anglidim. 2 Kördümki, mana bir aq at keldi! Atqa min'güchining qolida bir oq-ya bar idi; uninggha bir taj béridi. U ghelibe qilghuchi süpitide zeper quchush üçün jengge atlandi. 3 Qoza ikkinchi péchetni achqanda, ikkinchi hayat mexluqning: «Kel!» déginini anglidim.

4 Yene bir at otturigha chiqtı, uning renggi qipqizil idi. Atqa min'güchige yer yüzidiki tinchliqni élip kétish we insanlarni özara qirghinchiliqqa selish hoquqi béridi. Uninggha yene chong bir qilich béridi. 5 Qoza üçinchi péchetni achqanda, üçinchi hayat mexluqning: «Kel!» déginini anglidim. Men kördümki, mana bir qara at keldi. Atqa min'güchining qolida bir taraza bar idi. 6 Töt hayat mexluqning arisidin: — «Bir tawaq bughday bir dinarius pulgha, Üch tawaq arpa bir dinarius pulgha sétiledi. Emma zeytun yéghigha we sharabqa zerer yetküzmigin!» — dégendek bir awazni anglidim. 7 Qoza tötinchi péchetni achqanda, tötinchi hayat mexluqning: «Kel!» dégen awazini anglidim. 8 Kördümki, mana bir tatirang atni kördüm. Atqa min'güchining ismi «Ölüm» idi. Uning keynidin tehtisara egiship kéliwatatti. Ulargha yer yüzining töttin birige hökümranliq qilip, qilich, acharchiliq, waba we yer yüzidiki yirtquch haywanlar arqiliq ademni öltürüş hoquqi béridi. (Hadēs g86) 9 Qoza beshinchi péchetni achqanda, Xudaning söz-kalami üçün we izchil guwahliq bergenliki wejedin öltürülenlerning janlirini qurban'gahning tégide kördüm. 10 Ular qattiq awaz bilen nida seliship: — Ey hakimmutleq Igimiz, muqeddes we heqiqiy Bolghuchi! Sen qachan'ghiche yer yüzide turuwatqanlarni soraq qilmay, ulardin qénimizning intiqamini almaysen? — déyishetti. 11 Ularning herbirige birdin aq ton béridi. Ulargha, özünglarga oxshash öltürülidighan qul-buraderliringlar hem qérindashliringlarning sani toshquche azghine waqit aram élishinglar kérek, dep éytildi. 12 Andin men Qoza altinchi péchetni achqinida kördümki, mana dehshetlik bir yer tewresh yüz berdi, quyash beeyni qara yungdin toqulghan bözdek qapqara renge, tolun ay bolsa qanning renggige kirdi. 13 Enjür derixining qattiq boranda silkinishidin enjür ghoriliri yerge tökülgenek, asmandiki yultuzlarmu yer yüzige töküldi. 14 Asman xuddi oram yazmining türülginidek ghayib boldi, herbir tagh we aral ornidin yökeldi; 15 hemde dunyadiki padishahlar, mötiwerler, serdarlar, baylar, küchlükler, qullar we hörnlerning hemmisi öngkürlerge we taghlarning kamarlirigha yoshurundi. 16 Ular taghlargha we qoram tashlargha mundaq dep jar saldi: — «Üstimizge chüshünglar! Bizni textte Olturghuchining siymasidin hem Qozining ghezipidin yoshurunglar we saqlanglar! 17 Chünki Ularning dehshetlik ghezep küni keldi, emdi kim put tirep turalisun?!».

7 Uningdin kéyin men kördümki, töt perishte yer yuzining töt bulungida turatti. Ular herqandaq shamalning quruqluq, déngiz hem del-derexlerge urulmasliqi üçün yer yuzining töt teripidin chiqidighan shamalni tizginlep turatti. **2** Men hayat Xudaning möhürini alghan, kün chiqishtin kötürüwatqan bashqa bir perishtini kördüm. U qattiq awaz bilen quruqluq we déngizlarni weyran qilish hoquqi béirilgen ashu töt perishtige: **3** «Biz Xudaning qul-xizmetkarlirining péshanisige möhür basquche, quruqluq, déngiz we del-derexlerni weyran qilmanglar!» dep towliidi. **4** Men möhürülen'genlerning sanini anglidim — Israillarning herqaysi qebililiridin bir yüz qiriq töt ming kishi, yeni: — **5** Yehuda qebilisidin on ikki ming kishi, Ruben qebilisidin on ikki ming kishi, Gad qebilisidin on ikki ming kishi, **6** Ashir qebilisidin on ikki ming kishi, Naftali qebilisidin on ikki ming kishi, Manasseh qebilisidin on ikki ming kishi, **7** Shiméon qebilisidin on ikki ming kishi, Lawiy qebilisidin on ikki ming kishi, Issakar qebilisidin on ikki ming kishi, **8** Zebulun qebilisidin on ikki ming kishi, Yüsüp qebilisidin on ikki ming kishi, Binyamin qebilisidin on ikki ming kishi möhürülen'genidi. **9** Bu ishlaridin kéyin kördümki, mana her el, her qebile, her millettin bolghan, herxil tillarda sözlshidighan san-sanaqsiz zor bir top xalayıq textning we Qozining aldida turatti; ularning hemmisige aq ton kiydürülgen bolup, qollirida xorma shaxliri tutqanidi. **10** Ular yuqiri awaz bilen: — «Nijat textte olturghuchi Xudayimizgha we Qozigha mensup bolghay!» dep warqirishatti. **11** Barliq perishtiler textning, aqsaqallarning we töt hayat mexluqning etrapigha olashqanidi. Ular textning aldida yiqilip, Xudagha sejde qilip mundaq déyishetti: — **12** «Amin! Hemd-medhiye, shan-sherep, Danaliq we teshekkür, Hörmét we küch-qudret Xudayimizgha ebedil'ebedgiche mensup bolghay, amin!» (aïñ g165) **13** Emdi aqsaqallardin biri mendin: — Bu aq ton kiydürülgen kishiler kim bolidu, qeyerdin keldi? — dep soridi. **14** — Teqsir, bu özlirige melumdur, — dédim. U manga: — Bular dehshetlik azab-oqubetni béshidin ötküzüp kelgenler. Ular tonlirini Qozining qénida yuyup ap'aq qilghan. **15** Shunga ular Xudaning textining aldida turup, ibadexanisida kéche-kündüz Uning xizmitide bolidu; textte Olturghuchi bolsa ularning üstige chédirini sayiwen qilidu. **16** Ular yene héch ach qalmaydu, héch ussimaydu, ulargha ne

aptap, ne pizhighirim issiq héch urmaydu. **17** Chünki ularni textning otturisdiki Qoza baqidu we hayatliq süyi bulaqlirigha élip baridu; we Xuda ularning herbir köz yéshini sürtidu, — dédi.

8 Qoza yettinchi péchetni achqanda, ershte yérim saetche jimjitliq höküm sürdi. **2** Andin Xudaning aldida turidighan yette perishtini kördüm. Ulargha yette kanay béridi. **3** Altun xushbuydan tutqan yene bir perishte kélip, xushbuygahning aldida turdi. Barliq muqeddes bendilerning dualiri bilen birlikte textning aldidiki altun xushbuygah üstide [Xudagha] atap sunushqa uninggha köp xushbuy béridi. **4** We xushbuyning tütünliri muqeddes bendilerning dualiri bilen bille perishtining qolidin Xudaning aldigha kötürüldi. **5** Andin perishte xushbuydanni qoligha élip, uni qurban'gahdiki ot bilen toldurup, yer yüzige atti; shuning bilen türlük awazlar, güldürmamilar anglandi, chaqmaqlar chéqildi we bir yer tewresh boldi. **6** Andin qollirigha birdin kanay tutqan yette perishte kanaylirini chélishqa hazirlandi. **7** Birinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen möldür we ot qan arilash peyda bolup yer yüzige tashlandi, zéminning üçtin biri köydürüldi, del-derexlerning üçtin biri köydürüldi we pütkül yéshil ot-chöpler köydürüldi. **8** Ikkinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen goyaki lawuldap köyüwatqan yoghan bir taghdek ghayet zor [bir jisim] déngizgha tashlandi. Déngizning üçtin biri qan'gha aylandi **9** we déngizdiki janiwarlarning üçtin biri öldi; kémilerning üçtin biri weyran boldi. **10** Üchinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen asmandin mesh'eldek yalqunlap yan'ghan chong bir yultuz chüshti; u deryalarning üçtin birining we bulaqlarning suliri üstige chüshti. **11** Yultuzning ismi «Kekre» idi. Sularning üçtin biri kekrdek bolup ketti, sular achchiq bolup ketkechke nurghun adem sudin öldi. **12** Tötinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen quyashning üçtin biri, ayning üçtin biri we yultuzlarning üçtin biri uruldi. Netijide, quyash, ay we yultuzlarning yoruqluqining üçtin biri qarangghulashti, kündüzning üçtin biride yoruqluq yoqaldi, kéchining üçtin biridimu shundaq boldi. **13** Yene kördümki, asmanning otturisida uchup kétiwatqan bir bürkütning qattiq awaz bilen: — «Kanayni chélishqa temshelgen qalghan üç perishtining kanay awazliri anglansa yer yüzide turuwatqanlarning haligha way, way, way!» déginini anglidim.

9 Beshinchi perishte kaniyini chaldi; men asmandin yerge chüshüp ketken bir yultuzni kördüm. Tégi yoq hanggha baridighan quduqning achquchi uninggha béridi, (Abyssos g12) **2** U tégi yoq hangning quduqini achi. Quduqtin yoghan xumdaning isidek tütün örlep chiqti. Hangning quduqining tütüidin quyash we kökni qaranghuluq basti. (Abyssos g12) **3** Tütüning ichidin yer yüzige chéketke yaghdı. Ulargha yer yüzidiki chayanlardek chéqish küchi béirilgenidi. **4** Ulargha yer yüzidiki ot-chöplerge we herqandaq ösümlük yaki del-derexlerge zerer yetküzmenglar, peqet péshaniside Xudaning möhüri bolmighan ademlergila zerer qilinglar, dep éytildi. **5** Ulargha ademlerni öltürüşke emes, belki besh ayghiche qiynashqa yol qoyuldi; ular yetküzidighan azab ademni chayan chaqqandikidek azab idi. **6** Shu künlérde, insanlar ölümni izdeydu, lékin tapalmaydu; ölümni séghinidu, lékin ölüm ulardin qachidu. **7** Chéketkilerning qiyapiti xuddi jengge hazirlan'ghan atlargha oxshaytti. Bashlirida bolsa altun tajqa oxshaydighan bir nerse bolup, chirayi ademingkige oxshaytti. **8** Chachliri ayallarning chéchigha, chishliri shirning chishigha oxshaytti. **9** Ularning kökrikidiki sawuti tömür sawutlarga oxshaytti; qanatlırining awazi jengge atlan'ghan nurgun at-harwilarning awazigha oxshaytti. **10** Chayanlarningkige oxshash quyruqliri we neshterliri bar idi. Ademni besh ay azabqa salidighan küch bolsa quyruqlirida idi. **11** Ularni idare qilidighan padishahi, yeni tégi yoq hangning perishtisi bar idi. Uning ibranıyche ismi Awaddon; grékche ismi Apoliyon idi. (Abyssos g12) **12** Birinchi «way» ötüp ketti. Mana, buningdin kéyin yene ikki «way» kélidu. **13** Altinchi perishte kaniyini chaldi; men Xudaning aldidiki altun qurban'gahning töt münggüzidin chiqqan bir awazni anglidim, bu awaz kanayni tutqan altinchi perishtige: — Chong Efrat deryasining yénida baghlaqliq töt perishtini boshat, dédi. **15** Del shu saet, shu kün, shu ay, shu yıl üçün hazirlap qoyulghan bu töt perishte insanlarning üçtin birini halak qilish üçün baghlaqtin boshitildi. **16** Bularning atliq leshkerler qoshunining sani ikki yüz milyon idi. Ularning sanining jakarlan'ghanlıqini anglidim. **17** Ghayibane körünüshte közümge körün'gen at we üstige min'genler mana mundaq idi: atliqlarning kökrikidiki sawuti choghdek qizil, kök yaquttekk kök we günggürttekk sériq idi. Atlarning bashliri

shirning béshidek idi; ularning éghizliridin ot, tütün we günggürt chiqip turatti. **18** Bu üç baladin, yeni atlarning aghzidin chiqqan ot we tütün we gün'gürttin insanlarning üçtin biri öltürüldi. **19** Chünki atlarning küchi éghizlirida we quyruqlirida idi; ularning quyruqlirining yılanlarga oxshash béshi bolup, bular bilen ademni zeximlendüretti. **20** Qalghan insanlar, yeni bu balayı'apetlerdin öltürülmey qalghanlar öz qollirining emellirige towa qilmidi, yeni jinlarga, körelmes, angliyalmas we mangalmas altun, kümüş, tuch we yaghach butlarga choqunushtin waz kechmidi. **21** Ular qatilliq, séhirgerlik, jinsiy buzuqluq we oghrılıqlirighimu towa qilmidi.

10 Andin kéyin, ershtin chüshüwatqan yene bir küchlük perishtini kördüm. U bir parche bulut bilen yépin'ghan bolup, béshining üstide bir hesenhüsen bar idi. Chirayi quyashqa, putliri ot tüwrükke oxshaytti; **2** qolida bir kichik échiqliq oram yazma bar idi. U ong putini déngiz üstige, sol putini quruqluqqa qoyup turup, **3** shirning hörkirishige oxshash qattiq awaz bilen warqiridi. U warqirighanda, yette güldürmama öz awazlırini anglitip söz qildi. **4** Yette güldürmama söz qilghanda, dégenlırini xatiriliwalmaqchi bolup turattim. Biraq asmandin: — «Yette güldürmamining éytqanlırini möhürlep, ularni xatirilime» dégen awazni anglidim. **5** Déngiz hem quruqluqning üstide turghan, men körgen u perishte ong qolini asman'gha kötürüp, **6** asmanlar hem ularda bolghanlarning hemmisini, yer-zémin hem uningda bolghanlarning hemmisini, déngiz hem uningda bolghan hemmisini Yaratquchi, yeni ebedil'ebedgiche hayat Yashighuchi bilen qesem qilip: — Waqit yene keynige sürülmeydu; (aiōn g165) **7** belki yettinchi perishte kanay chélish aldida, yeni awazi anglinish aldidiki künlérde, Xudaning Öz qul-xizmetkarlıri bolghan peyghemberlerge xush xewirini yetküzginidek Uning siri tügellinip, emelge ashıdu, — dédi. **8** Men asmandin anglighan awaz manga yene sözlep: — Bérip, déngiz hem quruqluqning üstide turghan perishtining qolidiki échiqliq oram yazmini alghin, dédi. **9** Men bérip, perishtining kichik oram yazmini manga bérishini soridim. U manga: — Buni élip ye! Ashqaziningni zerdab qilidu, biraq aghzing heseldekk tatliq bolıdu, dédi. **10** Men shuning bilen kichik oram yazmini perishtining qolidin élip yédim; derweqe aghzimgha heseldekk tatliq tétidi, lékin yégendin kéyin ashqazim zördab boldi. **11**

Shuning bilan manga: — Sen köp milletler, eller we her xil tillarda sözlshidighanlar we padishahlar toghrisidiki wehiy-bésharetlerni yene jakarlshing lazim, déyildi.

11 Manga ölchigüch hasidek bir qomush bérilip, mundaq déyildi: «Barghin, Xudaning ibadetxanisi, qurban'gahi we u yerde ibadet qiliwatqanlarni ölchigin. **2** Lékin ibadetxanining tashqiriqi hoylisini ölchimey qoy, chünki u yer yat taipilerge béridi, shuning bilen muqeddes sheher qiriq ikki ay depsende qilinidu. **3** Men ikki guwahchimgha qudret bérimen, shuning bilen ular böz kiyim kiyip, wehiy-bésharetlerni bir ming ikki yüz atmish kün yetküzidu» **4** (bular yer-zémninning Rebbi aldida turghan ikki tüp zeytun derixi we ikki chiraghdandur). **5** Birersi ularni zeximlendürmekchi bolsa, éghizliridin ot pürkülüp chiqip, düshmenlirini yep tügitidu. Ularni zeximlendürmekchi bolghanlar mana shundaq öltürüldü. **6** Ular bésharet-wehiyni yetküzgen künlerde yamghur yaghdurmasliqqa asmanni étiwétish qudritike ige; sularni qan'gha aylandurush we herxil bala-waba bilen yer-zéminni xalighan waqitta urush qudritigimu ige. **7** Ularning guwahliq wezipisi ayaghlshishi bilen, tégi yoq hangdin chiqidighan diwe ular bilen élishidu we ularni yéngip öltüridu. (Abyssos g12) **8** Jesetliri rohiy jehettin Sodom we Misir dep atilidighan shu katta sheherning ghol kochisida yatidu; shu yerde ularning Rebbimu kréstlen'genidi. **9** Her millettin, her qebilidin we her xil tilda sözlshidighanlardin, her eldin bolghan ademler ularning jesetlirige üç yérim kün tikilip qaraydu we jesetlerning yerlikke qoyulushigha yol qoymaydu. **10** Yer yüzide turuwatqanlar ularning bu halidin xushallinip, tebrikliшип, bir-birige hediyelewetishidu; chünki bu ikki peyghember yer yüzidikilerni qiynaytti. **11** Lékin üç yérim kündin kéyin, Xudadin kelgen hayatliq nepisi ikkiylen'ge kirdi, ular ornidin put tirep turdi; ulargha qarawatqanlarning üstige chong bir qorqunch chüshtti. **12** Andin ular ikkeylen'ge ershtin kelgen: — «Bu yaqqa chiq!» dégen yuqiri bir awazni anglidi; shuning bilen ular düshmenlirining köz aldida bir bulut ichide asman'gha kötürüldi. **13** Del shu saet ichide shiddetlik yer tewresh yüz berdi, sheherning ondin biri gumran bolup, yette ming kishi halak boldi. Qalghanliri dekke-dükkiye chömüp, ershtiki Xudani ulughlashti. **14** Ikkinchi

«way» ötüp ketti; mana, üçinchi «way» kélshke az qaldi. **15** Andin yettinchi perishte kaniyini chaldi; ershte yuqiri awazlar anglinip mundaq déyildi: — «Dunyaning padishahliqi Perwerdigarimiz We uning Mesihining padishahliqi boldi, U ebedil'ebedgiche höküm süridu». (aiñ g165) **16** Xudaning aldida öz textliride olturghan yigirme töt aqsaqal yerge yiqilip bash qoyup, Xudagha sejde qilip mundaq déyishti: — **17** «Shükürler éytimiz sanga, I bar Bolghuchi we bar bolghan Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Chünki ulugh qudritingni qolunggha élip, Hökümüngni yürüzüshke bashliding. **18** Eller ghezeplen'genidi, Emdi Séning gheziping yétip keldi! Ölgenlerni soraq qilish, Qul-xizmetkarliring bolghan peyghemberlerni, Muqeddes bendilerni, Töwen yaki katta bolsun namingdin qorqqanlarni in'amigha ige qilish, Yer yüzini halak qilghanlarni halak qilish waqti keldi». **19** Andin Xudaning ershtiki ibadetxanisi échildi we uning ehde sanduqi ibadetxanida köründi; chaqmaqlar, türlük awazlar, güldürmamilar, yer tewresh we dehshetlik möldür boldi.

12 U chaghda, ershte ajayip bir karamet peyda boldi — u quyashni yépinchaqlighan, putlirining astida ay, béshida on ikki yultuzluq taj bar bir ayal idi. **2** U hamilidar bolup, tolghaq yep tughush azabida dad-peryad kötürdi. **3** Andin ershte yene bir alamet köründi — mana, yette bashliq, on münggüzlük, yette béshida yette taj bar bolghan chong bir qizil ejdiha turatti. **4** U quyruqi bilen asmandiki yultuzlarning üçtin birini süpürüp, ularni yer yüzige chörüwetti. Ejdiha tughay dep qalghan ayal yenggigen haman uning balisini yalmap yutuwetmekchi bolup uning aldida turdi. **5** Ayal bir bala, yeni pütün ellerni tömür hasisi bilen padichidek baqidighan bir oghul tughdi. Bala bolsa Xudaning we Uning textining aldigha ghachchide élip chiqildi. **6** Ayal chölge qachti; u yerde uning 1260 kün béqilishi üçhün uninggha Xuda teripidin hazirlap qoyulghan bir jay bar idi. **7** Andin ershte jeng boldi. [Bash perishte] Mikail we uning perishtiliri ejdiha bilen jeng qilghili turdi; ejdihamu öz perishtiliri bilen ulargha étildi. **8** Lékin u üstünlük qazinalmidi, uninggha we perishtilirige ershte turushqa orun qalmidi. **9** Shuning bilen zor ejdiha, yeni Iblis we Sheytan dep atalghan, pütün jahanni azdurghuchi héliqi qedimiy yilan yer yüzige tashlandi. Uning perishtilirimu uning bilen teng tashlandi. **10** Andin men ershte yuqiri bir awazning mundaq dégenlikini

anglidim: — «Keldi Xudayimizning nijatliqi, qudriti, padishahliqi we Uning Mesihining hoquqi! Chünki qérindashlirimizning üstidin Xudayimizning aldida kéche-kündüz shikayet qilip turghan shikayet qilghuchi ershtin tashliwétildi; **11** qérindashlar uning üstidin Qozining qéni we ularning guwahliq sözi bilen ghalib keldi; Ular hetta ölümnü közige ilmay öz jénini eziz körmidi. **12** Shuning üçhün, shadlininglar, ey ershler we ularda turuwatqalar! Lékin halinglarga way, ey yer we déngizlar! Chünki Iblis üstünlargha chüshsti; Waqtining az qalghanliqini bilgech, Ghezep-qehri bilen keldi!». **13** Ejdiha özining yer yüzige tashlan'ghanliqini körüp, oghul balini tughqan ayalni qoghlashqa bashlidi. **14** Ayalning yilanning yüzidin daldilinishi, chölde özi [üchün hazirlan'ghan] makanigha bérripbir mezigil, ikki mezigil we yérim mezigil béqilsun dep shu yerge uchup kétishi üçhün, uninggha yoghan bir bürkütning ikki qaniti bérildi. **15** Andin yilan ayalning arqisidin aghzi bilen deryadek su pürküp, uni sel bilen éqitip yoqatmaqchi boldi. **16** Lékin zémin ayalgha yardem qilip, aghzini échip, ejdiha aghzidin pürküp chiqarghan deryani yutuwetti. **17** Buning bilen ejdihaning ayalgha qattiq ghezipi kélip, uning qalghan nesli, yeni Xudaning emrlirige emel qilip, Eysaning guwahliqini tutqan perzentliri bilen jeng qilghili ketti; u déngiz sahili üstide turatti.

13 Andin, déngizdin on münggüzlik, yette bashliq bir diwining chiqawatqanliqini kördüm. Uning herbir münggüzide birdin taj bar idi, herbir béshida kupurluq namliri yéziqliq idi. **2** Men körgen bu diwe yilpizgha oxshaytti, putliri éyiqning putlirigha, aghzi bolsa shirning aghzigha oxshaytti. Ejdiha uninggha öz qudriti, texti we zor hoquqini berdi. **3** Diwining bashliridin biri ejellik yarilan'ghandek turatti. Lékin, bu ejellik yara saqayghanidi. Pütkül dunya diwige heyranuhes bolup uninggha [egeshti]. **4** Ejdiha diwige [selteneklik] hoquq bergechke ular ejdihagha choqunushti. Ular yene diwigimu choqunup: — Diwining tengdishi barmu? Uning bilen kimmu élishalisun? — dédi. **5** Diwige tekebburluq we kupurluq qilidighan éghiz bérildi; uninggha qiriq ikki ay ish körüshke hoquq bérildi. **6** U Xudagha kupurluq qilghili — Uning namigha we Uning dergahigha, shundaqla ershni makan qilghanlarga kupurluq qilghili aghzini achi. **7** Uning muqeddes bendilerge qarshi jeng qilip, ularning üstidin ghalib kélishige

yol qoyuldi; her qebile, her millet, her xil tilda sözlisidighan ellerge hökümraniq qilish hoquqi uninggha bérildi. **8** Yer yüzidikilerning hemmisi — alem apiride bolghandin buyan boghuzlinip bolghan Qozining hayatliq deptirige nami yézilmighanlar bolsa, uninggha sejde qilidu. **9** Quliqi barlar, buni anglisun! **10** ««Tutqun bolidu» dep békitilgenler choqum tutqun bolidu, «qilichlinidu» dep békitilgenler choqum qilichlinip ölidu». Muqeddes bendilirining sewri-taqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu. **11** Men yerdin chiqawatqan yene bir diwini kördüm. Uning qoziningkidek kichik ikki münggüzi bar idi, lékin awazi ejdihaningkidek chiqatti. **12** U awwalqi diwige wakaliten uning pütün hoquqini yürgüzüp, yer yüzini we uningda turuwatqanlarni ejellik yarisi saqayghan awwalqi diwige choqunduridu. **13** U zor möjizilik alametlerni körsitetti, hetta kishilerning köz aldida asmandin yer yüzige ot yaghduratti. **14** U awwalqi diwige wakaliten körsitishke hoquqlandurulghan alametler bilen yer yüzide turuwatqanlarni azdurup, ulargha «qilich bilen yarilan'ghan, lékin tirik qalghan» dégen awwalqi diwige atap bir but-heykel yasap tikleshni tapilidi. **15** Diwining but-heykilige nepes kirgüzüp, uninggha uni sözliyeleydighan qilish we uninggha choqunmighanlarning hemmisini öltürgüzüsh qudriti bérildi. **16** U töwen we katta, bay we kembeghel, hör we qullarning hemmisini ong qoli yaki péshanisige tamgha basturushqa mejburlidi. **17** U yene bu tamgha, yeni diwining nami yaki uning namidiki reqem bésilghanlardin bashqa héchkim bir nerse sétiwalalmaydu yaki satalmaydu, dep békitti. **18** Mana bu yerde hékmet bar. Eqil-parasiti barliki kishiler diwining reqimini hésablap baqsun; chünki bu reqem bir ademning reqimi bolidu. Uning reqimi 666dur.

14 Andin men kördümki, mana, Qoza Zion téghi üstide turatti. Uning yénida péshanisige Öz nami we Atisining nami yézilghan bir yüz qiriq töt ming kishi bar idi. **2** Asmandin xuddi [sharqirap éqawatqan] nurghun sularning awazidek we qattiq güldürmaming awazidek bir awazni anglidim. Men anglighan awaz yene chiltarchilar chiltarlarni chalghan awazgha oxshaytti; **3** héliqi kishiler textning, töt hayat mexluqning we aqsaqallarning aldida yéngi bir küyni éytishti. Bu küyni [gunahlirining] bedili tölinip bu dunyadin azad qilin'ghan kishilerdin bir yüz qiriq töt mingdin bashqa héchkim öginelmeytti.

4 Ular ayallar teripidin gunahta bulghanmighan, chünki ular pak ademlerdur. Qoza nege barsa, ularmu Uninggha egiship shu yerge baridu. Ular bedel bilen insanlar arisidin Xudagha we Qozigha hosulning tunji méwisidek bolush üçün sétiwélin'ghan. 5 Ular eyibsiz bolup, aghzidin héch yalghan söz chiqmaydu. 6 Andin men asmanning otturisida uchup yürgen bashqa bir perishtini kördüm. Uninggha yer yüzide turuwatqanlarga, yeni herbir el, qebile, her xil tilda sözlshidighanlar, her milletlerge élip yetküzüshi üçün menggülük xush xewer tapshuruldi. (aiōnios g166) 7 U yuqiri awaz bilen: — Xudadin qorqunglar, Uni ulughlanglar! Chünki Uning sot qilish saiti yétip keldi; asmanni, zéminni, déngizni we su bulaqlirini Yaratquchigha sejde qilinglar! — deytti. 8 Uning keynidin ikkinchi perishte kélip mundaq dédi: «Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi, u öz zina-buzuqluqining sewdaliq sharabini pütkül ellerge ichküzgen». 9 Aldinqi ikki perishtining keynidin yene bir perishte, yeni üçinchi perishte yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — «Kimdikim diwige we uning but-heykilige choqunsa, uning tamghisini péshanisige yaki qoligha qobul qilsa, 10 Xudaning qehrining ebjesh qilinmighan sap sharabini Uning ghezipi bilen tolghan qedehte ichidu. U muqeddes perishtilerning we Qozining aldida ot we günggürtte qiynilidu. 11 Ularning qiynilishliridin chiqqan istütekler ebedil'ebed purqirap turidu; diwige we uning but-heykilige choqun'ghanlar yaki uning namining tamghisini qobul qilghanlarga kéche-kündüz aramliq bolmaydu». (aiōn g165) 12 Muqeddes bendilirining sewri-taqqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu. 13 Men yene asmanda mundaq bir awazni anglidim: — «Bu sözni yaz: «Buningdin kéyin Rebde wapát bolup ölgenler bextliktur! — Durus, deydu Roh, — ular hazir öz ishliridin toxtap aram alalaydu. Chünki qilghan emelliri ulargha egiship kélidu»». 14 Men kördümki, mana bir parche aq bulut, bulutning üstide béshigha altun taj kiygen, qolida ötkür bir orghaq tutqan Insan'oghligha oxshaydighan birsi olturatti. 15 Ibadetxanidin bashqa bir perishte chiqip, bulutning üstide Olturghuchigha yuqiri awaz bilen: — Orghiqingni sal we orushqa bashla! Chünki orma waqti keldi, yer yüzidiki ziraetler piship yétildi, dédi. 16 Bulut üstide Olturghuchi orghiqini yer yüzige saldi we yer yüzidiki ziraetler oruldi. 17 Ershte bolghan ibadetxanidin yene bir perishte chiqti.

Uningmu ötkür bir orghiqi bar idi. 18 Arqidinla, otni bashquridighan yene bir perishte qurban'gahdin chiqip, ötkür orghaq tutqan perishtige yuqiri awaz bilen: — Ötkür orghiqingni sélip, yer yüzidiki üzüm télining sapaqlirini yighiwal, chünki üzümliri piship yétildi, — dédi. 19 Buning bilen perishte orghiqini yer yüzige saldi we yerdiki üzüm télining méwilirini yighip, Xudaning qehrining chong sharab kölkikige tashlidi. 20 Sheherning sirtidiki sharab kölkikidiki üzümder dessilip, sherbetliri qan bolup, atning tizginige chiqidighan égzilikte üç yüz chaqirim yiraqliqqa aqti.

15 Asmanda zor hem karametlik yene bir alametni, yeni axirqi yette balayi'apetni tutup turghan yette perishtini kördüm (axirqi balayi'apet déyilishitiki seweb, Xudaning ghezipi bular bilen axirlishidu). 2 Men yene ot arilash eynek déngizidek bir körünüşni hem eynek déngizning üstide turghan, diwe we uning but-heykili we namining reqimi üstidin ghalib kelgenlerni kördüm. Ularning qollirida Xuda bergen chiltarlar bolup, 3 ular Xudaning qul-xizmetkari bolghan Musaning küyini hem Qozining küyini éytishatti: — «Ulugh we karamet Séning qilghanliring, I Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Yolliring adil we heqtur, I pütkül ellerning Padishahi! 4 I Perwerdigar, kim Sendin qorqmaydighan, Namingni ulughlimaydighan bolalisun? Chünki birdinbir muqeddes Özüngdursen; Barliq eller aldinggha kélidu, Sanga sejde qilidu; Chünki heqqaniy qilghanliring ashkare boldi». 5 Bu ishlardin kéyin, men kördümki, mana ershtiki ibadetxana, yeni höküm-guwahliq chédiri échildi! 6 Yette balayi'apetni öz ilkide tutqan yette perishte pakiz, parqirap turidighan libas kiygen, köksige altun kemer baghligghan halda ibadetxanidin chiqti. 7 Töt hayat mexluqning biri yette perishtige ebedil'ebed yashaydighan Xudaning qehri bilen tolghan yette altun chinini berdi. (aiōn g165) 8 Ibadetxana Xudaning shan-sheripi we qudritudin tütün bilen liq toldi. Yette perishtining yette balayi'apiti ayaghlashmighuche, héchkim ibadetxanigha kirelmidi.

16 Shuningdin kéyin, ibadetxanidin kötürülgen yuqiri bir awazning yette perishtige: «Béringlar, Xudaning qehri tolghan yette chinini yer yüzige tökünglar!» dégenlikini anglidim. 2 Birinchisi bérip chénidikini yer-zémin'gha tökti. Buning bilen

diwining tamghisi bésilghan we uning but-heykilige choqun'ghanlarda birxil yirginchlik hem azabliq chaqa-jaharet peyda boldi. **3** Ikkinchisi chinidikini dengizgha tökti; dengiz süyi ölükning qénigha oxshash qan'gha aylandi we ichidiki pütün janliqlar öldi. **4** Üchinchisi chinidikini derya we bulaqlarning sulirigha tökti; ularning süyimu qan'gha aylandi. **5** Andin men sularning perishtisining mundaq dégenlikini anglidim: — «Mushundaq hökümlerni chiqirishingda adil bolghansen, i hazir bar Bolghuchi, bar bolghan Muqeddes Bolghuchi! **6** Mushu ademler muqeddes bendiler we peyghemberlarning qénini tökkenliki wejedin, Sen ulargha ichkili qan berding. Ular shuninggha layiqtur». **7** Andin qurban'gahning jawaben: — «Shundaq, i Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Hökümliring heq we adildur» — dégenlikini anglidim. **8** Tötinchisi chinidikini quyashning üstige tökti; buning bilen quyashqa insanlarni ot bilen örtigili qudret béridi. **9** Shuning bilen insanlar dehshetlik qiziqta örteldi; biraq ular héch towa qilmidi we bu balayi'apetlerning Igisi bolghan Xudani ulughlashning ornigha Uning namini qarghashti. **10** Beshinchisi chinidikini diwining textige tökti; diwining padishahliqini qarangghuluq basti, kishiler azabtin tillirini chishleshti **11** we aghriq-azabi we chaqa-jarahetlirining destidin ershtiki Xudani kupurluq qilip qarghiship, qilmishlirigha héch towa qilishmidi. **12** Altinchisi chinidikini ulugh Efrat deryasigha tökti; shu haman künchiqishtin kélidighan padishahlarning yolini hazirlashqa deryaning süyi quridi. **13** Andin men ejdihaning, diwining we saxta peyghemberning éghizliridin chiqqan paqigha oxshaydighan üç napak rohni kördüm. **14** Bular möjizilik alametlerni körsitidighan jinlarning rohliri bolup, pütkül yer yüzidiki padishahlarni Hemmige Qadir Xudaning dehshetlik künidiki jengge jem qilishqa ularning yénigha chiqip kétiwatatti **15** («mana, Men oghridek kélimen! Yalingach mangmasliq, nomusi körünmesliki üçün, kiyimlirini ching saqlap, segek turghanlar bextliktur!»). **16** Emdi [napak rohlar] [padishahlarni] ibraniche «Harmagéddon» déyilidighan yerge jem qildi. **17** Yettinchisi chinidikini hawagha tökti; ershtiki ibadetxanidin, texttin yuqiri bir awaz kötürülüp: «Ish tamam boldi!» déyildi. **18** Shuan chaqmaqlar chéqildi, türlük awazlar we güldürmamilar anglandi we dehshetlik bir yer tewresh yüz berdi; insanlar yer yüzide apiride bolghandin

béri bunchilik dehshetlik yer tewresh héch bolup baqmighanidi. **19** Katta sheher üçke bölündi; herqaysi ellerdiki sheherlermu ghulitildi. Shuning bilen katta sheher Babil Xudaning yadigha kéchip uning esheddiy qehrlik sharabi bilen tolghan qedeh uninggha béridi. **20** Barliq arallar özini qachurup ghayib boldi, taghlarmu yoq boldi; **21** Insanlarning üstige herbir danisi bir talant éghirliqta kélidighan möldür asmandin yaghdi. Möldür apiti shundaq dehshetlik boldiki, ademler apetning destidin Xudani kupurluq qilip qarghashti.

17 Yette chinisi bar yette perishtining biri kélip, manga sözlep: — Bu yerge kel, nurghun sular üstide olturghan chong pahishe ayalning tartidighan jazasini sanga körsitip qoyay. **2** Yer yüzidiki padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzdi, yer yüzidikiler uning buzuqluqining sharabidin mest bolushti, — dédi. **3** Shuning bilen u perishte méni Rohning ilkidiki halette bir chölge élip bardı. U yerde yette bashliq, on münggüzlük, pütün ezayini kupurluq namliri qapligan bir toq qizil diwining üstide olturghan bir ayalni kördüm. **4** Ayal sösun we toq qizil kiyim kiygen bolup, altun, qimmatlik yaqut we merwayitlar bilen perdazlan'ghanidi. Qolida yirginchlik nomussizliqlar we öz buzuqluqining nijasetliri bilen tolghan bir altun qedeh bar idi. **5** Péshanisige bir sir — «Katta Babil, pahishilerning we dunyadiki pütkül yirginchlik nomussizliqlarning anisi» dégen nam pütüklük idi. **6** Men ayalning muqeddes bendilerning qéni we Eysagha guwahliq bergüchilerning qéni bilen mest bolghanliqini kördüm. Uni körüp tolimu teejjüp qilip intayin heyran qaldim. **7** Perishte manga mundaq dédi: — «Némige heyran qalding? Ayalning we uni kötürüp turghan yette bashliq, on münggüzlük diwining sirini sanga éytip bérey. **8** Sen körgen diwe bir zamanlarda bar idi, hazir yoq; uzun ötmey tégi yoq hangdin chiqip, halaketke qarap mangidu. Yer yüzide turuwatqanlar — dunya apiride bolghandin buyan ismliri hayatliq deptirige pütülmigen kishiler diwini körüp intayin heyran qalidu. Chünki u bir zamanlarda bar idi, hazir yoq, lékin yene peyda bolidu. (Abyssos g12) **9** Mana buni chüshinishke lazim bolghan hékmet: — yette bash bolsa u ayal olturghan yette taghqa, shundaqla yette padishahqa wekillik qilidu. **10** Bularning beshi yiqilghan, birsi bar, yene biri téxi kelmidi. U kelgende peqet azla waqit turalaydu. **11** Burun bar bolghan,

emdi hazir yoq bolghan diwining özi sekkizinchi padishahdur, shundaqla u hem yettisidin biri bolup halaketke qarap mangidu. **12** Sen körgen on münggüz on padishahdur. Ularning padishahliqliri téxi yoq, emdi ulargha diwe bilen bille bir saetlik padishahliq hoquqi bérilidu. **13** Bu padishahlar bir oy, bir niyette bolup öz qudriti we hoquqlirini diwige bérishidu. **14** Diwe we padishahlar birliship Qozigha qarshi jeng qilidu. Qoza ularning üstidin ghalib kélidu, chünki U reblarning Rebbi, padishahlarning Padishahidur. Uning bilen birge turghanlar bolsa chaqirilghan, tallan'ghan we Uninggha sadiq bolghanlardur». **15** Perishte manga yene: — Pahishe ayal üstide olturghan, sen körgen sular bolsa milletler, özara toplashqan nurghun kishiler, eller we her xil tillarda sözlshidighan kishilerdur. **16** Sen körgen on münggüz we diwe bu pahishe ayaldin nepretlinidu, uni talan-taraj qilip yalingachlap qoyidu, uning göshini yep, özini otta köydüridu. **17** Chünki Xuda Öz söz-kalamli emelge ashquche, ashu [on padishahning] könglige Öz iradisini ijra qilip, bir qararda toxtiship padishahliq hoquqini diwige bérish niyitini saldi. **18** Sen körgen ayal yer yüzidiki padishahlar üstidin hökümranliq qilidighan katta sheherdur, — dédi.

18 U ishlardin kéyin men chong hoquqluq yene bir perishtining asmandin chüshüwatqanliqini kördüm. Yer yüzi uning julaliliqidin yorup ketti. **2** Perishte yuqiri awaz bilen mundaq warqiridi: — «Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi! Emdi u jinlarning makani, herbir napak rohlarning solaqxanisi, Herbir mekrux we yirginchlik qushlarning solaq-changgis boldi! **3** Chünki barliq eller uning zina-buzuqluqining sewdaliq sharabidin ichishti; Yer yüzidiki barliq padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzüshti, Yer yüzidiki sodigerler uning eysh-ishritining elwekchilikidin béyishti». **4** Asmandin yene bir awazni anglidim: — «I Méning xelqim, uning gunahlirigha shérik bolmasliqinglar üçhün, Hem uning béshigha chüshidighan balayi'apetlerge uchrimasliqinglar üçhün, uning ichidin chiqinglar! **5** Chünki uning gunahliri pelekke yetküdek döwilinip ketken, Xuda uning heqqaniyetsizliklerini ésigé aldi. **6** U bashqilargha yandurghinidek uning qilghinini özige yandurunglar; Uning qilmishlirigha muwapiq ikki hesse qoshlap qayturunglar; U [bashqilargha] ebjesh qilip bergen qedehte uninggha ikki hesse qoyuq ebjesh qilinglar. **7** U özini qanchilik ulughlighan bolsa,

Qanchilik eysh-ishrette yashighan bolsa, Uninggha shunchilik qiynilish we derd béringlar; U könglide: «Men tul emes, belki texte olturghan xanishmen; Men derd-elemni esla körmeymen» dégini tüpeylidin, **8** Bu wejedin bir kün ichidila uninggha chüshidighan balayi'apetler, Yeni ölüm, derd-elem we acharchiliq kélidu, U ot bilen köydürülidu; Chünki uni soraq qilghuchi Perwerdigar Xuda qudretliktur!». **9** Uning bilen buzuqluq qilghan we uning bilen eysh-ishrette yashighan yer yüzidiki padishahlar uni örtigen otning is-tüteklirini körgende, uning haligha qarap yigha-zar kötürüshidu. **10** Ular uning tartiwatqan azabidin qorqup, yiraqta turup deyduki: — «Way isit, way isit, i katta sheher! Ah Babil, küchlük sheher! Chünki bir saet ichidila jazaying béshinggha chüshti!» **11** Yer yüzidiki sodigerlermu uning üstide yigha-zar qilishidu. Chünki emdi ularning kémidiki yük-mallirini, **12** yeni altun-kümüş, qimmetlik yaqutlar, ünche-merwayit, nepis libas rext, sösün rext, yipek, toq qizil renglik gezmal, herxil xushbuy turunj yaghachlar, pil chishi buyumliri, eng ésil yaghach, tuch, tömür we mermerlerdin ishlen'gen xilmuxil buyumlar, **13** shuningdek qowzaqdarchin, tétitqular, xushbuy, murmekki, mestiki, sharab, zeytun méyi, aq un, bughday, kala, qoy, at, harwa we insanlarning tenliri we janliri dégen mallirini sétiwalidighan kishi yoqtur. **14** ([I Babil], jéning mestane bolghan ésil méwiler sendin ketti, Barliq heshemetlik we heywetlik mal-dunyaliring sendin yoqaldi. Ular bularni emdi hergiz tapalmaydu!) **15** Bu mallarni sétip béyighan sodigerler bolsa sheherning tartiwatqan azabidin qorqup, yiraqta turup uning üstide yigha-zar qiliship déyishiduki: — **16** «Way isit, way isit, i katta sheher! Nepis libas rextlerge, sösün we toq qizil renglik gezmallargha orilip, Altun, qimmetlik yaqutlar we ünche-merwayitlar bilen bézelgensen! **17** Bir saet ichidila shunche katta bayliqlar weyran boldi!» Barliq kéme xojayinliri, kémidiki barliq yoluchilar, kémichiler we déngizgha tayinip jan baqidighanlarning hemmisi yiraqta turup, **18** Uni örtigen otning is-tüteklirini körüp: — Bu katta sheherge qaysi sheher teng kélelisun? — dep peryad kötürüshti. **19** Ular bashlirigha topa chéchip, peryad kötürüshüp, yigha-zar qiliship: — Way isit, way isit, u katta sheher! U arqliq, uning dölitidin, déngizda kémisi barlar béyighanidi! Bir saet ichidila weyran boldi bu sheher! — déyishidu. **20** — «Uning béshigha kelgenlerdin shadlininglar, Ey ersh,

ey muqeddes bendiler, rosullar we peyghemberler! Chünki Xuda silerning dewayinglardiki hökümi uning üstidin chiqarghan!».

21 Andin, küchlük bir perishte tügmen téshigha oxshash yoghan bir tashni kötürüp, déngizgha tashlap mundaq dédi: — «Mana shundaq shiddet bilen, Katta sheher Babil ghulitilidu, U qaytidin körünmeydu!

22 Chiltarchilarning, sazchilarning, Neychiler we sunaychilarning awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu, Herxil hünerni qilidighan hünerven séningde qaytidin hergiz tépilmaydu, Tügmenningmu awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu,

23 Hetta chiraghning yoruqi séningde qaytidin hergiz yorumaydu, Toy boluwatqan yigit-qizning awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu; Chünki séning sodigerliring yer yüzidiki erbablar bolup chiqti, Barliq eller séning séhir-epsunliringgha aldandi;

24 Peyghemberlarning, muqeddes bendilerning [tökülgen qanliri], Shundaqla yer yüzide barliq qirghin bolghanlarning qanlirimu uningda tépildi».

19 Bu ishlardin kéyin, ershte zor bir top ademlerning warqirashliridek bir awazni anglidim. Ular: — — Hemdusana! Nijat, shan-sherep we qudret Xudayimizgha mensuptur! 2 Chünki Uning hökümliri heq we adildur; U yer yüzini öz buzuqluqi bilen buzghan chong pahishining üstidin höküm chiqirip, Öz qul-xizmetkarlirining qénining intiqamini uningdin aldi, — déyishetti.

3 Ular ikkinchi qétim: — «Hemdusana!» déyishti. Uningdin chiqqan is-tütekler ebedil'ebedgiche purqiraydu! (aiōn g165)

4 Yigirme töt aqsaaql we töt hayat mexluq yerge yiqilip: — «Amin! Hemdusana!» dep, textte olturghan Xudagha sejde qilishti.

5 Andin texttin kötürülgen bir awaz mundaq dédi: — «Ey uning barliq qul-xizmetkarliri, Uningdin qorqidighan kattilar bolsun, töwenler bolsun, Hemminglar Xudayimizni medhiyilenglar!»

6 Andin zor bir top ademlerning awazigha, nurghun sularning sharqirishigha, qattiq güldürmamilarning güldürlishige oxshash bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: — «Hemdusana! Hemmige Qadir Perwerdigar Xudayimiz seltenet qildi!

7 Shadlinayli, tentene qilayli we uni medhiyilep ulughlayli! Chünki Qozining toy-merike küni yétip keldi, Qiz özini teyyar qildi!»

8 Qizgha kiyish üçün pakiz, parqirap turidighan nepis libas bérildi (nepis libas bolsa muqeddes bendilerning heqqaniy emelliridur).

9 Andin, [perishte] manga: — Munu

sözlerni xatiriliwal: — «Qozining toy ziyapitige chaqirilghanlar bextliktur!» — dédi. U manga yene: — Bular Xudaning heqiqiy sözliridur, — dédi.

10 Men uninggha sejde qilghili ayighigha yiqildim. Lékin u: — Hergiz undaq qilma! Menmu Xudaning sen we Eysagha guwahliq bergüchi qérindashliring bilen oxshash qul-xizmetkarmen. Xudaghila ibadet qil! Chünki wehiy-bésharetning roh-mahiyiti bolsa Eysa heqqide guwahliq bérishtur, — dédi.

11 Andin kördümki, asman échildi we mana, bir aq at turatti; üstige min'güchining bolsa nami «Sadiq» we «Heqiqiy» bolup, U heqqaniyliq bilen höküm chiqiridu we jeng qilidu.

12 Uning közliri ot yalqunigha oxshaytti, béshida nurghun taji bolup, ténide Özidin bashqa héchkim bilmeydighan bir nam pütüklük idi.

13 U uchisigha qan'gha milen'gen bir ton kiygenidi, Uning nami «Xudaning Kalami» dep atilidu.

14 Uning keynidin egiship kéliwatqan ershtiki qoshunlar bolsa, aq atlargha min'gen, ap'aq, pak nepis kanap libas bilen kiydürülgenidi.

15 Uning aghzidin ötkür bir qilich chiqip turatti; U buning bilen barliq ellerni uridu; U ularni tömür kaltek bilen padichidek baqidu; U Hemmige Qadir Xudaning dehshetlik ghezipping «sharab kölchiki»ning cheyligüchisidur.

16 Uning toni we yotisi üstige «Padishahlarning Padishahi we reblerning Rebbi» dégen nam yézilghanidi.

17 Andin men quyashning ichide turghan bir perishtini kördüm. U asmanning otturisida uchuwatqan barliq qushlarga yuqiri awaz bilen: —Kélinglar, Xudaning katta ziyapitige yighilinglar!

18 Padishahlarning, serdarlarning we palwanlarning, atlarning we ulargha min'genlerning, shundaqla barliq et igilirining, qullarning hem hörlerning, kattilarning hem töwenlerning göshlirini yenglar! — dédi.

19 Shuning bilen men diwe, yer yüzidiki padishahlar we ularning qoshunlirining atqa Min'güchi hem Uning qoshuni bilen jeng qilish üçün toplan'ghanliqini kördüm.

20 Emdi diwe we uninggha wakaliten möjizilik alametlerni körsetken saxta peyghemberning her ikkisi tutuwélindi (saxta peyghember shu alametler bilen diwining tamghisini qobul qilghan hemde uning but-heykilige choqun'ghanlarni azdurup yürgenidi). Ular ikkisi günggürt yéniwatqan ot kölige tirik tashlandi. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Qalghini bolsa atqa Min'güchining aghzidin chiqqan qilich bilen qirildi. Barliq pütün uchar-qanatlar bularning göshi bilen yep toyundi.

20 Uningdin kéyin, qolida tégi yoq hangning achquchi we yoghan zenjir tutqan bir perishtining asmandin chüshüwatqanliqini kördüm. (Abyssos g12) **2** Perishte ejdihani, yeni Iblis yaki Sheytan déyilidighan héliqi qedimiy yilanni tutup, ming yilliq zenjirlep qoydi. **3** Uning ming yil toshquche ellerni azdurmasliqi üçün, uni tégi yoq hanggha tashlap hangning aghzini étip péchetliwetti. Bu waqitlardin kéyin, u waqtinche qoyup bérilishi muqerrer. (Abyssos g12) **4** Andin men textlerni we ularda olturghanlarni kördüm. Ulargha höküm qilish hoquqi bérilgenidi. Men yene, Eysagha bergen guwahliqi wejedin we Xudaning söz-kalami wejedin kallisi élin'ghanlarning janlirinimu kördüm. Ular diwige we uning but-heykilige choqunmighan, uning tamghisi péshanisige we qoligha urulmighanlar idi. Ular tirilip, Mesih bilen birlikte ming yil höküm sürdi **5** (ölgelerning qalghanliri ming yil toshmighuche tirilmeydu). Bu deslepki tirilish idi. **6** Deslepki tirilishtin nésiwe bolghanlar bextlik we muqeddestur; ikkinchi ölümning bularni ilkiye élish hoquqi yoqtur. Ular Xudaning we Mesihning kahinliri bolidu we Uning bilen birlikte ming yil höküm süridu. **7** Ming yil toshqanda, Sheytan zindandin boshitilip, **8** yer yüzining töt bulungidiki ellerni, yeni Gog we Magogni azdurush we ularni jeng qilishqa bir yerge toplashqa chiqidu. Toplan'ghanlarning sani déngiz sahilidiki qumdek sanaqsiz bolidu. **9** Ular yer yüzidiki keng tüzlenglikke chiqip, muqeddes bendilerning bargahini, yeni Xuda söyidighan sheherni muhasirige alidu. Lékin asmandin ot yéghip, ularni yutuwetidu. **10** Ularni azdurghan Iblis bolsa diwe bilen saxta peyghember köyüwatqan ot we günggürt kölige tashlinip, u yerde kéche-kündüz ebedil'ebedgiche qiynilidu. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) **11** Uningdin kéyin, chong bir aq text we uningda Olturghuchini kördüm. Asman bilen zémin Uning yüzidin özini qachurup, ular turghan jay hergiz tépilmaydu. **12** Men yene katta bolsun, yaki töwen bolsun, ölgelerning hemmisining textning aldida turghanliqini kördüm. Kitablar échildi; andin yene bir kitab — «Hayatliq deptiri» dep atalghan kitab échildi. Ölgelerge kitablarda xatirilen'gini boyiche öz emeliyitige qarap höküm qilindi. **13** Déngiz özide ölgelerni tapshurup berdi, ölüm we tehtisaramu özliridiki ölgelerni tapshurup bérishti. Herkimning üstige öz emeliyitige qarap höküm qilindi. (Hadēs g86) **14** Andin ölüm we tehtisara ot kölige tashlandi.

Mana ikkinchi ölüm — ot kölidur. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) **15** Kimning ismining «Hayatliq deptiri»de yézilmighanliqi bayqalsa, ot kölige tashlandi. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Andin, yéngi asman we yéngi zéminni kördüm; chünki burunqi asman we zémin ötüp ketkenidi, déngizmu mewjut bolmidi. **2** Muqeddes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini qilip hazirlan'ghan qizdek yéngi Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqini kördüm. **3** Ershtin yuqiri kötürülgen bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana, Xudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilen bille makanliship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özimu ular bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu. **4** U ularning közliridiki her tamche yashni sürtidu; emdi ölüm esla bolmaydu, ne matem, ne yigha-zar, ne qayghu-elem bolmaydu, chünki burunqi ishlar ötüp ketti». **5** Textte Olturghuchi: — Mana, hemmini yéngi qilimen! — dédi. U manga yene: Bularni xatiriliwal! Chünki bu sözler heqiqiy we ishenchliktur, — dédi. **6** U yene manga mundaq dédi: — «Ish tamam boldi! Men «Alfa» we «Oméga»durmen, Muqeddime we Xatime Özümdurmen. Ussighan herkinge hayatliq süyining buliqidin heqsiz bérimen. **7** Ghelibe qilghuchi herkim bulargha mirasxorluq qilidu; Men uning Xudasi bolimen, umu Méning oghlum bolidu. **8** Lékin qorqunchaqlar, étiqadsizlar, yirginchlikler, qatillar, buzuqluq qilghuchilar, séhirgerler, butperesler we barliq yalghanchilargha bolsa, ularning qismiti ot bilen günggürt yénip turuwatqan köldur — bu bolsa ikkinchi ölümdur». (Limnē Pyr g3041 g4442) **9** Axirqi yette balayi'apet bilen tolghan yette chinini tutqan yette perishtidin biri kélip, manga sözlep: — Kel! Sanga Qozining jorisi bolidighan qizni körsitip qoyay, — dédi. **10** Andin u méni Rohning ilkide bolghan halda yoghan we égiz bir taghqa élip qoydi. U yerdin manga Xudadin chiqqan muqeddes sheher Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqini körsetti. **11** Uningda Xudaning shan-sheripi bar idi, uning julasi intayin qimmatlik göherning, yéshil yaquttek yaltirighan xrustalning julasigha oxshaytti. **12** Uning chong hem égiz sépili bar idi; sépilning on ikki derwazisi bolup, derwazilarda on ikki perishte turatti. Herbir derwazining üstige Israillarning on ikki qebilisidin birining ismi yézilghanidi. **13** Meshriq teripide üç derwaza, shimal teripide üç derwaza, jenub teripide

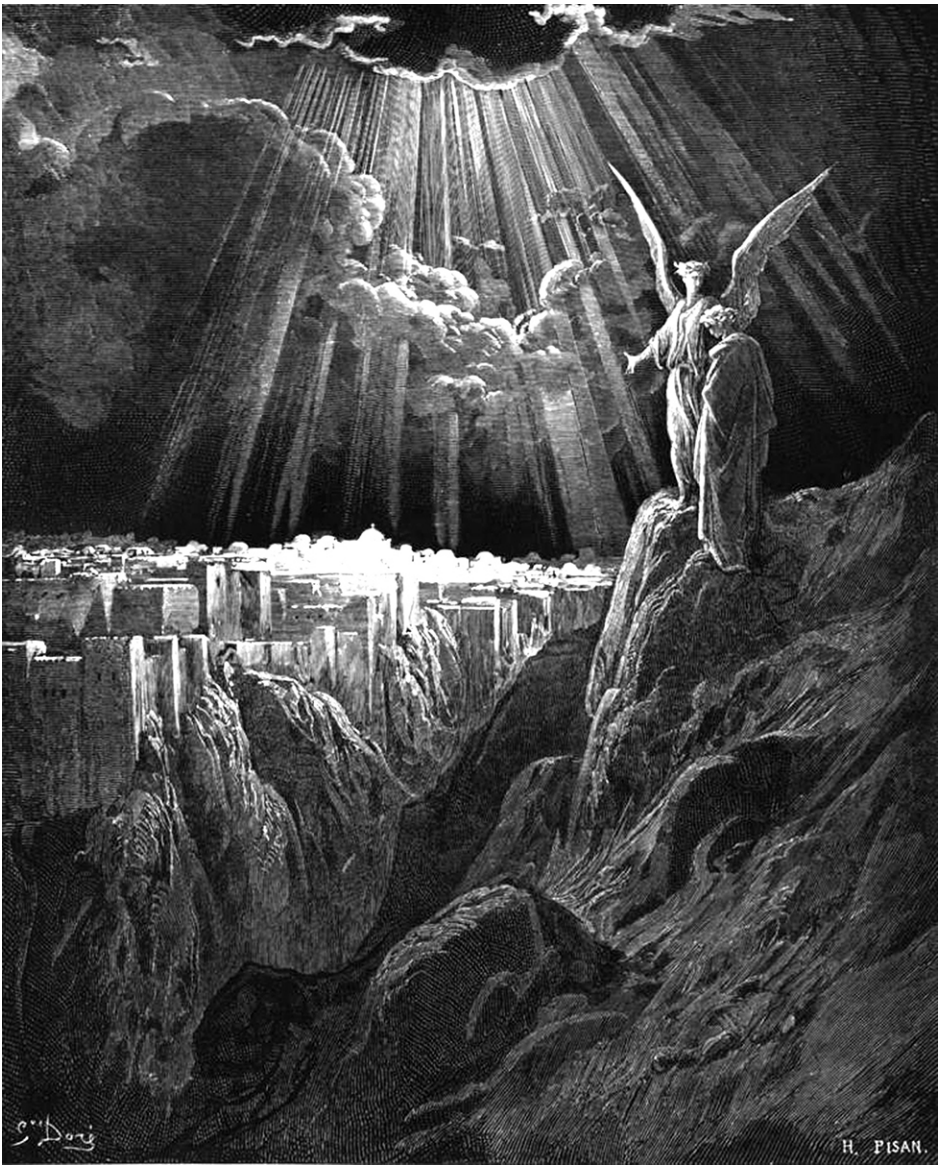
üch derwaza we meghrip teripide üch derwaza bar idi. **14** Sheherning sépilining on ikki ul téshi bolup, ularning üstige on ikki isim, yeni Qozining rosulining ismliri pütüklüktur. **15** Manga söz qilghan perishtining qolida sheherni, uning derwaziliri we uning sépilini ölcheydighan altun qomush ölchigüch hasa bar idi. **16** Sheher töt chasa bolup, uzunluqi bilen kengliki oxshash idi. Perishte sheherni hasa bilen ölchidi — on ikki ming stadiyon keldi (uzunluqi, kengliki we égzikli tengdur). **17** U sépilnimu ölchidi. Sépilning [qélinliqi] insanlarning ölchem birliki boyiche, yeni shu perishtining ölchimi boyiche bir yüz qiriq töt jeynek keldi. **18** Sépilning qurulusi bolsa yéshil yaquttin, sheher eynektek süziük sap altundin bina qilin'ghanidi. **19** Sheher sépilining ulliri herxil qimmetlik yaqutlar bilen bézelgenidi. Birinchi ul tash yéshil yaqut, ikkinchisi kök yaqut, üçinchisi héqiq, tötinchisi zumret, **20** beshinchisi qizil héqiq, altinchisi qizil qashtash, yettinchisi sériq kwarts, sekkizinchisi sus yéshil yaqut, toqquzinchisi topaz, oninchisi yéshil kwarts, on birinchisi sösün yaqut we on ikkinchisi piroza idi. **21** On ikki derwaza on ikki merwayit idi, démek derwazilarning herbiri birdin merwayittin yasalghanidi. Sheherning ghol yoli eynektek süziük sap altundin idi. **22** Sheherde héchqandaq ibadetxana körmidim, chünki Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda we Qoza uning ibadetxanisidur. **23** Sheherning yorutulushi üçün quyashqa yaki aygha mohtaj emes, chünki Xudaning shan-sheripi uni yorutqanidi, uning chirighi bolsa Qozidur. **24** Eller sheherdiki yoruqluqta yürüdu; yer yüzidiki padishahlar shanushewkitini uning ichige élip kélidu. **25** Uning derwaziliri kündüzde hergiz taqalmaydu (emeliyette u yerde kéche zadi bolmaydu). **26** Herqaysi ellerning shanushewkiti we hörmet-izziti uning ichige élip kélinidu. **27** Herqandaq haram nerse we herqandaq yirginchlik ishlarni qilghuchi yaki yalghanchiliq qilghuchi uninggha kirelmeydu; peqet nami Qozining hayatliq deptiride yézilghanlarla kireleydu.

22 Andin [perishte] manga xrustaldek parqiraq hayatliq süyi éqiwatqan deryani körsetti. Derya Xudaning we Qozining textidin chiqqan bolup, **2** sheherning ghol yolining otturisida éqiwatqanidi. Deryaning bu teripide we u teripidimu on ikki xil méwe bérédighan, her ayda méwileydighan hayatliq derixi bar idi; derexning yopurmaqliri ellerning shipasi üçün idi. **3** Lenet dégen emdi bolmaydu; Xudaning

we Qozining texti sheherning ichide bolup, Uning qul-xizmetkarliri Uning xizmet-ibaditide bolidu. **4** Ular Uning jamalini köridu; Uning nami ularning péshanilirige pütüklük bolidu. **5** U yerde esla kéche bolmaydu, ne chiragh nurigha, ne quyash nurigha mohtaj bolmaydu. Chünki Perwerdigar Xuda ularning üstide yoridu, ular ebedil'ebedgiche höküm sürüdu.

(aïñ g165) **6** Perishte manga: — Bu sözler heqiqiy we ishenchlikur; peyghemberlarning rohlirining Reb Xudasi yéqin kelgüsude yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni Öz qul-xizmetkarlirigha körsitish üçün, perishtisini ewetti, — dédi. **7** («Mana, pat yéqinda kéli-men! Bu kitabtiki bésharetning sözlirini tutquchi kishi bextlikur!») **8** Bularni anglighuchi we körgüchi men Yuhannamen. Bu ishlarni anglighinimda we körginimde, bularni manga körsetken perishtige sejde qilghili ayighi aldigha yiqildim. **9** Lékin u manga: — Hergiz undaq qilma! Menmu Xudaning sen we qérindashliring bolghan peyghemberler bilen oxshash qul-xizmetkarimen. Xudaghila ibadet qil! — dédi. **10** U manga yene: — Bu kitabtiki bésharetning sözlirini péchetlime; chünki bularning waqti yéqin keldi. **11** Qebihlik qilghuchi kishi qebihlikni qiliwersun; peskesh kishi bolsa peskeshlikte turiwersun; heqqaniy kishi bolsa heqqaniyliqini yürügüziwersun; pak-muqeddes kishi bolsa pak-muqeddeslikte turiwersun, — dédi. **12** «Mana, pat yéqinda kéli-men! Herkimning emeliyitige qarap bérédighinimni Özüm bilen bille élip kéli-men. **13** Men «Alfa» we «Oméga», Birinchi we Axirqi, Muqeddime we Xatime Özümürmen». **14** Hayatliq derixining méwisidin nésip bolush we derwaziliridin sheherge kirishke muyesser bolush üçün tonlirini yughanlar bextlikur! **15** Sheherning sirtidikiler — itlar, séhirgerler, buzuqluq qilghuchilar, qatillar, butperesler, yalghanchiliqqa xushtar bolghanlar we emel qilghuchilardur. **16** «Menki Eysa jamaetlerni dep silerge bu ishlarning guwahliqini yetküziush üçün perishtemni ewettim. Dawutning Yiltizi hem Nesli, Parlaq Tang Yultuzidurmen!» **17** Roh we toyi bolidighan qiz: «Kel!» deydu. Anglighuchi: «Kel!» désun. Ussighuchi herkim kelsun, xalighan herkim hayatliq süyidin heqsiz ichsun. **18** Menki bu kitabtiki bésharetning sözlirini anglighanlarga guwahliq bérıp agahlandurimenki: kimdikim bu sözlerge birnémini qoshsa, Xuda uninggha bu kitabta yézilghan balayi'apetlerni qoshidu. **19** Kimdikim bu bésharetlik kitabning sözliridin birer sözni élip

tashlisa, Xudamu uningdin bu kitabda yézilghan hayatliq derixidin we muqeddes sheherdin bolidighan nésiwisini élip tashlaydu. 20 – Mana, bulargha agah-guwah Bergüchi bolsa mundaq deydu: — «Shundaq, pat yéqinda kélimen!» — «Amin! Kel, ya Reb Eysa!» 21 Reb Eysa Mesihning méhir-shepqi barliq muqeddes bendiler bilen bille bolghay, amin!

Muqeddes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini qilip hazirlan'ghan qizdek yéngi Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqni kördüm. Ershtin yuqiri kötürülgen bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana, Xudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilen bille makanliship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özimu ular bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu.»

Wehiy 21:2-3

Reader's Guide

Uyghur tili at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Uyghur tili at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Uyghur---Uyghur-Bible-Latin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luqa 8:31
Rimliqlargha 10:7
Wehiy 9:1
Wehiy 9:2
Wehiy 9:11
Wehiy 11:7
Wehiy 17:8
Wehiy 20:1
Wehiy 20:3

aidios

Rimliqlargha 1:20
Yehuda 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Luqa 1:33
Luqa 1:55
Luqa 1:70
Luqa 16:8
Luqa 18:30
Luqa 20:34
Luqa 20:35
Yuhanna 4:14
Yuhanna 6:51
Yuhanna 6:58
Yuhanna 8:35
Yuhanna 8:51
Yuhanna 8:52
Yuhanna 9:32
Yuhanna 10:28
Yuhanna 11:26
Yuhanna 12:34
Yuhanna 13:8
Yuhanna 14:16

Rosullarning paaliyetliri 3:21
Rosullarning paaliyetliri 15:18
Rimliqlargha 1:25
Rimliqlargha 9:5
Rimliqlargha 11:36
Rimliqlargha 12:2
Rimliqlargha 16:27
Korintliqlargha 1 1:20
Korintliqlargha 1 2:6
Korintliqlargha 1 2:7
Korintliqlargha 1 2:8
Korintliqlargha 1 3:18
Korintliqlargha 1 8:13
Korintliqlargha 1 10:11
Korintliqlargha 2 4:4
Korintliqlargha 2 9:9
Korintliqlargha 2 11:31
Galatiyaliqlargha 1:4
Galatiyaliqlargha 1:5
Efesusluqlargha 1:21
Efesusluqlargha 2:2
Efesusluqlargha 2:7
Efesusluqlargha 3:9
Efesusluqlargha 3:11
Efesusluqlargha 3:21
Efesusluqlargha 6:12
Filippiliqlargha 4:20
Kolossiliklerge 1:26
Timotiylargha 1 1:17
Timotiylargha 1 6:17
Timotiylargha 2 4:10
Timotiylargha 2 4:18
Titusqa 2:12
Ibraniylargha 1:2
Ibraniylargha 1:8
Ibraniylargha 5:6
Ibraniylargha 6:5
Ibraniylargha 6:20
Ibraniylargha 7:17
Ibraniylargha 7:21
Ibraniylargha 7:24
Ibraniylargha 7:28
Ibraniylargha 9:26
Ibraniylargha 11:3
Ibraniylargha 13:8
Ibraniylargha 13:21
Pétrus 1 1:23
Pétrus 1 1:25
Pétrus 1 4:11
Pétrus 1 5:11
Pétrus 2 3:18
Yuhanna 1 2:17
Yuhanna 2 1:2
Yehuda 1:13
Yehuda 1:25
Wehiy 1:6
Wehiy 1:18
Wehiy 4:9
Wehiy 4:10
Wehiy 5:13
Wehiy 7:12
Wehiy 10:6
Wehiy 11:15
Wehiy 14:11
Wehiy 15:7
Wehiy 19:3
Wehiy 20:10
Wehiy 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Luqa 10:25
Luqa 16:9
Luqa 18:18
Luqa 18:30
Yuhanna 3:15
Yuhanna 3:16
Yuhanna 3:36
Yuhanna 4:14
Yuhanna 4:36
Yuhanna 5:24
Yuhanna 5:39
Yuhanna 6:27
Yuhanna 6:40
Yuhanna 6:47
Yuhanna 6:54
Yuhanna 6:68

Yuhanna 10:28
Yuhanna 12:25
Yuhanna 12:50
Yuhanna 17:2
Yuhanna 17:3
Rosullarning paaliyetliri 13:46
Rosullarning paaliyetliri 13:48
Rimliqlargha 2:7
Rimliqlargha 5:21
Rimliqlargha 6:22
Rimliqlargha 6:23
Rimliqlargha 16:25
Rimliqlargha 16:26
Korintliqlargha 2 4:17
Korintliqlargha 2 4:18
Korintliqlargha 2 5:1
Galatyaliquqlargha 6:8
Tésalonikaliqlargha 2 1:9
Tésalonikaliqlargha 2 2:16
Timotiygha 1 1:16
Timotiygha 1 6:12
Timotiygha 1 6:16
Timotiygha 2 1:9
Timotiygha 2 2:10
Titusqa 1:2
Titusqa 3:7
Filémongha 1:15
Ibraniylargha 5:9
Ibraniylargha 6:2
Ibraniylargha 9:12
Ibraniylargha 9:14
Ibraniylargha 9:15
Ibraniylargha 13:20
Pétrus 1 5:10
Pétrus 2 1:11
Yuhanna 1 1:2
Yuhanna 1 2:25
Yuhanna 1 3:15
Yuhanna 1 5:11
Yuhanna 1 5:13
Yuhanna 1 5:20
Yehuda 1:7
Yehuda 1:21
Wehiy 14:6

eleēsē

Rimliqlargha 11:32

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Markus 9:43

Markus 9:45
Markus 9:47
Luqa 12:5
Yaqup 3:6

Hadēs

Matta 11:23
Matta 16:18
Luqa 10:15
Luqa 16:23
Rosullarning paaliyetliri 2:27
Rosullarning paaliyetliri 2:31
Korintliqlargha 1 15:55
Wehiy 1:18
Wehiy 6:8
Wehiy 20:13
Wehiy 20:14

Limnē Pyr

Wehiy 19:20
Wehiy 20:10
Wehiy 20:14
Wehiy 20:15
Wehiy 21:8

Sheol

Yaritilish 37:35
Yaritilish 42:38
Yaritilish 44:29
Yaritilish 44:31
Chöl-bayawandiki seper 16:30
Chöl-bayawandiki seper 16:33
Qanun sherhi 32:22
Samuil 1 2:6
Samuil 2 22:6
Padishahlar 1 2:6
Padishahlar 1 2:9
Ayup 7:9
Ayup 11:8
Ayup 14:13
Ayup 17:13
Ayup 17:16
Ayup 21:13
Ayup 24:19
Ayup 26:6
Zebur 6:5
Zebur 9:17
Zebur 16:10
Zebur 18:5
Zebur 30:3
Zebur 31:17
Zebur 49:14
Zebur 49:15
Zebur 55:15
Zebur 86:13
Zebur 88:3
Zebur 89:48

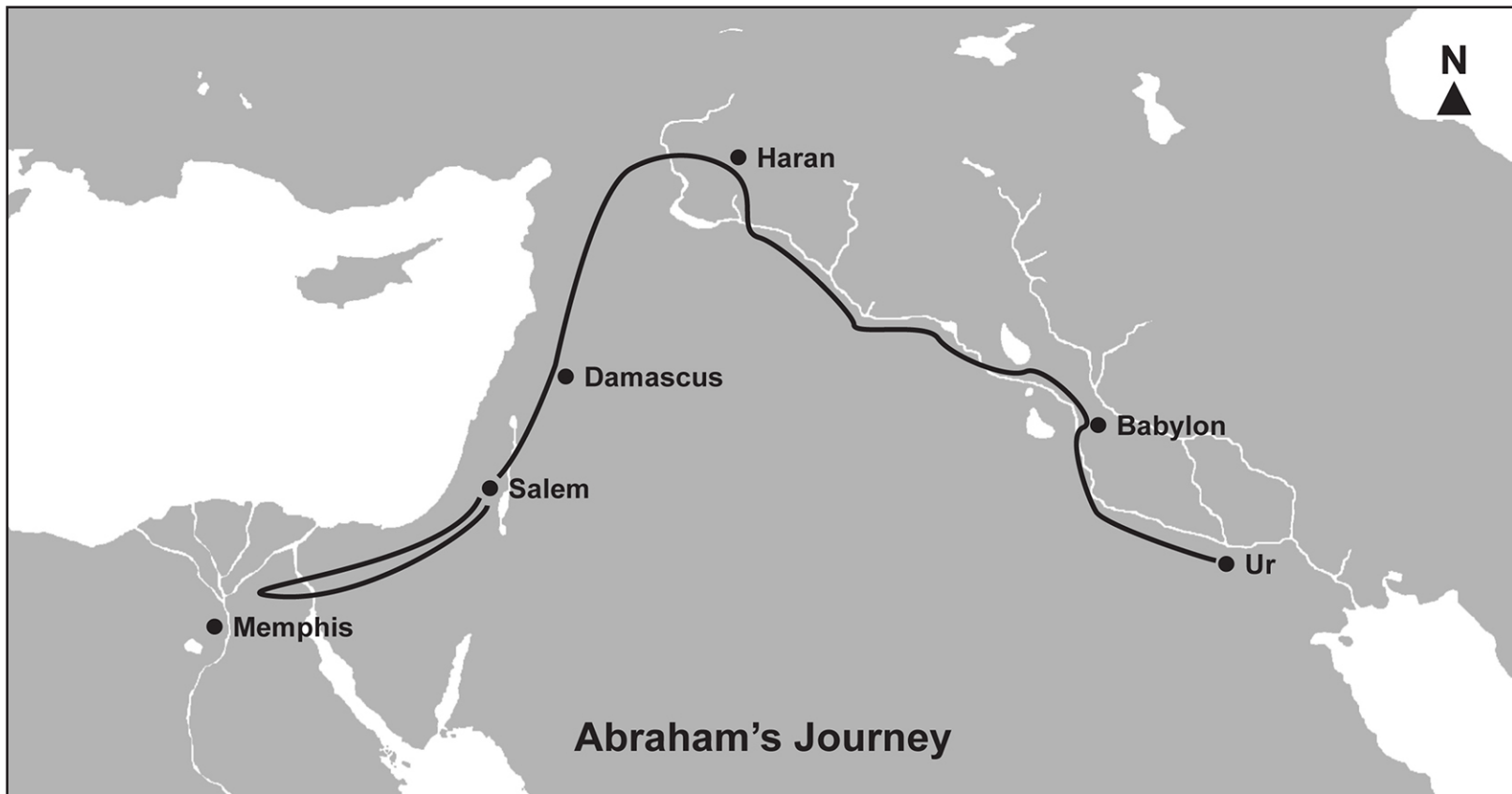
Zebur 116:3
Zebur 139:8
Zebur 141:7
Pend-nesihetler 1:12
Pend-nesihetler 5:5
Pend-nesihetler 7:27
Pend-nesihetler 9:18
Pend-nesihetler 15:11
Pend-nesihetler 15:24
Pend-nesihetler 23:14
Pend-nesihetler 27:20
Pend-nesihetler 30:16
Hékmet toplighuchi 9:10
Küylerning küyi 8:6
Yeshaya 5:14
Yeshaya 7:11
Yeshaya 14:9
Yeshaya 14:11
Yeshaya 14:15
Yeshaya 28:15
Yeshaya 28:18
Yeshaya 38:10
Yeshaya 38:18
Yeshaya 57:9
Ezakiyal 31:15
Ezakiyal 31:16
Ezakiyal 31:17
Ezakiyal 32:21
Ezakiyal 32:27
Hoshiya 13:14
Amos 9:2
Yunus 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

Pétrus 2 2:4

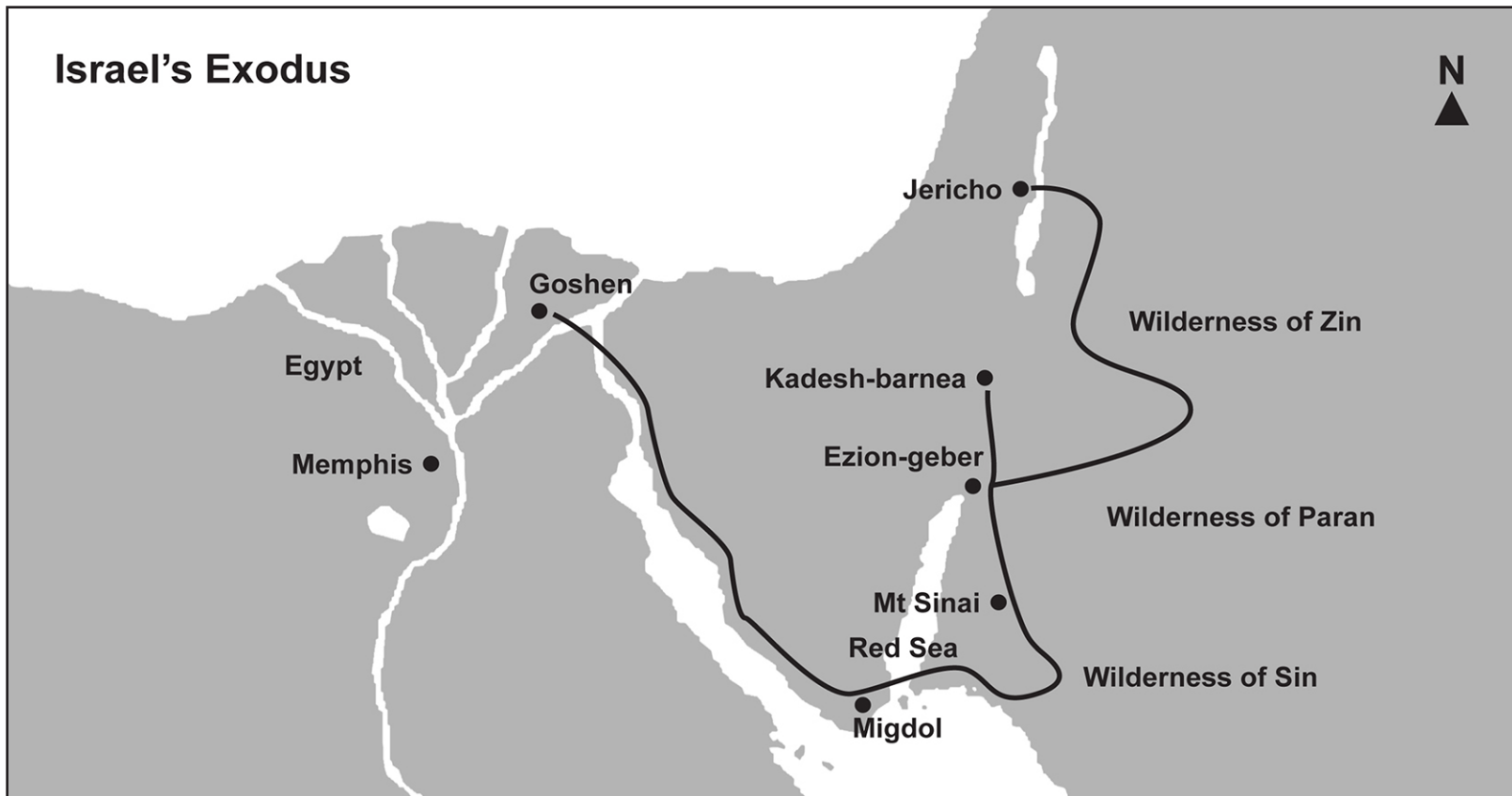
Questioned

Pétrus 2 2:17

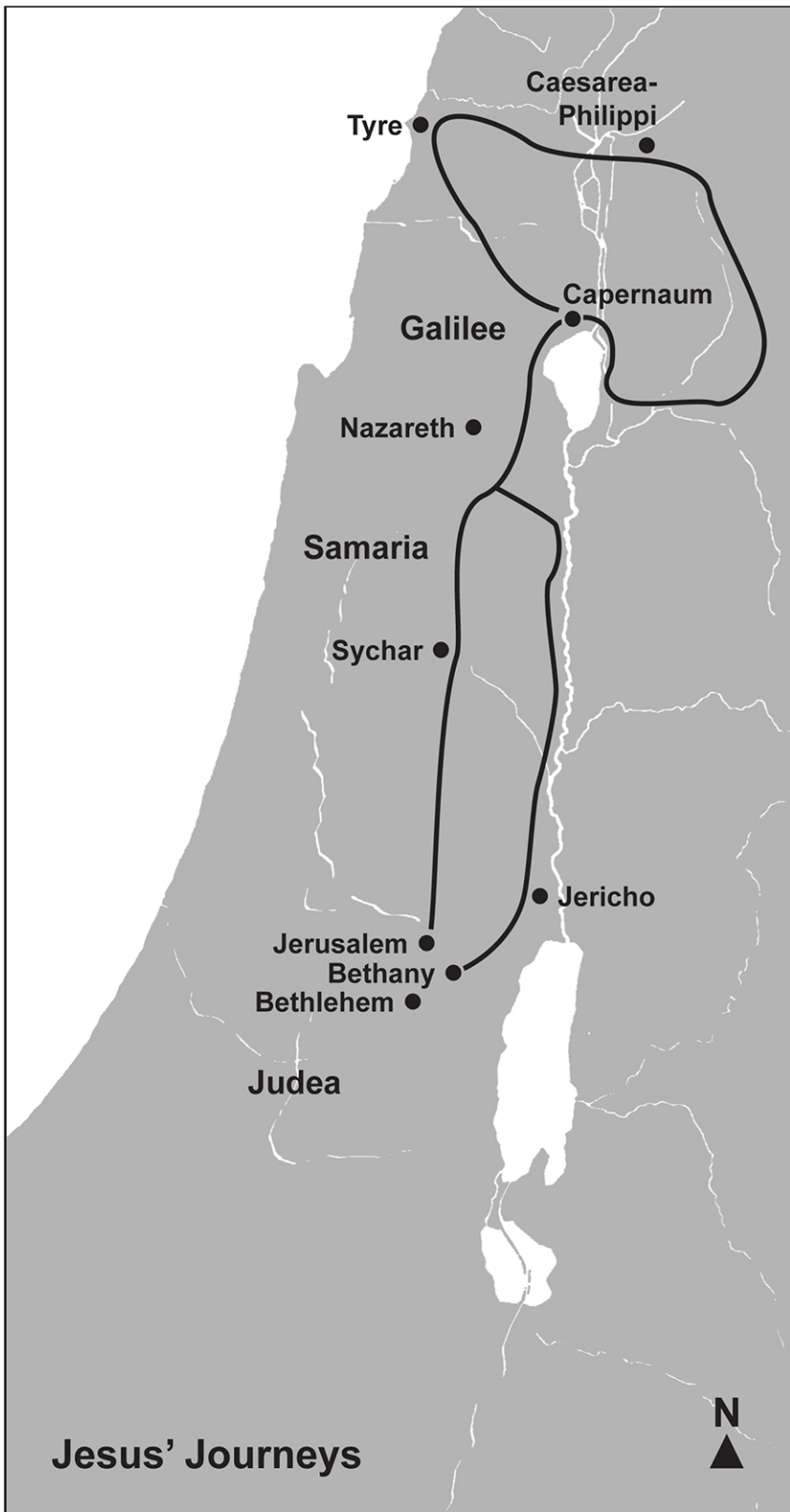

Étiqadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uninggha miras süpitide bermekchi bolghan zémin'gha bérishqa chaqirghanda, u itaet qildi; u qeyerge baridighanliqini bilmey turup yolgha chiqti. - Ibraniylargha 11:8

Israel's Exodus

Emma Pirewn xelqni k tishke qoyghandin k yin, Filistiylerning z minidiki yol y qin bolsimu, Xuda ularni shu yol bilan bashlimidi; chünki u: «xelqim jengge uchrap qalsa, qorqup pushayman qilib, Misirgha y nib k tishi mumkin» dep oylighanidi. - Misirdin chiqish 13:17

Chünki insan'oghlimu derweqe shu yolda köpchilik méning xizmitimde bolsun démey, belki köpchilikning xizmitide bolay we jénimni pida qilish bedllige nurghun ademlerni hörütkke chiqiray dep keldi. - Markus 10:45

Rosulluqqa tallap chaqirilgan, Xudaning xush xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih Eysaning quli bolghan menki Pawlustin salam! - Rimliqlargha 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyrd in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▶			Genesis 1:26 - 2:3		Mankind is created in God's image, male and female He created us				
How are we sinful? ▶			Romans 5:12-19		Sin entered the world through Adam and then death through sin				
Where are we? ▶			When are we? ▼						
			Innocence		Fallen			Glory	
▶			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
			God	Father	John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light		
Son	God's perfect fellowship	John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise				
Holy Spirit		Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers					
Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth			Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels		
	Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise					
	Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment					
Angels	Holy	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command			Revelation 20:13 Thalaasa Revelation 19:20 Lake of Fire Revelation 20:2 Abbyss		
	Imprisoned			2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus					
	Fugitive			1 Peter 5:8, Revelation 12:10					
	First Beast			Rebelling against Christ Accusing mankind					
	False Prophet								
	Satan								
Who are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all				
Why are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all				

Destiny

Uyghur tili at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, "*You did not choose me, but I chose you*," John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philipians 2:9-11.

World Nations

Shuning uchün, bérip pütkül ellerni [özümge] muxlis qilip yétishtürünglar, shundaqla ularni Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namigha tewe qilip chömüldürüp, - Matta 28:19